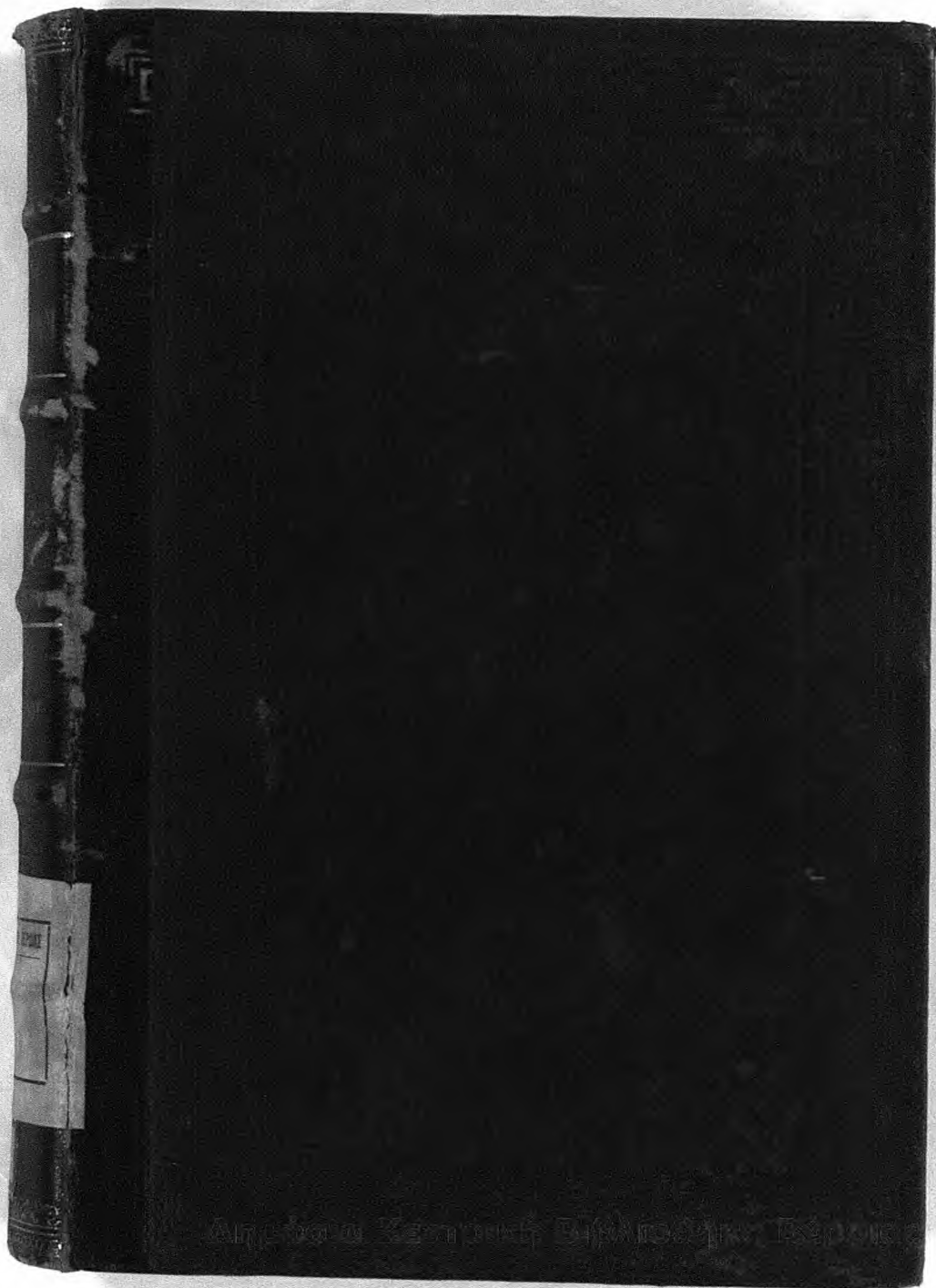

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΒΕΡΟΙΑΣ

+ 300
nov

*Αριθ. είσ.

12289

ΔΩΡΕΑ

Δωρο εδτ.

GRVLR-01214

Дружеское издательство "Вперед к мечте"

Δημόσιο Κεντρικό Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΟΙ
ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕΤΑ
ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΚΑΙ ΠΟΛΛΩΝ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ

Θ. Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

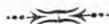
ΠΕΡΙΕΧΩΝ

ΤΗΝ ΕΞΑΒΙΒΛΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩ ΚΑΙ ΕΝ ΠΑΡΑΦΡΑΣΕΙ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ

Π. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ
1904

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ. 113 στήμ. 1 διορθωθήτω ὡς ἐξῆς : Καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν δικονομίαν (ἄρθρ. 361 ὡς μετεφύρθη διὰ τοῦ νόμου ΒΚΒ' τῆς 17 'Ιουλίου 1892) εἰς ἀνῆλκτον, ὁ ὅρκος δίδεται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ περὶ τοῦ γινώσκειν ἢ μὴ γινώσκειν. Ἀναμνησθήτητον ὅμως ὅτι ἐξώδικος ὅρκος (κατὰ τὰς βωμαϊκὰς διατάξεις, ἰσχυροῦσας καὶ παρ' ἡμῖν) ἐπάγεται εἰς πάντας.

Σελ. 417 στίχ. 1. Γραπτέον δὲν ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν ἀντίθετον.

Σημειωτέον ὅτι μετὰ τὴν τῷ ἔτει 1898 γενομένην δευτέραν ἐκδόσιν τοῦ τρίτου Τόμου τῶν Δικαστικῶν Νόμων παρετηρήθη ὅτι παρεσιέφεραν τὰ ἐξῆς σπουδαῖα τυπογραφικὰ παροράματα :

Σελ. 16 ὑποσ. 2 ἐτυπώθη «διὰ δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἐγγράφου» ἀντὶ «διὰ δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου».

Σελ. 161 ὑποσ. 1—2 ἐτυπώθη «διὰ τοὺς μικροὺς πλοῦς» ἀντὶ «διὰ τοὺς μακροὺς πλοῦς».

Σελ. 440 ὑποσ. ἐτυπώθη «ἀπόφασιν ὁρισμένων διατάττουσαν» ἀντὶ «ἀπόφασιν ὁρισμένως διατάττουσαν».

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ

Ἐξαντληθείσης τῆς πρώτης ἐκδόσεως καὶ τοῦ παρόντος τόμου τῶν Δικαστικῶν Νόμων, περιλαμβάνοντος τὴν Ἑξαβίβλον τοῦ Ἀρμενοπούλου ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἐν παραφράσει, μετὰ παραθέσεως τῶν τε Ῥωμαϊκῶν καὶ Βυζαντιακῶν πηγῶν, τῆς σχετικῆς νομολογίας τοῦ ἀνωτάτου ἡμῶν δικαστηρίου, ἔτι δὲ πολλαχοῦ καὶ τῆς τῶν Ἐφετείων καὶ Πρωτοδικείων, καὶ μετὰ παμπληθῶν ἐρμηνευτικῶν ἡμῶν σημειώσεων, προέβημεν εἰς τὴν παροῦσαν δευτέραν αὐτοῦ ἐκδοσιν, βελτιωθείσαν καὶ αὐξηθεῖσαν διὰ πολλῶν προσθηκῶν.

Ἐπειδὴ δέ, ὥς γνωστόν, διάφοροι μέχρι τοῦδε ἐγένοντο ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐκδόσεις τῆς Ἑξαβίβλου ἐπὶ τῇ βύσει διαφόρων χειρογράφων, σημειωτέον κρίνω καὶ νῦν ὅ,τι καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει ἐδηλώθη, ὅτι δηλαδὴ εἶχον ἀπάσας ὑπ' ὄψει κατὰ τὴν τύπωσιν τοῦ κειμένου, προϋτίμιστα δ' ὅπου διέφερον ἀλλήλων αἱ διάφοροι αὐτῆς ἐκδόσεις (ὅπερ εὐτυχῶς σπάνιον) τὴν γραφὴν τὴν συμφωνοτέραν πρὸς τοὺς γραμματικοὺς κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ μᾶλλον συνάδουσαν πρὸς τὸ ἐκ τῶν πηγῶν πηγάζον νόημα τῆς προκειμένης διατάξεως. Ὡς πρὸς δὲ τὴν τῶν τίτλων τοῦ Δ' καὶ Ε' βιβλίου ἀρίθμωσιν (καθ' ἣν ἐπίσης ποικίλλουσιν αἱ διάφοροι ἐκδό-

σεις) ἠκολούθησα τὴν ἐν Λειψία ἔκδοσιν τοῦ περιωνύμου Γερμανοῦ νομοδιδασκάλου Heimbach, ἥτις ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἶναι ἡ ἐπικρατεστέρα ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐπομένως ἡ εἰς ἣν γίνονται συνηθέστερον αἱ τῶν παρ' ἡμῖν δικαστικῶν ἀποφάσεων παραπομπαί.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι τὰ τῆς Ἑξαβίβλου ἀρχαῖα σχόλια, καταχωριζόμενα καὶ ταῦτα ἐν ὑποσημειώσει, διακρίνονται τῶν ἐρμηνευτικῶν ἐμοῦ σημειώσεων διὰ τῆς προτασσομένης ἐκάστου σχολίου λέξεως ΣΧΟΛΙΟΝ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Νοεμβρίου 1903.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΗΣ

ΠΡΟΧΕΙΡΟΝ ΝΟΜΩΝ

ΤΟ ΛΕΓΟΜΕΝΟΝ Η ΕΞΑΒΙΒΛΟΣ

ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΘΕΝ ΠΑΝΤΟΘΕΝ ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

ΟΥΤΩ ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΠΑΝΣΕΒΑΣΤΟΥ

ΝΟΜΟΦΥΛΑΚΟΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΥΡΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟΠΟΥΔΟΥ

ΚΡΙΤΩΝ ΠΡΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ⁽¹⁾

Ἡ

ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Ὁ κρίνειν λαγῶν καὶ κριτὴς εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, εἴ γε βούλοιο τὴν καλλίστην ταύτην προσηγορίαν μὴ καταισχυῖναι, ἣν καὶ Θεὸς αὐτὸς καλεῖσθαι προσίσταται, καὶ τὸν ὄντως ὄντα κριτὴν Ἰλαων ἐν τῇ φοβερᾷ τῆς κρίσεως εὐρεῖν ἡμέρα, τὸν ἀδέκαστον, τὸν ἀπροσωπώληπτον, τὸν ἀπαραλόγιστον, τὸν μόνον δίκαιον, καὶ δίκαια ἐκάστω παρέχοντα κατ' ἀξίαν τῶν ἐνταῦθα βεδωμένων· ἐκεῖνο πρότερον ἐντεθυμημένος ἔστω, ὡς δι' οὐδὲν ἕτερον, ἢ δικαιοσύνης ἐπιμέλεισθαι καὶ τὰ δίκαια παρέχειν ἐκάστω, προκαθῆται· ἀποσοβεῖν τε τὴν ἀδικίαν, καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀποπέμπειν ταύτην ὡς πορρωτάτω, καὶ τοὺς ταύτῃ κακῶς προσανέχοντας ὡς οἶόν τε τιμωρεῖν, ὡς οὐ λήσων Θεόν, οὕτως ἢ ἐτέρως πολιτεύμενος· Θεὸν γὰρ ἄνθρωπος λανθάνειν οὐ δύναται, μὴ ὅτι γε ἀδικῶν, ἀλλ' οὐδὲ διανοούμενος. Δίκαιο-

(1) Γέγονε δὲ καὶ αὕτη παρὰ τοῦ τὸ βιβλίον τοῦτο συντεταγμένος.

(ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ)

σύνη δέ ἐστιν, ἣν ὁ Θεὸς δίκαιος ὢν διαφερόντως ἡσπάσατο, καὶ ἤπερ, ὥς οὐδενὶ τῶν ἄλλων, αὐτὸς θεραπεύεται· ἥτις καὶ ἐξ οὐρανοῦ διακύψαι λέγεται, καὶ ἐνώπιον Θεοῦ προπορεύεσθαι, καὶ ἦν ὑψοῦν καὶ ἔθνη καὶ ἀκούομεν καὶ πιστεύομεν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν παντὶ καιρῷ ποιεῖν αὐτὴν ἀπαιτούμεθα, ὥς ὑψοποιὸν καὶ θεοφιλεῖ καὶ σωτήριον. Εἴθ' οὕτω καὶ τάδε διανοείσθω καὶ τοῖς λογισμοῖς περιστρεφέτω, πρὸς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰρημένα, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ δικαίου τῶν ὅλων κριτοῦ. «Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνετε» καὶ «Μακάρισι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται»· εἴτε τὴν ἐνταῦθα βούλει τροφήν τὴν ἐπίκηρον καὶ μὴ παραμένουσαν, εἴτε τὴν μέλλουσαν τρυφήν μᾶλλον εἰπεῖν ἢ τροφήν, τὴν ἡδιστήν τε καὶ ἀδάπανον, ἣν καὶ νῦν ἐν οὐρανῷ αἱ οὐράνιοι παῖσαι τρυφῶσι δυνάμεις. Τοῦτων οὕτω παρὰ τοῦ Σωτῆρος εἰρημένων, ὧν καὶ μεμνησθαι χρεῖων ἐκάστοτε τὸν κριτὴν, καὶ ὁ τοῖς λογισμοῖς περιστρέφειν, ὥς ὁ ἐμὸς λόγος, ὁ μύστης καὶ μυσταγωγὸς τῶν τοιούτων, τὴν μέγαν λέγω Βασιλείον, τοῦτοίς ἐπόμενος, οὕτω δῆπου καὶ αὐτὸς φησιν· «Ὁ τὴν ἀληθῆ δικαιοσύνην μὴ ἔχων προσεναποκειμένην αὐτοῦ τῇ ψυχῇ· ἀλλ' ἢ χρήμασι διεσθαρμένος, ἢ φιλίας χαριζόμενος, ἢ ἔχθραν ἀμυνόμενος, ἢ δυναστείαν δυσωπούμενος, τὸ κρίμα κατευθύνειν οὐ δύναται»· καὶ τις τῶν παλαιῶν οὕτως εἰσηγούμενος λέγει· «εἰ βούλει τὰς κρίσεις δικαίας ποιεῖσθαι, μὴδένα τῶν δικαζομένων καὶ δικαιολογουμένων ἐπιγίγνωσκε· ἀλλ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν.» Σολομὼν δὲ ὁ θαυμάσιος τῆς πλεονεξίας ἀπαίρων ἡμᾶς, καὶ τῶν μὴ καθηκόντων κερδῶν, «κρείσσων, φησὶν, βλίγη λῆψις μετὰ δικαιοσύνης, ἢ πολλὰ γεννήματα μετὰ ἀδικίας»· «ὅτι χρήματα ἀδικῶν, ὥς φησι Σιράχ, ὥς ποταμὸς ξηρανθήσεται καὶ ὥς βροντὴ ἐν ὑετῷ ἡχῆσει. Διὰ τὴν πᾶς ἀδικούμενος, ὥς φησι Κύριλλος, καταφλέγεται· μὲν ὑπὸ λύπης, ἀμύνασθαι δὲ οὐκ ἔχων, ἢ διὰ τῶν ἴσων ἐλθεῖν, ἐσθ' ὅτε διὰ τὸ ἡττᾶσθαι τῆς τοῦ ἀντιδίκου χειρὸς, τῆς ἀνῶθεν μισοπονηρίας τὸ κέντρον καλεῖ πρὸς ἐπικουρίαν.» Τί οὖν ἐντεῦθεν συμβαίνει; τοῦ Σωτῆρος καὶ πάλιν ἀκούσωμεν λέγοντες, «ἢ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν»· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Νύστης Γρηγόριος ἐπόμενος, «ἢ τοῦ

Θεοῦ, φησί, δικαιοκρισία ταῖς ἡμετέραις διαθέ-
σεσιν ἐξομοιοῦται, καὶ οἱ ἅ περ ἂν τὰ παρ' ἡμῶν ᾗ,
τοιαῦτα ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοίων παρέχεται.» Πλὴν οὕτε
πάντας ἀπαιτεῖ ἐνταῦθα δίκην ὁ Θεός, ὡς ὁ χρυσορρήμων φησὶν
Ἰωάννης, ἵνα μὴ ἀπογνῶς τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀτελείῃς τὴν
κρίσιν, ὡς πάντων ἐνταῦθα διδόντων λόγον· οὕτε πάντας ἀφίη-
σιν ἀτιμωρητὶ ἀπελθεῖν, ἵνα μὴ πάλιν ἀπροσέχιστα εἶναι τὰ
πάντα νοήσης. Εἶπεν, ἀκούσωμεν δὲ καὶ ὅ, τι Πλάτων φησὶν ἐρι-
λόσφορ· φησὶ δέ· «τίμιος μὲν καὶ ὁ μὴ δένα ἀδικῶν·
ὁ δὲ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν, πλεον
ἢ διπλάσιος τιμῆς ἄξιός ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἐνός,
ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιός ἐτέρων· περὶ τῶν δυναμένων
πάντως, εἴτε ἄρχοντες εἶεν εἴτε κριταί, ταῦτα λέγων τε καὶ
ἀποφαινόμενος. Καὶ τούτους δὲ ἄξιον ἐπαινεῖν τῶν ἀνθρώπων,
φησὶ Δημοσθένης, «οἷ μὴδεμίαν ὠφέλειαν προαιρουν-
ται τοῦ δικαίου· χρήματα μὲν γὰρ ἐστὶ κτήσασθαι,
δόξαν δὲ χρημάτων οὐ βᾶδιον πρίασθαι.» Οὕτω δὲ
ἔχων ὁ τούτοις ἐπόμενος, καὶ ταύτῃ πολιτευόμενος, πεποιθὲς
μὲν καὶ ὡς λέων, ἴστω δ' ὅτι καὶ «ὥσπερ εὐθύς ζυγός,
οὕτε πρὸς ἀληθοῦς εὐθύνεται ζυγοῦ, οὕθ' ὑπὸ ψευ-
δοῦς κρίνεται· οὕτω καὶ δίκαιος κριτῆς οὕθ' ὑπὸ
δικαίων κρίνεται, οὕτε παρ' ἀδίκων βικάζεται,»
φησὶν Ἐπίκτητος. «Ἄμεινον δὲ καὶ δικαίως κριναντα
πρὸς τοῦ καταδικασθέντος ἀδίκως μεμψοῦσθαι, ἢ
ἀδίκως κριναντα παρὰ τοῦ καταδικασθέντος δι-
καίως ψέγεσθαι.» Μακαρισθήσεται γὰρ πρὸς τοῦ Σωτῆρος
καὶ τότε, καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐπαγγελθήσεται· λέ-
ψεσθαι· «μακάριοι γάρ, φησὶν, οἱ δεδιωγμένοι ἕνε-
κεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν
Οὐρανῶν.» Δίκαιος δὲ ὢν καὶ δικαιοσύνης φροντίζων τίμων
τεύχεται, καὶ τίνα κληρονομήσει, ὅλην τὴν ἡμέραν αὐτὸς μὲν
ἐλεῶν καὶ θανέειν· εἰς εὐλογίαν δὲ ἔσται· τούτου τὸ σπέρμα,
ἀνθήσει τε ὥσει φοῖνιξ, καὶ ὥσει κέδρος πληθυνθήσεται· τούτου
οὕτε ἡ ἐλπίς ὀλεῖται, οὕτε τὸ σπέρμα ζητοῦν ἄρτον θφθήσεται.
Οὗτος κληρονομήσει μὲν τὴν γῆν, κληρονομήσει δὲ καὶ ὁ ὁ
Θεός ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, ὅτι τὴν δικαιοσύνην μάλ-
λον ἢ τὴν ἀγαθωσύνην ἠγάπησεν. «Ἔσται δὲ ὁ ὁφθαλμός
οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν
ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· οὕτως ὑπὲρ τὰ ᾧ καὶ τῶν αἰσθη-

τῶν ἐκεῖνα πάντων ὑπέρκειται. Ταῦτα τοίνυν πάντα καθ' ἑκά-
στον οὕτω διανοούμενος, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀναπεμπόμενος,
ἱκανά μοι δοκεῖν ὄντα πρὸς δικαιοσύνην ἐπαλεῖψαι καὶ γνώμην
ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδη τοιαύτη γὰρ ἡ φιλαδέλφικος, καὶ οὕτως
ἐγὼ ταύτην κατονομάζω· τὴν τε θείαν ὁ κρίνων ἀντίληψιν ἐπι-
καλεῖσθαι, καὶ τοὺς τε νόμους αἱ μελετάτω, τὴν διάνοιαν τού-
των, μὴ τὰ ῥήματα μόνον, εἰδέναι σπουδάζων. Ὡν τὰ κάλλι-
στα ἡμεῖς, ὡς γε μοι φαίνεται, χρειώδη τε καὶ ἀναγκασιότατα
συντεμνόντες ἐν τῷ προχείρῳ τούτῳ βιβλίῳ συντετάχαμεν πάν-
τοθεν συναγροχότες ὥσπερ ἂν εἴ τις εἰσιὼν εἰς εὐανθεῖς λειμῶ-
νας τὰ χαριέστατα δρέψαιτο τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς μίαν ταῦτα
καλλιοτήν καὶ τερπνότητα συναγάγῃ. Ἀναγκῆς δὲ καὶ τὴν ἐκ-
τεθεῖσαν εἰς τοὺς κριτὰς κατὰ κρίσιν, ὑπὸ τῶν πανευσεβῶν βα-
σιλέων Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου (δεῖ γὰρ καὶ ταύτην εἰδέναι
τὸν κρίνειν ἀνθρώπους μέλλοντα) οὕτω δέησι μὴ μόνος ψῆφον
κατ' οὐδενὸς ἐπενεγκεῖν ἁρρεῖται, κἂν εἰ τὴν ἐλάχιστον δίκην
δικάζῃ· οὐαὶ γάρ, φησί, τῷ μόνῳ· ὅταν πᾶσι, τίς ἐγερῇ αὐτόν;
ἀλλὰ τοιγε καὶ μεθ' ἑτέρων, εἰ καὶ γνώμην καὶ γνώσιν ἐν νό-
μοις τελοῦσιν ἐλλόγιμοι. Οὕτω γὰρ ἂν ποιῶν πρὸς τε σοφῶν
μακάρων, πρὸς τε θνητῶν ἀνθρώπων, οἶμαι δὲ ὅτι καὶ πρὸς
θεοῦ παντοκράτορος, ἄμεμπτος εἶη καὶ ἀνεπίληπτος.

**Κατάκρισις ἐκτεθεῖσα εἰς τοὺς Κριτὰς παρὰ Λέοντος
καὶ Ἀλεξάνδρου τῶν εὐσεβῶν Βασιλέων.**

Οἶμαι δὲ τῶν κρίνειν λαχόντων οὐδένα ποτὲ πρὸς τοσαύτην
ἀποκλίνειν σκαιότητα, ὥστε παρὰ τοῦς ἐγκειμένους νόμους δο-
κιμάσαι καὶ τὰς ψῆφους ἐκφέρειν. Εἰ δὲ εἰς τοσούτον τῆς μα-
ταιότητος ἐλισθῇσει, ἄλλους μὲν τὴν ἐν νόμοις κειμένην ἀποισε-
ται δίκην· ἡμᾶς δὲ λαθὼν, ἥκιστα λήσεται τὸν ἀκοίμητον
ὀφθαλμόν. Ὅμως καὶ ἀραῖς ἐμπεδῶσαι τοῦτο, λίαν ἀσφαλές εἶναι
ᾤφθηνεν. Εὖροι θεὸν μαχόμενον αὐτός, καὶ τὰς οὐρανίους καὶ
ἀστωμάτους δυνάμεις πολεμοῦσας αὐτῷ. Ἐκπέτοι ἁόρως καὶ τῆς
παρούσης ζωῆς, καὶ προσζημιωθήσεται καὶ τὴν μέλλουσαν. Πῦρ
καταφάγεται θεμέλια οἰκῶν αὐτοῦ· καὶ ἔσται δι' αἰῶνος ἡτιμω-
μένον τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ζητοῦν ἄρτους, ἀνθ' ὧν τὴν τῶν
νόμων ἐλευθερίαν δοῦλὴν παραπεποιημένων κρίσεων ἀπειρ-
γᾶσατο.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ

Βιβλίον νόμων πάσαι πεποιήται τοῖς περὶ τὴν Βασιλείαν καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα τοὺς εὐσεβεστάτους βασιλέας. Πρόχειρον οὕτω καλούμενον, ἐν ἐπιτομῇ τὰ τῶν νόμων διεξιόν, ὥπερ νῦν ἡμεῖς ἐντυχόντες πολλὰ μὲν ἐκ τῆς ὑποσχέσεως ἐτε-
 ὤηκαμεν, πρὶν ἢ τοῦτο διεξιέναι· ἐξ ἑκάστου γὰρ φησι τῶν νόμων βιβλίου τὰ ἀναγκαῖα καὶ χρειώδη καὶ συχνῶς ἠητούμενα ἀναλέξασθαι, καὶ ταῦτα κεφαλαιωδῶς ἐν τῇδε τῇ προχείρῳ τῶν νόμων ἐγγράψασθαι, καὶ μηδὲν σχεδὸν παραλιπεῖν, ὅσα τοῖς πολλοῖς ἐν γνώσει καθιστασθαι δίκαιον. Οὕτω πῶς ἐν προσι-
 μίοις λέγει, καὶ τοιαῦτα καθυπισχεῖται· πολλοῦ δέ γε καὶ δεῖν τοῦ σκοποῦ κεκρίκαμεν καὶ τῆς ὑποσχέσεως, τοῦτο διεξιόντες, τὰ τε γὰρ ἀναγκαιότερα παραλείπεται· τούτῳ, καὶ ὅσα τού-
 των ἐνδεῶς εἴρηται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω τρόπον ἕτερον τοῦ σκοποῦ τοῦτο καὶ τῆς συνθήκης, εὐ μάλα θαυμάσαντες, δεῖν ὠθήθημεν ἀνταναπληρῶσαι τούτῳ τὰ δεόντα, καὶ προσθεῖναι τὰ ὑστερήματα, καὶ τέλειον κατ' ἐπιτομὴν ἀπεργάσασθαι. Ταῦτ' ἄρα καὶ τῷ πλάττει τῶν νόμων ἐγκύβαντες, ὅσοι τε ἀνέ-
 καθέν εἰσι τεταγμένοι, καὶ ὅσοι πρὸς τῶν θειοτάτων ὑστερον βασιλέων ἐπινενόηται, οὗς καὶ Νεαρῶς σύνηθες ὀνομάζειν. μεθ' ὧν εἰσι καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ τοῦ Μαγιστροῦ λεγόμενα, καὶ τὰ Ἑπαρχικὰ τε καὶ τῶν Προχείρων τὰ κάλλιστα, καὶ τὰ πάν-
 των ἐκείθεν ἀναλεξάμενοι, κάλλιστα τε ὁμοῦ καὶ ἀναγκαιό-
 τατα, καὶ τοῖς τοῦ προχείρου ταῦτα συμπλέξαντες καὶ συνθέν-
 τες, τὰ μὲν ἀναμῖξ, τὰ δὲ ἰδιᾶ, ὡς ἄρα ἕκαστον εἶδει τε καὶ καθήκον· ἐπεὶ τὸ τοῦ Προχείρου βιβλίον ἐν τεσσαράκοντα ὄν-
 τίτλοις ἐτύγχανεν, ἑτέρους ἡμεῖς τοσοῦτους ἢ καὶ πλείους ἐπι-
 συνάψαντες, σαρηγείας τε χάριν, καὶ τοῦ μὴ τι δοκεῖν τῶν ἀναγκαιῶν ἐνδεῖν ἐν μὲν τὸ ὅλον ἀπειργασάμεθα, ἐν ἑξὶ δὲ βι-
 βλίοις τὴν ὅλην τῶν ἐξήκοντα τῶν νόμων βιβλίων πραγματείαν συντεμνόντες διείλομεν, καὶ τῶν Νεαρῶν, τῶν Ῥωμαϊκῶν τε καὶ τῶν Ἑπαρχικῶν καὶ τῶν Προχείρων· Πρόχειρον ἢ Ῥεξά-
 βιβλος οὕτω προσαγορεύσαντες.

Ἐπιγράφεται δὲ καὶ τῶν βιβλίων ἕκαστον οὕτω·

α'. Τὸ μὲν πρῶτον, περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως·
 ἐτι τε περὶ ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

β'. Περὶ δικῶν δὲ διαφόρων καὶ καινοτομιῶν τὸ δεύτερον.

γ'. Τὸ δὲ γὰρ τρίτον περὶ ἐκποιήσεως, δανείου τε καὶ κοινωνίας.

δ'. Περὶ μνηστείας δὲ καὶ γάμων τὸ τέταρτον.

ε'. Τὸ μέντοι πέμπτον περὶ διαθηκῶν καὶ ἐπιτρόπων.

ς'. Τὸ τελευταῖον δὲ καὶ ἕκτον περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

Τὸ μὲν οὖν ὅλον, ὡς ἔφθην εἰπῶν, ἐν ἑξ βιβλίοις διήρηται, Πρὸ χειρόν ἢ Ἑξάβιβλος οὕτως ὀνομασθέν. Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν τοῖς προτέροις προστεθέντες τίτλοις, τεσσαράκοντα ὄντες ἢ καὶ πλείους, ὡς καὶ τοῦτ' ἔφην, τυγχάνουσι. Προσθεῖναι δὲ κάκεινο τοῖς εἰρημένοις ἄξιον, ὡς πολλὰ μὲν ἐν τοῖς παλαιοῖς τίτλοις παρ' ἡμῶν εἰσι προστεθειμένα κεφάλαια, τὰ κάλλιστά μοι δοκεῖν καὶ ἀναγκαιότατα· εἰσὶ δὲ καὶ τινὰ τῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ τοῖς ἡμετέροις τίτλοις προσκείμενα. Ἵνα τοίνυν δῆλα ταῦτά τε ὥσι κάκεινα, τοῖς μὲν παρ' ἡμῶν προστεθεῖσι τίτλοις καὶ κεφαλαίοις, κἂν ὅπου ἄρα καὶ τελῶσιν εὐρισκόμενα, τὸ ἡλιακὸν ἔξω σημεῖον ἐγγέγραπται, τὸ χρονικὸν δὲ παλαιοῖς· καὶ οὕτω δῆλα τοῖς ἐντυγχάνουσι πᾶσι καθίσταται, εἴγε δῆπου καὶ τοῦτο εἰδέναι βούλονται, τίνα τέ εἰσιν ἐν τῷ Προχείρῳ τούτῳ τὰ παλαιά, καὶ τίνα τὰ νέα, εἴτε τίτλοι λέγω, εἴτε κεφάλαια. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις. Ἐν ἑκάστῳ δὲ πάλιν τῶν κεφαλαίων δηλοῦται διὰ τὸ ἀδιάβλητον, ὅθεν ταῦτα παρεξεβλήθη, καὶ ὃ γε βουλόμενος εἰς τὰ πρωτότυπα τούτων ἀνατρέχτω βιβλία, κάκειθεν ἀληθὲς ἢ καὶ τὴν τούτων δῆλωσιν σαφέστερον μαθάνέτω.

Οἱ δὲ τῶν βιβλίων τίτλοι καθ' ἕκαστον οὕτως εἰσὶν ἔχοντες, ὡς ἐν τῇ παρούσῃ δείχνεται καταγραφῇ.

ΠΙΝΑΞ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ νόμων καὶ δικαστικῆς καταστάσεως, ἔτι τε περὶ
ἀποκαταστάσεως καὶ ἐλευθεριῶν.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ νόμων.
- » Β'. Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου.
 - » Γ'. Περὶ ἀγωγῶν καὶ χρόνων.
 - » Δ'. Περὶ δικαστικῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως.
 - » Ε'. Περὶ μηνυτῶν.
 - » Ϛ'. Περὶ μαρτύρων.
 - » Ζ'. Περὶ ὅρκου,
 - » Η'. Περὶ συμβολαίων.
 - » Θ'. Περὶ συμφώνων.
 - » Ι'. Περὶ διαλύσεως.
 - » ΙΑ'. Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας.
 - » ΙΒ'. Περὶ ἀνθρώπων καὶ ἀφελίκων, ἐν ᾗ καὶ περὶ ἀπο-
καταστάσεως.
 - » ΙΓ'. Περὶ γυναικῶν.
 - » ΙΔ'. Περὶ δούλων.
 - » ΙΕ'. Περὶ ἀσφαοῦς καὶ ἀμφιβόλου.
 - » ΙϚ'. Περὶ στρατιωτῶν.
 - » ΙΖ'. Περὶ λύσεως ὑπεξουσιότητος.
 - » ΙΗ'. Περὶ ἐλευθεριῶν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περὶ δικῶν διαφόρων καὶ καινοτομιῶν.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ νομῆς καὶ δεσποτείας.
- » Β'. Περὶ ἀναργυρίας.
 - » Γ'. Περὶ ἀπαιτήσεως καὶ ἀπωλείας.
 - » Δ'. Περὶ καινοτομιῶν.
 - » Ε'. Περὶ λειτουργιῶν, τελῶν καὶ κομμερκίου.
 - » Ϛ'. Περὶ μερίδων ἐν ᾗ καὶ περὶ εὐρέσεως θησαυροῦ.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

- TITA. Ζ'. Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ῥιπτομένων καὶ περὶ δι-
καίου ὑποτροφῆς.
» Η'. Περὶ υἱοθεσίας.
» Θ'. Περὶ τῶν προσφευγόντων.
» Ι'. Περὶ χρήσεως.
» ΙΔ'. Περὶ ναυτικῶν.

BIBAIION TPITON

Περὶ ἐκποιήσεως, δανείου τε καὶ κοινωνίας.

- TITA. Α'. Περὶ δωρεῶν.
» Β'. Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.
» Γ'. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορᾶς ἐν ᾗ καὶ περὶ προτι-
μήσεως.
» Δ'. Περὶ ἐμφυτεύσεως.
» Ε'. Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου.
» Ϛ'. Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν.
» Ζ'. Περὶ τόκου.
» Η'. Περὶ μισθώσεως ἐν ᾗ περὶ ἐργολάδων.
» Θ'. Περὶ παρακαταθήκης.
» Ι'. Περὶ κοινωνίας.
» ΙΑ'. Περὶ λύσεως κοινωνίας.

BIBAIION TETARTON

Περὶ μνηστείας καὶ γάμων.

- TITA. Α'. Περὶ συνκινέσεως μνηστείας.
» Β'. Περὶ ἀρραβιώνων μνηστείας.
» Γ'. Περὶ δωρεῶν μνηστείας.
» Δ'. Περὶ δρου καὶ διαθέσεως γάμου.
» Ε'. Περὶ ἀκριθείας γάμου.
» Ϛ'. Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς.
» Ζ'. Περὶ γάμων κεκωλυμένων.
» Η'. Περὶ συναφείας γάμων καὶ βαθμῶν συγγενείας.
» Θ'. Περὶ δευτερογαμούντων.
» Ι'. Περὶ δικαίου προικῆς.
» ΙΑ'. Περὶ ἐκδικήσεως προικὸς καὶ τῶν βαρῶν αὐτῆς.
» ΙΒ'. Περὶ ἐξωπροίκων.

- ΤΙΤΛ. ΙΓ'. Περὶ ὑποβόλου.
 » ΙΔ'. Περὶ θωρεῶν μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.
 » ΙΕ'. Περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτῆς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Περὶ Διαθηκῶν καὶ Ἐπιτροπῶν.

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ διαθήκης αὐτεξουσίῳν
 » Β'. Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίῳν.
 » Γ'. Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων.
 » Δ'. Περὶ διαθήκης ἐπισκέπων καὶ μοναχῶν.
 » Ε'. Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης.
 » Ϛ'. Περὶ μέμφεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης.
 » Ζ'. Περὶ κωδικέλλου.
 » Η'. Περὶ κληρονόμων.
 » Θ'. Περὶ φαλκιδίου.
 » Ι'. Περὶ ἀποκλήρων.
 » ΙΑ'. Περὶ ληγάτου.
 » ΙΒ'. Περὶ ἐπιτρόπων, κουρατόρων καὶ διοικητῶν.
 » ΙΓ'. Περὶ τοῦ πότε δεῖ ἐντάγειν τοὺς θανειστάς κατὰ
 τῶν κληρονόμων τοῦ τελευτήσαντος.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Περὶ ζημίας καὶ ποινῶν.

- ΤΙΤΛ. Δ'. Περὶ ζημίας.
 » Β'. Περὶ μοιχῶν.
 » Γ'. Περὶ πορνῶν καὶ τῶν ἐκδιαζόντων παρθένους.
 » Δ'. Περὶ αἰμομικτῶν, ἀσελγῶν καὶ ἄλογευομένων.
 » Ε'. Περὶ κλεπτῶν, ἀπελατῶν, τυμωρούχων καὶ ἱερο-
 σύλων.
 » Ϛ'. Περὶ φονέων καὶ ληστῶν.
 » Ζ'. Περὶ τῶν ἀρπαζόντων.
 » Η'. Περὶ αὐτομέλων καὶ ἀνδραποδιστῶν.
 » Θ'. Περὶ συκοφαντῶν καὶ τῶν φλυαρίαν εὐρισκόντων.
 » Ι'. Περὶ φαρμακῶν, γοήτων καὶ μάντεων.
 » ΙΑ'. Περὶ Ἰουδαίων, Ἑλληνιζόντων καὶ Διρετικῶν.

- ΤΙΤΛ. ΙΒ'. Περὶ δούλων καὶ τῶν ἐμπρησμοῦς ποιοῦντων.
 » ΙΓ'. Περὶ τῶν ἀλλοτρίους ὑποδεχομένων δούλους καὶ
 τῶν ἐκποιοῦντων ἐλευθέρους.
 » ΙΔ'. Περὶ διαφόρων ποινῶν.
 » ΙΕ'. Περὶ τοῦ τίνες ἀτιμούνται.

ΕΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΙ

- ΤΙΤΛ. Α'. Περὶ ἀξιωμάτων.
 » Β'. Περὶ κανόνων διαφόρων.
 » Γ'. Περὶ σημασίας ὀνομάτων.
 » Δ'. Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων.
-

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ, ΕΤΙ ΤΕ
ΠΕΡΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΩΝ

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ νόμων.

1. Κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους οὔτε μοναρχίαι ἦσαν βασιλικάι, ἀλλὰ δι' ὑπάτων τὰ τῶν Ῥωμαίων διευθύνοντο πράγματα· (1) προεβάλλοντο γὰρ καθ' ἕκαστον χρόνον ὑπατοὶ δύο, καὶ ἀνεδέχοντο πάντα τὰ στρατιωτικὰ καὶ πολιτικά. Καὶ ἵνα σαφέστερον καὶ συντομώτερον εἰπώμεν· οὔτε νόμοι ἀκμήν, οὔτε βασιλεῖς ἦσαν, οὔτε ἐγγράφοι νόμοι ἐν βιβλίοις τεταγμένοι ἀναγραφόμενοι.

Μ. Κατὰ τοὺς παλαιούς χρόνους δὲν ὑπῆρχον ἐτι ἐν Ῥωμῇ βασιλεῖς, ἀλλὰ δι' ὑπάτων διευθύνοντο τὰ πράγματα τῶν Ῥωμαίων· ἀντιπροσθέντο δὲ κατ' ἔτος δύο ὑπατοὶ, οἵτινες ἀνεδέχοντο τὴν διαχείρισιν ὅλης τῆς στρατιωτικῆς καὶ πολιτικῆς ἐξουσίας. Καὶ ἵνα σαφέστερον καὶ συντομώτερον ἐκφρασθῶμεν, οὔτε νόμοι ἐτι ποσὶς ὑπῆρχον, οὔτε βασιλεῖς, οὔτε νόμοι γραπτοὶ ἐν ὥρισμένοις βιβλίοις ἀναγραφόμενοι.

(1) Τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας χάριν σημειωτέον, ὅτι παλαιάτα ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία ἦν μοναρχικὴ, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς αἰρετὸν βασιλεῖα ἰσχύον, εἰς οὗ τὰς χεῖρας συνεκεντρύνοντο αἱ σημαντικώταται ὡς πολιτικαὶ ἐξουσίαι· ἀλλ' οὐχ ἥττον κρηπίς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιτεύματος ἦν καὶ τότε ἡ ἰδέα ὅτι ὁ λαὸς κυριαρχεῖ, ἀντιπροσωπευόμενος ἀπλῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, συνεκινῶτο δὲ ἡ βασιλικὴ ἐξουσία διὰ τῆς Συγκλήτου καὶ τοῦ λαοῦ, εὐμοιρῶντων τῆς ὑπάτης νομοθετικῆς ἐξουσίας, ἰσως δὲ καὶ τῆς δικαστικῆς. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κατὰστασις διήρκεσε μόνον ὑπὸ ἐπτά βασιλεῖς ἐν περιόδῳ 250 ἐτῶν, ὅτε δι' ἐπαναστάσεως, ἥς τὰ καθ' ἕκαστον, ἰδίως αἱ ἀρρομαὶ καὶ τὰ ἐλατήρια, καλύπτονται ὑπὸ σκότους βαυβάτου, κατελύθη ἡ μοναρχικὴ ἐξουσία καὶ κατεστάθησαν δύο Ὑπατοὶ, ἐκλεγόμενοι ἐνιαυσίως μεταξὺ τῶν Πατρικίων, οἵτινες ἐπένεκτον πᾶσαν σχεδὸν τὴν προτέραν ἐξουσίαν τῶν βασιλέων· ὡς δὲ παρατηροῦσιν οἱ συγγραφεῖς, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ Ῥωμαϊκὴ πολιτεία, καίτοι κατὰ τύπον δημοκρατικὴν, ἦν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἐλιγαρχικωτάτη, τῶν Πατρικίων καταπιεζόντων τοὺς θεμώτας, ἐξ οὗ καὶ ἐπῆλθεν ἰσχυρὰ πάλιν, ἥς καρπὸς ὑπῆρξεν ἡ καθ' ἑρῶσις τῆς μεταξὺ τῶν δημοτῶν ἐκλογῆς λαϊκῶν ἀρχόντων, οἵτινες τὸ κατ' ἀρχαίαν μὲν ὑπερήσπιζον αὐτοὺς κατὰ τῶν ἀξιώσεων τῶν Πατρικίων, ἀλλὰ βαρύνοντες ἀπετέλεσαν νέαν πηγὴν τοῦ δικαίου. (Ἴδε σημειώσιν κατωτέρω).

2. Πρῶτος δὲ Ἀππίος Κλαύδιος μετὰ ἑτέρων ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν δέκα τὸν ἀριθμὸν, συναγαγὼν εἶτι νόμιμον ἦν παρὰ Ῥωμαίοις, ἢ ἀγράφως φερόμενον, ἢ ἐγγράφως μὲν, ἀσυντάκτως δὲ καὶ σποράθην κείμενον (ἦσαν γὰρ τινα καὶ ἀτάκτως, καὶ οὐκ ἐν ὠρισμένοις τεθεῖμένα βιβλίοις) μετακομίσας καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων τοὺς νόμους τοῦ Δράκοντος καὶ τοῦ Σόλωνος, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄλλους τινάς, καὶ ἐκ πάντων ἐκλογὴν ποιησάμενος, τὸ δωδεκάδελτον, ταῦτόν δ' εἶπειν δωδεκάβιβλον, ἀπετέλεσεν. (1)

(1) Βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ δημιουργία τῆς δωδεκάβιβλου συνδέετο στενῶς πρὸς τὴν πάλιν τῶν ἀντιθέτων συμπεριφερόντων τῶν Πατρικίων καὶ τῶν δημοτῶν, ἥτις ἀρχικὸν ἀποτέλεσμα εἶχε τὴν ἀντικατάστασιν τῶν Ὑπάτων καὶ τῶν δημαρχῶν διὰ δέκα ἀνδρῶν, ἐκλεγέντων τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον εἶδος μεταξὺ τῶν Πατρικίων, καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῆς (τῆς δωδεκάβιβλου) ἦτοι δέκα τευχῶν ἢ δέκα διέλτων νόμων, ἐπικυρωθέντων ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐπ' ἐκκλησίας καὶ ἐγκληθέντων ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, εἰς ἃς προστεθήσαν ἔπειτα ἑστραὶ δύο δέλτοι. Σημειωτέον, ὅτι αἱ περὶ δωδεκάβιβλου ἱστορικαὶ πληροφορίες, περὶ τοῦ περιεχομένου δηλονότι αὐτῆς, τῶν πρὸς κατάρτισιν αὐτῆς ἐνεργειῶν τῶν ἀποσταλέντων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, τῆς ὁποῆς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῆς καὶ τῆς διατάξεως ἐστὶ τῆς ὕλης, εἰσὶν ἀμφοτέρω, εὐδενὸς ἀντιγράφου αὐτῆς διασωθέντος πλήρους. Προσθετέον δ' ἐστὶ, ὅτι ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἐγένοντο πολλὰ δοκίμια πρὸς ἀνοικοδόμησιν αὐτῆς διὰ τῆς συλλογῆς τῶν διαφορῶν περὶ αὐτῆς εἰδήσεων καὶ τῶν διαφορῶν τεμαχίων. Ἀλλὰ βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ, ὅτι διεύκεινεν ἕως τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ μόνον σῶμα νόμων, περιλαμβάνον τὸ σύνολον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, καίπερ ἀλλεπαλλήλως τροπολογηθεῖσα διὰ νεωτέρων νόμων ἀναμεισθήτητον δ' ἐπίσης, ὅτι ἡ δωδεκάβιβλος ἐσχηρίζετο πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων εὐρίμων, εἰς ὧν τὰ μὲν εἰσῆλθον πῦθινως ἐξώθεν εἰς τὴν ἀρτίπαγῃ Ῥωμαίων πολιτείαν, τὰ δὲ ἐγεννήθησαν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν βρασιλικῶν νόμων τῶν παναρχαίων Ῥωμαίων χρόνων, οἵτινες, προκείμενοι κατὰ τὸ τότε πολίτευμα εἰς τὸν λαὸν ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ ἐγκληθέντες ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, ἴσχυσαν τότε ὡς νόμοι, οὐχ ἥτιον δὲ καὶ τῶν κατόπιν ψηφισθέντων νόμων. Προσθετέον δ' ἐν παροδῷ, ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν ἰδίως περίεθον, ἐπὶ ὑπάτων δηλονότι, ἡ μάλλον ἀναμεισθήτης νομοθετικὴ δύναμις ἐξουκεῖτο παρὰ τοῦ Ῥωμαίου, πάντων δηλαδὴ τῶν Ῥωμαίων πολιτῶν, Πατρικίων καὶ δημοτῶν ἐν ταῖς λογίσταις συνδέσει ἡ ἐκκλησία. Ἡ περὶ τούτου διάταξις τῆς ἐλευθέρου πολιτείας ἦν ἥτις νέα, διατηρηθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν βασιλέων, ὡς ἀρχαῖον στοιχεῖον τῆς ἀρχῆς ἐλευθέρου πολιτεύματος ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν αὐτῇ εἰ νέοι νόμοι προϋεῖντο ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἐκείνων ἀρχόντων τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων προτάσεις γονόμεναι δεκταὶ ἐν ταῖς φυλετικαῖς ἐκκλησίαις ἐλάμβανον ἰσχὺν νόμου, καλούμεναι *plebiscita*, ἀνευ τῆς περαιτέρω ἐγκρίσεως τῆς Συγκλήτου.

Μ. Πρώτος δὲ ὁ Ἀππίος Κλαύδιος μετὰ δέκα ἄλλων ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν, πολλοῖς δ', οἳ ὡς νόμους ἴσχυος παρὰ Ῥωμαίους ἢ ἀγραφῶς ἢ ἐγγράφως μὲν, ἀσυντακτως δὲ καὶ ἀποραδικῶς καίμενον, (διότι ὑπῆρχον ὅπωςδὴ πάτε νόμοι τινὲς ἀτάκτως περιμέμνηται καὶ μὴ ἐκτελεζόμενοι εἰς ὀρισμένα βιβλία), μετακρίσεις δὲ καὶ ἐξ Ἀθηναίων τούτους νόμους τοῦ Δρακοντῆ καὶ τοῦ Σόλωνα, καὶ ἐξ ἄλλων μερῶν ἄλλους τινὰς, καὶ ἐκ πάντων τούτων ἀπανθίσας, κατήχησε τὸ δοδεκαθέλιον, ἥτοι τὴν δοδεκαθελίαν.

3. Εἶτα ἐλθόντες ἄνδρες σοφοί, οἳν ἤρχε Γάιος, νομοθετίας ἐτέρας καὶ διακρίσεις τῶν ἀγωγῶν προστεθείκασιν. Καὶ μετὰ τούτους διάφοροι βασιλεῖς διατάξεις, ὡς συμφέρον ἐνέμεινον, συνεγράψαντο. (1)

Μ. Ἐπειτα ἐλθόντες ἄνδρες σοφοί, ἐν οἷς προσέρχεν ὁ Γάιος, προσέθηκαν ἄλλους νόμους καὶ θέσπισαν τὰς διακρίσεις τῶν ἀγωγῶν. Καὶ μετὰ τούτους διάφοροι βασιλεῖς ἐνομοθέτησαν διατάξεις συνήθως πρὸς τὸ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν συμφέρον τῆς Ῥωμαικῆς πολιτείας.

4. Ὑστερον δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς τὰς πόλεις ἐκθέσεις τῶν νόμων ἐν παντὴ κεντὰ βιβλίαις διὰ σοφῶν ἀνδρῶν σπουδαίως συνήγαγεν· ἃ καὶ Δίγιστα ἦτοι Πενδέκτην, ὡς πάντων δεκτικὰ

(1) Ἐνεκα τῶν συνεχῶν ἐκφυλῶν διχονομῶν καὶ πολέμων ἡ Ῥώμη περιήλθεν εἰς καταστάσιν ἀληθοῦς ἀναρχίας. Ὅθεν ἐπὶ τῇ πρώτῃσι μισο-
 βασίλειαις τρεῖς ἄνδρες ἐξελέχθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα triumviri reipublicae constituendae, ἵνα ἀποκαταστήσωσι τὸ κλονισμένον πολιτεύμα, δηλονότι ὁ Ὀκταβιανός, ὁ Ἀντωνίος καὶ ὁ Λεπίδος. Μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ Λεπίδου καὶ τὴν ἥτταν καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ Ἀντωνίου μόνος ὁ Ὀκταβιανὸς ἐδυνήθη διὰ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ νὰ διατηρήτῃ πᾶσαν τὴν πρῶτον μεταξὺ τῶν τριῶν διχρημῆναι πολιτικὴν δύναμιν, ὅπερ τὸ πρῶτον σχῆμα τῆς ἀρχαίας ἐλευθέρου πολιτείας. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνεπαίσθητος μετα-
 βάσις ἀπὸ τῆς δημοκρατίας εἰς τὴν μοναρχικὴν κυβερνήσιν. Διὲ ἐπὶ τῶν χρόνων ἐστὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως τοῦ Αὐγούστου ὁ λαὸς, ὁ δῆμος καὶ ἡ Συγκλήτος ἦσαν κατὰ τύπον τὴν ἀνεγνωρισμένην αὐτῶν νομοθετι-
 κὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπιτροπὴν, αὐτὸς δ' ὁ αὐτοκράτωρ προ-
 τεινεν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διατάγματα (edicts), ἀπορ ἐλάμβανεν εὐχερῶς ἰσχύον νόμους, βεβλημένον δ' ἐξέλεπον καὶ αὐτοὶ οἱ τύποι. Ἐπὶ τῶν χρόνων ἐστὶ τοῦ Ἀδριανοῦ εὐρισκομένη ἱκανὴ ἀριθμὸν νόμων τοῦ λαοῦ καὶ δογματῶν τοῦ δήμου, ὧν ὁ μᾶλλον αἴτιος σημεῖωσας εἶναι ἡ Lex Julia et Papia Poppoea ἐπὶ Αὐγούστου, οὗχ ἦσαν δὲ μέχρι τοῦ Σεπτίμου Σεβήρου καὶ τοῦ Καρκαῖλλα μείων ἀριθμὸν δογματῶν τῆς Συγκλήτου. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ αὐτοκράτωρ προέβλεπε τῆς Συγκλήτου, εἰ δὲ συγκλητικαὶ ὀνομαζόντο ὑπ' αὐτοῦ, ἦσαν πράγματι ἀπλὰ αὐτοκρατορικὰ διατάγματα. Ἐπὶ τέλος καὶ κατὰ τύπον ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐκείληται μετέωρη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ αὐτοκράτορος, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ἡ δικαστικὴ, διὲ ἐδόνατο ὁ αὐτοκράτωρ ἐκ τοῦ γραφείου αὐτοῦ οὐ μόνον νᾶποφαίνεσθαι τελεσιδικίως ἐπὶ τῶν δικασθεῖσων ἤδη πρωτόδικως διαφερόντων, νὰ εἰσαγγῇ κατ' ἀρεσκίαν τὰς ἐκκερμαίε δικὰς εἰς οἰονδήποτε δικαστήριον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐρμηνεύῃ αὐθεντικῶς τοὺς νόμους οὗχ ἦσαν διὰ τῶν ἀποκρίσεων αὐτοῦ εἰς τὰ ἐρωτήματα τῶν δικαίων ἢ διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ.

τῶν νόμων, ἐκάλειπεν. Οὗτος ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ τοὺς τρεῖς ἐξέθετο κώδικας, τὸν τε Γρηγοριανόν, τὸν Ἑρμογενειανόν, καὶ τὸν Θεοδοσιανόν καὶ τοὺς τοιαύτους κώδικας τοῖς νόμοις τοῖς διὰ Θαλαλαίου, καὶ Ἀνατολίου, καὶ Ἰσιδώρου συνάψας, ἕτερον δωδεκάβιβλον (ταύτῶν δ' εἰπεῖν δωδεκάβιβλον) καὶ αὐτὸς ἀπεπλήρωσε. (1)

(1) Οἱ νόμοι ἐπελλαπλασιάσθησαν ἐπὶ τοσούτων διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων μὲν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων πρὸ πάντων ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πραιτορικῶν διαταγμάτων καὶ τῶν γνωμοδότησεων τῶν νομοδιδασκάλων, ὥστε κατέστη σχεδὸν ἀνέστικτος ἡ ἀκρίβης γνώσις καὶ ἐφαρμογὴ τῶν νόμων, ὅπῃ οὗ δ' ἀνάγκη κωδικοποιήσεως καὶ ἀνακαθάρσεως τῆς νομοθεσίας. Ὁ Κωνσταντῖνος εἶχεν ἤδη συλλάβει τὴν ἰδέαν νὰ πληρώσῃ τὴν ἐπιείγουσαν ταύτην ἀνάγκη, ἀλλ' ἄγνωστον διατί δὲν ἐστέρησαν αἱ ἐνέργειαι αὐτοῦ δι' ἐπιτυχίας. Θεδόσιος ὁ Β' καὶ Βαλεντιανὸς ὁ Γ' πρῶτοι ἐδημοσίευσαν συλλογὴν τῶν ἀποφάσεων τῶν νομοδιδασκάλων. Ἔτα ἐδημοσίευσαν ὁ Γρηγοριανὸς κώδιξ, συγκείμενος ἐξ ἀντιγραφῶν προγενεστέρων τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ ὁ Ἑρμογενειανός, ὅστις ἐγένετο, φαίνεται, πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ Γρηγοριανοῦ. Βραδύτερον δὲ ὁ Θεόδοσιος διέταξε νέαν τῶν διατάξεων συλλογὴν, ἣτις ἐδημοσιεύθη τῷ ἔτει 438. Ὁ Θεοδοσιανὸς οὗτος κώδιξ προσδιωρίσθη εἰς συμπλήρωσιν τοῦ Γρηγοριανοῦ καὶ τοῦ Ἑρμογενειανοῦ κώδικος, διότι κατὰ τὸ σχέδιον αὐτοῦ δὲν ἀνατρέπει εἰμὴ μέχρι τοῦ Κωνσταντίνου καὶ περιέχει μίαν ἀριθμὸν διαταγμάτων (Ἑδίκτων). Αἱ δ' ἐκδοθεῖσαι διατάξεις μετὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ Θεοδοσιανοῦ Κώδικος ἐκλήθησαν νεαραὶ διατάξεις εἰς ἀντίθεσιν τῶν συλλεχθεῖσων ἡδὴ. (Σημειώσαν δέ, ὅτι διατηρήθη μὲν μέχρις ἡμῶν ὁ Θεοδοσιανὸς Κώδιξ, ἀλλ' οὐχ ἐν τῇ αὐτοῦ τῇ ἀκεραϊότητι). Ἀλλ' οὐχ ἥτιον ἡ νομοθεσία διετέλει ἐν ἀταξίᾳ. Ἀπέκειτο δ' εἰς τὸν Ἰουστινιανὸν νὰ ἀγάγῃ εἰς πέρας τὴν μεγάλην τῆς νομοθεσίας ἀνάγκην. Οὗτος εἰσήγαγεν εὐ μὲν διὰ πολλῶν διατάξεων πολλὰς σπουδαίας μεταβολάς, ἀλλ' ἤγαγεν εἰς πέρας τὸ τοῦ Θεοδοσίου σχέδιον τοῦ περιλαβεῖν τὸ σύνολον τοῦ ἐν ἰσχύι δικαίου εἰς μικρὸν ἀριθμὸν γενικῶν καὶ πλήρων συλλογῶν. Πρὸς τοῦτο ἐξέδωκε τὰ ἐξῆς νομοθετικὰ κείμενα: τὰς Εἰσηγήσεις, τοὺς Πανδέκτας, τὸν Κώδικα καὶ τὰς Νεαράς διατάξεις, μοναδικτικῶς καὶ Νεαράς καλουμένας, ἀπερ, ἀποτελοῦντα τὸ ὅλον σῶμα τοῦ Ἰουστινιανέου δικαίου, ἐκλήθησαν μετογενεστέρως Corpus juris civilis. ἔλαβον δὲ νόμου ἰσχύϊ αἱ μὲν Εἰσηγήσεις καὶ οἱ Πανδέκται ἀπὸ τῆς 28 Δεκεμβρίου 529 μ. Χ. ὁ δὲ Κώδιξ ἀπὸ τῆς 29 Δεκεμβρίου 529. Αἱ δὲ Νεαραὶ ἐξεδόθησαν κατὰ διαλείμματα ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (ἐλλὰ καὶ τινες μετὰ τὸν Ἰουστινιανόν) μεταξύ τῶν ἐτῶν 528 καὶ 565. Ἐκ τῶν κειμένων τούτων αἱ μὲν Εἰσηγήσεις (Instituta), κατάρτισθαι κατ' ἐντάλῃν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ νομοθετικῆς Ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τῶν Τριβωνιανού, Θεοφίλου καὶ Διοφύτου, περιέχουσι γενικὴν περίληψιν τοῦ ὅλου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου πρὸς διδασκαλίαν τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας, οἱ δὲ Πανδέκται (Digesta) ἀπαρτίζουσιν ὀγκωδωτάτην συλλογὴν περιέχουσαν ἐρανίσματα ἐκ τῶν ἐφημερικῶν συγγραμμάτων τριάνοντα ἑννέα νομοδιδασκάλων, καὶ ἀποτελοῦσιν ἀληθῶς τὸ μεγιστον ταμιεῖον τῆς περὶ τὸ δικαίον εἰσευδῆς καὶ

Μ. Ὑστερον δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς συλλέξας τὰς κατὰ τὰ ἀνωτέρω καταρτισθείσας πολλὰς ἐκθέσεις τῶν νόμων κατέταξεν ἐνδριβῶς δια σφῶν ἀνδρῶν εἰς πεντήκοντα βιβλία, ἅπερ καὶ ἀίρεστα ἦτοι Πανδέκτῃν ὠνόμασεν, ὡς πάντων τῶν νόμων δεκτικά, ἦτοι περιεκτικά. Ὁ Ἰουστινιανὸς οὗτος ἐξέδωκε καὶ τοὺς τρεῖς κώδικας, δηλονότι τὸν Γρηγοριανόν, τὸν Ἑρμεγενιανὸν καὶ τὸν Θεοδοσιανόν· καὶ τοὺς τοιούτους κώδικας συναρμολογήσας πρὸς τοὺς νόμους διὰ τοῦ Θαλαλαίου, τοῦ Ἀνατολίου καὶ τοῦ Ἰσιδώρου, κατήρτισε καὶ αὐτὸς δωδεκάβιβλον τοῦτέστι δωδεκάβιβλον.

5. Τινὰς δὲ τοὺς λεχθέντας κώδικας εἶναι μὲν φασὶ πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, πλὴν ἀλλὰ καὶ συγκεχυμένους καὶ διεσπαρμένους· παρ' αὐτοῦ δὲ ἐπισυναχθῆναι καὶ τεθῆναι εἰς τὸ δωδεκάβιβλον. Αὐτὸς καὶ τὰ Ἰουστινιανῶν, τοῦτέστι τὴν τῶν νόμων εἰσαγωγὴν, ὡς πρῶτα στοιχεῖα τοῖς τοῦς νόμους παιδευομένοις, ἐξέδωκε. Ὁ αὐτὸς καὶ Νεαράς ἐν ἰδιόζοντι βιβλίῳ συνέταξεν· εἰς δὲ Νεαραί αἱ παρὰ τῶν κατὰ νόμους βασιλέων νέαι διατάξεις πρὸς τὰς ἀνακυπτούσας ὑποθέσεις γινόμεναι.

Μ. Τινὲς λέγουσιν, ὅτι οἱ περλεχθέντες κώδικες κατηρτίσθησαν μὲν πρὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀλλὰ συγκεχυμένοι καὶ διεσπαρμένοι· αὐτὸς δὲ συνέθεσε καὶ κατέταξεν αὐτοὺς εἰς τὴν δωδεκάβιβλον. Οὗτος ἐξέδωκε καὶ τὰς Εἰσαγήσεις ὡς πρῶτα στοιχεῖα διὰ τοὺς σπουδαζόμενους τὰ νομικά. Ὁ αὐτὸς συνέταξε καὶ Νεαράς ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ· νεαραί δὲ λέγονται τῶν νομίμων βασιλέων αἱ νέαι νομοθετικαὶ διατάξεις, ἃς οὗτοι ἐξέδιδον ἐκαστοτὲ πρὸς λύσιν τῶν προκαπουσῶν εἰς τὸ μέσον ὑποθέσεων.

6. Ὑπὴρέτης δὲ τῷ Ἰουστινιανῷ, εἰς ἃς εἰπομεν Νεαράς, ὁ Τριβουνιανὸς ἐκείνος, ἐν καὶ εἰς φύσεως δεξιότητα καὶ εἰς φιλοχρηματίαν δαιμόνιον περιέχουσιν· ὅστις ἐν τῷ συγγράφειν τὰς Νεαράς παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθέσεις δεχόμενος χρήματα, τα μὲν πρὸς τὸ θέλημα τῶν διδόντων ἐνέχλαττε, τὰ δὲ ἀσάρῃ καὶ δυσνόητα καὶ πρὸς ἐννοίας ῥέποντα διττὰς ἐσχεδιάζεν, ὡς ἂν οἱ ἀναγινώσκοντες ἐμπίπτωσιν εἰς διγύνοιαν.

Μ. Συνειργάζετο δὲ τῷ Ἰουστινιανῷ εἰς τὴν σύνταξιν τῶν λεγθεσῶν Νεαρῶν ὁ Τριβουνιανός, ἐν ἐπὶ εὐφυΐᾳ ἀλλὰ καὶ φιλοχρηματίᾳ ἐξέχως ζημιζοῦσι. Οὗτος συγγράφων τὰς Νεαράς ἐδίχετο χρήματα παρὰ τῶν διατρεπομένων, καὶ ἄλλας μὲν μετέβαλλε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἄλλας δὲ ἀσφατεῖς καὶ δυσνόητους καὶ ἀμφιβόλους ἐξεπίτηδες ἐσχεδίαζεν, ὥστε νὰ διγυμῶσιν οἱ ἀναγινώσκοντες αὐτάς.

γενίμου μελέτης τῶν Ῥωμαίων, ὁ δὲ Κώδιξ, ἀποτελὼν συλλογὴν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων ἀπὸ Ἀδριανοῦ μέχρις Ἰουστινιανοῦ, συνετάχθη ἵνα μετὰ τῶν Εἰσαγήσεων καὶ τῶν Πανδέκτων (περιεχόντων τὰ ἀρχαῖον δίκαιον) συμπληρῇ τὴν ἑλὴν τοῦ δικαίου ἀποθησαύρισιν. Αἱ Νεαραί τέλος συμπληρῶσι καὶ τροποποιήσιν τὸ ὑφιστάμενον δίκαιον. Τὸν Ἰουστινιανέιον τοῦτον Κώδικα ἀποκαλεῖ δωδεκάβιβλον ὁ Ἀρμενιόπουλος, ὡς διηρημένον εἰς δώδεκα βιβλία.

7. Τελευταίος δὲ καὶ ὕστερος πάντων Λέων ὁ σοφός, ὁ ἐν βασιλεύσειν αἰδίδμος, τὰ Δίγιστα καὶ τοὺς Κώδικας καὶ τῶν Ἰουστινιανῶν πολλὰ καὶ τὰς νεαράς αὐτὰς εἰς ἓν πάντα συναγαγὼν ὁμοῦ καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν ἐν βιβλίοις συμπληρώσας ἐξήκοντα τὴν λεγομένην Ἑξηκοντάβιβλον τελείως ἀπῆρτισεν, ἣν καὶ εἰς τεύχη εἰς διμερίσει, τεύχος ὀνομάσας ἕκαστον τῶν μειζόνων τμημάτων, ὃ καὶ πολλῶν βιβλίων ἐστὶ περιεκτικόν. (1)

Μ. Τελευταίος δὲ ὁ αἰδίδμος βασιλεὺς Λέων ὁ σοφός, συλλέξας εἰς ἓν τοὺς Πανδέκτας, τοὺς Κώδικας, πολλὰ τῶν Εἰσηγήσεων καὶ τὰς Νεαράς αὐτὰς καὶ τὴν τοιαύτην πραγματείαν συμπληρώσας εἰς ἐξήκοντα βιβλία, ἀπῆρτισε τὴν λεγομένην Ἑξηκοντάβιβλον, διαιρουμένην εἰς εἴς τεύχη, τεύχος δὲ ὀνομάσεν ἕκαστον μὲν τμήμα, περιεκτικὸν πολλῶν βιβλίων.

8. Καὶ μετὰ τοῦτον πολλοὶ τῶν βασιλέων καθολικοὺς μὲν οὖν ἐξέθεντο νόμους, Νεαράς δὲ καὶ προσταξέας ἀλλοίας καὶ χρυσοβύλλους λόγους, εἰς ἃ δέον ἤγγιζαντο, πεποιθήκασιν. (2)

(1) Ὁ Ἰουστινιανὸς θέλων νὰ ἀπαραίση δια πάντες τὸ ὅπ' αὐτοῦ καθιερωθῇ νομικὸν καθιστώ, ἀπῆρτισε πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ δικαίου ὡς δυνάμενην νὰ προκαλέσῃ ἀσφαλείτητα καὶ σύγχυσιν. Ἄλλ' εἰς οὐδὲν ἐπέβλεπεν ἢ ἀπαγόρευσις, καὶ μετ' ὀλίγον ἀνεγνώσαν παλιν νὰ ζητήματα καὶ διαφωνίαι περὶ τὴν λύσιν αὐτῶν, εἰς αὐτὸν πάλιν κατ' ἀνάγκην νὰ συντάξῃ ἀρκευτικὰ καὶ ἐπομένως καὶ νὰ νομοθετήσῃ. Καὶ πρῶτος μὲν Λέων ὁ Ἰσαυρὸς καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος ἐξέδωκαν τὴν Ἑκλόγον τῶν νόμων, εἴτα δὲ, ἐπὶ τῷ πληρώσειν διατυπώσαντες τὸ ἐν ἰσχύϊ δικαίον, Βασίλειος ὁ Μακεδὼν καὶ ὁ οὖν αὐτοῦ Λέων ὁ σοφός, ἐξέδωκαν ἡ μὲν πρῶτος τὴν Πρὸχειρον Νόμον καὶ τὴν Ἀνακαθαρσίν, ὁ δὲ δεύτερος τὴν Ἐπαναγωγὴν καὶ τὴν Νέαν Ἀνακαθαρσίν, ἧτις εἰς ἐξήκοντα βιβλίων συγκειμένη καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀρμενοπούλου Ἑξηκοντάβιβλος (Βασιλική).

(2) Κατὰ τὴν κατάρτισιν τῆς παρούσης Ἑκλόβου ὁ Ἀρμενόπουλος εἶχεν ὅπ' ὅφει καὶ τὰς Νεαράς καὶ προσταξέας ταύτας, δι' ὧν τροπολογεῖται ἐν μέρει τὸ διὰ τῶν Βασιλικῶν καθιερωθῇ δικαίον. Παρ' ἡμῖν δὲ δυνάμει τοῦ Διατ. 23 Φεβρουαρίου 1885 (ὃ περιλαμβάνει ἐν Γ' τῷμῳ Διακριτικῶν Νόμων), ἰσχύουσιν αἱ ἐν αὐτῇ (τῇ παρούσῃ συγγραφῇ τοῦ Ἀρμενοπούλου) διατάξεις τῶν Βασιλικῶν καὶ τῶν μετ' αὐτὰ ἐκδοθεισῶν νεωτέρων Νεαρῶν καὶ προσταξέων ὅθεν, ἐν μὲν διατάξεις τις τῶν Βασιλικῶν ἢ τῶν τελευταίων Νεαρῶν παραλείπεται ἐκ τῆς παρούσης Ἑκλόβου, δὲν ἰσχύει (διότι μόνον αἱ ἐν αὐτῇ περιεχόμεναι ἰσχύουσιν), ἐν δὲ πάλιν ἐν τῇ παρούσῃ περιλαμβάνεται ἐκ παραδρομῆς τοῦ Ἀρμενοπούλου διατάξεις, μὴ προερχομένη ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν ἢ τῶν τροπολογησασῶν αὐτὰ Νεαρῶν, δὲν ἰσχύει. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἡ μὲν τελευταία περίστασις σπανιότατα παρουσιάζεται· παρουσιάζεται δὲ συχνότερον ἡ πρώτη. Παρ' ἡμῖν ὑπεστηρίχθη, ὅτι καὶ ὅποτε διατάξεις τις τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου ἢ καὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ παραλείπεται ὑπὸ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἰσχύει, διότι ὁ Ἀρμενόπουλος

Μ. Καὶ μετὰ τούτων πολλοὶ τῶν βασιλέων γενικούς μὲν νόμους δινέειδωσαν, ἔγραψαν ὅμως Νεαροὺς καὶ διατάξεις διαφόρους καὶ χρυσόβουλλα, μεταβάλλοντες τινα τῶν ἰσχυόντων καθ' ἃ ἐθεώρουν πρέπον.

9. Ὁ Νόμος ἢ φυσικός ἐστὶν ἢ ἐθνικός ἢ πολιτικός· καὶ φυσικός μὲν νόμος, ὃ τινι κατὰ φύσιν γρῶνται πάντα τὰ ζῷα, καὶ τὰ λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα· εἶον τὸ τὰς μητέρας στέργειν τὰ γινόμενα ἐξ αὐτῶν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. (*) (§ 1 καὶ 2 Εἰσαγγ. 1. 2. (de jure naturali) Ν. 1 § 3. Πανθ. 1. 1. (de just. et de jure) Βασιλ. II. 1. 2. 3).

Μ. Ὁ Νόμος εἶναι ἢ φυσικός ἢ ἐθνικός ἢ πολιτικός. Καὶ φυσικός μὲν νόμος εἶναι· ἐκεῖνος, καθ' ὃ ἐν περὶ φύσεως καθοδηγούμενα, πάντα τὰ ζῷα, τὰ τε λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα· λ. χ. τὸ νὰ φροντίζωσιν αἱ μητέρες περὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν τέκνων, καὶ τὰ τοιαῦτα.

10. Ἐθνικός δὲ νόμος ἐστὶν, ὃ τινι ἔθνος ἐν ἡ ἔθνη γρῶνται· τινα· εἶον τὸ μὴ μίγνυσθαι ταῖς μητρᾷσι παρὰ Σκυθαῖς καὶ Ἑλλήσι· καὶ τὸ ἐναντίον τὸ μίγνυσθαι ταύτας παρὰ Πέρσαις. (§ 2 Εἰσαγγ. 1. 2 (de jure nat.). Σχόλιον Βασιλ. II. 2. 2.).

συνέταξεν ἀπλῶς ἐπιτομὴν ἰδιωτικὴν πρὸς εὐκολίαν τῶν περὶ τὸ δίκαιον ἀσχολουμένων, εὐχὴ δὲ καί μιν νόμον· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι προδήλως πεπληγμένη, διότι εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ταύτην ἐπιτομὴν ἔδωκε κύρος νόμος ὁ ἡμέτερος νομοθέτης. Ἄλλ' εἶναι γεωμετρικὴ ἡ Ἐξάεδρος! ἰσχυρίζονται· περιέχει διατάξεις ἀντιφασκούσας, ἐπιφωνοῦσιν. Ἔστω. Τὰ γὰρ καὶ τὰς ἀντιφάσεις δέον νὰ θεραπεύσῃ ὁ δικαστής διὰ τῆς ἐρμηνείας. Ὁφείλει ὁ δικαστής, ὡς περὶ οἰουμένης ἄλλου νόμου προκειμένου, νὰ ἐξετάσῃ μὴ ἔχειν δυνατός ὁ συμβιβασμός τῶν φαινόμενων ἀντιφάσεων, καὶ, ἐν ἔλλειψιν, νὰ ἐρευνήσῃ μὴ ἡ ἑτέρα τῶν ἀντιφασκουσῶν διατάξεων κεῖται ὡς ἱστορικὴ ἀπλῶς διαφωτιστοῦ τοῦ δικαίου. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ κανὼν, ὅπου δὲν δύναται ποῶς νὰ πληρωθῇ διὰ τῶν κανόνων τῆς ἐρμηνείας ἐξ αὐτοῦ τοῦ Ἀρμενοπούλου, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ τὰ Βασιλικά κλπ. ὡς ἱστορικὸν στοιχεῖον. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν συμπλήρωσιν κανῶν τῆς δικονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ προὔπαρχουσα Βυζαντινὴ νομοθεσία, ὡς στοιχεῖον ἱστορικόν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἱ νόμοι ἐτυπώθησαν καὶ παρὰ τῶν βασιλέων καὶ παρὰ τῶν πραιτῶρων. Καὶ οἱ τῶν βασιλέων λέγονται διατάξεις, οἱ δὲ τῶν πραιτῶρων δέγματα. Καὶ εἰσὶ τῇ φύσει μονόχρονοι. Ἀεὶ πὺν εἰσὶ δέγματα πραιτῶρων ὀλίγα, εἴτινα δικηκῶς εἰσὶ καὶ αἱ εὐρίσκονται, ὡς ἡ περὶ κλήρυτος ἀγωγή, καὶ (αἱ) τοῖς διακατόχοις ἀγωγαὶ παρεχόμεναι, καὶ γὰρ ὅς κατέχει τὴν κληρίαν, ἐκεῖνος παρέχει καὶ ἀποδίδωσιν αὐτὴν κατὰ τὸν νόμον, εἰ μὲν φανερός κλέπτης ἐστίν, εἰς τὸ τετραπλάσιον, εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλάσιον· οὕτω γὰρ ἐτυπώθη παρὰ τοῖς νομικωτέροις· αἱ κεκλημένοι ἀγωγαὶ ποινάζονται ἐκτείνονται ἄχρι τῶν κληρονόμων αὐτῶν, εὐχὴ δὲ κατὰ τὸν κληρονόμον. Καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀπαιτοῦνται εἰ κλέπται, εἰ ἀπαγες, καὶ οἱ τὴν ζῆμιαν ποιοῦντες κατὰ τὸν Ἀκουσίλιον, εἰ μὴ ζῶντος τοῦ ποιοῦντος τὸ ἀμάρτημα κινήθῃ ἐν δικαστηρίῳ, τότε γὰρ αὐτοῖς καὶ κατ' αὐτῶν δίδεται εἰς τὸ περιελθόν εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἀμαρτήματος.

Μ. Ἐθνικὸς δὲ νόμος εἶναι ὁ αὐτός, ὃν μεταχειρίζεται ὁρισμένον ἔθνος ἢ ἔθνη τινά. λ. γ. παρὰ τοῖς Σκύθαις καὶ τοῖς Ἕλλησι τὸ νὰ μὴ συνευρίσκωνται οἱ υἱοὶ πρὸς τὰς μητέρας· καὶ τὸ ἐναντίον παρὰ τοῖς Περσiais, νὰ συνευρίσκωνται δηλ. πρὸς αὐτάς.

11. Πολιτικὸς δὲ νόμος ἐστίν, ὃ τινι μία πόλις μόνη κέχρηται διὰ τὸ συμφέρεῖν αὐτῇ· ἄλλη δὲ εἰ χρήσασθαι βουλήσῃ, ἐπιζήμιον ἔσται ταύτῃ καὶ βλάβης πρόξενον· ὥς, εἴτις ἐν πόλει ὢν, ἥτις σίτον ἀφ' ἑαυτῆς οὐ δύναται γεωργεῖν, νομοθετήσῃ ἐλευθέρους εἶναι καὶ μηδὲν διδόναι τῷ δημοσίῳ τοὺς βουλευμένους ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν σίτον· τοῦτο γὰρ τῇ μὲν πόλει ἐκείνῃ ἴσως συμφέρει, διὰ τὸ μὴ ἔχειν σίτον ταύτῃ ἀφ' ἑαυτῆς, ταῖς δὲ ἐτέραις πόλεσιν, αἵτινες εὐποροὶ εἰσιν, ἀσύμφορον πάντως ἔσται· καὶ οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ζημίαν αὐταῖς προξενούν. (§ 1 καὶ 2 Εἰσῆγ. 1. 2. (de jure nat.) Ν. 6—9 Πανδ. 1. 4. (de just. et jure) Βασίλ. II. 4. 6—9).

Μ. Πολιτικὸς δὲ νόμος εἶναι ὁ αὐτός, ὃν μεταχειρίζεται μία μόνη πόλις ὡς συμφέροντα εἰς αὐτήν· εἰς δὲ ἄλλην, ἐὰν θελήσῃ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτόν, γίνεται ἐπιζήμιος καὶ πρόξενος βλάβην καθὼς, ἐὰν κατεικῶν τις εἰς πόλιν, ἥτις ἀφ' ἑαυτῆς σίτον δὲν παρᾶγει, νομοθετήσῃ ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι τελωνιακοῦ δασμοῦ καὶ οὐδὲν χορηγοῦσιν εἰς τὸ δημοσίον οἱ θέλοντες νὰ ἀγοράζωσι καὶ νὰ πωλῶσι σίτον· διότι τοῦτο εἰς μὲν τὴν πόλιν ταύτην ἐνδέχεται νὰ συμφέρῃ, ὡς μὴ παρὰγοσαν σίτον ἀφ' ἑαυτῆς, ἀλλ' εἰς τὰς ἄλλας πόλεις, αἵτινες εἶναι εὐποροί, ἡ τοιαύτη ἀδεια εἶναι παντάπασι ἀσύμφορος καὶ οὐ μόνον οὐδὲν ὄφελος ἀλλὰ καὶ ζημίαν μᾶλλον πρόξενει.

12. Πᾶς νόμος ἢ ἀπὸ συναινέσεως ἐτέθη ἢ ἀνάγκης ἢ ἀπὸ συνηθείας ἐθεταιώθη. (Ν. 40 Πανδ. 1. 3. (de legibus) Βασ. II. 4. 48).

Μ. Πᾶς νόμος ἢ ἐκ κοινῆς συναινέσεως ἢ ἐξ ἀνάγκης ἐτέθη, ἢ καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς συνηθείας καθιερώθη.

13. Νόμος ἐστὶ τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου· κοινὸν παράγγελμα, φρονιμῶν ἀνδρῶν δόγμα· ἐκουσίῳ τε καὶ ἀκούσιῳ ἀμαρτημάτων σωφρονισμός· πόλεως συνθήκη κοινή· ἐστὶ δὲ καὶ θεῖον εὖρημα. (1) (Ν. 1 προοίμ. Πανδ. 1. 1. (de just. et de jure). Βασ. II. 4. 4).

Μ. Νόμος εἶναι τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου, κοινὸν παράγγελμα,

(1) Τὴν νομικὴν ἐπιστήμην ὠρίζον οἱ Ῥωμαῖοι τέχνην τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἴσου, τὸν δὲ νόμον κοινὸν παράγγελμα, δόγμα φρονιμῶν ἀνθρώπων, εὖρημα καὶ δῶρον θεοῦ· ἀλλ' οἱ δόξιοι οὗτοι δὲν εἶναι κατὰ τὴν ἀρισταμίαν τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων τούτων, ἀλλ' ὀρίζουσι μᾶλλον τὰς ἰδιότητας, ὥς θεὸς νὰ ἔχῃ ὁ νόμος καὶ ἡ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ συνόλου τῶν νομῶν ἀσχολουμένη καὶ καθοδηγούσα περὶ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν νομικὴ ἐπιστήμη, ὥπως ἀνταποκρίνονται εἰς ὃν προσερίζεται σκοπὸν.

δόγμα φρονιμῶν ἀνδρῶν· σωφρονισμός ἐκούσιων καὶ ἀκούσιων πταισμάτων, κοινὴ συνήθεια πολιτείας· εἶναι δὲ καὶ θεῖον εὐρύμα.

14. Παράγγελμα τοῦ νόμου τὸ κοσμίως εἶν, ἄλλον μὴ βλάπτειν, ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν. Σοφία δὲ νόμου τὸ εἰδέναι τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον (N. 10 § 1 Πανθ. I 4. (de just. et de jure) Βασ. II. I. 10).

M. Παράγγελμα τοῦ νόμου εἶναι τὸ νὰ εἴ τις κοσμίως, νὰ μὴ βλάπτῃ ἄλλον, καὶ εἰς ἕκαστον νὰ ἀποδίδῃ τὸ ἀνήκον (το *suum cuique*). Σοφία δὲ νόμου τὸ νὰ γινώσκῃ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πράγματα, τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀδίκον.

15. Εἰδέναι δὲ νόμους ἐστὶν οὗ τὸ γινώσκειν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ τὴν δύναμιν αὐτῶν. (1) (N. 17 Πανθ. I. 5. (de legibus). Βασ. II. I. 27).

(1) Ἐνταῦθα ἡ λέξις δύναμις ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν λέξιν ἐνέργεια. Εἰς ἀνέφεσιν τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου καταγίνεται ἡ λεγόμενη ἐρμηνεία. Ἀπαιτεῖται δὲ πρὸς τοῦτο ἡ γλωσσικὴ ἐξήγησις τῶν λέξεων, λαμβανόμενων ἐν τῇ συνήθει ἢ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου συγχρηστω ἐκδογῇ, προσετι δὲ ἐν τῇ τεχνικῇ αὐτῶν σημασίᾳ, πρὸς δὲ τῇ περιστάσει τὸν ἐρμηνεύμενον νόμον ἐσκεμμένον καὶ σπουδαῖον. (Ἡ ἐρμηνεία αὕτη, ὀνομασθῆναι γραμματική). Ἀλλ' ὅσακις ἡ δι' αὐτῆς ἀνενδοκίμητος ἐννοία δὲν εἶναι πλήρης καὶ ἀναμφίδολος ἢ λογικῶς ἀποδεκτή, ἀναγκὴ τῆς περιστάσεως εἰς τὰς πρὸς κατάρτισιν τοῦ νόμου προπαρασκευαστικὰς ἐργασίας, (εἰς τὴν αἰτιολογικὴν ἐκθεσιν τοῦ νόμου, τὰς ἐν τῇ βουλῇ συζητήσεις κλπ.), τὴν συμπαραβόλῃν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπίλοιπον νομοθεσίαν, τὸν λόγον τοῦ νόμου (τὸν ἄλλως λεγόμενον λογισμὸν). (Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ὀνομάζεται διαστολή· ἢ συστολή· καὶ ὅσον ἀποδίδεται πλατύτερα ἢ στενωτέρω σημασίᾳ εἰς τὰς λέξεις). Μὴ ἐπαρκούντων δὲ τῶν βοηθημάτων τούτων ἀρκιολογεῖται ἡ ὀλιγώτερον μεταβάλλουσα τὰ ὑφισταμένα ἐννοία (ἐξ οὗ καὶ ὁ κανὼν ἐπὶ ἐπὶ τῶν διορθωτικῶν καὶ εξαίρετικῶν νομῶν τὸ κείμενον δεῖν νὰ ἐρμηνεύηται στενωτέρως), ἢ εὐρισκότερα καὶ ἐπισκευότερα φαινόμενη (ἐξ οὗ ὁ κανὼν, ὅτι ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις ἐρμηνεύονται οἱ νόμοι φιλαγαθῶς) καὶ τέλος ἡ ἀγνοία εἰς ἀποτέλεσμα εὐλόγον. (Ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἐκλήθη λογικὴ ἐρμηνεία). Σημειωτέον ὅτι κατὰ κανόνα ἀγεί: εἰς ἀποτέλεσμα εὐλόγον ἡ τήρησις τῶν ἐξῆς ἀρχῶν. α') Ἡ ἐπιτήρησις τοῦ σκοποῦ συνεπάγεται ἀναγκαιῶς καὶ τῶν ἀναγκαίων θεμελιῶν μεσῶν τὴν ἐπίταξιν· ἡ δὲ ἀπαγόρευσις τοῦ σκοποῦ ἀντιθέτως καὶ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μεσῶν. β') Ἐγκρινόμενου τοῦ μείζονος, ἐγκρίνεται καὶ τὸ ἔλασσον· τὰνὰπαλὶν ἀπαγορευόμενου τοῦ ἔλασσονος, ἀπαγορεύεται καὶ τὸ μείζον. γ') Ὁ θεματοεὶς τινα καλ' ὥρισμενον πρότερον βουμίζων νόμος δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἄλλα. Δεῖν ὅμως νὰ διατελῇ ἀναμφίδολον, ὅτι ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ βουμίσῃ διὰ τοῦ νόμου ἐκεῖνα μόνον τὰ θεμάτα, ἀπερ ἀναφέρει, καὶ ὅτι δὲν ἀπὸρρίψῃ αὐτὰ ὡς ἐν παραδείγματι. Ἐπειδὴ δὲ πᾶσα νομοθεσία ἔχει ἀναγκαιῶς κενὰ, ἀπὸ τοῦ νομοθέτου μὴ δυναμένου νὰ πείδῃ πᾶσαι τοῦ κοινωνικοῦ βίου τὰς παικίλλας καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ βουμίσῃ ἐκ τῶν προτέρων, ὅσον πᾶς ἐρμηνείας εἶναι καὶ ἡ ἀναπλήρωσις τῶν κενῶν, ῥητῶς μάλιστα ἐπιτασσόμενη, ὅπως τὸ τῆς

Μ. Ἡ δὲ γνώσις τῶν νόμων συνίσταται εἰς τὴν γνώσιν οὐχὶ τῶν λέξεων, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως αὐτῶν.

16. Ἀρετὴ (1) νόμου τὸ καλεῦσιν, τὸ κωλύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖσθαι· καὶ καλεῦσιν μὲν ἐστὶ τὸ προτάσσειν τόδε τε ποιεῖν· κωλύειν δὲ τὸ ἀπείργειν τι ἀπὸ τινος· ἐπιτρέπειν δὲ τὸ μῆτε κωλύειν, μῆτε προτρέπειν· τιμωρεῖσθαι δὲ τὸ ἀναγκαιῶς ἀπείργειν ἀπὸ τινος. (N. 7. Πανδ. I. 5. (de legibus) Βασ. II 4. 18).

Μ. Ἀρετὴ τοῦ νόμου εἶναι τὸ διατάσσειν, τὸ ἀπαγορεύειν, τὸ ἐπιτρέπειν, τὸ τιμωρεῖν· καὶ διατάσσειν μὲν εἶναι τὸ ὀρίζειν τί ὀφείλει ἕκαστος νὰ πράττῃ· ἀπαγορεύειν δὲ τὸ παραγγέλλειν τίνος πράξεως ὀφείλει ἕκαστος νὰ ἀπέχῃ· ἐπιτρέπειν δὲ, τοῦ ὅτι ἀπαγορεύειν, οὕτε ἐπιβάλλειν τι, ἀλλὰ χορηγεῖν τὴν εἰδειν νὰ πράττῃ αὐτὸ ἕκαστος ἂν θέλῃ· τιμωρεῖν δὲ τὸ ἀπαγορεύειν ἀναγκαιῶς, δηλονότι· ἐπὶ ποινῇ.

17. Ὁ νόμος διαίρεται εἰς δύο· εἰς δημοσίον καὶ ἰδιωτικόν. (2) (§ 4. Εἰσγγ. 1. 1. (de just. et jure).

Μ. Ὁ νόμος διαίρεται εἰς δύο· εἰς δημοσίον καὶ ἰδιωτικόν.

18. Νόμος οὐδεὶς δύναται βεβασιῦν τὸ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεκωλυμένον. (N. 188 § 1. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασ. II. 3. 188. LII 1. 26).

Μ. Οὐδεὶς νόμος δύναται νὰ καθιερώῃ ὅ,τι ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων.

Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας καὶ τῶν νεωτέρων νομοθεσιῶν. Ἐπιτυγχάνεται δὲ αὕτη διὰ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς τῶν νόμων, δηλονότι τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν οὐ μόνον ἐπὶ τῶν εἰδικῶς καὶ ἀμέσως ρυθμιζομένων ὑπ' αὐτῶν θεμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ὧν ἐκτείνεται ἡ νομικὴ αὐτῶν βάσις, ἥτοι τῶν θεμάτων, ἀπὸ ὧν νομοθέτης παρέλιπε νὰ περιλάβῃ ἐν τῷ νόμῳ μόνον καὶ μόνον διότι ἐπελάβετο αὐτῶν.

(1) Ἡ λέξις ἀρετὴ ἀνταύθα κεῖται ἀντὶ τῆς λέξεως εἶδος ἡ κατηγορία, ἐν ᾗ οἱ σχέσεις τοῦ σκοποῦ τοῦ νόμου πρὸς τὴν τοῦ ἀτόμου βούλησιν. Σημειωτέον, ὅτι οἱ μὲν ἐπιτρέποντές τι νόμοι ἀνομοκλήσαν ἐπιτρεπτικοί, οἱ δὲ ἐπιβάλλοντες ἀναγκαιῶς (εἴτε ἐπιτάσσοντες, εἴτε εἰργόντες, εἴτε διαγράφοντες τῶπον τινὰ) καὶ κολάζοντες τὴν παράβασιν ἀνομακλήσαν ἀναγκαστικοί, ὑποδικαιούμενοι εἰς ἐπιτακτικούς (τοὺς ἐπιτάσσοντας ἢ κελεύοντας) καὶ ἀπαγορευτικούς (τοὺς κωλύοντας)· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ οἱ λεγόμενοι εἰδικώτερον ἐπικουρικοί, οἵτινες χρησιμεύουσιν εἰς ἀναπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως ἀποσιωπηθέντων πραγμάτων. (Οἶκον. στοιχεῖα ἀστ. δικαίου I τόμος σελ. 20 ἔ.).

(2) Δημοσίος μὲν νόμος εἶναι ὁ ρυθμίζων τὰς σχέσεις τῶν μελῶν τῆς πολιτείας ὡς τοιούτων· ἰδιωτικὸς δὲ ὁ ρυθμίζων τὰς σχέσεις αὐτῶν ὡς ἀνθρώπων. Κεῖνται δὲ οἱ ἰδιωτικοὶ νόμοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χάριν αὐτῶν τοῦτων καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ μεταβληθῶσιν ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς θελήσεως, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἰδιωτικοὶ νόμοι ἢ διατάξεις ἰδιωτικῶν νόμων ὑπέρτεροι τῆς ἰδιωτικῆς αὐτοβουλίας, εἰ καλούμενοι δημοσίας τάξεις.

19. Τὰ περί ὧν οὐ κεῖται νόμος ἐκ τῶν ὁμοίων τέμνεσθαι καὶ λύεσθαι δεῖ (1) (N. 12. Πανδ. 1. 5 (de legibus) Βασ. II. 1. 23. N. 13. Πανδ. αὐτόθι. N. 7 § 2 Πανδ. 2. 4 (de jurisdictione). N. 11. Πανδ. 49. 5 (de praescriptis verbis).

M. Περί ὧν δὲν ἐτεθῇ νόμος, ταῦτα δεῖν νὰ ἀποφασίζωνται καὶ λύωνται ἐκ τῶν ὁμοίων.

20. Τότε κεχρήμεθα τῇ συνηθείᾳ, ὅτε δοκιμασθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ ἐδέδαιώθη. (N. 34 Πανδ. 1. 5 (de legibus) Βασ. II. 1. 43. N. 38 Πανδ. 1. 5 (de legibus).

M. Τότε ἀκολουθοῦμεν τὴν συνηθειαν, ὅτε ἐγκριθεῖσα ἐν δικαστηρίῳ ἐκυρώθη δι' ἀποφάσεων.

21. Οἱ εἰδικοί τῶν γενικῶν ἐπικρατέστεροι νόμων. (2) (N. 80 Πανδ. 50. 47 (de regulis juris) Βασ. II. 1. 80 N. 41 Πανδ. 48. 49 (de poenis). Βασιλ. LX 51. 37).

M. Οἱ εἰδικοί νόμοι εἶναι ἐπικρατέστεροι τῶν γενικῶν.

22. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναιρεῖται. (*) (N. 32 § 1 ἐν τέλει Πανδ. 1. 3 (de legibus).

(1) *Οἱ αἱ μερικαὶ περιπτώσεις δὲν δύνανται νὰ προβλέπωνται καὶ κατ' ἀκολουθίαν νὰ περιλαμβανένται ἐν τοῖς νόμοις· ὅθεν ἕλλογος εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ εἰς τὰς μὴ προβλεπόμενας περιπτώσεις νόμου διατεταγμένου περί ἄλλης μὲν περιπτώσεως, ὁμοίας δὲ διὰ τὴν τοῦ λόγου ταύτης τῆς. *Ὅσακις ὁμοῦς περιπτώσεις τις ὑπάγεται εἰς διάφορον τάξιν πραγμάτων ἢ ὅταν εἰς ὁ νόμος διατάσσει τι ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἢ φιλοσοφικοῦ δικαίου ἐνεκεν ἐξαιρετικοῦ τινος λόγου ἢ ὁσάκις ἡ ἐξ ὁμοίου ἐφαρμογὴ διατάξεως νομικῆς ἐπάγεται προδήλως ἐπακολουθήματα ἄτοπα ἢ ἀντικείμενα εἰς ἄλλην τινὰ διατάξιν τοῦ νόμου, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ κατ' ἐπέκτασιν ἐφαρμογὴ τοῦ νόμου ἐπὶ τῆς φαινομένης ὁμοίας περιπτώσεως, διότι δὲν ὑπάρχει πραγματικὴ ὁμοιότης.

(2) Γενικοὶ λέγονται οἱ νόμοι οἱ περιέχοντες κανόνα γενικῶν, ἐφαρμοζόμενον δηλονότι ἐπὶ πασῶν τῶν σχεσῶν εἰς ἃς ἀφορῶσιν. Εἰδικοί δὲ οἱ βυθμίζοντες μίαν μόνον σχέσιν. *Ὅθεν οἱ γενικοὶ περιλαμβάνουσι πάντα τὰ πρόσωπα καὶ πάντα τὰ πράγματα, οἱ εἰδικοί δὲ τινὰς μόνον τάξεις ἢ κατηγορίας προσώπων ἢ πραγμάτων. Σημειωτέον, ὅτι ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ νόμου καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ τύπου, καθ' ὃν ἐξεδόθη ὁ νόμος, δεῖν νὰ συνάγῃται ἂν νόμος τις ᾖ γενικὸς ἢ μὴ γενικὸς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον νόμος ἐστὶ κατασκευάζων τοὺς γενεῖς γράφειν τοὺς παῖδας κληρονόμους, ὁμοίως καὶ τοὺς παῖδας γράφειν τοὺς γονεῖς· ἀλλ' αὐτοὶ ἀνυρεῖται παρὰ νόμου ἐτέρου· κεῖται γὰρ λέγων, μὴ ἔχειν τοὺς παῖδας ἀνάγκην ἢ τοὺς πατέρας, ἔαν φανῶσιν ἀχάριστοι. Καὶ ἕτερος νόμος· ἐστὶ, διδοὺς πᾶσιν ἀνθρώποις ἐλευθερίαν καὶ αὐτεξουσίαν ποιεῖν δικήν· καὶ τοὺς βίαν πεποιημένους ἐνοπλιν, ἢ κατὰ βασιλιῶς τινὰς γενομένους, εἰσέχηται ἕτερος νόμος, καλῶν μὴ ποιεῖν, καὶ ἄλλους τινὰς. Κεῖται νόμος, καλῶν τὰς γυναῖκας μεταχειρίζεσθαι ἀνδρῶς ὁφείκια, οἷον τὰ συνηγορεῖν, τὸ ἐπιτρέ-

Μ. Τὰ διὰ νόμου καθοριζόμενα ἀναιρούνται δι' ἄλλον ἐναντίου νόμου.

23. Τοὺς νόμους τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων, οὐ μὴν τῶν σπανίως, εἰσάγεσθαι δεῖ· οὐδὲ ἀπὸ τῶν δυναμένων ἐνὶ συμβῆναι θέματι· παραβαίνουσι γὰρ εἰ νομοῦνται τὸ ἀπαξ ἢ τὸ δις γινόμενον. (N. 3 — 6 Πανδ. 1. 5 (de legibus) Βασ. II. 1. 15 — 17).

Μ. Οὔτε τὸ σπάνιον, οὔτε τὸ ἐν τινι περιπτώσει δυναμένον νὰ συμβῇ, ἀλλὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαῖνον ἐν τινι πολιτείᾳ δεῖν νὰ προκαλῇ νόμον· τὸ δὲ ἀπαξ ἢ δις γινόμενον παρατρέχουσιν εἰ νομοῦνται.

24. Ὅτε νόμος ἀντίκειται τινὶ πράγματι, κἂν πάνυ δικαιοτάτον ἔσται τὸ γινόμενον, ἀπρόσδεκτόν ἔσται τοῖς δικαστηρίοις· εἶον νόμος ἔσται μὴ διδῶσθαι πράγματα τῷ μὴ ὑπὲρ τὸν κε'. χρόνον ἀρῆλικα. Εἰ οὖν ὁ ἐπίτροπος χειρὶσθ' πράγματα κατὰ τὴν κδ'. ἡμέραν τοῦ ιδ'. μηνὸς τοῦ κε'. χρόνου, καὶ δαπανήσῃ ταῦτα ὁ ἀρῆλικῶς, ἔχει ἐπὶ τούτοις ἀποκατάστασιν· καίτοι γε οὐκ εἰδὼς τὸν ἀρῆλικα διὰ τῶν λειπομένων ἐξ ἡμερῶν τοῦ τελείου αὐτοῦ χρόνου, φρονιμώτατον γενέσθαι. Πανταχοῦ τοῖνον, ἔνθα νόμος ὠρισμένος ἐστίν, ἐκεῖνον δεῖ φυλάττειν· καὶ εὖ κρατεῖ τὸ παρὰ τοῦτον γινόμενον, κἂν πάνυ δικαιοτάτον ἔσται. (N. 12 § 1 Πανδ. 40. 9. (qui ei a quibus manumissi). N. 5. Κωδ. 1. 14 (de legibus). Βασ. II. 6. 10).

Μ. Ὅποτεν νόμος ἀντίκειται εἰς πράγμα τι, καὶ δικαιοτάτον εἴναι ἢ τὸ παρὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ γινόμενον, ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων εἶναι ἀπαράδεκτον. Νόμος λ. γ. ὑπάρχει ἀπαγορεύων τὸ διδῶσθαι πράγματα εἰς τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ κε' ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὡς ἀνήλικον. Ἐὰν λοιπὸν ὁ ἐπίτροπος ἐγχειρῇ πράγματα κατὰ τὴν κδ' ἡμέραν τοῦ ιδ' μηνὸς τοῦ κε' ἔτους, καὶ δαπανήσῃ ταῦτα ὁ ἀνήλικος, ἔχει ἐπὶ τούτοις ἀποκατάστασιν συνωδᾶ πρὸς τὸν νόμον, εἰ καὶ δὲν εἶναι φυσικὸν ὅτι ὁ ἀνήλικος θὰ ἐγίνετο φρονιμώτερος ἐν ταῖς ὑπολειπομέναις ἐξ ἡμέραις πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐνηλικιότητος αὐτοῦ. Ὅθεν πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχει νόμος ὠρισμένος, ἀνάγκη νὰ φυλάττηται· καὶ τὸ γινόμενον παρὰ τοῦτον δὲν ἐσχύει, καὶ εἴναι ἔτι ἢ καὶ δικαιοτάτον.

25. Φιλαγάθως δεῖ τοὺς νόμους ἐρμηνεύειν ἐν τοῖς ἀμφιβολοῖς (N. 18 Πανδ. 1. 5 (de legibus) N. 56 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 155 § 2 Πανδ. αὐτόθι, N. 32 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασιλ. II. 1. 28).

Μ. Οἱ νόμοι, καθ' ὅσον εἶναι δεκτικοὶ διττῆς ἐρμηνείας (αὐστηροτέρας δηλ. καὶ ἡπιωτέρας), δεῖν νὰ ἐρμηνεύωνται ἡπιώως.

πεῦσιν· ἀλλ' εἰσῆλθ' ἑτέρος ἐπιτρέπων τῇ μάμμυ καὶ τῇ μητρί, ἀποτασσομένης τῷ Βελλιανῷ δόγματι καὶ κατατιθεμένης μὴ εἰσεῖν εἰς δευτέρον συνεικίσιν, ἐπιτροπεύειν τῶν ἰδίων παίδων καὶ τῶν ἐκγόνων.

26. Οὐ δυνατόν πάντων τῶν νόμων τὸν λογισμὸν ἀποδιδόναι. (1) (N. 20 Πανθ. 1. 3 (de legibus). Βασίλ. II. 4. 30).

M. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδίδεται ὁ λόγος ὅλων τῶν νόμων.

27. Ὅταν ἕτερόν τι τὸ νόμιμον βούληται, ἕτερον δὲ τὸ δίκαιον, μόνος ὁ βασιλεὺς τὴν περὶ τούτου τέμνει ζήτησιν, ἐπειδὴ αὐτῷ πρέπει μόνῳ τὰ τοιαῦτα τέμνειν. (*) (N. II Πανθ. 1. 5 (de legibus). N. 1 Κωδ. 2. 14 (de legibus). Βασίλ. II. 6. 6).

M. Ὅταν ἄλλο τι θέλῃ ὁ νόμος, ἄλλο δὲ τὸ δίκαιον, μόνος ὁ βασιλεὺς λύει τὴν περὶ τούτου ζήτησιν, διότι αὐτὸς μόνος ἔχει ἐξουσίαν νὰ πορίνηται περὶ τῶν τοιούτων.

28. Ὅπερ ἀρέσῃ τῷ βασιλεῖ, νόμος ἐστίν, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπογράφου ἔρση, ἢ διαγιγνώσκων ψηφίσεται, ἢ ὅπως ἄλλῃ ὁποῦν καὶ λέγεται ταῦτα διατάξεις. Τινὰ δὲ τούτων προσωπικά ἐστι, καὶ οὐχ ἑλκεται πρὸς ὑπόδειγμα, εἴτε πρὸς φιλοτιμίαν, εἴτε πρὸς ποινὴν τινα ἐπέθηκεν. (2) (N. 1 Πανθ. 1. 4. (de const. principum). Βασ. II. 6. 2. § 6. Εἰσγγ. 1. 2 (de jure naturali).

M. Ὅτι ἀρέσκει εἰς τὸν βασιλέα, εἶναι νόμος, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπογράφου ἤθελε διατάξῃ τούτο, εἴτε διὰ τῆς ἐπὶ δίκης τινὸς ἀπαράσεως αὐτοῦ ἤθελεν ἀπορυνθῇ ἢ καθ' ὁποιοῦνδήποτε ἄλλον τρόπον, καὶ λέγονται ταῦτα διατάξεις. Τίνα ὅμως τούτων εἶναι προσωπικά καὶ δὲν λαμβάνονται ὡς παράδειγμα, εἴτε πρὸς χάριν, εἴτε πρὸς ποινὴν διατάχθησαν.

29. Ἡ μεταξὺ τοῦ τινῶν βασιλέως ἀπόφασις καὶ ἐπὶ τῶν παραπληρώων κρατεῖται. (N. 3 καὶ 12 Προοίμ. Πανθ. 1. 14 (de legibus).

(1) Ἡ ἰχτέρα αὕτη οὐδὲως ἐμφάνει, ὅτι ὑπαρχοῦσι νόμοι, μὴ στηρίζοντες ἐπὶ λόγῳ, ἀλλ' ἀπλῶς ὅτι πολλοὶ εἶναι ἀνάγκητος ἡ δυσεξερευνητος ἢ γνῶσις τοῦ λόγου τοῦ νόμου. Ἐπιτρέπεται τὸ ἐπικαλεῖσθαι τὸν λόγον πρὸς περιορισμὸν τῶν ἐν αὐτῷ διατάξεων εἰς τὸ γράμμα τοῦ νόμου ἢ ἐπέκτασιν αὐτῶν ἐξ ἀναλογίας εἰς ὁμοίας περιπτώσεις, εἰς αἷς ἢ ταύτης τοῦ λόγου ὑπαγορεύει τὴν ἐφαρμογὴν αὐτῶν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὑποκείται ἐκδικεῖν καὶ διατηρεῖν ὁ βασιλεὺς πρῶτον μὲν πάντα τὰ ἐν τῇ θεῇ Γραφῇ γεγραμμένα, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ παρὰ τῶν ἐπὶ ἀγῶν συνόδῳ δογματισθέντα, εἰ δὲ καὶ τοὺς ἐγκειμένους ῥωμαῖοὺς νόμους ὡς ἐπιμελῶς.

(2) Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων παρὰ Ῥωμαίους ἢ νομοθετικὴ ἐξουσία πᾶσα συνεκεντρώετο εἰς τὰς χεῖρας τῶν αὐτοκρατόρων. Τὰ δὲ νομοθετήματα αὐτῶν ἐλεγοντο γενικῶς μὲν (constitutiones (διατάξεις)· εἰδικώτερον διατάγματα μὲν (edicta) ὠνομάζοντο τὰ γενικά νομοθετήματα, ἐπιστολὰ μὲν (mandata) τὰ ὁδηγίας περιλαμβάνοντα πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχοντας, διατάξεις (decreta) αἱ λύουσαι διαφορὰν ὑποβληθείσαν τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἀντιγράφαι (rescripta) αἱ ἀπεκρινόμεναι εἰς νομικὸν ἐρώτημα ἀρχῆς ἢ ἰδιώτου διαταγαί.

Μ. Ἡ μεταξὺ δὲ τινῶν ἀπόφασις τοῦ βασιλέως ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

30. Ἐρρώσθω παράνομος ἀντιγραφὴ βασιλέως, ἐξ ὧν ἕτερον οὐκ ἀδικεῖ· ἢ ἐὰν ἐγκλήματος χαρίσῃται παραχώρησιν. Ἀντιγραφὴ δὲ λέγεται ἡ βασιλικὴ προσταξὶς διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῶν προηγουμένων ἀναφορῶν γίνεσθαι τὰς βασιλικὰς προσταγὰς. (Ν. 7 Κωδ. 1. 16. (de precibus imperatori). Βασ. II. 5. 7).

Μ. Ἡ παράνομος ἀντιγραφὴ βασιλέως ἰσχύει, ὅποτε δὲν ἀδικεῖ ἄλλον, ἢ ἐὰν συγχωρῇ ἐγκλημα. Ἀντιγραφὴ δὲ λέγεται ἡ βασιλικὴ προσταγή, διότι συνήθως προέρχεται ἐκ προηγουμένων ἀναφορῶν.

31. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις ἰσχυρότεραι τῶν πρὸ αὐτῶν εἰσι. (1) (Ν. 4 Πανδ. 1. 4 (de const. principum). Βασ. II. 6. 5).

Μ. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις εἶναι ἐπικρατέστεραι τῶν προλαβουσῶν.

32. Καὶ κατὰ βασιλέως οἱ γενικοὶ κρατεῖτωσαν νόμοι· καὶ πᾶσα παράνομος ἐκβαλλέσθω παραγραφῇ. (Ν. 4 Κωδ. 1. 17. Βασ. II. 6. 9).

Μ. Οἱ γενικοὶ νόμοι ἰσχύουσι καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως. Καὶ πᾶσα ἐναντία ἐνστάσις ἀπορρίπτεται.

33. Παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐκλείπει, ἀκολουθεῖν δεῖ τοῖς πλησιάζουσι καὶ ἐοικόσι τῷ ζητουμένῳ· εἰ δὲ μὴδὲ ταῦτα εὐρίσκηται, τότε τὸ νόμιμον, ὃ τινι ῥώμῃ κέχρηται, παραφυλάττειν δεῖ. (Ν. 32 προσιμ. Πανδ. 1. 3 (de legibus). Βασ. II. 1. 41).

Μ. Πρέπει νὰ τηρῶνται τὰ ἔθιμα καὶ ἡ συνήθεια· ἐλλείψει δὲ αὐτῶν πρέπει ν' ἀκολουθῶμεν τὰ πλησιάζοντα καὶ τὰ ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ ζητούμενον· ἐὰν ὅμως μὴδὲ τοιαῦτα εὐρίσκωνται, τότε δεόν ν' ἀκολουθῶμεν τὸ ἐν ῥώμῃ εὐχρηστον δίκαιον.

34. Ἡ παλαιὰ συνθήκη ἀντὶ νόμου φυλάττεται, καὶ ὥσπερ ἡ σύνθεσις τοῦ νόμου ἡ ἐγγραφὸς ἐστὶν ἡ ἀγραφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναίρεσις αὐτοῦ ἡ δι' ἐγγράφου γίνεται νόμου, ἡ δι' ἀγράφου, τοῦτέστιν ἀχρησίας. (2) (Ν. 32 § 1 Πανδ. 1. 3 (de legibus). Βασ. II. 1. 41).

(1) Ὃταν δηλαδὴ ὁ νεώτερος νόμος περιέχῃ ἐναντίαν διατάξιν τῆς τοῦ παλαιοῦ, δὲν ἰσχύει πλέον ὁ παλαιὸς κατισχύοντος τοῦ νεωτέρου. Ἡ δ' οὕτω γινομένη κατάργησις τῆς ἀντιθέτου διατάξεως ἀναμάσσεται σιωπηρᾶ. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐκ τοῦ νέου νόμου δὲν προκύπτῃ σαφῶς πόσον καταργεῖται ὁ παλαιός, δεόν νὰ ἐρμηνεύηται ὁ νέος νόμος οὕτως ὥστε νὰ καταργῇ ὅσον οἷον το ὀλιγώτερον τὸν παλαιόν.

(2) Ὅθεν δι' ἀχρησίας δύναται νὰ καταργηθῇ ὁ νόμος κατὰ τὸ ῥωμα. δίκ.

Μ. 'Η παλαιὰ συνήθεια φυλάττεται ἐντὶ νόμου, καὶ καθὼς ἡ συνήθεια τοῦ νόμου εἶναι ἡ ἐγγράφος ἢ ἀγράφος, οὕτω καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ γίνεται διὰ νόμου ἢ ἐγγράφου ἢ ἀγράφου, τούτῳσι τῆς ἀρχαίας.

35. 'Ο ἄρχων, ὃς ἂν εὖροι συγχάζον ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τινος πράγματος, φυλάξει αὐτό· καὶ γὰρ ἡ συνήθεια ἡ προλαβοῦσα καὶ ὁ λογισμὸς ὁ εἰσάγων αὐτὴν φυλακτέα ἐστὶ, καὶ οὐκ ἔσσει· τι παρὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν γίνεσθαι. (*) (N. 1 Kōd. 8. 53 (quae sit longa consuetudo). Βασ. II. 1. 50).

Μ. 'Ὅτι ἂν εὖρη ὁ δικαστὴς συχνὰ γινόμενον εἰς πόλιν τινὰ ἐπὶ τινος πράγματος, φυλάττει αὐτό, διότι ἡ προλαβοῦσα συνήθεια καὶ ὁ εἰσαγωγὸν αὐτὴν λόγος εἶναι φυλακτέα, καὶ δὲν συγχωρεῖται νὰ γίνηται τι παρὰ τὴν πελυκρήνιον συνήθειαν.

36. Παρήγγειλεν ὁ Μάγιστρος οὕτω προσέχειν, ὅτε διάφοροι νόμοι περὶ τοῦ αὐτοῦ λέγουσι πράγματος καὶ τυπεῖσι, μὴ, εἰπερ ἕτερόν τι ἐν νόμιμον εὐρεθῇ ἴσως ἐναντιοφανές, αὐτῷ μόνῳ προσέχειν ἀλλὰ κατὰ τὴν τῶν πολλῶν νομιμῶν ἐννοίαν ἐρμηνεύειν καὶ τὴν τοῦ ἐνός. (N. 26 — 28 Πανδ. I. 3 (de legibus).

Μ. 'Ὅταν διάφοροι νόμοι ἀποφαίνωνται περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ κανονίζωσιν αὐτό, ὁ Μάγιστρος παρήγγειλεν, ὥστε, εἴαν τυχὲν εὐρεθῇ ἄλλος νόμος ἐναντιοφανής, νὰ μὴ προσέχῃ ὁ δικαστὴς εἰς μόνον τοῦτον, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐννοίαν τῶν πολλῶν νομῶν νὰ ἐρμηνεύεται καὶ ἡ τοῦ ἐνός.

37. Τὸ μὴ μετὰ τοῦ λογισμοῦ εἰσενεχθῆν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατῆσαν, οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις. (**) (N. 39 Πανδ. 1. 3. (de legibus). Βασίλ. II. 1. 47).

κατον, οὐχὶ δὲ καὶ δι' ἀντιθέτου θέμει. *Ἀλλὰ κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν ἀστικὸν νόμον (ἀρθρον 2) ὁ νόμος διατηρεῖ τὴν ἰσχύον αὐτοῦ ἐφ' ὅσον δὲν ᾔθελε καταργῆσαι τοῦτον ἕτερος νόμος ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐκράτησε σήμερον καὶ πολιτεύεται ἐν τοῖς δικαστηρίοις πᾶσι καὶ συγχάζει, τὸ ἀρκεῖν ἐπὶ ἀπαιτήσῃ μιᾷ λίτρας δύο μάρτυρας· τοῦτο γοῦν τὸ ἔθος δεξιέλει πᾶς ἄρχων προϊστάμενος δικαστηρίων φυλάττειν, καὶ μὴ εἴαν παρὰ τὴν συνήθειαν ταύτην ἕτερόν τι γίνεσθαι· ὡσαύτως ἀπὸ μακρᾶς συνήθειας ἐβεβαιώθη, καὶ τὸ μὴ δυνάμειν τοὺς ἡγευμένους ἢ τοὺς μητροπολίτας, ὅταν ἡ μονὴ ἢ ἡ μητρόπολις μὴ ἔχουσα ἀπέδειξιν εἰς ἐκμούς ἀπολυθῇ· ἀλλὰ τρεῖς τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν, ὅταν ὡς πολυάνθρωπα τὰ μοναστήρια· ἢ δύο τὸ ἐλάχιστον, τῆς ἐπιλογῆς ἄρσι καὶ τῶν τελευταίων φυλαττομένην. *Ἐστὶ καὶ νόμος λέγων μὴ δυνάμειν τοὺς μάρτυρας, καὶ ἀπ' οὗν κατοικοῦσι τόπων, εἰς ἕτερον ἑλκεσθαι διὰ μαρτυρίαν εἰ μὴ συνήθειαν ὁ ἄρχων εὖρη καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν αὐτοὺς μεταπέμψασθαι· εὐρίσκων οὖν ὁ ἄρχων τοιαύτην συνήθειαν ἐν τινι τόπῳ, δεξιέλει παραφυλάττειν αὐτὴν καὶ μὴ παρορᾶν.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Φησὶν, ὅτι ἐκεῖνο τὸ ἔθος κρατεῖ καὶ παραφυλάττεται ἐν τοῖς ὁμοίοις, καὶ ἐκεῖνην τὴν συνήθειαν παραφυλάττειν δεῖ. ἐγγράφου νόμου μὴ ὄντος τὴν εἰλήκον καὶ κρατεῖσθαι μετὰ δυνάμει· ἐνδεκαμέντοι καὶ

Μ. Ὅ,τι δὲν εἰσῆχθη μετὰ λόγου, ἀλλ' ἐπικράτησε κατὰ πλάνην καὶ συνηθειαν δὲν ἰσχύει ἐπὶ τῶν ὁμοίων.

38. Ὅτι τὰ κοινὰ καὶ ἐν γένει καὶ ἐπὶ τῇ πάντων ὠφελείᾳ νενομοθετημένα μᾶλλον κρατεῖν χρή, ἢ τὰ ἐκ τινῶν σπουδῆς ἐπὶ παραφθορᾷ τῶν κοινῶν γενόμενα νόμων. (Νεαρά 7 κεφ. 9. § 1).

Μ. Τὰ κοινὰ καὶ γενικά καὶ τὰ νενομοθετημένα πρὸς γενικὴν πάντων ὠφελείαν εἶναι ἐπικρατέστερα παρὰ τὰ γινόμενα κατὰ χάριν τινῶν πρὸς παραφθοράν τῶν κοινῶν νόμων.

39. Ὁ βασιλεὺς νόμοις οὐχ ὑπόκειται, (1) ἢ Αὐτοῦστα δὲ ὑπόκειται· διδῶσι δὲ αὐτῇ ὁ βασιλεὺς τὰ ἑαυτοῦ προνόμια. (Ν. 31 Πανθ. 1. 3 de legibus)

Μ. Ὁ βασιλεὺς δὲν ὑπόκειται εἰς τοὺς νόμους, ἡ δὲ βασίλισσα ὑπόκειται· διδῶσιν ὅμως αὐτῇ ὁ βασιλεὺς τὰ ἴδια αὐτοῦ προνόμια.

40. Ἡ τοῦ νόμου ἀγνοία τοῦς μὲν ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια οὐ βλάπτει· ἐπὶ δὲ κέρδει· οὐ συμβάλλεται. (2) (Ν. 7 Πανθ. 22. 6 (de juris et facti ignorantia). Βασ. II. 4. 7).

δοκιμασθεῖσαν παρὰ ἀξιολόγων ἀνδρῶν, καὶ εὐρεθεῖσαν ἔννομον καὶ δικαίαν. τὴν γὰρ συνῆθειαν καὶ τὸ ἔθος, ὅπερ πολλὰκις εἰσῆχθη καὶ ἐπραχθῆ εἰς δικαστήριον παρὰ τὴν ἐνδεχομένην μίαντοι γὰρ διαίρεσιν καὶ παρὰ τὸν πρέποντα λογισμόν, τοῦτέστι τὸ ἔθος τὸ ἀλογίστως εἰσπνεχθέν, καὶ κατὰ πλάνην κρατήσαν, καὶ συνῆθειαν λαβὼν γίνεσθαι, οὐχ ἔλκεται εἰς τὰ ὅμοια, οὐδὲ διὰ τοῦτο κρατήσῃ, ἢ νόμος δόξει, διότι ἡ συνῆθεια τοῦτο ἀλογίστως ποιεῖν παρέλαβεν, ἀλλ' ἐξισπυθῆσεται ὁ λογισμὸς καὶ ἡ διάνοια τοῦτου, καὶ εἰ μὲν εὐρεθῇ, ὅτι μετὰ λογισμοῦ εὐλόγου καὶ δικαίου εἰσπνεχθῇ, κρατήσῃ καὶ αὐτὸ κατ' αὐτό, καὶ ὡς εὐλογον καὶ δοκιμασθέν, καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐκλυοθήσεται.

(1) Καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς καὶ τὸ Κράτος (δημόσιον), ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς αὐτοῦ σχέσεσιν ὑπόκειται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀστικού δικαίου. Ἐξαιρέσεις ὑπάρχουσι μόνον ὅπου εἰδικῶς ἡ νομοθεσία ἀναγνωρίζει τὰούτας. Ἀλλὰ δὲν ὑπέχει ποινικὴν ευθύνην ὁ βασιλεὺς ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, ἀτε ἀνεύθυνος καὶ ἀπαράβιστος ἀνακηρυττόμενος ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων.

(2) Ἡ ἀγνοία καὶ ἡ πλάνη, περιέχουσι ἀμφότερα ἀγνοσίαν τοῦ ἀληθοῦς, ἔχουσι τὰ αὐτὰ δικανικὰ ἀποτελέσματα καὶ ὅ,τι ὁ νόμος ὁρίζει περὶ τῆς μίας ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν ἑτέραν· διὰ τοῦτο ἀδιαφόρως γίνεται χρῆσις αὐτῶν ἐν ταῖς πηγαῖς. Καὶ ἡ μὲν ἀγνοία τοῦ νόμου εἶναι κατὰ κανόνα ἀσύγγνωστος, ἢ δὲ τῶν γεγονότων εἶναι κατὰ κανόνα συγγνωστή. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐνίοτε συγγνωστή μὲν ἐστίν ἡ τῶν νόμων ἀγνοία (π. χ. ὅπου δὲν εἶναι εὐκόλος ἡ ἀνερευνήσις αὐτοῦ). ἀσύγγνωστος δὲ ἡ τῶν γεγονότων (ὅταν τις ἀγνοῇ φέρ' εἰπεῖν πρᾶγμα πασίγνωστον ἢ τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις). Ἡ τε συγγνωστή ὅμως καὶ ἡ ἀσύγγνωστος βλάπτουσιν ἐπὶ παραβάσεως νόμων ἀναγκαστικῶν· καὶ τὰνάπαλιν ὠφελοῦσιν ἐν οἷς ἡμέκασιν ἡ γνώσις ἀπαιτεῖται παρὰ τοῦ νόμου ὡς οὐσιῶδες στοιχεῖον, ἵνα ἐπέλθῃ δικανικόν τι ἀποτέλεσμα. Ἐν τοῖς λοιποῖς ἡμέκασιν ἢ μὲν συγγνωστή ἀγνοία

M. Ἡ ἄγνοια τοῦ νόμου δὲν βλάπτει μὲν τοὺς ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια, δὲν συμβάλλει ὅμως καὶ πρὸς κέρδος.

41. Ἡ τοῦ φάκτου(*) ἄγνοια καὶ ἀνδράσι καὶ γυναῖξι βοηθεῖ ἐπὶ κέρδους καὶ ζημίας (1) (N. 8 Πανδ. 22. 6. (de juris et acti ignorantia). (Βασιλ. II. 4. 8).

M. Ἡ ἄγνοια τοῦ πράγματος βοηθεῖ καὶ ἀνδράς καὶ γυναῖκας, εἴτε περὶ κέρδους εἴτε περὶ ζημίας προκειμένου.

42. Ἡ δὲ τοῦ νόμου ἄγνοια οὕτε γυναῖξι βοηθεῖ ἐπὶ κέρδους· ἐπὶ δὲ ζημίας οὐδένα βλάπτει θέλοντα τὸ ἴδιον ἀπαιτῆσαι. (2) (N. 7 καὶ 8 Πανδ. 22. 6 (de juris et facti ignorantia).

M. Ἡ δὲ ἄγνοια τοῦ νόμου δὲν βοηθεῖ οὐδὲ γυναῖκας πρὸς κέρδος· ἀλλ' ἐπὶ ζημίας οὐδένα βλάπτει θέλοντα νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ἴδιον.

43. Ἡ μὲν τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐδένα βλάπτει· ἡ δὲ τοῦ νόμου πάντας βλάπτει, πλὴν τῶν ἀνηλίκων, καὶ ἐν τισὶ τῶν γυναικῶν, ἐνθα μὴ ἐστὶν ἀμάρτημα, ἀλλὰ νόμου ἄγνοια. (N. 9 Προσμ. Πανδ. 22. 6. Βασιλ. II. 4. 9).

M. Ἡ ἄγνοια τοῦ μὲν πράγματος οὐδένα βλάπτει· ἡ δὲ τοῦ νόμου βλάπτει πάντας, πλὴν τῶν ἀνηλίκων καὶ ἐν τισὶ θέμασι τῶν γυναικῶν, καθ' ἃ δὲν ἐχώρησεν ἀμάρτημα, ἀλλ' ἀπλῶς ἄγνοια νόμου.

44. Μηδεὶς σὺν ἄγνοσίῳ ἢ ἀποπροσποιεῖσθω διατάξεις βασιλικᾶς. (N. 12 Κωδ. 1. 18 (de juris et facti ignorantia). Βασ. II. 4. 21).

M. Ὅσοίλοι λοιπὸν ἕκαστος νὰ γινώσκῃ τὰς βασιλικὰς διατάξεις καὶ νὰ μὴ προσποιῇται ἄγνοιν αὐτῶν.

TITA. B'.—Περὶ ἐνάγοντος καὶ ἐναγομένου.

1. Τὸν ἐνάγοντα ἀκολουθεῖν δεῖ τῷ φόρῳ (3) τοῦ ἐναγομέ-

αζήματος ἐστίν, ἡ δὲ ἀσύγνωστος ἐπιζήμιος. Σημειωτέον δέ, ὅτι ἡ ὑπερξία μὲν τῆς ἄγνοιας ἀποδεικνύεται ὑπὸ τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτὴν, ἡ ὑπερξία δὲ τοῦ μὲν συγγνωστοῦ τῆς ἄγνοιας νόμου ἀποδεικνύεται ὡσαύτως ὑπὸ τοῦ ἐπικαλουμένου αὐτὴν, ἡ δὲ τοῦ συγγνωστοῦ τῆς ἄγνοιας πράγματος τεκμαίρεται καὶ ἐπομένως ὁ ἐναντὶς δεῖται νὰ ποδεῖξῃ αὐτήν. Προσθεσθεῖσθαι ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων τῶν παραγράφων 40 καὶ 42 προκύπτει, ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια δὲν βλάπτει, ὁσάκις πρόκειται νὰ ὑποστῇ τις ἐκ τούτου ζημίαν δηλονότι· μεῖωσεν τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ δύσκολος ἢ προσήκουσα ἐφαρμογὴ τῆς διακρίσεως τότε ἐπ' ἡλλῃ κέρδος (αὐξήσει; δηλονότι) καὶ τότε οὐ καὶ τάνάπαλιν πάλιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Φάκτος δὲ ἐστὶ τὸ κεφάλαιον καὶ τὸ τῆς ὑποθέσεως ἀποτέλεσμα. Οὐδένα οὖν βλάπτει τὸ μὴ γινώσκειν τότε τι γεγονὸς καὶ διὰ τοῦτο μὴ κινεῖν περὶ αὐτοῦ.

(1-2) Ἴδε προηγούμενην σημείωσιν.

(3) Τὰ Βασιλικά χρῶνται τῇ λέξει φόρος ἐκ τοῦ λατιν. forum εἰς δήλωσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ὑπαγωγῆς τοῦ διαδίκου εἰς τὸ ἀρμόδιον κατὰ

νου. Φόρος δέ ἐστιν, ἐνθα νῦν ἔχει τὴν κατοικίην, ἢ ὅπου εἶ-
χεν ἐν καιρῷ τοῦ συναλλάγματος. (*) (N. 2. Κωδ. 3. 13 (de
juris dictione omnium judicum). Βασ. VII 3. 38).

Μ. Ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ τὴν δωσιδικίαν τοῦ ἐναγομένου. Δω-
σιδικία δὲ αὐτοῦ εἶναι, ὅπου τανῶν κατοικεῖ, ἢ ὅπου κατοικεῖ ἐν καιρῷ τοῦ
συναλλάγματος.

2. Ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον, καὶ μετὰ ταῦτα στρατευσάμε-
νος, ἢ ἄλλου φόρου γεγονώς, οὐ δύναται περὶ τῆς αὐτῆς δίκης
ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἴδιον φόρον. (†) (N. 7 Πανδ. 5. 1 (de judi-
ciis). Βασίλ. VII. 5 7).

τὴν δικονομικὴν νομοθεσίαν δικαστήριον. Ἐκ τούτων δὲ παρέλαθεν αὐτὴν
καὶ ὁ Ἀρμενέπουλος. Ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία ἀνέμασε τὸ forum
δικαιοδοσίαν ἀλλ' ἡ λέξις δικαιοδοσία ἐμφαίνει καὶ τὴν δικαιομα-
τικὴν ἐκπαιδεύσει τοῦ δικαστήριου τοῦ δικάσαι ὠρισμένην διακρίαν. Ὁ Οἰ-
κονομικὸς ἀπεκάλασεν αὐτὴν εἰκότως δικαιοδικίαν, καὶ τῇ λέξει ταύτῃ
εἰρησάμεθα καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ μεταφράσει. Σημειωτέον, ὅτι καὶ κατὰ τὸ
νεώτερον ἡμῶν δικονομικὸν δίκαιον ἡ κατοικία τοῦ ἐναγομένου ὁρίζει τὴν
ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστήριου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Κανονικῶς ἴσθι, ὁ ἐνάγων ἐπαί: τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγο-
μένου φόρος δέ ἐστιν, ἢ ὅπου νῦν κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος ἢ ὅπου εἶχεν ἐν
καιρῷ τοῦ συναλλάγματος. οἷον ὁ Πέτρος ἐν τῇ βασιλευσούσῃ πόλει
τὴν ἴδιαν κατοικίαν ἔχων καὶ ἐν ταύτῃ διαγων εἰδανεῖσθαι ἀπὸ τινος Θεο-
σσαλονικέως ἐνταῦθα νομίσματα ῥ', εἰτα ἐξεληθὼν τῆς πόλεως καὶ ἀπερχό-
μενος εἰς Ἀτάλα, διηγήχεται διὰ τῆς Θεσσαλονικῆς εὗρεν αὐτὸν ὁ δανειστὴς
αὐτοῦ ὁ Θεσσαλονικεὺς, καὶ ἠδούλετο κινήσει κατ' ἐκείνου παρὰ τῷ ἄρ-
χοντι τῆς Θεσσαλονικῆς ὃ δὲ ἀντέτεινε καὶ ἔλεγε πρὸς τὸν δανειστὴν· καὶ
ἔρχο κατ' ἐμοῦ ἀγωγὴν, οὐκ ὀφείλεις αὐτὸν κινεῖν κατ' ἐμοῦ ἐν τῇ Θεο-
σσαλονικῇ, τυχαίως ἐν ταύτῃ παρευθέντος, ἀλλ' ἐν τῇ πόλει· καὶ ἀνέλθε
ἐκεῖσε, καὶ κίνησον αὐτὴν κατ' ἐμοῦ, ὡς ἀκολουθῶν τῷ φόρῳ μου, καὶ ὡς
ἐκεῖσε ταύτην ὀφείλεις κινεῖν, ἐνθα καὶ αὐτὸς κατοικεῖ καὶ ὅπου τὸ συναλ-
λαγμα γέγονεν. Ὁ Θεσσαλονικεὺς οὐ συνήχετο τοῖς λόγοις τοῦ ἐναγομέ-
νου καὶ ἀμπεδέχου οὕσης, ἀνηνέχθη τὰ περὶ ταύτου τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀντι-
γράφει ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Θεσσαλονικέα· τὴν τοῦ νόμου τάξιν ἀνατρα-
πῆναι ζητεῖς· ἐκεῖνος γάρ τὸν ἐνάγοντα βούλεται ἐπεσθαι τῷ φόρῳ τοῦ
ἐναγομένου, οὐ μὴν τὸν ἐναγόμενον τῷ φόρῳ τοῦ ἐναγόμενου. Ταῦτα μὲν
οὐν ὀφείλεις νοεῖν, ὅτε ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ κατοικεῖ νῦν ὁ ἐναγόμενος, γέ-
γονε καὶ τὸ συναλλάγμα· εἰ δὲ ἀλλαχοῦ μὲν εἶχεν ὁ Πέτρος, ὅτε ἐδανεῖσθαι,
τὴν κατοικίαν, οἷον ἐν τῇ πόλει, ἀλλαχοῦ δὲ νῦν καταμένει, τυχὸν ἐν τῇ
Ῥαιδεστῷ, καὶ εὗρεθαι τυχαίως ὡς ἐμπαροδεύων τῇ Θεσσαλονικῇ, καὶ οὕ-
τως ὁ Θεσσαλονικεὺς ἢ εἰς τὴν πόλιν ὀφείλει ἀνέρχεσθαι καὶ κινεῖν κατὰ
τοῦ Πέτρου, ἢ εἰς Ῥαιδεστόν.

(†) Καὶ κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δικονομικὸν δίκαιον (Πολ. ἀρθ. 16 § 2,
ἐπὶ § 2) ὅταν κινήθῃ ἡ ἀγωγὴ (ἐγγραφῇ δηλαδὴ εἰς τὰ πινάκιοι), δὲν
δύναται νὰ μεταβάλῃ κατοικίαν καὶ ἐπομένως δωσιδικίαν ὁ ἐναγόμενος.
Ἀλλ' ἔως τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς εἰς τὰ πινάκιοι δύναται ὁ ἐναγόμενος μετα-

Μ. Ὁ ἀληθεὺς εἰς δικαστήριον καὶ μετὰ ταῦτα ἐκστρατεύσει· ἡ μεταβολὴν δωσιδικίαν δὲν δύναται νὰ ἐπικαλέσται περὶ τῆς αὐτῆς δίκης τὴν ἰδίαν δωσιδικίαν.

3. Θεσπίζομεν, τὸν ἐνάγωντα τὸ προαρχθὲν πρᾶγμα μέχρι πέραςτος τῆς δίκης ἐγγυμναζειν· εἰ δὲ ὑπερτιθεσθαι, καλεῖσθαι παρὰ τοῦ δικαστοῦ καὶ δις καὶ τρίς, ἐκάστης κλήσεως οὐκ ἔλαττον τριάκοντα ἡμερῶν περιχλαιομένης· καὶ ἐὰν μὴδὲ οὕτω παραγένηται, ἢ ἐντολέα πέμψῃ, δίδοσθαι αὐτῷ ἐτέρου ἐνιαυτοῦ προθεσμίαν, ἥς ἐντὸς εἰ μὴ τῇ ἰδίᾳ ἐπέξέλθῃ ἐναγωγῇ, τὸν δικαστὴν, καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, τὰς τοῦ προσεδρεύοντος δικαιολογίας ἐξετάζειν, καὶ τῆς ἀληθείας ἀκριβῶς ζητουμένης, νόμιμον προσφέρειν ψῆφον. Εἰ δὲ ἐντὸς τοῦ εἰρημένου ἐνιαυτοῦ παραγένηται, καὶ τὰς ἰδίας ἐναγωγὰς ἐγγυμνάσαι βουλήθῃ, πρὸ πάντων ἀπειτεῖσθαι· παρὰ τοῦ δικαστοῦ τὰ θαπανήματα, ἅπερ διὰ τὴν δίκην ὁ ἐναχθεὶς προσεδρεύων τῇ δικαστηρίῳ ὑπέμεινε, καὶ τῷ αἰτεθέντι ταῦτα παρασχεῖν, καὶ οὕτω τὸν ἐνάγοντα προσεδρεύσαι, μέχρις ὅτου τὸ πρᾶγμα περατωθῇ· εἰ δὲ μὴδὲ οὕτω προσεδρεύει, καλεῖσθαι αὐτὸν μετὰ τὰς εἰρημένας τῶν προγραμμάτων καὶ τοῦ ἐνιαυσιαίου χρόνου διαστήματος παρατηρήσεις πάσης ἀγωγῆς ἐκπίπτειν, ἣν ἀρμόζειν αὐτῷ κατὰ τοῦ ἐναχθέντος ὑπελάμβανεν. (1) (Νεαρά 112 κεφ. 3 πρ. Βασ. VII. 4. 2).

Μ. Διετέθη ἵνα ὁ ἐνάγων ἐπιδικῶν τὴν ἅπαρ δι' ἀγωγῆς αὐτοῦ ἀρεσκένην διαφορὰν μέχρι τέλους τῆς δίκης· εἰ δὲ ἀναβάλλει, καλεῖται ὑπὲρ τοῦ

βαλλὼν κατοικίαν νὰ καταστήσῃ ἐναρμόδιον τὸ δικαστήριον, ἐκτὸς ἂν πράξῃ τοῦτο πρὸς καταδολιεύσιν τοῦ νόμου. (18ε Οἶκον. Πελ. Δικ. ἐκδ. δ' § 32 σημ. 6).

(1) Ἡ προκαταρκτικὴ τῆς δίκης παρὰ Ῥωμαίοις διέφερε τῆς παρ' ἡμῖν διὰ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς προκαταρκτικῆς, διότι παρ' αὐτοῖς τὸ τῆς ἀγωγῆς ἐγγράφον παρεδίδεν ὁ ἐνάγων εἰς τὸ δικαστὴν δικαστήριον, ὅπερ, εἰ ἐκρίνε ταύτην παραδεκτὴν, διετάσσατο τὴν κοινοποιήσειν. Σημειώσατεν δὲ, ὅτι ὥρκειεν ὁ ἐνάγων νὰ παρασχῇ ἐγγυητήν, ὅτι μέχρι πέραςτος τῆς δίκης προσεδρεύσει καὶ ὑπερρεούτο νάγκῃ εἰς πέρας τὴν ἀρεσκένην διαφορὰν (ἐξαρρύνοντο δὲ τῆς παροχῆς ἐγγυητῶν οἱ συγκλητικοί). Παρ' ἡμῖν ὁμοῦ νῦν 1) μόνον ὁ ἐνάγων ἡμεδαπὸν ἀλλοδαπὸς καὶ μὴ ἔχων ἱκανὰ ἀνέμητα ἐν Ῥλλάδι δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀπάλειψιν διὰ τὰς ἐνδεχομένας μόνον ἐκ τῆς δίκης (ζητίας καὶ θαπνάνας· 2) ὁ ἐνάγων δύναται ἐν πάσῃ ᾧρᾳ τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος νὰ παραιτηθῇ τὴν δίκην, ὑποχρεούμενος μόνον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς δικαστικῆς θαπνῆς τῷ ἀντιδίκῳ· 3) παρ' ἡμῖν ἢ ἐπ' ὥρισμένον χρόνον ἐγκαταλείψει τῆς δίκης· χορηγεῖ τοῖς ἀντιδίκοις τὸ δικαίωμα τοῦ ἐγείρει ἀγωγὴν περὶ ἀνατροπῆς, δι' ἣς ἀνατρέπεται ἡ διαδικασία, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ δικαίωμα αὐτὸ κατ' αὐτὸ τῆς ἀγωγῆς, ἐκτὸς ἂν ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τὴν παρελευσιν τοῦ χρόνου παρεγέρῃ.

δικαστοῦ καὶ δις καὶ τρίς, ἐκάστη δὲ κλήσις περικλείεται εἰς διάστημα οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν τριάκοντα ἡμερῶν καὶ ἐὰν μὴδὲ οὕτω ἐμφανισθῇ ἡ διορίσις τοῦλάχιστον ἐπιτρόπον. τῷ δίδεται ἄλλου ἐνὸς ἔτους προθεσμία, καὶ ἐὰν ἐντὸς αὐτῆς δὲν ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, ὁ δικαστής, καὶ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου, ἐξετάζει τὰς δικαιολογίας τοῦ προσελθόντος διαδίκου, καὶ μετ' ἀκριθεῖς ζήτησιν τῆς ἀληθείας ἀπαγγέλλει νόμιμον ἀπόφασιν. Ἐὰν δὲ ἐντὸς τοῦ προλεχθέντος χρόνου ἐμφανισθῇ, καὶ θέλῃ νὰ ὑποβάλῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἀγωγάς, πρὸ παντὸς ὁ δικαστὴς ἀπαιτεῖ τὰς διαπάνκας, ἅς διὰ τὴν δίκην ὑπέστη ὁ ἐναγόμενος ἐμφανισθεὶς εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἐγγχειρίζει ταύτας εἰς αὐτόν, καὶ οὕτως ἔπειτα ὁ ἐνάγων προσκαλεῖται, μέχρις ὅτου περατωθῇ ἡ διαφορά. Ἐὰν ὅμως μὴτε οὕτω προσέλθῃ, μετὰ τὰς προλεχθείσας παρατηρήσεις τῶν διαταγῶν τοῦ δικαστοῦ καὶ τοῦ ἐτησίου διαστήματος, ἐκπίπτει πάσης ἀγωγῆς, τὴν ὅποιαν ὑπελάμβανεν ὅτι εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἐναγομένου.

4. Ἡ δὲ δ'. (*) νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος, τοὺς καταμηνυθέντας ἐκ τρίτου, καὶ μὴ ἀπαντήσαντας εἰς τὸ δικαστήριον, (οὔτε δι' ἑαυτῶν οὔτε δι' ἐτέρου προσώπου, καὶ μηδεμιᾶς εὐλόγου προσφάσεως τὴν ἀπάντησιν κωλύουσας), εὐθύνεσθαι καὶ κατακρίνεσθαι κελεύει. (1)

Μ. Ἡ δὲ δ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος διατάσσει ὅτι ἔσσι ἐκλήθησαν ἐκ τρίτου καὶ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον (οὔτε αὐτοπροσώπως οὔτε δι' ἄλλου προσώπου, ἐνῷ οὐδεμία εὐλογος παράσις ἐκώλυε τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν), εὐθύνονται καὶ καταδικάζονται.

5. Ὁ διδόμενος χρόνος τοῖς ἐναγομένοις τοῦ εὐ-επιστισμοῦ τριμηνιαῖός ἐστιν. (2) (N. 1 Κωδ. 3. 41 (de dilationibus). Βασίλ. VII. 17. 41).

Μ. Ὁ διδόμενος εἰς τοὺς ἐναγομένους πρὸς παρασκευὴν χρόνος εἶναι τριμηνιος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ μακαριώτατος βασιλεὺς Λεων νεαράς ἐκτέθεικε πολλάς· οὐκ ἐκράτησαν δὲ εἰμὴ μόνον αἵτινες, ἐτέρων νόμων μὴ ὑπόντων, ἐγράψαν, ἢ εἰς προσθήκην τῶν παραλειπθέντων ταῖς νεαραῖς τοῦ Ἰουστινιανῶς ἐγένοντο. Περὶ τοῦ, τοῦ κλπ. κατακρίνεσθαι.

(1) Αἱ διατάξεις τῆς παραγράφου ταύτης καὶ τῆς ἐπομένης δὲν ἰσχύουσιν τανῦν παρ' ἡμῖν ὡς δικονομικαί.

(2) Παρ' ἡμῖν δυνάμει τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας κοινοποιουμένης τῆς ἀγωγῆς ἔχει δικαίωμα ὁ ἐναγόμενος ἢ εὐθὺς τότε νὰ παρολογηθῇ δι' ἀπολογητήριον, παρέχεται δὲ αὐτῷ δεκαπενθήμερος προθεσμία παρεκτεταμένη δικαίωματι ἀποστάσεως (ἀρθ. 540), ἢ ν' νάναβάλῃ τὴν ἀπολογίαν διὰ τὴν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ διαδικασίαν (ἀρθ. 544, 566). Γενομένης δὲ ἀπολογίας χερηγεῖται τῷ ἐνάγοντι δεκαήμερος προθεσμία πρὸς ἀνταπολογίαν, ἣν ὅμως δύναται νὰ παραλείψῃ, ἂν θέλῃ, καὶ νὰ ἐγγράψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ πινάκιον.

6. Ὁ λέγων, οὐ μὴν ὁ ἀρνούμενος δεικνύει. (1) (Ν. 2 Πανδ. 22. 3 (de probationibus). Βασ. ΧΧΙΙ. 1. 2).

Μ. Ὁ λέγων ἀποδεικνύει καὶ εὐχὴ ὁ ἀρνούμενος.

7. Ὁ ἐναγόμενος ἐν ταῖς παραγραφαῖς ἐνάγων ἐστὶ καὶ ὑπόκειται ταῖς ἀποδείξεσιν. (2) (Ν. 1. Πανδ. 44. 1. (de executionibus). Βασ. λ. LI. 1. 1).

Μ. Ὁ ἐναγόμενος ὡς πρὸς τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ ἐπείγει θεῖον ἐνάγοντος καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑπόκειται εἰς τὰς ἀποδείξεις.

8. Ὁ γραφὴν κατηγορίας ἀποτιθέμενος ὀφείλει σαφηνίζειν καὶ τὸ ἁμάρτημα καὶ τὸν χρόνον, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡμαρτήθη τυχὸν ἢ μοιχεία, καὶ μετὰ ποίου προσώπου· τὴν ἡμέραν δὲ ἢ τὴν ὥραν οὐκ ἀναγκάζεται λέγειν. (3)

(1) Δηλονότι ἕκαστος διὰ δικῶν ἐραίνει νάποδείξῃ τοὺς ἰδίους ἰσχυρισμούς. Ὅθεν εἰδικώτερον ἂ μὲν ἐνάγων ὀφείλει νάποδείξῃ τὰπαρτίζοντα μὲν τὸ πραγματικὸν στοιχεῖον τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ γεγονότα, δηλονότι τὰ παραγωγικά τοῦ ἀξιουμένου δικαιώματος γεγονότα, (λ. γ. ὅτι ἐπώλησε τὸ δεῖμα πρᾶγμα ἐπὶ τῷ δεῖμα τιμῇματι), ἢ δ' ἐναγόμενος τὰπαρτίζοντα τὸ πραγματικὸν στοιχεῖον τῶν ἐνστάσεων αὐτοῦ, δηλαδή τὰ γεγονότα τὰ διακαλύοντα τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ (λ. γ. ὅτι ὁ πωλητὴς ἦν ἀνήλικος ἢ παράρρων κτλ. ἢ τὸ πωληθὲν εἶναι ἐκτὸς συναλλαγῆς ἢ ὅτι τὸ ἐλάττωμα τοῦ πωληθέντος ἦν ὁρατὸν) ἢ καταλύοντα τὸ παραχθέν ἤδη δικαίωμα (λ. γ. ἔτε παρεργάκη ἢ συνεψηφίσθη τὸ χρέος).

(2) Καὶ κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. (ἀρθ. 248) ὁ ἐναγόμενος, ἐρνόμενος μὲν μόνον τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ ἐνάγοντος, ἀπαλλάσσεται πάσης ἀποδείξεως, ἀντιτάσεων ἢ ἐνστάσεως (παραγραφάς) ὑποχρεοῦται νάποδείξῃ τὰ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν ἀναγκαῖα γεγονότα. Σημειώτέον, ὅτι ἡ ἡμετέρα δικονομία (ἀρθ. 582 ε.) δύο εἰδῶν ἐνστάσεις παραδέχεται τὰς ἀναεληπτικάς καὶ τὰς ἀνατρεπτικάς, ἐν ταῖς τελευταῖαις δὲ περιλαμβάνονται καὶ ἡ τῆς ἀνυρτότητος τῆς διαδικασίας ἐνστάσις, καίπερ μὴ ἔχουσα κατὰ πάντα τὴν δύναμιν ἀναιρετικῆς ἐνστάσεως (διότι λ. γ. δὲν ἐνεῦται ἡ συζητήσις αὐτῆς μετὰ τῆς οὐσίας τῆς ὑποθέσεως). Αἱ δὲ ἀντενστάσεις ἢ ἀντιπαραγραφαὶ παρ' ἡμῖν κεκτῆνται εὐρυτέραν ἔννοιαν ἢ αἱ τῶν Ῥωμαίων καὶ Βυζαντινῶν, διότι περιλαμβάνουσι καὶ τὰ τοῦ ἐνάγοντος αὐτοτελῆ δικαιολογήματα, ἅπερ αὐτοδικαίως καταργοῦσι τὴν τοῦ ἐναγομένου ἐνστάσιν. Σημειώτέον ἐν τούτοις, ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ἀντενστάσις, δι' ἧς ἡ ἀγωγὴ λαμβάνει νέαν βᾶσιν.

(3) Πλεῖστοι καλῶνται πράξεις, εἰς αἷ νῦν παρ' ἡμῖν ἐπιβάλλεται δημοσία ποινὴ ὑπὸ τοῦ καὶ ἡμᾶς ποινικοῦ νόμου, ἐκολάζοντο ἐπὶ Ῥωμαίων διὰ ποινῆς ἰδιωτικῆς ἢ ἀστικῆς. Πᾶσαι αἱ πράξεις αὗται, τανῦν δικαζόμεναι ὑπὸ τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, χορηγοῦσι μόνον τῷ ἀδικηθέντι ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως, ἢ πρὸς ἔγκυρον καὶ ἀποτελεσματικὴν κατήρευσιν διέναι νά τηρηθῶσι τὰ ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ περὶ τῆς συνταξίως τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν δεξιόμενα.

(N. 3 πρ. Πανδ. 48. 2 (de accusationibus et inser.). Βασ. LX. 34. 3).

Μ. Ὁ ἐγκαλῶν ὀφείλει νὰ σαφηνίσῃ καὶ τὸ ἐγκλήμα, καὶ τὸ ἔτος, καὶ τὸν μῆνα, καὶ τὸν τόπον ἐν ᾧ διεπράχθη λ. γ. ἡ μοιχεία, καὶ μετὰ ποίου προσώπου· δὲν ὑποχρεοῦται ὅμως νὰ ὀρίξῃ τὴν ἡμέραν ἢ τὴν ὥραν.

9. Ἐάν τις ἀπόθῃται· κατὰ τινος ἐγκλήμα, ἐκεῖνος δὲ βαρύτερον ἐγκλήμα ἀντεπαγάγῃ αὐτῷ, χρή πρότερον τὸ βαρύτερον ἐγκλήμα τὸ ἀντεπενεχθὲν γυμνασθῆναι.

Μ. Ἐάν τις ἐγκαλέσῃ τινά, οὗτος δὲ ἀντεγκαλέσῃ ἐκεῖνον δι' ἐγκλήμα βαρύτερον, ἐξετάζεται πρότερον τὸ ἀντεπενεχθὲν βαρύτερον ἐγκλήμα.

10. Ὁ κατηγορὸς οὐ δύναται τὸν κατηγορούμενον ἀναγκάζειν προσφέρειν τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος τὸν ἐνάγοντα. (N. 4. Κωδ. 2. 1 (de edendo). Βασ. VII. 18. 17).

Μ. Ὁ κατηγορὸς δὲν δύναται νὰ ἀναγκάσῃ τὸν κατηγορούμενον νὰ ἐμφανίσῃ τὰς ἀποδείξεις αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος ἀναγκάζεται εἰς τοῦτο τὸν ἐνάγοντα.

11. Οὐδεὶς ὀφείλει· ἐξ ἄλλοτριῶν δικαιωμάτων ἀγωνίζεσθαι. (1) (N. 4 Κωδ. 2. 1. (de edendo). N. 21 Κωδ. 4. 19 (de probationibus).

Μ. Οὐδεὶς ὀφείλει νάγωνίζηται δι' ἄλλοτριῶν ἀποδεικτικῶν μέσων.

12. Ἀπὸ τῶν δύο διατάξεων τοῦτο συνάγεται, ὅτι κὰν ἰδιώτης, κὰν πόλις, κὰν δημόσιος λόγος ἐνάγῃ τινά περὶ τινος, μὴ ἀποδοθέντος ἢ παραδοθέντος, δύναται ὁ ἐναγόμενος, μὴ ἔχων ἐτέρωθεν ἀποδείξει· ἢ τὸ χρέος ἀποδοῦναι, ἢ τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ μὴ παραδοθῆναι. καλῶς ἐπιζητεῖν καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ θανειστοῦ τοὺς λόγους πρσενεχθῆναι, καὶ τοὺς πολιτικούς ἢ δημοσίους λόγους, ἵνα ἐκ τούτων ἀποδειχθῇ πόσον καταδέδωκεται. (N. 5 καὶ 6. Κωδ. 2. 1 (de edendo). Βασ. VII. 18. 19).

Μ. Ἐκ τῶν δύο διατάξεων τοῦτο συνάγεται ὅτι εἴτε ἰδιώτης, εἴτε πόλις, εἴτε τὸ δημόσιον ταμεῖον ἐνάγῃ τινά περὶ τινος, μὴ ἀποδοθέντος ἢ μὴ παραδοθέντος, ὁ ἐναγόμενος μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ ἀποδείξῃ, ἢ ὅτι τὸ

(1) Δικαιώματα παρὰ Βυζαντινοῖς (instrumenta παρὰ Ῥωμαίοις) κελοῦνται τὰ ἀποδεικτικά μέσα καὶ ἰδίως τὰ διὰ γραμμάτων ἢ δι' ἄλλων σημείων (σκυτάλων κτλ.) διατηροῦντα τὴν μνήμην παρωχημένων πράξεων ἢ γεγονότων, δηλονότι τὰ ἐγγράφα ἢ μνημεῖα, ἅπερ ὑπομνήματα ἐκλήθησαν ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίτου (ἐγγρ. Πολ. Δικ. 8' ἐκδοσις § 156).—Σημειωτέον, ὅτι ὡς πρὸς τὰ περὶ ἀποδείξεων ἰσχύουσι παρ' ἡμῶν αἱ διατάξεις τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας, καθ' ἃς μεταξὺ ἄλλων τῶν χρησιμευόντων αὐτῷ ἐγγράφων δικαιούται εἶσθαι ἕτε νάπειτήσῃ τὴν ἐπίδειξιν ὁ διὰδικος παρὰ τοῦ κατέχοντος αὐτὰ ἀντιδίκου ἢ τρίτου (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 429—434).

χρεὶς ἀπέδωκε, ἢ ὅτι ἡ παρακαταθήκη δὲν τῷ παρεδόθη, δικαιουταὶ νὰ ἀξιοῦν νὰ προσπαθῶσι καὶ τοῦ ιδιωτοῦ δανειστοῦ οἱ λογαριασμοί, καὶ οἱ πολιτικοὶ ἢ δημοῖσι λογαριασμοί, ἵνα διὰ τούτων ἀποδείχθῃ πίσον κατεβλήθη.

13. Ὅτι οἱ μὲν ἐναγόντες οὐ δύνανται ἐπιζητεῖν τὰ τῶν ἐναγομένων συμβόλαια· οἱ δὲ ἐναγόμενοι· δύνανται. (N. 8. Κωδ. 2. 1 (de edendo). Βασ. VII. 18. 24).

M. Οἱ μὲν ἐναγόντες δὲν δύνανται νὰ ἐπιζητῶσι τὰ ἔγγραφα τῶν ἐναγομένων, οἱ δὲ ἐναγόμενοι δύνανται.

14. Οὐτε ἀντιδικὸς μου δύναται με ἀναγκάζειν προσφέρειν τὰ ὠφελούνα αὐτὸν δικαιώματά μου, οὔτε παιδευτὴς τὰ βιβλία μου, ἐξ' ἧ διὰ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν ὠφελήθηται. (N. 19 Πανδ. 10. 4 (ad exhibendum). Βασ. VX. 4. 19).

M. Οὐτε ὁ ἀντιδικὸς μου δύναται νὰ με ἀναγκάσῃ νὰ ἐμφανίσω τὰ ὠφελούνα αὐτὸν ἔγγραφα μου· οὔτε διδάσκαλος τὰ βιβλία μου, ἵνα ὠφελήθῃ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν.

15. Ἐάν τις διαφορὰ ὑπὲρ αὐτοῦ προσερῇ δικαιώματα, μάχωνται δὲ ἀλλήλοις, ταῦτα ἀνίσχυρα αὐτῷ ἔσται καὶ ἀνωφελῆ. (N. 14. Κωδ. 4. 21. (de fide instrumentorum) Βασ. XXII. 1. 73).

M. Ἐάν τις ἐμφανίσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ διαφορὰ ἀποδεικτικὰ μέσα ἀντιδικὰ πρὸς ἀλλήλους, ἀποσείνουσιν αὐτῷ ἀνίσχυρα καὶ ἀνωφελῆ.

16. Τότε καθ' ἑτέρου ἀναγκάζεται τις προσκομίσαι δικαιώματα, ἑτέρῳ τινὶ συμβαλλόμενα, ὅτε μὴ βλαπτεται αὐτὸς προκομίζων· καθ' ἑαυτοῦ δὲ οὐδαμῶς. (N. 7. Κωδ. 4. 20 (de testibus) B. XX. II. 1. 31).

M. Τότε ἀναγκάζεται τις νὰ ἐμφανίσῃ κατ' ἄλλου ἔγγραφα, συμφέροντα εἰς ἄλλον τινα, ὅταν ἐμφανίζων ταῦτα δὲν βλαπτεται αὐτὸς κατ' ἑαυτοῦ ὅμως οὐδαμῶς.

17. Τότε δικαιώματά τις καθ' ἑαυτοῦ προκομίζειν ἀναγκάζεται, ὅτε χρηματικὸν καὶ μὴ ἐγκληματικὸν ἔστι τὸ κινούμενον. (N. 2 Κωδ. 49. 14 (de jure fisci).

M. Τότε ἀναγκάζεται τις νὰ ἐμφανίσῃ ἔγγραφα καθ' ἑαυτοῦ, ὅτε ἡ κατ' αὐτοῦ ἀπαίτησις εἶναι χρηματικὴ καὶ οὐχὶ ἐγκληματικὴ.

18. Ἔστι δὲ χρηματικὸν μὲν τὸ ζημίαν χρημάτων προξενούν· ἐγκληματικὸν δὲ τὸ βαρυτέραν ἔχον τιμωρίαν.

M. Καὶ χρηματικὴ μὲν ἡ προξενούσα αὐτῷ ζημίαν χρημάτων, ἐγκληματικὴ δὲ ἡ προξενούσα βαρυτέραν τιμωρίαν.

19. Καθ' ὧν προσώπων ἄκων τις οὐ μαρτυρεῖ, κατὰ τούτων οὐδὲ προσκομίζειν πικτάς ἢ δικαιώματα ἢ ἑτέρον τι τοιοῦτον ἀναγκάζεται. (N. 22 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum) Βασ. XXII. 1. 80).

Μ. Καθ' ὧν προσώπων δὲν μαρτυρεῖ τις ἀκουσίως, κατὰ τούτων οὐδὲ ἐγγράφα ἢ συμφωνητικά ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἀναγκάζεται νὰ ἐμφανίξῃ.

20. Οὐδεὶς οὐδὲ χρηματικὴν δίκην κινεῖν, οὐδὲ ἐγκλημα γυμνάζειν κατὰ τινος ἀναγκάζεται μὴ βουλόμενος. (1) (Ν. μοναδ. Κωδ. 3. 7. (ut nemo invitus agere). Βασ. VII. 19. 4).

Μ. Οὐδεὶς ἀναγκάζεται ἀκουσίως νὰ κινῇ κατὰ τινος χρηματικὴν δίκην, οὐδὲ νὰ ἐγκαλῇ δι' ἐγκλημα.

21. Ὁ προπετῶς εἰς δίκην τινὰ καλῶν, καὶ τὰ τῆς ὁδοῦ καὶ τὰ τῆς δίκης δίδωσιν αὐτῷ δαπανήματα. (Ν. 79 προσμ. Πανδ. 5. 1 (de judiciis) Βασ. VII. 5. 72).

Μ. Ὁ προπετῶς ἀναγών τινὰ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόδοσιν τῶν δαπανῶν καὶ τῆς πορείας καὶ τῆς δίκης.

22. Ὁ κατηγορηθεὶς ἀντικατηγορεῖν οὐ δύναται, πρὶν ἐλευθερωθῇ. (Ν. 5. πρ. Πανδ. 48. 1 (de publicis judiciis). Βασ. LX. 33. 5.).

Μ. Ὁ κατηγορηθεὶς δὲν δύναται νὰ ἀντικατηγορῇ, πρὶν ἢ ἀπαλλαγῇ τῆς κατηγορίας.

23. Ἡ διάταξις καλεῖται τὸν συγκλητικὸν εἶπε ἐπὶ χρηματικῇ αἰτίᾳ εἶπε ἐπὶ ἐγκληματικῇ ἐναγόμενον ἐγγύως μὴ απαιτεῖσθαι, ἀλλὰ μόνον ἐξωμοσίᾳ καταπιστεύεσθαι. (2) (*) (Ν. 17. Κωδ. 12. 1 (de dignitatibus) (Βασ. VI. 1. 33).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ἡ συγκλητικὸς, εἶπε διὰ χρηματικὴν εἶπε δι' ἐγκληματικὴν αἰτίαν ἀναγεται, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἐγγύησιν, ἀλλὰ πιστεύεται διὰ μόνον ἐξωμοσίαν.

24. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πάτρωνες, εἰ καὶ διὰ ἐντολέων ἀγωνίζονται, ὅμως οὐκ ἐνάγονται τῇ περὶ δόλου ἢ τῇ περὶ ὕβρεως ἀγωγῇ· εἰ καὶ τὰ μάλιστα οὐκ ἀτιμούνται διὰ ἐντολέως ἀγω-

(1) Εἰς τοῦτο συνίσταται τὸ δικονομικὸν αἴσιμα τοῦ μὴ δικαστέου αὐτεπαγγέλτως, καθιερωμένον καὶ ἐν τῇ πολ. ἡμῶν δίκῃ. (ἀρθ. 127. 154 ἐ. 170). Ἀπόρροια αὐτοῦ εἶναι, ὅτι ὁ δικαστὴς 1) μὲν δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ δικρορῆς καὶ δικασθῇ πρὶν ἢ προσκληθῇ ὑπὸ τῶν διαπερομένων, 2) δὲ ὁρεῖται νὰ περιορίζηται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν περιστασιακά μὴ προτεθέντα καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν δυναμένας νὰ στηρίχθωσιν ἀπαιτήσεις. Δὲν ἐπιτετα ὅμως ἐκ τούτου ὅτι χρεωστεῖ ὁ δικαστὴς νὰ ἀνέχηται τὴν κοινῇ συμφωνίᾳ τῶν διαδίκων παραδίξασιν τῶν διατάξεων ἐκείνων ὅσαι εἰσὶ τῆς δημοσίας τάξεως.

(2) Ἴδε σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 3.

(*) ΣΥΝΟΛΙΟΝ. Ἐξωμοσία δὲ λέγεται ἡ μετὰ ὅρκου παραίτησις καὶ ἐξίμνησι τοῦ μετὰ ὅρκου παριουμένου καὶ αὐθις ἐξωμοσία λέγεται, ὅταν τις εἰσάγῃ, ἢ ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ ὑπὲρ ἑτέρου ἐγκαλούμενος, μὴ δεῖν εἰσαγγεῖσθαι δίκην· εἴτα καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν οὐκ εἰσαγωγίμος ἡ δίκη· εἰ ἐθέλει κατὰ λόγον ἄξιον, εἰδότες αὐτῷ ἐξωμοσίαν χρῆσθαι· καὶ οὕτω διεγράφη ἡ δίκη.

νιζόμενοι, οὔτε τῇ περὶ ὕδρευς ἐνάγονται. (1) (*) (N. 2 πρ. § 1 Πανδ. 38. 15 (de obsequiis parentum)).

Μ. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πατρῶνες, εἰ καὶ ἀγωνίζονται δι' ἐπιτροπῶν, δὲν κινεῖται ὁμῶς κατ' αὐτῶν ἡ περὶ δόλου ἢ ἡ περὶ ὕδρευς ἀγωγή· οὐδαμῶς δὲ οὔτε ἀτιμούνται ἀγωνιζόμενοι δι' ἐπιτροπῶν, οὔτε ὑποκρίνται εἰς τὴν περὶ ὕδρευς ἀγωγήν.

25. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου καλεῖται (ἢ ἔλκεται) εἰς δικαστήριον· ἐκάστῳ γὰρ ὁ ἴδιος οἶκος ἀσφαλὲς ἐστὶ καταφύγιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν βίαν ἐπιφέρει· εἰ δὲ πρὸς ἑαυτὸν δίδωσιν εἰσοδόν, ἢ θεωρεῖται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καλεῖται. (N. 18 Πανδ. 2. 4 (de in ius vocando) Βασ. VII. 8. 18).

Μ. Οὐδεὶς καλεῖται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκίας (ἢ οὔρεται) εἰς τὸ δικαστήριον· διότι εἰς ἕκαστον ἡ οἰκία αὐτοῦ εἶναι ἀσφαλὲς καταφύγιον, καὶ ὁ καλῶν αὐτὸν ἐπαγεῖ βίαν· ἐὰν ὁμῶς ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσοδόν, ἢ φαίνεται ἐκ τῆς ἀγορᾶς, καλεῖται.

26. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐσθ' ὅτε τις ἀπὸ τοῦ οἴκου καλεῖται, ὁμῶς οὐδεὶς ἀπὸ τοῦ οἴκου ἔλκεται. (N. 21. Πανδ. 2. 4 (de in ius vocando) Βασ. VII. 8. 21).

Μ. Ἄλλ' εἰ καὶ ἐνίοτε καλεῖται τις ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, οὐδεὶς ὁμῶς ἀποσπᾶται βίαιως ἐξ αὐτῆς.

27. Πρὸς μόνην ἀποδείξιν ἀρκεῖ ἡ τοῦ ἐρωτωμένου ἀπόκρισις, ἐν τε ταῖς κληρονομίαις, ἐν τε τοῖς ἄλλοις πράγμασιν. (N. 1 § 1 Πανδ. 11. 1 (de interrogationibus in iure faciendis) Βασίλ. XLII. 4. 1).

Μ. Πρὸς ψιλὴν ἀποδείξιν ἀρκεῖ ἡ τοῦ ἐρωτωμένου ἀπόκρισις, κατὰ τε τὰς κληρονομίας, καὶ τὰ ἄλλα πράγματα.

28. Ἐξέσσι τῷ ἀποκρινόμενῳ μεταμέλεισθαι, εἰ μὴ ἐνταῦθεν ὁ ἐνάγων ζημιούται· καὶ μάλιστα, εἰ μετὰ ταῦτά τις ἐγνώ ἐκ δικαιοματίων ἢ ἐπιστολῶν περὶ τοῦ ἰδίου δικαίου. (N. 11 § 12 Πανδ. 11. 1 (de interrog. in iure faciendis). Βασ. XLII. 4. 11).

Μ. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἀποκρινόμενον νὰ μεταμελήσῃ, ἐὰν ὁ ἐνάγων δὲν ζημιούται ἐκ τούτου· καὶ μάλιστα, ἐὰν μετὰ ταῦτα ἐπληροφορήθῃ ἐξ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἰδίως ἐγγράφων ἢ ἐπιστολῶν, περὶ τοῦ δικαίου αὐτοῦ.

29. Ὅπερ δίκαιόν τις ἢ εἴποι κατὰ τινος ἢ λαχθῆναι παρα-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει περὶ ἡμῖν, διότι δὲν ἔχομεν ἀτιμωτικές ἀγωγάς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Χρηματικαὶ ὑποθέσεις εἰσιν, ὅσαι ζημίαν χρημάτων τοῖς ἔχουσιν αὐτάς προξενούσιν· ἐγκληματικαὶ δέ, ὅσαι βαρύτεραν ἔχουσι τιμωρίαν.

Ἐντολεὺς ἐστὶν ὁ ξένον ὑπόθεσιν ἀναλαμβάνόμενος καὶ κρίνόμενος.

σχευάζαι, τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸς ὑπόκειται, (*) (Τιτλ. Πανδ. 2, 2 (quod quisque juris in alterum) B. VII. 3. 23).

Μ. Εἰς ὅτι δικαίωμα κατ' ἄλλου τινὸς ἢ ᾗθελεν εἴποι τις ἢ ᾗθελε παρσκευάζαι νὰ λεγῇ, ὑπόκειται καὶ αὐτὸς οὕτως.

30. Ἐν τοῖς ἐγκληματικοῖς δικαστηρίοις οὔτε κατηγορεῖν, οὔτε κατηγορεῖσθαι διὰ ἐντολῆς δυνατόν. (**) (N. 13 § 1 Πανδ. 48, 1 (de publicis judiciis). Βασ. LX. 33, 13).

Μ. Εἰς τὰ ἐγκληματικά δικαστήρια οὔτε νὰ κατηγορῇ τις, οὔτε νὰ κατηγορηθῇ δι' ἐπιτρέπου ἐπιτρέπεται.

31. Σθέννυται τὰ ἐγκλήματα τῇ τελευτῇ τοῦ κατηγορουμένου, χωρὶς τοῦ περὶ καθορισσεως, ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου τῆς προδοσίας, καὶ τῆς κατὰ βασιλείως ἐπιβουλῆς· ἐπὶ τούτων γὰρ εἰάν μὴ καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν κληρονόμων, ζημεύεται ἡ κληρονομία. (1) (Ἀπὸ δὲ τῶν λοιπῶν τοῦ νόμου κεφαλαίων τῇ τελευτῇ σθέννυται τὸ ἐγκλῆμα) (N. 11 Πανδ. 48, 4 (ad legem Juliani majestatis). Βασ. LX. 36, 12).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ὡς ἐπὶ Πλάτος· ἐκίνησέ τις κατὰ τινος προσωπικὴν ἀγωγὴν, ἥτις κλείεται λ'. χρόνων παρελθόντων τυχόν περὶ θανείου· καὶ τὸ θανεῖον γὰρ προσωπικόν ἐστίν, ὡς τὸ πρόσωπον ἔχον τοῦ θανεισθέντος· ἔνοχον καὶ ὁ ἐναγόμενος ἀντέθετο, ὅτι ἐκλείσθῃ σοι ἡ ἀγωγὴ, ὡ ἀντίδικε, τοῖς χρόνων παρελθόντων λ'. καὶ σοὺ μὴ λαλήσαντος· καὶ ἦν ἡ παραγραφὴ ἰσχυρὰ καὶ τῷ νόμῳ δεκτὴ. Ἀλλ' ὁ ἐναγὼν ἐπέισε τὸν δικαστὴν μὴ δεῖξασθαι τὴν παραγραφὴν καὶ ἀπερήνασθαι· ὅτι καὶ τῆς τριακονταετίας διελευσῆς οὐ βλάπτεται ὁ ἐναγὼν, καὶ κατεδίκασε τὸν ἐναγόμενον δοῦναι τὰ χρεὸς. Εἰ οὖν μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ δικάσας ἀνάγεται παρὰ τινος, ὡς θανεισόμενος νομίσματα ρ'. τυχόν, καὶ προβάλλεται τὴν τοιαύτην παραγραφὴν λέγων· ὅτι διήλθεν ἡ τριακονταετία, καὶ οὐκ ἐκίνησας καὶ ἐκλείσθης, οὐκ εἰσακουσθήσεται, καὶ ἐνόμου οὐσης τῆς δικαιολογίας, ἀλλὰ καταδικασθήσεται, εἰπόντος πρὸς αὐτὸν τοῦ δικάζοντος, ὅτι πᾶν ἔννομός ἐστιν ἦν λέγεις παραγραφὴν, ἀλλὰ καὶ οὕτως ὀφείλεις δικάζεσθαι, διότι καὶ σὺ τοιαύτην δικάζων ὑπόθεσιν, τὴν τοιαύτην παραγραφὴν προτελεῖσθαι οὐ προσεδέξαι καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἀποφάνσεως εἰπὼν κατὰ τίνος δίκαιον, τούτῳ καὶ αὐτὸς ὀφείλεις ὑποπεσεῖν. Τιμωρεῖται οὖν ὁ δικαστὴς τῇ ταῦτοπαθείᾳ, ὅτι ἐψηφίσατο, οὐ μὴν ὅτι ἐβουλήθη, καὶ μεταμελήσει οὐκ ἀπερήνατο· τότε γὰρ συγγνωμονεῖται, διότι οὐδὲ ἐβλάψεν τινά.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐγκληματικὸν δικαστήριον, ἐν ᾧ ἐγκλήματα τρυπέσει εἶναι, ἀναισχυντῆται, κόνδυλοι, καὶ τὰ ὅμοια ἐγκυλεύονται.

(1) Παρ' ἡμῶν τελευτῶντος τοῦ κατηγορουμένου ἀείποτε παύει ἡ ποινικὴ διαδικασία, εἰ δὲ κληρονόμος οὐδ' εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δικαστικῶν δαπανῶν ὑπόκειται (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 6). Μόνον δὲ ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ τοῦ παρανόμου ζημιωθέντος ἐκ τοῦ ἀδικήματος δύναται καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ κατηγορουμένου νὰ εἰσαχθῇ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 9).

M. Τὰ ἐγκλήματα ἐξαφανίζονται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ κατηγορουμένου. ἑκτὸς τῶν περὶ καθουσίωσης, ἥτοι τῆς προδοσίας, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς κατὰ τοῦ βασιλέως· διότι ἐπὶ τούτων, ἐὰν μὴ καθαρίσθῃ, ὑπὸ τῶν κληρονόμων τὸ ἐγκλημα, δημεύεται ἢ κληρονομία. Πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ἐξαφανίζονται διὰ τοῦ θανάτου.

32. Ὁ κατηγορήσας τινὲς ἐγκληματικῶς, εἴσω διετίας δεφείλει πληροῦν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. Εἰ δὲ μὴ, εἰς τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας τιμωρεῖται, γινόμενος καὶ ἄτιμος. (N. 1-3 Κωδ. 9). 44 (ut intra certum tempus criminalis quaestio) Bas. LX. 65. 1-3).

M. Ὁ κατηγορήσας τινὰ ἐγκληματικῶς δεφείλει ἐντὸς διετίας νὰ ἀποπαρατώσῃ τὴν κατηγορίαν. Εἰ δὲ μὴ, καταδικάζεται εἰς τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας, καὶ προσετι ἀτιμωταί.

33. Ἡ δὲ νγ'. Νεαρά (*) τοῦ κυροῦ Λέοντος καὶ ἐγγράφεσθαι φησι τοὺς εἰσάγοντας δίκην ἐγκλήματος.

M. Ἡ δὲ νγ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι οἱ εἰσάγοντες ἐγκληματικὴν κατηγορίαν δεφίλουσι καὶ νὰ ἐγγράφωνται.

34. Ὅτι ἐπὶ τῶν χρηματικῶν ἀγωγῶν οὐκ ἀπαιτεῖται ἐγγράφῃ ὁ ταύτην κινῶν· ἐπὶ δὲ τῶν ἐγκληματικῶν ἀπαιτεῖται. (N. 3 Π. 47. 1 (de privatis delictis). Bas. LX. 41. 3).

M. Εἰς τὰς χρηματικὰς ἀγωγὰς ὁ ἐνάγων δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐγγράφῃται· εἰς δὲ τὰς ἐγκληματικὰς ἀπαιτεῖται.

35. Γυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλημα οὐ κινεῖ· πλὴν ἐπὶ ἀναιρέσει γονέων, ἢ παίδων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται. Κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρῶνων ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητροῶν. (N. 1 καὶ 2 Πανθ. 48. 2 (de accusationibus et inscr.) Bas. LX. 54. 1 καὶ 2).

M. Γυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλημα δὲν κινεῖ, πλὴν μόνον ἐπὶ γένῳ γονέων, ἢ τέκνων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρῇ. Κινεῖ δὲ προσετι καὶ θυνάμει τοῦ περὶ πλαστογραφίας νόμου, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν ἀπελευθέρων.

36. Δύναται ἡ γυνὴ κινῆσαι κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς δημό-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Νεαρά Λέοντος περὶ τοῦ ἐγγράφεσθαι τοὺς εἰσάγοντας δίκην ἐγκλήματος, ὥστε τούτους πρὶν εἰς τοὺς λόγους ἔλθεῖν τοῦ ἰσημέριος, περὶ τῆς οἰκείας προαιρέσεως ἐγγράφῳ διαβεβαιώσῃ πίστιν παραγγεῖν τῷ κριτῇ, ὅτι περ οὗτε δολιότητι παρενοχλοῦσι γνώμης, οὗτ' ἐπὶ προλαβούσῃ κατεδεδικασμένοι ἐξετάσει, οὐ μὴν οὕτε νῦν εἰδοτες μὲν αὐτὸ ταῦτο, μηδεμίαν εἰς τὴν τοῦ δικαίου χώραν εἰσόδον ἔχειν τῷ ἀντικρινουμένῳ, οὐδὲ γὰρ τὸ ἀληθὲς διαστρέφειν ψευδεὶ πειρασουσιν.

αιον ἐγκλημα. (N. 14 Κωδ. 9. 1 (qui accusare non possunt) Βασ. LX. 34, 36).

Μ. Δύναται ἡ γυνὴ νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἰδίου τέκνου δημόσιον ἐγκλημα.

37. Χωρὶς τῶν κεκωλυμένων οἱ ἄλλοι δύνανται κινεῖν τὰ δημόσια. Κωλύονται δὲ τινες διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἀνήσας· ἄλλοι, ὡς ἐνόπλιος στρατευόμενος· ἄλλοι, ὡς ἄρχοντες· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς· ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας· ἄλλοι διὰ πενίαν. Οὗτοι δὲ πάντες ἐγκλήματα ἴδια καὶ φόνον τῶν συγγενῶν ἐκδιδεῖν δύνανται. (N. 8-11 Πανδ. 42. 2. (de accusationibus) Βασ. LX. 34. 8-11).

Μ. Ἐκτὸς τῶν κατὰ νόμον ἐμποδιζομένων οἱ ἄλλοι δύνανται νὰ κινῶσι τὰ δημόσια. Ἐμποδίζονται δὲ τινες μὲν διὰ φύσιν ἢ ἡλικίαν, ὡς γυνὴ καὶ ἀνήσας· ἄλλοι δὲ ὡς ἐνόπλιος στρατευόμενος· ἄλλοι, ὡς δικαστικοὶ ἄρχοντες· ἄλλοι ὡς ἄτιμοι ἢ αἰσχροκερδεῖς· ἄλλοι δι' ὑποψίαν συκοφαντίας· ἄλλοι διὰ πενίαν. Ὅλοι δὲ οὗτοι δύνανται νὰ καταγγέλλωσι μόνον ἐγκλήματα σφετέρηνα καὶ ἑαυτῶν καὶ φόνον τῶν συγγενῶν αὐτῶν.

38. Ἐάν τις λέγῃται κατέχειν πράγματα τοῦ δημοσίου, ἔφεται ἐνάγεσθαι, καὶ ἐλεγχόμενος ἀποδιδόναι εἰς διπλοῦν τὸ κατεχόμενον. Πρὸ δὲ ἐλέγχων οὐ χρὴ τοῦτον στερεῖσθαι τῶν ἰδίων ἢ ἀποκλειεσθαι. Ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν ἄρχων, εἰς ἂν καὶ ἡ, δημεύεται καὶ περιορίζεται. (*) (N. 46 § 1 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 7 Κωδ. 40. 4 (de jure fisci).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ παλαιὸν ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ βασιλεὺς τις γεγενηὸς ἀνδρείετατος, καὶ πάσης κρατήσας γῆς διεῖλε τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰς μὲν παρεκράτησεν ἑαυτῷ, τὰς δὲ ἀπώρισεν τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων, ἐπὶ τοῖς τὰ ἐκείθεν συναγόμενα καὶ ἀπαιτούμενα δαπανᾶν εἰς οἰκείας χρεῖας καὶ τέρψεις. Ταῦτα δὲ τὰ ἀπορισθέντα τῷ Ῥωμαϊκῷ παντὶ δήμῳ ἔλέοντο κυρίως καὶ κατὰ ἀκρίβειαν φισκάλια ἦτοι δημόσια, καὶ διέφερον τῷ δήμῳ δεσποτικῶς, καὶ ἐξεποιούντο παρ' αὐτοῦ κατὰ πάντα τρόπον ἐκποιήσεως. Εἶχον ὡσαύτως τὸ παλαιὸν καὶ ἐκλάτῃ πόλιν πράγματα ἴδια· οἷον θνήσκασις κατέλειπε τῇ θεῇ πόλει γύλια νομισματα ἐξ' ᾧ κτισθῆναι βλαβερίον, καὶ τὴν εἰσοδὸν τούτου ἔχειν τὴν πόλιν εἰς ἐξόδους οἰκείας, ἢ ἐδώκετο τῇ πόλει τις ἀγροδὲς περιφανείη, καὶ εἶχον αὐτοὺς οἱ τῆς πόλεως κάτοικοι πάντες. Εἶχον καὶ δούλους δημοῖως καταλειφθέντας τῇ πόλει πικρῶναι, καὶ οὗτοι οἱ δούλοι ἐκείκηντο καὶ πεκοῦλιον. Καὶ προχειρίζετο παρὰ τοῦ ἀρχόντος ὁ ὢν ἱκανὸς εἰς διοίκησιν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων, καὶ ὡς οὐνοῖται οὗτοι τὸ πολιτικά πράγματα, καὶ ἐξεποιεῖτο, ἐνῆα ἔδειξεν αὐτῷ, ὡς διαφέροντα δεσποτικῶς τῇ πόλει, καὶ πεφυκτὰ ἐκποιεῖσθαι καὶ ἐκτελεῖν καὶ αὐτὰ δημόσια, πλὴν οὐ κυρίως, οὐδὲ κατὰ ἀκρίβειαν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς· μόνον γὰρ δημόσια κυρίως, ἦτοι φισκάλια εἰσι τὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δήμου.—Δημεύσιν λέγεται τὸ κινεῖν ἢ βασιλικὸν δημόσια γὰρ τὰ τοῦ δήμου. Δημεύεται τὸ ἀφαιρεῖται οὐσίαν παρὰ τοῦ δήμου καὶ δημεύοις ἢ ἀπαγῇ ἢ παρὰ τοῦ δήμου.

Μ. Ἐάν τις λέγεται, ὅτι κατέχει πράγματα τοῦ δημοσίου, δεῖται νὰ ἐναγῇται, καὶ ἐξελεγχόμενος ν' ἀποδίδῃ διπλάσια τὰ κατακρατούμενα πρὸ τῆς ἀποδείξεως ὅμως δὲν πρέπει νὰ στερῇται τοῦτος τῶν ἰδίων ἢ ν' ἀποκλείηται τῆς χρήσεως αὐτῶν. Ὁ δὲ παραβαίνων ταῦτα δικαστῆς, ἴσως καὶ ἐάν ᾔναι, δημεύεται καὶ περιορίζεται.

39. Ὅτι τὰ ἐγκληματικά εἰκασαστῖα σθένυνται. (N. 12 Kωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis) Bas. LX. 41. 47). (1)

Μ. Τὰ ἐγκλήματα παραγράφονται μετὰ εἰκασαστῖαν.

40. Ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ κινήσας δημοσίον ἐγκλημα ἐξορία ὑπόκειται. (2) (N. 13 Kωδ. 9. 1 (qui accusare non possunt) Bas. LX. 34. 35).

Μ. Ἀδελφεὸς κινήσας δημοσίον ἐγκλημα κατ' ἀδελφοῦ ὑπόκειται εἰς ἐξορίαν.

41. Ὁ διάγων ἐν οἴκῳ τινός, οὐ δύναται κατ' αὐτοῦ ἐγκλημα κινήσαι· εἰ δὲ τι χρηματικὸν καχρῶσθῇται, καλῶς κινεῖ περὶ τοῦτου. (3) (N. 17 Kωδ. 9. 1 (qui accus. non possunt) Bas. LX. 34. 39).

Μ. Ὁ διατρίβων ἐν οἴκῳ τινός, δὲν δύναται νὰ καταγγέλλῃ αὐτὸν ἐπ' ἐγκληματι· εἰ δὲ χρηματικὸν τι αὐτῷ καχρῶσθῇται ὑπ' αὐτοῦ, καλῶς κινεῖ περὶ τοῦτου.

42. Δύναται τις κινήσαι καὶ κατὰ ἀδελφεῆς ἐλαφρόν ἐγκλημα. (4) (N. 18 Kωδ. 9. 1 (qui accus. non possunt). Bas. LX. 34. 40).

Μ. Δύναται τις νὰ καταγγέλλῃ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἐπὶ ἐλαφρῷ ἐγκληματι.

43. Ἐάν ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ, καὶ διεξελθῇ ἐμποδισθῇ τῇ κατηγορίᾳ, ἀπαλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐναγομένου ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἄλλος δὲ ἐντὸς τριάκοντα συναπτῶν ἡμερῶν δύναται ἐξυπαρχῆς κατηγορῆσαι αὐτοῦ. (5) (N. 3 § 4 Πανθ. 48. 2 (de accusationibus) Bas. LX. 34. 3).

Μ. Ἐάν ὁ κατηγορὸς ἀποθάνῃ ἢ καὶ ἐμποδισθῇ νὰ ἀκρίβησῃ τὴν κατηγορίαν, ἀλείφεται τὸ ὄνομα τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῶν βιβλίων· ἄλλος δὲ ἐντὸς τριάκοντα συναπτῶν ἡμερῶν δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτὸν ἐξ ὑπαρχῆς.

44. Ἐάν τῶν ἐγκλημάτων δημοσία ἀπέλυσις γένηται, δι'

(1) Παρ' ἡμῖν ὁρίζεται ἡ προθεσμία τῆς παραγραφῆς τῆς δημοσίας ποινης τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 120 τοῦ Ποιν. Νόμου. Ἀλλ' ἡ παραγραφή τῶν ἐκ τῶν ἀξιοποιούνων πράξεων προκυπτουσῶν πολιτικῶν ἀπειτήσεων κρίνεται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 10), ἐπομένως κατὰ τὰς ἐν Ἀρμεν. αὐτοκρατορικὰς διατάξεις.

(2-5) Δὲ διατάξεις τῆς παρούσης παραγράφου καὶ τῶν ἀμέσως ἐπομένων (41-48) περιθάλως εἶναι ἀνίσχυροι παρ' ἡμῖν, ὡς δικονομικαὶ καὶ ποινικαί.

ἐπίσημον ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν ἡλιμίαν ἢ διὰ πρᾶγμα αἴσιον ἀπαντήσαν τῇ πόλει, τριάκοντα συναπταὶ ἡμέραι διδόνται τῷ κατηγορῷ εἰς τὸ εὐνασθαι ἀνανεῶσαι τὴν κατηγορίαν, μετὰ τὴν παραιώσιν δὴλ. τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, δι' αἷς ἡ ἀφεςσις γέγονεν. (6) (N. 12 Πανδ. 48. 16 (ad Sc. Turpilianum) Βασ. LX. 20. 1).

M. Ἐάν γίνῃ δημοσία ἀπόλυσις τῶν ἐγκληματιῶν, δι' ἐπίσημον ἡμέραν, ἢ διὰ δημοσίαν χαρὰν, ἢ δι' εὐτυχίαν ἐπελθεύσαν εἰς τὴν πόλιν, διδόνται εἰς τὸν κατηγορὸν τριάκοντα συναπταὶ ἡμέραι πρὸς ἀνανεώσιν τῆς κατηγορίας, μετὰ τὴν παρέλευσιν δηλαδὴ τῶν ἀπράκτων ἡμερῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἐγένετο ἡ ἀπόλυσις.

45. Ἐκαστος ἐνάγων ὀφείλει περιποιεῖν ἑαυτῷ τὴν νίκην ἐκ τῶν προσόντων αὐτῷ· οἷον εἰ φαίνεται τόνδε τὸν ἀγρὸν εἶναι τῆς ἐμῆς δεσποτείας· οὐ μὴν ὀφείλει λέγειν, εἰ φαίνεται τόνδε τὸν ἀγρὸν μὴ εἶναι τῆς τοῦ ἀντιδίκου δεσποτείας· εἰ γὰρ οὕτως εἰσέλθοι κινῶν, ἐρεῖ αὐτῷ ὁ ἀντίδικος· πρῶτον μὲν ἐμός ἐστίν ὁ ἀγρός· εἰ δὲ οὐκ ἐστίν ἐμός, ὡς σὺ λέγεις, οὐ παρά τοῦτο σός, ἀλλ' ἄλλου ἐστίν· οὐ γὰρ πάντως τὸ μὴ ἐμὸν ἦδη σόν ἐστιν. Εἰ δὲ μήτε ἐμός, μήτε σός ἐστίν ὁ ἀγρός, ὀφείλω σε νικᾶν ἐν τῷ παρόντι· δικαστηρίῳ κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. «Ἐν ἰσῇ αἰτίᾳ κρίσις ὡς ἂν αἴρεσις τοῦ νεμωμένου». (1) *

M. Ἐκαστος ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἐπιζητῇ τὴν νίκην διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ δικαιωμάτων· ἢ. γ. λεγὼν, εἰ φαίνεται ὅτι ὁ ἀγρός οὗτος εἶναι τῆς κυριότητός μου· δὲν πρέπει ὅμως νὰ λέγῃ, εἰν φαίνεται ὅτι ὁ ἀγρός οὗτος

(6) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(1) Σημειωτέον, ὅτι τρεῖς ἀγωγαὶ προστατευτικαὶ τῆς ἰδιοκτησίας ὑπάρχουσιν, ἡ διεκδικητικὴ (vindicatio), ἡ ἀρνητικὴ (negatoria) καὶ ἡ πουδελικανή. (Ἴδε κατωτέρω βιβλ. ε' τίτλ. α'). Διὰ τῆς διεκδικητικῆς δύναται ὁ κύριος νὰ διεκδικήσῃ τὸ κατεχόμενον ὑπὸ ἄλλου πρᾶγμα, ἀποδεικνύων ὅτι ἐκτῆρατο τὸ πρᾶγμα νομίμως οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ προκτῆται αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἔχοντος πρωτότυπον κτήσιν· διὰ δὲ τῆς ἀρνητικῆς ἀγωγῆς ὁ ἰδιοκτῆτης ὑποβάλλει εἰς τὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν τὴν ὑπαρξίν ἢ μὴ δικαιώματος τοῦ ἐναγομένου. Ταύτης δὲ γίνεται χρῆσις, ὁσάκις ἐ ἐνάγων διατείνεται ὅτι, ἰδιοκτῆτου ὄντος αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἢ ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου διατῆρσις περιστατικοῦ ἐπηρεάζοντος τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ. Συνήθως ἐπομένως ἀρνητικὴ ἀγωγή χωρεῖ μόνον ἐσάκις ἢ ἀποδιδουμένη τῷ ἐναγομένῳ πρᾶξις ἀποτελεῖ δουλείαν. Διὰ δὲ τῆς πουδελικανῆς ὁ καλῇ πίστει καὶ νομίμως τίτλῳ νευηθείς ἀξιοῖ τὴν νομίμ., ἥς ἐξέπεσαν· ἀρμύζει δὲ ἐν οἷς θύμασι καὶ ἡ διεκδικητικὴ, ἀλλὰ δὲν ἔχει χώραν κατὰ τὰς πηγὰς ἐπὶ τῶν διὰ χρήσεως κυριευομένων, οἷον τῶν κλοπιμαίων, καὶ τῶν μὴ ἐκποιουμένων κατὰ νόμον, ὑποχωρεῖ δὲ εἰς τὸ ἀνώτερον δικαίωμα τοῦ ἐναγομένου.

δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τοῦ ἀντιδίκου μου· διότι ἐὰν οὕτω κινήσῃ τὴν δίκην, ὁ ἀντίδικος ὅτ' τῷ εἶπῃ· πρῶτον μὲν ὁ ἀγρὸς εἶναι ἐμὸς· εἰ δέ, καθὼς σὺ λέγεις, δὲν εἶναι ἐμὸς, διὰ τοῦτο δὲν εἶναι σός, ἀλλ' ἄλλου· διότι ὅτι δὲν εἶναι ἐμὸν, τοῦτο δὲν εἶναι πάντως σόν. Εἰ δὲ ὁ ἀγρὸς δὲν εἶναι οὔτε ἐμὸς, οὔτε σός, σὲ νικῶ ἐν τῇ παρούσῃ δίκῃ κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. Ἦν ἴση αἰτία ἢ ἡσίοις τοῦ νεμομένου εἶναι επικρατεστέρα.

46. Εἴκοσι μιλία καθ' ἡμέραν λογίζεται τῷ ὀφείλοντι παραστῆναι, ὑπεξηρημένης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὡμολόγησε, καὶ καθ' ἣν αὐτὸν παραστῆναι χρή. (1) (N. 1 Πανθ. 2. 14 (si quis cautionibus). Βασ. VII. 16. 1).

M. Εἰς τὸν ὀφείλοντα νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον δικαστηρίου εἴκοσι μιλία προσλογίζονται καθ' ἑκάστην, ἐξαιρουμένης τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ὑπασχέθη, καὶ καθ' ἣν καλεῖται νὰ ἐμφανισθῇ.

47. Πῶς τῶν ἐναγόντων καὶ ἄρρενες καὶ γυναῖκες πρὸ τῆς ὠρισμένης προθεσμίας τῶν χρηρῶν ἐνάγοντες καὶ κατὰ τοῦτο τὸν ἐναγόμενον βλάπτοντες, ἄλλον τοσοῦτον περιμενέτωσαν χρόνον, μηδένα τόκον ἐν τῷ μέσω λαμβάνοντες, ὅσον αὐτοὶ προφθάσαι τὴν προθεσμίαν ἐπεχείρησαν. Καὶ τοῦ χρόνου δὲ τούτου παρατρέχοντας μὴ ἄλλως ἐναγέτωσαν, εἰ μὴ τὰ δαπανήματα τῆς πρώτης εισόδου, τὰ ὑπὲρ τῆς μεθοδείας συμβάντα, τῇ διαδίκῳ καταβάλλουσιν· φησὶ γὰρ καὶ ὁ κανὼν «Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται πρὸ τοῦ καίρου, καθ' ὃν ἐν τῇ φύσει· » τῶν πραγμάτων δύναται καταβάλλεσθαι, οὐδὲ » πρὶν ἢ παρέλθῃ ὁ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ὀρισθεῖς » καίρος. » (2) (N. 1 Κοιβ. 3. 10 (de plus petitionibus). Βασ. VII. 6. 24).

M. Ὁ ἐναγὼν, ἀνὴρ ἢ γυνή, ἐὰν κινή, ἀγωγὴν πρὸ τῆς ὠρισμένης τῶν χρηρῶν προθεσμίας καὶ διὰ τούτου βλάπτῃ τὸν ἐναγόμενον, δεῖν νὰ περιμένῃ ἄλλον τόσον καιρὸν ὅσον αὐτὸς ἐπεχείρησε νὰ προλάβῃ τὴν προθεσμίαν, οὐδένα τόκον ἐν τῷ μεταξύ δικαστήματι λαμβάνων. Καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐνάγει ἄλλως, ἐὰν μὴ καταβάλλῃ εἰς τὸν ἀντίδικον τὰς δαπάνας τῆς πρώτης πρώτου ἀγωγῆς, ἃς ὑπέστη διὰ τὴν δίκην, διότι λέγει καὶ ὁ κανὼν. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν δύναται νὰ καταβάλληται κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ πρὶν ἢ παρέλθῃ ὁ πρὸς τὴν καταβολὴν ὀρισθεὶς καιρὸς.

(1-2) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς δικονομικαὶ δὲν ἰσχύουσι νῦν. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ προθεσμία πρὸς ἐμφάνισιν αὐξάνεται, ὅσαςκις ἀπαιτεῖται ἔδοι-
 περία πρὸς ἐκτέλεσιν δικαστικῆς τινος πράξεως· καὶ ἄλλοτε μὲν (ἕως τοῦ 1894) προσετίθετο μία ἡμέρα εἰς τὴν νόμιμον προθεσμίαν ἐπὶ ἀποστάσεως τεσσαρῶν σχολίων (κατὰ τὸ γερμανικὸν κείμενον τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δίκης), ἐπὶ ἀποστάσεως ἐνὸς σχολίου (κατὰ τὸ ἑλλην. κείμενον) (Πολ. Δικ. ἄρθρον 196). Τανῦν δὲ διεπύοντο τὰ περὶ τούτου κατὰ τὴν νόμον „ΒΕΚΕ“ τῆς 11 Φεβρουαρίου 1894.

48. Οἱ ἡμαρτηκότες καθοσιώσιν καὶ μετὰ τελευτὴν ἐνάγονται, καὶ ἐνήμευται ἡ οὐσία αὐτῶν. (1) (N. 6 Κωδ. 9. 8. Βασ. LX. 36. 49).

Μ. Οἱ ἐνεχόμενοι εἰς ἔγκλημα καθοσιώσως καὶ μετὰ θάνατον εἰσάγονται εἰς δίκην καὶ ἡ περιουσία αὐτῶν δημεύεται.

49. Ὁ προβαλλόμενος προστώτα ἐργαστηρίου ἐνάγεται μὲν παρὰ τῶν συναλλαζίντων αὐτῷ· οὐκ ἐνάγει δὲ αὐτοῖς, εἰ μὴ δούλος αὐτοῦ ἐστὶν ὁ προστώς τοῦ ἐργαστηρίου. (2) (N. 1 προσμ. Πανδ. 14. 3 (de institoria actione). Βασ. XVIII. 1. 1.)

Μ. Ὁ καταστήσας ἐπιστάτην ἐργαστηρίου ἐνάγεται μὲν ὑπὸ τῶν συναλλαζάντων πρὸς αὐτόν, ἐὰν ἐνάγει ὅμως αὐτούς, ἐκτός ἐὰν ὁ ἐπιστάτης τοῦ ἐργαστηρίου ᾖναι δούλος αὐτοῦ.

50. Καὶ γυνή, ἐὰν προστήσῃ ἢ προσταθῇ, ἐνέχεται· καὶ ἄνθρωπος ὁμοίως, εἰ σὺν αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου. (3) (N. 7 § 1 καὶ N. 9 Πανδ. 14. 3 (de inst. actione). Βασ. VXIII. 1 καὶ 9).

Μ. Καὶ γυνή ἐὰν καταστήσῃ ἄλλον ἐπιστάτην ἢ κατασταθῇ αὐτῇ, ἐνέχεται· καὶ ἄνθρωπος ὁμοίως, ἐὰν ἐπράξῃ τοῦτο τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου.

51. Ἄντὶ ἐλεγχθέντος ἐστὶν ὁ τὸν κατήγορον ὑποφθείρας χωρὶς τῶν δι' αἵματος ἐχόντων καταδίκην. (N. 7 Πανδ. 47. 15 (de praevaricatoribus). Βασ. LX. 26. 7.)

Μ. Ὁ διαφθείρας διὰ χρημάτων τὸν κατήγορον ὑπελαβέναι ὡς ἐλεγχθεὶς ἐνοχός, ἐκτός ἂν πρόκηται περὶ ἀδικήματος ἐπάγοντος ποινὴν θανάτου.

52. Ἡ ποινὴ τῶν μὴ παιθαρχούντων, εἴτε ἐνάγων ἐστὶν εἴτε ἐναγόμενος, οὐκ εἰς τὸ διαφέρειν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀληθὲς ποσὸν ἀρμόζει· ἢ δὲ ἀγωγή οὕτε μετ' ἐνιαυτόν, οὕτε κληρονόμοις δίδεται. (N. μεναδ. § 4 Πανδ. 2. 3 (si quis jus dicenti non obtemperaverit). Βασ. VII. 7. 1.)

Μ. Ἡ ποινὴ τῶν ἀπειθεύοντων εἰς δικαστικὴν κλήσιν εἴτε ἐνάγων εἴτε ἐναγόμενος εἶναι, ἐὰν ἀρμόζει εἰς τὸ διαφέρειν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀληθῆ ποσότητα· ἢ δὲ ἀγωγή δὲν δίδεται οὕτε μετὰ ἔτος, οὕτε εἰς κληρονόμους.

53. Ἐὰν προσωπικὴ ἀγωγή κινῆται, δίδεται μετὰ προκαταρξίν τὰ πράγματα καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ληθθέντες καρποὶ καὶ ὁ τοκοτός· οἷον γὰρ ἐν τῇ προκατάρξει τὸ πρῶγμα ἦν, τοιοῦ-

(1) Ἡ δικάσις αὕτη δὲν ἰσχύει, ὥστε ἐρεξέσθαι τῆς ποιν. ἡμῶν δικον. (ἀρθρον 5) εἴτι ἡ ποινικὴ διαδικασία συντελεσθῇ τῷ κατηγορουμένῳ.

(2-3) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς ἀνήκουσαι εἰς τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον ἰσχύουσιν. Προστώτες δ' ἐργαστηρίων θεωροῦνται πάντες οἱ ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς πρᾶκτορες, εἴτι δὲ καὶ οἱ κατ' ἐντολὴν περιάγοντες πράγματα πρὸς πώλησιν, εἴτινες ἐν Βασιλικαῖς καλεῖνται περιήκται.

τον δοῦναι· δίδεσθαι. (N. 2 Πανδ. 22. 4 (de usuris et fructibus). Βασ. XXIII. 3. 2).

M. Ἐάν κινῆται προσωπικὴ ἀγωγή, δίδονται κατὰ τὴν προκατάρξιν τῆς δίκης τὰ πράγματα καὶ εἰ μετὰ ταῦτα συναχθέντες καρπὸι καὶ ἡ γονή· διότι ἔπολεν ἦν τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν προκατάρξιν, τοιοῦτον πρέπει νὰ δίδεται.

54. Δύο περὶ κέρδους ἀγωνιζομένων, χειρῶν ἐστὶν ἡ τοῦ ἐνάγοντος αἵρεσις. (N. 33 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 33.) (*)

M. Ὅταν διαφέρωνται δύο περὶ κέρδους, ἡ τοῦ ἐνάγοντος θέσις εἶναι χειρῶν.

55. Διὰ τῆς προκατάρξεως ὡς ἐπίπαν κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται τοῦ ἐνάγοντος· λοιπὸν γὰρ ἀρμόζει κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (N. 86 Πανδ. 50. 17. (de regulis juris). Βασ. II. 3. 86.)

M. Διὰ τῆς προκατάρξεως ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος βελτιούται ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον· διότι ἡ ἀγωγή ἀρμόζει εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

56. Ἐν ἴσῳ ἁμαρτήματι χειρῶν ἐστὶν ἡ αἵρεσις τοῦ ἐνάγοντος (**). (N. 154 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασ. II. 3. 154).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἶον ὡς ἐν ὑποδείγματι· δύο τινὲς ἔδανεισαν τὸν κεχωρισμένως τυχόν ἀνὰ δέκα χιλιάδας νομίσματα καὶ τόκους αὐτὸν ἐπηρώτησαν, οὓς ἡρωκλήθησαν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα γυνύτες εἰς ἀπορίαν συνελαύνεσθαι τὴν χρεώστην αὐτῶν, σπουδάζαντες ἀπητήσαν τὰ κεφάλαια. Ὁ δὲ εἶς τούτων πλέον ἀγωνισάμενος, παντοιοτρόπως καὶ τοὺς τόκους ἀπητήσεν, οὓς ἐπηρώτησεν· ὁ δὲ ἕτερος δανειστής, μὴ δυνάμενος τοὺς τόκους λαβεῖν ἀπὸ τοῦ χρεώστου, ὡς ἀπορήσαντος, ἤλθε κινῶν κατὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ, ζητῶν συμμερίσασθαι καὶ αὐτόν, κατὰ ἀναλογίαν ὧν ἐπηρώτησε τόκων, τὸ παρὰ τοῦ δανειστοῦ αὐτοῦ ἀπαιτηθὲν ποσόν, χάριν πῶν ἐποφειλεμένων τόκων αὐτῷ. Ὁ δὲ ἐναγόμενος ἀντείθη, μὴ οφείλειν πρὸς τὸν ἐνάγοντα δοῦναι τι, πῶ παρόντι βοηθαύμενος νόμῳ, λέγοντι· ἔταν περὶ κέρδους, τυχόν τόκων, δύο τινὲς διαμάχωνται, ὁ προσέλασας ἀπαιτησάι τι καὶ τοῦτο νεμώμενος, νικᾷ τὸν ἐνάγοντα. Καὶ ἄλλως δὲ εἰ βούλει, τοῦτο θεματίζον, καὶ εἰπέ· Ἐτι ἀλλότριον ἀγρὸν κατείχον ἐγώ, καὶ τις ἀνεφύη κινῶν κατ' ἐμοῦ καὶ ζητῶν αὐτόν, σπεύδων ὡς ἀλλότριον κερῆσαι τοῦτον τυγχάνοντα· οὐκ εἰσακουσθήσεται σὺν λαβεῖν ἐξ ἐμοῦ τὸν ἀγρὸν· ἀμφοτέρων γὰρ συναγωνιζομένων τὸν ἀλλότριον κερῆσαι ἀγρὸν, ἐμοὶ τῷ νεμώμενῳ καὶ ἐναγόμενῳ τὴν νικῶσαν ὁ νόμος χαρίζεται.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἶον, λόγου χάριν ἀγρὸν κατείχον ἐγώ, καὶ τις ἀνεφύη κινῶν κατ' ἐμοῦ καὶ ζητῶν αὐτόν, δικαιολογούμενος ἀλλότριον εἶναι τὸν ἀγρὸν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ διαφέρειν ἐμοί. Ἀντετίθουν ἐγώ τούτῳ τὸ δικαιολογημαί· ὅτι ἀλλότριος ὢν ὁ ἀγρὸς ὁ ζητούμενος παρὰ σοῦ, οὔτε σοὶ ἀνήκει, οὔτε ἐμοί· καὶ ἐμός δὲ μὴ ὢν, οὐκ ἔστι παρὰ σοῦ, οὔτε σοὶ ἀνήκει, οὔτε ἐμοί· καὶ ἐμός δὲ μὴ ὢν, οὐκ ἔστι παρὰ τοῦτο σοὶ ἐγὼ δὲ νεμώμενος τοῦ-

Μ. Ἐν ἴσῳ ἀμαρτήματι ἡ ἥσις τοῦ ἐνάγοντος εἶναι χείρων.

57. Θάλλονται μᾶλλον οἱ ἐναγόμενοι, ἢ οἱ ἐνάγοντες (*). (N. 125 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 125. N. 38 πρ. Πανδ. 42. 1 (de re judicata). N. 47 Πανδ. 44. 7 (de obligationibus et actionibus) N. 5 πρ. Πανδ. 48. 19 (de poenis) N. 6 Κωδ. 2. 53 (de temporibus in integrum restitutionis).

Μ. Οἱ ἐναγόμενοι βοηθεύονται πλείωτερον ἢ οἱ ἐνάγοντες.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ ἀγωγῶν καὶ χρόνων.

1. Δι' ἀγωγὰς (**) ἤχουν αἱ κινήσεις τῶν ὑποθέσεων, οὐκ ἀθάνατοι· τουτέστιν οὐκ αἰεὶ καὶ μέχρι τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως κινεῖσθαι· καὶ αὐταὶ δύνανται, ἀλλ' ἔχουσι τῆς κινήσεως ὥρισμένον καιρὸν, καὶ μετὰ τὴν τοῦτου παρέλευσιν οὐκέτι κινεῖνται. Ὡρισται γοῦν χρόνος ταῖς ἀγωγαῖς, καὶ ὁ ὥρισμένος χρόνος τοιοῦτός ἐστιν. (1) N. 3 καὶ 6 — 9 Κωδ. 7. 29 (de pra-

τον, σὲ τὸν κινεῖντα νικῶ. Δι' ἀγωγὰς οὖν ὁ νόμος τὰς ἐμὰς ἀντιθέσεις, ἡρσίν, ὅτι τοῦ φιλονεικουμένου πράγματος ἀλλοτρίου τυγχάνοντος καὶ μηδενὶ τῶν δικαιομένων ἀνήκοντος, ὁ τοῦτο νομίζων κρείττων ἐστὶ τοῦ ἐναγοντος καὶ ζητούντος αὐτὸ λαβεῖν. Καὶ ἄλλως δ' εἰ βούλει τοῦτο θεματίσῃ καὶ εἰπὶ· ὅτι δέδωκέ μοι τις τυχὸν δέκα χιλιάδας νομίσματα ὥστε ἔχειν αὐτά, εἰ κλέψω ἢ μαιεύσω ἢ ἑτερόν τι τοιοῦτον ἐργάσωμαι· ἐγὼ λαβὼν τὰ δεκά χιλ. νομ. καὶ καλεόμενος ἐργασθῆναι τι συμφωνήθην, τοιοῦτόν τι διαπραγματῆν οὐδέν· εἰ δὲ εἴθνη κινῶν κατ' ἐμοῦ ὁ τὰ δεκά χιλ. νομ. δέδωκώς, καὶ ζητῶν ἀναλαβεῖσθαι αὐτὰ ἐξ ἐμοῦ, ὥς μὴ τὰ ὑποσχημένα ποιήσαντος, οὐδέν τι λήψεται ἀπ' ἐμοῦ, τοῦ παρόντος νόμου καλεσνόντος· ὅτι τῆς αἰτίας οὐσης καὶ τῷ δέδωκετι καὶ τῷ λαβόντι ἐπ' ἴσης αἰχράς, νικᾷ ὁ λαβὼν τὰ νομίσματα καὶ κατέχων αὐτά, κἂν τῶν συμφωνηθέντων οὐδέν διαπράχθην.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πολλὰ ὥς τοῦτο θεματίσαι δύνασαι καὶ εἰπεῖν· ὅτι δύο τινῶν περὶ χρόνους τυχὸν ἀγωνιζομένων, νικᾷ ὁ ἐναγόμενος ὡς ὑπὸ τοῦ νόμου θαλπόμενος. Καὶ ὅτι, εἰ κεφαλικῶς μέλλῃ τιμωρεῖσθαι τις, καὶ ἐστὶν ἀσφαδὲς τὸ τοῦ κεφαλικοῦ τιμωρήματος, τὴν ελαττοτέραν ποινὴν κατ' αὐτοῦ ἀρεῖλαιον διορίσθαι. Καὶ ὅτι, εἰ ἐνάγηται τις παρὰ τινος ἐξ ἐπερωτήσεως, καὶ ἐστὶν ἡ ἐπερωτήσις ἀσφαδὲς, ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου καὶ κατὰ τοῦ ἐναγοντος δεῖ αὐτὴν ἐρμηνεύσθαι. Καὶ ἑτέρα δὲ θέματα εὐρήσεις πολλὰ ἐν διαφόροις βιβλίοις, συμβαλλόμενά σοι πρὸς τὸν τοῦ παρόντος κεφαλικοῦ θεματισμὸν, ἥτοι ὀρισμὸν τοῦ πράγματος.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἀγωγὰς καλεῖνται ἀπὸ τοῦ ἄγειν τοὺς ἀγνώμονας εἰς τὸ δικαστήριον.

(1) Ὅθεν ἡ κατὰ τὸν παρὰ τοῦ νόμου ὥρισμένον χρόνον παραμέλησις τῆς ἐναγωγῆς τῆς ἀγωγῆς ἐπιφέρει τὴν ἀπώλειαν τοῦ παρήγοντος ἀγωγῆν δικαιώματος, ἥτις καλεῖται παρὰ τοῖς νεωτέροις καὶ παρ' ἡμῖν παραγραφή.

escriptione XXX). πρ. Εἰσγγ. 4. 12 (de perpetuis et temporaliibus actionibus).

Μ. Αἱ ἀγωγαὶ ἵκουν αἱ κινήσεις τῶν ὑποθέσεων ἀνώπιον τοῦ δικαστηρίου δὲν εἶναι ἀθάνατοι· τούτοις δὲν δύνανται νὰ κινῶνται παντοῦ καὶ ὥς ὅτου ὑπάρχει ὁ κόσμος, ἀλλ' ἔχουσι καὶ ὅσον τῆς κινήσεως ὁρίσμενον, καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τούτου δὲν κινεῦνται πλέον. Ὁρίσθη λοιπὸν χρόνος εἰς τὰς ἀγωγὰς, καὶ κατὰ τὸν ὁρισμένον μόνον χρόνον δύνανται νὰ κινῶνται αἱ ἀγωγαί.

Ν. Παραγραφὴ χωρεῖ, ἀπ' ἧς ἐγεννήθη ἡ ἀγωγὴ (Ν. 1 § 1 Κωδ. Γ. 10). ὅθεν ἡ γενεσις τῆς ἀγωγῆς εἶναι τὸ περιστατικὸν τὸ κινεῦν τὴν τῆς παραγραφῆς προθεσμίαν. Α. Π. 404 τοῦ 1878, 272 τοῦ 1893· γεννῶνται δὲ αἱ ἀγωγαὶ (ἐν αἷς καὶ αἱ προσωπικαί) ἐξ οὗ ἀρμόζει νομίμως ἤρξαντο (ἐδ. ε', Βασιλ. (50. 14), δηλονότι ἀπ' ἧς τὸ δικαίωμα κατεστῆ, ἀπαιτήτων, δηλονότι ἅμα τῇ ὑπάρξει τῶν κατὰ νόμον ἀναγκαιῶν πρὸς ἐγερσιν τῆς ἀγωγῆς περιστατικῶν. Α. Π. 382 τοῦ 1866, 168 τοῦ 1868, 59 τοῦ 1882, 113 τοῦ 1884, "Ὅθεν ἐκτετε ἀριθμεῖται ὁ χρόνος τῆς ἀρχίας αὐτοῦ, ἵνα εἰσέλθῃ, πότε ἐνεκὸν αὐτῆς ἀπεσείσθη τοῦτο. Α. Π. 382 τοῦ 1866, 168 τοῦ 1868. "(Ὅθεν ἀνανεώσεως γενομένης (ὡς ὅτε ὁ δανειστὴς ἀναδείξαιτο τὴν ὑπὲρ ἀλλοῦ πληρωμὴν ἐπὶ τῇ ἐπιφυλάξει, ἐν δὲν πληρωθῇ, νάποταλῇ κατὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὁρεϊλέτου), ἡ παραγραφὴ ἀρχεῖται ἀπ' ἧς ἤθελε φανῇ ἡ ἀποτυχία τῆς πληρωμῆς ὑπὸ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὁρεϊλέτου. Α. Π. 382 τοῦ 1866. "Ἐπίσης ἐπὶ ἀγωγῆς κατὰ τοῦ Δημοσίου περὶ ἐπιστροφῆς τῆς κατατεθείσης ἐγγυήσεως ἡ παραγραφὴ ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς ἀρσεως τοῦ λόγου τῆς ἐγγυήσεως καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ παραλαβόντος τὴν ἐγγύησιν δημοσίου ὑπαλλήλου ἀρρήσεως τῆς ἐπιστροφῆς. Α. Π. 59 τοῦ 1882, 113 τοῦ 1884. "Ἐπὶ ἐταιρίας δὲ, τῆς ἀγωγῆς ἐταίρου κατὰ τοῦ προσβαλόντος τὰ ἐταιρικὰ δικαιώματα συνεταιρίου γενομένης μόνον ἀπ' ἧς ὁ συνεταιρὸς ὑποκειμένῃ ἀποκλειστικῶς τὸ ἐταιρι-

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ κανόνα ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς ἡ τριακονταετία ἐστίν. Κατ' ἐξαιρέσειν δὲ παραγράφονται 1) μετὰ τεσσαρακονταετίαν μὲν αἱ ἀπαιτήσεις ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν καταστημάτων, ἐπὶ δὲ αἱ ἐπιδικαι ἀπαιτήσεις κατὰ τὴν διατ. 9. Κωδ. Γ. 39. (καὶ ὁ μὲν Καλλιπὰς φρονεῖ ὅτι παρ' ἡμῖν καταργήθη ἡ παραγραφὴ αὕτη διὰ τῶν περὶ ἀνατροπῆς διατάξεων τῆς πολιτικῆς δικονομίας, ἀντιγινώσκοντες δὲ ὁ Οἰκονομικὸς Ὁρθεῖται, ὅτι ἡ ἀνατροπὴ εἶναι μέσον καταργήσεως τῆς δίκης, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ δικαιοῦ χρόνου, ὅθεν οὐδαμῶς ἀντίκειται εἰς τὴν διατάξιν τοῦ Κωδ.) 2) μετὰ χρόνον δὲ βραχύτερον τῆς τριακονταετίας ἄλλαι ἀπαιτήσεις, περὶ ὧν αἱ ἐπὶ μὲναι παραγραφοὶ τοῦ τίτλου τούτου. "Ἦτέον δ' ἐνταῦθα μόνον, ὅτι ἡ περὶ ἐνεχύρου ἀγωγὴ τοῦ δανειστοῦ κατὰ μὲν τοῦ ὁρεϊλέτου ἢ τοῦ μὴ κατεχόντος τὸ ἐνεχυρον νομίμως τρίτου παραγράφεται παρ' ἡμῖν μετὰ ἐξ ἑξομιάδας (πολ. δικον. ἀρθεῖον 1034), κατὰ δὲ τοῦ νομίμως κατεχόντος αὐτὸ τρίτου ἀρθεῖ ὅλως (ἀρθεῖον 8 Νόμου ἐνεχ.), ἢ δὲ ὁπληκτικὴ ἀγωγὴ συμπαράγραφεται μετὰ τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (ἀρθ. 29 Νόμου περὶ ὁπληκτικῶν). Σημειωτέον προπεῖε, ὅτι, ἀπ' ἧς ἡμέρας δύνανται νὰ ἐγερθῇ ἀγωνίαι, ἀρχεῖται καὶ ἡ κατ' αὐτῆς παραγραφὴ. "Ὅθεν ἀγωγῆς, πηγάζουσας ἐξ ἀπαιτήσεως μὴ ἐξαρτωμένης ἀπὸ αἰρέσεως ἢ προθεσμίας, ἡ παραγραφὴ ἀρχεῖται ἀπ' ἧς ἡμέρας συνωμολογήθη ἡ ἐννομὸς αὕτη σχέσις.

κόν πράγμα ἢ τὰς ἐκτελικὰς ἀπαιτήσεις, ἔκτοτε ἄρχεται καὶ ἡ παραγραφή. Δ. Π. 168 τοῦ 1868. Ἡ δὲ περὶ κλήρου ἀγωγή, ἥτις ἀρμύζει μόνον κατὰ τοῦ ὡς κληρονόμου ἢ τοῦ ἀνευ εἰδικοῦ τίτλου κατεχόντος καὶ διὰ τοῦτο μόνον ἀπὸ τῆς τοιαύτης νομῆς τοῦ ἐναγομένου ὀρίσταιται, ὑποκείται εἰς παραγραφήν μόνον ἀπὸ τῆς νομῆς ταύτης καὶ οὐχὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ κληρονομουμένου. Δ. Π. 108 τοῦ 1864. Προκειμένου δὲ περὶ συμβάσεως περὶ ἀνταλλαγῆς οἰκοπέδου, ἄρχεται ὁ τῆς παραγραφῆς χρόνος οὐχὶ ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τῆς περὶ ἀνταλλαγῆς συμβάσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ καθορισμοῦ τῶν πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς ἀνταλλαγῆς οἰκοπέδων. Δ. Π. 128 τοῦ 1890. Ἐπὶ δὲ ἀγωγῆς, δι' ἧς ὁ ἐναγων πρὸ παντὸς μὲν ἤτῃσαστο νὰ ἀναγνωρισθῇ κύριος τοῦ καταλειφθέντος ἀκινήτου, ἐπισημαστικῶς δὲ νὰ ἀποζημιωθῇ διὰ τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἡ παραγραφή τῆς περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῆς ἀρχεται ἀρ' ἧς ἡ δικηδικητικὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀσκηθῇ, ὡς ἀποζημιωθεῖσα λόγῳ τῆς δημοσίας ἀνάγκης, διότι μόνον ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐδύνατο ὁ κύριος τοῦ καταλειφθέντος κτήματος νὰ ἀσκήσῃ ἐνεργῶς τὸ εἰς ἀποζημιώσιν δικαίωμα αὐτοῦ, μετασυμβθέντος τοῦ ὀρίστανου ἐπὶ ἐμπραγματεύου δικαίου εἰς προσωπικὴν ἀπαιτήσιν. Δ. Π. 78 τοῦ 1898. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ὑπολογισμὸς τῆς παραγραφῆς εἶναι πραγματικὴν ἀντικείμενον ὑπακρεῖον τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Δ. Π. 24 τοῦ 1847, 308 τοῦ 1852.

2. Ὡσάν δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου σαφέστερα εἶη, οὕτω λακτέον· εἴαν ἀπολέσῃ τις τὸ οἰκεῖον, καὶ γένηται τοῦτο ὑπὸ δεσποτείαν ἄλλου καὶ κυριότητα, δύναται ὁ ἀπολέσας ἀνακαλεῖσθαι αὐτὸ, καὶ ἐνδίδοται τούτῳ τὴν περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος κινεῖν ἀγωγήν· πλὴν οὐκ αἰεὶ ἔχει ἐνδεδομένον ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τοῦ πράγματος, ἢ ἀπώλεσε, καὶ ἀγωγὰς ὑπὲρ τούτου κινεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τινῶν μὲν πραγμάτων δίδεται τούτῳ δεκαετία, ἵνα μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα χρόνων ἀνακαλέσῃται· τὸ οἰκεῖον· ἐπὶ τινῶν δὲ καὶ ἕως εἴκοσι χρόνων ζητεῖν αὐτὸ οὐ κεκώλυται· ἐπὶ τινῶν δὲ καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα χρόνων ἡ συζήτησις ἐπεκτείνεται· (Ν. μον. Κωδ. 7. 34 (de usucapione trans formanda). (Ν. 1 § 4 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione) πρ. Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus). Νσαρά 119 κεφ. 7 καὶ 8.)

Μ. ἵνα δὲ σαφηνίσωμεν ἀκριδέστερον καὶ τὰ περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ τὰ περὶ τοῦ χρόνου, λέγομεν τὰ ἑξῆς. Ἐάν ἀπολέσῃ τις τὸ ἴδιον πράγμα καὶ τοῦτο περιέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ κυριότητα ἄλλου, δύναται ὁ ἀπολέσας νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸ, καὶ δίδεται εἰς αὐτὸν πρὸς τοῦτο τὸ δικαίωμα νὰ κινῇ πωγὴν περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος· πλὴν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν πάντοτε νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ πράγματος, ὅπερ ἀπώλεσεν, καὶ νὰ κινῇ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωγὰς διὰ παντός, ἀλλ' ἐπὶ τινῶν μὲν πραγμάτων χρησιμεύει αὐτῷ δεκαετής προθεσμία, ἵνα ἀναλαβάνῃ τὸ ἴδιον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα ἐτῶν· ἐπὶ ἄλλων δὲ δὲν ἐμποδίζεται νὰ αἰτῇ τοῦτο καὶ μέχρις εἴκοσι ἐτῶν. Ἐπὶ ἄλλων δὲ πάλιν ἐπεκτείνεται· ἡ ζήτησις καὶ μέχρι τῶν τριάκοντα ἐτῶν.

3. Καί τινες μὲν τὴν δεκαστείαν, τὴν εἰκοσαστείαν καὶ τὴν τριακονταστείαν ἐπὶ τῶν ἐνδημοῦντων καὶ τῶν ἀποδημοῦντων καὶ τῶν αἰχμαλώτων ὑπολαμβάνουσι τάττεσθαι.

M. Καί τινες μὲν νομίζουσιν, ὅτι ἡ δεκάστεια, ἡ εἰκοσαστεία καὶ ἡ τριακονταστεία τάττονται εἰς τοὺς ἐνδημοῦντας καὶ τοὺς ἀποδημοῦντας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους.

4. Ἐνδημοῦντας μὲν λέγοντες τοὺς ὄντας ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἔστι καὶ τὸ πρῶγμα, περὶ οὗ μέλλουσιν ἐγκαλεῖν καὶ δεκά χρόνους δίδοντες αὐτοῖς, ἵνα ἐντὸς τούτων ἐγγλητεύσῃσι, καὶ εὕρωσιν ὅπερ ἔχουσι δίκαιον. (N. 12 Kωδ. 7. 33 (de praedescriptione longi temporis). Bas. L. 11. 12).

M. Ἐνδημοῦντας μὲν λέγουσι τοὺς παρόντας ἐν τῷ τόπῳ εἶναι καὶ τὸ πρῶγμα, περὶ οὗ μέλλουσιν νὰ ἐναγκάσῃσι, καὶ χορηγῶσιν εἰς αὐτοὺς δεκά ἔτη, ἵνα κινήθωσι δικαστικῶς ἐντὸς αὐτῶν καὶ εὕρωσι τὸ δίκαιον αὐτῶν.

5. Ἀποδημοῦντας δὲ τοὺς ὄντας μακρὰν ἀπὸ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ τὸ πρῶγμά ἐστι, καὶ τούτοις πάλιν διὰ τὴν ἀποδημίαν περισσότερον δίδοντες καιρὸν, καὶ εἴκοσι τάττοντες χρόνους, ἐπὶ τῷ ἐντὸς αὐτῶν δύνασθαι τοὺς αὐτοὺς ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ κέκτηνται δίκαιον.

M. Ἀποδημοῦντας δὲ τοὺς ὄντας μακρὰν τοῦ τόπου, ἐνθα εὕρεσκαται τὸ πρῶγμα, καὶ εἰς τούτους πάλιν δίδουσι περισσότερον καιρὸν διὰ τὴν ἀποδημίαν, καὶ τάττουσιν εἴκοσι ἔτη, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νὰ διεκδικῶσι τὸ δίκαιον αὐτῶν.

6. Αἰχμαλώτους δὲ καλοῦντες τοὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων κατασχεθέντας, εἰς καὶ διὰ τὴν τῆς τύχης μεταβολήν, καὶ διὰ τὸ εἰς δουλείαν ὑπὸ ἀλλογενῶν ταχθῆναι ἀνδρῶν, τριάκοντα χρόνους ἀποδιδῶσιν, ὥσάν δι' αὐτῶν, ἤγουν μέχρι τῆς αὐτῶν συμπληρώσεως, τὸ ἴδιον δίκαιον ἀνακαλεῖσθαι ἰσχύουσι. Καί τινες μὲν οὕτω τὴν δεκαστείαν, καὶ τὴν εἰκοσαστείαν, καὶ τὴν τριακονταστείαν ὀρισμένην εἶναι νομίζουσιν. (N. 24 Kωδ. 3. 32 (de rei vindicatione) N. 6. Kωδ. 7. 35 (quibus non obijciuntur longi temporis praescriptio). N. 18 Kωδ. 8. 51. (de postliminio reversis).

M. Αἰχμαλώτους δὲ ὀνομάζουσι τοὺς συλληφθέντας ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰς οὓς καὶ διὰ τὴν μεταβολήν τῆς τύχης καὶ διὰ τὴν ὑπὸ ἀλλογενῶν ὑποδουλώσιν δίδουσι τριάκοντα ἔτη, ὥστε νὰ δύνανται μέχρι τῆς συμπληρώσεως αὐτῶν νὰ διεκδικῶσι τὸ δίκαιον αὐτῶν. Καί τινες μὲν νομίζουσιν, ὅτι τάσσονται κατὰ τὰ ἀνωτέρω τὰ χρονικά διαστήματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται ἡ διεκδίκησις τῶν ἰδίων.

7. Ἄλλοι δὲ πάλιν οὕτω λέγουσι περὶ τούτων ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρῶγμα ἢ ἐνδημεῖ καὶ διάγει ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ καὶ τὸ πρῶγμα, καὶ ὁ κατὰ δίκαιον λόγον φρεῖλων τοῦτο ἔχειν ἔστιν,

ἢ ἀποδῆμει, καὶ μακρὰν ὦν κατέχει τὸ πρᾶγμα· καὶ πάλιν ὁ ἀλλότριον πρᾶγμα νεμόμενος, ἢ καλῇ πίστει τοῦτο κατέχει· τουτέστιν οὐκ εἰδὼς ὅτι ἀλλότριον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀπατώμενος καὶ νομιζὼν δικαίως κατέχειν αὐτό, ἢ κακῇ πίστει, τουτέστι· ξένον εἶναι· γινώσκων τὸ πρᾶγμα καὶ φανερώς ἀδικῶν τε καὶ βιαζόμενος.

Μ. Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσι περὶ τούτων τὰ ἑξῆς. Ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἐνδῆμει καὶ διατρίβει εἰς τὸν τόπον ὅπου καὶ τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ βεβλήων νὰ ἔχη τοῦτο κατὰ δίκαιον λόγον, ἢ ἀποδῆμει, καὶ μακρὰν εὐρισκόμενος, κατέχει τὸ πρᾶγμα· καὶ πάλιν ὁ νεμόμενος ἀλλότριον πρᾶγμα, ἢ κατέχει τοῦτο καλῇ πίστει, τουτέστιν ἀγνοῶν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον, ἀλλ' ἀπατώμενος καὶ νομιζὼν ὅτι δικαίως κατέχει αὐτό, ἢ κακῇ πίστει, τουτέστι γινώσκων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον καὶ ὅμως φανερώς ἀδικῶν καὶ καταδυναστεύων.

Σ. Ὅταν οὖν ὁ τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα νεμόμενος, καὶ καλῇ πίστει νέμῃται τοῦτο, καὶ ἐνδῆμῃ, δέκα χρόνοι μόνον δίδονται τῷ βουλομένῳ ἀνακαλεῖσθαι ἀπὸ τοῦ κατέχοντος· καὶ ὡς οἰκεῖον μετὰγειν πρὸς ἑαυτόν, καὶ μέχρι μὲν τοῦ συμπληρωθῆναι τοὺς δέκα χρόνους ἄδειαν ἔχει ὁ στερηθεὶς τούτου ζητεῖν αὐτό· μετὰ δὲ τὴν τούτων συμπληρώσιν οὐκέτι δύναται ἀνακαλεῖσθαι αὐτό, οὐδὲ ἀγωγὴν τὴν περὶ τούτου κινεῖν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκβάλλεται τελείως τῆς δεσποτείας τοῦ πράγματος, ὁ δὲ κατέχων αὐτό δεσπότης κύριος γίνεται, καὶ οὐκέτι ἐγκαλεῖσθαι φοβεῖται, καὶ εἰς δικαστήριον ἔλκεσθαι· καὶ τέτακται τοῦτο παρὰ τοῦ νόμου, διὰ τὸ καλῇ πίστει κατέχειν τὸν νεμόμενον ἀλλότριον, καὶ διὰ τὸ ἐνδῆμειν τούτον, καὶ δυνατόν εἶναι τῇ στερουμένῳ καὶ εὐχερὲς ἐγκληθῆναι ποιεῖσθαι, καὶ εἰς τὸ οἰκεῖον ἀποκαθίστασθαι· δίκαιον.

Μ. Ὅταν λοιπὸν ὁ νεμόμενος τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα, καὶ νέμῃται αὐτό καλῇ πίστει καὶ ἐνδῆμῃ, δέκα μόνον ἔτη δίδονται εἰς τὸν θέλοντα νὰ διεκδικήσῃ αὐτό κατὰ τοῦ κατέχου, καὶ ἀνακτήσῃ αὐτό ὡς ἴδιον, καὶ μέχρι μὲν τῆς συμπληρώσεως τῶν δέκα ἐτῶν ἄδειαν ἔχει ὁ στερηθεὶς νὰ ἀπαίτῃ αὐτό· μετὰ δὲ τὴν συμπληρώσιν αὐτῶν ἔξιν δύναται πλέον νὰ διεκδικήσῃ αὐτό, νὰ κινή τὴν περὶ τούτου ἀγωγὴν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐκπίπτει ἐντελῶς τῆς κυριότητος τοῦ πράγματος, ὁ δὲ κατέχων αὐτό γίνεται τελείως κύριος, καὶ δὲν φοβεῖται πλέον νὰ ἐναγῇ καὶ συρῇ εἰς δικαστήριον. Καὶ διετάχθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου, διότι ὁ νεμόμενος κατέχει τὸ ἀλλότριον κατὰ καλὴν πίστιν, καὶ διότι αὐτὸς ἐνδῆμει, καὶ δύναται ὁ στερούμενος νὰ ἐναγάγῃ εὐκόλως καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ δίκαιον.

Ν. Ἡ καλῇ πίστει τοῦ κατέχοντος εἶναι ἀπαραίτητον προσὸν τῆς δεκαετοῦς παραγραφῆς· καλῇ δὲ πίστις ὑπάρχει, ὅσῳκις ὁ κατέχων ἡγνῶσι τὰ ἐπὶ τοῦ κτήματος δικαιώματα τρίτου. Δ. Π. 224 τοῦ 1861. Ὅθεν ὁ ἀγοράσας ἐν κακῇ πίστει παρὰ μὴ κυρίου (γινώσκων δηλονότι ὅτι τὸ ἀγοραζόμενον ἀνή-

κον εις άλλον) δὲν παργράφει διὰ δεκαετίας. Α. Π. 331 τοῦ 1850. Ἐὰν ἡ ἐν ἀρχῇ ὑπάρξασα καλὴ πίστις, κατὰ τὴν ἀγορὰν δηλονότι τοῦ κτήματος, διὰ μεταγενεστέρως γνώσεως δὲν βλάπτεται. Α. Π. 185 τοῦ 1856, 165 τοῦ 1861, σημειώτεον, ὅτι ἡ καλὴ πίστις ταυμαίρεται ὑπάρχοντε, νομίμου τίτλου μεταδόστικου τῆς κυριότητος. Α. Π. 157 τοῦ 1848. Ὅθεν ἡ ὑπαρξίς τίτλου εἶναι εὐσυνείδητος στοιχεῖον τῆς δικαιοσύνης παραγραφῆς. Α. Π. 168 τοῦ 1866. Διὸ δὲν ἡ ἀπόρριξις νὰ βεβαίωσιν ὅτι ὁ ἐπικαλούμενος τὴν δεκαετὴ παραγραφὴν εὐσυνείδητος διάδοχος κατέχει πρὸ δεκαετίας (ἡ εἰκοσαετίας) νομίμου τίτλου καὶ καλῇ τῇ πίστει. Α. Π. 235 τοῦ 1870. Ὅθεν ὁ τὴν χρησιμότητα ἐπικαλούμενος ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὸν τίτλον αὐτοῦ, εἰς τὴν ἀποδείξιν δὲ τούτου ἐγκρίνεται καὶ ἡ τῆς καλῆς πίστεως αὐτοῦ ἀποδείξις. Ἐν δὲ ὁ ἀντιδικὸς ἰσχυρίζεται ὅτι, καὶ τοῦ τίτλου ὑπάρχοντος, διετέλει ἐν κακῇ πίστει ὁ κτησάμενος, ὀφείλει αὐτὸς νὰ ποδείξῃ τούτο (N. 93 § 1 Πανδ. (41. 9), 80 Κωδ. (8. 46). Α. Π. 40 τοῦ 1864. Ἐπὶ δὲ τῶν εἰς πρῶτον δευτέρων πραγμάτων τῆς χρησιμότητος ἀνεργουμένης ὑπὸ τοῦ ἀνδρός (N. 1 εἰς προοίμιον Πανδ. (41. 9), τούτου ἡ καλὴ πίστις ἀπαιτεῖται. Α. Π. 40 τοῦ 64. Ἀπαρτιζόμενον κατὰ τὰν ἑνὸς νομίμου τίτλου, ἡ στηριζομένη εἰς ἄκυρον τίτλον ἀξίως παραγραφῆς ἐστὶν ἀνυπόστατος. Α. Π. 447 τοῦ 1866. Ὅθεν ἡ εἰκονικὴ πώλησις δὲν ὠφελεῖ ὡς μὴ ἀπαρτιζοῦσα νομίμου τίτλου. Α. Π. 4 τοῦ 47, 177 τοῦ 48. Ὡσαύτως δὲν ὠφελεῖ πωλητήριον δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου ὡς ἄκυρον δύναμει τοῦ άρθρου 42 τοῦ περὶ χρητοσύμου νόμου. Α. Π. 257 τοῦ 65. Σημειώτεον ὅτι, ὅταν ὁ καλὸς οὐ προτείνεται ἡ δεκαετὴς παραγραφὴ κατοικίᾳ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ καὶ ὁ προτείνων αὐτήν, θεωρεῖται ὡς παρὼν, καὶ ἐν τῇ σωματικῶς ἀπολυμνάνται αὐτήν. Α. Π. 181 τοῦ 56. Ὅθεν καὶ ὅτε ἀποδίδεται μὲν ὁ διάδικος, ἀλλὰ προσκαίρως, ἀρκεῖ ἡ δεκαετία πρὸς κτητικὴν παραγραφὴν καὶ δὲν ἀπαιτεῖται εἰκοσαετία. Διότι ἡ μόνη τελεία ἀποκατάστασις αὐτοῦ εἰς ἄλλον τόπον, ἡ ἐπιφύεουσα μεταβολὴ τῆς μονίμου κατοικίας (N. 12 § 1. 2 Κωδ. (7. 38), διπλασιάζει τὸν χρόνον. Α. Π. 216 τοῦ 59. Ὑπαρχούσης δὲ ἄλλης σήμερον δικαιοσύνης καὶ δικαστικῆς διαρρέσεως, ἀπαρχία θεωρεῖται ὁ νομὸς, ὁ ὑπαγόμενος εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ αὐτοῦ Πρωτοδικείου. Ἀπὸς. Ἐφ. Ναυπλίας 6 τοῦ 68 καὶ 476 τοῦ 61. Ὅθεν ὅτε δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν δικαστηρίον ἡ κατοικία τοῦ τε διεκδικούντος καὶ τοῦ χρησιμοποιούντος, δὲν ὑπάρχει παρουσία ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ. Α. Π. 30 τοῦ 59. Ὅθεν ἡ ἀπουσία ἐν Αἰγίνῃ τοῦ ἐνός τῶν ἐν Ἀθήναις διαδίκων δὲν ἀποτελεῖ ἀπουσίαν, τῆς Αἰγίνης ἀνηκούσης εἰς τὴν αὐτὴν ταῖς Ἀθήναις περικυβεῖται. Α. Π. 38 τοῦ 48.—Ἀλλὰ τὸ δυνάμειον θεωρεῖται παρὼν ἐν πλυσσῇ ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἐπικρατείας, ἀντιπροσωπεύμενον διὰ τῶν οἰκονομικῶν ἐφόρων κατὰ τὸ ἄρθρον 111 τοῦ Διατ. 16 Μαΐου 1845 περὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφόρων. Α. Π. 76 τοῦ 64.

9 Ὅταν δὲ πάλιν ὁ ἀλλοτρίου δεσπόζων πράγματος ἀποδῇ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν στερούμενον κατὰ τοῦ ἀποδιδόντος διεγκυλίαν (ἐνδεῖς γὰρ κατὰ τοῦ ἀπόντος κινεῖ) διδόνται εἴκοσι χρόναι τῇ τῷ οἰκείῳ ἀπολέσαντι πράγματι· εἰκὸς γὰρ ἕως τοῦ πληρωθῆναι τοὺς εἴκοσι χρόνους ἐπιδιηγῆται τῷ τέπῳ τὸν τὸ πρᾶγμα κατέχοντα καὶ δυνήθηναι τὸν ἀραιρεθῆντα αὐτὸ ἀντιπληρῶναι τῷ ἀδικούντι, καὶ εἰς ἑπὶ ἡδικοῦτο δικαιοθῆναι.

(ΠΕΡΙ ΛΤΩΓΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΩΝ)

Μ. Ὄταν δὲ πάλιν ὁ νεμέμενος ἀλλότριον πρᾶγμα ἀποδημῇ, ἐπειδὴ δὲν δύναται ὁ στερούμενος νὰ ἐνάγῃ τὸν ἀποδημοῦντα, ὡς μὴ κινουμένης ἀγωγῆς κατ' ἀπόντος, δίδονται εἰκοσιν ἔτη εἰς τὸν ἀπολέσαντα τὸ ἴδιον πρᾶγμα διότι εἶναι πιθανόν ὅτι, μέχρις οὗ συμπληρωθῶσι τὰ εἰκοσιν ἔτη, ὅα ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον ὃ κατέχων τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ στερούμενος θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνταγωνισθῇ ἐν δικαστηρίῳ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα καὶ εἰς ἕτερον ἡδικεῖτο νὰ δικαιωθῇ.

10. Ὄταν δὲ πάλιν τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πίστει νέμῃται τις, τρεῖς ἀκόμη δίδονται χρόνοι τῇ τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος ὑπομείναντι, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῇται τὸ ἴδιον δίκαιον καὶ γίνεταί τοῦτο διὰ τὴν προφανῇ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον, ἢ τὸ τῆς γνώμης ἀρπακτικὸν καὶ φιλάδικον. (Ν. 8 § 1 Κωδ. 7.39 (de praescriptione XXX). Νεαρά 119 κεφ. 7).

Μ. Ὄταν δὲ πάλιν νέμῃται τις τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα κακῇ πίστει, δίδονται τρεῖς ἀκόμη ἔτη εἰς τὸν ὑποσάντα τὴν στέρησιν τοῦ πράγματος, ἵνα ἐντὸς τούτων διεκδικήσῃ τὸ δίκαιον αὐτοῦ καὶ γίνεταί τοῦτο διὰ τὴν προφανῇ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον, καὶ διὰ τὴν ἀρπακτικὴν καὶ φιλάδικον αὐτοῦ προαίρεσιν.

11. Δεῖ δὲ γινώσκειν καὶ τοῦτο, ὅταν χρόνοι δέκα, ἢ εἰκοσιν, ἢ τριάκοντα, ἢ πλείονες ἢ ἐλάττωες δοθῶσι τινι, ὥσάν ἐντὸς τούτων ποιήσῃ τι, καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τούτων οὐκέτι τὸ αὐτὸ ποιεῖν θύνηται, τότε, εἴπερ ὁ τοὺς χρόνους λαβὼν βλέπει συμπληρουμένους ἤδη καὶ πρὸς τέλος ἐρχομένους αὐτούς, καὶ φοβεῖται μὴ παρελθόντων τῶν χρόνων ἀπολέσῃ τὸ ἑαυτοῦ δίκαιον, ἔχει ἐπ' ἀδείας τῇ δικαστῇ ἢ τῇ τοῦ δημοσίου ἄρχοντι προσιέναι, ἢ τῇ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως, ἢ τοῖς ἐκκρίτοις τῶν πολιτῶν, καὶ λέγειν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν περὶ τοῦ πράγματος οὐκ ἐκινεῖ, καὶ παριστᾶν φανερώς, ὅτι ἔτοιμος ἦν, ἐὰν μὴ ὑπὸ τινος εὐλόγου ἀφορμῆς ἐμποδισμὸν εὗρισκεν, ἐγκλητεῦσαι, καὶ ἀποδείξαι, ὅτι ἀδικεῖται εἰς τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ βούλεται ἐγκαλεῖν διὰ δὲ τὴν τοιαύτην αἰτίαν τοῦτο ἀφίησι. Καὶ γίνεταί τὸ τοιοῦτο, ἐφ' οἷς ἂν εἴποι παρασημειώσεις, καὶ ἄρχεται πάλιν ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου τοὺς δεδομένους ἀριθμεῖν χρόνους, καὶ ἔξῃσι τοῦτο ἕως τρίτου ποιεῖν. (1) (Ν. 2 Κωδ. 7. 40 (de annali

(1) Εὐλόγος δὲ αἰτία τοιοῦτου εἶδους ἐπιφυλάξεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐγείρει ἀγωγὴν εἶναι κατὰ τὰς πηγὰς (ἐξ ὧν ἠρύσατο ὁ Ἀρμεν. τὴν διάταξιν ταύτην) ἡ ἀπουσία, ἀνηθότης, παραπροσύνῃ ἢ δυναστεία (δηλονότι μεγάλη κοινωνικὴ ὑπεροχὴ) τοῦ ἐνακτίου προσώπου. (18ος Ν. 2 Κωδ. (7. 40). Ν. 2 Βασιλ. (50. 16). Ν. 8 Βασιλ. (7. 4). Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν ὁρίζουσης μὲν ἐξ ἐνός τῆς πολιτικῆς δικαί, τὸν τρόπον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς εἰς τοὺς ἀπόντας, ὑποχρεώσεως δὲ τοὺς δικ. κλητῆρας εἰς ἐπίδοσιν τῶν

exceptione). Βασιλ. Ν. 15. 2. Ν. 14 § 4 Κωδ. 1. 30 (de non numerata pecunia), Ν. 21 προσμ. § 1 Κωδ. 1. 4 (de episcopali audientia).

Μ. Γνωστόν δὲ ἔστω καὶ τοῦτο ὅτι, ἔταν δοθῶσιν εἰς τινὰ δέκα ἢ εἰκοσὶν ἢ τριάκοντα ἢ πλείωτερα ἢ ὀλιγώτερα ἔτη, ἵνα ἐντὸς τούτων κληθῇ, μεθ' ὧν τὴν συμπλήρωσιν δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ πράξῃ τοῦτο, τότε, εἰν ἂ λαθὼν τοὺς χρόνους βλέπῃ ὅτι τὰ ἔτη συμπληροῦνται ἤδη καὶ πλησιάζουσι πρὸς τὸ τέλος, καὶ φρείνεται μὴπως παρελθόντων τῶν χρόνων ἀπελθεῖν τὸ δικαίον του, ἔξεσιν αὐτῷ νὰ ἐμπανίλῃται εἰς τὴν δικαστὴν ἢ τὸν ἀρχόντα τοῦ δημοσίου, ἢ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἢ τοὺς προκρίτους τῶν πολιτῶν, καὶ νὰ ἐκφέρῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν δὲν ἐνάγει περὶ τοῦ πράγματος, καὶ νὰ παρίσθῃ φανερώς ὅτι ἦν ἑτοιμος, εἰν δὲν ἐκώλυτο ὑπὸ τινος εὐλόγου αἰτίας, νὰ ἐναγᾶται καὶ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀδικεῖται ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου εἰς τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ θέλει νὰ δικασθῇ, διὰ δὲ τὴν τοιαύτην αἰτίαν ἀναβάλλει αὐτό. Καὶ γίνεται σημείωσις περὶ ὧν ἂν εἴπῃ, καὶ ἀρξεται πάλιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τούτου νὰ ἀριθμῇ τὰ διδόμενα ἔτη· δύναται δὲ νὰ πράξῃ τοῦτο ἕως τρίτου.

Ν. Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης τοῦ Ἀρμεν. προκύπτει, ὅτι ὁ νομοθέτης σκοπὸν κίριον προέθετο νὰ ἀρῇ ἐκ τοῦ μέσου τὰ περὶ τὴν ἐπιδιώξιν τῶν ἰδιωτικῶν δικαίων παρεμπόμποντα τυχόν προσκόμματα, ἰδίως ἐκ τῆς ἀπουσίας, ἡλικίας, κενίας ἢ δυναστείας τοῦ διαδίκου, καὶ παράσχω τοῖς βουλόμενοις προνοῆσαι περὶ τῶν δικαίων αὐτῶν μέσον ἀσφαλὲς προστασίας αὐτῶν κατὰ τοῦ κινδύνου τῆς παραγράφης. Ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι ἡ ἐγκαιριότης (ἔσω τοῦ χρόνου τῆς παραγράφης), ἐπισήμως δὲ καὶ ἀναμνησθητῶς γινόμενη ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος κληρώσεως, κληρόντος ἐξωδίκου κοινοποιήσεως τοῦ περιέχοντος τὴν ἀξίωσιν τοῦ δικαιώματος ἐγγράφου, διακόπτει τὴν παραγραφὴν, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς διατάξεως εἰσὶ δευτερευόντα καὶ μὴ οὐσιώδη, δυνάμενα κατ' ἀκολουθίαν καὶ νὰ παραλειφθῶσι. Α. Π. 66 τοῦ 65, 165 τοῦ 67· ἀλλ' ἡ διακοπὴ ἐπιτρέπεται, ὅταν τὸ κώλυμα ὑπερῇ καθ' ὃν καιρὸν ἐγγίξει ἢ τοῦ χρόνου τῆς παραγράφης συμπλήρωσις, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν τὸ κώλυμα ᾖναι πρόσκαιρον, ὑπολείπεται δὲ ἱκανὸς χρόνος πρὸς ἐγερσιν τῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 37 τοῦ 61. Κατὰ δὲ τὴν 89 τοῦ 63 διακόπτεται ἡ παρὰ γρ. ἐν ἐκλείψει δικαστηρίου ἐνεργοῦντος καὶ δι' ἐγγράφου παρουσιαζομένου ἐνώπιον ἐκκλησιαστικῆς ἢ διοικητικῆς ἀρχῆς· καὶ κατὰ τὰς Α. Π. 282 τοῦ 58, 19 καὶ 172 τοῦ 64 καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ὅτι ἡ διάταξις αὕτη ἐκτείνεται εἰς πᾶν γεγονός κωλύον νὰ κινήθῃ ἡ ἀγωγή, τὸ γεγονός αὐτὸ τότε μένον δύναται νὰποτελέσῃ λόγον ῥήξεως τῆς παραγράφης, δοκιμὴ διὰ τὸ κώλυμα ᾖν ἀδύνατον εὐ μόνον νὰ ἐνεργήσῃ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ νὰ κοινοποιήθῃ ἀγωγή εἰς τὰς νονομισμένας ἀρχάς ἢ νὰ τοιχοκολληθῇ εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ ἐναγομένου ἐνώπιον τριῶν μαρτύρων.

ἐγγράφων κτλ. (ἀρθ. 145 § 1), μόνη εὐλογος αἰτία τοιούτου αἵδους διαμαρτυρίας διὰ τὴν ἑλλειψιν δυνάμεως περὶ τὸ ἐγείρει ἀγωγήν δύναται νὰ παρᾶσθῃ ὅτε τὸ μὲν ἐναγέον πρόσωπον τυγχάνει ὃν ἀνήθος ἢ παράφρων, ἐστὶν ἡμετέρος· ἐκ τυχῆς περιστάσεως ἐπιτρόπου, καὶ δὲ περιλειπούμεναι ἡμέρας δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς τὸν διερριμμένον προσωρινὸν ἐπιτρόπου (κατὰ τὸ ἀρθ. 049 Πολ. Δικ.).

12. Καὶ καλεῖται ῥῆξις τοῦ χρόνου, ἡγουν τομὴ καὶ διακοπή· διὰ τὸ μὴ εἶναι ἀριθμῆσθαι τοὺς χρόνους κατὰ συνέχειαν, καὶ εἰς τὴν ὁρισμένην συμπληροῦσθαι ποσότητα, ἀλλὰ τέμνειν καὶ διακόπτειν αὐτούς, δι' ἧς εἵπομεν προσελύσεως, καὶ τῷ ἀριθμῷ τούτῳ διδόναι ἄλλην ἀρχήν.

Μ. Καὶ ὀνομάζεται ῥῆξις τοῦ χρόνου ἡγουν τομὴ καὶ διακοπή· διότι δὲν συγχωρεῖται νὰ ἀριθμῶνται τὰ ἔτη κατὰ συνέχειαν καὶ νὰ συμπληροῦνται ἡ ὁρισμένη αὐτῶν ποσότης, ἀλλὰ διακόπτονται διὰ τῆς προελθείσης ἐμφανίσεως, καὶ δίδεται εἰς τὸν ἀριθμὸν τούτον ἄλλη ἀρχή.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ κοσμικῶν. Τινὰ δὲ τῶν κινήτων πραγμάτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίσταται· ὅταν γὰρ καλῇ πιστεῖ ὁ νεμόμενος αὐτὸ νέμῃται, τρεῖς χρόνοι δίδονται μόνοι· τῷ κυρίῳ τοῦ πράγματος, ἵνα ἐντὸς αὐτῶν ἐγκαλῇ καὶ τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἀνακαλῇται. Εἰ δὲ κινήτων μὲν εἴη τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ κατέχων τοῦτο κακῇ πιστεῖ νέμεται, μέχρι τριακονταετίας ἢ περὶ αὐτοῦ κίνησις ἐπεκτείνεται. (Ν. μοναχ. Κωδ. 7. 31 (de usucapione transformanda) Βασ. L. 10. 4).

Μ. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων καὶ κοσμικῶν, τινὰ δὲ τῶν κινήτων πραγμάτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίστανται· διότι, ὅταν ὁ νεμόμενος αὐτὸ κατέχῃ καλῇ πιστεῖ, τρία μὲν ἔτη δίδονται εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος, ἵνα ἐναγάγῃ ἐντὸς αὐτῶν καὶ ἀναλάβῃ τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα εἶναι κινήτων, ὁ δὲ κατέχων τοῦτο νέμεται κακῇ πιστεῖ, ἢ περὶ αὐτοῦ ἀγωγή ἐκτείνεται· μέχρι τριακονταετίας.

14. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικά πρᾶγματα, ὅταν μὲν ἐκκλησία πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον διαμάχῃται, ἐνδίδεται κινεῖν τὰ τῆς ὑποθέσεως μέχρι καὶ τριάκοντα χρόνων καὶ τεσσαράκοντα· ἐὰν δὲ ἐκκλησία πρὸς ἐκκλησίαν ἑτέραν περὶ τινος ἀμφιβαλλομένου πράγματος διαμάχῃται, εἰς τριακονταετίαν μόνην ἡ κίνησις ταῖς ἐκκλησίαις ὀρίζεται· σήμερον δὲ καθολικῷ λόγῳ διὰ μ' χρόνων τὰ ἐκκλησιαστικά πάντα τέμνονται. (Νεαρά 131 κεφ. 6 Β. V. 3. 7).

Μ. Τὰ δὲ ἐκκλησιαστικά πρᾶγματα, ὅταν μὲν ἐκκλησία διαφέρῃται πρὸς κοσμικὸν πρόσωπον, ἐπιτρέπεται νὰ ἐνάγῃ μέχρι τριάκοντα καὶ τεσσαράκοντα ἔτων. Ἐὰν δὲ ἐκκλησία διαφέρῃται πρὸς ἄλλην ἐκκλησίαν περὶ τινος ἀμφιβαλλομένου πράγματος, τὸ δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς περιορίζεται εἰς μόνην τριακονταετίαν· σήμερον ὅμως ἔλα τὰ ἐκκλησιαστικά γενικῶς ἀποφασίζονται διὰ τεσσαρακονταετίας.

15. Ἀφελίκων, τῶν καὶ ἀνηλικῶν παρὰ τοῖς κοινοῖς λεγομένων, κατέχεται μὲν τὰ πρᾶγματα πολλὰκις παρ' ἑτέρων τινῶν· κατέχεται δὲ ποτὲ μὲν καλῇ πιστεῖ, ποτὲ δὲ κακῇ. Καὶ δίδον-

ται τοῖς ἀφῆλιξι χρόνοι, ἵνα ἐντός τούτων τὰ οἰκεία συνηθεῖεν ἀνακαλέσασθαι.

Μ. Πολλάκις κατέχονται ὑπὸ ἄλλων τινων καὶ ἀνγλίκων πραγμάτων, ποτὲ μὲν καλῇ πίστει, ποτὲ δὲ κακῇ πίστει. Καὶ δίδονται εἰς τοὺς ἀνγλίκοις ἔτη ὅπως δυνήθωσιν ἐντός τούτων νάναλξήσῃσι δικαστικῶς τὰ ἴδια πράγματα.

Ν. Κατὰ τοῦ ἀνήθου δὲν τρέχει ἡ τριακονταετής παραγραφή δυνάμει τῶν Ν. 3 § 1 καὶ 8 πρ. § 1 Κωδ. (7. 39) καὶ Βασιλ. (50. 14). Α. Π. 418 τοῦ 1852, 200 τοῦ 1868, 219 τοῦ 1877, 148 τοῦ 1886. Ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἐτήθου δυνάμει τῶν αὐτῶν νόμων τρέχει. Α. Π. 448 τοῦ 1863, 219 τοῦ 1877, 319 τοῦ 1893. Αἱ διατάξεις δ' αὐταὶ ἰσχύουσι καὶ νῦν, ὡς μὴ καταργηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νόμου Α. Π. 219 τοῦ 1877, 319 τοῦ 1893.

16. Δίδονται δὲ, ὅταν μὲν καλῇ πίστει νέμῃται ὁ κατέχων αὐτά, δέκα χρόνοι εἰς τὸ κινεῖν τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσιν· καὶ ψηφίζεται ἡ τοιαύτη δεκαετία ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τοῦ χρόνου τῶν ἀφῆλικων, καὶ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἀφῆλικες, ἀφοῦ εἰκοσιπέντε γίνονται χρόνων, ἕως οὗ διαδιδασθῶσιν ἕτεροι δέκα χρόνοι, ἐγκαλεῖν περὶ τῶν οἰκείων πραγμάτων, καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτά. (Ν. 3 Κωδ. 7. 35 (quibus non obijcitur longi temporis praeser.) Ν. 5 Κωδ. 2. 41 (in quibus causis in integrum restitutio necessaria non est)).

Μ. Δίδονται δὲ ὅταν μὲν καλῇ πίστει νέμῃται ὁ κατέχων αὐτά, δέκα ἔτη πρὸς ἔγερσιν τῆς περὶ τῶν πραγμάτων ἀγωγῆς· καὶ λογίζεται ἡ τοιαύτη δεκαετία ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου τῆς ἡλικίας τῶν ἀνγλίκων, καὶ ἔχουσιν ἄδειαν οἱ ἀνγλικοί, εἰκοσιπενταετείς γεγνημένοι, ἕως οὗ παρέλθωσιν ἄλλα δέκα ἔτη, νά κινῶνται δικαστικῶς περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, καὶ νά ἀναλαμβάνωσιν αὐτά.

17. Ὅταν δὲ κακῇ πίστει τῶν ἀφῆλικων πρᾶγμα νέμῃται τις, δίδονται τοῖς ἀφῆλιξι χρόνοι λ' εἰς τὸ ἀνακαλεῖσθαι τὸ οἰκείον. Ψηφίζονται δὲ οἱ τριάκοντα χρόνοι, ἀφοῦ ἔξηθοι γίνονται, ἔγουν μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ τεσσαρεσκαίδεκάτου χρόνου τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἔστ' ἂν ἕτεροι χρόνοι πληρωθῶσι τριάκοντα, καὶ τότε δύνανται· κινεῖν καὶ ἀνακαλεῖσθαι τὸ οἰκείον πρᾶγμα, κακῇ πίστει παρὰ τινος κατεχόμενον. (Ν. 3 Κωδ. 7. 30 (de praeser. XXX vel XL annorum). Βασ. L. 14. 5).

Μ. Ὅταν δὲ νέμῃται τις πρᾶγμα τῶν ἀνγλίκων κακῇ πίστει, δίδονται εἰς τοὺς ἀνγλίκοις ἔτη τριάκοντα πρὸς διεκδίκησιν καὶ ἀνάληψιν αὐτοῦ. Λογίζονται δὲ τὰ τριάκοντα, ἀφοῦ γείνωσιν ἔξηθοι, ἔγουν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἕως δέτου συμπληρωθῶσιν ἄλλα τριάκοντα ἔτη, καὶ τότε δύνανται νά κινῶσι τὴν ἀγωγὴν καὶ νά ἀναλαμβάνωσι τὸ ἴδιον πρᾶγμα, τὸ κακῇ πίστει ὑπὸ τινος κατεχόμενον.

18. Ὁ δὲ ἀφῆλιξ, εἰς πρᾶγμα τι περιγραφῇ, ἔγουν ἀπαθῆ καὶ ζημιωθῇ, ἐπὶ πωλήσει ἢ ἐξωνήσει ἢ ἀνταλλαγῇ τινος

πράγματος, (τὴν γὰρ ἐξ ἀπάτης ζημίαν τὴν ἐν τοῖς συναλλαγμασι γινομένην ἢ περιγραφὴν παρὰ τῷ νόμῳ δηλοῦ), δύναται μετὰ τὸ εἰκοσιπέντε χρόνων γενέσθαι, ἐπὶ ἄλλοις τέσσαρσι χρόνοις ἀνακαλεῖσθαι, ὅπερ ἐζημιώθη, καὶ περιποιεῖσθαι αὐτῷ τὸ ἀζημιον. Μετὰ γὰρ καὶ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον ἕτεροι τέσσαρες χρόνοι δίδονται τοῖς ἀφῆλξι, ἵνα ἑαυτοῖς ἐπιδιορθῶνται εἴτε φθάσαντες ἔσφαλον, καὶ ἀνακαλῶνται ὑπὲρ ἐπώλησαν οἱ ἀφῆλικες. Ὅποτεν δὲ πληρωθῶσι καὶ οἱ τέσσαρες χρόνοι, οὐκέτι ἔχουσιν ἄδειαν κινεῖν περὶ τινος πράγματος, εἰς ὃ αὐτοὶ συνάλλαγμα πεποιήκασιν. (N. 5 προοιμ. καὶ 7 Κωδ. 2. 53 (de temporibus in integrum restitutionis)).

M. Ὁ δὲ ἀνήλικος, ἐὰν εἰς πρᾶγμα τι ἀπατηθῇ καὶ ζημιωθῇ κατὰ τὴν πωλῆσιν ἢ ἀγοράν ἢ ἀντάλλαγιν πράγματος τινος, δύναται, εἰκοσιπενταετὸς γενόμενος, νὰ ἐπιζητή ἐπὶ ἄλλα τέσσαρα ἔτη τὴν ἀνὸρθωσιν τῆς προσγεγεμένης αὐτῷ ζημίας. Διότι καὶ μετὰ τὸ 25 ἔτος δίδονται ἄλλα τέσσαρα ἔτη εἰς τοὺς ἀνήλικους, πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ἐκ σφάλματος ἐνεργηθέντων ὑπ' αὐτῶν καὶ ἀνέκλησιν τῶν πωληθέντων. Ὅταν ὅμως συμπληρωθῶσι καὶ τὰ τέσσαρα ἔτη, δὲν ἔχουσιν ἐφεῖς ἄδειαν νὰ κινῶσιν ἀγωγὴν περὶ τινος πράγματος, περὶ οὗ αὐτοὶ συνήλλαγκαν.

19. Εἴπερ δὲ ὁ ἐλάχιστος τὸν ἐνήλικον διαδέχεται, οὐ πλέον ἐκείνου προνόμιον ἔχει, ἀλλὰ μόνους τοὺς προσδοχοῦντας τῷ ἀπελθόντι χρόνους καὶ ἀνεπιφωνήτων τῶν χρόνων τρεχόντων, ἀποκλείεται τῆς κινήσεως, καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς οὐδὲν αὐτῷ συμβάλλεται. (N. 5 § 2 Κωδ. 2. 53 (de temporibus in integrum restitutionis). Βασιλ. X. 34. 5).

M. Ἐὰν δὲ ὁ ἀνήλικος κληρονομήσῃ τὸν ἐνήλικον, δὲν ἔχει πλεόντερον τοῦτου προνόμιον, ἀλλὰ μένον τὰ ὑπολειπόμενα εἰς τὸν ἀποθανέντα ἔτη καὶ εἴν ταῦτα παρέλθωσιν ἐν σιωπῇ, ἀποκλείεται τῆς ἀγωγῆς, καὶ ποσὶς δὲν ὠρεῖται αὐτὸν ἢ ἀτέλεια τῆς ἡλικίας.

20. Αἱ ἀγωγαὶ κατὰ διαφόρους τρόπους γινόμεναι καὶ διαφόρως ὀνομάζονται· τινὲς μὲν αὐτῶν καὶ περὶ ὑφαίρεσεως λέγονται, ἕτεραι δὲ καὶ περὶ κλοπῆς. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἀπὸ τινος κρυφίως καὶ μετὰ δολιότητος πρᾶγμα λαβὼν, ἀπλοῦν τε καὶ χωρὶς προσθήκης τινὸς ἀποδιδόναι καὶ ἀντιστρέφειν ἀναγκάζεται, καλεῖται τοῦτο περὶ ὑφαίρεσεως ἀγωγή. Ὅταν δὲ εἰς τὸ διπλάσιον ἀπαιτῆται, ὃ ἔλαβε, τότε καλοῦσι τοῦτο περὶ κλοπῆς ἀγωγήν. (N. 4 καὶ 19 Πανδ. 25. 2 (de actione rerum amotarum) N. 2 Κωδ. 5. 21 (rerum amotarum)).

M. Αἱ ἀγωγαί, ἐκ διαφόρων αἰτιῶν παραγόμεναι, καὶ διαφόρως ὀνομάζονται· καὶ τινες μὲν αὐτῶν λέγονται ἀγωγαὶ περὶ ὑφαίρεσεως, τινὲς δὲ περὶ κλοπῆς. Καὶ ὅταν μὲν ὁ ἀφαίρεσας κρυφίως καὶ μετὰ δολιότητος πρᾶγμα, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδίδῃ αὐτὸ καὶ ἐπιστρέφῃ ἀπλοῦν καὶ ἀνευ προσθήκης

τινίς, τούτο καλεῖται ἀγωγή περὶ ὑφαιρέσεως· ἔταν δὲ ἀπαιτῆται νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ διπλάσιον, τότε καλεῖται ἀγωγή περὶ κλοπῆς.

21. Εἰ γὰρ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις τὸ ὑφαιρέσθαι πρὸς τὸ κλέπτειν οὐκ ἔχει διαφορὰν, ἀλλ' ὁ νόμος ἄλλο τι γινώσκει· τὸ κλέπτειν, καὶ τὸ ὑφαιρέσθαι· πάλιν ἕτερον τίθεται· καὶ τὸ μὲν κλέπτειν ἐπὶ ξένων καὶ ἀλλοτρίων, καὶ καθ' ὧν ἔξαστί τινα ἄτιμον κινεῖν ἀγωγήν· καὶ ἔστι κλέπτων μὲν ὁ τὰ τῶν ἀλλοτρίων προσώπων ὑφαιρούμενος πράγματα, ὑφαιρούμενος δὲ ὁ κλέπτων τὰ τῶν οἰκείων. ἤγουν τὰ τοῦ πατρὸς παῖς, καὶ τὰ τοῦ συζύγου γυνή, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἀδελφός.

Μ. Ἄν καὶ κατὰ τὰλλα ἡ ὑφαίρεσις δὲν διαφέρει τῆς κλοπῆς, οὐκ ἦτον ὁ νόμος ἄλλο τι θεωρεῖ τὴν κλοπὴν καὶ ἄλλο πάλιν τὴν ὑφαίρεσιν· καὶ κλοπὴ μὲν γίνεται εἰς τὰ ξένα καὶ ἀλλότρια καὶ ἐν γένει κατ' ὅσων συγχωρεῖται νὰ κινή τις ἀτιμωτικὴν ἀγωγήν· καὶ κλέπτῃς μὲν εἶναι ὁ ἀποστερῶν τὰ πράγματα ξένων προσώπων, ὑφαιρέτης δὲ ὁ κλέπτων τὰ τῶν συγγενῶν, ἤγουν υἱὸς τὰ τοῦ πατρὸς, καὶ γυνή τὰ τοῦ συζύγου, καὶ ἀδελφός τὰ τοῦ ἀδελφοῦ.

22. Τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν εἰσὶ πραγματικάί, αἱ δὲ προσωπικάι. Πραγματικάι αἱ ἀπαίτησιν ἔχουσαι πράγματα ἰδίου, αἵτινες αἰεὶ κατὰ νομέως λημέζουσι. Προσωπικάι δ' αἱ κινούμεναι κατὰ ἐνεργειῶν εἰς τὸ ποιῆσαι τι ἢ δοῦναι. (1) (Ν. 25 προοίμ. Πανθ. 44. 7 (de oblig. et actionibus). Βασιλ. LII. 1. 24).

(1) Ἐπὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν ἐναγόμενος γίνεται συνήθως υἱοδότητε προσδελῶν τὸ δικαίωμα ἡμῶν ἐν ᾧ ἐπὶ προσωπικῶν μόνον ὁ διὰ τῆς ἐνοχῆς ὑποχρεούμενος. Αἱ μὲν γὰρ λέγονται ἀγωγαί, ἥτοι ἡ περὶ διαίρεσεως κοινοῦ πράγματος, περὶ εἰρήνῃ καὶ περὶ διανομῆς κλήρου, αἵτινες παρὰ Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς ἐδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ὀρθότερον ὡς προσωπικάι, κατ' οὐδὲν διαστέλλονται κατὰ τὴν ἡαδικασίαν καὶ ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν ὑπὲρ τῆς παρ' ἡμῶν πολιτικῆς δικονομίας, μὴ συγχωρούσης καὶ ἐν ταῦταις ἐπιδίκασιν καὶ προσωπικὰς δόσεις (Πολ. Δικ. 1001 ἑ.). Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ πραγματικῶν δικαιωμάτων, ὧν ἡ ἀναγνώρισις ἐπιδιώκεται διὰ τῶν πραγματικῶν ἀγωγῶν, δέον κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νῦν κρατούμενα νὰναφίρῃται ἐν τῇ ἀγωγῇ οὐ μόνον τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν κτήσιν αὐτοῦ ἀπαρτίζοντα περιστατικά· ἂν δὲ τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφοράς ᾖναι ἀκίνητον, δέον νὰναφίρῃται καὶ ὁ δῆμος, ἡ θέσις καὶ ἡ ἰδιότης αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 531)· ἐπὶ δὲ προσωπικῶν δέον νὰ περιγράφῃται ἐκρίθως ἡ τὸ ἀμεισθητόμενον δικαίωμα ἀπαρτίζουσα νομικὴ σχέσις· ἄλλως ὑπάρχει ἀόριστος. Ὅθεν αἱ πραγματικάι ἀγωγαὶ δέον νὰ περιέχωσιν αἵτησιν περὶ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ δικαίου καὶ περὶ καταψηφίσεως τοῦ ἐναγομένου νὰ πράξῃ κατὰ τὸ ἀναγνωρισθὲν δίκαιον· αἱ δὲ προσωπικάι αἵτησιν μόνον περὶ καταψηφίσεως αὐτοῦ, (ἅτε τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως ἐγκειμένης ἐν αὐτῇ τῇ καταψηφίσει).— Πλὴν τῶν ἀγωγῶν τούτων ὑπάρχει καὶ τρίτον εἶδος ἀγωγῶν, τῶν ἐπὶ ἀναγνωρίσεως, αἵτινες τείνουσαι εἰς τὴν ἀπλὴν τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν περὶ ὑπαρξέως ἐνόμου τι-

Μ. Τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν εἶναι πραγματικά, αἱ δὲ προσωπικά. Καὶ πραγματικά μὲν λέγονται ὅσαι ἀπαιτοῦσιν ἴδιον πρᾶγμα, αἵτινες ἀρμόζουσιν παντοτε κατὰ τοῦ νομῆος· προσωπικά δὲ ὅσαι κινεῦνται κατὰ τῶν ὑποχρεομένων νὰ πράξωσιν ἢ νὰ δώσωσι τι.

Ν. Πῶς προσωπικῆς ἀγωγῆς βάσις εἶναι τὸ προσωπικὸν δικαίωμα, ὃ ἔχει ὁ ἐνάγων κατὰ τρίτου, ὡς ἐνεχόμενου πρὸς αὐτὸν δυνάμει συμβάσεως, οἰονεὶ συμβάσεως, ἀδικήματος ἢ οἰονεὶ ἀδικήματος. Ὅθεν ἡ ἀγωγή αὕτη δύναται νὰ ἐγερθῇ μόνον ὅταν ὑπάρχωσιν οἱ ὅροι αὗτοι τῆς ἐνοχλῆς. Α. Π. 221 τοῦ 1888. Ὅθεν προσωπικὸν χαρακτῆρα φέρει καὶ ἡ ἀγωγή, δι' ἧς δὲν διεξεδίκεσεν ὁ ἐνάγων τὰς ἐκ τῆς ἀπαρθείσεως θδόνης κατεσκευασθείσας σκηνάς, ἀλλὰ τὴν ἀξίαν τῆς θδόνης αὐτοῦ. Α. Π. 468 τοῦ 1878.

23. Καὶ πάλιν τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν τίκτονται ἀπὸ συναλλάγματος, αἱ δὲ ἀπὸ φάκτου, αἱ δὲ εἰσιν ἐν ἀποτελέσματι. Πᾶσαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ ἢ πολιτικά εἰσιν ἢ πραιτώριαι. (1) (Ν. 25 § 1

νῆς σχέσεως, ὅπως αὕτη χρησιμεύσῃ ὡς προπαρασκευαστικὴ ἄλλης δίκης, ὠνομασθήσων καὶ προκριματικά· τοιαῦτα δὲ εἰσιν 1) αἱ περὶ προσωπικῆς καταστάσεως, δηλονότι πατρότητος, συζυγικῆς σχέσεως κτλ. καὶ 2) αἱ περὶ ἀκυρώσεως ἀγωγῶν, οἷον ἀγωγή περὶ τοῦ ἀκύρου τοῦ γενομένου πλειστηριασμοῦ, 3) δὲ ἡ τοῦ ἀρθρου 77 τοῦ νόμου περὶ ὑποθηκῶν ἀγωγή, δι' ἧς ζητεῖται ἡ ἀναγνώρισις ὅτι τὸ τῆς ὑποθήκης δικαίωμα δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἐξελίπεται παρ' ἡμῶν καὶ ἡ ἀξία τῶν λεγομένων ποινικῶν ἢ ἐγκληματικῶν ἢ ἄλλως αὐξητικῶν ἀγωγῶν, ἅτε τοῦ ποινικοῦ μέρους αὐτῶν μετατραπέντες εἰς δημοσίαν ποινὴν κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐφαρμοζομένην. Αἱ δὲ κατὰ Ῥωμαίους δικονομικαὶ διακρίσεις τῶν ἀγωγῶν εἰς ordinarias (συνήθεις), extraordinarias (μὴ συνήθεις) καὶ interdicta (παρὰγέλματα) καὶ εἰς ἀγωγὰς τοῦ αὐστηροῦ δικαίου καὶ ἀγωγὰς καλῆς πίστεως, καὶ αἱ κατὰ τὰς διακρίσεις ταύτας διαφοραὶ τῆς διαδικασίας δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῶν.

(1) Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν ἀγωγῶν οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῶν ἔννοιαν ὡς συνδεσμένη πρὸς τοὺς ἐπὶ Ῥωμαίους τύπους τῆς διαδικασίας. Αἱ κοιναὶ ἀγωγαί, περὶ ὧν ὑπῆρχον ἐν τῷ Πραιτωρικῷ διατάγματι ἴδιοι τύποι, δὲν ἐπῆρхουν πολλὰκις εἰς τὰς ἐκαστοτε ἀναφυομένης ἀνάγκας, διὸ ὁ Πραιτὼρ ἐπληρώσατο τὸ ἐκ τούτου χάσμα διὰ τῶν actiones in factum. Ὅθεν αὗται συνίσταντο εἰς διάφορα θέματα διαμερρώσεως καὶ ἐπεκτάσεως τοῦ δικαίου εἰσαχθέντα διὰ τῶν τύπων in factum μὴ εὐρισκομένων ἐν τῷ διατάγματι καὶ παραχθέντων ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς δικαστικῆς προστασίας νέων νομικῶν σχέσεων. Σημειωτέον, ὅτι τινὲς τοιοῦτου εἶδους ἀγωγαὶ ἐκτῆσαντο διὰ τοῦ χρόνου καὶ ἰδίως ὀνομασίας ὅτε μὲν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ το πρώτον εἰσαγαγόντος αὐτὰς (οἷον Σερβιανὴ ἀγωγή τοῦ ἐνεχυροῦχου καὶ ὑποθηκικοῦ δανειστοῦ), ὅτε δὲ ἐκ τοῦ λόγου τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν, (οἷον ἀγωγή τοῦ δόλου, τοῦ φθόνου, τῆς ἀντιφροσύνης)· ἀλλὰ τοῦτο συνέβαινε μόνον πρὸς εὐχερεστέραν διακρίσιν, ἀλλὰ πρᾶγματι ἦσαν καὶ διέμειναν αὐταὶ ἀγωγαὶ in factum, δηλονότι περιέχουσαι formulas in factum conceptas (Παπαρρ. Γενικαὶ Ἀρχαὶ τόμος δ' § 431).

δημόσια κεντρικὴ βιβλιοθήκη θεσσαλονίκης

καὶ 2 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et actionibus). Βασίλ. LII. 1. 24). (*)

Μ. Καὶ πάλιν ἐκ τῶν ἀγωγῶν αἱ μὲν γινώσκονται ἐκ συναλλαγμάτων, αἱ δὲ ἐκ γεγονότος, εἶναι δὲ εἰσιν ἀγωγαὶ περὶ ἀποτελέσματος (in factum). Ὅλαι δὲ αἱ ἀγωγαὶ εἶναι ἢ πολιτικαὶ ἢ πραιτωρία.

24. Αἱ ποινάλλαι πᾶσαι μετὰ προκίταρξιν κατὰ κληρονόμων ποραπέμπονται. (1) (N. 26 Πανδ. 14. 7 (de obligat. et actionibus). Βασίλ. XXII. 1. 25).

Μ. Πᾶσαι αἱ ποινικαὶ ἀγωγαὶ μετὰ τὴν προκίταρξιν τῆς δίκης παραπέμπονται καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πᾶς ἄνθρωπος ἢ πολιτικῶς χρεώσται ἢ πραιτωρίως πολιτικῶς μὲν ἀπὸ πάντων τῶν συναλλαγμάτων οἷον πράσεως, μισθώσεως, ἀνταλλαγῆς καὶ τῶν ὁμοίων· πραιτωρίως δὲ ἢ ἀπὸ νόμου χρεωστῶν, εἰσπληθέντος παρὰ τοῦ πραιτωρίου, ὁποῖός ἐστιν ὁ ὑδρίσας τινά, καὶ χρεωστῶν τὴν ἀποτίμησιν τῆς ὑδρεως· καὶ ἀρκύσας ἢ βία ἀελομένους πρᾶγμα εἰσνδύχοντες, καὶ χρεωστῶν τοῦτο ἀπεκαταστήσαι· ταῦτα γὰρ ὁ πραιτωριος εἰσπληγᾷτο.

(1) Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν δίκαιον αἱ ἀγωγαὶ διδόνται κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δὲν μεταδίδουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ 1) ἐπὶ Ῥωμαίων δημοσικαὶ ἀγωγαὶ, (ὡς τὰ Βασιλικά ἐνομάζουσι καὶ καθολικῶς), δι' ὧν δηλονοτεῖ ἐπὶ παρὰ νόμων τινῶν πράξεων, ἀπτερόμενων τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ἐδόνατο εἰσεδύχοντες πόλιν καὶ ἐπιζητήσῃ τὴν ἀνδρόσιν τῆς τελευτήσεως ἀδικίας (ὡς λ. γ. κατὰ τοῦ προξενήσαντος ζημίαν διὰ χύσεως ἢ ρίψεως πράγματος εἰς δημοσίαν ὁδὸν κλ.). Σημειωτέον ὅτι δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῶν τοιούτου εἶδους ἀγωγαί, ὡς αὐτεπαγγελτῶς παρεμβαιούσης τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς· 2) αἱ φιλοτιμίας προσωπικῆς ἱκανοποιητικαὶ ἀγωγαὶ. Τοιαῦται δὲ εἶναι ἡ μίμνις διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἡ δι' ἀχαριστίαν ἀνάκλησις δωρεᾶς, ἡ τῆς ὑδρεως ἀγωγή, ἡ περὶ προσβολῆς μνήματος, ἡ κατὰ τοῦ ἐμποδίζοντος τὴν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ, ἡ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ τραυματισθέντος ἐκ τῆς χύσεως ἀγωγῇ, ἡ συκοφαντίας ἕνεκα, δηλονότι ἡ κατὰ τοῦ λαβόντος τι ἕνα κακοθύλως ἐγείρη ἢ μὴ ἐγείρη κατὰ τινος δίκην. (Σημειωτέον, ὅτι κατὰ Ῥωμαίους ἡ ἀγωγή χορηγεῖται ἐντὸς ἑτοῦς μὲν πρὸς ἀπαίτησιν τοῦ τετραπλάσιου, εἰτα δὲ πρὸς ἀπαίτησιν τοῦ ἀπλοῦ, ἀλλὰ παρ' ἡμῶν δὲν δύναται ἀπαίτηθῇ ποτὲ τὸ τετραπλάσιον). Δὲν κινεῦνται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἢ ποινάλλαι ἀγωγαί, οὐδὲ κἂν αἱ χρηματικὴν ποινὴν διώκουσαι, ὑποχρεοῦνται δὲ μόνον οὗτοι κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν ποιν. δίκην. (ἀρθ. 548) εἰς καταβολὴν τῶν καταβλησιμῶν ἤδη κατὰ τοῦ θανόντος χρηματικῶν ποινῶν καὶ δικαστικῶν δαπανῶν. Ἀλλ' αἱ σκοπεύουσαι τὴν ἀνδρόσιν τῶν ἐκ τῆς καλασίμου πράξεως ζημιῶν πολιτικαὶ ἀγωγαὶ κινεῦνται κατὰ μὲν τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἐφ' ὅσον ὥφεληθῶσαν οὗτοι ἐκ τοῦ ἐδικήματος (ἀλλ' ἢ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις κινεῖται ἀεὶ ποτε περὶ τοῦ ὅλου), κατὰ δὲ τὴν ἡμετέραν ποιν. δικονομίαν (ἀρθ. 9) ἐπὶ ἀνορθώσει τῆς ὅλης ζημίας. Ἀλλὰ μετὰ τὴν προκίταρξιν κινεῦνται καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων πᾶσαι αἱ ποινικαὶ κατὰ τὴν διάτ. ταύτην τοῦ Ἀγίου.

Ν. Δι' εἰς ἀδικήματος ἐνοχαί, δι' ὧν ἐπιδιώκεται οὐχὶ ἡ ἀνθρώπου ὀλιγκῆς ζημία, ἀλλ' ἀπλῶς προσωπικὴ ἐκανοποίησις, δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους· ὅθεν δὲν δύνανται νὰ ζητήσωσι τὴν καταδίωξιν τραύματος, ἐπ' ᾧ δὲν ἐγένετο ἐγκλήσις ὑπὸ τοῦ τραυματισθέντος, ὅτε ἐξ η. Α. Π. ποιν. 199 τοῦ 66. Οἱ κληρονόμοι ὡσαύτως δὲν ἐνέχονται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δημοσίων χρηματικῶν ποινῶν, ὥς ἐπέσυρε καθ' ἑαυτοῦ ὁ κληρονομηθεὶς, πλὴν ἂν ζῶντος τοῦ ἀδικήσαντος κατεγνώσθησαν τελεσιδικίως κατ' αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 548 § 6 καὶ Ποιν. Ν. ἀρθ. 118), ἀλλ' αἱ δικονομικαὶ χρηματικαὶ ποιναί, αἵτινες ἐπιβάλλονται οὐχὶ πρὸς τιμωρίαν ἀλλὰ λόγῳ ἀποζημιώσεως, ἀπαγγελλόμεναι ὑπὲρ τοῦ διαδίκου, βαρύνουσι καὶ τοὺς κληρονόμους. Α. Π. 20 τοῦ 85.

25. Ἐὰν δύο ἀγωγαὶ πρόκεινται, ἡ μὲν ποσότης μείζονα ἔχουσα, ἡ δὲ ἀτιμοποιός, προτιμᾶται ἡ ἀτιμοποιός· (1) εἰ δὲ δύο ἀτιμοποιοὶ εἴσιν, κἂν διάφορον ἔχωσι ποσόν, ἴσαι νομίζονται. (Ν. 104 Πανδ. 50. 17. (de regulis juris). Βασίλ. II 3. 104).

Μ. Ἐὰν πρόκεινται δύο ἀγωγαί, ἡ μὲν μείζονος ποσότητες, ἡ δὲ ἀτιμωτική, προτιμᾶται ἡ ἀτιμωτική· εἰ δὲ εἶναι δύο ἀτιμωτικά, καὶ ἂν ᾖναι διαφόρου ποσότητες, θεωροῦνται ἴσαι.

26. Πολλῶν ἀγωγῶν περὶ τοῦ αὐτοῦ συντρεχουσῶν τὴν μείζονά τις κινεῖν ὀρεῖται. (2) (Ν. 43 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 43).

Μ. Ὅταν συντρέχωσι πολλαὶ ἀγωγαὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, ὀρεῖται τις νὰ κινῇ τὴν μείζονα.

Ν. Συντρεχουσῶν πολλῶν ἀγωγῶν πρὸς ἐπιδίωξιν τοῦ αὐτοῦ δικαίου, μὴ ἀποκλειουσῶν ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ τῆς μιᾶς τὴν ἑτέραν, δύναται ἡ σύγ-

(1) Παρ' ἡμῶν δὲν ὑπαρχοῦσιν ἀτιμωτικαὶ ἀγωγαί.

(2) Ἀγωγαὶ συντρέχουσαι ἢ συρρέουσαι καλοῦνται αἱ συνυπαρχοῦσαι καὶ τὸν αὐτὸν τελικὸν σκοπὸν καθόλου ἢ ἐν μέρει ἐπιδιώκουσαι ἀγωγαί, εἰς ὧν μίαν κατὰ προτίμησιν δύναται νὰ κινήσῃ ὁ δικαιούμενος εἰς ἀγωγὴν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἄλλοτε μὲν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος, ἄλλοτε δὲ ἐκ διαφόρων γεγονότων, παράγονται ἀγωγαὶ συντρέχουσαι. Οὕτω φερ' εἰπεῖν ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς κλοπῆς παραγεται ἡ πραγματικὴ ἀγωγὴ rei vindictio, δι' ἧς διεκδικεῖ τις τὸ κλαπέν, καὶ ἡ προσωπικὴ condictio furtiva, δι' ἧς ζητεῖται παρὰ τοῦ κλέπτου ἡ ἀπόδοσις τοῦ κλαπέντος, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς τῆς καταστροφῆς τοῦ κλαπέντος, ὁ ἐνάγων ἔχει τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν condictio furtiva ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀκουσίου νόμου ἀγωγὴν (legis aquillae actio), δι' ἧς ζητεῖται ἡ καταδίκη τοῦ ἐναγομένου εἰς ὅσον πν τὸ κλαπέν πλείονος ἕξιν ἐν ταῖς πρὸ τῆς καταστροφῆς πλησιαζούσαις τριάκοντα ἡμέραις. Ὅθεν ἐὰν ἐπιτευχθῇ καὶ καθ' ὅσον ἐπιτευχθῇ ὁ κοινὸς σκοπὸς διὰ τῆς μιᾶς ἀγωγῆς, καταργεῖται ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν συντρεχουσῶν· μόνον δὲ ἐὰν περιέχῃ τι περὶ πλείον ἢ ἑτέρα, ὀφίσταται κατὰ τοῦτο αὐτὴ καὶ δύναται τοῦτο νὰ αἰτηθῇ δι' αὐτῆς.—Προσθετέον, ὅτι ταυὴν πολλὰ θέματα συρροῆς ἀγωγῶν ἀρροῦσι, οἷον τὰ τῶν ποινικῶν ἀγωγῶν πρὸς ἀλλήλους ἢ πρὸς τὰς μικτὰς καὶ δικτηρητικὰς. (Ὅρα τὰ περὶ αὐτῶν ἐν Γενικαῖς ἀρχαῖς Παπαρηγ.).

χρονος καὶ κατὰ διαδοχὴν ἀσκήσεις αὐτῶν, καὶ μόνον ἡ πραγματικὴ ἱκανοποίησις τοῦ δικαιοῦχου στερεῖ αὐτὸν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐνασχόλησος εἰσπληροῦσθαι ἄλλης ἐξ αὐτῶν, δηλονότι μόνον ἡ καταβολὴ ἀπαλλάττει τὸν φορέστην τῆς κατ' αὐτοῦ ἐγέρσεως ἐτέρας ἀγωγῆς. Δ. Π. 131 τοῦ 1880, 7 τοῦ 1887.

27. Ἡ κατὰ τῶν ὑφελομένων δημόσια ἡ ἱερὰ χρήματα καταδίκη, τοῦτέστιν ὁ περιορισμὸς μετὰ πενταετίαν τοῦ ἀμαρτηθῆναι, οὐ κινεῖται. (N. 7 Πανδ. 48. 13 (ad legem Juliam pecunialatus). Βασ. LX. 45. 8).

Μ. Ἡ ποινὴ, τοῦτέστιν ὁ περιορισμὸς ἐκείνων, αἵτινες ὑφῆρσαν δημόσια ἢ ἱερὰ χρήματα, δὲν κινεῖται μετὰ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος.

28. Ὅτι ἐπὶ ἀρπαγῇ γυναικὸς καὶ ἐξωτικὸς κατηγορεῖ, καὶ οὐκ ἀντίκειται ἡ τῆς πενταετίας παραγραφὴ. (N. 5 § 2 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de vi publica). Βασίλ. LX. 18 5).

Μ. Δι' ἀρπαγὴν γυναικὸς κατηγορεῖ καὶ ξένος (μὴ συγγενὴς) καὶ δὲν ἀντίκειται ἡ παραγραφὴ τῆς πενταετίας.

29. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, ἐὰν ἕως συμπληρώσεως χρόνου σιωπηθῇ καὶ οὐ κινήθῃ, σβέννυται καὶ οὐκέτι δύναται κινεῖσθαι. (N. 5 Κωδ. 9. 35 (de injuriis). Βασίλ. LX. 21. 48).

Μ. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ, ἐὰν σιωπηθῇ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ δὲν κινήθῃ, σβέννυται καὶ δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ κινήθῃ.

30. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ καὶ αἱ ἐξ ἀμαρτήματος ἐνοχαὶ τῇ κεφαλῇ ἐπονται. (N. 7 § 1 Πανδ. 4. 5 (de capite minutis). Βασ. XLII. 2. 6).

Μ. Ἡ περὶ ὕβρεως ἀγωγὴ καὶ αἱ ἐξ ἐγκλήματος ἐνοχαὶ ἀκολουθεῖσι τὸ πρόσωπον.

31. Διακατοχὴ (*) ἐστὶ δίκαιον τοῦ ἐξεῖναι κρατεῖν τὴν εὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος. Κινεῖται δὲ παρὰ μὲν τῶν ἐκ πλάγιου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, παρὰ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. (N. 3 § 2 Πανδ. 37. 1 (de bonorum possessionibus). Βασίλ. XL. 1. 3).

Μ. Διακατοχὴ εἶναι δίκαιωμα δυνάμει τοῦ οὐοίου παραλαμβάνει τις τὴν περιουσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος. Κινεῖται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν ἐκ πλάγιου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, ὑπὸ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἔτους.

32. Οὐ περικλείεται τῇ πενταετίᾳ ἡ κατὰ βίαν γενομένη φθορὰ ἀνδρὶ ἢ γυναικί· ἀπρο-διορίστως γὰρ κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ δημοσία βία πλημμελεῖται. (N. 29 § 9 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασίλ. LX. 37. 30).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἡ διακατοχὴ ἐστίν, ὅταν καταλείψῃ τις κληρονομίαν, καὶ προσέρχῃμι τῷ πραιτωρί, καὶ αἰτῶ πεμπεθῆναι με εἰς τὴν διακατοχὴν, τοῦτέστι καταστήσασθαι με κληρονόμον, καὶ δεῦναί μοι τὰ πράγματα.

Μ. Ἡ κατὰ βίαν γενομένη φθορά ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς δὲν περικλείεται εἰς τὴν πενταετίαν, ἀλλὰ κινεῖται ἀγωγή ἀορίστως, τῆς βίας διαπραττομένης δημοσίᾳ.

33. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον. (Ν. 14 § 1 καὶ 7 Πανδ. 4. 5 (quod metus dausa). Βασιλ. Χ. 2. 14).

Μ. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον.

34. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ἐντὸς μὲν ἐνιαυτοῦ κινουμένη, εἰ μὴ ἀποδοθῇ τῷ τὴν βίαν ὑπομείναντι· τὸ πρᾶγμα, τὸ τετραπλάσιον ἀπολήφεται, ἀναδιδούς δηλονότι τὸ τίμημα, ὅπερ ἔλαβε μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν δοθήσεται αὐτῷ. (Ν. 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metusve causa). Βασ. Χ. 2. 27).

Μ. Ὅταν ἡ περὶ βίας ἀγωγή κινῆται ἐντὸς ἔτους, εἴν δὲν ἀποδοθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν βιασθέντα, λαμβάνει οὗτος τὸ τετραπλάσιον, λογιζομένου εἰς τοῦτο καὶ τοῦ τιμήματος, ὅπερ τυχὸν ἔλαβε· μετὰ δὲ τὸ ἔτος δίδεται τὸ πρᾶγμα ἀπλοῦν.

35. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς χρόνου κινεῖσθαι δύναται. (Ν. 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metusve causa). Βασιλ. Χ. 22. 27).

Μ. Ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐντὸς ἔτους δύναται νὰ κινήσῃ.

36. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή εἰς τὸ διπλοῦν ἀπαιτεῖται. (§ 1 Εἰσγγ. 4. 1 (de obligationibus quae ex delicto nascuntur) Ν. 1 § 2, 3 Πανδ. 39. 4 (de publicanis).

Μ. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή ἀπαιτεῖ τὸ διπλάσιον.

37. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγή διηνεκεῖς εἰσιν ἀρμόζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (Ν. 10 Πανδ. 16. 1 (ad. SC. Uelleianum) Βασ. XXVII. 7. 41).

Μ. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος (τοῦ κατὰ στήσαντος προστώτα) ἀγωγή εἶναι διηνεκεῖς ἀρμόζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

38. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἀπὸ ὑπερβίσεως χρεωστέεται τόκος. (Ν. 32 § 1 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασιλ. XXIII. 3. 32. Ν. 13 § 20 Πανδ. 19. 1 (de actionibus empti) Ν. 5 Κωδ. 4. 59 (de actionibus empti). Ν. 2 Κωδ. 4. 3 (de usuris).

Μ. Ἐπὶ τῶν καλῆς πίστεως ἀγωγῶν χρεωστέεται τόκος λόγῳ ὑπερβίσεως.

Ν. Σημειωτέον, ὅτι ὁ ὑπερβίσεως δὲν καθίσταται ὑπερήμερος μηνυθεὶς ὅσας ἔχει εὐλόγον αἰτίαν νάρνηθῇ τὴν πληρωμὴν τῆς ὀφειλῆς αὐτοῦ. (Ν. 24 προοίμ. Πανδ. de usuris). Α. Π. 148 τοῦ 62.—Σημειωτέον περὶ τοῦ ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ ἐπὶ ἀπαιτήσεως περὶ ἀποζημιώσεως

BIBLION A' TITΛOC Γ'

ἀπροσδιορίστου καὶ ἀνεκκαθαρίστου τίκος δὲν ὁρεΐλεται εἰμὴ ἀρ' ὁ
ἐκκαθαρίσθῃ κατὰ τὸ ποσὸν δι' ἀποράσεως καὶ ὀρίσθειας· τῆς ἀπὸ
καταδικασθεῖς καταστῆ ὑπερήμερος. Δ. Π. 122 τοῦ 55.

39. "Ὅτι ἡ τὰ ἴδια ἐκδικουσα ἀγωγή οὐ κινεῖται κατὰ τοῦ
ἀλλοτρίου πεπρακότος, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου
τὸ πρᾶγμα· ἐναγόμενος δὲ ὁ ἀγοραστής οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τὸν
θεσπέτην τοῦ πράγματος κινήσαι κατὰ τοῦ πράτου τὴν τὰ ἴδια
ἐκδικουσαν ἀγωγήν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ νεμόμενος, οὐχ ὁ πρά-
της. (N. 1 Κωδ. 3. 19 (ubi in rem actio exerceri debeat).
Βασίλ. VII. 5. 81).

Μ. Ἡ τῶν ἰδίων διεκδικητικὴ ἀγωγή δὲν κινεῖται κατὰ τοῦ πωλήσαν-
τος τὸ ἀλλότριον, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, νεμομένου τὸ πρᾶγμα· ἐναγό-
μενος δὲ ὁ ἀγοραστής δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς, ὥστε ὁ κύριος τοῦ πράγματος νὰ
κινήσῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν διεκδικητικὴν τῶν ἰδίων ἀγωγήν· διότι
αὐτὸς νέμεται τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐχὶ ὁ πωλητής.

Ν. Ἐκ τῆς § 39 τῆς Ἐξαιδίλου βιβλίου α' τίτλου γ' καὶ ἰδίως τῶν
Βασιλικῶν XV. 1. 9 προκύπτει ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἐπικαλεῖται ὁ διεκδικῶν
νόμιμον τρόπον κτήσεως τῆς κυριότητος, οὐδαμῶς δ' εἶναι ἀπαραίτητον
στοιχεῖον τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἡ καλὴ πίστις νομῆ τοῦ ἐναγόντος.
Δ. Π. 95 τοῦ 1898. (Βλέπε καὶ Νομολογίαν ὑπὸ ἀρθ. 533 Πολιτ. Δικον.).

40. Ἡ ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει ἀγωγή (1) οὐ μόνον κατὰ σοῦ,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σὼν διηγεκῶς ἀρμύζει. (N.
1 Κωδ. 4. 18 (de constituta pecunia). Βασίλ. XXVI. 3. 1).

Μ. Ἡ περὶ ἀντιφωνήσεως ἀγωγή ἀρμύζει διηγεκῶς οὐ μόνον κατὰ σοῦ,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

41. "Ὅτι τὰ ἐγκλήματα εἰκοσαετίᾳ σθένυννται. (N. 12 Κωδ.
9. 22 (ad legem Cornelianam de falsis). Βασίλ. LX. 41. 47).

Μ. Τὰ ἐγκλήματα παραγράφονται μετὰ εἰκοσαετίαν.

42. "Ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐὰν ἔσχατος δανει-
στῆς ἀπολάβῃ τὸ δάνειον, καὶ παραδράμῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ
[οὐ] γινώσκῃ τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστής, οὐ μετακινεῖ τὸν προ-
λαβόντα. (N. 10 καὶ 52 προσίμ. § 1 Πανδ. 15. 1 (de peculio).
N. 6 Πανδ. 14. 4 (de tributaria actione). N. 3 Πανδ. 14.
5 quod cum eo qui in aliena). N. 6 § 2 Πανδ. 42. 5 (de

(1) Ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσει ἀγωγή ὀνομάζεται ἡ ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως
χρεῖους (συμβάσεως, καὶ) ἣν ἀναδέχεται τις νὰ ἐκπληρώσῃ προὔπερχου-
σαν ὑποχρέωσιν). Παρ' ἡμῖν ἡ πρακτικὴ σημασία τῆς συμβάσεως ταύτης
εἶναι μὴ σπουδαία, διότι παρ' Ῥωμαίους κυρίως ἐχρησίμευεν εἰς τὴν ἀνα-
δοχὴν τῆς ἐκπληρώσεως φυσικῆς ὑποχρεώσεως μὴ τικτούσης ἀγωγῆς, παρ'
ἡμῖν δὲ πᾶσα σύμβασις παράγει ἐνοχλὴν ἀγωγήν.

rebus auctoritate iudicis). N. 6 § 9 Πανθ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum).

Μ. Εἰς τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς, ἔαν ὁ τελευταῖος δανειστής ἀναλάβῃ τὸ δάνειον, καὶ παρέλθῃ τριετία σιωπῆρά, ἀγνοοῦντες τοῦτο τοῦ πρώτου δανειστοῦ, δὲν μετακινεῖ οὗτος τὸν προλαβόντα.

43. Ἡ διάταξις βούλεται τῇ περὶ τῶν ὄρων ζήτησει μῆτε τὴν τῆς τριετίας μῆτε τὴν τῆς δεκαετίας παραγραφὴν ἀντικεισθαι, ἀλλὰ μόνον τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν. (N. 6 Κωδ. 3. 39 (finium regundorum). Ροπαὶ κεφ. 40 § 1).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν εἰς τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν δὲν ἀντίκειται οὔτε τῆς τριετίας, οὔτε τῆς δεκαετίας ἡ παραγραφὴ, ἀλλὰ μόνον ἡ τῆς τριακονταετίας.

44. Ἐν ταῖς περὶ ὄρων ζήτησεσι δεῖ τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἢ τοῖς ὑπομνήμασιν ἢ τῇ δημοσίᾳ ἀπογραφῇ τῇ πρὸ τῆς προκατάρξεως συστάσῃ· εἰ μὴ ἄρα τῇ παικίλῃ τῶν κτητόρων διαδοχῇ καὶ τῇ κρίσει τῶν κατὰ καιροὺς νεμομένων ἀλλαγέντες οἱ ὅροι ἀποδείχθωσι· τότε γὰρ τοῦτοις τοῖς ὅροις προσεκτέον, τοῖς ὑπὸ τῶν κτητόρων ἐρισθείσι, καὶ οὐχὶ τοῖς παλαιότεροις. (N. 11 Πανθ. 10. 1 (finium regundorum). N. 2 Κωδ. 3. 39 finium regundorum).

Μ. Εἰς τὰς περὶ συνόρων ζήτησεις ὁ δικαστὴς ἀκολουθεῖ ἢ τὰ ὑπομνήματα ἢ τὴν δημοσίαν ἀπογραφὴν τὴν γενομένην πρὸ τῆς προκατάρξεως τῆς δίκης· ἐκτὸς ἔαν εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν πολλῶν κτητόρων καὶ ἐκ προαίρεσως τῶν κατὰ καιροὺς νεμομένων ἀποδείχῃ ὅτι· ἠλλάγησαν τὰ σύνορα· διότι τότε ὁ δικαστὴς προσέχει εἰς τὰ σύνορα τὰ ἐρισθέντα ὑπὸ τῶν κτητόρων καὶ οὐχὶ εἰς τὰ παλαιότερα.

45. Πᾶσα ἀγωγή προσήκουσα σεπτῷ οἴκῳ (*), εἴτε προσωπικῇ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ νομοθέτης βουλόμενος φιλοτιμησάσθαι καὶ δοῦναι μείζονα ταῖς ἐκκλησίαις βοήθειαν καὶ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις, διωρίσατο πᾶσαν ἀγωγὴν ἀρμόζουσαν αὐτοῖς, εἴτε ὑποθηκαρία εἶναι ἐν ῥέμ (οἷον ἐδάνεισεν ἐκκλησία προσώπῳ τινί, καὶ ἔλαβεν εἰς ὑποθήκην ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ δανεισθέντος), εἴτε προσωπικῇ (ὡς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θεματός δανείσας, οὐκ ἔλαβεν εἰς ὑποθήκην ἀκίνητον, καὶ ἔχει ἔνοχον τὸν δανεισθέντα τῇ προσωπικῇ μόνῃ ἀγωγῇ, ἥτοι τῷ δανειακῷ κοινδικτικίῳ) τεσσαρακονταετία καὶ μόνῃ κλεισθαι, καὶ τοι γὰρ ἐπὶ τῶν προσώπων πᾶσα ἀγωγή προσωπικῇ τῇ τριακονταετίᾳ ἀπολείπεται. Κινούσα οὖν ἐκκλησία ἢ εὐαγὴς οἶκος κατὰ τινος προσώπου, κατέχοντος τὸ ὑποτιθέμενον αὐτοῖς ἀκίνητον, ἐν ῥέμ ὑποθηκαρίαν, ἢ προσωπικὴν τινα ἀγωγὴν κατὰ προσώπου, οὐκ ἐκβάλλεται παραγραφῇ δεκαετίας ἢ εἰκοσαετίας ἢ τριακονταετίας, ἀλλὰ τῇ τεσσαρακονταετίᾳ καὶ μόνῃ· ἐναγομένη δὲ κατὰ τινος προσώπου ἢ ἐκκλησία ἢ εὐαγὴς οἶκος, ἀντιτίθεται τῷ ἐνάγοντι τὴν τῆς δεκαετίας καὶ εἰκοσαετίας καὶ τριακονταετίας παραγραφὴν, καὶ τὰς λοιπὰς προεκαίρους παραγραφάς. Ὡς περὶ γὰρ ἐνάγουσιν αὐτοῖς τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις τὸν χρόνον τῶν ἀγωγῶν ἐξήπλωσεν ὁ

εἴτε ὑπεθηκαρία ἐστίν, οὐχ ὑπερβαίνει· τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τῶν ἀρμυζουσῶν ἐκάστῳ τοιοῦτῳ εὐαγεῖ οἰκῇ προσκαίρων παραγραφῶν φυλαττουσῶν μέντοι γε τοὺς οἰκείους χρόνους.

Μ. Πᾶσα ἀγωγή ἀρμυζουσα εἰς ἱερὴν κατάστημα, εἴτε προσωπικὴ εἴτε ἀνυπόθηκος εἶναι, δὲν ὑπερβαίνει· τὰ τεσσαράκοντα ἔτη· αἱ προσκαίροι δὲως παραγραφῇ ἔσαι ἀρμυζοῦσιν εἰς ἑκάστον τοιοῦτο κατάστημα φυλάττουσι τοὺς ἰδίους αὐτῶν χρόνους.

Ν. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι εἰς ἀγωγήν ἔχουσιν ἀντικείμενον ἐκκλησιαστικὸν κτῆμα, ἕπερ καὶ διαλυθείσης ἐτι τῆς Μονῆς, εἴ ἦν τοῦτο ἀνήκει, διατηρεῖ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐκκλ. κτήματος. δύναται καπιταχθῆ μένον ἀορίστῃ παραγραφῇ. Α. Π. 205 τοῦ 55. Περιελθούσης δὲ τῆς περικοπῆς τῶν διαλυθεισῶν Μονῶν εἰς τὸ Ἐκκλ. Ταμεῖον, ὡς καθέλκον διὰ δόχον, τοῦτο δικαιοῦται ἐπικαλέσασθαι καὶ πᾶσαν προνομιακὴν διάταξιν, ἀναγομένην εἰς προστασίαν αὐτῆς. Α. Π. 412 τοῦ 1894.

45α. Ὁ ἐνάγων τινὶ περὶ ἀκινήτου πράγματος, μὴ ἀπὸ δικαίας αἰτίας νεμνηθέντος, καὶ μηδέπω ἀποκλεισθεὶς τῇ τριακονταετίᾳ, μηδὲ ἀτελέσας τὴν ἰδίαν ἀναγωγὴν, εἰς τὸ ἴδιον δίκαιον ἀποκαθίσταται. (Νεαρά 134 κερ. β).

Μ. Ὁ ἐνάγων τινὰ περὶ ἀκινήτου πράγματος, ἕπερ ἀδίκως ἐνεμνήθη, οὐτος, ἂν δὲν ἀποκλεισθῇ ἐτι ὑπὸ τῆς τριακονταετίας, καὶ δὲν ἀπώλεσεν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἀγωγὴν, ἀποκαθίσταται εἰς τὸ δίκαιον αὐτοῦ.

46. Ἡ μὴ τριακονταετίᾳ ἀναιρουμένη ἀγωγή τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σθέννυται. (Ν. 4 — 7 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX), Ν. 14 Κωδ. 11. 61 (de fundis patrimonialibus). Βασ. L. 14. 6).

νομοθέτης, ἵνα μὴ τῇ συστολῇ βλάπτονται καὶ ἀπὸλλωσι τὰ προσόντα αὐτοῖς, οὕτως ἀναγομένους συνίσταται τὸν χρόνον τῆς ἀγωγῆς τοῦ κινουμένου, ὥσπν διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῆς δεκαετίας ἢ εἰκοσαετίας ἢ τριακονταετίας, καὶ τῶν λοιπῶν προσκαίρων παραγραφῶν, ἀπωθῆσθαι τὸν ἐναγοντα καὶ τὴν ἀγωγὴν ἐκβάλλωσι, καὶ ἔχωσιν ἀσφαλῶς τὰ κατεχόμενα παρ' αὐτῶν. Τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ ῥητὸν τὸ λέγον οὕτως· τῶν ἀρμυζουσῶν ἐκάστῳ οἰκῇ τοιοῦτον εὐαγεῖ προσκαίρων παραγραφῶν, φυλαττουσῶν μέντοι γε τοὺς τοιοῦτους χρόνους. Οὕτω μὲν οὖν ἐρμηνεύουσι τινες τὴν παρούσαν νεαράν, καὶ εἰμαι καλῶς αὐτοὺς ἐρμηνεύειν· ἄλλοι δὲ τῶν ῥημάτων ἐπιλαμβάνοντες προσκαίρων παραγραφῶν μνημονεύοντων λέγουσι προσκαίρους παραγραφὰς τὴν νεαράν λέγειν τὰς ἐντὸς τῆς δεκαετίας· ὅτεν τῆς ἀναγυρίαι, ἥτις ἐντὸς διετίας προτίθεται καὶ μόνως, τὴν τῆς οὐσοκαπίωνος, ἥτις ἐντὸς τριετίας προβάλλεται, καὶ τὰς λοιπὰς τὰς ὁμοίας, καὶ ἐνίστανται τὰς τοιαύτας παραγραφὰς, εἴτε παρὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν εἰσάγονται κατὰ τινῶν κινουμένων κατ' αὐτῶν, εἴτε παρὰ προσώπων ἐλκομένων παρὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν ἀντιτίθενται τοῖς εὐαγεσιν οἰκῇ, φυλάττειν τοὺς οἰκείους χρόνους, καὶ μὴ ἐκτείνεσθαι εἰς τεσσαρακονταετίαν. Καὶ εἰμαι μὴ καλῶς αὐτοὺς λέγειν, ὅσον ἐπὶ τοῖς ἐλκομένοις προσώποις παρὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν. Σὺ δὲ γίνωσκαι ἐτι ἀπὸ κοινῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἢ ὁ εὐαγὴς οἴκος, κατὰ ἐκκλησιαστικῆς κινουσα ἢ κατὰ εὐαγῆς οἴκου, ἐκβάλλεται τριακονταετία.

Μ. Ἡ ἀγωγή, ἡ μὴ ἀναιρουμένη ὑπὸ τῆς παρελεύσεως τριακονταετίας, εξαφανίζεται διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας.

47. Οὔτε περὶ καταστάσεως μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη τις ἐνάγεται. (N. 4 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione). XXX).

Μ. Μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη οὔτε περὶ καταστάσεως ἐνάγεται τις.

48. Περὶ παρελθόντων δημοσίων ἦτοι ὑπισθοταλείων οὐκ ἐνάγεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη. (N. 14 Κωδ. 11. 62 (de fundis patrimonialibus).

Μ. Περὶ καθυστερούντων φόρων καὶ τελῶν δὲν ἐνάγεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη.

49. Ὁ χρόνος οὔτε τὸν δημοσίον ἀποκλείει κανόνα, οὔτε τὴν περισσπραξίαν βεδατοῖ. (N. 6 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Βασιλ. L. 14. 7).

Μ. Ὁ χρόνος οὔτε τὸν δημοσίον κανόνα ἀποκλείει, οὔτε τὴν περισσπραξίαν κυροῖ.

50. Ὁ μετὰ ἐναγωγὴν ἡσυχάσας τεσσαράκοντα ἔτη οὐκέτι δύναται κινεῖν, ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. (N. 9 Κωδ. 7. 39 (de praesc. XXX). Βασιλ. L. 14. 10).

Μ. Ὁ μετὰ ἀγωγὴν ἡσυχάσας ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη δὲν δύναται ἐφεξῆς νὰ ἀξιοῖ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

51. Ἡ περὶ τοῦ τιμήματος τοῦ πραθέντος καὶ ἡ τοῦ χρέους ἀγωγή τῇ τριακονταετίᾳ σθένυνται. (N. 3 Κωδ. 7. 39 (de praesc. XXX). N. 1 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione).

Μ. Ἡ ἀγωγή περὶ τοῦ τιμήματος τοῦ πωληθέντος καὶ περὶ τοῦ χρέους εξαφανίζονται μετὰ τριακονταετίαν.

52. Ὅτι ἐπὶ τῶν λαμβανόντων δημοσία χρήματα ὁ χρόνος οὐ σθένυνσι τὴν ἀγωγὴν· εἰ γὰρ παρακατάσχωσι τι τῶν δημοσίων, οὐκ ἔχουσι χρόνον βοηθόν, ἡ ἀποκλείουσι τοὺς ἐνάγοντας· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν τελευτήσωσιν, εἰ παῖδες τούτων, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἐκέρδησαν ἢ εἰς κλῆρον ἔλαβον, κρατούμενοι ἀπολογούνται τοῖς ἐνάγουσιν. (N. 14 Πανδ. 48. 13 (ad legem Juliam peculatus). N. 2 Πανδ. 48. 11 (de lege Julia repetundarum). N. 20 Πανδ. 48. 2 (de accusationibus et inscr.). N. 15 § 3 Πανδ. 48. 17 ad SC. Tertullianum).

Μ. Κατὰ τῶν λαμβανόντων δημοσία χρήματα ὁ χρόνος δὲν ἐξαιλεῖ τὴν ἀγωγὴν. Ὅθεν, εἰς κατακρατήσωσι τι δημοσίον, ὁ χρόνος δὲν βοηθεῖ αὐτούς, οὐδὲ ἀποκλείουσιν οὗτοι τοὺς ἐνάγοντας· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ εἰς ἀποθνήσκουσιν, τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ εἰς οὐδὲν ἐκέρδησαν ἢ λόγῳ κληρονομίας ἔλαβον ἐξ αὐτῶν, ἀναγκάζονται νὰ ἀπολογηθῶσιν εἰς τοὺς ἐνάγοντας.

53. Ἡ περὶ δανείου ἀγωγή, εἰ προσωπικῶς τὴν ἀρχὴν χρη-

ματισθῇ, τῇ παραγραφῇ τῶν τριάκοντα ἐνιαυτῶν σβέννυται. (N. 3 Kωδ. 7. 39 (de praesc. XXX). N. 1 § 1 Kωδ. 7. 40 (de annali exceptione).

Μ. Ὁ περὶ δανείου ἀγωγή, ἐὰν ἐξ ἀρχῆς συμπεφωνηθῇ προσωπικῇ, εἰσπράττεται διὰ τῆς τριακονταετίας παραγραφῆς.

54. Ἡ ὑποθηκαρία ἀγωγή τοῦ χρεώστου νεμομένου τὸ πρῶτον τῇ τεσσαρακονταετίᾳ σβέννυται· εἰ δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστής κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενεστέρου, τῇ τεσσαρακονταετίᾳ νέχρηται, ἐφ' ὅσον ζῇ χρόνον ὁ χρεώστης· εἰ δὲ τελευτήσῃ, τότε ἴδιον ὄνοματι κινεῖ, καὶ ἀποκλείεται τῇ δεκαετίᾳ καὶ εἰκοσαετίᾳ. (1) (N. 7 Kωδ. 7. 30 (de praescriptione XXX). Βασίλ. L. 14. 8).

Μ. Ἡ ὑποθηκαία ἀγωγή, ἐὰν ὁ χρεώστης νέμηται τὸ πρῶτον, εἰσπράττεται διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας· ἐὰν δὲ ὁ μεταγενέστερος δανειστής κινήσῃ κατὰ τοῦ προγενεστέρου, ποιεῖται χρῆσιν τῆς τεσσαρακονταετίας, ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ χρεώστης· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, τότε κινεῖ εἰς ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ ἀποκλείεται διὰ τῆς δεκαετίας καὶ εἰκοσαετίας.

55. Ὁ τὸν οἰκονομήτορα ἀγρῶν νεμηθεὶς τεσσαράκοντα εἴτη σὺκοῖ· ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ θοῦναι τὴν κανόνα. (N. 6 Kωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). Βασίλ. L. 14. 7).

Μ. Ὁ νεμηθεὶς οἰκονομήτορα ἀγρῶν τεσσαράκοντα εἴτη δὲν ἐνάγεται· πλεονεῖ μὴ ὅπως ὥσθ' ὅσον τὴν κανόνα εἰς τὸ δημόσιον.

56. Ἐὰν τις ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήσῃ μετὰ τὸ μετατεθῆναι τὸ κτῆμα ἀπ' αὐτοῦ καὶ παραδοθῇναι ἑτέρῳ, ἀναλαμβάνων τὴν κτήσιν δικάζεται· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, μενύσσης τῆς ἐπὶ νομῇ

(1) Ὅθεν κατὰ τὸ Ρ. Δ (ἀρα καὶ περὶ ἡμῶν) εἰ μὲν τὸ ἐνυπόθηκον κτῆμα κατέχει ὁ ἐφειλέτης, εἰ κληρονόμοι αὐτοῦ ἢ δανειστής ὑπεδυσσέσαν ἔχων ὑπόθηκον, ἢ παραγραφὴ εἶναι τεσσαρακονταετής· εἰ δὲ τρίτα πρόσωπα, εἶναι ἢ τριακονταετής ἀποσβεστικὴ ἢ ἡ τῆς χρησικτησίας. Ἀλλ' ἡ διὰ τοῦ νόμου περὶ ὑποθηκῶν ἐστρεπταιρήθησαν κατὰ τοῦτο αἱ γενικαὶ περὶ παραγραφῶν διατάξεις, ὅτι· ἡ παραγραφὴ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς διακρίπτεται καὶ διὰ προσημειώσεως ἢ ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης (ἀρθ. 21 καὶ 25), τῆς δὲ πραγματικῆς ἄρχεται καὶ περαιοῦται ὅταν καὶ ἐκείνη· (ἀρθ. 22 καὶ 57). Κατὰ ταῦτα ἐν ὧν μὲν ὁ ἐνεχυριστὴς ἢ ὁ διάδοχος αὐτοῦ κατέχει τὸ ἐνυπόθηκον κτῆμα, ὁ δὲ ἐφειλέτης καταβάλλει τακτικῶς τοὺς τόκους τοῦ ἐνυπόθηκου χρέους, εὐδαιμία αἰτία παραγραφῆς ὑφίσταται, ἢ δὲ διακατοχὴ τῶν εἰρημυνῶν εἶναι ἄσκησις δικαιώματος, ἐκ τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου δεδομένου αὐτοῖς· μόνον δὲ ἂν ἡ διακατοχὴ περιέλλῃ εἰς τρίτον, ἐκβαλόντα τὸν ἐνεχυριστὴν ἢ τὸν διάδοχον αὐτοῦ, δύναται νὰ ἐπέλθῃ παραγραφὴ τῆς ὑποθηκικῆς ἀγωγῆς, ὡς ἐπίσης καὶ τῆς διεκδικητικῆς.

(ΠΕΡΙ ΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΩΝ)

5

Δημόσιον Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

παραδόσεως, ἐπὶ συγγήματος δικάζεται. (1) (N. 8 § 3 Κωδ. 7 39 (de praescri. XXX). Βασ. 14. 9).

Μ. Ἐάν τις κινήσῃ ἀγωγὴν ἐντὸς ἔτους, ἀφοῦ μετατεθῇ τὸ κτῆμα ἀπ' αὐτοῦ καὶ παραδοθῇ εἰς ἄλλον, ἀναλαμβάνει τὸ κτῆμα καὶ δικάζεται περὶ τῶν δικαίων αὐτοῦ· μετὰ δὲ τὸ ἔτος μένει ἀμετακίνητος ἡ τοιαύτη πρὸς νομὴν παραδότης τοῦ κτήματος, καὶ αὐτὸς δικάζεται περὶ τοῦ δικαιώματος πρὸς ἀνάληψιν.

57. Τὸ κωλύσαι τινα τὸν δεσπότην ἐρχόμενον ἐπὶ ξύλα τοῦ ἴδιου ἔρους, ἅπαξ ἢ πολλάκις διακεκομμένα, οὐκ ἀφαιρεῖται τὴν νομὴν· ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τριακονταετίᾳ συναπτῇ τοῦτο ποιῆσαι· (N. 3 § 11 καὶ N. 44 § 2 N. 46 καὶ N. 47 Πανδ. 41 2 (de acqui-renda possessione), N. 1 § 25 Πανδ. 43. 46 (de vi et vi armata).

Μ. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ τὸν κύριον νὰ κόψῃ ξύλα ἐκ τοῦ δάσους αὐτοῦ, ὅπου ἅπαξ ἢ πολλάκις ἐξέλευσε, δὲν ἀφαιρεῖ ἀπ' αὐτοῦ τὴν νομὴν, ἐκτε· εἰς ἀναγκαστικὴν πρᾶξιν τοῦτο ἐπὶ τριακοντα συναπτὰ ἔτη.

58. Οἱ καρποὶ τῶν δοθέντων κτημάτων ἐπὶ νομῇ προσταξῆς δικαστοῦ οὐκ ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινήσῃ ἐκεῖνος, ὅστις δι' ἀπειθείαν κληθεῖς εἰς δικὴν ἀφαιρέσιν τοῦ κτήματος ὑπέστη, παραδοθήσεται τῷ ἐγκαλοῦντι ἐπὶ νομὴν, καὶ ἀπολαμβάνων τὸ οἰκεῖον ἀγωνίζεται καὶ ἐπαναγκάζεται κινῶν δεῖκνυειν. Εἰ δὲ μετὰ ἐνιαυτὸν κινήσῃ, ἡ μὲν νομὴ αὐτῷ οὐκ ἀποκαθίσταται, ἐγγυμνάζει δὲ τοὺς οἰκειοὺς ἀγῶνας. Περὶ δὲ χρόνου τοῦ μετασχηματίζοντος τὴν ἐπὶ νομῇ παράδοσιν εἰς δεσποτείαν, ὁ νόμος ῥητῶς οὐκ εἶπε. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατρίκιος ἔλεγε φιλαγαθῶς, τὸν διηγετὴ χρόνον ἀρκεῖν, τοῦτέστι τὴν τριακονταετίαν· πλὴν εἰ δι' ὑπέρθεσιν ἢ ἑτέραν τινα αἰτίαν περφοθῇ τις εἰς νομὴν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀντιστρέφει, καὶ οὐδὲ τρεφεται ἐξ αὐτῶν, (N. 7 § 19 Πανδ. 41. 4 (quibus ex causis in possessionem) καὶ N. 8 § 3 Κωδ. 7. 39 (de praescri. XXX). N. 2 Κωδ. 3. 19 (ubi in rem actio).

Μ. Οἱ καρποὶ τῶν κατὰ προσταγὴν δικαστοῦ δοθέντων κτημάτων δὲν ἀπαιτοῦνται· ἀλλ' εἰ μὲν ἐντὸς ἔτους ἀναγῇ ὁ κληθεὶς εἰς δικαστήριον καὶ στερηθεὶς τοῦ κτήματος αὐτοῦ, ὡς μὴ βελήσῃ· νὰ ἐμφανισθῇ, παραδίδεται τοῦτο εἰς τὸν ἐνέχοντα πρὸς νομὴν, καὶ ἀναλαμβάνων τὸ ἴδιον αὐτοῦ ἀγωνίζεται καὶ ἀναγκάζεται κινῶν νὰ ἀπεδείκνῃ· εἰς δὲ κινήσῃ ἀγωγὴν μετὰ παρέλευσιν ἔτους, ἡ μὲν νομὴ δὲν ἀποδίδεται εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ. Περὶ δὲ τοῦ χρόνου, ὅστις μετασχηματίζει τὴν

(1) Ἄλλ' ὁ κατὰ παράκλησιν κατέχων δὲν ἔχει τὴν ἐνστάσιν τῆς ἐνιαυσίας παρεκράτης, ἀλλ' οὐδὲ παρεκράτησιν διὰ τὰς αὐτοῦ δαπάνας· (180 Ἀρμεν. παρ. 1. τίτλου Β' Σχόλιον).

πρὸς νομὴν παράδοσιν εἰς κυριότητα, ὁ νόμος δὲν διέταξε τι ἐκτὸς. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Πατριάρχης ἔλεγε φιλαγάθως, ὅτι ἀρκεῖ ὁ διηνεκὴς χρόνος, τοῦτέστιν ἡ τριακονταετία, ἀλλ' εἰάν δι' ὑπερημερίαν ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν πεμαθῇ τις εἰς νομὴν, καὶ τοὺς καρποὺς ἀποδίδωσι καὶ οὐδὲ τρέφεται ἐξ αὐτῶν.

59. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ ἐντὸς πάντε ἐνιαυτῶν κινεῖται. (N. 29 § 6 καὶ 7 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). N. 44 § 4 N. 31 Πανδ. αὐτόθι. N. 5 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis). N. 4 § 10 Πανδ. 48. 16 (ad SC. Turpilianum). Ῥωμαὶ κατ. 28 § 5).

M. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγὴ κινεῖται ἐντός πεντε ἐτῶν.

60. Τὸ συνεξευργμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον οὐ σθέννυται τῇ πενταετίᾳ. (1) (N. 39 § 5 Πανδ. 48. 5 (de adulteriis). Βασ. LX. 37, 39).

M. Ἡ συνηνωμένη τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτος πράξις δὲν σθέννυται διὰ τῆς πενταετίας.

61. Εἴσω δύο ἐνιαυτῶν κινεῖται ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ. (*) (2) (N. 8 Κωδ. 2. 24 (de dolo malo). Βασ. X. 3. 48).

M. Ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ κινεῖται ἐντός δύο ἐτῶν.

62. Ἡ τοῦ δόλου παραγραφὴ διηνεκῆς ἐστίν, καὶ οὐχ ὥς ἐπὶ τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς χρόνῳ περικλείεται. (N. 5 § 6 Πανδ. 44. 4 (de doli mali exceptione) Βασ. LI. 4. 6, § 9 Εἰσαγγ. 4 13 (de exceptionibus).

M. Ἡ ἔνστασις τοῦ δόλου εἶναι διηνεκῆς καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον ὥς ἐπὶ τῆς τοῦ δόλου ἀγωγῆς.

N. Ἡ περὶ ἀπειρημιώσεως ἐνεκα δόλου ἀγωγὴ παραγραφεται μετὰ τριακονταετίαν. Διαφέρει δὲ αὕτη τῆς ἐν τῷ Ῥωμ. νόμῳ καλουμένης ἀγωγῆς τοῦ δόλου (actio doli) ἣτοι ἀτιμωτικῆς ἀγωγῆς κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν συνεπαγεται τὴν ἀτιμίαν καὶ κινεῖται μόνον ἐξ' ὅσον κατέστη πλουσιωτέρως ὁ ἐναγόμενος ἐκ τῆς τοῦ ὑποστάντος τὸν δόλον ζημίας. Δ. II. 463 τοῦ

(1) Ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς τῆς ποινῆς τοῦ ἀδικήματος τῆς μοιχείας ἐρίσεται τανῶν διὰ τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου (ἀρθρ. 120).

(*) ΣΥΝΟΛΟΝ. Ἡ περὶ δόλου τοιαύτη ἐστίν, οἷον ἐδελήσας τυχόν μεθύσας με, ἢ καὶ ἑτέρως πως ἀπατήσας, καὶ παρασκευάσας τὸ ἐμὸν παραδοῦναι σοι· τελευταῖον ἐγὼ ἀναλαβὼν ἐμαυτὸν καὶ συνελὶ τὸ γινόμενον, κινῶ κατὰ σοῦ τὴν περὶ δόλου, καὶ εἰ πρὸ καταδίκης ἀποκαταστήσης μοι τὸ πρᾶγμα, ἐκφεύγεις τὴν καταδίκην καὶ τὴν ἐντεῦθεν ἐπαγομένην ζημίαν.

(2) Δόλος ἔστι ἀπάτη καλεῖται 1) ἡ ἐπίτηδες καὶ ἐκ προθέσεως γινόμενη παραγωγὴ πλάνης παρὰ τινι καὶ 2) αὕτη ἡ χρῆσις τῆς πλάνης, ἐν ἣ διατελεῖ τις (Ποιν. N. ἀρθρ. 398). Καὶ ὁ μὲν πρὸς ἀγαθὸν σκοπὸν χρησιμεύσας καλεῖται ἐν τοῖς Ῥωμ. καίτοις *dolus bonus*, ὁ δ' ἐναντίας *dolus malus*. Ὡς δόλος κρίνεται ὅπερ τῶν Ῥωμ. νόμων καὶ ἡ ἐπίτηδες διδομένη ἐπιβλαβὴς συμβουλὴ.

1852, 853 τοῦ 1879.—Προκειμένης ἀγωγῆς, δι' ἧς ζητεῖται παρὰ τινος λόγος τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐκποίησιν τῶν ὀπλῶν, ἀπερ' ὃ ἐνέχων ἀπέστειλεν αὐτῷ πρὸς τοῦτο, πηγαζούσαν δηλονότι ἐκ τοῦ συναλλακματοῦ τῆς ἐντολῆς (Κωδ. (4. 35) Ν. 6 § 1 Πανθ. βιβλ. 17 τίτλ. 1), δὲν δύναται νὰ ἐπιμεσθῶσιν αἱ περὶ παραγραφῆς ἐνεκα δόλου διατ. τῶν νόμων 12 καὶ 61 Ἀρμεν. βιβλ. 1 τίτλου 2 καὶ Ν. 8 τοῦ Κωδ. de dolo malo καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν ὅτι κατὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐκποιήσεως ἐδοκίμηθη ὁ ἐντολέδωρος τὰ τοῦ ἐντολῆως αὐτοῦ συμφέροντα, Α. Π. 43 τοῦ 1847.—Δυνάμει τῆς διατάξεως τῆς § 61 βιβλ. 1 τίτλ. 3 Ἀρμεν. δεόν νὰ κινήται ἡ περὶ ἀναίρεσεως τῆς πωλήσεως ἐνεκα δόλου ἀγωγή ἐντὶς διετίας ἀπὸ τῆς τελειώσεως τοῦ δόλου, μετ' ὃ παραγράφεται ἡ ἀγωγή αὕτη. Α. Π. 7 τοῦ 1842.

63. Ἡ διατάξις καλεῖται καὶ ἀρχεσθαι καὶ παραινεσθαι τὴ περὶ δόλου δικαστήριον εἰσω δύο συναπτῶν ἐνιαυτῶν, ἐξ ὧτου γέγονεν ὁ δόλος, εἴτε πάρεστιν ὁ τὸν δόλον ὑπομείνας εἴτε ἀπαστίν. (Ν. 8 Κωδ. 2, 21 (de dolo malo). Βασ. Χ. 3. 48).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν ἡ περὶ δόλου δίκη ἀρχεται καὶ περατεύεται ἐντὶς δύο συναπτῶν ἐτῶν, ἀφ' ὧτου διαπράχῃ ὁ δόλος, εἴτε παρῶν εἴτε ἀπῶν εἶναι ὁ τὸν δόλον ὑποστής.

64. Ἡ διατάξις καλεῖται πᾶσαν ἀγωγήν μὴ σθεννυμένην τῇ τριακονταετίᾳ, ἀλλὰ παρερμηνευσμένην τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παρατρεχόντων ἀπόλλυσθαι, μηδενὸς προσώπου ταύτης τῆς παραγραφῆς ὑπεξαίρουμένου, εἴτε ἰδιωτικοῦ εἴτε δημοσίου· ἀνεμέντοι τῶν δημοσίων συντελειῶν, αἷς οὐδεμία χρόνου παραγραφὴ ἀντίκειται. (Ν. 4 Κωδ. 7. 38 (de praescriptione XXX). Βασ. L. 14. 6).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν πᾶσα ἀγωγή, ἥτις δὲν ὑποβάλλεται εἰς τριακονταετὴ παραγραφὴν ἄλλῃως ἢ κατὰ παρερμηνείαν τοῦ νόμου, ὑπάκειται εἰς τεσσαράκονταετὴ παραγραφὴν, καὶ οὐδὲν ἐξαίρεται τῆς παραγραφῆς ταύτης πρόσωπον, εἴτε ἰδιωτικὸν εἴτε δημοσίον, ἐκτὸς τῶν δημοσίων φόρων, εἰς οὓς οὐδεμία παραγραφὴ χρόνου δύναται νάντιταχθῇ.

65. Ἡ δὲ νεαρὰ νομοθεσία τοῦ Καίσαρος Βασιλεῖου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀνατρέπει τὴν τεσσαράκονταετίαν ἐν τούτοις· μὴδὲν ὠρεῖσθαι τοὺς δυνατοὺς ἀδικούντας καὶ πλεονεκτούντας τοὺς πένητας τῇ τεσσαράκονταετίᾳ· μὴδὲ τοὺς πένητας ὑπὸ τούτων τῶν δυνατῶν ἀδικουμένους ἀποκλείεσθαι τῇ τεσσαράκονταετίᾳ. Μὴδὲ ἰσχύειν τοὺς περιορισμούς, εἰ καὶ χρυσοδούλλων ἐντὶς εἰσιν, ἀδικῶς καὶ πλεονεκτικῶς γεγεννημένους. Μὴδὲ τὸ δημόσιον ἀποκλείεσθαι χρόνῳ, ἀλλὰ ἀνακαλεῖσθαι τὸ ἕξον δίκαιον ἀπὸ Αὐγούστου Καίσαρος, καὶ δικαιοῦσθαι περὶ τῇ τούτου ἀνάληψιν.

Μ. Ἡ δὲ νεαρὰ νομοθεσία τοῦ καίσαρος Βασιλεῖου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἀνατρέπει τὴν τεσσαράκονταετίαν ἐπὶ τῶν ἐξῆς· τοὺς δυνατοὺς ὅσοι ἐκ

πλεονεξίας ἀδικοῦσι τοὺς πτωχοὺς δὲν ὠφελεῖ ἡ τεσσαρακονταετία· οὐδὲ οἱ πτωχοὶ ἀδικούμενοι ὑπὸ τῶν δυνατῶν ἀποκλείονται τῶν δικαίων αὐτῶν διὰ τῆς τεσσαρακονταετίας. Δὲν ἰσχύουσιν οἱ περιορισμοί, καὶ τοὶ περιοχόμενοι εἰς χρονοδουλλὰ, οἱ ἀδίκως καὶ πλεονεκτικῶς γινόμενοι. Οὐδὲ τὸ δικαίον περὶ τὸν ἀποκλείεται διὰ χρόνου, ἀλλ' ἀναζητεῖ τὸ δίκαιον αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἀδικοῦστος Καίσαρος καὶ δικαιοῦται εἰς τὴν ἀναλήψιν αὐτοῦ.

Ν. Τῆν Νεαρὴν τοῦ Βασιλείου Περικρυγενήτου τὴν κηρύττουσαν ἀπαράγραπτα καὶ ἀεὶ ὡς τὰ δίκαια τοῦ δημοσίου ἐκώσων· ὁ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμος (ἄρθ. 18 καὶ 21), ὑποσάλων ἀρίστως τὰς τοῦ δημοσίου πραγματικὰς ἀγωγὰς εἰς τὴν παραγραφὴν τοῦ πολιτικοῦ νόμου. Τοιαῦτα δὲ θετάταις, κηρύττουσα ἀνεπίδεκτα χρησικινησίας τὰ αἰνιχτά κτήματα τοῦ δημοσίου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὑποσάλλουσα ταῦτα εἰς τὴν τριακονταετὴ παραγραφὴν, ὑπάρχει ἐν τοῖς Βασιλικοῖς 50 (Β. 3), ἃν δεόν νὰ ἐφαρμόσωμεν εἰς τὰ αἰνιχτά τοῦ δημοσίου. Α. Π. 109 τοῦ 1858, 35 τοῦ 64, 58 τοῦ 1865, 410 τοῦ 1866, 55, 89 καὶ 123 τοῦ 1869, 4 τοῦ 1870. Ὅθεν καὶ κατὰ τοῦ Δημοσίου κηρεῖ ἡ συνήθης τριακονταετὴ ἀποσβεστικὴ παραγραφὴ. Α. Π. 12, 40 καὶ 288 τοῦ 1875.

66 Οὐκ ἀπρεπὲς καὶ τοῦτο ἔδοξεν ἡμῖν διορίσασθαι, ἵνα οἱ ἐπὶ ἐγκλήματι περιοριζόμενοι καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ μὴ περιγράφονται· χρόνω. (Ν. 2 Κωδ. 2. 54 (quibus ex causis majores). Ν. 9 καὶ 28 § 1 Πανδ. 4. 6 (quibus ex causis majores).

Μ. Βύλλῳσι διετίθη, ὅτι οἱ δι' ἐγκλήματα περιοριζόμενοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ εἰς αὐτῶν οἶκόν δὲν βλέπονται ὑπὸ τοῦ χρόνου (τοῦ περιορισμοῦ).

Ν. Ἡ καταδικη τίνος εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν, ἐπάγευσαν τὴν νόμιμον ἀπαγόρευσιν, δὲν ἀποτελεῖ νόμιμον κώλυμα εἰς διακοπὴν τῆς παραγραφῆς, εἰς δυναμένον νὰ ἐνεργήσῃ πᾶσαν πρᾶξιν δια τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀντιπροσώπου. Α. Π. 224 τοῦ 1867.

67. Ἀλλὰ μὴδὲ τοῖς διὰ δουλείαν (*) βασιλικὴν ἀπολύμαπα-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σαφὲς ὅ τοῦ παρόντος κεφαλαίου σκοπὸς· βούλεται γὰρ τὴν χάριν δημοσίας δουλείας ἀπεδιδμεύοντα, τυχόν ὑπὲρ τοῦ τῶν Ῥωμαίων δήμου προσδεῦσθαι, μὴ ζημιεῦσθαι, καὶ τὸ προσόν αὐτῶν δίκαιον ἀπελλεῖν· αὐτὲς δὲ πάλιν τοὺς κατ' ἐκείνους ἔχοντας ἀγωγὰς, καὶ μὴ δυναμένους ταύτας κινεῖν κατ' αὐτοῦ, διὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ζημιεῦσθαι καὶ ἀπελλεῖν αὐτάς. Ἀλλ' ὅτι ὁ προσδευτὴς πρᾶγμα κατὰσχῃ ἀλλοτρίον, καὶ τοῦτο νομόμενος ἀπὸ δημοσίου, οὐκ ἀπολέσει αὐτὸ ὁ ἀληθὴς δεσπότης αὐτοῦ, κἂν πολὺς παρέλθῃ καιρὸς, ὡς μὴ δυνάμενος τὸν κατασχόντα προσδευτὴν, ἀπὸ τῶν νόμων ἐξκοινοῦμενον καὶ ἀπόντα, ἐλκύσει εἰς δικαστήριον· εἴγε πάλιν ἀπόντος τοῦ προσδευτοῦ, κατὰσχῃ τις τὴν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐ κατὰ τι βλαβήσεται οὗτος ἀπὸν. ἀλλὰ μετὰ τὴν τούτου ἐπάνοδον, ἀέριαι φυλαττόμενα καὶ τὰ προσόντα αὐτῷ δίκαια καθ' ἑτέρου, καὶ αὐτὸς ἐκείνους κατ' αὐτοῦ, ἡμινασθήσονται καὶ λυθήσονται. Ἐκείνος δὲ λέγεται ἀπείναι διὰ πρᾶγμα δημοσίον ὃ πεμφθεὶς ἐπὶ προσεδίαν, ἢ ἐπὶ τῷ κτίσῃ κἄστρου, ἢ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις. Ὁ δὲ κριτής, οἱ δικασταί, καὶ οἱ στρατηγοί, καὶ οἱ τίς τοῦ δήμου ὡφελεῖσθαι δοῦλείας, οὐ δοκοῦσιν ἀπείναι διὰ δημόσιον, οὐδὲ ὡφελούν· ται εἰς τὸ κτήσασθαι νομὴν ἢ ἀπελῆσαι· διότι πάντες θέλοντες ταύτας τὰς ὡφελείας ὑπεισέρχονται παρέχοντες καὶ τίνα.

μένοις συμψηφίζεσθω χρόνος, ἐφ' ὅσον διάγουσιν ἐν τῇ τόπῳ τῆς λειτουργίας, μέχρις ὅτου ὑποστρέψωσι· φησὶ γὰρ καὶ ὁ κανὼν. Ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος οὔτε αὐτῷ οὔτε ἄλλῳ γίνεται ἐπιζήμιος. (N. 2 καὶ N. Κωδ. 7. 35 (quibus non obijcitur longi)).

M. Ἄλλ' οὐδ' εἰς τοὺς ἀπόντας δι' ὑπηρεσίαν βασιλικὴν λογίζεται χρόνος, ἐφόσον διατρίβουσιν ἐν τῇ τόπῳ τῆς ὑπηρεσίας, ἕως τῆς ἐπανόδου αὐτῶν· διότι καὶ ὁ κανὼν λέγει· ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος δὲν γίνεται ἐπιζήμιος οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς τὸν ἄλλον.

68. Ὁ κωρὸς, ὁ ἄλαλος, ὁ μαινόμενος, ὁ ἄφρων, καὶ ὁ αἰχμάλωτος, οὐ περιγράφονται χρόνῳ. Τότε δὲ ὁ χρόνος αὐτοῖς ἄρχεται τρέχειν, ὅτε ὁ μὲν ἐπανεέλθῃ, οἱ δὲ τοῦ πάθους ἀπαλλαγῶσιν. (N. 23 § 3 Πανδ. 4. 6 (ex quibus causis majores). N. 14 καὶ 15 Προσμ. 41 Πανδ. αὐτέθι. N. 6 Κωδ. 7. 35 quibus non obijcitur longi temporis) § 5 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus).

M. Ὁ κωρὸς, ὁ ἄλαλος, ὁ ἐμμανὴς, ὁ ἄφρων καὶ ὁ αἰχμάλωτος δὲν ὑποκεινται εἰς τὴν διὰ τοῦ χρόνου παραγραφὴν. Τότε δὲ ὁ χρόνος ἄρχεται τρέχειν ὡς πρὸς αὐτούς, ὅταν ὁ μὲν αἰχμάλωτος ἐπανεέλθῃ, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπαλλαγῶσι τοῦ πάθους.

N. Ἡ φρενοβλάβεια δὲν ἀναστέλλει τὴν τριακονταετὴ παραγραφὴν, ἀλλ' ἐκ τούτου διατάσσοντος τοῦ νόμου (N. 8 Κωδ. (17. 39) N. 6 Βασίλ. (N. 14), τῆς ἐναντίας δὲ διατάξεως τῆς Ἐξακτίδου μὴ ἰσχυροῦσης ὡς ἐν οὐδεμιᾷ τῶν βωμαικίων καὶ βυζαντιακίων συλλογῶν περιεχομένης. Α. Π. 27 τοῦ 1875. Ἀλλὰ κατὰ τῶν αἰχμαλωτισθέντων ὡς μὴ δυναμένων νὰ ἐνεργήσωσιν οὐδεμίαν τρέχει παραγραφὴ δυνάμει τῶν N. 6 Κωδ. (7. 35), N. 19 καὶ 12 § 6 Πανδ. (49. 15). Α. Π. 1 τοῦ 1848.

ΤΙΤΛ. Δ'.— Περὶ δικαστικῆς ψήφου καὶ ἀποφάσεως

1. Οὐ δύναται δικαστὴς εἶναι ὁ μὴτε δικαιοδοσίαν ἔχων, μὴτε ἀπὸ βασιλέως ἐξουσίαν λαβὼν, μὴτε δοθεὶς ἀπὸ τοῦ δυναμένου δοῦναι δικαστήν, μὴτε ἀπὸ νόμου βεβαιούμενος, μὴτε αἰρετὸς ὢν. (N. 81 Πανδ. 5. 4 (de judiciis). Βασ. VII. 5. 74)

M. Δὲν δύναται· ἢ ἂν δικαστὴς ὁ οὔτε δικαιοδοσίαν ἔχων, οὔτε παρὰ τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν λαβὼν, οὔτε δοθεὶς ὑπὸ τοῦ δυναμένου νὰ καταστήσῃ δικαστήν, οὔτε κυρούμενος ὑπὸ τοῦ νόμου, οὔτε ὑπὸ τῶν διαδικίων ἐκλεχθεὶς.

2. Μηδεὶς ἑαυτῷ δικάζετω (*) ἢ δικαιοδοτεῖτω· τοῦτο γὰρ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἶον ὡς ἐπὶ θέματος· ἐκίνησα κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ἐξενίχων τὸν κατεχόμενον οἶκον παρ' ἐκείνου, ὡς ἐμοὶ διαφέροντα. Ἐτελεύτησεν ὁ Πέτρος· μήπω τῆς υποβίσεως λυθείσης, καὶ ἔγραψα κληρονόμον τὸν δικαστήν, τὸν δικάζοντα τὴν ὑπόθεσιν. Παύεται τοῦ κρίναι τὴν δίκην ποραιτέρω ὁ δικαστής· γίγνετο γὰρ ἀντίδικός μου καὶ οὐκ ὀφείλει αὐτὸς ἐαν-

ἄδικόν ἐστιν. (N. μον. Κωδ. 3. 5 (ne quis in sua causa). Βασ. VII. 3. 32).

Μ. Οὐδεὶς δικάζει ἑαυτὸν, οὐδὲ δικαιούται ἀπ' ἑαυτοῦ· ἵνα τοῦτο εἶναι ἄδικον.

3. Ὁ ἥτιον τῶν εἴκοσι πέντε ἐτῶν εὖ δύναται δικάζει. (1) (N. 11 Πανδ. 50. 2 (de decurionibus). N. 8 Πανδ. 50. 4 (de muneribus) καὶ N. 57 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). N. 41 Πανδ. 4. 8 (de receptis qui arbitrium) ἀλλὰ Βασιλικὰ διαφωνοῦσι (ἴδε Βασ. VII. 2. 41 καὶ IX. 3. 54).

Μ. Ὁ νεώτερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δὲν γίνεται δικαστής.

4. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θεροῦ καὶ τῆς τρύφης οὐδεὶς ἀναγκάζεται δικάζεσθαι. (2) (N. 1 πρ. Πανδ. 2. 12 (de feriis). Βασ. VII. 17. 1).

Μ. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θεροῦ καὶ τοῦ τρυφητοῦ οὐδεὶς ἀναγκάζεται να δικάζεται.

5. Ἐν τῇ κυριακῇ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἑρταῖς καὶ οἱ δικασταὶ καὶ πάντες ἀργεῖταισαν. (3) πλὴν τῶν γεωργῶν. (N. 3 Κωδ. 3. 12 (de feriis). Βασιλ. VII. 17. 19).

Μ. Τὴν κυριακὴν καὶ τὰς λοιπὰς ἑρτας καὶ οἱ δικασταὶ καὶ πάντες εἰ πολεῖται, ἐκτὸς τῶν γεωργῶν, δὲν ἐργάζονται.

6. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος σχολάζειν κατὰ τὴν κυριακὴν καὶ τοὺς γεωργοὺς διαρίζεται.

τὸν κρίνειν· καὶ δίδοται ἕτερος καὶ δικάζει καὶ καὶ τὸν δικαστήν· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ Μηδεὶς ἑαυτῷ δικάζειτω. Τὸ δὲ μὴ δικαιοδοτεῖτω, τοιοῦτον· ὁ αὐτὸς δικαστής, ὁ κρίνων ἐμὲ καὶ τὸν Πέτρον, ἐγραψὲ κληρονομίαν παρὰ τοῦ Πέτρου τελευτήσαντος· καὶ πρὶν ἢ εἰσελθῇ καὶ κατασχῇ τὴν νομὴν τῶν τῆς κληρονομίας πραγμάτων, προέλαβεν τις καὶ κατέσχεν αὐτά, συγγενὲς τοῦ Πέτρου· οὐκ ὀφείλει ὁ δικαστής αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἐμβάλλειν ἐκ τῆς νομῆς τὸν κατέχοντα τὴν κληρονομίαν καὶ ἀντιστῆναι ἑαυτόν, καὶ πέμπειν εἰς τὴν διακατοχὴν τῶν κληρονομιῶν πραγμάτων. Οὐδεὶς γὰρ ἑαυτῷ δικαιοδοτεῖ· τὸ γὰρ διδόναι διακατοχὴν, δικαιοδοσίαν ἐστίν. Ὀφείλει γοῦν ἕτερον προσέρχεσθαι ἄρχοντι, καὶ παρ' ἐκεῖνον τῆς αἰτίας ζητουμένης, πέμπεσθαι εἰς διακατοχὴν.

(1) Παρ' ἡμῖν τανῦν ἐρίζουσι τὰ προσόντα ἐν γένει τῶν δικαστῶν ὁ Ὀργ. τῶν Δικ. καὶ οἱ περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων μεταγενέστεροι νόμοι, οὓς ἴδε ὑπὸ τὸ ἄρθρ. 11 Ὀργ. Δικαστ.

(2) Παρ' ἡμῖν τανῦν τὰ Πρωτοδικεῖα, τὰ Ἐφετεῖα καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος διακρίνουσι τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἀπὸ 1 Ἰουλίου μέχρι 1 Σεπτεμβρίου δύναμι τοῦ περὶ δικαστικῶν διακοπῶν νόμου, ὃν ἴδε ἐν Δ' τόμ. Δικ. Νόμων ὑπὸ τὸ 289 ἄρθ. Ὀργ.

(3) Παρ' ἡμῖν τανῦν ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν δικαστηρίων τὰ περὶ ἑρτασίμων ἡμερῶν Διατ. τῆς 23 Νοεμβρίου 1883 καὶ 4 Ἀπριλίου 1849, ἃ ἴδε ἐν Δ' τόμῳ Δικ. Νόμων ὑπὸ ἄρθ. 126 Ὀργ.

Μ. Κατὰ δὲ τὴν νεκρὰν τοῦ Καίσαρος Λέοντος σχεδιάζουσι κατὰ τὴν καριακὴν καὶ οἱ γεωργοί.

7. Ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ Πάσχα μηδεμίαν παντελῶς ἐγκληματικὴν δίκην γυμναζέσθω παρὰ μηδενὶ ἄρχοντι. (1) (N. 0 Κωδ. 3. 12 (de feriis). Βασίλ. VII. 47. 22).

Μ. Κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν τοῦ Πάσχα οὐδεμίαν παντελῶς ἐγκληματικὴν δίκην κινεῖται ἐνώπιον εἰσδηπότου δικαστηρίου.

8. Ἡ διάταξις βούλεται τοὺς ληστὰς καὶ τοὺς Ἰσάβρους καὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ καὶ ἐν οἰαδήποτε ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἐξετάζεσθαι, καὶ βασάνους υποβάλλεσθαι (2) (N. 10 Κωδ. 2. 12 (de feriis). Βασ. VII. 47. 25).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, οἱ λησταὶ καὶ οἱ Ἰσάβροι ἐξετάζονται καὶ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν καὶ καθ' ὅποιανδήποτε ἡμέραν τοῦ Πάσχα, καὶ εἰς βασάνους υποβάλλονται.

9. Τῇ πρώτῃ τῶν πασχαλίων ἡμερῶν, καὶ βασιλικῆς ἐπὶ τούτῳ μὴ καταλαβεύουσι καλεούσεως, πάντες οἱ ἐν κυλικῇ ἀπολυέσθωσαν εἰ μὴ ἂν ἱερέσυλός τις ἔστιν, ἢ μοιχὸς, ἢ παρθενῶν ἄρπαξ, ἢ τυμωρῦχος, ἢ γένης, ἢ φαρμακός, ἢ φονεὺς, ἢ πατρικτόνος, ἢ κατὰ βασιλείως ἢ πόλεως εἰρέθην μηχανησάμενος (3) (N. 3 Κωδ. 1. 4 (de episcopali audientia). Βασ. VII. 47. 26).

Μ. Τὴν πρώτην τῶν πασχαλίων ἡμέραν, καὶ ἄνευ βασιλικῆς ἐπίτηδης προσταγῆς, ἀπολύονται ὅλοι οἱ περιλαχισμένοι ἐκτὸς ἐὰν τόχῃ τις ἱερέσυλος, ἢ μοιχὸς, ἢ παρθενῶν ἄρπαξ, ἢ τυμωρῦχος, ἢ λαοπλάνος, ἢ φαρμακός, ἢ φονεὺς, ἢ πατρικτόνος, ἢ τοῦ βασιλείως ἐπίβουλος, ἢ τῶν καλεστώτων ἀνατροπῆς.

10. Πρὶ μίᾳς ἡμέρας δεῖται προλέγειν ὁ μέλλων περὶ τινος ποιῆσαι ἐξέτασιν, ὅτι ἔσται ἐξέτασις, ἵνα μὴ οἱ κατηγορούμενοι τῷ αἰφνιδίῳ εἰς φόβον καὶ θόρυβον ἐμβάλλωνται (4) (N. 18 § 2 Πανδ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασ. XI. 50. 47).

Μ. Ὁ δικαστὴς ὁ μέλλων νὰ ἐξετάσῃ περὶ τινος δεῖται πρὶ μίᾳς ἡμέρας νὰ προλέγῃ ὅτι θὰ γίνῃ ἐξέτασις, ἵνα μὴ φοβίῃ καὶ ταρατῇ τοὺς κατηγορουμένους τὸ αἰφνιδίον τοῦ πράγματος.

11. Ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐδικτὸν ἦτοι παράγγελμα ἄρχοντος προτιθεσθαι δεῖται κατὰ τοῦ προπατώως μετὰ προκαταρξίν ἀπολυμπανομένου ἕως τρίτου. Ἡ δὲ μετὰ τὸν κώδικα Νεαρά τριά-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανὺν ὡς μὴ ἀποικὴ καὶ ὡς δικονομικὴ.

(2) Καὶ αὕτη ὡσαύτως δὲν ἰσχύει.

(3) Καὶ αὕτη ὡσαύτως. Οὐδὲλως διακρίπτονται περ' ἡμῶν αἱ ἡμέραι τῆς φυλακίσεως τῶν ἐπ' ἀδικήματι καταδεδικασμένων.

(4) Οὐδ' ἡ διάταξις αὕτη ἰσχύει νῦν.

κεντα ἡμέρας παρέχει ἐκάστω ἐδίκτω ἥτοι παραγγέλματι ἕως τρίτου. (1) (N. 68—74 Πανδ. 5. 1 (de judiciis). N. 13 § 2 Κωδ. 3 1 (de judiciis). N. 8. Κωδ. 7. 43 (quomodo et quando iudex). Νεαρά 112 κεφ. 3 πρ.).

Μ. Τὸ ἐδικτον ἦτοι τὸ ἐντάλμα τοῦ δικαστοῦ κατὰ τοῦ προπετὸς ἀποληγομένου μετὰ τὴν προκατάρξιν τῆς δίκης προσβάλλεται ἀνὰ δέκα ἡμέρας ἕως τρίτου. Ἡ δὲ μετὰ τὸν κώδικα νεαρά παρέχει εἰς ἑκαστον ἐντάλμα ἡμέρας τριάκοντα ἕως τρίτου.

12. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμέρας ἔχει προθεσμίαν. (N. 21 § 1 Πανδ. 13. 5 (de pecunia constituta). Βασ. XXXVI. 7. 21).

Μ. Ἡ ἀπρόθεσμος συνουλόγησις πληρωμῆς ἔχει τοῦλάχιστον δέκα ἡμερῶν προθεσμίαν, πρὸ τῶν ὁποίων δὲν δύναται ὁ δανειστής νῆξισθ.

13. Πᾶσα δίκη προγυμναζομένη κατὰ τῶν διαδεχθέντων ἀρχόντων, εἴτε ἐγκληματική, εἴτε χρηματική, ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν δεῖται πληροῦσθαι, ἀρ' οὐ προκατῆρξαιτο, εἰ δὲ βαθυρήσει ὁ ἀρχων τοῦ τελεῖν αὐτήν, αὐτὸς μὲν ζημιούται, ἡ δὲ δίκη σθένεται. (2) (N. μοναδ. § 4 Κωδ. 1. 49 (ut omnes iudices tam civiles). Βασίλ. VI. 3. 9. Ῥοπαί κεφ. 10 § 4).

Μ. Πᾶσα δίκη εἴτε ἐγκληματική εἴτε χρηματική, δικαζομένη ἐνώπιον τῶν διαδεχθέντων τοῖς προκατόχοις αὐτῶν δικαστῶν, δεῖται νὰ περατοῦται ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς· ἐάν δὲ ὁ δικαστὴς ἀμελήσῃ νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν, αὐτὸς μὲν ζημιούται, ἡ δὲ δίκη ἐξαφανίζεται.

14. Πᾶσα χρηματικὴ δίκη, ὑπεξαίρουμένων τῶν εἰς δημοσίαν αἰτίαν ἀνηκουσῶν, περαιτέρω τριῶν ἐτῶν οὐκ δεῖται μηκύνεσθαι. (3) (N. 13 § 1 Κωδ. 3. 1 (de judiciis). Βασ. VII. 6 13. Ῥοπαί κεφ. 26 § 9. Βασίλ. VII. 6. 13).

Μ. Πᾶσα δίκη χρηματική, ἐκτὸς τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ὑπόθεσιν ἐνδιαφέροντων τὸ δημοσίον συμφέρον, δὲν ἐκτείνεται περαιτέρω τῶν τριῶν ἐτῶν.

15. Ἀρχων δούς δικαστὴν τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐκδιτάζειτω (*). (N. 15 πρ. Πανδ. 42. 1 (de re iudicata). Βασίλ. IX. 3 15).

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δικονομικὴ οὖσα δὲν ἰσχύει τανῶν.

(2) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν.

(3) Παρ' ἡμῶν δὲν ἰσχύει ἡ διάταξις αὕτη· ἀλλὰ μόνον ἀνατροπὴν τῆς δίκης κατὰ τὰ περὶ τούτου νενομοθετημένα ἐν τῇ Πολιτικῇ ἡμῶν Δίκῃ. δύναται νὰ ἐπενέγκῃ τῶν διαδίκων ἡ ἀπραξία.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον, δέδωκεν ὁ μέγας Δρουγγάριος, ἡ ἑτέρας τις ἔχων δικαιοδοσίαν καὶ ἀρχήν, δικαστὴν ἐπὶ τῷ δικασαί δύο τινας. Ἐκρίνεν ὁ δικαστὴς καὶ δέδωκε καὶ ἀποφασιν, καταδικάσας τὸ ἐν τῶν μερῶν, λόγῳ χάριν φ'. νομίσματα. Τὴν ἐκδιτάσμων ἦτοι τὴν ἀπαίτησιν τῶν τοιοῦτων νομισμάτων ὁ ἀρχων δεῖται ποιῆσαι, ὁ δούς τὸν δικαστὴν.

Μ. "Αρχων καταστήσας δικαστὴν ἀρείλει νά ἐκτελῇ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ.

16. "Όσα παρὰ τῶν δικαζομένων ἢ τῶν συνηγώρων παραληφάνεται, ταῦτα παρὰ τῶν δικαζόντων ἀναπληροῦσθαι-
σαν (1) (*) (Ν. μον. Κωδ. 2. 41 (ut quae desunt advocatis partium). Βασ. VIII. 3. 43).

Μ. "Όσα παραλείπονται ὑπὲρ τῶν διαδίκων ἢ τῶν συνηγώρων, ταῦτα ἀναπληροῦσιν εἰ δικασταί.

17. Οὐ δεῖ τοὺς δικαστὰς ἢ κωλύειν ἢ ὑβρίζειν τοὺς ἐγκαλουμένους· εἰ γάρ τι τοιοῦτον γένηται, προσέρχονται τῷ βασιλεῖ. (**) (2) (Ν. 25 Πανδ. 49. 1 (de appellationibus). Βασ. IX. 1. 24).

(1) Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης καὶ τοῦ κατωτέρου σχολίου αὐτῆς προκύπτει, 1) μὲν ὅτι ὁ νομικὸς χαρακτηρισμὸς τῆς διαφορᾶς καὶ ἡ ὑπαγωγή αὐτῆς εἰς τὰς νομικὰς διατάξεις, ἔργον ὡν τοῦ δικαστοῦ, τελεῖται αὐτοπυγελῶς ὑπ' αὐτοῦ, καὶ μὴ ὑποδεικνυόμενος δηλονότι ὑπὸ τοῦ διαδίκου, οὕτως ἀγωγήν μὴ στηριζομένην εἰς τὸν νόμον ἀρείλει νάπερδῇ ὁ δικαστὴς ἔστω καὶ μὴ ἀμειψήτουμένου τοῦ νομικοῦ αὐτῆς μέρους ὑπὸ τοῦ ἐγκαλουμένου· 2) δὲ ὅτι διεδύμων τὴν συζήτησιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀδείλων νά προκαλῇ τὴν διευκρίνησιν τῶν προταθέντων περιστατικῶν δύναται καὶ ἄνευ αἰτήσεως τινος τῶν διαδίκων νάπειθῃ ἐρωτήσας τοὺς διαδίκους, νά διατάσῃ ἐμφανίσαι· αὐτῶν κτλ. ("Όσα καὶ Πολ. Δικ. ἀρθ. 183, 179, 280, 379 ε.).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σαφές ἐστὶ τὸ παρὲν νεαρόν· κελεῖται γὰρ, ὥς ὁ δικαστὴς ἀναπληρῇ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀντιδίκων καὶ τῶν συνηγώρων, καὶ εἰς παραλείψῃ τυχόν ἐν μέρει τῶν δικαζομένων νόμον τὸν βοηθῶντα αὐτῷ, τὸν δικαστὴν κελεῖται λῆγειν τοῦτον, καὶ ἀναπληροῦν τὸ τοῦ δικαζομένου ἐλαττωμα· φάκτον δὲ ἵτοι πράξιν οὐχί· οὐ γὰρ ἀπαιτεῖται ὁ δικαστὴς γινώσκειν, ἢ καὶ ἔκτουτος οἱ δικαζόμενοι πράττουσι. Καὶ τυχόν, ἐὰν ὁ Πέτρος δικαζόμενος μετὰ τοῦ Παύλου παρὰ Μαρκο δικαστῇ, περὶ βιβλίου διελύσας, εἰτα μετὰ καιρὸν ἐνήχησεν πάλιν ὁ αὐτὸς Πέτρος παρὰ τοῦ αὐτοῦ Παύλου περὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου παρὰ δικαστῇ Ἰωάννῃ, καὶ οὐκ ἀντέθηκεν ὁ Πέτρος τῷ Παύλῳ τὸν τῆς διελύσεως λόγον, οὐκ ἀπαιτεῖται ὁ δικαστὴς ἀναπληρῶσαι τὸ ἐλαττωμα τοῦ δικαζομένου, καὶ εἰπεῖν· ἐστὶ ἀλλὰ διελύσω, ὡς Παῦλος. Νόμος γὰρ γινώσκειν, οὐ φάκτα ὁ δικαστὴς ἀναγκαζέται.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ παρὲν νόμιμον σαφές ἐστίν· ἐπιτάσσεται γὰρ τοῖς δικασταῖς δεχεσθαι τὰς ἐκκληήτους πρῶς καὶ ἄνευ τινὸς κωλύσεως, καὶ μὴ ὑβρίζειν τοὺς ἐγκαλουμένους· εἰ δὲ τι τοιοῦτον διαπραξοῦσι, δίδωσιν ἄδειαν τοῖς κωλυθεῖσι ζητῆσαι τὴν ἐκκληήτον ἢ καὶ ὑβρίσασθαι προσέρχασθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναφέρειν τὰ περὶ τούτου· καὶ οὗτος μανθάνων τὰ γινόμενα τιμωρεῖ τοὺς ταῦτα πλημμελήσαντας δικαστὰς· ὑπόκειται δὲ καὶ τῷ περιβίᾳ δημοσίῃ ἐγκλημάτι οἱ ὑβρίζοντες δικασταί τοὺς ἐγκαλουμένους· καὶ ἀφαιρούμενοι παρὰ τοῦ δημοσίου πᾶσαν, ἣν ἔχουσι περιουσίαν, ἀτιμούντα.

(2) Παρ' ἡμῖν ὁ βασιλεὺς δὲν ἐξασκεῖ δικαστικὴν ἐξουσίαν, οἱ δὲ δικασταὶ ἀρνούμενοι νά δικάσωσιν, ὅταν κατὰ νόμον ἀδείλωσι, τιμωροῦνται ποινικῶς.

Μ. Δὲν πρέπει οἱ δικασταὶ νὰ ἐμποδίσωσιν ἢ νὰ ὑβρίζωσι τοὺς ἐκκαλούντας τὴν ἀποφασίν· διότι, εἰν συμβῇ τοιοῦτον τι, προσερχονται αὐτοὶ εἰς τὸν βασιλέα.

18. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικάζουσι τοῖς στρατιώταις ἐπὶ μόνον τῶν στρατιωτικῶν αἰτιῶν, ἤγουν τῶν στρατιωτικῶν ὑποθέσεων· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ζητημάτων οἱ κατὰ τόπους τὰ τοῦ δημοσίου διενεργούντες, ἢ ἄλλως τινῶν τόπων ἄρχοντες καὶ τοῖς στρατιώταις δικάζουσιν. (1) (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 1. 46) (de officio militarium iudicium). N. 3 πρ. Πανδ. 48. 16 (de re militari).

Μ. Οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες δικάζουσι τοὺς στρατιώτας ἐπὶ μόνον τῶν στρατιωτικῶν ὑποθέσεων· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑποθέσεων δικάζουσι καὶ τοὺς στρατιώτας οἱ κατὰ τόπους διαχειρίζοντες τὰ δημόσια, ἢ ἄλλως τόπων τινῶν ἄρχοντες.

19. Ὅτι καὶ πρὸ πέραςτος τῆς δίκης γρῆ τας καταδικας ἐκφέρεσθαι, ὅτε ἀποδιδράσκων τὴν δίκην ὁ ἐναγόμενος διατελεῖ.

Μ. Καὶ πρὸ τοῦ τέλους τῆς δίκης ἀνάγκη νὰ ἐπιστέγῃται καταδικη, ὅταν ὁ ἐναγόμενος φυγοδικῇ.

20. Οὐ μόντοιγε ἀπλῶς καταδικαζεν ὁ Μάγιστρος τὸν μὴ βουλούμενον ἐπέλθεῖν μέχρι πέραςτος τῆς δίκης, ἀλλ' ὅρον ἐδίδου παραστάσεως, καθ' ὃν, εἰ μὴ ἀπῆντα, αὐτοτελῶς τὴν καταδικὴν ἐπηνεγκεν· κρίνας γὰρ τινα, καὶ εἰς τέλος ἀγαγὼν τὴν αὐτοῦ δίκην, εἴτα τοῦ καταδικασθέντος ἀποχωροῦντος ἀσυντάκτως, ἐσημείωσατο οὕτως· δεδικαιωτο ὁ Πρωτοπαθάριος Νικηφόρος κατὰ νομῆς λόγον ἀπολαβεῖν κτῆμα τέδε. "Ἵνα δὴ τῷ τρόπῳ τεύτῳ μαθὼν ὁ ἀντιδικος, ὥς οὐδὲν ὦνησεν αὐτὸν ἢ ἀναχίρῃσις, ἀπεχωρήσαντα τοῦ δικαστηρίου ἀσυντάκτως, ἢ ταχέως ἀπαντήσῃ, μεθ' ὧν ἔχει δικαιωμάτων, μηνῶν ἄχρι τεσσάρων μετὰ τὴν ἐπὶ νομὴν παράδοσιν, καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων τύχῃ δικασάμενος· ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀπειθείας μένων, καὶ θροῦς τεταγμένους ὑπερεκπίπτων, τελείαν δέξῃται καταδικὴν, κατὰ μίαν μετράν τῆς ὑποθέσεως δικαζομένης, ὥσπερ τοῖς περὶ τῶν τοιοῦτων διηγόρευται νόμοις. (N. 7 § 17 Πανδ. 42. 4 (quibus ex causis in possessionem eatur). N. 80 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). N. 1 Κωδ. 8. 6 (uti possidetis).

(1) Παρ' ἡμῖν τὰς κατὰ στρατιωτικῶν ἀστικὰς δίκας δικάζουσιν ὡς πέρας τὰς ἄλλας τὰ πολιτικά δικαστήρια· τὰς δὲ ποινικὰς δικάζουσι συνήθως μὲν τὰ εἰδικὰ στρατιωτικά δικαστήρια κατὰ τὰ ἀρθρα 37 καὶ 38 τῆς Ποιν. Δικον. καὶ τὰς ἐκτετακτοῦς τοῦ νόμου περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ τὰ τακτικά ποινικά δικαστήρια. ("Ἴδε ἀνωτέρω ἀρθρα καὶ ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθρου 91).

Μ. Ὁ δὲ Μάγιστρος δὲν καταδικάζει ἀπλῶς τὸν μὴ θέλοντα νὰ παραστή μὲχρι τέλους τῆς δίκης, ἀλλ' ἐχορῆγει πρὸς ἐμφάνισιν χρόνον, καθ' ὃν δὲν δύνανται παρίστατο, καταδικάζει αὐτὸν τελείως διὰ δικάσας τινὰ καὶ τελειώσας τὴν δίκην, ἔπειτα τοῦ καταδικασθέντος ἀναχωρήσαντος ἀσυντάκτως, ἀπερσιστε τὰ ἔρη. Ἐδικαιώθη ὁ πρωτοσπαθάρης Νικηφόρος κατὰ λόγον νομῆς νὰ λάβῃ τὸ κτήμα τοῦτο. Ἐνα μᾶλλον οὕτως ὁ ἀντίδικος ἔτι δὲν ὑπέληπεν αὐτὸν ἢ ἀναχώρησις, καταλιπόντα τὸ δικαστήριον ἀσυντάκτως, καὶ ἡ ἐμφανισθῆ ταχέως ποταλλὼν ὅσας ἔχει ἀποδείξεις, μίχρι τεσσαρῶν μηνῶν μετὰ τὴν παράδοσιν πρὸς νομῆν, καὶ δικαζόμενος κατὰ τοὺς νόμους λάβῃ τὰ δίκαια αὐτοῦ, ἡ ἐν ἐπιμενῇ εἰς τὴν ἀπίθειαν καὶ παραβαίνῃ τὴν ὁρισμένην τοῦ χρόνου προθεσμίαν, νὰ καταδικασθῇ τελείως, δικαζόμενος τῆς ὑποθέσεως μόνον, καθὼς διατάττεισιν οἱ περὶ τῶν τοιοῦτων νόμοι.

21. Ἀπὼν τις οὐ καταδικάζεται μεγάλῳ ἐγκλήματι, ἀλλὰ γίνεται ἀναζητούμενος διὰ γραμμάτων ἀρ' οὗ δὲ γνῶ, τὸν ἐνικαυτὸν ἔχει πρὸς τὴν αὐτὴν καθάρα· καὶ εἰς αὐτὸν τοῦ ἐνικαυτοῦ ἔλθῃ καὶ ἀσφαλισθῇ ἢ ἀποθάνῃ, οὐ δημεύεται ἡ οὐσία αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῖς κληρονόμοις ἀρμόζει. Εἰ δὲ εἰς αὐτὸν τοῦ διαστήματος μὴ βουληθῇ παραγενέσθαι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ δημεύεται, καὶ αὐτὸς εὐρεθείς αὐστηροτέρῳ ἀποράσει ὑποβάλλεται. Εἰ δὲ καὶ ἐλέγχῃς φανεροῦς καὶ ἀποδείξει διαυγαῖ τὴν ἀθώωσιν τὴν ἰδίαν καθάρα· σπουδάσει, μὴ ἐν ἧττον αἱ ὑποστάσεις αὐτοῦ παρα τῷ δημοσίῳ μενέτωσαν. (Ν. 1 Πανδ. 48. 17 (de requirendis vel absentibus damnandis). Βασίλ. LX. 49 1).

Μ. Ἀποδημῶν τις δὲν καταδικάζεται ἐπ' ἐγκλήματι ἐπάγοντι βαρεῖαν ποινὴν ἀλλ' ἀναζητεῖται διὰ γραμμάτων ἀρτοῦ δὲ μᾶλλον τοῦτο, ἔχει ἔν ἐτος πρὸς ἀθώωσιν αὐτοῦ· καὶ εἰς ἐντὶς τοῦ ἐτους ἔλθῃ, καὶ ἀσφαλισθῇ ἢ ἀποθάνῃ, δὲν δημεύεται ἡ περιουσία αὐτοῦ, ἀλλ' ἀρμόζει εἰς τοὺς κληρονόμους. Ἐὰν δὲ ἐντὶς ἐτους δὲν βελήσῃ νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ δημεύονται, καὶ αὐτὸς συλληφθεὶς ὑποβάλλεται εἰς αὐστηροτέραν καταδίαν· καὶ εἰς ἐντὶς δὲ δυνήθῃ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀθώωσιν αὐτοῦ διὰ φανερῶν τεκμηρίων καὶ σαφῶν ἀποδείξεων, οὐχ ἧττον τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ περιεργονται εἰς τὸ δημοσίον.

22. Οὔτε ἐξ ὑπονομίας, οὔτε ἀπὼν τις καταδικάζεται, εἰμὴ ὁ μετὰ πολλὰς ὑπομνήσεις καὶ προθέματα μὴ παραγενόμενος, καὶ αὐτὸς δὲ μὲχρι χρηματικῆς ποινῆς, ἢ αἰμιᾶς, ἢ ἐξορίας· ὁ δὲ κατήγορος ἀπὼν καταδικάζεται, καὶ πλέον ἐπ' ὅτε, ἢ περ ἀπαιτεῖ τὸ συκοφαντῶν δόγμα. (1) (Ν. 5 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασίλ. LX. 51. 5. Ν. 6 Κωδ. 9. 2 (de accusatio-

(1) Διὰ διατάξεις τῶν παραγράφων 19, 20, 21 καὶ 22 ὡς δικονομικαὶ δὲν ἴσχυρουσι νῦν. Ἀλλῶς τὰ κατὰ τὴν διαδικασίαν ὁρισθῆσαν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἡμῶν δικονομικῶν νόμων.

nibus). N. 15 Kωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis et stupro).

Μ. Οὐτε ἐξ ἀπλῆς ὑπονομίας, οὔτε ἀπὸν τις καταδικάζεται, ἐκτός ἐν μετὰ πολλὰς ὑπεμνήσεις καὶ προσταγὰς τοῦ δικαστοῦ ἀπειθῆ ἔτι εἰς ἑαυταῖσιν, ἀλλὰ καὶ τότε εἰς γρηματικὴν μόνον ποινὴν, ἀτιμίαν ἢ ἑξορίαν· ὁ δὲ κατήγορος ἀπὸν καταδικάζεται ἐνίοτε καὶ βαρύτερον ἢ ἔστι ἀπαιτεῖ τὸ κατὰ συκοφαντῶν δόγμα.

23. Οὐ γὰρ τὸν ἄρχοντα ταῖς τῶν δημοτῶν ἐκδοθήσεσι πείθεσθαι, οἷοι βούλονται· ἢ τὸν ὑπεύθυνον ἀπολυθῆναι, ἢ τὸν ἀνεύθυνον τιμωρηθῆναι. (N. 12 § 1 Kωδ. 9. 47 (de poenis). Βασ. LX. 51. 49).

Μ. Ὁ δικαστὴς δὲν ἔχει νὰ πείθῃται εἰς τῶν δημοτῶν τὰς καταδόσεις, εἴν αὐτοὶ θέλωσιν ἢ ὁ ὑπεύθυνος νὰ ἀπολυθῇ ἢ ὁ ἀνεύθυνος νὰ τιμωρηθῇ.

24. Μὴ προχειρῶς ὁ ἄρχων κεφαλικὴν τιμωρίαν ἐρεῖτω, εἰ μὴ πρότερον ὁ ἐναγόμενος διὰ τῆς εἰσευγίας ἐμολογίας, ἢ τῆς τῶν μαρτύρων ἐρωτηρήσεως, ἢ τῶν βασάνων οὕτως ἐλεγχθῇ, ὥστε σχεδὸν μὴδὲ ἑαυτῷ θύνασθαι ἐναντιοῦσθαι. (1) (N. 16 Kωδ. 9. 47 (de poenis). Βασ. LX. 51. 53).

Μ. Δὲν πρέπει ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ προχειρῶς κεφαλικὴν ποινὴν, εἴν πρότερον ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐλεγχθῇ ἐνχοις διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐμολογίας, ἢ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων, ἢ τῶν βασάνων τοιαύτως πρῶτον, ὥστε σχεδὸν μὴδὲ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν νὰ θύναται νὰ ἀντιλέγῃ.

25. Ὁ αὐθαιρέτως ἐμολογησας περὶ ἁμαρτήματος, οὐκ εὐχερῶς πιστεύεται· πολλὰκις γὰρ ἢ δια φόβον ἢ δι' αἰτίαν ἄλλην τινὰ καθ' ἑαυτοῦ ψεύδεται. (N. 1 § 17 Πανδ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασ. LX. 50. 1). (2)

Μ. Ὁ αὐθαιρέτως ἐμολογησας τὴν ἐνοχὴν ἑαυτοῦ ἐπ' ἐγκλήματι, δὲν πιστεύεται εὐχερῶς· διότι πολλὰκις ψεύδεται καθ' ἑαυτοῦ δια φόβον ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν.

26. Ἡ διάταξις κελεύει ὥστε πάντα δικαστὴν ἐν τῇ ἀπαρτάσει αὐτοῦ κελεῖν τὸν ἡττηθέντα διδόναι πάντα τὰ δαπανήματα τὰ ἐν τῇ δικαστηρίῳ γενόμενα. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιῇσιν ὁ δικαστὴς, αὐτὸς τὴν ζημίαν ταύτην ἀναγκάζεται θεραπεῦσθαι τῷ νενικηκότῃ μέρεϊ. (3) (N. 5 Kωδ. 7. 51 (de fructibus et

(1) Τὰ τῆς ποινικῆς διαδικασίας περ' ἡμῶν ὁρίζονται ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς ποινικῆς δικονομίας· ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει. Παρατηρητέον δὲ μόνον οἷοι αἱ βράσαναι περ' ἡμῶν ἀπαγορεύονται ἀπολύτως ὑπὸ τῆς ποινικῆς ἡμῶν νομοθεσίας καὶ τοῦ Συντάγματος.

(2) Καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν δικονομίαν ἡ ἐμολογία μόνη τοῦ κατηγορουμένου δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν πλήρη περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ.

(3) Ἴδε τὴν κατωτέρω σημείωσιν.

78 ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤ. ΨΗΦΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ
litium expensis). Βασίλ. IX. 3. 69. Ν. 13 § 6 Κωδ. 3. 1
(de judiciis).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ἕκαστος δικαστὴς διατάσσει διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ νὰ καταβάλλῃ ὁ ἡττηθεὶς διάδικος πάντα τὰ δαπανήματα τῆς δίκης· εἰν δὲ ὁ δικαστὴς παραλίπῃ τοῦτο, ἀναγκάζεται νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας διὰ τὴν ζημίαν ταύτην τὸν νικῆσαντα.

27. Ἐξέσσι τῷ δικαστῇ τῷ ἡττωμένῳ ἐκ τῶν ἀντικρινόμενων μερῶν τὰ δαπανήματα, τὰ εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὲρ τῆς ὑποθέσεως καταβληθέντα ἐπιτιθέναι, καὶ αὐτὸν ἀναγκάζειν ἀποδιδόναι αὐτά, καὶ ὑπὲρ τὰ δαπανηθέντα δὲ καταβαρύνειν αὐτόν, ἕως καὶ τῆς δεκάτης μείρας τῶν δαπανημάτων. (1) Ταῦτα εἰς τὰ ἐπέκεινα τῶν δαπανημάτων ἀποδίδονται· μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ δημοσίῳ, σπανίως δὲ, εἴπερ ὁ δικαστὴς βούλοιοτο, καὶ τῷ νικῆσαντι· μέρει, ἂν ὡς κατατερίβῃ ἀδίκως, ἀπὸ τούτων δίδεται, πρὸς ὃ ἂν διακρίνοι ὁ δικαστὴς. (Νεαρά 142 κεφ. 2 πρ.).

Μ. Δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν ἡττηθέντα διάδικον πάσαις τὰς δικαστικὰς δαπάναις, ὑποχρεῶν εἰς τὴν ἀπίδосιν αὐτῶν, καὶ προσέτι νὰ καταβαρύνῃ αὐτὸν προσθέτως καὶ δι' ἑνὸς δεκάτου τῶν δαπανηθέντων. Αἱ δὲ ἐπέκεινα τῶν δαπανῶν ἀποδίδονται μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸν δημοσίον ταμεῖον, σπανίως δὲ, εἰν ὁ δικαστὴς κρίνῃ εὐλογον, δίδεται ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τὸν νικῆσαντα, ἐπὶ τῷ ὅτι ὑπέστη ἀδίκως δικαστικὸν ἀγῶνα, ὅσον μέρος ἤθελε διατάξῃ.

28. Τὰ μεταξὺ ἄλλων κριθέντα οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην ἐπιφέρει τῷ μὴ παρόντι. Τοῦτο κρατεῖ καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν. (2) (Ν. 2 Κωδ. 7. 56 (quibus res judicata non nocet). Βασ. IX. 3. 92).

Μ. Τὰ μεταξὺ ἄλλων δικασθέντα οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην ἐπιφέρουσιν εἰς τὸν ἀπόντα· τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ ἐγκλημάτων καὶ ἐπὶ κληρονομιῶν.

Ν. Σημειωτέον ὅτι τὸ δεδικασμένον ἰσχύει καὶ κατὰ τῶν εἰδικῶν διαδόχων, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἐμπραγμάτων δικαιωμάτων δυνάμει τῶν Ῥωμῶν καὶ Βυζαντινῶν νόμων. Α. Π. 226 τοῦ 1896.

(1) Καὶ κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δίκην. ἄρθρον 210 ε. ἡ δικαστικὴ δαπάνη βαρύνει κατὰ γενικὸν κανόνα τὸν ἡττηθέντα διάδικον, ἀλλὰ δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἐν ταῖς δίκαις ἀνιόντων, κατιόντων καὶ γνησίων ἀδελφῶν.

(2) Ὅθεν δικασθέντος καὶ καταδικασθέντος ἐνδὲς ἐκ πολλῶν κληρονόμων ἢ πολλῶν συγκατόχων τοῦ αὐτοῦ πράγματος, οἱ λοιποὶ δὲν βλάπτονται. (*Ἴδε καὶ Ν. 2 Κωδ. 7. 56. Ν. 60 Βασίλ. 9. 2). Ὡς τίτλος ὁμοῦ δικαιώματος ἀντιτάσσονται καὶ κατὰ τρίτων — ἀδιάφορον δὲ ἂν αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου καὶ ἀντιπροσώπου ἐδικάσθησαν.

29. Ἐάν τις βούληται καταδικῆν ἀναψηλαφῆσαι (*) προσάσει ἀναλογισμασμοῦ, οὐ δύναται. (1) (Βασ. IX. 3. 72).

Μ. Ἐάν τις θέλῃ νὰ ἀναψηλαφήσῃ ἀπέρασιν ὑποχρεῶσαν αὐτὸν ἐπὶ πράξει ἀναλογισμασμοῦ, δὲν εἰσκακοῦται.

30. Ἐπὶ προσήματι καινῶν συμβολαίων (*) μετὰ ταῦτα εὐρεθέντων τὰς ἀποφάσεις ἀνανεοῦσθαι εἰς ὑπέδειγμα βαρύνεσθιν. (2) (N. 4 Κωδ. 7. 52 (de rejudicata). Βασ. IX. 3. 74. N. 35 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). N. 27 Πανδ. 44. 2 (de exceptione rejudicatae). N. 19 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus).

Μ. Προσάσει νέων ἐγγράφων εὐρεθέντων μετὰ ταῦτα εἶναι βαρὺ πρᾶγμα νὰ ἀναθεωρῶνται αἱ ἀποφάσεις.

31. Ἐάν ἑ νικήσας ἐν τῇ ἀπόφασιν καὶ λαβὼν πράγματα, ὡς

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δικαστὴς τις δικάζων τὸν Πέτρον καὶ τὸν Παῦλον λόγου χάριν, καὶ κεφαλαίων διαφέρων προτεθέντων, δίδωκεν ἀπόφασιν, καὶ κεφαλαίον ἐν περὶ λίθων ἢ μαργαριτῶν περιττάμενον, εἰς διατιμῆσιν νομισμάτων δ' αὐτὴς διατιμῆσθε νομισμάτων ρ'. Καὶ βούλεται, μετὰ τὴν ἀπόφασιν ἀναλογισάμενος, ὅτι κακῶς εἰς τοσοῦτον ποσὸν ἀνήγαγε τὸ κεφάλαιον, ἀναψηλαφῆσαι τὴν ἰδίαν ἀπόφασιν. Φησὶν οὖν ἡ διαταγὴ μὴ δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν τὸν δικαστήν· εἰ γὰρ ᾄδῃ τοῦτο, οὐκ ἐστὶ κατὰ τὴν δικαίαν, τοῦ δικαστοῦ λέγειν δύναμένου ὅτι κακῶς ἀπεφηνάμην, καὶ θεῖμαι ἀναψηλαφῆσαι τὴν ἀπόφασιν μου. Ἡ οὕτως εἶπε δὲ ἐναγόμενος ἀπαιτούμενος παρὰ τοῦ ἐναγοντος νομίσματα ρ' καὶ χρεωστούμενος καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦ ἐναγοντος ἰσομέτρον ποσότητα, οὐκ εἶπε καταδικαζόμενος, ὅτι χρεωστῆς καὶ σὺ ἐμοὶ ρ' νομίσματα καὶ λογίσαι ταῦτα, καὶ ἐλευθερωμαὶ τῆς ἐναγωγῆς· ἀλλ' ἐψηλόχευε καὶ καταδικάσθη· καὶ μετὰ ταῦτα ἀναλογισάμενος ὅτι ὑπερβολὴν εἰσπαγγεῖν ἀντέλλογον, βούλετο ἀναψηλαφῆσαι τὴν ἀπόφασιν, ἵνα εἰσάξῃ τὸν ἀντέλλογον. Φησὶν οὖν ἡ διαταγὴ, ὅτι οὐκ ἐστὶ τοῦτο δυνατόν, ἵνα μὴ ἐντεῦθεν ἄλλα μὲν τὰ δικαστήρια. Ἀλλὰ δότω μὲν τὰ ρ' εἰς τὴν ἀπεδικασμένην κινήσας, καὶ αὐτὸς μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἑκατὸν, ὧν χρεωστῆται, καὶ τεύξεται τοῦ δικαίου.

(1-2) Ἡ Πολ. ἡμῶν Δικ. (ἄρθρα 780—804) ὥρισε τὰ κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ἐκτακτοῦ τῆς ἀναψηλαφήσεως ἐνδίκου μέσου καὶ τοῦ λόγου δι' οὗ τοῦτο ἐπιτρέπεται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος τις ἀνήγαγε κατὰ Μάρκου, ἐνικῶν ἐξ αὐτοῦ εἶναι, καὶ ἀπέδειξε τὸν εἶκον ἐν τῇ διαφέρειν, καὶ ὁ δικαστὴς δίδωκεν ἀπόφασιν προσδικαίουσαν τὸν εἶκον τῷ Πέτρῳ· καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν εὗρεν ὁ Μάρκος διάλυσιν τοῦ Πέτρου γεγεννημένην πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ διὰ τοῦ Μάρκου, περὶ τοῦ τοιοῦτου εἴκου, καταπαύσαντες πᾶν δίκαιον τῷ Πέτρῳ· καὶ προκομίζων αὐτὴν ἡλίου διαπεσεῖν τὴν ἀπόφασιν· ἀνηνέχθη τὸ περὶ τούτου εἰς βασιλικὰς ἀκοάς, καὶ ἀντέγραψεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὐκ ὀφείλει ἡ διάλυσις προσδεχθῆναι, οὔτε ἡ ἀπόφασις ἀνατρέπῃναι, διὰ τὸ μετ' αὐτὴν εὐρεθῆναι καινόν, ἥτοι νέον δικαίωμα· ὅπερ ἐν ὅλῳ τῷ πρώτῳ δικαστηρίῳ οὐκ ἐνεφανίσθη· βαρὺ λογισάμενος, τὸ δοῦναι ἀφορμὴν τοῖς καταδικαζομένοις ἀνατρέπειν τὰς ἀποφάσεις, προσάσει καινῶν δικαιομάτων εὐρέσεως.

ἐν τάξει ἐνεχύρου, μὴ εὕρισκῃ ἀγοραστὴν ἀπὸ σπουδῆς τοῦ ἐναγομένου, πέμπεται αὐτὸς ἐπὶ νομὴν τῶν πραγμάτων, ἵνα δεσπόζῃ αὐτῶν. (*) (N. 15 § 3 Πανδ. 42. 4 (de re judicata). Βασίλ. IX. 3. 15. N. 3 Κωδ. 7. 53 (de executione rei judicatae).

M. Ἐάν δ νικήσας ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι καὶ παραλαβὼν πράγματα ὡς ἐνεχύρα, δὲν εὕρισκῃ ἀγοραστὴν ἐκ σκευωρίας τοῦ ἐναγομένου, πέμπεται αὐτὸς εἰς νομὴν τῶν πραγμάτων, ἵνα καταστή κύριος αὐτῶν.

32. Ὁ τῆς κατηγορίας χωρὶς ἀπολύσεως ἀφιστάμενος τιμωρεῖται· οἷα γὰρ ἂν ἐπενεχθῇ κατηγορία, τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ, οὐ μὴν τῇ βουλῇ τοῦ κατηγοροῦ δεῖλπει ἀπαλειφῆσθαι. (N. 4 § 7 Πανδ. 48. 46 (ad SC. Turpilianum). Βασίλ. LX. 1. 10).

M. Ὁ παραιτῶν ὃν εἰσήγαγε κατηγορίαν πρὸ τῆς ἀπολύσεως τοῦ κατηγορουμένου τιμωρεῖται· διὰτι οἰαδήποτε καὶ ἐάν ᾔνοι ἡ ἐπιφερομένη κατηγορία, δεῖλπει νὰ ἐξαλειφῇται τῇ αὐθεντίᾳ τοῦ δικαστοῦ, καὶ οὐχὶ τῇ θελήσει τοῦ κατηγοροῦ.

33. Ἡ διάταξις κελεύει, μηκέτι τὸν δικαστὴν ἀκολουθεῖν ἑτέρα φήρῳ γεγεννημένην· ἀλλὰ σκεπεῖν τί κατὰ τοὺς νόμους ἀκλουθον, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι. (N. 13 Κωδ. 7. 45 (de sententiis et inrelocutionibus). Βασίλ. IX. 1. 79. N. 2 Κωδ. 1. 14 (de legibus et SC.) N. 12 Πανδ. 1. 18 (de officio praesidis).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὁ δικαστὴς δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ ἄλλην προγενομένην ἀπόφασιν· ἀλλὰ νὰ ἐξετάζῃ, τί εἶναι σμψωνον πρὸς τοὺς νόμους, καὶ οὕτω νὰ ἀποφασίσῃ.

34. Ἐάν ἀπόφασις λεχθῇ μόνον, μὴ μέντοι γραφεῖσα πρότερον ἀναγνωσθῇ, ἀνεχύρος ἔστω. (N. 2 καὶ 3 Κωδ. 7. 44 (de sententiis ex periculo recitandis). Βασίλ. IX. 1. 65, 66. N. 8 Κωδ. 12. 22 (de principibus agentium in rebus). N. 6 § 5 Κωδ. 1. 54 (de modo multarum).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Γίνωσκε, ὅτι παντὶ καταδικαζομένῳ ζητοῦντι καιρὸν εἰς καταβολὴν τῶν ἀπὸ τῆς καταδίκης, δίδεται τετράμηνος, πολλὰκις δὲ καὶ πλείων προθεσμία· καὶ εἰ, διελευσῆς τῆς προθεσμίας, ἀγνωνομένη καὶ ἔτι, καὶ οὐ δίδωσι τὰ ἀπὸ τῆς καταδίκης, ἀναλαμβάνονται ἀπὸ τῆς εὐσίας αὐτοῦ ἐνεχύρα, τοῦ δικαστοῦ τῇ αὐθεντίᾳ καὶ παρέχονται τῷ νικήσαντι. Καὶ εἰ ἐντὸς δύο μηνῶν δραμόντων μετὰ τὴν τῶν ἐνεχύρων ἀνάληψιν οὐ δώσουσιν οἱ καταδικασθέντες τὰ τῆς καταδίκης, πιπράσκονται τὰ ἐνεχύρα, καὶ ἐκ τῆς τούτων τιμῆς πληροῦνται τὸ χρεὸς οἱ νικήσαντες. Ἐάν οὖν ὁ νικήσας καὶ λαβὼν τὰ ἐνεχύρα οὐχ εὕρισκῃ ἀγοραστὴν, ἐκ περιδρομῆς τοῦ καταδικασθέντος, ἴσως γὰρ οὕτως περιτρέχει πάντας, καὶ παρασκευάζει μὴ ἀγοράσαι τὰ ἐνεχύρα, φησὶν ἡ παρούσα διάταξις, ὅτι προσκυρεῖσθωσαν τὰ ἐνεχύρα κατὰ δεσποτείαν τῷ νικήσαντι.

Μ. Αἱ ἀποφάσεις δεόν νά συντάσσωνται ἐγγράφως καί ἀναγινώσκωνται. Ἐάν ἀποφασίς ἀπαγγελλῇ μόνον προφορικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ μὴ γραφεῖσα πρῶτον, εἶναι ἀνίσχυρος.

35. Ἡ παρά τὸν τύπον τῶν δικαστηρίων ἐξενεχθεῖσα ἀπόφασις ἀνίσχυρος ἔστω. (1) (Ν. 4 Κωδ. 7, 45 (de sententiis et interlocutionibus). Βασ. IX. 1. 70. Ν. 7 Κωδ. αὐτόθι).

Μ. Ἡ παρά τὸν καθιερωμένον τύπον τῶν δικαστηρίων καταρτιζομένη ἀπόφασις εἶναι ἀνίσχυρος.

36. Τὸ ἐξω τῆς δικαιοδοσίας ἐκ τοῦ δικαστοῦ γινόμενον οὐκ ἔρρωται. (Ν. 170 Πανδ. 50. 17 (de regulis iuris). Βασ. II. 8. 170. Ν. 20 Πανδ. 2. 1 (de jurisdictione). Βασ. VII. 3. 20).

Μ. Ὅ,τι ὁ δικαστὴς πράττει ὑπὲρ τὰ ὅρια τῆς νομίμου αὐτοῦ δικαιοδοσίας, δὲν ἰσχύει.

37. Αἱ ἐφέσεις αἱ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων δύο μηνῶν ἔχουσι προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν. (Νεαρά 82 κεφ. 6 (de jure veli). Ν. 2 Κωδ. 7. 63 (de temporibus et reparationibus).

Μ. Αἱ τῶν ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ἀποβέβυσθαι ἀποφάσεων ἐφέσεις ἔχουσι δύο μηνῶν προθεσμίαν πρὸς τὴν κυρίαν.

38. Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ψῆφος, ἐκκλήτου μὴ παρακωλύθησάσης· εἰ μὴ φανερώς ἔσται παράνομος. (2) (Νεαρά 49 προσμ. § 4 κεφ. 4. Ῥοταὶ κεφ. 25 § 17. Ν. 4 § 2 Πανδ. 42. 8 (quae sententiae sine appellatione). Ν. 2 Κωδ. 9. 64 (quundoprovocare non est necesse).

Μ. Μετὰ διετίαν κυροῦται ἡ ἀπόφασις, εἴν δὲν ἐπέλθῃ ἐφέσις, ἐκτὸς τῶν προαναφω παρανόμων.

39. Μετὰ ψῆφον, ἔχουν ἀπόφασιν τοῦ κριτοῦ καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν, οὐδαὶς παραδέχεται καινὰ τινα καὶ νέα πειρώμενος προβάλλεσθαι δικαιώματα, ὡς τότε μὲν οὐκ ἔχων τινά, ὑπερὸν δὲ ἐφευρών, ἀλλ' ὁ τοῦτο βουλόμενος ποιεῖν παντελῶς ἔστιν ἀπρόσδεκτος· χωρὶς τῶν ἐπὶ δημοσίῳ πράγματι θελόντων τοῦτο ποιεῖν· τοὺτους γὰρ σπανίως ὁ νόμος καλεῖται τοῖς

(1-2) Ἐκ τῆς 38 παραγράφου καὶ τῆς κατόπιν 37 προκύπτει, ὅτι κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον δὲν ἐλαμβάνον ἰσχύον διδिकाσμένου πράγματος αἱ ἀποφάσεις, ἀλλ' ἐδύναντο πάντοτε νά προσβληθῶσι καὶ τὸ δι' αὐτῶν διεκασθῆν εἰς νεαν νά ὑποβληθῇ ἐξέτασιν. ("Ὁρα καὶ Ν. 19 Βασ. (9. 1). Παρ' ἡμῖν ὅμως νῦν δὲν ἰσχύει ἡ ἀρχὴ αὕτη· ἔτι καὶ αἱ ἀκυροὶ ἀποφάσεις ἀποτελοῦσι διδिकाσμένον, μὴ ἐγκαίρως προσβληθεῖσαι διὰ τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων. Ἰσχύει ὅμως καὶ παρ' ἡμῖν, ἐπηὶ καθιερωμένη ἐν τῷ 759 ἀρθρῷ τῆς Πολ. Δικ., ἡ τῆς § 85 διάταξις, ὅτι ἡ στερουμένη τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου ἀπόφασις ἔστιν ἀνίσχυρος, μὴ παρὰ τοῦσ' τελεσιδικίαν.

(ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤ. ΨΗΦΟΥ ΚΑΙ ΔΗΟΦ.)

δικασταῖς παραδέχεσθαι (1) (N. 35 Πανδ. 42. 1 (de re judiciala). Βασ. IX. 3. 35).

M. Ματ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν δὲν δύναται νὰ προσάλλῃ κενά τινα καὶ νὰ δικαιώματα, ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι δὲν εἶχε μὲν αὐτὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης, ἀλλ' εὗρεν αὐτὰ ἀκολούθως. Κατ' ἐξαιρέσιν δύνανται νὰ πράξωσι τοῦτο, δοκίμῳ πρόκειται περὶ δημοσίου πραγμάτων· διότι ὁ νόμος διατάσσει τοὺς δικαστὰς σπανίως νὰ παραδῶνται τοῦτους.

40. Οἱ μέχρις εὐπορίας καταδικαζόμενοι οὐκ ἀπαιτοῦνται πᾶν ὅσον ἔχουσιν, ἵνα μὴ πτωχεύσωσιν. (2) (N. 173 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 173).

M. Οἱ καταδικαζόμενοι μέχρις εὐπορίας δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν καταβολὴν πάσης αὐτῶν τῆς περιουσίας, ἵνα μὴ πτωχεύσωσιν.

41. Ἐν τοῖς πολιτικαῖς λογοθεσίαις ἡ περὶ τὴν ψῆφον πλάνη καλῶς ἀναψηλαφᾶται μετὰ δέκα καὶ εἴκοσι ἐνιαυτοῦς. (3) (N. 8 πρ. Πανδ. 50. 8 (de administratione rerum ad civilitates), N. 13 § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temporalibus). Βασ. LI. 3. 12).

M. Ἐπὶ τῶν ἀστικῶν λογαριασμῶν ἡ περὶ τὸν ἀριθμὸν πλάνη ἀναψηλαφᾶται καὶ μετὰ δέκα καὶ εἴκοσι ἐτη.

42. Ὅτι κατὰ ψῆφον παντοῦς δικαστοῦ μετὰ τὴν ἀνάγκωσιν

(1) Σημειωτέον μάλιστα ὅτι ἀπόφασις, ἥτις ἐν κυρίῳ δίκῃ ἐξήτασε καὶ ἔλυσε διαφορὰν τινα, ἀποτελεῖ δεδικασμένον καὶ ὡς πρὸς τὴν λυθείσαν διαφορὰν, ἀναφορικήν ὡς παρεμπίπτον ζήτημα ἄλλης εἴτα δίκης, εἰς ἀποτέλῃ ἀναγκάσιαν αὐτῆς προϋπόθεσιν. Ὅθεν ἀπόφασις ἀποδικάζουσα τὴν κυριότητα πραγμάτων τινος ἀποτελεῖ δεδικασμένον ἐν δίκῃ περὶ διανομῆς αὐτοῦ, περὶ ἀποδόσεως τῶν καρπῶν ἢ τοῦ προσαυξηματός αὐτοῦ· ἐπίσης ἀπόφασις ἀπορριπτική περὶ πραγμάτων δὲν εἶναι κληρονομικόν, ἀποκλείει τὴν περὶ διανομῆς κλήρου ἀγωγὴν περὶ τοῦ πραγματος αὐτοῦ. Κατὰ τὴν επικρατοῦσαν γνώμην ἀποτελοῦσι δεδικασμένον καὶ αὐτὰ τὰ παρεμπίπτοντος ἥτοι προκριματικῶς δικαζόμενα ζητήματα· οὕτω γάρ· εἰπεῖν ἀπόφασις λύουσα τὸ ζήτημα τῆς συγγενείας, ἐν διαφορᾷ περὶ διατροφῆς ἢ κληρονομίας, ἀποτελεῖ δεδικασμένον καὶ ὡς πρὸς αὐτό. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντιθετικαί.

(2) Ἀπλᾶς ὀφείλεται τινὲς ἔχουσι τὸ τῆς εὐπορίας εὐεργέτημα, οὗ δυνάμει δικαιοῦνται νὰ κρατήσωσιν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν τοσούτον μέρος ὥστε ἀπολῇ ἐξ αὐτοῦ. Καθιερῶνται δὲ τοῦτο ἐν τισὶ μὲν θέμασι ὑπὸ τῶν ἀστικῶν ῥωμαϊκῶν νόμων μὴ μεταβληθέντων κατὰ τοῦτο παρ' ἡμῶν, μέχρι δὲ τινὸς καὶ τῶν περὶ ἐκτελέσεως διατάξεων τῆς πολ. ἡμῶν δίκης. ὀφείζουσιν τὰ ἐξηρημένα τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως πράγματα τοῦ ὀφειλέτου, αἵτινες συμπίπτουσιν ἐν μερεὶ καὶ ταῖς ῥωμαϊκαῖς περὶ ἀκατασχέτου διατάξεσι, ἀλλ' ὅπου δὲν συμπίπτουσιν ὑπερισχύουσι.

(3) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν ὡς δικονομική.

ταύτης ἐκκλητος δίδεται ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ δὲ ψήρου Βασιλέως ἢ συγκλήτου οὐ δίδεται ἐκκλητος. (1) (De decendio appellationis βρα Νεαράν 23 κερ. 1. Βασ. IX. 2. 2).

Μ. Κατὰ πάσης δικαστικῆς ἀποφάσεως μετὰ τὴν ἀναγνώσιν αὐτῆς χωρεῖ ἔφεσις ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἡμῶς τοῦ βασιλέως ἢ τῆς συγκλήτου ἔφεσις δὲν ἐπιτρέπεται.

43. Οὐ δοκεῖ κατακακισθῆναι ὁ ἐκκαλεσάμενος· οὕτε ὁ καταδικασθεὶς ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δικαίον καταδικάζειν. (2) (N. 2 § 2 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 2).

Μ. Ὁ ἐκκαλέσας δὲν λογίζεται διατελὼν ὑπὸ καταδίκην· ἐπίσης δὲν λογίζεται τοιοῦτος ὁ καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος δικαίωμα νὰ δικάζη.

44. Ἐάν ἐξενεχθῇ ἀπόφασις κατὰ τινος ἀπόντος, ὁ δὲ γνωὺς μὴ ἐκκαλέσεται, οὐκέτι δύναται προφάσει τῆς ἰδίας ἀπουσίας τὴν ἀπόφασιν ἀνατρέπειν. (3) (N. 3 Κωδ. 7. 43 (quomodo et quando judex). Βασ. IX. 1. 57).

Μ. Ἐάν ἐκδοθῇ ἀπόφασις κατὰ τινος ἀπόντος, μαθὼν δὲ οὕτως τὸ γεγονός δὲν ἐκκαλέσῃ αὐτήν, δὲν δύναται ἐρεξῆς ἐπὶ προφάσει τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀπόφασιν.

45. Θεσπίζομεν, μηδένα τῶν πολιτικῶν δικαστῶν μὴ ὑπὲρ εἰς-βηροτοῦν ἀφορμῆς τι λαμβάνειν, ἀλλὰ καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας, καὶ παντὸς χρυσοῦ ὑπερφορεῖν. (N. 6 § 2 Πανδ. 48 11 (de lege Julia repetundarum). Βασ. LX. 43. 6).

Μ. Κατὰ τὴν αὐτοκρατορικὴν διάταξιν, οὐδενὶ τῶν πολιτικῶν δικαστῶν ἐπιτρέπεται νὰ λαμβάνῃ τι δι' εἰσληψέως αἰτίαν, ἀλλ' ὁμολογεῖ ἕκαστος αὐτῶν νὰ ἔχῃ τὰς χεῖρας καθαρὰς καὶ νὰ ὑπεροφῇ τὰ χρήματα.

46. Κελεύομεν τοὺς θεματικοὺς κριτὰς (*) ἐφ' ἑκάστη τοῦ

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει.

(2) Βλέπε τὴν ὑπὸ τὴν § 35 ἡμετέραν σημείωσιν.

(3) Παρ' ἡμῖν ὁρίζονται τὰ τῆς ἐρημοδικίας καὶ τῶν κατ' αὐτῆς ἐνδίκων κρουσῶν ὑπὸ τῆς Πολ. Δικον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι καὶ οἱ ἄρχοντες τοὺς ἐξ ὅτουδῃποτε δικαστηρίου οὐκ ὀφείλουσι συγχωρεῖν τι (λαμβάνειν τρόπον) καλ' εἰσληψέως τρόπον, οὐδὲ ἐν δικαστικῇ συνθέσει θεωρεῖσθαι τοιοῦτος ἐν λήμμασιν. Ἰστίον ὅτι τὸ βασιλικὸν καὶ αὐτοκρατορικὸν κριτήριον ἐκκλητῶ οὐχ ὑποβάλλεται, οὐδὲ ἀναψηλαφᾶται ὑπὸ ἑτέρου, ἀλλ' ὅφ' ἑαυτοῦ δεῖ ἐπανακρίνεσθαι ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου κριτήριον ἐκκλητῶ οὐχ ὑπόκειται, οὐδ' ἀναψηλαφᾶται ὅφ' ἑτέρου, ὡς ἀρχὴ καὶ αὐτὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων· ἐπανακρίνεται δὲ καὶ αὐτὸ ὅφ' ἑαυτοῦ πνευματικῶς· τὰ δὲ ἄρχοντικά κριτήρια ἐκκλητῶ ὑπόκεινται, καὶ ἀναψηλαφῶνται ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, ἀλλὰ δὴ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐπαρχοῦ καὶ τοῦ Κοιαίσταρος. Τὸ τοῦ Ἐπαρχοῦ μέντοι κριτήριον καὶ τοῦ Κοιαίσταρος ὑπὸ μόνου τοῦ βασιλέως ἀνακρίνεται, καὶ οὐχ ὅφ' ἑτέρου τινός.

χρυσίου λίτρα μὴ περαιτέρω τριῶν νομισμάτων λαμβάνειν, δηλονότι ἐπὶ τῶν εὐπορούντων, ὑπὲρ τε νοταρίων καὶ τῶν ὑπηρετούντων αὐτοῖς, καὶ μηδὲν ἕτερον. Μὴ ὑπερβαίνειτω δὲ ἡ ἀπαιτήσις τῶν ἐκταγιαστικῶν τὰ ρ' νομίσματα, ὅση ἂν ἡ ἀπαιτηθεῖσα περιουσία τυγχάνοι, εἴγε καὶ ἑκατὸν λίτρων οὕτα τυγχάνει, καὶ περαιτέρω· εἰ μὴ καθ' ὅσον ὑπὲρ τροφῆς καὶ ὁδοπορίας ἐπιβιούμενος ὁ ἐκδιδαστής ἐδαπάνησεν. (1) (* Ἄλλως ἐν μέρει κατὰ Νεαράν 89 κατ. 9).

Μ. Οἱ ἐπαρχιακοὶ δικασταὶ ἐπ' ἑκάστης λίτρας χρυσίου δὲν πρέπει νὰ λαμβάνουσι πλεοντερον τῶν τριῶν νομισμάτων, καὶ τοῦτο παρὰ τῶν εὐπορῶν μόνον διὰ τοῦς μνημόνας καὶ ὑπηρετάς αὐτῶν, καὶ οὐδὲν ἄλλο. * Ἡ δὲ ἀπαιτήσις τῶν κατ' ἀνάθεσιν δικαστῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίῃ τα ἑκατὸν νομίσματα, ὅση καὶ εἴαν ἦναι ἡ ἀπαιτηθεῖσα περιουσία, ἔστω καὶ εἴαν ἀνυδαίνῃ εἰς ἑκατὸν λίτρας καὶ ἐπέκεινα, ἐκτὸς τῶν δαπανηθέντων ὑπὸ τοῦ ἐδοιπορούντος ἐκτελεστοῦ πρὸς τροφὴν καὶ πορείαν.

47. Εἴτε δικαία εἴτε ἄδικός ἐστιν ἡ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις, ἐμμένειν (*) αὐτῇ δεῖ· (2) (Ν. 27 § 2 Πανθ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 27).

(1) * Ἄλλη ἡ παρ' ἡμῖν δικαστικὴ διεργασία. Οὔτε θεματικοὶ κριταὶ ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν, οὔτε λαμβάνουσι παρὰ τῶν διαδίκων χρήματα εἰς δικασταί. μισθολοτούμενοι ἐκ τοῦ δημοσίου ταμεῖου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἱ ποιήσαντες αἵρετόν δικαστὴν ἀναγκάζονται ἐμμένειν τῇ τούτῳ διαγνώσει, καὶ δικαία ἐστὶ καὶ ἄδικος· καὶ εἰ μὴ ἐμμένον ἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον, καὶ μεμφεῖσθαι ἑαυτὸν, διότι τοιοῦτον ἡρετιστὸ λαβεῖν διαγνώμονα. Τούτῳ μὲν οὖν ὁρεῖται νοεῖν, ὅτε εἴ τις ἀγνοίας εἰς αἵρεσιν δικαστῆς τὴν ἄδικον ἐξήνεγκεν ἀπόφασιν, ἀπειρὸς ὢν νομῶν· εἰ γὰρ ἤδει νόμους καὶ πρὸς χάριν ἐνός τῶν ἀντιδίκων ἀπεδύεσθαι, ἢ δώροις ὑπεσθῆναι, ἐξήνεγκεν ἐν εἰδήσει τὴν ἀπόφασιν, ὁ καταδικασθεὶς καὶ μὴ ἐμμένον συνἀπαιτεῖται τὸ πρόστιμον, εἰ μὲν πρὸς χάριν σὴν, ἢ διὰ τὰ δῶρα κατεδικασθῇ τὰ αὐτά.

(2) Αἱ περὶ δικαιοσύνης δικονομικαὶ διατάξεις τῶν Ῥωμαίων δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῖν, ὡς καταργήσασθαι αὐτάς τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας, ἰσχύουσιν θμως αἱ ἐν Ἀρμενοπούλῳ διατάξεις τοῦ ἀπτικοῦ βουλαικού νόμου περὶ τῶν ἐπιδικτικῶν δικαιοσύνης διαφορῶν. * Ἐν συνόψει δὲ ζητέον, εἴ κατὰ κανόνα πάντα διαφορὰ συμβιβασμοῦ δικτικῇ δύνανται νὰ διαλυθῇ διὰ δικαιοσύνης. Ἀνεπίδεκτοι δὲ συμβιβασμοῦ καὶ δικαιοσύνης τυγχάνουσι κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν δικονομίαν αἱ γαμικαὶ διαφοραὶ καὶ κατὰ Βασιλικὰ 11. 2. Ν. 8 αἱ περὶ τῆς ἐκ διαθήκης, κωδικέλλου ἢ διὰ δωρεᾶς αἰτία θανάτου καταλειπομένης διαφορᾶς (ἴδε κατωτέρω § 63) ἀπαιτήσεις καὶ τὰ περὶ προσωπικῆς καταστάσεως ζητήματα. * Ἡ ἐν Ἀρμενοπούλῳ ἀπαγορεύσις τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ ἀπαιτήσεων ἐκ δημοσίων καὶ ἀτιμαστικῶν ἐγκλημάτων δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Προσθετέον ὅτι ὡς παρὰ Ῥωμαίοις καὶ παρ' ἡμῖν ἀποτελοῦσι καὶ αὐταὶ ἐδικασμένον, ὡς καὶ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων αἱ ἀποφάσεις.

Μ. Εἴτε δικαία, εἴτε ἀδικαίαι εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ διαιτητοῦ, δεόν γὰρ εὐλατῆται.

48. Οἱ αἰρετοὶς κριταῖς δικασθέντες μὴ ἐκκαλεῖσθωσαν. (1)
(N. 1 Κωδ. 2. 56 (de receptis arbitris). Βασ. VII. 3. 53).

Μ. Κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν διαιτητῶν δὲν ἐπιτρέπεται ἔφεσις.

49. Κὰν πλανηθῇ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἐν τῷ ψηφίζεσθαι, οὐ διορθοῦται: (*) ψηφισάμενος γὰρ πέπαυται εἶναι δικαστὴς. (N. 20 Πανθ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 20).

Μ. Καὶ ἐὰν πλανηθῇ ὁ διαιτητὴς εἰς τὴν ἀπόφασιν, δὲν ἐπιδιεσθῇ αὐτὴν: διότι μετὰ τὴν ἀπόφασιν παύει γὰρ ἡναι δικαστὴς.

50. Ὁ καταλιπὼν τὸν αἰρετὸν καὶ ἐνάγων ἐνορδίνως ὑποπίπτει τῇ ποινῇ, τῆς δίκης κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν παρὰ τῷ δικαστῇ κινουμένης. (**) (N. 30 Πανθ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 30. Νεαρά 82 κατ. 11).

Μ. Ὁ καταλιπὼν τὸν αἰρετὸν κριτὴν καὶ προστιμὸν εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια ὑποβάλλεται εἰς πρόστιμον, ἡ δὲ δίκη κινεῖται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τάξιν εἰς τὸ δικαστήριον.

51. Αἰρετὸς δικαστὴς ἐστὶν ὁ δικαστοῦ τάξιν ἀναδεξιόμενος, καὶ ἐπαγγελάμενος ψῆφω τεμεῖν τὸ φιλονεικούμενον: οὐ μὴν ὁ

(1) Περλ. § 62. Σημειωτέον, ὅτι τανῶν παρ' ἡμῶν συγχωρεῖται ἔφεσις κατὰ τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων, ἐὰν γινόμενης τῆς συνυποσχετικῆς δὲν συνεφωνήσῃ ἄλλο τι. (Πολ. ἀρθ. 116).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς, ἐὰν ἐθέσῃ δοῦναι ἀπόφασιν, οὐ ἐφαίη μὲν χρεωστῶν Πέτρος τῷ Παύλῳ νομίσαι, καὶ δοῦναι: ταῦτα ἀποφαίνεται τῷ Παύλῳ, οὐ δύναται ἔστωτε τὴν δίκην φῆσθαι ἢ ἀναλλάξαι ἢ διορθῶσαι: κὰν ἴσως ἐπλανήθῃ καὶ μὴ ὀφείλων καταδικάζει τὸν Πέτρον, ἀλλὰ δικαιοῦσαι, κατέκρινεν: τοῦς ἀπᾶς ἀποφασί, ἐπαυτὴ εἶναι δικαστὴς.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος καὶ Παῦλος ἀγωγὰς ἔχοντες κατ' ἀλλήλων, εἰλοντο αἰρετὸν δικαστὴν τὸν Μάρκον, καὶ συνεφωνήσαν παρ' αὐτῷ πρεθεῖναι τάς τε καὶ λύσαι, καὶ ἐπρωτότησαν ἀλλήλους καὶ πρόστιμον, ἐκ τοῦ μὴ ἐμμεῖναι τοῖς ψηφισθεῖσι παρὰ τοῦ Μαρκοῦ, ἡ ἀθετῆσαι τι τῶν συμφωνηθέντων. Καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν συμφωνίαν, προσήλθον τῷ Μάρκῳ, καὶ ἤρξαντο παρ' αὐτῷ δικάζεσθαι: καὶ μήπω λυθεῖσάν τῶν ἀμφισβολῶν, ἐκ τούτων ὁ εἰς, ὁ Πέτρος, καταλιπὼν δικάζεσθαι παρὰ τῷ αἰρετῷ κριτῇ, ἀπῆλθεν εἰς ἐνορδινὸν δικαστήριον, ἧρουν ἐμβαλῆμον καὶ κύριον, τυχὸν εἰς τὸ τοῦ δικαιοδότου ἢ τὸ τοῦ Δρουγγηρίου, καὶ δέδωκεν ἀκρίβως λίβελλον περὶ τῶν αὐτῶν ἀγωγῶν, περὶ ὧν καὶ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἐδίκασεν. Ἀπαιτεῖται τοῖνον τὸ πρόστιμον, ὡς ἀθετήσας τὴν ἰδίαν συμφωνίαν, καὶ μὴ ἐμμεῖναι τῷ πρώτῳ δικαστῇ, ὡς λυθῆναι τὰς ἀμφισβολίας, καὶ πᾶντα ὁ αἰρετὸς δικαστὴς τοῦ δικάζειν, ὡς ἤδη τοῦ πρόστιμου ἀπαιτηθέντος: καὶ τηρεῖνται αἱ ἐπιθέσεις παρὰ τοῦ ἐμβαλῆμον δικαστοῦ, κατὰ τὴν ἰδίαν τάξιν, ἧρουν κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἀκολουσίαν τῶν νόμων, καὶ λύονται παντελῶς καὶ ἀπόφασιν νόμιμον δέχονται. *

παρεμβάλων συμβουλή, ἐφ' ᾧ τὴν δίκην ἀπαλλάξαι. (1) (N. 13 § 2 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 13. N. 19 § 1 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Διαιτητής εἶναι ὁ ἀναδεχθεὶς τὰξιν δικαστοῦ καὶ ὑποσχεθεὶς νὰ διαλύσῃ τὴν διαφοράν διὰ τῆς ψῆφου αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ὁ μεσελαδὼν ὡς συμβούλης πρὸς συμβιβασμὸν τῶν μερῶν.

52. Ὁ αἰρετὸς δικαστὴς καὶ δι' ἀγγέλου, ἤτοι τινὸς τῶν ἐξουκληρετούντων αὐτῷ, καὶ δι' ἐπιστολῆς ἤτοι πιττακίου δύναται καλεῦναι τοὺς δικαζομένους, παρ' αὐτῷ κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν παραφυλάξαι, ἤτοι συνελθεῖν καὶ δικασθῆναι. (N. 49 § 1 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 49. N. 27 πρ. Πανδ. αὐτόθι Βασ. VII. 2. 27).

Μ. Ὁ διαιτητής δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τοὺς διαφερομένους κατ' ἡμέραν ταυτήν διὰ κλητῆρος ἢ τινος τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ, ἢ καὶ δι' ἐπιστολῆς, ἵνα δικάσῃ τὴν διαφοράν αὐτῶν.

53. Τὸ αἰρετὸν δικαστήριον ἐκκλητήρι οὐχ ὑπόκειται· οὐδ' ἀναψηλαφᾷται ὑφ' ἑτέρου, οὐδ' ἐπανακρίνεται ὑφ' ἑαυτοῦ· ψηφισάμενος γὰρ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς πέπαυται τοῦ εἶναι δικαστῆς, καὶ οὐ διορθοῦται τὴν ψῆφον, εἰ καὶ πλανηθῇ. (Ἰδὲ ἀνωτέρω § 48 καὶ 49).

Μ. Ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις δὲν ὑπόκειται εἰς ἔσριν, οὐδὲ ἀναψηλαφᾷται ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἢ αὐτοῦ τοῦτου τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου, διότι ὁ διαιτητής μετὰ τὴν ἀπόφασιν παύει νὰ ᾔναι δικαστής, καὶ ἐπομένως στερεῖται τῆς δυνάμεως καὶ νὰ ἐπιδιορθώσῃ τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἂν ἔτι ἐπλανήθῃ.

54. Τὸ αἰρετὸν δικαστήριον (*) ἔοικε κυρίως δικαστηρίῳ, καὶ

(1) Οἱ διαιτηταὶ λεγόνται καὶ αἰρετοὶ δικασταὶ ἢ αἰρετοὶ κριταί, ἐνίοτε δὲ καὶ διαγνώμονες ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, διαπτέλλονται δὲ τοῦ ἀπλῶς συμβιβαστοῦ, ὅστις καταγίνεται ἀπλῶς διὰ τῶν συμβιβαστικῶν αὐτοῦ συμβουλῶν εἰς τὴν ἀποσέβησιν δικαστικοῦ ἀγῶνος. Σημειωτέον ὅτι μεθ' ὄντων τῶν διαιτητῶν ὑπογράφει εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἀνατιθεμένης ἐντολῆς ἀπαιτεῖται οὐ μόνον σύμβασις περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν μεταξὺ τῶν διαφερομένων καὶ διατητῶν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρα μεταξὺ τῶν διαφερομένων καὶ διαιτητῶν, δι' ἧς ἀναδεχόνται οὗτοι τὴν ἐντολὴν ταύτην, κατὰ δὲ τὸ ῥωμ. δίκαιον ἦν ἀναγκαῖα καὶ ἡ προσθήκη ποινικῆς ῥήτρας. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως ἀπαιτεῖται νὰ περιβληθῇ τὸν τυπὸν τῆς ἐκτέλεσεως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, σημειουμένου τοῦ τόπου καὶ χρόνου τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐπιτιθεμένης τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως καὶ τῆς σφραγίδος τοῦ δικαστηρίου. (Πολιτ. Δικον. ἀρθρ. 169).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ παρὼν τίτλος διδάσκει περὶ αἰρετῶν δικαστῶν. Αἰρετός δὲ ἐστὶ δικαστὴς ὁ μὴ τέ δικαστηρίου προκαλλήμενος, μὴ τέ ἔχων δικαιο-

ἀνήκει πρὸς τὸ παρατεῦσθαι τὰς δίκας· εὖχ' ἀρμόζει δὲ ἐξ αὐτοῦ παραγραφῇ, ἀλλὰ ποινῆς ἀπαιτήσις. (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Bas. VII. 2. 1 καὶ 2).

M. Τὸ διαιτητικὸν δικαστήριον ἐπέχει τὸν ὅρον κυρίου δικαστηρίου, καὶ δικαιοῦται νὰ ἀποπερατοῖ τὰς δίκας· ἐξ αὐτοῦ ὅμως δὲν πηγάζει ἐνστάσις (τελεσιδικίας), ἀλλὰ ἀπαιτήσις τῆς συμφωνηθείσης χρηματικῆς ποινῆς.

55. Ὁ αἵρετὸς δικαστὴς τὸ δοκοῦν αὐτῷ ψηφίζεται, καὶ οὗ πολυπραγμονεῖ τὴν ψῆρον ὁ πραιτωρ. (N. 19 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Bas. VII. 2. 19).

M. Ὁ διαιτητὴς ἀπαρσιζει ὅπως αὐτῷ δοῖται, τὴν δὲ ἀπόφασιν αὐτοῦ δὲν δικαιοῦται νὰ ἀναθεωρήσῃ ὁ πραιτωρ.

56. Ἡ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς ἀναίρεται.

M. Ἡ ἀπόφασις τοῦ διαιτητοῦ δὲν ἀναίρεται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς.

57. Ἡ προφανῶς γενομένη παράνομος ψῆφος ἴτοι ἀπόφασις καὶ χωρὶς ἐκκλήτου ἄκυρός ἐστι· (1) καὶ ἐντὸς τριακονταετίας καὶ οὕτως εὐρισκομένη ἄκυροῦται καὶ οὐ κρατεῖ· ἡ δὲ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ ἀπόφασις οὐκ ἔχει ἐκκλήτον, εἴτε δικαία εἴτε ἄδικός ἐστιν, ἀλλ' ἐμμένειν αὐτῇ δεῖ. (2) (N. 1 § 2 Πανδ. 49. 8 (quae sententiae sine appellatione). N. 19 Πανδ. 49. 1

δοσιάν, ἀλλ' ἀπλῶς ὢν ιδιώτης, ἢ καὶ συγχλητικὸς, ἢ καὶ εἰδὼς γράμματα. Διδάσκει καὶ περὶ μεσιτευόντων· καὶ τινες μὲν λεγούσι μεσιτευόντας τοὺς αἵρετοὺς δικαστάς, ἐκ τοῦ μεσαίνει καὶ εἰσέρχεσθαι ἐν μεσῷ δύο τινῶν ἔχοντων φίλονεικίαν, ἢ καὶ πλειόνων, καὶ ὑπισχυομένων λύσαι αὐτάς διὰ τῆς εἰσείας διαγνώσεως, καὶ ἐρμηνεύουσιν τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως, «περὶ δοκιμασίας μεσιτευόντων, ἥτοι αἵρετῶν δικαστῶν»· τὸ Καὶ ἀντὶ τοῦ Ἦτοι ἐκλαμβανόμενοι. Τινὲς δὲ διακρίνουσιν αὐτοὺς, καὶ λέγουσι μεσιτευόντας τοὺς δοκιμαστάς· ὥς, ἐταν συμφωνήσωσι δύο τινὲς ποιῆσαι κοινωνίαν ἢ κτίσαι εἶκον δοκιμασίᾳ τοῦ Πέτρου. Διαφέρουσι δὲ καὶ ἀλλήλων οἱ δοκιμάζοντες καὶ οἱ αἵρετοὶ δικασταί· τοῖς γὰρ παρὰ τῶν μεσιτευόντων ὀριζομένοις ἀναγκάζομεθα ἐμμένειν, ὅτε ὡς ἄνδρες ἀγαθῆς δοκιμᾶσιν· τοῖς δὲ παρὰ τῶν αἵρετῶν ἀδικοστικῶς ἔχομεν ἀνάγκην ἐμμένειν, εἰ μὴ βολόμεθα δοῦναι τὸ πρόστιμον.

(1) Παρὶ Ῥωμαίοις αἱ ἄκυροι ἀποφ. ἐδύναντο πάντοτε νὰ προσβληθῶσι καὶ τὸ δι' αὐτῶν δικασθῆν εἰς νέαν νὰ ὑποβληθῇ ἐξετασιν. Παρ' ἡμῖν δὲν ἰσχύει ἡ ἀρχὴ αὕτη, διότι καὶ αἱ ἄκυροι ἀποφάσεις λαμβανουσιν ἰσχύον διδικασμένου, ἐάν μὴ προσβληθῶσι διὰ τῶν νομίμων ἐνδίκων μέσων, μόνον δὲ αἱ τοῦ ἐξωτερικοῦ τύπου ἐσπερημένα ἀποφάσεις εἰσὶν ἐντελῶς ἀνίσχυροι καὶ δύνανται πάντοτε καὶ ἐνώπιον παντὸς δικαστηρίου νὰ προσβληθῶσι. (Πολιτ. Δικον. 759 § 2).

(2) Ἴδε σημείωσιν ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 55.

88 ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΣΤ. ΨΗΦΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑ
(de appellationibus). Ν. 2 Κωδ. 7. 64 (quando
non est necesse). Βασ. ΙΧ. 1. 44).

Μ. Ἡ προφανῶς παράνομος ἀπόφασις εἶναι ἄκυρος καὶ ὅ
καὶ ἐπὶ τριακονταετίαν δύναται νὰ ἀκυρωθῇ ὡς μὴ ἰσχύουσα
τοῦ διαιτητοῦ οὐδ' ἔφεσιν ἐπιδέχεται, εἴτε δικαία εἴτε ἄδ
δρον νὰ ἐκτελεσθῇ ὡς ἔχει.

58. Μὴ χρειάζαν ἐγκλήτου ἢ τοῦ αἵρετοῦ
φαισις. (1) (Ν. 1 Κωδ. 2. 56 (de receptis arb
VII. 2. 53).

Μ. Δὲν ἔχει ἀνάγκην δικαστηρίου, κατ' ἔφεσιν δικάζον
τοῦ διαιτητοῦ, ἀτε μὴ ὑποκειμένη εἰς ἔφεσιν.

59. Ἐάν δύο ὦσιν οἱ αἵρετοὶ δικασταὶ καὶ διχο
κάζονται καὶ τρίτον τινα ἐπιλέξασθαι, καὶ τῇ α
δοκιμασίᾳ. Τριῶν ὄντων αἵρετῶν δικαστῶν, ἀρ
συναινῶντες, εἴγε καὶ ὁ ἄλλος πάρεστιν· εἰ γάρ
εἰπέιν ὁ εἷς, οὐκ ἐρρώται τὸ παρὰ τῶν δύο ψ
αὐτὸ γάρ καὶ ἐπὶ δικαστῶν ἐστὶ. Καὶ τότε τὸ πα
νος μέρους ψηφίζόμενον ἐπικρατεῖ, ὅτε πάντες ψ
(Ν. 17 § 4 καὶ 5 καὶ 7 Πανδ. 4. 8 (de recep
trium). Ν. 18 Πανδ. αὐτόθι. Βασ. VII. 2. 47).

Μ. Ἐάν ὦσι δύο οἱ διαιτηταὶ καὶ διχογνωμῶσιν, ὅρει
καὶ τρίτον καὶ νὰ ἐξαρτήσωσι τὴν ἀπόφασιν ἀπὸ τῆς γνώ
ῶντων τῶν διαιτητῶν, ἀρκεῖσιν οἱ δύο ὁμογνωμονοῦντες,
ἦναι παρών· διότι, ἐάν ὁ εἷς ἀπουσιάζῃ, δὲν ἰσχύει ἡ ἀπόφ
αὐτοῦ λεκτέον καὶ περὶ τῶν τακτικῶν δικαστῶν. Καὶ τ
ἀπόφασις τῶν πλείοτερον, εἰαν ὅλοι συνδικάζωσι.

60. Εἰ μὴ ἔγκειται ποινὴ τῷ αἵρετῷ δικαστηρ
δέ τις ἐμμένειν τῇ ψήφῳ, ἐναγέται ἀορίστως. (Ν
4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII.

Μ. Ἐάν δὲν συνεκωνήθῃ χρηματικὴ ποινὴ (δὲ' ἐπερω
λῆς ἐγκύρου συμβάσεως), ἀλλ' ὁμολογήσῃ τις ὅτι ἐμμένει
σιν, χωρεῖ ἀγωγὴ κατ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ζημίᾳ καὶ τῷ διαφ
61. Πληρέστατον δέ ἐστὶ τὸ μνημονεῦον τοῦ

δόλου. (Ν. 31 ἐν τέλει Πανδ. 4. 8 (de recep
trium). Βασ. VII. 3. 34).

Μ. Πληρέστατον συνυποσχετικόν εἶναι τὸ μνημονεῦον
δόλου (clausulam doli).

(1) Ἴδε τὴν ἡμετέραν σχμεσίωσιν ὑπὸ τὴν § 48.

(2) Καὶ κατὰ τὴν Πολιτ. Δικον. (ἀριθ. 115) ἀποφαίνο
φορὰς οἱ διαιτηταὶ κατὰ πλειονοψηφίαν, προσλαμβάνοντες
ἐπιδιαιτητήν, μεθ' οὗ συζητοῦσιν ἐκ νέου τὴν ὑπόθεσιν.

62. Οὐ γίνεται αἰρετὲς δικαστὴς μετὰ τῆς ἐξ ὀρκίων ἀσφαλείας, ἀλλὰ μετὰ ποινῆς αὐτοῦς οἱ δικαζόμενοι ἐπιλεγέσθωσαν, καὶ ἀνάγκην ἔχέτωσαν ἢ ἐμμένειν τῇ ψήρῳ, ἢ τὸ πρόστιμον διδέναι, ἐπὶσον ἂν τὰ μέρη ἀμφοτέρω συμφωνήσωσι. (Νεαρά 2 κεφ. 11).

Μ. Οὐδεὶς γίνεται ἐν τῷ μέλλοντι διαιτητὴς ἐπὶ τῇ βάσει δοκού των διαδικῶν, ἐπὶ θέλουσι κύψει εἰς τὴν ἀπόσασιν αὐτοῦ, ἀλλ' οἱ διάδικοι θέλουσιν ἐκλογεῖν ἐν τῷ μέλλοντι αὐτοῦς ἄνευ τοιοῦτου ἔρκου ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ, ἐπὶ θέλουσι κύψει εἰς τὴν ἀπόσασιν αὐτῶν (μὴ δικαιοῦμενοι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ προσδώσωσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον) ἢ ἄλλως θέλει καταβάλλει ὁ κατηχησόμενος διάδικος τὸ συμφωνηθὲν πρόστιμον, ἐπὶ καὶ μόνον καταβάλλων αὐτὸ δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τακτικὸν δικαστήριον.

63. Κριτὴν αἰρετὸν ἐπὶ ἀτιμωσίῳ ἐξ ἀμαρτήματος μὴ ψήφισθαι ἀγωγῇ, ἢ περὶ καταστάσεως ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας, καὶ ἐπὶ καὶ ἐκ περιουσίας περὶ ὀρφανικῆς ἀγωγῆς. (1) (Ν. 32 § 6 καὶ 7 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασίλ. VII. 2. 32).

Μ. Διαιτητὴς δὲν δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἀπόσασιν ἐπὶ ἀτιμωτικῆς δι' ἀδικημα ἀγωγῆς, ἢ ἐν δίκῃ περὶ καταστάσεως ἐλευθερίας καὶ εὐγενείας καὶ ἐν δίκῃ περὶ ὀρφανικῆς περιουσίας.

64. Τοῖς εἰσάπαξ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν οἰκωδῆποτε ἐφετικῶν δικαστηρίῳ ἄκυρος εἰς τὸ ἐξῆς παντὲς δικαστοῦ καὶ ἡ αὐτοῦ τοῦ αἰρετοῦ ψήρος. (Ν. μοναδ. Πανδ. 49. 7 (nil novari appellatione interposita). Ἰουστινιανού ἐδικτον 8 κεφ. 1 § 1. Βασ. IX. 1. 43).

Μ. Ὅτε ἅπαξ ἐξεκλήθη ἡ ὑπόθεσις ἐνώπιον οἰκωδῆποτε δικαστηρίου ἔφετων, ἡ ἀπόφασις παντὸς δικαστοῦ, καὶ τοῦ αἰρετοῦ αὐτοῦ συμπεριλαμβανομένην, εἶναι ἐφετὲς ἄκυρος.

65. "Εσθ' ὅτε (*) οὐκ ἀναγκάζεται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ψηρί-

(1) Ἴδε ἀνωτέρω σημειώσων ὑπὸ § 17.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Εἶπομεν, ἐπὶ ὁ αἰρετὸς δικαστὴς ἅπαξ καταδικάμενος καὶ ὑποσχόμενος λύσαι διὰ τῆς οἰκείας διαγνώσεως τὸ μέρος των μερῶν ἀμφιδόλια, οὐ δύναται ἔκτοτε μεταμέλεισθαι, καὶ ἀρτεῖναι τὸ δικάσαι, ἀλλὰ καταναγκάζεται παρὰ τοῦ ἄγοντος, ἥτοι τοῦ ἔχοντος δικαιοδοσίαν καὶ προκατημένον δικαστηρίου, κρίναι τὰ μέρη καὶ λύσαι τὰς ἀμφιδολίας. Ἐάν δὲ πολλάκις οἱ δικαζόμενοι ὕδρισαν αὐτὸν ὕδρει τραχείας, ἢ εἰς ἐξ αὐτῶν ἔρχε μετ' αὐτοῦ ἔχθραν κεραλινὴν, (τοχὲν ἐκίνησε κατὰ τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ ἐγκλήμα ἐπάγον δήμευσιν καὶ ἀτιμίαν, ἢ πολλάκις εἰς γῆρας συνήλθη ἢ εἰς ἀφροσύνην κατεκλήθη, ἢ ἐγράψεν παρὰ τινος πλουτίου καὶ ἐνδοξου κληρονόμος, καὶ ἐνασχολεῖται εἰς διοίκησιν των τῆς κληρονομίας πραγμάτων, ἢ μέλλει ἀποδημῆσαι ἢ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν πεμφθῆναι, ὅσον εἰς ἐξώλησιν οἴτου λόγῳ διατροφῆς στρατιωτῶν), οὐκ ἀναγκάζεται ἐνασχοληθῆναι τῇ λύσει των ἀμφιδολιών, ἀλλὰ συγγινώσκειται.

σασθαι· τυχόν, ἂν ἡτιμάρθῃ παρὰ τῶν δικαζομένων, ἢ ἔχθραν κεφαλικὴν ἔσχε πρὸς τινὰ αὐτῶν, ἢ ἐγγράσεν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ πραγματικὴν οἰκείοις ἐνασχολεῖται, ἢ μέλλει ἀποδημῆν ἢ δημοσίᾳ λειτουργεῖν. (1) (N. 15 Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 15).

Μ. Ἐνίοτε δὲν ἀνεγκλίεται ὁ δικαστὴς νὰ θεάσῃ· εἰν δηλαδὴ τυχόν ἡτιμάρθῃ ὑπὸ τῶν διαφερομένων, ἢ ἔσχεν ἔχθραν κεφαλικὴν πρὸς τινὰ αὐτῶν, ἢ ἐγγράσεν, ἢ ἐνόσησε μετὰ ταῦτα, ἢ ἀποσχολεῖται εἰς ἴδια αὐτοῦ πράγματα, ἢ μέλλει νὰ ἀποδημῇ ἢ νὰ λάσῃ δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

66 Δυνατὸν καὶ χωρὶς ἀντεναγωγῆς (*) ἐπὶ μόνῃ ἐναγωγῇ αἰρετὸν δικαστήριον ποιεῖν. (N. 13 § 1 Πανδ. 4. 8 (de receptis qui arbitrium). Βασ. VII. 2. 13).

Μ. Καὶ μὴ ὑποδαλλομένης ἀνταγωγῆς δύναται νὰ συσταθῇ αἰρετὸν δικαστήριον εἰς ἀπλήν ἐκδικασιν τῆς ἀγωγῆς.

67. Δύναται προστιμᾶν (**) τὸν κατὰ προπέτειαν ἀπολείψοντα τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ· οὐ μέντοι τὸν μὴ πειθαρχήσαντα

(1) Παρ' ἡμῖν οἱ δικασταί, ἀπαξ ἀναθεσζόμενοι, ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἐκδικασιν τῆς διαφοράς, ὑποχρεοῦνται δὲ καὶ οἱ διαφερόμενοι νὰ ὑποταγῶσι τῇ ἀποράσει αὐτῶν. Ἐπιτρέπεται δὲ μόνον πρὸς τῆς ἐκτελέσεως τῆς διατιθέσεως ἢ ἀνὰ κληρίδας αὐτῆς, ὅταντι πάντες εἰς ἡδύδικαι εἶναι περὶ τοῦτο σύμφωνοι, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ εἰς αἵρεσις τῶν δικαστῶν, ἥτις συγχωρεῖται μὲν δι' οὗς λόγους καὶ ἡ τῶν τακτικῶν δικαστῶν, ἀλλ' εἰς δεκτοὶ μόνον εἰ μεταγενέστεροι τοῦ συνυποσχετικοῦ λόγου εἰσαίρεσως, (δηλονότι λόγοι γενόμενοι γνωστοὶ τῷ διαδίκῳ μετὰ τὸ συνυποσχετικόν), δικαζόμενοι· ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ὡς ἐπὶ θεματοῦ· εἶχον ἐγὼ κατὰ σοῦ περὶ δανείου ἀγωγῇ, καὶ σὺ κατ' ἐμοῦ περὶ παρακαταθήκης· δυνάμεθα ποιῆσαι σύμφωνον, ἵνα προσέλθωμεν τῷ Πέτρῳ, καὶ τῆρσῃ τὴν ἀπ' ἐμοῦ κατὰ σοῦ κινουμένην ἀγωγὴν περὶ τοῦ δανείου μόνην, καὶ πρόστιμον ἐπερωτηθῆναι, ἐκ τοῦ μὴ ἐμμεῖναι τοῖς διαγνωσθησομένοις, καὶ ἔρρωται τὸ τοιοῦτον σύμφωνον· καὶ εἰ, τοῦ αἰρετοῦ δικαστοῦ δικαιώσαντός με λαθεῖν τὸ δάνειον, σὺ οὐκ ἐμμενεις τῇ ἐκείνου διαγνώσει, ἀλλὰ φιλονεικῇς καὶ εἰς δικαστήριον ἀπέρχῃ ἐυδαίμον, καὶ ζητεῖς εἰς ὑπαρχῆς δικασθῆναι, ἀπαιτηθῆναι πρόστιμον, καὶ οὐκ ἀρκέσει σοι εἰς ἀποφυγὴν τῆς ἀπαιτήσεως, τὸ μὴ καὶ τὴν σὴν ἀντεναγωγὴν τὴν περὶ παρακαταθήκης κριθῆναι· δυνατόν γάρ καὶ ἐπὶ μόνῃ ἀγωγῇ συνίστασθαι αἰρετὸν δικαστήριον.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἄδεια δίδεται παρὰ τῶν νόμων τῷ αἰρετῷ δικαστῇ, ἐπιτιθέναι πρόστιμον τῷ κατὰ προπέτειαν ἀπολιμπανομένῳ ἀπὸ τῶν ἀντιδίκων, καὶ μὴ συνερχομένῳ παρ' αὐτῷ καὶ δικαζομένῳ, καὶ ἀπαιτεῖν τοῦτο καὶ ἀποδιδόναι τῷ προσδεδεμένῳ ἀντιδίκῳ. Τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ νομοθέτης, ἵνα μὴ υπερβιάζωσιν οἱ δικαζόμενοι κἀντεῦθεν ἐμπειδίζηται ὁ αἰρετὸς δικαστὴς εἰς τὴν διάγνωσιν. Εἰ μὲντοι πολλῶς διελέλησεν ὁ αἰρετὸς δικαστὴς, καὶ παρακελεύσάτῃ τινι τῶν δικαζομένων, προκομίζοντι δικαίωμα εἰς σύστασιν τῆς εἰκείας ἐναγωγῆς, ἐκδοῦναι τὰ ὄνυματ' αὐτῶν μαρτύρων τῶν ἐν αὐτῷ ὑπεγραψάντων, κἀκείνος οὐχ ὑπέκλυσσε, διατηρηθήσεται ἀξίμιος·

αὐτῷ περὶ τὴν ἐκδοσιν τῶν δνομάτων τῶν μαρτύρων. (1) (N. 39 προσμ. Πανδ. 4. 8 (de receptis, qui arbitrium). Βασίλ. VII. 2. 39).

Μ. Δύναται ὁ διαιτητὴς νὰ καταδικάζῃ τὸν ἀναίτιως καὶ ἐμφανιζόμενον εἰς προστίμου πληρωτέον πρὸς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, εὐχὴ ὅμως καὶ τὸν ἀπειθεύοντα νὰ δηλώσῃ τὰ δνόματα τῶν μαρτύρων.

68. Ἡ περὶ τῆς ἀποπληρώσεως τῆς καταδίκης ἱκανοδοσία παραχρῆμα μὲν τοῦ ψηφισθῆναι βεβαιούται, ἔχει δὲ πρὸς ὑπόδειγμα τοῦ ἐναγομένου τὴν τετράμηνον εἰς ὑπέρθεσιν. N. 1 Πανδ. 46. 7 (judicatum solvi). Βασ. IX. 10. 4).

Μ. Ἡ περὶ τῆς ἀποπληρώσεως τοῦ ποσὸς τῆς καταδίκης συμφωνηθεὶς ἱκανοδοσία βεβαιούται μὲν ἅμα τῇ ἀποφάσει, ἀλλ' ὁ καταδικασθεὶς ἐναγόμενος ἔχει τετράμηνον προθεσμίαν πρὸς καταβολήν, μεθ' ἣν ἀρχεται ὁ ὑπέρθεσις.

69. Ὁ Πατρικιὸς ἔλεγε· τότε δεῦ διδόναι τῷ χρεώστῃ τὸ τετραμηνον πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος, ὅτε ἐστὶν εὐπορος τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, ἵνα ταῦτα ἐπ' ἀδείας καὶ μὴ κατεπειγόμενος πωλήσῃ, καὶ ἡ τυχὸν ἐνεχυριάσας, ἐπιστρωεύτῃ τὸ χρυσίον. Ὅτε δὲ ὁ χρεώστης τῶν ἀπόρων ἐστὶν, οὐ χρὴ διδόναι τὸ τετράμηνον· οὐδεμίᾳ γὰρ οὔτε τῷ χρεώστῃ, οὔτε τῷ ἐρεσιλέτῃ ὠφέλεια, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβη, ὡς δαπανῶντος τοῦ ἀπαιτουμένου, ἅπερ νῦν ἔχει. Μικρὰν οὖν ἔλεγε χρῆναι διδοσθαι τὴν προθεσμίαν, καὶ τέμνεσθαι τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἐπ' ἀνοήτων γιγναιντο, καὶ ἡ τῆς δίκης ὑπέρθεσις ἐπὶ πλέον ἐκτείνοντο. (2) (N. Πανδ. 42. 4 (de re judicata). Βασ. IX. 3. 2. N. 31 Πανδ. αὐτόθι· Βασ. IX. 3. 31).

ὡς καταδικασθῇ εἰς προστίμου δόσιν παρὰ τοῦ αἵρετοῦ δικαστοῦ, οὐκ ἀπειθῶνται τοῦτο· διότι οὐ καταναγκάζει τινὰ ὁ νόμος, ἢ τὸν χρόνον τῆς πειρήσεως τῶν ἰδίων δικαιωμάτων· ἢ τὰ δνόματα τῶν μαρτύρων ἐκδόναι, ἵνα μὴ ταῦτα μαθήων ὁ ἀντίδικος, κακοεργήσῃ τι· τυχὸν διαφθεῖρῃ τοῖς μάρτυρας, ἢ ποιήσῃ μεταγενέστερον ἔγγραφον ἀνατρεπτικόν.

(1) Δύναται καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν δίκον. εἰ διαιτητὴς νάπαυτῇ ὡς τὴν ἐνώπιον αὐτῶν ἐμφάνισιν τῶν διαδίκων πρὸς συζήτησιν τῆς ὑπέρθεσεως ὁμοίως πρὸς τακτικὸς δικαστὰς, πρὸς δὲ νὰ ἐπιβάλωσιν ἐξαναγκαστικὰ μέτρα π. χ. προσωπικὴν κράτησιν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. (Οἶκον. Πολιτ. Δικον. 6' ἐκδ. § 224).

(2) Κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα πρὸ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως ἔρελλαι ὁ δανειστής νάπευθόνῃ τῷ χρεώστῃ ἐπιταγήν, ἀπαιτῶν τὴν ἐμπρόθεσμον τοῦ χρέους ἐξέβλησιν· εἶναι δ' ἡ προθεσμία αὕτη κατὰ κανόνα μὲν διατήμερος, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ βραχυτέρα, (οἷον τριήμερος ἐπὶ τῶν εἰρηνοδικακῶν, ἐμπορικῶν καὶ τῶν ἐν συνοπτικαῖς δίκαις ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων). (Πολιτ. Δικον. 806).

Μ. Ὁ Πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι τότε πρέπει νὰ δίδηται εἰς τὸν χρεώστην τετραμηνία πρὶς καταβολὴν τοῦ χρέους, ὅταν ᾖναι εὐπὸρος εἰς κτήματα καὶ πράγματα, ἵνα πωλῇται αὐτὰ ἐν ἀνέσει καὶ οὐχὶ ἐν σπουδῇ, ἢ τυχὸν ἐν ἐνδοχυσίᾳς αὐτὰ, συλλέξῃ τὰ χρήματα. Ὅταν ὅμως ὁ χρεώστης ᾖναι ἀπόρος, δὲν δίδεται ἡ τετραμηνία· διότι σὺδερμία ὑφέλεια ἐπερχεται οὐτε εἰς τὴν χρεώστην, οὐτε εἰς τὸν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βλάβη, ὡς διαπαντῶνται τοῦ ἐφελέστου καὶ ὅσα ᾖσιν τυχὸν κέντηται. Μικρὰ λοιπὸν ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ χορηγῇται προθεσμία, καὶ νὰ διαλύηται μετὰ τοῦτο ἀφ' ὧς τῆς διαφορά, ἵνα μὴ συμβαίνει καὶ πάλιν ἐπιλογεῖται ἀνωφελεῖς, καὶ τῆς δικτῆς ἡ ὑπόθεσις ἐκτείνεται ἐπὶ πλέον.

70 Οἱ εἰς μέταλλον ἀπεδιδόμενοι, εἰ καὶ κατὰ ἀπειρίαν τοῦ δικαστοῦ οὐχ ὠρίσθη ὁ χρόνος ἐν αὐτοῖς, δεκά ἐνιαυτοὺς δεκαετησίαν ἐρίζεσθαι τῇ καταδικῇ αὐτῶν. (1) (Ν. 23 Πανδ. 48. 10 (de poenis). Βασ. LX. 51. 22).

Μ. Οἱ ἀποστελλόμενοι λόγῳ ποινῆς εἰς τὰ μετὰλλεα, εἰν ἔξ ἀπειρίας τοῦ δικαστοῦ δὲν ὠρίσθη ἐν τῇ ἀπόφασί ὁ τῆς εἰς αὐτὰ διατρεφῆς χρόνος, θεωροῦνται καταδικασμένοι ἐπὶ δεκά ἐτη.

71. Ἡ διάταξις (*) κελεύει καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτῶν, τὸν πλέον τῆς τετραμηνίου ὑπερθεμένον, τόκον ἑκατοστιαῖον τῆς καταδικῆς καταβαλεῖν ψηφίζεσθαι δὲ τὴν τετράμηνον μετὰ τὴν ἀπόφασιν, ἢ εἰν ἐκκλητὸς ἐπεδόθη, μεθ' ὃ ἡ ἐκκλητὸς ἐβεβαιώθη. (2) (Ν. 2 Κωδ. 7. 54 (de usuris rei judicatae). Βασ. IX. 3. 87).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν καὶ ἐπὶ ἰδιωτῶν, ὁ ἀναβάλλων τὴν πληρωμὴν ἐπείκεινα τῆς τετραμηνίας καταβάλλει τόκον ἑκατοστιαῖον τῆς καταδικῆς· λογίζεται δὲ ἡ τετραμηνία ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ἀποφάσεως.

72. Ὁ κατακριθεὶς οὐχ ἀπαιτεῖται μὲν πρὸ τῆς τετραμηνίου (**) εἰ δὲ βούλεται, καὶ πρὸ ταύτης, ἐλευθεροῦται· ὑπὲρ

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, μὴ ἐπικυρώσεως παρ' ἡμῖν τῆς ποινῆς τῆς εἰς τὰ μετὰλλεα ἀποστολῆς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἴνα μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ ἀπαιτεῖσθαι μετὰ τὴν τετράμηνον τῆς καταδικῆς παρὰ τοῦ δημοσίου τόκον ἑκατοστιαῖον, ἦται ἐν νομίματά, ὡς ἐδίδασκεν ὁ νομοθέτης, προνομίον ἐστὶ τοῦ δημοσίου καὶ μόνου, εὐθὺς ἐπηφάνη, ὅτι καὶ ὁ ἰδιώτης τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, ἐπιπλέον τῆς τετραμηνίου ὑπερθεμένον, τὸν τοιοῦτον ἀπαιτεῖται τόκον. Σαφηνίζει δὲ καί, ἀπ' οὗ καίρου ψηφίζεται ὁ ὅρμος τῆς τετραμηνίου καὶ πρὸς, ὅτι μετὰ τὴν τελείαν ἀπόφασιν, ἢ εἰν ἐκκλητὸς ἤκηθη, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀναγκάζῃ ἢ ἀποφάσει, μεθ' ὃ ἡ ἐκκλητὸς βεβαιώθη.

(2) Σημειωτέον, ὅτι ὁ καταβαλλόμενος τόκος εἶναι ὁ ἐν τῷ νόμῳ Γ' 1882 τοῦ 1882 (ἐν ἴδῃ ἐν τρίτῳ τόμῳ Δικαστικῶν Νόμων) ἐρίζόμενος, τρέχων ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καταβαλλόμενος μετὰ τὴν ἐν τῇ σημειώσει ἡμῶν ὑπὸ τὴν § 69 προθεσμίαν.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Παντὶ καταδικασμένῳ δίδωσιν ὁ νόμος πρὸς περιβαλῶν τετράμηνον εἰς ἀναγκῶν καὶ ἀνάγκησιν τῆς ἀπαιτήσεως ὡσάν διὰ τοῦ τοιοῦτου καίρου προτίσῃ καὶ εὐρήσῃ καὶ ἀποπληρώσῃ τὸ χρέος. Τοῦτο δὲ

αὐτοῦ γάρ ἐστιν ὁ χρόνος. (1) (N. 7 Πανδ. 42. 1 (de re judicata) Βασίλ. XI. 3. 7).

Μ. Ὁ καταδικασθεὶς δὲν ὑποχρεῖται νὰ καταβάλῃ πρὸς τῆς παρελεύσεως τετραμηνίας· ἀλλ' ἐὰν θελήσῃ, ἐλευθεροῦται τοῦ χρεὸς ἐξουλῶν αὐτὸ καὶ πρὸ αὐτῆς διότι ὁ χρόνος ταῦταται ὑπὲρ αὐτοῦ.

73. Τὸν πρὸς καταβολὴν ὑπέρθεσιν ζητοῦντα, ἐρηχυγάζειν τῇ (*) ἀποφάσει φανερώς ἀποδεικνύεται· ὥστερ ἐκεῖνον ὅστις εὐνοήποτε τρόπῳ τῇ ἀποφάσει ἐρηχυγασεν, οὐδὲ γὰρ ἀνακαινίζεσθαι το ἀποφανθέντα ἢ τῶν διατάξεων ἀνέχεται αὐθεντία. (N. 5 Κωδ. 7. 52 (de re judicata). Βασ. IX. 3. 75. N. 40 § 1 Πανδ. 2. 14 (de pactis) Βασ. XI. 1. 40).

Μ. Ὁ αἰτῶν πρόθεσμίαν πρὸς καταβολὴν, καταδείκνυσι φανερώς ὅτι ἀποδεχεται τὴν ἀπόφασιν ὡσαύτως καὶ ὁ καὶ εὐνοήποτε τρόπον ἐρηχυγασας εἰς τὴν ἀπόφασιν· διότι κατὰ τὰ νενομισμένα τὰ ἀπὸ ἀποφασισθέντα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακαινίσωνται.

ὑπὲρ τῶν καταδικαζομένων ἐπενοήθη, ἵνα μὴ κατέχωνται ἀπαντιῦθεν, καὶ ἀναγκαζόμενοι δοῦναι τὰ τῆς καταδίκης, ζημιῶνται, πωλοῦντες τὰ ἀξία πολλῶν ὀλίγου. Εἰ δὲ πολλάνκις ὁ καταδικασθεὶς εὐπορεῖ καὶ βουλεται καὶ προθυμεῖται δοῦναι τὸ χρεὸς, εἰς ὃ καταδικάσθη καὶ εἴσθην τῆς τετραμηνίου, σπουδαῖον ἀπαλλαγῆναι τοῦ χρεὸς, οὐ δύναται λῆγειν ὁ νικῆσας ὅτι οὐ λαμβάνω τὰ προσηγομένα, εἰ μὴ διέλθῃ ἡ τετραμηνία· διότι τὸ τετραμηνιον οὐχ ὑπὲρ τοῦ νικῆσαντος ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ καταδικασθέντος ἐπενοήθη, καὶ εἴσσι παντὶ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ εἰσενεχθέντων καταφρονεῖν.

(1) *Idē ανωτέρω σημειωσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐμαρτομέν ἐν διαφόροις κεφαλαίοις, ὅτι παντὶ τῷ δικαζομένῳ καὶ νομίζοντι ἀδικηθῆναι ἐκ τῆς ἀποφάσεως, εἴσσι ζητεῖν ἐκκλήτων, καὶ δι' αὐτῆς ἀναρτᾶν καὶ τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἀπαίτησιν τῆς καταδίκης, εἴγε ἐντός δεκα ἡμερῶν ἐξήτῃσε τὴν ἐκκλήτων. Φησιν οὖν ἡ παρούσα διαταξίς, ὅτι εἰαν τις καταδικασθεὶς οὐκ ἐξήτῃσεν ἐκκλήτων ἢ ἐξήτῃσε μὲν, μετὰ δὲ ταῦτα ἐξήτῃσε τὴν διδομένην τοῖς καταδικαζομένοις ὑπερβασιν, ὅτοι τὸ τετραμηνιον εἰς καταβολὴν τῶν ἀπὸ τῆς καταδίκης, δεκαὶ στίγιον τῇ ἀποφάσει, καὶ μὴ ζητεῖν ἐκκλήτων, ἢ τὴν ταύτης δοκιμασίαν· καὶ ἐν τούτῳ, ἔχουν μετὰ τὴν αἴτησιν τοῦ τετραμηνίου καὶ παραδρομὴν ἀπαιτεῖται τὰ ἀπὸ τῆς καταδίκης, καὶ οὐκ εἰσκαλοῦνται βουλόμενος τὴν ἐκκλήτων γυναικασαί· εἴδοξε γὰρ καταδεχέσθαι τὴν ἀποφασιν, καὶ ἡγεῖσθαι δικαίαν, δι' ἐν ἐξήτῃσε καὶρὸν χάριν τῆς καταβολῆς. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν καταδικαζομένων καὶ διδόντων ἐνεχυρά, ἢ ἐγγυητάς, καὶ ἀμελογοῦντων δοῦναι τὰ ἀπὸ καταδίκης· ἀπαιτοῦνται γὰρ κακεῖνοι καὶ οὐ παραδεχόνται καταφρονεῖν εἰς τὴν τῆς ἐκκλήτου βούλειαν, ὡς δέξαντες διὰ τῆς δόσεως τῶν ἐνεχυρῶν ἢ τῶν ἐγγυητῶν καταδεχέσθαι τὴν ἀπόφασιν ὡς δικαίαν· ἃ γοῦν διὰ τῆς καταδοχῆς τῆς αἰτήσεως τῆς τετραμηνίου, ἢ τῆς δόσεως τῶν ἐνεχυρῶν ἢ τῶν ἐγγυητῶν ἐκύρωσαν, ἀνακαινίζειν καὶ ἀνατρέπειν οὐ παραδέχεται τὴ τῶν διατάξεων αὐθεντία.

ΤΙΤΛ. Ε'.—Περὶ μηνυτῶν. (1)

1. Μηνυτῆς λέγεται ὁ ἀρχηγὸς καὶ αἵτιος γνωρισμοῦ τινος ὑποθέσεως ἢ πράγματος, ἀγνωστομένου μὲν πρότερον, μηνυομένου δὲ ὕστερον παρ' αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται δὲ ἐξ ἀνάγκης ὁ μηνυτῆς ἀποδείξει ἅπερ ἐποίησεν ὁ καταμηνυθεὶς δηλονότι. Μανδάτωρ δὲ λέγεται ὁ τῷ μηνυτῇ ὑπουργήσας εἰς τὴν τοῦ πράγματος καταμνήσιν. (N. 25 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). Βασιλ. LVI. 3. 22).

Μ. Μηνυτῆς λέγεται ὁ ἀρχηγὸς καὶ αἵτιος γνωστοποιήσεως τινος ὑποθέσεως ἢ πράγματος, ἔπερ ἠγνωστο πρότερον καὶ ἐμνησθῇ ὕστερον ὑπ' αὐτοῦ. Ἀπαιτεῖται δὲ ἐξ ἀνάγκης ὁ μηνυτῆς νὰ ἀποδείξῃ ὅσα ἔπραξεν ὁ μηνυόμενος. Μανδάτωρ δὲ λέγεται ὁ βοηθήσας τὴν μηνυτὴν εἰς τὴν μνήσιν τοῦ πράγματος.

2. Γυνὴ οὐ καταμηνύει, οὐδὲ οἱ λαμπρότατοι, οὔτε οἱ κατακριθέντες μετὰ τὸ κατακριθῆναι καὶ ἀπεστρατευμένοι καὶ στρατιῶται κωλύονται καταμηνύειν, οὔτε οἱ γενόμενοι ἐπίτροποι τινῶν ἢ κυράτορες ἢ διοικηταὶ πραγμάτων καταμηνύουσιν αὐτοὺς, [ἀλλὰ τούτων ἐγχειροῦντες, ἢ ἐτέρῳ ἐντελλόμενοι καταμηνύσαι, τιμωροῦνται· ἐρωτᾶσθαι δὲ ὁ προκυράτωρ κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων οὐ κεκώλυται]. Καὶ ὁ πωλὼν πρᾶγμα, οὐ καταμηνύει αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ, ἢ διὰ μέσου, ἀλλὰ ποινήν ὑφίσταται ἄξιαν τοῦ ἴδιου προσώπου. (N. 18 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). Βασ. LVI. 2. 18. N. 7 καὶ Κωδ. 10. 11 (de delatoribus). Βασ. LVI. 7. 7 καὶ 8).

Μ. Γυνὴ δὲν καταμηνύει, οὔτε λαμπρότατοι, οὔτε μετὰ τὴν καταδίκην οἱ καταδικασθέντες κωλύονται νὰ καταμηνύωσι καὶ οἱ ἀπεστρατευθέντες καὶ στρατιῶται, ἐπίσης οἱ διατελέσαντες ἐπίτροποι τινῶν ἢ κηδεμόνες, ἢ διοικηταὶ πραγμάτων δὲν δύνανται νὰ καταμηνύωσι τούτους· (οἱ δὲ ἐπιχειροῦντες τοῦτο, ἢ παραγγέλλοντες ἄλλον νὰ καταμηνύσῃ, τιμωροῦνται· δὲν ἀπαγορεύεται ὅμως τὸ νὰ ἀνακρίνηται ὁ ἐπίτροπος κατὰ τοῦ κυρίου τῶν πραγμάτων). Καὶ ὁ πωλήσας δημοσίον πρᾶγμα ὡς ἴδιον δὲν ὑποχρεοῦται νὰ καταμηνύῃ εἰς τὸ δημόσιον αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ἄλλου, (τὸ ὅτι δηλαδή τὸ ὑπ' αὐτοῦ πωληθὲν πρᾶγμα τῇ δημοσίῳ)· ἀλλ' ἐὰν πράξῃ τοῦτο, ὑποβάλλεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένην ποινήν.

3. Ὁ Μηνυτῆς βαρεῖται ταῖς ἀποδείξεσι καὶ οὐχ ὁ καταμηνυόμενος, πέθον ἔχει. (N. 25 Πανδ. 49. 14. Βασ. LVI. 3. 22. N. 15 § 2 καὶ N. 24 Πανδ. 49. 14).

(1) Οὐδεμία τῶν ἐν τῷ τίτλῳ τούτῳ διατάξεων ἰσχύει τανῦν, ἅτε τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων ἄλλως· βυθμισάντων τὰ κατὰ τὴν μνήσιν καὶ τὴν ἐγκλήσιν τῶν τε κατὰ τοῦ δημοσίου καὶ τῶν κατ' ἰδιωτῶν ἀδικημάτων.

Μ. Ὑπεβαρύνουσι τὸν καταμνηστὴν καὶ οὐχὶ τὸν καταμνηνόμενον αἱ ἀποδείξεις πόθεν ἔχει τὸ πρᾶγμα.

4. Οἱ Μηνυταὶ ἐὰν ἐξελέγχωσι τὰ μνηνθέντα, τὴν οὐδέην μίσραν τῶν προσαγγελθέντων λαμβάνουσι. (N. 8 Kωδ. 10. 11 (de delatoribus). Βασ. LVI. 7. 8).

Μ. Οἱ καταμνηνταὶ ἐὰν ἀποδείξωσι ὅσα καταμνηνόμενοι, λαμβάνουσι τὸ ἕξδον μέρος τῶν καταμνηνθέντων.

5. Πᾶς κατὰμνηστὴς καὶ μὴ ἀποδείξας διὰ τοῦ ἀρχοντος τιθῆτω κολαζέσθω. (N. 5 Kωδ. 7. 11 (de delatoribus). Βασ. LVI. 7. 5).

Μ. Ὁ κατὰμνηστὴς καὶ μὴ ἀποδείξας τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ διὰ μάχαιρας.

TITΛ. Σ'. — Περὶ Μαρτύρων.

1. Ἀξιόπιστοι ἔστωσαν οἱ μάρτυρες, καὶ μὴ τινες ἐπιδίφριοι, ἢ ἡμερπεῖς, ἢ παντοίως ἄσημοι, [ἀλλ' εὐπολήπτους εἶναι διὰ τὴν ἀξίαν ἢ στρατείαν ἢ εὐπορίαν ἢ ἐπιτήδευσιν] τοὺς ἄρ' ἀγνώστας καὶ ἀφανεῖς βούλεται ἢ διατάξεις βασιάνοις υποβάλλεσθαι παρὰ τοῦ ἀρχοντος, ὅς ᾧ μαρτυροῦσιν]. Οἱ ἀγνώστοι τῶν μαρτύρων καὶ βασανίζέσθωσαν, εἰ δεήσει. (1) (Νεαρά 90 κερ. 1. N. 21 Πανδ. 21. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 20 N. 18 Kωδ. 4. 20 (de testibus)).

Μ. Οἱ μάρτυρες ἀνάγκη νὰ ὦσιν ἀξιόπιστοι καὶ οὐχὶ σκηνηκοί, οὔτε ἡμερπεῖς, οὔτε παντὶ ἄσημοι, (ἀλλ' ἀπολαμβάνοντες ἀληθῶς εὐπολήπτους διὰ τὴν ἀξίαν ἢ στρατείαν ἢ εὐπορίαν ἢ τὸ ἐπάγγελμα διότι οἱ ἀγνώστοι καὶ ἀφανεῖς κατὰ τὴν διατάξιν υποβάλλονται εἰς βασανούς ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦο μαρτυροῦσι). Οἱ ἀγνώστοι μάρτυρες καὶ βασανίζονται χρεῖας τυχεύουσιν.

2. Οἱ μαρτυροῦντες ἐπὶ χρεῶν ἐγγυρόρων εἰπάτωσαν ὡς τῇ καταβολῇ παρήσαν, ἢ ἐπ' αὐτοῖς νομίμως κατέθετο· ἐπὶ τούτῳ μόνῳ προσκληθέντες δηλονότι, ἐὰν ὦσι πάντε τὸν ἀριθμόν. (2) (N. 18 Kωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 42 Νεαρά 90 κερ. 2).

Μ. Οἱ μαρτυροῦντες περὶ ἐξουλήσεως χρεῶν ἐγγράτων δεῖλουν νὰ βε-

(1) Παρ' ἡμῖν οὐ μόνον ἀπαγερεύονται αἱ βάσανοι ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ἀλλὰ καὶ υποβάλλονται εἰς τὰς ἐν τῷ τελευταίῳ ἀναγεγραμμένας ποινὰς οἱ βασανίζοντες μάρτυρας ἢ κατηγορούμενους.

(2) Ἡ διατάξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει. Προσθετοῦν, ὅτι παρ' ἡμῖν δὲν ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐπὶ ποσότητων υπερβαίνουσάν τας πενήνκοντα δραχμάς (Πολιτ. ἀρθρ. 390), ἀποδείξιν δ' ἐντελὴ ἀποτελοῦσαι τὰ κατὰ τοὺς νομίμους τύπους συντεταγμένα ἔγγραφα. (Πολιτ. ἀρθρ. 400 ἔ. 407 ἔ.).

δαίνωσιν, ὅτι ἦσαν παρόντες εἰς τὴν καταβολήν, ἢ ὅτι ὁ δανειστής ὡμολόγησε τοῦτο ἐνώπιον αὐτῶν νομίμως, ἀλλὰ προσέτι ἔτι προσεκήθησαν ἐπ' αὐτῷ τοῦτω ἀνάγκη διὰ παντὸς νὰ ἦναι πέντε τὸν ἀριθμὸν.

3. Ὅτε οἱ μάρτυρες ἢ ἑαυτοῖς ἐναντιοῦνται, ἢ ἀλλοις μάρτυσι, τότε δεχέσθω ὁ δικαστὴς τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀξιωτέρους, καὶ κολάζετω τοὺς ὑπόπτους, εἴπερ ἐξ ἐπιτηδῆς φανεῖεν κακουργούντας. (1) (N. 21 § 3 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 20. Νεαρά 90 κεφ. 3).

Μ. Ὅταν οἱ μάρτυρες ἀντιφάσκωσιν ἢ εἰς ἑαυτοὺς ἢ εἰς ἄλλους μάρτυρας, τότε ὁ δικαστὴς ἀποδέχεται τὴν ὁμολογίαν τῶν μᾶλλον ἀξιόπιστων, τιμωρεῖ δὲ προσέτι τοὺς ὑπόπτους, ἐὰν φανῶσιν ὅτι ἐξ ἐπιτηδῆς ψευδομαρτυροῦσι.

4. Δυνατὸν καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐκ διαλαλιᾶς ὁ δικαστὴς στείλαι τὰς μαρτυρίας πραττομένων μέντοιγε κατὰ νόμους, ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῷ ἄρχοντι, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῖς θεαῖσι δικασταῖς. (2) (N. 18 Κωδ. 4. 51. (de fide instrumentorum). Βασ. XII. 1. 77 N. 16 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 40 Νεαρά 90 κεφ. 5).

Μ. Δυνατὸν ὁ δικαστὴς καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν νὰ στείλῃ τὰς μαρτυρίας κατ' ἐρωταποκρίσιν γίνονται δὲ αὗται κατὰ νόμους, ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ, ἐν δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐνώπιον τῶν βασιλικῶν δικαστῶν.

5. Ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀνάγκη πάντως παραγῆναι τοὺς μάρτυρας καὶ μὴ τὰς φωνὰς αὐτῶν. (3) (N. 16 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 40. N. 3 § 3 Πανδ. 21. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3. Νεαρά 90 κεφ. 5).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀνάγκη ἐξάπαντος νὰ εμφανίζωνται προσώπως οἱ μάρτυρες, οὐχὶ δὲ ναναγινώσκωνται μόνον αἱ καταθέσεις αὐτῶν.

6. Ἐπὶ τῶν μαρτυρῶν ζητεῖται ἡ ἀξία καὶ ἡ πίστις καὶ τὰ ἦθη καὶ ἡ στεβρότης· διόπερ οὐκ ἀκούονται οἱ ἐναντιούμενοι τοῖς ἐν ἐκμαρτυρίῳ ὄν' ἑαυτῶν εἰρημένους. (N. 2 Πανδ. 21. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 2. N. 16 Πανδ. αὐτόθι. Νεαρά 90 κεφ. 3).

Μ. Ἐπὶ τῶν μαρτυρῶν ζητεῖται ἡ ἀξία καὶ ἡ πίστις καὶ τὰ ἦθη καὶ ἡ

(1) Παρ' ἡμῶν δὲν δύναται αὐτὸς οὗτος ὁ δικαστὴς, ὁ δικάων τὴν καθ' ἡν ψευδομαρτυρεῖ ὁ μάρτυς δίκην, νὰ ἐπιβάλῃ παινὸν εἰς τὸν μάρτυρα.

(2) Ἡ ἐπιχείρησις ἐξετάσεις μαρτύρων δύναται νάνατελῇ καὶ κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν Πολιτ. Δίκον. (ἀρθρ. 16) εἰς ἰσόθετα ἢ ὑποδεέστερα δικαστήρια.

(3) Ταῦν παρ' ἡμῶν ἐξετάζονται ἐνόρκως ἐν τῇ προδικασίᾳ οἱ μάρτυρες, ὅσακις ἢ ἐμφάνισις αὐτῶν εἰς τὸ ἀκροατήριον εἶναι ἀνεπίκτος διὰ τὴν ἐν ἀλλοδαπῇ διατριβὴν αὐτῶν κτλ. ἀναγινώσκεται δὲ ἡ μαρτυρία αὐτῶν αὕτη ἐν τῷ ἀκροατήριῳ. (Ποιν. 124).

σταθερότης· διὰ δὲν ἀκούονται αἱ ἀντιφάσκοντες πρὸς ὅσα ὠμολόγησαν εἰς ἐκμάρτύριον.

7. Ἐπὶ ἐκάστου μάρτυρος δεῖλπει ζητεῖσθαι, πότερον τίμιος καὶ ἀμεμπτός ἐστιν, ἢ ἄτιμος καὶ ἐπιψόγος, εὐπόρος ἢ ἐνδεής, ὥστε διὰ κέρδος τι πλημμελῆσαι, φίλος τοῦ παράγοντος ἢ ἐχθρὸς τοῦ καθ' οὗ παράγεται· ὅταν γὰρ ὑποβίας ἐστέρηται, μαρτυρεῖ. Τὰ δὲ περὶ τούτου διακρίνει ὁ δικαστής, εἰ ἀπλῶς μαρτυροῦσιν, ἢ μίαν μεμελετημένην ἐριλίαν προσφέρουσι, καὶ εἰ πρὸς τὰς πεύσεις πιθανῶς ἀποκρίνονται, καὶ ποῖα τεκμήρια δεῖλπει προσδέχεσθαι. (1) (N. 3 πρ. Πανδ. 22. 5 (de testibus). Πασ. XXI. 4. 3. Νεαρά 90 κερ. 1).

Μ. Περὶ ἐκάστου μάρτυρος ἀνάγκη νὰ ἐξετάζηται, εἴ ἦναι τίμιος καὶ ἀμεμπτός, ἢ ἄτιμος καὶ μεμπτός, εὐπόρος ἢ ἐπὶ πρὸς, ὥστε νὰ ψευδμαρτυρήσῃ χάριν κέρδους, φίλος τοῦ προσαγοντος αὐτὸν ἢ ἐχθρὸς τοῦ καθ' οὗ προσαγεται· ὅστις μαρτυρεῖ μόνον ὅταν ἦναι ἀνώτερος ὑποβίας. Τὰ δὲ ταῦτα διακρίνει ὁ δικαστής, εἴ αὐτοὶ μαρτυροῦσιν ἀπλῶς, ἢ ἀπαγγέλλουσι λόγον προμεμελετημένον, καὶ εἴ ἀποκρίνονται πιθανῶς εἰς τὰς ἐρωτήσεις, καὶ ποῖα τεκμήρια εἶναι πρεπον νὰ ἀποδέχηται.

8. Ἐπὶ μὲν πράσεως καὶ ἀγορασίας καὶ λοιπῶν συμφώνων ἀγαθῇ πίστει συνισταμένων καὶ μελέτῃ ζητεῖται ἡ τῶν μαρτύρων πίστις καὶ ὑπέλληξις· καὶ ἐλεγχομένων τῶν μαρτύρων ὡς μὴ δεκτῶν ἀσθενεῖ τὸ ἐγγράφον· ἐπὶ δὲ μαρτύρων ἐπὶ βίας μαρτυρούντων, ἢ ὕβρεως, καὶ τῶν ἄλλων περιστάτικῶν, ὡς ἐπιπαν εἰ ζητεῖται ὁ τρόπος τῶν μαρτύρων καὶ ὁ βίος, ὡς ὁ Μάξιστρος ἐλεγεν. (2) Νεαρά 73 κερ. 1. 2. N. 20 Κωδ. 4. 20 (de fide instrumentorum).

Μ. Ἐπὶ μὲν πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς καὶ λοιπῶν συμφώνων τῶν συνισταμένων κατὰ καλὴν πίστιν καὶ μεμελετημένως ζητεῖται ἡ τῶν μαρτύρων πίστις καὶ ὑπέλληξις, καὶ τῶν μαρτύρων ἐτελεγχομένων ὡς μὴ δεκτῶν τὰ ἐγγράφα εἶναι ἀνίσχυρα. Ἐπὶ δὲ μαρτύρων μαρτυρούντων περὶ βίας, ἢ ὕβρεως, καὶ τῶν ἄλλων περιστάτικῶν, ὡς ἐπὶ τῇ πλείστον, κατὰ τὸν Μάξιστον, δὲν ζητεῖται τὸ ἦθος καὶ ὁ βίος τῶν μαρτύρων.

9. Οἱ μῦθοι καὶ εἰ θηριομάχῃ καὶ εἰ ὀρχηστῇ καὶ εἰ ἐπὶ τῆς

(1) Παρ' ἡμῶν ὠρίσθησαν τὰ τῶν ἐξαιρετικῶν μαρτύρων διὰ τῶν ἀδύρων εἰς ἐπ. τῆς Πολιτ. Δικον. Ὅθεν αἱ τοῦ βωμάλου δικαίου ἐξαιρέσεις τῶν φίλων ἢ ἐχθρῶν, ἀσθμῶν ἢ ψόλων κτλ. δὲν ἴσχυρουσι παρ' ἡμῶν, χρῆσαι· περὶ αὐτῶν μόνον ὡς λόγος ἀναξιοπιστίας πρὸς τὰς καταθέσεις αὐτῶν.

(2) Πότε παρ' ἡμῶν ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπίδειξις καὶ πότε οὐ, πότε εἰδικώτερον αὕτη εἶναι δεκτὴ κατὰ τοῦ περιεχομένου ἐγγράφου τίνος καὶ τίνος τρόπον καταρτιζόμενα τὰ ἐγγράφα ἀποτελοῦσιν ἀπίδειξιν ὁρίζεται ἐν τῇ πολιτ. ἡμῶν δικονομίᾳ, ἀκυρώσασθ τὰς περὶ τούτου διατάξεις τοῦ Ρ. Δ. (186 ἀρθρ. 300—305 καὶ 398 καὶ ἐπ.).

(ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΩΝ)

7

Διηρησάμενη κεντρικὴ βιβλιοθήκη Βέροιας

θυμέλης ἀναστρεφόμενοι καὶ οἱ κατακριθέντες ὡς συκοφανταί, ἢ μοιχοὶ ἢ κλέπται, ἢ ἕτερον ἀτόπημα ἐργασάμενοι, καὶ οἱ πάνυ πένητες, καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπειργάζονται μαρτυρεῖν· αἱ δὲ γυναῖκες μαρτυροῦσιν, ἐνθα ἡ τῶν ἀνδρῶν θέα ἀπειργάζεται. Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτερα ἅπαντα πρόσωπα, ἃ ἐκουσίως μὲν δύνανται μαρτυρεῖν, ἀκουσίως δὲ οὐχ ἔλκονται, οἷον ὁ Πρωτοσπαθῆριος καὶ οἱ ἐπάνω τούτου καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἀσχολούμενοι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς, οὕτε ἐκόντες, οὕτε ἄκοντες μαρτυροῦσιν, ἀλλ' εἴπερ δεηθεῖεν ὅπως τῆς αὐτῶν μαρτυρίας, προκειμένων τῶν θείων λογίων, οἴκοι ἐρωτῶνται. (1) (N. 3 § 5 Πανθ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 4. 3. N. 13 πρ. Πανθ. αὐτόθι).

Μ. Οἱ μίμοι καὶ οἱ θυριόμαχοι καὶ οἱ δοχισταί καὶ οἱ σκηνικοὶ καὶ οἱ καταδικασθέντες ὡς συκοφανταί ἢ μοιχοὶ ἢ κλέπται, ἢ αὐτουργοὶ ἄλλου ἀδικήματος, καὶ οἱ παντέως πένητες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παρίστανται ὡς μαρτυρεῖ· ἀλλ' αἱ γυναῖκες χρησιμεύουσιν ὡς μαρτυραὶ ὅπου ἐμποδίζεται τῶν ἀνδρῶν ἡ παρουσία. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλα πρόσωπα, ὅτινα ἐκουσίως μὲν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσιν, ἀκουσίως δὲ δὲν ἀναγκάζονται, καθὼς ὁ πρωτοσπαθῆριος καὶ οἱ ἀνώτεροι τούτου κατὰ τὸν βιβλίον, ὡσαύτως δὲ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ περὶ τὴν θείαν λειτουργίαν ἀσχολούμενοι· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς οὕτε ἐκουσίως, οὕτε ἀκουσίως μαρτυροῦσιν, ἀλλ' εἴαν ἀναποφευκτικῶς λαθῶσι χρεῖαν τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, ἐξετάζονται κατ' οἶκον, προκειμένων τῶν θείων γραφῶν.

10. Αἰρετικὸς ἢ Ἑβραῖος κατὰ τοῦ ὁρθοδόξου οὐ μαρτυρεῖ κατ' ἀλλήλων δὲ μαρτυροῦσιν. (2) (N. 24 Κωδ. 1. 5 (de haereticis). Νεαρα 45 κεφ. 1).

Μ. Αἰρετικὸς ἢ Ἑβραῖος δὲν εἶναι δεκτὸς εἰς μαρτυρίαν κατ' ὁρθοδόξου κατ' ἀλλήλων ὅμως δύνανται αὐτοὶ νὰ μαρτυρήσωσι.

11. Ὁ μισθωτὸς εἰς μαρτυρίαν ἐρχόμενος τοῦ μισθωσαμένου ἀπεβλήθη, καὶ ὁ δικαστὴς ἔρη, καθαρεύειν ὑποψίας τοὺς μάρτυρας δεῖ· ὁ φίλος δέ, ὁ καθαρὸς ὑποψίας· μιστὸς ἄρα ταύτης ὁ μισθωτὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέβλητος. (3) (N. 11 § 1 Πανθ.

(1) Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἰσχύουσιν, ἀντικατασταθεῖσαι διὰ τοῦ άρθρου 321 Πολιτ. Δικον. (ἔρριζοντες τοὺς ἀνεπιτηθεῖλους πρὸς μαρτυρίαν) καὶ τοῦ 324 (ἔρριζοντες τοὺς κατ' αἵτησιν τῶν διαδίκων ἀποβαλλομένους). Σημειώσαν ὅτι δεκτοὶ εἶσιν εἰς ἐξέτασιν καὶ οἱ ἐπαγγελλόμενοι τὰ ἐν τῇ ἐνάτῃ παραγράφῃ ἐπαγγέλματα καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνθρωποι· ἐξετάζονται δὲ μόνον οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ὑπὸ ἀνέκρισιν διατελοῦντες ἀνωμοτί. (Πολιτ. Δικον. 381). Οἴκοι δὲ ἐξετάζονται καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἀρχιερεῖς (κατὰ τὸ ΚΔ' άρθρον τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου).

(2) Τανῶν ἐξετάζονται ἐξ ἑσῶ οἱ μάρτυρες οὐδὲν ποτε ὁρμηκεύματος.

(3) Καὶ νῦν ἀποβάλλονται κατ' αἵτησιν τῶν διαδίκων οἱ λαβόντες ἀμοι-

48. 10 (de poenis). N. 6 καὶ N. 24 Πανδ. 22. 5 (de testibus). N. 3 Κωδ. 4. 20 (de testibus).

Μ. Ὁ μισθωτὸς ἐλθὼν εἰς μαρτυρίαν τοῦ ἐκμισθώσαντος αὐτὸν ἀπεδμήθη, καὶ ὁ δικαστὴς εἶπεν, ὅτι οἱ μάρτυρες ἀνάγκη νὰ ᾤσιν ἀνύποπτοι, ἀλλ' ὁ φίλος δὲν εἶναι παντελῶς ἀνύποπτος, ὑποπτότατος δ' ὁ μισθωτὸς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπόδλητος.

12. Πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ πρὸς βασιλέα φερομένη καθορισώσει, τοῦ πράγματος ἀπαιτοῦντος, βασανίζονται καὶ οἱ ἥτιτονες τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν καὶ οἱ μεζόνες. (1) (N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασ. LX. 50. 10).

Μ. Πάντες οἱ καλούμενοι πρὸς μαρτυρίαν εἰς τὴν ἐπὶ καθορισώσει κατὰ βασιλέως κατηγορίαν, χρειὰς καλούσης, βασανίζονται, εἰτε ἀνῆθοι καὶ ἐκνήει.

13. Περὶ ὄρων ζητήσεως καὶ καινετομίας κτίσματος καὶ ἐξ ἀκοῆς μαρτυροῦντας δεχόμεθα μάρτυρας. (2) (N. 28 Πανδ. 22. 3 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 28. N. 2 § 8 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae).

Μ. Περὶ ζητήσεως συνόρων καὶ ἀνακαινίσεως κτιρίου δεχόμεθα μάρτυρας καὶ ἐξ ἀκοῆς μαρτυροῦντας.

14. Τοῖς μάρτυσι καὶ οὐ τοῖς ἐκμαρτυρίοις πιστευτέον, αὐτοπροσώπως γὰρ ἐρωτῶνται παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπὶ τῶν ἐγκλή-

δῶν ὅπως μαρτυρήσῃσι καὶ οἱ ἐλπίζοντες ἄμειον ὠφελείαν ἢ βλάβην ἐκ τῆς ἐκκατασεως τῆς δίκης. (Πολιτ. ἀρθρ. 324).

(1) Ὁ ἀποτρόπαιος αὕτη διάταξις, ἀντιβαίνουσα εἰς τε τοὺς νόμους ἡμῶν καὶ τὴν Σύνταγμα, δὲν ἰσχύει ἐοτυχῶς παρ' ἡμῶν.

(2) Καὶ κατὰ τὴν πολιτ. ἡμῶν δίκον. (ἀρθρ. 352) συγγραφόμεναι καὶ ἐξ ἀκοῆς μαρτυροῦντες, ὅταν μάρτυρες αὐτῆςκοι ἵνατι ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃσι, ὡς λ. χ. ἐπὶ τῆς τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφῆς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφὴν, ἀναγνωρισθεῖσαν ὑπὲρ τοῦ Π. Δ. ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ὁδῶν, ἐπὶ τῶν διὰ τὰ ὁμόρια ὕδατα ἔργων καὶ ἐπὶ τῶν ὁδραγωγείων, θεωροῦσι μὲν κατηργημένην ὁ Καλλιγὰς καὶ ὁ Παπκί-βηθπεύλας ὑπὲρ τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων περὶ οἰκοδομῶν καὶ ὁδοποιίας. Ἀλλ' ὁ Οἰκονομίδης φρονεῖ ὅτι καὶ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν 1) δύναται νὰ συμβῇ νὰ ὑπάρχῃ ἑδὸς τις εἴτε ἐν πόλει ἢ κώμῃ εἴτε καὶ ἐν ἀγροῖς, ἧς ἀγνοεῖται ἡ πρώτη σύστασις, ἂν δὲ ταύτην κλείσωσιν οἱ παρόδιοι καὶ ἀραι-ροῦσιν τῆς κοινῆς χρήσεως, διὰ τῶν δικαστηρίων μὲν καὶ οὐχὶ διὰ τῆς διοικητικῆς ὁδοῦ λυτέα ἢ ἔοικε (Πολιτ. Δικον. γ' ἐκδ. Οἶκον. § 214 σημ. α), δυνατὸν δὲ νὰ παρουσιασθῇ χρειὰ τῆς παραγραφῆς τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου. 2) ἂν ἀναφυῇ ἔοικε περὶ τὴν κατάλυσιν κατασκευασματος ἐν τινι κτήματι διακωλύοντος πρὸς ὅρεος ἢ ζημίαν τοῦ γυχαμλωτέρου κτήματος τὴν ὅσῃν τῶν ὁδῶν, κατ' οὐδὲν δύναται νὰ βοηθήσῃ ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ καὶ τὸ ἀρθρον 18 τοῦ Διατ. 6 Δεκ. 1845, οὐδ' ἀρκούσα δεικνύται πάντοτε τῆς τριεπονταετίας ἢ ἀρωγῇ.

ματικῶν καὶ ὁ μὴ δεικνὺς τὸ παρ' αὐτοῦ προτεθὲν ἐξορίζε-
ται. (1) (N. 3 § 3 καὶ 4 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3. Νεαρά 90 καφ. 5 ἐν τέλει).

Μ. Οἱ μάρτυρες πιστεύονται καὶ οὐχὶ τὰ ἐκμαρτύρια· διότι ἐπὶ τῶν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων ἐρωτῶνται αὐτοπροσώπως παρὰ τῶν δικαστῶν, καὶ ὁ μὴ ἀποδεικνύων ὅσα προτείνειν, ἐξορίζεται.

15. Κῆντος, ἤγουν ἡ ἐξέτασις τοῦ ῥωμαϊκοῦ πλῆθους, καὶ τὰ δημόσια ὑπομνήματα, ἐπικρατέστερα τῶν μαρτύρων εἰσίν. (N. 10 Πανδ. 22. 3 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 10).

Μ. Τὰ ἐπίσημα βιβλία τῆς ἀπογραφῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ καὶ αἱ δη-
μῖαι ἐκθεσεῖς εἶναι ἐπικρατέστεραι τῶν μαρτύρων.

16. Ἄλλη ἐστὶν ἡ αὐθεντία τῶν παρόντων μαρτύρων, καὶ ἄλλη ἡ τῶν ἀναγινωσκομένων ἐκμαρτυρίων. Ὁ γούν θέλων ἐπι-
σχεῖν τοὺς μάρτυρας δαπάνας αὐτοῖς διδῶτω. (2) (N. 3 § 4 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 3).

Μ. Ἄλλο εἶναι τὸ κύρος τῶν παρόντων μαρτύρων καὶ ἄλλο τὸ τῶν ἀνα-
γινωσκομένων ἐκμαρτυρίων. Ὁ θέλων λοιπὸν νὰ κρατῇ τοὺς μάρτυρας, ἐνθα
ἐδραεῖ τὸ δικαστήριον, παρέχει αὐτοῖς καὶ εἰς τοῦτο ἀναγκαίας δαπάνας.

17. Οἱ μάρτυρες δεκαπέντε μόνον ἡμέρας ἀναγκάζονται παρα-
μένειν τῷ δικαστηρίῳ ἐν ταῖς χρηματικαῖς δίκαις. (3) (N. 19 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 43).

Μ. Οἱ μάρτυρες ἐπὶ τῶν χρηματικῶν δικῶν ἀναγκάζονται νὰ παραμείνω-
σιν εἰς τὸ δικαστήριον δεκαπέντε μόνον ἡμέρας.

18. Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος, καὶ δύο ἀδελφοὶ συνυπεξού-
σιοι, δύνανται μαρτυρεῖν ἐν πράγματι· οὐδὲν γὰρ βλάπτει ἐξ
ἐνὸς οἴκου πολλοὺς ἐν ἄλλοτρίῳ πράγματι μαρτυρεῖν. (4) (N. 17 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. Τόμος 2 ἐκδ. Heimbach
σ. 398. § 8 Εἰσηγ. 2. 10 (de testamentis ordinandis).

Μ. Πατὴρ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος καὶ δύο ἀδελφοὶ συνυπεξούσιοι δύνανται
νὰ μαρτυρῶσι περὶ τίνος πράγματος, διότι κατ' οὐδὲν βλάπτει τὸ νὰ μαρ-
τυρῶσι πολλοὶ ἐξ ἐνὸς οἴκου περὶ ἄλλοτρίου πράγματος.

(1) Παρ' ἡμῖν εἶναι δεκτὰ ἐξ ἴσου καὶ τὰ ἐκμαρτύρια, κατὰ τὰ ἀρθρ. 15 καὶ 309 τῆς Πολιτ. ἡμῶν Δικον., ἀλλ' ἐπιτρέπονται ἐκμαρτύρια μόνον
τῇ ῥητῇ ἐντολῇ τοῦ ἀρμοδίου δικαστοῦ. Ἐν ποινικαῖς δίκαις ἀναγινωσκον-
ται ἐνωπιον τοῦ δικαστηρίου αἱ ἐνορκαὶ καταθέσεις τῶν μαρτύρων μόνον ἐν
ὁρισμέναις τισὶ περιπτώσεσι. Ποινὴ δὲ ἐξορίας παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, τῶν μαρτύρων λαμβανόντων
δαπάνας ὁδευτικὰς καὶ τροφῆς κατὰ τὰ ἐν τῇ διατιμῇσει ὁρισμένα (ἢν ἴδε
ὁπὸ ἀρθρ. 317 Πολιτ. Δικον.).

(3) Ἐπίσης δὲν ἰσχύει καὶ αὕτη.

(4) Εἰς οὐδεμίαν ἀντικειμένην διάταξιν τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου,
ἰσχύει ἡ διάταξις αὕτη.

19. Ἐάν τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα, ὥστε δέξασθαι μαρτυροῦντα κυνηγόν ἢ τοὺς ὁμοίους, χωρὶς βασάνων οὐ πιστεύονται. (1) (N. 21 § 2 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 4. 20).

Μ. Ἐάν τὸ πρᾶγμα ᾗναι τοιοῦτον ὥστε νὰ ᾗναι ἐξεταστέοι ὡς μάρτυρες κυνηγὸς ἢ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ, οὗτοι χωρὶς βασάνων δὲν πιστεύονται.

20. Ἐάν πάντες οἱ μάρτυρες τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ᾧσι, καὶ ἐναντιῶνται ἀλλήλοις, οὐ πάντως τὸ μεῖζον μέρος πιστεύεται, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῇ φύσει τοῦ πράγματος, καὶ ὑπονοίας ἐχθρας ἢ φιλίας ἐστερημένον, καὶ βεβαιούμενον ἀπὸ τῆς φύξης τοῦ δικαστοῦ καὶ τεκμηρίων· οὔτε γὰρ τῷ πλήθει δεῖ πιστεῦσιν, ἀλλὰ τῇ πίστει καὶ τῇ ἀκεραιότητι τῶν μαρτύρων. (2) (N. 21 § 3 Πανδ. 22. 5 (de testibus) Βασ. XXI. 4. 20. Νεαρά 90 κεφ. 3).

Μ. Ἐάν ὅλοι οἱ μάρτυρες ἀπολαύσῃ τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, καὶ ἀντιπρίσκωσι πρὸς ἀλλήλους, δὲν πιστεύονται ὑπερσχεωτικῶς οἱ πλείονες τῶν ἀριθμῶν, ἀλλ' ὅ,τι ἐκ τῶν κατατιθεμένων συμφωνεῖ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος, καὶ δὲν φαίνεται ἐν ἀπόρροια ἐχθρας ἢ φιλίας, καὶ βεβαιῶνται ὑπὸ τῆς συνεδήσεως τοῦ δικαστοῦ καὶ τῶν τεκμηρίων, διότι δὲν πρέπει νὰ πιστεῦν ὁ δικαστὴς εἰς τὸ πλήθος, ἀλλ' εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῶν μαρτύρων.

21. Δεῖ τοὺς μάρτυρας πρότερον ὁμνῶναι, πρὶν ἢ μαρτυρῆσαι. Δεῖ δὲ τοὺς τιμιωτέροις μᾶλλον πιστεῦσιν. Ἐνὸς δὲ μαρτυρίας οὐκ ἔστι δεκτὴ ἐν οὐδὲν ποτε δίκῃ, νὰν συγκλητικὸς εἴη. (3) (N. 9 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 4. 33).

Μ. Οἱ μάρτυρες πρέπει πρὶν ἢ μαρτυρῆσαι νὰ ὁμολώσωσιν. Ἀλλ' οὐχ ἥτις ἐξ ὧν μᾶλλον νὰ πιστεύωνται οἱ τιμιώτεροι. Ἐνὸς δὲ καὶ μόνου μάρτυρος ἢ κατάθεσις εἶναι ἀπαράδεκτος ἐν οὐδὲν ποτε δίκῃ, καὶ ἂν εἴη ἡναι συγκλητικὸς.

22. Ἐπὶ τριάκοντα χρυσίου λίτρας καὶ δύο ἀρκοῦσι πρὸς μαρτυρίαν, καὶ μέχρι δὲ πεντήκοντα τρεῖς ἀρκοῦσιν. (N. 12 Πανδ. 22. 5 (de testibus). N. 17 Κωδ. 4. 2 (si certum petatur). Νεαρά 73 κεφ. 2).

(1) Κατὰ τὰ προλαβόντως σημειωθέντα δὲν ἰσχύει ἡ διάταξις αὕτη.

(2) Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατάξεως ταύτης καθηρτίσθησαν καὶ τὰ ἀρθρα 286 καὶ 332 τῆς πολιτ. ἡμῶν δικον. ἀντιτιθέντα εἰς τὸν δικαστὴν τῆς οὐσίας τὴν περὶ τοῦ ἀξιολύτου κρίσιν.

(3) Ὁ τοῦ Ρ. Δ. κανὼν «εἴς μάρτυς οὐδεὶς μάρτυς», ἀπατελῶν οἰοεὶ ἐξαιρέσιν τῆς διατάξεως τῆς 20ης παραγράφου, δὲν ἰσχύει πλέον παρ' ἡμῖν, ὅτε τῶν ἀρθρων 286 καὶ 332 τῆς Πολιτ. Δικον. ἀντιτιθέντων εἰς ὁλοκλήρου εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποδείξεων. Ὡσαύτως δὲν ἰσχύει ἡ διάταξις τῆς § 22 καὶ τῆς § 23, ὅτε μὴ τέσσοντος κανὼνα τινὰ ἐκτιμήσεως τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου.

Μ. Ἐπὶ τριάκοντα λιτρῶν χρυσοῦ δίκης ἀρκοῦσι καὶ δύο μόνον πρὸς μαρτυρίαν, ἐπὶ δὲ δίκης μέχρι πεντήκοντα ἀρκοῦσι τρεῖς.

23. Ἰστέον ὅτι ἀρκεῖ μόνος ὁ ταδελλίων ὁ γράψας τὸ συμβόλαιον πρὸς μαρτυρίαν ἐν τῇ συγκρίσει τῶν προσφερομένων συμβολαίων. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν λόγων ἀρκεῖ ὁ γράψας, καίτοις εἰς νοεῖται· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφυτεύσεων καὶ εἰς μόνος μάρτυς δεκτός ἐστιν. (Ν. 16 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 75. Ν. 24 Κωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis). Νεαρά 73 κεφ. 7 προσίμιον).

Μ. Γνωστὸν ἔστω, ὅτι εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν προσβαλλομένων συμβολαίων ἀρκεῖ πρὸς μαρτυρίαν μόνος ὁ ταδελλίων ὁ γράψας τὸ συμβόλαιον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζιτικῶν λογαριασμῶν ἀρκεῖ ὁ γράψας, καὶ εἰς ἐὰν λογιζῆται. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφυτεύσεων καὶ εἰς μόνος μάρτυς εἶναι δεκτός.

24. Ὁ προάγων μάρτυρας ἐν τινὶ δίκῃ, ἐὰν ὕστερον ἐν ἐτέρᾳ δίκῃ κατ' αὐτοῦ φέροντο, μὴ ἐχέτω ἐξουσίαν παραιτήσασθαι αὐτοῦς, τυχὼν ὡς εὐτέλεις, ἢ τι τοιοῦτον· εἰ μὲντοιγε δείκνυσιν ἐν τῷ μεταξὺ ἢ ἐχθραν γεγεννημένην αὐτῷ δεκτὴν τοῖς νόμοις καὶ ποιοῦσαν ὑπόπτους τοὺς μάρτυρας, ἢ πολλάκις ἐλεγχθῇ φανερώς ἐπὶ λήμματι γενομένην τὴν μαρτυρίαν, ἐξέστω αὐτῷ παραιτεῖσθαι τοὺς μάρτυρας· εἰ δὲ καὶ δύναται ψευδῇ τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα δεῖξαι, καὶ τοῦτο ποιεῖτω. (1) (Ν. 17 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 41. Ν. 3 § 5 Πανδ. 21. 5 (de testibus). Ν. 1 § 2 Πανδ. 48. 10 (de lege Cornelia de falsis). Νεαρά 90 κεφ. 9. Ν. 3 πρ. Πανδ. 22. 5 (de testibus). Νεαρά 90 κεφ. 7.

Μ. Ὁ προάγων μάρτυρας εἰς τινὰ δίκην, ἐὰν ὕστερον εἰς ἄλλην δίκην προδληθῶσιν αὐτοὶ κατ' αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ προτείνῃ τὴν ἐξαίρεσιν αὐτῶν ὡς δῆθεν εὐτέλων ἢ ἄλλως ἐξαιρετέων. Ἐὰν ὅμως ἀποδείξῃ ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἢ ἐχθρα ἐπῆλθε τοῦ μάρτυρος δυναμένη νὰ προταθῇ κατὰ τοὺς νόμους καὶ καλισταῖς ὑπόπτους τοὺς μάρτυρας, ἢ πολλάκις ἐλεγχθῇ φανερώς ὅτι δωροδοκηθεὶς ἐμαρτύρησε, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν μαρτύρων· εἰ δὲ καὶ ψευδῇ δύναται νὰ δείξῃ τὰ παρ' αὐτῶν λεγόμενα, καὶ τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ.

25. Ὁ τρίτον παραγαγὼν μάρτυρας, οὐκέτι προσφέρει μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῶν παραγραφῶν. Ἐὰν δὲ μὴ ἐξέλαβε, μήτε ἐνέτυχε δι' ἑαυτοῦ ἢ διὰ τοῦ ἰδίου συνηγόρου ταῖς μαρτυρίαις, τότε δύναται πρὸ ἐκδόσεως τῶν παραγραφῶν καὶ μαρτυρίαν τετάρτην

(1) Αἱ διατάξεις αὗται οὐδαμῶς ἰσχύουσι νῦν, ὡς δικονομικαί.

προσαγαγεῖν, δυνύων, ὅτι οὐ κατὰ δόλον ζητεῖ τὴν τῶν μαρτύρων παραγωγὴν. (1) (Νεαρά 90 κεφ. 4).

Μ. Ὁ προσαγαγὼν τὸ τρίτον μάρτυρας δὲν προβάλλει αὐτοῖς πλέον μετὰ τὰς κατὰ τῶν μαρτυριῶν ἐνοστάσεις. Ἐάν ὅμως δὲν ἐποιήσῃ ἐνοστάειν, αὐτὸς περὶ ἐκείνου αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ συνήγου εἰς τὰς μαρτυρίας, τότε δύναται νὰ προσαγαγῇ καὶ τετάρτην μαρτυρίαν, ἀλλ' ὑποχρεοῦται ἅμα νὰ ὁμώσῃ, ὅτι δὲν ζητεῖ τὴν παραγωγὴν τῶν μαρτύρων, σαχηλεύσας ἐν τῇ μετὰ τοῦ δόλου αὐτοῦ.

26. Τὰς ματαίας καὶ ἐκ τοῦ παρήκοντος γινόμενας μαρτυρίας μὴδὲν παντάπασι λόγῳ κρατεῖν βουλόμεθα· καὶ τοιαύτας τινὰς πλάττειν μαρτυρίας, ὡς δι' ἄλλην τινὰ χρεῖαν παραγωγῶν ἀκούσῃ τοῦδε λέγοντος, εἰληρῆναι παρὰ τοῦδε χρονίου, ἢ ὁρεῖσθαι τόδε· αὐταὶ γὰρ σαφῶς ὑμῖν ὑποπτοὶ καθίστασθαι, καὶ οὐδενὸς ἀξίαι λόγου. (2) (Νεαρά 90 κεφ. 2).

Μ. Αἱ ματαίαι καὶ ἐν παρῶν γινόμεναι μαρτυρίαι κατ' οὐδὲν λόγον ἰσχυροὶ, ἀλλ' οὐδὲ ἐπιτρέπονται τοιαῦται τινες μαρτυρίαι, ὅτι δηλαδὴ δι' ἄλλην τινὰ ὑπέθεσιν παραγωγῶν ἤκουσα τοῦ δεῖνός λεγοντος, ὅτι ἔλατε χρέματα παρὰ τοῦ δεῖνός, ἢ χρεώσθαι εἰς τοῦτον· διότι αὐταὶ καθίστανται πρὸς ἄλλους ὑποπτοὶ καὶ εἶναι οὐδενὸς λόγου ἀξίαι.

27. Εἰς ἀπόδειξιν τοῦ γεγονότος καὶ ὁ μὴ προσκληθὴς ὢν μαρτυρεῖ· τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ συμφωνίᾳ γίγνεται. ἀλλ' ἐπὶ τῶν συμβεβηκότων καὶ περιστατικῶν. (3) (Ν. 14 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 10).

Μ. Εἰς ἀπόδειξιν γεγονότος τινός δύναται νὰ μαρτυρήσῃ καὶ ὁ μὴ εἰδικῶς προσκληθεὶς μάρτυς· τοῦτο δὲ συμβαίνει εὐχὴ ἐπὶ συμφωνητικῶν, ἀλλ' ἐπὶ συμβεβηκότων καὶ περιστατικῶν.

28. Ὁ ἅπαξ ἢ δις παραγαγὼν μάρτυρας, ἐάν ἀποδείξηται καὶ διασκέψῃται διὰ τῆς ἐνδόσεως τῶν παραγραφῶν τῶν μαρτύρων, καὶ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, οὐ δύναται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἄλλους παραγεῖν μάρτυρας. (4) (Νεαρά 90 κεφ. 4 § 1).

Μ. Ὁ προσαγαγὼν ἅπαξ ἢ δις μάρτυρας, ἐάν διὰ τῆς ἀντιλογίας εἰς τὰς καταθέσεις αὐτῶν καὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἐνοστάσεων φωτισθῇ, καὶ μάθῃ τὰς μαρτυρίας, δὲν δύναται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς νὰ προσαγαγῇ ἄλλους μάρτυρας.

29. Ἐάν δι' ἀπειθείαν οὐ παραγένηται τις εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ τῇ ἀκοῇ τῶν μαρτύρων, καὶ μονομερῶς δέχονται εἰ μάρτυρες, ὕστερον δὲ ἔχῃ πάσας τὰς παραγραφὰς ἃς ἐμέλλεν εἶναι κατ' αὐτῶν, εἰ παρὼν ἐτύγχανεν πρὸς τοῦτο δὲ μόνον ἤρτηται τὸ μὴ ἀπαιτεῖν πάλιν ἐλθεῖν τοὺς μάρτυρας, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ μαρτυρεῖν. (5) (Νεαρά 90 κεφ. 9).

(1-5) Ἴδε ἀνωτέρω σημείωσιν ὑπὸ § 24.

Μ. Ἐάν δὲ ἀπαίθειαν δὲν ἐμφανισθῇ, τις εἰς τὸ δικαστήριον ἵνα ἀκούσῃ τοὺς μάρτυρας, καὶ μονομερῶς γίνονται οὗτοι δεκτοί· διασώζει ὅμως ὕστερον πάσας τὰς ἐνοχλήσεις, ὅσας ἐμελλε νὰ ἔχῃ κατ' αὐτῶν, εἴν ἦτο παρῶν· κατὰ τοῦτο δὲ μόνον ζήτημαῖται ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀπαιτῇ πάλιν τὴν προσέλευσιν τῶν μαρτύρων, ὅπως μαρτυρήσωσι καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ.

30. Ὁ μαρτυρῶν περὶ τίνος ἀρεῖται προσέχειν τοῦ πράγματος, εἰ μὲν ἐγκληματικὸν εἴη, εἰκοσι χρόνους, εἰ δὲ χρηματικόν, χρόνους δεκαοκτώ· οὐ γὰρ πιστευτέον τῷ μαρτυροῦντι ἐλάττον· ὄντι τῶν ὀρισμένων καιρῶν, ἀτελεῖ γὰρ ὄντι τὴν φρόνησιν, καὶ μηδὲ τῶν αὐτοῦ ὁρᾶσθαι τυχὸν συνιέναι δυναμένῳ, μήτοιγε μὴν τῶν πέλας. (Ν. 20 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 4. 19).

Μ. Ὁ μαρτυρῶν περὶ τίνος πράγματος ἀρεῖται πρὸ τῆς ἀντιδικίας, εἰ μὲν τὸ πρᾶγμα εἶναι ἐγκληματικόν, νὰ ὑπερβαίῃ τὰ εἰκοσιν ἔτη, εἰ δὲ χρηματικόν, τὰ δεκαοκτὼ· διότι δὲν πιστεύεται ὁ μάρτυς ὁ νεώτερος τῶν εἰρημμένων ἐτῶν, ὡς ἀτελεῖς τὴν φρόνησιν καὶ μὴ δυνάμενος ἴσως νὰ γνωσκῇ εὐλόγως τὰ ἴδια αὐτοῦ, πολλῷ δὲ μᾶλλον τὰ ἀλλότρια.

31. Ὁ ἐγκληματικῶς τίνος κατηγορήσας οὐ δύναται αὐθιγ μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ· ὁ γὰρ χρηματικῶς τινὰ αἰτίαςάμενος οὐ κωλύεται μὲν μαρτυρεῖν κατ' αὐτοῦ, πλὴν ὑπόουσης εὐλόγου αἰτίας κωλύεται. (Νεαρά 90 κεφ. 7).

Μ. Ὁ κατηγορήσας τινὰ ἐγκληματικῶς δὲν δύναται πάλιν νὰ μαρτυρῇ κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐναγαγὼν τινὰ χρηματικῶς δὲν ἐμποδίζεται νὰ μαρτυρῇ κατ' αὐτοῦ, ἐκτὸς εἴν ὑπαρχῇ εὐλόγος αἰτία.

32. Ὁ μεσάσας τισὶν ἐν πράγματι, οὐ μαρτυρεῖ αὐτοῖς ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει, δηλονότι παρ' ἄλλῃ δικαστῇ, εἰ μὴ ἄρα συναινέσουσι τὰ δύο μέρη τῇ μαρτυρίᾳ αὐτοῦ. (Νεαρά 90 κεφ. 8).

Μ. Ὁ μεσολάβησας ὡς συμβιβαστὴς διαφερομένων δὲν μαρτυρεῖ περὶ αὐτῶν ἐν τῇ διαφορᾷ ταύτῃ, ἐνώπιον ἄλλου δηλονότι δικαστοῦ, ἐκτὸς εἴν καὶ τὰ δύο μέρη συναινέσωσιν εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ.

33. Οἱ πένητες οὐ μαρτυροῦσι· πένης δὲ ἐστὶν ὁ μὴ ἔχων πενήτηκοντα νομισμάτων περιουσίαν. (1) (Ν. 3 πρ. Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 4. 3, Ν. 10 Πανδ. 48. 2 (de accusationibus). Βασ. LX. 34. 10).

Μ. Οἱ πτωχοὶ δὲν μαρτυροῦσι. Πτωχοὶ δὲ εἶναι ὁ μὴ ἔχων πενήτηκοντα νομισμάτων περιουσίαν.

34. Οὐ μαρτυρεῖ ἀπελεύθερος κατὰ πάτρωνος ἢ παίδων αὐτοῦ (2) (Ν. 3 § 5 καὶ Ν. 4 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Ν. 12 Κωδ. 4. 20 (de testibus)).

(1) Ἀντίκειται ἡ νεωτέρα ἡμῶν νομοθεσία.

(2) Ἡ διαταξὶς αὕτη οὐδεμίαν πρακτικὴν ἔννοιαν ἔχει νῦν.

M. Ὁ ἀπελεύθερος δὲν μαρτυρεῖ κατὰ τοῦ πατρωνοῦ ἢ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

35 Οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες κατ' ἀλλήλων οὔτε βουλόμενοι δύνανται μαρτυρῆσαι. (1) (N. 4 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 4. N. 9 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 8).

M. Οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες οὔτε θέλοντες δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι κατ' ἀλλήλων.

36 Οὐ μαρτυρεῖ ὁ ἥτιων τῶν χ' ἐτίων οὔτε ὁ ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθεὶς καὶ μὴ ἀποκαταστάς· ἢ ἐν δεσμῶσι ἢ ἐν δημοσίᾳ φρουρᾷ βληθεὶς· οὔτε ὁ ἐλεγχθεὶς λαθεῖν χρήματα ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι ἢ μὴ μαρτυρῆσαι. (2) (N. 20 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασίλ. XXI. 1. 19. N. 3 § 5 Πανδ. αὐτέθι. Βασίλ. XXI. 1. 3).

M. Ὁ νεώτερος τῶν 20 ἐτῶν δὲν μαρτυρεῖ· οὐδὲ ὁ καταδικασθεὶς ὑπὸ δημοσίου δικαστηρίου καὶ μὴ ἀποκατασταθεὶς ἢ βληθεὶς εἰς δεσμοκτήριον ἢ φυλακὴν· οὐδὲ ὁ ἐξελεγχθεὶς ὅτι ἔλασε χρήματα ὅπως μαρτυρήσῃ ἢ ἔπως αὐτὸ μαρτυρήσῃ.

37 Οὐκ ἔστιν ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ κελεύεσθαι δυνάμενος ἐπὶ τῷ μαρτυρῆσαι. (3) (N. 6 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 6).

M. Δὲν εἶναι ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ δυνάμενος νὰ διαταγῇ πρὸς μαρτυρίαν (ὡς ἐξήρτημένος).

38 Ὁ καταδικασθεὶς περὶ μοιχείας οὐ μαρτυρεῖ. (4) (N. 14 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 13).

M. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ δὲν μαρτυρεῖ.

39 Ἐρμαφρόδιτος (*), εἰ τὰ ὀρρέωνων ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ, μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ. (5) (N. 15 § 1 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 14).

(1) Δὲν ἐξετάζονται νῦν λόγῳ τοῦ ἀρθρ. 324 τῆς Πολιτ. Δικον. οἱ σύζυγοι, εἰ καὶ διεξευχμένοι, οἱ μεμνηστευμένοι, οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες συγγενεῖς καὶ κηδεσταὶ καὶ οἱ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς μέχρι τοῦ 4 βαθμοῦ.

(2) Ὁ τοῦ λαδόντος χρήματα μαρτυρεῖ ἢν ἀπρόσδεκτος παρὰ Ῥωμαίοις ἐν πάσῃ δίκῃ, παρ' ἡμῖν δὲ (Πολιτ. ἀρθρ. 324) μόνον ἐν τῇ δίκῃ, δι' ἣν ἔλασε τὴν χρηματικὴν αἰμαίῃν. Ἐξαίρουνται δὲ καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ἐπὶ κακοεργήματι ἢ τινι τῶν πλημμελημάτων τῶν ἐν τοῖς ἀρθροῖς 32 καὶ 28 τοῦ Πεν. Νόμου καταδικασθέντες.

(3) Καὶ κατὰ τὴν πολιτ. ἡμῶν δικονομίαν οἱ ἔχοντες πρὸς τὴν ἀποδεικνύοντα ἰδιαίχουσας σχέσιν ὑπηρεσίας ἢ ἐξαρτήσεως δὲν ἐξετάζονται.

(4) Ἰδὲ τὴν σημείωσιν ὑπὸ § 36.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐρμαφρόδιτος ἐστὶν ὁ ἀμύτερος ἔχων τὰ μέρη ἀφένων καὶ θυλειῶν ὁ αἰσχρῶς καὶ πτωχῶν καὶ πάσχων.

(5) Τίνας εἶναι τανῶν δεκτοὶ παρ' ἡμῖν ὡς μάρτυρες ἐν διαθήκαις ἐρρίζει τὸ περὶ διαθήκων ψήφισμα, ἃ ἰδὲ ἐν Γ' τόμῳ Δικ. Νόμων.

Μ. Ἐρμαρρόδιτος, ἐὰν ἦναι ἐπικρατέστερα τὰ ἀνδρικὰ μέλη, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς διαθήκης.

40. Υἱὸς πατρί, ἢ πατήρ υἱῷ, οὐ μαρτυρεῖ· οὔτε οἰοσθήποτε ἐν ἰδίῳ πράγματι. (N. 9 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 8)

Μ. Δὲν μαρτυρεῖ υἱὸς ὑπὲρ πατρός ἢ πατήρ ὑπὲρ υἱοῦ· οὔτε οἰοσθήποτε ἄλλος δι' ἰδίον αὐτοῦ πρᾶγμα.

41. Δούλος οὐ μαρτυρεῖ. (1) (N. 7 Πανδ. 22. 5 (de testibus).

Μ. Δούλος δὲν μαρτυρεῖ.

42. Γυνὴ οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ἐν ἄλλοις δὲ μαρτυρίας νέμει, ἐν αἷς ἄνδρες οὐ προσκαλοῦνται (2) (N. 20 § 6 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 21. N. 15 § 1 Πανδ. 22. 5 (de testibus). § 6 Εἰσηγ. 2. 10 (de testamentis ordinandis).

Μ. Γυνὴ δὲν χρησιμεύει ὡς μάρτυς ἐν διαθήκῃ· μόνον δὲ εἰς ὅσα ἄνδρες δὲν προσκαλοῦνται, δύναται νὰ παρασταθῇ καὶ ἡ γυνὴ ὡς μάρτυς.

43. Αἱ γυναῖκες, κἂν ἐπὶ σεμνότητι καὶ εὐσεβεῖα γινωριζωνται, ἐπὶ μὲν ἄλλοις κερφαλαίοις οὐ μαρτυροῦσιν, αἷς ἀπειρήται μὴδὲ διδάσκουσιν, ἀλλ' ἐν τῇ τῶν ἀκρωμένων τάξει καθεστάναι· ἐπὶ μέντοιγε τοκετοῦ αἱ τὸν εἰρημένον τῆς σεμνότητος τρόπον φυλάττονται· δύναται μαρτυρεῖν. Οἱ δὲ γε παλαιοὶ νόμοι τὰς γυναῖκας ἐν μὲν ταῖς συστατικαῖς μαρτυρίαῖς μὴ μαρτυρεῖν αὐτὰς ἀποφαίνονται, ἐν δὲ ταῖς ἀποδεικτικαῖς καλῶς μαρτυρεῖν, συστατικὰς μὲν λέγοντες διαθήκην, κωδίκελλον, θωρεᾶν αἰτίαν θανάτου, ἀποδεικτικὰς δὲ τὰς λοιπάς. (3) (*Ἴδε ἀνωτέρω παραπομπήν § 9 καὶ § 42).

Μ. Αἱ γυναῖκες, καὶ εἰς ἦναι γνωστὴ ἡ σεμνότης καὶ εὐσέβεια αὐτῶν, ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων ὑποθέσεων δὲν μαρτυροῦσιν, διότι οὐδὲ νὰ διδάσκουσιν ἐπιτρέπεται αὐταῖς, ἀλλὰ μόνον νὰ κλήνται εἰς τῶν ἀκρωτῶν τὴν τάξιν. Ἐπὶ τοκετοῦ ὅμως αἱ ἐπὶ σεμνότητι ἢ ὡς διακρινόμεναι δύναται νὰ μαρτυρῶσιν. Οἱ δὲ παλαιοὶ νόμοι ἀποφαίνονται ὅτι αἱ γυναῖκες εἰς μὲν τὰς συστατικὰς μαρτυρίας ἀποκλείονται τῶν μαρτυριῶν, ἀλλ' εἰς τὰς ἀποδει-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχει παρ' ἡμῖν, μὴ ὑπαρχόντων δούλων.

(2) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν 39 παράγραφον σημείωσιν.

(3) Αἱ διάταξεις αὗται ὡς δικονομικαὶ δὲν ἰσχύουσι νῦν παρ' ἡμῖν. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν δὲν χρησιμεύουσι μὲν ὡς μάρτυρες ἐν συμβολαίοις ἢ διαθήκαις (δηλονότι συστατικαῖς μαρτυρίαῖς) αἱ γυναῖκες, χρησιμεύουσιν ὅμως ἐν ἀποδεικτικαῖς μαρτυρίαῖς, δηλονότι ποινικαῖς ἢ ἀστικαῖς δίκαις. — Ἀποκλείονται δὲ τοῦ δικαιώματος τοῦ μαρτυρεῖν ἐν πάσῃ ποινικῇ δίκῃ οἱ στενοὶ συγγενεῖς τοῦ κατηγορουμένου.

κτικὰς δύνανται νὰ μαρτυρῶσι, συστατικὰς μὲν λέγοντες τὴν διαθήκην, τὸν κωδικέλλον, τὴν δωρεὰν αἰτία θανάτου, ἀποδεικτικὰς δὲ τὰς λοιπὰς.

44. Ὅτι ἐπὶ τῆς καθοσιώσεως, καὶ ἀνὴρ κατὰ γυναικὸς καὶ γυνὴ κατὰ ἀνδρὸς καὶ δοῦλος κατὰ δεσπότου καὶ υἱὸς κατὰ πατὲρς μαρτυρεῖ· καὶ ὁ τῆς ὑπεξουσιότητος ἐνταῦθα οὐ προσίσταται λόγος, ὅτι πρὸς τὸ τοῦ βασιλέως κράτος οὐδὲν ἐστὶν ὁ τῆς φανιλίας πατήρ· ἀλλὰ καὶ οἱ ὑπεξούσιοι τοῦτου συνυπεξούσιοι αὐτῷ εἰσιν (1) (N. 6 § 2 Kωδ. 9. 8 (ad legem Juliani majestatis). Βασ. LX. 36, 49).

Μ. Ἐπὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως μαρτυρεῖ καὶ ἀνὴρ κατὰ γυναικὸς καὶ γυνὴ κατὰ ἀνδρὸς, καὶ δοῦλος κατὰ δεσπότου, καὶ υἱὸς κατὰ πατὲρς· καὶ ὁ λόγος τῆς ὑπεξουσιότητος ἐνταῦθα δὲν κρατεῖ, διότι ὡς πρὸς τοῦ βασιλέως τὸ κράτος ὁ γενάρχης λογίζεται μηδὲν· καὶ οἱ τοῦτου ὑπεξούσιοι εἶναι συνυπεξούσιοι αὐτῷ.

45. Ὁ κατὰ τινος ἤδη μαρτυρήσας, οὐ μαρτυρεῖ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ. (2) (N. 23 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 22).

Μ. Ὁ μαρτυρήσας ἤδη κατὰ τινος δὲν μαρτυρεῖ πάλιν ὑπὲρ αὐτοῦ.

46. Ὁ συνηγορήσας ἢ ἐκδιβάσας ἐν ὑποθέσει οὐ μαρτυρεῖ ἐν αὐτῇ. (3) (N. 25 Πανδ. 22. 4 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 24).

Μ. Ὁ συνηγορὸς ἢ ἐκτελεστής ὑποθέσεως τινος δὲν γίνεται δεκτὸς ὡς μαρτυρὸς κατ' αὐτήν.

47. Οὐδεὶς ἀπαιτεῖται καθ' ἑαυτοῦ μάρτυρας παραγαγεῖν· ἀλλὰ χρὴ τὸν ἐνάγωντα, ὡς βούλεται, συστήσαι τὰς ἰδίας δικαιοδοτίας. (N. 7 Kωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 31).

Μ. Οὐδεὶς ἀπαιτεῖται νὰ προσάγῃ μάρτυρας καθ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὀφείλει ἐνάγων νὰ υποστηρίξῃ κατὰ βελήσιν τὰς ἰδίας αὐτοῦ δικαιοδοτίας.

48. Αἱ οἰκιακαὶ μαρτυρίαι ἀποδοκιμάζονται· διὰν δηλονότι μέλλῃ τι κτᾶσθαι ὁ τὴν μαρτυρίαν προσφέρων. (N. 20 πρ. § 1-3 Πανδ. 28. 1 qui testamenta facere possunt). Βασίλ. XXXV. 1. 20. N. 6 καὶ 24 Πανδ. 22. 5 (de testibus).

Μ. Δὲν ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες οἱ τῆς οἰκίας τινὸς (θεράποντες δηλαδὴ καὶ ἄλλοι ἐξαρτώμενοι), ὅσοις δηλονότι ὁ οἰκοδεσπότης, ὁ προσάγων τὸν μάρτυρα, μέλλει νὰ κερδήσῃ τι διὰ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν.

49. Κωλύεται ἐν διαθήκῃ μαρτυρεῖν ὁ ἐν διαθήκῃ τινὸς ὑπογράφας, καὶ μὴ ἀνασχόμενος μαρτυρῆσαι, ὅς οὐδὲ ἀναγκάζεται παρὰ τοῦ νόμου μαρτυρῆσαι· κωλύεται δὲ ἐν ἑτέρᾳ διαθήκῃ μαρτυρῆσαι, ἀλλὰ καὶ διαθέσθαι, καὶ ἐξ ἑτέρας διαθήκης κερ-

(1-2) "Ἴδε ἀνωτέρῳ σημείωσιν.

(3) Καὶ κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν δικονομίαν οἱ βοηθοῦντες ἢ βοηθῆσαντες τῷ διαδίκῳ ἐν τῇ διαφορᾷ περὶ ἧς πρόκειται διὰ τῶν νομικῶν αὐτῶν γνωσεων δὲν ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες.

ἔχουσι· οὐ μαρτυρεῖ ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ τῇ ποιῆσαι παραγώδην ἑλυσίαν. (1) (N. 18 § 1 καὶ N. 26 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta facere possunt). N. 21 πρ. Πανδ. 20. 5 (de testibus).

M. Ἀπαγορεύεται νὰ γίνῃ μάρτυς ἐν διαθήκῃ ὁ ὑπογράφας διαθήκην τινός, καὶ μὴ τοῖ μῆσας νὰ μαρτυρήσῃ, διότι αὐτὸς ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ· ἐμποδίζεται δὲ νὰ γίνῃ μάρτυς εἰς ἄλλην διαθήκην, προστεῖ δὲ καὶ νὰ διαθέσῃ τὰ ἑαυτοῦ, καὶ νὰ κερδήσῃ ἐξ ἄλλης διαθήκης. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπίσης ὡς ποιήσας παραγώδην ἑλυσίαν δὲν μαρτυρεῖ.

50. Κοινωνός ὑπὲρ κοινωνοῦ μαρτυρῶν οὐκ ἐδέχθη, ἕως οὗ ἢ κοινοπραξία ἐλύθη. (2) (N. 3 πρ. Πανδ. 22. 5 (de testibus) N. 5 Κωδ. 4. 20 (de testibus). N. 63 πρ. Πανδ. 17. 2 (pro socio).

M. Ὁ σύντροπος (συνεταιρὸς ἢ συγκύριος) μαρτυρῶν ὑπὲρ συντρόφου δὲν εἶναι δεκτός, ἕως οὗ διαλυθῇ ἡ κοινοπραξία.

51. Κωλύεται μαρτυρεῖν ἄνθρωπος, καὶ κωφός, οἰκέτης, ἄλαλος, μαινόμενος, ἄσωτος, υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅτε ὁ πατὴρ αὐτοῦ παρ' ἄλλου γραφῇ κληρονόμος. (3) (N. 18 πρ. καὶ N. 20 § 4 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta facere possunt).

M. Ἀπαγορεύεται νὰ μαρτυρῇ ἄνθρωπος καὶ κωφός, ὑπηρέτης, ἄλαλος, μαινόμενος, ἄσωτος, πρὸς δὲ καὶ υἱὸς ὑπεξούσιος, ὅτε πρόκειται περὶ τῆς διαθήκης ἄλλου, ἐγγραφένσης τὸν πατέρα αὐτοῦ κληρονόμον.

52. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος ὑπὲρ τοῦ γραφέντος ἐν διαθήκῃ κληρονόμου. (4) (§ 10 Εἰσηγ. 2. 10 (de testamentis ordinandis).

M. Ὡσαύτως κωλύεται μαρτυρεῖν καὶ ὁ συνυπεξούσιος ὑπὲρ τοῦ γραφέντος ἐν διαθήκῃ κληρονόμου.

53. Καὶ ὁ συνυπεξούσιος διατιθεμένου τοῦ ὑπεξουσίου εἰς τὰ

(1) Τὸ παράρτημα τοῦ Νηπρίσματος τῶν Διαθηκῶν ὁρίζει τίνες γίνονται τανῶν δεκτοὶ ὡς μάρτυρες.

(2) Καὶ νῦν δὲν γίνεται δεκτὸς ὡς μάρτυς ὁ ἀναμένων ἄμεινον ὠφέλειαν ἢ βλάβην ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς δίκης.

(3) Ἡ νεανικὴ ἢ προδεδικυῖα τοῦ μάρτυρος ἡλικία δὲν εἶναι παρ' ἡμῶν λόγος ἀνικανότητος. Μόνον τοῦτο ὥρισεν ὁ δικονομικὸς ἡμῶν νόμος, ὅτι παῖδες ἥττονος τῶν 14 ἐτῶν ἐξετάζονται ἀνωματῇ (Πολιτ. Δίκον. 381), μίχρη δὲ τίνες ἐτους κατωτέρω τῶν 14 ἐτῶν δύναται νὰ καταβῇ ὁ δικαστής· ἀρέθῃ εἰς αὐτὸν νὰ ἐξακριώσῃ ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πνευματικῶν δυναμειῶν ἐκαστοῦ μάρτυρος. Κωφοὶ δὲ καὶ τυφλοὶ ἐξετάζονται μὲν, ἀλλὰ περὶ πραγμάτων μόνον ὧν ἐδύναντο ἀντιληφθῆσαι· δηλονότι κωφοὶ περὶ ὁρατῶν καὶ τυφλοὶ περὶ ἀκουστικῶν. Ἐξετάζονται ἐπίσης οἱ ἄσωτοι· ἀλλ' ἀποβάλλονται ὡς ἀνίκανοι πρὸς μαρτυρίαν οἱ φρενοβλαβεῖς (ἦτοι μανιακοὶ, παρῶρονες καὶ βλάκας), καὶ κατ' αἰτησιν τῶν διαδίκων καὶ οἱ κατ' εὐθείαν συγγενεῖς ἢ ἀγχιστεῖς καὶ οἱ ἐκ πλάγιου μέχρι τοῦ 8^{ου} βαθμοῦ.—Ἀλλ' ὡς μάρτυρες ἐν συμβολαίοις ἢ διαθήκαις χρησιμεύουσι μόνον πολῖται· Ἕλληνας ἐνῆλικαι καὶ μὴ συγγενεῖς τῶν συμβαλλομένων καὶ τοῦ διαθέτου.

(4) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

ἰδιόκτητα αὐτοῦ πράγματα. (1) (§ 9 Εἰσγγ. 2. 10 (de test. ord.)· N. 20 § 2 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta facere)).

M. Καὶ ὁ συνυπεζεύσας, ὅσκις ὁ ὑπεζεύσας διατίθεται τὰ ἰδιόκτητα αὐτοῦ πράγματα.

54. Δυνατὸς κατὰ πανήτων ἐξ ἀγγράφου μαρτυρίας δεκνύειν τὸ συγχωρεῖται. (2)

M. Δυνατὸς δὲν συγχωρεῖται ν' ἀποδεικνύη κατὰ πτωχῶν ἐξ ἀγγράφου μαρτυρίας.

55. Ἐάν τις ἐνὸς ἀνθρώπου κατάρθῃεν ἐν ἐκσφαγίσματι προσέργῃ, εὖν ἔστι δεκτὴ ἡ τοιαύτη μαρτυρία. (3) (N. 9 § 1 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 33).

M. Ἐάν τις προσέργῃ ἐνὸς ἀνθρώπου κατάρθῃεν ἐν ἐκσφαγίσματι, ἡ τοιαύτη μαρτυρία δὲν εἶναι δεκτὴ.

56. Τὸ ἀγγραφον διὰ μαρτύρων γινόμενον, ἰσχύει ὥσπερ τὸ ἐγγραφον καὶ εὐδὲν δύναται ἤττον. (4) (N. 5 Πανδ. 22. 4 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 33).

M. Τὸ ἀγγραφον, τὸ βεβαιούμενον προσκλόντως ὑπὸ μαρτύρων, ἰσχύει ὡς τὸ ἐγγραφον καὶ κατ' εὐδὲν ὑπολείπεται αὐτοῦ.

57. Ἀγγραφος μαρτυρία κατὰ ἐγγράφου μαρτυρίας ἰσχύειν εὐ δύναται· τοῦτο δὲ νόμι· ἐπὶ συμβολαίῳ καὶ ἀγγράφου μαρτυρίας. (5) (N. 1 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 25).

M. Ἀγγραφος μαρτυρία δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ κατ' ἐγγράφου μαρτυρίας· τοῦτο δὲ συμβαίνειν προκείμενου συμφωνητικῆς.

58. Ὅταν ἕτερον μὲν ἢ παράθεσις τῶν γραμμάτων εἴπῃ, ἕτερον δὲ αἱ μαρτυρίαί, τηνικαῦτα ἡμεῖς μὲν οἰόμεθα τὰ παρὰ ζωῆς λεγόμενα φωνῆς καὶ μεθ' ὅρκων, ταῦτα ἀξιολισσιότερα τῆς γραφῆς αὐτῆς καθ' αὐτὰ τυγχάνειν· πλὴν ἀλλὰ ἔστω τοῦτο τῆς τοῦ δικάζοντος ἀγχινείας τε καὶ θεοφιλίας τὸ τοῖς ἀληθεῖσι μᾶλλον ἀντὶ τῶν ὑπόπτων πιστεῦσαι. (6) (Νεαρά 73 κεφ. 3).

M. Ὅταν ἄλλο μὲν λέγῃ ἢ παράθεσις τῶν ἐγγράφων, ἄλλο δὲ αἱ μαρτυρίαί, τότε ἡμεῖς μὲν νομίζομεν εἶναι τὰ λεγόμενα διὰ ζωῆς φωνῆς καὶ μεθ' ὅρκου εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἀξιολισσιότερα παρὰ τὴν γραφὴν αὐτὴν· πλὴν

(1) Ἴδε σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 51.

(2-3) Πότε ἐπιτρέπεται μαρτυρικὴ ἀπόδειξις παρ' ἡμῖν ἴδε ἄρθρον Πολιτ. Δικον. 800 ε.

(4-5) Περ' ἡμῖν τὰ ἀποδεικτικά μέσα δὲν ἀποκλείουσιν ἑλληλα, εὐδὲ διατίθεται διαδοχικῇ τῶν αὐτῶν χρήσει· ἀποδεικνύει δ' εἰς τὸν δικαστὴν τὰ μορφήν κατὰ συνείδησιν τὴν πεποιθήσιν αὐτοῦ, ἐκτιμῶν κατὰ τὸ προσήκον τὴν ἀξίαν τῶν ἀποδείξεων. Ἀλλὰ τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἢ ἀνεγνώριμένων ἰδιωτικῶν ἢ δυνάμει εἶναι κατὰ κανόνα ὑπισσεσθαι τῆς τῶν

ἀπόκειται εἰς τὴν ἀγγίναν καὶ θεοφιλίαν τοῦ δικαστοῦ καὶ πιστεύει, τὴν ἀληθεῖ μᾶλλον ἢ τὰ ὑποπτα.

59. Οἱ πλαστῶς ἢ ἐναντίως ἑαυτοῦς, ἢ ὑπὲρ τῶν δύο μερῶν μαρτυρήσαντες ὑπὸ τῶν προσφύρων ἀρχόντων τιμωροῦνται. (N. 16. Πανθ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 15).

M. Οἱ μαρτυρήσαντες πλαστῶς ἢ ἀντιρατικῶς πρὸς ἑαυτούς, ἢ ὑπὲρ τῶν δύο μερῶν, τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δικαστῶν.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ ὄρκου.

1. Ὁ ὄρκος ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀποδείξεων παρὰ τῶν δικαστῶν ἐπιφέρεται καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες οὐκ ἔχουσι δὴλῃν ἄλλοθεν τὴν ἀλήθειαν. (*) (1) (N. 3 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 45. N. 31 Πανθ. 12. 2 (de jure jurando). Βασ. XXII. 5. 31).

M. Ὁ ὄρκος ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐν ἐλλείψει ἀποδείξεων καὶ ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσιν ἄλλοθεν πρόδηλον τὴν ἀλήθειαν.

2. Ἐν τοῖς ἀμφιβολίαις εἴωθεν ὁ δικαστὴς ὄρκον ἐπιφέρειν, καὶ οὕτω ψηφίζεσθαι. (2) εἰς τὸν ὅν ὁ καταδικασθεὶς εὐρηκέναι λέγει μετὰ ταῦτα δικαιώματα, καὶ μόνοις αὐτοῖς θέλει χρήσασθαι. ἄνωθεν κινεῖ· εἰ δὲ ὁ ἀντιδικὸς ἐπαγάγοι τὸν ὄρκον, οὐκ ἀνα-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ ἐνδικὸς ὄρκος τοιοῦτός ἐστιν· ἔταν τις ἀπελεγχθὴ βιαίως ἀπαγγῆν ποιησάμενος πραγμάτων, ἢ ἐπείλυσιν κατὰ οἰκίας τινός, ἢ ζημίαν ἄδικον, τότε δηγύει ὁ ἀντιδικός, ὅτι τόσα ἐζημιώθην καὶ ἀπώλεσα ἐν τῇ γενομένῃ κατ' ἐμοῦ ἐπιθέσει, ἢ βία, ἢ κλοπῇ, ἢ ἀναισχύντῃ ζημίᾳ, καὶ ἀπολαμβάνει ταῦτα εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου. Πλὴν οὐκ ἀσπασίστως πάντα ὅσα ὁμολῇ, λαμβάνει, ἀλλὰ μετὰ ταχέτιονος, ἔχουσι δικαίας διατιμήσεως· ὁρῶν γὰρ ὁ δικαστὴς, καὶ τυποὶ τὴν ἀπορίαν τοῦ ἐνάγοντος καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἡ ἀπώλεια γίνεται καὶ κατ' ἐκεῖνο περίσσεια τὸ ποσόν, καὶ τότε προτρέπει αὐτὸν ἐπομύσασθαι ὅτι οὐχ ἥττονα τῶν τοσούτων ἀπώλεσεν.

(1) Τανῦν παρ' ἡμῶν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 983 τῆς Πολιτ. ἡμῶν δικονομίας, εἰάν ὁ λόγος καὶ ἡ ὑπαρξὶς ἀπατήσεώς τινος ἀποδειχθῇ, ἀλλὰ καταστῇ ἀνέρικτος ἢ ἐξακριβωσις τοῦ μεγέθους αὐτῆς, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὄρκος εἰς τὸν ἔχοντα τὴν ἀπαίτησιν, τάσσοντες ἅμα τὸν ὑπερτάτον ὅρον, ἐν δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ ὁ ὁμνῶν.

(2) Καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιβάλλει ὁ δικαστὴς τὸν ἀναγκαῖον λεγόμενον ὄρκον (ἀπαλλακτικὸν ἢ ἀναπληρωτικὸν) κατ' αἴτησιν ἢ αὐτεπαγγέλτως πρὸς ἄρσιν τῶν ἀμφιβολιῶν αὐτοῦ περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων πραγμάτων. Ἐπίσης δὲ ἐπιβάλλει τὸν ἐκτιμητικὸν λεγόμενον ὄρκον εἰς τὸν ἐνάγοντα (ἢ ἀντενάγοντα), εἰάν ἀποδειχθῇ μὲν ἡ ἀπαίτησις, εἶναι δὲ ἀνέρικτος ἢ ἐξακριβωσις τοῦ μεγέθους αὐτῆς δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. (Πολ. Δικον. 983).

ψηλαφᾶται ἢ ὑπόθεσις. Ν. 34 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 34. Ν. 3 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀμφιδόλων εἴθισται ὁ δικαστὴς νὰ ἐπιβάλλῃ ὄρκον, καὶ μετὰ τοῦτο νὰ πορασίζῃ· εἰς λοιπὸν ὁ καταδικασθεὶς λέγει, ὅτι εὗρηκε μετὰ ταῦτα ἄλλα ἀποδεικτικὰ μέσα, καὶ ὕλη αὐτὰ μόνον νὰ μεταχειρισθῇ, κινεῖ τὴν ὑπόθεσιν ἐξ ἀρχῆς· εἰ δὲ ὁ ἀντίδικος ἐπάγει τὸν ὄρκον, ἡ ὑπόθεσις δὲν ἀναψηλαφᾶται.

3. Ὁ ὄρκος ἐπιφερόμενος, εἴτε παρὰ τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε παρὰ τοῦ δικαστοῦ, τέμνει τὴν ἀμφισβήτησιν· εἰς γὰρ διαλύσει, καὶ μεζῶν ἐστὶ ψήφου. (1) (Ν. 1 καὶ Ν. 2 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXV. 2. 1 καὶ 2).

Μ. Ὁ ὄρκος ἐπαγόμενος, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου, εἴτε ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, διαλύει τὴν ἀμφισβήτησιν· διότι ὁμοιάζει συμβιβασμῷ καὶ εἶναι ἀνώτερος ἀποφάσεως.

4. Ὁ ἐξ ἐπιφορᾶς ἐμῆς ὀμνύμενος ὄρκος οὐκ ἀναψηλαφᾶται, εἰ καὶ προφανῆς ἐπιτορκία δεῖκνυται, ὅτι ὁ ὄρκος λύσειν φυσικῆς ἐνεργείας καὶ διαλύσειν μιμεῖται. (2) (Ν. 1 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 43).

Μ. Ὁ κατ' ἐπαγωγὴν τοῦ διαδίκου ὀμνύμενος ὄρκος δὲν ἀναθεωρεῖται, καὶ εἰς ἐπὶ ἀποδεικνύεται προφανῆς ἐπιτορκία, διότι ὁ ὄρκος ὁμοιάζει λύσειν φυσικῆς ἐνεργείας καὶ συμβιβασμὸν.

5. Ὁ μηδενὸς ἐπάγοντος ὀμνύς οὐκ ὠφελεῖται. (Ν. 3 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 3. Ν. 7 Πανδ. αὐτοῦ. § 4 Εἰσηγ. 4. 13 (de exceptionibus). § 11 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus).

Μ. Ὁ ὀμνύων οὐδενὸς ἐπάγοντος ὄρκον δὲν ὠφελεῖται.

6. Ἐπενεχθέντος τοῦ ὄρκου, ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος ἢ ὁμῶσαι, ἢ καταβαλεῖν ἢ ἀντεπαγαγεῖν, (3) εἰ μὴ ἄρα ὁ ἐνάγων ἐμποδίσῃ, μὴ ἀνεχόμενος αὐτὸς τὸν περὶ συκοφαντίας ὄρκον παρασχέιν· γὰρ πρότερον ἐπιφέροντα τὸν ὄρκον, αὐτὸν ὁμῶσαι τὸν περὶ συκοφαντίας ὄρκον, ὅτι οὐχ ὡς συκοφαντῶν σε βούλομαι λαβεῖν παρὰ σοῦ τὸν ὄρκον, ἀλλ' ὡς νομίζων δικαίως ἐνάγειν. (Ν. 9 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII. 5. 54).

Μ. Μετὰ τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ ὄρκου ὀφείλει ὁ ἐναγόμενος ἢ νὰ ὁμῶσῃ, ἢ

(1) Ὁ,τε ἐπακτός καὶ ὁ ἀναγκαῖος ὄρκος, οὐχ ἦντον δὲ καὶ ὁ ἐκτεμνητικός, παρέχουσι πλήρη ἀπόδειξιν ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀνταπόδειξιν.

(2) Συνάδει καὶ τὸ ἄρθρ. 375 Πολιτ. Δικον. καθ' ὃ ὁ δοθείς ὄρκος ἀποτελεῖ ἐν τῇ δίκῃ πλήρη ἀπόδειξιν, ἀποκλείουσιν πᾶσαν ἀνταπόδειξιν, καὶ αὐτὴν τὴν τῆς ψευδορκίας.

(3) Συνάδει καὶ ἡ ἡμετέρα Δικον. (ἄρθρ. 353). Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν δὲν ἐπιβάλλεται ὁ ἐπάγων ὄρκον εἰς τὸν τῆς συκοφαντίας ὄρκον.

να καταβάλῃ, ἢ νὰ ἀντεπαγάγῃ, ἐκτός ἐάν ὁ ἐνάγων ἐμποδίσῃ, μὴ ταλμῶν αὐτὸς νὰ δώσῃ τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον· διότι ὁ ἐπάγων τὸν ὅρκον ἐπι-
λαί πρότερον νὰ ὁμώσῃ αὐτὸς τὸν περὶ συκοφαντίας ὅρκον, ὅτι δὲν θέλει ὡς
συκοφαντῶν νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐναγομένου τὸν ὅρκον, ἀλλ' ὡς νομίζων ὅτι
ἐναγεί δικαίως.

7. Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὁμώσῃ μὴ δεδωκέναι ἢ ἐπαγ-
γαλῆσθαι, εἰ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὸ προσενεχθῆναι
τὴν ψῆρον ἀριθμουμένων δειχθῇ δεδωμένον ἢ ὑποσχεθῆν, τρι-
πλοῦν ἀπαιτεῖται· μετὰ δὲ τοὺς τέσσαρας μῆνας αὐκέτι τοιοῦ-
τόν τι ζητεῖται. (1) (Νεαρά 124 κατ. 1. Βασ. VII, 4. 5).

Μ. Ἐάν τις τῶν δικαζομένων ὁμώσῃ, ὅτι δὲν ἔδωκεν ἢ ὑποσχέθη, ἐάν
ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν, λογιζομένων μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως, δει-
χθῇ, ὅτι ἔδωκε ἢ ὑποσχέθη τι, ἀπαιτεῖται τὸ τριπλάσιον αὐτοῦ παρελθόν-
των ἡμῶς τῶν τεσσάρων μηνῶν, δὲν αἰτεῖται πλέον τὸ τοιοῦτον.

8. Ἐάν τις ἐπαγαγὼν ὅρκον τινι, πρὶν ὁμοθῆναι τὸν ὅρκον,
μεταμεληθεὶς μὴκέτι βουληθεὶς δεθῆναι τὸν ὅρκον, ὡς εὐπορή-
σας ἐτέρων ἀποδείξεων, μὴκέτι ἐξέστω αὐτῷ ἐκ δευτέρου ἐπι-
φέρειν τὸν ὅρκον, ἐπειδὴ ἀπαξ ἀπηγόρευσε, καὶ οὐκ ἐστὶ δι-
καιον ἀποτυχίᾳ τῶν ἄλλων ἀποδείξεων πάλιν εἰς τὸν ὅρκον
ὑποστρέφειν. (2) (Ν. 11 Κωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ.
XXII. 5. 53).

Μ. Ἐάν τις ἐπαγαγὼν ὅρκον, πρὶν ἢ εἶναι ὁμοθῆ εὐτοῦ, μεταμεληθεὶς
ἀνακλήσῃ τὸν ἐπαγωγὴν, ὡς εὐρὼν ἄλλας ἀποδείξεις, δὲν δύναται πλέον
ἐκ δευτέρου νὰ ἐπαγάγῃ τὸν ὅρκον, ἀρῶν ἀπαξ ἀπέτρεψε αὐτόν, καὶ δὲν
εἶναι δικαίον δι' ἀποτυχίαν τῶν ἄλλων ἀποδείξεων νὰ ἐπανέρχῃται πάλιν
εἰς τὸν ὅρκον.

9. Ὁ ἐπάγων πρῶτον ὁμνύει τὸν περὶ συκοφαντίας· (3) (Ν.
34 § 4 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII 5. 34).

Μ. Ὁ ἐπάγων ὅρκον ὁμνύει πρῶτον τὸν περὶ συκοφαντίας.

10. Ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον καὶ μὴ ὁμνύς τὸν τῆς συκοφαντίας
εἰσὶ καὶ τῷ παραχωροῦντι τὸν ὅρκον, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς.
(Ν. 37 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5. 37).

Μ. Ὁ ἐπαγαγὼν ὅρκον καὶ μὴ ὁμνύων τὸν τῆς συκοφαντίας κρίνεται
οἰονεὶ ἀποστῆναι τὸν ὅρκον, καὶ ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς.

11. Ἀνθρώπος παραχωρεῖν ὅρκον οὐ δύναται. (4) (Ν. 32 Πανδ.
12. 2 (de iurejurando). Βασ. XXII. 5. 32).

(1) Οὐδέμιναν ἰσὺν ἔχει παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη.

(2) Καὶ κατὰ τὸ ἀρθρ. 856 ἐδ. 1 Πολιτ. Δικον. δύναται ὁ ἐπαγαγὼν
ὅρκον ἐλευθέρως ἀνακλήσῃ τὸν ὅρκον μέχρι τῆς ἀποδοχῆς αὐτοῦ ἀνακλή-
σις δὲ τῆς ἀνακλήσεως δὲν συγχωρεῖται.

(3) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν.

(4) Καὶ κατὰ τὸ ἀρθρ. 851 Πολιτ. Δικον. μόνον οἱ ἔχοντες ἱκανότητά

Μ. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἀπαλλάτῃ τὸν ἀντίδικον τοῦ ὅρκου.

12. Ὁρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνθρώπῳ (1) οὔτε συνήγορος οὔτε διοικητὴς ἀναγκάζεται ὁμόσαι. (Ν. 34 § 2 καὶ 3 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 34).

Μ. Ὁρκος δὲν ἐπάγεται εἰς ἄνθρωπον. Οὔτε συνήγορος οὔτε πραγμάτων διοικητὴς ἀναγκάζεται νὰ ὁμώσῃ.

13. Ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ἐσικότες αὐτῷ οὐκ ἐπάγουσιν ὅρκον· μόνοι δὲ ἐπάγουσιν οἱ δυνάμενοι συμφωνεῖν ἢ καταβάλλειν ἢ δικάζεσθαι. (2) (Ν. 35 § 1 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασίλ. XXII. 5. 35).

Μ. Ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ δὲν ἐπάγουσιν ὅρκον· μόνοι δὲ ἐπάγουσιν οἱ δυνάμενοι νὰ συμφωνώσιν, ἢ νὰ καταβάλλωσιν, ἢ νὰ δικάζωνται.

14. Εἰ ἐξ οἰασθήποτε ἡλικίας ἢ φύσεως εἴῃ ὁ ὁμόσας, ἔρρωται· δοκεῖ δὲ μὴ ἐπισκεῖν ὁ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ ἐν εἰδήσει οὐ δοκεῖ ἀπατᾶν. (3) (Ν. 26 πρ. Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασίλ. XXII. 5. 26).

Μ. Οἰασθήποτε ἡλικίας ἢ φύσεως καὶ ἐὰν ᾖ ὁ ὁμόσας, ἰσχύει ὁ ὅρκος· ὁ δὲ ἄνθρωπος δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐπισκεῖ, διότι δὲν λογίζεται ὅτι ἀπατᾷ ἐν γνώσει.

15. Ἐὰν ὁμόσω χρεωστεῖσθαι ἐξ ἀγωγῆς διπλασιαζομένης τῇ ἀρνήσει, τὸ ἀπλοῦν μόνον ἐκ τοῦ ὅρκου ἀπαιτῶ. (Ν. 30 πρ. Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 30).

Μ. Ἐὰν ὁμόσω ὅτι μοὶ χρεωστεῖται ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ποσὸν δυνάμει ἀγωγῆς, καθ' ἣν ψευδὴς ἀρνήσις τοῦ χρέους ἐπαυξάνει τὴν καταδίκην εἰς τὸ διπλάσιον, τὸ ἀπλοῦν μόνον ἀπαιτῶ διὰ τοῦ ὅρκου.

16. Ὁ ὁμόσας μὴ χρεωστεῖν, εἰ καταβάλλει, ἀναλαμβάνει. (Ν. 40 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 40).

Μ. Ὁ ὁμόσας ὅτι δὲν χρεωστεῖ, ἐὰν καταβάλλῃ, ἀναλαμβάνει.

17. Οὐδεὶς κατὰ Θεοῦ ὁμόσας κινδυνεύει. Ἰκανῶς γὰρ ὁ ὅρκος ἔχει τιμωρὸν τὸ θεῖον, εἰ κατὰ τοῦ Θεοῦ γέγονεν· εἰ δὲ κατὰ

εἰς τὸ ἐνεργεῖν νομικὰς πράξεις ἢ παρίστασθαι ἐπὶ δικαιοτηρίου δύνανται νὰ ἐπαγαγῶσιν ὅρκον ἢ ἀνκαλῶσι τὸν ἐπαχθέντα, εἴτεν οὐχὶ οἱ ἄνθρωποι ἢ οἱ ἄσωτοι.

(1) Κατὰ τὴν ἡμετέραν δίκον. (ἀρθρ. 361) ἀντὶ τοῦ ἀνηλίκου δύναται, συναινέσει τοῦ ἐπαγαγόντος τὸν ὅρκον, νὰ ὁρκισθῇ ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ· ἀλλ' ἑξωδικος ὅρκος (κατὰ τὰς ῥωμαϊκὰς διατάξεις, ἰσχυοῦσας καὶ παρ' ἡμῶν) ἐπάγεται εἰς πάντας.

(2) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν 11 παράγραφον σημειώσιν.

(3) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν 12 παράγραφον σημειώσιν.

(ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ)

βασιλέως κατὰ τὴν θερμότητα ὡμοσέ τις, συγχωρεῖται. (1) (N. 2 Kωδ. 4. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXII 5. 44).

Μ. Οὐδεὶς ὁμόσας εἰς τὸν Θεὸν κινδυνεύει· διότι ἱκανῶς ὁ ἔρκος ἔχει τιμωρὸν τὸν Θεόν, ἐὰν ἐγένετο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ κατὰ τὴν ἐξουσίαν ὡμοσέ τις εἰς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, συγχωρεῖται.

18. Ὁ ἐπὶ χρήμασι κατὰ τοῦ βασιλέως ὁμόσας καὶ ἐπιорκήσας ῥοπαλίζεται. (2) (N. 13 § 6 Πανδ. 12. 2 (de jure iurando). Βασ. XXII. 5. 13).

Μ. Ὁ ὁμόσας διὰ χρήματα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως καὶ ἐπιорκήσας ῥοπαλίζεται.

19. Ὁ ἐν δικαστικῇ ψήρῳ, ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀντιδίκου ὅρκον ἐπέχων ἐπ' ἐκκλησίας, τῶν ἀχράντων ἐραπτόμενος εὐαγγελίων, ἐπιорκῶν δὲ μετὰ ταῦτα ἐλεγχθεὶς, γλωσσοκοπέσθω. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μαρτύρων. (3)

Μ. Ὁ κατ' ἀπόφασιν δικαστικὴν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀντιδίκου ὀρκίζομενος ἐν ἐκκλησίᾳ, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς εἰς τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἐλεγχθεὶς μετὰ ταῦτα ὅτι ἐπιόρκησε γλωσσοκοπεῖται. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Η'.— Περὶ συμβολαίων.

1. Συμβόλαιόν ἐστὶν ὑπόμνημα ἥτοι καταγραφή τῶν συμφωνηθέντων καὶ στοιχηθέντων μεταξὺ ἐκατέρων τῶν συμφωνούντων καὶ συμβαλλόντων. Τὸ γὰρ μίγμα τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν συμβαλλόντων προσώπων συμβολὴ καλεῖται· καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης ἔγγραφον σύνταγμα συμβόλαιον ὀνομάζεται. (4) (N. 1 Πανδ. 22. 4 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 30).

Μ. Συμβόλαιον εἶναι ὑπόμνημα ἥτοι καταγραφή τῶν συμφωνηθέντων καὶ συναινέντων μεταξὺ δύο τινῶν συμφωνούντων καὶ συμβαλλομένων· διότι ἡ σύμβασις τῶν βουλευμάτων καὶ τῶν συμφωνούντων προσώπων καλεῖται συμβολή, καὶ τὸ ἐν ᾧ διαλαμβάνεται αὕτη ἔγγραφον ὀνομάζεται συμβόλαιον.

2. Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἢ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια σκοπεῖσθω μᾶλλον, ἢ περὶ τὸ ἔγγραφον. (N. 1 Kωδ. 4. 22 (plus valere quod agitur). Βασ. XXII. 1. 81).

Μ. Ἐπὶ τῶν συναλλαγμάτων ἀνάγκη νὰ ἐξετάζηται μᾶλλον ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων ἢ ὁ τρόπος τῆς ἐν τῷ ἔγγραφῳ ἐκφράσεως.

3. Τῷ συμβολαίῳ δεῖ καὶ μάρτυρας τρεῖς παρῆναι, ἵνα τὸ

(1-3) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς ποινικαὶ οὐδαμῶς ἰσχύουσι νῦν.

(4) Δηλονότι συμβόλαια καλοῦνται ἐν Ἀρμεν. τὰ ἀποδεικτικὰ συμβάσεως ἔγγραφα, δημόσια ἢ ἰδιωτικά.

πιστὸν ἔχῃ καὶ πάσης εἰς ἀντιλογίαν ἐκτός καὶ διαβολῆς. (1) (Νεαρά 78 κεφ. 1).

Μ. Εἰς τὸ συμβόλαιον ἀνάγκη νὰ προσγράφωνται καὶ τρεῖς μάρτυρες ἵνα ἔχῃ πίστιν, καὶ διατελῇ ἐκτός πάσης ἀντιλογίας καὶ διαβολῆς.

4. Ἐπὶ παντὸς συμβολαίου ζητοῦμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις ἐκ τοῦ προσενεγκνόντος καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τοῦ λέγοντος πλάστὸν εἶναι τὸ συμβόλαιον. (2) (Ν. 24 Κωδ. 9. 22 (ad legem Corneliam de falsis). Βασ. LX. 41. 58).

Μ. Ἐπὶ παντὸς συμβολαίου ζητοῦμεν πρότερον τὰς ἀποδείξεις παρὰ τοῦ προσάγοντος, καὶ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ ἰσχυριζομένου ὅτι τὸ συμβόλαιον εἶναι πλάστὸν.

5. Εἴπερ τις ἐν τινι συμβολαίῳ ἐτέρου ποιῆσεται μνήμην συμβολαίου, μηδεμίαν ἐκ ταύτης τῆς μνήμης ἀπαιτήσιν γενέσθαι· πλὴν εἰ μὴ καὶ τὸ ἕτερον συμβόλαιον, οὔτινος μνήμη κατὰ τὸ δεύτερον γέγονε, προκομισθεῖη, ἢ ἑτέρα παρασχεθεῖη κατὰ νόμους ἀποδείξεις, ὅτι περ καὶ ποσότης, ἥς μνήμη γέγονε, ταῖς ἀληθείαις ἐποφείλεται. (Νεαρά 119 κεφ. 3. Ν. 2 Πανθ. 22. 4 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 31).

Μ. Ἐάν τις ἐν συμβολαίῳ μνημονεύσῃ ἄλλο συμβόλαιον, οὐδεμία ἐκ τῆς μνείας ταύτης ἀπαιτήσις δύναται νὰ πηγάσῃ, ἐκτός εἴαν ἐμφανισθῇ καὶ τὸ ἄλλο συμβόλαιον, οὐ ἐγένετο μνεία ἐν τῷ δευτέρῳ, ἢ δοθῇ ἄλλη κατὰ νόμους ἀποδείξις ὅτι καὶ ἡ μνημονευθεῖσα ποσότης τῷ ὄντι χρεωστεῖται.

6. Ὁ ἐν ὑπομνήμασιν ὁμολογήσας μὴ κεχρησθαι συμβολαίῳ, οὐκέτι αὐτῷ χρῆται. (Ν. 3 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 62).

Μ. Ὁ ὁμολογήσας ἐν ὑπομνήματι ὅτι δὲν θέλει μεταχειρισθῇ συμβόλαιον δὲν δύναται νὰ ποιῆσθαι πλέον χρῆσιν αὐτοῦ.

7. Ἡ τῶν συμβολαίων ἀπώλεια οὐκ ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγὰς, ἐν ᾗ δυνατόν ἐστιν ἐτέρως δειχθῆναι τὸ ἀληθές. (3) (Ν. 4 Κωδ.

(1) Τὸν τύπον, καθ' ὃν νῦν συντασσόμενα τὰ ἔγγραφα, ἔχουσι κύρες, ἀρτίζει ἡ Πολιτ. Δικον. ἐν ἀρθρ. 384 καὶ ἐπ. καὶ ὁ Ὄργ. τῶν Δικαστηρίων ἐν ἀρθρ. 178 καὶ ἐπ. Ἀλλὰ σημειώσωμεν ὅτι μάρτυρες δὲν παρίστανται ἀναγκαστικῶς κατὰ τὴν κατάρτισιν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων.

(2) Ἡ πολιτ. ἡμῶν δικον. διακρίνει τὰ ἰδιωτικά ἔγγραφα τῶν δημοσίων κατὰ τοῦτο, ὅτι τὰ μὲν δημοσία παρέχουσιν ἀποδείξιν οὐ μόνον τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐαυτῶν, τὰ δὲ ἰδιωτικά μόνον τὸ περιεχόμενον αὐτῶν ἀποδεικνύουσι, ἀλλ' ἡ γνησιότης αὐτῶν χρήζει ἀποδείξεως, ἣν ἐπιβάλλει ὁ νόμος εἰς τὸν ἐπικαλούμενον αὐτά. (Πολ. 435 ἔ.).

(3) Καὶ τανῦν τὸ μὲν ἀνίσχυρον τῶν ἐγγράφων δὲν ἐπηρεάζει κατὰ γενικὴν κανόνα τὴν ἐν αὐτοῖς μαρτυρουμένην σύμβασιν. Ὅθεν δύναται αὕτη ναποδεχθῇ ἄλλως (πάντοτε μὲν δι' ὅρκου καὶ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας,

4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 60. Ν. 1 καὶ 2 Κωδ. Γρηγ. 4. 2. Ν. 5 Κωδ. 4. 21 (de fide instrum.).

Μ. Ἡ ἀπώλεια τῶν συμβολαίων δὲν ἀναιρεῖ τὰς ἀγωγάς, ὅτε δύναται νάποδειχθῇ ἄλλως ἢ ἀλλήθεια.

Ν. Οἱ ἀνώνυμοι τίτλοι σωματοποιοῦσι μὲν οἰονεὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐμφαινομένην ἐνοχήν, μεταδίδασκόμενην εἰς τὰ δεκτικὰ νομῆς καὶ κυριότητος σωματικὰ πράγματα, βεβαιοῦσι δ' ἑτέρωθεν ὀφειλὴν ἔχουσαν πιστωτὴν ἀδελφον πρόσωπον, τὸν ἐκαστοτὲ κατόχον αὐτῶν, οὐχ ἥττον ὑπάγονται εἰς τὴν διέπουσαν τὰ ἔγγραφα γενικὴν ἀρχὴν (Ἑρμην. § 7 βιβλίου α' τίτλου π'), καὶ ἢ ἡ καταστροφὴ καὶ ἀπώλεια αὐτῶν διατελεῖ ἀνεξάρτητος τῆς ἰσχύος καὶ διαρκείας τῆς ἐν αὐτοῖς δηλουμένης ἐνοχικῆς σχέσεως. Ὅθεν ἡ τυχὼν καταστροφὴ τῶν ἀνώνυμων τίτλων δὲν συνεπάγει καὶ τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ἐξ αὐτῶν ὀφειλῆς. Δ. Π. 72 τοῦ 1896.

8. Οὐδεὶς ἀπὸ τῶν οἰκείων συμβολαίων ἢ τῆς ἑαυτοῦ ὑπομνήσεως ἀξιόπιστον ποιεῖ τοῦ χρέους μαρτυρίαν. (Ν. 5 Κωδ. 4. 19 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 39).

Μ. Οὐδεὶς δύναται νά βεβαιώσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀφειλὴν δι' ἰδίων αὐτοῦ ἐγγράφων ἢ ὑπομνημάτων.

9. Οὔτε ὁ δημόσιος, οὔτε ἰδιώτης ἐκ τῶν ἰδίων ὑποσημειώσεων δύναται ποιεῖσθαι χρέους ἀπόδειξιν κατὰ τινος, οἷον τὸ γράψαι ἐν δημοσίοις χάρταις, ὅτι ὁ θεῖνα χρεωστεῖ τόσα νομίσματα ἢ ἀπὸ τοῦ τὸν ἰδιώτην ἐντάξαι ἐν τοῖς ἰδίοις λόγοις, ὅτι ὁ θεῖνά μοι χρεωστεῖ. (Ν. 7 Κωδ. 4. 19 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 41).

Μ. Οὔτε τὸ δημόσιον, οὔτε ἰδιώτης δύναται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ σημειώσεων νάποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν χρέους κατὰ τινος· οὐδὲν σημαίνει λοιπὸν ἐάν διαχειρίζων τὰ δημόσια γράψῃ ἐν τοῖς δημοσίοις βιβλίοις, ὅτι ὁ θεῖνα χρεωστεῖ τόσα νομίσματα ἢ ἐάν ὁ ἰδιώτης γράψῃ εἰς τὰ κατὰστιχα αὐτοῦ, ὅτι ὁ θεῖνά μοι χρεωστεῖ.

10. Ἐξ ἰδιοχειρῶν μηδεμίαν γίνεσθαι σύγκρισιν (εἰμὴ ἄρα τριῶν ὑπογραφῶν μαρτύρων ἔχουσι τὰ χειρόγραφα, καὶ αὐτοὶ οἱ μάρτυρες συνομολογήσουσιν, ὅτι ὑπέγραψαν ἢ ἀρνούμενοι περὶ τῆς ἰδίας χειρὸς, ἀπὸ συγκρίσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων ἐλεγχθῶσιν), ἀλλ' ἐκ μόνων τῶν ἀγοραίων· εἰ δὲ τῆς αὐτῆς χειρὸς καὶ τὸ ἐναντίον μέρος προκομίσαιε γράμματα, τότε μὴ

ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ μαρτύρων, (ὅτε δηλονότι ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῶν δίκου. ἐμμέτρου ἀπόδειξις ὡς ἐπὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων ἢ ἀπαιτήσεων κατωτέρων τῶν 50 δρ.). Ἐπὶ δὲ τῆς τυχερᾶς ἀπωλείας τοῦ ἀποδεικνύοντος τὴν ἀπαιτήσιν ἐγγράφου, ἐπιτρέπεται αἰετοτε ἢ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, προαποδεικνυμένης πρότερον (διὰ παντὸς ἀποδ. μέσου) τῆς ἐκ τυχαίου συμβεβηκότος ἀπωλείας τοῦ ἐγγράφου καὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ.

διαβάλλεσθαι· ἢ γὰρ ὁ ἐναντίας πιστεύει, καὶ ὁ προκεκρίμενος, καὶ ἐξ οὗ τὰ οἰκεία ἐπιβρώννυσι, τοῦτο οὐκ ἂν διαβάλλοι. Καὶ πῶς ἐκ τῶν δημοσίων προκομιζόμενον, καὶ δημοσίαν ἔχον μαρτυρίαν αὐτόχειρον, καὶ τοῦτο δεκτὸν εἶναι πρὸς τὰς συγκρίσεις τιθεμεν. (1) (Νεαρά 49 κεφ. 2).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἰδιοχείρων ἐγγράφων οὐδεμία γίνεται σύγκρισις (ἐκτὸς ἐάν τὰ χειρόγραφα ἔχωσι τριῶν μαρτύρων ὑπογραφήν καὶ αὐτοὶ οἱ μαρτυροὶ συνυπολογίσωσιν ὅτι ὑπέγραψαν ἢ ἀρνούμενοι τὴν ὑπογραφήν, ἐξελεγχθῶσι δια συγκρίσεως τῶν ἰδίων γραμμάτων), ἀλλὰ μόνων τῶν ἀγοραίων (δηλονότι τῶν ἐνωπίων μνημόνων συνταχθέντων)· ἀλλ' ἐάν καὶ τὸ ἐναντίον μέρος ἐμφανίσῃ τῆς αὐτῆς χειρὸς γράμματα, τότε ἢν ἀποδοκιμάζοντα· διότι ὅτι πιστεύει ὁ ἐναντίας καὶ ὅ,τι ἐμφανίζει, καὶ ἐξ οὗ ἐνισχύει τὰς ἰδίας ἀξιώσεις, τοῦτο δὲν δύναται ἀποδοκιμαῖσθαι. Καὶ ὅ,τι ἐμφανίζεται ἐκ τῶν δημοσίων ἐγγράφων ἔχει δημοσίαν αὐτόχειρον μαρτυρίαν, καὶ τοῦτο δὲν νὰ εἶναι δεκτὸν εἰς τὰς συγκρίσεις.

11. Ὅτι καὶ μὴ παρόντων μαρτύρων ἐξ ὅρκων πιστεύεται τὰ αὐτόχειρα. (2) (Νεαρά 78 κεφ. 4 καὶ κεφ. 7).

Μ. Ἐλλείπει μαρτύρων τὰ ἰδιόχειρα πιστεύονται δι' ὅρκου.

12. Ὅποσα ἂν τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ φήσῃ καὶ ἢ γράψῃ διαθήκη, ταῦτα μηδὲν ὠφελεῖν αὐτόν, μήτε τοῖς δανεισταῖς προκρίνειν, ἀλλ' ἐκείνοις ἄδεια ἔστω πάντα ἐρευνᾶν, ἐν ἂν βούλωνται τρόπον. (Νεαρά 48 κεφ. 1 § 1. Ν. 114 § 14 Πανθ. 30 (de legatis I)).

Μ. Ὅσα ἂν εἰπῇ ἢ γράψῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ διαθήκῃ, ταῦτα οὐκ ὠφελὺς ὠφελουσιν αὐτόν, οὔτε τοὺς δανειστάς βλάπτουσιν, ἀλλ' ἔχουσιν αὐτοὶ ἄδεια νὰ ἐρευνῶσι πάντα καθ' ὃν τρόπον ἤθελον ἐγκρίνειν.

13. Ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγράφων συναλλαγμάτων ἢ τὴν διὰ μαρτύρων ἢ τὴν δι' ὅρκου δεχόμεθα πίστιν· τοῦ μὲν ἐνάγοντος τοὺς μαρτύρους παράγοντος, τοῦ φεύγοντος δὲ ὀμνύοντος ἢ καὶ ἀντεπάγοντος, καθάπερ ἂν ὁ δικαστὴς τὴν ὑπόθεσιν τάξῃ. (3) (Νεαρά 78 κεφ. 8. Ν. 34 § 9 Πανθ. 12. 2 (de jurejurando)).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀγράφων συναλλαγμάτων δεχόμεθα ἢ τὴν διὰ μαρτύρων ἢ τὴν δι' ὅρκου πίστιν· καὶ ὁ μὲν ἐνάγων κρίνει τοὺς μαρτύρους, ὁ δὲ ἐναγόμενος ὀμνύει ἢ καὶ ἀντεπάγει τὸν ὅρκον, καθ' ὃν ἢ ἤθελε διατάξῃ ὁ δικαστὴς.

14. Ὁ τὴν ἰδίαν συγγραφήν ἢ τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην καταβολὴν ἀρνούμενος τὸ διπλάσιον μετ' ἐλέγχου καταθέσει· ὁ δὲ

(1) Παρ' ἡμῖν τανῦν καὶ ὅρκος καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα ἐπιτρέπονται αἰετοῖς εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου· ἀλλὰ μαρτυρὲς παρίστανται μόνον ἐν τῇ καταρτίσει τῶν συμβολαιογραφικῶν συγγραμμάτων, ἅπερ τανῦν ὀνομάζονται παρ' ἡμῖν ἰδίως συμβόλαια, καὶ τοῦτο ὅσακις τὸ συμβόλαιον συντάσσεται παρ' ἐνός μόνον συμβολαιογράφου.

(2-3) Ἴδε ἀνωτέρω σημειώσεις.

παρ' αὐτὰ τοῦ ἀρνήσασθαι εἰς ἐπιφορᾶς ὅρκου τὴν ἀλήθειαν φανερῶν, ἐκφεύζεται τὴν καταδικὴν τοῦ διπλάσιον, βραδέως δὲ ὁμολογῶν καταθήσει τὰς δαπάνας τῆς δίκης ὅρκῳ τοῦ ἀντιδίκου. (1) (Νεαρά 18 κεφ. 8).

Μ. Ὁ ἀρνούμενος τὴν ὑπογραπὴν αὐτοῦ ἢ ὁμολογῶν μὲν τὴν ὑπογραπὴν, ἀλλ' ἀρνούμενος τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην καταβολήν, ἐξελεγχόμενος, καταβάλλει τὸ διπλάσιον· ὁ δὲ ἐκ τῆς εἰς αὐτὸν ἐπαγωγῆς ὅρκου ὁμολογῶν τὴν ἀλήθειαν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀρνήσιν, ἀποφεύγει τὴν καταδικὴν τοῦ διπλάσιου, ἀλλὰ βραδέως ὁμολογῶν καταβάλλει τὰς δαπάνας τῆς δίκης ἐπὶ τῇ βῆσει ὅρκου τοῦ ἀντιδίκου.

15. Ἐν ταῖς γυμναζομέναις δίκαις τὴν αὐτὴν ἔχουσι δύναμιν ἢ τε πίστις τῶν συμβολαίων καὶ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων. (Ν. 15 Κωδ. 4. 21 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 74).

Μ. Ἐν ταῖς ἀμειβομέναις ὑποθέσει τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσι καὶ ἡ πίστις τῶν συμβολαίων καὶ αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ συμφώνων.

1. Συμφωνὴν ἐστὶ δύο τινῶν ἢ καὶ περισσοτέρων ἀρέσκεια, καὶ εἰς ταῦτ' οὐγκατάθεσις, ἐπὶ τῇ συστῆναι ἵκουν γενέσθαι ἢ διαλυθῆναι τι. Εἰσὶ δὲ συμφωνία καὶ ἴδια καὶ δημόσια. Ἰδια μὲν τὰ ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον ἄνθρωπον γινόμενα. Δημόσια δὲ τὰ παρὰ ἐξουσιαστῶν καὶ ἡγεμόνων ἐθνῶν, πρὸς εἰρήνην τυχόν ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. (2) (Ν. 4 § 1 καὶ 2 Πανθ. 2. 14 (de pacis). Βασιλ. XI. 1. 1. Ν. 5 Πανθ. αὐτόθε. Βασ. XI. 1. 5).

(1) Ὅδε ἀνωτέρω σημειώσιν ὑπὸ § 10.

(2) Αἱ συμβάσεις διηρῶντο παρὰ Ῥωμαῖς εἰς συναλλάγματα συναινέσει, πράγματι, ῥήμασι καὶ γράμμασι συνιστάμενα καὶ εἰς συμφωνίαν ἀγώγιμα (πρόσθετα, πραιτωρικά καὶ νομίμα) καὶ ψιλὰ μὴ ἀγώγιμα). Καὶ συναινέσει μὲν συνιστάμενα ἦσαν ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἐταιρία (περὶ ὧν πραγματεύεται ὁ Ἄρμεν. ἐν εἰδικαῖς τίτλοις τῆς παρούσης Ἑξαβίβλου) πράγματι, δὲ συνιστάμενα ἦσαν τὸ δάνειον, ἡ παρακαταθήκη (περὶ ὧν πραγματεύεται ὡσαύτως ἐν διαφόροις τίτλοις ὁ Ἄρμεν.)· πρὸς δὲ πράγματι συνιστάμενα ἦσαν τὸ χρησιδάνειον καὶ τὰ ἀνώνυμα συναλλάγματα, περὶ ὧν κατωτέρω. (Περὶ δὲ τῶν ῥήμασι καὶ γράμμασι συνισταμένων συναλλαγμάτων, ἅπερ ἀπετέλουν τύπους μᾶλλον συμβάσεων ἀχρηστούς τανῦν, περιττὸν νὰ εἰπωμέν τι)· περὶ δὲ τοῦ χρησιδανείου καὶ τῶν ἀνωνύμων συναλλαγμάτων ῥητέον, ὅτι χρησιδανείον ἐστὶν ἡ σύμβασις, δι' ἣς παρέχεται ἡ χρῆσις πράγματος, ὅθεν πραγματευόμενος περὶ χρήσεως ὁ Ἄρμεν. ἐν ἰδίῳ τίτλῳ πραγματεύεται ἀναγκαιῶς καὶ περὶ χρησιδανείου. Ἀνώνυμα δὲ συναλλάγματα, περὶ ὧν ἡ Ἑξαβίβλος δὲν πραγματεύεται ἰδιαίτερώς, εἰσὶν ἰδίως ἡ ἀνταλλαγὴ ἢ διατίμησις (παράγοντα τανῦν ἀγώ-

Μ. Σύμφωνον εἶναι δύο τινῶν ἢ καὶ περισσοτέρων ἀρέσκεια καὶ εἰς τὸ αὐτὸ συγκαταθέσθαι ἵνα συστήθῃ, δηλονότι γέννηται, ἢ διαλυθῇ τι. Εἶναι δὲ τὰ σύμματα καὶ ἰδιωτικά καὶ δημόσια. Ἰδιωτικά μὲν εἶναι τὰ γινόμενα μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν· δημόσια δὲ αἱ ὑπὸ ἐξουσιαστῶν καὶ ἡγεμόνων ἔθνων συναπτόμεναι συνθήκαι πρὸς εἰρήνην λ. γ. ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον.

Ν. Μένον μεταξὺ τῶν συναλλαζομένων γινώσκονται ἐνοχικαὶ σχέσεις ἐκ τῶν συναλλαγμάτων, ὅθεν οὐδαμῶς δύνανται νὰ ὑποχρεωθῶσι δι' αὐτῶν τρίται. Α. Π. 92 τοῦ 1850, 214 τοῦ 1858. — Σημαιοτέρον ἐστὶ τανῶν αἱ τοῦ Ρ. Νόμου ἀρχαὶ περὶ τοῦ ἀκόρου τῶν συμβάσεων καὶ ὑποσχέσεων πρὸς ἄλλα πρόσωπα καταργήθησαν ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἑμπ. Νόμου καὶ τινῶν ἑλλων νεωτέρων νόμων, καθ' οὓς πολλὰ αὐτῶν εἶδη ἀποτελοῦσιν ἱερὰς συμβάσεις καὶ ὑποσχέσεις, ὥς ἐπὶ τῶν ἀνωνόμων μεταξὺ τῶν Ἑθνικῶν δανείων, τῶν γραμματίων τῆς Ἑθν. Τραπεζίτης καὶ τῶν μὴ ἐνοχολογικῶν μεταξὺ τῶν ἀνωνόμων εταιριῶν· ἀντίκειται δὲ ἐν γένει εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑμπ. Νόμου καὶ τῶν τανῶν τοῦ ἐμπορίου ἀνάπτυξιν ἢ ἀπόληψιν τῆς ἀρχῆς τῶν Ῥωμαιοῶν διατάξεων ἐναρμόγη ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν πράξεων. Α. Π. 278 τοῦ 1877, 27 τοῦ 1878. — Ἐὰν συνομολογήθῃ κατὰ τινι συμβαίνει, ὅτι συνταχθήσεται περὶ αὐτῆς δημόσιον ἐγγράφον, ἢ σύμβασις δὲν θεωρεῖται καταρτισθεῖσα πρὶν ἢ συνταχθῇ τὸ συνομολογηθὲν ἐγγράφον, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐδέντερος τῶν συμβαλλομένων δύναται νὰ παρῇσθαι ἐξ αὐτῆς δικαίωμα. Α. Π. 118 τοῦ 1860. Ὅθεν ὁ δανεισθεὶς, ὅστις ὑποσχέθῃ νὰ συντάξῃ δημόσιον περὶ τῆς συμβάσεως ταύτης ἐγγράφον, παραγῶν ἀπογνώσων δι' ὑποθήκης ἀσφάλειαν ἀλλὰ δὲν ἐτήρησεν τὴν ἀνέλεστον ὑποχρέωσιν, δύναται μόνον νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀνευ νόμιμον αἰτίας περιελθόντων εἰς χεῖρας αὐτοῦ χρημάτων μετὰ τῶν ὑφέλειων, περὶ αὐτοῦ ἠντήλησεν, δηλονότι τοῦ νόμιμου τῶν χρημάτων τίμου. Α. Π. 118 τοῦ 1860. — Ἐξαρτωμένης τῆς ἰσχύος συμβολαίου τινὸς ἀμειωτοπροσέχους ἐκ τῆς ἐγκρίσεως ἑνὸς τῶν συμβαλλομένων, ἔπεται, ὅτι μὴ ἐπικυρώσας αὐτῆς, ἀποτελεῖ τοῦτο ἀπλήν πρότασιν, ἢς δύναται νάπομακρυνθῇ ὁ ἑτέρος

ὡς πᾶντα τὰ ἄλλα συναλλήματα καὶ σύμματα). Καὶ ἀνταλλαγὴ μὲν εἶναι ἢ ἐν τῇ νηπιῳδαί ἰδίως ἡλικίᾳ τῶν ἔθνων ἐπικρατοῦσα σύμβασις καθ' ἣν μεταβιβάζει τις εἰς τὴν κυριότητα ἄλλου ἐνσώματον πρᾶγμα, λαμβάνων ἑαυτ' αὐτοῦ ἕτερον παρὰ τοῦ λήπτου· διατίμησις δὲ καθ' ἣν χορηγεῖ τις ἄλλῳ ἐνσώματον πρᾶγμα ἐπὶ ὀρισμένῃ διατίμησει πρὸς διαπώλησιν, ἀναλαμβάνοντι τὴν ὑποχρέωσιν νάποδωσῇ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦσιν ἢ παρασχῇ τὸ ἐπιπλέον τίμημα, (περὶ ἧς ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑξακτίῳ ἢ ἐν § 11 τίτλ. τοῦτον τοῦ αὐτοῦ διατάξις, καθ' ἣν τὸν κίνδυνον τοῦ πράγματος εἶρει ὁ ὑπὸ διατίμησιν λαβὼν μόνον ὅσκις οὗτος προῦκάλῃσιν τὴν συμφωνίαν). Συμμετρικὰ δὲ ἀγώγιμα ἦσαν τὰ προκείμενα, περὶ ὑποθήκης, περὶ ἐγγυήσεως, περὶ τῆς παραλαβῆς τῶν δειπνῶν, περὶ δωρεᾶς, κτλ. περὶ ὧν πραγματεύεται ἐν διαφόροις τίτλοις ὁ Ἄρμεν. Πιλά δὲ αἱ ἀναφερόμεναι ἐν τῇ κατωτέρῳ ὑπὸ τὴν § ὑποσημειώσεις. Ἀλλὰ τανῶν τὰ τε σύμματα καὶ τὰ συναλλήματα παράγουσιν ἐξ ἴσου ἀγωγὴν, μέαν δὲ καὶ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν ἔχουσαν ἀμειωτοπροσέχους αἱ λήξεις. Διὸ ἐν τῷ καίμηνῳ ὑπὸ τὴν πρώτῃν παράγραφον καταχωρίζομεν καὶ τὴν σχετικὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου πρὸς τὰ ἐπὶ τῷ συμβολαίῳ συναλλήματα, περὶ ὧν οὐδαμῶς ἀλλοιῶν ἐν λεπτομερείᾳ πραγματεύεται ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἑξακτίου.

τῶν συμβαλλομένων πρὸς τὴν τοῦ ἄλλου ἐγκρίσεως, δίδει μόνον διὰ τῆς τελευταίας κτᾶται τούτο ἰσχύον ὑποχρεωτικόν. Α. Π. 100 τοῦ 1855. *Ὅθεν ὅτι τίς προτείνειν εἰς τὸ δημόσιον, ὅτι ἀγοράζει τὸν ὑπὸ τούτου πωλούμενον σίτον ἐπὶ ὠρισμένη τιμῇ, τὸ δὲ δημόσιον ἀπὸντήσιν ὅτι δέχεται τὴν πρότασιν αὐτοῦ, ἂν δὲν γίνῃ ἀνωτέρα προσφορά, μὴ γενομένης δὲ τοιαύτης, ἐξήτησι νὰ λαβῇ τὸν σίτον ὁ προτείνων, ὕψισται τελεῖα σύμβασις ἀγοραπωλησίας. Α. Π. 108 τοῦ 1851. *Ἀλλ' ὅτε προτείνει τις ἐτέρῳ τὴν ἀγορὰν πραγμάτων ὑπ' αὐτοῦ πωλουμένων, προσβλήθῃ δὲ αὐτῷ ὄρος, ὃν δὲν ἀπέθετο, συναλλάγμα δὲν καθαρτίσθῃ. Α. Π. 304 τοῦ 1861.—Τὸ δὲ συναλλάγμα, δι' οὗ ὑποχρεοῦται ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων νὰ δώσῃ τῷ ἑτέρῳ ἀρείπτον ἀλευρομύλου καὶ τῷ ἄλλῳ ἀναγκαῖον ὕλικόν, ὅπως κατασκευασθῇ διὰ ὁπαπῶν αὐτοῦ τὸν ἀλευρομύλον, καὶ ἐπὶ χρόνον μὲν τινα ἀπολαμβάνει οὗτος ὅλας αὐτοῦ τὰς προσόδους, μετὰ ταῦτα δὲ παραδόντι τούτου εἰς τὴν χρηρητην τοῦ χωροῦ καὶ τοῦ ὕλικου, μὴ ἐν συναλλάγμα μισθώσεως (ἀτομῇ προσφερομένου κατ' αὐτὸ μισθώματος), οὕτε ἐπιφανείας (ἀτε οὕτε κανόνος ὀριζομένου, οὕτε πραγματικῶν δικαιωμάτων χορηγούμενων), εἶναι προφανῶς συναλλάγμα ἀνώνυμον. Α. Π. 2 τοῦ 1849.—Σημειωτέον, ὅτι ἡ θέλησις τῶν συναλλαξαμένων ὁρίαν νὰ ᾖναι ἀληθής καὶ σπουδαία. *Ὅθεν προσπέδειξιν τῆς εἰκονικότητος συμβάσεως οὐδὲως ἀναγκαῖον νὰ ποδεύθῃ ὁ ὅρος, ὅστις ἔδωκεν ἀπορρῆν εἰς τὴν εἰκονικὴν αὐτῆς κατάρτισιν, δίδει ἀρκεῖ ἢ ἀπέδειξιν, ὅτι δὲν συνεδράμεν ἡ θέλησις τῶν κατὰ τὸ φαινόμενον συναλλαξαμένων. Α. Π. 2 τοῦ 1855. *Ἀλλ' ὅρακας διατάσσεται ἀποδείξει περὶ τῆς εἰκονικότητος συμβολαίου, ὁρίαν αὐτὴ νὰ ὀρίξῃ τὸ ἀποδεικτικὰ γεγονότα, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ ἑλλειψίς τῆς σπουδαίας θελήσεως πρὸς σύναψιν αὐτοῦ. Α. Π. 62 τοῦ 1849, 285 τοῦ 1868· διὰ καὶ προσβαλλομένου ἐπὶ εἰκονικότητι τοῦ συμβολαίου, ὁρίαν νὰ ὀρίξῃται τὸ εἶδος τῆς εἰκονικότητος, εἰ οὗ προκύπτει τὸ μὴ σπουδαίον τοῦ συναλλάγματος, ἀπορρίπτομένης ἄλλως τῆς περὶ εἰκονικότητος προτάσεως ὡς ἀρίστου. Α. Π. 286 τοῦ 1868.—*Ἐπὶ ἀνώνυμων συναλλαγματῶν, ἐξ ὧν παράγονται ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὑποχρεώσεις, ἡ τοῦ ἑνὸς τῶν συναλλαξαμένων παροχή εἶναι ὁ ὅρος τῆς παροχῆς τοῦ ἄλλου· ὅθεν ὁ μὴ εκπληρώσας τὸ καλ' ἑαυτὸν ἐντελῶς τὸ τοιοῦτον συναλλάγμα ἢ μὴ δυνάμενος ἐπεῖξιν νὰ εκπληρώσῃ αὐτὸ στερεῖται τοῦ δικαιώματος τοῦ ὑποχρεῶσαι τὸν ἕτερον εἰς τὴν εκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ. *Ἀν δὲ οὗτος (ὁ τελευταῖος) ἐκπληρώσῃ ἤδη τὴν ἑαυτοῦ ἐνοχλήν, δικαιούται διὰ τῆς ἀγωγῆς *condictio causa data causa non secuta* νὰ παύσῃ παρὰ τοῦ ἑτέρου τὴν ἀπόδοσιν τῶν τυχόν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ συμβολαίου δοθέντων αὐτῷ δυνάμει τῶν νόμων I. 52 Π. (12. 8). I. 1 § 1 Π. (13. 5). I. 7 I. 5 § 2 Π. (19. 5). *Ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀνταλλαγῆς ὁ λαβὼν τὸ ἕτερον τῶν εἰς ἀντάλλαγὴν ὠρισμένων γίνεται κύριος αὐτοῦ καὶ μὴ εκπληρώσας τὸ καλ' ἑαυτὸν τὴν ἰδίαν ὑποχρεώσιν ἐπὶ παραδόντι τοῦ ἄλλου πρὸς τὸν λαβὼν γίνεται κύριος τοῦ πρᾶγματος ἅμα παραδοθέντος αὐτῷ, καὶ ἂν οὗτος δὲν παραδῷκεν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὑποχρεῶν, ὡς ἀμφοσθητούμενον παρὰ τρίτου. Α. Π. 24 τοῦ 1855. *Ἀλλ' ἂν κατὰ τὴν ἀντάλλαγὴν ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων δὲν ᾖτο κύριος τοῦ πρὸς ἀντάλλαγὴν τῷ ἑτέρῳ δοθέντος, ὅπερ ἀνήκειν ἤδη εἰς τὸν ἀγοράσαντα καὶ παραλαβόντα αὐτό, δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ κύριος τοῦ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων δοθέντος αὐτῷ. Α. Π. ἀπόφασις. Δοθέντος δὲ ἄλλοτρίῳ, οὗ γίνεται ἀντάλλαγή, ὅθεν ὁ παραδόνς τὸ ἴδιον ἐγείρει ἀγωγὴν εἴτε περὶ τοῦ διατρέ-

ρυντος, εἴτε περὶ τῆς παραλήψεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δοθέντος. Α. Π. 61 τοῦ 1846. Σημειώσων ὅτι μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνταλλαγῆς εἰ κίνδυνος παρῶνται τὸν λαβόντα ἢ μέλλοντα νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα· ὅθεν ὁ κύριος τοῦ χρησιμοποιήσαντος εἰς ἀνταλλαγὴν πράγματος, ἐάν αὐτὸ ἀπολεσθῇ ἔξ ἀνωτέρας δυνάμεως· μετὰ τὴν παραδοσιν αὐτοῦ ἢ καὶ πρὸ τῆς παραδόσεως, ἀλλὰ πρὶν ἢ καταστῇ οὗτος ὑπερήμερος. δὲν ἐνέχεται νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ ληρθὲν. Α. Π. 148 τοῦ 1853.—Εἰς τὸ δικαστήριον τῆς εὐσίας ἀπαιτεῖται νὰ κρίνῃ ἂν αἱ ἀντι συμφωνίας ἀμοιῆς χρησιμοποιῶνται πρὸς ἄλλον ὑπερσσίαι· ὑπάγονται εἰς τὸ συναλλάγμα τῆς ἐντολῆς καὶ εὐδὲν δικαίωμα ἀποζημιώσεως παρέχουσιν ἢ ἐν ἀποτελῶσιν ἀνώνυμον συναλλάγμα, παρέχον τοιοῦτο δικαίωμα. Α. Π. 42 τοῦ 1847.—Ὁ ἐκπληρώσας ἦν διὰ συμβάσεως ἀνέλαβεν ὑποχρέωσιν δὲν δύναται κατὰ κανόνα νὰ λύσῃ μεμονωρῶς τὸ ἰσχυρὸν συναλλάγμα, δηλονότι καπιταλιστὴν τὴν διάλυσιν τῆς συμβάσεως καὶ τὴν ἀπίδωσιν τοῦ δοθέντος, ὅστις ὁ ἕτερος παρεδίδοκε τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐναγάγῃ τὴν παραδοτὴν ἢ ἐπὶ ἐκπληρώσει αὐτῆς ἢ ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ διαφέροντος. Α. Π. 95 τοῦ 1837, 7 τοῦ 1850. Ἐξ ἄλλου δὲ μὴ ἐκπληρώσας τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ συμβεβαλλόμενος δὲν δύναται νὰ ἐναγάγῃ τὸν ἕτερον τῶν συμβεβαλλομένων καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐκπληρώσιν τῶν συναπτῶν ὑποχρεώσεων, ὡς ὁ τελευταῖος ἀνέλαβε διὰ τῆς αὐτῆς ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως, ἀποκρουόμενος διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου, ἥτις τῆς μ. κ. ἐκπληρωθείσης συμβάσεως. Α. Π. 48 τοῦ 1835.

2. Σύμφωνόν ἐστιν ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις· διάλυσίς δὲ ἀμφιβαλλομένου χρέους συμβιβασμός. (N. 1 Πανδ. 1. 15 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 1).

Μ. Σύμφωνον εἶναι ὁμολογουμένου χρέους συγχώρησις. Διάλυσίς δὲ ἀμφιβαλλομένου χρέους συμβιβασμός.

3. Συμφωνεῖ τις καὶ ἀπὼν καὶ παρὼν, καὶ διὰ ἐπιστολῆς καὶ δι' ἀγγέλου, καὶ σιωπηρῶς ὅταν ἀποδῇ τῷ χρεώστῃ τὸ γραμματεῖον· ἔχει γὰρ ἐπὶ τῷ χρεῖσι τὴν παραγραφὴν. (N. 2 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 2).

Μ. Συμφωνεῖ τις καὶ ἀπὼν καὶ παρὼν καὶ δι' ἐπιστολῇ καὶ διὰ τρίτου προσώπου, καὶ σιωπηρῶς ὅταν ἀποδώσῃ τὸ ἔγγραφον εἰς τὸν χρεώστην, ὅστις ἔχει τὴν ἐνστάσιν τοῦ χρέους.

4. Δύναται συμφωνία καὶ ἀγράφως καὶ ἐγγράφως συνίστασθαι. (1) (N. 17 Κωδ. 2. 3 (de pactis) Βασ. XI. 1. 78).

(1) Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν κατὰ μὲν τὸν περὶ Χαρτ. Νόμον (πλαισιῦ νόμον ἀρ. 42, νέου νόμου ἀρ. 48) αἱ τῆς προικοδοσίας, τῆς μεταξὺ ζώντων δωρεᾶς, περὶ ὑποθήκης καὶ περὶ ἐξωδικίου διανομῆς τῆς περιουσίας καὶ πᾶσι αἱ εἰς μεταβολὴν τῆς νομῆς ἀκινήτων ἀπερῶσαι συμβάσεις καταρτίζονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διὰ συμβ. ἐγγράφου· κατὰ δὲ τὸν περὶ βιβλίου ναυτοδανείων νόμον τῆς 13 Νοεμβρ. 1861 καταχωρίζονται τὰ ναυτικά δάνεια ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ πλοίου. Προσέτι δὲ ὁρίζεται ῥητὸς μὲν τύπος διὰ τὴν ἔγκυρον κατάρτισιν τῶν συναλλαγματικῶν, τῶν εἰς διαταγὴν γραμματίων, τῶν ναυτοδανείων καὶ ἄλλων ἐμπορικῶν πράξεων ὑπὸ τοῦ Ἐμπ.

Μ. Συμφωνία συνάπτεται καὶ ἀγράφως καὶ ἐγγράφως.

Ν. (1^η εἰς ἀνωτέρω § 1).

5. Οὐ δυνατόν συμφωνεῖν οὕτως, ὥσταν ἀπὸ τῶν δύο μερῶν τῶν ποιούντων τὰς συμφωνίας τὸ μὲν μόνον τὸ κέρδος ἔχῃ, τὸ δὲ τὴν συμφωνίαν μόνην. (Ν. 29 § 2 Πανδ. 17 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 29).

Μ. Ἄν συγχωρεῖται συμφωνία καλῶς ἢ ἐκ τῶν δύο συμπωνούντων μερῶν τὸ μὲν ἔν ἔχει μόνον τὸ κέρδος, τὸ δὲ ἄλλο μόνην τὴν ζήτησιν.

6. Τῶν συμφώνων ὅσα μὲν ἔχουσι πρόστιμα καὶ ἀνάγκην τοῦ πληροῦσθαι, ταῦτα κρατοῦσι καὶ ψηφίζεται ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ποιήσεως τοῦ συμφώνου· ὅσα δὲ οὐκ ἔχει πρόστιμον οὐδὲ ἀνάγκην τοῦ πληρωθῆναι, τούτων οὐδὲ ὁ χρόνος τῆς ποιήσεως ψηφίζεται. (Ν. 14 Κωδ. 2 3 (de pactis).

Μ. Τῶν συμφώνων ὅσα μὲν ἔχουσι πεινικὴν ζήτησιν καὶ ἀνάγκην πρὸς ἐκτέλεισιν, ταῦτα ἰσχύουσι καὶ ὁ χρόνος λογίζεται ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τοῦ συμφώνου· ὅσα δὲ πεινικὴν ζήτησιν καὶ ἀνάγκην πρὸς ἐκτέλεισιν οὐκ ἔχουσι, τούτων οὐδὲ ὁ χρόνος τῆς καταρτίσεως λογίζεται.

7. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἀγωγὴν οὐ τίττει, ἀλλὰ παραγραφὴν. (1)

ἡμῶν Νόμου (ἀριθρ. 110, 187, 311, 312 καὶ 324), φητός δ' ὡσαύτως τῶνος (ὁ τοῦ ἐγγράφου ἢ καὶ ὁ τοῦ δημοσίου ἐγγράφου) διὰ τὴν καταρτίσιν ἐνίων περὶ εἰσαγωγῆς ἢ καταργήσεως δίκης συμβολαίων ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (ἀριθρ. 111, 93 καὶ 477).

(1) Τὸ ψιλὸν σύμφωνον παρήγεν ἐπὶ Ῥωμαίων φυσικὴν μόνον ἐνοχὴν καὶ ἐπομένως ἔτιτετο μόνον ἐνοχασιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἀγωγὴν, ἀλλὰ τανὺν περὶ συμφώνων παράγει πλήρη ἐνοχὴν, δηλονότι ἐνοχὴν ἀγωγίμου. Οὐ μόνον αἱ σχέσεις, αἱ παράγουσαι ἐπὶ Ῥωμαίων φυσικὴν μόνον ἐνοχὴν, ἐξέλιπον κατὰ τὸ πλεῖστον τανὺν (οἷον αἱ μεταξὺ κυρίων καὶ δούλων, αἱ τῶν δούλων πρὸς τρίτους). ὡς ἐπίσης αἱ λοιπαὶ αἰτίαι (οἷον ἡ ἐλαττωσις τῆς προσωπικῆς καταστάσεως ἐπὶ τῆς υἱοθεσίας κτλ. αὐτεξουσίου), ἀλλ' οὐδ' αἱ ἐριζόμενοι τότε τύποι τῆς συνάψεως τῶν συμβάσεων, δι' ὧν πολλὰ σύμφωνα ἐπὶ Ῥωμαίων καθίσταντο παραγωγὰ ἐνοχῆς ἀγωγίμου ἰσχύουσι τανὺν, αὐτε συνδεόμενοι πρὸς τὴν τότε δημοσίαν καὶ δικαστικὴν διεργάνουσιν καὶ τὰς τότε δικονομικὰς διατυπώσεις. Σημειωτέον δ' ὅτι, καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου τοῦ ἔτους 740, ὡς καὶ ἐν τῷ κατόπιν ἐκδοθέντι Προχείρῳ Νόμῳ καὶ ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ τῶν αὐτοκρατορῶν Βασιλείου, Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου, οὐ μόνον οὐδεὶς εὐρηται ἐρισμὸς περὶ τῆς δι' ἐπαρωτήσεως συνισταμένης ἐνοχῆς, ἀλλ' οὐδὲ χρῆσις ἀκριβῆς τῶν τεχνικῶν ὄρων *contractus* (συναλλάγματα) καὶ *pacta* (σύμφωνα).—Σημειωτέον ὅτι ψιλὰ σύμφωνα κατὰ τοὺς Ῥωμαίους εἶναι 1) αἱ συμβάσεις, δι' ὧν συμφωνεῖται νὰ συμφωνηθῇ ἑτέρα σύμβασις (*pacta de contrahendo*), αἵτινες παρ' ἡμῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα παραγοῦσιν ἀγωγὴν ἐπὶ ἐκπληρώσει ἢ ἀποζημιώσει, 2) αἱ τοῦ (ἐπὶ χρήματι παιζομένου) παιγνίου συμβάσεις. Περὶ τούτων ρητέον ὅτι τὸ 688 ἀριθρ. τοῦ ἡμετέρου π.ν. νόμου ἀπαγορεύει ἐπὶ ποινῇ τὰ τυχερὰ παίγνια, οὐκ

ψιλὸν δὲ σύμφωνόν ἐστιν, ἥνικα μὴ προηγήθηται: δόσις, ἀλλὰ μένον συστῇ ἐπὶ δόσει: ἐν ἀρχῇ δὲ γινόμενον τυπῶ τὴν ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τῶν καλῇ πιστεὶ δικαστηρίων: εἰ δὲ μετὰ χρόνον συμφωνηθῇ τι, τῷ μὲν ἐνάχοντι οὐ συμβάλλεται, τῷ δὲ ἐναγομένῳ τικταὶ παραγραφὴν. Ἡ δὲ τριακοστὴ ὁγδόη νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω φησι. Θεσπίζομεν οὖν ἐν παντὶ συμφώνῳ, ἐν ᾧ οὐ τὸ ἐκ τῶν θείων συναντιλήψεων ἐχέγγυσεν πρὸς τὴν ἀξιοπιστίαν προσῆ, τὴν ἰσχύον παρεῖναι κραταιάν τε καὶ ἄλυτον, καὶ μεγάλῃ λόγος προστιμήσεως συνεγγράπτο. (N. 7 § 4 καὶ 5 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 7).

M. Τὸ ψιλὸν σύμφωνον ἀγωγὴν δὲν γενᾶ, ἀλλ' ἐνστασιν: ψιλὸν δὲ σύμφωνον εἶναι, ὅταν δὲν προηγήθῃ δόσις, ἀλλὰ μένον συναστῇ πρὸς δόσιν, γινόμενον δὲ ἐξ ἀρχῆς τοῦτο ἀπαρτίζει τὴν ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τῶν καλῇ πιστεὶ δικῶν: ἐὰν δὲ μετὰ καιρὸν συμφωνηθῇ τι, τῷ μὲν ἐνάχοντι δὲν οὐκ ἐστὶ, εἰς δὲ τὸν ἐναγομένον λορηγεί ἐνστασιν. Ἡ δὲ τριακοστὴ ὁγδόη νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος λέγει ταῦτα. Διατάσσομεν ἵνα πᾶν σύμφωνον, ἔχον τὸ ἐχέγγυσεν τῆς ἀξιοπιστίας ἐκ τῆς βασιλικῆς συνδρομῆς, περιβάλλεται κύβητος ἰσχυρὸν καὶ ἄλυτον, καὶ ὅποτε οὐδεὶς λόγος προστίμου γράσσεται ἐν τῷ.

N. Ἐπὶ παιγνίων ἐπιτρέπεσαι ἢ περιδόσις, καθ' ὅσον τὰ παίγνια δὲν θεωροῦνται ὡς ἀθέμιτα: καὶ ἐπὶ ἑτέρων δ' ἀντικειμένων ὡσαύτως, κατ' ἑσὸν δὲν ἀντιβαίνουσιν εἰς τὰ χρηστά ἥθη. Ἄποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 13033 τοῦ 1855. Ὅθεν στοιχῆμα γινόμενον μεταξὺ ὑψηλῶν οὐδετέρου Κράτους πρὸς τῆς νίκης τούτου ἢ ἐκείνου τῶν διαμαχόμενων ἐθνῶν παράγει ἀγωγὴν. Ἄποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1083 τοῦ 1855. Δύναται δὲ νὰ κινήθῃ ἢ περὶ οὐκ ἐκτελεσθεὶς ἀγωγὴ κατὰ τὸ τοῦ θεματοφύλακος, παρ' ᾧ δηλονότι κατετέθησαν τὰ ἀντικείμενα τῆς περιδόσεως, ἀρνούμενου ἢ σφετεριζομένου αὐτά, καὶ κατὰ τοῦ συναλλατταμένου τοῦ ἀποτρέποντος τὸν θεματοφύλακα εἰς τὴν χορήγησιν κινήτων. Ἄποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 13033 τοῦ 1855. Ὅσακις δ' ἐπιτυχὼν ἐν τῇ περιδόσει (στοιχῆματι), ψιλῷ συμφώνῳ κατὰ Ῥωμαίους καὶ ἀγωγῆμα παρ' ἡμῖν, παρέσθαι τὸν ἡττηθέντα εἰς τὴν περιδосιν ἐν γνώσει τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ καὶ προπαρασκευάσει μάλιστα αὐτὴν διὰ δόλου, ἐλλείποντος τοῦ ἐν τῇ συμβόσει τῆς περιδόσεως ἀναγκαίου στοιχείου τῆς ἀεθαιότητος ἐξ ἑαυτοῦ τῶν μερῶν, δὲν ἰσχύει ἡ περιδосις. Α. II. 261 τοῦ 1846.

ταῦτα δὲν τίκτουσιν ἀγωγὴν παρ' ἡμῖν. Τὰ λοιπὰ ὅμως ἐπιτρέπονται. 3) ἡ συνήθεια (περιδосις), ἥτις συνήπτετο οὐ μόνον ὡς ψιλὸν σύμφωνον, ἀλλὰ καὶ ὅτε τὸν τύπον τῶν ἐπερωτήσεων καὶ ὡς ψιλὸν σύμφωνον. Παρ' ἡμῖν αὕτη τίκται κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα ἀγωγὴν, ἐὰν δὲν συνδέηται πρὸς ἀπεργασμένον παίγνιον, 4) αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν λύσιν ἰδιωτικῶν διαφορῶν, ὅποιαί εἰσιν 1) ἡ διάλυσις (συμβόλασις), περὶ τῆς ἢ παρούσα ἱεράειλος πραγματεύεται ἐν ἰδίῳ τίτλῳ (τῷ τίτλῳ 10 βιδλ. Δ'), 2) τὸ συνυπεσχητικὸν (περὶ οὗ ὅρα ἀνωτέρω τίτλον 4 βιδλ. Δ'), 3) τὸ τοῦ ἐξωδίκου ὅρκου σύμφωνον, 5, παρὰ Ῥωμαίους σύνθηδες ὄν, παρ' ἡμῖν σπανιώτατα ἀπαντᾷ. (Ἴδε περὶ αὐτοῦ τίτλ. 7 περὶ ὅρκου καὶ Πολιτ. Δικον. ἀρθ. 349).

8. Μεταξύ πατρός καὶ υἱοῦ ὑπεξουσίου σύμφωνον οὐ συνίσταται. (Ν. 2 πρ. Πανθ. 18. 1 (de contrahenda emtione). Βασίλ. XIX. 1. 2).

Μ. Μεταξύ πατρός καὶ υἱοῦ ὑπεξουσίου σύμφωνον δὲν συνίσταται.

9. Τὸ παρὰ φύσιν τοῦ συναλλάγματος, εἰ μὴ σύγχρονόν ἐστι, συμφωνούμενον οὐ συμβάλλεται τῷ ἐνάγοντι· τῷ δὲ ἐναγομένῳ τίτται παραγραφήν· ὅσα δὲ κατὰ φύσιν τοῦ συναλλάγματος πράγματα μὴ τυχόντος συμφωνεῖται, ταῦτα τῷ ἐνάγοντι καὶ τῷ ἐναγομένῳ ὡς ἐνόντα συμβάλλεται. (Ν. 7 § 5 Πανθ. 2. 14 (de pactis). (Βασ. XI. 1. 7).

Μ. Ὅτι συμφωνεῖται παρὰ τὴν φύσιν τοῦ (παρέχοντος ἐγωγῆν) συναλλάγματος, ἐὰν δὲν ᾖται σύγχρονον, δὲν ὀφείλει μὲν τὸν ἐνάγοντα, εἰς δὲ τὸν ἐναγόμενον παρέχει ἐνστάσιν· ὅσα δὲ συμφωνεῖνται κατὰ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος, καὶ πράγματα μὴ ὑπάρχοντος, ταῦτα ὀφείλουσι τὸν ἐνάγοντα καὶ τὸν ἐναγόμενον ὡς εἰ τῷ ὄντι ἐνυπάρχον πράγματα.

10. Παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα συμφωνεῖν οὐκ ἔξεστιν, οὐδὲ λεγασθεῖν· καὶ ἐὰν τις ὁμολογήσῃ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις μὴ ἐνάγειν, οὐκ ἐρρώτα· τοῦ δὲ συμφώνου παρανόμου ὄντος, οὗτο ἐπερώτησις γενομένη κρατεῖ. (Ν. 7 § 16 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 7).

Μ. Συμφωνον ἢ κληροδότημα παρὰ τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν ἐπιτρέπεται· καὶ ἐὰν τις ὁμολογήσῃ ὅτι δὲν ἐνάγει περὶ τῶν τοιούτων, δὲν ἰσχύει. Ὅταν δὲ τὸ σύμφωνον ᾖται παράνομον, οὗτο ἢ ἐπερώτησις (ἢ διατετυπωμένη σύμβασις τοῦ ἰουστινιανέου δικαίου) δύναται νὰ ἰσχυροποιηθῇ αὐτό.

Ν. Ἡ ἐν τῷ ἐγγράφῳ ψευδὴς αἰτία δὲν καθίσταται τὸ συμβόλαιον ἄκυρον, εἰ ἢ ἀληθὴς δὲν ἀντιμάχεται πρὸς τὸν νόμον. Α. Π. 68 τοῦ 1851, 84 τοῦ 1868. Ὅθεν καὶ ἐὰν ἡ ἀληθὴς αἰτία συμβολαίου ᾖ ἢ συνομολογήσῃ· ἀντιμισθίας πρὸς δικηγόρον, διὰ τούτου δὲ ὁμολογήσῃ ὀφειλὴ ἐκ δανείου ἢ ἄλλου λόγου, τὸ συμβόλαιον εἶναι ἔγκυρον, ἐκτός ἂν ἡ ἀντιμισθία ᾖ ἀνωτέρα τῶν νομίμων δικηγορικῶν δικαιωμάτων. Α. Π. 69 τοῦ 1851. Ἐπίσης· ἐὰν ὑπὲρ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν ὀφειλῇ ἐκ δανείου ὑποκρύπτηται ψευδὴς αἰτία χρέους ἐξ ἐνοικιασεως. Α. Π. 34 τοῦ 1868. Ὅθεν καὶ ψευδοὺς εὐσῆς τῆς ἐν τῷ γραμματίῳ μνημονευομένης αἰτίας, ἢ ἐνοχὴ οὐκ ἦντο ἰσχύει, ἂν τὸ γραμματίον ἔχῃ ἄλλην νόμιμον αἰτίαν. Α. Π. 308 τοῦ 1891. Διὸ καὶ ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑπισχνεῖται τις τὴν πληρωμὴν χρηματικοῦ ποσοῦ, εἶναι ἰσχυρά, καὶ ἂν ἐν τῷ τῆς συμβάσεως ἐγγράφῳ ἀναφέρηται αἰτία τῆς ἐνοχῆς ἄλλη, διάφορος τῆς ἀληθοῦς. Α. Π. 66 τοῦ 1864. Ἀλλ' ἐὰν συμβόλαιόν τι ἔχῃ αἰσχροὴν αἰτίαν ἢ ἀντιεαῖνη εἰς ἀπαγορευτικὸν νόμον, εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου ἄκυρον, μὴ δυνάμενον νὰ παραγάγῃ ἄλλο ἔγκυρον, διότι πᾶσα ἐναντίον ἀπαγορευτικοῦ νόμου τελούμενη πράξις εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος καὶ δὲν γεννᾷ δικαίωμα ἀγωγῆς. Α. Π. 193 τοῦ 1850, 291 τοῦ 1853. Ὅθεν ἄκυρος ἢ μετὰ δικηγόρου ἢ δικαστικοῦ κλητῆρος συμφωνία τοῦ δικδίκου περὶ ἀντιμισθίας δοτῆς· αὐτοῖς (ἐκτός τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος), ἄκυρος μὲν καὶ κώτεπαγγέλτως ὑπὲρ τοῦ δικαστηρίου ὡς ἔχουσα αἰτίαν ἀξιμίαν

καὶ ἀπηγορευμένην ὑπὸ τῶν ἀρθρ. 145 καὶ 165 Ὁργ. Δικαστηρίων. Α. Π. 29 τοῦ 1860, 16 τοῦ 1864, 231 τοῦ 1878. Ἐπίσης ἄκυρον εἶναι συμβόλαιον στηριζόμενον εἰς τὴν συμφωνίαν τῆς κατὰ συναίνεσιν διαλύσεως τοῦ γάμου. Α. Π. 129 τοῦ 1850, 171 τοῦ 1874, 56 τοῦ 1886, 136 τοῦ 1887, 103 τοῦ 1890. Ἐπίσης ἄκυρος ἡ συμβασις, δι' ἧς ὁ υἱὸς πωλεῖ εἰς ἄλλαν τὴν ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μερίδα, ζῶντος τούτου καὶ ἀγνοήσαντος. Α. Π. 255 τοῦ 1855, 173 τοῦ 1892. Ἐπίσης ὑπόσχεσις ἀμοιβῆς πρὸς ἀπεικασμένον τινος ἐκ τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἵνα ζημιωθῇ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἐκπλειστηριαζομένου, παράνομος οὖσα (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 476), ἀκυρεῖται τὸ ἀπαράδεκτον τῆς εἰς τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην στηριζομένης ἀγωγῆς. Α. Π. 70 τοῦ 1851. Εἶναι δ' ἀδιάφορον ἂν ἡ ὑπόσχεσις τῆς ἀμοιβῆς ἐγνητοῦ μετὰ τὸ πέρας τοῦ πλειστηριασμοῦ, δοῦναι προκεταί περὶ τοῦ Δημόσιου, διότι ἀνώτεροι προσποραὶ εἰσι κατὰ νόμων δεκταὶ καὶ μετὰ ταῦτα μέχρι τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐγκρίσεως, ὅθεν εἶναι ἀθέμιτος ἡ ὑπόσχεσις, ὡς ἀποκαταστάσῃ τὴν παρεμπόδισιν τούτων. Α. Π. 468 τοῦ 1866. Ἐπίσης ἄκυρόν ἐστι συμβόλαιον στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπὶ χρήμασι παρεκτροπὴν τῆς γυναίκας. Ν.π. Ἐρ. 40, 15742 τοῦ 1868. Δὲν ὑπάρχει δ' ἀνάγκη ὁ ἀπαγορευτικὸς νόμος νὰ ἐκτίλῃ ῥητῶς τὴν ἀκυρότητα τῆς πράξεως, ὅπως θεωρηθῇ ἄκυρον τὸ παρὰ τὰς διατάξεις αὐτοῦ συνασθὲν συμβόλαιον. Α. Π. 391 τοῦ 1863. Ἄλλ' ὁ συρριπτόμενός ἐστι ἐνοχλῆ τις ἔχει ἀθέμιτον αἰτίαν ἀνάγκη νὰ περιεχῆται ἐν τῇ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς, διότι μετὰ ταῦτα προστιθέμενος μεταβάλλει τὴν βάσιν αὐτῆς. Α. Π. 66 τοῦ 1864. (*Ἴδε καὶ τὴν κατωτέρω παράγραφον 12).

11. Διὰ ἰδιωτικῷ συμφωνοῦ τὸ κοινὸν νόμιμον οὖν ἐναλλάσσεται. (Ν. 38 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 38).

Μ. Δι' ἰδιωτικῷ συμφωνοῦ τὸ κοινὸν δίκαιον δὲν μεταβάλλεται.

12. Ὅσα συμφωνία γένηται ἢ ὑπεναντία νόμων ἢ ὑπεναντίας τῶν καλῶν τρόπων, ταῦτα μηδεμίαν ἔχειν ἰσχὺν ἀναμφιδόλου νομίμου ἐστίν. (Ν. 6 Κωδ. 2. 3 (de pactis) Βασ. XI. 1. 67).

Μ. Τὰ ἐναντίον τῶν νόμων ἢ τῶν χρηστῶν ἠθῶν καταρτιζόμενα σύμφωνα οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀναντιρρήτως ἰσχὺν.

Ν. Πάντός ἐν τοῖς συναλλαγμασι συμφωνοῦ ἡ ἔρευ, μὴ ἀντικειμένη εἰς ἀπαγορευτικὸν τινα νόμον ἢ τὰ χρηστὰ ἦθῃ, ἰσχύοντες ἀντὶ νόμου μεταξὺ τῶν διαδίκων, ἔπεται ὅτι ἰσχύουσι καὶ οἱ εἰς τὴν τῶν ζῶντων ἐκμίσθωσιν συναγόμενοι ἔροι τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν μετὰ χρόνον ὁρισμένον ἢ ἐν ἑλλείψει αὐτῶν τοῦ τιμήματος αὐτῶν, προσδιορισθέντος ὑπ' αὐτῶν ἐκ τῶν προτίμων. Α. Π. ἀπορριπτοί.—Ἄλλ' αἱ περὶ μελλούσης κληρονομίας ζῶντος τινος γινόμεναι συναγωνίαι εἰσὶν ἀνίσχυροι ὡς ἀντιβαίνουσαι εἰς τὰ χρηστὰ ἦθῃ. Α. Π. 215 τοῦ 1855. Ἄλλ' ἡ ἀκυρότης αὕτη δέον νὰ προταθῇ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς οὐσίας. Α. Π. 95 τοῦ 1893. Προδήλου δὲ ὄντος ὅτι ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ αἰσχρῇ τῆς αἰτίας ἀκύρου συμβολαίου δὲν δύναται νὰ παραχθῇ ἄλλος ἔρκυρος, ἔπεται ὅτι καὶ οἱ πρὸς ἀντίδωκον παρασταθέντες δύναται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα ταύτην, διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὗτοι ὡς θεωρητὶ καὶ ὡς προσομολογοῦντες δὲν δικαιουῦνται ἐν γένει νὰ προτείνωσιν ἑνὶ τινι κατὰ τῆς κυρίας ἐνοχλῆς, ἢ δωρεὰ ὅμως τούτων, ἀσφάτως εἰς αἰσχρὴν αἰτίαν, εἶναι ἄκυρος, δικαιουῦνται ἐπεμένως νὰ προτείνωσι τὴν αὐτῶν τῆς ἀκυρότητος. Α. Π. 193 τοῦ 1860. Σημειωτέον ὅτι ὑπαρχού-

σης αἰτίας ἀίσχυρᾶς ὡς πρὸς ἄμωμ τοὺς συναλλαξαμένους δὲν ἀναζητεῖται τὸ δοθέν, ἐπαρμολογούμενου τοῦ κανόνος, καθ' ὃν ἐν ἰσῇ αἰτία κρείσσων ὁ νομόμενος. Δ. Π. 816 τοῦ 1879. (Ἴδε καὶ ἀνωτέρω § 10).

13. Οὐ δύναται τις πρῶστιμον ἐπερωτᾶν ὑπὲρ τὴν τῶν νομίμων τόκων ποσότητα. (Ν. 15 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασιλ. ΧΧΙΙΙ. 3. 63).

Μ. Δὲν δύναται τις νὰ πονομολογῇ πρῶστιμον (ποινικὴν ῥήτραν) ὑπὲρ τὴν ποσότητα τῶν νομίμων τόκων.

14. Ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν νόμιμον οὐκ ἐναλλάσσεται, εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατ' ἀρχὰς αἱ ἀγωγαὶ ἀπὸ συμφώνου ἐναλλάσσονται· τῷ αὐτῷ δικαίῳ ἢ διὰ παραγραφῆς. (*) (Ἴδε παραπομπὴν § 11).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐπεξηγήσεις. Σκοπὸς τῷ νομοθέτῃ τὰς κοινὰς νομισθείας, τοὔτεστι τὰς κοινὰς καὶ χρησίμους παντὶ εἰσαχθείας, μὴ ἀνατρέψασθαι ἀπὸ ἰδιωτικῶν συμφώνων, τοὔτεστιν ἀπὸ τῶν ἀρεσκιδῶν τῶν κατ' ἑκάστην οἶον τι λέγει. Κοινὸν νόμιμὸν ἐστὶ, τὸ ἐναέκαστον, ὅτε τελευταῖ, εἴςουσιαν ἔχειν, γράφειν ὃν βούλεται κληρονόμον, καὶ διαφιλεῖν τὴν κληρονομίαν ὡς βούλεται, καὶ ληγὰτα καταλιμπανεῖν οἷς θέλει, καὶ τοῦτο πᾶσι συμφέρει· εἰ γοῦν μετὰ τινος ὅτε συμφωνῶ κατατίθεται, ἵνα ἐξάπαντος, ὅτε τελευταῖ, γράψω σε κληρονόμον, καὶ ὅτι οὐχ ἔξω ἐπ' ἀδείας ἄλλον τινα γράφειν κληρονόμον, εἰ μὴ σε, καὶ ἐὰν εὖ γράψω σε κληρονόμον, ἵνα δίδωμι ἡτοὶ ὁ ἐμὸς κληρονόμος νομισμ. τόσα, ἢ ἵνα γένηται τῷδε καὶ τελευταῖ οὐ κωλύεται ἀπὸ τοιοῦτου συμφώνου γράφαι ὃν βούλεται κληρονόμον, καὶ διανεῖμαι τὰ αὐτοῦ, ὡς θέλει· καὶ ἐὰν προδῶλῃται ὁ λαδὼν τὸ συμφωνεῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ κληρονόμος ἀπὸ τοῦ συμφώνου, ἀκούσει ὅτι τὸ τοιοῦτον συμφωνεῖν οὐ κρατεῖ· κοινὸν γὰρ νόμιμον καὶ κοινωφελὲς διὰ ἰδιωτικοῦ συμφώνου οὐκ ἀνατρέϊται. Καὶ πάλιν λέγει ὁ νόμος, ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ δωρεῖσθαι οὐ δύναται· καὶ ἐστὶ τοῦτο κοινὸν καὶ πᾶσι χρήσιμον· εἰ γοῦν συμφωνήσῃ ἑταρὶς ἐκ τούτων δωρεῖσθαι τῷ ἑτέρῳ, εἰ δὲ μὴ δωρησθῇται δοῦναι πρῶστιμον, οὐδὲν παρὶ τὸ γὰρ τοιοῦτον συμφωνεῖν, ὡς εἴρηται, ἀνίσχυρόν ἐστι, καὶ τὸ μὲν κοινὸν νόμιμον διὰ συμφώνου οὐκ ἐναλλάσσεται· αἱ δὲ ἀγωγαὶ ἐναλλάσσονται διὰ συμφώνων, καὶ τοῦ νόμου τὴν ἀγωγὴν ταύτην τοιάνδε λέγοντος, δύναται εἰ συναλλάσσοντες ἐναλλάσσειν αὐτὴν διὰ συμφώνων οἷον τι λέγω· λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐπὶ τῆς πράξεως ἀναγκαιῶς ἔπεται ἡ δοῦπλη, τοὔτεστι τὸ ἐπιρωτῆσθαι τὸν πωλοῦντα, ὅτι ἐὰν ἐκνικηθῇ τὸ πρᾶγμα, ἵνα δώσω τὸ τίμημα εἰς τὸ διπλοῦν· εἰ γοῦν πωλῶ πρᾶγμα, δύναμαι ἐναλλάσσειν τὴν ἀγωγὴν κατ' ἀρχὰς καὶ λέγειν ἐν τῇ πράξει οὕτως, πωλῶ τὸ πρᾶγμα, ἵνα ἀπαιτεῖσθαι εἰμὶ ἀνέσχυρος, καὶ οὐκ ἀναγκασθῆσμαι δεφενδεῦσαι, ἢ ἐὰν ἐκνικηθῇ τὸ πρᾶγμα, οὐ δώσω τὸ εἰσποῦν, οὐ διπλοῦν οὐχ ἀπλοῦν· εἰ δὲ ἴσως τὸ νόμου λέγοντος, τοιῶς δε γίνεσθαι τὰς πράξεις καὶ ἀγωγὴν εἶναι ταύτας ἀναγκαῖον τὸν πρᾶγμα δεφεντεῖσθαι καὶ ἐπερωτῆσθαι τὴν δοῦπλην, τὸ συμφωνεῖν ἐνῆλλαξε ταῦτα καὶ κρατεῖ ἐνταῦθα ἡ μετακτώσις, καὶ ἐνῆλλαξεν. Καλῶς δὲ εἶπε τὸ κεφάλαιον τὸ κατ' ἀρχὰς, οὕτως ἀπαιτεῖ ἢ ἀκρίβεια· εἰ μὲν γὰρ ἐν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ τυπώσει τῆς ἀγωγῆς συμφωνηθῇ τ.

Μ. Δι' ἰδιωτικῶν συμφωνῶν τὸ κοινόν δίκαιον δὲν μεταβάλλεται, εἴ καὶ ἕως τῶν ὅρων τοῦ νόμου δύνανται κατ' αὐτὴν τὴν δημιουργίαν τοῦ συμβασητικοῦ νὰ ἐναλλαχθῶσιν αἱ ἀγωγαί, καταρτιζόμενον δηλονότι τὸ συμβασητικὸν οὕτως, ὥστε νὰ παραχθῇ ἄλλη ἀγωγή ἢ ἐνστασις, ἢ ἢν ἤθελε παραχθεῖ τὸ συμφωνὸν κατ' ἄλλον τύπον καταρτιζόμενον.

15. Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ ἐπερωτῶν ἀσφάλειαν ἐτέρῳ περικρατεῖ. (Ν. 72 § 4 Πανδ. 50, 17 (de regulis juris). Βασιλ. II. 3. 73).

Μ. Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ δι' ἐπερωτήσεως συνεμολογῶν ἀσφαλίζει ἄλλον.

16. Τὸ ἀσφές καὶ ἀμφίβολον συμφωνὸν κατὰ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ μεθ' ὡσάντος ἐστίν· ἢ δὲ ἀμφίβολος ἐναγωγή τὸ πρῶτον τοῦ

μετατατοῦ τὴν ἀγωγὴν οἷον εἴαν πωλῇ τις πρᾶγμα ὡς εἶπον ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ τῆς φύσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀναγκάζεται ἐπερωτηθῆναι τὴν δοῦπλαν, εἰ μὴν καὶ ἐγγυητὴν δίδουσι· εἰ δὲ ἐν ἀρχῇ θελήσῃ καὶ δώσῃ ἐγγυητὴν, κρατεῖ τὸ συμφωνὸν καὶ ἐνέχεται ὁ ἐγγυητής· τούτο δὲ οὐκ ἐπὶ μονῇ πράξεως, ἀλλ' ἐπὶ πάσης ἀγωγῆς καλῇ πίστει· οἷον εἴαν εἰς χρῆσιν δώσῃ τινὶ πρᾶγμα, ἢ εἰς παρακαταθήκην, ὁ νόμος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ παρακαταθηκαρίου δέη. οὐκ ἀπαιτεῖ μεγάλην ἐπιμελείαν· οὐδὲ λέγει κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς τοιχοῖς τὸν χρησάμενον· ἀλλ' εἴαν τῇ ἀρχῇ, ὅτε τὸ πρᾶγμα δίδωμι εἰς χρῆσιν, συμφωνήσῃ κινδυνεύειν ἐπὶ τοῖς τοιχοῖς κινδυνεύει· κρατεῖ γὰρ τὸ συμφωνὸν, καὶ μετατατοῖ τὴν ἀγωγὴν, καὶ τὰ μὲν ἐν ἀρχῇ γενόμενα σύμφωνα, ἐναλλάσσουν τὴν ἀγωγὴν αὐτῷ τῷ δικαίῳ· τέλος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ νόμου γνωρίζοντος τὴν μετατάπωσιν, ὅπερ βωμαιοστί ipso jure λέγεται· ὅτε δὲ ἐν ἀρχῇ συμφωνὸν οὐ γίνηται, γίνηται δὲ μετὰ ταῦτα, τότε ἐναλλάσσει μὲν τὴν ἀγωγὴν, πλὴν τῷ μὲν ἐνάγοντι οὐ συμβάλλεται, τῷ δὲ ἐναγομένῳ δίδωσι παραγραφήν· οἷον νόμος ἐστὶ τὰ κινητὰ τῆς προικὸς διδόναι μετὰ ἐνιαυτὸν· εἰ γούν μετὰ τὸ λυθῆναι τὸν γάμον συμφωνήσῃ ἢ γυνὴ λαβεῖν τὰ κινητὰ ἀπεντεῦθεν, οὐδὲν ὥσπερ αὐτὴν τούτο τὸ συμφωνὸν, διὰ τὸ μὴ ἐν ἀρχῇ γενέσθαι τοῦ συναλλάγματος· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον συμφωνήσῃ, ἢ γυνὴ τὰ ἀκίνητα μετ' ἐνιαυτὸν λαβεῖν, συμβάλλεται τούτο τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἐναλλάσσει τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν, ὡς ἐξ ἀρχῆς συμφωνήσαν καὶ ἀμείψαν τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος· πῶς γὰρ ὁ καιρὸς τοῦ γάμου, ἀρχῇ τυγχάνει τοῦ συναλλάγματος; καὶ εἴαν κινῇ ἢ γυνὴ καὶ μετὰ τὴν φύσιν τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν, καὶ ἀπαιτῇ τὰ ἀκίνητα μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἀπεντεῦθεν, ἀπαιτούσα ἐκβληθήσεται, εἴπῃ γὰρ· ἀλλ' εἰ μὴ συμφωνήσας, ὡ γύναι, καὶ τὰ ἀκίνητα μετ' ἐνιαυτὸν ἀπαιτήσας· οὕτως οὐκ ἐναλλάσσονται αἱ ἀγωγαὶ αὐτῷ τῷ δικαίῳ, ἢ διὰ παραγραφῆς, τούτεστιν, εἰ μὲν ἐν ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος γίνηται ἡ ἐναλλαγή, ἐπιγινώσκεις ταῦτα ὁ Νόμος, καὶ συμβάλλεται καὶ τῷ ἐνάγοντι καὶ τῷ ἐναγομένῳ· ὡς αὐτῷ τῷ δικαίῳ ἦτο ipso jure ἐναλλασσομένης τῆς ἀγωγῆς, καὶ ὥσπερ οὕτως καὶ ἀμφοτέρους, εἰ δὲ μετὰ ταῦτα γίνηται τι μετὰ τὴν ἀρχὴν, τῷ μὲν ἐνάγοντι οὐ συμβάλλεται· τῷ δὲ ἐναγομένῳ τίεται παραγραφήν, καὶ ἐν τούτῳ ἐναλλάσσεται ἡ ἀγωγή διὰ παραγραφῆς.

ἐνάγοντος οὐ καταδίδάσκει. (*) (N. 172 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 172).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰσθι ὡς ἐν προθεωρίᾳ ὅτι, ὅταν αἱ κέραυοι τῆς ἐκτὸς κατοικίας τοὺς σταλαγμοὺς κατὰ τῆς αὐτῆς τοῦ γείτονος περὶ πώσιν ἢ παραθύρου ἔχω ἐξαγούσαν εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ γείτονος, δουλεύειν λέγομαι ἔχειν κατὰ τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος· τούτῳ εἰδὼς ὅρα τὸ προκείμενον. Πέτρος τις εἶχε δύο οἰκίας, ὧν ἑκάστη κατὰ τῆς ἑτέρας ἦν τῶν τοῦ σταλαγμοῦ, καὶ παραθύρου εἶχε κατοπευούσας τὴν ἑτέραν, καὶ ἐν τῇ πράξει ἐγράφεν οὕτως· εἰ σταλαγμοὶ τῶν κεράων καὶ αἱ παράθυροι ὡς εἰσι σήμερον ἔστωσαν. Παρίδωκε μοι τὴν διαπραθείσαν, καὶ ἐπιχειρεῖ τὰς θυρίδας τῆς παρακατασχεθείσης παρ' αὐτοῦ οἰκίας ἀνοίγειν καὶ κατοπετεύειν με· καὶ κωλύω τοῦτον ἐγὼ· κινεῖ κατ' ἐμεῦ ὁ πωλῆτας μοι, καὶ ζητεῖ παραχωρηθῆναι παρὰ τοῦ δικαστηρίου, ἀνοίγειν τὰς θυρίδας αὐτοῦ, χρωμένος εἰς βοηθειαν τοῖς βήμασι τῆς πράξεως, τοῖς λέγουσιν, ὡς εἰσι σήμερον αἱ παράθυροι καὶ εἰ σταλαγμοὶ τῶν κεράων, ἔστωσαν ἀντιμάχομαι ἐγὼ, καὶ λέγω, μᾶλλον ἀπὸ τῶν βήματων τῆς πράξεως καταδικάζεσθαι τὸν πράτην, ὄντων ἀμφοτέρων, καὶ μὴ δηλούντων περὶ ποίων παραθύρων καὶ σταλαγμῶν ταῦτα συμφωνήσιν· ὅρα περὶ τῶν παραθύρων τῆς κατασχεθείσης οἰκίας παρὰ τοῦ πράτου, ἢ περὶ τῶν παραθύρων τῆς διαπραθείσης πρὸς ἐμέ. Τῆς ποῦν ζητήσεως οὕτως τοιαύτης καὶ τῶν βήματων ἀμφοτέρων, ὁ νομοθέτης λέει· τὸ ζήτημα, καὶ φησι κατὰ τοῦ πράτου νοεῖσθαι καὶ ἐρμηνεύεσθαι τὰ ἀμφοτέρω συμφωνῶν καὶ κατανγκάζεται ἀποφράζει τὰς ἰδίας θυρίδας, τῶν ἑμῶν μενεύσων ἡνεωγμένων. Ὁρῶν γὰρ αὐτῷ, εἴπερ μὴ πρὸς ἀπάτην ἀρεσκεία τοῦ ἀγροκατοῦ, καθαρῶς συμφωνήσας καὶ εἰπεῖν ὅτι ορεῖσθαι μένειν καὶ αἱ τῆς παρ' ἐμοῦ παρακαταουμένης οἰκίας παράθυροι ἡνεωγμένοι, κύριος γὰρ αὐτῶν ἦν τοῦ μὴ ἀποκινήσασθαι τὴν διαφερούσαν αὐτῶν οἰκίαν. Ὁπὶ μὲν οὖν τοῦ πρώτου τὸ ἀσπερὶ συμφωνῶν, κατ' ἐκείνου ἐρμηνεύεται, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τοῦ μισθώσαντος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναγωγῆς, τὸ ἀνάπαλιν λέγομεν, ἀμφοτέρωθεν οὕσης, εἶον ἐπὶ θέματος· εἶχε τις δύο δούλους Πέτρος, τὸν μὲν ἱατρὸν, τὸν δὲ μὴ τινα τέχνην ἐπιστάμενον· ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ ζητῶν δούλον Πέτρον, καὶ καταδικάζειν αὐτὸν ἐμὲλλον, ἐζήτησαν οὖν λαθεῖν τὸν ἱατρὸν, ὁ δὲ ἀναγόμενος ἐδίδου τὸν ἑτέρον, καὶ ἦν μέσον ἡμῶν ἀμφοτέρωθεν, ἐμοῦ μὲν λέγοντος ὅτι περὶ τοῦ ἱατροῦ κακίην καὶ περὶ αὐτοῦ ἐνεθυμώμενη· τοῦ δὲ ἀναγομένου τὰ βήματα τῆς ἀναγωγῆς προτείνοντες ἀπλὰ τυγχάνοντα, καὶ μὴ μνημονεύοντα τοῦ ἱατροῦ. Λοεὶ γάρ οὐ νομοθέτης τὴν διαμαχίαν, καὶ φησι τὴν ἀμφοτέρωθεν ἀναγωγὴν μὴ βλάπτειν τὴν ἀναγῶντα, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὲρ ἐκείνου νοεῖσθαι, καὶ οὕτως δέχεσθαι καὶ τῷ δικαστηρίῳ, ὡς παρ' ἐκείνου ἐρμηνεύεται· λέγει γὰρ καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ βιβλίῳ ζητῶς οὕτως· ἢ ἀμφοτέρωθεν ἀναγωγὴ καὶ ἡ ἀφήγησις ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐρμηνεύεται· τὴν δὲ ἀμφοτέρωθεν ἀναγωγὴν δεχόμενος ἐρμηνευομένην παρὰ τοῦ ἀναγόντος εἰκότως, ἵνα μὴ τὸ δικαστήριον ἀποστα-
τον ἀπομαίνῃ· εἰ γὰρ τὸν ἀναγόμενον παρεδεδάμεθα εἰς τὸ ἐρμηνεύειν, πάντως οὕτως ἵνα μὴ καταδικασθῇ ἐμὲλλον λέγειν ὅτι οὐ περὶ αὐτοῦ ἐνεθυμώμενη, οὐ ζητεῖς ὁ ἀνάγων· καὶ τοῦτον ἑτέρον εἰσάγοντος παρ' ὃ ὁ ἀνάγων ἐζητεῖ· ἐμὲλλον ἀποτελεσθῆναι εἰς οὐδὲν ἢ δίκην, ὡς τοῦ ἀναγόντος μὴ λαμβάνοντος, ὁ ἀναγόμενος δίδωσι, μηδὲ τοῦ ἀναγομένου παρέχοντος τὸ παρὰ τοῦ ἀναγόντος ἐπιζητούμενον.

Μ. Τὸ ἀπαρτὲς καὶ ἀμυρίστολον σύμφωνον ἐρμηνεύεται κατὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἐκμισθωτοῦ. Ἡ δὲ ἀμυρίστολος ἀγωγή δὲν βλάπτει τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐναγόντος (δηλονοτι αἱ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀμυρίστολοι ἐκφράσσει ἐρμηνεύονται ὑπὲρ τοῦ ἐναγόντος).

17. Ἐάν ὑποβλήθῃ τῷ συμφώνῳ ποινή, ἐπιλογὴν ἔχει ὁ ἐπερωτήσας, ἢ τῇ ἐπερωτῇσαι χρησασθαι, ἢ τῇ παραγραφῇ, καὶ ποιῇται τῆς ποινῆς ἀποχὴν. (N. 10 § 1 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 10. N. 14 Κωδ. 2. 3 (de pactis). N. 12 § 2 Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus).

Μ. Ἐάν εἰς τὸ συμφωνητικὴν προσδιορισθῇ ποινή, ὁ συμφωνήσας (ἢ ἐπερωτῇσας) δύναται κατ' ἐκλογὴν, ἢ τὴν συμφωνίαν νὰ μεταχειρισθῇ, ἢ τὴν ἐνστάσιν καὶ νὰ ἀποστῇ τῆς ποινῆς.

18. Τὰ παράνομα σύμφωνα οὐκ ἐρῶνται. (*) ὡς ὅταν ὁ ἀνέχουτος χωρὶς τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου συγχωρῇ χρεὸς· οὔτε γὰρ αὐτῷ χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου καλῶς καταβάλλεται. (N. 28 προσμ. Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1 28).

Μ. Τὰ παράνομα σύμφωνα δὲν ἰσχύουσι· ὡς λ. γ. ὅταν ὁ ἀνέχουτος τῆς αἰθείας τοῦ ἐπιτρόπου συγχωρῇ χρεὸς· διότι οὐδὲ εἰς αὐτὸν χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου γίνεται ἐγκύριος ἢ καταβολή.

19. Ἐάν συμφωνήσωσι τινες, ὥστε τὴν προτελευτώντα τῷ ἑτέρῳ διδόναι τὴν οὐσίαν, ἀχρηστον τὸ γεγονός κατὰ τῶν καλῶν τρόπων ὄν· οὔτε γὰρ σύμφωνον, οὔτε ἐπερωτήσις οὕτω γενομένη ἰσχύει. (N. 4 Κωδ. 8. 39 (de inutilibus stipulationibus). Βασίλ. XLIII. 6. 4).

Μ. Ἐάν συμφωνήσωσι τινες, ὁ προτελευτήσας ἐξ αὐτῶν νὰ καταλείπῃ εἰς τὴν ἄλλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τὸ τοιοῦτον σύμφωνον εἶναι ἀνίσχυρον διὰ τὸν γενομένον ἐναντίον τῶν χρηστῶν ἡθῶν· διὸ οὔτε σύμφωνον, οὔτε ἐπερωτήσις οὕτω γενομένη ἰσχύει.

20. Εἰ καὶ ἰδιδῶται περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀντιχύτως συμφωνοῦσι, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτία δωρεὰν αἰσάγει· τὸ σύμφωνον στρατιῶται ὅμως ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσιν. (N. 30 Κωδ. 2. 3 (de pactis). N. 2. § 2 Πανδ. 28. 6 (de vulgarī et pupillari). N. 1 § 21 Πανδ. 37. 6 (de collatione). N. 2 § 3 Πανδ. 34. 9 (de his, quae pō indignis). N. 29 § 2 N. 30 Πανδ. 39. 4 (de donationibus).

Μ. Εἰ καὶ ἰδιδῶται δὲν δύναται νὰ συμφωνήσωσιν ἐγκύριως περὶ τῆς ἀλλήλων κληρονομίας, καὶ τὸ τοιοῦτον σύμφωνον οὐδὲ δωρεὰν αἰτία θανάτου δύναται ἐγκύριως νὰ ὀρίσῃ· στρατιῶται ὅμως ἐξερχόμενοι εἰς παράταξιν ἰσχυρῶς συμφωνοῦσι τὸ τοιοῦτον.

(*) ΣΥΧΟΑΙΟΝ. *Οτι τὰ αἰσγρά καὶ ἄλλοισι καὶ μὴ κατὰ φύσιν σύμφωνα ἐν ὅμοις ἀκούει λέγων τὰ παράνομα σύμφωνα οὐκ ἐρῶνται.

(ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΩΝ)

21. Ἐάν συμφωνηθῇ ἐξ ἀπαιδίας τὸν ἄνδρα κερδαίνει τὴν προίκα, καὶ ναυαγήσῃ ἢ γυνὴ μετὰ ἐνιαυτοῦ παιδίου, δοκεῖ προτελευτᾶν ὁ παῖς τῆς μητρός, καὶ κερδαίνει ὁ ἀνὴρ· φησὶ γάρ ὁ νόμος· εἰ μὲν ἔρῃδος ὑπῆρχεν ὁ παῖς, τὴν μητέρα νομίζειν προτελευτήσαντα· εἰ δὲ ἄνηδος, τὸν παῖδα κρίνειν πρὸ τῆς μητρός τελευτήσαντα· (1) (N. 26 πρ. Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). Βασ. XXIX. 5. 24).

M. Ἐάν συμφωνηθῇ νὰ κερδαίνῃ ὁ ἀνὴρ δι' ἀτεκνίαν τὴν προίκα, καὶ ναυαγήσῃ ἢ γυνὴ σὺν μονοτετῇ τέκνῳ, θεωρεῖται ὅτι τὸ τέκνον προαποθνήσκει τῆς μητρός, καὶ κερδαίνει ὁ ἀνὴρ· διότι ὁ νόμος λέγει· εἰ μὲν ὁ υἱὸς ἦτον ἔρῃδος, λογίζεται ὅτι ἡ μήτηρ προαπέθανεν· εἰ δὲ ἄνηδος, ὁ υἱὸς λογίζεται ὅτι προαποθνήσκει τῆς μητρός.

22. Ἐάν γυνὴ καθ' ἀψιμαχίαν λαβοῦσα τοὺς παῖδας ὑπαναχωρήσῃ τοῦ ἀνδρός· ὁ δὲ ὥσπερ ἀγοράζων τὴν φιλίαν αὐτῆς, συμφωνήσῃ μὴ ἀπαίτησαι τὴν προίκα, εἴγε πρὸς αὐτὸν ὑποστρέψει, οὐκ ἔρρωται τὸ σύμφωνον. (N. 27 Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). Βασ. XXIX. 5. 24).

M. Ἐάν γυνὴ λαβοῦσα ἐν ὥρᾳ ἀψιμαχίας τὰ τέκνα αὐτῆς ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ συζυγικοῦ οἴκου, αὐτὸς δὲ εἶοναι ἀγοράζων τὴν φιλίαν αὐτῆς, συμφωνήσῃ νὰ μὴ ἀξιώσῃ τὴν προίκα, ἐάν ἐπιστρέψῃ πρὸς αὐτὸν, τὸ σύμφωνον δὲν ἰσχύει.

23. Ἐάν τις συνεφωνήσῃ πρὸς τὸν πενθερόν, ἵνα, ἐάν συμβῇ αὐτὸν ἐν τῷ γάμῳ τελευτήσαι· καίδων ὑπόντων, τὸ ἡμισυ τῆς προικὸς μόνον ἀποδοθῇ, ἄχρηστόν ἐστι τὸ σύμφωνον. (N. 3 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Βασ. XXIX. 5. 33).

M. Ἐάν τις συνεφωνήσῃ πρὸς τὸν πενθερόν, ὥστε, συνεστῶτος τοῦ γαμου, ἐάν συμβῇ ν' ἀποθάνῃ αὐτὸς καὶ ὑπάρχωσι τέκνα, τὸ ἡμισυ μόνον τῆς προικὸς ν' ἀποδοθῇ, ἡ συμφωνία εἶναι ἀνίσχυρος.

24. Ἐάν ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ἵνα τελευτήσαν αὐτὴν κληρονομήσῃ, τὸ σύμφωνον τοῦτο ἄχρηστόν ἐστιν· οὐ γάρ δυνατόν διὰ συμφώνου τυποῦσθαι· τὰ περὶ τῆς ἡμετέρας κληρονομίας· ἐξωτικὸς γάρ ἄνθρωπος διαθήκης χωρὶς ἕτερον οὐ δύναται κληρονομήσαι· ἢ γὰρ κληρονομίᾳ τοῖς ἐξωτικοῖς ἐν διαθήκῃ δίδεται. (N. 5 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Βασ. XXIX. 5. 35).

(1) Τὸ τεκμήριον τῆς προαποθνήσκουσας τοῦ ἐρῃδου κτλ. εἶναι τεκμήριον νόμιμον ἐπιδεχόμενον ἀνταπίδειξιν· ἐφαρμόζεται δὲ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην ἐπὶ θανάτου ἐν γένει συγγενῶν τῆς εὐθείας γραμμῆς ἐκ τοῦ αὐτοῦ συμβεβηκότος προερχόντος.

Μ. Ἐάν ἀνὴρ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν γυναῖκα νά ταχθῇ κληρονόμος αὐτῆς μετὰ θάνατον, τὸ συμφωνόν τοῦτο εἶναι ἀνίσχυρον· διότι δὲν ἐπιτρέπεται αἱ κληρονομίαι νά βυθμίζωνται διὰ συμφώνου· καὶ ὁ ἐξωτικός δὲν δύναται νά κληρονομήσῃ ἄλλον ἀνευ διαθήκης, ὡς τῆς κληρονομίας διδιδεμένης εἰς τοὺς ἐξωτικούς μόνον διὰ διαθήκης.

25. Ἐάν γένηται συμφωνον, ἵνα προτελευτώσῃς τῆς γυναικὸς ἢ προἱξ ἀπομείνῃ παρὰ τῷ ἀνδρί, ἐάν παρὰ τοῦ πατρὸς δεδομένη ἔσθιν ἢ προἱξ, ἐρῶνται τὸ συμφωνον, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ· δυνατόν γάρ βλάπτεσθαι ἀπὸ συμφώνου τὴν προῖκα, ὅτε μόνος ὁ πατήρ μέλλει περὶ αὐτῆς ἐνάγειν. (N. 6 Kωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Βασ. XXIX. 5. 36).

Μ. Ἐάν διὰ συμφώνου συνομολογηθῇ νά ἀπομείνῃ μετὰ θάνατον ἡ προἱξ τῆς γυναικὸς εἰς τὸν ἄνδρα, ἐάν μὲν ἡ προἱξ ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἰσχύει τὸ συμφωνον, καὶ ἀποκλείεται ὁ πατήρ· διότι ἐπιτρέπεται νά βλάπτηται ἡ προἱξ διὰ τοιοῦτου συμφώνου, δοθέντος μόνος ὁ πατήρ (ὡς μόνος ἐνδιαφερόμενος) μέλλει νά ἐναγάγῃ περὶ αὐτῆς.

ΤΙΤΛ. Ι'.— Περὶ διαλύσεως (ἦτοι ἀνυδιδασμοῦ) (1).

1. Πᾶσα διάλυσις ἢ δοθῆναι τίποτε ζητεῖ τῷ διαλυσαμένῳ ἢ παρακατασχέθῃναι τίποτε παρ' αὐτοῦ ἢ ἐπαγγελθῆναι· τίποτε αὐτῷ, καὶ εἰ μηδὲν τούτων γένηται, οὐκ ἔστι διάλυσις· διάλυσις γάρ οὐθενὸς δοθέντος ἢ παρακατασχθέντος ἢ ὁμολογηθέντος ἦτοι ἐπαγγελθέντος οὐδαμῶς προβαίνει. (N. 38 Kωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 55).

Μ. Τοῦ συμβιβασμοῦ ἀντικείμενον εἶναι ἢ νά δοθῇ τι εἰς τὸν συμβιβασθέντα ἢ νά παρακρατηθῇ τι ἐκ τῶν εἰς αὐτὸν δοθέντων ἢ νά ὑποσχεθῇ τι εἰς αὐτόν· ἐάν δὲ μηδὲν τούτων συμβῇ, συμβιβασμός δὲν ὑπάρχει· διότι, ἐπεὶ δὲν δοθῇ τι ἢ παρακρατηθῇ ἢ ὁμολογηθῇ ἦτοι δοθῇ ὑπόσχεσις πράγματις τις, συμβιβασμός δὲν καταρτίζεται.

Ν. Ολοσθέντε συμβιβασμός θεωρεῖται ὅτι ἀπορῶ καὶ περιορίζεται εἰς μόνον τὰ ἀντικείμενα, περὶ ὧν τὰ μέρη συνέθεντο (N. 9. 21 Πανδ. (2. 15). Πᾶσα δὲ δι' αὐτοῦ παραίτησις ἀξιώσεων καὶ ἀπατηήσεων ἀναφέρεται εἰς μίαν ἐκείνας ἔσαι εἶχον σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν δοῦσαν εἰς τὸν συμβιβασμὸν ἀσφαλήν, μὴ δυναμένη νά ἐπεκταθῇ καὶ ἐπὶ ἀλλοτρίων καὶ ἀσχετῶν αὐτῇ ἀντικειμένων. Ἄπ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 11540 τοῦ... καὶ 5532 τοῦ 1849.—Ἡ ὑπεργὰτος βλάβη δὲν ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῶν συμβιβασμῶν (N. 78 § 16 Πανδ. (83. 1) N. 65 § 1 Πανδ. de crud. indel.). Δ. Π. 178 τοῦ 1852, 67 τοῦ 1874.—Τὴν ἐνστάσιν τοῦ συμβιβασμοῦ δύνανται νά προτείνωσιν οὐ μόνον οἱ συναλλαζόμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν. (Νομ. 143 καὶ 177 de reg. juris). ἔθεν καὶ ὁ ἀγοράσις παρ' ἄλλου ὑποχρέου πρὸς ἐγγύησιν. Δ. Π. 173 τοῦ 1857.

(1) Διάλυσις (ἦτοι συμβιβασμός, λατιν. transactio) λέγεται ἡ ἐπὶ ὁρισμένη παροχῇ παραίτησις ἀντιβαλλομένων ἀξιώσεων.

2. Καὶ ἐν ὑπομνήμασι καὶ χωρὶς ὑπομνημάτων καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως γενομένη διάλυσις βεβαία ἐστίν, (1) (N. 28 Κωδ. 2. 4 (de trans.). Βασ. XI. 2. 45).

M. Συμβιβασμός γεγόμενος καὶ δι' ὑπομνήματος καὶ χωρὶς ὑπομνήματος καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἰσχύει.

3. Εἰς μὲν τὰ δι' αἵματος ἐπιφέροντα τὴν τιμωρίαν καλῶς διαλύμεθα, ὑπεξηγημένον τοῦ τῆς μοιχείας ἐγκλήματος· οὐα δὲ μὴ ἔχει δι' αἵματος τὴν τιμωρίαν, ἐπὶ τοῦτοις οὐκ ἔρρωται ἢ διάλυσις χωρὶς τοῦ τῆς πλαστογραφίας ἐγκλήματος. (2) (N. 18 Κωδ. 2. 4 (de trans.). Βασ. XI. 2. 35).

M. Ἐπὶ μὲν τῶν ἐπιφερόντων αἵματος τιμωρίαν ἐγκλημάτων ἐγκύρως συμβιβάζμεθα, ἐκτὸς τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας· ἐπὶ δὲ τῶν μὴ ἐπιφερόντων τιμωρίαν αἵματος, ὁ συμβιβασμός δὲν ἰσχύει ἐκτὸς μόνον τοῦ ἐγκλήματος τῆς πλαστογραφίας.

4. Ὁ διαλυσάμενος τὸ ἰσχυρὸν αὐτόθεν ἔχει· εἰ οὖν διαλύσεται τις ἐγγράφως, ὅτι ἐπαίπερ εἴχομεν ἀμφοβολίαν, διαλύομαι σήμερον καὶ ὁμολογῶ σοὶ χρεωστῆν ἑκατὸν νομ. καὶ γένηται διάλυσις· εἴτα μετὰ χρόνον γένηται καὶ ἑτέρα διάλυσις διεξιούσα ὁμοίως, καὶ ὅτι οὐδὲ τὰ ἑκατὸν νομ. χρεωστῶ σοι· ἢ δευτέρα διάλυσις ἀντ' οὗδενός τῳ νόμῳ λελογίσταται, ἀλλ' ἀνατρέπεται ἐρχομένη πρὸς δικαστήριον· ὅτι μετὰ ψῆρον ἐρρωμένην οὐκ ἰσχυρῶς τις διαλύεται, καὶ ὅτι ἡ διάλυσις ἀμφιβαλλομένην πράγματός ἐστι τομῇ καὶ μεῖζων ἐστὶ ψήρου, πῶς δύναται τις διαλύεσθαι μετὰ ψῆρον ἐρρωμένην (*) καὶ βεβαίαν; (N. 16 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus)).

M. Ὁ συμβιβασθεὶς ἀπαρτίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συμβιβασμοῦ· ἂν δὲ ἐν τῷ συμβιβαστικῷ δηλώσῃ τις ἐγγράφως, ὅτι δι' ἀμφοβολίαν συμβιβάζεται.

(1) Καὶ τανῦν δύναται νὰ καταρτισθῇ ἀγράφως ἢ ἐγγράφως ὁ συμβιβασμός· ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νάποδειχθῇ διὰ μαρτύρων ἢ κατάρτισις αὐτοῦ, εἰ πρόκειται περὶ ποσότητος ὑπερβαίνουσας τὰς 50 δραχμὰς. (Πολ. Δικ. ἀρθ. 300 καὶ ἐπ.). Προσθετέον, ὅτι περὶ τοῦ συμβιβασμοῦ, τοῦ ἀναγομένου εἰς ἐπίδικον ἀξίωσιν (πρὸς κατάργησιν ἐκκρεμῶς δικῆς), ἀνάγκη νὰ συντάσσεται δικαστικὴ ἐκθέσις ἢ πράξις συμβολαιογραφικῇ. (Πολιτ. Δικον. 477. 478).

(2) Συμβιβασμός· ἐπιτρέπεται καὶ τανῦν ὡς πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ἐγκλήματος πηγαζούσας ἰδιωτικὰς ἀπαιτήσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν δυνάμει τοῦ ποιν. νόμου ἐπιβαλλομένην ποινὴν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ψῆρον ἐρρωμένην τὴν ἐκκλήτω δοκιμασθεῖσαν φησιν, ἢ τὴν μὴ ἐκκλητευομένην διὰ τὸ παρελθεῖν τὸν χρόνον τῆς ἐκκλήτου, τοῦτοισι διετίαν· τοιαύτην διάλυσιν μετὰ ψῆρον ἐρρωμένην γενομένην ὁ Μάγιστρος ἀνέτρεψε, καταδικάσας τὸν Μητροπολίτην Ἀγκύρας, ὅτι μετὰ ψῆρον ἐρρωμένην διελύσατο ἐπὶ τινι ὑπόθεσιν.

σήμερον, καὶ ὁμολογεῖ ὅτι χρεώσται ἐκαστὸν νομίσματά, καὶ ἐπιτευχῇ αὐτῷ συμβέβασμός, ἔπειτα δὲ μετὰ καιρὸν ἐπέλθῃ καὶ ἕτερος συμβέβασμός διαλυμένων τὰ αὐτά, καθ' ὃν δὲν χρεώσται οὐδὲ τὰ ἐκαστὸν νομίσματα, ὁ δευτέρος συμβέβασμός οὐδ' αὖτε ἰσχύει, ἀλλ' ἐμφανιζόμενος οὗτος εἰς δικαστήριον ανατίθεται· διότι μετὰ κεκορωμένην ἀπόρασιν δὲν συμβιβάζεται τις ἰσχυρῶς, ὁ δὲ συμβέβασμός εἶναι ἀμειβάλλομένου πράγματος διακινῶνις ἐπικρατεστέρα καὶ ἀποράσεως. Καὶ πῶς δύναται τις καὶ συμβέβασθαι μετ' ἀπόρασιν κεκορωμένην καὶ ἰσχυράν;

5. Ὅτι καὶ μετὰ προστίμου καὶ χωρὶς προστίμου διὰ συμφώνου μόνου γίνεται διάλυσις. (N. 15 καὶ 16 Πανδ. 2. 15 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 15 καὶ 16).

M. Συμβέβασμός γίνεται καὶ διὰ μόνου συμφώνου ἀνευ προστίμου οὐχ ὅστις ἢ καὶ μετὰ προστίμου.

6. Οὔτε μετὰ διάλυσιν, οὔτε μετὰ δευτέραν ὁμολογίαν ἐξέσται τοῖς μεταβάλλειν τὴν ἥδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν, εἰ καὶ κατ' ἀπάτην δηλονότι· ψευδῶς τὴν ἀρχὴν ἐβόατε γενομένη. (N. 30 Κωδ. 2. 4 (de transact.). Βασ. XI. 2. 47).

M. Οὔτε μετὰ συμβέβασμόν, οὔτε μετὰ δευτέραν ὁμολογίαν δύναται τις καὶ μεταβάλλῃ τὴν ἥδη ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ὁμολογίαν, καὶ ἂν ᾖ ἀπ' ἀρχῆς ἔτοχε νὰ γίνῃ κατ' ἀπάτην, δηλ. ψευδῶς.

7. Εἰ μετὰ ἐλευθέρων διαλύσεται τις ἐν τῇ εἶναι μείζων τῶν καὶ ἐν αὐτῶν ἐπὶ τῷ τινα λαβεῖν παρ' αὐτῶν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μὴπώ δεδώκασιν οἱ διαλυσάμενοι τὰ ἐπαγγελθέντα, ἀλλ' οὐδὲ νῦν ἐναγόμενος προσφέρουσιν αὐτῇ ταῦτα, ὁμῶς καλῶς κέχρηται τῇ τοῦ συμφώνου παραγραφῇ τῇ ἀπὸ τῆς διαλύσεως αὐτοῖς ἁρμοσάτῃ. (N. 36 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 53).

M. Ἐάν συμβέβασθαι τις μετὰ ἐλευθέρων ὡς ἐνῆλκεν ἵνα λάσῃ τινὰ παρ' αὐτῶν, καὶ ἂν οὗτοι δὲν ἔδωκαν ἔτι τὰ ὑποσχεθέντα, οὐδὲ κατὰ τὸ παρὸν ἐναγόμενος προσφέρουσιν αὐτῇ ταῦτα, ἐγκυρῶς ὁμῶς μεταχειρίζονται τὴν τοῦ συμφώνου ἔνστασιν, τὴν ἐκ τοῦ συμβέβασμού προερχομένην.

8. Ὁ ἐπὶ χρήμασι διαλυσάμενος ἐπὶ ὕβρειως ἀγωγῇ ἀτιμῶται· δοκεῖ γάρ ἐκ τοῦ συνειδέναί ἑαυτῷ ἁμαρτήσαντι παρασχεῖν τὰ χρήματα. (N. 18 Κωδ. 2. 41 (ex quibus causis infamia iuratur). Βασ. XXI. 3. 47).

M. Ὁ συμβέβασθεις διὰ χρημάτων ἐπὶ ἀγωγῇ ὕβρειως ἀτιμῶται, διότι ἐπιλαμβάνεται ὅτι ἔδωκε τὰ χρήματα ὡς συναισθανόμενος ἐκυτὶν ἔναγχν.

9. Ὅτι τὸ διαλύσασθαι γυναῖκα μετὰ ἀνδρός καὶ εἰπεῖν ὅτι ἐμειχέθη καὶ διὰ τοῦτο διαζεύγνυμι, οὐδὲν ἐστὶ τῷ νόμῳ.

M. Ὁ περὶ διαζυγίου συμβέβασμός γυναικὸς μετ' ἀνδρός ἐπὶ τῷ λόγῳ καὶ ἐμειχέθη καὶ διὰ τοῦτο διαζεύγνυται οὗτος ἀπ' αὐτῆς, λογίζεται οὐδὲν κατὰ τὸν νόμον.

10. Τὰς ὑποθέσεις αὐτάς, ἤτοι τὰς δίκας τὰς διαλύσει νομίμοις περαιωθεῖσας, οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀνατρέπεσθαι χρή. (N. 16 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 33).

Μ. Αἱ ὑποθέσεις ἔτι αἱ δίκαι, αἵτινες ἐπεκατώθησαν διὰ νομίμων συμβιβασμῶν, δὲν ἀνατρέπονται οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς.

11. Ὅτι ὁ τὰ σύμφωνα καὶ τὴν διάλυσιν ἀνατρέπειν πειρώμενος, εἴπερ ἐκουσίως πεποιήκῃ, μὴ μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλὰ καὶ πάσης ἀρμοζούσης αὐτῷ ἀγωγῆς ἀποστερεῖται, καὶ δίδωσι καὶ τὸ πρῶτον ὅπερ ἐν τοῖς συμφώνοις ἢ ταῖς διαλύσεσιν ἐγκρίνεται, καὶ ἐκπίπτει καὶ τῆς δεσποτείας τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ἅτινα προσάσει τοῦ συμφώνου ἢ τῆς διαλύσεως ἐκέρθησε· τὸ δὲ ἕτερον μέρος ταῦτα κερδαίνει. (N. 41 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 58).

Μ. Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ ἀνατρέπῃ τὰ συμφωνητικὰ καὶ τὸν συμβιβασμὸν, ἀνέλεουσός ἐστι τοῦτο, οὐ μόνον ἀτιμοῦται, ἀλλ' ἀποστερεῖται καὶ πάσης εἰς αὐτὸν ἀρμοζούσης ἀγωγῆς, καὶ δίδει καὶ ἐτι πρῶτον διαλαμβάνεται εἰς τὰ συμφωνητικὰ ἢ τοὺς συμβιβασμούς, καὶ ἐκπίπτει τῆς κυριότητος τῶν πραγμάτων ἐκείνων, ὥστε ἐκέρθησε κατὰ λόγον τοῦ συμφώνου ἢ τῆς διαλύσεως· κερδαίνει δὲ ταῦτα τὸ ἐναντίον μέρος.

12. Οὐκ ἀνατρέπει τις ἣν ἐποίησε διάλυσιν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτὴν τὰ ἴδια δικαιώματα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ποιήσεως αὐτῆς, εἰ μὴ ἄρα ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἢ ἄλλος δι' ἐκείνου αὐτὰ παρεκράτησεν. (1) (N. 19 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 36).

Μ. Δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τις τὸν γενομένον συμβιβασμὸν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ δὲν εἶχε τὰ ἔγγραφα αὐτοῦ (ὥστε μετέπειτα ἀνεκαλύψε), ἐκτὸς εἰν δολίως παρεκράτησεν αὐτὰ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἢ ἄλλος δι' ἐκείνου, ἵνα κατορθώσῃ τὸν συμβιβασμὸν.

13. Οὐκ ἀνατρέπει τις τὴν ἔμπροσθεν φίλων γενομένην διάλυσιν διὰ τὸ λέγειν αὐτὸν κατὰ βίαν ταύτην ποιῆσαι. Ὅτι ὅπου φιλία ἐστίν, οὐ βία τραχταίζεται. (N. 35 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 52).

Μ. Δὲν ἀνατρέπει τις τὸν ἐνώπιον φίλων τελεσθέντα συμβιβασμὸν, διατεινόμενος ὅτι πρὸς εἰς τοῦτον βιασθεῖς, διότι, ὅπου ὑπάρχει φιλία, οὐ δὲν ὀρίσεται.

14. Ὁ διαλυσάμενος ὥσπερ περὶ πράγματος ἀμφιδόλου καὶ δίκης ἀδελφίου καὶ ἀπληρώτου διαλύεται· ὁ δὲ συμφωνῶν κατὰ

(1) Ἐννοεῖται, ὅτι ἄλλα δίκαια τοῦ ἑτέρου τῶν συμβιβασθέντων μὴ συμπεριλαμβανόμενα εἰς τὸν συμβιβασμὸν καὶ προκύπτοντα ἐκ τῶν νωστῶν εὐρεθέντων ἐγγράφων (δικαιωμάτων ἐν τῇ Βυζαντινῇ γλώσσῃ) διατηροῦνται ἀκέραια. (Βασ. XI 2 § 3. 12).

δωρεάν, πρῶγμα ἔηλον καὶ ἀναμφίβολον συγχωρεῖ. (N. 1 Πανδ. 2. 15 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 4).

M. 'Ο συμβιβασθεὶς ὡς περὶ πράγματος ἀμφιβόλου καὶ δίκης ἀδήλου καὶ εἴτετι ἀτελειώτου συμβιβάζεται· ὁ δὲ συμφωνῶν λόγῳ δωρεᾶς, παραγνοεῖ πρῶγμα ἔηλον καὶ ἀναμφίβολον.

15. 'Οτι ὁ μείζων διαλυσάμενος, εἰ καὶ παραγροῖμα περὶ ἔλλου διαμαρτύρεται, εἰς ἀνατροπὴν αὐτῷ τῆς διαλύσεως ἢ περὶ ἔλλου διαμαρτυρία οὐκ ἐξαρκεῖ. (N. 22 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 39).

M. 'Ο ἐνήλικος συμβιβασθεὶς, καὶ ἂν παραγροῖμα διαμαρτυρῇ περὶ ἔλλου, ἢ περὶ ἔλλου διαμαρτυρία δὲν ἐξαρκεῖ εἰς ἀνατροπὴν τοῦ συμβιβασμοῦ.

16. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐκείνων τὸν συμφωνήσαντα παραγροῖμα μετὰμελος εἰσελθοῖ, ὅμως ἡ διάλυσις ἀνασχυομένη καὶ ἡ δίκη ἀνανεωθῆναι οὐ δύναται. (N. 39 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 56. N. 5 Κωδ. 4. 10 (de obligat. et actionibus). N. 12 Κωδ. 4. 38 (de contrahenda emptione). N. 3 Κωδ. 4. 44 (de rescindenda venditione). N. 5 § 2 Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra).

M. 'Ο συμβιβασθεὶς καὶ εὐθὺς ἂν μετὰμεληθῇ, ὁ συμβιβασμὸς δὲν ἀνατρέπεται καὶ ἡ δίκη δὲν ἀνανεοῦται.

17. 'Ο μείζων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν εἴτε διαλύεται πρὸς τινά, εἴτε τὰ χρεωστούμενα αὐτῷ δωρήσεται· ὅτι τινὸς αἰρέσεως, οὐ δύναται μετὰ ταῦτα λέγειν, ὅτι ἐλπίδι τοῦ μέλλειν τε κληρονομεῖν διελυσάμην ἢ ἐδωρητάμην σοι. (N. 25 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασ. XI. 2. 44).

M. 'Ο ἐνήλικος εἴτε συμβιβάζεται πρὸς τινά, εἴτε τὰ χρεωστούμενα δωρεῖται ἄνευ τινὸς ὅρου, δὲν δύναται νά ἰσχυρισθῇ μετὰ ταῦτα ὅτι συνεβόλη ἢ ἐδωρήσατο ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι θά κληρονομήσῃ αὐτόν.

18. 'Ο περὶ μιᾶς αἰτίας ἐνάγων καὶ διαλυόμενος, εἰ καὶ ἑκτὼς ἐπαγάγοι, μηδὲν πλέον ἀπαιτεῖν, καὶ μηδὲ προσθήσει· τὸ ταύτης ἔνεκεν τῆς αἰτίας, ὅμως ἐρρωμένως ἔχει τὰς ἐξ ἄλλων αἰτίων ἀρμοζούσας αὐτῷ κατ' ἐκείνου, πρὸς ὃν διελύσατο, ἀγωγὰς· τί γάρ ὅτι περὶ παρακαταθήκης διελύσατο, εἶχε δὲ περὶ δανείου ἀγωγὴν; (N. 31 Κωδ. 2. 4 (de transactionibus). Βασίλ. XI. 2. 48).

M. 'Ο ἐνάγων περὶ ὑπόθεσώς τινος καὶ συμβιβασόμενος, καὶ ἑκτὼς ἐπιτέρων, ὅτι οὐδὲν ἀπαιτεῖ πλέον, καὶ ἄνευ ἑτι τῆς προσθήκης, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖ διὰ ταύτην μόνον τὴν ὑπόθεσιν, διατηρεῖ εὖ ἡ τὸν ἰσχυρὰς τὰς ἐξ ἄλλων αἰτίων ἀρμοζούσας εἰς αὐτόν ἀγωγὰς κατ' ἐκείνου, πρὸς ὃν συνεβόληται. Καὶ τί κοινὸν τῷ ὄντι ἔαν συνεβόληται περὶ παρακαταθήκης, εἶχε δὲ ἀγωγὴν περὶ δανείου;

ΤΙΤΑ. ΙΔ'.—Περὶ ἀνάγκης καὶ βίας.

1. Βία ἐστὶ μεγάλου πράγματος ἐπέλευσις, ἣν οὐ δύναται τις ἀπωθεῖσθαι, ἔχουν ἄφ' ἑαυτοῦ ἀποδιώκειν καὶ ἀποτρέπειν. (N. 2 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. X. 2. 2).

Μ. Βία εἶναι μεγάλου πράγματος ἐπέλευσις, τὴν ὅποιαν δὲν δύναται τις ἀπωθεῖσθαι, ἔχουν νὰ ἀποδιώξῃ καὶ ἀποτρέψῃ ἄφ' ἑαυτοῦ.

2. Βία ἐστὶν οὐ μόνον τὸ στρεβλῶσαι καὶ ἐγκλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τὸ παρὰ γνώμην τινά, ὅτε μάλιστα κύριος θελήματος οὐκ ἐστὶ διὰ τὸ ἀνήλικον, πρὸς συνάλλαγμα προτρέψαι. (N. 22 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. X. 2. 22).

Μ. Βία εἶναι οὐ μόνον ἡ στρεβλωσις καὶ ἐγκλείσις, ἀλλὰ καὶ ἡ παρακίνησις πρὸς συνάλλαγμα παρὰ γνώμην τινός, ὅταν μάλιστα διὰ τὸ ἀνήλικον δὲν ᾖ κύριος θελήσεως.

3. Ὅτι τὸ βία καὶ φόβῳ (1) γενόμενον οὐκ ἐρρώται. (N. 4 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. X. 2. 4).

Μ. Τὸ ἐκ βίας καὶ φόβου γενόμενον δὲν ἰσχύει.

Ν. Ἐκ τῶν περὶ βίας καὶ φόβου διατ. τοῦ νόμου (N. 3 § 1 καὶ 22 § 1 καὶ 2 Πανδ. (1) 2), 18 Κωδ. (2. 4) (αντιστοιχοῦσιν εἰς τὰς τῆς Ἐξαριθμοῦ περὶ βίας) προκύπτει. ὅτι ὁ φόβος δὲν νὰ ᾖ βίαιος, δηλονότι το ἀπειλούμενον κακὸν (παρὸν ἢ μέλλον) πιθανῶς ἐπανεκτὸν, ἢ δὲ πρὸς ἀποφυγὴν αὐτοῦ ἀντίστασις δύσκολος· εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον δὲ κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τῆς εὐσείας ἀφῆλκεν ὁ νόμος τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐκαστοῦ προτεινομένων περιστατικῶν περὶ ταιούτου ἀπειλουμένου κακοῦ. Α. Π. 40 τοῦ 1878. "Ὅθεν ἐπιτρέπεται ἀκόρως συνάλλαγματος (κατ' ἀκολουθίαν καὶ τοῦ γάμου), ἂν ἐγένετο δι' ἀπειλῶν οὐ μόνον κατὰ τέκνον ἐκ νομίμου γάμου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τέκνον φυσικὸ καὶ προσέτι κατὰ κυφοροῦμένον, εἴτε νομίμου γάμου καρπὸς ἐστὶ τοῦτο, εἴτε ἐξ ἄλλης προέρχεται σχέσεως. Α. Π. 40 τοῦ 1878.—Ὡσαύτως ἐκ τῶν διατ. τούτων προκύπτει ὅτι τότε μόνον εἶναι τις ὑπόχρεωσις εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν ὑποχρεώσεως τινος ἐκ συμφωνίας προερχομένης, ὅτε αὕτη (ἢ μὴ ἐκπλήρωσις) προέρχεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀληθοῦς θελήσεως ἢ τῆς ἀμελείας τοῦ ὑποχρεωθέντος, οὐδέποτε ὅμως ὅτε ἀκαταμάχτης καὶ παράνομος βία ἀπέτρεψε τὴν ἐκπλήρωσιν, εἴτε ἐπενεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ὑπὲρ οὗ συνεστάθη ἡ ὑποχρέωσις εἴτε καὶ ἐν ἀνύμῳ αὐτοῦ ὑπὸ τρίτου προσώπων. Α. Π. 104 τοῦ 1849. Καὶ οὐχὶ μόνον ἡ βία ἀπαλλοτρίει τῆς εἰς ἀποζημίωσιν ὑποχρεώσεως, ἀλλὰ καὶ ὁ φόβος ὁ παρῶν (οὐχὶ δὲ ἐλπιζόμενος) καὶ σπουδαῖος, ὅστις δηλονότι δύναται καταπτοῦσθαι καὶ τὸν σταθερώτερον ἄνδρα, οἷον ἀπειλὴ θανάτου, πληγῶν ἢ δουλείας. Α. Π. 245 τοῦ 1838. Δηλονότι στενεύει τῆς ψυχολογικῆς βίας, τῆς ἐπαγούσης τὴν διαρρήξιν τῶν συμβάσεων, εἶναι φόβος ἐπικείμενος καὶ σπουδαῖος κακοῦ ἀπειλῶν περιέχων. Α. Π. 172 τοῦ 1890. Ἀλλὰ δὲν εἶ διὰ τῆς ψυχολογικῆς βίας ἐμποιοῦμενος φόβος νὰ ᾖ ἀδικος, ὅπως ἐπενέγκη

(1) Ὅρα καὶ Παραρτ. Ἀρμεν. τιτλ. Β' περὶ κανόνων διαφύρων § 15 καὶ § 60.

τὴν ἀκυρότητα τῆς συμπάσης, τοιοῦτος δὲ δὲν εἶναι ὁ ἐξ ἀπειλῆς προσωποκρατήσεως δυναμει δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐμπαισόμενος, ὅτε τοῦ δανειστοῦ δικαιουμένου νὰ προσωποκρατήσῃ αὐτόν· μόνος δ' ὁ δὲ' ἀπειλῆς περί προσωποκρατήσεως πρὸς ἐπίτευξιν κέρδους ἀνεξαρτήτου τῆς δικαίας αὐτοῦ ἀπειλήσεως ἐμπαισόμενος φέρεται ὡς κακὸς (N. 7 § 1 καὶ N. 8 Πανδ. ε. 2). Α. Π. 7 τοῦ 1884. Περὶ δὲ δὲν λογίζεται ὡς κακὸν, δυναμει νὰ δικαιολογήσῃ τὸν φέρον, ἡ ἀπειλὴ ποινικῆς ἢ ἀστικῆς δίκης, καλῶς τὰ δικαστήρια ἐπιλαμβάνόμενα οὐδὲν κακὸν θέλουσι πράξει. Α. Π. 197 τοῦ 1878. Κατὰ ταῦτα ἡ δὲ' ἀπλῶν φιλοφρονήσεων τίνος κατὰπεισις τοῦ κατ' αὐτὸν νὰ συντάξῃ διαθήκην εὐνοϊκὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δὲν ἀποτελεῖ λόγον ἀκυρότητος, ὅτε οὐδένος νόμου ἀπαγορεύοντος τὴν φιλοφρονήσιν. Α. Π. 185 τοῦ 1881. Ἀκυρεῖται δ' ἡ διαθήκη λόγῳ βίας, ἐὰν συνῇ ὁλικὴ πρᾶξις κατὰ τοῦ διαθέτου, ὑποτάσσουσα τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἡ ἀπειλὴ σπουδαίου κακοῦ, δυναμει νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ Α. Π. 230 τοῦ 1888 — Κατ' ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 231 τοῦ 1895 (κατὰ πλησιονύφηαν) βιαίως ἐντάσσεται ἐκδηληθεὶς αὐ μόνον ὁ διὰ σωματικῆς βίας ἐξωσθεὶς τῆς νομῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξ οὐλόγου φέρου ἡ καὶ ἐκ τῆς πεποιθήσεως ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀποχωρήσας τοῦ κτήματος, ὅπου ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ κατέλαβεν ἄλλος, ὡς προκύπτει ἰδίως ἐκ τοῦ νόμου 3 § 6 καὶ 7 de vi (43. 13). Ἀλλὰ κατὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως μειονεκήριον τὸ παράγγελμα unde vi, ὅτι ἡ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς βιαίως ἀφαιρηθείσης νομῆς χρησιμεύουσα ἀγωγή, κατὰ μὲν ἔχει ἀπώλειαν νομῆς γενομένην διὰ σωματικῆς βίας ἢ διὰ κέρου ἐμποιθηθέντος τῷ νημομένῳ, ὡς προκύπτει ἰδίως ἐκ τοῦ νόμου 1 § 28 Πανδ. (43. 16).

4 Ἐὰν τις πράγμα τινας διχα δικαστικῆς καλεούσεως βία ἀρῇται, ἐὰν μὲν δεσπότης ἐστίν, ἐκπίπτει τοῦ πράγματος· εἰ δὲ ἀλλότριον ᾗ, οὐ μόνον αὐτὸ ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποτιμήσιν αὐτοῦ τῇ τὴν ἄρπαγὴν ὑπερβαίναντι. (N. 7 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3. 55).

Μ. Ὅταν τις ἀρῇται βιαίως πράγμα τινας ἄνευ δικαστικῆς διαταγῆς, εἰ μὲν εἶναι κύριος, ἐκπίπτει τοῦ πράγματος· εἰ δὲ τοῦτο εἶναι ἀλλότριον, οὐ μόνον αὐτὸ ἀποδίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ εἰς τὸν μισθόναντι.

5 Ὁ ἀναρχίαν πλημμελήσας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κατακρινόμενος τὸ ἐπιτίμιον μόνον δίδωσιν, οὐ μὴν καὶ τοὺς καρπούς, καὶ χρόνοι τινὲς ἀπὸ τῆς κινήσεως μέχρι τῆς καταδίκης δράμασιν.

Μ. Ὁ ἐξ ἀπειθείας μὴ ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ δικαστήριον ἐντὸς ἔτους, καταδικαζόμενος, δίδωσι μόνον τὸ πρόστιμον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς καρπούς, καὶ ἐὰν χρόνοι τινὲς ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς καταδίκης παρελθωσιν.

6 Ὅτι ὁ βία καὶ ἄρπαγῇ τὴν ἀρχὴν λαβὼν τι, εἰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐξωνήσεται· τοῦτο παρὰ τοῦ δεσπότου, ἢ δωρεᾶς τρόπῳ ἢ ἀνταλλαγῇ λήψεται τοῦτο, οὐδὲν ὠφελᾷται, οὐδὲ ἡ πρᾶξις ἐφρῶται· δοκεῖ γὰρ ὁ δεσπότης τούτου εἶναι βιάζεσθαι καὶ ἀποτιμᾶν τοῦ ἰδίου πράγματος καὶ ἀποτιμᾶν πρὸς τὸ συνάλλαγμα ἐργεθᾶν. (N. 5 Πανδ. 47. 8 (vi bonorum raptorum), N. 65

Πανδ. 47. 2 (de furtis). Ν. 1 § 25 Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra). Ν. 4 § 10 Πανδ. 41. 3 (de usurpationibus et usucap.). Ν. 2 καὶ 4 Κωδ. 2. 20 (de his quae vi metus vel

Μ. Ὁ ἀφαιρέσας τι ἐξ ἀρχῆς διὰ βίας καὶ ἀρπαγῆς, καὶ εἰν μετὰ τούτου ἀγοράσῃ τοῦτο παρὰ τοῦ κυρίου, ἢ λάβῃ ὡς δωρεάν ἢ κατ' ἀνταλλάγματος, δὲν ὠφελεῖται ποσῶς, οὐδὲ ἡ πράξις ἰσχύει, διότι ὑποτίθεται, ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ βιάζεται ἔτι καὶ συγκατατίθεται εἰς τὸ συναλλάγμα ἐκ δικαιοσύνης καὶ ἀδυναμίας περὶ ἀνακτήσεως τοῦ πράγματος αὐτοῦ.

Ν. Καταρτισθέντος ὅμως τοῦ τῆς ἀνταλλαγῆς συναλλάγματος διὰ τὴν συναινέσεως καὶ τῆς ἐπελευθέρου παραδόσεως, ἑκατέροις τῶν ἀνταλλάξαντων κατίστη κύριος τοῦ παραληφθέντος κτήματος καὶ κατ' ἀκολουσίαν ἢ ἐκ τούτου ἢ ἐξ ἀνωτέρας βίας ἀπώλεια ἀπορρᾷ εἰς αὐτὸν, καὶ ὅτε ἀκόμη δὲν ᾔσθαι λάβει τὴν κατοχὴν τοῦ κτήματος. Δ. Π. 148 τοῦ 1863, 181 τοῦ 1861.

7. Καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας παρὰ τοῦ βιασαμένου ἢ κατὰ δωρεάν ἢ ληγάτον λαβὼν ἐνέχεται· καὶ ὁ ποιήσας τὴν βίαν ἀναγκάζεται ἀποκαταστήσαι, εἰ καὶ ἕτερος ἔχει τὸ πρᾶγμα, καὶ ὁ τὸ ἀφαιρηθὲν βιαίως ἔχων ἀποκαθίστησι, κἂν ἕτερος τὸν φόβον ἐπήγγαγε, καὶ τὸ διαφέρον τετραπλάσιάζεται, τούτου μετὰ καρπῶν καὶ πάσης αἰτίας. (Ν. 14 § 5 καὶ 7 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. Χ 2. 14).

Μ. Καὶ ὁ ἀγοράσας καλῇ πίστει παρὰ τοῦ βιάσαντος ἢ κατὰ δωρεάν ἢ κληροδότημα λαβὼν ἐνέχεται· καὶ ὁ βιάσας ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα, εἰ καὶ ἄλλος ἔχει αὐτό· καὶ ὁ κατέχων τὸ βιαίως ἀφαιρηθὲν ἀποκαθίστησιν αὐτὸ καὶ ἄλλος ἂν ἐπήγγαγε τὸν φόβον, καὶ τὸ διαφέρον ἀπαιτεῖται τετραπλάσιον, τούτου μετὰ τῶν καρπῶν καὶ τῶν λοιπῶν παρακολουθημάτων.

Ν. Ἡ διατάξις τῆς ἐδωκυῆς παραγράφου, περιλαμβανομένη πλατύτερον ἐν τοῖς Βασιλικαῖς 28 (10. 2), ἐρίζει. Ἐτι καὶ ἂν ἄλλος ἐπήγγαγε τὴν βίαν, ὁ κατακρατῶν τὸ ἀφαιρηθὲν βιαίως ἀποκαθίστησιν αὐτό. Δὲν ἀπορρᾷ δὲ αὐτὸς εἰς μόνον τὴν διὰ βίας κατάληψιν τῆς κατοχῆς, ἀλλὰ πᾶν συναλλάγμα διὰ βίας γενόμενον. Δ. Π. 76 τοῦ 1840. Ὡσαύτως κατὰ τὴν Δ. Π. 105 τοῦ 1852, οἱ νόμοι 9 § 8 καὶ 14 § 3 καὶ 5 τῶν Πανδ. βιβλ. 4 τίτλ. 2 βεβαιοῦσιν ἐν γένει τῷ μικροῦντι πρὸς τὸ δοῦναι ἢ πράξαι τι, εἴτε κατὰ τὸν αὐτοματοῦ τῆς βίας εἴτε κατ' ἄλλου εἰς ὃν ἐν γνώσει ἢ ἀγνοίᾳ περιέπεσε τὸ πρᾶγμα τῆς βίας.—Ἡ περὶ βίας πρότασις μὴ περιλαμβανούσα τὰ γεγονότα, τὰ ἀπαρτίζοντα τὴν βίαν, ἀπαράδεκτος ἐστὶ δυνάμει τοῦ 622 ἀρθρ. τῆς πολ. δικ. ὡς στερούμενη ἱστορικῆς αἰτίας· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ ἡ ἀπόδειξις αὐτῆς. Δ. Π. 75 τοῦ 1840, 82 τοῦ 1840, 10 τοῦ 1860.

8. Ὁ βίᾳ ἐκδληθεὶς νομῆς, διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς ἐν τῷ ἐνικτωτοῦ ἀναλαμβάνει αὐτὴν (1) κατὰ δὲ κληρονόμων οὐ κινεῖται.

(1) Βλ. ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ § 50 βιβλ. Β' τίτλου α'. Σημειωτικῶν δέ, ὅτι κατὰ τινὰς συγγραφεῖς (σημειωμένους εἰς τὸν Ν. 1 § 9 καὶ 39 Πανδ. 43. 16 καὶ Ν. 8 Πανδ. 6. 1), τὴν περὶ βίας ἀγωγὴν ἔχει καὶ ὁ ἀπλῶς κατέχων (δηλονότι ὁ μισθωτής, ὁ θεματοφύλαξ καὶ ὁ ἐπὶ χρήσει δανεισθεὶς).

ται, εἰ μὴ μόνον εἰς τὸ περιελθὼν εἰς αὐτούς. (1) (N. 2-Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3. 49).

M. 'Ο ἐξωσθεὶς διὰ βίας τῆς νομῆς ἀναλαμβάνει αὐτὴν ἐντὸς ἔτους διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς· κατὰ δὲ κληρονόμων δὲν κινεῖται, εἰ μὴ μόνον ὡς πρὸς τὸ περιελθὼν εἰς αὐτούς.

N. 'Όταν ἀποδληθῶσι βιαίως οἱ μισθωταὶ κτήματα, τὰ πρὸς ἀνάκτησιν τῆς νομῆς παράγγελμα ἔχει ὁ κύριος τοῦ κτήματος κατὰ τοῦ καταλαβόντος βιαίως αὐτό. Δ. Π. 331 τοῦ 1895 (*18ς καὶ Νομολ. ὑπὲρ § 3).

9. Οὐδὲ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς τὴν βιαίως ληρθεῖσαν παρ' αὐτοῦ νομὴν βεβασιῶν τις. (N. 3 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασίλ. L. 3. 50).

M. Οὐδὲ διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ἀσφαλίζει τις ἑαυτῷ νομὴν, ἣν ἔλαβε βιαίως.

10. 'Ότι καὶ ὁ ἀπόντος πρᾶγμα κατασχὼν τῷ περὶ βίας ἐνάγεται, εἰ μὴ τριακονταετία παρῆλθεν, ἐξ οὗ τῆς νομῆς ἐπαλάβετο. (N. 11 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3. 59).

M. Καὶ ὁ καταλαβὼν ἀδοκίμως πρᾶγμα, ἐν τῇ νομῇ ἀποδημεύσας διακατέχον διατελοῦν, ἐνάγεται διὰ τοῦ παρηγέλλματος περὶ βίας, ἐκτὸς ἐὰν παρῆλθε τριακονταετία ἀπ' οὗ ἐπελήρηθη τῆς νομῆς.

11. 'Ότι ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ἡ περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κινεῖται. (N. 14 § 1 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). N. 3 Πανδ. 47. 8 (honorum vi raptorum). προσέμιον Εἰσηγ. 4. 2 (de vi honorum raptorum). N. 2-5 Κωδ. 9. 33 (vi honorum raptorum). N. 1 πρ. 39 Πανδ. 43. 16 (de vi). N. 2 Κωδ. 8. 4 (unde vi).

M. 'Η περὶ βίας ἀγωγή ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κινεῖται ἐντὸς ἔτους.

12. Τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς ἐντὸς ἐνιαυτοῦ κινουμένης, δίδεται ἡ ποινὴ ἥγουν εἰς τὸ διπλάσιον· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί. (1)

M. 'Όσακις ἡ περὶ βίας ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς ἔτους, ἡ ποινὴ δίδεται διπλάσια· μετὰ δὲ τὸ ἔτος τὸ πρᾶγμα μόνον καὶ οἱ καρποί.

13. 'Η περὶ βίας ἀγωγή τετραπλασιάζεται εἰς τὸ διαφέρον (N. 14 § 7 Πανδ. 4. 2 (quod metus causa). Βασ. X. 2. 14).

M. 'Η περὶ βίας ἀγωγή ἀπαιτεῖ τετραπλοῦν τὸ διαφέρον.

(1) 'Όθεν, ἐὰν οἱ κληρονόμοι ὡς πλείονες τοῦ ενός, ἕκαστος ἐνάγεται διὰ τὸ εἰς αὐτὸν περιελθὼν. 'Η κατὰ τῶν κληρονόμων δὲ ἀγωγή αὕτη ὡς οὖσα αὕτη αὕτη ἡ περὶ βίας ὑπάγεται φυσικῶς ὡσαύτως εἰς τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν.

(2) Σημειωτέον, ὅτι μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐγειρομένη ἡ ἀγωγή δὲν μετέχει τῶν δικονομικῶν πλεονεκτημάτων ἢ μειονεκτημάτων τῶν ἀφ' ὧν 629—633 τῆς πολ. δίκην.

14. Ὁ ποιήσας τὴν βίαν, ἢ τῷ περὶ βίας δημοσίας, ἢ τῷ περὶ βίας ἰδιωτικῆς ὑποπίπτει νόμῳ· ἐστὶ δὲ ἡ καταδίκη τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος ἡ διηνεκῆς εἰς μέταλλον ἐξορία. (1) (N. 152 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II 3. 152. § 8 Εἰσηγ. 4. 18 (de publicis judiciis). N. 12 § 2 Πανδ. 4. 2 (quod melius causa). N. 1 § 2 Πανδ. 43. 10 (de vi). N. 7 Πανδ. 48. 7 (ad legem Juliam de vi privata). N. 9. Κωδ. 8. 4 (unde vi).

Μ. Ὁ βιάσας ὑπόκειται εἰς τὸν περὶ δημοσίας βίας ἢ εἰς τὸν περὶ ἰδιωτικῆς βίας νόμον. Ἡ δὲ καταδίκη τοῦ περὶ βίας δημοσίας ἐγκλήματος εἶναι ἡ εἰς μέταλλον διηνεκῆς ἐξορία.

15. Ἐξεστὶ βία τὴν βίαν ἐξωθεῖν καὶ ὅπλα ὅπλοις (N. 1 § 27 Πανδ. 43. 16 (de vi). Βασ. LX. 17. 7).

Μ. Συγχωρεῖται ἡ βία νὰ ἀποκρούηται διὰ τῆς βίας καὶ τὰ ὅπλα καὶ τῶν ὅπλων.

TIT. IV. — Περί ἀνύδων καὶ ἀφελίκων, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀποκαταστάσεως. (2)

1. Οἱ ἀνῆρος μέχρι τῶν δεκατεσσάρων χρόνων εἰσὶν ἐπ' ἀρρένων, ἐπὶ γὰρ τῶν θηλειῶν μέχρι τῶν εἴς καὶ ἕως τότε ὑπὸ ἐπιτρόπους τελοῦσιν· οἱ δὲ ἀφῆλικες ἀπὸ τότε μέχρι τῶν κα' χρόνων εἰσὶ, καὶ ἕως τότε τελοῦσιν ὑπὸ κυράτωρας, καὶ εἰ τι πράξουσιν ἐντὸς τούτων, ἄδειαν ἔχουσι μετὰ ταῦτα ἀνατρέπειν.

(1) Ἡ βία ἀποτελεῖ στοιχεῖον οὐσιωδὲς πολλῶν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ πάντα τὰ ἐγκλήματα ταῦτα δικάζονται τανῦν κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον· ὅθεν ἡ περὶ ἐξορίας εἰς μέταλλον διάταξις δὲν ἰσχύει.

(2) Διὰ περὶ ἀποκαταστάσεως ὑπὸ τοῦ νόμου ἀνεγνωρισμέναι αἰτίαι ἀποκαταστάσεως εἰσὶν ἀνηλικιότης, βία, ἀπάτη καὶ πλάνη καὶ ἀδυναμία ἐγκαίρου ἐνεργείας. Ἐκ τούτων δὲ ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἀνηλικιότης· ἐκλιπούσα δὲ αἰτία ἀποκαταστάσεως κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δίκαιον (Νόμος περὶ ἐπιτρ. ἀρρ. 78. Ὁρα καὶ Οἶκον. Ἀπτ. Δίκαιον βιβλ. Α' σελ. 614. Παπαρρ. Γενικά Ἀρχαί § 568. Καλλ. Α' 148). Ἀλλ' ὡσαύτως εἰσὶ λίπε παρ' ἡμῶν ἡ δι' ἀπάτην ἀποκατάστασις, ἀτε τῶν θεμάτων αὐτῆς περιεχόντων ἀποκαταστάσεις ἐναντίον τοῦ δεδικασμένου, ἐξ ὧν ἡ ἰσχύουσα δικονομία παρεδέξατο μόνον τὸ τῆς ἐκ νέου ἐκδικάσεως τῆς διαφοράς, ἐπὶ ἡ ἀπόφασις ἐστηρίχθη εἰς ψευδεῖς καταθέσεις δωροδοκηθέντων μαρτύρων (Οἶκον. § 240 σημ. 10). Ὡσαύτως ἀργεὶ παρ' ἡμῶν ἡ διὰ πλάνην ἀποκατάστασις ἐν τοῖς ἄλλοις θεμασι τῆς διὰ πλάνην ἀποκαταστάσεως ὡς δικονομικοῖς, ἰσχύει δὲ μόνον αὕτη καθ' ὅσον χορηγῆται ἀποκατάστασις τῇ αἰτήσαντι τὸν χωρισμὸν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας δανεισταῖς τοῦ κληρονομούμενου. Σχεδὸν ἀργεὶ παρ' ἡμῶν καὶ ἡ δι' ἀδυναμίαν ἐγκαίρου ἐνεργείας. (Ἰδε καὶ σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὲρ § 66 παρόντος τίτλου).

καὶ πρὸς τὸ ἑαυτῶν συμφέρον μεταποιεῖν, καὶ δικὰς ἀνακαλεῖ-
σθαι καὶ μοιρασίας καὶ πράξεις, καὶ ὅσα τούτοις παρέμοια. Τὸ
αὐτὸ δὲ τούτοις ποιοῦσι, καὶ τὸ αὐτὸ προνομοῖον ἔχουσι, καὶ ὅσοι
κατὰ φόβον ἢ βίαν πράξουσιν τι, καὶ ὅσοι κατὰ πλάνην ἢ ἀποδη-
μίαν πάθωσιν ἢ ἐργάσσονται τι.

Μ. Τὰ ἄρμενα εἶναι ἄνθρωποι ἕως τοῦ δεκάτου τετάρτου ἔτους τῆς ἡλικίας
αὐτῶν, τὰ δὲ ὀφίλεια ἕως τοῦ ἡωδεκάτου, καὶ ἕως τότε διατελοῦσιν ὑπὸ ἐπι-
τρόπου· ἄρμενά τε δὲ καὶ ὀφίλεια εἶναι ἀνήλικαι ἔκτοτε μέχρι τοῦ εἰκοστικοῦ
παισίου ἔτους, καὶ ἕως τότε διατελοῦσιν ὑπὸ κηδεμόνας, καὶ ὅ,τι ἂν πρά-
ξωσιν ἐν τῷ μεταξὺ δύνανται νὰ ἀνατρέπωσιν αὐτὸ μετὰ ταῦτα, καὶ νὰ
μεταστρέψωσι πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῶν, καὶ νὰ ἀνακαλῶσι δικὰς καὶ διανο-
μας καὶ πωλήσεις καὶ τὰ παρόμοια τούτων. Τὸ αὐτὸ δὲ τούτοις πράττουσι
καὶ το αὐτὸ προνομοῖον ἔχουσι καὶ ὅσοι κατὰ φόβον ἢ βίαν πράξουσιν τι καὶ
ὅσοι κατὰ πλάνην ἢ ἀποδημίαν πάθωσιν ἢ ἐνεργήσουσι τι.

2. Ὁ ἀνὴρ οὐ καλεῖται χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου εὐκ ἐνε-
χεται. (N. 1 § 7 Πανδ. 15, 4 (quod jussu) Βασ. XVIII. 8, 1).

Μ. Ὁ ἀνὴρ παραγγέλλων ἄνευ ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου δὲν ἐνεχεται.

3. Ἐάν τις χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου διοικήσῃ τὰ τοῦ
ἀνδρὸς πράγματα, ἐνεγεν αὐτῷ τὸν ἀνὴρ οὐ ποιεῖ κατὰ τὸν και-
ρὸν τῆς προκατάρξεως εἰς ὅτὸν γέγονεν ἐκ τούτου πλουσιώτε-
ρος. (N. 6 πρ. Πανδ. 3, 5 (de negotiis gestis). Βασ. XVII.
1, 4, N. 34 καὶ 37 Πανδ. αὐτόθι. N. 2 Κωδ. 2, 19 (de ne-
gotiis gestis) καὶ N. 4 Κωδ. 4 10 (de haereditariis actio-
nibus), N. 21 § 1 Πανδ. 3, 5 (de negotiis gestis).

Μ. Ἐάν τις ἄνευ ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου διοικήσῃ τὰ πράγματα τοῦ ἀν-
δρὸς, ὑποχρεῖται τὸν ἀνὴρ οὐ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως μόνον καὶ
ὅσον κατεστῇ ἐκ τούτου πλουσιώτερος.

4. Ἐάν καταδληθῇ ἀνὴρ χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου, καὶ
ἔστιν ἐν καιρῷ προκατάρξεως πλουσιώτερος, ἐκβάλλεται παρα-
γραφή, κὰν ἀπέληται πρὸ τῆς προκατάρξεως τὸ πρᾶγμα, ὅπερ
αναγκασίως ἠγόρασεν. (N. 47 Παιδ. 46, 3 (de solutionibus).
Παιδ. XXVI. 5, 47).

Μ. Ἐάν καταδληθῇ τι εἰς ἀνδρὸς ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου, καὶ
κατὰ τὸν καιρὸν τῆς προκατάρξεως ᾗναι πλουσιώτερος, ἢ κατ' αὐτοῦ ἐν-
στασις ἀρμόδιως προβάλλεται, καὶ ἐάν τὸ πρᾶγμα, ὅπερ αναγκασίως ἠγόρα-
σεν, ἀπολεσθῇ πρὸ τῆς προκατάρξεως.

5. Ἐάν ἀνὴρ χωρὶς αὐθεντίας ἐπιτρόπου καταδληθῇ χρεὼς,
ἀρμόδιος κατ' αὐτοῦ παραγραφή, εἰς ὃ γέγονε πλουσιώτερος· τὸ
αὐτὸ, κὰν θανείσῃται, ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ, καὶ ἐπὶ πάν-
των δὲ εἰς εὐκ ὁρθῶς καταβάλλεται, τὸ αὐτὸ κρατεῖ. (1) (N.

(1) Ὡσαύτως κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον περὶ ἀνήλικων καὶ περὶ
ἐπιτροπείας ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται μὲν ἄνευ συναίνεσης τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ

4 § 4 Πανδ. 44. 4 (de doli mali except.). Βασ. LI. 4. 4. N. 15 καὶ 47 πρ. Πανδ. 46. 3 (de solutionibus).

Μ. Ἐὰν καταβληθῇ χρέος εἰς ἀνὴρον ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἐπιτρόπου, ἀρμίζει κατ' αὐτοῦ ἐνστάσις, καθ' ὅ,τι κατέστη πλουσιώτερος. Τὸ αὐτὸ καὶ εἰν δανεισθῇ ἢ ἄλλως πως συναλλάξῃ, καὶ ἐν γένει ἐπὶ πάντων εἰς τὸ κακῶς καταβάλλεται.

6. Ἐὰν ἀνὴροὶ τὴν πατρῶαν διέλωνται: κληρονομίαν συναίνουτος τοῦ ἐπιτρόπου, ἐρῶνται, κἂν μὴ ὑπογράψῃ τῇ διανομῇ. (1) (N. 20 Πανδ. 26. 8 (de auctoritate et consensu). Βασ. XXXVIII. 8. 20).

Μ. Ἐὰν ἀνὴροὶ διανεμῶσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν συναίνουτος τοῦ ἐπιτρόπου, ἰσχύει ἡ διανομή, καὶ εἰν μὴ ὑπογράψῃ ἔτι αὐτὴν.

7. Ὁ νέος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κυράτωρος καλῶς ἐνάγεται. (2) (N. 1 § 3 Πανδ. 26. 7 (de administratione). Βασ. XXXVIII. 7. 1).

Μ. Ὁ ἀνὴρος κατὰ συναίνεσιν τοῦ κηδεμόνος καλῶς ἐνάγεται.

8. Ὁ νέος δανεισάμενος καὶ ἀπολέσας εὖ ἐνέχεται. (N. 27 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 27).

Μ. Ὁ ἀνῆλικος δανεισθεὶς καὶ ἀπολέσας δὲν ἐνέχεται.

9. Οἱ ἀνὴροὶ χωρὶς τῶν ἐπιτρόπων πράττοντες οὐδὲν δοκοῦσι δύνασθαι ἢ γινώσκειν. (3) (N. 5 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta).

ἐπιτρόπου νὰ συγκυβερνήσῃ ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ πᾶσα εἰς αὐτὸν καταβλήθῃ ὑποχρεῖται αὐτὸν εἰς ἀπίστιν τοῦ ληφέντος ἢ τοῦ ἀντιτίμου αὐτοῦ, καθ' ὅσον μόνον ἐκ τούτου εἶναι πλουσιώτερος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἀρθρ. 3). Ὁρθῶς δ' ἀπερήνато δ' Ἄρειος Παγος ἔτι ὑπὸ τὸν ὅρον καταβλήθῃ ἢ δὲν ὑπάγεται μόνον ἢ εἰς χρήματα καταβλήθῃ, ἀλλ' ἐν γένει πᾶσα ὠφείλεια προκύπτουσα ἐκ συγκυβερνήσεως ὑπὸ τοῦ ἀνῆλικου μετὰ τρίτου συμβάσεως, διότι καὶ οὕτως ὁ ἀνῆλικος καθίσταται πλουσιώτερος, ὁ δὲ νόμος ἠθέλησε μὲν νὰ προστατεύσῃ αὐτὸν κατὰ πάσης ζημίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν πλουσιώτερον ἐπὶ ἑνὶ μέρει τρίτου (Δ. Π. 286 τοῦ 1673, 289 τοῦ 1883). Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνῆλικου συναρπέντα δάνεια κατὰ τὸν νόμον περὶ ἀνῆλικων καὶ περὶ ἐπιτροπείας (ἀρθρ. 5, 57 καὶ 78), εἰν μὲν δανείον ὁ ἀνῆλικος, ἀκυροῦ ἡ πράξις: εἰν δὲ ὁ ἐπίτροπος κατὰ τὰς ἐν τῷ νόμῳ ὁριζομένης διατυπώσεως, ἢ πράξις ἔχει πλήρως κύρος, ὡς εἰ ἐγένετο ὑπὸ ἐνῆλικου.

(1-2) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον διατελεῖ ὑπὸ ἐπιτροπείαν μὲν πᾶς ἀνῆλικος, μὴ διατελὼν ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ὑπὸ κηδεμονίαν δὲ οἱ χειράρετοι ἀνῆλικοι, ἀνάγκην ἔχοντες τῆς συναινεσεως κηδεμόνος τῆς ἐπιχείρησιν μόνον σπουδαίων πράξεων, δυναμένων νὰ ἐπενέγκωσιν ἐλάττωσιν τοῦ κεφαλαίου τῆς περιουσίας αὐτῶν, ὅποια ἢ ἐκποίησης ἀκινήτων ἢ ἐκ ἐπέκτασις τῆς πενταετίας ἢ ἐξαετίας ἐκμίσθωσις τῶν ἀστικῶν ἢ ἀγροτικῶν αὐτῶν κτημάτων.

(3) Παντὺν ὑπάγεται ὑπὸ ἐπίτροπον πᾶς ἀνῆλικος μὴ χειράρετος, εὖ:

N. 49 καὶ 20 πρ. Πανδ. αὐτόθι, § 1 Εισηγ. 2, 12 (quibus non est permissum). N. 1 § 8 Πανδ. 37, 11 (de bon. poss. secundum tabulas). N. 2 Κωδ. 7, 64 (quando provocare). N. 48 Κωδ. 6, 21 (de testamento militis).

Μ. Οἱ ἀνδρες ἐνεργούντες ἀνευ τῆς συνδρομῆς ἐπιτρόπων ὑπολαμβάνεται ὅτι εὐδὲν δύνανται ἢ οὐδὲν γινώσκουσι.

10. "Ὅτι ὁ ἀρχλιεῖς ἄρρηγν μετά τὸν τεσσαρεσκαίδέκατον ἐνιαυτὸν διαθήκην ποιεῖ, καὶ βεβαία ἐστὶ. Καὶ μετὰ τὸν δωδέκατον ἐνιαυτὸν ἐλευθεροῖ καὶ οὐκ ἀνατρέπεται ἡ ἐλευθερία· καὶ ἐὰν ἀρχλιεῖς γάμον εἰς ἑαυτὸν ποιήσῃ καὶ περιγραφῇ, σκοπεῖται καὶ θεραπεύεται ἡ παρὰ τοῦ κουράτιωρος ἐὰν εὐπορῇ, ἡ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ οὕτως ὁ μὲν ἀρχλιεῖς τὸ ἱκανὸν λαμβάνει, ὁ δὲ γάμος οὐ διαρρήγνυται.

Μ. Ὁ ἄρρηγν ἀρχλικὸς μετὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος συντάσσει ἄκυρον ἰκάνηκν. Καὶ πρὸ τούτου ἐστὶ μετὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ὅπως ἀπλευθεροῖ θεῶλον, καὶ ἡ δοθεῖσα ἐλευθερία δὲν ἀνατρέπεται. Καὶ ἐὰν ἀρχλικὸς συναφθῇ εἰς γάμον καὶ ἀπατηθῇ, ἡ μὲν ἀπάτη ἐξετάζεται καὶ ἀνατρέπεται ἡ παρὰ τοῦ κηδεμόνος ἐὰν εὐπορῇ, ἡ παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· καὶ οὕτως ὁ μὲν ἀρχλικὸς λαμβάνει τὸ προσήκον, ὁ δὲ γάμος δὲν διαρρήγνυται.

11. "Ὅταν χωρὶς δεκρέτου τὰ τῶν ἀρχλικῶν ἀκίνητα ἐκποιῶνται, οὐδὲ οἱ προσλαμβανόμενοι ἐγγυηταὶ εὐθύνονται, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀποκαταστατικῆς δικαίου οἱ ἀρχλικεῖς βοηθοῦνται. (1) (N. 40 Πανδ. 46, 1 (de fidejussoribus). Βασ. XXVI, 1. 46).

Μ. Ὅταν ἐκποιῶνται τὰ ἀκίνητα τῶν ἀρχλικῶν ἀνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ ἐκποίησης εἶναι ἐντελῶς ἄκυρος, εὐδὲν οὐδὲ οἱ προσλαμβανόμενοι ἀποκρίνται ὑπὸκινεῖται εἰς εὐθύνην, ἀλλ' οἱ ἀρχλικοὶ βοηθεῖνται καὶ ἀνευ τοῦ δικαιοῦματος ἀποκαταστάσεως.

Ν. Τῆς διατ. ταύτης ὀριζοῦσης, ὅτι ἡ ἀνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως πώ-

σιν οἱ ἀνδρες, Ἄλλὰ κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν οἱ συμπληρώσαντες τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν τῶν ἄλλων ἀρχλικῶν, ὅτι οἱ πρῶτοι δύνανται νὰ διαθέσωσιν ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῶν ἐπιτρόπων τῶν γονέων αὐτῶν ἔτι κερδαίνουσι διὰ τῆς ἰδίαις ἐργασίας ἢ ἐδόθη αὐτοῖς πρὸς χρῆσιν αὐτῶν. (N. περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 5). Δικαίωμα ἡμῶς δικαστικῆς παραστάσεως δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀπενεμήθη αὐτοῖς διὰ τῆς τοῦ ἀρθ. τούτου (N. περὶ Ἐπιτρ. ἀρθ. 5) διατάξεως, (ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνηκε καὶ ὁ Ἀρειὸς Πάγος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 56 τοῦ 1891), διότι ἐν τῇ ἐκείνῃ τῆς διατάξεως δὲν περιλαμβάνεται καὶ ἡ πρὸς παράστασιν ἱκανότης, ὅτι καὶ κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 75 καὶ N. περὶ Ἐπιτρ. ἀρθ. 58) γίνεται διὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου.

(1) Ἡ ἀνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐκποίησης τῶν ἀκινήτων ἀρχλικῶν δὲν ἐστὶν ἄκυρος.

λησις ἀκινήτων τῶν ἀνηλίκων εἶναι ἄκυρος, ἐπίται, ὅτι οὐδεμίαν αὐτοῖς ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ζητήσωσιν ἀποκατάστασιν, μάλιστα δὲ ἡ ἀγωγή περὶ ἀποκαταστάσεως δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ τὸν νόμον 16 § 3 τοῦ βιβλίου 4 τίτλου 4 τῶν Πανδ. καὶ τὴν διατ. 4 τοῦ βιβλίου 2 τίτλ. 41, ὁσάκις το συνάλλαγμα εἶναι ἄκυρον δι' ἄλλον λόγον. Α. Π. 118 τοῦ 1848, 217 τοῦ 1847 — Ἀλλ' ἡ διὰ πλειστηριασμοῦ δικαστικὴ ἐκποίηση, τήρησεως τῶν διαταταγμένων διατυπώσεων ὑπὸ τῆς Πολ. Δικ. πρὸς ἐγγύησιν τῆς νομιμότητος, καθίσταται αὐτὴν ἀπρόσδεκτον. Α. Π. 864 τοῦ 1864. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ καθ' ἣν συνέδεσαν προαλείψεις ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατασσόμεναι, καίπερ τοῦ κηδεμόνος ἢ τοῦ ἐπιτρόπου ἀποδεξαμένου αὐτάς, ὅτε αὐτὴ εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος. Α. Π. 21 τοῦ 1860, 364 τοῦ 1864, διότι ἀπαλλοτριώσεις ἄκυρος ἐνεργηθεῖσαι μόνον ὁ ἀνήθος δύναται ἀνελικτωθεῖς νὰ κυρώσῃ ἐγκρίνων αὐτάς. Α. Π. 47 τοῦ 1865, 284 τοῦ 1852. — Ἀλλὰ καὶ ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως δύναται ὁ κηδεμὼν νὰ ἐκχωρήσῃ τὸ τοῦ ἐγγύου εἰς ἀναγκαστικῆς ἀφαιρέσεως γαιῶν λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης ἐκπηγάζον δικαίωμα περὶ ἀποζημιώσεως, λαμβάνων τὸ ἀντάλλαγμα αὐτῆς, ἅτε κατ' ἄλλην διαταξιν (τεμ. 15 Πανδ. 26, 7 καὶ διατ. 8^α Βασ. 37, 7) δυνάμενος νὰ εἰσπραττῇ τὰς τοῦ ἐγγύου ἀπαιτήσεις, ὅταν ᾖναι φέρος ἐλαττώσεως τῆς περιουσίας τῶν ὀφειλῶν. Α. Π. 186 τοῦ 1868.

12. Τὸ τοῦ ἀφήλικος ἀκίνητον πρᾶγμα καλῶς πωλεῖται, διὰ ἰδικὸν αὐτοῦ χρεὸς ἢ διὰ πατρίων ἢ θυρόσιον, θυλονότι ἐπὶ φανεράς κριτοῦ ἀποράτσεως. (1) (Ν. 5 § 9 καὶ 14 Πανδ. 27, 9 (de rebus eorum qui). Ν. 14 Πανδ. αὐτόθι: Ν. 12 Κωδ. 5, 71 (de praediis et aliis rebus).

Μ. Τὸ ἀκίνητον πρᾶγμα τοῦ ἀνήλικου καλῶς πωλεῖται, διὰ χρεὸς αὐτοῦ ἢ διὰ πατρίων ἢ δημοσιον, ἀλλὰ πάντοτε προηγουμένης φανεράς ἀποράτσεως δικαστοῦ.

13. Καλῶς ἀνατρέπουσιν εἰ ἥττονες ἅπερ κατὰ θέλον καλῶς ἐπώλησαν εἰ αὐτῶν κηδεμόνες, (2) (Ν. 2 Κωδ. 2, 28 (si adversus venditionem). Βασ. X. 10, 2).

Μ. Οἱ ἀνήλικοι δικαιοῦνται νὰ ἀνατρέψωσιν ὅσα κατὰ θέλον καλῶς ἐπώλησαν εἰ κηδεμόνες αὐτῶν.

14. Ὅτι: ἐὰν ἀνήθου πρᾶγμα πωληθῇ, καὶ ὁ ἀφήλικος μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν πάντε ἐνικυτοῦς συναπτοῦς παραβράμῃ καὶ μὴ μέμφηται ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἢ πρᾶσις ἰσχυεῖ ἐὰν δὲ αὐτὸς θωρήσῃται τινὶ μὴ ἐξῶςθεαι τὴν θωρεάν, εἰ μὴ

(1) Καὶ τινῶν ἡ ἀδεια περὶ ἐκποίησης παρέχεται διὰ δικ. ἀποφάσεως μετὰ προηγουμένην γνώμην τοῦ συγγ. συμβουλίου μόνον λόγῳ ἀνάγκης ἀσέκτου ἢ προφανοῦς ὠφελείας.

(2) Τινῶν κηδεμονεύονται μόνον εἰ χειράττεται ἀνήλικοι: ὑπάρχει ἢ ἀπλῶς ἀνάγκη τῆς συναινέσεως αὐτῶν πρὸς ἐκποίησην ἢ πολυετὴ ἐκμίσθωσιν κτημάτων αὐτῶν ἢ ἐπιχειρήσιν πράξεων δυνάμενων νὰ ἐπενέγκωσι τῇ ἐλαττώσει τῆς περιουσίας αὐτῶν.

μετὰ τοὺς εἰκοσιπέντε ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ παρα-
θραύωσι, καὶ ζῶντος αὐτοῦ καὶ τελευτήσαντος. (N. 3 Kwδ. 5.
74 (si major factus alienationem). Βασ. X. 4. 66).

M. Ἐάν πωληθῇ πρᾶγμα ἀνθρώπου, καὶ ὁ ἀνθρώπος μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν
ἀπρακτήσῃ ἐπὶ πέντε ἔτη, δὲν ἀναγάγῃ δηλονότε ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος
αὐτοῦ, ἢ πώλησις ἰσχύει· ἔάν δὲ αὐτὸς δωρήσῃ εἰς τινα, ἢ δωρεὰ δὲν ἰσχύει,
ἐκτὸς εἴαν μετὰ τὸ 25 ἔτος παρέλθωσι δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, καὶ τοῦτο εἴτε
ζῶντος αὐτοῦ εἴτε ἀποθανόντος.

N. Ἄρα ἡ πενταετὴς παραγραφή ἰσχύει ἐπὶ πάσης ὁπωσδήποτε καὶ ὅτ'
οἰκισθέντος ἀδιακρίτως γενομένης πωλήσεως (ἀκύρου ἢ ἐγκύρου) πραγμάτων
τοῦ ἀνθρώπου. Οὐδὲν δὲ ἢ περὶ τῆς πρόκειται διατάξεως δύναται νὰ θεωρηθῇ
κατηργημένη ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 187 τοῦ περὶ ἀνθρώπων καὶ ἐπιτροπείας νεωτέ-
ρου νόμου, ὃ κατήργησε μόνον τοὺς εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου δομιζό-
μενον δίκαιον ἀντιβαίνοντας ἰσχυμούς τοῦ Ῥωμ. καὶ Βυζ. δικαίου. Ἀπ.
Ἰβ. Ἀθηνῶν 785 τοῦ 1894, 1870 τοῦ 1895, Ἀρείου Πάγου ἀπόφ. 310
τοῦ 1895.

15. Ὁ ἦττων συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δύναται ἀνατρέ-
ψαι, ὃ κακῶς ἐπώλησεν, εἴσω ἐνιαυτοῦ μετὰ εἰκοσιπέντε ἔτη
αὐτοῦτος δὲ καὶ ὃ κακῶς ἡγόρασεν ἢ ἐνέλλαξε, δύναται καὶ
αὐτὸ ἀνατρέψαι, τὸ καταβληθὲν ἀναλαμβάνων τμήμα εἴσω τοῦ
εἰρημένου χρόνου. Τοῦτο δὲ τὸ προνόμιον καὶ κληρονόμοις αὐ-
τοῦ παραπέμπεται (1).

M. Ὁ ἀνθρώπος αἰτήσας συγγνώμην ἡλικίας δύναται ἐντὸς ἔτους ἀπὸ
τῆς ἐνηλικίωσης νὰ ἀνατρέψῃ ὅ,τι κακῶς ἐπώλησεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ
ὅ,τι κακῶς ἡγόρασεν ἢ ἐνέλλαξε, ἀναλαμβάνων τὸ καταβληθὲν τμήμα ἐντὸς
τοῦ εἰρημένου χρόνου· τὸ προνόμιον δὲ τοῦτο μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς κλη-
ρονόμους αὐτοῦ.

16. Ἐάν δὲ χαρίσῃται τι ἀφῆλιξ τινὶ πρᾶγμα αὐτοῦ, δύνα-
ται μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ εἰκοσιπέντε ἔτη ἐντὸς τετραετίας
ἀφωγὴν ποιεῖσθαι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολαμβάνειν πρᾶγμα (2).

M. Ἐάν ἀνθρώπος χαρίσῃται εἰς τινα πρᾶγμα τι αὐτοῦ, δύναται
τὴν ἐνηλικίωσιν νὰ κινήσῃ ἀφωγὴν ἐντὸς τετραετίας καὶ νὰ ἀναλάβῃ αὐτό.

17. Ἐάν ἀφῆλιξ συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας δωρήσῃται τινὶ,
εἴ μὴ ἔρρωται ἢ δωρεὰ, εἰ μὴ ἄρα μετὰ τοὺς εἰκοσιπέντε ἐνιαυ-
τοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὶ παραθραύωσι. (3) (N. 3 Kwδ. 5.
74 (si major factus alienationem). Βασ. X. 4. 66).

M. Ἐάν ἀνθρώπος αἰτήσας συγγνώμην ἡλικίας δωρήσῃ εἰς τινα, ἢ δωρεὰ
ἢ ἔρρωται, ἐκτὸς εἴαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν παρέλθωσι δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη.

18. Γίνεται δὲ ἡ αἴτησις τῆς συγγνώμης τῆς ἡλικίας τοῖς
μὲν ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοστοῦ χρόνου ἕως εἰκοστοῦ πέμπτου· ταῖς

(1-3) Δὲ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου περὶ συγγνώμης ἡλικίας δὲν
ἐκτελεστον τανὺν παρ' ἡμῖν.

δὲ θηλείαις ἀπὸ δεκάτου καὶ δεκάτου μέχρι τοῦ κα' χρόνου, αἰτούμενοι βασιλεῖα ἀπίσασθαι τοὺς κουράτωρας αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ μόνοι τῶν ἰδίων πραγμάτων ποιῆσθαι φροντίδα δυνάμενοι, ὑπολήψεως ἀγαθῆς δηλονότι μαρτυρούμενοι· καὶ τήνικα αὐτὰ δὲ μετὰ τὴν αἴτησιν πράττουσι· τὰ τῶν τελευτῶν, οὐ μέντοι γε χωρὶς δεκρέτου ἐκποιιοῦνται· τι τῶν αὐτοῖς προσηκόντων. (1) (N. 2 Κωδ. 2. 45 (de his, qui veniam aetatis). Βασ. X. 27. 2 καὶ XXVIII. 2. 4).

Μ. Αἰτοῦσι δὲ τὴν συγγνώμην τῆς ἡλικίας οἱ μὲν ἄρρενες μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους, αἱ δὲ θηλείαι μετὰ τὴν τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ ἔτους, παρακαλοῦντες τὸν βασιλεῖα νὰ ἀποπέμψῃ τοὺς καθεμένους αὐτῶν, ὡς δυνάμενοι αὐτοὶ μόνοι νὰ φροντίσωσι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, καὶ πρὸς πίστωσιν φέροντες τὴν ἀγαθὴν αὐτῶν ὑπόληψιν· καὶ τότε μετὰ τὴν αἴτησιν ἐνεργοῦσιν ὡς ἐνήλικαι, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἐκποιήσωσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἀνευ αἰθείας δικαστικῆς.

19. Μόνος ὁ βασιλεὺς σπανίως, οὐ μὴν ὕπατοι ἢ ἄρχοντες, ἐπιτρέπει τοῖς ἀφῆλικ· τὰ ἴδια διοικεῖν. (2) (N. 3 πρ. Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV). Βασ. X. 4. 3).

Μ. Μόνος ὁ βασιλεὺς σπανίως, οὐχὶ δὲ οἱ ὕπατοι ἢ αἱ δικαιοδοτοῦντες ἄρχοντες, ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἀνήλικους νὰ διοικῶσι τὰ πράγματα αὐτῶν.

20. Ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν οὐ βοηθοῦνται οἱ ἀφῆλικες, εἴην δόλον ποιοῦντες ἐν τῷ πράγματι ἢ κλοπὴν ἢ ζημίαν. (3) (N. 9 § 2-4 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV) Βασ. X. 4. 9).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἁμαρτημάτων δὲν βοηθοῦνται οἱ ἀνήλικαι λ. χ. ποιοῦντες δόλον εἰς τὸ πρᾶγμα ἢ κλοπὴν ἢ ζημίαν.

21. Καὶ ἐν τοῖς ἁμαρτήμασιν, εἰ μὴ ἐκ πονηρᾶς ψυχῆς καὶ προαιρέσεως γένηται τὸ ἁμάρτημα, βοηθοῦνται οἱ ἀφῆλικες. (N. 1 Κωδ. 2. 35 (si adversus delictum). Βασ. X. 17. 1).

(1-2) ἴδε ἀνωτέρω σημείωσιν.

(3) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν περὶ ἐπιτρ. νόμον (ἄρθρ. 2) ὁ μὴ πληρώσας τὸ δέκατον ἔτος δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ἐξ ἀθεμιτῶν πράξεων· εἰ δὲ τῶν πληρωσάντων μὲν αὐτὸ ἀλλὰ μὴ πληρωσάντων τὸ ἴσον ἔτος ὑποχρεοῦνται μόνον οἱ μετὰ διακρίσεως ἐναρξήσαντες. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν εἰσπληρῶσιν ἐκ θεμιτῶν πράξεων διακρίτεον τὸν μὴ συμπληρώσαντα τὸ δέκατον ὀγδοῦν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τοῦ συμπληρώσαντος. Μὴ δυνάμενος τοῦ ὑπατέρου ἢ μητέρου διατελοῦντος ἀνηλίκου νὰ συνομολογήσῃ ὑποχρέωσιν ἢ νὰ ἐκποιήσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, πάσης δὲ τυχὸν τοιαύτης αὐτοῦ πράξεως οὕσης ἀκύρου, ἢ εἰς τὸν ἀνήλικον γενομένη καταβολὴ ἀναζητεῖται, καὶ ἐν τῷ καταβλήθῃ δὲν ὑπάρχει αὐτοῦσις, ἐάν καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ ἀνήλικος καταστή ἐκ τούτου πλουσιωτέρας, ἐκτὸς ἂν ἐξ ἰδίου δόλου ἐματαιώσῃ τὴν εἰσπληρῶσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις ὡς ἐνήλικος ὁ συμπληρώσας τὸ δέκατον ὀγδοῦν ἔτος τῆς ἡλικίας, ἐάν ἐν τῇ τελευτῇ τῆς πράξεως ἐπιτελεσθῇ διὰ δόλου τὸν ἑτέρον συμβαλλόμενον, οἱ εἶναι ἐνήλικος.

M. Καὶ ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων βοηθοῦνται εἰ ἀνήλικοι, ἐὰν μὴ ἀμαρτήσωσιν ἐν πονηροῦ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως.

22. Τὸ δωρηθὲν παρὰ πατρὸς αὐτεξουσίῳ ἀφήλικι οὐδὲ συναίνουντος τοῦ ἀφήλικος δύναται ὁ πατὴρ ἐτέρῳ δωρεῖσθαι. (N. 2 Kωδ. 2. 30 (si adversus donationem). Βασ. X. 12. 2).

M. Τὸ δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς εἰς ἀνήλικον αὐτεξουσίῳ οὐδὲ συναίνουντος τοῦ ἀφήλικου δύναται ὁ πατὴρ νὰ δωρήσῃ εἴτα εἰς ἄλλον.

23. Ὁ χρόνος τοῖς ἐλάττωσιν οὐ τρέχει, εἰ μὴ πληρώσουσι τὸν εἰκοστὸν πέμπτον χρόνον. (N. 5 καὶ 7 Kωδ. 2. 53. (de temporibus in integrum). Βασ. X. 34. 5 καὶ 7).

M. Ὁ χρόνος (δηλονότι παραγραφῇ) δὲν τρέχει διὰ τοὺς ἀνήλικους, ἐὰν δὲν συμπληρώσωσι τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος.

24. Ὁ ἥτιων τῶν δεκατεσσάρων ἐτῶν οὐχ ὑφίσταται ἐμβάσανον ζήτησιν. (1) (N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 48. 10 (de quaestionibus), Βασ. LX. 50. 10).

M. Ὁ ἀνήθος δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἐμβάσανον ἐξέτασιν.

25. Ὁ ἀνήθος παραχωρεῖν ὄρκον οὐ δύναται. (2) (N. 32 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5 32).

M. Ὁ ἀνήθος δὲν δύναται νὰ ἀπαλλάσῃ ὄρκου τὸν ἀντίδικον.

26. Ὁρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνήθῳ. (3) (N. 34 § 1 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 34).

M. Ὁρκος εἰς ἀνήθον δὲν ἐπάγεται.

27. Ἀνήθος συγχωρεῖται τὴν στέρησιν τοῦ διαπραθέντος πράγματος αὐτοῦ παρὰ δημοσίου ἀπαιτητοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλλῃ τὸ τέλοςμα. (N. 7 § 1 Πανδ. 39. 4 (de publicanis). N. 16 § 9 Πανδ. αὐτόθι. N. 9 § 5 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV).

M. Ἀνήθος συγχωρεῖται νὰ ἀναλάβῃ τὸ πωληθὲν ὑπὸ δημοσίου εἰσπρακτοῦς πρᾶγμα αὐτοῦ, ἐὰν ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλλῃ τὸν φόρον.

28. Εἴτε ἀνήθου εἴτε ἀφήλικος ἡ κευρατωρευομένου ἡ αἰτήσαντος ἤδη συγγνώμην ἡλικίας πρᾶγμα ἐξεποιήθη, κἀκεῖνος ἐπὶ πλείον χρόνον ἐσιώπησε, βεβαιοῦται μὲν ἡ πρᾶξις δηλονότι, εἰς δὲ χρόνον ἡ διατάξις, ὃν σιωπήσας ὁ ἀφήλις μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν βεβαιοῖ τὴν πρᾶσιν ἥτοι τὴν ὑποθήκην· καλεῖται γὰρ ἵνα ἐὰν πέντε ἐνιαυτοὺς συναπτοὺς τοὺς μετὰ κε' ἐνιαυτοὺς μὴ μέμψῃται ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, ἰσχύει· ἐπειδὴ δὲ δωρεῖσθαι οὐδὲ μετὰ ἀποφάσεως ἐξεστὶ τοῖς ἐλάττωσιν, εἰ μὴ

(1) Τανῦν οὐδεὶς ὑποβάλλεται εἰς ἐμβάσανον ζήτησιν.

(2-3) Ὁρκ § 11 καὶ 12 βιβλ. Α' τίτλου ἐξδόμου.

ἄρα προγαμιαίαν δωρεάν νομοθετεῖ. Ἐάν ὁ ἐλάττων συγγνώμην ἡλικίας αἰτήσας ἤδη δωρήσῃται τι, μὴ ἐρῶσθαι τὴν δωρεάν, εἰ μὴ μετὰ τοὺς καὶ ἐνιαυτοὺς δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτοὺς διαδράμωσιν· εἰ δὲ ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἀφῆλιξ τελευτήσῃ, ζητούμεν ἵνα τὸ λεῖπον τοῦ χρόνου διάστημα δράμῃ, τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ σιωπῶντος. (N. 3 Κωδ. 5. 74 (si major factus). Βασ. X. 4. 66).

Μ. Εἴτε ἀνήθου εἴτε ἀνηλίκου ἡ κηδεμονευόμενου ἡ αἰτήσαντος ἤδη συγγνώμην ἡλικίας ἐξεποιήθη πᾶγμα, καὶ οὗτος ἐσιώπησεν πολλὸν καιρὸν, ἢ πρῶτις κυρότας μὲν, ἢ διάταξις ὅπως ὀρίζει χρόνον, καθ' ὃν ὁ ἀνήλικος σιωπῆσας μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν κυρῶναι τὴν πώλησιν εἴτε τὴν ὑποθήκην, διατάττουσα νὰ ἰσχύῃ αὕτη, ἐάν ἐπὶ πάντε συναπτὰ ἔσῃ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν δὲν ἐναγάγῃ ἢ αὐτὸς ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· ἐν τῷ δ' ὀρίζεται προσέτι ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἀνηλίκους καὶ μετ' ἀπόρασιν νὰ δωρῶσιν. ἔκτος ἐάν πρόκειται περὶ προγαμιαίας δωρεάς. Ἐάν ὁ ἀνήλικος αἰτήσας ἤδη συγγνώμην ἡλικίας δωρήσῃ εἰς τινα, ἢ δωρεὰ δὲν ἰσχύει, ἔκτος ἐάν παρέλθωσι μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη· ἐάν δὲ ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἀνήλικος ἀποθάνῃ, ἀπαιτεῖται νὰ παρέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον χρονικὸν διάστημα, σιωπῶντος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

29. Ἐπιτροπεύόμενοι καὶ κουρατωρευόμενοι ἀφῆλικες καὶ αὐτοὶ ἐν οἷς περιγραφῶσιν, εἰ καὶ παρόντων τῶν ἐπιτρόπων καὶ κουρατωρῶν αὐτῶν ἔπραξαν, ἀποκαθίστανται. (N. 2 Κωδ. 2. 25 (si tutor vel cur. intervenierit). Βασ. X. 7. 2).

Μ. Ἐπιτροπεύόμενοι καὶ κηδεμονευόμενοι ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται καὶ αὐτοὶ ὡς πρὸς ὅσα ὑπατήθησαν, καὶ ἐν εἰς συναλλάγασαν ἐνώπιον τῶν ἐπιτρόπων καὶ κηδεμόνων αὐτῶν.

30. Ἐάν ὁ ἐλάττων πωλήσας ἄγρὸν λάβῃ τίμημα, καὶ ὡς περιγραφεῖς αἰτήσῃ ἀποκατάστασιν καὶ λάβῃ τὸν ἄγρὸν, οὐκ ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, εἰ μὴ ὠφελήθῃ ἐξ αὐτοῦ, ἢ ὁ τὴν ἀποκατάστασιν διδὸς ἐψηρίσατό τι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰ τι πλουσιώτερος γέγονεν ὁ ἦτιων ἀπὸ τῆς πράξεως, ἀναδίδωσι τῷ ἀγοραστῇ. Καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου ὁ δανείσας ἀναγκάζεται δεῖξαι τὸν νέον γενόμενον πλουσιώτερον. (1) (N. 24 § 3 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV). N. 47 § 1 Πανδ. αὐτόθι. N. 32 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.) N. μναδ. Κωδ. 2. 48 (de reputationibus quae fiunt). N. 10 Κωδ. 5. 71 (de praediis et aliis).

(1) Ἀλλὰ τανῦν ἐάν μὲν δανείσῃ ὁ ἀνήλικος χρήματα, ἄκυρον τὸ δάνειον (N. περὶ ἐπιτρ. ἀρθρ. 5 καὶ 68), ἐάν δὲ δανεισθῶσι τὰ χρήματα ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου κατὰ τὰς νομιμωμένους διατυπώσεις (ἀρθρ. 64), ἢ πρῶτις ἐγὼ πλῆρες κύρος ὡς εἰ ἐτελέσθῃ ὑπὸ ἀνηλίκου.

Μ. Ἐάν δ' ἀνήλικος πωλήσας ἀγρόν λάθῃ τὸ τίμημα, καὶ αἰτήσῃ ὡς ἀπατήσῃς ἀποκατάστασιν καὶ ἀναλάβῃ τὸν ἀγρόν, δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα, ἐκτὸς ἐάν ὠφελήθῃ ἐκ τούτου, ἢ ὁ χρηγὼν τὴν ἀποκατάστασιν ἀποκρίσῃ τι περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον ὁ ἀνήλικος κατέστη πλουσιώτερος ἐκ τῆς πωλήσεως, τοῦτο ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀγοραστήν. Καὶ ἐπὶ τοῦ χρέους ὁ δανειστής ἀναγκάζεται νάποδείξῃ ὅτι ὁ ἀνήλικος κατέστη πλουσιώτερος.

31. Ἐάν χωρὶς συναινέσεως τοῦ κυράτωρος αὐτοῦ ὁ ἀφήλις ἐκποιήσῃται, οὐδὲν δοκεῖ ποιεῖν ὥστε ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνήβου ἐκποιησάμενου χωρὶς τοῦ ἐπιτρόπου χρεῖα πρὸς τὸ ἀποκλεισθῆναι τοῦτον καὶ μὴ εἰσακούεσθαι κινουῖντα τριάκοντα ἐνιαυτῶν μετὰ τὴν ἥβην παραδραμόντων· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀφήλικος τοῦ ἐκποιησάμενου χωρὶς συναινέσεως τοῦ κυράτωρος αὐτοῦ τασούτους χρόνους διελθεῖν σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἐκποιήσεως, οὐ μετὰ τὴν ἐντελῆ ἡλικίαν. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ διαλύσεως τούτων (1) (N. 3 Kωδ. 2. 22 (de in integrum rest.). Βασ. X. 4. 53. N. 3 Kωδ. 7 39 (de praescriptione XXX). Βασ. L. 14. 5. N. 5 Kωδ. 2. 41 (in quibus causis in integrum). Βασ. X. 23. 5).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνήλικος ἐκποιήσῃ ἄνευ συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, ἢ πᾶσι λογίζεται οὐδέν. Ὅθεν ἐπὶ μὲν τοῦ ἀνήβου ἐκποιήσαντος ἄνευ τοῦ ἐπιτρόπου ἀνάγκη, ἵνα ἀποκλεισθῇ αὐτὸς καὶ μὴ εἰσακούηται ἐνάγων, νά τερψίθωσι τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἥβην· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀφήλικου τοῦ ἐκποιήσαντος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ κηδεμόνος αὐτοῦ, νά παρέλθωσι τσαυτὰ ἔτη σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκποιήσεως, καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν. Τὰ αὐτὰ χωροῦσι καὶ ἐπὶ συμβιβασμοῦ τούτων.

32. Ἐάν πατὴρ ἢ μήτηρ ἐκποιήσας τι ἔχων παῖδα καὶ τελευτήσῃ, εἰ μὲν ἀνήβος εἴη ὁ παῖς, ἔχει τριάκοντα χρόνους μετὰ τὴν ἥβην· εἰ δὲ οὐκ ἦν ἀνήβος, ἔχει δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν μετὰ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον εἰς παρασκευήν. Εἰς ταῦτα δὲ κινεῖ ὁ παῖς, ἐφ' οἷς διαφέρει αὐτῷ, τυχὸν τῆς μητρὸς πωλησάσης τὸ πατρῷον τοῦ υἱοῦ, ἢ τοῦ πατρὸς πωλήσαντος τὸ μητρῷον. (N. 1 Kωδ. 6. 60 (de bonis maternis). Νεαρά 22 κεφ. 24).

Δ). Ἐάν πατὴρ ἢ μήτηρ ἔχων τέκνα ἐκποιήσῃ τι καὶ ἀποθάνῃ, εἰ μὲν

(1) Τανῶν εἰς κηδεμόνα ὑποβάλλεται μόνον ὁ χειράρτερος ἀνήλικος, οὐ ἀκοῖνη τῆς συναινέσεως οὐ μόνον πρὸς ἑγκυρον ἐκποιήσιν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπόδοχον χρηματικῶν κεφαλαίων καὶ διάθεσιν αὐτῶν (N. περὶ ἐπιτρ. ἀφῆρ. 105), εἰς ἐπίτροπον δὲ ὑποβάλλονται οἱ λοιποὶ ἀνήλικοι· οὗτοι δὲ δὲν δύνανται νὰ ἐκποιήσωσιν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως στηριζομένης εἰς γνωμολογήσιν συγγεν. συμβουλίου· πᾶσα δὲ παρὰ τὰ νενομισμένα ἐκποιήσις εἶναι ἄκυρος.

τὸ τέκνον εἶναι ἄνηδον, ἔχει τριάκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἡβην· εἰ δὲ δὲν εἶναι ἄνηδον, ἔχει δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν εἰς παρασκευὴν τῆς δίκης. Κινεῖ δὲ τὸ τέκνον δι' ὅσα ἀνηκουσίην αὐτῷ, εἰς δὲ δὴλ. ἢ μήτηρ ἐπώλησε τὸ πατρικὸν τοῦ υἱοῦ, ἢ ὁ πατὴρ ἐπώλησε τὸ μητρικόν.

33. Ὁ ἦτιων τῶν εἰκοσιπέντε ἔτων εἰς φροντίδα οὐ καλεῖται. (N. 5 Κωδ. 5. 30 (de legitima tutela). Βασ. XXXVII. 5. 9, § 13 Εἰσηγ. 1. 25 (de excusationibus tut.). § μοναζ. Εἰσηγ. 1. 19 (de figuc. tut.), ῥοπαί κεφ. 28 § 1).

M. Ὁ ἀνήλικος δὲν καλεῖται εἰς κηδεμονίαν.

34. Ὁ ἦτιων τῶν κα' ἔτων διοικῶν λόγους οὐκ ἀπαιτεῖται καὶ μετὰ τὸν κα' ἐνιαυτὸν. (N. 111 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 111).

M. Ὁ ἀνήλικος διοικῶν δὲν ὑποχρεοῦται εἰς λογαριασμόν οὐδὲ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν.

35. Ὁ πλησιάζων τῇ ἡβῇ καὶ κλοπῆς καὶ ὑβρεώσ ἐστι δεκτικός. (1) (N. 189 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 189).

M. Ὁ πλησιάζων εἰς τὴν ἡβὴν ἐνέχεται καὶ διὰ κλοπὴν καὶ δι' ὑβρίν.

36. Οὔτε θέλειν οὔτε μὴ θέλειν ὁ ἄνηδος ἄνευ τῆς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου πιστεύεται. (N. 1 Κωδ. 2. 30 (si adversus donationem). Βασ. X. 12. 1).

M. Ὁ ἄνηδος ἄνευ τῆς τοῦ ἐπιτρόπου ἀδείας δὲν πιστεύεται οὔτε ὅτι θέλει, οὔτε ὅτι δὲν θέλει.

37. Ἐάν τινα πράγματα πρὸ τῶν γάμων μετὰ τῆς πρεπούσης συμμετρίας ὁ ἐλάττων τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας, παρόντος αὐτῷ τοῦ κουράτωρος, τῇ μνηστῇ ἐδώρησάτο, οὐκ ἀνακαλεῖται. (N. 1-3 Κωδ. 2. 37 (si adversus fiscum). Βασ. X. 19. 1-3).

M. Ἐάν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας ὁ ἀνήλικος ἐδώρησεν εἰς τὴν μνηστὴν, παρόντος τοῦ κηδεμόνος, πράγματα τινα κατὰ τὴν πρέπουσαν συμμετρίαν, δὲν δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτά.

38. Ὅτι καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου ἀποκαθίστανται εἰ ἀφῆλτες. (2) (N. 1-5 Κωδ. 2. 27 (si adversus rem judicatam). Βασ. X. 9. 1).

M. Οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται καὶ κατὰ τοῦ δημοσίου.

39. Ὅτι καὶ κατὰ ἀποφάσεως δικαστοῦ ἀποκατάστασις τοῖς ἀφῆλτις δίδεται. Ἐκ δευτέρου δὲ τὴν τῆς ἀποκαταστάσεως δι-

(1) Ἴδε τὴν ὑπὸ τὴν § 20 σημείωσιν.

(2) Τινῶν ἀποκατάστασις λόγῳ ἀνηλικιότητος δὲν ἐπέρχεται.

κην μὴ πράττεσθαι, εἰ μὴ καινὰ προσφέρονται δικαιολογίαι. (1)

Μ. Ἀποκατάστασις δίδεται εἰς τοὺς ἀγγέλους καὶ κατὰ δικαστικῆς ἀποκατάστασις. Ἐκ δευτέρου δὲ ἡ δίκη τῆς ἀποκατάστασις δὲν κινεῖται, ἐκτός ἐκ προβάλλωνται νέα δικαιολογίαι.

40. Ἀποκαθίστανται οἱ ἥττονας τῶν κα' ἐτῶν κατὰ τῶν προθέντων αὐτῶν ἐνεχύρων παρὰ τῶν ἰδίων θανειστών, εἰ μὴ ὅρα ὁ τούτων πατήρ τὰ ἐνέχυρα τοῖς θανεισταῖς ἔδωκε, καὶ σὺν αὐτοῖς. (2) (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 2. 29 (si adversus venditionem pignorum), Βασ. X. 41. 1).

Μ. Οἱ ἀγγέλικοι ἀποκαθίστανται εἰς τὰ ἐνέχυρα τὰ ὑπὸ τῶν θανειστών αὐτῶν πωληθέντα, ἐκτός ἐν τὰ ἐνέχυρα ἔδωκεν εἰς τοὺς θανειστάς ὁ πατήρ αὐτῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς.

41. Καὶ εἰς διατίμησιν προικὲς περιγραφεῖς ἀφ' ἧλιξ βοηθεῖται.

Μ. Καὶ εἰς ἐκτίμησιν προικὲς ἀπατηθεῖς ὁ ἀγγέλικοι βοηθεῖται.

42. Οὐκ ἐν πᾶσιν οἱ νέοι ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ἐν εἰς ὑφ' ἑαυτῶν ἢ ὑφ' ἐτέρων περιεγράφησαν ἀπελίσσαντες, ἢ μὴ κτηράμασι ἢ ἐνοχοποιήσαντες. (3) (N. 44 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV), Βασ. X. 4. 44. N. 3 § 4 καὶ N. 14 § 3 Πανδ. αὐτέθου).

Μ. Οἱ ἀγγέλικοι δὲν ἀποκαθίστανται ἐν πᾶσι, ἀλλ' ἐν εἰς ὑφ' ἑαυτῶν ἢ ὑφ' ἄλλων ἀπατηθέντες ἀπώλεσαν ἢ δὲν ἀπέκτησαν ἢ ἐνοχοποιήσαν.

43. Ἡ ἀρμόζουσα τινὶ ἀποκατάστασις παραπέμπεται καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κληρονόμου. (4) (N. 18 § 5 καὶ N. 19 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV. annis), Βασ. X. 4. 18).

Μ. Ἡ ἀρμόζουσα εἰς τινὰ ἀποκατάστασις μεταδίδεται καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ.

44. Ἐὰν εἴπῃ ἑαυτὸν μείζονα ὁ ἥττων κατὰ πλάνην, οὐδὲν ἥττον ἀποκαθίσταται. (5) (N. 1, 3 καὶ 4 Κωδ. 2. 43 (si minor se majorem), Βασ. X. 25. 1).

Μ. Ἐὰν ὁ ἀγγέλικοι κατὰ πλάνην εἴπῃ ἑαυτὸν ἀγγέλικοι, οὐδὲν ἥττον ἀποκαθίσταται.

45. Ὅτι ἐὰν διὰ τῆς οἰκείας θείας ἀφ' ἧλιξ ἡπάτησέ τινα, μείζονα ἑαυτὸν διαβεβαιωτάμενος, σὺν ἀποκαθίσταται ὡσαύτως καὶ ἐὰν σιωματικῶς αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ ἐπομόσῃται μείζονα ἑαυ-

(1) Παρ' ἡμῖν ὑπὲρ τῶν ἀγγέλικων ὁρίσθη μόνον ὅτι ὅσους δὲν εἶχον ἀντιπρόσωπον ἢ τὸν προσήκοντα ἀντιπρόσωπον ἐν τῇ δίκῃ, δύναται νὰ ἀνατραπῇ ἢ κατ' αὐτῶν τοχὸν τελειοδικος καταστᾶσι ἀπόφασις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἐκδότος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου, ἐπαναλαμβανομένης ἐκ νέου τῆς διαδικασίας. (Πολ. Δικ. Τοῦ).

(2-5) Παρ' ἡμῖν τανῶν ἀποκατάστασις λόγῳ ἀνγλικότητος δὲν ὑπάρχει.

τὸν εἶναι, οὐκ ἀποκαθίσταται. Ἐάν δὲ ἐν συμβολαίῳ μαιζονα ἐαυτὸν εἶναι μετὰ ὅρκου βεβαιώσῃται, καὶ οὕτως οὐκ ἀποκαθίσταται, εἰ μὴ φανερώς καὶ προδήλως δι' ἐγγράφων συμβολαίων παρ' αὐτοῦ φερομένων, οὐ μὴν διὰ μαρτύρων καταθέσεως ἐαυτὸν ἐλάττονα εἶναι ἀποδείξῃ. (1) (N. 2 καὶ 3 Κωδ. 2. 43 (si minor se majorem). Βασ. X. 25. 2 καὶ 3).

Μ. Ἐάν διὰ τῆς θέας αὐτοῦ ὁ ἀνήλικος ἡπάτησέ τινα, διαβιβασάσας εἶναι εἶναι ἐνήλικος, δὲν ἀποκαθίσταται. Ὡσαύτως καὶ ἐν σωματικῶς (δηλ. ἐν τῇ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐπὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν) ὁμολογῇ ὅτι εἶναι τῶν ὄντι ἐνήλικος, δὲν ἀποκαθίσταται. Ἐάν δὲ εἰς συμβόλαιον βεβαιώσῃ μετ' ὅρκου ὅτι εἶναι ἐνήλικος, καὶ οὕτως δὲν ἀποκαθίσταται, ἐκτός ἐάν ἀποδείξῃ φανερώς καὶ προδήλως δι' ἐμφανιζομένων ὑπ' αὐτοῦ ἐγγράφων, καὶ οὐ διὰ καταθέσεως μαρτύρων, ὅτι εἶναι ἀνήλικος.

46. Οὐ μόνον ἐπὶ τῷ μὴ ζημιωθῆναι ὁ ἀφῆλιξ ἀποκαθίσταται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ μὴ δίκαιος καὶ δαπάναις σκύλλεσθαι. (2) (N. 6 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 6).

Μ. Ὁ ἀνήλικος ἀποκαθίσταται οὐ μόνον πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένης αὐτῷ ἄλλης ζημίας, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐκ τῶν δικῶν καὶ τῶν δαπανῶν βλάβης.

47. Ἐάν ἀφῆλιξ ἀφῆλικι παράσχῃ, καὶ ὁ λαθὼν ἀπολέσῃ, κρείττων ἐστὶν ὁ λαθὼν. Εἰ δὲ δανείσῃ ἀφῆλιξ ὑπεξουσίῳ μαιζονι παρὰ τὸ δόγμα, ἀποκαθίσταται. (3) (N. 11 § 6 καὶ 7 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 11).

Μ. Ἐάν ἀνήλικος δώσῃ τι εἰς ἀνήλικον καὶ ὁ λαθὼν ἀπολέσῃ αὐτὸ, ὁ

(1-2) Ἰδὲ προηγουμένην σημείωσιν.

(3) Ἀποκατάστασις παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχει· ἀλλ' οὐδεμίαν πράξεως τοῦ ἀνηλίκου ἐχούσης κύρος, εἰ δὲν ἐτηρήθησαν αἱ νόμιμοι διατυπώσεις, καὶ ὁ δανεισμὸς ὑπὸ ἀνηλίκου χρημάτων πρὸς ἕτερον εἶναι ἄκυρος, δικαιούται δὲ ὁ δανειστής νάναιλᾶσθαι τὸ καταβληθέν· ἀλλ' ἂν ὁ δανεισθεὶς ᾖναι ὡσαύτως ἀνήλικος, ὑποχρεούται οὗτος μόνον καθ' ὅσον κατέστη πλουσιώτερος. Σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ Ῥωμαίων τὸ δόγμα, ὅπερ ἀπὸ τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸ ἐνωμασθῇ Μακεδονικὸν ἢ Μακεδονιανόν, ἀπηγόρευε τὸν δανεισμὸν χρημάτων πρὸς ὑπερῶσιον εἰσδηλοῦν, οὐ ἔνεκεν ἢ ἀπαίτησις δανειστού ἐπὶ ἀποδόσει χρηματικῷ δανείῳ δεθέντος ὑπεξουσίῳ ἀνερρέπατο δι' ἐνστάσεως τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πατρὸς, προσέτι δὲ καὶ τοῦ ἐγγυητοῦ τοῦ υἱοῦ· ἐδύνατο δὲ ἢ ἐνστάσις γὰρ προταθῇ καὶ κατὰ τὴν περὶ ἐκτελέσεως τῆς ἀποράσεως δίκην· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ δόγμα τοῦτο, μὴ περιλαμβανόμενον ἐν δληφ ἐν Ἀρμεν., ἰσχύει κατὰ πάντα νῦν, ἢ τελευταία διάταξις ἀρχει βεβαιώσας, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὸ 872 ἀρθρον τῆς πολιτ. δικον. Προσθετέον νομίζομεν, ὅτι ματαιοῦται μὲν ἡ διὰ τῆς τοῦ Μακεδ. δόγματος ἐνστάσεως δικαστικῇ ἐπιζήτησις τοῦ δανείου, ἀλλ' ἡ σύμβασις περὶ δανείου δὲν ἀποβαίνει ἄκυρος· θύεν ἐάν ἐκ συγγνωστῆς πλάνης ἀποδοθῇ τὸ δάνειον, δὲν δοῦναι· ναὶ ἀναζητητὴ ὡς ἀχρεώστητον. (*Ὁρα καὶ Παπακρ. Οἰκον. Δίκ. § 200).

καθὼν προτιμᾶται Ἐὰν δ' ἀνήλικος δανείσῃ ὑπερῶσιον ἀνήλικον παρὰ τὸ ὄφελος, ἀποκαθίσταται.

48. Οὐ πάντα τὰ παρὰ τῶν νέων γινόμενα ἀνατρέπεται, ἀλλ' ὅτε ὁδὸς ἐστὶ προφανὴς ἢ ῥαθυμία αὐτῶν μεγάλη. (N. 24 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Βασ. X. 4. 24. N. 14 § 3 καὶ 4. N. 44 Πανδ. αὐτίθι. N. 9 § 4 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando).

M. Δὲν ἀνατρέπονται ἑλὰ ὅσα οἱ ἀνήλικοι πράττουσιν, ἀλλὰ μόνον ὅταν ἡ ὁδὸς ᾖναι προφανὴς ἢ ἡ ἀμέλεια αὐτῶν μεγάλη.

49. Παλαιός ἐστὶν ὁ τῆς διατάξεως ταύτης κανὼν λέγων, μὴ δοκεῖν τὴν ἐλάττονα περιγράφεσθαι ἐν ἐκείνοις, ἐν οἷς τῷ κοινῷ νομίμῳ κέχρηται. (N. 9 Κωδ. 2. 22 (de in integrum restitutione). Βασ. X. 4. 59).

M. Παλαιὸς εἶναι ὁ κανὼν τῆς διατάξεως ταύτης ὁ λέγων ὅτι ὁ ἀνήλικος ἐὰν ὑπελαβάνηται ἀπατώμενος ἐν οἷς μεταχειρίζεται τὸ κοινὸν δικαίον.

50. Τοῖς ἐλάττοσιν ἢ ἡλικίᾳ ἐν ταῖς ζημίαις συντρέχειν, οὐ μὴν ἐν τοῖς πράγμασι τοῖς αἰσιῶς διοικηθεῖσιν ἀντίκεισθαι εἰσ-
θεν. (*) (N. 14 Κωδ. 2. 13 Βασ. VIII. 2. 88).

M. Ἡ ἡλικία βοηθεῖ τοὺς ἀνήλικους ὡς πρὸς τὰς ζημίας, ὡς πρὸς δὲ τὰ πρᾶγματα τὰ διοικηθέντα αὐτοῦς δὲν ἀντίκειται.

51. Τῶν ἀφηλίκων ἀποκαθισταμένων ἐνέχονταί οἱ αὐτοὺς ἐγγυησάμενοι. (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 2. 24 (de fidejussoribus minorum). Βασ. X. 6. 1 καὶ 2).

M. Ὅτε οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται, οἱ ἐγγυηταὶ αὐτῶν ἐνέχονται.

52. Κατὰ τῆς ἰδίας πράξεως, εἰ καὶ ὄρκον ἐπαγάγωσιν, οἱ ἀφηλίκες ἀποκαθίστανται. (N. 9 § 4 Πανδ. 12. 2 (de jurejurando). Βασ. XXII. 5. 9. N. 27 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus).

M. Κατὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν πωλήσεως, καὶ ὄρκον ἐὰν ἐπαγάγωσιν, οἱ ἀνήλικοι ἀποκαθίστανται.

53. Οὐκ ἀποκαθίστανται οἱ ἀφηλίκες ἐὰν ἐπιμελεῖς οἰκοδε-
σπόται ἐγένοντο, καὶ μάλιστα ἐν δημοσίαις διοικήσεσιν, ἢ ἐὰν κατὰ πατρός ἢ πατρωνος τὴν μέμφιν κινῶσι. (N. 1 καὶ N. 2 Κωδ. 2. 42 (qui et adversus quos). Βασ. X. 24. 1 καὶ 2. N. 27 § 4 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV annis). Νεαρά 135 κεφ. 1).

(1) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτοστι τῇ τύχῃ καὶ τοῖς ἐπισυμβαίνουσιν, οἷον θαλάσσης, ἐμπρησμοῖς, καταλύσεσιν· εἰ γὰρ ὁ ἐπίτροπος καλῶς χρῆσται πᾶσι τοῖς πράγμασι τοῦ ἀφηλίκου, ἐπισυμβῇ δὲ καὶ τι τυχερὸν περὶ ταῦτα, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἐπίτροπος.

Μ. Δὲν ἀποκαθίστανται οἱ ἀνήλικοι, ἐὰν ὑπῆρξαν ἐπιμελεῖς οἰκοδεσπότης, καὶ μάλιστα εἰς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἢ ἐὰν κινῶσι τὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πατρωνος αὐτῶν.

54. Καὶ διὰ ἐντελῶς δύναται ὁ νέος ἀποκατάστασιν αἰτεῖν. (N. μοναχ. Κωδ. 2. 49 (etiam per procuratorem). Βασιλ. X. 31. 1).

Μ. Ὁ ἀνήλικος δύναται νὰ αἰτῇ ἀποκατάστασιν καὶ δι' ἐπιτρόπου.

55. Ὁ κατὰ βίαν ἢ φόβον θανάτου τι πεποιηκὼς ἀποκαθίσταται, καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνίσχυρόν ἐστιν. (1) (N. 4 Κωδ. 2. 20 (de his, quae vi metuve)).

Μ. Ὁ πράξας τι ἐνεκα βίας ἢ φόβου θανάτου ἀποκαθίσταται, καὶ ἡ πράξις μένει ἀνίσχυρος.

56. Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε κατ' ἀπουσίαν περιγραφῇ τις, βοηθεῖται, εἴτε διὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς καταστάσεως, ἤγουν διὰ τὸ ἐξορισθῆναι ἢ περιορισθῆναι ἢ εἰς θέσιν ἔλθεῖν ἢ ἐξ αὐτεξουσίου εἰς ὑπεξουσίον γενέσθαι· λυθείσης γὰρ τῆς θέσεως ἀποκαθίσταται. Ἐν βοηθεῖται καὶ ὁ περιγραφείς διὰ δικαίαν πλάνην ἥτοι τὴν περὶ φάκτου πλάνην. (2) (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 4. 1 (de in integrum restitutione). Βασ. X. 1. 1 καὶ 2).

Μ. Εἴτε διὰ τὴν ἡλικίαν, εἴτε διὰ φόβον, εἴτε διὰ πανουργίαν, εἴτε κατ' ἀπουσίαν ἐὰν ἀπατηθῇ τις, βοηθεῖται· ὡσαύτως καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς καταστάσεως, ἤγουν ὡς ἐξορισθεὶς ἢ περιορισθεὶς ἢ υἱοθετηθεὶς ἢ ὡς γενόμενος ἀπὸ αὐτεξουσίου ὑπεξουσίως· διότι εὐθὺς ὡς διαλυθῇ ἡ υἱοθεσία ἀποκαθίσταται. Προσῆτι βοηθεῖται καὶ ὁ ἀπατηθεὶς διὰ δικαίαν πλάνην ἥτοι τὴν περὶ πράγματος πλάνην.

(1) Ἡ παραγράφος αὕτη ἐπεξηγεῖ καὶ σαφηνίζει τὴν § Β τοῦ τίτλου 11 βιβλίου πρώτου.

(2) Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης συνδυαζομένης πρὸς τὰς λοιπὰς παραγράφους συνάγεται, ὅτι προαπαιτούμενα τῆς χρήσεως τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀποκαταστάσεως εἰσὶ δύο, τοῦτέστι βλ' α' ἡ προσληθούσα ἐκ τοῦ καλ' οὗ ἡ ἀποκατάστασις περιστατικῶ καὶ α' τίς δικαιολογητικὴ τῆς ἀποκαταστάσεως. Καὶ βλ' α' ἡ μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον ἡ ἐπεληθούσα θετικὴ ἔγκλημα, ἀλλὰ καὶ τὸ μακισθὲν κέρδος. (*Ἴδε κατωτέρω § 58). Α' τίς δὲ δικαιολογητικὴ τῆς ἀποκαταστάσεως τανῦν εἶναι 1) μὲν ὁ φόβος ἢ βία. (Σημειωτέον ὅμως, ὅτι κατὰ τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας τελεσθεῖσων νομικῶν πράξεων ἔχει ὁ βιασθεὶς καὶ ἀγωγὴν ἢ ἐνοτάσιον), 2) ἡ πλάνη (ἥς ἐνεκα χορηγεῖται κατὰ τὰς πηγὰς ἀποκαταστάσεως μόνον τοῖς αἰτήσασιν τὸν χωρισμὸν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας θανεισταῖς τοῦ κληρονομούμενου), 3) ἡ δι' ἀπουσίαν ἢ ἐξορίαν ἢ περιορισμὸν ἀδυναμία ἐγκαίρου ἐνεργείας. Ἡ ἀνελικύτης δὲν εἶναι αἰτία ἀποκαταστάσεως τανῦν παρ' ἡμῖν. (N. περὶ ἐπιτρ. ἀφ' ἡρ. 78). Τὰ δὲ θέματα τῆς δι' ἀπάτην ἀποκαταστάσεως δικονομικὰ ὄντα ὡς περιέχονται ἀποκαταστάσεις κατὰ τοῦ δεδικασμένου εἰσὶν ἄχρηστα τανῦν παρ' ἡμῖν.

57. Ἐάν τις διὰ κατηγορίαν ἢ γενομένην παρὰ τινος αὐτῷ, ἢ ἀπειλουμένην γενήσθαι, ἐξεποιήσῃ τι τῷ κατηγορῶν, ἢ ἐπηρεωτήθῃ αὐτῷ, οὐ δύναται ταῦτα ἀνατρέπειν ὡς φέβω γενόμενα· ἀλλὰ καὶ ἀναισχυντόν τι ποιεῖν δοκεῖ ταῦτα ἐπιχειρῶν ἀνατρέψαι. (N. 10 Kωδ. 2. 20 (de his, quae vi metuye). Βασίλ. X. 2. 33).

M. Ἐάν τις διὰ κατηγορίαν ἢ γενομένην κατ' αὐτοῦ παρὰ τινος, ἢ ἀπειλουμένην νὰ γίνῃ, ἐξεποιήσῃ τι πρὸς τὸν κατηγορῶν, ἢ ὑπεσχέθῃ εἰς αὐτόν, δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ ταῦτα ὡς γενόμενα ἐκ φόβου· ἀλλὰ καὶ ἐπιχειρῶν νὰ ἀνατρέψῃ αὐτὰ θεωρεῖται ὅτι ἀναισχυντεῖ.

58. Πάντες γενικῶς οἱ ἐξ ἀνάγκης ἀπολιμπανόμενοι ἀποκαθίστανται· οὐ μόνον ἐφ' οἷς ζημιῶνται, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς οὐ κερδαίνουσιν. (N. 7 Πανδ. 4. 1 (de in integrum rest.). Βασ. X. 1. 7).

M. Ὅλοι γενικῶς οἱ ἐξ ἀνάγκης ἀποδημούντες ἀποκαθίστανται οὐ μόνον ἐφ' οἷς ζημιῶνται, ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς δὲν κερδαίνουσιν.

59. Ὁ κληθεὶς καὶ μὴ ὑπακούσας καὶ ἐκ τούτου καταδικασθεὶς, εἰς παραυτίκα προκαθημένῳ τῷ ἄρχοντι προσέλθῃ, ἀποκαθίσταται· δοκεῖ γάρ μὴ κατὰ προπέτειαν ἀπολεισθῆναι ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούσας τοῦ κήρυκος. (1) (N. 26 § 9. N. 27 Πανδ. 4. 6 (ex quibus causis majores). Βασ. X. 35. 26 καὶ 27).

M. Ὁ κληθεὶς καὶ μὴ ὑπακούσας καὶ ἐκ τούτου καταδικασθεὶς, εἰς ἐμμανισθῇ εἰς τὸν δικαστὴν προκαθημένον, ἀποκαθίσταται· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι δὲν προσήλθεν οὐχὶ ἐξ ἀπειθείας, ἀλλ' ὡς μὴ ἀκούσας τὸν κήρυκα.

60. Ὅτι ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῶν τῷ πατρὶ τὰ προσπεριζόμενα μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα οὐκ ἀποκαθίσταται. Προσπεριζόμενα δὲ εἰσὶ τὰ ἐξ ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς τυχόν προσπινόμενα τῷ υἱῷ.

M. Ἐάν ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῇ μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὰ προσπεριζόμενα μετὰ τὴν αὐτεξουσιότητα δὲν ἀποκαθίσταται. Προσπεριζόμενα δὲ εἶναι ὅσα ἐκ περιουσίας τυχόν τοῦ πατρὸς κτάται ὁ υἱός.

61. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων καὶ τοὺς μειζόνας βοηθεῖσθαι. (N. 3 Kωδ. 2. 54 (quibus ex causis majores). Βασ. X. 36. 3. N. 3 Kωδ. 3. 38 (communis utriusque iudicii). N. 6 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium).

M. Ἐπὶ τῶν καλῆς πίστει συναλλαγμάτων βοηθεῖν καὶ οἱ ἐνήλικες.

62. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι κατὰ τινος πράγματος οὔτε ζημιῶσθαι οὔτε κερδαίνειν ἐξ αὐτοῦ ὀφείλουσιν. (N. μοναδ. πρ. Kωδ. 2. 48 (de reputationibus quae fiunt). Βασ. X. 30. 1).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει τανῦν.

Μ. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι εἰς τι πρᾶγμα οὔτε νὰ ζημιῶνται οὔτε νὰ κερδαίνωσιν ἐξ αὐτοῦ δύνανται.

63. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ προστήσαντος ἀγωγή διηγεκεῖς εἰσὶν ἀρμόζουσαι κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων. (N. 15 Πανδ. 14. 3 (de institoria actione). Βασιλ. XVIII. 1. 15).

Μ. Ἡ ἀποκαταστατικὴ ἀγωγή καὶ ἡ κατὰ τοῦ καταστήσαντος προστώτος ἐργαστηρίου (actio institoria) εἶναι διηγεκεῖς ἀρμόζουσαι εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

64. Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέχονται, καὶ μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ. (N. 38 § 4 καὶ 5 Πανδ. 22. 1 (de usuris et fructibus). Βασ. XXIII. 3. 38. N. 178 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 173).

Μ. Εἰς τὴν λεξὴν «ἀποκατάστασις» περιέχονται καὶ οἱ καρποὶ, καὶ ἐν τοῦτο δὲν ἐντὶν ῥητῶς.

65. Ἀποκαθιστῆν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ σῶμα τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην διδοῦς· πᾶσα γὰρ ἀποκατάστασις οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. (N. 246 § 1 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.) Βασ. II. 2. 237. N. 35 καὶ 75 Πανδ. αὐτόθι. N. 38 § 4 Πανδ. 22. 1 (de usuris).

Μ. Θεωρεῖται ὅτι ἀποκαθιστᾷ ὁ προσφέρων οὐ μόνον τὸ αἰτούμενον σῶμα τοῦ πράγματος (δηλονότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐν σώματι, κεφάλαιον χρηματικὸν ἐν ὄλῳ κτλ.), ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην (δηλονότι πάντα τὰ ἐξαρτήματα καὶ παρακολουθήματα, εἰς καρποὺς αὐτοῦ κτλ.), διότι πᾶσα ἀποκατάστασις δὲν εἶναι μόνον ἀποκατάστασις τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαιώματος.

66. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὁ διδοὺς οὕτω τῷ ἐνάγοντι, ὅς ἐμελλεν αὐτὸ ἔχειν ἐν καιρῷ προκατάρξεως. (N. 35 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.) Βασ. II. 2. 33).

Μ. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὅστις ἀποδίδωσι τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν ἐνάγοντα, εἰς εἴαν στάσιν ἐμελλε νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐν καιρῷ τῆς προκατάρξεως.

ΤΙΤΛ. II'.—Περὶ γυναικῶν.

1. Αἱ γυναῖκες πάντων τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν δημοσίων ἀδικιῶν κωλύονται καὶ οὐ δικάζουσιν, οὐκ ἀρχοῦσιν, οὐ συνηγοροῦσιν, οὐ παρεμβάλλουσιν ὑπὲρ ἄλλων, οὐ γίνονται φροντισταί. (*) (N. 2 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 2).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὰς γυναῖκας ὡς ὀλισθηρὴν καὶ εὐκατάτητον ἐχούσας φρόνημα ὁ νόμος πολιτικῶν καὶ δημοσίων ἐκωλύσας, καὶ οὐ διὰ ταῦτα

Μ. Αἱ γυναῖκες ἀποκαλείονται ὄλων τῶν ἀστικῶν καὶ δημοσίων ἀξιωματιῶν· οὕτω οὕτω δικάσται γίνονται, οὕτω δισικηται, οὕτω συνηγόροι, οὕτω ἐπίτροποι, οὕτω μεσολαβοῦσιν ὑπὲρ ἄλλων.

2. Γυνή οὐ δύναται κινεῖν ἔγκλημα, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδίᾳ αἰτίᾳ. (1) (N. 12 Kωδ. 9. 1 (de his, qui accusare non). Βασ. LX. 34. 34. N. 4 Kωδ. αὐτόθι. Βασ. LX, 34. 26. N. 3 Θεοδ. Kωδ. 9. 1 (de accusationibus). N. 1. N. 2 καὶ N. 8-11 πρ. Πανδ. 48. 2 (de accusat.) N. 5 καὶ 14 Kωδ. αὐτόθι. N. 6 Πανδ. 47. 23 (de pop. actionibus).

Μ. Γυνή δὲν δύναται νὰ καταγγέλλῃ ἐπ' ἐγκλήματι, εἰ μὴ δι' ἰδίαν αὐτῆς αἰτίαν.

3. Γυνή κεφαλικὸν ἔγκλημα οὐ κινεῖ, πλὴν ἐπὶ ἀναιρέσει γένεων, ἢ παίδων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων, καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἄκουσα μαρτυρεῖν οὐκ ἀναγκάζεται· κινεῖ δὲ καὶ τὸν περὶ πλαστογραφίας νόμον, καὶ περὶ διαθηκῶν τῶν πατρῶων ἀπελευθέρων καὶ τῶν μητρῶων. (2) (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 48. 2 (de accusat.) Βασ. LX. 34. 1 καὶ 2. N. 5 Kωδ. 9. 1 (de his, qui accusare non possunt). Βασ. LX. 34. 27).

ἄλλον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀνάξιον εἶναι τὰς γυναῖκας δημοσιεύειν καὶ δικασταῖς προεδρεῖν καὶ ἀνδράσι συμμίσγεσθαι καὶ πράττειν τὰ τῶν ἀνδρῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτω πολιτικὸν ὁφείκειν ὡρίσασθαι αὐτὰς ἐνεργεῖν, οὕτω συμβῆναι πολιτικὸν ἢ ἐστὶν ὁφείκειν τὸ δικάζειν· δημοσίον δὲ τὸ συνηγεῖν, καὶ τὰ ὅμοια ὅσα τὸ παρὸν ἀπαριθμεῖται νεαρόν· καὶ λοιπὸν οὐ δύναται αἱ γυναῖκες δικάζειν ὡς δικάσται, οὐ συνηγοροῦσιν ὡς συνηγόροι, οὐκ ἀρχὴν τινα ἀρξουσιν, ἤγουν οὐκ ἀντιφωνήσουσι τινα, χρεῖος οἰουδὴ τινα· ἐνεκεν ἢ ἄλλου τινός· οὕτω δὲ μαρτυρήσουσι ἢ ἐπιτροπεύσουσιν· οὕτω ὅτι νὰ ἐναγόμενον καὶ ἄπόντα διαπρεντεύσουσι, καὶ μετ' ἀσφαλείας τὴν κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν ὑποδέξονται καὶ γυμνάσουσι ἢ τὰ πράγματα αὐτῶν ἐκτελέσουσιν, ὡς κουργατοὶ ἢ ἐπίτροποι, καὶ ὅσα ἐκεῖνος ὥφειλε ποιεῖν παρὸν ἐν τοῖς οἰκείοις, καὶ αὐταὶ ποιήσουσι· ταῦτα γὰρ πάντα ἀνδράσιν ἐστὶν πρέποντα καὶ παρ' ἐκείνων εἴωθε πράττεσθαι· οὐ δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐστὶν ὅτε καὶ μαρτυροῦσι γυναῖκες· πότε δὲ, ἄκουσον· ἐάν ἐν βαλανεῖοις κρυμμένων γυναικῶν τύχῃ τις γυνή καὶ εἶδεν ὑβριζομένην γυναῖκα τινὰ παρ' ἑσέως, τότε δύναται μαρτυρεῖν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄνδρα τῷ τότε ἐκεῖ μαρτυρεῖν καὶ ἰδεῖν τὰ γινόμενα· ἐπιτροπεύουσι δὲ καὶ ποτε· εἰ γὰρ ἔχει τινὸς γυνή καὶ τελευτήσῃ ὁ ταύτης ἀνὴρ, αὕτη ἐπιτροπεύει τῶν παίδων αὐτοῦ, εἰ μὴ πρὸς δευτέρον ἔλθοι γαμὸν· καὶ ἕτερα δὲ τινα ποιεῖ ἀνατρέποντες τοῦ παρόντος κανόνος, ἅπερ μαθήσῃ ἐκ τῶν κατὰ μέρος κεφαλαίων· καὶ παρ νομικῶς κανὼν σαφὲς ἐστὶ διὰ τὸ εὐχερῶς ἀνατρέπεσθαι.

(2-2) Αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἰσχύουσιν ὡς ἀντικείμεναι εἰς τὴν ποινικὴν ἀμὼν νομοθεσίαν.

Μ. Γυνή καταδίωξιν ἐπὶ κεφαλικῷ ἐγκλήματι δὲν δύναται νὰ προσελθῇ, ἐκτὸς διὰ φόνον γονέων, ἢ τέκνων, ἢ πατρῶνων, ἢ τέκνων αὐτῶν, ἢ ἐγγόνων καὶ τῶν λοιπῶν, καθ' ὧν ἀκουσα δὲν ἀναγκάζεται νὰ μαρτυρήσῃ. Ὡσαύτως δὲ ἐγκαλεῖ καὶ δυνάμει τοῦ περὶ πλαστογραφίας νόμου, καὶ δυνάμει τῶν περὶ διαθηκῶν τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν ἀπελευθέρων διατάξεων.

4. Τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας οὐ δύναται κινεῖν γυνή οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγῃται ἡμαρτήσθαι, τουτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἢ βουλομένη κινεῖν τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ἐν ἑαυτῇ γενομένην τὴν ἁμαρτίαν, καὶ αὐτὴν εἶναι, μεθ' ἧς τὸ τῆς ἁμαρτίας πταῖσμα τετέλεσται. (1) (N. 1 Kwδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ. LX. 37. 46).

Μ. Τὴν περὶ μοιχείας ἀγωγὴν δὲν δύναται νὰ κινήσῃ γυνή οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ τελέσασα μετ' ἀνδρὸς ἄλλου τῆς μοιχείας τὸ ἀδικήμα ὁμολογῇ ἐκουστῶς μοιχαλίδας.

5. Δύνανται ἡ γυνὴ καὶ κατὰ τοῦ ἰδίου παιδὸς κινήσαι δημοσίον ἐγκλήμα. (2) (N. 14 Kwδ. 9. 4 (de his, qui accusare non possunt). Βασ. LX. 34. 36).

Μ. Γυνή δύναται νὰ κινή ἀγωγὴν διὰ δημοσίον ἐγκλήμα καὶ κατὰ τοῦ τέκνου αὐτῆς.

6. Αἱ θήλειαι ὑπεξουσίους οὐκ ἔχουσι. (N. 13 Πανδ. 38. 10 (de suis et legitimis haeredibus). Βασ. XLV. 4. 23. § 10 Εἰσηγ. 2. 10 (de test. ordinandis).

Μ. Αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουσιν ὑπεξουσίους.

7. Γυνὴ ἐν διαθήκῃ οὐ μαρτυρεῖ, ἐν ἄλλοις δὲ μαρτυρίαν νέμει, ἐν οἷς ἄνδρες οὐ προσκαλοῦνται. (N. 20 § 6 Πανδ. 28. 4 (qui testamenta facere possunt). Βασ. XXXV. 4. 21).

Μ. Γυνὴ δὲν εἶναι δικτὴ ὡς ἄνδρες εἰς διαθήκην. Ἐκ τούτου οὐδὲ μαρτυρεῖ περὶ ὧν ὑποθέσεων ἄνδρες δὲν προσκαλοῦνται.

8. Οὐδεμίαν γυναῖκα ὑπὲρ χρηματικῆς αἰτίας, δημοσίας ἢ ἰδιωτικῆς, ἢ ὑπὲρ ἐγκλήματος αἰουδῆποτε ἢ εἰς φρουρὰν ἐμβάλλεσθαι συγχωροῦμεν ἢ δι' ἀνδρῶν φυλάττεσθαι. (Νεαρά 134 κεφ. 9).

Μ. Οὐδεμίᾳ γυνὴ ἐπιτρέπεται νὰ φυλακίζηται ἐν φυλακῇ ἢ νὰ φυλοσθῇ ὑπὸ ἀνδρῶν δι' αἰτίαν χρηματικὴν, δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ἢ δι' αἰουδῆποτε ἐγκλήμα.

9. Γυνὴ δυναμένη αἰσχρὰν ἔχειν ὑπόψιαν οὐδὲ ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς διαθήκης δύναται τι λαβεῖν. (N. 41 § 1 Πανδ. 20. 1 (de testamento militis). Βασ. XXXV. 24. 34. N. 14 Πανδ. 34. 9 (de his quae ut indignis).

(1-2) Καὶ αἱ διατάξεις αὗται εἰσὶ νῦν ἀνίσχυροι, ὡς ἀντιβαίνουσαι πρὸς τὴν ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν.

Μ. Γυνή ὑποπτος ἐπὶ αἰσχρότητι δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι (λῆγω κληρονομίαις ἢ κληροδοσίαις) οὐδὲ δύναται στρατιωτικῆς διαθήκης.

10. Οὐ κατέχεται ἡ γυνὴ ἐκ τῶν τοῦ ἀνδρὸς συναλλαγμαμάτων, καὶ ἐγγυήσεται αὐτόν, ὡς ἐκ τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοηθουμένη. (1) (N. 1 Κωδ. 4. 12 (ne uxor pro marito). Βασ. XXIII. 4. 1).

Μ. Ἡ γυνὴ δὲν ὑποχρεοῦται ὑπὸ τῶν συναλλαγμάτων τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ἐν ἐγγυηθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς βοηθουμένη ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος.

Ν. Ἐκ τῆς § 10 τοῦ βιβλίου Α' τίτλου Γ' Ἀρμενοπούλου, συνδρασκοντος πρὸς Ν. 17 § 2 Πανδ. (16. 1), προκύπτει ὅτι γυνή, ἀλληλεγρώως δανεισθεῖσα, καθίσταται πρωτοτύπως ὀφειλέτης μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ δανείου θεωρεῖται ἀπλῶς ἐγγυήτρια καὶ ἐπομένως βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος. Α. Π. 95 τοῦ 1848. Ἡ βοήθεια τοῦ Βελλιανείου δόγματος συνίσταται, εἰ μὲν γυνὴ ἐνάγεται εἰς ἀναδοχὴν, εἰς ἐνοτάσιον κατὰ τῆς ἀγωγῆς, ἀνατρέπουσα αὐτήν· εἰ δὲ ἡ ἀναδοχὴ συνίσταται εἰς ἐνεχυράσιον ἢ ὑποθήκην κτήματος, ἐκποιηθέντος ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, εἰς ἀντένοτάσιον, ἀνατρέπουσαν τὴν ἐνοτάσιον τοῦ διὰ τῆς διεκδικήσεως τοῦ πράγματος ἐναγομένου, ὅτι αὕτη ἡ ἐκδικήσασα γυνὴ ἐπεχείρησε διὰ τοῦ ἐνεχυρούχου ἢ ὑποθηκικοῦ δανειστοῦ τὴν ἐκποίησιν. Ἡ ἐνοτάσις αὕτη ἀναιρεῖ καὶ τὴν φυσικὴν ἐκ τῆς ἀναδοχῆς ἐνεχρὴν ὄντων καὶ ἐν δυνάμει αὐτῆς πληρώσῃ ἐκ συγγνωστῆς πλάνης ἡ γυνή, δύναται νά ἐκτελέσῃ, τὸ πληρωθῆν. — Δύναται δὲ ἡ ἐνοτάσις αὕτη νὰ προέλθῃ κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν καὶ τὸ βυζαντιανὸν δίκαιον τὸ πρῶτον καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, οὐχὶ ὅμως καὶ παρ' ἡμῖν ἔνεκα τοῦ 872 άρθρου τῆς Πολιτ. Δικον. μὴ ἐπιτρέποντος ἡ ἐνοτάσις στηρίζομένη εἰς τὴν ἀταξίαν τῆς δικαιοσύνης ἢ εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν, ὅτι ἐξετελέσθη ἡ ἀπόφασις. Α. Π. 197 τοῦ 1866. — Ἡ μετὰ προηγουμένην ἀντιφωνήσιν πωλοῦσα τὸν ἄγρὸν αὐτῆς γυνὴ πρὸς τὸν δανειστὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ συμφέρουσα τὸ τίμημα πρὸς τὸ πρὸς τὸν δανειστὴν χρεὸς τοῦ ὀφειλέτου, βοηθεῖται, χωροῦντος τοῦ Βελλιανείου δόγματος. Α. Π. 103 τοῦ 1870* (*18ε καὶ κατωτέρω ὑπὸ τὴν § 11 καὶ ὑπὸ τὴν § 12).

11. Ἡ πρωτοτύπως χρεωστοῦσα γυνὴ καὶ μὴ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς ἐνοχος γινομένη οὐκ ἔχει τὴν τοῦ Βελλιανείου παραγραφὴν ὅμοιως δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου δανειστοῦ ἐνοχος γινομένη πάλιν οὐκ ἔχει τὴν παραγραφὴν· τότε γὰρ μόνον χώρα τῷ δόγματι, ὅτι μηδὲν χρεωστοῦσα ὑπὲρ ἄλλοτριᾶς ἐνοχῆς ἑαυτὴν παρενόησεν· τουτέστιν οὔτε κατὰ τοῦ ἰδίου δανειστοῦ τὴν παραγραφὴν ἔχει, ὡς πρωτοτύπως αὐτῷ χρεωστῆσασα, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐκείνου, ὃ ἐδόθη ὡς ὑπὲρ δανειστοῦ δοθεῖσα. (N. 2 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασίλ. XXVI. 7. 66. N. 4 πρ. καὶ 11 καὶ 17 πρ. καὶ 24 πρ. καὶ 27 πρ. Πανδ. 16. 1 (ad

(1) *18ε καὶ βιβλίου γ' τίτλου ε' § 8—21, ἐνθα πλεονέτερον ἀναπτύσσεται τὰ περὶ ἐγγυήσεως καὶ ἀντιφωνήσεως τῆς γυναικὸς.

SC. Velleianum). N. 6 καὶ 10 καὶ 13 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum).

M. Ἡ πρωτοτύπως χρεωστεύσα (ὡς πρωτοφειλέτις) καὶ μὴ ὑπόχρεως δὲ ἄλλον τινὰ γυνὴ δὲν ἔχει τὴν ἐνστάσιν τοῦ Βελλιανείου δόγματος· ἀλλ' αὐτὴ δὲ ὑποχρεωμένη ὑπὲρ τοῦ αὐτῆς δανειστοῦ πάλιν δὲν ἔχει τὴν ἐνστάσιν, διότι τότε μόνον ἔχει χώραν τὸ δόγμα, ὅτε μηδὲν χρεωστεύσα ἐμεσολάβησεν (ὡς ἐγγυήτρια) δι' ἄλλοτριαν ὑποχρέωσιν· τούτῳστιν οὐτε κατὰ τὸ ἴδιον αὐτῆς δανειστοῦ ἔχει τὴν ἐνστάσιν, ὡς πρωτοτύπως αὐτῷ χρεωστεύουσα, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἐκείνου εἰς ὃν ἔδωκεν ἐγγύησιν, ὡς δοθεῖσαν ὑπὲρ δανειστοῦ αὐτῆς.

N. Ἡ γυνὴ μὴ ἐγγυωμένη πρὸς δανειστάς ἑτέρου προσώπου, οὐτε ἀναδεχομένη χρεὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ὑποχρεωμένη πρὸς τοὺς ἐγγυηθέντας διὰ τὸ ἴδιον αὐτῆς χρεὸς, οὐ βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος. A. Π. 180 τοῦ 1864.—Ὡσαύτως ἡ γυνὴ, ἡ ἀντάλλαγμα λαβοῦσα διὰ τὴν ὑπὲρ ἄλλοτρίου χρεὸς ἀναδοχὴν αὐτῆς, δὲν βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος, διότι τότε θεωρεῖται ἐντολολάβος τοῦ φειλῆτου, ὑπὲρ οὗ παρεμβαίνει. A. Π. 81 τοῦ 1861. Ἀλλ' οὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει ἀπολύτως εἰς τὰς γυναῖκας νὰ δανείζωνται, οὐδὲ πᾶν δάνειον ὑπ' αὐτῶν συναπτόμενον εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρον δύναται τοῦ Βελλιανείου δόγματος. A. Π. 284 τοῦ 1860.—Αἱ γυναῖκες, αἱ μὴ ὑποστάσι ζημίαν ἐκ τῆς ἀναδοχῆς αὐτῶν, δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ Βελλιανεῖον δόγμα. A. Π. 222 τοῦ 1868.—Δὲν ἐφαρμόζεται τὸ Βελλιανεῖον δόγμα ὅταν ἡ καταβολὴ ᾖναι ἀμεσος. Ὅθεν, ἐὰν ἡ γυνὴ ἰσχυρισθῇ δι' ὃν ἔλαβε τὸ ἄνδρα αὐτῇ μέρας τιμῆματος ἢ τινος ἀγοραπωλησίας, συνομολογηθείσης ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς, καὶ ἂν τοῦτο συνεφηφίσθη ἀπέναντι χρεὸς τοῦ συζύγου αὐτῆς πρὸς τὸν ἀγοραστήν, ὑπ' οὐδενὸς βοηθεῖται νόμου εἰς ἀκύρωσιν τῆς ἀγοραπωλησίας, μὴ προκείμενου περὶ ὑποσχέσεως ἐμπληρωτέας ἐν τῷ μέλλοντι. A. Π. 108 τοῦ 1870. Ἀπορ. Ἐρ. Ἀθηνῶν 411 τοῦ 1900 (ἴδε καὶ κατωτέρω ὑπὲρ τὴν § 14).

12. Ὅτι γυνὴ χρυσίον λαβοῦσα παρὰ τινος ἐπὶ τῷ δοῦναι τοῦτο, ὥστε ἀπολυθῆναι τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἐνέχεται καὶ οὐ βοηθεῖται, ἐγγύην προβαλλομένη ἢ ὑπεξουσιότητα. (N. 2 § 3, N. 30 πρ. Πανδ. 16. 1 (ad SC. Velleianum). N. 5 καὶ 18 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Vell.). N. 11. Kωδ. 8. 29 (de distr. pignorum).

M. Γυνὴ, λαβοῦσα χρυσίον παρὰ τινος πρὸς ἀπόλυσιν τοῦ ἀνδρός αὐτῆς ἀπὸ τῆς φυλακῆς, ἐνέχεται καὶ δὲν βοηθεῖται, προτείνουσα ἐγγύησιν ἢ ὑπεξουσιότητα.

N. (ἴδε νεμεσίαν προηγούμενης παραγράφου).

13. Ἡ γυνὴ, καὶ πολλὰκις μετὰ εἰσδησίῃ χρόνον ἐπεριτρήθῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

M. Γυνὴ, καὶ ἐὰν πολλὰκις μετὰ εἰσδησίῃ χρόνον ὑπεσχθῇ ὑπὲρ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὡς ἐγγυωμένη ὑπὲρ ἄλλου βοηθεῖται.

14. Ἡ γυνὴ ἐν δανειακῇ γραμματείῳ συναίνεσαι τῷ ἴδιῳ ἀνδρὶ ἢ ὑπογράφει, καὶ τὴν οἰκείαν περιουσίαν ἢ καὶ αὐτὴν ἐνχοροποιήσει, οὐδὲν τοιοῦτον ἰσχύει ἢ κρατεῖ· εἴτε ἅπαρ, εἴτε

πολλάκις τὸ τοιοῦτον ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πράγματος γένηται· εἴτε ἰδιωτικόν, εἴτε δημόσιον εἴη τὸ χρέος· ἀλλ' οὕτως εἶναι, ὡσαν εἰ μὴδὲ γεγραμμένον ἦν, εἰ μὴ φανερώς ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίας αὐτῆς γυναικὸς χρείας ἐδανείσθησαν. (Νεαρά 134 κεφ. 8).

Μ. Ἐάν γυνὴ τις ἐν θανειακῷ ὁμολόγῳ συνυποχρεωθῇ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἢ ὑπογράψῃ, καὶ ὑποχρεώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτῆς ἢ καὶ ἐαυτὴν, τοιοῦτον δὲν ἰσχύει καὶ πολλάκις ἐπανηλθὲν, εἴτε ἰδιωτικόν, εἴτε δημοτικόν εἶναι τὸ χρέος· ἀλλὰ θεωρεῖται ὡς εἰ ἦν ἄγραφον, ἐκτὸς ἐάν ἀποδειχθῇ φανερώς ὅτι τὰ χρήματα ἐλήφθησαν δι' ἰδίας τῆς γυναικὸς χρείας.

Ν. Κατὰ τὰς ῥητὰς διατάξεις τῆς ΡΑΔ' Νεαρᾶς κεφ. Η' ἡ ἀναδεχόμενη ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς γυνὴ δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ἄντασιν τοῦ Βελλιανείου δόγματος καὶ τότε μόνον ἐκπίπτει τῆς ἐξ αὐτῆς βοηθείας, ὅτε προφανῶς ἤθελεν ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀναδοχῆς αὐτῆς ἐστραπὴν τοῦ ἰδίου ἐαυτῆς ὄφελος. Α. Π. 250 καὶ 278 τοῦ 1849. (Ἄλλ' ἢ περὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἐν τῇ θανειατικῇ ἐγγράφῳ ὁμολογία τῆς γυναικὸς δὲν νοείται). Ἀλλ' ὁσάκις ἡ γυνὴ δὲν παρίσταται ὡς ἐγγνωμένη ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ πρωτοτύπως συνδανεῖται, γεννᾶται συνομολογία, ἥς ἔνεκα ἐκπίπτει ἀνίσταται εἰς ἴσον πρὸς, ἐπομένως καθίσταται αὐτὴ πρωτότυπος θρεψιλεύς μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ θανείου, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο θεωρεῖται ἀπλῇ ἐρωχτήρια καὶ ἐπομένως βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος. Α. Π. 10 τοῦ 1847, 65 τοῦ 1848, 22 τοῦ 1849, 242 τοῦ 1858. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 218 τοῦ 1848 πᾶσα ἐγγράφος ἀναγνωρίσις ἐνοχλῆς ἢ οἰουμένη πρὸς χρεὺς πρὸς τρίτον περιεχὶ καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς αἰτίας, ἐφ' ἣς πιστὸς στηρίζεται, ὁσάκις δὲ ὁ νόμος ἀποφαίνεται ἀκυρον αὐτοδικαιῶς τὴν ἐνοχλὴν ταύτην, ἡ ὁμολογία τοῦ θρεψιλεύου ὡς πρὸς τὴν αἰτίαν ταύτην οὐδὲν δύναται νὰ παραγάγῃ ἀποτέλεσμα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐνοχλῆς κατὰ τὴν Βελλικὴν ἀρχὴν τοῦ δικαίου εἰ μὴ δυναμένος νὰ ὑποχρεωθῇ οὐδὲ νὰ ὁμολογήσῃ δύναται (qui non potest obligari non potest confiteri) καὶ οὕτω καὶ ἡ ὁμολογία γυναικὸς ἐνώπιον τοῦ συμβολαιογράφου, πρὸντος καὶ συνυπογράφου καὶ τοῦ συζύγου τῆς, ὅτι συνεδανείσθησαν παρὰ τινος, ὡς ὅσα ὑποχρεώσεις ἀντιβαίνουσα εἰς τὸ Βελλιανεῖον δόγμα, οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύϊ, ἐκτὸς μόνον ἐάν ἤθελεν ἀποδειχθῇ φανερώς, ὅτι τὸ ὁμολογούμενον ὁμολογία ἔχρηστικέμευσεν εἰς ἰδίας αὐτῆς ἀνάγκας. Α. Π. 218 τοῦ 1848. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 4 τοῦ 1874 ἡ ἐν θανειατικῇ ἐγγράφῳ ἀναδοχὴ τῆς γυναικὸς ὅπως τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε αὕτη παρεμβαίνει συναινέουσα ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἢ συνυπογράφουσα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς, εἴτε ὑπογράφουσα μόνη καὶ ὑποχρεούσα ἐαυτὴν ἢ τὴν περιουσίαν αὐτῆς, εἶται ἀκυροὶ κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς τελέντα ὅτι τοῦ Βελλιανείου δόγματος γενικὴν κανόνα τὸν ἀφορῶντα ἐν γένει εἰς τὰς αἰτίας τῶν γυναικῶν ὑπὲρ ἀλλοτρίου χρεὺς, ἡ δὲ ἀκυρότης αὕτη δὲν ἐκπίπτει κατὰ τὴν Νεαράν 184 τοῦ ἔτους 1850 εἴτε ἀπᾶς εἴτε πολλάκις ἢ ὑποχρεώσεις αὕτη τῆς γυναικὸς ἐπανηλθῇ, ἐκλείπουσα μόνον εἰς τὸ ἀναστῆναι εἰς ἰδίας τῆς γυναικὸς χρείας κατηναλώθη· κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 140 τοῦ 1876 ἡ ἀναδοχὴ τῆς συζύγου δὲν ἰσχύει, εἰμὴ φανερώς (ἤτοι ἄλλοθεν καὶ οὐχὶ ἐξ ὅσων ἡ γυνὴ ἐν τῇ περὶ ἀναδοχῆς συμβολαίῳ ὁμολογῇ) ἀποδειχθῇ, ὅτι τὰ χρήματα εἰς ἰδίας αὐτῆς τῆς γυναικὸς χρείας ἐδανείσθησαν· ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ὁ θανειακὸς εἰς τὴν ἐν

τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ὁμολογίαν τῆς γυναικὸς, ὅτι τὰ δανεισθέντα πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς χρήματα ἔδαπανήθησαν εἰς ἀνάγκας αὐτῆς, ἀλλ' ὀφείλει ἀπὸ τινὶ τρόπῳ ἀποδείξαι τοῦτο. Δ. Π. 140 τοῦ 1876. — Ἀλλὰ τοῦ ἐν νόμῳ ὑπὸ τῆς γυναικὸς συναρθέντος δανείου τότε μόνον δύναται νὰ τεθῇ κατὰ νόμον ἡ ἀκυρότης, ὡς καλύπτοντος ἀναδοχὴν, ὅσας τις ἤθελε νει ἐν γνώσει τοῦ δανειστοῦ, ἵνα δοθῇ κατόπιν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. Δ. Π. τοῦ 1868. *Ὅθεν ἐπεὶ κύριος καὶ πρωτότοπος ὀφειλέτης τοῦ δανείου ἐστὶν ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνὴ, ὃ δὲ σύζυγος αὐτῆς ἐγγυηθῇ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ δανείου, οὐ δύναται ἰσχύει. (*Ἴδε καὶ τὴν Ν. ὑπὸ τὰς §§ 10 καὶ 11).

15. Ἐάν γυνὴ διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐνοχλὴν παρενέβαλεν ἐπὶ τὴν ἐν τῷ δεσμῷ τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως τοῦτον ἀπαλλάξαι τῆς ἐνοχλῆς ἐμελέτησεν μὲν ὑποσχομένη μὴ κατέβαλεν, οὐδὲ καταβαλεῖν ἐτι ἀπαίτηται· εἰ δὲ κατέβαλε, διεκδικεῖν τὸ καταβληθὲν οὐ δύναται. (N. 4 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 68).

Μ. Ἐάν γυνὴ παρενέβαλεν ἑαυτὴν εἰς τὸν δεσμὸν τοῦ ἀλλοτρίου συναλλάγματος διὰ τὴν ἐνοχλὴν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ διὰ τῆς περιουσίας αὐτῆς διενεῖν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ὑποχρέσεως· εἰ μὲν ὑποσχεθεῖσα δὲν κατέβαλεν, οὐδὲ ἀπαίτηται πλέον νὰ καταβάλῃ· εἰ δὲ κατέβαλε, δὲν δύναται νὰ διεκδικῇ τὸ καταβληθὲν, ἐάν δηλ. ἦναι ἐνήλικος.

16. Εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ παρὰ γνώμην τῆς ἰδίας γυναικὸς ὑπόθηκῃ τὰ πράγματα αὐτῆς, οὐκ ἐρρίωται ἡ ὑποθήκη· ἐάν δὲ συναινέσῃ αὐτῆς ὑπόθῃται· πάλιν ἐμποδίζει τὸ δόγμα, ἐάν ᾗδῃ ὁ πτωχὸς ἄνθρωπος συναλλάξας· εἰ δὲ ἡ γυνὴ ὀρώσῃ τὸν ἄνδρα τὰ ὑποτιθέμενον ἐσιώπησεν ἐπίτηδες, ὡς ἀπατήσῃ βουλομένη, συναλλάσσοντα τῷ ἀνδρὶ, τότε οὐ βοηθεῖται· ταῖς γὰρ ἀπαταιναις γυναῖκες βοηθεῖ τὸ δόγμα, οὐ ταῖς πανούργοις. (N. 5 Κωδ. 4 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 69).

Μ. Ἐάν μὲν ὁ ἀνὴρ παρὰ τὴν γνώμην τῆς συζύγου αὐτοῦ ὑποθηκεύσῃ πράγματα αὐτῆς, ἡ ὑποθήκη δὲν ἰσχύει. Ἐάν δὲ συναινέσῃ αὐτῆς ὑποθηκεύσῃ, πάλιν ἐμποδίζει τὸ δόγμα, ἐάν ἐγίνωσκε τοῦτο ὁ συναλλάξας πρὸς τὸν ἄνδρα· εἰ δὲ ἡ γυνὴ βλέπουσα ἐτι ὁ ἀνὴρ ὑποθηκεύσῃ πράγματα αὐτῆς ἐπίτηδες ἐσιώπησεν, θέλουσα νάπατήσῃ τὸν συναλλάσσοντα πρὸς τὸν ἄνδρα, τότε δὲν βοηθεῖται, διότι τὸ δόγμα βοηθεῖ τὰς ἀπαταινας γυναῖκας καὶ οὐχὶ τὰς πανούργους.

Ν. Αἱ ἀπαταιναὶ γυναῖκες δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὸ Βελλιανὸν δόγμα, διότι εὐδὲς ἐκ τοῦ ἰδίου βόλου δύναται παραγαγεῖν ἀγωγὴν πρὸς τὸ δόγμα τοῦτο ἐφαρμόζεται εἰς τὰς ἐνοχλὰς, ὥς αἱ γυναῖκες ἀναδέχονται τῆς ἐλευθέρως αὐτῶν διαχειρίσεως καὶ διαθέσεως, ὅποτε ὁ νόμος ἀρνείται αὐταῖς βοηθεῖν τὴν ἐκ τοῦ Βελλιανείου δόγματος βοήθειαν· ἀλλ' ἐπὶ τῶν πρεκίωνων πραγμάτων περιπτώσεως παρίστανται δύο ἑτέραι στοιχεῖα. 1) μὲν ὅτι αἱ ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς πρεκίως ἐφημερίαν ὑπὸ τῶν νόμων ἀτάλῃται προτίθενται οὐ μόνον τὴν ἰδιωτικὴν τῶν γυν

κῶν ὡφελειαν, ἀλλὰ καὶ τὸ δημόσιον συμφέρον, 2) ὅς, ὅτι ἡ ὑπανδρὺς γυνή
ὡς πρὸς τὴν προικὰ θεωρεῖται ὑπέκουσα οὐ μόνον εἰς τῆς ἰδίας κρίσεως
τῆς ἀπένειαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπιβροήν τοῦ συζύγου, ὅθεν ἡ συναίνεσις τῆς
γυναικὸς κηρύσσεται ὡς μὴ οὐσα καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ συνδρομὴ αὐτῆς
εἰς τὴν ὑπωδότην ἐκποιήσιν τῶν προικῶν θεωρεῖται ὡς συνδρομὴ παθη-
τικῶν ἔργων, καὶ ἐπομένως ὁ κοινῶς κατ' ἐπιβάνειαν ὑπὸ τῶν συζύγων
τελευτούμενος δόλος θεωρεῖται ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ συζύγου, μὴ
εξηραίνων τὰ ἐπὶ τῆς προικὸς ἀπαρτιάστα δικαιώματα τῆς γυναικὸς.
"(Ὅτι καὶ ὅταν ἡ γυνὴ μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς δηλοῖ, ὅτι ἡ λόγῳ δανείου
ὑποθηκωθεῖσα οἰκία δὲν εἶναι προικὴ ἐπὶ ἀπάτῃ τοῦ δανειστοῦ, καίπερ
οὐσα προικὴ, δὲν ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν ἐκεῖνος, κατ' ἀκολουθίαν δικαιοῦ-
ται ἡ γυνὴ νὰ ζητήσῃ δι' ἀγωγῆς τὴν ἐξάλειψιν τῆς ὑποθήκης. Δ. Π. 30
τοῦ 1847 (ἀναιρῶσα ἀπόφασις τῶν ἐν Ἀθήναις Ἑσπετῶν, ἀντιθέτως ἀποφα-
σιζομένη).—Εἰς τὴν διατ. τῆς παραγρ. ταύτης καὶ τῆς § 14 βιβλίου γ'
τίτλου δ' συναγεται, ὅτι δοκιμὴ ἡ ἀναδεξαμένη ἔχει ἀποδεδειγμένως δολίαν
πρὸς τὴν εἰς τὸ ἀπατήσθαι τὸν δανειστήν, οὐχὶ δ' ἀπλῶς γινώσκει τὴν ἀπὸ
τοῦ Βασιλικείου δόγματος βοήθειαν, στερεῖται τῆς ἐνστάσεως καὶ ὑπόκειται
εἰς τὴν περὶ δόλου ἀγωγήν, ἀπλὴ δὲ γνώσις τῆς ἐνεργείας τοῦ δόγματος
δὲ καθίστασιν αὐτὴν ὑπόχρεω. Δ. Π. 378 τοῦ 1849.

17. Γυνὴ τὸ ἴδιον ἀγνοήσασα δικαίον βοηθεῖται, καὶ [οὐκ]
ἀποκαθίσταται εἰς αὐτὸ μηδὲν βλαπτομένη, ἀλλὰ συγγινώσκο-
μένη διὰ τὸ μὴ γινώσκειν αὐτό. (N. 8 καὶ 9 πρ. Πανδ. 22. 6
(de juris et facti ignorantia). N. 11 καὶ 13 Κωδ. 1. 18
(de juris et facti ignorantia). N. 3 Θεοδ. Κωδ. 2. 16 (de
integri restitutionibus).

Μ. Γυνὴ ἀγνοήσασα τὸ δικαίωμα αὐτῆς βοηθεῖται καὶ ἀποκαθίσταται
εἰς αὐτὸ κατ' οὐδὲν βλαπτομένη, ἀλλὰ συγγινώσκομένη ὡς μὴ γινώ-
σκουσα αὐτό.

Ν. Ἐκ τῶν νόμων 4 Κωδ. (5. 5) καὶ 57 § 1 Πανδ. (23. 2) συναγεται
πρὸς τὸ ὅτι ἡ γυνή, ἡ ἀρχομένη ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ κωλύματος εἰς γάμου κοι-
τῶνιν συγγινώσκειται ὑπὸ τοῦ νόμου, ἡ δὲ ἀγνοία αὕτη παρέχει εἰς τὴν
αὐτῆς κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῇ περιουσίᾳ τοῦ θανόντος πα-
τρὸς αὐτῆς. Α. Π. 112 τοῦ 1862, 54 τοῦ 1870.

18. Ἐνθα φύσει καὶ νόμῳ μεμισσημένον ἁμαρτάνει τις, ὁμοίως
ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ τιμωρεῖται· εἰ δὲ τῷ νόμῳ μόνῳ κενώλυνται,
συγγινώσκειται ἡ γυνή· καὶ ὅτι ἐστὶ ὅτε καὶ οἱ ἄνδρες ἀθεμίτως
καταγόμενοι πρῶτον ἢ περὶ οἱ μοιχοὶ τιμωροῦνται. (N. 38 § 2
καὶ 3 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ.
I. X. 37. 39).

Μ. Ὅσακις διαπράττει ἔγκλημα ἀπαγορευόμενον ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ
τῶν νόμων, τιμωρεῖται καὶ ἡ γυνὴ ἐξ ἴσου τῷ ἀνδρὶ· εἰ δὲ τὸ ἔγκλημα ἀπα-
γορεύεται μόνον ὑπὸ τοῦ νόμου, συγχωρεῖται ἡ γυνή. Ἐνίστα δὲ καὶ οἱ
ἐκείνοι συγκατεχόμενοι ἀθεμίτως τιμωροῦνται πρῶτον ἢ οἱ μοιχοί.

19. Γυνὴ προικὰ ἐπαγγεῖλαμένη οὐ βοηθεῖται, ἀλλ' ἀναγκά-

ζεται ἀποδιδόναι αὐτήν. (N. 12 Kwδ. 4. 20 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 76).

Μ. Γυνή ὑποχρεωθεῖσα πρεῖνα δὲν βοηθεῖται, ἀλλ' ἀναγκάζεται νά δώσῃ αὐτήν.

20. Ἐάν ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ γυνή πωλήσῃ τι, κἂν σωματικὸς ὄρκος προῶν, κἂν εἴτε γένηται, ἄκυρον τὸ πραχθὲν καὶ ἀναστρέφεται πάλιν τὸ πραθέν· εἰ δὲ βελτιώσεις τινὰς ἐν αὐτῇ ποιήσῃ, ὁ ἀγοραστής καταδικαζόμενος καὶ ἀντιστρέφων ἐπὶ τῇ γυνὴ ἔχει, ἢ τὴν ἀποτίμησιν τῆς βελτιώσεως ἀπολαβεῖν, ἢ αὐτὰ τὰ βελτιωθέντα, κατ' οὐδὲν ἑλαττῶν τὸ πρωτότυπον.

Μ. Ἐάν τοῦ γάμου συνεστῶτος γυνή πωλήσῃ τι, καὶ σωματικὸς ὄρκος (τουτέστιν ὄρκος δι' ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐπὶ τῶν ἁγίων Γραφῶν) ἐάν ἐπὶ νεότητι, ἢ ὅ,τι ἄλλο ἂν συμβῇ, ἢ πράξις εἶναι ἄκυρος καὶ ἀνακαλεῖται πωληθέν. Ἐάν δὲ ὁ ἀγοραστής ἐπενέγκῃ βελτιώσεις τινὰς εἰς αὐτό, καταδικαζόμενος, καὶ ἐπιστρέφων ἔχει τὸ δικαίωμα κατ' ἐκλογὴν ἢ τῆς βελτιώσεως τὸ τίμημα νά λάβῃ, ἢ αὐτὰ τὰ βελτιωθέντα, μηδὲν ἑλαττῶν (ἰσχυρῶς πωληθέν αὐτῇ) πρωτότυπον.

21. Ὅσα παρακατάσχηται ἑαυτῇ ἡ γυνή, καὶ μὴ ἀπογράψῃται εἰς πρεῖνα, ἢ καὶ τὰ περιερχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ παρακρατούμενα, ἐκποιούμεενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰδυίας καὶ τῆς γυναικὸς καὶ συναινέσεως ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνή μετὰ λύσειν τοῦ γάμου ἐπιζητήσῃ· ἢ προβάλλεσθαι τῇ τῆς ὑπεξουσιότητος δικαίον. (N. 9 § 3 Πανδ. 23. 3 (de jur. dotium). N. 31 § 1 Πανδ. 39. 5 (de donat.). N. 17 Kwδ. 5. 16 (de donat. inter virum).

Μ. Ὅσα κρατήσῃ δι' ἑαυτὴν ἡ γυνή, καὶ δὲν ἀπογράψῃ αὐτὰ εἰς πρεῖνα, ἢ καὶ ὅσα προσκτάται συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ κατέχει αὐτὰ, ἐκποιούμεενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐν γνώσει καὶ συναινέσει τῆς γυναικὸς ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνή μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου νά τὰ ἀναζητήσῃ ἢ νά πρὸς ἄλλῃ τὸ δικαίωμα τῆς ὑπεξουσιότητος.

22. Γυνή κατηγορίας ἀφισταμένη ἤγουν ἀφείσα τὴν κατηγορίαν μετὰ τὸ κινήσῃ αὐτήν ἢ ἀστοχοῦσα τουτέστι νικωμένη ἐν τῇ ὑπόθεσιν, ἣν ἐκίνησεν, οὐκ ἐνέχεται τῷ περὶ συκοφαντίας νόμῳ, οὐδὲ ταῖς τῆς συκοφαντίας ὑποπίπτει ποιναῖς· ἄνδρες δὲ καὶ ἀφισταμένοι τῆς κατηγορίας καὶ ἀστοχοῦντες ὡς συκοφάνται καταδικάζονται (1) (N. 1 § 10 Πανδ. 48. 16 (ad SC. Turpilianum). Βασίλ. I.X. 1. 10, N. 4 πρ. Πανδ. αὐτόθι Βασίλ. LX. 1. 13).

Μ. Γυνή παραιτοῦσα τὴν κατηγορίαν ἢ ἐκίνησεν ἢ μὴ, παραιτοῦσα μὴ

(1) Ὁ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν, ὡς διαπομένοις ὑπὸ νῦν ποινικῆς νομοθεσίας.

αὐτὴν ἀλλ' ἀποτυγχάνουσα τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ συκοφαντίας νόμον, οὐδὲ ὑποπίπτει εἰς τὰς ποινὰς τῆς συκοφαντίας. Ἄνδρες ἡμῶς καὶ παραιτοῦντες τὴν κατηγορίαν ᾗ ἀποτυγχάνοντες τοῦ σκοποῦ καταδικάζονται ὡς συκοφάνται. *

23. Ταῖς δωρουμέναις γυναῖξιν οὐ βοηθεῖ τὸ Βελλιάνειον δόγμα, ἀλλὰ ταῖς γινομέναις ἐνέχοις. (N. 4 § 1 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 35).

M. Τὸ Βελλιάνειον δόγμα δὲν βοηθεῖ τὰς δωρουμένας γυναῖκας, ἀλλὰ τὰς ἐνεχόμενας (τούτέστι τὰς ἀνάγκυραν ὑποχρέωσιν).

24. Πᾶσα γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπροίκτοις καὶ τοῖς ἄλλοις χωρὶς τῆς προικὸς δύναται καὶ συναλλάσσειν καὶ χαρίζειν καὶ δωρεῖσθαι καὶ ἐρῶνται πάντα. (N. 8 Κωδ. δ. 14 (de pactis co-mentis). Βασ. XXIX. 5. 38).

M. Πᾶσα γυνὴ ὡς πρὸς τὰ ἐξωπροίκια καὶ τὴν ἄλλην αὐτῆς περιουσίαν ἐκτὸς τῆς προικὸς δύναται καὶ νὰ συναλλάττῃ καὶ νὰ χαρίξῃ καὶ νὰ δωρεῖται ἐγκύρως.

25. Ἡ γυνὴ προτιμάσθω περὶ τὴν προῖκα τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός. (1) (N. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 117. N. 12 § 1 Κωδ. 8. 18 (qui potiores). Βασιλ. XXV. 5. 39. § 29 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus). Νεαρά 107 κεφ. 2 καὶ 3. Νεαρά 109 κεφ. 1 καὶ N. μοναδ. § 1 Κωδ. δ. 13 (de rei uxoriae actione).

M. Ἡ γυνὴ προτιμάται ὡς πρὸς τὴν προῖκα αὐτῆς τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός.

26. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γαμικοῦ συναλλάγματος ἔλθῃ ὁ χρεώστης ἐπιφωνούμενος τῇ γυναικί, ὡς ὁ ἀνὴρ χρεωστέϊ, ἢ ὁ οἶκος αὐτοῦ ὑπόκειται αὐτῇ, ἢ ἑτέραν ἐνοχλὴν ἔχῃ κατ' αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἐν γνώσει τοῦ πράγματος τοὺς συναλλάσσοντας, οὐκ ἔχουσιν ὑστερον τὸ δίκαιον τῆς προικὸς καὶ τοῦ προσωνυ-ταμένου· ἐν γνώσει γὰρ γεγονάσι καὶ ἠδύναντο μὴ συναλλάσσειν. (N. 10 § 3 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem credito-rum). N. 17 Κωδ. 3. 23 (de rei vindicatione). N. 7 § 2 Πανδ. 14. 4 (de tributoria actione). N. 13 πρ. Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra).

M. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ προικοσυμφώνου ἔλθῃ ὁ δανειστής καὶ εἴπῃ πρὸς τὴν γυναῖκα, ὅτι ὁ ἀνὴρ χρεωστέϊ ἢ ὁ οἶκος αὐτοῦ εἶναι ἐνοπόητος, ἢ ἄλλην ἐνοχλὴν ἔχει κατ' αὐτοῦ, καὶ εἰδοποιήσῃ τοὺς συνάπτοντας τὴν

(1) Σημειώτεον ὅτι ἔχει καὶ τὸ δίκαιωμα τῆς ἐγγραφῆς ὑποθήκης ὑπὲρ τῆς προικὸς καὶ τῶν διοικουμένων ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἐξωπροίκων ἐπὶ τῶν ακινήτων τοῦ ἀνδρός. Τὴν ὑποθήκην δὲ ταύτην ἔχει ἡ γυνὴ εἴτε αὐτὴ ἔδωκε τὴν προῖκα εἴτε ἄλλος ὑπὲρ αὐτῆς.

γὰμιν, δὲν ἔχουσιν ὕστερον τὸ δικαίωμα τῆς προικὸς κατὰ τοῦ προειδοποιήσαντος· διότι διετέλουν ἐν γνώσει τοῦ πράγματος καὶ εὐδυνάτω ἐπομένως νὰ μὴ καταρτίσωσι τὸ συνοικέσιον.

27. Οὐ προτιμᾶται ἡ γυνὴ τῶν προτέρων δανειστῶν περὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν. (N. 12 § 2 Κωδ. 8. 18 (qui poliores). Βασ. XXV. 5. 39. Θεοφ. § 29 Εἰς. 4. 6 (de actionibus).

M. Ἡ γυνὴ δὲν προτιμᾶται ὡς πρὸς τὴν προγαμιαίαν δωρεάν τῶν προτέρων δανειστῶν.

28. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται περὶ τὴν προῖκα τοῦ δημοσίου χρέους, εἰ μὴ προγενέστερον ὑπῆρξεν. (N. 2 Κωδ. 7. 73 (de privilegio fisci). Βασ. IX. 9. 2).

M. Ἡ γυνὴ προτιμᾶται ὡς πρὸς τὴν προῖκα τοῦ δημοσίου χρέους ἐκτὸς εἰς τὸ προγενέστερον.

29. Ὅτι καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀντιφωνοῦσα γυνὴ κέχρηται τῇ παραγραφῇ· προῖκα δὲ ἐπαγγειλαμένη οὐ βοηθεῖται. (N. 3 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Velleianum). Βασ. XXVI. 7. 67).

M. Καὶ ὑπὲρ τοῦ τέκνου ἀντιφωνοῦσα γυνὴ δύναται νὰ ποιήσεται χρῆσις τῆς ἐνοτάσεως (τοῦ Βελλιανείου δόγματος)· προῖκα δὲ ὑποσχεθεῖσα δὲν βοηθεῖται.

30. Ἐὰν γυνὴ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦνται τῇ ἀνδρὶ πατρὶος ἀποχὴν (*) ἐνόματι προικὸς, δλον τὸ χρέος ἀπαι-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Διαφέρει ἀποχὴ ἀθώωσης, ὅτι ἡ μὲν ἀποχὴ εὐ καθαρὰν ἔχει τὴν ἐλευθερίαν οὐδ' ἀδιάτατον, ἡ δὲ ἀθώωσις εἰς ἅπαντας τρόπους καὶ ἀδιατάτως ἐλευθεροῖ. Καὶ πάλιν διαφέρει ἀθώωσις ἀποχῆς, ὅτι ἡ μὲν ἀθώωσις πάντως ἐλευθεροῖ, ἡ δὲ ἀποχὴ οὐκ ἄλλως, εἰμὴ καταβληθῇ τὰ χρέματα.

Ἐπὶ οὖν τῇ Γυνὴ τις εἶχε διαφόρους δανειστάς· ἐχρεωστεῖτο καὶ αὕτη παρὰ Πέτρου τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς νομισμ. υ'. βουλευθεῖσα οὖν περιγράψαι τοὺς ἰδίους δανειστάς καὶ ἐλαττώσαι τὴν ἰδίαν περιουσίαν, καὶ προσθεῖναι τοῖς δανεισταῖς καὶ ἑτέροις δανειστήν, ἀνεκάλυψε τὸ σκαιώρημα Πέτρῳ τῇ ἰδίᾳ χρεώσῃ καὶ συζύγῃ καὶ πεποίηκεν αὐτῇ ἀποχὴν ἥτοι ἐλευθερίαν τοῦ χρέους τῶν τετρακοσίων νομ. γράψασα, ὅτι τὰ τετρακόσια νομ. ἃ μοι ἐχρεώστες ὁ Πέτρος ἀπὸ δανείου, ἔχω λαβούσα ἀπὸ σοῦ· καὶ βούλομαι εἶναι ταῦτα παρὰ σοὶ ὡς προῖκα· τοῦτο δὲ πεποίηκεν, ἵνα καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ κέτι ἐστὶ χρεώστης, ἀλλὰ δανειστής καὶ χρεωστοῦμενος προῖκα, καὶ τὰ υ'. νομ. λαβὼν, λογιζέται ὡς χρέος διὰ τὴν προῖκα, καὶ κινούνται τῶν ἑτέρων, νικᾷ αὐτὸς καὶ ἐνδύλλει ἐκείνους κενούς λέγων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ δανειστής εἰμι χρεωστοῦμενος προῖκα, καὶ νικᾷ ὅμῃς ὡς ἐπαγρυπνήσας καὶ λαβὼν τὸ ἴδιον χρέος, καὶ ὡς δυνατότερα ἔχων δικαίαν· φησὶ οὖν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἀπεὶ ὁ ἀνὴρ ἤδει τὴν περιγραφὴν, καὶ συμμετέσχε τῇ γυνὴ τοῦ δόλου, οὐκ ὠφελήσεται ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου, ἀλλὰ τῆς ἀποχῆς αὐτ' οὐδενὸς λογιζομένης· καὶ τῆς προικὸς μὴ συνισταμένης διὰ τὴν περιγραφὴν καὶ τὸν δόλον (οὐδὲ γὰρ συνίσταται προῖξ ἐπὶ περιγραφῇ τῶν δανειστῶν) ὁ ἀνὴρ ἐστίται πάλιν

τεῖται ὁ ἀνὴρ καὶ σθέννυται ἢ προῖξ· οὐδὲ γὰρ συνίσταται προῖξ ἐπὶ περιγραφῇ δανειστών. (N. 10 § 14 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 14).

M. Ἐάν γυνὴ πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστών μεταβάλῃ τὸ πρὸς αὐτὴν χρέος τοῦ ἀνδρός εἰς προῖκα, ὁ ἀνὴρ ἀπαιτεῖται ὑπὸ τῶν δανειστών ὅλον τὸ χρέος αὐτοῦ, καὶ σθέννυται ἢ προῖξ· διότι προῖξ δὲν συνίσταται πρὸς ἀπάτην δανειστών.

N. Συνεστῶτος τοῦ γάμου δύναται ἡ γυνὴ νὰ δώσῃ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς προῖκα, καὶ διατετημημένην εἰς λόγῳ πωλήσεως· ἀλλ' ὅταν τοῦτο γίνηται εἰκονικῶς καὶ μόνον πρὸς περιγραφὴν τοῦ Νόμου ἐν γνώσει καὶ κατὰ πρότερον συνεννόησιν μετὰ τοῦ δανειστοῦ, πρὸς πληρωμὴν δηλαδὴ χρεῶν τοῦ συζύγου, ἡ σύμβασις εἶναι ἄκυρος καὶ ἀπέναντι τοῦ δανειστοῦ ἀδιάφορον δὲ ἂν κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ εἰκονικοῦ τούτου συμβολαίου ὁ σύζυγος εἶχε καὶ ἄλλην περιουσίαν, ἀσφαλίζουσιν τὴν σύζυγον, διότι ἐνδέχεται νὰ μὴ ἔχῃ τοιαύτην κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀποδόσεως τῆς προκίς, καὶ ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἀναδοχῆς τῆς γυναικὸς διατάξις εἶναι γεικὴ, μὴ ποιούσα τοιαύτην διάκρισιν.

31. Ταῖς γυναῖξιν εἰς τὸ διεκδικηθῆναι συντρέχουμεν, οὐ μὴν συκοφαντούσας. (N. 110 § 4 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασ. II. 3. 110).

M. Συντρέχουμεν τὰς γυναῖκας πρὸς διεκδικήσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐχὶ συκοφαντούσας.

32. Ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς τελευτήσαντος, οὐκ αἰτοῦσα ἐπίτροπον τοῖς τέκνοις αὐτῆς, ἀτελὲς μήτηρ γίνεται, τουτέστιν, οὐ δύναται ἔχειν τῶν μητέρων τὰ δίκαια. (N. 2 § 1 καὶ 2 Πανδ. 26. 6 (qui petant tutores). Βασ. XXXVII. 6. 2 N. 4 § 2 Πανδ. αὐτόθι. N. 2 § 23 καὶ 43 Πανδ. 38. 17. Βασ. XLV. 1. 28. N. 3 καὶ 6 Κωδ. 6. 56 (ad SC. Tertullianum). N. 2 Κωδ. 2. 35 (si adversus delictum). § 6 Εἰσηγ. 3. 3 (de SC. Tertulliano).

M. Ἡ γυνή, ἐάν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου αὐτῆς δὲν προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου τῶν τέκνων αὐτῆς, γίνεται ἀτελὲς μήτηρ, τουτέστιν ἀποβάλλει τὰ μητρικὰ δικαιώματα.

33. Μὴ ἀπογραψαμένη γυνή, ἐκπίπτει τῶν μὴ φαινομένων προεικμαίων εἰδῶν, ἡγοῦν ἀπαιτήσιν τούτων οὐκ ἔχει, καὶ οὐκ ἔστι νόμος περὶ τούτου διαλαμβάνων, ἀλλ' οὕτως ἐκράτησεν ἡ συνήθεια· εἰ μέντοι γυνὴ καταλειφθεῖσα ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρός ἢ καὶ χειρίσασα τῆς πράγμασι τούτου καὶ κατασχοῦσα ταῦτα

χρώστας, καὶ ἀπαιτηθῆσεται ὅλα τὰ ὀφ. νομ. μὴ δυνάμενος λέγειν, ὅτι ἀνὴρ εἰμὶ καὶ χρωστώ προῖκα. καὶ ὀφείλω καταδικάζεσθαι μέχρις εὐπορίας, καὶ μὴ ἀπαιτεῖσθαι εἰς ὀλίκληρον.

μὴ ἀπογράφηται, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρός κατασπαταλήσῃ, τὰ δὲ οἰκέτα ἦτοι τὰ τῆς προικὸς συντηρήσῃ, καὶ ἀπαιτούμενη παρὰ τοῦ παιδὸς τὰ πατρῷα μηδὲν ἔχειν λέγοι, ταύτην μὴ μόνον ἔχειν [οὐκ] ἀγωγὴν ὁ Μάγιστρος ἔλεγε περὶ τῶν μὴ φαινομένων εἰδῶν τῶν προικισμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸν ὄρκον τοῦ υἱοῦ προτιμᾶσθαι· τὸν γὰρ υἱὸν ἐρασσε γρῆναι ὀμνύειν, τί ἄρα ὁ πατήρ ἐν τῇ τελευτῇ ἐκέκτητο, καὶ ταῦτα τὴν μητέρα ζημιωσθαι καὶ ἀπὸ τῆς ἰδίας προικὸς. (1)

Μ. Ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν ἐκπίπτει τῶν μὴ φαινομένων προικῶν εἰδῶν, ἦτοι δὲν δύναται ν' ἀπατήσῃ ταῦτα· καὶ περὶ τούτου νόμος μὲν ἔστις δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' οὕτως ἀπεκράτησεν ἡ συνήθεια· ἐὰν δὲ γυνὴ ἀρεθεῖσα ἐπίτροπος τοῦ ἀνδρός ἢ καὶ διοικήσασα τὰ πράγματα αὐτοῦ καὶ κατέχουσα ταῦτα δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ ἀνδρός κατασπαταλήσῃ, τὰ δὲ αὐτῆς ἦτοι τὰ τῆς προικὸς συντηρήσῃ, καὶ, ὅταν τὸ τέκνον ἀπατή τὰ πατρικά, αὐτὴ διατείνηται ὅτι οὐδὲν ἔχει, αὕτη δὲ μόνον δὲν ἔχει ἀγωγὴν, ἔλεγεν ὁ Μάγιστρος, περὶ τῶν μὴ φαινομένων εἰδῶν τῶν προικῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ ὁ ὄρκος προτιμᾶται· διότι ὁ υἱὸς θρεῖται νὰ ὀμνύῃ, βεβαίων ὅποια πράγματα εἶχεν ὁ πατήρ κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ ἡ μήτηρ ἀναπληροῖ ταῦτα ἐπὶ ἰδίᾳ ζημίᾳ καὶ ἐκ τῆς προικὸς αὐτῆς.

Ν. Ἡ ἐν Ἀρμ. διατάξις περὶ μὴ συντάξεως ἀπογραφῆς δὲν εἶναι μὲν ποινικὴ, οὔτε καταργεῖται ἀπὸ τοῦ 187 άρθρου τοῦ Ν. τῆς 17 Δύγ. 1861 περὶ ἐπιτροπείας, ὡς μὴ προνοήσας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀλλ' ὁμοίως ὡς περιλαμβανούσα δικονομικὴν διατάξιν περὶ ἀποδείξεως ὑπαρκθέντων ἐκ τῶν τῇ συζύγῃ ἀνηκόντων δὲν ἔχει χώραν, ὅτε ἀντικειμένη εἰς τὴν πολ. ἡμῶν δικονομίαν. Α. Π. 289 τοῦ 1868.

34. Καὶ ἡ ἑκατοστὴ δεκάτη νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος περὶ γυναικὸς τοῦ ἀνδρός αὐτῆς τελευτήσαντός φησιν, ὡς αὐτὴν εἶδω τριῶν μηνῶν ἀπογραφὴν ποιῆσθαι (*) τῆς τε οἰκείας προικὸς καὶ τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς καὶ τῆς ἄλλης πάσης ἀνδρώας περιουσίας, καὶ τῇ προενέξει τῆς ἀπογραφῆς ἐπιζητεῖν, εἴ τινα λέγοι παρὰ τοῦ ἀνδρός ὑποστῆναι καينوτομίαν εἰς τὰ ἀνήκοντα

(1) Ἴδε σημείωσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 28 βιβλ. 5 titl. 11.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Γυνὴ μὴπω τὴν προῖκα ἐκανωθεῖσα μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρός, δι' ἀγνοίαν τοῦ προτιμᾶσθαι τῶν δανεισμάτων, κατέβηκε τούτοις· μετὰ τοῦτο αἰτούσῃ τὰ ἴδια δίδεται συγγνώμη· εἰ δὲ κέρδος ἦν τὸ παρ' αὐτῆς μετὰ τὴν καταβολὴν ἀπαιτούμενον, τυχὸν δωρεὰ ἢ ὑπόθελον, μὴ ἡτιώμενον προγενεσίᾳ τοῦ δανους, οὐ συγγνωσθήσεται· περὶ μὲν γὰρ ἰδίων πραγμάτων ἢ γυνὴ ἀγνοίῳμένη, μὴ ποιήσασα τὴν ἀπογραφὴν ἄμφοτεροί, τὴν τοῦ νόμου ἀγνοίαν εἰς βοήθειαν ἔχει· γυνὴ γάρ, φησί, νόμον ἀγνοήσασα, συγγινώσκειται· περὶ κέρδους δὲ οὐδαμῶς· ὥστε καὶ ἐνταῦθα λοιπόν, περὶ μὲν τῆς προικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρός καταναλωθείσης μετὰ τὸν τῆς ἀπογραφῆς ὄρκον, δίκαιον εἶναι πάντως· περὶ δὲ τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς, οὐκέτι· κέρδος γάρ τούτο.

αὐτῇ· χωρὶς δὲ ἀπογραφῆς εἴτε ἐναργοῦς ἀποδείξεως μὴδὲν ζητεῖν, μὴδὲ ζητοῦσαν ἀπολαμβάνειν. (1)

Μ. Καὶ ἡ ρι' (110) νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει, ὅτι ἡ γυνὴ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς συντάσσει ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπογραφὴν τῆς προικὸς αὐτῆς, τῆς προγαμικῆς δωρεᾶς καὶ ὅλης τῆς ἄλλης ἀνδρικῆς περιουσίας, καὶ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῆς ἀπογραφῆς ἐπιζητεῖ, εἴαν τυχὸν καινοτομίαν ἰσχυρίζεται ὅτι ὑπέστη παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰ ἀνήκοντα αὐτῇ· ἀνεὺ δὲ ἀπογραφῆς εἴτε ἐναργοῦς ἀποδείξεως οὐδὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ.

35. Ὅτι εἰ μὲν ἐντὸς πύλειως ἡ γυνὴ ἐστίν, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὀφείλει τὴν ἀπογραφὴν ποιεῖν καὶ τοὺς δανειστάς παραγράφειν τοῦ ἀνδρὸς· εἰ δὲ ἐκτὸς ἐπὶ θέματος ἐντὸς δώδεκα μηνῶν, εἰ δὲ ἴνδεντον οὐ ποιήσῃ ἐμπροθέσμῳ, βοηθοῦνται οἱ δανεισταί. (2)

Μ. Ἡ γυνὴ, εἴαν μὲν κατοικῇ ἐντὸς πύλειως, ὀφείλει ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ συντάξῃ ἀπογραφὴν, καὶ τότε δύναται νάντιτάξῃ εἰς τοὺς δανειστάς τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐνστασιν· εἴαν δὲ κατοικῇ ἐν ἐπαρχίᾳ, ἐντὸς δώδεκα μηνῶν· εἴαν δὲ δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν ἐμπροθέσμῳ, βοηθεῦνται οἱ δανεισταί.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'.—Περὶ δοῦλων. (3)

1. Δοῦλος οὐκ ἐνέχεται, οὔτε ἐνοχοποιεῖται. (Ν. 22 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 22. Ν. 44 καὶ Ν. 43 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et act.). Ν. 3 § 9 καὶ Ν. 41 Πανδ. 15. 1 (de peculio).

Μ. Δοῦλος δὲν ἐνέχεται, οὐδὲ ὑποχρεῖται.

2. Δοῦλος οὐκ ἐνάγεται οἰαδῆποτε ἀγωγῇ. (Ν. 107 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 107).

Μ. Δοῦλος δὲν ἐνάγεται δι' οἰαδῆποτε ἀγωγῆς.

3. Ὁ ἐν δουλείᾳ ὢν οὐ διὰ τοῦ χρηθᾶ· δεσπόζει, ἐπειδὴ νέμεσθαι οὐ δοκεῖ. (Ν. 118 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris).

Μ. Ὁ διατελὼν δοῦλος οὐδέποτε κτάται κυριότητα διὰ τῆς χρήσεως, ὅστις δὲν ὑποτίθεται, ὅτι νέμεται.

4. Διὰ τῶν δοῦλων κρείττων ἡ αἵρεσις τῶν δεσποτῶν γίνεται, οὐ μὴν χειρίων. (Ν. 133 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασίλ. II. 3. 133).

Μ. Διὰ τῶν δοῦλων ἡ θέσις τῶν δεσποτῶν δύναται νὰ γίνῃ κρείττων, οὐχὶ ὅπως καὶ χειρίων.

5. Ἐπὶ τοῖς μὴ τραχέσιν ἢ μυσαρκοῖς ἁμαρτήματα συγγινώ-

(1-2) Ἴδε ἀνωτέρω σημειώσεις.

(3) Εὐνόητον ὅτι ὁλικήρης ὁ τίτλος οὗτος οὐδεμίαν ἔχει τανῦν παρ' ἡμῶν πρακτικὴν ἔννοιαν.

σονται οἱ δοῦλοι πειθαρχεῦντες τοῖς δεσπόταις ἢ τοῖς ἐν τάξει δεσποτῶν, οἷον ἐπιτρόποις καὶ κουράτωρσιν. (N. 20 Πανδ. 44. 7. Βασ. LI. 1. 19. N. 157 πρ. Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασίλ. II. 3. 157).

M. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων, τῶν μὴ ἐμφαινόντων ὁμότητα ψυχῆς ἢ μορφῆς ἢ ἡθους, εἰ δοῦλοι ἀξιοῦνται συγγνώμης, πειθόμενοι εἰς τοὺς δεσποτάς αὐτῶν ἢ εἰς τοὺς ἐπέχοντας τόπον δεσποτῶν, οἷον ἐπιτρόπους καὶ κηδεμόνας.

6. Ἡ δουλεία σχεδὸν ἔσικε θανάτῳ. (N. 209 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 209)

M. Ἡ δουλεία σχεδὸν ὁμοιάζει θανάτῳ.

7. Οἰκέτης μὴ δικάζεσθω, μηδὲ ἐρρώσθω κατ' αὐτοῦ δίκην. (N. 6 καὶ 7 Κωδ. 3. 1 (de judiciis). Βασ. VII. 6. 6).

M. Δούλος δὲν δικάζεται, οὐδὲ ἰσχύει ἢ κατ' αὐτοῦ δίκην.

8. Δοῦλος εἴτε ἐπερωτήσῃ, εἴτε ἐπερωτηθῇ παράστασιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ δικάσασθαι, οὐ βεβαιοῦται, οὔτε οἱ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται· δοῦλος γὰρ οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται. (N. 13 Πανδ. 2. 11 (si quis cautionibus). Βασ. VI. 16. 13).

M. Ὁ δοῦλος καὶ ἂν συμπανήσῃ, ἢ ὑποσπῇ δι' ἐπερωτήσεως ἐμφανίσιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἵνα δικασθῇ, οὐδὲν ἔχει κῆρος τὸ τοιοῦτο, οἷον οὔτε οἱ ἐγγυηταὶ ἐνέχονται, διότι δοῦλος οὔτε ἐνάγει, οὔτε ἐνάγεται.

9. Δοῦλος διοικῶν τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα οὐδὲ κινήσῃ οὐδὲ ἀκίνητον πρᾶγμα τῆς τοῦ δεσπότου περιουσίας δύναται ἐκποιεῖν παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου· εἰ δὲ εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου τὸ τίμημα παρεχώρησεν, ἀποκαθίσταται τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ. (*) (N. 19 Κωδ. 2. 13 (de procuratoribus) Βασίλ. VIII. 2. 93).

M. Δοῦλος διοικῶν τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ οὔτε κινήτῳ οὔτε ἀκίνητῳ πρᾶγμα τῆς περιουσίας τοῦ δεσπότου παρὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ· εἰ δὲ κατελήθῃ τὸ τίμημα διὰ πρᾶγμα τοῦ δεσπότου, ἀποδίδεται τὸ τίμημα εἰς τὸν ἀγοραστήν.

10. Δοῦλος οὐ δύναται τῷ δεσπότῃ δικάσασθαι· οὔτε γὰρ τῷ νόμῳ ὀρίζεται· καλῶς δὲ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ κατηγορεῖ, λέγων αὐτὸν ἀποκρύψαι τὴν διαθήκην, ἐν ᾗ ἐλευθερία αὐτῷ κατελείφθη. (N. 7 Πανδ. 48. 10 (de lege Corn. de falsis). Βασ. LX. 41. 7).

M. Δοῦλος δὲν δύναται νὰ ἀνταγωνίζηται ἐν δικαστηρίῳ πρὸς τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ὅτε τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος τὸ τοιοῦτο· ἀλλ' ἐγκύρως δύναται

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δοῦλος ἐπερωτῶν μὲν προσπορίζει τὴν ἀγωγὴν τῷ δεσπότῃ, ἐπερωτῶμενος δὲ οὐ ποιεῖ ἔνοχον τὸν αὐτοῦ δεσπότην· κρεῖττον μὲν γὰρ δύναται ποιεῖν τὴν αἵρεσιν, χεῖρονα δὲ οὐδαμῶς.

να κατηγορήσῃ λόγῳ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ, προτείνων, ὅτι οὗτος ἀπέκρυψε τὴν διαθήκην, δι' ἧς ἐχαρίσθη εἰς αὐτὸν ἡ ἐλευθερία.

11. Δούλος κατὰ τοῦ δεσπότου οὐ βασανίζεται, εἰ μὴ μόνον ὅτε περὶ μοιχείας ἐστὶν ἡ ζήτησις καὶ περὶ καθοσιώσεως. (N. 1 Κωδ. 9. 41 (de quaestionibus). Βασ. LX. 50. 23).

Μ. Δούλος δὲν βασανίζεται ἵνα μαρτυρήσῃ κατὰ τοῦ δεσπότου, ἐκτὸς μόνον ἐὰν πρόκειται περὶ μοιχείας καὶ περὶ καθοσιώσεως.

12. Δούλος ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ οὐ δύναται δοθῆναι. (N. 7 Κωδ. 5. 34 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 36).

Μ. Δούλος δὲν δύναται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν.

13. Δούλος κἂν αὐθαρέτως λέγῃ κατὰ δεσπότου, οὐ πιστεύεται. (N. 1 § 5 Πανδ. 48. 18 (de quaestionibus). Βασίλ. LX. 50. 1).

Μ. Δούλος καὶ ἐὰν αὐθαρέτως ἐκφρασθῇ κατὰ τοῦ δεσπότου, δὲν πιστεύεται.

14. Δούλος τὸν δεσπότην καταμηνύων εἰς ὑπόδειγμα πάντων τῶν διδομένων (1) αὐστηροτάτῃ ἀποφάσει τιμωρεῖσθω, κἂν ἀποδείξῃ, ὑπεξηρημένου τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως. (N. 6 Κωδ. 10. 11 (de delatoribus). Βασίλ. LVI. 7. 6).

Μ. Δούλος καταμηνύων τὸν δεσπότην αὐτοῦ, ὑποβάλλεται εἰς αὐστηροτάτην καταδίκην πρὸς παράδειγμα πάντων τῶν προδοτῶν, καὶ ἂν ἔτι ἀποδείξῃ τὰ ἐν τῇ μηνύσει ἀναφερόμενα, ἐξαιρουμένου μόνον τοῦ ἐγκλήματος τῆς καθοσιώσεως.

15. Κατὰ νόμον οὔτε χρεωστεῖ δούλος, οὔτε χρεωστεῖται· τὰ τε γὰρ αὐτῷ χρεωστούμενα ὁ δεσπότης ἀπαιτεῖ· περὶ δὲ τῶν παρ' αὐτοῦ χρεωστουμένων ἐνάγεται τῇ περὶ τοῦ πεκουλίου ἀγωγῇ, ἢ τῇ περὶ δαπανημάτων τῶν γενομένων εἰς τὰ τοῦ δεσπότου πράγματα, (N. 41 Πανδ. 15. 1 (de peculio). Βασίλ. XVIII. 5. 32).

Μ. Κατὰ νόμον ὁ δούλος οὔτε χρεωστεῖ, οὔτε χρεωστεῖται, διότι τὰ μὲν εἰς αὐτὸν χρεωστούμενα ἀπαιτεῖ ὁ δεσπότης, ὡς πρὸς ὅσα δὲ αὐτὸς χρεωστεῖ ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ χρηματίου ἀγωγῆς, ἢ διὰ τῆς περὶ τῶν δαπανῶν τῶν γενομένων εἰς τὰ πράγματα τοῦ δεσπότου.

16. Ἀπὸ ἐγγύης τοῦ δούλου οὐκ ἐνάγεται ὁ δεσπότης, εἰ μὴ εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ πεκουλίου ἐνεγγυήσατο. (N. 47 § 1 Πανδ. 15. 4 (de peculio). Βασ. XVIII. 5. 37).

Μ. Αἱ ἐγγυήσιν τοῦ δούλου δὲν ἐνάγεται ὁ δεσπότης, ἐκτὸς ἐὰν ἐγγυήσῃ (ὁ δούλος) εἰς πρᾶγμα τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ χρηματίου.

(1) Τὴν λέξιν διδομένων πολλοὶ μεταβάλλουσιν εἰς προδιδόντων ἢ προδιδόντων.

17. Τὸν κληρωθέντα δούλον ἔξεστι τῷ δεσπότῃ εἶσω ἐνικνεῖν τοῦ μόνου τὴν τύχην ἀποδεικνύναι, καὶ τοῦτον ἀναλαμβάνειν. (Νεαρά 123 κεφ. 17. Ῥοπαὶ κεφ. 24 § 43).

Μ. Τὸν δούλον τὸν τυχὸν γενόμενον κληρικὸν ὁ δεσπότης δύναται ἐντὶς ἑτοὺς μόνον νὰ ἀναλαμβάνῃ καταδεικνύων τὴν κατάστασιν αὐτοῦ.

18. Ματὰ τὸ προσκαρτερῆσαι τὸν δούλον ἐν τινι μοναστηρίῳ, ἐφ' ᾧ γενέσθαι μοναχὸν ἐπὶ τριετίαν καὶ λαβεῖν τὸ ἅγιον σχῆμα, μήκετι θύνασθαι τὸν δεσπότην αὐτοῦ πρὸς δουλείαν αὐτὸν εἰλκεῖν, εἰ μήτοιγε πειρασθεῖη ὁ ἀπαξ μονάσας τὸ μοναστήριον καταλιπεῖν καὶ ἑτέρου βίου σχῆμα μεταδιώκειν. (Νεαρά 5 κεφ. 2 πρ. § 1. Νεαρά 123 κεφ. 35).

Μ. Ἀφού ὁ δούλος προσκαρτερῆσθαι εἰς μοναστήριον τρία ἔτη, ἕνα λαβὼν τὸ ἱερὸν σχῆμα τοῦ μοναχοῦ, δὲν δύναται πλέον ὁ δεσπότης αὐτοῦ νὰ ἐπακατέρῃ αὐτὸν εἰς δουλείαν, ἐκτός ἐάν αὐτός, καίπερ ἀπαξ μονάσας, πειρασθῇ ἔπειτα νὰ καταλίπῃ τὸ μοναστήριον καὶ ἐπιδοθῇ εἰς μὴ μοναχικὸν βίον.

19. Τὸν ἱερωθέντα δούλον ἀγνοία τοῦ δεσπότου, εἰ καὶ ἐπίσκοπος γένοιτο, εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας ἀποκαθίστασθαι τάξιν, ἀπογυμνωθέντα τῆς ἐκεῖθεν λαμπρότητος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸν μονάζοντα δούλον ἀγνοία τοῦ δεσπότου ἀποδύεσθαι τὸ σχῆμα καὶ ὑπὸ τὴν δουλικὴν ἐξουσίαν αὐτὸν τάττεσθαι.

Μ. Ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου ἱερωθεὶς δούλος, καὶ ἐπίσκοπος εἶναι προχειρισθῇ, ἀποκαθίσταται εἰς τὴν προτέραν τῆς δουλείας τάξιν, ἀφού πρότερον ἀπογυμνωθῇ τῆς ἐκ τῆς ἱερωσύνης λαμπρότητος· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσπότου μονάσας δούλος ἀποδύεται τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ κατατάσσεται ἐκ νέου ὑπὸ τὴν δουλικὴν ἐξουσίαν.

20. Ὁ ἀγοράζων δούλον αἰχμάλωτον, κἂν οἶδε τὴν αὐτοῦ κατάστασιν, γίνεται αὐτοῦ δεσπότης· διδοὺς δὲ ὁ πρῶν αὐτοῦ δεσπότης τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δοθὲν λαμβάνει αὐτόν, εἰ μὴ ὅρα παρῆλθεν ὁ τῆς ἐν τῷ χρῆσθαι δεσποτείας χρόνος· εἰ δὲ ὁ ἀγοραστής αὐτὸν ἐλευθερώσῃ ἢ ἕτερος καλῇ πίστει παρ' αὐτοῦ ἀγοράσας, οὐκέτι δύναται ὁ πρῶν δεσπότης ἀναλαβεῖν αὐτόν. (Ν. 12 § 7 Πανθ. 40. 15 (de captivis et postliminio). Βασ. XXXIII. 1. 8).

Μ. Ὁ ἀγοράζων δούλον αἰχμάλωτον, καὶ εἴναι γινώσκῃ τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, γίνεται δεσπότης αὐτοῦ· ἀποδίδων δὲ ὁ πρῶν δεσπότης αὐτοῦ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ δοθὲν λαμβάνει αὐτόν, ἐκτός ἐάν παρῆλθεν ὁ χρόνος τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος. Ἐάν δὲ ἐλευθερώσῃ αὐτόν ὁ ἀγοραστής ἢ ἄλλος καλῇ πίστει ἀγοράσῃ, ὁ πρῶν δεσπότης δὲν δύναται πλέον νὰ ἀναλάβῃ αὐτόν.

21. Ἐάν δούλος ἔχων συγγενῇ ἐλευθέρῳ, ἀδιάθετον τελευτήσαντα, καὶ κεκτημένον πολλὴν ὑπαρξιν, ἐπιχειρῇ κληρονομεῖν τοῦτου, οὐκ ἀκούεται, κἂν ἀδελφὸς εἴη, ἢ πατήρ ἢ μήτηρ, ἄλλ'

οὐδὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ἔχει τινὰ ἀγωγὴν κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλευθέρου (N. 1 § 2 καὶ N. 7 Πανδ. 38. 8 (unde cognati). N. 10 § 5 Πανδ. 38. 10 (de gradibus) πρ. Εἰσγγ. 3. 7 (de servili cognitione). § 6 Εἰσγγ. 1. 16 (de capitis minut.).

Μ. Ἐάν δοῦλος ἔχων συγγενῇ ἐλευθέρου, ἀποθανόντα ἀδιάθετον καὶ κατημέμενον πολλὴν περιουσίαν, ἐπιχειρῇ νὰ κληρονομήσῃ αὐτόν, δὲν εἰσακούσεται, καὶ ἂν ἔτι ἦναι ἀδελφὸς ἢ πατὴρ ἢ μήτηρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεσπότης τοῦ δούλου ἔχει ἀγωγὴν τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ ἐλευθέρου.

92. Ὅτι εὐγενὴς γυνή, ὃ ἐστὶν ἐλευθέρη, οὐ δουλοῦται ἀνδρὶ δουλῶ συζευχθεῖσα εἴτε ἐκούσα, εἴτε ἄκουσα, εἴτε ἀγνοοῦσα τὴν τοῦ ἀνδρὸς τύχην εἴτε εἰδυῖα, ὡς ἡ διάταξις λέγει. (N. μοναδ. Κωδ. 7. 24 (de SC. Claudiano tollendo). Βασ. XLVIII. 25. 1. § 1 Εἰσγγ. 3. 13 (de successionibus sublatis).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, εὐγενὴς γυνή, ὃ ἐστὶν ἐλευθέρη, ὑπανδρευθεῖσα δουλὸν εἴτε ἐκούσα εἴτε ἄκουσα, εἴτε ἀγνοοῦσα τὴν κατάστασιν αὐτοῦ εἴτε ἐπιστάμενη, δὲν δουλοῦται.

TITΛ. IE'.—Περὶ ἀσφαδοῦς καὶ ἀμφιδόλου.

1. Ἐάν ἀμφιδόλος εὐρεθῇ φράσις ἐν ἐπερωτῇσai, ἐκεῖνο δεχόμεθα, ὅπερ τὸ πρᾶγμα περὶ ὃ ἐστὶν ἡ ζήτησις ἀσφαλίζεται. (N. 80 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). Βασιλ. XLIII. 1. 77).

Μ. Ἐάν εὐρεθῇ ἀμφιδόλος φράσις ἐν ἐπερωτῇσai (συμβάσει δηλονότι διατυπωμένῃ τοῦ Ρ. Δ., καθ' ἣν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἀπηγγέλλομαι αὐτοπρόσωπος τῶν συμβαλλομένων παρουσία, προφορικὸς λόγος καὶ ἐνόμις τῆς πράξεως), ἐκεῖνο δεχόμεθα, ὅπερ ἀσφαλίζει τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἡ ζήτησις.

2. Τὴν ἀσάφειαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὲρ τοῦ ὁμολογήσαντος ἐρμηνεύομεν. (N. 99 Πανδ. 45. 1 (de verborum oblig.). Βασιλ. XLIII. 1. 96. N. 38 § 18 Πανδ. αὐτόθι. N. 26 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). N. 47 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et actionibus).

Μ. Τὴν ἀσάφειαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐρμηνεύομεν ὑπὲρ τοῦ ὑποσχέντος.

3. Ἡ ἀμφιδόλος ἀγωγὴ καὶ ἀρήγησις ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτὴν ἐρμηνεύομεν. (1) (*) (N. 66 Πανδ. 5. 1 (de iudiciis).

(1) Ὅρα καὶ σχετικὴν παράγραφον 16 βιβλίου α' τίτλου 9 ταῦτά περίπου διπλαζομένησαν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐνήγαγον κατὰ τοῦ Πέτρου, εἰ φαίνεται καταδίκη-σθαι νῆμ. ρ'. καταδικάσον, ὡ δικαστὰ καὶ ἐστὶν ἀμφιδόλου, εἴτε αὐτὸς

Βασ. VII. 5 61. N. 83 § 1 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). N. 12 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). N. 172 § 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris).

Μ. Ἡ ἀμφίβολος ἀγωγή καὶ διήγησις ἐρμηνεύεται ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος αὐτήν.

4. Ἡ ἀμφίβολος ἐπερώτησις κατὰ τοῦ ἐπερωτήσαντος ἐστίν. (N. 26 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). Βασ. XLIV. 18. 35).

Μ. Ἡ ἀμφίβολος ἐπερώτησις ἐρμηνεύεται κατὰ τοῦ ἐπερωτήσαντος.

5. Τὰ ἀσαφῶς γεγραμμένα, ὥς μὴ νοεῖσθαι τὴν ἔννοιαν αὐτῶν, ἀντὶ μὴ γεγραμμένων ἐστί, τὰ δὲ λοιπὰ ἰσχύει. (N. 2 Πανδ. 34. 8 (de his, quae pro non scriptis). Βασ. XLVI. 19. 38. N. 73 § 2 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 62 § 1 καὶ N. 9 § 9 Πανδ. 28. 5 (de heredibus instituendis). N. 4 Πανδ. 34. 5 (de rebus dubiis). N. 16 Πανδ. 28. 7 (de conditionibus inst.).

Μ. Τὰ οὕτως ἀσαφῶς γεγραμμένα, ὥστε νὰ μὴ νοῆται ἡ ἔννοια αὐτῶν, λογιζονται ὡς ἄγραφα, τὰ δὲ λοιπὰ ἰσχύουσιν.

6. Ἐπὶ τῶν ἀσαφῶν τὸ ἥττον ἐπιλεγόμεθα. (N. 9 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 2. 9).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀσαφῶν ἐκλέγομεν τὸ ὀλιγώτερον βαρύν.

7. Ἐπὶ τοῦ ἀσαφοῦ πράγματος κρείττον ἐστὶν εὐνοεῖν τῇ ἀπαιτήσῃ ἢ περὶ τῇ ἐπεισάκτῃ κέρδει. (*) (N. 41 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 41).

κατέβαλον τῷ Πέτρῳ, εἴτ' ἐκείνος ἔμοι' ἀμφίβολου οὖν οὕτως τῆς ἀναγωγῆς, ἐρεῖται μοι τῷ ἐνάγοντι ἐρμηνεύειν αὐτὴν ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ λέγειν ὅτι οὕτως ἐγὼ ἐνόουν τὴν ἀναγωγὴν μου, ὅτι αὐτὸς κατέβαλον τὰ ρ'. νομ. καὶ δικάζεται με καὶ τὸ δικαστήριον. Ἡ πολλὰκις ἐν τῷ δικαστηρίῳ διήγησιν ποιῶν, οὕτως εἶπον· πρὸ χρόνων τεσσαρῶν ὁ Πέτρος ἦλθε πρὸς με, καὶ ἐκινήθη λόγος περὶ δανείου, καὶ ἠριθμήσαμεν τὰ διακῶσια νομ. καὶ ἐνταῦθα γὰρ ἀδηλόν ἐστιν, εἴτε τῷ Πέτρῳ παρ' ἐμοῦ ἠριθμήθησαν τὰ σ'. ὑπέρπαια, εἴτε ἔμοι' παρ' ἐκείνου· καὶ ἐρμηνεύων τὴν ἀσαφὴ μου διήγησιν καὶ λέγων ὅτι αὐτὸς ἠριθμήθησα τὰ νομ. τῷ Πέτρῳ, εἰσακουσθήσομαι διὰ τὸν παρόντα νόμον· καὶ εἰκότως. Ἐπεὶ γὰρ προδήλως οὐκ εἶπὼν τι νοούμενον κατ' ἐμοῦ, εἰμὶ παραδεκτός· εἰς τὸ σαφηνίζειν τὰ τῆς ψυχῆς διανοήματα· τὸ δὲ ἀσάφες σύμφωνόν ἐστι κατὰ τοῦ πράτου καὶ τοῦ μισθώσαντος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐδάνεισά σοι νομ. ρ'. συμφωνήσας λαβεῖν ταῦτα μετ' ἐνιαυτὸν, καὶ κατὰ τόκων τῶν συνδοξάντων, μὴ προσθεῖς καὶ τὴν τῶν τόκων ποσότητα μετ' ἐνιαυτὸν οὐ μὲν προσήγαγες τὰ ρ'. νομ. ἐγὼ δὲ σε ἀπήτην καὶ τόκον, προβαλλόμενος ὅτι καὶ τόκοι συνέδοξαν μέσον ἡμῶν δεῦναι. Ἀντίχου οὐ τῆς ἀσφαλείας τῆς συμφωνίας, καὶ προβάλλου ἀνίσχυρον εἶναι τὸ σύμφωνον, ὥς μὴ σαφηνίσαν καὶ τὸ ποσὸν τῶν τόκων· ἐπὶ οὖν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀσαφοῦς ταύτης συμφωνίας, τῆς περὶ τῶν

Μ. Ἐπὶ τοῦ ἀσφατοῦς πράγματες προτιμάται μᾶλλον ἢ ἀπαιτήσεις παρὰ τοῦ ἐπείσакτον κέρδος.

8. Ἐν ταῖς ἀμφιδόλοις τὸ φιλάνθρωπον κρατεῖ, (*) (N. 50 Πανθ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 56).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀμφιδόλων ὑποθέσεων δεῖν νὰ ὑπερισχύῃ ἡ φιλάνθρωπος ἐρμηνεία.

9. Ἐὰν ἡ αὐτὴ φράσις διχῶς γαῖται, ἡ ἀρμύζουσα τῇ δι-

τικῶν, κρεῖττόν ἐστι τὸ εὐνοεῖν τῇ ἀπαιτήσει ἢ τοῖς βοηθεῖν καὶ διδόναι ἀγωνῶν ἐνδόνυχμον εἰς τὸ ἀπαιτηθῆναι τὸ δανεισθῆναι ποσόν, παρ' ὃ (παρὰ τὸ) βοηθεῖν εἰς τὸ ἀπαιτηθῆναι τὸ ἐπείσакτον κέρδος, ὅπερ ἐστὶν ὁ τόκος· οὐ-
τοι γὰρ ἔξωθεν ἐστὶν ἐπιγενόμενος. Ἡ καὶ ἄλλως Πέτρος τις ἐχρεώταί μοι
τοῦ ρ'. ἀπὸ δανείου, ἐνοχος ὢν μοι προσωπικῇ μόνῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ δα-
νείου ἢ αὐτὸς χρεωστῶν ἦν καὶ Παύλῳ τινί, νομ. ν'. ἀπὸ τόκων· ἐχωρή-
σαντες ἀμφοτέρω κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ἔσπευδεν ὁ Παῦλος πρῶτος λαβεῖν
καὶ ἀπὸ τόκων χρεωστούμενος, δικαιολογούμενος ὅτι καὶ οὐκ ἐστὶ προτίμησης
ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωνῶν, ἀλλ' οὐν διότι ἔφασκε πρῶτος ἐγὼ κινῆσαι
κατὰ τοῦ Πέτρου, καὶ δικαιότερός εἰμι παρὰ σέ, καὶ ὀρεῖμαι πρῶτος λαβεῖν
ἢ χρεωστοῦμαι διὰ τὸ μὴ βλάβησθαι, ἀλλὰ φθάσαι δικαιοῦσθαι. Ἀντιτά-
μη· αὐτὸς καὶ ἀπηνουμένη τὴν τοῦ Παύλου προγενεστέραν δικαίωσιν· προέ-
τιρε δὲ αὐτὸς ἀπάσαιν δικαστικὴν λόγου χάριν N. γ'. προέφερεν καὶ αὐτὸς
ἀπάσαιν ἐπὶ τῷ χρεῖ, ὃ ἐζητοῦν ἔχουσαν N. δ'. πρὸς δὲ καὶ τὰ ἑσος
ΣΦΕ. Ἐμαχόμεθα γοῦν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῆς προγενεσίας τῆς ἀποφα-
σίαι καὶ ὁ μὲν Παῦλος ἀπὸ τῆς N. ἐπειράτο κατασκευάζειν τὴν προγε-
νέσιν λέγων, ὡς ἡ γ'. προγενεστέρα τυγχάνει τῆς δ'. ἐγὼ δὲ ἐδραστήμεν
τῆς ἀσφατείας καὶ διὰ τὸ προσκεῖσθαι τὸ ἑσος, ἔλεγον γ'. εἶναι N. τὴν μετὰ
ταῦτα· ὑπόθου δὲ τὸν αὐτὸν δικαστὴν καὶ κατὰ τὴν προγενεστέραν γ'. καὶ
τὴν μετὰ ταῦτα πάλιν γ'. μένειν ἐκεῖνον δικαστὴν· φησὶ γοῦν ὁ νομοθέτης,
ὅτι, ἐπὶ ἀσφατεῖα μεσολαβεῖ, καὶ ὁ μὲν ζητεῖ λαβεῖν ὑπὲρ ἔδωκε, καὶ ὁ
τῇ· ἰδίαις οὐσίαις ἐξεποιήσατο· ὁ δὲ ἀπαγωνίζεται κέρδος λαβεῖν, κρεῖτ-
τόν ἐστι βοηθεῖν τῇ ἀπαιτήσει ἢ ἔχον τῷ χρεῖ, ἢ τῷ κέρδει. Κέρδος γὰρ
ἐπείσакτον ὁ τόκος, ὡς ἔξωθεν ἐπιγενόμενος καὶ προτιμάται ὁ τὸ χρεῖς ζη-
τῶν καὶ ἱκανοῦται, ὅσα ἐδάνεισε· καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τοῦς τόκους ἀπαιτῶν
ἀπηνουρεῖται, εἰ εὐπορεῖ ὁ ἐναγόμενος· εἰ δὲ μὴ ἀναμένει, ὥς οὐ εὐπερήσῃ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Διέθετό τις ἐγγράφως, καὶ ἐνεστήσατο κληρονόμους γ'.
τοῦτο καταλειπὼν καὶ ληγὰτα διαφόροις προσώποις· μετὰ ταῦτα λυπηθείς
καὶ ὄντος τῶν κληρονόμων, ἔγραψε τὴν διαθήκην καὶ προσέγραψεν, ὅτι διὰ
μίσους ἐνός τῶν κληρονόμων ἔγραψα τὴν διαθήκην· εὐρέθη ἡ διαθήκη ἐσφα-
τῶσιν, καὶ ἐλιντοτομήθη καὶ ἀνεσφραγίσθη, εἰ μὲν αὐτοῦ μόνου τοῦ κληρο-
νόμου τὸ ἔνομα ἔγραψα, δίδονται καὶ τὰ ληγὰτα, καὶ ἔρρωνται καὶ αἱ ἐν-
στάσεις τῶν λοιπῶν κληρονόμων· εἰ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν κληρονόμων τὰ
ἔνομα εἰρηνται κεκαρσγμένα, τότε ζητεῖται, πότερον αὐτὸν ἠθέλησε ζη-
μῶσθαι καὶ ἐκβαλεῖν ἀπὸ τῆς ἰδίας κληρονομίας ἢ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
ἀντιπρὸς δι' αὐτόν, καὶ εἰ ἐστὶν ἀμφιδόλον, καὶ τὰ ληγὰτα ἔρρωνται καὶ αἱ
ἐνστάσεις τῶν λοιπῶν διὰ τὸ φιλάνθρωπον· ἐν γὰρ τοῖς ἀμφιδόλοις τὸ φι-
λάνθρωπον ἐπικρατεῖ.

καίη καὶ κινουμένῳ πράγματι ἐπικρατεῖ. (N. 67 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 67).

M. Ἐάν ἡ αὐτὴ φράσις νοηταὶ διττῶς, δεῖν ναποδίδοται ἡ μᾶλλον ἀρμόζουσα εἰς τὸ πρᾶγμα κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου καὶ τῆς λογικῆς ἔννοια.

10. Ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις τὸ καλοθελὲς δεγόμεθα. (*Ἰδε παραπομπὴν παραγράφου 896ης).

M. Ἐπὶ τῶν ἀμφιδόλων ἀποδεχόμεθα τὴν ἡπιωτέραν ἐξηγήσιν.

11. Ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις ὑπὲρ τῆς προικὸς ἀποκρινόμεθα. (*) (N. 85 πρ. Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 85).

M. Ὅσακις ἡ ἔννοια εἶναι ἀμφιδόλος, δεῖν νὰ ἐρμηνεύωμεν τὴν συμφωνίαν ὑπὲρ τῆς προικὸς (εὐνοϊκῶς πρὸς τὴν προίκα).

N. Ἰδε Νομολ. ὑπὸ § 46 Παραρτ. τίτλου δευτέρου.

12. Ἐν ταῖς ἀμφιδόλοις ἀφηγήσεσι τῇ διανοίᾳ δεῖ προσέχειν τοῦ ἀφηγηταμένου. (N. 96. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris) Βασίλ. II. 3. 96. N. 219 Πανδ. 50. 16 (de verb. sign.). N. 9 Πανδ. 46. 5 (de praetoriis stipulat.). N. 52 πρ. Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). N. 44 καὶ N. 67 Πανδ. 32 (de legatis). N. 94 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus).

M. Πρὸς ἐρμηνείαν τῶν ἀμφιδόλων διηγήσεων πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ διηγουμένου.

13. Ἐν τοῖς ἀσαφέσι τὸ πιθανὸν ἢ τὸ ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γινόμενον δεῖ σκοπεῖν. (N. 114 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris) Βασ. II. 3. 114).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πολλὴν περὶ τὴν σύστασιν τῆς προικὸς ὁ νομοθέτης ποιεῖται τὴν πρόνοιαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν, πολλὰ εὐρήσεις κρατοῦντα ἐπὶ τῆς προικὸς, τοῦτο τῶν νόμων ἥτις λέγοντων εἰ γὰρ συνίστανται προίκας, ἔσονται καὶ συνοικέσια· εἰ δὲ συνοικέσια, καὶ πλῆθος καὶ αὐξήσεις ἀνθρώπων, ὅπερ καὶ θελεῖ καὶ βούλεται ὁ νομοθέτης. Σκοπεῖ δὲ τί φησι τὸ ἐν τοῖς ἀμφιδόλοις ὑπὲρ τοῖς προικὸς ἀποκρινόμεθα. Ὅταν ἀμφιδόλον ᾖ τι μίσην προικὸς καὶ ἄλλου, ἢ προῖξ προτιμᾶται ὅσον ὥς ἐπὶ θέματος· γυνὴ τις ἐλάττων τῶν 15', ἐτῶν νομιζομένη ἢ μεῖζων, συνήφθη ἀνδρὶ καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῷ προίκα· μετὰ ταῦτα ἠπόρησεν ὁ ἀνὴρ, εἶχε δὲ καὶ ἄλλους δανειστάς καὶ ἡ μὲν κόρη ὥς προίκα ἔχουσα ἐζήτει προτιμηθῆναι τῶν ἄλλων δανειστῶν· οὗτοι δὲ ἔλεγον· οὐκ ἔχεις προίκα, διότι οὐδὲ γάμος συνίστη, σοὺ μὴ οὖσης 15'. ἐτῶν, καὶ ἡν ἀμφιδόλον, πότερον προῖξ ἢ τὰ δολέντα παρὰ τῆς γυναικὸς πράγματα ἢ εὖ καὶ λέγει τὸ κερ. ἀμφιδολίας οὖσης, ὑπὲρ τῆς προικὸς λέγομεν· καὶ λοιπὸν προτιμηθήσεται τῶν ἄλλων δανειστῶν, ὧν προτιμᾶται· ἀμφιδολία· γὰρ οὖσης, εἰ ἔστι προῖξ ἢ μὴ, τὴν προίκα λέγομεν εἶναι.

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀσφαῶν πρέπει νὰ ἐξετάζηται τὸ πιθανὸν ἢ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον γινόμενον.

14. Ἐν τοῖς ἀσφαῖσι τὸ φιλάγαθον ἐρμηνεύομεν. (1) (N. 168 πρ. Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 168).

Μ. Τὸ ἀπαρτὴ ἐρμηνεύονται φιλαγάως.

15. Τὸ ἀμριβόλον σύμφωνον κατὰ τοῦ πράτου ἐστίν. Ἡ δὲ ἀμριβόλος ἀγωγή τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος οὐ καταβλάπτει. (2) (N. 172 πρ. Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 172).

Μ. Τὸ ἀμριβόλον σύμφωνον δέον νὰ ἐρμηνευῇται κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Ἡ δὲ ἀμριβόλος ἀγωγή δὲν παραβλάπτει τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐνάγοντος.

TITΛ. 15'. — Περὶ στρατιωτῶν (3).

1. Ὁ τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλημάτι ἢ ἐτέρῳ δημοσίῳ καταδικασθεὶς οὐ δύναται στρατιώτης εἶναι. (N. 4 § 7 Πανθ. 49. 10 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 12).

Μ. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ ἢ ἄλλῳ δημοσίῳ ἐγκλημάτι καταδικασθεὶς δὲν δύναται νὰ ᾖναι στρατιώτης.

2. Παῖς, τοῦς γονεῖς εἰπὼν γόητας, ἀνάξιός ἐστίν στρατείας κρινεῖται. (N. 1 πρ. Πανθ. 37. 15 (de obsequiis parentum).

Μ. Ρίθς ὀνομάσας τοῦς γονεῖς αὐτοῦ γόητας θεωρεῖται ἀνάξιος, νὰ ᾖναι στρατιώτης.

3. Στρατιώτης οὐ δύναται γενέσθαι οὔτε μισθωτὸς οὔτε ἐγγυητὴς οὔτε διοικητὴς μισθωτοῦ. (N. 31 Κωδ. 4. 65 (de locatu et conducto). Βασ. XX. 1. 92. N. 35 Κωδ. αὐτόθι. N. 50 Πανθ. 10. 2 (locati conducti). N. 15 καὶ 16 Κωδ. 12. 30 (de re militari).

Μ. Στρατιώτης δὲν δύναται νὰ γίνῃ οὔτε πάροικος οὔτε ἐγγυητὴς οὔτε διοικητὴς παρόικου.

4. Ἡ διάταξις βούλεται, μηδένα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν

(1) Ταῦτά περιλαμβάνει ἡ § 25 βιβλίου α' τίτλου 1.

(2) Ἡ § 15 εἶναι ἡ αὐτὴ περίπου τῇ § 16 βιβλ. α' τίτλου θ', καὶ τῇ § 3 παρόντος τίτλου.

(3) Ὅστε τοῦ διοικητικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Ῥωμαίων παρ' ἡμῶν ἰσχύοντος νῦν, οὔτε τῶν ἐν τῇ Ἑξαβίβλῳ ποινικῶν διατάξεων, οὔτε τῶν σχεδόν τοῦ προκειμένου τίτλου διατάξεις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύοντες παρ' ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἡ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν καταδίκη ἐπάγει τὴν στέρησιν τῆς ἱκανότητος τοῦ ὑπηρετεῖν ἐν τῷ στρατῷ δυνάμει τοῦ άρθρου 29 τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, ὡσαύτως δὲ καὶ νῦν ἡ κληθεὶς ἀλλοτρίου ὅπλου, ὁ λιποτακτὴς ἐν ὧρᾳ πολέμου, ὁ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους ἀσθενῶς προτενεχθεὶς τιμωρεῖται ἐξ ἴσου βαρέως δυνάμει τῆς νέας ἡμῶν στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας.

ἔχειν δύο στρατείας ἢ δύο ἀξιώματα· καὶ μὴ ἐξεῖναι διπλὴν στρατείαν μετελθεῖν ἢ συμμῖξαι τῇ στρατείᾳ ἀξίωμα· τοὺς δὲ θελήσαντας ἐπιχειρήσαι· δέκα λιτρῶν χρυσοῦ ποινὴν καταβάλλειν μετὰ τοῦ μηδὲν ὠφελεῖσθαι. (N. 5 Kωδ. 12, 34 (quī militare possunt). Βασ. LVII. 1. 42).

M. Κατὰ τὴν διατάξιν οὐδεὶς ἔχει ταυτοχρόνως δύο στρατείας ἢ δύο ἀξιώματα· καὶ δὲν δύναται νὰ μετέλθῃ διπλὴν στρατείαν ἢ νὰ ἐνώσῃ εἰς τὴν στρατείαν ἀξίωμα· οἱ δὲ θέλοντες νὰ ἐπιχειρήσωσι τοῦτο καταβάλλουσι πρὸς τιμὴν δεκά λιτρῶν χρυσοῦ οὐδαμῶς ὠφελοῦμενοι ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως.

5. Οὐδὲ ἡ διὰ χρήσεως κυριότης προβαίνουσα, οὐδὲ ὁ τῆς τοῦ μικροῦ χρόνου παραγραφῆς περαιούμενος χρόνος βλάπτει τὴν στρατιωτικὴν ἢ τὸν διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπολιμπανόμενον, ἐὰν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ ὠρισμένου μετὰ τοῦ παύσασθαι τῆς ἐκδημίας ἐνάγχῃ περὶ αὐτοῦ. (N. 2 καὶ 3 Kωδ. 2. 51 (de restitutionibus militum). Βασ. X. 33. 2 καὶ 3).

M. Οὐτε ἡ διὰ χρησικτησίας κυριότης οὐτε ἡ διὰ τριακονταετίας παραγραφῆς συμπληρωθεῖσα βλάπτει τὴν στρατιωτικὴν ἢ τὸν ἀποδημούντα διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἐὰν μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐνάγχῃ περὶ τοῦ πράγματος τοῦτου ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου ἔτους.

6. Εἰ καὶ ἰδιώται περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς ἀνισχύρως συμφωνοῦσι, καὶ οὐδὲ θανάτου αἰτία διωρεᾶν εἰσάγει· τὸ σύμφωνον, στρατιώται ὅμως ἐπὶ παράταξιν ἐξιόντες ἰσχυρῶς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦσι. (N. 19 Kωδ. 2. 3 (de pactis).

M. Εἰ καὶ ἰδιώται ἀνισχύρως συμφωνοῦσι περὶ τῆς ἀλλήλων κληρονομίας, καὶ οὐδὲ τὴν αἰτία θανάτου διωρεᾶν δύναται νὰ καθιερώσῃ τὸ σύμφωνον, στρατιώται ὅμως ἐξερχόμενοι εἰς παράταξιν δύνανται κατ' ἐξαιρέτην νὰ συμφωνήσωσι τὰ τοιοῦτον.

7. Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι τοῖς στρατιώταις τὰ ἐξ ὧν αἱ στρατεῖαι ὑπηρετοῦνται κτήματα διαπωλεῖν· συντηρεῖσθαι δὲ εἰς ἐνιαυτὸν τὴν στρατείαν ἱππέων μὲν ἀκίνητον κτήσιν τεσσάρων λιτρῶν ὑπαρχῆν ἀριθμεῖσθαι καλεούμεν ... (1) πλωρίμων δὲ λιτρῶν δύο.

M. Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς στρατιώτας νὰ πωλῶσι τὰ κτήματα τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὰς στρατείας· ἀλλὰ διαφυλάσσεται εἰς ἐκαστὴν στρατιῶν ἱππέων μὲν ἀκίνητος κτήσις τεσσάρων λιτρῶν, ναυτικῶν δὲ λιτρῶν δύο.

8. Μηδὲ ἄλλως κυριεύεσθαι τὰ στρατιωτικὰ τοῖς ταῦτα ἐκδημῶντι τρόπῳ κτωμένοις, εἰ μὴ ὁ τῆς τεσσαρακονταετίας ἀνεπιφώνητος διαβρέουσι χρόνος· σχεδὸν γὰρ τοῖς κακῇ πίστει νεο-

(1) Τὸ παρκαίμενον χάσμα τῆς Ἐξαβίδου συνεπλήρωσεν ὁ Κουάκιος καὶ ἔθηκε καὶ τοὺς ἐπὶ τὸν στυλὸν τεταγμένους πλωρίμους τοῦ τε Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Σάμου καὶ τῶν Κιβυρράκτων.

μένους ηξίσθαι τούτους καὶ πάσαι ἡ συνθήκη· πλὴν ὅσον εἰ μὲν ἐκ συναλλαγματος νεμθέντες τὴν τῶν καρπῶν ζημίαν διέρου-
γον· εἰ δὲ πίστει κακῇ νεμόμενοι καὶ καρποὺς καὶ προσόδους
καὶ πᾶσαν βλάβην κατετίθεντο ὃ καὶ ἡμῖν ἀρίσκει.

Μ. Οὐδὲ ἄλλως κτώνται τὴν κυριότητα τῶν στρατιωτικῶν κτημάτων
εἰ καὶ εἰσδηλοῦσι τρόπον λαβόντες αὐτά, ἐάν δὲν παρέλθῃ ἀδικασίαι δ
ἡρώς τῆς τεσσαρονταετίας, διότι καὶ ἡ παλαιὰ συνθήκη τοῦτον σχεδὸν
τὸν χρόνον ἡρίθμει διὰ τοὺς κακῆς πίστεως νομείς· ἐκτὸς μόνον ὅτι εἰ νε-
μθέντες ἐκ συναλλαγματος δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν ζημίαν τῶν καρπῶν,
εἰ δὲ κακῇ πίστει νεμόμενοι καταβάλλουσι καὶ τοὺς καρποὺς καὶ τὰς προ-
σόδους καὶ πᾶσαν βλάβην, ὅπερ καὶ ἡμεῖς νομίζομεν εὐλογον.

Θ. Εἴ τις στρατιώτην ἐν παροικίᾳ λέγω (1) εὐρεθῇ, κατέ-
χων, εἰ μὲν αὐτὸς ἐκεῖνος καὶ τὰ ἐξ ὧν ἡ στρατεία ὑπηρετεῖ-
ται, ἀρπάσας κτήματα ἔχει, λς' χρυσοῦ νόμισμα ποινῆς ἐνεκεν
ἀποτίσῃ, ἐξ ὧν ὁ στρατιώτης μὲν τὰ ἡμίση λήψεται, πρὸς
ἐπανάληψιν τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ ἡμίση λήψεται
ὁ δημόσιος, ἧς χάριν ἐστερήθη δουλείας· εἰ δ' οὐχ ἀρπάσας,
ἀλλ' ἀγοράσας εὐρεθῇ τὰ στρατιωτικά, πρὸς μὲν τὸν δημόσιον
πρ' χρυσοῦ νομ. καταθήσῃ, πρὸς δὲ τὸν στρατιώτην ἀγωγὴν
ὑπὲρ τοῦ τιμήματος οὐχ ἔξει· εἰ δ' ἑτέρων αὐτοὺς ἐξελασάντων
ἐκ τῶν οἰκείων ἢ αὐτῶν ἐκείνων ἐκστασίῳ χρησαμένων ἄλλοι
τούτους κατοικτεΐραντες ἐδέξαντο, εἴτε παροικεῖν, εἴτε θητεύειν,
ἀνεύθυνον· ἐστῶσαν· ὅσοι δὲ στρατιώτας ἱκανοὺς εἰς ἰδίας ὑπη-
ρεσίας κατετόλμησαν ἔχειν τῶν φισσάτων τούτους ἀποστερή-
σαντες, εἰς ἕκαστον ἐν ἑκάστῳ χρόνῳ ἐξ νομίσματα ὁ ἐξκουσα-
σευκτὰς εἰσπραχθήσεται, καὶ ταῦτα ὁ δημόσιος οἰκειώσεται· εἰ
ῤῥηπου ἀπὸ στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων τούτους ἔτυχον
ἐδεξιμένοι, καὶ οὗτοι ἐκ τῶν ἀποτεταγμένων εἰς ὑπηρεσίαν
τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων καθιεστήκεισαν· εἰ γὰρ
ἐκ τῶν ἐξωθεν καὶ τῆς κοινότητός εἰσιν, οὐκ ἀθρωθήσεται ὁ
τούτους ἔχων, εἰ καὶ δεικνύειν ἐτοίμως ἔχει παρὰ τοῦ στρατη-
γοῦ ἢ ἀρχontos ἐπιτραπῆναι κεχρηθῆναι αὐτοῖς.

Μ. Ἐάν εὐρεθῇ τις κατέχων στρατιώτην ὡς πάρεικον ἐν τῷ ἰδιοκτητῷ
αὐτοῦ κτήματι εἰ μὲν αὐτὸς οὗτος καὶ τὰ κτήματα ἐξ ὧν ὑπηρετεῖται ἡ
στρατεία, ἀρπάσας κατακρατῇ, καταβάλλει λέγω ποινῆς 80 νομίσματα χρυ-
σοῦ, ἐξ ὧν τὰ μὲν ἡμίση λαμβάνει ὁ στρατιώτης πρὸς ἐπανάληψιν τῆς
ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ, τὰ δὲ ἡμίση προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον τα-
μίον· ἐνεκα τῆς ὁποίας ἐστερήθη ὑπηρεσίας· ἐάν δὲ εὐρεθῇ ὅτι δὲν ἤρπασεν,
ἀλλ' ἀγόρασε τὰ στρατιωτικά, εἰς μὲν τὸ δημόσιον καταβάλλει 25 χρυσοῦ

(1) Παροικίος (colonus, incolae, adcolae) καλεῖται ὁ ἐν ἀγρῷ ἰδιοκτη-
τὴν κτερίζων καὶ ἐργαζόμενος γεωργός.

νομίσματα, κατὰ δὲ τοῦ στρατιώτου δὲν ἔχει ἀγωγήν διὰ τὰ τέμνημα. Ἐδὲ ἄλλοι ἔξωσαν αὐτοὺς ἐκ τῶν κτημάτων αὐτῶν ἢ αὐτοὶ οὗτοι παρεχώρησαν ταῦτα ἐκουσίως καὶ τούτους ἐξ εὐσπλαγχνίας ὑπεδέχθησαν τινες, εἴτε νὰ παροικῶσιν εἴτε νὰ ἐργαζώνται ἐπὶ μισθῷ, εἶναι ἀνεύθυνον· ἔσται δὲ ἐτόλμησαν νὰ κρατήσωσιν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ὑπηρεσίας στρατιώτας ἰκανοὺς νὰ ἀποφορῶσιν, ἀποστερήσαντες αὐτοὺς τῶν στρατοπέδων, δι' ἑκάστον τούτων καταβάλλει ὁ κατακρατὼν ἐτησίως ἑξ νομίσματα, καὶ ταῦτα ἀπολαμβάνει τὸ δημόσιον, ἐκτὸς ἐὰν ἔτυχον νὰ δεχθῶσιν αὐτοὺς παρὰ στρατηγῶν ἢ ἄλλων ἀρχόντων, καὶ οὗτοι ὑπῆρχον ἐκ τῶν τεταγμένων εἰς ὑπηρεσίαν τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν ἄλλων ἀρχόντων· διότι, ἐὰν ἦναι ἑξωτερικὴ καὶ τῆς κοινότητος, δὲν ἀθροῦται ὁ κατακρατὼν αὐτοὺς, καὶ ἂν δύναται εὐκόλως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ στρατηγὸς ἢ ὁ ἀρχὼν ἐπέτρεψε νὰ μεταχειρίζεται αὐτούς.

10. Ἐάν τινὲς μερίδας τινὰς ἀπὸ στρατιωτικῶν κατέχουσι τόπων, εἰ μὲν καλῇ πίστει, τουτέστιν ἀγορασίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ ἀντιλήψεως τρόπῳ, ταύτας ἐκτήσαντο, καὶ οὐδεμίαν ἀπὸ τοῦ χρόνου βοηθείαν ἔχουσιν ἐκ τῶν τοιούτων, τοὺς μὲν τόπους μόνους ἀφαιρεῖσθαι καὶ τοῖς ἐγκαλοῦσι στρατιώταις ἀναργύρως ἀποδιδόναι, ζημίαν δὲ μηδεμίαν τῷ κατασχόντι προσφέρειν· εἰ δὲ ἐξ ἀρπαγῆς στρατιωτικῶν τινες δεσπόζουσι τόπους, τότε κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ κατεχομένου τόπου καὶ τὴν ζημίαν τῷ καθαρπάσαντι ἐπιφέρεισθαι.

Μ. Ἐάν τινες κατέχωσι μερίδας τινὰς στρατιωτικῶν τόπων, εἰ μὲν ἐκτήσαντο ταύτας καλῇ πίστει, τουτέστιν ἐξ ἀγορᾶς ἢ δωρεᾶς ἢ ἀνταλλαγῆς καὶ ἀντιλήψεως καὶ δὲν ἔχουσιν βοηθείαν τινὰ παραγραφῆς ἐκ τῶν τοιούτων, ἀποστεροῦνται μόνον τῆς κατοχῆς τῶν τόπων, βρείλοντες νὰ ποδώσωσιν ἀναργύρως εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας στρατιώταις, ἀλλ' οὐδεμίαν ζημίαν ἐπιβάλλεται εἰς τὸν κατέχοντα. Εἰ δὲ κατέχουσι τινες στρατιωτικὸν τόπον ἐξ ἀρπαγῆς, τότε ἀναλόγως τοῦ κατεχομένου τόπου ἐπιβάλλεται καὶ ἡ ζημία εἰς τὸν ἀρπαγᾶ.

11. Ὁ στρατιώτης, ἐνθα στρατεύεται, οὐκ ἀγοράζει χωρίον, εἰ μὴ πατρῶον παρὰ τοῦ δημοσίου. (1) (Ν. 9 πρ. καὶ Ν. 13 πρ. § 1 καὶ 2 Πανθ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 4. 18).

Μ. Ὁ στρατιώτης ἐνθα στρατεύεται δὲν ἀγοράζει ἐγκύρως τόπον, ἐκτὸς μόνον πατρικοῦ τόπου παρὰ τοῦ δημοσίου.

12. Ὁ υἱὸς στρατιώτου τελευτῶντος ὁ μαιζὼν παραχρῆμα ὑπεισέρχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τὰς αὐτὰς

(1) Ἡ διάταξις αὕτη, κατ' οὐδὲν ἀντικειμένη εἰς τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν νεωτέρων ἡμῶν δικηνητικῶν καὶ στρατιωτικῶν νόμων, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα.

(2) Τὰ τῆς κατατάξεως εἰς τὸν στρατὸν διέπει τανῶν ὁ περὶ στρατολογίας νεώτερος ἡμῶν νόμος· ὅθεν ἡ παρούσα διάταξις δὲν ἰσχύει.

ἀνώννας λαμβάνει. (2) (N. 3 Κωδ. 12. 48 (de filiis officialium). Βασ. LVII. 7. 3).

Μ. Ὁ προσδυνετός υἱὸς τοῦ ἀποθανόντος στρατιώτου ὑπαίσερχεται εἰς τὸν τόπον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ λαμβάνει τὰ αὐτὰ σιτηρέσια.

13. Ἐάν στρατιώτης καταδικασθῇ, εὖ γρη' τὰς ἀνώννας αὐτοῦ δοθῆναι τῷ ἐνάγοντι. (1) (N. 4 Κωδ. 7. 53 (de executione rei judicatae). Βασ. IX. 3. 80).

Μ. Ἐάν στρατιώτης καταδικασθῇ, τὰ σιτηρέσια αὐτοῦ δὲν δίδονται εἰς τὸν κατήγορον.

14. Ὁ κλέψας ἀλλότριον ἄρμα τοῦ βαθμοῦ τῆς στρατείας ἐξωθεῖται. (2) (N. 3 § 17 καὶ 18 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 18).

Μ. Ὁ κλέψας ἀλλότριον ἔπλον καθαιρεῖται τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ.

15. Ὁ τὸ χαράκωμα παρεξίων ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσιὼν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποστρατεύεται. (3)

Μ. Ὁ τὸ χαράκωμα ὑπερπηδῶν ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰσερχόμενος εἰς φρούριον τιμωρεῖται κεφαλικῶς· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποπέμπεται τοῦ στρατοῦ.

16. Ὁ τραχεῖαν ἐρεθίζων στρατιωτῶν στάσιν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· εἰ δὲ μέχρις φωνῆς ἢ ψιλῆς μέμψεως ἢ στάσις ἐστί, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται. (4) (N. 3 § 19 καὶ 20 Πανδ. 49. 16 (de re militari) Βασ. LVII. 1. 9).

Μ. Ὁ ὑποκινῶν σπουδαίαν τῶν στρατιωτῶν στάσιν τιμωρεῖται κεφαλικῶς· εἰ δὲ ἡ στάσις περιορίζεται μέχρις φωνῆς ἢ ψιλῆς λογυμαχίας, ἐκπίπτει μόνον τοῦ βαθμοῦ.

17. Ὁ ἀπόφυγος γενόμενος ἐν καιρῷ πολέμου κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν, ἐναλλάττει τὸν βαθμόν, πεζὸς δὲ γενόμενος, ἐκβάλλεται τῆς στρατείας. (5) (N. 5 § 1 Πανδ. 49. 16 (de re militari)

Μ. Ὁ ἐν καιρῷ πολέμου λιποτακτικῶς τιμωρεῖται κεφαλικῶς· ὁ δὲ ἐν εἰρήνῃ, ἱππεὺς μὲν ὢν ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ, πεζὸς δὲ ἀποπέμπεται τῆς στρατείας.

18. Πᾶσα προπέτεια κατὰ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. (6) (N. 6 § 1 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 14).

Μ. Πᾶσα τοῦ στρατιώτου αὐθάδεια κατὰ στρατάρχου ἢ ἄρχοντος ἐπάγει κεφαλικὴν τιμωρίαν.

(1-6) Αἱ διατάξεις αὗται ὡς ποινικαὶ δὲν ἰσχύουσι. Ἄλλ' ἀντιστοίχους ποινὰς, βαρείας ἐξ ἴσου δηλονότι, ἐπάγει εἰς τοὺς στασιαστας, λιποτάκτας καὶ κλέπτας καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος.

ΤΙΤΛ. ΙΖ'. — Περὶ λύσεως ὑπεξουσιότητος

1. Ἐγνώμεν, ὅτι τὴν ἐξουσίαν ἔχομεν κατὰ τῶν ἡμετέρων οἰκετῶν καὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων παιδῶν, τοῦτο μὲν φυσικῶν, τοῦτο δὲ καὶ θετῶν· νῦν δὲ σκοπήσωμεν, τίνι διαλύεται τρέπω ἢ ὑπεξουσιότης· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν οἰκετῶν μαθησόμεθα ἐν τῷ περὶ ἐλευθερίας τίτλῳ, περὶ δὲ τῶν παιδῶν ἐντεῦθεν. (πρ. Εἰσγγ. 1. 12 (quemadmodum jus patriae)).

Μ. Εἶναι ἤδη ἡμῖν γνωστὸν, ὅτι ἔχομεν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν ἡμετέρων δούλων καὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων τέκνων εἴτε φυσικῶν εἴτε θετῶν. Νῦν δὲ ἐξεταστέον κατὰ τίνα τρόπον λύεται ἡ ὑπεξουσιότης. Καὶ περὶ μὲν τῶν δούλων δηλωθήσεται τοῦτο ἐν τῷ περὶ ἐλευθερίων τίτλῳ, περὶ δὲ τῶν τέκνων διαλαυδάνει ὁ παρὼν τίτλος.

Ν. Περὶ τῶν τῆς πατρικῆς ἐξουσίας οὐδὲν διαλαμβάνοντας τοῦ νόμου περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας νόμου, ἔπεται ὅτι τηροῦνται ἐν ἰσχυρῇ πᾶσαι αἱ τοῦ Βουλ. δικαίου διατάξεις αἱ περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς μητρικῆς τοῦ ὑπεξουσιότου υἱοῦ κληρονομίας, τῆς ἀποτελέσεως κατὰ τὸν Ῥωμ. νόμον τῶ ἀπροσπρίστον χρημάτων, Ἄπορ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1018 τοῦ 1894.

2. Λύεται τῆς ὑπεξουσιότητος ὁ κατὰ θανάτῳ τοῦ πατρὸς, οὐκ αἰεὶ δὲ· εἰ μὲν γὰρ πατὴρ ἐστὶν ὁ τελευτήσας, ἀμάχως αἱ παῖδες αὐτεξούσιοι γίνονται· τελευτήσαντος δὲ τοῦ πάππου οὐ πάντως ἔκγονοι αὐτεξούσιοι γίνονται· δεῖ γὰρ σκοπεῖν τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πάππου τελευτῆς καὶ εἰ μὲν εὐρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τοιούστιν ὁ υἱὸς ὑπεξούσιος, οἱ δὲ ἔκγονοι κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ὑπεξούσιοι τῷ πάππῳ, καθ' ὃν τελευτᾷ, ἔσσονται ὑπεξούσιοι τῷ πατρὶ τελευτήσαντος τοῦ πάππου οἱ ἔκγονοι· μεταπερσοῦνται γὰρ εἰς τὴν τοῦ οἰκείου πατρὸς ὑπεξουσιότητα· εἰ δὲ ὁ μέσος ἢ προστελευτήσῃ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς ὑπεξουσιότητος αὐτοῦ ἡλευθερώθῃ, τότε οἱ ἔκγονοι, ἐπειδὴ οὐ μεταπίπτουσιν εἰς ἑτέραν ὑπεξουσιότητα, αὐτεξούσιοι γίνονται. (1) (Περὶ Εἰσγγ. 11 § 124 καὶ 126 καὶ 127. Οὐλπ. Ἀποσπ. Χ. 2).

Μ. Ἀπαλλάσσεται ὁ υἱὸς τῆς ὑπεξουσιότητος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς (δηλονότι τοῦ ἐξουκουτος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀνιόντος), ἀλλ' οὐ καὶ πάντοτε· διότι εἰ μὲν ὁ ἀποθανὼν εἶναι πατὴρ, ἀναντιρρήτως τὰ τέκνα γίνονται αὐτεξούσια· ἀποθανόντος δὲ τοῦ πάππου δὲν γίνονται οἱ ἔκγονοι ἔκγονοι αὐτεξούσιοι· διότι πρέπει νὰ ἐξετάζηται ὁ καιρὸς τοῦ θανάτου τοῦ πάππου· καὶ ἐὰν μὲν εὐρεθῇ τὸ μέσον πρόσωπον, τοιούστιν ὁ υἱὸς, ὑπεξούσιος, οἱ δὲ ἔκγονοι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου ὑπεξούσιοι τοῦ πάππου, οἱ ἔκγονοι γίνονται ὑπεξούσιοι τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος τοῦ πάππου, καὶ

(1) Κατὰ τὸ 98 ἄρθρον τοῦ ἀστικοῦ ἡμῶν νόμου λύεται ἡ ὑπεξουσιότης τῆς θυγατρὸς καὶ διὰ τοῦ γάμου αὐτῆς.

μεταπίπτοντες εἰς τὴν ὑπεξουσιότητα τοῦ ἰδίου αὐτῶν πατρὸς. Εἰ δὲ ὁ μέλλων ἢ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς ἢ ἀπηλλάγη τῆς ὑπεξουσιότητος αὐτοῦ, τότε οἱ ἔγγονοι, μὴ μεταπίπτοντες εἰς ἄλλαν ὑπεξουσιότητα, γίνονται αὐτεξούσιοι.

3. Ἐὰν καταδικασθῇ τις θανάτῳ, ἅμα τῇ ἀποφάσει γίνονται οἱ παῖδες αὐτοῦ αὐτεξούσιοι. (§ 1 Εἰσηγ. 1. 12 (quidus modis jus). N. 7 Πανδ. 4. 6 (de his, qui sui).

M. Ἐὰν τις καταδικασθῇ εἰς θάνατον, ἅμα τῇ περὶ τούτου ἀποφάσει τὰ τέκνα αὐτοῦ γίνονται αὐτεξούσια.

4. Ἐὰν γένηται πατρίκιος ὁ ὑπεξούσιος, ἅμα τῷ δέξασθαι τοὺς κωδικέλλους τῆς πατρικιότητος τῆς τοῦ πατρὸς ὑπεξουσιότητος ἀπαλλάσσεται. (§ 5 Εἰσηγ. 1. 12 (quibus modis jus patriae). (N. 5 Κωδ. 12. 3 (de consulibus) (Νεαρά 81 praef.).

M. Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος γίνῃ πατρίκιος, εὐθὺς ὡς δεχθῇ τὰ γράμματα τῆς πατρικιότητος ἀπαλλάσσεται τῆς ὑπεξουσιότητος τοῦ πατρὸς.

5. Τὸν ἑμὸν πατέρα συνέβη γενέσθαι αἰχμαλώτον, ἐν τῷ μεταξύ ἀνηρτημένα ἔσται τὰ τῆς ὑπεξουσιότητος· καὶ εἰ μὲν ὑποστρέψῃ ὁ πατήρ, ἔσομαι αὐτῷ ὑπεξούσιος, εἰ δὲ τελευτήσῃ, γενήσομαι αὐτεξούσιος. Ζητούμεν δὲ ἐκ ποίου χρόνου δοκῇ τῆς ὑπεξουσιότητος ἀπαλλάττεσθαι, ἐξ οὗ ἐλήρθῃ ὁ πατήρ ἢ ἐξ οὗ ἐτελεύτησεν παρὰ τοῖς πολέμοις· ἔστι γὰρ ὅλιως τις διαφορὰ καὶ πάνυ γε. (§ 5 Εἰσηγ. 1. 12 (quibus modis jus).

M. Ὅταν συμῇ νὰ αἰχμαλωτισθῇ ὁ πατήρ μου, πρόδωκεν ὅτι ἐν τῷ μεταξύ ἡ ὑπεξουσιότης ἀργεῖ· καὶ ἐὰν μὲν ὁ πατήρ ὑποστρέψῃ, γίνομαι ὑπεξούσιος αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ἀπέθανῃ, γίνομαι αὐτεξούσιος. Ἄλλ' εἶναι ζήτησιμον ἀπὸ τίνος χρόνου λογίζομαι ἐλεύθερος τῆς ὑπεξουσιότητος, ἀφ' οὗ συνελήθῃ ὁ πατήρ ἢ ἀφ' οὗ ἀπέθανε μεταξύ τῶν πολέμων· διότι μεταξύ τῆς μίας καὶ τῆς ἄλλης λύσεως ὑπάρχει διαφορὰ τις καὶ μάλιστα σπουδαία.

6. Ὑπέθευ γὰρ ἔχειν τινὰ δύο παῖδας καὶ διαχιλίων νομισμάτων περιουσίαν, ληρθῆναι τε ὑπὸ τῶν πολέμων· τούτων ὁ μὲν ἦν σπουδαῖος καὶ λαδὼν νομ. δύο ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς περιουσίας, ἐξ οὐκείων καμάτων ἠδυνήθη χίλια νομίσματα ἐμπορευσάμενος κερδᾶναι· ὁ δὲ ἕτερος ῥάθυμος ὢν οὐδὲν προσεκτήρατο μετὰ χρόνον τινὰ ἀπηγγέλθη, ὅτι παρὰ τοῖς πολέμοις ἐτελεύτησεν αὐτῶν ὁ πατήρ· ἐβούλοντο μερίσασθαι τὸν πατρῶν κλῆρον, καὶ ὁ μὲν ῥάθυμος ἔλεγε· νῦν, ὅτε τῇ ἀληθείᾳ ὁ πατήρ ἐτελεύτησεν, γεγονάμεν αὐτεξούσιοι· οὐκοῦν ὅσα ἐκτήσω σὺ ὁ σπουδαῖος, τοῦ πατρὸς ἔστι καὶ δεῖ ἡμᾶς τὰ τρισχίλια μερίσασθαι, τρυτέτι λαβεῖν ἀνὰ χιλίων πεντακοσίων· ὁ δὲ σπουδαῖος ἔλεγε· ἐξ ἐκείνου, ἐξ οὗ συνέβη ληρθῆναι τὸν πατέρα, γεγενῆσθαι ἡμᾶς αὐτεξούσιους· δοκεῖ γὰρ ὁ μὴ ὑποστρέψας κατ' ἐκείνων

τεθνήσκει τὸν καιρὸν οὐκ ὄντως ὡς αὐτεξούσιος, ὅσα ἂν ἐκτεθῶ-
μην, ἐμαυτῷ καὶ οὐχ ἑτέρῳ προσεπόρισσα. Καὶ μᾶλλον ταύτη
πειθόμεθα τῇ γνώμῃ.

Μ. Ὑπόθετε, ὅτι, ἔχων τις δύο υἱοὺς καὶ περιουσίαν διαχιλίων νομισμά-
των, ἡχμαλωτίσθη. Τούτων τὸ ἓν ἦν ἐπιμελής καὶ λαβὼν ἐκ τῆς περιου-
σίας τοῦ πατρὸς δύο νομίσματα, ἡδυνήθη ἐμπορεύμενος νὰ κερδίσῃ διὰ τῶν
κόπων αὐτοῦ χίλια νομίσματα· ὁ δὲ ἄλλος ὡς ἀνηγρὸς οὐδὲν προσάπεκτησε.
Μετά τινα καιρὸν ἀνηγγέλην ὅτι ὁ πατήρ αὐτῶν ἀπέθανεν ἐν τῷ πολέμῳ.
Ἦνελον νὰ διανεμῶσι τὴν πατρικὴν κληρονομίαν, καὶ ὁ μὲν ἀνηγρὸς υἱὸς
ἔλεγε· σήμερον, ὅτε πράγματι ἀπέθανεν ὁ πατήρ, κατέστημεν αὐτεξούσιοι·
λοιπὸν ὅσα ἀπέκτησας σὺ ἐ ἐπιμελής, εἶναι περιουσία τοῦ πατρὸς καὶ δεῶν
νὰ μερισθῶμεν τὰ τρισχίλια, τοῦτέστι νὰ λάβῃ ἕκαστος ἀπὸ χίλια πεντα-
κόσια. Ὁ δὲ ἐπιμελής ἔλεγεν· ἡμεῖς κατέστημεν αὐτεξούσιοι ἐξ ὅτου ἡχμα-
λωτίσθη ὁ πατήρ· διότι ὁ μὴ ὑποστρέψας λογίζεται ὅτι ἀπέθανε κατ' ἐκεί-
νον τὸν καιρὸν ὡς αὐτεξούσιος· λοιπὸν, ὅσα ἀπέκτησα, ἀνηκεῖσιν εἰς ἐμὴ
καὶ οὐχί εἰς ἄλλον. Ἡ γνώμη αὕτη φαίνεται ἡμῖν ὀρθότερα.

Ζ. Ὁ μέλλων αὐτεξούσιον τὸν παῖδα αὐτοῦ ποιῆσαι, προσέτι
τῷ ἀρμοδίῳ δικαστῇ, καὶ λεγέτω αὐτῷ, ὅτι τόνδε ποιῶ αὐτε-
ξούσιον, καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ἀρετῆς χειρὸς· ὥστε εἰ συμβῇ τὸν
παῖδα ἀτεκνὸν ὄντα διαθῆσθαι, ἐρῶσθαι τὴν ἐκείνου διαθήκην,
φυλάττοντος δηλονότι τὴν νόμιμον μοῖραν τῷ πατρὶ. (1) (Θεοφ.
παραφρ. Εἰσηγ. Ι. 12 § 5).

Μ. Ὁ μέλλων νὰ καταστήσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ αὐτεξούσιον προσέρχεται
εἰς τὸν ἀρμοδίον δικαστὴν, καὶ δηλοῖ ὅτι καθίστησιν αὐτὸν αὐτεξούσιον
καὶ χειραφετεῖ αὐτόν· ὥστε, εἰν συμβῇ νὰ διαθῇ τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀτεκνὸς ὢν, λαμβῇ ἢ διαθήκῃ αὐτοῦ, φυλαττεμένης εἰς τὸν
πατέρα τῆς νόμιμου μοίρας.

Σ. Ἡ δὲ 15' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτω φησὶν· ἐπειδὴ
δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις τρόποις καὶ οὗτος ἐδείκνυ τὸν παῖδα αὐτε-
ξούσιον, εἶπε ὁ τὴν ἐπιτροπὴν ἐγκαχειρισμένος, εἴτε πατήρ εἴτε
προπάτωρ, τὸ ἀπόλυτον αὐτῷ οἰκείῳ στόματι ἐδωρεῖτο, ἡμεῖς

(1) Τὰ περὶ τοῦ τρόπου τῆς χειραφεσίας μεταβλήθησαν ἐξ ἀσκήσου διὰ
τοῦ νέου ἡμῶν νόμου περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας, ἐρίσαντος ῥητῶς, ὅτι
ἡ χειραφεσία τελεῖται διὰ δηλώσεως τοῦ πατρὸς ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου.
Σημειωτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὸν νόμον τούτον χειραφεσία δὲν εἶναι μόνον
πράξις, δι' ἧς ὁ ὑπεξούσιος καθίσταται αὐτεξούσιος, ἀπαλλασσόμενος τῆς
πατρικῆς ἐξουσίας, ὡς ἐν τῷ ῥωμ. δικαίῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ἧς ὁ ὁφθαλμὸς πα-
τρός, εἰς κηδεμονίαν ὑποβαλλόμενος, κτάται ἐξουσίαν μερίζονα περὶ τὴν διαι-
κυσιν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πατρὸς, ἢ τῆς μητρὸς ὡς
ἐπιτρόπου, χειραφετεῖται ὁ ἀνήλικος μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ δεκάτου πέμ-
πτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· ὑπὸ δὲ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (εἰν
δ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀπέθανον) μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ δεκάτου
ἑξῆς ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

καὶ τοῦτο προσεπισυνάπτομεν· ὡς εἰ πρὸς διαγωγὴν ἰδιογεννοῦσαν θεοθεῖη μόνον ὁ παῖς καταστάς ἂν τε γλῶσσα μὲν αὐ παρέσχε τούτο, ἄλλως δὲ γνώμη σιωπῶσα καὶ ἰδίως βυθιζομένῃ τῇ παιδί οὐκ ἐναντιούμενη, ἀλλὰ παραχωρήσασα καθ' ἑαυτὴν διάγειν καὶ ἡ γαμικῆς ἡλικίας ἔξω, εἶναι καὶ αὐτῷ κεκυρωμένον τὸ ὑπεξούσιον. (N. 6 Κωδ. 8. 49 (de emancipationibus). § 6 Εἰσγγ. 1. 12 (quibus modis jus potestatis).

Μ. Ἡ δὲ ἐξ'. νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει τὰ ἑξῆς: Ὡς περὶ τῶν ἄλλων τρόπων καθίστα τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον καὶ οὗτος, εἴαν δηλ. ἢ ἐπισκοπῶν, εἴτε πατήρ, εἴτε προπατωρ, ἐχάριζε τὴν αὐτεξουσιότητα διὰ τοῦ ἴδιου τοῦ στόματος, ἡμεῖς προστίθεμεν καὶ τὸ ἀκόλουθον. Ἐάν τις νέος φανῇ ὅτι πολιτεύεται ἰδιογεννοῦντως καὶ ἂν ῥητῶς δὲν ὠμολόγησε τούτο, ἄλλως δὲ κατὰ σιωπῆρην συναίνεσιν δὲν ἠναντιώθῃ εἰς τὴν ἰδιογεννοῦσαν τοῦ νέου διαγωγὴν, ἀλλὰ παρεχώρησε νὰ πολιτεύεται καθ' ἑαυτὸν καὶ εἴαν δὲν πρὸς ἡμᾶς ἡλικίαν γάμου, κυροῦται καὶ εἰς αὐτὸν τὸ αὐτεξούσιον.

9. Δύναται τις τὸν μὲν υἱὸν ποιεῖν αὐτεξούσιον, τὸν δὲ ἐγγονον κρατεῖν ὑπεξούσιον· καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, τὸν ἐγγονον ποιεῖν αὐτεξούσιον, κατέχειν δὲ ὑπεξούσιον τὸν υἱόν· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ προσεγγόνων. (N. 28 Πανδ. 1. 7 (de adoptionibus). Γαίου Εἰσγγ. 1. § 133. § 7 Εἰσγγ. 1. 12 (quibus modis jus potestatis).

Μ. Δύναται τις τὸν μὲν υἱὸν νὰ καταστήσῃ αὐτεξούσιον, τὸν δὲ ἐγγονον νὰ διατηρῇ ὑπεξούσιον· καὶ τοῦναντίον, τὸν ἐγγονον νὰ καταστήσῃ αὐτεξούσιον, τὸν δὲ υἱὸν νὰ διατηρῇ ὑπεξούσιον· τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ προσεγγόνων.

10. Εἴχῃ τις υἱὸν ὑπεξούσιον, ὅς εἴχῃ γαμητὴν ἐγκύμονα· τὸν υἱὸν ἐποίησεν αὐτεξούσιον ἢ εἰς θέσιν αὐτὸν ἄλλῳ δέδωκεν. Ἐπείχθη μετὰ ταῦτα ἐγγονος· λέγομεν αὐτὸν ὑπεξούσιον γενέσθαι τοῦ πάππου, ἐπεὶ δὲ σκοπεῖται ἐπὶ τῶν ἐννόμων γάμων τὸν καιρὸν τῆς συλλήψεως· ὅτε δὲ ἡ σύλληψις γέγονεν, ὑπεξούσιος ἦν ὁ υἱὸς ὁ τούτου σπείρας. (N. 14 Πανδ. 1. 7 (de adoptionibus). § 9 Εἰσγγ. 2. 12 (quibus modis jus potestatis).

Μ. Εἴχῃ τις υἱὸν ὑπεξούσιον. τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος ἦτον ἐγκύος· κατέστησε τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, ἢ ἔδωκεν αὐτὸν ὡς πατὴρ πρὸς ἄλλον. Ἐγεννήθη μετὰ ταῦτα ἐγγονος· λέγομεν ὅτι αὐτὸς γίνεται ὑπεξούσιος τοῦ πάππου, διότι κατὰ τὸν ἐννομον γάμον λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ καιρὸς τῆς συλλήψεως· ὅτε δὲ συνέβη ἡ σύλληψις, ὁ σπείρας αὐτὸν υἱὸς διετέλει ὑπεξούσιος.

11. Ἡ ἐμπρακτος ἐπαρχαιότης ἡ στρατηγία ἡ ἐπισκοπὴ λύει τὴν ὑπεξουσιότητα. (Νεαρὰ 81 κεφ. 1).

Μ. Ἡ εἰς τὸν ὑπεξούσιον ἀπονομή τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἐπαρχου ἢ τοῦ στρατηγοῦ ἢ τοῦ ἐπισκόπου καταργεῖ τὴν ὑπεξουσιότητα αὐτοῦ καὶ καθίσταται ἐπομένως αὐτεξούσιον.

ΤΙΤΛ. ΙΗ'. — Περὶ ἐλευθεριῶν.

1. Τῶν προσώπων ἄκρα διαίρεσις ἐστὶν αὕτη· ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσὶν ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι. (1) (Γαίου Εἰσηγ. 1. 49. πρ. Εἰσηγ. 1. 3 (de jure personarum)).

Μ. Τῶν προσώπων ἀρχικὴ καὶ θεμελιώδης διαίρεσις εἶναι αὕτη· ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἶναι ἐλεύθεροι, οἱ δὲ δοῦλοι.

2 Καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν, ἐξ ἧς ἡ τῶν ἐλευθέρων ἐπινενόηται προσηγορία, οὕτως ὀρίζεσθαι χρή· ἐλευθερία ἐστὶν εὐχέρεια φυσικὴ ἐκάστῳ συγχωροῦσα πράττειν, ἃ βούλεται, εἰ μὴ νόμος ἢ βία κωλύσῃ· βία μὲν ἐπειδὴ βουλούμενόν με εἶθ' ὅτε τι πράξαι, ὃ τοῖς νόμοις οὐκ ἀπηγορεύεται, διακωλύει τις ἰσχυρὸς μείζονι βιασάμενος· νόμῳ δέ, ὅτι τιμωριῶν ἀπειλαῖς εἴργεσθαι πράττειν ἃ βούλομαι· οἰκέτῃ γὰρ ποιεῖν τι κατὰ γνώμην καὶ δεσπότου θένος ἐμποδίζει. (Ν. 4 πρ. Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)).

Μ. Καὶ ἡ μὲν ἐλευθερία, ἐξ ἧς καὶ ἐπινενόηται ἡ ὀνομασία τῶν ἐλευθέρων, ὀρίζεται οὕτως. Ἡ ἐλευθερία εἶναι φυσικὴ εὐχέρεια συγχωροῦσα εἰς ἕκαστον νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει, ἐκτὸς εἰάν ἐμποδίσῃ νόμος ἢ βία· βία μὲν, διότι θέλοντα νὰ πράξω ἐνίοτε τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι, μὲ ἐμποδίζει τις ἐπιφύων βίαν ἰσχυροτέραν τῆς δυνάμεώς μου· νόμος δέ, διότι ἀπειλῇς τιμωριῶν ἐμποδίζομαι νὰ πράξω ὅ,τι θέλω διότι τὸν δεσπότην καὶ μόνον τοῦ δεσπότης ἐφόδος ἐμποδίζει νὰ ἐνεργήσῃ τι κατ' ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην.

3. Δουλεία ἐστὶν ἐθνικοῦ νόμου διατύπωσις, ἐξ ἧς τις ὑποβάλλεται τῇ ἐτέρου δεσποτεῖα, ὑπεναντίον φυσικοῦ νόμου· ἡ γὰρ φύσις ἐλευθέρους πάντας προήγαγεν, ἡ δὲ τῶν πολεμιῶν ἐπινόησιν τὴν δουλείαν ἐφεύρεν· ὃ γὰρ τοῦ πολέμου νόμος κτήμα τῶν κρατούντων θέλει τοὺς νενικημένους εἶναι. (2) (Ν. 4 § 1 Ν. 5 § 1 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)). § 2 Εἰσηγ. 1. 5 (de statu hominum)).

Μ. Ἡ δουλεία εἶναι διατύπωσις τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, δι' ἧς ὑποβάλλεται τις εἰς τὴν δεσποτείαν ἄλλου, ἐναντίον τοῦ φυσικοῦ δικαίου, διότι ἡ φύσις ἐπλασεν ὅλους ἐλευθέρους, ἡ δὲ ἐπινόησιν τῶν πολεμιῶν ἐφεύρε τὴν δουλείαν διότι ἀξίωσις τοῦ πολεμικοῦ νόμου εἶναι οἱ νικώμενοι νὰ καθίστανται κτήμα τῶν νικητῶν.

(1) Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν προσώπων ἀπέρρεεν ἀπὸ τῆς ἐπικρατουσῆς παρὰ Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς δουλείας, θέναν παρ' ἡμῖν οὐδεμίαν ἐξ ἡσυχμασίαν.

(2) Οἱ τοῦ πολέμου νόμοι μετεβλήθησαν ἔκτοτε. Τανῶν οὐδαμῶς τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν ἀναγνωρίζεται ἡ δουλεία.

4. Οἱ δοῦλοι ἢ τίκτονται ἢ γίνονται· τίκτονται οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων ἡμῖν προσκινόμενοι θεραπευνῶν· γίνονται οἱ ἐκ τῶν ἐθνικῶν νομίμων, τούτέστιν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. (Ν. 5 § 1 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum). § 4 Εἰσηγ. 1. 3 (de jure personarum)).

Μ. Οἱ δοῦλοι ἢ γεννῶνται ἢ γίνονται· καὶ γεννῶνται μὲν οἱ τοὺς ὁποίους προσκώμια ἐκ τῶν ὑπ' ἡμᾶς δούλων γυναικῶν· γίνονται δὲ οἱ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου καθιερωμένα αἰχμαλωτιζόμενοι.

5. Καὶ ἡ μὲν τῶν δούλων τύχη οὐδεμίαν ἐπιδέχεται διαίρεσιν· οὐ γὰρ ἔστιν εἰπεῖν ἐπ' αὐτῶν, μᾶλλον ἢ ἥττον δούλος· ἔστιν οὖν ἄσμος ἢ δουλεία· ἐπὶ δὲ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς εὐρίσκομεν διαφοράς· ἡ γὰρ εὐγενεὺς εἰσιν ἢ ἀπελευθεροί. (§ 5 Εἰσηγ. 1 § (de jure personarum)).

Μ. Καὶ ἡ μὲν κατάστασις τῶν δούλων οὐδεμίαν ἐπιδέχεται διακρίσιν· ὅτι δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ τινος ἐξ αὐτῶν, ὅτι εἶναι πλέον ἢ ἑλαττον δούλος· ἔθεν ἡ δουλεία εἶναι ἀδιαίρετος· ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων πολλὰς εὐρίσκομεν διαφοράς, διότι οὗτοι εἰναι ἢ εὐγενεῖς ἢ ἀπελευθεροί.

6. Οἱ ἐλεύθεροι εἰς δύο διαίρουνται, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθερούς· καὶ εὐγενής ἐστὶν ὁ εὐθέως ἅμα τῷ τεχνῆσαι ἐλευθερός ὢν καὶ μήπω τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας γευσάμενος, εἴτε ἐκ συνοικεσίου εὐγενῶν τεχθῇ, εἴτε ἐκ δύο ἀπελευθέρων· εἴτε τὸ ἐν πρόσωπόν ἐστὶν εὐγενής, τὸ δὲ ἕτερον ἀπελευθεροί. (πρ. Εἰσηγ. 1 § 4 (de ingenuis)).

Μ. Οἱ ἐλεύθεροι διαίρουνται εἰς δύο, εἰς εὐγενεῖς καὶ ἀπελευθερούς. Καὶ εὐγενής μὲν εἶναι ὁ εὐθέως ἀπὸ γενετῆς ἐλευθερός ὢν καὶ μὴ γευθείς ποτε τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, εἴτε ἀπορρίψων ἀπὸ συνοικεσίου δύο εὐγενῶν εἴτε ἀπὸ δύο ἀπελευθέρων, εἴτε καὶ ἀπὸ μικτοῦ συνοικεσίου ἑνὸς εὐγενεὺς καὶ ἑνὸς ἀπελευθέρου.

7. Εἰ δὲ καὶ τις ἐξ ἐλευθέρας τεχθῇ μητρός, δούλου δὲ πατρὸς, εὐγενής ὁμοίως ἔσται· ὥσπερ ὁ ἐξ ἐλευθέρας μητρός καὶ ἀδελφοῦ πατρὸς, τούτέστιν ἀπὸ πορνείας τεχθείς· οὐδὲ γὰρ βλάπτει τὴν τοῦ παιδὸς εὐγένειαν τὸ ἐκ πορνείας γενέσθαι τὴν συλλήψιν· ἀρκεῖ γὰρ ἐλευθέραν εἶναι τὴν μητέρα κατὰ τὸν χρόνον τοῦ τοκετοῦ, εἰ καὶ ὁ τῆς συλλήψεως καιρὸς οἶδεν αὐτὴν δούλην.

Μ. Ὅταν δὲ καὶ γεννηθῇ τις ὑπὸ μητρός ἀπελευθέρας, πατρὸς δὲ δούλου, εἶναι ὁμοίως εὐγενής, καθὼς καὶ ὁ ἐξ ἐλευθέρας μητρός καὶ ἀδελφοῦ πατρὸς γεννηθείς, τούτέστιν ἐκ πορνείας προερχόμενος· διότι δὲν βλάπτει τὴν εὐγένειαν τοῦ τέκνου ἡ ἐκ πορνείας σύλληψις, διότι ἀρκεῖ κατὰ τὴν γεννησιν ἢ ἦναι ἡ μήτηρ ἐλευθερά, καὶ ἂν κατὰ τὴν σύλληψιν ἦτο δούλη.

8. Καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, εἰ ἐλευθέρα συλλαβῇ, καταδουλω-

θεῖσα δὲ κατὰ τινὰς αἰτίας νόμῳ ἐγνωσμένης τέξῃ, ἐλευθέρων
ἔσται τὸ τεχθέν· ὁ γὰρ κυφορούμενος οὐ βλάπτεται ἐκ τῆς συμ-
φορᾶς τῆς περιστάσεως τὴν μητέρα. (Γαίου Εἰσηγ. 1 § 90-92.
N. 5 § 2 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum)).

M. Καὶ τούναντιον, εἰν ἐλευθέρᾳ συλλαβῇ γεννήσῃ δὲ δουλωθεῖσα κατὰ
τινας αἰτίας ἐριζομένης ὑπὸ τοῦ νόμου, τὸ γεννηθὲν εἶναι ἐλευθέρων· διότι
τὸ κυφορούμενον ἐμβρυον δὲν βλάπτεται ὑπὸ τῆς ἐπισυμβάσεως εἰς τὴν μη-
τέρα συμφορᾶς.

9. Ἐάν τις δοῦλῃ οὔσα κατὰ τὸν καιρὸν συνέλθοι τῆς δου-
λείας καὶ ἡλευθερώθῃ, ὀλίγου δὲ χρόνου παραδραμόντος πάλιν
κατεδουλώθῃ, εἴτα τέτοκε μετὰ τὴν καταδουλώσιν, κελεύμεν
ἐλευθέρων εἶναι τὸ τιττόμενον· ἀρκεῖ γὰρ τῷ ὄντι ἐν τῇ γαστρὶ
τὸ κατὰ τὸν μέσον καιρὸν ἐλευθέρων εἶναι τὴν μητέρα. (Πρ.
Εἰσηγ. 1. 4 (de ingenuis). N. 5 § 3 Πανδ. 1. 5 (de statu
hominum)).

M. Ἐάν τις οὔσα δοῦλῃ συνέλθοι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς δουλείας καὶ κα-
τόπιν ἐγένετο ἐλευθέρᾳ καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ὑπεδουλώθῃ, ἔπειτα μετὰ
τὴν ὑπεδουλώσιν ἐγεννησῃ, τὸ γεννηθὲν γεννᾶται ἐλευθέρων· διότι ἀρκεῖ τῇ
τὸ κυφορούμενον ἐμβρυον νὰ ᾔναι ἡ μήτηρ ἐλευθέρᾳ κατὰ τὸν μέσον καιρὸν.

10. Δύναται τις ἐλευθεροῦν τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ἢ ἐν ταῖς ἀγιο-
τάταις ἐκκλησίαις ἢ ἐπὶ ἀρχόντος ἢ ἐπὶ οἰλων ἢ δι' ἐπιστολῆς
ἢ ἐν διαθήκῃ ἢ ἐν οἰαδῇποτε τελευταίᾳ βουλήσῃ. (§ 1 Εἰσηγ.
1. 5 (de libertinis)).

M. Δύναται τις νὰ ἀπελευθερῇ τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἢ ἐν ταῖς ἀγιωτάταις
ἐκκλησίαις ἢ ἐνώπιον δικαστοῦ ἢ οἰλων ἢ δι' ἐπιστολῆς ἢ διὰ διαθήκης
ἢ ὅπωςδῇποτε διὰ τελευταίας βουλήσεως.

11. Ἡ ἐλευθερία πρῶτῳ ἔστιν ἀδιατίμητον. (*) (N. 106
Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II 3. 106).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐάν τὸν ἑμὸν δοῦλον τραυματίσῃ τις ἢ τελείως ἐκ-
νεύσῃ, ἀγωγὴ μοι δίδεται κατ' αὐτόν, τοῦτοστιν ὁ Ἀκουίλιος, καὶ κινῶν
αὐτὴν λαμβάνω τὴν τιμὴν τοῦ τραυματισθέντος δούλου μου, ὅταν τὸ τραύμα
μέγα καὶ ἀνίατον ὑπάρχῃ· ἔτε δὲ τελείως ἀναιρεθῇ καὶ ἀπόλλῃται, τὴν
πᾶσαν αὐτοῦ διατίμησιν διατίμᾳται γὰρ ὡς δούλος, καὶ πᾶσα ἡ διατίμη-
σις αὐτοῦ δίδεται μοι· εἰ δὲ τις τραυματίσῃ τὸν ὑπερξυστόν μου υἱόν, οὐκ
ἐνάγεται τῷ Ἀκουίλιῳ, ὥσπερ ὁ τραυματίας τὸν δοῦλόν μου· ὁ γὰρ
Ἀκουίλιος καὶ τοῦ πράγματος τὴν διατίμησιν ἀπαιτεῖ, καὶ πᾶν εἴτε ἐκ-
μίσωμα ἕτερον ἐκ τῆς τοῦ πράγματος ἀπωλείας καὶ ἀναιρέσεως τῷ ζημιω-
θέντι προσγένον· ἐνέχεται δὲ εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἰατρείας, καὶ δίδωσι
ταῦτας, οὐχ ὡς τοῦ πράγματος διατίμησιν, ἀλλ' ὡς ποινὴν ἐν νόμοις ἐπι-
τεθεισαν αὐτῷ· ἡ γὰρ ἐλευθερία ἀδιατίμητον πρῶτῳ ἔστι, καὶ τιμὴν τρα-
υμάτιος οὐ δυνάμεθα, οὐ μόνον δὲ τὰς τῆς ἰατρείας δαπάνας ὁ τραυ-
ματίας μοι δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ ἕτερον διαφέρει μοι· εἰν γὰρ ὁ ὑπερξυστός

μέρος τῆς δεσποτείας, ἐξουσίαν ἔχοντος τοῦ ἐλευθεροῦντος τὸ ἴδιον μέρος τοῦ πεκουλίου παραχωρῆται τῷ ἐλευθερουμένῳ, τῶν πατρωνικῶν δικαίων ἁρμοζόντων ἐκείνῳ μόνῳ τῷ ἐλευθερώσαντι· ἐὰν δὲ ὁ δοῦλος λογοθεσίῳς ὑπόκειται, ὁ ἀρχὼν ἐρίζεται χάριν, οὗτινος ἐντὺς καὶ τὰ λογοθέσια θρεῖται ὁ δοῦλος ὑποστῆναι καὶ παρασχεῖν, εἴ τι χρεωστεῖ, καὶ ἐλευθερωθῆναι (N. 1 Κωδ. 7. 7 (de communī servo manumisso). Βασ. XLVII. 14. 4 καὶ 5).

M. Τὸ δὲ χρημάτιον αὐτοῦ κρατοῦσι πάντες οἱ σύντροφοι κατὰ τὸ μέρος τῆς δεσποτείας ἐκαστοῦ, ὁ δὲ ἐλευθερωτὴς ἔχει ἐξουσίαν νὰ παραχωρήσῃ τὸ ἀνήκον αὐτῷ μέρος τοῦ χρηματίου πρὸς τὸν ἐλευθερούμενον, τὰ δὲ πατρωνικά δικαιώματα ἁρμόζουσιν εἰς μόνον τὸν ἐλευθερωτὴν. Ἐὰν δὲ ὁ δοῦλος ᾖναι ὑπεύθυνος εἰς παράδοσιν λογαριασμῶν, ὁ δικαστὴς ἐρίζει χρόνον εἰς τὸ τοῦ οὐοῦ θρεῖται καὶ τὴν λογοδοσίαν ὁ δοῦλος νὰ ὑποστῇ καὶ νὰ παρασχῇ ὅ,τι χρεωστεῖ, καὶ οὕτως ἐλευθερωθῇ.

17. Ἐστω δὲ τὸ τίμημα τοῦ δούλου, εἰ μὲν ἀτέχνης ἔσται, εἴκοσι νομισμάτων, ἐὰν ᾖ ὑπὲρ τοὺς δώδεκα ἐνιαυτούς· εἰ δὲ ἐλάττων ἐστί, δέκα νομισμάτων· εἰ δὲ τέχνην ἐπίσταται χωρὶς νοταρίου καὶ ἱατροῦ, λ' νομισμάτων· ἐὰν δὲ νοτάριος (1) ἔσται ἢ ἱατρός, ὁ μὲν νοτάριος ἕως πενήτηντα νομισμάτων, ὁ δὲ ἱατρός ἕως ἐξήκοντα· ἐὰν δὲ εὐνοῦχοι ὣσιν οἱ δοῦλοι μαιόμενοι τῶν δέκα ἐνιαυτῶν χωρὶς τέχνης, πενήτηντα νομισμάτων· ἐὰν δὲ τέχνην ἴσασιν, ἐβδομήκοντα· ἐὰν δὲ τῶν δέκα ἐνιαυτῶν ἡλικίας εἰσιν, λ' νομισμάτων. Εἰ δὲ οἱ κοινωνοὶ παραιτήσονται τὸ τίμημα λαβεῖν, λέγοντες ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐλευθερώσαι βούλονται, πάντες ἅμα ἐλευθερώσουσι, τοῦ πεκουλίου παρ' αὐτοῖς μενοντος κατὰ τὸ μέρος τῆς δεσποτείας, τῶν δικαίων τῶν πατρωνικῶν πᾶσι ταῖς ἐλευθερωταῖς ὁμοίως ἁρμοζόντων. (N. 1 Κωδ. 7. 7. Βασίλ. XLVIII. 14. 4 καὶ 5).

M. Τὸ δὲ τίμημα τοῦ δούλου, εἰ μὲν ἀγνοεῖ τέχνην, λογίζεται εἴκοσι νομισμάτων, καὶ τοῦτο ἐὰν ὑπερβαῖν τὰ δέκα ἔτη, ἐὰν δὲ ᾖναι νεώτεροι δέκα μόνον νομισμάτων. Εἰ δὲ εἶναι τεχνίτης, ἐκτὸς συμβολαιογράφου καὶ ἱατροῦ, τριάκοντα νομισμάτων· εἰ δὲ συμβολαιογράφος ἢ ἱατρός, ὁ μὲν συμβολαιογράφος ἐκτιμᾶται ἕως πενήτηντα νομισμάτων, ὁ δὲ ἱατρός ἕως ἐξήκοντα· ἐὰν δὲ οἱ ὑπερβάντες τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ᾖναι εὐνοῦχοι, ἅμαιοι μὲν τέχνης, ἐκτιμῶνται πενήτηντα νομισμάτων, τεχνῖται δὲ, ἐβδομήκοντα· οἱ δὲ νεώτεροι τῶν δέκα ἔτων, τριάκοντα νομι-

(1) Ἡ λέξις νοτάριος ἐνέφαιεν ἀρχικῶς τὸν ταχυγράφον ἢ στενογράφον, μετέπειτα δ' εἴτα εἰς δῆλωσιν τοῦ παρὰ Ῥωμαίοις ἐκπαιρουμένου καὶ ὀνόματα παρεμφερῆ πρὸς τὰ τῶν παρ' ἡμῖν συμβολαιογράφων, ὅστις ἀλλοῦ καὶ ταβελλίου ἐκαλεῖτο.

πράτων. Ἐάν δὲ οἱ συγκύριοι ἀποποιηθῶσι νὰ λάβωσι τὸ τμήμα, λέγοντες, ὅτι καὶ αὐτοὶ θέλουσι νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν δούλον, ἐλευθεροῦσιν ὅλοι ἀπὸ κοινού καὶ κρατοῦσι τὸ χρηματικόν κατὰ λόγον τῆς δεσποτείας, καὶ τὰ πατρωνικά δικαιώματα ἀρμυζουσιν εἰς ὅλους ἐξ ἴσου τοὺς ἐλευθερωτάς.

18. Ἐάν τις τελευτῶν ἀξιώσῃ τὸν κληρονόμον ἓνα ἐκ τῶν παιδῶν τῆς δὲ τῆς δούλης ἐλευθερώσαι, ὃν ἂν ἐπιλέξῃται ἐκείνος, καὶ τελευτήσῃ μηδένα ἐπιλεξάμενος, πάντες ἅμα γίνονται ἐλεύθεροι. (N. 16 Κωδ. 7. 4 (de fideicommissariis liberatis). Βασ. XLVIII. 13. 14).

M. Ἐάν τις ἀποθνήσκων ἀξιώσῃ ἓνα ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐλευθερώσῃ ἓν τῶν τέκνων τῆς δεῖτα δούλης κατ' ἐκλογὴν ἰδίαν, καὶ ἀποθῇ πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὴν περὶ ἐλευθερώσεως παραγγελίαν, ἐλευθεροῦνται ὅλα συγγόνως.

19. Ὁ ἄπαξ δούλον ἐλευθερώσας οὐ δύναται τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἀνατρέψαι, εἰ μὴ ἐξ ἀχαριστίας. (N. 20 Κωδ. 7. 16 (de liberali causa). Βασ. XLVIII. 20. 20. § 6 Εἰσηγ. 1. 6 (hui quibus ex causis). N. 1 Κωδ. 7. 1 (de vindicta libertate). N. 9 § 1 Πανδ. 40. 2 (de manumissis vindicta). N. 1 καὶ 2 Κωδ. 2. 34 (si adversus libertatem)).

M. Ὁ ἄπαξ ἐλευθερώσας δούλον δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν χρηρητιστὴν αὐτῷ ἐλευθερίαν, εἰμὴ δι' ἀχαριστίαν.

20. Ὅτι τοῖς διαθεμένοις νέοις καὶ τοῖς ἰδίους οἰκέτας ἐλευθεροῦν ἄδεια δίδεται τελευταίαις βουλῇσεσι, σχολάζοντος τοῦ νόμου τοῦ πρώην κωλύοντος. (Νεαρά 119 κεφ. 2. § 7 Εἰσηγ. 1. 6 (quibus ex causis)).

M. Εἰς τοὺς ἀνηλίκους ἐπιτρέπεται νὰ ἐλευθερώσῃ διὰ διαθέκης καὶ τοὺς ἰδίους αὐτῶν δούλους, καταργουμένου τοῦ ἀπαγορευόντος ταῦτο πρῶτον νόμου.

21. Ἐκ τῶν ἐν δουλείᾳ συναλλαγμάτων μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐδείς κατέχεται ἐκ δὲ τῶν ἁμαρτημάτων ἐνάγεται. Διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, τὰ πταίσματα τῇ κεφαλῇ ἀκολουθεῖ. (N. 4 Κωδ. 4. 14 (au servus pro suo facto). Βασίλ. XXV. 4. 4).

M. Ἐκ τῶν ἐν δουλείᾳ συναρπέντων συναλλαγμάτων μετὰ τὴν ἐλευθερίαν οὐδείς ὑποχρεοῦται· ἀλλ' ἐνεκα τῶν ἀδικημάτων αὐτοῦ καταδικάζεται (ὁ πρώην δούλος) κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ πταίσματα ἀκολουθοῦσι τὸ πρόσωπον.

22. Ἐπὶ τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἔχοντων καὶ [μὴ] παῖδας ἐλευθεροῦνται οἱ δούλοι· καὶ οὐ δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενῆς ἔλκειν τούτους εἰς δουλείαν· δίδεται καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως εἰς ψυχικὸν ἐκ συνηθείας, καὶ τὸ τμήμα δὲ τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

Μ. Οἱ δοῦλοι τῶν μὴ καταλιμπανόντων τέκνα ἀλλὰ μόνον συγγενεῖς ἐκ πλαγίου, ἀποθηνησκόντων ἀδιαθέτως, ἐλευθεροῦνται· καὶ δὲν δύναται ὁ εἰς ἀδιαθέτου κληρονόμος νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτοὺς εἰς δουλείαν· δίδεται δὲ καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας κατὰ συνήθειαν εἰς ψυχικά, εἰς δὲ τὸ τρίτον λογίζε-
ται καὶ τὸ τίμημα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων.

23. Ὁ κλέψας ἄλλοῖα πράγματα, καὶ διὰ τῶν τοιούτων κλο-
πιμακίων πραγμάτων νομίσματα συναγαγόν, καὶ δοὺς ταῦτα
ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ἐλευθερίας, ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ νομ. κλέψας
οὐ δύναται δοῦναι ταῦτα καὶ ἐλευθερωθῆναι, ἀλλὰ δοῦλος μένει
καὶ τούτων ἀραιρουμενων ἀπ' αὐτοῦ. (Ν. 3 § 7 Πανθ. 40. 7
(de statu liberis). Βασ. XLVIII. 5. 4).

Μ. Ὁ κλέψας ἄλλοτρια πράγματα, καὶ διὰ τῆς ἐκποιήσεως τῶν τοιούτων
κλοπιμακίων συναλροίσας νομίσματα καὶ δοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ,
ἐλευθεροῦται· ὁ δὲ κλέψας νομίσματα, δὲν δύναται δίδων ταῦτα, νὰ ἐλευ-
θερωθῇ, ἀλλὰ μένει δοῦλος ἀραιρουμενων καὶ τούτων ἀπ' αὐτοῦ.

24. Ἡράσθη τις δούλης ἀλλοτρίας καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν
δεσπότην αὐτῆς ἄλλο ἀνδράποδον ὑπὲρ αὐτῆς δοῦναι, ἐὰν ἐλευ-
θερώσῃ αὐτήν, ἢ αὐτῇ παραχωρήσῃ αὐτήν εἰς τὸ ἐλευθερωθῆ-
ναι παρ' αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῆς θεραπαίνης ἢ ἡλευθε-
ρωσεν αὐτήν, ἢ παρέδωκεν αὐτήν τῇ ἐρώντι αὐτῆς· λαβὼν δὲ
ἐκεῖνος τὴν θεραπαίναν καὶ συναρθείς αὐτῇ παιδας ἔσχεν ἐξ
αὐτῆς, οὐκ ἔδωκε δὲ εὐγνωμόνως τὸ ἀντί αὐτῆς ἀνδράποδον·
δοῦν προσήλθεν ὁ τῆς θεραπαίνης αὐτῆς ποτὲ δεσπότης, καὶ
ἀντιγέγραπται πρὸς αὐτὸν ἡ διάταξις λέγουσα. (Ν. 4 Κωδ. 2.
21 (de dolo malo). Βασ. X. 3. 44).

Μ. Ἡράσθη τις ἀλλοτρίαν δούλην καὶ συνεφώνησε πρὸς τὸν δεσπότην
αὐτῆς νὰ δώσῃ ἀντ' αὐτῆς ἄλλον δούλον, ἐὰν ἐλευθερώσῃ αὐτήν ἢ παρα-
χωρήσῃ εἰς αὐτὸν πρὸς ἐλευθέρωσιν· καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῆς δούλης ἢ ἡλευ-
θερώσῃ αὐτήν, ἢ παρέδωκεν εἰς τὸν ἐραστὴν αὐτῆς. Λαβὼν δὲ οὗτος τὴν
δούλην καὶ νομπευθεὶς αὐτήν ἐτεκνοποίησεν ἐξ αὐτῆς, πλὴν δὲν ἀπέδωκεν
εὐγνωμόνως τὸν ἀντ' αὐτῆς δούλον· εἴθεν ἐνεφανίσθη ὁ ποτὲ δεσπότης τῆς
δούλης πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἐξεδόθη πρὸς αὐτὸν ἡ ἐξῆς διάταξις.

25. Ὅποτε θεματίζεις μεταξὺ σοῦ καὶ ἐκείνου, ὄντινα εἰς
συνάφειαν τὴν θεραπαίναν τὴν σὴν συζεύξαι ἑαυτῷ μνημονεύεις,
ἄρῃσαι καὶ συμφωνῆσαι, ἵνα σοι ὑπὲρ αὐτῆς δώτῃ ἀνδράποδον·
ὀφείλεις εἰδέναι, ὅτι ἐὰν ἡλευθέρωσας, ἢ ἐκείνῳ παρέδωκας καὶ
αὐτὸς ἡλευθέρωσεν, ἀνακλητέας τῆς ἐλευθερίας ἐξουσίαν οὐκ
ἔχεις· ἀλλὰ μόνον, εἰ μήπω παρήλθεν ὁ ὠρισμένος τῆς περὶ
δόλου ἀγωγῆς χρόνος· ταυτέστιν ἡ διετία, καὶ τὴν πίστιν τοῦ
συμφωνηθέντος ῥήγνυσιν, ἐπιζητῆσαι ὀφείλεις τὴν περὶ δόλου δα-
θῆναι σοι ἀγωγὴν. Ἐὰν δὲ παρὰ σοὶ ἡ δεσποτεία τῆς θεραπαί-

της ταύτης ἀπέμεινε, προσελθὼν τῷ ἄρχοντι τῆς ἐπαρχίας, μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων δόνασαι ἀναλαβεῖν αὐτήν, εἴ μὴ εἰς κινήσειν περὶ τῆς τύχης αὐτῆς ζήτησις. (N. 4 Kωδ. 2. 21 (de dolo malo). Βασ. X. 3. 44).

Μ. Ὅποτε ἀναφέρεις ὅτι ἐθελουσίως συνεκώνησας πρὸς τὸν νομπευθέντα τὴν δούλην σου, δηλονότι νὰ σοὶ ἴδωσθ' αὐτῆς δοῦλον, θρεῖλεις νὰ γινώσκῃς, ὅτι εἰν ἡλευθέρωσας ἢ παρῆδικας εἰς αὐτὴν τὴν δούλην καὶ ἡλευθέρωσεν αὐτήν, δὲν δόνασαι νὰ ἀνακαλέσῃς τὴν ἐλευθερίαν· ἀλλὰ μόνον, εἰν δὲν παρῆλθεν ἔτι ὁ ὠρισμένος τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς χρόνος, τουτέστιν ἡ δεκάτις, καὶ αὐτὸς ἀθέτησεν τὴν πίστιν τῶν συμφωνηθέντων, θρεῖλεις νὰ ἐπιζητήσῃς νὰ σοὶ δοθῇ ἡ περὶ δόλου ἀγωγή. Εἰ δὲ διετήρησας εἰς ἑαυτὸν τὴν δεσποτεῖαν τῆς δούλης, ἐμφανιζόμενος εἰς τὸν δικαστὴν τῆς ἐπαρχίας, δόναται νὰ ἀναλάβῃς αὐτήν μετὰ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννηθέντων, ἐκτός εἰν κινήσειν ζήτησις τις περὶ τῆς τύχης αὐτῆς.

26. Ἐὰν ἐξέδωκεν ὡς ἐλευθέραν τὴν ἑαυτοῦ θεράπαιναν ὁ δεσπότης, ὁ δὲ ἐλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας τῷ διδόντι ταύτην ἔλαβεν, ὥτως καὶ προικίων γινομένων συμβολαίων, ἢ μὴ γινομένων μὲν, τῆς δὲ αὐτοῦ γνώμης τὸ πρᾶγμα δικικησαμένης, οὐκ ἂν εἴη δίκαιον, τὸν τοιοῦτον μὴ συνεστᾶναι γάμον, ἀλλὰ σιωπηρὰν ἐλευθερίαν ἀκολουθεῖν, εἴτε τῷ ἀνδρί, εἴτε τῇ γυναικί· τοιοῦτου οὐκ παρὰ τοῦ δεσπότητος γεγονότος θεσπιζόμεν ἀναρπαζέσθαι τε τὸν τοιοῦτον ἢ τὴν τοιαύτην εἰς εὐγένειαν καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐπ' ἐλευθέρους τε καὶ εὐγενέσι κρίνεσθαι. (Νεαρά 22 κεφ. 11).

Μ. Ἦν ὁ δεσπότης ἔδωκεν εἰς γάμον τὴν δούλην αὐτοῦ ὡς ἐλευθέραν, καὶ ἡ ἀνὴρ ἐλεύθερος ὢν καὶ πιστεύσας εἰς τὸν διδόντα ἔλαβεν αὐτήν εἰς γυναικά, γινομένου ἴσως καὶ προικοσυμπώνου, ἢ μὴ γινομένου μὲν, ἀλλ' αὐτοῦ διανοουμένου τὸ τοιοῦτο, δὲν εἶναι δίκαιον νὰ μὴ θεωρῇται ἰσχυρὸν ὁ τοιοῦτος γάμος, ἀλλ' ἀκολουθεῖ εἴτε τὸν ἀνδρα εἴτε τὴν γυναῖκα σιωπηρὰν ἐλευθερίαν· ὅθεν εἰν ὁ δεσπότης ἐπραξέ τι τοιοῦτο, διατάσσουμιν ὁ δούλος ἢ ἡ δούλη νὰ καθίσταται εὐγενῆς καὶ τὸ πρᾶγμα νὰ λογίζεται ὡς γινόμενον μετὰ ἐλευθέρων καὶ εὐγενῶν.

27. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ συναρμόσειε τὸν γάμον ὁ θατέρου τῶν προσώπων δεσπότης, εἰδείη δὲ τὸ γινόμενον καὶ ἐξεπίτηδες ἀποκρυπτοί, ἵνα ὕστερον πρᾶγμα βράβειε τῶν συναφθέντων θατέρω, ἐκχωρούμεθα τὴν τοιαύτην, εἴγε σαφῶς ἀποδείχθῃ, κακουργίαν, καὶ θραϊρούμεθα τὴν δεσποτεῖαν παρὰ τῶν τοιοῦτων πονηρῶς μετελευμένων, καὶ ἔστω πάλιν ταῦτο γάμος, ὥσπερ ἂν εἰ συνήτερον ἢ κεκτημένος τὴν ἀρχὴν· καὶ ὁ μὲν ἐκπιπτέτω τῆς δεσποτείας, αὐτοὶ δὲ εἰς εὐγένειαν ἀναρπαζέσθω τὸ δοῦλον πρόσωπον τοιοῦτου συμβαίνοντος ἀποτελέσματος, εἴπερ συνήνεσεν, ἢ εἴπερ ἐκκινουργῇεν ὁ κεκτημένος· πρόδηλον οὖν, ὡς καὶ οἱ παῖδες

ἐκ τῶν τοιούτων γάμων ἐλεύθεροί τε καὶ εὐγενεῖς ἔσονται, (Νεαρά 22 καφ. 11).

Μ. Εἰ δὲ αὐτὸς μὲν ὁ δεσπότης τοῦ ἐνὸς τῶν προσώπων δὲν συνήμερον τὸν γάμον, γινώσκει ὅμως τὸ γεγονός· καὶ σιωπῶ ἐξεπύτηδει, ἵνα λαλῇ ὑπερὸν ἀρεμὴν πρὸς βλάβην τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων, τὴν τοιαύτην κακοπραγίαν, εἰν ἀποδειχθῇ σαφῶς, τιμωρούμεν καὶ ἀφαιρούμεν τὴν δεσποτείαν ἀπὸ τῶν τοιούτων κακοδούλων, καὶ ἐρίζμεν, ὅτι καὶ ὁ γάμος αὐτὸς εἶναι ἐπίσης νόμιμος γάμος, ὡς εἰ συγκατένευσεν ὁ δεσπότης ἀπ' ἀρχῆς· καὶ ὁ μὲν ἐκπίπτει τῆς δεσποτείας, τὸ δὲ δοῦλον πρόσωπον ἐλευθεροῦται. Τὸ τοιοῦτον γίνεται εἰν ὁ δεσπότης συνήνευσεν ἢ ἐλακούρησεν· ἔπειτα δὲ εἰ καὶ τὰ τέκνα τῶν τοιούτων εἶναι ἐλεύθερα καὶ εὐγενῆ.

28. Ὁ διάταξις λέγει, ὅτι αὐτῇ τῇ γραφῇ· καὶ κληρονόμος ὁ δοῦλος, εἰ καὶ μὴ προστεθῇ αὐτῇ ἡ ἐλευθερία, σιωπηρῶς αὐτὴν ἔχει, εἰ μόντοι ληγάτον ἢ οἰκέτιον ἔσται· ἐλευθερίας καταλειφθῇ, οὐ δοκεῖ σιωπηρῶς μετὰ τοῦ ληγάτου καὶ ἡ ἐλευθερία διδασθαι τῇ οἰκίᾳ. (Ν. 5 πρ. Κωδ. 6. 27 (de necessarius servis heredibus). Βασ. XXXV. 43. 39).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, εὐθὺς ὡς ὁ δοῦλος ἐγγραφῇ κληρονόμος, καὶ εἰν δὲν ἐχορηγήθῃ αὐτῷ ρητῶς ἡ ἐλευθερία, ἐλευθεροῦται σιωπηρῶς, εἰν δὲ μὴ χαριζομένης αὐτῷ τῆς ἐλευθερίας ἀρεθῇ μόνον κληροδότημα ἢ καταπίστευμα, δὲν εἰκάζεται ὅτι σὺν τῷ κληροδοτήματι χορηγείται σιωπηρῶς εἰς τὸν δοῦλον καὶ ἡ ἐλευθερία.

29. Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην εἰς θέσιν λαβεῖν βουληθῇ, ἢ μὲν θέσις οὐκ ἰσχύει, ἐλευθερία δὲ σιωπηρὰ τῷ οἰκίᾳ διδασθαι ἐντεῦθεν καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁρμηθεὶς εἰσελθόντος τοῦ ἐν δικαστηρίῳ καὶ εἰπόντος ἐν ὑπομνήσει περὶ οἰκέτου, ὅτι αὐτὸς υἱὸς μου ἔστιν, ἐθέσπισεν ἐκ τῶν τοιούτων ῥημάτων τὸν μὲν οἰκέτην υἱὸν μὴ γίνεσθαι, παύεσθαι δὲ τοῦ εἶναι δοῦλον. (§ 12 Εἰσγγ. 1. 11 (de adoptionibus)).

Μ. Ἐάν τις θελήσῃ νὰ υἱοθετήσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, ἢ μὲν υἱοθετῆς δὲν ἰσχύει, διδεται ὅμως σιωπηρῶς ἡ ἐλευθερία εἰς τὸν δοῦλον. Ἐκ τούτου καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ὁρμηθεὶς, ὅτε ἐνεφανίσθη τις εἰς δικαστήριον καὶ ἐν ὑπομνήματι εἶπε περὶ δοῦλου, ὅτι εἶναι υἱὸς αὐτοῦ, ἀπερνήνατο ὅτι ὁ δοῦλος υἱὸς μὲν δὲν γίνεται, παύει ὅμως τοῦ νὰ ᾔναι δοῦλος.

30. Θεσπίζομεν ὅσοι ἐν ἐκκλησίαις, ἢ ἐν ῥύμαις, ἢ ἄλλαις τόποις ἀπορρίφοντες δειχθῶσι, τούτους πᾶσι τρόποις ἐλευθεροῦν· εἶναι παρακληθῆναι καὶ εἰ ἀκριβῆς τις ἀπόδειξις ὑπάρχῃ τῷ ἐνάγοντι εἰς τὸ δεῖξαι τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τῇ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ φέρον δεσποτείας· καὶ τοὺς νοσοῦντας οἰκέτας καὶ παρὰ τῶν ἐκ σκοπῶν καταλειφθέντας, καὶ ὡς τῆς αὐτῶν υἱείας ἀπελπισθείσης ἐκ τῶν κακῶν ἐπιμελείας μὴ ἄξιουμένους εἰς ἐλευθερίαν.

ρίαν ἀρπάζεσθαι. (N. 3 Κωδ. 8. 52 (de infantibus expositis). Νεαρά 153 κερ. 1).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἔσοι ἥθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐρρίφθησαν εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς δρόμους ἢ εἰς ἄλλους τόπους, οὗτοι ἐξαπαντος λογίζονται ἔλευθεροι καὶ ἐάν ἐτι ὁ ἐνάγων ἀποδείξῃ ἐναργῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον πρόσωπον ἀνήκει εἰς τὴν δεσποτείαν αὐτοῦ καὶ οἱ ἀσθενούντες δοῦλοι, ἐάν ἐγκαταλείψωσιν ὑπὸ τῶν δεσποτῶν αὐτῶν, καὶ τῆς ὑγείας αὐτῶν ἀπελπισθείσης δὲν ἀξιοῦνται τῆς ἀναγκαστικῆς περιποιήσεως, ἔλευθεροῦνται.

31. Ὁ αἰχμάλωτος πέντε ἔτη δουλεύσας τῷ ἀναβρυσσαμένῳ ἔλευθεροῦται. (N. 20 Κωδ. 8. 50 (de postliminio reversis). Βασ. XXXIV. 2. 18).

Μ. Ὁ αἰχμάλωτος μετὰ πενταετὴ ὑπὸ τῶν λυτρωτῶν αὐτοῦ δουλείαν ἔλευθεροῦται.

32. Διπλὸς στρατευόμενος εἰδήσει τοῦ οἰκείου δεσπότου ἔλευθεροῦται. (N. 6 καὶ 7 Κωδ. 12. 34 (qui militare possunt). Βασ. LVII. 43. 44).

Μ. Δούλος ἐκατραπεύων ἐν γνώσει τοῦ δεσπότου αὐτοῦ ἔλευθεροῦται.

33. Ὁ μὴνῶν τὸν φόνον τοῦ ἰδίου δεσπότου τὴν ἔλευθερίαν ἐχέτω ἐπαθλόν. (N. 1 Κωδ. 7. 13 (pro quibus causis servi). Βασ. XLVIII. 18. 1).

Μ. Ὁ μὴνῶν τὸν φόνον τοῦ δεσπότου αὐτοῦ βραβεύεται διὰ τῆς ἔλευθερίας.

34. Ὁ ἀπρονόητος δούλος ἔλευθεροῦται. Ὁ ἀπρονόητος δὲ ἐστὶν ἢ ὁ μὴδὲνα τὸν προνοούμενον ἔχων αὐτοῦ ἢ ὁ μὴ δυνάμενος ἑαυτοῦ προνοεῖσθαι· ὁποῖός ἐστιν ὁ παράφρων καὶ ὁ μαινόμενος. (N. 2 Πανδ. 40 8 (qui sine manumissione). Βασ. XLVIII. 6. 2).

Μ. Ὁ ἀπρονόητος δούλος ἔλευθεροῦται. Ἀπρονόητος δὲ εἶναι ἢ ὁ οὐδὲνα ἔχων περὶ αὐτοῦ προνοῦντα ἢ ὁ μὴ δυνάμενος νὰ προνοῇ περὶ ἑαυτοῦ· ἐπειδὴ εἶναι ὁ παράφρων καὶ ὁ μανιακός.

35. Ἐάν τις εὐγενῆ γυναῖκα παρὰ τῶν πολεμίων ἀγοράσῃ καὶ συναρθῇ αὐτῇ ἐπὶ παιδοποιίᾳ, παραυτίκα τὸ ἐν αὐτῇ δικαίον τοῦ ἐνεχύρου λύει καὶ εὐγενεῖς τίκεται. (N. 13 Κωδ. 8. 51 (de postliminio reversis). Βασ. XXXIV. 2. 11).

Μ. Ἐάν τις ἀγοράσῃ παρὰ πολεμίων εὐγενῆ γυναῖκα καὶ συναρθῇ αὐτῇ περὶ τεκνοποιίαν, λύει παραυτίκα τὸ ἐπ' αὐτῆς διὰ τῆς ἀγορᾶς κτηθὲν δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου καὶ τεκνοποιεῖ εὐγενεῖς.

36. Ἡ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀγορασθεῖσα οὐκ ἐστὶ δούλη, ἀλλ' ἐνεχύρου λόγῳ κρατεῖται. (N. 2 Κωδ. 8. 51 (de postliminio reversis). Βασ. XXXIV. 2. 1).

Μ. Ἡ ἀγορασθεῖσα παρὰ τῶν πολεμίων δὲν εἶναι δούλη, ἀλλὰ κρατεῖται

λόγῳ ἐνεχούρου. (*Ὅθεν, καταβαλλομένης τῆς τιμῆς ἑξαγορᾶς, ἀναλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς κατάστασιν, ὥσπερ οὐδέποτε εἶχεν ὑποκύψει εἰς δουλείαν).

37. Ὁ ἀγοραστὴς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν εὐπορος εἴη, ἐκπληροῦτω τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τιμὰς· ἀπορῶν δὲ τριετίαν δουλεύετω τῷ ἀγοράσαντι καὶ οὕτως ἀπολύσθω.

Μ. Ὁ ἀγοραστὴς αἰχμάλωτος, εἰ μὲν ᾖ εὐπορος, καταβάλλει τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ τίμημα· εἰ δὲ ᾖ ἀπορὸς, δουλεύει τρία ἔτη εἰς τὸν ἀγοραστὴν καὶ εἴτα ἀπολύεται.

38. Κελεύομεν, εἴ τις παρ' ἡμῖν εὐνουχισθῇ δοῦλος, αὐτίκα τοῦτω τὴν ἐλευθερίαν διδῶσθαι, καὶν διὰ νόσον εὐνουχισθῇ. (Νεαρά 142 κεφ. 2. Βασ. LX, 51, 64).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν, εἰν δοῦλος τις εὐνουχισθῇ, εὐθὺς λαμβάνει τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, καὶ εἰν ἔτι ἐγένετο τοῦτο ἐξ αἰτίας ἀσθενείας.

39. Ἴσμεν ἥδη τινὰ τῶν παλαιῶν διατάξιν παρακλειυομένην, τὰς τῶν τελευτώντων ἀδιαθέτως περιουσίας, οἷς κατὰ νόμους οὐχ ὕπεστιν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοις, ἐπὶ τὸ θεῖον ἡμῶν εἰσκαμίζεσθαι ταμεῖον, ἐν ᾧ πολλάκις καὶ οἰκετικὰ πρόσωπα συναπενήγекται· ὥς ἐντεῦθεν ἀδιάλυτον τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν αὐτοῖς γνωρίζεσθαι. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης (ἴστω τε καὶ συμπαθεῖ ὄμματι ἀπὸ τοῦ δεῦρο παρακλειύεται, πᾶν οἰκετικὸν πρόσωπον ἀνῆκον ὡς ἐξ ἀδιαθέτου τῷ θεῷ ἡμῶν ταμεῖω, ἐν πάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ πολιτείᾳ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφίσταί τε καὶ ἀναγκάζεσθαι καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων κατὰ νόμους αὐτοὺς διαπράττειν ἐν ἄπασιν· καὶ ἐν μόναις οἰκετικαῖς προσώποις ἡ οὐσία πᾶσα καθειστήκει· ὥς εἴ τις γε τὴν τοιαύτην νομοθεσίαν παρὰβλάψῃς, μὴ τύχῃ ἐλευθερίας τῶν αὐτοῦ ἁμαρτημάτων.

Μ. Κατὰ τινὰ παλαιὰν διατάξιν αἱ περιουσίαι τῶν ἀποθνησκόντων ἀδικοῦσιν καὶ μὴ ἐχόντων κατὰ νόμους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοις, εἰσάγονται εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον πολλάκις καὶ δουρικὰ πρόσωπα συναρτήθησαν, καὶ ἐντεῦθεν ὁ ζυγὸς τῆς δουλείας καθίσταται εἰς αὐτοὺς ἀδιάλυτος. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ἐξ εὐμενείας καὶ συμπαθείας διατάττει, ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον πᾶν δουρικὸν πρόσωπον, ἀνῆκον ὡς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸ βασιλικὸν ἡμῶν ταμεῖον, καθίσταται ἐλεύθερον κατ' ὅλον τὸ ἡμέτερον κράτος καὶ ἀναγκαιῶς πολιτεύεται εἰς ὅλα κατὰ νόμους ὡς Ῥωμαῖος, καὶ εἰν ἔτι εἰς δουρικὰ μόνον πρόσωπα συνίσταται ἡ εἰς εἰσαγωγὴν εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον περιουσία· ὅστις δὲ τοιμῆσαι νὰ παραβιάσῃ τὴν τοιαύτην ἡμῶν διατάξιν, δὲν τογῆανει ἀφίστασιν τῶν ἁμαρτημάτων αὐτοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

ΤΙΤΛ. Δ'. — Περί νομῆς καὶ δεσποτείας. (1)

1. Νομή ἐστὶ φυσικὴ κατοχὴ καὶ προηγεῖται δεσποτείας. Καὶ ἡ δεσποτεία ἐξ αὐτῆς ἔλαβε τὴν ἀρχήν· ἔτι δὲ ἡ νομή πρώτη παρὰ τὴν δεσποτείαν ἐστὶ καὶ ἔτι τὸ δεσπόζειν τινὲς ἐκ τῆς νο-

(1) Σημειωτέον, ὅτι δεσποτεία ἡ κυριότης (ιδιοκτησία) καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποσπώμενα δικαιώματα (δουλείαι, ἐμφύτευσις κτλ.) ἐννομαζόμενα δικαιώματα πραγματικά ἢ δικαιώματα ἐπὶ τοῦ πράγματος. (Ὁ ὅρος ἐμ. πράγματα δικαιώματα εἶναι ἀδόκιμος). — Λέγεται ἡ δεσποτεία ἡ κυριότης· τὸ ἐπὶ τοῦ πράγματος δικαίωμα, ὅπερ παρέχει τῷ δικαιοῦχῳ πλήρη ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, ἐπομένως τοῦ διακατέχειν αὐτό, τοῦ χρῆσθαι αὐτῷ ἢ παραχωρεῖν εἰς ἄλλον τὴν χρῆσιν, τοῦ λαμβάνειν τοὺς καρποὺς καὶ πᾶν ἄλλο αὐτοῦ προϊόν καὶ ἐπιχειρεῖν πᾶσαν δυνατὴν ἐπ' αὐτοῦ πρᾶξιν, δηλονότι· ἀλλοίωσιν οἰανδήποτε, κατάχρησιν, καταστροφὴν, ἀπάλλοτρίωσιν, ἐγκαταλείψιν. Σημειωτέον, ὅτι ἀντικείμενον κυριότητος δυνατόν ἐνὰ καταστάσει μόνον τὰ ἐπιδεκτικὰ ταιαύτης ἐνώματα πράγματα, καὶ οὐ καὶ ἀσώματα, ἥτοι δικαιώματα. Ἀνεπίδεκτα ιδιοκτησίας ἐκ φύσεως τυγχάνουσιν ὁ ἀὴρ καὶ τὸ ῥέον ὕδωρ, ἐκ τούναντιον δεκτικὸν ιδιοκτησίας τὸ ἱσταμένον ὕδωρ οἷον τὸ ἐν δεξαμενῇ, ἐπίση· δὲ αἱ μικραὶ λίμναι. — Παρατηρητέον προσετι, ὅτι ἐπιβάλλονται ἐνίοτε τῷ κυρίῳ περιορισμοί. Οὕτως 1) ἐπὶ οἰκοδομῶν ἐπιβάλλονται τῷ κυρίῳ διάφοροι περιορισμοὶ περὶ τὴν ἑδαφικὴν αὐτῶν ἔκτασιν, τὸ ὕψος, τὸ σχῆμα, τὴν στερεότητα καὶ τὴν χρῆσιν ἐνίοτε αὐτῶν. ("Ἴδε ἀρθ. 12-15, 17-24 τοῦ Διατ. 8 Ἀπρ. 1883 περὶ ὕψ. οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν, ἀρθρ. 6-9 τοῦ Δ. 9 Ἀπρ. 1886, ἀρθρ. 14, 15, 17 ἐ. τοῦ Δ. 12 Ν. 1886, ἀρθ. 1 καὶ 2 τοῦ Δ. 20 Νεμ. 1842, ἀρθ. 58 τοῦ Δ. 31 Δεκ. 1886, ἀρθρ. 1 καὶ 4 τοῦ Δ. ΣΚΒ' τοῦ 20 Ἀπρ. 1867 ἐν Παραρτ. λ. Οἰκοδομαί). Ἐπὶ δασῶν ἐπίσης ἐπιβάλλονται τῷ ιδιοκτῆτῃ περιορισμοὶ (Δ. 17 Ν. 1886 περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν, ἀρθ. 5 καὶ § 6 τοῦ Δ. 4 Δεκ. 1896 περὶ ὕλοτομίας). Ἐπίσης ἐπιβάλλονται τῷ ιδιοκτῆτῃ κτήματος, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἀρχαιότητες (ἀρθ. 6-109 τοῦ νόμου περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν) ὡσαύτως περιορίζεται τὸ δικαίωμα τῶν ιδιοκτητῶν ἀγρῶν εἰς σποράν ὀρυζίου (109 Διατ. περὶ καλλιεργίας ὀρυζίου ἐν Β' τῷμ. Δικ. Νόμων ὑπὸ τὸ ἀρθ. 570 Ποινικοῦ νόμου, δευτέρᾳ· ἐκδ. σελ. 739). Ἐπίσης ἐπιβάλλονται περιορισμοὶ ὑπὸ τῶν περὶ μεταλλείων νόμων. Ἐπίσης ἐπιβάλλεται ἡ ἀγορὴ ἐλευθέρων τῶν ὀχθῶν τῶν ποταμῶν, ἀπαγορευομένης τῆς ἐπ' αὐ-

μῆς γίνεται, ἔθλον ἐντεῦθεν· ὅσα ἐκ τοῦ πολέμου λαμβάνομεν, ὅσα ἐν τῇ χέρσῳ εὐρίσκομεν, ὅσους τόπους ἀσκήτους οἰκίσκομεν, ὅσας νήσους παρὰ μηδενὸς δεσποζομένας κατὰσχομεν, ὅσα τοιαῦτά τινα ποιήσομεν, τὸν πρῶτως βραβεύμενον τῆς νομῆς τῶν πραγμάτων, ὡς νεμῆθῃ, δεσπότην ἡγοῦμεθα. (Ν. 10 Κωδ. 7. 32 (de acquirenda et retinenda possessione). Βασιλ. L. 2. 61).

Μ. Νομὴ εἶναι φυσικὴ κατοχὴ καὶ προηγείται τῆς κυριότητος· καὶ ἡ κυριότης ἐκ τῆς νομῆς ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Ὅτι δὲ ἡ νομὴ εἶναι ἀρχαιότερη τῆς κυριότητος καὶ ὅτι ἡ κυριότης προέρχεται ἐκ τῆς νομῆς, δηλοῦται προφανῶς ἐκ τῶν ἑξῆς· ὅσα λαμβάνομεν παρὰ τῶν ἐχθρῶν κατὰ τὸν πόλεμον, ὅσα εὐρίσκομεν ἐπὶ τῆς θρᾶς, ὅσους ἀκατοικήτους τόπους ἠθέλομεν κατοικήσει, ὅσας νήσους ἀκυριεύτους ἠθέλομεν καταλαβεῖ, καὶ ὅσα τοιαῦτα ἠθέλομεν πράξει, τῶν πραγμάτων τούτων κύριος ὑπολαμβάνεται ὁ πρῶτος ἐπιλαβόμενος τῆς νομῆς, ἵνα νεμῆται αὐτά.

2. Ἡ νομὴ γίνεται πολλάκις καὶ κατὰ μίσθωσιν καὶ καλεῖται μισθωτικὴ ἢ τοιαύτη νομὴ· γίνεται δὲ καὶ κατὰ τελείαν δεσποτείαν, καὶ τότε λέγεται κατὰ ψυχὴν καὶ ψυχῇ νομὴ, καὶ ὁ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα ψυχῇ νεμόμενος. Καὶ ὁ μὲν ψυχῇ νεμόμενος πολλάκις διὰ πολυχρονίου νομῆς γίνεται δεσπότης τοῦ πράγματος· ὁ δὲ μισθωτικῶς νεμόμενος οὐδέποτε διὰ πολυχρονίου νομῆς δύναται δεσπόσαι τοῦ πράγματος. (1) Νομὴ ἐστὶ

τῶν κατασκευῆς ἔργον τὴν κοινὴν αὐτῶν χρῆσιν διακωλύοντος· ὑποχρεοῦνται δὲ αἱ παραποτάμιοι ἰδιοκτηταί, ἂν ἡ ἔχλη τυγχάνῃ στενὴ, νὰ καταλειμπάνωσι κατὰ μήκος αὐτῆς πλάτος τοῦλάχιστον ὁ πᾶσι πρὸς διακοσιν πεζῶν καὶ ἁμαξῶν. (Ἀστυν. Νόμου ἀρθ. 78)· τοῖς δὲ παραποτάμοις ἐπιβάλλεται ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐγέρσεως τῶν περιβύλων καὶ οἰκωδωρῶν αὐτῶν 3 τοῦλάχιστον πᾶσις μακρὸν τοῦ ἐξωτερικοῦ χείλους τῶν τάφρων τῆς ὁδοῦ (Ν. ΣΞΓ' περὶ ὁδοπ. ἀρθ. 37). Περί δὲ συνιδιοκτησίας τὴν ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 44 παρόντος τίτλου.—Σημειωτέον ὅτι, ὅτι ὑπὸ τῶν νεοτέρων καθιερώθη ὁ ὅρος *χρησιτικῆς* ἢ *χρησιδικοῦ* (ἢ *χρησιδικοῦ*) (ὡς χρῶνται τανῦν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων) εἰς δήλωσιν τῆς διὰ πολυχρονίου νομῆς νομίμως κτηθείσης κτήσεως τῆς κυριότητος· καὶ τακτικὴ μὲν καλεῖται ἡ φέρουσα τίτλον καὶ καλὴν πίστιν ἁμαξικῆς τῆς δὲ ἡ φέρουσα μόνον καλὴν πίστιν.

(1) Καὶ ὁ μισθωτής, ὡς καὶ ὁ θεματοφύλαξ καὶ ὁ χρησιδάνειον λαβὼν, κατέχει σωματικῶς τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατέχει αὐτὸ ὡς ἀλλότριον καὶ οὐχὶ ὡς ἰδίον· ἔστιν δὲν εἶναι νομέας. Πρὸς κτήσιν νομῆς ἀπαιτοῦνται δύο ἐνταυτῷ στοιχεῖα, τὸ σωματικόν, περιλαμβανόν καθολικὴν τοῦ πράγματος καθυπόταξιν (δηλονότι κατοχὴν), ἀλλὰ καὶ τὸ πνευματικόν ἧτις τὴ τῆς ἰδιοκτησίας. Ὅπου τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐλλείπουσι, ἐκεῖ νομὴ δὲν ὑπάρχει.—Ἀλλὰ κατ' ἐξῆρσιν ὁ νόμος ἀποδίδωσι τὰ ἀνελάμματα τῆς νομῆς ἐνίοτε εἰς σχέσιν, ἐν ᾗ ὁ κατέχων τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει θέλησιν ἰδιοκτητοῦ, ἀλλ' ἀναγνωρίζει ἄλλον ἰδιοκτήτην. Τοῦτο συμβαίνει ἐπὶ τῆς κα-

ψυχῇ διαπόζοντος κατοχῇ. (N. 25 Κωδ. 4. 65. N. 19 Πανδ. 41. 2 (de acq. possessione)).

Μ. Ἡ νομὴ γίνεται πολλάκις καὶ κατὰ μίσθωσιν, καὶ ἡ τοιαύτη νομὴ λέγεται μισθωτική· γίνεται δὲ καὶ κατὰ τελείαν κυριότητα, καὶ τότε λέγεται κατὰ προαίρεσιν ἢ προαιρετική νομὴ, καὶ ὁ νεμόμενος τὸ πρᾶγμα, κατὰ προαίρεσιν νομεύς. Καὶ ὁ μὲν κατὰ προαίρεσιν νομεύς διὰ πολυχρονίου νομῆς γίνεται πολλάκις κύριος τοῦ πράγματος· ὁ δὲ κατὰ μίσθωσιν νεμόμενος διὰ πολυχρονίου νομῆς δὲν δύναται ποτε νὰ κυριεύσῃ τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἐκκρίνεται νομὴ εἶναι κατοχὴ πράγματος ἐπὶ προθέσει κυριεύσεως αὐτοῦ.

Ν. Ὁ μισθωτὴς δὲν ἔχει τὴν νομικὴν διακατοχὴν (νομὴν) τοῦ μισθίου πρὸς τὸν ὄντα, ὅθεν οὔτε τὰ εἰς ὑπεράσπισιν τῆς νομῆς χρηγυζόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου παρὰγγίλλονται· τοῦ κανόνος δὲ τούτου οὐδεὶς νόμος καθιερεῖ ἐξαιρέσιν ὑπὲρ τῶν μισθωτῶν τοῦ δημοσίου Α. Π. 166, 167 καὶ 168 τοῦ 1852.

Β. Νεμεταί τις τὰ σωματικά. Δράττεται· δὲ νομῆς ψυχῇ καὶ σώματι, οὐ μὴν θατέρῳ μόνῳ. (1) Ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν τοῦ δίκου ἀγροῦ νομὴν καὶ τὸ εἰς μέρος ἐπιδῆναι. Διαθέσει ἀπόλλυται· νομὴ ἅμα θελήσει τις ἀποστήναι· τοῦ ἀγροῦ· ψυχῇ γὰρ μόνῃ ἀπέλλυμεν, οὐ μὴν κτώμεθα νομὴν εἰ δὲ τὸν ἀγρόν, ὃν ἐγὼ ψυχῇ νέμομαι, οὐ κρατεῖς, εἰ· ἐγὼ νέμομαι. (*) (N. 3 πρ. § 1 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione). Βασ. L. 2. 2).

Νομὴν ἢ ἀνω μ. ἄλλου νομῆς, εἴα ἐστὶν ἡ τοῦ ἀνεχυροῦχου δανειοῦ (ἐμφ. ὁ τοῦ περὶ ἀνεχ. νόμου), ἡ τοῦ λαθόντος παρακλητικῶς πρᾶγμα τι καὶ ἡ τοῦ μεσεγγυοῦχου. Σημειωτέον, ὅτι ἀνώμαλον νομὴν ἔχουσι καὶ εἰ κατὰ τοὺς παλαιότερους νόμους 13 Μαρτίου 1648, 16 Σεπτεμβρίου 1846, παλαιὸν φορολογικὸν νόμον ΣΟΖ· καλλιεργηταὶ ἐθνικῶν γαιῶν, ἔχοντες ἐπ' ἐνὸς μὲν τὴν χρῆσιν τοῦ κτήματος, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἀποτινόντες δικαίωμα επικαρπίας, ἀλλ' ἡ τούτων ἀνώματος νομὴ ἀπέβαλε τὴν ἀξίαν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῶν περὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς κτλ. ἐν ἔτει 1871 νομοθετηθέντων.—Προσθετέον ἐνταῦθα κρίνομεν, ὅτι σχολαίτις ἡ σχολάζουσα νομὴ καλεῖται ἡ ἐπ' ἧς οὐδεὶς ἕτερος ἀντιποιεῖται ἀξιώσεων, ἀλλὰ διατεταται πρὸς τὴν νεμομένην ἀδιαφιλονεικῆτος καὶ εἰρηναία. Σημειωτέον, ὅτι ὡς πρὸς τὴν κτῆσιν ἢ ἀπώλειαν τῆς νομῆς δὲν ἔχει βαρύνοντα τίνα νομικὴν τὸ περιστατικὸν τοῦ ἀδιαφιλονεικῆτου ἢ μὴ τῆς νομῆς. Ὅθεν ἡ διαφορά συνίσταται εἰς τοῦτο μόνον ὅτι ἡ διαφιλονεικουμένη νομὴ μεταδιδάσκει τὴν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν διάδοχον, ὡς συμβαίνει καὶ ἐπὶ διαφιλονεικουμένης κυριότητος. Περὶ δὲ τῶν πρὸς διατήρησιν ἢ ἀνάκτησιν τῆς νομῆς παραγγελλμάτων ὅρα σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 60 παρόντος τίτλου.

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πάντα δὲ ὅσα κτώμεθα πρᾶγματα καὶ νεμόμενοι ταῦτα διαπόζομεν, αὐτως ὁ νόμος ἐρίσεται ἡμᾶς τούτων δράττεσθαι, ὥστε παραλαμβάνειν ταῦτα καὶ σωματικῶς, καὶ γινώσκειν ψυχῇ, ὡς ἡμετέρε λαμβάνειν καὶ κατέχειν αὐτὰ· ἐάν γάρ ἡ σῶματι μίνο ἢ μόνῃ ψυχῇ παραλαβὼν πρᾶγμα ἀπὸ τινος, πυχὸν αὐτὸ δωρουμένον μοι, οὐ δύναμαι κτήσασθαι τὴν τούτου νομὴν, καὶ διαπόσαι αὐτοῦ. Τί γάρ, εἰ εἰδωρῆσά μοι

Μ. Νέμεται τις τὰ σωματικά· ἐπιλαμβάνεται δὲ τῆς νομῆς προαιρετικῶς καὶ σωματικῶς, καὶ οὐχὶ κατὰ τὸν ἓνα μόνον τρόπον· ἀρκεῖ δὲ πρὸς τὴν νομὴν τοῦ ἄλλου ἀγροῦ καὶ τὸ νὰ ἐπιβῇ τις εἰς μέρος. Ἡ νομὴ ἀπολύεται κατὰ προαίρεσιν, εὐθὺς ὡς θελήσῃ τις νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τοῦ ἀγροῦ· διότι κατὰ προαίρεσιν μόνον ἀποβάλλομεν τὴν νομὴν, ἀλλὰ δὲν ἀπεκτιώμεν αὐτὴν οὕτως. Εἰ δὲ τὸν ἀγρὸν, ὃν ἐγὼ κατὰ προαίρεσιν νέμωμαι, κρατεῖ, σὺ, ἐγὼ νέμωμαι αὐτὸν ἀνάγκῃ.

Ν. Τὴν νομὴν δύναται τις νὰ κτήσῃται καὶ μόνῃ τῇ διανοίᾳ τοῦ κυρίου ἀνεῦ τῆς ἐπιχειρήσεως· ἐξωτερικῆς πράξεως ἐμφανιούσης τὴν ἐπ' αὐτοῦ φυσικὴν ἐξουσίαν, ὅταν ἡ μέχρι τοῦδε νομὴ, μεταβαλὼν τὴν διάνοιαν τοῦ κυρίου εἰς διάνοιαν ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι κατέχοντος, συναινέσῃ νὰ κατέχῃ τὸ πρᾶγμα τοῦ λοιποῦ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ συλλαβέντος ὡς πρὸς τοῦτο τὴν διάνοιαν τοῦ κυρίου. Α. Π. 297 τοῦ 1851. Πρὸς κτήσιν τῆς νομῆς ἀπαιτεῖται σωματικὴ κατάληξις· οὐκ ἐν εἴναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον πρὸς ὑπαρξίν αὐτῆς πράξεις καλλιέργειας. Α. Π. 122 τοῦ 1865. Ἀπαιτεῖται οὐχ ἥτιον πράξεις, ἐμφανίσεσαι κατὰκρηψιν, εἴαι καὶ ἡ σφοδρὰ τοῦ ἀγροῦ δι' ἀγροληπτιῶν ἢ κατ' ἄλλον τρόπον, καὶ ἡ καλλιέργεια ἐπομένως αὐτοῦ. Α. Π. 122 τοῦ 1865. Ἐπομένως ὅταν καλλιεργήσῃ τις οἰκὸπέδον, διαχωρίσῃ διὰ χάνδακος, καὶ φρευρῇ αὐτὸ κατὰ τῆς καταπατήσεως ἄλλου, τελεῖ πράξεις, δι' ὧν ἐνεργουμένων διανοίᾳ κυρίου, ἀποκτᾶται ἡ νομὴ. Α. Π. 35 τοῦ 1848. Ἄλλ' ἀπλὴ ἀδεια οἰκεδευῆς δὲν ἐμφανίζει κατοχὴν τοῦ οἰκοπέδου, εἰς ὃ ἀφορᾷ ἡ ἀδεια. Α. Π. 186 τοῦ 1869. — Ἡ ἀπλὴ

τὸν οἰκεῖον ἀγρὸν, οὐ παρέδωκέ μοι δὲ αὐτόν, ἀλλ' ἐκείνου νεμομένου σωματικῶς, λογισμῷ μόνῳ ψιλῷ εἰδόμενον ἐγὼ ἔχην τοῦτον καὶ νέμεσθαι· διὰ τοῦτο οὐκ οὐ δύναμαι κτήσασθαι τὴν νομὴν αὐτοῦ πώποτε καὶ δεσπόσαι αὐτοῦ, ὡς ψυχῇ μόνῃ καὶ μὴ σώματι τοῦτου δραχόμενος· καὶ τὸ ἀνεπαλιν δέ, εἰάν τιδωσί μοι τις πρᾶγμα τυχόν κατὰ δωρεάν, ἐγὼ δὲ λαμβάνω σωματικῶς αὐτὸ ἐξ αὐτοῦ, ὑπολαμβάνων εἰς παρακαταθήκην διδοῦναι μοι αὐτό, οὐ δύνησθαι διὰ τοῦ νεμομένου (νεμίμου) καιροῦ δεσπόσαι αὐτοῦ· ὅτε γὰρ ἐλάβανον τοῦτο σωματικῶς, οὐκ εἶχον ψυχῇ, ὥστε τὴν τούτου νομὴν ἰδίῳ ὀνόματι κτήσασθαι· ἀλλὰ τὸ μὲν πρᾶγμα, ἐκ τοῦ διδόντος μοι παρελάβανον, ἡ δὲ ψυχὴ ἐμοῦ ἐκείνου εἶναι δεσπότην τοῦ παραδιδόμενου ἐνόμιζεν, ἐμὲ δὲ φύλακα μόνον τοῦτου. "Ὅστ' οὖν εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς κτήσασθαι πρᾶγματα, δύο δεῖ συντρέχειν ἐξ ἀρχῆς, τὴν τε σωματικὴν αὐτῶν κατασχέσιν καὶ τὴν ψυχικὴν ὡς ἄνωθεν εἶπομεν. Καὶ τὴν μὲν κτήσιν αὐτοῦ, οὕτω δεῖ ἔχειν ἡμᾶς· τὴν δὲ ἀπόκτησιν εὐκολωτέραν καὶ ἀπλουσιτέραν ὁ νόμος ἐρίσεται· ἀπ' οὗτου γὰρ κτήσεται τις σφαῖν, ἐνδυναμῶναι μὲν τινος πρᾶγματος σώματι καὶ ψυχῇ, δύναται αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ μόνῃ φυλάττειν ψυχῇ· τὰ γὰρ χειμερινὰ διὰ τὴν ἢ τοῦ νομαδικαίου τοποῦς τοῦς θέρους, κἂν ἐν τισι καιροῖς αὐτοῦ καταλιπώμεν καὶ ἀποχωρήσωμεν, λογισμῷ μόνῳ νεμόμεθα· καὶ εἴπερ βελήσωμεν ἀποστῆναι τοῦτο καὶ ἐκχωρήσῃ τινα καὶ λογισμῷ μόνῳ, εὐθὺς παύμεθα ἔχειν τὴν τούτου νομὴν, καὶ ὁ παραχωρηθεὶς ἔχων αὐτὰ ἐξ ἡμῶν, ἀσφαλῶς κτήσεται, ἐν αὐτῷ ταῦτα σωματικῶς οὐ παραδεδώκαμεν. Καλῶς οὖν τὸ σχεδὸν εἰς ἐπὶ τοῦτου τοῦ θέματος πρὸσέχεται· ὅ γὰρ τρόπον, ὡς εἰρήκαμεν, δύναται κτήσασθαι νομὴν τινος πρᾶγματος, οὐ πάντως ταύτην τοῦτον καὶ ἀποκτιώμεθα.

δὴ ἐθεόσωσιν κλητῆρες ἐγκατάστασις, ἥς ἔλαβε γνῶσιν καὶ ὁ νεμόμενος, δὲν μεταδίδει τὴν νομὴν, ἂν μὴ ἀποδειχθῇ, ὅτι καὶ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἐγκαταστήσεται μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἢ ἀπέσχε τῆς κατοχῆς. Α. Π. 313 τοῦ 1860, 318 τοῦ 1860.—Διὰ τῆς μεταγραφῆς (ἀντικαταστήσεως τὴν παραδόντα) μεταδίδεται ἡ κυριότης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ νομὴ, ἥς πρὸς κτήσιν ἀπαιτεῖται πράξις ὕληκὴ τοῦ εἰς ὃν μεταδίδεται τὸ ἀκίνητον. Α. Π. 314 τοῦ 1860.—Ἡ νομὴ εἶναι ἀνεπίδεκτος διαδοχῆς. Α. Π. 317 τοῦ 1891, 120 τοῦ 1893. *Ἐπὶ νομῆς δηλονότι δὲν χωρεῖ εἰς ἡμετέραν διαδοχὴν, ὅθεν ὁ κτήσιμος αὐτὴν διὰ μεταδίδασκας δὲν συνεχίζει τὴν νομὴν τοῦ πρώτου κατοχῆς, ἀλλὰ κτᾶται νομὴν ἰδίαν ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀρχομένην· ὅθεν τὰ ἐλαττώματα τῆς νομῆς τοῦ πρώτου κατοχῆς δὲν εἶναι καὶ ἐλαττώματα τῆς νομῆς τοῦ δευτέρου κτήτορος αὐτῆς. Α. Π. 82 τοῦ 1891.—Ἡ ὁπὸ τινος τῶν συγκαταμένων κατοχῆς κοινῶς καὶ αὐθαιρέτου πράγματος ἐν ὀνόματι καὶ τῶν ἄλλων θεωρεῖται ὡς κατοχὴ καὶ τῶν ἄλλων συγκαταμένων. Α. Π. 88 τοῦ 1880.—Ὁ νόμος δὲν τεκμαίρεται τὴν μετατροπὴν τοῦ νομῆς εἰς ἐπικυρώσαν ἐκ τῆς νομικῆς πράξεως αὐτοῦ τῆς σκοπούσης τὴν μεταδίδασκιν τῆς κυριότητος (Πανδ. [28. 0] 1 § 2 (41. 2) 48), ἐκτὸς ἂν ἡ πρόθεσις τοῦ νομῆς περὶ ἐξακολουθήσεως τῆς φυσικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ πράγματος ἐν ὀνόματι ἄλλου, ὅπως περιποίησις εἰς αὐτὸν τὴν νομὴν, συναγεται ἀναγκαστικῶς ἐξ ἄλλων πράξεων τοῦ νομῆς. Α. Π. 264 τοῦ 1855.—Ἡ νομὴ (δηλονότι ἡ νομικὴ νομὴ) ἀπώλεται, ὅταν ὁ πρότερος νομῆς συναινέσας ἀντικαταστήσῃ εἰς τὸ νέμεσθαι τοῦ λοιποῦ τὸ κτήμα ὡς μισθωτῆς. *Ἀποφ. Πρωτ. Νεωπόλεως 238 τοῦ 1840. *Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ μισθωτοῦ ἀναβολὴ ἢ ἀποποίησης τῆς πληρωμῆς τοῦ μισθώματος δὲν χορηγεῖ αὐτῷ αὐτὴ κατὰ τὴν νομὴν τοῦ κτήματος. Α. Π. 113 τοῦ 1852. *Ὡσαύτως δὲν ἀπώλεται ἡ νομὴ διὰ τῆς περὶ διανομῆς δίκης καὶ ἀποφάσεως καὶ τῆς κληρονομίας τῶν κληρονομικῶν μερίδων, ἅτε τοῦ νόμου ὀρίζοντος μὲν, ὅτι κατὰ τὴν περὶ διανομῆς κοινὴν κληρονομίαν περιέρχεται ἡ διαδοχὴ τοῦ ἐπιεικέστερου εἰς τὸν ὃ ἐπεδικάσθη, ἀλλ' οὐδ' αὖτως ὀρίζοντος ὅτι διὰ μόνου τοῦ κληρονομοῦ ἀπόλλυσιν ὁ νεμόμενος τὸ κληρονομικὸν πρᾶγμα τὴν νομὴν αὐτοῦ. Α. Π. 264 τοῦ 1851.—Δὲν χορηγεῖ τῷ κατοχῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἀφαιρῇ τὴν περὶ διαταρᾶς νομῆς ἀγωγὴν ἢ ψυχρὴν κατοχὴν. Α. Π. 176 τοῦ 1850, ἀλλὰ μόνον ἡ νομὴ ἦτοι ἡ διανοὴ κυρίου καὶ οὐχὶ ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι κατοχῇ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 629 καὶ 630). Α. Π. 178 τοῦ 1850, 77 τοῦ 1852. *Ὅθεν ἀπαιτεῖται φυσικὴ κατοχὴ καὶ προσετι διάνοια κυρίου. ὅθεν καὶ ὅτι ὁ πωλῆσας εἰς τινα τὸ κτήμα εἶχε τὴν νομικὴν νομὴν καὶ τὸ αὐτὸ ἔγγραφο τῆς ἀγοραπωλησίας μεταδίδουσιν αὐτῷ ταύτην μετὰ τῆς πωλητικῆς, ἀλλὰ δὲν ἐπισυνέβη γεγονός μαρτυροῦν τὴν φυσικὴν κατοχὴν τοῦ αγοραστοῦ, δὲν δύναται οὗτος νὰ κινήσῃ τὴν περὶ διαταρᾶς τῆς νομῆς ἀγωγὴν. Α. Π. 103 τοῦ 1851. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀγωγὴ περὶ διαταρᾶς τῆς νομῆς δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃ τῇ ἀγωγῇ περὶ ἀποδείξεως αὐτῆς κατὰ τὸν νόμον τότε ὑφίσταται περὶ διαταρᾶς ἀγωγὴ, ἔσταν κατὰ τὸν νόμον αὐτῆς ὁ ἀνάγων κατοχῇ. Α. Π. 201 τοῦ 1863, 147 τοῦ 1855.—Δύναται δὲ ὁ ζημιωθεὶς ἐκ τῆς διαταρᾶς τῆς κατοχῆς νὰ ζητήσῃ παρὰ τὸν κατοχὴν μετὰ τῆς διατήρησεως τῆς νομῆς καὶ ἀποζημιώσιν. Α. Π. 185 τοῦ 1851. *Ὅθεν τῆς διαταρᾶς τῆς κατοχῆς ἐπενεγκούσης καὶ μεταβολῇ αὐτῆς κατὰ τὴν νομὴν τῶν πραγμάτων, δύναται νὰ αἰτηθῇ παρακολούθημα αὐτῆς καὶ ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν πρότερον αὐτῶν κατὰστατον. Α. Π. 153 τοῦ

1861.—Ἡ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ διατηρουμένη κατοχή ἐν ὀνόματι τοῦ ἀγοραστῆ ἐπέρχεται κατὰ νόμον τέπον φυσικῆς καὶ πολιτικῆς παραδόσεως καὶ, γενεμένης δηλώσεως ὑπὸ τῷ πωλητοῦ ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ περὶ τῆς διατηρήσεως ταύτης ὑπὸ τινι ὄρον, ἔχει καὶ κατὰ τῶν τρίτων ἀναδορυμικὴν δύναμιν ἅμα ἐκπληρωθέντος τοῦ ὅρου. (Ν. 18 βιβλ. 41 τίτλ. 2 καὶ Ε. 26 βιβλ. 40 τίτλ. 3 Πανδ.). Δ. Π. 67 τοῦ 1847. Σημειωτέον ὅτι, τοῦ δημοτικοῦ ὕδατος, τοῦ προσωρισμένου εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν, ἔντος ἀναπαλλοτριώσεως κατὰ τὸ ἀρθ. 21 τοῦ Δημοτικοῦ ἡμῶν Νόμου, δὲν δύναται νὰ κτήσῃται τις ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα ἀποκλειστικὸν νομῆς ἢ χρήσεως. Δ. Π. 222 τοῦ 1884, 3 τοῦ 1887. Ὡσαύτως ἀνεπίδεκτοι νομῆς εἰσὶν οἱ αἰγιαλοὶ ὡς δημόσια πράγματα προσωρισμένα εἰς κοινὴν χρῆσιν (Ν. περὶ διακρ. κτημάτων ἀρθ. 15). Δ. Π. 286 τοῦ 1886, 248 τοῦ 1891, 197 τοῦ 1892, 425 τοῦ 1893. Ἀλλὰ τὰ προέχοντα τῆς θαλάσσης, ὅποια ἡ ἄμμος, τὰ φύκια καὶ ἔσα εἰωθεν ἐθρίσκονται ἐν τῇ θαλάσσῃ, εἰς ἐν λίθοι, ψηφίδες, κοραλλία κτλ. δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὰ δημόσια, θὲν ἐξωθεύμενα ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὸν αἰγιαλόν, οὗ τὴ χρῆσις, καίπερ ἀνήκοντος εἰς τὰ δημόσια, εἶναι κοινή, καθίστανται κτήμα τοῦ προλαμβάνοντος (Ν. 3 § 1 καὶ 30 § 4 Πανδ. 41 1. Εἰσαγ. § 12 (2. 1). Ἀπαρ. Ἐρ. Ἀθηνῶν 498 τοῦ 1900. (Ὁμαρωνοῦσι Καλλιγῆς, Παπαρηγόπουλος, Οἰκονομίδης).

4. Ψυχὴ κτήσασθαι νομὴν οὐ δυνάμεθα, τὴν δὲ προσκτηθεῖσιν νομὴν δυνάμεθα ψυχῇ κυλάττειν. (Ν. 4 Κωδ. 7. 32 (de acquir. poss.). Βασ. L. 2. 55).

Μ. Διὰ μόνως τῆς προκρίσεως νὰ ἀποκτησώμεν νομὴν δὲν δυνάμεθα, τὴν δὲ ἀποκτηθεῖσιν ἤδη δυνάμεθα διὰ τῆς προκρίσεως νὰ διατηρώμεν.

5. Ἐάν τις ἀναισχύρῃτως ἄρξῃται νέμεσθαι τὸ ἀλλότριον, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς βασπίζειν. (Ν. 7 Κωδ. 7. 32 (de acquir. poss.). Βασ. L. 2. 57).

Μ. Ἐάν τις ἄρξῃσι νὰ νέμῃται τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἀναισχύρῃτως, διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς δὲν δύναται νὰ κυριεύσῃ αὐτό.

Ν. Πρὸς κτήσιν τῆς κυριότητος διὰ χρονίας νομῆς ἀπαιτεῖται νόμιμος τίτλος, ἥτοι τίτλος φύσει μεταδιδαστικός τῆς κυριότητος καὶ στηριζόμενος εἰς ἰσχυρὸν συμβόλαιον καὶ νομὴ τοῦ πράγματος ὡς ἰδίῳ καλῇ τῇ πίστει. Δ. Π. 4 τοῦ 1847. Ἡ δὲ παράδοσις, ἵνα ἐπιτρέψῃ μεταδιδόναι νόμιμον, δεῖν ὡσαύτως νὰ στηρίζεται εἰς νόμιμον αἰτίαν, ἥτοι προϋπάρχον ἰσχυρὸν συμβόλαιον ἢ σπουδαῖον καὶ ἀληθινὴ θέλησιν τοῦ παραδόντος περὶ μεταδόσεως τῆς κυριότητος ἢ τῆς νομῆς. Δ. Π. 4 τοῦ 1847.—Ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποκτήσιν δουλείας διὰ χρονίας νομῆς (χρηστικησίας) ἀπαιτεῖται 1) νομὴ διανοῆς κυρίου, 2) διάρκειαι τῆς νομῆς ἀνεπλήκτος δηλονότι ἀπηλλαγμένη τῶν ἑλαττωμάτων βίβλ. λ. α' ὅρα καὶ κατὰ παράκλησιν. Δ. Π. 128 τοῦ 1861, 250 τοῦ 1863, 202 τοῦ 1864, 167 τοῦ 1893. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ κτηνῇ παρχρηστικὴ στηριζομένη εἰς τὴν κατὰ παράκλησιν ἐξουσίαν τῆς ἐν τῇ δουλείᾳ ἐξουσίας ἐπὶ ἀλλοτρίῳ κτήματος. Δ. Π. 72 τοῦ 1859. Οὐδὲ εἰς τὴν πρόσκαιρον χρῆσιν διόδου, διότι, ἀδιστάτως καταπίεσις τῆς κοινῆς ὁδοῦ, ἐπιτραπὴ κατ' ἀνάγκην ἢ διὰ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος. Δ. Π. 124 τοῦ 1862. Ἐπὶ δὲ ἀρνητικῶν (ἀπορατικῶν) δουλειῶν ἢ

ἀπραξία ἢ ἀνυχὴ τοῦ ἐνός δὲν εἶναι ἐνέργεια τοῦ ἐτέρου, ὃ δὲ χρόνος τῆς παραγραφῆς ἀρκεῖται ἀπ' ἧς ὁ γείτων ἐπιχειρήσας νὰ ἀνεγείρῃ οἰκοδομήν ἢ ἀναυλοῦσιν τὴν ὑπάρχουσαν ἐκωλύθῃ ὑπὸ τοῦ ἀγίου τῶς τῆς δουλείας δικαιοσύνης. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν δουλείαν τῆς καταπτώσεως τῶν ὁμῶν ὁδῶν ἀπὸ τῆς γειτονικῆς στεγῆς στηριζομένην εἰς τὴν ἀνυχὴν τοῦ γείτονος, ἢ παραγραφῇ χωρεῖ ἐξ ἀρχῆς, ἀπρακτοῦντος καὶ μὴ ἐνισταμένου αὐτοῦ. Δ. Π. 127 τοῦ 1857. Ἡ δὲ δουλεία τῆς φωταγωγῆς θυρίδος κτῆται διὰ τῆς ἀνευ βίας καλύψεως τοῦ γείτονος νὰ ἐπικυβεῖται ἐπὶ τοῦ μεσοτείχου ὑπὸ τοῦ ἀγίου τῶς δουλείας πρῶτος ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου καὶ τῆς ἀνυχῆς τῆς καλύψεως ταύτης ἐπὶ δεκαετίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος. Δ. Π. 267 τοῦ 1868. Ὡσαύτως ἀπὸ τῆς ἀναγνωρίσεως ὡς κινεοῦ τοῦ τοίχου ὁ ἀνοίξας τὸ παραθυρὸν ἐπισυγχάζοντος ἢ μὴ ἐναντιομένου τοῦ ἀντιδικτοῦ αὐτοῦ, κτῆται τὴν εἰσὶν νόμῳ τῆς δουλείας διὰ παραγραφῆς. Δ. Π. 158 τοῦ 1855.

6. Ὁ τὴν ἀλλοτρίων οἶκον κακῇ πίστει νεμηθεὶς ἀποδίδωσι μὲν αὐτὸν μετὰ τῶν σταγενομίων καὶ παντὸς ἐτέρου· τὰ δὲ δαπάνηματα οὗ λαμβάνει, εἰ μὴ ἄρα ἀναγκαῖά εἰσι· τὰ δὲ ἐπωφελεῖ δύναται μὴ βλάπτων τὴν ἀρχαίαν ὄψιν ἀφελῆσθαι. (1) (N. 5 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione). Βασ. XV. 1, 85. N. 17 Κωδ. αὐτόθι. N. 17 § 1 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). N. 10 πρ. § 1 N. 36 καὶ N. 38 § 13 Πανδ. 22. 1 (de usuris).

Α. Ὁ κακῇ πίστει νεμηθεὶς τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν, ἀποδίδωσιν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἐνοικίου καὶ παντὸς ἄλλου δικαιώματος· δὲν λαμβάνει δὲ τὰς ἐπ' αὐτὴν δαπάνας, ἐκτὸς ἐν ἣσαν ἀναγκαῖαι· δικαιούται δὲ νὰ ἀφαιρέσῃ καὶ τὰς ἐπωφελείας, εἰ δὲν βλάπτῃ διὰ τοῦτο τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τῆς οἰκίας.

Ν. Ἀναγκαῖαι δαπάναι εἰσὶν αἱ πρὸς ἀποτροπὴν τῆς καταστροφῆς ἢ ἐπὶ τῷ χειρὸς τροπῇ τοῦ κτήματος τελοῦμαι. Δ. Π. 67 τοῦ 1865. Αἱ δαπάναι δὲ αὗται καὶ εἰς τὸ ἐπιδίκων κτῆμα γινόμεναι ἀποδίδονται, διότι οὕτως δικαιούται νὰ καθίσταται πλουσιώτερος διὰ τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου. Δ. Π. 37 τοῦ 1865. Ἐπωφελεῖς δὲ δαπάναι εἰσὶν αἱ τὸν καρπὸν καὶ τὴν πρόσδοσιν αὐξανουσαι· εἴθεν ἐπεται, ὅτι ὁ καλῆς πίστεως κατοχὸς δικαιούται νὰ παύσῃ μόνος τὰς δαπάνας, ἐξ ὧν τὸ κτῆμα κατέστη τιμιώτερον κατὰ τὴν τῆς ἀγωγῆς ἐπίδοσιν, ἀπ' ἧς οὐδεὶς νὰ ποδῶσιν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ κτήματος συλλεγόμενους καρποὺς κατὰ τὸ ἄρθρον 158 τῆς Πελ. Δικ. Δ. Π. 370 τοῦ 1877. Σημειώσιον ὅτι τὰ ἐπὶ τοῦ διεκδικουμένου κτήματος γινόμενα ἀναγκαῖα καὶ ἐπωφελεῖ δαπάνηματα δὲν ἀποδίδονται εἰς τὸν καλῆς πίστεως νομῆν, καθ' ὃν εἶχον ἀξίαν ὅτε ἐγένοντο· τούναντίον κατὰ γενικὴν κανόνα τὰ ἀμοιβεῖα δικαιώματα τῶν διαδίκων μερῶν κρίνονται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς προκατάρξεως τῆς δίκης, διότι εἰς αὐτὴν ἀνατρέχει καὶ ἡ καταλήξις τοῦ δικαίου. (N. 40 πρ. Πανδ. 5. 8. N. 40 Βασ. Μ. Β. 1 καὶ N. 35 Πανδ. 50. 16 N. 33 Β. Β'. 2). Δ. Π. 344 τοῦ 1879. Σημειώσιον, ὅτι τὰς κατὰ τὴν διαχείρισιν κοινῶν ἐκ κληρονομίας κτήματος δαπάν-

(1) Ὡς καὶ βιβλ. 4 τίτλ. 10 § 54 περὶ ἀναγκάων καὶ ἐπωφελῶν δαπανῶν.

νας δικαιούται νὰ ζητήσῃ πάσας ὁ καλῇ τῇ πίστει καταβαλὼν αὐτὰς συν-
κρίως, ὡς ἐκ τῆς ἐνοχῆς τῆς ἐκ τοῦ οἰονεὶ συναλλάγματος τῆς τυχαίας
καιwonίας πηγαζούσης δύναται τῶν νόμων 18 § 4 τῶν Εἰσ. (Σ. 28) κα-
τεῦ ἀρθρου 304 τῆς Πολ. Δικ. Α. Π. 128 τοῦ 1864. Ἀλλὰ καὶ ὁ καλῇ
πίστεως νομὸς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἐπὶ τῆς τῶν κληρονομικίων ἀπαιτή-
σεως τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας, καθ' ὅσον ἡ εἰς αὐτῶν ὠφέλεια βεβαιοτα-
τέρευται δι' αὐτῶν πρὸς τοῦτο καὶ τὴν ἐπισχέσεως δικαίωμα, Α. Π. 125
τοῦ 1851. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω αἱ μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς τελε-
σθεῖσαι δαπάναι εἰς καλλιτεργίαν κτήματος πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ
καὶ εἰς συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἀποδίδονται τῷ ἐναγομένῳ. Α. Π. 181
τοῦ 1847, 80 τοῦ 1851, 125 καὶ 219 τοῦ 1853, 120 τοῦ 1862, 37 τοῦ
1865. Ὅθεν λαμβάνει καὶ τὰς πρὸς ἀντικειδομῆσιν οἰκον παραπομπῶν.
Α. Π. 87 τοῦ 1848, ἀλλὰ δὲν λαμβάνει τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας, αἱ εἰσὶν
αἱ πρὸς ἐκχέρσεωσιν καὶ φυτεῖαν χέρσων. Α. Π. 125 τοῦ 1853. (Σημειώται
ὅτι κατὰ τὴν Α. Π. 126 τοῦ 1847 αἱ μὲν ἀρχικαὶ πρὸς φυτεῖαν δαπάναι
εἰσὶν ἐπιωφελεῖς, αἱ δὲ πρὸς διατήρησιν αὐτῆς ἀναγκαῖαι). Σημειώται
ὅτι καὶ αἱ πρὸς νέαν ὁδὸν οἰκοδομὴν δαπάναι εἰσὶν ἀναγκαῖαι κατὰ τὴν
Α. Π. 161 τοῦ 1864. Ἀλλ' ὁ γινώσκων ὅτι εὐδὲν ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τοῦ
κτήματος ὡς ἀνήκοντος εἰς τὸν ἀντιδικὸν αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ ἀιτησῇ
εὐδὲ τὸ ὕλικόν τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἐγερθείσης οἰκοδομῆς. Α. Π. 218 τοῦ 1859,
τοῦναντίον ὁ καλῇ πίστει οἰκοδομήσας ἐπὶ ἀλλοτρίου ἐδάφους, δὲν δύναται
μὲν νῆξαι τὰς ἐπιωφελεῖς δαπάνας, δύναται ὅμως νὰ συμψηφίσῃ αὐτὰς
πρὸς τοῦ ἐισπραχθέντος καρποῦ, ἔχει δὲ μάλιστα πρὸς ἀνάληψιν τῶν δα-
πανῶν αὐτοῦ δικαίωμα ἐπισχέσεως ἐπὶ τοῦ κτήματος αὐτοῦ καὶ τῶν παρα-
κολουθημάτων αὐτοῦ. Α. Π. 7 τοῦ 1846, 139 τοῦ 1861. Ὁφείλεται δὲ ἀπο-
ζημιώσεως δι' ὅς ἐτέλεσεν τὴν καλῇ τῇ πίστει δαπάναν, ἐὰν αὐτὰ καταστῇ-
σαν αὐτὸ τιμιώτερον ἢ πῦξισαν τὰς προσόδους αὐτοῦ. Α. Π. 85 τοῦ 1860.
(ἴδε καὶ § 8).

7. Ἡ χρονία νομὴ συμβάλλεται τοῖς καλῇ πίστει νεμεθεῖσιν.
(N. 2. Κωδ. 7. 32 (de praescriptione longi). Bas. L. 41. 2).

M. Ἡ πολυχρόνιος νομὴ ὠφελεῖ τοὺς νεμεθέντας κατὰ καλὴν πίστιν.

8. Ὁ καλῇ πίστει περὶ ὧν ἐδαπάνησεν ἀγωγὴν οὐκ ἔχει,
ἀλλὰ παρακατάσχισιν, ἐφ' οἷς ὁ ἀγρὸς κρείττων ἐγένετο ψηφί-
ζομένων τῶν πρὸ τῆς προκατάρξεως ληφθέντων καρπῶν (N.
48 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic.). Bas. XV. 1. 48. N. 27 καὶ
65 πρ. Πανδ. αὐτόθι. N. 16 Κωδ. 8. 45 (de evictionibus).
N. 26 Πανδ. 44. 4 (de doli mali except.). N. 14 § 1 Πανδ.
10. 3 (communī dividundo). N. 33 Πανδ. 12. 6 (de con-
dictione indebiti). Γαζου Εἰσηγ. 11 § 76. § 36 Εἰσηγ. 2. 1
(de rerum divisione). N. 7 § 12 Πανδ. 41. 4 (de acqui-
rendo rerum dominio). N. 1 καὶ 2 Γρηγ. Κωδ. 3. 2 (de
rei vindicatione). N. 16 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione).

M. Ὁ καλῇ πίστει νομὸς ἀγωγὴν περὶ τῶν δαπανῶν αὐτοῦ δὲν ἔχει,
ἀλλὰ δύναται νὰ παρακατήσῃ ἐκεῖνα, καθ' ὅσα ὁ ἀγρὸς ἐγένετο βελτίων
ὑπολογιζομένων οὐκ ἥσσον τῶν καρπῶν, οὗς ἔλαβε πρὸ τῆς προκατάρξεως.

Ν. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι ὁ καλῆ πίστει κάτοχος δύναται νάντιταξῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπισχέσεως εἰς τὴν κατ' αὐτοῦ κινή-
 ῃσαν ἀγωγὴν πρὸς παράδοσιν τοῦ κτήματος. Α. Π. 124 τοῦ 1850, 238
 τοῦ 1854. Ὅθεν καὶ ὁ καλῆ πίστει ἀγοράσας διεκδικούμενον κτῆμα δύνα-
 ται νάντιζημιωθῇ διὰ τὰς δαπάνας αὐτοῦ, ἔχων καὶ δικαίωμα ἐπισχέσεως.
 Α. Π. 538 τοῦ 1852. Ἀλλ' ὁρεῖται νάνοδειξῇ τὴν κατοχὴν αὐτοῦ. Α. Π.
 104 τοῦ 1868, 322 τοῦ 1867.—Ἡ διάταξις τοῦ β.μ. νόμου, καθ' ἣν ὁ
 καλῆ πίστει κάτοχος ἔχει δικαίωμα ἐπισχέσεως τοῦ κτήματος δια τὰς πρὸς
 πραγμασίαν αὐτοῦ δαπάνας καὶ οὐχὶ ἀγωγῆς, νοεῖ, ὅτι δὲν ἔχει δικαίωμα
 ἀγωγῆς μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ κτήματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅτι, ἐναγόμενος
 πρὸς ἀπόδοσιν αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ ζητήσῃ ἀνταγωνικῶς τὰς δαπάνας
 ταύτας, ἐπιτροπομένης αὐτῇ καὶ τῆς ἐπισχέσεως ἕως τῆς πληρωμῆς αὐτῶν.
 Ἐν ἐπιτρέπεται ἀναγνώγῃ, Α. Π. 51 τοῦ 1847. Κατὰ δὲ τὰς Α. Π. 8 τοῦ
 1810, 189 τοῦ 1861 ὁ ἐπὶ ἀλλοτρίου ἑδάρον ἐκδομένου καλῆ τῇ πίστει
 δικαιοῦται οὐχὶ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ κυρίου τὰς ἐπ' αὐτοῦ γεινομένας ὠρε-
 λόμεναις δαπάναις, ἀλλὰ μόνον νὰ συμψηφίσῃ ταύτας πρὸς τοὺς πρὸ τῆς κα-
 τίσσεως τῆς δίκης συλλεχθέντας καρποὺς. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 238 τοῦ
 1854 ἡ διάταξις, καθ' ἣν δὲν ἔχει τις δικαίωμα ἀγωγῆς πρὸς ἀπαίτησιν τῶν
 ἐπὶ ἀλλοτρίου κτήματος δαπανῶν, ἀλλὰ μόνον ἐνστάσεως, συνέχεται πρὸς
 τὴν περὶ τοῦ διαδικαστικῶς τύπου ἀκριβολογίαν τῆς β.μ. νομοθεσίας ἀνα-
 γήμονον παρ' ἡμῖν εἶσαν δύναμις τῶν περὶ διαδικαστικῶν διατάξεων τῆς
 παρ. ἡμῶν δικῶν. καὶ ἰδίως τοῦ 67 ἀρθρου αὐτῆς, καθ' ὃ ὁ προτεινόμενος εἰσ-
 ῆς δικαίωμα νεκτεκμῆνον δύναται νὰ παραστή ὡς ἐν γων. Κατὰ δὲ
 τὴν 284 τοῦ 1852 ὁ βελτιώσας ἀλλότρια κτῆματα δύναται αὐτοῦ τοῦτου
 νόμου, νόμου (Ν. 14 § 1 Πανθ. (ΙΟ. 3) ἔχει ἐκτὸς τῆς παρακατασχέσεως
 καὶ ἀνεξάρτητον ἀγωγὴν, τὴν ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀλλοτρίων ὑποθέσεων.
 (Παραπομπὴν, ὅτι καὶ κατὰ τὸν Σέλλ ἔχει δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ ἀποδόσει
 τῶν δαπανῶν δύναμις τῆς ἀρχῆς, ὅτι οὐδεὶς πλουτεῖ διὰ τῆς ζημίας ἐτέ-
 ρου. Ὅπως δὲ ποτε ὁ ἐπὶ παραδόσει πράγματος ἐναγόμενος δικαιοῦται ἀεί-
 ψαι νάνοθῇ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ ἐπ' ὅσον αἱ ἐπὶ ἀποδόσει τῶν σχετικῶν
 πρὸς τὸ πρᾶγμα δαπανῶν ἀνταγωνικῶς αὐτοῦ ἀπαιτήσας δὲν ἱκανοποιου-
 νται τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο τῆς ἐπισχέσεως καὶ αἱ ἐπ' ὧν τοῦτο στηρίζεται
 ἀπαιτήσεις τοῦ ἐναγομένου κατ' ἐνστάσιν προτείνονται κατ' αὐτὴν ταύτην
 καὶ περὶ ἀποδόσεως τοῦ πράγματος δίκην, εἴτε αὕτη εἶναι συνήθης εἴτε
 ἐκτετατή. Α. Π. 66 τοῦ 1882. Ὅθεν δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ δι' ἐνστά-
 σιν τὰς πρὸς παραγωγὴν τῶν καρπῶν δαπάνας αὐτοῦ, ὡς καὶ τοὺς τόκους
 τῶν κτημάτων, ὃ πρὸς ἀγορὰν κατέβαλεν. Ὡς δὲ προκύπτει ἐκ τῶν διατ.
 8 καὶ 9 καὶ λοιπῶν β.β.β. 6' τίτλου α' ἑξῆς. καὶ συνοδὰ πρὸς τὰς γενικὰς
 ἀρμ. τοῦ δικαίου ὁ καλῆς πίστεως νομὸς δικαιοῦται κατὰ τὰς περιστά-
 σεις τῆς περιπτώσεως ἐκνικήσεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ νομίμου τίτλου ἀγορασθέντος
 κατὰ τὸν νάνοπαιτῆσιν οὐ μόνον τὰς ἀναγκαίας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπωφελεῖς
 δαπάναις. Α. Π. 15 τοῦ 1849. Ἀλλὰ μέχρι τοῦ βρου, εἰς ὃν ἀνέβαινον εἰς
 τὴν ἀπαιτῆσιν διὰ τῆς ἀγωγῆς καρποί, οὗς ὡς καλῆς πίστεως κάτοχος κατηνά-
 ρων. Ὡς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ λαμβάνει χώραν συμψηφισμὸς καὶ
 ἀποδοτῆται μόνον τὸ περιπλέον. Α. Π. 37 τοῦ 1865.

10. Προβλεπεται ἡ διάταξις, ὅτε τοῖς ἀγαθῇ πίστει νομιμῶς
 τῶν γενομένων βελτιώσεως, εἰ μὲν ὀλίγα τις ἀναλωτικῶς
 ἐκτελέσῃ τιμώμενον, ἀμπελῶνα ἢ ἐλαιῶνα ἢ τι ἄλλο κατέστησε,

μόνον διδοσθαι τὸ ἀνάλωμα· ὅτε δὲ τις πολλὰ ἐξοδαπανηκῶς ὀλίγα ἐξελτίωσε, τοῦ βελτιωθέντος βραχέως μόνον τὸ τίμημα διδοσθαι· ἐγκαλεῖται γὰρ ἄγνοϊαν ὁ καμὼν ὡς οὐ λελογισμένως καταναλώσας χροσίον, ἐν γῇ τυχὸν λιτῇ καὶ ἀπόρῳ καὶ μὴ δυναμένη καλῶς φυλάττειν τὰ πιστευόμενα ταύτῃ. (Ν. 38 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic.) Βασ. XV. 1. 38).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὅσκις δίδεται βελτιώσεως τίμημα εἰς τοὺς νεμεθέντας κατὰ καλὴν πίστιν, εἰ μὲν τις δι' ὀλίγων δαπανῶν κατεσκεύασεν ἀμπελῶνα ἢ ἐλαιῶνα ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο, πολλοῦ τιμήματος ἄξιον, δίδονται μόνον αἱ δαπάναι· εἰ δὲ διὰ πολλῶν δαπανῶν ἐξελτίωσεν ὀλίγον τὸ κτήμα, δίδεται μόνον τὸ τίμημα τῆς μικρᾶς βελτιώσεως (οὐχὶ δὲ τὰ πλείον του δέοντος δαπανηθέντα), διότι ὁ κοπίσας οὕτω κατακρίνεται ὡς ἄπειρος δαπανήσας χρήματα ἀλογίστως, εἰς γῆν ἴσως ξηρὰν καὶ ἄφορον καὶ μὴ δυναμένην νὰ διατηρῇ καλῶς (δηλονότι νὰ θέλῃ καὶ ἀναπτύσῃ) τὰ ἐμπιστευόμενα εἰς αὐτήν.

10. Ὡς περ τὸ γάλα καὶ αἱ τρίχες καὶ τὸ ἔριον, οὕτω καὶ ἡ γονὴ τῶν θρεμμάτων καρπὸς αὐτῶν ἐστὶ, καὶ δεσπόζει αὐτῶν ὁ καλῇ πίστει νομεύς καὶ ὁ τὴν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχων· ὁ δὲ τοκετὸς τῆς δούλης οὐκ αὐτοῖς, ἀλλὰ τῇ δεσπότῃ διαφέρει· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὐκ ἐστὶ καρπός, ὡς τῆς φύσεως δι' αὐτὸν εὐτρεπισάτης τοὺς καρπούς. (Ν. 28 πρ. § 2 Πανδ. 22. 1 (de fructibus). Βασ. XXIII. 3. 28).

Μ. Ὡς τὸ γάλα καὶ αἱ τρίχες καὶ τὸ μαλλίον, οὕτω καὶ ἡ γονὴ τῶν ζώων εἶναι καρπὸς αὐτῶν, καὶ κυριεύει αὐτὰ ὁ καλῆς πίστεως νομεύς καὶ ὁ ἔχων τὴν ἐπικαρπίαν. Ἡ δὲ γονὴ τῆς δούλης δὲν ἀνήκει εἰς αὐτούς, ἀλλ' εἰς τὸν δεσπότην· διότι ὁ ἄνθρωπος, δι' ὃν ἡ φύσις παρεσκεύασε τοὺς καρπούς, δὲν εἶναι καρπός.

11. Ὁ καλῇ πίστει νομεύς τοὺς καρπούς λαμβάνων δεσπόζει αὐτῶν, κἂν ἄλλος αὐτοὺς ἐσπείρῃ· εἰκόσας γὰρ τοῖς ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ δούλου προσποριζομένοις, καὶ εἰ ὅπως οὖν λησθέντες καρποὶ τοῦ καλῇ πίστει εἰσὶν. (Ν. 25 § 1 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 25).

Μ. Ὁ καλῆς πίστεως νομεύς, συνάγων τοὺς καρπούς, γίνεται κύριος αὐτῶν, καὶ ἂν τυχὸν ἐσπείρῃ ἄλλος αὐτούς, διότι ὁμοιάζουνται πρὸς τὰ προσποριζόμενα ἐκ τῶν ἐργασιῶν τοῦ δούλου, καὶ εἰ καὶ ὁ ἐκδότης τῶν συλλεχθέντων καρπῶν εἶναι τοῦ καλῇ πίστει νομεύς.

12. Ἐάν μετὰ τὸ σπεῖραι καὶ μὴ λαβεῖν τοὺς καρπούς γῆν ἁλλότριον τὸν ἀγρὸν ὁ καλῇ πίστει νομεύς τῇ λήψει, δεσπόζει αὐτῶν· ὅσον γὰρ ἤκεν εἰς τὴν λῆψιν τῶν καρπῶν, ἕως οὗ ἐκκεκλήθῃ ὁ ἀγρός, καλῇ πίστει ἀγοραστής ἐστίν. (Ν. 25 § 2 Πανδ. 22. 1 (de usuris) Βασ. XXXIII. 3. 25).

Μ. Ἐάν ὁ καλῆς πίστεως νομεύς, μετὰ τὴν σπορὰν καὶ πρὶ τῆς συγκο-

μὲν τῶν καρπῶν, γνωρίσῃ δὲ ὁ ἀγρὸς εἶναι ἀλλότριον, κυριεύει αὐτοὺς διὰ τῆς συλλογῆς αὐτῶν, διότι ὡς πρὸς αὐτήν, ὥς οὐ ἐκκινήσῃ ὁ ἀγρὸς, εἶναι καλῇ πίστει ἀγραστῆς (καὶ ἐπομένως καλῇ πίστει νομῆς).

13. Ὁ καλῇ πίστει νομῆς οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα ἀποδίδωσι καὶ τοὺς καρποὺς εὖς ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ εὖς ἤδυνάτο λαβεῖν καρποὺς καὶ δίδωσι τοὺς μετὰ προκατάρξιν· ἐπὶ δὲ τῆς ἀπαίτησώς τῆς κληρονομίας καὶ οἱ πρὸ τῆς προκατάρξεως καρποὶ καταφέρονται. (N. 2 ΚΩΒ. 7. 51 (de fructibus et litium expensis). Βασ. IX. 3. 66).

Μ. Ὁ καλῇ πίστει νομῆς δὲν ἀποδίδωσι μόνον τὸ πρᾶγμα καὶ τοὺς συλλεγθέντας καρποὺς, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἔδυνάτο νὰ συλλέξῃ· δίδωσι δὲ πρὸς καὶ τοὺς μετὰ τὴν προκατάρξιν. Κατὰ δὲ τῆς κληρονομίας τὴν ἀπαίτησιν καταβάλλονται καὶ οἱ πρὸ τῆς προκατάρξεως καρποὶ.

Ν. Ὁ καλῇ πίστει κάτοχος καὶ μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς τοὺς συλλεγθέντας μόνον καρποὺς ἀποδίδωσι κατὰ τὸ ἀρθρον 166 § 4 τῆς Πελ. Δικ., ὅπερ καθήργησε κατὰ τοῦτο τὸ Ῥωμ. Δίκαιον (καθ' ὃ ἐναγομένος ὀρεῖται μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς νάποδῶσι καὶ τοὺς καρποὺς, εὖς ἔδυνάτο νὰ συλλέξῃ). Δ. Π. 167 τοῦ 1856, 78 τοῦ 1859, 217 τοῦ 1863, 106 καὶ 205 τοῦ 1867 κτλ. (Οἰκονομικῆς συμφωνεῖ. Ἀντιδρεῖτὶ Παπαρρηγόπουλος).—Σημειώσιον, ὅτι κατὰ τὰς περὶ τόκου καὶ καρπῶν διατ. τοῦ Ν. 15 Π. (22. 1) ἐπὶ τῆς πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ τιμῆματος καρπῶν ἐν- γλῆς δὲν χωροῦσι τὰ ποτελίσματα ὑπερμερίας. Δ. Π. 406 τοῦ 1865. Ἡ δὲ καταψήφισις ἐπὶ καρπῶν περιορίζεται εἰς μόνην τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ὅθεν δὲν εἶναι δεκτὴ ἡ περὶ τόκου ἐπὶ τοῦ ποσού τῶν αὐτῶν καρπῶν αἰτήσις τοῦ ἀγροῦτος. Δ. Π. 347 τοῦ 1865, διότι οἱ τόκοι τᾶς καρπῶν ἐπέχουσι. Δ. Π. 117 τοῦ 1863. Ὡσαύτως αἰτήσις τῶν κληρονόμων περὶ πληρωμῆς τό- κων δὲν ἐπιτρέπεται, διότι κατὰ τὰ ἐδ. 15, 20 καὶ 34 Βασιλ. (33. 3) τόκος ἐπὶ τῶν καρπῶν ὡς παρακολούθημα τῆς περὶ νομῆς ἀγωγῆς δὲν δίδεται, μὴ ὀρεῖλοντος τοῦ ἐναγομένου νὰ πληρώσῃ καρπὸν καρποῦ. Δ. Π. 148 τοῦ 1877, 350 τοῦ 1894. Ὁ καλῇ πίστει κάτοχος δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ εἰς ἀπόδοσιν μόνον τῶν εἰς χειρὰς τοῦ σωζομένου καρπῶν· οὐδεμίαν δὲ ἐξαιρε- τικὴν διάταξιν τῆς γενικῆς ταύτης τοῦ νόμου ἀρχῆς ὑπάρχει· ὡς πρὸς τοὺς καλῇ πίστει νομῆς τοὺς κληρονομοῦντας νομὴν καλῇ πίστει καὶ ἐπι- βάλλουσα διαφορὰν ὑποχρεώσιν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν ἐκείνης, ἡ γενικῶς ὁ νόμος ἐπιβάλλει εἰς τὸν καλῇ πίστει κάτοχον. Δ. Π. 12 τοῦ 1860.—Κατὰ τοὺς νόμους 48 καὶ 61 Πανδ. (6. 1) ὁ καλῇ πίστει κάτοχος δικαιούται νὰ ἀπαίτησιν τὰς πρὸς βελτίωσιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ κατε- χόμενου κτήματος καταβληθείσας δαπάνας μόνον ἐν ὅσον ὑπερβαίνουναι τοὺς πρὸ τῆς ἀγωγῆς τοῦ διεκδικουμένου τοῦ κτήματος συλλεγθέντας καὶ μὴ σωζομέ- νους καρποὺς, οἵτινες συμφέρεινται πρὸς τὰς δαπάνας. Δ. Π. 360 τοῦ 1894.

14. Ὅταν τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα καλῇ πίστει νέμηται τις ἡ ὡς ἀφελόμενος βίᾳ ἢ δυναστεία χρησάμενος ἢ δόλον ποιήσας ἢ γνώσκων ἀλλότριον εἶναι καὶ ἀγοράσας ἢ ἄλλο τοιοῦτον διαπρα- γμαζόμενος, τριάκοντα δίδονται χρόνοι τῷ τὴν στέρησιν τοῦ πράγ- ματος ὑπομείναντι, ἵνα ἐντὸς τούτων ἀνακαλῇται τὸ ἴδιον δι-

καιον· καὶ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον καὶ τὴν πονηρίαν τούτου καὶ τὴν σκαιότητα ἢ τὸ τῆς γνώμης ἀρπακτικὸν καὶ φιλαδικόν. Καὶ τοῦτο μὲν περὶ ἀκινήτων πραγμάτων. Τινὰ δὲ τῶν κινήτων καὶ μέχρι τριετίας ἀποκαθίστανται, ὅταν καλῇ πίστει ὁ νεμόμενος ταῦτα νέμῃται· εἰ δὲ κινήτων μὲν εἴη τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ κατέχων κακῇ πίστει νέμῃται, μέχρι τριακονταετίας καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ κίνησις ἐπεκτείνεται.

Μ. Ὅταν τις κακῇ πίστει νέμῃται τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ὡς ἀπαίρεσας αὐτὸ βιαίως ἢ μετελθὼν δυναστείαν ἢ δολιευθεὶς ἢ γινώσκων ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀλλότριον καὶ ὁμῶς ἀγοράσας αὐτὸ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτο πράξει, δίδονται τριακοντα ἔτη εἰς τὸν ἀποστραθθέντα τοῦ πράγματος, ἵνα ἀνακαλέσῃ ἐντὸς αὐτῶν τὸ δίκαιον αὐτοῦ. Γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν προφανῆ κακίαν τοῦ οὕτω κατέχοντος τὸ ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ διὰ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ καὶ τὴν σκαιότητα καὶ τὴν ἀρπακτικὴν καὶ φιλαδικὴν προαίρεσιν αὐτοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν διατυπῶνται περὶ τῶν ἀκινήτων πραγμάτων. Τινὰ δὲ τῶν κινήτων ἀποκαθίστανται καὶ ὡς τριετίας, ὅταν ὁ νομὴς νέμῃται αὐτὰ καλῇ πίστει· εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα εἶναι κινήτων, ὁ δὲ κατέχων νεμεται· αὐτὸ κακῇ πίστει, ἢ περὶ τούτου ἀγωγή ἐκτείνεται μέχρι τριακονταετίας.

Ν. Κατὰ τοὺς νόμους 3 καὶ 4 Κωδ. (2. 39) πᾶσα διεκδικητικὴ ἀγωγή ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τῆς παραγραφῆς μετὰ παρέλευσιν 30 ἢ 40 ἐτῶν ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ τῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τοῦ χρόνου παραλείψεως τῆς ἐνασχήσεως αὐτῆς· ὅθεν ἀδιάφορος παντελῶς εἶναι ἡ ἔξτασις τοῦ εἶδους τῆς κατοχῆς τοῦ προτεινόντος τὴν ἐνστασιν ταύτην ἐναγομένου, ὡς καὶ ἡ τοῦ ἐπιληψίμου ἢ μὴ τῆς παρὰ τοῦ προκτῆτορος κτήσεως τῆς κατοχῆς καὶ ἐν γένει ἡ περὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς πίστεως. Α. Π. 434 τοῦ 1866. Ἄλλ· ἵνα παράσχῃ ἡ παρέλευσις τοῦ χρόνου τούτου τὴν τῆς παραγραφῆς ἐνστασιν, δεῖν νὰ συνεδεύῃ ταύτην προσέτι τριακονταετὴς συνεχὴς νομὴ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου τοῦ πράγματος. Α. Π. 98 τοῦ 1861, 281 τοῦ 1866. Ὅθεν ἀποκρούεται ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγή δι' ἐνστάσεως καὶ ὑπὸ τοῦ κακῇ πίστει καὶ ἀνεῷ νομίμου τίτλου κατέχοντος ἐπὶ τριακονταετίαν. Α. Π. 216 τοῦ 1864.

15. Εἰ τις κακῇ πίστει πράγματα νεμόμενος ἢ κατὰ πρᾶξιν ἢ κατὰ δωρεάν ἢ ἄλλως ταῦτα ἐκποιήσῃ, ὁ δὲ νομίζων τὰ αὐτὰ πράγματα προσήκειν αὐτῷ τοῦτο γινώσκων ἐντὸς δέκα ἐνιαυτῶν, μεταξὺ τῶν παρόντων καὶ εἰκοσι τῶν ἀπόντων, μὴ διαμαρτύρηται κατὰ νόμους τὸν ἀγοραστήν ἢ τὸν δωρεάν δεχόμενον ἢ ἐκεῖνον, εἰς ὃν τὰ πράγματα ἄλλῳ οἰωδῆποτε τρέπω μετενέχθειν, τὸν τὰ τοιαῦτα πράγματα κομιζόμενον βεβαίως ταῦτα ἔχειν, μετὰ τὴν τῆς δεκαετίας δηλονότι ἐπὶ τῶν παρόντων καὶ τῆς εἰκοσαετίας ἐπὶ τῶν ἀπόντων παραδρομήν· εἰ δὲ ἄγνωστὸ ὁ ἀληθὴς τῶν ἐκποιηθέντων πραγμάτων δεσπότης, ὅτι τὰ πράγματα αὐτῷ προσήκει, καὶ ὅτι γέγονεν ἐκποίησης, κελεύομεν ρῆ

ἄλλως τοῦτον ἀποκλείεσθαι, πλὴν εἰ μὴ διὰ τῆς παραγραφῆς τῆς τριακονταετίας, μὴ δυναμένου λέγειν τοῦ τὰ πράγματα τοῦτω τῷ τρόπῳ νεμομένου. ὅτι αὐτὸς καλῇ πίστει νέμεται, ἐπότε παρὰ τοῦ κακῆς πίστεως νεμηθέντος ταῦτα ἐκμιστάτο. (1) Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας ταῦτα διατυπῶσαι συνει-
 δομέν, ὥστε εἰποτέ τις ἐν τῇ εἰρημένῃ τῆς δεκαετίας χρονικῇ παραγραφῇ ἐπὶ τινὰς μὲν ἀπὼν, ἐπὶ τινὰς δὲ παρὼν εἴη, ἄλλους τοιοῦτους αὐτῇ ἐνιαυτοὺς πρὸς τῇ δεκαετίᾳ προστεθῆναι, ὅσους ἐξ αὐτῆς τῆς δεκαετίας ἀπὼν γέγονε. (2) (Νεαρά 119 κερ. 7).

Μ. Ἐάν τις νεμόμενος πράγματα κακῇ πίστει ἐκποιήσῃ αὐτά, πωλῶν ἢ δωροῦμενος ἢ ἄλλως πως, ὁ δὲ νεμίζων ὅτι τὰ πράγματα ταῦτα ἀνήκουσιν αὐτῷ, γινώσκων τὴν πρᾶξιν ταύτην, δὲν διαμαρτύρηται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων ἐντὸς δέκα ἐτῶν, μετὰ τὴν παρόντων καὶ ἐντὸς εἰκοσι μετὰ τὴν ἀπόντων, κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ τοῦ δεχόμενου τὴν δωρεάν ἢ ἐκείνου, πρὸς ὃν μετεδιδάσθησαν τὰ πράγματα κατ' εἰσδησίαν ἄλλον τρόπον, ὁ παραλαβὼν τα τοιαῦτα πράγματα, μετὰ παρέλευσιν τῆς δεκαετίας ἐπὶ παρόντων καὶ εἰκοσαετίας ἐπὶ ἀπόντων, γίνεται κύριος αὐτῶν. Εἰ δὲ ὁ ἀκτῆς κύριος τῶν ἐκποιηθέντων πραγμάτων ἀγνοεῖ, ὅτι αὐτὰ ἀνήκουσιν αὐτῷ καὶ ὅτι ἐγένετο ἐκποίησης, οὗτος δὲν ἀποκλείεται ἄλλως, εἰμὴ διὰ παραγραφῆς τῆς τριακονταετίας, ὁ δὲ νεμόμενος οὕτω τὰ πράγματα δὲν δύναται νὰ διατεθῇ, ὅτι αὐτὸς νέμεται αὐτὰ καλῇ πίστει, ὅτε παρέλαβε ταῦτα παρὰ τοῦ νεμηθέντος κατὰ κακὴν πίσιν. Περὶ δὲ τῆς παραγραφῆς τῆς δεκαετίας διατυπῶμεν τὰ ἑξῆς: ἐάν τις κατὰ τὴν εἰρημένην τῆς δεκαετίας παραγραφὴν τινὰ μὲν ἔτη ἀπεδῇμαι, τινὰ δὲ ἐνεδῇμαι, προστίθενται ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὴν δεκαετίαν τοσαῦτα ἄλλα ἔτη, ὅσα κατὰ τὸν χρόνον τούτον ἀπεδῇμαι.

Ν. Ὁ παρὰ κακῆς πίστεως κατόχου καλῇ πίστει ἀγοράζων καὶ διαμαρτυρῶν τὸ διεκδικούμενον ἀκίνητον δύναται διὰ τῆς τακτικῆς κτητικῆς παραγραφῆς νάπεκρούσῃ τὴν περὶ διεκδικήσεως ἀγωγὴν τοῦ ἀληθοῦς κυρίου, ἂν οὗτος ἐγίνωσκε τὴν τοῦ κτήματος αὐτοῦ ἐκποίησιν ἢ παραχώρησιν. Δ. Π. 137 τοῦ 1859. Ἀλλὰ δὲν δύναται νάντιταχθῇ ἡ παραγραφὴ κατὰ τοῦ κυρίου, ἂν οὗτος συγκατεῖχε καὶ συγκατέχῃ ἐξ ἀδιαιρέτου μετὰ τοῦ ἀντιδικίου αὐτοῦ, ἕκτος ἂν οὗτος ἀποδείξῃ ὅτι ἐν γνῶσει καὶ τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἐνάγοντος ἐγώρκασε καὶ παρέλαβε παρὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ πρότερον συνδικητοῦ αὐ μόνον τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ μερίδα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιδίκιον

(1) Δηλονότι ἡ ἐφαρμογὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῆς τακτικῆς χρησιμικίας ἀπαιτεῖ πρὸς τῷ τίτλῳ καὶ τῇ καλῇ πίστει γνῶσιν τοῦ ιδιοκτήτου, ὅτι ἐκποιεῖται ἴδιον πρᾶγμα, ἀλλεμπούσης δὲ τῆς γνῶσεως ταύτης ἐφαρμόζεται ἡ ἐκτακτος παραγραφὴ ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τοῦ πρώτου αἰτήτορος, οὗτος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ (κατὰ τὴν πρᾶξιν τῶν Βυζαντιν. δικαστηρίων).

(2) Τούτῃσι τὰ ἔτη τῆς ἀπουσίας πρέπει νὰ ᾖναι διπλάσια. Ἀλλ' ἐάν τῆς ἀπουσίας χρόνος δὲν ἀποτελῇ πλήρους ἐνιαυτοῦ ἢ πλήρων ἐνιαυτῶν ἀριθμὸν, φρονούμεν ὅτι καὶ ὁ βραχύτερος τοῦ ἐνιαυτοῦ χρόνος διπλασιάζεται, ἵνα εἴη.

μέρος τῆς τοῦ ἐναγόντος μερίδος, διότι ὁ κύριος διακατέχων σώματα ψυχῇ τὴν ὅλην μερίδα αὐτοῦ ἐξ ἀδιαρέτου δὲν δύναται θεωρηθῆναι ἀποσπλύν τὴν νομὴν μέρος αὐτοῦ πρὶν ἢ συγκατατεθῇ εἰς τὸ νέμα ψυχῇ ἥτις μέρος τῆς μερίδος αὐτοῦ καὶ ὁ συνδιοκτῆτης ἐνγυόμενος ζῶν μέρος τῆς μερίδος αὐτοῦ. (N. 18 § 3 Π. (41. 2). N. 7 § 5 Π. (10. A. Π. 280 τοῦ 1868.

16. Πάντα τὰ ἀγρία ζῶα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, καὶ ἐναέρια τῶν λαμβανόντων γίνονται μετὰ καὶ ὧν τίκτουσι* τὸ μηδενὸς ὅν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (1) (N. 1 § 1 N. 3 πρ. Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum domini) Bas. L. 1. 1-3. N. 30 § 4 καὶ N. 44 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 1 § 1 Πανδ. 41. 2 (de acquir. p. sessione). § 12 Εἰσγγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. *Ὅλα τὰ ἀγρία ζῶα, τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἐναέρια καὶ τὴν αὐτῶν γίνονται τῶν ἐπιλαμβάνοντων διότι τοῖς εἰς οὐδὲν ἀνήκον νεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος.

17. Ἡ τῶν μελισσῶν φύσις ἀγρία ἐστίν· ἀμέλει τοι αἰ ἐν τῷ δένδρῳ καθορθεῖσαι μέλισσαι τῆς σῆς οὐ γίνονται δεσποτείας, πρὶν αὐτὰς τοῖς οἰμῶδαις ἐναποκλείσῃς· ὥσπερ οὐδὲ ὄρνεα, αἵτινα ἐν τῷ σῷ δένδρῳ νεοττιὰν κατασκευάσας, τῷ ἐξευθῇ, τῆς σῆς οὐκ εἰσὶ δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνονται· καὶ τὰς μελικηρίδας, εἴ τινας ὑπὸ τῶν μελισσῶν γενέσθαι· συμβῇ, ὁ βουλόμενος ἐξελεῖσθαι δύναται· καὶ κατὰ τὸν σὸν ἀγρὸν αὐταὶ γεγόνασιν. (N. 5 § 2-5 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Bas. L. 1. 4).

M. Ἡ φύσις τῶν μελισσῶν εἶναι ἀγρία· ὅθεν ὅσα μέλισσαι ἐκείναι εἰς τὸ δένδρον σου δὲν γίνονται τῆς κυριότητός σου, πρὶν ἢ ἐγκλείσῃς τὰς εἰς τὰ κοφίνια· ὡσαύτως οὐδὲ τὰ πτηνά, ὅσα κατεσκευάσαν φωλεὰν ἐν τῷ δένδρῳ σου, πρὶν ἢ κατασχῇς αὐτά, δὲν εἶναι τῆς κυριότητός σου, ἀλλὰ γίνονται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Καὶ τὰς κηρήθρας τοῦ μέλιτος, συμβῇ νὰ κατασκευασθῶσι τινες ὑπὸ τῶν μελισσῶν, δύναται νὰ παραλάβῃς ὁ βουλόμενος, καὶ εἰς τὸν ἀγρὸν σου εἶναι ἵνα.

(1) *Ὅθεν ἐπὶ τῶν ἀγρίων ζῴων ἢ κτησὶς τῆς νομῆς εἶναι ἐν τῇ ἐκείνῃ καὶ κτησὶς ἰδιοκτησίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ θῆρευσιν τὰ χερσαῖα ἐναέρια καὶ ἀλιεῦσιν τὰ θαλάσσια διαμένει παρ' ἡμῖν ἀπεριόριστον. Ἐάν τὸ θῆρευσιν ἐγένετο ἐπὶ ἀλλοτρίᾳ ἰδιοκτησίᾳ, ἀνήκει μὲν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην τὸ θῆρευμα, ἀλλ' ἐπειδὴ πρόσοδος τοῦ κτήματός ἐστι καὶ τὸ ἐκ τῆς προεργασίας, ἔπεται ὅτι δύναται ὁ κύριος νὰ στηρίξῃ ἀγωγὴν ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ ἀναιρέτως εἰσελθόντος εἰς τὸ κτῆμα αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ (ἴδε καὶ N. 16 Πανδ. 3. 3). Προσθετέον μόνον ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν (ἄρθρ. 448) τιμωρεῖται ποινικῶς ὁ ἀλιεὺς ἐν ὕδατι, ἐν ἔργῳ ἄλλοις δικαίωμα ἀλιείας.

18. Ὁ τῶν μελισσῶν ἐσμός, ἐὰν τὰς σοὺς σίμβλους καταλιπὼν ἀποπτῇ, μέχρι τούτου τῆς σῆς εἶναι νοεῖται· δεσποτείας, ἄχρις οὗ τοῖς σοῖς ὑποπέπτωκεν ὀφθαλμοῖς, καὶ ἡ τούτων κατάληψις οὐκ ἐστὶ δυσχερής· εἰ γὰρ δυσχερὴς ἐστὶν ἡ τούτων κατάληψις, ἢ τὴν σὴν διέφυγε θεῶν, τοῦ καταλαβόντος γίνεται. Καὶ ἡ τῶν ταύων καὶ τῶν περιστερῶν φύσις ἄγρια ἐστὶ. (N. 5 § 2-5 Πανδ. 41. 1. Βασ. L. 1. 4).

Μ. Τὸ σμήνος τῶν μελισσῶν, ἐὰν καταλίπῃ τὰ κορίνιά σου καὶ ἀποπτῇ, λογίζεται ἕως τότε ἀνήκεν εἰς τὴν κυριότητά σου, ἕως οὗ ὑποπίπτει εἰς τὴν ἔρασί σου, καὶ ἡ ἐκ νέου κατάληψις αὐτῶν δὲν εἶναι δύσκολος· διότι, ἐὰν ᾖ δύσκολον νὰ καταλάβῃς αὐτὰς ἢ διέφυγον ἤδη τὴν ἔρασί σου, γίνεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Καὶ τῶν ταύων καὶ περιστερῶν ἡ φύσις εἶναι ἄγρια.

19. Τοιοῦτος δὲ ἡμῖν ἰσχυρότατος κανὼν παραδίδεται, εἰς ἐπὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταύων καὶ ἐλάρων· λέγομεν γὰρ μέχρι τούτου τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, ἕως οὗ λογισμὸν ἔχει πρὸς ἡμᾶς ὑποστρέφειν· εἰ δὲ παύσονται τοιαύτην ἔχειν διανοίαν, παύσονται τῆς ἡμετέρας εἶναι δεσποτείας, καὶ τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται· δῆλη δὲ ἡ ταύτων γίνεται διάκρισις ἐκ τῆς συνθείας, ἣν ἔχουσι περὶ τὴν ὑποστροφὴν αὐτῶν. (Γαίου Εἰσηγ. II. § 68. § 15 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione). N. 8 § 1 Πανδ. 10. 2 (familiae erciscundae) N. 47 Πανδ. 41. 2 (de adquirenda possessione). N. 4 καὶ N. 5 § 5 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

Μ. Περὶ μελισσῶν, περιστερῶν, ταύων καὶ ἐλάρων παρεδόθη ἡμῖν κανὼν ἰσχυρότατος· καὶ λέγομεν ὅτι ἕως τότε εἶναι τῆς κυριότητος ἡμῶν, ἕως οὗ προκαίρουται νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς ἡμᾶς· ὅταν δὲ παύσωσι νὰ ἔχωσι τὴν τοιαύτην προαίρεσιν, παύουσι καὶ νὰ ἀνήκωσι εἰς ἡμᾶς, καὶ γίνονται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Ὁ δὲ προαίρεσις αὐτῶν δηλοῦται ἐκ τῆς συνθείας, ἣν ἔχουσιν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν.

20. Τὰ ἡμερα ὀρνίθια, εἰ ἐκ τίνος τύχης ταραχθέντα ἀποπτῇ, καὶ τὴν σὴν διαφύγῃ θεῶν, ἐν οἰωδῇποτε εὐρεθέντα τόπῳ, τῆς σῆς οὐδὲν ἥττον εἰσι δεσποτείας. (N. 6 § 6 Πανδ. 41. 1 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 4).

Μ. Τὰ ἡμερα ὀρνίθια ἐὰν ταραχθέντα ἐκ τυχαίας τίνος αἰτίας ἀποπτῶσι καὶ διαφύγῃσι τὴν ἔρασί σου, εἰς οἰονδήποτε τόπον καὶ ἐὰν εὐρεθῶσιν, ἀνήκεται οὐχ ἥττον εἰς τὴν κυριότητά σου.

21. Τὰ τρωθέν παρὰ τινος ἄγριον ζῷον, καὶ διαφυγὸν μὲν τὰς ἐκείνου χεῖρας, παρ' ἐτέρου δὲ μετὰ ταῦτα καταληφθὲν οὐ γίνεται τῆς τοῦ τρώσαντος δεσποτείας, ἀλλὰ τοῦ καταλαβόντος· ὃν ἑτέρως γὰρ τὸν τρώσαντα γενέσθαι δεσπότην τοῦ θηρίου,

εἰ μὴ καὶ τοῦτου ἐράζεται. Πολλὰ γὰρ ἐν τῷ μεταξὺ συμβῆναι δύναται, ἅτινα εὖ καὶ τοῦτον τὸ εἰρημένον θηράσαι ζῶον. Ν. § 1 Πανθ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. 1. 4. § 13 Εἰσγγ. 2. 1. (de rerum divisione). § 12 Εἰσγγ. 1. 1 (de rerum divisione).

Μ. Τὸ τραυματισθὲν ὑπὸ τινος ἀγρίου ζῶον, ἐν διέσσει τὰς χεῖρας τοῦ, καὶ κατελήφθη ἔπειτα ὑπὸ ἄλλου, δὲν γίνεται τῆς κυριότητος τραυματισαντος αὐτό, ἀλλὰ τοῦ καταλαβόντος· διότι ὁ τραυματίας δὲν νερταί ἄλλως κύριος τοῦ θηρίου, ἐκτὸς ἐὰν καὶ συλλάβῃ αὐτό, διότι ἐνδὲν μανεν νὰ συμδῶσιν ἐν τῷ μεταξὺ πολλά, ἀποτρέποντα αὐτὴν νὰ κινήσῃ τὸ ζῶον τοῦτο.

22. "Ὅταν ἐξ ἀλλοτρίας ὕλης εἰς εἶδος παρὰ τινος ἀμεταίτηται, εἰ τὸ κατασκευασθὲν εἶδος ἀναλυθῆναι δύναται εἰς τὴν λαϊκὴν ὕλην, ἐξ ἧς γέγονεν, ὁ τῆς ὕλης δεσπότης καὶ τοῦ εἶδους δεσπότης· εἰ δὲ τὸ εἶδος ἀναδραμεῖν εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην οὐ δύναται, τὸν κατασκευάσαντα τὸ εἶδος εἶναι τοῦ γινόμενου δεσπότην. Οἷον ὡς ἐπὶ θέματος· ἀπὸ βώλου χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ τὸ κατασκευασθὲν σκεῦος δύναται χωνευθὲν εἰς τὴν λαϊκὴν ἀποτελέσαι βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ· ὁ δὲ σκεῦος ἢ τὸ ἔλαιον ἢ ὁ σῖτος εἰς σταφυλὰς ἢ ἐλαίας ἢ στάχυας οὐ στρέφειν οὐ δύναται, ἀλλ' οὐδὲ τὸ οἶνόμελιν εἰς οἶνον καὶ μὴ διαλύεσθαι. (1) (§ 25 Εἰσγγ. 2. 1 (de rerum divisione)).

Μ. "Ὅταν τις ἐξ ἀλλοτρίας ὕλης μεταπλάσῃ τι εἰς νέον εἶδος, ἐὰν κατασκευασθὲν εἶδος δύναται νὰ ἀναλυθῇ, εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην, ἐπὶ πλάσσει, ὁ κύριος τῆς ὕλης εἶναι καὶ τοῦ εἶδους· εἰ δὲ τὸ εἶδος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ὕλην, ὁ κατασκευάσας τὸ εἶδος εἶναι τοῦ γινόμενου κύριος. Οὕτω γὰρ· εἰπεῖν τὸ κατασκευασθὲν σκεῦος ἐκ βώλου χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ δύναται νὰ χωνευθῇ καὶ νὰ ἀποτελέσῃ ἀρχαίον βῶλον χαλκοῦ ἢ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ· ὁ δὲ εἶνος ἢ τὸ ἔλαιον ἢ ὁ σῖτος δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς σταφυλὰς ἢ ἐλαίας ἢ στάχυας, οὐδὲ οἶνόμελιν νὰ διαλυθῇ εἰς οἶνον καὶ μέλι.

(1) "Ἡ τοῦ πράγματος μετασκευὴ δι' ἧς τοῦτο λαμβάνει εἶδος καὶ εἶδος ποιήσεως ἢ εἶδος ποιήσεως. Περὶ ταύτης ὁπτεόν, ὅτι ἐκ τῶν ἐν 'Αρ. διατάξεων προκύπτει, ὅτι ἐὰν τὸ εἶδος παρήχθῃ ἐκ τύχης ἢ συναινεσάμενης ἰδιοκτητῶν τῶν διαφόρων ὕλων, γίνεται κοινόν, δὲν ἀποτελεῖ ὅμως εἶδος ἢ ἀπλὴν χωματῆσιν τοῦ πράγματος· ἐπὶ ταῖς δὲ ἄλλαις ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ὕλης καὶ ἄλλος ὁ ἐργασάμενος αὐτὴν καὶ μεταποιήσας εἰς νέον εἶδος τότε ἡ εἰδοποίησις ἀποτελεῖ κτησὶν ἰδιοκτησίας, ὅτε ἡ μετασκευασθὲν ὕλη δὲν δύναται ἀναλυομένη νενεκτῆσθαι τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν. Ἐὰν δὲ ὁ κατασκευαστὴς ἐχρήσατο τῷ ὕλικῳ ὡς διαφόρων ἰδιοκτησιῶν, εἰ μὲν δύναται τοῦτο νὰ χωρισθῇ, οὐδεμίαν πάσχει μεταβολὴν αἰς τὴν ἰδιοκτησίαν· ἄλλως τὸ ἀποτελεσθὲν εἶδος ἀνήκει τῷ κατασκευαστῇ. (Ὁλ. Στοιχεῖα 'Αστ. Δικαίου βιβλ. δεύτερον τεύχος πρῶτον σελ. 285).

23. Ταῦτα μὲν ἐν ᾧ πᾶσα ἡ ὕλη ἀλλοτρία ἦν. Εἰ δὲ ἐξ ἐμῆς καὶ σῆς ὕλης ἐποίησά τι εἶδος· οἶνον ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ οἶνου καὶ μέλιτος οἶνομέλι, ἡ ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ ἐρίου ἐσθῆτα, ἀναμφιβόλῳ ἐπὶ τούτων τῶν θεμάτων τοῦ κατασκευασθέντος εἶναι με δεσπότην· οὐ γὰρ μόνον οἰκίαν ἐργασίαν ἐδαπάνησα περὶ τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέρος παρέσχον τῆς ὕλης. Ἰστέον δὲ ὅτι ἐπὶ τῶν τοιούτων εἰ μὲν καλῇ πίστει εἰς τι εἶδος ὕλη μετασκευάσθῃ, δύναται ζητεῖν ὁ κατασκευάσας τὰς δαπάνας· εἰ δὲ κακῇ πίστει, ζητεῖν ταύτας οὐ δύναται. (§ 25 Εἰσηγ. 2. 4 (de rerum divisione)).

Μ. Καὶ ταῦτα μὲν κρατοῦσιν ὅπου ἡ ὕλη ὅλη ἦτον ἀλλοτρία· εἰ δὲ ἐξ ὕλης ἐμῆς καὶ ὕλης σῆς κατασκευάσῃ εἶδος τι, ὡς φερ' εἰπεῖν ἐξ οἶνου καὶ μέλιτος ἐμοῦ καὶ σοῦ οἶνομέλι, ἡ ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ μέλιτος φέρεμα, αὐτοὺς δὲ ἐπιδέχεται ὅτι ἐγὼ γίνεμαι κύριος τοῦ κατασκευασθέντος εἴδους· ὅτι δὲν κατέβλεπον μόνον τὴν ἰδίαν μου ἐργασίαν εἰς τὸ εἶδος, ἀλλὰ καὶ μέρος τῆς ὕλης. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα ἂν ἡ ὕλη μεταπλασθῇ εἰς εἶδος τι καλῇ τῇ πίστει, ὁ κατασκευάσας δύναται νὰ αἰτῇ τὰς δαπάνας· εἰ δὲ καὶ τοῦτο ἐγένετο κακῇ πίστει, δὲν δύναται νὰ αἰτῇ αὐτάς.

24. Εἰ δὲ δύο ὕλαι τινῶν κατὰ γνώμην ἐμίχθῃσαν τῶν δεσποτῶν, τὸ ἐκ τῆς μίξεως ἀποτελούμενον σῶμα ἑκατέρων ἔσται κοινόν. Εἰ δὲ ἐκ τύχης καὶ οὐ κατὰ προαίρεσιν τῶν δεσποτῶν συνεμίχθῃσαν αἱ ὕλαι ἢ ἑτερογενεῖς ἢ ὁμογενεῖς, τὸ αὐτὸ γινέσθαι. (N. 7 § 8 καὶ 9 Πανδ. 41. 4 (de acq. rerum dominio). N. 3 § 2 Πανδ. 6. 4 (de rei vind). N. 4 καὶ 5 πρ. Πανδ. αὐτόθι. § 27 Εἰσηγ. 2. 4 (de rerum divisione)).

N. Καὶ εἰ μὲν δύο ὕλαι τινῶν συνεμίχθῃσαν τῇ γνώμῃ τῶν κυρίων, τὸ ἀποτελούμενον σῶμα ἐκ τῆς μίξεως εἶναι κοινόν ἀμφοτέρων· εἰ δὲ αἱ ὕλαι συνεμίχθῃσαν ἐκ τύχης καὶ οὐχὶ κατὰ γνώμην τῶν κυρίων, εἴτε ὁμογενεῖς εἴτε ἑτερογενεῖς εἶναι αὐταί, τὸ αὐτὸ γίνεσθαι.

25. Ὅσα ἀπὸ τῶν πολεμίων εἰλήφαμεν, ἡμέτερα παραχρῆμα γίνονται. (1) (Γαίου Εἰσηγ. 11. 69. § 17 Εἰσηγ. 2. 4 (de rerum div.), N. 5 § 7 καὶ N. 7 πρ. καὶ N. 51 § 1 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 1 § 2 Πανδ. 41. 2 (de acquirento rerum dominio). N. 1 § 2 Πανδ. 41. 2 (de adq. rerum dominio). N. 12 πρ. Πανδ. 40. 15 (de captivis et postliminio reversis)).

Μ. Ὅσα ἐλάβομεν παρὰ τῶν πολεμίων, γίνονται εὐθὺς ἡμέτερα.

(1) Κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνῶς δικαίου ὁ πόλεμος θεωρεῖται γινόμενος μεταξὺ ἐπικρατειῶν καὶ οὐχὶ μεταξὺ ἰδιωτῶν· ὅθεν ἡ διαταγή αὐτῇ οὐδεμίαν ἔχει ταύτην ἰσχύν.

6 πρ. καὶ N. 10 Πανδ. 1. 8 (de divisione rerum). N. 2 § 8 καὶ N. 3 § 1 Πανδ. 43. 8 (ne quid in loco publico).

M. Ὁ κτίζων εἰς αἰγιαλὸν κυριεύει τὸ κτισθὲν· ὁ δὲ κτίζων εἰς ὄχθην ποταμοῦ δὲν γίνεται κύριος τοῦ κτιρίου. Αἰγιαλὸς δὲ εἶναι τόπος ὥς ὅτου ἐγκλείζει τὸ κύμα τοῦ χειμῶνος· ὅθεν καὶ κατὰ τὸ θέρος μέχρι τῶν τόπων τούτων ἐρίζεται ὁ αἰγιαλός.

29. Ἐάν τις ἐπουδῇσθε διὰ προσχώσεως κτήσωνται γῆν, δεσπόται αὐτῆς γίνονται. (1) (N. 3 Κωδ. 7. 41 (de alluvionibus). Βασ. L. 16. 3. N. 7 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 12 πρ. N. 16. N. 56 πρ. N. 30 § 3 καὶ N. 38 Πανδ. αὐτόθι. N. 9 § 4 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). Γαίου Εἰσηγ. 11 § 70. § 20 Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ἐάν τις ἐπουδῇσθε ἀποκτήσῃ γῆν ἐκ προσχώσεως, γίνονται κύριοι αὐτῆς.

30. Νῆσος ἐν θαλάσῃ φυομένη τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμία εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ φυῇ, τοῖς ἐν ἐκατέρᾳ ὄχθῃ κατεμένοις κατὰ μέρος τῆς πλατύτητος διαιρεῖται· εἰ δὲ τῇ ἐν πλησιάζει μέρος τοῦ πλησιασθέντος μέρους ἔσται. (2) N. 7 § 3 Πανδ. 41. 4 (de acq. rerum dominio). Βασ. L. 1. 6. Νεαρά Θεοδ. 11 τίτλ. 20. § 22 Εἰσ. 2. 4 (de rerum divisione).

M. Νῆσος ἀναφανομένη εἰς τὴν θάλασσαν γίνεται τοῦ πρώτου καταλαμβάνοντος. Νῆσος ποταμία, ἐάν ἀναφανῇ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς παρακειμένους ἐπὶ τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ὄχθην, κατ' ἀνάλογον τῆς πλατύτητος· εἰ δὲ πλησιάζει εἰς τὸ ἐν μέρος, γίνεται τοῦ πλησιεστέρου.

31. Ἐάν ποταμὸς μέσον δύο ἀγρῶν βρῇ τουτέστι τοῦ σοῦ καὶ ἐμοῦ, εἴτα κατὰ βραχὺ καὶ ἀνεπαίσθητως προσθήσει γῆν τῇ ἐμῇ γῇ, ὥς μὴ δύνασθαι τινα νοῆσαι πόσον, καὶ ἐν ποίῳ χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἔσται δεσποτείας. τὸ προστιθέμενον τοῦτο ἐμὸν γίνεται· εἰ δὲ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καὶ ὁρμή μέρος τι τοῦ σοῦ ἀγροῦ ἀφείλετο καὶ τῇ ἐμῇ προσήγαγεν ἀγρῷ, δῆλόν ἐστι· ὅτι τὸ προστεθὲν τῆς σῆς μένει δεσποτείας· οὐδὲ γὰρ ἀνεπαίσθητως τοῦτο γέγονεν. (§ 20 καὶ 21 Εἰσ. 2. 1 (de rerum divisione)).

M. Ἐάν ἐν μέσῳ δύο ἀγρῶν τρέχῃ ποταμός, τοῦ εἰς τὴν κυριότητα μου ὡς γ. ἀνήκοντος καὶ τοῦ εἰς τὴν κυριότητα σου, ἔπειτα κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαίσθητως προσθήσῃ γῶμα εἰς τὴν γῆν μου, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ πόσον, καὶ κατὰ ποῖον χρόνον ὑπῆρχε τῆς κυριότητος ἡμῶν, τὸ προστιθέμενον τοῦτο γίνεται ἰδικόν μου. Ἐάν δὲ ἡ βία καὶ ὁρμή τοῦ ποταμοῦ ἀποκόψῃ μέρος τι ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου καὶ προσθήσῃ αὐτὸ εἰς τὴν

(1-2) Ὡς προηγουμένην σημείωσιν.

ἐμὸν ἄγρον, εἶναι πρὶδελον ὅτι τὰ προστεθὲν ταῦτα μένει τῆς κυριότητος σου· διότι τοῦτο δὲν ἐγένετο ἀναισθητῶς.

32. Ἐρᾶς μεμβράνας ἢ ἑμοὺς χάρτας λαθῶν τις ἐνέγραφέ τι ἐν αὐταῖς, καὶ βιβλίον κατασκευάσας, κἀνταῦθα κατὰ μίμησιν τοῦ ἐδάφους εἰκεί· τὰ ἐπιτεθέντα τοῖς ὑποκειμένοις, εἰ τὰ μάλιστα χρυσᾷ ἔσθι τὰ ἐπιτεθέντα γράμματα, καὶ γὰρ γίνονται τοῦ βιβλίου δεσπότης. Τούναντίον δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος γίνεται· εἰκεί γὰρ ἡ ξένη σάνις τῇ γραφῇ καὶ γίνεται καὶ τῆς ἀλλοτριᾶς σάνιδος δεσπότης ὁ τὴν γραφὴν ἐν αὐτῇ κατασκευάσας (§ 33 καὶ 34 Εἰσαγγ. 2. 1 (de rerum divisione). Ν. 23 § 3 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic). Βασ. XV. 1. 23. Ν. 9 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).

Μ. Λαθῶν τις μεμβράνας ἢ χαρτία μου ἔγραψέ τι εἰς αὐτά, καὶ ἀπῆρτισε βιβλίον· καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ θέματι κατὰ μίμησιν τοῦ ἐδάφους τὰ ἐπιτεθέντα ὑπεκκύνει εἰς τὰ ὑποκείμενα, θιν καὶ χρυσᾷ εἴναι τὰ ἐπιτεθέντα γράμματα, ἐγὼ γίνομαι κύριος τοῦ βιβλίου. Ἐπὶ δὲ τῆς εἰκόνος γίνεται τούναντίον· διότι ἡ ἀλλοτρία σάνις ὑπεκκύνει εἰς τὴν ζωγραφίαν καὶ ὁ ζωγράφος γίνεται κύριος καὶ τῆς ἀλλοτριᾶς σάνιδος.

33. Ὅτι εἰ μὲν ἐκκλησιαστικὸν μέρος τι κατὰσχῳ διὰ τριακονταετίας, δεσπόζῳ αὐτοῦ· (1) εἰ δὲ τὸ μοναστήριον σὺν ὄλῳ, οὐδέποτε δύναμαι κτήσασθαι, οὐδὲ βωγῆθ' μοι χρόνος οὐδεὶς διὰ τὸ τὴν νόμον ῥητῶς ἀποφαίνεσθαι, τὰ βασιγιόσσα καὶ τὰ σάκρα (2) μὴ διὰ χρόνου δεσπόξεσθαι· εἰ μέντοι ἐπίσκοπος ἐκκλησίαν ἢ μοναστήριον ἐτέρου ἐπισκόπου κατὰσχῳ, διὰ τριακονταετίας ἀναμνηδύλως τούτου δεσπόσει· ὥτανεὶ γὰρ ἀπὸ

(1) Ἐξαιρουμένη ἐπομένως τῆς τακτικῆς χρησικτησίας τὰ ἀκίνητα τῶν ἐκκλησιῶν. Ἐξαιρουμένη ὡσαύτως τὰ κλοπιμαῖα (ἴδε § 37), τὰ ἐναντίον ἀπαγορευτικῆς διατάξεως ἀπαλλοτριωθέντα (ἴδε παρὰρτ. I' § 17). Κατὰ Ν. 4—6 Βασ. (59. 13) ἐξαιρουμένη καὶ τὰ τοῦ βασιλέως πράγματα, ἀλλ' ἢ διὰταξίς αὐτῇ, μὴ περιλαμβανομένη ἐν τῇ παρούσῃ Ἐξαδίδῳ, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν.

(2) Θρησκευτικὰ ἢ ἐνθρησκὰ (religiosa) ἐλέγοντο οἱ τόποι, ἐν οἷς ἐθεπτετο νεκρὸς ἢ ὅλος ἢ ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ. Ἱερὰ δὲ (sacra) ἐλέγοντο τὰ τοῦ Θεοῦ καθιερωμένα, δηλονότι οἱ ναοί, τὰ μαρτύρια, τὰ εὐκτήρια κτλ. Ταῦτα δὲ, ὡς καὶ τὰ ἁγία ἢ σεπτὰ (sancta), δηλονότι τὰ τεῖχη καὶ αἱ πύλαι τῶν πόλεων, ἦσαν ἐξερρημένα τῆς συναλλαγῆς καὶ κατ' ἀκολουσίαν τῆς χρησικτησίας. Ἀλλὰ τανῦν τὰ μὲν σεπτὰ ἀποτελοῦσιν ἅπλως μέρος τῆς δημοσίας κτήσεως (ἀρθ. 17 τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου), τὰ δὲ κοιμητήρια ἀνήκουσι μὲν τανῦν εἰς τοὺς δήμους, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς δύναται τις ἀποκτήσῃ τόπον πρὸς ἐνταφιασμὸν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ (Διατ. 38 Μαρτίου 1834 ἀρθ. 3 καὶ 7)· εἰ δὲ ναὶ ἀνήκουσιν ὡσαύτως κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς δήμους.

έρως εἰς ἱερέα μετήχθη τὸν δυνάμενον καὶ αὐτὸν ἱερῶν.
Νεαρά 131 κεφ. 6 Βασ. V. 3, 7. Ῥοπαὶ κεφ. 42 § 8).

M. Ἐάν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη νεμηθῶ μένος τι ἐκκλησιαστικόν, γίνου-
μαι κύριος αὐτοῦ· ἐάν δὲ κατακρατήσω τὸ μοναστήριον ἐλκὼν, δὲν δύ-
μαι ποτε νὰ καταστῶ αὐτοῦ κύριος, οὐδὲ μὲ βοηθεῖ εὐσεβήποτε χρόνος
εἰς κτήσιν αὐτοῦ, διότι ὁ νόμος ἀποφαίνεται ῥητῶς, ὅτι τὰ θρησκευτικὰ
καὶ τὰ ἱερά δὲν κυριεύονται διὰ τοῦ χρόνου. Ἐάν δὲ ἐπισκόπος κατακρα-
τήσῃ μοναστήριον ἢ ἐκκλησίαν ἄλλου ἐπισκόπου, γίνεται ἀναμειβόμενος κύ-
ριος αὐτοῦ διὰ τῆς τριακονταετίας· διότι οἰονεὶ μετέσθαι ἀπὸ ἱερώς εἰς ἱε-
ρά, ὅστις δύναται καὶ αὐτὸς νὰ διοικῇ ταῦτα.

34. Ὁ κληρονόμος τοῦ κακῆς πίστει νεμηθέντος κὰν αὐτὸς
καλῆς πίστει νεμηθῇ, οὐ δύναται διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπό-
ναι τὰ γὰρ ἐλαττώματα τοῦ τελευτήσαντος διαβαίνουσιν ἐπὶ
τὸν κληρονόμον. (1) (N. 11 Πανδ. 44. 3 (de diversis tem-
poralibus). Βασ. LI. 4 40. N. 3 Κωδ. 7. 30 (communio
e usucapionibus). Βασ. L. 6. 5. N. 11 Κωδ. 7. 32 (de
adquirenda possessione). N. 5 § 1 Θεδ. Κωδ. 4. 22 (unde vi).

M. Ὁ κληρονόμος τοῦ νομῶς κακῆς πίστεως καὶ καλῆς τῇ πίστει νεμο-
μένος, δὲν κυριεύει διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς· διότι τὰ ἐλαττώματα τῆς
κακῆς τοῦ ἀποθανόντος μεταβαίνουσιν εἰς τὸν κληρονόμον.

N. Ἡ καλῆς πίστει τοῦ κληρονόμου οὐδόπως ἀλλοιοῖ τὴν κακὴν πίστιν
τοῦ κληρονομούμενου, ὅτε μὴ δυναμένου νὰ κτήσεται πλείονα περὶ παρα-
γραφῆς δικαιώματα ὧν ἔχει ὁ κληρονομούμενος. (Πανδ. βιβλ. 41, τίτλ. 3,
νομ. 13, 14 καὶ 20 καὶ βιβλ. 50, τίτλ. 17, N. 39). Δ. Π. 119 τοῦ 1860.
ἀλλ' εἰ καὶ ἡ καλὴ τοῦ κληρονόμου πίστις βλαπτῇ ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν
τῆς παραγραφῆς τὴν ἐν καλῇ πίστει κληρονόμον, δὲν ἔχει ὅμως οὗτω καὶ
ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν, διότι δὲν θεωρεῖ τοῦτον ὁ νόμος κακῆς
πίστεως κάτοχον, καὶ δὲν ὑποχρεοῖ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν περὶ τῆς ἀγωγῆς
καρπῶν εἰ μὴ καὶ ὅσον κατέστη πλουσιώτερος (Βασιλ. (42. 1) κεφ. 26 καὶ
τίτλ. 48 Πανδ. (de rei vindic.). Δ. Π. 119 τοῦ 1860.—Ἡ χρησι-
μοποιεῖα (χρησικτησία) κτάται μόνον διὰ τῆς ἀρξαμένης ἐν καλῇ πίστει
διακατοχῆς ἢ εἰσπραττομένης συνεχούς νομῆς τοῦ δυνάμει νομίμου τίτλου κερτι-
μένου ἀκινήτου· καὶ ὁπόταν διάφοροι κτήτορες διαδέχωνται ἀλλήλους εἰς
τὴν ἐν καλῇ πίστει διακατοχὴν, ὁ χρόνος τῆς νομῆς τῶν πρώτων
κακατόχων χρησιμεύει εἰς τοὺς δευτέρους πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ εἰρημένου
νομικοῦ διαστήματος, ἀλλ' οὐδέποτε ἡ ἐν κακῇ πίστει ἀρξαμένη διακατοχὴ
δύναται νὰ γέννηται βλάβη τῆς χρησιδιοποιεῖας εἰς τοὺς γενικούς ἢ εἰδικούς
ἐκδόχους, διότι οἱ τελευταῖοι δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν, ὅπερ δὲν ἐπιτρέπου-
ν εἰς νόμοι δικαιώματα τοῖς δικαιεπαρῶσι αὐτῶν. Δ. Π. 87 τοῦ 1860.

(1) Ὅθεν ἡ παρὰ τοῦ προκατόχου ἀρξαμένη χρησικτησία ἀκολουθεῖ τὸν
πρόχον αὐτῆς καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ. (περατωμένη καὶ πρὶν ἢ εἰς λή-
ξιν τὴν νομὴν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ὁ κληρονόμος)· ἀλλ' ἐάν ὁ κληρονομηθεὶς ἦτο
αὐτὸς πίστεως νομῆς, δὲν τρέχει ὑπὲρ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ. Εἶναι δὲ ἀδιά-
φοροι ὅπως ἡ καλὴ ἢ κακὴ πίστις τοῦ διαδόχου, ἥτις οὐτε ὠφελεῖ οὐτε
βλάπτει αὐτόν.

35. Ὁ κακῇ πίστει ξένον οἶκον κρατῶν καὶ νεμηθεὶς αὐτῷ εἰδῶσι τῷ κυρίῳ τούτου αὐτὸν μετὰ πάντων, ὧν εἰς βελτιώσεως τοῦ οἴκου ποιήσῃ, τὰς δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐξέδους οὐ λαμβάνει. (5 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione). Βασ. XV. 1. 85).

Μ. Ὁ κακῇ πίστει κρατῶν καὶ νεμηθεὶς ἀλλοτρίαν οἰκίαν, ἀπεδίδοται εἰς τὴν κύριον αὐτῆς μετὰ πασῶν τῶν ἐπενεχθεισῶν εἰς αὐτὴν βελτιώσεων δὲν λαμβάνει διὰ τὴν χάριν τῶν βελτιώσεων τούτων ἐπ' αὐτοῦ δαπανηθέντα.

36. Ὅτι τότε κτᾶται τὴν νομὴν ὅτε μηδεὶς αὐτῷ ἐνοχλῇ νεμομένῳ. (N. 10 Κωδ. 7. 32 (de acquirenda poss.). Βασ. L. 2. 61).

Μ. Τότε ἀποκτᾶ τις τὴν νομὴν, ὅταν μηδεὶς ἐνοχλῇ αὐτὸν νεμομένῳ.

37. Τὸ κλοπιμαῖον οὐ δεσπόζεται διὰ τῆς χρήσεως. (1) (Γα. Εἰσ. 11 § 45 καὶ 49-51. § 2 Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus)).

Μ. Τὸ κλοπιμαῖον διὰ τῆς χρήσεως δὲν κυριεύεται.

38. Ὁ ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ εἰδῶς μέρος αὐτοῦ ἀλλότρου εἰ μὲν ἀγνοεῖ ποῖον, οὐδὲν κτᾶται τοῦ ἀγροῦ· εἰ δὲ οἶδε, λοιπὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. (2) (N. 4 Πανδ. 41 (pro emptore). Βασ. L. 4. 3).

Μ. Ὁ ἀγοράσας ἀγρὸν καὶ γινώσκων ὅτι μέρος αὐτοῦ εἶναι ἀλλότρου εἰ μὲν ἀγνοεῖ ποῖον εἶναι τοῦτο, οὐδὲν μέρος τοῦ ἀγροῦ κτᾶται, εἰ δὲ νᾶπλιν, τὰ λοιπὰ κυριεύει διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς.

39. Τὰ ἐλαττώματα τοῦ τελευτήσαντος διαδαινύουσιν ἐπὶ κληρονόμον, καὶ ἐπὶ κληρονομίας διὰ τὸ χρῆσθαι δεσποτικῶς οὐκ ἔστιν οὐδὲ δύναται τις εἰπεῖν, ὡς τῆς κληρονομίας ὑποκείμενον τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρήσεως ἐδέσποσα· ἀπαρτὶς δοκεῖ αὐτῷ καλῇ πίστει νέμεσθαι. (3) (*Ἰδε § 34).

(1) Ἀλλὰ τῶν κλοπιμαίων εἰ καρποὶ εἰ παρὰ τοῦ καλῆς πίστεως συλλεγόμενοι δὲν ὑπάρχοντα εἰς τὴν ἐξαιρείσιν ταύτην κατὰ τὰ Βασιλικά, ἀλλ' οὐδ' εὐλογον εἶναι νὰ θεωρηθῶσιν ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ἐξαιρείσιν.

(2) Κατοχὴ καλῇ πίστει εἶναι ἢ κατὰ τὴν συνείδησιν τοῦ νομῆως καὶ πλῆττως κτηθεῖσα. Ὅθεν ἀποκλείεται τὴν καλὴν πίστιν ἐν τῇ νομῇ ἢ γὰρ αἰσίου τοῦ νομῆως, ὅτι ὑπάρχει ἐλαττωματὶ τι περὶ τὴν κτῆσιν τῆς ιδιοκτησίας αὐτοῦ λ. χ. ὅτι ὁ μεταβιβάων δὲν εἶναι ιδιοκτήτης τοῦ πράγματος ὁ μεταβιβάσει, ἢ ὅτι ἡ μεταβιβάστικὴ πράξις αἰρεῖ ἐλαττωματὶ τι προσετιμένον ἐκ τῆς περὶ τὴν μεταβίβασιν ἀνικανότητος (λ. χ. παραφροσύνης) μεταβιβάζοντος, εἴτι δὲ μᾶλλον, ὅτι ἡ νομὴ αὐτοῦ ἐπ' οὐδένος στηρίζεται, ἀλλ' ἀποκλείεται τὴν καλὴν πίστιν καὶ ἡ μὴ δεικναιολογημένη ἀπογγινώσκτος ἀγνοία τῶν περὶ τὴν κτῆσιν τῆς ιδιοκτησίας ἐλαττωμάτων.

(3) Ὅθεν ὅ,τι ὁ κληρονόμος δὲν δύναται νὰ δεσπόσῃ διὰ χρησιμοποίησιν, τοῦτο οὐδὲ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δύναται. Ἀλλὰ πράγματα μὴ κληρονομικά, εἰάν καταλάβῃ ὁ κληρονόμος ὡς κληρονομικά, ἢ πράγματα κληρονομικά, εἰάν καταλάβῃ ὡς κληρονομικά.

Μ. Τὰ ἐλαττώματα (τῆς νομῆς) τοῦ ἀποθανόντος μεταδίδουσιν εἰς τὸν κληρονόμον, καὶ ἐπὶ κληρονομίας κυριότης διὰ τῆς χρήσεως (χρησικτησίας) δὲν ὑπάρχει· οὐτε δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦν κληρονομικὸν καὶ ἐκυρίευσα αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως· διότι αὐτὸς ὑπολαμβάνεται ὅτι νέμεται αὐτὸ κακῇ πίστει.

40. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πραγμάτων οὐκ ἀναγκάζεται ὁ τὸ πρᾶγμα νεμόμενος δεικνύειν, πόθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν τῆς νομῆς, οὐδὲ βιάζει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ τὸ πρᾶγμα ἀνακαλούμενος· ὅταν δὲ τις ἀνακαλῇται τι, ὡς κατὰ κληρονομίαν διαμέρον αὐτῷ, ἐπ' ἀδείας ἔχει ἀπαιτεῖν τὸν νεμόμενον, ἵνα δεῖξῃ τινὲς τρόπον ἐνεμήθη αὐτό. (N. 11 Κωδ. 3. 31 (de petitione hereditatis). Βασ. XLII. 1, 69. N. 12 Θεοδ. Κωδ. 41. 39 (de fide testium). N. 2 καὶ N. 23 Κωδ. 4. 19 (de probat. iuribus). N. 25 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 73 πρ. Πανδ. 6. 1 (de rei vindic). N. 20 § 1 Πανδ. 44. 1 (de interu in jure fac.).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων δὲν ἀναγκάζεται ὁ νομὴς νὰ δεικνύῃ, πόθεν ἔλαβε τῆς νομῆς τὴν ἀρχήν, οὐδὲ βιάζει εἰς τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὁ ἀνακαλὼν τὸ πρᾶγμα. Ὅταν δὲ τις ἀνακαλῇ πρᾶγμα, ὡς ἀνήκον εἰς αὐτὸν κατὰ κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἀδειαν νὰ ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ νομῆος νὰ ἀποδείξῃ κατὰ τίνα τρόπον ἔλαβε τὴν νομὴν αὐτοῦ.

41. Ὁ λαβὼν οὐ μὴν ὁ ὑπονοῶν δωρεάν διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει. (N. 1 πρ. Πανδ. 44. 6 (pro donato). Βασίλ. L. 6. 1).

Μ. Ὁ λαβὼν πρᾶγματι καὶ οὐχὶ ὁ ὑπονοῶν ὅτι ἔλαβε δωρεάν κυριεύει κατὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς τῷ δωρηθέν αὐτῷ.

42. Τὸ δωρηθὲν μοι παρὰ τοῦ πατρὸς οὐδὲ τελευταίωντος διὰ τῆς χρονίου νομῆς δεσπόζω· οὐδὲ γὰρ ἐρῶνται ἡ δωρεὰ διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα. (N. 2 § 2 Πανδ. 44. 5 (pro herede). Βασίλ. L. 5. 2).

Μ. Τὸ δωρηθὲν πρὸς με ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲ μετὰ θάνατον αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητά μου διὰ τῆς πολυχρονίου νομῆς· διότι ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει διὰ τὴν ὑπεξουσιότητα μου.

43. Ἡ διατάξις καλεῖται πάντα τὰ πρᾶγματα, εἴ μὲν κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα εἴησαν, διὰ τριετίας τῇ χρονίᾳ νομῇ δεσπόζεσθαι·

ἢ, εἴαν τις καταλάβῃ αὐτὰ νομίζων ἑαυτὸν κληρονόμον, δεσπόζονται διὰ χρησικτησίας κατὰ τὸν νόμον 8 Πανδ. 44. 5 καὶ νόμον 33 § 1 Πανδ. 41. 3. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν χωρίων τούτων, μὴ περιλαμβανομένων πάλιν ἐν Ἀρμεν. καὶ μὴ ἰσχυρόντων παρ' ἡμῖν, διαφωνοῦσι καὶ οἱ συγγραφεῖς (Vang. § 820 σημ. α'. Vindsheid § 179 σημ. 3), ἰδίως δ' ἐπὶ τοῦ δευτέρου θέματος συζητήσιμον τυγχάνει ἂν ἡ χρησικτησία ἐνεργῇ καὶ κατὰ τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου.

εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ δέκα καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτούς· δέκα μὲν ὅτε πᾶρεσιν ὁ δεσπότης, εἴκοσι δὲ ὅτε ἄπεσιν. (Ν. μιν. Κωδ. 7. 31 (de usucapione transformanda). Βασ. L. 10. 4).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν ἔλα τὰ πράγματα, εἰ μὲν εἶναι κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα, κυριεύονται διὰ τῆς τριτοῦς νομῆς· εἰ δὲ ἀκίνητα, διὰ τῶν δέκα καὶ εἴκοσι ἐτών· δέκα μὲν ὅταν ἐνδημῇ ὁ κύριος· εἴκοσι δὲ ὅταν ἀποδημῇ.

44. Ἐάν τις ἐπίκεινον πρῶγμα ἔχων νεμηθῇ, ἐξ ὁλοκλήρου ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐνιαυτούς, οὐκ ἔχει μακροῦ χρόνου παραγραφὴν· τῇ τριακονταετίᾳ γὰρ μόνῃ κατακλείεται. (Ν. 3 Κωδ. 7. 34 (in quibus causis cessat loogi). Βασ. L. 12. 3).

Μ. Ἐάν τις κρατῶν κοινὸν πρῶγμα νεμηθῇ αὐτὸ ἐξ ὁλοκλήρου δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη, δὲν ἔχει χρεῖαν τῆς πολυχρονίου παραγραφῆς· διότι ἀποκλείει διὰ μόνης τῆς τριακονταετίας.

Ν. Σημειωτέον, ὅτι ὁ συγκύριος καὶ συνδικατοχὸς κτήματος ἀπύλλου τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξ ἀδιαρέτου νομὴν αὐτοῦ μόνον ἀπ' ἧς λάθῃ γνώσιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου συνδικατοχῆ νομῆς τοῦ ἔλαυ κτήματος ἀποκλειστικῶς δι' ἑαυτὸν. Δ. Π. 87 τοῦ 1877. Οὐδεμίᾳ δὲ τοῦ νόμου διατάξις ὀρίζει, ὅτι ὁ κατέχων τὸ κοινὸν πρῶγμα συγκύριος κατέχει καὶ ἀναγκαιῶς ἐξ ὀνόματος τοῦ συνιδιοκτητοῦ αὐτοῦ· ὅθεν καὶ ἔσαν τις τῶν συνιδιοκτητῶν κατέχῃ ἀποκλειστικῶς τὸ κοινὸν πρῶγμα διανοίᾳ κυρίου, δικαιοῦται καὶ κατὰ τοῦ συνιδιοκτητοῦ αὐτοῦ νάπειρῃν τὴν περὶ διαταράξεως ἢ ἀποδόλης ἐκ τῆς κατοχῆς παράγγελμα, ὅπως διαταράσσεται ἢ κατοχὴ αὐτοῦ ὑπὸ τούτου ἢ ἀποβάλλεται ἐξ αὐτῆς. Δ. Π. 128 τοῦ 1879.

45. Ὁ εἰδὼς σὺν ἑτέρῳ κοινὸν ἔχειν ἀγρὸν καὶ τοὺς καρποὺς ἄκοντος ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ κοινωνικοῦ λαμβάνων οὐ δεσπόζει αὐτῶν εἰ μὴ κατὰ τὸ ἀναλογεῖν αὐτῷ μέρος, ὅστιςδὴποτε ἔσται· ῥεν αὐτοὺς· εἰ γὰρ καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ, ἀλλὰ τῇ γῇ ἔπονται· καὶ ὁ κακῇ πίστει νομεύς τῶν ὁπωσούν σπαρέντων καρπῶν οὐ δεσπόζει. (1) (Ν. 25 πρ. Πανδ. 22. 4 (de usuris). Βασίλ.

(1) Ἐπὶ συνιδιοκτησίας αἱ ἐπιχειροῦμαι ἐπὶ τοῦ πράγματος πράξεις δὲν νά τελῶνται τῇ κοινῇ τῶν κοινωνῶν συναίνεσει· (δὲν ἀρκεῖ δὲ κατὰ τὴν εὐλογωτέραν γνώμην πλειοψηφία τῶν συνιδιοκτητῶν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται παμπληθής). Ὅθεν δὲν δύναται αὐτοδούλως ὁ κοινωνὸς εὖτε νομικὰς πράξεις, ἀφορίσας εἰς τὸ κοινὸν πρῶγμα, νά ἐπιχειρήσῃ, εὖτε μεταβολὴν τινα εἰς αὐτὸ νά ἐπενέγκῃ· ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δικαιοῦται ὁ κοινωνός, ἀμελοῦντων ἢ δυστροποῦντων τῶν λοιπῶν, νά ἐπισκευάσῃ ἢ ἀνανεώσῃ καὶ μόνος τὸ ἐπισκευῆς ἢ ἀνανεώσεως χρῆζον κοινὸν οἰκοδόμημα ἢ ρεῖθρον ('Αρμεν. Β' δ' § 102), 2) δικαιοῦται ὁ κοινωνός μετατρέχειν νά χρῆσθαι διαμαρμαροκονίας καὶ ζωγραφίσῃ τὴν πρὸς αὐτὸν βλέπουσαν πλευρὰν αὐτοῦ κατὰ τὴν Ν. 18 πρ. § 1 Πανδ. 8. 2, 3) νά ἐπιχειρήσῃ ἀναγκαιᾷ ἔργῳ ἐπὶ τοῦ κοινῷ πράγματι, οὐδαμῶς προσβάλλεντα τὴν συμφέρον τῶν συγκοινωνῶν, (Ὁ μόνον ὁ ῥωμ. νόμος (Ν. 10 § 1 Πανδ. 8. 6. Ν. 34 Κωδ. 2. 19) ὀρίζει τοιοῦτ' τι, ἀλλὰ καὶ ὁ πολ. δικον. ἀποκρεῖται τὴν ἐν τῇ

XXIII. 3. 25. N. 40 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).

Μ. Ὁ γινώσκων ὅτι ἔχει κοινὸν ἀγρὸν μετ' ἄλλου τινός καὶ λαμβάνων τοὺς καρποὺς παρὰ τὴν θέλησιν ἢ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συγκοινοῦ δὲν γίνεται κώριος τούτων, εἰμὴ κατὰ τὸ ἀναλογεῖν εἰς αὐτὸν μέρος, ἀπαισθητότε καὶ οὐ ἔσπειρεν αὐτοὺς· διότι οἱ καρποὶ δὲν ἀκολουθοῦσι τὸν σπείρον, ἀλλὰ τὴν γῆν καὶ ὁ κακῆς πίστεως νομῆς δὲν κυριεύει τοὺς καρποὺς καθ' οἷον δὴ πατε τρόπον καὶ ἂν ἐσπάρσαν.

46. Ὁ παρὰ κακῆς πίστεως νομῆως ἀγοράσας καλῆς πίστεως δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως δεσπόσει. (Γαίου Εἰσηγ. 11 § 50. N. 36 πρ. Πανδ. 41. 3 (de usurpat. et usucap.). § 4 Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus).

Μ. Ὁ ἀγοράσας καλῆς πίστεως παρὰ κακῆς πίστεως νομῆως δύναται νὰ κυριεύσῃ διὰ τῆς χρήσεως τὸ πρᾶγμα.

47. Ἐάν τις νεμηθῇ πρᾶγμα δημόσιον ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτοὺς, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου τὴν τῆς τετραετίας παραγραφὴν. (1) (N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temporibus). (N. 6 § 7 Πανδ. 29. 4 (si quis omissa causa test.). N. 18 Πανδ. 41. 3 (de usurp. et usucapionibus). N. 1 § 2 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). N. 1 Κωδ. 7. 37 (de quadriennii praescri.). Ῥωμαὶ κεφ. 27 § 3).

Μ. Ἐάν τις νεμηθῇ ἐπὶ τέσσαρας ἔτη δημόσιον πρᾶγμα, ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου τῆς τετραετίας τὴν παραγραφὴν.

Ν. Ὡς ἐν τῇ § 47 διατ. ἐν ᾗ αἱ λέξεις αὗται ἐκφράζουσιν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ

προσληθέντος συμφέροντος ἀγωγῇ). Σημειωτέον ὅτι, ἐάν κοινῶς ἐπιχειρήσῃ μονεμερῶς πρᾶξιν, ἢ ἐξ αὐτῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν κοινοῶν προκύπτουσιν σχέσεις διέπεται ὑπὸ τῶν περὶ κοινωνίας ἢ τῶν περὶ δικαιοσύνης ἀλλοτριῶν διατάξεων (βλ. ἐν τούτοις Νομολ. Ἀρείου Πάγου σὺν § 1 βιβλ. γ' τίτλου η'). Ἀλλ' οὕδαμῶς δύναται νὰ παλλοτριωσῇ ἢ ἐπιδιόρῃσῃ δι' ὑποθήκην ἢ ἄλλως τὸ κοινὸν πρᾶγμα ἢ καὶ ὀριζόμενον μέρος αὐτοῦ, δικαιούμενος μόνον νὰ ἐκποιήσῃ ἢ ἐπιδιόρῃσῃ τὸ ἰδιαιτὸν μέρος αὐτοῦ (τὸ δικαίωμα δὲ τοῦτο ἀπορρέει ἐκ τοῦ ἐν γένει ἀπαλλοτριωτοῦ τῶν δημοτικῶν δικαίων καὶ τῆς διατ. τῶν Ν. 1, 8 καὶ 4 Κωδ. 4. 82. N. 1 Κωδ. 8. 21). Σημειωτέον προσέτι, ὅτι τὰ ὀρίζοντα καὶ χωρίζοντα δύο γειτονικά κτήματα μεσότητες, διασπάγματα ἢ τάφροι λογίζονται κοινὰ κατὰ τεκμήριον τοῦ νόμου καὶ ὑποτάσσονται εἰς τὰς περὶ κοινωνίας διατάξεις· ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ συνιδιοκτῆται εἰς τὴν κατ' ἀναλογίαν καταβολὴν τῆς ἀναγκαίας δαπάνης εἰς ἐπισκευὴν τοῦ κοινοῦ διαχωρίσματος, καὶ εἰς τὴν ἐξ ἴσου παραχώρησιν τοῦ ἀναγκαίου χώρου πρὸς σύστασιν τοῦ κοινοῦ διαχωρίσματος (ἀρθρον 8 τοῦ Δ. 9 Ἀπρ. 1836), δύναται δὲ νάρθῃ ἡ συνιδιοκτησία τοῦ κοινοῦ διαχωρίσματος μόνον διὰ κεινῆς πάντων τῶν ἰδιοκτητῶν συναίνεσεως (N. 5 Πανδ. 1. 1. N. 19 § 1 Π. 10. 8).

(2) Ἡ σημασία ἐκ τῆς ἀρθρ. 52.

ἀπ' αὐθεντὸς αὐτοκρατορικοῦ νόμου στηρίζεται· ὅθεν φαίνεται, ὅτι ἔχει ἔννοιαν ἔχει καὶ τῶν Βασιλικῶν (50. 18) τὸ πρῶτον κεφάλαιον, ἔπερ, τὸ σχόλιον, ἀδέσποτον θεματίζει τὸ πρᾶγμα καὶ μὴ πῶς ἔλθον ὑπὸ δεσποτείας τοῦ δημοσίου, δηλονότι προδίδει ἢν περίπτωσιν καὶ ἡ 52 §, εἰ ἀναφέρονται οἱ τε τῶν Πανδ. νόμοι· 10 προσιμ. § 1 (44. 8). Ν. 6 (39. 4) καὶ τοῦ Κωδ. 11. 1 (7. 37) καὶ οἱ τῶν Βασιλ. κεφ. 17 (50. κεφ. 1 (56. 2) κεφ. 9 (51. 3) τὴν τῶν ἀκληρονομήτων παραγραφὴν ἀπὸ τῆς Α. Π. 85 τοῦ 1853.

48. Οὐ δύναται ὁ νομέυς ἐκδικουμένου τοῦ ἀγροῦ, ὅν ἐγχευήσῃ καὶ ἑσπείρῃ, τὸν σπόρον ἐπᾶραι. (Ν. 25 πρ. Πανδ. 22 (de usuris).

Μ. Ὅταν ὁ γεωργηθεὶς καὶ σπαρεὶς ἀγρὸς ἐκνικᾷται, δὲν δύναται ὁ νομέυς αὐτοῦ νὰ λάβῃ τὸν σπόρον.

49. Τὸ ἀπὸ ναυαγίου ἢ ἀποβολῆς διὰ χρονίας χρήσεως ἀδεσπόζεται· οὐδὲ γὰρ ἐστὶν ἀδέσποτον. (Ν. 21 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda poss.). Βασ. LIII. 3. 22).

Μ. Τὸ ἐκ ναυαγίου ἢ χρόσεως πλοίου περιεχόμενον εἰς τινα πρᾶγμα κυριεύεται διὰ χρονίας χρήσεως· διότι δὲν εἶναι ἀδέσποτον.

50. Ὁ ἐξ ἄλλου λαβὼν, κἂν βίᾳ ἢ λάθρα ἢ παρακλήσῃ νικᾷ σε ἐνάγοντα· οὐ μὴν εἰ ἀπὸ σοῦ ἔλαβε, παρὰ σοῦ γὰρ μετὰ· πρὸς ἄλλους δὲ εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως νίμεται, πλὴν ἔχει τοῦ μὴ νεμομένου. (1) (Ν. 1 § 9. Ν. 2 Πανδ. 43. (ulī possidetis). Βασ. LVIII. 17. 1).

(1) Σημειωτέον ὅτι ὁ ρωμαϊκὸς νόμος καὶ ἡ πολ. ἡμῶν δικονομία σιωποῦσιν εὐ μόνον τὴν ἰδιοκτησίαν ἀλλὰ καὶ τὴν νομήν, ἀσφαλίζοντες τὸν νεμόμενον κατὰ πάσης αὐτοδυνάμου παρενοχλήσεως τρίτων. Καὶ μὲν νεμομένην, οὐ διαταράχῃ ἀπλῶς ἢ νομῇ διὰ πράξεως ἐπηρεαζομένην ὅπως δὴ ποτε τῆς νομῆς τὴν ἐλευθέραν ἀσκήσιν, χορηγεῖται τὸ παράγγελμα *ulī possidetis*, δι' οὗ ἀναγνωρίζεται ἡ νομὴ αὐτοῦ, ὑποχρεοῦται δὲ ὁ ἐναγόμενος νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ γενόμενα (οἷον νὰ καταλύσῃ τὸ ἀνεγερθέν παράπηγμα κτλ.), νὰ παύσῃ ἐφεξῆς διαταράττων καὶ νὰ ἀποδώσῃ κατὰ τὴν διατάραξιν προξενηθεῖσαν τῷ νεμομένῳ ζημίαν (Πολ. δι. ἀρθρ. 21 καὶ 680). δύναται δ' ὁ ἐναγόμενος νάντιτάξῃ τὴν ἐνστασιν ἐνιστασίῳ παραγραφῇ ἢ τὴν τῆς πλημμελεῦς ἢ ἐπιληψίμου νομῆς, δηλ. ὁ ἐναγὼν ἐκτίσας τὴν νομήν παρὰ τοῦ ἐναγομένου βίᾳ, λάθρᾳ κατὰ παρακλήσιν· τῷ δὲ νεμομένῳ, οὐ ἀσφρηθῇ ἐξ ὀλοκλήρου ἢ νομῇ βίᾳ σωματικῇ ἢ ψυχικῇ, χορηγεῖται τὸ παράγγελμα *unde vi*, δι' ὅπου ὑποχρεοῦται ὁ ἐναγόμενος νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸν ἐνάγοντα εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀκινήτου, καί, ἂν τυχὼν ἀπώλεσεν αὐτήν, νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀξίαν τῆς, δύναται δ' ὁ ἐναγόμενος νάντιτάξῃ τὴν ἐνστασιν τῆς ἐνιστασίῳ παραγραφῇ ἄλλ' οὐχὶ καὶ τῆς ἐπιληψίμου νομῆς· χορηγεῖται δὲ τὸ παράγγελμα *de precario* κατὰ τοῦ κατὰ παρακλήσιν νομέως, ὅστις ἔλαβε τὸ πρᾶγμα ἐπὶ τῷ ὅρῳ τοῦ ἀπιστρέφαι τὸ πρᾶγμα τῷ παραχωρήσαντι· τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 680)· δὲν ἔχει δὲ οὗτος οὐτὴν

Μ. Ὁ λαβὼν παρ' ἄλλου τινὸς πράγματα εἴτε διὰ τῆς βίας εἴτε κρυφίως εἴτε κατὰ παρακλήσιν νικᾷ σε ἐνέχοντα· οὐχὶ ἡμῶς καὶ ὁ λαβὼν τοῦτο παρὰ σοῦ, διότι νεμεταί· τοῦτο ἐνεκα σοῦ. Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους δέ, εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως· νεμεταί, προτιμάται τοῦ μὴ νεμεμένου.

Ν. Ὁ ἐναγόμενος δὲν ἔχει δικαίωμα παρακρατήσεως διὰ τὰς ἐαυτοῦ δαπάνας ἐπὶ τοῦ κατὰ παρακλήσιν κατεχομένου ὑπ' αὐτοῦ πράγματος, διότι εἴτε ῥητῶς τοιοῦτο δικαίωμα καθιερεῖ το Ρ. Δ., εἴτε δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ κατ' ἀναλογία ὁ περὶ χρησιδανείου πραγματευόμενος νόμος 1. Π. (13. 6), διότι δὲν ὑπάρχει ταυτότης τοῦ νομικοῦ λόγου ἐν ταῖς σχέσεσι τῆς κατὰ νομὴν παρακλήσεως καὶ τοῦ χρησιδανείου. Α. Π. 106 τοῦ 1875. Ὅμοιος δὲ ὁ κατὰ παρακλήσιν νομὴς, ἀμα αἰτούμενος νάποδωσθ τὸ πρᾶγμα, ἄλλως ἐγείρεται κατ' αὐτοῦ τὸ παραγγέλιμα de precario, ὅπερ ἡ πολιτικὴ κοινὴ δικαιονομία κατατάσσει ἐν ταῖς περὶ διακατοχῆς δίκαις (ἀρθρ. 680). Ὅθεν ὁ κατὰ παρακλήσιν κάτοχος εἴτε τὴν περὶ κατοχῆς ἀγωγὴν εἴτε ἐνστάσιν ἀφαιρῶσαν εἰς τὴν τῆς παρακλήσεως ἀντικείμενον ἔχει κατὰ τὸν δυνάτος αὐτῷ κυρίου τοῦ πράγματος ἢ τοῦ δικαιοδόχου αὐτοῦ. Α. Π. 347 τοῦ 1866, 221 τοῦ 1869, 101 τοῦ 1860, 216 τοῦ 1877. Ἐκ τούτωντις δ' αὖτε ἐν παντὶ καιρῷ δύναται· νάναγκητῆς, τὸ πρᾶγμα καὶ ὁ λαβὼν τὴν κατοχὴν δὲν δύναται νάποκροσθ τὸν κύριον, ὁπόταν ἄλλην ἐπ' αὐτοῦ αἰτιάσιν δὲν ἔχῃ ἢ τὴν κατὰ παρακλήσιν, δηλονότι τὴν ἐν ἐνόματι τοῦ κυρίου κρισταμένην. Α. Π. 3 τοῦ 1867, 356 τοῦ 1862. Ἀλλ' ὡς ἔχει τὴν νομὴν αὐτῶς (ὁ κατὰ παρακλήσιν κάτοχος), ἔχει καὶ τὰ περὶ αὐτῆς παραγγέλιμα, ὅθεν ἔχει κατὰ τῶν ἄλλων τὴν περὶ ἀποβολῆς ἐκ τῆς νομῆς ἀγωγὴν. Α. Π. 196 τοῦ 1862, 103 τοῦ 1868. Ἀλλ' ὁ καλλιέργων ἑθνικὸν κτήμα, κατέχων δηλονότι ὡς ἑθνικὸν κατὰ παρακλήσιν τὸ κτήμα, δὲν ἐνίσταται ὑπὸ τοῦ μὴ λαβόντος παρὰ τοῦ δημοσίου τὸ δικαίωμα τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς κατ' αὐτοῦ, ἐὰν δὲν ᾔθελε παραλίπει ἐκουσίως τὴν νομὴν, ἢ δὲ παρὰ τοῦ δημοσίου γενομένη ἐγκατάστασις τινος εἰς τὴν κατοχὴν κτήματος δὲν προσδίδωσιν αὐτῷ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ περὶ νομῆς παραγγέλματος, μὴ οὕτως σχολαίας, κατὰ τὴν Α. Π. 318 τοῦ 1860. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 217 τοῦ 1867 ὁ κάτοχος ἑθνικῶν γαιῶν ἔχει τὸ περὶ διακατοχῆς παραγγέλιμα, ὡς καταδεδωκὼν τὸν τῆς ἐπικαρπίας φέρων καὶ διατελῶν ἀπομένως πρὸς τὸ δημοσίον εἰς σχέσιν σιωπηρῶς κατ' ἑαυτὸν ἀνακουμένης μισθώσεως δημοσίου ἀγροῦ ὡς πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ καρπούμενα κτήματα.—Ἡ κατὰ παρακλήσιν χρῆσις τῆς εἰρίας, ὑπερβαίνοντος τοῦ ἀντικειμένου αὐτῆς τὰς ἐν πράγματι, δὲν δύναται νάποδειχθῇ διὰ μαρτύρων, ἀπὸ τῆς κατὰ παρακλήσιν μεταβιβάσεως τῆς χρήσεως οὕτως συναλλάγματος καὶ οὐχὶ οἰονεὶ συναλλάγματος. Α. Π. 48 τοῦ 1862. Ἐπίσης ἡ κατὰ παρακλήσιν καλλιέργεια ἐπὶ χωρῶν. Α. Π. 351 τοῦ 1865. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ παρακλήσιν δόσις ἐπὶ τῇ κατ' αἰτήσιν τοῦ λαμβάνοντος δωρεάν παραχώρησις τῆς χρήσεως πράγματος, ἐρ' ὅσον δοκεῖ τῷ παραχωρῶντι, ὅστις δύναται νὰ ἐπιδιώκῃ τὴν ἀνάληψιν αὐτῆς εἴτε διὰ τοῦ ὁμιονόμου παραγγέλματος εἴτε καὶ οἷα τὰς τῶν προγεγραμμένων συμφωνῶν ἀγωγῆς (Ν. 1 πρ. καὶ 2 πρ. καὶ § 1 καὶ 2 Πανδ. (43. 26)). Ὅθεν ἐν τῇ φύσει τῆς κατὰ παρακλήσιν δόσεως,

ἵσταται τῆς ἐπιληψίμου νομῆς, εἴτε τῆς ἐνιαυσίου παραγραφῆς (χωρὸς τὴν τῆς τριετίαςκατοῦς παραγραφῆς). Ἐν τῷ καιμένῳ φέρεται ἡ σχετικὴ ἀρμόδια τοῦ Ἀρείου Πάγου.

πράξεως κατ' ἐξοχὴν εὐπορευτικῆς, ἐγκρίνεται τὸ μὴ δύνασθαι τὸν κατὰ παρὰ κλησὶν χρωμένον ἀπαρροῦσαι τὴν δυνάμει δικαιοῦχον μήτε διὰ τῆς περὶ κατοχῆς ἀγωγῆς μήτε δι' ἐνστάσεως ἀπορώσεως εἰς τὸ τῆς παρακλήσεως ἀντικείμενον, πολλῶν δ' ἥσπον δι' ἀνταγωγῆς (*actio contraria*), ἥτις ἴσως εἰς μόνον τὰ τοῦ ἀστικού δικαίου σύμφωνα ἀρμόζει καὶ ὅπου ἡ εὐθεία ἀγωγὴ δίδεται, ἀλλὰ τοιαύτη δὲν δίδεται τῇ κατὰ παρακλήσιν κατέχοντι, ὅς δαπανῶν θεωρεῖται, ὅτι πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον δαπανᾷ ὡς ἀπολαύων τῆς χρήσεως. Α. Π. 240 τοῦ 1877. — Ὁ ἐπὶ διαταραξῇ κατοχῆς ἐναγόμενος δὲν δύναται συνωδᾷ πρὸς τὴν δίκην τῆς § 50 Ἀρμ. καὶ τὸ ἀρθρον 639 § Πολ. Δικον. νὰ προτείνῃ τὴν ἐνστάσιν τοῦ ἀπαρδεύτου τῆς κατ' αὐτὴν ἀγωγῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ κατοχὴ τοῦ ἐναγόμενου εἶναι πλημμελής, ἢ ἀνηκούσης τῆς κυριότητος εἰς ἄλλον, διότι ἡ ἐνστάσις αὐτὴ εἶναι ἐκ διαισθηματικῆς τρίτου. Α. Π. 76 τοῦ 1849. Ὡσαύτως δὲν δύναται ὁ διὰ τὴν περὶ ἀναγκαστικῆς ρίξ ἀραιοθεύσεως νομῆς ἐναγόμενος νὰ προσβῇ τοιαύτην ἐνστάσιν· ἀλλ' ὁ δι' ἀγωγῆς περὶ κυριότητος ἐναγόμενος δὲ νομόμενος πρᾶγμα δύναται πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς νομῆς αὐτοῦ νάρρηθῇ ἐν μέρει καθόλου τὴν ῥασιν τῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 382 τοῦ 1855. Μόνος δὲ ὁ βεβαίωσας τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς νομῆς δύναται νὰ κινήσῃ τὴν περὶ ἀναγκαστικῆς τῆς νομῆς ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀποβαλόντος αὐτόν, ναιποδληθῇ δὲ τῇ νομῇ δὲν δύναται ὁ μὴ νομόμενος ἀμέσως πρὸ τῆς ἀποβολῆς. (Πανδ. βιβλ. 43 τίτλ. 16 τεμ. 1 § 9 καὶ 28). Α. Π. 199 τοῦ 1848, 107 τοῦ 1850. Κατὰ τὸν βωμολικὸν νόμον καὶ τὸ ἀρθρον 630 τῆς πολ. δικον. ἡ ἀποβολὴ καὶ τῆς κατοχῆς ὑποτίθεται ἢ τὴν διὰ σωματικῆς ρίξ ἀραίρεσιν ἢ τὴν ἐνεκασπουδαίον καὶ εὐλόγου ῥόπου παρτίτησιν τῆς νομῆς. Α. Π. 194 τοῦ 1850, 179 τοῦ 1855. Κατὰ δὲ τὴν 201 τοῦ 1852 ὁ νόμος δὲν ἀπαιτεῖ σωματικὴν ρίξιν, διότι καὶ ἡ ἐν αὐτῇ παρτίτησις τῆς νομῆς πρὸς ἀπορρύθμιν οὐκ ἀρρώσεως πρὸς τὸν ἀραιρούμενον αὐτήν, καθ' ἣν ὁ μέγας τοῦδε νομὴς νομίζει ὅτι θέλει ζητηθῇ, ἀποτελεῖ οὐδὲν ἥττον τὴν βωμολικὴν ἀραίρεσιν τῆς νομῆς. — Ἐκ τοῦ Ν. 12 § 1, Ν. 35 (41. 2) Πανδ. καὶ τοῦ ἀρθρου 629 τῆς πολιτικῆς δικονομίας προκύπτει ὅτι, προκειμένου λόγου περὶ δικαιοσύνης, τὸ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ κρίνῃ περὶ κυριότητος. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ δικασθῶσι ταυτοχρόνως ἀγωγὴ περὶ κυριότητος καὶ ἀγωγὴ περὶ κατοχῆς, ἢ δὲ περὶ κυριότητος ἐν περιπτώσει ἐγέρσεως δύο ἀγωγῶν δικάζεται κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς περὶ κατοχῆς. Α. Π. 126 τοῦ 1849. Ἐν δὲ τῇ περὶ νομῆς δίκῃ οὐδόπως ἐξετάζεται τὸ τῆς κυριότητος ζήτημα. Α. Π. 187 τοῦ 1851. δὲν ἐπιτρέπεται ἐπομένως τῷ ἐναγόμενῳ νὰ προτείνῃ κυριότητος ζήτηματα, ἰσχυριζόμενος ὅτι εἶναι κύριος ἢ ὅτι εἶναι ἄκυροι οἱ τίτλοι τοῦ ἐναγόμενου. Α. Π. 338 τοῦ 1855. Ἀλλ' οὐδαμῶς νόμος κωλύει τὸν δικαστὴν νὰ λάβῃ ὅπ' ὕλην ἐγγράφα, συνάγων ἐξ αὐτῶν τεκμήρια συντελούντα εἰς τὴν βεβαίωσιν τῆς διαταραξῆς ἢ τῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς νομῆς. Α. Π. 217 τοῦ 1849, 202 τοῦ 1852, 229 τοῦ 1853, 246 τοῦ 1857. Ἀλλ' ἡ περὶ μὴ ἐνωσεως τῶν δύο ἀγωγῶν διάταξις δὲν συνδέεται πρὸς τὴν δημοσίωσιν, ὅθεν δὲν ἐπέρχεται ἐπὶ τοιοῦτῳ λόγῳ ἀνάίρεσις. Α. Π. 169 τοῦ 1854. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 181 τοῦ 1858 τοῦ ἀρθρου 535 τῆς πολ. δικον. ἀπαγορεύοντες τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἐνωσιν ἀγωγῶν μὴ ὑπαρχουσιν εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος τῆς διαδικασίας, δηλονότι συνδικτικῆς καὶ συνήθους, τὸ δὲ ἀρθρον 587 τὴν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ἐνωσιν ἀγωγῶν, ὁσάκις διετάχθη ῥητικῶς, ὅτι διὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς τῆς μιᾶς ἀποκλείεται ἡ ἄλλη, τοῦ δὲ

ἀλλ' ἐν 629 ἀπαγορεύονται αὐστηρῶς τὴν παράστασιν τῆς περὶ κυριότητος ἀγωγῆς ἐπ' ὅσον ὀρίσεται ἡ περὶ διακατοχῆς, ἀκυρωτέον ἐστὶν αἰτεῖται το περιέχον τῆς τε κατοχῆς καὶ τῆς κυριότητος ἀπαίτησιν ἐγγράφον ἀγωγῆς.—Καὶ τὴν περὶ παραγραφῆς τῆς περὶ νομῆς ἀγωγῆς ἐνοτασιν δὲν δύναται νὰ ἐξέτασθαι το δικαστήριον αὐτεπαγγέλτως, δεῖται καὶ αὕτη, ὡς πᾶσαι αἱ ἐνοτασεις, δεῖν κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δικονομικὸν δίκαιον (Πολ. Δίκον. ἀρθρ. 629 § 1, 562, 160 καὶ 170) νὰ προτείνωνται ἐγκαιρῶς ὑπὸ τοῦ ἐνχομένου, ταῦτα δὲ δύναται νὰ παρακληθῇ οὗτος ῥητῶς τε καὶ σιωπηρῶς, ἀπέχων τοῦ προτείνειν αὐτάς (Πολ. Δίκον. 486 καὶ 487).

51. Ἐὰν ὁ γειτῶν τῶν σαθρωθέντα οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀπειλούντα πτώσιν μὴ ἀνάγκῃ, μηδὲ ἀτραλιῶνται με, τοῦ μὴ τινα καινοτομίαν παθεῖν ἐξ αὐτοῦ, πέμπωμαι εἰς νομὴν. (1) (N. 4 § 1, N. 7 πρ. N. 45 § 14 καὶ 29, N. 23, N. 38 § 1 Πανδ. 39, 2 (de damno infecto), N. 1 πρ. Πανδ. 42, 4 (quibus in causis in possessionem)).

M. Ἐὰν ὁ γειτῶν δὲν ἀνακαινίσῃ τὴν σαθεὴν καὶ ἐτοιμάζουσαν οἰκίαν αὐτοῦ, μὴτε μὲ ἀτραλιῶν, οὗ δὲν θέλω ὑπόσθ' ἑμὴν ἐν τῇ πτώσει αὐτῇ, παραπέμπωμαι ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ εἰς τὴν νομὴν τοῦ οἴκου.

52. Ὁ ἀλληρονόμητα πράγματα νεμηθεὶς ἐπὶ τέσσαρας ἐνιαυτοὺς ἔχει κατὰ δημοσίου παραγραφῆν. (2) (N. 1 § 2 Πανδ. 49, 14 (de jure fisci), N. 6 § 7 Πανδ. 29, 4 (si quis omissa causa testamenti), N. 10 πρ. § 1 Πανδ. 44, 3 (de diversis temporalibus), N. 1 Κωδ. 7, 37 (de quadrienni praescriptione), Ροπαὶ κεφ. 27 § 3).

M. Ὁ νεμηθεὶς ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἀλληρονόμητα πράγματα ἔχει κατὰ τοῦ δημοσίου παραγραφῆν.

53. Ὁ τὸν οἰονόμητοτε ἀγρὸν νεμηθεὶς τεσσαράκοντα ἔτη αὐτὸ ἐνάγεται, εἰ μὴ εἰς τὸ δεῦνα τὸν κανόνα. (N. 6 Κωδ. 7, 39 (de praeser. XXX), Βασ. L. 14, 7).

M. Ὁ νεμηθεὶς ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη οἰονόμητοτε ἀγρὸν δὲν ἐνάγεται πλέον, εἰ μὴ ἔνα δώδεκα τὸν κανόνα.

54. Περί προθύρων θαλασσιῶν ἢ τριακοστῇ Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησιν ὥστε δεσπόζειν ἑαυστον τοῦ παρακειμένου αὐτῶν καὶ κύριον εἶναι τοῦ εἰ τις βουλῆθαιεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν προθύρων ἀπολαβεῖν ὠφελείας ἐκδιώκειν.

M. Περί θαλασσιῶν προθύρων ἢ τοῦ Καίσαρος Λέοντος λ'. νεαρὰ λέγει,

(1) Ἡ διατάξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει τανόν.

(2) Ἡ διατάξις αὕτη ἰσχύει καὶ νῦν, μηδαμῶς καταργηθεῖσα ὑπὸ τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου, ἀπὸ τούτου διὰ τῶν ἀρθρῶν 18 καὶ 21 καταργουμένου εἰς τὸν Πολιτικὸν νόμον, ᾗτις τὰς παρ' Ἀρμένιοῦ τὸν διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατορῶν.

ὅτι κυριεύει ἕκαστος τὸν παρακείμενον τόπον εἰς τὰ πρόθυρα αὐτοῦ εἶναι κύριος νὰ ἀποδιώκῃ τοὺς θέλοντας ἀνευ τῆς ἀδείας αὐτοῦ νὰ ταῖς ἐξ αὐτῶν.

55. Ὁ κατὰ παράδοσιν λαβὼν παρὰ τοῦ δεσπότου, ἐξ αἰτίας, καὶ μὴ διὰ χρήσεως δεσπόσας ἔχει τὴν πουδλικιανήν ὁ γὰρ διὰ χρήσεως δεσπόσας ἔχει τὴν πολιτικὴν. (*) Πανδ. δ. 2 (de publiciana in rem actione). Βασ. XV

Μ. Ὁ εὐλόγως λαβὼν κατὰ παράδοσιν παρὰ τοῦ κυρίου τοῦ πρὸς αὐτὸν καὶ μὴ κυριεύσας διὰ τῆς χρήσεως ἔχει τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν ὁ κυριεύσας διὰ χρήσεως ἔχει τὴν πολιτικὴν.

Ν. Ἡ πουδλικιανὴ ἀγωγὴ προϋποτίθεται ἀνγκαιῶς προηγουμένη, καλὴν πίστιν καὶ νόμιμον τίτλον παρὰ τῷ ἐνάγοντι. Α. Π. 1850, 344 τοῦ 1860, 298 τοῦ 1862. Ὅθεν χωρεῖ, ὅτε ὁ ἐνάγων μίμωσ διὰ παράδοσιν τὴν νομὴν καὶ ἐσπερήθη αὐτῇ πρὸ τῆς πώσεως τῆς χρησικτησίας. Α. Π. 298 τοῦ 1862, 120 τοῦ 1861. Ἐὰν μὴ κτητάμενος τὴν κατοχὴν τοῦ κτήματος δὲν δύναται νὰ κυριεύσῃ διὰ τῆς πουδλικιανῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 197 τοῦ 1848. Ἀλλ' ὁ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κτήματος διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ παραλαβὼν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ κινήσῃ τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν 10 τοῦ 1856. Δύναται δὲ νὰ κινήσῃ αὐτὴν καὶ ὁ κληρονόμος τοῦ διακατέχοντος, ὑποχρεούμενος ὅμως εἰς ἀπόδειξιν τῆς κληρονομικῆς ιδιότητος, τυχὼν ἀμφισβητούμενης. Α. Π. 344 τοῦ 1860.—Ἡ διεκδικητικὴ καὶ ἡ πουδλικιανὴ ἀγωγὴ κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν, ὅτι ἡ πουδλικιανὴ ἀπαιτεῖ ὀλιγώτερα προσόντα· θύεν τὴν διεκδικητικὴν τυτάραν βᾶσιν ἔχουσαν, δύναται ὁ ἐνάγων νὰ μετατρέψῃ εἰς τὴν πουδλικιανήν. Α. Π. 168 τοῦ 1856.—Ὁ νόμος 9ῶ Πανδ. δ. 2 ἀπαιτῶν

(1) Ὁνομασθῇ ἡ ἀγωγὴ αὕτη πουδλικιανή ἐκ τοῦ εἰσαγωγικοῦ πρώτου αὐτῆς ἐν τῷ πραιτωρικῷ διατάγματι πραιτορος Πουδλικιστάτῳ δὲ αὕτη ὡς ἐκ τῶν ἐν Ἀρμεν. αὐτοκρατορικῶν διατάξεσιν περὶ τὸν νεμηθέντα καλὴ πίστις καὶ νομίμω τίτλῳ τὸ πρᾶγμα, περὶ τῆς νομῆς πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς χρησιδεσποτείας· μάλιστα οὐδ' ἀπαιτεῖται νομὴ ἰδίᾳ τοῦ ἐνάγοντος, οἷον ἐπὶ κληροδοσίας, ὅτε γίνεται τις κύριος τοῦ κληρονομηθέντος ἢ κληρονομήτορος καὶ ἔχει τὴν πουδλικιανὴν ἀγωγὴν καὶ ἂν δὲν ἀπέκτισε αὐτὸν. Ἀλλ' ὁ ἀληθὴς ιδιοκτήτης τοῦ πράγματος δύναται νάντι τῆς πουδλικιανῆς ἀγωγῆς τὴν ἐνστάσιν τῆς νομίμου δεσποτείας, ἢ ιδιοκτησίας αὐτοῦ στηρίζεται ἐπὶ χρησιδεσποτείας ἐπισηλοῦς τῆς ἢ ἔλαθεν ἤδη τὴν διατίμησιν τοῦ πράγματος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐξ ἀγορασίας, ἀπὸ ληγάτου, ἢ θανάτου ξένης, ἢ ἀπὸ προκίου, ἀπὸ κρίσεως, ἀπὸ καταβολῆς ἔξω δικαστηρίου, ἀπὸ νοθεύσεως αἰτίας, ἐκ τῆς τοῦ ἀρχόντος παραδόσεως, προσαγαγεῖν τὴν τῆς δίκης διατίμησιν, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐξ ὧν δεσποτεία τοῦ πράγματος ἐπὶ τὸν λαβόντα παραχρῆμα μετατίθεται τοῦ πρὶν δεσπότου. Εἰ δὲ μὴ ἦν ἐκεῖνος ὁ πρὶν κατέχων τὸ πρᾶγμα δεσποτῆς, ἐκπεσὼν τῆς τούτου δεσποτείας, ὁ λαβὼν κινεῖ διελικιανήν.

τῶν ὄρων τῆς πονδελικιανῆς ἀγωγῆς νὰ μὴ ᾔκηι τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς πρᾶγμα ἐξηρημένον τῆς χρησιμτικῆς ἐννοεῖ τῆς τακτικῆς τῆς ἐκ τῆς δικαιοῦς νομῆς προερχομένης, ἀπ' οὗ ἡ ἀγωγή διδεται εἰς τὸν λαβόντα τὸ πρᾶγμα ὑπὸ τοὺς ὄρους τῆς χρησιμτικῆς ταύτης καὶ μὴ πω συμπληρωσάντα αὐτήν. (Ν. 1 Πανδ. β. 2). Ὅθεν ἡ ἀγωγή δὲν ἔχει χώραν προκείμενον περὶ πραγμάτων μὴ δεσποζομένων διὰ τῆς δεκαετοῦς κτητικῆς παραγραφῆς· ὅθεν ἐπὶ κτημάτων, ἀνηκόντων εἰς Μονήν, ἂ ὑπόκεινται εἰς τὴν τοῦ μικροῦ χρόνου τεσσαρακονταετῆ παραγραφὴν (Ν. 25 Κωδ. 1. 2), δὲν ἐφαρμόζεται ἡ πονδελικιανή, τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀνεφαρμοστον αὐτῆς δικαιούται πᾶς ἐναγόμενος νὰ ἐπικαλεσθῇ, ὅτε διὰ τῆς τοιαύτης ἀντιρρήσεως ἀμειψήτων τὸ στοιχείον τῆς μάσεως τῆς ἀγωγῆς καὶ μὴ ἀντιτάσεων ἐνστατῶν, ὥπως ἐξετασθῇ, ἐὰν προτείνηται ἐκ δικαιώματος τρίτου. Δ. Π. 222 τοῦ 1853. Ἐκ δὲ τοῦ Ν. 9 Πανδ. (β. 1) καὶ Ν. 8 Βπα. (15. 1) προκύπτει ὅτι ὁ ἐπαφῆστος νεμόμενος (εἴτε δηλ. φυσικῶς εἴτε καὶ διανοίᾳ κυρίου) καὶ δύναμενος ἀποκαταστήσαι τὴν νομὴν καλῶς ἐναγεται τῇ περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῇ. Ὅθεν καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν δὲς ἐναγεται δι' αὐτῆς (καίτοι διατηροῦντες τὴν φυσικὴν κατοχὴν τοῦ κατὰ παράκλησιν λαβόντος), διότι καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν δὲς δύναται ἀποκαταστήσαι τὴν νομὴν κεινημένην κατὰ τὴν νομὴν. Δὲν ἀντίκεινται δὲ εἰς τοῦτο οὗτε τὰ ἄρθρα 118 καὶ 119 τῆς πολ. δίκης. καθ' ἃ ὁ ἐναγόμενος ἐπὶ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐκ ἐν ὀνόματι ἄλλου κατῆγων δύναται νὰ προσεπικαλέσῃ τούτον εἰς τὴν δίκην, καί, μὴ ἐμφανισθέντος αὐτοῦ, θεωρεῖται πληρεξούσιος αὐτοῦ, οὐδὲ ἡ ἡμετέρις τοῦ ἀρθροῦ 282 ἐδ. 2 τῆς πολ. δίκης, καὶ ἡ τοῦ νόμου 2 Κωδ. (9. 19), καθ' ἃς ὁ ἐναγὼν δύναται νὰ προσεπικαλέσῃ εἰς τὴν δίκην, τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν κατοχὸν ἐκίνησεν, ἐκείνου αὐ ἐξ ὀνόματος οὗτος κατέχει, καὶ μὴ ἐμφανισθέντος τούτου, διεξάγεται ἡ δίκη μετὰ τοῦ φυσικοῦ κατόχου, ὁ δὲ ὡς κατῆγος δὲν δύναται κατὰ τὸ ἀρθρον 282 πολ. δίκης, νὰ προστάλῃ πλεον τὴν ἀπόφασιν, κατὰ δὲ τὸν μνησθέντα τοῦ Ρ. Δ. νόμον ὑποχρεοῦται καὶ διεκδικητῇ, ἐν ὃ ἐναγόμενος φυσικὸς κατόχος ἀπολέσῃ τὴν δίκην καὶ ἀπεχρησθῇ νάποκαταστήσῃ τὴν νομὴν, διότι ἐκ τῶν ὁρισμῶν τοῦ νόμου πᾶσι τοῦ τί δύναται νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τοῦ νόμου κατόχου, ὥσπερ ἐναγεται ὁ φυσικὸς κατόχος μόνον, εἴτε ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν δίκην ταύτην ἐναγόμενου, εἴτε ὑπὸ τοῦ ἐναγόντος, δὲν ἔπεται ὅτι ὁ νόμος κατέχος δὲν δύναται νὰ ᾔκηι καὶ οὗτος ἐναγόμενος κυρίως κατὰ τὴν περὶ διεκδικήσεως ἀγωγὴν, ἐπ' οὗ καὶ οὗτος δύναται νάποκαταστήσῃ τὴν νομὴν ὡς κεινημένης ταύτην. Δ. Π. 252 τοῦ 1878. Σημειώτεον, ὅτι ὁ ἐναγόμενος δια διεκδικητικῆς ἀγωγῆς δύναται ἀείποτε νάμψισσῃ τὸ κύρος τοῦ τίτλου τοῦ ἐναγόντος. Δ. Π. 409 τοῦ 1864. Δύναται διλλόνει οὐ μόνον νάμψισσῃ τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοδότη τοῦ ἐναγόντος, ἀλλὰ καὶ τὸ κύρος τῆς διαδικασίας τοῦ πλειστηριασμοῦ, δι' οὗ ὁ ἐνάγων ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐκτέσται τὴν κυριότητα τοῦ κτήματος. Δ. Π. 43 τοῦ 1858. Δύναται οὐχ ἥττον νὰ προσάλῃ, καὶ ἑλλείψιν παραδόσεως (ἀντικατάστασης διὰ τῆς μεταγραφῆς). Δ. Π. 286 τοῦ 1858. Δύναται προσετι ναντιτάξῃ τὴν ἐνστασιν περὶ τοῦ πωλουμένου καὶ ἀγορασθέντος πράγματος, ἐὰν ἀληθὺς τῷ ἐγένετο πώλησις τοῦ διεκδικουμένου κτήματος καὶ προσετι ἐκτέσται τοῦτο δι' ἰσχυροῦ συμβόλου. Δ. Π. 15 τοῦ 1854. Κατὰ τὴν Νεαράν 18 κεφ. 10 ὁ ἐναγόμενος δύναται ναντιτάξῃ εἰς τὴν περὶ κυριότητος ἀγωγὴν πραγματικὰ δικαιώματα καὶ ὡς παραχωρηθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐναγόντος ἢ τοῦ δικαιοδότη αὐτοῦ,

ἀλλ' ἐάν ἀρνηθεῖς τὸ πρῶτον τὴν τοῦ ἐνάγοντος κυριότητα μετὰ ταῦτα τὴν προσχέεισιν ἀπέδειξιν τῆς κυριότητος, δεῖται ἔτι νὰ μεταβιβάσῃ τῷ ἐνάγοντι τὴν νομὴν τοῦ πραγματος, ἀδυνατῶν ἐπιδιώξῃ μετὰ ταῦτα τὰ προτεινόμενα πραγματικά δικαιώματα παρ' ἡμῶν ἢ διατάξῃ αὐτὴ δὲν ἰσχύει, ἀπεντικειμένη εἰς τὰς ἐκ τῆς πολ. ἡμῶν δικονομίας, καθ' ὥς αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἐνστάσεις ἐν γένει πρὸς ὑπεράσπισιν κατὰ τῆς ἀγωγῆς πρῶτος προτείνονται δεύτερον ἐν τῇ πρώτῃ συζητήσει. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ κύριος τοῦ κινήτου νὰ προσβάλῃ τὸν τίτλον τοῦ ἐνάγοντος. Α. Π. 55 τοῦ 1851, 221 τοῦ 1852, 215 τοῦ 1853, 40 καὶ 198 τοῦ 1857, 104 τοῦ 1860, 357 τοῦ 1861, 135 τοῦ 1862, 351 τοῦ 1864. Ὅθεν ὁ διεκδικουμένου γηπέδου, ἐρ' οὗ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀνήγειρεν ὑδρόμυλον λέγω εἶναι ὁ ἐνάγων ἀνέγραψεν αὐτὸ παρα τοῦ δημοσίου, δύναται νὰ εἴπῃ ἡ ἀγορὰ δὲν ἐκτείνεται εἰς τὸ γηπεδόν. Α. Π. 55 τοῦ 1847. δύναται ὁ ἐναγόμενος νὰ προτείνῃ τὴν μὴ ὑπαρξίν συμβολαίου ἐπεὶ πωλήσεως ἀκινήτου. Α. Π. 221 τοῦ 1852. Ὡσαύτως νὰ προτείνῃ ἀκυρότητα τοῦ διατητήριου, δι' οὗ μεταβιβάσῃ τῷ ἐνάγοντι τὸ Α. Π. 215 τοῦ 1853. Ὡσαύτως νάρνησθαι τὸ κληρονομικὸν δικαίωμα ἐνάγοντος. Α. Π. 47 τοῦ 1857. Ἐν γένει δὲ κατὰ κανόνα ὁ περὶ τῶν ἐνάγων δεῖται νὰ πεδείξῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ τίτλον, ὅσκις ὁ κύριος προσβάλλει τὸ κύριον καὶ τὴν ἰσχὴν αὐτοῦ. Α. Π. 185 τοῦ 1857. Ὅθεν ἔτιον πᾶς ἐπὶ διεκδικήσει ἐνάγων δικαιούται διὰ τὴν περὶ τῆς ἀγωγῆς δεῖξιν δοσχερίαν νὰ ἐνώσῃ καὶ ἐπικαλέσῃται κατὰ προτίμησιν τὴν ἐλλειπτικὴν τῆς ἐπιδοθητικῆς εἰσαγομένης συγχρόνως διεκδικητικῇ, ἀπ' οὗ τὰ κατὰ νόμον ἀπαλουμένα στοιχεῖα τῆς πρώτης ἐνίστανται ἐν τῇ δευτέρᾳ. Α. Π. 306 τοῦ 1858. Κατὰ τὸν νόμον τὸ τῆς κινήσεως δικαίωμα ἔχει κατὰ παντὶς μὲν κατόχου, πλὴν τοῦ δεσποῦ δύναται νομίμου τίτλου καὶ καλῇ πιστεὶ ἀγοράσας καὶ παραλαβὴν τοῦ μὴ ὄντος δεσπότη τοῦ προθέντος πράγματος ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀλλοτρίου αὐτοῦ, κατὰ δὲ τοῦ κατόχου δεσπότη χωρεῖ διεκδικησις, ἐάν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸ τῆς δεσποτείας δικαίωμα διὰ χρόνιαν νομῆς ἐκτέτακτο ὁ ἀγορὰ δὲ ἐν καιρῷ τῆς πράξεως ἢ τῆς παραλαβῆς γινώσκων τὸ ἀλλοτρίον πραγματικὸς δύναται ἐκπέσειν αὐτοῦ διεκδικῆσαι κατὰ τοῦ κατόχου, ποτε καὶ ἐν τῇ εὐτοῦ, καὶ εἰ ἐπὶ δεκαετίαν ἢ εἰκοσαετίαν ἐνεστώτος 1910 τοῦ 1862. Ἀλλ' ὁ μὴ παραλαβὸν (ἢ κατὰ τὸν νέον νόμον μὴ γράψας) τὸ ἀκίνητον ὡς μὴ κύριος δὲν ἔχει διεκδικητικὴν ἀγωγὴν 28 τοῦ 1862. Εἰρησθῶ δε, εἴτε ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγή χωρεῖ οὐ μόνον τοῦ διανοῖα κυρίου κατέχοντος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἐν ἀλλοτρίῳ κατέχοντος. Α. Π. 91 τοῦ 1865, 49 τοῦ 1868.—Ὁ ἐνάγων δεῖται ἀπελάσθαι εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ μετὰ τὴν πώλησιν τὸ διεκδικητικὸν κτήμα, δὲν ὑποχρεούται καὶ νὰ δρίσῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ τὸν χρόνον, ἀπ' οὗ τέλει αὐτὸ ὁ ἐναγόμενος, διότι τοῦτο, ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς παραγραφῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ τοῦ ἐναγομένου, αὐτὸς οὗτος δεῖται νὰ ἀποδείξῃ. Α. Π. 94 τοῦ 1877.—Τοῦ ἀρθρου 683 § 3 τῆς Πολ. Δικ. νόμος, εἴτε τὰ ἐγγράφον τῆς ἀγωγῆς δίδον πρὸς τοὺς ἄλλοις νὰ περὶ τὸ δικαίωμα, ὃ κινήται ὁ ἐνάγων νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν, καὶ ἡ ἐνστάσις, ἐπ' ὧν στηρίζει οὗτος τὰ ἀξιώσεις αὐτοῦ, τοῦ δὲ Ρ. Ν. τὰς συστατικὰς στοιχεῖα τῆς χρησιμεύσεως σὺν τῷ τίτλῳ καὶ τῇ

σμένον χρόνον νομῆ καὶ τὴν καλὴν πίστιν, ἥτις ἐνεκα τούτου ῥητῶς ἐν τῇ ἀγωγῇ δεῖν ἀναφέρεται, μεθόλωσ διὰ τεκμηρίου ἀναπληρουμένης τῆς τοιαύτης ἐλλείψεως, ἐπεταί ἐτι ἀγωγῇ, ἐν ᾗ αὕτη δὲν ἀναφέρεται, εἶναι κυριος, Α. II. 16 τοῦ 1861, 211 τοῦ 1864.

56. Τῷ κατ' εὐλογον αἰτίαν λαβόντι πρᾶγμα καὶ ἐκπεσόντι διδεται ἡ πoubλικιανή. (1) (*) (N. 3-6 Πανδ. 6. 2 (de Publiciana in rem actione). Βασ. XV. 2. 3. N. 13 πρ. Πανδ. 6. 2 (de Publiciana in rem actione). § 4 Εἰσγγ. 4. 6 (de actionibus).

Μ. Ἡ πoubλικιανὴ ἀγωγὴ διδεται εἰς τὸν λαβόντα εὐλόγως πρᾶγμα καὶ ἐκπεσόντα τῆς νομῆς αὐτοῦ.

57. Ἐὰν ἀπὸ προκίδς λάβῃ τις ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται αὐτὸ διὰ χρήσεως δεσπόζειν ταῦτα δὲ ἐπὶ τῶν κινήτων ὀηλοῦντι, ἐπειδὴ περ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων οὐκ εὐχερῶς τὸ ἐλάττωμα διαδραίνει· διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς κλοπῇ. (N. μον. Κωδ. 7. 28 (de usucapione pro dote). Βασ. L. 8. 3).

Μ. Ἐὰν λάβῃ τις ὡς προκίς ἀλλότριον πρᾶγμα, δύναται νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως· τοῦτο δὲ ἰσχύει ἐπὶ τῶν κινήτων, διότι ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τὸ ἐλάττωμα (τῆς ἀλλοτριότητος) δὲν χωρεῖ εὐκόλως ὡς ἀνεπίστου εὐσεῖς τῆς κλοπῆς αὐτῶν.

58. Πoubλικιανὴ ἐστίν, ἡ ἀνακαλουμένη τὴν νομὴν τῷ μῆτι διὰ κυριότητα δεσπόσαντι καλῇ πίστει νομοί. (2) (Γαίου Εἰσγγ. IV. § 36. τιτλ. Πανδ. 6. 2 (de Publ. in rem. actione).

Μ. Πoubλικιανὴ ἀγωγὴ εἶναι ἐκείνη, ἥτις ἀνακαλεῖ τὴν νομὴν εἰς τὸν καλῶς πιστεύοντα νομέα, τὸν μὴ ὄντα ἐτι διὰ τῆς χρήσεως τέλειον κυρίον.

59. Ἡ πoubλικιανὴ μίμησιν ἔχει δεσποτείας καὶ οὐ φιλήτης νομῆς. (3) (N. 7 § 6 Πανδ. 6. 2 (de Publ. in rem actione). Βασ. XV. 2. 7).

Μ. Ἡ πoubλικιανὴ ἀγωγὴ ἔχει μίμησιν κυριότητος καὶ οὐχὶ φιλήτης νομῆς.

60. Ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκτῆτορος τυφωρῆζεται. (4) (N. 11 Κωδ. 7. 33 (de praescr. longi). Βασ. L. 11. 11).

(1-4) Ὡς ἀνωτέρω σημειώσιν ὑπὸ παράγραφον 55.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐπὶ τῆς παρούσης ἀγωγῆς, ἐπει οὐκ εἶ ἀρχῆς ἡ δεσποτεία ἐμπειπτικαί τῷ νομοί, ἀλλὰ διὰ χρόνου νομῆς περιγίνεται, ἀφελῆ εἶναι ἀδιακόπος ἡ νομὴ· εἰ γὰρ πρὸς ἡμῶν μὴ νεμηθῇ, δοκεῖ ἡ νομὴ πρὸς τὸν ἀληθεῖ δεσπότην ἐκτρέχειν καὶ τῇ διακοπῇ τὴν δεσποτειαν ἀναιεῖν.

(4) Κατὰ ταῦτα ἡ χρησικτησία ἐξακολουθεῖ τρέχουσα καὶ ὑπὲρ τοῦ διαόχου τοῦ νομῆος γενικοῦ ἢ εἰδικού, δηλονοτι ὅτι τῇ χρησικτησίας τοῦ προκτῆτορος χρόνος προστίθεται εἰς τὸν τοῦ διαδόχου. Καὶ ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ προκτῆτορος ἀρξαμένη χρησικτησία ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον αὐτῆς καὶ μετὰ θα-

Μ. Ἐν τῇ χρονίᾳ νομῇ προσλογίζεται καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκτιμένου. Ν. Σημειωτέον, ὅτι ἐπὶ παραγώγῳ κτήσεως ὁ διεκδικῶν κατ' ὑποχρεοῦται ἀποδείξαι τῶν προκτινόμενων τὴν κυριότητα, ἐπ' ὅσον φισσῶνται καὶ μέχρις ἐκείνου τοῦ προκτινόμενου, ἐν ᾧ διὰ τῆς τῆς νομῆς τοῦ διεκδικουμένου συμπληροῦται ἡ χρησιμότης· οὕτως ἐπ' ἀκροατηρίου συζητήσιν, ἀμφοτέρωθεν τυχόν τῆς κτήσεως καὶ παρόχων, δικαιούται ὁ διεκδικῶν, βελτιῶν τὴν ἀγωγὴν, καὶ τὸν τρόπον τῆς κτήσεως αὐτῶν, οὐδαμῶς ἐκ τούτου ἐπηρεαζομένου αὐτοῦ. Α. Π. 214 τοῦ 84. (*Ἰδε καὶ § 34 παρόντος τίτλου).

61. Οἱ τῶν ἱερῶν ναῶν τόποι, καὶ κατενεχθέντων τῶν ἐκ τούτων ἔκτιστον εἰσὶν ἱεροὶ καὶ ἀθέσποτοι· ὁ γὰρ ἅπας ὁ ἐν τῷ ἱερῷ τόπῳ οὐδενὶ τρόπῳ παύεται τοῦ ἱεροῦ εἶναι. (1) § 3 Πανδ. 1. 8 (de div. rerum), Βασ. XLVI. 3. 5.

Μ. Οἱ τόποι τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ μετὰ τὴν πώσιν τῶν ναῶν οὐχ ἥττον ἱεροὶ καὶ ἀκυρίευτοι· διότι ὁ γενόμενος ἅπας ἱερὸς οὐδένα τρόπον παύει ὢν ἱερὸς.

62. Ἐπὶ τῶν τάφων οὐ συμβάλλεται χρονία νομὴ ἔχοντι δίκαιον. (2) (Ν. 4 Πανδ. 41. 8 (de mortu), Βασ. LIX. 2. 4).

Μ. Ἐπὶ τῶν τάφων ἡ χρονία νομὴ δὲν ὠφελεῖ τὸν μὴ ἔχοντα.

63. Οὐκ ἔστι κακῇ πίστει νομεὺς ὁ δεδωκὼς τὸ τίμημα. 126 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3.

Μ. Ὁ δοὺς τὸ τίμημα δὲν εἶναι κακῆς πίστεως νομεὺς.

64. Ὁ κατὰ κἄλευσιν ἀρχοντικὴν ἀγοράσας καλῇ π

νατον αὐτοῦ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ κληρονόμου, πλην ἂν ἐν τῷ μεταγενέστερῳ ἡ νομὴ εἰς τρίτον πρόσωπον ἢ ὁ κληρονόμος ἦτο κακῆς ἢ εἰδικὸς διαδόχος ὑπολογίζεται εἰς τὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ νομῆς τὸν τοῦ ἀμέσου προκατόχου αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν περαιτέρω τῶν χρόνων. Αὐτόδηλον ὅμως, ὅτι ἀπαιτεῖται ἀμφοτέρων ἡ νομὴ προσόντα τῆς χρησιμότητος, δηλονότι νόμιμον τίτλον καὶ καὶ καὶ νὰ ᾖ καὶ ἀμέσος καὶ ἀδιάκοπος ἡ μετάδοσις αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑτέρου. Θεωρουμένου δὲ κατὰ τὰς πηγὰς (Ν. 19 Πανδ. 41. 3. Πανδ. 44. 8. Ν. 13 § 2 Πανδ. 41. 2) οἶονεῖ εἰδικὸς διαδόχος καὶ τῇ βίαιᾳ διαδοτικῇ αἰρέσει καὶ ἀναστρωτῇ ἀνακτησάντες τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ πρᾶγμα, ὑπολογίζεται φυσικῶς καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν ὁ χρόνος τοῦ ἀγοραστοῦ.

(1-2) Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸ τανὺν ἰσχύον Διατ. 20 Ἄπρ. ἰδιοκτητῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν οἱ ναοὶ λογίζονται τὸν χρόνον μέχρις οὗ ἰδιωτῆς ἢ κοινότης ἀποδείξῃ, ὅτι ἀνήκει αὐτοῖς ὁ ναὸς ἐπειδὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἐν τοῖς δήμοις ἡμῶν ναοί, ἐνοριακοὶ καὶ κοινῶνται ὑπὸ ἐκκλ. συμβουλίων, ὑπὸ τοῦς οἰκείους δήμους ὡς ἐπεταί, ὅτι οἱ ναοὶ καὶ τὰ παρεκκλ. αὐτοῖς πρᾶγματα εἰσὶν τῶν δήμων. Κατὰ δὲ τὸ Δ. 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων (ἀρθρ. 2) φεῖται, διὰ δημοτικῆς δαπάνης κατασκευαζόμενα, ἀνήκουσι τοῖς δήμοις.

μεύς ἐστίν. (N. 137 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 137).

M. 'Ο ἀγράσας δυνάμει δικαστικῆς ἀδείας εἶναι καλῆς πίστεως νομεύς.

65. 'Εν ἴσῃ αἰτίᾳ κρείστων ἐστίν ὁ νειρόμενος. (1) (N. 128 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 128).

M. 'Εν ἴσῃ αἰτίᾳ προτιμᾶται ὁ νειρός.

66. 'Ο δόλω παυσάμενος νέμεσθαι ὡς νειρόμενος καταδικάζεται. (2) (N. 131 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3. 131).

M. 'Ο δολῶς παύσαι νά νέμεται καταδικάζεται ὡς νομεύς.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περί ἀναργυρίας.

1. 'Αναργυρία λέγεται, όταν τις γράψας οἰκειοχείρως καὶ ὁμολογήσας λαβεῖν ἀργύριον ἢ νομισματα ἢ οὐδὲ ὅλως ἔλαβεν, ἀπερ λαβεῖν ἐγγράφως καθωμολόγησεν, ἢ ἔλαβε μὲν μέρος, εὐ μὴν τόσα, ὅσα λαβεῖν αὐτὸς διὰ ἰδίου γράμματος ὡμολόγησεν. (N. 1 καὶ N. 14 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). N. 1 Κωδ. 8. 33 (si pignoris conventionem). πρ. Εἰσηγ. 3. 21 (de litter. obligat). § 2 Εἰσηγ. 4. 13 (de exceptionibus).

M. 'Αναργυρία λέγεται, ὅταν τις γράψας τις ἰδιοχείρως καὶ ὁμολογήσας παραλέσθαι ἀργυρίου ἢ νομισμάτων ἢ δὲν ἔλαβε ποσῶς, ὅσων τὴν παραλέσθαι ἐγγράφως ὡμολόγησεν, ἢ ἔλαβε μὲν μέρος, ἀλλ' οὐχὶ ὅσα διὰ τοῦ ἐγγράφου αὐτοῦ ὡμολόγησεν ὅτι ἔλαβεν.

2. Οὐ μόνον ὁ μὴδὲν λαβὼν ἐξ ὧν ἐχειρογράφησεν, ἀντιτιθῆσιν ἀναργυρίαν, ἀλλὰ καὶ ὁ πλείονα, ὧν ἔλαβε, χειρογραφήσας. (3) (N. 2 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). Βασ. XXIII. 1. 64, N. 9 Κωδ. αὐτόθι).

(1) 'Όθεν ἐπὶ πονηρικιανῆς ἀγωγῆς. ἐάν τις ἐνάγων καὶ ὁ ἐναγόμενος ἔχωσιν ὑπὲρ ἐκωτῶν τὰ προσόντα τῆς χρησικτησίας, προτιμᾶται ὁ ἔχων τὴν νομίαν ἐναγόμενος.

(2) 'Όθεν ὁ ἐπίτηδες καὶ ἵνα διαφύγῃ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐγενησομένην δικαστικὴν ἀγωγὴν παυσάμενος νέμεσθαι (διὰ τῆς εἰς ἄλλον μεταβίβασις τοῦ πράγματος ἢ τῆς καταστrophῆς αὐτοῦ) λογίζεται ὡς νειρόμενος καὶ ἐπείλει νά ὑποστῇ τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα.

(3) 'Η ἐνστάσις αὕτη, πηγάζουσα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ P. A., ἐστὶ τὰ τοιαῦτα ἐγγράφα δὲν ἀποδεικνύουσι πρὶν ἢ παρελθῇ ὁρισμένος χρόνος τὴν κρίνουμένην δι' αὐτῶν ἀρίθμωσιν. ἐξηφανίσθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας, καθ' ἣν τὰ ἐγγράφα ἀποδεικνύουσιν ἅμα τῇ ἐκδόσει αὐτῶν. (Ὁρὰ καὶ Παπαρρηγ. 'Ενεσχ. A. § 374 σσμ. 8. Καλλιγὰ 'Ενεσχ. δικαίου α' ἐκδ. σελ. 148. Οἰκον. Πολιτ. Δικον. δ' ἐκδ. § 161 ὑποσ.).

Μ. Οὐ μόνον ὁ μηδὲν λαθὼν ἐξ ὧν ὁμολόγησεν ἰδιωχείῳς ὅτι ἔλαβε διακαυῶναι τὰ προβαλὼν τὴν ἀναγυρίαν, ἀλλὰ καὶ ὁ ὁμολογήσας ἰδιωχείῳς ὅτι ἔλαβε πλείονα τῶν πραγμάτων ληφθέντων.

3. Ὁ ἐπιγινούς τῇ τοῦ γραμματείου πίστιν καὶ ἀπαξ ἄρξάμενος καταβάλλειν δοκεῖ ἐπιγινώσκειν τὴν ἀπαριθμησιν καὶ οὐκ ἔχει τὴν τῆς ἀναγυρίας παραγραφὴν. (N. 4 Κωδ. 4. 30 Βασ. XXIII. 1. 66).

Μ. Ὁ ἀναγνώριςας τὴν πίστιν τῆς ὁμολογίας καὶ ἀρχίσας ἀπαξ τὰ καταβάλλει φαίνεται ὅτι ἀναγνώριζαι τὴν παραλαβὴν τῶν νομισμάτων καὶ δὲν ἔχει ἐφεξῆς τὴν ἐνστάσιν τῆς ἀναγυρίας.

4. Ὁ λέγων ὅτι οὐ γέγονεν ἀριθμησις, εἰ μὴ ἐντὸς διατίας ἢ ἐναχθῇ ἢ διαμαρτύρηται περὶ τούτου, οὐδεμίαν ἔχει δικαιολογίαν. (1) (N. 10 Κωδ. 4. 30 de non numerata pecunia). Βασ. XXIII. 1. 72).

Μ. Ὁ διατινόμενος, ὅτι δὲν ἐγένετο ἀριθμησις, μὴ ἐναχθὼν ἐντὸς διατίας ἢ μὴ διαμαρτυρηθεὶς περὶ τούτου, δὲν ἔχει τινὰ δικαιολογίαν.

5. Ἐὰν ἐγγράφῃ μὲν ἐν τῷ προικίῳ συμβολαίῳ ποσότης προικὸς μὴ ἀπεδόθη δέ, ἔξεστι καὶ τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς πατρὶ, εἰ συνυπεδέξατο τὴν προῖκα, καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ καὶ ἀπλῶς παντὶ προσώπῳ τὴν προῖκα αἰτουμένῳ ἀντιτιθέναι τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς αὐτῆς κληρονόμοις ἀναγυρίαν εἰς ὅσον αὐτοῦ, ἀριθμουμένου συναπτῶς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. (2) (N. 3 Κωδ. 5. 15 (de dote cauta non numerata). N. 14 § 4 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). Νεαρά 100 praeft.).

Μ. Ἐὰν ἐν τῷ προικοσυμπτῶν ἐγγράφῃ ποσότης προικὸς, ἀλλὰ δὲν ἔδο/η αὕτη, δύναται καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ἀνδρὸς, ἂν συνυπεδέξατο τὴν προῖκα, καὶ εἰ κληρονόμοι αὐτοῦ καὶ ἀπλῶς πᾶν πρόσωπον, ἀπαιτούμενον τὴν προῖκα, τὰ ἀντίτασιν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς ἐνστάσιν ἀναγυρίας ἐντὸς ἔτους· λογίζεται δὲ τὸ ἔτος συναπτῶς μετὰ τὴν διαλυσιν τοῦ γάμου.

6. Τῆς προικὸς μὴ ἐπιδεθείσης ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, εἰ μὲν πρὸ τῆς τριετίας τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ, οὐδεμίαν μέμψιν ἔχει μὴ ἐπιζητήσας τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἐπέζησεν ἐν τῷ γάμῳ ἀνήλικος ὢν ἕως δεκαετίας, αὐτὸς ὑπόκειται ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ὅθεν δύναται πληροῦν τῇ γυναικὶ τὴν προῖκα· εἰ δὲ ἀνήλικος ᾗ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα ἐχέτω δεκαετίαν· εἰ δὲ μὴδὲ τότε ἀπαιτήσῃ τὴν προῖκα, πάλιν αὐτὸς ὑποκείσθω τῇ γυναικὶ. Εἰ δὲ μὴτε κατὰ δεκαετίαν ἀπαιτήσῃ, ἐν ὅλῃ συστάσει

(1-2) Ὅτι προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 2.

τοῦ γάμου ἐνῆλικος ὢν ἢ μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα καὶ τὴν προσ-
θήκην τῆς δεκαετίας μηδὲν ἀπαιτήσας τελευτήσῃ, πρὸς τοὺς
κληρονόμους αὐτοῦ ἔστω ἡ ἑξήκια· (1) εἰ δὲ ἑλληπτοὺς τοῦ χρό-
νου ὄντος τῆς δεκαετίας, εἴτε τοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ γάμου,
ἐνῆλικος ὄντος, εἴτε τοῦ ἀπὸ τῆς ἀνηλικιότητος προκύψαντος
εἰς τὸν ἐνῆλικον χρόνον, συμπληρούσθωσαν μετὰ θάνατον αὐτοῦ
εἰ εἰρημένον χρόνον· καὶ τότε εἰ κληρονόμοι αὐτοῦ, εἰ μὲν ἐνῆ-
λικοι εἴσι, τριμήνου διάσκεψιν λαμβάνοντες, καταβάλλετωσαν
τῇ γυναικὶ τὴν προίκα. Εἰ δὲ ἀνῆλικοι ὑπάρχουσιν, τελειούμε-
νοι καὶ αὐτοὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν, ἐχέτωσαν πρὸς διάσκεψιν δε-
κασίας χρόνον, καὶ εἴθ' οὕτω χρεώσται καὶ ὑποκείμενοι διδόναι
τὴν προίκα τῇ γυναικὶ καταλογιζέσθωσαν. Ἐὰν δὲ αὐτοὶ βούλων-
ται τοὺς ὑποσχομένους τὴν προίκα ἀπαιτεῖν, κἀκεῖθεν ἀποκα-
θιστῶν τὸ δίκαιον τοῖς χρεωστουμένοις, ἅρα ἔχουσιν ἐξουσίαν.
(Νεσρα 100 κερ. 1 καὶ 2).

Μ. Ὅταν τοῦ γάμου συνεστῶτες δὲν ἐπιβῇ ἡ προίξ, εἰ μὲν πρὸ τρι-
τίας ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, δὲν ἀνεγεται διὰ τὴν μὴ ἐπιτέλεισιν τῆς προίξ· εἰ
δὲ ἐνῆλικος ὢν ἐπέστηεν εἰς τὸν γάμον ἐπὶ δεκά ἔτη, αὐτὸς ὑποχρεούται
να καταβάλῃ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν προίκα ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ
ὅθεν δύναται· εἰ δὲ τοῦ γάμου συνεστῶτες ᾗτο ἀνῆλικοι, ἔχει τὴν δεκα-
ετίαν μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν· εἰς οὗτος οὐδὲ τότε ἀπαιτῆσθαι τὴν προίκα,
ὑποχρεούται πάλιν αὐτὸς πρὸς τὴν γυναῖκα. Εἰ δὲ εἰς ὁλοκλήρον τοῦ γάμου
το διαστήμα εἶναι ἐνῆλικος, καὶ οὐδὲ κατὰ τὴν δεκαετίαν ἀπαιτῆσθαι τὴν
προίκα ἢ μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν καὶ τὴν προσθήκην τῆς δεκαετίας ἀποθάνῃ
αὐτὸς ἀπαιτῆσας. Ἐκμεινόμενοι οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ· εἰ δὲ ὁ χρόνος τῆς
δεκαετίας εἶναι ἑλληπτός, λογιζόμενος εἴτε ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ γάμου, ὅταν
ὁ ἀνὴρ ᾖναι ἐνῆλικος, εἴτε ἀπὸ μετὰ τῆς ἀνηλικιότητος εἰς τῆς ἐνη-
λικιότητος τὸν χρόνον, τὰ προελθόντα ἔτη συμπληροῦνται μετὰ θάνατον
αὐτοῦ· καὶ τότε εἰ κληρονόμοι αὐτοῦ, εἰς οὗτος ἐνῆλικοι, λαμβάνοντες τρι-
μήνιον πρὸς διάσκεψιν, καταβάλλουσιν εἰς τὴν γυναῖκα τὴν προίκα· εἰ δὲ
εἶναι ἀνῆλικοι, μετὰ τὴν ἐνηλικίωσιν ἔχουσιν καὶ αὐτοὶ διετίας χρόνον πρὸς
καταβολήν, καὶ μετὰ ταῦτα λογιζόμενοι χρεώσται καὶ ὑπόχρεοι νὰ καταβά-
λωσι τὴν προίκα εἰς τὴν γυναῖκα. Ἐὰν οὖτως δὲν θελήσῃ νὰ ἀπαιτήσῃ
τοὺς ὑποσχομένους τὴν προίκα, καὶ εἴς αὐτῆς νὰ ἀποδώσῃαι τὸ δίκαιον εἰς
τοὺς δικαιουμένους λαμβάνειν, ἔχουσιν ἀναμφισβύτως ἐξουσίαν τοῦ τοιοῦτου.

(1) Ὅτι πρὸς τὴν μετὰ δεκαετὴ διάρκειαν τοῦ γάμου στέργειν τοῦ δι-
καιώματος τοῦ ἀνδρὸς τοῦ προτείνειν ὅτι δὲν παρέλαβε τὴν
προίκα ἢ διατάξεις τοῦ Ρ. Δ. κατὰ τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα
καὶ νῦν, ἐτι οὐδ' ἡ ἐν πασῇ ἄλλῃ περιπτώσει ἐπιτρεπομένη ἀνταπο-
κρίσις ἐπιτρέπεται τῷ συζυγίῳ περὶ τῆς μὴ λήψεως τῆς προίξ μετὰ
δεκά ἔτη ἀπὸ τοῦ γάμου. Ἀλλ' ὅμως ἐπιτρέπεται αὐτῷ ἢ προσδεῖσθαι
πρωτῶς αὐτοῦ ἐγγράφῳ ἐμολογίας ὡς εἰκόνητος ἢ ἐκ δόλου ἢ βίας προελ-
θόντος.

7. Ἡ διαφορὰ τοῦ μηδὲ ὧς κινεῖσθαι τὴν ἀναργυρίαν μετὰ τὴν ἀποληπτικὴν ἀποδείξειν καὶ τοῦ ἐνιαυτῶν κινεῖσθαι, αὕτη ἐστίν· ὅτε μὲν γὰρ τὸ κατὰ προικὸς ῥητῶς ἐμφέρεται τῇ ἀποδείξει, παρευθὺς ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἢ περὶ τῆς παραγραφῆς· ὅτε δὲ καθ' ὁμάδα δηλοῦται ἐν ταύτῃ προῖκα πᾶσαν εἴη λαδῶν, τὰς δέκα τυχὸν ἢ εἰκοσι λ. ἢ δεκαετία ταύταις εἰς παραγραφὴν τῆς ἀναργυρίας.

M. Ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νὰ μὴ κινῆται ποσῶς ἢ περὶ ἀναργυρία μετὰ τῆς παραλαβῆς τὴν ἀποδείξειν καὶ τοῦ νὰ κινῆται κατείας, εἶναι αὕτη. Ὅταν τὸ εἶδος τῆς προικὸς περιέχεται ἀποδείξειν, ἀποκλείεται εὐθὺς εἰς τὸν ἀνδρὰ καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τῆς ἀναργυρίας ἢ ἐνστάσει· ὅταν δὲ δηλοποιῇται εἰς αὐτὴν ἔλαβε τὴν προῖκα ὅλην, δεκα λ. γ. ἢ εἰκοσι λίτρας, τότε διδόντες ἢ δεκαετία πρὸς ἐνστάσει τῆς ἀναργυρίας.

8. Ἡ διάταξις κελεύει ἐν τοῖς συναλλάγμασιν, ἢ ματα ἢ ἄλλα πράγματα ἀριθμηθέντα συνεγράψαντες ἐνιαυτῶν συναπτῶν τὴν τῆς ἀναργυρίας ἀντιτιθέμεναι· ἔσοι δὲ πρότερον ἐδοχθεῖντο διὰ τινὰς αἰτίας ἐνόμοις ἐκπεφωνημένας τῆς πενταετίας παραδραμοῦς καὶ νῦν βούλεται βοηθεῖσθαι. Κελεύει δὲ κατὰ ὁμολογίαν κατεθέτο παρακαταθήκην εἰληφέναι, ἢ ἀποδείξεως οἰῶν γενομένης, ἢ κατὰ ὁμολογίας ἀποληπτικῆς συντελεσθείσης, ἀναργυρίαν μὴ εἶναι· κατὰ δὲ τὴν ἀποδείξεως τὴν ἀναργυρίαν ἀντιτιθέμεναι· ἐν οἷς δὲ ἀναργυρίαν ἀντιτιθέμεναι ἢ ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀντιτιθέμεναι, μηδὲ ἔρκος ἐπιφερέσθω. (*) (N. 14 πρ. § 1 30 (de non numerata pecunia). Βασ. XXIII. Εἰσγγ. 3. 21 (de litterarum obligatione).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν ἐν οἷς συναλλάγμασι γράφεται, ἢ ὡς ἂν χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα, τῆς ἀναργυρίας ἢ διαμαρτυρίας ἐντὸς δύο συναπτῶν ἐτῶν. Ὅσοι δὲ πρότερον δι' αἰτίας ἢ ἄλλως εἰδικῶς ὑπὸ τῶν νόμων ἐδοχθεῖντο καὶ μετὰ παρέλευσιν τῆς πενταετίας, οὗτοι βοηθεῖνται καὶ νῦν. Κατὰ δὲ ὁμολογίας, ἐν ἔλαβε τις παρακαταθήκην, ἢ κατὰ ἀποδείξεως παραλαβῆς προῖκα δὲν προβάλλεται· κατὰ πάσης δὲ ἄλλης ἀποδείξεως ἀντιτι-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημειῶσαι ὅτι, ὅτε μὲν ὁ ἐναγόμενος τὸν ὀφειλόμενον χρέος, τότε ὁ δανειστής δεῖξαι τὴν τοῦ χρέους ἀπαρίθμησην καὶ μέρος λαβεῖν καὶ μέρος χρεωστῆσθαι λέγει τὸν δανειστήν, χρεωστής βαρεῖται τῇ ἀποδείξει· καὶ πάνυ δικαίως, ἐπειδὴ χρεῖται, ὡς ἤδη χειρογράφῃ χρεωστῆν.

τορία. Εἰς ὅσα ὁμως ἀναγκυρία δὲν ἀντιτίθεται ἢ ἀντιτίθεται μόνον ἐντὸς τριακοντα ἡμερῶν, οὐδὲ ὅρος ἐπιφέρεται.

9. Εἴσω μὲν διατίαι τοῦ γάμου διαλυθέντος, εἴτε θανάτου εἴτε διαζυγίου, καὶ αὐτῷ τῷ ἀνδρὶ τὰ τῆς ἀναγκυρίας ἐξέσσι μεμψεσθαι, καὶ τῷ γε αὐτοῦ κληρονόμῳ εἴσω ἐτέρου ἐνιαυτοῦ. Εἰ δὲ ὑπὲρ διατίαν ἄγχι δεκά ἐνιαυτῶν ὁ γάμος ἐκταθεῖη, τῷ ἀνδρὶ δίδωμεν τὴν μέμψιν καὶ τῷ γε αὐτοῦ κληρονόμῳ μνηῶν εἴσω τριῶν. Εἰ δὲ παραδράμῃ ἡ δεκαετία, οὐδὲ τῷ ἀνδρὶ οὐδὲ τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ τὰ τῆς μέμψεως ἐσται, εἰ μὴ ἀφῆλκ' ἦν ὁ ἀνὴρ· τότε γὰρ δωδεκαετία δίδεται αὐτῷ ἐκ τοῦ καιροῦ τῶν γάμων· καὶ εἰ συμβῇ τελευτῆται αὐτὸν ἐντὸς τῆς δωδεκαετίας, τοῖς κληρονόμοις ἔχειν τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὴν μέμψιν· εἰ δὲ καὶ οὗτοι ἀφῆλκ' εἴσι, πενταετία αὐτοῖς δίδεται μετὰ τὴν λύσιν τῶν γάμων. (Νεαρά 100 κεφ. 2).

Μ. Ἐάν ἐντὸς διατίαι διαλυθῇ ὁ γάμος, εἴτε διὰ τοῦ θανάτου, εἴτε διὰ διαζυγίου, περὶ ἀναγκυρίας δύναται νὰ μεμψῇται καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐντὸς ἄλλου ἐνὸς ἔτους. Ἐάν δὲ ὁ γάμος ἐκταθῇ ὑπὲρ τὴν διατίαν μέχρι δεκά ἔτων, ἡ μέμψις δίδεται εἰς τὸν ἀνδρα καὶ εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μνηῶν. Ἐάν δὲ παρέλθῃ ἡ διατία, δὲν δύναται νὰ μεμψῇται οὔτε ὁ ἀνὴρ, οὔτε οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ, ἐκτός ἂν ὁ ἀνὴρ ἦτον ἀφῆλκος· διότι τότε δίδονται εἰς αὐτὸν δώδεκα ἔτη ἀπὸ τῆς εποχῆς τοῦ γάμου· καὶ ἐάν ἐντὸς τῆς δωδεκαετίας συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ αὐτός, ἔχουσι τὸν χρόνον πρὸς μέμψιν οἱ κληρονόμοι· εἰ δὲ καὶ οὗτοι εἴναι ἀφῆλκοι, δίδεται εἰς αὐτοὺς πενταετία μετὰ τοῦ γάμου τὴν διαλύσιν.

10. Αἱ γινόμεναι ἀμεριμνίαὶ παρὰ τῶν δανειστῶν περὶ χρεῶν καθολικαὶ ἢ ἐκ μέρους, ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου ἢ ἀπὸ τοῦ τόκου ἢ ἄλλου οἰουδὴποτε συναλλάγματος ἕνεκεν, ἐν ᾗ ἀρίθμησις χρηματιῶν ἢ ὁσέως ῥητῶν εἰδῶν γέγραπται, εἴσω τριακοντα ἡμερῶν μόνον μετὰ τὴν τῆς τοιαύτης ἀμεριμνίας ἐκθεσιν ἀριθμουμένων τὴν παραγραφὴν τῆς ἀναγκυρίας δύναται ἀντιτίθεσθαι· μετὰ γὰρ τὴν παραδρομὴν αὐτῶν παύεται τοιαύτη παραγραφή, καὶ οὐδὲ ὅπως ἐν ταῦτοις μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον ἐπιφέρεται. (1) (Ν. 14 § 2 Κωδ. 4. 30 (de non numerata pecunia). Βασίλ. ΛΧΙΠ. 1. 66).

Μ. Οἱ δανεισταὶ οἱ συνταξάντες ἐξουλήσεις περὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς χρεῶν, γενικὰς ἢ μερικὰς (ἀφορῶσας δηλονότι εἰς τὸ ὅλον ἢ τὸ μέρος τοῦ χρέους),

(1) Ἐγράφη καὶ ἀλλαχθὺ τοῦ παρόντος βιβλίου ὅτι ἡ ἐνοστασις ἀναγκυρίας παρ' ἡμῖν οὐδέποτε ἰσχύει, διότι ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Δικον. οὐχ ἦτορ κατὰ τοῦ δημοσίου ἐγγράφου ἢ κατὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ μετὰ τὴν ἀναγνώσιν αὐτοῦ δέχεται μόνον μέσον προσδελθῆς τὴν ἀπέδειξιν τῆς πλαστογραφίας ἢ καθεύσεως (ἀρθρα 408, 412, 436, 488).

ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον ἢ τὸν τόκον ἢ εἰσδηλοῦντε ἄλλου συναλλάγματος ἐνεκεν ἐν ᾧ γράσσεται ἀριθμησίς χρημάτων ἢ δόσεως ῥητῶν εἰδῶν, δύνανται νὰ ἀντιτασσῶσι τῆς ἀναργυρίας τὴν ἐνστασιν ἐντὶς τριάνοντα μόνον ἡμερῶν λογιζομένων μετὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς τοιαύτης ἐξεργήσεως· διότι μετὰ τὴν παρελευσιν αὐτῶν ἀποσβέννυται ἡ τοιαύτη ἐνστασις, καὶ οὐδὲ ὅμοιο ἐπιφέρειται εἰς αὐτοὺς μετὰ τὸν τοιοῦτον χρόνον.

II. Οὐ δύναται ὁ δημοσιεὺς ἀναργυρίαν ἀντιτιθέναι κατὰ τῆς γενομένης παρ' αὐτοῦ ἀποδείξεως καὶ νῦν προσφερομένης. (1) (N. 4 Kωδ. 10, 22 (de apochis publicis). Βασίλ. LVI. 8. 30).

M. Ὁ διαχειρίζων δημοσίον λειτουργήμα δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ ἐνστάσιν ἀναργυρίας κατὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ δοθείσης· καὶ νῦν πρὸς αὐτὴν ἀποδείξεως.

ΤΙΤΛ. Γ'.—Περὶ ἀπαιτήσεως καὶ ἀπωλείας.

1. Πᾶν διδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδεται, ἢ δι' αἰτίαν (2) τὴν δὲ δι' αἰτίαν, ἢ σεμνήν, ἢ αἰσχράν· καὶ ἡ αἰσχροῦς ἢ τοῦ διδόντος μόνον ἐστίν, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἑκατέρων. Τὸ μὲν οὖν ἐπὶ σεμνῷ πράγματι· δοθέν τότε ἀναλαμβάνεται, ὅτε μὴ γένηται· οἷον δέδωκε τίς τινι νομίσματα ἵνα ἐλευθερώσῃ δοῦλον ἴδιον, ἢ ἵνα παραιτήσῃται κληρονομίαν ἢ ληγγάτα· καὶ ἐὰν μὲν μὴ πληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται ὅ ἔλαβεν· εἰ δὲ ἡ αἰσχροῦς ἐστί τοῦ λαμβάνοντος, κἂν ἐποίησε τὸ πρᾶγμα ἐφ' ᾧ ἔλαβεν, ἀποδίδωσιν ὡς ἐνθα τις λάβοι ἐπὶ τῷ μὴ φονεῦσαι, ἢ ἱεροσυλῆσαι· ἢ ἐπὶ τῷ δοῦναι παρακαταθήκην ἢ δικαίωμα· τότε γὰρ εἰ καὶ τάχα ἐποίησε, καθά συνεφώνησεν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ὅ ἔλαβε διὰ τὸ ἐπ' ἀδίκῳ καὶ αἰσχροῦς τοῦτο λαβεῖν. Εἰ δὲ καὶ λήν δίκην ἔχων παρασχῶ τῷ δικαστῇ ἐπὶ τῷ ὑπὲρ ἐμοῦ ψηφισασθαι, οὐκ ἀναλαμβάνω· ἐγγλήμα γὰρ πλημμελίῳ τὸν δικαστὴν ὑποφθεῖρων καὶ ἐκπίπτω τῆς δίκης. (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 42. 5 (de conditione ob turpem). Βασ. XXVI. 2. 1 καὶ 2).

M. Πᾶν διδόμενον ἢ διὰ πρᾶγμα δίδεται, ἢ δι' αἰτίαν· καὶ τοῦτο δι' αἰτίαν, ἢ σεμνήν, ἢ αἰσχράν· ἢ δὲ αἰσχροῦς εἶναι ἢ τοῦ δίδοντος, ἢ τοῦ λαμβάνοντος, ἢ ἀμφοτέρων. Ὅ,τι λοιπὸν δίδεται διὰ σεμνὴν πρᾶγμα, τὸ μόνον ἀναλαμβάνεται, ὅταν αὐτὸ δὲν πραγματοποιηθῇ, λ. γ. ἐδόθησαν οἱ τινα νομίσματα ἵνα ἐλευθερώσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ δοῦλον, ἢ ἵνα παραιτήσῃ κληρονομίαν ἢ κληρονομίας· ἐὰν δὲν ἐκπληρώσῃ ταῦτα, ἀπαιτεῖται καὶ

(1) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Εὐνόητον, ὅτι ἡ αἰτία αὕτη, ἂν δὲν ὑπάρχῃ ῥητῶς ἐκπεφρασμένη, δεῖν νὰ ἐξηγητῇται τοῦλάχιστον ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν.—Ὡς δοθέν δὲ λογίζεται κατὰ τὰς πηγὰς καὶ ἡ γενομένη ἀπαλλαγὴ χρέους (ἐλευθερωτικὴ liberatio), ἀλλ' οὐχί ἡ ὑπόσχεσις, ἥς τὴν ἐκτέλεσιν ὡς μέλλουσαν λαμβάνει τις αἰτιοῦσα δι' ἐνστάσεως νάποποιήθῃ.

ἔλαβεν εἰ δὲ ἡ αἰσχροτης εἶναι τοῦ λαμβανοντος, ἀποδίδωσι τὰ ληφθέντα, καὶ ἂν ἐπέλεσε τὸ πρᾶγμα ἐρ' ὡ ἔλαβεν αὐτὰ καθώς, ἐὰν λαβὼν τις ἵνα μὴ γονεύσῃ, ἢ μὴ κλέψῃ, τὰ ἱερά, ἢ ἀποδώσῃ παρακαταθήκην ἢ ἐγγράφον· διότι καὶ ἂν ἐπέλεσε τὰ συμφωνηθέντα, ὅμως ἀπαιτεῖται ὅ,τι ἔλαβεν, ὡς λαβὼν δι' ἀδικον πράξιν καὶ αἰσχροῦς. Εἰ δὲ ἔχω δικαίαν διάνοιν καὶ πιστοτέρω χρήματα εἰς τὸν δικαστὴν ἵνα δικαιοσύνη εὐδ' ἐν τῇ ἀποτάσει, ταῦτα δὲν ἀναλαμβάνω· διότι διαπραττω ἐγκλήμα διαφθείρων τὴν δικαστὴν καὶ γίνομαι ἐκπτώτος τῶν δικαίων, περὶ ὧν ἡ δίκη.

Ν. Κατὰ τὴν διαταξὴν τοῦ Ν. 1 Κωδ. 4. ἡ τέτοις δὲν ἀπαλοῦνται ἐπὶ ἀχρεωστικῆς καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ δια μὴ εκπληρωθείσαν αἰτίαν ὁκνητὸς, εἶναι δ' ἀδιάφορον ἂν τα καταβληθέντα χρήματα ἦσαν παραγάγος τέλους. Α. Π. 327 τοῦ 1879.

2. Τὰ ὑπὲρ εὐσεβείας διδόμενα, καὶ κατὰ πλάνην δοθῆν, εὐρεσιτεύονται. (Ν. 32 § 2 Πανδ. 12. 6 (de condictione indebiti). XXIV. 6. 32. Ν. 14 § 7 Πανδ. 41 7 (de religiosis). § 7 Εἰσγγ. 3. 27 (de obligationibus quasi ex contractu).

Μ. Ὅσα δίδονται δι' εὐσεβείαν, καὶ κατὰ πλάνην ἐὰν δοθῶσι, δὲν ἀναλαμβάνονται.

3. Ὁ δι' εὐσεβείαν ἀποθρέψας τὴν εἰκαίαν ἀδελφοπάϊδα εὐν ἔχει ἀπαιτησὶν (1) (Ν. 27 § 4 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Βασ. XVII. 4. 27).

Μ. Ὁ ἀνατρέψας τὴν ἐξ ἀδελφοῦ ἀνεψίαν αὐτοῦ δι' εὐσεβείαν δὲν ἔχει ἀπαιτησὶν.

Ν. Σημειώτερον ὅτι δὲν τιμωρίζεται ἡ δι' εὐσεβείαν καὶ ἐν γένει ἡ δωρεάν διατροφή τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐπὶ μᾶλλον τῆς ἀνεψίας, ὡς ἡ τῶν κλητῶν ἢ συζύγου. Ὅθεν ὁ ἀπὸ ἀδελφοῦ διατραφεὶς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀποδοτὴν τῆς δαπάνης. Α. Π. 176 τοῦ 1857. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 17 τοῦ 1858 ὅταν ὁ ἐνάγων δὲν ἀποδείξῃ, ὅτι ἐδαπανήσεν εἰς τὴν διατροφήν τοῦ ἀνεψίου αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ ἀναλαβεῖν αὐτὴν, εἰκαζεται ὅτι ἐκώλυσε τὴν δαπάνην. Ἀλλ' ὁ σύζυγος χρεωστέσθαι νὰ παρέχῃ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἣν παρήγαγε μεταδὸς εἰς ἄλλην εἰκαίαν, πάντα τὰ πρὸς τὸ εἶναι ἀναγκαῖα ἀναλόγως τῶν μεσίων καὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ. Ἀποφ. Ἐφ. Ἰαν. 8130 τοῦ 1849. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὅτι δι' ἀπρεπούς τρόπον ἐξηναγκαζέτω αὐτὴν νὰ καταλήπῃ τὸν συζυγικὸν εἰκον. Ἀποφ. Ἐφ. Ἰαν. 8408 τοῦ 1851. Στερεῖται δὲ μόνον τοῦ δικαιοῦματος τοῦτοῦ ἡ γυνὴ, ὅτε αὐτονομῆται καὶ ἐκσυμπῶς κατέλιπε τὸν συζυγικὸν εἰκον. Ἀποφ. Ἐφ. Ἰαν. 18462 τοῦ 1851. Ὅθεν καὶ ὅτε ἡ σύζυγος ἐγκατέλιπε μὲν τὸν συζυγικὸν εἰκον, ἐν τούτῳ ἐξ ἀπειθείας πραγματικῆς, τοῦ συζύγου προτεινόντος μὲν αὐτῇ τιμωρίσθαι ἀλλ' οὐχὶ σπουδαίως ἐπὶ σκοπῷ ὑπεκρίτης τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται εἰς διατροφήν αὐτῆς. Α. Π. 50 τοῦ 1849, 119 τοῦ 1874. Ἀλλ' οὐδαμῶς ὀφείλει διατροφήν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ὁ καὶ προηγουμένης ἀδείας τοῦ ἱπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν συζευθεὶς πραγματικῶς, ὡς ἀκύρου ὄντος τοῦ γαμου αὐτοῦ. Α. Π. 267 τοῦ 1860. Ὡσαύτως δὲν ὀφείλει διατροφήν ὁ τελείας γαμου ἀνευ προηγουμένης ἐγγρά-

(1) Περὶ διατροφῆς καὶ ἀνατροφῆς πραγματεύονται καὶ αἱ παράγραφοι 77 καὶ 78 τοῦ βιβλίου γ' τίτλου 2.

του ἀδελφῆς τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου, ὡς ἀκύρου ὄντος τοῦ γάμου δύναται τῆς ἀπὸ 2 Ἀπριλίου 1835 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κορυφθεῖσα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως καὶ δημοσιευθεῖσα διὰ τῆς Ἐφ' τῆς Κυβερνήσεως ἔχει ἰσχὺν νόμου. Α. Π. 242 τοῦ 1849, 216 τοῦ 1850. Ἀλλ' εἰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τελοῦμενοι γάμοι εἰσὶν ἀπὸ ἀλλοτρίων γαυμένης ἀδελφῆς τοῦ Ἐπισκόπου, αἵ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἱερῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμετέρου Ἐπισκόπου. Ἀποφ. Ἐκ. 1501 τοῦ 1894. Ὡσαύτως οὐδεμίᾳ νομικῇ διατάξει ὑποχρεοῖ τοῦ νόμου τοῦ θανόντος ἀτέκνου συζύγου εἰς τὴν κατὰ τὸ πένθιμον ἐπιταφίαν τῆς συζύγου. Α. Π. 37 τοῦ 1859, 20 τοῦ 1860, 39 τοῦ 1861. Ἀλλ' ἐν Αἰγίῳ επικρατεῖ ἔθιμον, καθ' ὃ οὗτοι ὑποχρεοῦνται· τὸ μὲν τοῦτο μὴ ἀπαθὼν εἰς τὰ χρηστὰ ᾗθη κατισχύει τοῦ νόμου. Α. Π. 1800. Σημειώτερον ὅτι διὰ τῆς Νσαρᾶς τοῦ Αυτοκράτορος Λεοπολδίνου τῆς παλλακαίας ὡς νομίμου σχέσεως, καθηργήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου εὐνοικαὶ ὑπὲρ αὐτῆς διατάξεις, δὲ παλλακαίας τεκνα, ἐξισούμενα πρὸς τὰ πορνογενῆ, δὲν ἔχουσιν ὁδὸν διατροφῆς. Α. Π. 77 τοῦ 1849. Ἀλλ' οὐχ ἥττον, οὐδενὸς νόμου βεβλόντος τὴν ὑπὸ τοῦ γεννήσαντος διατροφήν αὐτῶν, ἐπεταὶ ὅτι ὁ ἀκύρος ἢ ἀνόμιμος, δι' ἧς ὑποχρεοῦται ὁ γεννήτωρ νᾶ διατρέφῃ. Α. Π. 77 τοῦ 1849. Ἡ δ' ἐκ συμβάσεως πρὸς διατροφήν ὑποχρεῖται πρῶτῃ τῇ συγγένει ἀστέως πρὸς τὸ ἂν δύναται ὁ ἀξίῳ τὴν διατροφήν ἀποδοῦναι ἐκ τῆς ἰδίας περιουσίας. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει συμβάσεως πρὸς διατροφήν ὑποχρεωσὶς μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους. Α. Π. 49 τοῦ 1879.

4. Ἡ ἀπαιτησις τῆς καταδίκης καὶ διηνεκής ἐστὶ καὶ ματος ἀπαιτησιν ἔχει καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρ. διδοται. (*) (N. 6 § 3 Πανθ. 42. 1 (de re judicata). IX. 3. 6).

Μ. Ἡ ἐκ τῆς καταδίκης ἀπαίτησις (δηλονότι ἡ εἰς τελεσίδικον ἀσφυρίσθησιν ἀπαίτησις) καὶ διηνηκὴς εἶναι (διάρκουσα ἐπὶ τριακονταετηρίαν) καὶ πράγματι ἀπαίτησιν ἔχει καὶ μεταστέλλεται εἰς τὸς κληρονομοὺς καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων (δηλονότι εἰς τὸς κληρονόμους τοῦ θύοντος καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ κοῦ) οὗ ἡ ἀπαίτησις).

δ. "Οτι ἡ μήτηρ εἴ τι μὲν πρὸς τροφήν τῶν παιδῶν ἀνάλωσεν, ἀπαιτεῖν οὐ συγχωρεῖται· εἴ τι δὲ εἰς τὰ προ αὐτῶν χρησίμως ἀνάλωσε, τοῦτο διὰ τῆς περὶ διοικήσεως γῆς ἀπαιτῆσαι δύναται. (N. 11 Kwδ. 2. 19 (de negotiis) Bz. XVII. 2, 11).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μετὰ καταδίκασθ' τις γίνεται ἑνεργος τῇ ἀπαιτούσῃ τὰ ἀπὸ καταδίκης· καὶ ἡ τοιαυτὴ ἀπαιτήσις οὐκ ἐστὶ κενὸς, ἀλλὰ διηνεκὴς, ἥτοι ἄχρι τριακονταετίας ἀρμόζουσα· οὐ γὰρ ποινήν, ἀλλὰ πρᾶγμα ἐκλήθην ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ νικήσαντος· κτῶσαν αὐτήν, αὐξήσαν δὲ τὴν οὐσίαν τοῦ καταδικασθέντος· καὶ δίδεται καὶ κληρονόμοις τοῦ νικήσαντος καὶ ἀρμόζει καὶ κατὰ κλητὸν τοῦ καταδικασθέντος.

Μ. Ἡ μήτηρ δὲν δικαιούται νὰ ἀπαιτῇ ὅτι ἐδαπάνησε πρὸς τρεφὴν τῶν τέκνων αὐτῆς· ὅτι ὅπως ἐδαπάνησε χρησίμως εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν, τοῦτο δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς περὶ διακλήσεως ἀγωγῆς.

6. Καὶ ὁ ἀνὴρ ἅτινα μὲν εἰς γαμετήν αὐτοῦ ἀνάλωσε νο-
τέυσαν, οὐκ ἀπὸ τοῦ πενθεροῦ ἀπαιτεῖ ταῦτα· ὅσα δὲ εἰς τρεφὴν
αὐτῆς ἀνάλωσε, τὴν πατέρα, πρὸς ὃν ἡ προῖξ ἐπανηλθε, νομι-
μως μεθοδεύει. (Ν. 13 Κωδ. 2. 19 (de negotiis gestis) Βασ. XVII 2. 13).

Μ. Καὶ ὁ ἀνὴρ, ὅσα ἐδαπάνησεν εἰς θεραπείαν τῆς συζύγου αὐτοῦ νο-
σήσης, δὲν ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ πενθεροῦ· ὅσα δὲ ἐδαπάνησεν εἰς ἐνταφια-
σμὸν αὐτῆς, αἰτεῖται νομίμως παρὰ τοῦ πατρὸς, πρὸς ὃν ἐπιστρέφεται ἡ
προῖξ.

7. Οὐ λαμβάνει ὁ ἀνὴρ εἴ τι ἐδαπάνησεν εἰς τοὺς τεχθέντας
ἐκ τῶν προικισμάτων δούλων ἢ ἐξέδωκεν εἰς μάθησιν αὐτῶν ἢ εἰς
τροφάς· τῇ γὰρ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν κέχρηται. Τὸ δὲ δοθέν ταῖς
τροφαῖς αὐτῶν λαμβάνει, ὡς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἐν τρόπῳ, εἴ
παρὰ ληστῶν τοὺς προικισμαίους ἀναξέρυσται· δούλους. (Ν. 28 § 1
Πανδ. 24. 1 (dedonationibus inter virum) Βασ. XXX. 1. 27).

Μ. Δὲν λαμβάνει ὁ ἀνὴρ ὅτι ἐδαπάνησεν ὑπὲρ τῶν τέκνων προικισμάτων
(κατὰ προικὸς δοθέντων αὐτῷ) δούλων, εἴτε ἐδωκεν εἰς ἐκπαίδευσιν αὐτῶν
εἴτε εἰς τροφάς· διότι εἰς ἀνταλλάγμα τῶν δαπανῶν λαμβάνει τὴν ὑπηρε-
σίαν αὐτῶν· ἀλλ' ὅτι ἐδόθη εἰς τὰς τροφὰς αὐτῶν δύναται νὰ ἀναλάβῃ,
ὡς κατακλητὴν πρὸς σωτηρίαν. Ὁσαύτως ἀναλαμβάνει τὰ δαπανηθέντα εἰς
ἐκπαίδευσιν τῶν προικισμάτων δούλων ἀπὸ ληστῶν.

8. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαιτήσεις οὐκ ἐκβάλλεται διὰ τῆς
τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς. (Ν. 7 Κωδ. 3. 31 (de poli-
tione haereditatis). Βασ. XLII. 1. 65).

Μ. Ἡ ἀπαιτήσεις τῆς κληρονομίας δὲν ἀναιρεῖται διὰ τῆς πολυχρονίου
παραγραφῆς.

9. Ἐπὶ παρανόμων γάμων οὐ τρακταίχεται ἀπαιτήσεις· οὐδὲ
ἐπὶ αἰσχροῦ τοῦ δεδοκέντος αἰτίας. (Ν. 5 πρ. § 1 Πανδ. 12. 7
(de conditione sine causa). Βασ. XXVI. 8. 5).

Μ. Ἐπὶ παρανόμων γάμων ἀπαιτήσεις δὲν ἔχει χώραν, οὐδὲ ἐπὶ τῶν
δοθέντων δι' αἰσχρὰν αἰτίαν χωρεῖ ἀπαιτήσεις τοῦ δόντος.

10. Ὁ ἐνταλθεὶς οὐκ ἀπαιτεῖται, ὅπερ ἐληστεύθη ἢ ναυα-
γῶ ἀπώλεσεν, ἢ περὶ τὴν ἰδίαν ἢ τὴν τῶν ἰδίων νόσον ἐδαπα-
νήσῃ· ταῦτα γὰρ κατὰ τύχην, οὐ μὴν ἐκ τῆς ἐντολῆς συνέβη. (1)
(Ν. 29 § 6 Πανδ. 17. 1 (mandati) Βασ. XIV. 1. 26).

(1) Τῆς Ἐξαβέλου χωρεῖ, ἀναιρεύμενα εἰς τὴν ἐντολήν, εἶναι ἐλάχιστα,
ὧν τὸ σπουδαιότερον τὸ παρὸν· διὰ ὅπ' αὐτὸ καταχωρίζομεν τὴν σχετικὴν
τῆς τε συνάλλαγος τῆς ἐντολῆς νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Μ. Ὁ ἀνταρθεὶς δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ὅσα ἀπεστέρησαν αὐτὸν λα-
σται ἢ ἀπώλεσεν ἐν ναυαγίῳ ἢ ἑδαπάνησεν εἰς ἰδίαν αὐτοῦ ἢ τῶν οἰκείων
ἀσθενείαν· διότι ταῦτα εἶναι τυγχρὰ καὶ δὲν προῆλθεν ἐκ τῆς ἐντολῆς.

Ν. Εἰ καὶ κατὰ γενικὴν ἀρχὴν ἡ ἐντολὴ εἶναι ἀμισθος, κατ' ἐξίρεσιν
ῥωμῶν χρησιμεύει ἀντιμισθία εἰς τὴν ἀπορρὸν καὶ ἀπλουτον ἐντολοδόχον,
ὅστις εἰσπρακτορ ἐπ' ἰκανὴν ὑπὲρ τῆς αἰσίας διεξαγωγῆς δικῶν ἐτέρου· ῥω-
μαῖται δ' οὗτος νὰ ἀξιώσῃ ταύτην δικαστικῶς. Α. Π. 202 τοῦ 1858. Διότι
ῥῆτος συγχωρεῖται ὑπὸ β. ν. καὶ ἀσυμμένωντος ἀντιμισθία εἰς τοὺς ἐξ
ἐπαγγελματίας ὑπερασπίζοντας ἀλλότρια δίκαια παρὰ τοῖς δικαστηρίοις.
Α. Π. 68 τοῦ 1840. Τὸ δὲ ἄρθρον 145 τοῦ ἡμετέρου Ὁργ. Δικ. ἀφορᾷ εἰς
μόνον τοὺς δικηγόρους. Α. Π. 172 τοῦ 1858. Ἀντικείμεται δὲ προφανῶς εἰς
ταῦτα τὰ ἄρθρα ἡ συμφωνία, καθ' ἣν διαδίκος χρηρεῖται μηνιαίαν χρηματι-
κὴν ἀμοιβὴν δικηγόρῳ πρὸς διεξαγωγὴν πολλῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων. Ἄπορρ.
Ερ. ἌΘ. 17100 τοῦ 1859. Ἄλλ' οὐχὶ καὶ ἡ εἰς τὴν δικηγόρον ὥρατα ἢ
παρχώρησις μέρους τῆς ἐπιδικασθείσης ἀπαιτήσεως μετὰ τὴν τελευτή-
σαν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως. Α. Π. 1 τοῦ 1854. 18 τοῦ
1858· ἀπαγορεύεται δὲ μόνον ἡ διὰ μέλλουσιν ὑπεράσπισιν. Α. Π. 6 τοῦ
1857. Ἐν γένει δὲ ὑπὸ τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων (βοηθουμένων ὡς πρὸς τοὺς
δικηγόρους καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁργ. Δικ.) ἀπαγορεύεται ἡ ἐπὶ ἀντιμισθίᾳ συμ-
φωνία τῶν ἐργολάων δικῶν, καὶ ὅτε ἐστὶ δ' ἐργολάβων πρὸς τῇ χρηματικῇ
καταβολῇ προσφέρει καὶ ἐργασίας εἰς τὴν διεκπεραιώσιν τῆς δίκης, διότι ἐν
αὐτῇ τῇ ἐργολαβίᾳ ἐγκρίεται καὶ ἡ ἀνάγκη ἐργασιῶν. Ὅθεν καὶ εἶναι ἀκω-
ρος μὴ παράγουσα ἀγωγὴν. Α. Π. 76 καὶ 155 τοῦ 1856. 377 τοῦ 1862.
Ὅθεν καὶ πᾶσα συμφωνία ποινικῆς ὀφίτης πληρωτέας ἕνεκα ἀθετήσεως
ταυτέως ἀπαγορευμένης ἐργολαβίας οὐδεμίαν ἔχει νομίμου ἰσχύιν. Α. Π.
377 τοῦ 1862. Εἰς τοὺς ἐργολάβους δὲ τῶν δικῶν ὑπὸντανται καὶ οἱ ἐργ-
ραῖοντες ἀπαιτήσιν ἢ ἀγωγὴν καὶ ἀρτῶντας τὴν ἀπὸ τῆς ἀγροασίας ταύτης
ὠφελείαν ἢ ζημίαν ἐκ τῆς ἐκδόσεως τῆς δίκης. Α. Π. 116 τοῦ 1863. Οὐχὶ
δὲ μόνον ἡ μετὰ τοῦ διαδίκου ληρημένης τῆς δίκης συμφωνία τοῦ δικηγόρου
περὶ ἀμοιβῆς μείζονος τῆς νομίμου εἶναι ἀκυρὰ, ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τρίτου,
ὡς μὴ διακρινόμενων τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων μετὰ τοῦ διαδίκου καὶ τρίτου,
κατὰ τὴν Α. Π. 159 τοῦ 1869. Τούναντίον κατὰ τὴν Α. Π. 27 τοῦ 1900 εἰς
τοῦ Ῥωμ. νόμου διατάξεις μόνον τὴν συμφωνίαν τοῦ διαδίκου κηρύσσουσαν
ἀκυρον, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν πρὸς τρίτον γενομένην. (Σημειώτέον, ὅτι αἱ ἀπα-
γορευτικαὶ περὶ ἐργολάων δικῶν διατάξεις δὲν περιλαμβάνονται ἐν Ἀρμ. δέ-
κτῳ κατὰ τὴν γνομὴν ἡμῶν δὲν ἰσχύουσιν). Ἄλλ' ἐν γένει δύναται νὰ γε-
νηθῇ ἀντιμισθία εἰς πάντα ἄλλον ἐντολοδόχον ἐπὶ τῇ βίσει συμφωνίας.
Α. Π. 30 τοῦ 1840, 172 τοῦ 1858. Σημειώτέον ὅτι ἡ μετὰ τοῦ μετερχο-
μένου ἐλευθέριον ἐπαγγέλμα, ὅποιον καὶ τὸ τοῦ ἀρχιτεκτονικοῦ, συμφωνία περὶ
παρόχης ἐργασίας ἐπ' ἀμοιβῇ διέπεται ὑπὸ τῶν περὶ ἐντολῆς κανόνων
καθ' οὓς ἡ ἐντολὴ παύει ἀνακλήθεϊσα (Ν. 12 § 16 Πανθ. 17, 1), δικαιο-
μένον τοῦ ἐντολοδόχου εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ πάσῃ ἐκ τῆς ἀνακλήσεως προ-
γεγενημένη αὐτῷ ζημίᾳ. Α. Π. 103 τοῦ 1899.—Ἡ ἐντολὴ δύναται νὰ εἴη
ἀντικείμενον πᾶσαν ἐν γένει πρᾶξιν μὴ εὐδαν ἐναντίαν τῶν χρηστικῶν ἡθῶν.
Α. Π. 155 τοῦ 1847, 90 τοῦ 1848. Ὅθεν καὶ τὴν ἀγορὴν παντὶς πράξε-
ος καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ πλείων, ὥς οὐδεμιᾶς περὶ ἀγορᾶς πλείων
ἐξαιρέσεως περιλαμβανομένης ἐν ταῖς περὶ ἐντολῆς καὶ παραγγέλιας διατά-
ξεσι τοῦ τε ἀστικοῦ καὶ τοῦ ἑμπορικοῦ νόμου. Α. Π. 90 τοῦ 1848. Δὲν

καθίσταται δὲ τὴν Νομιτὴν ἐντολὴν ἄκυρον ἢ χρῆσις ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου
 ραίων καὶ ἐνόμιον μέσων, μὴ περιεχομένων ἐν τῇ ἐντολῇ, ἐν τῇ ἐκτε-
 λεσῇ αὐτῆς. Δ. Π. 128 τοῦ 1850.—Ἡ κατόπιν ἔγκρισις μὴ ἐντεταλμένης
 πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Δ. Π. 69 τοῦ 1845, 16 τοῦ 1858, 168
 τοῦ 1859. Ἀνατρέχει δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Δ. Π. 16
 τοῦ 1858. Ὅθεν καὶ δὲν δικαιοῦται ὁ ἐγκρίνας ἀπαξ πρᾶξιν τινὰ νὰ
 προσάλλῃ αὐτῇ ὡς ἄκυρον. Δ. Π. 122 τοῦ 1849.—Ὁ διαχειρίζων ἐν γένει
 τῶν ὑποθέσεων τινὸς ὡς ἐντολοδόχος αὐτοῦ δυνάμει γενικῆς ἐντολῆς δύναται
 νὰ ἐπιχειρῇ δίκας πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, καὶ νὰ πα-
 ριστῇ τὸν ἐντολέα αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἐν ταῖς ἀφορώσαις εἰς
 τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποθέσεων δίκαις. Δ. Π. 308 τοῦ 1839 καὶ 123 τοῦ
 1849.—Δύναται δ' ὁ διαχειρίζων κατ' ἐντολὴν καὶ νὰ ἀγείρῃ ἀγωγὴν ἐν
 ὀνόματι τοῦ ἐντολέως, διατρέχῃ δὲ καὶ ἄλλαις δικαστικαῖς πληρεξουσίου εἰς
 ὑπεράσπισιν τῆς ἀγωγῆς ταύτης. Δ. Π. 67 τοῦ 1859.—Ἐν τῇ πρὸς ἀπαί-
 λουσις ἐντολῇ ἀναγκαιῶς ἐννοεῖται καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐντολοδόχου
 πρὸς παρακατασιν τῆς περὶ ὑπερόγκου βλάβης ἀγωγῆς ἀνευ εἰδικωτέρας περὶ
 τούτου ἐντολῆς δυνάμει τῶν νόμων Ν. 45 § 4, Ν. 46 καὶ Ν. 62 Πανδ.
 (17. 1), καὶ οὐκ ἔστι τῷ ἐντολοδόχῳ ἐπιχειρεῖν καὶ τὰς πράξεις, τὰς μὴ
 ῥητῶς μὲν τῇ ἐντολῇ περιεχομένας, συναδούσας ὅμως τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς
 καὶ προσφόρους κρινόμενας πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς. Δ. Π. 240 τοῦ 1879.—
 Ὁ ἐντολοδόχος, μὴ εκπληρώσας τὴν ἐντολὴν ἢ ὑπερβᾷ τὴν ἐντολὴν καὶ μὴ
 καταβᾷ τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος, ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τοὺς τόκους τῶν
 χρημάτων ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καὶ ἢν παρέλαβε τὰ χρήματα καὶ οὐκ ἀπὸ τῆς
 ἀγωγῆς. Δ. Π. 8 τοῦ 1844, 17 τοῦ 1846. Εἰδικώτερον δὲ κατὰ τὰς Δ. Π.
 231 τοῦ 1852, 16 τοῦ 1858, 340 τοῦ 1853 τῆς περὶ τόκων ἀπαιτήσεως
 παρακώσεως ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν μερῶν ἢ ἐκ τοῦ νόμου, ὁ ἐντολοδόχος
 ὀφείλει τόκους ἢ καταστῆς ὑπερήμερος περὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων
 τοῦ ἐντολέως (ἀρα ἐπὶ μηνύσει ἦτοι ἀγωγῇ τοῦ ἐντολέως) ἢ ποιησάμενος
 χρῆσιν αὐτῶν πρὸς ἴδιον ὄφελος δυνάμει τοῦ τεμαχίου 10 § 3 Πανδ. (17.
 1), καὶ κατὰ τὴν Δ. Π. 68 τοῦ 1867 ὀφείλει τόκους μόνον ἀπὸ τῆς ὑπερ-
 μείας, ἐκτὸς ἂν ἐχρήσατο τοῖς χρήμασι τοῦ ἐντολέως ἰδιωτικῶς ἢ ὁ ἐντο-
 λέως καθ' ἑαυτὸν συνήθως γένημα τὰ χρήματα αὐτοῦ διὰ τοκοισμοῦ ἢ ἄλλων ἐπι-
 χιτημάτων.—Ὁ ἐν ὀνόματι τοῦ ἐντολέως συναλλαττέμενος ἐντολοδόχος,
 παρακρίνων τοὺς ὅρους τῆς ἐντολῆς, ὑποχρεοῖ τὸν ἐντολέα μόνον καὶ ὅσον
 οὐκ ἀπιδέχεται τὰ γυνόμενα. Δ. Π. πολλαὶ ἀποφάσεις. Ἀλλ' ὅτε ὁ ἐν-
 τολοδόχος ἔχει γενικὴν καὶ εἰδικὴν πληρεξουσιότητα νὰ παριστῇ καὶ ἀντι-
 πρὸς τὸν ἐντολέα καὶ ὅλας αὐτοῦ τὰς ὑποθέσεις καὶ ληψοδοσίας καὶ
 νὰ δανείζηται χρήματα ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἐπὶ ὑποθήκῃ τῶν κτημάτων αὐ-
 τοῦ, ὁ ἐντολέας ὑποχρεοῦται πρὸς τοὺς τρίτους, καὶ ὡς συνηλλάξαιτο ὁ
 ἐντολοδόχος, ὡς εἰ συνηλλάσσεται ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτόν. Ἀρείου Πάγου
 173 τοῦ 1847. Οὐκ ἦντο κατὰ τὴν 49 τοῦ 1849 εἰς τὴν πληρεξουσιό-
 τητι πρὸς τὸ διοικεῖν καὶ διαχειρίζειν τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον περιου-
 σίαν τινὸς δὲν περιλαμβάνεται καὶ ἡ εἰδικὴ πληρεξουσιότης τῆς παρα-
 κρίνου δικαιοῦματος ἀναγνωρισθέντος ἤδη τελεσιδίκως διὰ δικαστικῶν
 ἀποφάσεων.—Ὁ ἔχων τὴν ἐντολὴν νὰ δανείζῃ χρήματα δὲν ἔχει
 ἀναγκαιῶς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ παραλαμβάνειν καὶ χρήματα λόγῳ δα-
 νέων δυνάμεως. Δ. Π. 348 τοῦ 1856.—Ὁ ἐντολοδόχος δικαιοῦται μὲν
 νὰ παριστῇ παρὰ τοῦ ἐντολέως ὅ,τι ὑποχρεώθη νὰ καταβάλῃ πρὸς ἐκπληρώ-

σιν τῆς ἐντολῆς, ἀλλ' ἀπειθόνεσται καὶ ἐπὶ πάσῃ τῆς ἐντολῆς ὑπερβῆς ἔνεκεν ἐπῆλθε τῷ ἐντολεῖ αὐτοῦ ζημία. Α. Π. 273 τοῦ 1859, 98 τοῦ 1845, 17 τοῦ 1846, 43 τοῦ 1847, Οὐχ ἦττον δὲ καὶ ἐπὶ ζημία ἐπέλθῃ εἰς τὸν ἐντολέα ἐκ τῆς ῥαθυμίας αὐτοῦ. Α. Π. 392 τοῦ 1850. Ἐὰν εὐθύνη τοῦ ἐντολοδόχου εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐντολέως ἀναιρεῖται διὰ ῥητῆς ἢ σιωπηρᾶς παραίτησώς τοῦ ἐντολέως τῆς πρὸς ἀποζημίωσιν ἀσπείρας. Α. Π. 154 τοῦ 1868.—Ὁ ἐντολέως εὐθύνεται ἐκ τοῦ δόλου ἐντολοδόχου αὐτοῦ ἐξ' ὅσον ὠφελήθη· ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις τῆς ἐκ τοῦ δόλου ἀπελευθέρσεως ζημίας δὲν συνεπαγεται καὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐκ τοῦ ὠφελείας τοῦ ἐντολέως. Α. Π. 282 τοῦ 1877.—Κατὰ νόμον (Ν. 28 Π. (5, 6) Ν. 28 Β. (12', 1) ὁ ἐντολέως δὲν ἔχει κατὰ τοῦ ὑποκαταστήσαντος ἐντολοδόχου ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴν, ἀλλ' ὁ ἀρχικός ἐντολοδόχος ὀφείλει ἐκχωρήσας πρὸς τὸν ἐντολέα αὐτοῦ τὴν κατ' ἐκείνου ἀγωγὴν, ἐὰν δὲ κατὰ τὸν ἐντολοδόχου καταβληθεὶς δαπάνας ὀφείλῃ τὸν ἐντολέα ἀπὸ τῆς καταβολῆς (Τεμ. 19 Πανδ. (3, 5). Τεμ. 37 Μ. (22 Τεμ. 12 § 9 Πανδ. (17, 1). Διατ. 8 Κωδ. (3, 19). Α. Π. 341 τοῦ 1875 τοῦ 1866. Εἰ δὲ κατεστῇ ὑπερήμερος περὶ τὴν καταβολὴν τῆς δαπάνης τῆς ἐκπτώσεως τῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος, ὀφείλει τῷ ἐντολοδόχῳ τὴν ἀνὸρθωσιν τῆς ἐπελευθέρσεως τῷ ἐντολοδόχῳ ζημίας ἐκ τῆς ὑπερβῆς. Α. Π. 163 τοῦ 1858. Ἀλλὰ δὲν ὀφείλει ἀποζημιώσιν ἔνεκα τυχαίας μίας ἐπελευθέρσεως τῷ ἐντολοδόχῳ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς. αὕτη δὲ ζημία θεωρεῖται καὶ ἡ ὑπὲρ ληστῶν αἰχμαλωσία ἐν δοκιμορρίστῳ ἔνεκα τῆς ἐντολῆς καὶ ἡ εἰς αὐτοὺς καταβολὴ λυτῶν. Α. Π. 205 τοῦ 1880. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐντολοδόχος οὐδὲ τὰ καταβληθέντα χάριν ἐντολῆς δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ, εἰς ῥητῶς εἶχεν ἀπαγορεύσει αὐτῷ καταβολὴν δαπανῶν ὁ ἐντολέως, τὸ μὲν διότι ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει περιοριζέσθαι ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς ἐντολῆς, τὸ δὲ διότι ὁ ἐντολοδόχος καίτοι νὰ ἀπαιτῇ μόνον τὰς καλῇ πίστει καταβληθεὶς δαπάνας. (27 § 4 Πανδ. 17, 1). Α. Π. 31 τοῦ 1874.—Ὁ ἐντολέως καὶ ὁ ἐντολοδόχος ἀποτελοῦσιν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀπέναντι τῶν τρίτων. Α. Π. 254 τοῦ 1855. Ὅθεν ὁ ἐντολέως εἶναι ὑπεύθυνος ὅτε ὁ ἐντολοδόχος ἐκ γῆρας συμψήφως τῇ ἐντολῇ. Α. Π. 157 τοῦ 1848, 179 τοῦ 1847. Ἐντολὴ ἀνακαλεῖται δι' ἐτέρας ἐντολῆς, διατελούντων ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀκεραίων. Α. Π. 27 τοῦ 1842· οὐδὲν δ' ἀναγκαῖον νὰ παγορεύσῃ τῷ ἐντολοδόχῳ ἡ ἀπαγορευσις τῆς ἐνταλθείσης πράξεως, ἀλλ' ἀρκεῖ ἀνάκλησις τῆς ἐντολῆς. Α. Π. 207 τοῦ 1856. Ἀνακαλεῖται δὲ καὶ ἡ ἐντολὴ ἐπὶ παρεχῇ δόματος ἢ ἀμοιβῆς, τοῦ ἐντολέως δικαιοῦμένου πᾶντοῦ ἀναλάβῃ τὴν διαίτησιν τῆς περιορίσεως αὐτοῦ, ἀπλῶς δ' ἡ τοιαύτη ἐντολὴ παρέχει τῷ ἐντολοδόχῳ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν συναρμολογηθεὶσαν ἀμοιβὴν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Α. Π. 295 τοῦ 1887. Ἀλλ' ἡ ἀνάκλησις ἀπαγορεύει ἀπὸ τοῦ ἐντολέως, οὐχὶ δὲ ἀλλοῦ τινός. Α. Π. 189 τοῦ 1850. Ἀπὸ τῆς γνώσεως δὲ τῆς ἀνακλήσεως ἐκλείπει ἡ ἐντολὴ· ἀλλ' ὅταν μὲν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἐντολῆς ἔχει κύρος· ἐπίσης ἔχουσι κύρος καὶ αἱ ἐντὸς τῶν ἐντολοδόχου συναλλαγῶν τῶν ἐν καλῇ πίστει ἐνεργησαντων. Α. Π. 1 τοῦ 1856. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐντολέως δύναται νὰ παραστήσῃ δικαίωμα τῆς αὐτεξουσίας ἀνακλήσεως τῆς ἐντολῆς, ἐσθίς αὕτη δύναμις καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐντολοδόχου, διότι οὐδεὶς νόμος κατεστῇ

ἀνίσχυρον τῆς τοιαύτης παραιτήσεως. Α. Π. 199 τοῦ 1886. Ἀλλὰ διαφωνεῖ Α. Π. 295 τοῦ 1887, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη συμφωνία εἶναι ἀνίσχυρος, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐντολῆς, σχέσεως ἀποφθεύουσας οὐσιαστικῶς ἐκ τῆς πίστεως τοῦ ἐντολέως πρὸς τὸν ἐντολοδόχον, ἥς ἐκλιπούσης παύει καὶ ἡ ἐντολή, καὶ προσέτι εἰς τὴν πλήρη ἐξουσίαν τοῦ ἐντολέως περὶ τὴν ἀσκήσιν τῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ δικαιωμάτων.—Ἡ ἐντολή ἐκλείπει κατὰ κανόνα διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως, πλην τῆς δοθείσης ῥητῆς ἵνα ἴσχυρὴ καὶ μετὰ θάνατον. Α. Π. 149 τοῦ 1849, 1 τοῦ 1856, 191 τοῦ 1870. Ἐπίσης ἡ ἐντολή παύεται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολοδόχου. Α. Π. 39 τοῦ 1849. Σημειώτερον ὅτι ἴσχει μὲν τὴν ἐντολὴν ὁ θάνατος τοῦ ἐντολέως (Πολιτ. Δικ. ἀρθ. 103 § 1), ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους 26 § 1 Πανδ. (17. 1), 19 § 3 Πανδ. (39. 5) καὶ § 10 Εἰσπ. (3. 26) Πολ. Δικον. ἀρθ. 463 § 1 καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἐντολέως πράξεις τοῦ τρίτου ἐν συναφείᾳ πρὸς τὸν πληρεξούσιον τοῦ ἐντολέως ἰσχύουσιν ὡς πρὸς τὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου καλῇ τῇ πίστει ἐνεργησάντων. Ἐπὶ πληρωμῇ τρίτου πρὸς τὸν πληρεξούσιον τοῦ θανόντος διαδίδου ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως εἶναι ἰσχυρὰ. Α. Π. 168 τοῦ 1855, 2 τοῦ 1873, 293 τοῦ 1876, 87 τοῦ 1886.—Ἐπὶ πλειόνων τοῦ ἑνὸς ἐντολοδόχων πρὸς ἑκχυρον ἐνεργεῖαν δικαιοπραξίων ἀρκεῖ κατὰ τὸν κανὸν καὶ ἕως μόνου ἡ ἐνέργεια (Ν. 60 § 3) Πανδ. (17. 1) Α. Π. 286 τοῦ 1894. (Ἀμνησθητέον ἂν ὁ παρατίθεμενος ἐν τῇ ἀποφ. νόμος ἐρίξῃ ὅτι ἡ ἀπόφ. παραδέχεται).—Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἐρμηνείας τῆς ἐντολῆς λαμβάνει τὴν ἀκροδιότητά τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 2 τοῦ 1840. Ὅθεν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπόκειται νά παραβιῇται ἂν τὸ συναλλαγμα φέρῃ χαρακτηριστὰ ἐντολῆς. Α. Π. 30 τοῦ 1843, 94 τοῦ 1847.

11. Ἐὰν παράσχῃ σοι διατετιμημένον πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ ἡ αὐτὴ ἀγαθὴν μοι ἢ τὸ τίμημα, καὶ ἀπόληται πρὶν ἢ πραθῇ, εἰ μὲν ἐγὼ σὲ παρεκάλεσα λαβεῖν, ἐμὲς ἐστὶν ὁ κίνδυνος· εἰ δὲ σὺ παρεκάλεσας, σὸς· εἰ δὲ μηδέτερος, δόλον καὶ ἀμελείαν χρεώσσεις. (1) (Μ. 17 § 1 Πανδ. 19. 5 (de praescriptis verbis). Βασίλ. XX. 4 47. Ν. 44 πρ. Πανδ. 12. 1 (de rebus creditis). Βασ. XXIII. 4. 11. Paulli sent. rec. II. 4. 4).

Δι. Ἐὰν σὺ ἐγχειρίσῃ πρᾶγμα ἐκτετιμημένον, ἵνα μοι ἐπιστρέψῃς αὐτό, ἢ τὸ τίμημα αὐτοῦ πωλουμένου, καὶ ἀπόλεσθῇ πρὸ τῆς πωλήσεως, εἰ μὲν σὲ παρεκάλεσα ἐγὼ ἵνα λάβῃς αὐτό, ὁ κίνδυνος εἶναι εἰς βάρος μου· εἰ δὲ παρεκάλεσας σὺ, εἰς βάρος σου. Ἄν ἔμῃς οὐδεὶς παρεκάλεσεν, εὐθύνεσθαι σὺ μόνον διὰ δόλον καὶ ἀμελείαν.

12. Ἐὰν βουλευμένου σοῦ σκεῦος ἀγοράσῃς ὁ τεχνίτης ἀγαθὸν εἶσθι παρὰ σοὶ καὶ ἀπαρεσθῇς πέμψῃς διὰ δούλου σοῦ καὶ ἀπόληται ἄνευ ἀμελείας καὶ δόλου σου, ὁ τεχνίτης ὑπαικόμενος· καὶ αὐτοῦ γὰρ χάριν ἐπέμψθη. Ἐνέχη δὲ καὶ ἀπὸ ἀμελείας τῶν λαβόντων αὐτὸ παρὰ σοῦ φυλάξαι ἢ διακομίσαι. Ἀρμόζει:

(1) "Ἰδε καὶ σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ § 1 τίτλου Θ' βιβλίου Δ' (σελ. 118—119).

γούν ἢ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγή. (N. 20 Πανδ. 19. 5 (de praescriptis verbis). Βασ. XX. 4. 20).

M. Ἐάν θέλῃς νὰ ἀγαράσῃς ἀγγεῖον καὶ ὁ τεχνίτης κομίσῃ καὶ λήπῃ αὐτὸ εἰς τὴν οἰκίαν σου, σὺ δὲ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς αὐτὸ ἀποστὰς διὰ τοῦ δούλου σου καὶ ἀπολεσθῇ ἄνευ ἀμελείας καὶ δόλου σου, ζηγῇ ὁ τεχνίτης, διότι χάριν αὐτοῦ ἐστάλη. Ἀλλ' ἐνέχεσαι (εἰς ἀποζημίωσιν) ἀμελείαν τῶν λαβάντων αὐτὸ παρὰ σοῦ ἵνα φυλάξωσιν ἢ μετακορσιν αὐτό. Ἀρμόζει λοιπὸν ἢ τῶν προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγή.

13. Τὸν δακτύλιόν σου ἔλαβον ἐπὶ τῷ ἰδεῖν καὶ ἐξέστῃ ἐπὶ τὸν ποταμόν, καὶ ἐνέχομαι τῇ ἀγωγῇ (N. 23 Πανδ. 19. 5 (de praesc verbis). Βασ. XX. 4. 23).

M. Ἐλαβον τὸ δακτυλιδιόν σου ἵνα ἴδω αὐτὸ καὶ ἔπεισε (κατὰ τὴν ἀγωγήν) εἰς τὸν ποταμόν· ἐνέχομαι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς τὴν περὶ πράγματος ἀγωγήν.

ΤΙΤΑ. Δ'.—Περὶ Καινοτομιῶν

1. Καινὸν πρᾶγμα ποιεῖ τις ἢ διὰ τὸ οἰκοδομεῖν ἢ διὰ καταλύειν τίποτε καὶ τὴν προτέραν ὅψιν ἐναλλάσσειν (N. 14 Πανδ. 39. 4 (de operis novi nunciati.)).

M. Καινοτομεῖ τις ἢ οἰκοδομῶν ἢ κατεδαφίζων κτίριον καὶ ἐναλλάττει τὴν προτέραν αὐτοῦ ὅψιν.

2. Εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως κτιζεῖ τις, κωλύειν αὐτὸν οὐκ ἔστι· τὸ δὲ περὶ καινοτομίας παράγγελμα ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἔργοις ἀρμόζει. (1) (N. 1 πρ. Πανδ. 39. 4 (de op. novi nunciati.)). Βασ. LVIII. 10. 1).

M. Εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως κτιζεῖ τις, ἐπιτρέπεται νὰ ἐμποδίσῃ· ἀρμόζει δὲ τὸ περὶ καινοτομίας παράγγελμα εἰς ἐπιχειρούμενα καὶ μετασθέντα ἔργα.

N. Κατὰ μὲν τὸν N. 28 Πανδ. 10. 3 N. 28 Βασ. 12. 2 ἐπὶ πρᾶγματος οὐδαὶς τῶν συγχυρίων δύνανται νὰ ποιήσῃ τι ἄκοντες τοῦ πρῶτου, ἀλλ' ὁ ἕτερος δικαιούται νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ποιοῦντα, κατὰ δὲ τὸν N. 3 τοῦ τίτλου 1 βιβλ. 39 Πανδ (de operis novi nuntiatione) ἐπὶ καινοτομίας ἐπὶ κοινοῦ πράγματος ἀντὶ τῆς ἐξωδίκου τῶν μερῶν ἐνεργείας.

(1) Τὸ δικαίωμα τοῦ παραγγέλλειν τὴν καινοτομίαν ἄνευ δικαστικῆς παρεμβάσεως ἀργεῖ νῦν, ἅτε ἀντικείμενον εἰς τὸν δικαστικὸν ἡμῶν νόμον καὶ τὴν δικονομικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν. Ὅθεν ταῦν ἀνὰ γὰρ ἀποτεινῇται ὁ δικαιοῦχος εἰς τὸν δικαστὴν, δικαιοῦμενον μόνον νὰ ἀπέστη τὴν ἀναστολήν τοῦ ἔργου. Ἀρμόδιος δὲ εἶναι ὁ πρόεδρος τῶν πρῶτων δικῶν ἐν κατεπειγούσῃ περιστάσει δυνάμει τοῦ άρθρου 634 τῆς πολ. δικ. ἅτε προκαείμενου περὶ προσωρινοῦ μέτρου, ἐν δὲ ταῖς περιπτώσεσι τοῦ άρθρ. 490 Πολ. Δικον. στοιχ. 6' καὶ 6' ἐπὶ τῆς διὰ καινοτομίας πράξεως τῆς χρήσεως δημοσίου κτήματος καὶ ὁ εἰρηνοδίκης. (Ἀλλ' ἴδε ἐν κειμένῳ καὶ νομολογίαν).

διὰ τῆς nuntiatio, ὁ πραιτωρ ἐδύνατο νὰ παρεμποδίσῃ προσαίρως τὴν τοῦ ἔργου εξακολουθήσιν ἐφ' ὅσον ἡ καινοτομία ἦν ἐπιζημίος εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ συγκυρίου ἢ συγκατόχου, κατὰ δὲ τὸ ἐδ. 6 τοῦ ἀρθροῦ 290 τῆς Πολ. Δικον. εἰς τὸν εἰρηνοδίκην ἀνήκει ἡ κατὰ τὸ Ρ. Δ. τοιαύτη ἐνέργεια τοῦ πραιτωρός, διότι τοῦτο ἐφαρμόζεται καὶ ὅσκις κοινῶς κατεχομένου τοῦ πράγματος διὰ τῆς ἐπιχειρήσεως καινοτομίας, (ἰδίως ἐπιτελούσης εἰσυμένης ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συγκακοινωνῶν, προσβάλλονται τὰ τοῦ ἑτέρου κατόχης δικαιώματα. Α. Π. 299 τοῦ 1881.

3. Καὶ χωρὶς ἄρχοντος παραγγέλλει τις, καὶ οἰκείῳ ὀνόματι καὶ ἄλλοτρίῳ καὶ πάντοτε καὶ ἀπουσίᾳ καὶ ἄγνωστῇ καὶ ἄκουσιν. (1) (N. 1 § 2-5 Πανδ. 39. 2 (de operis novi). Βασ. LVIII. 10. 1).

4. Παραγγέλλει τις καὶ ἀνευ δικαστικῆς ἀδείας (διαμαρτυρούμενος κατὰ τοῦ τελευμένου ἔργου) καὶ ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι καὶ ἐν ὀνόματι ἄλλου καὶ πάντοτε καὶ πρὸς πάντας καὶ ἀπόντας καὶ ἄγνωστους καὶ ἄκουτας.

4. Ὁ παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων· καὶ ἐὰν ὁ παραγγελλθεὶς κτίσῃ χωρὶς προτροπῆς, διὰ νομίμου παραγγελίας καταλύει τὸ ἔργον. (N. 1 § 6 καὶ 7 Πανδ. 39. 1 (de op. novi nunc.). Βασ. LVIII. 10. 1. N. 5 § 10 Πανδ. αὐτόθι).

5. Ὁ παραγγέλλων γίνεται ἐνάγων· καὶ ἐὰν ὁ παραγγελλθεὶς κτίσῃ ἀνευ ἀδείας, καταδικάζει τὸ ἔργον διὰ νομίμου παραγγελίας.

5. Ἐνθα γίνεται τὸ ἔργον, ὀφείλει τις παραγγέλλειν, εἴτε τις οἰκοδομεῖ, εἴτε ἄρχεται, κἂν μὴ τῷ δεσπότῃ παραγγέλλῃ· παντὶ γὰρ ἐν τῷ ἔργῳ παρόντι καλῶς παραγγέλλεται, εἴτε διὰ τὸ ἔργον πάρεστιν, εἴτε διὰ τὸν δεσπότην· καὶ οὐ διαφερόμεθα, τίς καὶ ποίας αἰρέσεως ἐστὶν ὁ παραγγελλθεὶς εἰ δούλος ἢ γυνὴ ἢ παῖς ἢ κόρη. Πᾶσι γὰρ ταῖς παρούσιν ὁρθῶς παραγγέλλεται, ἵνα μὲντοι δύνῃται ἀπαγγελθῆναι τῷ δεσπότῃ. Εἰ δὲ ἐξῴθεν τοῦ ἔργου παραγγέλλῃ τις τῷ δεσπότῃ, οὐκ ἐρρωται· ἐν αὐτῷ γὰρ δεῖ τῷ ἔργῳ παραγγέλλειν, ἵνα εὐθέως ὁ παραγγελλθεὶς ἀναχωρήσῃ. Ἐπειτοίγε συμβαίνει, ἐν ὅσῳ ἔρχεται πρὸς τὸ ἔργον, τὸ κατὰ ἀγνοίαν αὐτοῦ γινόμενον παρὰ τὸ παράγγελμα γίνεσθαι. (N. 5 § 2-4 Πανδ. 39. 1 (de op. novi nunciacione) Βασ. LVIII 10. 4).

6. Ὃπου γίνεται τὸ ἔργον, ἐκεῖ (ἐπιτοπίως δηλονότι παρὰ τῷ ἐγχειρόμενῳ, μεταβαλλομένῳ ἢ κατεδαφιζομένῳ κατασκευασματι) ὀφείλει τις νὰ παραγγέλλῃ, εἴτε προχωρεῖ τις ἐν τῷ κτίσειν, εἴτε ἐπιλαμβάνεται μόνον τοῦ κτίσαι, καὶ ἐὰν μὴ παραγγέλλῃ πρὸς αὐτὸν τὸν κύριον, (αἰτε ἀπόντα), διότι καλῶς γίνεται ἡ παραγγελία πρὸς ἕκαστον παρόντα εἰς τὸ ἔργον, εἴτε διὰ τὸ ἔργον εἶναι οὗτος παρών, εἴτε διὰ τὸν κύριον· καὶ δὲν ἐξετάζομεν, τίς καὶ ποίας καταστάσεως εἶναι ὁ παραγγελλθεὶς, ἐὰν δηλαδὴ δούλος ἢ γυνὴ ἢ παῖς ἢ κόρη· διότι καλῶς παραγγέλλεται πρὸς ὅλους τοὺς παρόντας,

(1) *18ς προηγουμένην σημειώσιν.

καθ' ὅσον ἕμως εἶναι δυνατόν νά κατανοηθῇ ἡ δὴλωσις τοῦ ἀπαγορευ-
καί γνωρισθῇ εἰς τὸν κύριον. Εἰ δὲ παραγγέλλει τις τὸν κύριον μακρο-
ἔργου, τοῦτο δὲν ἰσχύει διότι ὀφείλει νά παραγγέλλῃ παρ' αὐτῷ τῷ
ἵνα ἀποχωρήσῃ εὐθὺς ὁ παραγγελλόμενος. Ἀλλῶς διατελεῖ ἀνεύθυνος, π-
ρὼν εἰς τὸ ἔργον, ἅτε ἀγνοῶν τὸ παράγγελμα.

6. Ἐάν τις μετὰ τὸ παραγγελθῆναι ἐποικοδομήσῃ, ἢ
τήσας συγχώρησιν ἢ μὴ δεδιωκώς ἱκανά, τὸ μετὰ τὴν παρο-
λίαν γεγονόσῃ ἔργον καταλύει, κἂν εἶχε δίκαιον τοῦ κτίζειν
1 πρ. Ν. 20 πρ. § 3. Ν. 21 Πανδ. 39. 1 (de operis nov

Μ. Ἐάν τις καὶ μετὰ τὸ παράγγελμα ἐξακολουθήσῃ τὸ ἔργον ἀνευ-
στικῆς ἀδείας ἢ παροχής τῆς δευτέρας ἀσφαλείας, ὑποχρεοῦται κατ' α
τοῦ παραγγελλάντος εἰς τὴν κατεδάφισιν τοῦ κτισθέντος (καὶ ἐπανα-
τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ἐν καιρῷ τῆς παραγγελίας κατάστασιν) ὡς
καίωμα εἰς ἃν εἶχε νά κτίσῃ.

7. Ὁ κτίζων εἰ ἐγκαλεῖται καινοτομεῖν, εἴσω τριῶν μ-
ὀφείλει λέγειν τὴν δίκην μετὰ δὲ ταῦτα ἀσφαλιζέσθαι, ὅτ-
ὀρθῇ κακῶς οἰκοδομήσας, καταστρέφει αὐτά, ὡς κτίζει, ἰδίους
λῶμασιν. (Ν. μοναδ. Κωδ. 8. 11 (de operis novī nunciati

Μ. Ὁ κτίζων ἐάν ἐγκαλεῖται ὡς καινοτομῶν, ὀφείλει ἐντὸς τριῶν
νῶν νά δικαζέσθαι μετὰ δὲ ταῦτα ὀφείλει νά ὧσῃ ἀσφάλειαν, ὅτ-
ἀποδείχτῃ κακῶς οἰκοδομήσας, ἀναλαμβάνει τὴν δι' ἰδίων δαπανῶν
δάριον τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

8. Ἐάν ἡ τοῦ ἀπολημψανέμενου κατασκευασθεῖσα παρα-
κῆτοῦ οἰκία βλάβη τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ δικοι-
διὰ τετραμήνου καταμηνύειν καὶ παριστᾶν τὸ πρωτότυπον
καταμηνυθεὶς εὐ παραστῇ, τότε αὐτὸς ὁ φροντιστὴς δικαιολο-
μένος, εἰ καταδικασθῇ, πᾶσαν καινοτομίαν εὐπορῶν ἀποδο-
μὴ εὐπορῶν δὲ, ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπόντος ἀπαιτεῖται

Μ. Ἐάν ἡ τοῦ ἀποδημούντος οἰκία κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ δικ-
βλάβη τὸν παρόντα γείτονα, ὀφείλει ὁ δικοικητὴς ἐν διαστήματι τε-
μηνῶν νά γνωρίσῃ τῷ κυρίῳ καὶ νά παραστήσῃ τὸ πρωτότυπον πρὸς
(δηλονότι νά ἀντιπροσωπεύσῃ τὸν κύριον)· ἐάν δὲ μετὰ τὴν γνωστοποίη-
ταύτην δὲν παραστῇ ὁ κύριος, τότε δικαιολογουμένοις αὐτὸς ὁ φρον-
(ἦτοι ὁ δικοικητή.), ἐάν καταδικασθῇ, εὐπορῶν μὲν ἀποκαθίστησιν ἐξ
τὴν καινοτομίαν ὅλην, ἀπορῶν δὲ ἀπαιτεῖται ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπ-

9. Ἐάν ὁ παραγγελλόμενος πωλήσῃ τὸν οἶκον καὶ ὁ ἀγο-
κτίσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· οὐ γὰρ προσώπῳ, ἀλλὰ πράγματι γί-
νεται ἡ παραγγελία· διὸ παραγγελίας γενομένης, ὁ νειρόμενος ἐνέχ-
(Ν. 23 Πανδ. 39. 1 (de operis novī nunc.). Βασ. LVIII 10

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν περιλαμβάνεται ἐν Βασιλικαῖς· ἀλλ'
ἄλλως δύναται νά ἰσχύῃ, ὡς μεταβληθέντος τοῦ δικοικητικοῦ ὄργανου
μὴ δικαιουμένου κατ' ἀκολουθίαν οἰκουμένης ὑπαλλήλου νά ἀναπληρῇ
ἀποδημούντας πολίτας εἰς οἰκοδομὴν οἰκιῶν.

Μ. Ἐάν ὁ παραγγελλὸς πωλήσῃ τὴν οἰκίαν καὶ ὁ ἀγοράσας αὐτὴν κτίσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· διότι ἡ παραγγελία δὲν γίνεται λόγῳ προσώπου, ἀλλὰ λόγῳ πράγματος· ἔθεν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐνέχεται ὁ νεμόμενος.

10. Τῷ δοῦλῳ κτίζοντι καλῶς παραγγέλλαι τις περὶ καινοτομίας· δοῦλος δὲ ἑτέρῳ κτίζοντι παραγγέλλειν οὐ δύναται. (1) (N. 5 § 2 Πανδ. 39. 1 (de operis novi nunc)).

Μ. Τὸν κτίζοντα δοῦλον καλῶς παραγγέλλαι τις περὶ καινοτομίας· ἀλλ' ὁ δοῦλος δὲν δύναται ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου αὐτοῦ νὰ παραγγέλλῃ ἄλλον κτίζοντα.

11. Ἐάν πολλῶν τινῶν εἴῃ τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γίνεται τὸ ἔργον, εἴ καὶ ἐνὶ μόνῳ παραγγελθῇ, ὁρθῶς γίνεται ἡ παραγγελία, καὶ δοκεῖ πρὸς πάντας γεγονέναι τοὺς δεσπότας· εἴ δὲ εἰς ἐκ τῶν δεσποτῶν μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐπικοινωνεῖ, οὐκ ἐνάγονται περὶ τούτου τοῦ ἔργου οἱ ἄλλοι· οὐδὲ γὰρ χρὴ τὰ παρ' ἑτέρου γινόμενα καταβλάπτειν τοὺς μηδὲν παροικώτας. (N. 5 § Πανδ. 39. 1 (de operis novi nunciat.)).

Μ. Ἐάν τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γίνεται τὸ ἔργον, ἀνήκῃ εἰς πολλούς, καὶ εἰς ἓνα μόνον εἰν παραγγελθῇ, καλῶς γίνεται ἡ παραγγελία, ισχύουσα ὡς εἰ ἐνεκεν ποίᾳ βλῶς τοὺς ἰδιοκτήτας· ἐάν δὲ μετὰ τὴν παραγγελίαν ἐπιπίσῃ εἰς τῶν ἰδιοκτητῶν, περὶ τοῦ ἔργου τούτου δὲν ἐνάγονται οἱ ἄλλοι, οἵτις τὰ γινόμενα ὑπὸ ἄλλου δὲν εἶναι πρεπόν νὰ βλάπτωσι τοὺς μηδὲν παροικώτας.

12. ΕΠΑΡΧΙΚΑ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΣΚΑΛΩΝΙΤΟΥ ΙΟΥΔΑΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΥ
ΕΚ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΗΤΟΙ ΕΘΩΝ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝῃ

Περὶ μέτρων. Ὅτι ὁ δακτύλος πρῶτός ἐστιν ὥσπερ καὶ ἡ μονὰς ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν — Ἡ παλαιστὴ ἔχει δακτύλους β'. Ὁ πήχυς ἔχει πόδας αζ' ἥτοι παλαιστάς ς'. Τὸ βῆμα ἔχει πήχεις β' ἥτοι πόδας γ' παλαιστάς ιβ'. — Ἡ οὐργία ἔχει βήματα ε' ἥτοι πήχεις β' ἥτοι πόδας ς' ἥγουν σπιθμάς θ' δακτ. σ' Ἡ αλαινα ἔχει οὐργ. αζ' ἥτοι πήχεις ς' ἥτοι πόδας θ' παλαιστάς ις'. Τὸ πλέθρον ἔχει αλαινας ι' ἥτοι οὐργίας ις' ἥτοι βήματα λ' πήχεις β' καὶ πόδας ζ'. — Τὸ στάδιον ἔχει πλέθρα ς' ἥτοι αλαινας ε' ἥτοι οὐργίας ρ' βήματα σμ' πήχεις υ' πόδας ζ'. — Τὸ μίλιον κατὰ μὲν Ἑρατοσθένη καὶ Στράβωνα τοὺς γεωγράφους ἔχει σταδίους η' καὶ γ', ἥτοι οὐργίας ωλς'. κατὰ δὲ τὸ νῦν κρατοῦν

(1) Ἡ διαταξὶς τῆς παραγράφου ταύτης ἀργεῖ παρ' ἡμῖν, μὴ ὑπαρχέντων τανῶν δούλων.

ἔθος στάδια μὲν ἔχει ζζ' ἤτοι οὐργίας ψν' ἤτοι βήματα αφ' χεῖς ς—Δεῖ δὲ γινώσκειν, ὥς τὸ νῦν μίλιον, ἤτοι τῶν ζζ' δίων, οὐργίας μὲν γεωμετρικάς, ὡς ἔφημεν, ἔχει ψν', ἀπλῶς δὲ αἱ γὰρ ρ' οὐργίαι γεωμετρικαὶ ριζ' ἀποτελοῦσιν ἀπλᾶς οὐργίας

Μ. Ὁ δακτύλος εἶναι πρῶτος, ὡς καὶ ἡ μὲν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς.—Ἡ λάμη ἔχει δακτύλους τέσσαρας. Ὁ πῆχυς ἔχει πόδας ἓνα ἡμῖν, ἤτοι λαμὰς ἑξ. Τὸ βῆμα ἔχει πῆχεις δύο, ἤτοι πόδας τρεῖς, παλάμας δώδεκα. Ἡ ὀργυιὰ ἔχει βήματα δύο, ἤτοι πῆχεις τέσσαρες, ἤτοι πόδας ἑξ, ἢ σπιθαμὰς ἑννέα, δακτύλους ἐνενήκοντα. Ἡ ἀκαῖνα ἔχει ὀργυιὰν μίαν ἡμίτειαν, ἤτοι πῆχεις ἑξ, ἤτοι πόδας ἑννέα, παλάμας τριακονταεξ. Τὸ θρον ἔχει ἀκαῖνας δέκα, ἤτοι ὀργυίας δεκαπέντε, ἤτοι βήματα τρίακα πῆχεις ἑξήκοντα, πόδας ἐνενήκοντα.—Τὸ στάδιον ἔχει πλείωρα ἑξ, ἀκαῖνας ἑξήκοντα, ἤτοι ὀργυίας ἑκατὸν, βήματα διακίςσια τεσσαράκοντα, χεῖς τριακίςσια, πόδας ἑξακίςσις.—Τὸ μίλιον κατὰ μὲν Ἑρατοσθένη Στράβωνα τοὺς γεωγράφους ἔχει στάδια δακτύλῳ καὶ τριτημόριον, ἤτοι ὀκτακίςσια τριακοντα, κατὰ δὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν σήμερον συνήθειαν στάδια ἑπτὰ καὶ ἡμῖον, ἤτοι ὀργυίας ἑπτακίςσια πενήκοντα, ἤτοι βήματα χίλια πεντακίςσια, πῆχεις χιλιάδας τρεῖς.—Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι τὸ νῦν μίλιον, ἤτοι τῶν ἑπτὰ καὶ ἡμίσεως σταδίων, ὀργυίας γεωμετρικὰς μὲν, ὡς προελέχθη, ἔχει ἑπτακίςσια πενήκοντα, ἀπλᾶς δὲ ὀκτακίςσια τεσσαράκοντα διότι αἱ ἑκατὸν γεωμετρικαὶ ὀργυαὶ ἀποτελοῦσιν ἑκατὸν ἀπλᾶς ὀργυίας.

13. Περὶ βαλανείου. Χρὴ τὸν ἐπιχειροῦντα κτιζεῖν τικὸν βαλανεῖον ἀριστὰν τοῦ γείτονος τὰς καμίνους· εἰ μὲν πικώτερον εἴη τὸ γινόμενον βαλανεῖον ἢ ζυτικώτερον τοῦ γείτονος, ἔχοντος δευτέραν ἢ τρίτην θέσιν καὶ θυρίδας ἀποδλεπομένης τὸ αὐτὸ βαλανεῖον, πῆχεις κ'. χειμερινῶν γὰρ ὄντων ἀνέμων οὐ συνεχῶς μὲν αἱ τοῦ γείτονος ἀνοιγθήσονται θυρίδες διασκορπισθήσεται δὲ καὶ ἀναλωθήσεται ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀνέμου ἢ τοῦ πυρὸς ἀκμῇ. Εἰ δὲ βορειώτερον ἢ ἀνατολικώτερον εἴη τὸ γείτονος τὸ πριβάτον, δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως εὐσης τοῦ πριβάτου καὶ θυρίδων ὑπονεωγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ πριβάτον, καὶ αὐτὰ ἀριστὰν τὸν κτιζόντα τὸ εἰρημένον πριβάτον πῆχεις ἐλάττωσιν τῶν λ'. Θερινῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀνέμων, καὶ τῶν θυρίδων συνεχῶς ἀνοιγομένων, βλάβη τις προσγενήσεται τῷ οἴκῳ ἔχοντι· φρακτῶν δὲ ὄντων τῶν τοίχων τῶν ἀποδλεπομένων πρὸς αὐτὸ τὸ πριβάτον, τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ τρίτον διδόναι κτιζόντι· εἰ δὲ μονόστεγοι τοῦτέστιν ἐπίπεδοι εἰσιν οἱ οἴκοι

(1) Δὲν ἱσχυρεῖ παρ' ἡμῶν τανῦν τὸ σύστημα τοῦτο τῶν μέτρων, ἀποκατασταθὲν δι' ἑτέρου συστήματος μετρικοῦ, καθιερωθέντος διὰ τοῦ Δ. 28 Σεπτεμβρίου 1896 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, ὅπερ ζητεῖ ἐν Μερ. Παρρητήματος Δικαστικῶν Νόμων.

ρας ἢ θυρίδας ἔχοντες ἀποσπεύουσας, ὥς εἴρηται, τοῖς φρακτοῖς δεδόσθαι. Εἰ δὲ φρακτοὶ εἰσιν οἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων ἐπιπέδων, τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερώων μέτρων διδόσθαι τὸ ἕκτον. Καὶ ταῦτα ἐν ἐνστάλει· ἐν δὲ χωρίοις τῶν εἰρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ. (1)

Μ. Ὁ ἐπιχειρῶν νὰ κτίσῃ ἰδιωτικὸν λουτρὸν, εἰ μὲν τὸ γινόμενον λουτρὸν εἶναι νοτικώτερον ἢ δυτικώτερον διωρῶρου ἢ τριωρῶρου οἰκίας γείτονος αὐτοῦ ἐχούσης παράθυρα ἀποσπένοντα πρὸς αὐτό, ἀρκεῖ νὰ ἀπομακρύνῃ τὰς ἀμύνους εἴκοσι πηγὰς τῆς γειτονικῆς οἰκίας, διότι, ἐπικρατούντων τῶν ἀνέμων τοῦ χειμῶνος, δὲν θὰ ἀνοίγῃνται μὲν συχνὰ τὰ παράθυρα τοῦ γείτονος, τοῦ δὲ πυρὸς ἡ ἀκμὴ θὰ διαλύηται καὶ θὰ φθιέσθαι ὑπὸ τοῦ ὄρου ἀνέμου. Εἰ δὲ τὸ λουτρὸν εἶναι βορειότερον ἢ ανατολικώτερον διωρῶρου ἢ τριωρῶρου οἰκίας γείτονος καὶ παράθυρα ἐχούσης ἀνοίγόμενα κατ' ὄψιν αὐτοῦ, τότε τὸ κτιζόμενον λουτρὸν ἀνάγκη γὰ ἀπέχῃ πηγὰς οὐχὶ ὀλίγων τῶν τριάκοντα· διότι ἐκ τῶν περὶ τῶν ἀνέμων καὶ τοῦ συχνοῦ ἀνοίγματος τῶν παραθύρων βλάπτεται ὁ γείτων οἰκοδομήσας. Ἐὰν δὲ οἱ ἀποσπένοντες πρὸς τὸ λουτρὸν τοῖχοι ᾖναι φρακτοί, δίδεται εἰς τὸν κτίοντα τὸ τρίτον τῶν προλεχθέντων μέτρων. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἶναι μονώροφαι ἢ τοὶ γειτονικοὶ, καὶ αἱ θυραὶ ἢ τὰ παράθυρα ἀποσπεύουσιν πρὸς τὸ λουτρὸν, δίδεται καὶ αὐτὰ μέτρον πρὸς τὸ τῶν φρακτῶν τοίχων· εἰ δὲ οἱ τοῖχοι τῶν τοιούτων κτιζομένων οἰκημάτων εἶναι φρακτοὶ, δίδεται τὸ ἕκτον τῶν μέτρων τῶν προλεχθέντων διὰ τὰ πολυώροφα. Καὶ ταῦτα μὲν ἰσχύουσιν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν δὲ τοῖς χωρίοις λογίζεται μόνον τὸ ἥμισυ τῶν προλεχθέντων μέτρων.

Ν. Οἱ ἐν Ἀρμεν. περιεχόμενοι περὶ ἀποστάσεως τῶν οἰκοδομῶν ἀπ' ἀλλήλων νόμοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων δὲν δύνανται νὰ ἠεωρηθῶσιν παρὸντες εἰς τοὺς ἀστικὸς νόμους καὶ ἐπαμένως κατὰ τὸ Διατ. τῆς 28 Ἀπρ. 1835 δὲν ἰσχύουσι παρ' ἡμῖν, διότι ἔχουσι χαρακτῆρα ἀστυνομικὴν φύσιν πρὸς τὰς τότε γειτονικὰς σχέσεις. Α. Π. 67 τοῦ 1876. Συνωδὸς τῆς τῆν ἀποφασίν ταύτην ἀποφαίνοντα καὶ αἱ Α. Π. 291 τοῦ 1849 καὶ 48 τοῦ 1860. (1) § 80) (ἔχει τὴν γνώμην ταύτην εἰκότως Οἰκονομίδης).

14. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί ἀρτοκοπείου. Τὸν ἐκ νέου κατασκευάζοντα ἀρτοκοπεῖον ἐν μὲν πόλει χρὴ ἀριστὸν τοῦ γειτονος τὸν τοῦ σοῦρνου οἶκον εἰς ὑψηλὸν ὑπαίθρου τόπον πηγὰς εἶναι τοῦ γειτονος εἴη τὰ οἰκήματα ἐπίπεδα μόνον. Αὕτη δὲ δίδεται ἢ τοῦ ὑπαίθρου τόπου ἀπόστασις διὰ τὰς γινόμενας

(1) Αἱ ἐν τῷ Ἀρμεν. βιβλίῳ Β' τίτλῳ Δ' αὐτοκρατορικαὶ διατάξεις τῶν 18—24, 28, 33, 45—49, 51—56, 76—78, 87 καὶ 89, ἀρρίζουσι τὴν φύσιν τοῦ γειτονικοῦ κτήματος τηρητέαν ἀπόστασιν περὶ τὴν ἀνέγερσιν οἰκημάτων ἢ ἄλλων ὁμοίων ἔργων, ἰσχύουσι μόνον κατ' ὅσον δὲν κατηργήθησαν ἀπὸ τοῦ Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὕψους οἰκοδ., πόλεων καὶ χωριῶν καὶ τοῦ Ν. ΣΚΒ' τῆς 20 Ἀπρ. 1867 περὶ ἐκτελέσεως τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ χωριῶν. Ὅθεν ἐκάστη τῶν διατάξεων τούτων δεῖν νὰ παραβῇ ἐν δεδομένῳ θέματι πρὸς τὴν διάταξιν τῶν νεωτέρων νόμων, καὶ εἰ μὲν ὑπάρχοντα ἀντιφάσκουσι ἰσχύει ἡ νεωτέρα, ἄλλως συνισχύουσιν ἀμείνων.

ἀπὸ τῶν τοιούτων ταῖς οἰκίαις καύσεις. Εἰ δὲ δευτέραν ἢ τὴν ἢ καὶ ἑτέρας θέσεις ἔχει ὁ γείτων, τῆνικαὐτα τὸν ἀρτοποιὸν ποιοῦντα ἀφιστᾶν τὸν τοῦ κλιβάνου οἶκον τοῦ γείτονος μὲν αὐτὸ τοῦ ὑπαίθρου διάστημα τὸ εἰρημένον· ἕνεκα δὲ τοῦ καπνίζεσθαι· στοιχειώσαν τῷ διμοίρῳ μέρει τῶν ἐπὶ τοῖς βάτοις εἰρημένων, ἢ μὲν γὰρ τοῦ προβάτου συνεχῆς καὶ ἀσπὺς καύσις, ἢ δὲ τοῦ κλιβάνου μερικὴ, ἥτις ἐστὶ τῷ πλησίον ἐν νυκτὶ γινομένη. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει, ἐν δὲ κώμῃς ἢ προαστείσις τῶν εἰρημένων τὸ ἥμισυ. (*)

Μ. Ὁ κατασκευάζων ἀρτοποιεῖον ἐν πόλει, εἰ μὲν τοῦ γείτονος τὰ μακρὰ εἶναι μόνον χαμηλά, δεῖλπει νὰ ἀπομακρύνῃ τὸ κτίριον τοῦ γείτονος εἰς τόπον ὑψηλὸν καὶ ἀνοικτόν, πῆλεις ἕξ πόρῳ τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος διδεται δὲ ἡ ἀπόστασις αὐτῇ τοῦ ἀνοικτοῦ τόπου διὰ τὰς ἐπισυνδράμεις εἰς τὰς οἰκίας ἐκ τῶν τοιούτων πυρκαϊῶν. Εἰ δὲ ὁ γείτων ἔχει διώρυγαν τριώροφον ἢ καὶ ὑψηλότεραν οἰκίαν, τότε ὁ κατασκευάζων ἀρτοποιεῖον μακρυνεὶ τὴν εἰσόδον τῷ κλιβάνου τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος κατ' αὐτὴν ἀπόστασιν τοῦ ἀνοικτοῦ τόπου· πλην ἵνα μὴ καπνίζηται ἡ λαογίη· τὸ ἥμισυ μέτρον τοῦ τεταγμένου διὰ τὰ λουτρά· διότι τοῦ προῦ ἡ καύσις εἶναι συνεχῆς καὶ ἀπαστος, ἢ δὲ τοῦ κλιβάνου πρόσθεν καὶ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν νύκτα. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλει, ἐν δὲ κώμῃς ἢ προαστείσις λαογίηται τὸ ἥμισυ τῶν προλεχθέντων μέτρων.

15 ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ φούρνου κεραμεικοῦ κατασκευάζοντα ἐν κώμῃ φούρνον κεραμεικὸν χρὴ ἀφιστᾶν τὸν τοῦ γείτονος, εἴτε θέσις εἴη δευτέρα καὶ γ' ἢ περαιτέρω.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἦσαν εἰ μὲν νοτιώτερον εἴη τὸ κτιζόμενον ἀρτοποιεῖον ἢ δυτικώτερον τοῦ γείτονος ἔχοντος δευτέραν ἢ τρίτην θέσιν θυρίδας ἀποβλεπούσας εἰς τὸ αὐτὸ ἀρτοκοπεῖον, πῆλεις ἀφιστᾶν τοῦ γείτονος γ'· μόνον· εἰ δὲ βορειώτερον ἢ ἀνατολικώτερον εἴη τοῦ γείτονος τὸ ἀρτοκοπεῖον, δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως οὐσας τοῦ γειτνιούντος, καὶ θυρίδας νεωγμένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀρτοκοπεῖον, τῆνικαὐτα ἀφιστᾶν τὸν κτίζοντα εἰρημένον ἀρτοκοπεῖον πῆλεις οὐκ ἑλάττους τῶν κ'. Φρακτῶν δὲ ὄντων τοίχων καὶ ἀποβλεπόντων πρὸς αὐτὸ τὸ ἀρτοκοπεῖον, τῶν εἰρημένων μὲν τὸ τρίτον διδόναι τῷ κτιζόντι. Εἰ δὲ μονόστεγος, ταυτίστιν ἐπιπέδον· εἰ εἰκοί, θύρας καὶ θυρίδας ἔχοντες ἀποβλεπούσας καθὼς εἴρηται, τὸ τοῖς φρακτοῖς διδόναι· εἰ δὲ φρακτοὶ εἰσὶν εἰ τοίχοι τῶν τοιούτων ἔχοντων, τῶν ἐπὶ τῶν ὑπερώων μέτρων διδόναι τὸ ἕκτον. Καὶ ταῦτα μὲν Κωνσταντινουπόλει φησί, διὰ τὸ τὸν μὲν νότον ἄνεμον χειμερινὸν εἶναι καὶ τῷ χειμῶνι οὐ συνεχῶς αἱ τοῦ γείτονος θυρίδες ἀνοίγονται· τὸν δὲ ἄνθερον ἡρινόν, ἐν δὲ τῷ ἡέρι συνεχῶς αἱ τοῦ γείτονος θυρίδες ἀνοίγονται καὶ βλάβη τις ἐντεῦθεν γενήσεται τῷ τὴν οἰκίαν ἔχοντι· ἐν δὲ τῷ σαλονίῳ ἐπειδὴ τάναντία συμβαίνει, τὸν μὲν νότον ἡρινόν ἄνεμον τὸν δὲ βορρᾶν χειμερινόν, εἰ καὶ τάναντία τοῖς ἐν ταύτῃ δότημον, τῷ μὲν νοτιωτέρῳ περισσοτέρην ἀπὸ τοῦ γείτονος τὴν ἀπόστασιν, βορειωτέρῳ ὀλιγωτέραν, τάχ' ἂν οὐκ ἀπεικάζως ποιούμεν.

καὶ εἰ μὲν βορειότερος εἴη ἢ ἀνατολικώτερος ὁ φούρνος τῆς εἰκῆσεως θύρας ἢ θυρίδας αὐτῆς ἐχούσης ἀποβλεπούσας πρὸς αὐτὸν τὸν φούρνον πῆχαις εἴκοσιν· ἢ γὰρ τῆς κεραμεικῆς χάρις καὶ ἐργασία ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν εἰρημένων ἀνέμων πρόσβολῃς γίνεσθαι· εἰ δὲ νοτιώτερος ἢ δυτικώτερος εἴη ὁ φούρνος τῆς τοῦ γείτονος εἰκῆσεως καὶ αὐτῆς ἐχούσης θύρας ἢ θυρίδας, ἀριστὰν αὐτὸν πῆχαις δεκαδύω χειμερινῶν ἄντων τῶν ἀνέμων, καὶ τῆς ἐργασίας τὸ τηνικαῦτα μὴ οὔσης· εἰ δὲ φρακταὶ ἢ ἐπιπέδοι εἴησαν οἱ οἴκοι, τότε ἀριστὰν αὐτὸν τῶν εἰρημένων πῆχεων τὸ τρίτον. Προτέρως δὲ κεραμεικῆς οὔσης καὶ ἐτέρου γείτονος ἄλλην βουλευμένου πρὸς αὐτὴν κατασκευάσαι, τῆς τοῦ γείτονος παλαιᾶς καλύψεως χρῆ αὐτὸν τὸν κατασκευάζοντα, εἰ μὲν ἀνατολικώτερα ἢ βορειότερα εἴη ἡ καλύψις, ἀριστὰν τοὺς φούρνους πῆχαις ιε'. εἰ δὲ δυτικώτερα ἢ νοτιώτερα εἴη τῶν μελλόντων φούρνων γίνεσθαι ἡ καλύψις, πῆχαις λ'. Τὰ αὐτὰ δὲ φυλαχθήτωσαν μέτρα τοῖς ἀνέμοις καὶ ἐπὶ τῶν ἀλωνίων.

M. Ὁ κατασκευάζων ἐν κῶμῃ κεραμεύειν δεῖται νὰ ἀπομακρύνῃ τοῦτο πῆχαις εἴκοσι διωρεῖον, τριωρεῖον καὶ ὑψηλότερας εἰκίας γείτονας, καὶ βορειότερον ἢ ἀνατολικώτερον εἰάν ᾖ τὸ κεραμεύειν, καὶ ἡ οἰκία ἔχῃ θύρας καὶ παράθυρα ἀποβλεπόντα πρὸς αὐτὸ· δεῖται ἡ χάρις καὶ ἐργασία τῆς κεραμεικῆς γίνεσθαι, ὅταν φυσῶσιν οἱ προλεχθέντες ἀνεμοί. Εἰ δὲ τὸ κεραμεύειν εἴη νοτιώτερον ἢ δυτικώτερον τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας καὶ αὐτὴ εἴη θύρας ἢ παράθυρα, τότε αὐτὸς ἀπομακρύνει τὸ κτιζόμενον πῆχαις δωδεκά, ὡς ἐπικρατούντων τῶν χειμερινῶν ἀνέμων, καὶ τῆς ἐργασίας μὴ γίνεσθαι τότε. Εἰ δὲ αἱ οἰκίαι εἴη φρακταὶ ἢ μενύροται, τότε ἀπομακρύνει αὐτὸς τὸ τρίτον τὸ τρίτον μόνον τῶν εἰρημένων πῆχεων. Εἰ δὲ προὔπῃχε κεραμεύειν καὶ γείτων τις θέλει νὰ κατασκευάσῃ παραπλεύρως ἄλλο, δεῖται ὁ κτιζὼν, εἰάν ἡ παλαιὰ καλύψις τοῦ γείτονος ᾖ ἀνατολικώτερα ἢ βορειότερα, νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτῆς τὸ κεραμεύειν πῆχαις δεκαπέντε· εἰ δὲ ἡ καλύψις εἴη δυτικώτερα ἢ νοτιώτερα τῶν μελλόντων γίνεσθαι κεραμεύειν, πῆχαις τριῶντα. Τὰ αὐτὰ μέτρα τῶν ἀνέμων φυλάττονται καὶ ἐπὶ τῶν ἀλωνίων.

16. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ γυψαρείου. Εἰ τις γυψαρεῖον ᾖ γυψοκοπεῖον βουλευθῇ κατασκευάσαι ἐν κῶμας ἢ ἐν πόλει, χρῆ αὐτὸν ἀριστὰν τοῦ γείτονος τὴν τοῦ γύψου κάμινον· καὶ εἰ μὲν μονόστεγα εἴη τοῦ γείτονος καὶ θυρίδας ἀποβλεπούσας ἔχει εἰς τὴν τῆς καμίνου τόπον, ψιλοῦ ὄντος καὶ ἀστέγου τοῦ τῆς καμίνου τόπου· εἰ μὲν ἀνατολικώτερος ἢ βορειότερος εἴη οὗτος ὁ τόπος τῆς καμίνου, ἀριστὰν χρῆ πῆχαις η'. εἰ δὲ δυτικώτερος ἢ νοτιώτερος, ἐπιπέδων ὄντων τῶν τοῦ γείτονος οἰκίων καὶ θύρας ἔχόντων, πῆχαις θ'. Εἰ δὲ ὁ τῆς καμίνου τόπος ἐστεγαμένος εἴη, θυρίδων οὐδὲν τῷ γείτονι· πρὸς αὐτῇ τῇ καμίνῳ, ὅταν μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ ἐν ταυτῇ κατασκευάζειν πνιγμὸς γὰρ

γενήσεται ἀπὸ τῆς τοῦ καπνοῦ προσβολῆς διὰ τῶν θυρίδων γείτονι. Εἰ δὲ δευτέραν ἢ τρίτην ἢ καὶ περαιτέρω θέσιν ἔχοντες θυρίδων οὐσῶν βλέπουσιν πρὸς αὐτὸ τὸ γυφареῖον ἀφιστᾶν κάμινον ἀπὸ τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος πῆγχεις κδ'. φρακτοῦ διὰ τῶν τοῦ τοίχου, καὶ μήτε θυρίδων μήτε θυρῶν οὐσῶν ἐν αὐτῇ τότε ἐξεῖναι τῷ τῷ γυφареῖον ἔχοντι ἀφιστᾶν τοῦ τοίχου πῆγχεις δύο μόνους, τοῦτο δὲ ποιεῖν διὰ τὴν τῷ τοίχῳ ἀπὸ τοῦ πυρὸς γινομένην σάθρωσιν· κρούειν δὲ ἢ κόπτειν τὸν γύψον μὴ ἐξῆλθαι πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, ἀλλ' ἀφίστασθαι ἐν ταῖς κορυφαῖς τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πῆγχεις ε'. οἶδε γὰρ καὶ ἡ τῶν κορυφῶν προσβολὴ τοὺς τοίχους διαλύειν.

Μ. Ἐάν τις θέλῃ καὶ κατασκευάσῃ ἐν πύλῃ ἢ κώμῃ γυφопоιεῖον ὅπως νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν καμίνον τοῦ γύψου τῆς γειτονικῆς οἰκίας· καὶ μὲν ἡ θέσις τῆς καμίνου εἶναι ἀνατολικωτέρα ἢ βορειότερα, τὰ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ γείτονος μονώροφα καὶ ἔχοντα παράθυρα ἀνεκτὰ πρὸς ψιλὸν ἀνῶροφον τὸν τόπον τῆς καμίνου, ἀπομακρύνει πῆγχεις ὀκτώ. Εἰ δὲ ἡ θέσις εἶναι δυτικωτέρα ἢ νοτιωτέρα, καὶ τοῦ γείτονος αἱ οἰκίαι μονώροφαι ἔχουσαι θύρας, πῆγχεις τέσσαρας. Εἰ δὲ ὁ τοίχος τῆς καμίνου εἶναι ἐκτεθειμένος, καὶ ὁ γείτων ἔχει παράθυρα πρὸς αὐτήν, δὲν συγχωρεῖται αὐτῇ κατασκευάζῃ θύλον εἰς αὐτήν· διότι ἡ προσβολὴ τοῦ καπνοῦ διὰ τῶν παραθύρων προξενεῖ εἰς τὸν γείτονα πνιγμὸν. Εἰ δὲ ὑπάρχει διώροφος ἢ τριώροφος καὶ ὑψηλότερα οἰκία, καὶ παράθυρα ἀποβλέποντα πρὸς τὸ γυφопоιεῖον ἀπομακρύνεται ἡ καμίνος τοῦ γειτονικοῦ τοίχου πῆγχεις εἰκοσιτέσσαρας· δὲ ὁ τοίχος εἶναι φρακτός, καὶ δὲν ἔχει παράθυρα οὐδὲ θύρας, τότε δύναται κατασκευάζων τὸ γυφопоιεῖον νὰ ἀπομακρύνῃ αὐτὸ τοῦ τοίχου μόνον πῆγχεις, γίνεται δὲ τοῦτο διὰ τὴν ἐπισυμβαίνουσαν εἰς τὸν τοίχον σάθρωσιν ἐκ τοῦ πυρὸς· δὲν συγχωρεῖται ὅμως νὰ κρούῃ ἢ νὰ κόπτῃ τὸν γύψον πρὸς τὸν τοίχον τοῦ γείτονος, ἀλλὰ κόπτων δέον ἀπέχῃ αὐτοῦ πῆγχεις ὅσοις καὶ τῶν κορυφῶν ἡ προσβολὴ δύναται νὰ καταστρέφῃ τοὺς τοίχους.

17. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ φούρνου τῆς ἀσδέστου τῆς ἐξέλιοντα φούρνου τῆς ἀσδέστου κατασκευάζειν χρὴν ἵστασθαι πάσης οἰκῆσεως δευτέρας ἢ τρίτης θέσεως ἢ καὶ ἐφεξῆς περαιτέρω καὶ λοιπῶν, πῆγχεις ἑκατὸν ἀπὸ παντὸς ἀνέμου· δριμυτέρα γὰρ καὶ λοιμώδης σφόδρα ἡ ἀπ' αὐτῆς ἀτμός· ἄλγωνος δὲ ἀφίστασθαι ταύτην τὴν κάμινον πῆγχεις νῆναι.

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἀσδεστουργεῖον δεῖται νὰπομακρύνῃ παντὸς οἰκῆματος διωρόφου ἢ τριωρόφου ἢ καὶ ὑψηλοτέρου καὶ λοιπῶν τὸν πῆγχεις καὶ ἑκάστην κλίσιν ἀνέμου· διότι ὁ καπνὸς τῆς ἀσδέστου δριμυτέρος καὶ τὰ μάλιστα φθοροποιός. Ἄλγωνίου δὲ ἀνάγκη νὰ ἀπέχῃ μίλιον αὐτῇ πῆγχεις πεντήκοντα.

18. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ θερμοδρόμων καὶ βαφείων· Ἡ τῶν θερμοδρόμων καὶ βαφείων ἐργασία διὰ πυρὸς ὡς ἐπὶ πλεῖστον καὶ συνεχῆς οὕσα τοὺς ἐπικειμένους οἴκους λυμαίνει.

οὐ γρή οὖν, εἴπερ ἐπίπεδος ὁ ἑτέρου οἶκός ἐστιν ὁ ἑτέρου πικειμένος, τὴν καῦσιν γίνεσθαι ὑπ' αὐτοὺς· καθὼς γὰρ ται, πολλή τε καὶ οὖσα ἡ καῦσις οὐ μόνον λοιμὸν τοῖς ἐπικειμένοις τίκτει, ἀλλὰ καὶ κίνδυνον αὐταῖς ταῖς οἰκίαις ἀπὸ πυρὸς προστίθῃσι· γρή οὖν μὴ μόνον τούτους μὴ εἶναι ὑπὸ ἀλλοτρίους οἰκοῦς, ἀλλὰ καὶ τῶν παρ' ἑκάτερα ὑπερόρων ἀφίστασθαι· πῆχεις ε' καὶ δίμοιρον, διαχυθήσεται δὲ ὁ κίνδυνος πρὸ τῶν ε' καὶ δίμοιρου πηχῶν.

Ἡ ἐργασία τῶν θερμοβρόχων καὶ βαρέων, ὡς τελουμένη διὰ τοῦ πυρὸς ἀκαταπαύστως, βλάπτει τὰ ἐπικείμενα οἰκήματα· ὅθεν πρέπει, εἴν ἐνός ἡ οἰκία ἦναι μονώροφος, τοῦ δὲ ἄλλου ἐπίκηται, νὰ μὴ γίνηται ὑπὸς ὑποκάτω· διότι ἡ πολλὴ καὶ συνεχὴς καῦσις, κατὰ τὰ προλετα, δὲν φθείρει μόνον τὰ ἐπικείμενα, ἀλλ' ἐκ τοῦ πυρὸς κινδυνεύουσι καὶ τὰ οἰκήματα αὐτά. Ἀνάγκη λοιπὸν οὐ μόνον αὐτοὶ νὰ μὴ διατρίδωσιν τὰς ἀλλοτρίας οἰκίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπέχωνται τῶν πανταχόθεν πολυπόροισιν οἰκῶν πῆχεις εἴς καὶ δίμοιρον (καὶ δύο τριτημέρη τοῦ πῆχεως), ὡς καπνοῦ διαλυομένου εἰς τὴν ἀέσταν τούτων.

9. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ὑελουργῶν καὶ σιδηρουργῶν. Ὑελουργοὺς καὶ σιδηρουργοὺς τοὺς ἐργαζομένους τὰς ναὺς καὶ τὰς ἄμας καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ὄργανα, καὶ ἀνεντοπλάστας οὐ γρή ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσι· τὰ τοιαῦτα ἐρῶσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη τις γένηται τούτοις κατοικεῖν τὰς πόλεις καὶ τὰς τούτων ἐργασίας ἐν αὐταῖς γίνεσθαι, εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους καὶ ἰδιαζόντας τῶν πόλεων τόπους δεῖν ταύτας ἀφίστασθαι· πολὺς γάρ ὁ ἀπὸ τοῦ πυρὸς πέλων κίνδυνος τοῖς ἡμασι καὶ τοῖς σώμασι συνεχὴς λοιμὸς γίνεται.

10. Οἱ ὑελουργοὶ καὶ σιδηρουργοὶ, οἱ ἐργαζόμενοι τὰς ἀξίνας καὶ τὰ δρενα καὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλα ἔργα, καὶ οἱ ἀνδριαντοποιοὶ δὲν πρέπει καταργάζονται τὰ τοιαῦτα ἐντὸς τῶν πόλεων· ἀλλ' εἴν παρίσταται ἀνάγκη νὰ παραμένωσιν ἐργαζόμενοι ἐν ταῖς πόλεσι, δεόν τούτων νὰ ἐργάζωνται ἐν ἀποκλεισμένοις καὶ μεμονωμένοις τόποις· διότι ἐκλυθὼς μέγας ὁ ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνος διὰ τὰ οἰκήματα καὶ ἡ φθορὰ τῶν σώματων συνεχὴς.

20. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀμμουδαρίων καὶ καπηλίων. Ἡ τῶν ἀμμουδαρίων καὶ ἡ τῶν καπηλείων τέχνη οὐ μόνον τὴν ἀπὸ πυρὸς ἔχει λύμην, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πυρὸς ἀτμὶς βλάβην ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ὅθεν γρή μὴ ὑποκαταστῆναι τούτους ἀλλοτρίαις οἰκίαις. Ἐν πόλει δὲ σφμὶ ἵνα μὴ τούτων ἀτμὶς ταῖς ἐπικειμέναις προσβάλλουσα οἰκίαις τοῖς ἐπικειμένοις τὰς εἰρημένας βλάβας παρέχῃ· καὶ τῶν παρ' ἑκάτερα παρακειμένων γρή ἀφίστασθαι τὰς τούτων θύρας πῆχεις τρεῖς καὶ πρῶτον.

Μ. Ἡ τέχνη τῶν ἀμοργέων καὶ ἐλαιωτριδῶν δὲν ἔχει μόνον τὴν πυρὸς βλάβην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ σώματα ἐπιφέρει φθορὰν ὃ ἐξ ἐλαίου αὐτὸ ἀτμός· ὅθεν δὲν πρέπει νὰ κηῖται τὰ ἐργαστήρια τούτων καὶ ἀλλοτριῶν οἰκιῶν. Λέγω δὲ τούτο περὶ πόλεως, ἵνα μὴ ὁ ἀτμός τῶν προσβάλλων τὰς ἐπικειμένους οἰκίας προξενῇ εἰς τοὺς ἐνοίκους τὰς προσβάδας. Ὅθεν ἀνάγκη αἱ θύραι τούτων νὰ ἀπέχωνται τῶν πανταπαρκειμένων οἰκημάτων πᾶσις τρεῖς καὶ τρίτον.

21. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλῦτων καὶ ἐπιπλῦτων. Αἱ τῶν σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλῦτων τέχναι πολλὰς οὐδὲ νομίζονται· λυμαίνεσθαι· ἔστι δὲ ἀπὸ τούτων ὀλίγη βλάβη καὶ κίνδυνος· θυμιῶσι γὰρ πολλάκις τὸ θεῖον πρῶτον μὲν ἢ τούτων ὁσμὴ ἀγῆτης οὕτω πολλὴν δυσωδίαν ἐνοικέουσι παρέχει· πολλάκις δὲ καὶ θυμιῶντες ἐνοῦσιν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τὸ θεῖον, καὶ ἀπὸ τούτων νεχῆς καθῶς προσγίνεται τοῖς οἰκήμασι τοῖς παρακειμένοις· μαθηταὶ δὲ τούτων ἢ πέτρα· πολλάκις γὰρ καθῶς ἐγένετο τοιοῦτοις οἰκήμασιν· ὅθεν χρὴ μονάζειν τοὺς τοιούτους καὶ μὴ ἑτέροις ἐπισυνάπτεσθαι. Εἰ δὲ ἀνάγκη τις γίνετο τούτους κατοικεῖσθαι καὶ ἐπισυνάπτεσθαι ἑτέροις οἰκίαις τῶν τούτων δεσπότην ἐγγράφως ποιεῖν τοῖς παρακειμένοις· οὐ θυμιᾷσι ἐμπύρῳ κέχρηται· ἐν ταῖς ἔχουσιν οἰκίαις σχοινοπλόκων καὶ ἐριοπλῦτων.

Μ. Τὰς τέχνας τῶν σχοινοπλόκων καὶ μαλλιοπλῦτων οἱ πολλοὶ ἐνοῦσιν ἐπιβλαβεῖς· προέρχεται ὅμως ἐξ αὐτῶν οὐκ ὀλίγη βλάβη καὶ κίνδυνος· διότι πολλάκις οὗτοι μεταχειρίζονται τὸ κάπνισμα διὰ τοῦ θεοῦ πρῶτον μὲν ἢ ὁσμὴ αὐτοῦ ὡς ἀγῆτης προξενεῖ μεγάλην δυσωδίαν ἐνοίκους· συχνάκις δὲ καπνίζοντες ἐνοῦσιν ὑπὸ τὰ σχοινία ἢ τὰ μαλλία καὶ τὸ θεῖον, καὶ ἐκ τούτου πολλάκις προέρχεται πυρκαϊὰ εἰς τοὺς οἰκίας. Τούτου δὲ διδάσκαλος ἢ πέτρα· διότι πολλάκις συνιᾷ καὶ εἰς τὰ τοιαῦτα οἰκήματα. Ὅθεν πρέπει τὰ τοιαῦτα καταστήματα ὥστε μεμονωμένα καὶ νὰ μὴ συνεχῶνται πρὸς ἄλλας οἰκίας· εἰ δὲ ἀνάγκη νὰ εὐρέσκωνται καὶ ταῦτα μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ συνιᾷ πρὸς ἄλλα οἰκήματα, τούτων ὁ κύριος δεῖλται νὰ συμφωνῇ ἐγγράφως τοὺς γείτονες, ὅτι δὲν θὰ μεταχειρίζεται τὸν διὰ τοῦ πυρὸς κάπνισμα τὰ ἔχοντα σχοινία οἰκήματα.

22. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ γαρεψῶν. Ἡ τέχνη τῶν γαρεψῶν καὶ ἢ τῶν τυροποιῶν οὐ τὴν τυχοῦσαν ποιεῖ τοῖς παρακειμένοις βλάβην· πολλὴ γὰρ ἢ ἀπ' αὐτῆς ἀτμὶς δυσώδης τε καὶ φθορὰ· ἔστι καὶ ἐπιβλαβὴς ἐπὶ πολὺ διάστημα. Ὅθεν χρὴ τοιούτους παντάπασι μὲν πόλιν μὴ οἰκεῖν μηδὲ κώμην· εἰ δὲ ἀνάγκη νὰ εὐρέσκωνται καὶ ταῦτα μεταξὺ τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ συνιᾷ πρὸς ἄλλα οἰκήματα, τούτων ὁ κύριος δεῖλται νὰ συμφωνῇ ἐγγράφως τοὺς γείτονες, ὅτι δὲν θὰ μεταχειρίζεται τὸν διὰ τοῦ πυρὸς κάπνισμα τὰ ἔχοντα σχοινία οἰκήματα.

αι· εἰ δὲ χάρται· εἰς· παλαιοί· ἡ καὶ δουλεία τις προλαβοῦσα, ἐγκρῆσθαι· δεῖ τοῖς ἐξ ἀρχῆς περὶ αὐτῶν συμπεφωνημένοις. (1)

Μ. Ἡ τέχνη τῶν γαρεψῶν καὶ τυροποιῶν προξενεῖ μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς γείτονας· διότι ἡ πολλὴ ἐξ αὐτῆς ἀπορροή εἶναι ἀμετρώς δυσώδης καὶ πηδωδὴ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ὅθεν πρέπει· οἱ τοιοῦτοι νὰ μὴ κατασκευάζωσι ποτὶς εἰς πόλιν μηδὲ εἰς κώμην· εἰ δὲ οὗτοι εἶναι ἀναγκαῖοι διὰ τὴν χρῆσιν τῶν πόλεων καὶ κωμῶν, δεῖλουν νὰ ἀπέχωσι τρεῖς στάδια. ὡστόν δὲ ἔστω ὅτι ὅλα τὰ προλεχθέντα ταῦτα ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς κατασκευάζοντας ἀπὸ καινουργίης τοιαῦτα καταστήματα· εἰ δὲ ὑπάρχουσι παλαιὰ συμφωνητικὰ ἔγγραφα ἢ καὶ προλαβοῦσα δουλεία, δεῖον κατ' ἀνάγκην ἐφαρμόζονται ἐπ' αὐτῶν τὰ ἐξ ἀρχῆς περὶ τούτων συμπεφωνημένα.

23. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ οἰκοδομῆς οἰκῶν. Τοὺς κατασκευάζοντας καὶ οἰκοδομούντας ἐκ νέου οἴκους ἐν μὲν ἐπιπέδῳ ἐν ταῖς πόλεσι· χρῆ ἀρίστασθαι· τοῦ γείτονος ἢ τῶν γειτόνων πόδας δέκα καὶ ποιεῖν θυρίδας, ὡς ἂν βουληθῶσιν ἐν αὐταῖς· θυρίδας δὲ εἰ μὲν οἶκος εἴη ἀποθήκης, ἐξεῖναι· αὐτοῖς ἀνοίγειν, ὡς ἂν βουληθῶσιν· ἀπαξ γὰρ καὶ οὐ συνεχῶς ἐγκλῆσθαι, ὡς ἀποθήκης αὐτῆς τοῦ εἰρημένου οἴκου. (Ν. 10 Κωδ. 8 10 (de aedificiis privatis). Βασ. LVIII 11. 9).

Μ. Οἱ κατασκευάζοντες καὶ κτιζόντες ἐκ νέου οἰκίας ἐν ταῖς πόλεσιν δεῖν οὐ νὰ ἀρίστανται τῶν οἰκημάτων τοῦ γείτονος ἢ τῶν γειτόνων δέκα πόδας διὰ τὰς μονωρόρους καὶ δύνανται τότε νὰ κατασκευάζωσιν εἰς αὐτὰς παραθύρα κατ' ἰδίαν θελήσιν· παράθυρα δὲ, εἴν τὸ κτίριον ἦναι ἀποθήκη, δύνανται νὰ ἀνοίγωσιν ἀείποτε ὅσα καὶ ὅπως θελοῦσι· διότι ἡ ἐνοχλήσις γένησεται ἀπαξ καὶ οὐχὶ συνεχῶς.

24. Εἴ τις κτίζει ἐν στενωπῷ πλεῖον ἔχοντι τῶν 15' ποδῶν, μὴδὲν ἐκείθεν ἀφαιρείσθω, ἵνα μὴ στενοῖ τὴν δημοσίαν ὁδόν. Ἐπειδὲ περὶ τῶν κτιζόντων πλησίον περιγραφῆς ἢ ἐδάφους ἄλλοτρίου ὁ νόμος οὐ διεσάφησεν, ἐκράτησεν ἔθως ἐν τῷ κοινοτάτῳ, ἀπὸ περιγραφῆς καὶ ἐξ ἀέρος τοῦ γείτονος ἀποφεύγειν τὸν μέλλοντα κτίζειν διάστημα ποδῶν ἑξ.

Μ. Ἐάν τις κτίζῃ εἰς στενωπὸν πλατύτερον τῶν δώδεκα ποδῶν, οὐδὲν δικαιούται νὰ ἀφαιρῇ ἐκ τοῦ διαστήματος τούτου ἵνα μὴ στενεύσῃ τὴν δημοσίαν ὁδόν. Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν κτιζόντων πλησίον περιοχῆς (φράγματος) ἢ ἄλλοτρίου τόπου ὁ νόμος δὲν διεσαφήνισεν, ἐπεκράτησε συνήθεια κατὰ τὸ ταμίῳ, ὅπως ὁ μέλλων κτίζειν ἀπέχῃ τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ γείτονος εἰς ἀπόστασιν ποδῶν ἑξ.

25. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ σταύλου. Εἰ δὲ σταῦλον εἴη

(1) Ὅθεν, προσδιοριζομένου συνήθως ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ ὕψους τῶν οἰκοδομῶν (Δ. 8. Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κωμῶν), ἡ περὶ τῶν οἰκῶν δικαιοσύνη τοῦ ἀνυψῶσαι οἰκίαν τινὰ πέραν τοῦ νενομασμένου μέτρου ἀποτελεῖ δουλείαν.

τὸ γινόμενον οἶκημα, ἐν παραλλαγῇ ἀνοίγειν τὴν θύραν τῆς τοῦ γείτονος θύρας καὶ μὴ καταντικρὺ καὶ ἀπ' εὐθείας αὐτῆς.

Μ. Εἰ δὲ τὸ κτίριον εἶναι σταῦλος, ἡ θύρα ἀνοίγεται κατὰ παραλλαγὴν τῆς θύρας τοῦ γείτονος καὶ οὐχὶ καταντικρὺ καὶ κατ' εὐθείαν αὐτῆς.

26. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ καπηλείου. Εἰ δὲ καπηλεῖα ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον εἴη ἐργαστήριον, ὁμοίως ἐν παραλλαγῇ ποιεῖσθαι τὴν τῆς θύρας κατασκευὴν· μὴ ἐξεῖναι δὲ τὸν τὸν οἶκον ποιοῦντα ἐκ νέου καλύβην ποιεῖν ἢ στιβάδας ἢ ψιάνια πρὸς τὸ τοῖς πίνειν ἐθέλουσι διδόναι ἐν τῇ ῥύμῃ ἢ τῇ ἀγορᾷ, ἀλλὰ μόνον ἔσω ἐν τῇ οἰκῷ τὴν τοῦ καπηλείου χρῆσιν ποιεῖν. Μήτε μὲν ζῶον ἱστῶν μήτε φάτνην κατασκευάζειν πρὸς τῷ γινόμενῳ ἐκ νέου οἶκῳ διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ζώων ἐπομένην ἀεὶ λυμὴν τοῖς παριοῦσιν· εἰ δὲ ὁ πρότερος τὴν οἰκίαν ἔχων τὰ προειρημένα αἰτία τοῦ σταύλου καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τῶν τοιούτων ἐξ ἀρχῆς ἔχει, μὴ κωλύεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἐκ νέας κατασκευάζοντος τοιαῦτα ποιεῖν, ἥδη καταδουλωθέντος τοῦ τόπου ἢ τῶν τόπων· εἰ δὲ παλαιαὶ μὲν εἰσι τῶν ἀμφοτέρων αἱ οἰκίαι, ὁ ἕτερος δὲ αὐτῶν πρὸ τοῦ γείτονος τὴν χρῆσιν ἔσχε τοῦ τε σταύλου καὶ τῆς ἔξω φάτνης καὶ τῆς τῶν ζώων ἔξω στάσεως καὶ τῆς ἔξω τοῦ καπηλείου χρήσεως, τοιούτοις καλύβης, τοῦ δι' ἐναντίας παρόντος καὶ μὴ παραγγελία χρησαμένου ἐπὶ δεκαετία ἢ καὶ κατὰ ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ εἰκοσαετία· τηνικαῦτα μὴ ἐξεῖναι τῷ θέλοντι ἐκ νέου ταῦτα ποιεῖν· ἥδη γὰρ καταδουλώθη τῷ ἐξ ἀρχῆς ἔχοντι τὴν νομὴν ἐν τῷ τοιούτῳ διαστήματι, καὶ οὐ χρὴ δύο φάτνας ἢ στάσεις ζώων ἢ καπηλεῖα γίνεσθαι.

Μ. Εἰ δὲ πρόκειται περὶ καπηλείου ἢ ἄλλου τοιούτου ἐργαστηρίου ἢ κατασκευῆς τῆς θύρας γίνεται ὡσαύτως κατὰ παραλλαγὴν· ὁ δὲ κατασκευάζων ἀπὸ καινουργῆς οἰκίαν περιλαμβανούσαν καπηλεῖον δὲν συγχωρεῖται νὰ κτίῃ πρὸς τὸν δρομον ἢ τὴν ἀγορὰν καλύβην ἢ νὰ παρασκευάζῃ χαμαικοίτας (δουλονότι στρώσεις ἀπὸ ῥάβδων καὶ χλωρῶν χόρτων καὶ φύλλων) ἢ ψιάνια στρώματα, ἵνα καθέξωνται οἱ θέλοντες νὰ εἰνοποτῶσιν, ἀλλὰ τοῦ καπηλείου ἢ χρήσις διόν νὰ γίνηται μόνον ἐντὸς τοῦ οἰκήματος. Οὕτε ζῶον δι' ἐπιτρέπεται νὰ τοποθετῆται οὔτε φάτνη (παχνί) νὰ κατασκευάζεται ἐν τῷ νεοκτίστῳ οἰκήματι διὰ τὴν ἐπισυμβαίνουσαν πάντοτε ἐκ τῶν ζώων βλάπην εἰς τοὺς διαβαίνοντας. Εἰ δὲ ὁ παλαιὸς κύριος τοῦ οἰκήματος ἔχει ἐξ ἀρχῆς τὰ προλεχθέντα αἰτία τοῦ σταύλου καὶ τοῦ καπηλείου καὶ τῶν τοιούτων διὲν ἐμποδίζεται αὐτὸς ὑπὸ τοῦ κτίζοντος ἀπὸ καινουργῆς νὰ κατασκευάζῃ τοιαῦτα, ὡς ὑποκειμένου ἥδη τοῦ τόπου ἢ τῶν τόπων εἰς τὴν δουλείαν. Εἰ δὲ ἀμφοτέρων αἱ οἰκίαι εἶναι παλαιαί, ὁ δὲ εἰς αὐτῶν ἔλαβε πρὸ τοῦ γείτονος τὴν χρῆσιν καὶ τοῦ σταύλου καὶ τῆς ἔξω φάτνης καὶ τῆς ἔξω στάσεως τῶν ζώων (ζωοστασίου) καὶ τῆς ἔξω χρήσεως τοῦ καπηλείου, τοιούτοις τῷ καλύβης, ὁ δὲ ἐναντίας ἀνδρηῶν δὲν παρεγγεῖλεν ἐπὶ δέκα ἔτη ἢ ἀποδουλώ-

ἐπὶ εἰκοσι· τότε ὁ θέλων δὲν συγχωρεῖται νὰ κατασκευάσῃ ταῦτα ἀπὸ και-
νοῦργῆς· διότι ἐν τῷ τοιούτῳ διαστήματι καταδουλώθῃ ἤδη εἰς τὸν ἑξ ἄρ-
χῆς νόμισμα, καὶ δὲν δύνανται νὰ γίνωσι δύο φάται ἡ ζωσταςία ἡ καπηλεία.

27. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἑταίρειου. Ἑταίρειον δὲ μὴ
εἶναι ὁποτέρῳ αὐτῶν κατασκευάζειν διὰ τὴν τῆς ἑτέρας
οἰκίας ὕδριν· καὶ ταῦτα μὲν ἐν πόλεσιν, ἐν δὲ ταῖς κώμας
περὶ τὰ τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων χρήσονται ἰδίους ἀνα-
λόγοις· δεῖ γὰρ εἰ μὲν βοῶν στάσεις εἴησαν τηγικαῦτα ἀφίστα-
σθαι τῶν προειρημένων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ καπηλεία, τὸ
διπλάσιον οὐ μόνον διὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους βλάβας, ἀλλὰ καὶ
διὰ τὸν τῶν παρόντων ἀπὸ τῶν ζώων κίνδυνον. Εἰδέναι μέντοι
χρὴ ὡς οὐδὲ ἐν στοαῖς δημοσίαις ἢ ἐν πλατεῖαις ἢ ἀγοραῖς φά-
την δεῖ κατασκευάζειν τῶν ζώων διὰ τὸν τῶν παρόντων κίν-
δυνον ἢ ἐν ἐπικοίνοις τῶν πόλεων παρόδοις.

Μ. Πορνεστάτιον δὲ εἰς οὐδενὰ τῶν γειτόνων ἐπιτρέπεται νὰ κατασκευάῃ
ἐν τῇ ἐκ τούτου προξενουμένην ἀτειμίαν εἰς τὴν ἄλλην οἰκίαν. Καὶ
ταῦτα μὲν κρατοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐν δὲ ταῖς κώμας κατ' ἀναλογίαν
εὐριστά· τὰ ἐριζόμενα περὶ τῶν καπηλείων καὶ τῶν τοιούτων· διότι
ἀνάγκη ἂν ὑπάρχωσι βουστάσια νὰ ἀπέχῃσι τότε τὸ ἥμισυ τῶν προειρη-
μένων μέτρων, εἰ δὲ καπηλεία, τὸ διπλάσιον· τοῦτο δὲ οὐ μόνον διὰ τὰς
πρὸς ἀλλήλους βλάβας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐκ τῶν ζώων κίνδυνον τῶν δια-
βαινόντων. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι φάτην ζώων δὲν κατασκευάζεται οὔτε ἐν
δημοσίαις στοαῖς ἢ πλατεῖαις ἢ ἀγοραῖς ἢ ἐν κοιναῖς διόδοις τῶν πόλεων,
διὰ τὸν κίνδυνον τῶν διαβαινόντων.

28. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ὑψωμάτων οἰκων. Εἰ δὲ δευ-
τέρως οὕσης στέγης ἔξ ἀρχαίου τῷ ἐνὶ καὶ ὁ ἑσπερος δευτέραν ἐπι-
θεῖναι βουλευθεῖν στέγην τοῖς αὐτοῦ μὴ ἔξ ἀρχῆς ἔχων, εἴηται
αὐτῷ τὸ δεκάποδον ἔδωκε τοῦτο ποιεῖν, εἴγε ἀνάλογοι ἀλλή-
λοις εἰσὶν αἱ οἰκίαι καὶ μὴ ὑπέρογκοι· ἔξ ἀρχῆς ἦσαν· οὐ γὰρ
δικαίον εὐτελοῦς γινομένης οἰκίας ἀξιόλογον βλάπτεσθαι οἰκίαν
ἀπὸ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς, ἀλλὰ τηγικαῦτα ἀφίστασθαι αὐ-
τῷ τοῦ δεκάποδου τὸ διπλάσιον· καὶ οὕτω τὸν οἶκον κατασκευά-
ζειν καὶ θυρίδας ποιεῖν, εἴτε θυρίδας ἔχει εἴτε μὴ ὁ ἔξ ἀρχῆς
οἶκος, καταντικρὺ οὐσας τοῦ γινομένου οἴκου. Καὶ ταῦτα μὲν
ἐν δευτέρᾳ καὶ τρίτῃ στέγῃ καὶ ταῖς ἐφεξῆς ἐν πόλεσιν, ἐν δὲ
κώμας στατήσουσι τῷ δεκάποδῳ μέτρῳ ἐπὶ πάσαις ταῖς θέσεσιν.

Μ. Εἰ δὲ ὁ εἰς ἔχει οἰκίαν ἔξ ἀρχῆς διώρονον καὶ ὁ ἄλλος θελήσῃ νὰ
προσέτις εἰς τὸ οἰκημα αὐτοῦ δεύτερον ὄρονον, ὃν δὲν εἶχεν ἔξ ἀρχῆς, ἐπι-
τρέπεται αὐτῷ νὰ πράξῃ τοῦτο καταλείπων ἐν τῷ μεταξὺ δέκα ποδῶν δια-
στήμα, ἐν αἷ οἰκίαις ἔχουσιν ἀναλογίαν πρὸς ἀλλήλας καὶ ἡ μία ἐκ τού-
των δὲν ἔστω ἔξ ἀρχῆς πολυτελεστέρα· διότι δὲν εἶναι δικαίον δι' εὐτελὲς
κτίσασθαι οἰκημα νὰ βλαπτῇται ἐκ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς ἀξιόλογος οἰ-
κία, ἀλλὰ τότε ἀφίσταται ὁ κτίζων κατὰ διάστημα διπλάσιον τῶν δέκα

ποδῶν· καὶ οὕτω κατασκευάζει τὴν οἰκίαν καὶ παράθυρα, εἴτε εἶχεν χῆς, εἴτε δὲν εἶχεν ἢ οἰκία παράθυρα, καταντικρὺ τοῦ νεοκτίστου οἴκου. Καὶ ταῦτα μὲν ἰσχύουσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπὶ δρόφου δευτέρου καὶ τοῦ καὶ λοιπῶν, ἐν δὲ ταῖς χώμασι φυλάττεται τὸ δεκάποδον μέτρον πᾶσαν οἰκίαν ἐξ ἐσωνδῆποτε δρόφων.

29. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀνοικογόμενης θύρας καὶ θυρίδος ἀλλοτρίου οἴκου ἐπικειμένου. Θύρας δὲ ἐν οἴκῳ ἢ θυρίδος μικρᾶς καὶ ἐπικειμένου τοίχου ταύτην βουλευθεῖη ὁ τὴν μικρὰν ἔχων θυρίδα ἢ θύραν ταύτας ὑπανοίγειν ἢ ρηκῆναι, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ τοῦτο ποιεῖν διὰ τὰ ἐπικειμένα γείτονος βάρη· εἰ δὲ μικρᾶς οὗτης τῆς ὑποκειμένης ἢ φρενός τοῦ τοίχου τοῦ ὑποκειμένου, ἐπικείται θύρα ἢ θυρίδα τῆς καὶ ταῦτα τὸν ὑποκειμενον βουλευθέντα ὑπανοίξει θύραν ἢ θυρίδα, οὐχ ὡς ἂν θέλῃ, τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ὑπανοίγειν μὲν μὴ ποιεῖν τοσοῦτον πλάτος μὲν ἔχουσαν, ὅσον καὶ ἡ ἐπικειμένη· ἀλλ' ἔχον παρ' ἑκάτερα τῆς ὑπανοικογόμενης ἀντικρὺ ἐπικειμένης θύρας ἢ θυρίδος ἀνὰ δακτύλους ς'. Τοῦτο δὲ ἐγγράφως ἀσφαλιζόμενον πρὸς τὸν ἐπικειμενον, ὡς εἰ πόδι ὁ τοίχος ἐν τῇ ὑπανοίγεσθαι μηνῶν ἐντὸς δύο, ὑποκείσεται τὸς τῇ βλάβῃ ἱμαντωμάτων (1) μέχρι τοσοῦτων ἤτοι ὑπὸ τῶν παρεχόμενων παρὰ τοῦ ὑπανοίγοντος. Ὁ δὲ ἐν ἀλλοτρίῳ τοίχῳ ἀνοίξας θυρίδα οἰκείῳις δαπανήμασιν αὐτὴν ἀναφύγει.

Μ. Ὅταν ὑπάρχῃ θύρα ἢ μικρὸν παράθυρον εἰς οἰκίαν καὶ εἰς ἐπικείμενον τοίχος, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἔχοντα τὸ μικρὸν παράθυρον θύραν νὰ ὑπανοίξῃ ἢ νὰ ρηκῇ αὐτὰ διὰ τὰ ἐπικείμενα βάρη τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ ὑποκείται μικρὸν παράθυρον ἢ ὁ ὑποκειμενος τοίχος εἶναι φρενός, ἐπικείται δὲ ἡ θύρα ἢ παράθυρον, τότε ὁ ὑποκειμενος δύναται νὰ ὑπανοίξῃ ἢ παράθυρον, ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ τοσοῦτον πλάτος, ὅσον ἔχει τὸ ἐπικείμενον, ἐφείλῃ νὰ καταλίπῃ ἀνὰ ἐξ δακτύλους τέρας τοῦ ἀνοικογόμενου κατ' εὐθείαν τῆς ἐπικειμένης θύρας ἢ τοῦ παραθύρου. Ὁφείλει δὲ νὰ ποιῇ τούτο ἐγγράφως πρὸς ἀσφάλειν τοῦ ὑποκειμένου, ὥστε, ἐάν ὁ τοίχος ἀνοιγόμενος πᾶν τι ἐντὸς δύο μηνῶν, ἐκείνους εἰς τὴν βλάβην. Καὶ ἐν τῇ διαστάσει τούτῳ ὁ ὑπανοίγων ἀποφύγει εἰς τὴν παροχὴν ἱμαντωμάτων. Ὁ δὲ ἀνοίξας παράθυρον εἰς ἀλλοτρίον τοίχον ἀποφύγει αὐτὸ ἰδίᾳ δαπάνῃ.

30. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἐναλλαγῆς πινσού κίονος. Εἰ δὲ πινσὸς εἴῃ τῷ ὑποκειμένῳ, φέρων τὰ βάρη ἐπικειμένου, βουλευθεῖ δὲ ὁ ὑποκειμενος καὶ τὸν πινσὸν ἀντὶ τούτου κίονα στήσῃ, δεδούλω αὐτῇ τοῦτο ποιεῖν παρὰ τὸν αὐτοῦ τὸν κίονα, οὗ ἡ διάμετρος ἔστω ἔχουσα ἡμίση

(1) ἱμαντῶμα καλεῖται ἡ πρὸς ἀσφάλειν τῶν τοίχων ἐπιτιθεμένη αὐτοῦς ὑπὸ τῶν οἰκοδόμων ξύλην ἐκ σταυρωτῶν ξύλων.

τοῦ πλάτους τοῦ καταλυσμένου πινσού· οἷον, εἰ ὁ πινσός ἔχει πῶ-
τος δύο, ἔχέτω ἡ διάμετρος τοῦ ἀντ' αὐτοῦ ἀνισταμένου κίονος πη-
γὴν ἓνα. Εἰ δὲ ὁ ἐπικείμενος πινσὸν ἔχει, βουλευθῇ δὲ ἀντὶ πινσού
ἐπιθεῖναι κίονα, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὑποτιθέντι τῇ κίονι
ἱκανῶμα οὐκ ἑλαττόν τῷ πάχος δακτύλων ἡ'. τοῦτο γὰρ
ἀσφαλές ἐστίν ἔργον.

Μ. Εἰ δὲ εἰς τὸ ὑποκείμενον οἶκῆμα ὑπάρχει πινσός, τέρων τῆς ἐπικει-
μενῆς οἰκίας τὰ βάθη, καὶ ὁ ὑποκείμενος τοῦ πινσού κύριος θελήσῃ νὰ ἀντι-
καταστήτῃ κίονα, ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ πράξῃ τοῦτο ἀνεγείρων τὸν κίονα,
ταύτου δὲ ἡ διάμετρος ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τὸ ἥμισυ πλάτος τοῦ κρημνιζομένου
πινσού· ὅθεν, εἰ ὁ πινσός ἔχῃ δύο πήγαις, ἡ διάμετρος τοῦ ἀντ' αὐτοῦ
ἀνισταμένου κίονος ἀνάγκη νὰ ᾖ ἓνας πήγαις. Εἰ δὲ ὁ ἐπικείμενος ἔχει
πινσόν, καὶ θελήσῃ ἀντ' αὐτοῦ νὰ καταστήσῃ κίονα, δύναται νὰ πράξῃ
τοῦτο ὑποβαλλὼν εἰς τὸν κίονα ἱκανῶμα ἡκὺ δακτύλων πλάτους τοῦ ἡ-
μισίου διότι τοῦτο εἶναι ἀσφαλές ἔργον.

31. ΕΥΑΡΧΙΚΟΝ. Περί θύρας ἀνοιγομένης ἐν ἐπι-
κείνω αὐλῇ. Θύρας δὲ οὗτης ἐν αἰκῷ βαλλήουσας εἰς μίαν
αὐλὴν, εἰ βουλευθῇ ὁ τοῦ τοιοῦτου οἴκου δεσπότης, διὰ ταύτης
τῆς αὐλῆς πρὸς ἀλλήν ἐπικοινων αὐλὴν, ἐν ᾗ θύραν ἔχει, ποιη-
ταὶ καὶ ἑτέραν θύραν, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν, πρότερον φράτ-
τουντι τὴν ἐξ ἀρχῆς· ἐμοίως καὶ ἀποθήκης οὗτης ἐν ἐπικοινων
αὐλῇ καὶ μίαν ἐχούσης θύραν, εἴτε ἐν τῇ ἀγορᾷ, εἴτε ἐντὸς
τῆς αὐλῆς, εἰ βουλευθῇ ἑτέραν ὑπανοῖξαι θύραν, ἐξεῖναι τοῦτο
ποιεῖν φράττοντι πρότερον τὴν ἐξ ἀρχῆς· οὐ γὰρ δίκαιον. ἡ ἀρ'
ἑτέρας αὐλῆς τῇ ἑτέρᾳ ἐπιβουλὴν διὰ τῆς αὐτῆς γίνεσθαι οἰκίας,
ἡ ἀπὸ τῆς ἀποθήκης ἡ τοῦ ἐργαστηρίου τῇ ἐπικοινων αὐλῇ ἐπι-
βουλὴν γίνεσθαι διὰ τῆς ἐπανοιγομένης θύρας. Ὁ ποιῶν τι πρὸς
βλάβην τοῦ γείτονος τὸ εἶδος καὶ τὴν κατάστασιν τὴν ἀρχαίαν
εὐλαττεῖν ὀφείλει. (Ν. 11 πρ. Πανδ. 8, 2 Βασ. LVIII. 2.11).

Μ. Ὅταν οἰκία ἔχῃ θύραν ἀνοῦσαν εἰς αὐλὴν, εἰ ὁ οἰκοδεσπότης διὰ τῆς
αὐτῆς ταύτης θελήσῃ νὰ κατασκευάσῃ καὶ ἀλλήν θύραν ἀνοῦσαν εἰς ἀλλήν
αὐλὴν, ὅπου ὑπάρχει θύρα, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο φράττων τὴν
πρότεραν. Ὁμοίως καὶ εἰ ὅταν ὑπάρχῃ ἀποθήκη εἰς κοινὴν αὐλὴν καὶ ἔχῃ
θύραν, εἴτε πρὸς τὴν ἀγοράν, εἴτε πρὸς τὰ ἑσώ τῆς αὐλῆς, ἐπιτρέπεται αὐτῷ
νὰ ἀνοῖξῃ ἄλλαν θύραν, φράττων τὴν πρότεραν· διότι δὲν εἶναι δίκαιον, ἡ
ἀπὸ τῆς μίαις αὐλῆς εἰς τὴν ἄλλην νὰ γίνηται ἐπιβουλὴ διὰ τῆς αὐτῆς οἰ-
κίας, ἡ ἀπὸ τῆς ἀποθήκης ἡ τοῦ ἐργαστηρίου νὰ γίνηται ἐπιβουλὴ εἰς τὴν
αὐτὴν αὐλὴν διὰ τῆς ἐπανοιγομένης θύρας. Ὁ δὲ κατασκευάζων τι πρὸς
βλάβην τοῦ γείτονος ὀφείλει νὰ φυλάττῃ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἀρχαίαν κα-
τάστασιν.

32. ΕΥΑΡΧΙΚΟΝ. Περί ἐξώστου. Εἰ δὲ ἐν πόλει τις
ἐκ παλαιῶν χρόνων πρὸς ἀγορᾶς πλατεῖαν ἢ ἀγορᾶς ἐκτὸς

ἐκπεπτασμένον ἐξώστην, βουλευθῇ δὲ καὶ ὁ γείτων ἐξώστη-
 νον ἐκπετάσαι· εἴγε θυρίδας ἐκεῖνος ἔχει πρὸς τῷ γειτομέ-
 νῳ ἐξώστη παρακυπτικὰς, τηνικαῦτα ἐξεῖναι αὐτῷ τὸν ἐξώστη
 ποιεῖν, ἀρισταμένῳ τοῦ ἐτέρου τοῦ δεκαπόδου τὸ μέτρον. (2
 11 Κωδ. 8. 10 (de aedificiis privatis). Βασ. LVIII. 14.

Μ. Εἰ δὲ παλαιῶθεν ἔχει τις εἰς πόλιν ἐξώστην ἐκπεπτασμένον πρὸς
 πλατεῖαν ἀγορὰς ἢ ἔξω τῆς ἀγορᾶς, θελήσει δὲ καὶ ὁ γείτων νὰ ἐκπετά-
 νον ἐξώστην, ἐὰν οὗτος ἔχῃ παραθύρα παρακυπτικὰ πρὸς τὴν ὑπάρχοντα ἐξώ-
 στην, δύναται τότε νὰ κατασκευάσῃ αὐτόν, ἀρισταμένῳ τοῦ ἄλλου δε-
 κάδα.

33. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ θυρίδων ἀνοιγομένων ἐν
 τυφλῷ τοίχῳ. Εἰ δὲ τυφλὴ εἴη τοῖχος καταντικρὺ ἐτέρου
 τοίχου θυρίδας ἔχοντος παρακυπτικὰς, βουλευθῇ δὲ καὶ ὁ τῷ
 τυφλὸν ἔχων θυρίδας ἀνοῖξαι φωταγωγούς, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο
 ποιεῖν, τουτέστι μετὰ πῆχαις τρεῖς καὶ ἡμίσειαν τοῦ πατώματος
 τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου. Εἰ δὲ παρακυπτικὰς βουλευθῇ ὑπανοῖξαι
 ἀρισταμένῳ τοῦ δι' ἐναντίας πόδας κ' τοῦτο ποιεῖται· οὕτω γάρ
 ἔσται ἡ ἀπόστασις ἱκανὴ πρὸς τὸ μὴ ἀλλήλους διὰ λόγων ἐπι-
 βουλεύειν καὶ ὑπονοθεῖν ἀλλήλων τοὺς ἐνοικοῦντας.

Μ. Εἰ δὲ ὑπάρχει τυφλὸς τοίχος καταντικρὺ ἄλλου τοίχου, ἔχοντος πα-
 ραθύρα παρακυπτικὰ, καὶ τοῦ τυφλοῦ τοίχου ὁ κύριος θελήσει νὰ ἀνοῖξαι
 φωταγωγὰ παραθύρα, δύναται μὲν νὰ ἀνοῖξῃ αὐτὰ, τρεῖς ὁμοῦ καὶ ἡμίσειαν
 πῆχαις ὑψηλότερον τοῦ ὁρόρου τοῦ ἰδίου αὐτοῦ οἴκηματος. Ἐὰν δὲ θελήσῃ
 νὰ ἀνοῖξῃ παρακυπτικὰ παραθύρα, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο ἀρισταμένῳ ἐν-
 κει πόδας τῆς γειτονικῆς οἰκίας· διότι οὕτως ἡ ἀπόστασις εἶναι ἱκανή
 ὥστε νὰ ἀποφεύγῃ τις διὰ λόγων ἐπιβουλᾶς πρὸς ἀλλήλους καὶ νὰ μὴ δια-
 φθείρῃσιν ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τοὺς ἐνοίκους.

Ν. Ἡ ἐν Ἀρμενιούλῳ δικάζεις τῆς 38 παραγράφου καὶ λοιπῶν δὲ
 ἰσχύει ὡς ἀνωρῶσα εἰς ματρὸν ἀστυνομικὴν. Α. Π. 291 τοῦ 1849, 48 τοῦ
 1850 (*Ἄλλ' ἴδε ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 18). Σημειώσμεν ὅτι τοῦ
 κυρίου δικαιοῦμένου νὰ χρῆται τῷ κτήματι αὐτοῦ ἀπεριόριστως, πλὴν ἐν
 κωλύσει ὑπὸ δικαιοῦματος δουλείας, ὃ ἐκτέσται καὶ κατ' αὐτοῦ ὁ γείτων
 ἔπεται ὅτι ἐκ τοῦ ὅτι τοίχος τις δὲν εἶχε παραθύρον, βλείπων πρὸς τὸ οἶκον
 τοῦ γείτονος, δὲν δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι καὶ ἐκτέσται αὐτοῦ δι-
 καίωμα δουλείας ἀποφατικῆς, κωλύον τὸν κυρίον τοῦ τοίχου νὰ ἀνοῖξῃ πα-
 ραθύρον ἐπὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τοίχου, ἀπὸ τῶν περιοριζουσῶν τὴν κυριότητα
 τοῦ γείτονος δουλειῶν μὴ ἀποκτωμένων διὰ τεκμηρίων, ἀλλὰ διὰ συμφωνί-
 ων ἢ διὰ παραγράφης (Ν. 9 Κωδ. 8. 2, Ν. 8 καὶ 9 Πανθ. 8. 34). Α. Π.
 109 τοῦ 1857. Συμφωνία δὲ περὶ ἀνοίγματος παραθύρων, γενομένη μετὰ
 συνδιοκτικῶν κοινού κτήματος καὶ σιωπηρῶς διατηρηθεῖσα καὶ μετὰ τὴν
 διανομήν, δὲν ὑποχρεοῖ ἢ τὸν συμφωνήσαντα καὶ τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ
 ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν ἐξ ἀγορᾶς εἰδικὸν διαδοχὸν αὐτῶν, διότι δὲν προκύπτει
 περὶ συστάσεως δικαιοῦματος δουλείας ἀλλὰ περὶ ἐνοχλῆς προσωπικῆς. Α. Π.
 148 τοῦ 1892. Τὴν δουλείαν δὲ παραθύρων (*servitutem luminum* ἢ *no-*
luminibus officiatur) ἀποτελεῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνοίγειν παραθύρα ἐπὶ

τοῦ ἰδίου ἢ κοινοῦ τοίχου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ ὑποχρέωσις τοῦ κυρίου τοῦ δουλοῦντος κτήματος τοῦ ἀνεχέσθαι τὴν ἐπιμέλειαν ταύτην εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ. Εἶναι δ' ἡ δουλεία αὕτη, θετική, δυναμένη νὰ κηθῇ καὶ διὰ χρησικτησίας· ἀρχεται δ' ἐπὶ τριαύτης δουλείας ἡ πρὸς χρησικτησίαν νομὴ ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀποτελοῦντος τὸ περιεχόμενον αὐτῆς γεγονότος, ἥτοι ἀπὸ τῆς ἀνοίξεως τῶν παραθύρων ὑπὸ τοῦ ἀσκούντος τὴν νομὴν. Δ. Π. 167 τοῦ 1892.

34. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί οἰκημάτων πλησίον ἄλλου τριου τοίχου ἐκ νέου γενομένων ἐν τόπῳ ψιλῷ. Εἰ δὲ ἀλλή, ἐξ ἀρχῆς εἴη, παρακεῖται δὲ καὶ συνήπται ἐτέρου τινὸς φίλος τόπος, βουλευθῇ δὲ οὗτος ἐπισυνάψαι τῷ ἐξ ἀρχῆς τοίχῳ οἶκον ἐπίπεδον ἢ καὶ ὑπερῶρον, εἴγε τυφλὸς εἴη ὁ ἐξ ἀρχῆς τοίχος, ἐξεῖναι τῷ τὸν ψιλὸν ἔχοντι τόπον ἐφ' ὅσον ἂν βούληται ὅπως ἀναγαγεῖν τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα παρέχοντι, εἴπερ ἐπιθεῖη, τὸ ἥμισυ τοῦ τοίχου μέρος. Εἰ δὲ μὴ στέγην ἢ στέγας ἔχων ἢ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἐπερείσει μόνον, ὁ δὲ ἐξ ἀρχαίου κτίσας ἔχει τὰς στέγας, τηνικαῦτα τὸν ψιλὸν τόπον κεντημένον παρέχειν τὸ τοῦ τοίχου τρίτον μέρος, ὡσὰν τότε διατιμηθῇ ὑπὸ τῶν εἰδημόνων τὸ τοῦτου ἀνάλωμα.

Μ. Εἰ δὲ ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς αὐλή, καὶ εἰς αὐτὴν παρακεῖται καὶ συναρτῇ φίλος τόπος ἄλλου, οὗτος δὲ θελήσει νὰ ἐπισυνάψῃ εἰς τὸν ἐξ ἀρχῆς τοίχον οἶκον μονώροτον ἢ καὶ πολυώροτον, ἐὰν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοίχος ἦναι τοῦτος, συγχωρεῖται εἰς τὸν κύριον τοῦ φίλου τόπου νὰ ὑψώσῃ τὰ οἰκήματα αὐτοῦ εἰς ὅσον θέλει, καταβαλὼν τὸ ἥμισυ τίμημα τοῦ τοίχου, εἰς ὃν ἐπιτίθηται. Εἰ δὲ ὅροτον δὲν ἔχει εἰς αὐτόν, ἀλλ' ἐπιστηρίζει μόνον τὴν σκεπὴν, τοὺς δὲ ὀρότους ἔχει ὁ ἐξ ἀρχῆς κτίσας, τότε ὁ κύριος τοῦ φίλου τόπου καταβάλλει τὸ τρίτον μέρος τοῦ τοίχου, κατὰ τὴν τότε διατίμησιν ὡς τῶν εἰδημόνων τῆς ἀξίας αὐτῶν.

35. Εἰ δὲ τοξικὰς ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχει τοίχος, τῶν οἰκίων μετὰ μὴς ἑτέρα ἔχόντων φῶτα καὶ τῶν τοξικῶν ἐχουσῶν δεκαετὴ χρόνον, τηνικαῦτα τὸν ἐθέλοντα ἐκ νέου οἰκοδομῆται ἀρίστασθαι τοῦ εἰρημένου πῆγαις τρεῖς καὶ τρίτον. Εἰ δὲ φῶτα ἔχοιεν τὰ οἰκήματα καὶ ἄνευ τῶν τοξικῶν ἐξ ἐτέρου μέρους τηνικαῦτα τὰς τοξικὰς νομὴν μὴ ἔχειν, ἀλλ' ἐπισυνάπτειναι τῷ οἴκῳ τὴν τοῦτον ψιλὸν τόπον οἰκίαν ἔχοντος. (Ν. 1 Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua)).

Μ. Εἰ δὲ ὁ τοίχος ἔχει ἐξ ἀρχῆς τοξικά παραθύρα, τὰ δὲ οἰκήματα δὲν φωτίζονται ἄλλοθεν καὶ τὰ τοξικά ὑπάρχουσι πρὸ δέκα ἡδὲ ἐτῶν, τότε ὁ θέλων νὰ κτίσῃ ἀπὸ καινουργῆς ἀρίσταται τοῦ εἰρημένου κυρίου πῆγαις οἷον καὶ τρίτον. Εἰ δὲ τὰ οἰκήματα φωτίζονται ἄλλοθεν καὶ ἄνευ τῶν τοξικῶν παραθύρων, τότε αὐτὰ δὲν ἐπιδέχονται νομῆς δικαίωμα, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ φίλου τόπου προσκολλᾷ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰς τὴν τοίχον.

36. Εἰ δὲ κρουνὶ ἐξ ἀρχῆς ρέουσιν εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τό-

πον, μήτε θυρίδας μήτε τοξικάς ἔχοντας τοῦ τοίχου, βουλγθῇ δὲ ὁ τοῦ φιλεῦ κύριος τόπου οἰκοδομηταί, ἐξεῖναι αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὑποδεχόμενος τὰ ὕδατα κατὰ τῶν ἑαυτοῦ δικαίων, μηχανομένων τῶν κρουνῶν διὰ τὴν τοῦ τοίχου βλάβην. (1) Εἰ δὲ θυρίδας ἦταν ἀποστέλπουσαι ἐξ ἀρχαίων εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τόπον, τῆν-καῦτα κεχρησθαι αὐτοὺς τοῖς προειρημένοις ἐπὶ τῶν θυρίδων νόμοις.

Μ. Εἰ δὲ εἰς τὸν εἰρημένον ψιλὸν τόπον ῥέουσιν ἐξ ἀρχῆς κρουνοὶ σταγυνῶν, οὔτε ἀπλὰ οὔτε τοξικά παράθυρα ἔχοντας τοῦ τοίχου, ὁ κύριος τοῦ φιλεῦ τόπου δύναται νὰ κρίσῃ, ὡς τὸν ῥον νὰ παραδεχθῇ τὰ ὕδατα εἰς τὸν σκεπὴν τῆς οἰκίας αὐτοῦ, μαρτυρούμενων τῶν κρουνῶν ὅπως μὴ βλάβῃ τὸ τοίχος. Εἰ δὲ ὤπῃον παρὰθυρα ἀποστέλλοντα ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν ψιλὸν τόπον, τότε δεόν νὰ ἀκολουθῶσιν οὗτοι τοῖς προειρημένοις νόμοις περὶ παρὰθυσιν.

Ν. Ἡ διατάξις τοῦ ἀρθ. 17 τοῦ περὶ προσθήκης εἰς τὸ σχέδιον τῆς πωλεως Ἀθηνῶν Διατ. τῆς 12 Νοεμβρίου 1886, δι' ἧς ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἰδιοκτητὰς νὰ διεσθύνωσι τὰ ἐπὶ τῆς στήλης τῶν οἰκῶν αὐτῶν ὁδὸν ὕδατα εἰς τὰ γειτονικά γήπεδα, ἰσχύει παντελῶς. Α. Π. 284 τοῦ 1881 κτλ. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν 284 τοῦ 1881 ἡ διατάξις αὕτη, φέρουσα ἀτυνομικὴν χαρακτῆρα, εἶναι δημοσίας τάξεως· θὲν οὐ μόνον πᾶσα τυχὼν προὔπαρξουσα κατάστασις γειτονικῶν κτημάτων ὥφειλε κατὰ τοῦτο νὰ μεταβληθῇ, συμμορφουμένη τῇ διατάξει ταύτῃ, ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς οὐδὲν προσδίδουσι δικαίωμα τῷ ἰδιοκτῆτῃ, θὲν οὔτε διὰ παραγραφῆς νὰ κτηθῇ τοιοῦτο δικαίωμα δύναται, οὔτε διὰ συμφωνίας, καταργηθειῶν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν δουλείαν σταλαγμῶν Ῥωμαϊκῶν διαταξεων. Κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 81 τοῦ 1879 καὶ 122 τοῦ 1885 δύναται νὰ κτηθῇ καὶ νῦν διὰ συμφωνίας ἢ διὰ χρησιμευτικῆς δουλείας σταλαγμῶν, αἰετῆς διατ. τοῦ ἀρθρου 17 ἀπορρώσῃ μόνον εἰς τὸ συμφέρον τοῦ γείτονος, μὴ εὐσεῖς ἐπομένως δημοσίας τάξεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ καταργησῆς τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου περὶ δουλείας σταλαγμῶν.

37. Εἰ δὲ ὁ τοῦ φιλεῦ τόπου δεσπότης ἐπιθυμᾷ τὰ τοῦ γείτονος δώματα ἐν τῇ οἰκοδομῇ καὶ ἐγγίσει αὐτοῖς, εἰ μὲν ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχων τὰ οἰκήματα καθημερινὴν ἔχει ἐπὶ τὰ δώματα ὄντον, τῆν-καῦτα μὴ ἐξεῖναι τῷ ἐκ νέου οἰκοδομοῦντι καθημερι-

(1) Κατὰ τὰς Ῥωμαϊκὰς διατάξεις, ἀπαγορεύουσαι τὰς εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα ἐπεμβάσεις, καὶ εἰτε σαρπότερον καὶ ῥητότερον τὰς τῆς νεωτέρας ἡμῶν νομοθεσίας (Δ. τῆς 12 Δεκεμβρίου 1886 ἀρθρ. 17 καὶ Ν. ΣΚΒ' τοῦ 1887 ἀρθρ. 4), αἱ στέγαι τῶν οἰκοδομῶν δεόν νὰ κατασκευάζωνται οὕτως ὥστε τὰ ὁδοὶ ὕδατα νὰ μὴ πίπτωσιν εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, ἀλλ' εἰτε εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν εἰτε εἰς τὸ ἴδιον ἔδαφος, ἐξ οὗ ἐπεται ὅτι, εἰν ἔχοντι κλίσιν πρὸς τὸ γειτονικὸν κτῆμα, ἀναγκαῖον ἢ νὰ καταλείπωνται ἀκτίστη μικρὰ γῆς ταινία ἢ ἡ ὑδροβόη αὐτῶν νὰ ἄγῃ τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην ἀναίρετ ἡ δουλεία σταλαγμῶν, ἡ βουλὴ δηλονότι τοῦ υποχρεωτικῶς δεχέσθαι τὰ ὁδοὶ ὕδατα τοῦ ἡμετέρου οἰκοδομήματος, στήλῃν ἢ κρουνηδὸν καταπίπτοντα.

νῆν ποιεῖν ἄνοδον εἰς τὰ ἑαυτοῦ, διὰ τὴν εἰς ἀλλήλους ἐπιβουλὴν. Εἰ δὲ βουλευθῇ καὶ αὐτὸς ὁ ἐκ νέου κατασκευάζων ἄνοδον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιεῖν δώμασιν, ὑπεραιρεῖν τοῦ γείτονος πῆγχεος δ' καὶ ἡμίσειαν ἱκανὸν γὰρ τὸ ὕψος πρὸς κώλυσιν τῆς εἰς ἀλλήλους ἐπιβουλῆς.

Μ. Ἐάν δὲ ὁ κύριος τοῦ φιλοῦ τόπου οἰκοδομῶν ἐπιβύσῃ τὰ δώματα τοῦ γείτονος καὶ ἐγγίσῃ αὐτοῖς, εἰ μὲν ὁ ἀρχαῖος κύριος τῶν οἰκημάτων ἀναβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα, τότε δὲν συγχωρεῖται εἰς τὸν οἶκον ὡμοντα ἀπὸ καινουργίης νὰ ἀναβαῖνῃ καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλὴν. Ἐάν δὲ θελήσῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπὸ καινουργίης κτιζὼν νὰ ἀναβαῖνῃ εἰς τὰ ἑαυτοῦ δώματα, ἀρεῖται νὰ ὤψωσῃ τὰ δώματα ὑπὲρ τὰ τοῦ γείτονος πῆγχεος τεσσαρας καὶ ἡμίσειαν διότι τὸ ὕψος τοῦτο ἀρκεῖ εἰς παρεμπόδισιν τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπιβουλῆς.

38. Εἰ δὲ ὁ ἐξ ἀρχῆς ἔχων τὴν οἰκίαν μὴ ἔχει καθημερινὴν εἰς τὰ δώματα ἄνοδον, ἐπισυνάβει δὲ ὁ τοῦ φιλοῦ τόπου κύριος ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῖς τοῦ ἐξ ἀρχῆς ἔχοντος δώμασιν, ἐξεῖναι αὐτῷ καθημερινὴν ποιοῦντι αὐτοῦ ἄνοδον θωρακίον ἥτοι τοιχείαν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ κατασκευάζειν τὸ ὕψος πῆγχεων τριῶν μεταξὺ τῶν μερῶν διὰ τὴν τῶν τοῦ ἐτέρου δωματίων ἀνταγλήσιν. Τημενωτὰ δὲ ἐξεῖναι καὶ τῷ ἐτέρῳ εἰ βουλευθῇ καθημερινὴν εἰς τὰ ἑαυτοῦ δώματα ποιεῖν ἄνοδον, παρέχοντι τῆς δαπάνης τοῦ θωρακίου τὸ ἥμισυ μέρος.

Μ. Εἰ δὲ ὁ ἀρχαῖος κύριος τῆς οἰκίας δὲν ἀναβαίνει καθ' ἑκάστην εἰς τὰ δώματα, ὁ δὲ κύριος τοῦ φιλοῦ τόπου ἐπιβύσῃ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τὰ δώματα τοῦ ἀρχαίου, συγχωρεῖται αὐτῷ νὰ ἀναβαῖνῃ καθ' ἑκάστην κτιζὼν μεσορράγμα ἢ τοιχίσκον μεταξὺ τῶν δωματίων τρεῖς πῆγχεος τὸ ὕψος διὰ τὸ ἀνταγλήσκειν τῶν δωματίων τοῦ ἄλλου. Τότε δὲ, ἐάν θελήσῃ, δύναται καὶ ὁ ἄλλος νὰ ἀναβαῖνῃ καθ' ἑκάστην εἰς τὰ ἑαυτοῦ δώματα, καταβάλλων τὸ ἥμισυ μέρος τῆς δαπάνης τοῦ μεσορράγματος.

39. Ὅμοιως δὲ καὶ ἐν τῇ δωματουργίᾳ, καθὼς κέχρηται, εἰ μὲν εἰς ἄπλωσιν μόνον ἱματίων καὶ ψύξιν ἄρτων, συνδιδότησαν τῇ τοῦ δώματος δεσπότῃ τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀναλώματος· εἰ δὲ ἐν καλύβαις ἢ καὶ ἐντὸς καλυβῶν ἐν θέρει ἐν αὐτῷ καθεύδουσιν, τὸ ἥμισυ παρεχέτωσαν μέρος τῆς δωματουργίας. Εἰ δὲ δωματικά εἰσι στέγαι τινὲς ὑποκειμένου, ἄλλος δὲ τὴν τούτων χρῆσιν ἔχει, θυρίδων ἀνεωγμένων ἐπ' αὐτῷ τῷ δώματι, χρῆ τὸν τὴν χρῆσιν τοῦ δώματος ἔχοντα τοῦ ἀναλώματος δύο παρέχειν μέρους, τοῦ τὸν ὑποκειμενον ἔχοντος οἶκον τὴν λοιπὴν τριτὴν παρέχοντος μοῖραν ἐν ταῖς δωματουργίαις. Ὅμοιως δὲ καὶ ἐν τῇ τῆς σκηνίδος ἀλλαγῇ, τοῦ ὑποκειμένου καὶ τὴν στέγην ἔχοντος τὴν δόκωσιν καὶ τὰ λοιπὰ παρέχοντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ τῷ ὑποκειμένῳ καὶ μάλιστα ἐν χειμῶνι, βάρη ἐπιτιθέναι· τινὰ πρὸς

λύμην τῆς δοκίσεως. Εἰ δὲ ψήφωσις ἐν τῷ δωματικῷ τόπῳ γυνήσεσθαι μέλλει, τῇναυτα τὸν ἐπικείμενον καὶ ψηφῶσαι ἐθέλοντα ἢ καὶ μαρμαρῶσαι ἀσφαλίζεσθαι τὰς δοκοὺς ἢ ματριδίαις ἢ καὶ διατόνοις τισὶ καὶ οὕτως ἰδίαις ἀναλώμασι τοῦτο ποιεῖν.

Μ. Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν χρῆσιν ἀναλογούνται αἱ δαπάναι καὶ εἰς τὴν δωματουργίαν, καὶ εἰ μὲν αὕτη χρησιμεύει εἰς ἀπλῶσιν φορημάτων καὶ ἐργασίαν ἄρτων, συγκαταβάλλουσιν εἰς τὸν κύριον τοῦ δώματος τὸ τρίτον μέρος τῶν δαπανηθέντων· εἰ δὲ τὸ θέρος κοιμῶνται εἰς τὸ δῶμα ἐντὸς καλυδῶν ἢ καὶ ἐκτὸς καλυδῶν, καταβάλλουσι τὸ ἡμῖς μέρος τῆς δωματουργίας. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι δωματικοὶ ὄροφοι τινος ἀνοικοῦντος εἰς τὰ κάτω, καὶ ἄλλοι ἔχει τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἐὰν ἀνοίγωνται πρὸς τὸ δῶμα παράθυρα, ὁ μεταχειριζόμενος τὸ δῶμα δεῖται νὰ καταβάλλῃ τὰ δύο μέρη τῶν δαπανῶν εἰς τὴν δωματουργίαν, ὁ δὲ ἀνοικῶν εἰς τὰ κάτω τὸ ἐπίλοιπον τρίτον. Ὡσαύτως δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς σάνιδος, ὁ ἀνοικῶν εἰς τὰ κάτω καὶ ἔχων τὴν σκέπην καταβάλλει τὴν δόκωσιν καὶ τὰ λοιπὰ ὁ δὲ ἐπικείμενος δὴν δύναται, καὶ μάλιστα τὴν χειμῶνα, νὰ ἐπιθέτῃ βάρεα τινὰ πρὸς βλάβην τῶν δοκῶν. Εἰ δὲ εἰς τὸν δωματικὸν τόπον μέλλει νὰ γίνῃ πάτωσις, τίτι ὁ ἐπικείμενος καὶ θέλων νὰ πατώσῃ δι' ἑαυτοῦ ἢ μαρμαρῶ ἀσφαλίζει τὰς δοκοὺς διὰ θεμάτων ἢ καὶ κρίκων τινῶν, καὶ οὕτω ποιεῖ τοῦτο δι' ἰδίας δαπάνης.

40. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀνοικοδομῆς ἐπικοίνου αὐλῆς τοίχων καὶ ὅπως ἀναλίσκειν ἐν αὐτοῖς διὰ τοὺς ἐπικειμένους. Εἰ ἐπικοινὸς εἴη αὐλὴ διαφόρων ἀνδρῶν καὶ δετηθῇ τοίχος λύσεως καὶ οἰκοδομήσεως θέσεων διαφόρων δύο ἢ καὶ τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων, πάντες οἱ ἐπικείμενοι τῶν θεμελίων ὅτε τῆς πρώτης καὶ τῶν ἐφεξῆς ἐπικοινωνειτωσαν τῷ τοῦ θεμελίου ἀναλώματι ἀναλόγως τοῖς ὕψαι τῶν θέσεων· ἐπισυναπτομένων γὰρ πάντων εὐρεθῆσονται οἱ τοῖχοι πῆγμων κ' καὶ οὕτως ἀναλόγως παρέξουσιν, οἷον εἰ τὸ τῆς πρώτης θέσεως ὕψος εἴη πῆγμων δ', τῆς δὲ δευτέρας πῆγμων ε', τῆς δὲ τρίτης πῆγμων ι', διδόναι χρὴ ἐν τῷ τῶν θεμελίων ἀναλώματι τὸ μὲν τῆς πρώτης τὸ πέμπτον μέρος ἐχούσης ὕψος πῆγμεις δ', τὸν δὲ τῆς δευτέρας ἐχούσης ὕψος πῆγμεις ε', μέρος τρίτον καὶ δέκατον, τὸν δὲ τῆς τρίτης θέσεως ἐχούσης ὕψος πῆγμεις ι'. μέρος τὸ ἡμῖς. Εἰ δὲ ἀντὶ χώματος ἐντὸς ἐν βαθεῖ ὑπὸ γῆν εἴη ὁ τῆς πρώτης θέσεως τοίχος εἰς πολλάκις γίνεται ὑπεξαίρουμένου εἰς λόγον τῶν θεμελίων πῆγμωσ ἐνδὲς ἡμέρας αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐπικειμένοις, καθὼς προσέρηται, τὸ λοιπὸν τὸν τῆς ἐπιπέδου θέσεως ποιεῖν, ἕκαστος δὲ ἄχρι τῶν δοκῶν τῶν ἐπικειμένων τῇ αὐτῷ ποιεῖτω οἶκον καὶ οἰκοδομείτω, τοῦ ἐπικειμένου τὴν ἐπιστοργίην ποιοῦντος. Εἰ δὲ ὁ τῆς πρώτης δετηθεῖ τοίχος λύσεως, αἱ δὲ ἐπικείμεναι ἄλλαι θέσεις μὴ δετηθῶσι,

τηνικαῦτα χρή ἕκαστον τῶν ἐπικειμένων τὸν αὐτοῦ κρεμᾶν τοίχον, τοῦ τῆς πρώτης θέσεως λύοντος καὶ οἰκοδομοῦντος πάλιν, ἄχρι τῆς δοκώσεως ἀπὸ τῆς πρώτης θέσεως, ἐπιγινώσκοντος τοῦ ἐπικειμένου τὸν τόπον τῶν ζωστήρων καὶ τῆς ρῶν δοκῶν περισφίξεως. Εἰ δὲ ὁ πᾶς τοίχος πασῶν τῶν θέσεων δευθεῖν λύσεως, δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστον στέγην ἀποκρεμᾶν.

Μ. Ἐάν ὑπάρχῃ κοινὴ αὐλὴ διαφόρων ἀνθρώπων καὶ ὁ τοίχος λάθῃ ἀνάγκην καταλύσεως καὶ ἀνακτίσεως διαφόρων ὁρόρων δύο καὶ τριῶν ἢ καὶ τεσσάρων, πάντες οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὰ θεμελία καὶ τοῦ πρώτου ὁ ἔνοικος καὶ οἱ τῶν λοιπῶν ὁρόρων συνεισφέρουσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ θεμελίου ἀναλογίως πρὸς τὰ ὕψη τῶν ὁρόρων· διότι εἰς τὴν συνυποχρέωσιν ὅλων τούτων, εἴαν οἱ τοῖχοι εὐρίσκωνται εἰκοσι πηχῶν, συνεισφέρουσι κατ' ἀναλογίαν, καθὼς εἴαν τὸ ὕψος τοῦ μὲν πρώτου ὁρόρου ᾖ καὶ τεσσάρων πηχεῶν, τοῦ δὲ δευτέρου ἕξ, καὶ τοῦ τρίτου δέκα, ἀνάγκη νὰ καταβάλλωσιν ἐν τῇ ἑκάστῃ τῶν θεμελίων ὁ μὲν κυρίως τοῦ πρώτου ὁρόρου ὕψηλα κατὰ πῆγαις τεσσάρων τὸ πέμπτον μέρος, ὁ δὲ τοῦ δευτέρου ὕψηλα κατὰ πῆγαις ἕξ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον, καὶ ὁ τοῦ τρίτου ὕψηλα κατὰ πῆγαις δέκα τὸ ἡμέσου μέρος. Εἰ δὲ ὁ τοίχος τοῦ πρώτου ὁρόρου εἴναι καταγεχωρισμένος βαθείως εἰς τὴν γῆν, ὡς πολλὰκις συμβαίνει, ἔξαιρουσι κατ' ἀναλογίαν τῶν θεμελίων πῆχυν ἕνα καὶ ἡμισυν αὐτὸς καὶ οἱ ἐπικείμενοι, ὡς προελέχθη, καὶ τὰ λοιπὸν κατασκευάζει ὁ ἔνοικος τοῦ ἐπιπέδου ὁρόρου, ἕκαστος δὲ κατασκευάζει καὶ κτίζει μέχρι τῶν δοκῶν τῶν ἐπικειμένων εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, καὶ τὴν ἐπισφίγγει ποιεῖ ὁ ἐπικείμενος. Πῆ δὲ τὸν πρώτου ὁρόρου ὁ μὲν τοίχος ἔχει χρεῖαν καταλύσεως, οἱ δὲ ἐπικείμενοι ὁροὶ δὲν ἔχουσιν τούτου χρεῖαν, τότε ἕκαστος τῶν ἐπικειμένων ὁρεῖται νὰ κρεμᾶ τὸν τοίχον αὐτοῦ, ἐνὸς τοῦ ἔνοικος τοῦ πρώτου καταλύει καὶ ἀνακτίζει, μέχρι τῆς δοκώσεως ἀπὸ τοῦ πρώτου ὁρόρου, τὸν δὲ τόπον τῶν ζωστήρων καὶ τῆς περισφίξεως τῶν δοκῶν παραχωρεῖ ὁ ἐπικείμενος. Ἐάν δὲ λάθῃ χρεῖαν καταλύσεως ὁ τοίχος τῶν ὁρόρων ὅλων, ὁρεῖται ἕκαστος νὰ ἀνακρεμᾶ τὸ ἑἶεν αὐτοῦ σανίδωμα.

41. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί ἀνοικοδομῆς τοίχου πυλῶνος. Οὐ δύναται τὸν κοινὸν τοίχον ὁ εἰς τῶν κοινῶν καταλύειν ἢ ἀνακεῖν (1) εἰ δὲ πυλῶνος εἴη τοίχος ἢ ἐπικειμένου παροδικοῦ, τηνικαῦτα χρή τὸν συνημμένον τῷ πυλῶνι οἶκον παρέχειν μέρος ἡμίου, παρέχειν δὲ καὶ τοὺς τῷ πυλῶνι κεχρημένους κατὰ ἀναλογίαν τῶν τε ἐνοικίων καὶ τῆς τῶν οἰκῶν ὀχλήσεως. (Ν. 8 Πανθ. 8. 2. Βασ. LVIII. 2. 8).

Μ. Δὲν δύναται ὁ εἰς τῶν συνιδιοκτητῶν νὰ καταλύῃ ἢ νὰ ἀνακεῖν τὸν κοινὸν τοίχον· εἰ δὲ εἴναι τοίχος προαύλιος ἢ παρακειμένης διόδου, τότε ἢ συνεχομένη τῷ προαύλιῳ οἰκίᾳ συνεισφέρει τὸ ἡμίου μέρος, συνεισφέρει δὲ καὶ ὅσοι μεταχειρίζονται τὸ προαύλιον κατ' ἀναλογίαν τῶν οἰκίων καὶ τῆς ὀχλήσεως τῶν οἰκίων.

Π. Ἄλλῃ δὲ καὶ § 102 παρόντος τίτλου, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται ἢ ἀνακεῖν καὶ τοῦ βεῖθρου ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς τῶν κοινῶν, ἀμελούντων ἢ δυστροπούντων τῶν λοιπῶν.

42. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ οἰκοδομῆς καὶ ἐποικοδομῆς ἐν ψιλῷ τόπῳ καὶ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς στεγῶν, ὅπως χρή τὴν ἀρχὴν γίνεσθαι καὶ διορθοῦσθαι. Εἰ ψιλοῦ ὄντος τοῦ ἐπικειμένου τόπου βουλευθεὶν εἰ τοῦτου δεσπόται οἰκοδομῆσαι τε καὶ ἐποικοδομῆσαι (οἷον εἰ τῆς κάτω θέσεως δεσπόζει τις, τῆς δὲ δευτέρας θέσεως ἕτερος, τῆς δὲ τρίτης θέσεως καὶ τῶν ὑπερῆς ἄλλος) εἴτε ἀπὸ πτώσεως, εἴτε οὕτως αὐτῶν ἀγορασάντων· χρὴ μὲν ἐν τῇ οἰκῇ ἐξακολουθεῖν τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας περὶ δὲ τῶν στεγῶν, εἰ μὲν (καθὼς εἰρηται) νεουργεῖς εἴησαν αἱ στέγαι καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς γενόμεναι, ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ στέγην ἄχρι τῆς χαρακώσεως. Εἰ δὲ συνισταμένων τῶν στεγῶν ἡ τῆς πρώτης θέσεως δεηθεῖν διορθώσεως, ἐν μὲν τῇ Καισαρείᾳ ἕθος τι διέδραμεν, ὥστε ποιεῖν ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ στέγην, καθὼς προσεῖρηται, ἐν δὲ Ἀσκάλων· ἐξ ἡμισείας μοίρας τὸν τε ἐπικείμενον καὶ τὸν ὑποκείμενον ποιεῖν· ἡμεῖς δὲ τὸ μέσον συνιδόντες καὶ τὸ ἀκόλουθον, τὸν μὲν ὑποκείμενον δύο μοίρας φάμεν ἐν τῇ στέγῃ δεῖ παρέχειν, τὸν δὲ ἐπικείμενον μίαν ὥστε εἶναι διμοῖρον καὶ τρίτον· εἰ δὲ ἡ ἀνωτάτω δεηθεῖν στέγῃ ἡ πρὸς τοῖς δώμασι, δεῖ τὸν ὑπερκειμένον ποιεῖν τὴν στέγην, συνιδόντων αὐτῇ πάντων ὁμοῦ τῶν τοῖς δώμασι κεχρημένων ἐν τῇ σάνιδι καὶ τῇ ταύτης καθηλώσει, κατ' ἀναλογίαν τῶν ἑαυτοῦ οἰκημάτων. Εἰ δὲ ἐν ταῖς στέγαις οἶκους ἢ ὁσπρία ἢ τι τοιοῦτον ἐν ὥρεσις ἀποτιθέασι, τῆς δικώσεως διδόναι τοὺς ὑπερκειμένους τὸ διμοῖρον μέρος τοῦ ὑποκειμένου παρέχοντος τὸ λοιπὸν τρίτον· κεχρῆσθαι δὲ ἕκαστον ἐν ταῖς δημοσίαις στοαῖς καὶ ἰδιωτικαῖς καὶ παραδρομήσει τῷ προδεδημένῳ αὐτοῦ οἴκῳ ἄχρι τοῦ ἡμίσεως τῶν διεριζόντων τοίχων τὰ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ γείτονος.

Μ. Ἐάν δ' ἐπικείμενος τόπος ἦναι ψιλὸς καὶ οἱ κύριοι οὗτοι θελήσωσι νὰ οἰκοδομήσωσι καὶ νὰ ἐποικοδομήσωσι, (ὡς περ' εἰπεῖν εἴαν εἰς τοῦτον τὸν κύριος τοῦ κάτω ὁρόρου, τοῦ δὲ δευτέρου ἄλλος, καὶ τρίτου καὶ κατεῖναι ἄλλος) εἴτε ἐξ αἰτίας πτώσεως, εἴτε διότι οὕτως ἡγόρασαν αὐτόν, δεηθῶσιν εἰς μὲν τὴν οἰκοδομήσειν νὰ ἀκολουθῶσι τὰ δικαιώματα, ἅπερ κεκτηταὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας· περὶ δὲ τῶν ὁρόρων, εἴαν οὗτοι ἦναι νεκτιστοὶ καὶ δὲν ἔγενοντο ἀπ' ἀρχῆς, ἕκαστος κατασκευάζει τὸν ἴδιον αὐτοῦ ὄρορον ἄχρι τῆς χαρακώσεως. Ἐάν δὲ ὑπάρχωσι μὲν ἤδη οἱ ὄροφοι, παραστῇ δὲ ἀνάγκη διορθώσεως τοῦ σανιδώματος τοῦ πρώτου ὁρόρου, ἐν μὲν τῇ Καισαρείᾳ ἐπικρατεῖ συνθήκη νὰ κατασκευάζῃ ἕκαστος τὸ ἴδιον σανίδωμα, ὡς προσέλεχθη, ἐν δὲ τῇ Ἀσκάλων· νὰ κατασκευάζωσιν ὁ ἐπικείμενος καὶ ὁ ὑποκείμενος ἐξ ἡμισείας· ἡμεῖς δὲ ἐπιλογιζόμενοι τὸ μέσον καὶ εὐλογητὸν ἀποφαινομεθα ὅτι ὁ μὲν ὑποκείμενος δεῖ εἶναι νὰ συνεισφέρει διὰ τὸν ὄρορον

δύο μέρη, ὃ δὲ ἐπικείμενος ἐν, ὥστε νὰ ᾖναι δύο τρίτα καὶ τρίτον· ἐὰν δὲ λαὸν χρειαζομένη διορθώσεως ὁ ἀνωτάτω πρὸς τὰ δώματα (τὴν ὀροσὴν τῆς οἰκίας) ἔσται, τὸ ἕλκον τοῦ ὀρόφου κατασκευάζει ὁ ὑπερκείμενος, καὶ συνεπεί-
ρουνται οἱ αἱμοὶ ὅσοι μεταχειρίζονται τὰ δώματα ὅσον διὰ τὰς σκευὰς
καὶ τὴν κερφωσὴν αὐτῶν κατ' ἀνάλογίαν τῶν ἰδίων αὐτῶν οἰκημάτων. Εἰ
δὲ ἀποθετοῦσιν εἰς τοὺς ὀρόφους οἶκους ἢ ὑπερῶς ἢ ἄλλο τοιοῦτο εἰς ἀποθή-
κας, εἰ ἀναποθέτοντες οὗτοι ὑπερκείμενοι καταβάλλουσι τὰ δύο τρίτα τῆς
κεκώσεως καὶ ὁ ὑποκείμενος τὸ λοιπὸν τρίτον· μεταχειρίζεται δὲ ἕκαστος
τὴν προδολὴν τῶν ἰδίων οἰκημάτων καὶ εἰς δημοσίας καὶ εἰς ἰδιωτικὰς
στοὰς καὶ εἰς περιδρομίδας, ἕως τοῦ ἡμισυὸς τῶν τοίχων, οὕτως χωρι-
ζοῦσι τὰ ἴδια αὐτοῦ οἰκήματα τῶν τοῦ γείτονος.

43. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ διορθώσεως δημοσίων
στοῶν, αἷς ἰδιωτικοῖς οἴκοις ἐπικεῖνται καὶ παρά-
κεινται. Εἰ δὲ στοαῖς παράκεινται καὶ ἐπικεῖνται ἰδιωτικοί
οἴκοι ἐπιπεδοῖ τε καὶ ὑπερῶς, εἰ δεηθεῖη δημοσία στοὰ περι-
ποιήσεως καὶ διορθώσεως, ἐπιγινώσκειν χρή ἐν μὲν τῇ προδολῇ
καὶ τῇ τῶν κίωνων στάσει καὶ τῇ τοῦ ἐπιστύλου κατασκευῇ τὰ
μὲν ἐργαστήρια τὰ ἐν τῇ στοᾷ μέρος ἡμισυ διὰ τὴν χρῆσιν, ἣν
ἔχουσιν ἐν αὐτῇ· τὸ πολὺ γὰρ τῆς χρήσεως τὸ ἐργαστήριον ἔχει
ἐν τῇ στοᾷ· τοὺς δὲ τῇ στοᾷ ἐπικειμένους μέρος ἡμισυ διὰ τὰ
ἐπικείμενα τῇ στοᾷ βάσει, ἡ δὲ ἡμισυ δὲ ἔστω ὁ τοῖς ἐπιπεδοῖς
ἐπικείμενος καὶ ἀφορῶν εἰς τὴν εἰρημένην στοάν ὡς μηδεμιᾶς
ἐχρήσεως παρ' αὐτοῦ ἢ ὠφελείας αὐτῇ γινομένης, ἀλλὰ μᾶλ-
λον καὶ σκοτιζομένου αὐτοῦ ὑπὸ τῆς στοᾶς. Εἰ δὲ τὰ τῆς εἰρη-
μένης στοᾶς στέγη διορθώσεως δεηθεῖη, τῆνικαῦτα χρή τὸ μὲν
ἐργαστήριον ἐπιγινώσκειν τὸ ἡμισυ τοῦ ἀναλώματος μέρος, τὸν
δὲ τούτῳ ὑποκείμενον καὶ εἰς στοάν ἀφορῶντα μέρος ἕκτον·
τὸν δὲ ἐπικείμενον ἢ τοὺς ἐπικειμένους τῇ στοᾷ τὸ λοιπὸν τρι-
τον μέρος. Ἡμισυ γὰρ μέρος ὁ τὸ ἐργαστήριον ἔχων διὰ τοῦτο
ἐπιγινώσκει διὰ τὴν τῆς στοᾶς χρῆσιν· ὁ δὲ τούτῳ ὑποκείμενος
ἕκτον μέρος δίδωσι διὰ τὸ ἀδροχον· ὁ δὲ τῇ στοᾷ ἐπικείμενος
ἐπικείμενοι τὸ τρίτον μέρος παρέχουσι διὰ τὴν τῆς στοᾶς
ἐχρήσιν. Βιδέναι μέντοι χρή ὡς εἰ πάθοι κίων δημοσίας στοᾶς,
ἡ μεταλλῇ ἢ βάσις, ἡ σκευὴ ἕως πινυτοῦ, ὁ δημόσιος ἀφείλει
ταῦτα ποιεῖν.

Μ. Εἰ δὲ ἐπικεῖνται καὶ παράκεινται εἰς στοὰς ἰδιωτικοὶ οἴκοι μονώ-
τεροι καὶ πολυώροφοι, ἐὰν δημοσία στοὰ λάβῃ ἀνάγκην ἀνακαινίσσεως καὶ
διορθώσεως, εἰς μὲν τὸ ἡμισυ μέρος τῶν δαπανῶν διὰ τὴν προδολὴν καὶ
τὴν στάσιν τῶν κίωνων καὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἐπιστύλου καταβάλλονται
τὰ ὑπὸ τὴν στοάν ἐργαστήρια διὰ τὴν εἰς αὐτὴν χρῆσιν αὐτῶν· διότι τὸ
τοῦ τῆς χρήσεως ἐν τῇ στοᾷ ἔχει τὸ ἐργαστήριον· εἰς δὲ τὸ ἄλλο μέρος
καταβάλλονται εἰ ἐνοικεῦντες τὰ ἀνώγεα τῆς στοᾶς διὰ τὰ ἐπικείμενα εἰς

αὐτὴν βάρο. Ὁ δὲ ἐνοικῶν εἰς τὰ μονώροφα οἰκήματα καὶ ἀποδίδειν εἰς τὴν προλεγεύσαν στοὰν ἀπαλλάσσεται πάσης ζημίας, δίδει αὐτὸς οὐτε ἐνοχλοῦν τινα προξενεῖ, οὐτε ἐπικλείειν τινα ἔχει, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἐνοχλεῖται· ὡς σκοτιζόμενος ὑπὸ τῆς στοᾶς. Ἐὰν δὲ οἱ ὄροφοι τῆς προλεγεύσης στοᾶς λάδωσιν ἀνάγκην διορθώσεως, τότε τὸ μὲν ἐργαστήριον συνεισφέρει τὸ ἡμῶν μέρος τῶν δαπανῶν, ὃ δὲ ὑποκείμενος εἰς τοῦτο καὶ ἀποδίδειν εἰς τὴν στοὰν τὸ ἕκτον μέρος. ὃ δὲ ἐπικείμενος ἢ οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὴν στοὰν τὸ λοιπὸν τρίτον μέρος. Συνεισφέρει δὲ τὸ ἡμῶν μέρος ὃ ἔχον τὸ ἐργαστήριον διὰ τὴν χρῆσιν τῆς στοᾶς, ὃ δὲ ὑποκείμενος παρέχει τὸ ἕκτον μέρος διὰ τὸ ἀδρόχον, ὃ δὲ ἐπικείμενος ἢ οἱ ἐπικείμενοι εἰς τὴν στοὰν τὸ τρίτον μέρος διὰ τὴν βλάβην. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι, ἂν πάθῃ τι κίων τῆς δημοσίας στοᾶς, ἢ κεφαλὴ ἢ βάσις ἢ οἰκοδομὴ ἕως τοῦ πηλοῦ, ταῦτα ἀρεῖται· καὶ κατασκευάζῃ τὸ δημόσιον ταμεῖον.

44. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ μεσαύλου. Εἰ μεσαύλον εἴη αὐλῆς τριπλείρου, τῆς μιᾶς τῶν τριῶν περιλαμβανοῦσης τὸ μεσαύλον, τῆς δὲ ἐτέρας πλευρᾶς ἐτέρας οὔσης αὐλῆς, καὶ τῆς τὴν μίαν πλευρὰν ἔχούσης αὐλῆς μὴ χρῆσιν κεκτημένης ἐν τῷ μεσαύλῳ, δεηθεῖη δὲ τὸ μεσαύλον καθάρσεως ἢ ἐτέρου τινός. ἄζημιος ἔστω ἢ μὴ κεκτημένη. Εἰ δὲ δεηθεῖη ὁ πᾶς τῆς μὴ κεκτημένης αὐλῆς τοῖχος λύσεως καὶ οἰκοδομῆς, πολλῶν οὖσων τῶν θέσεων, οὐ χρὴ διδόναι τὸν τὴν χρῆσιν τοῦ μεσαύλου ἔχοντα τῷ παντὶ τῶν θέσεων ἀναλώματι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ θεμελίῳ, καὶ ἄχρι πύξεων δ' τὸ ἡμῶν μέρος τοῦ περιλαμβανομένου ἐνεκεν καὶ περιοριζομένου. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐπαύλειον· εἰ γὰρ ἐπαυλις εἴη γυμνὴ, οἰκήματα δὲ συνημμένα ταύτῃ διόριζοιεν τὴν τε ἐπαυλιν καὶ τὴν τοῦ ἐτέρου αὐλῆς, τῆς καὶ γὰρ πάντα τὸν τοῖχον τὸν ἑαυτοῦ κατασκευάζειν τὸν τῆς αὐλῆς δεσπότην, συνδιδόντος καὶ τοῦ τῆς ἐπαύλειος δεσπότης εἰς τὴν κτίσιν τὴν ὑπὲρ τοὺς θεμελίους, ἄχρι πύξεων δ' τὸ ἡμῶν. Ὅριγόν γὰρ ἦτοι φραγμὸς λόγον ἔχει τὸ τοιοῦτον.

Μ. Ἐὰν ὑπάρχῃ μεσαύλιον τριπλείρου αὐλῆς, καὶ ἡ μία τῶν τριῶν πλευρῶν περιλαμβανῇ τὸ μεσαύλιον, ἢ δὲ ἄλλη ἀνήκῃ εἰς ἄλλην αὐλὴν, καὶ ἢ ἔχουσα τὴν μίαν πλευρὰν αὐλῆς οὐδεμίαν ἐν τῷ μεσαύλῳ ἔχει χρῆσιν, λάβῃ δὲ ἀνάγκην τοῦτο καθάρσεως ἢ ἄλλου τινός, ἢ μὴ ἔχουσα χρῆσιν αὐλῆς ἐστὶν ἀσύμβολος (δηλ. δὲν συνεισφέρει). Ἐὰν δὲ ὅλος ὁ τοῖχος τῆς αὐλῆς τῆς μὴ ἔχούσης χρῆσιν εἰς τὸ μεσαύλιον λάβῃ χρῆσιν κατασκευῆς καὶ ἀνακτίσεως, καὶ οὗτος τύχῃ πολυώροφος, ὃ μεταχειριζόμενος τὸ μεσαύλιον δὲν συνεισφέρει εἰς πάσας τὰς δαπάνας τῶν ὀρόφων, ἀλλ' εἰ μόνον τὸ θεμελίον καὶ μέχρι τεσσάρων πύξεων τὸ ἡμῶν μέρος καὶ τοῦτο διὰ τὸ κεκλεισμένον καὶ περιεζωσμένον αὐτοῦ. Τοῦτο συμβαίνει καὶ οἱ πρὸς τὰς ἐπαύλει· ἐὰν ὑπάρχῃ ἐπαυλις γυμνὴ, καὶ συνημμένα ταύτῃ οἰκήματα διαχωρίζωσι τὴν ἐπαυλιν καὶ τοῦ ἄλλου τὴν αὐλὴν, τότε ἀρεῖται ὃ κύριος τῆς αὐλῆς καὶ κατασκευάζῃ ὅλον τὸν τοῖχον αὐτοῦ, ὃ δὲ κύριος

τῆς ἐπαύλεως συνεισφέρει εἰς τὴν κτίσιν τῶν θεμελίων καὶ μέχρι τεσσάρων πῆχυν τὸ ἡμῶς μέρος· διότι τὸ τοιοῦτον ἀναλογεῖ πρὸς τραπεζεύον.

45. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀναγεώσεως οἴκου παλαιᾶς. Προσάττομεν, ὁ τὸν παλαιὸν οἶκον ἀναγεῶν παρὰ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μὴ παρεξίτω, μήτε ἀφαιρείτω τὰ φῶτα ἢ τὴν ἀποψὶν τῶν γειτόνων, εἰ μὴ ἄρα δουλείαν ἔχει τοιαύτην κατὰ σύμφωνον ἢ ἐπερωτήσιν παραχωρηθεῖσαν αὐτῷ ἢ ἐπιτρέπουσαν, ὡς βούλεται, τὸ παλαιὸν ἐναμείβειν σχῆμα· ὁ γὰρ τοιαύτην ἔχων δουλείαν ἀκωλύτως, ἃ βούλεται, οἰκοδομεῖτω, εἰ καὶ βλάπτει τοὺς γείτονας, ἐπειδὴ τοῦτο κατὰ σύμφωνον ἢ ἐπερωτήσιν αὐτῷ ἐπιτέτραπται. Ἦνίκα δὲ οἴκει δύο ἀντικρὺ ἀλλήλων εἶς, γρηὶ μεταξὺ αὐτῶν δώδεκα πόδας εἶναι ἀρχομένους ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου τοῖς θεμελίοις οἰκοδομήματος καὶ μέχρι παντὸς τοῦ ὕψους φυλαττομένους· τούτου γὰρ τοῦ διαστήματος φυλαττομένου ἕξαστιν ἐκάστῳ εἰς ἄπειρον ὕψος τὸν ἴδιον ἐγείρειν οἶκον, καὶ θυρίδας ἐν αὐτῷ παρακυπτικὰς (1) παρασκευάζειν· εἴτε νέον οἰκοδομεῖν εἴτε παλαιὸν οἶκον ἀνασκευάζειν εἴτε τὸν ἐν πυρὶ διαφθαρέντα θέλει. (N. 11 πρ. Πανδ. 8. 2 (de servitutibus praediorum urbanorum). N. 1 Κωδ. 8. 10 (de aedificiis privatis). N. 12 § 1 Κωδ. αὐτόθι Βασ. LVIII. 11. 10).

Μ. Ὁ ἀνακινῶν παλαιὰν οἰκίαν δὲν δύναται, κατὰ τὴν διάταξιν, νὰ μεταλλάττῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα, οὐδὲ νὰ ἀφαιρῇ τὰ φῶτα ἢ τὴν ἀποψὶν τῶν γειτόνων, ἐκτὸς ἐὰν ἔχῃ τοιαύτην δουλείαν διὰ συμφώνου ἢ δι' ἐπερωτήσεως παραχωρηθεῖσαν εἰς αὐτὸν ἢ ἐπιτρέπουσαν νὰ μεταβάλῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα κατὰ τὴν ἰδίαν θέλησιν· διότι ὁ ἔχων τοιαύτην δουλείαν ἀνεμπόδως κτίζει ὅσας οἰκοδομὰς θέλει, δικαιούμενος εἰς τοῦτο δυνάμει τῆς διὰ συμφώνου ἢ δι' ἐπερωτήσεως συμφωνίας. Ὅταν δὲ ὑπάρχωσι δύο οἰκίαι ἀπεναντί ἀλλήλων, ἀνάγκη μεταξὺ αὐτῶν νὰ μεσολαβῶσι δώδεκα πόδες, πρυομένοι ἀπὸ τῆς ἐπικειμένης εἰς τὰ θεμέλια οἰκοδομῆς καὶ φυλαττόμενοι κατ' ὅλον τὸ ὕψος· διότι φυλαττομένης τῆς ἀποστάσεως ταύτης δύναται ἕκαστος νὰ ὀφεί τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπ' ἄπειρον, καὶ νὰ κατασκευάσῃ εἰς ταύτην παρακυπτικὰ παράθυρα, εἴτε ἀπὸ κεινοῦργης θέλει νὰ οἰκοδομήσῃ εἴτε παλαιὰν ἢ πυρποληθεῖσαν οἰκίαν νὰ ἀνακινῇ.

N. 18e N. ὑπὸ § 56.

46. Περὶ ἀπόψεως. (2) Ἐν ταύτῃ τῇ εὐδαίμονι πόλει ἀπὸ τῆς τοῦ γείτονος δώδεκα μόνους ἀπαιτῶν πόδας μὴ ἀφαιρηθῇ ἐξ εὐθείας ὁρᾶν τὴν θάλασσαν, ἐστὼς ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις

(1) 18e σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 56.

(2) Διὰ τῆς δουλείας τοῦ μὴ βλάπτειν τὴν ἀποψὶν τοῦ δεσποζέοντος κτήματος (ne prospectui officiatur) ἀπαγορεύεται εὐ μόνον ὁ περιορισμὸς καὶ ἡ στενωπὸς τοῦ ὀρίζοντος τῆς δεσποζούσης οἰκίας, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόψις τοῦ τερπνοῦ τυχὲν καὶ χαρίεντος τῆς ἀπόψεως.

ἢ καθήμενος ἐν αὐτοῖς καὶ μὴ ἀναγκαζόμενος παρατρέπειν θαυ-
τὸν εἰς πλάγιον, ἐφ' ᾧ ἴδεν θάλασσαν· ἐάν δὲ ἑκατὸν ποδῶν
ἐν μέσῳ τῶν δύο οἰκῶν εἴη διάστημα, ἐξέστω ἀκωλύτως κτιζεῖν
τῷ βουλομένῳ καὶ τὴν ἐπὶ θάλασσαν ἀποψιν ἀφαιρεῖν τοῦ γεί-
τονος. Εἰ δὲ τις ἀπὸ μαγειρείου ἢ ἀπὸ ἀρεδρῶνος ἢ κλιμακῶνος
ἢ ἀπὸ βαρστανίων ἤγουν τῶν λεγομένων παρόδων ἦτοι διαβα-
τῶν ἀποψιν ἔχει ἐπὶ θάλασσαν, τὴν τοιαύτην ἀποψιν καὶ ὁ
ἑκατὸν ποδῶν ἐντὸς οἰκοδομῶν ἀκωλύτως ἀφαιρεῖται, εἰ μόνον
δώδεκα πόδες εἰσὶ μεταξὺ τῶν οἰκῶν. Εἰ δὲ καὶ σύμφωνόν ἐστιν
ἐπιτρέπον τινὶ τὴν οἰκοδομήν, κρατεῖται τὸ σύμφωνόν, εἰ καὶ
βλάπτει τὸν γείτονα περὶ θαλάσσης ἀποψιν, εἴτε αὐτὸς ὁ νῦν
θεσπόμενος τοῦ οἴκου συνεφώνησεν, εἴτε οἱ προκτιτάμενοι αὐτοῦ
τὸν οἶκον· οὐδὲ γὰρ προσήκει τὰς ὑπαρχούσας τινὶ δουλείας
διὰ τῶν γενικῶν νόμων ἀναιρεῖσθαι. Ἡ ἐπὶ θάλασσαν ἐντὸς
ἑκατὸν ποδῶν εὔστα ἀποψις εὐ μόνον κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ καὶ
ἐκ πλάγιου δέχεται εἶναι ἀκαινοτόμητος· τοῦτο γὰρ προστίθη-
σιν ὁ παρὼν τύπος φυλάττων τὴν Ζήνωνος διατάξιν καὶ τὴν
νεαράν ἐρμηνεύων (Ν. 12 § 2 καὶ 4 Κωδ. 8, 10 (de aedif.
priv.). Βασ. LVIII, 11, 10. Νεαρά 63 κεφ. 1).

Μ. Ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ ταύτῃ πόλει, ἐάν τις ἀπαιτῇ παρὰ τοῦ γειτονικοῦ
δώδεκα μόνον πόδας πρὸς ἀποψιν, δὲν κωλύεται νὰ βλέπῃ κατ' εὐθείαν τὴν
θάλασσαν, ἰστάμενος ἢ καλῶμενος ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, μηδαμῶς ἀναγκα-
ζόμενος νὰ στρέψῃ πρὸς τὰ πλάγια ἵνα βλέπῃ τὴν θάλασσαν· εἰ δὲ μεταξὺ
τῶν δύο οἰκῶν ὑπάρχει ἑκατὸν ποδῶν διάστημα, κτιεῖ ἀνεμπόδιστως ὁ
βουλομένος καὶ ἀφαιρεῖ τὴν ἀποψιν τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ τις ἔχει ἀποψιν
εἰς θάλασσαν ἐκ μαγειρείου, ἢ ἀποπάτου, ἢ κλιμακῶς, ἢ παρόδου, τὴν τοι-
αύτην ἀποψιν ἀφαιρεῖ ἀνεμπόδιστως καὶ ὁ κτιζὼν ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν, εἴ-
τε· ἐάν μεσολαβῶσι μεταξὺ τῶν οἰκῶν δώδεκα πόδες. Εἰ δὲ ὑπάρχει αὐ-
τοσφωνία ἐπιτρέπουσα εἰς τινὰ τὴν οἰκοδομήν, ἰσχύει ἡ συμφωνία, καὶ ἂν
βλάπτῃ τὸν γείτονα περὶ ἀποψιν θαλάσσης, εἴτε ὁ σήμερον κύριος τῆς οἰ-
κίας κατεσκεύασεν αὐτήν, εἴτε οἱ προκτιτόρες αὐτοῦ, διότι αἱ προϋπαρχού-
σαι δουλείαι δὲν πρέπει νὰ ἀναιρούνται ὑπὸ τῶν γενικῶν νόμων. Ἢ δὲ
ἐντὸς ἑκατὸν ποδῶν ἀποψις πρὸς θάλασσαν εὐ μόνον κατ' εὐθείαν εὔστα, ἀλλὰ
καὶ ἐκ πλάγιου, δὲν δύναται νὰ καινοτομηθῇ· διότι τοῦτο προστίθησιν ἡ
παρούσα διατύπωσις φυλάττουσα τοῦ Ζήνωνος τὴν διατάξιν καὶ ἐρμηνεύουσα
τὴν νεαράν.

47. Ἡ ὁρατικὴ δύναμις πασῶν τῶν αἰσθησέων ὀξυτάτῃ εὔστα
ἀπὸ πλείστου διαστήματος τὴν ἐνέργειαν ἔχει, ἔθεν εὐ καὶ
ἀπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχε περὶ ταύτης ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐνθύντας
μέτρα τοῦτοις στοίχεῖν. Φασὶ μὲν γὰρ νόμους τρεῖς εἶναι ἀπο-
ψεως, θαλάσσης, κήπων, γραφῆς δημοσίας· πάντας δὲ ἀορίστως
τιθέντες τοῖς κτίσασιν τικτοσιν· ὁρᾶται μὲν γὰρ ἡ θα-

λαστὰ ἀπὸ μιλίων πολλάκις τεσσαράκοντα, καὶ περαιτέρω ὁρᾶται δὲ κήπος καὶ φυτὰ καὶ ἄλσιν ἀπὸ μιλίων εἴκοσιν ὁρᾶται δὲ καὶ δημοσία γραφὴ ἀπὸ πήξεων οὐχ ἥτιον διακοσίων καὶ εἰ ταύταις ἐστοιχοῦμεν ταῖς ἀπόψεσιν, οὐκ ἂν εἰκία ἢ κώμη ἢ πόλις ἐκτίζετο. Εἰσι δὲ καὶ ἄλλαι ἀπόψεις οὐ κατ' εὐθεῖαν ὁρῶνται, ἀλλὰ πλάγιοι καὶ βεδιασμένοι καὶ ταύτας ἀπόψεις οὐ ρημι. Χρὴ εὖν τὸν θαλάσσης ἀπόψει ἐν τῷ οἰκοδομεῖν ἐπιπροσέχοντα, κατ' εὐθεῖαν οὕτῃ καὶ μὴ πλαγίαν ἐχούσῃ τὴν θέσιν, ὁρᾶναι τοῦ τῆν ἀπόψιν κατ' εὐθεῖαν ἔχοντος καὶ μὴ πλαγίαν καὶ βεδιασμένην. Εἰ μὲν ὅρα λιμένα καὶ αἰγιαλὸν κἂν πλῶς τῇ κώμῃ, ἢ πόλει, ἢ στάσει τῶν πλείων τέλειον μὴ ἐχούσῃ λιμένα, τὸ παράπαν μὴ κωλύειν, μήτε ἀφαιρεῖν τὴν τεικυτὴν ἀπόψιν· ἱκανὴ γάρ ἡ ἀπὸ τούτων φυγαγωγία τοῖς ἔρωςιν. Εἰ δὲ ἀπώτερω καὶ πελάγη ὁρᾷ, ταύτην οὐδεμίαν λογιζομένη ἀπόψιν καθὼς γὰρ εἴρηται, καὶ ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων τὸ τῆς θαλάσσης ὁρᾶται μέγεθος, καὶ οὐ δίκαιον ἀπὸ τσοῦτου ἐμποδίζεσθαι τοὺς οἰκοδομεῖν ἐθέλοντας διαστήματα.

Μ. Ἡ δύναμις τῆς ὁρασεως, ὡς ὀφείλου, πασῶν τῶν αἰσθήσεων, ἐνεργεῖ ἀπὸ μεγάλῃς ἀποστάσεως, οὐκ ἔστιν ἀπορριπτόμενα περὶ αὐτῆς ἀπλῶς καὶ ὡς ὅτι μὲν, ἀλλὰ τὰττοντες ὅρια ὁρᾶμεν νὰ φυλαττωμεν αὐτὰ, διότι, ὡς γινώσκουσιν, ἀπόψεως νόμοι ὑπάρχουσι τρεῖς, θαλάσσης, κήπων καὶ δημοσίας ζωγραφίας· τὰττοντες δὲ ἔλους ἀρίστως προσενενοῦσι μεγάλας ἐνοχλήσεις εἰς τοὺς κτίζοντας· διότι ἡ μὲν θαλάσσα φαίνεται πηλίκως ἀπὸ μιλίων τεσσαράκοντα καὶ ἐπικεινᾷ· ἡ δὲ κήπος καὶ τὰ φυτὰ καὶ ἄλσιν φαίνονται ἀπὸ μιλίων εἴκοσιν· καὶ ἡ δημοσία ζωγραφία φαίνεται τὸ πολὺ ἀπὸ πήξεων διακοσίων, καὶ ἂν ἡκολουθοῦμεν τὰς ἀπόψεις ταύτας, δὲν ἔα ἐκτίζετο εἰκία ἢ κώμη ἢ πόλις. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλαι ἀπόψεις μὴ ἀποστέπουσαι κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ πλαγίαι καὶ βεδιασμένοι καὶ ταύτας δὲν ἐνομαζω ἀπόψεις. Πρέπει λοιπὸν εἰς τὴν οἰκοδομὴν ἢ ἐπιπροσέχων θαλάσσης ἀπόψιν, ἢ τις σιπτεῖ κατ' εὐθεῖαν καὶ δὲν ἔχει τὴν θέσιν πλαγίαν, νὰ ἀπέχῃ ἑκατὸν πόδας τοῦ ἔχοντος τὴν ἀπόψιν κατ' εὐθεῖαν, οὐχὶ ὅμως καὶ τοῦ ἔχοντος αὐτὴν πλαγίαν καὶ βεδιασμένην. Ἐὰν τις βλέπῃ λιμένα καὶ αἰγιαλὸν εἴτε ἐν κώμῃ, εἴτε ἐν πόλει, εἴτε ἐν ναυστάθμῳ μὴ ἔχοντι τέλειον λιμένα, οὐδ' ὡς ἐπιτρέπομεν νὰ κωλύηται ἢ νὰ ἀφαιρῇται ἡ τεικυτὴ ἀπόψιν· διότι οἱ κωλύοντες φυγαγωγούονται ἱκανῶς ὑπὸ τούτων. Εἰ δὲ βλέπει ἀπώτερον καὶ πελάγη, ταύτην δὲν λογιζομεν ποσῶς ἀπόψιν· διότι, ὡς προσέλεγμα, ἡ θαλάσσα φαίνεται καὶ ἀπὸ τεσσαράκοντα μιλίων ἀποστάσεως· καὶ δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐμποδίζονται ἀπὸ τσοῦτου διαστήματος· οἱ θέλοντες νὰ οἰκοδομήσιν.

48. Καὶ τὸ τῶν κήπων καὶ τῶν φυτῶν χωρίον ἀπὸ τοῦ ρηθέντος ὁρᾶται διαστήματος καὶ οὐ πάντως ἀπὸ τσοῦτου χρὴ τοὺς οἰκοδομεῖν ἐθέλοντας ἐμποδίζεσθαι· ἀλλὰ δεῖ τὸν ἀπὸ

ταύτης τῆς ἀπόψεως κωλύοντα κωλύειν οὐχ ἀπλῶς, οὐδ' ὡς ἔτυ-
χεν, ἀλλ' ἀπὸ ποδῶν πεντήκοντα.

Μ. Καὶ τῶν κήπων καὶ τῶν φυτῶν ὁ τόπος φαίνεται ἀπὸ τῆς ῥηθείας
ἀποστάσεως καὶ ἀπὸ τοσαύτης δὲν συμβαλλεῖ βέβαια νὰ ἐμποδίζωνται οἱ θε-
λοντες νὰ κτιζοσιν· ὅθεν ὁ ἐμποδίζων ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης δὲν πρέπει
νὰ ἐμποδίσῃ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἀπὸ πεντήκοντα ποδῶν.

49. Ἐπὶ τοσοῦτον ἀφαστάναί γρη' τὸν κτίσαι βουλόμενον καὶ
δημοσίας γραφῆς ἀποψιν ἀπὸ τοῦ γείτονος λαβεῖν ἐφ' ὅσον τι
τῶν ἐγγεγραμμένων τῇ ἱστορίᾳ γινώριμον ὁρᾷται· ὅσον εἴ τις
αὐτὴν θεωρῶν τὴν γραφὴν ἐπιγινώσκει καὶ ὁρᾷ τοὺς ἐγγεγραμ-
μένους ἀπὸ τῆς αὐτοῦ οἰκίας Ἀχιλλεὺς ἢ Διάντα ἢ τοιοῦτον
τινα· τότε γὰρ γρη' αὐτὸν κωλύειν τὸν ἀφαιρεῖν βουλόμενον
ταύτην τὴν γραφὴν τῆς ἀπόψεως· εἰ δὲ μήτε γινώριμόν τι τῶν
ἐγγεγραμμένων εἴη, μήτε μὴν αὐτὴν ὁρᾷ τὴν ἱστορίαν, τίς καὶ
ποῖαν ἔχει ἀπὸ ταύτης τέρψιν ὁ τὸν οἰκοδομοῦντα κωλύων;

Μ. Ἐπὶ τοσοῦτον ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ ὁ θέλων νὰ κτίσῃ καὶ ἀπὸ τοῦ γει-
τονος νὰ ἀφαιρέσῃ δημοσίας ζωγραφίας ἀποψιν, καθ' ὅσον διακρίνεται τι ἐκ
τῶν ἐξικονισμένων ἐν τῇ ζωγραφίᾳ· καθὼς ἐάν τις θεωρῶν τὴν ζωγραφίαν
ταύτην διακρίνῃ καὶ βλέπῃ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἐξωγραφημένον Ἀχιλλεὺς
ἢ Διάντα ἢ τοιοῦτον τινα· τότε αὐτὸς ἐμποδίζει τὸν θελοντα νὰ ἀφαιρέσῃ
τῆς ζωγραφίας ταύτης τὴν ἀποψιν· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἐξωγραφημένων δὲν δια-
κρίνεται τι οὐδὲ βλέπει τὴν ζωγραφίαν αὐτὴν, ὅπως τέρψιν ἔχει ἐξ αὐτῆς
ὁ ἐμποδίζων τὸν κτιζόντα;

50. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ κατοπτείας. Τινὲς τῶν φιλο-
πραγμόνων καὶ φθονερῶν κωλύειν ἐπιχειροῦσι τοὺς οἰκοὺς κατα-
σκευάζοντας καὶ μέλλοντας κατοπτεῖαν ἀπὸ τοῦτου ποιεῖσθαι·
τοῖς γείτοσιν· οὔτε τοῖς νόμοις εἴρηται, οὔτε μὴν ἀπὸ τῶν πα-
λαιῶν οἰκημάτων ὁρῶμεν, ὡς οἱ παλαιοὶ ταύτην ἀδικίαν ἐλογί-
ζοντο· βλέπομεν γὰρ πάσας σχεδὸν εἰπεῖν τὰς οἰκίας ἀλλήλας
κατοπτεούσας, καὶ οὐδὲ εἰς φθόνος τοὺς παλαιούς καταΐχεν·
ὅθεν καὶ ἡμεῖς τὴν τῆς κατοπτείας οὐ λογιζόμεθα βλάβην.
Ἐκαστος οὖν τῶν νομιζόντων ταύτην εἶναι βλάβην, συγχωρεῖτω
μὲν τῷ κτιζόντι, αὐτὸς δὲ τὰ ἑαυτοῦ ἀσφαλιζέτω οἰκήματα,
καὶ ἀθεώρητα φυλαττέτω, εἴτε διὰ τῶν ἀνοικτῶν καλουμένων
καρχιέλων, εἴτε διὰ τῶν συρτῶν ἢ ὡσάν αὐτὸς βουλευθεῖν· οὐ
γὰρ δίκαιον δι' ἑτέρου βλάβην τὰ ἑαυτοῦ τινα ἀσφαλιζεσθαι.

Μ. Φιλοπράγμονες τινες καὶ φθονεροὶ ἐπιχειροῦσι νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς
κατασκευάζοντας οἰκίας καὶ μέλλοντας ἐκ τούτων νὰ κατοπτεῦσιν τοὺς γει-
τονους· πλὴν οὔτε οἱ νόμοι διαλαμβάνουσιν τι τοιοῦτο, ἀλλ' οὔτε ἐκ τῶν
παλαιῶν οἰκημάτων προκύπτει, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ὑπελάμβανον τοῦτο ἀδικίαν·
διότι βλέπομεν ὅτι πάσαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι κατοπτεούσιν ἀλλήλας, καὶ
τοῦτο οὐδαμῶς ἐκίνει τὸν φθόνον τῶν ἀρχαίων· ὅθεν καὶ ἡμεῖς δὲν λογι-
-

μὲν τὴν κατοπτεῖαν βλάβην. Ὁ νομίζων λοιπὸν ὅτι αὕτη εἶνε βλάβη, δεῖται νὰ συγχωρῇ μὲν εἰς τὸν κτίζοντα, αὐτὸς δὲ νὰ ἀπαλλέξῃ τὰ ἴδια αὐτοῦ κτήματα, καὶ νὰ συλλάτῃ αὐτὰ ἀθεώρητα εἴτε διὰ τῶν λεγομένων ἀνοικτῶν κτηκλίδων, εἴτε διὰ τῶν συρτῶν, εἴτε θπως ὕλει· διότι δὲν εἶναι οὐκίον διὰ βλάβην ἄλλου νὰ φράτῃ τις τὰ ἴδια αὐτοῦ παράθυρα.

51. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ ἀπόψεως ὁρῶν γ. Τὴν ἐπὶ τὰ ὄρη ἀποψὲν οὐ δύναται τις κωλύειν ὥς εἶπεν ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῶν κοιμισιῶνων ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ τίτλου κοιμισιῶν. Ἡ δὲ διατάξις Ζήνωνος ἔχει ὅτι, εἰάν ἐκατὲν πάρος ἀπέχῃ ὁ γείτων, οὐ κωλύεται βουλομένης οἰκοδομεῖν, διὰ τὴν ἀραιεῖσθαι τὴν ἀποψὲν τὴν ἐπὶ θάλασσαν· τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ αὐτοῖς ἔλκειν δυναμέθα, ἐπειδὴ τερπνὴ τις ἡ θέα τοῦ ὅρους, ὥσπερ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια τέμνειν δεῖ· καὶ ταῦτα μὲν πάντα ὑπομνήτως ἔνεκα συνηκται· εἰ δὲ τι παρεμπεσεὶ παρὰ τὰ εἰρημένα, ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια σκοπεῖν. Ἐλάσας μὲντοι ὁμολογημένας καὶ μὴ κατὰ φθόνον μεμηχανημένας δεῖ ἀναιρεῖν σκοπεύοντας, εἰ δὲ αὐτὸ βλάπτεται τι τὸ δεῖ ἐναντίας μέρος καὶ οὕτω κριθήσεται ταῦτα παρὰ τοῖς ἀνθρώποις). (Ὁ Ζήνωνος νόμος ἐν Ν. 12 § 2 Κωδ. 8. 10 (de aed. privatis).

Μ. Τὴν ἀποψὲν εἰς τὰ βουνά δὲν δύναται τις νὰ ἐμποδίσῃ, ὡς εἶπεν ὁ Παπιανὸς ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ τῶν ζητημάτων ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ τίτλου ζητημάτων. Κατὰ δὲ τοῦ Ζήνωνος τὴν διατάξιν, εἰάν ὁ γείτων ἀπέχῃ ἐκατὲν πόδι, ἔλεον νὰ κτίσῃ δὲν ἐμποδίζεται, ὡς ἀραιῶν τὴν ἀποψὲν πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο δὲ δυναμέθα νὰ μετατρέψωμεν καὶ εἰς τὸ βουνόν, διότι ἡ θέα τοῦ βουνοῦ εἶναι εὐάρεστος, καθὼς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἀνάγκη τὰ ὅμοια νὰ ῥῶνται ἐκ τῶν ὁμοίων. Καὶ ταῦτα πάντα προσετέθησαν πρὸς ὑπὸ νόμον· εἰάν δὲ συμπίσῃ τι παρὰ τὰ λεγόμενα, τὰ ὅμοια θεωροῦνται ἐκ τῶν ὁμοίων. Ὁποῖον δὲ νὰ ἀναιρῶμεν βλάβας ὁμολογημένας καὶ μὴ κατὰ φθόνον μεμηχανημένας, ἐξετάζοντες, εἰάν διὰ τοῦτο βλάπτεται κατὰ τι τὸ ἐναντίας μέρος· καὶ οὕτως ἀποφασίζονται ταῦτα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Δ. Συγχέειν τῆς τακτικῆς παραγραφῆς τῶν δουλειῶν εἶναι πρὸς τοὺς αἰεὶ καὶ ἡ οἰονεὶ κατοχὴ τοῦ δικαιώματος ἢ ὑπὸ τῆς προθεσμίας τοῦ παλαιῆς συνωδευμένη, ἐπὶ δὲ ἀρνητικῆς δουλείας, οἷα εἶναι ἡ τοῦ μὴ ἐπιτελεῖν το σὺν τῆς παρακειμένης οἰκίας, ἡ σχηματίζουσα τὴν οἰονεὶ κατοχὴν ἰσχυρικὴν σχέσηιν δὲν κτάται διὰ μόνης τῆς περιστάσεως, ὅτι ὁ κύριος τοῦ παρακειμένου τῇ οἰκίᾳ, ἥς περὶ τοῦ πρώτου πρόκειται, γηπέδου συνάπτει τυχαίως νὰ παραλείψῃ, εἴτε, ἂν ὑφίστατο ἡ δουλεία, ὑπερρεῖς νὰ μὴ ἐκτελέσῃ, ἀλλ' ἀπαίτεται νὰ ὑποχρεωθῇ ὥσπερ ὅποτε εἴτε δι' ὀλίγου εἴτε διὰ νομικῆς πράξεως εἰς τὴν παραλείψιν τῆς ἐνεργείας ταύτης, διότι οὕτω μόνον παύεται οὐσα τυχαίᾳ ἢ παραλείψις αὕτη καὶ γεννᾶται ἡ μετὰ πρῶτον τοῦ παραγράφου κατοχὴ τοῦ δικαιώματος. Ὅθεν ἡ ἀνεγείρας πρὸ 40 ἐνιαυτῶν οἰκίαν ἐπὶ ἰδίῳ οἰκοπέδῳ καὶ ἀνοίξας παράθυρα βλέποντα εἰς τὸ ἄλλως παρακειμένον οἰκοπέδον τοῦ γείτονος ἐνήργησε μὲν τοῦτο δικαιοῦμαι κυριότητος καὶ εἰς τοῦτο δὲν ἰδύνατο νὰ παρεμβάλῃ πρόσκομμα ὁ γείτων, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἐπεται ὅτι ἐκτῆσται καὶ δικαιώματα δουλείας

ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου. Ἡ δὲ διάταξις τοῦ Ζήνωνος ὡς ἀπορῶσα εἰς μέτρα ἀστυνομικά περὶ οἰκοδομῶν τῶν τότε χρόνων, ἐπομένως ἀναγομένη εἰς τὸ δημόσιον δίκαιον, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Δ. Π. 291 τοῦ 1849. καὶ τοῦ 1850. ('Εσοτλμένα καθ' ἡμᾶς ἡ γνώμη περὶ τῆς μὴ ἰσχύος τῆς διατάξεως τοῦ Ζήνωνος). Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀνεητική δουλεία κτᾶται διὰ μηχανῆς τῆς συμμάσεως, διότι, καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι πρὸς κτῆσιν δουλείας γενεὴ ἀπαιτεῖται παράδοσις ἢ ἄλλη ἰσοδύναμος πράξις, δὲν εἶναι ἐνδεῆ τοιαύτη παράδοσις ἐπὶ τῆς ἀνεητικῆς δουλείας. Δ. Π. 61 τοῦ 1848.

52. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί ἡλιακοῦ ἤτοι ἐξώστου. Ἡλιακόν τὸν παρὰ τινῶν ἐξώστην καλούμενον, ὅστις ἂν βουληθῇ ποιῆσαι, εἰ μὲν ἔχει πλησίον ἰδιωτικά κτίσματα, ἀναγκάζεται ποιεῖν τὸν ἡλιακὸν δεκά πόδας τῶν ἰδιωτικῶν κτισμάτων ἀπέχοντα· εἰ δὲ δημόσια τούτῳ πλησιάζουσι κτίσματα, τοῦ πόδας ἀπέχοντα τῶν κτισμάτων ὃ γινόμενος παρὰ τούτων ἡλιακός· (εἰ δὲ παραβαίνει τις, καὶ τὸ ἔργον καταλυθήσεται, καὶ ὁ οἶκος τῷ ἡμετέρῳ ταμείῳ προσκυρωθήσεται).

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἡλιακόν, ἤτοι ἐξώστην, εἴν ἔχῃ πλησίον ἰδιωτικά κτίρια, δεῖ αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ αὐτὸν δεκά πόδας μακρὰν αὐτῶν· εἰ δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτὸν δημόσια κτίρια, ὃ κτιζόμενος ἡλιακός ἀναγκάζεται νὰ κατασκευάσῃται μακρὰν αὐτῶν δεκαπέντε πόδας· (εἰ δὲ παραβαίνει τίς ταῦτα, καὶ τὸ ἔργον καταλύεται, καὶ τὸ οἶκον προσκυρεῖται εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον).

53. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περί φραγμῶν ἀμπελώνων, περιβολίων καὶ τοπίων ἀνέτων. Οἱ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν περιβολίων φραγμοὶ καὶ τὰ ἀλλότρια ἐδάφη, ἐν εἰς τὰ εἰσιν οἰκίαι καὶ τὰ τῶν γειτόνων ἐξάερα, εἰς μόνον πόδας εἰς ἑαυτῶν τοὺς πλησίον κτίζειν βουλομένους ἀποδιώκουσιν.

Μ. Οἱ φραγμοὶ τῶν ἀμπελώνων καὶ τῶν περιβολίων καὶ τὰ ἀλλότρια ἐδάφη, ἐνθα δὲν ὑπάρχουσιν οἰκίαι, καὶ τῶν γειτόνων τὰ ἐξάερα (δηλονότι οἱ χῆροι οἱ ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ἀέρα) ἀπομακρύνουσιν ἑαυτῶν εἰς πόδας μόνον τοὺς θέλοντας νὰ κτίσωσι πλησίον.

54. Ὅτε μέσου ὄντος στενωποῦ ἢ πλατείας οἰκοδομῇ τις τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, εἰ καὶ πλέον ἔχει τῶν δώδεκα ποδῶν τὸ τοῦ στενωποῦ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μὴ ἀφαιρεῖσθω τὸ περισσὸν καὶ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ προστιθέσθω· οὐδὲ γὰρ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δημοσίου τοὺς δώδεκα πόδας ὥρισεν ἡ διάταξις, ἀλλ' ὥστε μὴ στενωπὸν τῶν δώδεκα ποδῶν εἶναι τὸν μεταξὺ τῶν οἰκῶν ἀέρα· ὅτι δὲ πλέον τὸ τῆς ρύμης εὐρεθῇ ἢ τῆς πλατείας μέτρον, μηδὲν εἰς αὐτοῦ ἀφαιρεῖσθαι, ἀλλὰ τῇ πόλει σώζεσθαι τὰ οἰκῆα. (Ν. 12 § 3 Κωδ. 8. 10 (de aed. privatis). Βασ. LVIII. 7. 6.)

Μ. Ὅταν κτίσῃ τις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰς στενωπὸν ἢ πλατεῖαν, καὶ τὸ μέτρον αὐτῶν εἴν προσλογίζῃ πλείονες τῶν δώδεκα ποδῶν, δὲν ἀναγκάζεται

τὸ περισσεύον, οὐδὲ προστίθῃσιν αὐτὸ εἰς τὴν ἰδίαν τοῦ οἰκίαν· διότι ἡ κατασκευὴ δὲν ὤρισε τοὺς δώδεκα πόδας πρὸς βλάβην τοῦ δημοσίου, ἀλλ' ἵνα μὴ συστήληται ὁ μεταξὺ τῶν οἰκιῶν ἀήρ εἰς μέρος στενωπότερον τῶν δώδεκα ποδῶν· ἔταν δὲ τὸ μέτρον τοῦ στενωποῦ ἢ τῆς πλατείας εὐρεθῇ πλατωπότερον, οὐδὲν ἀφαιρείται ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῦτα διαφυλάττονται ἐν τῇ πόλει ὡς ἰδία αὐτῆς.

§5. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Παρὶ φωταγωγῶν θυριδῶν γενομένων ἐν διαστήματι δέκα ποδῶν. Ἐάν δὲ παλαιῶν ὄντων τῶν οἰκῶν εὐρεθῇ μεταξὺ αὐτῶν καθαρὰς ἀήρ στενωπότερος ὢν τῶν δώδεκα ποδῶν, μὴ ἐνὶ αὐτῶν ἐξέστω παρὰ τὸ παλαιὸν σχῆμα ὕψους τὴν ἰδίαν οἰκὸν ἢ θυρίδας ποιεῖν. Εἰ μὲντοι δέκα πόδας εἴχον ἐν μέσῳ καὶ μὴ ἐλάττωτες, τότε παρακυπτικὰς μὲν μὴ ἐξέστω τῷ κτίζοντι ποιεῖν, εἰ μὴ πρότερον εἴχεν αὐτάς, φωταγωγούς δὲ ἐξέστω αὐτῷ ποιεῖν ἀπὸ ἐξ ποδῶν τοῦ πάτου ἀνοιγομένης· μὴ ἐνδὲς δυναμένου ποιεῖν ψευδοπάτιον ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκῇ καὶ εἰς τοῦτο τὴν φωταγωγὴν θυρίδα παρασκευάζειν παρακυπτικὴν.

Μ. Ἐάν δὲ τὰ οἰκήματα ὥς παλαιὰ καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὐρεθῇ διέσδος καθαροῦ ἀέρος στενωπότερα τῶν δώδεκα ποδῶν, οὐδεὶς τῶν κυρίων δύναται νὰ παραλλάξῃ τὸ παλαιὸν σχῆμα τοῦ ὕψους τῆς ἰδίας αὐτοῦ οἰκίας ἢ νὰ κατασκευάσῃ παραθύρα. Εἰ δὲ μεσολαβοῦσι δέκα πόδας καὶ οὐχὶ ὀλιγωτέροις, τότε παρακυπτικὰ παραθύρα δὲν δύναται ὁ κτίζων νὰ κατασκευάσῃ, ἐκτός ἐν εἴχον αὐτὰ καὶ πρότερον, κατασκευάζει ὅμως φωταγωγὰ ἀνοιγόμενα ἐξ πόλεως ὑπὲρ τὸ δαπέδον (πατωμα). Ψευδοπάτωμα δὲ οὐδεὶς δύναται νὰ κατασκευάσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὡς μεταβάλλων διὰ τοῦτο τὸ φωταγωγὸν παραθύρον εἰς παρακυπτικόν.

Ν. Ἐν κοινῇ τοίχῳ φωταγωγούς θυρίδας δύναται νὰ ἔχῃ μόνον ὁ κτιζόμενος συμφωνίᾳ ἢ παραγραφῇ τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσδεχέσθαι τὸ πῶς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐκ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου κτάται ἢ ἐ ποιούτῃ δουλείᾳ νὰ μὴ ἐν διὰ τῆς τῶν θυριδῶν ἀνοίξεως, ἀλλὰ καὶ διὰ πράξεων ἀντιθέτων πρὸς ἐκείνας, δι' ὧν ἀπόλλυται, ἥτοι διὰ τῆς ἀνευ βίας κωλύσεως τοῦ γείτονος νὰ ἐμποδομήσῃ ἐπὶ τοῦ μεσοτοιχοῦ ὑπὸ τοῦ ἀξιούντος δουλείαν φαντασίᾳ ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ οἰκοπέδου καὶ τῆς ἀνοχῆς τῆς κωλύσεως ταύτης ἐπὶ δεκαστίαν ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, ὡς ἀπόλλυται διὰ τῆς ἀνοψώσεως τοῦ μεσοτοιχοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς αὐτῆς παρὰ τοῦ κυρίου τοῦ δεσποζέοντος κτήματος ἐπὶ δεκαστίαν ὅλην. Α. Π. 267 τοῦ 1888.— Τῆς ἀποφαιτικής δουλείας, τῆς μὴ ἀνοψώσεως, διαφέρουσιν αἱ καταφατικαὶ δουλείαι παραθύρων καὶ ἐξώστου· διό, ἐν τῷ ἐπὶ τῆς πρώτης ἢ πρὸς παραγραφὴν κατεργάζεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀπαγγελίσεως, ἥτις τελεῖται ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δεσποζέοντος κτήματος πρὸς τὸν τοῦ δουλεύοντος κτήματος ἐπὶ ποσῇ ἀμειψθητέῳ τοῦ δικ. τῆς δουλείας, ἐπὶ τῶν δευτέρων ἢ πρὸς παραγραφὴν κατοχῇ ἄρχεται ἀπ' ἧς ὁ τοῦ δεσποζέοντος κύριος ἤρξατο ἀκούων κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα τῆς δουλείας. Α. Π. 168 τοῦ 1868.— Δουλεῖα φωτός, παραθύρου καὶ ἀπώψεως δύναται νὰ συσταθῇ καὶ ἐπὶ μεσοτοιχοῦ καὶ ὅς τρέπους συνιστῶνται αἱ δουλείαι, ἀρα καὶ διὰ χρησιότη-
της (§ 60 Ἀρμ. Β' §). Δὲν ἀντίκειται δ' εἰς τοῦτο τὸ Α. τῆς 9 Ἀπρ. 1860, καὶ ὅ τὸ μεσοτοιχὸν «δὲν θέλει ἔχει θύραν ἢ ἄλλο τι ἀνοίγιμα».

δίδει τούτο, κανονίσαν τὰ τῆς μεσοτοιχίας πρὸς τὸ συμφέρον τῶν γειτονικῶν κτημάτων (ἐκ συμφώνου καὶ πρὸς τὸ Ῥωμ. Δ.), δὲν εἶναι δημοσίας τάξεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν δύναται διὰ πάντων τῶν τρόπων, καθ' ὅς συνίσταται δουλεία, νὰ τροποποιηθῇ ὑπὸ τῶν ἔχοντων συμφέρον. Δ. Π. 81 τοῦ 1879, 167 τοῦ 1892, 275 τοῦ 1899. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1148 τοῦ 1897, 690 τοῦ 1896. Ἡ δουλεία παραθύρων (*servitus lammum*), συνιστάμενη εἰς τὸ ἔχειν παράθυρον ἐπὶ τοῦ ἰδίου τοίχου ἢ τοῦ κοινῷ ἢ ἀλλοτρίου, εἶναι δουλεία προφανῶς ὕψικῃ (καταρατική). Ὡς τοιαύτης δὲ ἡ διὰ τῆς παραθύρας κτήσις αὐτῆς συνταλείται ἀφ' ἧς ὁ ἄξιων τὴν δουλείαν ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὴν συστατικὴν αὐτῆς πράξιν, τούτεστι τὸ ἀνοίγμα τῶν θυρίδων. Δ. Π. 353 τοῦ 1894. Ἀλλ' ἡ δουλεία φωτὸς καὶ ἀπόψεως, συνιστάμενη εἰς τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν ἐν τῷ δουλεύοντι κτήματι μεταβολὰς ἐπηρεαζούσαι ἐπωσθῆποτε τὸ φῶς ἢ τὴν ἀποψίν, ἐστὶν ἀρνητική (ἀπαρατική). Ὅθεν πρὸς ἐναρτίῳ τῆς πρὸς χρησικτησίαν οἰκοῦ νομῆς τῆς δουλείας ταύτης ἀπαιτεῖται πράξεις τὴν τῆς νομῆς ταύτης διάνοιαν ἐμπαίνουσαι, τοιαύτη δ' ἐστὶν ἡ παρακώλυσις τοῦ γείτονος ἐπιχειρήσαντος ἔργον ἐπηρεάζον τὴν ἀποψίν ἢ τὸ φῶς. Δ. Π. 36 τοῦ 1896.

56. ΕΠΑΡΧΙΚΟΝ. Περὶ σωλαρίων ἤτοι ἐξωστῶν ἐν τῇ ὁδῷ γεινομένων. Εἰ δέκα ποδῶν ὁ στενωπὸς εἴη μόνον, μηδεὶς ποιεῖτω σωλάρια· τὰ δὲ γινόμενα δεκαπέντε πόδας ἀπεχέτω τοῦ ἐδάφους καὶ μὴ ἐχέτωσαν κίονας κάτωθεν λιθίνους ἢ ξυλίνους ἢ τοίχους, ὥστε ἡ τὸν ἀέρα ἀπορράττεσθαι ἢ τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἀδικεῖσθαι· μήτε κλιμακες γινέσθωσαν εἰς τὸν στενωπὸν ἀνάγουσαι ἐπὶ τὰ σωλάρια· ἐντεῦθεν γὰρ ἤρτων ἐπικεῖσται τοῦ πυρὸς ἢ συμφορά.

Μ. Ἐάν ὁ στενωπὸς ἔχῃ μόνον δέκα ποδῶν πλάτος, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κατασκευάσῃ τις εἰς αὐτὸν ἐξώστην ἐπὶ τῆς ὁδοῦ· ὅσοι δὲ ὑπάρχουσιν, ἀνάγκη νὰ ὑψωθῶνται πόδας δεκαπέντε ὑπὲρ τὸ ἔδαφος, καὶ νὰ μὴ ἐγκωκατωθεν λιθίνους ἢ ξυλίνους κίονας ἢ τοίχους, ὥστε ἡ ὁ αἶρ νὰ ἀπορρέττηται, ἢ ὁ δῆμος ἡ δρόμος νὰ ἀδικῇται· εἰς τὸν στενωπὸν δὲν κατασκευάζονται οὐδὲ κλιμακες φέρουσαι εἰς τὸν ἐξώστην, διότι οὕτως ὑπὸκειται ἐκλογώτερον εἰς τῆς πυρκαϊᾶς τὸν κίνδυνον.

57. Οὐδεὶς κωλύεται βουλόμενος ὑψῶσαι, εἰ μὴ ἄρα ἐβάρησεν ἑαυτὸν δουλείᾳ τοῦ μὴ ὑψοῦν. (*) (Ν. 8. Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua). Βασ. LVIII. 7. 6).

Μ. Οὐδεὶς θέλων νὰ ὑψώσῃ ἐμποδίζεται, ἐκτὸς ἐάν ὑπὸνῃται εἰς τὴν δουλείαν τοῦ μὴ ὑψοῦναι.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τούτο ἐναντίον δοκεῖ τοῦ ὀπισθεν νόμου τοῦ θεσπίζοντος ὁ ἀναγεῶν οἰκίαν μὴ παρεῖτω τὸ ἀργαῖον σχῆμα· πᾶς γὰρ κτίζων ἰσὶ πόδας ἀπεχέτω, καὶ ὅσον βούλεται, κτιζέτω, καὶ θυρίδας ποιεῖτω. Ἐναντία δὲ εἶπὶ τὰ δύο ταῦτα κεφάλαια διὸ εἰκάζω, τὸ μὲν Οὐδεὶς κωλύεται βουλόμενος, περὶ στενωποῦ λέγεται, ἔνθα διακαλεῖται ὁ νόμος δέκα πόδας ἀπεχεῖν καὶ τότε ἀνοίβουν· τὸ δὲ ἕν, ὅτι δημοσία ὁδὸς ἐστὶ, πόδας ἀπέχειν ἰσὶ καὶ οὕτω συμπεριβάλλονται τὰ ἐναντιοφαινῇ.

Ν. Δὲν χωρεῖ ἀγωγή περὶ διαταράξεως τῆς νομῆς, ὅτε τις, ὑψὼν τὸν μεσοτοιχόν, ἐπιφέρει ἐνόχλησιν εἰς τὸν γείτονα, διότι κατὰ νόμον (*Αρμ. II, 8', 87 καὶ 88) δικαιοῦται τις καὶ τὸν μετ' ἄλλου κοινὸν μεσοτοιχόν τῆς οικίας αὐτοῦ νὰ ὑψώσῃ, εἰὰ μὴ ἀποτρέπηται ὑπὸ δουλείας. Δ. Π. 214 τοῦ 1818.—Ἀληθῶς μὲν κατὰ τὸ 8 ἄρθρον τοῦ Δ. 9 Ἰανρ. 1836 περὶ τῆς ἐκτ. τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν τὸ μεσοτοιχόν δὲν ὀφείλει ἔχει ὕψος ἢ ἄλλο τι ἀνολίγμα, ἀλλ' ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης, μὴ εὐσεῖς δημοσίας τάξεως καὶ διὰ τοῦτο γυρῶσης μόνον, ὁσάκις ἐναντία συμφωνία περὶ δουλείας δὲν ὑφίσταται, δὲν ἐπίκειται ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπιτραπῇ τοῦτο διὰ συμφέσεως ἢ ὅτι δὲν ἀποκτάται πρὸς τοῦτο δουλεία, ἀρ' οὐ μάλιστα κατὰ τὸν Ῥωμ. Νομὸν (N. 8 Κωδ. 8. 94) καὶ ἐπὶ ἀλλοτρίου τοίχου δύναται τις νὰ ἔχῃ ὕψος. Δ. Π. 31 τοῦ 1819, 157 τοῦ 1822.

58. Δουλείαν ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐπικείνοις οἰκήμασιν ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν παρὰ γνώμην τοῦ ἑτέρου οὐ δύναται. (N. 2 Πανδ. 8. 1 (de servitutibus). LVIII. 1. 2. N. 41 καὶ N. 34 πρ. Πανδ. 8. 3 (de servit. praediorum rust.). N. 18 Πανδ. 8. 4 (communio praediorum).

Μ. Ὁ εἰς τῶν συνδικαιωτῶν δὲν δύναται παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἄλλου νὰ ἐπιβάλλῃ δουλείαν εἰς κοινὰ οἰκήματα.

59. Κατὰ δένδρων μέντοι καὶ κήπων δουλεία ἀπόψεως οὐ φυλάττεται. (N. 12 § 2 ἐν τέλει Κωδ. 8. 10 (de aed. privatis) Βασ. LVIII. 10. 10).

Μ. Δουλεῖα ἀπόψεως ἐπὶ δένδρων καὶ κήπων δὲν φυλάττεται.

60. Ἀπὸ γυμνοῦ τόπου οὐκ ἐστὶ κώλυσις ὑψοῦν

Μ. Ἐπὶ φιλοῦ τόπου οὐδεὶς ἐμποδίζεται νὰ ὑψώσῃ.

61. Ἐὰν περὶόντα οἶκον ἀνανεοῖν βούληται ὑψῶσαι καὶ ἐμποδισῇ τις τοῖς τοῦ γείτονος φασίν ἢ ἑτερόν τι παιήσῃ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος, ἀναγκάζεται καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν πρῶτον οἰκημάτων καὶ τὸ παλαιὸν σχῆμα φυλάττειν. (N. 41 Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urb.) Βασ. LVIII. 2. 14).

Μ. Ἐὰν τις ἀνακαινίζων περὶονσαν οἰκίαν θελήῃ νὰ ὑψώσῃ, καὶ σκοπεῖ τὰ φῶτα τοῦ γείτονος ἢ ποιῇ ἄλλο τι πρὸς βλάβην αὐτοῦ, ἀναγκάζεται νὰ φυλάττῃ καὶ τὸν τύπον καὶ τὴν κατάστασιν τῶν προτέρων οἰκημάτων καὶ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα.

62. Οὕτινος τὰ οἰκήματα δικαίῳ δουλείας ὑπέρκειται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τούτου ἐστὶν ἐπ' ἀπειρον ταῦτα ὑψοῦν, ἐν ᾗ μέντοι τὰ ὑποκειμένα τοῦ γείτονος μὴ βαρύνειν δουλείᾳ, παρ' ἣν φέρειν ἀφαιρῶσιν. (1) (N. 24 Πανδ. 8. 2. (de serv. praed. urb.) Βασ. LVIII. 2. 24).

(1) Ἡ δουλεία αὕτη (τοῦ μὴ εἰκοδομησθαι διελκνόντι ὑπερανῶ ὀρισμένου πλάτους) καλεῖται ἐν ταῖς πηγαῖς *servitus altius non tollendi*.

Μ. Ἐκείνης, οὗ τὰ οἰκήματα δὲν ὑπόκεινται εἰς τῆς δουλείας τὸ δικαίωμα, ἔχει ἐξουσίαν νὰ ὑβρίσῃ αὐτὰ ἐπ' ἀπειρον, προσέχων μόνον μὴ καταβλήσῃ τὴν ὑποκειμένην εἰκίαν τοῦ γείτονος διὰ δουλείας βραχυτέρας ἐκείνης, ἣν ἀρκεῖ αὕτη νὰ ὑφίσταται.

63. Οὐ καλῶς τις κωλύει τὸν γείτονα αὐτοῦ ἀνοίγοντα πύλωνα κατὰ τῆς δημοσίας ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τῶν κεράμων αὐτοῦ σταλαγμοῦ, ἐν ᾧ μὴ βλάπτει τὴν πάροδον. (N. 41 § 1 Πανθ. 8. 2 (de servitutibus praed. urb.) Βασ. LVIII. 2. 38).

Μ. Δὲν δικαιούται νὰ ἐμποδίσῃ τις τὸν γείτονα τοῦ νὰ ἀνοίξῃ πύλωνα πρὸς τὴν δημοσίαν ὁδὸν ἐντὸς τοῦ διαστήματος τῶν ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ καταπιπτόντων σταλαγμῶν, ὁσάκις δὲν βλάπτει τὴν πάροδον.

64. Τὰ ἰδιωτικά κτίσματα δεῖκα πέντε πόδας ἀπεχέτωσαν τῶν δημοσίων, ὥστε μὴτε τὸ δημόσιον κινδυνεύειν, μὴτε αὐτὰ εἴτι δεξιέναι τοῦ λοιποῦ. (N. 9 Κωδ. 8. 10 (de aedificiis privatis). Βασ. LVIII. 11. 7).

Μ. Τὰ ἰδιωτικά κτίρια δεῖν νὰ ἀπέχωσι τῶν δημοσίων πόδας δεκαπέντε, ὅπως μὴτε τὸ δημόσιον κτίριον κινδυνεύῃ, μὴτε τὰ ἰδιωτικά ἔχωσιν εἰς τὰ ἑξῆς φέρον.

65. Ὁ κτίσας ἐν τῇ δημοσίᾳ τόπῳ καὶ βλάπτων τὴν πόλιν καταβαλέτω αὐτὸ μὴ ἔχων χρόνου παραγραφὴν, μηδὲ εἰ βασιλεὺς ἐπέτρεψεν αὐτῷ κτίσαι. (N. 6 Κωδ. 8. 12 (de operibus publicis). Βασ. LVIII. 12. 6).

Μ. Ὁ κτίσας ἐν δημοσίᾳ τόπῳ καὶ βλάπτων τὴν πόλιν καταβαλεῖ τὸ κτίριον, εἰ δὲν ἔχῃ χρόνου παραγραφὴν, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἂν ἐπέτρεψεν αὐτῷ νὰ κτίσῃ.

66. Ὁ μὴ ἔχων δίκαιον φωταγωγῶν θυρίδων οὐ δύναται τοφλὸν τοίχον ἀνοίγειν καὶ ποιεῖν θυρίδας. (1) (N. 40 Πανθ. 8. 2 (de serv. praed. urd.). LVIII. 2. 37).

(1) Φωταγωγοὶ θυρίδες καλοῦνται αἱ ὑψηλότερον τοῦ ἀνθρώπου ἀναστήματος ἀνεωγμένα, οὗ ἕνεκα οἱ ἐνοικοὶ ἀδυνατοῦσι νὰ θεωρῶνται δι' αὐτῶν τὰ ἐκτὸς ἀντικείμενα. Παρακρυπτικαὶ δὲ αἱ χαμηλότερον κείμεναι καὶ καθιστῶσαι ἐπομένως καταρανῇ ταῦτα τοῖς ἐνοικοῖς. Σημειώσαντες, ὅτι τὸ μὲν ἀνοίγειν θυρίδας πρὸς τὰς δημοσίας ὁδοὺς εἶναι ἀπεριόριστον, ἀλλ' ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων μὲν ἡμῶν νόμων (ἄρθρ. 8 τοῦ Δ. 9 Ἀπρ. 1836 καὶ ἄρθρ. 1 τοῦ ΣΚΕΝ. Νόμου τοῦ 1867) τὸ ἀνοίγειν θυρίδας ἢ οἰονόηποτε ἄλλο ἄνοιγμα ἐπὶ τῶν μεσοτείχων, ἐπὶ δὲ τῶν ἐπὶ ἰδίου ἐδάφους κτιζομένων τοίχων ἐπιτρέπεται μόνον ὅταν ἐγγεῖρωνται εἰς ὁρισμένην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ γειτονικοῦ συνόρου (*Ἀρμ. § 46 περί τῆς τίτλου). Ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι ἡ ἀνοίξις παραθόρων ἐν μεσοτείχῳ ἢ ἐν ἰδιοκτησίᾳ μὲν ἀλλὰ καθ' ὑπέρβασιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ νόμου τεθειμένων ὅρων ἀποτελεῖ ἐπέμβασιν εἰς ἀλλοτρίαν ἰδιοκτησίαν, ἥτις, ὁσάκις στηρίζεται ἐπὶ νομίμῳ βλαπτικῷ, φέρει πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς πραγματικῆς δουλείας.

Μ. Ὁ μὴ ἔχων δικαίωμα πρωταγωγῶν παραθύρων δὲν δύναται νὰ ἀνοίγῃ τὸν τοίχον καὶ νὰ κατασκευάσῃ παράθυρα.

N. (18^e § 55).

67. Ἐάν τις ἐπικτίσῃ τοῖς ἑμοῖς οἰκήμασιν ἀνώγεια, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, εἴκειν τὰ ἐπικειμένα τοῖς ὑποκειμένοις. Εἰ δὲ καὶ ἐν τῷ ἑμῷ ἐδάφει κτίσῃ τις, θεσπέτης γίνομαι τοῦ οἰκήματος, ἐφ' ὅσον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει μένει τὸ οἶκημα· ἐὰν γὰρ καταλυθῇ, θύναται· ὁ οἰκοδόμος ἐκδικῆται τὰς ὕλας, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ ἡκοδόμηται (N. 2 Kw2. 3. 32 (de rei vindic.) Bz. XV. 1. 82).

Μ. Ἐάν κτίσῃ τις ἀνώγεια εἰς τὰ οἰκήματά μου, ἐγὼ τούτων γίνομαι κύριος διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, ὅτι τὰ ἐπικειμένα ὑπείκουσιν εἰς τὰ ὑποκείμενα. Ἐάν δὲ καὶ εἰς τὸ ἑδάφός μου κτίσῃ τις, γίνομαι κύριος τοῦ κτιρίου, ὥς ὅτου αὐτὸ μένει εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν· διότι, ἐάν καταλυθῇ, δύναται ὁ κτίσας νὰ διεκδικήσῃ τὸ ὕλκινον, εἴτε καλῇ πίστει εἴτε κακῇ ἡκοδόμηται.

68. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεια, τοῖς ἰδίαις ἐπικτιζεῖ ὅσον θέλει, μὴ βάρυν μέντοι τὰ κατώγεια ὑπὲρ δύναμιν. (N. 24 Πανθ. 8. 2 (de serv. praed. urb. Bz. LVIII. 2. 24).

Μ. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεια ἐπικτιζεῖ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ οἰκήματα καθ' ὅσον θέλει, προσέχων μόνον μὴ βάρυν τὰ κατώγεια ὑπὲρ δύναμιν.

69. Εἰ ὁ γείτων μου ἐν τῷ τοίχῳ μου κονιάματα ἦτοι ζωγραφίας ἔχει, καλῶς κινῶ, ἵνα ταῦτα ἀφέλῃται. (N. 13 § 1 Πανθ. 8. 2 (de serv. praed. urb.).

Μ. Ἐάν ὁ γείτων ἔχῃ ἐν τῷ τοίχῳ μου κονιάματα ἦτοι ζωγραφίας, ἐγὼ αὐτοὺς ἀπαιτῶ νὰ ἀφαιρήσῃ αὐτά.

70. Οὔτε φεῦρνον οὔτε ἐστίαν δύναται τις ἐν τῷ ἐπικοίνῳ τοίχῳ ποιεῖν, ἐν ᾧ τὸν ἐπικοινον τοίχον τὸ πῦρ καταβλάπτει. (N. 13 πρ. Πανθ. 8. 2 (de serv. praed. urb. Bz. LVIII. 2. 13).

Μ. Οὔτε κλίβανον οὔτε ἐστίαν δύναται τις νὰ κατασκευάσῃ εἰς κοινὸν τοίχον, εἰς ὅσην ἀπόστασιν τὸ πῦρ βλάπτει τὸν κοινὸν τοίχον.

71. Ἐάν τις ποιήσῃ τυρεψέτον, ἐξ οὗ καπνὸς ἐκπεμπόμενος καταβλάπτει τοὺς ἐν τοῖς ὑψηλοτέροις οἰκοῦντας, δύνανται κατὰ νόμους εἰ βλαπτόμενοι κωλύειν αὐτὸν τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνόν· εἰ μὴ ἄρα τι δίκαιον παρεχώρησεν αὐτὸν τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνόν· (1) ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, εἰ ἐν ταῖς ὑψηλοτέραις πτέραις ὕδωρ ρίπτουσιν ἢ κόπρον καὶ βλάπτουσι τοὺς ἐν τοῖς ὑψιστοῦτοις οἰκοῦντας, κωλύονται τοῦτο ποιεῖν ἐπὶ τοσοῦ-

(1) Τὸ δὲ δίκαιον τοῦτο τοῦ εἰσπέμπειν τὸν καπνὸν ἀποτελεῖ τὴν ἐν ταῖς πτέραις καλυμμένην *servitutem fumi immittendi*.

τὸν γὰρ εἴησι· ποιεῖν τι ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ, ἐρ' ὅσον ἑτέρον μὴ καταβλάπτειν· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ δυσωδίας (1) (N. 8 Πανθ. 8. 5 (si servitus vinbicetur). Βασ. LVIII. 5. 8.)

Μ. Ἐάν τις κατασκευάσῃ τυρφεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξερχόμενος ὁ καπνὸς βλάπτει τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ ὑψηλότερα, δύνανται κατὰ νόμους οἱ βλαπτόμενοι νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν νὰ εἰσπέμπῃ τὸν καπνὸν, ἐκτὸς ἂν παρεχώρησαν αὐτῷ εἰσπομπῆς δικαίωμα. Καὶ τάναντιν, ἐάν οἱ ἐπιτείμεται εἰς τὰ ὑψηλότερα χύνωσιν ὕδωρ ἢ περιττώματα καὶ βλάπτωσι τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὰ χαμηλότερα, ἐμποδίζονται νὰ πράττωσι τοῦτο· διότι ἐπὶ τοσαύτων συγχωρεῖται νὰ κατασκευάσωσι τι εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν οἰκήματα, καθ' ὅσον δὲν βλάπτουσιν ἄλλον. Τὸ αὐτὸ κρατεῖ καὶ ἐπὶ δυσωδίας.

72. Ἐάν ὁ τοίχος σου κατὰ τοῦ οἴκου μου κλίνη ἡμῖς πιδός, ἀναγκάξω σε ἀνορθοῦν αὐτόν. (2) (N. 14 § 1. N. 17 πρ. Πανθ. 8. 5 (si servitus vindicetur).

Μ. Ἐάν ὁ τοίχος σου κλίνη πρὸς τὴν οἰκίαν μου ἡμῖςιν πόδα, σὲ ἀναγκάξω νὰ διορθώσῃς αὐτόν.

73. Ἐάν τις κατὰ ἄλλοτρίου οἴκου κατὰ βίαν θυρίδα ποιήσῃ, ἀναγκάζεται· οἰκιστοῖς ἀναλώμασι· τὸ ἀρχαῖον ἀποκαταστήσῃ· σχῆμα. (N. 8 Κωδ. 334 (de servit. et aqua). Βασ. LVIII. 7. 8.)

Μ. Ἐάν τις κατασκευάσῃ διὰ τῆς βίας παράθυρον εἰς ἄλλοτρίαν οἰκίαν, ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα δι' ἰδίας δαπάνης.

74. Κλίμακα τοῦ κοινοῦ τοίχου πλησίον δύναται στήσῃ· οὐδεμίᾳ γὰρ ἐντεῦθεν προσγίνεται βλάβη διὰ τὸ καὶ τὴν ἀραιροῦσιν αὐτοῦ εὐκόλον εἶναι· (N. 19 § 2 Πανθ. 8. 2 (de servit. praed. urban.). Βασ. LVIII. 2. 19).

(1) Καὶ ἐκ τῆς διατ. ταύτης Ἀρμεν. καὶ ἄλλων ἐν ἐπομέναις παραγγέλνεται καὶ τῶν διασπαρυσῶν τὴν διάταξιν ταύτην ἄλλων διατ. τῶν Ῥωμ. Νόμων καὶ ἐκ τοῦ Διατ. τῆς 12 Νοεμβρίου 1896 συνάγεται, ὅτι τὰς διὰ τῆς συνήθους χρήσεως τοῦ ἀκινήτου ἐν μικρᾷ ποσότητι καὶ οὐχὶ συνεχῶς ἐκπεμπομένας εἰς τὸ γειτονικὸν κτῆμα ὕλας (οἷον καπνὸν, ὕδωρ, κοπιορτόν, ἀσβόλην) ὑφίλει ὁ κύριος αὐτοῦ νάνεχται ὡς ἀνάξια· λόγου ἀδικίας, ἀλλ' ἀπαγορεύεται ἡ συχνὴ ἢ κατὰ μεγάλας ποσότητας ἐκπομπὴ τοιοῦτων ὕλων (προερχομένη συνήθως ἀπὸ βιομηχανικῶν κατασκευῶν, οἷον ἀρτοποιείου, κεραμεῖου, ἀτμομύλου) ἢ λίθων (ἐκ λατομείου). οὐχ ἥσσον δὲ ἡ κατασκευὴ ἀποπατοῦ ἢ ἄλλου ὕψους ὕλης περιεκτικῶ ἔργου, διαβροχὸν καθιστάντος τὴν τοῦ γείτονος τοίχον. ("Ἰδε ἀρθ. 18 Δ. 12 Νοεμβρίου 1896 καὶ Ἀρμεν. § 75. Ὡσαύτως καὶ ἀρθρα 19 καὶ 22 τοῦ Δ. 3 Ἀπρ. 1898 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κομῶν).—Ἀλλὰ καὶ ἡ πᾶταγι καὶ οἱ τιναγμοὶ πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπηγορευμένοι δυνάμει τοῦ ἀρθρου 22 τοῦ Διατ.

(2) Ἐπιτρέπεται ἐπομένως ἡ ἐπὶ τὸ γειτονικὸν κτῆμα κύρτωσις τῆς οἰκοδομῆς ἡμῶν μέχρις ἡμίσεως ποδός. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νόμον 29 § 1 Πανθ. 9, 2 ἀπαγορεύεται· τὸ νὰ ἔχῃ ἡ οἰκοδομὴ ἡμῶν ἐπὶ τοῦ γειτονικοῦ κτῆματος ἐξώστην ἢ ἀτέραν προβολήν.

Μ. Κλίμακα πλησίον τοῦ κοινοῦ τοίχου δύναται νὰ στήσῃ· διότι ἐκ τούτου οὐδεμία προξενεῖται βλάβη, διότι καὶ ἡ ἀφαίρεσις αὐτῆς εἶναι εὐκόλως.

75. Νομὴ κρουνῶν νενόμισται ἐπὶ ὁμορίων ὑδάτων, ἐξ ἀρχῆς ὧτων κρουνῶν καὶ εἰς ψιλὸν ἑτέρου τόπον τὰ ὕδατα χαλῶντων, ἄχρι πηχέων τριῶν καὶ τρίτου· τσαυτὴ γὰρ νενόμισται ἡ τῶν κρουνῶν ἔκτασις· ἡ δὲ περὶ τοξικῆς καὶ θυρίδος εἴρηται. Εἰδέναι μέντοι χρὴ, ὥς οὐ δεσπόζει τοῦ τοιοῦτου τοιχισμοῦ ὁ τοῦς κρουνοὺς ἢ τὰς θυρίδας ἢ τὰς τοξικὰς ἔχων, οὔτε χρὴ αὐτὸν εἰσεῖναι εἰς τὸν παρακειμένον ψιλὸν τόπον, εἰ μὴ μόνον τῷ κυρίῳ τῆς τοῦ τοίχου διορθώσεως, οὔτε μὴν τὸν τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότην χρὴ ἀρδεύειν πρὸς τῷ τοίχῳ ἢ καταφυτεύειν, ἀλλὰ ποιεῖν τοῖς εἰς τὰ περὶ φυτῶν μέτροις εἰρημένα· ἡ δὲ τῶν ὑδάτων λύμη τοῖς γειτονιώσιν οὐκ ὀλίγην ἐπιφέρει βλάβην, ὅθεν καὶ περὶ τούτων ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα ἐκ μέρους τὰ ἐμπέποντα εἶπεν. (1)

Μ. Ἐπὶ ὁμορίων ὑδάτων, ὅταν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχωσι κρουνοὶ χύνοντες τὰ ὕδατα εἰς ψιλὸν τόπον ἄλλου, ἡ νομὴ τῶν κρουνῶν λογίζεται μέχρι πηχέων τριῶν καὶ τρίτου· διότι τοιαύτη ἐνομοθετήθη ἡ ἀπόστασις τῶν κρουνῶν· περὶ δὲ τοξικῶν παραθύρων καὶ ἄλλων προσέλεχθαι. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι τὸν τοιοῦτον τοιχισμόν δὲν κυριεύει ὁ ἔχων τοὺς κρουνοὺς ἢ τὰ τοξικὰ ἢ ἄλλα παραθύρα, οὐδὲ πρέπει νὰ εἰσέρχεται αὐτὸς εἰς τὸν παρακειμένον ψιλὸν τόπον, ἀλλὰ μόνον ὁ κύριος πρὸς διόρθωσιν τοῦ τοίχου, πλὴν αὐτὸς τοῦ ψιλοῦ τόπου ὁ κύριος δὲν πρέπει νὰ πατίῃ ἢ νὰ φυτεύῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ τοίχου, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῇ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὰ περὶ φυτῶν μέτρα· τῶν ὑδάτων ἡ ἐνόχλησις ἐπιφέρει μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς γείτονας· ὅθεν ἐνομίσθημεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπώμεν καὶ περὶ τούτων κατὰ μέρος ὅσα εἰρηγεται νὰ συμβῶσιν.

76. Τὸν ἐθέλοντα ὀλκὸν ἢ ἀγωγὸν ἢ εὐρίπον κήπου ἢ ἑτέρου τινὸς κατασκευάσαι χρὴ ἀποστάντα τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πῆχυν ἕνα τοῦτο ποιεῖν διὰ τὴν τῆς παραρροίας στήψιν· εἰ δὲ μὴ τοῦτος εἴη γειτονίων ἀλλὰ χωρίον, ἐξεῖναι αὐτῷ καθὼς βούλεται εἰς τὰ ἑαυτοῦ ποιεῖν.

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ ἐν κήπῳ ἢ ἄλλῳ τόπῳ ὑδραγωγεῖον ἢ αὐλάκα ἢ δεξαμενὴν ὁφείλει νὰ ποιήσῃ τοῦτο ἀρισταίμενος τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος ἕνα πῆχυν διὰ τὸν ὅσον τῆς ἐκ τῆς παραρροίας τοῦ ὕδατος στήψεως· εἰ δὲ τοῦτος γειτονικὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἀγρός, ἐξεστὶν αὐτῷ νὰ κατασκευάσῃ ὅτιδήποτε τούτων ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γῇ κατὰ βούλησιν.

77. Ὁ θέλων λάκκον εἰς τὰ ἑαυτοῦ κατασκευάσαι ἀπὸ τῶν τοῦ τοῦ γείτονος θεμελίου πῆχεις ἐξ καὶ δέμοιρον τοῦτο ποιεῖται· ἱκανὸν γὰρ τὸ διάστημα πρὸς τὸ μὴ συγχωσθῆναι τὸ ὕδωρ καὶ κατενεχθῆναι εἰς τὸν τοῦ γείτονος τοίχον.

(1) Ἴδε καὶ ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 86 παρόντος τίτλου.

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ λίμνην ἐν τῇ ἰδίᾳ γῇ δικαιούται νὰ πράξῃ τοῦτο, ἀριστάμενος τῶν γειτονικῶν θεμελιῶν πῆγαις ἕξ καὶ δύο τρίτα, δίδωσι τὸ διάστημα τοῦτο ἀρκεῖ, ὅπως μὴ καταποθῇ τὸ ὕδωρ καὶ κατενεχθῇ εἰς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος.

78. Τὸν κοπροδοχεῖον βουλόμενον ἢ λίμνην κατασκευάσαι ἐν νέου ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, εἰ μὲν οἰκοδομητὴς εἴη ὁ τοῦ κοπροδοχεῖου τοίχος ὁ προσεγγίζων τῷ γείτονι, χρὴ ἀφίστασθαι τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου πῆγαις τρεῖς καὶ οὕτως οἰκοδομαῖν τὸν τοῖχον, ἐγχώρηγον μέντοι καὶ οὐκ ἐλάττωτα τὸ πάχος πῆγαις ἑνὸς· πλακοῦν δὲ ἢ χαλκοῦν τὸ τοῦ κοπροδοχεῖου ἢ τῆς λίμνης τέλμα τὸ πρὸς αὐτὸ τῷ γενομένῳ τοίχῳ, ἄχρι τῆς ἡμισείας πῆγαις· τὸ δὲ πλάτος τριῶν καὶ τρίτον, διὰ τὴν τῶν σκαπτόντων ὀρυξίν καὶ τὴν τοῦ ὕδατος παραβρύειαν. Εἰ δὲ ὀρυκτὸς εἴη ὁ τοῦ κοπροδοχεῖου ἢ τῆς λίμνης τόπος, τοίχου μὴ γενομένου, τριηκὰυτα χρὴ ἀφίστασθαι αὐτὸν τοῦ τοῦ γείτονος τοίχου τὴν τοῦ κοπρῶνος πλευρὰν τὴν πρὸς τῷ γείτονι πῆγαις ἕξ καὶ διμοῖρον· καὶ οὕτω τὴν ὀρυξίν ποιεῖν. Εἰ δὲ τῷ χρόνῳ ὑπορυττομένης τῆς γῆς ἐπι-καταλάβῃ τῷ προεξημένῳ τῶν τριῶν πῆγαις καὶ τρίτου, τριηκὰυτα καταναγκάζεσθαι αὐτὸν τὸν προεξημένον τοῖχον ποιεῖν καὶ ταῦτα μὲν ἐν εἰς παρὰκείνται οἰκήματα. Εἰ δὲ ψιλοὶ τόποι εἰσὶν οἱ τοῦ γείτονος, τῶν ἐξημένων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ ἀμφοτέρων εἴησαν τῶν μερῶν κοπρῶνες ἀφίεντες πῆγαις ἀλλή-λων μεταξὺ δύο, τοῦτο ποιεῖτωσαν. (1) (N. § 2 Πανδ. 8. 5 (si servitus vindicetur). Βασ. LVIII. 5.48).

Μ. Ὁ θέλων νὰ κατασκευάσῃ, ἀπὸ καινουργίας ἐπὶ γῆς αὐτοῦ κοπροδοχεῖον ἢ λίμνην, εἰ μὲν ὁ προσεγγίζων εἰς τὸν γείτονα τοίχος τοῦ κοπροδοχεῖου εἶναι κτιστός, δεῖται νὰ ἀποστῇ τοῦ τοίχου τοῦ γείτονος πῆγαις τρεῖς καὶ οὕτω νὰ οἰκοδομήσῃ τὸν τοῖχον, ἀποστωτὴν διωγῇ καὶ οὐχὶ ἐλιγώτερον κατὰ ἓνα πῆγαν τὸ πάχος, τὸ δὲ πρὸς τὸν ὑπάρχοντα τοῖχον τέλμα τοῦ κοπροδοχεῖου ἢ τῆς λίμνης πλακίνοιν ἢ χαλκίνοιν, ἕως ἑνὸς πῆγαις, τὸ δὲ πλάτος τριῶν πῆγαις καὶ τρίτου, διὰ τὴν ἐργασίαν τῶν σκαπτόντων καὶ τοῦ ὕδατος τὴν παραβρύειαν. Εἰ δὲ ὁ τόπος τοῦ κοπροδοχεῖου ἢ τῆς λίμνης εἶναι σκαπτός καὶ ἀτείχιστος, τότε δεῖται ὁ κατασκευάζων νὰ ἀπομακρύνῃ τὴν πρὸς τὸν γείτονα πλευρὰν τοῦ κοπροδοχεῖου τοῦ γειτονικοῦ τοίχου πῆγαις ἕξ καὶ δύο τρίτα καὶ οὕτω νὰ σκάπῃ τὰ θεμέλια. Εἰ δὲ διὰ τοῦ χρόνου ὑποτρώγεται ἡ γῆ καὶ κατ' ἀκολουθίαν συγκαταγίνονται εἰς τὸ προλεχθέν μέτρον τῶν τριῶν πῆγαις καὶ τρίτου, τότε ἀναγκάζεται αὐτὸς νὰ κατασκευάσῃ τὸν προλεχθέντα τοῖχον. Καὶ ταῦτα κρατοῦσιν ὅπου παρὰκείν-

(1) Αἱ περὶ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς ἀποπλάτων διατάξεις ἀντικα-στήσαν διὰ τῶν περὶ οἰκοδομῶν ἐκδοθέντων ἀστυνομικῶν ὁδηγῶν (Ἰστον. Ν. ἀρ. 54, Δ. 9 Ἀπρ. 1893 ἀρ. 11 ἔ. Δ. 9 Ἀπρ. 1896 περὶ τῆς ἐκ-σχ. πόλεως Ἀθηνῶν ἀρ. 8 Δ. 12 Νοεμβρίου 1896 ἀρ. 18).

ται εἰρήματα. Εἰ δὲ εἰ τόποι τοῦ γείτονος εἶναι φίλοι, πολέττεται τῶν προλεχθέντων μέτρων τὸ ἥμισυ· εἰ δὲ ὑπάρχουσι καὶ τῶν δύο μέρων κοινότητες, καταλείπουσιν ἀναμέσον αὐτῶν δύο πῆχεις καὶ κατασκευάζουσιν.

79. Τὸν μὴ ἔχοντα ἐν τῇ αὐλῇ χριστήρια, βουλόμενον δὲ κατασκευάσαι πρὸς τὸ ἐπικοινωνοῦ τοῦ γείτονος τοίχῳ, χρή ποιεῖν εἰς τὰ ἑαυτοῦ μέρη τοῦ ἐπικοινωνοῦ τοίχου πρὸς τοῖς γινομένοις χριστηρίοις τοίχον ἐγγώρηγον, οὗ τὸ πάχος οὐκ ἔλαττον πῆγματος καὶ διμοῖρου. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπονόμων εἰρήσθω· οὗτω γὰρ ἀφθορος διαμενεῖ ὁ ἐπικοινωνοῦς τοίχος.

Μ. Ὅτι μὴ ἔχων ἐν τῇ αὐλῇ νεροχύτας, καὶ θέλων νὰ κατασκευασθῇ τοιοῦτος ἐν κοινῇ αὐτοῦ καὶ τοῦ γείτονος τοίχῳ, δεῖται νὰ κατασκευάσῃ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ μέρη τοίχον ἀσθεσιωτῶν πρὸς τοὺς κατασκευαζομένους νεροχύτας το πλάτος τοῦ ἐλιγώτερον τοῦ ἐνὸς πῆγματος καὶ δύο τρίτων. Τὰ αὐτὰ λέγομεν καὶ περὶ ὑπονόμων· διότι οὕτω διαμενεῖ ὁ κοινὸς τοίχος ἀφθορος.

80. Χρή δὲ ἐν τῇ τῶν ὑπονόμων κατασκευῇ καὶ διορθώσει ἐνεσθαι τὴν κατασκευὴν ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰς αὐλάς εἰς τοὺς οἴκους· εἶον εἰ ἀπὸ αὐλῆς ἐξίσαισι ὑπόνομοι, χρή τὴν ταύτης δεσπότην ἀποκαθιστᾶν καὶ ποιεῖν τὸ ἀνάλωμα, ἄχρις οὗ ἐπικαταλαβοὶ ἐτέρας αὐλῆς ἀφραίν· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐφεξῆς ἄχρι τοῦ δημοσίου ὁλκοῦ. Εἰ δὲ ὁ δημοσίος ὁλκὸς πολὺ ἀφέστηκε τῆς τελευταίας αὐλῆς, χρή αὐτὴν μὲν τὴν τελευταίαν αὐλὴν παρεχειν κατὰ ἀναλογίαν τῶν πρὸ αὐτῆς· τὸ δὲ λοιπὸν μερίζεσθαι καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κατὰ ἀναλογίαν τοῦ ἑαυτοῦ μεγέθους.

Ν. Εἰς δὲ τὴν κατασκευὴν καὶ διορθωσιν τῶν ὑπονόμων ἀνάγκη νὰ παρτελήται τὴν ἐργασίαν ὁ εἰς ἀπὸ τοῦ ἄλλου εἰς τὰς αὐλάς καὶ τὰς οἰκίας· αὖτως, εἰαν αἱ ὑπόνομοι διέρχωνται δι' αὐλῆς, ταύτης ὁ κύριος δεῖται νὰ κατασκευάσῃ αὐτάς δι' ἰδίων δαπανῶν ἕως οὗ ἀποπερατωθῶσιν εἰς ἄλλην αὐλὴν καὶ ἐφεξῆς τὸ αὐτὸ γίνεται ἕως τοῦ δημοσίου ὁδραγωγείου. Εἰ δὲ τὸ δημοσίον ὁδραγωγεῖον ἀπέχει πολὺ τῆς τελευταίας αὐλῆς, συνεισφέρει αὐτὴ καὶ τὰς δαπανὰς κατ' ἀναλογίαν τῶν πρὸ αὐτῆς· ἡ δὲ ἐπίλοιπος ἐργασία μερίζεται καὶ εἰς τὰς λοιπὰς αὐλάς κατ' ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους.

81. Τοὺς ὑπονομιαίους κάραβους δεῖ καθαίρειν καὶ ἐπανορθοῦν ὀρχόμενος ἕκαστος ἀπὸ τῶν ἰδίων τόπων, μέχρις ἂν φθάσῃ ἑτέρων δεσποτῶν τόπον. Εἰ δὲ κῆπον παρέρχεται ὁ αὐτὸς ὑπονομιαίος κάραβος, τὸν κύριον τοῦ κήπου ὀρυσσειν τὴν ἀρθευομένην γῆν καὶ ἀνακαθᾶραι τοὺς νεμομένους, τῆς μυροποιήσεως δευλεύσεως γενέσθαι ἐκ τοῦ νεμομένου τὸν τοιοῦτον κῆπον, τῆς σαρπτικῆς ῥιπτομένης ἔξω τοῦ τοιοῦτου κήπου. Ὅμοίως δὲ καὶ εἰαν τις γένηται χρεῖα ὑπαλλαγῆς ὀστράκων καὶ σωληναριῶν τῶν καθεδριῶν, ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἰδίου καθεδρίου ἀρχόμενος διορθοῦσθω μέχρις ἂν φθάσῃ ἑτέρου γείτονος καθεδριῶν.

Μ. Τὰς δὲ ὑπόνομους δεῖται ἕκαστος νὰ καθαρίσῃ καὶ νὰ ἐπιδιορθώσῃ ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἰδίας γῆς, ἕως οὗτος φθάσῃ εἰς τόπον ἄλλης κυριότητος· οἱ δὲ ἡ ὑπόνομος διαπερθεῖ κήπον, ὁ κύριος αὐτοῦ σκάπτει τὴν ποτιζομένην γῆν καὶ οἱ νομέτε ἀνακαθαρίζουσι τὴν ὑπόνομον, διότι ὁ νομόμενος τὸν ποτιζόμενον κήπον δεῖται νὰ ἐνεργήσῃ τὴν μωροποίησιν, ῥίπτων τὴν σαρπίαν ἔξω τοῦ κήπου. Ὡσαύτως καὶ ἐὰν ὑπάρξῃ ἀνάγκη νὰ ἀλλαγῶσιν αἱ κερκαὶ καὶ οἱ σωλῆνες τῶν ἐξεδρῶν, ἕκαστος ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς ἰδίας ἐξεδρας διορθοῖ ἕως οὗ φθάσῃ ἄλλου γείτονος ἐξεδραν.

82. Τὸν θέλοντα ἀπὸ ὑπερῶου χριστηρίου χαλαστὴν ὑπόνομον ἐπίπεδον ποιῆσαι, χρή μὲν εἰς τὰ ἑαυτοῦ κατασκευάζειν καὶ μὴ ἐπικοινωνεῖν ἑτέροις τοίχοις· εἰ δὲ προκατάληψις γένηται καὶ δουλεία καὶ φθορὰ τῷ τοίχῳ τις ἀπὸ ταύτης συμβῇ, τηρεῖ καὶ τὸν τῆς χαλαστῆς τὴν χρῆσιν ἔχοντα εἰς τὸ τοῦ τοίχου ἀνάλωμα ἐπιγνώνα· τὸ διπλάσιον. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς τῶν εἰς λάκκους χαλῶντων ὁμβρία ὕδατα κατασκευῆς εἰρησθῶ. Ἐν δὲ λόγῳ πᾶς κρουὸς ἢ χαλαστήρ ῥυπαρῶν ὑδάτων μὴ χαλάτω ἀπὸ οἰκίας εἰς πλατεῖαν ἢ ἀγορὰν ἢ στοάν δημοσίαν ῥύμην ἢ ἀπλῶς εἰπεῖν εἰς κοινὴν πάροδον ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κόμῃ διὰ τὰς γινομένης ἀπὸ τούτων βλάβας τοῖς παριοῦσιν.

Μ. Ὁ θέλων ἐξ ἀνωγειῶν νὰ κατασκευάσῃ ὑπερῶον νεροχότου φέροντα εἰς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς, δεῖται νὰ κατασκευάσῃ εἰς τοὺς ἰδίους αὐτοῦ τοίχους καὶ νὰ μὴ προσεγγίσῃ εἰς ἀλλοτρίους τοίχους· ἐὰν δὲ τύχῃ προκατάληψις καὶ δουλεία καὶ ἐκ ταύτης συμβῇ φθορὰ εἰς τὸν τοίχον, τότε ὁ χρώμενος τῷ ὑπερῶῳ συνεφέρει τὸ διπλάσιον εἰς τὴν ἀπώλην τοῦ τοίχου. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ κατασκευῆς τῶν καταβιβαζόντων τὰ βράχυνα ὕδατα εἰς λάκκους. Ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ πᾶς κρουὸς ἢ ἀκαθάρτων ὑδάτων σωλῆν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ χύνεται ἀπὸ οἰκίας εἰς πλατεῖαν ἢ ἀγορὰν ἢ στοάν δημοσίαν ἢ ῥύμην ἢ ἀπλῶς εἰς κοινὴν πάροδον ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ταῖς κομῇ διὰ τὰς ἐπιφερομένης ἐκ τούτων βλάβας εἰς τοὺς διαβαίνοντας.

83. Τῷ ἐν γωρίῳ ἢ ψιλῷ τόπῳ ἢ ἐπαύλει τινὶ βουλομένῳ ἔρυγμα ἢ ἑτερόν τι ποιεῖν πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, τὰ χῶματα ῥίπτειν οὐ δεῖ παρὰ τὸν τοίχον, ἵνα μὴ βλάβῃ τῷ τῆν οἰκίαν ἔχοντι ἀπὸ τούτου συμβῇ· λόφου γάρ καὶ ἐπαναστήματος γενομένου εὐδῶτος ἔσται ἢ τοῦ γείτονος οἰκία· ὑγρότητος δὲ οὕτης ἐν τῇ τοῦ ἐπαναστήματος γῇ ἢ καὶ ὁμβριμαίων ὑδάτων ἐπιγινομένων εὐθαρτος γενήσεται ὁ τοῦ γείτονος τοίχος. Εἰ οὖν ἀνάγκη τις γένηται· καὶ τῷ ὀρύγματι παραχωρηθεῖ τούτο ποιῆσαι πρὸς τῷ τοῦ γείτονος τοίχῳ, μὴ εἶσθαι ἐκεῖ τὴν ἐκτὸς ὀρύξεως γῆν πρὸς καιρὸν πολύν, ἀλλ' ἄχρις ἡμερῶν ἐλίγων· οὔτε γὰρ σῆμιν ἀπὸ τῶν τοσαύτων ἡμερῶν γενήσεται, φυλάξει δὲ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὁ γείτων ἐλίγων οὐσῶν τῶν ἡμερῶν.

μή εἶναι τῷ γείτονι τῷ τὴν ψιλὴν ἔχοντι τόπον ἀφαιρεῖν τοῦτον. (N. 19 πρ. Πανδ. 8. 2 (de serv. praed. urban.).

Δ'. Ὁ θελὼν να ποιήσῃ τὰρρον ἢ ἄλλο τι πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος· εἴτε ἐν ἀγρῷ εἴτε ἐν ψιλῷ τόπῳ εἴτε ἐν ἐπαύλει, δὲν δικαιοῦται νὰ βίπτῃ τι χωμάτι πρὸς τὸν τοῖχον, ἵνα μὴ συμῶῃ ἐκ τούτου βλάβη εἰς τὸν κύριον τῆς οἰκίας· διότι γενομένου λόφου καὶ ὑψώματος ἡ τοῦ γείτονος οἰκία εὐκόλως πατεῖται· ἐὰν δὲ εἰς τὸ χῶμα τοῦ ὑψώματος τύχῃ ὑγρότης ἢ καὶ ῥεῖν, ὁ τοῖχος τοῦ γείτονος ὑποκείται εἰς φθοράν. Ἐὰν λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης ἐπιταπῇ εἰς τὸν σκάπτοντα νὰ ῥύψῃ χῶμα πρὸς τὸν τοῖχον τοῦ γείτονος, ἡ ἀκαρεῖσα γῆ δὲν καταλειμπάνεται ἐκεῖ πολὺν καιρὸν, ἀλλ' ἡμέρας μόνον ὄχι· διότι ἐν ὀλίγαις ἡμέραις αὐτὴ σῆψις ἐπέρχεται, οὔτε ὁ γείτων παρρητολάττων δὲ ὀλίγας ἡμέρας τὴν οἰκίαν αὐτοῦ· εἰ δὲ ὑπάρχῃ λόφος πρὸς στήριξιν τοῦ τοῖχου τοῦ κυρίου τῆς οἰκίας, δὲν δύναται ὁ ἔχων τὸν ψιλὸν τόπον γείτων νὰ ἀφαιρέσῃ τοῦτον.

84. Οὐδεὶς δύναται κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου ἔχειν, εἰ μὴ τοιαύτην δουλείαν ἔχει. (N. 17 § 2 Πανδ. 84 (si servitus vindicetur). Βασ. LVIII. 5. 18).

Μ. Οὐδεὶς δύναται νὰ διατηρῇ κόπρον πλησίον τοῦ ἀλλοτρίου τοίχου, ἐκτός· ἐὰν ἔχῃ τοιαύτην δουλείαν.

85. Ὅρύττειν γῆν οὐ χρή τινα ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος πρὸς τῆς αὐτοῦ θεμελίας· ἀπὸ γὰρ τούτου οὐκ ὀλίγοι κίνδυνοι τῆς οἰκίᾳσι τίκτονται· ἀλλ' ἀποστάντα τὰ εἰρημένα μέτρα ἐπὶ τῇ ἡμερῶν καὶ κοπροδοχείων καὶ λάκκων οὕτω ποιεῖν τὴν ὀρύξιν. Εἰ δὲ καὶ τῷ τοῦ γείτονος θεμελίῳ ἐπισυναψαί· βουληθεῖν ἐκ νέου ἕτερον θεμελίον, μὴ εἶναι αὐτῷ ὑπορύττειν πλέον τοῦ γείτονος θεμελίου· συγκατενεχθήσεται· γὰρ ὁ παλαιὸς τῇ ὀρύξει. (N. 24 § 12 Πανδ. 39. 2 (de damno infecto)

Μ. Δὲν πρέπει νὰ ἀνορύττῃ τις γῆν πρὸς βλάβην τοῦ γείτονος πλησίον τοῦ θεμελίου αὐτοῦ· διότι ἐκ τούτου προξενιοῦνται πολλοὶ κίνδυνοι εἰς τὰ οἰκίματα· ἀλλ' ὀφείλει νὰ σκαπῇ ἀριστάμενος κατὰ τὰ ὁρισμένα μέτρα ἐκεῖ ἡμερῶν καὶ κοπροδοχείων καὶ λάκκων. Ἐὰν δὲ εἰς τὸ θεμελίον τοῦ γείτονος βελήσῃ νὰ συνάψῃ ἐκ νέου ἄλλο θεμελίον, δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ σκαψῇ βαθύτερον παρὰ τοῦ γείτονος τὸ θεμελίον· διότι κατακίπται ἡ παλαιὰ οἰκία εἰς τὴν τάρρον.

Ν. Ἄλλ' ἢ ἀνόρουξις ἄλλως δὲν ἀπαγορεύεται. Ὡς πρὸς δὲ μάλιστα λέγει ἐν τῷ 1 § 2 Πανδ. (39. 3), ὅτι ὁ ἀνορύττων ἐν τῇ ἰδίᾳ ἀγρῷ καὶ τὴν γῆν τοῦ γείτονος παρατρέπων δὲν εὐθύνεται, ἐὰν πράττῃ τοῦτο ἀποσκοποῦν εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀγροῦ· εὐθύνεται δὲ μόνον, ἐὰν ἀποδειγθῇ ὅτι ἐποίησε τούτο ἐκ κακίας. Ὅθεν καὶ μεταλλευτικὴ ἐταιρία ἀναρύξασα ἐν τῇ περιτειρῇ τοῦ παραχωρηθέντος αὐτῇ ὀρυχείου ῥέματα καὶ στοάς, οὐ ἔνεκα ἰσχυρίσασθαι αἱ κρήναι τοῦ γείτονος ἰδιοκτητοῦ, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημιώσιν, Α. Π. 817 τοῦ 1879.

86. Ἡ τῶν φυτῶν καταφύσεις, μὴ ἀναλόγως τοῖς μεγέθεσι τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ἔχουσα, οὐ τὰς τυχοῦσας ταῖς οἰκίαις ἐπιφέρει βλάβας· ῥιζοβολοῦντα γὰρ τὰ φυτὰ ἢ καὶ πρὸς τὸ μεγεθυθῆναι ἀρδευόμενα καὶ ἐγγιζόντα τοῖς τοίχοις ἢ ταῖς οἰκίαις ἢ ταῖς θυρίσι καὶ μάλιστα ταῖς ληνοῖς ἢ τοῖς τῶν κήπων εὐρίποις, βλάπτει τὰ μέγιστα· ἐκ θεμελίων γὰρ τοὺς τοίχους ὥθει, κλοπῆς δὲ αἰτία γίνεται διὰ τῶν θυρίδων, ἐπισκιάζει δὲ τοῖς ἐπιβρίπτειν βουλομένους ἕτεραν θέσιν. ῥήξεις δὲ καὶ ἀμπώτεις ἐργάζεται ταῖς ληνοῖς καὶ τοῖς τῶν κήπων εὐρίποις, θένει γὰρ τὸν θέλοντα καταφυτεύειν φυτὰ ἀρεστὰναι τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας μέτρα ταῦτα. (N. 6 § 2 Πανδ. 47. 7 (arborum furum) caesarum). Βασ. LX. 16. 6. N. 1 Κωδ. S. 1 (de interdictis).

M. Ἡ φύτευσις τῶν φυτῶν, ὅσους δὲν ἔχει τὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ μεγέθη ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, προξενεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλας βλάβας· οὕτως τὰ φυτὰ ῥιζοβολοῦντα ἢ καὶ πατιζόμενα ἵνα αὐξήσῃ καὶ ἐγγιζόντα εἰς τοὺς τοίχους ἢ τὰς οἰκίας ἢ τὰ παραθύρα καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ληνοὺς ἢ τὰς δεξαμενὰς τοῦ κήπου, βλαπτουσι τὰ μέγιστα· διότι ἀνασκαλεύουσι τοὺς τοίχους ἐκ θεμελίων, γίνονται αἰτία κλοπῆς διὰ τῶν παραθύρων, ἐπισκιάζουσι τοὺς θέλοντας νὰ ἀψώσωσιν ἕτερον ὄραρον, ἀπεργάζονται ῥήξεις καὶ ἀμπώσεις εἰς τοὺς ληνοὺς καὶ τὰς δεξαμενὰς τῶν κήπων, θένει ὁ βουλομενὸς νὰ φυτεύῃ φυτὰ ὅρκει νὰ ἀφίσταται τῆς οἰκίας τοῦ γείτονος κατὰ τὰ ἐξῆς μέτρα.

87. Εἰ μὲν ἀμπελον φυτεύσαι βουλευθεῖη μὴ πρὶν ἔχων ἀφίστασθαι πῆχεις ἕξ καὶ διμοῖρον. Μηλίαν δὲ καὶ ροιάν καὶ τὰ τοῦτοις ἰσομεγέθη πῆχεις δέκα. Συκομορέαν δὲ ἢ πλάτανον ἢ αἰγείρον ἢ τὰ τοῦτοις ἰσομεγέθη πῆχεις κ'. Εἰ δὲ καὶ τοῦτων τῶν μέτρων τεθέντων οἱ τῶν φυτῶν κλάδοι κατὰ τῶν τοῦ γείτονος οἰκιῶν ἐπαρῶσι, καρποῦσθαι δεῖ τὸν τὰς οἰκίας ἔχοντα, ἄχρις οὗ ἀπὸ τῶν αὐτῶν οἰκημάτων ἢ δωμάτων φθάνει. Τὰ δὲ θαμνώδη πῆχεις τρεῖς καὶ τρίτον. Τὰ λαχανώδη δὲ καὶ μὴ γεωργίας ἐπιδεόμενα τουτέστι κινάρας ἢ πετροσέλινα ἢ ῥόδα ἢ τὰ τοιαῦτα (καθὼς εἴρηται) μὴ γεωργούμενα καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ τοίχῳ γενήσεται. (N. 1 § 2 Κωδ. 43. 27 (de arboribus caedendis)).

M. Ἐάν τις νὰ φυτεύῃ ἀμπελον, ὅπου δὲν ὄντο προτέρως, ἀφίσταται πῆχεις ἕξ καὶ δύο τρίτα· μηλίαν δὲ καὶ ροιάν καὶ τὰ ἰσομεγέθη αὐτῶν πῆχεις δέκα· συκομορέαν δὲ ἢ πλάτανον ἢ λεύκην καὶ τὰ ὅμοια τοῦτοις πῆχεις εἴκοσι. Ἐάν δὲ καὶ φυλαττομένην τῶν μέτρων τοῦτων οἱ κλάδοι τῶν δένδρων ἀφῶσιν πρὸς τὰ οἰκήματα τοῦ γείτονος, ὁ κύριος αὐτῶν συνάγει πρὸς ἰδίαν χρῆσιν τοὺς φθάνοντας εἰς τὰ οἰκήματα ἢ τὰ δώματα αὐτοῦ. Τὰ δὲ θαμνώδη ἀνάγκη νὰ ἀφίστανται πῆχεις τρεῖς καὶ ἓν τρίτον· τὰ δὲ λαχανώδη καὶ μὴ ἔχοντα γεωργίας χρεῖαν, οἷα αἱ ἀκινύραϊ, τὰ πετροσέλινα, ἢ τὰ ῥόδα, ἢ ἕσα τοιαῦτα δὲν γεωργεῦνται, ὥς προσέλεχθη, φυτεύονται καὶ πρὸς τὴν τοίχον αὐτῶν.

88. Ἀρδεύειν δὲ καὶ ἀροτρεύειν ἄχρις αὐτῶν τῶν τριῶν καὶ τρίτου πήχεων, ἐξεῖναι τῷ τῷ χωρίον ἔχοντι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν μὴ ἐξ ἀρχῆς ἔχόντων τὰ φυτὰ· φυτῶν δὲ ὄντων καὶ ψιλοῦ τόπου, καὶ τοῦ τοῦ ψιλοῦ τόπου δεσπότου ἐν καινῇς ποιοῦντος τὰς οἰκοδομὰς, ἀργὰ ἔσται τὰ ἐηλούμενα περὶ αὐτῶν μέτρα· αὐτὸς γὰρ καινοτομήσει καὶ εὖ καινοτομηθήσεται καὶ ἐαυτῷ εἰσγράψει τὰς ἀπὸ τῶν φυτῶν βλάδας.

Μ. Ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ δύναται νὰ ποτίῃ καὶ νὰ ἀροτρεῖ ὅως τῶν τριῶν τοῦτων πήχεων καὶ τρίτου. Καὶ ταῦτα ἐφαρμόζονται εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας ἐξ ἀρχῆς τὰ φυτὰ· εἰ δὲ ὑπῆρχον φυτὰ καὶ τόποι ψιλοί, ὁ δὲ κύριος τοῦ ψιλοῦ τόπου κτίσει ἀπὸ καινοτομῆς, τὰ διαταττομένα περὶ τούτων μέτρα ἀργῶσι· διότι αὐτὸς καινοτομεῖ καὶ δὲν καινοτομεῖται καὶ αὐτὸς θὰ ὑποστῇ τὰς ἐκ τῶν φυτῶν βλάδας.

89. α'. Ἐάν τις δημοσίαν ὁδὸν ἦτοι γῆν παρ' ἄλλοτριᾷ χώρᾳ ὁρύττῃ, τὴν ὁδὸν μὴ παραδαινέτω· ἐάν τοίχον, πόδα ἕνα ἀπολείπειν· ἐάν δὲ οἶκημα, πόδας ἑξ· ἐάν τάφον ἢ βόθρον ὁρύσῃ, ὅσον τὸ τοῦ βάθους εἴη, τοσαῦτον ἀπολείπειν· ἐάν δὲ φρέαρ, ὀργυιάν, εἰ μὴπω φρέαρ προὔπαρχει τοῦ γείτονος καὶ διὰ τοῦ καινοῦ ἔργου βλαπτέται· ἐλαίαν δὲ καὶ συκὴν πόδας ἑννέα ἀπὸ τοῦ ἄλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ' ἄλλα δένδρα πόδας πέντε. (Ν. 13 Πανθ. 10. 1 (finium regundorum). Βασ. LVIII. 9. 13).

Μ. Ἐάν τις πλησίον ἄλλοτρίου ἀγροῦ σκαπτῇ δημοσίαν ὁδὸν ἢ δρόμον, θέλει νὰ μὴ παρεκδαινῇ τῶν ὁρίων· καὶ εἰ μὲν ὁρύττει τοίχον, νὰ ἀπολείπῃ ἕνα πῖδα· εἰ δὲ οἶκημα, πόδας ἑξ· εἰ δὲ τάφρον ἢ βόθρον, νὰ ἀπολείπῃ τοσαύτην ἔκτασιν, ὅσον εἶναι τὸ βάθος· εἰ δὲ φρέαρ, ὀργυιάν, ἐάν δὲν προὔπαρξῃ φρέαρ τοῦ γείτονος βλαπτόμενον διὰ τοῦ νέου ἔργου. Τὴν δὲ ἐλαίαν ἢ συκὴν φυτεύει ἑννέα πῖδας μακρὰν τοῦ ἄλλοτρίου ἀγροῦ· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πόδας πέντε.

89. β'. Ἐάν τις αἰμασίαν παρ' ἄλλοτρίῳ χωρίῳ ὁρύττῃ τὴν ὁδὸν μὴ παραδαινέτω· ἐάν τοίχιον, ἀπολιμπανέτω πόδα· ἐάν οἶκημα, δύο· ἐάν τάφρον ἢ βόθρον ὁρύττῃ, ὅσον ἂν τὸ βάθος ᾖ, τοσαῦτον ἀπολιπέτω· ἐάν φρέαρ, ὀργυιάν· ἐάν ἐλαίαν καὶ συκὴν, ἑννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἄλλοτρίου φυτεύετω· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πέντε πόδας ἀπεχέτω. (Ν. 13 Πανθ. 10. 1 (finium regundorum). Βασ. LVIII. 9. 13).

Μ. Ἐάν τις πλησίον ἄλλοτρίου ἀγροῦ ὁρύττῃ φραγμόν, θέλει νὰ μὴ παρεκδαινῇ τῶν ὁρίων· εἰ μὲν σκαπτεῖ τοιχίσκον, ἀνάγκη νὰ ἀπολείπῃ ἕνα πόδα· εἰ δὲ οἶκημα, δύο πόδας· εἰ δὲ τάφρον ἢ βόθρον, νὰ ἀπολείπῃ τοσαύτην ἔκτασιν, ὅσον εἶναι τὸ βάθος· εἰ δὲ φρέαρ, ὀργυιάν. Τὴν δὲ ἐλαίαν ἢ συκὴν φυτεύει μακρὰν τοῦ ἄλλοτρίου ἀγροῦ ἑννέα πόδας· τὰ δὲ ἄλλα δένδρα πόδας πέντε.

90. Ἐάν δένδρον τοῦ γείτονος ἐν τῷ μεσαυλίῳ κείμενον με-

γάλας ἐκτείναν ῥίζας τοὺς θεμελίους τῆς ἐμῆς βλάβῃ οἰκίας, προνοίᾳ τοῦ ἀρχοντος ἀναγκάζεσθω ὁ γείτων ἐκτέμνειν. (N. 1 Κωδ. 8. 1 (de interdictis).

M. Ἐάν δένδρον τοῦ γείτονος, καίμενον εἰς τὸ μεσάλιον, ἐξήπλωσε μεγάλας ῥίζας, βλάβῃ δὲ οὕτω τὰ θεμέλια τῆς οἰκίας μου, κατὰ πρόνοιαν τοῦ δικαστοῦ ἀναγκάζεται ὁ γείτων νὰ κόψῃ αὐτό.

91. "Οτι· τὸ βλάπτον δένδρον οἶκον ἀλλοτρίον ἐκ ῥίζης τείνεται· τὸ δὲ βλάπτον ἄγρην κλαδεύεται· εἰ ὑπὲρ δεκαπέντε πόδας ὑψοῦται· (1) (N. 1 πρ. § 2, 7 καὶ 8 Πανδ. 43. 17 (de arboribus caedendis).

M. Τὸ δένδρον, τὸ βλάπτον ἀλλοτρίαν οἰκίαν, κόπτεται ἀπὸ ῥίζης· τὸ δὲ βλάπτον ἄγρην κλαδεύεται, ἐάν ὑψοῦται ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε πόδας.

92. Ἡ περὶ ὕδατος πλημμύρης ἀγωγή τότε ἀρμόζει, ὅτε τις ἔργον ἐν τῷ ἰδίῳ ἄγρῳ ποιήσῃ, καὶ δημοσίως αὐτὸν διαδέχεται τόπος· εἰ δὲ τις ἐν δημοσίῳ ποιήσῃ τόπῳ, ἔργον ἀργεῖ καὶ ἑαυτῷ μεμφέσθω μὴ προνοήσας ἑαυτοῦ διὰ τῆς περὶ τῆς μελλούσης ζημίας ἀσφαλείας (2) (N. 3 § 3 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). LVIII. 43. 5).

M. Ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγή τότε ἀρμόζει, ὅταν τις ἐν τῷ ἰδίῳ ἄγρῳ κατασκευάσῃ ἔργον, καὶ ἂν διαδέχεται αὐτὸν δημοσίως τόπος· ἐάν δε τις κατασκευάσῃ ἔργον ἐν δημοσίῳ τόπῳ, ἀργεῖ καὶ θρῆλκει νὰ μεμφῇται ἑαυτόν, διότι δὲν ἠσφαλίσθη διὰ τῆς περὶ μελλούσης ζημίας ἐγγυήσεως.

93. Ὅσῳ εἰς τόπον τινὲς κατερχόμενον καὶ βλάπτον αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ δι' ἔργου τινὲς κατέρχεσθαι κωλυθὲν, ἐάν ἐκ τοῦ κωλυθῆναι καταρρέειν υπερβλύσῃ καὶ βλάβῃ ἕτερον, ἀφίσταται εἰς τὴν προτέραν νομὴν καὶ φορὰν· καὶ ὁ τὸ ἔργον τὸ κωλύον αὐτὸ ποιήσας, ἀναγκάζεται καταλύειν τὸ ἔργον καὶ ἀφίναται ῥεῖν τὸ ὕδωρ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τοῦ ὕδατος βλάπτοιστο. (N. 4 § 1 καὶ 2 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 43. 1)

(1) Ὅθεν τὸ ὑπεράνω τοῦ γειτονικοῦ κτήματος ἐκτεινόμενον δένδρον (περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἀμπελίνων κλημάτων) καὶ βλάβην προενοῦν εἰς αὐτὸ ἐπὶ ἀστικῶν μὲν κτημάτων ἐκρίζεσθαι, ἐπὶ ἀγροτικῶν δὲ κλαδεῖσθαι κατὰ τὸ ὑπὲρ τοὺς 15 πόδας ὕψος αὐτοῦ. Ἡ ἐκφρασις τοῦ Ἀρμενοπούλου, ὡς καὶ τοῦ καίμενον τῶν Πανδικτῶν, ἀσφαλῆς οὖσα, καταλιμπάνει ἀμπελολίαν πῶς πρέπει νὰ νοηθῇ ἢ κλαδευσεῖς, ἂν δηλαδὴ κάτωθεν τῶν 15 ποδῶν ἢ ὑπεράνω αὐτῶν, ἀλλ' ὡς προκύπτει ἐκ τῶν Βασιλικῶν (N. 18 § 7, 2 Ε', 15'), δηλοῦντων σαφῶς τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου, δεόν νὰ νοηθῇ ὡς ὑπεράνω τῶν 15 ποδῶν. (Σύμφωνα· Οἰκονομίδης, Παπαζήν.).

(2) Δηλονότι ἀπαγορεύεται ἡ ἐν τῷ κτήματι ἡμῶν κατασκευὴ ἔργου μεταβάλλοντος τὴν φυσικὴν ροὴν τῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταπιπτόντων ὕδατων καὶ καθιστάντος αὐτὰ εἴτε ἀφθονώτερα, εἴτε παχύτερον κατέρχοντα.

Μ. Ὑδωρ κατεργάμενον εἰς τόπον τινός καὶ βλέπον αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ τόπου δι' ἔργου ἐμποδισθὲν νὰ κατεργηται, ἐὰν ἐκ τῆς παρεμποδίσσεως ταύτης ἐκχειλίσῃ καὶ βλάβῃ ἄλλον, ἀφίεται εἰς τὸ πρίτερον γένηρον καὶ τὴν προτέραν φορὰν αὐτοῦ· καὶ ὁ κατασκευάσας τὸ ἔργον τῆς παρεμποδίσσεως αὐτοῦ ἀναγκάζεται νὰ καταλύσῃ αὐτὸ καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸ ὕδωρ νὰ ρεῖ, καὶ τὰ μέγιστα ἐὰν βλάβηται ὑπ' αὐτοῦ.

94. Ἐὰν ποταμὸν δι' ὠφελειάν μου καὶ οὐ διὰ βλάβην σου ἀποστρέψω καὶ ἐκ τούτου βλάβῃ ὁ ἀγρός σου, οὐκ ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ ὕδατος πληρομονῆς ἀγωγὴν, οὔτε ὁ δεσπότης τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὸ ὕδωρ κατὰ τοῦ δεσπότη τοῦ δουλευομένου, εἰ μὴ ἀμέτρως ἐντεῦθεν βλάπτεται. (N. 2 § 9 Πανθ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 13. 4).

Μ. Ἐὰν ἀποστρέψω ποταμὸν δι' ὠφελειάν μου καὶ οὐχὶ πρὸς βλάβην σου καὶ ἐκ τούτου βλάβῃ ὁ ἀγρός σου, δὲν ἔχεις κατ' ἐμοῦ τὴν περὶ πληρομονῆς ἀγωγὴν, οὔδ' ὁ κύριος τοῦ δουλεύοντος ἀγροῦ εἰς ὑπόδεχον τοῦ ὕδατος κατὰ τοῦ ἔχοντος τὴν δουλείαν κυρίου, ἐκτός ἐὰν ἐκ τούτου βλαπτεται ἀμέτρως.

95. Ἐὰν τινα βλάβῃ τὸ ὑβρίμιον ὕδωρ, διὰ τῆς ἐπὶ ὕδατος πληρομονῆς ἀγωγῆς ἀναστρέφεται· ὑβρίμιον δὲ ὕδωρ ἐστὶ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατιόν, κὰν ἄλλω ριγνυται· αὕτη δὲ ἡ ἀγωγὴ ἀρμόζει, ὅτε χειροποιήτου ἔργου γενομένου μήπω τὸ ὕδωρ ἐβλαψεν, ἀλλ' ἐλπίζεται· βλάπτειν. (1) Εἰ δὲ μὴ γέγονεν ἔργον, ἀλλὰ κατὰ φύσιν ρέον τὸ ὕδωρ βλάψει, οὐκ ἀρμόζει. (N. 1 πρ. § 1 Πανθ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae) Βασ. LVIII. 13. 1).

Μ. Ἐὰν τὸ βρόχινον ὕδωρ βλάβῃ τινα, δικαιούται οὗτος νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπατροπὴν αὐτοῦ διὰ τῆς περὶ πλημμύρας ἀγωγῆς· ὕδωρ δὲ βρόχινον εἶναι τὸ πίπτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐὰν συμμείγνεται ἄλλω ὕδατι. Ἡ δὲ ἀγωγὴ αὕτη ἀρμόζει, ὅσκις ἐγένετο ἔργον χειροποιήτων καὶ δὲν ἐβλάψεν μὲν ἡ ἀλλ' ὑπάρχει φόβος μὴ βλάβῃ. Εἰ δὲ ἔργον δὲν ἐγένετο, ἀλλὰ ρέον τὸ ὕδωρ κατὰ φύσιν βλάπτει, δὲν ἀρμόζει αὕτη.

96. Ἐὰν παρέλθῃ ὁ γείτων παλαιὸν ἔργον καὶ τὸ ὕδωρ ἐκ αὐτοῦ φυσικῶς ρέον (2) βλάβῃ τὸν υποκείμενον ἀγρόν, οὐ χίωρα

(1) Ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην σημειώσιν.

(2) Τῆς Ἐξουσίας σιωπῶσης περὶ τοῦ δικαιώματος κυριότητος ἐπὶ τοῦ ὕδατος, παρατηροῦμεν ἐνταῦθα ὅτι δικαίωμα κυριότητος ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἔχει μόνον ὁ κύριος τοῦ κτήματος, οὐ ἐντὸς ἡ πηγῇ τοῦ ὕδατος· τοῦτο ἀναβλύζει, δυναμὶ τῆς ἀρχῆς ἐστὶ ὁ κύριος τοῦ ἔδαφους εἶναι καὶ κύριος πάντων τῶν ἐν αὐτῷ περιλαμβανομένων καὶ ἀποτελούντων ἀναπόσπαστον αὐτοῦ μέρος, ἀρὰ καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐκπηγάζοντος ὕδατος, κατ' οὐσίαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ἀναγνωρίζει ὁ νόμος (ὅτε βωμολοχικῶς καὶ εἰς νωτὴν νόμος τῆς 29 Αὐγ. 1834 καὶ 7 Μαΐου 1837) δικαίωμα κυριότητος τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον δικαίωμα χρήσεως ἢ δουλείας. Σύμφωνα ἀποφαίνεται ἐν Δ. Π. 207 τοῦ 1837.

(ΠΕΡΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ)

19

τῇ περὶ ὕδατος πλημμονῆς ἀγωγῇ· οἱ γὰρ τοῖς ὑποκειμένοις ἀγροῖς ἐπικείται δουλεία τὸ υποδέχασθαι τὸ φυσικῶς ρέον ὕδωρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων· ἐὰν δὲ διὰ τὸ περιαιρεθῇ· τὸ ἔργον σφοδρότερον ἀρξῆται· ῥεῖν ἢ ἀθροίζεσθαι· χώραν ἔχει. (N. 1 § 12 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 13. 1).

Μ. Ἐάν ἀφαίρεσις ὁ γείτων τὸ παλαιὸν ἔργον καὶ ἐκ τούτου ρέον το ὕδωρ φυσικῶς βλάβῃ τὸν ὑποκειμενὸν ἀγρὸν, ἢ περὶ πλημμύρας ἀγωγῇ δὲν ἔχει χώραν· διότι πάντοτε ἐπικείται δουλεία εἰς τοὺς ὑποκειμένους ἀγρούς καὶ υποδέχωνται τὸ φυσικῶς ρέον ὕδωρ ἐκ τῶν ὑπερκειμένων· εἰ δὲ διὰ τὸ ἔργον τὴν ἀφαίρεσιν ἀρξῆται· σφοδρότερον ρέον ἢ συναθροίζομενον, ἔχει· χώραν αὐτῇ.

97. Οὐκ ἔξεστι τοῖς γείτοσι ποιεῖν ἔργον, δι' οὗ αἱ λίμναι αὐξοῦνται ἢ μειοῦνται. (N. 24 § 3 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae). Βασ. LVIII. 13. 24).

Μ. Δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς γείτονας νὰ κατασκευάζωσιν ἔργον, δι' οὗ αὐξάνονται ἢ ἐλαττοῦνται αἱ λίμναι.

98. Ἡ ἀγωγὴ ἢ περὶ ὕδατος πλημμονῆς εἰσάγεται εἰς πάντα τὰ χειροποιήτα ἔργα, εἰ μὴ διὰ γεωργίαν γίνεται. (N. 1 § 3, 3 καὶ 15 Πανδ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae) Ἐν μέρει Βασ. LVIII. 13. 4).

Μ. Ἡ περὶ πλημμύρας ἀγωγὴ κινεῖται περὶ ὅλων τῶν χειροποιήτων ἔργων, ἐκτός ἐάν κατασκευάζονται γεωργίας χάριν.

99. Οὐκ ἔξεστι διὰ χειροποιήτου ἔργου μεταφέρειν τὴν ποταμὸν· πλὴν ἔξεστι κατὰ τῆς ἰδίας ὁχθῆς ποιεῖν ἔργον, ὥστε μὴ βλάβῃ τὸν ποταμὸν τοὺς ἀγρούς. (N. 1 § Πανδ. 43. 12 (de fluminibus). Βασ. LVIII. 16. N. 1 § 15 Πανδ. αὐτῶν. N. 1 § 1 καὶ 3-5 Πανδ. 43. 13 (ne quid in flumine).

Μ. Δὲν συγχωρεῖται νὰ μεταφέρηται ὁ ποταμὸς διὰ χειροποιήτου ἔργου· πρὸς δὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁχθὴν δύναται ἕκαστος νὰ κατασκευάσῃ ἔργον, ὥστε μὴ βλάβῃ ὁ ποταμὸς τοὺς ἀγρούς.

100. Ἐάν ἡ πηγὴ ἀφ' ἧς ἔλκει τις ὕδωρ, ξηρανθεῖτα ἐπὶ τινὰς χρόνους, αὐτοῖς πρὸς τὰς ἑαυτῆς ἐπανεέλθῃ φλέβας καὶ πάλιν τὸ ὕδωρ ἀρξῆται φέρεσθαι, ἀνανεοῦται αὐτῷ ἢ δουλεία καὶ ἀποκαθίσταται ὁ τοῦ ὕδατος ἐλκυσμός, καθὼς ἦν τὸ πρότερον. (N. 34 § 1 καὶ N. 35 Πανδ. 8. 3 (de servit. praediorum rusticorum).

Μ. Ἐάν ἡ πρῶσις, ἐξ ἧς λαμβάνει τις ὕδωρ, ξηρανθῇ ἐπὶ τινὰ ἐτη καὶ πάλιν ἔπειτα ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ῥεῖθρα αὐτῆς καὶ οὕτως ἐπανεέλθῃ τὴν ἐν τῇ πηγῇ αὐτοῦ φορὴν τὸ ὕδωρ, ἀνανεοῦται ἡ δουλεία καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λαμβάνει ὕδωρ ἀποκαθίσταται, ὡς καὶ πρότερον.

101. Ἡ δουλεία τοῦ ὕδατος ἐάν εὐτῷ συστή, ὥστε ἐν μένῳ

ῥοθαι αὐτῷ ἢ ἐν ἐνὶ μηνὶ καὶ ὑπὲρ ἐνιαυτὸν ἢ
 πλαιοιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀγορησίας· τὸ αὐτὸ καὶ
 εἰ δὲ ὑπὲρ ἡμέραν ἢ ὑπὲρ ὥραν ἢ μόνην τὴν ἡμέ-
 ρην νύκτα, νομίμῳ χρόνῳ φθιρεταί· μία γὰρ ἐστὶν
 (N. 7 Πανδ. 8, 6 (quemadmodum servitu-

λεια τοῦ ὕδατος συσταθῇ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μεταχειρί-
 ριος τοῦ δεσποζόντος μόνον κατὰ τὸ ὕψος ἢ ἐπὶ ἓνα μῆνα
 ἢ ἓτη ἢ μῆνας, διπλασιάζεται ὁ χρόνος τῆς ἀγορησίας· τὸ
 καὶ ἐπὶ δρόμου· εἰ δὲ κατ' ἐπαλλήλους ἡμέρας ἢ ὥρας ἢ
 ἓτε μόνην τὴν ἡμέραν ἓτε μόνην τὴν νύκτα, ἀναίρεται δια-
 νου· διότι ἡ δουλεία εἶναι μία (δηλονότι συνεχής).

εἰς τὸ ἐπικοινωνοῦν ρεῖθρον εἰς τῶν κοινωνῶν δαπα-
 νῶν τοῦτο, ἔχει καὶ κατὰ τοῦ ἑτέρου τὴν ὑπὲρ
 τοῦ ἐπικοινωνοῦ πράγματα ἀγωγὴν ἀπαιτῶν τὸ γε-
 γνημα, εἰς οἷς ἀνάλωτον. (N. 52 § 12 Πανδ. 17, 2
 Βασ. XII. 1. 50).

τὸ κοινὸν ρεῖθρον τῆς αὐτοῦ δαπάνης εἰς τῶν συνιδιο-
 ζῶν αὐτὸ, ἔχει καὶ κατὰ τοῦ ἑλλου τὴν ἀγωγὴν περὶ αὐ-
 τοῦ πράγματος ἀπαιτῶν τὰ ὑπ' αὐτοῦ δαπανηθέντα.

ὁ νόμος 52 § 10 Πανδ. (7. 3) Βασίλ. (12. 1) 50 ὁ ἀνα-
 ῖν μὴ πληρωθῇ ἐντὸς 4 μηνῶν τὰ ἀνάλωματα αὐτοῦ παρα-
 ν, γίνεται κύριος τοῦ ὅλου. Ἄλλ' αἱ διατάξεις αὗται δὲν
 ἐπὶ ὁδομύλου, ἅτε μὴ ὑπαγομένου εἰς τὴν κατηγορίαν
 1. 454 τοῦ 1895.

τις σοὶ παραχωρήσῃ δικαίον ἀντλήσεως εἰς τὸ
 ὕδωρ, ἀναγκάζεται σοὶ καὶ ἄκων δουλείαν τῆς
 ῥσαι, εἰπερ ἄλλως μὴ δύναται χρῆσασθαι τῷ τῆς
 καιῷ. (N. 3 § 3 Πανδ. 8. 3 (de servitutibus

σοὶ παραχωρήσῃ δικαίωμα ἀντλήσεως εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ
 καὶ ἀκουσίως νὰ σοὶ παραχωρήσῃ δουλείαν τῆς ὁδοῦ, εἰν
 αὶ νὰ ἀσκήσῃς τὸ (δωρηθὲν σοὶ) δικαίωμα τῆς ἀντλήσεως.
 ἔστιν τινι σωλῆνας προσπλάσαι ἤτοι συζεῦξαι τῷ
 ῷ, ὥς δι' αὐτῶν ἔλκειν ὕδωρ. (N. 19 πρ. Πανδ.
 praed. urban.). Βασ. LVIII. 2. 19).

ινδὸν τοῖχον δὲν δύναται τις νὰ προσκόλλῃ σωλῆνας, ἵνα
 ῶν ὕδωρ.

δηλ. ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς διπλασιάζεται εἰς 30 εἰς τὴν
 ν τῶν δυνάμει τοῦ συστατικοῦ αὐτῶν τιτλοῦ κατὰ δε-
 μένων.

105. Ὁ ἔχων δουλείαν τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν σου θρέμματα δύναται κτᾶσθαι δουλείαν τοῦ ἐν αὐτῇ καλύσθην. (N. 6 § 1 Πανδ. 8. 3 (de serv. prae Basyl. LVIII. 3. 5)).

M. Ὁ ἔχων δουλείαν νὰ ποτίζῃ καὶ νὰ βόσκη εἰς τὴν ἀγρὸν νά ἀποκτήσῃ δουλείαν καὶ τοῦ νὰ κατασκευάσῃ ἐν αὐτῇ.

106. Ὁ δι' ἀλλοτριῦ ἀγροῦ ἔλκων ὕδωρ εἰδὸς σπότου τοῦ ἀγροῦ, κτᾶται κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀγροῦ ἐν νομιμῇ χρόνῳ τουτέστι τῇ τριετείᾳ. (1) ἔαν δὲ παρελθεῖν τοῦτον τὸν χρόνον κωλύσῃ αὐτὸν ὁ δεσπότης ἐπάγειν τὸ ὕδωρ, οὐ δύναται ἀπαιτεῖν αὐτὸν τὰ περὶ γινόμενα αὐτοῦ δαπάνηματα, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ δεσπότης γίνεται ὁ τοῦ ἐδάφους κύριος, ἕως ὅτε συνέστηκε διαλυομένου γὰρ αὐτοῦ τὰς ὕλας ὁ πάλαι δεσπότης ἐν 2 Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua). Βασ. I.

M. Ὁ λαμβάνων ὕδωρ ἐξ ἀλλοτρίου ἀγροῦ ἐν γινώσκει τοῦ ὁρισμένου χρόνου τουτέστι τῆς τριετίας ἀποκτᾶ ἐν τῷ ἔαν δὲ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τούτου ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ νὰ λαμβάνῃ ὕδωρ, δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ πάντα ἐν τῷ ὕδραγωγείῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὕδραγωγεῖον αὐτό, ἕως ὅτε κερταί, κυριεύει ὁ ἔχων τὸν τόπον διότι μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτοῦ τὰς ὕλας ὁ πρῶτος αὐτῶν κύριος.

107. Ἐάν ὁ προκτῆτωρ οὐκ ἔδυνάτο κωλύσαι τὸν πάροδον, οὐδὲ ὁ νῦν ἀγοραστὴς δύναται κωλύειν τοῦ αὐτοῦ βάρους ἀγοράσαι δοκεῖ. (N. 3 Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua)).

M. Ἐάν ὁ προκτῆτωρ δὲν ἔδυνάτο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πάροδον οὐδὲ ὁ νῦν ἀγοραστὴς δύναται νὰ ἐμποδίσῃ αὐτήν, διότι ὁ πρῶτος ἔγγραψε μετὰ τοῦ αὐτοῦ βάρους.

108. Οὐδὲ ὁ δημόσιος δύναται τὴν ἀπαξ κρατῆσαι δουλείαν ἀνατρέπειν. (2) (N. 7 Κωδ. 3. 34 (de servitutibus et aqua). Βασ. I. LVIII. 7. 5)).

M. Οὐδὲ τὸ δημόσιον δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν ἀπαξ κρατῆσαι δουλείαν.

109. Καλῶς σε κωλύω ἐν τῷ ἀγρῷ, θένει ἔλκων δρύττειν, σπείρειν, ἐκτέμνειν, κτίζειν, κλαδεύειν, ὅταν νά νάται τὸ ὕδωρ ἢ ἐλαττοῦται ἢ φθείρεται ἢ χεῖρον γίνεσθαι.

(1) Ἀλλὰ πρὸς τὴν κατωτέρω παράγραφον 117, καθ' ἣν ὁ δὲν ἔχων δουλείαν διὰ συμφώνων ἢ διὰ δικαστικῆς.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη συνδέεται πρὸς τὴν ἐξ ἀμνημονεύτων.

(3) Ἡ δουλεία ὕδραγωγείου παρέχει κατὰ κανόνα δικαίωμα τοῦ ὕδατος δι' ἀλλοτρίου ἀγροῦ, ἀλλὰ δύναται νὰ προστεθῇ καὶ

Μ. Καλῶς σε ἐμποδίζω νὰ σκαπτῇς, νὰ σπείρῃς, νὰ κόπῃς, νὰ ἀλωνίσῃς, νὰ κτείνῃς εἰς τὸν ἀγρὸν, ὅπουθεν λαμβάνω ὕδωρ· διότι ἐκ τούτων τὸ ὕδωρ μολύνεται, ἐλαττοῦται, φθείρεται, ἢ γίνεται χεῖρον.

Ν. Ἐπὶ δουλειῶν ἀγροτικῶν, εἴα καὶ ἡ δουλεῖα τοῦ ὕδατος, ὁ κύριος τοῦ δεσπόζοντος κτήματος δικαιούται νὰ λαμβάνῃ κατὰ προτίμησιν τὸ ἀναγκαῖον ὕδωρ εἰς τὴν ἐκ συμφωνίας ἢ ὑπὸ τῆς φύσεως προορισθεῖσαν αὐτοῦ χρῆσιν. Ἐντεῦθεν ἡ ὑποχρέωσις τοῦ δουλευόντος νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἀκώλυτον χρῆσιν αὐτοῦ διελευσὶν τοῦ ὕδατος εἰς τὸ δεσπόζον κτήμα· πρὸς τοῦτο ὑποχρεῖται ὁ κύριος τοῦ δουλευόντος κτήματος νὰπέχῃ τῆς τοῦ ὕδατος χρήσεως, καθ' ὅσον αὕτη περιλαμβάνει ποσὴν μείζον τοῦ εἰς αὐτὸ ἀναγκαζομένου. Δ. Π. 29 τοῦ 1867. Σημειώτεον ὅτι ἡ δουλεῖα, ἡ συνισταμένη εἰς τὸ μὴ δικαιόσθαι τὸν κύριον τοῦ ὑπερκειμένου κτήματος νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἀρδουσίαν αὐτοῦ τὸ παραρρέον ὕδωρ, ἵνα μὴ ἐλαττωταὶ τὸ εἰς ἀρδουσίαν τοῦ κατωτέρου κτήματος χρησίμουν ὕδωρ, εἶναι δουλεῖα ἀποφατικῇ, θὲν ἡ διὰ χρησιμεύσεως ἀπόκτησις αὐτῆς γίνεται διὰ τῆς παρακωλύσεως τοῦ γαιτάνου τοῦ ἐπιχειρήσαι τὴν πρᾶξιν, ἥς ἡ παράλειψις ἀποτελεῖ τὴν δουλείαν, ὥστε ἡ αἰονεὶ νομὴ τοῦ δικαιώματος, εἰς ὃ συνίσταται ἡ ἀξιουμένη δουλεῖα, ἀγεται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ὁ κύριος τοῦ δουλευόντος κτήματος ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ δουλευομένου νὰ τελίσῃ πρᾶξιν, ἀντικειμένην εἰς τὴν δουλείαν, ἣν ὁ τελευταῖος ἀξιοῖ. Δ. Π. 168 τοῦ 1887.

110. Οἱ χαμαλιώτεροι τόποι τῶν ἀγρῶν σιωπηρὰν δουλείαν τῆς ὕψηλότεροις παρέχουσιν εἰς τὸ ὑποδέχεσθαι τὰ ἴδια αὐτῶν ὕδατα· κέρδος ἔχοντες ἀντὶ τούτου τοῦ βάρους, τὸ πᾶσαν τὴν ὑπερότητα τῶν ὕψηλότερων πεδίων ὑποδέχεσθαι. (Ν. 1 § 23 Πανθ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae) Βασ. LVIII. 13. 4).

Μ. Οἱ χαμηλότεροι ἀγροὶ παρέχουσι σιωπηρὰν δουλείαν εἰς τοὺς ὕψηλότερους τοῦ νὰ ὑποδεχῶνται τὰ ὕδατα αὐτῶν· καὶ ἀντὶ τοῦ βάρους τούτου κέρδος ἔχουσι τὸ νὰ ὑποδεχῶνται ἔλλην τὴν παχύτητα τῶν ὕψηλότερων τόπων.

111. Ὅτι τρία ἐστὶ καθ' ἃ ὁ κάτω ἀγρὸς δουλεύει τῷ ἄνω ἀγρῷ, νόμος, φύσις τοῦ τόπου καὶ συνήθεια. (Ν. 2 πρ. Πανθ. 39. 3 (de aqua et aquae pluviae) Βασ. LVIII. 13. 4).

Μ. Τρία εἶναι ἐκεῖνα ὧν ἓνα εἶναι ὁ κάτω ἀγρὸς ὑπόκειται εἰς δουλείαν πρὸς τὸν ἄνω, νόμος, φύσις τοῦ τόπου καὶ συνήθεια.

112. Ἐὰν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ὕδραγωγίον ἔχω, παρέπε-
ται σιωπηρῶς τῇ τοιαύτῃ δουλείᾳ ταῦτα· ἀνανεοῦν τὸ ρεῖθρον,
καὶ τὸ ἐξίεναι καὶ εἰσιέναι ἐμέ τε καὶ τοὺς ἐμούς τεχνίτας ἐπὶ
ἀνανεώσει τοῦ ὅλκου· χρεωστέες θε μοι καὶ διαστήματα κατα-
λημπάνειν, ὡσάν δι' αὐτοῦ καὶ ἐκ δεξιῶ καὶ ἐξ ἀριστεροῦ πο-
ρεύεσθαι με ἐπὶ τὸ ρεῖθρον· καὶ ἵνα ἐν αὐτῷ ἀποτιθῇμι· ἤν καὶ

τὸ ἀνανεοῦν ὕδωρ ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου ἀγροῦ· ὡς δὲ προκύπτει ἐκ τῆς § 109, τρέφει ὁ ἰδιοκτῆτης τοῦ δουλευόντος κτήματος νὰπέχῃ πάσης πρᾶ-
ξεως παρακωλύσεως τὴν πλήρη ἀσκήσιν τῆς δουλείας.

λίθους καὶ τὴν ὕλην τὴν ἐκ τοῦ ὄλκου ἀνα-
στειν καὶ ψάμμον πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ὕδρα-
Πανδ. 8. 4 (*communio praediorum*). Βα.

Μ. Ἐάν πλησίον τοῦ ἀγροῦ σου ἔχω δικαίωμα ἐν
τῇ δουλείᾳ παρακολουθεῖν σιωπηρῶς τὰ ἐξῆς· νὰ
καὶ νὰ εἰσέρχωμαι καὶ ἐξέρχωμαι ἐγὼ καὶ οἱ τεχνί-
ται σὺν τῇ τοῦ ὕδραγωγείου αὐλάκῃ· χρεωστέες δὲ καὶ
διαστήματα, ἵνα πορεύωμαι πρὸς τὸ βεῖθρον ἐκ δεξιῶν
ἀποθέτω εἰς αὐτὸ χῶμα καὶ λίθους καὶ τὴν ἐκφερ-
ῶν καὶ ἀσθεστον καὶ ἄμμον πρὸς ἀνακαίνισιν αὐ-
τοῦ.

113. Ἐάν πιπράσκων ἀγροῦ μέρος συμφο-
ρὴν ὕδωρ καὶ μήπω ποιήσαντός μου τὸν ὅ-
ρῳ ῥέλθῃ χρόνος, σώζεται μοι τὸ δίκαιον· εἰ δὲ
ἐχρησάμην δέ, φθείρεται (Ν. 19 πρ. Πανδ.
dum servit. amittantur). Βασ. LVIII. 6.

Μ. Ἐάν πωλῶν μέρος ἀγροῦ συμφωνήσω νὰ λαμ-
βάνῃς ὁ νόμιμος χρόνος πρὶν ἢ κατασκευάσω τὸ
δικαίωμα· εἰ δὲ καὶ κατασκευάσῃς μὲν αὐτό, ἀλλὰ
τοῦτο, ἐξολοθρεύεται τὸ δικαίωμά μου.

114. Ἐάν ποταμὸς μέσον δύο ἀγρῶν ῥῆ-
μα καὶ τοῦ ἐμοῦ, εἴτα κατὰ βραχὺ καὶ ἀναίσιμα
τῇ ἐμῇ γῇ, ὥς μὴ δύνασθαι τινα νοῆσαι,
χρόνῳ τῆς ἡμετέρας ἐστὶ δεσποτείας τὸ πρὸς
ἐμὸν γίνεται. Εἰ δὲ ἡ τοῦ ποταμοῦ βία καὶ
τοῦ ἀγροῦ ἀφείλετο καὶ τῷ ἐμῷ προσήγαγε
ὅτι τὸ προστεθὲν τῆς σῆς μένει δεσποτείας·
τοῦτο τοῦτο γέγονεν (1) (§ 20 καὶ 24 Εἰσηγ.
divisione).

Μ. Ἐάν ῥῆμα ποταμὸς ἀνὰ μέσον δύο ἀγρῶν, τοῦ
ἐμοῦ, ἔπειτα κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαίσθητως προσ-
θήσεται μοι, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ νοήσῃ πόσον καὶ
πρὸς τίθενται μετέστη εἰς τῆς κυριότητός μου τὸ
ἐμὸν. Εἰ δὲ ἡ βία καὶ ὁρμή τοῦ ποταμοῦ ἀπέκο-
ψῃ καὶ μετεβίβασεν αὐτὸ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρόν, εἶναι πρὸς
αὐτὴ μένει τῆς κυριότητός σου· διότι καὶ τοῦτο δὲν

115. Ἐάν ὕδωρ ἔλκοντός μου δι' ὕδραγωγ-
οῦ τινός, μὴ δείκνυται δὲ δι' ὅλου τοῦ
ῥέντος τυχὸν τοῦ ὕδραγωγίου, ἐν τῷ μέσῳ αὐ-
τοῦ τοῦ ὄλκου δουλεία φυλάττεται.

Μ. Ἐάν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἄγω ὕδωρ διὰ σ

(1) Ἡ τῆς § ταύτης διατάξις εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ

ὕδωρ ἕως διαστήματος τινος, ἀλλὰ δὲν ἐπιχεινῆται καθ' ἕλκιν τὸ ὑδραγωγέον, ὡς φησὶν ὁ ἴσως τοῦ σωλῆνος, ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ διατηρεῖται ἀνεκταὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ δουλεία δι' ἕλκιν τὸ ὑδραγωγέον.

116. Ἐὰν παραχωρήσῃς μοι ἕλκιν ὕδωρ καὶ μὴ ἔρῃσῃς τὸν τόπον, ἕλος ὁ ἀγρὸς δουλεύει. (1) (N. 21 Πανδ. 8. 3 (de servit praed. rustic. Βασ. LVIII. 3. 21)

M. Ἐὰν μοι παραχωρήσῃς τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνω ὕδωρ καὶ δὲν μοι παραδέρῃσῃς τὸν τόπον, δουλεύει ἕλος ὁ ἀγρὸς.

117. Ἡ δουλεία γίνεται ἢ ἐν τῷ ἔδαφει ἢ ἐν τοῖς κτισμασίν (2) ὅταν γὰρ ἔχῃ τις ὕδωρ πλάτειαν ἢ μονοπάτιον διέρχεται δι' ἀγροῦ ἀλλοτρίου ἢ ὕδωρ διαβιβαζέιν, δουλεία λέγεται ἑταρική· ὅτε δὲ εἰς τὴν εἰκίαν τοῦ γείτονος ἐπιθήσῃ ὕλα ἢ ὕδατα κεράμων ἀπολύσῃ ἢ βάρος θῇ, λέγεται δουλεία ἐν τῷ κτισματι. Βεβαιουῦνται δὲ αἱ δουλείαι ἢ διὰ συμφωνῶν ἢ διὰ χρόνιου παρατάσεως ἤγουν δεκαετίας. Καὶ τὸ ἕλκιν ὕδωρ ἀπὸ πηγῆς ἀλλοτρίας, δουλεία ἐστίν. (N. 3 Πανδ. 8. 4 (de servitibus). Βασίλ. LVIII. 4. 3).

M. Ἡ δουλεία συνίσταται ἢ εἰς τὸ ἔδαφος τῆς γῆς ἢ εἰς τὰς οἰκοδομὰς αὐτῆς. ὅταν ἔχῃ τις πλάτειν ὁδόν ἢ μονοπάτιον νὰ διέρχεται δι' ἀλλοτρίου αγροῦ ἢ νὰ μεταβιβαζέῃ ὕδωρ, τοῦτο λέγεται ἑταρική δουλεία· ὅταν δὲ εἰς τὴν εἰκίαν τοῦ γείτονος ἐπιθήσῃ ὕλα ἢ ἀπολύσῃ ὕδατα τῆς σκεπῆς ἢ πηλῆος βάρους, τοῦτο λέγεται δουλεία οἰκοδομική. Καταρτίζονται δὲ αἱ δουλείαι ἢ διὰ συμφωνίας ἢ διὰ χρόνιου παρατάσεως ἤγουν δεκαετίας. Καὶ τὸ νὰ λαμβάνῃ τις ὕδωρ ἐξ ἀλλοτρίας πηγῆς δουλεία εἶναι.

118. Οὐ συνίσταται τοιοῦτον εἶδος δουλείας, ὥστε μὴ ἐξέσθαι μὲν ἐν τῷ οἴκῳ μου τὴν ἐστίαν ἀπεῖν ἢ πυρὰν ἀπεῖν καὶ καθέσθαι ἢ λούεσθαι· ὅθεν καὶ ταῦτα συμφωνηθῇ, ἀνίσχυρα κατὰ νόμους εἰσιν. (N. 8 § 6 Πανδ. 8. 5 (si servitus vindicetur) Βασ. LVIII. 5. 6).

M. Αὐτὸν συνίσταται τοιοῦτος δουλείας εἶδος, ὥστε νὰ μὴ μοι συγχωρῇ νὰ ἀναστῶ πῦρ εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ οἰκήματός μου καὶ νὰ καθῶμαι ἢ νὰ λούωμαι· ὅθεν καὶ ἐὰν συμφωνηθῶσι ταῦτα, εἶναι κατὰ νόμους ἀνίσχυρα.

(1) Ὅθεν κατὰ κείμενα ἡ δουλεία ἐκτείνεται ἐπ' ἅπαντος τοῦ δουλεύοντος οἰκήματος· ἐντεῦθεν προκύπτει, ὅτι ἰσχύει καὶ παρ' ἡμῖν ἡ διαταγή· τῶν Πανδ. (N. 9 Πανδ. 8. 1 καὶ N. 22 καὶ ε. Πανδ. 8. 3) καθ' ἣν ἐρίσῃς ὁ δουλεύων τῆς δουλείας καὶ τὴν τοποθέτησιν τοῦ ὁχετοῦ, ὑπὲρ τὸν ὅρον νὰ μὴ θεωρῶν αὐτὸν διὰ φρεσιῶν ἢ κτιρίων.

(2) Ἐκ τῆς διαφοράς ταύτης τῶν ἀκινήτων διακρίνονται ἐν τοῖς Ῥωμ. Νομοῖς καὶ αἱ πραγματικαὶ δουλείαι εἰς ἀστικές καὶ ἀγροτικές· ἀλλ' οὕτε αὐτὴν τινὰ πρακτικὴν ἔχει ἡ διακρίσις αὕτη, οὔτε ἀσφαλὲς εἶναι ἡ ἀκρίβεια αὐτῆς, διότι ὅτε μὲν ἡ ὀνομασία λαμβάνεται ἐκ τοῦ δεσποζόντος κτήματος, ὅτε δὲ ἐκ τοῦ δουλεύοντος, ἐστὶν ὅτε δὲ ἡ αὐτὴ δουλεία χαρακτηρίζεται ὡς ἀστική καὶ ὡς ἀγροτική.

119. Ἐάν τις πιπράσκων οἶκον εἴπῃ τῷ ἀγοράστῃ γενικῶς, ὅτι δουλεία βεδάρηται ὁ οἶκος, οὐκ ἀναγκάζεται δουλείας ἐλευθερον αὐτὸν παραδοῦναι· ὅθεν κἂν μὴ ἐδούλωσε, θύναται δουλείαν ἐπιτιθέναι, πρὸ μέντοι τῆς παραδόσεως, ἥ ἵνα οἶκῳ τοῦ πράτου δουλεύσῃ ἢ ἀλλοτρίῳ οἶκῳ. Εἰ δὲ ὅτε πιπράσκων ἰδικῶς εἴποι, τῷ δεῖν δουλεύει· ὁ οἶκος καὶ παραχωρήσει ἐκείνῳ τὴν δουλείαν, ζήτησιν οὐκ ἔχει. (N. 6 § 3 Πανδ. 8. 4 (*communio praediorum*)).

M. Ἐάν τις πωλῶν οἰκίαν εἴπῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν γενικῶς, ὅτι ἡ οἰκία ὑποκειται εἰς δουλείαν, δὲν ἀναγκάζεται νὰ παραδῶσῃ αὐτὴν ἐλευθέραν δουλείας· ὅθεν καὶ ἂν δὲν ἐδούλωσεν αὐτὴν θύναται νὰ ἐπιβάλῃ δουλείαν, πρὸ τῆς παραδόσεως ὅμως, ἵνα δουλεύῃ ἢ εἰς τοῦ πωλητοῦ ἢ εἰς ἀλλοτρίαν οἰκίαν. Ἐάν δὲ ὁ πωλητὴς εἴπῃ εἰδικῶς ὅτι ἡ οἰκία δουλεύει εἰς τὸν δεῖνα καὶ παραχωρήσῃ, εἰς ἐκεῖνον τὴν δουλείαν, τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν.

120. Τὸ μὴ ἐξεῖναι τινι καπνὸν ἀπὸ θεψίου ἢ καπνοδόχου βαλανείου ἐπιπέμπειν τῷ γείτονι· ἢ κόπρον ἢ ὕδωρ ῥίπτειν εἰς τὴν δουλείας ἐστίν. (1) (N. 8 § 5 Πανδ. 8. 5 (*si serv. vindicetur*). Βασ. LVIII. 5. 8).

M. Τὸ νὰ μὴ θύναται τις νὰ εἰσπέμπῃ πρὸς τὸν γείτονα καπνὸν ἐκ τοῦ μαγειρείου ἢ τῆς καπνοδόχου τοῦ λουτροῦ ἢ νὰ ῥίπτῃ κοπρίαν ἢ ὕδωρ, τοῦτο δουλείας εἶδος εἶναι.

121. Ἐάν χρεωστῶ σοι δουλείαν τοῦ μὴ κτίσαι καὶ κτίσῃ καὶ παρέλθῃ χρόνος, ἀναιρεῖται σοι ἡ κατ' ἐμοῦ δουλεία διὰ τὸν χρόνον. (N. 4 § 29 Πανδ. 41. 3 (*de usurpat. et usucap.*). Βασιλ. L. 3. 4).

M. Ἐάν σοι χρεωστῶ δουλείαν τοῦ νὰ μὴ οἰκοδομῇ καὶ ὅμως οἰκοδομήσῃ καὶ παρέλθῃ ὁ χρόνος, ἀναιρεῖται ἡ κατ' ἐμοῦ δουλεία σου διὰ τοῦ χρόνου.

122. Ἐάν χρεωστῆς μοι τοιαύτην δουλείαν, ὥστε μὴ ἐξεῖναι σε εἰς ὕψος αἶρειν τὴν σὴν οἰκίαν, ἵνα μὴ ἐμποδίσῃς τῷ ἐμῷ τῆς ἐμῆς οἰκίας, ὅπερ διὰ τῶν θυρίδων τῶν ἐμῶν ἐν τῇ ἐμῇ οἰκῷ ἐχορηγεῖτό μοι, ἐγὼ δὲ ἐποφειλόμενος τὴν δουλείαν ἐπὶ δέκα ἢ εἴκοσιν ἐτὶ ἤλωσα τὰς ἐμὰς θυρίδας ἢ ἀνωκοδόμησα αὐτάς, τουτέστιν ἐφραξα καὶ ἔμεινε τοῦτο τὸ σχῆμα ἐπὶ τῶν εἰρημένων χρόνων, τῆνικαῦτα διαφθείρεται τὸ τῆς δουλείας ὅ- καιον, ἥνικα ὕψωσας σὺ τὴν σὴν οἰκίαν καὶ ἔμεινεν αὕτη εἰς

(1) Ὡς ὑπὸ τὴν § 71 ἐσημειώθη, καπνοῦ ἐλαφροῦ, οἷος τοῦ ἀπὸ ἐστίας ἐπιτρέπεται ἐκπομπὴ εἰς τὸ γειτονικὸν κτήμα. Ὡς δ' ἀπαιτεῖται δουλεία πρὸς ἐκπομπὴν καπνοῦ πέραν τοῦ μέτρου, οὕτως ἐξ ἄλλου ἀπαιτεῖται δουλεία (ἀντίθετος) πρὸς μὴ ἐκπομπὴν καὶ τοῦ ἀπὸ ἐστίας καπνοῦ.

ὅρας ἀχθεῖσα χρόνον δεκαετῇ ἢ εἰκοσαετῇ. Ἰδοὺ γὰρ ἐνταῦθα, κἀγὼ τῇ δουλείᾳ οὐκ ἐχρητάμην, ἐν τῷ πεφραγμένῳ ἔχειν τὰς θυρίδας, καὶ σὺ σαυτῷ περιεποίησας τὴν ἐλευθερίαν τῷ ἀνυψῶσαι σε διδὼ ἀπώλετό μοι ἡ δουλεία. Εἰ μέντοιγε ἐμοῦ κεκλεισμένους ἔχοντας τὰς θυρίδας ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, οὐδὲν ὑπὸ σοῦ γέγονε καινότερον, τουτέστιν οὐκ ἀνυψώσας τὸν σὸν οἶκον, ἀκέραιος μοι ἔστιν ἡ δουλεία· καὶ ἐὰν ἀνοιξῶ τὰς θυρίδας μετὰ δεκά ἢ εἰκοσιν ἔτη, σὺ δὲ θέλεις ἀνυψῶσαι, δύναμαι σε κωλύειν διὰ τὸ προσόν μοι δίκαιον. (Ν. 6 πρ. Πανθ. 8. 2 (de aery. praediorum urbanorum), Βασ. LVIII. 2. 6).

Δ. Ἐάν μοι χρεωστῆς τοιαύτην δουλείαν, ὥστε νὰ μὴ δύνασαι νὰ ὤρῃς ἐν οἰκίᾳ σου, καὶ διὰ τούτου ἐμποδίσῃς τὸ σὺς τῆς εὐφῆς οἰκίας, τὸ ἐμμένειν εἰς αὐτὴν διὰ τῶν παραθύρων μου, ἐγὼ δὲ ἔχων τὴν δουλείαν ἐκείνην τὰ παράθυρά μου δεκά ἢ εἰκοσιν ἔτη, ἢ ἀνφοδοίμῃσα αὐτὰ, τουτέστιν ἑταῖρά καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο διέμεινε κατὰ τὰ προλεχθέντα ἔτη, τότε ἀναίρεται τῆς δουλείας τὸ δίκαιωμα, ὅτε σὺ ὤψωσας τὴν οἰκίαν σου καὶ ἐμείνῃς αὐτῇ ὡς ἐμμένη δεκά ἢ εἰκοσιν ἔτη· διότι ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ἐγὼ δὲν ἐποίησαμιν χρῆσιν τῆς δουλείας, ὡς ἔχων τὰ παράθυρα πεφραγμένα, καὶ σὺ διὰ τῆς ἀνυψώσεως ἠκελευσθήης τὴν ἐλευθερίαν· διδὼ ἀπώλεσα τὴν δουλείαν, τὴν δὲ ἐμοῦ ἔχοντας τὰ παράθυρα κεκλεισμένα ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον, σὺ δὲν ἐκαινοτομήσας, ἥτοι δὲν ὤψωσας τὴν οἰκίαν σου, ἢ δουλεία μου μένει ἀκέραια καὶ ἐὰν ἀνοιξῶ τὰ παράθυρα μετὰ δεκά ἢ εἰκοσιν ἔτη, σὺ δὲ θέλεις νὰ κωλύωσθαι, δύναμαι νὰ σε ἐμποδίσω διὰ τὸ ἀνῆκον εἰς ἐμὲ δίκαιωμα.

Δ. Ἐπὶ τῶν ἀστικῶν δουλειῶν, εἰς τῆς δουλείας τοῦ μὴ ἀνυψοῦν, τοῦ μὴ κατατεῖν τὸ σὺς, τοῦ ἐμβάλλειν δοκόν, τὴν ἀπόσβεσιν δὲν ἐπιφέρει μόνη ἢ ἐκ μέρους τοῦ δικαιοῦχου ἀπόσφαξις τῶν παραθύρων ἢ τῆς δοκοῦ ἢ ἐκείνου, αὐτὴ ἀπαιτεῖται καὶ νάνοικοδομηθῇ τὸ δουλεύον κτήμα ἢ νὰ φραγθῇ ἢ ἐν αὐτῷ ὅπῃ τῆς δοκοῦ. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγροτικῶν μόνη ἢ ἐπὶ τὸν ὠρισμένον χρόνον ἀχρησία τῆς δουλείας καταργεῖ αὐτήν, μὴ απαιτουμένης χρησιμότητος· ἐκ μέρους τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος. Α. Π. 298 τοῦ 1808.—Ὁ τῆς παραγραφῆς χρόνος ἀρνητικῆς δουλείας ἀρχεται κατὰ τὰς περὶ χρησιμότητος διατάξεις τοῦ Ῥωμ. Δικαίου· εἰ δέου, ἐπιχειρήσας ἐκείνην τῆς δουλεύοντος κτήματος πράξιν τινὰ παρακωλυτικὴν τῆς οἴκου νομῆς τῆς δουλείας, ἀναγκασθῇ ὑπὸ τοῦ ἀξιούντος αὐτὴν γείτονος. Α. Π. 352 τοῦ 1894. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ὅπως ἀπαιτηθῇ δουλεία διὰ χρησιμότητος, ἀνάγκη ὅπως αὐτὴ ἀποτελεῖται τὴν δουλείαν πράξεις γίνονται ἀσπληγῶς (ἦτοι οὔτε βίβλ. οὔτε λάβρα, οὔτε κατὰ παρέκκλησιν). Α. Π. 328 τοῦ 1891, 282 τοῦ 1893, 167 τοῦ 1898.

123. Ἐάν παραχωρηθῇ μοι δουλεία, ὥστε ἐξεῖναι μοι τὰς ἐμας δοκοὺς τοῖς σοῖς ἐπιτιθέναι οἰκοῖς καὶ τὸν σὸν βαρύνειν τοῦχον· εἴτα ἐπεσθέμην τὸν σὸν τρυπήσας τοῦχον ἐκεῖ τὰς ἐμας δοκοὺς, ἀφελόμην δὲ μετὰ ταῦτα καὶ δεκαετίαν ἔμεινα μὴ ἀποτιθέμενος ἐν ταῖς γενομέναις ὁπαῖς τὰς ἐμας δοκοὺς· εἰ μὲν γάρ μοι ἐπαῖ οὕτως ἀνεφωγμένα, ὡς περ καὶ ἦσαν, ὅτε ἐλάμ-

έανον τὰς ἐμὰς δοκούς, οὐδὲ εἰς σοι χρόνος θεωρίαν· εἰ δὲ ἐμοῦ τὰς δοκούς ἀρεσκομένου σὺ καὶ ἀνωκοδόμησας αὐτάς καὶ μεθ' ὃ ἀνωκοδοῦν εἴκοσιν ἔτη παρήλθον, προσεγένετό μοι ἡ χρήσεως γὰρ ἔλαβε τὴν δεσποτεῖαν ταύτην· ὡς ἀνωκοδομηθεῖσας ἔχων τὰς ὁπάς. Εὐκαινότερον, ἀλλ' εἰσας ταύτας ἐπὶ στήματα παντὸς τοῦ τῆς δουλείας δίκαιον· καὶ βουληθὲς δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη πάλιν ἀποτιθέσθαι τὸν τῶν τοίχων ἐν ταῖς αὐταῖς ὁπαῖς, οὐδὲν ἐναντιοῦνται μὴ κτήσασθαι τὴν ἐλευθερίαν ἐκ τοῦ χρῆσθαι. (de servit. praediorum urbanorum). Βα.

Μ. Ἐάν μοι παραχωρηθῇ δουλεία τοῦ νὰ δύναιμι καὶ εἰς τὰ εἰρήματα σου καὶ νὰ βαρύνω τὸν τοίχόν σου ἐπέθηκα ἐκεῖ τὰς δοκούς μου· ὡς αὐτάς καὶ ἔμεινα δέκα ἔτη χωρὶς νὰ ἐπιθέσω ἀνωκοδοῦν τὰς ὁπάς· εἰ μὲν αἱ ὁπαὶ ἔμειναν οὕτως ἦν ἀπέσπαρα τὰς δοκούς μου, οὐδεὶς χρόνος σὲ ἀπαλλάσσει· ἀλλὰ ἀποσφράνγας ἐμοῦ τὰς δοκούς, σὺ ἐσφράξας καὶ μετὰ τὴν κτίσιν ταύτην παρήλθον δέκα ἢ εἴκοσιν ἔτη ἐλευθερίαν· διότι ἔλαβες τὴν κυριότητα ταύτην διὰ τοσοῦτον χρόνον τὰς ὁπάς ἐκτισμέναις. Εἰ δὲ οὐδὲν αὐτάς ὡς ἦσαν, διατηρῶ διὰ παντὸς τῆς δουλείας τὸν τοίχόν σου ἐπὶ τὰς αὐτάς ὁπάς, οὐδὲν μοι ἐναντιοῦνται λήξης τῆς δουλείας διὰ τῆς χρήσεως.

124. Τῆς ἐπὶ τάφον ἀγούσης ὁδοῦ οὐδὲν τοῦ χρόνου παραδρομῇ ἐκ τοῦ μὴ χρῆσθαι φθ. 8. 6 (quemadmodum servitutis amitt.)

Μ. Τῆς εἰς τάφον ἀγούσης ὁδοῦ ἡ δουλεία οὐδέποτε μένου τοῦ χρόνου διὰ τὴν μὴ χρῆσιν αὐτῆς.

Ν. Ἡ δουλεία οἰκήσεως ἢ καμπτου κτηνῶν καὶ ἡ τῶν τάφων εἰσὶν ἀπαράγαμπτοι. Α. Π. 17 τοῦ 1861 καὶ ἐπεὶ ἡθετίον μάλιστα, ὅτι ὁ νόμος 12 Πανθ. ἐν πρ. (11. νὰ χρηρηγήσῃ παρόθεν εἰς τὸν τάφον, μὴ ὑπαρχούσης οὕτ' ἐκ λόγων θερησκευτικῶν ἐπήγαγεν, οὔτε ἐξαίρεσις τῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ μὴ ἀποδαινώσῃ κυρίῳ αὐτῶν τὰ ἀκίνητα διὰ τὴν ἑλλειψιν εἰσόδου ἀνάγκης ὑπαγορεύει τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐπέκτασιν τῆς ἀλλὰ δημοῖα θέματα, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν νόμων 6), 10 Π. (8. 2) καὶ 15 § 1 (33. 2), ἔπεται ὅτι αὕτη καὶ εἰς ἄλλα δημοῖα θέματα. Α. Π. 17 τοῦ 18

125. Ὅστις χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς ἐπάργῃ τῆς πόλεως πολλὰς ῥύμας ἢ μέρη

ἀναγράφει οἰκίας ἢ καταγρήσεται ταῖς στυαῖς εἰς οἰκίαν χρητὴν ἀρελῶν, ἀναμρισητήτως τὰ ἀρχαῖα δίκαια τῇ πόλει ἀποδώσει· (N. 20 Kωδ. 8. 12 (de operibus publicis). Βασ. LVIII. 12. 19).

Μ. Ὅστις ἀνευ βασιλικῆς ἀδείας σταλείσῃς πρὸς τὸν ἑπαρχὸν τῆς πόλεως περιγράψῃ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ εἰρήματα πολλὰς στενωπούς ἢ μισθ αὐτῶν ἢ καταγρήσῃ τὰς στυὰς λαμβάνων αὐτάς εἰς ἴδιαν χρῆσιν, ἀδιαρίλευκότητος ἀποδίδει τὰ ἀρχαῖα δικάϊωματα εἰς τὴν πόλιν.

126. Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις ἐπὶ τῶν μὴ κεχρημέ-
νων διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραδρομῆς ἐπὶ μὲν τῶν παρόντων δε-
κασταῖ, ἐπὶ δὲ τῶν ἀπόντων εἰκοσασταῖ ἀπόλλυται. (N. 14 Kωδ.
9. 34 (de servitute et aqua). Βασ. LVIII. 7. 10. N. 16 § 1
Kωδ. 3. 33 (de usufructu). Βασ. XVI. 8. 39. Ῥωμαῖ καρ.
31 § 3. 8).

Μ. Πᾶσα δουλεία καὶ πᾶσα χρῆσις ἀπόλλυται διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ
χρόνου τῆς ἀχρησίας ἐπὶ μὲν παρόντων μετὰ δεκαστίαν, ἐπὶ δὲ ἀπόντων
μετὰ εἰκοσασταίαν.

N. 18 § 129.

127. Οὐκ ἔστι κακῇ πίστει νομεύς ὁ δεδωκίως τὸ τίμημα. (N.
120 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 126).

Μ. Ὁ καταδελὼν τὸ τίμημα δὲν εἶναι κακῆς πίστεως νομεύς.

128. Ὁ καλῇ πίστει μὲν ἀγοράσας, μετὰ δὲ τὸ γινῶναι τοῦτο
εἶναι ἀλλότριον κτιστὸς ἐν αὐτῷ, τὰ μὲν δαπανήματα οὐκ ἀπαι-
τεῖ, τυγχωρεῖται δὲ τοῦ ἐδάφους περιελαῖν τὸ εἰκοσάδομημα δίχα
ἐκείνης τοῦ δεσπότου τοῦ ἐδάφους. (*) (N. 37 Πανδ. 6. 1 (de
rei vindicatione). Βασ. XV. 1. 37).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ ἐν εἰδήσει ἀγοράζων πρᾶγμα ἀλλότριον, κακῇ πί-
στει νομεύς κυρίως κατονομαζεται καὶ τοὺς καρπούς πάντα, οὓς ἐκβάσ-
σειεν ἐκ τοῦ πράγματος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσους μὲν οὐκ ἔδυνάη λα-
βεῖν ὁ δὲ ἀληθὲς δεσπότης τοῦ πράγματος κερδήσαι ἔδυνάτο, ἀποκαθί-
στας μετὰ τοῦ πράγματος τῷ ἀληθεῖ δεσποτῇ αὐτοῦ κινεῖν καὶ ἐκιν-
εῖν αὐτὸ· οὐ πάντοτε ὁ διδούς τίμημα καὶ ὁ ἀγοράζων ἐν εἰδήσει ἀλλό-
τριον, κακῇ πίστει νομεύς τελείως ἐστίν· ἐάν γάρ τις ἔχων πολλοὺς δα-
πανηταῖ καὶ βουλόμενος περιγράψαι αὐτούς, πωλήσῃ καὶ τὸν ἄγρὸν αὐτοῦ,
παρασκευάζων διὰ περιγραφῆς τῶν δανειστώων αὐτοῦ τὴν τοῦ πράγματος δια-
πιστὴν γίνεσθαι, οὐ λέγεται τελείως κακῇ πίστει νομεύς, ἀλλὰ κατὰ τι
μὲν ὡς τοιοῦτος νομεύς καταβλαπτεται, ἐν ἑτέροις δὲ θαλπεται. Εἰ δὲ
ἔλκεται εἰ δανεισταῖ τοῦ τῷ πράγματι πεπρακότος καὶ ἀποσπῶσιν αὐτὸ
ἐκ αὐτοῦ, οὐ πάντας τοὺς καρπούς οὓς ἀπὸ τοῦ πράγματος ἔλαβον ἢ λαβεῖν
ἐκείναι ἔδυναντο, σὺν τῷ πράγματι πρὸς αὐτοὺς ἀποκαταστήσαι ἀναγκα-
σθῆσκα, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐν τῷ καιρῷ τῆς πράξεως ἰσχυμένους (τυχόν
ἢ) τὸ πεπρακόμενον ἀμπελὼν ἦν καὶ τοὺς καρπούς κατ' ἐκείνον τὸν

Μ. Ὁ ἀγοράσιος μὲν καλῇ πίστει ἀλλ' ἀφ' οὗ περιήλθεν εἰς γινώσκειν αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἀλλότριον κτίσις εἰς αὐτό, τὰς μὲν δαπάνας δὲν ἀπαται, ἐπιτρέπεται οὐκ ἤττον αὐτῷ νὰ ἀφαιρήσῃ τὸ οἰκοδόμημα ἀπὸ τοῦ ἔδαφους ἀνευ ζημίας τοῦ κυρίου τοῦ τόπου.

129. Ἐὰν ἀλλότριον ἀγρὸν ἀγνοῶν τις καλῇ πίστει ἀγοράσιος σπεῖρῃ ἢ κτίσῃ ἐν αὐτῷ, χρή τὸν δικαστὴν μὴ ὡς ἔτυχεν ἀποφαίνεσθαι, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας σκοπεῖν· τὰ μὲν πρόσωπα οὕτως, ἐὰν ὁ ἀληθὴς δεσπότης τοῦ ἀγροῦ εὐπορῶν τὰ αὐτὰ ἐμελλε ποιεῖν καὶ εἰκοδομεῖν ἢ γεωργεῖν τὸν ἀγρὸν, καταδικάζειν αὐτὸν δοῦναι τὴν γινομένην δαπάνην καὶ οὕτω τὸν ἀγρὸν ἀναλαβεῖν· τοιούστιν εἰς εἰ τι βελτίων ἐγένετο ἔαγρός, εἰς τὸ δαπάνημα αὐτὸν καταδικάζειν· ταῦτα μὲν οὖν, εἰ εὐπορῶν ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἐμελλε ταῦτα ποιεῖν· εἰ δὲ τυχὸν πίνης ὦν οὐκ ἐδόυλετο ταῦτα ποιεῖν, ἀρκεῖ τῇ καλῇ πίστει νομομένῳ τὸν ἀγρὸν διχα βλάβης τοῦ ἀγροῦ περιελπεῖν πάντα ὅσα ἐποίησεν, εἰ μὴ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης ἐτοιμῶς ἔχει δοῦναι τῷ νομομένῳ ὅσα μέλλει λαμβάνειν μετὰ τὸ καταλυθῆναι τὸ οἰκοδόμημα τὰς ὕλας πιπράσκων. Τὰς δὲ αἰτίας οὕτω χρή σκοπεῖν· τυχὸν εἰ ὁ τοῦ ἀγροῦ δεσπότης πράσιμον αὐτὸν ἔχει, ὡς μέλλει πωλεῖν αὐτόν· τότε γὰρ οὐ συγχωρεῖται, κἂν ἄπορός ἐστιν, μένῃ τὴν τῶν ὕλων παρέχειν διατίμησιν, ἀλλ' εἰς εἴ τι βελτίων γέγονεν ὁ ἀγρός, καταδικάζεται. (Ν. 38 Πανθ. 6. 1 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 38).

Μ. Ἐὰν ἀγνοῶν τις ἀγοράσιος καλῇ πίστει ἀλλότριον ἀγρὸν καὶ σπεῖρῃ ἢ κτίσῃ ἐν αὐτῷ, δεῖλεται ὁ δικαστὴς νὰ μὴ ἀποφαίνῃται, ἀλλὰ νὰ ἐρετῇ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς αἰτίας· καὶ τὰ μὲν πρόσωπα οὕτως, ὥστε εἰν ὁ ἀληθὴς κύριος τοῦ ἀγροῦ, πλούσιος ὢν, ἐμελλε νὰ πράξῃ τὰ αὐτὰ, δηλονότι νὰ οἰκοδομήσῃ ἢ γεωργήσῃ τὸν ἀγρὸν, νὰ ἐπιτρέπῃ αὐτῷ νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἀγρὸν, ἀλλὰ νὰ ὑποχρεώσῃ προσέτι αὐτὸν εἰς ἀπόδοσιν τῆς γινομένης δαπάνης, τοιούστι νὰ καταδικάζῃ αὐτὸν εἰς τὴν δαπάνην, καθ' ὅσον ὁ ἀγρός ἐδελετιώθη δι' αὐτῶν. Καὶ ταῦτα μὲν, ἂν ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ, πλούσιος ὢν, ἐμελλε νὰ ποιήσῃ τὰ αὐτὰ· ἂν δὲ, πτωχὸς ὢν, δὲν ἤθελε νὰ ποιήσῃ ταῦτα, ἀρκεῖ εἰς τὸν καλῇ πίστει νομομένον τὸν ἀγρὸν νὰ ἀποδοῖσιν ὅλα ὅσα ἐποίησεν ἀνευ βλάβης τοῦ ἀγροῦ, ἐκτὸς ἂν ὁ κύριος αὐ-

καίρῳ κορυμαμένους εἶχεν ἐν αὐτῷ) ἀποκαταστήσαι καταδικασθῆσθαι· οὐ μόνον δὲ τούτους, ἀλλὰ καὶ οὓς λαβεῖν ἔβηλα μετὰ τὸ κατ' ἐμοῦ κινήσαι τοὺς δανειστάς περὶ τοῦ πραθέντος μοι, τοὺς δὲ ἐν τῷ μέσῳ χρόνῳ καταδανῶν· ὥστε οὖν καὶ κακῇ πίστει νομεὺς εἰμὶ κἂν τὸ τίμημα δέδωκα, καὶ καλῶς· καθὼ μὲν γὰρ ὁ πωλὼν μοι δεσπότης ἐτόγγχανε καὶ ἀλλότριον εἶχεν μοι τελείως τὸ πιπρασκόμενον, δύναμαι καρδαίνειν τοὺς ἐν τῷ χρόνῳ καρπούς· καθὼ δὲ ἠπιστάμην γίνεσθαι τὴν πρᾶσιν πρὸς περιγρηγνὴν τῶν δανειστῶν τοῦ πωλοῦντός μοι, ὡς κακῇ πίστει νομεὺς κατακρίνομαι.

ἀγροῦ ἔχειν ἑτοιμος νὰ δώσῃ εἰς τὸν νομόμενον αὐτὸ ὅσα μέλλει νὰ λάβῃ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ οἰκοδομήματος πωλῶν τὸ ὕλικόν. Τὰς δὲ αἰτίας δεῖται νὰ ἐξετάσῃ οὕτως· ἔάν τοῦ ἀγροῦ ὁ κύριος προσρήσῃ αὐτὸν εἰς πώλησιν, καὶ μέλλῃ νὰ πωλήσῃ αὐτὸν· διότι τότε δὲν συγχωρεῖται, καὶ πωλεῖ· ἔάν τύχῃ, νὰ δώσῃ μόνον τοῦ ὕλικου τὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καταδικάζεται καθ' ὅσον ὁ ἀγρὸς ἐξελιγέσθῃ.

130. Ὁ βουλόμενος πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου οἰκοδομεῖν ἐν ᾗ καταδράπτει τὸν τούτου δεσπότην, κωλύεται ἐξ αὐτοῦ (1) (N. 14 § 1 Kwδ. 3 34 (de servit.). Βασ. LVII. 7. 11).

Μ. Ὁ θέλων νὰ κτίσῃ πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου, ἐνθα βλάπτει τὸν κυρίον αὐτοῦ, ἐμποδίζεται.

131. Ἐάν ἐπὶ πάντα ἐνιαυτοὺς μὴ χρησάμενος τῇ τοῦ ἀγροῦ μου δουλείᾳ πωλήσω αὐτὸν ἑτέρῳ, ψηφίζεται τὰ πάντα ἔτη τῶν ἀγοραστῆν, ἵνα ἐλεύθερος, ἔάν ἐπὶ πάντα ἐνιαυτοὺς ἄλλους μὴ χρήσῃται τῇ δουλείᾳ, ἐκπέσῃ αὐτῆς· εἰς μὲν γὰρ τὸ κτήσασθαι ἐλευθερίαν τῆς δουλείας τὸν αὐτὸν ἀπαιτούμεν εἶναι παρ' ὅλον τὸν νόμιμον καιρὸν· εἰς δὲ τὸ ἀπολέσαι διὰ τῆς ἀχρησίας ἀρκούμεθα, τὸ μὴδὲ χρήσασθαι καὶ μόνον παρ' ὅλον τὸν τοῦ νόμου καιρὸν καὶ εὖ περιεργαζόμεθα, εἴτε εἰς εἴτε εἰς πλείους εἰσὶν οἱ μὴ χρητάμενοι· (N. 2 § 20 Πανδ. 41. 4 (pro emptore). N. 5 πρ. N. 14 § 1 N. 15 § 1 Πανδ. 44. 3 (de diversis temp. praescr.). N. 76 § 1 Πανδ. 18. 4 (de contrah. empt.). N. 48 § 1 Πανδ. 18. 6 (quemadmodum servitutes amitt.). N. 43 § 4 Πανδ. 41. 2 (de acquir. poss.). N. 14 § 1 Πανδ. 41. 3) de usurp. et usuc.). § 43 Εἰς. 2. 6 (de usucap.).

Μ. Ἐάν μὴ μεταχειρισθῇς πάντα ἔτη τοῦ ἀγροῦ μου τὴν δουλείαν πωλήσω αὐτὸν εἰς ἄλλον, τὰ πάντα ἔτη προσλογίζονται εἰς τὸν ἀγοραστήν, οὕτε ἐάν οὗτος δὲν μεταχειρισθῇ τὴν δουλείαν ἄλλα πάντα ἔτη, νὰ ἐκπίπῃ τὸν δικαιώματος αὐτῆς· διότι εἰς κτήσιν μὲν ἐλευθερίας καὶ ἀπαλλαγῆν δεύει ἀπαιτεῖται τὸ αὐτὸ πρόσωπον καθ' ὅλον τὸν νόμιμον χρόνον· εἰς ἀπώλειαν δὲ αὐτῆς δι' ἀχρησίας ἀρκεῖ καὶ τὸ νὰ μὴ γίνῃ καὶ μόνον χρῆται καθ' ὅλον τὸν νόμιμον χρόνον, καὶ δὲν περιεργαζόμεθα, εἴτε εἰς εἴτε περισσότεροι εἰναι οἱ μὴ μεταχειρισθέντες.

132. Ἦνικα δημοσία ὁδὸς ἢ σεισμοῦ συμβεβηκότος ἢ ἐπιπληθυντὸς αὐτὴν ποταμοῦ ἀπόλλυται, ὁ πλησιάζων δεσπότης συνεκάζεται παρέχειν τὴν δημοσίαν ὁδὸν διὰ τῶν ἰδίων τό-

(1) Ἡ διαταγὴ αὕτη ὑποθέτει ἀλωνίον πρὸ πολλῶν ἤδη ἐνιαυτῶν κατασκευασθὲν καὶ ἐργαζόμενον καὶ δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ ἀνεμομύλων· ἀλλ' ἡ αὐτὴ διαταγὴ ἀμφίβολος κατ' Οἰκονομίαν (Στοιχεῖα Ἀσπ. Δικαίου καὶ σελ. 128 σημ. 6).

πων. (4) (N. 14 § 1 Πανδ. 8. 6 (quemadmodum servitutes amittantur). Βασ. LVIII. 6. 15.

Μ. Ὅταν δημοσία ἔδω ἀπολεσθῇ ἢ ἐκ σεισμοῦ ἢ διὰ τὴν ἐκχειλίσει ποταμοῦ, ὁ πλησιέστερος κύριος ἀναγκάζεται νὰ παρέχῃ διεδόν διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ τόπων, καθιστὰς οὕτως αὐτὴν δημοσίαν ὁδόν.

Ν. Ὅτε ἡ δημοσία ἔδω ἀπώλετο ἐκ τυχαίου συμβάντος (οἷον σεισμοῦ κτλ.), ὁ γειτονεύων ἰδιοκτήτης ἀναγκάζεται παρέχειν τὴν δημοσίαν ὁδὸν διὰ τῶν ἰδίων τόπων. Κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τάφου παραγίθην περιεκλεισμένου ὑπὸ ἀλλοτρίων κτημάτων. Δ. Π. 19 τοῦ 1868. ("18ε καὶ § 124).

133. Πάντα τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάττια, τὰ ἐναέρια ζῷα τῶν λαμβανόντων γίνεται μετὰ καὶ ὧν τίκτουσι· τὸ γὰρ μηδὲν ἐν τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. (N. 1 § 1 N. 2 N. 3 πρ. Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. C. 4-3. N. 30 § 4· N. 44 Πανδ. αὐτόθι. N. 1 § 1 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione).

Μ. Ὅλα τὰ χερσαῖα, τὰ θαλάσσια, τὰ ἐναέρια ζῷα, καὶ τὰ ὑπὸ τοῖς γεννώμενα γίνονται τῶν πρώτων ἐπιλαμβάνοντων· διότι τὸ εἰς οὕδενα ἀνήκειν γίνεται ἀέποτε τοῦ πρώτου ἐπιλαμβάνοντος.

134. Νῆσος ἐν θαλάττῃ φυσμένη τοῦ προκαταλαμβάνοντος γίνεται. Νῆσος ποταμία, εἰ μὲν ἐν τῷ μέσῳ φυῇ τοῖς ἐν ἑκάτερος ἔχθῃ κακτημένοις κατὰ μέρος τῆς πλατύτητος διοίσειν· εἰ δὲ τῷ

(1) Ἡ διατάξις αὕτη Ἀρμενοπούλου ἰσχύει μὲν, ἀλλὰ δεῖν νὰ συνταχῇ πρὸς τὰ 17 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, καθ' ὃ δεῖν ναποδείχθῃ πρὸς κίντης ἡ ἀνάγκη καὶ νὰποζημιωθῇ πρότερον ὁ ἰδιοκτήτης. Σημειωτέον, ὅτι παρ' ἡμῖν συχνότατα καταλαμβάνονται ἰδιοκτησίαι ἀνευ προτεραι ἀποζημιώσεως, εἰ δὲ κύριοι αὐτῶν προσφεύγουσιν εἰς τὰ δικαστήρια, εἰς τούτους ἀποζημιώσιν μετὰ τοῦ διαφέροντος· καὶ δίκαιον μὲν τοῦτο, ὅτι δύνανται οὗτοι ἀποδεχόμενοι τὴν ἀφαίρεσιν ν' ἀξιῶσιν, ἐν' ὅσῳ κίνηστέριον ἢ καταβολή, τὴν ἀπαίτησιν τοῦ διαφέροντος· ἀλλ' οὐχ ὅτι δύνανται διὰ τὸ ἄκυρον τῆς καταλήψεως καὶ νὰ αἰτήσωσι τὴν ἀνακτίσιν τῆς νομῆς τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν.—Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ Συντ. (ἀρ. 17) ὥρισθ, ὅτι διὰ δημοσίαν ἀνάγκην δύναται νὰ στερηθῇ τις τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ προηγουμένης ἀποζημιώσεως. Ἀνάγκη δὲ προσηλὴ ἦν νὰ ψηφισθῇ νόμος ἐρίζων πότε ὑπάρχει δημοσία ἀνάγκη καὶ τίνι τρόπῳ ἀποδεικνύται ἡ ὑπαρξὶς αὐτῆς· ἀλλ' ἔως τοῦ νῦν τοιοῦτος μὲν γενικός νόμος δὲν ἐψηφίσθη, ἐψηφίσθησαν δ' ὅμως ἔνιοι εἰδικοὶ νόμοι, διέζοντες περιπτώσεις τινάς, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται ἡ ἀναγκαστικὴ ἀπαλλοτριώσις τῆς ἰδιοκτητικῆς ἰδιοκτησίας χάριν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, οἷον ὁ Νόμος ΔΧΙΒ' τοῦ 1887 περὶ ἀπαλλ. κτημάτων πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργων δημοσίας ὠφελείας, ὁ Νόμος Α'ΞΗ' τοῦ 1889 περὶ καταρτίσμου πεδίων πρὸς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις καὶ ὁ Νόμος ΒΡΞΖ' τοῦ 1893 περὶ συντηρήσεως ἀναρρώσεως ἀρχαιοτήτων. ("18ε καὶ Ἐγχειρίδιόν μου Συνταγματικῶν ἀρ. καὶ 6' ἐκδ. σελ. 459).

ἐν πλῆρισσι, αὐτοῦ ἔσται· (1) (N. 7 § 3 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominiū). Βασ. L. 1. 6).

Μ. Νῆσος ἀναρυσμένη ἐν θαλάσῃ γίνεται τοῦ ἐπιλαβομένου. Νῆσος ποταμία, εἰν ἀναρῶν ἐν τῷ μέσῳ, ἀνήκει εἰς τοὺς κτήτορας καὶ τῶν δι' ἑλκῶν κατ' ἀναλογία τῆς πλατύτητος· εἰ δὲ πλῆσιζαι εἰς τὸν ἕνα αὐτῶν, εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ περιέρχεται.

135. Ὁ ἐν αἰγιαλῷ κτίζων δεσπόζει τοῦ κτισθέντος· ὁ δὲ ἐν ἐχθρῇ ποταμῷ κτίζων οὐ δεσπόζει αὐτοῦ. Αἰγιαλός ἐστι τόπος μέχρις οὗ τὸ χειμῆριον κύμα ἔξεισιν· ὥστε οὖν καὶ τῷ θέρει μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων τὸν αἰγιαλὸν ὀριζόμεθα. (2) (N. 14 πρ. N. 15 Πανδ. 41. 1 (de adq. rerum dominiū). Βασ. L. 1. 13 καὶ 14. N. 30 § 4. N. 50 Πανδ. αὐτίθι. N. 6 πρ. N. 10 Πανδ. 1. 8 (de divisione rerum). N. 2 § 8. N. 3 § 1 Πανδ. 43. 8 (ne quid in loco publico)).

Μ. Ὁ κτίζων ἐν αἰγιαλῷ κυριεύει τὸ κτισθὲν· ὁ δὲ κτίζων ἐν ἐχθρῇ ποταμῷ δὲν κυριεύει τὸ κτίριον. Αἰγιαλός δὲ εἶναι τόπος μέχρις οὗ ἐκχειρῖται τὸ κύμα τοῦ χειμῶνος· ὅθεν καὶ κατὰ τὸ θέρος μέχρι τῶν τόπων ἐκείνων προσδιερίζομεν τὸν αἰγιαλόν.

136. Ἐὰν τινες ὀπουδήματα διὰ προσχώσεως προσκτήσωνται γῆν δεσπόζει αὐτῆς γίνονται· (3) (N. 3 Κωδ. 7. 41 (de alluvionibus). Βασ. L. 16. 3).

Μ. Ἐὰν τινες ὀπουδήματα προσπροκτήσῃσι γῆν διὰ προσχώσεως, γίνονται κυρίαι αὐτῆς.

137. Ὅριζομεν τοὺς ἐπὶ νοῦν βαλλομένους ἐν ἀροσίμοις τοποῖς καινῶν οἰκήσεων κατασκευῇν, εἰ μὲν ἡ ἀφθονία παρέχει, τοῦ τόξου βολαῖς ἐκ τῶν γειτόνων ὁρίων μετρεῖσθαι τὸ διάστημα τῆς νέας κατασκευῆς. Εἰ δὲ οὐ χαρίζεται δι' ἐνδειαν ἀφθονίας τοσοῦτον μέτρον ἢ χώρα τῷ διαστήματι, μετρεῖσθαι καὶ μὴ τόξου βολῇ· ἐντὸς δὲ τοῦ ὁρισμένου ὁρισματος οὐδὲν παρέχεται· ἄδεια τῆς τοιαύτης τῶν οἰκήσεων νεοσυρίας.

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν, ὅσοι διανοῦνται νὰ κατασκευάσωσι νέα οἰκήματα ἐν γεωργικαῖς τοποῖς, εἰ μὲν ἡ εὐρυχωρία συγχωρεῖ αὐτοῖς, μετρεῖται τὴν ἀπόστασιν τοῦ νέου κτίριου διὰ δύο βολῶν τόξου ἐκ τῶν τοῦ γείτονος. Εἰ δὲ ὁ τόπος δι' ἑλλειψίν εὐρυχωρίας δὲν παρέχει τοσοῦτον μέτρον εἰς ἀπόστασιν, ἐπιτρέπεται νὰ μετρώσι καὶ διὰ μιᾶς βολῆς τόξου· ἐντὸς δὲ τῆς ὁρισμένης ἀποστάσεως οὐδεὶς ἔχει ἄδειαν νὰ κτίσῃ ἀπὸ καινοσύνης οἰκήματα.

(1) Ἡ παράγραφος 134 τοῦ παρόντος τίτλου εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ § 30 τοῦ τίτλου Α'.

(2) Καὶ ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι αὐτὴ αὐτοτάτη ἡ § 38 τίτλου Δ' παρόντος βιβλίου.

(3) Ὡς αὐτῶς καὶ αὕτη ἡ παράγραφος εἶναι αὐτὴ ἡ § 39 τίτλου Δ'.

138. Ἀγρῶν ἀλλήλοις διαφόρου δεσποτείας παρακειμένῳ καὶ τοῦ μὲν ὑπερκειμένῳ ἔχοντος τὴν γῶραν, τοῦ δὲ ὑποκειμένου ὄντος καὶ ἐν ἐπιπέδῳ ὀριζομένου, εἴαν ὁ ὑπερκειμένος ἀγρὸς μέρει τινὶ συγκατασπασθεῖς ἢ σὺν φυτοῖς ἢ τούτων χωρὶς τὸν ὑποκειμένον τὸ ῥήγμα δεξάμενον ἐπικαλύψῃ, μὴ ἀπλῶς ἔχειν ἄδειαν μῆτε τὸν δεσπότην τοῦ ὑποδεηκτός ἀγροῦ ὡς ἰδίας ἀντιποιεῖσθαι τῆς κατασπασθείσης ὕλης, ὅτι ἐν τοῖς αὐτοῖς ὅροις ἐπικαίεται· μῆτε μὴν τὸν τοῦ ὑπερκειμένου κύριον καὶ τὴν ῥῆξιν πεπονήτοτα κἀκείνον προσφιλονεικεῖν τῶν ὀρίων κυριεύειν ὡς τὸ ῥήγμα τὸ ὑπεπτωκὸς ὑποδέδεκται· ἀλλὰ τὸν τοῦ ὑποκειμένου ἀγροῦ κύριον παραχωρεῖν τῇ τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ κυρίῳ, εἰ βούλοιο τὴν κατασπασθεῖσαν ὕλην, εἴτε σύμφυτος εἴη εἴτε φυτῶν ἔρημος, ἀναλαβεῖν καὶ ἀνακομίζεσθαι· τὸν δὲ τῶν δύο αἰρεῖσθαι τὸ ἕτερον ἢ τὴν ὕλην λαβόντα, καθὼς ἐξ ἀρχῆς δεσπόζειν αὐτῆς κειμένης ἐν τοῖς ἰδίοις ὅροις, ἢ εἰ τοῦτε μὲ βούλοιο ἀπέχεσθαι παντελῶς αὐτὸν μετὰ τῆς ὕλης καὶ τῶν δεξαμένων ταύτην ὀρίων καὶ μὴ παρέχειν πράγματα τῷ τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ τὰ συγκατασπασθέντα δεσπόζοντι. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ οἰκίων παρακειμένων ἀλλήλαις τῆς μὲν ὑπερκειμένης τῆς δὲ ὑποκειμένης. (1) (N 9 § 1 καὶ 2 Πανδ. 39. 2 (de damno infecto) N. 4 § 2 Πανδ. 12. 4 (de rebus creditis). N. 7 § 2 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). N. 9 § 1 Πανδ. 10. 4 (ad exhibendum).

Μ. Ὅταν ἀγροὶ διαφόρου κυριότητος γειτονέωσι καὶ ὁ εἰς ἦναι εἰς τὸν ὑψηλότερον, ὁ δὲ ἄλλος εἰς χαμηλότερον καὶ ἐπίπεδον, εἴαν μέρος τοῦ ὑπερκειμένου ἀγροῦ κατάρυτον ἢ εὐστερημένον φυτῶν ἀποκοπῇ καὶ καλύψῃ διὰ τοῦ ἀποκοπέντος μέρους τὸν ὑποκειμένον, ὁ κύριος τοῦ κάτω ἀγροῦ δὲ ἔχει ἄδειαν νὰ οἰκισποιεῖται τὴν ἀποκοπεῖσαν γῆν ὡς ἰδίαν, διότι κυριεύεται ἐντὸς τῶν ὀρίων αὐτοῦ· οὐδὲ τοῦ ὑπερκειμένου καὶ ἀποκοπέντος ἀγροῦ ὁ κύριος νὰ φιλονεικῇ πρὸς κυριεύειν τῶν συνόρων ὡς ὑποδεχθέντων τὴν κατασπασθὲν μέρος· ἀλλὰ τοῦ ἐπιπέδου ἀγροῦ ὁ κύριος ὀρεῖται νὰ παραγγυῇ εἰς τὸν τοῦ ὑπερκειμένου νὰ ἀναλαμβάνῃ, εἴαν θέλῃ, καὶ νὰ μεταφέρῃ τὴν ἀποκοπεῖσαν γῆν, εἴτε σύμφυτος εἶναι, εἴτε ἄμοιρος φυτῶν· καὶ οὕτως ἐκλέγει ἐν τῶν δύο ἢ τὸ χῶμα νὰ λάβῃ καὶ νὰ γίνῃ κύριος αὐτῶν ὡς εἴη· ἔκειτο εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ σύνορα, ἢ, εἴαν δὲν θέλῃ τοῦτο, νὰ ἀπέχῃ παντελῶς τῆς γῆς καὶ τῶν ὑποδεχθέντων αὐτὴν ὀρίων καὶ νὰ μὴ παρενεχθῇ.

(1) Ὅθεν ὁ ἰδιοκτήτης ὀρεῖται νὰ ἀπιτρέπῃ τὴν ἀπὸ τοῦ κτήματος αὐτοῦ ἀποκόμισιν τῶν εἰς αὐτὸ περιελθόντων ξένων πραγμάτων. Ἀλλὰ οὐνάμει τῶν γενικῶν ἀγρῶν τοῦ δικαίου καὶ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ κτήματος ἐν ᾧ τὰ πράγματα εὐρίσκονται, ἔχει δικαίωμα παρεκρατῆσαι αὐτὸν δι' ὅς ὑπέστη ζημίαν.

τον κύριον τοῦ ὑποδεχθέντος τὴν ἀποκοπεῖσαν τοῦ ἀγροῦ γῆν. Τα αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ προκειμένου περὶ οἰκίων γειτονευσουσῶν τῆς μιᾶς κειμένης εἰς ὑψηλότεραν θέσιν καὶ τῆς ἄλλης εἰς χαμηλότεραν.

ΤΙΤΛ. Ε'.—Περὶ λειτουργιῶν, τελῶν
καὶ κομμερκίου (1)

1. Τῶν λειτουργιῶν αἱ μὲν εἰς πρόσωπα τίθενται καὶ καλεῶνται προσωπικαί, ὡς ὅταν τις δι' ἑαυτοῦ ἀγγαρείαν ἢ ἑτέραν τινὰ δουλείαν τῷ δημοσίῳ ἀποδίδῃ· αἱ δὲ εἰς κτήρεις τινὰς καὶ οὐσίας καὶ καλεῶνται οὐσιακαί· εἰς δὲ αὗται οὐσιακαὶ δηλοῦνται καὶ μονιμώτεραι, αἱ δὲ προσωπικαὶ εὐχερέστερον ἐναλλασσένται· τῇ γὰρ τοῦ προσώπου μεταπτώσει· ἡ τελεία λείψει καὶ αὐταὶ συναπέλλυνται. (N. 18 πρ. § 4. N. 1 § 2 Πανδ. 50. 4 (de muneribus).

Μ. Τῶν ὑπηρεσιῶν τινὲς μὲν ἐπιβάλλονται εἰς πρόσωπα καὶ λέγονται προσωπικαί, ὡς ὅπταν προσωπικῶς ἀποδίδῃ τις εἰς τὸ δημόσιον ἀγγαρίαν ἢ ἄλλην τινὰ ἐργασίαν· τινὲς δὲ εἰς κτήματα τινὰ καὶ ὑπάρχοντα καὶ λέγονται κτηματικαί. Καὶ αὗται μὲν εἶναι καὶ μονιμώτεραι, αἱ δὲ προσωπικαὶ μεταβάλλονται εὐκολώτερον· διότι διὰ τῆς μεταπτώσεως ἡ τῆς τελείας φθερᾶς τοῦ προσώπου συναπέλλυνται καὶ αὐταί.

2. Οὐ δυνατόν ἀπαργυρίζεσθαι λειτουργίαν, ταυτέστιν ἀντὶ τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ ἐργάζεσθαι αὐτὴν διδόναι χρήματα· ὡς ὅταν τις διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ δημοσιανὴν δουλείαν πειράται· χρήματα ἀντὶ ταύτης διδόναι καὶ ἀπελῦεσθαι· τοῦτο δὲ γίνεται, ὅταν σωματική, ἀλλ' οὐ χρηματικὴ λειτουργία τινὶ ἐπικείται. (N. 16 πρ. Πανδ. 50. 4 (de muneribus). Βασ. LVI. 4. 12).

Μ. Δὲν συγχωρεῖται νὰ ἀπαργυρίζῃται ἡ πρὸς τὸ δημόσιον προσωπικὴ ὑπηρεσία, ταυτέστιν ἀντὶ τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἐργασίας αὐτῆς νὰ καταβάλλονται χρήματα· καθὼς ὅταν τις διὰ τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς αὐτὸν δημοσίαν ὑπηρεσίαν πειράται νὰ χορηγῇ ἀντ' αὐτῆς χρήματα καὶ νὰ ἀπαλίσσεται· γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν ἐπιβάλλεται ὑπηρεσία σωματικὴ καὶ οὐ χρηματικὴ.

3. Τῇ λειτουργίᾳ ἔχοντι ἐπικλᾶται ἤγουν ἐπιτίθεται καὶ τιμὴ, τῷ δὲ τιμὴν ἔχοντι οὐκ ἐπικλᾶται ἐνέργεια. (N. 10 Πανδ. 50. 4 (de muneribus). Βασ. LVI. 4 8).

Μ. Εἰς τὴν ἔχοντα ὑπηρεσίαν ἀπονέμεται καὶ τιμητικὸν ἀξίωμα, εἰς δὲ τὴν ἔχοντα τιμητικὸν ἀξίωμα ἐργασία δὲν ἐπιβάλλεται.

4. Ὅτι· ἡ ἐκκλησία οὐ λειτουργεῖ. εἰ μὴ εἰς ἀνανέωσιν γεφυρᾶς καὶ ὁδοστρωσιδων ὑπόκειται· δὲ καὶ ἀγγαρείαις καὶ παραγ-

(1) Πόσι αἱ διατάξεις τοῦ τίτλου τούτου ὡς μὴ ἀστικά· δὲν ἰσχύουσι νῦν.

γαρσίαις ἐν καιρῷ στρατοπέδου, ἐν τούτοις δὲ καὶ ἀξία καὶ οἶκος ἀγαρευέσθω καὶ παραγαρευέσθω. (N. 4 Κωδ. 11. 74 (de privilegiis domus aug.). N. 6 Θεοδ. Κωδ. 15. 3 (de itinere muniendo). N. 5. N. 7. N. 11 Κωδ. 1. 2 (de sacrosanctis ecclesiis). N. 2 Κωδ. 10. 48 (quibus muneribus vel praestat). N. 21 Κωδ. 12. 51 (de cursu publico). Νεαρά 131 κεφ. 5).

M. Ἡ ἐκκλησία δὲν συνεισφέρει εἰς φόρους, ἐκτός μόνον εἰς ἀνακαίνισιν γεφυρῶν καὶ εἰς ὁδοστρώσια· ἀλλ' ἐν ὥρᾳ πολέμου ὑπόκειται καὶ εἰς ἀναγκαστικὰ καὶ παραγαρεῖας· διότι ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ ἀπαγορεύεται καὶ παραγεύεσθαι οἰονδήποτε ἀξίωμα καὶ οἰαδήποτε εἰσία (δηλονότι καὶ εἰ ἐν τῷ βασιλικῷ οἴκῳ ὑπηρετοῦντες).

5. Οἱ τῶν ἐπισκόπων κληρικοί ἀπὸ μὲν τῶν προσωπικῶν λειτουργιῶν ἐξκουσатеύονται, ἀπὸ δὲ τῶν κτηματικῶν οὐ. (N. 2. N. 3 Κωδ. 1. 3 (de episcopis et clericis). Βασ. III. 3. 3 καὶ 4).

M. Οἱ κληρικοί τῶν ἐπισκόπων τῶν μὲν προσωπικῶν ὑπηρεσιῶν ἀπαλλάττονται, τῶν δὲ κτηματικῶν οὐχί.

6. Πᾶς εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν ἀγωγὸν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν συνεισφέρειτω ὑπηρεσίας ἐν μηδεμιᾷ ἐξκουσатеύμενος. (N. 7 Κωδ. 8. 12 (de operibus publicis). Βασ. LVIII. 12. 7. N. 4 Κωδ. 11. 74 (de privilegiis domus aug.). Βασ. LVI. 15. 21).

M. Ὅφειλε ἕκαστος νὰ συνεισφέρῃ ὑπηρεσίας εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν ἀγωγὸν καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν, οὐδεμιᾶς τούτων ἀπαλλασσόμενος.

7 Ὁ ἔχων δεκαεὶ παῖδας πάντων λειτουργημάτων ἀπαλλάσσεται. (N. 5 § 2 Πανδ. 50. 6 (de jure immunitatis). Βασ. LIV. 6. 5).

M. Ὁ ἔχων δεκαεὶ τέκνα ἀπαλλάσσεται τῆς ὑπηρεσίας.

8. Οἱ ἀρτοποιοὶ μηδεμιᾷ ὑποκείσθωσαν λειτουργίᾳ μήτε αὐτοὶ μήτε τὰ τούτων ζῶα. ὥσάν ἀπερικόπως τὸν ἄρτον ἐργάζονται. (N. 46 πρ. § 1 Πανδ. 27. 1 (de excusat.). Βασ. XXXIII. 1. 45).

M. Οἱ ἀρτοποιοὶ εἰς οὐδεμίαν ὑπόκεινται ὑπηρεσίαν, οὔτε αὐτοὶ οὔτε τὰ ζῶα τούτων, ὅπως κατεγίνωνται ἀπερισπάστως εἰς τὴν ἀρτοποιίαν.

9. Οἱ ὄπλοισι, ἀρχιατροί, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδεύται τοῦ βάρους τῶν μετὰ τὴν ἐλευθερίαν διατηρεῖσθαι. (N. 4. N. 8. Κωδ. 12. 41 (de metatilis). Βασ. LVII 5. 4 καὶ 8).

M. Οἱ ὄπλοισι, ἀρχιατροί, γραμμάτων διδάσκαλοι, ζωγράφων παιδεύται διατελοῦσιν ἀπηλλαγμένοι τοῦ βάρους τῶν στρατιωτικῶν καταλυμάτων.

10. Ἡ προσώποις διδομένη ἀτέλεια οὐ διαβαίνει εἰς κληρονομίαν· εἰ δὲ γένει ἢ ἀπογόνους δεθῇ, οὐχ ἀρμόζει τοῖς ἀπὸ θηλυγονίας. Ἀρμόζει αὕτη καὶ τοῖς ἐκ θηλυγονίας κατὰ τὴν νεα-

ρίν. (N. 1 § 1. 2 Πανδ. 50. 6 (de jure immunitatis). Βασ. LIV. 6. 1).

Μ. Ἡ διδομένη εἰς πρόσωπα ἀτέλεια δὲν μεταδίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν· ἡ δὲ δοθεῖσα εἰς γενεάν ἢ ἀπογόνους δὲν ἀρμύζει μόνον εἰς τοὺς ἐκ ὀφθαλμοφανείας καταγομένους, (ἀρμύζει δηλονότι εἰς μόνους τοὺς ἐξ ἀφαιρογενίας)· κατὰ δὲ τὴν νεαράν ἀρμύζει καὶ εἰς αὐτούς.

11. Τοῖς τέλεσιν οἱ ἀγροὶ οὐ μὴν τὰ πρόσωπα ἐνέχονται· (N. 7 Πανδ. 39. 4 (de publicanis et vect.). Βασ. LVI. 1. 7).

Μ. Εἰς τοὺς φόρους ἐνέχονται οἱ ἀγροὶ καὶ οὐχὶ τὰ πρόσωπα.

12. Τὰ δημόσια τέλη οὐκ εἰσὶ κατὰ προσώπων, ἀλλὰ κατὰ πραγμάτων· καὶ δεῖ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας σπουδάζειν, ἵνα μηδεὶς ὑπὲρ ὧν οὐ νόμιμα συντελεῖ. (N. 3 Κωδ. 10. 16 (de annonis et tributis). Βασ. LVI. 8. 3).

Μ. Οἱ δημόσιοι φόροι δὲν ἐπιβάλλονται εἰς τὰ πρόσωπα, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα· καὶ τῆς ἐπαρχίας ὁ διοικητὴς δεῖται νὰ ἐπιμεληθῇ, ἵνα μὴ συντελερῇ τις δι' ὅσα δὲν νόμιμα.

13. Ἐάν τις λίθους τινὰς εἰς ἰδιωτικὸν τόπον κόπτῃσι, δέκατον τῷ δημοσίῳ καὶ δέκατον τῷ δεσπότῃ διδοῦσαν καὶ τὸ λοιπὸν ἔχουσιν αὐτοὶ ὑπὲρ κόπου. (N. 3 Κωδ. 11. 6 (de metallarius). LVI. 12. 5).

Μ. Ἐάν τις κόπτῃσι λίθους εἰς ἰδιωτικὸν τόπον, δεῖται νὰ καταβάλλῃσι δέκατον εἰς τὸν δημοσίον καὶ δέκατον εἰς τὸν κύριον τοῦ τόπου, τὸ δὲ ἐπιλοιπὸν δικαιοῦνται νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ διὰ τὸν κόπον αὐτῶν.

14. Ἐν ἑκάστῳ ἐνιαυτῷ δεκαεπτὰ κεράτια (1) εἰς ἕκαστος ἄνθρωπος χρυσολέκτης (2) παρεχέτω οὐ μόνον τῆς Ποντικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσιανῆς. (N. 5 Κωδ. 11. 6 (de metallariis). Βασ. LVI. 12. 6).

Μ. Ἐκαστος χρυσολέκτης οὐ μόνον τῆς Ποντικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως, καταβάλλει κατ' ἑτοῦς ἀνά δεκαεπτὰ κεράτια.

15. Πῶς ὑποκαίμενος τέλει εἰσδηθήποτε ἀπαιτούμενος αὐτό, εἰ δεκνύσιν ἀποδείξεις παρελθόντων τριῶν ἐτῶν, μὴ ἀπαιτεῖ-

(1) Κεράτιον (siliqua) ἐκαλεῖτο νόμισμα ἔχον ἀξίαν φυλῶν ἢ φάσεων δουρατῶν. (Τὴν λέξιν κεράτιον ἐρμηνεύει αὐτὸς ὁ Ἀρμενοπούλος ἐν ταῖς Γενεαῖς αὐτοῦ νόμοις, ἐν τῇ ἐξῆς περικοπῇ τίτλου δευτέρου § 1. «Ἐάν τις κεράτια κλέψῃ ἐν σάκῃ λίανον ἢ δικέλιαν. . . παρεχέτω ὑπὲρ αὐτοῦ ἡμερῶν κεράτιον ἐν ἡγούν φόλας δώδεκα»).

(2) Ἡ λέξις χρυσολέκτης ἐμφαίνει τὸν συλλέγοντα χρυσὸν (ἥτοι μεταλλορύοντα χρυσορυγεῖν), ἰσοδυναμοῦσα τῇ λατινικῇ λέξει aurilegus ἢ aurilegulus. Παραδόξως δὲ ἐν τῇ γαλλικῇ μεταφράσει τοῦ ἀντιστοιχοῦ χωρίου τοῦ Κώδικος (τοῦ Tissot) γενικεύεται ἡ ἔννοια τῆς λείψεως aurileguli μεθερμηνευομένης διὰ τῶν λέξεων ceux qui exploitent les mines.

σθω τῶν ἔπισθεν τούτων χρόνων ἐπιζητῶνται.
Κωδ. 10. 22 (de apochis publicis). Βασ. παρ. 26 § 10).

Μ. Πᾶς ὑποκείμενος εἰς φόρον εἰσδηλήσεται, εἰς
ἐξοφλητικὰ τριῶν παρελθόντων ἐτῶν, δὲν ἐνέ-
λειψανα τῶν φόρων προλαβόντων ἐτῶν.

16. Ὁ ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη στρατευσάμενος
τουργιῶν. (Ν. 2 Κωδ. 12. 36 (de re milita

Μ. Ὁ ἐκστρατεύσας εἴκοσιν ἔτη ἀπαλλασσεται
ὕπηρεσιων.

17. Περὶ παρελθόντων δημοσίων ἥτοι δ
γεται τις μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη· (1) (Ν
fundis patrim.).

Μ. Περὶ ὀπισθοτελειῶν ἥτοι καλυστερούντων φό
τεσσαράκοντα ἔτη.

18. Ὅτι πάντες ὀφείλουσι κομμερκεύειν
(de commerciis). Βασ. LVI. 1. 21).

Μ. Πάντες ὀφείλουσι νὰ καταβαλῶσι τελῶν

19. Ὅσα οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἄλλοφυλῶν
παραγίνονται, εἰ μὲν ἀπὸ τοῦ ἔθνους
ἤγαγον, τελωνεῖσθωσαν· εἰ δὲ ἀπὸ Ῥω
βαστάζουσιν, ἔστωσαν ἀτελώνητα. (Ν. 8
lig. et commissis). Βασ. LVI. 4. 8).

Μ. Δι' ὅσα οἱ πρεσβεῖς τῶν ἄλλοφυλῶν ἐλθόντων
ἀπὸ τοῦ ἔθνους αὐτῶν μετακινεῖσθωσιν αὐτὰ πρὸς
λοῦσι τελώνιον· εἰ δὲ ἐξαγρυσιν αὐτὰ ἀπὸ τῆς
πατρίδα αὐτῶν, ταῦτα εἰσιν ἀτελώνητα.

20. Πενταετίας παραδραμούσης οὐκέτι
κλεπτοτελωνηθὲν τέλος ἥτοι τὸ κομμέρικον
πενταετίας, ἐν ᾧ μὴ φαίνεται τὸ πρᾶγμα
πτεται, ἀλλὰ ἀπώλετο τυχόν. (Ν. 2 Κωδ.
libus et commissis). Βασίλ. LVI. 4. 2.

Μ. Μετὰ πέντε ἐτῶν παρέλευσιν τὸ δημοσίον
κλεπτοτελωνηθὲν τέλος, ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τῆς πεντα-
ετίας τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ κατὰ δόλον κρύπτεται, ἀλλ' ἀπ

21. Ὁ κατὰ πλάνην καὶ οὐ κατ' ἀπό-
λῶνημα ἐμπεσὼν διπλοῦν δίδωσι τὸ τέλος
ὕπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι τὸ τέλος καὶ ἐλεγχθ

(1) Ἡ διάταξις αὕτη περιελήφθη αὐτολεξεὶ καὶ
τίτλου τρίτου.

τίον. (N. 16 § 12 Πανδ. 39. 4 (de publicanis et vectigalibus). Βασίλ. LVI. 1. 17).

Μ. Ὁ ὑποπεσιών εἰς κλεπτοτελώνημα κατὰ πλάνην καὶ οὐχὶ ἐκ δόλου, καταβάλλει διπλοῦν τὸ τελώνιον· ὁ δὲ ἐκ δόλου κλεπτοτελώνησας, ἵνα μὴ καταβάλλῃ τὸ τελώνιον, καὶ ἐξελεγχθεὶς τοιοῦτος ἀποτίσσει τὸ πορτίον.

22. Τὸ κλεπτοτελώνηθὲν δημεύεται. (N. 11 § 3 N. 14. N. 16 § 10 Πανδ. 39. 3 (de publicanis et commissis). N. 2 Κωδ. 4. 61 (de vectigalibus).

Η. Τὸ κλεπτοτελώνηθὲν δημεύεται.

ΤΙΤΑ. Ʒ'.—Περὶ μεριδίων ἐν ̄ϛ καὶ περὶ εὐρέδεως θησαυροῦ (τῶν ἐκ βυθοῦ ἐπαιρουμένων)

1. Ἐὰν χρυσίον ἢ ἀργυρος ἢ ἕτερόν τι ἐκ βυθοῦ ἐπαρθῇ ἀπὸ ἄργυρων ὀκτώ, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ βυθοῦ· τῶν δὲ ἐκρίπτομένων ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν καὶ εὐρισκομένων ἐπὶ πῆγυν ἕνα λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων δέκατον μέρος τῶν ἀποσώζομένων. (1) (Leges Rhodiae 47 Βασ. LVI. 8. 47).

Μ. Ἐάν τις ἐκ βάθους ὀκτὼ ἄργυρων ἐκβάλῃ χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ ἄλλο τι, δούτως ἀποσώζων τοῦτο λαμβάνει τὸ ἥμισυ διὰ τοῦ βυθοῦ τὸν κίνδυνον· τῶν δὲ ἐκρίπτομένων ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν γῆν καὶ εὐρισκομένων, ἕως ἐνὸς πύχεως, τὸ δέκατον μέρος λαμβάνει μόνιν ὁ ἀποσώζων.

2. Λαμβανέτωσαν οἱ ὑποδέκται τοῦ μὲν σίτου τὴν πεντηκοστήν, οἶνου δὲ καὶ λάρδου εἰκοστήν, τῶν δὲ κριθῶν τὴν τεσσαρακοστήν· οἱ δὲ Ἀρμένιοι ὑποδέκται καὶ κριθῆς καὶ σίτου τεσσαρακοστήν λαμβανέτωσαν, οἶνου δὲ καὶ λάρδου πεντεκαίδεκάτην μοῖραν λαμβανέτωσαν. (N. 9 Κωδ. 10. 70 (de suscepto-ribus). Βασ. LVI. 11. 7).

Μ. Οἱ ἀποταμιευταὶ τοῦ μὲν σίτου λαμβάνουσι τὸ πεντηκοστόν, τοῦ δὲ οἶνου καὶ παστοῦ (ψείου κρέατος) τὸ εἰκοστόν, καὶ τῆς κριθῆς τὸ τεσσαρακοστόν· οἱ δὲ Ἀρμένιοι ἀποταμιευταὶ καὶ τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου λαμβάνουσι τὸ τεσσαρακοστόν, τοῦ δὲ οἶνου καὶ παστοῦ τὸ δέκατον πέμπτον.

3. Εἰ θούλος μου ἢ υἱός μου εὕροι θησαυρόν, εἰ μὲν ἐν ἀγρῷ ἑτέρου, μέρος, εἰ δὲ ἐν τῷ ἐμῷ, τὸ πᾶν προσπορίζει μοι. Εἰ ἐν τῷ ὑπατιθέντι μοι ἀγρῷ ἢ οἴκῳ εὕρω θησαυρόν, μέρος διδωμι τῷ κρείωτῃ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐδὲ ἐάν λάβω τὸ χρέος ἀποκαθίστω. (2)

(1) Τὰ περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ἢ πρὸς ἀνακούρσιν ῥιπτομένων εἰς θάλασσαν καὶ κατόπιν εὐρισκομένων ῥυθμίζει τανύν ὁ ἐμπορικὸς νόμος καὶ ὁ νόμος περὶ ναυαγίων καὶ ναυαγιαίρεσεων.

(2) Σημειωτέον, ὅτι εὐρέτης εἶναι ὁ ἐνεργήσας τὴν ἀνακαλύψασαν τὸν θησαυρὸν πρᾶξιν συναίνεισει τοῦ ἰδιοκτήτου ἐπ' οὐδὲν ποτε σκοπῷ, οὐχὶ ἐπο-

(N. 63 πρ. § 4 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio). Βασ. L. 1. 59. N. μονάδ. Κωδ. 10. 15 (de thesauris). § 39 Είσηγ. 2. 1 (de rerum divisione).

Μ. Ἐὰν δούλος μου ἢ υἱὸς μου εὕρῃ θησαυρὸν, εἰ μὲν εἰς ἄλλου ἀγρόν, προσπορίζει εἰς ἐμὲ μέρος αὐτοῦ, εἰ δὲ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρόν, μοὶ προσπορίζει τὸ ὅλον. Ἐὰν εἰς ἀγρόν ἢ οἰκίαν ὑποθηκευθῇ εἰς ἐμὲ εὕρῃ θησαυρὸν, δεῖλω νὰ χρηρῇσω μέρος εἰς τὸν χρεώστην· τὸ δὲ λοιπὸν, εὐδὲ εἰάν λαοὺ τὸ χρεὸς, δεῖλω νὰ δώσω.

4. Ἐὰν δὲ δημοσίῳ τόπῳ ἢ βασιλικῷ ἢ ἀπωρισμένῳ εἰς ταφὴν ἢ μνημεῖῳ θησαυρὸς εὑρεθῇ, τὸ ἥμισυ τῷ δημοσίῳ διαφέρει. Ὁ δὲ ἀποκρύπτων τὸ διαφέρον τῷ δημοσίῳ μέρος, τὸν ὅλον θησαυρὸν ἀποδίδωσιν. Οὐδεὶς δὲ μηνύειν ἑαυτὸν εὑρηκέναι θησαυρὸν ἀναγκάζεται, εἰ μὴ μέρος αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ διαφέρει. (1) (N. 3 § 10 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci). Βασ. LVI. 2. 3).

Μ. Ἐὰν εἰς δημόσιον τόπον ἢ βασιλικὸν ἢ ἀπωρισμένον εἰς ἐνταφίσιν νεκρῶν ἢ εἰς μνημεῖον εὑρεθῇ θησαυρὸς, τὸ ἥμισυ μέρος ἀνήκει εἰς τὸ δημόσιον. Ὁ δὲ τοχὸν ἀποκρύπτων τὸ ἀνήκον εἰς τὸ δημόσιον ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπόδосιν τοῦ ὅλου θησαυροῦ. Οὐδεὶς ὅμως ἀναγκάζεται νὰ ἀποδῇ, εἰ εὑρεθῇ θησαυρὸν, ἐκτός εἰάν μέρος αὐτοῦ ἀνήκῃ εἰς τὸ δημόσιον.

5. Οἱ κατὰ τῶν πολέμων στήσαντες τρόπαιον σκύλων τινῶν ὡς εἰκὸς εὕρισκομένων, τοῦ ἔκτου μέρους μόνον ἀφαιρουμένου τῷ δημοσίῳ ἐξ ἴσης μοίρας αἱ τε ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι τὸ ὑπόλοιπον ἅπαν μερίζετωσαν· ἀρκεῖ γὰρ τοῖς ἄρχουσιν ἡ προσθήκη τῶν βρογῶν αὐτῶν. Εἰ δὲ εὑρεθῶσι τινες ἐκ τῶν αὐτῶν ἀρχόντων διαφερόντως ἀνδρισάμενοι, ὁ στρατηγὸς ἐκ τοῦ εἰρημένου μέρους τοῦ δημοσίου ἄδειαν ἔχέτω φιλοτιμησάσθαι αὐτούς· κατὰ δὲ τὴν μερίδα τοῦ ἐν τῷ πολέμῳ εὕρισκομένου καὶ ὁ ἐν τοῖς τοῦλοις φύλαξ καταλειπόμενος λήψεται. (2) (N. 36 § 1 Κωδ. 8 54 (de donationibus).

Μ. Οἱ στήσαντες τρόπαιον κατὰ τῶν πολέμων, μετὰ τὴν χάριν τοῦ δημοσίου ἀφαίρουν τοῦ ἔκτου μόνον μέρους τῶν εὕρισκομένων λαφύρων, ὅταν

μένως ὁ τὸν ὑπὸ ἄλλου ἀνακαλυφθέντα πρῶτος ἰδὼν ἢ δραξάμενος ἢ ὁ φέρων τὴν λαβὴν ἐντολὴν παρὰ τοῦ κυρίου νὰ ἐκτελέσῃ τὴν πράξιν ἐπὶ εὐρείᾳ θησαυροῦ (βλ. Οἶκον. στοιχεῖα ἀστικοῦ δικαίου βιβλ. Β' σελ. 216) ἰδιωκτῆτος δὲ ὁ τὴν κυριότητα τοῦ ἐν ᾧ εὑρέθῃ ὁ θησαυρὸς κτήματος κεκτημένος, εὐχὴ δ' αἰ ἄλλο πραγματικὸν δικαίωμα κεκτημένοι, οἷον ὁ ἐπιχωρωτής, ἐμψυτευτής κτλ.

(1) Ἦδε ἀνωτέρω σημειώσιν ὑπὸ τὴν § 3

(2) Τανῶν ἄλλας ἀρχάς περὶ τῆς κυριότητος τῶν ἐχθρικών πραγμάτων ἀναγνωρίζει τὸ ἀλληλεθνικὸν δικαίον (Ὁρα Heffter Völkerrecht § 136. Διομ. Κυριακοῦ § 195. Σαριπῆλου τὰ τῶν ἐθνῶν γ. μίμα § 264).

τὰ λοιπὸν διανεμόνται ἐξ ἴσου ἄρχοντες (τοῦ στρατοῦ) καὶ στρατευόμενοι· διὰ ἀρκεῖ εἰς τοὺς ἄρχοντας ἡ προσθήκη τῶν μισθῶν αὐτῶν. Εἰ δὲ τινες τῶν ἀρχόντων τούτων ἰδιαζόντως ἠνδραγαθήσαν, ἔχει ἄδειαν ὁ στρατηγὸς νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς ἐκ τοῦ προλεχθέντος μέρους τοῦ δημοσίου ταμείου. Κατὰ δὲ τὸ μέρος τοῦ παρρωρισκομένου εἰς τὴν μάχην μετέχει καὶ ὁ καταλειπόμενος φύλαξ τῆς ἀποσκευῆς.

**ΤΙΤΛΟΣ Ζ'.—Περὶ τῶν ἐν ναυαγίῳ ριπτομένων
καὶ δικαίου ὑποστροφῆς.**

1 α'. Ἐὰν διὰ τὸ κυριεσθῆναι πλείον ἀποδληθῶσι φορτία πάντων συνεισφερόντων, ἀποφέρονται τὰ ῥιφθέντα πράγματα καὶ αὐτὰ γὰρ μὴν τὸ πλείον πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν ὑπόκειται τῇ συνεισφορᾷ ἐξηρημένων τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σιταρχίας. (1) (N. 4 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Βασ. LIII. 3. 4).

Μ. Ἐὰν πρὸς ἀνακούρῃσιν πλείον ῥιφῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν φορτία, εἰς τὸ τέμμημα τῶν ῥιφθέντων πραγμάτων συνεισφέρουσιν ὅλοι· καὶ τὸ πλείον αὐτὸ ὑπόκειται εἰς τὴν συνεισφορὰν ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτοῦ· ὅπως τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῶν τροσίων.

1 β'. Ἐν τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποδληθέντα πρὸς ὅπερ ἡγερέσθησαν ἀποτιμῶνται, εὐ μὴν πρὸς ὅπερ πρᾶθῆναι ἠδύναντο, τὰ δὲ σωθέντα πρὸς ὃ δύνανται πρᾶθῆναι, ἀποτιμῶνται. (2) (N. 2 § 4 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia). Βασ. LIII. 3. 3).

Μ. Εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν ῥιφθέντα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατ' ἀπορίαν ἀπολεσθέντα ἐκτιμῶνται κατ' ὅσον ἡγορασθῆσαν, καὶ οὐχὶ κατ' ὅσον ἐδύναντο νὰ πωληθῶσι· τὰ δὲ σωθέντα κατ' ὅσον μόνον δύνανται νὰ πωληθῶσιν.

2 α'. Οἱ μεθ' ὅπλων ἡττηθέντες καὶ τοῖς πολέμοις ἑαυτοὺς ἐκδεσφάκτες οὐκ ἔχουσι δικαίον ὑποστροφῆς. (N. 17 Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXIV. 1. 13.)

Μ. Οἱ νικηθέντες ἐνοπλοὶ καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς πολέμους οὐκ ἔχουσι δικαίωμα ὑποστροφῆς.

2 β'. Ὑποστροφῆς δὲ δικαίον ἐστὶν ἐπαναλήψις καὶ τῆς προτέρας καταστάσεως καὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων αὐτῶν. (N. 19 πρ. Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXVI. 1. 15.)

Μ. Ὑποστροφῆς δὲ δικαίωμα εἶναι ἡ ἐπαναλήψις καὶ τῆς προτέρας τοῦ πλοίου καταστάσεως καὶ τῶν ἀφαιρεθέντων πραγμάτων αὐτῶν.

3. Καὶ ὁ αὐτόμολος ἐλεύθερος ἀνὴρ τις καὶ γυνὴ τὸ δικαίον τῆς ὑποστροφῆς οὐκ ἔχει. (N. 19 § 4 Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXIV. 1. 15.)

(1-2) Διὸ παραγράφοι αὗται εἶναι αὐταὶ αἱ ἐν τῷ ΙΑ' τίτλῳ τοῦ παρόντος βιβλίου τοῖς καὶ 17 παραγράφοι, μὴ ἰσχύουσαι τανῦν, διότι τὰ περὶ χυσιῶς καὶ συνεισφορᾶς ἐκἀνανέωσιν εἰδικὸν τμήμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου.

Μ. Καὶ ὁ αὐτόμολος ἐλεύθερος ἀνὴρ οὐχ ἦτοιν ἢ ἡ γυνὴ δὲν ἔχει τῆς ὑποτροφῆς τὸ δικαίωμα.

4. Αὐτόμολός ἐστίν οὐ μόνον ὁ ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς ἐχθρούς ἀπελθὼν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν καιρῷ τῶν ἀνακωχῶν πρὸς ἔθνος μὴ ἔχον πρὸς ἡμᾶς φιλιαν ἀπελθὼν ἢτοι ἀποφυγών. (Ν. 19 § 8 Πανδ. 49. 15 (de captivis). Βασ. XXXIV. 1. 15).

Μ. Αὐτόμολος εἶναι οὐ μόνον ὁ ἀπελθὼν πρὸς τοὺς πολεμίους ἐν καιρῷ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπελθὼν πρὸς ἔθνος μὴ συνδεόμενον πρὸς ἡμᾶς διὰ φιλικῶν σχέσεων ἐν καιρῷ τῶν ἀνακωχῶν.

5. Τὸ ἐν πολέμῳ λαμβανόμενον ἀνδράποδον ἐν πραιδᾷ ἐστίν, οὐ μὴν τῷ δικαίῳ τῆς ὑποτροφῆς ἐπανέρχεται. (Ν. 28 Πανδ. 49. 15 (de captivis et postliminio). Βασ. XXXIV. 1. 23).

Μ. Το ἐν πολέμῳ κυριευόμενον ἀνδράποδον εἶναι οἰανὴ λάφυρον καὶ δὲν ἐπανέρχεται κατὰ τῆς ὑποτροφῆς τὸ δικαίωμα.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ υἱοθεσίας (1)

1. Εὐνούχοι εἰς θέσιν τινὰ οὐ λαμβάνουσιν, ἐπειδὴ οὐδὲ παιδοποιεῖν δύνανται· (2) οἱ δὲ σπάδωνες λεγόμενοι εὐνούχοι ἦτοι οἱ ἐκ φύσεως εὐνούχοι ἢ διὰ τι πάθος λαμβάνουσιν· ἐπειδὴ τοὺς ἐλπίς τοῦ πάθους ἀπαλλαγέντας δύνασθαι παιδοποιεῖν. (§ 9 Εἰσηγ. 1. 11 (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 51).

Μ. Εἰς τοὺς εὐνούχους δὲν ἐπιτρέπεται νὰ υἱοθετῶσι, διότι οὐδὲ νὰ τεκνοποιῶσι δύνανται· ἀλλ' εἰς τοὺς σπάδωνας, ἦτοι τοὺς ἐκ φύσεως ἢ διὰ πάθος τι εὐνούχους, ἐπιτρέπεται νὰ υἱοθετήσωσι, διότι ἐλπίζόμενον εἶναι ὅτι αὐτοὶ δύνανται ἀπαλασσομένοι ἀκολουθῶν τοῦ πάθους αὐτῶν νὰ τεκνοποιήσωσι.

2. Τῶν γὰρ εὐνούχων οἱ μὲν καλοῦνται σπάδωνες, οἱ δὲ θλιβεῖαι, οἱ δὲ καστράτοι. Καὶ σπάδωνες μὲν εἰσὶν αἰτινες διὰ πάθος ἢ ψύξιν ἐνοχλήσασαν τοῖς γονίμοις μορίοις παιδοποιεῖν κωλύονται. Θλιβεῖαι δὲ οἵτινες ὑπὸ τῆς τροφῆς ἢ τῆς μητρὸς τυχὸν ἐκθλήψιν τῶν διδύμων ὑπέστησαν. Καστράτοι δὲ οἱ ἐφ' ὧν γέγονεν ἐκτομὴ τῶν γεννητικῶν μορίων. (Θεσφ. εἰς § 9 Εἰσηγ. 1. 11 (de adoptionibus) Βασ. XXXIII. 1. 51).

(1) Ἡ υἱοθεσία αὐτεξουσίῳ ὠνομάζεται εἰδικιώτερον παρὰ ῥωμαϊστὶς *arrogatio* (ἐλλήν. εἰσποίησις), *adoptio* δὲ ἰδίως ἐλέγεται ἡ υἱοθεσία ὑπεξουσίῳ.

(2) Δι' ἐκ τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου ληφθεῖσαι διατάξεις τῶν παραγράφων 1 καὶ 3, ἀντιφάσκουσαι πρὸς τὴν ἐν § 4 διατάξιν τῆς Νεαρᾶς μεταγενεστέρην χρονολογικῶς καὶ ἐπομένην προσέτι ἐν τῷ τίτλῳ, δεῖν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἱστορικὴ ἀπλῶς ἀφήγητις τῶν πρὸ τῆς Νεαρᾶς ἰσχυόντων· ὅθεν δὲν ἰσχύουσι.

Μ. Τῶν εἰνὸν ἔχων τινὲς μὲν λέγονται σπάδωνες, τινὲς δὲ θλιβεῖαι, καὶ τινὲς τομᾶι. Καὶ σπάδωνες μὲν εἶναι οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ τεκνοποιῶσι δια πάρος τι ἢ ψύξιν βλαψάσαν τὰ γεννητικὰ αὐτῶν μέρη. Θλιβεῖαι δὲ οἱ τῶν ἐσπείων ἢ τροφῶν ἢ ἡ μήτηρ κατὰ τύχην ἐξεθλίβειν ἐν τῇ βρεφικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ τοὺς ὄρχεις· τομᾶι δὲ εἶς τοὺς οἱ τῶν ἐσπείων ἀπεκόπησαν τὰ γεννητικὰ μέρη.

3. Γυνὴ οὐδὲ κατὰ βασιλικὴν αἵτησιν, οὐδὲ κατὰ ὀρχοντικὴν δύναται λαμβάνειν εἰς θέσιν τινά· (1) ἡ γὰρ θέσις διδῶσιν τῇν τὴν κατὰ τοῦ παιδὸς ὑπεξουσιότητα· αὕτη δὲ τοὺς φυσικαὺς παῖδας ὑπεξουσίους οὐκ ἔχει· (2) δὲ νόμος ἀκολουθεῖ τῇ αὐτῇ εἰκότι· ἄρα οὐ λήβεται· εἰς θέσιν τινά, εἰ μὴ ἄρα ἐκ οἰκτιρμῆς βασιλέως πρὸς παραμυθίαν τῶν τελευτησάντων αὐτῆς παίδων βουληθῇ λαβεῖν· ὥστε οὐν ἡ μὴ ἔχουσα παῖδας γυνὴ οὐδὲ διὰ βασιλέως ἀντιγραφῆς· εἰς θέσιν λήβεται τινα. (§ 10 Εἰσῆγ. 1.11 (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 52).

Μ. Γυνὴ δὲν δύναται νὰ υἱοθετήσῃ τινά οὔτε δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, οὔτε δυνάμει βασιλικῆς αἰθείας· διότι ἡ υἱοθεσία παρέχει τῷ υἱοθετῶντι ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ υἱοθετουμένου, ἡ δὲ γυνὴ δὲν ἔχει ὑπεξουσία αὐτῇ· αὐτὰ τὰ φυσικὰ αὐτῆς τέκνα· ὁ δὲ νόμος ἀκολουθεῖ τῇν φύσιν. Πλὴν ὡς ἡ γυνὴ δὲν ἐπιτρέπεται αὐτῇ τὸ υἱοθετεῖν· μόνον δὲ κατὰ βασιλικὴν συγκατάθεσιν δύναται νὰ ἐπιτραπῇ αὐτῇ πρὸς παραμυθίαν νὰ υἱοθετήσῃ, ἔαν, ἔχουσα πρῶτον ἴδια τέκνα, ἀπώλεσέν αὐτά· Ὅθεν ἡ μὴ τεκνοποιήσασα γυνὴ οὐδὲ δύναται ἀντιγραφῆς βασιλέως· δύναται νὰ υἱοθετήσῃ.

4. Ἡ δὲ ἐξ' νεαρᾷ τοῦ καίσαρος Λέοντος σφεῖα περὶ τοῦ ἐξελίγειν υἱοθετεῖσθαι καὶ εὐνοῦχους (2) καὶ γυναῖκας καὶ περὶ τοῦ ἐπισχεῖν πάντας υἱοθετεῖσθαι καὶ ἀνδρας καὶ γυναῖκας, εἴτε παῖδας ἔχουσιν, εἴτε μὴ, εἴτε καὶ παρθενεύουσιν ἐλθοντο καὶ μὴ μόνον παρὰ βασιλέως τὸν υἱοθετεῖσθαι βουλομένων, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντός τοῦ καθ' ἑκάστην χώραν τὸ ἄρχεῖν καὶ διέπειν λαχόντος τὴν ἐξουσίαν λαμβάνειν. (3)

(1) Ὡς ἀνωτέρω σημειώσιν ὑπὸ τὴν § 1.

(2) Οἱ τομᾶι (καστρατοὶ) δύναται νὰ υἱοθετῶσι· Ὡς Ἀρμενοπούλιω (Εἰσῆγ. π' 2 ἄρθρῳ) περιλαμβάνονται καὶ οὗτοι εἰς τοὺς εὐνοῦχους, εἰς οὓς κατὰ τὸ 4 ἄρθρον ἐπιτραπῇ ὑπὸ τῆς Νεαρᾶς τὸ υἱοθετεῖν. Ὅθεν ὁ Παπαρῆγ. (Οἰκον. Δ. § 280) κακῶς διατείνεται, ὅτι ὁ τομᾶς δὲν δύναται νὰ υἱοθετήσῃ.

(3) Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατάξεως ταύτης τανῦν ἡ υἱοθεσία τελεῖται κατὰ τὰς περὶ τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας διατάξεις τῶν 640 καὶ ἐπ. ἀρθρῶν τῆς Περ. Δίκον. προκαλουμένης δικαστικῆς ἀποφάσεως, μεθ' ἧς τὴν ἐκδοσιν ἐντὶς μηνὸς ἐγγράφεται αὕτη κατὰ τὸ ἄρθρον 88 τοῦ Ἀστ. Νόμου τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1856 εἰς τὰ ληξιαρχικά βιβλία τοῦ τοποῦ, ἐνθα κατοικεῖ ὁ υἱοθετῶν. Ἀρὰ ἀπαιτεῖται ἀίτιοτα ἀπόφασις πρὸς υἱοθεσίαν· δὲν ἐπιτρέπεται κατ' ἀκολουθίαν υἱοθεσία διὰ διαθήκης, ὥστινες ἐξέλαβον.

Μ. Ἀλλ' ἡ τοῦ Καيسαρος Λέοντος ἐξ' ἑ. Νεαρά ῥητῶς ὀρίζει, ὅτι δύνανται νὰ υἱοθετῶσι καὶ εὐνοῦχοι καὶ γυναῖκες καὶ πάντες ἐπίσης ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἴτε πρότερον ἐτεκνοποίησαν, εἴτε οὐ, εἴτε καὶ προεῖλοντο τὸν πατρικὸν βίον· ὁ δὲ ἑλθὼν νὰ υἱοθετήσῃ λαμβάνει τὴν περὶ τούτου ἀδειαν ὡς μόνον παρὰ τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ παρὰ παντός ἄλλου δικαιοδοτούντος· ἀρχόντος ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ.

Ν. Ὁ παρὰ γυναῖκας υἱοθετηθεὶς ἀναγκαῖος ἐστὶ κληρονόμος αὐτῆς κέντης μένος ὡς τοιοῦτος τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρός ἐπαγγίν, ἂν διὰ τῆς διαθήκης αὐτῆς οὕτε κληρονόμος ἐγκατέστη, οὕτε δὲ αἰτίαν τινὰ ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Νεαράς 116 ὀριζομένων ἀπεκληρώθη, τὸ μὲν δὲ διὰ τὸ διοκλητηζάνος χορηγήσας διὰ τῆς διατ. 3 Κωδ. (8. 48) τῇ γυναίκι τὸ δικαίωμα τοῦ υἱοθετεῖν πρὸς παρηγορίαν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν ἑαυτῆς τέκνων τὸν ἴδιον αὐτῆς προγονὸν ῥητῶς ἀποφαίνεται, ὅτι οὗτος ὡς φυσικὸς νόμιμον τέκνον θεωρεῖται ὥστε ἐξ αὐτῆς τεχθεὶς· ὁ δὲ Λέων διὰ τῆς Νεαράς 27 χορηγήσας τὸ τοῦ υἱοθετεῖν δικαίωμα ἀπασταῖ ταῖς γυναῖξιν, ἀλλὰ κρίτως ἂν εἶχον ἢ μὴ καὶ ἀπώλειαν ἴδια τέκνα, εὐδὲνα ποιεῖται λόγος περὶ τῆς ιδιότητος τοῦ υἱοθετουμένου, ἀναπερόμενος οὕτως εἰς τὴν προγενέστερον διατάξιν, καθ' ἣν ὡς γνήσιον τέκνον λογίζεται, σκοπῶν ἀπλῶς νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ δικαίωμα τῆς υἱοθεσίας, εὐχὴ δὲ καὶ νὰ ῥυθμίσῃ τὰ ἐπακολουθήματα τῆς υἱοθεσίας, περὶ ὧν εἶχε προνοήσει προγενέστερος νόμος. τὸ δὲ διότι ὀριζομένου τοῦ θετοῦ τέκνου ὡς φυσικοῦ νομίμου κατεόντος, ἡ Νεαρά 116 καὶ γ' ῥητῶς ἀποφαίνεται ἀκυρον τὴν τῆς μητρός διαθήκην, ἐν ᾗ ἀνυμνοῦντος κατελείρηθη ὁ κατιῶν ἢ δὲν ἀπεκληρώθη διὰ νομίμον τινὰ αἰτίαν, εἰδικῶς δὲ ὅτι ὁ ὑπὸ γυναῖκας υἱοθετηθεὶς κέντηται τὸ δικαίωμα νὰ προσάγῃ ὡς ἀστέργον τὴν τοιαύτην διαθήκην τῆς μητρός, συναγείναι καθ' *argumentum ex contrario* καὶ ἐκ τοῦ Ν. 27 § 3 Πανδ. 6. 2. κατ' ὃν μόνον ὁ ἀπὸ ἀδείας τοῦ ἡγεμόνος ὑπὸ γυναῖκας υἱοθετηθεὶς στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς προσέσχεως ὡς ἀστέργου τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρός, ὅθεν ὁ δυνάστης ἡγεμονικῆς ἀδείας υἱοθετηθεὶς κέντηται. Α. Π. 25 τοῦ 1879. Ὡσαύτως κατὰ τὰς ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 1126 τοῦ 1870, ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 991 τοῦ 1871 ὁ ὑπὸ γυναῖκας υἱοθετούμενος εἶναι ἀναγκαῖος κληρονόμος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 968 τοῦ 1868 ὁ ὑπὸ γυναῖκας υἱοθετούμενος δὲν εἶναι ἀναγκαῖος κληρονόμος τῆς υἱοθετησάσης. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 211 τοῦ 1869, εὐδενὸς τῶν Ῥωμ. Νόμων ῥητῶς καὶ σαφῶς ἀπονεύσαντος δικαιώματα νομίμου κληρονόμου εἰς τὸν ὑπὸ γυναῖκας υἱοθετούμενον ἢ δὲν καίωμα μέμφεως, δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν ἀπόφασις, καθ' ἣν δὲν εἶναι οὕτως ἀναγκαῖος κληρονόμος, ὡς μὴ παραβιάσασα σαφῆ ὀρισμὸν τοῦ νόμου. Κατὰ δὲ τὰς ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 44 τοῦ 1868 καὶ Α. Π. 86 τοῦ 1869 ὁ θετός υἱὸς εἶναι ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος τῆς υἱοθετησάσης αὐτὸν γυναῖκα. Ἐπὶ εἰσποιήσεως ἀνδρὸς ἢ ἐρῆδου, καθ' ἣν καὶ ἡ περιουσία τοῦ εἰσποιουμένου μεταβαίνει εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ εἰσποιούντος, ἀπαιτεῖται ἢ οὐ κατὰθέσις πάντων τῶν ἐπιτρόπων ἢ κειδεμένων, ἀλλ' ἐπὶ υἱοθεσίᾳ τινὴ ὑπὸ γυναῖκας δὲν ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις ἢ γνωμοδότησις αὐτῶν, διότι κατ' αὐτὴν οὕτε ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ ἀνελίκου μεταβαίνει εἰς τὴν υἱοθετοῦσαν, ἐστερημένην πάσης πολιτικῆς ἢ φυσικῆς πρὸς αὐτὴν οὐ γυνείας, οὕτε αὕτη ἀναλαμβάνει πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ υἱοθετουμένου. Α. Π. 86 τοῦ 1869.— Διὰ τῆς Νεαράς τοῦ Λέοντος χορηγησάσης τὸ δικαίωμα ταῖς γυναῖξιν τοῦ υἱοθετεῖν καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου ἄρχοντος δὲ μόνον

ἐλήφταν τὰ κληρονομικά δικαιώματα, ἀπερ' ὃ ὑπὸ γυναικὸς υἱοθετούμενος καὶ υἱ διατάγματος ἐκτάτο ὡς νόμιμον τέκνον ἐπὶ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἡγουμένη τοῦ Ν. 6 Κ. 6. 48 καὶ § 10 Εἰσηγ. 1. 11. Α. Π. 86 τοῦ 1869.— Ἡ ἐκ τῆς ἐν νόμῳ 11 Πανδ. 8. 48 διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται τῷ θελόντι νὰ δώσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς υἱοθεσίαν φυσικῷ πατρί, νὰ δηλώσῃ τούτο συντασσόμενης περὶ τούτου δικ. πράξεως παρὰ τῷ ἀρμοδίῳ δικαστῇ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ υἱοθετουμένου καὶ τοῦ υἱοθετομένου μὴ ἀντιθέσται, συνάγεται, ὅτι ἀναγκαιῶς ὁ φυσικὸς πατὴρ δεόν νὰ δηλώσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ δι' αὐτοπροσώπου παραστάσεως καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου. Α. Π. 101 τοῦ 1882. (Σημειώσεται ὅτι κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν νομοθεσίαν (Διαρκὸς Μικτοῦ Συμβουλίου ἀποφ. 30 τοῦ 1880) τῆς Νικαίης ἐρριζώσθη ὅτι καὶ πατὰ παντὶς ἄρχοντος δύναται ὁ υἱοθετῆσθαι βουλομένης λαμβάνειν τὴν ἐπινοίαν, ἔπειτα ὅτι καὶ το Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ αἱ κατὰ τύπον Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ δύνανται υἱοθετεῖν ἐν Τουρίκῃ. Τελήσεται δὲ ἡ υἱοθεσία ἐπ' ἀναφορᾷ ἐνώπιον τοῦ Συμβουλίου (Διαρκὸς Μικτοῦ Συμβουλίου ἀποφ. 28 τοῦ 1873). Τούτο δὲ ἀποφαίνεται μετὰ σύμφωνον δηλώσει τῆς βουλῆσεως τῶν υἱοθετούντων, τοῦ υἱοθετομένου καὶ τῶν εἰς υἱοθεσίαν ἰσχυόντων (Δ. Μ. Σ. 185 καὶ 188 τοῦ 1892).

δ. Δεὶ τὸν λαμβάνοντα εἰς υἱοθεσίαν εἶναι μείζονα τοῦ λαμβανομένου, ἔπειθ' ἡ πρὸς μίμησιν τῆς φύσεως ἐπινενόηται ἀπαίτησις· πρεσβύτερον εἶναι τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα· δεῖ δὲ προηγεῖσθαι τὸν πατέρα δικωκαίσιμα ἐνικαυτούς· ἡ γὰρ τοιαύτη ἡλικία ἐρριζώσθαι λέγεται τέλεια. (§ 4 Εἰσηγ. (de adoptionibus). Βζα XXXIII. 1. 50. Ν. 15 § 3. Ν. 16. Ν. 40 § 1 Πανδ. 1. 7 (de adoptionibus).

Μ. Ὁ υἱοθετῶν δεόν νὰ ᾖ παρὰ πρεσβύτερος τοῦ υἱοθετομένου, διότι φυσικὸν εἶναι· ὁ πατὴρ νὰ ᾖ παρὰ πρεσβύτερος τοῦ υἱοῦ καὶ εὐλογον εἶναι νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ φυσικὸν πρὸς εὐδοκίαν τῆς υἱοθεσίας. Ἀναγκὴ δὲ νὰ ὑπερτερῇ ὁ πατὴρ κατὰ δεκακτὴ ἔτη, διότι ἡ τοιαύτη ἡλικία ἀποτελεῖ μόνον τέλειαν ἐρριζότητα.

Ν. Διὰ τὸ κύρος τῆς ὑπὸ γυναικὸς υἱοθεσίας δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ πεπληρωμένον ἡ υἱοθετούσα τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας, διότι μόνον περὶ ἐπιστολῆσεως αὐτεξουσίᾳ ὑπὸ ἀνδρὸς ἀσκοῦντος πατρικὴν ἐξουσίαν ἀπαιτεῖται ἡ πληρωσίς τοῦ 60ου ἔτους (Ν. 15 § 2 Πανδ. 1. 7). Α. Π. 86 τοῦ 1869. (Ἄλλ' οὐδὲ τούτο ἀπαιτεῖται τανυν, ἀπὸ τοῦ περὶ τούτου νόμου μὴ περιλαμβανόμενου ἐν Ἐξεδίδλω). Ὅθεν ἔπως ἐγκύριος υἱοθετήσῃ γυνή, ἀρκεῖ μόνον νὰ ᾖ παρὰ πρεσβύτερα τοῦ υἱοθετομένου κατὰ 18 ἔτη. Α. Π. 86 τοῦ 1869. Ἀλλ' ὑπάρχει ἐν Μεγάροις ἐθιμον καθ' ὃ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ᾖ ὁ υἱοθετῶν πρεσβύτερος κατὰ 18 ἔτη τοῦ υἱοθετομένου. Α. Π. 96 τοῦ 1881.— Δὲν συγχωρεῖται τῷ κηδεμόνι νὰ υἱοθετήσῃ τὸν ὅπ' αὐτὸν κηδεμονεύμενον αὐτεξουσίαν, μὴ ἔχοντα ἡλικίαν εἰκοσιπενταετῆ· ὅθεν, ἐν ὃ κηδεμών θέλῃ υἱοθετῆσθαι τινα, δεόν νὰ ἀντικαταστή ὑπὸ ἄλλου, ὥστε δεόν νὰ συναντῇ εἰς τὴν υἱοθεσίαν· ἄλλως ἡ υἱοθεσία θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη. Α. Π. 174 τοῦ 1858.

6. Οὐδέ τις υἱοθετεῖσθαι τὸν ἄνηδον δύναται εἰ μὴ συγγενῆς

3. Ὁ αὐτογνωμόνως ἀποσπάσας τὸν καταφυγόντα εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν τύπτεται, κείρεται καὶ ἐξορίζεται.

4. Ἡ διατάξις καλεῖται τὸν μὲν προσφεύγοντα προσώποις δυνατοῖς εἰς προστασίαν δίκης ἐνεκεν ἐκπίπτειν τῆς δίκης· τὸν δὲ δεχόμενον εἰς προστασίαν τινά, καὶ συλλληκτικός ἐστιν, ἔξω τῶν ἐπιταγμένων τιμωρεῖσθαι. (N. 1 Κωδ. 2, 14 (ne liceat potentioribus). Βασ. VII, 9, 1).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν ὁ καταφεύγων εἰς δυνατῶν προσώπων προστασίαν ποσὶ ἐπιτυχίαν αὐτοῦ ἐν δικαστικῇ ὑποθεσίᾳ, ἐκπίπτει τῶν δικαίων αὐτοῦ, εἰ δὲ ὑποδεχόμενος τὸν ἔχοντα δίκην καὶ ἀναλαβὼν τὴν προστασίαν αὐτοῦ, καὶ συλλληκτικὸς εἰς τυχὴ ὧν, τιμωρεῖται ἐξαιρετικῶς.

δ. Ἐάν τις ἐν τῷ δανεῖζειν ἢ ἄλλῳ πως συναλλάγματα ποιῆν παραιτεῖται μὲν τὸ εἰς οἰκείον ὄνομα λαβεῖν ἀσφάλειαν ἢ γραμματεῖον ἢ ἄλλο συμβόλαιον, εἰς ὄνομα δὲ δυνατοῦ προσώπου παρασκευάζει γενέσθαι τὸ γραμματεῖον, καλεῖται ἢ διατάξις ἐκπίπτειν τοῦ τοιοῦτου χρέους τὸν τοῦτο παποιηκότα. (N. 2 Κωδ. 2, 14 (ne liceat potentioribus). Βασ. VII, 6, 2).

Μ. Ἐάν τις, δανείζων ἢ ἄλλο τι συμφωνητικὸν συνάπτων, ἀποκρύπτῃ τὸ εἰκὸς ὄνομα ἀπὸ τοῦ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ τυπτασσομένου ἐπὶ τούτῳ ἐγγράφῳ ἢ ἄλλῃ ὁμολογίᾳ, παρασκευάζῃ δὲ τὴν καταρτίσιν τοῦ ἐγγράφου εἰς δυνατοῦ ἄλλου προσώπου ὄνομα, κατὰ τὴν διατάξιν ἐκπίπτει τοῦ πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς τελεσθείσης συμφωνίας χρέους.

ΤΙΤΛ. Ι' — Περὶ χροῦδεως. (1)

1. Τὰ εἰς χρῆσιν ἤγουν χροεῖαν τινὰ διδόμενα ἢ κινήτᾳ εἶσιν ἢ ἀκίνητᾳ. Καὶ χροεωστὲς ὁ λαμβάνων μὴ ποιῆται ὄθλον ἐν αὐτοῖς ἢ ἀμέλειαν· ὅσα δὲ μῆτε ἀμελοῦντος, μῆτε βολιευομέ-

(1) Ἐνταῦθα ἡ λέξις χρῆσις εὐχὴ μόνον ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς χρήσεως εἶναι καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς χρήσεως καρπῶν ἢτοι ἐπικαρπίας ἢ καρπιαίας (ususfructus) κείται καὶ ἐπικαρπία μὲν ἡ χρῆσις καρπῶν (κατὰ Μυζαντινοὺς) καλεῖται ἢ ἐπὶ ἄλλοτρίου πράγματος δουλεία, ἢς δυναμὴ ἔχει πρὸς τὴν τε χρῆσιν (συνισταμένην εἰς τὴν διὰ τοῦ πράγματος αὐτοῦ ἀμείνον ἰατρειάν τῶν χρειῶν ἡμῶν), καὶ τὴν καρπῶσιν (συνισταμένην εἰς τὴν ἀπόλαυσιν πάντων τῶν προϊόντων τοῦ πράγματος), ἐπομένως ἐπὶ μὲν τῶν ἀγρῶν, πάντων τῶν ἐξ αὐτῶν ἐκτροφεμένων πραγμάτων, οἷον ἀμυγδαλέων καρπῶν, ὁσπριῶν, ῥόστων κτλ. καὶ τῶν καρπῶν τῶν ἐν αὐτοῖς θεθῆσιν (σίκων, μήλων κτλ.), ἐπὶ δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς ὑπερχόντων ἀνοργάνων πραγμάτων (λίθων, ψαμμοῦ, κιμωλίας γῆς), ἐπὶ δὲ τῶν ζῴων, τῶν νεγνῶν αὐτῶν, πρὸς τούτοις τοῦ γάλακτος, ἐρίων, τῆς κοπρου κτλ., χρῆσις δὲ ἢ καὶ ἢν ἔχει τις μόνον τὴν χρῆσιν, δηλονότι τὴν ἀμείνον δι' αὐτοῦ ἰατρειάν τῶν αὐτοῦ χρειῶν. Ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πρὸς χρῆσιν δανείου (τοῦ ἄλλως μενολεξεί χρῆσις δανείου κληθέντος) πραγματεύεται ὁ παρῶν τίτλος ἐν ταῖς πρώταις αὐτοῦ παραγράφοις.

νου τούτου ἀπό τινος τύχης εἰς αὐτὰ γένηται ζημία, τὸν δεσπότην ὁρᾷ τουτέστιν εἰς τὸν δεσπότην αὐτὸν ἀνατρέχει, καὶ τὴν ζημίαν ὁ δεσπότης ὀφίσταται καὶ οὐχ ὁ πρὸς τὴν χρῆσιν τὸ πρᾶγμα λαβὼν. Ἐὰν δὲ ὁ λαβὼν συμφωνήσῃ καὶ εἴπῃ ῥητὴς ἵνα αὐτὸς καὶ ἐπὶ τοῖς κατὰ τύχην συμβέησιν ἐνέχηται ἡ συμφωνία κρατεῖ καὶ ὁ συμφωνήσας ἐνέχεται. (N. 1 § 1 Πανδ. 13. 6 (commodati vel contra) Βασ. XIII. 1. 1 N. 5 § 2. 4 Πανδ. αὐτόθι Βασ. XIII. 1. 5).

Μ. Τὰ διδόμενα εἰς τινὰ πρὸς χρῆσιν πράγματα ἢ κινητὰ εἶναι ἢ ἀκίνητα. Καὶ ὁ λαμβάνων ὀρεῖται νὰ μὴ προσενηχθῇ ἐν τῇ χρήσει αὐτῶν ἡλιως ἢ ἀμελῶς· ἐὰν δὲ, μηδαμῶς αὐτοῦ ἀμελοῦντος ἢ δολιευομένου, τὰ ὀφθέντα εἰς χρῆσιν βλαβῶσιν ἐκ τυχαίου τινὸς συμβεβηκότος, ἡ ζημία ἀναγεται εἰς τὸν κύριον, τουτέστι πίπτει εἰς βάρος αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ὀφίσταται αὐτὴν καὶ οὐχ ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα πρὸς χρῆσιν. Ἐὰν δὲ λαβὼν συμφωνήσῃ ῥητὴς νὰ ἐνέχηται αὐτὸς καὶ εἰς ὅσα ἐνδέχεται νὰ συμβῶσιν ἐκ τύχης, ἡ συμφωνία ἰσχύει καὶ ἐνέχεται ὁ λαβὼν.

2. Ὁ χρητάμενος ἦγουν πρὸς χρεῖαν τινὰ ζητήσας ἄλλότριον τι πρᾶγμα καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος· ἔτι μέλλει χρήσασθαι αὐτῷ ἐπὶ δουλείᾳ τινί, εἴτα οὐκ ἐπὶ ταύτῃ, ἀλλ' ἐπὶ ἑτέρᾳ χρητάμενος καὶ ὡς κλέπτης λογίζεται καὶ ἐν συμβῇ ζημία τις εἰς τὸ διπλάσιον αὐτὴν ἀποδίδωσι. Τῇ αὐτῇ καταδίκη ἐνέχεται καὶ ὁ λαβὼν ἄλλότριον ζῶον, ὥστε ἔχει ἀπελθεῖν καὶ ἀπελθὼν μακρότερον. (Γαλλίου Νύκτας Ἀττικὰ βιβλ. 7 κεφ. 15. Βαλερίου Μαξίμου βιβλ. 8 κεφ. 2 § 4, N. 5 § 8 Πανδ. 13. 6 (commodati vel contra), Βασ. XIII. 1. 5).

Μ. Ὁ χρηστὰς ἦγουν αἰτήσας ἄλλότριον πρᾶγμα πρὸς ὀρισμένῃ πρὸς χρεῖαν καὶ εἰπὼν πρὸς τὸν κύριον τοῦ πράγματος ὅτι μέλλει νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ εἰς ὀρισμένην ὑπηρεσίαν, ἔπειτα δὲ μὴ μεταχειρισθεὶς αὐτὸ ἐν ταύτῃ, ἀλλ' εἰς ἄλλην τινὰ, καὶ ὡς κλέπτης λογίζεται καί, ἐὰν συμβῇ ζημία τις, ἀποδίδωσιν αὐτὴν διπλάσιον. Εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐνέχεται καὶ ὁ λαβὼν ἄλλότριον ζῶον, ἵνα μεταβῇ εἰς πλησίον τι μέρος, καὶ πάλιν τὴν συμφωνίαν μεταβάς εἰς μέρος ἀπώτερον.

3. Ὁ κεχρημένος ἵππῳ ἕως ὀρισμένου τινὸς τόπου, τὸν ὁρισθέντα τόπον ὑπερβάς, τῆς ὥς εἰκὸς γενομένης ἐπ' αὐτῷ βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτὸς τὸν λόγον ὑπέχων τὸ ἀζημίον τῷ ἵππου τῷ κυρίῳ περιποιεῖται. Ἐὰν μέντοι γε ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος τόπου βλάβη ἐπιγένηται ἵππῳ ἢ θάνατος, ἀζημίος ὁ κεχρημένος διατηρεῖται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀμελείας ἢ καὶ ἐπίκου λῆς τὸ περὶ τὸν ἵππον ἐργάσεται πάθος. (N. 23 Πανδ. 13. 6 commodati vel contra). Βασ. XIII. 1. 23 N. 5 § 4 Πανδ. αὐτόθι. Βασ. XIII. 1. 5).

Μ. Ὁ λαβὼν πρὸς χρῆσιν ἵππον ἕως ὀρισμένου τινὸς τόπου, ἐὰν ὑπερβῇ

τὸν τρόπον τοῦτον, εὐθύνεται περὶ τῆς συμβάσεως εἰς τὸν ἵππον βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ ὑποχρεοῦται νάποζημιώσῃ τὸν κύριον τοῦ ἵππου. Ἐὰν δὲ βλάβῃ ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἵππος ἐντὸς τοῦ ἐρισθέντος χρόνου, δὲν ἀποζημιώσῃ τὸν κύριον ὁ δανεισθεὶς αὐτὸν ἐπὶ χρήσει, ἐκτὸς ἐὰν τὸ δυστύχημα τοῦτο συμβῇ εἰς τὸν ἵππον ἐξ ἀμελείας ἢ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ.

4. Ἀναγκάζεται ὁ τὴν χρῆσιν (1) ἔχων γεωργεῖν τὸν ἀγρὸν· αὐτῷ γὰρ διαφέρει τὰ ἐν αὐτῷ γινόμενα καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δυνάμενα λαμβάνεσθαι. (N. 9 πρ. Πανθ. 7.1 (de usufructu). Bas. LVI. 4. 9).

M. Ὁ ἔχων τὴν ἐπικαρπίαν ἀγροῦ ἀναγκάζεται νὰ καλλιεργῇ αὐτόν, διότι εἰς αὐτὸν ἀνήκει αἱ τὰ ἐν αὐτῷ παραγόμενα καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ δυνάμενα λαμβάνεσθαι.

5. Ὅταν τις χρῆσιν μόνην ἔχῃ πραγμάτων, τὴν δὲ δεσποταίαν (2) ἑτέρῳ παραφυλάττῃ, ὅσα ἂν ἀπὸ τῆς χρήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν κτήσασθαι δυνήθῃ, μόνην τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς σύστασιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν ἀνεκλιπῶς καταβάλλων, ἐξουσίαν ἔχει πρὸς οὗς βούλεται παρατείνειν καὶ οὐκ ἀναγκάζεται αὐτὸν περὶ τούτων εἰ τῶν πραγμάτων δεσπότῃ παρὰ τὴν οἰκείαν διαπραχθεῖν. (N. 7 πρ. § 1 καὶ 2 Πανθ. 7. 1 (de usufructu). N. 12 § 2. N. 59 § 1 Πανθ. αὐτόθι.).

M. Ὅταν μόνον ἔχῃ τις τὴν ἐπικαρπίαν πραγμάτων, τῆς κυριότητος διατηρουμένης εἰς ἄλλον, ὅσα δυνήθῃ νὰ ἀποκτήσῃ ἐκ τῆς χρήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν, καταβάλλων ἀνεκλιπῶς μόνην τὴν ἀναγκαίαν δαπάνην εἰς σύστασιν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν, ἔχει ἐξουσίαν νὰ ἀποτελέῃ, πρὸς οἵουδήποτε θέλει καὶ τῶν πραγμάτων εἰ κύριοι δὲν δύνανται νὰ ἀναγκάσωσιν αὐτόν νὰ ἐνεργήσῃ τα κατὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ.

6. Ὁ ἔχων χρῆσιν καρπῶν δύναται πωλεῖν αὐτὴν καὶ ἀκινήτου τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ. (N. 67 Πανθ. 7. 1 (de usufructu). Bas. XVI 4. 67).

M. Ὁ ἔχων τὴν ἐπικαρπίαν πράγματος δύναται νὰ ἐκποιήσῃ αὐτὴν καὶ περὶ τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ.

7. Ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ γινομένων κελλαρικῶν ὁ τὴν χρῆ-

(1) Ὡς τῇ παραγράφῳ ταύτῃ καὶ ἐν τισιν ἄλλαις παραγράφαις ἡ λέξις χρῆσις κεῖται ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λατιν. λέξεως ususfructus, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν σχετικῶν χωρίων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου καὶ τῶν Βασιλικῶν.

(2) Σημειωτέον ὅτι ἡ δεσποτεία ἢ κυριότης, ἀπογομνουμένη τῆς ἐπικαρπίας, καλεῖται ψιλὴ ἢ γυμνή, ὡς οὐδεμίαν προσπορίζουσα ἀπόλαυσιν ἐν τῷ κυρίῳ. Οὐχ ἦσαν εἰ νόμοι διατιμῶσιν αὐτὴν ἐξ ἴσου τῇ κυριότητι (N. περὶ Καρτ. ἀρθρ. 81).

σιν μόνην ἔχων τὸ πρὸς ἐνιαυτὸν ἀρκοῦν αὐτῷ λαμβανέτω, εἰ καὶ πάντα δαπανᾷται. (N. 15 Πανδ. 12. 8 (de usu et habitatione). Βασ. XVI. 8. 15).

M. Ὁ ἔχων τὴν χρῆσιν μόνην τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ πρὸς βρώσιν καὶ πόσιν ἀποτελλεμένων πραγμάτων λαμβάνει ὅσα ἀρκοῦσιν αὐτῷ ἐνιαυσίως, καὶ ἐν ἐτὶ ὅλα καταναλίσκονται.

8. Ὁ ἔχων χρῆσιν οἰκίας τὰ κατακέραμα θρεῖλει ποιεῖν τῆς οἰκίας ἀναλώμασιν οἰκείοις· εἰ δέ τι περαιτέρω ἀνάλωσεν εἰς τὴν τῆς οἰκίας διόρθωσιν, τοῦτο λήφεται παρὰ τοῦ ἔχοντος τὴν διασποτείαν. (N. 7 Κωδ. 3. 33 (de usufructu). Βασ. XVI. 8. 15).

M. Ὁ ἔχων χρῆσιν οἰκίας μόνας τὰς κεράμους τῆς σκέπης ἐπιδικεῖται δι' ἰδίων δαπανῶν· εἰ δὲ δαπανήσῃ τι περαιτέρω πρὸς διόρθωσιν τῆς οἰκίας, λαμβάνει τοῦτο παρὰ τοῦ ἔχοντος τὴν κυριότητα.

N. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι ὁ ἔχων μόνην τὴν χρῆσιν οἰκίας (οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ἐπικαρπίαν αὐτῆς) δικαιοῦται νὰ κατοικῇ αὐτὸς ἐν αὐτῇ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ λαμβάνῃ μίσθωμα. A. Π. 9 τοῦ 1854. (*Ἀλλὰ δύναται, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν N. 2 § 1, N. 3—7, N. 8 § 1 καὶ N. 9 Πανδ. 17. 8), νὰ κατοικῇ ἐν αὐτῇ μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, ἐπὶ δὲ καὶ ξένους νὰ ὑποδέχεται).

9. Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως μετὰ ἑκατὸν ἔτη στέννυται ὡς ὁ μακροχρόνιος ἄνθρωπος. (N. 56 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). Βασ. XVI. 1. 56. N. 8 Πανδ. 33. 2 (de usu et usufructu). Ρομὰι κέφ. 46 § 1).

M. Ἡ χρῆσις τῶν καρπῶν τῆς πόλεως στέννυται μετὰ ἑκατὸν ἔτη, ὡς ὁ μακρόβιος ἄνθρωπος.

10. Ἐὰν προβάτων χρῆσις δοθῇ μοι, οὔτε τῷ γάλακτι, οὔτε τοῖς ἀρνίοις, οὔτε τῷ ἐξ αὐτῶν ἐρίῳ συγχωροῦμαι κεχρῆσθαι, ἐπειδὴ ταῦτα ἐν καρπῷ ἐστίν· ἀλλ' εἰς τοῦτο μόνον συμβάλλεται μοι τὸ ἔχειν χρῆσιν προβάτων, ὥστε δύνασθαι ἄγειν αὐτὰ εἰς τὸν ἐμὸν ἀγρὸν καὶ τοῦτον κοπρίζειν· ἡ δὲ τῶν προβάτων κόπρος εὐθαλῇ καὶ γόνιμον ποιεῖ τὸν ἀγρὸν. (§ 4 Εἰσηγ. 2. 6 (de usu et habitatione). N. 12 § 2 Πανδ. 7. 8 (de usu et habitatione). Βασ. XVI. 8. 12).

M. Ἐάν μοι δοθῇ προβάτων χρῆσις, δέν μοι ἐπιτρέπεται νὰ μεταχειρισθῶ οὔτε τὸ γάλα, οὔτε τὰ ἀρνία, οὔτε τὸ ἐξ αὐτῶν ἐρίον, διότι ταῦτα ἀνέχονται καρπός· ἀλλ' εἰς τοῦτο μόνον μοι συμβάλλει ἡ χρῆσις τῶν προβάτων, ὅτι δύναμαι νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὰ πρὸς κόπρωσιν τῶν ἀγρῶν μου· διότι τῶν προβάτων ἡ κόπρος καθίσταται τὸν ἀγρὸν λιπαρὸν καὶ εὐφρυν.

11. Ὁ τοκετὸς τῶν δούλων οὐκ ἀνήκει τῷ τῇν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι, οὐδ' ἔχει ἐπ' αὐτῷ χρῆσιν, εἰ μὴ ῥητῶς εἴπῃ ὁ διαθέμενος· ἡ δὲ γονὴ τῶν θρεμμάτων τῷ τῇν χρῆσιν τῶν καρπῶν ἔχοντι ἀνήκει. (N. 68 πρ. § 1 Πανδ. 7. 1 (de usufructu). Βασ. XVI. 1. 68).

Μ. Τὰ γεννώμενα ὑπο τῶν δούλων τέκνα θέν ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπικαρπωτήν, οὐδὲ ἔχει αὐτοὺς τὴν χρῆσιν τούτων, ἐκτός ἐάν ὁ διαδόχος εἴπῃ αὐτοὺς ἑστῶς· ἡ δὲ γονὴ τῶν ζώων ἀνήκει εἰς τὸν ἐπικαρπωτήν.

12. Ἐάν ἔχῃ τις χρῆσιν πράγματός τινος καὶ βουληθῇ ὁ θεσποτης ἐκποιήσασθαι τὸ πρῶγμα, ἐνέχεται παρασχεῖν τὸ τρίτον τῆς τιμῆς τῷ τὴν χρῆσιν ἔχοντι. Καὶ ἀγροῦ ἐκνικωμένου, εἰ τὴν χρῆσιν ἑταρος ἔχει, τὴν δὲ δεσποτείαν ἑταρος, εἰ θελήσουσιν ἀμφοτέρω· αὐτοὶ δοῦνα· τὴν τιμὴν τοῦ ἀγροῦ καὶ ἔχειν πάλιν αὐτὸν, τότε ὁ μὲν τὴν χρῆσιν ἔχων δίδωσι τὸ τρίτον τοῦ τιμῆματος, ὁ δὲ τὴν δεσποτείαν τὸ διμοῖρον· τοῦτο δὲ ὁ Μάγιστρος ἐπὶ τῶν ἀγίων τὴν χρῆσιν ἔχόντων αὐτως ἔλεγεν ὡς περ ἐκκλησίαι καὶ ἐρῶς οἴκος· ἐπὶ δὲ τῶν πρόσκαιρον ἄλλως. (N. 2. N. 6. N. 9 Κωδ. 3. 33 (de usufructu). N. 4 Κωδ. 7. 10 (de his, quia non domino). N. 38 Πανδ. 33. 2 (de usu et usufructu).

Μ. Ἐάν καρπυῖται τις πρῶγμα καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ θελήσῃ νὰ ἐκποιήσῃ αὐτὸ, ἀποχερῶνται νὰ δώσῃ τὸ τρίτον τοῦ τιμῆματος εἰς τὸν ἐπικαρπωτήν. Καὶ ἐπεὶ ἐκνικᾶται ἀγρός, ἐάν θελήσωσιν ἀμφοτέρω νὰ δώσωσι τὸ τίμημα τοῦ ἀγροῦ καὶ νὰ ἔχωσιν αὐτὸν πάλιν, τότε ὁ μὲν ἐπικαρπωτὴς καταβάλλει τὸ τρίτον τοῦ τιμῆματος, ὁ δὲ κύριος τὰ δύο τρίτα. Καὶ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Μάγιστρος, ὅτι κρατεῖ ἐπὶ τῶν διηνεκίων καρπωτῶν, ἐποῖσι εἶναι ἡ ἐκκλησία καὶ οἱ ἐρῶι οἴκοι· ἐπὶ δὲ τῶν πρόσκαιρων ἄλλως.

13. Ὁ τέλειος χρόνος τῆς χρήσεως ὁ τριακοστός ἐστίν· ἐάν ὅς καταβληθῇ διατεῖ ἢ τριετὴ ἢ εἰκοστὴν ἑνατον ἄγοντι χρόνον, πρὸς τριάκοντα χρόνους ψαρίζεται· ἡ χρῆσις ὅπερ δὲ τὰ τριακοντα ἔτη ἐάν καταβληθῇ τινι χρῆσις, μέχρι τῶν ἐξηκοντα ψαρίζεται· καὶ ὅσου ἂν εἴῃ χρόνου ὁ ἄνθρωπος, τὸ λοιπὸν πρὸς ὃ λαμβάνει· τοχὴν εἰ εὐρεθῇ τεσσαράκοντα ὦν, λαμβάνει· πρὸς εἰκοσι καὶ ἐφεξῆς ὁμοίως. Ἐάν δὲ ἐξηκοστῷ καταλειφθῇ χρῆσις, μόνον πάντα ἐνιαυτῶν αὐτοῦ λαμβάνει. Ταῦτα δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ παρὶ φαλκιδίου διήκει ὁ Πατρίκιος ἐνθα πλατύτερον τα τοιαῦτα καίεται. (N. 68 πρ. Πανδ. 35. 2 (ad legem Falcidiam). XLI. 1. 67).

Μ. Ὁ τέλειος χρόνος τῆς ἐπικαρπίας εἶναι ὁ τριακοστός καὶ ἐάν ἡ ἐπικαρπία ἀρεθῇ εἰς διατεῖ ἢ τριετὴς παιδίου ἢ εἰς ἄνδρα εἰκοσιανέτα ἔτων, ψαρίζεται διὰ τριάκοντα ἔτη· ἐάν δὲ ἀρεθῇ εἰς προσβύτερον τῶν τριακοντα ἔτων, ἡ ἐπικαρπία λογίζεται μέχρι τοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους. Ὅσῳ γὰρ ποτε δὲ ἔσται καὶ ἐάν ἔχῃ ὁ ἄνθρωπος, λαμβάνει τὸ τοχὸν ἐλλείπον μέχρι τῆς τριακονταετίας· ἐάν λόγου γ. εὐρεθῇ τεσσαρακοστῆς, λαμβάνει τὴν ἐπικαρπίαν διὰ τὰ ἐπίλοιπα εἰκοσι, καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως· ἐάν δὲ κληροδοτηθῇ ἐπικαρπία εἰς ἐξηκονταετή, αὐτὸς λαμβάνει αὐτὴν μόνον ἐπὶ πάντῃ ἔτη. Καὶ ταῦτα ἐξῆγον ὁ Πατρίκιος ἐκ τοῦ φαλκιδίου νόμου, ἐνθα τὰ τοιαῦτα καίονται πλατύτερον.

14. Γονὴ τις ἐδικαιώθη μὴ δευτερογαμήσασθαι λαβεῖν κατὰ

(ΠΕΡΙ ΧΡΗΣΕΩΣ)

χρήσιν τὸ ὑπόθετον, λίτρας κε' (1) μὴ ἔχουσα δὲ ἐγγυό-
 δοῦναι εἰς τὸ παραφυλάττειν τοῦτο τῷ υἱῷ, ἡρετίσασα λαβε-
 ῖν ἀποτίμησιν τῆς χρήσεως τῶν κε' λίτρων καὶ ἐδέχθη· ἐ-
 ἔτων οὖσα εὐρέθη, ἔλαβε κατὰ νόμον τὸ τρίτον τῶν κε' λ-
 ἦτοι λίτρας ἢ νομίσματα κδ'. Τριάκοντα γὰρ ἔτων τις
 ἡμῖσι τῆς τιμῆς τῆς πράξεως ὑπὲρ χρήσεως λαμβάνει· αὐ-
 τεσσαράκοντα ἔτων οὖσα, διὰ τὰ ὑπέρπλεα τῶν λ' ἔτων ἐπὶ
 ὑπεκρατήθη τὸ τρίτον ἦτοι λίτρας δ' νομ. ιδ' καὶ ἔλαβε
 εἰρηται λίτρας ἢ νομίσματα κδ'. Καὶ πάλιν ἑτέρα πεντήκοντα
 ἔτων οὖσα λαβοῦσα χρήσιν δ' λίτρων ἠθέλησε τὴν ἀπο-
 τούτων λαβεῖν καὶ ἐδόθη αὐτῇ τὸ τρίτον τοῦ ἡμίσεως ἧτοι
 δύο λίτρων διὰ τὸ εἶναι πεντήκοντα ἔτη νομ. μῆ' τουτέστι
 σις δέκα ἔτων. (Πανδ. 7. 9 (usufr. quemadmodum cap-
 N. 4 Κωδ. 3. 33 (de usufructu).

Μ. Γυνή τις μὴ συναφθεῖσα εἰς δευτέρον γαμον ἐδικαιώθη νὰ λα-
 βῇ ἐπικαρπίαν τῆς προγαμίας δωρεᾶς, λίτρων εἰκοσιπέντε· μὴ ἔχουσα
 δῶσθαι ἐγγυήσιν, ὅτι νὰ διατηρήσῃ τοῦτο εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς, προῦ
 νὰ λάβῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐπικαρπίας τῶν εἰκοσιπέντε λίτρων, ὅπ-
 ῃ ἐπραΐε· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔτυχεν νὰ ᾔναι τεσσαράκοντα ἔτων τὴν ἡλικίαν
 κατὰ τὸν νόμον τὸ τρίτον τῶν εἰκοσιπέντε λίτρων, ἤγουν λίτρας δκ'
 νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Διότι δ' τριακονταετῆς λαμβάνει πρὸς ἐπὶ
 τὸ ἡμῖσι τῆς τιμῆς τῆς πωλήσεως· αὕτη δὲ, ἐπειδὴ ἦτο τεσσαράκοντα
 διὰ τὰ παρελθόντα δέκα ἔτη τῆς τριακονταετίας ἐστερήθη τοῦ τρίτου
 λίτρας τέσσαρες καὶ νομίσματα δώδεκα, καὶ ἔλαβεν, ὡς προελέχθη,
 ὅκτι καὶ νομίσματα εἰκοσιτέσσαρα. Καὶ πάλιν ἄλλη πεντηκονταε-
 τὴ οὖσα τὴν ἐπικαρπίαν λίτρων τεσσάρων, ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὴν ἀξί-
 ας.

(1) Ὡς προκύπτει ἐκ τῆς παρούσης παραγράφου, ἡ ἐπικαρπία γί-
 νεται ἐπὶ πραγμάτων ἐνσωμάτων καὶ μὴ ἀναλίσκωτων, ἀλλὰ καὶ
 ἀναλίσκωτων καὶ ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ἐπὶ δὲ καὶ ἐνοχικῶν ὁ-
 ρασιῶν. Ἐκλήθη δὲ εἰδικώτερον ἢ ἐπὶ τοιούτων πραγμάτων ἐπικαρπία
 νεὶ ἐπικαρπία. Ὡς δὲ προκύπτει ἐκ τῶν πηγῶν καὶ ἀπὸρρέει
 τῆς τῆς φύσεως τῆς οἰκνῆς ἐπικαρπίας, ἡ ἐπικαρπωτής γίνεται τὸν
 ἰδιοκτῆτη τοῦ πράγματος, δρᾶν μόνον νὰ ποδῶσθαι τῷ ἰδιοκτῆ-
 τῇ ἰσὺς ποσότητος καὶ ποιότητος πρᾶγμα ἢ, ἂν συμφωνῇ, τὴν δια-
 πότου. (N. 7 Πανδ. 7. 5). Ἡ σχετικὴ νομολογία καταχωρίζεται
 κατωτέρω.

(2) Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης προκύπτει, ὅτι δεῖν νὰ θεω-
 ρηθῶσιν οἱ διατάξεις τῶν πηγῶν, καθ' ὅς ὁ ἐπικαρπωτής δρεῖλαι
 λίσση δι' ἐγγυήσεως τὸν ἰδιοκτῆτην περὶ τοῦ τῆς ἀγαθῆς μεταχειρίσε-
 ος πράγματος καὶ περὶ τῆς κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπικαρπίας ἀποδόσεως
 (N. 1 πρ. § 6 καὶ N. 9 § 1 Πανδ. 7. 9, N. 4 Κωδ. 8. 33)· πρὸ
 σιως δὲ τῆς ἀσφαλείας ταύτης δικαιοῦται ὁ κύριος νὰ μὴ παραδ-
 ῶσθαι τὸ πρᾶγμα ἢ παραδοθὲν ἤδη νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸ (N. 18 πρ. Πανδ. 7. 1, N.
 καὶ N. 12 Πανδ. 7. 9).

των, καὶ διὰ τὴν πεντηκονταετίαν ἐδόθη αὐτῇ τὸ τρίτον τοῦ ἡμίσεως, τῶν δυο δὲ λ. λιτρῶν, ἥτοι νομίσματα τεσσαράκοντα ὀκτώ, ταῦτα εἰς ἐπικαρπία τῶν δέκα.

Ν. Ὁ καρπωτὴς ὀφείλει νὰ χορηγήσῃ ἀσφάλειαν εἰς τὸν φίλον κύριον εὐμενὲς περὶ τῆς καλῆς χρήσεως τοῦ πραγματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀποδοσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπικαρπίας (Ν. 1 καὶ 2 Βασίλ. (16. 9). Εἰ δὲ πρὸς τῆς χορηγήσεως ἀσφαλείας καταλιμπάνει ὁ νόμος εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, ἐκτιμῶντος συγκεκριμένως τὰ πράγματα, δυναμένου δὲ νὰ διατάξῃ ἀποδείξιν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῶν προσόδων τοῦ κτήματος, περιλαμβανούσαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ κατὰ τὴν αἴτησιν τῆς ἐγγυήσεως. Δ. Π. 802 τοῦ 1884, 87 τοῦ 1886.—Ὁ ἔχων δικαίωμα ἐπικαρπίας ἐπὶ χρηματικῆς απαιτήσεως εἶναι ὁ καθ' αὐτὸ δικαιούχος τῆς απαιτήσεως ταύτης, υποχρεούμενος μόνον μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπικαρπίας νὰ ποδώσῃ τὴν χρηματικὴν ποσότητα, ὅθεν δύναται νὰ ἐπιδώσῃ δι' ἀγωγῆς τὴν ἐξέλῃσιν αὐτῆς, ὡς καὶ εἰ δανεισταὶ αὐτοῦ νὰ κατάσχουσιν αὐτὴν πρὶ τῆς λήξεως τῆς ἐπικαρπίας (Ν. 2 Εἰσηγ. 2. 4). Δ. Π. 98 τοῦ 1886.—Ἡ ἀσφάλεια, ἣν ὀφείλει νὰ δώσῃ ὁ εὐνοεὶ ἐπικαρπωτὴς, δὲν εἶναι πρὸς ἀναγκάσειν εἰς κτῆσιν τοῦ τῆς ἐπικαρπίας δικαίου, οὐ ἀνευ δηλονότι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κτῆσιν τοῦ δικαίωματος τούτου ὑπὸ τοῦ ἐπικαρπωτοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀπλῶς μέσον ἀσφαλιστικὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ προσώπου εἰς ὃ μέλλει νὰ μεταβιβασθῇ μετὰ τὴν λήξιν αὐτῆς ἡ ἐπικαρπία (Ν. 5 § 1 Πανδ. 7. 5 καὶ Ν. 7 πρ. Πανδ. 7. 9). Ἡ δὲ διαταξὶς τοῦ Κώδ. (8. 88) ὀρίζουσα ὅτι, καὶ ἀπαλλαγέντος τυχὲν διὰ διαθήκης τοῦ εὐνοεὶ ἐπικαρπωτοῦ τῆς ὑποχρεώσεως τῆς χορηγήσεως ἀσφαλείας, οὐχ ἦτοον ὀφείλεται ἀσφάλεια, δὲν ἀναιρεῖ τὰ ἀνωτέρω. Δ. Π. 239 τοῦ 1861.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'.—Περὶ ναυτικῶν.

Ι. Τὰ ναυτικά πάντα καὶ ὅσα κατὰ θάλασσαν κρίνεται, ῥοδίῳ τέρνεται νόμῳ καὶ κατὰ τοὺς ῥοδίους δικάζεται νόμοις, ὅταν μὴ ἄλλος νόμος ἐναντιούμενος τοῖς τῶν ῥοδίων νόμοις εὕρισκῃται· εἰσὶ γάρ οἱ τῶν ῥοδίων νόμοι τῶν ἄλλων ναυτικῶν νόμων παλαιγενέστεροι. (1) (Ν. 9 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Περὶ τοῦ ῥοδίου ἐν γένει νόμου ὄλ. καὶ Ν. 4 Πανδ. αὐτόθι. Βασ. LIII, 8).

Μ. Τὰ ναυτικά πάντα καὶ ἐν γένει τὰ κατὰ θάλασσαν δικάσιμω κρίνονται καὶ ἀπορρίσκονται κατὰ τῶν ῥοδίων τὸ δίκαιον, ὅσκις ἄλλος νόμος δὲν ἀντικαταστήσῃ τοῦτο, διότι οἱ νόμοι τῶν ῥοδίων εἶναι ἀρχαιότεροι τῶν λοιπῶν ναυτικῶν νόμων.

(1) Παρ' ἡμῖν τὰ τῆς ναυτικῆς ἐμπορίας ρυθμίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ὑπὸ τοῦ βιβλίου δευτέρου (περὶ ναυτικῆς ἐμπορίας) τοῦ Ἑμπορικοῦ Νόμου (πρὸ 190—486), τοῦ Δ. τῆς 14 Νοεμβρίου 1886 περὶ ἐμπορικῆς ναυτικῆς, τοῦ Δ. τῆς 17 Δεκεμβρίου 1886 περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτικῆς, καὶ τοῦ Νόμου περὶ ναυγίων καὶ ναυγιστῶν (ἐν ἴδῃ ἐν Γ' τμήμ. Δικ. Νόμων σελ. 146 πρώτης ἐκδ. καὶ σελ. 164 δευτέρας ἐκδόσεως).

2. Ναύται: χωρὶς κυβερνήτου πλέειν τολμήσαντες καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐπιβάται τοῖς ναύταις ὁμοίως δίχα κυβερνήτου τὴν θάλασσαν πλέοντες, ἐὰν τὸ πλοῖον ναυαγήσῃ ἢ καὶ εἰς τελείαν καταντήσῃ ἀπώλειαν, καὶ οἱ ἐπιβάται καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται, εἰ μὲν ἐπιβάται: ὡς τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἀμελήσαντες, οἱ δὲ ναῦται ὡς καὶ τῆς ἑαυτῶν καὶ τῆς τῶν ἐπιβατῶν προμηθείας καταφρονήσαντες, μὴ κυβερνήτην μεθ' ἑαυτῶν ἐπαγόμενοι. Τινὲς δὲ τοὺς ναύτας ἐν τούτοις ὡς ἀθόρους τῆς ἐνοχῆς ἀπολύοντες λέγουσι μόνον τοὺς ἐπιβάτας ἐνέχεσθαι. (1) (N. 13 § 2 Πανδ. 19. 2 (locati conducti)).

Μ. Ναῦται: τολμήσαντες νὰ πλεύσωσιν ἄνευ πλοίαρχου ὡς καὶ ἐπιβάται διαπλέοντες τὴν θάλασσαν ἄνευ πλοίαρχου, ἐὰν μὲν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον ἢ καὶ ὀλοτελῶς καταστρεφῇ, πάντες ἐνάγονται, οἱ μὲν ἐπιβάται ὡς ἀμελήσαντες τὴν σωτηρίαν ἑαυτῶν, οἱ δὲ ναῦται ὡς μὴ προβλέψαντες οὔτε περὶ ἑαυτῶν οὔτε περὶ τῶν ἐπιβατῶν, καὶ ταξιδεύσαντες ἄνευ πλοίαρχου. Ἄλλα τινες ἀφαιρῶντες τοὺς ναύτας, διατείνονται ὅτι μόνον οἱ ἐπιβάται ἐνέχονται.

3. Ναῦς ἢ ἑτερόν τι πλοῖον ἐὰν προσκρούσῃ ἑτέραν νηὶ καὶ βυθίσῃ αὐτήν, εἰ μὲν πολλὴ βία τοῦ ἀνέμου ἐστὶ καὶ φαίνεται ἀπὸ τούτου ὅτι οὔτε ἀπὸ κακίας οὔτε ἀπὸ ἀμελείας τοῦ κυβερνήτου καὶ τῶν ναυτῶν τῶν ἐν τῇ σωζομένῃ νηὶ ἢ ἀπολλυμένη ναῦς ἐβυθίσθη, οὔτε οἱ ναῦται οὔτε οἱ κυβερνήται ἐνάγονται· ἀν δὲ ἡ τοῦ ἀνέμου βία μὴ εἴῃ πολλὴ καὶ δυναμένη εἰς αἰτίαν λογισθῆναι τῆς ἀπωλείας τῆς ἑτέρας νηὸς, καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ ὁ πρῶτος καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται. (2) (N. 29 Πανδ. 9. 2 (ad legem Aquiliam) Βασ. LIII. 2. 5).

Μ. Ἐὰν πλοῖον συγκρούσῃ πρὸς ἄλλο πλοῖον καὶ βυθίσῃ αὐτό, εἰ μὲν ἢ βία τοῦ ἀνέμου εἶναι μεγάλη καὶ φαίνεται ἐκ τούτου ὅτι τὸ ἀπολεσέν πλοῖον δὲν ἐβυθίσθη οὔτε ἐκ μοχθηρίας οὔτε ἐξ ἀμελείας τοῦ πλοίαρχου καὶ τῶν ναυτῶν τοῦ σωθέντος πλοίου, δὲν ἐνάγονται οὔτε οἱ ναῦται οὔτε οἱ πλοίαρχοι· εἰ δὲ ἡ βία τοῦ ἀνέμου δὲν εἶναι μεγάλη καὶ δυναμένη νὰ λογισθῇ ὡς αἰτία τῆς ἀπωλείας τοῦ ἄλλου πλοίου, καὶ ὁ πρῶτος καὶ οἱ ναῦται ἐνάγονται.

(1) Τὰ νῦν καθήκοντα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ναυτῶν, ὡς καὶ τῶν πλοίαρχων καὶ κυβερνητῶν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, καὶ αἱ ἐπιβαλλόμεναι εἰς αὐτοὺς ποιναὶ ἐν περιπτώσει ἀβελήσεως τῶν καθυκόντων αὐτῶν ἀναγράφονται λεπτομερῶς ἐν τῷ Δ. 15 Δεκ. 1836 περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἐξαφανίσαντι τὴν ἰσχὺν τῆς παρούσης παραγράφου. ("15ῃ ἐκκινεῖαν τοῦ Δ. 15 Δεκ. 1836 ἐν Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Θ. Φλογαίτου § 398).

(2) Τὴν § ταύτην συνεπλήρωσε τὸ 407 ἀρθρον τοῦ Ἑ.μ. Νόμου, συνδεδεμένον καὶ πρὸς τὸ περὶ ἀστυνομίας τῆς ἐμπ. ναυτιλίας Δ. (ἀρ. 95-103, 105 καὶ 108).

4. Ναυκλήρος εἰς ὑποδέχεται τι, ἐνέχεται ἵνα ἀποκαταστήσῃ καὶ ἀποδώσῃ αὐτό. Εἰ δὲ θέλει μὴ δεῖσθαι κατ' ἀρχάς, οὐδεὶς δύναται καταναγκάσαι τοῦτον ἵνα δεῖσθαι τι. (1) (N. 1 πρ. § 2 καὶ 3 Πανθ. 4. (nautae caupones). Βασ. LIII. 1. 6).

Μ. Ἐὰν ὁ ναυκλήρος παραλάβῃ τι, ὑποχρεῖται νὰ ἀποδώσῃ αὐτὸ ἀκέραιον· εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς δὲν θέλει νὰ το δεχθῇ, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀναγκάσῃ αὐτὸν νὰ παραλάβῃ αὐτό.

5. Οἱ ναυκλήροι ἀπὸ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν εὐκ ἐνέχονται, ἀπὸ δὲ τῶν ἀμαρτημάτων ἐνέχονται. (2) (N. 1 § 2 Πανθ. 14. 1 (de exercitoria actione) Βασ. LIII) 1. 15).

Μ. Οἱ ναυκλήροι δὲν ἐνέχονται ἐκ τῶν συναλλαγμάτων τῶν ναυτῶν, ἐνέχονται ὅμως ἐκ τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν.

6. Ὁ προτεταμένος τὸν πιστικὸν (3) τοῦ πλοίου ἤτοι ὁ πρεσβυτέρως καὶ ποιήσας αὐτὸν πιστικὸν ἐνέχεται εἰς ὅ πονεῖ ὁ πιστικός. (4) N. 1 § 2 Πανθ. 14. 1 de exerc. actione)

(1) Ναυκλήρος ἐστὶν ὁ κατ' ἐπαγγέλμα ἀναδεχόμενος πρὸς ἴδιον ἔρως τὴν διὰ τοῦ πλοίου μετακίνησιν ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων, εἴτε αὐτὸς ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πλοίου ἐστὶν εἴτε παρὰ δεσπότης τοῦ πλοίου ἐμισθώσας ἐν οὐδῷ, ὁ ἄλλως καλούμενος ἀροπλιστής ἢ ἐραπλιστής, διαφέρων οὐσιωδῶς τοῦ πλοιάρχου, ὅστις ἐπιτετραπέναι πᾶσαν τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ πλοίου καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ. Δυνάμει τῆς περὶ παραλάβῃς τῶν πραγμάτων τοῦ ἐπιστοῦ συμβάσεως ἐνέχονται οἱ ναυκλήροι εἰς ἀνθρώπων πάσης ζημίας ἐπιμελήσεως· εἰς αὐτά, ἐκτός ἂν ῥητῶς δηλώσωσιν, εἰ δὲν ἐννοεῖται νὰ ἀναλάβωσι τὴν εὐθύνην ταύτην καὶ συνεισφέρωσιν εἰς τὴν δόλωσιν ταύτην εἰ ἐπιδαίει. Σημειωτέον ὅτι περὶ τῆς εὐθύνης τοῦ πλοιάρχου πραγματεύεται μὲν τῶν ὁ ἐμπ. νόμος (ἀρθ. 221 καὶ ἐπ.), ἀλλ' ὡς ῥητῶς παρατηρεῖ ὁ Παπαρρηγόπουλος, οἱ γενικοὶ δόξμοι τοῦ νόμου τούτου δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι ἀναιρέσαντες τὴν διαταγὴν τῆς παρ. ταύτης τοῦ Ἀρμενοπούλου.

(2) Ἡ διαταγὴ, καθ' ἣν ἐνέχονται οἱ ναυκλήροι ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι τῶν ναυτῶν, σημαίνει ἔχει τανὺν μόνον ἀπτικῶς, δηλονότι καὶ εἰς ἀποδείχῃ, εἰ ἐκλεψὴν ἢ κατέστρεψεν τοῦ ὁδοιπόρου τὰ πράγματα εἰ ναῦται, εὐθύνεται εἰς ἥττον εἰς ἀπόδοσιν αὐτῶν ὁ ναυκλήρος.

(3) Πιστικὸς ἢ πλοίαρχος (magister navis) καλεῖται ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν διοίκησιν τοῦ πλοίου.

(4) Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Ἐμπ. Νόμον, τροποποιήσαντα τὰς ἐν τῷ παλαιῷ διατάξεις, εἰς τὸν πλοίαρχον εὐρίσκηται ἐν τῇ τόπῃ διευκρινεῖται εἰς τὸν πλοίου ἢ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῶν, δὲν δύναται ἀνεῖ τῆς ἀδείας αὐτῶν νὰ δανεισθῇ χρήματα ἐπὶ τοῦ πλοίου διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ (ἀρθ. 232), εἰς δὲ ναυκλήματος τοῦ πλοίου συναινέσει τῶν κυρίων τινὲς ταύτων ἢ ἐκτελέσει νὰ συνεισενέγκωσιν εἰς τὰς πρὸς τὸν ἀπὸ πλοίου ἀνάγκας δαπανᾶς, ὁ πλοίαρχος μετὰ εἰκοσιτεσσαρὰς ὥρας ἀπὸ τῆς περὶ τούτου κλητεύσεως αὐτῶν δύναται νὰ δανεισθῇ ναυτικῶς εἰς βάρας τῆς εἰς τὸ πλοῖον μερῶς αὐτῶν ἀδείας τοῦ δικαστοῦ χάριν τῶν ἀναγκαιῶν δαπανῶν (ἀρθ. 233). Κατὰ τὰ λοιπὰ τὰ ἐρεῖα τῆς τοῦ πλοιάρχου ἐξουσίας τοῦ ἀντιπροσωπεύει

Βασ. LIII. 1. 45 N. 7 πρ. § 8 Πανδ. 4. 9 (nautae caupones).
§ 3 Είσγγ. 4. 5 (de oblig quae quasi ex delicto).

Μ. Ὁ καταστήσας τὸν πιστικὸν τοῦ πλοίου, ἔχουν ὁ διορίσας καὶ ποιή-
σας αὐτὸν πιστικόν, ἐνέχεται εἰς τὰ πταίσματα τοῦ πιστικοῦ.

7. Πιστικὸς λέγεται, ὃ ἐμπιστεύονται τινὰ πράγματα καὶ
διὰ τοῦτο καὶ τὸν κριθέντα ἀξιόπιστον εἰς φυλακὴν πλοίου
πιστικὸν λέγουσι τοῦ πλοίου. (1) (N. πρ. Πανδ. 50. 16 (de
verb. signif.). Βασίλ. II. 2. 54. Γαίου Εἰς. IV. § 71. § 2 Εἰς.
4. 7 quod cum eo, qui in aliena).

Μ. Πιστικός λέγεται πᾶς ὅστις ἤθελε κριθῇ ἄξιος πίστεως εἰς φύλαξιν
πραγμάτων· ὅθεν καὶ ὁ νομισθεὶς πίστεως ἄξιος πρὸς φύλαξιν τοῦ πλοίου
πιστικός τοῦ πλοίου λέγεται.

8. Ὅταν ναυκλήρος γένηται παρὰ γυναίκης, εἰς πάντα ὅρα
πταίσει αὐτὸς ἐνέχεται καὶ οὐχ ἡ γυνή. (N. 4 Κωδ. 4. 25 (de
institoria). Βασ. XVIII. 1. 24).

Μ. Ὅταν γυνή καταστήσῃ ναυκλήρον, εἰς ὅλα ὅσα πταίσει αὐτὸς ἐνέχε-
ται καὶ οὐχ ἡ γυνή.

9. Ἠγόρασέ τις πλοῖον μετὰ τῆς ἐξαρτύσεως, ἣν καὶ ἐξαρ-
τίαν ὁ νόμος καλεῖ, οὐ δικαιούται ἐκ τῆς τοιαύτης συμβάσεως
καὶ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ σκάφην ἔχουν τὴν κοινῶς λεγομένην βέλ-
καν καὶ κουντελάδα λαβεῖν· οὐ γὰρ συναριθμεῖται καὶ αὕτη εἰς

τὸν κέρσιον τοῦ πλοίου ἀρτῶνται ἐκ τῆς δοθείσης αὐτῇ ἐντολῆς, ἀλλὰ πρὸς
ἐκπαίησιν τοῦ μὴ ἀνικάνου πρὸς πλοῦν πλοίου ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἐντολὴ
τοῦ κυρίου. Σημειωτέον ὅτι ἀντικαταστάτην ἑαυτοῦ ὁ πλοιάρχος δύναται
καὶ διορίσῃ μόνον ὅτε, ἀδυνατῶν νὰ διευθύνῃ αὐτοπροσώπως τὸ πλοῖον, δὲν
εὐκαιρεῖ νὰ γνωρίσῃ τοῦτο τῷ ἐξοπλιστῇ, ἵνα διορίσῃ αὐτὸς τὸν ἀντικατα-
στάτην. (Ἐμπ. N. 220 καὶ 228).—Ὡς πρὸς τὴν εὐθύνην τοῦ κυρίου τοῦ
πλοίου ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασι τοῦ πλοιάρχου παρατηρητέον, ὅτι κατὰ τὴν
Ἐμπ. Νόμον ἀνάγκη νὰ διακρίνωμεν εἰς τὸ ἀδικημα ἀποτελῇ ἀξιόπαινον
πρᾶξιν ἢ μὴ, καὶ ἐν μὲν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ἡ εὐθύνη τοῦ κυρίου εἶ-
ναι ἀπόλυτος, ὅσκις τὸ ἀδικημα τοῦ πλοιάρχου ἐν τοῖς μετὰ τρίτων συμ-
βολαίσις ἀποτελεῖ δόλον, δι' οὗ οὗτοι παρεσυρθησαν εἰς τὰ συμβόλαια, ἢ
ἄλλοις τὰ ἀποτελέσματα τῶν μετὰ τρίτων συντημένων συμβολαίων, ἐν δὲ
τῇ πρώτῃ παύει διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύτου. Περὶ
τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ὁ διορίσας τὸν πταίσαντα πλοιάρχον ἀποπλιστῇ
δὲν εἶναι καὶ ἰδιοκτητὴς τοῦ πλοίου, καὶ ἐν γένει περὶ τῶν προκληθεισῶν
ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 216 τοῦ Ἐμπ. N. ἀμφοτερότητων ὅρα Ἐμπ. Δίκαιον Γ.
Ῥάλλη (τόμον δ' § 665 καὶ ἐπ.) καὶ Πραγματεῖαν περὶ Ναυτικοῦ Ἐμπ.
Δικαίου Θεοδ. Φλογαίτου καὶ Πέτρου Χρυσανθοπούλου (σελ. 181 καὶ 182).

(1) Ὁ ὅρισμός αὐτὸς τῆς λέξεως πιστικός ἐπαναλαμβάνεται αὐτολή-
ξαι ἐν Παρρωτ. τίτλῳ γ' § 18.

τὴν τοῦ πλοίου ἐξάρτισιν. (1) (N. 29 Πανδ. 33. 7 (de instructo vel instrumento). Bas. LIII. 2. 14).

Μ. Ὑπόρρασι τις πλοῖον μετὰ τῆς ἐξαρτίσεως, ἣν καὶ ἐξαρτίαν ἐνομάζει ὁ νόμος· ἐν τῇ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ δὲν δικαιούται νὰ λάσῃ καὶ τοῦ πλοίου τὴν λέμβον (τὸ ἐπύλωνιον), διότι αὕτη δὲν συνκαλύπτεται εἰς τοῦ πλοίου τὴν ἐξάρτισιν.

10. Ἐξεστὶ ναύταις, κунηγῶς, στρατιώταις εἰς βίαν ἐμπεσεῖν καὶ μὴ δυναμένοις ἄλλως ἀπολυθῆναι· ἐτέρας νηὸς ἀγκύρας ἐκτερεῖν διὰ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν ἢ ἄλλων κунηγῶν ἔργα καταλύσαι· χωρὶς δὲ βίας ὁ τοιοῦτον τι ποιήσας ἐνέχεται καὶ ἀναγκάζεται τὴν ζημίαν ἐξ ὁμολογίας μὲν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀποδιδόναι, ἐξ ἀρνήσεως δὲ εἰς τὸ διπλοῦν. (N. 29 § 3 Πανδ. 9. 2 (ad legem aquiliam). Bas. FIII. 2. 5).

Μ. Συγχωρεῖται εἰς ναύτας εἰς κунηγῶς καὶ στρατιώτας, ὅταν ἐμπέσωσιν εἰς κίνδυνον καὶ δὲν δύνανται ἄλλως νὰ σωθῶσι, νὰ κόψωσι διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν σωτηρίαν ἀγκύρας ἄλλου πλοίου ἢ νὰ καταλυθῶσιν ἔργα ἄλλων κунηγῶν· ὁ δὲ πράττων τοιοῦτό τι ἂν αὐτὸ ἀναπορεύοντος ἀνάγκης ἐνέχεται καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδῇ τὴν ζημίαν, ἀπλὴν μὲν, ἐὰν ὁμολογῇ τὸ πᾶνμα, διπλοῦσαν δὲ, ἐὰν ἀρνήται αὐτό.

11. Κινδύνου ἐν πλοίῳ τινι γενομένου καὶ συνεισφορᾶς τελουμένης τὰ μὲν ἀπολεσθέντα πράγματα ἀποτιμῶνται· πρὸς ὃ ἡγορευθῆσαν, τὰ δὲ σωθέντα πρὸς ὃ δύνανται πραθῆναι· τοῦτο δὲ γίνεται· ἵνα καὶ ἡ ζημία ἐπ' ὀλίγον συσταλῇ καὶ τὸ κέρδος ἐπὶ πλεον ἐκταθῇ καὶ οὕτω λυσιτελήσῃ· καὶ τοῖς ἀποβαλοῦσι καὶ τοῖς ἔχουσι τὰ οἰκεία πράγματα. (2) (N. 2 § 4 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia) Bas. LIII. 3. 3).

(1) Τανῦν ἐν τῇ λέξει πλοῖον περιλαμβάνονται πάντα τὰ χρήσιμα εἰς τὴν ναυτιλίαν παρακολουθήματα αὐτοῦ, τὰ μερικώτερον λεγόμενα ἄρμενα καὶ ἐξάρτια, ὅποια οἱ ἱστοί, αἱ καμίλοι, αἱ κῶπαι, αἱ ἀγκυραὶ, ἔτι δὲ καὶ οἱ λαυροί, καὶ αὐτὰ τὰ τηλεθόλα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ πολεμεσφόδια, ὡς οὐδὲ τὰ διὰ τὸν πλεον ἀναγκαῖα τρόφιμα. (Φλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου Ναυτικὸν Ἑμπ. Δ. § 28).

(2) Ὁ τῶν Ῥωδίων νόμος περὶ χύσεως καὶ συνεισφορᾶς, ὃν υἱοθέτησαν οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπιδραγματίζεται περὶ τοῦ θεμάτων, καθ' ὃ ἐν κινδύνῳ ἤθελον ῥυτῇ ἐκ τοῦ πλοίου πράγματα εἰς τὴν θάλασσαν πρὸς ἀνακούφισιν αὐτοῦ, εἰταλῇ δὲ καὶ εἰς τὴν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ εἰς τὰ ἀκάρια μεταγωγὴν πραγμάτων ἀπολεσθέντων βραδύτερον, εἰς τὴν διὰ τῆς χύσεως βλάβην ἄλλων πραγμάτων μὴ χυθέντων, εἰς τὴν πρὸς διάσωσιν τοῦ πλοίου θυσίαν τοῦ ἐπεπλησμένου αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν εξαγορὰν τοῦ πλοίου ἀπὸ τῶν πειρατῶν. Παρ' ἡμῖν τανῦν ὁ Ῥόδος νόμος δὲν ἰσχύει, διότι τὰ κατὰ τὴν χύσιν καὶ συνεισφορὰν ὁρίσθησαν δι' εἰδικῶν τμημάτων τοῦ ἐμπ. ἡμῶν νόμου ῥυθμισαντος λεπτομερῶς καὶ ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτήν. (ἄρθ. 410-439). Ὅθεν οὕτε ἡ τῆς § 11, οὕτε αἱ τῶν κατέπιν παραγράφων 12, 13, 16, 17, 18 διατάξεις

Μ. Ἐάν συμβῇ κίνδυνος εἰς πλοῖον καὶ ἐπέλθῃ ἕνεκα τούτου χύσις, εἰς τὴν συνεισφοράν τὰ μὲν ἀπολεσθέντα πράγματα ἐκτιμῶνται ἐν ᾗ ἀξία ἡγορήσθησαν, τὰ δὲ σωθέντα ἐν ᾗ δύνανται νὰ πωληθῶσι. Γίνεται δὲ τούτο καὶ πρὸς περιστολὴν τῆς ζημίας εἰς ὀλίγον καὶ πρὸς αὐξησιν τοῦ κέρδους εἰς πλείονον· τούτο δὲ ἀποδείκνυι λυσitteλὲς καὶ εἰς τοὺς ἀπολέσαντας καὶ εἰς τοὺς διασωσάντας τὰ ἴδια αὐτῶν πράγματα.

12. Διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου τμηθέντος τοῦ ἱστοῦ συνεισφορά τῶν ἐν τῷ πλοίῳ φορτίων γίνεται. (1) (Ν. 5 § 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Βασ. LIII. 3. 12).

Μ. Ἐάν κοπῇ ὁ ἱστός διὰ τοῦ πλοίου τὴν σωτηρίαν, γίνεται συνεισφορά τῶν ἐν τῷ πλοίῳ φορτίων.

13. Νέας ἐξαρτίας παρὰ τοῦ ναυκλήρου ἀγορασθείσης συνεισφορά αὐ γίνεται. (2) (Ν. 6 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu). Βασ. LIII. 3. 12).

Μ. Ἐάν ὁ ναυκλῆρος ἀγοράσῃ νεαν ἐξαρτίας, συνεισφορά δὲν γίνεται.

14. Ναυτῆς πλήξας τινὰ καὶ κήλην αὐτῷ ποιήσας ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκβαλὼν, ἀποδίδωσι τὰ τῆς ἰατρείας ὀσπανήματα καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ζημιούται νομ. 16', ἀντὶ δὲ τῆς κήλης νομ. 1'. (3) (Βασ. LIII. 8. 7).

Μ. Ναυτῆς πλήξας τινὰ καὶ ἐμποιήσας αὐτῷ αἰδῆμα ἢ ἐξερύξας αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ὑποχρεοῦται μὲν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν δαπανῶν τῆς ἰατρικῆς, καταβάλλει δὲ λόγῳ ἀποζημιώσεως ἀντὶ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ νομισματα δύοδεκα, ἀντὶ δὲ τοῦ αἰδήματος, νομισματα δέκα.

15. Ἐάν τις ἐμποδίσῃ πλοῖον καὶ συμβῇ ζημίαν τινὰ παθεῖν τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἢ ἐμπρηστῶ ἢ ἄλλῃ τοιοῦτῳ τινὶ περιπεσῇ, τὰς ζημίας ἀποδίδωσιν ὁ ποιήσας τὸν ἐμποδισμόν. (4) (Ν. μοναχ. Κωδ. 41. 4 (ne quid oneri publico). Βασ. LIII. 3. 28).

Μ. Ἐάν τις ἀπείρῃ πλοῖον ταξειδεῖον καὶ συμβῇ οἱ εἰς αὐτὸ αὐρίται-

ἰσχύουσι, τραπεζοποιήσεσθαι ἐξ ὀλοκλήρου διὰ τοῦ εἰρημένου τμήματος τοῦ ἐμπ. νόμου.

(1-2) Ἰδὲ προηγούμενην σημείωσιν.

(3) Τινὺν ὁ πλήξας τινὰ ναύτης ἢ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκβαλὼν τιμωρεῖται ποινικῶς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποιν. νόμου, ἀλλ' εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν τῆς ἰατρικῆς δαπανημάτων καὶ εἰς ἀποζημιώσιν αὐτοκτῆν ὑποχρεοῦται αὐτὸς μόνον δυνάμει τῆς παρούσης διατάξεως ἀλλὰ καὶ δυνάμει τῶν γενικῶν περὶ ἀποζημιώσεως διατάξεων τοῦ τε β. νόμου καὶ τοῦ ἀρχαίου ὁ τῆς ποιν. ἡμῶν δικονομίας.

(4) Ἡ διάταξις τοῦ ἐν τίτλῳ Δ' βιβλίου 11 τοῦ Κώδικος, ἐξ ἧς, ὡς νομίζω, παρελήθη ἡ ἐν § 15 διάταξις ἐπιβάλλει τὰς ἐν αὐτῇ ἀναφερομένας ζημίας εἰς τὴν ποιήσαντα τὸν ἐμποδισμόν δημοσίου πλοίου διὰ τῆς ἐξαναγκάσεως τοῦ πλοιάρχου εἰς παραλαβὴν καὶ μετακομιδὴν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων. Ὅπως δὲ τὰς ἐν αὐτῇ διατάξεις αὐτῇ δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν, ὡς ἐντεῖθεν κεκείμενη εἰς τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν.

μενοι νά πάθωσι ζημίαν τινά ἢ εἰς πυρκαϊάν ἢ ἄλλο τοιοῦτο νά περιπέ-
σωσιν, εὐθύνεται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν ζημιῶν ὁ ἐμποδιστῆς.

16. Ἐάν διὰ τὸ κουρσιθῆναι τὸ πλοῖον ἀποβληθῶσι φορτία
πάντων συνεισφερόντων ἀποφέρονται τὰ βρισθέντα πράγματα· καὶ
αὐτὸ γὰρ μὴν τὸ πλοῖον πρὸς τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ ὑπόκειται
τῇ συνεισφορᾷ ἐξηρημένοι τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῆς σι-
ταρκείας. (N 2 § 2 Πανθ. 14. 2 (de lege Rhodia). Βασ.
LIII. 3. 1)

M. Ἐάν πρὸς ἀνακρίσειν πλοίου βρισθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν φορτία, εἰς
τὸ τμήμα τῶν βρισθέντων πραγμάτων συνεισφέρουσιν ὅλοι· καὶ τὸ πλοῖον
αὐτὸ ὑπόκειται εἰς τὴν συνεισφορὰν ἀναλόγως τῆς ἐκτιμήσεως αὐτοῦ, ἐκτὸς
τῶν ἐλευθέρων κεφαλῶν καὶ τῶν τροφίμων.

17. Ἐν τῇ συνεισφορᾷ τὰ μὲν ἀποβληθέντα, πρὸς ὅπερ ἡγε-
ραθῆσαν, ἀποτιμῶνται, οὐ μὴν πρὸς ὅπερ πραθῆναι ἤδυναντο·
τὰ δὲ σωθέντα, πρὸς ὅδυνανται πραθῆναι, ἀποτιμῶνται. (Iδς § 11).

M. Εἰς τὴν συνεισφορὰν τὰ μὲν βρισθέντα εἰς τὴν θάλασσαν ἐκτιμῶνται
εἰ ἢ εἰς τὴν ἡγοράσθησαν, καὶ οὐχὶ ἐν ᾗ ἤδυναντο νά πωληθῶσι· τὰ δὲ σω-
θέντα ἐν ᾗ εἰς τὴν θάλασσαν ἤδυνανται νά πωληθῶσιν.

18. Ὅταν διὰ βίαν βριπτῶνται ἐν τοῦ πλοίου πράγματα καὶ
ἄλλοι τινὲς διασώζωσι ταῦτα· εἰ μὲν ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ
ἔσον διτῶν ὀργυίων ἐκβάλλει καὶ διασώζει ταῦτα, τὸ ἥμισυ λαμβά-
νεται· ἐάν δὲ ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἔσον πῆχυν,
τὸ δεκάτον λαμβάνει ὁ διασώζων. (I) (Βασ. LIII. 8. 47).

M. Ὅταν ἐξ αἰτίας τρικυμίας βριπτῶνται πράγματα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ
ἄλλοι σώζωσιν αὐτά, εἰ μὲν ὁ ἀποσώζων ἐκβάλλει ταῦτα ἐκ τῆς θαλάσσης
ἀπὸ βέλους διτῶν ὀργυίων καὶ σώζει οὕτως αὐτά, λαμβάνει τὸ ἥμισυ μέρος·

(1) Ἡ εὐρεσις πραγμάτων ἀπολωλότες ἀπλῶς καὶ οὐχὶ ἐγκαταλειμμένων
δὲν παρεχέται κατὰ γενικὴν κανόνα δικαίωμα τι εἰς τὸν εὐρέτην κατὰ τὰς
διατάξεις τῶν Ῥωμ. Νόμων. Ἀλλ' οὐδὲν ἐρίζεται τί γίνεται τὸ εὖρημα
μὴ ἐκστεινυζμένου τοῦ ιδιοκτήτου πρὸς παραλαβὴν αὐτοῦ. Ἡ νεώτερά ἡμῶν
κωδικία ὥρσιε μόνον τί γίνονται τὰ ἐν τοῖς τελωνείοις ἀκαταξήτητα με-
νόμενα πράγματα (*Ὁρα ἄρθρα 98-99 τελωνιακοῦ ὀργανισμοῦ ἐν παραρτήματι
Δικ. νόμων) ὡς ἐπίσης τί γίνονται τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα θαλάσσια
εὐρήματα (*Ὁρα ἄρθρα 2, 7, 20, 21, 28, 30, 38 ἐ. νόμου περὶ ναυαγίων καὶ
νευματρίσεων ἐν Γ' τόμῳ Δικ. Νόμων ὑπὸ ἀρθ. 381 Ἑμπ. Νόμου.). Εἰρη-
σμός ἐν παρόδῳ ἐστὶ περὶ τῶν χειρῶν εὐρημάτων ὑπάρχει μόνον ἡ διατα-
ξὴ περὶ ἡμῖν, ἐστὶ ὁ εὐρέτης δεῖται ἐπὶ πρὶν ἢ προστίμω νάναγγεῖλῃ εἰς
τὴν ἀρχὴν τὸ εὖρημα ἢ νά γνωστοποιήσῃ τοῦτο δημοσίως. (Βον. N. ἀρθ.
99). Δυνάται ἐν τοῦτοις νά διακατέχῃ αὐτὸ διαχειρίζων κατὰ τὰς περὶ
διαχειρίσεως ἀλλοτρίων διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐχοι δὲ ὑπὲρ ἐαυτοῦ φυσικῶς
ἀπέναντι τοῦ κυρίου τοῦ ἀπολωλότες πραγματος τὴν τριακονταετὴ παρα-
γραφήν, ἵσως δὲ κατ' ἀναλογίαν καὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 40 τοῦ νόμου
περὶ ναυαγίων.

εἰ δὲ μόνον ἕως ἐνὸς πηχέως ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης, τὸ δέκα-
τον λαμβάνει.

19. Ἐναυαγήσῃ τις ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἐξέβαλεν ὅπερ εἶχε καὶ
ἐρρίψεν εἰς τὴν θάλασσαν· οὐ γίνεται τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα διὰ
τὸ βεβηθῆναι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀδέσποτον, ἀλλὰ μένει καὶ πάλιν
ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ πρότερον αὐτὸ ἔχοντος· καὶ ἐὰν ἐκβληθῇ
ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν, δύναται ὁ δεσπότης ἀνακα-
λεῖσθαι αὐτό. Εἰ δὲ πολλαῖς τις θύσας πρὸ τοῦ δεσπότης τὸ
τοιοῦτον πρᾶγμα ἐκτίσας, εἰ μὲν χωρὶς κινδύνου ἔλαβε τοῦτο,
ἀδεια τῷ δεσπότη ἔστιν ἀνακαλεῖσθαι τὸ πρᾶγμα ἀποδίδοντι τὸ
ἀντήκον τῷ ὑπὲρ αὐτοῦ κοπιάσαντι ἢ καὶ τὸ τῆς δοθείσης ὑπὲρ
τῆς τοῦ πράγματος ἀγορᾶς τίμημα καταβάλλοντι· εἰ δ' ἵνα κτή-
σῃται τὸ πρᾶγμα ἑαυτὸν εἰς κίνδυνον ἔβαλεν ὁ κτησάμενος,
τότε δεσπότης τούτου κυρίως γίνεται, ὡς τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας
τὴν τοῦ πράγματος σωτηρίαν ἀνταλλαζάμενος, καὶ ὁ πρότερον
τοῦ πράγματος δεσπότης τῆς δεσποτείας ἐκβάλλεται. (1) (N.
8 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia). N. 2 § 8 Πανδ. αὐτόθι. N.
9 § 8. N. 58 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).
N. 21 § 1 καὶ 2 Πανδ. 41. 2 (de acquirenda possessione).
N. 43 § 11 Πανδ. 41. 2 (de furtis). N. 3 πρ. Πανδ. 47. 8
(de incendio ruina). N. 1 Κωδ. 41. 5 (de naufragiis). § 48
Εἰσηγ. 2. 1 (de rerum divisione).

M. Ναυαγῶν τις ἐν τῷ πελάγει ἐρρίψεν ἔτι εἶχεν εἰς τὴν θάλασσαν τὸ
τοιοῦτον πρᾶγμα ὡς βεβηθῆναι εἰς τὸ πέλαγος δὲν γίνεται ἀκυρεῖται, ἀλλὰ
μένει καὶ πάλιν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἔχοντος αὐτὸ καὶ πρότερον· καὶ ἐὰν
ἐκβληθῇ ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηράν, δύναται ὁ κύριος αὐτοῦ νὰ ἀνακα-
λεῖσθαι αὐτό. Εἰ δὲ θύσας τις κατὰ τύχην πρὸ τοῦ κυρίου ἐκτίσας τὸ τοιοῦ-
τον πρᾶγμα, εἰ μὲν ἔλαβεν αὐτὸ ἄνευ κινδύνου, ἔχει ἀδεια ὁ κύριος νὰ
ἐναζητήσῃ τὸ πρᾶγμα, ἀπονέμων τὴν προσηκουσαν ἀποζημίωσιν εἰς τὸν κο-
πιάσαντα δι' αὐτὸ ἢ καταβάλλον τὸ δεῖν τίμημα διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ
πράγματος· εἰ δὲ ὁ λαβὼν τὸ πρᾶγμα ἐκινδύνευσεν ἵνα κτήσῃται αὐτό,
τότε γίνεται τέλειος αὐτοῦ κύριος, ὡς ἀνταλλάξας τὴν σωτηρίαν τοῦ πρᾶ-
γματος πρὸς τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ, καὶ ὁ πρότερος κύριος τοῦ πράγματος ἐκπί-
πτει τῆς κυριότητος αὐτοῦ.

20. Ἐὰν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον διὰ τὸ μὴ ἔχειν κυβερνήτην,
ἐνέχεται τοῖς ἐπιβάταις ὁ ναύκληρος. (2) (N. 13 § 2 Πανδ. 12. 2
(locati)

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Ὁ πλοίαρχος κατὰ τὸν ἐμπειρὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθ. 221) τυγχάνει
ὕπευθυνος ἐπὶ πάσης παραδρομῆς, διὸ καὶ πᾶν ἐπὶ δυστύχημα βαρύνει αὐτόν,
ἐσάκις δὲν προύνοσεν ἔτι εὐδύνει ἢ ἡμάρτεν ἐξ ἀπειρίας περὶ τὴν ναυτι-
κὴν τέχνην.

Μ. 'Εάν ναυαγήσῃ τὸ πλοῖον διὰ τὴν ἔλλειψιν κυβερνήτου, ἐνέχεται πρὸς τοὺς ἐπιβάτας ὁ ναύκληρος.

21. Τοῦ πλοίου ναυαγήσαντος. ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσι τὰ ναῦλα (1) ἅπερ ἔλαχεν ἐν προχρείᾳ, (2) ὡς μὴ μετακομίσας. (N. 15 § 6 Πανδ. 19. 2 (locati)).

Μ. Μετὰ τὸ ναυᾶριον τοῦ πλοίου ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσιν ὅσον ναῦλον ἔλασε προκαταβολικῶς, ὡς μὴ μετακομίσας τὸ φορτίον.

22. 'Εάν ναύκληρος μὴ δυνάμενος εἰσελθεῖν ἐν τῷ λιμένι μεταγαγῇ φορτία εἰς πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ σόν, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος· καὶ ἐάν παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν τὰ φορτία μετήγαγεν ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοῖον· εἰ δὲ μὴ ἐποίησε ῥαθυμίαν, οὐκ ἐνέχεται. (N. 13 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati)). N. 40 § 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu).

Μ. 'Εάν ναύκληρος, μὴ δυνάμενος νὰ εἰσελθῇ εἰς τὸν λιμένα, μεταφέρῃ φορτία εἰς τὸ πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ ἐκ τούτου αὐτό, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος· καὶ ἐάν μετήνεγκε τὰ φορτία παρὰ τὴν γνώμην τῶν κυρίων ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοῖον· εἰ δὲ ἀμέλειαν δὲν εἴδειξέ, δὲν ἐνέχεται.

(1) Ἐκ τῆς διατ. ταύτης, συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς πηγαῖς ἄλλας διατάξεις, προκύπτει ὅτι τὰ τυχερὰ κωλύματα τοῦ ὀφείλοντος ὑπηρεσίαν ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνίας ἀπαλλττουσιν αὐτὸν ἀποζημιώσεων, ἀλλ' ὑποχρεοῦσιν εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ματαίως ληφθέντος, διότι δὲν εἶναι ἔκκαιον νὰ καταβάλλῃ ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων τὰς ἀτομικὰς συμμετοχὰς τοῦ ἑτέρου (ἴδε Βασ. LIII. 3. 2). Ὅθεν καὶ ἂν τυχαίως ἐβλάβησαν πράγματα ἢ ἐργαλεῖα τοῦ ἐκτελοῦντος τὴν ὑπηρεσίαν ἢ τὸ ἔργον, εἰς αὐτὸν ἀπορᾷ ἡ ζημία.—Σημειωτέον, ὅτι τὴν ἐν τῇ § 21 ἀρχὴν ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ναύλου καθιεροῖ ῥητῶς καὶ ὁ ἐμπ. ἡμῶν νόμος (ἀρθ. 302).

(2) Τινὰ τῶν χειρογράφων χρῶνται τῇ λέξει προχειρίᾳ. 'Εάν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ γραφὴ αὕτη, ἐν τῇ μεταφράσει διεν νάντικαταστῇ ἡ λέξις προκαταβολικῶς διὰ τῆς λέξεως προχειρίως.

BIBΛION TPITON

ΠΕΡΙ ΕΚΠΟΙΗΣΕΩΣ ΔΑΝΕΙΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΙΤΛ. Δ'—Περὶ δωρεῶν.

1. Δωρεά ἐστὶ τὸ χωρὶς ἀνάγκης διδόμενον (N. 82 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 82).

M. Δωρεά εἶναι τὸ διδόμενον χωρὶς ἀνάγκης.

2. Τῶν δωρεῶν αἱ μὲν εἰσιν ἐν ζωῇ γινόμεναι καὶ πρὸς ζωὴν τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν γνωρίζουσαι καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιζητοῦσαι· αἱ δὲ ἐν αἰτίᾳ θανάτου γινόμεναι καὶ μετὰ τὸν ὡς εἰπεῖν αἴτιον ταύτης τῆς δωρεᾶς θάνατον τὴν περαιωσιν καὶ τὴν βεβαίωσιν ἔχουσιν· πρὸ γὰρ τοῦ τελευτῆσαι τὸν δωρητὰν οὐδὲν ἔστι· ὁ τὴν δωρεὰν κατέχων ἐκ τοῦ δωρηθέντος κτήματος, διότι πρόκειται τὸ μετὰ θάνατον. (N. 1 πρ. Πανδ. 39. 5 (de donat.). Βασ. LXVII. 1. 4).

M. Τῶν δωρεῶν αἱ μὲν γίνονται μετὰ τὸ ζῶντων καὶ ἐνεκα τῆς ζωῆς ἀπονέμονται τὴν χάριν καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπιζητοῦσι· αἱ δὲ δι' αἰτίαν θανάτου καὶ μετὰ τὸν αἴτιον οὕτως εἰπεῖν τῆς δωρεᾶς ταύτης· θάνατον λαμβάνουσι τὴν συμπλήρωσιν καὶ τὸ κύρος· διότι πρὶν ἢ ὁ δωρητὰς ἀποθάνῃ, ὁ κατέχων τὴν δωρεὰν οὐδὲν λαμβάνει ἐκ τοῦ δωρηθέντος πράγματος, διότι πρόκειται εἰς τὴν δωρεὰν ταύτην τὸ νὰ ἰσχύῃ αὕτη μετὰ θάνατον.

N. Κατὰ τοὺς νόμους (28 καὶ 25 § 5) Κωδ. περὶ δωρεῶν ἡ παράδοσις ὑποτίθεται δυνάμει τοῦ νόμου γενομένη, ὅτε ὁ δωρητὴς δωρησάμενος τὸ κτῆμα διετήρησε τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ. Ἐπὶ ταιαύτῃ δὲ μόνον τελεματῇ παραδίδει ἢ φυσικῇ, κτῆται ὁ δωρολήπτης τὸ δωρηθέν αἰτίᾳ θανάτου μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· ἀλλ' ἐάν οὔτε φυσικῶς παρέδωκε τὸ πρᾶγμα, οὔτε διετήρησε τὴν ἐπικαρπίαν, ἐπιφυλάσσας ἑαυτῷ τὴν ἰσχύδιον διαχειρίσιν καὶ διάθεσιν τοῦ δωρηθέντος, ὁ δωρολήπτης δὲν κτῆται τὸ δωρηθέν, καὶ ἐν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ κατέλαθεν αὐτό. A. II. 268 τοῦ 1867. Κατὰ δὲ τὴν A. II. 298 τοῦ 1866 ἡ ἀπαιτεῖται παράδοσις ἐν ᾧ ἐστὶ τῆς δωρητῆς ἡ ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς ὑπὸ τοῦ δωροεδίδου· καὶ δύνανται μὲν ἡ δωρεὰ αἰτία θανάτου νὰ ἰσχύσῃ καὶ ὡς κληροδοτήμα, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δὲν νὰ φέρῃ πάντας τοὺς διὰ τὰς πράξεις τῆς τελευταίας βουλήσεως ὀριζομένους ὑπὸ τοῦ νόμου τύπους. A. II. 298 τοῦ 1866. Δηλονότι, ὅπως δωρεὰ τις ἰσχύῃ ὡς κληροδοσία, ἀνάγκη νὰ ᾖ συντεταγμένη κατὰ τύπον ὅμοιον πρὸς τὰς περὶ κληροδοσιῶν διατυπώσεις. A. II. 268 τοῦ 1867. Ἄρα ὁ δω-

γίνοιτο αἰτία θανάτου βουλεύμενος δύναται νὰ τηρήσῃ ἢ τὸν τύπον τῶν μεταξὺ ζώντων δωρεῶν ἢ τὸν τύπον τῶν κωδικολλῶν. Δ. Π. 384 τοῦ 1857, σημειωτέον ὅτι τῆς αἰτίας θανάτου δωρεᾶς ἐξομοιούμενης πρὸς κληροδοτήματα, ἐπεται ὅτι ὁ δωρεοδόχος, ὅστις ἤμελλεν ἀποδειχθῆναι καταδότης ὅτι ἐξ ἀμελείας ἢ ἐκ πταίσματος συνετέλεσεν εἰς τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ, στερεῖται τῆς δωρεᾶς ὡς ἀνάξιος Δ. Π. 165 τοῦ 1806, σημειωτέον προσέτι ὅτι καὶ τῆς αἰτίας θανάτου δωρεᾶς οὕσης συναλλάγματος, οὐ πρὶς καταρτίσιν ἀνάγκῃ νὰ συνδράμῃ ἐκατέρου τῶν συναλλαξαμένων ἢ ὑπάρξῃ, ἀπαιτεῖται εἰς ἐγκυρον αὐτῆς καταρτίσιν προσερχομένη ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ, ἀποδοχὴ δὲ ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου. *Ὅθεν προκειμένου περὶ δωρεᾶς κινήτου αἰτία θανάτου ἀπαιτεῖται ἢ τε προσερχομένη καὶ ἡ ἀποδοχὴ νὰ ἐκτελεσθῇ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ δύναται μὲν περὶ τῆς ἀποδοχῆς νὰ συνταγῇ μεταγενέστερον τοῦ τῆς προσερχομένης συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, ἐμπληρουμένης οὕτω τῆς διατάξεως τοῦ περὶ Χαρτοσήμου νόμου, εἰ μὴ ταῦτα ἐσ' ἑσὶν τῇ τῇ δωρητῇ, διότι ἄλλως λείπει ἡ ἐπὶ συναλλάγματι ἀπαιτούμενη τῶν θελήσεων τῶν μερῶν συνδρομῇ. Δ. Π. 30 τοῦ 1816. *Ὅθεν ἡ αἰτία θανάτου δωρεᾶς ματαιοῦται διὰ τοῦ ἐπεληπόντος θανάτου τοῦ δωρητοῦ πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ δωρεοδόχου ἀποδοχῆς. Δ. Π. 161 τοῦ 1814, 95 τοῦ 1880. Προσέτιον ὅτι ἡ αἰτία θανάτου δωρεᾶς τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ταυτιζομένη κληροδοτήματι, δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἀναλαμβάνοντος τὸ δωρεῖον καὶ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ παραθεὶν πρᾶγμα. Δ. Π. 227 τοῦ 1882, 97 τοῦ 1878, 188 τοῦ 1880. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν ἀποκρίσιν 37 τοῦ 1878 δὲν συναγεται σκοπὸς ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς ἐκ τῆς τελευτήσεως ἢ ὑποθηκώσεως ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ τοῦ δωρηθέντος ἤδη πρὶς τὴν συμβολὴν αὐτοῦ πρᾶγματος, κατὰ δὲ τὰς ἀποκρ. 227 τοῦ 1862 καὶ 138 τοῦ 1880 ἡ ἀνακλήσις δύναται νὰ γίνῃ διὰ πάσης πράξεως, ἐμφανέουσης τὴν περὶ αὐτῆς θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς, εἰς ὃν δι' ὑποθήκης τοῦ δωρηθέντος. (186 καὶ § 17).

3. Τῶν ἐν ζωῇ δωρεῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἐξ αὐτῆς τῆς ὥρας καὶ τοῦ καιροῦ τὴν περαιοῦσιν δεχόμεναι καὶ ὡς εἰπεῖν ἀπ' ἐντεῦθεν τῇ τὴν παράδοσιν ποιοῦμεναι καὶ τῆς δεσποταικῆς καὶ τῆς χρήσεως τοῦ δωρεομένου κτήματος ἢ χρήματος, τούτεστι κινήτου ἢ ἀκινήτου πράγματος, μηδενὲς ἐξωθεν ἄλλου λογισμοῦ πορευομένου ἢ προσκειμένου ἢ προσδιοριζόμενου, ἀλλ' εὐθὺς τὰ πράγματα ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον μεταδίδονται, ἡγουν ἀπὸ τοῦ τὴν δωρεάν ποιοῦντος εἰς τὸν τὴν δωρεάν δεχόμενον ἀνευ τῆς διαστοῦν προφάσεως ἢ αἰρέσεως· αἱ δὲ εἰσὶν ὑπὸ αἵρεσιν (1) διζόμεναι διαφόροις προσώποις καὶ χρόνοις διζοιοῦμεναι καὶ ὡς ὅταν ὁ δωρησάμενος ἐπέπη καὶ προσδιορίζεται. (Ν. 4 πρ. Πανθ. 39. 5 (de donat.). Βασ. XLVII. 4. 1)

Μ. Τῶν μεταξὺ ζώντων δωρεῶν αἱ μὲν δεχονται τὴν συμπλήρωσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς καὶ τοῦ καιροῦ τῆς δωρήσεως καὶ οὕτως εἰπεῖν πα-

(1) Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως αἵρεσις καὶ ἐν γένει περὶ αἱρέσεων ὡς καὶ χρηστὴν σημειώσιν ἐν βιβλίῳ Ε' κεφ. 11 § 4.

ραδίδουσιν ἀμέσως τὴν κυριότητα καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ δωρουμένου ἢ πραγματος, κινητοῦ δηλ. ἢ ἀκινήτου, χωρὶς νὰ παρακολουθῇ ἡ κηται ἢ νὰ προσδιορίζηται ἄλλος ἔξωθεν λόγος, ἀλλὰ τὰ πράγματα θκίνουσιν εὐθὺς ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον, ἤγουν ἀπὸ τοῦ τὴν δωρεάν πρὸς τὸν δεχόμενον αὐτὴν ἀνευ ἄλλης τινὸς προτάσεως· αἱ δὲ διδόμεναι ὑπὸ αἵρεσιν πρὸς διάφορα πρόσωπα καὶ κατὰ τροποποιεῦνται οὕτως ἢ ἄλλως συνωδὰ πρὸς τὴν ἐκπράσιν καὶ τὸν ρισμὸν τοῦ δωρητοῦ.

4. Μετὰ θάνατον δωρεὰ ἐστὶ, ὅτε τις ἑαυτὸν θέλει ἔχειν ἢ τὸν λαμβάνοντα, τὸν δὲ λαμβάνοντα πλεόν τι κληρονόμου. (*) (N. 1 πρ Πανδ. 39. 6 de mortis causationibus). Βασ. XLVII. 3. 1).

M. Μετὰ θάνατον δωρεὰ ὑπάρχει, ὅταν θέλῃ τις νὰ ἔχῃ αὐτὸς ὁ λαμβάνων, καὶ πάλιν ὁ λαμβάνων μᾶλλον ἢ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

5. Τρία ἐστὶν εἶδη τῶν ἐν αἰτίᾳ θανάτου δωρεῶν· ὅτε μηδενὸς ἐπηρτημένου φόβου δωρεῖται διὰ μόνην ἐλπίσικου θανάτου. Δεύτερον δὲ ὅτε τις διὰ τὸν ἐπηρτημένον καὶ οὐκ ἐκ τοῦ λαμβάνοντος θάνατον δωρεῖται ἐφ' ἡ χρημῖα δεσπύσαι τὸν λαβόντα. Τρίτον ὅτε δι' ἀποθημίας νον δίδεται, ἐφ' ᾧ τὸν λαβόντα μὴ δεσπύσαι, ἕως ἂν ὁ ἀποθάνῃ εἰς ὃν ὁ κίνδυνος ληστῶν ἢ πολέμιων ἢ ναυάγισ πους ἐπιβουλευομένους εὐλαβοῦμενος, ἀλλὰ καὶ ὁ νοστῶν ἄνδρα δυνατὸν ἢ γῆρας εὐλαβοῦμενος· ταῦτα γὰρ πάντ νον ἐνεστώτα σημαίνουσιν. (N. 2-6 Πανδ. 39. 6 (de causa donationibus). Βασ.λ. XLVII. 3. 1).

M. Τῶν δι' αἰτίαν θανάτου δωρεῶν ὑπάρχουσι τρία εἶδη· π ὁσάκις μηδενὸς ἐπικειμένου φόβου δωρεῖται τις διὰ μόνην ὑπόνοι θανάτου. Δεύτερον δὲ ὁσάκις δωρεῖται φόβῳ θανάτου ἀπειλούμέν καὶ οὐχὶ ἀπὸ μέρους τοῦ λαμβάνοντος, ὥστε ὁ λαμβάνων νὰ γίν σως κύριος τῆς δωρεᾶς. Καὶ τρίτον ὁσάκις δίδεται διὰ κίνδυνον ὁ ὥστε ὁ λαβὼν νὰ μὴ κυριεύσῃ τὸ δωρηθέν, ἕως ὅτου ἀποθάνῃ ὁ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πολλὰκις δίδονται τινα πρὸς τινὰς καὶ εἰς τὸ δωρεᾶ· πολλὰκις δὲ δίδονται πράγματά τινα καὶ δωρεὰ οὐ λέγον δὲ ἔχομεν ταῦτα γινῶναι, τὸ παρὸν νεαρὸν παρατίθησι λέγον. Γέ ἐκείνο ἐστὶ δωρεὰ ὑπὲρ ἐκουσίως καὶ αὐτοπροαιρέτως τις δίδωσι, μενος ἀναγκάζεσθαι καὶ μὴ βουλομένου εἰς τὸ ποιῆσαι τοῦτο χρεώσθης μοι νομ. ἰ. καὶ ἐκουσίως ἐλευθερῶ σε τοῦ χρέους. Δωρεῖ δὲ κατὰ βίαν ἢ φόβον ἢ δόλον δωρήσομαι σοι τὸ χρέος, οὐκ ἔστι οὐ γὰρ χωρὶς βίας ἢ ἀνάγκης ἐδωρησάμην· καὶ μεγάλη ἡ διαφορὰ τὸ διδόμενον δωρεάν ἢ μὴ. Εἰ μὲν γὰρ δωρεὰ ἐστίν, ὁ δωρησάμενος εὐπορίας καταδικάζεται· εἰ δὲ χρέος εἰς ὁλοκληρον· καὶ ὁ μὲν οὐκ ὑδρίζεσθαι δεῖται παρὰ τοῦ λαβόντος τὴν δωρεάν· εἰ δὲ ὕπ τρέπει τὴν δωρεάν· ὁ δὲ χρέος λαμβάνων τούτων οὐ φροντίζει.

καλώς ὁ φοβούμενος κίνδυνον ληστῶν ἢ πολεμίων ἢ ναυάγιον ἢ τῶπευς ἐπιβουλευμένους, προσέτι καὶ ὁ ἀσθενῶν καὶ ὁ φοβούμενος ἰσχυρὸν τινα ἢ τὸ ἐκείνου γῆρας, δίδωσι πάντα ταῦτα σημαίνουσι κίνδυνον ἐνεστώτα.

Ν. Ἡ αἰτία θανάτου δωρεὰ οὐδαμῶς προϋποτίθεται ἀναγκαιῶς κίνδυνον ἢ ἄλλην θεινὴν περίστασιν τοῦ δωρητοῦ, διότι δωρεῖται τις αἰτία θανάτου καὶ μὴ δὲν δὲ ἐπ' ἡρτημένον φάσκει κατὰ τὴν § 5 βιβλίου γ' τίτλου α' τῆς Ἐξαιρέτου. Α. Π. 364 τοῦ 1855. Οὕτω δὲ καὶ ἡ αἰτία θανάτου δωρεῇ εἶδος δωρεᾶς (§ 2 βιβλίου γ' τίτλου α' Ἀρμεν.), ὑπόκειται εἰς τὰς τῶν δωρεῶν διατυπώσεις. Ὅθεν καὶ ὑπεράρουνται τὰ 500 νομίσματα (ἑκτὸν χίλιας δραγμῶν περίπου), ἰσχύει ἐγγράφως γενομένη. Κατ' ἀκολουσίαν καὶ νῦν ἐστὶ ἡ περὶ κινήτων αἰτία θανάτου δωρεῇ ἰσχύει καὶ ἂν γίνῃ δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. Α. Π. 384 τοῦ 1855.

6. Ἐάν δωρούμενος ἀποστείλῃ σοι πρᾶγμα καὶ πρὶν ἢ δοῦναι ἀποθάνῃ, οὐ γίνεται σὺν. (Ν. 2 § 6 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 2).

Μ. Ἐάν προσφέρῃ σοι δωρεὰν πρᾶγμα ἀποστείλῃ αὐτὸ καὶ πρὶν ἢ σοι ἐγκρισθῇ ἀποθάνῃ, δὲν περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητά σου.

7. Ἐάν ὁ ὑπερβούσιος καλεῖται ἢ βουλήται πατὴρ δωρῆσθαι, ἐκτὸς αὐτοῦ ὁ πατήρ δωρεῖσθαι καὶ ἐάν τις βουλήται τῇ σῇ δωρῆσθαι τι, ὡς ἴδιον δοκεῖς τοῦτο οὐ δωρεῖσθαι. (Ν. 9 § 2 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 28).

Μ. Ἐάν ὁ ὑπερβούσιος δωρήσῃ, κατὰ προσταγὴν ἢ θέλησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὑπολαμβάνεται ὅτι δωρεῖται αὐτὸς ὁ πατήρ καὶ ἐάν τις τῇ θέλῃται σὺν δωρήσῃ, πρὸς τινα πρᾶγμα ὡς ἴδιον ἐκείνου, οὐ ὑπολαμβάνεται ὅτι δωρεῖται.

8. Ὅτι τὰ προσποιητὰ ὁ νόμος οὐ δέχεται, οὔτε τὰ κατὰ ἔλεον (1) οἷον ἐάν δωρήσωμαι σοι μέρος οὐσίας συγγενοῦς μου ὡς μελλόντων κληρονομεῖν, οὐκ ἔρρωται ἡ δωρεά. (Ν. 29 § 2 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 28).

Μ. Τὰ προσποιητὰ ὁ νόμος δὲν ἀπεδέχεται, οὐδὲ τὰ τελούμενα κατὰ ἔλεον οὕτως ἐάν σοι δωρήσω μέρος τῆς περιουσίας συγγενοῦς μου ὡς μελλόντων κληρονομεῖν αὐτόν, ἡ δωρεά δὲν ἰσχύει.

Ν. Πᾶσα ἐκποίησις γενομένη παρὰ τοῦ ἀρειστοῦ πρὸς βλάβην τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ δύναται νὰ προσληθῇ ὑπ' αὐτῶν, ὅθεν καὶ ἂν ᾖ τῇ δωρεῇ γενομένη ὑπὸ συζύγου λόγῳ θανάτου καὶ ἂν μὴ ὑπάρχῃ καὶ δόλος, ἐκ μετῶν τοῦ λήπτου. Α. Π. 95 τοῦ 1850. Ὅθεν καὶ δωρεῇ πρὸς τὴν σύζυγον

(1) Ὅθεν καὶ μεταβιβάσαντός τινος διὰ δωρεᾶς ἑτέρῳ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἅπληττον ἢ ὠρισμένῃ μὲν πρᾶγματα, ἐξαντλιζόντα ὅμως ἐξ ὁλοκλήρου τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ ὁλίῳ σκοπῷ τοῦ νὰ ζημιωθῶσιν οἱ δυνάμει τοῦ δωρητοῦ, δύναται οὗτοι νὰ κινήσωσιν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δωρεοδότου, αἰτούντες ν' ἀποδώσῃ ὅσον μέρος τῆς δωρηθείσης αὐτῷ περιουσίας ἐξαρτῶν ἐκ ἀποτίσεων τῶν χρεῶν. Ἡ ἀγωγὴ αὕτη καλεῖται εἰδικῶς ἐν ταῖς πηγαιῖς τοῦ Π. Δ. Παυλιανῆ.

πρὸς καταδολίευσιν τῶν δανειστῶν δὲν ἰσχύει καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ συζύγου. Α. Π. 279 τοῦ 1860.—Ἡ Παυλικὴ ἀγωγή χωρεῖ ἐν γένει κατὰ τοῦ τρίτου κατὰ τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος δι' ἀμφοτεροπαροῦς συμβολαίου κτήματος, ἐὰν οὗτος ἐκτήσατο αὐτὸ ἐπὶ κακῇ πίστει. Ὅθεν ὅτε τις, καίπερ γινώσκων καὶ πρὸ τοῦ γάμου τὴν ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν κατάστασιν τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐδέξατο οὐχ ἥττον ὡς προικὰ κτῆμα προωρισμένον εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῶν δανειστῶν, συμμετασχὼν οὕτω τοῦ δόλου τῆς συζύγου αὐτοῦ, χωρεῖ καὶ κατ' αὐτοῦ. Α. Π. 3 τοῦ 1860. Ἀλλ' οὐδ' ὡς χωρεῖ κατὰ τοῦ προικολήπτου, ἂν διετέλει ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀρεγγυότητος τοῦ προικοδοτοῦ καὶ καταδολιεύσεως τῶν δανειστῶν, ὡς χωρεῖ κατὰ τοῦ δωρεολήπτου καίπερ ἀγνοούντος ταῦτα. Α. Π. 168 τοῦ 1866. Ἐν γένει ἐκ τῆς § 8 βιβλίου γ' τίτλου α' τοῦ Ἀρμεν. ἔπεται, ὅτι πᾶς δανειστής, δυνάμενος καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ θρεϊλέτου νὰ ἐκποιήσῃ πρὸς ἀπότισιν τοῦ δανείου, ἀρχεῖ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ πρὸς τοῦ θρεϊλέτου πώλησις δὲν εἶναι σπουδαία, καὶ δὲν ἀποχρεούται ν' ἀποδείξῃ ἐν αὐτῇ ἂν ἐγένετο πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν, ἐν γένει τοῦ μετὰ τοῦ θρεϊλέτου τοῦ πράγματος εἰκονικῶς συνκλιμακμένου. Α. Π. 69 τοῦ 1860.

9. Ὁ ἄπαξ δωρησάμενος οὐ δύναται ἀνατρέψαι τὴν δωρεάν. (1) (N. 3 Κωδ. 7. 27 (de usucapione pro donato). Βασ. L. 6. 9).

Μ. Ὁ δωρητὰς ἄπαξ δὲν δύναται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν δωρεάν.

10. Οὐδεὶς ἀγνοῶν ἢ ἄκων δωρεῖται· ὥστε σὺν κᾶν περιέχῃ τὸ ἔγγραφον ὅτι συνήνεσα, οὐδὲν βλάπτομαι, ἐπειδὴ ἡ ἀλήθεια ἄλλως ἔχει· (N. 10 Κωδ. 8. 54 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 43).

Μ. Οὐδεὶς δωρεῖται ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἢ ἀκουσίως· ὅθεν καὶ τὸ ἔγγραφον ἐν περιέχῃ, ὅτι συγκατένευσα (εἰς τὴν παραχώρησιν πράγματος μου), κατ' οὐδὲν βλάπτομαι, διότι ἄλλως ἔχει ἡ ἀλήθεια.

11. Τῆς προικὸς ἐν τῷ γάμῳ ὁ ἀνὴρ κύριος· οὐκοῦν ἡ γυνὴ οὐ δύναται αὐτὴν δωρεῖσθαι. (N. 21 Κωδ. 8. 54 (de donat.). Βασ. XLVII. 1. 54).

Μ. Τοῦ γάμου συνεστώτος κύριος τῆς προικὸς εἶναι ὁ ἀνὴρ διὰ τοῦτο ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ δωρήσῃ αὐτήν.

Ν. Ἐκ τοῦ Ν. 23 Κωδ. jure dotium (5. 12), περιεχομένου καὶ ἐν τοῖς Βασιλ. (29. 1) καὶ τοῦ Ν. 21 Κωδ. (8. 54), περιεχομένου, καὶ ἐν Ἀρμενοπόλῳ (9. 1) § 11 προκύπτει ὅτι, συνεστώτος τοῦ γάμου, καὶ τῆς ἀδιατιμῆτου προικὸς κύριος εἶναι ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μόνῳ τῷ περιορισμῷ, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ αὐτήν· διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸς καὶ χραιοδεύσκει· ὅσα κατέχει ὡς προικικαῖα καὶ τὰς ἀγωγὰς τοῦ κυρίου ἐξασκεῖ ὡς πρὸς ταῦτα καὶ προσουξήματα κτάται ὡς ὅτε ἀποσβέννεται ἡ ἐπικαρπία ἐπὶ κτήματι εἰς ἡ ψιλὴ κυριότης ἐδόθη εἰς προικὰ. Α. Π. 31 τοῦ 70.

12. Τὴν καλῶς γενεομένην δωρεάν οὐδὲ ἀπὸ βασιλείως ἀντι-

(1) Ἀλλ' ἴδε παρόντος βιβλίου τίτλου δευτέρου, πραγματευόμενον ἐν ἐπιτομῇ περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.

ἀνατρέπει τις. (N. 5 Kωδ. 8. 56 (de revocandis donationibus. XLVII. 2. 5).

ἢ καλῶς γενομένην δωρεάν δὲν ἀνατρέπει τις οὐδὲ δι' ἀντιγραφῆς.

Ἐάν δυοὶ τισιν ὁ βασιλεὺς δωρήσῃται πρᾶγμα, ὃ δὲ εἰς ἄκκληρονόμητος τελευτήσῃ, τὸ μέρος αὐτοῦ τῷ ἑτέρῳ εἶται. (N. 1 Kωδ. 10. 14 (si liberalitatis). Βασ. LVΙ.

ἂν ὁ βασιλεὺς δωρήσῃ πρᾶγμα πρὸς δύο τινάς, καὶ ὁ εἰς τούτων ἄκκληρονόμητος, τὸ μέρος αὐτοῦ προστίθεται εἰς τὸν ἄλλον.

Ἐὰν ὁ βασιλεὺς τῷ ἤδη τελευτήσαντι ὡς παρίοντι δωρήσῃ, οὗκ ἐρῶται μὲν, αὐτοῦ δὲ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς ἰδίας φιλοδιακρίναι. (N. 191 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). I. 3. 191).

ἂν εἰς τὸν ἤδη ἀποθανόντα ὡς ἐτι ζῶντα δωρήσῃ ὁ βασιλεὺς, ἡ δωρεὰ δὲν ἰσχύει· ἀποκείται ὅμως εἰς αὐτὸν νὰ διατάξῃ τὰ περὶ τοῦ φιλοκαίου τούτου.

Ὅτι ἀνεπιφώνητος (1) δωρεὰ οὐ γινώσκαται τις. (N. 2. 8. 54 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 58).

Ἡ ἀνεπιφώνητος δωρεὰ εἰς οὐδὲνα περιέρχεται.

Πᾶσα δωρεὰ ἀπλῆ εἴτε ἐν χρήμασι εἴη, εἴτε ἐν πράγμασι ἢ ἀκινήτοις, εἰς πεντακοσίων νομισμάτων οὔσα, ἰσχυέτω ἐμφάνιστος οὔσα· εἰ δὲ πλεόν, τὸ ὑπέρπλεον μὴ ἰσχυέτω ἐν τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καὶ τῶν εὐσεβείας λόγῳ γινώσκων καὶ τῶν εἰς μνηστὴν διδομένων. Εἰ δὲ ἐν διαφόροις χρόνοις ἐποιήσατο πολλὰς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, πολλὰς δεῖ ὅσας οὐ μὴν συλλαμβάνειν πάσας καὶ λέγειν, ὅτι ἀνεπιφώνητος.

Ἐν τῷ βιβλίῳ ἀπαντᾷ ἡ λέξις ἀνεπιφώνητος οὐ μόνον ἐν ταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν βιβλίοις Α' τίτλῳ 16 § 3 καὶ ἐν βιβλίοις Γ' τίτλῳ 1 § 1 ἀλλὰ μόνον ἐν ταῦθα εἶναι πως δυσερμηνεύτος. Ἐν βιβλίῳ Α' § 1 ἡ λέξις ἀνεπιφώνητος συνοδεύει τὴν λέξιν χρόνος (ἐν τῇ τῆς λέξεως παραγραφῇ) καὶ προδήλως ἐμφαίνει τὸν μηδαμῶς διαρκέον (διὰ πράξεως δηλονότι, ἥτις ἐδύνατο νὰ διακλύῃ τὴν παραγραφὴν). Ἐν δὲ § 108 τίτλου 3 παρόντος βιβλίου συνοδεύει τὴν λέξιν δεῖ καὶ ἐμφαίνει ὁμοίως τὴν σιωπηρῶς παρελθούσαν δεκαετίαν (καθ' ἣν δὲν ἀτελέσθη πράξις τις). Ἀλλ' ἐν τῇ § ταύτῃ ἡ μὲν λατινικὴ ἀντιγραφή ἐρμηνεύει διὰ τοῦ Sine testatione facta (δηλονότι οὐκ) ἄλλοι δὲ θεωροῦσι ταύτόσημον τὴν λέξιν τῇ λέξει ἀνεπιφώνητος. ἄλλοι δὲ τέλος ἐκδίδουσι ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἀνεπιφώνητος καὶ ἐν ταῦθα ἡ δωρεὰ, ἐν τῇ οὔτε ὄνομα, οὔτε δίκαιον δωρητοῦ, οὔτε πρᾶγμα εἶναι, ἰσοδυναμεῖ δηλονότι πρὸς τὰς λέξεις ἄδελος, ἀγνώριστος.

(ΠΡΡΙ ΔΩΡΕΩΝ)

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῦνης

ράνιστος οὐκ ἰσχύει ὡς μία οὐσα. (1) (N. 34 Kwz. 8. donat). Βασ. XLVII. 1. 66. § 2 Εἰσηγ. 2. 7 (de donatio

M. Πᾶσα δωρεὰ ἀπλὴ εἴτε εἰς χρήματα συνίσταται, εἴτε εἰς κινητὰ ἢ ἀκίνητα, εἰ μὲν ἀναδίνει ἕως τοῦ ποσοῦ πεντακοσίων τῶν ἰσχυεῖ καὶ ἀνεμράνιστος οὐσα (δηλονότι μὴ καταχωρηθεῖσιν σίσις βιβλίσις, ἤτοι βιβλίσις ταδελλίωνες), εἰ δὲ περαιτέρω τούτω रिπλέν δὲν ἰσχύει· ἐκτὸς τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καὶ τῶν γενομένων εὐσεβείας, καὶ τῶν διδομένων εἰς μνηστήν. Εἰ δὲ κατὰ διαφόρου ἐποιήσῃ τις πολλὰς δωρεὰς εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, αὐταὶ ἀναγνοῦνται πολλαί· καὶ νὰ μὴ συμπεριλαμβανῶνται ὅλαι εἰς τὸ αὐτὸ λήγῃται, ὅτι ἀνεμράνιστος· δωρεὰ δὲν ἰσχύει ὥσθι ἦτε μία.

N. (18ε § 17).

17. Καὶ ἡ κθ' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ φησὶν ἵνα ἡ μέχρι· τῶν πεντακοσίων νομισμάτων τιμωμρεὰ εἰ καὶ ἄγραφος εἴη, τρισὶ μάρτυσι κυρουμένη φέρβαιον, ἡ δὲ ὑπὲρ τὰ φ' νομισ. τιμωμένη δωρεὰ, ἐγγραοῦσα ἀναθέτητος διαμένη, ἐγγράφου δὲ συστάσεως ἐρήμνζομένη ἀδέβαιος ἢ κατὰ τὸ ὑπερβαῖνον μέτρον τῶν φ' ντων, κἂν ὑπὸ μάρτυσιν ἑ τῆς δωρεᾶς ἀντιποιούμενος ἀντιποιῇται· καὶ δεόν τούτῳ τῷ τόπῳ ἐξεταζομένης ἰἀκυροῦσθαι τῆς δωρεᾶς. (2)

M. Καὶ ἡ κθ' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ δωρεῶν λέ τιμωμένη ἕως πεντακοσίων νομισμάτων δωρεὰ, καὶ ἄγραφος οὐσα, μένη ὑπὸ τριῶν μαρτύρων, ἰσχύει· ἡ δὲ τιμωμένη ὑπὲρ τὰ πενταμίσματα, εἰ μὲν ἦναι ἐγγραφός, δὲν ἀνατρέπεται· εἰ δὲ ἄγραφος δκατὰ τὸν ὑπερβαίνοντα τὰ πεντακόσια νομίσματα ἀριθμὸν, καὶ εἰ δαίωσιν μαρτύρων εἰάν στηρίχῃται ὁ ἀξίων αὐτήν. *Ὅθεν ἀνάγκη δωρεῇ ἐξεταζομένῃ κατὰ τὸν τύπον τοῦτον νὰ κηρύσσωνται ἰσγὰ ἀκυρῶνται.

(1-2) *Ἡ ἐν § 10 διάταξις, κατμένη πρὸ τῆς § 17 καὶ ἀποτελοῦκὸν στοιχεῖον ἀπλῶς τῆς κατῴπιον διατάξεως, δὲν ἰσχύει. Ἰσχύει ἡ διάταξις τῆς § 17, συνδυαζομένης πρὸς τὸ ἀρθρον 42 τοῦ περὶ Χαρτ. τοῦ 1836 (ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ 48 ἀρθ. τοῦ νέου περὶ Χαρτ. ΑΔμου τοῦ 1887). *Ὁ Παπαζῆγ. ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν διατάξεων πρὸς τὸ 42 ἀρθρον (48 τοῦ νέου νόμου) συναγεί, ὅτι δωρεὰ μὲν μὴ καταρτισθεῖσα συμβολαιογραφικῶς εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀκυροῦ τοῦ 42 ἀρθρου ἐπὶ τῆς δωρεᾶς κινητῶν μὴ κηρύττοντος ἀκυρον τὸ ρεῖς συμβολαῖον (ἀλλὰ τὸ ἐγγράφον ἀπλῶς τῆς δωρήσεως), δωρεὰ μὴ ὑπερβαίνουσα τοὺς 500 χρυσοὺς, ἰσχύει καὶ τανῶν καὶ τίκτει ἐπὶ ἐκτελέσει, εἰάν δύναται νάποδειγθῇ δι' ἄλλων μέσων (πλὴν δωρήσεως ἐγγράφου, καὶ τοῦ τῶν μαρτύρων, διότι τὸ μὲν ἐγγραῖ ἀκυρον δυνάμει τοῦ 42 ἀρθρου τοῦ Ν. περὶ Χαρτ., ἡ δὲ τῆς Ν. Λέοντος διάταξις περὶ τῆς διὰ τριῶν μαρτύρων ἀποδείξεως τῆς δωρήθῃ ὑπὸ τῆς πολ. ἡμῶν δικονομίας).

Ν. Ἐπὶ δωρεῶν ἡ μὲν προαίρεσις τοῦ δωρεῆσαι ἐκφράζεται δι' ἐγγράφου τοῦ δωρητοῦ, ὑπερχεῖσα τῶν πεντακοσίων χρυσῶν, ἀλλως δὲ προφορικῶς παρόντων τριῶν μαρτύρων· ἡ δὲ ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς εἰς οὐδὲνα ὑποβάλλεται τόπον· ὅθεν ἀρκεῖ ἡ ἀποδείξις, ὅτι δὲν ἀπειποιήθη ὁ δωροδόχος τὴν προσερχομένην αὐτῷ δωρεάν. Α. Π. 347 τοῦ 1867. Κατ' ἰσχυρότερον λόγον ἀρκεῖ ὅτι παρελάβεν αὐτήν· τὰ δὲ πραγματικὰ γεγονότα δύναται νὰ ἀποδείξῃ καὶ διὰ μαρτύρων, ἂν ᾖ ἀνέγκτος ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἀποδείξῃ. Α. Π. 130 τοῦ 1868. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις 367 τοῦ 1862, 281 τοῦ 1876 δὲν δύναται νὰ ἀποδείχῃ εἰμὴ διὰ συμβολαίου ἢ ἀποδοχῇ τῆς δωρεᾶς ὑπὸ τοῦ δωροδόχου καὶ δι' οὗτε σιωπηρῶς διὰ τῆς καταλήψεως τοῦ ἀντικειμένου τῆς δωρεᾶς ὑπ' αὐτοῦ. Πράδην δ' ὅτι ἀποδοχὴ τῆς δωρεᾶς, γινώσκουσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δωρητοῦ, εἰς οὐδὲν λογίζεται. Α. Π. 401 τοῦ 1880. (*Ἴδε καὶ § 2).

18. Αἱ δωρεαὶ γινόμεναι παρὰ τῶν ἀνιόντων εἰς κατιόντας αὐτεξουσίου οὐκ ἀνατρέπονται, εἰ μὴ ἀχάριστοι περὶ αὐτοὺς γίνονται· οἱ λαμβάνοντες. (1) (Ν. 9 Κωδ. 8. 56 (de revocandis donat.). Βασ. XLVII. 2. 9).

Μ. Αἱ παρὰ τῶν ἀνιόντων γινόμεναι δωρεαὶ πρὸς κατιόντας αὐτεξουσίου δὲν ἀνατρέπονται, ἐκτὸς εἰ μὴ οἱ λαμβάνοντες φανῶσιν ἀχάριστοι πρὸς αὐτοὺς.

19. Ἡ ἄσπερνος δωρεὰ ἐξέρχεται, οἷον εἰς πόρνην. (Ν. 5 Πανδ. 22. 5 (de donat.). Βασ. XLVII. 1. 4).

Μ. Ἡ ἄσπερμος δωρεὰ ἰσχύει, οἷα λ. γ. ἡ πρὸς πόρνην.

ΤΙΤΑ. Β'.—Περὶ ἀνατροπῆς δωρεῶν.

1. Ἐάν τις μὴ ἔχων υἱὸν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν οὐσίαν ἢ μέρος αὐτῆς ἰδίῳ ἀπελευθέρῳ δωρήσεται, οὕτῃ δὲ παῖδας μετὰ ταῦτα, πᾶσα ἀκυροῦσθω ἡ δωρεὰ καὶ παλινδρομεῖτω πάντα πρὸς τὸν δωρητάμενον ἔχοντα πάλιν ἐξουσίαν ὡς βούλεται· δικαιοῦν. (Ν. 8 Κωδ. 8. 56 (de revoc. donationibus). Βασ. XLVII. 2. 8).

Μ. Ἐάν τις μὴ ἔχων υἱὸν δωρήσεται τὴν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἢ μέρος αὐτῆς εἰς ἀπελευθέρον αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα τεκνοποιήσῃ, ἀκυροῦται ἡ δωρεὰ ἐλκλικῶς καὶ ἐπιστρέφουσι τὰ πάντα πρὸς τὸν δωρητὴν ἔχοντα πάλιν ἐξουσίαν νὰ διευθύνῃ αὐτὰ κατὰ βούλησιν.

2. Οὔτε ἀνήθης οὔτε ἄνους δύναται δωρεῖσθαι· ἐν οὐδενὶ γὰρ τούτων ἐστὶν ἡ βούλησις. (Ν. 23 § 1 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Βασ. XLVII. 1. 22).

Μ. Οὔτε ἀνήθης, οὔτε ἄγρων δύναται νὰ δωρῇ· διότι οὐδεὶς τούτων ἔχει βούλησιν.

3. Ἐάν ὁ τὴν δωρεάν εἰληρῶς ἀχάριστος ὀφθῇ περὶ τὸν δωρητάμενον καὶ αἰσχροῦς κατὰ τούτου χρησάμενος ὕβρεσιν ἢ χεῖρας ἀδίκους ἐπαγάγῃ ἢ ζημίαν μεγίστην πρεβάλλῃ ἐξ εἰκείας

(1) *Ἴδε καὶ τίτλον Ε' § 3.

ἐπιβουλήs ἢ περὶ τὴν ζωὴν ἐπιβουλεύsη ἢ τὰ ἐν τῇ ζωῇ αἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως μὴ γεγονότα πληρώsη, ἢ ἐκ τούτων τῶν αἰτίων ἐάν ἐν δικαστηρίῳ φανερώs ἀποδείξωσιν ἀνατρέπεσθωσαν αἱ γενόμεναι δωρεαί. (1) (N. 10 Kwō (de revocandis donationibus). Βασ. LVII. 3. 10).

M. Ἐάν ὁ λαβὼν τὴν δωρεάν φανῇ ἀχάριστος πρὸς τὸν δωρητὴν στομίsη, κατ' αὐτοῦ αἰσχρὰς ὑδρεῖς ἢ επαγὰν χειρὰς ἀδίκους ἢ αὐτοῦ ἐπιβουλήs προξενήsη μεγίστην ζημίαν ἢ ἐπιβουλεύsη τὴν ζωὴν ἢ δὲν ἐκπληρώsη ὅλα τὰ συμφωνηθέντα κατὰ τὴν δωρεάν ἐγγράφως, καὶ μία τῶν αἰτίων τούτων ἐάν ἀποδείχῃ φανερώs ἐν τῷ κρίμει, ἀνατρέπονται αἱ γενόμεναι δωρεαί.

N. Οὐ μόνον ἡ ἀπλὴ δωρεά, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνεκεν ὀφειλομένηs δωρητοῦ πρὸς τὸν δωρολήπτην εὐγνωμοσύνης ἀνταποδοτικὴ δωρεά νὰ ἀνακληθῇ. Ἡ δὲ διάταξις (N. 84 § 1 Πανδ. (39.5), κατ' ἣν μέσειστος (μὴ ὑποκειμένη εἰς ἀνάκλησιν) ἢ πρὸς τὸν ἀπὸ ληστῶν αἰών ὀφειλόμενον αὐτὸν δωρεὰ δόναται μὲν νὰ ἐκταθῇ κατ' ἀνάγκην ἐπὶ ἄλλων θεμάτων ἀνταποδοτικῶν δωρεῶν ἐν οἷs τὸ αὐτὸ μέγεθος εὐγνωμοσύνης ἀπὸ μέρους τοῦ δωρητοῦ ὑπάρχει, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ παρ' ἀνταποδοτικῶν δωρεῶν. Α. Π. 126 τοῦ 1869. Ἀλλ' οὐδεμία μεταξὺ δωρεῶν ἀνακαλεῖται δι' ἀπλῆs τοῦ δωρητοῦ μεταμελείας, ἀλλ' ἀπὸ ῥητῆs λόγος εὐγνωμοσύνης τοῦ δωρολήπτου πρὸς τὸν δωρητὴν. Α. Π. 1858 ἢ ἡ μὴ ἐμπρόσθεως ἐκπληρώsηs τῶν ὑποχρεώσεων, ὥs ἀνελαβὴν δωρολήπτης. Α. Π. 44 τοῦ 1860, 287 τοῦ 1852. Ὅσοις δὲ διαγωγῇ τὴν δωρεοδότου, προσέλευσα ἐξ ἐρεθισμοῦ στίγμαϊσιν, καθίστησιν ἀπατῆς περὶ ἀντικλήσεως δωρεῶν δι' ἀχαριστίαν ἀγωγὴν, ἥτις βλάσφημι ἐξ αἰσῶν ἀδικῶν χειρῶν ἢ ὑσὶν σκαίαν. Α. Π. 13 τοῦ 1860, 132 τοῦ 1860 ἀνάκλησιs δωρεῶν λόγῳ μὴ ἐκπληρώσεως τρόπου χορηγεῖ δικαίωμα μὴ προσωπικὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δωρολήπτου, ἥs ἀποτελέσματα δὲ γίνονται ἐπὶ τῶν ὑπὸ τρίτων κτηθέντων δικαίων. Α. Π. 43 τοῦ 1860 ἀχαριστίας δὲ χαρακτηρίζοντος τοῦ νόμου καὶ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν συμφωνιῶν τῆs δωρεῶs ὑπὸ τοῦ δωρολήπτου, τὸ πρὸς ἐκπλήρωσιν δικαίωμα εἶναι καθαρῶs προσωπικὸν τοῦ δωρητοῦ, ὥsτις μόνος δύναται ἐνεργῆσαι τὴν ἀγωγὴν περὶ ἐκτελέσεως τῶν συμφωνηθέντων ἢ τὴν ἀνάκλησιν τῆs δωρεῶs, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν μεταβαίνει εἰς τοῦ νόμου αὐτοῦ. Α. Π. 367 τοῦ 1852. Ἀλλὰ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρητοῦ αὐτετήσαντος τὴν περὶ διατροφῆs τοῦ δωρητοῦ συμφωνίαν νὰ κινήσῃ ὁ δωρητὴs ὅτε ἔχων ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καὶ τὴν δικαστικὴν ἀγωγὴν. Α. Π. 113 τοῦ 1865. Ἀλλ' ἡ προῖξ ἢ ἀπὸ πατρὸs δωρεὰ ἀπὸ ἐξωτικῶν καὶ πᾶσα νομίμως γενομένη ὑπόσχεσιs προκίς παρ

(1) Τῆs δευτεροτάμου μητρὸs τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακαλεῖν τὰς παῖδας αὐτῆs γινόμενας δωρεῶs διὰ τὴν ἀχαριστίαν αὐτῶν περὶ Ἰουστινιανὸs εἰs μόνας τὰς εἴης τρεῖs περιπτώσεις: Εἰ ὁ παῖς τὴν αὐτὴν ἐπιβουλεύsη τῇ μητρί, ἢ χειρὰς ἐπιβάλλων ποιεῖ, ἢ τὴν τῆs οὐσίας ὅλης ἀφαιρέσιν πράττειν τι κατ' αὐτῆs ἀποδείξωσιν (Νεαρά 22 κωφ. 85 κτλ.). Ἀλλ' ὁ περιορισμὸς οὗτος, μὴ περιλαμβανόμενος ἐν τῇ Ἐξασίῳ, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν.

ωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος. Ὅθεν ὁ ὑποσχεθεὶς προῖκα δεῖλξει
ὥσθ' ἵνα ὑπόσχεσιν αὐτοῦ καὶ δὲν δύναται ν' ἀνῃλεσθῇ αὐτὴν
ιστίας ὡς μὴ εἶναι καθαρὰν δωρεάν ἀλλ' ὑπὸ τῷ τρόπῳ (sub modo)
ἵνα διὰ τοῦ ἐπελθόντος γαμου, τῶν τοιούτων δωρεῶν μὴ ὑπο-
εἰς ἀνάκλησιν (N. 16 Κωδ. 8. 56). Α. Π. 186 τοῦ 1860. (Τοῦτ'
εἶναι νὰ εἴπω τις καὶ περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς, τοῦ παρα Βυζαν-
τιῶν, περὶ οὗ Ἄρμ. ἐν βιβλίῳ Δ' τίτλῳ Π'). Σημειωτέον ὅτι
νόμους 18 § 3 Πανδ. (39.5) καὶ 2 Κωδ. (8.45) ὁ δωρεοδόχος δύνα-
ται ἀγωγὴν κατὰ τοῦ δωρητοῦ ἐν περιπτώσει ἐκνικησεως τοῦ
μόνον εἰάν ὁ δωρητὴς ἐδαλειούθῃ τὸν δωρεοδόχον ἢ συνεφωνήθῃ
τῶν ἀρχικῶς νὰ ὑποχρεῶται ὁ δωρητὴς εἰς ἀποζημίωσιν ἐν πε-
κνικησεως. Α. Π. 188 τοῦ 1849, 283 τοῦ 1856.

Α. Γ'.—Περὶ πράσεως καὶ ἀγορᾶς ἐν ᾧ καὶ
περὶ προσηνέσεως.

ἅσις καὶ ἀγορασίᾳ συνίσταται, ἥνικα περὶ τοῦ τιμή-
ματός τε συνήνεσε τὰ μέρη καὶ ὁ μὲν τὴν καταβολὴν
τοῦ τιμήματος, ὁ δὲ παραδοίῃ τὸ πιπρασκόμενον. Οὐ
ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος τούτων ἢ τὴν καταβληθεῖσαν τι-
μὴν ἀναλάβῃ ἢ τὸ διαπραθὲν πρᾶγμα παραλάβῃ, ἐφ' ᾧ τὴν
διαλύτον προδῆναι, καὶ οὕτω τὰ τῆς πράσεως ἐβρῶσθαι.
ἰσχύος χάριν παρεχόμενον ἔλεγχος ἐστὶ καὶ ἀπό-
σεως καὶ ἀγορασίας συστάσεως, οὐ μὴν αὐτὸ συστα-
ταῦτα δὲ περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας λέγομεν τῆς ἀγρά-
μηνς. (πρ. Εἰς. 3. 23 (de emptione venditione).
ἡσις καὶ ἀγορὰ συνίσταται, ὅταν συμφωνήσωσι τὰ δύο μέρη
τιμήματος, ἔστω καὶ ἂν ὁ μὲν εἰς δὲν κατέβαλεν εἰστέ τι τι-
μὴν ἄλλος δὲν παρέδωκε τὸ πωλούμενον. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἀλλὰ
εἰς τῶν συναλλαζάντων ἢ τὸ καταβληθὲν τίμημα δὲν ἀναλάβῃ ἢ
διὰ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν παραλάβῃ ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ μὲν, ἢ
ἐδαλειούτος, καὶ οὕτως ἢ πώλησις ἰσχύει· διότι τὸ δίδόμενον πρὸς
εἶναι ἔλεγχος καὶ ἀποδείξις ὅτι συνέστη πώλησις καὶ ἀγορὰ, ἀλλ'
δὲν λογίζεται καὶ σύστασις. Ταῦτα λέγομεν περὶ τῆς ἀγράφως
πώλησεως καὶ ἀγορᾶς.

συμφωνία μεταξὺ δύο περὶ τῆς διὰ λογαριασμὸν τοῦ ἐνός ἀγορᾶς
περὶ πλοίου (συνταχθησομένου κατόπιν ἐν καιρῷ καταλλήλῳ τοῦ

εἶναι ὅτι λείπει ὁ σύνδεσμος μὴ.

ἀσφάλειαν τοῦ καταρτισθέντος τελειωτικῶς συναλλάγματος τῆς
σις καταβάλλεται· πολλάκις ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀλλ' ἐστὶν ὅτι
οὐ πωλητοῦ μέρος τι τοῦ συνεμολογηθέντος τιμήματος, καλούμε-
ν. Ἀλλ' ἀρραβῶν δύναται νὰ δοθῇ καὶ ὅτε τὸ συνάλλαγμα ἐξαρ-
προσδοκωμένης τινὲς αἰρέσεως ἢ τῆς μελλούσης συντάξεως περὶ
αὐτοῦ συμβολαίου.

πωλητηρίου) αποταλεί εν τολήν και ουχί ἀγέραι πωλησίαν. Προκειμένου δὲ περὶ ἐντολῆς περὶ ἐμπορικῆς πράξεως καὶ μεταξὺ ἐμπόρων (παράγγελιας ἐν τῷ ἐμπ. νόμῳ) ἐπιτρέπεται ἡ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις, μὴ ἐφαρμοζομένου τοῦ άρθρου 198 τοῦ Ἑμπ. Ν. καθ' ὃ ἀπαγορεύεται αὕτη προκειμένου περὶ ἀγορᾶς πλοίου. Δ. Π. 90 τοῦ 1848.—Ἐν τῇ συμφωνίᾳ γενόμενης περὶ ἀρράδωνος, ἐν περιπτώσει ἀθετήσεως συναλλάγματα ἀγοραπωλησίας ἀποκλείεται πάσα ἄλλη λόγω ἀποζημιώσεως ἀπαιτήσις, μὴ ῥητῶς συμφωνηθεῖσα· ἀλλ' ὃ δεῖται τὸν ἀρράδωνα, καθιστάμενος ὑπερήμερος, ὑπόκειται εἰς τὴν καταβολὴν τόκων. Δ. Π. 89 τοῦ 1838. Ἀλλ' ὃ ἀγοραστής, ὁ καρπούμενος τὸ ἀγορασθὲν καὶ καθυστερῶν ἀδικαιολογήτως τὸ τιμῆμα, δὲν δικαιούται νάπαιτήσῃ τόκους ἐπὶ τοῦ δοθέντος ἀρράδωνος. Δ. Π. 248 τοῦ 1846.

2. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐγγράφου οὐχ ἑτέρως τὸ τέλος προσγεγασσθαι λέγομεν τῇ πράξει καὶ τῇ ἀγορασίᾳ, εἰ μὴ καὶ τὰ συμβόλαια τῆς πράξεως συγγραφῇ ἢ οἰκείᾳ χεירὶ τοῦ πιπράσκοντος ἢ ὑπὸ ἑτέρου μὲν γραφῇ, ὑπογράψῃ δὲ ὁ πιπράσκων. (Ν. 17 Κωδ. 4. 24 (de fide instrumentorum). Βστ. XXII. 4. 76. Ν. 45 Κωδ. 4. 38 (de contrahenda emptione). πρ. Εἰσηγ. 3. 22 (de emptione et venditione).

Μ. Περὶ δὲ τῆς ἐγγράφου λέγομεν ὅτι ἡ πώλησις καὶ ἡ ἀγορὰ δὲν γίνονται ἄλλως τελεία, εἰ μὴ καὶ τὰ συμφωνητικὰ τῆς πώλησεως γραφῶσι διὰ τῆς ἰδίας χεيرὸς τοῦ πωλητοῦ ἢ γραφῶσι μὲν ὑπὸ ἄλλου, ὑπογράψῃ δὲ ὁ πωλητικὸς.

3. Εἰ δὲ διὰ ταβελίωνος γένηται καὶ κόμπλα παρακολουθήσει, προσταχθείσης ὑπογραφῆς καὶ τοῦ συμβολαίου. Τὸ δὲ δι' ἀρράδωνος γινόμενον ἐν ὑπεροβουλίᾳ κείμενον, διαλυομένης τῆς πράξεως εἰ μὲν ἀγοραστής ἢ ὁ αὐτὸ διαλύων καὶ ἀποχωρῶν, ἀπόλλυσι τὸν ἀρράδωνα, εἰ δὲ ὁ πράτης, τὸ διπλοῦν παρασχεῖν ἀναγκάζεται, τουτέστιν αὐτὸ τὸ δοθὲν καὶ ἕτερον τοῦ αὐτοῦ. (1) (*) (πρ. Εἰσηγ. 3. 23 (de emptione et vendit.).

Μ. Ἐάν δὲ τὸ συμφωνητικὸν συνταχθῇ ἐνώπιον συμβολαιογράφου καὶ προστηκόντως συμπληρωθῇ, ἡ πώλησις τελειοῦται μετὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν ἀπέναντι. Ἡ δὲ δι' ἀρράδωνος γινόμενη πώλησις ἐπὶ μεταμαλείᾳ, δικαιο-

(1) Ταβελίων (tabellio) καὶ Ταβουλάριος (tabularius) ἐκαλεῖται ὁ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπιτετραμμένος τὴν σύνταξιν συμβολαίων καὶ πάντας εἰδικὰ νομικῶν πράξεων, πολλὴν ἔχων ὁμοιότητα πρὸς τοὺς παρ' ἡμῶν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νεωτέρους ἔθνεσι συμβολαιογράφους ἢ μνημονας. Ταβουλάριος τῇ λέξει ταύτῃ κατέσται καὶ ἡ λέξις νεωτέρως (notarius) ἀρχικῶς ἐφαπνύουσα τὸν ταχυγράφον ἢ στενογράφον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἡ ἀγορὰς πρᾶσις συνίσταται ἢ ἀν μόνον τὸ τιμῆμα καταβληθῇ ἢ τὸ πρᾶγμα παραδῇ ἢ ἱκανοδοσία δοθῇ ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας ὁ πράτης καταπιστεύσῃ τῷ ἀγοραστῇ· ἢ δὲ ἐγγράφως πρᾶσις αὐὴ συνίσταται εἰμὴ καὶ ἀπολυθῇ τὸ περὶ αὐτῆς συμβόλαιον· ὡς φησὶ τὸ τρίτον βιβλίον περὶ ἰνστιτούτων ἐν τίτλῳ κγ'. περὶ ἀγορασίας καὶ πράξεως διαλαμβάνοντι.

μένει τῆς πωλήσεως, εἰ μὲν εἶναι ἀγοραστὴς ὁ διαλλάων τὸ συναλλάγμα καὶ ἀποχωρῶν, ἀπώλλυσι τὸν ἀββάδωνα, εἰ δὲ ὁ πωλητής, ἀναγκάζεται νὰ ῥύσῃ, τὸ διπλῶν, τρεῖς τὸ αὐτὸ τὸ δολὸν καὶ ἴσον ἐστὶ ποσόν.

Ν. Ὁ ἀββάδων ἐν ταῖς νόμοις κυρίως ἀναφέρεται ὡς τύπος κατατίσεως ἢ ἐπερώσεως τοῦ συναλλάγματος. (Εἰσαγ. 8, 72. Ν. 86 πρ. Πανδ. 18. 1 Πιστ. 85. (10. Α').) δύναται δὲ κατὰ συμφωνίαν τῶν μερῶν νὰ ἔχη τὴν ἐννοίαν ποινικῆς ῥήτρας, ὥστε τεκμαίρεται οὕσα καὶ ἀνευ τῆς τῶν μερῶν συμφωνίας, ἐξ' ὧσαν παρακολουθεῖ ἐπὶ ἀγοραπωλησίας τὴν *legem commissorialem* ἢ παρακολουθεῖ συμφωνίαν τῶν συμβαλλομένων, οὔτινες τὴν δικαστικὴν κατάρτισιν ἐξήρτησαν ἐκ τηρητέας τινὸς διατυπώσεως, ἰδίως ἐκ συντακτοῦ ἐγγράφου. Α. Π. 356 τοῦ 1874.

4. Ἡ ἀγορασία τοῦ ἐθνικοῦ νόμου ἐστὶ, διὸ καὶ συναινέσει συνιστάται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων καὶ διὰ μέσου καὶ διὰ γραμμάτων. (1) (Ν. 4 § 2 Πανδ. 48 1 (de contrahenda emptione). Βατ. XIX. 1, 1).

Α. Ἡ ἀγορά εἶναι τοῦ ἐθνικοῦ δικαίου, ὅθεν καὶ κατὰ συναινέσιν συνίσταται, καὶ μεταξὺ ἀπόντων καὶ διὰ μέσου ἄλλου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

Ν. Τὸ ἀρθρον 42 τοῦ περὶ Χαρτ. Νόμου τοῦ 1836, (ὃ ἀντικατέστησε τὸ ἀρθ. 48 τοῦ νέου περὶ χαρτοσήμου), ἀπαγορεύει μὲν νὰ τελεσθῇ ἡ πώλησις ἀκινήτου ἄλλως ἢ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ τοῦτο δὲν προσδιορίζει τὴν τρόπον τελειοποιεῖται ἡ τῆς ἀγοραπωλησίας σύμβασις· ὅθεν κατὰ τοῦτο ἰσχύουσιν οἱ Ὑπομ. Νόμοι, καθ' οὓς, μὴ δηλώσαντες τινος ἀντιπροσώπου τὴν συναινέσιν αὐτοῦ εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς τῆς συστάσεως τῆς πωλήσεως, ἀλλὰ μετέπειτα ἐγκρίναντος καὶ ἐπιδοκιμασάντος διὰ νομίμου τρόπου ἢ ἐπισήμου συμβολαίου τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐνεργηθείσας πράξεις τρίτου, ἢ ἐγκρίσει καὶ ἡ ἐπιδοκιμασία καθιστᾷσιν αὐτὰς ἰσχυράς. ἰσοδυναμοῦσαι ἐνταῦθα δοθεὶς τῷ διαχειριστῇ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ καὶ ἀνατρέχοναι εἰς τὴν σύστασιν αὐτὴν τῆς συμβάσεως ὅπου μὴ προσδύλωνται συμμέρονα τρίτων κοκκημένα ἐν τῷ μεσολαβοῦντι χρόνῳ. Α. Π. 120 τοῦ 1867.

5. Οἱ πωλοῦντες καὶ οἱ ἀγοραζόντες ἐὰν διχονοῶσι περὶ τὸ τιμήμα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὁλὴν, οὐκ ἔρρωται ἢ πρᾶσις· τυχὼν γὰρ ἐγὼ Πέτρον ἐνόμιζον πωλεῖν καὶ σὺ Παῦλον ἀγοράζειν, ἢ χρυσὸς ἀντὶ χρυσοῦ ἐπωλεῖτε (2) Ἡ δὲ περὶ τὴν προσηγορίαν

(1) Δηλώνει ἡ συναινέσις μόνη, ἀρκεῖ, ὥστε δύναται νὰ συναχθῇ καὶ ἀνευ ἰσότης ἐκπράσεως ἐκ πράξεων ἐμφαινουσῶν αὐτὴν σιωπηρῶς. Ἀλλ' ἂν συναρτηθῇ νὰ τελειωθῇ τὸ συναλλάγμα δι' ἐγγράφων, δὲν ἰσχύει ἂν μὴ ταῦτα ὑπογραφῶσι (§ 2. Α). Προσθετέον, ἐτι κατὰ τὸ 42 ἀρθρον τοῦ περὶ Χαρτ. νόμου τῆς 14 Αὐγ. 1836 (ἀρθ. 48 τοῦ νέου περὶ Χαρτ. νόμου τοῦ 1867) τὰ ἀπορῶντα εἰς μεταβολὴν εἰς τὴν κατοχὴν ἀκινήτων συμβόλαια εἶναι ἀκριβὴ μὴ συνταχθέντα συμβολαιογραφικῶς. Ἀλλ' εἶναι ἔγκυρα κατὰ τὴν ἐξὸν νομοθεσίαν τοῦ Ἀρ. Πάγου τὰ συνταχθέντα συμβολαιογραφικῶς, καὶ ἐὰν ἐγγράφησαν ἐπὶ τοῦ μὴ προσήκοντος χαρτοσήμου (Α. Π. 108 τοῦ 1849).

(2) Ἐν γένει περὶ πλάνης λεκτέον τὰ ἑξῆς: Ἡ περὶ τὰ συστατικά στοιχεῖα τῆς νομικῆς πράξεως εὐσιώδης πλάνη (δηλονότι πλάνη στρεφόμενη πρὸς τὴν ταύττητα τῶν πραττόντων, ὅσακις ἡ πρᾶξις ἐπιχειρεῖται ἕνεκα καὶ γὰρ τῶν προσώπων, εἰς ἃ ἀναφέρεται, ἢ περὶ τὴν ταύττητα τοῦ

τοῦ πιπρασκομένου πλάνη εὐ βλάπτει· τὸ συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ὄξος ἀπὸ οἴνου εὐ μὴν σκευαστὸν ἀντὶ οἴνου πραθῇ, ἔρρωται ἡ πρᾶσις. Καὶ ἐὰν ἦττον δοκιμὸς ἔστιν ὁ χρυσὸς ὁ πραθείς, παρ' ὁ ἀγοραστῆς ἥλπιζεν, ἔρρωται ἡ πρᾶσις. (Ν. 9 πρ. § 1 καὶ 2 Πανθ. 18.4 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 8).

Μ. Ἐὰν οἱ πωλῶντες καὶ ἀγοράζοντες διαφωνῶσιν (ἐκ πλάνης) περὶ τὴν τιμὴν ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην, ἡ πώλησις δὲν ἰσχύει, ὡς λόγου χάριν· ὅτι ἐγὼ ἐνόμισον ὅτι πωλῶ τὸν Πίτρον καὶ σὺ ἐτι ἀγοράζεις τὸν Παῦλον, ἢ ὅτι ἐπωλείτο χαλκὸς ἀντὶ χρυσοῦ. Ἡ δὲ πλάνη περὶ τοῦ πωλουμένου τὴν ἐνομασίαν δὲν βλάπτει τὸ συνάλλαγμα. Ἐὰν δὲ ὄξος ἀπὸ οἴνου καὶ εὐχὴ κατασκευαστὸν (ἀπ' ἀρχῆς δηλ. ὡς ὄξος κατασκευασθὲν) πωληθῇ ἀντὶ οἴνου, ἰσχύει ἡ πώλησις. Καὶ ἐὰν τὸ πωληθὲν χρυσὸν ᾦναι ὀλιγωτερον δοκιμον ἢ ὅσον ἥλπιζεν ὁ ἀγοραστής, ἰσχύει ἡ πώλησις.

Ν. Ἡ πλάνη περὶ οὐσιώδεις ιδιότητας τοῦ πράγματος ἐπιφέρει ἀκυρότητα τῆς συμβάσεως, ἀμφοτεροδαρούς ἢ ἑτεροδαρούς. Α. Π. 458 τοῦ 1878.

6. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐγχειριζομένου ὀφφικίου ἀγοράζειν τι δύναται κινήτῳ ἢ ἀκινήτῳ ἢ δι' ἑτέρου ἢ δι' ἑαυτοῦ· καὶ γὰρ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει· καὶ τὸ δοθὲν τίμημα εὐκὺς ἀναλαμβάνει· ὅπερ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ προκυράτωρος τοῦ βασιλέως, εἰ μὴ παρὰ δημοσίου πατρίων· ὑπεξαίρουνται δὲ οἱ ῥητῶς ἐπιτετραμμένοι· τῷ δὲ διοικοῦντι οὐδὲ ἐξέστιν ἐν αὐτῇ κατασκευάζειν. (Ν. 46 Πανθ. 18.4 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. I. 44).

Μ. Οὐδεὶς ἐκ τῆς διαχειριζομένης ὑπ' αὐτοῦ δημοσίας ὑπηρεσίας δύναται νὰ ἀγοράσῃ τι κινήτῳ ἢ ἀκινήτῳ, εἴτε δι' ἑτέρου εἴτε καὶ ἀπ' ἑαυτοῦ· ἂν δὲ τοιοῦτον πράξῃ τις τοῦτο, καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει καὶ τὸ δοθὲν τίμημα δὲν ἀναλαμβάνει. Τοῦτο ἰσχύει καὶ ὡς πρὸς τὸν κατέχοντα τὸ εἶδος τοῦ προκυράτωρος τοῦ βασιλέως, ἐκτός ἐὰν ἀγοράσῃ πατρικὸν κτήμα παρὰ τοῦ δημοσίου· ἐκπερὶνται δὲ μόνον ἐκεῖνοι, εἰς οὓς τὸ τοιοῦτον συγχωρεῖται ῥητῶς. Ὁ δὲ διοικῶν ἐπαρχίαν οὐδὲ πλοῖον νὰ κατασκευάσῃ ἐν αὐτῇ δύναται.

Ν. Ἡ ἀγορά κτήματος ἐν δημοπρασίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐνεργούντος αὐτὴν δημοσίου ὑπαλλήλου διὰ παρεμβολημένου προσώπου εἶναι ἀκυρὸς ὅτι ἀντικει-

ἀντικειμένου ἢ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ὅλην αὐτοῦ στοιχείων) ἐνέργει ἀπορωτικῶς. Ἡ δὲ περὶ τὰ αἰτία πλάνη (ἐνδεχομένως ἐπηρεάζει τὸ κύρος τῆς πράξεως. Μόνον δὲ χαρακτηριστικὰ πράξεις (ἐγκυτάσεις κληρονομίου, κληροδοσίαι, δωρεά) ἀκυροῦνται, ἂν ἡ μόνη, πρὸς ἐπιχείρησιν αὐτῶν αἰτία ὑπῆρξε περιστατικόν, ψευδὲς ἀκολούθως ἀποδείχθῃ. Ταῦτα κατὰ τὰς πηγὰς. Ἀλλὰ καὶ νῦν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύοντα, ὅτε συνάδοντα πρὸς τὰς ἐν Ἀρμεν. διατάξεις (§ 5 παρόντος τίτλου, § 41 βιβλίου Δ' τίτλου 1) καὶ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ὅτι ὅρος ἀναγκαστικῆς πώσεως πράξεως ἔστιν ἡ θέσις τῶν πραττόντων, ἡ ἀπόφασίς εἶναι αὕτη ἀκυρὸς, (εἴ μὴ προσερχεταί καὶ ὅτι εἰσιν ἀνίκανοι εἰς ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων οἱ παρὰρρονες καὶ οἱ βλάπτες) ἢ δὲ οὐσιώδης πλάνη ἀποκλείει τὴν ὕλησιν.

μεντ εἰς τὴν ἐν § 6 βιβλίου γ' τίτλου γ' Ἀρμεν. διάταξιν καὶ διατάξι-
 να (19. 1) τῶν Βασιλικῶν, ἥτις ἰσχύει καὶ νῦν ὡς ἀνήκουσα εἰς τὸ ἀστι-
 γεν ἰδίως δίκαιον, ἀτε προβλέπουσα τὴν ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων τοῦ
 ἐντελέως ἢ τοῦ κυρίου τῶν ὑποθέσεων, ἀπερ' ἤθελον διατρέχει μετὰ κίνδυν-
 ον, εἰ ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν πώλησιν αὐτοῦ ἐδύνατο νὰ γίνηται ἀμέσως ἢ
 ἐμμέσως ἀγοραστὴς αὐτοῦ. Α. Π. 114 τοῦ 1855.

7. Καὶ ἡ νεαρά τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος εὐτω
 εἶναι μὴδὲνα μὴκέτι τῶν περιδλέπτων Μαγίστρων ἢ Πατρικίων,
 μήτε τῶν ἐν ἀρχαῖς ἢ ἐξουσίαις ἢ ἑλως βασιλικαῖς ἀξιώμασι
 τετιμημένων ἢ πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἢ θεματικῶν ἀρχόν-
 των ἢ ἀπαρχόντων εἴτε μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων ἢ ἡγου-
 μένων ἢ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν προεστώτων ἢ τῶν ἄλλων κοσμικῆς
 ὁξῆς τυχόντων, ἀγορασιᾷ ἢ δωρεᾷ ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ εἰσερ-
 χεσθαι εἰς χωρίων ἢ ἀγρῶν κτήσεις· τοὺς γὰρ μετὰ τὴν παροῦ-
 σαν διάταξιν τοιοῦτόν τι κατατολμῆται βουληθέντας καὶ ἀναρ-
 γυρῶς ἐκείθεν ἐξελαύνεσθαι κελεύομεν καὶ τῶν οἰκείων ἐμπο-
 ρηματων καὶ καλλιεργημάτων ἀποστερεῖσθαι καὶ τῷ δημοσίῳ
 περιφανεῖ μὲν ὄντας καὶ τὴν τοῦ ἐπικτήματος τιμὴν καταβαλ-
 ῶμενους, τῶν εὐτελεστέρων δὲ καὶ ἀναργύρως διωκομένων διὰ
 τῆς προσήκουσας τιμωρίας σωφρονιζομένων· καὶ εἰ μὲν βούλον-
 ται εἰ ἐκποιητάμενοι χωρίται· ἀναλαμβάνεσθαι ταῦτα, ἔχουσι
 τοῦτο ὑπ' ἀδείας· τοῦτων δὲ μὴ ὑπόντων ἢ μὴ βουλομένων πρὸς
 τοὺς συγκληρονόμους καὶ συγχωρίτας ἔρχονται ταῦτα. Εἰ δὲ
 προσάσκει μονάσαντος ἢ μονάζειν βουλομένου χωρίτου προσκυ-
 ρώῃ τι χωριτικὸν εἰς τὸ Μοναστήριον, ἢ δίκαια τιμὴ τοῦ κτή-
 ματος παρέχεται· εἰς τὸ Μοναστήριον παρὰ τῶν συγχωριτῶν,
 τὸ δὲ κτῆμα μένει παρ' αὐτοῖς. (1) Ἡ δὲ μ' νεαρά τοῦ Καίσα-
 ρος Λέοντος καὶ ἀγοράζειν φησὶ τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἐν τῇ πόλει
 καὶ νεουργεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἔξω στρατηγῶν πλήν.

Μ. Καὶ ἡ τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ Γέροντος νεαρά λέγει τὰ ἐξῆς·
 ὁδοὶ τῶν περιδλέπτων Μαγίστρων ἢ Πατρικίων, ἢ τῶν ἄλλων κατεχόν-
 των τιμητικῶν ἀρχῶν ἢ ἐξουσιᾶς ἢ ἐν γενεῇ βασιλικὰ ἀξιώματα εἴτε τῶν
 πολιτικῶν εἴτε τῶν στρατιωτικῶν εἴτε τῶν θεματικῶν ἀρχόντων (δηλονότι
 τῶν ἐν τοῖς θέμασι (τοῦτεστιν επαρχίαις) δικαστικῶν ἀρχόντων) καὶ δικα-
 στῶν ἢ πρώτων δικαστῶν ἢ τῶν μητροπολιτῶν ἢ ἀρχιεπισκόπων ἢ ἡγου-
 μένων ἢ προεστώτων ἱερῶν καταστημάτων ἢ τῶν ἀξιομένων ἄλλης κοσμικῆς
 ὁξῆς, δὲν προστάται χωρὶς ἢ ἀγροὺς δι' ἀγορᾶς ἢ διὰ δωρεᾶς ἢ ἄλλως

(1) Ἡ Νεαρά τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ θεωρεῖται τανῦν κατηργημένη ὑπὸ
 Κωνσταντίνου (Ἐνοχικοῦ δικαίου α' ἐκδ. σελ. 281), ὡς μετακληθείσων τανῦν
 τῶν τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ ὀργανικῶν διατάξεων. Ἀλλ' ἀμφιβάλλομεν
 περὶ τῆς ἐξουσίας τῆς γνώμης αὐτοῦ.

πως οὐ θελήσαντες μετὰ τὴν παρούσαν διάταξιν νὰ κατατολμῶσι τοιοῦ-
τόν τι ἀποβάλλονται ἐξ αὐτῶν ἄνευ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων καὶ στεροῦνται
τῶν κίπων καὶ τῶν καλλιεργημάτων αὐτῶν καὶ προσέτι καὶ εἰς τὸ δημό-
σιον, εἴαν ὥσιν ἐνδοξοί, καταβάλλουσι τὸ τίμημα τοῦ κτήματος· οἱ δὲ ἐυ-
τελεστεροὶ καὶ ἄνευ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων ἀποβάλλονται ἐξ αὐτῶν καὶ
διὰ τῆς ἀνηκούσης ποινῆς σαφρονίζονται. Καὶ εἰ μὲν οἱ ἐκποιήσαντες ταῦτα
χωρικοὶ θέλουσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐκ νέου αὐτά, ἔχουσι τὴν ἀδειαν· εἰ δὲ αὐ-
ταὶ δὲν ὑπάρχουσι πλέον ἢ δὲν θέλουσι, ταῦτα μεταβαίνουν εἰς τοὺς συγ-
κληρονόμους καὶ συγχωρίτας αὐτῶν. Ἐάν δὲ χωρικὸν κτῆμα προσκυβώῃ
εἰς μοναστήριον κατὰ πρόφασιν χωρικοῦ μονάσαντος ἢ θέλοντος νὰ μονάζῃ,
οἱ συγχωρίται διδούσιν εἰς τὸ μοναστήριον τὸ δίκαιον τίμημα καὶ κρα-
τοῦσι τὸ κτῆμα. Κατὰ δὲ τὴν μ'. νεαράν τοῦ Καίσαρος Λεοντος καὶ ἀνα-
ραῖουσιν οἱ ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντες καὶ ἀνακαινίζουσιν· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ
ἐξω τῶν πόλεων ἐκτὸς τοῦ στρατηγεῦ.

8. Μετὰ τὸ παραθῆναι καὶ ἀγορασθῆναι τι κατὰ τοὺς ὁρισμέ-
νους χαρακτῆρας τῆς τε ἀγράφου καὶ ἐγγράφου πράξεως καὶ
ἀγορασίας ὁ κίνδυνος τοῦ πεπραμένου πράγματος εὐθέως τὸν
ἀγοραστήν ὄρᾳ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μήπω τὸ πρᾶγμα παραδ-
δοταί. Τοιγαρὺν εἴτε οἰκέτης ἐστὶν ὁ πεπραμένος καὶ τελευ-
τήσῃ ἢ μέρος τι βλαδῇ τοῦ σώματος, χεῖρα ἢ πόδα ἢ ὀφθαλμόν,
ἢ οἰκία οὕσα ἢ πεπραμένη ἢ πᾶσα ἢ ἐκ μέρους πυρὶ καταπνηθῇ,
ἢ ἀγρὸς βίῃ ποταμοῦ ὕδατος ἢ ἐκ μέρους ἀπόλλυται, εἴτε τῇ πλημ-
μύρᾳ τοῦ ὕδατος ἢ θένδρων ἐξ ἀνέμου καταπεσόντων πολλῶν
ἡττων καὶ χεῖρων γένηται· ὁ ἀγρὸς, ἐπὶ τούτων πάντων ἢ ζη-
μία τὸν ἀγοραστήν ὄρᾳ· καθόλου γὰρ ἴσθι· ὅτι διχα δόλου ἢ βλα-
θυμίας τοῦ πράτου εἰ συμβῇ τῷ πράγματι τι τοιοῦτον, ἔξει τὸ
ἀμέριμον ὁ πράτης. (Paulli sentent. recept. II. 47 § 7. N. 8 Πανθ. 48. 6 (de periculo et commodo). N. 4-6 Κωδ. 4. 48 (de peric. et commodo).

M. Ἀφροῦ πωληθῇ καὶ ἀγοραθῇ τι κατὰ τοὺς ὁρισμένους τύπους τῆς
ἀγράφου καὶ ἐγγράφου πωλήσεως καὶ ἀγοράς, ὁ κίνδυνος τοῦ πωληθέντος
πράγματος ἀνάγεται εὐθέως εἰς τὸν ἀγοραστήν, καὶ ὁσάκις ἐπὶ τὸ πρᾶγμα δὲν
παρεδόθη εἰσέτι. Ὅθεν εἴτε δούλος ἂν ἦναι ὁ πωληθεὶς καὶ ἀποθάνῃ ἢ βλα-
φθῇ κατὰ τι μέρος τοῦ σώματος, χεῖρα ἢ πόδα ἢ ὀφθαλμόν, εἴτε οἰκία ἂν
ἦναι ἢ πωληθεῖσα καὶ παραναλωθῇ ὑπὸ πυρκαϊᾶς ἐλόκληρος ἢ μέρος, εἴτε
ἀγρὸς καὶ παρασπαρῇ ἐλόκληρος ἢ μέρος ἐκ τῆς ὁρυγῆς ποταμοῦ ἢ πλημ-
μύρας, εἴτε θένδρα πολλὰ καταπέσωσιν ἐξ ἀνέμου καὶ ὁ ἀγρὸς ἀποθῇ κατω-
τερος καὶ χεῖρων, ἐπὶ πάντων τούτων ἢ ζημία ἀντίκει· εἰς τὸν ἀγοραστήν.
Σημειωτέον ἂν γένῃ· ὅτι, εἴαν ἄνευ δόλου ἢ ἀμελείας τοῦ πωλητοῦ συμβῇ
εἰς τὸ πρᾶγμα τοιοῦτόν τι (πῆρ' εἰπεῖν ἐκ τύχης ἢ ἐκ τῆς φυσικῆς αὐτοῦ
ιδιότητος), ὁ πωλητὴς δὲν εὐθύνεται.

N. Ἐπὶ ἀγοραπωλησίας καρπῶν ἐτοιμῶν πρὸς συλλογὴν οἱ κίνδυνοι ἀπο-
ρῶσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν· ὅθεν καὶ τοῦ πρὸς θερισμὸν ἐτοιμοῦ χιτῶνος. Δ.
II. 484 τοῦ 1852.—Οὐδεὶς νόμος περιορίζει τὰ συμβαλλόμενα μέρη νὰ συμ-
φωνήσωσι περὶ τυγχρῶν καὶ κινδύνου τοῦ ἀγοραζομένου πράγματος ἄλλω ἢ

ὡς δ' νόμος ὀρίζει. Δ. Π. 109 τοῦ 1856. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ πώλησις ἐλευθεροῦ καρποῦ δὲν εἶναι ἀγοραπωλησία ἐπι καρπίας, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ καρποῦ, ἀριστεύει δια τῆς συμφωνηθείσης ὑπόθεσεως. Δ. Π. 43 τοῦ 1845.

9 Ὡςπερ ἡ ἐκ τύχης ἐλάττωσις καὶ ἡ ἀπώλεια τοῦ πεπραμένου πράγματος εἰς τὸν ἀγοραστήν ἀνατρέχει, οὕτω καὶ εἰ τι προσγεγωνα κέρδος τῷ πεπραμένῳ πράγματι τὸν ἀγοραστήν ὠφελῇται· (1) ὅθεν εἰ καὶ διὰ προσκλύσεως ἢ προσχώσεως ποταμοῦ μειζῶν γέγονεν ὁ ἀγρὸς μετὰ τὸ συστήναι τὴν πρᾶσιν, τοῦ κέρδους ὁ ἀγοραστής ἀπολαύσει. (Ν. 7 πρ. Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). Ν. 1 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). Ν. 12. Ν. 13 καὶ Ν. 16 Κωδ. 4. 49 (de actionibus empti). § 3 Εἰς. 3. 23 (de emptione et venditione).

Μ. Καθὼς ἡ ἀπὸ τύχης ἐλάττωσις καὶ ἀπώλεια τοῦ πωληθέντος πράγματος ἀνάγεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, οὕτω καὶ κέρδος, ἐάν προσγένῃται εἰς τὸν πωληθέν πρᾶγμα, τὸν ἀγοραστήν ὠφελεί. Ὅθεν καὶ διὰ προσχώσεως ποταμοῦ ἐάν μαγεθῇ ὁ ἀγρὸς μετὰ τὴν σύστασιν τῆς πώλησεως τοῦ κέρδους ἀπολαύει ὁ ἀγοραστής.

10. Ἡ πρᾶσις καὶ ἀπεντεῦθεν ἡδὴ ἤγουν εὐθέως καὶ πᾶντα χωρὶς τινος προσδιορισμοῦ ἢ αἰρέσεως καὶ χρόνου ἀναβλήτῃ τελειοῦσθαι δύναται, ὡς ὅταν δώσῃς τὸ σὸν ἐπὶ τῇ λαβῇ τὸδε καὶ ὑπὸ αἵρεσιν γίνεται, εἴην ὁ δεῖνα οἰκέτης, εἴγε εἴσω μηνὸς ἀρέσει σοι, ἔστω σοι πεπραμένος νομίσματος δέκα. (Γαίου Εἰσηγ. III. § 146. § 4 Εἰσηγ. 3. 23. Ν. 20 πρ. Πανδ. 19. 2 (locati conducti)

Μ. Ἡ πώλησις καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τῆς πράξεως τῆς πώλησεως ἀνευ προσδιορισμοῦ τινος ἢ αἰρέσεως ἢ χρόνου ἀναβολῆς δύναται νὰ λογίζηται τέλει, ὡς λ. γ. ὅταν δώσῃς τὸ σὸν, εἴνα λάβῃς τὸ δεῖνα καὶ ὑπὸ αἵρεσιν, ὡς ὅταν συναμολογηθῇ, ὅτι ὁ δεῖνα δοῦλος, εἴν σοι ἀρέσῃ ἐντὶς μηνός, ἔστω σοι πεπωλημένος ἀντὶ νομισμάτων δέκα.

Ν. Ὅτε τις ἡγήρασεν οἰκίαν δυνάμει συμβόλαιογραφικοῦ ἐγγράφου καὶ ἐπὶ τῷ βασιεὶ προσηγήθεισας δικαιοπρατικὰς ἀποφάσεις καθ' ἡς τὴν ἐτήτην πρά-

(1) Ἀλλ' ὅτε ἡ πώλησις ἐγένετο ὑπὸ αἵρεσιν, διακρίτειν τὸν χρόνον ἐν ᾧ γίνετο τὸ τύχαιον γεγονός, διότι εἰ μὲν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς αἰρέσεως, εἴθε ἀνεννόητος, ἐπέρχεται ματαίωσις τοῦ συνάλλαγματος, ὅθεν τὰ τύχαια ἀφαιρῶσιν εἰς τὸν πωλητήν, αὐτῇ δὲ πληρωθείσης τὸν ἀγοραστήν, καὶ, εἰσέουσθαι τῆς αἰρέσεως, τὸ συνάλλαγμα θεωρεῖται ὡς ἀνευ βρον καταπραγματοῦται, ἀλλ' εἰ ἐγένετο, μετῴρων εὐσης τῆς αἰρέσεως, διὰ μὲν τῆς καταπραγματοῦσθαι αὐτοῦ θεωρεῖται διαλελυμένον πᾶν συνάλλαγμα, ἀπὸ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ ἐξαφανισθέντος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀπλῆς αὐτοῦ χειρτερεύσεως τὸ πᾶν τὸν συμβᾶν ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀγοραστήν, ὁφείλοντα ἀποδοῦναι ὅλον τὸ τίμημα. Ἀλλ' ἐπὶ πώλησεως πραγμάτων ἀριθμουμένων, μετρουμένων καὶ σταθμισμένων δὴλον, ὅτι ὁ κίνδυνος δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ἀγοραστήν, πρὶν ἢ ἀπαχωρισθῶσι τὰ δοθησόμενα. (Ἴδε παραρτ. τίτλου περὶ κανόνων § 55).

σιν ἡ οἰκία αὐτὴ ἐδόθη εἰς τὸν πωλητὴν, ἵνα νέμηται αὐτὴν μὲν ἐν ὅσῳ
 ζῇ, νὰ δικαιωθῇαι ὅμως καὶ νὰ ἐκποιῇ αὐτὴν ἐν ᾗ περιπτώσῃ ὁ εἰς τὴν
 μετὰ θάνατον ἐμελλε νὰ περιέλθῃ αὐτὴ δὲν ᾔθελε καταβάλλει αὐτῇ ποσὸν τι-
 ὠρισμένον κατὰ μῆνα, ἐγκύριως ἐκποιεῖ ταύτην, ἀθετηθέντος τοῦ ὅρου τοῦ
 τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως· οὐδεμία δὲ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη δικαστικῆς
 ἀποφάσεως ἀναγνωρίζουσας τὴν περίπτωσιν τοῦ ὅρου τούτου Α. Π. 424
 τοῦ 1854.—Μὴ ταχθεῖσιν προθεσμίας ἐν ᾗ ὤφειλε νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ ὅρος,
 ὅπ' ἐν ἐγένετο πώλησις πράγματος, ἐπὶ ποινῇ διαλύσεως τῆς ἀγοραπωλη-
 σίας, ἰσχύει αὐτὴ, ἐκπληρωθέντος ἐν οἰσδήποτε χρόνῳ τοῦ ὅρου. Α. Π. 185
 τοῦ 1855.—Αἱ ὑπὸ αἵρεσιν πωλήσεις ὅταν μὴ συμφωνηθῇ τὸ ἀντίθετον πε-
 λαιοποιούνται ὁπόταν ἡ αἵρεσις ἐκπληρωθῇ. Α. Π. 48 τοῦ 1863, 157 τοῦ
 1868. *Ὅταν ἂν ἡ αἵρεσις μὴ ἐκπληρωθῇ ἐντὸς τῆς ταχθείσης προθεσμίας,
 ἡ πώλησις διαλύεται. Α. Π. 48 τοῦ 1863. *Ἐπ' ὅσον δὲ ἡ αἵρεσις εἴναι
 ἡρηγμένη, ἡ κυριότης δὲν μετατίθεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ὁ πωλητὴς
 ἐξακολουθεῖ ὡς κύριος τοῦ πράγματος ἕως τῆς ἐκπληρώσεως τῆς αἵρεσεως.
 Α. Π. 157 τοῦ 1868. Σημειώτεον ὅτι γενομένης συμφωνίας μεταξὺ ἀγο-
 ραστοῦ καὶ πωλητοῦ νὰ καταβάλλῃ πρῶτον τὸ ἀντιτίμον ὁ ἀγοραστὴς καὶ
 εἴτα νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα, δὲν δύναται νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀρνήσιν τῆς
 καταβολῆς περιστατικῶν μεταγενέστερον. Α. Π. 142 τοῦ 1860· δύναται δὲ
 ὁ πωλητὴς καὶ νάρρηθῇ τὴν χορήγησιν ὅλων τῶν πωληθέντων, ἔτι δὲ
 ἐκπληρωθῇ τὸ τίμημα τῶν χρηρηθέντων. Α. Π. 347 τοῦ 1867.

11. Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν πρᾶσιν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη
 ἐπὶ τῷ πράγματι γενομένη εἰς κέρδος καὶ ζημίαν ἀνήκει τῷ
 ἀγοραστῇ (1) εἰ μὴ ὑπέρθεσιν ἐποίησεν ὁ πρᾶτης ἐν τῇ παρο-
 δόσει. (N. 7 πρ. Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). N. 4
 Κωδ. 4. 48 (de per. et commodo) Paulli sent. recept. 11.
 17 § 7. N. 12, 13 καὶ 16 Κωδ. 4. 49 (de actionibus empti
 et venditi). § 3 Εἰσγ. 3. 23 (de emptione venditione)

Μ. Μετὰ τῆς πωλήσεως τὴν οὐσίαν πᾶν κέρδος καὶ πᾶσα βλάβη γενο-
 μένη εἰς τὸ πρᾶγμα ἀνάγεται εἰς ὄφελος καὶ ζημίαν τοῦ ἀγοραστοῦ· ἔτι
 ἂν ὁ πωλητὴς ἀνέβαλε τὴν παράδοσιν.

Ν. *Ὁ ἐμπρησμός τοῦ πωληθέντος πράγματος, ἢ ἑτέρου καὶ εὐχὴ τοῦ
 πωλητοῦ γενομένης, βαρύνει τὸν ἀγοραστήν καὶ πρὶ τῆς παραδόσεως ἐπὶ
 τοῦ πράγματος, ὅσῃς οὐδεμία ἀμέλεια περὶ τὴν ὑστέριον τοῦ πράγματος
 ἀποδοῖται τῷ πωλητῇ (N. 11 Π. (18. 6). N. 41 Π. (19. 2). B. (10. 1.
 40). Α. Π. 199 τοῦ 1866.—Ἡ τῶν ὀφειζομένων εἰς στάθμησιν, ἀρίθμησιν
 καὶ μέτρησιν πραγμάτων πώλησις, ἐάν μὴ γένηται καθ' ὁμάδα, λογίζεται
 τελεία, ἅμα συμφωνηθέντος τοῦ τιμήματος, ἐάν δὲ γένηται ἐπὶ ῥητῇ τι-
 μῆματι ἑκάστου σταθμοῦ, μέτρου κτλ. ἡ πώλησις αὐτῶν λογίζεται τελεία
 μόνον μετὰ τὴν στάθμησιν ἢ μέτρησιν αὐτῶν, καὶ ὁ κίνδυνος ἀπορρ. ἐπὶ τῇ
 μεταξὺ εἰς τὸν πωλητὴν. Α. Π. 42 τοῦ 1845, 40 τοῦ 1853.

12. *Ὅτι οὐκ ἀπὸ τοῦ συμφώνου, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς παραδόσεως
 γίνεται δεσπότης ὁ ἀγοραστὴς. (N. 20 Κωδ. 2. 3 (de pactis).
 Βασίλ. XI. 1. 81. N. 2 πρ. § 1. N. 3 πρ. N. 41 § 2 καὶ 13

(1) Τῆς προηγουμένης σημειώσιν.

Πανδ. 49. 1 de actionibus empti). Ν. 16 Πανδ. 42. 4 (de conditione causa data).

Μ. Ὁ ἀγοραστής δὲν γίνεται κύριος ἀπὸ τοῦ περὶ ἀγοραπωλησίας συμφωνοῦν ἀλλ' ἀπὸ τῆς παραδόσεως.

Ν. Προκειμένου πλειστηριασμοῦ τὸ συναλλάγμα τῆς ἀγοραπωλησίας κατὰ τὴν θεωρεῖται τέλειον ἀπὸ τῆς κατακυρώσεως (Ν. 11 1 Πανδ. 20. 3). Ὅθεν ἡ ἐκτοτε ἐπελθοῦσα φθορά τοῦ καρποῦ τῶν ἐλαιοδένδρων βαρύνει τὸν ἀγοραστήν. Α. Π. 249 τοῦ 1858.—Αἱ διατάξεις τοῦ νόμου, καθ' ὅς ἡ περὶ πωλήσεως πραγμάτων, μέρος κατ' ἀριθμὸν συνόλου τινὸς αποτελούστων, πρὶν δὲν θεωρεῖται τελεία ἕως τῆς ἐκ τοῦ συνόλου ἀποχωρίσεως τοῦ πωληθέντος μέρους, δὲν ἀποκλείουσι τὴν ἐναντίαν συμφωνίαν περὶ μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος τοῦ πωληθέντος μέρους· καὶ πρὸ τῆς ἐκ τοῦ συνόλου ἀποχωρίσεως αὐτοῦ, καθότι ἡ τοιαύτη συμφωνία, καθιστάσα τὸν ἀγοραστήν κυριώτερον τῷ πωλητῇ ἄχρι τῆς παραδόσεως, δὲν ἔχει τι τὸ ἀθέμιτον. Α. Π. 143 τοῦ 1864.

13. Ὁ θάνατος τῆς πραθείας θεραπεύει μετὰ τὴν πρῶσιν τυχὸν τῷ ἀγοραστῇ κινδυνεύεται· μόνον εἰ μὴ ἀπὸ τινος πάθους τραυματικότερου τῆς πράσεως ἐτελεύτησῃ. (Ν. 6 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). Βασ. XIX. 6. 18).

Μ. Τῆς πωληθείσης δούλης ὁ θάνατος ἐπισυμβᾷ μετὰ τὴν πώλησιν ἐπιβαρύνει τὸν ἀγοραστήν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἀπέθανεν ἐκ νοσήματός τινος ἀρχαιοτάτου τῆς πωλήσεως.

14. Περὶ πράσεως καὶ ἀγορασίας ἐπὶ ὄρω γινομένων, ὡς γινόμενου υπερθεματισμοῦ ἤτοι ἐπαυξήσεως τοῦ τιμήματος ἔσω τοῦ συνδῶξαντος ἐν τῷ συμφώνῳ τῆς πράσεως ὄρου ἀναλύεσθαι τὴν πρῶσιν. (1) Ν. 2 πρ. Ν. 4 § 3 Πανδ. 48. 2 (de in diem additione). Ν. 41 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). Ν. 3 Πανδ. 20 6 (quibus modis pignus).

Μ. Ὅταν πώλησις καὶ ἀγορασία γίνηται ἐπὶ ὄρω προθεσμίαι, ἐάν συμβῇ υπερθεματισμὸς ἤτοι ἐπαυξήσις τοῦ τιμήματος ἐντὸς τῆς συμφωνηθείσης προθεσμίας τῆς πωλήσεως, διαλύεται ἡ πώλησις.

15. Ἐνθα ὑπέρθεσιν ὁ ἀγοραστής ποιήσῃ, λοιπὸν οὐκ ἀπὸ ἀμελείας, ἀλλ' ἀπὸ δόλου ὁ πρῶτης ἐνέχεται· εἰ δὲ οἱ δύο ὑπέρθεσιν ποιήσουσι, τῇ ὕστερα προσέχομεν. (Ν. 17 Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo). Βασ. XIX. 6. 41).

Μ. Ὅταν ὁ ἀγοραστής καταστῇ ὑπέρθερος, ὁ πωλητής δὲν ἐνέχεται τὸν ἐνεκὲν ἀμελείας, ἀλλὰ μόνον ἐνεκὰ δόλου· ἐάν δὲ καταστῶσιν ὑπέρθεροι ἀμφοτέρω, προσέχομεν εἰς τὴν τοῦ τελευταίου ὑπέρθεσιν.

Ν. Ἐὰν ὁ ἀγοραστής ἐξ ἰδίας αὐτοῦ ἀμελείας βραδύνη νὰ παραλάβῃ τὸ πῶμα, ἡ ἀμελεία βαρύνει αὐτόν. Α. Π. 362 τοῦ 1862.—Ὅριζοντος τοῦ χρόνου, (δικτ. 8 τῶν Βασιλ. (53. 8), ὅτι ἂν ἐρισθῇ χρόνος τῇ μετρήσει

(1) Περὶ υπερθεματισμοῦ ἴδε ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὲρ τὴν § 95 παρόντος βιβλίου.

τοῦ πωληθέντος οἶνου καὶ ἐμποδίσῃ ὁ ἀγοραστὴς αὐτήν, ἔξεστι τῷ πωλητῇ ἔχειν τὸν οἶνον, διαμαρτυρομένῳ μόντῳ (ἢτοι ἀναγγέλλοντι) τοῦτο πρότερον εἰς τὴν ἀγοράστην, ἔπεται δὲ, ὅτε ἡ ἀγωγή στηρίζεται εἰς τὴν ἀνέκτα τῆς ὑπερημερίας τοῦ ἀγοραστοῦ, (προσκληθέντος διὰ τὴν μέτρησιν τοῦ οἶνου τοῖς βασιλείοις οἶνον κατὰ τὴν ὁρισμένην ἡμέραν καὶ μὴ ἐμφανισθέντος), γενομένην ἔκχυσιν τοῦτο ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, στηρίζεται εἰς τὸν νόμον. Δ. Π. 190 τοῦ 1865.—Ἐὰν ὁ ἀγοραστὴς δὲν παρέλαβεν ἐμπροσθέντως τὸ πτῆμα, καίπερ προσκληθεὶς, δύναται ὁ πωλητὴς νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν πληρωμὴν τοῦ συμφωνηθέντος κτήματος, οὐδαμῶς ὑποχρεούμενος πρὸς φύλαξιν τοῦ πράγματος μετὰ τὴν παρέδον τῆς προθεσμίας καὶ μηδαμῶς εὐθυνόμενος ἐπὶ παντὶ κινδύνῳ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ ἄλλῳ αὐτὴν ἐπὶ ἐλάσσονι τιμῇ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ διαφέρον. Δ. Π. 184 τοῦ 1875.

16. Ἡ διάταξις φησιν, εἰ μὴ πάντα συνδράμη, οὐκ ἔρρωται ἢ πρῶσις.

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, ἐὰν δὲν συντρέξωσι πάντα, ἡ πώλησις δὲν ἰσχύει.

17. Ὅπερ ἐπώλησα οὐ γίνεται τοῦ λαβόντος, εἰ μὴ δοθῇ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία (1) ἢ χωρὶς ἱκανοδοσίας καταπιστεύσω τῷ ἀγοραστῇ. (2) (Ν. 19 Πανθ. 18 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 18.).

Μ. Τὸ πωληθὲν δὲν γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐὰν δὲν δοθῇ τὸ τίμημα ἢ ἱκανοδοσία (ἐγγυητοῦ ἢ πραγματικῆς ἀσφαλείας δόσις) ἢ ἀνευ ἱκανοδοσίας ἀρκεσθῇ ὁ πωλητὴς τῇ τοῦ ἀγοραστοῦ πίστει.

Ν. Τοῦ πωλητοῦ πιστώσαντος τὸν ἀγοραστὴν διὰ τὸ τίμημα, γίνεται τοῦτος παραχρημα κύριος τοῦ ἀγορασθέντος πράγματος. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 9846 τοῦ ἔτους. — Ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ὁρισμένων πραγμάτων ὁ ἀγοραστὴς

(1) Ἱκανοδοσία (satisfactio) καλεῖται ἰδίως ἡ δι' ἐγγυητοῦ ἀσφάλειαν ἢ δὲ δι' ἐνεχύρου καλεῖται cautio pignoratitia. Ἀλλὰ κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἀσφαλειῶν ἔχει ὁ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρεούμενος (Ν. 21 § 2 Πανθ. 13. 5). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρεώσῃ ἀδυνατῇ ἢ ἀρνήσῃ νὰ προσενέγκῃ αὐτήν, δὲ μὲν δὲν λαμβάνει τὸ δι' ὃ ὀρεῖται ταύτην δίκαιον, ὡς ἐπὶ τῆς προκειμένης περιπτώσεως, ὅτε δὲ κατατίθεται παρὰ δημοσίῳ προσώπῳ τὸ πρᾶγμα δι' ὃ ἡ ἀσφάλεια, ἐνίοτε δὲ ἐπιτρέπεται καὶ ἐγκατάστασις εἰς τὸ διαφέρον καὶ ἐγκατάστασις εἰς τὴν νομὴν ἀπαξ δὲ δοθείσης ἀσφαλείας δὲν δύναται νὰ μετασχηματισθῇ ἀκολουθῶς τὸ ἀνεπαρκὲς αὐτῆς (Ν. 2 § 3 Πανθ. 86. 4), ἀλλ' ἔνδεκα κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἀνεπαρκῆς, δύναται νὰ ζητηθῇ καὶ δοθῇ ἄλλη (Ν. 8 § 1 καὶ Ν. 10 § 1 Πανθ. 2. 8), ἀποφαινομένου περὶ τούτου τοῦ δικαστηρίου.

(2) Τὸ περιστατικόν, ὅτι ἀρκεσθῇ ὁ πωλητὴς τῇ τοῦ ἀγοραστοῦ πίστει (τουτέστι τῇ μὴ ἀμέσῳ ἀλλὰ βραδυτέρᾳ τοῦ τιμήματος καταβολῇ) ἀρκεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ καὶ ἀποδείξῃ ὁ ἀγοραστὴς. — Σημειωτέον ὅτι μὴ καταπληθέντος τοῦ τιμήματος, μήτε ἀσφαλισθέντος ἢ πιστωθέντος, ὁ μὲν πωλητὴς δύναται νὰ διεκδικήσῃ ἢ καὶ διὰ τῆς ἐκ τῆς ἀπαιτήσεως ἀγωγῆς νὰ πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ἀγοραστὴς κατὰ τρίτων μὲν ἔχει τὴν πνευματικὴν ἀγωγὴν, κατὰ τοῦ πωλητοῦ δὲ μόνον προστόρον τοῦ τιμήματος δύναται νάντιτάξῃ (Οἰκ. Ἀστ. Δ. βιβλίον δεύτερον σελ. 170 σημ. 18).

ὁ υποχρεῖται, ἐκτὸς ἐναντίας συνακολογήσεως, νὰ καταβῇ τὸ συμφωνητικὸν τίμημα εἰμὴ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος. Δ. Π. 207 τοῦ 1865. Ἰσχυρίζομένου δὲ τοῦ πωλητοῦ τὴν ὑπαρξίν ἐναντίας συμφωνίας, εἰς τὸν ἐπιβάλλεται τὸ χρεὸς τῆς ἀποδείξεως ταύτης. Δ. Π. 207 τοῦ 1865.

18. Ἐάν καλευσθεὶς ὁ δοῦλος μου τοὺς ὄρους ὑποδείξαι τοῦ πράγματος ἢ ἀγροῦ ἢ χωραφίου ἢ ἄλλου τινὸς πλέον ὑποδείξῃ τοῦ πραθέντος κατὰ δόλον ἢ ἄγνοιαν, οὐ καταδικάζεται μετὰ τὸ πρὸ καὶ περὶ παραδόσεως νομῆς ἀργούσης. (Ν. 18 § 1 Πανδ. 4. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 4. 17).

Μ. Ἐάν προσταχθεὶς ὁ δοῦλος μου νὰ δείξῃ τὰ ὅρια τοῦ κτήματος ἢ ἀγροῦ ἢ χωραφίου ἢ ἄλλου τινὸς ὑποδείξῃ κατὰ δόλον ἢ ἄγνοιαν πλέον τοῦ πωληθέντος, τὸ τοιοῦτον δὲν με καθιστᾷ ὑπεύθυνον. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἀρχαῖς παρὰδοσις νομῆς ἀργούσης.

19. Ὁ πρᾶτης ἐφ' εἰς λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου, οὐκ ἐνέχεται εἰ μὴ ἐπὶ ἀπάτῃ τοῦ ἀγοραστοῦ εἶπαι τότε ἢ περὶ δόλου (1) ἀγωγή ἀρμόζει. (*) (2) (Ν. 37 Πανδ. 4. 3 (de dolo malo). Βασίλ. X. 3. 37. Ν. 43 Πανδ. 48. 1 (de contrahenda emptione). Ν. 1 § 2. Ν. 49. 1 (de actionibus empti) Ν. 18. Ν. 19 πρ. Πανδ. 22. 1 (de aedilitio edicto).

Μ. Ὁ πωλητὴς δὲν ἐνέχεται εἰς ὅσα λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου. Ἐκτὸς ἂν εἶπεν αὐτὰ πρὸς ἀπάτην τοῦ ἀγοραστοῦ· διότι τότε ἀρμόζει περὶ δόλου ἀγωγή.

Ν. Ἡ τοῦ δόλου (ἀπάτης) ἀγωγή εἶναι προσωπικὴ, κινουμένη κατὰ τὸν πρὸ δόλου χρησαμένον καὶ οὐχὶ κατὰ τρίτου. Δ. Π. 134 τοῦ 1865. Ὁ δὲ πωλητὴς, ὅστις ἐδύνατο νὰ προκαλέσῃ τὴν διάρρηξιν τῆς πωλήσεως οὐδὲν ἔχει ἀποτέλεσμα κατ' ἐκείνου, ὅστις μὴ μετασχὼν τοῦ δόλου ἐκτήσατο ἤδη ἀπόλυτα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ κτήματος. Δ. Π. 360 τοῦ 1865. (*Ἴδε περὶ δόλου καὶ νομολογίαν ὑπὸ § 3 τίτλου δευτέρου Παραρτήματος καὶ ὑπὸ § 1 τίτλου πρώτου βιβλίου ἑκτοῦ).

20. Οὐχ ἔπεται τῷ πραθέντι δούλῳ τὸ πεκουλίον αὐτοῦ· ὅθεν ἐάν ὁ δοῦλος κλέψῃ τοῦ πεκουλίου τι καὶ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀγο-

(1) Ἴδε περὶ δόλου ἡμετέρων σημειώσιν ὑπὸ § 45.

(2) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πωλὼν τις δοῦλον ἑμοὶ καὶ βουλομένης ποιῆσαι με ἀγαπᾷ αὐτὸν ἔλεγεν αγαθὸν αὐτὸν εἶναι καὶ πιστὸν καὶ πρὸς πᾶν τὸ προστατευόμενον ἐπιτηδεῖον, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἔβην διαφευδόμενος· οὐκ ἐνέχεται ἐν δὲ τὰ πρὸς ἔπαινον τοῦ δούλου λεχθέντα παρ' αὐτοῦ πρὸς ἑμεῖ· διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀγαπηθῆναι τὸν δοῦλον παρ' ἐμοῦ ταῦτα εἰρήκεν. Ἐάν δὲ ἐβλήθη εἶναι αὐτὸν διεδοικωμένο, μάχιρον τυχὸν ἢ ῥάπτῃν ἢ ἕτερον τι ποιεῖν, γινώσκων τοιοῦτον εὐέλπει με ἐξωνησάσθαι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πρᾶσεως ἠπάτησέ με καὶ πολὺ διὰ ταῦτα ἔλαβε τίμημα, τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ εἰς τὸ διαφερόν ἐνέχεσθαι με δεῖλπει· εἰ μὴ γὰρ τοιοῦτον τεχνίτην εἶναι αὐτὸν διεδοικωμένο, ἄλλως αὐτὸν οὐκ ἠγόραζον.

(3) Περὶ τῆς προθεσμίας τῆς περὶ δόλου ἀγωγῆς ἴδε § 51 καὶ 62 βιβλίου Δ' τίτλου τρίτου.

ραστήν, καὶ ὅσα μετὰ τὴν πρᾶσιν προστίθεται τῷ πω-
 λοῦντι ἀποδίδεται τῷ πρᾶτῃ, τυχὼν τοιαυτοῦ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἐρ-
 ᾶν ἐκ τοῦ πακούλιου τοῦ δούλου. (N. 29 Πανδ. 48. 4 (de
 henda emptione). Βασ. XIX. 4. 27).

M. Τὸν πωληθέντα δούλον δὲν ἀκολουθεῖ τὸ χρηματικὸν αὐτοῦ
 ὁ δούλος κλέψῃ μέρος τοῦ χρηματικοῦ καὶ τοῦτο μεταβῇ εἰς τὸν
 ἀποδίδεται εἰς τὸν πωλητὴν αὐτὸ καὶ ὅσα μετὰ τὴν πώλησιν πρ-
 οστίθεται εἰς τὸ χρηματικόν, καθὼς γονὴ καὶ ὅσα προσπορισθῶσιν ἐκ τῶν
 τοῦ χρηματικοῦ τοῦ δούλου.

21. Ὁ ὑπεξούσιος ἐκ τοῦ καστρεναίου πωλῶν ἐνέ-
 κτειναι αὐτεξούσιος. (N. 6 § 7 Πανδ. 19. 4 (de act. empl.
 XIX. 8. 6).

M. Ὁ ὑπεξούσιος πωλῶν ἐκ τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ χρημα-
 τικοῦ ὡς αὐτεξούσιος.

22. Ὁ μὲν ἐν εἰδήσει τὸ ἀλλότριον ἀγοράσας οὐδέποτε
 γίνεται δεσπότης· ὁ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτὸς μὲν διὰ χρήσεως
 λοιπὸν δὲ ὁ πεπρακὼς αὐτὸ κατέχεται τῷ δεσπότη. (N.
 4. 51 (de rebus alienis nonalienandis). Βασ. XII.
 N. 2 § 13. N. 7 § 4 καὶ 6 Πανδ. 41. 4 (pro emptor).

M. Ὁ ἀγοράσας τὸ ἀλλότριον ἐν γνώσει δὲν γίνεται ποτε κύριος
 ὁ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ, αὐτὸς κυριεύει αὐτὸ διὰ τῆς χρήσεως ὁ δὲ π-
 ρᾶγμα, ἐνέχεται πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ.

N. Πώλησις ὁρισμένου ἀλλοτρίου πράγματος ἔγκυρος ἐστίν, ἐὰν
 τῆς ἐκτέλεστος καὶ εἴχῃ παρ' ἐαυτῷ τὸ πωληθέν πρᾶγμα καὶ ἂν
 καταστήσῃ κύριον τὸν ἀγοραστήν κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν διὰ τοῦ σ-
 τράτου ἡμέραν. Δ. Π. 178 τοῦ 1879.—Ὅτε ὁ πωλητὴς δὲν εἴχῃ τὸ
 πρᾶγμα πωλῆσεως πρὶν αὐτὸς τινος ὡς ἀλλοτρίου, ὁ κύριος ἔχει μὲν
 ἀγοραστοῦ αὐτοῦ ἀγωγὴν διεκδικήσεως, ἀλλ' οὐκ καὶ ἀποζημιώ-
 σιν ἀποδείξῃ τὴν κακὴν αὐτοῦ πίστιν· τοῦτο συμβαίνει καὶ ὅτε τ-
 ῶς διετέλει ὑπὸ κατάσχεσιν. Δ. Π. 45 τοῦ 1858, 64 τοῦ 1849.—Ἡ
 ληστία εἶναι ἀκυρὸς, ὅσοις ὁ πωλητὴς δὲν εἴχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ
 πρᾶγματος εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ἐὰν βραδύτερον ἐκλίπῃ τὸ ἐ-
 ρησίως τοῦ δικαιώματος τούτου κώλυμα, κυροῦται ἡ πώλησις κα-
 θέται ἡ κυριότης χωρὶς ἀνάγκης νέας συμβάσεως καὶ νέας παραδ-
 ταγραφῆς· ὅθεν ἀργεῖ ἐν τοιαύτῳ θέματι ὁ Κατωικὸς κανὼν. Δ.
 1858.—Κατὰ τὰ Βασιλικά βιβλ. 19 τίτλ. 8 ἀρ. 78 καὶ 79
 νῦν τῶν κοινῶν γενομένη πώλησις ἀδικοῦ πράγματος δὲν
 ῖται, ἀλλὰ χορηγεῖται εἰς τὸν ἕτερον κοινῶν δικαίωμα διεκδικ-
 καὶ τὸ μέρος τούτου ἐπωλήθη. Δ. Π. 336 τοῦ 1853. Κατὰ δὲ
 283 τοῦ 1845 ὁ συγκαίνωνος κοινῶν πράγματος δὲν δύναται ἀν-
 λοιπῶν συγκαίνωνων συναινέσεως οὐδ' ἀλόκληρον τὸ πρᾶγμα, οὐ-
 νον αὐτοῦ μέρος νὰ διαθέσῃ, ἀλλὰ δύναται μόνον νὰ ἐκποιήσῃ
 αὐτοῦ μέρος. Ὅθεν ἡ ὑπὸ τινος τῶν κοινῶν ἀπαλλοτρίωσις κο-
 μματος οὐδαμῶς βλάπτει τὸν συγκαίνωνόν, οὐ ἀνευ τῆς συναινε-
 λωτρίωθι τὸ κοινὸν πρᾶγμα, ἀλλ' οὗτος δύναται νὰ καταδιώκῃ τὸν

ἀπαλλοτριώσαντα κοινῶν διὰ πᾶσαν ζημίαν προελθούσαν ἐκ τῆς πωλῆσεως ταύτης, ἀλλὰ διὰ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς καὶ τὸν ἀγοράσαντα τὸ κοινὸν πρᾶγμα, ἐξαιτούμενος καὶ τὴν διανομὴν αὐτοῦ, ἵνα λάθῃ τὸ ἀνῆκον αὐτῇ μερὲς. Α. Π. 232 τοῦ 1849.—Ὁ συμφωνήσας μετὰ ἄλλου ἵνα ἐκείνος μὲν καταβάλῃ χρηματικὸν τι ποσὸν πρὸς ἀγορὰν προβάτων, οὗτος δὲ φυλάττῃ αὐτὰ μέχρις οὗ ἐξαχθῶσι τὰ κεφάλαια καὶ ἔπειτα διανείμωσι τὰ περισσεύματα, δύναται νὰ κινηθῇ δικαστικῶς ὡς συγκύριος αὐτῶν κατὰ τοῦ παρὰ τοῦ ἑτέρου τῶν συγκυρίων ἀγοράσαντος αὐτὰ τρίτου (ἡ ἀγωγή δὲ αὐτοῦ εἰς μὴ ἀπορώσα εἰς σχέσιν ἢ πρᾶξιν ἐμπορικὴν ἀλλ' εἰς τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος στηριζομένη ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου). Α. Π. 24 τοῦ 1861.—Τῆς ἐνστάσεως τοῦ πωληθέντος καὶ παραβολλέντος πραγματος χωρούσης κατὰ τὸν Ν. 1 § Πανδ. (21, 3), ὅποτε ἡ πώλησις δὲν εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ἀκυρὸς, ἔπεται διὰ δὲν χωρεῖ ὁσῶκις τὸ διεκδικούμενον εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀκίνητον ἀπὸ τῆς πωλῆσεως αὐτοῦ οὕσης ἀκύρου. Α. Π. 113 τοῦ 1877.

23. Ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται ὀρθανικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων, κυράτωρος καὶ προκυράτωρος. (Ν. 34 § 7 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασίλ. XIX. 1. 32).

Μ. Ὀρθανικὸν πρᾶγμα δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ ὁ ἐπίτροπος. Ὡσαύτως δὲν δύναται ὁ κηδεμὼν καὶ ὁ διαχειριστὴς ἀλλοτριῶν.

24. Ἐὰν ἐν τῷ πρᾶθέντι οἴκῳ τὸ ἀποτιθέμενον ὑπὸ τινος χρυσίον κατὰ πλάνην ἀπορμεῖναν ἐν αὐτῷ εὑρεθῇ, μένει τοῦ πάλαι δεσπόζοντος. (Ν. 67 Πανδ. 6. 1 (de rei vindicatione). Βασ. XV. 1. 66)

Μ. Ἢ ἐὰν τὸ ἀποτιθέμενον ὑπὸ τινος χρυσίον ἐν τῷ πωληθέντι οἴκῳ ἀπομείνῃ ἐκεῖ κατὰ πλάνην εὑρεθῇ, μένει τοῦ πρῶτον κυρίου.

25. Βλέπων τις πιπρασκόμενον ὑπ' ἑτέρου ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα καὶ μὴ ἀντιλέγων, (1) αὐτὸς δοκεῖ πιπράσκειν αὐτό. (Ν. 12 Πανδ. 21. 2 (de evictionibus). Βασ. XIX. 11. 12).

Μ. Βλέπων τις πωλούμενον ὑπὸ ἄλλου τὸ ἴδιον αὐτοῦ πρᾶγμα καὶ μὴ ἀντιλέγων, ὑπολαμβάνεται αὐτὸς διὰ πώλει τὸ πρᾶγμα.

26. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ ἰδιοκτητῷ πράγματι ἐπικυρίσται πρᾶσις. (Ν. 2 πρ. Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione).

Μ. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ πώλησις δὲν συνίσταται, εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τοῦ υἱοῦ πραγμάτων (ἦτοι τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ στρατηκὸν χρημάτων).

(1) Ἡ ἀντιλογία αὕτη καλεῖται διαμαρτυρία. Σημειώτεον διὰ ἡ διαμαρτυρία χρησιμεύει οὐ μόνον ἐν οἷς θέμασιν ὀρίζει αὐτὴν ῥητῶς ὁ νόμος, ἀλλὰ καὶ ὅσῳκις ἄλλως ἐκ τῶν περιστατικών πρᾶξιν τινα ἀλλοτρίων περιστατικών δύναται εἰκότως νὰ συναγάγῃ ἐκ τῶν σημειῶν τοῦ μὴ διαμαρτυρουμένου ὡς συναίνεσιν.

(ΠΕΡΙ ΠΡΑΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣ) 23

27. Καὶ ὅτι ἀνευ τιμήματος οὐκ ἔστι πρᾶσ
18. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. Χ

Μ. Ἄνευ τιμήματος συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας δ
τισθῇ.

Ν. Ἄνευ τῆς συμφωνίας τιμήματος ἀγοραπωλ
ὐπάρξῃ. Δ. Π. 44 τοῦ 1872.

28. Εἰ μὲν εἰς τὸ παντελὲς γένηται πρᾶ
οὐκ ἐρῶνται· εἰ δὲ δωρεᾶς αἰτία πραθῇ τι ἢ
ἰσχύει· μεταξὺ δὲ ἀνδρὲς καὶ γυναικὲς εἰ
ἄλλ' ἄκυρος ἢ πρᾶσις. (Ν. 38 Πανδ. 18. 1 (d
Βασιλ. XIX 1, 36).

Μ. Ἐάν μὲν πώλησις ἐνεργηθῇ ἐντελῶς ὡς δωρεᾶ
δηλαδὴ ποσῶς τιμήματος), δὲν ἰσχύει· εἰ δὲ λόγῳ ἢ
μικροτέρῳ τιμήματι, ἰσχύει. Μεταξὺ δὲ ἀνδρὲς καὶ
ἰσχύει, διό ἡ πώλησις εἶναι ἐξ ὀλοκληρήρου ἄκυρος.

Ν. Δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ διατάξεώς τινος τοῦ νόμο
ραπωλησία μεταξὺ τῶν συζύγων, ὅτε ἀπαγορευομένη
ρεῖς ἐπ' ὀλιγωτέρῳ τιμήματι πωλήσεως. Δ. Π. 208

29. Ἡ κατὰ δωρεάν πρᾶσις ἀνυπόστατος ἐ
τονος ἡγόρασας ἢ τὸ τίμημα μετὰ ταῦτα συν
ἢ δωρεά (Ν. 3 καὶ 9 Κωδ. 4. 38 (de cont
καὶ 38 Πανδ. 18. 1 (de contr. empt.)).

Μ. Ἡ κατὰ δωρεάν πώλησις εἶναι ἀνυπόστατος· εἰ
κροτέρῳ τιμήματι ἢ παρεχόμενης τὸ τίμημα μετὰ τα

30. Ὅτι ἢ μὲν ἀπλῇ δωρεᾶ ἀπηλλαγμένη
δοῦναι τι καὶ ποιῆσαι· ἢ δὲ μὴ τούτων ἀπ
πρὸς δόσιν χρυσοῦ ἢ πρὸς ποιῆσιν μετασχημ
καθαρά ἐστίν. (1) (Ν. 1 πρ. Πανδ. 39. 5 (d
5 § 11 Πανδ. 5. 3 (de haered. petitione)).

Μ. Ἡ ἀπλῇ δωρεᾶ εἶναι ἀπηλλαγμένη πάσης ὑπ
(χρημάτων) ἢ ἐνέργειαν (πράξεώς τινος) ἐκ μέρους το
ἀπηλλαγμένη τούτων, ἀλλὰ λαβοῦσα μόνον τύπον δω
δάνει ὁ λαδὼν τὴν ὑποχρέωσιν εἰς δόσιν χρυσοῦ ἢ π
θαρὰ πώλησις.

31. Ἡ πρᾶσις ἐκ τοῦ μὴ καταβληθῆναι τὸ
τρέπεται, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀρχῆς κατὰ δωρεάν ἐγ
4. 38 (de contrahenda emptione).

(1) Ἄλλ' ἂν χάριν φιλίας ἐγένετο μόνον ἢ πώλη
τιμῇ (venditio gratiosa), δὲν ἀλλοιοῦται ὁ χαρα
δίδει κατὰ τὴν κατωτέρῳ § 34 «οὐκ ἔστιν εἰκονικὴ
νου τοῦ τιμήματος», ἀλλὰ μεταξὺ συζύγου καὶ ἡ τοιο
δὲν ἔχει κύρος.

Μ. Ἐκ τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ τιμήματος ἢ πώλησις δὲν ἀνατρέπεται, ἄντις ἂν ἐξ ἀρχῆς ὑπεκρίπτετο ὑπὸ τὴν πώλησιν ὥρεα.

32. Καὶ ὅτι ἡ τῆς ἀγορασίας πίστις καὶ τῆς πράξεως χωρὶς ποσότητος οὐδεμία ἐστίν. Ἐκ δὲ τοῦ ἀρέσαντος τιμήματος μὴ ἀριθμηθέντος ἀλλὰ μόνως τῆς νομῆς αὐτῷ παραδοθείσης τὸ τοιοῦτον συναλλάγμα οὐκ ἔστιν ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοράσας κακῶς νέμεται, ὅτι μὴ κατεβλήθη ἡ ποσότης, ἣν δοθῆναι συνεβουλήτεον. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ὥρεας (πράξεως) κτήματος γενομένης, εἰ παράδοσις παρακολουθήσῃ, ἀγωγῆς τοῦ τιμήματος μηδεμιᾶς ἀρμοζούσης παραιεῖται ἡ ὥρεα. (Ν. 9 Κωδ. 4. 38 (de contr. emptione)).

Μ. Τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς πώλησεως ἡ πίστις ἄνευ χρημάτων εἰς οὐδὲν κινεῖται· ἐκ δὲ τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ συμφωνηθέντος τιμήματος, τῆς νομῆς παραδοθείσης εἰς τὸν ἀγοραστήν, τὸ τοιοῦτον συναλλάγμα δὲν καθίσταται ἄκυρον, οὐδὲ διὰ τοῦτο ὁ ἀγοραστής νέμεται αὐτὸ κακῶς, ὡς μὴ καταβλήσας τῆς συμφωνηθείσης ποσότητος τοῦ τιμήματος. Ἀλλὰ καὶ ὅταν πλὴν πώλησις κτήματος κατὰ ὥρεάν, εἰν παρακολουθήσῃ παραδοσίς, πληροῦται ἡ ὥρεα ὡς οὐδεμιᾶς ἀγωγῆς ἀρμοζούσης περὶ τοῦ τιμήματος.

33. Εἰκονικὴ ἐστὶ πρᾶσις ἡ ἐσχηματισμένη καὶ οὐ καλῶς γενομένη· εἰς παπρακά σοι τὸν ἄγρον μου εἰς τόσα νομίς. ἢ πιπρασκώ σοι τὸν οἶκόν μου εἰς τὸ μηδὲν λαβεῖν, ἢ ἀγράφως τοῦτο ἐποίησα, μηδὲν εἰληφώς παρὰ σοῦ. (*) (Ν. 54 Πανδ. 44. 7 (de orig. et act.). Βασ. LII. 1. 53).

Μ. Εἰκονικὴ πώλησις εἶναι ἡ πλαστὴ καὶ μὴ πραγματικῶς γενομένη, εἰς τὴν ἐπώλησα (ἐγγράφως) τὸν ἄγρον μου ἂντι τοσούτων νομισμάτων ἢ τὴν πωλῶ τὴν οἰκίαν μου μηδὲν πραγματὶ λαβὼν, ἢ ἀγράφως ἐποίησα τοῦτο, μηδὲν λαβὼν.

34. Οὐκ ἔστιν εἰκονικὴ πρᾶσις καταβαλλομένου τοῦ τιμήματος. (Ν. 16 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 16).

Μ. Δὲν ὑπάρχει εἰκονικὴ πώλησις, ὅσακις καταβάλλεται τὸ τίμημα.

Γ. ΣΧΟΛΙΟΝ. Εἰκονικὴ πρᾶσις ἐκείνη λεγεται καὶ ἐστίν, ἥτις ἄλλοις προστιθέμενον συναλλάγματος κατὰ τὸ πεποιημένον προλαμβάνεται κατὰ τὸ γέννημα, ὡς πρῶτασις τις καὶ πρόσχημα, οὐ πρᾶσις· εἰς τὴν λέγωι συνεδῶ μεον ἐμεῦ καὶ Πέτρον γενέσθαι διαλύσιν καὶ συνηλλομεν εἰς τοῦτο καὶ μεόντες καὶ τὸ ἐγγράφον ἀπαρτίσαι τῆς διαλύσεως, διαλύσιν μὲν οὐ συνεχράμεθα, πεποιήκαμεν δὲ πρᾶσιν καὶ τὰ συνδῶξαντα δοθῆναι λόγῳ διαλύσεως· κατεγράψαμεθα ἔν τῃ πράτει καὶ συνεφωνήσαμεν καὶ τίμημα δοθῆναι τῶν σε, εἰκοσι λόγου χάριν νομίσματα· τοῦτο δὲ ἐγγράφον εἰκονικὴ λεγεται· πρᾶσις, ἥτοι ἐσχηματισμένη καὶ οὐχ ἀρμύζει ἢ ἀπὸ τῆς πράξεως ἀγωγῇ ἐπὶ ἀπαιτήσῃ τιμήματος· ὅτε δὲ τοιοῦτόν τι μέσον τῶν μερῶν οὐ συνδῶζει, ἀλλ'· εἰ ὀρθοῦ πρὸς τὴν πρᾶσιν ἀπίδωσι καὶ ἐγγράφον ἐκδῶνται πράτει καὶ τίμημα συμφωνήσῃσι καὶ ὀρίσῃσι καὶ ἀκολουθῶς ἀπακολουθήσῃ καὶ ἡ τοῦ τιμήματος καταβολή, οὐκ ἔστιν εἰκονικὴ πρᾶσις, ἀλλ'· ἀληθής.

35. Εἰκονικὴ πρᾶσις οὐδέν ἐστιν οὔτε δοκεῖ ἐκποιεῖσθαι τὸ πρᾶγμα. (N. 55 Πανθ. 18 1 (de contrahenda emptione) Βασ. XIX. 1. 53).

M. Ἡ εἰκονικὴ πώλησις εἰς οὐδὲν λογιζεται, οὐδὲ φαίνεται ὅτι ἀληθῶς ἐκποιεῖται τὸ πρᾶγμα.

36. Εἰ μὲν τῆς γυναικὸς ἀγοραζούσης καὶ αὐτῇ παραδίδουμένου τοῦ πράγματος ὁ ἀνὴρ μόνον τὸ τίμημα δέδωκε, δεσποινὴς μὲν ἐστὶ, δύναται δὲ κινῆσαι κατ' αὐτῆς ἀπαιτῶν τὸ τίμημα ὅπερ δέδωκεν εἰς τὸ διασέρον ἐκείνη συνάλλαγμα. Εἰ μὲντο ὁ ἀνὴρ ἡγόρασε καὶ αὐτῷ τὸ πρᾶγμα παρεδόθη καὶ αὐτὸς τὸ τίμημα δέδωκεν, εἰκονικῶς δὲ μόνον τὸ τῆς γυναικὸς ὄνομα ἐτέθη, δεῖ προσέχειν ἡμᾶς τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ δεσπότης. (N. 6 Κωδ. 4. 50 (si quis alteri). Βασ. XIX 15. 1).

M. Ἐάν γυνὴ ἀγοράξῃ καὶ εἰς αὐτὴν παραδίδουται τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ αὐτῇ μόνον τὸ τίμημα ἔδωκεν, ἡ γυνὴ εἶναι κυρία δύναται δὲ ὁ ἀνὴρ νὰ κινήσῃ κατ' αὐτῆς ἀπαιτῶν τὸ τίμημα, ὅπερ κατέδωκε διὰ τὸ ἀνῆκον εἰς αὐτὴν συνάλλαγμα. Εἰ δὲ ἡγόρασεν ὁ ἀνὴρ καὶ εἰς αὐτὴν παρεδόθη τὸ πρᾶγμα, καὶ αὐτὸς ἔδωκε τὸ τίμημα, εἰκονικῶς δὲ μόνον ἐγγράφη τῆς γυναικὸς τὸ ὄνομα, ἀνάγκη νὰ προσέχωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος.

*Ἰδε Νομολ. ὑπὸ τὴν § 10 βιβλίου δ' τίτλου ια'.

37. Ὁ παρὰ κακῇ πίστει νομέως ἀγοράσας καλῇ πίστει δύναται τὸ πρᾶγμα διὰ χρήσεως δεσπόζειν. (N. 2 Κωδ. 7. 33 (de praeser. longi temporis). N. 3 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). πρ. καὶ § 7 Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus).

M. Ὁ παρὰ κακῆς πίστεως νομέως ἀγοράσας καλῇ πίστει τὸ πρᾶγμα δύναται νὰ κυριεύσῃ τὸ πρᾶγμα διὰ τῆς χρήσεως.

38. Μηδαίς λείψανα ἁγίων πιπρασκέτω. (1) (N. 3 Κωδ. 1. 2 (de sacrosanctis sccllesiis). Βασ. V. 1. 3).

M. Οὐδαίς δικαιοῦται νὰ πωλῇ ἁγίων λείψανα.

(1) Κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται καὶ ἡ πώλησις κτερίων νομισμάτων (Π. Ν. ἀρ. 244 ε.), ἡλητηρίων (Π. Ν. ἀρ. 261 ε.), ὀπλῶν (Π. Ν. ἀρ. 620), χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κεκαנוνημένον μὴ περιεχόντων τὸ ὄνομα χρυσοῦ καὶ τινὸς ἢ ἀργυροῦ, ἢ ἄλλων πραγμάτων ὡς καὶ τὸ εἶδος αὐτῶν, τῆς ποσότητος καὶ τῆς τιμῆς διεγχερόμενα ὑπόνοιαν παρανομου διακτατοῦ (Π. Ν. 668), λυσικλειθρῶν ἐργαλείων (Π. Ν. 669), χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν σκευῶν μὴ σεσημασμένων ἢ μὴ ἐχόντων τὴν κεκαנוνημένην ἀξίαν (Π. Ν. 675), πορπῶν ἢ ἄλλων ὁμοίων σκευῶν ἐν σχήματι νομισμάτων (Π. Ν. 676).—Σημειωτέον ὅτι κατὰ διάταξιν τῶν βωματικῶν νόμων ἀπαγορεύεται καὶ ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν ἐπιδίκων πραγμάτων, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη, μὴ περιλαμβανομένη ἐν Ἀρμενοπούλῳ, δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῶν ἀντίκειται δ' ἄλλως κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην καὶ εἰς τὸ 150 ἀρθρον τῆς Πολ. Δικον. (*Ἰδε νομολογία Δ Π. ὑπὸ 156 ἀρθρον τῆς Πολ. Δικον.). Ὁμοίως ἀναπαλλοτριωτός ἐστὶν ἡ πρὸς ἀμεσον ἐπιτυχίαν τῶν δημοτικῶν

39. Εἰς τὸ ἀπαιτεῖν καὶ ἐκδικεῖσθαι τὴν αὐτὴν ὡς ἐπὶ τῷ πολὺ τάξιν ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τῷ πράτῃ. (N. 156 § 3 Πανδ. 50, 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 156).

Μ. Εἰς ἀπαιτησὶν καὶ διεκδικεῖσιν τοῦ πράγματος ὁ ἀγοραστὴς ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὴν αὐτὴν τάξιν πρὸς τὸν πωλητήν.

40. Ὁ δόλος τοῦ πράτου τὸν πιστεῖ ἀγαθῇ ἔργα πάντα εὐδέποτε καταβλάπτει. (N. 3 Κωδ. 4. 48 (de periculo et commodo). Βασ. XIX. 6. 15).

Μ. Τοῦ πωλητοῦ ὁ δόλος εὐδέποτε βλάπτει τὸν καλῆς πίστεως ἀγοραστήν.

41. Ἐάν συμφωνήσῃ δοῦναι τὸν ἀγοραστήν τὸ διπλοῦν, εἰ μὴ ἐντὸς προθεσμίας καταβάλῃ τὸ τίμημα, τὸ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον οὐκ ἔρρωται. (N. 13 § 26 Πανδ. 19. 1 (de actionibus empti et venditi). Βασ. XIX. 8. 13).

Μ. Ὅταν συμφωνήσῃ νὰ δώσῃ ὁ ἀγοραστὴς τὸ διπλοῦν, ἐάν ἐντὸς τῆς προθεσμίας δὲν καταβάλῃ τὸ τίμημα, τὸ ὑπεράνω τυχόν τὸν νόμιμον τόκον δὲν ἰσχύει.

42. Ὅτι ἐπὶ μὲν τοῦ κομισσορίου δρου (1) εἰ μέρος κατα-

κατῶν προωρισμένη δημοτικὴ περιουσία (Δημ. Ν. ἀρθρ. 21)· εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην ὑπάγεται προδήλως κατὰ τὴν Δ. Π. 222 τοῦ 1884 καὶ τὰ διὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν προωρισμένον δημοτικὸν ὕψος ὡς ἀπαραίτητον εἰς συντήρησιν τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν.—Ἀνεπίδεκτα πωλήσεως εἰσιν ἀναγκάσιως καὶ τὰ ἀνεπίδεκτα ἰδιωτικῆς κτήσεως πράγματα, εἰς τὰ σέπτα καὶ τὰ κοινώχρηστα πράγματα (ἀνήκοντα εἰς τὴν ποιεσίαν κατ' ἀρθρ. 17 τοῦ νόμου περὶ διακρίσεως κτημάτων), ὅποια αἱ πόλεις, τὰ τεῖχη, αἱ τάφροι καὶ γενικῶς τὰ ὀχυρώματα, ἐπίσης αἱ ἐθνικαὶ καὶ ἐπαρχικαὶ ὁδοί, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν ἡ κομμαὶ παρεκτασεως αὐτῶν κτλ. Ἐκ δὲ τῶν παγκοινῶν πραγμάτων εἰ μὲν πλώϊμοι ποταμοὶ εἰσὶ κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν δίκαιον τῆς κυριότητος τοῦ Κράτους, ἀλλὰ δημοικοῖναι, εἰ μὴ μὴ πλώϊμοι, εἴτε χεῖμαρροι εἴτε ἀέναντος ῥέοντες, καθίστανται ἀντικείμενον ἰδιοκτησίας, εὖτεν ὑπόκεινται καὶ εἰς πώλησιν.

(2) Ἡ ἀκρίβης τοῦ τιμήματος καταβολὴ δύναται ἐν τῇ πώλῃ νὰ συνομολογηθῇ καὶ ὡς αἰρεσίς ἀναδλητική, ὅτε τὸ συναλλάγμα τελειοποιεῖται μόνον μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐκπλήρωσιν τῆς αἰρέσεως· ἀλλὰ συνήθως ἡ αἰρεσίς τῆς ἐμπροσθέντος καταβολῆς ἰσχύει ὡς αἰρεσίς διαλυτικὴ πρὸς ἄμφω τοῦ πωλητοῦ, ὅτε τὸ συναλλάγμα καθίσταται πάραυτα τελείον, ἀνατρίπτει μόνον ἂν θελήσῃ ὁ ἀγοραστὴς διὰ τὴν ὑπερμερίαν τοῦ ἀγοραστοῦ, ὁ δὲ πωλητὴς ἐνισκεῖ τὸ προκείμενον δικαίωμα ἡ ὑποχρεοῖ τὸν ἀγοραστήν εἰς καταβολὴν τοῦ τιμήματος. Ἐχει δὲ ὁ πωλητὴς πρὸς ἀπολήψιν τοῦ τυχόν παραδόντος πραγματος ἀγωγὴν προσωπικήν, οὐχὶ δὲ διεκδικητικήν, ὅτι δὲ ἐλιγώτερον κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου ἂν ἐξεποιήσῃ πρὸς τρίτον, καὶ ἐάν τις θελῇ ῥητῶς συνομολογηθῇ ἡ ἐν τιαύτῃ περιπτώσει ἐπάνοδος τῆς κυριότητος, αἰετὶ τῆς τοιαύτης συνομολογίας μὴ ἐχούσης ἀποτελέσματα ἐντὸς τῆς πρὸς μεταδίδασιν τῆς κυριότητος ἀπαιτουμένης παραδόσεως. Ὅθεν ἐάν συνομολογηθῇ ῥητῶς, ὅτι ἐπιφέρει τὴν διαίτησιν τοῦ συναλλάγματος

βληθῇ τοῦ τιμήματος εἰ μὴ καὶ τὸ λείπον ἐντὸς τῆς ὁρο-
 προθεσμίας καταβληθῇ, ἀπόλλυσι καὶ τὸ καταβληθὲν ὁ-
 στής, ἀναλυομένης τῆς πράξεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἄνευ
 ἀλλὰ διὰ τὸ κερδαίνειν τοὺς ἐν τῷ μέσῳ καρπούς. Εἰ δ'
 λῶς ἐξ ἀρχῆς ὁ ἀγοραστὴς καταβάλῃ, ἀπαιτεῖται τοὺς
 οὓς ἔλαβεν ἐν τῷ μεταξὺ, καὶ οὐδὲν μένει ἐκ τοῦ προ-
 παρ' αὐτῷ μὴ ἐμπροθέσμως καταβάλλοντι τὸ τίμημα.
 κρατεῖ δὲ ὁ πρᾶτης καὶ τὰ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ ἐτέρας
 δοθέντα παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. (N. 4 πρ. § 1 Πανδ. 18
 lege commissoria). Βασ. XIX. 3. 4).

Μ. Ἐπὶ τοῦ κομισσορίου ὅρου ἴδου δηλ. καθ' ὃν θεωρεῖται ἀνα-
 τὸ πωληθὲν, ἂν μὴ καταβάλῃ ὁ ἀγοραστὴς ἐμπροθέσμως τὸ τίμη-
 μὲν καταβληθῇ μέρος τοῦ τιμήματος, τὸ δὲ ἐλλείπον δὲν δοτῇ ὁ-
 ροισθείσης προθεσμίας, διαλύεται ἡ πώλησις, ὁ δὲ ἀγοραστὴς ἀπό-
 τὸ καταβληθὲν· καὶ τοῦτο εὐλόγως, διότι κερδαίνει τοὺς εἰς τὸ με-
 πούς. Ἰκάν δὲ ὁ ἀγοραστὴς ἔαν καταβάλῃ ὁλοτελῶς ἐξ ἀρχῆς, ἀπὸ
 τοὺς ληθέντας εἰς τὸ μεταξὺ καρπούς, καὶ οὐδὲν μένει παρ' αὐ-
 τῷ πρᾶγματος, ἂν μὴ καταβάλῃ ἐμπροθέσμως τὸ τίμημα. Παρακρατεῖ
 λητής καὶ τὰ δοθέντα ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ ἄλλῃ.

43. Πλὴν καὶ τοῦτο ἴσθι, ὅτι τοῦ τιμήματος ἐμπρο-
 μὴ καταβληθέντος εἰ μὲν βούλεται ὁ πρᾶτης, ἀποκέρχῃ
 κομισσορίῳ ὅρῳ καὶ μένει ἀναγόραστος ὁ ἀγρὸς. Ἐν
 τοῦτο μὲν ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ ὅν ἐκὼν ἀπωθεῖται, ἀπαιτεῖται
 τίμημα, οὐ δύναται μετὰ τὸ προδῆναι θάτερον τούτων
 ταμελείας μεταπίπτειν εἰς τὸ ἕτερον, ἀλλ' ἀνήρηται ὁ
 ἀπαξ τὸ ἐν αἰρετισαμένου. Μάθε καὶ τοῦτο ὅτι καὶ χωρὶς
 σεως ἐνταῦθα ὀφείλει καταβαλεῖν ἐμπροθέσμως ὁ ἀγορα-
 στὴς μὴ ἔσχε τινὲ καταβαλεῖν, οὐχ ὑποπίπτει τῇ ποινῇ.
 2 καὶ N. 3 Πανδ. 18. 3 (de lege commissoria).

Μ. Γνωστὸν δὲ ἔστω, ὅτι ὅσακις ἐμπροθέσμως δὲν καταβάλλῃ

ἢ μὴ ἐμπροθέσμως καταβολὴ τοῦ τιμήματος, ἐπανερχομένου τοῦ πρᾶ-
 τοῦ εἰς τὸν πωλητήν, ὑπάρχει ὁ λεγόμενος κομισσοριὸς ὅρος· καὶ
 ἀγοραστὴς στερεῖται τοῦ λόγῳ ἀρραβῶνος ἢ εἰς λογαριασμὸν τοῦ τι-
 μῆματος καταβληθέντος ποσού, ὃ κερδαίνει ὁ πωλητής ἐν εἴδει συνωμολο-
 γηθέντος προστίμου, ἀλλὰ κερδαίνει πάντας τοὺς ἐν τούτῳ παραχθέντας
 οὓς ἄλλως ᾔθελεν οὗτος ἀποδώσει.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅτι ὁ ὑπὸ προθεσμίαν ὁμολογῶν οὐκ ὀφείλει
 ἔχλησιν· ἐπεὶ δίδωσι τὴν ὁμολογημένην ποινὴν. Μάθε κανονικῶς
 δεῖς τῶν ὑπὸ ἡμῶν τι ὀφειλόντων παρασχεῖν συγγινώσκεται μὴ κ
 ἂν λέγῃ, ὅτι διὰ τοῦτο οὐ κατέβαλον, ἐπειδὴ μὴ ὑπεμνήσθη· ὁ
 ἡμέραν ὀφείλων ἑαυτὸν ὑπαμεινέσκειν ὀφείλει καὶ τὴν τοῦ κρεδ
 περιμένειν ὑπόμνησιν, ὡς ἔστι καὶ ἀλλὰχόθεν πολλαχοῦ μαθεῖν.

μημα, εἰ μὲν ὁ πωλητὴς θέλει, μεταχειρίζεται τὸν κομισσέριον ἔρον καὶ ὁ ἀγορὴ μένει ἀναγέραςτος· εἰ δὲ ἐκούσιως παραιτεῖται τούτο ὡς ὑπάρχον ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τὸ τιμημα ἀπαιτεῖ, δὲν δύναται αὐτοῦ τὸ ἐν τούτων τελεσθῆναι μεταδίνειν ἐκ μεταμελείας πρὸς τὸ ἄλλο, ἀλλ' ἀπαξ αὐτὸν ἐκλήξαντος τὸ ἐν ἀναιρείται τὸ ἄλλο. Μαθεῖ δὲ καὶ τούτο, ὅτι καὶ χωρὶς ἐκλήξεως θρεῖται ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ ἀγοράστης νὰ καταβάλῃ ἐμπροθέτως· εἰ δὲ εἰς ποῖον νὰ καταβάλῃ δὲν εἶχε, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ποινήν.

N. Ἐκ τοῦ τιμαρχίου ὁ τῶν Βασιλικῶν (20. 1) καὶ τῆς § 48 τοῦ τίτλου 3 βουλ. 3 τῆς Ἐξουσίας προκύπτει, ὅτι ταχθείσης ὀφλῆς ἡμέρας πρὸς ἐκπλήρωσιν ἐνοχλῆς, ἢ ὑπέρθεσις τοῦ θρεϊλετου χωρεῖ ἀρ' ἢς οὗτος παραλείψῃ ὑπαίτιως κατὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας τὴν καταβολὴν τοῦ θρεϊλομένου, μὴ οὕσης πρὸς τοῦτο ἀναγκασίας ἰδίως ἐκλήξεως. Δ. Π. 74 καὶ 90 τῶν 1849, 393 τοῦ 1861. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Δ. Π. 11 τοῦ 1845 τοῦ ἀρθρου 156 τῆς πολ. δικον. θρεϊντο, ὅτι ἡ ὑπερθεμία ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, ἵπεται, ὅτι ἕκτοτε ἀρχεται ἐν γένει ἡ ὑπερθεμία. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόφ. ἡς. Ἀθηνῶν 1311 τοῦ 1839 καὶ ἀπλῇ ἐξώδικος μόνους καθίστασιν ὑπερθεμίαν τὸν θρεϊλετην, ὡσαύτως δὲ κατὰ τὴν Δ. Π. 91 τοῦ 1843 ἀπλῇ ἐξώδικος διαμαρτυρία, ὅτι μὴ ἀπαγορευόντων τούτο τοῦ ἀρθρου 156 τῆς πολ. δικον. καὶ τοῦ ἀρθρου 184 τοῦ Ἐμπ. Ν.—Ἀλλ' ἐπιστάσης δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου ὀφλῆς ἡμέρας πρὸς ἀγοραπωλοσίαν ἀκινήτου (ἥτοι καταρτίσιν συμβολαίως ἀμοιροδορίας, καὶ ἢν ἕκαστος τῶν συμβαλλόντων ἀπαιτῇ δανεισθῇ ἀμα καὶ θρεϊλετην), μὴ συμφωνηθέντος δε, ὅτι ὁ πωλητὴς δὲν νὰ καλέσῃ πρῶτος τὸν ἀγοράστην, ἀπὸς συναφῆσι τὸ τῆς ἀγοραπωλοίας συμβόλαιον, δὲν καθίσταται ὑπερθεμία ὁ πωλητὴς ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ, δεῖ κατὰ τὴν λήξιν τῆς ταχθείσης προθεσμίας δὲν συντάξῃ τὸ τῆς ἀγοραπωλοίας ἐγγράφον. Δ. Π. 108 τοῦ 1870.

44. Δόλος ἐτέρου τὸν καλῇ πίστει ἀγοράσαντα οὐ βλάπτει· ὁ δὲ τοῦ πράτου δόλος οὐκ ὠφελεῖ αὐτόν. (*) (N. 37 Πανδ. 49. 1 (de actionibus empti). Βασ. XIX. 8 37).

Δ. Ἄλλου δόλος δὲν βλάπτει τὸν ἀγοράσαντα καλῇ πίστει· ὁ δὲ τοῦ πωλητοῦ δόλος δὲν ὠφελεῖ αὐτόν.

45. Ἡ ἀπαιτησις τοῦ πράγματος καλῇ πίστει εὔσα εἶδον οὐκ ἐπιδέχεται. (1) (N. 11 § 3 καὶ 5 Πανδ. 49. 1 (de ac.

(*) ΕΠΙΧΟΛΙΟΝ. Οἰκετην ἐκτῆστατο Πρῖμος· δολιὰς Σκοῦνδος εἶπας τῷ πατρὶ παρ' αὐτοῦ ἐγγράφα τούτον παρὰ Σκοῦνδου, μοναξίδε (καλῇ πίστει) τούτον νομίσας Σκοῦνδον εἶναι δεσπότην. Δυνάμει τούτον εὐσευκαπιτεῦσαι διὰ τριετίας, οὐ βλαπτομενος ὑπὸ τοῦ δόλου, ἐν ἡμέραις Σκοῦνδος, ὁ τὸν οἰκετην ἐμοὶ πώλησαι. Ὡς περ εὖν τούτο δίκαιον, οὕτω κἀκεῖνο νομίμην. Ἐν γὰρ ἀφῆλικος πρῶγμα πώλησιν μοι Πρῖμος ὡς ἴδιον, εἴτα δολιὰς τὸν ἀφῆλικον καὶ συναίνεσαι τούτον ποιήσῃ τῇ πράσει, οὐκ ὠφελήθησά μοι, ἀλλὰ δύναται χωρεῖν ὁ νόμος κατ' ἐμοῦ· ὥστε εὖν ὡς περ οὐ βλαπτέ μοι μοναξίδε ὄντα ἀγοράσῃν ὁ ἀλλότριος δόλος, οὕτως οὐδὲ εὐεργετῇ μοι ἡ τοῦ πράτου κακοεργία.

(1) Ὑπὸ τὸν ἐν γένει περὶ δόλου, δεῖ τότε μόνον ὁ νόμος παρέχει κατὰ τοῦ ἀπατεώους ἐνδίκον βοήθειαν προσβολῆς τῆς πράξεως, δεῖ ἢ ἐκ τοῦ δόλου παρεχθεῖσα πλῆν ἐστὶν ἀδολογῆς καὶ ἑαυτήν, ἥτοι δεῖ σφίγγεσθαι περὶ

empti). N. 1 § 9 N. 4 § 4 Πανδ. 21. 1 (de act. edicto). N. 23 Πανδ. 19. 2 (locati conducti). N. 7 πρ. § 3. N. 9 Πανδ. 4. 3 (de dolo malo).

Μ. Ἡ ἀπαίτησις τοῦ πράγματος, γινομένη κατὰ καλὴν πίστιν, δόλον δὲν ἐπιδέχεται.

46. Ὅτι τυχὸν ἀγοράσας τις δοῦλον καὶ ἐναγχείς παρά τινος ἔνεκεν τοῦ αὐτοῦ δούλου περὶ κλοπῆς, ἢ ἐτέρου ἁμαρτήματος τοῦ δούλου, ἔξεστιν αὐτῷ ἐκδοῦναι τὸν δοῦλον εἰς νόξαν καὶ κινεῖ κατὰ τοῦ πράτου· ἐὰν δὲ μὴ ἐκδώσῃ εἰς νόξαν τὸν δοῦλον, ἀλλὰ τὸ διαφέρων ἐῴσῃ τῆς ἐνοχῆς τοῦ δούλου, εἴτα κινεῖ κατὰ τοῦ πράτου καὶ οὐ πλέον λαμβάνει τῆς τιμῆς δούλου. (N. 23 § 8 Πανδ. 21. 1 (de act. edicto). Βασ. XIX. 10. 20).

Μ. Ἀγοράσας τις δοῦλον καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἐναγχείς ὑπὸ τινος διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ δούλου τελεσθεῖσαν κλοπὴν ἢ ἄλλο ἁμαρτήμα, δικαιούται νὰ παραδώσῃ τοῦτον εἰς τιμωρίαν καὶ νὰ κινήθῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ· ἐὰν δὲ μὴ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς τιμωρίαν, ἀλλὰ καταβάλῃ τὸ προσήκον διὰ τὴν ἐνοχὴν τοῦ δούλου, ἔπειτα δὲ κινήθῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ, δὲν λαμβάνει πλεονέκτον τοῦ τιμήματος τοῦ δούλου.

47. Ἐν τῷ περὶ νομῆς δικαστηρίῳ διδούς ὁ πράτης τὸ διπλῶν οὐδὲν ἀπαίτεῖται· προφάσει τῶν ἄλλων τῶν ἐξ ἔθους ἐν τῇ πράσει συμφωνουμένων. (N. 11 § 14 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Βασ. XIX. 8. 11)

Μ. Κατὰ τὴν περὶ νομῆς δίκην καταβάλλων ὁ πωλητὴς τὸ διπλῶν (ἐν περιπτώσει ἐκνικησεως τοῦ ὑπ' αὐτοῦ πωληθέντος) οὐδὲν ἄλλο ἐπείλει νὰ καταβάλῃ λόγῳ τῶν λοιπῶν αἰτιῶν τῶν κατὰ συνθήκειαν συμφωνουμένων ἐν τῷ συναλλάγματι τῆς πωλήσεως. (Δηλονότι ἀπαλλάσσεται τῆς τυχόν συμφωνηθείσης ἐρ' οὐκ ὁποῖοτε λόγῳ ἀσφαλείας).

48. Ὁ πράτης κατὰ τοῦ αγοραστοῦ τὴν περὶ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ· τὴν γὰρ περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγὴν μετὰ τὴν τοῦτου παραδόσιν ἔχειν οὐ δύναται. (N. 1 Κωδ. 4. 49 (de act. empti). Βασ. XIX. 8. 56).

Μ. Ὁ πωλητὴς κινεῖ κατὰ τοῦ αγοραστοῦ τὴν περὶ τιμήματος ἀγωγὴν· δίδει τὴν περὶ τοῦ πράγματος δὲν δύναται νὰ ἔχῃ μετὰ τὴν παραδόσιν αὐτοῦ.

τὰ αἷτια τῆς πράξεως καὶ τὰ ἐπουσιώδη αὐτῆς μέρη, διότι ἄλλως χωροῦσι τὰποτελέσματα τῆς πλάνης ("Ἰδε σημειώσιν ὑπὸ § 5). Ὡς δ' ἐκ τοῦ συνδ. τῆς § ταύτης πρὸς τὰς παρατιθεμένας Ὑπομνήδας πηγὰς προκύπτει, οὐδαμῶς δόλος (οὐδ' αὐτὸς ὁ οὐσιώδης, οὐ ἀνευ ἢ ἀγοραπωλησία ἢ ἄλλη τις νομικὴ πράξις δὲν ἤθελε καταρτισθῇ) φέρει καθ' ἑαυτὴν ἀκυρότητα· τῆς πράξεως· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ οὐσιώδους δόλου (τοῦ παραγαγόντος δηλαδὴ τὴν νομικὴν πράξιν) δύναται νὰ αἰτηθῇ ἀκύρωσις αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπουσιώδους δόλου (τοῦ μὴ οὐσιώδους) δύναται νὰ αἰτηθῇ ἀποζημίωσις μόνον (Wachter σελ. 756. Winds. § 78 σημ. 6. Vangerow § 805 σελ. 274. Οἶκον. Ἀστ. Δίκαιον § 42).

49. Ὁ ἀγοραστής ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος τόκους χρεωστεῖ τοῦ τιμήματος. (N. 5 Kωδ. 4. 49 (de act. empti). Βασίλ. XIX. 8. 60. N. 49 § 1 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). N. 13 § 50 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Paulli sent. rec. II. 17 § 9. N. 2 Kωδ. 4. 32 (de usuris). N. 19 Πανδ. 18. 6 (de periculo et commodo).

Η. Ὁ ἀγοραστής ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς παραδόσεως τοῦ πράγματος χρεωστεῖ τόκους τοῦ τιμήματος.

Ν. Ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πράγματος ὁ ἀγοραστής ὀφείλει τόκους τῶ πωλητῇ διὰ τὸ τίμημα (ἐκτὸς ἂν συμφωνηθῇ ῥητῶς τὸ ἐναντίον). ἀδιάφορον εἴπωρ ἂν τὸ πρᾶγμα ᾖναι ἢ μὴ προσφορῶτον. Α. Π. 8 καὶ 110 τοῦ 1850, 169 τοῦ 1861, 208 καὶ 526 τοῦ 1851, 108 τοῦ 1864, 204 τοῦ 1870. Ἄν δὲ ἐπιστῶν ὁ ἀγοραστής, ὀφείλει τόκους μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐρισθείσης προεμίας· δὲν ἀπαλλάσσεται δὲ εὖτος τῶν τόκων καὶ ἐνεκὲν ἐκνικήσεως, διότι ἀσφαλίαν μινον ἐνεκὲν αὐτῆς δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ πωλητοῦ. Α. Π. 116 τοῦ 1862. Ἄλλω κατὰ μὲν τὴν Α. Π. 526 τοῦ 1852 διεν πρὸς τοῦτο τὸ πρᾶγμα νὰ ᾖναι δεκτικὸν ἐπωφελοῦς χρήσεως, ἀδιάφορον δὲ ἂν πραγματικῶς ὁ ἀγοραστής προσεπείρασάτο καρπός, κατὰ δὲ τὰς 169 τοῦ 1851 καὶ 234 τοῦ 1870 ἢ μὴ πληρωμὴ τοῦ τιμήματος παράγει τοὺς τόκους καὶ οὐχὶ ἢ ἰδιότης ἢ ποιότης τοῦ πράγματος· ὅθεν αἰετοὶ ὀφείλονται τόκοι ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πράγματος, κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 3 τοῦ 1850 τῆς πωληθείσης βιβλιοθήκης μὴ εὐστῆς παραγωγικῆς καρπῶν ἐν τῇ νομικῇ ἔννοια ἀποζημιώσιν δύναται νὰ ζητήσῃ ὁ πωλητής καὶ οὐχὶ τοκοῦν. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 341 τοῦ 1879 ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δι' ἀποράσεως τῆς ἀρμεδίας Ἐπιτροπῆς ἐρισθέντος τιμήματος τῶν δια δημοσίαν ἀναγκὴν καταληγθέντων ὅπο τοῦ δημοσίου οἰκοπέδων ἀπὸ τῆς καταλήξεως μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ Β. Δ. περὶ παραχωρήσεως ἐτέρων εἰς ἀνταλλαγὴν οἰκοπέδων, χορηγούμενων ἐντὶ τιμήματος, λογιστίως καὶ ἐπιδικαστίως τοῖς κυρίοις τῶν οἰκοπέδων εἶναι καὶ τόκοι.

50. Ὁ ἀγοραστής ὑπέρθεσιν ποιήσας εἰς τὴν τοῦ τιμήματος καταβολὴν μόνον τόκους δίδωσι, καὶ οὐχ ὅσα ὁ πρᾶτης ἐδύνατο δια τῶν τιμημάτων ἀπὸ πραγματείας ὡς εἰκὸς κερδᾶναι. (N. 19 Πανδ. 18. 6 (de peric et commodo). Βασ. XIX. 6. 13).

Η. Ὁ ἀγοραστής ὑπερθεσας τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος, ὑποχρεοῦται μόνον εἰς τὴν παροχὴν τόκων, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσα τυχὸν ὁ πωλητής ἠδύνατο διὰ τοῦ τιμήματος (τοῦ πράγματος) νὰ κερδήσῃ ἐμπορευόμενος.

61. Εἰ καὶ μετὰ ὑπέρθεσιν καταβληθῇ τὸ κεφάλαιον, οὐκ απαιτεῖται τόκος· οὐ γάρ ἐστιν ὑπὸ ἐνοχὴν. ἀλλ' ἐφ' ἑκτικῇ τοῦ δικαστοῦ δίδεται. (N. 49 § 1 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Βασίλ. XIX. 8. 49).

Η. Καὶ μετὰ ὑπέρθεσιν εἰάν καταβληθῇ τὸ κεφάλαιον, δὲν ἀπαιτεῖται τόκος· ὅτι μὴ συμφωνηθέντος τόκου δὲν ὀφείλεται τοιοῦτος καθ' ὑποχρέωσιν, ἀλλὰ δίδεται κατὰ δικαίωσιν τοῦ δικαστοῦ.

62. Ὁ πρᾶτης μὴ παραδιδούς τὸ πρᾶγμα ἐνάγεται εἰς τὸ

διαφέρων τῷ αγοραστῇ, καὶ συμβαίνει τὸ διαφέρειν ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα. (N. 1 πρ. Πανδ. 19. 1 (de act. empti). Βασιλ. XIX. 8. 1. N. 21 § 3 Πανδ. αὐτόθι. N. 4. N. 10. N. 12 Κωδ. 4. 49 (de act. empti).

M. Ὁ πωλητὴς μὴ παραδίδου τὸ πρᾶγμα (καθισταμένος δηλ. ὑπερήμερος) ἀνάγεται περὶ τοῦ διαφέροντος, καὶ ἂν αὐτὸ συμβῇ, νὰ ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα (ὀφειλόμενος εἰς ἀποζημιώσεις δηλονότι οὐ μόνον ἐνεκα τῆς ἐν τῷ δικαστήματι τούτῳ ἐπισυμβάσης ἐλαττώσεως τοῦ αγοραίου τιμήματος τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ ἐνεκα τῆς στερήσεως τῶν ἀποτελειῶν, ἃς ἐδύναντο ὁ αγοραστής νὰ ποιεῖται, ὅταν καὶ ὀφειλόμενος ἐνίστοι νὰ καταβῇ λόγῳ ἀποζημιώσεως καὶ πλεον τοῦ ληφέντος τιμήματος).

N. Ἡ ἀγοραπωλησιὰ δὲν ἀκυροῦται διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι ἐγκαιρῶς δὲν παρεδόθη τὸ πρᾶγμα, ὀφειλόμενον μόνον τοῦ πωλητοῦ νάνηθαι πᾶσαν ἐκ τῆς τοιαύτης παραλείψεως προσγινομένην ζημίαν, ἐκτὸς μόνον ἂν ἐκτὸς συνεισηχθῇ ἡ τοιαύτη ἀκύρωσις. A. Π. 124 τοῦ 1877. Ὅταν ὁ αγοραστής, μὴ παραδοθέντος αὐτῷ τοῦ πωληθέντος, δικαιούται νὰ παύσῃ τὸ διαφέρειν, καὶ εἰ συμβαίνει τούτο ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα. A. Π. 241 τοῦ 1866, 48 τοῦ 1866. Ἀλλὰ δυνάμει τοῦ N. 1 Κωδ. (τ. 47) ἐπὶ ταῖς τῆς ἀγοραπωλησίας καὶ τῆς μισθώσεως τὸ διαφέρειν δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίνειν τὸ διπλάσιον τοῦ συνομολογηθέντος τιμήματος ἢ μισθώματος. Ἀπ. Ἐξ. Ἀθ. 909 τοῦ 1894. A. Π. 366 τοῦ 1895. Ὡς διαφέρειν δὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ καταβληθὲν τῷ πωλητῇ τίμημα μετὰ τὸν χρόνον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς. A. Π. 341 τοῦ 1866. Ἡ ἀγωγή δὲ περὶ διαφέροντος διαφέρει τῆς περὶ ἀναστροφῆς τοῦ πωληθέντος (actio rei hitoria) ἢ περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος (actio quanti minoris). A. Π. 48 τοῦ 1866. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν, τοῦ ὁ αγοραστής, κατέχων τὸ πρᾶγμα, ἐδύναντο νὰ συλλέξῃ, ἐνέχεται ὁ μὴ παραδούς τὸ πρᾶγμα πωλητὴς, ὡς λεπτομερέστερον συνάγεται ἐκ τοῦ N. 91 § 1 Πανδ. (19. 1), ἐνέχεται δὲ ὁ πωλητὴς εἴτε ἐγνώσκων εἴτε οὐ τὴν ἀνολογητότητα τοῦ πωληθέντος πράγματος. A. Π. 432 τοῦ 1878.—Ἡ τῆς διατ. τῆς παραγράφου ταύτης προκύπτει καὶ ὅτι, ὅτε τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν ὑπῆρχεν ἢ ἀπώλετο, ὁ πωλητὴς ὀφειλόμενος εἰς τὴν ἐπιστροφήν του δι' αὐτὸ ληφέντος, ὡς καὶ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ αγοραστοῦ βαπτῶν ἔπως μεταδῇ πρὸς παραλαβὴν τοῦ πράγματος. Τούτο δ' ἐπαρμόζεται καὶ ὅτε ὁ αγοραστής ἀγόρασεν αὐτὸ ἀπαισθητῶς βεβλαμμένον (ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὅτε ἀγόρασεν αὐτὸ ἐν γνώσει παντελῶς ἐβλαμμένον καὶ ὅπως ἀχρηστῶν) κατὰ τὰς §§ 61, 62. A. Π. 239 τοῦ 1853. Ἀλλ' ὅτε τὸ πωληθὲν πρᾶγμα δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὸ ἡμῶν μόνον ἢ ἐλαττον μέρος, ἰσχύει μὲν ἡ πώλησις, γίνεται ὅμως ἀνάλογος ἐλαττώσις τοῦ τιμήματος κατὰ τὴν § 61. A. Π. 349 τοῦ 1864.—Ἐν τῇ ἀγοραπωλησίᾳ ἡ πρωτίστη ὀφειλόμενος τοῦ πωλητοῦ, ἐπιδιωκομένη διὰ τῆς ἐκ τοῦ συναλλάγματος ἀγωγῆς, εἶναι ἡ τοῦ πωληθέντος παραδοσις, παραδίδους δὲ ὁ πωλητὴς δεσμεύει νὰ καταστήσῃ κάτοχον κατὰ τὴν τῆς παραδόσεως χρόνον τὸν αγοραστήν, ἥτοι νὰ παραστή αὐτῷ νομὴν σχολαίαν κατὰ τοὺς νόμους 2 § 1 N. 3 καὶ N. 11 § 15 Πανδ. 19. 1 οὕτως ὥστε νὰ τῇ κατὰ τὴν ἐλθόντα χρόνον ὑπέρτερος παντὶ τρίτου ἀξιούντος νομὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος· ἄλλως δὲν θεωρεῖται γενομένη ἡ παραδοσις· χωρεῖ δὲ ἡ ἐκ τοῦ συναλλάγματος ἀγωγή πρὸς ἐκπλήρωσιν

τοῦ συναλλάγματος, ἤτοι πρὸς παραδοσιν τοῦ πράγματος, ἐλευθέρου πάσης τοῦτου κατοχῆς ἢ ἀποζημιώσεως, διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν αὐτῷ ἐπιβαλλομένης υποχρεώσεως πρὸς παραδοσιν ἤτοι μεταβίβασιν τῆς νομῆς σχολαίας, εὐδίκως ἀπαιτουμένου νὰ προκληθῇ δίκη πρὸς τρίτον ἀξιούντα κατοχὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος, καθ' ἣν καὶ νὰ ἤττηθῇ ὁ ἀγοραστής καὶ τότε μόνον νὰ στρεφῇ κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Α. Π. 52 τοῦ 1884. Ὅθεν κατὰ τὴν Α. Π. ἀπὸρ. 34 τοῦ 1889, ἂν μὴ λάβῃ ὁ ἀγοραστής τὴν σχολαίαν νομὴν τοῦ πράγματος, ὡς κατεχομένου ὑπὸ τρίτων, εἰσφέρει νὰ ἐγείρῃ πρότερον ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ περὶ παραδόσεως τῆς νομῆς τοῦ πράγματος, καὶ ἵστα νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ ζημίᾳ, ἣν ὑπέστη ἐκ τῆς μὴ ἐγκαίρως παραδόσεως, διότι ἡ μὴ ἐκπλήρωσις τῆς υποχρεώσεως τοῦ πωλητοῦ τοῦ παραδοῦναι τὴν σχολαίαν νομὴν τοῦ πράγματος δὲν εἶναι λόγος διαφύκειας τῆς συμβάσεως, οὕτως ἰσχυρᾶς καὶ ἐγκύρου. Α. Π. 34 τοῦ 1889. Κατὰ δὲ τὴν ἀπόρ. 178 τοῦ 1892 τῆς περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγῆς προϋποτίθεται ὅλῃσιν τοῦ ἀρριλέτου καὶ ἀρρητὴν αὐτοῦ πρὸς παραδοσιν, ὁ ἀγοραστής ἔχει τὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγὴν, ὅσακις ὁ πράτης ἀρνεῖται νὰ παραχωρήσῃ σχολαίαν τὴν νομὴν τοῦ πράγματος, ἥτοι ὅσακις οὗτος κατεστῇ ὑπερήμερος. Α. Π. 178 τοῦ 1892. Πράδην δ' εἶπεν, εἰν ὁ πωλητὴς δὲν ἐκπλήρωσεν τὴν υποχρεώσιν αὐτοῦ νὰ παραδώσῃ τὴν νομὴν τοῦ ἐκποιήσεται ὑπ' αὐτοῦ πράγματος, δικαιούνται ὁ ἀγοραστής, ἐναγόμενος πρὸς κατοχὴν τοῦ τιμήματος, νὰ ἀντιταξῇ κατ' αὐτοῦ τὴν ἐνστάσιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συναλλάγματος. Α. Π. 180 τοῦ 1892.

53. Ὁ ἀγοραστής ἀδίκως ἀποσπασθέντος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος πρὸς αὐτὴν οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχει κατὰ τοῦ πράτου. (N. 47 Kωδ. 4. 49 (de act. empti). Βασ. XIX. 8. 70).

Μ. Ὁ ἀγοραστής, ὅταν ἀποσπασθῇ ἀδίκως ἀπ' αὐτοῦ τὸ πωληθέν πᾶγμα, οὐδεμίαν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

54. Ἐάν ὁ ἀνὴρ πώλῃσιν πᾶγμα τῇ γυναικὶ διαφέρων, καὶ τὸ μάλιστα κατὰ ἀπάτην ἢ γυνὴ συναινέσασα ἔσπραγισεν τὸ τῆς ἀγοράσεως συμβόλαιον, οὐδὲν ἐντεῦθεν ὑπομένει πρόδικριμα· ἀλλὰ λοιπὸν βέσται ὁ ἀγοραστής ἢ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος ἢ χρονίας παραγραφῆς. (N. 2 Kωδ. 4. 51 (de rebus alienis). Βασ. XIX. 8. 72. Ἀλλ' ἴδε καὶ N. 26 § 1 Πανδ. 20. 1 (de pignoribus et hypoth.). N. 126 § 2 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνὴρ πώλῃσιν πᾶγμα ἀνῆκεν εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ εἰν ἔτι ἐξασπασμένη συναινεσι ἢ γυνὴ καὶ ἐπισπραγιστῇ τῆς ἀγορᾶς τὸ συμβόλαιον, οὐδεμίαν ἐκ τούτου ὑφίσταται ζημίαν· ὁ ἀγοραστής ἔχει ἐπαιμένως χρειαγ ἐκποιήσεται ἢ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος ἢ τῆς χρονίας παραγραφῆς.

55. Τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τὰ τῆς πρεϊκὸς πράγματα οὐδὲ συναινεσῆς τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖται οὐδὲ ἐνεχυριάζεται, εἰ μὴ δευτέραν ποιήσεται συναινέσιν αὐτοῖς ἢ γυνὴ μετὰ διατίαν, ἐνθα μέντοι γε δυνατόν ἐστι τὸ ἱκανὸν αὐτῇ γενέσθαι ἐξ ἑτέρων πραγμάτων. Ὁ γὰρ παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν παρατήρησιν

ἀγοράζων τὰ τοιαῦτα πράγματα τὴν γυναῖκα οὐ προκριματίζει, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτῇ (Νεαρὰ 61 κεφ. 1 § 2 καὶ 3).

Μ. Τὰ πράγματα τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς οὐδὲ συναγωγῆς τῆς γυναίκος ἐκποιδούνται ἢ ἐνεχυριάζονται, ἐκτὸς ἐὰν μετὰ τῆς ἐκτῆ συναίνεσιν εἰς τοῦτο ἐκ δευτέρου ἢ γυνὴ, καὶ τοῦτο μόνον ἔνθα εἶναι δυνατόν νὰ ἱκανοποιηθῇ αὐτὴ ἐξ ἄλλων πραγμάτων. Ὁ δὲ ἀγοράζων παρὰ τὴν ῥηθείσαν παρατήρησιν τὰ τοιαῦτα πράγματα δὲν βλάπτει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐνεχεται πρὸς αὐτήν.

56. Ὅσα προκατάσχηται ἑαυτῇ ἡ γυνὴ καὶ μὴ καταγράφηται εἰς προῖκα ἢ καὶ τὰ περιερχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου καὶ παρακρατούμενα ἐκποιούμεενα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰδυίας τῆς γυναικὸς καὶ συναίνεσιν ἐγγράφως, οὐ δύναται ἡ γυνὴ μετὰ λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητῆται ἢ προβάλλεσθαι τὸ τῆς ὑπεξουσιότητος δίκαιον. (Ν. 2 Κωδ. 4. 3 (de rebus alienis non alienandis). Ν. 9 § 3 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Ν. 31 § 1 Πανδ. 39. 5 (de donationibus). Ν. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 8 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis tam super dote). Ν. 17 Κωδ. 5. 16 (de donat. inter virum).

Μ. Ὅσα παρατυλῆξ δι' ἑαυτὴν ἡ γυνὴ καὶ δὲν καταγράφη αὐτὰ εἰς προῖκα ἢ καὶ ὅσα περιέρχονται εἰς αὐτὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου καὶ παρακρατεῖ αὐτὰ, ἐὰν ἐν γνῶσει τῆς γυναικὸς καὶ κατ' ἐγγραφὴν αὐτῆς συναίνεσιν ἐκποιῇ ταῦτα ὁ ἀνὴρ, δὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἐπιζητήσῃ μετὰ τοῦ γάμου τὴν διάλυσιν ἢ νὰ προβάλῃ τῆς ὑπεξουσιότητος τὸ δικαίωμα.

57. Ὅτι ἡ μὲν τὸ πρᾶθὲν ἀναστρέφουσα ἀγωγὴ εἴπω ἐξ μνηῶν κινεῖται, ἡ δὲ μειοῦσα τὸ τίμημα ἐντὸς ἐνιαυτοῦ. (Ν. 19 § 6. Ν. 28. Ν. 38 πρ. Ν. 55 Πανδ. 21 (de aed. edicto). Ν. 2 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus).

Μ. Ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγὴ κινεῖται ἐντὸς ἑξαμηνίας ἢ δὲ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος ἐντὸς ἑτοῦς.

58. Ἀφ' οὗ δὲ γινῶ τὸ πάθος ἢ ἀρεῖλει γινῶναι ὁ ἀγοραστής, τρέχουσιν οἱ ἐξ μῆνες. (Ν. 55 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 40. 50).

Μ. Ἡ ἑξαμηνία τρέχει, ἀφ' ἧς περιέλθῃ εἰς γνῶσιν τοῦ ἀγοραστοῦ ἢ ὥφειλε νὰ περιέλθῃ εἰς γνῶσιν αὐτοῦ τὸ ἐλάττωμα (τοῦ πράματος).

59. Μετὰ τὸ ἀπεμποληθῆναι τὸ ζῶον εἰ αἰτίαν λαμβάνουσιν ἔχει, δι' ἑξαμηναίου κατὰ τὸν νόμον καιροῦ, ἀντιστρέφειν εἰ δὲ καὶ οἱ ἐξ μῆνες παρέλθωσιν, μειοῦσθω τὸ τίμημα, εἰ μὴ στρατιώτης ἐστὶν ὁ ἡγορακὴς. (Ν. 38 πρ. Ν. 55 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). Paulli sent. recept. II. 17 § 5. Ν. 2 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus). Βασ. XIX. 40. 61).

Μ. Μετὰ τοῦ ζῴου τὴν πώλησιν ἂν εἶχε κρυπτόν ἐλάττωμα, ἐπιστρέφεται

αὐτὸ κατὰ τὸν νόμον ἐντὸς ἑξαμήνου· εἰ δὲ παρέλθῃ τὸ ἑξαμῆνον, ἐλατ-
τούται τὸ τίμημα, ἐκτὸς εἰάν ὁ ἀγοραστὴς ᾔηται στρατιωτικῶς.

60. Εἰ πωλήσῃ σοι οἰκέτην ἐρ' ἢ εἰ ἀπαρεσβῆς, ἀποστρέ-
ψεις μοι αὐτόν, (1) εἰ μὴ ἐκφωνήσῃ χρόνον, εἴσω ἐξήκοντα ἡμε-
ρῶν δύνασαι τοῦτο ποιεῖν, εἰ μὴ τι ἐμποδίων εὐλογον παρενέπess·
τότε γὰρ καὶ μετὰ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας κινεῖς· τὰ αὐτὰ καὶ
ἐπὶ κτηνῶν· εἰ δὲ ζευγὸς κτηνῶν πραθῇ, διὰ τὸ ἐν καὶ τὸ ἑτε-
ρον ἀντιστρέφεται. (2) (N. 31 § 22 Πανδ. 21. 1 (de aed edicto).
N. 4 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus).

Μ. *Ὅταν σοὶ πωλήσῃ δούλον ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μοὶ ἐπιστρέψῃς αὐτόν,
εἰν ποὶ ἀπαρεσβ, εἰν μὲν δὲν ὀρίσω χρόνον, δύνασαι νὰ ποιήσῃς τοῦτο ἐν-
τὸς ἐξήκοντα ἡμερῶν, ἐκτὸς ἂν παρενέπess εὐλογον κωλυμα, διότι τότε
κινεῖς καὶ μετὰ τὰς ἐξήκοντα ἡμέρας. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ πωλήσεως κτηνῶν·
εἰν δὲ πωλήσῃ ζευγὸς ὑποζυγίων, ἐνεκεν τοῦ ἐνὸς ἐπιστρέφεται καὶ τὸ ἄλλο.

61. *Ἐὰν εὐρεθῇ τὸ πραθὲν ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθές· εἴον δούλος
φυγὰς ἢ ῥεμβός ἢ κλέπτης εἴτε ἄλογον ζῶον πνεύμονα ἔχον ἢ
κεχαλασμένον ὦμον ἢ ἕτερον αἵτιον· εἰ μὲν πρὸς ἔπαινον αὐτοῦ
εἴπῃ ὁ πρᾶτης καὶ συμφωνήσῃ τοῦτο ἀπαθές, ἔχει ὁ ἀγοραστὴς
ἐξουσίαν εἴσω ἑξαμήνου ἀντιστρέφειν τοῦτο· μετὰ δὲ τὸ ἑξαμή-
νον οὐχί· ἀλλ' ἕως πληρουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ κινεῖ τὴν μειου-
σαν τὸ τίμημα ἀγωγὴν. Εἰ δὲ μηδὲν εἴπῃ πρὸς ἔπαινον τοῦ πω-
λουμένου ὁ πρᾶτης, εἴσω μὲν δύο μηνῶν ἔχει τὴν ἀναστρέφου-
σαν τὸ πρᾶγμα ἀγωγὴν ὁ ἀγοραστὴς· μετὰ δὲ τοὺς δύο μηνᾶς ἄχρις
ἑξαμήνου τὴν μειοῦσαν τὸ τίμημα· ὁφείλει γὰρ ὁ πρᾶτης προλέ-
γειν τῷ ἀγοραστῇ τὰ πάθη καὶ τὰ αἴτια τοῦ πωλουμένου. (N.
38 πρ. N. 19 § 6. N. 55 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto).

Δ. *Ἐὰν τὸ πωληθὲν εὐρεθῇ ὑπαίτιον ἢ ἐμπαθές, εἴον δούλος δραπέτης ἢ
ἀνέτης ἢ κλέπτης, εἴτε ἄλογον ζῶον ἀσθματικόν ἢ ἔχον ὦμον κεχαλασμέ-
νον, ἢ ἄλλο ἐλάττωμα· εἰν μὲν ἐπαινέσῃ αὐτὸ ὁ πωλητὴς καὶ συμφωνήσῃ
αὐτὸ ἀπαθές (ἐσπερημένον δηλονότι πάθος) ἔχει ὁ ἀγοραστὴς ἀδειαν νὰ ἐπι-
στρέψῃ αὐτὸ ἐντὸς ἑξαμήνου, ἀλλ' οὐχί καὶ μετὰ τὸ ἑξαμῆνον, τὴν δὲ περὶ
ἐκστρωσεως τοῦ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ ἕως οὗ συμπληρωθῇ ἑτος· *Ἐάν
δὲ ὁ πωλητὴς δὲν εἴπῃ εἰς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὴν
πρὸς ἐπιστροφῇ τοῦ πράγματος ἀγωγὴν ἐντὸς δύο μηνῶν· μετὰ δὲ τὴν διμη-

(1) Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ ἀποδίδοναι ἐντὸς ὀρισμένου χρόνου τὸ πωλη-
θὲν καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ καταβληθὲν τίμημα ἢ ἀπαλλάττεσθαι τῆς πρὸς
καταβολὴν αὐτοῦ υποχρεώσεως ἀποτελεῖ τὸ λεγόμενον σύμφωνον ἀπαρε-
σκεῖς (pactam Disceptantiae).

(2) Ὑπερμειωτέον ὅτι §, τι ἀναφέρεται ἐν τῇ § ταύτῃ περὶ οἰκετῶν καὶ
κτηνῶν, ἐν Βασιλικοῖς (19. 10 κ') ἀναφέρεται περὶ τῶν πωλουμένων ἐν
τῇναι πραγμάτων· ἐφαρμοστέον δὲ καὶ παρ' ἡμῖν τυγχάνει εἰς πάντα τὰ
πωλούμενα πράγματα, διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ λόγου.

νών ἕως τῶν ἑξ μηνῶν τὴν περί ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος· διότι ὁ πωλη-
τὴς ὀφείλει νὰ προλέγῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὰ ἐλαττώματα τοῦ πωλουμένου.

Ν. Ὡς μετὰ τὴν πώλησιν εὐρεθῶσιν ἐλαττώματα εἰς τὸ ἀγορασθέν, δι-
καίουται ὁ ἀγοραστὴς νὰ ζητήσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ ἀναστροφῆς
τὸ τίμημα ἐπὶ ἀποδοσὶ τοῦ πράγματος ἢ διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ μειώ-
σεως τοῦ τιμήματος τὴν κατὰ λόγον τῶν ἐλαττωμάτων ἐλάττωσιν
τοῦ τιμήματος· κατὰ δὲ τὰς παραγράφους 3 καὶ 4 τοῦ νόμου 38 Πανθ.
de aedilio edicto γίνεται ἑκπτώσις τοῦ δικαιώματος τούτου ὁ ἀγορα-
στὴς, ὅτε εἰγνώσκῃ τὰ ἐλαττώματα τοῦ πράγματος, καταφανῆ ὄντα ἢ δη-
λωθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ. Ἀποφ. Ὑψ. Ἀθηνῶν τῆς 30 Ἀπριλίου
1841. Δὲν χωρεῖ ἐπομένως ἀγωγή περὶ ἀναστροφῆς, ὅτε ὁ ἀγοραστὴς, εἰ-
τάσας ακριβῶς τὸ πρᾶγμα καὶ βεβαιώσας περὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ, ἀναγ-
νέσκει νὰ λάβῃ αὐτό. Α. Π. 101 τοῦ 1866. Ἐμφαίνεται δὲ ἡ συναίνεσις δό-
κις παραλαμβάνει πραγματείας ὁ ἀγοραστὴς ἄνευ ἀμέσου διαμαρτυρήσεως
καὶ βεβαιώσεως διὰ πραγματογνώμονος τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ πράγματος.
Ἀποφασίς Ὑψ. Ἀθ. 14378 τοῦ 1856. — Ὁ ἀγοραστὴς, ὁ τὸ πωληθέν παρα-
λαβάνων μετὰ διαμαρτυρήσεως κατὰ πάσης ζημίας ἐκ τύχης προσελθούσης
πρὸ τῆς καταρτίσεως τοῦ συναλλάγματος δὲν στερεῖται τῆς ἀγωγῆς περὶ
ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος (Ν. 4 Πανθ. 20. 6), Α. Π. 137 τοῦ 1871. —
Τὰ ἐλαττώματα δεῖν νὰ ὑπαρχῶσιν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς πωλήσεως καὶ οὐχ
νὰ παραχθῶσι κατόπιν Α. Π. 148 τοῦ 1851, 28 τοῦ 1868· εἴαν τὸ ἐλάτ-
τωμα ἵππου πασχόντος χρόνιον νεφρίτιδα ἢ οπισθοδρομούντος ἐν τῷ ἐλαττω-
ματι ὑπὸ τοῦ ἀνατόμου. Τότε διαλύεται ἡ ἀγορὰ κατ' αἰτήσιν τοῦ ἀγορα-
στοῦ καὶ ἀποδίδονται αἱ πρὸς τρεφὴν τοῦ ἵππου δαπάναι, ἐν δὲν ἐχρησι-
μύσεν εἰς ὄψηρσιν τινά. Α. Π. 28 τοῦ 1858. — Ἐπὶ ἐλαττωμάτων καὶ
ἐλλείψεως ὑποσχέσεσιν ἰδιοτήτων τοῦ πωληθέντος κατὰ τὸ ἀρχαιότερον δι-
καιον διὰ τῆς περὶ ἀγοραπωλησίας ἀγωγῆς μόνον τὸ διαφέρειν ἐζητεῖται καὶ
τούτο μόνον ἐπ' ὅσον ὁ πωλητὴς εἰγνώσκῃ τὰς ἐλλείψεις ἢ τὰ ἐλαττώματα
τοῦ πωληθέντος, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀγορανομικῶν διαταγῶν ἐδόθη το πωλι-
μὲν ἀγωγή περὶ διαρρήξεως τῆς ἀγοραπωλησίας ἢ ἀναστροφῆς ἢ ἀπαίτη-
σεως τοῦ περιπλέον τῆς ἀξίας δοθέντος, ἀλλὰ τούτο ἐπὶ κεκορυμμένων ἐλατ-
τωμάτων πωληθέντων ζῴων καὶ ὑποζυγίων μὴ δηλωθέντων ὑπὸ τῶν πωλι-
τῶν. Εἴτα δὲ ἐφέτεθησαν ἐπὶ ἀγοραπωλησίας παντὸς πράγματος, καὶ ὡ-
τέπειτα ἐδόθησαν αἱ εἰρημέναι ἀγωγαὶ καὶ δι' ἐλλείψεων τῶν ὑποσχέσεων
ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἰδιοτήτων τοῦ πράγματος. Οὕτω δὲ ἐδόνατο μὲν νὰ κι-
νηθῇ ἡ περὶ ἀγοραπωλησίας ἀγωγή περὶ τοῦ διαφέροντος, ἐπὶ ἐλλείψεων
ὑποσχέσεσιν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ ἰδιοτήτων τοῦ πράγματος, ἀλλὰ συνέβη
ἐκλεκτικῶς μετ' αὐτῆς αἱ περὶ ἀναστροφῆς καὶ ἀποδοσεως τοῦ περιπλέον
τῆς ἀξίας δοθέντος ἀγωγαί. Α. Π. 312 τοῦ 1863. — Ὅταν ἡ ἀλήτης ἀπαί-
σις τοῦ πωληθέντος ἀκινήτου (ἀγροῦ, εἰκοπέδου κτλ.) ᾖται μικροτέρα τῇ
συμμενηθείσῃ, ὁ ἀγοραστὴς ἔχει τὴν περί μειώσεως τοῦ τιμήματος ἀγω-
γὴν ἀναλόγως τῆς ἐλλειπούσης ἐκτάσεως, δυνάμει τοῦ Ν. 4 § 2 Πανθ.
(19. 1). Α. Π. 127 καὶ 180 τοῦ 1854, 288 τοῦ 1851. Ἀλλὰ κατὰ τὴν
Α. Π. 300 τοῦ 1890 κατὰ τὰς Ν. 4 § 1 καὶ 18 § 14 Πανθ. (19. 1) χωρὶς
ἀγωγή περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος μόνον δόκιμος προέσκειται περὶ πω-
λήσεως γενομένης κατὰ μέτρον καὶ οὐχι κατ' ὄρατα. Α. Π. 300 τοῦ 1890.
Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον ἀγωγῆς περὶ ἀποζημιώσεως δύναται νὰ κινηθῇ
αὐτήν, διότι καὶ ἡ μείωσις τοῦ τιμήματος εἶδος ἀποζημιώσεως, ἐπὶ

τάσσεται δὲ ἡ περὶ αὐτῆς ἀπαίτησις κατὰ τὰς περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος διατάξεις τοῦ νόμου, διατασσόμενων ἐν ἀνάγκῃ, τῶν προσηκουσῶν ἀποδείξεων, ἐξ ὧν δύνανται νὰ ἐξακριβωθῇ τὸ πρὸς ἀποζημιώσιν ἀμφοτέρου μὲν δικαίωμα καὶ τὸ ἀποδοτέον ποσόν. Α. Π. 288 τοῦ 1861.—Ἡ δολία ὑπόστασις τοῦ πωληθέντος πράγματος δὲν ἀποτελεῖ κεκρυμμένον ἐλάττωμα αὐτοῦ, οὐδὲ παρεχέει λόγον εἰς διάλυσιν τῆς συμβάσεως, ἀλλὰ μόνον εἰς ἀκύρωσιν τοῦ καταδεδιηγμένου τιμήματος. Α. Π. 103 τοῦ 1865.—Ἡ περὶ μειώσεως τοῦ τιμήματος ἐνεκεν ἐλλείψεως συνομολογηθείσης ἰδιότητος ἀγωγῇ, ὡς καὶ ἡ περὶ ἀνατροφῆς τοῦ συναλλάγματος, ἀποστέννυται ἅμα τῇ ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ἐκποιήσεσι τοῦ πωληθέντος (Ν. 47 Πανδ. 21. 1). Α. Π. 242 τοῦ 1870.

62. Τὰς αἰτίας τῶν ζώων τὰς ἀπὸ φανεροῦ οὕτως λεγέτωσαν οἱ ἀπερπωλῶντες, ὁμοίως καὶ τὰς ἐν κρυπτῇ· καὶ εἰ εὐρεθῶσιν οἱ ἐξωνήσασθαι βουλόμενοι καὶ μὴ ἐσφραγισμένην τὴν τιμὴν προῤῥωγίσαι, μὴ ἐχέτωσαν ἐξουσίαν ταῦτα ἀναστρέφειν· εἰ μὴ μέχρι φόρου ἑνὸς ἀπαγγέλλοντες τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα ἀνέστρεψαν. Εἰ δὲ ἐσφραγισμένη ἡ τιμὴ δοθῇ κατὰ τὴν συμφωνίαν, οὕτω καὶ γενέσθω. (Ν. 1 § 1. Ν. 38 πρ. Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). Γελλίου Νύκτες Ἀττικά βιβλ. 4 κεφ. 2).

Μ. Οἱ πωλῶντες ὀρεῖσονται νὰ δηλώσιν τὰ φανερά τῶν ζώων ἐλαττώματα, κατὰ τὰς δὲ καὶ τὰ κεκρυμμένα· καὶ ἐὰν εὐρεθῶσιν οἱ θέλοντες νὰ ἀγοράσῃ αὐτὰ καὶ δὲν δώσωσι τὸ τίμημα ἐσφραγισμένον, δὲν δικαιούνται νὰ ἐπιστρέψωσιν αὐτὰ, εἰ μὴ μόνον μέχρι τῆς τῶν ὀνίων ἀγορᾶς (δηλονότι μέχρι ἑνατῆς ἡμέρας), λέγοντες διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπιστρέφουσι ταῦτα. Ἐὰν δὲ τὸ τίμημα δοθῇ ἐσφραγισμένον κατὰ τὴν συμφωνίαν, γίνεται κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα ἐν αὐτῇ.

63. Τὰ δειλὰ καὶ λακτιστικά ὑποζύγια οὐκ εἰσὶν ἐμπαθῆ· ψυχικὰ γάρ εἰσι τὰ αἰτία· Ἐὰν οὖν μόνον ψυχικὸν ἔσται τὸ αἷτιον, οὐκ ἔχει χώραν ἡ ἀναστρέφουσα τὸ πραθὲν ἀγωγῇ, εἰ μὴ προῤῥωγίσαι πρᾶγμῃ ἀπέλθαι αὐτό· ἀρμόζει δὲ τὸ μειωθῆναι τὸ τίμημα. Εἰ δὲ σωματικὸν ἔστιν ἡ κοινὸν ψυχῆς καὶ σώματος, χώρα τῷ ἀναστρέφειν τὸ πραθὲν. Οὐκ ἐπιζητούμεν ὀλέθριον εἶναι τὸ πᾶθος· ἀλλὰ τὸ εἰσδὴποτε ἐμποδίζον τῷ πράγματι πάθος· οὐδὲ διαφερόμεθα γάρ, ποίῳ πράγματι τὸ πάθος ἐναντιοῦται. (1) (Ν. 1 § 2. 4 Πανδ. 21. 4 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 4).

Μ. Τὰ δειλὰ καὶ λακτιστικά ζῶα δὲν λογίζονται ἐμπαθῆ· διότι τὰ αἷτια εἶναι ψυχικά. Ἐὰν λοιπὸν τὸ ἐλάττωμα ᾗται μόνον ψυχικόν, δὲν ἔχει χώραν ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγῇ, ἐκτὸς ἂν ὁ πωλητὴς

(1) Ὡς ἐν τῇ § ταύτῃ διάκρισις, ὅτι τὰ μὲν σωματικά πάθη χορηγοῦσι δικαίωμα εἰς τὴν περὶ ἀνατροφῆς τοῦ πραθέντος ἀγωγὴν, τὰ δὲ ψυχικά οὐ τὴν περὶ μειώσεως, ἀναφέρεται μὲν ἐν τῷ Νομοκανονί τοῦ Φωτίου, ἐν τῇ Ἐπαναγωγῇ καὶ τῇ Πείρᾳ, ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνεται εἰς τὰς πηγὰς (Καλλ. Ἐνοχ. Δίκαιον § 243).

προεῖπεν ὅτι τὸ ζῶον δὲν ἔχει ἐλάττωμα· ἀρμόζει ὅμως ἡ περὶ ἐλαττώσεως τοῦ τιμήματος. Εἰ δὲ τὸ ἐλάττωμα εἶναι σωματικὸν ἢ συγχρόνως ψυχικὸν τε καὶ σωματικόν, ἔχει χώραν ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος. Δὲν ἐπιζητούμεν δὲ εἰς τὸ ἐλάττωμα ἵνα φθοροποιόν, ἀλλ' εἰς περιχραιομένην ἐμπόδον εἰς τὸ πρᾶγμα (εἰς τὸν σκοπὸν τῆς χρήσεως αὐτοῦ)· οὐδ' ἐνδιαφερόμεθα εἰς ποῖον πρᾶγμα τὸ ἐλάττωμα ἐναντιοῦται (κατὰ τὴν δηλαδὴ προσκόπεται ἡ χρῆσις αὐτοῦ).

64. Ἐμπαθὴς ἐστὶ καὶ ἡ λακτιζουσα μούλα καὶ τὰ ἀναιτίως θορυβούμενα καὶ φεύγοντα ὑποζύγια. (N. 43 πρ. Πανδ. 211 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 38).

M. Ἐμπαθὴς εἶναι καὶ ἡ λακτιζουσα ἡμίονος καὶ τὰ ἀναιτίως ταρασσόμενα καὶ φεύγοντα ζῶα.

65. Σύνθηθές ἐστὶ μὴ ἀρμόζειν τὴν περὶ ἀναστροφῆς ἀγωγὴν ἐπὶ τῶν ἀπλῶν πράσεων. (N. 48 § 8 Πανδ. 21, 1 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 43).

M. Τὸ σύνθηθες εἶναι ὅτι ἀρμόζει ἡ περὶ ἐπιστροφῆς ἀγωγὴ ἐπὶ τῶν ἀπλῶν πωλήσεων.

66. Τὰ εἰς ἔπαινον τοῦ πιπρασκομένου λεγόμενα παρὰ τοῦ πράτου, εἰ μὲν φαίνονται, οὐκ ἐνέχοποιουσιν αὐτόν· εἴον ὅτι εὐειδὴς ὁ δούλος ἢ καλῶς ὁ αἰὶκος ἔκτισται· εἰ δὲ εἴποι γεγραμματισμένον ἢ τεχνίτην εἶναι τοιοῦτον, διδῶσιν ὡς πλειονός κατὰ τοῦτο πωλήσας. (N. 43 πρ. § 1 Πανδ. 18. 1 (de contrabenda emptione). N. 37 Πανδ. 4. 3 (de dolo malo). N. 19 πρ. Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto).

M. Ὅσα ὁ πωλητὴς λέγει πρὸς ἔπαινον τοῦ πωλουμένου, εἰ μὲν φαίνονται, δὲν ἐνέχοποιουσιν αὐτόν, εἴον ὅτι ὁ δούλος εἶναι εὐειδὴς ἢ τὸ αἰεμὴ καλῶς ἔκτισμένον. Ἐάν δὲ εἴπῃ, ὅτι εἶναι κάτοχος γραμμάτων ἢ τεχνίτη τοιοῦτον ὀφείλει νὰ διδῇ ὡς πωλήσας αὐτόν ἕνεκα τούτου ἐπὶ ἀντιτιμῇ τιμήματι.

67. Ὁ δεδεμένον πιπράσκων οὐχ ὑπόκειται τῇ περὶ φυγῆς ἀγωγῇ· μεῖζον γάρ ἐστὶ τοῦτο τοῦ εἰπεῖν ὡς ἐδέθη· ἀντιτίθεται γάρ τῷ ἀγοραστῇ παραγραφῇ γινώσκοντι περὶ τῆς φυγῆς ἢ τῶν δεσμῶν καὶ τῶν ὁμοίων. (N. 48 § 3 καὶ 4 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto).

M. Ὁ πωλὼν δούλον δεδεμένον δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ φυγῆς ἀγωγὴν· διότι τοῦτο (τὸ πωλῆσαι δηλ. αὐτόν δεδεμένον) εἶναι περισσώτερον τοῦ ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι ἐδέθη. Ἀντιτίθεται δὲ ἐνστάσις εἰς τὸν ἀγοραστὴν διὰ ἔχῃ εἰδῆσιν περὶ τῆς φυγῆς τοῦ δούλου ἢ τῶν δεσμῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοίων.

68. Ὁ κατὰ βίαν (1) πρᾶγμα πεπρακὸς δύναται ἀναδιδοῦς ὅπερ ἔλαβε τίμημα, τὴν κατὰ βίαν γενομένην πρᾶσιν ἀνατρέ-

(1) "Idē περὶ βίας βιβλίου Δ' τίτλου ια'.

πείν· καὶ οὐ μόνον αὐτὸς ἀλλὰ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. (N. 1 Kωδ. 4. 44 (de rescindenda venditione).

M. Ὁ πωλῆρας ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας πρᾶγμα δύναται, ἀποδίδων τὸ καταδελθὲν τίμημα, νὰ ἀνατρέψῃ τὴν πώλησιν· καὶ τοῦτο δικαιοῦται νὰ πράξῃ οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ.

69. Ἐάν τις τὸ ἴδιον πρᾶγμα ἐλαχίστου τιμήματος πώλῃσῃ, δύναται τὸ τίμημα ἀναδιδούς λαμβάνειν τὸ ἴδιον πρᾶγμα· ἐλάχιστον δὲ τίμημά ἐστὶ τὸ μηδὲ εἰς ἡμίσειαν διατίμῃσιν ἀναφερόμενον. Ἐάν δὲ ὁ ἀγοραστής ἐπιλέξῃται τὸ λείπον τῷ δικαίῳ τιμήματι δοῦναι, ἔχειν αὐτὸν τὸ πεπραμένον πρᾶγμα. (1) Τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῦ πράτου προδαινέτω· ἡ δὲ περὶ τούτου ἀγωγή ἐντὸς τεσσάρων ἐνιαυτῶν κινεῖται. (N. 2. N. 8 Kωδ. 4. 44 (de resc. vend.). N. 1 Kωδ. 5. 74 (si major factus).

M. Ἐάν τις πώλῃσῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ ἐντὶ ἐλαχίστου τιμήματος δύναται ἀποδίδων τὸ τίμημα νὰ ἀναλαμβάνῃ τὸ πρᾶγμα. Ἐλάχιστον δὲ τίμημα εἶναι τὸ μὴ πρὸς τὸ ἕμισυ τῆς ἀξίας ἀναλογεῖν. Ἐάν δὲ ὁ ἀγοραστής ποιησῇ νὰ προσθήσῃ τὸ ἐλλείπον εἰς τὸ δίκαιον τίμημα, τότε κρατεῖ τὸ πωληθὲν αὐτῷ πρᾶγμα. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἐκτείνεται καὶ εἰς τοῦ πωλητοῦ τὰ τέκνα· ἡ δὲ περὶ τούτου ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν.

N. Κατὰ τὸν ἐν τῇ Ἐξαδίῳ Ἄρμεν. περιεχόμενον νόμον 66 Βασίλ. (10 10) ἡ ἀγοραπωλησία ἀνατρέπεται, ἔταν τις πώλῃσῃ πρᾶγμα εἰς τίμημα ἑλαττον τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ ὁ ἀγοραστής δὲν θέλῃ νὰ πληρώσῃ τὸ ἔξιον τίμημα. Δ. Π. 242 τοῦ 1852. Ὅταν μόνον δοσῇς τὸ τίμημα δὲν ἀναλογεῖ πρὸς τὸ ἕμισυ τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος πράγματος, ἡ πώλησις δύναται νὰ ἀνατραπῇ. Δ. Π. 28 τοῦ 1847. Ἡ δὲ λείψις πρᾶγμα κατὰ τὴν νομικὴν αὐτῆς σημασίαν περιλαμβάνει οὐ μόνον τὰ ἀκίνητα, ἀλλὰ καὶ τὰ κίνητα καὶ τὰ δικαίωματα (Βασίλ. (2. 2) N. 5 καὶ 21). Δ. Π. 242 τοῦ 1852.—Ὁ πωλητὴς δύναται ἐκ προοιμίων νὰ παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς περὶ ὑπερμέτρου βλάβης ἀγωγῆς (Ἄρμεν. τίτλ. 3 § 79). Δ. Π. 82 τοῦ 1852. (Σημειωτέον δὲ, ὅτι εἰς τὴν περὶ παρατήσεως τοῦ δικαίωματος τούτου κρίσιν τοῦ δικ. τῆς οὐσίας δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῇ ὁ Ἄρμεν. Πάγος. Δ. Π. 82 τοῦ 1852).—Ὁ πρὸς πώλησιν ἐντολοδόχος δικαιούται νὰ παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀγωγῆς περὶ ὑπερβόχου βλάβης καὶ ἀνεῖν εἰδικῆς περὶ τούτου ἐντολῆς, διότι ἔστι γενικὸς τῶν ἐντολοδόχων ἐπιχειρῶν καὶ τὰς πράξεις ἐκείνας, τὰς μὴ ῥητῶς μὲν τῇ ἐντολῇ περιεχομένας, συναδούσας ὅμως τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς καὶ προσφόρους κρίνομενας πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς (N. 45 § 4, 46 καὶ 62 Πανθ. 17. 1). Δ. Π. 240 τοῦ 1879. Οὐδὲν ὅμως δ' ἀληθεύει, ὅτι ἡ ἀπλὴ γνῶσις τῆς ἀνωτέρας τιμῆς

(1) Ἄλλ' ἐπὶ πωλήσεων μεταξὺ ἐμπόρων δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ διαταγή αὕτη κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων, διότι, τοῦ ἐμπορίου ἔχοντος κερδοσκοπικὸν σκοπὸν, ἐπιτρέπεται τοῖς ἐμπόροις τὸ ἐπιδιωκεῖν πᾶσαν ἐκ τοῦ πωλουμένου πράγματος δυνατὴν ὠφέλειαν (Ῥάλλη Ἑμπ. Δίκαιον 6' ἐκδ. τόμος 1 § 439 ἐν τέλει σελ. 371-372).

ἀπὸ τῆς πωλῆσεως ἀποκλείει τὴν ἀγωγὴν τῆς ὑπερόγκου βλάβης, διότι οὐδεὶς νόμος ὁρίζει τοιοῦτό τι. Α. Π. 210 τοῦ 1864.—Ἡ περὶ ὑπερμέτρου βλάβης πρότασις ὡς νέα αἰτήσις δὲν δύναται νὰ προταῖ τὸ πρῶτον ἀνωπύον τοῦ Ἐκτείνου, διότι ἄλλως ἤθελε παραβιάζεσθαι ἡ θεμελιώδης καὶ εἰς τὴν δημοσίαν τῶν ἀπορώσα ἀρχὴ τῶν δύο βαθμῶν δικαιοδοσίας. Α. Π. 21 τοῦ 1844· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἐπὶ ἀκρατηρίου συνεδρίῳ (ἀρ. 160 Πολ. Δικον.). Α. Π. 87 τοῦ 1859.—Ἡ ἐν τῇ Ἐξάβδω διατάξει, καὶ ἣν κινεῖται ἡ ἀγωγὴ ἐντὸς τρισάρων ἐτῶν, δὲν περιλαμβάνεται μὲν ῥητῶς ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, ἀλλ' ὑπῆρχε καθιερωμένη ὑπὸ τῆς Βυζαντινῆς νομοθεσίας καὶ περιείχετο ἐν τοῖς ἀπορρημνεύμασι τῶν Βυζαντινῶν νομοδιδασκάλων τῆς πέμπτης ἐκτονταετηρίδος, παραληφθεῖσα ἐν τῇ ταύτῃ Ῥωσῇ (Κεφ. XV. § 6) καὶ ἐν τῇ Συνόψει τῶν Βασιλικῶν (παρὰ τὸν Βασιλικῶν) καὶ εἰς νόμων ταῖς ἐλθεῖσαι, ὡς σημειοῖ ὁ τῶν Ῥωτῶν ὑπομνηματιστής. Ὅθεν ἔχει καὶ παρ' ἡμῖν ἰσχύον νόμου. Α. Π. 7 τοῦ 1842, 121 τοῦ 1847, 176 τοῦ 1855, 241 τοῦ 1858, 171 καὶ 180 τοῦ 1859, 172, 60, 21 τοῦ 1861 (Καλλιγῆς διαφωνεῖ).—Οὐ μόνον ἀκινήτου ἀλλὰ καὶ κινήτου ἢ πωλῆσαι χορηγεῖ δικαίωμα τῷ πωλητῇ νάζησιν τὴν ἀνατροπὴν τῆς ἀγοραπωλησίας, ἂν δὲν προτιμᾷ ὁ ἀγοραστής νὰ συμπληρώσῃ τὸ τίμημα ὡς τῆς ἀληθοῦς τοῦ πράγματος ἀξίας· πρὶς δὲ οὐ μόνον τῷ πωλητῇ ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγοραστῇ χορηγεῖται τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὅσκις τὸ συμφωνηθέν τίμημα ὑπερβαίνει τὸ διπλάσιον τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ πράγματος, διότι ναι μὲν κατὰ τοὺς νόμους 2 καὶ 8 τοῦ Κώδ. de rescindenda venditione (4-14) τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀρμύζει μόνον εἰς τὸν πωλητὴν ἀκινήτου κτήματος, ἀλλὰ τὴν διατάξιν ταύτην ἐξέτειναν οἱ νομοδιδασκαλοὶ διὰ τὴν ταύτοτητά τοῦ λόγου καὶ ἐπὶ τῆς πωλῆσεως κινήτων, πρὶς δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγραστοῦ, τὴν ἐπεκτασιν δὲ ταύτην τῶν νομοδιδασκάλων παρεδίδαντο τὰ Βασιλεῖα, ἐξ ὧν παρελθὲν αὐτὴν ὁ Ἀρμενόπουλος (§ 69 καὶ 72). Ἄποφ. Ἐρ. Ναυπλίας 156 τοῦ 1848. Ἄποφ. Ἐρ. Ἀθηνῶν 5018 τοῦ 1848. (Σύμφωνοι καὶ ἡ νομολογία πασῶν τῶν ἐπικρατιῶν, ἐν αἷς ἴσχυε τὸ Ῥωμ. Δικαίον).—Ἐπὶ τῶν δικαστικῶν πλειστηριασμῶν δὲν ἐφαρμόζεται ἡ περὶ ἀνατροπῆς τῆς ἀγοραπωλησίας διατάξις ἐνεκεν ὑπερόγκου βλάβης, ἅτε τοῦ μὲν συμφωνισμοῦ ὄντος μέσου ἀσφαλεστοῦ πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ πράγματος τῆς διὰ πραγματογνωμόνων ἐκτιμήσεως, τῆς δὲ κατακυρώσεως κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικονομίαν καθιστάσης ἀμετακλήτην τὴν πώλησιν, ἐὰν διατηρήσῃσιν αἱ περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως διατάξεις αὐτῆς. Α. Π. 95 τοῦ 1848, 197 τοῦ 1857.—Κατὰ τὸν νόμον 2 Κώδ. (4. 14) ἐν περιπτώσει ἀγοραπωλησίας, καὶ ἣν ὡς τίμημα τίθεται κατώτερον τοῦ τιμήσεως τῆς ἀξίας τοῦ πωληθέντος, δικαιοῦται ὁ πωλητὴς νὰ αἰτήσῃ τὴν διάρρηξιν τῆς πωλῆσεως, διάρρηγνυμένης δ' αὐτῆς ὁ ἀγοραστής ἔχει τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῆς ἀποδόσεως τοῦ πωληθέντος ἢ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἐπιλείπου τῆς ἀξίας, περὶ τούτου δὲ δύναται ὁ ἀγοραστής νὰ ποσῇνηται κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν. Α. Π. 58 τοῦ 1877.

70. Ἐπὶ τῆς πράσεως καὶ τῆς ἀγορασίας ἔξῃστι κατὰ φύσιν ἀλλήλους ἐν τῷ τιμήματι περιγράφειν τοὺς συναλλάσσοντας. (*)

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἱ μὲν τίλεισι πωλοῦντες πρᾶγμα ἴδιον εἰς περιγραφοῦσιν εἰς τὴν ταύτου τιμὴν μέχρι τοῦ ἡμίσεως καὶ τοῦτον τὸν ἥμιον νὰ δώσωσι πεντήκοντα ἀνατρέπειν τὴν πρᾶσιν οὐ δύνανται ἐπιτετραμένον

(N. 16 § 4 Πανδ. 4, 4 (de minoribus XXV). N. 22 § 3 Πανδ. 19, 2 (locati conducti). N. 8 Κωδ. 4, 44 (de resc. venditione).

Μ. Εἰς τὴν πώλησιν καὶ ἀγορὰν δύνανται οἱ συναλλάττοντες φυσικῶς καὶ ἀπατώσιν ἀλλήλους ὡς πρὸς τὸ τίμημα.

71. Καὶ ἡ νεαρά τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος οὕτω γερὴν εἰ μὲν εὐρίσκονται οἱ ἐγκαλέσαντες μετὰ τὴν πρᾶσιν τὴν γενομένην παρ' αὐτῶν, εἴπερ καὶ μαρτυρηθῇ, ὅτι ἐγένετο ἔνδον τετραεστὺς χρόνου, κινήσαντες καὶ ἐπιμεριζάμενοι βοηθοῦνται. Βοηθοῦνται δὲ οὐκ εἰς τὸ ἀναλαβεῖν τὰ προάστεια, ἀλλ' εἰ μὲν βούλεται ὁ ἀγοραστὴς παρασχεῖν καὶ τὸ λοιπὸν τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος, ἵνα δυνήται τοῦτο ποιεῖν καὶ ποιῶν τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος καὶ τὴν καταβολὴν τῆς δικαίας ποσότητος, ἵνα ἔχῃ τὰ προάστεια· ἀναλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ ἐγκαλοῦντες τὸ δικαίον τίμημα, καθόσον ἔξισται τὸ κτῆμα. Εἰ δὲ μὴ βούλεται ὁ ἀγοραστὴς τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ τιμήματος ποιήσασθαι, ἵνα ἀπολάβῃ μὲν παρὰ τῶν ἐγκαλοῦντων ὅπερ καταβάλετο τίμημα καὶ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ καὶ ἀναχωρῇ ἐκ τοῦ κτήματος· τὸ δὲ κτῆμα αὐτοῦ ἀποδίδεται τοῖς πωλήσαντι.

Μ. Καὶ ἡ νεαρά Καίσαρος Ῥωμανοῦ τοῦ Γέροντος λέγει. Ὅταν τινὲς ἐκώσῃ μετὰ τὴν παρ' αὐτῶν γενομένην πώλησιν, καὶ ἂν μαρτυρηθῇ, ὅτι αὕτη ἐτελέσθη ἐντὸς τεσσαρῶν ἐτῶν, κινήσαντες καὶ μεμφθέντες βοηθοῦνται. Βοηθοῦνται δὲ οὐχὶ ἵνα ἀναλάβωσι τὰ προάστεια, ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀγοραστὴς θέλει νὰ δώσῃ καὶ τὸ ἐλλειπὸν τίμημα πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ δικαίου τιμήματος, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο καὶ ἀναπληρῶν τὸ δικαίον τίμημα καὶ καταβάλλων τὴν δικαίαν τῶν χρημάτων ποσότητα, ἔχει τὰ προάστεια· ἀναλαμβάνουσι δὲ καὶ οἱ ἀνάγοντες τὸ δικαίον τίμημα, καθ' ὅσον ἐκωσῇ τὸ πρᾶγμα. Εἰ δὲ ὁ ἀγοραστὴς δὲν θέλει νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ τίμημα, ἀναλαμβάνει παρὰ τῶν ἐναγόντων τὸ καταβληθὲν τίμημα καὶ τὰς ἀπανάδας αὐτοῦ καὶ ἀπεχωρεῖ ἐκ τοῦ κτήματος, τοῦτο δὲ ἀποδίδεται εἰς τοὺς πωλήσαντας.

72. Οἱ συναλλάσσοντες ἔχουσιν ἄδειαν περιγράφειν ἀλλή-

τῃ παρὰ τῶν νόμων ἐστίν, ἵνα χωρὶς δόλου τὸ ὂν ἄξιον εἴ. νομ. πρᾶγμα, πενήτηκοντα ἀγοράζωμεν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀφελίκων τοῦτο οὐ γίνεται· αὐτοὶ ὅτε πᾶν εἰς ἑκαττον τοῦ ἡμίσους περιγραφῶσι, πρᾶγμα πωλοῦντες ἀκίνητων, ἀποκαθίστασθαι δύνανται καὶ ἀνατρέπειν τὸ συναλλαγμ. Ἰστέον, ὅτι εἰ μὲν ὁ ἥτινος ἀγοραστὴς, γνωσθεῖσης τῆς περιγραφῆς, ἀποστήνῃ βουληθεὶς τὸ κτῆμα, ἵνα μὴ εὐθύνεται εἰς τοὺς καρπούς, ὥστε ἀποδοῦναι πρὸς τὸν πρᾶσιν καὶ καθαροὺς καρπούς τοῦ περιττῶς κατεχομένου παρ' αὐτοῦ μερὸς τοῦ κτήματος· εἰ δὲ βουληθεὶς ἐξρωμένῃ εἶναι τὴν πρᾶσιν καὶ καταβάλλειν τὸ λοιπὸν τῷ δικαίῳ τιμήματι, τότε παρέχειν αὐτὸν καὶ τοὺς τῶνος τοῦ μὴ καταβληθέντος τιμήματος, ὡς ἐξρωμένης οὗσης τῆς πράσεως· οὕτω γὰρ ὁ Μάγιστρος ἀπεφάνετο καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι κριταῖς ἤρουν.

λους ἕως καὶ τοῦ ἡμίσεως τοῦ τιμήματος, οὐπὲρ ἔστι τὸ πρᾶγμα ὅπερ συναλλάσσουσιν ἄξιον. Ὁ δὲ ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τιμήματος περιγράφων ἡγουν τὸν μετ' αὐτοῦ συναλλάσσοντα ζημιῶν ἢ ἀντιστρέφει τὸ περισσότερον τοῦ ἡμίσεως, ἢ ὅλη ἢ πρᾶσι ἀναλύεται καὶ ἀνατρέπεται. (N. 8 Kωδ. 4. 44 (de resc. venditione). Βασ. XIX. 2. 70).

M. Δύνανται οἱ συναλλαττοντες νὰ ἀπατώσιν ἀλλήλους μόνον μέχρι τοῦ ἡμίσεως τῆς ἀληθοῦς ἀξίας τοῦ συναλλαττομένου πράγματος· ὁ δὲ ἀπατῶν ἐπέκεινα τοῦ ἡμίσεως τιμήματος ἡγουν ὁ ζημιῶν τὸν συναλλάξαντα μετ' αὐτοῦ ἢ επιστρέφει τὸ πλεον τοῦ ἡμίσεως ἢ ὅλη ἢ πώλησις διαλύεται καὶ ἀνατρέπεται.

N. ("Idē § 69).

73. Οὐκ ἔστι δεδοκιμασμένη ἡ αἰτία, δι' ἣν ἀνατραπῆναι τὴν κατὰ συναίνεσιν γενομένην πρᾶσιν ἐπιζητεῖς· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ διπλάσιον εἰσφέρεις τὸ τίμημα τῷ ἀγοραστῇ, ὅμως ἄκων εἰς τὸ ἀνατρέφαι τὴν πρᾶσιν οὐ συνωθεῖται. (N. 6 Kωδ. 4. 44 (de resc. venditione). Βασ. XIX. 10. 69.)

M. Δὲν εἶναι ἐπιδοκιμαστέα ἡ αἰτία, δι' ἣν ἐπιζητεῖς νὰ ἀνατραπῇ ἡ κατὰ συναίνεσιν πώλησις (ἔγραψαν οἱ αὐτοκράτορες Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς πρὸς τὸν Γρατιανόν)· διότι καὶ διπλάσιον τίμημα εἰν προσφέρεις εἰς τὸν ἀγοραστὴν, πάλιν ἀκουσίως δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἀνατρέψῃ τὴν πώλησιν.

N. ("Idē § 69).

74. Ἐὰν πωλῶν σοι ἄγρον ὑποδείξω σοι τοὺς ὅρους καὶ εἶπω εἶναι τὸν ἄγρον ρ' ζευγῶν ἐργασίας καὶ ἐκνικηθῇ γῆ· εἴτα κινήσης κατ' ἐμοῦ περὶ τῆς ἐκνικήσεως, καὶ μετρηθέντος τοῦ ἄγρου ἢ ποσότης τῶν ρ' ζευγῶν τῆς ἐργασίας εὗρεθῇ, οὐκ ἀποκλείεται εἰς τὸ ζητεῖν τὸ ἱκανὸν ἐκ τῶν ἐκνικηθέντων· τοῖς γὰρ ὅροις πλέον ἐπίστευσας ἤπερ τῇ ποσότητι τῶν ἐργασιῶν· καὶ πρὸς τοὺς ὑποδειχθέντας ὅρους εὐθύνεται ὁ πράτης. (N. 45 Πανθ. 21. 2 (de evictionibus). Βασ. XIX. 11. 45).

M. Ἐὰν πωλῶν σοι ἄγρον σοὶ δείξω τὰ ὅρια καὶ εἶπω ὅτι ὁ ἄγρος εἶναι ἑκατὸν ζευγαρίων ἐργασίας καὶ ἐκνικηθῇ μέρος αὐτοῦ· ἔπειτα κινήσης κατ' ἐμοῦ περὶ τῆς ἐκνικήσεως, καὶ μετρηθέντος τοῦ ἄγρου εὗρεθῇ ἡ ποσότης τῶν ἑκατὸν ζευγαρίων τῆς ἐργασίας, δὲν ἀποκλείεται νὰ αἰτήσης τὸ ἱκανὸν ἐκ τῶν ἐκνικηθέντων· διότι ἐπίστευσας μᾶλλον εἰς τὰ σύνορα παρὰ εἰς τὴν ποσότητα τῶν ἐργασιῶν· καὶ ὁ πωλητὴς καταδικάζεται μέχρι τῶν ὑποδειχθέντων ὁρίων.

N. Οὐδόλως ἀντίκειται εἰς τὴν ἐπὶ μιᾷ τιμῇ καθ' ὀρισμένα ὅρια πώλησιν οἰκοπέδου ἢ ἐν τῷ πωλητηρίῳ δήλωσις τοῦ πωλητοῦ περὶ τῆς κατὰ πᾶν ἐκτάσεως αὐτοῦ, καθ' ὅσον, ὑποδειχθέντων καὶ τῶν ὁρίων αὐτοῦ, ὁ πωλητὴς θεωρεῖται εἰς ταῦτα κυρίως ἀποβλέψας. A. II. 108 τοῦ 1848, 348 τοῦ 1863. Ἐν γένει δὲ ἐπὶ ἐκτάσεως γῆς καθ' ὅρια καὶ ἐν ταύτῳ κατὰ μέτρον (πᾶν κ.τ.λ.) ὀριοθείσης, ὁ τῶν μέτρων προσδιορισμὸς θεωρεῖται τῷ

χαίος, ὑπερπερὺντος τοῦ καθ' ὅρια προσδιορισμοῦ. Α. Π. 229 τοῦ 1867, 249 τοῦ 1878.—Ὁ πωλήσας ὁρισμένον γῆπεδον ὡς περιέχον ὁρισμένον καθῆκον μέτρων ἔχει μόνον τὸ δικαίωμα νὰ αἰτήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ τιμήματος τοῦ τυχόν ὑπερβάλλοντος τῶν πωληθέντων καὶ ἐντὸς τῶν ὁρισθέντων ὁρίων περιεχομένων μέτρων, διεκδικήσεως ἢ τοῦ πλεονασματος τῶν μέτρων δικαίωμα ἔχει μόνον ὁ ἀπλῶς κατὰ μέτρα πωλήσας. Α. Π. 224 τοῦ 1861, 80 τοῦ 1872.—Ἄν τὸ κτήμα ἐπωλήθῃ κατὰ ποσὸν μέτρων ἢ καθ' ὅρια, ὅστις πραγματικὸν ζήτημα, διαφεύγον τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 74 τοῦ 1853, 187 τοῦ 1860, 130 τοῦ 1861.—Ἐάν τις πωλήσῃ ἀγρὸν ὁρισμένον, ὀρίζων τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ κατὰ μέτρον, εὐρεθῇ δὲ συγκαίμενος ἐκ πλειόνων μέτρων ἢ ὅσων οἱ συναλλαττάμενοι εἶπον, θεωρεῖται τετελεσμένη ἡ ἀγοραπωλησία τοῦ ἀγροῦ μετὰ τῶν πλεονάζοντων μέτρων καὶ ἐπομένως ὀφειλόμενον τὸ τίμημα καὶ αὐτῶν τῶν πλεονάζοντων μέτρων κατὰ τὴν δι' ἕκαστον μέτρον τῆς δια τῆς αγοραπωλησίας ὁρισθείσης ἀπ' ἀρχῆς ἀξίας, ὅπερ τίμημα ἀποτελεῖ μέρος τοῦ τιμήματος τοῦ ὅλου ἀγροῦ. Α. Π. 61 τοῦ 1874, 263 τοῦ 1875.—Ἐκ τῆς ἐν § 74 διατάξεως προκύπτει ἀνεκδοκίμως, ὅτι ἐπὶ πωλήσεως κτήματος καθ' ὅρια ὁρισμένα ἢ τοῦ μετρου δῆλως οὐ θεωρεῖται τυχαία, γενομένη δια τὴν περιγραφὴν τοῦ πωλουμένου. Ὅθεν τὸ δημόσιον μόνον ἀγωγὴν προσωπικὴν δύναται νὰ ἔχῃ κατὰ τῆς νεοφύτου διὰ τὰ κατὰ πλάνην παραχωρηθὲν αὐτῇ πλεονάζον τῆς νομομισμένης ἔκτασεως καθ' ἀναλογίαν τοῦ Ν. 40 § 2 Πανδ. (18. 1) καὶ Ν. 16 Βασ. (19. 1), οὐχὶ δὲ καὶ ἀγωγὴν διεκδικητικὴν πρὸς ἀνάληψιν τοῦ πλεονάζοντος. Α. Π. 349 τοῦ 1878.

75. Εἴτε μέρος εἴτε ὁ πρᾶσις ἀγρὸς ὅλος ἐκνικηθῇ (1), ἐνάγεται ὁ πρᾶσις. (Ν. 1 πρ. Ν. 39 § 2, Ν. 45 Πανδ. 21. 2 (de evictionibus).

Α. Εἴτε μέρος εἴτε ὅλος ὁ πωληθεὶς ἀγρὸς ἂν ἐκνικηθῇ, ἐνάγεται ὁ πωλητής.

Ν. Ἐκ τῶν §§ 75, 76 καὶ 77 τοῦ βιβλίου γ' τίτλου γ', συνδυαζομένων καὶ πρὸς τὸν Ν. 28 Πανδ. (16. 1), συνάγεται ὅτι δὲν εἶναι ἄκυρος ἡ πώλησις, ἐὰν ὁ πωλητής, μὴ ὢν κύριος, δὲν μεταβιβάσῃ εἰς τὸν ἀγοραστήν τὴν κυριότητα, διότι, ἐν ὅσῳ δὲν ἐπέβη ἐκνικησις, πληροῦται ὁ σκοπὸς τῆς συμβάσεως τοῦ εἶναι ἔχειν τὸ πρᾶγμα τὸν ἀγοραστήν. Α. Π. 491 τοῦ 1880. Οὐδ' ἂν αἰ ἄκυρος ἡ πώλησις ἀλλοτρίου πράγματος, ἅτε τοῦ πωλητοῦ ὀφείλονται νὰ καταστήσῃ τὸν ἀγοραστήν κύριον τοῦ πωληθέντος, ὅπερ ἅμα ἐξ ἐκινήσεως λόγου περιελθὼν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ πωλητοῦ ἀνήκει αὐτοδικίως εἰς τὸν ἀγοραστήν. Α. Π. 178 τοῦ 1879. Σημειωτέον ὅτι ὁ πωλητής ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως ὑποχρεοῦται μόνον νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ζημίαν, ἐν ἡμέσῃ ἐκ τῆς ἐκνικήσεως ὁ ἀγοραστής, αὕτη δὲ συνίσταται εἰς τοὺς κατὰ τὸν παραχωρητέου ἀντὶ τοῦ ἐκνικηθέντος κτήματος. Α. Π. 142 τοῦ 1880. Ἄλλ' ὅπως ἐπιδικασθῶσιν εἰσοδήματα εἰς τὸν στερηθέντα παρανόμως τοῦ πραγματος (λόγῳ ἐκνικήσεως ἢ λόγῳ μὴ παραδόσεως αὐτοῦ), ἀνάγκη

(1) Ὁ πωλητής ὀφείλει νὰ καταστήσῃ οὐ μόνον φυσικῶς ἀλλὰ καὶ νομικῶς ἐρικτὴν τὴν ἀνεκχώρητον νομὴν τοῦ ἀγοραστοῦ. Ὅθεν, ἂν ἐπιδικασθῇ τελεσιδικίως εἰς τρίτον πραγματικὸν δικαίωμα ἐπ' ὅλου ἢ μέρους τοῦ πωληθέντος πράγματος, ὁ ἀγοραστής ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

νὰ ἐξακριβωθῇ ἐὰν καὶ κατὰ πόσον παρήχθησαν ἢ ἰδύναντο νὰ παραγῶσι τοιαῦτα, οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται ἀντὶ τῶν εἰσοδημάτων νὰ ἐπιδικάζωνται τῷ ἀγοραστῇ αὐτοδικαίως τόκοι ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος. Δ. Π. 3^ο τοῦ 1887, 213 τοῦ 1888. Ὁ δὲ παρὰ μὴ κυρίου ἀγοράσας ἔχει ἀγωγήν ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ, οὐχὶ δὲ ἀπαίτησιν κατὰ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου περὶ τῆς ἀξίας τῆς ὑπὸ ἄλλου καὶ ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ κυρίου ἐγερθείσης οἰκδομητῆς. Δ. Π. 64 τοῦ 1849. Ἀλλ' ἐὰν πρὸ τῆς τοῦ τιμήματος καταβολῆς ἢ δεσποτεία τοῦ πρᾶπτοντος ἀμειψέντηθῃ δικαστικῶς, δύναται ὁ ἀγοραστής νὰ παρακρατῇ τὸ τίμημα ἕως τῆς ἀποτελοῦς παρελεύσεως τοῦ κινδύνου τῆς ἐκνικήσεως, ἐὰν μὴ λάβῃ περὶ τῆς ἐκνικήσεως ἀξιοπιστοὺς ἐγγυητάς. Δ. Π. 226 τοῦ 1869, 177 τοῦ 1871, 192 τοῦ 1874. Ἀλλὰ ἀπαιτεῖται ὁ κίνδυνος τῆς ἐκνικήσεως νὰ ᾖ σπουδαῖος κατὰ τὸν Ν. 24 Κωδ. (8. 45) καὶ Βασίλ. 19. 6, 13. Περὶ δὲ τῆς σπουδαιότητος τοῦ τοιοῦτου κινδύνου κρίνει κυριαρχικῶς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας Δ. Π. 207 τοῦ 1893, 416 τοῦ 1880. Ἀρα ἐκκρεμὸς εὐσης τῆς περὶ ἐκνικήσεως ἀγωγῆς, τὸ κύρος τῆς πωλήσεως θεωρεῖται ὡς φιλονεικούμενον καὶ ὁ ἀγοραστής ὑποχρεοῦται καταβαλεῖν τὸ τίμημα. Δ. Π. 413 τοῦ 1880. Δύναται ἐπίσης νὰ ζητήσῃ τὴν νόμιμον ἀποζημίωσιν, καὶ πρὶ τῆς ἐκνικήσεως, εἰ ὁ πωλητὴς ἐν γνώσει ἐπώλησεν αὐτῷ, ἀγνοοῦντι, ἀλλότριον κτῆμα. Δ. Π. 180 τοῦ 1860, 86 τοῦ 1882. — Ἀλλ' ἐν ὅσῳ τρίτος τις δὲν ἀπαίρῃ τὸν ἀγοραστὴν τὴν νομὴν τοῦ κτῆματος ἢ τοῦλάχιστον δὲν ἀπειλήσῃ σπουδαίως, ὅτι θέλει ἐκνικῆσαι αὐτό, ὁ πωλητὴς, ἐκπληρώσας τὸ καθ' ἑαυτὸν τὴν ἐκ τῆς πωλήσεως παραγομένην ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ παραδώσῃ τὸ πωληθὲν, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ἢ διαρρήξιν τῆς περὶ πωλήσεως συμβάσεως, ἐὰν ὁ ἀγοραστής δὲν ἐγένετο ἀμέσως κύριος. Δ. Π. 17 τοῦ 1850. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ ἀγοραστής ἀπολέσῃ δικαστικῶς τὴν νομὴν μόνον τοῦ πράγματος δὲν ὑπαρχῇ ἐκνίκησις, ὅθεν ἢ ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῆς ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως δὲν κινεῖται κατὰ τὰς περὶ ἐκνικήσεως ἀρχὰς τοῦ δικαίου, ὅθεν δὲν εἶναι ἀναγκαῖα αὐτῇ προϋπόθεσις ἡ ἀνακοινώσις τῆς δίκης εἰς τὸν πωλητὴν, ὡς ἀπαιτεῖται ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτὸ ἐκνικήσεων. Δ. Π. 229 τοῦ 1860. — Ἀλλ' ὁ δωρεώτης δικαιούται νὰ ἐναγάγῃ τὸν δωρητὴν, μόνον ὅτε οὗτος ἐδολενύη αὐτὸν ἢ ῥητῶς συναφένῃ νὰ ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ἐκνικημένου τοῦ δωρηθέντος. Δ. Π. 188 τοῦ 1849, 288 τοῦ 1866. — Ἡ ἐν μέρεϊ ἐκνικήσις τοῦ πωληθέντος χορηγᾷ μόνον δικαίωμα εἰς ἀπαίτησιν ἀναλόγου ποσοῦ ἐκ τοῦ τιμήματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διαρρήξιν τῆς ἀγοραπωλησίας. Δ. Π. 14 τοῦ 1855. — Ὡς οὖν τις ὑποχρεώθῃ προσωπικῶς πρὸς ἄλλον εἰς ἀποζημίωσιν αὐτοῦ δι' ἐκνίκησιν τοῦ πωληθέντος, δὲν ἐπηρεάζονται αἱ περὶ ἐκνικήσεως διατάξεις, ἕτε ὑπορρογούσης τῆς ῥητῆς συμφωνίας. Δ. Π. 322 τοῦ 1840. — Ὁ ἀγοραστής δὲν ἔχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ πωλητοῦ, ἐὰν ἐγίνωσκεν ἀπλάως καὶ οὕτως, ὅτι τὸ πωληθὲν ἦν ἀλλότριον, κατὰ τὴν Δ. Π. 87 τοῦ 1860, ἢ ἐὰν ἐγίνωσκεν ἀπλάως τὸν κίνδυνον τῆς ἐκνικήσεως κατὰ τὴν Δ. Π. 161 τοῦ 1865. — Ὁ ἐνυπόθηκος δανειστής, ἐκποιῶν τὸ ἐνυπόθηκον κτῆμα, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν τῆς ἀποζημιώσεως ἀγωγήν τοῦ ὑπερήμετιστοῦ, ἂν τοῦτο ἐκνικῇ, διότι ἀληθὴς πωλητὴς δὲν εἶναι ὁ δανειστής, ὅστις ἐπισπεύδει ἀπλάως τὸν πλειστηριασμόν, ἵνα λάβῃ τὰ ἐπιτιμώμενα αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ ἀφελῆτης, οὗ ἐν ὀνόματι πωλεῖται τοῦτο. Δ. Π. 286 τοῦ 1859, 62 τοῦ 1868. — Ὁ ἀγοραστής, ἀναφανέντος λόγου ἐκνικήσεως, δύναται νὰ παρακρατῇ τὸ τίμημα ἕως οὗ ἀρθῇ ὁ λόγος οὗτος ὁ δὲ

αὐτῷ ἀσφάλεια ἐνεκα τοῦτου Δ. Π. 152 τοῦ 1855. — Ἡ ἐν ἀρχῇ κατὰ γένος ὁρισθεῖσα ὑποχρεωσις μεταπαραπέισα εἰς ἐνοχλὴν εἶδους, δηλονότι ἀτομικῶς ὁρισμένου πράγματος, δὲν δύναται νὰ μεταβληθῇ. Ὅθεν ὑποχρεωθέντος τοῦ δημοσίου νὰ παραχωρήσῃ τινὶ γαίᾳ ἐθνικὰς, ἐκδόντος δὲ τοῦτου τὸ περὶ αὐτῶν παραχωρητήριον καὶ ἐγκαταστήσαντος αὐτὸν ἐπὶ ὁρισμένων γαιῶν, ἰσχύει ὁριστικῶς ἡ παραχώρησις αὕτη μετὰ τὴν ἀπ᾽ ἐξυπομένου ἐκλογὴν, διό, ἂν αἱ γαῖαι αὗται ἀφαιρεθῶσιν ὑπὸ τρίτου, νικῆσαντος τὸ δημοσίον ἐν δικαστικῷ ἀγῶνι, τὸ δημοσίον ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἀξίας τῶν γαιῶν, διότι ὁ μὴ δυνάμενος νὰ παραδώσῃ τὸ πωληθὲν καὶ μὴ τουχρῶς ἀπολεσθὲν πρᾶγμα ἀποδίδωσι τὴν ἀξίαν αὐτοῦ. Δ. Π. 266 τοῦ 1856. — Διαιρούμενου πράγματος ἀντὶ καταβολῆς (datio in solutum), ἔτιαν τὸ δεῦν εἰς καταβολὴν ἐνικηθῇ, ἔχει ὁ πιστωτὴς τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν εκπλήρωσιν τῆς ἀρχικῆς ἐνοχλῆς. Ἡμερομηνίου ὡς ἀνύρου καὶ μὴ οὕσης τῆς δι' ἀλλοτρίου γενομένης καταβολῆς (N. 46 καὶ 98 Πανδ. 18. 3) ἡ νὰ ἐπιτήρηση ἀποζημιώσιν λόγῳ ἐνικηθείας τοῦ εἰς καταβολὴν δεθέντος, ἐφαρμοζομένων ἐξ ἀναλογίας τῶν ἐπὶ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀγοραπωλησίας καθεστημένων περὶ ἐνικηθείας ἀρχῶν (N. 24 Πανδ. 13. καὶ N. 4 Κωδ. 8. 15). Δ. Π. 143 τοῦ 1884.

76. Αἱ μετὰ τὴν πρᾶσιν συμβαίνουσαι τῆς ἐνικηθείας τυχεραὶ αἰτίαι πρὸς τὸν πρᾶτην οὐ φέρονται. (1) (N. 21 πρ. Πανδ. 21. 2 (de evict.). Βασ. XIX. 41. 20).

Μ. Αἱ μετὰ τὴν πώλησιν συμβαίνουσαι τυχεραὶ αἰτίαι τῆς ἐνικηθείας ἂν εἰσάγουσι τὸν πωλητήν. (Δηλονότι ὁ πωλητὴς ἐνέχεται διὰ μόναν τὴν ἐκ πραγματικῶν δικαιωμάτων πληρωσάσα ἀξιώσει, ἀς οἱ τρίτοι ἐκτίσαντο τυχὸν ἐπὶ τοῦ πράγματος πρὸ τῆς πώλησεως, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ἐκ μεταγενεστέρων συμβάντων στέρησιν αὐτοῦ).

77. Ὅτι τοῦ πράγματος ἐνικηθέντος τὸ ἀπλοῦν μόνον τίμημα δίδωσιν ὁ πρᾶτης τῷ ἀγοραστῇ, εἰ μὴ τι καὶ ἕτερον συναφωνήθῃ, καὶ τὸ διαφέρον. Ἔθεν καὶ ἐὰν ἤττονος γέγονεν, ὁ ἀγοραστὴς ζημιούται. (2) (N. 70 Πανδ. 21. 2 (de evict.). Βασ. XIX. 41. 66).

Μ. Ὅταν τὸ πρᾶγμα ἐνικηθῇ, ὁ πωλητὴς δίδει εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ ἀπλοῦν μόνον τίμημα, ἐκτὸς ἂν συναφωνήθῃ καὶ ἄλλο τι, καὶ τὸ διαφέρον ὅθεν καὶ ἐν κατέστη ἀξίον ὀλιγωτέρου τιμήματος, ὁ ἀγοραστὴς ζημιούται.

Ν. Ὅριζοντας τοῦ νόμου (N. 1 Κωδ. 7. 47. N. 87 Βασ. Θ'. 8) οἷε «ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν, ὅτινα ῥητὴν ἔχουσα ποσότητα ἢ ῥᾶσιν, τυχὸν ἐν πρᾶσει, ἐν μισθώσεσιν, ἐν πᾶσι τοῖς συναλλάγμασι, τὸ διαφέρειν τῆς τοῦ διπλασίου ποσότητος οὐδαμῶς ὑπερβαίνει», ἐπεὶ καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ἐνικηθείας ἐπιδότικα ἀποζημιώσις τῷ ἀγοραστῇ δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ, τὸ διπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ τιμήματος. Δ. Π. 197 τοῦ 1879.

(1) Ὅθεν ὁ ἀγοραστὴς στέρηθαι τοῦ πράγματος μετὰ τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ ἐνεκεν τῆς αὐθαίρετου αὐτοῦ καταλήψεως ὑπὸ τρίτου ἢ τῆς θελουσῆς παρεμβάσεως τῆς κατοχῆς αὐτοῦ δὲν ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ.

(2) Δηλονότι ἀποδίδεται τῷ ἀγοραστῇ ἡ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνικηθείας ἀξία τοῦ πράγματος καὶ ἡ αὐξήσασα τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐπωφελεὲς διαπάνη, ὡς ἰσχυρὴ ἢ διαπάνη, ἣν ὑπέστη ὁ ἀγοραστὴς ἡττηθεὶς ἐν τῇ κατὰ τὸ δικαιοκούντος δίκῃ.

78. Ὅτι ὁ παρὰ τοῦ μάλα φίδε νεμομένου ἀγρὸν βόνα φίδε ἀνοούμενος κτῆται αὐτὸν διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς. (1) (N. 54 πρ. Πανθ. 21. (de evict). N. 19 N. 21 Κωδ. 8. 45 (de evict.).

M. Ὁ καλῇ πίστει ἀγοράζων ἀγρὸν παρὰ κακῆς πίστεως νομῶς καλλίσταται κύριος αὐτοῦ διὰ τῆς πολυχρονίου παραγραφῆς.

79. Ἡ ἐπὶ τῇ πράξει ἀγωγὴ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ οὐκ ἐκβάλλεται. (N. 21 Κωδ. 8. 45 (de evict. Βασ. XIX. 19. 19).

M. Ἡ περὶ πωλήσεως ἀγωγὴ δὲν ἀναιρεῖται διὰ πολυχρονίου παραγραφῆς.

80. Ἐὰν ἥτιτος οὐπὲρ ἐντετελῆσθαι πρᾶξῃ τὸ πρᾶγμα μου, οὐ δοκεῖ πεπράσθαι. (N. 1 § 3 Πανθ. 21. 3 (de exceptione rei venditae).

M. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα μου πωληθῇ ἐπὶ τιμήματι ὀλιγωτέρῳ ἢ ὅσον παρήγειλα, δὲν λογίζεται πωληθῆναι.

81. Τότε τὰ παρὰ τοῦ δημοσίου πωλούμενα εἶπω πενταετίας ὁ δεσπότης δύναται αὐτῶν ἐκδικῆσαι, ὅτε μὴ ὡς δανειστής ὁ δημόσιος πωλεῖ. Εἰ γὰρ δανειστής ὢν ταῦτα πωλήσῃ, κατ' οὐδένα καιρὸν δύναται ὁ χρεώστης ταῦτα διεκδικῆσαι· ἐὰν δὲ κατὰ συμπαιγνίαν καὶ ἀπάτην τοῦ καθολικοῦ ἢ καὶ πολλῶν ἥτιτος τιμήματος γέγονεν ἢ πρᾶσις, δύναται ὁ χρεώστης προσφέρειν τὸ χρέος καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ ἴδιον. (§ 14 Εἰσηγ. 2. 6 (de usucapionibus). N. 3 Κωδ. 2. 47 (si adversus fiscum). Βασ. X. 19. 3).

M. Τὰ πωλούμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου τότε δύναται ὁ κύριος αὐτῶν νὰ διεκδικῇ ἐντὸς πενταετίας, ὅταν δὲν πωλῇ αὐτὰ τὸ δημοσίον ὡς δανειστής· διότι, ἐὰν πωλήσῃ ταῦτα ἕνεκα χρέους πρὸς αὐτὸ, ὁ χρεώστης οὐδὲ ποτε δύναται νὰ διεκδικῇ αὐτὰ· εἰ δὲ ἡ πώλησις ἐτελεσθῇ κατὰ συμπαιγνίαν καὶ ὅλον τοῦ καθολικοῦ (τουτέστι τοῦ προκουράτωρος τοῦ Ἡγεμ. ν. 1) ἢ καὶ διὰ πολὺ ὀλιγώτερον τίμημα, δύναται ὁ χρεώστης νὰ προσενεγῇ τὸ χρέος καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ.

82. Εἰ καὶ μὴ παραδῶθῃ τῇ ἀγοραστῇ πρᾶγμα, δράξεται δὲ νομῆς αὐτοῦ ἄνευ αἰτίου, ἔχει κατὰ τοῦ πρώτου τὴν παραγρα-

(1) Ἐκ τῆς § ταύτης, συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς ἐν βιβλίῳ Β' τίτλῳ πρώτῃ διατάξεις, προκύπτει, ὅτι οὐχὶ μόνον ὁ ἀγοράζων καλῇ πίστει, ἀλλ' ἐν γένει ὁ καλῆς πίστεως νομῶς ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν ἢ τεσσαρακονταετίαν νεμηθεὶς πρᾶγμα καὶ δυναμένος, ἐὰν ἀναγκῇ διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς νὰ προκούσῃ αὐτὴν ὡς παραγεγραμμένην, γίνεται κύριος τοῦ πραγματος, δικαιούμενος κατ' ἀκολουθίαν νὰ διεκδικῇ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου, καὶ ἂν μὴ ἔχῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τίτλον τινά. Ἀπαιτεῖται δὲ τεσσαρακονταετία μόνον προκειμένου περὶ πράγματος ἐκκλησίας ἢ εὐαγούς οἴκου (δηλ. ἐντε μοναστηρίου, βοροτροφείου, πτωχοκομίου κτλ.).

εἶμ' ἐὶ μὴ εὖλογον αἰτίαν ὁ πράτης ἔχει, δι' ἣν ἐκδικεῖ τὸ πρᾶγμα. (N. 185 Πανδ. 21. 3 (de exc. rei venditae et traditae).

Μ. Καὶ ἂν δὲν παρεδόθῃ εἰς τὸν ἀγοραστὴν τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐπιληφθῇ αὐτὸς τῆς νομῆς αὐτοῦ κατὰ τρόπον μὴ ἐπιλήψιμον, ἔχει κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν ἐναστασιν (τοῦ πωληθέντος καὶ παραδεδεμένου πράγματος): ἐκτὸς εἰάν ὁ πωλητὴς ἔχῃ αἰτίαν εὖλογον πρὸς διεκδικησὶν τοῦ πράγματος.

83. Ὅτι τὸ πραθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου διὰ δημοσίον χρεὸς οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὔτε ὁ δανειστής δύναται προταγαγεῖν τὸ χρεὸς καὶ ἐκδικῆσαι: πάντων γὰρ προτιμότερός ἐστιν ὁ δημοσίος: ὥς δὲ ἡ τοῦ Μάρκου διάταξις καὶ Κομμόδου. εἴσω πάντε μόνον ἐν αὐτῶν ὁ δεσπότης δύναται ἐκδικεῖν. (N. 1 Κωδ. 4. 46 (si propter publicas). Βασίλ. XIX. 13. 1. N. 8 Κωδ. 8. 26 (de remissione pignoris).

Μ. Τὸ πωληθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου διὰ δημοσίον χρεὸς, οὔτε αὐτὸς ὁ χρεώστης, οὔτε ὁ δανειστής δύναται νὰ διεκδικήσῃ, προσφέρων ἀκολούθως τὸ χρεὸς: διότι τὸ δημοσίον προτιμᾶται πάντων κατὰ δὲ τοῦ Μάρκου καὶ Κομμόδου τὴν διάταξιν, ὁ κύριος δικαιούται νὰ διεκδικήσῃ τὸ πρᾶγμα ἰνὸς πάντε μόνον ἐτῶν.

84. Ἐάν τοῦ δημοσίου πωλοῦντος τὸ ἐτέρῳ τινὶ ὑποκείμενον ἐρηχυχάσῃ ὁ δανειστής, ἀπόλλυσι τὴν ἐπὶ τῇ ὑποθήκῃ ἀγωγὴν: οὕδε γὰρ αἱ γενόμεναι πράξεις παρὰ τοῦ δημοσίου εὐχερῶς ἀνατρέπονται: (1) (N. 8 Κωδ. 26 (de remiss. pignoris). Βασ. XXV. 3. 18).

Μ. Ἐάν τοῦ δημοσίου πωλοῦντος τὸ ὑπέγγυον εἰς ἄλλον τινὰ πρᾶγμα ὁ δανειστής ἐρηχυχάσῃ, ἀπόλλυσι τὴν περὶ τῆς ὑποθήκης ἀγωγὴν: διότι αἱ παρὰ τοῦ δημοσίου πωλήσεις δὲν ἀνατρέπονται εὐκόλως.

85. Ἐάν δύο τινὲς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα κεχωρισμένως ἀγοράσωσιν ἐξ ὁλοκλήρου, ὁ πρῶτος αὐτὸ λατὼν ἔσται βελτιων, εἰ καὶ τὸ τίμημα οὐ κατέβαλε, κἂν τὰ μάλιστα μὴ ἔλαβε δικαιώματα τοῦ πράγματος: ὁμοίως καὶ θεωρεῖς. (N. 15 Κωδ. 3. 32 (de rei vindicatione) Βασ. XV. 1. 94).

Μ. Ἐάν δύο τινὲς ἀγοράσωσι κεχωρισμένως τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐξ ὁλοκλήρου, ὁ πρῶτος αὐτὸ λατὼν προτιμᾶται, καὶ ἂν δὲν κατέβαλε τὸ τίμημα, καὶ τὰ ἀποδεικτικὰ ἐπὶ ἔγγραφα τοῦ πράγματος ἂν δὲν ἔλαβεν. Ὅμοιος καὶ ἐπὶ θεωρεῖς.

86. Ὁ ἀγοράσας ἑλλότριον ἄγρὸν οὐ δίδωσιν αὐτὸν τῷ δεσπότη, εἰ μὴ λάβοι τὰ χρήματα, ἅπερ δέδωκε τῷ ἐσχηκότι

(1) Τανῦν παρ' ἡμῶν οὐ μόνον τὰ τῶν ὑποθηκῶν ἐξουσιάζονται διὰ τοῦ νωτοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις τῶν τε κινήτων καὶ ἀκινήτων πραγμάτων τῶν ὀφειλῶν ὡρίσθη ὑπὸ τῆς Πολ. ἡμῶν δικονομίας, καὶ, προκειμένου περὶ ὀφειλῶν εἰς τὸ δημοσίον, καὶ ὑπὸ τοῦ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμου.

378 ΠΕΡΙ ΠΡΑΣ. ΚΑΙ ΔΓΟΡ. ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΤΙΜ.
αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον (1) (N. 65 πρ. Πανθ. 6. 1 (de rei vindic.).
Βασ. XV. 1. 65).

M. Ὁ ἀγοράσας ἀλλότριον ἀγρὸν δὲν ἀποδίδωσιν αὐτὸν πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ, ἐὰν μὴ λάβῃ τὰ χρήματα τὰ καταβληθέντα πρὸς τὸν ἔχοντα αὐτὸν ὡς ἐνέχυρον.

87. Ἐάν τις παρὰ γυναικὸς ἀγοράσῃ πρᾶγμα διαφέρειν τῇ ταύτης παιδί, καλῶς ἐνάγεται τῇ ἐπ' αὐτῷ ἀγωγῇ· ἐὰν δὲ 5 παῖς κληρονομήσῃ τὴν μητέρα, εἰς ὅσον αὐτὴν ἐκληρονόμησεν· ἀναγκάζεται ἐφησυχάζειν ἐκβαλλόμενος διὰ δόλου παραγραφῆς. (N. 14 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic). Βασ. XV. 1. 94).

M. Ἐάν τις παρὰ γυναικὸς ἀγοράσῃ πρᾶγμα ἀνήκον εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς καλῶς ἐνάγεται διὰ τῆς περὶ τοῦ πράγματος ἀγωγῆς. Εἰ δὲ ὁ υἱὸς κληρονομήσῃ τὴν μητέρα, εἰς ὅσον μέρος ἐκληρονόμησεν αὐτήν, ἀναγκάζεται νὰ ἐφησυχάζῃ, ἀποβαλλόμενος διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου. (Δηλονότι δύναται νὰ ἀντιταχθῇ ἡ ἐνστάσις τοῦ δόλου εἰς τὸν υἱὸν διεκδικοῦντα τὸ πρᾶγμα κατ' ὅσον μέρος ἐκληρονόμησεν αὐτήν).

88. Εἰ τις διὰ πολλήν πενίαν καὶ τῆς ἐνδεείας τῆς τροφῆς ἔνεκεν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα πωλήσῃ, ἐξῴωται ἢ πρᾶσις· ἐπὶ τούτῳ δὲ μόνον ἐξῴωται, ἐφ' ᾧ τὸν ἀγοράσαντα μὴ ἄλλως θανα-
καῖεσθαι ἀποδιδῶναι ταῦτα τὰ πρόσωπα, ἐὰν μὴ ἢ τὸ τίμημα λάβῃ ὅσου εἰσὶν ἄξια νῦν, ἢ ἀνδράποδον αὐτοῖς ὁμοιον. Ἐξῴωται γὰρ αὐτῷ τῷ πεπρακότι ἢ τῇ πραθέντι, ἢ εἰ τιτι δῆποτε ἐτέρῳ εἰς τὴν ἰδίαν εὐγένειαν ἐπαναλαβεῖν αὐτόν, μόνον ἐὰν ἢ τὸ τίμημα προσφέρῃ, ὅτου νῦν ἄξιόν ἐστιν αὐξήθην καὶ μεῖζον γενέ-
μενον τὸ πραθέν, ἢ ἀνδράποδον ὑπὲρ τούτου παράσχοι. (2) (N. 2 Κωδ. 4. 43 (de patribus qui filios). Βασ. XIX. 1. 87).

M. Ἐάν τις διὰ πολλήν πενίαν καὶ δι' ἐνδεειαν τῶν πρὸς τροφὴν ἀνα-
καίων πωλήσῃ τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα, ἢ πωλήσις ἰσχύει· κατὰ τούτῳ δὲ μόνον ἰσχύει, ὅτι ὁ ἀγοράσας δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ ἄλλος τὰ πρόσωπα ταῦτα, ἐὰν δὲν λάβῃ ἢ τὸ τίμημα τῆς κατὰ τὸ παρὸν ἄξιας αὐ-
τῶν, ἢ δοῦλον ὁμοιον πρὸς αὐτόν. Ἐχει δὲ ἄδειαν ὁ πωλήσας αὐτοὺς ἢ ὁ πωληθεὶς ἢ εἰσδῆποτε ἄλλος νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐγε-
νειαν (νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν), ἐὰν μόνον ἢ προσφέρῃ τὸ τίμημα, ὅσου κατὰ τὸ παρὸν εἶναι ἄξιος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ αὐτῶν καὶ ἀνάπτυξιν (διὰ τῆς προόδου τῆς ἡλικίας) ἢ δώσῃ δοῦλον ἀντ' αὐτοῦ.

89. Ὁ ἀγοράσας κλεψιμαῖα καὶ ἀπαιτούμενος εἰπεῖν τῷ πεπρακότῳ οὐκ ὀφείλειν λέγειν ὅτι ἀγνοῶ τίς ἐστίν· παρέρχεται

(1) Ἡ διάταξις αὕτη καθίσταται παρ' ἡμῖν ἀχρηστος ἔνεκα τῶν νεωτέ-
ρων ἡμῶν νόμων περὶ υποθήκης καὶ ἐνεχύρου.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν πρακτικὴν ἄξian ἔχει παρ' ἡμῖν, ἀπει-
ρευμένης ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν νόμων ἡμῶν τῆς σωματικῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δουλείας.

μενος γάρ τις πέπρακέ μοι αὐτὰ καὶ ὤδευσεν, ἀλλ' ὀφείλει λείπειν τὸν κλέπτην. (N. 5 Κωδ. 6. 2 (de furtis). Βασ. LX. 6. 22).

Μ. Ὁ ἀγοράσας κλοπιμαῖα πράγματα καὶ προκαλούμενος νὰ ὁμολογήσῃ τὸν πωλῆσαντα (αὐτῶ ταῦτα), δὲν δύναται νὰ διαταθῇ, ὅτι ἀγνοεῖ αὐτὸν, πωλῆσαν λ. χ. ὅτι διαβαίνειν τις ἐπώλησεν εἰς αὐτὸν ταῦτα καὶ ἐξηκολούησε τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὀφείλει νὰ εἴπῃ τὸ ὄνομα τοῦ κλέπτου.

90. Τὸ προπετιῶς λησθέν ἢ ἀτόπως κλαπέν εἰ πραθείῃ, διεκδικεῖται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ τιμῆματός. (N. 23 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 103).

Μ. Τὸ λησθέν αὐθαδῶς ἢ ἀτόπως κλαπέν, ἐὰν πωλῇ/ῃ, διεκδικεῖται, μὴ καταβαλλομένου τοῦ δοθέντος ὑπὲρ αὐτοῦ τιμῆματος.

91. Ὁ ἀναδίδους τὰ κλαπέντα οὐκ ἀπαιτεῖται, ἅπερ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν τιμῆματα' (N. 2 Κωδ. 6. 2 (de furtis). Βασ. LX. 15. 19).

Μ. Ὁ ἀποδίδων τὰ κλαπέντα δὲν ἀπαιτεῖ τὸ τίμημα, ὅπερ ἔδωκε χάριν αὐτῶν.

92. Ἐὰν κλοπιμαίαν θεράπειαν πιστεῖ καλῇ ἀγοράσῃς εἴγε αὐτῇ γεννήσῃ παρὰ σοί, δύνασαι οὐσουκαπιτεύειν, εἰ καὶ ἐν τῷ μετῴ τῆς οὐσουκαπίονος χρόνῳ ἔμαθες κλοπιμαίαν εἶναι τὴν θεράπειαν, καὶ οὕτω μὲν ἀδιαστίκτως ὁ Νεράτιος εἶπεν· ἐγὼ δὲ διασπίζων λέγω, ἵνα εἰ μὲν ἠγνόησας ἔλον τὸν καιρὸν τῆς οὐσουκαπίονος, τινος ᾗν ἡ θεράπεινα, ἢ καὶ μαθὼν οὐκ ἠδύνασσο ἀπαγγεῖλαι τῷ δεσπότη αὐτῆς, ἢ καὶ μαθὼν καὶ θυνηθεὶς ἀπήγγελλας αὐτῷ, οὐσουκαπιτεύεις· εἰ δὲ εἰδὼς καὶ δυνάμενος ἀπαγγεῖλαι οὐκ ἀπήγγειλας, οὐ δύνασαι οὐσουκαπιτεύειν τὸν τοκετὸν, ἐπειδὴ λάθρα λοιπὸν ἐνέμευ τὴν τεκοῦσαν· οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ πρὸ σοῦ (pro suo) νέμεσθαι τινα καὶ λαθραίως. (1) (N. 33 πρ. Πανδ. 41. 3 (de usurp et usuc). Βασίλ. I. 3. 31. N. 4 πρ. Πανδ. 41. 10 (pro suo). Βασ. I. 9. 4).

Μ. Ἐὰν ἀγοράσῃς καλῇ πίστει κλοπιμαίαν δούλην, αὕτη δὲ γεννήσῃ ἐν τῇ οἰκῇ σου, δύνασαι διὰ τῆς χρήσεως νὰ καταστῇς κύριος τοῦ γεννηθέντος, καὶ ἂν ἐν τῷ μετῴ τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος χρόνῳ ἔμαθες, ὅτι ἡ δούλη εἶναι κλοπιμαία, καὶ τοῦτο ἀνευ διαστολῆς ἐγνωμοδοτήσῃς ὁ Νεράτιος· ἐγὼ δὲ διασπίζων ἀποφαίνομαι, ὅτι εἰ μὲν ἠγνόησας παρ' ἔλόν τὸν χρόνον τῆς διὰ χρήσεως κυριότητος τινος ᾗτον ἡ δούλη, ἢ καὶ μαθὼν δὲν ἔδυνασο νὰ ἀναγγεῖλῃς πρὸς τὸν κύριον αὐτῆς, ἢ καὶ μαθὼν καὶ θυνηθεὶς ἀνήγγειλας αὐτῷ, κυριεύεις διὰ τῆς χρήσεως. Εἰ δὲ γινώσκων καὶ δυνάμενος νὰ ἀναγγεῖλῃς δὲν ἀνήγγειλας, δὲν δύνασαι διὰ τῆς χρήσεως νὰ κυριεύσῃς τὸ γεννηθέν· διότι ἐνέμεσο τὴν μητέρα κρυφίως· καὶ δὲν εἶναι δυνατόν καὶ δι' αὐτοὺν καὶ λαθραίως νὰ νέμῃται τις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα.

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔννοιαν κέκτηται τανῦν.

93. Ὁ ἀπὸ μαινομένου ἀγοράσας ὡς ἀπὸ νήφοντος, διὰ τῆς χρονίας νομῆς δεσπόζει· οὐκ ἔχει δὲ ἀγωγήν περὶ ἐκνικήσεως, οὐδὲ προσθήκη τῆς νομῆς αὐτοῦ κέχρηται. (*) (N. 2 § 16 Πανδ. 41. 4 (pro emptore). Βασ. L. 4. 1. N. 13 § 1 Πανδ. 41. 3 (de usurp. et usuc.). N. 7 § 2 Πανδ. 6. 2 (de Publiciana in rem).

M. Ὁ ἀγοράσας παρὰ μανιακοῦ ὡς ἔμπρονος κυριεύει διὰ τῆς χρονίας νομῆς· ἀλλ' οὔτε ἀγωγήν περὶ ἐκνικήσεως ἔχει, οὐδὲ νὰ ἀρελῇται ἐκ τῆς προσθήκης τῶν ἐτῶν τῆς ἰδίας αὐτοῦ νομῆς εἰς τὰ ἔτη τῆς νομῆς τοῦ παρέρροντος.

94. Ὁ διδούς τὴν τῆς δίκης διατίμησιν (1) ἀντὶ τοῦ ἀγοραστοῦ νέμεται καὶ ὅτι ὡς ἀγοραστής νέμεται ὁ ἀγοράσας, οὐχ ὁ ὑπονοῶν ἀγοράσαι. (N. 1 Πανδ. 41. 4 (pro emptore). Βασ. L. 4. 1).

M. Ὁ καταβαλὼν τὸ τίμημα τῆς δίκης νέμεται ἀντὶ ἀγοραστοῦ. Ὁ ἀγοραστής δὲ νέμεται ὁ ἀγοράσας, καὶ οὐχὶ ὁ ὑπολαμβάνων ὅτι ἀγοράσας.

95. Ἐξεστὶ τῷ πράτῃ, γινομένης τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ κρείττονος, προσκυροῦν δευτέρῳ· εἰ μὴ πλεόν ὁ πρῶτος ὑπερθεματίζει, [οὐ πρῶτον ἔδωκε δηλαδὴ]. (**) (2) (N. 7 Πανδ. 18. 2 (de in diem additione). Βασ. XIX. 2. 6).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐάν ἀπὸ μαινομένου ἀγοράσας, αὐτὸν νομίζων ὑγιαίνειν οὔτε εἰς τοὺς τῆς νομῆς αὐτοῦ χρόνους βοηθεῖται, τοῦ συναριθμεῖσθαι τούτους τῇ αὐτῇ νομῇ, οὔτε ἀναγκαζοῦ αὐτὸν ἢ τὸ πρᾶγμα ἐκδικεῖν ἢ τὴν τιμὴν αὐτοῦ στρέφειν· πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ ἡ πρῶσις οὐ συνίσταται διὰ τῆς μανίας, ὅμως εἰ τὸν νενομισμένον καιρὸν τῆς δεκαετίας ἀναγκλήτως κατασχω, κύριος τοῦ πράγματος καθίσταται.

(1) Ἐπομένως καὶ οὗτος ἔχει τίτλον, δηλονότι περιστατικὸν παραγωγικὸν κατὰ νόμον ἰδιοκτησίας· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ νομίζων ἐστὶ κατέβαλε.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μὴ εἴπῃς ὅτι πλεόν τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ ὀφείλει ὁ πρῶτος ὑπερθεματίζειν, εἰ βούλοιο ἀναπαίρετον εἶναι τὸ πρᾶγμα παρ' αὐτοῦ· τὸ γὰρ πλεόν οὐ τοῦτο σημαίνει, ὅτι τάχα πλεόν, ὡν προσέθηκεν ὁ δευτέρος ἀγοραστής, ὀφείλει προσθεῖναι ὁ πρῶτος, ἀλλ' ἐστὶ τῷ πλείονι, ὅπερ προσέθηκεν ὁ δευτέρος ἀγοραστής, ὁ πρῶτος ὀφείλει κεχρησθῆαι, ταῦτα· σὶ τῷ αὐτῷ κεχρησθῆαι ὑπερθεματισμῷ, ὃ ἐχρήσατο ὁ δευτέρος ἀγοραστής, εἰ βούλοιο βεβαίαν εἶναι τὴν πρᾶσιν τὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην.

(2) Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης συνδυαζομένης καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν κατόπιν παραγράφων προκύπτει, ὅτι ὁ πωλητὴς δύναται νὰ ἐπιφέρει ἐαυτῷ τὸ δικαίωμα νὰ διαλύσῃ τὴν πώλησιν, ἂν εὖρη κρείττονα πρῶτον, εἰς ὃ συνίσταται ὁ ὑπερθεματισμός· ὅθεν ὑπερθεματισμός ὑπάρχει ὅταν τις προστίθεται οἷαδήποτε ὠφέλεια ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ διὰ τῆς ὑπὸ τρίτον προτεινομένης νέας ἀγοραπωλησίας εἴτε προσφερομένου τιμήματος ἀνωτέρου ἢ ἴσῃ, πρὸς πληρωμὴν αὐτοῦ προθεσμίας, εἴτε προτεινομένης πληρωμῆς ἐν βραχυτέρᾳ προθεσμίᾳ ἢ μείζονος ἀσφαλείας τοῦ πιστωθέντος ὀφειλομένου τιμήματος ἢ ἀπαλλαγῆς αἰρέσεων ἐνοχλητικῶν διὰ τὸν πωλητὴν ἢ τῆς

Μ. Ἐπιτρέπεται τῷ πωλητῇ, τῆς καταστάσεως αὐτοῦ βελτιουμένης (γινωσκόμενης δηλονότι εἰς αὐτὸν βελτίονος προσφοράς), νὰ προσκυρῇ εἰς ἕτερον τὸ πωληθὲν· ἐκτός εἰν δὲ πρῶτος ὑπερθεματίζει καταβάλλων πλέον ἢ ὅ, τι εἶωκε πρότερον.

96. Κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται καὶ ἐν πλείονι ποσῇ καὶ ἐν ταχυτέρᾳ καὶ εὐχερεστερᾷ καταβολῇ καὶ ἐν τόπῳ ἐπιτηδαιοτέρῳ καὶ ἐν εὐπορωτέρῳ ἀγοραστῇ καὶ ἐν τῷ ἀγοράσαι ἐπὶ ἐλαφροτέρᾳ αἵρεσει· καὶ ἐν τῷ μὴ ἀπαιτῆσθαι τὸν πρᾶτην ἱκανοδοσίαν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἦν ἐν τῇ πράξει βαρέα, κἂν ἦττον τίμημα δώσωσι· τὰ γὰρ λυσιτελοῦντα τῷ πρᾶτῃ κρείττονα ποιοῦσι τὴν αἵρεσιν. (N. 4 § 6 Πανδ. 18. 2 (de in diem addictione). Βασ. XIX. 2. 3).

Μ. Βελτιοῦται ἡ κατάσταση τοῦ πωλητοῦ (θεωρεῖται δηλονότι βελτίων ἢ πρὸς αὐτὸν προσφορά) καὶ διὰ πλείοτερον χρημάτων ποσότητα καὶ διὰ ταχυτέραν καὶ εὐκολωτέραν καταβολὴν καὶ διὰ τόπον ἐπιτηδαιότερον καὶ δι' εὐπορωτέρον ἀγοραστὴν καὶ δι' ἀγορὰν ἐπὶ ἐλαφροτέρᾳ συμφωνίᾳ καὶ διὰ τὴν μὴ ἀπαιτῆσθαι παρὰ τοῦ πωλητοῦ ἱκανοδοσίας καὶ διὰ τὰ λοιπὰ, ὅσα ἦσαν βαρέα εἰς τὴν πώλησιν, καὶ ὀλιγώτερον τίμημα εἶναι παρεχεται· διότι τὰ ὠφελοῦντα τὸν πωλητὴν βελτιοῦσι τὴν καταστασιν τοῦ πωλητοῦ.

97. Ἐὰν ἐκ καινῆς πρᾶγμα προστεθῇ τῷ ὑπερθεματίζοντι ἄξιον ὅν τῆς παρ' αὐτοῦ γενομένης προσθήκης, ἡ πρώτη πρᾶσις εὐλύεται. (N. 15 § 1 Πανδ. 18. 2 (de in diem addictione). Βασίλ. XIX. 2. 14).

Μ. Ἐὰν εἰς τὸν ὑπερθεματίζοντα προστεθῇ πρᾶγμα ἄξιον ὅν τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης προσθήκης, ἡ πρώτη πώλησις δὲν διαλύεται.

98. Διαπράξεως γινωμένης τοῦ μὲν ἐξωτικοῦ ὁ δανειστής ἢ ὁ συγγενὴς προτίμᾳται εἰς τὸ ἀγοράσαι, τοῦ δὲ συγγενοῦς ὁ δανειστής· ἐκ δὲ τῶν δανειστῶν ὁ τὸ πλέον χρεωτοῦμενος. (N. 60 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 50. N. 16 Πανδ. 42. 5 (de rebus auct. jud.). Βασίλ. IX. 7. 16. N. 2 Κωδ. 8. 23 (si in causa iudicati)).

Μ. Ὅποτεν τελεῖται πώλησις, προτίμᾳται ὁ δανειστής ἢ ὁ συγγενὴς τοῦ ἐξωτικοῦ εἰς τὸ ἀγοράσαι τὸ πρᾶγμα, καὶ πάλιν ὁ δανειστής τοῦ συγγενοῦς καὶ τῶν δανειστῶν ὁ εἰς ὃν ὀφείλονται τὰ πλείονα.

πραιτήσεως τῆς ἔνεκεν ἐλαττωμάτων ἢ ἐκνικήσεως ἐπικειμένης αὐτῷ ἐγ-
γυήσεως. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιφύλαξις τοῦ ὑπερθεματισμοῦ δύναται νὰ
συμφωνηθῇ καὶ μὴ ὀριζομένης τινὸς προθεσμίας· δέον ὅμως αἰετοτε νὰ ἐκ-
φέρηται ὅτιως ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγοραπωλησίας, διότι μόνον ἐπὶ πλει-
στηρισμῶν οἱ ὑπερθεματισμοὶ ἐπιτρέπονται ὥς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἕως
τῆς στιγμῆς τῆς κατακυρώσεως. Δύναται δὲ ὁ ἐπιφύλαξιν ἔχων τὸν ὑπερθε-
ματισμὸν πωλητὴς νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ καὶ εἰς χεῖρας τρίτου, ἂν ἐν τῇ
συννολογηθείσῃ προθεσμίᾳ παρουσιασθῇ κρείττων προσφορά.

99. Εἰ πρὸς περιγραφὴν δανειστῶν μου ἐλάττωτος πωλήσω ἀγρὸν, ἀνατρέπεται τὸ πραθὲν, κἂν μὴ ἀναδοθῇ ἡ τιμὴ. (*) (N. 7 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum), Βασ. IX. 8. 7).

M. Ἐάν πρὸς ἀπάτην τῶν δανειστῶν μου πωλήσω τὸν ἀγρὸν ἐπὶ μικροτέρῳ τιμῇματι, ἀνατρέπεται ἡ πώλησις, καὶ τὸ τίμημα εἰς τὸν ἐπιστάτην.

N. Πᾶσα ἐκνίκησις γενομένη ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν αὐτοῦ δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπ' αὐτῶν, ὅθεν καὶ ἂν ᾖται δωρεὰ γενομένη ὑπὸ συζύγου λόγῳ θανάτου καὶ ἂν μὴ ὑπάρχῃ καὶ δόλος ἐκ μέρους τοῦ ληπτου. A. Π. 96 τοῦ 1850.

100. Εἰ ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πράκτης ἔχει τὴν ἐπιλογὴν καὶ ὁ πρῶτος τελευτήσας αὐτῷ κινδυνεύεται· εἰ δὲ καὶ ὁ ἕτερος τῷ ἀγοραστῇ· εἰ δὲ καὶ οἱ δύο τελευτήσουσιν ἐν μιᾷ ἡμέρῃ, ἀπαιτεῖται ὁ ἀγοραστής τὸ τίμημα, εἰ μὴ ἔφθασεν αὐτὸν καταβαλεῖν. (N. 34 § 6 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). Βασ. XIX. 1. 32. N. 95 πρ. § 1 Πανδ. 40. 3 (de solutionibus). N. 10 § 6 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 2 § 3 Πανδ. 13. 4 (de eo quod certo loco).

M. Ἐάν ἀγοράσῃ τις Πέτρον ἢ Παῦλον, ὁ πωλητὴς ἐκλέγει (τὸν περὶ δευτέρου τῷ ἀγοραστῇ) καὶ ἐπομένως οἰουδὴποτε ἐκ τούτων τελευτῶνται πρῶτος αὐτὸς φέρει τὴν ζημίαν (διότι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὸν ἕτερον), ἐν δὲ ἀποθάνῃ καὶ ὁ ἄλλος, φέρει τὴν ζημίαν ὁ ἀγοραστής· εἰ δὲ ἀποθάνουσιν ἀμφότεροι ταυτοχρόνως, ἀπαιτεῖται ὁ ἀγοραστής τὸ τίμημα, ἂν δὲ καταβάλῃ προλαβόντως.

101. Οἱ οἰνέμποροι ὥς ἂν συμφωνήσωσι, πιπράσκουσιν· οὐδαίς γὰρ ἀναγκάζεται πωλεῖν ἀπαρεσκόμενος τῷ μέτρῳ ἢ τῷ τιμῇματι, καὶ μάλιστα, εἰ μηδὲν γίνεται παρὰ τὴν συνθήθειαν τοῦ κλήματος. (N. 71 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione).

M. Οἱ οἰνοπῶλαι πωλοῦσι κατὰ τὴν συμφωνίαν αὐτῶν· διότι οὐδαίς ἀναγκάζεται νὰ πωλῇ ἀπαρεσκόμενος εἰς τὸ μέτρον ἢ εἰς τὸ τίμημα, καὶ μάλιστα, εἰ μὴ γίνεται παρὰ τὴν συνθήθειαν τῆς χώρας.

102. Ὁ ἐμφυτευσάμενος, θέλων πωλῆσαι τὸ δίκαιον τῆς ἐμφυτεύσεως, ὀφείλει διαμαρτυρίαν πέμπειν τῇ πρωτοτύπῳ δεσποσίᾳ καὶ δηλοῦν τὴν τιμὴν· καὶ εἰ μὴ θελήσῃ ἀγοράσαι, μετὰ δύο μῆνας πιπρασκέτω· καὶ ἀναγκάζεται ὁ δεσπότης ἀναδοθεῖν αὐτῇ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Θέλων περιγράψαι τοὺς δανειστὰς μου, ἤτοι σκοπεῖν ἔχειν ἐλαττώσαι τὴν περιουσίαν μου καὶ ποιῆσαι αὐτὴν ἐλαχίστην, ἵνα ζημιώσω τοὺς δανειστὰς μου, μὴ ἔχοντας ὅθεν ἀποπληρωθῶσι, πέπρακα πρὸς Πέτρον ἀγρὸν ἄξιον χιλίων νομισμάτων εἰς α'. εἰδὼτα τὴν βουλὴν μου· δίδεται τῷ δανειστῇ ἡ in factum, καὶ ἀνατρέπεται τὴν πρᾶσιν, κἂν μὴ δίδωσι τὸ τίμημα· τιμωρεῖ γὰρ ὁ νόμος τὸν δόλον τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ ἀντιστρέφει κατ' αὐτοῦ, ὅπερ αὐτὸς ἐμελέτησε κατὰ τῶν δανειστῶν.

τὴν ἀγοραστὴν μετὰ δύο μῆνας τῆς διαμαρτυρίας. (N. 3 Κωδ. 4, 66 (de jure emphyteutico). Βασ. XX. 2. 3).

Μ. Ὁ ἐμφυτεύσας θέλων νὰ πωλήσῃ τῆς ἐμφυτεύσεως τὸ δικαίωμα, ἐπιβαίνει νὰ ἀνακοινώσῃ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ εἰς τὸν πρωτότυπον κύριον, δυνάμει αὐτοῦ καὶ τὸ τίμημα· καὶ εἰς οὗτος δὲν θελήσῃ νὰ ἀγοράσῃ, μετὰ δύο μῆνας πωλεῖ· ἀναγκάζεται δὲ ὁ κύριος νὰ παραδεχθῇ τὸν ἀγοραστὴν μετὰ δύο μῆνας ἀπὸ τῆς δηλώσεως τοῦ ἐμφυτευτοῦ.

103. Νεὰρὰ τοῦ Καίσαρος Ῥωμανοῦ ἥς ἡ ἀρχὴ· Παλαιὸς ἐστὶν ὁ τῆς προτιμῆσεως νόμος. Εἴ τινες ἐπικοινωνοῦν οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ἕτερον τὸ οἰονοῦν ἀκίνητον ἔχοντες ἢ ἄλλως καὶ οὐχ ὡς εἴς ἐπικοινωνοῦ τοῖς ἐγγίζουσιν κτήμασι κατὰ τι μέρος ἀναμειγμένον ἢ συμπαρακείμενον ὁμοτελεῖς ἢ ἄλλως πλησιάζοντες βουληθεῖεν ἐκποιῆσαι τὰ ἴδια κατὰ πρᾶσιν ἢ ἐμφυτεύουσιν ἢ μίσθωσιν, μὴ πρότερον ἐτέρῳ τιῇ ταῦτα ἐκποιεῖτωσαν, εἰ μὴ πρὸς ἐκείνους διαμαρτύρῳνται, οὗς καλοῦμεν κατὰ τάξιν πρὸς τὴν προτίμησιν. (1)

Μ. Ἐάν τινες ἔχοντες κοινὴν οἰκίαν ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ ὅποιονδήποτε ἄλλο ἀκίνητον ἢ ἀνέμειγμένοι ἄλλως καὶ οὐχὶ ὡς ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὰ ἐγγίζοντα κατὰ τι μέρος κτήματα ἢ συμπαρακείμενα ὁμοτελεῖς ἢ ἄλλως πλησιάζοντες θελήσωσι νὰ ἐκποιήσωσι τὰ κτήματα αὐτῶν διὰ πωλήσεως ἢ ἐμφυτεύσεως ἢ μισθώσεως, δὲν δύνανται νὰ ἐκποιήσωσι ταῦτα πρότερον εἰς ἄλλον τινά, εἰ μὴ πρὸς ἐκείνους, οὗς καλοῦμεν κατὰ τάξιν εἰς τὴν προτίμησιν.

104. Ἵνα πρῶτοι κληθῶσιν οἱ ἀναμειγῆς κείμενοι συγγενεῖς ἦτοι οἱ ἔχοντες μεμιγμένην κοινότητα πρὸς τι πρᾶγμα ἢ οἶκον ἢ ἀγρὸν ἢ ἀμπελῶνα ἢ πρὸς ἄλλο τι τοιοῦτον· τοὺς τοιοῦτους γὰρ συγγενεῖς προτιμᾶται ὁ νόμος· ὅπου δὲ κοινότητα οἱ συγγενεῖς οὐκ ἔχουσιν, προτιμῶνται οἱ ἔχοντες κοινότητα· μεθ' οὗς αἰ μόνον ἀναμειγμένον, εἰ καὶ ἕναι πάντῃ τῷ ἐκχωροῦντι τυγχάνουσιν· ἐπειτα καὶ οἱ συμπεπλεγμένοι ὁμοτελεῖς· μετέπειτα οἱ ἀπλῶς ἐν τινὶ μέρει συναπτῶς ἡνωμένοι. Ὅμοτελεῖς δὲ φανέν πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποτεταγμένον ἀναγραφόμενους, καὶ ἐν διαφόροις τόποις τὰ ἴδια τελέσματα καταβάλλοντα.

Μ. Πρῶτοι καλοῦνται οἱ κοινὴν μετὰ τοῦ ἐκποιούντος ἔχοντες τὴν κοινότητα συγγενεῖς, ἦτοι οἱ συγχόριοι κοινοῦ πράγματος ἢ οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ

(1) Ἡ θεσμοθεσία αὕτη τῆς εἰς τὴν ἀγορασίαν προτιμῆσεως, (ἀναπτυχθεῖσα ἐν τῇ δεκάτῃ ἑκατονταετηρίδι ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου κατὰ τὸν Σχολιαστὴν τῶν Βασιλικῶν (II. 1. 60), ὑπὸ Ῥωμανοῦ κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον), καθιερώθη ἐλοκλήρως διὰ τοῦ ἀπὸ 6 Νοεμβρίου 1868 νόμου περὶ μεταγραφῆς τῆς κυριότητος τῶν ἀκινήτων (ἄρθρον 10). Θεν αἱ παράγραφοι 103 καὶ ἀκόμειναι ἔχουσι μόνον παρ' ἡμῶν ἔκτοτε ἰσχύον ἐξίαν.

ἀμπελῶνες ἢ ἄλλου τοιοῦτου· διότι τοὺς τοιοῦτους συγγενεῖς προτιμᾷ ὁ νόμος ὅπου οἱ συγγενεῖς δὲν ἔχουσι κοινόν τι, προτιμῶνται ἀπλῶς οἱ συγγενεῖς, μετὰ τοὺς δὲ οἱ μόνον ἀναμειγμένοι, καὶ πάντα ἐξωτικοὶ εἰν ταχυνῶσι πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα· ἔπειτα καὶ οἱ συμπαρακείμενοι ὁμοτιλεῖς· καὶ μετὰ ταῦτα οἱ ἀπλῶς γειτονεύοντες πρὸς μέρος τι· Ὁμοτιλεῖς δὲ λέγομεν τοὺς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὑποτεταγμένον ἀναγραφόμενους ἦτοι εἰς τὴν αὐτὴν φορολογικὴν ὁμάδα ὑποκειμένους γείτονας, καὶ εἰς τὴν αὐτὴν διαφόρῃς τόποις καταβάλλωσι τοὺς φόρους αὐτῶν.

105. Πολλῶν δὲ περίξ τοῦ ἐκχωρουμένου κτήματος ὁμορῶντων κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ἐκάστω ἢ προτίμησις τῆς διαμαρτυρίας τελείσθω· ἵνα τῶν προτιμωμένων ἴσως παραιτουμένων οἱ ἐφεξῆς καλούμενοι εἴγε βούλοιντο συναλλάξαιεν· εἰ μὲντοι πάντες ἐκ τῶν ἴσων ἔρχονται προνομίῳ, ὥστε κατὰ μὴδὲν ἀλλήλων προκεκρισθαι· ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ προσκλήσει, ἢ αὐτὴ πάλιν ὁμοίως γενέσθω προσφώνησις, ἵνα ἐντὸς λ' ἡμερῶν τὸ ἄξιον τίμημα ἢ ὅπερ ἀρβαδιουργήτως ὁ ἀληθὴς διδῶσιν ἀγοραστής, αὐτοὶ ἀνυπερθέτως καταβάλλοντες ἀναλόγως ἄφ' ἑαυτῶν ἢ ἐκ τινος ἀρχῆς τοῦτο ἐπιμερίσωνται.

Μ. Ὅταν δὲ γειτονεύωσι πολλοὶ περίξ τοῦ παραχωρουμένου κτήματος, κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν στέλλεται εἰς ἕκαστον ἢ περὶ τῆς προτιμῆσεως προσφώνησις· ὥστε εἰς παραιτηθῶσιν οἱ προτιμώμενοι, νὰ συναλλάξωσιν οἱ ἐφεξῆς καλούμενοι, εἰς θέλωσι. Εἰ δὲ πάντες οἱ καλούμενοι ἔχουσι τὴν ἴσα πρόνομιαν, καὶ δὲν προτιμᾶται ποσῶς ὁ εἰς τοῦ ἄλλου εἰς τὴν ταύτην κλήσιν, ἢ αὐτὴ πάλιν προσφώνησις γίνεται ὡσαύτως πρὸς πάντας, ὥστε ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν καταβάλλοντες αὐτοὶ ἀνυπερθέτως τὸ ἄξιον τίμημα ἢ ὅσον ὁ ἀληθὴς ἀγοραστής προσφέρει· εἰλικρινῶς καὶ ἀδόλως, νὰ ἐπιμερίσωνται τοῦτο ἀναλόγως ἄφ' ἑαυτῶν ἢ κατὰ τινος ἀρχῆς ἀπόρῃσι.

106. Ὅσοι δὲ μὴ ἐμπροθέσμως τὴν ἐπιθάλλουσαν αὐτοῖς παρὰ τοὺς ἀποτίμησιν, οὐκέτι δίκαιον ἔξουσι προτιμῆσεως, πλην εἰ μὴ τις αὐτῶν αἰχμάλωτός ἐστιν ἢ περιορισμένος ἢ ἐξόριστος ἐν δημοσίαις ἢ ἐν ἰδίαις χρεῖαις ἀδόλως ἀπολιμπάνεται, ἢ εὖ τὸν καὶ χρόνον τῆς ἰδίας ἡνυσεν ἡλικίας· τούτων γὰρ οἱ τὴν διοίκησιν τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀναδεδεγμένοι ἐντὸς τεσσαρῶν μηνῶν μετὰ τῶν συμπαρακειμένων νέων ἀγοραστῶν πρὸς ἀναλογῶν συνέρχονται· ἀναπληροῦντες αὐτοῖς τὸ ἀνήκον τίμημα μετὰ τοῦ νομίμου τόκου καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀναλωμάτων· τοὺς δὲ ξένους ἀγοραστὰς ἀπωθοῦνται τελείως, τὸ τίμημα μετὰ τῶν αὐτῶν τόκων τε καὶ δαπανημάτων ἀναδιδόντες αὐτοῖς.

Μ. Ὅσοι δὲ δὲν ἤθελον καταβάλλει ἐμπροθέσμως τὸ ἀναλογῶν εἰς αὐτοὺς τίμημα, ἐκπίπτουσι πλεον τοῦ δικαιώματος τῆς προτιμῆσεως. Κατὰ εἰς τὴν αὐτὴν τύχην αἰχμάλωτος ἢ περιορισμένος ἢ ἐξόριστος ἢ ἀδόλως ἀποδημῇ διὰ δημοσίας ἢ ἰδίας χρεῖας ἢ δὲν διήνυσεν ἔτι τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· διότι οἱ διοικούντες τὰ πράγματα τούτων

συνέχονται πρὸς τοὺς συμπαρακειμένους νέους ἀγοραστάς ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν καὶ ἀνάπληροσι κατ' ἀναλογίαν εἰς τοὺς τοὺς ἀνῆκον τμήματα μετὰ τοῦ κρημίου τόκου καὶ τῶν ἀναγκαίων δαπανῶν τοὺς δὲ ἐξωτικὰς ἀγορασταὶ ἀποσάλλουσιν ὁλοτελῶς, ἀποδιδόντες αὐτοῖς τὸ τμήμα μετὰ τῶν αὐτῶν τόκων καὶ δαπανημάτων.

107. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἐμάδος τῶν καλυμμένων χωρίων ἢ ἀγριδίων πολλῶ μᾶλλον κρατεῖται· (ἐμάδος μίᾳς εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου) ἵνα καὶ οἱ εἰσκήτορες αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους προτιμῶνται. Εἰδὲ πάντες παραιτήσονται, εἰς διδοται ἢ προτίμησις ἢ δεικνύνται αἰτίαι χρηματικῆς ζημίας ἢ σωματικῆς ἐπιβουλῆς τε καὶ ὀτιμίας τραχείας τῷ ἐκποιῶντι καὶ τῇ αὐτοῦ φαμίλιᾳ, εὐ κατὰ τύχην ἄλλ' ἐκ πρόνοιας δι' ἑαυτῶν ἢ τῶν προσηκόντων αὐτοῖς γεγονότες τοὺς τοιούτους ἄκοντες τοῦ παπονήτορος κατ' οὕθεν τρόπον εἰς τὴν ἐκείνου κτήσιν εἰσενεχθῆναι βουλόμεθα.

Μ. Καὶ εἰς τὴν κοινότητα δὲ τῶν λεγομένων χωρίων καὶ ἀγριδίων πολλῶ μᾶλλον κρατεῖ (μίας δὲ κοινότητος εἶναι οἱ συγχωρεῖται τοῦ αὐτοῦ χωρίου) τὸν προτιμῶνται πρὸς ἀλλήλους καὶ οἱ κατεῖκει αὐτῶν. Ἐάν δὲ περικτηθῶσι πάντες οἱ προτιμῶμενοι ἢ δεικνύοντες ὅτι δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ τῶν συγγενῶν αὐτῶν ἐγένοντο αἰτίαι χρηματικῆς ζημίας ἢ ἐπιβουλῆς τῆς ζωῆς ἢ τραχείας ὀτιμίας πρὸς τὸν ἐκποιῶντα ἢ πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς οὐκ ἐκ τύχης, ἀλλ' ἐκ προμελέτης, οἱ τοιούτους παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πάλιντος δὲν εἰσέρχονται κατ' οὕθεν τρόπον εἰς τὰ κτήματα αὐτοῦ.

108. Μετὰ μὲντοι δεκαετίαν ἀντιπρὸνῆτην κατὰ τῶν ὅπων συνάλλαξαντων ἢ δωρεὰς δεξαμένων ἢ ἐκ διαθήκης τι κτησάμενων οὐδεμία παρ' οὐδενὸς τῶν ἐντεῦθεν προτιμῶμενων ἢ καὶ ὡς ἐκ τοῦ δημοσίου ζήτησις ἔσται. Κατὰ πρόφασιν μὲντοι προκίτης ἢ προγαμίας δωρεὰς ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ ἐκκλησίας, καὶ οἰκείας καὶ ἐξωτικὰς ἀπαντες ἐκποιεῖσιν ἀνευ τυχῆως δηλονότι καὶ δόλου.

Μ. Μετὰ δὲ σιωπηλῶς παρελθούσῃ δεκαετίᾳ κατὰ τῶν συνάλλαξαντων καὶ ὁποιονδήποτε τρόπον ἢ τῶν λαόντων δωρεὰς ἢ τῶν κτησάμενων τι ἐκ διαθήκης οὐδεμία γίνεται ζήτησις παρ' οὐδενὸς τῶν αὐτῶν προτιμῶμενων ἢ καὶ παρὰ τοῦ δημοσίου. Ἀλλὰ πρόφασιν προκίτης ἢ προγαμίας δωρεὰς ἢ ἐκ διαθήκης ἢ ἀνταλλαγῆς ἢ συμοιασμοῦ ἐκποιῶσιν ὅλοι καὶ πρὸς συγγενεῖς καὶ πρὸς ἐξωτικούς, ἀνευ δηλονότι προσποιήσεως καὶ δόλου.

109. Εἰ δὲ γε οἱ ἐκποιῶντες πρὸς περιγραφὴν τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας ἄλλο τι πρᾶξαι τολμήσωσι καὶ ἄλλο τι ἐκ τοῦ φακεροῦ προσποιήσονται, εἰ μὲν μετὰ τὸν ὅρκον ἐλεγχθῶσιν αὐτοὶ τε καὶ οἱ αὐτῶν δελερῶς αὐτοῖς συνάλλαξαντες, τὰς τε τῆς ἐπιφροσύνης ποινὰς ὑπέξουσιν καὶ οἱ μὲν τοῦ κτήματος, οἱ δὲ τοῦ λαβῆρα καταδληθέντος τμήματος ἐκπεσοῦνται, καὶ ἀμφοτέρω τῷ δημοσίῳ εἰσκομισθῶσονται, ἵνα ἐκ τοῦ δημοσίου πρὸς τοὺς πλη-

σιάζοντες διαπραθῇ εἰ δὲ πρὸ τοῦ ὅρκου φωραθεῖεν τοιοῦτοι διαπραχθέντες, καὶ τὸ πραχθὲν ἄκυρον ἔσται καὶ τὸ κ. ἀπᾶς πειραθεὶς κακῶς ἐκποιῆσαι καὶ ἄκων ἀπεμπολήσεται κασθήσεται πρὸς ἐκείνους, εἰς δεδωκάμεν τὴν προτίμησιν ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

Μ. Ἐάν δὲ οἱ ἐκποιῶντες τολμήσωσι νᾶ πράξωσι τι πρὸς καταψ. τῆς νομοθεσίας ἡμῶν καὶ φανερώς προσηγορευθῶσιν ἄλλο τι, εἴ μὲν χυθῶσι μετὰ τὸν ὅρκον, αὐτοὶ καὶ οἱ οὕτω ὁλοκρῶς συναλλακτῆρες τούτους, καὶ εἰς τῆς ἐπιουχίας τὰς ποινὰς ὑποβαλλόνται, καὶ ὁλοκρῶς οὗτοι μὲν τοῦ κτήματος, ἐκείνοι δὲ τοῦ κρυψίως καταβλήθεντος μαντος, ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα προσκυρωθήσονται εἰς τὸ δημόσιον, ἵνα ἐκ τοῦ δημοσίου πρὸς τοὺς πλησιάζοντάς. Ἐάν δὲ πρὸ τοῦ ὅρκου φ. διαπραχθέντες τοιοῦτον τι, καὶ ἡ πράξις εἶναι ἄκυρος καὶ τὸ κτήμα πειραθεὶς νᾶ ἐκποιῆσθαι κακῶς ἀναγκάζεται νᾶ πωλήσθαι ἄκρως π. προτιμωμένους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων διατάσσονται.

110 Ἐπὶ τῆς προτιμήσεως τῆς περὶ ἀνακοινώσεως δε. ὄφειλε ἀντιτιθεσθαι· οἷον εἶχες οἰκίαν, εἰς ἣν εἶχον ἐγὼ κοινώσω ἢ πλησιασμένον ἢ ἄλλο τι, ὅπερ προσεποιεῖ μ. προτιμήσιν· ἐπώλησας τὴν οἰκίαν μὴ περὶ τῆς ἐξωνήσεως φωνησάμενός μοι ἢ δεκαετία μοι σώζεται εἰς τὸ κινεῖν τ. προτιμήσεως ἀγωγὴν. Εἰ γὰρ εἶποις, ὅτι ἄλλ' ἐντὸς τ. νόμου ὄφειλες κινεῖν κατὰ τὸν νόμον· ἄλλ' ὁ νόμος τοῦ ἀδιοριστως εἶπεν· εἰ γὰρ προσφωνή/ῃν, τῇ τετραμῆνι ἀπ. μοι· εἰ δὲ μὴ προσφωνή/ῃν, ἡ δεκαετία φυλάττεται μοι. λέγειν ἄλλα παρῆς, ὅτι ἐπιπράσκειτο ὁ οἶκος, καὶ οὐκ ὀ. γος, τοῦτο οὐδὲν προσιστάται μοι καὶ σὺ γὰρ ὁ ἀγοράζων πας, ὅτι ἀνακοινώσω εἶχον ἢ πλησιασμένον ἢ ἄλλο τι δ. καὶ ὄφειλες προσφωνεῖσθαι· εἰ μὲν προσφωνήσω, ἡ τετρ. ἐπικουρεῖ σοι, εἰ δὲ μὴ προσφωνήσω, ἡ δεκαετία μοι βοη.

Μ. Ἐπὶ τῆς προτιμήσεως λόγῳ μετοχῆς (ἐκ συνιδιοκτησίας) πρέπει νᾶ ἀντιτιθεσθαι· οἷον εἶχες οἰκίαν, εἰς ἣν εἶχον καὶ ἐγὼ μ. γεινῶσιν ἢ ἄλλο τι δικαίωμα, ὅπερ μὲ ἐδικαίωτο εἰς τὴν προ. ἐπώλησας τὴν οἰκίαν μὴ προσφωνήσας μοι περὶ τῆς ἀγορᾶς· ἐφ' ὃ δεκαετίαν δικαιοῦμαι νᾶ κινήσω τὴν περὶ προτιμήσεως ἀγωγὴν. Δ. εἶπες ὅτι ἐντὸς τετραμηνίας ὄφειλον νᾶ κινήσω κατὰ τὸν νόμ. τοῦτο ἀρίστως δὲν διετάξεν ὁ νόμος, ἀλλ' εἰ μὲν προσφωνή/ῃν τετραμηνίας ἀποκλείομαι· εἰ δὲ μὴ, μοι χρηγεῖται ἡ δεκαετία. Τὸ τεῖναι ὅτι εἰς τὴν πώλησιν τῆς οἰκίας ἐτύγχανεν παρῶν καὶ δὲν αὐ. τοῦτο οὐδαμῶς ἀντιτάσσεται εἰς ἐμέ, διότι καὶ σὺ ὁ ἀγοράζων ἐβλ. εἶχον μετοχὴν ἢ γεινῶσιν ἢ ἄλλο τι δικαίωμα, καὶ ὄφειλες νᾶ προσφωνήσας· καὶ εἰ μὲν προσφωνήσας, ἡ τετραμηνία σοι βοηθεῖ, εἰ δὲ δεκαετία βοηθεῖ ἐμέ.

III. Καὶ ὁ Μάγιστρος ἐν σημειώμασιν αὐτοῦ οὕτω

ἐπειγεί· γὰρ ὁ νόμος ἐξάπαντος παρόντα τὸν προτιμώμενον διὰ τριακονθήμερον ἢ καταθεῖναι τὸ τιμήμα ἢ τὴν προτίμησιν ἀπολύειν· τὸ δὲ τετραμήνον ἐπὶ τῶν ἀπόντων τιθῆσιν, ὥστε διδοσθαι τοῖς κυράτορσιν αὐτῶν καὶ διοικήτας·

Μ. Καὶ ὁ Μάγιστρος ἐν τοῖς σημειώμασιν οὗτου λέγει τὰ ἑξῆς· Ὁ νόμος ἀναγκάζει ἐξάπαντος τὸν προτιμώμενον, εἴν ἦναι παρών, ἢ τὸ τιμήμα καὶ καταθεῖν, ἢ ἐντός τριακοντά ἡμερῶν ἢ νὰ ἀπολεσῇ τὴν προτίμησιν· τὴν δὲ τετραμήνιον ταῦται ἐπὶ τῶν ἀπόντων, ὥστε νὰ διδῇται εἰς τοὺς κηδεμόνας αὐτῶν καὶ τοὺς πραγμάτων διοικήτας.

112. Ἡ νεαρά αὕτη ἀπαγορεύει καὶ τοὺς δυνατοὺς μῆτε κατὰ πρᾶσιν μῆτε κατὰ θωρεῶν μῆτε ἐκ διαθήκης λαμβάνειν τι παρὰ τῶν εὐτελεστέρων, εἰ μὴ ἄρα συγγενεῖς αὐτῶν εἶεν, ὅπερ ἡμῖν ὡς ἀργήταν πάλαι παρεῖται. Δι' ἐκείνους οὖν τοὺς δυνατοὺς καὶ οὐχὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἐνταῦθα πρόκειται, τὸ ἡ θωρεῶν δὲ ἐξ αμείνων, ἢ ἐκ διαθήκης τι κτήσαμένων. Τινες δὲ φασὶ καὶ ὅλον τὸ τῆς δεκαετίας διὰ τοὺς δυνατοὺς μόνον εἰρῆσθαι· τοῖς γὰρ ἄλλοις τὸ τετραμήνον καὶ μόνον εἰς διάσκεψιν διδοσθαι· τοῦτο δὲ παρ' ἡμῖν οὐ κρατεῖ, ἀλλ' ἡ δεκαετία καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπὶ τῇ προτιμήσει τῆς πράσεως δίδεται· ἡ γὰρ τῆς ἐμμετεύσεως καὶ τῆς μισθώσεως προτίμησις ἤρχηται.

Μ. Ἡ νεαρά αὕτη ἀπαγορεύει καὶ τοὺς δυνατοὺς νὰ λαμβάνωσι τι παρὰ τῶν εὐτελεστέρων εἴτε λόγῳ πωλήσεως, εἴτε λόγῳ θωρεῶν, εἴτε ἐκ διαθήκης, ἐπεὶ εἴν ἦναι συγγενεῖς αὐτῶν, ὅπερ ὡς καταργηθὲν πρότερον ἐπιτρέπεται τανῦν ὡς ἡμῖν. Περὶ ἐκείνων λοιπὸν τῶν δυνατῶν, καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐνταῦθα πρόκειται τὸ ἡ λαβόντων θωρεῶν ἢ κτησάμενων τι ἐκ διαθήκης. Κατὰ δὲ τινὰς καὶ ἡ δεκαετία ὅλη, περὶ τῶν δυνατῶν μόνον λέγεται· διότι εἰς τοὺς ἄλλους τετραμήνια καὶ μόνη δίδεται· πρὸς διάσκεψιν. Τοῦτο τανῦν παρ' ἡμῖν δὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἡ δεκαετία δίδεται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὡς πρὸς τὴν προτίμησιν τῆς πωλήσεως· διότι τῆς ἐμμετεύσεως καὶ τῆς μισθώσεως ἡ προτίμησις καταργήθη.

113. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μανουῆλ. Ὅτι προτιμότερος ὁ πλησιάζων εἰς τὴν τοῦ ἀκινήτου ἀντιχρήσιν (1) τοῦ ἀλλοτρίου. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μανουῆλ καὶ ταῦτα προστίθεται· φησὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιχρήσεως τὸ τῆς προτιμήσεως εἰσάγεσθαι δίκαιον καὶ ἐπὶ τῇ ἀντιχρήσει ἐκεῖνα κρατεῖν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν θωρεῶν ἐν τῇ προσηνημονευθείσῃ Νεαρά διωρίσθησαν,

[1] Ἀντιχρήσις καλεῖται ἡ σύμβασις καθ' ἣν λαμβάνονται ἀντὶ τόκων καὶ καρπῶν τοῦ ἀνεχυρισθέντος. Σημειώτεον ὅτι διὰ τοῦ Ν. τῆς 18 Σεπτ. 1896 περὶ ἀντιχρήσεως (ὅν ἴδε ἐν I" τόμῳ Δικ. Νόμων β' ἐκδ. σελ. 854) τὸ τῆς ἀντιχρήσεως παρὰ Ὑπομαίσις προνόμιον καταργεῖται· ὅθεν τανῦν θεωρεῖται ὡς ἀπλόον συνάλλαγμα, μηδὲν παρεχόν εἰς τὸν ἐπὶ ἀντιχρήσεως δανειζόντα προνόμιον.

καὶ τὸ τοῦ πληττισμοῦ δίκαιον εἰδέναι, καὶ τις μέρος λήσῃ ἀκινήτου, ἐφ' ᾧ ἕτερες προτιμῶνται, μέρος δὲ τι ἐκαταλείψῃ ἀδιάπρατον, τὸ πληττίζον τυχὸν τῇ οἰκίᾳ τόνος ἢ τῷ ἀγρῷ, ἐν οἷς ὁ πληττισμὸς θεωρεῖται· καὶ τοιαύτας περιεργίας νικῶν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀπραγμὰ τὸ περὶ τούτου νομοθετήσαν διάταγμα τῇ περιεργίᾳ καὶ περιγραφόμενον. Ὅτι ὁ πιπράσκων ἀκινήτου, εἰ καὶ πωλήσῃ τὸ μὴ πληττίζον τῷ γείτονι, οὐ τῷ ἄλλοτρίῳ τῷ τὴν προτιμήτην ἔχοντι, καὶ οὕτως αὐτὸ πωλήσει.

Μ. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Μιχαήλ. Ὅτι ὁ γείτων εἶναι προτιμῶνται εἰς τὴν ἀντιχρῆσιν τοῦ ἀκινήτου. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ Καίσαρος καὶ ταῦτα προστίθηται καὶ εἰς τὴν ἀντιχρῆσιν εἰσάγεται· μή πως τὸ δίκαιωμα, καὶ κρατοῦσιν ἐκείνα, ἅπερ καὶ περὶ τὸ διατεγῆσαν ἐν τῇ προσημνουθείᾳ Νεαρά, καὶ τῆς γειτονίας καὶ ὡς διδοται, καὶ μέρος μὲν εἴαν πωλήσῃ τις ἀκινήτου, εἰς ὃν ἄλλος, μέρος δὲ μικρὸν καταλείψῃ ἀπώλητον, τὸ πληττίζον ἴσως γείτονος τὴν οἰκίαν ἢ τὸν ἀγρον, ἔπου θεωρεῖται ἡ γειτονία· καὶ τῇ μηχανουργίᾳ δὲν νικῶσι τὴν ἀλήθειαν, οὐδὲ τὸ περὶ τούτου νικῶμενον καὶ παρκαρούμενον ὑπὸ τῆς μηχανουργίας μένει ἀπραγμὰ πωλῶν ἀκινήτου, καὶ εἴαν ἀπεκόψῃ πωλήσῃ τὸ μὴ πληττίζον γείτονα μέρος (ἡθλονότι τὸ ἐπίλοιπον), δὲν πωλεῖ αὐτὸ πρὸς ἄλλο πρὸς τὸν προτιμώμενον μόνον.

114. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Νικηφόρου. Ἵνα τιμῶνται οἱ πένητες εἰς τὸ ἀπεμπολούμενον κτήμα τῷ μῆτε ἐξ ἐμοτελείας, μῆτε ἐξ ἀνακινώσεως, καὶ τε σὺν καὶ τε πολιτικοὶ ἐφευρίσκωνται, ἀλλὰ τὸ ταύτων πάληται ἀρχοντικὸν πρόσωπον τὸ πρὸς ἀνάπαυσιν δηλοῦν ἐλπίαν τῶν συμπαρακειμένων ἐν ταύτῳ πένητων ἀνθρώπων· καὶ τοὺς μὲν δυνατοὺς ἐκ δυνατῶν μόνον ποιεῖ ἐξωνήσεις βουλόμεθα· τοὺς δὲ στρατιώτας καὶ πένητας τὴν ἐμοίαν τάξιν λαχόντων αὐταῖς.

Μ. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Νικηφόρου. Οὕτως λόγῳ ἐμοτελείας, συνιδιοκτησίας προτιμῶνται οἱ πένητες εἰς τὸ πωλούμενον κτήμα τῶν στρατιωτικῶν εἴτε πολιτικῶν, ἀλλὰ τὸ κτήμα τούτων τὸ συμβαλλὸν εἰς ἀνάπαυσιν καὶ ἐλπίαν τῶν συμπαρακειμένων εἰς τὴν νῆταν διαδέχεται πάλιν ἀρχοντικὸν πρόσωπον· καὶ εἰ μὲν δυνατοὶ τῶν δυνατῶν ἀγοράζουσιν, οἱ δὲ στρατιῶται καὶ πτωχοὶ λαχόντων τὴν ἐμοίαν πρὸς αὐτοὺς τάξιν.

115. Ὅτι εἰ τέσσαρες χρόνοι διέλθωσιν ἀνεπιρῶνῃτος ἀγοράσαι τινὰ κλασματικὴν γῆν ἢ γαῖαν ἐξαλειμματικὴν καὶ τις περὶ προτιμήσεως κινεῖν.

Μ. Ἐάν τέσσαρες ἔτη διέλθωσιν ἀπαρενόχλητα ἀπὸ τῆς κλασματικῆς (εἰσούσης χάσματα) καὶ πλημμυρίζουσιν ἐξ ὑδάτων, καὶ τις γὰρ κινήσῃ περὶ προτιμήσεως.

116. Μερικῶς ἔχων τις ὡς ἐξ ἀνακρινώσεως οἴκων προτιμη-
σιν οὐκ ἐδοῦλετο ὅλον τὸν οἶκον ὠνήσασθαι· καὶ ὁ δικαστὴς
ἔκρινεν οὕτως. Ὁ πρὸς τὴν ὅλην πράσιν μὴ ὑποκύπτων πα-
ρεῖται δηλονότι καὶ τὴν μερικὴν προτιμήσιν· ὑπὲρ γὰρ τοῦ πρα-
τοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ τοῦτο κατὰ καινοτομίαν εἰσῆχθη τὸ νό-
μιμον, καὶ δικαίως ἐπενοήθη, ὡς μὴ τα ἕτερα ἀναπαρμένοντα
δηλονότι ἀναγράφαστα μείνωσι, διὰ τὴν τοῦ νόμου τῆς ἀνακρινώ-
σεως βοήθειαν.

Μ. Ἐχων τις μερικὴν προτιμήσιν ἐκ συνιδιοκτησίας οἰκίων δὲν ᾔθελε
να ἀγοράσῃ τὴν οἰκίαν ὁλόκληρην· καὶ ὁ δικαστὴς ἀπερνήσατο οὕτως. Ὁ μὴ
ἐπαδεχομένος τὴν ὅλην πωλήσιν ἀπόλλυσι καὶ τὴν μερικὴν προτιμήσιν·
ὅστις ὁ νόμος εἰσῆχθη κατὰ καινοτομίαν ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ αγο-
ραστοῦ, καὶ ἐπεὶ τὴν ὁρίσκει, ἵνα μὴ ἀπομείνωσι τὰ ἐπιλείπτα ἀναγράφαστα
ἐξ αἰτίας τοῦ νόμου τῆς συνιδιοκτησίας.

117. Ὁ ἔχων ἀνακρινώσιν ἐπὶ τινι προτιμᾶται· πλὴν εἴαν ἐν
οἴκῳ μεγάλῳ ἔχω ἀνακρινώσιν μικράν, εἰς τὸ ἀνακακρινώμε-
νον μόνον προτιμῶμαι καὶ ἀναγκάζομαι τὸν οἶκον ὅλον ὠνή-
σασθαι καὶ μὴ ἀγοραῶν ἐκπίπτω τῆς ἀνακρινώσεως· πλὴν μὴ
ῥηκνόντες τοῦ πράτου ὅλον τὸν οἶκον ὠνήσασθαι· οὐκ ἔχω δι-
καιον ἐκ τῆς μικρᾶς ἀνακρινώσεως ζητεῖν ὅλον.

Μ. Ὁ μετέχων εἰς τινὰ ιδιοκτησίαν προτιμᾶται· ἀλλ' εἴαν εἰς μεγάλην
οἰκίαν μετέχω μικρὴν, προτιμῶμαι εἰς μόνον τὸ μετοχικὸν μέρος τῆς οἰ-
κίας καὶ ἀναγκάζομαι· νὰ ἀγοράσω τὴν οἰκίαν ὁλόκληρην καὶ μὴ ἀγοραῶν,
ἐκπίπτω τῆς μετοχῆς· εἰ δὲ ὁ πωλητὴς δὲν θέλει νὰ ἀγοράσῃ τὴν οἰκίαν
ὁλόκληρην, ἐκ τῆς μικρᾶς μετοχῆς δὲν ἔχω δικαίωμα τοῦ νὰ αἰτῶ τὸ ἔνουν.

118. Ἐφ' οἷς ἔχω προτιμήσιν ἀνακρινώσεως, καὶ ἀγορασθῶσι
παρά τινος ἢ δωρηθῶσι, καὶ πρὸς ἱερὸν οἶκον, ἀνατρέπεται ἡ
δωρεά· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος καὶ ἀνέτρεψε δωρεάν
καὶ ἐδικαίωσε τὸν προτιμώμενον.

Μ. Εἰς ὅσα ἔχω μετοχῆς προτιμήσιν, καὶ εἴαν ὑπο τινος ἀγορασθῶσιν ἢ
δωρηθῶσι πρὸς ἱερὸν καταστήμα, ἀνατρέπεται ἡ δωρεά. Καὶ τοῦτο ἀπερ-
νήσατο ὁ Μάγιστρος καὶ ἀνέτρεψε δωρεάν καὶ ἐδικαίωσε τὸν προτιμώμενον.

119. Ὅτι ἡ μὲν διὰ χρήσεως νομὴ τουτέστιν ἡ δεκαετία ἀνε-
νόκλητον τηρεῖ τὸν ἀγοραστήν· ἡ δὲ διὰ χρήσεως κυριότητος του-
τέστιν ἡ τριετία τῆς μὲν ἀπαιτήσεως τῶν καρπῶν αὐτὸν ἐλευ-
θεροῖ, οὐκέτι δὲ καὶ κύριον ἀσφαλῆ τῆς υποθήκης αὐτὸν καθι-
στήσιν.

Μ. Ἡ διὰ χρήσεως νομὴ τουτέστιν ἡ δεκαετία διατηρεῖ τὸν ἀγοραστήν
ἀνενόκλητον· ἡ δὲ διὰ χρήσεως κυριότητος τουτέστιν ἡ τριετία τῆς μὲν ἀπαι-
τήσεως τῶν καρπῶν ἀπαλλάσσει αὐτὸν, τῆς δὲ υποθήκης κύριον ἀσφαλῆ
οὖν καθιστᾷ αὐτόν.

120. Οἱ εὐαγεῖς τόποι μὴ εὐποροῦντες ἀλλαχέθεν πληροῦν τα

δημόσια καλῶς πωλοῦσι καὶ κτήρεις, δηλονότι ἐξεταζομένης τῆς ἐμπορεύσεως παρὰ τῷ μητροπολίτῃ, συνόντων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κληρικῶν, προκειμένων τῶν θείων λογίων· καὶ εἰ μὴ δειχθῇ ἄλλος πόρος, ἐξ οὗ δοῦναι τὰ δημόσια θυνηθῶσι, βεβαιούσθω τῶν ἀκινήτων ἢ πράσις ἐπὶ δεκρέτῳ καὶ δεδούσθω τῷ ἡμοσίῳ τὸ τίμημα τῶν προθέντων καὶ ἀποδείξεις τῶν καταβληθέντων. (1) (Νεαρά 46 κεφ. 1 Νεαρά 120 κεφ. 6 § 2, κεφ. 10).

Μ. Τὰ ἱερὰ καταστήματα μὴ εὐπορεῦντα νὰ πληρώσωσιν ἄλλοθεν τοὺς δημοσίους φόρους ἐγκύρως πωλοῦσι τὰ κτήματα αὐτῶν· τὴν δὲ ἐποιήσιν ταύτων ἐξετάζει πρότερον ὁ μητροπολίτης, παρόντων τῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, καὶ προκειμένων τῶν θείων γραφῶν· καὶ εἰ δὲν φανῇ ἄλλος πόρος, ἐπὶθεν ἢ θυνηθῶσι νὰ καταβάλωσι τοὺς φόρους, κυροῦνται ἢ πώλησις διὰ διατάγματος καὶ τῶν πωληθέντων τὸ τίμημα δίδεται εἰς τὸ ἡμίσιον καὶ λαμβάνεται τῆς καταβολῆς ἀποδεικτικόν.

Ν. Κατὰ τὴν Νεαράν 120 κεφ. 6 § 3 οἱ δανειτὰὶ εὐαγῶν οἰκῶν οὐκ ἔχουσι κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν, εἰ μὴ ἀποδείξωσιν, ὅτι τὰ δανεισθέντα κτήματα κατηνάλωθον εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Α. Π. 57 τοῦ 1858. Ἄλλῃ ἐσάκις ἐπικριτεῖ ἐθιμον, καθ' ὃ ἀμύλογον φέρον τὴν σφραγίδα τῆς Μονῆς καὶ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν πατέρων αὐτῆς, ὁμολογούντων ὅτι ἔλαβον δάνειον, καθίστησιν αὐτὸ ὑποχρεωτικὸν διὰ τὴν Μονήν, οὐδὲν προσπατεῖται καὶ ἡ ἀπόδειξις, ὅτι ἐδαπανήθη τὸ δάνειον δι' ἀνάγκας τῆς Μονῆς. Α. Π. 136 τοῦ 1867. Σημειωτέον ὅτι καὶ κατ' ἐρεσὶν δύναιται νὰ προτείνῃ ὁ ἐνδιαφερόμενος τὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι τὸ πρὸς Μονὴν δάνειον ἐχρησίμευσεν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, ὅτε καὶ ἐξ ἀπαγγέλματος ἐξετάζομενον. Α. Π. 15 τοῦ 1863.

121. Ἐκεῖνο δὲ εἶτι προσθεῖναι τῷ νόμῳ δίκαιον φήθημεν, ἵνα ὁ πιπράσκων δοῦλον καὶ γινώσκων αὐτὸν ἢ κλέπτῃν ἢ μακτόμενον ἢ δαιμονιώντα προσωνεῖται περὶ τούτου τῷ ἀγοραστῇ· εἰ γὰρ τοῦτο μὴ ποιήτῃ αὐτὸς μὲν λήψεται τὸν δοῦλον, τὸ δὲ τίμημα διπλοῦν ἀντιστρέψει τῷ ἀγοραστῇ ἀπαιτούμενος καὶ εἰ τινα ζημίαν εἰργάσατο ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἡγορακίτου. (Ν. 4 πρ. Ν. 16)

(1) Αἱ μόναι σχετικαὶ διατάξεις πρὸς Μονὰς καὶ εὐαγείας οἰκοῦς ἐν τῇ Ἐξασίδῳ Ἀρμενοπούλου εἶναι ἡ τῆς § 94 βιβλ. 5 τίτλ. 8, καθ' ἣν οἱ καταλείποντες ἀεὶ διὰ μὲν μοναστήριον ἂν διεύθυναν, τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ διαρισμένα γίνονται τῆς ἐκκλησίας, ἡ τῆς § 23 παραρτ. τίτλ. 8, δι' ἣν ἀπαγορεύεται ἡ ἐκποίησης μοναστηριακῶν κτημάτων, ἡ τῆς § 28 βιβλ. 4 τίτλ. 5, δι' ἣς οἱ εὐαγεῖς εἰσεὶ ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν τίκου ἀπὸ τεταρτῆς ἑκατοστῆς, ἡ τῆς § 9 βιβλ. 7 τίτλ. 8, δι' ἣς ἀπαγορεύονται ἐμφυτίσεις καὶ μεθώσεις τοῖς ἰοικηταῖς τῶν εὐαγῶν οἰκῶν, καὶ ἡ παρούσα τῆς Νεαρᾶς 120 κεφ. 6 § 2 διατάξαι καθ' ἣν αἱ Μοναὶ μὴ εὐπορεῦσαι ἄλλοθεν καταβάλλειν τὰ δημόσια τέλη ἐγκύρως πωλοῦσι τὰς κτήσεις αὐτῶν. Διὸ τὴν σχετικὴν νομολογίαν πρὸς τὴν τῆς Νεαρᾶς 120 κεφ. 6 § 2 διατάξιν ἐθιώρησα ὑπὸ τὴν § 129 τοῦ παρόντος τίτλου καταχωριστήν.

§ 1 Πανδ. 19. 1 (de act. empti). N. 1 § 1, 2 καὶ 9. N. 4 § 3 καὶ 3 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). N. 16 § 2 Πανδ. 21. 1 (de evictionibus). N. 1 Κωδ. 4. 58 (de aed. actionibus). Βαρ. XIX. 10. 60).

Ν. Δίκαιον ἐνομίσαμεν νὰ προσθέσωμεν εἰς τὸν νόμον καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ πωλὴν δοῦλον καὶ γινώσκων αὐτὸν ἢ κλέπτειν ἢ μανικὸν ἢ δαιμονιζόμενον ὀφείλει πρότερον νὰ ἀνακοινοῖ τὸ ἐλαττωμα τοῦτο εἰς τὸν ἀγοραστὴν· ὅστις, εἰν δὲν πράξῃ, τοῦτο, αὐτὸς μὲν ἀναλαμβάνει τὸν δοῦλον, τὸ δὲ τιμημα ἐπιστρέφει εἰς τὸν ἀγοραστὴν διπλάσιον ἀπαιτούμενος καὶ τὴν ζημίαν, ἣν τυχὼν προῦξένῃσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγοραστοῦ.

ΤΙΤΛ. Δ'—Περὶ ἐμφυτεύσεως.

1. Ἡ ἐμφύτευσις οὔτε μίσθωσις ἐστὶν οὔτε ἐκποίησις, ἀλλὰ μέσον τῶν δύο τούτων καθίσταται, καὶ ἐκ μέρους μὲν μετέχει εἰς μίσθωσιν, ἐκ μέρους δὲ τῇ ἐκποιήσει ταυτίζεται, καὶ ἐστὶν ὡς περ μίσθωσις ὁμοῦ καὶ ἐκποιήσεως. Ἡ μὲν γὰρ μίσθωσις οὐκ ἐστὶν αἰὶ οὐδὲ τὸ διηνηκὲς κέκτηται, ἀλλ' ἀπαξ γενεμένη τοῦ εἶναι μετὰ τὴν συμπλήρωσιν παύεται· ἡ δὲ ἐμφύτευσις δυνατὰ καὶ τὸ διηνηκὲς ἔχειν καὶ εἰς αἰὶ διαμένειν οὐκ ἐμποδίζεται· καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς μισθώσεως ἡ ἐμφύτευσις. (N. 1 Κωδ. 4. 66 (de jure emphyteutico). § 3 Εἰσηγ. 3. 24 (de locatione conductione).)

Μ. Ἡ ἐμφύτευσις οὔτε μίσθωσις εἶναι οὔτε ἐκποίησις, ἀλλ' οἶοναι μέσον τι τῶν δύο τούτων· καὶ εἰς ἑνὸς μὲν μετέχει τῆς μισθώσεως, εἰς ἄλλου δὲ ταυτίζεται πρὸς τὴν ἐκποίησιν, καὶ εἶναι οὕτως εἰπεῖν μίσθωσις ἐνταῦθα καὶ ἐκποίησις. Διότι ἡ μίσθωσις οὔτε διατελεῖ χρονίζουσα, οὔτε ἀπονέμει διηνηκὲς κατοχήν, ἀλλ' ἀπαξ συμφωνηθεῖσα ἐκλείπει μετὰ τοῦ ὁρισμένου χρόνου τὴν συμπλήρωσιν· ἡ δὲ ἐμφύτευσις καὶ διηνηκὲς δύναται νὰ ᾖ καὶ νὰ διαμένῃ αἰετοῦ δὲν ἀπαγορεύεται· καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἡ ἐμφύτευσις τῆς μισθώσεως.

2. Πάλιν δὲ ἡ ἐκποίησις τελεία πρῶσις ἐστὶ καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος οὐκέτι καταβάλλεται· τὸ ἀγοραστὴς οὐδὲ ἀναγκάζεται κατ' ἔτος διδόναι τι· ἡ δὲ ἐμφύτευσις καθ' ἕκαστον χρόνον γίνεται καὶ ἀπαιτεῖται ὡς περ τέλος ἐτήσιον· καὶ κατὰ τοῦτο διαλλάττει πρὸς τὴν ἐκποίησιν ἡ ἐμφύτευσις. (πρὸς Ν. 67 πρ. Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.) καὶ Ν. 2 Κωδ. 4. 65 (de jure emphyteutico). § 3 Εἰσηγ. 3. 24 (de locatione conductione). Νεαρά 7 κεφ. 3 § 1 καὶ 2. Νεαρά 120 κεφ. 1 πρ. κεφ. 8)

Ν. Ἡ δὲ ἐκποίησις πάλιν εἶναι τελεία πώλησις καὶ μετὰ τοῦ τιμήματος τὴν καταβολὴν ὁ ἀγοραστὴς δὲν καταβάλλει ἐφεξῆς, οὐδὲ κατ' ἔτος ἀναγκάζεται νὰ χορηγῇ τι· ἡ δὲ ἐμφύτευσις γίνεται καθ' ἕκαστον ἔτος καὶ

ὡς φάνη ἀτήσιον ἀπαιτεῖ δόσιν τινὰ καὶ κατὰ τοῦτο διαφέρει ἡ ἐμψύτευσις τῆς ἐκποίησεως.

3. Καὶ ὅτι ὁ μὲν λαβὼν κατ' ἐμψύτευσιν εὐκόλως, ὥς οὕτως ἔλαβεν, οὐκ ἀποδιώκεται, οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καιρὸν τὸ δοθέν αὐτῷ κέκτηται, οὐκ ἔστι μίσθωσις ἢ ἐμψύτευσις· ὅτι δὲ πάλιν τὸ ταχθένον κατ' ἑτοῦς διδωσιν οὐδὲ ἐκποίησις ἐστὶν ἤγειν τέλος πρῶσις, ἀλλὰ θεωρεῖται μέσον μίσθώσεως καὶ ἐκποίησεως καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ νόμιμα ταύτης εἰδικὰ ἐστὶ παρὰ τὰ νόμιμα, ἅπερ ἔχει ἡ μίσθωσις καὶ ἡ ἐκποίησις. (1) (N. 1 Kωδ. 4. 66 (de

(1) Ἡ ἐμψύτευσις ὀνομάζεται τὸ ἐπὶ ἀλλοτρίου ἀκινήτου πραγματος δικαίωμα, ὅπερ παρέχει τῇ ἐμψυτευτῇ εἰσὶν ἐξουσίαν κυρίου ἐπὶ ἐτήσιᾳ καταβολῇ τελέσματος (κανόνος) πρὸς τὸν κύριον. Δυναμὶς τοῦ δικαιώματος τούτου ὁ ἐμψυτευτὴς δικαιούται οὐ μόνον νὰ ἀπολαύσῃ τῶν ἐκ τοῦ κτήματος ὠφελειῶν χρήσεως ἢ καρπώσεως ἀνευ μαλιστα τῶν τῇ ἐπικαρπότητι τοῖσι μὲν περιορισμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ παραχωρῇ ἐπικαρπίαν ἐπ' αὐτῷ ἢ ὑποθήκην, οὐχ ἥτιον δὲ νὰ ἀποκτῇ ὑπὲρ αὐτοῦ δουλείαν, νὰ ἐπιχειρῇ δὲ πᾶσαν μεταβολήν, ἐξ ἧς δύναται νὰ καταστῇ εὐφρατερόν. Εἶναι δὲ δικαίωμα κληρονομικὸν καὶ μεταβιβάστον, διηκεῖς δὲ κατὰ κανόνα, ἀλλὰ δύναται νὰ συμφωνηθῇ καὶ προσωκαίρον· τὸ δὲ πᾶν τοῦ τελέσματος, συνισταμένου ἐκ χρημάτων ἢ καὶ εἰς μέρος τῶν καρπῶν τοῦ κτήματος, ὀρίζει ἡ συστατικὴ τῆς ἐμψυτεύσεως συμβάσις. Σημειώτεον ὅτι παρ' ἡμῖν μόνον ἐν Ἑσπερίῳ ὑπάρχουσι κτήματα ἀγροτικά ὑπὸ ἐμψύτευσιν, οὐδαμοῦ δ' ἄλλαχού τῃ· Ἑλ· ἀδός. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ οἰκοδομῶν δυνατὴ ἐστὶν ἐμψυτεύσεως συστασις. Κτῆται δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο καθ' οὗς τρόπους καὶ αἱ δουλείαι, ἧται διὰ συμβάσεως ἢ τελευταίας βουλήσεως· συζητήσιμον δὲ μόνον εἶναι· ἂν καὶ δια χρονίας νομῆς ἦται χρησιμικτησίας δύναται νὰ κτηθῇ ὡς αἱ λοιπαὶ δουλείαι, ὥστε ῥητῶς περὶ τῆς διὰ χρησιμικτησίας κτησέως τῆς ἐμψυτεύσεως δὲν ἀναφέρουσι τι ἢ Ἡ· Ἐξελιδότος ἢ αἱ πηγαί. Σημειώτεον ὅτι πρὸς σύστασιν ἢ μεταβίβασιν ἐμψυτεύσεως ἀπαιτεῖται παρ' ἡμῖν καὶ μεταγραφὴ. (*Ὁρα ἐφ' ἡ 1 καὶ 4 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου καὶ 2 τοῦ περὶ ἐκτ. αὐτοῦ Διατ. ἐν Β' τοῦχει Γ' τόμου ἡμετέρων Διαττ. Νόμων)· καταργεῖται δ' ἐπίσης ἡ ἐμψύτευσις ὡς αἱ λοιπαὶ δουλείαι (εἶον διὰ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ ἐννοεῖται αὐτῆς μετὰ τῆς ἰδιοκτησίας, διὰ τῆς παρελθούσης τῆς προθεσμίας ἢ τῆς πληρώσεως τῆς αἰρέσεως ἐπὶ τῶν ὑπὸ προθεσμίαν ἢ αἰρέσιν συνεσταμένων ἐμψυτεύσεων), ἀλλὰ καὶ διὰ παράδοξιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ ἐμψυτευτοῦ περὶ τὴν προσήκουσαν διαχείρισιν τοῦ πράγματος, περὶ τὴν ἐμπρόθεσμον ἀπότισιν τοῦ τελέσματος ἢ τῶν δημοσίων τελῶν καὶ περὶ τὴν ἀπαλλοτριώσιν τῆς ἐμψυτεύσεως. Κατὰ δὲ τὴν ἐπικαρτεῦσάν γινώσκον, μὴ σπουδαιότητα δυνάμει εἰς ῥητὴν διάταξιν, καὶ ἡ χρησιμικτησία εἴτε τῆς ἰδιοκτησίας παρὰ τοῦ ἐμψυτευτοῦ εἴτε τῆς ἐμψυτεύσεως αὐτοῦ παρ' ἄλλου, καταργεῖ τὴν ἐμψύτευσιν ταύτην.—Σημειώτεον ὅτι ὑπάρχει κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ ἑτερον πραγματικὸν δικαίωμα, περιμερὲς τοῦ τῆς ἐμψυτεύσεως, περὶ οὗ ὁ δ' ἄρμον. δὲν πραγματεύεται, ἀλλ' ὅπερ ἀναγνωρίζει δὲ περὶ μεταγραφῆς νόμος ἡμῶν νόμος, ἡ λεγομένη ἐπιφάνεια, δι' ἣν χρησιμεύει ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτητοῦ τῷ ἐπιμενεύοντι ἐξουσία τοῦ ἔχειν οἰκοδομὴν ἐπὶ ἀλλοτρίου εἰσόδου

jure emphyteutico). § 3 Εἰσγ. 3. 24 (de locatione et condictione).

Μ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λαβὼν κατ' ἐμφυτεύειν δὲν ἀποδίδεται εὐκόλως ἀπὸ τοῦ ἀρπέντες κτήματος, οὐδὲ κατεῖται πρὸς καιρὸν μόνον τὸ δοθὲν εἰς αὐτὸν κτήμα, ὃ ἐμφυτεύσει δὲν εἶναι μισθώσις· καὶ ἐπειδὴ πάλιν καταβάλλει κατ' ἔτος τὸ ὠρίσμανον (τέλεσμα), οὐδὲ ἐκποιήσις εἶναι, ἤγουν τέλεια πώλησις, ἀλλὰ θεωρεῖται μέτεον μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ νόμοι αὐτῆς εἶναι εἰδικαί διαφέροντες τῶν τῆς μισθώσεως καὶ ἐκποιήσεως νόμων.

Ν. Ἐκ τῆς ἐν τοῖς νόμοις 1-3 Κωδ. (4. 68) διατ. τοῦ Ζήνωνος, δι' ἧς ἐρεῖται τὸ τῆς ἐμφυτεύσεως δικαίωμα, δὲν συναγεται εὐκρινῶς ἐάν ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐμφυτεύτου εἰς καταβολὴν τοῦ ἐμφυτευτικοῦ κανόνος ἀποτὴν εὐσιωδὲς στοιχεῖον τῆς ἐμφυτεύσεως ἢ προϋποτίθῃται ἀπλῶς τὴν περὶ τούτου συμφωνίαν ὡς συνήθετον. Δ. Π. 297 τοῦ 1860. (Σημειωτὸν ὅτι κατὰ μὲν τὸν Arndis ἀνεῦ ἐμφυτευτικοῦ κανόνος δὲν ὑπάρχει ἐμφύτευσις, τάνταπλιν δὲ κατὰ Windscheid καὶ ἀνεῦ κανόνος ὑπάρχει ἐμφύτευσις).

4. Τὰς ἐμφυτεύσεις παρὰ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς βασιλέως πόλεως, καὶ τοῦ ὀρθανοτροφείου καὶ τῶν ξενώων καὶ τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν πτωχείων γίνεσθαι κελεύομεν ἐπὶ τα τῷ προσώπῳ αὐτοῦ τοῦ λαβόντος καὶ ἄλλων δύο ἐφεξῆς κληρονόμων. (Νεαρά 7 κεφ. 3 πρ. Νεαρά 120 κεφ. 1 πρ.)

Μ. Δὲ ἐμφυτεύσεις παρὰ τῆς ἀγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς πρωτεύουσας καὶ παρὰ τοῦ ὀρθανοτροφείου καὶ τῶν ξενοδοχείων καὶ τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν πτωχοτροφείων διατασσόμεν νὰ γίνωνται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ λαβόντος καὶ ἄλλων δύο ἐφεξῆς κληρονόμων.

5. Τὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ διηγετικῶς ἐμφυτευθώσαν καὶ ἐπὶ τῇ τρίτῃ μισρὰ τῶν ἐξῆρμένων τῆς κτήσεως ἐνοικίων ἢ ἐπὶ τῷ ἡμίσει τῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἐμφυτεύτου γινομένην ἐπανόρθωσιν τῶν ἐνοικίων. (Νεαρά 120 κεφ. 1 καὶ 2, Νεαρά 7 κεφ. 3 § 2)

Μ. Τὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ διηγετικῶς ἐμφυτεύονται εἴτε ἐπὶ τῇ τρίτῃ τῶν ἐνεστώτων ἐνοικίων τοῦ κτήματος, εἴτε ἐπὶ τῷ ἡμίσει τῶν δεδομένων μετὰ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ ἐμφυτεύτου ἐπανόρθωσιν.

6. Ὅτι ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ ξενώων καὶ τῶν λοιπῶν τῶν τε ἐντὸς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐκτὸς ἐν αἰφῶδῃποτε τόπῳ καὶ διηγετικῶς διδοται τὰ ἐρείπια αὐτῶν ἐμφυτευτικῇ δικαίῳ τῆς βουλομένοις διδόναι, καὶ κρυφί-

νὸ μόνον ἀπολαύων πασῶν τῶν ἐκ τῆς οἰκοδομῆς ὠφελειῶν, ἀλλὰ καὶ διακινούμενος νὰ ἐπιδαρῇ αὐτὴν διὰ δουλειῶν καὶ νὰ μεταβάλῃ ἐξελικτικῶς, πρὸς δὲ καὶ νὰ καταλύῃ αὐτήν, ἐν οἷς συστατικοί τῆς ἐπιφανείας δορεὶ δὲν ἀντίκεινται.

σμέν μὴ πλείονα γίνεσθαι τοῦ ἔκτου μέρους τῆς προ
ἔχει τὸ εἰς ἐμψυτεύσιν διδόμενον πρᾶγμα. (Νεαρά 7 κα
Νεαρά 120 κεφ. 6 § 1 καὶ 2).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν μοναστηρίων καὶ ξενοδοχείω
λοιπῶν τῶν τε ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐκτὸς
ἀποικησάτω τε τῶν κειμένων καὶ διηγεκῶς διδόνται· τὰ εἰρήπια
ἐμψυτεύσιν πρὸς τοὺς θελούντας νὰ λαμβάνωσιν αὐτὰς καὶ ἀνακα
γίνεται πλείονα τοῦ ἔκτου μέρους τοῦ εἰσοδήματος, ὅπερ ἔχει
ψυτεύσιν διδόμενον πρᾶγμα.

7 Τὰς μισθώσεις παρὰ τῶν εὐαγῶν οἰκῶν γίνεσθαι
τρόπους συγχωροῦμεν, ἢ μέχρι τοῦ τῆς ζωῆς χρόνου τ
τευταμένον, ἢ ὅσους ἂν τοῖς συναλλάττουσι συναρέσῃ, μ
βαινύτας ἀηλαδὴ τὸν τριακονταετῆ χρόνον, (Νεαρά 120

Μ. Δὲ μισθώσεις παρὰ τῶν ἱερῶν καταστημάτων γίνονται κατ
πους, ἢ διὰ βίου τοῦ ἐμψυτευτοῦ ἢ ἐξ ὅσων ἐτη συμφωνήσωσιν
λάττοντες, ἀλλὰ μὴ υπερβαίνουσαι τὴν τριακονταετίαν.

8. Ἐπὶ μὲν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν οἰκῶν, ἐάν
τίαν μὴ καταβάλλῃ ὁ ἐμψυτευτῆς τὸν συμφωνηθέντα κα
πίπτει τῆς ἐμψυτεύσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἐάν ἐπὶ
(Νεαρά 7 κεφ. 3 § 2, Νεαρά 120 κεφ. 8. Ν. 2 Κωδ.
(de jure emphyteutico). Ν. 32 Κωδ. 1. 4 (de ep
audientia).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἱερῶν καταστημάτων ἐάν ὁ
σας δὲν καταβάλλῃ ἐπὶ δύο ἔτη τὸν συμφωνηθέντα κανόνα, ἐκ
ἐμψυτεύσεως· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐάν δὲν καταβάλλῃ ἐπὶ τρία ἔτη

Ν. Ὁ ἐμψυτευτῆς ἀποβάλλεται τῆς ἐμψυτεύσεως, διαρρήγνυμέν
ἐμψυτεύσεως συναλλάγματος, ὅσκις ἐπὶ τριετίαν καθυστερεῖ τὸν
τικόν κανόνα. Α. Π. Η τοῦ 61, 224 τοῦ 89· ἀδιάφορον δὲ ἂν δ
ῶχλησις εἰς τὸν ἐμψυτευτὴν ἢ ἂν ὁ κύριος τῆς γῆς ἀρνήται νὰ δεγθ
νόνα, ἅτε δυναμένου τοῦ ἐμψυτευτοῦ νὰ καταθέσῃ αὐτὸν ὅπου
Α. Π. 224 τοῦ 1869.

9. Τοῖς οἰκονόμοις καὶ ὀρφανοτρόφοις καὶ τοῖς τῶν
οἰκῶν εὐαγῶν διοικηταῖς, ἐτι γε μὴν καὶ τοῖς πάντων γ
λαρίοις καὶ τοῖς τούτων γονεῦσι καὶ παῖσι καὶ τοῖς ἄλλ
κατὰ γένος αὐτοῖς ἢ ἐκ γαμικοῦ δικαίου συναπτομένο
γορεύομεν ἐμψυτεύσεις τε καὶ μισθώσεις ἥγουν ὑποθήκα
ματων τοῖς αὐτοῖς εὐαγέτιν οἰκοῖς προσηκόντων ἢ δι' αὐ
διὰ παρενθέτου προσώπου λαμβάνειν· γινωσκόντων, ὡς
τον τι γένηται, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον ἔσται, καὶ ἐκπίπ
τὸν ἐμψυτευσάμενον καὶ μισθωσάμενον τοῦ ἐμψυτευθέντος
ματος, ζημιῶσθαι δὲ καὶ τὴν καταβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν
τοὺς δὲ τὴν τοιαύτην ἐμψυτεύσιν διαπραξαμένους οἰκονόμους

χαρτουλλαρίους καὶ διοικητὰς τοσοῦτον ἅμα ζημιεῖσθαι καὶ προσκυροῦναι τῷ οἴκῳ, ὅσῃ καὶ ὁ ἐμφυτευσάμενος τῆς κατα-
 ἔλθεισης τιμῆς ὑπέστη ζημίαν. (Νεαρά 120 κεφ. 7 § 1).

Μ. Ἀπαγορεύομεν οἱ οἰκονόμοι καὶ τῶν ὀφφαινοφαισίων οἱ ἔργοι καὶ
 τῶν λοιπῶν ἱερῶν καταστημάτων οἱ διοικηταὶ καὶ οἱ χαρτοφύλακες ὅλων
 καὶ τούτων οἱ γονεῖς καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ ἄλλοι ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἐπιγα-
 μίας συγγενεῖς νὰ λαμβάνωσι δι' ἐκυτῶν ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου ἐμφυ-
 τεύειν καὶ μισθώσαι ἢ γοῦν ὑποθήκας πραγμάτων ἀκινήτων εἰς τὰ αὐτὰ
 ἱερὰ καταστήματα. Ὁρεῖλοιποι δὲ νὰ γνωσκῶσιν ὅτι, ἐὰν συμβῇ τοιοῦ-
 τον τι, καὶ τοῦτο ἀνίσχυρον εἶναι, καὶ ὁ ἐμφυτεύσας καὶ μισθώσας ἐκπί-
 πτει τοῦ ἐμφυτευθέντος πράγματος, καὶ τὸ καταβληθέν δι' αὐτὸ τίμημα
 ζημιεύεται. Οἱ δὲ ἐνεργήσαντες τὴν τοιαύτην ἐμφύτευσιν οἰκονόμοι καὶ χαρ-
 τοφύλακες καὶ διοικηταὶ τοσοῦτον προσέτι ἔμισθύνονται, καὶ προσκυροῦνται
 εἰς τὸ κατάστημα, ὅσῃ ζημίαν τοῦ καταβληθέντος τιμήματος ἔπαθον οἱ
 ἐμφυτευταί.

10. Αἰρετικοὶ ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα μὴ ἐπικτά-
 θωσαν, μήτε κατ' ἐμφύτευσιν, μήτε κατὰ μίσωσιν· εἴ τις δὲ
 αἰρετικὸς ποιήσῃ τοιοῦτό τι, ὃ δέδωκεν ὑπὲρ τούτων ἀπόλλυ-
 σιν. (1) Νεαρά 131 κεφ. 14. Ν. 10 Κωδ. 4. 5 (de haereticis
 et Manichaeis).

Μ. Αἰρετικοὶ ἀκίνητον ἐκκλησιαστικὸν πρᾶγμα δὲν δύνανται νὰ προσ-
 κτήσωνται οὔτε κατ' ἐμφύτευσιν, οὔτε κατὰ μίσωσιν· ἐὰν δὲ αἰρετικὸς
 ποιήσῃ τοιοῦτό τι, ἀπόλλυσιν, ὅ,τι δέδωκεν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΤΙΤΛ. Ε'.—Περὶ δανείου καὶ ἐνεχύρου τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον.

1. Τὸ χρέος καθολικώτερον ἐστὶ τοῦ δανείου· δάνειον μὲν
 γὰρ τὸ ἀπὸ δόσεως τινος καὶ καταβολῆς χρεωστούμενον, καὶ
 ἄλλο τι παρὰ τοῦτο οὐκ ὀνομάζεται δάνειον· χρέος δὲ καὶ αὐτὸ
 τὸ δάνειον καὶ τὸ ἀπὸ ληγάτου καὶ τὸ ἀπὸ τιμήματος πραθέν-
 τος τινός πράγματος ὑπολειμπανόμενον καὶ τὸ ἀπὸ διαθήκης καὶ
 ἀπλῶς τὸ ἀπὸ αἰτίας ὁποιασοῦν ὀφειλόμενον (Ν. 2 § 3 Πανδ.
 12. 1 (de rebus creditis). Ν. 10-12 Πανδ. 50 16 (de ver-
 borum signif.). Ν. 42 § 1, Ν. 54 καὶ Ν. 55 Πανδ. αὐτόθι.
 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et actionibus).

Μ. Τὸ χρέος εἶναι γενικώτερον τοῦ δανείου· διότι δάνειον εἶναι τὸ χρεω-
 στούμενον ἀπὸ δόσεως τινος καὶ καταβ. λῆς· καὶ ἄλλο τι παρὰ τοῦτο δὲν
 λέγεται δάνειον. Χρέος δὲ εἶναι καὶ τὸ δάνειον αὐτὸ καὶ τὸ ἀπὸ κληροδο-

(1) Ὁ διατάξεις αὕτη ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰς περὶ ἀνεξίτηρσας ἀρχὰς
 τῶν περὶ τῶν χρόνων, τὰς καθιερωμένας διὰ τοῦ Συνταγματος καὶ τῶν
 ὑπεριτέρων ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων, δὲν ἴσχυει νῦν.

τήματα· καὶ τὸ ὑπολειπόμενον ἀπὸ τιμήματος πωληθέντος τινὲς πράγμα-
τος καὶ τὸ χρεωστούμενον ἐκ διαθήκης καὶ ἀπλῶς εἴς οἰσδότητε αἰτῶν.

Ν. Ὅσακις ὁ λαὸν δὲν ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ κατατε-
θέντα παρ' αὐτῷ ὑπὸ ἑτέρου χρήματα, ὧν ἐπετρέπη αὐτῷ ἡ χρῆσις, ἀλλ' ὅτερι
(ἴσης ποσότητος τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ ποιότητος, ὅπαρχει· δ' ἀναιτόν καὶ
οὐχὶ παρακαταθήκη. Δ. Π. 303 τοῦ 1866, 20 τοῦ 1877 — Ἡ μετατῆ
δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου συμφωνία, ὅπως νόμισται ὁ πρῶτος τὴν οἰκίαν τοῦ
δευτέρου, ἀντὶ δὲ τῶν τόκων κατοικῇ ἐν αὐτῇ, εἶναι νόμιμος· ἀλλ' ἂν κα-
μισθώσῃ τὴν οἰκίαν ταύτην εἰς ἄλλον, ὀφείλει τὸ πλεονάζον τοῦ μισθώμα-
τος· ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ νομίστου τόκου νὰ προσλογίσῃ τὸ κεφάλαιον τοῦ
δανείου, Δ. Π. 106 τοῦ 1869.

2. Οἱ ἀρχόντες ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἵς ἄρχουσι, κωλύονται
δανειζεῖν καὶ τοκίζεῖν καὶ πραγματεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον
ἐπὶ τόκῳ παρ' ἑτέρων δανειζονται· οἱ δὲ εἰς τὰς ὑπ' αὐτοὺς τα-
ξεις καὶ δανειζοῦσι καὶ τοκίζουσιν. (Ν. 33 καὶ Ν. 34 πρ. § 1
Πανδ. 12, 1 (de rebus creditis). Βασ. XXIII. 1. 33 καὶ 34.
Ν. μον. πρ. § 1 Κωδ. 1. 53 (de contractibus judicum). Ν.
3 Κωδ. 4. 2 (si certum pelatur).

Μ. Εἰς τοὺς ἀρχοντας ἐν αἷς ἐπαρχίαις ἀρχοῦσιν ἀπαγορεύεται νὰ δανει-
ζῶνται καὶ νὰ τοκίζωσι καὶ νὰ ἐμπορευώνται· αὐτοὶ δὲ μᾶλλον δύνανται νὰ
δανειζώνται παρ' ἄλλων ἐπὶ τόκῳ· οἱ δὲ κατώτεροι τοῦτων καὶ δανειζοῦνται
καὶ τοκίζουσιν.

3. Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ληφθέντες καρποὶ ψηφίζονται εἰς τὸ
χρέος, καὶ ἐάν τικανοὶ γένωνται πρὸς τὸ ὅλον χρέος, λύεται ἡ
ἀγωγή, καὶ ἀποδίδεται τὸ ἐνεχύρον· εἰ δὲ καὶ πλείονές εἰσι τοῦ
χρέους οἱ καρποί, ἀποδίδονται οἱ περιττεύοντες. (Ν. 1 Κωδ. 4.
24 (de pignoralitia actione). (1) Βασ. XXV. 1. 43).

Μ. Οἱ ληφθέντες ἐκ τοῦ ἐνεχύρου ὑπολογίζονται εἰς τὸ χρέος, καὶ ἐὰν
ἐξαρκέσωσι πρὸς τὸ ὅλον χρέος, διαλύεται ἡ ἀγωγή, καὶ ἀποδίδεται τὸ ἐνε-
χύρον· εἰ δὲ καὶ οἱ καρποὶ εἶναι πλείοντεροι τοῦ χρέους, ἀποδίδονται οἱ πε-
ρισσεύοντες.

4. Τῆς δοῦλης οἱ κάρματα καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ὑποτεθέντων
οἰκημάτων (2) εἰς τὸ χρέος ψηφίζονται· καὶ ἐὰν πολὺ ἔσται τὸ
συναγόμενον, λύεται ἡ ἀγωγή (Ν. 2 Κωδ. 4. 24 (de pigno-
ralitia actione). Βασ. XXV. 1. 44).

(1) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον περὶ ἐνεχύρου τῆς 1 Δεκ. 1826 εἰς
ἐνεχύρον δίδεται μόνον κινητὸν πρᾶγμα, οὗτινος ἡ χρῆσις ἀπαγορεύεται· εἰ
τὸν πιστωτὴν, ἐκτὸς ῥητῆς ἐναντίας συνομολογήσεως (ἄρθρα 1 καὶ 7). Δίδε-
ται ὅμως εἰς ἐνεχύρον καὶ τοκοφόρος πίστωσις, ὅτε ὁ πιστωτὴς κατελόγι-
ζει τοὺς ἐξ αὐτῆς τόκους εἰς τοὺς πρὸς αὐτὸν ὀφειλομένους.

(2) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον περὶ ὑποθηκῶν τῆς 11 Δεκεμβρίου
1836 δὲν ἔχει ὁ ὑποθηκιστὴς δανειστὴς τὴν χρῆσιν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ ἐνε-
χυρίου ἀκινήτου, ὃ ἐξακολουθεῖ νὰ μὲνόμενος ὁ ὀφειλέτης, ὅστις λαμβάνει καὶ
τὰ ἐνοίκια.

Μ. Οἱ κόποι τῆς δουλίας καὶ τὰ ἐνοίκια τῶν ὑποθήκευθέντων εἰρημάτων ἐπιλογίζονται εἰς τὸ χρέος· καὶ εἰς τὸ συλλεγόμενον ἦναι πάλιν, διαλύεται ἡ ἀναγῆ.

δ. Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ ὑψηρίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐ μόνον οὗς ἔλαθεν ὁ δανειστής, ἀλλὰ καὶ οὗς ἠδύνατο λαβεῖν· εἰ δὲ καὶ ἔλαψεν τὸν ἀγρόν, ἐνέχεται καὶ περὶ τούτου. (1) (N. 3 Kωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 45).

Μ. Οἱ καρποὶ τοῦ ἀγροῦ λογίζονται εἰς τὸ χρέος, οὐχὶ μόνον εἰ ληφθέντες ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅσους αὐτὸς ἠδύνατο νὰ λάβῃ· εἰ δὲ καὶ λάβῃ τὸν ἀγρόν ἀναγεται καὶ περὶ τούτου.

δ. Ὁ δανειστής καὶ λαβὼν εἰς ἐνέχυρον εἶλον, ἐρ' ὃ καταμένειν ἐν αὐτῷ, εἰ καὶ πλείον ἐστὶ τὸ ἐνοίκιον τοῦ νόμιμου τόκου, ὅμως οὐ δοκεῖ πλείονα τόκον ἀπαιτεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλάττωτος τὸν εἶλον μισθουθεῖν. Ἐάν δὲ μισθώσας τὸν εἶλον λαβὼν τὸ μίσθωμα, τότε εἴ τι ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον θυνηθῇ λαβεῖν, τοῦτο εἰς κεφάλαιον λογίζεται· (2) (N. 14 Kωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXI. 3. 62).

Μ. Ὁ δανειστής καὶ λαβὼν εἰς ἐνέχυρον εἰκίαν ἵνα ἐνοικῇ εἰς αὐτήν, καὶ κατὰ τὸ ἐνοίκιον ἦναι ἀνωτερον τοῦ νόμιμου τόκου, ὅν ὑπελαμβάνεται ὡς ἐπὶ ἀπαιτεῖ πλείωτον τόκον, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι τὴν εἰκίαν ἐπ' ἐλαττωσι πρὸς ἐνοικίαν· εἰ δὲ ἐνοικίᾳ τὴν εἰκίαν λαμβάνει τὸ ἐνοίκιον, τότε ἐπὶ ἂν θυνηθῇ νὰ λάβῃ ὑπὲρ τὸν νόμιμον τόκον, τοῦτο λογίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον.

γ. Κυρίως ἐνέχυρον λέγεται τὸ παραδοθὲν τῷ δανειστῇ τὸ ἐμὴ παραδοθὲν, ἀλλὰ συμφωνηθὲν, ὑποθήκη ἐστίν. (3) (N. 9 § 2 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 9).

(1-3) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(1) Κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν νομοθεσίαν τὸ μὲν ἐνέχυρον ἔχει ἀντικείμενα ἐνταυμάτων κινήτων πράγματα, ἐνοχικὴν ἀπαιτήσιν ἢ πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ κινήτου, ἢ δὲ ὑποθήκη ἔχει ἀντικείμενον ἀκίνητον πρᾶγμα ἢ πραγματικὸν δικαίωμα ἐπὶ ἀκινήτου. Διαφέρει δὲ κατὰ τοῦτο κυρίως παρ' ἑαυτοῦ ἡ ὑποθήκη τοῦ ἐνεχύρου ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα, ὅτι ὁ μὲν ἐνεχυροχρὴς δανειστῇ οὐ μόνον δικαιούται ὡς ὁ ἐνυπόθηκος ὑπερήμερον κατακτείνει τοῦ ὀφειλέτου περὶ τὴν εκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσης αὐτοῦ νὰ ἐπανελάτῃ τὴν εκπλήρωσιν ταύτην διὰ πλειστηριασμοῦ τοῦ ὑπεγγύου πρᾶματος καὶ συμφητισμοῦ τοῦ τιμήματος ἀπέναντι τοῦ χρεώ, ἀλλὰ τίσεται ἔχει ἐπ' αὐτοῦ καὶ δικαίωμα διακατοχῆς· δύναται δὲ προπῆτι νὰ ἀπὲρ γῶσι ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀντὶ πλειστηριασμοῦ καταχωρίσας, δηλονότι ὅτι τοῦ ἐνεχυροῦ δικαίωμα ἀντὶ πληρωμῆς, διατασσόμενον παρὰ τοῦ δικαστηρίου, συναίνουτος τοῦ ὀφειλέτου, τοῦ διὰ πραγματογνωμόνων προσέλαμψε τοῦ τιμήματος, καὶ ὁ ἐπιδικάζεται τῷ δανειστῇ τὸ ἐνέχυρον, ἀποδιδόμενον μὲν τοῦ πλειονίσματος, συμπληρουμένου δὲ τοῦ ἐλλείμματος. Σημειώσεται ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐκποιήσεως τοῦ ὑπεγγύου πρᾶματος διὰ πλειστηριασμοῦ ἔχουσι τὰν δυνάμει τοῦ 878 ἀρθροῦ τῆς πολ.

Μ. Κυρίως ἐνέχυρον εἶναι τὸ παραδιδόν εἰς τὸν δανειστὴν· τὸ δὲ ἀπὸ παραδιδόν, ἀλλὰ συμφωνηθέν, λέγεται ὑποθήκη.

8. Ὅταν τις ἐνέχυρον λάβῃ καὶ συμφωνηθῇ τι περὶ αὐτοῦ, τὸ δόξαν κρατεῖται· εἰ δὲ μὴδὲν ἔδοξε καὶ διετία παρελθούσῃ μετὰ τὴν καταδίκην ἢ διαμαρτυρίαν, ἔξεστι πιπράσκειν αὐτὸ (1) (N. 3 1 Kwδ. 8. 34 (de jure domini impetrando). Βασ. XXV. 7. 59).

Μ. Ἄν τις λαβὼν ἐνέχυρον καὶ συμφωνηθῇ τι περὶ αὐτοῦ, τὸ συμφωνημένον ἰσχύει· εἰ δὲ οὐδὲν συνεφωνήθη καὶ παρελθούσῃ δύο ἔτη μετὰ τὴν καταδίκην ἢ τὴν προφωνήσιν, συγχωρεῖται νὰ πωληθῇ αὐτό.

9. Ὁ δανειστής μέλλων πιπράσκειν τὸ ἐνέχυρον γινώσκων τοῦτο ποιεῖται τῷ χρεώστῃ, εἰ εὐχέρειαν ἔχει, καὶ διαμαρτυράσθω αὐτόν· εἰ μὲντοι περιγραφὴν ποιήσῃ ἐν τῇ πράξει, τῇ προσφύρῳ ἀγωγῇ εὐθυνέσθω. (2) (N. 4 Kwδ. 8. 28 (de distr. pignorum). Βασ. XXV. 7. 26).

Μ. Ὁ δανειστής μέλλων νὰ πωλήσῃ τὸ ἐνέχυρον, δεῖται νὰ γνωρίσῃ τοῦτο εἰς τὸν χρεώστην, ἐὰν ᾖ εὐλόγον, καὶ νὰ ἀνακοινοῖ αὐτῷ (διὰ διαμαρτυρίας)· ἐὰν δὲ δουλευθῇ ἐν τῇ πωλήσει, ἐναγεται διὰ τῆς ἀρμολίας ἀγωγῆς.

10. Ὁ ἐνέχυρον κρατῶν οὐχ ὑπόκειται, οὐδὲ γὰρ ἐπὶ φυλακῇ νέμεται. (*) (N. 13 Πανδ. 42. 8 (puae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 13).

ἡμῶν δικόν. πάντες οἱ πιστωταί, ἐνεχυροῦχοί τε καὶ ἐγγχειροῦργοι, ἀλλ' ὁ ἐνεχυροῦχος δύναται νὰ ἀσκήσῃ, τὸ δικαίωμα αὐτοῦ καὶ κατὰ τρίτου κατὰ χροῦ τοῦ πράγματος.—Σημειώσιον προσέτι ὅτι κατὰ τὴν νεωτέραν ἡμετέραν νομοθεσίαν πρὸς κτήσιν ἐνεχυρικοῦ δικαιοῦματος ἀπαιτεῖται ἐπὶ ἐνεχυρῷ μὲν ἡ διακατοχὴ τοῦ ἐνεχυρισθέντος παρὰ τοῦ δανειστοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ δὲ ἡ ἐγγραφή αὐτῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν.

(1) Τανῶν ὁ πιστωτής δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ τὸ ἐνέχυρον, ἀλλὰ μόνον νὰ προκαλέσῃ δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ νὰ ἔχῃ παρ' ἐαυτοῦ τὸ ἐνέχυρον ἀντὶ πληρωμῆς ἢ νὰ πωλήσῃ διὰ πλειστηριασμοῦ· δὲν ἰσχύει δὲ ἡ ἐναντία συμφωνία.

(2) Ἐν τῷ νῦν ἡ πώλησις τοῦ ἐνυποθήκου ἢ ὑπὸ ἐνέχυρον πραγμάτω γίνεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ δικονομικοῦ νόμου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τίς ἔχων δανειστάς διαφόρους εἰληκόσθη παρ' ἐνός τῶν καὶ ἀντιτεῖτο τὸ χροῖ καὶ μὴ ἔχων αὐτὸ δοῦναι δίδωκε τῷ δανειστῇ ἐνέχυρον· καὶ μετὰ τὴν δοσιν τοῦ ἐνεχυροῦ ἐξήτησαν οἱ λοιποὶ δανεισταὶ πεμψθῆναι εἰς νομὴν τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, ὡς λαμβάνοντες καὶ μὴ ὑποδεχομένου τὸ δικαστήριον. Ἄρα δύναται οἱ πεμψθέντες δανεισταὶ ἐπὶ νομῇ λαμβάνειν τὸ ἐνέχυρον τὸ δοθέν τῷ συνδανειστῇ· οὐχί· διότι ὁ ἔχων τὸ ἐνέχυρον ἐπὶ ἰδίᾳ ἀσφαλεῖς ἔλαβεν αὐτό, ὡς ἂν ἐκεῖθεν ἀποβλήτῃ, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς καθόλου νομῆς τῶν δανειστῶν, ἥτοι τῆς ῥεῖ σερβάνδαι καύσα (rei servandae causa)· ὁ γὰρ ἐξ ἐκείνης νεμόμενος, ὡς ἀνάγκη· πάντων τῶν δανειστῶν νεμόμενος καὶ φυλάττων τὰ τοῦ χρεώστου πᾶσι τοῖς δανεισταῖς, εἰκότως ἐναγεται παρ' ἐκείνων, ἵνα εἰσάγῃ τὰ πράγματα εἰς τὸ μέτρον.

Μ. Ὁ κρατῶν ἐνέχυρον δὲν ἐνέχεται, διότι δὲν νέμεται πρὸς φύλαξιν.

11. Εἴτε ἐξ ἀρχῆς εἴτε μετὰ ταῦτα συμφωνηθῇ περὶ τῆς πράξεως τῶν ἐνεχύρων, εἴτε μὴδὲν συμφωνηθῇ, καλῶς αὐτὰ πιπρασκεῖ ὁ δανειστής καὶ ποιεῖ δεσπότην τὸν ἀγοραστήν· εἰ μὴ ῥητῶς συνεφωνηθῇ μὴ πιπράσκειν αὐτά· τότε γὰρ ἐνέχεται τῇ περὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ὁ πωλῆσας αὐτὰ δανειστής. (N. 4 Πανδ. 13. 7 (de pignoratitia actione). Βασ. XXV. 1. 4).

Μ. Εἴτε ἀπ' ἀρχῆς εἴτε μετὰ ταῦτα συμφωνηθῇ περὶ τῆς πωλήσεως τῶν ἐνεχύρων, εἴτε μὴδὲν συμφωνηθῇ, ὁ δανειστής καλῶς πωλεῖ αὐτὰ καὶ καθίσταται κύριον τὸν ἀγοραστήν· ἐκτός ἂν συνεφωνηθῇ, ῥητῶς νὰ μὴ πωλήσῃ αὐτὰ· διότι τότε ὁ πωλῆσας αὐτὰ δανειστής ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν.

12. Ἐὰν εἴπῃ ὁ δανειστής ὅτι, εἰ μὴ καταβληθῇ μοι τὸ χρέος ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου, δεσπότης ἔσομαι τοῦ ἐνεχύρου, τοῦτο τὸ συμφωνον ἀνίσχυρον ἔστω. (N. 3 Κωδ. 8. 35 (de pactis pignorum). Βασ. XXV. 7. 62).

Μ. Ἐὰν εἴπῃ (διὰ τοῦ συμφωνητικῆς) ὁ δανειστής ὅτι, ἐὰν ἐντὸς τοῦ παριούτος ἔτους δὲν μοι καταβληθῇ τὸ χρέος, γίνομαι κύριος τοῦ ἐνεχύρου, ἡ συμφωνία αὕτη εἶναι ἀνίσχυρος.

13. Ἐὰν συμφωνηθῇ πιπράσκεισθαι τὸ ἐνέχυρον, οὐ μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ εἰς αὐτὸ δαπανηθέντα, πιπράσκειται· τὸ γὰρ ἐνέχυρον τὸ ὑπὸ τὸ κεφάλαιον ὑποτεθὲν σιωπηρῶς καὶ ἐπὶ τοῖς τόκοις ὑπόκειται. (N. 8 § 5 Πανδ. 13. 7 (de pignor. actione). Βασ. XXV. 1. 8).

Μ. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ πωλῇται τὸ ἐνέχυρον, οὐ μόνον διὰ τὸ κεφάλαιον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς τόκους καὶ τὰ εἰς αὐτὸ δαπανηθέντα, πωλεῖ αὐτὸ τὸ ἐνέχυρον τὸ ὑποβαλλόμενον διὰ τὸ κεφάλαιον σιωπηρῶς ὑπόκειται καὶ εἰς τοὺς τόκους.

14. Ὁ τὸ ἀλλότριον ἐνεχυριάζων ἑαυτὸν ποιεῖ ἑνοχον· τὸ γὰρ ἐνεχυριασθὲν οὐ ποιεῖ ἑνοχον τὸν κεκτημένον δηλονότι. (1) (N. 9 πρ. § 4. N. 16 § 1. N. 20 πρ. N. 22 § 2. N. 32. N. 36 § 1 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione). N. 6 Κωδ. 8. 16 (si aliena res).

Μ. Ὁ ἐνεχυριάζων τὸ ἀλλότριον ἐνοχοποιεῖται· διότι τὸ ἐνεχυριασθὲν δὲν εὐχενοποιεῖ τὸν λαβόντα.

(1) Ἡ ἐνεχυρίασις ἀλλοτρίου πραγματος εἶναι ἰσχυρὰ παρὰ τὴν Ῥωμαίειν καὶ περὶ ἡμῶν, ἐὰν ἔχῃ συμφωνον τὴν θέλησιν τοῦ ἰδιοκτήτου ῥητὴν ἢ σιωπηρὰν (N. περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 4, N. περὶ ἐνεχ. ἀρθρ. 1). Σιωπηρὰ δὲ ἔγκρισις λογίζεται ἡ ὁπωσδήποτε σύμπραξις τοῦ ἰδιοκτήτου εἰς τὴν πράξιν τῆς ἐνεχυρίσεως. Ὡσαύτως· εἶναι ἰσχυρὰ, ἐὰν ἐγένετο ἐπὶ τῷ ὄρω τῆς ἐπιθέσεως τοῦ πραγματος ἢ ἐὰν τὸ ἐπικτηθὲν ὠρεῖτο εἰς τὴν ἐνεχυρίασιν. (ἴδε καὶ § 80).

15. Τὸ συμφωνηθῆναι τὴν χρεώστην ἐν τῷ τῇν προθεσμίαν αὐτοῦ τῆς καταβολῆς ὑπερβαίνειν διάπρασιν γίνεσθαι τοῦ ἐνεχύρου, οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγὴν, ὅταν ἐλάττωτος πωλήσῃ ὁ δανειστής τῷ συμφώνῳ τῷ ἐν τῷ πλῆθει ἐναχθῆναι. (N. 3 § 5 Κωδ. 8. 34 (de jure domini)).

M. Ἡ συμφωνία, ὅτι πωλεῖται ἐνέχυρον, εἰς τὴν χρεώστης δὲν καταβῇ ἐμπροσθεν, δὲν ἀναιρεῖ τὴν περὶ τοῦ ἐνεχύρου ἀγωγὴν. ὅταν ὁ δανειστής πωλήσῃ ἐπὶ ὀλιγώτερον τιμῇματι ὅ,τι ὥρκειλε νὰ πωλήσῃ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν.

16. Τὸ ἀπὸ καταδίκης ἐνέχυρον ἢ τάξις πιπρασκέτω· εἰ δὲ μηδεὶς εὐρεθῇ ὁ ἀγοράζων, εἴτε εὖν ἡττονος εὐρεθῇ καὶ βουληθῇ ὁ νενικηκὼς ὑπερθεματίζων ἀγοράσαι, ἐξέστιν αὐτῷ τοῦτο ποιεῖν ὡσπερ ἐξωτικῶ. (1) (N. 2 Κωδ. 8. 23 (si in causa judiciali). Βασ. XXV. 7. 17).

M. Τὸ ἀπὸ καταδίκης ἐνέχυρον (δηλονότι τὸ ἐνέχυρον τὸ δυνάμει τελεσιδικίου δικαστικῆς ἀποφάσεως ὑποκείμενον εἰς πώλησιν πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ) πωλεῖ τὸ δικαστήριον· εἰ δὲ οὐδεὶς ἀγοραστὴς εὐρίσκειται, εἴτε προσφέρει ὀλιγώτερον καὶ θελήσῃ ὁ νικήσας νὰ ἀγοράσῃ πλειστηρίων, δύναται καὶ αὐτὸς ὡς ἐξωτικὸς νὰ πράξῃ τοῦτο.

17. Δύναται ὁ δανειστής κατέχων τινὲς χρεώστου ἐνέχυρον καὶ αὐτὸς ἐτέρῳ δανειστῇ διδόναι· πάλιν αὐτὸ εἰς ἐνέχυρον· πλὴν ὑπὲρ τούτου τιμήματος, ὑπὲρ οὗ καὶ αὐτὸς κατέσχεν αὐτό. (2) (N. 1 Κωδ. 8. 24 (si pignus pignori). Βασ. XXV. 7. 19).

M. Δύναται ὁ δανειστής κατέχων χρεώστου τινὲς ἐνέχυρον νὰ δίδῃ αὐτὸ καὶ αὐτὸς πάλιν εἰς ἐνέχυρον πρὸς ἄλλον δανειστήν· δι' ὅσον ὅμως τιμῆμα ἔλαβεν αὐτὸ καὶ αὐτός.

18. Τὰ συμβαίνοντα τυχερά ἐν τῷ ἐνεχύρῳ ἐπιβλαβῇ τε καὶ ἐπικερρῇ τὸν χρεώστην ἔρξ. (N. 21 § 2 Πανθ. 20. 1 (de pignoribus). Βασ. XXV. 2. 21).

M. Τὰ συμβαίνοντα τυχερά εἰς τὸ ἐνέχυρον ἐπιβλαβῇ τε καὶ ἐπικερρῇ ἀνάγονται εἰς τὸν χρεώστην.

19. Ὁ δανεισταὶ τις ἀπ' ἐμοῦ νομ. φ' δεδωκώς μοι ἐνέχυρον σκευὴ ἀργυρᾶ· γενόμενος δὲ αὐτῶν ἐν χρήσει ἐξήτησε τοῦ λα-

(1) Τανῦν τὰ τῆς πωλήσεως τοῦ ἐνεχύρου διέπει ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, συνδυαζομένη πρὸς τὸν περὶ ἐνεχύρου νεώτερον ἡμῶν νόμον.

(2) Παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, διότι κατὰ τὸν περὶ ἐνεχύρου νεώτερον ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 4) τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος (πρὸς συστάσιν ἐνεχύρου εὐσιωδῶς ἀναγκαίαν), δὲν δύναται ὁ πιστωτὴς νὰ μεταστήσῃ εἰς τρίτον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ ὀφειλέτου, ἀρα οὐδ' εἰς τὸν πιστωτὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ὑποθήκη δύναται νὰ ὑποθηκευθῇ, οὐδεμίαν διαταξὴν ἀντικειμένην εἰς τοῦτο (Οἶκον. Στοιχεία Ἀστ. Δ. βιβλ. 6' σελ. 419).

ἐν αὐτά, καὶ μετὰ καιρὸν ᾗτήσατο ἵνα πωλήσῃ τὰ ἐνέχυρα καὶ ἐπέτρεψα αὐτῶν τὴν διάπρασιν· εἴτα ἀγοράσαι (1) βούλομαι αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀγοράσαντος ἀγοραστοῦ· καὶ φησιν ὁ νόμος, δύνασθαι τοῦτο ποιεῖν, ὅτι ἅπαξ ἐπέτρεψα τὴν διάπρασιν καὶ ἔπεσον οὐ εἶχον ἐνεχύρου δικαίου. Ἐξεί οὖν αὐτὰ ἀσφαλῶς ἀγοραστῆς, ἐγὼ δὲ κατὰ τοῦ χρεώστου ἔχω τὴν ἀγωγὴν. (N. § 1. N. 7 πρ. N. 8 § 6 Πανδ. 20. 6 (quibus modis pignus). 2. N. 4. N. 11 Κωδ. 8. 26 (de remissione pignoris).

M. Δανεισθεῖς τις παρ' ἐμοῦ νομίσματα πεντακοσία, μοι ἔδωκεν εἰς ἐνέχυρον σκεὺς ἀργυρᾶ· λαθὼν δὲ ἀνάγκη αὐτῶν μὲ παρεκάλει νὰ δώσω αὐτὰ καὶ μετὰ καιρὸν ἐζήτησε νὰ πωλήσῃ τὰ ἐνέχυρα καὶ ἐπέτρεψα νὰ ἐκποιήσιν· ἔπειτα θέλω νὰ διεκδικήσω αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀγοράσαντος. Ὁ νόμος φησι, ὅτι δὲν δύναμαι νὰ πράξω τοῦτο, ἐπέτρεψα ἅπαξ νὰ πωληθῶσι καὶ ὥλεσα τὸ ἐπ' αὐτῶν δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου. Κρατεῖ λοιπὸν αὐτὰ ἀσφαλῶς ὁ ἀγοραστῆς, ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν κατὰ τοῦ χρεώστου ἀγωγὴν.

20. Τὰ κατὰ τυχὴν τοῖς ἐνεχύροις ἐπισυμβαίνοντα τὴν χρεώστην ὁρᾷ· καὶ ἐάν τις δανείσας τινὲ λαβοὶ παρὰ τοῦ χρεωφειστοῦ ἐνέχυρον, εἴτα συμβῇ ἀπολεσθῆναι τὸ ἐνέχυρον κατὰ τυχὴν, ὁ δανειστῆς οὐ μόνον οὐδὲν ζημιούται ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρεὸς ἐλόκληρον μετὰ τῆς αὐτοῦ ὠφειλῆς δύναται ἀπαιτεῖν· ὀφείλει δὲ ὁ δανειστῆς μῆτε ἀμέλειαν, μῆτε δόλον εἰς τὸ ἐνέχυρον ἐπιβείξασθαι, μῆτε χρήσασθαι αὐτῷ ἄλλο τι παρ' ὅ ὁ δούς αὐτὸ συγκατέθετο· (2) (N. 9 Κωδ. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 51.)

M. Τὰ ἐπισυμβαίνοντα τυχερά εἰς τὰ ἐνέχυρα βαρύνουσι τὴν χρεώστην καὶ ἐάν τις δανείσας τινὰ λαβῇ παρὰ τοῦ χρεωστοῦ ἐνέχυρον, ἔπειτα συμβῇ ἐκ τυχὴν νὰ ἀπολεσθῇ αὐτό, ὁ δανειστῆς οὐ μόνον οὐδὲν ζημιούται ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἐνεχύρου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρεὸς ἐλόκληρον σὺν τῇ ὠφειλῇ αὐτοῦ δύναται νὰ ἀπαιτῇ. Ὀφείλει ὁμοίως ὁ δανειστῆς νὰ μὴ διεῖξῃ εἰς τὸ ἐνέχυρον οὔτε ἀμέλειαν, οὔτε δόλον, οὔτε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὸ πρὸς ἄλλο τι ἢ ὅ, τι συγκατένευσεν ὁ δώσας αὐτό.

21. Ὡς περ τὰ τυχερά ὁ δανειστῆς οὐκ ἐπιγινώσκει τοῦ ἐνεχύρου, οὕτω δόλον καὶ βραθυμίαν καὶ φυλακὴν παρέχει ἐπ' αὐτῷ· (N. 14 Κωδ. 8. 14 (de pignoris). Βασ. XXV. 2. 56).

(1) Ἦν ἄλλαις ἐκδόσεσι φερεται ἐκδικῆσαι ἀντὶ ἀγοράσαι· ἀλλ' ἡ ἀντισημία εἶναι ὁπωσδήποτε ἡ αὐτή.

(2) Ὁ δανειστῆς ὀφείλει μὲν νὰ μεταχειρίζεται καὶ νῦν κατὰ τὴν διατάχην τῆς § 20 καὶ τῆς § 21 καὶ ἄρθρον 8 τοῦ νέου ἡμῶν νόμου περὶ ἐνεχύρου καὶ ἐνεχυριασθέν αὐτῷ ὡς ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης, εὐθυνόμενος διὰ πᾶσαν ἐκ τῆς ἀμέλειας προσγενομένην αὐτῷ βλάβην, ἀλλ' ὀφείλει προσέτι κατὰ τὸν γεωτερον ἡμῶν νόμον (N. περὶ ἐνεχ. ἄρθρον 7) νὰ διδῇ λόγον περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐνεχυριασθέντος πραγμάτων περιεληθόντων αὐτῷ τυχὴν ὠφελημάτων, καὶ μὴ ἔχων δικαίωμα χρήσεως καὶ καρπώσεως αὐτοῦ.

Μ. Ὡς τὰ τυχηρά τοῦ ἐνεχύρου δὲν ἀναδέχεται ὁ δανειστής, οὕτως ὀφείλει ἐπιμέλειαν εἰς φύλαξιν αὐτοῦ εὐθυνόμενος λόγῳ δόλου καὶ ἀμελείας.

22. Ἐάν ὁ δανειστής μὴ παρ' ἰδίαν αἰτίαν ἀπολέσῃ τὸ ἐνέχυρον, οὐκ ἐγκαλεῖται, γρῆ δὲ αὐτὸν ἀποδείξαι ὅτι ἀπώλεσε· τὰ γὰρ τυχηρά αὐτὸν κινδυνεύεται τῷ δανειστῇ ἀλλὰ δύναται κατὰ τύχην ἀπολέσας τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖν τὸ αὐτὸ κεχρεωστημένον· εἰ δὲ μεταξὺ τῶν συναλλασσότων ἦρεσεν, ἵνα ἡ ἀπώλεια τῶν ἐνεχύρων ἐλευθερώσῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχύον ἔχει. (Ν. 5 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 47).

Μ. Ἐάν ὁ δανειστής δὲν ἀπολέσῃ ἐξ αἰτίας ἐαυτοῦ (ἀμελείας δηλονότι ἢ δόλου) τὸ ἐνέχυρον, δὲν ἀνάγεται ὀφείλει ὅμως αὐτὸς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἀπώλεσεν αὐτό, διότι τὰ τυχηρά δὲν πίπτουσιν εἰς βάρος τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ δύναται, εἰ ἀπολέσῃ κατὰ τύχην τὸ πρᾶγμα, νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ κεχρεωτοῦμενον εἰς αὐτόν. Εἰ δὲ συμφωνήσῃ μεταξὺ τῶν συναλλαττότων, ὥστε ἡ ἀπώλεια τῶν ἐνεχύρων νὰ ἀπαλλάσῃ τὸν χρεώστην, τοῦτο ἰσχύει.

23. Εἰ τις δανείσας καὶ λαβὼν ἐνέχυρον χρήσεται τοῦτω εἰς πρᾶγμα μὴ δοκῶν τῷ χρεώστῃ, καὶ συμβῇ τῷ ἐνεχύρῳ βλάβη τις ἐντεῦθεν ἢ καὶ παντελὴς ἀπώλεια, εἰς τὸν δανειστὴν τὸ ἐπισυμβάν καὶ οὐκ εἰς τὸν χρεώστην ἀνάγεται. (1) (Ν. 27 § 3 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione) Ν. 7 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione)).

Μ. Ἐάν τις δανείσας καὶ λαβὼν ἐνέχυρον μεταχειρισθῇ αὐτὸ εἰς πρᾶγμα ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ χρεώστου, καὶ ἐκ τούτου συμβῇ βλάβη εἰς τὸ ἐνέχυρον ἢ καὶ παντελὴς ἀπώλεια, τὸ ἐπισυμβάν ἀνάγεται εἰς τὸν δανειστὴν καὶ οὐχὶ εἰς τὸν χρεώστην.

24. Ἡ τοῦ ἐνεχύρου ἀνάδοσις οὐκ εἰσάγει τοῦ χρέους συγχώρησιν, εἰ μὴ τοῦτο εἰδικῶς συνέδοξε. (Ν. 3 Πανδ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 3).

Μ. Ἡ τοῦ ἐνεχύρου ἀπόδοσις δὲν ἐπιφέρει τοῦ χρέους συγχώρησιν, ἐπεὶ ἐν τούτῳ συμφωνήσῃ εἰδικῶς.

25. Ὁ πολλὰ πράγματα λαβὼν εἰς ὑποθήκην, εἰ μὴ πληρωθῇ τὸ χρέος, οὐκ ἀναγκάζεται τὸ ἐν ἐλευθερώσαι. (Ν. 19 Πανδ. 20. 1 (de pign. et hypothecis). Βασ. XXV. 19).

Μ. Ὁ λαβὼν εἰς ὑποθήκην πολλὰ πράγματα, εἰ δὲν πληρωθῇ τὸ χρέος, δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ ἐν.

26. Ὑποθήκη μὲν ἐστὶ τὸ παραμένον μὲν τῷ χρεώστῃ, ὑποτιθέμενον δὲ τῷ δανειστῇ εἰς τὸ γραμματεῖον ἕνεκεν τῆς τοῦ χρέους ἱκανώσεως· ἐνέχυρον δὲ τὸ ἐν χερσὶ διδόμενον τῷ δανει-

(1) Ἐάν ὁ πιστωτὴς ποιῇται χρῆσιν τοῦ ἐνεχύρου ἄνευ τῆς συναίνεσως τοῦ ὀφειλέτου ἢ παρὰ τὰ συμφωνηθέντα, δικαιούται οὗτος νὰ αἰτήσῃ δικαστικῶς νὰ παραδῇ τὸ ἐνέχυρον εἰς τρίτον κατὰ τὸν νεώτερον πρὸς ἐνεχύρου νόμον (ἀρθρ. 7 καὶ 10).

Κοινῷ δὲ ὀνόματι καὶ τὸ διδόμενον καὶ τὸ ὑποτιθέμενον
 χυρον λέγεται. (N. 9 § 2 Πανδ. 13. 7 (de pign. actione).
 Βασ. XXV. 1. 9. N. 238 § 2 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif).
 7 Εἰσηγ. 4. 6 (de act.).

1. Ὑποθήκη εἶναι τὸ παραμένον μὲν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ χρεώστου, ὑπο-
 τίθεντο δὲ εἰς τὴν δανειστὴν δια χρεωστικοῦ ὁμολόγου πρὸς ἱκανοποίη-
 τοῦ χρέους· ἐνεχυρον δὲ τὸ διδόμενον εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ. Κοινῶς
 καὶ τὸ ὑποθηκευόμενον καὶ τὸ διδόμενον ἐνεχυρον λέγεται (ἐν τῇ πλά-
 νῳ ἐκδοχῇ τῆς λέξεως ἐν ἑ. χυρον).

27. Ὁ δανειστής, ὅστις ἀγροὺς ἢ οἰκίας εἰς ὑποθήκην ἔλαβε,
 ζημίαν τὴν ἐν τοῖς ταμνομένοις ξένοις καὶ τοῖς καταλυο-
 μένοις οἰκίαις ἐξ αὐτοῦ γενομένην εἰς λόγον ἐναγκεῖν ἀναγκα-
 ζεῖται· καὶ ἐὰν κατὰ δόλον ἢ πταίσμα τὸ πρᾶγμα τὸ ὑποτε-
 θήκῃ χεῖρον ἐποίησεν, καὶ τούτου ἕνεκεν τῇ ἀγωγῇ ἐνάγεται· ἵνα
 αὐτὸν ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅποιον ἦν ἐν τῷ καιρῷ τῆς
 ὑπόθεσης. Ὁ δανειστής τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἀπερ ἐποίησεν
 περὶ τὸ ὑποτεθέν πρᾶγμα, ἀπαιτεῖν οὐ κωλύεται. (1) (N. 1
 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione). Βασ. XXV. 1. 49).

Μ. Ὁ δανειστής, ὅστις ἔλαβεν ἀγροὺς ἢ οἰκίας εἰς ὑποθήκην, ἀναγκαζε-
 ται νὰ ἀναγράψῃ εἰς ἴδιον λογαριασμόν τὴν γενομένην ἀπὸ μέρους αὐτοῦ
 ζημίαν εἰς δένδρα κτείναν καὶ οἰκίας κτηνισθησας. Καὶ ἐκ δόλου ἢ πταί-
 σματος αὐτὸν δὲν κατέστησε χεῖρον τὸ ὑποθηκευθὲν πρᾶγμα, ἐνάγεται διὰ καὶ
 εἰ αὐτοῦ διὰ τῆς περὶ ὑποθήκης ἀγωγῆς, ἵνα ἀποκαταστήσῃ τὸ πρᾶγμα
 αὐτὸν, ὅποιον ἦν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὑπόθεσης. Ὁ δὲ δανειστής δὲν εὐπα-
 ρεῖται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα, ἀπερ ἐτέλεσεν εἰς τὸ ὑπο-
 θεθέν πρᾶγμα.

28. Τὰ ὑποτεθέντα πρᾶγματα εἰς ἐνέχυρον προσωπικῶς ζη-
 μιον οἱ χρεώσται· οὐδὲ γὰρ ἔξεστι τῷ δανειστῇ χωρὶς συμ-
 νόμου καὶ ἀρχικῆς κελεύσεως ἀφαιρεῖσθαι τὰ πρᾶγματα τοῦ
 χρεώστου, τούτεστι διαπιπράσκειν τὰ εἰς αἰτίαν ἐνεχύρου κατε-
 θέμενα πρᾶγματα· (2) (N. 11 Κωδ. 4. 24 (de pign. actione).
 Βασ. XXV. 1. 53. N. 1 Κωδ. 8. 23).

(1) Δυνάμει τοῦ περὶ ὑποθηκῶν νόμου τῆς 11 Αὐγ., 1836 ἐπὶ ἀκινήτων
 πημάτων παραχωρεῖται μόνον δικαίωμα ὑποθήκης, ἀπρωτόμενον δι' ἐγ-
 γράφης ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν, ὃ δὲ δανειστής δὲν ἔχει τὴν διαχεί-
 ρισιν τῶν ὑποθηκευθέντων αὐτῷ ἀκινήτων, ἃ ἐξακολουθεῖ καρπούμενος ὁ
 χρεώστης.

(2) Καὶ τανῦν δυνάμει τοῦ περὶ ἐνεχύρου νόμου τῆς 1 Δεκεμβρ. 1836 ὁ
 δανειστής δὲν δύναται νὰ διαθήσῃ τὸ ἐνέχυρον· δύναται δὲ νὰ προκαλέσῃ
 δικαστικὴν διαταγὴν, παρέχουσαν αὐτῷ τὴν ἀδειαν νὰ διατηρήσῃ τὸ ἐνέχυ-
 ρον ἐντὶ πληρωμῆς ἢ νὰ πλειστηριάσῃ αὐτὸ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολ.
 δικαιοσύνης.

Μ. Τὰ ἐνεχυριασθέντα πράγματα ἀπαιτοῦσιν οἱ χρεώσται διὰ τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς· διότι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὸν δανειστὴν ἄνευ συμφωνίας καὶ δικαστικῆς ἀποφάσεως νὰ ἀφαιρῇ τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου, τεύεσσι νὰ κρατῇ τὰ παρακρατούμενα λόγῳ ἐνεχύρου.

29. Ἐάν ὁ ὑποθεθεὶς οἶκος καυθῇ, καὶ τις ἀγοράσας τὸ ἔδαφος κτίσῃ, καὶ τὸ κτισθὲν ὑπόκειται· ὁ δὲ καλῇ πίστει νομεὺς οὐκ ἀποκαθίστησι, εἰ μὴ λάβοι τὰς δαπάνας, εἰς ὅσον τὸ πρᾶγμα γίνεται τιμιώτερον. (N. 29 § 2 Πανδ. 20. 1 de pignoris et hypothecis). Βασ. XXV. 2. 29).

Μ. Ἐάν ἡ ὑποθήκευσις οἰκία καὶ ἀγοράσας τις τὸ ἔδαφος κτίσῃ, καὶ τὸ κτισθὲν καθίσταται ὑπέγγυον· ἀλλ' ὁ καλῆς πίστεως νομεὺς δὲν ἀποκαθίστησι (δηλονότι δὲν ἐπιστρέφει τὴν ἐγερθεῖσαν οἰκοδομήν), εἰ μὴ λάβῃ τὰς δαπάνας, καὶ ὅσον (δι' αὐτῶν) τὸ πρᾶγμα κατέσται πολυτιμότερον.

30. Ἐάν πρᾶγμα ἀλλότριον ὑποθετῇ τις, εἴτα δεσπόσῃ αὐτοῦ μετὰ ταῦτα, οὐδὲν ἦτον ἰσχυρῶς ἐδόξεν ὑποτίθεσθαι αὐτῷ ἐξ ἀποτελέσματος. (N. 5 Kwβ. 8 16 (si aliena res). Βασ. XXV. 4. 9).

Μ. Ἐάν τις ὑποθήκευσεν ἀλλότριον πρᾶγμα, καὶ ἔπειτα κατέσται κύριος αὐτοῦ, ὑπολαμβάνεται ὅτι ὑπέθηκευσεν αὐτῷ ἐπίσης ἰσχυρῶς ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος.

31. Προτιμᾶται παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ τὸ ἐνέχυρον λαβὼν καὶ ὁ κληρονομος (1) (N. 10 Πανδ. 20. 1 de pign. et hypoth.). Βασ. XXV. 2. 10).

Μ. Προτιμᾶται τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον καὶ ὁ κληρονομος.

32. Τοῦ Μελίου χρεωστήσαντος καὶ ἀφαιρεθέντος κτήματα, εἴτα κινήσαντος ὡς κακῶς ἐτιμήθησαν τὰ κτήματα, ἀπερνήσας ὁ Μάγιστρος, δεῦνα· τοῦτον τὸ χρέος καὶ ἀπολαβεῖν τὰ κτήματα· καὶ οὗτος ἦτονος προθεσμίαν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μετὰ τὴν πενηντὴ τῆς σημειώσεως καιρὸς μῆνες ἑξ· καὶ εἰ ὑπερεκπέσοι καὶ τοῦτον τὸν ὅρον, ἐδικαιώθη ὁ ἀντίδικος δεσπόζειν τῶν κτημάτων. (2)

Μ. Ὁ Μέλιος χρεωστῶν καὶ στερηθεὶς ἕνεκα τούτου τῶν κτημάτων αὐτοῦ, ἤξιωσε δικαστικῶς ὅτι κακῶς ἐτιμήθησαν αὐτά, καὶ ὁ Μάγιστρος διετάχθη νὰ δώσῃ αὐτῷ τὸ χρέος καὶ νὰ ἀναλάβῃ τὰ κτήματα· οὗτος δὲ ἦτονος προθεσμίαν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς σημειώσεως χρόνος μῆνων ἑξ, ἂν δὲ ὑπερβῇ τὴν προθεσμίαν ταύτην, ἐδικαιώθη ὁ ἀντίδικος νὰ κυριεύῃ τὰ κτήματα.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ἐπαναλαμβάνεται αὐτολεξεῖ ἐν § 52.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν οὐ μόνον ὡς μὴ περιλαμβανομένη ἐν ταῖς Ῥωμαϊκαῖς καὶ Βυζαντιναῖς πηγαῖς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντικείμενη εἰς τὰς περὶ ἐκποιήσεως τῆς περιουσίας τῶν ὀφειλετῶν διατάξεις τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας.

Ἡ χρονία νομή οὐκ ἀναιρεῖ τὸ ἐνέχυρον. (N. 7 Κωδ. 8. *pign. et hyp.*). Βασ. XXV. 2. 44).

Ἡ χρονία νομή δὲν ἀναιρεῖ τὸ ἐνέχυρον.

Ὁ δανειστής καὶ ὁ τούτου κληρονόμος οὐκ ἔχει μακροῦ παραγραφὴν εἰς τὸ μὴ ἀποδοῦναι τὸ ἐνέχυρον μετὰ τὸ ναι τὸ χρέος τούτεστι τῇ τριακονταετίᾳ. (N. 12 Κωδ. *le pign. actione*). Βασ. XXV. 1. 54).

Ὁ δανειστής καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δὲν ἔχει τὴν μακροῦ χρόνου τούτεστι τὴν παραγραφὴν τῆς τριακονταετίας εἰς τὴν μὴ ἀποδοῦναι τὸ ἐνέχυρον (δηλονότι τὴν κτῆσιν τοῦ ἐνεχύρου) μετὰ τὴν καταδουλεύουσαν.

Οἱ δὲ καὶ ἐνέχυρα καὶ ὑποθήκαι σιωπηρῶς συναλλάσσονται· ὁ γὰρ δανειζὼν εἰς ἀνανέωσιν οἴκου ἢ κατὰ ἐντολὴν ἄλλου τοῦ χορηγοῦντος τὴν ἐξοδὸν τοῦ κτισματος ἔχει τὸν ὑποκείμενον καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειστάς, βουλόμενος οἶκον λαβεῖν εἰς ἱκανώσιν· (1) (N. 1 Πανδ. 20. 2 *us causis pignus*). Βασ. XXV. 3. 1).

ἀλλάττονται καὶ σιωπηρῶς ἐνέχυρα καὶ ὑποθήκαι· διότι ὁ δανειζόμενος οἴκῳ ἢ κατὰ ἐντολὴν τοῦ κυρίου καταβάλλων τὴν δαπάνην τοῦ οἴκου ἔχει τὴν οἰκίαν εἰς ὑποθήκην καὶ νικᾷ τοὺς λοιποὺς δανειζόμενους· λαβὼν τὴν τοιαύτην οἰκίαν εἰς ἱκανοποίησιν.

Ἐάν τις αὐτὸ πρᾶγμα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ὑποθέσῃ αἱ ὥραι ἐκδάνουσιν καὶ ὑστερίζουσιν οὐ ποιοῦσι τινὲς αὐτῶν προτιμίας· ὑπόκειται αὐτοῖς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους. (2) § 8 Πανδ. 20. 1 (*de pign.*). Βασ. XXV. 2. 16).

Ὁ αὐτὸ πρᾶγμα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὑποθηκευθὴ εἰς δύο, αἱ προτιμίας ἐκδάνονται ὥραι εἰς οὐδέν· χορηγεῖται προτιμίας, ἀλλὰ τὸ ὑπόπρᾶγμα ὑπόκειται αὐτοῖς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους.

Ἐάν δανείσῃ τις τινὲς εἴτα δανείσῃ καὶ ἐγὼ αὐτὸ ἐπὶ τῇ αὐτῇ καὶ πραγματεύσασθαι εἰς τήνδε τὴν πανήγυριν, καὶ ὁ δανεισάμενος εἰς τὴν πανήγυριν τελευτήσῃ, νικᾷ ἐγὼ τὸν ἑνέχυρον δανειστήν· εἰς τὴν ἀγορασθέντα ἀπὸ τῆς παλαιᾶς φόρτον, ὡς ἐπὶ τούτῳ δανείσας. (3) (N. 5 καὶ N. 6 καὶ 2 Πανδ. 20. 4 (*qui potiores in pignore*)).

Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰς διατάξεις τῶν νομῶν περὶ ὑποθήκης καὶ ἐνεχύρου.

Ὁ δὲ τὸν ὑποθήκαι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐγγεγραμμένην εἰσὶν ἰσοδύναμοι καὶ αἱ σύγχρονοι ἐνεχυρίσεις κινήτου, διότι κατ' αὐτὰς καὶ ὁ λαβὼν τὴν διακατοχὴν τοῦ πράγματος.

Ὁ δὲ ἡμῖν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει. Κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. ὁ λαβὼν τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκποίησην τῆς περιουσίας τοῦ ἀπειλείτου

Μ. Ἐάν τις δανείσῃ τινα, ἔπειτα τὸν αὐτὸν δανείσω καὶ ἐγώ, ἵνα πορευθεὶς ἐμπορευθῇ εἰς ῥητὴν πανήγυριν, καὶ ἐξελθὼν ὁ δανεισθεὶς εἰς τὴν πανήγυριν ἀπολάβῃ, νικῶ ἐγὼ τὸν προγενέστερον δανειστὴν ὡς πρὸς τὰς ἀγορασθεῖσαι κατὰ τὴν πανήγυριν πραγματείας, ὡς δανείσας ἐπὶ τούτῳ.

38. Γίνωσκε καθόλου ὅτι πᾶς δανειστὴς ἢ προσωπικὸς ἐστὶν ἢ ἐνυπόθηκος· καὶ προσωπικὸς μὲν ἐστὶν ὁ δανειζὼν τινὶ ἄνευ ἐνεχύρων ἢ ὑποθήκης, καὶ ἔχει μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισάμενцу ἔνοχον τῷ δανείῳ, οὐ μὴν καὶ τὴν περιουσίαν· ἐνυπόθηκος δὲ ὅστις ἔλαβεν ὑπόθηκην ἢ οἶκον ἢ κτῆμα· καὶ ἐστὶν ἰσχυρότερον τοῦ προσωπικοῦ, ὡς ἔχων καὶ τὰ ὑποτεθέντα πράγματα ἔνοχα. (N. 2 Κωδ. 8. 31 (de luitione pignoris). N. 3 καὶ N. 7 Κωδ. 7. 39 (de praescri. XXX).

Μ. Γενικῶς γίνωσκε, ὅτι πᾶς δανειστὴς ἢ προσωπικὸς εἶναι ἢ ἐνυπόθηκος· καὶ προσωπικὸς μὲν εἶναι ὁ δανειζὼν τινὰ ἄνευ ἐνεχύρου ἢ ὑποθήκης, καὶ ἔχει ὑπὸ χρεωὶν εἰς τὸ δάνειον μόνον τὸ πρόσωπον τοῦ δανεισθέντος, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν περιουσίαν. Ἐνυπόθηκος δὲ ὁ λαβὼν ὑπόθηκην ἢ οἶκον ἢ κτῆμα· καὶ οὗτος εἶναι ἐπικρατέστερος τοῦ προσωπικοῦ, ὡς ἔχων ὑπὸ χρεωὶν καὶ τὰ ὑποτεθέντα πράγματα.

39. Ὅτι ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐάν ἐσχάτος δανειστὴς ἀπολάβῃ τὸ δάνειον καὶ παραδράμῃ τριετία σιωπηρὰ καὶ γινώσκη τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστὴς, οὐ μετακινεῖ τὸν λαβόντα. (1)

Μ. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἐάν ὁ τελευταῖος δανειστὴς ἀναλάβῃ τὸ δάνειον καὶ παρέλθῃ σιωπηρὰ τριετία καὶ γινώσκη τοῦτο ὁ πρῶτος δανειστὴς, δὲν μετακινεῖ τὸν λαβόντα.

40. Ὁ τὸ ἴδιον χρέος λαβὼν ἀποκλείει τὸν προγενέστερον, διότι ἐρραθύμνησεν· οἱ γὰρ νόμοι τῶν ἀγρυπνούντων εἰσὶν, ἀλλ' οὐχὶ τῶν βαρέως κοιμωμένων. (N. 24 Πανδ. 42, 8 (quae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 1. 24).

Μ. Ὁ λαβὼν τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος ἀποκλείει τὸν προγενέστερον δανειστὴν, ὡς ἀμελήσαντα (μὴ δυνάμενος ἐπαμένως νὰ ζητήσῃ μετοχὴν εἰς τὰ δοθέντα τῷ ἑτέρῳ δανειστῇ), διότι οἱ νόμοι ὑπὲρ τῶν ἀγρυπνούντων κεῖνται καὶ οὐχὶ τῶν βαρέως κοιμωμένων.

41. Ὅτι ἐάν παρὰ τινος τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑποτεθῇ πρῶτον

αὐτοῦ δανειστῆς (ὑποτεθέντος καὶ ἂν ἐδάνεισε) οὐθενὸς ἐκ τῆς προτεραιότητος τοῦ δανείου ἢ τῆς ἐπισπύσεως ἀπολαύει πλεονεκτικώτερος ἀπέναντι τῶν λοιπῶν δανειστῶν, ἀλλὰ δύναται καὶ οὗτοι νὰ προσέλθωσιν, ἐκαιτούμενοι μετοχὴν ἐκ τοῦ ἐκπλησθηριασματοῦ· μὴ ἐξαρκούντος δὲ τυχὲν αὐτοῦ εἰς ἱκανοποιήσιν πάντων τῶν προσελθόντων δανειστῶν, ἀναγκαῖα γίνεται ἡ κατὰ τάξιν, ἣν διεσθύνει αὐτίς ὁ τὸν πλειστηριασμὸν τελείας ὑπελλήλων. Συμβαίνει δὲ κατὰ τάξιν ἐπὶ τε τῶν ἀναγκαστικῶν καὶ τῶν ἐκούσιων πλειστηριασμῶν (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 936, 987, 988, 1081), οὐχ ἥτιον δὲ ἐπὶ κατασχέσεως χρημάτων (Πολ. Δικον. ἀρθρ. 937).

(1) Ἡ δικάσις αὕτη δὲν ἰσχύει.

μὲν δανειστῇ, εἴτα δημοσίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα προικί, προτιμᾶται ἢ προῖξ καὶ τοῦ δημοσίου· διὰ τὸ προτιμᾶσθαι ταύτην τῶν προτέρων δανειστῶν, οἵτινες εἰσι προτιμότεροι καὶ τοῦ δημοσίου. (1) (N. 2 Κωδ. 7. 73 (de privilegis fisci). N. 8 Πανδ. 20. 4 (qui potiores in pignore). N. 3 Κωδ. 8. 18 (qui potiores in pignore). N. 3 Κωδ. 8. 28 (de remissione pignoris). N. 12 Κωδ. 8. 28 (de distr. pignorum).

M. Ἐὰν τις τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ὑποθήκῃ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰς δανειστήν, εἵτα δὲ εἰς τὸν δημοσίον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς προίκαν, προτιμᾶται ἢ προῖξ καὶ τοῦ δημοσίου· διότι αὕτη προτιμᾶται τῶν προτέρων δανειστῶν, οἵτινες εἰσι προτιμότεροι καὶ τοῦ δημοσίου.

42. Ὅτι οἱ προγενέστεροι δανεισταὶ προτιμῶνται τῆς προίκῃ, ἣν ἐπηγγεῖλατό τις δώσειν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ. (2) (N. μ.ν. § 1 Κωδ. 5. 15 (de rei uxoriae).

M. Οἱ προγενέστεροι δανεισταὶ προτιμῶνται τῆς προίκῃς τὴν ὁποίαν ὑπεσχέθη τις νὰ δώσειν εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.

43. Ὅτι ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τῇ προτιμῇ αὐτῶν οὐ προσέχομεν τῷ χρόνῳ τῶν καταβολῶν, ἀλλὰ τοῦ συναλλάγματος. (N. 1 § 13 καὶ 30 Πανδ. 16. 3 (depositi) N. 12 Πανδ. 14. 6 (de SC. Maced). N. 8 πρ. Πανδ. 17. 1 (mandati). N. 58 § 2 Πανδ. 17. 2 (pro socio). N. 15 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). N. 35 § 1. N. 41 § 1 καὶ 2. N. 78 πρ. N. 83 § 5. N. 104 καὶ N. 137 § 6 Πανδ. 45. 1 (de verb. obligat.). N. 7 § 16 Πανδ. 2. 14 (de pactis). N. 1 § 9 καὶ 10 Πανδ. 44. 7 (de oblig. et act.). N. 6 πρ. N. 34 § 2. N. 62 § 1. N. 70 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione).

M. Ἐπὶ τῶν συναλλαγμάτων καὶ τῆς προτιμῆς αὐτῶν δὲν προσέχομεν εἰς τὸν χρόνον τῆς καταβολῆς, ἀλλὰ τοῦ συναλλάγματος.

44. Ἐφ' ὧν θεμάτων ὁ τὴν ὑποθήκην λαβὼν ἀνάγκην ἔχει πληρῶσαι τὸ συναλλάγμα, ὡς ἐπὶ τῆς προίκῃς, ἐπὶ τούτων οὐ προσέχομεν τῇ ἀριθμῇ· ἀλλὰ φαινὲν βέβαιον εἶναι τὸ συναλλάγμα ἐξ ἀρχῆς ὅτε καὶ γέγονεν· ἐφ' ὧν δὲ θεμάτων ἐν γνώμῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάξαντος κεῖται· πληρωθῆναι τὸ συναλλάγμα

(1) Τανὺν παρ' ἡμῶν ἡ ὑποθήκη ἀποκτάται μόνον διὰ τακτικῆς ἐγγράφῃς εἰς τὸ βιβλίον τῶν ὑποθηκῶν· δικαίωμα δὲ πρὸς κτῆσιν ὑποθήκῃς ἔχουσι δυνάμει τοῦ νόμου οἱ ἐν τῷ 11 ἄρθρῳ τοῦ περὶ ὑποθήκης νόμου ἀναγγραμμένοι πιστωταί, ἐν οἷς τὸ δημοσίον διὰ καθυστερήσαντας φόρους, τὰ δημοσιονομικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ οἱ δῆμοι, ἢ σύζυγος ἐπὶ τῶν ακινήτων τοῦ ἀνδρός, κτλ.

(2) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

408 ΠΕΡΙ ΔΑΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.
ἢ τούναντίον, ἐπὶ τούτων τῇ ἀπαριθμήσει προσέχομεν, καὶ οὖ
τῇ ἀρχῇ τοῦ συναλλάγματος. (N. 4 Πανδ. 20. 3 (quae res pri-
giori). Βασ. XXV. 4. 4).

M. Ἐν αἷς περιστάσεσιν ὁ λαβὼν τὴν ὑποθήκην ἀναγκάζεται νὰ ἐκπλη-
ρωσῇ τὸ συναλλάγμα, ὡς ἐπὶ τῆς προικῆς, ἐν ταύταις δὲν προσέχομεν εἰς
τὴν ἀριθμῆσιν, ἀλλὰ λέγομεν ὅτι τὸ συναλλάγμα εἶναι ἰσχυρὸν ἀπ' ἀρχῆς,
ἀπ' οὗ καὶ ἐγένετο. Ἐν αἷς δὲ περιστάσεσιν μένει εἰς τὴν προαίρεσιν
αὐτοῦ καὶ τοῦ συναλλάξαντος νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ συναλλάγμα ἢ τούναντίον,
ἐν ταύταις προσέχομεν εἰς τὴν ἀριθμῆσιν, καὶ οὐχὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλ-
λάγματος.

45. Ὁ προγενέστερος δανειστής ὑποθήκην ἔχων γενικὴν καλ-
λίων ἐστὶ τοῦ εἰδικῆς μετ' αὐτὸν ὑποθήκην λαβόντος· ὥστε οὖν
ὁ ἀγοράζων παρὰ τοῦ προτέρου οὐκ ἐχληθήσεται τούτου χάριν
παρὰ τοῦ μεταγενεστέρου. (1) (N. 6 Κωδ. 8. 18 (qui potiores)
Βασ. XXV. 5. 33).

M. Ὁ προγενέστερος δανειστής ἔχων γενικὴν ὑποθήκην εἶναι προτιμώ-
τερος τοῦ λαβόντος μετ' αὐτὸν εἰδικὴν ὑποθήκην· ὅθεν ὁ ἀγοράζων παρὰ τοῦ
προτέρου δὲν παρενοχλεῖται διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου.

N. Ἐπὶ πολλῶν πιστωτῶν σημειωτέον ἐστὶ, ἰὰν ὁ δευτεῖος πωλῇ εἰς
τρίτον τὸ ἐνυπόθηκον κτήμα καὶ διὰ τοῦ τιμήματος ἱκανοποιηθῇ προγενέ-
στερος πιστωτής, ὁ ἀγοράσας αὐτὸ τρίτος ὑπεισέρχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ
πιστωτοῦ καὶ οὕτως ὁ ἀγοραστής, γινόμενος κύριος τοῦ ἐνυπόθηκου, γί-
νεται ἐν ταύτῃ καὶ κρεῖττον πιστωτής, λαμβάνων ἀπέναντι τῶν ἄλλων
πιστωτῶν τὴν θέσιν τοῦ ἱκανοποιηθέντος. Διηνοῦσι δὲν χωρεῖ ἐν τῇ προ-
κειμένῃ θέματι σύγχυσις (confusio) ἕνεκα τῆς ἐν τῇ αὐτῇ προσώπῳ ἐνώ-
σεως τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος καὶ τοῦ ὑποθηκικοῦ δικαίου. Δ. Π. 226
τοῦ 1896.

46. Εἰ δὲ καὶ πολλοῖς δανεισταῖς τὰ αὐτὰ ἐνέχυρα ἐν δια-
φόροις χρόνοις ὑπετέθη, ὅμως εἰ ἐκ τῶν πραγμάτων ἐνὸς αὐτῶν
ἀπηγορεύθη ἀγρὸς καὶ ὑπετέθη αὐτῷ εἰδικῶς, καλλίων οὗτος
πάντων ἐστὶ τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ. (2) (N. 7 Κωδ. 8. 18 (qui po-
tiores) XXV. 5. 34).

M. Ἐάν δὲ τὰ αὐτὰ ἐνέχυρα ὑπεθηκεύθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς εἰς
πολλοὺς δανειστάς, ἀλλ' ἐκ τῶν χρημάτων ἐνὸς αὐτῶν ἡγορεύθη ἀγρὸς καὶ
εἰδικῶς ὑπεθηκεύθη εἰς αὐτόν, οὗτος εἶναι προτιμώτερος πάντων τῶν ἔχον-
των ὑποθήκην ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ.

47. Ἐάν τις χρεωστῶν δανεισταῖς ἀπορῇ καὶ περιελθεύσῃ
αὐτῷ κληρονομίαν ἢ ληγάτον μὴ βούληται λαβεῖν, οὐκ ἐνέχου-
ται τοῖς δανεισταῖς ἐπὶ τῷ μὴ λαβεῖν, οὐ γὰρ ἀποκτείνεται τι

(1) Οἱ ὑποθηκικοὶ δανεισταὶ προτιμῶνται τανῶν ἀλλήλων κατὰ τὴν χρο-
νολογικὴν τάξιν τῆς ἐγγραφῆς τῆς ὑποθήκης αὐτῶν (N. περὶ ὑποθ. ἀρ. 44).

(2) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἀντίκειται εἰς τοὺς νεωτέρους ἡμῶν νόμους
περὶ ὑποθήκης καὶ ἐνεχύρου.

τῶν αὐτοῦ· ἐκείνος γὰρ ἐνέχεται· ὁ ἔχων τι καὶ χρεωστῶν καὶ ἀποκτώμενος ὃ ἔχει· ἡ δὲ κληρονομία καὶ τὸ ληγᾶτον οὐ τῆς τοῦ χρεώστου περιουσίας ἐστίν, ἀλλ' ἐκ φιλοτιμίας περιῆλθον αὐτῷ· καὶ εἰ ἐπιλαμβάνει αὐτὰ ὁ χρεώστης, ἀναγκάζεται· πάλιν παρέχειν τοῖς δανεισταῖς. Εἰκότως οὖν ὁ νόμος οὐκ ἀναγκάζει αὐτὸν μὴ βουλομένον δέχεσθαι τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ ληγᾶτον· κρεῖττον γὰρ ἡγείται, τὸν ἄρ' οὐ ἡ χάρις αὐτῷ μέλλει προσγίνεσθαι, κερδῆσαι ταῦτα, ἢ περ τοὺς δανειστάς ταῦτα λαβεῖν, μετρίαν ὠφέλειαν ἐντεῦθεν τοῦ πρὸς ὃν ἡ δωρεὰ ἔχοντος. (N. 6 § 2-4 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem cred.). Βασ. IX. 8. 6 N. 1 § 6 Πανδ. 38. 5 (si quid in fraudem patroni) N. 38 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). N. 5 § 13 Πανδ. 24. 1 (de leg. inter virum). N. 1 § 23 Πανδ. 37. 6 (de collatione). N. 134 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris).

31. Ἐάν τις χρεωστῶν εἰς δανειστάς ἀπορῇ καὶ δὲν θέλῃ νὰ δεχθῇ κληρονομίαν ἢ κληροδοσίαν ἀνέμουσαν εἰς αὐτόν, δὲν ἐνέχεται πρὸς τοὺς δανειστάς ὡς μὴ λαθὼν· διότι δὲν ἀπαλλοτριῶν τι ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων· ἐνέχεται δὲ ὁ ἔχων τι καὶ ἀπαλλοτριῶν τοῦτο ἐν ᾧ χρεωστέϊ. Ἡ κληρονομία ὅμως καὶ ἡ κληροδοσία δὲν εἶναι τῆς περιουσίας τοῦ χρεώστου, ἀλλὰ περιέρχονται ἐκ φιλοδωρίας ἑτέρου, καὶ ἐάν ὁ χρεώστης ἀποδεχῇται αὐτά, ἀναγκάζεται πάλιν νὰ δώσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς δανειστάς. Εὐλόγως λοιπὸν ὁ νόμος δὲν ἀναγκάζει αὐτόν νὰ δέχῃται ἀκουσίως τὴν κληρονομίαν ἢ τὴν κληροδοσίαν· διότι νομίζει καλλίον νὰ κερδῇ ἢ αὐτὰ ἐκείνος, παρ' οὗ αἰετὶ νὰ δεχθῇ τὴν χάριν, ἢ νὰ λαθῶσιν αὐτὰ οἱ δανεισταί, χωρὶς πῶτῳ νὰ ἀπολεῖται ἐκ τούτου ὁ πρὸς ὃν ἡ δωρεὰ.

48. Ἐάν τὸ ἐνέχυρον ἐπώλησεν ὁ πρῶτος δανειστής, τῷ δευτέρῳ οὐδὲν ὑπεστίν· εἰ δὲ ὁ χρεώστης αὐτὸς ἐν προτιμῇται δέδωκεν αὐτῷ ἢ ἐπώλησεν, ὁ δεῦτερος δύναται λαμβάνειν αὐτὸ πρὸς τῶν μόντοι· τὸ χρεός. (N. 1 Κωδ. 8. 20 (si antiquior creditor). Βασ. XXV. 4. 17).

32. Ἐάν ὁ πρῶτος δανειστής ἐπώλησεν τὸ ἐνέχυρον, εἰς τὸν δεῦτερον οὐκ ἐνέχεται· εἰ δὲ ὁ χρεώστης αὐτὸς κατὰ προτιμῇται δέδωκε πρὸς αὐτόν ἢ ἐπώλησεν αὐτό, ὁ δεῦτερος δύναται νὰ λαμβάνῃ αὐτό, καταβάλλων ὅμως τὸ χρεὸς πρὸς τὸν πρῶτον.

49. Ὁ δανειστής εἰς ἐπανόρθωσιν οἴκου προτιμᾶται. (1) (*) (N. 1 Πανδ. 42. 3 (de cessione bonorum). Βασ. IX. 5. 1).

(1) Διὰ πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος δαπανᾷ ἀπολαύσας προνομίου καὶ κατὰ τὴν Πολ. ἡμῶν Δικον. ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ οἷα τοιαύτας δαπάνας θανέον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημειῶσαι ὅτι τῶν προσωπικῶν δανειστῶν ἐστὶ διαφορά· οἱ μὲν γὰρ εἰσι προνόμιον ἔχοντες, οἱ δὲ μὴ ἔχοντες· καὶ οἱ ἔχοντες

Μ. Ὁ δανείσας πρὸς ἐπιδιόρθωσιν οἰκίας προτιμάται.

50. Ἐάν υποθωμαι σοι τὰ ἐσόμενά μοι καὶ ἑτέρῳ τὸν τοῦ Πέτρου ἀγρὸν, εἰ ἐμὸς γένοιτο, οὕτω τε κτήσομαι αὐτόν, εἰ δὲ οὗο συντρέχεται. ἔάν εἴς ἐμῶν χρημάτων ἡγορασθῇ, ὁ μὲν ἀπὸ τῆς γενικῆς υποθήκης, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς εἰδικῆς· καὶ οὕθεν ποιεῖ πρόκριμα τὸ ἀγορασθῆναι τὸν ἀγρὸν ἐκ τῶν νομίμων τῶν ὑποκειμένων τῷ προτέρῳ δανειστῇ, ἐπειδήπερ πραγμάτων μήπω κτηθέντων ἐστὶν υποθήκη γενικῇ. (1) (N. 7 § 1 Πανδ. 20.4 (qui potiores). Βασ. XXV. 5. 5).

Μ. Ἐάν υποθήκωσω εἰς σὲ τὰ κτήματα, ὧν θέλω καταστῆ κύριος, καὶ εἰς ἄλλον τοῦ Πέτρου τὸν ἀγρὸν εἰάν περιέλθῃ εἰς τὴν κυριότητά μου, καὶ εἰ δὲ οὗο συντρέχεται, ἔάν ἀγορασθῇ ἐκ τῶν ἐμῶν χρημάτων ὁ μὲν εἰς ἀπὸ τῆς γενικῆς υποθήκης, ὁ δὲ ἄλλος ἀπὸ τῆς εἰδικῆς· καὶ δὲν βλάπτει ἀνὴρ ἀγρὸς ἀγορασθῇ ἐκ τῶν ὑποκειμένων εἰς τὸν πρότερον δανειστὴν νομιμάτων, διότι πρὶν ἀκρότη ἀποκτηθῶσι πράγματα ἡ υποθήκη εἶναι γενικῇ.

51. Εἰ καταγράψω ὑπὲρ θυγατρὸς μου προῖκα ἐπὶ περιγραφῇ δανειστών, ἀπαιτεῖται· ἡ θυγάτηρ ἐκχωρῆσαι τὴν τῆς προικὸς ἀγωγὴν. (*) (N. 14 Πανδ. 42. 8 (quae in fraudem creditorum). Βασ. IX. 8. 14. N. 2 Κωδ. 7. 75 (de revocandis his quae). N. 13 Κωδ. 5. 3 (de donationibus ante nuptias). N. 6 Κωδ. 7. 73 (de privilegio fisci).

τὸ προνόμιον τῶν μὲν ἐναποθήκων τὰ δεύτερα φέρουσι, τοὺς δὲ ἀναποθήκας νικῶσιν. Εἰσὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὸ προνόμιον καὶ ἄλλοι μὲν τινες, τῶς δὲ καὶ ὁ δανείσας εἰς ἐπανορθωσιν οἴκου· εἰς ὧς ἐπὶ θεματός· εἶχεν ὁ Πέτρος οἶκον καταπίπτοντα, καὶ συνέτυχε τῷ Παύλῳ περὶ δανείου, καὶ παρθεὶς ὁ Παῦλος ἐδάνεισε τῷ Πέτρῳ ἐπὶ τοιαύτῃ αἰρέσει καὶ συμφωνίᾳ, ἥνευ ἐπὶ τῷ τὰ δανεισθέντα κατακενωθῆναι εἰς ἀνθρώποις τοῦ καταπίπτοντος οἴκου, καὶ γέγονεν· ἐκίνησε μετὰ ταῦτα κατὰ τοῦ Πέτρου ὁ Παῦλος ζητῶν τὰ δάνειον συνεκίνησαν μετ' αὐτοῦ καὶ ἕτεροι δανισταὶ προσωπικοὶ μὲν δανείσαντες ἀπλῶς καὶ μὴ ἔχοντες προνόμιον. Προτιμηθήσεται ὁ Παῦλος καὶ ἱκανωθήσεται πρῶτος τὰ χρεῖα· καὶ τότε οἱ ἕτεροι προσωπικοὶ δανισταὶ ἀποπληρωθήσονται, εἴ γε καὶ εὐρίσκουσι περιουσίαν.

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη προσκρούει εἰς τὸν περὶ υποθήκης ἡμῶν νόμον στηριζόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς εἰδικότητος καὶ τῆς δημοσιότητος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος ἔχων δανειστάς διαφόρους καὶ βουλευμένος περιγράψαι τούτους τὴν ἰδίαν θυγατέρα τυγχάνουσαν αὐτεξούσιον ἐξεδότο πρὸ ἀνδρα, καὶ δέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα τῷ γαμβρῷ ἀγνοοῦντι τὸν δόλον, κἀντεῦθεν ἡλλάττωσε τὴν ἰδίαν περιουσίαν· ἔχουσιν οἱ δανισταὶ κατὰ τῆς θυγατρὸς τὴν in factum καὶ ἀναγκάζουσιν αὐτὴν ἐκχωρῆσαι αὐτοῖς τὴν περὶ προικὸς ἀγωγὴν, ἣν ἐκτέλεστο αὕτη· καὶ λαβόντες αὐτὴν κινεῖσι καὶ ἀπαιτοῦσι τὴν προῖκα, λυθέντος τοῦ γάμου· θεμάτισον δὲ τὸν πατέρα ἐν τῇ ἀπιδόσει τῆς προικὸς μὴ ἐπερωτῆσαι τὴν ἀντιστροφὴν τῆς προικὸς, ἀλλὰ μόνον δοῦναι αὐτήν.

Μ. Ὡς ἐν καταγραφῇ ὑπὲρ θυγατρὸς μου προῖκα ἐπὶ καταβολῇ αὐτῆς, τῶν δανεισμάτων μου, ὑποχρεοῦται ἡ θυγάτηρ νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν τῆς προικὸς ἀγωγὴν.

52. Προτιμᾶται παρὰ τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ τὸ ἐνέχυρον λαβὼν καὶ ὁ κληρονόμος. (1) (N. 40 Πανθ. 20. 4 (de pign. et hypoth.). Βασ. XXV. 2. 10).

Μ. Προτιμᾶται τῶν ἐχόντων ὑποθήκην καὶ αὐτὸς ὁ λαβὼν τὸ ἐνέχυρον καὶ ὁ κληρονόμος.

53. Ἡ διάταξις λέγει, ὅτι κὰν εἰς προῖκά τις ἔδωκεν ὑπὲρ θυγατρὸς πρᾶγμα ἐπὶ περιγραφῇ δανεισμάτων, δύνανται ἐνάγεσθαι οἱ λαβόντες. (2) (N. 2 Κωδ. 7. 75 (de revocandis his, quas). Βασίλ. IX. 8. 27).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν, καὶ εἰς προῖκα ἂν ἔδωκε τις ὑπὲρ θυγατρὸς πρᾶγμα ἐπὶ καταβολῇ αὐτῆς τῶν δανεισμάτων, οἱ λαβόντες αὐτὸ (τὸ λόγῳ προικὸς δούλου) δύνανται νὰ ἐνάγῃ.

Ν. Ἡ Παυλιανὴ ἀγωγὴ χωρεῖ κατὰ τρίτου κατόχου τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος δι' ἀμφοτεροπαροῦς συμβάσεως κτήματος, εἰ οὗτος ἐκτίσῃ αὐτὸ κακῇ τῇ πίστει, εἴην εἰ ἐγένισκε πρὸ τοῦ γάμου αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν τὰ χρεὴ τοῦ προικοδότη καὶ ἐν ταῦτοις ἔδειξεν ὡς προικῶν τὸ κτήμα, στερεῖ τοὺς δανειστὰς μόνον τῆς ἐκανοποιήσεως αὐτῶν. Α. Π. 3 τοῦ 1860. Δηλονότι ἡ Παυλιανὴ ἀγωγὴ δὲν χωρεῖ κατὰ τοῦ προικολήπτου, ἐὰν οὗτος δὲν μετέσχε τοῦ δόλου, ἀγνοῶν δηλονότι τὸ ἀπερέγγυον τοῦ προικοδότη καὶ τὴν περιγραφὴν τοῦ δανειστοῦ, χωρεῖ δὲ τὸναντίον κατὰ τοῦ δωρολήπτου, καὶ ἀγνοῦντος ταῦτα. (Βασίλ. 26 § 1. (9. 8.) Α. Π. 168 τοῦ 1865).

54. Ὡς οἱ δανεισταὶ μέρος ἐκ τῶν πραγμάτων ἐτοίμως ἔχοντι λαβεῖν, προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς εὐποροὶ ὄντες. (N. 60 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 59).

Μ. Ὡς οἱ δανεισταὶ ὥσιν ἐτοίμοι νὰ λάβωσι μέρος μόνον τοῦ πρὸς αὐτοὺς χρέους, προσφερομένου ὑπὸ τρίτου (ἀναλαβόντος εὐτὸν τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ), προτιμῶνται οἱ συγγενεῖς εὐποροὶ ὄντες.

55. Ἐν ταῖς προσωπικαῖς οἱ δανείσαντες ἐφ' ᾧ τοῖς πρώτοις ἐδόθησαν δανεισταῖς, εἰς τὸν τόπον αὐτῶν εἰσέρχονται. (N. 2 Πανθ. 42. 3 (de cessione bonorum). Βασ. IX. 5. 2).

Μ. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν (ἀγῶν) οἱ δανείσαντες ἵνα δοθῇ (τὸ ὑπ' αὐτῶν καταβλήθῃ πᾶν) εἰς τοὺς προτέρους δανειστὰς καταλαμβάνουσι τὸν τόπον αὐτῶν.

(1) Τὰ τῆς προτιμῆσεως τῶν διαφόρων δανεισμάτων κανονίζει τανῦν ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, ἀνατρίψασα τὴν διάταξιν ταύτην.

(2) Ἡ ἀγωγὴ αὕτη εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ἀγωγῇ. ἢν δύνανται νὰ κινήσωσιν οἱ δανεισταὶ κατὰ παντὸς δωροδέχου, εἰς ὃν ἐπὶ ζημίᾳ αὐτῶν ἐδωρήσατο μέρος ἡ ὕλην τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, καλεῖται δὲ ἐν ταῖς πηγαῖς Παυλιανῇ. Διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῆς κατὰ τοῦ προικολήπτου καὶ τῆς κατὰ τοῦ δωροδέχου ἀγωγῆς, ἡ ἐν τῇ ὑπὸ τὴν § 53 νομολογίᾳ ἐμψινομένη.

56. Ἐάν βουλήται τοῦ πρώτου ὑποτεθῆ ἄλλω, προτιμᾶται ὁ δεύτερος. (N. 12 § 4 Πανδ. 20. 4 (qui potiores in pignore). Βασ. XXV. 5. 10).

M. Ἐάν κατὰ θέλησιν τοῦ πρώτου ὑποθηκευθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς ἄλλον, προτιμᾶται ὁ δεύτερος.

57. Δανειστής ἐστὶν ὁ ἐξ οἰασοῦν αἰτίας χωρὶς παραγραφῆς διηνεκοῦς χρεωστούμενος πολιτικῶς ἢ πραιτωρίως, οὐ μὴν φυσικῶς κεχρεωστημένος. (1) (N. 10 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif). Βασ. II 2 10). (*)

(1) Ἡ ἐνοχὴ συνίσταται εἰς τὸ δυνατόν τῆς ἐξαναγκάσεως τοῦ ὀφειλέτου, ὅθεν ὅπου δὲν χωρεῖ ἐξαναγκασμός δὲν ὑπάρχει ἀλ' ἢ ὅτις ἐνοχῇ, ἐπομένως οὐδὲ ἀλ' ἢ ὅτις δανειστής ἢ ἀλ' ἢ ὅτις ὀφειλέτης. Ἐπάγει ὅμως καὶ ἡ φυσικὴ ἐνοχὴ 1) τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀναζητήσεως τοῦ καταβληθέντος, 2) τὸν συμφυρισμόν, 3) τὸ ἔγκυρον τῆς ὁπέρ αὐτῆς ἐνεχυρίσεως κτλ. αἱ τειροῦται δὲ εἰδούς ἐνοχαί φυσικαί (καὶ μὴ πολιτικαί) παρ' ἡμῖν σχεδὸν ἐξέλειπον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ δανειστής καὶ χρεώστης ὄνομα ἡ συνήθεια καὶ ἡ πᾶν πολλῶν γλῶττα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τῶν δανειζόντων καὶ δανειζομένων παραλαμβάνει καὶ λέγει. Τοῦτο οὖν εἰδὼς ὁ νομοθέτης, διδάσκει καὶ λέγει· ὅτι γινώσκω πᾶς ὁ νόμος γινώσκων, ὅτι οὐ μόνον οἱ δανεισάντες δανεισται λέγονται, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄνθρωπος χρεωστούμενος ἐξ οἰαζήποτε αἰτίας (οἷον ἀπὸ πράξεως τίμημα· ἀπὸ μισθώσεως μίσθωμα· ἀπὸ ἐπερωτήσεως καὶ ἀμολογίας τινὸς ἀνθρώπου τι· καὶ ἀπὸ ποινῆς τυχὼν ἀπὸ ὕδρευς, ἀπὸ κλοπῆς τὴν ὠρισμένην ὑπὸ νόμων ποινὴν) δανειστής καὶ οὗτος λέγεται καὶ ὁ χρεωστῶν αὐτῷ ὁπωσδήποτε καὶ ἐξ οἰασοῦν αἰτίας χρεώστης ὀνομάζεται. Πλὴν προστίθῃσιν, ὅτι ἐκεῖνός ἐστί τε καὶ λέγεται δανειστής, ὁ χρεωστούμενος χωρὶς παραγραφῆς, τοῦτέστιν ὁ μὴ δυνάμενος ἐκβάλλεσθαι διὰ παραγραφῆς. Τί δὲ ἔστι παραγραφῆ; ἀκουσον· ἡ τριακονταετία ἐστὶν ἀναμνησθῆναι ὅταν οὖν δανείσω τινι νομ. καὶ παρέλθῃ ἡ τριακονταετία καὶ οὔτε ὀχλήσω τον χρεώστην περὶ αὐτῶν καὶ οὔτε τόσον λῶσω (ὁ τόκος γὰρ περικλύπτει τὸν χρόνον) οὔτε ἄλλο τι ποιήσω δηλωτικόν τοῦ ὅτι ὠχλήσω, ἀλλ' ἐφησυχασοί τελευτῶν ἐφ' ὅλην τριακονταετίαν, εἰ μετὰ ταύτην κινῶ, οὐδὲν δύναμαι ἀπαιτεῖν· ἐκβάλλει μὲν γὰρ ὁ χρεωστῶν παραγραφῇ λέγων· ἐνίκησά σε ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ οὐδὲν σοι ἀπὸ τοῦ νῦν χρεωστῶ διὰ τὸ παρελθεῖν ὅλην τριακονταετίαν, καὶ λέγει καλῶς.

Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ δανείου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἐπερωτήσεως καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων προσηγοριῶν ἀγωγῶν χώραν ἔχει ἡ διηνεκὴς παραγραφὴ ἥτοι ἡ τριακονταετία· εἰ γὰρ ἐπερωτήσω τινὰ δοῦναι μοι δίκην νομ., ἢ προῖκα ἢ ἄλλο τι πρᾶγμα, καὶ μετὰ τὸ ἐπερωτήσai με παρέλθῃ τριακονταετία, καὶ οὐδὲν εἶπω ἢ ὀχλήσω, ἐκβάλλομαι παραγραφῇ ταύτῃ τῇ διηνεκεῖ· καὶ ὁ μὲν νομοθέτης εἰπὼν χωρὶς διηνεκοῦς παραγραφῆς, ἥτοι τριακονταετίας, ἐδήλωσεν ἐκεῖνους τοὺς δανειστὰς τοὺς ἐκβαλλομένους διὰ ταύτης, ἥτοι τοὺς ἀπὸ δανείου, τοὺς ἀπὸ ἐπερωτήσεως, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀγωγῶν τῶν κλειομένων τῇ τριακονταετίᾳ.

Σὺ δὲ καλῶς νοῶν μὴ μέχρι τῆς διηνεκοῦς παραγραφῆς καὶ μόνως, ἀλλ'

Μ. Δανειστής· εἶναι ὁ δικαιοῦμενος λαμβάνειν δυνάμει τοῦ ἀστικῆς ἢ πραιτωρίου δικαίου ἐξ οἰασθῆποτε αἰτίας· ἀνευ διηγετικῆς ἐνοστάσεως καὶ οὐχὶ ἐκείνης, εἰς ἣν φυσικῶς χρεωστεῖται τι.

δ8. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἢ προῖξ τῶν προτέ-

ρῶν καθόλου λέγει, ὅτι δανειστής, ἐστὶν ὁ ἐξ οἰασθῆναι αἰτίας χωρὶς οἰασθῆποτε παραγραφῆς χρεωστεύμενος· εἰσὶ γὰρ πολλοὶ δανεισταὶ καὶ δι' ἄλλων παραγραφῶν ἐκβαλλόμενοι· οἷον ὁ χρεωστεύμενος ἀπὸ ὕβρεως κλείεται δικτὴ καὶ ὁ συγχωρήσας τὸ χρεὸς ἐκβάλλεται τῇ τοῦ συμφωνήσαντος παραγραφῇ καὶ ἄλλοι ἄλλαις, αἵτινες οὐκ εἰσὶ τριακονταετίες. Εἰ δὲ θέλεις συνδραμεῖν τοῖς βήμασι τοῦ νομοβέτου, ἵνα ἐλκύσῃς ταῦτα καλῶς ἐπὶ παντὶ δανειστῷ, διηγετικὴν παραγραφὴν εἰπέ, μὴ τὴν τριακονταετίαν, ἀλλὰ πᾶσαν παραγραφὴν διηγετικῶς παύσαν τὸν ἀντίδικον, καὶ τὴν δικτὴν ἐκβάλλουσαν τελείως, καὶ μὴ πρὸς καιρὸν· οἷον, ἐὰν χρεωστῇ μοί τις, καὶ συμφωνήσω λαβεῖν τε χρεὸς μετὰ δύο μῆνας· ἢ ἐὰν τότε γένηται, παραγραφῇ ἐκβάλλομαι προσκαίρων· ἀλλ' οὐχὶ διηγετικῇ, ἥτοι πρὸς καιρὸν ἐκβάλλομαι· μὴ κινεῖν μετὰ γὰρ τὸ ἀπείλπειν τοὺς δύο μῆνας ἢ τὸ πρῆγμα τὸ συμφωνηθὲν γενεσθῆναι, καλῶς κινῶ καὶ δικαίως πρὸ τούτου εἰμὶ δανειστής. Ἐκεῖνος δὲ οὗ ἐστὶ δανειστής ὁ χρεωστεύμενος μὲν, ἐκκαλλόμενος δὲ διηγετικῇ παραγραφῇ· οἷον τῇ τοῦ χρόνου, τῇ τῆς συγχωρήσεως, τῇ τῆς διαλύσεως καὶ ταῖς ὁμοίαις.

Πολιτικῶς φησὶν ἢ πραιτωρίως· πᾶς ἄνθρωπος ἢ πολιτικῶς χρεωστεῖται ἢ πραιτωρίως· πολιτικῶς μὲν ἀπὸ παντῶν τῶν συναλλαγμάτων, οἷον πράσεως, μισθώσεως, ἀναλλάγῃς, καὶ τῶν ὁμοίων, καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἅτινα εἰσηγήσατο ὁ νόμος ὁ δωδεκαδελτος, ὅστις καὶ παρὰ πρῶτον πολιτικῇ κρατεῖ καὶ πολιτικῶς ὀνομάζεται· πραιτωρίως δὲ χρεωστεῖ ὁ ἀπὸ νόμου χρεωστῶν εἰσηγῆναι παρὰ τοῦ πραιτωρίου· ὅποιος ἐστὶν ὁ ὕβρις· τινὰ καὶ χρεωστῶν τὴν ἀποτίμησιν τῆς ὕβρεως καὶ ἀπειλῶν ἢ διὰ ἀφελόμενος πρᾶγμα εἰσδηγήσατο καὶ χρεωστῶν τούτο ἐπικτατοῦνται ταῦτα γὰρ ὁ πραιτωριος εἰσηγήσατο. Καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα. Καὶ συνελόντι εἰπεῖν, πᾶς χρεωστῶν ἢ πολιτικῶς ἢ πραιτωρίως χρεωστεῖ· τριτοῦτον ἀπὸ νόμου εἰσηγῆναι παρὰ τοῦ δωδεκαδέλτου, ὅστις, ὡς εἶπον, πολιτικῶς λεγεται· ἢ πραιτωριος ἀπὸ νόμου δι' αἰσῆς εἰσηγῆναι παρὰ τοῦ κατὰ μέρος πραιτωριου, ἥτοι ἀρχόντων· ὁ δὲ φυσικῶς χρεωστεύμενος εἰμὶ δανειστής· ὡς περὶ γὰρ ὁ διὰ παραγραφῆς ἐκβαλλόμενος εἰσδηγήσας, καλῶς εἴπομεν, οὐ δύναται ἀπαιτεῖν τὸ χρεὸς, οὕτως οὐδὲ ὁ φυσικῶς χρεωστεύμενος· τις δὲ ἐστὶ φυσικῶς χρεωστεύμενος; ἄκουσον· ὁ μὲν δανείζων τινὶ τελείῳ καὶ φρονίμῳ, καὶ ὅν ὁ νόμος ἐπιγινώσκει, χρεωστεῖται καὶ φυσικῶς, καθὼς δίδωκε νομ. καὶ εἶδεν ἢ φύσις, ὅτι ὡς δοῦς χρεωστεῖται· χρεωστεῖται δὲ καὶ νομίμως, καθὼς ὁ νόμος ἐπιγινώσκει ἐνέχον τὸν δανειζόμενον· ὁ δὲ δανείζων τινί, ὃ τινι ὁ νόμος κωλύει δανείζειν, οἷον ὑπερσοφῇ ἢ ἀνθρώπῳ ἢ μαινόμενῳ, νομίμως μὲν οὐδὲν χρεωστεῖται, διότι καὶ ἐάν τις τοῖς τοῖς, οὐδὲ ἀπαιτεῖν δύναται ἢ ὑπὸ τοῦ νόμου παραχωρεῖται· ὁ γὰρ δανείζων τοῖς βέλτεσι προσώποις οὐδεμίαν δύναται κινεῖν ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν καὶ ἀπαιτεῖν ὁ δίδωκεν· φυσικῶς δὲ χρεωστεῖται μόνον, ὅτι ἡ φύσις καὶ ἡ κίνησις γινώσκει, ὅτι δίδωκεν.

Ὅπερ οὖν οὐκ ἐστὶ δανειστής ὁ διὰ παραγραφῆς ἐκβαλλόμενος καὶ μὴ δυναμένος ἀπαιτεῖν, ὁ χρεωστεῖται, οὕτως οὐδὲ ὁ φυσικῶς χρεωστεύμενος· οὐδὲ αὐτός γὰρ τὸ χρεὸς ἀπαιτεῖν δύναται διὰ τὸν νόμον.

ρων δανειστών, κἂν ἀναλωθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ παῖδα μὴ ποιήσῃ. Ταῦτα ἐπὶ προικός, οὐ μὴν πρὸ γάμου δωρεᾶς φαιμέν· ἐκείνη γὰρ κατὰ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐξετάζεται· ἄλλως ζημιουμέναις, οὐ μὴν κερδαινούσαις βοηθοῦμεν ταῖς γυναιξίν. (1) (N. 12 § 1 ἐπ. Κωδ. 8. 18 (qui potiores in priore). XXV. 5. 39).

Μ. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ τῶν προτέρων δανειστών, καὶ ἂν δαπανηθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ ἂν αὕτη μὴ τεκνοποιήσῃ. Ταῦτα δὲ λέγομεν περὶ προικός, καὶ οὐχὶ περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς, ὅτι αὕτη (δὲν προτιμᾶται ἀλλ') ἐξετάζεται κατὰ τὸν χρόνον τῆς συστάσεως αὐτῆς. Ἄλλως αἱ γυναῖκες βοηθοῦνται ζημιούμεναι, οὐχὶ δὲ καὶ κερδαινούσαι.

59. Ἐὰν χρωθῇ τὸ γραμματεῖον, ὁ χρεώστης ἡλευθερῶται κατὰ πρόληψιν, εἰ μὴ δείξῃ ὁ δανειστής ἐτι χρεωστεῖσθαι. (2) (N. 24 Πανθ. 22. 3 (de probat et praesumpt.). Βασ. XXII. 1. 24).

Μ. Ἐὰν χρωθῇ ἡ ὁμολογία, ὁ χρεώστης ἐλευθεροῦται κατὰ πρόληψιν, ἐκτός ἐάν ὁ δανειστής ἀποδείξῃ ἄλλως ἐτι δικαιοῦται ἐτι λαμβάνειν.

60. Ἐὰν ἀρνήσῃται τις μὴ δανείσασθαι, εἴτα ἐλεγχοῦν δανεισάμενος, καὶ προκομίσῃ ἀποδείξιν μερικῶν καταβολῶν, οὐδὲν αὐτὸν δνῆσει, ἀλλὰ τὸ πᾶν χρέος ἀπαιτηθήσεται (Νεαρά 18 κεφ. 8).

Μ. Ἐὰν ἀρνήσῃ τις τὸ δάνειον, ἔπειτα ἐξελεγχθεὶς ἐτι ἐδανείσθῃ, ἐμπίσῃ ἀποδείξιν μερικῶν καταβολῶν, τοῦτο δὲν ὠφελεῖ αὐτὸν πᾶσι, ἀλλ' ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον τοῦ χρέους.

61. Ὁ παραχωρηθεὶς μέρος χρέους συγχώρησιν καὶ συμφωνήσας τὸ λοιπὸν εἶσω προθεσμίας καταβαλεῖν ἢ ἐπιδοῦναι τὸ πᾶν ὑπερήμερος γενόμενος, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον. (N. 41 Πανθ. 2. 14 (de pactis). Βασ. XI. 1. 41).

Μ. Ἐκείνος, εἰς ὃν παρεχωρήθη συγχώρησις μέρος χρέους ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ νὰ καταβάλῃ τὸ ἐπίλοιπον ἐντὸς προθεσμίας ἢ ἐὰν καταστῇ ὑπερήμερος νὰ δώσῃ τὸ ὅλον, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον.

62. Ἐὰν δανείσω σοι δέκα νομ. ἐπὶ τῷ ἀποδοῦναι μοι 0', εἰς μόνα τὰ ἐννέα ἐνέχει· εἰ δὲ ἐπὶ τῷ δοῦναι 1α', τὰ δέκα μόνα

(1) Τὴν ἐν Ἀρμεν. διάταξιν, καθ' ἣν κέκτηται ἡ γυνὴ δύναμις τοῦ νόμου ἄνευ εἰσαθηποτε πράξεως αὐτῆς πρὸς τοῦτο προνομιεῦχον ὑποθήκην ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, κατήργησε κατὰ τοῦτο ὁ νεώτερος ἡμῶν παρ' ὑποθηκῶν νόμος, ὅτι χρηγεί μὲν τῇ γυναικὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς ὑποθήκης ἐπὶ τῶν τοῦ ἀνδρός ἀκινήτων, ἀλλ' ἄνευ ἐγγραφῆς οὐδὲν δικαίωμα αὕτη κτάται. (Βλ. Νόμου περὶ ὑποθ. ἀρθρ. 11 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 18).

(2) Δηλαδὴ ἡ διάταξις αὕτη καθιεροῖ τὸ νόμιμον τεκμήριον, ὅτι ἡ ἐγγραφὴ τῆς χρεωστικῆς ὁμολογίας σημαίνει ἐξάφλησιν τοῦ χρέους, καθ' ὃ ὅμως ἐπιτρέπει ἀνταποδείξιν. Τὸ τεκμήριον τοῦτο ἀνεγράφη ρητῶς καὶ ἐν ἀρθρῳ 388 τῆς Πολ. Δικονομίας.

ἀπαιτῶ. (N. 11 § 1 Πανδ. 12. 1 (de rebus creditis). Βασίλ. XXIII. 1. 11).

Μ. Ἐάν σοι δανείσω δέκα νομίσματα ἵνα μοι ἀποδώσῃς ἑννέα, εἰς τὰ ἑννέα μόνον ἐνέχεται· εἰ δὲ ἵνα μοι ἀποδώσῃς ἑνδεκά, τὰ δέκα μόνον ἀπαιτῶ.

63. Ἐάν τις δανείσῃται χρήματα, εἰ καὶ εἰς ἀλλότρια πράγματα ἐδανείσατο, αὐτὸς ἐνέχεται, μὴ περιεργαζομένων ἡμῶν τὴν αἰτίαν. (N. 13 Κωδ. 4. 2 (si certum petatur). Βασίλ. XXIII. 1. 52).

Μ. Ἐάν τις δανεισθῇ χρήματα, καὶ ἂν δι' ἀλλότρια πράγματα ἐδανείσῃ, αὐτὸς ἐνέχεται· διότι δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ περιεργαζώμεθα τὴν αἰτίαν.

64. Ὁ χωρὶς ἄρχοντος ἐπιβάς προπετῶς τοῖς πράγμασι τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ δημεύεται εἰς τὸ τρίτον τῆς οὐσίας καὶ ἀτιμοῦται. (1) (N. 7 καὶ 8 Πανδ. 48. 7 (ad legem juliam de vi privata) Βασ. LX. 18, 18).

Μ. Ὁ ἐπιβαλὼν χεῖρα εἰς τὰ πράγματα τοῦ χρεώστου αὐθάδως ἄνευ ἀδείας τοῦ δικαστοῦ ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ δημεύεται προσέτι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ καὶ ἀτιμοῦται.

65. Οὐκ ἀναγκάζονται οἱ ἄποροι χρεῶσται δουλεύειν τοῖς ἰδίοις δανεισταῖς. (N. 12 Κωδ. 4 10 (de oblig. et act.). Βασ. XXIV. 3. 16).

Μ. Οἱ ἄποροι χρεῶσται δὲν ἀναγκάζονται νὰ δουλεύωσιν εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν δανειστάς.

66. Ὁ δανειστής μισθώσας ἢ εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν λαβὼν τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ τὴν ὁμοίαν τῇ χρεὶ ποσότητα τῷ κρατηθέντι παιδί ἢ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ καταβαλεῖν ἀναγκάζεται πρὸς τῷ καὶ σωματικῶς αὐτὸν τιμωρεῖται. (2) (Νεαρά 134 κεφ. 7).

Μ. Ὁ δανειστής ἐκμισθώσας ἢ λαβὼν εἰς δουλικὴν ὑπηρεσίαν τὰ τέκνα τοῦ χρεώστου ἐκπίπτει τοῦ χρέους καὶ ἴσην ποσότητα πρὸς τὸ χρέος ἀναγκάζεται νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ κρατηθὲν παιδίον ἢ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, πρὶν δὲ καὶ σωματικῶς τιμωρεῖται.

67. Θεσπίζομεν, εἰ τις ἐκείνου περιόντος ἔτι τοῦ νομιζομένου χρεωστεῖν αὐτῷ καταλάβοι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἐνοχλείῃ περιόντα τὸν ἄνθρωπον καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ, γαμητὴν φαιμέν καὶ παῖδας καὶ οἶκον ὅλον, ἢ καὶ σήμαντρα κατ' οἰκίαν ἐξουσίαν ἐπιτιθέναι τολμῶν, μὴ πρότερον ψήφου καὶ τάξεως νομικῆς μετὰ τὴν τοῦ λεγομένου χρεωστεῖν τελευτὴν φυλαχθείσης,

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

τῆς μὲν ἀγωγῆς πάντως, εἴτε δικαίαν ἔχει ταύτην, εἴτε καὶ μὴ ἐκπίπτει. Ὅπως δὲ ἐφείλεσθαι λέγει, τοσοῦτον ἕτερον προσπαταίεσθαι καὶ διδόναι τοῖς τοῦ περιῦδρισμένου κληρονόμοις δήμευσιν δὲ εἰς τὸ τρίτον τῆς εὐσίας ὑφιστάσθαι. Εἰ δὲ καὶ τελευτήσαντός τις περὶ τὴν ταφὴν ἀμάρτοι τις τοῦ τελευτήσαντος καὶ τὴν ἐκφοράν κωλύει, τοῖς αὐτοῖς ὑποκείσθαι. (1) (Νεαρά 60 κεφ. 1).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν, ἐὰν ζῶντος ἔτι τοῦ νομιζομένου χρεώστου καταλάβῃ τις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ παρενοχλῇ αὐτὸν ζῶντα καὶ τοὺς οἰκίους αὐτοῦ, σύζυγον, λέγον, καὶ τέκνα καὶ τὴν οἰκογένειαν ἐλόκληρον, ἢ καὶ αὐτογνωμόνως τοῖμα νὰ ἐπιθέτῃ σφαγίδας, χωρὶς πρότερον νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις ἢ νὰ φυλαχθῇ ἡ νομικὴ τάξις μετὰ τοῦ νομιζομένου χρεώστου τὸν ἡνάντων, ἐκπίπτει ἀναμφισβόως τοῦ δικαιώματος τῆς ἀγωγῆς, εἴτε δικαίον ἔχει εἴτε οὐ. Προσπαταίεται δὲ καὶ ἄλλο τίσον, ἔσον λέγει ὅτι χρεωστῆται αὐτῷ, καὶ καταβάλλει αὐτὸ εἰς τοῦ ὑδριζομένου τοὺς κληρονόμους, καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ δημεύεται. Ἐὰν δὲ ἀποθνήσκων τις πταίσῃ τις περὶ τὴν ἐνταφιασμὸν τούτου καὶ παρεμποδίσῃ τὴν ἐκφοράν, εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς ὑποκείται.

68. Ὅταν τις μὴ χρεωστῶν τινὶ τι καταβάλῃ, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ὅτι οὐ χρεωστῆται, ἀναλαμβάνει· εἰ δὲ οὐκ ἀγνοεῖ, οὐκ ἀναλαμβάνει· δοκεῖ γὰρ ὅτι οἰκείουθελῶς ἐδώρησάτο. (2) (Βασ. II. 3. 53).

Μ. Ὅταν τις μὴ χρεωστῶν εἰς τινα καταβάλῃ τι, εἰ μὲν ἀγνοεῖ ὅτι δὲν χρεωστῆται, ἀναλαμβάνει· εἰ δὲ γινώσκει, ὅτι δὲν χρεωστῆται, δὲν ἀναλαμβάνει· διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἐδώρησάτο οἰκείουθελῶς.

Ν. Ἡ περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγὴ ἐπιτρέπεται ὁσάκις ἐκ πλάνης καταβάλλει τις μὴ ἐφείλεσθαι, ἢ ἀγνοία δὲ τῆς ἐφείλης, προερχομένη ἐκ πραγματικῶν γεγονότων, δὲν βλάπτει τὸν ἀχρεωσότητος καταβαλόντα, ἀλλ' ὁσάκις ἡ καταβολὴ δὲν ἐγένετο ἐκ πλάνης, ἀλλ' ἐν γνώσει ὅτι δὲν ὤφειλετο, δὲν χωρεῖ ἡ περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγὴ. Α. Π. 379 τοῦ 1862. Ἀπλόνότι ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ ἀχρεωσότητος ἀγωγὴ ὑποτίθεται, ὅτι ἡ γενομένη παρὰ τοῦ ἐνάγοντος πληρωμὴ ἀνάγεται εἰς χρέος ἀχρεωσότητος καὶ ἐγένετο ἐκ πραγματικῆς πλάνης, ἢ ὅτι ἐδανιστής ἐχρήσατο δόλῳ. (3) ὅταν ὁ ἐν γνώσει τοῦ γενομένου συμβιβασμοῦ καταβάλων πᾶσιν, ὃ δὲ αὐτοῦ εἶχε μειωθῇ, δὲν ἔχει τὴν περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγὴν. Α. Π. 8 τοῦ 1869. Διότι ὁ ἐν γνώσει ὅτι δὲν ὀφείλει καταβάλλον σκοπεῖ προδήλως νὰ δωρήσῃ. Ὅσακις ὅμως δωρεὰ δὲν χωρεῖ, αἶτε ἀποκλείονται· αὐτὴν τοῦ νόμου, οὐκ δὲν ὑφίσταται τὸ τεκμήριον τῆς δωρεᾶς, χωρεῖ ἡ περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγὴ. Ὅθεν τὸ Δημόσιον δικαιοῦται νὰ ἐπιζητήσῃ ἕτι ἀχρεωσότητος κατεβληθῇ εἰς τινα, αἶτε τοῦ Ὑπουργοῦ μὴ δικαιουμένου νὰ δωρῇται περιουσίαν τοῦ δημοσίου. Α. Π. 101 τοῦ 1894, 92 τοῦ 1896.—Ὁ καταβάλλον ἄλλοτρίῳ ἐφείλην ὡς θεωρῶν αὐτὴν ἐκ πλάνης ἰδίαν δὲν ἀπαλλάττει τὸν ἐφείλην ἀλλὰ δύναται νὰ ζητήσῃ ὡς ἀχρεωσήτην τὸ καταβληθέν. Μὴ ἀπαλασσών

(1) Καὶ ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

(2) Ἴδε περὶ ἀχρεωσότητος καὶ §§ 11 καὶ 12 τίτλου Ζ' παρόντος βιβλίου.

ἡ τὸν ὑφειλέτην δὲν ἔχει κατ' αὐτοῦ τὴν ἀντίθεσιν ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἀλλοτρίαν ἀγωγὴν πρὸς ἀπώλησιν τῶν καταβληθέντων. Α. Π. 38 τοῦ 1894. — Προδύλον ὅτι καταβληθέντων ἐκ πλάνης ἀχρεωσθέντων τόκων, δικαίωμα ἀναζητήσεως ἢ εἰσδηλώσεως αὐτῶν ἔχει μόνον ὁ καταβάλλων ἢ ὁ γαικὸς ἢ εἰδικὸς διαδοχὴς αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τρίτος τις. Α. Π. 32 τοῦ 1893. — Ἐπὶ ἀναλήψεως ἀνοφλήτου τόκου δὲν διδόνται· θύεν οὗτοι ὑφειλόνται μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς κατὰ τὸν ἐν τῷ ἀρθρῷ 166 § 2 τῆς Πολ. Δικον. γενικὸν κανόνα. Α. Π. 255 τοῦ 1875. ('Ἰδε καὶ § 11 καὶ 12 τίτλου Ζ' τοῦ βιβλίου τοῦδε). — Ἡ περὶ ἀχρεωσθέντος ἀγωγῆς, στηριζομένη εἰς μόνην τὴν ἑλλειψιν τῆς ἐντολῆς, ἥς δύναται ὁ ἐναγόμενος τρίτος εἰσπραεῖ παρ' αὐτοῦ τὸ πρὸς τὸν δανειστήν αὐτοῦ ὑφειλόμενον ποσόν, ἰσχυρίζεται, ὅτι ἐνεκεν αὐτῆς ἀναγκάσθη νὰ καταβάλῃ αὐτῷ τὸ αὐτὸ ποσόν, διασφρατίζοντες τὴν ἐμπορικὴν ἀρμοδιότητά, ὅτε μηδὲν ἔχουσα ἐμπορικὴν χαρακτῆρα. Α. Π. 214 τοῦ 1864. — Ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς ἀχρεωσθέντος ἐπιτρέπεται ἢ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις τῶν ἀπορώντων εἰς τὴν πλάνην γεγονότων. Α. Π. 66 τοῦ 1853.

69. Ἐάν τις λέγῃ μὴ χρεωστῶν ποιῆσαι γραμματεῖον καὶ εἶναι ἀσφές, ὁ λαβὼν ἀποδείκνυσι χρεωστούμενον· εἰ δὲ ῥητῶς τὰς αἰτίας εἴποι, δι' ἧς συνέγραψε τὸ χρέος, στοιχεῖν ἀναγκάζεται· εἰ μὴ προφανῶς δι' ἔγγράφων δαίξῃ, μὴ χρεωστῶν ὁμολογήσῃ. (1) (Ν. 25 § 4 Πανθ. 22. 3 (de probationibus). Βασ. XXII. 1. 25).

Μ. Ἐάν τις ἰσχυρίζεται ὅτι, καίπερ μὴ χρεωστῶν, ἔγραψε δανειστικὸν ὁμολόγον καὶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀδύνατον, ὁ λαβὼν (τὸ δανειστικὸν ὁμολόγον) δεύεται νὰ ἀποδείκνῃ ὅτι ἀχρεωστέτο (αὐτῷ τὸ ποσόν)· εἰ δὲ ῥητῶς εἴπῃ διὰ ποίας αἰτίας ὑπέγραψε τὸ χρέος, ἀναγκάζεται νὰ ὑποκύβῃ εἰς τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ· ἐκτὸς ἂν δι' ἔγγράφων ἀποδείξῃ καταδήλως, ὅτι ἠκολούθησε μὴ χρεωστῶν.

Ν. Ἐκ τοῦ Ν. 25 καὶ σχολίου Β (23. 1), περιλαμβανομένου καὶ ἐν ἄρθρῳ § 69 (Γ'. ε'), προκύπτει ὅτι ὁ ὑφειλέτης δεύεται νὰ ἀποδείξῃ οὐχὶ πλὴν τὸ ψεῦδος τῆς δηλωθείσης αἰτίας, ἀλλὰ τὸ ἀχρεωσθέντον, ὅτι τὴν πλάνην, ἥς ὑπὸ τὸ κράτος ὁμολόγησεν ἑαυτὸν ὑφειλέτην. Α. Π. 66 τοῦ 1864. ('Ἰδε καὶ ἄρμ. § 10 βιβλίου Δ' τίτλ. Θ').

70. Οἱ λόγος τοῦ τελευτήσαντος, ἐν εἰς κατέγραψεν ἑαυτὸν χρεωστῆσθαι, πρὸς ἀπόδειξιν οὐκ ἀρκοῦσιν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐν διαθήκῃ εἰπεῖν αὐτοῦ τινὰ περὶ χρεῶν ἰδίων ἱκανὸν ἐστὶ πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθείας. (Ν. 6 Κωδ. 4. 19 (de probationibus). Βασίλ. XXII. 1. 40).

Μ. Τοῦ ἀποθανόντος οἱ λογαριασμοί, εἰς τοὺς ἀποίους κατέγραψεν ὁρισμένα ποσὰ ὡς ὑφειλόμενα αὐτῷ, δὲν ἀρκοῦσι πρὸς ἀπόδειξιν οὐδὲ ἐὰν ὁμολογήσῃ τις ἐν διαθήκῃ περὶ ἰδίων αὐτοῦ χρεῶν εἶναι τοῦτο ἐπαρκὲς εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας.

(1) Τανῦν ὁ ὑπογράφας τὸ δανειστικὸν ἔγγραφον εἶναι ὑποχρεωσμένος εἰς τὴν πληρωσίν, ἐκτὸς ἂν προσβάλῃ τὸ ἔγγραφο ἐπὶ εἰκονικότητι ἢ νοθείᾳ.

(ΠΕΡΙ ΔΑΝ. ΚΑΙ ΕΝΕΧ. ΤΟΥ ΜΙΚΡ. ΚΑΤΑ ΣΤΟΙΧ.) 27

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Ὑψιστοῦ

71. Ἐξεστὶ τοῖς δανεισταῖς τοῦ χρεωστοῦντος αὐτοῖς, ἐν τῇ τελευτῇ περὶ τῆς ἰδίας περιουσίας ὁμόσαντος ἢ ἄλλως ἀπολαισμένου τὴν ταύτης ποσότητα, καὶ ἐπὶ περὶ ταύτης ἀνερευνᾶν καὶ ζητεῖν. (Νεαρά 48).

Μ. Οἱ δανεισταὶ τοῦ χρεωστοῦντος πρὸς αὐτούς, καὶ ὅποτε αὐτοὶ ἐπιλήσκων ὥκοσε περὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἢ ἄλλως ἡσφάλισε τὴν ποσότητα αὐτῆς, δύνανται οὐχ ἥττον καὶ νᾶ ἐρευνῶσιν ἐπὶ καὶ νᾶ ἀναζητῶσιν περὶ αὐτῆς.

72. Ὅποσα ἂν τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν ἰδίᾳ γράψῃ διαθήκῃ, ταῦτα μὴδὲν ὠφελεῖν αὐτόν, μήτε τοῖς δανεισταῖς προκρίνειν ἀλλ' ἐκείνοις ἄδεια ἔστω πάντα ἐρευνᾶν, ἐν ἂν βούλωνται τρέπον. (1) (N. 114 § 14 Πανδ. 30 (de legatis I). N. 4 Κωδ. 8. 20 (debitorem venditionem pignoris)).

Μ. Ὅσα ἂν γράψῃ τις ὑπὲρ ἑαυτοῦ εἰς ἰδίαν τοῦ διαθήκην, ταῦτα δὲν ὠφελούσιν αὐτόν ποσῶς, οὐδὲ τοὺς δανειστὰς βλέπουσιν· ἀλλ' ἔχουσιν οὗτοι ἄδεια νᾶ ἐρευνῶσι πάντα καθ' ὃν τρόπον θέλουσιν.

73. Ὁ ἀνὴρ τὰ κεχρεωστημένα τῇ γυναίκῃ ἀφήλκει οὕτως λαβὼν οὐ ποιεῖ αὐτῇ πρόκριμα, εἰ μὴ τελεία γενομένη ἀπεδέξασαι τὸ πραχθέν. (N. 11 Κωδ. 5. 14 (de pactis conventis). Βασ. XXIX. 5. 40).

Μ. Ὁ ἀνὴρ λαβὼν ὅσα χρεωστοῦνται εἰς τὴν ἀνήλικον γυναῖκα αὐτοῦ δὲν βλέπεται αὐτὴν (δικαιουμένην νᾶ ζητήσῃ αὐτά), ἐκτὸς ἐὰν αὐτὴ ἀποδεχθῇ τὴν πράξιν γενομένην ἀνήλικος.

74. Ἐὰν προκομισθῇ ἐγγράφου κατάθεσις δηλοῦσα ὅτι πρὸ χρόνων τόσων ἐδανείσατό τις, ὃ μὲν χρόνος τῆς ποιήσεως τῆς καταθέσεως νικᾷ τοὺς μεταγενεστέρους δανειστὰς ἢ συναλλάκτας. Ὁ δὲ ἐκ καταθέσεως χρόνος, τουτέστι τὸ λέγειν, ὅτι πρὸ χρόνων τόσων ἐδανείσατο, ἀρεῖται ἀληθῶς δεῖκνυσθαι καὶ οὐκ ἔχει ἰσχύν, εἰ μὴ δεῖχθῇ κατὰ τῶν προτέρων δανειστών. (N. 32 Πανδ. 42. 5 (de rebus auctoritate) N. 11 πρ. N. 12 πρ. Πανδ. 20. 4 (quī potiores in pignore). N. 26 Πανδ. 19. 2 (locati conducti). N. 12 § 1 Κωδ. 8. 18 (quī potiores in pignore). Νεαρά 91 κεφ. 1).

Μ. Ἐὰν ἐμφανισθῇ ἐγγράφου κατάθεσις δηλοῦσα ὅτι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἐδανείσθη τις, ὃ χρόνος τῆς συνταξέως τῆς καταθέσεως νικᾷ τοὺς μεταγενεστέρους δανειστὰς ἢ συναλλάκτας. Ὁ δὲ ἀπὸ τῆς καταθέσεως χρόνος, τουτέστιν ὃ ἰσχυρίζεσθαι ὅτι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἐδανείσθη, ἀρεῖται νᾶ ἀποδεικνύεται ἀληθῶς καὶ δὲν ἔχει ἰσχύν, ἐὰν δὲν ἀποδειχθῇ κατὰ τῶν προγενεστέρων δανειστών.

(1) Ἡ παρούσα παράγραφος εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἡ § 12 τῆς ἐκτῆς τῆς βιβλίου α'.

ἐν ἀνῆρσις κληρονομίῃ τινά, ὀφείλει τὰ κληρονομιαῖα
 βαλεῖν. (N. 4 Κωδ. 4. 16 (de hered. actionibus).
 V. 7. 4).

ἀνῆρσις κληρονομίῃ τινά, ὀφείλει νὰ κατὰλλῃ τὰ κληρονο-

μιᾶς χρεῶν οἱ κληρονόμοι κατέχονται, εὐχρὶ ληγᾶταριοι.
 δ. 4. 16 (de hered. actionibus) Βασ. XXIY. 7. 4)

τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν τοῦ ἀποθανόντος οἱ κληρονόμοι ἐνε-
 ροῦσι οἱ κληροδοτηθέντες (κληροδόχοι).

κληρονόμοι ἐνεχονται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν τοῦ κληρονομηθέντος
 λόγων τῆς κληρονομικῆς αὐτῶν μερίδος. Α. Π. 109 τοῦ 1851.
 ἡ δὲ κληρονομία, ὡς ἀντιπροσωπεύων τὴν ὑπ' αὐτοῦ κληρονομού-
 νται εἰς πάσας τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, πλὴν ὑποχρεώσεων τινῶν
 πικρῶν. Ὅθεν, ἐὰν ὁ δανειστὴς κληρονομίῃ τὸν ὀφείλεται, τὰ
 πρὸς τὸν κληρονόμον δανειστὴν συγχέονται. Α. Π. 78 τοῦ 1854.

ἡ δὲ γενομένη ὑπὸ τινος κληρονόμου εἰς πληρωμὴν χρεὸς κλη-
 ρὸν δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ μετὰ ταῦτα προσελθόντος
 ἢ κληρονομίαν ἐπὶ λόγῳ, ὅτι αὐτὸς δὲν μετεσχέ τῆς ἐκποιή-
 19 τοῦ 1849.—Ὁ δὲ παραιτηθεὶς τὴν κληρονομίαν καθίσταται
 εἰς πληρωμὴν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν μόνον ὅποτε ἐστὶν ἀναγκ-
 ασίμος δηλονότι ὑπεξούσιος υἱὸς τοῦ κληρονομουμένου καὶ ἀνεκα-
 ῖν λόγῳ τὴν παρτίτησιν αὐτοῦ· ὁ δὲ αὐτεξούσιος καὶ ἑλθὼν δὲν
 ἀκαλοῦται αὐτὴν, ἐνεχόμενος διὰ τοῦτο μόνον εἰς ἀπόδοσιν τοῦ
 χρεὸς τῆς κληρονομίας. Α. Π. 43 τοῦ 1867.

τι πάντες οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες πενόμενοι ἀλλήλους
 νταί τρέφειν. (N. 5 πρ. 1—8, 13, 15 καὶ 16 καὶ N.
 5. 3 (de alendis et agnoscendis). N. 1-4 Κωδ. 5.
 alendis liberis). N. 8 § 5 Κωδ. 6. 61 (de bonis quae
 Νεαρὰ 117 κερ. 7).

οἱ ἀνιόντες καὶ κατιόντες, πτωχοὶ καταστάντες, ἀναγκάζον-
 τέρωσιν ἀλλήλους.

τῆς Νεαρᾶς 89 κερ. 12 καὶ 13, ἐνισχυομένης καὶ ὑπὸ τοῦ ποινι-
 καλοῦντος τὴν σχέσιν τῆς παλλαςίας), πηγάζει ὅτι τὰ ἐκ παλ-
 α δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ δικαστικῶς παρὰ τοῦ πατρὸς
 στήν· ἀλλ' οὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει τῷ πατρὶ νὰ διατρέφῃ αὐτά.
 ὁ 1849. (Ἑλαιοποιήσιμος ἡ ἐρθιτικὴ τῆς ἀποστέρσεως ὡς πρὸς τὸ
 ε, ὅτε ὑπαρχούσης ῥητῆς ἀντιθέτου διατάξεως ἐν Ἑξαβίβλῳ βιβλ.
 7 καὶ 76).—Ἡ ἐκ τῆς ἀποστερήσεως τοῦ πατρὸς ἡ τοῦ συζύγου
 δὲν εἶναι δεκτικὴ ἐκτιμῆσεως, διότι κατὰ τὴν Ν. 3 Πανδ. (9. 1.)
 ας. (Σ. 2) «σῶμα ἐλεύθερον οὐκ ἀποτιμᾶται». Ἐπιδικάζεται
 τούτου στερηθῆναι τῆς διατροφῆς, ἣν αὐτοὶ ὡφείλουν καὶ ἐμελλε
 οῦτοις, ἀποζημιώσει. Α. Π. 100 τοῦ 1877, ποιν. 101 τοῦ 1898.
 καλῶς τὴν ἐπιδίκασιν τῆς τούτου ἀποζημιώσεως ὅτι, ἐν
 τοῦ ὁ πατὴρ ἡ ὁ σύζυγος τῶν στερηθέντων τῆς διατροφῆς, ἣν
 νὰ ὑποσῶσιν αὐτοὶ τὴν αὐτὴν στέρησιν, διότι, τῆς ζημίας

ἀπαξ χωρησάσης, ἢ ἐπιδίκασις τῆς ἀγωγῆς περὶ ἀποζημιώσεως δὲ
 εἴν' ὃ ζημιωθείς ὑποστῇ τὴν αὐτὴν ζημίαν διὰ μεταγενεστεροῦ γὰρ
 7 § 4 Πανδ. (43. 24). Δ. Π. 127 τοῦ 1891.—Κατὰ τοὺς παρ' ἡμῶν
 χρηματικὴ ἀπαίτησις διὰ τὰς ἀλλοθῶς καὶ δὲν χωρεῖ (N. 7 ἐν τῇ
 3.), ἢ δὲ ἀναγραφομένη ἐκτενέσει διὰ χρημάτων ἐν § 10 Εἰσηγ.
 ἰδιωτικῇ ποινῇ τοῦ Ρ. Δ. (ἀνασκουμένη διὰ πολιτικῆς ἀγωγῆς),
 δὲ κατηγορήθη ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου. *Ο ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀποζημιω-
 γέται μόνον διὰ ζημίαν θετικὴν, ἣν ὑπέστη ὁ παθὼν ἐκ τῆς α-
 ἰτίας. Διὸ εἰ ἄποροι γονεῖς δικαιούμενοι νὰ ἀπαίτησιν διατροφὴν
 εὐπορούντος υἱοῦ καὶ ἐπὶ τῇ διὰ φόρου στερήσει τοῦ υἱοῦ αὐτῶν
 νὰ παίτησιν ἀποζημιώσιν παρὰ τοῦ αὐτοῦ γαίου τοῦ φόρου ὡς ὁ
 στερήσεως τῆς διατροφῆς, ἣν ἤθελε παρεχεῖ ὁ φονευθεὶς εἰς τοὺς γ.
 Δ. Π. ποιν. 101 τοῦ 1883, 93 τοῦ 1884, 71 τοῦ 1885. Σημειωτέ-
 διατροφὴ ἐξοπακούεται πλην τῆς τροφῆς καὶ ἡ καταικία, ὁ ἥμαρ
 ἢ θερμανσις. *Αποφ. Πατριαρχικῶν Μ. Σ. 128 τοῦ 1889. (*18ε κ

78. Οἱ παῖδες τρέφειν τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀναγκαζ-
 νομένους, ὥσπερ καὶ οὗτοι ἐκείνους, εὐ μὴν δὲ καὶ ἡ
 αὐτῶν ἀναγκάζονται διδόναι. (N. 5 § 1. N. 8 Πανδ.
 alendis et agnoscendis). N. μον. § 5 Κωδ. 5. 13
 uxoriae actione). N. 8 § 5 Κωδ. 6. 64 (de bonis,
 heris). Νεαρὰ 117 κεφ. 7).

Μ. Τὰ τέκνα ἀναγκάζονται γὰρ τρέφωσι τοὺς ἰδίους γονεῖς, π-
 τας, ὡς καὶ οὗτοι ἐκεῖνα· δὲν ἀναγκάζονται ὁμοῦ νὰ καταβάλλωσι
 ὑπὲρ αὐτῶν.

Ν. Τὰ τέκνα ἐρεῖλουσι νὰ διατρέψωσι τὴν ἀπορον αὐτῶν μη-
 χοντα τὰς πρὸς συντήρησιν αὐτῆς δαπάνας ἀναλόγως τῆς κοινω-
 νίας. N. 5 Πανδ. (25. 8). *ἀλλ' ὅτε ἡ μήτηρ ἔχει ἀποχωρῶσαν
 πρὸς διατήρησιν αὐτῆς ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς τάξεως
 χρεοῦνται. Δ. Π. 91 τοῦ 1858.—*Ρητῶς ἐρριζόντων τῶν νόμων
 νεῖς καὶ τὰ τέκνα ἐρεῖλουσιν ἐμμεταίαν διατροφὴν, ἔπειτα
 ἀπώτερων συγγενῶν (θετοὶ καὶ εἰ αὐτοὶ φοί), εἰς οὓς δὲν ἔπικε
 διατροφὴν ὑποχρεώσις, δὲν εἰσάγεται ἡ τῆς δωρεᾶς πρόθεσις.
 τοῦ 1857. (*Ὅθεν θεωρεῖται εὐχὴ ἐλεγώτερον ὑπόχρεως καὶ ἡ μή-
 τροφὴ τῶν τέκνων, ἂν μάλιστα ὁ πατὴρ ἀπορῇ. Διὸ καὶ οἱ
 εἰκότως φρονοῦσιν ὅτι, καὶ τυχὸν τοῦ πατρὸς εὐπορούντος κατὸ
 τῆς δὲν δύναται νὰ ἀναζητήσῃ τὰ ὑπ' αὐτῆς δαπανηθέντα παρὰ
 *18ε Windscheid, Arndts, Dernburg) (*18ε καὶ § πα-
 βιβλίου καὶ τίτλου 77, βιβλίου δὲ 6' τίτλου γ' § 3).

79. Παράδοξον λέγει νόμιμον ἢ διάταξις, ὅτι οἱ
 καὶ μὴ κληρονόμοι τὸν πατέρα, κατέχοντα εἰς
 πριμιπίλον (δημόσιον), ὅπερ ὁ πατὴρ ἐχρεώσθηται· ὡς
 εἶπεν, ἀπὸ μόνου τοῦ πριμιπίλου κατέχονται· οὐδεμίαν γὰρ
 ἐνάγονται ἀπὸ τῶν πατέρων δανεισμάτων οἱ τὸν πατέρα
 κληρονόμοι, εἰ μὴ μόνον ἀπὸ τοῦ πριμιπίλου. (N.
 12 63 (be primopilo). Βασ. LVI. 17. 64).

παδοῦν τι νομοθετῇ ἢ διατάξει· ὅτι τὰ τέκνα, καὶ τὸν πατέρα μὴ ἔχοντα, ἐνεχονται ὡς πρὸς μόνον τὸν χρεωστούμενον ὑπὸ τοῦ πα-
τὸς δημόσιον διὰ στρατιωτικῆς διατροφῆς. Καὶ καλῶς εἶπεν ὅτι διὰ
στρατιωτικῆς διατροφῆς ἐνεχονται· διότι οἱ μὴ κληρονομήσαντες
οὐδ' οὐδεμίαν ἀγωνίαν ἐνεχονται ὑπὸ τῶν δανειστίων τοῦ πατρὸς,
ἐν δὲ στρατιωτικῇ διατροφῇ.

Εάν γυνή, ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν χρεωστοῦντι τῷ ἀν-
δρὶ ἀποχρῆν ἐνόματι προικὸς, ὅλον τὸ χρέος ἀπαιτεῖται
καὶ σθένεται· ἢ προῖξ· οὐδὲ γὰρ συνίσταται προῖξ ἐπὶ
τῇ δανειστῶν. (1) N. 10 § 14 Πανθ. 42. 8 (quae in
m. creditorum). Βασ. IX. 8. 14).

ἐν γυνή, πρὸς καταδολιεύσιν τῶν θαναιστῶν ποτήρη εἰς ὄνομα προαικῶς
πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς γραστούμενα, οὗτος ἀπειτεῖται ὅλον τὸ χάρις
εἰς σθένυνται· διότι, πρὸς ἀπάτην θαναιστῶν οὐδὲ πρὸς συνίσταται.

Εάν εἴπῃ ὁ δανειστής λογιζέσθαι εἰς κεφάλαιον καὶ τὸ καταβληθὲν πρῶτον εἰς τόκους λογίζεται καὶ τότε τὸν εἰς κεφάλαιον· οὕτε γὰρ τῇ τάξει τῆς γραφῆς προσέ-
(N. 5 § 3. N. 6 Πανδ. 46. § de solut. et liberat.).
XVI 5. 5).

ὁ δὲ δανειστής εἶπε, ὅτι τὸ καταβληθὲν λογίζεται εἰς κερφάλιον
μας, πρῶτον εἰς τοὺς τόκους λογίζεται καὶ εἶτα τὸ περισσεύον εἰς τὸ
ν διότι τῆς γραφῆς ἡ τάξις δὲν παρατηρεῖται.

καταβάντος τινός πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ κεφαλαίου ποσὸν τι ἀπέ-
κων μὴ ὀφειλομένων ἐκ συμφωνίας, ὑπολογίζεται τοῦτο εἰς τὸ κε-
διότι Ε, τε Ν. 36 Πανδ. de cond. ind. ὁ περιεχόμενος ἐν τῇ §
I' τίτλου 7 τῆς Ἐξαβθίου ὡς προγενέστερος τῆς διατάξεως 18
42], καὶ ἡ διατ. 3 τοῦ Κωδ. αὐτοῦ. δὲν κατισχύουσι. Α. Π. 32
3. Ἀλλὰ προερχομένης τῆς ἀπαιτήσεως ἐκ κεφαλαίου καὶ τόκου.
Ν. ὁ § 2, Ν. 48, Ν. 42, Ν. 99 Βασιλ. (26. 5) αὐτὸ πρὸς εἶ-
τοῦ πληρωμαί, μὴ ἀποδείχθαις ἐναντίας συμφωνίας, λογίζονται
εἰς τοὺς τόκους καὶ τὸ περισσεύον εἰς τὸ κεφάλαιον. Α. Π. 284
3, 229 τοῦ 1855. Ὅθεν μὴ ὑπαρχούσης ἐναντίας συμφωνίας, αὐ-
τοῦ ὀφειλέτου ἀφαιροῦνται πρῶτον μὲν ἐκ τῶν τόκων, ὑπολογί-
ε τὰ ὑπολειπόμενα ἀπέναντι τοῦ κεφαλαίου. Ὅθεν ἡ ἀφαίρεσις ἐκ
τοῦ τῶν εἰσπραξεων (ἀντιστοιχοῦσα πρὸς καταβολήν) γίνεται πρῶ-
ἀπὸ τοῦ τόκου, τὰ ἐπέκεινα δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ κεφαλαίου. ἐν δὲν
ἀντίθετος συμφωνία. Τοῦτο καὶ ὅσον δὲν πρόκειται περὶ ἀπαιτή-
ἀνταπαιτήσεων συναντήσεων ἑαυτας, ὅτε ἐφαρμόζεται ἡ ἐπὶ συμ-
ἀρχῇ, ὅτι ἡ ἀνταπαιτήσις λογίζεται ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀπαι-
καὶ μόνον, ἐφ' ὅσον δὲν ἀπορροᾷ τοῦτο, ἐξακολουθεῖ τοκίζομενον
τοῦ κεφαλαίου. Α. Π. 47 τοῦ 1879. Ὅφειλομένων δὲ πλειο-
κων κεφαλαίων, ἡ πληρωμὴ λογίζεται πρὸ πάντων εἰς τοὺς τόκους
κεφαλαίων καὶ εἴτα εἰς τὸ ἐπαγθέστερον τῶν κεφαλαίων, ἐκτός

¹ § 55τη είναι ἀπλῇ ἐπανάληψις τῆς 30 βιβλίου Δ' τίτλου 13.

Δημόσια εργασία: 2164 αριθμ. 2160

ἀν ἄλλως ὁρίσθῃ μεταξὺ τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου ἐν καιρῷ τῆς πληρωμῆς. Ἄπορ. Ἐρ. Ἀθηνῶν 11894 τοῦ 1861. Ὅθεν ὅτε ὁ ὀφειλέτης διαφόρων χρεῶν καταβάλλων τὴν ποσότητα τῷ δανειστῇ, προσδιορίζει συγχρόνως καὶ τὸ χρέος, ὅπερ προτίθεται νὰ ἐξοφλήσῃ, τότε ἡ πληρωμὴ λογίζεται κατὰ τὴν προσδιορισμὸν αὐτοῦ. Δ. Π. 42 τοῦ 1842. Σημειώτέον δὲ, ὅτι ὁ δανειστὴς δὲν ὑποχρεῖται νὰ δεχθῇ ποσὸν ἑλαττον τοῦ χρέους, θύει ἐκ τοιαύτης προποροῦς δὲν ἀπαλλάσσεται ὁ ὀφειλέτης τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς ὑπερημερίας. Δ. Π. 3 τοῦ 1867. Ἀλλὰ λαμβάνων πολυτέτ: εἰς ἐξοφλήσιν τοῦ χρέους ἐτήσιον τοῦ ὀφειλέτου εἰσόδημα ὑπερβαῖνον τοὺς ἐτησίους τόκους, ὀφείλει νὰ συμψηφίσῃ τὸ ὑπερβάλλον τῷ κεφαλαίῳ καὶ ἐπὶ τοῦ μειωμένου ἐκαστοτε ποσῷ νὰ λογίσῃ τόκον καὶ οὕτῃ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου. Δ. Π. 30 τοῦ 1869.

82. Οἱ ἐγγράφως ὁμολογήσαντες χρεωστῆν οὐκ εὐχερῶς ἀκούονται λέγοντες ἢ ὅλον τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ καταβεβληκέναι ἀγράφως ἐπὶ μάρτυσιν. Ἐάν οὖν μὴ πέντε μάρτυρες ἀξιόπιστοι παρῶσιν ἐν τῇ ἀγράφῳ καταβολῇ καὶ ἐνωμότως κατάθωνται, ὡς παρόντων αὐτῶν κατεβλήθη τὸ χρέος ἢ καταβέσις καταβεβλήσῃ παρὰ τοῦ δανειστοῦ γέγονεν, οὐκ ἄλλως τις ἐστὶν εὐπρόσδεκτος καταβολὴν ἀγραφον γεγενῆσθαι λέγων. (1) (N. 48 Κωδ. 4. 20 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 42. Νεαρχ. 90 κεφ. 2).

Μ. Οἱ ὁμολογήσαντες ἐγγράφως ὅτι ὀφείλουσι, δὲν εἰσακούονται εὐκόλως διατεινόμενοι ὅτι καταβάλον ἤθουν ἀγράφως (ἀνευ δηλονότι ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως) ἐνώπιον μαρτύρων ἢ ὅλον τὸ χρέος ἢ μέρος αὐτοῦ. Ἐάν λοιπὸν δὲν ᾖναι παρόντες εἰς τὴν ἀγραφον καταβολὴν πέντε ἀξιόπιστοι μάρτυρες καὶ δὲν καταβέσωσιν ἐνέρῳς, ὅτι ἐνώπιον αὐτῶν κατεβλήθη τὸ χρέος ἢ καταβολὴ ἐγένετο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δανειστοῦ, δὲν εἶναι τις εὐπρόσδεκτος λέγων ὅτι ἐγένετο ἀγράφως καταβολὴ.

83. Ἐάν μετάθεσις γένηται τοῦ χρέους, ἀρανίζεται: τελείως ἢ προτέρῃ ἐνοχῇ. (N. 4 πρ. Πανδ. 46. 2 (de novationibus).

Μ. Ἐάν γίνη τοῦ χρέους μετάθεσις, ἀρανίζεται ἡ τοῦ προτέρου χρέους ἐνοχῇ.

84. Τότε γίνεται μετάθεσις χρέους, ὅτε ῥητῶς συμφωνήσῃ τίς ἀφίημι: τὸν πρότερον τῆς ἐνοχῆς καὶ λαμβάνω σέ. Ἐάν δὲ μὴ ἐμφέρηται ῥητῶς τὸ ἀφίημι: τὸν πρῶτον χρεώστην, ἀλλ' ὅτι τυχὸν ἐπεὶ ἐκεῖνος ἀπῆν καὶ εὐθύνητο ἢ ἐκείνου περιουσία, ὑπεισῆλθον ἐγὼ ἵνα ἀποδώσω τὸ χρέος, τότε ἔχει τοὺς δύο ἐνόχους ὁ δανειστὴς καὶ πρῶτον μὲν, εἰ εὐπορεῖ ὁ ἐπεμβαλὼν ἑαυτὸν, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπορεῖ, κρατεῖται ὁ προιότυπος καὶ οὐκ ἔχει παραγραφὴν. (N. 8 Κωδ. 8. 42 (de novationibus). Βασ. XXVI. 4. 42. § 3 Εἰσηγ. 3. 29 (quibus modis obligatio).

(1) Ἡ τανὺν παρ' ἡμῖν ἱσχύουσα πολιτικὴ δικονομία περιορίζει τὴν μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν εἰς μόνας τὰς μὴ ὑπερβαίνουσας τὰς 50 δεκαμῆς ἀπαιτήσεις (ἄρθρ. 300), ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν εἰς μὲνα τὰ ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένα θέματα (ἄρθρ. 304).

Μ. Χρόνος μετάθεσις γίνεται, όταν ῥητῶς συμφωνήσῃ τις. Ἀπαλλάσσει τῆς ὑποχρέωσης τὸν πρότερον χρεώστην καὶ λαμβάνει αὐτὸν. Ἐάν ὅμως δὲν περιέχεται ῥητῶς τὸ ἀπαλλάσσει τὸν πρότερον χρεώστην, ἀλλ' ἐπειδὴ κείνους ὡς χ. ἀπεθῆκει καὶ εὐθύνετο ἡ παρουσία αὐτοῦ, ἀναδεχόμενος ἐγὼ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, τότε ὁ δανειστής ἔχει καὶ τοὺς δύο ὑποχρεοῦντας καὶ πρῶτον μὲν ἐνεργεῖται ὁ μεσολάβησας, εἴν ἐφόρῃ· εἰ δὲ ἀπορεῖ ἀναγεται ὁ πρεσβύτερος καὶ δὲν ἔχει ἐξαιρέσιν.

Ν. Ἵνα ὑπάρξῃ ἀνανέωσις, ἀπαιτεῖται γὰποσεισθῇ ἡ πρώτη ἐνοχὴ καὶ νὰ ὑπαρξῇ ῥητὴ πρὸς τοῦτο δήλωσις τῶν μερῶν. Α. Π. 85 τοῦ 1848, 94 τοῦ 1848. Ὅθεν ὁ σκοπὸς τῆς ἀνανέωσης δέον νὰ προκύπτῃ σαφῶς ἐκ τοῦ τῶν ἀνανέωσιν βεβαιουόντος ἐγγράφου. Α. Π. 34 τοῦ 1882, δύνανται ὅμως ἡ τελειὰ δήλωσις γὰποσεισθῇ καὶ δι' ἐπιστολῆς. Α. Π. 102 τοῦ 1848. Ἀλλ' εὐθιπότε ἡ ἀνανέωσις τεκμαίρεται. Α. Π. 350 τοῦ 1887, 189 τοῦ 1881. Ἡ δὲ ἐκτίμησις τῆς περὶ τοῦτου κρίσεως διαφέρει πὺν ἑλεγχον τοῦ ῥαφ. Πανφ. Α. Π. 356 τοῦ 1867. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 328 τοῦ 1846 ἡ περὶ ἀνανέωσης διανοία τῶν συμβαλλομένων δύνανται μὲν καὶ ἐκ τεκμηρίων νὰ συναχθῇ, ἀλλ' οὐκ ἦστιν ἀνάγκη νὰ προκύπτῃ σαφῶς καὶ ἀνεκδοκίμως ἐκ τῆς συμβάσεως καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 168 τοῦ 1878 ἡ ἐκδήλωσις τοῦ σκοποῦ τῆς ἀνανέωσης δέον νὰ τελεῖται δι' ἐκφράσεων σαφῶν μὲν ἀλλ' οὐκ πανηγυρικῶν ἐν τῷ μεταγ. συμβολαίῳ, καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 342 τοῦ 1898 κατὰ τὰς περὶ ἀνανέωσης ἀρχὰς ἀνανέωσις τελεῖται καὶ διὰ τῆς ἀπλῆς ἀντικαταστάσεως τῆς παλαιᾶς ἀπαιτήσεως διὰ νεᾶς ἄλλης· τοιαύτην δὲ ἀπαιτήσιν ἀποτελεῖ κατὰ τὸν νόμον καὶ ἡ ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ ἀρχικοῦ χρέους ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ληψίς συναλλαγματικῆς, ὅτανκίς τοῦτο τελεῖται ἐπὶ σκοπῷ ἀνανέωσης, ἥτοι καταργήσεως τῆς προτέρας ἐνοχῆς καὶ συστάσεως τῆς ἐκ τῶν συναλλαγματικῶν, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν εἰς διατηρῆν ἐκδιδονται, καὶ ὡς ἀπλὰ ὑποσχέσεις δι' ὑποβλήν τάπου ἀν θεωρηθῶσιν, οὐκ ἔστιν ἱσχυροὺς καὶ δύνανται νὰ κυκλοφορῶνται παρρησιαστικῶς πλείονας ἐγγυήσεις τῷ δανειστῇ καὶ κατὰ τὰς Α. Π. 180 τοῦ 1855 καὶ 12 τοῦ 1891 δύνανται νὰ συναχθῇ ἡ ἀνανέωσις ἐκ διαφόρων γεγονότων καὶ δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἐκφράζηται ῥητῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 148 τοῦ 1871 εἴν τὸ δικαστήριον τῆς εὐσίας συναγῇ ὅτι ἀπλῶς ἐξεδόθησαν νεᾶ γραμμάτια εἰς ἀντικατάστασιν τῶν πρώτων, παραταθείτω· ἀπλῶς διὰ τούτων τῆς πρὸς ἀπόσιν πρὸθεσμίας, δὲν ὑπάρχει ἀνανέωσις, ἔστω καὶ αὐτὴ ἐπισημασθῇ, εἰτινας εἰσὶν ἀπλοὶ ἐγγυήται, μετεβλήθησαν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τῶν δευτέρων γραμματίων, ὅτε τῆς ἀνανέωσης συναγμένης μόνον ἐκ τῆς πρὸθεσμίας τῶν συμβαλλομένων κατὰ τὸν Ν. 8 Κωδ. (8, 42). Α. Π. 148 τοῦ 1871, καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 146 τοῦ 1888 ἐπέρχεται ἀνανέωσις διὰ τῆς εἰς ἕτερον μεταθέσεως τῆς ὀφειλῆς τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, τῇ συναίνεσιν τοῦ δανειστοῦ, ἥτοι τῆς ἀντιδόσεως, ὅτανκίς ὁ σκοπὸς αὐτῆς συναγεται ἀνεκδοκίμως ἐξ ὅλης τῆς συμβάσεως.—Ἀνανέωσις ὑπάρχει οὐ μόνον διὰ τῆς συννομολογήσεως νέου χρέους ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ (ἥτοι καταργήσεως τῆς ἐν τῇ ἐνοχικῇ ἀξίᾳ ἀπαιτήσεως καὶ ἀντικαταστάσεως δι' ἄλλης), ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπὶ σκοπῷ ἀνανέωσης μετεβολῆς τῶν προσώπων, ἥτοι τοῦ βεβαίετου ἢ τοῦ δανειστοῦ, τοῦ μὲν ὀφειλέτου καὶ ἀνευ συγκαταθέσεως τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου, τοῦ δὲ δανειστοῦ τῇ συγκαταθέσει τοῦ τε ἀρχικοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ παραπομπῆς τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ εἰς ἕτερον δανειστήν, ἐν καὶ μόνον ὡς τοιούτον ἀνα-

γνωρίζει ὁ ὀφειλέτης, δι' ὃ οὐδεμίαν τῶν κατὰ τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ ἐκστάσεων δύναται, ὡς ἐπὶ τῆς ἐκχώρησεως, νάντι-τιζῇ ὁ ὀφειλέτης κατὰ τοῦ νέου δανειστοῦ. Α. Π. 192 τοῦ 1846, 839 τοῦ 1858. Ὅθεν ἀνανέωσης δυνάται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐπεὶ νέος δανειστής ὑπεισέρχεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ, παραχωροῦντος τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ εἰς τὸν πρῶτον, μετ' οὗ ὁ ὀφειλέτης συνάπτει νέαν ἐνοχλὴν. Α. Π. 195 τοῦ 1855. — Οὐδεὶς νόμος καθιστᾷ τὴν δι' ἀνανέωσης μεταβολὴν τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς εἰς ἐνοχλὴν ἐξέρεαν ἀπαιτήσεως λ. χ. τοὺς τόκους ἀπαιτήσεως εἰς ναυτοδανειον. Α. Π. 27^α τοῦ 1864. Ἄλλ' ἢ κατασχέσει εἰς χεῖρας τρίτου καὶ ἢ ἐπικυρώσῃ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δὲν καταργεῖ τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ ἐναργησαντος τὴν κατάσχασιν δανειστοῦ εὐδὲ ἀνανέωσιν ἐπαγεται, ἀλλὰ προσπορίζει ἀπλῶς τῷ δανειστῇ νέαν ἀντικείμενον ἐκτελέσεως κατὰ τὰ ἀρθρα 878 καὶ 936 § 2 τῆς πολ. δικον. συνδιαζόμενα. Α. Π. 246 τοῦ 1859. Ὡσαύτως ἀνανέωσις δὲν γίνεται, γενομένης εἰς χεῖρας τοῦ ὀφειλέτου κατασχέσεως μετ' ἐπιταγῆς καὶ ἂν ἐπληρώσῃ μέρος τοῦ χρέους, ὅθεν εὐδ' ἀνάγκη νὰ γένηται νέα ἐπιταγὴ μετὰ ἐκάστην μερικὴν καταβολὴν τοῦ ὅλου χρέους. Α. Π. 286 τοῦ 1865. Ἄλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 71 τοῦ 1849 ἐπεπληρώθη ἡ ἐτήσιος τόκος καὶ μέρος τοῦ κεφαλαίου γίνεται ἀνανέωσις τοῦ χρέους, ὅθεν πρὸς νέαν κατάσχασιν ἀπαιτεῖται νέα ἐπιταγὴ. Α. Π. 71 τοῦ 1849. — Δὲν ἀπαιτεῖται ἢ τοῦ παραχωρουμένου ὀφειλέτου συγκατάθεσις πρὸς ἐκχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως ἀπαιτεῖται ὅμως ἡ συγκατάθεσις τοῦ δανειστοῦ ὅπως δεχθῇ αὐτὴν τὸν προσφερόμενον ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ὡς ὀφειλέτην κατ' αὐτόν· τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ ἀντίδοσιν (delegationem) ἢ προσημελίωσιν (expromissionem). Α. Π. 39 τοῦ 1865 — Ἐκ τῆς § 1^α προκύπτει ἐπὶ, ἂν τις ἀναλάβῃ ὡς ὀφειλέτης χρέος ἄλλου, καθίσταται προσωπικῶς ὑποχρεωσμένος πρὸς τὸν δανειστήν, μὴ δικαιούμενος νὰ επικαλεσθῇ ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ὑπὲρ τῶν ἐγγυητῶν διατάξεις τοῦ νόμου, διότι ἀμα ἀναθεσάμενος τὴν θέσιν τοῦ ὀφειλέτου ἐπαυρεν ὡν ἐγγυητῆς.

85. Ὁ ἀρνητάμενος χρεωστῆν οὐ κυλύεται καὶ ἑτέρα δικαιολογία χρητάσθαι, εἰ μὴ ὁ νόμος ἐμποδίζει. (*) (N. 43 πρ.

(*) ΣΥΝΟΛΙΟΝ. Ἐκίνησας τις κατὰ τινος λέγων, ὅτι χρεωστῆται τυχρὸν εἰς νομ. ὁ δὲ ἐναγόμενος ἠρνήσατο καὶ εἶπε μὴ χρεωστῆν· εἰς ἀνάγκην τοῦ ἐναγομένου ἀρνησαμένου ἀπρητή/η ὁ ἐνάγων ὅτι χρεωστῆται· δεῖξαι καὶ δεῖ καὶ ἀποδείξειν ὅτι χρεωστῆται· μετὰ τὰς τοῦ ἐναγοντος ἀποδείξεις αὐτὸς ἀπαιτεῖται τὸ χρέος τὸ ἀποδείχθην ὁ ἐναγόμενος, ἀλλὰ δύναται καὶ ἐπὶ δικαιολογία χρητάσθαι καὶ εἰπεῖν· ὅτι κἂν ἀποδείχῃ τὸ χρέος, οὐκ ὀφείλω αὐτὸ δοῦναι, διότι ἐπεδανεισάμην, ἀτήλεις ἤμην, καὶ κακῶς τοῦτο ἐπαπλήνισα καὶ βοηθεῖ μοι ὁ νόμος λέγων, ὅτι ὁ δανειζὼν ἀτήλεις μὴ λανθάνει κακῶς δαπανῶν, ἀπόλλυσσι τὸ χρέος. Καὶ ἄλλην δὲ δικαιολογίαν δύναται λαβεῖν, ὅτι πριακονταετία παρήλθε· κἂν ἀποδείξῃς ὅτι χρεωστῶ, ἀλλ' ἐκπέσσει καὶ ἡλευθερώσῃν τῷ χρόνῳ. Καὶ πάλιν λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐάν χρεωστῶ τινι δέκα νομ. καὶ ἔχει θενεδήποτε ἐκείνος ἐμὰ εἰς νομ. ἀνταγογίζετο τὰντα σιωπηρῶς. Εἰλγούν κινήσει τις κατὰ τινος, οὗτινος ἔχει νομ. καὶ μετὰ τὰς ἀποδείξεις τοῦ ἐναγοντος ἀρνησαμένου τοῦ ἐναγομένου, δύναται λαβεῖν ὁ ἐναγόμενος, ὅτι κἂν ἀποδείξῃς ὅτι χρεωστῶ, οὐδὲν σοι δώσω, ἔχεις γὰρ 100 νομ. καὶ ἐκείθεν ἀντιλόγισαι. Καὶ ἐν παντί τοῦτοις εἰ τις εἴποι, καὶ ὁφεί-

Πανδ. 50, 47 (de regulis juris). Βασιλ. II, 3, 43, Ν. 5 καὶ Ν. 8 Πανδ. 44, 1 (de exceptionibus).

Μ. Ὁ ἀρνηθεὶς τὸ χρέος δὲν ἀπαγορεύεται νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἄλλην δικαιολογίαν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ νόμος ἐμποδίζῃ.

86. Ὁ δικαίαν ἔχων παραγραφὴν οὐκ ἔστι χρεώστης. (Ν. 66 Πανδ. 50, 47 (de reg. juris). Βασ. II, 3, 66).

Μ. Ὁ ἔχων νόμιμον ἔνστασιν δὲν εἶναι χρεώστης.

87. Ἐὰν ἰδιώτῃ χρεωστήται παρὰ τινος ἐκκλησίας, ἀναγκάζεται λαβεῖν καὶ ἀντὶ τοῦ χρέους ἀκίνητα πράγματα. (Νεαρά 120 κεφ. 6 § 2).

Μ. Ἐὰν ἐκκλησία τις ὀφείλει πρὸς ἰδιώτην, ἀναγκάζεται οὗτος νὰ λαβῇ καὶ ἀκίνητα πράγματα ἀντὶ τοῦ χρέους.

88. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγε, τότε γρῆ διδόναι τῷ χρεώστῃ τὸ τετράμηνον πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὸ χρέος, ὅτε ἔστιν εὐπορος τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, ἵνα ταῦτα ἐπ' ἀδείας καὶ μὴ κατεπειγόμενος πωλῇ ἢ καὶ τυχὸν ἐνεχυριάσας ἐπισωρεύσῃ τὸ χρυσίον· ὅτε δὲ ὁ χρεώστης τῶν ἀπόρων ἔστιν, οὐ γρῆ διδοῦναι τὴν τετράμηνον· οὐδεμία γὰρ γίνεται οὔτε τῷ χρεώστῃ οὔτε τῷ ὀφειλέτῃ ὠφέλεια, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βλάβη, καὶ δαπανῶνται ἀπαιτούμενω, ἅπερ νῦν ἔχει· μικρὰν οὖν, ἔλεγε, γρῆ διδοῦναι τὴν προθεσίαν καὶ τέμνεσθαι τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ πάλιν φιλονεικίαι ἐπ' ἀνοήτοις γίγνοιτο καὶ ἡ τῆς δίκης ὑπέρθεσις ἐπὶ πλέον ἐκτείνωτο. (Ν. 2 καὶ Ν. 34 Πανδ. 42, 1 (de re iudicata). Γαίου Εἰτηγ. III, § 78 καὶ 79. Ν. 2 καὶ Ν. 3 Κωδ. 7, 54 (de usuris rei iudicatae).

Μ. Ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ χορηγῇται εἰς τὸν χρεώστην προθεσμία τετράμηνος πρὸς καταβολὴν χρέους, ἐπὶ ἥναι εὐπορος εἰς κτήματα καὶ πράγματα, ἵνα πωλῇ αὐτὰ ἐν ἀνάσει καὶ οὐχὶ κατεπειγόμενος ἢ

ἢ ἐν ἀναγόμενος ἐν ἀρχῇ εἰπεῖν ὅτι χρεωστῶ μὲν, τοῦτέστιν ἔλαβον τὸ χρέος, ἀλλ' ἔγω ἀποκατάστασιν, ἢ ὅτι τῷ χρόνῳ ἠλευθερώθην, καὶ τὰλλα· ἐπὶ δὲ ἠρνήσατο, νῦν ταῦτα λέγειν οὐ δύναται· ἀκούσει, ὅτι καλῶς λέγει, ὅτι οὐ χρεωστῶ, ὁ λαβὼν μὲν, ἔχων δὲ ἀποκατάστασιν διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ τῷ χρόνῳ ἠλευθερωθεὶς ἢ ἀντίλογον (ἀντέλλογον) ἔχων, ὅστις ἀντίλογος σιωπηρῶς αὐτῷ τῷ νόμῳ τέμνει τὸ χρέος, καὶ ἐλευθεροῖ τὸν χρεωστοῦντα· δύναται οὖν ὁ εἰπὼν μὴ χρεωστεῖν χρῆσασθαι καὶ ἑτέροις τοιαύταις δικαιολογίαις, τοῦτέστι καλῶς εἰσαγομέναις καὶ χρωματιζομέναις· εἰ δὲ προδήλως ὁ νόμος ἐμποδίζει τὴν δικαιολογίαν εἰσαγεσθαι, οὐ δύναται λήγεσθαι. Οἷόν τι λέγων· λέγει ὁ νόμος, ὅτι ἐὰν ἐναχθῇ τις ὡς χρεωστὴν καὶ εἴπῃ μὴ χρεωστεῖν, οὐ δύναται μετὰ τὰς τοῦ ἐναγοντος ἀποδείξεις λέγειν, ὅτι καταβάλων τὰ χρέος· πῶς γὰρ προσδεχθήσεται λέγων καταβαλεῖν ὁ εἰπὼν καλῶς χρεωστεῖν;

καὶ ἐνεχυροποίησιν τυχὸν αὐτὰ πρὸς εὐρεσίαν τῶν χρημάτων· ὅταν δὲ ὁ χρεώστης ᾖ ἀπορός, δὲν πρέπει νὰ δίδηται ἡ τετραμηνία, διότι εὐδαιμονία ἐπιτρέπεται· ὠφέλιμα εὐτε εἰς τὴν δανειστὴν, εὐτε εἰς τὴν χρεώστην, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον βλάβη ὡς δαπανώμενος εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ ἀπαιτουμένου, ὅσα νῦν ἔχει. Μικρὰ λοιπὸν ἔλλογον, ὅτι πρέπει νὰ χρηρηθῇται ἡ προθεσμία καὶ νὰ διαλύθῃται ἡ διαφορά, ἵνα μὴ γίνωνται καὶ πάλιν φιλονεικίαι· ἀνωφελεῖς καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ πλεον ἢ ὑπόθεσις τῆς δίκης.

89. Μηδεὶς ἐκ τῶν δημοσίων ἡσαυρῶν δανειζέσθω· εἰ δὲ τις ἐκ τοῦ θείου ταμείου λαθραίως ἢ φανερώς ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ἢ μετ' ἐγγυῶν δανεισθῇ χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, ἐτρεμυνέσθω καὶ περιοριζέσθω· καὶ ὁ δανεισας δὲ ἐκ τῶν θείων ἡσαυρῶν κεφαλαικῶς τιμωρεῖσθω, (1) (Ν. 2 Κωδ. 10. 6 (de his qui ex publicis rationibus). Βασ. LVI, 6. 12).

Μ. Οὐδεὶς δανειζεται ἐκ τῶν δημοσίων ἡσαυρῶν· ἐάν δὲ ἄνευ βασιλικῆς διαταγῆς δανεισθῇ τις ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου κυρίως ἢ φανερώς ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως ἢ μετ' ἐγγυήσεων, δημεύεται καὶ περιορίζεται· καὶ ὁ δανεισας δὲ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἡσαυρῶν κεφαλαικῶς τιμωρεῖται.

90. Ἡ περὶ τοῦ δανείου ἀγωγή εἰ μὲν προσωπικῶς χρηματισθῇ τὴν ἀρχήν, τῇ παραγραφῇ τῶν 7' ἐνιαυτῶν ἐθέννυται· ἡ δὲ ὑποθηκαρία εἰς τεσσαράκοντα ἐκτείνεται. (Ν. 3 Κωδ. 7. 30 (de praescri. XXX). Ν. 1 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione) Ῥοπαὶ κεφ. 40 § 2).

Μ. Ἡ περὶ δανείου, ἀγωγή, εἰν αὐτὸ συμφωνηθῇ ἀπ' ἀρχῆς προσωπικόν, εξαφανίζεται διὰ τῆς παραγραφῆς τῶν τριάκοντα ἐτῶν· ἡ δὲ ὑποθηκακικὴ ἀγωγή ἐκτείνεται μέχρι τεσσαράκοντα ἐτῶν.

91. Εἴ τις δανείσῃτε χρυσίον τῇ τοῦ δανεισασμένου περιουσίᾳ πιστεύων, ὁ δὲ εἰς ἑκτίσιν χρυσίου μὲν οὐκ εὐποροίη, περιουσίᾳ δὲ ἀκίνητον ἔχει, ὁ δανειστής δὲ ἐπικέοιτο καὶ χρυσίον παντὸς ἐπιζητοίη, τὸ δὲ οὐκ εἴη πρόχειρον οὐδὲ τις κινήτῃ περιουσίᾳ εἰδόμεν τῇ δανειστῇ βουλομένῳ καὶ ἀκίνητα πράγματα λαβεῖν ἀντὶ χρυσίου. Ἄλλ' οὐδὲ τις ἐννοούμενος τὰ αὐτοῦ ἀκίνητα πράγματα, παρόντος τοῦ δανειστοῦ πολλάκις καὶ θρυλλεῖνται, ὡς ὑπόκειται τὰ τοῦ δανεισασμένου πράγματα, καὶ ταύτῃ ἐκτείνοντας τοὺς προσιέναι βουλομένους ταῖς ἀγορασίαις· (2) τήν· καὶ ταῦτα ἐπὶ μὲν τῆς εὐδαιμονίας ταύτης πόλεως οἱ ἐνδοξότατοι τῆς ἡμετέρας πολιτείας ἄρχοντες κατὰ τὴν ἐκάστην τεταγμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἡμῶν δικαιοδοσίαν, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἱ τῶν θεμάτων ἡγούμενοι παρασκευαζέτωσαν, ἀκριβοὺς διατηρεῖν.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ ἀργεὶ νῦν.

(2) Τοιοῦτον ἔθρον δὲν ἔδυναντο νὰ ἔχωσι τανὺν οἱ βουλομένοι νὰ λαβῶσι τὰ ἀκίνητα διὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ὑπὲρ τοῦ νόμου ἡμῶν νομὴ πρὸς ὑποθηκῶν δημοσιότητα καὶ εἰδικότητα.

εως γινεμένης τῶν πραγμάτων τοῦ χρεωπτοῦντος, διδασθαι πρὸς ἀναλογίαν τοῦ χρέους κτῆσιν ἀκίνητον τοῖς δανεισταῖς μετὰ τοιαύτης ἀσφαλείας, μεθ' ἧς ἂν ὁ χρεώστης δοῦναι δύνηται τῶν μέντοι διδομένων ἀκινήτων ἢ ἐπιλογῇ τῷ δανειστῇ ἔσται· καὶ γὰρ οὐκ ἂν εἴη δίκαιον τὸν δόντα μὲν χρυσίον, λαβεῖν δὲ χρυσίον μὴ ἐνδύμενον, ἀλλ' ἀναγκαζόμενον διέξασθαι κτῆσιν ἀκίνητον, μὴ καὶ τὴν καλλίονα τῶν τοῦ χρεώστου πραγμάτων, καὶ ἣν ἐκείνος αἰρεῖται λαβεῖν, καὶ ταύτην γοῦν ἔχειν παράψυχην, ὅτι περ εἰ χρυσίον οὐκ εἴληπεν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου τὸ αἰρεθὲν αὐτῷ κατεκτήματο. (1) (Νεαρά 4 κερ. 3).

Δι' ἕαν τις δώσῃ χρήματα λόγιον δανεῖον πιστεύων εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ δανεισθέντος, αὐτὸς δὲ ἀπορῇ χρημάτων εἰς ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, ἀλλ' ἔχῃ ἀκίνητον περιουσίαν, ὁ δὲ δανειστής στενωπῶρῃ αὐτὸν καὶ ἐπιτηρῇ ἀποδοῦναι τὰ χρήματα, καὶ αὐτὰ πρέμεια εἶναι ἦναι οὐδὲ περιουσία τις αὐτῷ, ἐπιτίσιπται εἰς τὸν δανειστήν, ἐὰν θέλῃ, νὰ λάβῃ καὶ ἀκίνητα πράγματα ἀντὶ χρημάτων. Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἀφαιρῇ τις τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ πράγματα, διότι ὅσως ὁ δανειστής παρίσταται καὶ κηρύττει, ὅτι τοῦ δανεισθέντος τὰ πράγματα εἶναι ἐνυπόθηκα, καὶ διὰ τούτου προῖται τοῖς βουλευμένοις νὰ ἀγοράσωσιν αὐτά, τότε ἐν μὲν τῇ εὐδαίμονι ταύτῃ πῶλει οἱ ἐνδεέστατοι τῆς ἡμετέρας πολιτείας δικασταὶ κατὰ τὴν εἰς ἕκαστον τεταγμένην ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἡμῶν δικαιοδοσίαν, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις οἱ δικασταὶ τῶν θεμάτων παρασκευάζουσιν, ὥστε μετὰ τὴν ἀκριβοῦς ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων τοῦ δουλεύοντος νὰ δοθῇ εἰς τοὺς δανειστάς κατ' ἀναλογίαν τοῦ χρέους κτῆσις ἀκίνητος, παρέχουσαν τὴν ἀσφάλειαν ὅτε ἢ αὐτὸς δυνήσῃ ὁ χρεώστης νὰ πώσῃ, ὁ δὲ δανειστής ἐκλέγῃ ἐκ τῶν διδομένων ἀκινήτων, διότι ἂν εἴναι δίκαιον ὁ δοὺς χρήματα, καὶ ἀδυνατῶν νὰ ἀναλάβῃ αὐτά, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος νὰ δέχηται κτῆματα ἀκίνητα, νὰ μὴ λάβῃ καὶ τὰ κρείττενα τῶν πραγμάτων τοῦ χρεώστου καὶ ὅποια αὐτὸς προαιρεῖται, ἵνα ἔχῃ τοῦλάχιστον τὴν παραψυχὴν ταύτην, ὅτι, εἰ καὶ δὲν ἔλαβε χρήματα, ἐκτήματο ὅμως τοῦλάχιστον ἀντ' αὐτῶν τὸ ἀρίστον εἰς αὐτὸν κτῆμα.

92. Ὁ δεσπότης προστησάμενος τὴν οἰκίτην αὐτοῦ πραγματείας τινὸς τότε κατέχεται δανειζόμενου αὐτοῦ, ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ δανείζεσθαι· εἰ δὲ μὴ δοικνυται ἐπιτρέψας, τότε ζητούμεν περὶ τοῦ πεκουλίου τοῦ δούλου, καὶ πληρουμένου κατὰ πρῶτον λόγον τοῦ δεσπότης πληρεῦται κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ὁ δανειστής. (2) (N. 1 Κωδ. 4, 25 (de inst.). Βασ. XVIII, 4, 24).

(1) Ὁ θεσμός οὗτος, καθ' ὃν δηλαδὴ δικαιούται ὁ δουλεύων νὰ παλλαγῇ τὸ χρέος, προσφέρειν τὰ τιμιώτερα αὐτοῦ μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς ἐκτίμης κατ' ἐκτίμησιν ἐνεργουμένην ἐπιμελεία τῆς ἀρχῆς, ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην ἀντὶ πληρωμῆς δόσιν (dationem in solutum). Ἀλλ' ἀργῶς τανῦν παρ' ἡμῖν, ὅτε ἀντιστρατευομένη εἰς τὸν παρ' ἡμῖν δικονομικὸν νόμον, ὀρίζοντα διὰ τῶν χρόνων 854—1024 τὰ τῆς ἐκτελέσεως.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν ἰσχύν, ὡς μὴ ὑπαρχόντων παρ' ἡμῖν δούλων.

Μ. Ὁ δεσπότης καταστήσας τὸν δούλον αὐτοῦ προστώτα ἐμπορίου τινα, τότε ἐνέχεται εἰς αὐτὸν δανείζεται οὗτος χρήματα, ὅτε ἐπέτρεψεν αὐτῷ καὶ ναυανείχεται· εἰ δὲ δὲν φαίνεται χορηγήσας αὐτῷ τοιαύτην ἄδειαν, τότε ἐκτινύμεν περὶ τοῦ χρηματίου τοῦ δούλου, καὶ ἱκανοποιούμενος κατὰ πρῶτον λόγον τοῦ δεσπότητος ἱκανοποιεῖται κατὰ δευτέρου λόγον καὶ ὁ δανειστής.

ΤΙΤΛ. Σ'.—Περὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν.

1. Εἴ τις δανείσειε καὶ ἐγγυητὴν ἢ μανδάτωρα ἢ ἀντιφωνητὴν προσλάβοι, αὐτός μὴ τὴν πρώτην εὐθὺς κατὰ τοῦ μανδάτωρος ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ ἀντιφωνήσαντος χωρεῖτω, μηδὲ ἀμελήσας τοῦ δανεισαμένου τὰς παρεμβήκας διενεχλείτω· ἀλλὰ χωρεῖτω πρῶτον ἐπὶ τὸν τὸ χρυσίον εἰληρότα καὶ τὸ δάνεισμα πράξαντα· καὶ εἰ μὲν ἐκεῖθεν ἀπολάβοι, τῶν ἄλλων ἀπεχέσθω· εἰ δὲ οὐκ ἴσχυει παρὰ τοῦ δανεισαμένου λαβεῖν ἢ εἰς μέρος ἢ εἰς δολοκλήρον, καθόσον ἂν παρ' αὐτοῦ μὴ ἐυνηθῇ λαβεῖν, κατὰ τοσοῦτον ἐπὶ τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν ἢ μανδάτωρα χωρεῖτω καὶ παρ' ἐκείνου τὸ ὑπολειπόμενον κομιζέσθω. Καὶ εἰ μὲν παρόντες αὐτῷ τύχοιεν καὶ ἀμερότεροι ὅ τε πρωτότυπος ὁ τε ἐγγυησάμενος ἢ μανδатуρεύσας ἢ ἀντιφωνήσας τὰ προειρημένα ἐκ παντὸς φυλαττέσθω τρόπου. Εἰ δὲ ὁ ἐγγυητής ἢ ὁ μανδάτωρ ἢ ἀντιφωνητής παρείη, τὸν δὲ πρωτότυπον ἀπείναι συμβαίη, δεικνύτω ὁ δανειστής τὸν ἐγγυητὴν ἢ ἀντιφωνητὴν ἢ μανδάτωρα· καὶ ὅτε τῷ πράγματι καθήμενος δικαστής διδῶται καιρὸν τῷ ἐγγυητῇ ταῦτόν· εἰπεῖν ἀντιφωνητῇ καὶ μανδάτωρι, βουλομένοις τὸν πρωτότυπον ἀγαγεῖν ἐφ' ᾧ τε ἐκείνον πρότερον ὑπομείναι τὴν ἐναγωγὴν, αὐτῷ τε αὐτοὺς ἐν καταλοίπῳ πεφυλάχθαι βοηθεῖα καὶ ἀμυνέτω γε τῷ ἐγγυητῇ καὶ ἀντιφωνητῇ καὶ μανδάτωρι εἰς τὴν τοῦ ἐγγυηθέντος παράστασιν, ὥστε αὐτὸν ἀχθέντα τῆς ἐν τῷ τῷ ἐναγωγῆς ἀπαλλάξαι τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ διενεχλουμένους. Εἰ δὲ ἔχρῳνος ὁ ἐπὶ τούτῳ ταχθεὶς ἐξήκοι, τηνικαῦτα ὁ ἐγγυητής ἢ μανδάτωρ ἢ ἀντιφωνητής ἀγωνιζέσθαι τὴν δίκην καὶ τὸ χρεὶς ἐκτινύτω ὑπὲρ τοῦ ἐγγυηθέντος, ἢ ὑπὲρ οὗ τὰς ἐντολὰς ἔγραψεν ἢ τὴν ἀντιφώνησιν ὑπέσθῃ, παρὰ τοῦ δανείσαντος ἐκχωρούμενος ἀγωγὰς. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐπὶ τὰ πράγματα τοῦ δανεισαμένου· εἰ παρ' ἐτέρου κατέχοιτο, χωρήσει πρότερον, πρὶν ἂν διέλθοι τὴν ἐπὶ ταῖς προσωπικαῖς ἀγωγαῖς ὁδὸν κατὰ τὰ μανδατῶρων καὶ ἐγγυητῶν καὶ ἀντιφωνητῶν· αὐτῷ τε ἐπὶ τὰ πράγματα ἐλθὼν τοῦ πρωτοτύπου, εἴ γε παρ' ἐτέρου κατέχοιτο, καὶ τοὺς ἐπαιλημένους αὐτῶν ἐνοχλήσας, εἰ μὴ ἐκεῖθεν σχοίη τὸ ἱκανόν, τηνικαῦτα χωρεῖτω κατὰ τῶν πραγμάτων τῶν ἐγγυητῶν καὶ μαν-

δατώρων καὶ ἀντιφωνητῶν· ταῦτ' ὅ ἐστιν εἰπεῖν, εἴ τις ἀγ-
 ῥους ἔχοιεν, ἅπανι τε αὐτοῖς φημί καὶ τοῖς ὑπευθύνοις καὶ ταῖς
 ὑποθηκαρίαις ἀγωγᾷς ἐνέχεσθαι δυναμένοις· κατὰ μέντοι τοῦ
 πρωτοτύπου καὶ τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ πραγμάτων, εἴτε ταῖς
 προσωπικαῖς εἴτε ὑποθηκαρίαις εὐθύς, εἴτε ἀμφοτέραις χρήσα-
 σθαι βουλευθείη, πᾶσαν αὐτῷ δίδομεν ἁδιάν, τὴν ἐμπροσθεν εἰρη-
 μένην ὁδὸν καὶ τάξιν ἐπὶ τῶν ἄλλων προσώπων τε καὶ θεμάτων
 νομοθετήσαντας. Καὶ οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐπὶ δανειστῶν ραμέν,
 ἀλλὰ καὶ εἴ τις ὠνῆρατό τι παρὰ τινος. (Νεαρά 4 κεφ. 1 καὶ 2).

Μ. Ἐὰν τις δανείσῃ καὶ προσλάβῃ ἐγγυητὴν ἢ ἐντολοδόχον ἢ ἀντιφωνη-
 τήν, οὕτως δὲν κινεῖται εὐθύς κατὰ πρῶτον κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ τοῦ ἐντε-
 λοδόχου ἢ τοῦ ἀντιφωνητοῦ, οὐδὲ δεῖλει νὰ παρενοχλῇ τοὺς μετολοδόχους
 καταλειμμένων τὸν δανεισθέντα· ἀλλὰ πρῶτον ἐνάγει τὸν λαβόντα τὰ
 χρήματα καὶ τελέσαντα τὸ δανειον· καὶ εἰ μὲν ἀναλάβῃ παρ' ἐκείνου,
 ἀπείγει τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἡ μέρος ἢ τὸ ὅλον νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ δανεισθέντος,
 δὲν δύναται, ἐνάγει τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν
 καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνει τὸ ὑπόλοιπον, ὅσον δηλονότι· δὲν ἡδυνήθη νὰ λάβῃ
 παρὰ τοῦ ἀρχικοῦ χρεώστου. Καὶ εἰ μὲν εἶναι παρόντες ἀμφοτέροι καὶ ὁ
 πρωτότυπος καὶ ὁ ἐγγυηθεὶς ἢ ὁ ἐντελιόμενος ἢ ὁ ἀντιφωνητής, φυλάττειν-
 ται κατὰ πάντα τρίτον τὰ προειρημένα. Ἐὰν δὲ ὁ ἐγγυητής ἢ ὁ ἐντολοδο-
 χος ἢ ὁ ἀντιφωνητής ᾖναι παρών, ὁ δὲ πρωτότυπος συμῆν νὰ ἀποδημῇ, ὁ
 δανειστής δεῖλει νὰ δεικνύῃ τὸν ἐγγυητὴν ἢ τὸν ἐντολοδόχον καὶ ὁ προ-
 σκεχμένος εἰς τὴν ὑπόθεσιν δικαστῆς χρησιγὰ καίρῳ εἰς τὸν ἐγγυητὴν,
 λαβὼς καὶ εἰς τὸν ἐντολοδόχον ἢ τὸν ἀντιφωνητὴν, ὅταν θέλωσι νὰ ἀγά-
 γωσι τὸν πρωτότυπον, ἵνα ἐναχθῇ πρότερον ἐκεῖνος, καὶ οὕτως αὐτοὶ νὰ
 φυλάττωνται διὰ τὴν κατάλοιπον βοήθειαν καὶ προστατεύει τὸν ἐγγυητὴν
 καὶ τὸν ἐντολοδόχον καὶ τὸν ἀντιφωνητὴν νὰ παριστάνωσι τὸν ἐγγυημένον
 χρεώστην, ὥστε ἐναχθεὶς αὐτὸς νὰ ἀπολυτρώσῃ τῆς ὥς τότε ἐναγωγῆς ταῖς
 παρενχλειμένους ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ὁ πρὸς τοῦτο ὀρθοῖται χρόνος πε-
 ρέλῃ, τότε ἀγωνίζεται ὁ ἐγγυητής ἢ ὁ ἐντολοδόχος ἢ ὁ ἀντιφωνητής καὶ
 καταβάλλει τὸ χρεὸς ὑπὲρ τοῦ ἐγγυημένου ἢ ὑπὲρ εὐτινος ἔγραψε τὰς ἐντε-
 λὰς ἢ ἀνεδέχθη τὴν ἀντιφώνησιν, ὁ δὲ δανειστής ἐκχωρεῖ εἰς τοῦτον τὰς
 ἐγωγὰς. Πλὴν οὐδὲ εἰς τοῦ δανεισθέντος τὰ πράγματα, εἰν ἄλλος κατέχῃ
 αὐτά, δὲν χωρεῖ πρότερον, πρὶν ἀπεβέβη τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν τὴν
 ἴδην κατὰ τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν ἐγγυητῶν καὶ τῶν ἀντιφωνητῶν· καὶ
 οὕτω χωρήσας πρότερον εἰς τοῦ πρωτοτύπου τὰ πράγματα, εἰν ἄλλος κατέχῃ
 αὐτά καὶ παρενοχλήσας τοὺς κατακρατοῦντας αὐτά, εἰν δὲν ἱκανοποιηθῇ
 ὑπὸ τούτων, τότε μεταβαίνει εἰς τῶν ἐγγυητῶν καὶ τῶν ἐντολοδόχων καὶ
 τῶν ἀντιφωνητῶν τὰ πράγματα· εἰν δὲ αὐτοὶ ἔχωσιν ἐγγυήσεις πινὰς,
 καὶ εἰς ἑλέως αὐτοὺς λέγω καὶ εἰς τοὺς ὑποχρεοὺς καὶ τοὺς δυναμένους νὰ
 ἐναχθῶνται εἰς ἐνυποθήκους ἀγωγὰς. Κατὰ δὲ τοῦ πρωτοτύπου καὶ τῶν
 ὑπαρχόντων πραγμάτων αὐτοῦ, εἴτε τὰς προσωπικὰς, εἴτε τὰς ὑποθηκικάς,
 εἴτε ἀμφοτέραις τὰς ἀγωγὰς, θελήσῃ νὰ μεταχειρισθῇ, παρέχεται αὐτῷ πᾶσα
 ἀρετὴ, ἢ δὲ προλεχθεῖσα ὁδὸς καὶ τάξις νομοθετεῖται καὶ περὶ τῶν ἄλλων
 προσώπων καὶ τῶν περιστάσεων. Καὶ τοῦτο λέγεται οὐ μόνον περὶ δανει-
 στῶν, ἀλλὰ καὶ ἂν τις ἡγόρασε πρᾶγμα παρὰ τινος.

Ν. Ἐκ τοῦ τίτλου ε' προκύπτει ὅτι ἡ ἐγγυήσις εἶναι πρᾶξις μονομερής, ατε μόνου τοῦ ἐγγυητοῦ αναλαμβάνοντος ὑποχρέωσιν, ὅθεν πρὸς ἑκάστην ἐγγυήσιν ἀρκεῖ νὰ συναχθῇται ἀπλῶς ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς ἡ συναίνεσις τοῦ πιστωτοῦ. Α. Π. 50 τοῦ 1868. Σημειωτέον ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐγγυητοῦ δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνηται ἐπέκεινα τοῦ ὁρίου τῆς ἐγγυήσεως, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ν. 58 Βασιλ. (20, 1), 58 Βασιλ. (26, 1) ἐὰν ἡ δοθείσα ἐγγυήσις δι' ἣναι περιορισμένη, ἐκτείνεται καὶ εἰς ὅλα τὰ παρακαλουσθήματα τοῦ χρέους. Α. Π. 258 τοῦ 1853. (Ἄλλ.' ἴδε κατωτέρω καὶ § 24).—Ἰνα μὲν δὲ δανειστὴς κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ, ἀρκεῖ τὸ νὰ μὴ δύναται νὰ λάβῃ τὸ δάνειον παρὰ τοῦ ἀρτελίου, θεωρεῖται δὲ ὅτι δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ δάνειον, εὐ μόνον ὅταν ὁ ἀρτελιεὺς στερεῖται περιουσίας, ἀλλὰ καὶ ὅταν κρύπτῃ αὐτὸν καὶ διὰ τοῦτο δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ παρ' αὐτοῦ ὁ δανειστὴς, κατὰ τὸ ἀπορροῦντος. Α. Π. 41 τοῦ 1865.—Κατὰ τὴν Νεαράν 4 τοῦ Ἰουστινιανοῦ κεφ. α' ὁ δανειστὴς τότε μόνον δύναται νὰ καταδικάζῃ τὸν ἐγγυητὴν πρὸς ἀποδοσὶν τῶν ἀρτελιμένων, ὅταν δὲν ἰσχύσῃ νὰ λάβῃ ταῦτα εἰς μέρος ἢ εἰς ὁλόκληρον παρὰ τοῦ δανεισμένου· ἐκ τούτου δὲ συναγεται ὅτι, ἐὰν τῷ ἴδιου πταίσματος ὑπαίτιος γένηται τῆς μὴ ἀποτίσεως τῆς ἀρτελίας παρὰ τὸν πρωτερελίου, δικαιούται ὁ ἐγγυητὴς ὁ καταδικαζόμενος νῦν, κατ' αὐτοὺς τὸ πταίσμα, κατὰ τὸν κανόνα, ὅτι ὁ αἰεὶ οἰκτεῖται ἀμειψόμενος τῆς ἐμμελίας τοῦ δικαίου (Ν. 208 Πανθ. 50, 17). Α. Π. 218 τοῦ 1882.—Οἱ εἰς ὁλόκληρον συντοπάρχου ἔχουσι τὸ εὐεργέτημα τῆς διαίρεσεως ἢ δὲ διατ. τῶν βασιλικῶν 15 (20, 1) ἀφορᾷ εὐχὴ εἰς τοὺς συντοπάρχους εἰς ὁλόκληρον, ὁλοκλήρως συναρτελίστας ἀλλήληγγους, ἀλλὰ τοὺς συνεγγυητάς Α. Π. 122 τοῦ 1866. Ὅταν δὲ ἐκ διαφόρων συνεγγυητῶν εἰς μόνον ἐκλήγῃ διὰ τὸ ἔλεον, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παύσῃ τὴν μεταξὺ ὧν κατὰ ἀφ' ἑαυτοῦ διαίρεσιν τοῦ χρέους, ἥτοι τὸ εὐεργέτημα τῆς διαίρεσεως, ἀλλ' ὁ μὲν συνεγγυημένος ἐγγυητὰς δὲν νὰ ὦσιν ἀποροι, ὅπως γένηται δευτὴ ἡ διαίρεσις αὐτῇ. Α. Π. 219 τοῦ 1864, 198 τοῦ 1888.—Ὁ ἀλλήλεγγος συντοπάρτεας, ἐὰν καταβάλῃ τῷ δανειστῇ τὸ ὅλον χρέος, ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τῶν συναρτελιετῶν διὰ τὴν ἀνέγκουσαν αὐτοῖς μερίδα· ὁ ἐπὶ τῶν δὲ τῶν ἐγγυητοῦ ἔχει ἀγωγὴν διὰ τὸ ὅλον κατὰ τοῦ κυρίως ἀρτελίου. Οὕτως δὲ τὸν ποιοῖναι τὰς διατάξεις ταύτας τὸ ἀρθρ. 140 τοῦ Ἑμπ. Νόμου, ὡς ἀπὸ τοῦ καθιεροῦν τὴν ἀλλήλεγγὺν μεταξὺ τῶν συντοπαραφάντων τὴν συναρτελεσματικὴν. Α. Π. 454 τοῦ 1896.—Τοῦ νόμου ἐρίζοντος, ὅτι ὁ ἐγγυητὴς καταβάλλων τὸ χρέος ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ ἀρτελίου, ἔπεται ὅτι, ὅταν τι διὰ γραμματίων ἐφορληθέντων βεβαιούμενον χρέος ἐφορλήθῃ ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ ἔχει ἀντεῦθεν δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ἀρτελίου, ὅπως διὰ τὴν ἀρτὴν ἢ τοῦ ἐλλείψεως διαμαρτυρίας τῶν γραμματίων ταύτων, δεῖται ὁ ἀρτελιεὺς τῶν γραμματίων ἀρτελιεὺς εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τὴν πληρωμὴν καὶ ἐκ τῆς γένεσιν διαμαρτυρικόν. Α. Π. 170 τοῦ 1888.—Κατὰ γενικὸν κανὼνα τοῦ δικαίου αἱ συμβάσεις ἰσχύουσι μόνον διὰ τοὺς συμβαλλομένους καὶ δὲν ἐκτείνονται εἰς ἄλλα πρόσωπα. Ἐπομένως ὁ ἐγγυητὴς, ὅστις ἦναι τὸ κατόπιν τῆς ἐγγυήσεως αὐτοῦ δοθείσαν ὑποθήκην ὑπὸ τοῦ ἀρτελίου πρὸς μείζονα ἀσφάλειαν τοῦ δανειστοῦ, οὐτε δικαίωμα τι ἐν τούτῳ κτᾶται, οὐτε ὑποχρεώσεως ἀναλαμβάνει. Ὅθεν ὁ κτησάμενος τὴν ὑποθήκην δανειστῇ οὐδαμῶς ὑποχρεοῦται νὰ φυλάττῃ αὐτήν, ἵνα ἐκχωρήσῃ πρὸς τὸν ἐγγυητὴν. Α. Π. 117 τοῦ 1878.—Κατὰ τὴν Νεαράν 4 τοῦ Ἰουστινιανοῦ κεφ. α' τὸ τῆς διζήσεως εὐεργέτημα, χωρὺν ὑπὲρ τῶν ἐγγυητῶν, δὲν ἐπιτρέπεται ὡς

πρὸς τοὺς συνοφειλῆτας. Α. Π. 845 τοῦ 1899. Δὲν χωρεῖ δὲ παρὼς τὸ τῆς δι' ἡρώσεως εὐεργέτημα ἐπὶ ἀλληλεγγύου ἐγγυήσεως (Ναρκά 4 κεφ. α' καὶ Ναρκά 29) Α. Π. 845 τοῦ 1875. Σημειωτέον ὅτι ἐγγυήσις δεθεῖσα δύναται συμβάσεως, μὴ προσηγγεῖσθαι δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ μὴ τηρηθέντων τῶν τύπων τοῦ ἀρθ. 840 τῆς Πολ. Δικ., δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ δικαστικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὁ δόλος τοιαύτων ἐγγυήσιν δὲν στερεῖται τῆς ἐνστάτως τῆς διζήσεως. Α. Π. 216 τοῦ 1850.

2. Ὁ χρεὸς ἄλλου ἀναδεξάμενος, ἐν ἐμελογίᾳ καὶ ἀντιφωνήσῃ τὸ χρεὸς, καλῶς ἀπαιτεῖται. (Ν. 7 Κωδ. 8. 42 (de novationibus). XXVI. 4. 41).

Μ. Ὁ ἀναδεχθεὶς χρεὸς ἄλλου, ἐν ἐμελογίᾳ καὶ ἀντιφωνήσῃ τὸ χρεὸς, καλῶς ἀπαιτεῖται.

3. Ὁ ὑπὲρ ἄλλου ἐπερωτηθεὶς ὀφείλει τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι, καὶ αὐτὸς μὴ ἔλαθεν. (*) (Ν. 5 Κωδ. 8. 42 (de novationibus). Βασ. XXVI. 4. 39.)

Μ. Ὁ ἐγγυηθεὶς (δὲ ἐπερωτήσεως) ὑπὲρ ἄλλου ὀφείλει νὰ ἱκανοποιήσῃ, καὶ αὐτὸς ἀν δὲν ἔλασε.

4. Ἐὰν ὑπὲρ ἄλλοτριου χρεὸς ἐαυτὸν καταβάλῃ ἀντεζώνησας, ἢ ἐπὶ τῇ ἀντιφωνήσῃ σου ἀγωγῇ εὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τῶν σῶν διηγεκῶς ἀρμίζει. (Ν. 1 Κωδ. 4. 18 (de const. pecunia) XXVI. 3. 1).

Μ. Ἐὰν ἀντεζώνησας νὰ καταβάλῃς εὐ ὑπὲρ ἄλλοτριου χρεὸς, ἢ περὶ τῆς ἀντιφωνήσεως σου ἀγωγῇ ἀρμίζει διηγεκῶς εὐ μόνον κατὰ σοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων σου.

5. Ἐγγύας γυνὴ εὐ διδῶσι πρὸς τινα, ἀλλ' οὐδὲ ἐὰν δῶσῃ, ἐνέχεται. (1) Τότε δὲ μόνον ἐνέχεται εἰς ἐγγυήν ἢ γυνή, ὅταν ἔαδῃ τι δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐγγυησασθαι· ἢ γὰρ ὑπὲρ τῆς ἐγγυῆς θεωρεῖται ποιεῖ αὐτὴν ὑπόκεισθαι τῇ ἐνοσχῇ. Ἐνέχεται δὲ καὶ τότε, ὅτε εἴποι ῥητῶς, ὅτι ἀποβάλλεται τὸ ἴδιον δίκαιον καὶ τὸν νόμον, ὅστις βεβηθεὶ αὐτῇ εἰς τὸ μὴ ἐνέχεσθαι εἰς ἐγγυήν· ὁ δὲ τοιοῦτος νόμος ἀπὸ τοῦ εὐρόντος αὐτὴν Βασιλιάνειος ὀνομάζεται. (Ν. 1 πρ. § 1. Ν. 16 § 1 Πανδ. 50 1 (ad SC. Vellejanum). Ν. 2 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Ν. 4 καὶ Ν. 14 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum)).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Θεωροῦμεν, ὅτι μέλλων τις παρὰ τινος δανείσκειναι περὶ τὴν ἐκ τῆς δανείσεως ἑτέραν τινα ἐγγυώμενον καὶ ὑποβάλλοντο ἐαυτὸν τῇ καταβολῇ τοῦ χρεὸς, εἶπε μὴ καταβάλῃ ὁ πρωτότυπος αὐτό· ὁ γὰρ ἐγγυητὴς οὗτος ἐνοχος εὐτῷ τῇ ἀποδόσει τοῦ χρεὸς γέγονε, καὶ πρὸ τοῦ γινέσθαι ἐνοχον τὸν ἐγγυηθέντα.

(1) Περὶ γυναικὸς ἐγγυωμένης καὶ ἀντιφωνούσης ἴδε καὶ βιβλίον Δ' τῆς αὐτῆς Γ' § § 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 28, 29, 30, 31.

Μ. Ἐγγυήσεις ἢ γυνὴ δὲν παρέχει πρὸς τινά, ἀλλ' οὐδὲ εἰς δώσῃ, ἐνεχεται. Τότε δὲ μόνον εἰς ἐγγύησιν ἐνέχεται ἡ γυνή, ὅταν λάθῃ τι ἵνα ἐγγυηθῇ (ὡφελουμένη οὕτως ἐκ τῆς ἐγγυήσεως), διότι ἡ ὑπὲρ τῆς ἐγγυήσεως δωρεὰ καθίστησιν αὐτὴν ὑπόχρεωσιν. Ἐνεχεται δὲ καὶ ὅταν εἰπῇ ῥητῶς, οὐ παραιτεῖ τὸ δικαίωμα αὐτῆς καὶ τὸν βοηθεύοντα αὐτὴν νόμον εἰς τὸ νὰ μὴ ἐνεχῇται ἐκ τῆς ἐγγυήσεως. Ὁ δὲ τοιοῦτος νόμος λέγεται ἀπὸ τοῦ δυνάμεως τοῦ εὐρετοῦ Βελλιανείου δόγμα.

Ν. Παραιτουμένη ῥητῶς ἡ γυνὴ τὴν ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος χρηστούμενην ἐνστάσιν, ἐνέχεται, ἅτε τῆς ἐν Ἀρμενοπούλῳ διατάξεως, οὐ μόνον μνημονευομένης καὶ ὑπὸ ἄλλων Βοζαντίνων (οἶον Μιχαὴλ Ἀτταλειατοῦ), ἀλλὰ καὶ ὑποστηριζομένης ὑπὸ ἄλλων διατάξεων τοῦ Ῥωμ. Δικαίου, οἶον τῆς ἐν Νεασφ. 118 κατ. ε', καὶ ἥν ἡ γυνή, ἀναλαμβάνουσα τὴν ἐπιτροπείαν τῶν ἰδίων τέκνων, παραιτεῖται τὴν ἐπὶ οὐλειαν τοῦ δόγματος. Α. Π. 82 τοῦ 1846, 273 τοῦ 1849, 284 τοῦ 1860, 8 τοῦ 1881. (Ἰδε καὶ Καλ. Ἐνοχ. Δικαίων § 384).—Δὲν ἀπαιτεῖται ῥητὴ (δι' ὀρισμένων λόγων) τοῦ Βελλιανείου δόγματος παραιτήσις, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ἐξαχῇται ἀπὸ χρώσεως τοιοῦτη παραιτήσις. Α. Π. 132 τοῦ 1874.

6. Γυνὴ ἐγγυωμένη βοηθεῖται· καταβάλλουσα δὲ ὑπὲρ τινος οὐκ ἀναλαμβάνει. (Ν. 5 καὶ Ν. 8 § 5 Πανδ. 16.1 (ad SC. Vellejanum). Ν. 1 καὶ Ν. 4 καὶ Ν. 9 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum)).

Μ. Γυνὴ ἐγγυωμένη βοηθεῖται· καταβάλλουσα δὲ ὑπὲρ τινος δὲν ἀναλαμβάνει.

7. Ὅτι· οὐδὲ κληρικὸς ἐγγύας δίδωσιν, ὥς ὁ κ' τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων κανὼν φησί· διδοὺς γὰρ καθαιρεῖται. (1)

Μ. Οὐδὲ ὁ κληρικὸς ἐγγυᾶται κατὰ τὸν κ' κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, διότι ἐγγυώμενος καθαιρεῖται.

8. Ἐάν μελλούσα γυνὴ ἀντιφωνεῖν καταβάλλῃ ἢ δώσῃ ἀντ' οὗτῃς ἕτερον χρεώστην, χώραν οὐκ ἔχει τὸ δόγμα· αἱ γὰρ ἐνεργοὶ γενόμεναι βοηθεύονται, οὐ μὴν αἱ τὰ ἴδια μειώσασαι. (2) (Ν. 8 § 5 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). XXVI. 7. 39).

Μ. Ἐάν γυνὴ μελλούσα νὰ ἀντιφωνήσῃ καταβάλλῃ ἢ δώσῃ ἀντ' αὐτῆς ἄλλον χρεώστην, τὸ δόγμα δὲν ἔχει χώραν· διότι αἱ ὑποχρεούμεναι βοηθεύονται, οὐχὶ δὲ αἱ μειύσαι τὴν ἰδίαν αὐτῶν περιουσίαν.

9. Γυνὴ καταβάλλουσα ὑπὲρ τινος οὐκ ἀντιφωνεῖ. (Ν. 4 § 1. Ν. 5 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). Βασ. XXVI 7. 48).

Μ. Γυνὴ καταβάλλουσα ὑπὲρ τινος δὲν ἀντιφωνεῖ.

10. Καὶ ἀλληλεγγύως δανειζομένη μετὰ τινος γυνὴ βοηθεῖται. (Ν. 17 § 2 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). Βασ. XXVI. 7. 48. Ν. 48 πρ. Πανδ. 46. 1 (de fildejussoribus). Ν. 8 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum)).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ εὐλόγως ἰσχύουσα καὶ τανύτ.

(2) Ὅθεν ἐνέχεται ἡ δανεισθεῖσα, ἵνα δωρήσῃ.

Μ. Καὶ ἀλληλεγγύως μετὰ ἄλλου δανειζομένη ἡ γυνὴ βοηθεῖται.

Ν. Ἐκ τῆς § 10 βιβλίου γ' τίτλου Σ' προκύπτει ὅτι γυνὴ ἀλληλεγγύως δανεισθεῖσα καλίσταται ἀπειλείς κατὰ τὸ ἥμισυ, κατὰ δὲ τὸ ἑτερον αὐτοῦ τοῦ δανείου θεωρεῖται ἀπλῶς ἐγγυήτρια καὶ κατ' ἀκολουθίαν βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλειαίνειου δόγματος. Α. Π. 85 τοῦ 1848.

11. Αἱ γυναῖκες ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται, ἐν ᾗ μὴ ἰντερκεῖσθουσιν· ἤγουν ἰδίῳ ὀνόματι ἢ κέρδει ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται· ὑπὲρ ἀλλοτρίου δὲ ἀντιφωνοῦσαι βεηθούνται· (Ν. 1 § Πανδ. 13. 5 (de pecunia constituta)· Βασ. XXVI. 7. 1).

Μ. Αἱ γυναῖκες ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται, ὁπότε δὲν μεσιτεύουσιν (ὑπὲρ ἄλλου) ἤγουν εἰς τὸ ἴδιον μὲν αὐτῶν ὄνομα καὶ πρὸς κέρδος (ἐκπῶν) ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται· ἀντιφωνοῦσαι δὲ ὑπὲρ ἄλλου βοηθοῦνται.

12. Αἱ ἀπατῶμεναι, εὐ μὴν αἱ ἀπατῶσαι, βεηθούνται ἐν ἐκαστῇ ἐνοχῇ, καὶ ὅτε ἄλλον διεκδικεῖσιν. (Ὁ γὰρ ἐπιτέτραπται γυνὴ διεκδικεῖν εὐτε τὸν ἴδιον ἄνδρα, εὐτε τὸν υἱόν, εὐτε τὸν πατέρα· εἰ δὲ ἐκδικεῖ ἐκεῖνον, ὅστις καταδικαζόμενος δύναται γαρεῖν κατ' αὐτῆς, εὐ δοκεῖ ἀντιφωνεῖν (Ν. 2 § 3, Ν. 17 § 1, Ν. 30 πρ. Πανδ. 16 1 (ad SC Vellejanum). Ν. 5, Ν 18 Κωδ. 4, 29 (ad SC Vellejanum)).

Μ. Αἱ ἀπατῶμεναι, καὶ οὐχὶ αἱ ἀπατῶσαι, βηθούνται ἐν ταῖς ὑποχρεώσεσιν, ὡς ἀναλαμβάνουσι, καὶ ὅταν ἔτι ὑπερασπίζωσιν ἄλλον (προσερχόμεναι ἐπικουροὶ ἄλλου). Διότι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ ὑπάρτῃ εὐτε τὸν συζυγον αὐτῆς, εὐτε τὸν υἱόν, εὐτε τὸν πατέρα (παρεμέλλουσα ἐαυτῇ· εἰ δὲ ὑπερασπίζει ἐκεῖνον, ὅστις καταδικαζόμενος δύναται νὰ κερλήσῃ κατ' αὐτῆς, δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀντιφωνεῖ.

13. Ἡ διατάξις βούλεται, τὴν γυναῖκα λαβοῦσαν τινὰ καὶ ἀντιφωνήσασαν μηκέτι βεηθεῖσθαι ἀπὸ τοῦ δόγματος, εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως ἀντεφώνησεν. (Ν. 23 πρ. § 1 Κωδ. 4, 29 (ad SC Vellejanum). Βασ. XXVI. 7 87).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν, ἡ γυνὴ λαβοῦσα τινὰ καὶ ἀντιφωνήσασα δὲν βεηθεῖται πλέον ὑπὸ τοῦ δόγματος, εἴτε ἐγγράφως, εἴτε ἀγράφως ἀντεφώνησεν.

14. Ἐάν ἀπατῶσα γυνὴ ἢ γινώσκουσα μὴ ἐνέχεσθαι ἀντιφωνήσῃ, εὐ βεηθεῖται. (1) (Ν. 13 πρ. Πανδ. 16, 1 (ad SC Vellejanum). Βασ. XXVI. 7 81)

Μ. Ἐάν ἀπατῶσα γυνὴ ἢ γινώσκουσα ὅτι ἐνέχεται ἀντιφωνήσῃ, δὲν βεηθεῖται.

Ν. Ὡς αἰεὶ ἡ ἀναδιεξαμένη ἔχει ἀπεδεδειγμένως δολίαν πρόθεσιν εἰς τὸ

(1) Ἐκ τῶν περὶ τῆς ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ διατάξεως χωρίων τῶν παλαιῶν συνάγεται ὅτι ἡ ἐννοία τῆς παραγράφου ταύτης εἶναι, ὅτι εὐ βοηθεῖται ἡ ἐκ δόλου παραγαγούσα ἢ ἐνισχυσασα τὴν πλάνην τοῦ δανειστοῦ περὶ τὴν ἀληθεῖ ἰδιότητα τοῦ συμβαλλομένου, ὅπερ συναπτεῖ μετ' αὐτῆς. (Παπας. Ἐνοχικὸν Δίκαιον Οὐβελλαινεῖον δόγμα σημ. 36).

(ΠΕΡΙ ΕΓΓΥΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΩΝΗΤΩΝ)

ἀπατῆσαι τὸν θανειστήν, οὐχὶ δ' ἀπλῶς γινώσιν τῆς ἀπὸ τοῦ βασιλέως βοηθείας, στερεῖται τῆς ἐνοστάσεως τοῦ Βασιλικείου δόγματος ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ δόλου ἀγωγὴν, ἀπλῆ δὲ γινώσκεις τῆς ἐνεργείας δόγματος εἰν καθίστασθαι αὐτὴν ὑπόχρεω. Δ. Π. 276 τοῦ 1840.

15. Καὶ ὁ κατὰ μανδάτον τῆς γυναικὸς ἀντιφωνήσας βοηθεῖται. (N. 30 § 1 Πανδ. 16. 1 (ad SC. Vellejanum). XXVI. 7. 61).

Μ. Καὶ ὁ κατὰ ἐντολὴν τῆς γυναικὸς ἀντιφωνήσας βοηθεῖται.

16. Ἐὰν γυνὴ παρὰ τὸν νόμον ἀφῆλκε ἐγγυήσῃται, εὐπορὸς ἐστὶν ὁ χρεώστης, οὐκ ἐνάγεται ἡ γυνὴ· εἰ δὲ ἐνάγεται. (N. 12 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV Bas. X. 4. 12).

Μ. Ἐὰν γυνὴ παρὰ τὸν νόμον ἐγγυήσῃ ὑπὲρ ἀνελίκου, εἰ μὲν οὖν εἴηαι εὐπορὸς, δὲν ἐνάγεται ἡ γυνὴ· εἰ δὲ ἀπορὸς, ἐνάγεται.

17. Ἡ γυνὴ καὶ πολλάκις μετὰ οἰονδήποτε χρόνον ἐπὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται. (N. 8 κερ. 8).

Μ. Ἡ γυνὴ καὶ πολλάκις μετὰ οἰονδήποτε χρόνον ἐὰν συνοικήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ὡς ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται.

Ν. Ἡ ἀναδεχομένη ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς γυνὴ ἵκναιται νὰ ἐπαισθῇ τὴν ἐνάστασιν τοῦ Βασιλικείου δόγματος, στερεῖται δὲ μόνον τούτου ὅτε ἤθελεν ἀποδείχθῃ, ὅτι τὸ ποσὸν περὶ οὗ ἀπεδέξατο πρὸς ἴδιον ὄφελος. Δ. Π. 278 τοῦ 1849.

18. Ἐὰν ἀντιφωνήσασα γυνὴ μετὰ δύο ἔτη τῆς ἀντιφωνήσεως εἰς δευτέρον ἐπερωτηθῇ, ἤγουν ἐγγυητὴν παράσχη, οὐ βοηθεῖται. (N. 22 Κωδ. 4. 29 (de SC. Vellejano). Bas. XXVI. 7. 61).

Μ. Ἐὰν ἀντιφωνήσασα γυνὴ μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἀντιφωνήσεως εἰς δευτέρον, ἤγουν δώσῃ ἐγγυητὴν, δὲν βοηθεῖται.

19. Οὐ μόνον γυνὴ ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐγγυησάμενος· καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ἀντιφωνήσῃ γυνὴ βοηθεῖται. (N. 14 Κωδ. 4. 29 (ad Vellejanum). Bas. XXVI. 7. 61).

Μ. Οὐ μόνον ἡ γυνὴ ἀντιφωνοῦσα βοηθεῖται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγγυησάμενος· καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐὰν ἀντιφωνήσῃ ἡ γυνὴ, βοηθεῖται.

20. Ὁ ὑπεξούσιος καλῶς ὑπὲρ πατρὸς ἐγγυᾶται· καὶ ὁ πατὴρ γὰρ αὐτεξούσιος εἰς ὅσον ἐποίησεν ὑπεξούσιος ἐνέχεται ὑπεξούσιος ὧν καταδικάζεται. (N. 10 § 2 Πανδ. 46. 1 (de jussoribus). Bas. XXVI. 4. 10).

Μ. Ὁ ὑπεξούσιος καλῶς ἐγγυᾶται ὑπὲρ τοῦ πατρὸς διότι καὶ ὁ πατὴρ γινόμενος, ἐνέχεται εἰς ὅσα ἀνήρρησεν ὡς ὑπεξούσιος· καὶ ὁ υἱὸς ὧν καταδικάζεται.

21. Ἐὰν ἐγὼ καὶ γυνὴ ἐγγυησώμεθα εἰς ἐλόκληρον· ὁ μόνος ἐνέχεται· εἰ δὲ μετὰ ἀφῆλκε ἐγγυήσωμαι καὶ

ἢ, τότε εἰς δόλοκληρον ἐνέχομαι, ὅτε πρῶτως ἐνεγγυητάμην, ἢ κατὰ δόλον τοῦ δανειστοῦ προσελήβη (N. 48 πρ. § 1 2. 46. 1 de fidejussoribus). Βασ. XXVI. 1. 48).

Ἐάν ἐγγυηθῶμεν ἐγὼ καὶ γυνή εἰς δόλοκληρον, ἐγὼ μόνος ἐνεχομαι· δὲ συνεγγυηθῶ μετ' ἀνῆλικου καὶ ἀποκατασταθῇ, τότε ἐνέχομαι εἰς τὸ ὅτε πρῶτος ἐγγυήθην, ἔκτος ἂν προσελήβην κατὰ δόλον δανειστοῦ.

2. Ἐὰν πολλῶν ἐγγυητῶν εἶναι ὁ εἶς ὑπὲρ τοῦ ἀναλογοῦν αὐτῷ καταβάλλῃ οὐκ ἀναλαμβάνει· οὐ γὰρ ἐστὶ μὴ χρεωστοῦν. (N. 49 § 1 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus). Βασ. XXVI).

Ἐάν δ' εἰς ἐκ πολλῶν ἐγγυητῶν καταβάλλῃ ὑπὲρ τοῦ ἀναλογοῦν εἰς μέρος, δὲν ἀναλαμβάνει αὐτό, διότι δὲν εἶναι ἀχρεωπητον.

3. Ἐάν ἐγγυησῇται τις, ὅτι παριστησὶν ἐντὸς τοῦδε τοῦ χρόνου τόνδε, ἐπειτα γὰρ δίδωσι πρόστιμον, φαρμέν ὅτι, καὶ ἐν μὴ παστήσῃ ἐντὸς τῶν εἴς μηνῶν, δίδεται αὐτῷ ἕτερος τοιοῦτος χρόνος· εἰ δὲ πλείων εἴη ἢ εἴς ἀρχῆς, ἐξ ἀμνηστος μόνον εἰς ὑπερ- αὐτῷ δίδεται. (N. 26 Κωδ. 8. 41 (de fidejussoribus). Βασ. XXVI. 1. 90).

Ἐάν ἐγγυηθῇ τις ὅτι ἐντὸς τοῦ χρόνου ἔτους παρίσται τὸν δεῖνα, καὶ δίδει πρόστιμον, λέγομεν ὅτι, καὶ ἐάν μὴ παστήσῃ αὐτὸν ἐντὸς χρόνου, χρηγεῖται αὐτῷ ἰσόχρονος προθεσμίας· εἰ δὲ ἢ εἴς ἀρχῆς προθε- σμία εἴη, χρηγεῖται αὐτῷ μόνον ἑξαμηνία πρὸς ὑπερθεσιν.

4. Ἐπὶ τόκοις ἐγγυητὴς οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ τοιόνδε τι συμ- βῇ. (N. 68 § 1 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus) XXVI. 68).

5. Εἰς τόκους ἐγγυητὴς δὲν ἐνέχεται, ἔκτος ἂν συμφωνηθῇ τοιοῦτό τι.

25. Οἱ ἐγγυώμενοι ἀρήλικα, ἀρισταμένου αὐτοῦ τοῦ ἀρήλι- κα καὶ μὴ ποιοῦντος εἰς ὃ αὐτὸν ἐγγυήσαντο, βοηθοῦνται. (N. Πανδ. 29. 2 (de acquirenda vel omit. haered.). Βασιλ. XXV. 14. 80).

26. Οἱ ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἀνήλικου, ἐάν αὐτὸς ἀπέχῃ, καὶ δὲν καταλῇ ἐνός, δει' ὃ ἐγγυήσαν, βοηθοῦνται.

26. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμερῶν ἔχει προθε- σμیان. (1) (N. 21 § 1 Πανδ. 13. 5 (de const. decuria). Βασ. XXVI. 7. 21. Ῥοπαὶ κεφ. 8 § 2).

27. Ἡ ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις δέκα ἡμερῶν ἔχει προθεσμίαν.

27. Ὁ ἐπὶ ταβουλαρίῳ, ὥς ἐν καταθέσει τινὰ ἐγγυώμενος ἐξαιτωτικῇ αἰτίᾳ ἐντὸς μόνον δύο μηνῶν κατέχεται, εἰ μὴ ἄρα ἄλλως ἐνεγγυήσατο εἰς πλείονα χρόνον· εἰ δὲ ἐπὶ δημοσίᾳ αἰτίᾳ

(2) Ἡ § 26 εἶναι αὐτὴ αὐτὴ ἢ § 13 τίτλου Δ' τοῦ βιβλίου Α'.

ἐνεγγυήσατο, δοκεῖ ἐγγράφως ἐγγυασθαι. (*) (N. 27 Κωδ. 8. 41 (de fidejussoribus) Βασ. XXIV. 1. 91)).

Μ. Ὁ ἐγγυώμενος ὑπὲρ τίνος ἐνωπίον συμβολαιογράφου ἐν ἰδιωτικῇ ὑποθέσει εἶον εἰς ἐπιδεδαιωσιν καὶ ἐπιμαρτυρίαν ἐντὸς μόνον δύο μηνῶν ἐκτελεσθαι, ἐκτὸς ἂν ἐγγυητὴ ῥητῶς διὰ πλείοτερον χρόνον εἰ δὲ ἐγγυήσῃ ἐν δημοσίᾳ ὑποθέσει, ὑπολαμβάνεται ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅτι ἐγγυᾶται ἐγγράφως.

28. Ἐάν νομίσματα δανείσω, εὐ δύναμαι λαβεῖν ἐγγυητὴν, ἐφ' ᾧ δοῦναι μοι ὑπὲρ αὐτῶν σίτον· εἰ μὴ γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ δανείσθην εὐ προσλαμβάνεται ἐγγυητὴς. Τὰ μὲν γὰρ φορτία καλῶς εἰς νόμ. ἀποτιμῶνται· τὰ δὲ νομίσματα εὐ ἀποτιμῶνται εἰς φορτία. (1) (N. 42 Πανδ. 46. 1 (de fidejussoribus). Βασίλ. XXVI. 1. 42).

Μ. Ἐάν δανείσω νομίσματα, δὲν δύναμαι νὰ λάβω ἐγγυητὴν, διὰ νὰ μοι δώσῃ ἀντ' αὐτῶν σίτον· ὡς ἐγγυητοῦ μὴ προσλαμβανομένου, ἐάν δὲν ᾔναι διὰ τὸ δανείσθην αὐτά. Διότι αἱ μὲν πραγματεῖαι καλῶς ἐκτιμῶνται εἰς νομίσματα· τὰ δὲ νομίσματα δὲν ἐκτιμῶνται εἰς πραγματείας.

ΤΙΤΛ. Ζ' — Περὶ τόκου.

1. Τόκος ἀνεπερώτητος οὐκ ἀντιστρέφεται. (N. 3 Κωδ. 4. (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 52).

Μ. Τόκος ἀσυμφώνητος δὲν ἀποδίδεται.

Ν. Ἐκ τῆς διατ. ταύτης προκύπτει, ὅτι ὁ συμφωνηθεὶς τόκος ἀρτίζεται. Ἀλλ' ἡ ἐντοκος ἀπαιτήσις (ἢ μετὰ τοκοῦ συμφωνημένου δηλονότι) καλῶσται ἀποδικαίως ἁπόκος ἐφ' ᾗ ἐκτῆσατο ὁ δανειστὴς ἀνταπιδέσθαι ἰσοποσὺ κατὰ τοῦ δανεισίου αὐτοῦ, καὶ ἐάν ὁ συμφωνηθεὶς κινήσῃ πρὸς ὕστερον. Α. Π. 3 τοῦ 1878. Ὁ δὲ συμφωνηθεὶς καὶ ὁ τῆς ὕπὲρ μερὶς τόκος ἀπαιτεῖται καὶ μετὰ τὸ κεφάλαιον, διότι αἱ διατάξεις 13 καὶ 4 τοῦ βιβλίου 4 τίτλου 82 καὶ 84 τοῦ κώδικος, καθ' ὅς μία μόνη καὶ εἰδικὴ ὁρισμένη ἀγωγὴ ὑπῆρχε διὰ τὴν κυρίαν ἀπαιτήσιν καὶ τὰ παρεπόμενα αὐτῇ, ἐπομένως ἐάν κατὰ τὴν ἐκδικασιν τῆς κυρίας ἀγωγῆς δὲν ἐζητῶνται καὶ τόκοι, ὡς παρεκλούθημα αὐτῆς ἢ δὲν ἐγένετο λόγος περὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἀποτάσει, θεωροῦντο σιωπηρῶς ἀπολεδικασμένοι, ἀντικεινται εἰς τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας, καθ' ὅς, ὅσους ἔχει τὸ κεκτημένον δικαίωμα ἀπαιτήσεως, ἔχει καὶ ἀγωγὴν καὶ τελεσιδικίαν σιωπηρῶς οὐχ ὑπὸσταται, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ρητῇ περὶ αὐτῆς πρότασις καὶ ἀπόφασις. Α. Π. 6 τοῦ 1852. Διότι τανῦν οὐχὶ τὸ εἶδος τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' αἱ ὑπὸ τῶν δικίων ὑποβληθεῖσαι προτάσεις κανονίζουσι τὴν ἐκτασιν τῆς ἐξουσίας τοῦ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Σημείωσαι οὖν, ὅτι ὁ ἀγράφως ἐγγυώμενος ἐντὸς δύο μηνῶν κατέχεται κατὰ πρόληψιν.

(1) Ἡ τελευταία περίοδος τῆς παραγράφου ταύτης νοεῖ προδήλως, ὅτι δυνατόν εἶναι, ἐν ᾗ κυρία δρειλὴ ἀναφέρηται εἰς ἐμπορεύματα, ἢ ἐνικὴν αὐτῆς ἐγγυήσις νὰ ἀποβῇ εἰς χρηματικὴν δρειλὴν, ὡς περ' εἰπεῖν ὁ ἐκτὸς πρωτοφειλέτης, παραβὰς τὴν ὑποχρεωσιν αὐτοῦ ἐπὶ παροχῇ τῶν ἐμπυρεμάτων, καταστῇ ὑποχρεωσὶς εἰς χρηματικὴν ἀποζημίωσιν.

δικαστηρίου καὶ τὸ δεδικασμένον (Π.λ. Δικόν. ἀρθρ. 136, 108, 170 καὶ 218).
Δ. Π. 152 τοῦ 1852. *Ὅθεν καὶ αἱ περὶ παρακολουθημάτων κυρίας ἀπαιτή-
σεις ἐξιώσεις δυνάμει νὰ ἐπιδικῶσι δι' ἰδίας ἀγωγάς, ἐάν δὲν συναγῇ-
ται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἐκ τῶν πράξεων τοῦ δικαιοῦχου, ἐπὶ
τοῦτος ἐπιδικῶσι ἢ ἂν οὐδεὶς αὐτὸν τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἀντικεί-
μενον παρητήσῃ τὰς παρεπομένας αὐτῷ ἐξιώσεις. Δ. Π. 1^ο τοῦ 1857.
*Ὅθεν διὰ τὴν ἀπαιτήσιν τῶν τόκων τανὺν ὑπάρχει ἀνεξαρτητος ἀγωγή.
Δ. Π. 530 τοῦ 1862.

2. *Τι καὶ ἄγραφος ἐπερώτησις ἐπὶ τόκων γένηται, ἐρῶν-
ται (N. 1 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 50).

Μ. Καὶ ἄγραφος συμφωνία ἐάν συναφῇ περὶ τόκων, ἰσχύει.

3. *Ὅταν περὶ κέρδους ἀγωνίζωνται τινες, προτιμᾷται ὁ περὶ
τὸ κέρδος τῷ χρόνῳ πρωτεύων. (1) (*) (N. 98 Πανδ. 50. 17.
Βασ. II. 3. 18).

Μ. *Ὅταν περὶ κέρδους ἀγωνίζωνται τινες, προτιμᾷται ὁ κατὰ τὸν χρό-
νον πρωτεύων εἰς τὸ κέρδος.

4. Τόκου τόκος οὐκ ἀπαιτεῖται, ἀλλ' οὐδὲ τόκος ἀνεπερώ-
τητος, τουτέστι περὶ οὗ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ὑποθέσεως μὴ γέγονεν
ἐπερώτησις ἤγουν συμφωνία. (N. 2 § 5 Πανδ. 50. 8 (de adm.
rerum). N. 29 Πανδ. 22. 1 (de usuris). N. 26 § 1 Πανδ.
12. 6 (de condicione indebiti). N. 27 Πανδ. 42. 1 (de re
judicata).

Μ. Τόκου τόκος δὲν ἀπαιτεῖται, ἀλλ' οὐδὲ τόκος ἀσυμφωνήτος τουτέστι
περὶ οὗτινος ἐν ἀρχῇ τοῦ συναλλαγματος δὲν ἐγένετο συμφωνία.

(1) *Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανὺν, τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικον. ἐπι-
βούτης, ἐπὶ μὴ ἀρκούντος τυχόν τοῦ διανεμητέου ποσοῦ εἰς τολεῖαν ἐξόφλη-
σιν τῶν ἀναγγελλομένων δανειστικῶν, ἐπέρχεται ἡ περὶ τὴν κατάταξιν δια-
δικασία, καὶ ἢν προτιμῶνται ἀλλήλων εἶναι ἀπαιτήσεις, ἀλλὰ κατὰ κα-
νὼνα διανέμεται εἰς πάντας τοὺς ἀναγγελλομένους δανειστάς συμμετρῶς τὸ
ὑπολειπόμενον (ἀρθρ. 944).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. *Ὅταν, φησί, τινὲς δύο ἀγωνίζωνται λαβεῖν κέρδος,
προτιμᾷται ὁ πρῶτος χρεωστήτης τὸ τοιοῦτον χρεὸς, ὡς τί λέγεται ἐδά-
κειαι ἐντὶ Πέτρῳ ἰ. νομ. συμφωνήσας λαμβάνειν τόκον, τυχόν καὶ ἕκαστον
ἑνὸς νομ. ἐν μετὰ ἐνιαυτὸν ἓνα ἢ δύο τῷ αὐτῷ ἐδάνεισας σὺ ἕτερα ἰ.
νομ. καὶ συμφωνήσας λαμβάνειν τόκον καὶ ἕκαστον μῆνα νομ. ἐν πα-
ράλλ. δὲ καιρὸς ἑκάστου καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον ἐλάττωσεν καὶ οἱ δύο, ἐχρεω-
τουμένα δὲ καὶ ἄμφω τοὺς τόκους, οἵτινες εἰσι κέρδος καὶ εὐρόντας τινὰ
περιουσίαν τοῦ χρεώστου (ὅδε γὰρ ἀπορῆσαι αὐτὸν) ἢ αγωνιζόμεθα, ποῖος ἐξ
ἡμῶν τὴν εὐρεθεῖσαν ὀλίγην περιουσίαν εἰς τοὺς χρεωστούμενους αὐτῷ τό-
κους λήψεται; ὑπόθευ γὰρ μὴ ἐφαρκεῖν ἴσως τὴν ὀλίγην περιουσίαν ἐκείνην
πρὸς ἐλοκλήσεως τοὺς τὸ ἐμὸς καὶ τοὺς σοὺς τόκους· καὶ λέγει ὁ νόμος,
ἐπὶ ἐκεῖνος λήψεται τὰ εὐρεθέντα ὁ πρῶτος δανείσας καὶ πρωτεύων τῷ
χρόνῳ περὶ τοὺς τόκους, ἥτοι ὅστις πρῶτος τοὺς τόκους ἐπερώτησεν καὶ
χρεωτέται.

ἔτσι, ὡς ἴσχυεν καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς Ἀρμενοπουλείου συγγραφῆς, (καθ' ὅσον δὲν ἐτροποποιήθησαν ὑπὸ νεωτέρων ἐθίμων) καὶ ἐπομηνῶς τόκοι ἐπιτρέπονται μόνον μεχρὶ διπλασιασμοῦ. Ὅταν κατὰ τὰς Α. Π. 76 τοῦ 1846, 43 καὶ 46 τοῦ 1847, 124 τοῦ 1847, 220 τοῦ 1848, 452 τοῦ 1852, 223 τοῦ 1854, ἡ περὶ διπλασιασμοῦ διαταξὶς ἐφαρμόζεται εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὀφείλονται τόκοι, καὶ κατ' ἀκολουθίαν οὐ μόνον ἐπεὶ ὁ λόγος τῶν τόκων εἶναι προκαταρκτικῶς ἡ ὑπερῆμερία, ἀλλὰ καὶ ὅτε ἦμεν ἐπὶ τῇ ὑπερῆμερίᾳ ἐν περιπτώσει τόκων ἐξ ἄλλου λόγου ὀφειλομένων, τὴν δὲ διαταξὶν ταύτην οὐδαμῶς ἐτροποποίησεν τὸ 156 ἀρθρον τῆς Πολ. Δικ., ὅπερ ὀρίζει μόνον ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς ἄρχονται οἱ ἐνεκὴν ὑπερῆμερίας τόκοι, οὐδεμίαν ἔχον σχεσιν πρὸς τὸν περιορισμὸν τοῦ καθυστερουμένου τόκου μέχρι τοῦ διπλασιασμοῦ τοῦ κεφαλαίου. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ ἡμῶν ἐπιτρέπεται ὁ ἀνατοκισμὸς, ἅτε μὴ ἴσχυούσης τῆς ἀπαγορευτικῆς διατ. τοῦ Ῥωμ. Δικαίου, κατὰ τὰς Α. Π. 181 τοῦ 1859, 288 τοῦ 1861, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ καίπερ μὴ ἴσχυούσης αὐτῆς, ἅτε μὴ καθιερωθέντος ἐθίμου περὶ ἀνατοκισμοῦ, κατὰ τὴν Α. Π. 103 τοῦ 1849, δὲν ἐπιτρέπεται ὡς ἴσχυουσῶν καὶ τῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν διατάξεων κατ' ἄλλην ἀπόφασιν κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 39 τοῦ 1846 αἱ περὶ ἀνατοκισμοῦ διατάξεις δὲν ἐφαρμόζονται ἐπὶ ἐμπορικῶν διαφορῶν, διότι κατὰ τὴν παραδεδεγμένην ἐν τῇ ἐμπορίᾳ συνήθειαν ἕκαστον κατὰ πιστοχρεώσιν κενδύλιον ἐπιφέρει ἑαυτοῦν τόκον κατὰ τοῦ πιστωτοῦ καὶ κατὰ τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους κλείεται ἡ ἐτήσιος ἰσολογισμὸς τῆς ἀμοιβῆς αὐτῆς πιστοχρεώσεως, τοῦ τε κεφαλαίου καὶ τῶν τόκων, τὸ δὲ προκύπτον ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰσολογισμοῦ ἐπιφέρει πάλιν τόκον διὰ τὸ ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ πιστωτοῦ καὶ οὕτω καθεστῆς. Χρηματιώτεον ὅτι, ὅτε ὁ δανειστής οὗτος διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν οὐτε δι' ἄλλης μεταγενεστέρως πράξεως ἠτήσατο ῥητῶς παρὰ τοῦ ὀφειλέτου τόκους ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς ἐπιταγῆς καθυστερουμένων τόκων τοῦ ἀρχικοῦ κεφαλαίου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ὀφειλέτης ὑπερῆμερος πρὸς πληρωμὴν ταύτων τόκων, ἅτε μὴ ὑπαρχούσης μηνύσεως. Α. Π. 247 τοῦ 1859. (Προσθετέον ὅτι καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Ἑθνικὸν Συμβούλιον ἀπεφάνητο ἀλλεπαλλήλως ὅτι αἱ περὶ ἐπιτοκίου διατάξεις θεωρητέαι μὴ ἴσχυουσαι νῦν, ὡς ἀνεφαρμοστοὶ εἰς τὴν παρούσαν ἐποχὴν (*Ἀποφ. 39 τοῦ 1864, 70 τοῦ 1866 κτλ.), ἀλλ' οὐχ ἦντο ὅτι, ἐταν διπλασιάσωσι τὸ κεφάλαιον οἱ τόκοι, ὁ τόκος πικύεται (*Ἀποφ. 24 τοῦ 1868, 58 τοῦ 1865, 26 τοῦ 1872).

5. Τῶν τόκων τὸ κεφάλαιον διπλασιαζόντων, ὁ τόκος παύεται. (Ν. 26 § 1 Πανδ. 12. 6 (de cond. indebiti). Βασιλ. XXVI. 6, 26).

Μ. Ὅταν οἱ τόκοι διπλασιασῶσι τὰ κεφάλαια, ὁ τόκος πικύει.

Ν. (*Ἰδε § προηγούμενην).

6. Πολλή ἐστὶ διαφορὰ ἐπερωτήσεως ἐπὶ τόκων καὶ συμρω-νίας· εἰ μὲν γὰρ περιέχεται τῷ ὁμολόγῳ, ἐμολογεῖς παρέχειν μοι καὶ τοὺς τόκους; τοῦτο ἰσχυρὸν ἐστὶ πρὸς ἀπαίτησιν· εἰ δὲ οὕτως ἀπλῶς γέγραπται, ἐδανεισάμην ἀπὸ σοῦ τόδε, καὶ συνεχῶς ζητοῦναι σοὶ καὶ τοὺς τόκους, τοῦτο οὐ πᾶν ἰσχυρὸν ἐστὶ

πρὸς ἀπαιτήσιν τῶν τόκων. (1) (N. 31 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βατ. XXIII. 3. 31).

Μ. Προκειμένου περὶ τόκων ὑπάρχει πολλή διαφορά μεταξὺ ἐπερωτήσεως καὶ συμφωνίας· διότι, εἰ μὲν περιέχεται ἐν τῇ ἑρωτήσει, διαλαμβάνει· ἢ μοι δώσῃ καὶ τοὺς τόκους· τοῦτο εἶναι ἐπαρκὲς εἰς ἀπαιτήσιν· εἰ δὲ γράφεται οὕτως ἀπλῶς, ἀδανείσθην παρὰ σοῦ τοῦτο καὶ συνεπείνασε καὶ σοὶ δώσω καὶ τοὺς τόκους, τὸ τοιοῦτο δὲν εἶναι λίαν ἱσχυρὸν εἰς ἀπαιτήσιν τῶν τόκων.

7. Τὸ χωρὶς θήλης ποσότητος ἐπερωτῆται τοὺς ἀρμόζοντας τόκους οὐδὲν ἔστιν. (*Ἰδε παραπομπὴν προηγουμένης §).

Μ. Ἐάν ἀνευ φανεράς χρημάτων ποσότητος συμφωνηθῶσιν οἱ ἀρμόζοντες τόκοι, τοῦτο ὡς οὐδὲν λογίζεται.

8. Ὁ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ πολλὸν χρόνον μὴ ἀπαιτήσας τόκους οὐ καλῶς ἀπαιτεῖ τοὺς προλαβόντας. (N. 17 § 1 Πανδ. 22. 1 de usuris) Βατ. XXIII). 3. 17).

Μ. Ὁ διὰ φιλοτιμίαν μὴ ἀπαιτήσας τόκους ἐπὶ πολλὸν καιρὸν δὲν ἀπαιτεῖ καλῶς τοὺς προλαβόντας.

9. Ἐάν τις χρεωστῶν κεφάλαιον τόκους μὴ κεχρεωσθημένους καταβάλλῃ, οὐκ ἀναλαμβάνει· ὁ δὲ τόκους ὑπὲρ τὸ νόμιμον καταβάλλων οὐκ ἀναλαμβάνει μὲν, καταλογίζεται δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ τὸ κεφάλαιον κατέβαλεν, ὡς τὸ κεφάλαιον μὴ χρεωστῶν, εἰ κατέβαλεν, ἀναλαμβάνει· εἴτε πρὸ τοῦ κεφαλαίου τοὺς τόκους κατέβαλεν, εἴτε μετὰ ταῦτα εἴτε ἅμα ἑκάτερον. (2) (N. 26 πρ. Πανδ. 12. 6 (de cond. indebiti). Βατ. XXVI. 6. 26).

Μ. Ἐάν τις χρεωστῶν κεφάλαιον καταβάλλῃ τόκους ἀχρεωσθητέους, δὲν ἀναλαμβάνει αὐτούς· ὁ δὲ καταβάλλων τόκους ὑπὲρ τὸ νόμιμον ποσὸν δὲν ἀναλαμβάνει αὐτούς, ἀλλὰ καταλογίζει αὐτούς εἰς τὸ κεφάλαιον. Εἰ δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον κατέβαλεν, ὡς μὴ χρεωστῶν αὐτὸ, ἂν κατέβαλε, ἀναλαμβάνει αὐτούς, εἴτε πρὸ τοῦ κεφαλαίου τοὺς τόκους κατέβαλεν, εἴτε μετὰ ταῦτα, εἴτε συγχρόνως ἀμφοτέρω.

(1) Παρ' ἡμῶν ἐάν καθ' εἰσδηλοῦς τρόπον συναρθῇ συμφωνία περὶ πληρωμῆς τόκων, ἰσχύει αὕτη.

(2) Αἱ §§ 9 καὶ 11 συνδέονται πρὸς τὰς διατάξεις περὶ πλάνης καὶ ἀγνοίας (Ἰ. Ἀρμ. βιβ. 1 τίτλ. 1 § 40 καὶ ἐπ.) Ὡς εἴς αὐτῶν προκύπτει συνδυασμένων μάλιστα πρὸς τὰς πηγάς, ὁ ἐν γνώσει τῆς μὴ ὀφειλῆς αὐτῶν καταβάλλων θεωρεῖται δωροῦμενος, ὅθεν δὲν ἐπιδέχεται ἀνάκλησιν τὰ ἐν γνώσει τοῦ ἀχρεωσθέντος δοθέν. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ μὲν καταβάλλων κατὰ πλάνην πέραν τοῦ νομοισμένου τόκους ἀπαιτεῖ αὐτούς, ἀλλ' ὁ καταβάλλων ἀχρεωσθέντος τόκους ὀφειλομένου κεφαλαίου ἐν εἰδήσει δὲν ἀπαιτεῖ αὐτούς· εἰς ἄλλου δ' ὁ καταβάλλων ἀχρεωσθέντος κεφαλαίου τόκους, καίπερ θεωρῶν αὐτὸ ἄτοκον, ἀπαιτεῖ αὐτούς, διότι ἀνευ κεφαλαίου δὲν δύνανται νὰ ὑπάρξωσι τόκοι.

9. Ἡ περὶ ἀχρεωστικῆς ἀγωγῆς ἐπιτρέπεται ὁσάνκις ἐκ πλάνης καταλείψει τις ἀχρεωστικὸν ἀλλ' ὁσάνκις, καίπερ γινώσκων τις τὸ ἀχρεωστικὸν καταβάλλει, δὲν ἐπιτρέπεται. Δ. Π. 279 τοῦ 1859. 8 τοῦ 1862. Ἀλλ' ἐπιτίθεται, ὅπως στερηθῇ τῆς ἀγωγῆς, ἐκουσία καὶ οὐχὶ διὰ καταναγκῆς καταβολῆς. Δ. Π. 120 τοῦ 1851. Ἐπιστρέφεται δὲ δυνάμει τῆς ἀγωγῆς τούτης ὅ,τι καταβλήθη ἀχρεωστικῶς, ὅθεν καὶ εἰ παρανόμως καταβλήθη τόκοι. Δ. Π. 94 τοῦ 1848. — Ἡ τοῦ ἀχρεωστικῆς ἀγωγῆς δὲν χωρεῖ ἐν τῷ ἐντολοδόχῳ τοῦ παραδόντος εἰς τὸν ἐντολέα αὐτοῦ τὸ λησθέν. Δ. Π. 230 τοῦ 1855. (*Ἴδε καὶ Ν. ὑπὸ § 18 βιβλίου γ' τίτλου 5).

10. Ὅτι ὁ ὀρφανικὸς τόκος ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς ἐστίν, οὐκ ἐν νομίσματι δ'. (Ν. 54 Πανδ. 26. 7 (de admin.). Ν. 7 § 1 καὶ 10 Πανδ. αὐτόθι. Ν. 38 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Ν. 3 Κωδ. 5. 51 (arbitrium tutelae). Ν. 1 Κωδ. 5. 56 (de usuris pupillaribus).

11. Ὁ ὀρφανικὸς τόκος συνίσταται εἰς τρίτην ἑκατοστὴν, ἣν οὐκ ἐν νομίσματι τέσσαρα.

12. Ὁ μὴ κεχρεωστικὸς τόκος εἰ μὲν πρὸ τοῦ κεφαλαίου καταβλήθῃ, εἰς κεφάλαιον καταλογίζεται· εἰ δὲ μετὰ τὸ κεφάλαιον καταβλήθῃ, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει λοιπὸν εἰς τι καταβληθῆναι, ἀναλαμβάνεται. (1) (Ν. 18 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XIII. 3. 66).

13. Ὁ ἀχρεωστικὸς τόκος εἰ μὲν πρὸ τοῦ κεφαλαίου, εἰς κεφάλαιον καταλογίζεται· εἰ δὲ μετὰ τὸ κεφάλαιον, ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλέον εἰς τίνα νὰ καταβληθῇ, ἀναλαμβάνεται.

14. Εἴτε τόκον τις ὑπὲρ μέτρον, εἴτε τόκων τόκους ἐπερωτήσῃ, τὸ παράνομον ἀφαιρεῖται καὶ τὸ λοιπὸν ἀπαιτεῖται. (Ν. 18 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3 29).

15. Εἴτε τόκον ὑπὲρ μέτρον, εἴτε τόκους τόκων ἂν συμφωνήσῃ τις, ἀφαιρεῖται τὸ παράνομον καὶ ἀπαιτεῖται τὸ ἐπίλοιπον.

16. Κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου τὰ ἔθιμα δὲν ἴσχυονσι πρὸς ἀκύρωσιν τῆς συμφωνίας (Ν. 6 Κωδ. de pactis βιβλ. 2 τίτλ. 9), ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου ἀρχὰς ἵνα θεωρηθῶσιν ὑποχρεωτικαὶ αἱ περὶ τόκων συμφωνίαι, δεόν νὰ ὑπάρχῃ προσδιορισμένον τὸ ποσὸν καὶ νὰ μὴ ὑπερβῇ τὸν ὀρφανικὸν μέτρον (Πανδ. βιβλ. 22 τίτλ. α' Ν. 9, 29, 49. Κωδ. Ν. 10 (de usuris), ὃ δὲ δανειστὴς δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἢ τὸ ἀρχικὸν ποσὸν καὶ τοῦ δανείου αὐτοῦ καὶ τὸν τόκον, ὃν κοινῶς παρεδείχτο ἢ συνήθεια ὡς νὰ ᾖ τὸ ποσὸν (Ν. 19 καὶ 20 Πανδ. βιβλ. 22 τίτλ. α'). Ἐθεν νομίμου τόκου παρ' ὅσον θεωρηθῶσιν δυνάμει ἔθιμου τοῦ ἑκατοστιαίου (12 τοῖς 100), πᾶσα συμφωνία τοῦ ὅρου τούτου καθίσταται τὴν περὶ τούτου συμφωνίαν ἀνίσχυρον. Ὁ δὲ δανειστὴς ἄλλως ὡς τοκογλοφικὴν, δηλονότι αἰσχροκερδῆ, καὶ ἐπομένως ἀνόμιμον ἀλλά καὶ καὶ ἄσιμον κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου. Δ. Π. 94 τοῦ 1848. Κατὰ δὲ τὴν Δ. Π. 272 τοῦ 1850 ἔθιμον, ὃ δὲ ὑπὲρ τὰ 12 τοῖς 100 τόκος θεωρεῖται παράνομος, ἀποδεικνυόμενος,

1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

φέρει χαρακτήρα τῶν ἀπολύτων ἐπιτακτικῶν διατάξεων, αἰτίνες ἀναγκαστικῶς ἐνυμνίζουσιν ἐνεκα λόγων δημοσίας τάξεως τὰς νομικὰς σχέσεις, μὴ θυνέμενας νὰ θυμισθῶσιν ἄλλως διὰ τῆς θελήσεως τῶν συναπτόντων αὐτὰς ιδιωτῶν. Ὁθεν μέρος τὸν χαρακτήρα τῶν πρὸ τῆς Νεφρᾶς τοῦ Βασιλείου περὶ τόκων ἐσχυρόντων περιορισμῶν, δεσν τεύτε νὰ θυμισθῇ τὴν νομικὴν ταύτην σχέσιν, καίτοι ὑπαρχούσης περὶ αὐτῆς ἐναντίας συνυμολογήσεως τῶν δικαίων. Α. Π. 272 τοῦ 1860. Ἄλλ' ἐπιτρέπεται καὶ συμφωνία περὶ τόκου ἀνωτέρου τῶν 12 τοῖς 100, ἐὰν ὑπάρχῃ ἔθιμον ἐπιτρέπον αὐτόν. Α. Π. 309 τοῦ 1860, 186 τοῦ 1861. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 342 τοῦ 1866 τῶν περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συνυμολογήσεως παρὶνόμων τόκων, στηριζομένων ἐν τοῖς ὁρίσμοις τοῦ P. N., οἱ τίνες κατηγορήθησαν μεθ' ἀπάσης τῆς τῶν τόκων θεσμοθεσίας ὑπὸ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, περιληφθέντες ἐν τῇ Ἑξουσίᾳ ἀπλῶς ὡς ἀποτελεῖ τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς προκειμένης θεσμοθεσίας, ἐπιτρέπεται ἡ συνυμολόγησις τόκου ἀνωτέρου τοῦ κατ' ἔθιμον τεταγμένου ὅρου· καὶ κατὰ τὴν Α. Π. 228 τοῦ 1861 δὲν συγχωρεῖται ἡ τῷ δικαστῇ τὸ καταδικάζειν εἰς τόκον ἀνωτέρου τοῦ νομίμου ἢ τόκον τινὸς προφασι νομικῆς συνηθείας, ἀλλὰ τὸ Δικτ. τῆς 23 Φεβρ. 1895 ἀποφαίνεται ἀνευ διακρίσεως τινος, ἐπὶ τῷ ἔθιμῳ, ὅπου ἐπαχρήστησαν, ὑπερσχύουσι τῶν Βυζαντινικῶν διατάξεων. Ὁθεν ἐσχυρίζοντο τοῦ διαδίκου, ὅτι κατ' ἔθιμον πολυχρόνιον καὶ ἀδικασίαν, ἐσχύον καθ' ἕνα τὸν δῆμον ἐν ᾧ συγχρῆται τὸ δανεῖον, εἶναι συγχωρημένον νὰ λαμβάνηται τόκος 16 τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως, πρέπει νὰ διατάσσεται ἀπόδειξις. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 212 τοῦ 1900 εἰς τὸ δικαστήριον τῆς εὐστίας ἀπρίκεται νὰ ἐκτιμηθῇ κατὰ πᾶσαν τὴν παρεχὴν τόκου, ὑπερβαίνοντες τὸ πρὸν τῶν 12 τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως δεσμῶν, ἀντικεινται εἰς τὸ χρηστὰ φῆν κατὰ τὴν κοινὴν συνείδησιν καὶ νὰ ἀκυρωθῇ τὴν περὶ τῆς τοιαύτης παρεχῆς δικαιοπραξίαν. (Ἰδὲ καὶ Νομολ. ὑπὸ § 41).

13. Οἱ ἀπὸ συμφωνίου τόκοι καταβληθέντες εὐθύνονται ἀναλαμβάνεσθαι, οὐδὲ εἰς κεφάλαιον λογίζονται· μὴ καταβληθέντες δὲ οὐκ ἀπαιτοῦνται. (N. 3 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 52).

Μ. Οἱ λόγῳ συμφωνίας καταβληθέντες τόκοι δὲν δύνανται νὰ ἀναλυσθῶνται, οὐδὲ εἰς κεφάλαιον λογίζονται· μὴ καταβληθέντες ὅμως δὲν ἀπαιτοῦνται.

14. Ὁ δανειστής ὀφείλει δακνύειν καὶ τὸ χρέος καὶ τὴν τῶν τόκων ἐπερώτησιν· τὸ γὰρ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἀπὸ συναινέσεως τοῦ κοῦς λαβεῖν οὐ ποιεῖ πρόκριμα τῷ χρεώστῃ. (N. 7 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 56).

Μ. Ὁ δανειστής ὀφείλει νὰ ἀποδεικνύῃ καὶ τὸ χρέος καὶ τῶν τόκων τὴν συμφωνίαν· διότι ἂν πρὸς καιρὸν ἔλαβε κατὰ συναίνεσιν τόκους, τεύτε δὲν ὑποχρεῖται τὸν χρεώστην.

15. Ἐὰν χρεωστώμαι παρὰ τινος ἀνευ τόκου, εἴτα μὴ ἀναλαμβάνων τὸ χρέος κινήσω εἰς δικαστήριον καὶ ἐναγθῇ ὁ χρεώστης, ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου γίνεται τὸ χρέος ἐντοκόν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ τόκος. (N. 35 Πανδ. 22. 1 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 35).

Μ. Ἐάν τις μοι χρεωστῇ ἀτόκως, ἔπειτα μὴ ἀναλαμβάνων τὸ χρέος, κινήσω (ἀγωγήν) εἰς δικαστήριον καὶ ἐναγῇ ὁ χρεωστὴς, ἀπὸ τοῦ καιροῦ αὐτεῖνος γίνεται τὸ χρέος ἔντοκον, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ τόκος.

Ν. Ἐπὶ ἀτόκων δανείων ἀπὸ τῆς πρὸς πληρωμὴν ἐπιταγῆς ἀρχονται οἱ τῆς ὑπερήμερίας τόκοι, ἐάν μετὰ τὴν ἐπιταγὴν ἐπαγῇ κατὰσχέσις, αὐτὴ μετὰ τῆς ἐπιταγῆς κατασχέσεως προκαλοῦσας νέαν δίκην, ἥς ἐπακολούθημα οἱ ἔντοκον ὑπερήμερίας τόκοι. Α. Π. 79 τοῦ 1847, 107 τοῦ 1864. Ἄλλα κατὰ τὰς Α. Π. 265 τοῦ 1850, 308 τοῦ 1852 κατὰ τὴν νόμον ὑπερήμερίας ὑπάρχει, ὅτε ὁ ἐρεμίτης μὴνυ εἰς ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ νὰ καταβῇ, τὸ ἐρεμίτην ἀναβάλλει τὴν καταβολὴν. (Βασίλ. (23 3) 32 Πανθ. (46. 1) 31 § 8) θύεν καὶ ἡ ἐπιταγὴ πρὸς πληρωμὴν, ἐν ἀδικαιολογήτως ὁ ἐπιτασσομενός δὲν καταβῇ, καθίστησιν αὐτὸν ὑπερήμερον οὐ μόνον ἐπαγχειναι ἀελοδύως κατασχέσεως, ἀλλὰ καὶ μὴ ἐπαγχειναι. Ἡ δὲ δίκτ. Ἀρμέν. (8. 7) 15 καὶ ἡ τοῦ ἀγρίου 169 τῆς Παλ. Δικ. αἱ ἐρίζουσαι, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐπίδοσως τῆς ἀγωγῆς ἀρχονται οἱ τόκοι, ἐπαρμόζουσιν ἀπλῶς τὴν γενικὴν ἀρχὴν εἰς τὴν δια τῆς ἀγωγῆς μίσυσιν τοῦ ἐρεμίτου, οὐδαμῶς περιορίζουσαι αὐτὴν εἰς μόνην τὴν περίπτωσιν τῆς δικαστικῆς μὴνύσεως.

16. Μετὰ τὴν τετράμηνον τῆς καταδίκης εἴτε δημόσιον, εἴτε ἰδιωτικὸν χρέος, ἑκατοστιαῖος τόκος δίδεται. (1) (Ν. 1.4) Κωδ. 7. 54 (de usuris rei iudicatae). Βασ. IX. 3. 86 (ἐπ.).

Μ. Μετὰ τὴν τετραμηνίαν τῆς καταδίκης εἴτε δημόσιον, εἴτε ἰδιωτικὸν εἶναι τὸ χρέος, δίδεται ἑκατοστιαῖος τόκος.

17. Ἐκατοστιαῖος τόκος ἐστὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν νομισμασι (ἑ) νομ. ὑπὲρ ὧν δίδεσθαι ἐνιαυτοῦ διὰ τὸ ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν καθ' ἑκαστον μῆνα δίδεσθαι νομ. ἐν. ὅπερ πρὸς ὅλα ταῦτα τὰ ἑκατὸν θεωρούμενον ἑκατοστὴν πάντως ἐστὶν· εἰκότως οὖν καὶ ὁ τοιοῦτος τόκος ἑκατοστιαῖος προσαγορεύεται· κατὰ ταῦτα δὲ νοητέον καὶ τὸ ἄχρι τετάρτης ἑκατοστῆς καὶ τὸ ἄχρι τρίτης καὶ ἄχρις ἡμίσεως καὶ ἄχρι διμσίρου. (') (Σχόλια Ν. 23 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 4. 81).

(1) Ἡ περὶ τετραμηνίου διάταξις ἀργεῖ τανῶν, καταργηθεῖσα ὑπὸ τῆς Πρωτοδικῆς ἡμῶν Δικονομίας, ἥς δύναμει ἐκτελεῖται μὲν ἡ ἀπόφασις συνεισπραττομένων τοῦ τε μεγαλαίου καὶ τῶν τόκων ἡμέρας τινὰς ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως ἐπιταγῆς (κατὰ τὰ εἰδικώτερον ὁριζόμενα ἐν τῇ Πολιτικῇ Δικονομίᾳ)· ὁ δὲ νόμιμος καὶ ὁ τῆς ὑπερήμερίας τόκος ὁρίσθη ὑπὸ τοῦ νόμου ΦΞΕ' τῆς 22 Μαΐου 1882 εἰς ὅκτω μὲν τοῖς ἑκατὸν ἐτησίως ἐπὶ τῶν ἀπτικῶν χρεῶν, εἰς ὅννα δὲ ἐπὶ τῶν ἐμπερικῶν.

(') ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ μὲν ἄχρι τρίτης ἑκατοστῆς τὸ ἐφ' ἑκάστη λίτρα νομ. δ', δηλοῖ· τὸ δὲ ἄχρις ἡμίσεως ἑκατοστῆς τὸ ἐφ' ἑκάστη λίτρα ὑπέρ-παρα δ'. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ ἀπὸ δ'. ἑκατοστῆς, τὸ ἐφ' ἑκάστη λίτρα δηλοῖ νομ. γ'· ὁ μόντος ἑκατοστιαῖος τόκος (ἑ). νομ. εἰσὶν εἰς τὴν λίτραν· ἔπειτα δὲ καλοῦνται οἱ τόκοι ἑκατοστιαῖοι, τῆς λίτρας μὴ ποσομένης εἰς νομ. δ'. ἀλλ' εἰς εἰς, ἐντεῦθεν μολύθησιν, σημαίνει γὰρ ἡ ἑκατοστὴ τὴν εἰς (ἑ). τινὰ περισταμένην ποσότητα· ἑκατοστὴ δὲ τὰ (ἑ). λέγεται, διότι ἐν

Μ. Ἐκατοστιᾶς τόκος εἶναι ἐὰν δι' ὅλον τὸ ἔτος δίδωνται ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν δώδεκα νομίσματα, ὡς διδομένου ἐνὸς νομίσματος κατὰ μῆνα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν, τὸ ὅποιον θεωροῦμε ὡς πρὸς διὰ ταῦτα τὰ ἑκατὸν εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ ἑκατοστὸν. Εὐλόγως λοιπὸν καὶ ὁ ταιούτος τόκος ἑκατοστιᾶς λέγεται. Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ν. εἰ καὶ τὸ ἔως τετάρτης ἑκατοστῆς καὶ τὸ ἔως τρίτης καὶ ἔως ἡμίσεως καὶ ἔως διμοίρου.

18. Ὁ διαπόντια χρήματα καὶ καρποὺς δανειζὼν τελείαν ἑκατοστὴν λαβεῖν δύναται. (1) (N. 26 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 74).

Μ. Ὁ δανειζὼν χρήματα διαπόντια καὶ καρποὺς δύναται νὰ λαμβάνῃ τελείαν ἑκατοστὴν.

19. Ὁ μὴ κινδυνεύων δανειστής ἐπὶ τῷ πλοίσμῳ τῆς θαλάσσης μείζονα τόκον οὐ λαμβάνει. (2) (N. 2 Κωδ. 4. 33 (de nautico foenore). Βασ. LIII. 5. 18).

Μ. Ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς τῆς θαλασσοπλοίας τοὺς κινδύνους δανειστής πλείοντον τόκον δὲν λαμβάνει.

20. Οἱ ἀναισχύντως τοκίζοντες καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται. (3) (N. 20 Κωδ. 2. 42 (ex quibus causis infamia). Βασ. XXI. 3. 19).

Μ. Οἱ τοκίζοντες ἀναισχύντως καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμοῦνται.

21. Καρπῶν δανειζομένων δύναται καὶ ὁ ἀπὸ συμφώνου τόκος ἀπαιτεῖσθαι. (4) (N. 12 Κωδ. 4. 32 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 53).

Μ. Ὅταν δανειζῶνται καρποί, δύναται νὰ ἀπαιτηθῇ καὶ ὁ ἐκ συμφωνίας τόκος.

22. Ἐπὶ καρπῶν δανειζομένων ἐξέσσι καὶ πλείονα τόκον ἐπερωτᾶν διὰ τὸ ἀδήλον τῶν καρπῶν. (5) (N. 23 Κωδ. 4. 33 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 71).

Μ. Ἐπὶ δανειζομένων καρπῶν συγχωρεῖται καὶ πλείοντες τόκος νὰ συμφωνῇται διὰ τὸ ἀδήλον τῆς καρποφορίας.

23. Ἡ διάταξις ὁρίζει καὶ ποσότητα ῥητὴν τοῖς τόκοις, ἐν αἷ μὲν ἀπὸ ἑλλουστρίων καὶ ἀνωτέρω ἄχρι τρίτης ἑκατοστῆς

τοῖς ἀνέκαθεν χρόνοις ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν πρᾶγμασι ἰδ', πρὸς τὸ κοινὸν ἐπὶ αὐτῶν οἱ ἔχοντες κατεβάλλοντο καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς παλαιαῖς οὕτως εὐρηταί· ἡμεῖς δὲ καλῶς νῦν ὁρῶμεν γινόμενον οὕτω δῆπου καὶ λεγόμενον.

(1-3) Παρ' ἡμῶν τιμωρεῖται μὲν ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ τοκογλυφία, ἀλλ' οὐδεμίᾳ διάταξις νεωτέρα ὁρίζει τὸν ἀνώτατον τοῦ τόκου ὅρον· ὁ δὲ νόμος Γ'ΞΕ' τῆς 22 Μαΐου 1882 ὁρίζει μόνον τὸν ἀνώτατον ὅρον τοῦ νομίμου τόκου καὶ τοῦ τόκου τῆς ὑπερῆμερίας.

(3) Παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει, ἅτε μὴ ἐπικρατούσης ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν νομοθεσίᾳ τῆς ἀτιμώσεως.

(4-5) Ἰδε σημείωσιν ὑπὸ § 18 καὶ 19.

όνον δανειζώσιν. ἀργυροπράται δὲ καὶ ἔμποροι ἄχρι διμκίρου ἑκατοστῆς· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἄχρις ἡμίσεως ἑκατοστῆς. Εἰ πρὸς εἶκον εὐαγῇ δάνειον ἴῃ, τότε πάντες οἱ εἰρημένοι μόνον τὸν ἀπὸ τετάρτης ἑκατοστῆς τόκον λαμβανέτωσαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ναυτικῶν δανείων καὶ ἐπὶ τῶν δανειζομένων εἰδῶν, ἐφ' ὧν παλαιὸν ἐξῆν πλείονα τόκον λαμβάνειν, μόνον μέντοι ἕως ἑκατοστῆς καὶ μὴ περαιτέρω· μὴ βεβλημένη μὴ δὲ διὰ παρακατασχέσεως (1) ἐνεχύρων μείζονα τόκον λαμβάνεσθαι, μήτε τοὺς ἀκατοστὰς ποτε καταδικάζειν εἰς πλείονα τόκον προσάσει τῆς ὧν τόπων συνηθείας. Εἰ δὲ τις πλείονα τόκον λάβῃ, εἰς τὸ περὶ λαίον αὐτὸν λογιζέσθαι, κἂν ὅπωςδὴποτε λάβῃ ἢ τι ἕτερον αὐτὸ εἰσινδύηται τρόπον. Μὴ δὲ ὑπὲρ τοῦ τόκου τῶν ἤδη παρέλ-
όντων χρόνων δύνασθαι κατὰ μηδένα τρόπον τόκον ἐπερωτη-
ῆναι, μὴ δὲ εἰ κατὰ τὸ σχῆμα τὸ τοῖς παλαιαῖς γνωριζόμενον
ἐνηται· καὶ οἱ κατὰ μικρὸν καταβαλλόμενοι τὸ διπλοῦν τοῦ
πρὸς οὐχ ὑπερβαίνουσιν. (N. 26 Κωδ. 4. 32 (de usuris).
20. XXIII. 8. 74)

Μ. Ἡ διατάξις ὁρίζει καὶ προδήματα ῥητὴν εἰς τοὺς τόκους, ὥστε οἱ ἐκ-
αποπράται καὶ οἱ ἀνωτέρω τούτων δανειζοὺσι μόνον μέχρι τρίτης ἑκατο-
στῆς· οἱ δὲ ἀργυροπῶλαι καὶ οἱ ἔμποροι μέχρι τῶν δύο τρίτων ἑκατοστῆς·
οἱ δὲ λοιποὶ ὅλοι μέχρι τοῦ ἡμίσεως ἑκατοστῆς. Εἰ δὲ ὑπάρχει δάνειον
κατὰ ἰερὸν κατὰστημα, τότε οἱ λαμβάνοντες ὅλοι λαμβάνουσιν μόνον τὸν ἀπὸ
τετάρτης ἑκατοστῆς τόκον. Εἰς δὲ τὰ ναυτικά δάνεια καὶ τὰ δανειζόμενα
ὅσα εἰς τὰ ὅποια τὸ παλαιὸν ἐπιτρέπετο νὰ λαμβάνηται πλείονες τόκος,
ῥηταὶ μόνον ἕως ἑκατοστῆς, καὶ οὐχὶ ἐπέκεινα. Πλείονες τόκος δὲν
καταλείπεται οὐδὲ δὲ παρ' κατασχέσεως ἐνεχύρων, οὐδὲ οἱ δικασταὶ κατα-
δικάζουσι ποτὲ εἰς πλείοντον τόκον, κατὰ πρῶτασιν τῆς συνηθείας τῶν
τόπων· ἂν δὲ τις λάβῃ πλείοντον τόκον, καταλογίζει αὐτὸν εἰς τὸ

(1) Ἡ παρακατάσχεσις (παρακρατησις καὶ ἐπίσχεσις ἄλλως λεγόμενη)
συνίσταται εἰς τὴν μὴ ἀποδοσὶν τοῦ ἀντικειμένου της ὀφειλῆς ἕως τῆς ἐκα-
τοστῆς τοῦ ληξιπροθέσμων ἀνταπαιτήσεων τοῦ ὀφειλέτου. Ἐπιτρέπεται δὲ ὁ
Ὁ Ν. παρακατασχεσθῆναι 1) μὲν εἰς τὸν ὑποχρεωόμενον διὰ τινὰ αἰτίαν νὰ
παρασχῇ πράγμα τι διὰ τὰς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἀνταπαιτήσεις αὐτοῦ.
Οὕτως ὁ ἐντολοδόχος διὰ τὰς ἐκ τῆς ἐντολῆς ἀνταπαιτήσεις αὐτοῦ, ὁ ἐνε-
χυροχρῆστος δανειστής καὶ ὡς πρὸς τὸ τυχὸν ἐνίσχυρον ἐνεχύρον διὰ τὸ χρη-
σιμεύσαν τῷ ὀφειλέτῃ, αὐτοῦ δανείου, (ἀλλ' οὕτως καὶ ὡς πρὸς πᾶν ἐνεχυ-
ρον δι' ἄλλας ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου). 2) δὲ εἰς τὸν
δικαιούμενον νάπαιτήσῃ τὴν ἀπόδοσιν δαπανῶν, ἃς κατέβαλεν ἐν τῷ ἄλλο-
τρίῳ πράγματι ἢ χορὴν αὐτοῦ, οὕτως πορ' εἰπεῖν εἰς φυτεῖαν, σποράν ἢ καλ-
ομένην κτήματος. Ἐνεργεῖται δὲ ἡ παρακατάσχεσις ἢ προβιλλομένης
τῆς ἀνταπαιτήσεως ἀναγνωρικῶς (ἥτις προηγείται διελοντί ἐν τῇ ἐκτελέ-
σει) ἢ ἀποκρουσμένης· τῆς ἀγωγῆς διὰ τῆς ἐνατάσεως τῆς παρακατασχεσεως
ἢ καὶ ἀντιτασσομένης αὐτῇ, ὡς συμψηφισμού.

λαχοῦ δὲ εὐρηται, καὶ ὡς καθαιρεῖται γὰρ τοῦτο ποιεῖν, ὡς
 ἡ κανὼν τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμένης Συνόδου φησὶ καὶ ὁ ἱ
 ἐν Τρουλλῶ, τῆς καὶ Γ' λεγομένης· πῶς γὰρ; ὅς αὐτὸς πραγ-
 μα ἐχειν συγχωρεῖται, ἢ βιωτικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς
 ἀρχαῖς ἐνασχολεῖσθαι.

Α. Ἰερωμένους δὲν συγχωρεῖται ποσῶς νὰ λαμβάνῃ τόκους. Ἀλλὰ τοῦ
 εὐρίσκειται, ὅτι καὶ καθαιρεῖται ἐὰν πράξῃ τούτο, ὡς διατάττει ὁ 15'
 ἡ τῆς ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένης συνόδου καὶ ὁ 1' τῆς ἐν Τρουλλῶ, τῆς
 ἡμενης ἑκτῆς. Καὶ πῶς; ὅταν αὐτὸς μὴδὲ ὑπαρχοντα νὰ ἔχῃ δὲν συγ-
 χεῖται, μὴδὲ εἰς βιωτικὰ ἢ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα νὰ ἐνασχολῇται.

ΠΤΑ. Η'.—Περὶ μισθώσεως, ἐν ᾧ περὶ ἐργολάβων
 ἐκ τοῦ μικροῦ κατὰ στοιχεῖον (πρῶτον).

1. Μισθωσίς ἐστίν ὅταν τις οἶκον ἢ ἴδιον ἀγρὸν πακτεύσῃ
 ἢ τινά, ἐφ' ᾧ λαμβάνειν ἐτήσιον πάλτον· ἢ ὅταν ζωσῇ ὄλην,
 ἢ οἶκόν τινά ἢ χρυσὸν ἢ ἀργυρον τεχνίτῃ ἐπὶ τῷ κατασκευάσαι
 τὸ ἔργον ἐπὶ μισθῷ· καὶ ὡσαύτως ἐπὶ κατασκευῆς οἴκου καὶ
 ἄλλης ὑπηρεσίας ἐπὶ μισθῷ γινομένης μισθωσίς ἐρίζεται.

Α. Μισθωσίς ὑπάρχει ὅταν τις παραχωρήσῃ εἰς ἕτερον ἴδιον αὐτοῦ οἶκον
 ἢ ἀγρὸν, λαμβάνων εἰς ἀντάλλαγμα τῆς παραχωρήσεως ταύτης ἐτήσιον μί-
 σθον· ἢ ὅταν παραχῇ εἰς τεχνίτην ὄλην, χάλκον ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον,
 ἢ κατασκευάσῃ αὐτὸς εἶδος τι λαμβάνων ἐπὶ τούτῳ μισθόν. Ὡσαύτως μί-
 σθωσίς λέγεται καὶ τὸ γινόμενον ἐπὶ μισθῷ εἰς οἰκοδομὴν οἴκας καὶ τὴν
 ἄλλην πάσης ἄλλης ὑπηρεσίας.

Α. Κατὰ τὸν νόμον (Εἰσὴγ. §. 25, Πανδ. 19. 2) συστατικὰ τῆς μισθώ-
 σεως εἶναι ἡ χρῆσις καὶ ὁ μισθός. Ὅθεν καὶ ἀν' ἀπαίτηται καλλιέργεια πρὸς
 ἄλλους τῆς χρήσεως, ἢ συμβάσεις ἀποτελεῖ μισθωσιν, ὅσας ἐκ τῆς
 μεταγενέστερας συμφωνίας προκύπτει ὅτι πρόκειται περὶ χρεώσεως καὶ
 δικαιώματος, Α. Π. 206 τοῦ 1860. Μισθωσίς δ' ὑπάρχει καὶ ὅσας παρα-
 ρεῖται ἑτέρῳ ἐφ' ὠρισμένῳ χρηματικῷ ἀντιτίμῳ ἢ χρῆσις αὐτὸν μόνον
 ἐργαμάτων, ἀλλὰ καὶ δικαιῶν, εἰς τὴν ἐπικαρπίας καὶ οὐκ ἐκείνης, Α. Π.
 1 τοῦ 1864, 30 τοῦ 1866. Ἀλλὰ τὸ συνάλλαγμα, δι' αὐτὸ τὸ δημόσιον
 ἐργασίαν εἰς τὴν ἀντίδικον αὐτοῦ ἐπὶ δημοπρασίας τὰ δικαιώματα αὐ-
 τοῦ περὶ φορολογίας τῶν προσόδων, εἶναι συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας καὶ
 οὐ μισθώσεως, Α. Π. 292 τοῦ 1849, 192 τοῦ 1870. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π.
 1 τοῦ 1899 ἡ ὑπὲρ τῆς πολιτείας ἐκχώρησις εἰς τινά τοῦ δικαιώματος
 ἀγοραπωλησίας φέρων χαρακτηρίζεται μισθωσίς ὑπὸ τῶν νόμων (Ν. 9 §
 1 Πανδ. 894. Ν. 16 § 4 Πανδ. 19. 2). Ὅθεν αὕτη διαίρεται ὑπὸ τῶν
 νόμων μισθωσίς καὶ μισθωσίς, καθ' ὅς, εἰς τὴν μισθωσίς ἐξ ἀνωτέρης βίας δὲν
 ἀπαιτῶνται χρῆσις τοῦ μισθωθέντος, γίνεται ἀναλόγως μειωσίς τοῦ τιμήμα-
 τος ἢ πλήρης ἀφαιρέσις αὐτοῦ.—Ἡ δὲ σχέσηις τοῦ ἐπιμάρτου ἀγρολήπτου δὲν
 εἶναι σχέσηις ἐκμισθώσεως, ἀλλ' ἑταιρίας, καθ' ἣν ὁ μὲν κύριος κατατίθησι
 τὸν ἀγρὸν, ἐνίοτε δὲ καὶ κεφάλαια, ὁ δὲ ἀγρολήπτης τὴν ἐργασίαν, ὑπὸ δὲ
 ἐκείνης τῆς ἑταιρίας ταύτης ἀποζημιοῦται ἕκαστος ἐκ τῆς προσόδου
 καὶ τὸν συμφωνηθέντα διαμερισμὸν αὐτῆς· ὅθεν διατεμένης ταύτης ὑπὸ

τῶν ἀρχῶν τῆς ἐταιρίας, δύναται ὁ κύριος καὶ κάτοχος, ὁ θεωρῶν διαλύσειν ἢ διαλυθεῖσαν τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ καλλιεργητοῦ σχεσίαν, νὰ κινήσῃ τὴν ἐξ ἐταιρίας ἀγωγὴν περὶ διαλύσεως αὐτῆς καὶ κατ' ἐκλογὴν μίαν τὴν διαλύσειν τὴν ἐκ τοῦ κτήματος ἀποβολὴν τοῦ καλλιεργητοῦ, οὐδέποτε δὲ προσωρινὰ μέτρα, διότι προσωρινὰ μέτρα χωροῦσιν ἐπὶ ἐρίδων περὶ κατοχής, ἥτοι ἂν ἀμφισβητήται μεταξὺ τῶν μισθῶν ἢ διανοία κυρίου κατοχῆς ὀριζομένου κτήματος, τοῦ ἐνὸς μὲν ἀμφισβητοῦντος τὴν τοῦ ἑλλου κατοχὴν ἢ αὐτοῦ ἀξιοῦντος, ὅτι ἔχει τὴν διανοίαν κυρίου κατοχῆν (ἐφ' ᾧ ὡς ἀποφαίνεται προσωρινῶς ὁ εἰρηνοδότης κατὰ τὸ ἀρθ. 490 ἐδ. 6 τῆς Πολ. Δικ.), Δ. Π. 118 τοῦ 1884 Ὑπὸ τὸν δὲ, ὅτι ὁ διανοίαν κυρίου νομίζει ἔχει μὲν κατὰ τὸ μισθωτοῦ τὰ παραγγέλματα κατὰ τοὺς νόμους τῶ Πανθ. 19. 2 καὶ ἡ § 1 Πανθ. 48. 12. Ἀλλ' οἱ νόμοι οὗτοι, καὶ ἂν θεωρηθῶσιν ἐφαρμοζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιμέρους καλλιέργειας, προδίδουσι περιστάσεις κατ' αἵς ὁ μισθωτὴς παρεκβαίνειν τῶν διὰ τοῦ συναλλάγματος συμφωνηθέντων ἐνεργῶν πράξεων ἐπὶ τοῦ κτήματος παρακωλυούσας τὴν διανοίαν κυρίου νομίζει ἐν ἐνεργῶν ἐπ' αὐτοῦ ὅτι λόγῳ τῆς νομῆς αὐτοῦ δικαιοῦται νὰ ἐνεργήσῃ καὶ ἀποτελούσας οὕτω διαταρᾶν τὴν κατοχὴν. Δ. Π. 118 τοῦ 1884 (ἀλλὰ κατὰ τὴν μειονοφησίαν ὁ ἐκμισθωτὴς ἔχει ἀείποτε κατὰ τὸ μισθωτοῦ τὸ τῆς διατήρησιν τῆς νομῆς αὐτοῦ παραγγέλμα). Ἀλλ' ἡ τῶν σιδηροκροκίλων κτηνῶν σύμβασις (τὸ συναλλάγμα τῆς κτηνοτροφίας), κατ' αἵς ὁ παραλήπτης τῶν κτηνῶν λαμβάνει ταῦτα σιδηροκροκίλα, ὀφειζόμενος νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἀρχικὸν κύριον κατὰ τὴν συμφωνηθεμένην ῥῆσιν ἴσον ἀριθμὸν κτηνῶν, ἑκασίαν κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἀξίαν, δὴν ἀποτελεῖ μισθώσιν, ὡς οὐδ' ἀγοραπωλησίαν, ἀλλὰ διέτεται ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων τεθέντων ῥῶν Δ. Π. 217 τοῦ 1887, 224 τοῦ 1888, 41 τοῦ 1889, 19 τοῦ 1892 — Κατὰ τὰς περὶ μισθώσεως ὑπηρεσίαν διατάζει (πιν. 20 § 7 Π. (19. 21, διατ. 20 § 1. 13 καὶ 47 Βασιλ. (2. 25) ὁ ἀναδείκνυται τὴν ἐκτέλεσιν ἐργασίας ἐρεῖται νάγαγγ αὐτὴν εἰς πέρας κατὰ τὰ συμφωνηθέντα, μὴ ἀπαλλοτρίωμενος τοῦ τοιοῦτου χρέους αὐτοῦ ἂν τύχαιεν τὴν ἑλπίαν καταστῆσαι δυσχερεστέραν αὐτὴν. Δ. Π. 75 τοῦ 1883, — Ἡ παραγγέλλει πρὸς κατασκευὴν πραγμάτων τινος (οἷον πλοίου) δι' ὕλικου τοῦ παραγγελλομένου (ναυπηγοῦ) ἐπὶ ὅσας χρημάτων ἀποτελεῖ ἀγοραπωλησίαν, τοῦτο δὲ μόνον δύναται νὰ χαρακτηρίσῃ μισθώσις ὑπηρεσίας, ὅτε ὁ παραγγέλλων τὴν ἐργασίαν ἐχρηγήσῃ καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' οὗ προέκειτο νὰ ἐκτελέσῃ ἢ ἐργασίαν. Δ. Π. 246 τοῦ 1883, 246 τοῦ 1892. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Δ. Π. 193 τοῦ 1889 συμφωνία περὶ ναυπηγήσεως πλοίου εἰς ὕλης ἀγορασθέντων ὑπὸ τοῦ τεχνίτου οὕτε δεσφότην καθίσταται τὸν ἐργασοτὴν τοῦ ναυπηγηθέντος τυχὸν πλοίου, οὕτε ἀπαρτίζει τελείαν πρᾶσιν αὐτοῦ (διότι πρᾶσις χωρὶς ὀρίσμενον κατ' εἶδος πρᾶγματος οὐ νομίζεται), ἀλλὰ παρὶς τῇ ἐργασίᾳ ἀπαίτησιν τῆς ἀξίας τοῦ συμφωνηθέντος πλοίου καὶ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν ἀθέτησιν τῆς συμφωνίας, εἰ μὴ στέργῃ ὁ τεχνίτης νὰ παραδώσῃ τὸ πλοῖον. ὡς μείζον τοῦ συμφωνηθέντος Δ. Π. 193 τοῦ 1889. — Σημειωτέον δὲ, ὅτι κατὰ τοὺς νόμους 34 καὶ 37 τοῦ βιβλίου 23 τίτλου 1 καὶ τὴν Ν. 15 τοῦ βιβλ. 88 τίτλ. 1 τῶν Πανθ. τὸ μίσθωμα καρπὸς ἐστὶν τόκος δὲ ἐπὶ τῶν καρπῶν οὐ δίδεται, διότι οἱ τίμοι ἐπέρχουσι ταῖς καρπῶν. Δ. Π. 181 τοῦ 1884, 117 καὶ 118 τοῦ 1888. Ὅθεν ὁ ὑπερφηματιστής, ἀποδίδους τὰ ἐνοίκια τοῦ ἀναπλιστηριαζομένου ακινήτου, δὴν ὀφείλει καὶ τόκους αὐτῶν, ἔν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλος τις νόμιμος λόγος. Δ. Π. 117 καὶ

126 τοῦ 1853. Ἀλλὰ δι' αὐτὴν εἰσέπαιζεν ὡς συγκοινωνὸς παρὰ τῶν μισθωτῶν ἀνέλικτα. ὀφείλει τοῖς συγκοινωνοῖς αὐτοὶ καὶ τόκους, διότι κατὰ τὸν νόμον 80 βιβλ. 17 τίτλ. 2 Πανδ. ὁ κοινὸν ὀφείλει τόκους τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλόμενων τοῖς συγκοινωνοῖς αὐτοῖς μόνον ἀπ' ἡμετέρας ἡμετέρας, ἀλλὰ καὶ ἀν' ἐχρήσατο αὐτοῖς εἰς ἰδίαν ὠφελειαν. Δ Π. 128 τοῦ 1853. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς μηχανήσεως ὀφείλεται τόκος καὶ ἐπὶ τοῦ μισθώματος ὑπὸ τοῦ μισθωτοῦ, καθισταμένου ὑπερμετρίου, δυνάμει τῶν ὁρισμῶν νόμων καὶ τοῦ άρθρου 156 τῆς Πολ. Δικον. Δ. Π. 201 τοῦ 1847, 238 τοῦ 1857, 73 τοῦ 1869.—Ἡ μεταξὺ τοῦ καταστηματοῦ καὶ τοῦ ὑπαλλήλου αὐτοῦ ἐν τῷ συναλλάγματι τῆς μισθώσεως ὑπηρεσίας συμφωνία τοῦ μὴ δύνασθαι τὸν τελευταῖον μετὰ τὴν λήξιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἰσοδύναμους ἐργασίας ὁμοίας ταῖς τοῦ καταστηματοῦ εἶναι ἀκυρὰ, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐπομένως εἰς τὰ χρεστά τῆς. Ἀλλὰ ὅσκιος ἢ ἀπαγορευτικὸς περιορίζεται εἰς ὁρισμένον τρόπον ἢ ὁρισμένον χρόνον, ἰσχύει, ὡς καὶ ἀποστεροῦσα αὐτὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀσκήσεως τοῦ επαγγέλματος αὐτοῦ. Ἀποφ. Ἐκτ. Ἀθηνῶν 2074 τοῦ 1898 (Σύμφωνα ἀποφαίνεται καὶ Savigny, ὡς καὶ Dalloz ἐν λέξει *Industrie* n° 215).

2. Ἡ μισθωσις ὑπὸ τὴν κατὰ συναινέσιν ἀγωγὴν ἐνάγεται καὶ αὕτη καὶ πάντα ὅσα τις ποιῶν λαμβάνει τὸν ἐπὶ τούτοις μισθόν, ἐπὶ μισθώσει γίνεσθαι λέγεται, καὶ ὅλον τοῦτο τὸ ἔργον μισθωσις ὀνομάζεται. Μισθωσις δὲ ἐστὶ καὶ τὸ τὸν ἴδιον οἶκον ἢ ἀγρὸν ἐπὶ πακτῷ πρὸς τινὰ δοῦναι· εἴκοι γὰρ καὶ τοῦτο τρόπον τινὰ τοῖς πραττεμένοις ἐπὶ μισθῷ· τὸ δὲ πάντων ὅλων συμφωνίαν καὶ τὸ ἀπὸ συμφωνίας παρὰ τινος ὀφειλόμενον πρὸς ἄλλον τινὰ καταβάλλεσθαι. (1) (Γαίου Εἰσηγ. III § 133. N. 35 § 2 Πανδ. 45. 1 (de verborum obligat.). N. 2 πρ. N. 48 Πανδ. 44 7 de obligat. et actionibus). N. 1 Πανδ. 19. 2 (locati cond.). πρ. Εἰσ. 3. 22 (de consensu obligatione).

Μ Ἡ μισθωσις ὑπάγεται εἰς τὴν κατὰ συναινέσιν ἀγωγὴν καὶ αὕτη καὶ ὅλα ἐκείνα πρὸς κατασκευὴν τῶν ὁποίων λαμβάνεται μισθός, λέγεται ὅτι γίνονται κατὰ μισθωσιν, καὶ ὅλον τὸ ἔργον τοῦτο μισθωσις ὀνομάζεται. Μισθωσις δὲ εἶναι καὶ ἂν τις ἐπὶ συμφωνίᾳ μισθοῦ δώσῃ εἰς τινὰ τὴν αὐτοῦ οἰκίαν ἢ τὸν ἀγρὸν· διότι καὶ τοῦτο ὁμοιάζει τρόπον τινὰ πρὸς τὰ τελούμενα ἐπὶ μισθῷ. Μισθός δὲ λέγεται τὸ κατὰ συμφωνίαν ὀφειλόμενον νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τινος πρὸς ἄλλον.

Ν. Ἐκτ' εὐθεμίαν τοῦ νόμου διάταξιν παρέχεται εἰς τὸν κοινὸν ἀπορρήστον δικαίωμα νὰ ἐκμισθῇ τὸ κοινὸν πρᾶγμα αὐτοδουλείας καὶ ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῶν συγκοινωνῶν, πλην ἂν ἀδυνατῇ νὰ διοικήσῃ κατ' ἰδίαν τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μέρος ἢ συντρέχωσιν αἱ προϋποθέσεις τῆς διαχει-

(1) Οὐ μόνον ὁ Ἄρμεν, ἀλλὰ καὶ αἱ πηγαὶ σιγῶσι περὶ τῆς ἐπιβροχῆς τοῦ θανάτου εἰς τὴν μισθωσιν ὑπηρεσίας ἢ ἔργου. Ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως καὶ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου πηγαίει, ὅτι, ἐάν τὸ συναλλάγμα συνεδέετο πρὸς τὸ προσωποῦν ἑνὸς τῶν συμβαλλομένων, παύει διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

ρίσεως τῶν ἀλλοτρίων. Δ. Π. 116 τοῦ 1898. Ὡς δύνανται ἑαυτοὶ εἰς κοινὸν ἀνεῖν τῆς συναινέσεως τοῦ συνιδιοκτήτου ἐπὶ κοινῷ καὶ ἀδιαρέτως καταχομένου κτήματος νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἰδανικὸν ἐπὶ τοῦ κτήματος μερίδιον αὐτοῦ, δύνανται καὶ νὰ παραχωρήσῃ πρὸς τρίτον ὡς καὶ πρὸς τὸν συνιδιοκτήτην δύναμις μισθώσεως, ὃ δὲ συγκοινωνὸς τοῦ ἐκμισθωθέντος δὲν δικαιούται νὰ περιορίσῃ τὴν χρῆσιν ταύτην, οὐδὲ ν' ἀποβάλῃ τὸν μισθωτὴν ἐκ τῆς κατοχῆς τοῦ κοινῷ κτήματος, ὡς δὲν δύνανται ν' ἀποβάλῃ τὸν μισθωτὴν ὅσα συνιδιοκτήτην, διότι κατὰ τούτου μόνον τὸ περὶ διανομῆς δικαίωμα ἔχει. Δ. Π. 74 τοῦ 1868, 1869 τοῦ 1861, 115 τοῦ 1898. Ὅθεν δύνανται νὰ μισθώσῃ καὶ τὸ ἐν τῷ κοινῷ κτήματι ὕδωρ (κατὰ τὸ εἰς αὐτὸν ἀνήκει μέρος). Δ. Π. 18 τοῦ 1879.—Δύνανται ὁ μὴ μετασχὼν τῆς ἐκμισθώσεως κοινῷ κτήματος συγκοινωνὸς νὰ αἰτήσῃται τὸ ἀνέκιν αὐτῷ ὡς συγκυριεὶς τοῦ μισθώματος, ἂν ταῦτα δὲν κατεβλήθῃ εἰστέτι ἄλλοστροφῶς εἰς τὸν μισθωσάντα κοινωνόν, ἢ νὰ προσβάλῃ τὸ συναλλάγμα ὡς ἐκ δόλου γενόμενον, παρὰ δὲ τοῦ μισθώσαντος νὰ ζητήσῃ ὅ,τι τῷ ἀναλογεῖ ἢ ἀποζημιώσῃ κατὰ τὰς περὶ διαχειρίσεως διατάξεις. Δ. Π. 88 τοῦ 1876. Κατὰ δὲ τὸν Δ. Π. 186 τοῦ 1878, εἰν ὁ συνιδιοκτήτης ἐκμισθώσῃ τὸ κοινὸν κτῆμα πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν αὐτοῦ συμφέρον, ὀρίσεται τὴν ἐντεῦθεν προεξενεχθεῖσαν ζημίαν, εἰν δ' ἐπιχειρήσῃ τὴν μισθώσιν ταύτην ἐν ὀνόματι τῶν συγκοινωνῶν, οὔτε νὰ ὠφελήσῃ, οὔτε νὰ ζημιωθῇ ἐντεῦθεν πρέπει. Ἐπομένως δὲν χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ συγκυριεὶς ἐκμισθώσαντος τὸ κοινὸν κτῆμα διὰ κοινὴν λογαριασμόν, ἐκτὸς ἂν ἐνήργησεν πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν συμφέρον ἑαυτοῦ.—Διὰ τὴν καταρτισμὴν ἐγκύρου συμβάσεως περὶ μισθώσεως ἀκινήτου δὲν ἀπαιτεῖται πάντως καὶ σύνταξις ἐγγράφου συμβολαίου. Δ. Π. 176 τοῦ 1881.—Σημειωτέον ὅτι, ὡς ἐπὶ παντὶ συναλλάγματι ἢ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἐξ ὑποκειμένου ἀδυναμίας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δι' αὐτοῦ ἀποδειχθείσης ὑποχρεώσεως διδῶσιν εἰς τὸν πρὸς τὴν παροχὴν ταύτην δικαιούμενον δικαίωμα ἐπὶ ἀποζημιώσει, ἀσφάτως πρὸς τὴν καλὴν ἢ κακὴν πίστιν τοῦ πρὸς παροχὴν ὑποχρέου, οὕτως καὶ ἐπὶ μισθώσεως, καθ' ἣν ὁ ἐκμισθωτὴς ὀφείλει νὰ παρέσχη τῷ μισθωσάντι τὴν χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος κτήματος, εἰν ὁ ἐκμισθωτὴς ἀδυνατῇ νὰ παρέσχη τὸ μισθωθὲν ἢ διατηρήσῃ τὸν μισθωσάμενον εἰς τὴν τοῦ μισθωθέντος χρῆσιν αἰετὶ μὴ ἔχων τὸ ἀπαρτλούμενον ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα, ὀφείλει ἀποζημιώσιν, εἴτε ἐγίνωσκεν εἴτε οὐ τὴν πρὸς παροχὴν ἀδυναμίαν αὐτοῦ, καὶ δὲ χωρεῖ ἀπλῶς τοῦ τιμήματος μείωσις ἢ δὲ μεταξὺ καλῆς ἢ κακῆς πίστεως διάκρισις γίνεται μόνον ἐπὶ τῆς ἐπερχομένης ἀδυναμίας μετὰ τὴν οὐσίαν τοῦ συναλλάγματος, ὅτε χωρεῖ ἀποζημιώσις μὲν ἐπὶ ἀδυναμίας, τῆς ὑπαίτιος ὁ μισθωτὴς διὰ τὴν κακὴν αὐτοῦ πίστιν, ἄλλως δὲ μείωσις μόνον τοῦ τιμήματος (Ν. 7 καὶ 8. Ν. 6 πρ. § 1. Ν. 15 § 8. Ν. 35 πρ. Πανθ. (12) Ν. 12 Κωδ. (4, 65). Δ. Π. 296 τοῦ 1877, 48 τοῦ 1880, ὅμως ὡς αὐτοὶ μὴ ἀπόδοσις τοῦ μισθίου πράγματος εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν τίεται ὑποχρέωσις πρὸς ἀποζημιώσιν, ἀλλὰ δὲν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ὀφειλὴν τοῦ μισθώματος, ὅπερ δὲν ὀφείλεται ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς λύσεως τῆς μισθώσεως. Διὰ ταυτίκεται δὲ τὸ μίσθωμα πρὸς τὴν ἀποζημιώσιν, διότι ἄλλη ἔβασις τῆς ὀφειλῆς τοῦ μισθώματος καὶ ἄλλη ἢ τῆς ἀποζημιώσεως τῆς παρεχόμενης ἐξ ὀφεισιότητος τοῦ μισθωτοῦ διὰ τὴν ἐκ τῆς εἰρημένης αἰτίας προκύψασαν ζημίαν. Δ. Π. 296 τοῦ 1896.—Ἐπομένως ὁ μισθωτὴς ἀπαλλάσσεται τῆς τοῦ μισθώματος πληρωμῆς, εἰ ὁ ἐκμισθωτὴς συνέλεξε τοὺς καρποὺς τοῦ

τοὺς πράγματα παρὰ τὴν συμφωνίαν· ἀπαλλάσσεται δὲ καὶ ἐνευ-
 αγωγῆς περὶ λύσεως τῆς συμφωνίας· δια τῆς ἐνστάσεως περὶ μὴ ἐκ-
 νέως τῆς συμβάσεως. Δ. Π. 119 τοῦ 1857.—Προσθετέον ὅτι ἡ μισθω-
 τὴ τοῦ μισθωτοῦ μόνον προσωπικὸν δικαίωμα πρὸς χρῆσιν καὶ καρ-
 πὸν πραγμάτων, διατηροῦντος τοῦ ἐκμισθωτοῦ τὴν κυριότητα καὶ
 τὴν αὐτοῦ· ὅθεν μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως δεῖται νὰ ἐπιστρέψῃ
 τὴν πρᾶγμα. Δ. Π. 341 τοῦ 1857. Ῥητέον ἐπίσης ὅτι οἱ
 εἰς: κατὰ παραλήθειν κατοχοὶ, οὖν δὲν ἔχουσι τὴν νομικὴν
 τὴν τοῦ μισθωθέντος πραγμάτων καὶ κατ' ἀκολουσίαν οὐδὲ τὰ πρὸς
 αὐτοὺς τῆς αὐτῆς παραγγέλματα. Δ. Π. 108 τοῦ 1852. Ἀλλὰ δύναν-
 τιν ὡς αὐτοὺς ἀγωγὴν κατὰ παντός· ὅστις ἀσπίρησεν αὐτοὺς τῆς ἐλευ-
 τέρου χρήσεως καὶ νὰ ζητήσῃσι πρὸς αὐτὴν ἀπεζημιώσιν. Ἄρτος. Ἐξ.
 5540 τοῦ 1849, πρὸς δὲ νὰ καταδικάσῃσι παντὶ τρίτῳ, ὅστις
 ἀσπίρησεν αὐτοῖς ζημίαν. Ἀρείου Παγού πον. 64 τοῦ 1845. Δὲν
 εἶ καὶ ὁ μισθωτὴς νὰ ἐκμισθώσῃ, εἰ δὲ καὶ ἄλλος τὸ ἐλλεί-
 πον, ἀλλ' ὅπως ἔχῃ κυρὸς ἢ ὑπὲρ ἄλλου ἐκμισθώσῃς δεῖν νὰ
 ἐγγράφῃ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἢ μισθωτοῦ συγκαταθέσις πρὸ τῆς ἐγεί-
 ρας ἀγωγῆς. Δ. Π. 98 τοῦ 1870.—Ἡ τοῦ ἐκμισθωτοῦ πρὸς πλήρη
 κυριότητα τοῦ μισθωτοῦ εὐθύνη, λόγῳ ἐκνικήσεως τοῦ μισθωτοῦ ὑπάρχει
 ἐκμισθωτῆς εἶναι καλῆς πίστεως εἴτε κακῆς πίστεως. Δ. Π. 57 τοῦ
 1881. Δὲν καθιερούσι δὲ τὸ ἐναντίον οἱ νόμοι Πανθ. 36 (21
 7 (19. 2) (οἱ ἀντιστοιχοῦντες εἰς τὸν νόμον τῶν Βασιλ. 20 § 7),
 μὲν πρῶτος, καθιερῶν τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ πρὸς ἐκνικήσιν εὐθύνη προ-
 ἔειται τῆς μεταπτώσεως τῆς ἐλπίδος τοῦ ἔχειν τὸ πρᾶγμα, νοεῖ προδή-
 λως τοῦ συνδ. αὐτοῦ πρὸς τὸν νόμον 24 Κωδ. 8. 45 προκύπτει, ὅτι
 οἱ δικαιούμενοι διακρίνεται νὰ ζητήσῃ ασφαλιστικὰ μέτρα παρὰ τοῦ
 αὐτοῦ, ὃ δὲ δευτέρως προτίθεται νὰ καθιερώσῃ τὴν ἔκτασιν τῆς πρὸς
 αὐτοὺς εὐθύνης τοῦ μισθωσαντος ἐν περιπτώσει ἐκνικήσεως, ἐπὶ τῇ
 ἐκτίσει ὅτι τὴν ἐν αὐτῷ ὀρίσθησαν ζημίαν ὑπέστη πρᾶγματι ὁ μι-
 θωτὴς. Δ. Π. 57 τοῦ 1879.—Ὁ ἐκμισθωτὴς εἶ-αι ὑποχρεῖται νὰ χορηγήσῃ
 τὴν ἀπόλυτον τοῦ μισθωθέντος χρῆσιν καὶ καρπὸν, καὶ νὰ
 τὴν αὐτὸ εἰς τοῦτον. Δ. Π. 129 τοῦ 1861, 30 τοῦ 1878. Ἐγγυᾶται
 παρὰ τὴν ἀποδοχὴν ὑπὸ τρίτου, ἔχοντος τυχὸν ἐπὶ τοῦ πραγμα-
 τος, τοῦ μισθωτοῦ ὑποχρεωμένου μόνον νὰ παραγγεῖλῃ ἐγκαίρως τὴν
 ἀποδοχὴν τῷ ἰδιοκτῆτῃ, ὅπως αὐτὸς προκαλεσθῇ τὴν κατάπτωσιν τῆς
 ἀποδοχῆς, ἀποζημιῶν ἄλλως τὴν μισθωτὴν δι' ὅσον χρόνον ἦμελε στε-
 ρεῖ τοῦ μισθωθέντος χρήσεως, ἐκτός ἂν συνεφωνήσῃ τὸ ἐναντίον ἢ ὁ
 μισθωτὴς προτιμήσῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἐκχώρησιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ ἐκμισθωτοῦ
 τῶν τρίτων, ὅπερ δικαίωμα καὶ οὐχὶ ὑποχρεῖται τοῦ μι-
 θωτοῦ. Δ. Π. 129 τοῦ 1861. Καὶ ἐὰν μὲν ὁ μισθωτὴς κωλύῃ εἰς τὴν
 αὐτοῦ παρ' ἄλλου, ἐν εὐδυνάτῳ κωλύσαι ὁ ἐκμισθωτὴς, ἐνέχεται αὐτὸς
 ἀσπίρῃ· ἄλλως ἀποδίδωσι μόνον τὸ μίσθωμα. Δ. Π. 348 τοῦ 1867.
 ἀποδοχὴ τῆς καρπώσεως μέρος τῶν ἐκμισθωθέντων ἐλαιόδεσμων,
 ὅσωντος δὲ τοῦ ἐκμισθωτοῦ νὰ ᾖ τὸ πᾶν κώλυμα, δικαιούται ὁ μι-
 θωτὴς ἀξίωσιν παρὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ τὸ διαφέρον. Δ. Π. 229 τοῦ 1898.
 ἐκμισθώσας μὲν ἄλλότριον κτῆμα καὶ μὴ παρασχὼν τὴν χρῆσιν τοῦ
 αὐτοῦ ὑπεκτεταται οὐ μόνον εἰς ἔκπτωσιν τοῦ μισθωματος, ἀλλὰ καὶ
 ἀποζημιῶσιν διὰ τὸ διαφέρον, εἴτε ἐν καλῇ εἴτε ἐν κακῇ πίστει διατε-

λαι. Α. Π. 396 του 1877, 253 του 1876. Όφείλει δὲ ὁ ἐκμισθωτὴς νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ καταβληθέν μίσθωμα, ἐὰν τὸ μισθωτὴν ἐμπροσθέν ὅπου τρίτου κατεχόντος αὐτὸ ὡς κυρίου δῇεν. Α. Π. 103 τοῦ 1895. Ἐν γὰρ τὰ ταχὺν, εἰ ὡν περιορίζεται αὐτὴ ἡ χρῆσις τοῦ μισθωτοῦ, ἐπιγίγνεται πάντοτε ὁ δεσποτὴς, τούτοστιν ὁ ἐκμισθωτὴς, δι' ἀναλόγου μειώσεως τοῦ τιμήματος. Α. Π. 26 τοῦ 1878. Καὶ γὰρ καὶ, ὁ ἐκμισθωτὴς εἶναι ὁπιοῦντος εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ μισθωτοῦ, ὅταν αὐτός ἐξ αἰτίας ἐκείνου, διαρκούσης τῆς μισθώσεως, δὲν ἀποαὐτῇ κατ' ὅλου ἢ ἐν μέρει τῆς συμπεριλαμβάσεως χήσεως καὶ καρπώσεως ἢ καὶ ἔταν πρὸ τοῦ ὁρισμένου γράνῃ τῆς μισθώσεως διαλυθῇ αὐτὴ ἕνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ ἐκμισθωτοῦ παραβάσεως τῶν συμφωνηθέντων. Α. Π. 151 τοῦ 1868. Ὅταν τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἀπειλούντος νὰ παραδῶσιν τὸ μισθωτὸν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν συμπεριλαμβανένην χρῆσιν καὶ εὐθυμνόμενον οὐ μόνον ἐπὶ τῇ ἄλλειψι τῶν συμπεριλαμβανένων βημάτων, ἰδιοτήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν συνήθων καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν χρητίμων ἰδιοτήτων, ἃς ἐπόμενος εὐλόγως ἐξέλεξεν ὁ μισθωτὴς ὡς ὑπαρχούσαι, ἔπειτα, ὅτι καὶ ἡ γνώσις τοῦ μισθωτοῦ, ὅτι ἰδιότης τοῦ μισθωθέντος, πρὸς ἀρχούσαν ἐν τῷ μισθωθέντι καὶ ἀναγκαζούσα πρὸς τὴν μισθωθείσαν χρῆσιν, μέλλει ποτὲ νὰ ἐκλιπῇ, οὐχὶ ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἰδιότητος αὐτῆς καὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐξ ἄλλης αἰτίας ἢ ἐκ πράξεως τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἢ τοῦ μισθωτοῦ, δὲν ἀπέρει τὴν μισθωτὴν τοῦ δικαιώματος τῆς ἀποζημιώσεως ἢ τῆς μειώσεως τοῦ τιμήματος κατὰ τοὺς νόμους 25 § 2 καὶ 33 Πανδ. 19, 2 καὶ 18 § 5 Πανδ. 39, 2. Α. Π. 283 τοῦ 1879. Ἀλλὰ δὲν ὀφείλει ἀποζημιωθῆναι ὅτι ὁ μισθωτὴς ἀνιδέχεται τὴν μίσθωσιν τῶν μισθωθεισῶν γαιῶν, εἰ καὶ μέρος αὐτῶν ᾗν κατακεκλιμένον ἐν τῷ χρόνῳ τῆς μισθώσεως. Α. Π. 241 τοῦ 1866. Ἀλλ' οὐδὲν ὁ ἐκμισθωτὴς ὀφείλει ἀποζημιωθῆναι ἕνεκα τοῦ διαφέροντος διὰ τὰς τοῦ ἐκμισθωθέντος πράγματος πλημμελείας, τὰ γνωστά εἰς τὴν μισθωτὴν κατὰ τὴν τέλεισιν τοῦ περὶ μισθώσεως συναλλαγματος. Α. Π. 22 τοῦ 1863. Ὑποχρεούται δὲ ὁ ἐκμισθωτὴς πρὸς τὴν μισθωτὴν οὐ μόνον νὰ παραχωρήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διατηρήσῃ ἀσφαλίστως τὴν χρῆσιν καὶ τὴν καρπώσιν αὐτοῦ· διὸ ἐὰν ἐξ ἀνωτέρης βίας ὁ μισθωτὴς δὲν θυνθῇ νὰ ποτῇσται χρῆσιν τοῦ μισθωθέντος, εὐθύνεται ὁ ἐκμισθωτὴς. Α. Π. 274 τοῦ 1865. Διὲ καὶ διακοπτομένης τῆς χρήσεως τοῦ μισθωτοῦ πράγματος ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπισκευῇ, οὐ μόνον ὁ μισθωτὴς ἀπλλάσσεται τῆς καταβολῆς μισθώματος κατ' ὁ δεσποτὴς, ἀλλὰ καὶ δικαιούται νὰ ἀποχωρήσῃ μετὰ μέρους τῆς συμβάσεως. Α. Π. 118 τοῦ 1900, 289 τοῦ 1863. Ἀλλ' ἐὰν πᾶσι μὲν αἱ μισθωθεῖσαι γαῖαι παραδωθῶσαν, μόνον δὲ τοῦ λεθόντι τῆς χρήσεως ἐπ' ἐτέρῃσιν βραχύτερον τὴν μισθωτὴν ὁ ἐκμισθωτὴς, ὑποχρεούται μὲν αὐτός εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ὁ μισθωτὴς οὐδὲν δικαιούται νὰ καθυστερήσῃ ὁλοκληρὸν τὸ τιμήμα. Α. Π. 278 τοῦ 1866. Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου συμφωνία, ἀπλλάττουσα τὸν ἐκμισθωτὴν πάσης ὑποχρεώσεως πρὸς τὴν μισθωτὴν ἐν περιπτώσει στερήσεως τῆς χρήσεως. Α. Π. 18 τοῦ 1888.— Τῆς πωλήσεως κατὰ τοὺς νόμους 25 § 1 καὶ 33 Πανδ. 19, 2 καὶ τοὺς ἀντιστοιχοῦς τῶν Βασιλικῶν διαλύσεως τὴν μίσθωσιν, ἀπλλάσσεται ὁ μισθωτὴς τῆς πρὸς καταβολὴν ὑποχρεώσεως, ἐὰν ὁ ἀγοστής δηλώσῃ τὴν παραλύσεως τῆς μισθώσεως ὁλκῶσιν αὐτοῦ. Ἀλλὰς τὸ μίσθωμα δὲν ἀπλλάσσεται τῷ ἐκμισθωτῇ, τῆς πωλήσεως τοῦ μισθίου πράγματος μὴ καταργούσης τὴν μεταξὺ ἐκμισθωτοῦ καὶ μισθωτοῦ προσωπικὴν ἐνοχλήν. Α. Π. 25 τοῦ 1898. (Ἰδε καὶ § 4, ὅφ' ἦν ἡ νομολογία περὶ ἀμοιβῆς τοῦ ὑπηρετούντος).

Παρά τῷ νόμῳ τὸ εἰπεῖν οὕτως ὁ μισθώσας τὸν διδόντα
 τὸν δῶκεν· τὸ δὲ εἰπεῖν ὁ μισθωσάμενος τὸν λαμβά-
 τον μισθόν· παρὰ δὲ τῆς ἄλλης ὁ μισθώσας εὐ-
 πρὸν· τὸ ὁ μισθωσάμενος δὲ τὸν μισθὸν διδόντα δῶκεν.

Ἐν τοῖς νόμοις μισθώσας λέγεται ὁ παρέχων τὸν μισθόν, μισθωσα-
 μένος ὁ λαμβάνων τὸν μισθόν. Παρὰ τοῖς ἄλλοις ἢ λ. ξ. μισθώσας δὲν
 σούτεν εὐχρηστοί· μισθωσάμενος δὲ λέγεται ὁ παρέχων τὸν μισθόν.
 Μισθώμα παρὰ τῷ νόμῳ πάντῃ μὲν ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον
 λαμβάνων τὸν μισθὸν συμφωνεῖ ὑπὲρ τοῦ μισθοῦ καταβαλε-
 ῖν ἀποδοῦναι· ποτὲ δὲ καὶ ἐπ' ὀλίγον καὶ αὐτὸ τὸ διδόμε-
 νον μισθός.

Ἡ λ. ξ. μισθώμα πανταχοῦ ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς νόμοις
 εἰ δ. τι ὁ λαμβάνων τὸν μισθὸν συμφωνεῖ νὰ καταβάλῃ ἢ νὰ ἀποδῇ
 τοῦ μισθοῦ ἐνίοτε δὲ ὀλιγάκις καὶ αὐτὸ τὸ διδόμενον ὡς μισθός.
 Ἐπὶ τῇ προσενηθείσῃ ὑπηρεσίᾳ δικαιούται ὁ ὑπηρετῶν νὰ λάβῃ τὴν
 ὑπηρεσίαν ἀμοιβήν, καίτοι μὴ προσηγήθεισας συμφωνίας περὶ μισθώσεως.
 258 τοῦ 1849, 149 τοῦ 1855. Δυνατὶ δὲ καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐρίσῃ
 στήριον τὴν ἀμοιβήν. Δ. Π. 221 τοῦ 1849. Ἐν γένει δὲ δευτερεύει
 ὁ δόκιμος ἢ ὑπηρεσία δὲν ἐξεργήθη ἡμεῖς. Δ. Π. 815 τοῦ 1867.—
 ἐξηκολούθησεν ἡ ὑπηρεσία τινὲς ἀνευ νέας συμφωνίας μετὰ τὴν
 πρῶτην τελευτῇ· ἐπὶ ἀνενεώθη ἡ μισθώσις ἐπὶ τῷ αὐτῷ μισθῷ.
 184 τοῦ 1869. (Ἰδε καὶ § 2).

Ἐπὶ μισθώσεως πᾶσαν βίαν, ἥτις εὐ δυνατόν ἐστιν ἀντιστῆναι,
 ὁ δόκιμος ἐπιγινώσκει· εἶον τὴν ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ πολε-
 μιᾶς βλάβην καὶ τῶν ἐμῶν. (N. 15 § 2 Πανθ. 19. 2 (locati
 veli). Βασ. XX. 1. 15).

Ἐπὶ μισθώσεως πᾶσα βία, ἥτις εὐ δύναται νὰ ἀποκρουσθῇ, εὐθύνει
 ὁ δόκιμος ὡς ἐπὶ εἰπεῖν ἢ ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πολεμίων βλάβην
 ἐμῶν.

Ἡ τῆς διατ. ταύτης προκύπτει ὅτι ἡ εἰς ἀνωτέρας βίαις ζημία βα-
 ρύν κύριον καὶ ἐπὶ μισθώσεως. Δ. Π. 11 τοῦ 1835. Ὅθεν ἐνεκα βίας
 λαμβάνων τὸ μισθωτὴν ὁ μισθωτὴς δὲν δεῖται τὸ μισθώμα. Ἀλλὰ
 μισθωτὴς πᾶς εὐ. οὗτος ὁ δόκιμος, παρερχόμενος εἰς ἀποτελεσματικὴν ἀπει-
 ρὰ τῆς ζωῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς περιουσίας τοῦ μισθωτοῦ. Ἀπαλ-
 λενου ὅμως τούτου, δικαιούται ὁ κύριος προδήλως νὰ αἰτήσῃται ἀπο-
 νῆν παρὰ τοῦ ὑπαίτιου τοῦ φόβου ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ μισθώματος.
 8 τοῦ 1896.—Ἀποδόσης ἀτελοῦς τῆς χρήσεως τοῦ μισθοῦ πράγμα-
 μισθωτὴς καταβάλλει τὸ μισθώμα μόνον κατὰ λόγον ἢ ἀπλήρους
 εἰς, ἰδῶς δὲ δύναται νὰ εἰσέλῃ ἀφαιρέσιν τοῦ μισθώματος διὰ τὴν
 ἀν τοῖς ἀτυχοκρίστοις καρποῖς ἀμετρον βλάβην ἐκ θεομηνίας. Δ. Π.
 1861. Εἰς δὲ τὸ δικαστήριον ἀπέκλειται νὰ κρίνῃ ποτὲ ἡ ζημία
 μέτρος. Δ. Π. 239 τοῦ 1873. Κατὰ ταῦτα ὁ μισθωτὴς δικαιούται νὰ
 κατ' ἀναλογίαν τῆς διαρκείας τῆς μισθώσεως ἢ τὴν ἀρεσιν τοῦ μὴ
 ἐντος ἢ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἥδη ἀποτιθέμενος μισθώματος (ἐξαιρουμένης
 τῆς ἀξίας τοῦ σπόρου), εὐχὴ ὅμως καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ διαφέρειν.

Α. Π. 28 τοῦ 1847. "Ἄρα καὶ ἐπὶ βλάβης ἐμπειρηθείσης ὑπὸ τρίτου ὁ κύριος ὑποχρεοῦται μόνον εἰς μείωσιν τοῦ μισθώματος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς ἀποζημίωσιν ἄλλων ὠφελειῶν. Α. Π. 197 τοῦ 1848. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ἐνέχεται καὶ εἰς τὸ διαφέρειν, ἐὰν ἠδύνατο νὰ ἀποτρίβῃ τὴν βίαν καὶ δευτέραν. Α. Π. 83 τοῦ 1867. Σημειωτέον ὅτι ἡ ὑπὸ στρατοῦ κατάληξις τοῦ μισθωθέντος πραγματος, ἀναγκάσασα τὸν μισθωτὴν νὰ καταλίπῃ τὸ μίσθιον κτῆμα, λογίζεται ἀνωτέρα βία, βαρύνουσα τὸ πρᾶγμα καὶ οὐχὶ τὸ πρόσωπον τοῦ μισθωτοῦ. Α. Π. 198 τοῦ 1869, 286 τοῦ 1893. 'Ο δ' ἐν μέρει μόνον οὐχὶ καθ' ἅπαντα τὸν συμφωνηθέντα χρόνον χρησάμενος τῷ ἐμισθωθέντι δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς πληρωμῆς τοῦ μισθώματος, ἀλλὰ μόνον τοῦ μέρους τοῦ ἀντιστοιχοῦντος εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν δὲν ἐπετρέπη αὐτῷ νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ μισθωθέντος. Α. Π. 85 τοῦ 1858. ("Ἰδὲ καὶ νεμωρίαν ὑπὸ § 2).

6. Ἡ διάταξις βούλεται τὴν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ γινομένην ἀφορίαν μὴ τῷ μισθωτῷ ἐγκινδυνεύεσθαι ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ· εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συμπερὼνῃται, ἢ τὸ ἥθος τοῦ κλίματος τοῦτο βούλεται. Χρὴ μέντοι πρὸς τὰς γενομένας ἤδη εὐφορίας τὴν συμβαίνουσαν ἀφορίαν ἀναλογισθῆναι καὶ οὕτως ἐπικουφισθῆναι τὸν μισθωτὸν μετὰ τὰς εὐφορίας τὴν ἀπομένουσαν βλάβην. (Ν. 8 Κωδ. 4. 65 (de locato). Βασ. XX. 1. 70).

Μ. Κατὰ τὴν διατάξιν, τοὺς κινδύνους τῆς ἐξ οὐρανοῦ ἀφορίας ὑφίσταται οὐχὶ ὁ μισθωτὴς, ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ· ἐκτὸς ἂν συμφωνήσῃ τοῦναντίον, ἢ τοῦ τόπου ἢ συνήθεια ὑπαγορεύει τοῦτο. Ἀνάγκη ὅμως ἢ συμβαίνουσα ἀφορία νὰ ἀναλογίζηται πρὸς τὰς προλαβούσας ἤδη εὐφορίας καὶ οὕτω νὰ ἐλατρώνηται ὁ μισθωτὴς εἰς τὴν ὑπολειπομένην μετὰ τὰς ἀφορίας βλάβην.

Ν. Ἐκ τῆς διατ. ταύτης προκύπτει ὅτι, ἐὰν μετὰ τὴν ἐξ ἀνωτέρας βίας ἐπελθούσαν εἰς τὸν μισθωτὴν ζημίαν συμβῇ εὐφορία εἰς τὸ ὑπὸ μίσθωσιν κτῆμα, ὁ μισθωτὴς δὲν ἀνακουφίζεται τοῦ μισθώματος. Α. Π. 87 τοῦ 1857. "Ὅθεν ἔτιαν ὁ τῆς μισθώσεως χρόνος περιλαμβανῇ πολλὰς περιόδους καρποφορίας, ἡ ἀφορία τῆς μίαις περιόδου συμψηφίζεται πρὸς τὴν εὐφορίαν τῆς ἑτέρας. Α. Π. 228 τοῦ 1870. "Ἄρα ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ παρασέλῃ ἐπὶ πολυετοῦς μισθώσεως τὰ ἔτη τῆς εὐφορίας πρὸς τὰ τῆς ἀφορίας, ἔνα ὑπαρκτὴν ἂν ὁ μισθωτὴς ἦναι ἀνακουφιστέος· ἀλλ' ὅποτε καὶ κατὰ τὰ εἰρησά ἔτη ἡ εὐφορία μικρὰ οὖσα δὲν καλύπτει ἅπαντα τὰ ἔτη τῆς ἀφορίας, δύνανται ὁ δικαστὴς νὰ περιορίσῃ αὐτὴν εἰς τινα μόνον ἔτη. Α. Π. 119 τοῦ 1862.

7. 'Ο ἐπὶ χρήμασι μισθωτάμενος τὴν συμβαίνουσαν τοῖς καρποῖς ἄμετρον βλάβην ἐκ τῆς λεγομένης θεομηνίας οὐκ ἐπιγινώσκει, ἀλλὰ τὴν μετρίαν. 'Ο δὲ τοὺς καρποὺς μεριζόμενος ὡς ἐμισθωσάμενος ὡστὶν δικαίῳ κοινωνίας καὶ τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν συμμερίζεται τῷ δεσπότῃ. (Ν. 25 § 6 Πανθ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 25).

Μ. 'Ο μισθώσας ἐπὶ χρήμασι δὲν ἀναδέχεται εἰς βάρος αὐτοῦ τὴν ἄμετρον βλάβην τὴν συμβαίνουσαν εἰς τοὺς καρποὺς ἐκ θεομηνίας, ἀλλὰ τὴν μετρίαν, 'Ο δὲ μερίζων μετὰ τοῦ κυρίου τοὺς καρποὺς οἰονεῖ συνέταρτος αὐ-

τοῦ ἀγρολήπτης κατὰ τὰ περὶ ἐταιρίας τεθεσπισμένα μερίζεται μετὰ τοῦ κυρίου τοῦ ἀγροῦ καὶ τὸ κέρδος καὶ τὴν ζημίαν.

N. (182 § 5 καὶ § 6).

8. Ὁ τὴν ὠφέλειαν ἔχων τοῦ πράγματος καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ ἔχειν ὀφείλει. (1) (*) (N. 10 Πανθ. 50. 16 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 10).

M. Ὁ ἔχων τὴν ὠφέλειαν τοῦ πράγματος ὀφείλει νὰ υφίσταται καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ.

9. Ἐάν τις ἐνιαυτὸν συγχωρήσῃ τῷ μισθωτῷ διὰ τὴν ἀφορίαν καὶ εὐφορία ἐν τοῖς ἐξῆς ἐνιαυτοῖς γένηται, λαμβάνει τὸ συγχωρηθέν· εἰ δὲ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἐνιαυτῷ γέγονεν ἡ ἀφορία καὶ ἡ συγχώρησις, τῶν πρώτων εὐφορησάντων, ἐάν εἴδεν ὁ μισθώσας, [οὗ] συλλογίζεται. N. 15 § § 4 Πανθ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 15).

M. Ἐάν τις διὰ τὴν ἀφορίαν συγχωρήσῃ εἰς τὸν μισθωτὸν (γεωργόν) ἔσται καὶ ἐν τοῖς ἐπ' ὀρχομένοις ἔτεσιν ἐπιπλεῖ εὐφορία, λαμβάνει τὸ συγχωρηθέν· ἐάν δὲ ἡ ἀφορία καὶ ἡ συγχώρησις συμβῇ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος, καὶ ὅτ' αὐτὸς πρῶτα εὐφορήσαν, ἐάν γινώσκῃ ὁ ἐκμισθώσας, δὲν ἐπιλογίζεται ταῦτα.

10. Ὅτι τὸν ἐπὶ τριακονταετία ἐπιμεινάντα τῷ ἀγρῷ μισθωτὸν ἀναγκάζω καὶ ἄκοντα γεωργεῖν τοῦτον καὶ οὐ δύναμαι κωλύειν ἢ ἐκδιώκειν αὐτόν. (2) (N. 23 § 1 Κωδ. 11. 47 (de agricolis)).

M. Τὸν μισθωτὸν (γεωργόν), ὅστις ἐπέμεινεν εἰς τὸν ἀγρὸν ἐπὶ τριακοντα

(1) Ὁ § 8 ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν Παραρτ. τίτλου δευτέρου § 16.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐάν συστῇ τελεία πρᾶσις μεταξὺ δύο τινῶν καὶ τυχὸν ὁ πεπραμένος ἀγρὸς προσθήκῃ τινα καὶ αὐξησιν δεῖξται· τί γὰρ εἴτι πλησιάζων αὐτῷ ποταμὸς ἀπὸ τοῦ γειτονοῦντος ἀγροῦ γῆν ἀποσπᾷσας τινὰ ἀνεπαίσθητος καὶ κατὰ βραχὺ τοῖς γηδίοις αὐτοῦ τοῦ πεπραμένου προσέθηκεν; ἢ τοιαυτὴ ὠφέλεια καὶ μὴ παραλαβόντα τὸν πεπραμένον ἀγρὸν τὸν ἀγοραστὴν ὀρεῖ, καὶ ἐπεὶ τὴν ὠφέλειαν ἔχει αὐτοῦ, ἀναγκάζεται ἐπιγινώσκαι καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ. Καὶ ἐάν τυχὸν τὸ ἐναντίον ποιήσῃ ὁ ποταμὸς καὶ ἀπὸ τοῦ πεπραμένου μᾶλλον ἀγροῦ μέρος τι ἀποσπᾷσας κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαίσθητος ἐτέρῳ γειτνιάζοντι προσθήσει ἀγρῷ, ἢ τοιαυτὴ ζημία ἐπιπλασθήσεται τῷ ἀγοραστῇ, καὶ ὁ πρᾶτης παραδιδούς αὐτὸν ἡρωτηριασμένον οὐ κατὰ τὴν ζημιωθήσεται· ὥσπερ γὰρ ἡ πρὸ τῆς παραδόσεως προσθήκη εἰς ἀνέλεον ἐγένετο τοῦ ἀγοραστοῦ, οὕτω καὶ ἡ ζημία γενήσεται καὶ εἰνός δι' ἐν πρᾶσιν καὶ πρὸ παραδόσεως κατὰ τὴν βλάβην, τὴν βλάβην προξενεῖ τῷ ἀγοραστῇ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἐάν τιμιώτερος γένηται, εἰς ὠφέλειαν ἐστὶ τοῦ ἀγοραστοῦ.

(2) Ὁ διάταξις, καθ' ἣν ὁ ἐπὶ τριακονταετίαν ἐπιμεινὼς τῷ ἀγρῷ μισθωτὸς ἀναγκάζεται καὶ ἄκων γεωργεῖν τοῦτον, ἀντιστρατευομένη εἰς τὰς ἀρχαίς τοῦ δημοσίου ἡμῶν δικαίου περὶ ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας, μὴ διαλαμβανομένη ἄλλως ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, δὲν ἰσχύει ταυνῶν.

εἶη, ἀναγκάζω νά γεωργῇ αὐτόν καί ἀκουσίως καί δέν δύναμαι νά ἐμποδίσω ἤ νά ἀποδείξω αὐτόν.

11. Ἐάν παριόντων τῶν στρατιωτῶν παραχωρήσῃ ὁ μισθωσάμενος, καί οἱ στρατιῶται τὰς θυρίδας ἢ ἕτερόν τι ἀφέλωνται, ἐνέχεται, εἴγε μὴ δυνάμενος οὐκ ἀπήγγειλε τῷ δεσπότη, ἢ δυνάμενος οὐκ ἀνέστη τοῖς στρατιώταις (N. 13 § 7 Πανθ. 19. 2 (locati) Βασ. 1. 13).

M. Στρατιωτῶν διαδαινόντων, ἐάν ἀναχωρήσῃ ὁ μισθωτής, καί οἱ στρατιῶται ἀπαρτίσωσι τὰ παραθύρα ἢ ἄλλο τι, ἐνέχεται, ἐάν μὴ δυνάμενος δέν εἶδοπα ἤσσε τὸν κύριον, ἢ δυνάμενος δέν ἀνέστη εἰς τοὺς στρατιώταις.

N. Ὁ ὑπὸ φόβου εὐλόγου, μὴ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἢ ἡ περιουσία κινδυνεύσῃ, πλῆθους στρατιωτῶν παραγενομένου, καταλιπὼν τὸ μισθωμένον κτῆμα δέν ὀφείλει τὸ μίσθωμα τοῦ χρόνου, καθ' ὃν διὰ τὸν φόβον ἔμεινε μακρὰν τοῦ κτήματος, ἀλλὰ τὴν ἐκεῖθεν ζημίαν ὑφίσταται ὁ δεσπότης. A. Π. 198 τοῦ 1809, 226 τοῦ 1808.

12. Ἡ ἀμέλεια τοῦ μισθωτοῦ ἐστίν, ἃν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων κόψῃ δένδρον. Αὐτὸς μέντοι ἐκκόπτων ὑπόκειται πρὸς τὴν ἐπὶ μισθώσει ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ τῶν δένδρων τῶν κλοπιμαίως ἐκτεμνυμένων ἀγωγῇ καὶ τῇ περὶ βίας ἢ λάθρα. (N. 25 § 4 καὶ 5 Πανθ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1 25).

M. Τοῦ μισθωτοῦ εἶναι ἡ ἀμέλεια, ἐάν δι' ἔχθραν αὐτοῦ ὁ γείτων κόψῃ δένδρον· ἐκκόπτων δὲ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὴν περὶ μισθώσεως ἀγωγὴν, ἢ εἰς τὴν περὶ δένδρων τῶν ἐκκοπυμένων κλοπιμαίως καὶ εἰς τὴν περὶ βίας ἢ λάθρα.

13. Ἐάν συμφωνῇ συμφωνηθῆναι τοὺς μισθωσαμένους οἶκον ἀδελφὲς ἔχειν τὸ πῦρ καὶ τυχερὰ γένηται καθύστες, οὐκ ἐνέχεται ὁ μισθωσάμενος· εἰ δὲ κατὰ βραθυμίαν αὐτοῦ συνέβη, ἐνέχεται. (1) (N. § 3 Πανθ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 9).

M. Ἐάν συμφωνηθῇ ῥητῶς, ὅτι οἱ ἐνοικιασταὶ τῆς οἰκίας θελοῦσι διατηρεῖν τὸ πῦρ ἀδελφὲς καὶ ἐπὶ τῇ τυχερᾷ πυρκαϊᾷ, ὁ ἐνοικιαστὴς δέν ἐνέχεται εἰ δὲ συνέβη ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ, ἐνέχεται.

N. Συνωδὴ πρὸς τοὺς νόμους 11 βιβλ. 10 τίτλ. 6 καὶ 3 § 1 βιβλ. 1 τίτλ. 16 Πανθ. δασίαις τὸ πῦρ διαδίδεται ἐσθλὴν οἰκίαν τινὰς, ὑπάρχει νομιμὸν τεκμήριον, ὅτι προέρχεται ἐκ σφάλματος τοῦ ἐνοικίου. Ὅθεν ὁ ἐνοικίας ὀφείλει νά ἀποδείξῃ τὸ τυχαῖον τοῦ ἐμπρησμοῦ (ὅτι δηλαδὴ ἀνευ πταίσματος αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ ἐξεργάσῃ τὸ πῦρ ἐν τῇ οἰκίᾳ) κατὰ τὰς ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 3111 τοῦ 1844 καὶ 18116 τοῦ 1800 καὶ ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 301 τοῦ 1860 καὶ τὰς A. Π. 77 τοῦ 1802 καὶ 244 τοῦ 1869, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 12907 τοῦ 1864 καὶ τὰς A. Π. 94 τοῦ 1854 καὶ 308 τοῦ 1856 οἱ νόμοι αὗτοι, ἄλλας περιπτώσεις προβλέποντες, δέν καθιστοῦσι τοιοῦτο τεκμήριον, ὅθεν τοῖς ἀντικεινῶς ὁ ἐνοικίας ὀφείλει νάποδείξῃ τὴν ἀμέλειαν τοῦ μισθωτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν ἀποφ.

(1) Ἴδε καὶ σχετικὰς παραγράφους 38 καὶ 39.

Α. Π. 4 τοῦ 1884 δὲν εἶναι παρὲς ἂν διὰ τοῦ Νόμου 9 § 1 Πανδ. (I. 16) καθιερούται νόμιμον τεκ. χρεὼν ὑπαιτιότητος τοῦ ἐνοίκου (ἔθεν ἀνάγκη νὰ ἀπαιτηθῇ παρ' αὐτοῦ ἡ ἀπόδειξις ὅτι ἐξεβράχη τυχαίως ἢ πυρκαϊᾷ) ἢ ἀναγράφεται ἀπλῶς τὸ συνήθως ἐν τῇ βίβ. συμβαίνον. Α. Π. 4 τοῦ 1884. Σημειώτεον δέ, ὅτι ὁ ἐνοίκος μισθωτῆς δὲν εὐθύνεται, ὅτε κατέβαλε μὲν τὴν τοῦ ἐπιμελούς καὶ προνοητικοῦ ἀνθρώπου πρόνοιαν περὶ τὴν διατήρησιν καὶ φύλαξιν τοῦ μισθωθέντος, ἀλλ' ὁ ἐμπρησμός προῆλθεν ἐκ τυχαίων περιστάσεων μὴ δυναμένων νὰ προνοηθῶσι καὶ νὰ προληφθῶσι. Α. Π. 244 τοῦ 1868, ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 2016 τοῦ 1893, διότι ὁ μισθωτῆς ὀφείλει μετὰ τὸ τέλος τῆς μισθώσεως νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ πράγμα εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν ὡς ἔλαβεν αὐτὸ ἢ νὰποζημιώσῃ αὐτὸν διὰ πᾶσαν βλάβην ἢ φθорάν τοῦ πράγματος, ἐκτὸς ἂν αὕτη προῆλθεν ἐκ τυχαίου συμβάματος. (Πανδ. Ν. 9 § 2 καὶ δ καὶ Ν. 11 § 2 καὶ 3, Ν. 15 § 2, Ν. 25 § 6, Ν. 40 (11, 2), Ν. 95 Κωδ. (4. 95). Α. Π. 77 τοῦ 1862 Σημειώτεον δὲ ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ὑπὲρ τρίτου ἔλως ἀσχετοῦ πρὸς τὸν ἐνογόμενον ἐμπροσλήθη ἢ οἰκία ἀποτελεῖ τόχαιον συμβάν τῆς πυρκαϊᾶς, ὅπερ παραλύει τὴν εὐθύναν τοῦ ἀναγομένου, οὐδ' ἐνάγων ὀφείλει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἦν κατέβαλε τὴν τοῦ προνοητικοῦ ἀνθρώπου ἐπιμέλειαν περὶ τὴν διατήρησιν καὶ φύλαξιν τῆς μισθωθείσης οἰκίας. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 2016 τοῦ 1898. Ὡςπύτως κατὰ τὴν Α. Π. 64 τοῦ 1864 ὀρίζοντός τοῦ νόμου (Βασιλ. [19. 61. 5], ὅτι: δὲν ἐπιβαρύνεται ὁ κύριος, ἂν δι' ἀμελείαν τοῦ ὑπηρετοῦ αὐτοῦ ἐμπροσθῇ ὁ εἶλος, τότε μόνον ἐνεχέται εἰς ἀποζημιώσιν, ὅτε δυνατὸν νὰ κολῇ αὐτὸς ἀμέλειαν περὶ τὴν παραλαβὴν τῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 78 τοῦ 1868 ἡ κυρία τῆς πωροληθείσης οἰκίας, ἀμελήσασα νὰ πράξῃ, τὸ ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς πυρκαϊᾶς, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ἐξ ἀμελείας τοῦ ὑπηρετοῦ αὐτῆς ἔπεσον ἀνθρώποι ἀνημμένοι, ὀφείλει νὰποζημιώσῃ τὴν γείτοναν ἐπὶ τῷ ἐκ τῆς μεαδόσεως τοῦ πυρὸς ἐμπρησμῷ τῆς γειτονικῆς οἰκίας. Α. Π. 78 τοῦ 1861.— Τὸ δὲ δημόσιον, ἐν πολιτικῷς ὑπεύθυνον ἐπὶ ταῖς σχετικαῖς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν παρατεταῖσι τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐκλεγομένων ὑπαλλήλων, εἶναι ὑπεύθυνον καὶ διὰ τὴν ἐξ ἀμελείας τῶν ἐνοικούντων στρατιωτῶν πυρκαϊᾶν τῆς ἰδιωτικῆς οἰκίας τῆς ληστευεμένης ὡς στρατῶνος ἐπὶ μισθώματι. Α. Π. 9 τοῦ 1858, 99 τοῦ 1860. Ἀλλ' ὅτε ὁ ὑπαλλήλος ἐμισθώσεν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι καὶ δι' ἴδιον λογαριασμόν οἰκίαν, καίπερ λαυδάνων παρὰ τοῦ δημοσίου τὸ μισθῶμα, δὲν εὐθύνεται τὸ δημοσίον ἐπὶ τῷ ἐμπρησμῷ αὐτῆς. Α. Π. 306 τοῦ 1856.

14. Ὁ μισθωτάμενος ἀγγέλην οὐκ ἐνέχεται, ἐὰν δειχθῇ, ὅτι χωρὶς ἀπάτης αὐτοῦ λησταὶ αὐτὴν ἀφείλοντο· ἀναλαμβάνει δὲ τοὺς μισθοὺς, ὡς ὑπὲρ τοῦ λειπομένου χρόνου δέδωκεν. (Ν. 9 § 4 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 9).

15. Ὁ μισθωτῆς ἀγγέλην δὲν ἐνέχεται, ἐὰν δειχθῇ, ὅτι λησταὶ ἤρπασαν αὐτὴν ἀντὶ τοῦ δόλου αὐτοῦ· ἀναλαμβάνει δὲ τοὺς δωθέντας διὰ τὸν ἐπιλείπον χρόνον μισθοὺς.

16. Ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ῥάπτης καὶ ὁ κναφεὺς ἀπὸ ῥαθυμίας καὶ ἀμελείας ἢ ἀπειρίας ἐνέχονται. (Ν. 9 § 5 Πανδ. 19. 2 (locati conducti). Βασ. XX. 1. 9).

17. Ὁ ποιμὴν καὶ ὁ ῥάπτης καὶ ὁ λευκαντὴς ἐνέχονται δι' ἀμέλειαν καὶ ἰσχυρὴν ἢ ἀπειρίαν αὐτῶν.

16. Ἐὰν συμφωνηθῇ μὴ ἔχειν πῦρ, καὶ σχῆ, ἐνέχεται, εἰ καὶ κατὰ τύχην ἐμπρησμὸς γέγονεν. (N. 11 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 11).

M. Ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ μὴ ἀνάπτη πῦρ ὁ ἐνοικιαστής, καὶ ὁμοίως ἀνάπτη, ἐνέχεται, καὶ εἰ κατὰ τύχην ἐξεβράγη πυρκαϊά.

17. Ἐὰν συνεφωνήσεν ὁ μισθωσάμενος μὴ ἔχειν ἐν τῷ οἴκῳ χόρτον καὶ σχῆ, εἴτα δοῦλος αὐτοῦ ἢ ξένος εἰσαγάγῃ πῦρ καὶ καύσῃ, ἐνέχεται. (N. 11 § 1. N. 12 Πανδ. 16. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 11 ἐπ.).

M. Ἐὰν ὁ ἐνοικιαστής συνεφωνήσῃ νὰ μὴ ἀποθέσῃ ἐν τῷ οἴκῳ χόρτον καὶ παρὰ τὴν συμφωνίαν ἀποθέσῃ, ἔπειτα δοῦλος αὐτοῦ ἢ ξένος βαλὼν πῦρ καὶ καύσῃ τὸ κτίριον, ἐνέχεται.

17 α'. Ἐὰν ναύκληρος μὴ δυνάμενος εἰσελθεῖν ἐν τῷ λιμένι μεταγάγῃ φορτία εἰς πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ τὸ σόν, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος, εἰ καὶ παρὰ γνώμην τῶν δεσποτῶν τὰ φορτία μετήγαγεν ἢ παρὰ καιρὸν ἢ εἰς ἀνεπιτήδειον πλοῖον, εἰδὲ μὴ ἐποίησε ῥαθυμίαν οὐκ ἐνέχεται. (1) (N. 13 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati). N. 10 § 1 Πανδ. 14. 2 (de lege Rhodia de jactu)).

M. Ἐὰν ναύκληρος ἀδυνατῶν νὰ εἰσελθῇ εἰς τὸν λιμένα μετακομίσῃ τὰ φορτία εἰς τὸ πλοῖόν σου καὶ ναυαγήσῃ αὐτό, ἐνέχεται ὁ πρῶτος ναύκληρος, εἰ καὶ παρὰ τὴν γνώμην τῶν κυρίων μετακόμισε τὰ φορτία παρακαίρως ἢ εἰς πλοῖον ἀνεπιτήδειον (πρὸς μεταφορὰν αὐτῶν)· ἀλλ' εἰ δὲν ἐπέδειξε ῥαθυμίαν, δὲν ἐνέχεται.

17 β'. Ἐὰν ναυαγήσῃ πλοῖον διὰ τὸ μὴ ἔχειν κυβερνήτην, ἐνέχεται τοῖς ἐπιβάταις ὁ ναύκληρος. (2) (N. 13 § 2 Πανδ. 19. 2 (locati)).

M. Ἐὰν ναυαγήσῃ πλοῖον διὰ τὴν ἑλλειψίν κυβερνήτου, ἐνέχεται πρὸς τοὺς ἐπιβάτας ὁ ναύκληρος.

17 γ'. Τοῦ πλοίου ναυαγήσαντος, ὁ ναύκληρος ἀποδίδωσι τὰ ναῦλα, ὅπερ ἔλαβεν ἐν προχωρίᾳ ὡς μὴ μετακομίσας. (N. 15 § 6 Πανδ. 19. 2 (3) (locati)).

M. Ἐὰν τὸ πλοῖον ναυαγήσῃ, ὁ ναύκληρος ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῶν ναύλου, ἐν ἔλαβε προκαταβολικῶς, ὡς μὴ μετακομίσας.

18. Ἐὰν λάθῃ τις ἐπὶ τῷ ἐγκλεῖσαι ἢ ἐγγλύψαι λιθῶν καὶ κλασθῇ, εἰ μὲν ἐξ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἐνέχεται· εἰ δὲ ἀπὸ αἰτίας τῆς ὕλης, οὐκ ἐνέχεται, εἰ μὴ κίνδυνον ἀνεβέβατο. (N. 13 § 5 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 13).

(1-3) Δι' παράγραφους αὗται εἶναι αὗται αἱ §§ 20, 21 καὶ 22 τοῦ βιβλίου δευτέρου τίτλου ἑνδεκάτου.

Μ. Ἐάν λάβῃ τις λίθον, ὅπως δέσῃ ἢ γλύψῃ αὐτόν, καὶ συντριβῇ, εἰ μὲν εἴ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἐνέχεται· ἐάν δὲ συντριβῇ ἐξ αἰτίας τῆς ὕλης, δὲν ἐνέχεται, ἐκτὸς ἂν ῥητῶς ἀνεδέξατο τὸν κίνδυνον.

19. Ἐάν μυδῶρωτον γένηται τῷ δοθὲν τῷ κναρεῖ, ἐνέχεται· καὶ ἐάν ἐτέρῳ τὸ ἐτέρου παράσχη, κἂν ἐν ἄγνοιά (N. 13 § 6 Πανδ. 19. 2 (locati) Βασ. XX. 1. 13. N. 60 § 2 Πανδ. αὐτόθι. N. 2 Πανδ. 12. 7 (de cond sine causa). N. 5 πρ. Πανδ. 4. 9 (pauiae caurones).

Μ. Ἐάν μὴς καταφάγῃ τὸ δοθὲν εἰς τὸν λευκαντήν, ἐνέχεται οὕτως· προσεῖ καὶ κατὰ λάθος ἐάν δώσῃ τὸ πρᾶγμα τινος πρὸς ἄλλον.

20. Ἐάν μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὸν χρόνον τῆς μισθώσεως συναινεῦντος ἑκατέρου μέρους ὁ μισθωτὴς ἐπιμείνῃ, ἀνανεῶνται εἰς ἐκεῖνον μόνον τὸν ἐνῆαυτὸν ἢ μίσθωσις, οὐ μὴν καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν λειπόμενον χρόνον, εἰ πενταετία τυχὸν ἦν ἢ πρότερον μίσθωσις, ὅπερ καὶ ἐπὶ πολιτικῶν ἐστὶ μισθώσεων. Εἰ δὲ καὶ τὸν δεῦτερον ἐπιμείνῃ, ἐνέχεται εἰς αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς ὁμοίως. (1) (N. 13 § 11 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 13).

Μ. Ἐάν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ χρόνου τῆς μισθώσεως ὁ μισθωτὴς ἐπιμείνῃ κατὰ συναινεσιν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἀνανεῶνται ἡ μίσθωσις δι' ἐκεῖνο μόνον τὸ ἔτος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τὸν ὑπόλοιπον χρόνον, ἂν ἢ πρότερον μίσθωσις ἦτο διὰ πέντε τυχὸν ἔτη· ταῦτο κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν δημοίων μισθώσεων. Ἐάν δὲ ὁ μισθωτὴς ἐπιμείνῃ καὶ τὸ δεῦτερον ἔτος, ἐνέχεται ἐκ τούτου καὶ διὰ τὰ ἐξῆς ἐπίσης.

N. Κατὰ τὸν Νόμον 13 βιβλ. 20 τίτλ. 1 τῶν Βασιλικῶν, ἐξ οὗ ἡρανί-
την δ' Ἀρμ. τὴν § 20 τοῦ τίτλου 8 βιβλ. 3, μετὰ τὴν λήξιν τοῦ συμφε-
ρονήμενου χρόνου τῆς μισθώσεως τοῦ κτήματος (ἀγροτικοῦ ἢ ἀστικοῦ) ἐπέρ-
χεται σιωπηρὰ ἀναμίσθωσις, διαρκεῖσα ἐφ' ὅσον χρόνον συνωμολογήθῃ ἐγ-
γρῶται ἢ πρώτη μίσθωσις. Δ. Π. 38 τοῦ 1846, 25 καὶ 165 τοῦ 1850, 251
τοῦ 1895. Ἀλλὰ μισθωθέντος κτήματος τινος εἰς δύο, καὶ ἀποσπῶντος
τοῦ ἑνὸς μετὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως, δὲν ἐπέρχεται σιωπηρὰ ἀναμί-
σθωσις ὡς πρὸς τὸν μέιναντα, διότι, οὕσα ἐπαναλήψις τῆς πρώτης μισθώ-
σεως, ἀπατεῖ ἀναγκαιῶς τὴν συναινεσιν πάντων τῶν τῆς πρώτης μισθώ-
σεως μετασχόντων Δ. Π. 360 τοῦ 1861. Δὲν ἐπέρχεται δ' ἀναμίσθωσις,
ἐάν ὁ μισθωτὴς εἰδοποίησιν τὸν ἐκμισθωτὴν ὅτι δὲν θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ
τὴν μίσθωσιν ἐπέκεινα τῆς προθεσμίας, καὶ ἂν μὴ ἀγκαταλίπῃ τὸ μίσθιον
κατὰ τὸ πέρας τῆς μισθώσεως, δίδει ἕνα ἐπείλῃ ἀναμίσθωσις ἀναγκαῖον
ὅπως συναινέοντος ἑκατέρου ὁ μισθωτὴς ἐπιμείνῃ Δ. Π. 312 τοῦ 1871.
Κατὰ δὲ τὴν Δ. Π. 2 τοῦ 1870 εἰ μὲν οὐδὲν συνεφωνήθῃ περὶ ἀνανεώσεως
τῆς μισθώσεως οἴκου, ὁ ἐνοικος ἐνέχεται ἐφ' ὅσον παραμένει ἐν τῇ οἰκίᾳ·
εἰ δὲ συνεφωνήθῃ περὶ ἀνανεώσεως, κατὰ τὴν συμφωνίαν ὁρίζονται αἱ πρὸς

[1] Ὁ Ἀρμενόπουλος δὲν περιέλαβεν δλόκληρον τὴν διάταξιν τῶν Βασι-
λικῶν, περικύβας τὸ περὶ σιωπηρᾶς τῶν οἰκῶν ἀναμίσθωσεως χωρίον. Ὅθεν
ταῦτο δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν καὶ κακῶς ἐπομένως ἡ νομολογία ἐφήρμοσε τοῦτο.

ἀνανώσιν τῆς μισθώσεως ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων καὶ ἡ διάρκεια αὐτῆς Ἀλλὰ κοινοποιήσῃς προσκλήσεως τῷ μισθωτῇ περὶ ἐκκενώσεως τοῦ κτήματος κατὰ τὴν λήξιν τῆς μισθώσεως μετὰ ἀπώλειαν ὅτι εἰν ἄλλω πράξη θεωρεῖ ὁ κύριος αὐτὸν ὡς υιοθετήν δι' ἣν εἰσέτι ἔτος ἐπὶ μισθωμάτων ὀριζήμενου χρηματικοῦ ποσού (σὺν δρ. 800), τοῦ δὲ μισθωτοῦ μηδενὸς ἀπαντήσαντος, ἀλλ' ἐξακολουθοῦντος νὰ ποιῇται αὐτοῦ χρῆσιν, ὑπάρχει ἀμισθώσις Α. Π. 182 τοῦ 1878. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 184 τοῦ 1889 καὶ ἀκρις ἐξηκολούθησεν ἡ ὑπερσία τινὲς ἀνεὺ νέας συμφωνίας μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρώτης, τεκμαίρεται, ὅτι ἀνεκώθη ἡ μισθώσις ἐπὶ τῷ αὐτῷ μισθῷ.

21 Εἰ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ μισθώσω πῖθους κεκλασμένους καὶ ἐκχυθῇ ὁ οἶνος, εἰς τὸ διαφέρειν ἐνέχομαι. (Ν. 19 § 1 Πανδ. 19, 2 (locati). Βασ. XX. 1. 19).

Μ Καὶ κατ' ἀγνοίαν εἰν ἐκμισθώσω πῖθους κεκλασμένους καὶ χυθῇ ὁ οἶνος, ἐνέχομαι εἰς τὸ διαφέρειν.

22 Εἰ δὲ καὶ τόπον εἰς βοτικήν μισθώσω, καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ κακῶν βοτάνων βλαβῶσι ἢ φθορῶσι τὰ θρέμματα, εἰ μὲν ἤξειν, εἰς τὸ διαφέρειν ἐνέχομαι· εἰ δὲ ἡγνῶσιν τὸν ἀπαιτῶ τὸν μισθόν. (Ν. 19 § 1 Πανδ. 19, 2. Βασ. XXI. 1. 19).

Μ Ἐάν δὲ καὶ ἐκμισθώσω τόπον πρὸς βοσκὴν καὶ ἐκ τῶν κακῶν ἐν αὐτῷ βοτάνων βλαβῶσι ἢ ἀποθάνωσι τὰ ζῷα, εἰ μὲν διετέλουν ἐν γνῶσει τοῦ ἐπιλαβέουσι τῶν βοτάνων, ἐνέχομαι εἰς τὸ διαφέρειν· εἰ δὲ ἡγνῶσιν δὲν ἀπαιτῶ τὸν μισθόν.

23 Ἐάν δαίταιν εἰς ἐνιαυτὲν μισθωσάμενος ὅλον παράτῃ τὸν μισθόν καὶ πέσῃ ἢ καυθῇ τῷ ἔκτῳ μηνί, ἀναλαμβάνω τὸ λοιπόν. (Ν. 19 § 6 Πανδ. 19, 2 (locati). Βασ. XX. 1. 19).

Μ Ἐάν λάβω εἰς μίσθωσιν κατοικίαν δι' ἔτος καὶ δώσω ὅλον τὸ ἐνοικιον, τὸν δὲ ἔκτον μῆνα πέσῃ ἢ καῇ, ἀναλαμβάνω τὸ ἐπίλοιπον.

Ν Ἡ ἐν γένει ἀπώλεια ἢ καταστροφὴ τοῦ μισθωθέντος, ἐπιφέρει τὴν διαλυσιν τῆς μισθώσεως. Α. Π. 270 τοῦ 1859· ἐπαρμένως ἀπαλλασσεται ἔστω ὁ μισθωτὴς τοῦ χρεὺς τῆς καταβολῆς μισθώματος Α. Π. 281 τοῦ 1861, δὲν ὀφείλει δὲ νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τῆς ἐπελθούσης καταστρώσεως τοῦ μισθίου πράγματος τὸν ἰδιοκτήτην, ὡς μὴ προκειμένου πρὸς ἐπουσιώδους ἐπισκευῆς, ἣν ἀρνοῦνται τοῦτο ὀφείλει νὰ ἐνεργήσῃ. Α. Π. 281 τοῦ 1861. Ἀλλὰ καὶ εἰν μόνον τὸ ἐκμισθωθὲν κτίριον καταστῇ ἀνεὺ πτοίσματος τὸν ἐνοικίου ἀνεπιτέθητον εἰς τὴν χρῆσιν πρὸς ἣν ἐξεμισθώθη, ὁ ἐνοικίας δύναται νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτό, μηδενὸς ὑποχρεούμενος εἰς τὴν περαιτέρω πληρωμὴν αὐτοῦ δὲν απαιτεῖται δὲ νὰ προηγήσῃ τῆς ἐγκαταλείψεως δικαστικὴ ἀπόφασις, ἀπορρινομένη ὅτι τὸ κτίριον εἶναι ἀνεπιτέθειον εἰς ἐνοικίαν καὶ λύσασα τὴν μίσθωσιν, αὐτὴ πρὸς πληρωμὴν ὑποχρεώσεως παυομένης ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καὶ ἣν ἤθελεν ἀποδείχῃ, ὅτι ἕνεκα τοῦ ἀνωτέρω λόγου ἐγκατελείφθη ἡ οἰκία. Α. Π. 187 τοῦ 1855.

24 Ὅσακις ἐπὶ τῷ γενέσθαι τι δίδεται, μίσθωσίς ἐστίν. (Ν. 22 § 1 Πανδ. 19, 2. Βασ. XX. 1. 22).

Μ Ὅσακις δίδεται (χρηματικὸν ποσόν) ἵνα τελεσθῇ τι, ὑπάρχει μίσθωσις.

ν συνεφωνήθη κυρωθῆναι τὸ ἔργον δοκιμασία τοῦ
ἀνδρὸς ἀγαθοῦ δοκιμασίαν ἐπιζητούμεν. Τὸ αὐτὸ καὶ
δοκιμασίαν ἑτέρου τὸ ἔργον ἀγαθίωμεν· οὐκ ἔχει δὲ
σοιῦτος τὸν χρόνον ἐκτείνειν, ἐνῷ τὸ ἔργον μόνον
(N. 24 παρ. Παρ. 19, 2 (locati). Βασ. XX. 1. 24).

συνεφωνήθη νὰ κυρωθῇ τὸ ἔργον κατὰ δοκιμασίαν τοῦ κυρίου,
αἰοῦ δοκιμασίαν ἐπιζητούμεν (Διπλοῦνται ἡ περὶ ἐγκαίνεως τοῦ
κυρίου συμφωνία δὲν ἰσχύει· ἀλλ' ἐν περιπτώσει τοιαύτης
ποδῶνεται τὸ ἔργον εἰς τὴν δοκιμασίαν ἀνθρώπου τριτοῦ). Τὸ
καὶ εἰς συμφωνήσωμεν νὰ ὑποβάλωμεν τὸ ἔργον εἰς τὴν δοκι-
μασίαν. (1) Δὲ τοιοῦτος δὲν ἔχει ἀδείαν νὰ ἐκτείνει τὸν χρόνον. οὐ
δέ νὰ τελεσθῇ τὸ ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἔργον μόνον νὰ δοκιμασθῇ.
ἐν τῇ ἐπὶ τῷ κομίσαι μισθώσεται κίονα καὶ κληρονομή-
σεται ἢ βαστάσεται ἢ ἀποτιθέσθαι, οὐκ ἐνέχεται,
ἐξουσίας οἰκείας καὶ τῶν ὑπουργούντων αὐτῷ· ἐστὶ
ἐξουσίας, εἰ πάντα γέγονεν ἅπερ ἐπιμελέστατος τις
καὶ ἐπὶ πίθων καὶ ξύλων καὶ ἄλλων πραγμάτων.
(N. 24 παρ. Παρ. 19, 2 (locati). Βασ. XX. 1. 25).

οἱ μισθωθῇ νὰ μεταφέρῃ κίονα καὶ αὐτοὶ συντριβῇ, ἀνασηκονά-
τοι μισθωθῇ ἢ ἀποτιθέσθαι, δὲν ἐνέχεται, ἐκτός εἰν τοῦτο συμβῇ
αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργούντων αὐτοῦ· ἀπαλλασσεται δὲ τῆς ἐξ-
ουσίας αὐτοῦ, ἂν ἐγένοντο ὅλα, ὅσα θὰ ἐνήργει ἐπιμελέστατος
αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἂν πρόκηται περὶ πίθων καὶ ξύλων καὶ
πραγμάτων.

μισθωτάμενος ζῶον ἐπὶ τῷ βαστάσαι τι· ὁ ἄλλος καὶ
ἐπιθεὶς βλαπτέμενος αὐτοῦ ἐνέχεται, ὅστις δὴ ποτε
(N. 30 § 2 Παρ. 19, 2. Βασ. XX. 1. 30).

δὲν εἰς μίσθωσιν ζῶον πρὸς μετακόμισιν βάρους φανεροῦ, εἰ
ὑπερὸν καὶ βλαπθῇ τὸ ζῶον, ἐνέχεται, ὅποιος δὴ ποτε καὶ ἂν
ὁ.

λαβὼν μισθὸν ἐπὶ φυλακῇ πράγματος ἐγκινδυνεύει
αὐτοῦ φυλακὴν χωρὶς τῆς ἐξ ἑτέρου γινομένης εἰς
τῆς, εἰ μὴ ἄρα ἡδύνατο φυλαχθῆναι· εἰ δὲ καὶ αὐτὸς
λάψαι αὐτό, ἐνέχεται. (N. 40 καὶ 41 Παρ. 19, 2
Βασ. XX. 1. 39 καὶ 40).

μισθωθῇ πρὸς φυλάξιν πράγματος ἀναδέχεται τοὺς πρὸς φυλάξιν
αὐτοῦ πρὸς ἄλλου ἐπενεχθείσης εἰς αὐτὸ βλάβης, πλην πάλιν
νὰ φυλαχθῇ. Ἐὰν δὲ καὶ βλάβη αὐτὸ αὐτὸς ὁ φυλάξ, ἐνέχεται.
κλέπτων τὸν μισθωθέντα δοῦλον αὐτῷ ἐνέχεται ὡς
(N. 42 Παρ. 19, 2 (locati). Βασ. XX. 1. 49).

κλέπτων τὸν ἐκμισθωθέντα εἰς αὐτὸν δοῦλον ἐνέχεται ὡς κλέπτης.
ἂν ὁ μισθώσας ὁμολογήσῃ ποινὴν διδόναι τῷ μισθω-
τῇ αὐτὸν ἐξέωσται πρὸ συμπληρώσεως τῆς πενταε-

τίας ἀζημίως αὐτὸν ἐξεῶται, μὴ καταβάλλοντα τὸν μισθὸν ἐμπροθέσμως ἢ μὴ γεωργῶντα χρησίμως. (N. 54 § 1 Πανδ. 49. 2. Βασ. XX. 1. 53).

M. Ἐάν ὁ ἐμισθώσας ὁμολογήσῃ ὅτι θέλει καταβάλει εἰς τὸν μισθωτὴν πρὸς χρηματικὸν λόγῳ προστίμου, ἐάν ἐξώσῃ αὐτὸν πρὸ τῆς συμπλήρωσως τῆς πενταετίας, δύναται νὰ ἐξώσῃ αὐτὸν ἀζημίως, ὅταν ἐκεῖνος δὴν καταβάλλῃ ἐμπροθέσμως τὸν μισθὸν ἢ δὲν γεωργῇ χρησίμως.

31. Οἱ μισθωσαμένοι πρᾶγμα καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μισθώσεως οὐκ ἀποδιδόντες εὐγνωμένως τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸν δεσπότην τοῦ πράγματος εἰς κρίσεις καὶ ὀχλήσεις εἰσάγοντες, μετὰ τὴν καταδίκην οὐ τὸ πρᾶγμα μόνον, ἀλλὰ σὺν τούτῳ καὶ τὴν τιμὴν, ὅσης τὸ πρᾶγμα ἐστὶν ἀξίον ἀποδιδόναι· καταναγκάζονται, ἵνα διπλῇ ζημιούμενοι παιδεύωνται διὰ τῆς ζημίας μὴ εἶναι ἀγνώμονες. (1) (N. 34 Κωδ. 4. 65 (de locato). Βασ. XX. 1. 94).

M. Οἱ μισθωταὶ πράγματος, ἐάν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μισθώσεως δὲν ἀποδίδωσιν αὐτὸ εὐγνωμένως, ἀλλ' ὀνύσῃ τὸν κύριον τοῦ πράγματος εἰς δικὰς καὶ ὀχλήσεις, μετὰ τὴν καταδίκην ἀναγκάζονται νὰ ἀποδίδωσιν οὐ μόνον τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ πρὸς αὐτῷ καὶ τὸ ἰσχύον τῷ πράγματι τίμημα, ὥστε καταδικαζόμενοι εἰς τὴν διπλάσιον νὰ διδασκωνται ὑπὸ τῆς ζημίας νὰ μὴ ἀγνοημένῳσιν.

32. Ἐάν χωρὶς αἰτίας καταλίπῃ τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωσάμενος πρὸ συμπληρώσεως τοῦ χρόνου, ἀναδίδωσιν ὅλου τοῦ χρόνου τὸν μισθὸν. (N. 55 § 2 Πανδ. 49. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 54. N. 38 πρ. § 1. N. 61 § 1 Πανδ. αὐτόθε:).

M. Ἐάν ἀναίτιως καταλίπῃ τὸν ἀγρὸν ὁ μισθωτὴς πρὸ τῆς συμπλήρωσως τοῦ χρόνου, ἀποδίδει τὸν μισθὸν τοῦ ὅλου χρόνου.

N. Ἐνεκεν εὐλόγου αἰτίας ἐπιτρέπεται τῷ μισθωτῇ ἡ λύσις τῆς μισθώσεως. Οὕτως ἐνεκεν κινδύνου ἐκ τοῦ μισθωθέντος πράγματος ἐμπορεύονται εὐλογον ὄφρον, εἰς κινδύνου παρκαίᾳ ἐκ τῆς καπνοδόχου τοῦ μισθωθέντος κλιθεῖν, δύναται νὰ διαλυθῇ ἡ μισθώσις. Α. Π. 284 τοῦ 1855. Ὁ αὐτὸς ὁ μισθωτὴς δύναται μονομερῶς νὰ λύσῃ τὴν μισθώσιν, ἐάν πάσῃ οὐσίᾳ ἐλλείψῃ τὸ μισθωθὲν πρᾶγμα, ἧς ἡ θεραπεία δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐν βραχεῖ. (Βασίλ. 25 (21. 1) 49 Κωδ. (4. 5) 4). Α. Π. 289 τοῦ 1863. Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ νὰ προηγηθῇ τῆς ἐγκαταλείψεως δικ. ἀπόφασις ἀποφανομένη ὅτι τὸ κτίριον εἶναι ἀνεπίδεκτον οἰκήσεως, ἀπὸ τῆς εἰς καταβολὴν τοῦ μισθώματος ὑποχρεώσεως παυομένης ἅμα τῇ ἀποδείξει ὅτι ἐγκαταλείβου

(1) Ἡ διάταξις περὶ καταδίκης τοῦ μισθωσαμένου εἰς τὴν καταβολὴν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος πρὸς ποινὴν τῆς ἀγνομοσύνης αὐτοῦ ἀργεῖ παρ' ἡμῶν, ὡς ὁρθως παρετήρησεν ὁ Παπαρρηγόπουλος, οὐ μόνον διότι δύναται ἑλλογῶς νὰ θεωρηθῇ ὡς ποινικὴ, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία (άρθρ. 880 καὶ 999) ὀρίζει ἀκριβῶς εἰς τί καταδικάζεται ὁ ἐφείλων τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦσις τοῦ πράγματος καὶ ἰδίως πῶς ἐκτελεῖται ἡ διατάσσουσα τὴν ἀπόδοσιν κινήτου ἢ ἀκινήτου ἀπόφασις.

σιώδεις αὐτοῦ ἀλλεῖψεις. Δ. Π. 187 τοῦ 1855. *Ὅθεν καὶ ὅτε ἡ
ἐπατεῖ μακρὰν διακοπὴν τῆς χρήσεως τοῦ μισθωθέντος ἔχουσιν
Π. 289 τοῦ 1862, 118 τοῦ 1900. Ἀλλ' ἡ ἀσήμαντος καὶ μικρᾶ
τῆς ἐλευθέρως χρήσεως τῆς εἰσόδου εἰς τὸ μισθιον κτῆμα ἐπι-
τὴν μείωσιν τοῦ μισθώματος. Δ. Π. 190 τοῦ 1878. — Τοῦ νό-
μου Πανδ. βιβλ. 19 τίτλ. 2 συγχωρῶντος ῥητῶς τὴν διάλυσιν τῆς
ἐάν δια τῆς γειτονικῆς οἰκοδομῆς ἤθελε σκοτισθῇ τὸ φῶς τῆς
οἰκίας ἢ ὁ κύριος αὐτῆς δὲν ἤθελεν ἀνακαινίσαι τὰς φθοραῖσας
παραυπορ, οὗ εἰς ἐπικουρίαν ἔρχεται καὶ ἡ § 32 Ἀρμεν., ἐπατεῖ
ἀπαίσεις τοῦ ὕδατος τοῦ μισθωθέντος μύλου, ἀπειλᾷ κατὰ τὴν
τοῦ μισθωτοῦ, καὶ ἡ πυρπόλησις τοῦ θαλάμου τοῦ εἰς κατασκευὴν
χρησιμοποιήσαντος κατὰ τὸ τῆς μισθώσεως συνάλλαγμα, ἐπιφέρουσι
εἰς αὐτοῦ. Δ. Π. 2 τοῦ 1849.

ὡν ἐνοικίων ἐπὶ πολλὸν χρόνον ταυτέστιν ἐπὶ διατίαν μὴ
ὡν μῆτα τὸ στεγανόμιον κατατιθέντων ἐξαστὶν εἰς δια-
ίγειν, καὶ παρούσα ὀημοσίων προσώπων ἀπεγράφεσθαι
ντα (N. 56 Πανδ. 19. 2 (locali). Βασ. XX. 1. 55).
ἐπὶ πολὺ, ταυτέστιν εἰς δύο ἐτῶν διαστήμα, δὲν φαίνονται εἰ-
οὐδὲ τὸ ἐνοίκιον καταβάλλωσι, συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἔχοντες
νὰ ἀνοίγωσι τὰ εἰκήματα καὶ ἐνωπίον δημοσίων προσώπων ἐκ-
ταῖα τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα.

εἶναι ἀναγκη τανῶν νὰ καθυστερῇ ἐπὶ διατίαν τὸ μίσθωμα τῆς
μισθωτῆς, ἵνα διαταχῇ ἡ ἐξώσις αὐτοῦ, ὅτε μὴ ἰσχυρῶς ἐπεξῆς
κῆς διατάξεως τοῦ Ἀρμενοπούλου, καὶ ἀρκεῖ ἀπλῶς εἰδοῦναι
μισθωτοῦ καθυστερήσει τοῦ μισθώματος πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ νό-
μου τῆς 9 Ἰουνίου 1871. Δ. Π. 385 τοῦ 1877. (Σημειώμετον ὅτι
ΓΑΖ' ἀντικατέστησεν ὁ νόμος ΒΧΗ' τῆς 8 Ἰουλίου 1899, καθ'
πίσης χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ ἐνέκεν καθυστε-
ρῶ μισθώματος).

Ἡρατὶν λέγει ἡ διατάξις, ὅτι ὁ ἐνοίκιος, ἐρ' ὅσον διδῶσι
μα, οὐκ ἐκβάλλεται παρὰ τοῦ δεσπότη· εἰ μὴ ἄρα εἰς
εἰαν ἀναγκαιαν δέσται τοῦ οἴκου ἢ ἐπισκευάσαι βούλε-
ὁ ἐνοίκιος κακῶς αὐτῷ κέχρηται. (N. 3 Κωδ. 4. 65
lito et conducto). Βασ. XX. 1. 65).

ὡν παρατηρήσεως λέγει ἡ διατάξις, ὅτι, ἐρ' ὅσον ὁ ἐνοίκιος διδῶσι
μα, δὲν ἀποπεμπεται ὑπὸ τοῦ οἰκοδεσπότη, ἐκτὸς ἐάν ἔχῃ ἀναγκ-
αίας πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ἀναγκαιαν χρεῖαν ἢ θέλῃ νὰ ἐπιδιορθώσῃ
ὁ ἐνοίκιος μεταχειρίζεται αὐτὴν κακῶς.

τῶν Βασιλ. 71 (20. 1) καὶ N. 9 Κωδ. (4. 65) προκύπτει ὅτι
λήσει ἀνατρέπει τὴν μίσθωσιν, ἄρα πᾶσα πώλησις (εἴτε ἀναγκ-
αίας ἐκούσια). Δ. Π. 29 τοῦ 1855. Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι ἡ ἀποστε-
ωφελείας, ἣν ἤθελεν ἔχει ὁ μισθωτῆς ἐκ τῆς ἐπικαρπίας τοῦ
ἔτους τῆς μισθώσεως, ἥς χάριν προκατεβαλε τὰς δαπάνας τῆς καλ-
παράγει ἀγωγήν περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ διαλύσαντος τὴν
Δ. Π. 47 τοῦ 1862.

Ἐάν τὲ γενόμενον ἔργον ἀπὸ σεισμοῦ παρασάλευθῇ, τοῦ

μισθώσαντος· ὅς ἐστιν ὁ κίνδυνος. (N. 59 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 59).

M. Ἐάν τὸ γινόμενον ἔργον παρσαλευθῇ ὑπὸ σεισμοῦ, ὁ κίνδυνος πίπτει εἰς ὅρκος τοῦ μισθώσαντος.

36 Ἐάν πρὸ δοκιμασίας πέσῃ τὸ ρεῖθρον, εἰ μὲν ἀπὸ αἰτίας τοῦ ἐδάφους, ὁ μισθώσας ζημιούται, εἰ δὲ ἐξ ἐλαττώματος τοῦ ἔργου, ὁ μισθωτάμενος. (N. 62 Πανδ. 19. 2. (locati) Βασ. XX. 1. 62).

M. Ἐάν τὸ ὑδραγωγεῖον καταστρεφῇ πρὸ τῆς δοκιμασίας, εἰ μὲν ἐξ αἰτίας τοῦ ἐδάφους, ὁ μισθώσας ζημιούται, εἰ δὲ ἐξ ἐλαττώματος τοῦ ἔργου ὁ μισθωθείς.

37 Ἐάν τις πωλήσῃ ἄγρὸν ἔχων ἐν αὐτῷ μισθωτὴν, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἀγοραστής συγχωρῆσαι τῷ μισθωτῷ μένειν ἐν τῷ ἄγρῳ, εἰ μὴ ἄρα ἐπὶ τοιούτῳ συμφωνῶν ἡγόρασεν, (N. 25 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati). Βασ. XX. 1. 25).

M. Ἐάν τις πωλήσῃ ἄγρὸν ἔχων εἰς αὐτὸν μισθωτὴν (γεωργόν), ὁ ἀγοραστής δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν μισθωτὴν νὰ μένῃ ἐν τῷ ἄγρῳ, ἐκτός ἂν ἡγόρασεν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύτῃ συμφωνίᾳ.

38 Ἐάν ὄφουρνάριος δοῦλος ἀποκοιμηθῇ καὶ καυθῇ ὁ οἶκος, χώρα τῇ μισθώσῃ, ἔάν ἀμελῶς τοὺς ὑπηρετοῦντας ἐπέλεξεται, εἰ δὲ ἄλλος ὑπεβάλετο πῦρ, ἐκότερος ἐνέγεται. (N. 27 § 9 Πανδ. 92 (ad legem Aquiliam). Βασ. LX. 3. 27).

M. Ἐάν ἀρτοποιεῖου δοῦλος ἀποκοιμηθῇ καὶ κατὰ τὸ οἶκον, ἔχει χώραν ἢ τῆς μισθώσεως ἀγωγή, ἢ αἱ ὑπέρκειται ἐξεληχθῶσαν ἀμελῶς· εἰ δὲ ὑπεβάλε τὸ πῦρ ἄλλος, ἐνέχονται καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἄλλος.

39 Ἐάν δοῦλος τοῦ μισθωτοῦ καύσῃ τὸ ἐποίκιον, χώρα τῇ μισθώσῃ καὶ τῷ Ἀκουιλίῳ, καὶ τῆς μίᾳς κινουμένης ἀργεῖ ἢ ἄλλῃ. Ἐξέσσι δὲ καὶ τῷ μισθωτῷ δοῦναι ὑπὲρ θεραπείας τῆς ζημίας τὸν καύσαντα, ἔάν αὐτὸς ἐστέρηται βλάβης· ἐπειταυτοῦς ἐγκαλεῖται κακοῖς δούλοις χρώμενος· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ ἐνοίκων φασί. (N. 27 § 11 Πανδ. 9. 2 (ad legem Aquiliam), Βασίλ. LX. 3. 27).

M. Ἐάν τοῦ μισθωτοῦ (γεωργοῦ) ὁ δοῦλος καύσῃ τι ἐκ τῶν εὐρισκομένων ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔχει χώραν ἢ περὶ μισθώσεως ἀγωγή καὶ ἡ ἐκ τοῦ Ἀκουιλίου νόμου, καὶ ὅσακις ἡ μία κινεῖται, ἀργεῖ ἢ ἄλλῃ. Δύναται δὲ καὶ ὁ μισθωτὴς νὰ δώσῃ, πρὸς θεραπείαν τῆς ζημίας τὸν καύσαντα· βούλει ἔάν αὐτὸς δὲν ἀπέδειξεν ἀμέλειαν, διότι ἄλλως ἐνέγεται ὡς μεταχειριζόμενος κακοῦς δούλους. Τὰ αὐτὰ λαμβάνονται καὶ περὶ ἐνοίκων.

40 Οἱ χειροτέχναι εἴτε λεπτοὺργοι καὶ μαρμάρεις γυψοπλαστοὶ τε καὶ οἱ λοιποὶ ἐν ᾧ δ' ἂν ἔργῳ στοίχημα ποιήσωσι καὶ ἀρραβῶνας λάβωσι, μὴ καταλιμπανέτωσαν τοῦτο καὶ εἰς ἕτερον ἐπεμβαίνέτωσαν, εἰ μὴ τελείως τοῦτο ἐργάσαιντο· ἔάν δὲ ἀπορίᾳ ὕλης ἢ κακίᾳ τοῦ ἐργοδοτήσαντος ὑπέρθεσις γένηται,

μὴ χορηγοῦμένων τῶν ἀρμοζόντων τῷ τεχνίτῃ πρὸς τὴν τοῦ ἔργου περαίωσιν, τότε ὁ τεχνίτης, ὁποίας ἂν εἴη τέχνης, μετὰ προφωνήσεως εἴτε διαματυρίας προσημαινέτω τῷ ἐργοδότη· τούτου δὲ ὑπερτιθεμένου ἐγκαλεῖσθαι· δεῖ τῷ ἐπάρχῳ καὶ τότε μετὰ διαγνωσεως ἀπτεῖσθαι ἔργου. (Πρὸλ. Ν. 39 § 1 Πανδ. 6. 1 (de rei vindic.). Ν. 7 § 3 Πανδ. 11, 6 (si mensor falsum). Ν. 29. Ν. 51 § 1 Πανδ. 19. 2 (locati).

Μ. Οἱ χειροτέχναι, οἱ λεπτοὺργοι καὶ μαρμαρογλύπται καὶ γυψοπλατται καὶ οἱ λοιποὶ δὲν παραιτοῦσι τὸ ἔργον, περὶ τοῦ ὁποίου συνεφώνησαν καὶ ἔλαβον ἀρραθῶνας πρὸς ἀναρχὴν ἄλλου ἔργου, εἰδὲν δὲν ἀποπερατώσωσιν αὐτό· εἰδὲν δὲ γίνῃ ὑπέρβουσι δι' ἑλλείψιν ὕλης ἢ διὰ κακίαν τοῦ ἐργοδότη, πειθὲν εἰς τὸν τεχνίτην δὲν προσημαινέονται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου, οὗτος, ὁποίας τέχνης καὶ ἂν ᾖ, δεῖ εἰς τὸν ἐργοδότην ἢ εἰς τὸν τεχνίτην κατὰ τοῦ ἐργοδότη· καὶ εἰδὲν ὁ ἐργοδότης ὑπερβέτῃ, καταγγέλλεται πρὸς τὸν ἐπάρχον καὶ τότε μετὰ τῆς αἰτίας τὴν διαγνωσὴν ἐπιλαμβάνεται ἄλλου ἔργου.

Ν. Ὁ ἐπὶ ἐργολαβῇ ἀναλαβὼν ἔργον τι ἀπαιτεῖ τὸ μίσθωμα μόνον μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὅλου ἔργου, ἂν μὴ συνεφώνησεν ὅτι θελεῖ λαμβάνειν ὠρισμένον ποσὸν καὶ ὠρισμένον μέτρον τοῦ ἔργου. Α. Π. 90 τοῦ 1861. Ἀλλ' εἰδὲν ἀναγκάσας ἐπὶ μὴ ἐγκαίρῳ παραδόσει τοῦ ἔργου προτείνει ἐνστάσιν ἀπαραδέκτου τῆς ἀγωγῆς ὥς μὴ εκπληρώσαντες τοῦ ἐναγοῦτος τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ, δηλονότι μὴ ἐγκαίρως καταβαλόντες τὰς συνολοκληθείας δόσεις τῆς αἰτίας τῆς οἰκοδομῆς, τὸ δικαστήριον δεῖ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν τοῦ ἐναγοῦτος ἐκτεθεῖσθαι τὸν ὠρισμὸν αὐτοῦ. Α. Π. 114 τοῦ 1876. Παρεμποδίζων δ' ὁ ἐργοδότης ἀβλαβῶς τὸν ἐργολήπτην τῆς περαιτέρω ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου, ὑποχρεούται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐργολήπτη κατὰ δαπάνας αὐτοῦ εἰς προμήθειαν ὕλης κτλ., εἰ δὲ δι' αἰσχρολογίας εἴδωτο νὰ ἔχῃ. Α. Π. 340 τοῦ 1874.

41. Ὅταν ἀπληστία ἢ κακουργία οἱ εἰρημένον ἐργολάβοι τὸ ἔργον καταλιπόντες, ὃ ἐξελάβοντο, ἐτέρου ἔργου ἐφάψωνται, ἐξέστω τῷ ἐργοδότησαντι προμαρτύρασθαι τούτοις, ἐνώπιον δικαστῶν υπομνησκόντι καὶ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἐγγραφὴν συμφωνίαν ἢ διὰ λόγου προβάσαν· καὶ εἰ ἀμελήσειεν τοῦ πληρῶσαι τὴν τοιαύτην μίσθωσιν, ἐγκαλεῖσθωσαν τῷ ἐπάρχῳ καὶ τότε ἕτερον ὁ ἐργοδοτήσας προσλαμβάνετω· οἱ δὲ ἀθετήσαντες ἐργολάβοι διὰ ἑαυτοῦ καὶ κουρᾶς καὶ ἐξορίας σωφρονιζέσθωσαν ἀπαιτούμενοι καὶ τὸν μισθὸν ὅσον ἔλαβον παρεχόμενον τῷ ἐργοδότησαντι ἀμισθὶ δηλονότι τούτων τοῦ ἔργου ἀπωθευμένων. Εἰ δὲ ἐνδεῆς ὕλης ὁ ἐργοδότης τυγχάνει, μετὰ προτροπῆς αὐτοῦ ἕτερον ἐραφάσθωσαν ἔργων, ὥς μὴ ἀργεῖ ὄντες οἱ τεχνίται ἐν ἀπείρῳ τρωφῆς γένωνται. (1) (*Ἰδε παραπομπὴν προηγ. §).

[1] ἢ εἰς τοὺς ἐργολάβους ταπτόμεναι σωματικά ποινὰ πρόδηλον δεῖ εἶναι παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' αἱ διατάξεις τῆς Ἐκτελέσεως περὶ διαρκείας τῆς

42. Οἷος δ' ἂν τεχνίτης πολλῶν ἔργων ἀφιέμενος, ὡς ἂν παρὰ πάντων κατασύρηται, ποτὲ μὲν τοῦτον δαλεάζει, ποτὲ δὲ ἕτερον παρακρύβεται, ἔστι δὲ καὶ ὅτε παραπείθων τῇ στωμυλίᾳ καὶ σκαιότητι τῶν λόγων αὖξει τοὺς μισθοὺς, ὥσανει ἐπὶ κακῷ στοιχήματι γενομένους, εἰ μὲν τῇ ἀληθείᾳ ὀρισμῶ τοῦ ἐπάργου εὐρεθῇ τὸ ἔργον πλέον ἀνοῖξαν καὶ εἰς ἡμίαν τῷ τεχνίτῃ γε- νόμενον, εἴτε καὶ ἄλλως στοιχηθὲν καὶ καλὴν ἐτέρως δοῖαν τῷ μισθωσαμένῳ γενέσθαι τοῦτο, εἴτε βέλτιον εἴτε ἑλάττω εἴτε ἐν ἀδῶλῳ ἢ ἐμφάνεια τοῦ ἔργου τυγχάνει, τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀποτιμάσθω μετὰ διαγνώσεως τοῦ ἐπάργου παρ' ἐμπει- ρων τεχνιτῶν, εἴτε τὸ ἀμειβθὲν εἴτε τὸ ἐξ ἀφανοῦς γεγόνος. Καὶ οἷον ἐπὶ ταῖς πράξεσι καὶ ἀγορασίαις ἔστι τῷ νόμῳ, τοῦτο καὶ ἐν ταῖς στοιχήμασι· καὶ εἰ μὲν εὐρεθῇ αὐτὸ στοιχηθὲν καὶ ὡς ἐστοιχῆται γενομένον, εἰ μὲν ἐλάττω τοῦ ἡμίσεως ὁ μισθὸς ὑπάρχει, ἀναλύεσθαι τὸ σύμφωνον καὶ ἀποτιμάσθαι τὸ ἔργον· εἰ δὲ πλεόν τοῦ ἡμίσεως, διδόνεσθαι οἱ μισθοὶ ὡς ἐστοιχῆται· εἰ δὲ προσθήκη γέγονεν ἢ ἀμοιβὴ τοῦ ἔργου, ἢ προσθήκη ἀπο- τιμάσθω ἢ ἢ ἀμειψις. (1) (Πρβλ. Ν. 2 καὶ Ν. 8 Κωδ. 4. 44 καὶ Ν. 16 § 4 Πανδ. 4. 4 (de minor.) καὶ Ν. 22 § 3 Πανδ. 19. 2 (locati conducti).

Μ. Ὁ δὲ τεχνίτης ὅστις ἐπιχειρῶν πολλὰ ἔργα, ἵνα παρὰ πάντων κατα- ζητῆται, ὅτε μὲν δαλεάζει τοῦτον, ὅτε δὲ ἐρελκύει ἄλλον, καὶ ἐνίοτε παρα- πείθων διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς σκαιότητος τῶν λόγων αὖξανει τοὺς μισθοὺς, ὡς συμφωνηθέντας πρὸς ἡμίαν αὐτοῦ, εἰν κατὰ γνώμην τοῦ ἐπα- ργου εὐρεθῇ ὅτι τὸ ἔργον τῷ ὄντι ἡνοίχθη πλεύτερον καὶ ἐστράφη εἰς ἑ-

εὐθάνης τῶν ἐργολάβων ἰσχύουσι καὶ τανῦν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι κατὰ το- λοιπὰ αἱ ἀμοιβαὶ ἀπογρῶσται τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἐργολάβων δημοσίων ἔργων ἐφθυμίσθησαν παρ' ἡμῖν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ Δ. τῆς 11 Σεπτεμβ. 1850. ἀντικαταστήντος εἴτε διὰ τοῦ Δ. τῆς 20 Μαρτίου 1884 (οὗ ὅμως τὰ ἄρθρα 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 14, 32, 33, 42, 44 ἐτροποποιήθησαν ἀκολούθως διὰ τοῦ Δ. τῆς 16 Δεκεμ. 1891). Κατάδηλον δ' ὅτι ἡ ἐρμηνεία τοῦ Διατάγματος τοῦ- του, ὀρίζοντος μόνον τὸν τρόπον καὶ τοὺς βρους καθ' οὓς ἡ ἀμοιβὴ ἀρχῇ δικαιούται νὰ δώσῃ εἰς ἐργολάβιον τὰ δημόσια ἔργα καὶ καθ' οὓς ἐπειταὸς ἀναδέχονται τὴν ἐργολάβιον διὰ συμβάσεως ὁ ἐργολάβος καὶ ὁ ἐγγυητὴς αὐτοῦ, διαφεύγει τὸν ἑλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐκτὸς ἂν προσβῇ κα- νὼνας τοῦ δικαίου.

(1) Ἡ διάταξις, καθ' ἣν καὶ ὁ ἐργολάβος δικαιούται νὰ διακωλύῃ τὴν συμφωνίαν, ὅπταν ἡ συμφωνηθεῖσα τιμὴ ἦναι ἐλάττω τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἀξίας, δὲν φέρεται ἐν τοῖς Βασιλικοῖς· ἢ ἐν ἄλλῃ συλλογῇ τῶν ἀνταρκα- ρικῶν διατάξεων. Ὅθεν φαίνεται, ὅτι καθιερώθη ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῶν Βυζαντινῶν δικαστηρίων, κατ' ἀναλογίαν τῶν περὶ ὑπερόγκου ἀλλοτρί- ον διατάξεων.

μίαν τοῦ τεχνίτου, εἴτε καὶ ἄλλως συμφωνήσῃ καὶ πάλιν ἄλλως ἐκρίνῃ ὁ μισθοδότης νὰ κατασκευασθῇ αὐτό, εἴτε καλλίτερον εἴτε χειρότερον εἴτε ἀθλιός ἐστὶν τοῦ ἔργου ἢ δείξις, τὸ τοιοῦτο ἔργον κατὰ γνώμην τοῦ ἐπαρχοῦ ἐκτιμᾶται ὑπὸ ἐμπείρων τεχνιτῶν, εἴτε εἰς τὸ ἀλλαχθὲν εἴτε εἰς τὸ ἀφανὸς γινόμενον. Ὅτι δὲ κατὰ τὸν νόμον φυλάττεται κατὰ τὰς πωλήσεις καὶ ἀγοράς, τοῦτο ἰσχύει καὶ ἐπὶ τῶν συμφωνιῶν. Καὶ εἰ ἐν εὐρεσίῃ ὅτι συμφωνήσῃ καὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν ἐγένετο, εἰ μὲν ὁ μισθὸς ἐστὶν ὀλιγώτερος τοῦ ἡμίσεως, διαλύεται ἡ συμφωνία καὶ ἐκτιμᾶται τὸ ἔργον· εἰ δὲ μείζων τοῦ ἡμίσεως, δίδονται οἱ μισθοὶ κατὰ τὴν συμφωνίαν. Εἰ δὲ ἐγένετο προσθήκη ἢ ἀλλαγὴ τοῦ ἔργου, ἢ προσθήκη ἢ ἡ ἀλλαγὴ ἐκτιμᾶται.

43. Οἱ τοίχους ἐργαζόμενοι καὶ θόλους ἐγγροτήγους ἢ καμάρας ἐχέτωσαν πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐμπειρίαν, ἵνα μὴ ὁ θεμέλιος σαθρός γένηται ἢ τὸ κτιζόμενον λοξὸν ἢ καὶ ἄνισον· εἰ γὰρ ἐνδοθεν τοῦ θαλάτου ἐνιαυτοῦ γένηται πτώσις ἄνευ θεομητίας, ὑποκείσθω ὁ κτιζὼν ταῦτα ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων ποιεῖν. Καὶ εἰ μὲν μέγα ἐστὶ τὸ ἔργον ὑπερβαῖνον τὴν τοῦ χρυσίου λίτραν, ὁ μὲν ἐργολάβος ὁ κτίσας τοῦτο ἀμισθὶ κτιζέτω μετὰ τῶν συγκατισάντων αὐτῷ· ὁ δὲ ἐργοδότης παραχέτω τὰς ὕλας· τὰ δὲ ἐμπήλα φυλαττέσθωσαν χρόνους ἐξ καὶ εἰ ἐντὸς τῶν ἐξ χρόνων συμπτωθῇ τὸ ἔργον ἐξ ἀπειρίας τοῦ τεχνίτου, ἀμισθὶ καὶ αὐθὶς ὁ κτίσας ἀνανεούτω τοῦτο. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐργολάβοις ἔστω οὕτως. Εἰ δὲ τινες εὐρεθῶσι παρὰ τὰ διατεταγμένα διαπραττόμενοι, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξορίζεσθωσαν. (1) (Πρόλ. Ν. 24 Θεοδ. Κωδ. 15. 1 (de operibus publicis). Ν. 8 Κωδ. 8. 12 (de op. publicis).

Μ. Οἱ κτιζόντες τοίχους καὶ θόλους ἀσθεπτατούς ἢ καμάρας ὑφείλουσιν ἐλθεῖν πᾶσαν ἀσφάλειαν καὶ ἐμπειρίαν, ἵνα μὴ τὸ θεμέλιον κατασκευασθῇ σαθρὸν ἢ τὸ κτίριον λοξὸν ἢ καὶ ἄνισον· διότι, εἰ ἄνευ θεομητίας πέσῃ πᾶς τῆς παρελεύσεως δέκα ἐτῶν, ἐνέχεται ὁ κτίστης τούτων νὰ ἀνακτίσῃ αὐτὰ δι' ἰδίας δαπάνης· καὶ εἰ μὲν τὸ ἔργον ἦναι μέγα ὑπερβαῖνον τὴν λίτραν τοῦ χρυσίου, ὁ κτίσας αὐτὸ ἐργολάβος ἀνακτίζει αὐτὸ σὺν τοῖς συνεργαταῖς αὐτοῦ ἀμισθί, ὁ δὲ ἐργοδότης προμηθεύει τὴν ὕλην. Τὰ δὲ ἐμπήλα ἔργα παραφυλάττονται ἐπὶ ἐξ ἑτῶν καὶ εἰ ἐν δὲ ἀπειρίαν τοῦ τεχνίτου πέσῃ,

(1) Κατὰ τὰ Βασιλικά (LVIII. 12. 7) ἐνέχονται· ἐπὶ 15 ἔτη εὖ τε ἐργασασὶ καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτῶν διὰ πᾶσαν ἀτέλειαν τῆς οἰκοδομῆς καὶ θείλουσιν ἰδίαις δαπάναις ἀναγεῖραι τὸ πεπτωκός, ὄντας μόνον ἀπ' ἀλλαγῆς τῶν τοιχῶν συμδάντων. Ζήτημα γεννᾶται τίθῃ, εἰ ἢ ἐν Ἀρμεν. καταστῇ ἀπορρέει ἀπὸ αὐτοκρατορικῆς διατάξεως καὶ ἐπομένως ἰσχύει παρ' ἡμῶν ὡς ἀναφέρεται ἐν Ἀρμενοπούλῳ. Ὁ Καλλιγὰς ὁρθῶς παρατηρεῖ, ὅτι ἀπὸ τῆς τρανῆς, ὅτι ἢ ἐν Ἀρμεν. τοπολογία ἀπορρέει ἀπὸ ἀπολεσθείσης αὐτοκρατορικῆς διατάξεως καὶ ἐπομένως ἰσχύει καὶ τῶν ἡμῶν παρ' ἡμῶν, εἶναι ἢ ὡς ποινὴ τῆς κουρείας καὶ τῆς ἐξορίας, γινώσκοντες τῶν τότε αὐτοκρατορικῶν διατάξεων· ἀλλ' ἀκριβῶς ἢ ποινὴ αὕτη δὲν ἰσχύει τῶν ἡμῶν.

τὸ ἔργον ἐντὸς ἑξ ἑτῶν ὁ κτίσας τοῦτο ὡσαύτως ἀμειβόμενος ἀνακαταθίξει αὐτό. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσιν ὡς πρὸς ὅλους τοὺς ἐργολάβους. Ἐὰν δὲ εὐρεθῶσι τινες ἐνεργούντες παρὰ τὰ διατεταγμένα, δαίρονται, κουρεύονται καὶ ἐξορίζονται.

Ν. Ὅταν ὁ κτιζόμενος τοίχος ἢ ὅλος καὶ τὸ ἔργον ἐνεργῇται ἐν γένει ὑπὸ τῆς ὁδηγίας τοῦ μέλλοντος νὰ λάβῃ αὐτό, ὁ ἐργολάβος εἶναι ἀνεύθυνος περὶ τῆς ποιότητος αὐτοῦ. Α. Π. 201 τοῦ 1878.

ΤΙΤΛ. Θ'.—Περὶ παρακαταθήκης.

1. Παρακαταθήκη ἐστὶ τὸ ἐπὶ παραφυλακῇ τινι διδόμενον (Ν. 1 πρ. Πανθ. 16, 3 (depositi). Βασ. XIII. 2. 4).

Μ. Παρακαταθήκη, εἶναι τὸ διδόμενον εἰς τινὰ πρὸς φύλαξιν.

Ν. Ὅταν ἐπιτρέπηται τινὶ ἢ χρῆσις τῶν κατατιθεμένων χρημάτων, δὲν ὑπάρχει παρακαταθήκη ἀλλὰ δανειον. Ὅθεν ὁ κίνδυνος βαρύνει τὸν λαβόντα τὰ χρήματα. Α. Π. 303 τοῦ 1866.—Ἄλλ. ὁ κίνδυνος βαρύνει τὸν λαβόντα καὶ κατὰ τὰς ὑποχρεωτικὰς παρακαταθήκας. Οὕτω κατὰ τὸ 1 ἄρθρον τοῦ Α. 16 ὅκτι, τοῦ 1835 περὶ δικαστικῶν παρακαταθηκῶν τὰ ταμεία τοῦ κράτους εἰσὶν ὑπόχρεα εἰς παραδοχὴν δικαστικῶν παρακαταθηκῶν, ἀρὰ εἰσὶν ὑπόχρεα καὶ εἰς ἀπόδοσιν αὐτῶν ἀδιάφορον δ' ὅπως ἂν δι' ἑλλείψιν τοῦ διευθύνοντος τὸ ταμεῖον ὑπαλλήλου ἤθελε προκύβει ἐκ τούτου ζημία τοῦ δημοσίου, ἅτε τῶν παρακαταθηκῶν τελουμένων ὑπὸ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ δημοσίου, καὶ εὐχὴ τῆς προσωπικῆς τοῦ ὑπαλλήλου πίστεως. Α. Π. 87 τοῦ 1849.—Ὅπως χαρακτηρισθῇ ἡ κατάθεσις χρημάτων ὡς παρακαταθήκη, ἀναγκαῖον ἢ καταβολὴ αὐτῇ νὰ γένηται αὐτοῦτία (Ν. 1 Βασίλ. 13, 2). Α. Π. 124 τοῦ 1878.

2. Ὁ διδὼν παρακαταθήκην εἴπερ βούλεται τελείαν ἔχειν ἀσφάλειαν, λαμβανέντω μὲν καὶ γράμματα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, πρὸς ὃν τὴν παρακαταθήκην διδόναι βούλεται· μὴ ἀρκεῖσθαι δὲ μόνον τῷ γράμματι, ἀλλὰ καὶ μάρτυρας προσκαλεῖσθαι τῶν μόνους καὶ ἀξιοπίστους (1) (Νεαρά 73 Πρ. κεφ. 1).

Μ. Ὁ παρακαταθέτων, εἰς ἢ ἐλθὼς νὰ ᾖ πάντῃ ἀσφαλῆς, λαμβάνει καὶ ἀπόδειξιν ἐκείνου, πρὸς ὃν βούλεται νὰ δώσῃ παρακαταθήκην, καὶ δὲν ἀρκεῖται εἰς μόνον τὴν ἀπόδειξιν, ἀλλὰ προσκαλεῖ καὶ μάρτυρας τιμίου καὶ ἀξιοπίστους.

Ν. Ἡ ἀπλὴ παρακαταθήκη, ὑπερβαίνουσα τὸ ποσὸν τῶν 50 δραχμῶν, δεῖν νὰ ποδεικνύηται τανῦν μόνον δι' ἐγγράφου, δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας. Α. Π. 88 τοῦ 1864, ποιν. 60 τοῦ 1865, Διαφωνῇ Α. Π. 280 τοῦ 1861, καθ' ἣν δὲν εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ μαρτυρικὴ ἀπόδειξις ἐπιτρέπεται ἐν μόνῃ τῇ περιπτώσει τῆς κατ' ἀνάγκην παρακαταθήκης, ἅτε δυνάμει τοῦ 304 τῆς πολ. δικον. ὁ δικαστὴς δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ αὐτῇ. ἀπαγορεύεται δ' ἐπὶ πάσης ἐκουσίας παρακαταθήκης, διότι τὸ αὐτὸ ἄρθρον χρήται κατωτέρω τῇ γενικῇ ἐκφράσει, ὅτι ἡ ἐμάρτυρος ἀπόδειξις ἐπιτρέ-

(1) Τανῦν τὰ τῶν μέσων τῆς ἀποδείξεως ἐν γένει καὶ ἐπομένως καὶ τῇ παρακαταθήκης βρομίζονται ὑπὸ τοῦ κεφαλαίου ἐνάτου τοῦ α' τμήματος τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας.

πεταί ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει, καθ' ἣν ἦν ἀδύνατον ἀποδεδειγμένως νὰ προκηθευθῇ τις ἔγγραφον.

3. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή τῶν καλῇ πίστει ἐστίν, ὅθεν καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. (N. 1 § 23 καὶ 24 Πανδ. 16. 3. (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή εἶναι ἐκ τῶν τῆς καλῆς πίστεως ἀγωγῶν· ὅθεν καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖ.

4. Εἴτε τόκον ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν ἐκ τῶν παρατεθέντων αὐτῷ λάβει· εἴτε αὐτὸς συγχρήτεται τοῖς παρατεθεῖσι· δίδωσι τόκους. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν. (N. 28 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 28).

Μ. Εἴτε τόκον ἤθελε λάβει ὁ δεξάμενος τὴν παρακαταθήκην ἐκ τῶν παρακατατεθέντων παρ' αὐτῷ πραγμάτων· εἴτε αὐτὸς οὗτος ποιεῖται χρῆσιν τῶν παρακατατεθέντων, καταβάλλει τόκους. Τὸ αὐτὸ καὶ ὡς πρὸς τὰς ἄλλας τῆς καλῆς πίστεως ἀγωγὰς.

5. Ἐπὶ τῶν ἀπὸ θορόβου ἢ ἐμπρησμοῦ ἢ συμπτώσεως ἢ ναυαγίου παρατεθειμένων κατὰ μὲν τοῦ λαβόντος εἰς τὸ διπλοῦν ἢ ἀγωγή ἀρμόζει, κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων ἀπὸ μὲν δόλου τοῦ διατεθειμένου εἰς τὸ ἀπλοῦν, ἀπὸ δὲ οἰκείου εἰς τὸ διπλοῦν, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν παρακαταθηκῶν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἢ ἀγωγή δίδεται. (N. 1 § 1-4 Πανδ. 16. 3 (depositi vel contra) Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Ἐπὶ τῶν παρακατατεθειμένων ἐξ αἰτίας θορόβου ἢ πυρκαϊᾶς ἢ κρημνισμοῦ ἢ ναυαγίου κατὰ μὲν τοῦ λαβόντος ἢ ἀγωγή ἀρμόζει εἰς τὸ διπλάσιον· κατὰ δὲ τῶν κληρονόμων, εἰ μὲν ὁ διαπότης μετεχειρίσθη δόλον, εἰς τὸ ἀπλοῦν, εἰ δὲ οἱ κληρονόμοι εἰς τὸ διπλάσιον, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν παρακαταθηκῶν ἢ ἀγωγή δίδεται εἰς τὸ ἀπλοῦν.

6. Εἴτε ὁ τὴν παρακαταθήκην δεξάμενος, εἴτε ὁ κληρονόμος ἐναχθῇ καὶ φυσικῶς τὸ πρᾶγμα πρὸ ψήφου φθαρῇ (τυχὸν γὰρ δούλος ἦν καὶ ἀπέθανεν), ἐλευθεροῦται· εἴγε καὶ παρὰ τῷ ἐνάγοντι ἀποκαταστὰν ἀπόλλοιτο. (N. 14 § 1 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 14.).

Μ. Εἴτε τῆς παρακαταθήκης ὁ δέκτης· εἴτε ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐναχθῇ καὶ πρὸ τῆς ἀποφάσεως φυσικῶς φθαρῇ τὸ πρᾶγμα (διότι ἦν δούλος λ. γ. καὶ ἀπέθανεν), ἐλευθεροῦται· καὶ εἰς τοῦ ἐνάγοντος τὰς χεῖρας αὐτὸ ἀπωλέσθη αὐτὸ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν.

7. Τῆς παρακαταθήκης καὶ οἱ καρποὶ καὶ οἱ τοκετοὶ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖται. (N. 1 § 24 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1. N. 38 § 10 Πανδ. 22. 1 (de usuris et fructibus) N. 2 Κωδ. 4. 34 (depositi)).

Μ. Τῆς παρακαταθήκης καὶ οἱ καρποὶ καὶ ἡ γυνὴ καὶ πᾶν πρᾶγμα ἀπαιτεῖται.

8. Ὁ παραθέμενος δύναται παραχρῆμα κινήσαι τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν καὶ μὴ ἀποδίδους ὁ δεξιόμενος δόλον ποιεῖ εἰ μὴ ἀλλαγῇ ἐστὶν ἡ ἀποκλείεται ἐν τόπῳ τέως ἀνοιγῆναι μὴ δυναμένῳ ἢ οὐκ ἐξηλθεν ἡ αἵρεσις τῆς παρακαταθήκης. (N. 1 § 22 Πανθ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Ὁ παρακαθέσας δύναται ἀμέσως νὰ κινήσῃ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν καὶ ἐὰν ὁ δέκτης δὲν ἀποδίδῃ αὐτὴν, πράττει δόλον, ἐκτὸς ἐὰν τὸ πρᾶγμα δὲν ᾖ καὶ πικρὸν ἢ ἀπεκλείσθῃ εἰς τόπον μὴ δυναμένον νὰ ἀνοιχθῇ εἰς τὸ μεταξὺ ἢ τῆς παρακαταθήκης ἡ αἵρεσις δὲν ἐξετελέσθῃ.

Ν. Κατὰ νόμον εὐθὺς ὡς ὁ καταθέσας πρᾶγμα τι αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἄλλου ζητήσῃ παρὰ τοῦ θεματοφύλακος τὸ κατατεθέν, ὑποχρεοῦται οὗτος εἰς ἀπόδοσιν αὐτοῦ ἄνευ ἀναβολῆς, μηδαμῶς ἐπιτρεπομένου αὐτῷ νάντιτάξῃ εἰς τὸν παρακαταθέτην, ὅτι δὲν εἶναι κύριος τοῦ πράγματος ἢ νὰ προταίῃ κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις συμφηρισμοῦ ἢ ἄλλας ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀπαιτήσεις. (N. 1 § 22, 29, 45, 46 de pos. (16. 3) Βασίλ. (19. 2), N. 11 Cod. de pos. (4. 34). Δ. Π. 20 τοῦ 1859. — Αἰτουμένη ἀποζημίωσις διὰ τὴν ἐν χεῖρὶν κατιστάσει ἀπόδοσιν τῆς παρακαταθήκης ἢ διὰ τὴν μὴ ἀπόδοσιν αὐτῆς, βάσει τῆς ἀγωγῆς δὲν εἶναι ἡ ὑπαιτιότης τοῦ ὀφείλαντος τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' ἡ ἐνοχικὴ ἀπλῶς σχέσις τῆς παρακαταθήκης καὶ ἡ προσηνήςτις αἰτία, ἀπαλλασσομένου τοῦ ἐναγομένου μόνον ἐὰν ἐπῆλθε τυχερὰ ἀπώλεια, ἣν ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ. Δ. Π. 169 τοῦ 1896. — Παρακατατεθέντων πραγμάτων διαιρέσεως ἀνεπιδέκτων πᾶς κληρονόμος τοῦ παρακαταθέτου δύναται κατὰ τὸν νόμον 36 Πανθ. (16. 3) νὰ αξιώσῃ τὴν εἰς αὐτὸν παράδοσιν τῆς ὅλης παρακαταθήκης, παρέργων τῷ θεματοφύλακι ἐγγύτην διὰ τὸ ὑπερβάλλον τὴν οἰκίαν μοῖραν. Δ. Π. 244 τοῦ 1891, 147 τοῦ 1892. (Ἀμφιβαλλομένῳ περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν ἀποφάσεων τούτων τὸ μὲν διότι δὲν περιλαμβάνεται ὁ νόμος οὗτος τῶν Πανδεκτῶν ἐν Ἀρμενοπούλῳ, τὸ δὲ διότι τὰ τῆς δικαστικῆς διανομῆς διέπονται νῦν ὅσοι τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίαις).)

9. Κἂν ὁ δούλος μου κἂν ὁ καλῇ πιστεῖ δουλεύων μοι παραθῇ τὸ ἀνῆκόν μοι, ἔχω τὴν ἀγωγὴν τὴν περὶ παρακαταθήκης. (N. 1 § 27 Πανθ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.)

Μ. Εἴτε ὁ δούλος μου, εἴτε ὁ κατὰ καλὴν πίστιν δουλεύων ἐν τῇ οἰκίᾳ μου παρακατέσῃ, τι μοι ἀνήκει, ἔχω τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν.

10. Καὶ κληρονομιαίου δούλου ὁ κληρονόμος ζητεῖ τὴν παρακαταθήκην (N. 1. § 29 Πανθ. 16. 3 Βασ. XIII. 2. 1)

Μ. Καὶ κληρονομιαίου δούλου ὁ κληρονόμος αἰτεῖ τὴν παρακαταθήκην.

11. Εἴτε περίεστιν ὁ παραθέμενος δούλος, εἴτε ἀπέθανεν ἢ ἡλευθερώθῃ ἢ ἐξεποιήθῃ, ὁ δεσπότης ζητεῖ τὴν παρακαταθήκην· εὐ μὴν αὐτὸς ὁ ἐλευθερωθεὶς οὔτε ὁ νεὸς αὐτοῦ δεσπότης τῇ γὰρ ἀρχῇ προσεκτέον τοῦ συναλλάγματος. (N. 1 § 30 Πανθ. 16. 3 Βασ. XIII. 2. 1.).

Μ. Εἴτε ζῇ ὁ παρακαταθήσας δούλος εἴτε ἀπέθανεν ἢ ἡλευθερώθῃ ἢ ἐξ-
ποιήθῃ, ὁ κύριος αἰτεῖ τὴν παρακαταθήκην· καὶ οὐχὶ αὐτὸς ὁ ἡλευθερωθεὶς,
οὐδὲ ὁ νέος αὐτοῦ κύριος· διότι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ συναλλάγματος προσέχομεν.

12. Δουλὸς σου παρέθετό μοι χρήματα ἐπὶ τῷ δοῦναί σοι
ὑπὲρ τοῦ ἡλευθερώσαι αὐτόν· εἰ μὲν διδοὺς ἐποίησά σε τῶν πα-
ρακολουθοῦντων ἐν εἰδησει, οὐκ ἐνέχομαι· εἰ δὲ ὡς ἴδια δέδωκα,
ὕποκειμαι διδόναι ὡς παρακαταθήκην· ὁ γὰρ ὡς ἴδια διδοὺς
οὐκ ἀπαδοῦνα· δοκεῖ τὴν παρακαταθήκην· (Ν. 1 § 33 Πανδ. 16.
3 Βασ. XIII. 2. 1).

Μ. Δουλὸς σου παρακατέθηκε μοι χρήματα ἵνα σοι δώσω αὐτὰ πρὸς ἀπε-
λευθέρωσιν αὐτοῦ· εἰ μὲν διδοὺς αὐτὰ σοὶ ἄγνωστοποίησα τὰ τρέχοντα, δὲν
ἐνέχομαι· εἰ δὲ σοὶ ἔδωκα αὐτὰ ὡς ἴδιά μου, ὑποχρεοῦμαι νὰ σοὶ δώσω
αὐτὰ ὡς παρακαταθήκην· διότι ὁ διδοὺς ὡς ἴδια αὐτοῦ δὲν ὑπολαμβάνεται,
ὅτι ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην.

13. Ἡ τυχερὰ περίστασις αὐτὸν κινδυνεύει τῷ λαβόντι τὴν πα-
ρακαταθήκην· μόνον γὰρ δόλον καὶ μεγάλην ἀπαιτεῖται ἀμέ-
λειαν, ἐν ᾗ μὴδὲν εἰδικώτερον συνεφωνήθη. (1) (Ν. 1 Κωδ.
4.34 (deposti) Βασ. XIII. 2.35).

Μ. Τῆς τυχερᾶς περιστάσεως ὁ κίνδυνος δὲν πίπτει εἰς βάρος τοῦ λαβόν-
τος τὴν παρακαταθήκην· διότι ἂν δὲν συνεφωνήθη τι εἰδικώτερον, μόνον
πρὸς δόλου καὶ μεγάλης ἀμελείας εὐθύνεται.

14. Ὁ μὴ τῆς παρακαταθήκης ὡς τῶν ἰδίων ἐπιμελούμενος
δόλον ποιεῖ (Ν. 32 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 32)

Μ. Ὁ μὴ ἐπιμελούμενος τὴν παρακαταθήκην ὡς τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγ-
ματα διαπράττει δόλον.

Ν. Ὁ θεματοφύλαξ ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ εἰς τὴν φύλαξιν τῆς παρακα-
ταθήκης τὴν ἐπιμέλειαν καὶ εἰς τὴν τῶν ἰδίων. Α. Π. 74 τοῦ 1852, 78 τοῦ
1862 ἂν δὲ συμβῇ βλάβη ἢ ἀφαίρεσις, εὐθύνεται μόνον ἕνεκα δόλου ἢ ἀσυγ-
γνώστου ἀμελείας. Α. Π. 66 τοῦ 1886, 78 τοῦ 1862, 65 τοῦ 1894, εἶναι
ὅτι παντάπασιν ἀδιάφορον ἂν τὰ παρακατατεθέντα χρήματα ἦσαν ἐσφραγι-
σμένα ἢ ἀσφράγιστα. Α. Π. 78 τοῦ 1862. Ὅθεν δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀπό-
δοσιν παρακαταθήκης, ἀφαιρέσεως δι' ἄνωτέρας καὶ ἀκαταμαχῆτου βίας.
Α. Π. 80 τοῦ 1861. Ἄλλ' οἱ εἰς παρακαταθήκην δεχόμενοι ἀσφράγιστα

(1) Κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολ. Δικ. (ἄρθ. 919 καὶ ἐπ.) δύναται πᾶς τις
νὰ ἐνεργήσῃ κατὰσχίσιν εἰς χεῖρας τοῦ θεματοφύλακος, ὡς εἰς χεῖρας τρίτου,
ἀπέρχων τὴν ἀπόδοσιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει βεβαίως πᾶν τυχερὸν συμ-
βῆκαί· μαρτυρεῖ τὴν ἐνεργήσαντα τὴν κατὰσχισιν. Ἀλλὰ τίνες αἱ τοῦ θε-
ματοφύλακος ὑποχρεώσεις; Ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς περὶ κύρου κατὰ-
σχίσσεως ἀγνοεῖ ὁ θεματοφύλαξ δὲν δύναται νὰ ποδοῇ τὸ πρᾶγμα οὐτε νὰ
προτείνῃ συμφηρισμόν, ἀλλ' εἶναι ὑπεύθυνος περὶ τῆς προσηκουσας φυλά-
ξεως κατὰ τῆς Πολ. Δικον. τὸ ἄρθρον 927. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κατὰσχίσσεως
ἕως τῆς κοινοποιήσεως φυσικῶς ὁ θεματοφύλαξ ἔχει τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις,
ἐξαρτάμεναι ἂν μὴ ἐπέλθῃ ἡ προσήκουσα κοινοποίησις. (βλέπε καὶ Καλλιγῆ
Ἐν. Δίκαιον α' ἐκδ. § 174).

χρήματα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποδόσεως ἴσου ποσού αὐτῶν καὶ ἔνεκα τοῦτου γινόμενοι κύριοι αὐτῶν, ἅτε μὴ ὀφείλοντες αὐτὰ ταῦτα ἀλλ' ἴσον ποτὸν τοῦ γένους αὐτῶν, εὐθύνονται εἰς τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν ὅπως δὴ ποτε συμβάντα. (N. 80 τῶν Πανδ. Locati conducti καὶ 26 § 1 depositi vel contra). Δ. II. 285 καὶ 286 τοῦ 1850, 303 τοῦ 1866.

15. Ἐὰν ἐξ ἐπιδρομῆς ληστῶν ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν ἀπώλεσε τὰ παρακατατεθέντα αὐτῷ, οὐ κινδυνεύεται τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἡ ἀπώλεια· ὁ γὰρ παρακαταθήκην λαμβάνων δόλον μόνον καὶ ῥαθυμίαν καὶ ἀμέλειαν ἀπαιτεῖται· εἰ μὴ ῥητῶς καὶ ἑτερόν τι συνεφωνήθη. (N. 1 Κωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 35.)

M. Ἐὰν τῆς παρακαταθήκης ὁ δέκτης ἐκ ληστῶν ἐπιδρομῆς ἀπώλεσε τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς αὐτόν, ἡ ἀπώλεια δὲν πίπτει εἰς βάρος τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ· διότι ὁ λαμβάνων παρακαταθήκην ὀφείλει εὐθύνην δόλου μόνον καὶ ἀμελείας καὶ ἐνοχλῆς· ἐκτὸς ἂν ῥητῶς συνεφωνήθη καὶ ἄλλο τι.

16. Οὐ δοκεῖ πρᾶγμα ἀπολεῖν ὁ μὴ ὢν αὐτοῦ δεσπότης (*). (N. 83 Πανδ. 50 17 (de regulis juris) Βασ. II. 3.83).

M. Δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπόλλυσι πρᾶγμα ἐκεῖνος, ὅστις δὲν εἶναι κύριος αὐτοῦ.

17. Ἐὰν δὲ ἀποκεχρημένος τῇ προφάσει τῆς αἰτίας ἢ ἄλλης τυχερᾶς περιστάσεως καὶ ἔχων τὰ παρατεθέντα πράγματα ὁ κληρονόμος ἢ κατὰ δόλον παυσάμενος ἔχειν αὐτὰ μὴ ἀποκαθιστησῇ, ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῆς παρακαταθήκης. (N. 1 Κωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 35).

M. Ἐὰν ὁ κληρονόμος ποιῇται κακὴν χρῆσιν τῆς προφάσεως τῆς ληστείας ἢ ἄλλης τυχερᾶς περιστάσεως καὶ παρακρατῇ τὰ ἐμπιστευθέντα πράγματα ἢ δολίως ἐπαύσατο ἔχων αὐτὰ καὶ δὲν ἀποκαθιστᾷ ταῦτα, ἐνέχεται εἰς τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν.

18. Ὁ ἐγγυησάμενος τὸν λαβόντα παρακαταθήκην ἐνέχεται, κὰν δόλον μὲν ὁ λαβὼν οὐκ ἐποίησεν, ἔχῃ δὲ τὸ πρᾶγμα· οὐ γὰρ ὅτι μαίνεται ἢ ὀρφανὸς ἢ ἀνηθὸς ἐστὶν ἢ ἀδιαδόχος ἐπὶ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐπὶ θέματος· ἐδανεισάμενην ἀπὸ τινος ῥ'. νομ. δέδωκα αὐτῷ ἐνέχυρον, κατέχευε τὸ ἐνέχυρον ὁ δανειστής· κὰν δὲ ὁ δανειστής κρατῇ τὸ ἐνέχυρον, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ εἰμὶ τοῦτου δεσπότης· συνέβη ἀπώλεσθαι καὶ τὸ τοιοῦτον ἐνέχυρον, ἐμπρησμῷ τυχόν ἢ κλοπῇ ἢ θανάτῳ· τί γὰρ ἐτίμα ἢ δοῦλοι ἦσαν τὸ ἐνέχυρον; ἢ ἄλλη τινὶ φθορᾷ φυσικῇ; ἐζητεῖ ὁ δανειστής τὸ χρέος ἐξ ἐμοῦ, ἐγὼ εἴ/εγον· δός μοι τὸ ἐνέχυρον, καὶ πῶσα σοι τὸ χρέος· καλῶς ὁ δανειστής ἀντιθίγει μοι τὸ παρὸν νόμιμον λέγων, ἐγὼ τοῦ ἐνέχυρου δεσπότης οὐκ ἤμην, καὶ οὐδὲ δοκῶ ἀπώλλειν αὐτό, οὐ δὲ δεσπότης ὢν αὐτοῦ ἐπίγνωθι καὶ τὸν κίνδυνον· ἐρεῖ μοι τοῦτο καλῶς, καὶ ἀπαιτήσῃ με καὶ τὸ χρέος καὶ οὐδὲ τὸ ἐνέχυρον ἀπαιτηθήσεται· πλὴν εἰμὶ κατὰ δόλον αὐτοῦ ἀπώλεσα· τότε γὰρ ζημιούται αὐτὸς τοῦτο καὶ τὸν τοῦτου κίνδυνον ἐπιγινώσκει, κὰν μὴ ἐστὶ δεσπότης.

λεύτησεν; καὶ ἀναγκάζεται παρασχεῖν, ὅσα λόγῳ παρακαταθήκης ὁ ἐγγυητὴς εἴωθε διδοῦσαι. (N. 1 § 14 Πανδ. 16. 3 (depositi) Βασ. XIII. 2. 1.)

M. Ὁ ἐγγυηθεὶς ὑπὲρ τοῦ λαβόντος παρακαταθήκην ἐνέχεται, καὶ δόλον ἂν δὲν ἐπραξεν ὁ λαβὼν αὐτήν, ἔχει δὲ τὸ πρᾶγμα (καὶ τί, εἰς ἣναι μαινόμενος ἢ ὁραφανὸς ἢ ἄνηθος ἢ ἀπέθανεν ἀδιάρητος;) καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ ὅσα λόγῳ παρακαταθήκης συνειθίζει νὰ δίδῃ ὁ ἐγγυητής.

19. Ὁ παρ' ἐκατέρου μέρους ἢ διαλύσεως συμβέλαια ἢ ἄλλα τινὰ δικαιώματα κατὰ παρακαταθήκην λαβὼν ἀνάγκην ἔχει φυλάττειν τὰ συμφωνα, ἐφ' οἷς τὴν παρακαταθήκην ἔλαβεν. (N. 6 Κωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 39).

M. Ὁ λαβὼν καὶ παρὰ τῶν δύο μερῶν εἰς παρακαταθήκην ἢ συμβέβασμον ἐγγράφα ἢ ἄλλα τινὰ ἀποδεικτικά ἀναγκάζεται νὰ τηρῇ τὰς συμφωνίας, καθ' ὥς ἔλαβε τὴν παρακαταθήκην.

20. Ὁ λαβὼν πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην καὶ παρακαταθέμενος αὐτὸ ἐγγράφως ἐτέρῳ τινι οὐ καλῶς παραιτεῖται ἀποκαταστήσαι, ὅπερ ἔλαβεν, ἐν τῷ προσφέρειν τὸν χάρτην εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐτέρῳ ταῦτα παρέθετο. (N. 7 Κωδ. 4. 34 (depositi) Βασ. XIII. 2. 40.)

M. Ὁ λαβὼν πρᾶγμα εἰς παρακαταθήκην καὶ παρακαταθέσας αὐτὸ ἐγγράφως πρὸς ἄλλον τινὰ δὲν παραιτεῖται καλῶς τοῦ νὰ ἀποκαταστήσῃ ὅσα ἔλαβε, προέχων τὸ γράμμα εἰς ἀπόδειξιν τῆς πρὸς ἄλλον παρακαταθέσεως.

21. Ὁ ἀντέλλογος ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων πραγμάτων γίνεται, χωρὶς μόνης τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς· ὅταν γὰρ παρακαταθήκην τις ἀπαιτῇ καὶ ἐγκαλῇ κατὰ τοῦ δεξαμένου αὐτήν οὐκ ἔχει χώραν ὁ τὴν παρακαταθήκην λαβὼν κινεῖν τὸν ἀντέλλογον· ἀλλ' εἰ καὶ βούλεται κινῆσαι, ὁ δικαστὴς αὐτὸν οὐ προσδέχεται, ἀλλ' ἀναγκάζεται παντοιοτρόπως τὴν παρακαταθήκην ἀποδιδόναι. (Ἰαυμασίως δὲ καὶ καλῶς ἡ διάταξις ταῦτα παρακελεύεται, τὰς πολλὰς πονηρίας τῶν παρακαταθήκας λαμβανόντων παρὰ τινῶν ἀναστέλλουσα). (1) (N. 11 Κωδ. 4. 34 (depositi) XIII. 2. 44).

M. Ὁ συμφηρισμὸς γίνεται ἐπὶ πάντων τῶν ἄλλων πραγμάτων ἐκτὸς μόνον τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς· διότι ὅταν τις ἀπαιτῇ παρακαταθήκην καὶ ἐνάγῃ τὸν δεκτὴν αὐτῆς, ὁ λαβὼν τὴν παρακαταθήκην δὲν δύναται νὰ κινῇ τὸν συμφηρισμὸν· ἄλλα καὶ εἰς ἄν θέλῃ νὰ κινήσῃ, ὁ δικαστὴς

(1) Ἦκεται ἐκ τῆς § ταύτης, ὅτι οὗτο διὰ τὰ ἀναγκαῖα τῆς παρακαταθήκης ἀναλώματα εἶναι παραδεκτὸς ὁ ἀντέλλογος. (Ὁρα Heimbach Rechtst. II p. 789).—Προσθητέον, ὅτι συμφηρισμὸς κατὰ τὸν περὶ εἰσπραξίως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προταῖν καὶ κατὰ τοῦ δημορίου (ἀρθ. 50)

δὲν παραδέχεται αὐτόν, ἀλλ' ἀναγκάζεται παντοτρόπως νὰ ποδοῖσθαι τὴν παρακαταθήκην. (Καλῶς δὲ καὶ θυμησθῶς διατυποῖ ταῦτα ἡ διαταγή, καὶ ἀναστέλλει τὰς πολλὰς πονηρίας τῶν δεχομένων παρακαταθήκας παρὰ τινων.)

Ν. Σκεπὸς τοῦ ἀντελλόγου (συμφηρισμοῦ) εἶναι νὰ ποδοῖσθωσιν αἱ ἀμοιβαὶ τοῦ τε δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτήσεις ἢ νὰ μειωθῇ ἢ τοῦ πρώτου ἀπαιτήσις ἐφ' ὅσον εἶναι ἀνωτέρα τῆς συμφηριστικῆς ποσότητος καὶ ἂν αὐτῇ ἄλλῃ τινος πράξεως καταβολῇς. *Ὅθεν καταστάσεως τελεσιδικίου ἀπὸ πράξεως δικαστικῆς, δι' ἧς κηρύττεται κύρος ἔχουσα ἢ ἐνεργηθεῖσα εἰς χεῖρας τινός· κατάσχεσις ἐπὶ ποσού, ὅπερ οὗτος ὀφείλει νὰ ἀλλοιῇ, καὶ διατάσσεται νὰ συμφηρισθῇ πρὸς ἴσον ποσὸν ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ ἄλλου τοῦτου ὀφειλομένων εἰς τὸν πρώτον, ἔκτοτε δὲ νὰ θεωρηθῇ ἀποσβεσθεῖσα ἢ διὰ τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπαιτήσις τοῦ εἰς τὸν ὀφείλιν ὁ πρώτος. Α. Π. 416 τοῦ 1852. — *Ὅπως ἐπέληθ' συμφηρισμός ἀνάγκη νὰ ὦσιν ὁμοειδεῖς αἱ συμφηριστικαὶ ἀπαιτήσεις (Ν. 1 Πανθ. 16. 2 Ν. 22 Πανθ. 16. 2. Ν. 4 Κωδ. 1. 81). *Ὅθεν δὲν εἶναι συμφηριστέαι αἱ ὑπὸ τινος προταθεῖσαι εἰς συμφηρισμὸν χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις πρὸς τὸν εἰς χεῖρας αὐτοῦ ὡς τρίτον κατασχόμενον συντηρητικῶς ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ οἶτον. Α. Π. 348 τοῦ 1902. — *Ὁ συμφηρισμός δὲν ἐνεργεῖ ἐξ οἰκείας δυνάμεως, ἀλλὰ μόνον ἰδὼν ἐπικατεῖται αὐτὸν ὁ ἔχων τὴν ἀπαιτήσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπικλήσιν αὐτοῦ θεωρεῖται κατηργημένοι αἱ ἀμοιβαὶ ἀπαιτήσεις εὐθὺς ἀπὸ τῆς στιγμῆς, ἐν ᾗ ἔλαβεν ὁ παρὲν ἢ πρὸς συμφηρισμὸν προταθεῖσα ἀπαιτήσις. Α. Π. 195 τοῦ 1853. *Ὅθεν πρέπει νὰ προταθῇ ὑπὸ τοῦ διαδίκου, ἐλευθέρου ὄντος νὰ ἐπικατεῖται αὐτὸν ἢ νὰ ἐπιδικῶν δι' ἰδίας ἀγωγῆς τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ κατ' ἀκολουθίαν, ἑκατέρω τῶν ἀπαιτήσεων δύναται σιωπῶντος τοῦ ἐνδιαφερομένου νὰ ποδοῖσθῃ μανούσης ἀκεραίας τῆς ἑτέρας. Α. Π. 289 τοῦ 1863. *Ὁ δὲ συμφηρισμός ἐνεργεῖ εὐθὺς ὡς ὑπάρξωσι τὰ προσόντα αὐτοῦ. (Βασιλ. (24. 10) 11, 26 καὶ 29). Α. Π. 301 τοῦ 1857. *Ὅθεν ἀφ' οὗ χρόνου συνυπάρξωσι καὶ εὐχὴ ἀφ' οὗ χρόνου δικαστικῶς ἀκκαθαρισθῶσι. Α. Π. 163 τοῦ 1866. — *Ὅτε ἡ πρὸς συμφηρισμὸν προταθεῖσα ἀπαιτήσις δὲν εἶναι ἐκκαθαρισμένη, δὲν δύναται νὰ συμφηρισθῇ πρὸς τὴν ὀφεισμένην καὶ ἀναμειψαντὸν ἀπαιτήσιν, καθ' ἧς προτείνεται. Α. Π. 163 τοῦ 1863. *Ὅθεν ἀπαιτῆτως ἀναγκαῖον νὰ ᾖναι ἐκκαθαρισμένη ἢ συμφηριστικῇ ἀπαιτήσει καὶ οὕτῃ ἢ καθ' ἧς προτείνεται. Α. Π. 195 τοῦ 1853. *Ἄλλ' ὅσκις δὲν πρὸκειται ἐν τῇ δίκῃ περὶ ἐκτελέσεως ἀποφάσεως ἢ ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ περὶ αὐτοτελοῦς ἀγωγῆς, καθ' ἧς ὁ ἐναγόμενος ἔχει δικαίωμα ἐκ τοῦ νόμου νὰ ἀντιτάξῃ πᾶσαι τὰς ἐστάσεις αὐτοῦ, καὶ αὐτὴν κατ' ἀκολουθίαν τὴν τοῦ συμφηρισμοῦ πρὸς κατάργησιν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀπαιτήσεων τοῦ ἐναγόντος, τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ δικάσῃ κατ' εὐσίαν τὴν περὶ συμφηρισμοῦ ἐστάσιν τοῦ ἐναγμένου καὶ, χρείας καλοῦσθαι, νὰ διατάξῃ ἀποδοθεῖς περὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς. Α. Π. 369 τοῦ 1867, 128 τοῦ 1872. — Μὴ ὑπαρξούσης ταυτότητος εἰς τὰ πρόσωπα τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου, δὲν χωρεῖ συμφηρισμός ἀμοιβαίων ἀπαιτήσεων. Α. Π. 289 τοῦ 1863. *Ὅθεν ὅσκις, ὅτε γίνοντο ἀπαιτηταὶ αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ ἐναγμένου ὁ ἐναγόμενος δὲν ἦτο πλέον κύριος τῶν κατὰ τοῦ ἐναγόντος ἀπαιτήσεων αὐτοῦ, ὥς εἶχεν ἤδη παραχωρήσει ἑτέρῳ, δοτικὴ διὰ τῆς ἐκχωρήσεως ἐπὶ τῇ θέσιν δανειστοῦ καὶ κύριος κατέστη τῶν παραχωρηθέντων δανείων, δὲν χωρεῖ συμφηρισμός, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν ἐκχωρήσιν δὲν ἐκινετοποίηθη τὸ ἐκχωρηθέντι ὀφειλέτῳ, διότι ἡ κοινοποίησις δὲν ἀπαιτεῖται ἵνα καταστῇ δικαιοῦς

χας τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως ὁ ἐκδοχεύς, ἀλλ' ἵνα μὴ δύνηται ὁ δυνάστης νὰ ἐξουλήσῃ ἀρεθῆς τὸ χρέος πρὸς τὴν πρῶτον θανατοῦν. Α. Π. 204 τοῦ 1854. Ἐπίσης δὲν δικαιούται τὸ δημόσιον νὰ ἀντιταγῇ πρὸς συμφηρισμὸν ἀπαιτήσιν τοῦ Ἐκκλ. ταμείου, ἀτε τούτου ὅπως διόλου διακρίνεται ἀπὸ τοῦ δημοσίου καὶ ἀντίστοιχον αὐτῷ. Α. Π. 128 καὶ 374 τοῦ 1863.—Ἡ πρότασις ἵκη: χρηματικῆς ἀνταπαιτήσεως ἐπὶ σκοπῷ ἀπορρίψεως τῆς ἀγωγῆς, ἀποτελοῦσα τὴν τοῦ συμφηρισμοῦ ἐνστάσιν, δύναται νὰ προταθῇ οὐχ ὡς ἀνταγωγῆς ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων, πρὸς δὲ καὶ ἐνώπιον τῶν Ἐφετών τὸ πρῶτον ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἀρ. 747 τῆς πολ. δικ. Α. Π. 180 τοῦ 1847, 186 τοῦ 1851, 241 τοῦ 1853, 16 τοῦ 1886. Ὁδὲ καὶ δ' ἀνάγκη νὰ ᾖ ἐκκαθαρισμένη ἡ πρὸς συμφηρισμὸν ἀνταπαιτήσις. Α. Π. 114 τοῦ 1892. Ὅθεν δικάζοντος τοῦ Ἐφεταίου τὴν περὶ τῶν δαπανῶν αἰτήσιν διαδίκου τινός, δύναται νὰ προταθῇ λόγῳ συμφηρισμοῦ καὶ ἡ περὶ τῶν καρπῶν, διότι ἄλλως κατὰ τὴν Ν. 88 § 5 ρ. 62. 5 τίτλου 3 Πανθ. αἱ ὑπερβαίνοντες τοὺς καρποὺς δαπῶναι ἀποδίδονται, ὅθεν τὴν τῶν δαπανῶν ἀπίδοσιν ἀκολουθεῖ καὶ ἡ τῶν καρπῶν ἀφαίρεσις. Α. Π. 160 τοῦ 1847, 159 τοῦ 1852. Ὅθεν προτείνεται τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἐφεταίου. Α. Π. 357 τοῦ 1863. Ἐν γένει δὲ δύναται καὶ παρεμπιπρόντως νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς κυρίας δίκης καὶ νὰ ἐξετασθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ὡς συναφῆς πρὸς αὐτήν. Α. Π. 137 τοῦ 1886. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐκτελεσιν ἐτι δύναται τὸ πρῶτον νὰ προταθῇ, δοκιμῆς ἡ πρὸς συμφηρισμὸν ἀπαιτήσις εἶναι σαφῆς καὶ ἀναμφισβήτητος οὐ μόνον δυναμένη τῶν βωμικῶν καὶ βυζαντινῶν διατάξεων (Βασιλ. XXIV. 20. 26), ἀλλὰ καὶ δυνάμει τῶν ῥητῶν ἀρθρῶν 892 καὶ 910 τῆς Πολ. Δίκης. Α. Π. 162 τοῦ 1850, 208 τοῦ 1854, 357 τοῦ 1863, 352 τοῦ 1867, 137 τοῦ 1867. Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ νὰ ὑποβάλληται ἡ ἐνστάσις τοῦ συμφηρισμοῦ καὶ ἐκκαθαρισμένη, ὅθεν καὶ κατ' ἀπαιτήσεως ἐκκαθαρισμένης χωρεῖ συμφηρισμὸς ἀπαιτήσεως ἀνεκκαθαρίστου. Μόνον δὲ ἐπὶ τῇ ἡ μὲν κυρία ἀπαιτήσις ᾖ καὶ ὡρίμα, ἡ δὲ πρὸς συμφηρισμὸν ἀνταπαιτούμενη χρεὶς μακρῶς δια' ἱκανοῦ, παρεμπιπταί ἡ τελευταία εἰς ἰδιαίτερον συζήτησιν. Α. Π. 128 τοῦ 1872, 183 τοῦ 1884. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 417 τοῦ 1886 τῶν δικονομικῶν διατάξεων τοῦ ρ. 8. μὴ ἰσχυροῦσιν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς πολιτικῆς δίκης. Δὲν δύναται νὰ προταθῇ ἡ περὶ συμφηρισμοῦ ἐνστάσις κατὰ πρῶτον ἐνώπιον τῶν Ἐφετών. Ὡσαύτως κατὰ τὴν 142 τοῦ 1882 δὲν δύναται νὰ προταθῇ ὡς περιέχουσα βάσιν ἰδίας ἀπαιτήσεως.— Κατὰ τὸ ἀρθρον 11 τοῦ Διατ. τῆς 1885 περὶ καταδιώξεως τῶν καθυστερούντων δὲν συγχωρεῖται εἰς τὴν ἐπιτέλειαν τοῦ δημοσίου νὰ προβῇ συμφηρισμὸν τῶν ἐκ δημοσίων δικαιωμάτων ἀπαιτήσεων τοῦ δημοσίου πρὸς χρῆν αὐτοῦ ἔστω καὶ στήριγμα εἰς τελεσίδικον ἀπόφασιν ἄνευ πράξεως τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς ἐγκρινούσης τὴν συμφηρισμὸν. Α. Π. 184 τοῦ 1859, 305 καὶ 487 τοῦ 1861. (Ἀλλ' ἦδη τὸ ἀρθρον 11 τοῦ Διατ. ἀντικατέστη διὰ τοῦ 50 ἀρθρου τοῦ περὶ εἰσπραξέως τῶν δημοσίων ἐσόδων νόμου τῆς 29 Μαΐου 1871, ὅν ἐστι ἐν Α' Μέρει Παραρτ. Δικαστικῶν Νόμων ἐν λέξει Εἰσπραξίς τῶν δημοσίων ἐσόδων).—Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ συμφηρισμὸς κατὰ τοῦ βεληγομένου ὑπὸ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας. Α. Π. 92 τοῦ 1848.— Οὐδέποτε προβάλλεται ὑπὸ τοῦ θεματοφύλακος συμφηρισμὸς ἢ ἄλλαι ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀπαιτήσεις εἰς τὸν παρακαταθέτην, αἰτοῦνται τὸ ἴδιον αὐτοῦ πράγμα. Α. Π. 20 τοῦ 1859.

ΤΙΤΛ. I'.—Περὶ κοινωνίας. (1)

1. Συνίσταται κοινωνία ἢ ἕως οὗ ζῶσιν οἱ κοινωνοῦντες ἢ πρὸς καιρὸν ἢ ὑπὸ αἵρεσι. (N. 4 πρ. Πανδ. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 4).

M. Ἐαίρια συνίσταται ἢ ἕως οὗ ζῶσιν οἱ ἑταῖροι ἢ πρὸς καιρὸν ἢ ὑπὸ αἵρεσιν.

N. Τῆς συμφωνίας τῶν συνεταίρων συνισταμένης εἰς τὴν καταβολὴν μὲν ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν ἀναγκαίων χρημάτων πρὸς ἀγορὰν τῶν καπνῶν, τὴν φροντίδα δὲ περὶ τῆς προδότησεως τῶν καπνῶν τοῦ ἑτέρου ὡς εἰδημονος περὶ τὴν ἐκλογὴν καὶ πρὸδότησιν τῶν καπνῶν, δὲν δικαιούται ὁ πρῶτος νὰ αἰτήσῃ τόκους τῶν καταβληθέντων κεφαλαίων, ἀτε λαθὼν ἀντὶ τῶν χρημάτων αὐτοῦ τὰς ἐκ τῆς ἑταιρικῆς ἐπιχειρήσεως ὠφελείας, ἀλλ' οὐδὲ ἀντιμισθίαν νάξιωσθ' ἐπὶ τοῖς εἰς τὴν πώλησιν αὐτοῦ καταβληθεῖσι κόποις, τοιαύτης οὕσης τῆς συμφωνίας. A. Π. 168 τοῦ 1855. — Οὐδεὶς νόμος ὑποχρεοῖ τὸν μετὰ τὴν διάλυσιν ἑταιρείας ἑταῖρον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τόκου τοῦ σφειλομένου τυχόν κεφαλαίου, ἐκτός ἂν ὁ ὀφειλέτης ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ ὀφειλομένου ἢ καταστῇ ὑπερήμερος. Ὁ δὲ N. 60 τοῦ βιβλίου 17 τίτλου 2 καὶ ὁ N. 1 § 1 τοῦ βιβλ. 23 τίτλ. 1. Πανδ. προβλέπουσι περιπτώσει, καθ' ἃς ἡ ἑταιρεία ὀφίσταται καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς ὁ ἑταῖρος λαμβάνει ἐκ τῶν ἑταιρικῶν κεφαλαίων ἢ τῶν κερδῶν αὐτῆς. A. Π. 491 τοῦ 1852. Ἀλλ' ὀφείλει τήνους ἀείποτε ὁ συνεταῖρος ἐὰν ἐποιήσῃται χρῆσιν πρὸς ἰδίαν ὠφελείαν τῶν χρημάτων τῆς ἑταιρείας. A. Π. 128 καὶ 371 τοῦ 1853· ἐπίσης ὀφείλει τόκον διὰ τὰ εἰσπραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἀπ' ἧς κατέστη ὑπερήμερος. A. Π. 128 τοῦ 1853. — Κατὰ τὸν N. 17 βιβλ. 17 τίτλ. 8 Πανδ. καὶ § 1 Εἰσηγ. βιβλ. 8 τίτλ. 25 ὄντων ἀνίσων τῶν κεφαλαίων τῶν συνεταίρων καὶ μηδεμίας ὑπαρχούσης συμφωνίας περὶ τοῦ μέρους κέρδους ἢ ζημίας, ὅπερ ἕκαστος αὐτῶν ἐπιγνώσεται, εἰς ἴσου τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας ἐπιγνώσονται, οἱ δὲ νόμοι οὗτοι ἐφαρμοζονται γενικῶς εἰς πάσας τὰς ἑταιρείας. A. Π. 222 τοῦ 53. — Ὁ ὑπὸ τῶν ἑταίρων διορισθεὶς πρὸς εἰσπραξίαν ἐντολοδόχος θεωρεῖται ὡς ἐντολοδόχος αὐτῶν· ὅθεν πάντα ἀμέλεια ἢ ὀλιγότης αὐτοῦ ἐπιβαρύνει πάντας τοὺς συνεταίρους, οὐχὶ δὲ ἀποκλειστικῶς τὸν ἐκλέξαντα αὐτὸν ἑταῖρον, ἐκτός ἐὰν ἀποδούλῃ αὐτῷ ἀμέλεια περὶ τὴν ἐκλογὴν. A. Π. 134 τοῦ 60. — Ἡ ἀτομικῶς καὶ δι' ἴδιον λογαριασμὸν ὑποτινος τελεσθεῖσα ἀγορὰ ἀκινήτων, δι' ἃ συνίστηται πρότερον ἑταιρεία μεταφύ αὐτοῦ καὶ ἄλλων, κατέστησε μὲν κύριον αὐτῶν τὸν ἀγοράσαντα, πλην οὗτος ἀνενδοιάστως ὑποχρεούται διὰ τῆς ἐκ τῆς ἑταιρείας ἀγωγῆς νὰ καταστήσῃ κοινὰ τὰ κατὰ παράδοσιν τῆς συμφωνίας ἢ καὶ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀτομικῶς ἀγορασθέντα. A. Π. 320 τοῦ 1879.

2. Ἐν τῇ συστάσει τῆς κοινωνίας οὐδὲν δεῖ περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως συμφωνεῖν· κατὰ φύσιν γὰρ τῆς κοινωνίας ὁ παρὰ καιρὸν ἀπαγορεύσας ἐνέχεται. (N. 17 § 2 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 17).

M. Εἰς τῆς ἑταιρείας τὴν σύστασιν οὐδὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ συμφωνήται περὶ

(1) Ὅρα καὶ Παραρτ. τίτλου 5· περὶ κανόνων διαφόρων § 37.

τῆς παραιτήσεως (ἐταίρου)· διότι ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐταιρίας ἐπεται, ὅτι ὁ παραιτούμενος παρακαίρως ἐνέχεται.

3. Ὅτε μὲν ἀπὸ συναινέσεως γένηται κοινωνία, χώρα τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ ὅτε δὲ χωρὶς συναινέσεως, κοινοπραξία ἐστίν. (N. 32 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 32).

Μ. Ὅταν κατὰ συναινέσιν συσταθῇ ἐταιρεία, ἔχει χώραν ἢ περὶ ἐταιρίας ἀγωγῇ· ἔταν δὲ ἄνευ συναινέσεως, ὑπάρχει κοινοπραξία.

4. Θανάτῳ λύεται ἡ κοινωνία καὶ οὐκ ἐρεῖται συμφωνεῖν διαδίδειν εἰς τοὺς κληρονόμους· εἰμὴ ἐπὶ δημοσίων ἡρεῶν. (1) (N. 50 πρ. Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 57).

Μ. Ἡ ἐταιρία διαλύεται ἔνεκα θανάτου τῶν μελῶν αὐτῆς, καὶ δὲν συγχωρεῖται καὶ νὰ συμφωνῶσιν οἱ ἐταῖροι νὰ μεταδίδῃ αὐτὴ εἰς τοὺς κληρονόμους· ἐκτός ἐάν πρόκειται περὶ δημοσίων ἡρεῶν.

N. Θανόντος τινὸς τῶν συνεταίρων ἐν ἀγνοίᾳ τῶν λοιπῶν, αἱ ἀρξάμεναι πράξεις διαρκούσης τῆς ἐταιρίας πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ συνεταίρου καὶ ὑποτάμναι ἐκκρεμεῖς, ἐκτελούμεναι μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ κρίνονται ὡς εἰ ὀφίσταται ὡς πρὸς αὐτὰς ἡ ἐταιρεία κατὰ τὰς περὶ αὐτῆς διατάξεις. Ἄν δὲ ὁ θάνατος ᾗναι γνωστός, ἡ ἐταιρεία ἀπὸ τῆς γνώσεως αὐτοῦ εἶναι διαλελυμένη, ἐφαρμοζομένη καὶ ἐπὶ ἐταιριῶν τῶν περὶ ἐντολῆς ὀριζομένων. (N. 65 § 10 Πανδ. (17. 2). Βασιλ. 68 § 10 (12. 1). N. 26 πρ. καὶ § 1 Πανδ. (17, 1). Βασ. 26 § 1 καὶ 3 (14. 1). Δ. Π. 122 τοῦ 1879.

5. Ἐάν ἀδελφοὶ κοινωνίαν συστήρῳνται, καὶ τὰ ἀπὸ στρατείας προσγινόμενα καὶ τὰ σιτηρέσια κοινοποιοῦνται. (N. 52 § 8 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Ἐάν ἀδελφοὶ συνεταίρισθῶσι, καὶ τὰ ἐκ στρατείας προσποκτώμενα καὶ τὰ σιτηρέσια κοινὰ γίνονται.

6. Ἐάν ῥητῶς πάντων τῶν πραγμάτων γένηται κοινωνία, καὶ κληρονομία καὶ ληγάτα καὶ δωρεαὶ καὶ πᾶν κέρδος τῇ κοινότητι προσπορίζεται. (N. 3 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 3).

Μ. Ἐάν ῥητῶς συσταθῇ ἐταιρεία ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ κοινότητος ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ κληρονομία καὶ κληροδοτήματα καὶ δωρεαὶ καὶ πᾶν κέρδος γίνονται κοινὸν κτῆμα τῆς ἐταιρείας.

N. Καὶ ἐπὶ συστάσεως καθολικῆς ἐταιρίας καθίστανται μὲν κοινὰ ἀμέσως ἄνευ παραδόσεως κατὰ τὸν νόμον πάντα τὰ τότε ὑπάρχοντα ἐκάστου ἐταίρου κτῆματα· ἀλλ' ὅ,τι ἂν συνέταιρός τις μετὰ τὴν σύστασιν τοιαύτης ἐταιρίας κτήσεται ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, τοῦτο δὲν γίνεται κοινὸν ἀμέσως, ἀλλ' ὅποτε αὐτὸς ὁ κτησάμενος αὐτὸ διὰ τῆς περὶ ἐταιρίας ἀγωγῆς νὰ καταστήσῃ αὐτὸ κοινὸν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων αὐτοῦ, δηλονότι ἀπαιτεῖται ἀναγκαστικὸς νόμιμος πρᾶξις τοῦ συνεταίρου, δηλοῦσα τὴν θέλησιν τῆς

(1) Ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ ἐνοικιάσεως δημοσίων τελῶν ἐταιρία, ἡ συμφωνηθεῖσα καὶ διὰ τοὺς κληρονόμους, διαλύεται, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ μόνος δυναμέμενος νὰ διοικήσῃ αὐτὴν κατὰ Βασ. XII 1. § 67. 61.

μεταδόσεως τῆς συγκυριότητος εἰς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ. Α. Π. 299 τοῦ 1862. — Ἐκ τῆς φύσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς ἑταιρίας καὶ τῆς ἐν ᾧ ἄρμεν. (Παραρτ. τίτλ. Β' § 87) διατάξεως προκύπτει ὅτι ὁ συνεταιρὸς τοῦ συνεταιροῦ δὲν εἶναι καὶ μέλος τῆς ἑταιρίας. Ὅθεν συνεταιροὶ δὲν ἀντιπροσωπεύονται ὑπὸ τοῦ συνεταιροῦ αὐτῶν ὡς νομίμου ἐντολοδόχου αὐτῶν εἰς αἰ. ἐνέργησιν πράξεις ὡς μέλος ἄλλης ἑταιρίας. Α. Π. 81 τοῦ 1846, 87 τοῦ 1850.

7. Ἐάν συμφωνήσωμεν κοινὴν εἶναι τὴν ὡς εἰκὸς ἐρχομένην εἰς ἓνα ἡμῶν δικαίαν κληρονομίαν, οὐ περὶ τῆς ἐκ διαθήκης δοκούμεν λέγειν, ἀλλὰ περὶ τῆς νομίμου. (Ν. 3 § 2 Πανθ. 17, 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 3).

Μ. Ἐάν συμφωνήσωμεν νὰ ᾖ κοινὴ ἡ ἐπέρχομένη εἰς ἓνα ἐξ ἡμῶν δικαία κληρονομία, δὲν ὑπολαμβάνομεθα ὅτι λέγομεν περὶ τῆς ἐκ διαθήκης, ἀλλὰ περὶ τῆς νομίμου.

8. Συνίσταται κοινωνία πράγματι καὶ ῥήματι καὶ δι' ἀγγέλου καὶ διαλύεται ἀπαγορεύσει, θανάτῳ, καταστάσεως ἐναλλαγῇ καὶ ἀπορίᾳ. Συνίσταται καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς πράγμασι καὶ ἐπὶ τέλει καὶ ἐρ' ἐνὶ πράγματι καὶ μεταξὺ τῶν ἄντισον οὐσίαν ἐχόντων· ὁ γὰρ πενέστατος ὡς ἐπίπαν τὸ λείπον ἐν χρήμασι διὰ τῆς σπουδῆς ἀντισταθμίζει. (1) (Ν. 4 καὶ Ν. 5 Πανθ. 17, 2 (pro socio). Βασ. XIII. 1. 4).

Μ. Ἑταιρεία συνίσταται διὰ πράματος καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τοῦ προσώπου· διαλύεται δὲ διὰ πράματι, θάνατον, καταστάσεως ἀλλαγῇ καὶ ἀπορίᾳ. Συνίσταται δὲ καὶ ὡς πρὸς ὅλα τὰ πράγματα καὶ ὡς πρὸς φόρους καὶ ὡς πρὸς ἓν πρᾶγμα καὶ μεταξὺ τῶν ἐχόντων ἄντισον περιουσίαν· διότι ὁ πάντῃ πτωχὸς τὸ ἐλλείπον εἰς χρήματα προσφέρει διὰ τῆς ἐπιμελείας αὐτοῦ.

Ν. Ἡ ἑταιρία, μὴ οὖσα φίλον σύμφωνον, ἀλλὰ συμβόλαιον, λαμβάνει ἰσχύϊν διὰ μόνης τῆς συναίνεσεως τῶν μερῶν (Γαίου 3 Εἰς. 136 καὶ 136 Ν. 2 προσημ. § 1 καὶ 2 Πανθ. Oblig. et act.)· ὅθεν καὶ ἰδιωτικὸν ἐγγράφον, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι συνήνεσαν οἱ συμβαλλόμενοι νὰ λογισθῶν ὡς πρὸς τὰ κέρδη καὶ τὰς ζημίας συμμετοχοὶ ἐξ ἴσου εἰς τὸν ἐνοικισθέντα ὑπ' αὐτῶν ἀμπελῶνα, ἀποτελεῖ ἑταιρικὸν συμβόλαιον. Α. Π. 194 τοῦ 1838. — Τὸ συναλλάγμα τῆς ἑταιρίας δὲν ἀκυροῦται, καὶ μὴ ὀρισθεῖσιν τῶν περὶ συμμετοχῆς τῶν συνεταιρῶν ἀναλογιών, ὡς καὶ μὴ καταβαλόντος τινὸς τῶν ἑταίρων τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ, διότι ἐνεκα μὲν τῆς μὴ καταβολῆς τοῦ ἐπι-

(1) Αἱ διατάξεις αὗται ἰσχύουσι καὶ παρ' ἡμῶν, ἀπαγορευομένης μόνον τῆς διὰ μαρτύρων ἀποδείξεως τῆς συστάσεως, τῶν ἐπιχειρήσεων κτλ. τῆς ἑταιρίας, εἰ πρόκειται περὶ ποσότητος ὑπερβαίνουσας τὰς 50 δραχμὰς. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἑταιρειῶν αἱ ἐμπορικαὶ ὑποβάλλονται τανύν εἰς τὰς ἐν τῷ ἐμπορίῳ (ἀρθ. 18-50) ὀριζόμενας διατυπώσεις. Εἰρήσθω δ' ἐν παράθῳ, ὅτι τῶν μὲν ἐμπορίων, ἐπεξεργασίαν καὶ ἀνωνύμων ἡ σύστασις τελεῖται δι' ἐγγράφου καταστατικῶν (τῶν ἀνωνύμων μάλιστα διὰ δημοσίου ἐγγράφου), τῶν δὲ μετοχικῶν δύναται νὰ ποδείχθῃ καὶ διὰ μαρτύρων, ἂν τὸ δικαστήριον κρίνῃ δεκτὴν τὴν διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν.

βάλλοντος τῷ μὴ καταβαλόντι ἑταίρῳ θρεῖλονται τόκοι ἢ ἀποζημίωσις, καθ' ἓπον παρέκυψε ζημία (N. 60 Πανδ. 17. 2. N. 1 § 1 Πανδ. 22. 1), ἐὰν δὲ μὴ λεχθῇ τι περὶ τῶν μερίδων, τὰ μέρη εἰσιν ἴσα (N. 29 πρ. Πανδ. 17. 2). Δ. Π. 320 τοῦ 1879.

9. Ἐὰν ἀπλῶς γένηται κοινωνία καὶ μὴ λεχθῇ ἐπὶ τίνι θνατῇ συνίστασθαι, ἐπὶ τῷ περιγινόμενῳ πόρῳ καὶ κέρδει ἀπὸ πράξεως καὶ ἀγορασίας καὶ μισθώσεως καὶ ἐκλήψεως συνίσταται· πόρος γάρ ἐστιν ὁ ἀπὸ καμάρου τινὲ περιγινόμενος· κληρονομίαι δὲ καὶ ληγγάτα καὶ δωρεαὶ οὐ περιέχονται· αἱ γὰρ δωρεαὶ ὡς μισθὸς τινος ἡγησαμένου περιγίνονται ἡμῖν (N. 7 καὶ N. 8 καὶ N. 9 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 7-9).

Μ. Ἐὰν ἀπλῶς συσταθῇ ἑταιρεία καὶ δὲν ἐρισθῇ εἰς τί, ὑπολαμβάνεται ὅτι συνίσταται εἰς τὸν περιγινόμενον ἡμῖν πόρον καὶ κέρδος ἐκ πωλήσεως καὶ ἀγορᾶς καὶ μισθώσεως καὶ ἐργασίας· διότι πόρος εἶναι ὅ,τι περιέρχεται εἰς τινὰ διὰ τῶν πόνων αὐτοῦ. Κληρονομίαι δὲ καὶ κληροδοτήματα καὶ δωρεαὶ δὲν περιέχονται· διότι αἱ δωρεαὶ περιέχονται ἡμῖν ὡς ἀμειβή προηγμένου τινός (ὀφειλέτης τινός ἡμῶν προηγουμένης ἢ ἄλλης τινός αἰτίας).

10. Τοῦ κέρδους ὁ κοινωνὸς οὐ δίδωσι τόκον, εἰ μὴ ἀπὸ υπερθέσεως καὶ συγχρήσεως. (N. 60 πρ. Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 58).

Μ. Ὁ ἑταῖρος τόκον τοῦ κέρδους δὲν χορηγεῖ, εἰμὴ μόνον ἐνεκεν υπερθέσεως καὶ χρήσεως (αὐτοῦ ἐπὶ ἰδίᾳ ὠφείλει).

11. Ὁ κοινωνὸς ἀπὸ ἀμελείας καὶ ῥαθυμίας ἐνέχεται· οὐ χρεωστῇ δὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ὅταν ἐν τοῖς ἰδίῃς πράγμασι· (N. 72 Πανδ. 17. 2 (pro socio), Βασ. XII. 1. 70).

Μ. Ὁ ἑταῖρος ἐνέχεται δι' ἀμελείαν καὶ ῥαθυμίαν· δὲν ὀφείλει ὅμως εὐλογην μεγάλης ἐπιμέλειας, ἀλλ' ἐκείνης, ἣν καταβάλλει διὰ τὰ ἰδία αὐτοῦ πράγματα.

12. Τοῦ κοινωνοῦ βλάβαντος τὸ κοινὸν πρᾶγμα καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται· εἰ καὶ τὰ μάλιστα κατὰ κληρονόμων εὖχ ἀρμόζει ὁ Ἀκουίλιος. (N. 10 πρ. Πανδ. 10. 3 (communī dividundo). Βασ. XII. 2. 10).

Μ. Ὅταν ὁ ἑταῖρος βλάβῃ τὸ κοινὸν πρᾶγμα καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ ἐνέχεται κατ' ἐξαιρέσιν, καίτοι κατὰ κανόνα δὲν ἀρμόζει κατὰ τῶν κληρονόμων ἢ ἀγωγῇ τοῦ ἀκουιλίου νόμου.

Περὶ διαιρέσεως κοινῶν.

13. Εἰ μὴ δύνανται διαιρεθῆναι τὰ πράγματα, καὶ ὁ ὑπερθεματισμὸν ἐνὶ προσκυρούσθωσαν· ἐὰν δὲ ὁ εἰς τῶν δικαζομένων πέντε ὧν μὴ δύνῃται ὑπερθεματίσαι, φερέσθω καὶ ἐξωτικῶς ὀφεί-

λων υπερθεματισμὸν ἐπὶ τῷ πράγματι ποιήσασθαι. (1) (N. 1 Κωδ. 3. 37 (communi dividundo). Βασ. XII. 2 32).

M. Ἐὰν τὰ πράγματα δὲν δύνανται νὰ διαιρεθῶσι, προσκυροῦνται εἰς ἓνα διὰ πλειστηριασμοῦ· εἰ δὲ ὁ εἰς τῶν δικαζομένων ὡς πτωχὸς δὲν δύναται νὰ πλειοδοτήσῃ, προσλαμβάνεται καὶ ἐξωτικός, ὁρεῖλων νὰ πλειοδοτήσῃ διὰ τὸ πρᾶγμα.

N. Ἐπὶ τῆς περὶ διανομῆς κοινοῦ πράγματος ἀγωγῆς, παρεχομένης ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ εἰς τὸν νομέα (τὸν μὴ κατέχοντα βίαν, λάθρα ἢ κατὰ παράκλησιν), ἡ δικαία αἰτία τῆς νομῆς τοῦ ἐνάγοντος δὲν ἀποτελεῖ τὴν κατὰ τὴν ἀρθ. 693 τῆς Πολ. Δικ. ἀναγκασίαν προϋπόθεσιν τοῦ ἀξιουμένου δικαιώματος ἢ οὐσιώδους τῆς ἀγωγῆς ταύτης στοιχείου, ὅθεν δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐκτίθεται ἐν τῇ ἀγωγῇ. Α. Π. 214 τοῦ 1896. Σημειωτέον ὅτι, τῆς συνδιοικτησίας διατηρουμένης, ὁ συγκαινωνὸς πράγματός τινος ἡ δικαίωσις δύναται νὰ ἐνασκήσῃ τὸ ἴδιον ἐπὶ τοῦ κτήματος μερίδιον αὐτοῦ καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ τοῦ ὅπ' αὐτοῦ ἐξασκουμένου δικαιώματος, τοῦ συγκαινοῦ μὴ δικαιουμένου νὰποκρῶσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ τρίτου κατ' ἀκολουθίαν τῆς τριετίας μεταδιόσεως γενομένην ἐξάσκησιν τοῦ μεταδιόσθεντος αὐτῷ δικαίου, ἀλλὰ μόνον δικαιουμένου νὰ ζητήσῃ τὴν διανομήν. Α. Π. 13 τοῦ 1879. Δύναται ἐπίσης ὁ ἐξ ἀδικαιρέτου συγκύριος νὰ ἀσκήσῃ τὴν δικαιοδικητικὴν ἀγωγὴν διὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ μέρος (N. 8 Πανθ. Β. 1). Α. Π. 29 τοῦ 1895. (18ε καὶ τίτλον 8 § 2).

14. Ἐὰν ἡ γενομένη μεταξὺ ἡμῶν τελείων ὄντων ἐπὶ τοῖς ἐπικεινῶσι πράγμασι διαίρεσις, καταλειφθεῖσης ἢ μετενεχθεῖσης τῆς νομῆς, πέρας ἐδέξατο, ἀνανεῶσθαι τὰ τῇ ἀμοιβαίᾳ πίστει περαιωθέντα οὐ δύνανται. (N. 8 Κωδ. 3. 38 (communio utriusque iudicii). Βασ. XII. 3. 8).

M. Ἐὰν ἡμεῖς ἐνήλικοι ὄντες διανείμεσθαι ἀλλήλοις τὰ κοινὰ πράγματα, ἡ δὲ νομὴ αὐτῶν ἀναπορεύῃ ἢ μετατεθῇ, τὰ ἀποφασισθέντα τῇ ἀμοιβαίᾳ ἡμῶν πίστει δὲν δύνανται νὰ ἀνανεωθῶσι.

15. Ἀπαγόρευσις πολλάκις παρὰ τῇ νόμῳ καλεῖται· ἡ τῆς κοινωνίας διάλυσις. (N 16 πρ. N. 17 § 1. N. 65 § 3-8 Πανθ. 18. 2 (pro socio)).

M. Ἀπαγόρευσιν πολλάκις ὀνομάζει ὁ νόμος τῆς ἐταιρείας τὴν διάλυσιν.

16. Εἰ καὶ συνεφωνήθῃ εἰς αὐτὸν χρόνον μὴ λυθῆναι τὴν κοινωνίαν, ἐξ ἐθλόγου αἰτίας λύεται (2). Τὴ γὰρ ὅτι ἡ αἴρεσις ἐφ' ἣ συνέστη οὐκ ἐγένετο ἢ ὑβριστῆς καὶ ἐπιζήμιός ἐστιν ὁ κοινωνὸς ἢ οὐκ ἔστι καρπίζεσθαι τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ συνέστηκεν

(1) Τὰ τῆς δικαστικῆς διανομῆς ὁρίσθησαν παρ' ἡμῶν διὰ τῆς Πολιτ. Δικονομίας (ἄρθρα 1091 ἐπ.).

(2) Ὅθεν δύναται νὰ διαλυθῇ ἡ ἐταιρεία, ὅσκις κατεστη ἀδύνατος ἕνεκα διαστάσεως ἢ σύμπτωτος τῶν ἐταίρων οὐ ἕνεκα κινδυνεύουσι τὰ ἐταιρικά συμφέροντα (Βασ. 12. 1 § 18'), ἢ τις τῶν ἐταίρων δὲν ἐκπληρᾷ τοὺς συνυπολογισθέντας ὄρους τοῦ συναλλάγματος, ἀκουσίως ἢ ἑκούσιως, ὅπως αἰετὶς λ. γ. εἰς μακρὰν ἀποδημίαν (Βασ. 12. 1 § 19').

ἡ κοινωνία ; (N. 14 § 1. N. 15 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 14 καὶ 15).

Μ. Καὶ ἂν συμφωνήσῃ ἐντός ῥητου καιροῦ νὰ μὴ διαλυθῇ ἡ εταιρία, ἐνέκιν ἐυλόγου ὁμως αἰτίας διαλύεται. Καὶ τί ἂν ἡ αἵρεσις, ὑπὸ τὴν ἀπολὸν συνέστη, δὲν ἐξετελέσθῃ ἢ ὁ ἑταῖρος ᾔναι ὑδριστὴς καὶ ἐπιζημιος ἢ δὲν δύναται νὰ καρπωθῇ ἡ εταιρία τὸ πρᾶγμα δι' ὃ συνεστάθῃ;

17. Τὰ περὶ τὴν κοινωνίαν οὗ τὰ διὰ τὴν κοινωνίαν δαπανηθέντα κοινά. (N. 60 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 58).

Μ. Κοινὰ εἶναι οὐχὶ τὰ δαπανηθέντα χάριν τῆς εταιρίας, ἀλλὰ τὰ δαπανηθέντα περὶ τὴν εταιρίαν (δηλονότι περὶ αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς εταιρίας).

18. Ἐὰν ἀπαγορεύσω τῷ ἀπολιμπανομένῳ μου κοινωνῶν, ὅσα μὲν κτήσονται ἕως οὗ μάθῃ, κοινὰ γίνονται· ἡ δὲ ζημία μόνον ἐμὲ ἔρξῃ· τὸ δὲ κέρδος τοῦ κοινωνοῦ μόνου αὐτοῦ ἐστὶ καὶ ἡ ζημία κοινή. (N. 17 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασίλ. XII. 1. 17).

Μ. Ἐὰν πρὸς τὸν συνεταῖρόν μου ἀπόντα στείλω τὴν παραίτησίν μου, ὅσα μὲν ἀποκτήσω ἕως ὅτου μάθῃ τὴν παραίτησίν μου κοινὰ γίνονται· ἡ δὲ ζημία πίπτει εἰς βάρος μόνον ἐμοῦ, τοῦ δὲ συνεταίρου τὸ κέρδος εἶναι μόνου αὐτοῦ καὶ ἡ ζημία κοινή.

19. Τὰ ἐξ οἰκείας ἀμελείας συμβαίνοντα ἐπιγινώσκει ὁ κοινωνός· κὰν ἐν πολλοῖς ἑτέροις ὠφέλησῃ. N. 26 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 26).

Μ. Εἰς βάρος τοῦ συνεταίρου πίπτουσι τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ, καὶ ἂν τυχὸν ὠφέλησεν εἰς ἄλλα πολλὰ.

20. Τὰ συστάνα χρέα τῷ καιρῷ τῆς κοινωνίας ἐκ τοῦ κοινωνοῦ διδόνται· καὶ ἐὰν πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους (ἴσως γὰρ ἀρετικόν (1) ἐστὶν) ἡ κοινωνία λυθῇ, περὶ τῆς καταβολῆς ἀλλήλους ἀσφαλιζόνται. (N. 25 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 27).

Μ. Ὅσα χρέη συνήφθασαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς εταιρίας, ἀποδίδονται ἀπὸ κοινοῦ· καὶ πρὸ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους (διότι ἐνδέχεται νὰ ᾔναι ὑποαῖρεσις) ἐὰν διαλυθῇ ἡ εταιρία, οἱ ἑταῖροι ἀσφαλιζουσιν ἀλλήλους περὶ τῆς καταβολῆς.

21. Ἐὰν χρήματα συνεισάγωμεν ἐπὶ κοινῇ πραγματείᾳ καὶ ἀπόλωνται τὰ ἑμὰ, τῇ κοινότητι ἀπώλονται, εἴγε οὐκ ἀπώλονται, εἰ μὴ συνέβῃ ἡ κοινωνία· εἰ δὲ μετὰ τὸ ἀφορίσαι με καὶ μήπω συναγαγεῖν ἀπώλονται, μόνος ζημιόμαι. (N. 58 § 1 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Βασ. XII. 1. 56).

Μ. Ἐὰν συνεισφέρωμεν χρήματα πρὸς κοινὴν ἐμπειρίαν καὶ ἀπολεσθῶσι

(1) Αἰρετικόν λέγεται τὸ ὑπὸ αἵρεσιν· τί δὲ ἐστὶν αἵρεσις ἰδὲ ἐν σημειώσει ὑπὸ βιβλίῳ 5 τίτλ. 11 § 4.

τά ἐμὰ, διὰ τὴν κοινότητα θεωροῦνται ἀπολεσθέντα, ἐὰν δὲν ᾖ λησθῇ, μὴ συνισταμένης τῆς ἐταιρείας· εἰ δὲ ἀπωλεσθῇσαν ἀπὸ τοῦ διώρισα αὐτὰ ἀλλὰ πρὶν ἢ συνεισφέρειν αὐτά, μόνος ἐγὼ ζημιούμην.

22. Ὁ κοινωνὸς μου ἐπὶ τῷ κοινῷ πράγματι καὶ κλοπῆς ἀγωγῇ ἐνέχεται μοι, καὶ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν ἐτέρα. (N. 45 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 45).

M. Ὁ συνεταιρὸς μου διὰ τὸ κοινὸν πρᾶγμα ἐνέχεται πρὸς τὴν περὶ κλοπῆς ἀγωγῆς, καὶ δὲν ἀναιρεῖ τὴν μίαν ἀγωγὴν ἢ τὴν ἄλλη.

23. Τὰ τυχερά ὁ κοινωνὸς οὐκ ἐπιγινώσκει. Ὅθεν τετιμημένα θρόνυματα εἰ μὲν ὑπὸ ληστῶν ἀφαιρεθῶσι, νικᾷται ἢ ζημία· εἰ δὲ κλαπῶσι, μόνος ὁ ἐσχηκὼς αὐτὰ τὰν χρεωστέῃ γὰρ ἀκριβεστάτην ἀσφάλειαν ὁ δεξιὰ διατετιμημένα· καὶ ἀρμόζει ἢ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ κοινωνία ἐδόθησαν βόσκεσθαι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἦν μνημένα. (N. 52 § 3 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

M. Τὰ τυχερά δὲν πίπτουσιν εἰς βάρος τοῦ συνεταιροῦ. Ὅθεν μνημένα ζῶα εἰ μὲν ἀφαιρεθῶσιν ὑπὸ ληστῶν, ἢ ζημία καθίσταται· εἰ δὲ κλαπῶσι, ζημιούται μόνος ὁ ἔχων αὐτά· διότι ὁ παραλαβὴν τετιμημένα ὀφείλει νὰ φυλάττῃ αὐτὰ ἀκριβεστάτα· ἀρμόζει δὲ ἢ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ, ἂν παρεδόθησαν νὰ βοσκῶνται ὑπὲρ τῆς ἐταιρείας, καὶ μνημένα μάλιστα ἂν ᾖσαν.

24. Ἐάν κοινωνὸς ἐπὶ κοινῇ ἀποδημίᾳ ἐμπορία λησταῖς καὶ ἀπώλεσεν ἴδια χρήματα ἢ πράγματα, ἀπὸ τῆς διὰ τὴν ἐμπορίαν, οὐκ ἐλάμβανε, τὸ μέρος τῆς ζημίας γινώσκει ὁ κοινωνὸς καὶ τῶν περὶ τὴν ἰατρείαν δαπάνων αὐτὸ ἐστὶ καὶ ἐάν πλοῖον μετὰ τῆς πραγματείας ἐναυαγὸς ἐζημιώθῃ, ὅτε χωρὶς θαλάσσης οὐκ εἰώθει ἢ πραγματείας σθαι (N. 52 § 4 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

M. Ἐάν συνεταιρὸς ἐταξείδευσε πρὸς κοινὴν ἐμπορίαν καὶ περὶ ληστῶν καὶ ἀπώλεσε τὰ ἴδια αὐτοῦ χρήματα ἢ πράγματα, ἀπὸ τῆς ἐμπορίας καὶ μόνον παρέλαβε, τὸ μέρος τῆς ζημίας ἀποδέχεται ὁ καθὼς καὶ τῆς ἰατρείας τὴν δαπάνην. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐάν πλοῖον σὺν τῷ φορτίῳ καὶ ἐπῆλθε ζημία, ὅτε τὸ φορτίον δὲν ἠδύνατο νὰ μισθῇ διὰ ἐπὶ τῆς.

25. Ὁ εἰς τῶν κοινωνῶν ἀργυροπρατῶν οὐ κοινὸς ἐξώθεν τῆς τραπέζης αὐτῷ περιποιηθέντα. (N. 52 § 5 Πανδ. 17. 2 Βασ. XII 1. 50).

M. Οὐδεὶς τῶν ἐταίρων τραπέζων συνεισφέρει ὑπὲρ τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς αὐτὸν κέρδη ἐξώθεν τῆς τραπέζης (τῆς χρηματικῆς τραπέζης τῆς ἐταιρείας).

26. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἐπὶ κοινῇ τὰς τῶν γονέων ἵκοντο κληρονομίας, οὐ κοινοποιοῦσι τὰ ἐξώθεν αὐτῶν ὄντα. (N. 52 § 6 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Εἰ δὲ καὶ ἀδελφοὶ ἐπὶ σκοπῷ ἐταιρείας δὲν διένειμαν ἀλλήλοις τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων, δὲν καταβάλλουσιν ὑπὲρ τῆς ἐταιρείας τὰ ἔξωθεν ὑπ' αὐτῶν προσαποκτώμενα.

27. Ὁ κοινωνὸς ὑπερτιθεμένων τῶν ἄλλων ἔαν ἀνανεώσῃ τὸν κοινὸν οἶκον, ἐπιλογὴν ἔχει, ἢ τὰ δαπανηθέντα λαβεῖν μετὰ τῶν εἰσῶ τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν ἀνανέωσιν, καὶ ἔχει περὶ τὴν ἀπαίτησιν προνόμιον, ἢ καὶ τὸν οἶκον εἰς δεσποτείαν μετὰ τὴν τετράμηνον ἢ μᾶλλον διὰ τῆς περὶ κοινωνίας ἀγωγῆς λαβεῖν τὸ διαφέρον· ἴσως γὰρ βούλεται σχεῖν τὸν οἶκον· (1) Διὰ τοῦτο δὲ τετραμηνῷ περιωρίσθη [ὁ τόκος]. ἐπειδὴ μετ' αὐτὴν ὁ νόμος τὴν δεσποτείαν δίδωσι τῇ ἀνανεώσαντι. (Ν. 52 § 10 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Ἐάν ὁ συνιδιοκτήτης, ὅταν εἰς λοιποὶ ἀναβάλῃσι τὸ πρᾶγμα, ἀνακαίνισσιν τὴν κοινὴν οἰκίαν, δικαιούται νὰ ἐκλέξῃ, ἢ τὰς δαπάνας αὐτοῦ μετὰ τῶν τόκων νὰ λαβῇ ἐντὶς τεσσάρων μηνῶν μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν, καὶ ἔχει προνόμιον περὶ τὴν ἀπαίτησιν, ἢ καὶ μετὰ τὴν τετραμηνίαν νὰ λαβῇ τὴν οἰκίαν εἰς κυριότητα ἢ μᾶλλον τὸ διαφέρον νὰ αἰτήσῃ διὰ τῆς περὶ ἐταιρείας ἀγωγῆς, ἂν τυχὸν δὲν θέλῃ νὰ λαβῇ τὴν οἰκίαν. Ὁ δὲ τόκος περιμεινίσθη εἰς διάστημα τετράμηνον, διότι μετ' αὐτοῦ ὁ νόμος παρέχει τὴν κυριότητα εἰς τὸν ἀνακαίνισαντα.

28. Ὁ ἀποδημήσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν μόνος τὰς εἰς αὐτὴν γινόμενας δαπάνας λογιζέται τῇ κοινότητι. (Ν. 52 § 15 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 50).

Μ. Ὁ ταξιδεύσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν μόνον τὰ χρεὶν αὐτῆς δαπανηθέντα θύναται νὰξιώσῃ παρὰ τῆς ἐταιρείας.

29. Ἐάν ἐπὶ πράξει ἢ μισθώσει συστῇ κοινωνία, καὶ ἡ μετὰ θάνατον τοῦ ἑνὸς γινόμενη ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινόν ἐστίν. (Ν. 55 § 2 Πανδ. 17. 2. Βασ. XII. 1. 63).

Μ. Ἐάν συσταθῇ ἐταιρεία πρὸς πώλησιν ἢ μίσθωσιν καὶ ἡ μετὰ θάνατον τοῦ ἑνὸς γινόμενη ζημία καὶ τὸ κέρδος κοινά εἶναι.

30. Ὁ κοινὸς πωλεῶν δύο οἰκῶν ἄκουτος τοῦ ἑνὸς τῶν δεσποτῶν διαιρεῖται, ἐν ᾧ μὴ ἐστὶν ἐτέρωθεν εἰσοδος. (Ν. 11 § 1 Πανδ. 10. 3 (communi dividundo). Βασ. XII. 2. 19).

Μ. Τὰ κοινὰ προκύβιον δύο οἰκιῶν καὶ ἀκουσιως τοῦ ἑνὸς τῶν κυρίων μερίζεται, ὅταν ἄλλοθεν εἰσοδος δὲν ὑπάρχῃ.

(1) Ἴδε περὶ συνιδιοκτησίας καὶ § 45 βιβλίου Β' τίτλου Δ' (ὅς' ἦν καὶ ἡμετέρα σημειώσις) καὶ § 102 βιβλίου Β' τίτλου Δ'. Προσθετέον ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν Πολιτικὴν Δικονομίαν ὁ δαπανήσας πρὸς ἐπισκευὴν καὶ ἐπιστάλῃν πράγματος (ἐπομένως καὶ οἴκου κοινοῦ) ἔχει προνόμιον ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου.

ΤΙΤΛ. ΙΑ' — Περὶ λύσεως κοινωνίας.

1. Λύεται ἡ κοινωνία φθειρομένων τῶν προσώπων ἢ τοῦ πράγματος ἢ τῆς γνώμης ἢ τῆς ἀγωγῆς. Προσώπου μὲν ἤνικα καταδικασθῇ θανάτῳ ἢ ἔξορίᾳ ἢ δημεύσει εἰς τῶν κοινωνῶν, ἢ καὶ τελευτήσῃ κοινῷ θανάτῳ. (1) Φθείρεται δὲ τὸ πρᾶγμα, ὅταν ἡ παντελῶς οὐχ ὑπέστη ἢ τὴν κατάστασιν ἐνῆλλαξεν ἱερῶθεν ἢ δημευθέν. Γνώμη δὲ λύεται ὅταν ἀπαγορεύωσι καὶ ἰδιαζόντως ἕκαστος αὐτῶν ἄρξηται πραγματεύεσθαι. Ἀγωγὴ δὲ λύεται, ὅταν δι' ἐπερωτήσεως ἢ δικαστηρίου ἐναλλαγῇ ἡ τῆς κοινωνίας αἰτία· καὶ γὰρ ἐπὶ διαλύσει τῆς κοινωνίας ἐνάγων ἀπαγορεύει αὐτήν. (N. 63 § 10 Πανδ. 17.2 (pro socio), Βασ. XII. 1. 61)

M. Διαλύεται ἡ ἐταιρία διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν (μετεχόντων τῆς ἐταιρίας) προσώπων ἢ τοῦ ἐταιρικοῦ πράγματος ἢ διὰ τῆς θελήσεως (τῶν ἐταίρων) ἢ ἐπὶ τῇ βῆσει ἀγωγῆς. Καὶ τὸ μὲν πρόσωπον ἀπέλλυται ὅταν ὁ εἰς τῶν ἐταίρων καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἢ ἔξορίαν ἢ δημεύσιν ἢ καὶ ἐκ κοινοῦ θανάτου ἀποθάνῃ. Τὸ δὲ πρᾶγμα, ὅποτε ἡ ποσὺς δὲν ὑπῆρξεν ἢ μετέλλαξε κατάστασιν γενόμενον ἱερὸν ἢ δημόσιον. Τῇ θελήσει δὲ διαλύεται, ὅταν παραιτηθῶσι καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἄρξηται ἐμπορευόμενος ἰδιαίτερον. Καὶ κατ' ἀγωγὴν, ὅταν τῆς ἐταιρίας ἡ αἰτία μεταλλαγῇ διὰ συμφωνίας (κατὰ τὸν τύπον τῶν ἐπερωτήσεων) ἢ δι' ἀποφάσεως δικαστηρίου· διότι παραιτεῖ τις τὴν ἐταιρίαν, ὅταν ἐνάγῃ πρὸς διάλυσιν αὐτῆς.

(1) Τὴν διάλυσιν τῆς ἐταιρείας ἐπιφέρει καὶ ἡ νόμιμος ἀπαγόρευσις τοῦ ἐταίρου, ἣν ἐπιφέρει ἢ εἰς εἰρκτὴν ἢ ἀνωτέραν ποινὴν καταδίκη. (Π. N. 25).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΜΝΗΣΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΓΑΜΩΝ

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ συναινέσεως μνηστείας.

1. Μνηστεία ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων γενέσθαι γάμων ὑπόσχεσις· τὸ γὰρ προοικονομεῖν καὶ κατασκευάζειν τὸ μετὰ ταῦτα μέλλον γενήσεσθαι· καὶ τὸ ἔλκειν καὶ φέρειν τινὰ τι πρᾶγμα εἰς ἑαυτὸν μνηστεύσθαι λέγουσιν· ἐμφαίνει δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς μνηστείας μνήμην τοῦ ἐπαγγέλματος. (Ν. 1 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus) Βασ. XXVIII. 1. 1).

Μ. Μνηστεία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ μελλόντος νὰ τελεσθῇ γάμου· διότι τὸ νὰ προοικονομῇ τίς καὶ νὰ προετοιμαζῇ τὸ μέλλον νὰ τελεσθῇ μετέπειτα καὶ τὸ νὰ ἔλκῃ καὶ φέρῃ πρὸς ἑαυτὸν πρᾶγμα τι, λέγεται μνηστεία· καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὄνομα τῆς μνηστείας σημαίνει ἐνθυμίσειν τῆς ὑπόσχεσεως.

2. Μνηστεία ἐστὶν ἡ τῶν μελλόντων γάμων ἐπαγγελία· καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως μνηστεία λέγεται συνίστασθαι· (Ν. 7 πρ. Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus) Βασ. XXIII. 1. 5).

Μ. Μνηστεία εἶναι ἡ ὑπόσχεσις τοῦ μελλόντος γάμου· καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ὁρίζεται ὅτι συνίσταται ἡ μνηστεία.

Ν. Ἡ συναίνεσις εἰς μνηστείαν οὐδὲν ἄναγκαῖον νὰ ἐκδηλωθῇ δι' ἐγγράφου, ἀλλὰ καὶ μόνον προφορικῶς καὶ διὰ πρᾶξεων, ὡς φέρ' εἰπεῖν δι' ἐγκρίσεως εἰς τὴν μνηστὴν διαφόρων πραγμάτων λόγῳ ἀρρέστων. Δ. II. 79 τοῦ 1845. (Σημειώσιον ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως διὰ μὲν τῆς ἀποφ. αὐτῆς 32 τοῦ 1885 ἀπερήνατο ὅτι κατὰ τὸν νόμον μνηστεία λογίζεται καὶ ἡ διὰ ψιλῶν συμφωνῶν συναπτομένη, τῆς ὅμως ἡ σύναψις δύναται νὰ ἀποδειχθῇ· τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ συναπτομένη ἐνώπιον τοῦ ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς συνοικίας, οὐχὶ δὲ ψιλοὶ λόγοι ἀναπιδεικτοί· διὰ δὲ τῆς ἀποφ. 51 τοῦ 1886 ὅτι δύναται νὰ συσταθῇ μνηστεία καὶ μεταξὺ ἀπόντων δι' ἐπιστολῆς· τὸ δὲ Μικτὸν Συμβούλιον διὰ τῆς Ἀποφ. 20 τοῦ 1887 ὥρισεν ὅτι, τῆς μνηστείας οὗτης οὐχὶ μυστηρίου ἀλλὰ συμφωνίας πρὸς ἐκτελεσθῆναι μυστηρίου, δὲν ἀπαιτεῖται ἡ ἱερολογία ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον μνηστείας. Ὡσαύτως· δ' ἡ Ἱερὰ Σύνοδος Κωνστ. εἶπε διὰ τῆς ἀποφ. 40 τοῦ 1891 ὅτι ἐγκύρως συναπτεται ἂν ἡ ἱερέως.).

3. Οἱ συναينوῦντες τῷ γάμῳ καὶ τῇ μνηστείᾳ συναινέουσιν· αἰεὶ δὲ συναινεῖν δοκεῖ ὁ πατήρ τῇ θυγατρὶ εἰ μὴ ῥητῶς ἐναντιοῦται. (Ν. 7 § 1 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus) Βασ. XXIII. 1. 5).

Μ. Οἱ συναίνοντες εἰς τὴν γάμον συναίνουσι καὶ εἰς τὴν μνηστείαν πάντοτε δὲ ὁ πατὴρ θεωρεῖται ὅτι παρέχει τὴν συναίνεσιν εἰς τὴν θυγατέρα, μὴ ῥητῶς ἐναντιούμενος.

4. Παρὰ γνώμην τῆς ὀρφανῆς ὁ ἐπίτροπος οὐ συνίστην αὐτῇ μνηστείαν οὔτε διαλύει τὴν γενομένην. (Ν. 6 Πανδ. 23. 4 (de sponsalibus). Βασ. XXIII. 1. 4).

Μ. Ὁ ἐπίτροπος παρὰ τὴν θέλησιν τῆς ὀρφανῆς οὔτε μνηστείαν δι' αὐτὴν συνάπτει οὔτε τὴν ὑπαρχούσαν διαλύει.

5. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται διαλύειν τὴν μνηστείαν, οὐ μὴν καὶ τῆς αὐτεξουσίας. (Ν. 10 Πανδ. 23. 4 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 8).

Μ. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας μόνον δύναται νὰ διαλύῃ τὴν μνηστείαν, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς αὐτεξουσίας.

6. Ὡς ἐπὶ τῶν γάμων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας οἱ συναπτόμενοι συναίνουσι· δεῖ οὖν καὶ τὴν ὑπεξουσίαν συναίνειν. Δοκεῖ δὲ τῷ πατρὶ συναίνειν ἢ μὴ ἀντιλέγουσα. Τότε δὲ μόνον ἀντιλέγειν δύναται, ὅτε τοῖς τρόποις ἀνάξιον καὶ αἰσχρὸν αὐτῇ μνηστεύεται. (Ν. 11 καὶ Ν. 12 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασίλ. XXVIII. 1. 9).

Μ. Ὡς ἐπὶ τοῦ γάμου, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας οἱ συναπτόμενοι ὀφείλουσι νὰ συναίνωσι· πρέπει λοιπὸν νὰ συναίνει καὶ ἡ ὑπεξουσία. Λογίζεται δὲ συναίνει τῷ πατρὶ ἢ μὴ ἀντιλέγουσα. Τότε δὲ μόνον δύναται νὰ ἀντιλέγῃ, ὅταν μνηστεύῃ αὐτὴν πρὸς ἀνάξιον καὶ αἰσχρὸν τοῖς τρόποις.

7. Διχονασθῶντος τοῦ ὑπεξουσίου οὐ γίνεται μνηστεία ὀνόματι αὐτοῦ. (Ν. 13 Πανδ. 23. 4 (de sponsalibus). Βασίλ. XXVIII. 1. 11).

Μ. Ὅταν ὁ ὑπεξουσίος διχονῇ, μνηστεία ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ δὲν γίνεται.

8. Ἡ μνηστευομένη ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ γαμηθεῖσα ἀτιμώσεται. (1) (Ν. 13 § 3 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXI. 2. 13).

Μ. Ἡ ἄλλον μνηστευομένη καὶ ἄλλον ὑπανδρευομένη ἀτιμώσεται.

9. Ἡ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσα ἀπαγορεύεται τὴν μνηστείαν καὶ ἑτέρῳ γαμῆθῃναι οὐ κεκώλυται, γενομένου δηλονότι βεπυδίου ἤτοι διαζυγίου. (Ν. 1 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασίλ. XXVIII. 1. 15).

Μ. Ἡ ἄλλον μνηστευθεῖσα δὲν ἐμπεδίζεται νὰ παραιτηθῇ τῆς μνηστείας καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον, μετὰ τὴν διὰ διαζυγίου διάλυσιν τῆς μνηστείας.

10. Ὁ τὸ γινόμενον νόων καλῶς μνηστεύεται, τοιούστιν ὅ

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει τανῦν, ὡς μὴ ἐπικρατούσης παρ' ἡμῶν τῆς ἀτιμώσεως.

μη ὧν ἦτων τῶν ἑπτὰ ἐτῶν. (N. 14 Πανδ. 23. 1 (de sponsa-
bus). XXVIII. 1. 12).

M. Ὁ ἐννοῶν τὸ γινόμενον, τουτέστιν ὁ μὴ μικρότερος τῶν ἑπτὰ ἐτῶν,
ἐγκυριάζει μνηστεύεται.

11. Καὶ ἡ νῆς Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος οὕτως
ῥησι. Καὶ ἡμεῖς θεσπιζόμεν μηδαμῶς συνίστασθαι μνηστειαν ἐπὶ
χρόνοις ἑλαττοῖσι τῶν ἑπτὰ· μήτε μὴν ἱεροτελεστίαις βεβαίω-
σθαι τὴν μνηστειαν, τοῦ τρισκαίδεκάτου ἔτους ἐνδεύουσιν τῆς
νυμφῆς, τοῦ δὲ νυμφίου τὸν τεσσαρασκαίδεκάτον μὴ διαμετρούν-
τες. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπηγόρευται πρὸς τὴν κοινὴν καὶ δημο-
σίαν τοῦ πολιτεύματος χρῆσιν· εἰ δὲ βασιλεὺς (οἷα πολλὰ συμ-
βαίνει) πράττων οἰκονομίαν τινα καὶ μνηστειαν καὶ τὴν ἐξ
ἱερολογίας συνάρμοσιν τοῖς μνηστευομένοις ἔνδον τῶν διερι-
σθεντῶν ἐτῶν ἐπιψηφιεῖται, τοῦτο πρὸς τὸν νόμον οὐδὲν ἀντι-
κειται· ἔξεστι γὰρ τοῖς ἐκ θεοῦ τὴν οἰκονομίαν τῶν κοσμητικῶν
ἐγκυραιομένοις πραγμάτων ὑπέρτερον ἢ κατὰ νόμον οἰκονο-
μεῖν, ὥς ἄγει τοὺς ὑπηκόους.

M. Καὶ ἡ πεντηκοστὴ ἔκτη νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτως λέγει. Καὶ
ἡμεῖς διατάττομεν πῶς νὰ μὴ γίνηται μνηστεία εἰς ἡλικίαν μικρότερην
τῶν ἑπτὰ ἐτῶν· ἀλλ' οὔτε δι' ἱεροτελεστίας νὰ βεβαιούται ἡ μνηστεία.
ὅταν ἡ νύμφη ᾖ μικρότερα τῶν δεκατριῶν ἐτῶν, ὁ δὲ νυμφίος δὲν συμ-
πληρώσῃ τὰ δεκατεσσαρὰ ἔτη. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπηγορεύθη πρὸς τὴν κοι-
νὴν καὶ δημοσίαν χρῆσιν· ἐάν ὅμως ὁ βασιλεὺς (καθὼς πολλὰκις συμβαίνει),
πράττων οἰκονομίαν τινα καὶ μνηστειαν καὶ τὴν ἐξ ἱερολογίας ἐνώσιν τῶν
μνηστευομένων ἐπιτρέψῃ εἰς χρόνον ὀλιγώτερον τὸν ἐρισθεντῶν ἐτῶν, τοῦτο
οὐδὲν ἀντίκειται εἰς τὸν νόμον· διότι οἱ ἀπὸ θεοῦ προκυραιομένοι τὴν
οἰκονομίαν τῶν κοσμητικῶν πραγμάτων δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι τι ὑπὲρ τὸν
νόμον, ὅστις διέπει τοὺς ὑπηκόους.

12. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ Καίσαρος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐκείνας
ῥησι κυρίως μνηστείας καὶ ἀτεχνῶς ἱσοδυναμοῦσας γάμῳ, ὅσαι
καὶ τὸν χρόνον, ὃν ἡ τοῦ βασιλέως Καίσαρος Λέοντος θεσμοθεσία
ὥριετο, ἀκέραιον ἔσχον παρ' ἑαυταῖς καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν
ἐπακχευοῦσαν ἐγνώρισαν. (1) Εἰ δὲ μνηστεῖαι τινες κατὰ τὴν

(1) Διὰ τῆς ὅπ' ἀριθ. 11 ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 7 Φεβρ. 1834 ἡ Ἱερὰ Σύ-
νδος ἀπηγόρευσε τὸ πρῶτον τὸν δι' ἱερολογίας ἀρραβῶνα, δηλώσασα ὅτι
προσέτι, ὅτι θελεῖ κηρύττει τὸν γενησόμενον τυχὸν τοιοῦτον ἀρραβῶνα ὡς
μηδὲν δι' ἱερολογίας γεγεννημένον. Διὰ δὲ τῆς ὅπ' ἀριθ. 28 ἐγκυκλίου
τῆς 28 Ἀπριλίου 1835 θέλουσα νὰ περικύβητῃ πᾶσαν περὶ τὸν ἀρραβῶνα κατὰ-
χρησιν, ἀπηγόρευσεν ἐκ νέου οὐ μόνον τὴν κατ' αὐτὸν ἱερολογίαν, ἀλλὰ καὶ
πᾶσαν καὶ οὐανδήποτε ἱερὰν τελετὴν ἐπ' αὐτοῦ, μηδαμῶς ἐπιτρέψασα εἰς
τὸν προεσθότερον, τὸν τυχὸν προσκαλούμενον εἰς ἀρραβῶνα, οὔτε ἐπιτραχῆ-
λιον νὰ φορέσῃ, οὔτε εὐχὴν τινα νάναγνώσῃ, ἀπλῶς δὲ μόνον ἐχορήγησε

τοὺς πολλοὺς συνήθη ἀκολουθίαν ἤδη γεγόνاسι καὶ συμβέλλαια μὲν ἐξετέθησαν, οὕτω δὲ ὁ τακτὸς ἐπέστη καιρὸς, καθ' ὃν ἡ τοῖς χριστιανοῖς ἀπειλομένη εὐλογία εἴωθε γίνεσθαι, καὶ οὐδὲ αἱ συνήθειαι ἐπὶ τοῖς μνηστευσαμένοις εὐχαὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἐξεφωνήθησαν, ταύτας μνηστείας μὲν ἀκριβεῖς ὅσον κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκριβολογίαν μηδὲ εἶναι μηδὲ ὀνομάζεσθαι ὡς ἀπλῶς δὲ ἀρεσκείας ἀνθρώπων δι' ἐπερωτήσεως κατηρηγασμένους τὸ ἐνεργεῖν ἐπιφέρεισθαι. (*)

Μ. Ὁ δὲ νεαρὸ τοῦ καίσαρος Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ ἐκείναι λέγει δεῖ εἶναι κατὰ μνηστεία καὶ ἀληθῶς ἰσοδυναμοῦσαι γάμῳ, δεῖ καὶ τὴν γυναικὸν τὴν ὀριζήντα ὑπὸ τῆς νεαρᾶς τοῦ βασιλέως Λέοντος διαφυλάττειν ἀκέραιον καὶ τὴν ἱερὰν εὐλογίαν μετὰ ταῦτα ἔλαβον. Ἐάν δὲ μνηστεία τινες ἐγένοντο ἤδη κατὰ τὸν συνήθη εἰς τοὺς πολλοὺς τρόπους καὶ ποικίλοισιν ὁ μὲν ἐγράφησαν, ὁ δὲ ἀρίστα δὲ ἐπὶ ὁ ὀριζόμενος κατὰ καὶ ἐν συνειδήσει νὰ γίνηται ἢ εἰς τοὺς χριστιανοὺς ἀπειλομένη εὐλογία, καὶ οὐδὲ αἱ συνήθειαι εἰς τοὺς μνηστευθέντας εὐχαὶ διὰ τοῦ ἱερέως ἐγένοντο. Ὅτι μνηστεία ἀκριβεῖς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀκριβολογίαν, οὐκ εἶναι οὐδὲ ὀνομάζονται· ἀπλῶς δὲ θεωρητέον αὐτὰς ὡς ἀρεσκείας ἀνθρώπων αἰτίας ἡσυχασίαν διὰ τῆς συμπωνίας.

Ν. Αἱ νεαρὶ τοῦ Αυτοκράτορος Ἀλεξίου κηρύττουσαι τὴν δι' ἐκκλησίας μνηστείαν ἀδιέλπτον νοοῦσι προφανῶς τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτηδεύουσαν, ἀλλ' αὐταὶ εἰς ἀπραξίαν περιελθεῖσαι ἀπ' οὗτου ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία διὰ τῶν ἐγκυκλίων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ 1834 καὶ τοῦ Ἀπριλίου 1835 (ἐκδοθεῖσιν ἐγκρίσει μὲν τῆς Κυβερνήσεως, ἀσκούσης τότε νομοθετικὴν ἐξουσίαν, συμπῶνως δὲ πρὸς τὸ 16 ἀρθρον τοῦ περὶ τῆς διακρυψέως τῆς Ὀρθολογικῆς Ἐκκλησίας καὶ συστάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Διοτ. τῆς 28 Ἰουλίου 1838) ἀπηγόρευσε τὴν ἐπὶ μνηστείας ἱερολογίαν, οὐδὲ ὡς κυρωθῆται διὰ τοῦ ἀπὸ 28 Φεβρ. 1835 Δ. δύνανται νὰ θεωρηθῶσι Δ. Π. 44 τοῦ 1868.

18. Ὅτι: εἴαν ἀτελής γέννηται μνηστεία καὶ οὕτω δεκτὴ γάμου, παράνομός ἐστιν καὶ ἀντ' οὗτον λογίζεται. (Ν. 15 καὶ 16 Πανθ. 23. 4 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 13).

Μ. Ἐάν συμδῇ ἀτελής μνηστεία καὶ γάμος εἰσέτι ἀνεπίδεκτος, ἡ μνηστεία εἶναι παράνομος καὶ εἰς οὐδὲν λογίζεται.

τὴν ἀδειαν αὐτῶ νὰ εὐλογῇ τὰ δακτυλίδια, ὡς εὐλογεῖ καὶ τὴν τραπεζάν, χωρὶς τινος ἄλλης τελετῆς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐνεργεῖν δὲ τὸν παλαιὸν νόμον τὸν ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ ἐκφωνηθέντα ἐν τοῖς κεκωλυμένοις προσώποις μόνον ἐπὶ τῇ ἀπογενομένῃ μνηστείᾳ διὰ τὸ περιὲν τῆς παρὰ χριστιανοῖς ἐμπολιτευομένης καταστάσεως· εἰ γὰρ καὶ μὴ μνηστεία ἐστὶ κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἐντελής τὸ γινόμενον, ἀλλ' ὅτι σκοπὸν ἔχειν μνηστείας δοκεῖ καὶ θεμιτὸς γάμος ἐντεῦθεν προκαταβάλλεται καλῶς ἂν ἔχοι τὰ κεκωλυμένα τῷ νόμῳ πρόσωπα καὶ αὐτοὶ κωλύεσθαι καὶ μηδεὶς εἰς γυναῖκα λαμβάνειν, ἣν ὁ παλαιὸς νόμος μνηστὴν τινος γενομένην καὶ τῆς μνηστείας λυομένης οὐκ ἀφῆκεν ἑτέρῳ κατὰ γάμον συνέχεσθαι.

14. Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν· ἐπιγενομένη δὲ οὐ λυεῖ τὴν συγγασάν. (1) (N. 8 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασίλ. XXVIII. 1. 6).

M. Ἡ μανία ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν· μετὰ ταῦτα δ' ἐπελθούσα δὲν διαλύει τὴν συσταθεῖσαν.

15. Ἡ δὲ ρία' νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος καὶ ριβ' τοῦ αὐτοῦ καὶ μανίας ἐπιγενομένης τῇ μνηστείᾳ λύεσθαι τὸν γάμον διορίζονται· πλὴν εἰ μὲν πρὸ τοῦ γάμου ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου ἢ μανία ἐνὶ τῶν μνηστήρων ἐπιγένηται, αὐτίκα, φασί, καὶ ἡ διάλυσις τοῦ γάμου γενήσεται· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον, εἰ μὲν ἡ μνηστὴρ εἰς μανίαν περιπέσοι μὴ κατ' ἐπιβουλήν τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς μῆτε μὴν συνειδότες αὐτοῦ τὴν πανουργίαν, ἀλλ' ἐτίρῃθεν τοῦ πάθους ἐπισυμβάντος, μέχρι τρίτου ἔτους φέρειν τὴν δυστυχίαν τὸν ἄνδρα καὶ τῆς κατηρείας ἀπολαύειν· καὶ εἴγε μὴ ἐν χρόνῳ τοσούτῳ λύσις εἴη τοῦ κακοῦ μηδὲ πρὸς τὰς οἰκείας ἐπανέλθοι φρένας ἢ τὴν μανίαν νοσοῦσα, τῆνικαῦτα διασπᾶσθαι τὴν κοινωνίαν καὶ τῆς ἀνυποίτου συμφορᾶς ἐλευθερωῦσθαι τὸν ἄνδρα. Εἰ δὲ ὁ μνηστὴρ εἰς μανίαν περιπέσοι, ἐφ' ὅλοις ἔτεσι πέντε τοὺς συναπτομένους μὴ διαζύγνησθαι· εἰ δὲ μετὰ τὴν τοσούτου χρόνου περίοδον μὴ γένηται τις ἀπαλλαγὴ τῆς δυστυχίας μηδὲ πρὸς ἀναφρόνησιν ὁ μεμηνῶς κατασταίη, τῆνικαῦτα διατέμεσθαι τὴν γαμήλιον κοινωνίαν, μηδεμιᾶς μηδετέρῳ μέρει προσγινομένης καινοτομίας.

M. Ἡ δὲ (111) ρία' Νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος καὶ ἡ (112) ριβ' τοῦ αὐτοῦ διατάττουσι νὰ διαλύηται ὁ γάμος καὶ μετὰ τὴν μνηστείαν εἰς ἐπισυμῇ μανία· πλὴν εἰ μὲν ἐπισυμβῇ εἰς ἓνα τῶν μνηστήρων πρὸ τοῦ γάμου ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου, ἀμέσως λέγουσι, γίνεται καὶ τοῦ γάμου ἡ διάλυσις· εἰ δὲ μετὰ τὸν γάμον, εἰ μὲν ὑποπέσῃ εἰς παρατροπὴν ἢ γυνὴ ἀνευ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ μηδαμῶς γινώσκοντος αὐτοῦ τὸν δόλον, ἀλλ' ἄλλοθεν ἐπέλθῃ τὸ πᾶθος, ὀρίσεται ὁ ἀνὴρ τὴν δυστυχίαν μέχρι τρίτου ἔτους ὑπομένων τὴν ἐπ' αὐτῇ θλίψιν· καὶ εἰ μὲν ἐπὶ τοσούτον χρόνον δὲν ἐξαφανισθῇ τὸ κακὸν μηδὲ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς φρένας αὐτῆς ἢ εἰς μανίαν ὑποπεσούσα, τότε διαλύεται τὸ συνοικεσίον καὶ ὁ ἀνὴρ ἀπαλλάσσεται τῆς ἀφροίτου συμφορᾶς. Ἐάν δὲ ὁ μνηστὴρ ὑποπέσῃ εἰς μανίαν, εἰ πέντε ὁλόκληρα ἔτη δὲν χωρίζονται οἱ συναπτόμενοι· ἐάν δὲ μετὰ τὴν περίοδον τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐπέλθῃ ἀπαλλαγὴ τῆς δυστυχίας μηδὲ ἀνάσθῃ ὁ παράφρων, τότε διαλύεται τὸ συνοικεσίον ἀνευ βλάβης τῶν μερῶν.

16. Ὁ πατὴρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται πέμπειν διαζύγιον καὶ λύειν τὴν μνηστείαν. Εἰ δὲ μετὰ τὴν μνηστείαν αὐτεξουσία γέ-

(1) Ἡ διαταξὶς τῆς παραγράφου ταύτης δὲν ἰσχύει, ὅτε ἀνατρεθεῖσιν ὑπὸ τῆς ἐν τῇ ἀμέσως κατωτέρῳ παραγράφῳ διατάξεως τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος.

γονεν ἡ θυγάτηρ, αὐθόναται λοιπὸν ὁ πατήρ τὴν ἤδη γενομένην καταλύειν μνηστείαν· ἔθεν κἄν τινα λόγῳ προικὸς ἐπιδίδωκεν ἐν τῇ τοιαύτῃ μνηστείᾳ, αὐτὸς ταῦτα ἀναλαμβάνεσθαι δύναται, αὐτεξουσίας ὡς εἴρηται γενομένης τῆς κόρης. (N. 10 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 8).

M. Ὁ πατήρ τῆς ὑπεξουσίας δύναται νὰ στέλλῃ διαζύγιον καὶ νὰ διαλύῃ τὴν μνηστείαν· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν μνηστείαν ἐγένετο αὐτεξουσία ἡ θυγάτηρ, δὲν δύναται πλέον ὁ πατήρ νὰ διαλύσῃ τὴν ἤδη συσταθείσαν μνηστείαν· ἔθεν καὶ ἐὰν λόγῳ προικὸς ἔδωκε τι εἰς τὴν τοιαύτην μνηστείαν, οὐδὲ τοῦτο δύναται νὰ ἀναλάβῃ, τῆς κόρης γενομένης αὐτεξουσίας.

17. Ὁ μνηστευσάμενος κόρην καὶ μὴ συμφωνήσας χρόνον ἐν τῇ μνηστείᾳ ὀφείλει ταύτην, εἰ μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διαγῇ, εἰσὼ διετίας γαμεῖν· εἰ δὲ ἐν ἀπυρίᾳ εἰσὼ τριετίας· εἰ δὲ ὑπέρθηται, δύναται ἡ κόρη ἑτέρῳ συνάψεσθαι. (N. 2 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 16).

M. Ὁ μνηστευθεὶς κόρην καὶ μὴ συμφωνήσας κατὰ τὴν μνηστείαν τὸν χρόνον τοῦ γάμου, ὀφείλει, εἰ μὲν διατρίβει ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, νὰ γαμεύῃ αὐτὴν ἐντὸς διετίας· εἰ δὲ ἀποδημῇ ἀλλοῦ, ἐντὸς τριετίας· εἰ δὲ ἀναβῇ, δύναται ἡ κόρη νὰ ὑπανδρευθῇ ἄλλον.

18. Ἐξ εὐλόγου αἰτίας καὶ περαιτέρω τετραετίας ὑπερτίθεται ἡ μνηστεία, τυχὸν διὰ νόσον τοῦ μνηστῆρος ἢ τῆς μνηστῆς ἢ θάνατον γονέων ἢ διὰ κεφαλικά ἐγκλήματα ἢ μακρὰς ἀποδημίας ἐξ ἀνάγκης γινόμενας. (N. 17 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 17).

M. Δι' εὐλογον αἰτίαν καὶ περαιτέρω τετραετίας ἀναβάλλεται ἡ μνηστεία, δι' ἀσθενεῖαν τυχὸν τοῦ μνηστῆρος ἢ τῆς μνηστῆς ἢ θάνατον γονέων ἢ διὰ κεφαλικά ἐγκλήματα ἢ μακρὰς ἐξ ἀνάγκης ἀποδημίας.

N. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης, συνδυαζομένης μάλιστα καὶ πρὸς τὴν διαταξὴν τῆς § 8 βιβλ. δ' τίτλου δ' (καθ' ἣν ἡ ἀζημία διὰ λύσεις τῆς μνηστείας ἐπιτρέπεται διὰ πᾶσαν αἰτίαν κρινομένην εὐλογον ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ), προκύπτει διὰ καὶ ἡ χρονία καὶ κατὰ τὴν κοινὴν πεῖραν ἀνιάτος ἀσθενεία, οἷον τὸ ἐξ ὀργανικῆς παθῆσεως φυσικὸν ἐλάττωμα (ἀποῖον καὶ ἡ ἐκ τοῦ στόματος καὶ τῆς ῥινὸς δυσωμία), ἀποτελεῖ εὐλογον αἰτίαν ἀζημίας διὰ λύσεως τῆς μνηστείας. Δ. II. 47 τοῦ 1886, 330 τοῦ 1891.

19. Μνηστεύεται τις καὶ παρὼν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ μέσου καὶ δι' ἐπιστολῆς. (N. 18 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus).

M. Μνηστεύεται τις καὶ παρὼν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ μέσου ἄλλου καὶ δι' ἐπιστολῆς.

20. Καὶ μεταξὺ ἀπόντων γίνεται μνηστεία, ἐὰν μέντοι ἐξῶνται τὸ πραχθέν. (N. 4 § 1 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 2).

M. Καὶ μεταξὺ ἀπόντων γίνεται μνηστεία, ἐὰν ὅμως δεχθῶσι (ἡλ. ἐπιδοκιμάσωσι) τὸ γινόμενον.

21. Τὸ πένθος τοῦ ἀνδρὸς οὐ κωλύει τὴν γυναῖκα μνηστεύ-
 θῆναι. (N. 10 § 1 Πανδ. 7. 2 (de his qui notantur inf.).
 Βασ. XXI. 2. 10).

M. Τὸ διὰ τὸν ἀνδρα πένθος δὲν ἐμποδίζει τὴν γυναῖκα νὰ μνηστευθῇ.

22. Οἱ τῶν μαινομένων παῖδες, κἂν ὑπεξούσιοι ᾖσιν, οὐ
 θέονται τῆς τῶν πατέρων αὐτῶν συναίνεσεως, γὰρ μὴ συναλλά-
 σοντες δηλονότι καὶ μνηστεία· ἀλλ' ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει
 κρίσει τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις κρίσει
 τοῦ ἀρχόντος ἢ τοῦ ἐπισκόπου παρούσης τοῦ κουράτωρος τοῦ
 ἱεροῦ πατρὸς τὸν γαμον ἐπιτελεῦσι. (N. 25 Κωδ. 5. 4 (de
 uxoribus). Βασ. XXXIII. 4. 37).

M. Τὰ τέκνα τῶν μαινομένων καὶ αἱ ἡναι ὑπεξούσια δὲν ἔχουσι χρειαὴν
 τῆς συναίνεσεως τῶν πατέρων αὐτῶν, ὅταν δηλ. συναρμολογῶσι γαμον ἢ
 μνηστείαν· ἀλλ' ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει νομιμύονται κατ' ἀπόφασιν
 τοῦ ἐπαρχοῦ τῆς πόλεως, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστοῦ
 ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κηδεμένου τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

23. Μετὰ τὸ συστήναι τὴν μνηστείαν οὐ δύνανται εἰ τῆς κο-
 ρῆς γεννήτορες ἀναγκάζειν τὸν μνηστῆρα παρέχειν ἐγγυητὴν
 καὶ λαμβάνειν τὴν προίκα δαπανηρὴν ὅντα πολλάκις ἢ μὴ δι-
 ζήντος διαλύειν τὴν μνηστείαν. ἀλλ' ἐκ παντὸς μὲν τελεῖται ὁ
 γάμος, παρέχεται δὲ ἡ προίξ καὶ ἐν συνεστώτῃ τῷ γάμῳ εἰ
 βλέπει ἡ γυνὴ δαπανωμένην τὴν προίκα, τότε δύναται κινεῖν
 (N. μοναδ. Θεοδ. Κωδ. 3. 15 (de fidejussoribus dotium).
 N. 1 καὶ 2 Κωδ. 5. 20 (de fidejussores). N. 7 πρ. Πανδ.
 44. 1 (de exceptionibus).

M. Μετὰ τὴν σύστασιν τῆς μνηστείας εἰ γονεῖς τῆς κόρης δὲν δύνανται
 νὰ ἀναγκάζωσι τὸν μνηστῆρα νὰ παρέχῃ ἐγγυητὴν καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν
 προίκα, ὅτε ὅντα πολλάκις πολυδαπανον, καὶ μὴ τυχὸν παρέχοντος αὐτοῦ
 ἐγγυητὴν νὰ διαλύωσι τὴν μνηστείαν· ἀλλ' ὁ μὲν γάμος ἐξάπαντος τελεῖ-
 ται, ἡ δὲ προίξ παραδίδεται, καὶ ἐὰν συνεστώτος τοῦ γαμου ἡ γυνὴ βλέπῃ
 ὅτι δαπανᾷται ἡ προίξ, τότε δύναται νὰ κινῇ (νὰ λαμβάνῃ δηλονότι τὰ
 προσήκοντα δικαστικὰ μέτρα εἰς διάσωσιν τῆς προίκας αὐτῆς).

24. Περὶ τοῦ ἀπαιτεῖσθαι τὸ γαμικὸν πρῶτιστον ἢ δεκάτῃ
 νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος οἴσιν. Οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν
 κακεῖστρατι νόμου τὸ ὑπὸ τῆς συνηθείας βεβαιωθὲν καὶ κρατεῖται
 καὶ διατετάτω, καθάπερ ἄχρι τοῦ παρόντος καὶ πρῶτιστον εἰς-
 πράξει δὲ τὴν μνηστείαν ἀνατρέπων ζημιούσθω.

M. Περὶ ἀπαιτήσεως τοῦ γαμικοῦ πρῶτιστον ἢ δεκάτῃ νεαρά τοῦ καίσαρος
 Λέοντος λέγει. Οὕτω λοιπὸν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν αἱ ἱσχυρὴ καὶ αἱ κρατὴ ὡς
 νόμου διάταξις τὸ ὑπὸ τῆς συνηθείας καθιερωθὲν, καθὼς μέχρι τοῦ παρόντος,
 καὶ ὁ ἀνατρέπων τὴν μνηστείαν ὡς τιμωρῆται διὰ πρῶτιστον καταβολῆς.
 N. Σύμβουσι, δι' ἧς συνεφωνήθη νὰ δώσῃ τις τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς τὸν

υιόν ἄλλου, ἐν περιπτώσει δὲ μεταμελείας νά πληρῇν ὅτις ἐξ αὐτῶν ᾔθελε γίνεαι παρίτιος τῆς διαλύσεως τῆς μνηστείας ὡρισμένον ποσόν πεινικῆς ῥήτρας, εἶναι ἰσχυρά, ἅτε στηριζομένη εἰς τὴν ἐν Ἀρμενοπούλῳ Νικατήν Νεαράν τοῦ Λέοντος. Δ. Π. 18 τοῦ 1868. Μικτοῦ Σουλ. 12 τοῦ 1868. — Ἡ ἐν τῇ Ἐξαδίδῳ νεαρά τοῦ Λέοντος δὲν ἔπαυσεν ἰσχύουσα καὶ μετὰ τὰς Νε ράς τοῦ Ἀλεξίου, τὰς ἐν τῇ § 13 παρὶντος τίτλου. Ὅθεν ἰσχύει ἐπὶ πάσης μνηστείας καὶ νῦν. Δ. Π. 44 τοῦ 1868. Καὶ κατὰ τὴν Δ. Π. 820 τοῦ 1891 κατηγορήθησαν μὲν αἱ περὶ γαμικῶν προστίμων συμφωνίαι ὑπὸ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Κομνηνεύ, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν μετ' ἱερολογίας συναιπομένων μνηστειῶν· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, αἵτινες καὶ μετ' αὐτὴν ἐπιτρέπεται νά ἀσφαλιζῶνται καὶ διὰ συνομολογήσεως προστίμων. Δ. Π. 330 τοῦ 1891. Ἐκ τῆς 10 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος προκύπτει ὅτι μόνον ἐν περιπτώσει συμφάσεως μεταξὺ τῶν μνηστευομένων δύναται νά καταβληθῇ τὸ συνομολογηθὲν πρόστιμον ἀσχετῶς πρὸς τὴν προσγενομένην εἰς τὸν ἕτερον ζημίαν. Δ. Π. 208 τοῦ 1887 (Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ ἀπόφασιν τοῦ Μ. Σ. Κωνσταντινουπόλεως τὸ κατὰ τὴν μνηστείαν προικοσυναιπὸν θεωρεῖται ὡς ὑπὸ ἀναδελφικὴν αἵρεσιν γινόμενον, ἀπαιτητὸν καθιστάμενον διὰ τῆς τελέσεως τοῦ γαμου. Ὅθεν ἐπαρμυστία καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ ἢ διὰ ταῖς, καθ' ἣν ὅποτε ἡ ἐκπλήρωσις αἰρεσίως τίνος, ἐξ ἧς τῆς ἐκδόσεως ᾗτ' ἐστὶν τὸ κύρος τῆς συμφάσεως, ἐμποδίζεται ὑπ' ἐκείνου τῶν συμβαλλομένων, ὅστις ὠφελεῖται ἐκ τῆς κατανώσεως αὐτῆς, ὑποτίθεται εἰ ἢ αἵρεσις ἐπιπρώτη). (18α καὶ Ν. ὑπὸ § 6 βιβλ. Δ' τίτλου 8').

25. Λύεται ἡ μνηστεία καὶ εἰ ἐξ ἄλλοτρίων σπερμάτων ἐγγάστριος ἢ γυνὴ παφώραται. Καὶ διὰ καινοτάτην θρησκείαν ἀγνοηθεῖσαν καὶ δογμάτων διαφορὰν καὶ διὰ τρόπων ἀισχυρότητα ἢ τύχης ἐναλλαγὴν ἢ δι' ἀπόκρυσιν ἀληθῆ καὶ τὴν πρὸς τὸν μονήρη βίον μετάδασιν ἢ διὰ τὸ ὑποκαῖσθαι τὴν εὐσίαν αὐτῆς ἢ ἄλλῳ λειτουργήματι ἐνοχον εὐρεθῆναι. (Ν. 2 καὶ Ν. 5 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Ν. 16 Κωδ. 1. 1. (de episcopali audientia)).

Μ Διαλύεται ἡ μνηστεία καὶ ἐὰν ἡ γυνὴ φωραθῇ ἐγγυος ἐξ ἄλλοτρίων σπερμάτων. Καὶ διὰ κρυφίαν λατρείαν νεωτατῆς θρησκείας καὶ δογμάτων διαφορὰν καὶ δι' ἀισχυρότητα τρόπων ἢ καταστάσεως ἀλλαγὴν ἢ δι' αὐτῇ κοινὰν καὶ πρὸς τὸν μοναρχικὸν βίον μετάδασιν ἢ διότι ἀνεκαλύφθη ἡ παρουσία αὐτῆς ὑπάρχειν ἢ εὐρέθῃ ἐνεχομένη εἰς ἄλλο δημόσιον καθήκον, διαλύεται ἡ μνηστεία.

28. Οἱ τῶν αἰρετικῶν παῖδες, ἐὰν γένωνται χριστιανοί, ἀναγκάζειν τοὺς ἰδίους γονεῖς τρέφειν αὐτοὺς καὶ ἐνδύειν καὶ προῖκα ἢ πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπὲρ αὐτῶν δοῦναι κατὰ τὸ μέτρον τῆς εὐσίας αὐτῶν. (Ν. 19 Κωδ. 1. 5 (de haereticis)).

Μ. Ἐὰν τὰ τέκνα τῶν αἰρετικῶν καταστῶσι Χριστιανοί, ἀναγκάζονται τοὺς γονεῖς αὐτῶν νά τρέψωσι καὶ ἐνδύωσιν αὐτά καὶ προστίει νά ῥάσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεὰν ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτῶν.

ΤΙΤΑ. Β'. — Περὶ ἀρραβῶνων μνηστείας.

1. Ὁ ἀρραβὼν φύσιν ἔχει τοιαύτην, ἵνα ὁ μὲν λαβὼν τὴν

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀρραβῶνα, εἰ παραιτήσεται, διπλάσιον ὅπερ ἔλαθεν, ἀποδῶ· εἰ δὲ ὁ δευτικῶς, ἴνα ἐκπέσῃ, τῶν ἀρραβῶνων. (1) (N. 17 Kωδ. 4, 24 (de fide instrumentorum). Βασ. XXII. 1. 76).

Μ. Ὁ ἀρραβὼν τοιαύτην ἔχει φύσιν, ὥστε ὁ μὲν λαβὼν τὸν ἀρραβῶνα, εἴν παραιτηθῇ, ἀποδίδει διπλάσιον τὸ ληφθέν· ὁ δὲ δώσας, ἀπέλλυσι τοὺς ἀρραβῶνας.

2 Ἀρραβῶνων δὲ ἐπ' ὀνόματι μνηστείας δοθέντων, εἴν ἐν τῇ μεταξὺ ὁ μνηστήρ ἢ ἡ μνηστή τελευτήσῃ πρὸ τοῦ τὸν γάμον γενέσθαι τὰ δοθέντα χάριν ἀρραβῶνος καλεούμεν ἀποκαταστήναι, εἰ μὴ ἄρα αἰτίαν εἰς τὸ μὴ ἐπιτελεσθῆναι τοὺς γάμους τὸ τελευτήσαν πρόσωπον ἤδη παρέσχεν. (N. 3 Kωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 2. 2).

Μ. Ὅταν διδῶσιν ἀρραβῶνες ἐπ' ὀνόματι μνηστείας, εἴν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μνηστήρ ἢ ἡ μνηστή ἀποθάνῃ πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ γάμου, τὰ δοθέντα ὡς ἀρραβῶν διατάσσουεν νὰ ἀποδιδῶνται, ἐκτὸς εἴν τὸ ἀποθάνον ἤδη πρόσωπον ἔδωκεν αἰτίαν εἰς τὸ νὰ μὴ τελεσθῇ ὁ γάμος.

3. Πολλὰκις πατήρ ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς δεξιόμενος ἀρραβῶνα τελευτᾷ, μηδέπω γενομένων τῶν γάμων· εἴτα μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἢ ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ παρασκευάζει λυθῆναι τὴν μνηστείαν· λέγει εὖν ἡ διάταξις ὅτι οὐ χρὴ τὰ ἐν τῇ ζωῇ τοῦ πατρὸς δοκιμασθέντα καὶ συναρξάντα παραχαράττεσθαι. (N. 4 Kωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 1. 18).

Μ. Πολλὰκις πατήρ δεχθεὶς ἀρραβῶνα ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς ἀποθνήσκει πρὶν ἢ εἰς τελεσθῇ ὁ γάμος· ἔπειτα μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἢ ἐπίτροπος ἢ κληρῶν παρασκευάζει νὰ διαλυθῇ ἡ μνηστεία· λέγει λοιπὸν ἡ διάταξις, ὅτι εἴν πρέπει νὰ παραδιᾶζονται τὰ ζῶντος τοῦ πατρὸς συμφωνηθέντα καὶ ἀρξάντα.

4. Οἱ ἑτερόδοξοι ἐν ἀγνοίᾳ εἰ ποιοῦμενοι πρὸς ἑαυτοὺς μνηστειαν δώσουσιν ἀρραβῶνας. δύνανται ἀναλαβεῖν, εἴ τι δευτικῶς, λύοντες τὴν μνηστείαν· εἰ γάρ ἤβρισαν τὸ ἀλλότριον τῆς πιστεως καὶ ἔδωκαν ἀρραβῶνας γάμου, τότε ὁ μὲν ἀνὴρ ζημιούται ὃ ἔδωκεν, ἢ δὲ γυνὴ δίδωσιν ἐν διπλῷ ὃ ἐδέξατο. (N. 16. Kωδ. 1. 4 (episc. aud.). N. 5. Kωδ. 5. 1 (de sponsalibus).

Μ. Οἱ ἑτερόδοξοι εἴν ἀγνοοῦντες τὴν διαφορὰν τοῦ δόγματος μνηστεύουσι πρὸς ἀλλήλους, δύνανται νὰ ἀναλάβωσιν ὅ,τι ἔδωκαν, διαλύοντες τὴν μνηστείαν· εἴν θμως ἐγνώριζον τὴν διαφορὰν τῆς θρησκείας καὶ ἔδωκαν ἀρραβῶνας γάμου, τότε ὁ μὲν ἀνὴρ ζημιούται ὅσα ἔδωκεν, ἢ δὲ γυνὴ ἀποδίδει διπλάσια ὅσα ἔλαθεν.

(1) Σημειωτέον ὅτι συμφῶς τῇ διατάξει ταύτῃ καὶ ἡ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1868 ἐκδοθεῖσα ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχικὴ καὶ Συνδικτικὴ ἐγκύκλιος ἀπαγορεύει τὴν ἀνταλλαγὴν δωρεῶν μεταξὺ τῶν μνηστήρων, ἐρρίζουσα ὅτι λόγῳ ἀρραβῶνος δίδονται μόνον δακτύλιοι ἀμοιβαίως, μόνον δ' ὁ ἀρραβῶν οὕτως ἐπιστρέφεται διπλάσιος ἐν διαλύσει τῆς μνηστείας.

5. Ἐὰν γυνὴ αὐτεξουσία τελείαν ἄγουσα ἡλικίαν ἄρ-
θεξαμένη παραιτῇται τὸν γάμον, διπλοῦς ἀναδιδότω αὐ-
τῇ ἐλάττων οὖσα συγγνώμην ἡλικίας ἥτησε καὶ ἄρ-
θελαβε, πάλιν τὸ διπλάσιον ἀναδιδότω. Ἐὰν δ' ἀρῇ ἡ
αὐτὴ συγγνώμην ἡλικίας οὐκ ἥτησε, (1) αὐτὸ τὸ ἀπλο-
ῦς ἐλαβε, ἀποκαταστήσει, φαινόμενον εἶναι παρ' αὐτῇ
γὰρ αὐτὴν κερδᾶναι ἐξ ἑτέρου ζυγίας, καὶ ἀρῇ ἡ
δ' ἐδαπανήθη τὸ πρῶγμα, οὐ ζημιωθήσεται ὑπὲρ αὐτοῦ.
[N. 5 Kw3. 5. 1 (de sponsalibus).]

Μ. Ἐάν γυνή αὐτεξουσία ἐνήλικος δεχθῇ ἀρρεβῶνας καὶ παρα-
γαμὸν, ἀποδίδωσιν αὐτοῦς διπλόν· ἐάν δὲ ἀνήλικος εὔσῃ ἐζητήσε-
ται ἡλικίας καὶ ἔλαβεν ἀρρεβῶνας, πάλιν ἀποδίδωσι τὸ διπλόν·
ἢ ἐάν τις ἀνήλικος καὶ δὲν ἐζητήσῃ συγγνώμην ἡλικίας, ἀποδίδει ἀπὸ
τῶ ληφθέν, τὸ ὅποσον φαίνεται ὅτι αὐτὴ ἔχει· διότι δὲν πρέπει
μερῆσθαι ἐπὶ ζημίᾳ ἄλλου, καὶ ἐάν τις ἀνήλικος εἰ δὲ τὸ πρῶ-
τον πανήθῃ, δὲν ζημιούται δι' αὐτὸ ἡ γυνή.

N. *Εκ τῶν διατ. τῆς § 5 Ἄρμ. βιολ. 8' τίτλου 5' καὶ τ. Κωδ. (δ. 8) προκύπτει ὅτι ὁ μνηστὴρ ὁ ὑπαίτιος τῆς διαλύσεως
στείας ὀφείλει εἰς ἀποζημίωσιν τὸ διπλάσιον τοῦ ληφθέντος ἀρξά-
την ἐπιστροφὴν τῶν ἄλλων ὠφειλῶν. Α. Π. 95 τοῦ 1871. *Η προ-
θεσθεῖσα ἐπὶ μνηστείας ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ γάμου χρηματικὴ ποσὶς
κατὰ τοῦ ἀνδρὸς λόγον ἀποποιουμένου τὸν γάμον ὡς ἀποζημίωσις
παρὲν ἐκ τῶν προτέρων καθ'ορισμένη. Α. Π. 50 τοῦ 1886.

6. Γίνεται δὲ ἡ αἵτησις τῆς συγγνώμης τῆς ἡλικίας μὲν ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοστοῦ χρόνου ἕως κα', ταῖς δὲ ἀπὸ δεκάτου καὶ δεκάτου μέχρι τοῦ κα' χρόνου αἰτεῦμαι· ἀπόσπασθαι τοὺς κευράτωρας αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ μάστιγι πονηρῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι φροντίδα δυνάμενοι, ὑπὸ ἀγαθῆς δηλονότι μαρτυρούμενοι· καὶ τῆνικαῦτα δὲ μὴ αἵτησιν πράττουσι τὰ τῶν τελείων, οὐ μέντοι γε χωρὶς ἐκποιεῦνται τι τῶν αὐτοῖς προσηκόντων. (2) (N. 2 Κωνσταντίνου (de his, qui veniam aetatis). Βασ. X. 27. 2).

Μ. Τὴν δὲ συγγνώμην τῆς ἡλικίας ζητοῦσιν οἱ μὲν ἄνδρες ἀπὸ τοῦ ἑως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, αἱ δὲ γυναῖκες ἀπὸ τοῦ ὀγδόου ἕως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, παρακαλοῦντες τὸν θεὸν ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς τῶν κηδεμένων αὐτῶν, ὡς δυνάμενοι μόναι νὰ ἔσται τὰ ἑαυτῶν πράγματα, μαρτυρίαν εἰς τοῦτο φέροντες τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν καὶ τότε μετὰ τὴν αἰτήσιν ἐνεργοῦσιν ὡς ἐνῆλκοι, ὡς αἰεὶ δὲ ἐκποιοῦσι τι ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν.

7. Εἰ δὲ καὶ πατὴρ κόρης ἢ μήτηρ ἀρρεθῶνας ἔλαβεν

(1-2) Πρόδηλον ὅτι αἱ διατάξεις περὶ ἀνγλικου αἰτησάμενου συ-
 ῆλικίας δὲν χωροῦσι τανῦν ὑπὸ τὴ κράτος τοῦ γένου περὶ ἀνγλικου

πὸς ὅπερ ἐγγόνῃς τελείας οὗτης ἡλικίας, καὶ αὐτοὶ διπλάσιον παρεχέσθωσαν, εἴπερ δυνάμενοι προβῆναι τοὺς γάμους παραιτοῦνται ποιῆσαι. Εἰ δὲ ἀνυπόστατος ὁ γάμος μέλλει εἶναι, αὐτοὶ εἰ ἀρραβῶνες ἀναδιδέσθωσαν ἅπλοϊ· εἰ δὲ καὶ μὴ ᾔην ἀνυπόστατος ὁ γάμος, δι' εὐλογον δὲ αἰτίαν παραιτοῦνται, εἰ μὲν ᾔδεισαν καὶ πρὸ τῆς μνηστείας τὴν αἰτίαν, ἑαυτοὺς ἐγκαλεῖωσαν διὰ τὴν τοιοῦτον ἐμνηστεύσαντο· εἰ δὲ ἄγνοον ἢ πᾶλλὰκις ἢ αἰτία μετὰ τὴν μνηστείαν συμβῇ, τὸ ἅπλουν ἀποδίδεσθω. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ περὶ μνηστῆρος λέγομεν τοῦ τὴν μνηστείαν παραιτηταμένου. (N. 5 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 2. 3).

Μ. Ἐάν δὲ καὶ πατὴρ ἢ μήτηρ κόρης ἢ πάππος ὅπερ ἐγγόνῃς ἐνηλικίου ἴασιν ἀρραβῶνα, καὶ αὐτοὶ ἀποδίδουσι τὸ διπλάσιον, ἐάν, δυνάμενοι νὰ τελώσωσι τοὺς γάμους, ἀποποιῶνται. Ἐάν δὲ ὁ γάμος δὲν δύναται νὰ συσταῇ, αὐτοὶ εἰ ἀρραβῶνες ἀποδίδονται ἅπλοϊ· ἐάν δὲ ὁ γάμος ᾔην μὲν συστατός, παραιτοῦσιν ὅμως αὐτὸν δι' εὐλογον αἰτίαν, εἰ μὲν ἐγίνωσκον τὴν αἰτίαν καὶ πρὸ τῆς μνηστείας, ὥς μνησκονταὶ ἑαυτοὺς, διότι ἐμνηστεύσαν τὸν τοιοῦτον· ἐάν δὲ ἄγνοον τὴν αἰτίαν ἢ συμβῇ πᾶλλὰκις ἢ αἰτία (τῆς διαλύσεως) μετὰ τὴν μνηστείαν, ἀποδίδεται τὸ ἅπλουν. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ μνηστῆρος παραιτηθέντος τὴν μνηστείαν.

8. Εἰ καὶ νόμοις ἀπηγορευμένοι οὐκ εἰσιν εἰ ἐλπίσθέντες γαμοί, μετὰ δὲ τοὺς δοθέντας ἐπὶ μνήστροις ἀρραβῶνας ἢ μνηστὴ τὴν συνάφειαν τοῦ μνηστῆρος διὰ τὴν αἰσχρὰν αὐτοῦ ἢ ἄσωτον ἀναστροφὴν ἢ τὴν τῆς ὀρησκείας ἢ τοῦ δόγματος διαφορὰν παραιτεῖται, ἢ διὰ τοῦτο ὅτι ὡς ἀνὴρ συνάφειαν, ἐξ ἧς ἐλπίς γονῆς τίκεται, ποιεῖν οὐ δύναται, ἢ δι' ἄλλην εὐλογον παρετήρησιν αἰτίαν· εἰ μὲν ἀποδειχθῇ, πρὸ τοῦ προβῆναι τοὺς αὐτοὺς ἀρραβῶνας τοῦτο αὐτὸ τὴν γυναῖκα ἢ τοὺς αὐτῆς γονεῖς ἐγνωκέναι, ἑαυτοὺς ὀφείλουσιν ἐγκαλεῖν· ἐάν δὲ ταῦτα ἀγνωοῦντες τοὺς ἐπὶ τῇ μνηστείᾳ ἀρραβῶνας ἐδέξαντο ἢ μετὰ τοὺς δοθέντας ἀρραβῶνας αἰτία τις εὐλογος μεταμελείας παρενετέθη, αὐτῶν μόνων ἀποδιδόμενων, περὶ τῆς ἄλλου ἅπλου τιμωρίας ἐλευθεροὶ φυλαττέσθωσαν. (N. 5 Κωδ. 5. 1 (de sponsalibus). Βασ. XXVIII. 2. 3).

Μ. Ἐάν ὁ ἐλπίσθεῖς γάμος δὲν ἀπαγορεύηται ὑπὸ τῶν νόμων, μετὰ δὲ τοὺς δοθέντας πρὸς μνηστείαν ἀρραβῶνας ἢ μνηστὴ παραιτήσῃ τὴν συνάφειαν τοῦ μνηστῆρος διὰ τὴν αἰσχρὰν ἢ ἄσωτον αὐτοῦ ἀναστροφὴν ἢ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ὀρησκείας ἢ τῶν δόγμάτων ἢ διὰ τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀνδρός πρὸς τεκνοποιίαν ἢ δι' ἄλλην εὐλογον αἰτίαν, ἐάν μὲν ἀποδειχθῇ ὅτι πρὶν ἢ δοθῶσιν εἰ ἀρραβῶνες ἐγίνωσκον τοῦτο ἢ γυνὴ ἢ εἰ γονεῖς αὐτῆς, ὀφείλουσι νὰ αἰτιῶνται ἑαυτοὺς· ἐάν δὲ ταῦτα ἀγνωοῦντες ἐδέχθησαν τοὺς διὰ τὴν μνηστείαν ἀρραβῶνας ἢ παρενέπεσαν εὐλογος αἰτία μεταμελείας, αὐτοὺς μόνους ἀποδίδοντες, ἀπαλλάττονται τοῦ προστίμου.

9. Οὐ γὰρ τοὺς ἄρχοντας ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπαρχίας, ἧς ἀρχοῦσι, μνηστεύεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσουσιν, ἔξεστι τῇ κόρῃ καὶ τοῖς γονεῦσιν αὐτοῖς ἢ ἐπιτρόποις ἢ κουράτοσι· παραιτεῖσθαι τὸν γάμον καὶ κερδαίνειν τοὺς ἀρραβῶνας. Τοῦ αὐτοῦ κρατοῦντος καὶ ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων καὶ συγγενῶν καὶ δομοστικῶν καὶ συγκαθεδρῶν καὶ ἐπὶ πάντων τῶν οἰκείων αὐτῶν, εἴαν κατὰ σπουδὴν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύσαντο. Εἰ μέντοιγε μετὰ τὴν ἀρχὴν βούλεται ἡ κόρη συνασθῆναι αὐτῷ, ἔρρωται ὁ γάμος. Σημειῶσαι δὲ ὅτι τότε κωλύει τὸ συνάλλαγμα, ὅτε ὁ τὸ βασιλικὸν χειρίζων, (ἡγουν ἐνέργειάν τινα καὶ ἀρχὴν μεταχειριζόμενος), δύναται φοβερὸς εἶναι τοῖς γονεῦσι τῆς κόρης· ὡς εἴγε ἄρχων μὲν ἦν, οὐκ ἦν δὲ ἱκανὸς κωλύσαι τοὺς τῆς κόρης γονεῖς, οὐ κεκώλυται ἡ μνηστεία. (N. μον. Κωδ. 5. 3 (si rector provinciae). Βασιλ. XXVIII. 2. 20).

M. Οἱ ἄρχοντες δὲν πρέπει νὰ μνηστεύωνται κόρην ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἣν δικαιολοῦν· εἴαν δὲ πράξωσι τοῦτο, δύναται ἡ κόρη καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς ἢ ἐπιτροποι ἢ κηδεμόνες νὰ παραιτῶνται τὸν γάμον καὶ νὰ κερδαίνωσι τοὺς ἀρραβῶνας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων καὶ συγγενῶν καὶ οἰκείων καὶ συγκαθεδρῶν καὶ ἐπ' ὅλων τῶν οἰκείων αὐτῶν, εἴαν κατὰ σπουδὴν τοῦ ἄρχοντος ἐμνηστεύησαν. Ἐάν ὁμοῦ θέλει ἡ κόρη νὰ συνασθῇ πρὸς αὐτὸν μετὰ τὴν παύσιν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, ἰσχύει ὁ γάμος. Σημειώτεον δὲ ὅτι τότε ἀπαγορεύεται, ὅταν ὁ διαχειρίζων τὸ ἀξίωμα, ἢ τὸ μεταχειριζόμενος ἐξουσίαν τινα καὶ ἀρχὴν, δύναται (διὰ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ) νὰ φοβίξῃ τοὺς γονεῖς τῆς κόρης· ὅθεν εἰ μὲν ἦτον ἄρχων, δὲν δυνατόν δὲ νὰ βιάσῃ τοὺς γονεῖς τῆς κόρης, ἡ μνηστεία δὲν ἀπαγορεύεται.

10. Καὶ ἡ δεκάτη καὶ ε' νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω εἰσὶν θεσπιζόμεναι, ὥσπερ τοὺς υἱοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἀρρένας συγγενεῖς καὶ οἰκείους, οὕτω καὶ θυγατέρας καὶ τὰ ἄλλα τοῦ θήλειος μέρους πρόσωπα τῶν ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ διαλαχόντων ἄρχειν εἰς μνηστείαν διδόναι κωλύεσθαι. (N. 56 πρ. Κωδ. 1. 8 (de episcopis et clericis). Νεαρὰ 123 κεφ. 39).

M. Καὶ ἡ δεκάτη πεμπτὴ νεαρὰ τοῦ καίσαρος Λέοντος οὕτω λέγει· διατάττονται ὅτι, ὡς οἱ υἱοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀρρένες συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι, οὕτω καὶ αἱ θυγατέρες καὶ τὰ ἄλλα τοῦ θήλειος φύλου πρόσωπα ἀπαγορεύεται νὰ μνηστεύωνται τοὺς κληθέντας νὰ ἀρχωσιν ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ.

11. Ἐάν μνηστὴρ ἢ καὶ μνηστὴ μετὰ τὸ λαβεῖν ἀρραβῶνας ἢ καὶ δεῦναι τὸν μονήρη βίον ἀγαπήσῃ, ὁ μὲν μνηστὴρ ἀναλαμβάνει εὖς δέδωκεν ἀρραβῶνας· ἡ δὲ μνηστὴ εὖς ἔλαβεν ἀναδίδωσι μόνον καὶ οὐ τὸ διπλοῦν ἀναγκάζεται παρασχεῖν, τῆς ποιότης (1) ἐκατέρου μέρους συγχωρουμένης. (Προχ. 2. 1)

(1) Δι' ἐκ τῆς μνηστείας ὑποχρεώσεις δύνανται νὰ κρατηθῶσι ἢτοι δι'

Ἐάν μνηστήρ ᾖ καὶ μνηστή μετὰ παραλαβὴν ἢ ὁσὶν ἀξιώσεων ᾖ, τὸν μοναχικὸν βίον, ὁ μὲν μνηστήρ ἀναλαμβάνει εὖς ἔδωκεν ἀρ-
αί, ἢ δὲ μνηστή ἀποδίδωσι μόνον ὅρου, ἔλαβε καὶ δὲν ἀναγκάζεται
ἐν τῇ τῷ διπλοσίον, ἑκάστου τῶν δύο μερῶν ἀπαλλοττομένου τοῦ
ἑαυτοῦ.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ δωρεῶν μνηστρίας.

Ἐάν ὁ ἀνὴρ μὴ ὑποδεξάμενος προῖκα βούληται τὸ ἐν τῇ
θεῖα γινόμενον προῖκα ποιῆσαι τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ μετὰ λούτῃ
καὶ γαμίσθαι· εἰ μὲν δωρησθῇ αὐτῇ πράγματα εἰδικῶς καὶ
ταῦτα δεῖξται αὐτὰ παρ' αὐτῆς εἰς προῖκα, καὶ ἡ δωρεὰ
ἐστίν, ὥς πρὸ τοῦ γάμου γενομένη, καὶ ἡ προῖξ συν-
ιστάται, ὥς ἐπιδόσεως προσελθούσης. Ἐάν δὲ γράψῃ μόνον, ὅτι
ἔδωκετο προῖκα μὴδὲν ὑποδεξάμενος, εὐδερμία ἐστίν ἀπαιτή-
των μὴ ἐπιδοθέντων αὐτῷ πραγμάτων, (N. 1 Kωδ. 5, 3 (de
mal. ante nuptias). XXVIII, 3. 1).

Ἐάν ὁ ἀνὴρ μὴ λαβὼν προῖκα θέλῃ κατὰ τὴν ἐπιταγοῦσαν συνήθειαν
ποιήσῃ τὴν μνηστὴν αὐτοῦ μελλούσαν νά συναλῇ πρὸς αὐτὸν γαμον-
μεν ὁμώσῃ εἰς αὐτὴν πράγματα εἰδικῶς καὶ ὑπὲρ λαβὴν αὐτὰ παρ'
αὐτῆς εἰς προῖκα, καὶ ἡ δωρεὰ εἶναι τέλεια, ὥς γενομένη πρὸ τοῦ γάμου,
καὶ προῖξ συνίσταται ὡς προκηθείσης τῆς παραδόσεως. Ἐάν δὲ γράψῃ
ὅτι παραλαβὴν προῖκα, καὶ τοῖς κηδὲν λαβὼν, εὐδερμία γίνεται ἀπαιτή-
των μὴ παραδοθέντων εἰς αὐτὸν πραγμάτων.

Β. Τῶν προγαμιαίων δωρεῶν αἱ δεσποτεῖται ἀρρίσκουσιν ἐν-
δὲν ᾗτῃ συνίστασθαι, ὑπὸ αἵρεσιν δὲ ἀνατρέπεσθαι, ἔάν μὴ
ἔδωσιν οἱ γάμοι. (1) (N. 2 καὶ 4 Kωδ. 5, 3 (de donationi-
bus ante nuptias). XXVIII, 3. 2).

Γ. Τῶν προγαμιαίων δωρεῶν ἡ κυριότης ἀρρίσκει πρὸ τοῦ γάμου ᾗδῃ νά
ἀνατρέπεται (ἢ μετατρέχεται) δηλονότι εἰς τὴν γυναῖκα), ν' ἀνατρέπηται
ὑπὸ αἵρεσιν εἰ μὴ τελεσθῶσιν οἱ γάμοι.

Δ. Ἐάν τις δωρησθῇ τῇ μνηστῇ πράγματα ἐπὶ τούτῳ τῷ
ᾗ, ἵνα ὅτε προῖξ ὁ γάμος, τότε γένηται αὐτῶν δεσποῖνα,
ἀχρηστός ἐστιν ἡ τοιαύτη δωρεὰ καὶ ὁ λογισμὸς ὁῦλος· εἰς
τὸν γὰρ ἀναφέρεται γάμου, ἐν ᾧ μεταξὺ τῶν συνοικούντων
στασιν οὐ δέχεται δωρεὰ. Καὶ εἰκότως συνισταμένου γάρ τοῦ

οὗ ἢ διὰ ποινικῆς ῥήτρας (ποινῆς ἢ προστίμου, ὅτις λατίν. καλεῖται
pena conventionalis).

(1) Ἡ διαταξὶς αὕτη κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Μικτοῦ ἐν Κωνσταντινου-
πολεὶ Συμβουλίου 8 τοῦ 1677 κατὰ πλάνην περιλήφθη ἐν τῇ Ἐξαπόβλῳ,
ἐπεὶ καταργημένη, ὥς ἐξαγεται ἐκ τῆς ἐπομένης ὑπ' ἀριθ. 3 διατάξεως.
Ἦν, ἔάν ἡ πρὸς μνηστὴν δωρεὰ γένηται ὑπὸ τὴν αἵρεσιν τοῦ νά ἰσχύῃ
ν τελεσθῶσιν οἱ γάμοι, ἡ δωρεὰ ἀχρηστός ἐστί.

(ΠΕΡΙ ΔΩΡΕΩΝ ΜΝΗΣΤΡΙΑΣ)

γάμου οὐ δύναται ὁ ἀνὴρ δεσπότης γενέσθαι πράγματος συγκακτος τῷ ἀνδρὶ. Εἰ μὲν γὰρ ὡς μνηστὴ ὁ ἀνὴρ ἐδωρήσατο, ἔρρωται· ἢ δωρεὰ ἐπεὶ ὁ ὡς γυναικὶ ἐδωρήσατο, (τοῦτο γὰρ θηλαῖ, ὅτε προδῇ ὁ γάμος), ἀνίσχυρός ἐστιν ἡ τοιαύτη κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα, μέτον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ οὐκ ἔρρωται, (N. 3 Kωδ. 5. 3 (de dou. ante nuptias). Bas. XXVIII. 3. 4).

M. Ἐὰν τις δωρήσῃ εἰς τὴν μνηστὴν πράγματα ὑπὲρ τὴν αἰρεσιν τοῦ να καταστῇ κύριος αὐτῶν, ὅταν τελεσθῇ ὁ γάμος, ἡ τοιαύτη δωρεὰ εἶναι κωφελέης καὶ ὁ λόγος πρόδηλος· διότι ἀνατρέταται εἰς καιρὸν γάμου, κατ' ὃν μεταξὺ τῶν συζύγων δωρεὰ δὲν συνίσταται. Καὶ εὐλόγως· διότι ὑπαρχόντος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ καταστῇ κύριος πράγματος ἀνηκοντος εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ νὰ κυριεύσῃ πράγμα ἀνηκὸν εἰς τὸν ἀνδρα. Διότι, εἰ μὲν τις αὐτὴν ὡς μνηστὴν ἐδωρήσεν ὁ ἀνὴρ, ἡ δωρεὰ ἰσχύει· ἐπειδὴ ὁμοίως ἐδωρήσεν εἰς αὐτὴν ὡς συζύγον (διότι τοῦτο σημαίνει ὅταν τελεσθῇ ὁ γάμος), ἡ τοιαύτη δωρεὰ εἶναι ἀνίσχυρος, κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς δωρεὰ δὲν ἰσχύει.

4. Ὅτι· ἔὰν δωρεάν τινα πραγμάτων μετὰ τῆς προεούσης συμμετρίας ὁ ἐλάττω τῶν εἰκοσιπέντε ἐνιαυτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς μνηστείας ποιήσῃται, οὐκ ἀνακαλεῖται αὐτὴν τῷ πρὸς αὐτὸν γάμῳ· τῆς ἡλικίας, (1) (*) (N. 1 Kωδ. 2. 30 (si adversus donationem). Bas. X. 12. 1).

M. Ἐὰν ὁ μικρότερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δωρήσῃ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας πράγματα τινα μετὰ τῆς προεούσης συμμετρίας, δὲν ἀνακαλεῖ τὰ δωρηθέντα προφάνει τῆς ἡλικίας.

5. Ὅσα ὁ ἀνὴρ δωρεῖται τοῖς γονεῦσι τῆς μνηστῆς ἐπὶ τῷ γενέσθαι τοὺς γάμους, ταῦτα μὴ γενομένων τῶν γαμῶν ἀναδίδονται αὐτῷ, (N. 2 Kωδ. 5. 3 (de donat. ante nuptias). Bas. XXVIII. 3. 2).

M. Ὅσα ὁ ἀνὴρ δωρεῖ εἰς τοὺς γονεῖς τῆς μνηστῆς ἵνα τελεσθῇ ὁ γάμος, ταῦτα ἀποδίδονται πρὸς αὐτὸν μὴ γενομένου τοῦ γαμου.

6. Γυνὴ τις μέλλουσα γαμῆσθαι δόλον ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ περὶ τὴν προῖκα μὴδὲν ῥητῶς ἐπαγγειλαμένη, ἀπατήσασα δὲ αὐτὸν ἐλπιδὶ μεγάλῃς προικός· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ἐπαγγεῖλατο φιλικῶς ἢ καὶ ἐπηρεαζέσθαι, λόγῳ μνηστριῶν βοθῆναι τῇ γυναικὶ

[1] Τανῶν καθίσταται ἐν ἡλικίᾳ τις ἅμα συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ὅθεν τὰ περὶ τοῦ ἐλάττωτος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν δέον νὰ θεωρηθῶσι νῦν ἐφαρμοζόμενα εἰς τὸν πλάττωτα τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐὰν μὴ εἰδικῶς τραχιτεύσῃ τις, τῇ ἰδίᾳ μνηστῇ, ἢ ἐδωρήσῃ αὐτῇ, κἂν ὁμολογήσῃ ἔχειν αὐτὰ ἐν προίκῃ, οὐδὲν ἀπαιτεῖται· τοῦτο νόμι ἐπὶ μόνῃς μνηστῆς, ἐκ' ἧς καὶ ἀλέχθη· εἰ γὰρ γυναικὶ τις ἐπαγγεῖλατο κἂν ἐδωρήσῃ αὐτῇ τὰ δωρηθέντα, δεῖλπει ἐπιμειναι τῇ αὐτῇ βουλήσει.

Δημόσιον Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

φανερὰν, τυχὸν διακοσιῶν νομ. καὶ συνεστῇ ὁ γάμος
 εἴτα ἐτελεύτησεν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ ἀδελφῷ κληρονόμῳ ἢ
 ἐν ἐκείνῳ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ κληρονόμου τοῦ ἀνδρός
 αὐτὸν τὰ ἐκ τῆς ἐπαγγελίας ἤγουν ἐπερωτήτως.
 εἰ σὺν ἡ διατάξις οὕτω πρὸς τὸν ἀδελφόν τὴν γὰρ
 ἐκ τοῦ ποτὸ σου ἀδελφοῦ μνηστῆριαν ἐνεκεν γένο-
 καὶ εἰς ἐπερωτήσιν κατενεχθῆσαν ἐπιζητεῖ ἡ γυνή.
 οὐκ ὀρεῖται παρατρεθῆναι αὐτῇ, ἐπειδὴ ἐν τῇ προίᾳ
 ἡπάτησεν. (N. 3 Κωδ. 5. 3 (de bon. ante nuptias).
 VII. 3. 3).

τις μέλλουσα καὶ υπανδρεῖν/ῃ ἐξηπαύσει τὸν ἄνδρα περὶ τὴν
 ἐν φητίᾳ ὑποσχέσασα, ἡλεόσασα δὲ αὐτὸν διὰ τῆς ἐλπίδος με-
 νούσας καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀνὴρ ὑποσχέσῃ φιλῶς τῇ καὶ συνεπι-
 κερωτήσας καὶ δόλῃ εἰς τὴν γυναῖκα λόγῳ ἀφαισίωνων ὡρισμένη
 ἀκούσια λ. γ. νομίσματα καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν ὁ γάμος· ἐπειτα
 ὁ ἀνὴρ καταλιπὼν ἀδελφὸν κληρονόμον. Ἡ γυνὴ λοιπὸν ἐν ἡ-
 δελφόν καὶ κληρονόμον τοῦ ἀνδρός αὐτοῦ απαιτοῦσα τὰ ὑποσχέ-
 σασθῆντα. διὰ βασιλικῆς λοιπὸν ἀντιγραφῆς διατάσσονται τὰ
 ἐν ἀδελφόν· τῇ γυνὴ ἐπιζητεῖ ὅσα ὁ πατὴρ σου ἀδελφὸς ὑποσχέ-
 σας καὶ συνεπώνυσε, οὐδὲν ὀρεῖται διὰ τοῦτο καὶ δοῦναι εἰς αὐ-
 τὴν πατρὸς τὸν ἄνδρα κατὰ τὴν προίαν.

εἰδὴ τῇ μὲν μνηστῇ δυνατόν διωρεῖσθαι, εὐκλεῖ δὲ καὶ
 ἡ, ἐξητεῖτο ἄρα ἐὰν γένηται διωρεὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
 οὐκ, ὡς πρὸς τὴν μνηστῆν γενομένην ἔρρωται, ἢ ὡς πρὸς
 ἀνυπόστατόν ἐστιν· λέγει τοίνυν ἡ διατάξις, ὅτι ἐν
 τῇ ἀθελίᾳ δεῖ ζητεῖν, ποῦ τῆς γυναικὸς οὗτος ἢ διωρεὰ
 εἴ μὲν ἐν τῷ οἴκῳ ἢν τῷ ἰδίῳ δόξῃ πρὸς μνηστῆν
 γεγονέναι, διὸ καὶ ἔρρωται· εἰ δὲ ἐν τῷ εἰνῶ τοῦ αν-
 δρός γαμετῆν (ἐκτοτε γὰρ γαμετῇ καὶ οὐ μνηστῇ δοκεῖ
 γυνή). (N. 6 Κωδ. 5. 3 (de bon. ante nupt.) Bas.
 3. 6).

ἰδὴ εἰς τὴν μνηστῆν ἀπαιτρεῖται να δοῦναι τίς, οὐχὶ ὅμως καὶ
 σύζυγον, ἐξητεῖτο, ἐὰν γίνῃ διωρεὰ τὴν ἡμέραν τῶν γαμῶν, ἀρα γὰρ
 γενομένη πρὸς μνηστῆν, ἢ εἶναι ἀνίσχυρος ὡς γενομένη πρὸς
 λέγει λοιπὸν ἡ διατάξις ὅτι ἐν τῇ τοιαύτῃ αἰριστοῦ καὶ ἔκον νὰ ἐξε-
 οῦ ἦτον ἡ γυνὴ, ὅτε ἐτελεύτησεν ἡ διωρεὰ, καὶ εἰ μὲν διεμμεν ἐν τῇ
 οἰκίᾳ, θεωρεῖται ὅτι ἡ διωρεὰ ἐγένετο πρὸς μνηστῆν, διὸ καὶ ἰσχυρεῖ
 τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνδρός, θεωρεῖται ὅτι ἐγένετο πρὸς σύζυγον, διὸ
 τῇ οἰκίᾳ θεωρεῖται ὅτι εἶναι σύζυγος καὶ οὐχὶ μνηστῆ.

γενομένη παρὰ τοῦ πενήτερος ἢ τῆς πενήτερος πρὸς τὴν
 τὸν γαμβρόν διωρεὰ ἀπὸ θείας ἀντιγραφῆς ἀναιρεῖται.
 οὐ δηλονότι λυομένου (οὐ δεῖ γὰρ τῷ Βασίλει εἰς βλά-

θην ἐτέρων κενὰς χάριτας διδόναι). (N. 9 Kωδ. 5. ante nuptias). Βασ. XXVIII. 3 9).

Μ. Ἡ δωρεὰ ἡ γενομένη παρὰ τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθόμενης ἢ τὸν γαμβρὸν εὔτε δια βασιλικῆς αντιγραφῆς ἀνατὴν διαλύσιν δηλονότι τοῦ γαμοῦ, διότι δὲν ἀρμόζει εἰς τὴν παρέχῃ κενὰς χάριτας πρὸς βλάστην ἄλλων.

9. Ἐὰν ἐξέλκῃται ὁ μνηστὴρ τὴν μνηστὴν ἐν τῷ τῷ καιρῷ καὶ μετὰ τοῦτο ἓνα τῶν ἀμφοτέρων τελευτῇ, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἥμισυ ἔχει τὸ λῆματος δὲ μὴ γενομένου, εἴτε ὁ μνηστὴρ τελευτῇ, εἴτε ἡ μνηστὴς, πᾶσι τρόποις ἀναδίδοται ἡ δωρεά. Ἐὰν δὲ ἡ μνηστὴς τελευτῇ, καὶ συνέσῃ ἓνα τούτων τελευτῇ, ἀνατρέπεται πάντως ἡ δωρεά εἴτε γέγονεν εἴτε μὴ γέγονεν. (N. 10 Kωδ. 5. 3 (de bon. ante nupt.). Βασ. XXVIII. 3).

Μ. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μνηστείας ἐξέλκῃται καὶ μετὰ τοῦτο συνέσῃ, ἢ εἰς τῶν δύο τὰ ἀποθάνῃ, τὸ ἥμισυ ἀνατρέπεται καὶ τὸ ἥμισυ κρατεῖ ὁ ζῶν. Ἐὰν ὁμοῦ δὲν χωρὶς ἀποθάνῃ καὶ ἂν ἀποθάνῃ, εἴτε ἀπὸ θανάτου ὁ μνηστὴρ εἴτε ἡ μνηστὴς, ἀνατρέπεται ἡ δωρεά. Εἰ δὲ ἡ μνηστὴς ἐδώρησεν εἰς τὸν μνηστὴν, καὶ συνέσῃ ὁ εἴς τῶν δύο ἀποθάνῃ, ἀποδίδοται ἡ δωρεά ἡ ἐξ αὐτῆς ἀποθάνῃ, ἀποδίδοται ἡ δωρεά ἡ ἐξ αὐτῆς ἀποθάνῃ, ἀποδίδοται ἡ δωρεά ἡ ἐξ αὐτῆς ἀποθάνῃ, ἀποδίδοται ἡ δωρεά ἡ ἐξ αὐτῆς ἀποθάνῃ.

10. Ἐὰν ὁ μνηστὴρ δωρήσῃ τινα τῇ ἰδίᾳ μνηστὴν, ὁ μνηστὴς ἀντιδωρήσῃ αὐτῷ τινα, μὴ γενομένων τῶν μνηστῶν ὁ μνηστὴρ ἀφείλεται ἀπὸ τῆς δωρεᾶς, καὶ καλῶς τὴν ἰδίαν δωρεάν ἀνατρέπει, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει γενναῖα παρὰ τοῦ μνηστῆρος ἐπιζητεῖν. (N. 10 Kωδ. 5. 3 (de bon. ante nupt.). Βασ. XXVIII. 3. 10).

Μ. Ἐὰν ὁ μνηστὴς δωρήσῃ τι εἰς τὴν μνηστὴν αὐτοῦ καὶ ἀντιδωρήσῃ τι εἰς αὐτόν, τοῦ δὲ γαμοῦ μὴ τελεσθέντος ὁ μνηστὴς ἀφείλεται ἀπὸ τῆς δωρεᾶς, καὶ καλῶς τὴν ἰδίαν δωρεάν ἀνατρέπει, ἀλλὰ μᾶλλον ὀφείλει γενναῖα παρὰ τοῦ μνηστῆρος ἐπιζητεῖν.

11. Οἱ δανεισταὶ οἱ προγενέστεροι τοῦ ἀνδρός, εἰ μὴ ἔχουσιν, αὐτοὶ δύνανται τὰ τῇ μνηστὴν δωρηθέντα παρὰ τοῦ ἀνδρός ἀποσπᾶν, εἰ μὴ που εἰδικῶς αὐτοῖς ταῦτα ὁ ἀνὴρ δώσει. (N. 13 Kωδ. 5. 3 (de don. ante nupt.). XXVIII. 3).

Μ. Οἱ προγενέστεροι τοῦ ἀνδρός δανεισταί, εἰ μὴ ἔχουσιν, αὐτοὶ δύνανται τὰ τῇ μνηστὴν δωρηθέντα παρὰ τοῦ ἀνδρός ἀποσπᾶν, εἰ μὴ που εἰδικῶς αὐτοῖς ταῦτα ὁ ἀνὴρ δώσει.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μὴ νομίσῃς, ὅτι ἡ γυνὴ ἐπὶ ταῖς ἐνταύθα κειμέναις δωρεαῖς σιωπηρὰς ἔχει ὑποθήκας, διότι αὐταὶ ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν γάμον ἐπιτελεσθῆναι ἐδόθησαν.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

ἡ διατάξις βούλεται τὸν προξενούντα γάμον μάλιστα λαμβάνειν· εἰ δὲ ὅλως ἀνέχεται λαβεῖν, εἰ μὲν μηδὲν ἔφησε περὶ τούτου, μηδὲν ὅλως λαμβάνειν· εἰ δὲ καὶ ἔφη μὴ ὑπὲρ τὴν εἰκοστὴν μοῖραν τῆς προικὸς καὶ τῆς αἰας δωρεᾶς ἐπιζητεῖν. (1) (N. 6 Kωδ. 5. 4 (de spons.) Βασ. LVI, 15. 4).

ἡ διατάξις αὖτις εὐδὲν νὰ λαμβάνῃ ὁ προξενήτης γαμου· ἐὰν ὅλως ἐπισημάνῃτε νὰ λαβῇ τι, εἰ μὲν δὲν συνεφωνήσῃ περὶ τούτου, οὐκ ἐννοεῖ· εἰ δὲ καὶ συνεφωνήσῃ, δὲν δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ ὑπὲρ τὸ μέρος τῆς προικὸς καὶ τῆς προγαμίας δωρεᾶς.
ἐν, ἐὰν γραμμάτιον τι ἔχῃ ὡς αἰτίαν ἀμοιβῆν ὑπερτέραν τοῦ νομίμου, ἢ αἰτία αὕτη ὡς παράνομος δύναται νὰ ἀντιταγῇ κατὰ τοῦ τούτου διατελούντος κομιστοῦ. Δ. II 366 τοῦ 1876.

ΓΑ. Δ'. — Περὶ ὅρου καὶ διαθέσεως γάμου.

ὁ γάμος ἐστὶν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγχλήρωσις τῆς ζωῆς, θεικοῦ τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία. (N. 23, 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4. 1).

ὁ γάμος εἶναι ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια καὶ συγχλήρωσις πύσης τοῦ καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία.

Οἱ νόμοι δὲ γάμους μεταξὺ ἀλλήλων συνιστῶσι· Ῥωμαῖοι, περὶ τῶν γάμων τοῖς νόμοις διηγορευμένα φυλάττωσι· τοὺς μὲν ἄλλους ἀφ' ἑαυτῶν εἶναι, τὰς δὲ ὀφλειαὶ ἀνδρὸς, τουτέστι τοὺς μὲν ὑπερβαίνειν τὸν τεσσαρακταδέκατον τὰς δὲ μειζονας εἶναι τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν. Ταῦτα δὲ εἴτε αὐτεξούσιοι· εἴτε ὑπεξούσιοι εἴσιν οἱ πρὸς γάμον ὄντες. (πρ. Εἰσηγ. 4, 10 (de nuptiis).

Οἱ νόμοι δὲ γάμους συνιστῶσι μεταξὺ ἀλλήλων οἱ Ῥωμαῖοι, ὅταν τὰ ὑπὸ τῶν νόμων περὶ γάμου διατεταγμένα. Ὅρται δὲ οἱ μὲν αὐτῶν ἔφησοι, αἱ δὲ ὀφλειαὶ ἀνδρὸς δεκτικαί, τουτέστιν ἐκείναι περσινῶσι τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, αὐταὶ δὲ νὰ ᾖναι προσβύ-
ν δώδεκα ἐτῶν. Ταῦτα δὲ λεγομένη, εἴτε αὐτεξούσιοι εἴτε ὑπεξού-
οἱ συναπτόμενοι εἰς γάμον.

ὁ γάμος γίνεται γάμος, εἰ μὴ συναινέσουσιν οἱ συναπτόμενοι· ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξούσιους· ὁ δὲ χωρὶς συναινέσεως τῶν

ἡ διατάξις ταύτης τοῦ Ἀρμενοπούλου, συνδυαζομένη καὶ ἡ διατάξις τῶν νόμων 1 καὶ 3 τῶν Πανθ. (80 14), καθ' οὗ ἐν προξενηταί ἡ μεσοῖται (οἱ παρῆγοντες δηλονότι τὴν με-
αὐτῶν πρὸς συνάφην ὠρισμένης θεμιτῆς δικαιοπραξίας) δύναται
ἀλλογήσασθαι τὴν λήψιν ἀμοιβῆς, προκύπτει ὅτι τοιαύτη δύναται
ἐκτῆς, ἐὰν συμφωνηθῇ τοιαύτη, εἴτε ἐκ τῶν προτέρων ὠρισμένη,
ἢ ὑστερον ὠρισθῆσάμενη κατὰ τὸ εὐλογον μέτρον.

γενέων γενόμενος γάμος ανίσχυρός ἐστίν. (1) (Ν. 2 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4. 2).

Μ. Δὲν γίνεται γάμος, εἴαν δὲν συναινέσωσιν οἱ συναπτόμενοι καὶ οἱ ἔχοντες αὐτοὺς ὑπεξουσίους· ὁ δὲ γάμος ἔτελεισθαι ἀνευ τῆς συναίνεσης τῶν γενέων εἶναι ανίσχυρος.

Ν. Ἐγκυρὸς ἐστὶν ὁ γάμος ὑπεξουσίας καὶ δια πτωπρίας συναίνεσως τοῦ ἀποκλύοντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν (Ν. ὁ Κωδ. (ὁ. 4). Α. Π. 226 τοῦ 1872.— Ἐκ τῆς § 3 τοῦ τίτλου δ' βιβλίου δ' καὶ ἄλλων τῆς ἐξαβίου διατάξεως προκύπτει, ὅτι ἐγκύρως συναπτεται γάμος ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς πατρικὴν ἐξουσίαν ἔχοντος καὶ ἀνευ τῆς συναίνεσώς τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη κατὰ μὲν τὴν Α. Π. 200 τοῦ 1898 δὲν ἰσχύει νῦν, ἐκ κατισχύοντων τῶν ἀρθ. Β, 58, 114 καὶ 137 τοῦ περὶ ἀντλήκων νόμου, ἐξ ὧν προκύπτει ὅτι τῶν ἀπαιτεῖται συναίνεσις τοῦ ἐπιτρόπου, κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 138 τοῦ 1899 καὶ τὴν Α. Π. Β τοῦ 1900 (τῆς Ὁλομέλειας) ἰσχύει καὶ νῦν, ὥς τῶν εἰρημμένων ἀρθρων οὐδὲν ἐμφαινόντων περὶ ἀναγκῆς τῆς συναίνεσώς τοῦ ἐπιτρόπου.

4. Ἡ ἡττων τῶν 15' ἐτῶν γαμνηθεῖσα τότε γίνεται νόμιμος γαμετή, ὅτε παρὰ τῷ ἀνδρὶ πληρώσῃ τὰ 15' ἐτη. (Ν. 4 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4. 3).

Μ. Ἡ ἐν μικροτέρῃ ἡλικίᾳ τῶν δωδεκα ἐτῶν ἐλθούσα εἰς γάμον τότε γίνεται νόμιμος σύζυγος, ὅταν συμπληρώσῃ τὸ δωδεκατον ἔτος ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ συζύγου αὐτῆς.

5. Ἀπὼν ὁ ἀνὴρ δύναται διὰ μέσου ἢ δι' ἐπιστολῆς γαμῆν, τῆς γυναικὸς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀνίστασθαι. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἀπολιμπάνεται, οὐ δύναται τότε γενέσθαι· δεῖ γὰρ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρὸς ἀνελθεῖν τὴν γυναῖκα. Καὶ εἴαν ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἐπανέλθῃ, πενθεῖται παρὰ τῆς γυναικὸς (μέχρις ἐνιαυτοῦ) (Ν. 5 καὶ Ν. 6 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4. 4).

Μ. Ὁ ἀνὴρ ἀπὼν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον διὰ μέσου ἄλλου ἢ δι' ἐπιστολῆς, ὅταν ἡ γυνὴ συγκατατεθῇ νὰ πορευθῇ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ δὲν προσέρχεται, δὲν δύναται νὰ γίνῃ τοῦτο· διότι πρέπει ἡ γυνὴ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς. Καὶ εἴαν ἀποθάνῃ πρὶν ἢ ἐπιστρέψῃ ἡ γυνὴ πενθεῖ αὐτὸν μέχρις ἐνὸς ἔτους.

(1) Ὅθεν τὰ γεγονότα, τὰ ἀποκλείοντα κατ' οὐσίαν τὴν αἰσθητὴν συνειρμὸν θελήσιν τῶν συμβαλλομένων, δηλονότι ἡ πλάνη, ἡ βία καὶ ὁ φόβος ἐπενεργούσι καὶ εἰς τὸ κύρος τοῦ γάμου. Κατ' ἀκολουθίαν ἐπέρρει τὴν διαρρήξιν τοῦ γάμου ἢ δικαίως ἐμπνεύσασα φόβον βία, εἴ τις προκαλῆται εἰκονικὴ συναίνεσις εἰς γάμον· ἐπίσης ἢ πλάνη περὶ τὴν φυσικὴν ταῦ τῶν τοῦ πρὸς ὃ συνδέεται τις διὰ τοῦ γάμου προσώπου, (οὗχ ἡττον ἢ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην καὶ ἡ περὶ τὴν ἀστικὴν, ἡθικὴν καὶ κοινωνικὴν ταυτότητα τοῦ προσώπου πλάνη)· συντελοῦσι δὲ εἰς τὴν περὶ τὴν ταυτότητα πλάνην καὶ μάλιστα τὴν ἀστικὴν καὶ κοινωνικὴν ταυτότητα τοῦ προσώπου αἱ ψευδεῖς αὐτοῦ παραστάσεις.

καὶ συμβαίνει παρθένον ἔχειν προίκα καὶ περὶ προίκα
(ἴσως γὰρ δι' ἐπιστολῆς ἢ προῖξ συνέστη) εἶ καὶ τῆ
μου θωρεῖαν ἦτοι τὸ ὑπόδολον (τοῦτο γὰρ καὶ περὶ προί-
κῃ). "Ἐτέρον ἐστὶν ἐνθα τοῦναντίον ἢ γυνὴ δι' ἐπιστο-
λῆς ἀγγέλου τὸν ἄνδρα προτρέπεται· τοῦτο γὰρ τῷ τρόπῳ
δι' ἐπιστολῆς τῆς γυναικὸς συστήναι γάμον ἀδύναται
ἀρ τὸν γάμον κατα τοῦτον συστήναι τὸν τρόπον δεῖ τῇ
καταλθεῖν εἰς τὸν τοῦ ἀνδρὸς οἶκον, οὐ μὲν εἰς τὸν τῆς
οἶκον τὸν ἄνδρα. "Ἄλλα γὰρ εἰ ἀνελθῇ εἰς τὸν οἶκον
ἄρως πεισθεῖσα ταῖς γραμμασιν, ὡς εἶπον, ἢ τῷ ἀγγέλῳ,
ταῖς γὰρ καὶ μήπω τῆς τοῦ ἔργου συναγωγῆς ἐπακα-
λωσης. (N. 7 Πανδ., 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4. 6).

καὶ συμβαίνει παρθένος γὰρ ἔχει προίκα καὶ περὶ προίκα σιωπῇ
ἴσως ἢ προῖξ συνέστη, δι' ἐπιστολῆς, προσεῖ καὶ τὴν πραγματικὴν
ἦτοι τὸ ὑπόδολον. "Ἄλλο εἶναι ὅταν τοῦναντίον ἢ γυνὴ δι' ἐπιστο-
λῆς ἀλλοῦ παρακινῇ τὸν ἄνδρα· διότι τοιοῦτοτρόπως ἦτοι δι' ἐπιστο-
λῆς γυναικὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ συστήῃ γάμος, διότι περὶ συστάσε-
ως τοῦτον τὸν τρόπον πρέπει ἢ γυνὴ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ
καὶ συγχεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τῆς γυναικὸς. Διότι καὶ ἂν μεταβῇ εἰς
οἶκον τοῦ ἀνδρὸς πεισθεῖσα εἰς τὰ γραμμάτια αὐτοῦ, ὡς εἶπον, ἢ εἰς
ἀλλοῦ πρόσωπον, συναπτέται γάμος, καίπερ μὴ ἐπακαλῶσιν, ἀλλὰ
ἐπὶ τῆς.

Ἐάν ὁ παππὸς γαίνηται, ὁ πατήρ συναίνει· εἰ δὲ ὁ πα-
τήρ ὁ παππὸς συναίνων, εἰ σωρονοῖ. (N. 9 Πανδ., 23. 2
(de ritu nuptiarum)).

Ἐάν ὁ παππὸς ἦναι μανιακός, συναίνει ὁ πατήρ· ἔάν δὲ ὁ πατήρ,
συναίνεσις τοῦ σωρονοῦντος παπποῦ.

ἴσως τριετίας τοῦ αἰχμαλιώτου μὴ ὑποστρέφοντος, ὁ υἱὸς
θύναται γαμεῖν. (N. 9 § 1 Πανδ., 23. 2 (de ritu nu-
ptiarum)).

Ἐάν ὁ αἰχμαλιώτης δὲν ὑποστρέβῃ, ἐνταῖς τριετίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ δύ-
ναται γαμεῖν.

Ἐάν ὁ πατήρ ἐπὶ τριετίαν ἡγνοῖται ποῦ διαγῆ· καὶ εἰ
καὶ θύναται αἱ ἑκατέρως συσσεῶς αὐτοῦ παῖδες νομίμως
· Εἰ δὲ πρὸ τῆς τριετίας αἱ παῖδες τοῦ αἰχμαλιώτου ἢ
ἐντος γαμήσουσι καὶ ὁ ἄλλος ἐστὶ μὴ ἀπαρέσκειν τῷ πατρί
σωπον, ἔρρωται ὁ γάμος. (N. 10 Πανδ., 23. 2 (de ritu
nuptiarum). Βασ. XXVIII, 4. 7).

Ἐάν ἐπὶ τριετίαν ἡγνοῖται ποῦ ὁ πατήρ διαγῆ· καὶ εἰ ὑπαρξῇ,
καὶ τὰ εἰσδηλοῦντα τέκνα αὐτοῦ νομίμως νὰ νομφευσθῶσι· ἔάν δὲ
τῆς τριετίας μὲν τὰ τέκνα τοῦ αἰχμαλιώτου ἢ τοῦ ἀπόντος νομφε-
υθῶσι.

θάσει ἀλλ' ἦναι δῆλον ὅτι ὁ πατὴρ δὲν ἀπαρעסεται εἰς τὸ πρόσωπον, ὁ γάμος ἰσχύει.

10. Ὁ ἀδίκως κωλύων γαμεῖν ἢ γαμεῖσθαι τοὺς ἰδίους ἀπεξουσίους ἢ μὴ διδοὺς προίκα, διὰ τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζεται ἐκγαμίζειν καὶ προικίζειν· κωλύειν δὲ δοκεῖ ὁ μὴ ζητῶν μνηστεῖαν. (N. 19 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 11).

M. Ὁ ἀδίκως ἐμποδίζων τὰ ἀπεξούσια αὐτοῦ τέκνα νὰ νυμφευθῶνται· ἢ μὴ δίδων προίκα, ἀναγκάζεται δικαστικῶς νὰ νυμφεύῃ καὶ νὰ προικίσῃ αὐτὰ. Θεωρεῖται δὲ ὅτι ἐμποδίζει ὁ μὴ ζητῶν μνηστεῖαν (ὁ μὴ ἐργαζόμενος· δηλαδὴ νὰ προκαλέσῃ τὴν μνηστεῖαν καὶ ἐπομένως τὸν γάμον τῶν τέκνων αὐτοῦ).

11. Οἰκεία γνώμη γαμεῖν ἢ ὀρφανὴ δύναται· ἡ γὰρ τῶν πραγμάτων διοίκησις πρὸς τὸ ὀφείκειον τοῦ κυράτωρος φέρεται. εὖ μὴν ὁ γάμος αὐτῆς (ὥστε δεῖσθαι τῆς συναινέσεως αὐτοῦ τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἀφ᾽ ἧλικος ἐγγιγνόμενῃ, καὶ δεῖλαι προικίζειν καὶ τὴν τοῦ γάμου δαπάνην ποιεῖν). (N. 20 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Βασ. XXVIII. 4. 12).

M. Ἡ ὀρφανὴ δύναται νὰ ἀπανδρευθῇ αὐτογνωμόνως· διότι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κληρονομοῦ ἀνήκει ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων, καὶ αὐτὴ ὁ γάμος αὐτῆς· ὥστε λοιπὸν ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων τῆς ἀφ᾽ ἧλικος εἶναι χρεῖαν μόνον τῆς συναινέσεως αὐτοῦ, καὶ δεῖλαι νὰ προικίσῃ καὶ νὰ κατεβάλλῃ τὴν δαπάνην τοῦ γάμου.

12. Ὁ αὐτεξούσιος τελείαν ἄγων ἡλικίαν καὶ χωρὶς συναινέσεως τοῦ πατρὸς γαμεῖν δύναται. (N. 25 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 14).

M. Ὁ ἐνῆλικος αὐτεξούσιος δύναται νὰ νυμφευθῇ καὶ ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ πατρὸς.

13. Τὰ πένθη τῶν ἀνιόντων οὐκ ἐμποδίζει τὰς γαμοὺς τῶν πενθούντων. (N. 11 πρ. Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia) Βασ. XXI. 2. 11).

M. Τὰ πένθη διὰ τοὺς ἀνιόντας δὲν ἐμποδίζουν τὸν γάμον τῶν πενθούντων.

14. Ὁ γάμος καὶ χωρὶς προικῶν συμβολαίων συνίσταται, ἐγγιγνόμενῃ παραφυλαττομένης τῆς τοῦ νόμου παρατηρήσεως. (N. 13 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Βασ. XXVIII. 4. 31).

M. Ὁ γάμος καὶ χωρὶς προικοσυμφώνου συνίσταται, ἀρκεῖ νὰ ἐπληρῶνῃ ἡ διατύπωσις τοῦ νόμου.

15. Δεῖ τοὺς ἐν ἀξιώματι μέχρι καὶ τοῦ πρωτοσπαθαρίου γάμους μὴ συναλλάσσειν, εἰ καὶ μὴ προικῶν συγγράψαιεν συμβολαία. Οἱ δὲ λοιποὶ ἄνευ γραμμάτων συμβολαίων γάμους συναλλάττεσθωσαν. (Νεαρά 117 κεφ. 4).

Μ. Οἱ ἐν ἀξιώματι διατελοῦντες, καὶ δὲ τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου ἐξαιρουμένους, δὲν συνάπτουσι γάμον, ἐάν δὲν συντάξωσι καὶ προεκάσμετον· οἱ δὲ λοιποὶ καὶ χωρὶς προεκδομῶντος συμφύονται.

16. Ἡ διατάξις βούλεται, μὴ δένα πραγματεύεσθαι γάμον ἑαυτῷ διὰ βασιλικῆς ἀντιφωνήσεως, ἐπειδὴ φησὶ καὶ δημεύεσθαι καὶ μὴ ἐπαῖδες ἔστωσαν οἱ τιμώμενοι, κὰν συγχώρησιν πορίσῃται· περὶ αὐτῶν. (Ν. 1 Κωδ. 5. 8 (si nuptiae ex rescripto). Βασ. XXVIII. 5. 40).

Μ. Ἡ διατάξις ὁρίζει, ὅτι εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ πραγματευθῇ εἰς αὐτὸν γάμον διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς (αἰρούσης τὰ κωλύματα). Ἐάν τις ἐν τυχρῇ συνάψῃ, τις οὕτω γάμον καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ δημεύεται καὶ τὰ γυναικὲν δὲν εἶναι τέκνα γνήσια, καὶ ἐάν ἔτι λαθὲ συγχώρησιν περὶ αὐτῶν.

17. Ἡ αὐτεξουσία τελειαν ἀγνοῦσα ἡλικίαν καὶ ἄκοντος τοῦ πατρὸς νομίμως συνάπτεται ἄνδρι. (Πρεβλ. Ν. 18 καὶ 20 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Νεορὰ 115 κεφ. 3 § 11).

Μ. Ἡ ἐν ἡλικίᾳ αὐτεξουσία καὶ μὴ θέλοντος τοῦ πατρὸς νομίμως ὅταν γινώσκται.

18. Ἐάν ὁρσάνῃ πληρώσῃ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἐνιαυτὸν καὶ ἕτερον ἓνα χρόνον καὶ δώσῃ τοὺς λόγους ὃ ἐπιτρέπος, οὕτω δύναται ταύτην γαμεῖν. (Ν. 6 Κωδ. 5. 6 (de interdicto matrimonii). Βασ. XXVIII. 4. 43).

Μ. Ἐάν ὁρσάνῃ συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος καὶ παρέλθῃ ἄλλο ἓν, καὶ ὃ ἐπιτρέπος δώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς (τῆς ἐπιτροπικῆς αὐτοῦ διαγιγνώσκας), δύναται τότε νὰ νυμφευθῇ αὐτήν.

19. Τὸν γάμον οὐ τὸ συγκαθευδῆται ἀλλήλοις τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα συνίστησιν, ἀλλ' ἡ γαμικὴ συναίνεσις. (*) (1) (Ν. 20 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 30).

[*] ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὴν συστάσιν τοῦ γάμου οὐ τὸ συγκαταμεθεῖναι τὸν ἄνδρα τῇ γυναίκῃ ποιεῖ, ἀλλ' ἐάν συμφωνήσωσι πρὸς ἀλλήλους περὶ γάμου οἱ μέλλοντες συνευνοῦσθαι καὶ ψιλήν εἰ ποιήσονται τὴν συναίνεσιν, ὃ γάμος συνίσταται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ τὸ παλαιὸν τὸ πρὸν διδάσκει κείμενον· σήμερον δὲ οὐ ψιλὴ συναίνεσις ὃ γάμος συνίσταται, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ ἱερολογίαι προῶν, οὔτε γάμος συνίσταται, οὔτε κωλύονται οἱ συναλλάσσοντες ἀπ' ἀλλήλων χωρίζεσθαι. Καὶ τοῦτο διετυπώσατο διὰ νεαρῶς ἐν βασιλεῦσιν αὐδιδίμος Κωνσταντῖνος ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ τρισημακάριτος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Κομνηνός· καὶ τῆς ἱερολογίας πεποιμένης, κὰν μὴ ὃ γάμος προῶν καὶ σύμμιξις τῶν συμφωνησάντων, γάμος εἶναι δοκεῖ καὶ τὸ συναλλάγμα αὐτὸν· εἰς τί δὲ τὸ πρὸν κείμενον συμβαλεῖται σοι, ἀκούσας ἐν τοῖς τελευταῖον εἶπῃ, ὅτι ὁ κληρονόμος μου τῇ ἀνεψίᾳ μου τῇ θεῖνῃ ἐννομ. ὅτε γάμον ποιήσῃ, φάσῃ δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ περὶ γάμου συμφωνίαν ποιήσασθαι πρὸς τίνα, κὰν μὴ συγκαταμεθεῖναι τῷ ταύτης ἄνδρι, λήψεται τὸ νόμον· τὰ λόγῳ λεηλάτου καταλείφοντα αὐτῇ· οὐ γὰρ τὸ συγκαταμεθεῖναι, ἀλλ' ἡ τῶν συναλλαττόντων συναίνεσις καὶ ἀρέσκεια τὸν γάμον ἀποτελεῖ.

(1) Προσθετέον ὅμως, ὅτι ἡ ἱερολογία δὲν καλύπτει τὰς ἀκυρότητας τοῦ

Μ. Τὸν γάμον δὲν συνιστᾷ ἡ μετ' ἀλλήλων συνοικησις ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἀλλ' ἡ πρὸς γάμον συναίνεσις.

Ν. Συνωδὸς πρὸς τὴν 89 Νεαράν τοῦ Λεοντος (Ἄρμεν, διὰ τ. 1^η σελίδος) ἀνευ ἱεροτελεστίας δὲν δύναται νὰ ὑπαρξῇ παρ' ἡμῶν γάμος. Δ. Π. τὰς τῶν 1849, 35^η καὶ 509 τοῦ 1852, ποιν. ρυγ' τοῦ 1838. Σημειωτέον ὅτι ἐκ τῆς § 19 (Σχελίου), συνδυαζομένης πρὸς τὸν περὶ μικτῶν γάμων νόμον τῆς 31 Ὀκτ. 1861, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται τοῖς Ὀρθοδόξοις Χριστιαναῖς νὰ συναπτῶσι γάμον μετὰ Χριστιανῶν ἀλλοθίσων ἐπὶ τῷ ὄντι τῆς τελεθίας τῶν τεθεσπισμένων ὑπὸ τῆς Ὁρθ. Ἐκκλησίας, προκύπτει ὅτι, ὅπως ἔχῃ κυρτοὺς ὁ γάμος Ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ μετ' ἀλλοθίσου, ἀπαιτεῖται νὰ τελεσθῇ ἡ ἱερολογία ὑπὸ ἱερέως ὀρθοδόξου μετὰ προηγουμένην ἄδειαν τοῦ ἀρμοδίου ὀρθοδόξου ἐπισκόπου. Δ. Π. 273 τοῦ 1892. (Καὶ εἰ ἐν ἀλλοδαπῇ τελευτῶν γάμοι τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν δικτύπωσιν τῆς ἱεροτελεστίας, θεωροῦμενοι ἄλλως ἄκυροι).

20. Ὅτε περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀνῆδου καὶ ὀρφανῆς κόρης ἀφιδάλλουσι μήτηρ καὶ συγγενεῖς καὶ ἐπίτροποι, δεῖλται ὁ ἀρχὸν τὰ περὶ τούτου διακρίνειν. (Ν. 1 Κωδ. 5. 4. (de nuptiis) Βασ. XXVIII. 4. 25).

Μ. Ὅταν περὶ τοῦ γάμου τῆς ἀνῆδου καὶ ὀρφανῆς κόρης διαφωνῶσι μήτηρ καὶ συγγενεῖς καὶ ἐπίτροποι, δεῖλται ὁ δικαστὴς νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τούτου.

21. Ὁ πρὸς ἐλευθέραν μὴ ποιηταμένην πύρον ἐκ τοῦ σώματος ἔχων συνθήσαν ἐν παλλακὴν ἀλλὰ γαμετὴν αὐτὴν ἔχει δοκεῖ. (Ν. 24 Πανδ. 23. 2 (re ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII).

Μ. Ὁ συμβιών μετὰ γυναικὸς ἐλευθέρως μὴ ἐμπαυρομένης τῆς πόρεως τῆς θεωρεῖται ὅτι δὲν ἔχει αὐτὴν παλλακὴν ἀλλὰ σύζυγον.

22. Οὐ δύνανται εἰ παῖδες διαλύειν τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν γαμοὺς εἰς βλάβην καὶ ζημίαν τῶν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς προίτας καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεὰς ἐπιδεσποκότων. (Νεαρά 22 κεφ. 19. Πρὸς καὶ Βασίλ. XXVIII. 7. 20).

Μ. Δὲν δύνανται τὰ τέκνα νὰ διαλύωσι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν γάμον πρὸς βλάβην καὶ ζημίαν ἐκείνων, οὔτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτῶν τὰς προίτας καὶ τὰς προγαμιαίας δωρεὰς.

23. Καὶ κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν ἀρτίως εὐσεβῶς νομοθετημένα ὁ ἐν συμφροσύνῃ διάγων μὴ ἀναγκαζέσθω πρὸς γάμον ἐλθεῖν παρὰ τοῦ ἰδίου πατρός, καὶ ὑπεξούσιος ἐστίν. (Πρὸς. Ν. 21, 22 καὶ 28 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Ν. 12 καὶ 14 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Νεαρά 115 κεφ. 3 § 11).

γάμου, θέναν δέον νὰ προηγήται αὐτῆς ἡ περὶ τῆς τυχόν ὑπαρξίας κληρονομιῶν πρὸς γάμον ἐρευνα· ἐπ' ᾧ καὶ ἐξεδόθη ἐγκύκλιος ἰσχυροῦσα τῆς ἱερᾶς Συνόδου, δι' ἧς ἀπηγορεύθη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ἡ ἱεροτελεστία ἀνευ τῆς γράφου ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου. ("Ἰδε Ὁγκ. Ἱερᾶς Συνόδου ἐν τομῇ Γ' Δικ. Νομῶν 8' ἐκδ. σελ. 367 καὶ Ν. Καταστ. Ἱερᾶς Συνόδου § 15 ε' Δ' Μέρει Παραρτήματος ἐν λ. Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος).

Μ. Κατὰ τὰ πρὸ τίνος παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς νομοθετηθέντα ὁ σωφρονὴς ζῶν δι' ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νὰ νυμφευθῇ, καὶ εἰς τὴν ὑπεξούσιαν.

24. Υἱὸς ὑπεξούσιος ἀσώτως πολιτευόμενος μὴ παραιτεῖσθαι γάμον. (Προχ. 4. 17).

Μ. Υἱὸς ὑπεξούσιος δικαιοταγὸς ἀσώτως δὲν δύναται νὰ ἀποστῇ τοῦ γάμου.

25. Καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν νομοθεταῖς γέγραπται νόμος, ὡς ἡ ὑπερβῶσα τὴν πεμπτὸν καὶ εἰκοστὴν χρόνον τῆς ἡλικίας δύναται ἐπιφέρειν ἐαυτὴν ἢ τινι βούλεται, μηδ' ὡς ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας δυναμένου τοῦ πατρὸς γράφειν ταύτην ἀπέκληρον· διὰ τοῦτο θεωπεύμενος, ἵνα εἰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς περὶ τὸν γάμον αὐτῆς ἐρραθυμῇ, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ, ἢ τινι βούλεται, ἐαυτὴν ἐπιφέρειν, ἀλλὰ μηχανέτω ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει τῷ ἐπαρχῷ ἢ τῷ κοιαιστωρί, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις τῷ κατὰ τόπον ἀρχόντι· καὶ αὐτοὶ ἀναγκάζετωσαν τοὺς αὐτῆς γονεῖς ἐγκαταλεῖν καὶ προικεῖν κατὰ τὴν τῆς περιουσίας αὐτῶν δύναμιν. (Νεαρὰ 115 κεφ. 3 § 11. Ν. 19 Πανθ. 23, 2 (de ritu nuptiarum), Ν. 7 Κωδ. 5. 11 (de dotis promissione), Ν. 6 Πανθ. 57. 6 (de collat.).

Μ. Καὶ οἱ πρὸ ἡμῶν ἐνομοθετησαν ὅτι ἡ ὑπερβῶσα το εἰκοστὸν πεμπὸν ἔτος τῆς ἡλικίας δύναται νὰ ἐκλέγῃ σύζυγον οἰονδήποτε θέλει, μηδ' ὡς διὰ τοῦτο δυναμένου τοῦ πατρὸς αὐτῆς νὰ ἀποκληρωσῇ αὐτὴν. Ἡμεῖς δὲ διαταττομέν, ὅτι καὶ ἂν ὁ πατὴρ αὐτῆς ἡμέλεισε νὰ δώσῃ αὐτὴν εἰς γάμον, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὴν νὰ ἐκλέγῃ αὐτὴ οἰονδήποτε θέλει, ἀλλ' ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐπαρχὸν ἢ τὸν ταμίαν, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις εἰς τὸν κατὰ τόπον δικαστικὸν ἀρχόντα· οὗτοι δὲ ἀναγκάζουσι τοὺς γονεῖς αὐτῆς νὰ νυμφεύσωσι καὶ προικίσωσι αὐτὴν κατὰ τὴν δύναμιν τῆς περιουσίας αὐτῶν.

26. Μηδεὶς μυστικῶς στεφανύσθω, ἀλλὰ παρόντων πλειόνων, ὁ γὰρ τοῦτο κατατολήσας ἐργάσασθαι σωφρονιζέσθω τιμωρούμενος, δηλονότι καὶ τοῦ ἱερέως, ὡς τοῖς ἀπρεπέσιν ἐαυτὴν ἐμβάλλοντος, τὰς ἀξίας εὐθύνας εἰσπραττομένου κατὰ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων διάταξιν. (Προχ. 4. 27).

Μ. Οὐδεὶς τελεῖ τοὺς γάμους αὐτοῦ μυστικῶς, ἀλλὰ παρόντων πολλῶν· ὁ δὲ ἀποτελήσας νὰ στεφθῇ μυστικῶς σωφρονίζεται διὰ τιμωρίας, ὁ δὲ ἱερεὺς, ὡς ἀναμειγθεὶς εἰς ἀπρεπῆ πράξιν, ὑπεβάλλεται εἰς τὰς προσομοίας ἐκείνας κατὰ τὴν διάταξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων.

ΤΙΤΑ. Ε'.—Περὶ ἀκριβείας γάμου.

1. Τοῖς κληρικαῖς ἐπιτέτραπται νομίμους ἔχειν τὰς γυναῖκας. (Ν. 42 § 1, Ν. 45 Κωδ. 1. 3 (de episcopis). Νεαρὰ 6 κεφ. 5. Νεαρὰ 22 κεφ. 42. Νεαρὰ 123 κεφ. 1 κεφ. 12 καὶ κεφ. 14).

Μ. Εἰς τοὺς κληρικοὺς ἐπιτρέπεται νὰ ἔχωσι νομίμους γυναῖκας.

2. Οἱ ψάλλται καὶ ἀναγνώσται δύνανται νομίμως γαμεῖν. Οἱ δὲ ὑποδιάκονοι καὶ πρεσβύτεροι καθάπαξ κεκώλυνται, ὡς ἐπὶ παρὰ ταῦτα γάμῳ κεινωνήτουςιν, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν γυμνῶνται. (1) (Νεαρά 123 κεφ. 14).

Μ. Οἱ ψάλλται καὶ ἀναγνώσται δύνανται νομίμως νὰ νυμφεύωνται· οἱ δὲ ὑποδιάκονοι καὶ πρεσβύτεροι ἐμποδίζονται ἐντελῶς· ὅθεν, ἐὰν παρὰ ταῦτα συναθῶσιν εἰς γάμον, ἐκπίπτουσι τῆς ἱερωσύνης καὶ ἀπεκδύονται τοῦ ἀξιώματός αὐτῶν.

3. Ἡ κατὰ γνώμην τοῦ πατρὸς γάμῳ συναλλάξασα δύναται καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς ἐπιμένειν τῷ γάμῳ καὶ οὐ δοκεῖ προσκροῦσαι ὡς εὐλογον αἰτίαν παρέχουσα. (N 18 Κωδ. Β. 28 (de inofficioso testamento) Βασ. XXXIX. 1. 46).

Μ. Ἡ κατὰ γνώμην πατρὸς συμφωνήσασα γάμῳ δύναται καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πατρὸς νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὸν γάμον καὶ δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀμαρτάνει ὡς παρέχουσα εὐλογον αἰτίαν (ἀντιστάσεως εἰς τὸν πατέρα αὐτῆς).

4. Ὁ αἰχμάλωτον ἀγοράσας καὶ ταύτῃ μιγείῃ ὡς γυναῖκι, ὡς προλήψῃ δοκῶν αὐτῇ συγχωρεῖν τὸ τίμημα, εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν αὐτὴν ἀνατρέχειν συγχωρεῖ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς τικτομένους παῖδας νομίμους ἔχειν. (N. 13 Κωδ. 8. 51 (de postliminio reversis). Βασ. XXIV. 2 11).

Μ. Ὁ ἀγοράσας αἰχμάλωτον καὶ νυμφεύσας αὐτὴν θεωρεῖται κατὰ προλήψιν, ὅτι χαρίζεται αὐτῇ τὸ ὑπὲρ αὐτῆς καταβληθὲν τίμημα καὶ ἐπιτρέπει ἐπομένως εἰς αὐτὴν νὰ ανατρέχῃ εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν καὶ ἐπὶ τῶν ἐξ αὐτῆς γεννημένων τέκνων ὑπολαμβάνονται νόμιμα αὐτοῦ τέκνα.

ΤΙΤΛ. 5'.—Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (2).

1. Τὰ γαμικὰ κέρδη καὶ μὴ κληρονομοῦντες τοὺς γονεῖς καὶ παῖδας ἐχέτωσαν, ὅτι ὁ νόμος τῆς τῶν ἰδιωτῶν γνώμης ἐκτελεστικός ἐστιν· ὅθεν τὸ ἐκ νόμου διδόμενόν τι κέρδος ἰδιώτης παντάπασιν ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύναται. (Νεαρά 22 κεφ. 20 § 2 κεφ. 26 § 1).

(1) Ἀπαρλλάκτως ἀποφαίνονται ὁ Κς' ἀποστολικὸς Κανὼν καὶ ὁ 2' τῆς 1' ἀγίας Οἰκουμένης Συνόδου. Σημειωτέον ἐντούτοις ὅτι κατ' ἐκκλησιαστικὴν συγκατάθεσιν ἐπατρεθῆ ποτὲ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὁπείκουσιν εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ χλεποσύνην τῶν καιρῶν ἢ εἰς ἄλλους εἰκονομαίας λόγους εἰς ἱερεῖς καθαιρεθέντας ἢ καὶ καταλιπόντας τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης νὰ ἔλθωσιν εἰς γάμου κοινωνίαν (Πρακτικὸν Ἱερᾶς Συνόδου Κωνστ. τῆς 4 Φεβρουαρίου 1670 καὶ τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1884).

(2) Περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς (ἥτις ἄλλως καλεῖται καὶ ὑπόδολον) περιεμαρτυρεῖται τοῦ παρόντος βιβλίου καὶ ὁ τίτλος II'.

Μ. Τὰ τέκνα ἔχουσι τὰ τοῦ γάμου κέρδη καὶ ἐὰν δὲν κληρονομῶσι τοὺς γονεῖς, διότι ὁ νόμος εἶναι ἰσχυρότερος τῆς θελήσεως τῶν ιδιωτῶν· ὅθεν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τινα παρεχόμενον κέρδος εὐδολῶς δύνανται ιδιώτης νὰ ἀφαιρήσῃ.

2. Εἰ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου τέκει γυνὴ πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθιστᾶναι συνοικισίου, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεοπίστευον τῆς προγαμίας διωρεᾶς, καὶ κατα δεσποτείαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκείμενον. (Νεαρά 39 κεφ. 2 § 1).

Μ. Ἐὰν γυνὴ τεκοποιήσῃ πρὸ τοῦ πενθίμου χρόνου πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ ᾖναι ἀ αναμφισβήτητον ἐπὶ τὸ γεννῆναι ἐν δὲν προϋλλέν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικισίου, διατάττομεν νὰ στερεῖται αὕτη παντελῶς τῆς τε κυριότητος καὶ τῆς ἐπικαρπίας τῆς προγαμίας διωρεᾶς.

3. Τὴν προῖκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρὸς εὐκλειεῖσθαι διὰ τῆς προγαμίας διωρεᾶς, καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμου ἐπίδους διωρεᾶν ἀνὴρ εὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς εὐσίας τῆς γυναικὸς, εἰ μὴ ἡ συνοικουσα αὐτῷ δωρήσασθαι τι ἢ καταλείψαι βουλήσῃ. (Νεαρά 2 κεφ. 5).

Μ. Ἡ μὴ χρηρήσασα προῖκα δὲν δύναται νὰ ἀξίῃ τι ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνδρὸς διὰ προγαμίαν διωρεᾶν, καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δοὺς τὴν διὰ γάμον διωρεᾶν δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς, ἐκτὸς ἐὰν ἡ μετ' αὐτοῦ συνοικουσα θελήσῃ νὰ δωρήσῃ ἢ νὰ καταλίπῃ τι εἰς αὐτόν.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ γάμων κεκωλυμένων.

1. Ἡ συγγένειά ἐστὶν ὄνομα γεννικόν. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία· εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντας μὲν εἰσιν οἱ ἡμῶς γεγεννηκότες· ὅποιοι πατήρ, μήτηρ, πάππος καὶ μαμά, καὶ οἱ τούτων ἀνώτεροι. Κατιόντες δὲ οἱ ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, εἰς υἱογάτηρ, ἐγγονοί, ἐγγόνη καὶ οἱ ἐπὶ τούτων κατώτεροι. Ἐκ πλαγίου δὲ οἱ μὴτε ἡμῶς γεγεννηκότες, μὴτε ἐξ ἡμῶν γεννώμενοι, τῆς δὲ αὐτῆς γονῆς καὶ ῥίζης ἡμῶν κεκοινωνηκότες· εἰς ἀδελφός, ἀδελφὴ, θεῖος, θεία, ἀνεψιός, ἀνεψιά, ἐξαδελφός, ἐξαδελφὴ καὶ οἱ ἐκ τούτων καταγόμενοι. (1) (Ν. 1 πρ. § 1 ἐπ. Πανθ. 38, 40 (de gradibus et affinitatibus)).

(1) Τὸ σύνολον τοῦ συγγενικοῦ συμπλέγματος καλεῖται στεμμα, ὅπερ δι' ἐπιμόντειον γραμμὴν διατεμνόμενον χωρίζει τοὺς συγγενεῖς εἰς δύο, καὶ τούτων οἱ μὲν ὑπεράνω τῆς γραμμῆς εἰσιν οἱ ἀνιόντες, οἱ δὲ ὑποκάτω αὐτῆς εἰσιν οἱ κατιόντες.

Ἐνταῦθα θεωροῦμεν καταχωριστίας καὶ τὰς πρὸς τοὺς κατὰ τὴν ἐπιμορτίαν ἀρχιερεῖς Συνεδίαις ὁδηγίας τῆς 18 Μαΐου 1877, δι' ὧν ἀνατίθενται πλατύτερον τὰ περὶ βαθμῶν συγγενείας κρατούντα παρ' ἡμῶν.

Μ. Ἡ συγγένεια εἶναι ὄνομα γενικόν. Διαίρεται δὲ εἰς τρία· εἰς ἀντωνυμίας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου. Καὶ ἀνιόντες μὲν εἶναι οἱ γεννη-

**Συνοδικαὶ ὁδηγίαι περὶ βαθμῶν συγγενείας
ὡς πρὸς τὸν γάμον.**

Ἡ ὡς πρὸς τὸν γάμον θεωρουμένη συγγένεια εἶναι Α') ἐξ αἵματος Β') ἐξ ἀγγιστείας ἢ διγενείας Γ') ἐκ τριγενείας καὶ Δ') ἐκ τοῦ ἀγίου ραπισματός. Μιᾶς ἐκείτης τῶν συγγενικῶν τούτων σχέσεων ἐκτίθεται ἡ κατωτέρω ἢ τε βαθμολογία μετὰ τῶν ἀναγκαίων πρὸς κατανόησιν παραδειγμάτων καὶ αἱ κατὰ μέρος περιπτώσεις, κατ' ὅσον καλύπτεται ὁ γάμος μετὰ τῶν διαφόρων βαθμῶν.

Α') Ἐξ αἵματος συγγένεια.

1. Ἐξ αἵματος συγγενῆ εἶναι, ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, πάντα τὰ πρόσωπα, ἄρρενα καὶ θήλεα, ὅσα ἢ α') ἐγεννήθησαν τὸ ἓν ἐκ τοῦ ἄλλου, ἀμεσῶς ἢ ἐμμέσως, ἢ β') ἔχουσι κοινὸν γεννήτορα, ἀμεσον ἢ ἐμμεσον. Κατὰ τὸ α') ἀμέσως μὲν ἐγεννήθη ὁ υἱὸς καὶ ἡ θυγάτηρ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τῆς μητρὸς· ἐμμέσως δὲ ὁ ἐγγονὸς καὶ ἡ ἐγγνή, ἐκ τοῦ πάππου καὶ τῆς μαμμῆς, τῶν τε προσπατρὸς καὶ τῶν προσμητρὸς, ὁ προεγγονὸς καὶ ἡ προεγγνή, ἐκ τοῦ διπαπποῦ καὶ τῆς διπαμμῆς, ὁ τριεγγονὸς καὶ ἡ τριεγγνή, ἐκ τοῦ τριπαπποῦ καὶ τῆς τριπαμμῆς κτλ. Κατὰ τὸ β') κοινὸν γεννήτορα ἀμεσον μὲν ἔχουσι τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαί· ἐμμεσον δὲ οἱ ἐξαδελφοὶ καὶ αἱ ἐξαδελφαί, πρῶτοι, δευτεροὶ καὶ τρίτοι πρὸς ἀλλήλους, τὸν κοινὸν ἐκατέρωθεν πάππον, πρόπαππον, διπαππὸν κτλ. καὶ τὴν κοινὴν ὁμοίως μαμμην, προμαμμην, διμαμμην κτλ. εἰ δὲ οἱ θετοὶ καὶ αἱ θεταὶ παντὸς βαθμοῦ πρὸς τοὺς ἀνεψιούς καὶ ἀνεψίας πρὸς βαθμῶν.

2. Ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια διακρίνεται εἰς εὐθεϊάν ἢ κατὰ βαθμὸς καὶ εἰς πλαγίαν. Καὶ εὐθεϊα μὲν εἶναι, ὅταν τὰ πρόσωπα καταγώγῃται κατ' εὐθεϊάν γραμμὴν τὸ ἓν ἐκ τοῦ ἄλλου, ἢ ἀμεσῶς ὡς ὁ υἱὸς καὶ ἡ θυγάτηρ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τῆς μητρὸς, ἢ ἐμμέσως ὡς ὁ ἐγγονὸς ἐκ τοῦ πάππου καὶ τῆς μαμμῆς, ὁ προεγγονὸς ἐκ τοῦ προπαπποῦ καὶ τῆς προμαμμῆς κτλ. Πλαγία δὲ εἶναι ὅταν καταγώγῃται ἐκ τοῦ κοινοῦ γεννήτορος, ὡς οἱ ἀδελφοὶ ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, οἱ ἐξαδελφοὶ ἐκ τοῦ παπποῦ καὶ τῆς μαμμῆς, οἱ θετοὶ καὶ οἱ ἀνεψιοὶ κτλ. Ἡ εὐθεϊα συγγένεια διαστέλλεται εἰς τὴν τῶν ἀνιόντων καὶ εἰς τὴν τῶν κατιόντων. Καὶ ἀνιόντες μὲν τινες λέγονται οἱ ἀπαιτοὶ ἢ ἐμμεσοὶ αὐτοῦ γεννήτορες κατ' εὐθεϊάν, ἢ γονεὶς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ὁ πάππος καὶ ἡ μαμμὴ, ὁ πρόπαππος, ὁ διπαππος, ὁ τριπαππος καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ ὅσον ἀνατρέχουσιν ὅπως οἱ γενεαὶ κατιόντες δὲ αὐτοὶ οἱ κατ' εὐθεϊάν αὐτοῦ γραμμὴν καταγόμενοι οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες, οἱ ἐγγονοὶ καὶ οἱ ἐγγοναί, οἱ προεγγονοὶ, οἱ διεγγονοὶ, οἱ τριεγγονοὶ κτλ. κατ' ὅσον προβαίνουσιν αἱ γενεαί.

3. Ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας, τῆς τε εὐθείας καὶ τῆς πλαγίας, ἐκτίθεται μετρούμενον τῶν γεννήσεων, ὅσαι μεσολαβοῦσι μετὰ τῶν προσώπων τῶν

παντες ἡμᾶς, ὁποῖος ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ὁ παππὸς καὶ ἡ मामη καὶ οἱ ἀνω-
τέρω τούτων. Κατιόντες δὲ εἰ παρ' ἡμῶν γεννώμενοι, ὁποῖος ὁ υἱός, ἡ θυ-

γάτην πρόκειται νὰ ὀρίσῃ ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας· ἡ ἀριθμομακρύνων τὴν
πρῆτατον, δι' ἣν συνερίζεται τὸ γένος, ἐπὶ μὲν εὐθείας ἀπὸ τοῦ ἀνιόντος
αἵματος τοῦ κατιόντος, ὡς πρόκειται νὰ ὀρίσῃ ὁ βαθμὸς, συναριθμοῦμένου
κατὰ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο τούτων, ἐπὶ δὲ πλάγιας, ἀφροισμῶν τῶν
βαθμῶν ἐκαστέρου τῶν πλαγίων συγγενῶν μέχρι τοῦ ἀμείσου κοινῶν γεννή-
τορος αὐτῶν. (Ὡς γὰρ παραδειγματικῶς ἐπ' εὐθείας συγγενείας ὁ υἱὸς ἡ
ἡ μήτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα εἶναι πρώτου βαθμοῦ κατ' ἐν-
δομὴν εἰς αἵματες συγγενεῖς, διότι μία γυνήκεα μεσολαβεῖ μεταξὺ γονέως
καὶ τέκνου· ὁ ἐγγόνος δὲ ἡ ἡ ἐγγονὴ πρὸς τὴν παππὸν ἢ τὴν मामην εἶναι
δευτέρου βαθμοῦ κατ' εὐθείαν συγγενεῖς, διότι μεσολαβοῦσι δύο γεννήσεις
μεταξὺ αὐτῶν, δηλαδή ἡ γυνήκεα τοῦ ἐγγόνου ἢ τῆς ἐγγονῆς ἐκ τοῦ πα-
τρός ἢ τῆς μητρός, καὶ ἡ γυνήκεα τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός ἐκ τοῦ παπ-
ποῦ ἢ τῆς मामης, ἡ διότι τρία πρόσωπα συνερίζουσι τὸ γένος ἀπὸ παπποῦ
ἢ मामης εἰς ἐγγόνου ἢ ἐγγονῆς, δηλαδή ὁ παππὸς, ὁ πατήρ καὶ ὁ ἐγγό-
νος, εἰ ὡς κατὰ τὸν ἀνω τεινόμενον κανόνα τὸ ἐν ἀκρὸν δὲν ὑπολογίζεται,
καταλαμβάνοντες ὡς βάσις ἢ ὡς ἄρξιν τοῦ ὑπολογισμοῦ, διότι δὲν συνερίζου-
ται καὶ ἡ γυνήκεα αὐτοῦ. Ὡς δὲ κατὰ τριτὴν ὁ προσέγγονος (δηλαδή ὁ
κοινῶς λεγόμενος διπρογγόνος) καὶ ἡ προσέγγονη πρὸς τὸν παππῶν καὶ τὴν
πρῆτατον εἶναι βαθμοῦ τρίτου, ὁ διπρογγόνος (δηλαδή ὁ κοινῶς λεγόμενος
τρίπρογγονος) πρὸς τὸν διπαππὸν (τὸν κοινῶς λεγόμενον τριπαππὸν) εἰ αἱ
βαθμῶν τεσσάρτου, ὁ τρίπρογγόνος πρὸς τὸν τριπαππὸν εἶναι βαθμοῦ πέμπτου,
καὶ τοῦτο καλεῖται, ἐπ' ὅσον ἀναβαίνουσιν ἢ καταβαίνουσιν αἱ γενεαί, προπτι-
νεται ὡς ἐκαστὴν εἰς ἑστὶν βαθμὸς.—Ἐπὶ πλάγιας δὲ συγγενείας οἱ ἀδελφοί
καὶ αἱ ἀδελφαὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ δευτέρου πλάγιας συγγενεῖς,
διότι ἐκαστὸς πρὸς τὸν ἀμείσον κοινὸν γεννήτορα τῶν, ἦτοι τὸν πατέρα καὶ
τὴν μητέρα, εἶναι βαθμοῦ πρώτου, τὸ δὲ ἀθροισμα τῶν δύο βαθμῶν εἶναι
δύο· αἱ πρῶτοι ἐξαδελφοὶ καὶ αἱ πρῶται ἐξαδελφαὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους
βαθμοῦ τεσσάρτου πλάγιας συγγενεῖς· διότι ἐκαστὸς πρὸς τὸν ἀμείσον κοινὸν
γεννήτορα τῶν, δηλαδή πρὸς τὸν παππὸν ἢ τὴν मामην, εἶναι βαθμοῦ δευ-
τέρου, τὸ δὲ ἀθροισμα εἶναι τέσσαρα. αἱ δευτέραι ἐξαδελφοὶ καὶ αἱ δευτέραι
ἐξαδελφαὶ εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ ἑκτου, διότι ἐκαστὸς πρὸς τὸν ἀμεί-
σον κοινὸν γεννήτορα, ἦτοι τὸν παππῶν ἢ τὴν πρῆτατον εἶναι βαθμοῦ
τρίτου, τὸ δὲ ἀθροισμα εἶναι ἑξ. Ὁ ἀπλὸς υἱὸς ἡ ἀπλὴ θυγάτηρ, ἦτοι ὁ ἀδελ-
φὸς ἡ ἀδελφὴ τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός, εἶναι πρὸς τὸν ἀπλὸν ἀνεψιὸν ἢ
τὴν ἀνεψιάν ἀνεψιῶν, ἦτοι πρὸς τὸ τέκνον τοῦ ἀδελφοῦ, βαθμοῦ τρίτου πλά-
γιας συγγενεῖς, διότι πρὸς τὸν ἀμείσον κοινὸν γεννήτορα ἦτοι τὸν παππῶν
αὐτοῦ τοῦ ἀνεψίου ἢ τῆς ἀνεψιᾶς, πατέρας δὲ τοῦ θεῖου ἢ τῆς θείας, ὁ μὲν
θεῖος ἡ ἡ θεία εἶναι πρώτου βαθμοῦ, ὁ δὲ ἀνεψιὸς ἡ ἡ ἀνεψία εἶναι δευτε-
ροῦ, καὶ τὸ ἀθροισμα τρία. Ὁ μέγας υἱὸς ἡ ἡ μεγάλη θυγάτηρ, ἦτοι τοῦ
παπποῦ ἢ τῆς मामης οἱ ἀδελφοί, εἶναι πρὸς τὸν μέγαν ἀνεψιὸν (τὸν ἐξα-
νεψιὸν καλούμενον παρὰ Βυζαντινοὺς) καὶ τὴν μεγάλην ἀνεψιάν, ἦτοι πρὸς
τὸν ἀδελφὸν τῶν τοῦ ἐγγόνου βαθμοῦ τεσσάρτου· διότι ὁ μὲν μέγας υἱὸς
πρὸς τὸν ἀμείσον κοινὸν γεννήτορα εἶναι βαθμοῦ πρώτου, ὁ δὲ μέγας ἀνε-
ψιὸς εἶναι βαθμοῦ τρίτου, καὶ τὸ ἀθροισμα τέσσαρα. Ὁμοίως ὁ αὐτὸς μέγας
υἱὸς πρὸς τὰ τέκνα τῶν μεγάλων τοῦ ἀνεψιῶν εἶναι βαθμοῦ πέμπτου καὶ

γάτηρ, ὁ ἔγγανος, ἡ ἐγγόνη καὶ οἱ κατωτέρω τούτων. Ἐκ πλάγιου δὲ οἱ οὗτε ἡμᾶς γεννησάντες, οὕτε παρ' ἡμῶν γεννηθέντες, μετέχοντες δὲ τῶν

αὐτῶν καθέτης. Ὁ μικρὸς θεὸς ἢ ἡ μικρὰ θεία, ἦτοι οἱ πρῶτοι ἐξαδελφεῶν τῶν γενεῶν, εἶναι πρὸς τοὺς μικροὺς ἀνεψιούς καὶ τὰς μικράς ἀνεψίας, ἦτοι πρὸς τῶν πρῶτων ἐξαδελφῶν τῶν τὰ τέκνα, βαθμοῦ πέμπτου πλάγιοι συγγενεῖς· διότι οἱ μὲν μικροὶ θεοὶ εἶναι πρὸς τὸν ἀμεσον καὶν γεννητόρα βαθμοῦ δευτέρου οἱ δὲ μικροὶ ἀνεψιοὶ βαθμοῦ τρίτου, καὶ τὸ ἀμεσον εἶναι πέντε· ὁμοίως οἱ μικροὶ θεοὶ πρὸς τὰ τέκνα τῶν μικρῶν ἀνεψίων εἶναι πλάγιοι συγγενεῖς βαθμοῦ ἔκτου, καὶ οὕτως καθέτης, προστίλλομένου ἑνὸς βαθμοῦ, ἐπ' ὅσον προστίθεται μία γενεὰ εἰς τὸ ἐν ἢ ἄλλο ἀπὸ τοῦ. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐξ αἵματος συγγένεια ἢ τε εὐθεία καὶ ἡ πλάγια, καὶ οὕτως ὀρίζεται ὁ βαθμὸς τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν.

4. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω κανόνας εὐκόλως δύναται ἕκαστος νὰ εὕρῃσκη τὴν τῆς συγγενείας βίβλιν μέχρι τοῦ ἔκτου, εἴτε κατ' εὐθείαν εἴτε ἐκ πλάγιου. ἕως τοῦ ὁποῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ, κωλύεται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ κατὰ τὴν συνοδικὴν ἐγκύκλιον ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν. Ἀλλ' ὅμως χάριν πλείονος σαφηνείας καὶ ἀκριβείας καταλείβεται ἐνταῦθα καὶ ὀνομαστικῶς ἀπαντὰ τὰ ἐξ αἵματος συγγενῆ πρόσωπα, ὅνα κωλύεται κανονικῶς ἢ πρὸς ἀλλήλα συναρεῖν γάμου. Μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ κατιόντων κωλύεται ὁ γάμος εἰς πάντα βαθμόν· περιελήφθη δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τούτων ἀπαγορευσις εἰς τὴν γενικὴν κατηγορίαν τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν, διότι δὲν θεωρεῖται φυσικῶς δυνατὴ τελειοκτὴς ἀνθρώπου, ὥστε νὰ συναψῇ γάμον μετὰ κατιόντος αὐτοῦ πέρα τοῦ ἔκτου — Ἐπὶ πλάγιον δὲ συγγενῶν κωλύεται ὁ γάμος α') μεταξὺ ἀδελφῶν, ἀμεσον καὶ ἑτεροαδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ δευτέρου, β') μεταξὺ αὐτῶν θεῶν καὶ ἀνεψιῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ τρίτου, γ') μεταξὺ πρῶτων ἐξαδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ τεταρτου, δ') μεταξὺ μεγάλων θεῶν καὶ μεγάλων ἀνεψιῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους σημειοπέμπτου, ε') μεταξὺ μικρῶν θεῶν καὶ μικρῶν ἀνεψιῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ πέμπτου, ς') μεταξὺ δευτέρων ἐξαδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς ἀλλήλους βαθμοῦ ἔκτου· η') μεταξὺ μικρῶν θεῶν καὶ τέκνων μεταξὺ ἀνεψιῶν, διότι εἶναι βαθμοῦ ἔκτου.

5. Εἶδη συγγενείας πνευματικῆς εἶναι καὶ ἡ υἱοθεσία καὶ ἡ μοναχία.

6. Ἐπὶ υἱοθεσίας, ὅπου αὐτὴ τελῆται δι' ἐραλεγγίας, ὁ θεὸς εἴτε ἡ θεὴ κόρη κωλύονται νὰ συνάψωσι γάμον μετὰ τῶν θεῶν αὐτῶν ἀνεψιῶν κατ' εὐθείαν τε καὶ, κατὰ μέρος, ἐκ πλάγιου ἐπὶ τῶν αὐτῶν βαθμῶν ἐπ' ὧν καὶ ὁ ἐξ αἵματος υἱὸς καὶ ἡ ἐξ αἵματος κόρη. Μὴ τελομένης ὅμως τῆς υἱοθεσίας δι' εὐχῶν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰς διατυπώσεις τοῦ ἐστυκοῦ νόμου, ἰσχύουσι τὰ κατὰ τὸν νόμον τούτων κωλύματα. Κωλύεται δὲ κατ' αὐτὸν ἡ συνάρεσις γάμου τοῦ θεοῦ τέκνου πρὸς ἄλλους μὲν ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ θεοῦ πατρός ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ υἱοθεσία, πρὸς ἄλλους δὲ καὶ μετὰ τὴν παύσιν αὐτῆς. Καὶ διαρκουσις μὲν τῆς υἱοθεσίας κωλύεται ὁ γάμος τοῦ θεοῦ τέκνου πρὸς τοὺς ἐξ ἀξρονογονίας συγγενεῖς τοῦ ἑαυτοῦ πατρός, ὅ ἐστι α') πρὸς πάντας τοὺς ἀνιόντας τούτου· β') πρὸς τοὺς ἐκ πλάγιου, ἦτοι τοὺς ὁμοπατέριους ἀδελφεούς καὶ ἀδελφάς, τοὺς πρὸς πατέρα καὶ μητέρα καὶ καλεῖται θεῶν καὶ θείας· γ') πρὸς τοὺς κατιόντας τοῦ ἑαυτοῦ πατρός ἦτοι πρὸς τὰ τέκνα, τοὺς ἐγγόνους, προεγγόνους κτλ. Κωλύεται δὲ

αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς γένους καὶ ῥίζης· ὅποιος δ' ἀδελφός, ἡ ἀδελφή, ὁ θετός, ἡ θεία, ὁ ἀνεψιός, ἡ ἀνεψία, ὁ ἐξαδελφός, ἡ ἐξαδελφή καὶ οἱ ἐκ τούτων κατα-
γονοί.

κοσμιότητος χάριν καὶ πρὸς τινὰς ἐκ θηλυγονίας συγγενεῖς τοῦ θετοῦ πα-
τρὸς ὁ γάμος τοῦ θετοῦ τέκνου, ὡς ὁ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ θετοῦ πατρὸς ἢ
πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς. Μετὰ δὲ τὴν λύσιν τῆς υἱοθεσίας κωλύεται ἡ
συναμία γάμου τοῦ μὲν θετοῦ τέκνου πρὸς τὸν θετὸν ἀνιόντα αὐτοῦ, πρὸς
τὴν συζύγον τοῦ θετοῦ τέκνου πρὸς τὸν θετὸν ἀνιόντα αὐτοῦ, πρὸς τὴν σύ-
ζυγον τοῦ θετοῦ ἀνιόντος καὶ πρὸς τὰ φυσικὰ αὐτῶν τέκνα, τοῦ δὲ θετοῦ
πατρὸς μετὰ τῆς συζύγου τοῦ θετοῦ υἱοῦ, ἐγγόνου κτλ.

Γ' Ἐπὶ μνηστείας, ἥτοι ἐπὶ τοῦ ἀρρεβῶνος, ἀπαγορευθείσης ἤδη συνοδι-
κωστικῆς δι' ἐρωτολογίας τελέσεως αὐτοῦ, κωλύματα γάμου ὑπάρχουσι μὲν
κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον, ἥτοι μεταξὺ πατρὸς καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς
τοῦ υἱοῦ, μεταξὺ υἱοῦ καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς τοῦ πατρὸς, μεταξὺ τοῦ ποτὲ
μνηστῆρος καὶ τῆς μητρὸς τῆς ποτὲ μνηστῆς· τὸν δὲ γάμον μετὰ τῆς ποτὲ
μνηστῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἐπατρέψεν ὁ ἱερεὺς Βαλσαμών.

Β') Ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας.

Δ' Ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας, ὀνομάζεται ἡ συγγενεῖα, ἣν συνάπτων
τις γάμον λαμβάνει πρὸς τοὺς συγγενεῖς τῆς συζύγου αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτῶν
πρὸς τοὺς ἑνὸς συζύγου πρὸς τὸ γένος τοῦ ἄλλου. ἥτοι ἡ κοινῶς λεγο-
μένη συγγενεῖς.

Ε' Κατὰ τὴν ἀγχιστείαν ἑκάτερος μὲν τῶν συζύγων εἶναι ἀγχιστεῖς,
τοῦ συζύγου δὲ ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας, τῶν συγγενῶν τοῦ συζύγου τοῦ
κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, καθ' ὃν οὗτος εἶναι συγγενὴς αὐτῶν ἐξ αἵματος·
ἔστι παραδείγματος ὁ γαμβρὸς ἢ ἡ νύμφη εἶναι πρὸς τὸν πενθερὸν ἢ τὴν
πενθερά του συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας πρώτου βαθμοῦ, διότι ἡ σύζυγος αὐ-
τοῦ ἢ ἡ σύζυγος αὐτῆς εἶναι πρώτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος συγγενὴς πρὸς
τὸν γάμον αὐτοῦ. Ὁμοίως πρὸς τὸν πάππον καὶ τὴν μάμμην τῆς γυναί-
κος τοῦ εἶναι τῆς δευτέρου βαθμοῦ ἀγχιστεῖς, διότι ἡ θυγάτηρ τοῦ εἶναι πρὸς
αὐτοὺς δευτέρου βαθμοῦ, ἐξ αἵματος· πρὸς τὸν πρόπαππον εἶναι τρίτου
βαθμοῦ, πρὸς τὸν ὑπάππον τετάρτου καὶ οὕτω καθέτης. Ποὺς τοὺς ἀδελ-
φούς τοῦ συζύγου εἶναι ὁ ἕτερος σύζυγος δευτέρου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας ἢ
διγενείας πρὸς τοὺς ἀπλοὺς θεῖους καὶ τοὺς ἀπλοὺς ἀνεψιούς βαθμοῦ τρίτου·
πρὸς τοὺς πρώτους ἐξαδελφούς καὶ τοὺς μεγάλους θεῖους βαθμοῦ τετάρτου,
καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς οὕτω καθέτης. ἥτοι πρὸς ὅλους τοὺς ἐξ αἵματος συγ-
γενεῖς τοῦ συζύγου τοῦ ἔχει τὸν αὐτὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν ὁ ἕτερος σύζυ-
γος, εἰ γὰρ ὁ ἄλλος πρὸς αὐτοὺς ἐξ αἵματος.

ΣΤ' Ὁ δὲ βαθμὸς τῆς ἀγχιστείας τῶν συγγενῶν τοῦ ἑνὸς συζύγου πρὸς τοὺς
συγγενεῖς τοῦ ἄλλου ὀρίζεται ἀθροισμένον τῶν βαθμῶν τῆς ἐξ αἵματος συγ-
γενείας, ἣν ἔχει ἑκάτερος πρὸς τὸν ἕνα τῶν συζύγων. Εὐρίσκεται δηλαδὴ
ἐκ τῶν προκειμένων ὁ βαθμὸς ἀγχιστείας ὡς εὐρίσκεται ὁ ἐξ αἵματος πλά-
τῆς γάμου. θεωρουμένου ὡς κοινὸν συγγενείας δεσμοῦ τοῦ ἀμέσως συνάψαν-
τος τὸν γάμον προσώπου.—Χάριν παραδείγματος ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ
τῆς γυναί- πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ τὴν πενθεράν τοῦ υἱοῦ τῶν δευτέρου
βαθμοῦ ἀγχιστεῖς, διότι ἑκάτερος εἶναι πρὸς αὐτὸν πρώτου βαθμοῦ, εἰ μὲν
γονεῖς ἐξ αἵματος, οἱ δὲ πενθεροὶ ἐξ ἀγχιστείας, καὶ τὸ ἄθροισμα εἶναι δύο.

2. Ἐκάστη δὲ τάξις συγγενείας ποικίλους ἔχει καὶ διαφόρους βαθμούς. Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων

Ὁ γυναικάδελφος καὶ ἡ γυναικάδελφη τινὸς εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τοῦ γαμβροῦ τῶν ἀγχιστεῖς βαθμοῦ τρίτου, διότι οἱ μὲν γυναικάδελφοι πρὸς τὸν γαμβρὸν εἶναι ἀγχιστεῖς δευτέρου βαθμοῦ, οὗτοι δὲ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ εἶναι πρώτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος, καὶ τὸ ἀπλοῖσμα εἶναι τρία. Ἐπειδὴ οὗτος ἐξδελφος τῆς γυναικὸς τινος εἶναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀγχιστεῖς βαθμοῦ ἑκτου, διότι ὁ μὲν πρῶτος ἐξδελφος τῆς γυναικὸς εἶναι ἀγχιστεῖς αὐτοῦ τεταρτου βαθμοῦ, ὁ δὲ ἀδελφὸς τοῦ δευτέρου ἐξ αἵματος, καὶ τὸ ἀπλοῖσμα εἶναι ἕξ. Ὁμοίως καὶ ὁ ἀπλοῦς θεῖος καὶ ἡ ἀπλὴ θεία τῆς ἐκείνου νόμφης τινὸς εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀγχιστεῖς τεταρτου βαθμοῦ, ὁ μὲν γὰρ πατήρ καὶ ἡ μεγάλη θεία αὐτῆς εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀγχιστεῖς πέμπτου βαθμοῦ, ὁ μικρὸς θεῖος καὶ ἡ μικρὰ θεία εἶναι ἑκτου βαθμοῦ. Ὁ πρῶτος ἐξδελφὸς τοῦ συζύγου εἶναι πρὸς τὸν ἀδελφὸν τῆς συζύγου βαθμοῦ ἑκτου ἀγχιστεῖς, πρὸς δὲ τὸν ἀπλοῦν θεῖον αὐτῆς βαθμοῦ ὀκτώδμου, καὶ πρὸς τὸν τῆς αὐτοῦ ἐξδελφὸν αὐτῆς βαθμοῦ ὀγδόου ἀγχιστεῖς. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω κανόνας καὶ τὰ παραδείγματα δύναται ἐκαστος νὰ ὀρίσῃ τὸν βαθμὸν τῆς ἀγχιστείας καὶ μεταξὺ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν συζύγων καὶ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν τοῦ ἑτέρου, καὶ μεταξὺ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν ἑκατέρου συζύγου.

11. Κωλυμένου δὲ κανονικῶς τοῦ γάμου μεταξὺ συγγενῶν ἐξ ἀγχιστείας ἢ διγενείας μέχρι τοῦ πέμπτου βαθμοῦ, εὐκόλως εἶναι νὰ εἰρησυχίῃ ποτε κωλύεται καὶ ποτε συγχωρεῖται ὁ γάμος μεταξὺ τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν. Οὐχ ἥτιον χάριν πλείονος ἀκριθείας καὶ σφικτείας, ἀλλ' ὅτι τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας, καταλέγονται καὶ ἐνταῦθα ὄντως τὰ ἐξ ἀγχιστείας συγγενῇ πρόσωπα, ὧν μεταξὺ κωλύεται ὁ γάμος. Κωλύεται λοιπὸν ὁ γάμος τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν ὡς ἑξῆς : α') Δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος τινὸς μετὰ τῶν ἐξ ἀγχιστείας κατιόντων αὐτοῦ, ἢτοι μετὰ τῆς νόμφης του, μετὰ τῆς νόμφης τοῦ υἱοῦ του ἢ τῆς νόμφης τοῦ πατρὸς του, τῆς νόμφης τοῦ ἐγγόνου, τοῦ προεγγόνου κτλ. διότι πρὸς αὐτοὺς τοὺς κατιόντας τὸν αὐτὸν ἔχει τὸν αὐτὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν συγγενείας, ὅν πρὸς τὸν αὐτὸν ἔχει αὐτῆς ἐξ αἵματος, ἥτοι εἶναι ἀγχιστεῖς πρώτου βαθμοῦ, δευτέρου, τρίτου, τεταρτου κτλ. Ἐκνομίζεται ὅτι καὶ τὸ ἀντίστροφον, δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος γυναικὸς τινος μετὰ τῶν ἐξ ἀγχιστείας κατιόντων αὐτῆς, ἢτοι μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς, μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς θυγατρὸς ἢ τοῦ υἱοῦ τῆς, μετὰ τοῦ γαμβροῦ τῆς ἐγγόνης ἢ τοῦ ἐγγόνου, τοῦ προεγγόνου κτλ. β') Δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος μετὰ τῶν ἐξ ἄλλου συζύγου κατιόντων τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἥτοι τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, ἥτοι τῆς προγόνου τῆς, τῆς ἐγγόνης, τῆς προεγγόνου κτλ. ὅτι εἶναι πρὸς αὐτὰς συγγενῆς ἐξ ἀγχιστείας κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, καθ' ὃν ἐξ αἵματος εἶναι πρὸς αὐτάς ἢ οὐ πρὸς τὸν αὐτὸν ἥτοι κατὰ πρῶτον, κατὰ δεύτερον, κατὰ τέταρτον κτλ. Ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ὁ γάμος γυναικὸς μετὰ τῶν ἐξ ἄλλης γυναικὸς κατιόντων τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἥτοι μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ ἐγγόνου, τοῦ προεγγόνου κτλ. διότι εἶναι πρὸς αὐτοὺς ἐξ ἀγχιστείας συγγενῆς πρώτου βαθμοῦ, δευτέρου, τρίτου κτλ. γ') Πατήρ καὶ υἱὸς δὲν λαμβάνουσιν εἰς γάμον μητέρα καὶ θυγατέρα, διότι ἡ θυγάτηρ τῆς μητρικῆς γίνεται δευτέρου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ ἐπιπατρὸς (τοῦ μητρικοῦ), θεωρουμένην ὡς ἀπλὴν, ὁ δὲ πατήρ πρὸς τὴν πενθερὰν τοῦ υἱοῦ τοῦ εἶναι ὁμοίως δευτέρου βαθμοῦ ἐξ

ἀπλουστερά τις καὶ εὐχερὴς ἢ κατάληψις τῶν βαθμῶν· ἕκαστον γὰρ τούτων τῶν προσώπων βαθμὴν ἀποτελεῖ· καὶ ἀπλῶς ὅσαι

αἰχιστείας. δ) Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν λαμβάνουσι μάμμην καὶ ἐγγονήν, διότι ἕκαστος ἑκατέρῃ εἶναι ἀγχιστεὺς βαθμοῦ τρίτου, οὐδὲ προμήμνην καὶ προέγγονήν, διότι εἶναι βαθμοῦ τετάρτου, οὐδὲ διμάμμην καὶ δισεγγόνην, διότι εἶναι βαθμοῦ πέμπτου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ε) Πατὴρ καὶ υἱὸς δὲν λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς, διότι ἕκαστος ἑκατέρῃ εἶναι βαθμοῦ τρίτου ἐξ ἀγχιστείας· οὐδὲ ἀπλὴν θείαν καὶ ἀπλὴν ἀνεψίαν, διότι εἶναι βαθμοῦ πέμπτου· οὐδὲ δύο πρώτας ἐξαδελφάς, διότι εἶναι πέμπτου βαθμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ς) Παππὸς καὶ ἐγγόνισσα δὲν λαμβάνουσι μάμμην καὶ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς ἐγγόνην τῆς, διότι εἶναι τετάρτου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας ἕκαστος ἑκατέρῃ· οὐδὲ δύο αἰετὰς, διότι εἶναι ὁμοίως ἕκαστος ἑκατέρῃ βαθμοῦ τετάρτου· οὐδὲ προμήμνην καὶ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς προέγγονήν αὐτῆς, διότι ἕκαστος ἑκατέρῃ εἶναι πέμπτου βαθμοῦ· οὐδὲ θείαν ἀπλὴν καὶ ἀνεψίαν ἀπλὴν, διότι εἶναι ἐπίσης πέμπτου βαθμοῦ· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ζ) Παππὸς καὶ προέγγονος δὲν λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς, διότι εἶναι ἕκαστος ἑκατέρῃ βαθμοῦ πέμπτου. η) Δὲν συγχωρεῖται ὁ γάμος τινὸς κατὰ καθῆκον μετὰ δύο ἀδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς τὴν γυναῖκαδελφὴν τοῦ ἀγχιστείας δευτέρου βαθμοῦ· οὐδὲ ἀπλῆς θείας καὶ ἀνεψίαν, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέρῃν βαθμοῦ τρίτου· οὐδὲ δύο πρώτων ἐξαδελφῶν, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέρῃν βαθμοῦ τετάρτου, οὐδὲ μεγάλης θείας καὶ μεγάλης ἀνεψίαν, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέρῃν βαθμοῦ τετάρτου· οὐδὲ μικρᾶς θείας καὶ μικρᾶς ἀνεψίαν, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέρῃν βαθμοῦ πέμπτου· οὐδὲ μεγάλης θείας καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς μεγάλης ἀνεψίαν αὐτῆς, διότι εἶναι ὁμοίως πρὸς ἑκατέρῃν βαθμοῦ πέμπτου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. θ) Δύο ἀδελφοὶ δὲν λαμβάνουσι δύο ἀδελφάς, διότι ἕκαστος ἑκατέρῃ εἶναι ἀγχιστείας τετάρτου, οὐδὲ θείαν ἀπλὴν καὶ ἀνεψίαν ἀπλὴν, διότι ἕκαστος ἑκατέρῃ εἶναι βαθμοῦ πέμπτου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον πάντων τούτων. ι) Δὲν δύναται τις νὰ συζευχθῇ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν δευτέρου βαθμοῦ· οὐδὲ τὴν γυναῖκα τοῦ θείου του, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν τρίτου βαθμοῦ· οὐδὲ τὴν ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς του, διότι ἔχει δεύτερον βαθμὴν πρὸς αὐτήν.

Γ') Ἐκ Τριγενείας.

Ὁ ὅτι συγγενεῖα, ἣν ἔχουσι πρὸς ἄλληλα δύο γένη, συνδεόμενα ἑκάτερον ἑξ ἀγχιστείας πρὸς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ τρίτον γένος, ὀνομάζεται τριγενεῖα, ὅταν ἢ ὅταν ὑπαρξῇ αὐτῆς ἀπαιτεῖται ἡ συνάρσις τριῶν διαφόρων γενῶν.

Ὁμοῦ λοιπὸν ἐκ τριγενείας συγγενεῖς. α') Ἐκάτερος σύζυγος πρὸς τὸν ἑαυτοῦ σύζυγον τοῦ ἑαυτοῦ σύζυγου. Π. χ. ὁ ἀπὸ τοῦ γαμβροῦ τινος πρὸς τὸν σύζυγον ἢ τὴν σύζυγον τούτων, καὶ τὸ ἀντίστροφον ἢ ἐπὶ ἀδελφῷ νόμφῃ τινὲς πρὸς τὸν σύζυγον ἢ τὴν σύζυγον αὐτοῦ· ἐπὶ τῷ πατρὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ αἱ γυναῖκες δύο ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους. Ὅμοιως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀνωτέρων ἐξ αἵματος πλαγίων συγγενῶν, οἱ σύζυγοι τούτων εἶναι πρὸς τοὺς συζύγους τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν αὐτῶν συγγενεῖς ἐκ τριγενείας, οἷον οἱ σύζυγοι τῶν ἐξ αἵματος θείων πρὸς τοὺς συζύγους τῶν ἐξ αἵματος ἀνεψίων, οἱ σύζυγοι τῶν ἐξ αἵματος ἐξαδελφῶν

γεννήσεις τοσούτοι καὶ βαθμοί. Δυσχερεστέρα δὲ καὶ τάληπτός ἐστιν ἢ τῶν ἐκ πλαγίου βαθμῶν εὐρεσ-

πρὸς τοὺς συζύγους τῶν ἐξαδελφῶν αὐτῶν κτλ. θ') 'Εκ τριγενεῖς εἶναι ἐτι καὶ εἰ ἐξ αἵματος συγγενεῖς τοῦ κατὰ τὸ α') τοὺς τριγενεῖς αὐτοῦ· π. γ. ὁ γονεὺς, τὸ τέκνον, ὁ ἀδελφὸς ἐξαδελφὸς τοῦ συγγαμβροῦ τινός, ἢ τῆς γυναικὸς τοῦ γυναικαδελφοῦ εἶναι καὶ αὐτὸς ἐκ τριγενείας συγγενῆς αὐτοῦ· ὁ γονεὺς, τὸ τέκνον, ὁ υἱός, ὁ ἀδελφός τῆς γυναικὸς τοῦ ἀνδραδελφοῦ ἢ τοῦ ἀνδραδελφῆς, εἶναι ὁμοίως ἐκ τριγενείας συγγενῆς τοῦ. γ') Ὅτι ἀλλήλους εἶναι ἐτι καὶ οἱ ἐξ αἵματος συγγενεῖς δύο προσώπων ἅτινα συνῆψαν κατὰ διαδοχὴν γάμον μετ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἄλλου γένους· π. γ. ὁ πατήρ, ἢ μήτηρ, ὁ ἀδελφός, τὰ ἑτεροβαλίου τοῦ νομφευθέντος γυναῖκα μετ' ἄλλου πρότερον συνεζυγμένην γενείας συγγενεῖς πρὸς τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τὸν ἀδελφόν, ῥηθελὴ τέκνα τοῦ προτέρου ἀνδρὸς τῆς γυναικὸς ταύτης, καὶ τὰ

14. 'Επὶ τριγενείας ὁ βαθμὸς ἐρίζεται ὡς ἑξῆς: Κατὰ μὲν περίπτωσιν ὁ βαθμὸς συμπίπτει πρὸς τὸν ἐξ ἀγχιστείας βαθμὸν ἕτερος τῶν συζύγων πρὸς τὸν ἐξ αἵματος συγγενῆ τοῦ συζύγου τοῦ ὁποίου συναπτται πρὸς τὸ τρίτον γένος· π. γ. ὁ σύζυγος εἶναι ἐκ τριγενείας συγγενῆς τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, διότι εἶναι ἀγχιστείας πρὸς τὴν γυναικαδελφὴν τοῦ, δι' ἧς συνδέεται πρὸς τὸν ἀδελφὸν νόμῳ τινὸς εἶναι πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ τριγενῆς αὐτοῦ, διότι καὶ αὐτὸς εἶναι πρὸς ἐκείνην δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας τοῦ ἀπλοῦ θεῖου τινὸς εἶναι πρὸς ἐκείνην τρίτου ἐξ ἀγχιστείας καθεξῆς: Τὸ αὐτὸ δὲ ὑπάρχει καὶ ἀντιστροφόμενων τῶν φύλων μένων ἐν τοῖς παραδείγμασι γυναικῶν ἀντὶ ἀνδρῶν. Κατὰ περίπτωσιν ὁ βαθμὸς τῆς τριγενείας συνάγεται διὰ τοῦ ἀθροίσματος αἵματος βαθμοῦ, ὃν ἔχει ὁ εἰς ἐκ τῶν κατὰ τὸ α' τριγενῶν πρὸς αὐτοῦ ἐξ αἵματος συγγενῆ, καὶ τοῦ κατὰ τριγενεῖαν βαθμοῦ, τὸν τριγενῆ αὐτοῦ· π. γ. ὁ σύγαμβρος εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τοῦ τριγενῆ τρίτου βαθμοῦ, διότι αὐτὸς πρὸς μὲν τὸν πατέρα πρῶτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος, πρὸς δὲ τὸν σύγαμβρόν τοῦ δευτέρου γενείας, καὶ τὸ ἀθροισμα εἶναι τρία· πρὸς τὸν ἀδελφόν τοῦ συζύγου εἶναι τετάρτου ἐκ τριγενείας, διότι προστεθῇ εἰς ἐτι βαθμὸς πρὸς τὸν πρῶτον ἐξαδελφόν τοῦ εἶναι ἑκτοῦ καὶ οὕτω καθεξῆς καὶ ἀντιστροφόμενων τῶν φύλων. Κατὰ τὴν τρίτην περίπτωσιν γενείας βαθμοὶ συνάγεται διὰ τοῦ ἀθροίσματος τοῦ ἐξ ἀγχιστείας ἑκατέρου τριγενούς πρὸς τὸ συνάπτειν τὰ δύο ἄλλα γένη πρὸς ὁ γονεὺς τῆς προτέρας συζύγου τινός εἶναι πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ συζύγου συγγενῆς ἐκ τριγενείας δευτέρου βαθμοῦ, διότι αὐτοὺς γαμβροὺς ἑκατέρου ὑπάρχει πρῶτου βαθμοῦ ἀγχιστείας ἐπὶ τὸ ἀθροισμα παρέχει δύο· ὁ αὐτὸς γονεὺς πρὸς τὸν ἀδελφόν τῆς προτέρας γαμβροῦ τοῦ ἢ τὸ ἀντίστροφον εἶναι τριγενῆς τρίτου βαθμοῦ προστεθῇ εἰς ἐτι ἀγχιστείας βαθμὸς, πρὸς τὸν ἀπλοῦν θεῖον εἶναι πρὸς τὸν πρῶτον ἐξαδελφόν πέμπτου καὶ οὕτω καθεξῆς. Τὰ ἐξ αὐτοῦ γυναικὸς τριγενεῖς δευτέρου βαθμοῦ, διότι εἶναι πρὸς τὸν

ἡμῶς οὐκ εὐθέως τρέχειν ἐπὶ τὸ ἐκ πλαγίου πρόσωπον, ἀλλὰ πρότερον ποιεῖσθαι τὴν ἀνάδασιν ἐπὶ τοὺς ἀνιόντας, μέχρις οὗ

πίστερα (μητρικὴν) πρώτου ἐξ ἀγχιστείας, καὶ τὸ ἄθροισμα εἶναι δύο· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον, καὶ οὕτω καθέστη.

14. Κωλυόμενου τοῦ γάμου ἐπὶ τριγενείας μέχρι τοῦ τρίτου βαθμοῦ, καὶ τοῦτο συμπεριλαμβανομένου, εὐκλεον εἶναι ὡς εἰρήσῃ ἕκαστος πότε κωλύεται· καὶ πότε συγχωρεῖται κανονικῶς ὁ γάμος· οὐχ ἥτιον καὶ ἐνταῦθα ἔχον πλείονες ἀκριβεῖς καὶ σαφηνεῖς καταλέγονται ὀνομαστί αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς κωλύεται. Κωλύεται λοιπὸν ὁ γάμος ἐπὶ τριγενείας κατὰ μὲν τὴν πρώτην τῶν τριῶν εἰρημένων περιπτώσεων ἐπὶ τῶν ἐξῆς· α') Δὲν δύναται τις νὰ συζυγῇ μετὰ τῆς ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζύγου τοῦ πατρός του, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν πρώτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι ἡ σύζυγος του εἶναι πρὸς αὐτὴν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον δὲν λαμβάνει ἡ νόμιμη τὴν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζύγον τῆς πατρὸς της. β') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν δύναται τις νὰ συζυγῇ μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἐξ ἄλλου τέκνου γαμου τῆς συζύγου του, ἥτοι ὁ ἐπιπαιτωρ (ἰμπτρίτης) μετὰ τῆς συζύγου τοῦ πατρὸς του, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν πρώτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι ἡ σύζυγος του εἶναι πρὸς αὐτὴν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ σύζυγος δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς προγονῆς της. γ') Δὲν δύναται νὰ συζυγῇ τις τὴν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζύγον τοῦ πατρὸς τῆς γυναῖκος του, ὡς ὢν μετ' αὐτῆς βαθμοῦ δευτέρου ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ τὸν ἐν δευτέρῳ γάμῳ ἄνδρα τῆς μάματος τοῦ συζύγου της. δ') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ τις μετὰ τῆς συζύγου τοῦ ἐξ ἄλλου γαμου ἐγγόνου τῆς συζύγου του, ἥτοι τοῦ υἱοῦ τοῦ προγονοῦ του ὡς ὢν μετ' αὐτῆς δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον. ε') Δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ γυναικαδέλφου του, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι καὶ ἡ σύζυγος του εἶναι πρὸς αὐτὴν δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ νόμιμη δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς γυναικαδέλφου. ς') Δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀπλοῦ υἱοῦ τῆς συζύγου αὐτοῦ, ὡς ὢν πρὸς αὐτὴν τρίτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας, διότι καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ εἶναι πρὸς αὐτὴν πρῶτου ἐξ ἀγχιστείας. Ἐννοεῖται δὲ ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον. ζ') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν γυναῖκα τοῦ ἀπλοῦ ἀνεψιῦ τῆς γυναικὸς του, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν βαθμοῦ τρίτου ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς ἀπλοῦ ἀνεψίδος τοῦ συζύγου της. η') Δὲν δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν ἐν δευτέρῳ γάμῳ συζύγον τοῦ προπάππου τῆς συζύγου του, διότι εἶναι πρὸς αὐτὴν τρίτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον δὲν λαμβάνει ἡ γυνὴ τὸν ἐν δευτέρῳ γάμῳ σύζυγον τῆς προπάμμις τοῦ ἀνδρὸς της. θ') Τὸ ἀντίστοιχον τοῦ προηγουμένου δὲν λαμβάνει τις τὴν σύζυγον τοῦ ἐγγόνου τοῦ προγονοῦ ἢ τῆς προγονῆς του· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει τὸν ἄνδρα τῆς ἐγγόνου τοῦ προγονοῦ ἢ τῆς προγονῆς αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περιπτώσειν· δὲν νομπεύεται τις α') τὴν πόσιν τῆς ἐν ἄλλῳ γάμῳ συζύγου τοῦ πατρὸς του, ἢ τὴν ἐξ ὁμοίου γάμου πατρίδος τοῦτου, διότι πρὸς ἑκατέραν αὐτῶν εἶναι τριγενεῖς δευτέρου βαθμοῦ, διότι καὶ ἡ σύζυγος του εἶναι πρὸς αὐτάς· δευτέρου ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως

ἐπιστώμεν τῇ αἰτίᾳ ἐκείνῃ τῆς γεννήσεως τοῦ ἐκ πλαγίου
εἶτα τοῦτο εὐρόντας κατιέναι ἐπὶ τὸ ζητούμενον πρόσωπον τοῦ

δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον· δ') τὴν προγονὴν τοῦ προγονοῦ ἢ τῆς προγοντῆς αὐ-
τοῦ ἢ τὴν πενθερὰν ἑκατέρου, διότι καὶ πρὸς τὴν μίαν καὶ πρὸς τὴν ἄλλην
εἶναι δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας συγγενῆς, ἐπειδὴ ἡ μὲν προγοντὶ τοῦ
προγονοῦ τοῦ εἶναι κατ' ἐπίνοιαν ἐγγόνῃ τῆς συζύγου τοῦ, ἡ δὲ πενθερὰ
τοῦ εἶναι δευτέρου βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας συγγενῆς τῆς ὁμοίως καὶ τὸ ἀντι-
στροφον· γ') τὴν μητέρα ἢ τὴν θυγάτηρ τῶν ὡς ἀνωτέρω δευτέρου βαθμοῦ
τριγενῶν τοῦ, διότι ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ μόνον εἶναι ἐξ αἵματος συγ-
γενεῖς αὐτῶν πρώτου βαθμοῦ, ὅστις προστιθέμενος εἰς τὸν δεύτερον παραγί-
ναι τρίτον ἐκ τριγενείας βαθμὸν· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον· δ') τὴν μη-
τέρα ἢ τὴν ἐξ ἄλλου γαμοῦ κόρην τῆς συζύγου τοῦ γυναικαδελφου τοῦ, ὅστις
εἶναι πρὸς αὐτὰς βαθμοῦ τρίτου τριγενῆς, ἐπειδὴ καὶ ἡ σύζυγός τοῦ εἶναι
πρὸς ἑκατέραν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἐξ ἀγχιστείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον
καὶ ε') τὴν μητέρα ἢ τὴν ἐξ ἄλλου γαμοῦ κόρην τῆς συζύγου τοῦ πατρός
τῆς γυναικὸς τοῦ ἢ τῆς συζύγου τοῦ ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς ἐγγόνου αὐτῆς, ὅστις
πρὸς ἑκατέραν εἶναι βαθμοῦ τρίτου ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστρο-
φον. Κατὰ τὴν τρίτην περίπτωσιν α') Δὲν δύναται τις νὰ νομίσῃ τὴν
πρῶτην πενθερὰν ἢ τὴν προγονὴν τῆς συζύγου τοῦ, διότι εἶναι πρὸς ἑκατέραν
πρώτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀντίστροφον. β') Οὐδὲ τὴν
μητέρα τῆς πρῶτης πενθερᾶς ἢ τὴν κόρην τῆς προγοντῆς τῆς συζύγου τοῦ, ὅ
τὴν πρῶτην ἀνδραδελφὴν αὐτῆς, διότι εἶναι πρὸς ἑκάστην δευτέρου βαθμοῦ
ἐκ τριγενείας· ὁμοίως τὸ ἀντίστροφον. γ') Οὐδὲ τὴν μάμμην τῆς πρῆτης
πενθερᾶς ἢ τὴν ἐγγόνην τῆς προγοντῆς τῆς συζύγου ἢ τὴν ἐξ ἀγχιστείας
ἀπλὴν θεῖαν καὶ ἀπλὴν ἀνεψιάν τῆς, διότι πρὸς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν εἶναι
τρίτου ἐκ τριγενείας βαθμὸν· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον. δ') Πατὴρ καὶ
υἱὸς δὲν λαμβάνουσι πενθερὰν καὶ νόμην ἢ μητρειάν καὶ προγοντὴν, διότι
ἑκάτερος ἑκατέρα θὰ ᾖναι δευτέρου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ
ἀντίστροφον. Οὐδὲ μάμμην καὶ ἐγγόνην ἢ ἀνδραδελφὴν καὶ νόμην, διότι
ἑκάτερος πρὸς ἑκατέραν γίνεται τρίτου βαθμοῦ· ὁμοίως καὶ ἀναπαύεται. ε')
Δύο ἀδελφοὶ δὲν λαμβάνουσι μητρειάν καὶ προγοντὴν, διότι γίνονται ἑκατέ-
ρος ἑκατέρῃ τρίτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον. (Ἄλλ'
ὅρα περὶ κωλυμάτων ἐκ τριγενείας καὶ σημειώσιν ἡμετέραν ὅτι τὰ § 16
παρόντος τίτλου).

Δ') Ἐκ τοῦ Ἀγίου Βαπτίσματος.

16. Ἡ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγένεια λαμβάνει ὑπόστασιν μετὰ
τοῦ ἀναδόχου ἢ τῆς ἀναδόχου καὶ τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτῆς. Ὁμοιω-
μένου τοῦ ἀναδόχου ὡς πνευματικοῦ πατρὸς ἡτοι ὡς ἀνιόντος τοῦ ἀναδο-
κτοῦ, καὶ ἐπομένως ἐξομοιουμένης τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πνευμα-
τικῆς συγγενείας πρὸς τὴν ἐξ αἵματος φυσικὴν. Ἡ πνευματικὴ αὕτη συγ-
γένεια ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τοὺς πληρωσιετέρους ἐξ αἵματος ἢ ἐξ ἐπιγαμίας
συγγενεῖς ἑκατέρου, δηλαδὴ τοῦ ἀναδόχου καὶ τοῦ ἀναδεκτοῦ, κατ' ὅσον προ-
γον καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας δύο προσώπων. Οὕτω γὰρ τὸ πατὴρ
δείγματός ἢ μὲν σύζυγος τοῦ ἀναδόχου θεωρεῖται πνευματικὴ μήτηρ τοῦ
ἀναδεκτοῦ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ πνευματικὸς πάππος καὶ ἡ μήτηρ τοῦ πνευμα-
τικῆς μάμμη, ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ ἐκείνου πνευματικοὶ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, εἰ

ἐκ πλαγίου· καὶ οὕτω ποιήσαντας ἀριθμεῖν τὰς γεννήσεις τὰς συναγομένας, τοῦτο μὲν ἐπὶ τῆς ἀνέδου, τοῦτο δὲ ἐπὶ τῆς καθόδου· ἕκαστην γὰρ γέννησιν ἐν ἰδιαζόντι τάττων βαθμῶποιον τὸν ἀριθμὸν (N. 4. N. 3 καὶ N. 10 Πανθ. 38.10 (de gradibus et affipibus)).

Μ. Ἐκαστὴ δὲ τάξις συγγενείας ἔχει ποικίλους καὶ διαφορὸς βαθμούς. Ἰδίως ὡς πρὸς μὲν τοὺς ἀνιόντας καὶ κατιόντας ἢ κατανόησις τῶν βαθμῶν ἵνα ἀπλουστερὰ πως καὶ εὐκολος· διότι ἕκαστος τῶν προσώπων τούτων

ἔγγειοι ἐκείνου πνευματικοὶ ἀνεψιοὶ τούτου, οἱ ἀδελφοὶ ἐκείνου καὶ αἱ ἀδελφαὶ πνευματικοὶ θετοὶ τούτου κτλ. Ὁμοίως καὶ ἡ μὲν σύζυγος τοῦ ἀναδεκτοῦ θεωρεῖται πνευματικὴ θυγάτηρ τοῦ ἀναδόχου καὶ πνευματικὴ πρῶτη τῆς σύζυγου του, οἱ δὲ τοῦ ἀναδεκτοῦ γονεῖς πνευματικοὶ ἀγχιστεῖς δευτέρου βαθμοῦ πρὸς τούτον, τὰ δὲ τέκνα τούτου πρὸς τὰ τέκνα ἐκείνου πνευματικοὶ ἀνεψιοὶ κτλ.

Τοῖς εἶδεσιν συγγενείας πνευματικῆς ὑπάρχει καὶ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀναδόχου βαπτισθέντων, οἵτινες τούτου ἕνεκα καὶ κωλύονται (κατὰ τινὰς) νὰ ἰσχυρῶν εἰς γάμον, (κατ' ἄλλους ὁμοίως, οἷον κατὰ τοὺς Πατριάρχας Ἱερουσαλὴμ καὶ Νεῖφρον δὲν κωλύονται).

27. Ἡ μεταξὺ τῶν πνευματικῶν συγγενῶν συνάφεια γάμου κωλύεται κατ' ἐκείνην μέχρι τρίτου βαθμοῦ, ἥτοι μόνον ἐπὶ τῶν κατ' εὐθείαν ἢ κατὰ πλάγιον συγγενῶν τοῦ ἀναδόχου μετὰ τοῦ ἀναδεκτοῦ καὶ μετὰ τῶν κατ' εὐθείαν ἡμεσῶν συγγενῶν τούτου, καὶ τὸ ἀντίστροφον· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου μέχρις ἀδελφῶν. Τοῦτο ἔσθ', διότι ὁ βαθμὸς ἐπὶ τοῦ προκειμένου μετρίται· ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἀγχιστείας.

28. Κωλυομένου λοιπὸν τοῦ γάμου ἐπὶ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος συγγενείας μέχρι τρίτου βαθμοῦ, καὶ τούτου συμπεριλαμβανομένου, καταλείβεται κατωτέρω ὀνομαστὶ αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς οὕτως κωλύεται. Δὲν δύναται νὰ λάβῃ εἰς γάμον α') ὁ ἀναδόχος τὴν ἀναδεκτὴν αὐτοῦ ἢ τὴν σύζυγον τοῦ ἀναδεκτοῦ αὐτοῦ, διότι εἶναι πρὸς ἑκάστην βαθμοῦ πρώτου ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· ὁμοίως τὸ ἀντίστροφον. ἡ ἀνάδοχος δὲν λαμβάνει τὴν ἀναδεκτὴν αὐτῆς, οὐδὲ τὸν σύζυγον τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς· β') ὁ ἀναδόχος δὲν λαμβάνει οὐδὲ τὴν μητέρα ἢ τὴν θυγατέρα τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτῆς αὐτοῦ, διότι εἶναι πρὸς ἑκάστην βαθμοῦ δευτέρου· ὁμοίως καὶ τὸ ἀντίστροφον. ἡ ἀναδεκτὴ δὲν λαμβάνει τὴν πατέρα ἢ τὸν υἱὸν τοῦ ἀναδόχου ἢ τῆς ἀναδόχου αὐτῆς, διότι εἶναι πρὸς ἑκάστην βαθμοῦ δευτέρου· γ') οἱ γονεῖς ἢ τὰ τέκνα τοῦ ἀναδόχου ἢ τῆς ἀναδόχου δὲν λαμβάνουσιν εἰς γάμον τὴν σύζυγον τοῦ ἀναδεκτοῦ, διότι καὶ πρὸς αὐτὴν εἶναι τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, τοῦ ὁποῦτο εἶναι καὶ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ· οὐδὲ τοὺς γονεῖς ἢ τὰ τέκνα τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτῆς, διότι εἶναι ἕκαστος πρὸς ἕκαστην βαθμοῦ τρίτου· δ') ὁ ἀναδεκτὴς καὶ ἡ ἀναδεκτὴ ἐνὸς ἀναδόχου δὲν ἔρχονται εἰς γάμον, ὡς ἀδελφοὶ πνευματικοί, καὶ ἀπομένως δευτέρου βαθμοῦ πρὸς ἀλλήλους· εὐδὲ πρὸς τοὺς συζύγους ἀλλήλων, διότι εἶναι τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ καὶ πρὸς αὐτάς· ε') ὁ ἀναδεκτὴς τοῦ ἀνδρὸς δὲν λαμβάνει τὴν ἀναδεκτὴν τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ ἀντίστροφον, διότι λογίζονται πνευματικοὶ ἀδελφοί· οὐδὲ ὁ γαμβρὸς λαμβάνει τὴν ἀναδεκτὴν τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς του, καὶ τὸ ἀντίστροφον, ἥτοι ὁ σύμψυχ τὴν ἀναδεκτὴν τοῦ πενθεροῦ ἢ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς.

ἀποτελεῖ βαθμὴν· καὶ ἀπλῶς εἶναι αἱ γεννήσεις, τοσοῦτοι καὶ οἱ βαθμοί. Δυσχερεστέρα δὲ καὶ δυσκατάληπτος εἶναι ἡ εὕρεσις τῶν ἐκ πλαγίου βαθμῶν· διότι δὲν πρέπει νὰ τρέχωμεν κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ἐκ πλαγίου συγγενεὺν πρῶτον, ἀλλὰ νὰ ἀνιχνεύωμεν πρότερον πρὸς τοὺς ἀνιόντας, μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ πρόσωπον τὸ αἷτιον τῆς συγγενείας τοῦ ἐκ πλαγίου· ἐπειτα τοῦτο εὐρόντες νὰ καταβαίνωμεν εἰς τὸ ζητούμενον πρόσωπον τοῦ ἐκ πλαγίου· καὶ οὕτω πράξαντες νὰ ἀριθμῶμεν τὰς συγκαταβατικὰς γεννήσεις εἰς τὴν ἀνάβασιν καὶ καταβασιν. Διὸ ἐκάστην γέννησιν κατατασσὼν εἰς ἰδιαίτερον βαθμὴν σύνταξε (διὰ προσθέσεως τοῦ ἑνὸς βαθμοῦ εἰς τὸν ἕτερον) τὸν ἀριθμὸν.

Β. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν κατιόντων εὐχερὲς τοῦτο· οἷον ὁ υἱὸς μου πόστου μοι ἐστὶ βαθμοῦ; ἐγὼ ἔτεκον, ἰδοὺ μία γέννησις· ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν· οὐκοῦν πρώτου μοῦ ἐστὶ βαθμοῦ. Ὁ ἔκγονος πόστου; ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν, καὶ οὗτος τὸν ἔκγονον, ἰδοὺ, δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· οὐκοῦν ὁ ἔκγονος δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ προεγγόνου ἐρεξῆς καὶ ἀπεγγόνου. Ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν ἀνιόντων· ὁ πατὴρ πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ· ἰδοὺ μία γέννησις ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν· ὥστε οὖν πρώτου μοῦ ἐστὶ βαθμοῦ. Ὁ πατήρ πόστου ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπετέλεσαν· ἔστιν οὖν ὁ πάππος δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ μάμμης καὶ πάντων τῶν ἀνιόντων ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν. (*Ἴδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς κατιόντας τοῦτο εἶναι εὐκόλον· οἷον ὁ υἱὸς μου τίνος βαθμοῦ συγγενὴς μοι εἶναι; ἐγὼ ἐγέννησα αὐτόν, ἰδοὺ, μία γέννησις ἀπετέλεσε βαθμὸν ἓνα· λοιπὸν μοι εἶναι πρώτου βαθμοῦ. Ὁ ἔκγονος εἶναι; ἐγὼ ἐγέννησα τὸν υἱόν, καὶ ὁ υἱὸς τὸν ἔκγονον, ἰδοὺ δύο γεννήσεις ἀπέτελεσαν δύο βαθμοὺς· λοιπὸν ὁ ἔκγονος εἶναι βαθμοῦ δευτέρου· τὸ αὐτὸ συμβαίνει ἐρεξῆς καὶ ἐπὶ προεγγόνου καὶ ἀπεγγόνου. Ὁμοίως καὶ πρὸς τοὺς ἀνιόντας· ὁ πατήρ τίνος βαθμοῦ συγγενὴς μοι εἶναι; ὁ πατήρ ἐγέννησέν με· ἰδοὺ μία γέννησις ἀπετέλεσεν ἓνα βαθμὸν· ὅθεν λοιπὸν μοι εἶναι πρώτου βαθμοῦ. Ὁ πάππος τίνος; ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ γεννήσεις δύο ἀπέτελεσαν βαθμοὺς δύο· ὁ πάππος λοιπὸν μοι εἶναι συγγενὴς δευτέρου βαθμοῦ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὴν μάμμην καὶ πάντας τοὺς ἀνιόντας ἀρρένων καὶ θηλειῶν.

4. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλαγίου, ὡς εἴρηται, δεῖ ἀνιέναι ἐπὶ τῇ συγγενείᾳ αἷτιον πρόσωπον τὰς γεννήσεις ἀριθμοῦντα καὶ παλιν κατιέναι ψηφίζοντα τὰς γεννήσεις μέχρις οὗ ἐλθωσιν εἰς τὸ πρόσωπον, περὶ οὗ ἡ ζήτησις. Εἰ γάρ τις σε ἐρωτήσῃ, ὁ ἀδελφός σου πόστου ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε δευτέρου. Ἀνέρχου πρὸς τὸν πατέρα· ἰδοὺ, μία γέννησις ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς σὲ ἓνα βαθμὸν ἀπετέλεσεν. Ἔτι, ἐπειδὴ εὗρες τὸ αἷτιον τῆς γεννή-

σεως πρόσωπον, κάτελθε πρὸς τὸν ἀδελφὸν προστιθεὶς ἐνταῦθα δευτέραν γεννήσιν· ἰδοὺ δύο γεννήσεις δύο βαθμοὺς ἀπέτελεσαν· οὐκ οὖν καλῶς εἴρηται ὡς ὁ ἀδελφὸς δευτέρου βαθμοῦ ἐστὶ. Πάλιν ἐὰν τίς σε ἐρωτήσῃ, ὁ θεῖός σου πόστος ἐστὶ βαθμοῦ; λέγε τρίτου· ἀνάγκη γὰρ σε ἀνιέναι ἐπὶ τὸν σὺν πατέρα καὶ λέγειν, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ, δύο γεννήσεις ὁ αὐτὸς πάππος τὸν ἐμὸν θεῖον, ἰδοὺ τρεῖς γεννήσεις τρεῖς βαθμοὺς ἀπέτελεσαν· ὥστε τρίτου μοί ἐστὶ βαθμοῦ ὁ θεῖος. Οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐξῆς τῇ αὐτῇ προσέχων κανόνι δύναται καταλαβεῖν τοὺς βαθμοὺς (*Ἴδε παραπομπὴν 2 §).

Μ. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐκ πλαγίου, ὡς προειρημένον, ἀνάγκη νὰ ἀναδαίνηται εἰς τὴν αἰτίαν τῆς συγγενείας πρόσωπον, ἀριθμῶν τὰς γεννήσεις, καὶ πάλιν νὰ καταδαίνη ὑπολογίζων τὰς γεννήσεις, ὡς εὖ ἔλλαμ εἰς τὸ πρόσωπον, περὶ τοῦ ἢ ζήτησις. Διὸ ἐὰν τίς σε ἐρωτήσῃ, ὁ ἀδελφός σου τίνοιο βαθμοῦ συγγενὴς σοὶ εἶναι; λέγε δευτέρου· ἀνάγα εἰς τὸν πατέρα· ἰδοὺ μία γεννήσις ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς σὲ ἓνα βαθμὸν ἀπέτελεσεν. Ἐπειτα, ἐπειδὴ εὖρες τὸ αἶμα τῆς γεννήσεως πρόσωπον, καταβα πρὸς τὸν ἀδελφόν, προσθέτων ἐνταῦθα δευτέραν γεννήσιν· ἰδοὺ δύο γεννήσεις ἀπέτελεσαν δύο βαθμοὺς καλῶς λοιπὸν ἐλέχθη, ὅτι ὁ ἀδελφός εἶναι δευτέρου βαθμοῦ. Πάλιν ἐὰν σε ἐρωτήσῃ τίς, ὁ θεῖός σου τίνα βαθμὸν συγγενείας ἔχει πρὸς σὲ; λέγε τρίτου· ὥστε ἀνάγκη νὰ ἀναδαίνηται πρὸς τὸν πατέρα σου καὶ νὰ λέγῃς, ἐμὲ ἐγέννησεν ὁ πατήρ, τὸν πατέρα ὁ πάππος, ἰδοὺ γεννήσεις δύο· ὁ αὐτὸς πάππος τὸν θεῖόν μου, ἰδοὺ γεννήσεις τρεῖς ἀπέτελεσαν· βαθμοὺς τρεῖς· ὅθεν ὁ θεῖός μοί ἐστὶ συγγενὴς τρίτου βαθμοῦ. Οὕτω καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐξῆς προσέχων εἰς τὸν αὐτὸν κανόνα δύναται νὰ κατανοήσῃ τοὺς βαθμοὺς.

6. Ἀθέμιτος γάμος ἐστὶν ὁ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων. Ἐπὶ δὲ τῶν κεκωλυμένων ὁ ἐκ πλαγίου καὶ ἀγχιστείας. (Γαίου Πιστ. I. § 59 καὶ 64. Ν. 39. Ν. 52. Ν. 56 καὶ Ν. 68 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Ν. 3 Θεοδ. Κωδ. 3. 12 (de incestis nuptiis). Ν. 6 καὶ Ν. 6 Κωδ. 5. 5 (de incestis et inutilibus nuptiis. Σύντομος XXVIII. 134).

Μ. Ἀθέμιτος γάμος εἶναι ὁ συναπτόμενος μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἀπηγορευμένοι δὲ οἱ (παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου) συναπτόμενοι μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου καὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν.

6. Ὁ ἀθέμιτος γάμον ποιήσας ἀφαιρεῖται τὴν ἀξίαν καὶ δημεύεται καὶ ἐξορίζεται· εἰ δὲ εὐτελής ἐστί, καὶ τὸ σῶμα μαστιγάζεται. (1) (Νεαρά 12 κεφ. 1).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ ἀργεὶ τανῦν· ἀλλ' οὐχ ἥττον οἱ ἀθέμιτοι γάμον συνάψαντες δὲν δύναται νὰ κληρονομήσωσιν ἀλλήλους ἐξ ἀδικαίου, ὡς μὴ νόμιμοι σύζυγοι, τὰ δὲ ἐξ ἀθέμιτου γάμου τέκνα κληρονομῶσι μόνον τὴν μητέρα καὶ τοὺς πρὸς μητρός συγγενεῖς ὡς νόθα (*Δρμεν. βέλ. Ε' τίτλ. Η' § 68, 70 καὶ 71). Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸν ἡμετέρον

Μ. Ὁ συνάψας ἀθεμίτων γάμον ἀφαιρείται τὸ ἀξίωμα καὶ δημεύεται καὶ ἐξορίζεται· ἐὰν δὲ τύχῃ εὐτελής, καὶ μαστιγούται.

7. Ἐπὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς πράγματα καὶ τὰ διδόμενα τούτῳ εἰς προῖκα ἀφαιροῦνται παρὰ τοῦ δημοσίου, καὶ εἰ μὲν ἔχει παῖδας ἐκ προτέρων ἐννόμων γάμων, δίδονται· εἰ δὲ δημόσια γίνονται. (1) (Νεαρά 12 κεφ. 1).

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τοῦ ἀνδρὸς τὰ πράγματα καὶ τὰ διδόμενα πρὸς αὐτὸν εἰς προῖκα ἀφαιροῦνται ὑπὸ τοῦ δημοσίου· καὶ εἰ μὲν ἔχει τέκνα ἐκ προτέρου νομίμου γάμου, δίδονται εἰς αὐτά· ἄλλως, γίνονται δημόσια.

8. Οἱ ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων τικτόμενοι παῖδες οὐδὲ τῆς τῶν νόθων ἀξιοῦνται προσηγορίας οὐδὲ διαδέχονται κατὰ τὴν πατέρα. (Νεαρά 74 κεφ. 6. Νεαρά 89 κεφ. 15 πρ.).

Μ. Τὰ ἐξ ἀπηγορευμένων γάμων γεννηθέντα τέκνα οὐδὲ τῆς ἐννομίας τῶν νόθων ἀξιοῦνται οὐδὲ κληρονομοῦσι κατὰ τὴν πατέρα αὐτῶν.

9. Τοὺς κεκωλυμένους γάμους ἐρίζομεν οὕτως· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀνιόντων εἰς ἀπέραντον ὁ γάμος κεκώλυται, κἂν μὴ ἐξ ἐννόμων ὥσι γάμων· οὐ δύναται γάρ τις λαμβάνειν τὴν ἴδιαν μάμμην οὐδὲ τὴν ἐκγόνην, εἴτε φυσικαὶ εἰσιν εἴτε θεταί· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐλύθη ἡ θέσις τῇ τρόπῳ τῆς αὐτεξουσιότητος· ἀσχυνέσθω γὰρ τῇ νῦν ἡ πάλαι τοῦ πάππου προηγορία. (Παραλλ. Γαίῳ Εἰσηγ. 1 § 58 καὶ 59. Οὐλπ. Ἀποσπ. V. 6).

Μ. Τοὺς ἀπηγορευμένους γάμους ἐρίζομεν ὡς ἔστι· μετὰ μὲν τῶν ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἀπαγορεύεται ὁ γάμος εἰς ἀπέραντον, καὶ ἐὰν ἔτι δὲν προέρχωνται οὗτοι ἀπὸ νομίμων γάμων· καθόσον δὲν δύναται τις ἀνυμερεῖν τὴν ἴδιαν αὐτοῦ μάμμην οὐδὲ τὴν ἐγγόνην, εἴτε φυσικαὶ εἰσιν εἴτε θεταί· καὶ ἂν ἔτι ἡ υἱοθεσία ἐλύθη κατὰ τῆς αὐτεξουσιότητος τοῦ τρόπου· διότι ὀρεῖται νὰ αἰδῆται τὴν παλαιάν τοῦ πάππου ἀνομοσίαν.

10. Καὶ μετὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγχίου προσώπων ἐστὶ τις κώλυσις· τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ τῆς ἀδελφῆς μου θυγατέρα λαμβάνειν πρὸς γάμον οὐ θέμις· ἀλλ' οὐδὲ τὴν τούτων ἐκγόνην, κἂν τετάρτου ἐσὶ βαθμοῦ, δύναμαι λαμβάνειν εἰς γάμον· ἐμοίως (οὐδὲ) τὴν θυγατέρα τῆς θείας ἢ τοῦ θείου, τουτέστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐκγόνην αὐτῶν αἰτινὴς λέγονται· δισεξάδελφοι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν πρὸς πατέρα ἢ μητέρα

ποιν. νόμον (ἀρθρ. 358) ὁ ἔνοχος πράξεως ἐπηρεάζουσας τὴν εὐκαταστασίαν ἑλλοῦ στερεῖται τῶν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν συγγενείας νομίμων ἀφελειῶν, θέναι καὶ τῆς ἐξ ἀδικοῦ κληρονομίας.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ ἰσχύει νῦν. Προσθετόν, ὅτι ἡ ποινικὴ δήμευσις τῆς περιουσίας ἀντίκειται καὶ εἰς βῆτην διάταξιν τοῦ συντάγματος (ἀρθρ. 18).

θείαν, εἰ καὶ εἴσι θεαί, ἐπειδὴ μητέρων τάξιν ἐπέχουσι. (1)
(Παραβλ. Γαίου Εἰσηγ. 1. § 62. Οὐλπ. Ἀποσπ. V. § 6 N. 1
καὶ N. 3 Θεοδ. Κωδ. 3. 12. N. 17 Κωδ. 5. 4 (de nuptiis).

Μ. Καὶ μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου ὑπάρχει ἀπαγόρευσις τις· δέιτι δὲν συγ-
γχεῖται· νὰ λαμβάνω εἰς γάμον τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ τῆς ἀδελφῆς μου τὴν
θυγατέρα· ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐγγόνην τούτων, καὶ τοι τετάρτου βαθμοῦ, οὖσαν,
δύναμαι νὰ λαμβάνω εἰς γάμον· ὁμοίως οὐδὲ τῆς θείας ἢ τοῦ θείου τὴν
θυγατέρα, τούτεστι τὴν ἐξαδέλφην μου· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου τὴν ἐγγόνην
αὐτῶν, οὔτινες λέγονται δισεξάδελφοι, ἀλλ' οὐδὲ τὴν πρὸς πατρός ἢ μη-
τρός θείαν, καὶ ἐὰν ᾖναι θεαί, ἐπειδὴ ἐπέχουσι μητέρων τάξιν.

II Καὶ πῶς συμβαίνει εἶναι θετὴν θείαν; εἶεν ὁ πάππος μου
ἔπρὸς πατὴρ ἔχων υἱὸν τὸν ἐμὸν πατέρα· ἔλαβε κόρην τινὰ
εἰς θέσιν καὶ ὁ μὲν ἐμὸς πατὴρ ἐκάλει αὐτὴν ἀδελφὴν θετὴν,
ἐγὼ δὲ θείαν· ὥσαύτως οὐδὲ τὴν μεγάλην μου θείαν δύναμαι
λαβεῖν, τούτεστι τὴν τοῦ πάππου μου ἀδελφὴν, εἰ καὶ θετὴ ἔσ-
ται, ἐπειδὴ μάμμη τάξιν ἐπέχει. (Προχ. 7. 5-6 Πρὸλ. N. 17
§ 2 N. 55 § 1 Πανδ. 23. 2 (de riptu nuptiarum) § 5 Εἰσ.
1. 60 (de nuptiis).

Μ. Καὶ πῶς συμβαίνει νὰ ᾖναι θετὴ θεία; ὁ πρὸς πατὴρ πάππος μου
λ. γ. ἔχων υἱὸν τὸν πατέρα μου υἱοθέτησε κόρην τινὰ καὶ ὁ μὲν πατὴρ μου
ὠνομαζέτω αὐτὴν θετὴν ἀδελφὴν, ἐγὼ δὲ θείαν· ὥσαύτως δὲν δύναμαι νὰ
λάβω οὐδὲ τὴν μεγάλην μου θείαν, τούτεστι τοῦ πάππου μου τὴν ἀδελφὴν,
καὶ θετὴ ἐὰν ᾖναι, ἐπειδὴ ἐπέχει τάξιν μάμμη.

12 Εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι οὗ διὰ δεσμῶν συγγενείας, διὰ δὲ
ὀγχιστείας οὗ προβαίνοντες· ὀγχιστεία δὲ ἐστὶν οἰκειότης προ-
σώπων ἐκ γάμων ἡμῖν συνημμένη συγγενείας ἐκτός. Οἷον οὗ δύ-
ναμαι λαβεῖν τὴν ἐμὴν προγόννην ἢ νύμφην· καὶ προγόννη μὲν
ἐστὶν ἡ ἄλλου θυγατὴρ καὶ ἐγκόννη καὶ προεγκόννη τῆς γαμε-

(1) Ὡς παρατήρησα καὶ ἄλλοτε, ὁ 84 κανὼν τῆς Πενθέκτης Συνόδου
ἀπαγγέλλει τὴν ἀκρότητα γάμου ἐξαδέλφων, δηλονότι πρώτων ἐξα-
δέλων. Μὴ ὑπάρχοντος ἐπομένως ἐκκλησιαστικοῦ νόμου, ἀπαγγέλλοντος
τὴν ἀκρότητα γάμου δευτέρων ἐξαδέλφων, ἔπεται ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀκρο-
ύσῃ ὁ μεταξὺ δευτέρων ἐξαδέλφων τελειότης γάμου. Σημειωτέον ὅτι καὶ
ἡ ἐκ τοῦ Πατριάρχου τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου ὠρίσθη ὅτι κωλύεται ὁ
γάμος καὶ μεταξὺ συγγενῶν ἐξ ὁμοῦ βαθμοῦ, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν πρα-
κτικῶν Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 28 Νοεμβρίου 1878.
Ἄλλ' ὅχι ἦτοιν ὑπάρχει γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινίου τῆς 6
Ἀπριλίου 1882, καὶ ὁ δύναται ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ τὸν γάμον
συγγενῶν ἐκτοῦ βαθμοῦ, ὡς ἐπίσης πρακτικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Κωνσταν-
τινουπόλεως τῆς 12 Ἰουνίου 1878, καὶ ὁ ἐπιτρέπεται κατ' εἰκονομίαν ἡ
ἑκαστοτέρως συγκρούσας τοιούτου συνοικεσίον, ὥπως μὴ ἀπολεσθῶσι
αἱ 80 ψυχαί, καὶ τῆς 1 Αὐγ. 1885 καὶ ὁ, συζήτωντων ἤδη τῶν δευτέρων
ἐξαδέλων, ἐγκρίνεται κατὰ συγκατάθεσιν ἡ ἀδεια γάμου.

τῆς μου. Νύμφη δὲ ἡ τοῦ υἱοῦ καὶ ἐκγόνου καὶ προεκγόνου γαμετή. Οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς ἀποξευχθείσης μοι γυναικὸς τὴν μὲν μετὰ τὴν ἀπόξευσιν τευχθεῖσαν ἐξ ἑτέρου ἀνδρός. Οὐδὲ τὴν πενήτεράν μου ἢ τὴν μητριάν μου, ἐπειδὴ μητέρων τάξις ἐπέχουσιν. Οὐδὲ τὴν τοῦ πατρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μνηστήν, καὶ γαμεταὶ αὐτῶν εὐ γεγόνασιν· ἡ μὲν γὰρ μητριάς, ἡ δὲ νύμφης τάξις ἐπέχει. (Προχ. 7. 7. Προβλ. Ν. 4 § 3 Πανδ. 38. 10 (pro gradibus). Γαίτου Εἰς. I § 59 καὶ 63 Ν. 14 πρ. § 1 καὶ 4 Ν. 15 καὶ Ν. 40 Πανδ. 23. 4. Ν. 12 § 3 Πανδ. 23. 2. Ν. 12 § 1 καὶ 2 Πανδ. 23. 2. Ν. 2 καὶ Ν. 4 Θεοδ. Κωδ. 3. 12.)

Μ. Εἶναι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς γάμοι, οἵτινες δὲν τελοῦνται εὐγεῖα καὶ συγγενικοῦ δεσμοῦ, ἀλλὰ δι' ἀγχιστείας· ἀγχιστεία δὲ εἶναι ἡ ἐκ τοῦ γαμου συγγενῶν ἡμῖν προσώπων συνάπτουσα ἡμᾶς οἰκειότης πρὸς πρόσωπα μὴ συγγενικά ἡμῖν. Δὲν δύναται λ. χ. νὰ λάβω τὴν προγόνον ἢ ἀδελφὴν μου· καὶ προγόνον μὲν εἶναι ἡ ἐξ ἄλλου συζύγου θυγάτηρ καὶ ἐγγόνι καὶ προεγγόνι τῆς συζύγου μου. Νύμφη δὲ ἡ σύζυγος τοῦ υἱοῦ καὶ ἐγγόνου καὶ προεγγόνου μου. Οὐδὲ τὴν θυγατέρα τῆς διαξευχθείσης ἀπ' ἑμοῦ γυναίκα· μου τὴν γεννηθεῖσαν μετὰ τὸ διαζύγιον ἐξ ἄλλου συζύγου. Οὐδὲ τὴν πενήτεράν μου ἢ τὴν μητριάν μου, ἐπειδὴ ἐπέχουσι μητέρων τάξις. Οὐδὲ τὴν μνηστὴν τοῦ πατρός μου ἢ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ εἰν δὲν ἐγγενεὶς εἶναι τοῦ αὐτῶν· διότι ἡ μία ἐπέχει μητριάς, ἡ δὲ ἄλλη νύμφης τάξις.

Ν. Τὴν διάκρισιν τοῦ βυζαντιανοῦ δικαίου μεταξὺ συγγενείας καὶ ἀγχιστείας παρέδεξαν καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία ἐν ἀρθροῖς 36, 324 καὶ 326 καὶ ὁ Ὄργ. δικαστ. ἐν ἀρθροῖς 177 καὶ 179. Α. Π. 28 τοῦ 1860, 49 τοῦ 1867, ὅθεν τὸ ἀρθρον 658 τῆς Πολ. Δικον. εἰρξον ὅτι ἡ ἀπαγορευτὴ δύναται νὰ αἰτηθῇ ὑπὸ τῶν συγγενῶν καὶ τοῦ συζύγου τοῦ νοσηντοῦ δὲν περιλαμβάνει ἐν τοῖς δυναμένοις ζητεῖσαι αὐτὴν καὶ τοὺς ἀγχιστείας αὐτοῦ. Α. Π. 28 τοῦ 1860. Σημειωτέον ὅτι διὰ τῆς διαλύσεως τοῦ γαμου κόπεται καὶ ἡ ἐξ ἀγχιστείας συγγένεια μεταξὺ τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἄλλου, μόνον δὲ κώλυμα ὑφίσταται μεταξὺ τοῦ ἐπιζώντος καὶ διαξευχθέντος συζύγου πρὸς ὠρισμένα πρόσωπα ἐκ τῶν συγγενῶν τοῦ ἑτέρου συζύγου. Α. Π. 191 τοῦ 1879.

Νεαραὶ τῶν Πατριαρχῶν Σιδονίου καὶ Σιφιλίνου.

13. Οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς μνηστῆς μου ἀποθανούσης λαβεῖν εἰς γυναῖκα δύναμαι, εἰ μόνον ἐπταετῆς ᾗν ἐκείνη καὶ ἐπέκεινα, ὅποτε καὶ κατὰ συναίνεσιν ἡ μέσον ἡμῶν προέβη μνηστῆα. Εἰ δὲ ἐλάττων εὔσα ἐτύγγανε τῶν ἐπτὰ ἐτῶν (ἐν τῇ τοιαύτῃ γὰρ ἡλικίᾳ οὐδὲ διὰ μόνης συναίνεσεως μνηστῆα ὅπως συνισταμένη ἐπιγινώσκειται), ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγορήτως αὐτῇ συζευχθῆσομαι, ἄλλ' οὐδὲ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου μνηστῆν ἢ τὴν αὐτῆς ἀδελφὴν ἐκείνης εἰς γυναῖκα λαβεῖν δύναμαι· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν.

ὅσα ἐπὶ τῶν γάμων, τσαῦτα καὶ ἐπὶ τῆς μνηστείας ὁ συνοδικὸς ἐθέσπισε τόμος τοῦ Πατριάρχου Σισινίου καὶ Σιφιλίνου (1).

Μ. Οὐδὲ τὴν ἀδελφὴν τῆς μνηστῆς μου ἀποθανούσης δύναμαι νὰ λάθω εἰς γυναῖκα, ἐὰν αὕτη ᾖ ἐπταετῆς καὶ ἐπέκεινα. ὅτε κατὰ συναινέσιν συνηθῶμεν πρὸς ἀλλήλους τὴν μνηστείαν. Εἰ δὲ ᾖτο μικροτέρα τῶν ἐπταετῶν (ὅσοι ἐν τῇ τοιαύτῃ ἡλικίᾳ ἢ διὰ συναινέσεως μόνης συνισταμένη μνηστεια δὲν γίνεται ἀποδεκτή), ἀμέμπτως καὶ ἀκατηγόρητως δύναμαι νὰ νομπεύω αὐτήν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ἀδελφοῦ μου τὴν μνηστὴν ἢ τὴν αὐτῆς ἀδελφὴν ἐκείνης δύναμαι νὰ λάθω εἰς γυναῖκα· καὶ συντόμως, ὅσα περὶ τοῦ γάμου, τσαῦτα καὶ περὶ τῆς μνηστείας διέταξεν ἡ συνοδικὴ ἀπόφασις τῶν Πατριαρχῶν Σισινίου καὶ Σιφιλίνου.

14. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου ἐπὶ μὲν τῶν μνηστευομένων, κατὰ τένιδ' χρόνον ἐπὶ ἀνδρῶν καὶ ἐπὶ τῶν γυναικῶν κατὰ τὸν 16' μετὰ ἱερᾶς εὐλογίας ἤγουν τῶν συνηθῶν εὐχῶν, αἱ τοῖς μνηστευομένοις διὰ τοῦ ἱερέως ἐκφωνοῦνται, κρατεῖν τὴν συνοδικὸν τοῦτον νόμον ἐθέσπισεν· ἐπὶ δὲ τῶν μνηστευομένων κάτω τῶν τοιούτων ἐνιαυτῶν καὶ ἱερᾶς εὐλογίας ἄνευ εὐχῶν· ἀλλὰ τὰ τοῦ νόμου μόνον κρατεῖν, τὸ μὴ δύνασθαι τινα λαβεῖν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μνηστὴν.

Μ. Ὁ δὲ Νεαρὰ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου εἰς μὲν τοὺς μνηστευομένους, ἀνδρᾶς μὲν κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος, γυναῖκας δὲ κατὰ τὰ δέκατον, μετὰ ἱερᾶς εὐλογίας ᾗτοι τῶν συνηθῶν εὐχῶν, ὥς ἐκφωνεῖ ὁ ἱερεὺς εἰς τοὺς μνηστευομένους, διέταξε νὰ ἰσχύῃ ἡ συνοδικὴ αὕτη ἀπόφασις· ὅπως δὲ εἰς τοὺς μνηστευομένους κάτω τῶν τοιούτων ἐτῶν καὶ ἄνευ ἱερᾶς εὐλογίας· ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἰσχύει μόνον ὁ νόμος, καθ' ὃν δὲν δύναται τις νὰ λάθῃ τὴν μνηστὴν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

15. Ὁ θετός υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος γενόμενος οὐ δύναται τὴν γενομένην τοῦ θετοῦ πατρὸς γαμετὴν λαμβάνειν πρὸς γάμον, ὥστε οὐδὲ τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ γαμετὴν ὁ αὐτεξούσιος αὐτὸν ποιεῖν θετός πατήρ, εἰ καὶ ἡ θέσις ἐλύθη καὶ μὴ ᾔπτηται τοῦ γένους αὐτῶν· ἡ μὲν γὰρ μητριᾶς, ἡ δὲ νόμφης τάξιν ἐπέχει· Καὶ ὁ φυσικὸς πατήρ οὐ λαμβάνει τὴν πορνογενῆ αὐτοῦ θυγατέρα· τὴ φύσει γὰρ δίκαιον καὶ τὸ εὐπρεπὲς ἐν τοῖς γάμοις τηρεῖται. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ δουλικῆς ἀγχιστείας φυλάττεσθαι χρῆ. (Ν. 14 πρ. § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 5. 2.)

Μ. Ὁ θετός υἱὸς καὶ αὐτεξούσιος γενόμενος δὲν δύναται νὰ λαμβάνῃ εἰς γάμον τὴν διατελίσασαν σύζυγον τοῦ θετοῦ πατρὸς, ὥς οὐδὲ τὴν σύζυγον αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ ὁ θετός πατήρ ὁ ποιήσας αὐτὸν αὐτεξούσιον, καὶ ἐὰν ἡ υἱοθεσία ἐλύθη καὶ δὲν ἔνοῦται πρὸς τὸ γένος αὐτῶν· διότι ἡ μὲν ἐπέχει μητριᾶς, ἡ δὲ νόμφης τάξιν. Καὶ ὁ φυσικὸς πατήρ δὲν λαμβάνει τὴν πορ-

[1] Συνέλασεν τὴν διὰταξιν ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῇ κατωτέρᾳ §.

νογενῇ αὐτοῦ θυγατέρα· διότι εἰς τὸν γάμον λαμβάνεται ὅπ' ὅφει το γυναικὶ δικαίον καὶ τὸ εὐπρεπές. Τὰ αὐτὰ πρέπει νὰ τηρῶνται καὶ ἐπὶ δουλείᾳ ἀγχιστείας.

16. Οὐ μόνον ἡ τοῦ πατρὸς μου, ἀλλὰ καὶ τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου γαμετὴ μητρυιὰ λέγεται καὶ κωλύσθαι λαβεῖν αὐτάς· καὶ πολλὰς ἔσχεν ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Πενθερά ἐστὶν ἡ μήτηρ καὶ ἡ μάμμη τῆς γαμετῆς μου καὶ οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω. Οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτὲ μου μηστῆς· γέγονε γὰρ καθαρὰ. Οὔτε τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγονοῦ μου. Οὔτε ἡ μητρυιὰ λαμβάνει τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς. Τὴν προεγκόνην τῆς ἀδελφῆς μου γαμεῖν οὐ δυναμαί· γονέως γὰρ ἔχω πρὸς αὐτὴν τάξιν. Οὔτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω. Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές ζητοῦμεν. (1) (N. 14 § 4. N. 15 Πανθ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 5. 2).

Μ. Μητρυιὰ λέγεται οὐχὶ μόνον ἡ τοῦ πατρὸς μου ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου μου συζυγος καὶ κωλύσθαι νὰ λαβῶ αὐτάς· καὶ πολλὰς εἶναι εἶχε λάβει ὁ πατήρ μου, οὐδεμίαν αὐτῶν λαμβάνω εἰς γάμον. Πενθερά εἶναι ἡ μήτηρ καὶ μάμμη τῆς συζύγου μου καὶ οὐδεμίαν λαμβάνω ἐξ αὐτῶν. Οὐδὲ τὴν μητέρα τῆς ποτὲ μου μηστῆς· διότι ἐγένετο αὐτὴ πενθερά. Οὔτε τὴν ποτὲ γυναῖκα τοῦ προγονοῦ μου. Οὔτε ἡ μητρυιὰ λαμβάνει τὸν διατελεσάντα ἄνδρα τῆς προγονῆς αὐτῆς. Τὴν προεγκόνην τῆς ἀδελφῆς μου δὲν δυναμαί νὰ συζευχθῶ· διότι ἔχω πρὸς αὐτὴν τάξιν γονέως. Οὔτε τὴν θυγατέρα τῆς προγονῆς μου λαμβάνω. Ἐν τῷ γάμῳ ζητοῦμεν οὐ μόνον τὸ ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπές.

17. Κεκώλυκεν ἡ ἐκκλησία τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα δευτέρου ἐξ ἀδελφῶν λαμβάνειν, οὐ γὰρ ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας, ὡς εἰσιν αἱ τινες, συνάγεται βαθμός, ἀλλ' ἔκτος διὰ τὸ ἐνὲς βαθμοῦ λογίζεσθαι τὸν ἄνδρα μετὰ τῆς γυναικὸς· τοῦτο γὰρ ζητήθη ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, ἐκωλύθη παρὰ τῆς ἐκκλησίας. Προέβη δὲ καὶ θέσπισμα τοῦ βασιλέως Καίσαρος Μανουὴλ νὰ μὴ γίνεσθαι ποτε τοῦτο διοριζόμενον.

Μ. Κωλύει ἡ ἐκκλησία εἰς καὶ ὁ αὐτὸς νὰ λαμβάνῃ δευτέρου ἀδελφῆς· διότι δὲν συνάγεται, ὡς νομίζουσι τινες, ἑβδομος ἐξ ἀγχιστείας· ἀλλ' ἔκτος ὡς λογιζομένου ἐνὸς βαθμοῦ τοῦ ἀνδρὸς μετὰ τῆς γυναικὸς. Τοῦτο ζητηθὲν ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου ἀπηγορεύθη ὅπῃ τῆς ἐκκλησίας.

(1) Τοῦ το ἀστικοῦ καὶ τοῦ ἐκκλ. νόμου ἀπαγορευόντος λόγῳ αὐτοὶ μόνον τὸν γάμον τοῦ πατροῦ μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ προγονοῦ καὶ τῆς μητρυιᾶς μετὰ τοῦ ἀνδρὸς τῆς προγονῆς, ἐπεταί ὅτι μόνον τὰ κωλύματα ταῦτα ὁρίστανται τῶν ἐν τῇ ἐκ τριγενείας συγγενείᾳ. Τὸ Πηδάλιον ἐπαίρει καὶ τὸν τρίτον βαθμόν, ἀλλὰ στηρίζεται εἰς ἀπλήν γνώμην τοῦ Βλασταρῆ. (*Ὅρα καὶ § 5 τίτλου η').

οίτα. Ἐξεδόθη δὲ καὶ διατάξεις τοῦ βασιλέως Μανουὴλ διατάττουσα νὰ μὴ γένηται ποτε τοῦτο.

18. Τὸ τοῦ Πατριάρχου Στυπῆ ψήφισμα καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου Ἀρτενίου δύο ἀδελφοὺς νύμφην λαβεῖν καὶ ἀνδραδέλφην ἀκώλυτον εἶναι κρίνουσιν.

Μ. Τὸ ψήφισμα τοῦ πατριάρχου Στύπη καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἀρτενίου θεωροῦσιν ἐπιτετραμμένον τὸ νὰ λάθωσι δύο ἀδελφοὶ νύμφην καὶ ἀνδραδέλφην.

19. Καὶ τὸ τοῦ Πατριάρχου Μιχαὴλ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τυχόν καὶ τὴν ἀνεψίαν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ δυσὶν ἀδελφοῖς ἐπιτρέπει συζευθῆναι, ἣν ἐξ ἐτέρας ἔσχεν ὁ Ἰωάννης γυναικὸς ἐχλονῶν.

Μ. Καὶ τὸ τοῦ πατριάρχου Μιχαὴλ ἐπιτρέπει νὰ συναπτῶνται πρὸς δύο ἀδελφοὺς ἢ θυγάτηρ λ. χ. τοῦ Ἰωάννου καὶ ἡ ἀνεψία τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἣν ἔσχεν ἐξ ἄλλης γυναικὸς ὁ Ἰωάννης ἔσχε.

20. Ἐν τοῖς γάμοις οὐ μόνον τὴν ἀκριβοῖαν τοῦ νόμου σκοπεῖσθαι χρεών, ἀλλ' εἰ καὶ σεμνὸν ἐστὶ τὸ πραττόμενον· φησὶ γὰρ τὸ ρθ' κέλευσμα τοῦ γ' τίτλου τοῦ δευτέρου βιβλίου τῶν βασιλικῶν· οὐ πᾶν ὅπερ ἔξεστιν ἤδη καὶ εὐπρεπὲς ἐστὶν (1) (N. 197 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). N. 42 πρ. Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum),

Μ. Ἐπὶ τῶν γάμων δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται μόνον ὅπ' ὅψει ἡ ἀκριβοῖα τοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ γινόμενον ᾖ καὶ εὐπρεπές· διότι ἡ ρθ'. διαταξὶς τοῦ γ'. Τίτλου τοῦ Β'. βιβλίου τῶν βασιλικῶν λέγει· πᾶν ὅ,τι συγγνωσκῆται δὲν εἶναι ἀπίστος καὶ εὐπρεπές.

21. Τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν οὐδεὶς λαμβάνει. Οὐτε ὁ θετὸς πατὴρ τὴν τοῦ θετοῦ υἱοῦ μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἢ τὴν ἀπὸ υἱοῦ ἐγγόνην. (N. 54 Πανδ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 5. 7).

Μ. Οὐδεὶς λαμβάνει εἰς γάμον τὴν ἐκ πορνείας ἀδελφὴν· οὐτε ὁ θετὸς πατὴρ τὴν μητέρα τοῦ θετοῦ υἱοῦ ἢ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἢ τὴν ἐξ υἱοῦ ἐγγόνην.

22. Οὐκ εὐπρεπῶς ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου πατρωνος γαμεῖται ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ. (2) (N. 62 § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Βασ. XXVIII. 5. 6).

Μ. Ἡ γυνὴ τοῦ πατρωνος δὲν ὑπανδρεύεται εὐπρεπῶς τὸν ἀπελευθέρῳ αὐτοῦ.

23. Κἂν ἀποδῶ τοὺς λόγους ὁ ἐπίτροπος τῷ κουράτωρι, τὴν ἐπιτραπέμειταιν ὅπ' αὐτοῦ οὐ δύναται λαβεῖν, ἕως οὗ γένηται

(1) Ἡ διαταξὶς αὕτη εἶναι κατ' ἐννοιαν ἢ αὐτὴ τῇ διατάξει τῆς § 16.

(2) Ἡ διαταξὶς αὕτη οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῶν πρακτικὴν ἐννοιαν.

εἰκοσιπέντε ἐτῶν καὶ ὁ τῆς ἀποκαταστάσεως τετραετῆς χρόνος παραδράμη, καὶ τὰ μάλιστα πρὸς γάμον ἐτέρῳ αὐτῇ συναρθεῖσα παῖδας ἔσχεν. (N. 62 § 2 Πανδ. 23. 2. Βασ. XXVIII. 5. 10).

M. Καὶ τοὺς λογαριασμοὺς εἰάν ἀποδώσῃ ὁ ἐπίτροπος πρὸς τὸν κηδεμόνα, δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὴν ἐπιτροπὴν αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ, ἕως ὅτου γίνῃ εἰκοσιπενταετής· καὶ παρελθὼν ὁ τετραετής τῆς ἀποκαταστάσεως χρόνος, καὶ ἐν ἀκόμῃ συζευχθεῖσα πρὸς ἄλλον ἐτεκνοποίησεν.

24. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου, οὔτε ὁ συνυπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφὸς δύναται γαμεῖν τὴν ὀρφανήν, οὔδ' ὁ υἱὸς ἢ ὁ ἔκγονος αὐτοῦ. (N. 67 § 2 Πανδ. 23. 2. Βασ. Βασ. XXVIII. 5. 10).

M. Οὔτε ὁ πατὴρ τοῦ ἐπιτρόπου οὔτε ὁ συνυπεξούσιος αὐτοῦ ἀδελφός δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν ὀρφανήν, οὔδ' ὁ υἱὸς ἢ ἔκγονος αὐτοῦ.

25. Δύναται ὁ κουράτωρ συνάψαι τὴν ἰδίαν θυγατέρα τῇ κουρατωρευμένῳ ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τῇ κουρατωρευμένῃ οὐ δύναται χωρὶς βασιλικῆς κελεύσεως, ἐπεὶ ἀτιμοῦται. (N. 5 Κωδ. 5. 6 (de interd. matrim.). Βασ. XXVIII. 4. 42).

M. Δύναται ὁ κηδεμὼν νὰ συζεύγῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ πρὸς τὸν κηδεμονιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ μετὰ τῆς κηδεμονιζομένης δὲν δύναται ἀνευ βασιλικῆς ἀδείας, διότι ἄλλως ἀτιμοῦται.

26. Καὶ ὁ κουράτωρ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς οὐσίας ὑπόκειται τῇ κωλύσει· χρεωστῇ γὰρ ἀποδεῦναι τοὺς λόγους καὶ ἀδιάφορον, εἴτε πολὺν τις διώκησεν χρόνον εἴτε ὀλίγον. (N. 67 § 4 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Βασ. XXVIII. 5. 10).

M. Καὶ ὁ κηδεμὼν τῆς γαστρὸς (δηλονότι τοῦ ἐν τῇ γαστρὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ διατελοῦντος) καὶ τῆς περιουσίας κωλύεται ὡσαύτως, διότι ἐπείκει νὰ ἀποδώσῃ τοὺς λογαριασμοὺς καὶ ἀδιάφορον, εἴτε πολὺν εἴτε ὀλίγον χρόνον διώκησεν τὴν περιουσίαν.

27. Ὁ θετός υἱὸς οὐ δύναται τὴν γαμετὴν τοῦ πατρὸς γαμεῖν, εἰ καὶ μὴ ἄπτεται τοῦ γένους αὐτοῦ. (N. 14 πρ. Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). XXVIII. 5. 2).

M. Ὁ θετός υἱὸς δὲν δύναται νὰ νυμφευθῇ τὴν σύζυγον τοῦ πατρὸς, καὶ εἰάν μὴ συνάπτηται εἰς πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ.

28. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατηγορηθεὶς οὐ δύναται ταύτην γαμετὴν ἀγαγέσθαι. (*) (N. 13 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis) Βασ. LX. 42. 13).

M. Ὁ κατηγορηθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς δὲν δύναται νὰ λάβῃ αὐτὴν εἰς γάμον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον, ὅτι ἡ κατηγορηθεῖσα γυνὴ, εἰ μὲν εἰς μοιχείαν καταδικασθῇ, ἐμβάλλεται ἐν Μοναστηρίῳ· εἰ δὲ ἐκ τῶν ἄλλων κατ' αὐτὴν καταδικασθῇ χωρὶς ταύτης τῆς αἰτίας, οὐκ ἀποκλείεται· ἀλλὰ λήσεται μὲν ὁ γάμος, ἐσθλὴν δὲ τῶν πέντε ἐνιαυτῶν οὐ δύναται ἡ γυνὴ πρὸς ἑαυτὸν γάμον εἰλθεῖν.

Ν. Ὁ δυτικὴ ἐκκλησία δὲν θεωρεῖ κώλυμα εἰς γάμον μεταξύ τῶν καταδικασθέντων καὶ χωρὶς τίνος ἐπισουλῆς ἢ προσυμφωνίας περὶ γάμου πραγματοποιῆναι δια μοιχείας παραβιάσιν τοῦ γάμου (C. 6 C. 7 X de eo qui dicitur de matrim. eam, quam prius polluit per adulterium (IV. 7). Δ. Π. 54 τοῦ 1870. (Προσμετεῖν ἐπὶ κατὰ πρᾶξιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως τῆς 26 Ἰουλίου 1882 καὶ οἱ παρινόμως τελεσθέντες δεύτεροι γάμοι, συνεστώτων τῶν πρώτων, ἀκυροὶ εἰσι καὶ ἀσύστατοι κατ' αὐτούς, οἱ οὕτως δὲ παρινόμως ἐλθόντες εἰς γάμου κοινωνίαν καὶ μετὰ τὴν γενεμένην διάλυσιν τῶν πρώτων γάμων αὐτῶν δὲν δύνανται νὰ τελεωποιήσωσι τοὺς δεύτερους αὐτῶν γάμους, κατ' ὅσον κατὰ τὰς διαγορευθείσων τῶν ἱερῶν κανόνων, πρὸς ᾧ συμφωνεῖ καὶ ἡ προκειμένη διατάξις Ἀρχιεπισκόπου, ἡ ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς κατηγορηθεὶς οὐ δύναται ταύτην γαμεῖσθαι ἀγαγεῖσθαι).

29. Ὁ γάμος τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐκγλήματι· οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτῇ. (N. 1 § 2 Πανθ. 25. 8 (de concubinis). Βασ. LX. 37. 1).

Μ. Ὁ νυμφευθεὶς τὴν καταδικασθεῖσαν ἐπὶ μοιχείᾳ ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν ὡς παλλακίδα.

30. Ἐάν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγαγῶμαι αὐτῇ, εἰ καὶ μὴ αὐτὴ καταδικασθῇ, οὕτε ὁ γάμος ἐρῶνται· ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμος αὐτῇ γράψω, ἢ αὐτὴ ἐμέ, δημεύεται ἡ κληρονομία. (N. 13 Πανθ. 34. 9 (de his quae ut indignis). Βασ. LX. 42. 13).

Μ. Ἐάν καταδικασθεὶς ὡς μοιχὸς γυναικὸς νυμφευθῇ αὐτῇ, ἔστω καὶ ἐάν αὐτὴ δὲν καταδικασθῇ, ὁ γάμος δὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ κληρονόμος ἐν γάμῳ αὐτῇ, ἢ αὐτὴ ἐμέ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

Ν. Ὅλην γάμος μοιχαλίδος μετὰ τοῦ μοιχοῦ ἐπάγεται δικαιώματα κληρονομίας, ἐν ἡ γυνὴ, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐκ τοῦ νόμου κωλύματος διατελούσα, συνωμολόγησεν τὸν γάμον, διότι νόμοι κρατεῖς καὶ ποινῆς μετεχόντες ὡς ποινῶν καταδικῆ παρεμπονεῖ, εἰσὶ εἰσιν οἱ περὶ κωλύματων γάμου νόμοι, οἱ δὲ καὶ ἀνεύθυντοι ὅπως παῖδες τιμωροῦνται, πρῶτος ὅσον ἐνεσσι καὶ εὐλαβέως νὰ ἐρμηνεύωνται πρέπει. Δ. Π. 54 τοῦ 1870· ἅτε τοῦ ἀκύρου κατ' αὐτὸν γάμου δόκιμος ἡ σύζυγος γιγνέσι τέ πρὸς γάμον κώλυμα ἔχοντος κατὰ τὸν νόμον ὡς πρὸς τὸ ἐξ αὐτοῦ γενόμενον τέκνον τὰποτελέσματα νομικοῦ γάμου, οὗ ἕνεκα δύναται τοῦτο νὰ διεκδικήσῃ ὡς τέκνον νόμιμον τὴν πατρικὴν κληρονομίαν Δ. Π. 112 τοῦ 1862.

31. Αἱ τῶν πενθουμένων καὶ αἱ τῶν μὴ πενθουμένων ἀνδρῶν γαμεταὶ κωλύονται ἐπὶ τῷ πενθίμῳ καιρῷ γαμεῖσθαι. (N. 8-11 § 1 Πανθ. 3. 2 (de his, qui notantur inf.). Βασ. XXI. 2. 8).

Μ. Αἱ σύζυγοι τῶν τε πενθουμένων καὶ τῶν μὴ πενθουμένων ἀνδρῶν (ὁτιόσοι τῶν τε ἀξίων πένθους καὶ τῶν μὴ ἀξίων πένθους) ἀπαγορεύεται νὰ συναπτῶσι νέον γάμον ἐν τῷ διαστήματι τοῦ πενθίμου χρόνου.

32. Ἡ ἐν τῷ πενθεῖν τὸν ἄνδρα γεννήσασα ἐτι κωλύεται γάμῳ προτελεῖν. (1) Ἡ δὲ τεκῶσα ἐν τῷ πενθίμῳ παραχρῆμα

(1) Ὡς καὶ τίτλου Θ' § 1.

δύνανται γαμεῖν· (1) τὸ μὲν ἐν περὶ ἀνδρὸς ἀξίου πενθεῖσθαι· τὸ δὲ ἕτερον περὶ τοῦ μὴ ἀξίου πενθεῖσθαι· (*) (N. 11 § 2 Παρ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXVIII. 312 καὶ XXI. 2. 11).

M. Ὁ γεννήσας ἐντὸς τοῦ διὰ τὸν ἀνδρὰ ὀρισμένου πένθους κωλύεται. ἔτι καὶ προσέτιθ' εἰς γάμον· ἡ δὲ γεννήσας ἐν τῷ πένθει χρόνῳ δύναται ἀμεσῶς καὶ ὑπανδρεῖσθαι· διότι πένθος μὲν ὑπάρχει διὰ τὸν ἀξίον πένθους ἀνδρὰ· ἡ δὲ πένθιμος χρόνος διὰ τὸν ἀνάξιον πένθους.

33. Εἰ πρὸ τοῦ πένθιμου χρόνου τέκος γυνὴ πρὸς τῷ πατρὶ τοῦ ἔτους, ὥστε εἶναι ἀναμφισβήτητον τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐν τῷ προτέρῳ καθεστᾶναι συνοικεσίου, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπίζομεν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· καὶ κατὰ δεσποταίαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκειμένην· (Νεαρά 39 κατ. 2 πρ. § 1).

M. Ἐάν πρὸ τοῦ πένθιμου χρόνου γεννήσῃ γυνὴ περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε καὶ ἦναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ γονὴ δὲν προῆλθεν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου, διατάσσομεν νὰ στερεῖται αὐτὴ ὁλοτελῶς τῆς τε κομιτῆς καὶ τῆς ἐπικαρπίας τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

34. Ὁ παρθένος ἢ χήραν ἀρπάσας, εἰ καὶ μνηστὴρ, κωλύεται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ συγχωροῦντος τὸ ἔγκλημα· τιμωρεῖται δὲ καὶ μετὰ τῶν συνδραμόντων αὐτῷ. Εἰ δὲ ἡ ἀρπαγῆσα κόρη εἰς γάμον ταχὺ συναφθῆναι θελήσῃ, μετὰ θάνατον τοῦτου καὶ παῖδας ἐξ αὐτοῦ στή, καὶ ἐκεῖνος τελευτῶν διατάσσεται, οὐ διαδέχεται τούτου· (ἐάν δὲ μὴ συναφθῇ τούτῳ, λαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ), ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὐτῆς κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν

(1) Ἴδε καὶ τίτλου Θ' § 2 5'.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον δὲ, ὅτι κατὰ τὴν αἰτίαν ὁ πένθιμος ἐστὶν ὁ χρόνος, διὰ τὸ μὴ σύγχυσιν γίνεσθαι τῆς γονῆς καὶ διὰ τὴν ἀφελουμένην αἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρὶ. Αἱ οὖν γυναῖκες τῶν μὴ ἀξίων πενθεῖσθαι δύναται εἰς δημόσια ταχὺν περιπεσεῖν ἐγκλήματα, μετὰ τὸν τόκον οὐ κωλύονται καὶ ἐν τῷ πένθει γαμεῖσθαι· αἱ δὲ τῶν ἀξίων πενθεῖσθαι γαμεῖται καὶ μετὰ τὸν τόκον γαμεῖσθαι ἐν τῷ πένθει κωλύονται διὰ τὴν ἀφελουμένην αἰδῶ καὶ τιμὴν τῷ ἀνδρὶ, εἰμὴ κατὰ κέλευσιν βασιλέως τοῦτο ποιεῖται. Ἡμεῖς τῶν γυναικῶν τῶν ἐντίμων ἀνδρῶν ἢ τεκούσα ἐν πένθει κωλύεται γαμεῖν τὸ μὲν γὰρ πένθος ἐπὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐντίμων ἀνδρῶν λέγεται, ὁ δὲ πένθιμος ἐπὶ τῶν ἀτίμων· ἡ μὲν οὖν γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἀτίμου, ἐν τῷ πένθει χρόνῳ λέγεται, μετὰ τὸ τεκεῖν οὐ κωλύεται γαμεῖσθαι· οὐ γὰρ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ τετελευτηκότος πρὸ τοῦ γεννήσαι ἐκωλύεται αὐτὴ γαμεῖσθαι, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς γονῆς σύγχυσιν· ἡ δὲ τοῦ ἐντίμου γυνὴ, εἰς τὴν πένθος λέγεται, καὶ τέκος· ἀλλ' οὖν τὸν χρόνον ὀφείλει φυλάττειν· ἐπεὶ οὐ διὰ μόνον τὴν σύγχυσιν τῆς γονῆς κωλύεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ τετελευτηκότος.

τοῦ πατρὸς πράγματα πρὸς τοὺς ἄλλους κληρονόμους καταλιμ-
πάνεται, τὰ δὲ τοῦ ἄρπαγος εἰς τὸ ἐγμότητιον εἰσκομίζεται.
Εὐρήσεις δὲ τὰ περὶ τούτων πλατύτερον ἐν τῷ περὶ ποιῶν
βιβλίῳ εἰς τὸν περὶ ἄρπαζόντων τίτλον. (1) (Ν. μον. πρ. § 1
Κωδ. 9.13 (de raptā virginum). Νεαρά 143 καὶ Νεαρά 150.
Βασ. LX. 58. 1 καὶ 3-6)

Μ. Ὁ ἀρπάτας παρθένον ἢ χήραν, εἰ καὶ μνηστήν, δὲν δύναται νὰ νυμ-
φεύῃ αὐτὴν οὐδὲ ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς τῇ συναινέσει καὶ συγχωρήσει τοῦ
ἐγγλήματος, ἀλλὰ τιμωρεῖται μετὰ τῶν συνδραμόντων αὐτόν. Ἐάν δὲ ἡ
ἀρπαγίσσα κέρη θελήσῃ νὰ συναρβῇ εἰς γάμον μετὰ θανάτου τοῦτου καὶ
ἐάν ἐτι τεκνοποιήσῃ ἐξ αὐτῆς, καὶ ἐάν ἐκεῖνος ἀπονήσκειν διατάξῃ, δὲν
κληρονομεῖ αὐτόν. (ἐάν δὲ δὲν ὑπανδρευθῇ αὐτόν, λαμβάνει τὴν περιουσίαν
αὐτοῦ), ἀλλ' οὐδ' ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν
πράγματα τοῦ πατρὸς καταλείπονται εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους, τὰ δὲ
τοῦ ἀρπαγος περιέρχονται εἰς τὸ δημόσιον. Τὰ δὲ περὶ τούτου θέλει εὐρεῖ
πλατύτερον ἐν τῷ περὶ ἄρπαζόντων τίτλῳ τοῦ περὶ ποιῶν βιβλίου.

Ν. Ἀληθῶς μὲν κατὰ τὸν Ῥωμαϊκὸν Νόμον ἡ ἀπαγωγὴ εἶναι κώλυμα
πρὸς γάμον μετὰ τοῦ ἀπαγαγόντος καὶ τῆς ἀπαχθείσης, ἀλλ' ἵνα ἐπα-
γῇ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ γάμου, δέον νὰ ἔγῃ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 881 τοῦ
ποιν. νόμου ἐριζόμενα στοιχεῖα. Α. Π. 255 τοῦ 1872.

35. Ὁ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τινα δεξάμενος οὐ δύ-
ναι αὐτὴν ὕστερον πρὸς γάμον ἀγαγεῖσθαι ὥς θῆβεν θυγατέρα
αὐτοῦ γενομένην, οὐδὲ ταύτης μητέρα ἢ θυγατέρα, ἀλλ' οὐδὲ ὁ
υἱὸς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο δύναται συναγαγεῖν πατρικὴν
ἐκδοχὴν καὶ δικαίαν γάμου κώλυσιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμὸν.
δι' οὗ Θεοῦ μεσάζοντος αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνάπτονται. (Ν. 26
Κωδ. 5. 4 (de nuptiis). Βασ. XXVIII. 4. 38).

Μ. Ὁ ἀναδεχθεὶς τινα ἐκ τῆς κολυμβήσεως κατὰ τὴν βάπτισιν αὐτῆς δὲν
δύναται ὕστερον νὰ νυμφευθῇ αὐτὴν ὡς γενομένην τρόπον τινὰ θυγατέρα
αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν μητέρα ἢ θυγατέρα ταύτης· ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· διότι
οὐδὲν ἄλλο δύναται οὕτω νὰ συνενώσῃ πατρικὴν ἐκδοχὴν καὶ δικαίαν γάμον
κώλυσιν πρὸς τὸν τοιοῦτον δεσμὸν, δι' οὗ Θεοῦ μεσολαβούντος συνά-
πτονται αἱ ψυχαὶ αὐτῶν.

ΤΙΤΛ. Η'.—Περὶ δυναθείας γάμων καὶ βαθυδὼν συγγενείας.

1. Πενταχῶς ἡ συγγένεια λέγεται: ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχί-
στείας, ἐκ τριγενείας, ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἐξ υἱοθε-
σίας. Δεῖ οὖν τοὺς μὲν ἐξ αἵματος ἀπὸ τοῦ ἐγγόου βαθμοῦ καὶ
ἐπέκειντα γαμικῶς συνάπτεσθαι. (2) Ἀριθμοῦνται δὲ οἱ βαθμοὶ

(1) Ἦδε βιβλίου ε' τίτλου Ζ' § 1.

(2) Παράθετε τὴν διάταξιν ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῇ κατωτέρῳ § 9.

οὕτως. Ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα πρῶτον ἐστὶ βαθμοῦ· ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ βαθμὸν εὐα εἰσάγουσιν, ἀλλ' ὥς ἐν εἰσι πρόσωπον· ὁ ἐκγονος ἢ ἡ ἐκγόνη πρὸς τὸν πάππον ἢ τὴν μαμμὴν δευτέρου· ὁ δισεγγονος ἢ ἡ δισεγγόνη πρὸς τὸν πρόπαππον ἢ τὴν προμαμμὴν τρίτου καὶ καθεξῆς ὁμοίως. Οἱ αὐτάδελφοι ὅσοι ἄρα καὶ ἐὰν οἷσι, δευτέρου βαθμοῦ εἰσι πρὸς ἀλλήλους· οἱ πρωτεῖς ἀδελφοὶ τετάρτου· οἱ δὲ δισεῖς ἀδελφοὶ ἕκτου· οἱ τριτεῖς ἀδελφοὶ ὀγδόου, οὕς καὶ συναπτὰς εἰς γάμον ἀκωλύτως.

Μ. Ἡ συγγένεια λέγεται πενταπλῶς· ἐξ αἵματος, ἐξ ἀγχιστείας, ἐκ γυναικας, ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἐξ υἱοθεσίας. Πρέπει λοιπὸν εἶναι ἐξ αἵματος νὰ συναπτῶνται εἰς γάμον ἀπὸ τοῦ ὀγδοῦ βαθμοῦ καὶ περὶ Ἀριθμοῦνται δὲ οἱ βαθμοὶ οὕτως. (1) υἱὸς ἢ θυγάτηρ πρὸς τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα εἶναι πρῶτου βαθμοῦ· διότι ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ δὲν εἰσάγουσι αὐτόν, ἀλλ' εἶναι τρόπον τινὰ ἐν καὶ το αὐτὸ πρόσωπον· ὁ ἐκγονος ἢ ἡ ἐκγόνη πρὸς τὸν πάππον ἢ τὴν μαμμὴν εἶναι δευτέρου· ὁ δισεγγονος ἢ ἡ δισεγγόνη πρὸς τὸν πρόπαππον ἢ τὴν προμαμμὴν τρίτου καὶ οὕτως καθεξῆς. Οἱ αὐτάδελφοι, ὅσοι καὶ ἐὰν ᾖναι, εἶναι πρὸς ἀλλήλους δευτέρου βαθμοῦ· οἱ πρωτεῖς ἀδελφοὶ τετάρτου· οἱ δευτεροὶ ἀδελφοὶ ἕκτου· οἱ τριτεῖς ἀδελφοὶ ὀγδόου, οἵτινες καὶ ἀκωλύτως δύνανται νὰ συναπτῶνται εἰς γάμον.

Β. Τὸ δὲ θεῖος ὄνομα τρισσῶς λέγεται· ἢ γὰρ θεῖος ἀπλῶς, ὡς ὁ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ἀδελφός, ὅς καὶ τρίτου βαθμοῦ ἐστὶ· πρὸς τὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν ἀνεψιάν αὐτοῦ· ἢ μετὰ θεῖος, ὡς ὁ τοῦ πάππου ἢ τῆς μάμμης ἀδελφός, ὅς καὶ τετάρτου βαθμοῦ ἐστὶ πρὸς τὸν ἐξανεψιὸν ἢ τὴν ἐξανεψιάν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ οἱ τῶν ἀνεψιῶν παῖδες καλεῦνται· ἢ μικρὸς θεῖος, ὡς ὁ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς πρωτεῖς ἀδελφός, ὅς καὶ πέμπτου βαθμοῦ ἐστὶ πρὸς τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν μικράν ἀνεψιάν αὐτοῦ· οὕτω γὰρ οἱ τῶν ἐξαδελφῶν παῖδες καλεῦνται· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῆς θείας λέγομεν. (*)

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τῶν βασιλέων Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς βίβλου τῆς πειρας, ὅτι δύναται καὶ ἐπὶ τῶν ἀγχιστευόντων βαθμοὺς ἀνελθεῖν. Ἡ τοῦ ἀδελφοῦ μου γαμετὴ δευτέρου μοι ἐστὶ βαθμοῦ ἱσχυρᾶς ἐπιταγῆς διὰ τὴν ἐντολὴν ἐνούμενην· ἡ δὲ ἀδελφὴ τῆς νόμφης τετάρτου μοι ἐστὶ βαθμοῦ καὶ ἡ υἱία τῆς νόμφης πρὸς μὲν τὴν νόμφην τρίτου ἐστὶ βαθμοῦ, περὶ δὲ ἐμὲ πέμπτου. Καὶ ἡ ἐξαδελφὴ τῆς νόμφης πρὸς τὴν νόμφην τετάρτου ἐστὶ βαθμοῦ, πρὸς δὲ ἐμὲ ἕκτου. Ἐκ τούτων τῶν τριῶν οὐδεμίαν δύναμαι γαμεῖν ἀκωλύτως. ... διότι πρὸς μὲν τὴν νόμφην μου ἤγουν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου γαμετὴν αὕτη βαθμοῦ ἐστὶν ἕκτου, πρὸς δὲ ἐμὲ ὀγδόου. Οὕτω παρὰ τις ἀριθμῶν τὰς γεννήσεις πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὀγδὸς περιτογχανῶν βαθμῶν οὐ κωλύεται τούτω πρὸς γάμον συναφθῆναι. Καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν συναπτῶν αὐτὴ τοῖς νόμοις, οὔτε τῷ ἱερῷ κανόνι ἐπιτιμᾶσιν καθυπεβάλλεται· καὶ ἐν

Β. Το 2^{ον} ὄνομα θεῖος τριττῶς λέγεται· διότι ἡ θεῖος ἀπλῶς εἶναι, εἰς· ἡ ἀδελφὸς τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, ὅστις πρὸς τὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν ἀνεψιάν αὐτοῦ εἶναι καὶ συγγενῆς βαθμοῦ τρίτου· ἡ μέγας θεῖος, ὅστις ὁ ἀνεψιὸς τοῦ πάππου ἢ τῆς μᾶμμης, ὅστις πρὸς τὸν ἐξαγεσίον ἢ τὴν ἐξαγεσίαν αὐτοῦ εἶναι συγγενῆς βαθμοῦ τετάρτου, διότι τὰ τέκνα τῶν ἀνεψιῶν οὕτως ὀνομάζονται· ἡ μικρὸς θεῖος, οἷος ὁ πρωτεξαδελφὸς τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, ὅστις πρὸς τὸν μικρὸν ἀνεψιὸν ἢ τὴν μικρὰν ἀνεψιάν αὐτοῦ εἶναι συγγενῆς βαθμοῦ πέμπτου, διότι τὰ τέκνα τῶν ἐξαδελφῶν οὕτως ὀνομάζονται. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγομεν καὶ περὶ τῆς θείας.

Γ. Τοὺς δὲ ἐξ ἀγχιστείας γαμικῶς συναπτέον, ἐάν μῆτε τοῦ ἑκτοῦ βαθμοῦ ἐλλείπωσι, μῆτε τὰ τῆς συγγενείας ὀνόματα συγχέωσι. Τοὺς γὰρ ταῦτα συγχέοντας καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδόμου κωλύτεον βαθμοῦ. Συγχέουσι δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑκτοῦ βαθμοῦ, ὡς ὅταν δύο πρωτεξαδελφοὶ δύο ἀδελφὰς λάβωσιν ἢ τοῦναντίον δύο ἀδελφοὶ δύο πρωτεξαδελφὰς (γίνονται γὰρ ἀντὶ ἀδελφῶν ἢ πρωτεξαδελφῶν σύγγαμβροι) ἢ ὅταν θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἀνεψιάν καὶ θείαν λάβωσιν ἢ γούνην ὁ μὲν θεῖος τὴν ἀνεψιάν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν θείαν (γίνονται γὰρ ἐντεῦθεν ὁ μὲν θεῖος ἀνεψιός, ὁ δὲ ἀνεψιὸς θεῖος, ὅπερ ἐστὶ σύγχυσις). Ἐάν δὲ ὁ μὲν θεῖος τὴν θείαν, ὁ δὲ ἀνεψιὸς τὴν ἀνεψιάν λάβωσιν, οὐδεμία σύγχυσις γίνεται καὶ διὰ τοῦτο πρὸς γάμον ἀκώλυτοι· θείου γὰρ οὕτω καὶ ἀνεψίου πρὸς ἀλλήλους σώζουσι τόπον καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως.

Δ. Οἱ δὲ ἀγχιστεῖς συνάπτονται εἰς γάμον, ἐάν ἐξ ἐνὸς μὲν ὁ βαθμὸς τῆς συγγενείας αὐτῶν δὲν ᾔναι πλησιέστερος τοῦ ἑκτοῦ βαθμοῦ, ἐξ ἄλλου δὲ δὲν συγχέωσι τὰ ὀνόματα τῆς συγγενείας. Διότι οἱ συγχέοντες αὐτὰ ἐμποδίζονται καὶ κατὰ τὸν ἐδόμον βαθμόν. Συγχέουσι δὲ ἐν μὲν τῷ ἑκτῷ βαθμῷ,

τῶς ἀναπλεομένη ἡ τῆς συγγενείας σειρὰ τῷ τετάρτῳ καὶ ἑκτῷ βαθμῷ λίσσεται πρὸς τὸν τῆς ἐξαδέλφης ἀνδραδέλφον, ἢ ἐξαδέλφον τοῦ ταύτης ἀνδρός· αὐτὰ γὰρ τῶν ἐνδεχομένων, ὡς περὶ τὸν ἄνδρα, οὕτω καὶ τὸν τοῦτου ἀδελφὸν τυπῶσαι σάρκα μίαν μετὰ τῆς νόμφης, καὶ δι' ἐπινοίας ἐπίνοιαν συναΐει καὶ ταῦτα μωμητὴν κατὰ τὸ συναγόμενον. Εἰ γὰρ ὁ ἀδελφὸς δευτέρου ἐστὶ βαθμοῦ, πῶς οὐδενὸς ἀποστήσεται βαθμοῦ τῆς νόμφης ὁ διὰ μέσου τοῦ ἀδελφοῦ ταύτῃ προσφκειωμένος, ἀλλ' εἰς μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀρξεται τὴν συγγένειαν ἀριθμῶν παρὰ τὴν τοῦ νόμου δύναμιν· τοῦτο οὖν γίνεσθαι. Οἱ ἐκ πλαγίου πρῶτον βαθμὸν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀπὸ δευτέρου ἔρχονται· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐξαδέλφου λεγέιν ἀκόλουθον· ὁ γὰρ ἐξαδελφὸς τέσσαρσιν ἀποδιστάς τοῦ ἐξαδέλφου γαμετὴν διάστασιν καὶ τὴν ἐξαδέλφην αὐτῆς, ὡς τετάρτου βαθμοῦ, ἀσφαλῶς θέσεται εἰς τὸν ὄγδον ἀποκεχωρισμένην τόπον. Ἐκεῖ γὰρ τοῖς τῆς αὐτῆς γοντῆς καὶ βίβης ἀλλήλοισι κοινοινωκῶσι προσώποις ἔχουσιν τοὺς παῖσι τῶν διτεξαδελφῶν, διὰ τὸ ἀπισχοινομένον τοῦ ὄγδου βαθμοῦ ὁ γάμος οὐκ ἀπηγόρευται, τίς ἂν ὁρθῶς εἴποι τὸν ἐξ ἀγχιστείας συγγενὴ οἰκειότερον τοῦ αἵματος εἶναι καὶ πρὸς τοὺς πρῶτωτάτω ἀπελαυνέσθαι δρούς;

ὡς ὅταν δύο πρωτεξάδελφοι λάβωσι δύο ἀδελφάς ἢ τοὐναντίον δύο ἀδελφὰς δύο πρωτεξάδελφας (διότι γίνονται ἀντί ἀδελφῶν ἢ πρωτεξάδελφων συγγαμμοί) ἢ ὅταν ἕτερος καὶ ἀνεψίος λάβωσι θείαν καὶ ἀνεψίαν ἢ γονεὶς ἢ μὴν ἕτερος τὴν ἀνεψίαν, ὁ δὲ ἀνεψίος τὴν θείαν (διότι γίνονται ἀντιῶν ὁ μὴν ἕτερος ἀνεψίος, ὁ δὲ ἀνεψίος ἕτερος, ὅπερ εἶναι σύγγαμοι). Ἐν δὲ ὅμοις ἢ μὴν θείος λατρεῖ τὴν θείαν, ὁ δὲ ἀνεψίος τὴν ἀνεψίαν, οὐδεμία γίνεται σύγγαμος καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζεται ὁ γάμος· διότι διακτερούσιν οὕτω πρὸς ἀλλήλους τὸπου θείου καὶ ἀνεψίου ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Ν. Οὐ κωλύεται ἡ γυνὴ λαβεῖν εἰς δεύτερον γάμον τὸν υἱὸν τοῦ πρώτου ἐξαδέλφου τοῦ θανόντος συζύγου αὐτῆς, διότι ἐκώλυσε μὲν ὁ νόμος τοῦ πατριάρχου Σισινίου ἐν ἔτει 997 τοὺς γάμους τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν μέχρι τοῦ πέμπτου καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑντος βαΐμου, ἀλλ' αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ Κομνηνός (ἴδε Ζαχαρίου συλλογὴν σ. 501) ἀνεκκήρυξε διὰ Νεαρᾶς ἀποστολῆς τοιοῦτον γάμον ὡς μὴ ἀντιβαίνοντα εἰς ἀστικὴν ἢ ἐκκλησιαστικὴν νόμον. Α. Π. 187 τοῦ 1870. (Ἀντιθέτως ἡ ἐγκύκλιος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 22 Νοεμβρίου 1887 θεωρεῖ ἀπαγορευμένους τοὺς γάμους τῶν ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν μέχρι τοῦ πέμπτου βαΐμου, συμπεριλαμβανομένου καὶ αὐτοῦ. Ἐπομένως Πατριαρχικαὶ ἐγκύκλιοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Τονασιτικῶς ἐπιτρέπεται διὰ νόμου συνοδικοῦ ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Νεοφύτου ἐκδοθέντος, καὶ ὃν ἐπιτρέπεται ἀέποτε τὸ πανοικίσιον δύο ἀδελφῶν μετὰ δύο πρώτων ἐξαδελφῶν).

4. Ἐπὶ δὲ τοῦ ἐβδόμου βαθμοῦ συγγέουσιν, ὡς ὅταν ὁ παππὸς καὶ δισέγγονος δύο πρωτεξάδελφας λάβωσιν, ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο δισέξαδελφας (σύγγαμβροι γὰρ λογισθήσονται).⁶ Παππὸς δὲ καὶ ἐγγονος θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψίαν λαβεῖν οὐ κωλύονται· σύγγαμοι γὰρ ἐντεύθεν οὐ γίνονται· ἐπεὶ καὶ τὴν μεγάλην θείαν καὶ τὸν μέγαν θεῖον πάππον ἢ μᾶμμην προσοφθαλμοῦσι. Τούτου δὲ ἐστὶ τὸ ἀσύγγατον ἐπὶ τῆς συγγενείας μάλιστα ταύτης ἰσχύειν, ὅτι καὶ παλαιοὶ τοῦτο μόνον ἐξήταν ἐπὶ ταύτης, βαθμὴν δὲ οὐδαμῶς.

Μ. Ἐν δὲ τῷ ἐβδόμῳ βαθμῷ συγγέουσιν, καθὼς ὅταν ὁ πάππος καὶ δισέγγονος λάβωσι δύο πρωτεξάδελφας ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς δύο δισέξαδελφας (διότι καὶ λογισθῶσι σύγγαμβροι). Πάππος δὲ καὶ ἐγγονος δὲν ἐμποδίζονται νὰ λάβωσι θείαν μεγάλην καὶ ἀνεψίαν· διότι ἐκ τούτου δὲν γίνονται σύγγαμοι· καθόσον καὶ τὴν μεγάλην θείαν καὶ τὸν μέγαν θεῖον πάππον ἢ μᾶμμην ἀναμάζουσιν. Τὸ δὲ ἀσύγγατον ἐπὶ τῆς συγγενείας μάλιστα ταύτης εἶναι τοσούτον ἰσχυρὸν, ὥστε καὶ οἱ παλαιοὶ τούτο μόνον ἐξήταζον κατ' αὐτὴν τὸν δὲ βαΐμον ποσῶς.

Ν. Ἰδε προηγουμένην παράγραφον.

Β. Τούτος δὲ ἐκ τριγενείας εἰς γάμον συνάπτειν ἀνάγκη τοῦ ἀπὸ τοῦ τετάτου βαθμοῦ καὶ ἐπέκεινα, εἰ καὶ ὁ νόμος οὗτος μόνον ῥητικῶς ἀπαγορεύει, τὸ μὴ λαβεῖν τινα τὴν ποτὶ γυναικα τοῦ προγονοῦ αὐτοῦ ἢ τὴν μητρικὴν τὸν ἄνδρα τῆς ποτὶ προγονοῦ

αὐτῆς, τὰλλα παρασιωπήσας. (1) Λήψεται τις ἄρα τὴν γυναῖκα-καδέλφην τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ· τετάρτου γὰρ εἰσι πρὸ ἀλλήλους βαθμοὶ ἐν τριῖν γένεσι θεωρούμενοι.

Μ. Οἱ δὲ ἐκ τριγενείας συγγενεῖς ἀνάγκη να συνάπτονται εἰς γάμον ἀπὸ τοῦ τετάρτου βαθμοῦ καὶ ἐπέκεινα, εἰ καὶ ὁ νόμος δύο μίνα ἐστὶς ἀπαγορεύει, το να μὴ λάθῃ τις τὴν ποτε γυναῖκα τοῦ προγόνου αὐτοῦ ἢ ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀνδρα τῆς ἀποθανούσης προγόνου τῆς, τὰ δὲ ἄλλα παρασιωπῇ. Λαμβάνει τις λοιπὸν τὴν γυναικαδέλφην τοῦ γυναικαδέλφου αὐτοῦ· διότι ἀνέχοντες εἰς τρεῖς οἰκογενείας εἶναι τετάρτου βαθμοῦ ἐκ τριγενείας.

Β. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας τὸν αὐτὸν ζητητέον βαθμόν, ὃν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος δια τὸ λέγειν τὸν πεντηκιστὸν τρίτον κανόνα τῆς ἐν τῇ Τρούλλῳ ἁγίας συνόδου, μαίζονα εἶναι· τὴν πνευματικὴν ἀκραιότητα τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, εἰ καὶ ὁ νόμος μέχρι τριῶν μόνον ἢ καὶ τεσσάρων βαθμῶν ταύτην κακώλυκεν, ἔχουν τὰ μὴ λαθεῖν τινα ἢ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν τοῦ ὅπ' αὐτοῦ ἀναδεχθέντος ἢ υἱοθετηθέντος. (*)

Μ. Ἐπὶ δὲ τῆς συγγενείας ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ τῆς ἐκ τῆς υἱοθεσίας· ζητεῖται ὁ αὐτὸς βαθμὸς ὅστις καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ αἵματος, διότι ὁ πεντηκιστὸς τρίτος κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ ἁγίας Συνόδου λέγει ὅτι ἡ πνευματικὴ συγγενεῖα εἶναι ἰσχυροτέρα τῆς συναφείας τῶν σωμάτων· ἀλλ' ὁ νόμος μέχρι τριῶν μόνον ἢ καὶ τεσσάρων βαθμῶν ἀπηγόρευσε ταύτην, ἔχουν τὰ να μὴ λάθῃ τις ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ τὴν μητέρα ἢ τὴν ἀδελφὴν ἐκείνου ὅστις ἀνασχίῃ ἢ υἱοθετήσῃ ὅπ' αὐτοῦ.

Γ. Ἡ δὲ ἀδελφοποίησις ὡς μὴ γεγενῆς λογίζεται καὶ ἐστὶ πρὸς γάμον ἀκώλυτον, ὅτι ἡ θέσις μιμεῖται τὴν φύσιν, οὗδεῖς δὲ γεννᾷ αὐτῷ ἀδελφόν. (N. 7 Kωδ. θ. 24 (de heredibus inst.).)

Μ. Ἡ δὲ ἀδελφοποίησις θεωρεῖται ὡς μηδὲν καὶ ἐπαρμένως δὲν ἐμπιδίζει τὴν γάμον· διότι ἡ μὲν υἱοθεσία μιμεῖται τὴν φύσιν, ἀδελφὸν δὲ ὡς οὗδεῖς γεννᾷ εἰς αὐτόν.

(1) Σημειώσιον ὅτι κατὰ Πρακτικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 15 Μαΐου 1874 ἀπαγορεύεται μὲν ἡ συγγένεσις συνεισεῖναι μετὰ συγγενῶν τρίτου βαθμοῦ ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἀν ὅμως ὑπάρχῃ ἀνεγκὴ μεγάλη καὶ κίνδυνος ψυχικῆς καὶ ψυχικῆς ἀπωλείας τῆς νέας, δύναται ὁ ἀρχιερεὺς να προσενεχθῇ ὡς ἔθελον ἀπαγορεύσει αὐτῷ ἡ ποικμαντικὴ γέννησις· Ὅρα καὶ σημειώσιν ἡμετέραν ὑπὸ τὴν § 16 τίτλου Ζ' παρόντος βιβλίου.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον δέ, ὡς ἄλλως ἐπὶ τούτων ἢ ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος οἱ βαθμοὶ καταριθμοῦνται· οἷον ὁ μὲν ἀναδεχάμενός τινα ἢ υἱοθετήσας, πρὸς μὲν αὐτὸν ὃν ἀνεδεῖχτο ἢ υἱοθετήσε, πρῶτον βαθμοῦ ἐστὶ· πρὸς δὲ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ, δευτέρου, πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, τρίτου· οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ, πρὸς μὲν τὸν ἀναδεχθέντα, ἢ υἱοθετήσαντα, δευτέρου βαθμοῦ εἰσὶ· διὰ τὸ ὡς ἀδελφὸν αὐτὸν ἔχειν, πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, τετάρτου.

8. Κωλύονται καὶ οὗτοι ρητῶς. ὁ κατηγορηθεὶς μοιχός, εἰ καὶ μὴ φανερώς ἀπηλέγχθη, οὐ δύναται λαβεῖν ὅμως εἰς γυναῖκα δι' ἣν κατηγορήθη, ἵνα μὴ τὴν προλαβοῦσαν βεβαιώτῃ κατηγορίαν. Οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρωνος αὐτοῦ ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ὑποψίαν παράσῃ, ὡς ἐμοίχευσε ταύτην. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὄρφανὴν πρὸ τοῦ ἐπιλυθῆναι τὴν ἐπιτροπὴν. Οὐδὲ ὁ δημόσιος παιγνιώτης ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα συγκαλητικοῦ· δεῖ γὰρ καὶ τὸ εὐπρεπές ἐν τούτοις ζητεῖν. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῶν νόμων συνήκται, καὶ κατ' ἐπιτομὴν εἴρηται καὶ οὕτως εἰσὶν ἐνεργούμενα. (N. 13 Πανδ. 34. 9 καὶ N. 11 § 13 Πανδ. 48. 5 (ad legem juliam de adult.), N. 17 Κωδ. 9. 9 (ad legem juliam de adult.), N. 29 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Νεαρά 134 κερ. 12. N. 62 § 1 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). N. 44 πρ., Πανδ. αὐτίθι. N. 8 Πανδ. 1. 9 (de senatoribus).

Μ. Ἐμποδίζονται ρητῶς καὶ οἱ ἑξῆς· ὁ κατηγορηθεὶς ὡς μοιχός, εἰ καὶ φανερώς δι' ἐξηλέγχθη, δὲν δύναται ὅμως νὰ λάβῃ εἰς γυναῖκα ἐκείνην δι' ἣν κατηγορήθη, ἵνα μὴ βεβαιώσῃ τὴν προλαβοῦσαν κατηγορίαν. Οὐδὲ ὁ ἀπελεύθερος τὴν γυναῖκα τοῦ πατρωνος αὐτοῦ, ἵνα μὴ παράσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ὑπόνοιαν δι' ἐμοίχευσεν αὐτήν. Οὐδὲ ὁ ἐπίτροπος τὴν ὄρφανὴν πρὶν ἢ ἐκλύπη ἢ ἐπιτροπεύῃ. Οὐδὲ ὁ δημόσιος παίκτης ἢ ὁ υἱὸς αὐτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα συγκαλητικοῦ· διότι ἐπὶ τούτων ζητεῖται καὶ τὸ εὐπρεπές. Ταῦτα λοιπὸν συνελέχθησαν ἐκ τῶν νόμων, καὶ ἐν συντόμῳ ἐξετέθησαν καὶ οὕτως ἐνεργοῦνται.

9. Ὁ δὲ ζ' βαθμὸς ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος παρὰ μὲν τοῦ νόμου κεκώλυται· παρὰ δὲ τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Ἀλεξίου καὶ τῆς τότε συνόδου κεκώλυται μὲν πρὸ τοῦ προβῆναι καὶ τελεσθῆναι, μετὰ δὲ τὸ προβῆναι οὐ διαχωρίζονται μὲν οἱ συναπτόμενοι, καθυποβάλλονται δὲ ἐπιτιμῷ κατὰ τὴν συνοδικὴν ταύτην οἰκονομίαν. Ἐκκώλυθη δὲ ὕστερον παντελῶς ὁ τοιοῦτος ζ' βαθμὸς δι' ὑπομνήματος συνόδου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Κυροῦ Δουκᾶ ἐπικυρωθέντος διὰ προστάγματος τοῦ βασιλέως κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. (1).

(1) Σημειώτεον ὅτι μετὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Βυζαντίου ἐν ἔτει 1011 Νεόφυτος ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀρχιερέων ἀπερήναντο συνοδικῶς, ὅτι τυγχάνει ἄγκυρος ὢν ὁ μεταξὺ συγγενῶν ἐξ ὁδοῦ βαθμοῦ ἐξ αἵματος γάμος, ἢ δὲ συνοδικῇ αὐτῇ ἀπόφασι· ἐρησιάζετο ἕκτο· εἰς τὸν ὡς ἐκ τῶν νόμων, ὡς ἐξαγεται ἐκ τοῦ περὶ συνοικεσίων ἐγγεγραμμοῦ Ἀλεξίου τοῦ Σπανοῦ. Προσθετέον, ὅτι συνωδᾷ τούτοις καὶ ἡ Συνοδικὴ ἐγκύκλιος τῆς 29 Νοεμβρίου 1837 (ἣς πρὸς ἐρμηνείαν ἐξεδόθησαν αἱ Συνοδικαὶ ἀποφάσεις τῆς 18 Μαΐου 1877, ἃς ἀδημοσιεύσαμεν ἐν σελ. 509 ὑπὸ τὴν § 1

Μ. Ὁ δὲ ἑξῶμος βαθμὸς ἐπὶ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀπαγορεύεται· ὑπὸ δὲ τοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀλεξίου καὶ τῆς τότε συνόδου ἐμποδίζεται μὲν ὁ γάμος πρὸ τῆς τελέσεως αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὴν τελετὴν οἱ συναρθέντες δὲν διαχωρίζονται μὲν, καθυποβάλλονται δὲ εἰς ἐπικριτοὶν κατὰ τὴν συνοδικὴν ταύτην οἰκονομίαν. Ὅτι γὰρ δὲ ἀπγορεύεται ἐντελῶς ὁ τοιοῦτος ἑ' βαθμὸς διὰ συνοδικοῦ ὑπερμνήματος τοῦ ἀγίου πατριάρχου κυρίου Δουκᾶ ἐπικυρωθentes διὰ διαταγῆς τοῦ βασιλέως κυρίου Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ.

Ν. Ὅτι ἐν τῇ Ἑξαδέλφῃ διατάξει τῆς § 9 τίτλου 6 βιβλίου Δ' μὴ οὕτως ἐπὶ πατριαρχικῇ, ὡς κυρωθεῖσα διὰ βασιλικῆς προσταγματος, ἰσχύει καὶ τοῦ ὡς ἀστικῆς διατάξεως. Δ. Π. 339 τοῦ 18 9, 25 τοῦ 1867. Ἀλλὰ κατὰ τὴν Δ. Π. 10 τοῦ 1845 ἡ διαταξὶς αὕτη, καίπερ κυρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως Μανουὴλ Κομνηνοῦ, δὲν εἶναι ἀστικῆς νόμου διαταξίς, ἀλλὰ πατριαρχικῇ. Ἐπίσης κατὰ τὴν Δ. Π. 80 τοῦ 1858 ἐκ τῆς ἑλκῆς ὑπὸ τῆς § ταύτης προκύπτει ὅτι ὡς ἱστορικῇ μόνον ἀσκήσῃ, οὐχὶ δ' ὡς νόμος, ἡ περὶ κηλύματος τοῦ γάμου μεταξὺ συγγενῶν ἑξῶμου βαθμοῦ διαταξίς ἀναμειγνύεται ἀπὸ γάμου μεταξὺ αὐτῶν ἐπιτρέπεται.

10 Ὅτι δὲ ὅτι ἡ μνηστεία ἐλάττων ἐστὶ τοῦ γάμου, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν γαμικῶν συναλλαγματῶν οὐ πολυπραγμανεύεται, ὡς ὁ τέλειος γάμος· ἀλλὰ καὶ ἐν ἐλάττωνι βαθμῷ συναλλάγμα γαμικὸν γίνεται, μνηστείας μόνον ἡγησάμενης ἐν ἀγχιστείᾳ. (1)

Μ. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι ἡ μνηστεία εἶναι κατώτερα τοῦ γάμου (ἐν τῇ ἐ' ἀγχιστείᾳ συγγένειᾳ), καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν γαμικῶν συναλλαγματῶν οὐ πολυπραγμανεύεται ὡς ὁ τέλειος γάμος· ἀλλὰ καὶ εἰς κατώτερον βαθμὸν γίνεται γαμικὸν συναλλάγμα, εἰ μὲν μόνον μνηστεία προηγῇ ἐν ἀγχιστείᾳ (ὡς δηλονότι ἡ ἐ' ἀγχιστείας συγγένεια προέρχεται ἐκ προηγουμένης μνηστείας καὶ οὐχὶ γάμου).

11. Καὶ ταῦτα περὶ γάμων κεκωλυμένων· τί διαφέρει Ἰνκεστος, δαμνάτος καὶ νεφάριος; Ἰνκεστος, μὲν ἐστὶν ὁ ἐξ αἵματος τὴν σύστασιν ἔχων· οἷον εἰς ἀνεψιάν, θείαν, ἐξαδέλφην. (2) Δαμνάτος ὁ κεκωλυμένος· οἷον ἐπιτροπος πρὸς ἐπιτροπευομένην καὶ ἀπελεύθερος πρὸς πατρώνισσαν. Νεφάριος δὲ ὁ παρὰ-

τίτλου Ζ' ἀπαγορεύει τὸν γάμον μεταξὺ συγγενῶν ἐξ αἵματος ἑκτου βαθμοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ ἑξῶμου.

(1) Ἀπαγορευθεῖσης ἤδη συνοδικῶς τῆς δι' ἐκτελοῦς τελέσεως τῆς μνηστείας, κωλύεται ὁ γάμος μόνον μεταξὺ πατρὸς καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς τοῦ υἱοῦ, μεταξὺ υἱοῦ καὶ τῆς ποτὲ μνηστῆς τοῦ πατρὸς, μεταξὺ τοῦ ποτὲ μνηστῆρος καὶ τῆς μητρός τῆς ποτὲ μνηστῆς, κατὰ τὰς συνοδικὰς ἐδηγίας τῆς 16 Μαΐου 1877.

(2) Ἐκ τῆς ἐν § 11 ἀπαριθμήσεως τῶν ἀθέμιτων γάμων μέχρι πρώτης ἐκτελοῦς, οὐχὶ δὲ καὶ πέρα τοῦ τετάρτου βαθμοῦ, δύναται τὸ συναχθῆναι ὅτι μόνον οἱ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενῶν ἐξ αἵματος γαμοὶ ἐνθαρρύνονται καὶ κατὰ τὸ Βυζ. Δίκαιον κυρίως εἶπεν ἀθέμιτοι.

νομος· εἶον πρὸς μοναχὴν καὶ ἀσκήτριαν, ἥ καὶ τὴν ἐξ ἀρπαγῆς. (Γαίου Εἰσαγγ. I. § 59 καὶ 64 Οὐλπ. Ἀποσπ. V. 7. N. 39. N. 52. N. 56 N. 68 Πανθ. 23. 2. N. 6. N. 9 Κωδ. 5. 6 (de incestis et inutilibus nuptiis). N. 45 Κωδ. 1. 3 (de ep. et clericis). § 1 Εἰσαγγ. 1. 10 (de nuptiis). Νεαρά 12 κεφ. 1. N. 89 κεφ. 15 πρ. Γαίου Εἰσαγγ. I. 59 καὶ 64).

Μ. Καὶ ταῦτα περὶ γάμων ἀπηγορευμένων· τί διαφέρει ἱνκεστος (δουλοῦντι οὐ μόνον ἀπηγορευμένοι, ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀσελγής), δαυνατος (καταβεδωλασμένος) καὶ νεφάριος ἱνκεστος μὲν εἶναι ὁ πρὸς συγγενὴ ἐξ αἵματος συναπτόμενος, εἶον πρὸς ἀνεψιάν, θείαν, ἐξαδέλφην· δαυνατος δὲ ὁ ἀπηγορευμένος· εἶον ὁ γάμος ἐπιτρίπου πρὸς ἐπιτροπευομένην καὶ ἀπειλουθέρου πρὸς πατρώνισσαν· νεφάριος δὲ ὁ παράνομος, εἶον ὁ πρὸς μοναχὴν καὶ ἀσκήτριαν ἥ καὶ τὴν ἀρπαγίσσαν.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ δευτερογαμούντων.

1. Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει ἐνιαυτὸν πενθεῖν τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ μὴ γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ καὶ αὐτὴ ἢ γυνὴ τὰς αἰτίας τῆς λυσεως παράσχει διχα δύο θεμάτων, οὐ δύναται ἄλλω γαμηθῆναι πρὸ συμπληρώσεως πενταετίας· τὰ δύο δὲ θέματα ταῦτά ἐστιν, ὅτε ἐπὶ μοιχαλῆ κατηγορηθῇ καὶ ὅτε ἀλόγως ἀποστάσιον πέμψῃ τῷ ἄνδρι· (1) τότε γὰρ εἰς μοναστήριον βάλλεται. Ἡ δὲ τῆς ἀλόγου πομπῆς τοῦ ἀποστασίου κοινὴ ἐστὶ καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς νοουμένη. (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 5. 9 (de secundis nuptiis). N. 1 Θεοδ. Κωδ. 3. 8. N. 2 πρ. Θεοδ. Κωδ. 3. 16 (de repudiis). N. 8 § 4. N. 9 Κωδ. 5. 17 (de repudiis). Νεαρά 22 κεφ. 15 § 3. Ῥωμαί κεφ. 28 § 3).

Μ. Πᾶσα γυνὴ ὀφείλει νὰ πενήθῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς ἐπὶ ἑν πλεονεῖ ἐπὶ μὴ συνάπτουσα κατ' αὐτὸ δεῦτερον γάμον· ἐὰν δὲ καὶ αὐτὴ ἢ γυνὴ ἐλαττωτὰς ἐφορμὰς τῆς διαλύσεως ἐκτὸς δύο περιπτώσεων, δὲν δύναται κατελευθῆναι ἄλλον ἐπὶ πενταετίαν ὀλόκληρον. Αἱ δύο δὲ περιπτώσεις εἶναι αἱ ἐξῆς, ὅταν κατηγορηθῇ ὡς μοιχαλὶς καὶ ὅταν ἀλόγως στείλῃ πρὸς τὸν ἄνδρα διαζύγιον· διότι τότε ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον. Ἡ δὲ πεινὴ τῆς ἀλόγου ἀποσταλῆς τοῦ διαζυγίου εἶναι κοινὴ, ἐφαρμοζομένη δηλονότι καὶ εἰς τὸν ἄνδρα.

2. Εἰ μὲν εὐλόγως ὁ ἄνθρωπος τῆς γυναικὸς χωρισθεὶς διαζυγίῳ, καὶ εἰς πενταετίαν ὅλην πρὸς δεῦτερον ἐλθεῖν γάμον κεκώλυται ἢ γυνὴ· εἰ δὲ μὴ γε, οὐκ ἐστὶν ἀνεύθυνος, καὶ οὐδὲ νόμιμος ὁ γάμος κληθήσεται. Εἰ δὲ ἢ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς εὐλόγως χωρισθεὶς πρὶν ἐνιαυτὸν ἐξῆκειν εἰς δεῦτερον ἐλθεῖν γάμον οὐκ ἐπιτρέ-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὸν κύρος, ὅτε πρὶς διαζυγίου ἀπαιτομένης δικαστικῆς ἀποφάσεως.

πατα: διὰ τὴν τῆς γονῆς σύγχυσιν· τῷ δὲ ἀνδρὶ καὶ παραχρῆμα γαρεῖν ἔξεστι διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνταῦθεν περὶ τὴν γονὴν γίνεσθαι σύγχυσιν. (N. 8 § 4 N. 9 Kωδ. 5. 17 (de repudiis) Νεαρά 22 κεφ. 15 § 3 κεφ. 16 καὶ 18 Βασ. XXVIII. 7. 2).

Μ. Ἐὰν μὲν δ' ἀνὴρ χωρισθῇ εὐλόγως ἀπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ, αὕτη ἐκπεδίζεται νὰ συναφθῇ εἰς δεῦτερον γάμον ἐπὶ πενταετίαν ὅλην· ἐὰν δὲ μὴ, δὲν εἶναι ἀνεύθυνος, καὶ οὐδὲ νόμιμος ὁ γάμος λέγεται. Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ χωρισθῇ εὐλόγως ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, δὲν συγχωρεῖται νὰ συναφθῇ εἰς δεῦτερον γάμον ἐπὶ ἓν ἔτος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συγχύσεως τῆς γονῆς· εἰς δὲ τὸν ἀνδρα ἐπιτρέπεται καὶ εὐθὺς νὰ νυμφευθῇ, διότι ἐκ τούτου οὐδεμία γίνεται σύγχυσις τῆς γονῆς.

25. Ἡ τεκοῦσα ἐν τῷ πένθιμῳ παραχρῆμα δύνата: γαρεῖν. (N. 11 § 2 Πανδ. 3. 2 (de his, qui not. infamia). Νεαρά 22 κεφ. 16).

Μ. Ἡ γεννήσασα κατὰ τὸ πένθιμον ἔτος δύνата: εὐθὺς νὰ ὑπανδρευθῇ.
3. Μητέρα ἐθέλουσα καὶ προτεινομένη ἀναγέτω τοὺς ἰδίους παῖδας, μὴ δευτερογαμοῦσα μέντοιγε. (1) (N. 1 Kωδ. 5. 49 ubi pupillus educari). Βασ. XXXVIII. 2. 7).

Μ. Μητέρα θέλουσα καὶ προτεινοῦσα ἀνατρέξει (ἤτοι ἐπιτροπεύει) τὰ τέκνα αὐτῆς, μὴ ἐρχομένη εἰς δεῦτερον γάμον.

4. Εἰ δ' ἀνὴρ ἐξ ὅρων ὧν τελευτήσῃ καὶ δράμῃ δ' πένθιμος χρόνος καὶ εἰς ἐσχάτην ἡμέραν τοῦ ἐνιστατοῦ μάθῃ τὴν τελευτὴν τοῦ ἀνδρός ἢ γυνῆς, δύνата: κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ ἀποτιθεσθαι τὰ πένθιμα καὶ γαρεῖν. (*) (N. 8 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXI. 2. 8).

Μ. Ἐὰν δ' ἀνὴρ ἀποδημῶν ἀπεθάνῃ καὶ παρέλθῃ δ' πένθιμος χρόνος καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμ' ἔαν τοῦ ἔτους μάθῃ ἢ γυνὴ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, δύνата: κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καὶ νὰ ἀποθέτῃ τὰ πένθιμα καὶ νὰ ὑπανδρευθῇ.

5. Ὁ ἀνὴρ οὐ πενθεῖ τὴν γαμετὴν οὔτε ἡ μνηστὴ τὸν μνηστῆρα. (N. 9 πρ. Πανδ. 3. 2 (de his qui not. infamia). N. 8 § 4 Kωδ. 5. 17 (de repudiis). Νεαρά 22 κεφ. 16 πρ. κεφ. 21).

Μ. Ὁ ἀνὴρ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πενθήσῃ τὴν σύζυγον, οὔτε ἡ μνηστὴ τὸν μνηστῆρα.

(1) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον ἡ ἐπιτροπεία τῶν τέκνων (ὧν δ' πατὴρ ἀπεθάνειν ἢ ἄλλως ἐστερήθη τῆς ἐπιτροπείας) ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὴν μητέρα, ὥστε ὅμως δεῖται νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου, ἂν θελῇ νὰ συναφῇ νέον γάμον (ἀρχαῖα 10 καὶ 13).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο νόει, ἐὰν τελευτῇ ἐλεύθῃ ὁ γάμος· εἰ γὰρ ῥέπουσι διὰ ἑλῶν ὁ γάμος, τότε παρὰ τῷ μὴ δεδοκῶτι τὴν αἰτίαν τῆς λύσεως οἱ παῖδες μένουσι κατὰ τὴν ριζ'. νεαράν.

6. Κατὰ κέλευσιν βασιλέως δύναται ἡ γυνὴ ἐν τῷ πανθίμῳ χρόνῳ γαμεῖν. (N. 10 Πανθ. 3. 2 (de his, qui pot. inf.). Βασ. XXI. 2. 10).

M. Βασιλικὴ ἀδεία δύναται ἡ γυνὴ νὰ ὑπανδρευθῇ καὶ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον.

7. Καὶ ἡ μὴ συναφθεῖσα ἀνδρὶ, ἀλλ' ἔτι παρθένος οὕτως πανθεῖν χρεωστῇ τὸν ἄνδρα. (*) (N. 6 Πανθ. 23. 2 (de ritu nuptiarum). Βασ. XXVIII. 4. 5).

M. Καὶ ἡ σόζυγος ἡ μὴ συναφθεῖσα πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ παρθένος ἐτι διατελοῦσα, δεῖται νὰ πανθῇ τὸν ἄνδρα.

8. Ἡ ἐπιτροπεύτασα τῶν παιδῶν γυνὴ ὡς ἀνήδων, εἰ πρὸς δεῦτερον ἔλθοι γάμον, μὴ πρότερον ἐπιτροπὸν τε αἰτήτασα καὶ τοὺς λογισμὺς παρασχούσῃ καὶ καταβαλῶσα πᾶν, ὅσον ἐμπροσθεν δεῖται, τὴν τε οὐσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ γήμαντος ὑποτίθῃσι τοῖς παισὶ καὶ ἀνῆδου τοῦ παιδὸς τελευτήσαντος οὐ διαδέχεται, εἰ καὶ ὁ πατὴρ εἴπῃ τοῦτο· καὶ πρὸς τούτοις ταῖς ποιναῖς ὑπόκειται ταῖς αὐταῖς, αἷς καὶ ἡ πρὸ τοῦ πανθίμου χρόνου δευτερογαμήτασα. (1) (Νεαρά 22 κεφ. 40. Βασ. XXVIII. 14).

M. Ἡ γυνὴ ἐπιτροπεύτασα τὰ τέκνα αὐτῆς ὡς ἀνῆδα, ἐὰν ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, ἂν μὴ ζητήσῃ πρότερον ἐπιτροπὸν καὶ δώσῃ τοὺς λογισμὺς καὶ καταβάλῃ πᾶν ὅ,τι ἀπὸ προγενεστέρου χρόνου δεῖται, καὶ οὕτως ὑπεγγυὸν πρὸς τὰ τέκνα τὴν τε περιουσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ νέου συζύγου, ἐὰν δὲ τὸ τέκνον ἀποθάνῃ ἀνῆδον δὲν κληρονομῇ αὐτὸ καὶ ἐὰν ἔτι ὁ πατὴρ διέταξῃ τοῦτο· καὶ πρὸς τούτοις ὑπόκειται εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς, εἰς τὰς ὁποίας καὶ ἡ δευτεροῦ πανδρευθεῖσα πρὸ τοῦ πανθίμου χρόνου.

9. Ἡ ἐλάττων τῶν κε' ἐνιαυτῶν αὐτεξουσία μέλλουσα δευτερογαμεῖν γνώμῃ τοῦ πατρὸς γαμείσθω· εἰ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ, γνώμῃ τοῦ πατρὸς γαμείσθω· εἰ δὲ ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ γνώμῃ τῶν συγγενῶν. Ἡ δὲ τελεία οὐδ' ἐπὶ τῷ δευτέρῳ γάμῳ δεῖται τῆς τοῦ πατρὸς συναινέσεως. Εἰ δὲ ἐναντιοῦται καὶ τοῖς συγγενέσιν, ὁ ἄρχων κρίνῃ τὴν βελτίονα γνώμην, ἵνα ἐὰν ἴσοι ᾖσι γένει καὶ τρόποις εἰ δύο μνηστῆρας, ὃν οἱ συγγενεῖς βούλονται, καὶ ὃν ἡ γυνὴ ἐπιλέγεται προτιμᾶται ἡ τῆς

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο δὲ νοήσον, ὡς ἐν γάμῳ εἶναι τὴν γυναῖκα καὶ οὐχὶ ἐν μνηστείᾳ.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δέον νὰ θεωρηθῇ ἀργαῖα τανῶν, οὐ μόνον διότι διὰ τοῦ νέου περὶ ἐπιτροπείας ἡμῶν νόμου πάντες οἱ σχετικοὶ πρὸς τὸ τῆς ἐπιτροπείας θέμα προσχόντες νόμοι κατηργήθησαν, ἀλλὰ καὶ ὥρισθησαν ρητῶς τὰ ἀπακολουθήματα τοῦ δευτέρου γάμου τῆς ἐπιτροπῆς τῶν τέκνων αὐτῆς διὰ τοῦ Ν. περὶ Ἐπιτρ. (ἀρ. 187 καὶ 14). Ἀλλ' ἀντιδοξεῖ Παπαρρύ-
δων Κληρονομικῶ αὐτοῦ Δικαίῳ § 685.

γοναίικες κρίσεις. (1) (N. 18 Kωδ. 5. 4 (de nupliis). Βασ. ΧΧVII. 4. 34. N. 1. N. 8 καὶ N. 20 Kωδ. 5. 4 (de nupliis). Νεαρα 115 κεφ. 3 § 11).

Ν. 'Η μικροτέρα τῶν 25 ἐτῶν αὐτεξουσία, θέλουσα νὰ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γαμον, δύναται νὰ πράξῃ, τοῦτο τῇ συναίνεσει τοῦ πατρὸς· εἰ δὲ ἀπέθανεν ὁ πατήρ, τῇ συναίνεσει τῶν συγγενῶν. 'Η δὲ ἐνήλικος δὲν ἔχει ἀνάγκην τῇ συναίνεσει τοῦ πατρὸς οὐδὲ διὰ τὸν δεύτερον γαμόν. Εἰ δὲ ἐναντιούται καὶ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται περὶ τῆς κοιττοῦντος γνώμης, ὥστε εἴαν ἦναι ἴσοι κατὰ τὸ γένος καὶ κατὰ τὰ ἔτη, οἱ δύο μνηστῆρες, εἰς τὴν ἀρετὴν οἱ συγγενεῖς θέλουσι καὶ ὁ τὸν ὁποῖον ἡ γυνὴ ἐκλέγει, προτιμᾶται ἡ γνώμη τῆς γυναίκος.

10. Τῆς μητρὸς ἀπαξ εἰς δευτέρους γάμους ἐλθούσης, κέρδος ὅλης ἀπάντων τῶν παίδων τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς γίνεσθαι, καὶ οὐδεμίαν ἄδειαν εἶναι τῇ μητρὶ τοὺς μὲν τῶν παίδων ἐπιλέγεσθαι, τοὺς δὲ ἀτιμάζειν διότι παντὰς ὁμοῦ τοῖς δευτεροῖς ὕβρισε γάμοις· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ δεσποτεία τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ὅλη πρὸς τὴν παῖδα παραγίνεται, τῆς χρήσεως παρὰ τῇ μητρὶ μέχρι περίεσι φυλαττέμενης. Καὶ εἰ μὲν ἡ μήτηρ προαπελθοῖ, τῇ παιδί τῆς ὅλης προγαμιαίας δωρεᾶς ἀρραζούσης. Εἰ δὲ ἡ παῖς, μένειν μὲν παρὰ τῇ μητρὶ τὸ ἐκ τῆς ἀπαίδειας συμφώνου κέρδος, τὸ δὲ λοιπὸν τῆς παιδὸς εἶναι καὶ τελευτῶσαν τοῦτο παραπέμπειν εἰς τοὺς ἀστέως κληρονόμους, εἴ τινες ἐκ τοῦ νόμου καλεῖντο. (N. 3 Kωδ. 5. 9 (de secundis nupliis). N. 9 Kωδ. 5. 9 (de sec. nupt.). Νεαρα 2 κεφ. 1 καὶ 2 Νεαρα 22 κεφ. 23-26).

Ν. 'Ἐάν ἡ μήτηρ ἔλθῃ εἰς δεύτερον γαμόν, ὅλα τὰ τέκνα κερδαίνουσιν ὅλην τὴν κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, καὶ ἡ μήτηρ οὐδεμίαν ἔχει ἄδειαν τινὰ μὲν τέκνα νὰ προτιμᾷ, τινὰ δὲ νὰ ἀτιμάζῃ, διότι διὰ τοῦ

7) Κατὰ τὸ ἀρθρον 114 τοῦ περὶ 'Επιτροπείας κτλ. νεωτέρου ἡμῶν νόμου (τῆς 17 Αὐγ. 1861) ὁ ἐνήλικος ἔχει τὴν ἱκανότητα εἰς ἐπιχειρήσιν παντὸς πράξεως τοῦ ἀστικοῦ δικαίου· ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν πρὸς γαμόν ἱκανότητα. 'Η διατάξις περὶ τῆς ἀνάγκης συναίνεσεως τοῦ πατρὸς πρὸς γαμόν ὑποβιβάζει, εἰδικῇ οὐκ, δύναται νὰ θεωρηθῇ κτηρηγμένη· 'Εν τῇ πράξει, ὑπεκράτισεν ὀρθῶς ἡ ἀποφατικὴ λύσις. 'Ὅθεν τὰ μὲν ἄρβυρα τέκνα, ἀνεξαρτήτως τρόπου αὐτεξουσίας γεγόμενα, συναπτουσι γαμόν καὶ παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ πατρὸς, τὰ δὲ ὀφλήκ, καὶ αὐτεξουσία γεγόμενα, ὑποβάλλονται εἰς τοὺς περιορισμοὺς τῶν διατάξεων τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου· ὅθεν αὐτεξουσία μὲν καὶ ἐνήλικος οὐσα ἡ θυγάτηρ χρῆζει τῆς συναίνεσεως τοῦ πατρὸς καὶ, τοῦτο τελευτήσαντος, τῆς συναίνεσεως τῶν συγγενῶν, κατὰ τὰ ἐν τῇ παρούσῃ παραγράφῃ καὶ ταῖς §§ 3, 11, 12 καὶ 17 βιβλίου δ' τίτλου δ' ἐπιζόμενα· αὐτεξουσία δὲ καὶ ἐνήλικος οὐδαμῶς χρῆζει αὐτῆς. (Βλ. καὶ ἔγγρατον 'Υπ. 'Εκκλ. τῆς 8 Αὐγ. 1870 καὶ 'Εγκ. τῆς 'Ιερῆς Συνόδου τῆς 26 Αὐγ. 1870).

δευτέρου γάμου ὕψιστον δλα ὁμοῦ· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅλη ἡ κυριότης τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς μεταδίδεται εἰς τὴν κόρην, ἡ δὲ μήτηρ διατηρεῖ τὴν ἐπικαρπίαν ἐν ὅσῳ ζῇ. Καὶ εἰάν μὲν ἡ μήτηρ προαποθάνῃ, ὁλόκληρος ἡ προγαμιαία δωρεὰ ἀνήκει εἰς τὴν θυγατέρα. Ἐάν δὲ προαποθάνῃ ἡ θυγατήρ, μένει μὲν εἰς τὴν μητέρα τὸ κέρδος τὸ προσερχόμενον ἐκ τῆς ἐν τῇ περιπτώσει τῆς μὴ ὑπάρχουσας τέκνων συμφωνίας, τὸ δὲ ἐπιλοιπὸν εἶναι τῆς κόρης, καὶ ἀποθνήσκουσα παραπέμπει τοῦτο εἰς τοὺς ἰδίους κληρονόμους, εἰν τινες καλῶνται ὑπὸ τοῦ νόμου.

11. Εἰ γὰρ οὐ παιδί τυχόν, ἀλλὰ τινι τῶν ἐξωθεν ἡ μήτηρ, εἴτι δευτέρῳ ἄπειρος οὖσα γάμων, μοῖραν τινὰ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ τινα προγαμιαίας δωρεᾶς ἐξ αὐτῆς ἢ πῶσαν δωρηθήσεται ἢ κατ' ἄλλον τυχόν ἐκποιήσεται τρόπον, εἴτε εἰς ἄνδρὸς φοιτήσῃ δευτέρου γάμου, πρὸδῆλόν ὡς τῷ ἐπιγενόμενῳ δευτέρῳ γάμῳ τὸ τῆς ἐκποιήσεως ἀνατραπήσεται καὶ οὐδὲ αὐτὸ πᾶσι τρόποις, ἀλλ' ἐν μετεώρῳ καὶ τὰ τῆς ἐκποιήσεως καὶ τὰ τῆς ἀνατροπῆς μένει· εἰ μὲν γὰρ μείναιεν περιόντις παῖδες, ἀνατραπήσεται καθ' ἅπαζ τὸ γενόμενον, τοῦ νόμου τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τοὺς παῖδας ἄγοντας καὶ οὐδὲν ἐπιστρεφόμενου τῆς γυναικὸς εἴτι πράξειεν ἐπὶ βλαχῇ τῶν παιδῶν· εἰ δὲ προτελευτήσκειν ἅπαντες τῆς μητρός, μένει τὸ συνάλλαγμα βέβαιον, οὐκ εἰς ὁλόκληρον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐξ ἀπαιδίας συμφωνῶν· καὶ κατὰ τινα μὲν μοῖραν εἶναι τὸ συνάλλαγμα βέβαιον, κατὰ τινα δὲ ἄκυρον ἀποφανθήσεται· περὶ τούτου κατὰ μὲν τὸ μένον παρὰ τῇ μητρὶ προσφάσει τοῦ ἐξ ἀπαιδίας συμφώνου κρατήσεται, κατὰ δὲ τὸ παραπεμπόμενον εἰς τοὺς τοῦ παιδὸς διαδόχους ἄκυρον εἶναι· ὡς εἶχε ἡ μήτηρ μόνῃ τῷ παιδί διαδόχος εὑρεθείη, τὸ πᾶν αὐτῆς κύριον εἶναι. (Νεαρά 2 κεφ. 2 § 1. Νεαρά 22 κεφ. 26 πρ.)

Μ. Ἐάν δὲ ἡ μήτηρ, πρὶν ἢ εἴτι ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, δωρήσῃ οὐκ εἰς τέκνον ἀλλ' εἰς ἐξωτικόν τινα μέρος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἢ πρῆμα τινὰ ἐξ αὐτῆς ἢ ὁλόκληρον ἢ κατ' ἄλλον τυχόν τρόπον ἐκποιήσῃ ταύτην, ἔπειτα ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, εἶναι πρὸδῆλόν, ὅτι ὁ ἐπιόντων δευτέρου γάμου ἀνατρέπει τὴν ἐκποίησιν καὶ οὐδὲ τοῦτο γίνεται κατὰ πᾶν τρόπον, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκποίησις καὶ ἡ ἀνατροπὴ μένουσιν ἐν μετεώρῳ· εἴτι εἰ μὲν ὑπάρχουσι τέκνα, ἡ πράξις ἀνατρέπεται ἀφ' ἑκτὸς, τοῦ νόμου μεταβιβάζοντος τὴν κυριότητα τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τὰ τέκνα καὶ μηδὲν ἐπιστρεφόμενου εἰς τὴν γυναῖκα, εἰν αὕτη ἐπραξέ τι πρὸς βλαχὴν τῶν τέκνων· εἰν δὲ ὅλα πρὸ τῆς μητρός ἀποθάνωσι, τὸ συνάλλαγμα ἰσχύει οὐκ ὁλοσχερῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπὶ ἀτεκνίας συμφωνίαν. Καὶ κατὰ τι μὲν μέρος ἰσχύει τὸ συνάλλαγμα, κατὰ τι δὲ εἶναι ἄκυρον· ὥστε, εἰν μόνῃ ἡ μήτηρ ἀδελφῇ κληρονόμος τοῦ τέκνου, τὸ ὅλον πάλιν ἰσχύει.

12. Τὰ γαμικὰ κέρδη καὶ μὴ κληρονομεῦντες τοὺς γονεῖς καὶ παῖδες ἐχέτωσαν· ὅτι ὁ νόμος τῆς τῶν ἰδιωτῶν γνώμης ἰσχύει·

πρότερός ἐστιν, ὅθεν τὸ ἐκ νόμου διδόμενον τινι κέρδος ἰδιώτης πανταπασιν ἀφαιρεῖσθαι οὐ δύναται. (*) Νεαρά 23 κεφ. 21 § 1).

Μ. Τὰ γαμικὰ κέρδη λαμβάνουσι τὰ τέκνα καὶ ἐὰν δὲν κληρονομῶσι τοὺς γονεῖς· διότι ὁ νόμος εἶναι ἰσχυρότερος τῆς θελήσεως τῶν ἰδιωτῶν, ὅθεν τὸ ὑπὲρ τοῦ νόμου διδόμενον πρὸς τινὰ κέρδος ἰδιώτης δὲν δύναται ποσῶς νὰ ἀφαιρεθῇ.

13. Τὴν προίκα μὴ εἰσενεγκαμένην μὴ δύνασθαι· τὰ τοῦ ἀνδρός εἰκαιοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας δωρεῶν· καὶ ὁ μὴ τῇ ἐν γάμῳ ἐπιδοῦς δωρεάν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας γυναικός, εἰ μὴ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ δωρηθῇ τι ἢ καταλείψαι ἐβλήθη. (Νεαρά 2 κεφ. 5, Νεαρά 53 κεφ. 6 § 2, Νεαρά 91 κεφ. 2).

Μ. Ἰνὴ μὴ εἰσενεγκοῦσα προίκα δὲν δύναται δια τῆς προγαμιαίας δωρεῶν νὰ εἰκαιοῦσθαι τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ δούς προγαμιαίαν δωρεάν δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῆς περιουσίας τῆς γυναικός, ἐκτὸς ἐν τῇ σύζυγος αὐτοῦ θελήσει νὰ δωρήσῃ ἢ νὰ καταλείψῃ αὐτῇ τι.

14. Θεσπίζομεν τὰ ἄλλα πράγματα τὰ μετὰ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν εἰς τοὺς παῖδας ἀφειγμένα, εἰ μὲν ὁ παῖς ἄρβεν ἢ ὑψηλὸν τυχὸν διάθοιτο, κατὰ τὸν νόμον χωρεῖν ἐπὶ τοὺς γεγραμμένους κληρονόμους· ἐνταῦθα τῆς μητρὸς οὐ κωλυμένης γράφεσθαι παρὰ τοῦ παιδὸς κληρονόμου, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ τῆς διαθήκης αὐτῇ διδομένων δικαιῶν, εἴγε ὁ παῖς αὐτὴν παραλείψει ἢ καὶ ἄλλοιως ἀπὸ κληρονόμων ποιήσῃται, φυλαττομένων· εἰ δὲ ἀνέλθετος τελευτήσῃ, τῆς ἐκείνου μοίρας, εἰ μὲν ἔχει παῖδας ἰδίους, ἐπὶ τούτους τοὺς παῖδας ἀφεικνυμένης, εἰ δὲ οὐκ ἔχῃ μὲν παῖδας ἰδίους, εἴη δὲ τῶν ἀδελφῶν ἢ κλητῶν καὶ τῆς μητρὸς ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς ἐπὶ τὸν κληρὸν ἐρχομένης, καὶ τούτων ἰσχυρῶς ἐχούσης εἴτε δευτέροις ὁμίλῃσι γάμοις, εἴτε καὶ μὴ. (Νεαρά 2 κεφ. 3, Ν. 3 § 1 Κωδ. 5. 9 (de secundis nuptiis), Ν. 5 Κωδ. 6. 56 (ad. SC. Tertullianum), Νεαρά 22 κεφ. 46).

Μ. Διατάσσομεν τὰ ἄλλα πράγματα τὰ μετὰ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν εἰς τὰ τέκνα περιελθόντα, ἐὰν μὲν τὸ τέκνον ἄρβεν ἢ ὑψηλὸν τυχὸν συντάξῃ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ ἐξ ἀπαιδίας μέρος τοιοῦτόν ἐστιν ἐπὶ τῶν γαμικῶν κερδῶν εἰρηκένον· συμφωνηθῇ ἀπαιδὸς τελευτῶντος τοῦ ἀνδρός κερδᾶναι τὴν γυναῖκα τὸ ἥμισυ τῆς προγαμίου δωρεᾶς· εὐρέθη δὲ τὰ γαμικὰ κέρδη α' νόμ. πρώτης, εἰσὶ παῖδες πέντε, ἐκάστῳ τούτων ἀρμόζει νομ. σ'. ἐστὶν οὖν τὸ ἐξ ἀπαιδίας ἀφ' ἐκάστῳ αὐτῶν νομ. ρ'. τὸ γὰρ ἥμισυ τῶν σ'. ρ' ὑπερίμελλε δὲ συμφωνηθῆναι κερδᾶναι τὴν μητέρα ἐξ ἀπαιδίας τὸ ἥμισυ· ταῦτα ἐστὶ καὶ τρίτον ἢ δ' ἢ ἄλλο τι συμφωνηθῇ· ὁμοίως δὲ ταῦτα νόμι. καὶ τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τῆς γυναικείας προικὸς συμφωνεῖσθαι καὶ γίνεσθαι.

διαθήκην, νά μεταβαίνωσι κατὰ τὸν νόμον εἰς τοὺς γεγραμμένους κληρονόμους· ἐνταῦθα δὲν ἐμποδίζεται ἡ μήτηρ νά γράφηται ὑπὸ τοῦ τέκνου κληρονόμος, ἀλλὰ καὶ τὰ διδόμενα εἰς αὐτὴν δικαιώματα κατὰ τῆς διαθήκης φυλάττονται, ἐὰν τὸ τέκνον παραλείψῃ καὶ ἀλόγως ἀπακληρώσῃ αὐτήν· ἵαν δὲ ἀποτάνῃ ἀδιαθέτον, τὸ μέρος τοῦτο, ἐὰν μὲν ἔχῃ ἴδια τέκνα, μεταβαίνει εἰς αὐτά· ἐὰν δὲ ἴδια τέκνα δὲν ἔχῃ, καλεῖται καὶ ἡ μήτηρ εἰς τὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ ἀπολαύει αὐτῆς ἰσχυρῶς εἴτε ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, εἴτε καὶ μὴ.

15. Τῆς δὲ προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς δεύτερον ἐλθοῦσα συννοκείσιν, μὴδὲ καθόσον κληρονομεῖ τοῦ παιδός, ἀπολαυέτω· ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῶν παιδῶν ἔσται κέρδος μόνον αὐτοῖς παρὰ τοῦ νόμου δεδομένον, καὶ μὴ δοκοῦν εἶναι μέρος τοῦ κλήρου τοῦ πατρὸς, ἀλλ' τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς οὐκ ἀπεβάλλον τὴν φύσιν. (Ν. 2 κεφ. 3 § 1. Ν. 22 κεφ. 46 § 2 καὶ Ν. 6 § 1 Κωδ. 5. 9 glo. sec. nupliis).

Μ. Ἡ ἐλθοῦσα εἰς δεύτερον γάμον δὲν ἀπολαύει τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, οὐδὲ καθόσον κληρονομεῖ τὸ τέκνον αὐτῆς· ἀλλὰ τοῦτο καρδιάνους μὲν τὰ τέκνα καὶ εἰς αὐτὰ δίδεται ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ ἐὰν δὲν γέννηται εἰς εἶναι μέρος τῆς κληρονομίας τοῦ τέκνου, ἀλλὰ δὲν ἀπώλεσεν εἰς τὴν φύσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς.

16. Ὡς περ ἡ μήτηρ ἔχει τὴν χρῆσιν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἑνὸς παιδὸς ματρὰν κατὰ δεσποτείαν, εἴγε μὴ δευτερογαμῆται μετὰ τὴν τελευταίην τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ τελευτησάσης τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς προγάμου δωρεᾶς ἔχει κτήν, εἰ λάβοι τὸν ἀπὸ τελευτῆς κάσσαν. Οὐ μόνον δὲ εἰ πατὴρ εἴη τις τῶν παιδῶν ἡ μήτηρ ταῦτα κρατῇ, ἀλλὰ καὶ εἰ πάππος εἴη ἡ μάμμη, εἴα τῶν παιδῶν αὐτῶν ἐπὶ παισὶ τελευτώων καὶ ἀποθανούσης τῆς μάμμης ἢ τοῦ πάππου τὸ καταλγὴν μέρος λαβὼν τὰ ἀπὸ τελευτῆς κάσσα, τὴν μὲν χρῆσιν αὐτῶν νεμηθήσεται, τὴν δὲ δεσποτείαν τοῖς ἐγγόνοις αὐτοῦ φυλάξει, ὥς, εἰ καὶ παῖδας εἴχε, ποιεῖν ἐμελλε· παρακρατῇ δὲ καὶ δεσποτείαν μέρους ἑνὸς παιδός, εἰ μὴ δευτερογαμῆται· εἰ δὲ μὴ ὑπῇαι παῖδας ἢ ἐγγονοί, ἀπάντων δεσπόσει τῶν ἀπὸ τελευτῆς κάσσεων. (Νεορὰ 127 κεφ. 3. Νεορὰ 98 κεφ. 1).

Μ. Ὡς ἡ μήτηρ ἔχει τὴν ἐπικαρπίαν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τὴν κυριότητα μεριδίου ἑνὸς τέκνου, ἐὰν δὲν ὑπανδρευθῇ ἐκ δευτέρου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ πατὴρ ἀποθανούσης τῆς γυναικὸς ἔχει τὸ ἐπίλοιπον ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἐὰν δικαιούται ἄλλως νά λάβῃ, τοῦτο ἐπὶ τῇ εὐκαίρῃ θανάτου (δηλονότι λόγῳ κληρονομικῷ). Καὶ οὐχὲ μόνον, ἐὰν ᾖναί τις πατὴρ ἢ μήτηρ τῶν τέκνων, ἰσχύουσι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πάππος ἢ μάμμη, ἐπειδὴ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπὸ θνήσκοντα ἀφῆκαν τέκνα καὶ ἡ μάμμη ἢ ὁ πάππος ἐὰν ἀποθάνῃ, ὁ ἐπιζήσας λαμβάνει τὰ λόγῳ θανάτου ἀφαιρόμενα αὐτοῖς κέρδη· καὶ ταῦτα μὲν καρπεύεται, τὴν δὲ κυριότητα φυλάττει.

ται εἰς τοὺς ἐγγόνους αὐτοῦ, ὡς θὰ ἔπραττε, καὶ τέκνα ἐὰν εἶχε· παρακρα-
τεῖ δὲ καὶ μερίδιον ἐνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα, ἐὰν μὴ ἔλθῃ εἰς δευτέρον
γάμον· εἰ δὲ τέκνα ἢ ἐγγονοὶ δὲν ὑπάρχουσι, γίνεται κύριος δλων τῶν ἐκ
θενατοῦ κερδῶν.

17. Ἡ δευτερογαμήσασα μήτηρ, παιδὸς αὐτῆς ἀδιαθέτου καὶ
ἀπαίδος τελευτήσαντος, εἴ τι μὲν ἀνῆκεν αὐτῷ ἀπὸ τῆς προ-
γαμίας ὥρεως ἢ ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας αὐτῷ περιῆλθε, τού-
του τὴν χρῆσιν αὐτῇ μόνῃ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖ τὴν δεσπο-
τείαν τῆς ἀδελφοῦς ἢ ταῖς ἀδελφαῖς ἐκείνου φυλάττουσα· τὰ δὲ
ἐτέρωθεν αὐτῷ περιελθόντα, καὶ τὴν δεσποτείαν τούτων κλη-
ρονομεῖ· ἐκ διαθήκης δὲ εἴ τι ἄρα αὐτῇ παρὰ τοῦ παιδὸς κα-
ταλείθηται, καὶ κατὰ δεσποτείαν ἔχει. (Νεαρά 22 κεφ. 46 § 1
καὶ ἐπ. Νεαρά 2 κεφ. 3).

Μ. Ἡ ἐκ δευτέρου ὑπανδρευθεῖσα μήτηρ, ἐὰν ἀπολῇ τέκνον αὐτῆς ἄτε-
ρον καὶ ἀδιαθετον καὶ ἀνῆκε τι εἰς αὐτὸ ἐκ τῆς πραγματίας ὥρεως ἢ ἀπέ-
κτησεν ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας, τούτου τὴν επικαρπίαν κληρονομεῖ
μόνη αὐτῇ ἐξ ἀδιαθέτου, τὴν δὲ κυριότητα διατηρεῖ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν
ἐκείνου· ὅσα δὲ περιῆλθον εἰς αὐτὸ ἄλλοθεν, κληρονομεῖ καὶ τὴν κυριότητα
αὐτῶν· ἐὰν δὲ καταλίπῃ τι εἰς αὐτὴν τὸ τέκνον αὐτῆς διὰ διαθήκης, τού-
του ἔχει καὶ τὴν κυριότητα.

Ν. Ἐκ τῆς ἐν τῇ § 17 ἄρμ. περιλαμβανομένης 22 Νεαρᾶς κεφ. 46
προκύπτει ὅτι ἡ κληρονομήσασα ἐξ ἀδιαθέτου τέκνον ἐκ τοῦ πρώτου γάμου
καὶ ἐλθούσα εἰς δευτέρον γάμον γυνὴ στερεῖται τῆς κυριότητος ἐκείνου τοῦ
μέρους, ὃ περιῆλθε· εἰς τὸ τέκνον τοῦτο ἐκ τῆς πατρῴας οὐσίας, ὑπὲρ τῶν
ἀδελφῶν αὐτοῦ, διατηροῦσα μὲνεν ὡς πρὸς αὐτὸ τὴν επικαρπίαν. Α. Π. 81
τοῦ 1866, 190 τοῦ 1873.

18. Ὅτι ἡ μήτηρ τὰ μὲν τροφεῖα, ἅτινα τοῖς παισὶ παράσχοι,
οὐ δύναται ἀπαιτεῖν· εἴ τι δὲ εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν χρησί-
μως ἀνάλωσε, τοῦτο διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς δύναται
ἀπαιτεῖν. (Ν. 34 Πανδ. 3. 5 (de negotiis). Βασ. XVII. 1. 33.
Ν. 11 Κωδ. 2. 19 (de neg. gestis). XVII. 2. 11).

Μ. Ἡ μήτηρ τὰ μὲν τροφεῖα ὅσα ἔδωκεν εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς δὲν δύνα-
ται νὰ ἀπαιτήσῃ· ἐὰν δὲ ἐδαπάνησέ τι χρησίμως εἰς τὰ πράγματα αὐτῶν,
τοῦτο δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ διὰ τῆς περὶ διοικήσεως ἀγωγῆς.

19. Ἡ βιάταξις καλεῖται, ὅτι οἱ πατέρες τὴν χρῆσιν τῶν
μητρικῶν πραγμάτων, εἰ καὶ εἰς δευτέρους μετέβησαν γάμους,
ἀναμειβόμεως ἔχουσιν ὀρεῖλους καὶ οὐδεμίαν ταῖς παισὶν ἢ ταῖς
ἐτίδηποτε ἐκ προσώπου αὐτῶν κατὰ τῶν πατέρων ἀναισχυντον
φωνὴν ἢ αἰτίαςιν τινα δύνασθαι ἀρμύζειν. (*) (Ν. 4 Κωδ. 6. 60
(de bonis maternis). Βασ. XLV. 4. 4).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰστέον, ὅτι ὑπερουσίων ὄντων τῶν παιδων τοῦτο γί-
νεται, ἐπειτοίγε, ἐὰν ὦσιν αὐτεξούσιοι, μίαν μόνην μοῖραν ἐκ τῶν μητρι-
(ΠΕΡΙ ΔΕΥΤΕΡΟΓΑΜΟΥΝΤΩΝ)

Μ. Ἡ διάταξις προτάττει, ὅτι οἱ πατέρες δρεῖλαισιν ἀναμφιβόλως νά ἔχωσι τήν χρῆσιν τῶν μητρικῶν πραγμάτων, καί ἐάν ἤθουν εἰς δευτέρον γάμον, καί ὅτι εἰς τὰ τέκνα ἢ εἰς ὅποιονδήποτε ἄλλον ἐκ προσώπου αὐτῶν οὐδεμία δύναται νά ἀρμόζῃ ἀναιδὲς φωνή ἢ μέμφει κατὰ τῶν πατέρων.

20. Εἰ δέ τινες τοῖς ἐμπροσθεν οὐκ ἀρκεσθέντες γάμοις καί πρὸς δευτέρους ἔλθοιεν, εἰ μὲν ἄπαιδες μένοιεν ἐκ τῶν προτέρων ἢ καὶ ἀμφοτέρων γάμων, οὐδεμία πολυπραγμοσύνη περὶ τὰ δευτέρα, ἀλλ' ἄνδρες μὲν ἀπολεύσονται παντοίως πάσης παρατηρήσεως ἐλευθεροὶ· γυναῖξί δὲ μόνον ἐπικεῖσται ἕως, τὸ μὴ πρὸ τοῦ ἐνιαυσίου χρόνου πρὸς δευτέρον συναλθεῖν συνοικεσίον ἢ γινώσκειν, ὥς εἴ τι τοιοῦτον πράξαιεν καὶ ἄωρος συναλλάξαιεν γάμους, ὑπέξουσι ποινάς· ἄλλας μὲν εἴπερ ἄπαιδες ἐκ τῶν προτέρων ὥτι συνοικεσίων, μεῖζους δέ, εἰ καὶ παῖδες ὑπείεν· εἰ μὲν γάρ οὐχ ὑπεσι γονή, τὸ τῆς ἀτιμίας εὐθύς ἀκολουθεῖ (1) καὶ ἔσται παντοίως ἡ γυνὴ διὰ τὴν τῶν γάμων οὐρετὴν ἡτιμωμένη καὶ οὐ λήψεται τι τῶν παρὰ τοῦ προτέρου καταλειμμένων αὐτῇ συνοικεσίου οὔτε ἀπολαύσει τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς οὔτε τῇ συνοικούντι κατὰ δευτέρον γάμον περαιτέρω τῆς τρίτης τῆς οικείας περιουσίας ἐπιδώσει μοίρας. (Νερά 22 κερ. 22 πρ.).

Μ. Ἐάν δέ τινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὸν πρότερον γάμον καὶ εἰς αὐτὸν γάμον ἔλθωσι, εἰ μὲν ἐκ τοῦ προτέρου γάμου ἢ καὶ ἐκ τῶν δύο μεσοπαιστέκοντες, οὐδὲν ἀναζητεῖται περὶ τοῦ δευτέρου, ἀλλ'· εἰ μὲν ἄνδρες ἀπαγορεύουσιν βλῶς ἀπηλλαγμένοι πάσης παρατηρήσεως· εἰς δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι φῶδος μόνον, μήπως ἔλθωσιν εἰς δευτέρον γάμον πρὸ τοῦ ἐτησίου χρόνου ἢ δρεῖλαισιν νά γνωρίζωσιν, ὅτι ἐάν πράξωσι τοιοῦτό τι καὶ συνάψωσι τρίτον γάμον ὑπόκεινται εἰς ποινάς· ἄλλας μὲν, ἐάν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου ἔμειναν ἀτεκνοί, βαρυτέρως δέ, ἐάν ἔχωσι καὶ τέκνα· διότι εἰ μὴ γονὴ δὲν ὑπάρχει, ἀκολουθεῖ εὐθύς ἀτιμία καὶ διὰ τὴν ταχύτητα τῆς γάμον ἀτιμοῦται διαφοροτρόπως ἡ γυνὴ καὶ δὲν λαμβάνει τι ἐκ τῶν καταλειφθέντων εἰς αὐτὴν ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου, οὔτε ἀπολαύει τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς οὔτε εἰς τὸν δευτέρον σύζυγον χορηγεῖ περαιτέρω τοῦ αὐτοῦ μέρους τῆς περιουσίας αὐτῆς.

21. Οὐ μὴν οὐδὲ τῆς ἔξωθεν αἰσθησεται φιλοτιμίας αὐτὴ λήψεται τι παντελῶς παρ' οὐδενός τῶν ἔξωθεν οὐ κληρὸν οὐδὲ ληγάτον, οὐ τὴν μετὰ θάνατον δωρεάν, ἀλλὰ ταῦτα ἐλάττειται

κῶν πραγμάτων τῶν οικείων τέκνων ὁ πατὴρ κατὰ χρῆσιν λαμβάνει. ὡς αὐτῇ, τὴν δεσποτεῖαν μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον πρὸς τοὺς υἱοὺς παρατηρούπων, καθάπερ ἐν τῷ περὶ κληρονόμων κεῖται πλατύτερον, ἐν τῷ αὐτῷ κεῖται εἰς ἡ τὶς γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ ἐξῆς.

(1) Περὶ ἡμῶν ἀρχαῖ ἀνακρίσθησθαι ἢ περὶ ἀτιμώσεως διατάσσεται, ἀλλ' ἀμφιβόλος ἢ ἰσχυρὴ καὶ τῶν λοιπῶν,

ἡμενεῖ παρὰ τοῖς κληρονόμοις τοῦ τελευτήσαντος ἢ συγκληρονόμοις αὐτῆς, εἴγε ἤθύνατο κληρονομεῖν ὅλως, εἴα ταύτης οὐδ' ἐπιούν ὄφελος ἐχούσης. Ἄλλ' εἰ γεγραμμένοι καὶ ἕτεροι τύχαιεν κληρονόμοι, εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου καλεῖντο, πρὸς ἐκείνους ἐλευσεται τὰ τῇ τσιαύτῃ γυναικὶ καταλειπόμενα· οὐ γὰρ τὸ δημόσιον αὐτὰ οἰκειώσεται, μὴ ποτε δοξωμέν τὰ τσιαῦτα σωρρονίζοντας τῆς τοῦ δημοσίου προνοεῖν ὠφελείας. (Νεαρά 22 κεφ. 22 πρ.).

ΑΙ. Οὐδὲ τὰς ἐξωθεν χάριτας κερδαίνει οὐδὲ λαμβάνει ὀλοτελῶς παρ' ἐξωτικῶν οὔτε κληρονομίαν οὔτε κληροδοτήμα, οὔτε τὴν μετὰ θάνατον δωρεάν, ἀλλὰ ταῦτα μεταδίδουσι ἢ μένουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἢ συγκληρονόμους αὐτῆς, ἐὰν κατὰ τινὰ τρόπον ἥθύνατο νὰ κληρονομή, διότι αὕτη δὲν ἔχει τὸ ἐλάχιστον ὄφελος. Ἄλλ' ἐὰν τύχῃσι γεγραμμένοι καὶ ἄλλοι κληρονόμοι, εἴτε καὶ ἐξ ἀδιαθέτου καλεῖνται, εἰς τοὺς μετὰ θάνατον οὗτοι εἰς τὴν γυναῖκα ταύτην καταλείπόμενα· διότι δὲν οἰκειοποιεῖται ταῦτα τὸ δημόσιον, μὴποτε φανῶμεν ὅτι κανονίζομεν τὰ τσιαῦτα ἐκ προνοίας πρὸς ὠφελείαν τοῦ ταμείου.

22. Ἄλλ' οὕτω μὲν τὰ παρὰ τῶν ἐξωθεν αὐτῇ καταλειπόμενα πρὸς ἑτέρους χωρήσει, τὰ δὲ γε παρὰ τοῦ πρώτου συνοικηράντος ἀφίξεται παρ' αὐτῆς ἀφαιρούμενα πρὸς τὰ δέκα πρόσωπα τῆς τοῦ καταλιπόντος ἀνδρὸς συγγενείας, τουτέστιν ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου μέχρι 6° βαθμοῦ, τῶν βαθμῶν ἐπὶ τῆς οἰκείας φυλαττομένων ταξέως, ὧν οὐχ ὑπερτωθῶν ἐπὶ τὸ ταμεῖον ἐλευσεται. Ἄλλ' οὐδὲ περαιτέρω κληρονομοῦν ἐξ ἀδιαθέτου τῶν οἰκείων αὐτῆς ὑπελεύσεται συγγενῶν, ἀλλὰ μέχρι τρίτου βαθμοῦ θεωρουμένου πανταχόθεν στήσεται μὲν τὰ τῆς διαδοχῆς αὐτῇ, εἰ περαιτέρω δὲ ὄντες ἑτέρους ἔξουσιν κληρονόμοις· (1) εἰ δὲ παῖδες εἴεν, ἔξεστι μὲν αὐτῇ βασιλικῶς ὑπὲρ τῆς ἀτιμίας δεῖσθαι, οὐ μὴν ὄφελός τι τῶν ἀντιγραφωμένων ἔχει. (Νεαρά 22 κεφ. 22 πρ.).

ΑΙ. Ἄλλ' οὕτω μὲν τὰ παρὰ τῶν ἐξωτικῶν καταλείπόμενα εἰς αὐτὴν μεταδίδουσιν εἰς ἄλλους, τὰ δὲ παρὰ τοῦ πρώτου συζύγου ἀφαιρούμενα ἀπ' αὐτῆς μεταδίδουσιν εἰς τὰ δέκα πρόσωπα τῆς συγγενείας τοῦ καταλιπόντος ἀνδρὸς, τουτέστιν ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ πλαγίους μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ (δηλονότι ἀδελφούς), οἱ δὲ βαθμοὶ φυλάττουσι τὴν ἰδίαν εὐρίαν εἶναι, καὶ ἐὰν τις ἐξ αὐτῶν δὲν ὑπάρχῃ περιερχονται εἰς τὸ δημόσιον. Ἄλλ' οὐδὲ τοὺς ἰδίους αὐτῆς συγγενεῖς κληρονομεῖ ἐξ ἀδιαθέτου περαιτέρω, ἀλλὰ τὸ κληρονομικὸν αὐτῆς δικαίωμα σταματᾷ εἰς τὸν τρίτον μόνον βαθμὸν, πανταχόθεν θεωρουμένον (δηλονότι δύναται νὰ κληρονομήσῃ

(1) Ὁ ἐλάχιστος παρ' ἡμῖν τῶν ἐν τῇ Ἑξαβίβλῳ ποινικῶν διατάξεων, ὅν ἐστι καὶ ὁ περιορισμὸς οὗτος τῆς εἰς τὸ κληρονομεῖν ἱκανότητος τῆς προνοίας τὸ πένθιμον ἔτος χήρας, ἂν θεωρηθῇ ὡς ποινή.

μόνον τοὺς μέχρι τρίτου βαθμοῦ συγγενεῖς αὐτῆς, ἀνιόντας ἐκ πληγίου), οἱ δὲ περαιτέρω ἔχουσιν ἄλλους κληρονόμους· εἰ ἐπιτρέπεται μὲν αὐτῇ νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ βασιλεῖος τῆς χωρησίης, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀντιγραφουμένων οὐδὲν αὐτῇ δύναται νὰ κέρδῃ.

23. Πλὴν εἰ μὴ βούλεται τὴν ἐκ τῆς βασιλείας λειαν καὶ τῶν ἄλλων ἀπαλλαγῆναι ποινῶν, τοῖς ἐν τοῦ γάμου παισὶ τὴν ἡμίσειαν τῆς οἰκείας περιουσίας μὲν μοῖραν καθαρῶς αἰρέσεως πάσης χωρὶς καὶ οὐκ ἔστιν παρακατέχευσα, ἀλλὰ πάσης τῆς οὐσίας τῆς δευτέρου ἐφοῖτα γάμους, κατὰ τὴν ἡμίσειαν, καθὰ ἐξισταμένη μοῖραν τοῖς ἐμπροσθεν γινομένοις παισὶν ῥήσονται τοῦτο οἱ παῖδες ἅπαντες ἐξίσης· καὶ παῖδες εἰς τοὺς ἑαυτῶν παραπέμψουσι παῖδας· εἰ δὲ οὐκ ἔχῃ τελευτήσαςτος ἢ τῶν τελευτησάντων μέρη λήψονται τὰς μετὰ τὴν ἐκείνων ἀδελφοί· εἰ δὲ πάντες προαπέλθοιεν, τὴν οὐκ ἐκείνης δυσκληρίας ἢ μητὴρ τὸ ταῦτα λαβεῖν. Καὶ ταῦτα φασκέν, εἴπερ ἀδιάθετοι τελευτῶσι παῖδες· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῖς ἅπασι γενομένοις ὑπ' αὐτῶν αὐτοὺς διαθήκας γράφειν, ἢ περιόντας, ὀνβούλοντας, τιθέναί τινος τρόπον. (Νεαρά 22 κεφ. 22 § 1. Ν. 4 Κωδ. SC. Tertullianum).

Μ. Εἰ δὲν θέλει νὰ ὤρῃ τὴν ἐκ τῆς βασιλικῆς συγχωρήσασθαι τῶν ἄλλων ποινῶν, δορεῖται εἰς τὰ ἐκ τοῦ προτέρου γάμου μέρος τῆς περιουσίας αὐτῆς καθαρῶς ἀνευ τινὸς ὅρου ἐπικαρπίαν παρακχεῖ, ἀλλὰ παρχωρεῖ ὡς εἶπομεν εἰς τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα αὐτῆς τὸ ἡμισυ μέρος τῆς ὅλης περιουσίας, ἢ ἔστω εἰς δευτέρον γάμον· καὶ τοῦτο μερίζονται ὅλα τὰ τέκνα· εἰ μὲν ἔχουσιν τέκνα, εἰς ταῦτα παραπέμπουσι· εἰ δὲ μὴ, τὸ ἀποθανόντος ἢ τῶν ἀποθανόντων λαμβάνουσιν ἀναλόγως οἱ τοῦ ἐκείνου δὲ προαποθανοῦσι ὅλα, ἀναλαμβάνει ταῦτα πάλιν ἢ μητὴρ ἢ υἱὸς τῆς δυσκληρίας αὐτῆς. Καὶ ταῦτα λέγομεν, εἴπερ ἀδιάθετοι διότι δὲν ἐμποδίζομεν αὐτὰ νὰ διαθετῶσιν ὅλα ἅπασι αὐτῶν, ἢ ζῶντι νὰ διαθετῶσιν αὐτὰ κατ' ὅν τρόπον θέλουσι.

24. Εἰ δὲ καὶ ἀναμένει τὸν χρόνον ἢ γυνὴ καὶ υἱὸς τὰς εἰρημένας ποινάς, ἐπὶ δεύτερον δὲ ἀφίκοιτο τῶν προτέρων ἀμελήσασα γάμων, εἰ μὲν οὐκ ἔχῃ ἄλλου γάμου γὰρ καὶ αὐθις), ἀκίνδυνον ἅπαν τὸ ἐντεῦθεν γονὴ καὶ παῖδας ὁ νόμος ἐντεῦθεν ἀτιμασθέντας ἴσως πάσης φιλοτιμίας παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλπίσιν τὸ τῆς δεσποτείας ἀφαιρεῖται μέρος, μόνην αὐτῇ τὴν χρῆσιν τε καὶ ἐπικαρπίαν· καὶ ταῦτα νενομοθετή

τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ ἐπὶ πάσης ἐτέρας φιλοτιμίας παρὰ τοῦ ἀνδρός εἰς αὐτὴν ἐλλούσης, εἴτε ἐν ζωῇ παρὰ τοῦ ἀνδρός εἰς αὐτὴν γενομένης ἢ καὶ ἐκ διαθήκης ἢ καὶ τῆς μετὰ θάνατον δωρεᾶς, εἴτε ἐνστάσεως εἴη μέρος εἴτε προσδεῖτον· καὶ οἱ παῖδες αὐτὰ λήθονται κατὰ δεσποτείαν κατὰ τὸν καιρὸν εὐθὺς καθ' ὃν ἡ μήτηρ συνώκησεν ἄλλω. (Νεαρὰ 22 κεφ. 23. Ν. 2 Θεοδ. Κωδ. 3 9 de nuptiis). Ν. 3 πρ. Ν. 4 Κωδ. 5. 9 (de secundis nuptiis). Νεαρὰ 2 κεφ. 1).

11. Ἐάν δὲ καὶ ἀναμένη ἡ γυνὴ τὸν χρόνον καὶ αὐτὴ ἀποφύγῃ τὰς εἰρημνάς· πεινάς, ἔλθῃ δὲ εἰς δεύτερον γάμον, ἀμελήσασα τὸν προτερον γάμον, εἰ μὲν δὲν ἔχῃ τέκνα (διότι ἀνάγκη νὰ λαχθῇ καὶ πάλιν), τὸ τοιοῦτον εὐδυνα φέρει κίνδυνον· εἰ μὲν δὲ ὑπάρχῃ γυνὴ καὶ ἐκ τούτου ὁ νόμος ἔδη ὅτι ἀπομαρτυροῦνται τὰ τέκνα, τότε ἀφαίρει πᾶσαν πρὸς αὐτὴν χάριν τοῦ ἀνδρός καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν κυριότητα, ἐγκαταλείπων εἰς αὐτὴν μόνην τὴν χρῆσιν καὶ ἐπικαρπίαν. Καὶ ταῦτα νομοθετοῦνται καὶ περὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ περὶ πάσης ἄλλης πρὸς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρός προσελευσῆς διωρεᾶς· εἴτε ἐν ζωῇ εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ ἀνδρός γενομένης ἢ καὶ ἐκ διαθήκης ἢ καὶ τῆς μετὰ θάνατον δωρεᾶς, εἴτε τυγχάνει εὖσα μέρος ἐγκαταστάσεως εἴτε κληροδοτήμα· καὶ τὰ τέκνα λαμβάνουσιν αὐτὰ ὡς κύριοι εὐθὺς ὡς ἡ μήτηρ ἀμελεῖ συναφθῆναι εἰς γάμον πρὸς ἄλλον.

25 Καὶ ταῦτα κοινὰ γυναικὸς καὶ ἀνδρός ἐπιτίμια κείσθω, τοῦ μὲν ἐπὶ τῇ προικί, τῆς δὲ ἐπὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ὅτι περ εὐδὲ ἐκποιήσιν οὐδεμίαν ἐφίησι· τοῖς γονεῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις οὐδὲ ὑποθήκην ἀλλὰ κἂν εἴ τι πράξαιεν οἱ γονεῖς, εὐθὺς τὴν ἐαυτῶν ὑποτιθέασιν αὐτοῖς περιουσίαν, οὐχ ὥστε καλύψειν ἐπ' αὐτοῖς τι πράττειν ὧν βεβύλονται· αἰσχύνεται γὰρ ὁ νόμος σωφρονιστὰς τοὺς παῖδας τοῖς γεννήσασιν ἐπιστῆται, ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἐρυθριᾷ, διαπειλεῖ δὲ τοῖς λαμβάνουσιν ὡς οὐδὲν αὐτοὺς τὸ ληφθὲν ὀνήσει. Ἰστωσαν γὰρ ἐκ τούτου ἡμῶν τοῦ νόμου, ὡς κἂν εἴ τινα παρὰ τῶν τοιούτων γονέων ἀγορασίαν ποιήταιντο, κἂν εἴ λάβοιεν δωρεάν, κἂν εἴ τι τῶν ἀπάντων πράξαιεν, ἐν ᾧ τῶν μὴτε γεγραμμένοις μὴτε πεπραγμένοις ἔσται τὸ γενόμενον· ἐκδικηθήσεται γὰρ παρὰ τῶν παίδων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν καὶ τῶν διαδόχων· ἐκδικήσους γὰρ αὐτὰ πάντως οἱ παῖδες, κληρονόμοι τε αὐτῶν καὶ διάδοχοι παρὰ κληρονόμων ἐκείνων καὶ διαδόχων, οὐκ ἄλλως ἀποκλειόμενοι, εἰ μὴ τριακονταετῆς παρέλθοι χρόνος καὶ ἡ κατοχὴ κυρίου τοὺς λαβόντας καταστήσει· ἀρχομένου τοῖς παιτὶ τοῦ χρόνου τρέχειν, ἐξ οὗπερ αὐτεξέουσι· φανείεν ὄντες ἢ γενόμενοι, πλὴν εἰ μὴτις ἀνθρώπος ἡλικία προσδοκηθήσειεν εἶ. (Νεαρὰ 22 κεφ. 24 καὶ Νεαρὰ 2 κεφ. 2 § 1).

Μ. Καὶ ταῦτα κεῖνται κοινὰ ἐπιτίμια γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς, τοῦτο μὲν διὰ τὴν πρῶτην, ἐκείνης δὲ διὰ τὴν πραγματείαν δωρεῖν, διότι οὕτως ἐκ κοίτης ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς γονεῖς διὰ ταῦτα οὐδ' ὑποθήκη· ἀλλ' ὅτι καὶ ἐὰν πρῶτον οἱ γονεῖς εὐθὺς ὑποθηκεύουσιν εἰς αὐτὰ τὴν περιουσίαν αὐτῶν, οὐχὶ ἵνα ἐμποδίσῃ νὰ πράττωσιν εἰς ταῦτα ὅ,τι θελοῦσι· διότι ἐντρέπεται ὁ νόμος νὰ καταστήσῃ τὰ τέκνα σωφρονιστὰς τῶν γονέων, ἀλλ' ἐκείνους μὲν περιστέλλει διὰ τῆς ἐντροπῆς, τοὺς δὲ λαμβάνοντας ἐπαπειλεῖ ὅτι τὴ ληθὲν δὲν θέλει ὠρελῆσθαι αὐτούς. *Εκ δὲ τοῦ νόμου τούτου μανθάνουσιν, ὅτι καὶ ἐὰν ἀγοράσωσι τι παρὰ τῶν τοιούτων γονέων καὶ ἐὰν δωρεὰν λάβωσι, καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο πράξωσι, τὸ γινόμενον ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀπράξιν καὶ ἀπρακτόν· διότι τὰ τέκνα, οἱ κληρονόμοι αὐτῶν καὶ διαδοχοὶ θελοῦσι διεκδικῆσαι ἀκριβέσως ταῦτα παρὰ τῶν κληρονόμων ἐκείνων καὶ τῶν διαδόχων, χωρὶς ἄλλως νὰ ἀποκλείωνται, ἐκτὸς ἐὰν παρέλθῃ τριακονταετής χρόνος καὶ ἡ καταγὴ καταστήσῃ τοῦ λαβόντος κυρίου· ὁ δὲ χρόνος ἀρχεται τρέχων διὰ τὰ τέκνα, ἀφ' οὗ φανῶσιν ὅτι εἶναι ἡ ἐγένοντο αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν ἀνηλικιώτης τις τὰ προσδοκήσῃ πλείοτερον.

26. *Ελευθεύεται δὲ τὰ τοιαῦτα τῶν κερδῶν εἰς τοὺς παῖδας ἅπαντας τοὺς ἐκ τοῦ πρώτου γάμου· οὐ γὰρ ἀφίεμεν τοῖς γονεῖσι τὴν οὐκ ὀρθῶς ἐπαισηγμένην ἐπιλογὴν εἰς αὐτοὺς ἐνδεικνύσθαι, οὐδὲ τῇ μὲν τῶν παίδων διδόναι, τὸν δὲ ἀτιμάζειν· ἅπαντες γὰρ ὁμοίως τοῖς δευτέροις ἡτιμάσθησαν γάμοις. (Νεαρά 22 κεφ. 25 N 3 καὶ N. 5 Κωδ. 5. 9 (de sec. nupt.). Νεαρά 2. κεφ. 1)

Μ. Μεταβιβάζουσι δὲ τὰ τοιαῦτα κέρδη εἰς πάντα τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνα· οὐδὲ ἐπιτρέπομεν εἰς τοὺς γονεῖς νὰ δεικνύωσιν εἰς αὐτὰ τὴν ἀνέγνωσιν εἰσπραχθεῖσαν ἐπιλογὴν, οὐδὲ εἰς τὸ μὲν ἐν τέκνῳ νὰ διδῶσι, τὸ δὲ ἄλλο νὰ ἀτιμάζωσι· διότι ὅλα ἐξ Ἰσου ἡτιμασθησαν ὑπὸ τοῦ δευτέρου γάμου.

27. *Ὅτι εἰ χρηστὴν μόνην πραγμάτων ἡ ὁ ἀνὴρ τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ κατὰ τελευταίαν δοίη βούλησιν, μανὲν ταῦτα παρ' αὐτῶ καὶ δευτερογαμῶντι βουλόμεθα, μέχρι περὶσσειν εἰ μὴ ῥητῶς ὁ τὴν δωρεὰν πεποιημένος ἢ ὁ ταύτην καταλιπὼν εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ φήσῃσι βούλεσθαι πρὸς δευτέρου ἀφικνουμένου γάμου τοῦ τὴν χρῆσιν λαβόντος λύεσθαι αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀναστρέφειν δεσποτείαν. (Νεαρά 22 κεφ. 32 N. μον. Κωδ. 5. 10 (si secundo nupserit mulier))

Μ. *Εάν κατὰ τὴν τελευταίαν βούλησιν ἡ ὁ ἀνὴρ δώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἀνδρα ἐπικαρπίαν μόνον πραγμάτων, ταῦτα παραγόμενα νὰ μανῶσι παρ' αὐτῶ καὶ ἐθῶντι εἰς δεῦτερον γάμον, ἐπ' ὅσον ὑπάρχει· ἐκτὸς ἐὰν ῥητῶς ὁ δωρήσας ἢ ἀφῆσας τὴν δωρεὰν ἀνὴρ ἢ γυνὴ πᾶσι ὅτι θέλει, ἐὰν ἐ λαβὼν τὴν ἐπικαρπίαν συναβῇ εἰς δεῦτερον γάμον, νὰ διαλύσῃται αὐτὴ καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν οἰκείαν κυριότητα.

28. *Ὅτι καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ πενθίμου πλημμελήσασα μοιχείαν καὶ γενομένη ἐγκυος στερεῖται καὶ αὐτὴ τοῦ υποδέχου, ἀφικνουμένου καὶ τούτου εἰς τοὺς κατὰ γένος τῷ ἀνδρὶ ταύτης προσήκοντας. (Νεαρά 39 κεφ. 2. Βασ. XXVIII. 15. 2).

Μ. Ἡ διαπράξις μοιχείαν ἐντὸς τοῦ πενήμιου ἔτους καὶ καταστὰς ἔχουσι στερεῖται καὶ αὕτη τῆς προγαμίας δωρεᾶς, ἥτις μεταδίδεται εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀνδρός.

29. Ὅτι ὁ νόμος τὰς δευτερογαμύσας κωλύων πάσης ἀπολαβεῖν φιλοτιμίας τοῦ ἀνδρός τὰς μοιχεύσας οὐκ ἐκώλυσεν. (Πεῖρα 25. 25).

Μ. Ὁ νόμος ἀπαγορεύων τὰς συναπτούσας δεύτερον γάμον νὰ ἀπολαύσῃ πάσης πρὸς αὐτὴν χάριτος τοῦ ἀνδρός δὲν ἐμποδίζει τὰς μοιχευομένας.

30. Ὅτι ἡ δευτερογαμήσασα γυνὴ τῆς μὲν τοῦ ὑποβόλου δεσποτείας ἐκπίπτει παίδων ὄντων αὐτῇ, τοῦ θεωρήτρου δὲ οὐδαμῶς. (1) (39 κεφ. 2. Βασ. XXVIII. 15. 2).

Μ. Ἡ συνάψασα δεύτερον γάμον γυνὴ τῆς μὲν τοῦ ὑποβόλου (προγαμίας δωρεᾶς) κυριότητος ἐκπίπτει, εἰν ἔχῃ τέκνα, τῆς δὲ τοῦ θεωρήτρου οὐδαμῶς.

31. Εἰ πρὸ τοῦ πενήμιου χρόνου τέκοι γυνὴ πρὸς τῷ πέρατι τοῦ ἔτους, ὥστε ἀναμφισβήτητον εἶναι τὸ μὴ τὴν γονὴν ἐκ τοῦ προτέρου καθεστάναι συνάκτιστον, παντοίως αὐτὴν στερεῖσθαι θεσπιζομένη τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ κατὰ δεσποτεῖαν καὶ κατὰ χρῆσιν ὑποκειμένην. (Πρὸλ. Νεαρά 2 κεφ. 3. Νεαρά 74 κεφ. 4 πρ.).

Μ. Ἐν πρὸ τοῦ πενήμιου χρόνου γεννήσῃ ἡ γυνὴ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, ὥστε νὰ ᾖ ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ γονὴ δὲν συνελήφθη ἐκ τοῦ προτέρου γάμου, διατάσσεται νὰ στερεῖται αὕτη ἐξάπαντος τῆς τε κυριότητος καὶ τῆς ἐπικαρπίας τῆς προγαμίας δωρεᾶς.

32. Ὅτι περὶ τρίτου γάμου τόμος συνοδικὸς ἐκαλλιγραφῆθη ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου καὶ πενήθερὸς αὐτοῦ Ῥωμανοῦ κατηρφαλισμένος καὶ τῇ συνήθει τοῦ βασιλέως ὑπογραφῇ, πῇ μὲν εἶναι λέγων συγχωρητέον αὐτόν, πῇ δὲ ἀσυγχώρητον τοὺς γὰρ πληρώσαντας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος

(1) Τὸ θεωρήτρον ἀποτελεῖ δῶρον πρὸς τὴν παρθένον νυμφευομένην, συνιστάμενον εἰς τὸ 1/12 τῆς προικὸς περιερχόμενον εἰς τὴν ἀπόλυτον αὐτῆς κυριότητα. Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς παρατηρεῖ ὁ Παπαβηγγόπουλος (Οἶκος Δίκαιον § 144) ἀργεῖ περὶ ἡμῶν ἡ συνήθεια τοῦ θεωρήτρου. Οὐχ ἦν τὸν δ' ἀργεῖ καὶ παρὰ τοῖς ἐν Τουραΐᾳ Ῥάλλοις, οὗ ἕνεκα καὶ τὸ Μικτὸν Συμβ. ἀπεφάνητο δια τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 17 τοῦ 1879 ὅτι δὲν ἰσχύει καὶ ἐκεῖ ἡ διάταξις τῆς Ῥαββίβλου. Ἐνταῦθα κρίνομεν σημειωτέον, ὅτι πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπιτελεῖται ἕως τοῦ νῦν ἄλλο ἔθιμον, καθ' ὃ ἡ χήρα νυμφευομένη νέον ἄγαμον ἔως τοῦ δωρεῖται αὐτῇ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου τὸ λεγόμενον Παλλήκαρι ἅτι καὶ συνιστάμενον εἰς κινητὸν ἢ ἀκίνητον, ὅπερ παραμένει εἰς τὴν πλήρη αὐτοῦ ἰδιοκτησίαν καὶ μετὰ τὴν διάζευξιν. (Περὶ τοῦ παλλήκαρις τούτου εἰσὶν ἐκδεδωμένα καὶ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀναγνωρίζοντες αὐτό, οἷαι ἡ 7 τοῦ 1848 καὶ 246 τοῦ 1852).

ἀγαπήσαντας ἀπαιδας ὄντας συναλλάττειν καὶ τρίτον γάμον διὰ τὴν θεραπείαν τῆς ἀπαιδίας· τοὺς δὲ τριακονταετῆς ὄντας καὶ παῖδας ἔχουσι, τρίτον καὶ αὐτοὺς συναλλάττειν γάμον διὰ τὴν τῆς ἡλικίας ἀσθένειαν· πλὴν καὶ τούτους κἀκεῖνους μετὰ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμιῶν· τοῖς δὲ τὸν μὲν χρόνον ὑπερανὰ ὀντας εἰς οὐθενὸς τρόπου τὸν τρίτον γάμον εἶναι συγχωρητέον.

Μ. Περὶ τρίτου γάμου καθιερώθη συνδικὴ ἀπόφασις ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Παρφυρογενήτου καὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ὁριμαίου, ἐπικυρωμένη καὶ διὰ τῆς συνήθους τοῦ βασιλεως ὑπογραφῆς, ποὺ μὲν λέγουσι εἶναι συγχωρητέον, ποὺ δὲ ἀσυγχώρητον· διότι οἱ μὲν πρῶτοι οἱ τεσσαρακοστὸν ἔτος, εἰς δὲν ἐτεκνοποιήσαν ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου, συναπτονται καὶ εἰς τρίτον γάμον πρὸς θεραπείαν τῆς ἀτεκνίας· οἱ δὲ τριακονταετῆς καὶ εἰς ἔχουσι τέκνα, συναπτονται καὶ αὐτοὶ εἰς τρίτον γάμον διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς φύσεως· πλὴν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ μετὰ ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτιμιῶν· εἰς δὲ τοὺς ὑπερανὰς τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος κατ' οὐδὲν τρίτον συγχωρεῖται ὁ τρίτος γάμος.

ΒΒ Ἡδὴ μὲν οὖν τοῖς ἀρχαίοις γέγραπται νόμος καὶ παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανοῦ κεκώρωται, δι' οὗ καὶ μέχρι ὁ γάμου παρεκτείνεται τὰ συνοικέσια· ἴσως κατασχευαζομένου ὡς τοῖς πολλοῖς εἰδὸς τοῦτο συμβαίνειν, τὸ ταχέως τὸ συνοικεῖν πρόσωπον αὐτοῖς ἀποβάλλεσθαι ἢ καὶ νέους εἶναι παθεῖν καὶ οὐδὲν ἀνίστασθαι πρὸς τὰς τῆς φύσεως ἐρμᾶς, ὥστε τοῦτους συμβαίνειν τῶν σωφρόνων γάμων μὲν ἀποτρέπεσθαι, φρενὴν δὲ εἰς τινὰς μίξεις ἀπηγορευμένας· ἐγρήν δὲ καὶ ἡμᾶς, ὡς τῆς αὐτῆς φύσεως τε καὶ ἀσθενείας κακωκωνηκότας ἐν τούτῳ ταῖς παλαιαῖς ἐμμεῖναι νόμοις· ἀλλ' ὀρώμεν θεῖον νόμον ἡμᾶς εἰργόντα. Διὰ τοῦτο ἡ ἡμετέρα γαληνότης ταῖς ἀνειμέναις τῶν ἐρώτων ἐπιθυμίαις ἐπιθεῖναι γαληνὴν βουλευμένην τοσοῦτον ἀπαγορεύει τὸ πρὸς τέταρτον συνοικέσιον ἀρκεῖσθαι τινά, ὥστε καὶ τοὺς εἰς τρίτον ἐλλόγοντας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς παραπέμπειν κανόνιν· ὥστε οὖν τὰ αὐτὰ δίκαια προβαίνειν καὶ ἐπὶ τοῦ γ' συνοικεσίου ὅσα καὶ ἐπὶ τοῦ β'. Ἐστὼ τοίνυν πᾶσι καταβήλον, ὡς εἴ τις τολμήσει πρὸς τέταρτον γάμον τὸν οὐ γάμον ἐλλοεῖν, οὐ μόνον ἀντ' οὐθενὸς ὁ νομιζόμενος γάμος λογισθήσεται οὕτε οἱ εἰς αὐτοῦ τεχθέντες παῖδες γνήσιοι λογισθήσονται, ἀλλὰ καὶ ταῖς ποιναῖς τῶν μεμολυμένων κατὰ τῆς πορνείας ῥυπάσμασι καθυποβληθήσεται, ἀπ' ἀλλήλων δηλονότι τῶν τοιούτων προσώπων διίσταμένων, (Νεαρά 74 κεφ. 5 πρ.).

Μ. Πάλαιός ἦδη ὑπάρχει νόμος, ἐπικυρωμένος καὶ ὑπὸ τοῦ εὐσεβεστάτου Ἰουστινιανοῦ, κατ' ὃν τὰ συνοικέσια ἐκτείνονται καὶ μέχρι τέταρτου γάμου· ἴσως διότι ἐλήφθη ὅτι· ὅψι, εἰ συμβαίνει ὡς εἰδὸς εἰς τοὺς πολλοὺς νὰ ἀπονήσκη ταχέως, τὸ συνοικεῖν αὐτοῖς πρόσωπον ἢ καὶ νὰ πᾶ-

ὥστε τοῦτο ἐστὶ νέον ἀδυνατοῦντες διὰ τοῦτο νὰ ἀνθίστανται εἰς τὰς ὁρμὰς τῆς φύσεως, ὥστε συμβαίνει αὐτοὶ τῶν μὲν σωφρονῶν γάμων νὰ ἀποτρέπονται, νὰ περιπίπτωσι δὲ εἰς μιξεις τινὰς ἀπηγορευμένας· ἔπρεπε λοιπὸν καὶ μετὰ ὡς συμμετέχοντες τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἀσθενείας νὰ ἐμμένωμεν κατὰ τοῦτο εἰς τοὺς παλαιούς νόμους· ἀλλὰ βλεπομένης ἐμποδίζοντα ἡμᾶς ἡμεῖν ἑμῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα γαληνότης, θέλουσα νὰ γαληνώσῃ τὰς ἀρετὰς ἐπιθυμίας τῶν ἐρώτων, τοσούτον ἀπαγορεύει νὰ συσπτήται τις εἰς τέταρτον γάμον, ὥστε καὶ τοὺς εἰς τρίτον γάμον ἔλθοντας παραπέμπει εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικὰς κανόνας· ὥστε καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου συνοικητικοῦ επικρατοῦσι τὰ αὐτὰ δίκαια ὅσα καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου. Ἔστω λοιπὸν εἰς πάντα κατὰδὸλον ὅτι, εἰς τὴν τολμήσῃ νὰ συναθῇ εἰς τέταρτον γάμον, ὅστις δὲν εἶναι γάμος, οὐ μόνον εἰς οὐδὲν λογίζεται ὁ νομιζόμενος γάμος· οὐδὲ τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τέκνα ἀναγνωρίζονται ὡς γνήσια, ἀλλὰ καθυποβάλλεται καὶ εἰς τὰς ποινὰς τῶν μεμολυσμένων ὑπὲρ τῶν ῥύπων τῆς πορνείας, δηλονότι χωρίζεται τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἀπ' ἀλλήλων.

84. Ἐπειδὴ δὲ παρὰ τοῖς παλαιαῖς ἀνειμένην εὐρομένην τὴν κοινωνίαν τοῖς παλλακῆς πρὸς τὸν βουλούμενον αὐτῇ κοινωνεῖν, οὐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀμνημόνευτον ἔσθαι ταύτην τὴν νομοθεσίαν· ἵνα μὴ καταχραίνεται ἡμῶν ἡ πολιτεία γάμοις οὐκ εὐπρεπέσιν· ὅθεν κελεύομεν ἀπὸ τοῦ νῦν μηδεὶς ἔξδν ὑπάρχειν παλλακὴν ἐν τῷ ἴδιῳ οἴκῳ κατέχειν· (1) μικρὸν γὰρ ἢ οὐδὲν διαφέρει τῆς πορνείας νομιζόμεν· ἀλλ' εἰ βούλοιο αὐτῇ κοινωνεῖν, γαμικὸν ποιεῖτω πρὸς αὐτὴν συνάλλαγμα, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίθειαν. Εἰ μέντοι ἀναξίαν αὐτοῦ ταύτην κρίνοιο γυναῖκα ἐνεσθαι κεκληθεῖσθαι, μηδεμίαν πρὸς ταύτην ἐχέτω κατὰ συνουσίαν κοινωνίαν, ἀλλὰ ταύτην ἀποδιώκετω καὶ λήψεται ἣν αὐτῷ κρινὸς λύσειται· εἰ δὲ σωφρόνως βιοῦν αἰρεῖται, εὐκατεῖον ἡμῖν τοῦτο. (Προχ. 4 24).

85. Ἐπειδὴ εὐρομένην τὴν παλλακεῖαν εἰς τὸν θέλοντα νὰ συνοικῇ παλλακῇ ἐπιτρέπομενην ὑπὲρ τῶν παλαιῶν, δὲν ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ ἀνήσωμεν τῇ νομοθεσίᾳ ταύτῃ ἀμνημόνευτον, ἵνα μὴ καταμολύνῃται ἡ πολιτεία ἡμῶν ὑπὲρ ἀπρεπῶν συνοικεσιῶν· ὅθεν διαταττομεν ἀπὸ τοῦδε εἰς οὐδέ· α νὰ ἐπιτρέπηται νὰ διατηρῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ παλλακὴν· διότι νομιζόμεν ὅτι ἔστιν ἢ καὶ οὐδὲν διαφέρει τῆς πορνείας· ἀλλ' εἰς θέλῃ τις νὰ συγκοινωνῇ πρὸς αὐτὴν δεῖον νὰ συνάπτῃ αὐτῇ γάμον κατὰ τὴν ἀκρίθειαν τοῦ νόμου. Εἰ δὲ κρίνει αὐτὴν ἀναξίαν νὰ ὀνομάζεται νόμιμος αὐτοῦ γυνή, εὐδοκίαν ποιεῖται νὰ ἔχῃ πρὸς αὐτὴν ἐπιμίσθιον, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἀποδιώκῃ αὐτὴν καὶ λαμβάνῃ εἰς γάμον ἥν· ἥθελε κρίνει καταλλήλον· εἰ δὲ προτιθεῖται νὰ ζῇ τῷ σωφρόνως, τοῦτο εἶναι εὐκατεῖον.

86. Ὁ ἐν τάξει γαμετῆς ἀγαγόμενος γυναῖκα μετὰ ὄρκου

(1) Ἀποκρυφήσις· δ' α τῆς ἐνταῦθα παρατιθεμένης διατάξεως τοῦ Λίωνος τῆς τῆς σχετικῆς τῆς παλλακείας, συγκατηργήθη κατὰ τοὺς συγγραφεῖς καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν συνδεθεῖσαν κληρονομικὸν δικαίωμα. (Vangerow II § 419. Καλλιγὰ Κλ. Δ. § 107).

δόσεως προικὸς μὴ παρακολουθησάσης· ἐὰν ἀλόγως αὐτὴν ἐξέωσῃ, διδόντω αὐτῇ τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας, εἴα δὲ αἰτίαν ῥεπουδίου διδούς· ἐν τρόπον καὶ τελευτῶν ἀναγκάζεται αὐτῇ καταλιμπάνειν τὸ αὐτὸ δ' πρὸς τῷ καὶ ἔχειν γνησίους παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς τεχθέντας. Τοῦτο νόει, ἐὰν τρεῖς μόνους παῖδας ἔχῃ ὁ ἀνὴρ, εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλης γυναικός.

Μ Ὁ λαδὼν πρὸς γάμον γυναῖκα μετὰ δόσεως ὁρκου προικὸς μὴ παρακολουθησάσης, ἐὰν ἀπεβάλῃ αὐτὴν ἀλόγως, δίδωσιν εἰς αὐτὴν τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας, ὡς δοῦν αἰτίαν διαζυγίου· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἀπονήσκων ἀναγκάζεται νὰ καταλιμπάνῃ εἰς αὐτὴν τὸ αὐτὸ τέταρτον ὡς ἔχων τὰ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα τέκνα γνήσια. Τοῦτο νόει, ἐὰν τρία μόνον τέκνα ἔχῃ ὁ ἀνὴρ, εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλης γυναικός.

ΤΙΤΛ. Ι'. — Περὶ δικαίου προικός.

1. Ἡ διατετιμημένη προῖξ τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται, κἂν ἀποθάνῃ τὰ ζῶα κἂν ἡ γυνὴ τὴν ἐπέθετα κατατριψῇ, τὴν ἀποτιμήσιν αὐτῶν διδῶσι· τῆς δὲ ἀδιατεμήτου καὶ ἡ αὐξησις καὶ ἡ μείωσις τὴν γυναῖκα ὁρᾷ, καὶ ἡ αὐτὴ λαμβάνει τὸν τοκετὸν τῶν θυλῶν· τοὺς δὲ καρπούς καὶ τὴν γονὴν τῶν θρεμμάτων ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει· πρότερον μέντοι πληρῶν τὰ πρωτότυπα, καὶ ὑπεβάλλων ἀντὶ τῶν τελευτώντων ἐκ τῶν ἐπιγενομένων. Ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ γάμου τελευτήσῃ τινὰ τῶν διατετιμημένων, ἡ γυνὴ ζημιούται· μετὰ γὰρ τὸν γάμον ἀληθὴς ἐστὶ πρᾶσις, πρὸ δὲ τοῦ γάμου ὑπὲρ αἵρεσιν καὶ ἡρημένῃς τῆς αἰρέσεως ἐὰν συμβῇ τελευτήσῃ, σθέννυται ἡ πρᾶσις. (*) (Ν. 51 Πανθ. 24. 3 (solutio matrimonii). Ν. 10 πρ. Ν. 18 Πανθ. 23. 3 (de jure dotium). Ν. 10 ῥωδ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δύσκειν ἐνταῦθα τῆς προικὸς καὶ μείωσιν τὴν ἐκ ποσότητος λέγει, τοῦτεστιν ἵνα γενῇται προσθήκη τόπων, ὡς ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἢ νήσων ἢ ἐὰν ὁ ἄνθρωπος αὐξηθῶσιν ἢ καὶ ἄλλα τινὰ τυγχῇ γίνωνται· αἱ δὲ παρὰ τοῦ ἀνδρός γινόμεναι ἐπὶ τοῖς ἀδιατεμήτοις βελτιώσεις παρ' αὐτοῦ ἀναλαμβάνονται· ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ παραλάβῃ εἰς προικὰ οἶκον ἢ προάστειον, εἰ μὲν κατὰ διατίμησιν αὐτὸ παρέλαβε, χρεώσται τὴν τιμὴν, κἂν τε ἐβελτιώσῃ, αὐτὸς κερδαίνει, κἂν τε ἐμείωσῃ, αὐτὸς κινδυνεύει καὶ ὑπολείπεται· ἐὰν δὲ παραλάβῃ κτῆμα ἀπὸ συμφωνοῦ τυγχὴν εἰς λίτρας τρεῖς, εἴτω μὲν αὐτὸν ἀντιπαραδιδόναι ἐνάγκηται, τριῶν λιτρῶν ἀναγκάζεται δοῦναι κτῆμα, καὶ οὐ τὴν τιμὴν· λέγει γὰρ οὐκ ἀποτιμηταμενος παραλαβὸν εἰς ποῖκα τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ συμφωνίου· εἰ μὲν ἐμείωσε τι τοῦ κτήματος, ὑπόκειται εἰς τὴν ζημίαν· εἰ δὲ μὴ ἡλάττωσεν ἀλλ' ἐβελτίωσεν, δύναται τὰς βελτιώσεις λαμβάνειν ἢ λαμβάνειν, μὴ πλεον χεῖρον τὸ ὑπολείμενον· εἰ δὲ μὴ ἡλάττωσεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ὄψεως ἐφυλάξεν, ἀποδίδωσιν αὐτὸ, καὶ εἰς τὴν ποσότητα τῶν τριῶν λιτρῶν εὐθύνεται· εἰ γὰρ ἐκὼν ἐβλάψεν, ὑπόκειται εἰς τὴν μείωσιν.

5. 12 (de jure dotium). Ν. μιν. § 9 Κωδ. 5 13 (de rei uxoriae actione) Ν. 10 § 1-3 Πονθ. 23. 3 Ρας. XXIΧ. 1. 6).

Μ Τῆς διατετιμμημένης προικὸς φέρει τὸν κίνδυνον ὁ ἀνὴρ· καὶ ἂν ἀποθάνῃσι τὰ ζῶα καὶ ἂν ἡ γυνὴ κατατρίψῃ τὸ φόρεμα, παρέχει τὴν ἀξίαν αὐτῶν· τῆς δὲ ἀδιατιμμήτου καὶ ἡ αὐτῆς καὶ ἡ ἐλάττωσις ἀποδίδει τὴν γυναικίαν, καὶ ἐντὶ λαμβάνει τὴν γονὴν τῶν δούλων τοὺς δὲ καρποὺς καὶ τὴν γονὴν τῶν ζῶων λαμβάνει ὁ ἀνὴρ· ἀν' πληρῶν θυμῷ πρίτερον τὰ πρωτότοκα καὶ ὑποβάλλων ἀντὶ τῶν ἀποθησκόντων ἐκ τῶν γεννηθέντων. Ἐάν δὲ πρὸ τοῦ γάμου ἀποθάνῃσι τινὰ ἐκ τῶν διατετιμμημένων, ἡ γυνὴ ζημιούται· εἴτε μετὰ τὸν γάμον εἶναι ἀληθὲς πώλησις πρὸ δὲ τοῦ γάμου ὑπὸ βρον, καὶ ἐάν πρὶν πληρωθῇ ὁ ὅρος συμβῇ νὰ ἀπολεσθῇσι, σθέννυται ἡ πώλησις.

Ν Ἡ τῷ ἀνδρὶ διδομένη περιουσία ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ ἑτέρον τινὲς ἐν νόμῳ αὐτῆς καλεῖται προίξ καὶ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ προικοδοτοῦ χωρεῖ ἡ περὶ συστάσεως προικὸς συμφωνία, τὸ δὲ περὶ αὐτῆς προικοσύμφωνον ἔσεν κατὰ τὸν περὶ Χαρτοσύμφωνου νόμον νὰ γίνῃται συμβολαιογραφικῶς Ἀλλ' ἡ ἐπὶ μελλούσῃ ἀπλῶς συστάσει προικὸς ἐπὶ τῷ ἐνδεχόμενῳ γάμῳ αὐτῆς ὑποχρεοῖται, καὶ οὕτω πράξει σὺν αὐτῇ προικὸς, δύναται νὰ τελεσθῇ καὶ δι' ἐξωτικού ἐγγράφου. Δ. Π. 62 τοῦ 1871.— Προίξ δύναται νὰ συνομολογηθῇ ὑπὸ τοῦ ἄλλου συγγενικῶν προσώπων καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα εὐ μόνον πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ σ νεώτερος τοῦ γάμου (Ν. 1' § 2 καὶ Ν. 41 § 2 (20. 8). Δ. Π. 8) τοῦ 1848, 20 τοῦ 1851, 250 τοῦ 1860, 120 τοῦ 1890. Δυναμένη δ' ἡ σύζυγος νὰ διουκολογήσῃ προίκα καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἐσχάρως ἀναγνωρίζει καὶ τὴν ὑπὸ ἄλλου γενομένην πρὸς αὐτὴν προίκα σιν περιουσίας αὐτῆς· ἐξέταται δ' ἐπίσης καὶ ἡ ἀλυστρίου πράγματι· προικοδοτοῖσι κατὰ παντὸς τρίτου, μόνον δ' ὁ κύριος αὐτοῦ δύναται νὰ προστελῇ τὴν προίκισιν. Δ. Π. 63 τοῦ 1869. Ἀπεκτείνασθε δὲ τῆς συζύγου τὴν σύστασιν τῆς προικὸς διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου, εἰς τὴν περιέχοντα τυχὲν τὴν εἰκονικότητα αὐτοῦ ἐπικρίνεται ἡ ἀπεδοξίς αὐτῆς. Δ. Π. 369 τοῦ 1855, 250 τοῦ 1860. Ἀλλὰ κατὰ τὴν 295 τοῦ 1857 τῆς ἐκτελέσεως (καὶ λόγῳ προικὸς) τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγον ἀμφισβητηθείσης ὑπὸ τοῦ θανέντος τοῦ συζύγου, δὲν ἰσχύει ἡ ἀμελογία τοῦ συζύγου εἰς ἀπαιτήσιν αὐτῆς ὡς καὶ ἔχουσα ὑποχρεωτικὴν ἰσχύν, ἀλλ' ὁρεῖται ἡ γυνὴ νὰ πωλῇ αὐτὴν δι' ἄλλων μέσων.— Ἡ δὲ ἐνὸς ἡ προίξ συνιστᾶται πρὸς ἀνακρίσειν τοῦ ἀνδρὸς ἐκ τῶν μερῶν τοῦ γάμου, εἰαν δὲν δύναται ὡς πρὸς τὸν σύζυγον νὰ λαβῇ τὸν χαρακτήρα πράξεως ἐλευθεριότητος, ἥτοι δωρεᾶς ὑποκαίμενος εἰς ἀνακρίσειν δι' ἀχαριστίαν, καὶ ἂν εἴη συνεστὴ ἐπὶ ἀντιπαρῆχῃ διατριβῇ πρὸς τὸν προικοδοτὴν· ἐξ ἄλλου δὲ ἡ γυνὴ διακρίνεται τοῦ γάμου μόνον τῷ ὀφίλῃ καὶ ἀργουσαν κυριότητα τῶν προικῶν ἔχει· εἰ ἐν ἐπείκει εἴη, καίτοι ἡ τοιαύτη πράξις ὑπὸ ἐξωτικοῦ προσώπου ἐπὶ ἀντιπαρῆχῃ διατριβῇ συσταθείσα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς δωρεᾶ, καὶ ἐπεμεινῶς ἀγωγὴ κατὰ τὸν σύζυγον περὶ ἀνακρίσεως δι' ἀχαριστίαν διακρίνεται τοῦ γάμου δὲν χωρεῖ. Δ. Π. 169 τοῦ 1873. Ὅθεν καὶ ἡ νομίμως εἴη γενομένη ὑποχρεοῖται παράγουσα δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τὸν ὀφιστῆντα δὲν ἀνακαλεῖται ὡς καὶ οὕτω καθαρὰ δωρεᾶ, ἀλλ' ὑπὸ τῷ ὀνόματι (sub modo) ἐκπληρωμένη διὰ τοῦ ἐπειθόντος γάμου. Δ. Π. 166 τοῦ 1860.— Δὲν ἀπαιτεῖται, ὅπως θεωρηθῇ, ἡ προίξ ὡς διατετιμμημένη, νὰ διαλαυθάνῃ ῥητῶς τὸ προικοσύμφωνον, εἰς ἐξουσίαν ἢ προίξ διατετιμμημένη λόγῳ πωλησεως, ἀλλ' ἀρκεῖ

Ν. Ὁρίζοντες τοῦ νόμου, ὅτι ἐπὶ τῆς ἀνεκτιμήτου προικὸς ἢ, τε αὖξισις καὶ ἡ μειωσις ἀφορῶσιν εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ ἀνὴρ ἐνεχεται μόνον ἐνεκα δόλου, βλάβης ἢ ἀμελείας, ἔπεται ὅτι ἡ διὰ φθορᾶς ἢ τυχαίου συμβādματος περιγεννηθεῖσα ἡμία εἶναι εἰς βάρος τῆς γυναικὸς καὶ οὐχὶ τοῦ ἀνδρός. Δ. Π. 80 τοῦ 1848.

Β. Τῶν γάμων μὴ γενομένων, εὐ τὴν διατίμησιν τῶν δοθέντων διατετιμημένων ἀλλὰ τὰ πράγματα ἡ γυνὴ ἀπολαμβάνει. (Ν. 17 § 1 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 13. Ν. 10 § 4 καὶ 5 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Ἐὰν δὲν τελεσθῇ ὁ γάμος, ἡ γυνὴ ἀναλαμβάνει οὐχὶ τὸ τίμημα τῶν δοθέντων διατετιμημένων, ἀλλὰ τὰ πράγματα.

Δ. Ὁ ἀνὴρ διατετιμημένην προῖκα λαβὼν τὴν διατίμησιν πιστεύεται ἔχειν ἐν τῇ προικί, καὶ οὐχὶ τὰ πράγματα· ὅθεν διαλυμένου τοῦ γάμου, δύναται μὴ τὰ πράγματα αὐτά, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν αὐτῶν ἀποδιδόναι. (1) (Ν. 5 Κωδ. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 92).

Μ. Ὁ ἀνὴρ λαβὼν διατετιμημένην, προῖκα πιστεύεται ὅτι ἔχει ἐν τῇ προικί τὴν διατίμησιν, καὶ οὐχὶ τὰ πράγματα· ὅθεν διαλυμένου τοῦ γάμου δύναται νὰ ἀποδῇ οὐχὶ τὰ πράγματα αὐτά, ἀλλὰ τὴν διατίμησιν αὐτῶν.

Β. Καὶ συνεστῶτες τοῦ γάμου δυνατόν συμφωνεῖν τὴν διατετιμημένην προῖκα γενέσθαι ἀδιατίμητον καὶ τῇ γυναικὶ κινδυνεύειν· εἰ δὲ βλάβῃ τοὺς ἀγροὺς ὁ ἀνὴρ, ἐνέχεται τῇ ἀγωγῇ τῇ περὶ προικὸς. (Ν. 29 πρ. Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus). Βασ. XXIX. 5. 27).

Μ. Καὶ συνεστῶτες τοῦ γάμου δύναται νὰ συμφωνήσῃ ἡ διατετιμημένη προῖκα νὰ γίνῃ ἀδιατίμητος καὶ νὰ φέρῃ ἐπομένως τὸν κινδύνον ἡ γυνή· εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ βλάβῃ τοὺς ἀγροὺς, ἐνέχεται διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

Ν. Ὁρίσσειται, συνεστῶτες τοῦ γάμου, νὰ ἐπέρχεται μεταβολὴ εἰς τὴν ἑτικετὴν συμφωνίαν, μεταβαλλομένης τῆς διατετιμημένης προικὸς εἰς ἀδιατίμητον καὶ πάλιν, εἰς τὴν μεταβολὴν ὡρελὴ τὴν γυναῖκα. Δ. Π. 41 τοῦ 1850, 251 τοῦ 1850, 161 τοῦ 1865. Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη κατὰ μὲν τὴν Δ. Π. 41 τοῦ 1850 ὡς πράξις ἀπαλλοτριώσεως τῶν προικῶν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὑπὸ μόνου τοῦ ἀνδρός καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ σύμφωνος τῆς γυναικὸς κατ' αὐτὴν ὡς παντὴ περιττὴ δὲν ἀπαιτεῖται· κατὰ δὲ τὰς Δ. Π. 251 τοῦ 1850, 161 τοῦ 1865, 169 τοῦ 1869 δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ αὕτη ἀντὶ τῆς συναίνεσεως τῆς γυναικὸς συναφῶς πρὸς τοὺς Ν. 7 τίτλ. 1 βιβλ. 38 Π. de pactis dotalibus Ν. 29 καὶ 40 τίτλ. 3 βιβλ. 24 Πανδ.

(1) Σημειωτέον ὅτι, εἰς τὴν διατίμησιν ἐκ δόλου ἐβλάψῃ ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἀνὴρ, βοηθεῖται ὁ παθὼν, ἀνατροπομένης τῆς τοιαύτης διατίμησεως καὶ ἀποδιδόμενης τῆς ἀληθοῦς ἀξίας.—Τὸ δὲ κατὰ τὸν Ῥωμ. νόμον δικαιοσύνη τῆς γυναικὸς τοῦ διεκδικῆσαι αὐτοῦσια καὶ τὰ διατετιμημένα προικῶν, ἂν δια τὴν ἐπορίαν τοῦ ἀνδρός κινδυνεύῃ νὰ μὴ λάβῃ ἀλόκληρον τὴν ἀποτίμησιν· ἀντὶ τούτου προδίδωται ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 12 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου.

Sol. matrimonio. Γίνεται δ' ἡ μεταβολὴ αὐτῇ μόνον ἂν ἡ ἀντικατάστασις ἐπιβαίνειν ὠφείλῃς τῇ συζύγῳ, ἀδιαφόρως ἂν τὸ προικὸν ἦναι μετατιμημένον ἢ ἀδιατιμητόν. Δ. Π. 299 τοῦ 1861, ἂν ᾖναι κινήτων ἢ ἀκινήτων Δ. Π. 355 τοῦ 1866, 469 τοῦ 1866. Οὐδ' ὅμως δὲ περιερίζεται ἡ ἐννοία τοῦ μεταβάλλειν τὴν προίκαν ἀπὸ πραγμάτων εἰς χρήματα καὶ ἀπὸ χρημάτων εἰς πράγματα εἰς μόνον τὴν περιπτώσειν, καθ' ἣν ἡ ἀναλλαγή γίνεται πρὸς τρίτους. Δ. Π. 286 τοῦ 1866. Ἀλλ' εἰάν τὸ εἰς ἀναλλαγὴν δοθὲν ὑπὸ τῆς συζύγου ᾖν ἀλάσσανος ἀξίας, οὗ ἕνεκα ἀσύμφορος ἡ ἀναλλαγή, κηρύσσεται ἀκυρὴ, καὶ ἀκολουθοῦν καὶ ἡ πώλησις τοῦ προίκου, ὅτε κατὰ τὰ Βασιλικά τῆς ἀναλλαγῆς ἐπιτροπευμένης εἰς συμπεριζή τῇ γυναικί. Δ. Π. 412 τοῦ 1866, 152 τοῦ 1870. Ἐκ τῶν νόμων 26 καὶ 27 Πανθ. (23. 3), περιχομένων καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, προκύπτει δτι ἡ πρὸ ἀναλλαγῆς προικὸς κτήματος συμφωνία ἐπιτρέπεται εἰς τὴν συμπεριζή τῇ γυναικί. Δ. Π. 3 τοῦ 1861, 152 τοῦ 1870, 114 τοῦ 1878. Ὅσον εἰς τῶν τὴν ἀκρώσειν τῆς ἀναλλαγῆς ἐπὶ τῷ λόγῳ δτι αὐτὴ εἶναι ἐπιτακτικὴ τῇ γυναικί δεῖται νὰ κομίσῃ τὴν περὶ τούτου ἀποδείξειν, κατὰ τὴν Δ. Π. 3 τοῦ 1861. Κατὰ δὲ τὰς Δ. Π. 152 τοῦ 1870 καὶ 114 τοῦ 1878 πρὸς ἐξακριβωσιν τοῦ ὠφείλου εἰς τὴν γυναῖκα ἀναλλαγῆς διότι νὰ ἀπαρτῇ ὑπ' ὅψει τὴν ἀξίαν ἀμφοτέρων τῶν ἀναλλασσόμενων κτημάτων. Κατὰ δὲ τὰς Δ. Π. 62 τοῦ 1862 καὶ 412 τοῦ 1866 καὶ μόνον δτι τὸ προικὸν ὀφείλῃν πολλὴ τὴν τοῦ εἰς ἀναλλαγὴν δοθέντος καταδεύουσι τὸ ἐπικρατεῖς τῆς ἀναλλαγῆς καὶ καθιστοῦσιν αὐτὴν ἀκυρὴν. Ἀλλὰ δικαστικὴ ἀδυναμία δὲν ἀπαιτεῖται πρὸς ἀντικατάστασιν προικῶς κτήματος, ὅτε τοῦ νόμου καὶ ἐπιτάσσοντος δικαστικὴν ἀδυναμία. Δ. Π. 8 τοῦ 1860, 367 τοῦ 1867. — Ἡ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀντικατάστασις προικῶς ἀκινήτου ἐρῶται γινώσκου τῇ συναινέσει ἀμφοτέρων τῶν συζύγων καὶ διδομένου τοῦ ἀνδρὸς ὡς κυρίου τοῦ προικῶς τοῦ εἰς ἀναλλαγὴν ληφθέντος, ἀλλ' ὅσῳς ἐγένετο ἡ ἀναλλαγή ἐπὶ σκοπῷ ἐκπαίσεως παρὰ τῆς συζύγου, τὸ ληφθὲν ἀναλλαγμα δεῖ δοῦναι νὰ θεωρηθῇ προικὸν καὶ ὡς τοιαύτον ἀναπαλλοτριώσιμον. Δ. Π. 101 τοῦ 1865 — Οὐδεὶς νόμος ὁρίζει, δτι ἐπὶ ἀναλλαγῆς τῆς προικῶς πρὸς αὐτὴν πράγματα τοῦ ἀνδρὸς, εἰς μετὰ τὴν διαλυσιν τοῦ γάμου σωζόμενα εἰς τὴν ἀρχικῶς προικῶν καὶ τὰ διὰ τῆς ἀναλλαγῆς ἀντικαταστάσαντα εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, δύναται ὁ εἰς ἐπιστροφὴν τῆς προικῶς ὑπόχρεως καὶ ὁμοῦ κατ' ἐκλογὴν ἢ τὰ πρῶτα ἢ τὰ δεύτερα. Δ. Π. 169 τοῦ 1866.

6. Δύναται τὰ συμβόλαια τῆς προικῶς καὶ συνεστώτων εἰς τῶν γάμων ἀναλλάσσεσθαι, τοῦ πατρὸς τῆς κόρης τοῦτο κληρονομήσαντος ἐν διαθήκῃ καὶ αὐξάνεσθαι καὶ ἐλαττωθεῖσθαι δύναται ἡ προῖξ συνεστώτων τῶν γάμων. (N. 21 καὶ N. 29 πρ. Πανθ. 23. 4 (de pactis dotalibus). N. 7 Πανθ. 26. 5 (de tut. et adm.). καὶ N. 31 § 4 Πανθ. 24. 3 (soluto matrimonio). N. 10 § 1 Πανθ. 23. 3 (de jure dotium). N. 19 Κωδ. 5. 3 (de donante nuptias). N. μόν. § 6 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoris). § 3 Εἰς. 3. 7 (de donat.). Νεαρά 97 κεφ. 2).

Μ. Τὸ προικοσύμφωνον δύναται καὶ συνεστώτως ἀκόμη τοῦ γάμου νὰ ἀλλάσσεται, εἰάν διέταξε τοῦτο ἐν διαθήκῃ ὁ πατὴρ τῆς κόρης καὶ ἡ ἀντιζήτηται καὶ νὰ ἐλαττωθῇ δύναται ἡ προῖξ, τοῦ γάμου συνεστώτως.

N. (18ε § 5).

7. Ὁ ἀνὴρ, οὐχὶ ἡ κόρη ἀπαιτεῖ τὴν προίκα ἀπὸ παντὸς ἐπαγγελαμένου, τοῦ γάμου συνεστῶτος.

Δ. Ὁ ἀνὴρ, οὐχὶ δὲ ἡ κόρη, συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαιτεῖ τὴν προίκα παρὰ παντὸς ὑποσχθέντος.

N. Τὸ τῶν καρπῶν τῶν προικῶν κτημάτων δικαίωμα ἀνήκει, διαρκούντος τοῦ γάμου, εἰς τὸν σύζυγον, δυνάμενον νὰ παραχωρήσῃ καὶ διαθέσῃ αὐτὸ πρὸς θελὸς αὐτοῦ. Ὅθεν εἰς τοῦτον ἀνήκει καὶ τὸ δικαίωμα τῆς διακδικήσεως τῶν καρπῶν παρὰ τοῦ ἐπαγγελαμένου τὴν προίκα. Α. Π. 162 τ. 1870. Δὲν δικαιοῦται ὅμως νὰ ζητήσῃ τόκους τῆς προικὸς ἀπὸ τῆς καθυστερήσεως αὐτῆς ὁ σύζυγος παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἐὰν ἐν τῇ διεκδικήσει τῆς καθυστερήσεως συντηρηθῇ διὰ χρημάτων αὐτοῦ, συνωδῶ πρὸς τὴν Ν. 42 § 2 Πανδ. 24. Β. Α. Π. 391 τοῦ 1865.

8. Ὁ ἀνὴρ παραλαμβάνων τὴν προίκα ἐγγύας οὐκ ἀπαιτεῖται ἐγγυητῆς γὰρ οὐ δίδεται ἐπὶ τῇ γυναικείᾳ προικί, εἰ μὴ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὴν μνηστείαν τοῦτο συνεφωνήσῃ (*) (N. 1 καὶ 2 Κωδ. 5. 20 (ne fidejussores). Βασ.λ. XXVIII. 9. 2. Ν. 7 πρ. Πανδ. 44. 1 (de excepti.). Ν. μιν. Θεσδ. Κωδ. 3. 15 (de fidej dotium).

M. Ὁ ἀνὴρ παραλαμβάνων τὴν προίκα δὲν ὑπόκειται εἰς ἐγγυήσεις διότι διὰ τὴν προίκα τῆς γυναικὸς δὲν δίδεται ἐγγυητῆς, ἐκτὸς ἂν συμφωνήσῃ οὗτοι πρὶν ἢ τελεσθῇ ἡ μνηστεία.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ παρὸν σχόλιον τοῦ ρηδ' κεφαλαίου τὸ λέγον, «Τὰ πρόσωποι, ὑπάρχοντα προνόμια σθένονται αὐτοῖς τοῖς προσώποις· τὰ δὲ πρόνομια ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντας μετερχεται» ἐτέθη καὶ παρ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐποδευκτικῇ χάριν. Προνόμιον δεδωκέν ὁ νόμος τῷ ἀνδρὶ, ἐὰν ἐν ἀρχῇ παρὰ τοῦ μέρους τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἵνα ἀποδῇ τὴν προίκα ἢν περ εὐρίσκει, μέχρις εὐπορίας καταδικάζεσθαι· τί δὲ ἐστὶ τὸ μέχρις εὐπορίας καταδικάζεσθαι, μεμλῆσθαις πολλοῦ. Τοῦτο γοῦν τὸ πρόνομιον μετὰ τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς ἕτερος ἔχειν οὐ δύναται κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐστὶν υἱὸς αὐτοῦ· ὅτε δὲ ὁ κληρονόμος τοῦ τελευτήσαντος ἀνδρὸς οὐκ ἔστιν υἱὸς αὐτοῦ ἀλλ' ἐξωτικός, τότε οὐ μέχρις εὐπορίας καταδικασθήσεται, ἀλλ' εἰς ἀπαν τὴν πᾶσιν τῆς προικὸς· τοῦτο γὰρ τὸ πρόνομιον καὶ ἡ ἀπὸ νόμου αὐτῇ γίνεσθαι μόνῃ τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις υἱοῖς αὐτοῦ χαρίζεσθαι εἰωθεν, οὐ μὴν ἐξωτικοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς. Εἰσὶ δὲ τινὰ πρόνομια, ὅτινα τοῖς πραγμασιν, οἷς ἂν ἐμπαγῶσιν, αἱ συνυπάγονται καὶ συμμετερχονται· ἐὰν γὰρ ὁ ἐμὸς ἀγρὸς ἀπὸ τοῦ ἐφάτος τοῦ γετινιζόντος αὐτῷ ὡς ἀντλήσῃ, ἔχουν ἕτερου ἀγροῦ ἐπὶ τριετίαν, ὀρώντος καὶ ἀντικαθίσταται καὶ κτήσεται δίκαιον τοῦ ἀντλεῖν, οὐκέτι αὐτὸ ἀπώλυσται, καὶ ἐν δεσποτείᾳ μετέλθῃ πολλὰς πωλούμενος καὶ ἀγοραζόμενος· τὸ γὰρ αὐτῷ ἀντικαθίσταται δίκαιον αἱ ἔχει ἐν ἐκαστῇ, καὶ δίδωσι τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἐστὶ προσωπικόν, ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς, ἵνα τῇ τοῦ προσώπου τελευτῇ καὶ αὐτὸ σβῇ διὰ γὰρ τὴν βαλυσὴν καὶ τὴν αἰδῶν τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου ἀπὸ τοῦ νόμου δεδωρηται· τὸ δὲ ἐπικτηθέν δίκαιον τῷ ἀγρῷ τοῦ ἀντλήσαντος διηγεκῶς αὐτῷ τῷ ἀγρῷ συμπαρεκτείνεται καὶ συμμεταφέρεται.

9. Ἐπὶ ὑπόσχεται προικὸς καὶ ἀπὸ φιλοῦ ῥήματος ἡ συμφωνία ἐνέχεται τις. (1) (N 6 Κωδ. 5. 44 (de dotis promissiones. Bas. XXI. 1. 86).

M. Εἰς ὑπόσχεσιν προικὸς ἐνέχεται τις καὶ ἐκ φιλοῦ λόγου ἢ συμφωνίας.

N. Ἡ προίξ ἢ ὑπὸ πατρός διδοται ἢ ὑπὸ ἐξωτικῆς. πᾶσα δὲ νεύμας γενομένη ὑπόσχεσις προικὸς παράγει δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ ὑποσχθέντος. ὅθεν ὁ ὑποσχεθεὶς προίκα, εἰ καὶ ἐξωτικός, δεῖται νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, ἅτε τῆς ὑποσχέσεως προικὸς μὴ εὐσης καθαρᾶ· ὁμοίως, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ὁποίων (sub modo) ἐκπληρωθέντα διὰ τοῦ ἀπειθῆναι γάμου, μὴ δυναμένης ἐπομένως νὰ ἀνακληθῇ. Α. Π. 186 τοῦ 1869. Δὲν ὑπόκειται ὁμοίως ἡ προίξ, ἔτι καὶ ὑπὸ ἐξωτικῆς διδομένη, εἰς ἀνάκλησιν δι' ἀγαρίστιαν, καὶ ἂν εἴη συναντήσῃ ἐπὶ ἀντιπαροχῇ διατροφῆς πρὸς τὸν προικοδόχον. Α. Π. 169 τοῦ 1872. (*Διπαλλὰκτικὸς ἀπερῆναντο καὶ τὸ Πατριαρχικὸν δικαστήριον Κωνσταντινουπόλεως).—Τῆς πατρικῆς προικὸς συνισταμένης κατὰ τὴν § 10 βιβλ. δ' τίτλου ι' οὐ μόνον διὰ παύσεως, ἀλλὰ καὶ δι' ὑποσχέσεως, τῆς προικὸς δὲ κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ νόμου (N. AB' Βασιλ. 41. 7) συνεισφερομένης ὑπὸ τῆς θέλειδος νὰ μετασχη τῆς πατρικῆς κληρονομίας θυγατρὸς, ἐπεὶ δεῖ θεωρεῖται αὕτη προικοθεσία ἀπὸ τῆς τελεσεως τοῦ γάμου καὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προικὸς, δικαιουμένη ἐπομένως νὰ συνειστέρῃ αὐτήν. Α. Π. 170 τοῦ 1868.—Τῶν περὶ προικὸς διατάξεων οὐσῶν δημοσίας τάξεως (N. 2 Παυδ. 29. 5. N 1 Παυδ. 24 3. N. 18 Παυδ. 42. 5 κτλ.), ἐπ' οὐδεμίᾳ δὲ περιπτώσει ἐπιτροπευμένης τῆς ὑπὸ τῶν Ἑλλ. δικαστηρίων ἐφαρμογῆς ἀλλοδαπῶν νόμων, ἀντιδικαιονόμων εἰς νόμους ἡμεδαπῆς τῆς δημοσίας τάξεως (*Δοτικὸς νόμος τοῦ ἔτους 1856 ἀρθ. 8), ἐπεὶ δεῖ μόνον διὰ συμβολαιογραφικῆς ἐπισήμου πράξεως ἐπιτρέπεται νὰ ἀποδείχῃ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συναρθεῖσα σύμβασις περὶ προικὸς. Α. Π. 278 τοῦ 1900 (Σημειώσιν εἶναι κατὰ τὴν ὑπ' ἀρθ. 20 τοῦ 1886 ἐρῆν ἀπόφασιν τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κωνσταντινουπόλεως οὐ δύναται μὲν ἡ μήτηρ ἀκούσα ὑποχρεωθῆναι εἰς προίκισιν τῆς αὐτῆς θυγατρὸς, ἀλλ' ἀπαξ αὐτῆς ὑποσχεθείσης κατὰ τὴν μνηστείαν προίκα, χωρὶς κατ' αὐτῆς ἀγωγῇ πρὸς καταβολὴν τῆς προικὸς μετὰ τὴν τελεσίαν τοῦ γάμου).—Παρὰ τὸν γενικὸν κινέον, καθ' ὃν τὸ ὅλον ὑπὲρ τρίτου προσώπου συμφωνία, μὴ μετασχόντος τῆς συνομολογήσεως αὐτῆς, χορηγεῖ εἰς τοῦτο δικαίωμα τι ἀπαίτησεως, ἡ γυνὴ κτᾶται δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς μεταξὺ ἄλλων συνομολογηθείσης προικὸς ἀπεγορευμένης προσέτι καὶ μετὰ τὴν τελεσίαν τοῦ γάμου μεταβολῆς τῶν προικῶν συμφωνιῶν ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῆς ἀπαξ προικοθεθείσης γυναικὸς καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τῆς συναίνεσεως εἰς ἀμφοτέρων τῶν τυχόν ἐκποιήσεως τῶν προικῶν ἀκινήτων. Α. Π. 4 τοῦ 1847.

(1) *Ἄλλ' ὅρα 48 ἀρθρον τοῦ Νόμου ΔΧΚΕ' περὶ Χαρτ. (ἀντιγράφον τοῦ ἀρθρου 42 τοῦ παλαιοῦ περὶ Χαρτοσήμου νόμου), καθ' ὃ τὰ μὴ γενομένα συμβολαιογραφικῶς προικοσύμφωνα εἰσὶν ἄκυρα (εἰς οὗ προκοπῆται εἶναι εἴτε διὰ συμβάσεως καταρτιζομένης, εἴτε καὶ δι' ἐπαγγελίας, τῆς προικὸς ἀπαίτεται ἡ τήρησις τοῦ συμβολαιογραφικοῦ τύπου ἐπὶ ποινῇ ἀκοινωνήτου καὶ ἀρθρα 1 καὶ 4 τοῦ περὶ μεταγραφῆς Νόμου, καθ' ὃ πρὸς μὴ τῶν τῆς κυριότητος καὶ τῶν προικῶν ἀκινήτων ἀνάγκη νὰ μεταγραφῇ τὰ προικοσύμφωνα εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ βιβλία τῶν ὑποθηκοφυλάκων.

10. Ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας χρεωστῇ ὁ πατὴρ προῖκα. (*Ἴδε παραπομπὴν προηγ. §).

Μ. Ἀπὸ ψιλῆς ὑποσχέσεως χρεωστῇ ὁ πατὴρ προῖκα.

11. Τῇ προῖκα ἢ ἀριθμητῖς, οὐχ ἢ γραφῇ τοῦ προικῶντος συμφωνῶσα πειεῖ. (1) (N. 1 Kwδ. 5. 15 (de dote caula). Βασ. XXI. 5. 41. Νεαρὰ 100).

Μ. Τὴν προῖκα συνιστᾷ ἡ μέτρησις καὶ οὐχ ἡ γραφὴ τοῦ προικοσυμφώνου.

12. Ἐὰν τις ὑπέδξεάμενος προῖκα περὶ πλειόνων ἔγραψεν ἐν τῷ προικῶν συμφελαίῳ ὡς δεθέντων αὐτῷ, εἰ μὲν μὴ κατὰ βούλησιν τοῦ προικίζοντος, εὐδὲν αὐτῷ πρόκριμα πειεῖ· ἐὰν δὲ βουλημένου αὐτοῦ ἔδοξε σύμφωνον γενέσθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ὡς καὶ ταῦτα αὐτῷ δεθῆναι λόγῳ προικῆς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ψιλῆς ἐπαγγελίας ἀπαιτήσιν αἱ προῖκες ἔχουσιν, δύναται ταῦτα ἀπαιτεῖν. (2) (*Ἴδε παραπομπὴν προηγ. §).

Μ. Ἐὰν τις παραλαβὼν προῖκα ἔγραψεν ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ ὅτι ἔδοθησαν αὐτῷ πλείονερα, εἰ μὲν παρὰ θέλησιν τοῦ προικίζοντος, ποσῶς δὲν βλάπτει αὐτὸν· ἐὰν δὲ κατὰ θέλησιν αὐτοῦ ἐκρίθη εὐλογον να γίνῃ συμφωνία καὶ περὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ὅτι καὶ ταῦτα δίδονται αὐτῷ λόγῳ προικῆς, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ ψιλῆς ὑποσχέσεως ἀπαιτοῦνται αἱ προῖκες, δύναται να ἀπαιτῇ ταῦτα.

Ν. Τα προικοσύμφωνα δύνανται νὰ προβληθῶσιν ὡς εἰκονικά, διότι ὁ νόμος ἐπιτρέπει τὴν ἐπὶ εἰκονικότητι ἑνστασιν κατὰ τῶν προσπεποιημένων συμβολαίων ἐν γένει, οὐδεμία δὲ διαταγὴ ἐξίρκει τὰ προικῶν· ὅθεν ὅταν κατὰ τὴν οὐστάσιν τῆς προικῆς περιληφθῇ εἰκονικὴ τις σύμφωνία περὶ προικοδοτήσεως κτήματος (συμφωνία συγκεχωρημένη), ἐπιτρέπεται τῷ προικιστῇ καὶ αἱ τῆς κληρονομίης αὐτοῦ ἢ τοῦ εἰκονικοῦ ἑνστασις κατὰ τῆς σχετικῆς ταύτης συμφωνίας, ἅμα ἂν βελήσῃ τις νὰ ποιήσῃται χρεὶσιν αὐτοῦ. Ἐκ δὲ τοῦ τεμ. 1 Παγδ. (24. 3) καὶ τεμ. 2 Π. (23. 3) ψιφίζοντων, ὅτι ἡ γυνὴ κτάται δικαίωμα ἀγωγῆς ἐπὶ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς μεταξὺ ἄλλων συμβολαιογραφίσης προικῆς, τεμ. 45 Π. (24. 3) καὶ ἐκ τῶν νόμων τῶν ἀπαγορευτικῶν τὴν μετὰ τὴν οὐστάσιν τῆς προικῆς μεταβολὴν τῶν προικῶν συμβολικῶν ἀνευ τῆς συναίνεσεως τῆς ἀπαξ προικοθείσης γυναικὸς (τεμ. 7, 201 Π. (23. 4) 29 καὶ 40 Π. (24. 3) δὲν συναγεται ὁ αποκλεισμός τοῦ

(1) Οἱ ἄριστοι τοῦ Ῥωμ. Ν., καθ' οὓς ὁ ἀνὴρ δύναται νάρνηθῃ τὸ δι' ἔγγραφο αὐτοῦ ὁμολογίας βεβαιούμενον γεγονός τῆς παραλαβῆς τῆς προικῆς, ἀντὶ τούτου ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας, καθ' ἣν τὸ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις συντεταγμένον ἔγγραφον ἀποτελεῖ κατὰ τοῦ ὑπεγράψαντος αὐτοῦ πλήρη ἀπόδειξιν, δικαιουμένου μόνον νὰ προσβάλῃ αὐτὸ ὡς ἰσχυρὸν ἐὰν ἢ ἐκ θόλου ἢ βίαια γενόμενον ἢ μεταποιηθὲν ἄλλ' ὑποχρεούμενον νὰ ποιεῖται τοῦς ἰσχυρισμοὺς αὐτοῦ. Προσθετέον, ὅτι κατὰ τὸ 48 άρθρον τοῦ περὶ Χαρτ. Νόμου τὸ μὴ συνταχθὲν συμβολαιογραφικῶς προικοσύμφωνον εἶναι ἄκυρον.

(2) Ἄλλ' ἔρα σημειώσιν ὑπὸ § 9 καὶ § 11.

(ΠΕΡΙ ΔΙΚΑΙΟΥ ΠΡΟΙΚΟΣ)

δικαιώματος τῆς ἐπὶ εἰκονικότητι προσέληθε τῶν προικοσυμφώνων, ἀλλ' ἡ περιρριπὴς μὲνον τοῦ δικαιώματος τούτου ὡς πρὸς τὰ μέσα καὶ τὰ στοιχεία τῆς τοῦ εἰκονικοῦ ἀντικειμένου ἀποδείξεως. Δ. Π. 4 τοῦ 1847, 40 τοῦ 1848.

13. Ὁ γαμβρὸς γράψας ἐν τῷ γαμηλίῳ συμφώνῳ πλείονα τῶν δυνάμετων εἰς πρότκα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ προικίζοντος ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα. (1) (N. 4 Κωδ. 5. 11 (de dotis promissione). Βασίλ. XXIX. 1. 84. N. 6 Κωδ. 5. 11 (de dotis prom.). N. 25 Κωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum).

Μ. Ἐάν ὁ γαμβρὸς γράψῃ ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ πλείονα τῶν δυνάμετων αὐτοῦ εἰς πρότκα παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ προικίζοντος (οἰωπήσαντος ἔστω καὶ παραδεχθέντος τὸ γράφειν), ἀπαιτεῖ καὶ ταῦτα.

14. Καὶ ἀγράφως δυνατόν ἐπιδοθῆναι πρότκα, καὶ ἐάν ἐγγράφως ἐπιδοθῇ καὶ ἀπωλόγηται τὰ συμβόλαια, οὐδὲν ἦττον ἀπαιτεῖται ἡ προίξ, ἐάν ὅλως ἀποδείκνυται ὅτι παρεσχέθη. (2) (N. 15 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 102. N. 1 Κωδ. 5. 15 (de dote cauta).

Μ. Καὶ ἀγράφως δύναται νὰ δοθῇ προίξ· καὶ ἐάν δ' ἐγγράφως ἐδόθη καὶ ἀπωλέσθηται τὰ ἐγγραφα, οὐδὲν ἦττον ἀπαιτεῖται ἡ προίξ, ἐάν εὐλόγως ἀποδεικνύεται ὅτι παρεδόθη.

15. Ἡ παρὰ ἐξωτικοῦ ὁμολογηθεῖσα προίξ τῇ γυναίκὶ ἐγκινδυνεύεται· εἰ δὲ τόκον ἀναλάβει ὁ ἀνὴρ, λοιπὸν αὐτῷ κινδυνεύει. N. 71 Πανδ. 23. 3 (de ritu nupt.). Βασ. XXIX. 1. 67).

Μ. Ἡ ὑπὸ ἐξωτικοῦ ὑποσχεθεῖσα προίξ κινδυνεύει εἰς βάρος τῆς γυναίκος· ἐάν δὲ λάβῃ τόκον ὁ ἀνὴρ, ἔκτοτε φέρει τὸν κίνδυνον αὐτὴς.

16. Ἐάν ἐξωτικὸς ἐπαγγειλάμενος προίτκα ἀπορήσῃ, ὁ ἀνὴρ ὡς μὴ ἀπαιτήτας ἐγκινδυνεύει, εἰ μὴ ἄρα κατὰ ὥρεαν ἐπαγγεῖλατο· τότε γὰρ τοῦ ἀνδρὸς φειδόμεθα μὴ κατακρημνιζόμενός πρὸς καταβολὴν τὸν δωρητὰμενον· ἐπειδὴ καὶ οἱ δωρούμενοι μέχρι εὐπορίας καταδικάζονται. (N. 33 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 29. N. 53 καὶ 56 πρ. Πανδ. αὐτεβί).

Μ. Ἐάν ἐξωτικὸς ὑποσχεθεὶς προίτκα περιέλθῃ εἰς ἐνδειαν, ὁ ἀνὴρ ὡς μὴ ἀπαιτήτας ὑφίσταται τὸν κίνδυνον, ἔκτος ἐάν ὑποσχέσθῃ κατὰ ὥρεαν· οὕτως τότε φειδόμεθα τοῦ ἀνδρὸς μὴ βιάσαντος τὸν δωρητὴν πρὸς καταβολήν· ἐπειδὴ καὶ οἱ δωρηταὶ μέχρι εὐπορίας καταδικάζονται.

17. Ἐάν ὁμολογήσῃ τις εἰς αἰῶνα ἐνιαυτοῦ διδόναι πρότκα, ὁ ἐνιαυτὸς οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπερωτήσεως, ἀλλὰ τῶν γάμων ἀριθμεῖται. (N. 48 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 44. N. 4 § 2 Πανδ. 2. 14 (de pactis). N. 21. N. 41 § 1 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium).

(1-2) Ἡδε προηγουμένης σημειώσεις ὑπὸ παράγραφον II.

Μ. Ἐάν ὑποσχέθῃ τις νά δώσῃ προῖκα ἐντός ἑτους, τὸ ἑτος ἀριθμεῖται ἐντὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συμφωνίας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ γάμου.

18. Ἐάν ὁ κουράτωρ ὁμολογήσῃ ῥ' νομ. ὑπὲρ προικὸς τῆς κουρατωρευομένης καὶ χρεὺς ἀναφανέντος εὐρεθῇ μὴ ἔχουσα τσσαῦτα ἢ εὐστία, εὖ βοηθεῖται. (N. 43 § 1 Πανδ. 26. 7 (de admin.). Βασ. XXXVII. 7, 42)

Μ. Ἐάν κηδεμὼν ὑποσχέθῃ, 100 νομισματὰ πρὸς προῖκα τῆς κηδεμονουμένης καὶ χρεὺς ἀναφανέντος εὐρεθῇ μὴ ἔχουσα τσσαῦτα ἢ περιουσία, εὖ βοηθεῖται.

19. Γενικῶς θεσπίζομεν, ἵνα εἴ τις τῶν κα' ἐτῶν εἴτε ἄρρῆν εἴτε θῆλεια προῖκα ἐπηγγείλατο ἢ δέδωκεν ὑπὲρ εἰσαδήποτε γυναικὸς, ἐνθ' νόμιμος γάμος ἐστί, παντὶ τρόπῳ ἀναγκάζεται τὴν ἰδίαν ὁμολογίαν πληρῶσαι, εἰ καὶ δι' ἀνάγκην ἴσως τοῦτο πεποιήκην. (N. 25 Κωδ. 4, 29 (ad SC. Vellejanum). Βασίλ. XXVI. 7, 89).

Μ. Γενικῶς διατασσομεν, ὅτι, ἐάν τις εἰκοσιπενταετὴς εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ὑποσχέθῃ προῖκα ἢ ἔδωκεν ὑπὲρ εἰσαδήποτε γυναικὸς, συναψίσεως νόμιμον γάμον, ἀναγκάζεται διὰ παντὸς μέσου νά ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐν ἴσως ἔπραξε τοῦτο κατ' ἀνάγκην.

20. Ὁ κατὰ πλάνην νομίσας χρεωστεῖν εἰς γυναῖκα καὶ διὰ τοῦτο προῖκα ὑπὲρ αὐτῆς ἐπερωτηθεῖς, προδαινέντων τῶν γάμων, ἀπαιτεῖται αὐτὴν ἰσχυρῶς. (N. 32 § 1 Πανδ. 12. 6 (de eoud. indebiti). N. 43 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.).

Μ. Ὁ κατὰ πλάνην νομίσας δεῖ χρεωστεῖ εἰς γυναῖκα καὶ διὰ τοῦτο συναμολογήσας ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα, τοῦ γάμου τελεσθέντος, ἐξαναγκάζεται εἰς καταβολὴν αὐτῆς.

21. Ὅτι εἰ ἥτινες προῖκα ἐπαγγειλάμενοι θάλπουνται. (N. 9 § 1 Πανδ. 4. 4 (de minoribus XXV), Βασίλ. X. 4 9. N. 25 Κωδ. 4, 29 (ad SC. Vellejanum).

Μ. Οἱ ἀνήλικοι ὑποσχθέντες προῖκα βοηθοῦνται.

22. Ὁ ἐπαγγειλάμενος προῖκα μετὰ διετίαν τοῦ γάμου δίδωσι τόκους ἀπὸ τρίτης ἑκατοστῆς. (1) (N. 31 § 2 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1, 118).

Μ. Ὁ ὑποσχθεὶς προῖκα μετὰ διετίαν ἀπὸ τοῦ γάμου καταβάλλει τόκον ἐπ' αὐτῆς τρία τοῖς ἑκατόν.

23. Ἐάν γνώμῃ τῆς αὐτεξουσίας μου θυγατρὸς ἐπιδῶ τὰ δωρηθέντα αὐτῇ παρ' ἐμοῦ, εὖκ ἐγώ, ἀλλ' αὐτὴ δεδωκέναι δοκεῖ. (N. 51 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1, 47).

(1) Ἀλλὰ κατὰ τὸν Νόμον ΚΞΣ' τῆς 22 Μαΐου 1882 ὁ τῆς ὑπερφημισίας τόκος ὀρίζεται εἰς ὀκτώ τοῖς ἑκατόν ἐπὶ παντὸς ἀστικού χρεὺς.

Μ. Ἐάν τῇ συναινέσει τῆς αὐτεξουσίας μου θυγατρὸς δώσω ὡς ποικίλα πράγματα ἐδωρησάμην εἰς αὐτὴν (χειραφετῶν αὐτὴν), οὐχὶ ἐγὼ ἀλλ' αὐτὴ θεωρεῖται ὅτι ἔδωκεν αὐτὰ (ἢ οὕτω συσταθεῖσα προῖξ θεωρεῖται ὡς ἄνθρωπος ἀπεξέρχουσα ἀπ' αὐτῆς).

24. Ἐάν ἐν συνεσιῶτι τῷ γάμῳ δανεισθῇ ὁ ἀνὴρ παρὰ τινος ἐπὶ τῷ ἀγοράσαι οἰκήματα καὶ γράψῃ τοῦτο ἐν τῇ ὥνῃ καὶ ἐν τῇ ἐμελογίᾳ, ἐπιζητήσῃ δὲ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἢ γυνὴ τὴν προῖκα, νικᾷ τὸν δανειστήν καὶ ἀναλαμβάνει τὰ οἰκήματα· εἰ γὰρ καὶ περιέχεται τῇ ὥνῃ, ὅτι ἐκ τῶν τοῦ δανεισθέντος νομισμάτων ἡγοράσθησαν τὰ κτήματα, ἀλλ' ὅγε νόμος τοῦτο εὐ προσιέται, διὰ τὰς κακυργίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ προνόμιον τῶν γυναικῶν. Ἐάν δὲ συνεσιῶτος τοῦ γάμου βουλημένος ὁ ἀνὴρ ὠνήσασθαι τι προσέλθῃ, τινὶ περὶ δανείου, δὲ φοβούμενος τὴν προῖκα τὰ μὲν νομίσματα μὴ παράσχωι τῷ ἀνδρὶ, τῷ δὲ πρᾶτῃ πράσεως γενομένης ἐπιδώσῃ μὲν τὰ νομίσματα ἐπὶ μαρτύρων, εἰς πρόσωπον δὲ τοῦ ἀνδρός ταύτην γενέσθαι παρασκευάσῃ, τότε ἡστιάται ἡ προῖξ ἐπὶ ταῖς οἰκήμασιν. (Νεαρά 97 κεφ. 3. Ν. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 12 πρ. § 1 Κωδ. 8. 18 (quī poliores in pignore). Νεαρά 109 κεφ. 1).

Μ. Ἐάν συνεσιῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ δανεισθῇ παρὰ τινος, ἵνα ἀγοράσῃ οἰκήματα, καὶ γράψῃ τοῦτο ἐν τῇ ἐγγράφῃ τῆς ἀγοραπωλησίας, μετὰ δὲ τὴν διαλύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητήσῃ ἢ γυνὴ τὴν προῖκα, νικᾷ τὸν δανειστήν καὶ ἀναλαμβάνει τὰ οἰκήματα· διότι καὶ ἐάν τις περιέχεται εἰς τὸ ἐγγράφον τῆς ἀγορᾶς ὅτι τα κτήματα ἡγοράσθησαν ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ δανεισθέντος, τοῦτο ὁ νόμος δὲν ἀποδέχεται διὰ τὰς κακυργίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ προνόμιον τῶν γυναικῶν. Ἐάν δὲ συνεσιῶτος τοῦ γάμου, θέλων ὁ ἀνὴρ νὰ ἀγοράσῃ τι, προσφύγῃ εἰς τινὰ ζῆτῶν δανειόν, οὗτος δὲ φοβούμενος τὴν προῖκα δὲν παραδώσῃ τα νομίσματα εἰς τὸν ἀνδρα, ἀλλ' ἐγχειρίσῃ αὐτὰ εἰς τὸν πωλητὴν ἐνώπιον μαρτύρων μετὰ τὴν πωλητικὴν καὶ φρενιστὴν νὰ γίνῃ αὐτὴ εἰς πρόσωπον τοῦ ἀνδρός, τότε νικάται ἡ προῖξ ὡς πρὸς τὰ οἰκήματα.

25. Τα ἐκ τῶν προικιμαίων χρημάτων ἀγορασθέντα προικιμαίᾳ εἰσιν. (1) (*) (Ν. 54 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). (Βρο. XXIX. 4. 50).

(1) Ὡς παρατηρεῖ καὶ τὸ ἀμέσως κατωτέρω ἀρχαῖον σχόλιον, ἡ ἐν § 25 διατάξις ἀντιπαρατίθεται μετὰ τὴν ἐν § 33 (εἰλημμένην ἐκ τῆς διατ. 12 τοῦ Κωδικῆς (δ. 12)). Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ διαταξὶς 12 τοῦ Κωδικῆς ὡς νεωτέρα κατισχύει τῆς ἐν τῷ Πανδ. διατάξεως, καὶ ἐν Ἀρμ. τίθεται ἡ § 88 μετὰ τὴν § 25, δεόν νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐν § 33 διαταξὶς ὡς κατισχύουσα. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον, διὰ ῥητῆς διατάξεως τοῦ ἀνδρὸς 12 τοῦ Ν. περὶ μεταγραφῆς ἀκινήτων τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1886 καθιερθεῖται τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν πρὸς διεκδίκησιν τῶν διὰ προικίων χρημάτων ἀπὸ τοῦ συζύγου ἐν ἰδίῳ αὐτοῦ ὀνόματι κτηθέντων πραγμάτων.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Δεσφὲς πῶς τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐναντίον εἶναι τῷ ἐν τῷ

31. Τὰ ἀγορασθέντα ἐκ προικῶν χρημάτων εἶναι προικῶν.

14. Ἐκ τῆς περὶ τῶν ἐν § 25 καὶ ἐν § 28 διατάξεων τοῦ Ἀρμενο-
πώλου προκύπτει, ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ὡς προικῶν τὸ διακονή-
σαι τοῦ γάμου κτηνὴν κτήμα, διατ' ἐκ προικῶν χρημάτων καταβλήθῃ τὸ τί-
μημα καὶ διὰ βεβητοῦς θελήσεως ἢ συμφωνίας χαρακτηρισθῇ ὡς προικῶν. Δ.

1. τοῦ Κώδικος ὑπὸ Θιλελαίου λεγόμενον, ὅτι τὸ ἐκ προικιμαίων νομισμά-
των ἀγοραζόμενον εὐκ' ἐστὶ τῆς δεσποτείας τῆς γυναικός. Καὶ φησὶν, ὅτι
τοῦτο μὲν, ἥνικα ὁ ἀνὴρ εὐπορεῖ, χρεωστῶν γὰρ τὰ νομίσματα διδῶσιν
αὐτὰ καὶ οὐ τὸ ἐκ τούτων ἀγορασθέν· τὸ δὲ ἕτερον, ἥνικα παντελῶς ἀπο-
ρτήν ὁ ἀνὴρ, θεματίζεται· μὴ γὰρ εὐπορῶν ἀναδύναμι τὰ χρήματα, ὑπὸ
τὴν τῆς γυναικὸς δεσποτείαν, διατ' ἐξ αὐτῶν ἀγορασθῶσαν, καταλιμπάνει.

Ἰσὶ δ' ἄγρως, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν δοταρίων ἀγορᾶν χρημάτων, οὐ προτι-
μίζεται τῇ γυναικὶ· οὔτε γὰρ ἡδύνατο τὴν ἐξ ἑμ' τοῦ προσπερίσσει αὐτῇ,
ἀλλὰ τὸ λοιπαζόμενον ἀπὸ τῆς προικὸς διδῶσιν αὐτῇ, εἰ μὴ διελευστέ-
αυτοῦ. φησὶν ὁ Στέφανος, ἑτέραν ἐπαγγελίαν διατίθειν, καθ' ὃ ἀπόρου εὐρισκο-
μένου τοῦ ἀνδρός, τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων ἀγορασθέντα εἰς τὴν προίκα κατὰ
προτίμησιν τῶν ἄλλων δανειστῶν διδόνται· ὅπερ οὐ κατὰ λόγους· καὶ χω-
ρὶς γὰρ ταύτης τῆς νομοθεσίας ἡ γυνὴ σιωπηρῶν ὑποθήκων ἔχει κατὰ τῆς
τοῦ ἀνδρός ὑποστάσεως. Καίτοι φησὶ διγ. μγ'. ὅτι· ἐὰν δεθῇ τὰ πούνδε-
νομίμω μενσούρα ἐν προικί, τῷ ἀνδρὶ κινδυνεύεται· ἐπὶ τούτῳ γὰρ διδο-
ται, ἐπ' ᾧ παρὰ τοῦ ἀνδρός ὡς θέλει πράττειν, καὶ λυόμενου τοῦ γάμου,
τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος ἀποδοθῆναι ἕτερα. Εἰσὶ δὲ τὰ
πούνδε ἀργύρος, τὰ νομίμω ἀργύρια, τὰ μενσούρα οἷτος, εἷνος, ἑλασιον.
Τούτω κτησθῶν, μὴ ὥστε τὸν ἀνδρα εὐπορον μέντοι ὄντα καὶ δυνάμενον,
ἀπερ ἔλαβε χρήματα, τῇ γυναικὶ ἀποδοῦναι, μετὰ τὴν τοῦ γάμου διαλύσιν
ἀναγκασθῆναι τὰ ἀγορασθέντα πράγματα, διαλυόμενον, καθάπερ εἶπον, τοῦ
γάμου, ταῦτα διδόναι· εἷδος γὰρ μαθῶν, ἐξ ὧν ὁ Γάιος ἐν τῷ μδ'. διγ.
φησὶν, ὅτι πράγματα τοῖς πούνδε-νομίμω μενσούρα λόγῳ προικὸς ἰσῶν
ἐκείνῳ εὐκ' αὐτῷ, ἀπερ ἔλαβε, χρεωστῇ, ἀλλὰ καὶ ἕτερα τοῦ αὐτοῦ γένους
καὶ τῆς αὐτῆς ποιότητος· ἀλλὰ τὸ εἰρημένον, ὅτι τὰ ἐκ τῶν προικιμαίων
χρημάτων ἀγορασθέντα προικιμαία εἶναι δοκεῖ, πρὸς τοῦτο ἔρῃ· ἵνα διαλυο-
μένου τοῦ γάμου, καὶ ἀπόρου ὄντος τοῦ ἀνδρός καὶ μὴ εὐπορούντος τὴν ἐπι-
δοθεῖσαν αὐτῷ τῶν χρημάτων ποσότητα τῇ γυναικὶ ἀποδοῦναι, δυναθῇ τὴν
ἐν ῥέμ' ἢ γυνὴ κατὰ τῶν ἀγορασθέντων πραγμάτων κινεῖν, ὡς καὶ αὐτῶν
προικιμαίων εἶναι νομιζόμενον· κατὰ γὰρ τῶν προικιμαίων πραγμάτων ραι-
νομένου μέντοι δύναται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός ἀπορου τογχανέντος κινεῖν τὴν
διδεγμένην ἐν ῥέμ', διαλυθέντος ἢ καὶ εἰ συνισταμένου τοῦ γάμου, καὶ προ-
τιμίζεται πάντες δανειστοῦ. Βλέπε, πῶς εἶπον τὴν διδεγμένην ἐν ῥέμ' τὴν γὰρ
ὑποθήκασιν ἐν ῥέμ' οὐ μόνον κατὰ τῶν προικιμαίων πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ
κατὰ τῶν ἄλλων πραγμάτων τοῦ ἀνδρός δύναται κινεῖν ἡ γυνὴ καὶ προτι-
μίζεται· καὶ ἐπὶ τούτῳ, πάντες δανειστοῦ τοῦ ἀνδρός, ὡς καὶ τοῦτο ἀνήνε-
καὶ βιβλίῳ ἐγδόῳ τοῦ Κώδικος. Φησὶ δὲ καὶ Οὐλπιανός, ὅτι ἐὰν ἡ γυνὴ
συναρῇ δι' ἑλῶν νομίσματα αὐτὴν ἐλευθέρου εἶναι καὶ ἐπιδῶ αὐτῷ πράγματα
λόγῳ προικὸς καὶ αὐτοῦ τοῦ δεσπότητος προτιμίζεται ἐπὶ τοῖς πραγμασι τοῖς
ἐπιδόμενις λόγῳ προικὸς καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν ἀγορασθεῖσιν, ὥσπερ καὶ αὐτῶν
προικιμαίων εἶναι δοκούντων· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν θεματισμὸν προ-
τιμίζεται· παραδιδόναι τὸ νόμιμον.

Π. 166 τοῦ 1858. *Ὅθεν ἀπαιτεῖται ἡ πρόθεσις τοῦ ἀγοράζοντος τοῦ καταστῆται προικῶν τὸ διὰ προινῶν χρημάτων ἀγοραζόμενον. Ἀπαιτούμενη δὲ τῆς τοιαύτης προθέσεως, δὲν ἀρκεῖ νὰ συνομολογηθῇ ὑπὸ τῶν συζύγων, ὅτι ἐν περιπτώσει πωλήσεως προικῶν κτήματος τὸ ἐκ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ ἀγορασθὲν ὑπὸ τοῦ συζυγοῦ κτήμα θελεῖ καταστῆ προικὸν, ἐὰν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτοῦ ὁ σύζυγος δὲν εἶχε τὴν πρόθεσιν ταύτην. Δ. Π. 167 τοῦ 1851. *Ὅντος δὲ τοῦ ζητήματος ἂν ὁ σκοπὸς τῶν συζύγων ᾖ ἀντικαταστήσασθαι διὰ τοῦ ἀγερθέντος πράγματος τὰ προικῶν χρημάτων πραγματικῶν, ἐπιτελεῖται ὅτι διαφεύγει τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἄρειου Παγού. Δ. Π. 401 τοῦ 1866. Σημειώτιον ὅμως ὅτι διὰ τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1866 καταργήθη παντελῶς τὸ δικαίωμα τῶν γυναικῶν εἰς διεκδικήσιν τῶν διὰ προικῶν χρημάτων ὑπὸ τοῦ συζύγου ἀκινήτων ἐν ὁμαίαι αὐτοῦ πραγμάτων. Δ. Π. 426 τοῦ 1866.

26. *Ὅπου τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐκεῖ καὶ ἡ προίξ ὀφείλει εἶναι· παραγρῆμα δὲ τοῦ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα τῷ υἱῷ ἐπώνται ὥσπερ καὶ εἰ παῖδες καὶ ἡ γυνή. (N. 56 § 1 καὶ 2 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 25).

Μ. *Ὅπου ὑπάρχουσι τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐκεῖ ὀφείλει νὰ ᾔναι καὶ ἡ προίξ· εὐθὺς δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἀκολουθεῖται τὸν υἱόν, κατὰ καὶ τὰ τέκνα καὶ ἡ γυνή.

27. *Ὁ ἀνὴρ τοὺς καρποὺς τῆς προικὸς λαμβάνει διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου· εἰ μὲντοι πρὸ τοῦ γάμου ληφθέντες καρποὶ τῆς προικὸς γίνονται, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον συνεφωνήθῃ. (N. 7 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 3).

Μ. *Ὁ ἀνὴρ λαμβάνει τοὺς καρποὺς τῆς προικὸς διὰ τὰ βάρη τοῦ γάμου· εἰ πρὸ τοῦ γάμου ὁμοῦ ληφθέντες καρποὶ γίνονται τῆς προικὸς, ὥστε ἐν συνεφωνήθῃ τὸ ἐναντίον.

28. *Ἐὰν τοὺς καρποὺς τῶν προικιμαίων πραγμάτων ἔλαβεν ἡ γυνή, εἰ μὲν ἐδαπάνησεν αὐτούς, ἐκέρδησεν· εἰ δὲ πλουσιώτερά γέγονεν ἐξ αὐτῶν, ἀποκαθίστησι τῷ ἀνδρὶ. (N. 20 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 107. N. 4. N. 28 Πανδ. 23. 4 (de pactis dotalibus).

Μ. *Ἐὰν γυνὴ ἔλαβεν τοὺς καρποὺς τῶν προικιμαίων πραγμάτων, εἰ μὲν ἐδαπάνησεν αὐτούς, ἐκέρδησεν· εἰ δὲ ἐξ αὐτῶν κατίστη πλουσιώτερά, ἀποδοῖ αὐτούς εἰς τὸν ἀνδρα.

29. *Ὁ πατὴρ προίκα ἢ πρὸ γάμου δωρεὰν ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ παιδίων ἐπερωτώμενος δοκεῖ ἐκ τῆς ἰδίας ὑποστάσεως ταύτην ποιεῖσθαι· ὅθεν εἰ πράγματα ἔχει ὁ παῖς ἀπροσπάριστα, μένουσι σῶα, μὴ δυναμένου τοῦ πατρὸς μετὰ ταῦτα λέγειν, ὡς ἐκ τούτων τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ἐποιήσάμην· ἐχρῆν γὰρ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπερωτήσεως ταῦτα προσιπεῖν. (N. 7 Κωδ. 5. 11 (de dotis prom.). Βασ. XXIX. 1. 87).

Μ. *Ὅταν ὁ πατὴρ ὑποσχεθῇ δι' ἐπερωτήσεως προίκα ἢ προγυμνασίαν δωρεὰν ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτοῦ θεωρεῖται ὅτι ποιεῖται ταύτην ἐκ τῆς ἰδίας

αὐτοῦ περιουσίας· ὅθεν εἰν τὸ τέκνον ἔχῃ πράγματα ἀνήκοντα ἀτομικῶς εἰς αὐτό, ὡς ἀπροσπρίστα, μένουσι σῶα, διότι δὲν δύναται ὁ πατὴρ νὰ λέγῃ μετὰ ταῦτα ὅτι ἐξ αὐτῶν ἐποίησται τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· διότι ὅφειλε νὰ προεῖπῃ ταῦτα ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπερωτήσεως.

30. Καὶ ἡ ιγ' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ φυλάττεσθαι τὴν ἐπαγγελίαν τῆς προικὸς, ἢ ἐκ πατρώας ἢ μητρῶας περιουσίας φησὶν. Θεσπίζομεν κατὰ τοὺς τοῦ γονέως λόγους εὖτω προβαίνειν καὶ τὴν τῶν λόγων ἐκπλήρωσιν· καὶ μόνον μὲν ἀπαιτεῖσθαι τὴν ὑπόσχεσιν, ἐπειδὴν μόνος ὑπόσχηται παρασχεῖν· σὺν τῷ παιδί δέ, ἐπειδὴν σὺν ἐκείνῳ, εἴτε δι' ἴσου τῶν μερῶν λαμβανόμενων, ὅτι μὴ καὶ αὐτὰ προσδιορισθῇ, εἴτε ἀνίσως, ὅτε μὴ ἀπροσδιόριστα ᾖ.

Μ. Καὶ ἡ 18 Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ φυλάξεως τῆς περὶ προικὸς ὑποσχέσεως ἢ ἐκ πατρικῆς ἢ ἐκ μητρικῆς περιουσίας ὁρίζει τὰ ἑξῆς. Διατάσσομεν κατὰ τοὺς λόγους τοῦ γονέως νὰ προβαίνει καὶ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν λόγων αὐτοῦ· καὶ παρὰ μόνου αὐτοῦ νὰ ἀπειτῇται μὲν ἡ ὑπόσχεσις, ὅταν μὲν ὡς ὑποσχέτη νὰ δώσῃ· σὺν τῷ υἱῷ δέ, ὅταν σὺν ἐκείνῳ, εἴτε ἐξ ἴσου λαμβάνονται τὰ μερίδια, ὅταν καὶ ταῦτα δὲν προσδιορισθῶσιν, εἴτε ἀνίσως, ὅταν δὲν ᾖναι ἀπροσδιόριστα.

31. Ἡ γυνὴ οὐ μόνον ἂ εἶχεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ γάμου, ὑποκείμενα ἔχει, ἀλλὰ καὶ εἴ τι μετὰ σύστασιν τοῦ γάμου ἐκέρδανε τυχὸν ἀπὸ κληρονομίας ἢ ληγάτου· μὴ ἀναγκαζέσεως αὐτῆς τὸν ἀνδρὰ μὴ βουλόμενον ὑπεισελθεῖν κληρονομία ἢ ἄλλῳ τινὶ κέρδει· οὐ γὰρ δίδωσιν αὐτῇ ὁ νόμος ἄδειαν, ἐφ' οἷς οὐ βούλεται ὁ ἀνὴρ κερδαίνειν, ἐνοχοποιεῖν τοῦτον. (1) (Πρόβλ. Ν. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 1 § 1 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae). Ν. 12 πρ. § 1 Κωδ. 8. 18. Νεαρά 97 κεφ. 2 καὶ 3. Νεαρά 109 κεφ. 1).

Μ. Ἡ γυνὴ ἔχει ὑπόχρεα οὐ μόνον ὅσα κτήματα ὁ ἀνὴρ εἶχε πρὸ τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ὅτι μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ γάμου ἐκέρδανε ἡ. γ. ἐκ κληρονομίας ἢ κληροδοτήματος· ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν ἀνδρὰ νὰ ἀποδέχῃται ἀκουσίως κληρονομίαν ἢ ἄλλο τι κέρδος· διότι ὁ νόμος δὲν παρέχει αὐτῇ τὴν ἄδειαν εἰς ὅσα δὲν θέλει ὁ ἀνὴρ νὰ κερδαίνει νὰ ἐνοχοποιῇ αὐτόν.

32. Καὶ συνέστωτος τοῦ γάμου κινεῖ περὶ τῆς προικὸς ἡ γυνή· ἀφ' οὗ ἀρξῇται μὴ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ποσὸν αὐτῆς ἡ οὐσία τοῦ ἀνδρός· (2) (Ν. 24 πρ. Πανθ. 24. 3 (solutio matrim.). Β2ο.

(1) Τανὺν δικαίωμα ἔχει ἡ γυνὴ εἰς ἐγγραφὴν ὑποθήκης ἐπὶ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνδρός πρὸς ἀσφάλειαν τῆς προικὸς, ἀλλ' ἂνευ ἐγγραφῆς οὐδὲν κτήμα αὐτοῦ ὑπόκειται.

(2) Ἡ πρὸς τοῦτο διαδικασία ὁρίζεται τανὺν παρ' ἡμῖν διὰ τῶν ἀφθρων 670 καὶ 4 π. τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

XXVIII 8. 24. N. 29 καὶ 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Νεαρά 97 κεφ. 6).

Μ. Καὶ συνεστῶτος τοῦ γάμου κινεῖ περὶ τῆς προικὸς ἡ γυνὴ ἀπ' αὐτῆς ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρὸς ἄρξεται μὴ ἐξαρκούσα πρὸς τὸ πᾶν τῆς προικὸς αὐτῆς.

33 Τὸ ἀπὸ προικιζέων νομ. ἀγοραζόμενον οὐκ ἔστι τῆς δεσποτείας τῆς γυναικὸς· ἀλλ' ἐὰν μέρος μόνον τῆς προικὸς ἀναλάβεν ἡ γυνή, μὴ ὡς ἐπὶ διαλύσει, δύναται περὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς προικὸς ἐνάγειν· τὴν γὰρ δεσποτείαν τούτων τῶν πραγμάτων οὐκ ὀφείλει διεκδικῆται, ἀλλὰ μόνον τὴν τιμὴν. (1) (N. 12 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 4 99).

Μ. Τὸ ἀγοραζόμενον διὰ προικῶν νομισμάτων δὲν εἶναι τῆς κυριότητος τῆς γυναικὸς· ἀλλ' ἐὰν μέρος μόνον τῆς προικὸς ἀνέλαβεν ἡ γυνή, οὐκ ὡς ἐπὶ συμβιβασμῷ, δύναται νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ ὑπολοίπου μέρους τῆς προικὸς διότι δὲν ὀφείλει νὰ διεκδικήτῃ τὴν κυριότητα τῶν πραγμάτων τούτων, ἀλλὰ μόνον τὸ τίμημα αὐτῶν.

Ν. (18ε § 26 παρόντος τίτλου).

34. Γυνὴ καὶ συνεσταμένων ἔτι τῶν γάμων, ἐὰν ἄποροι ᾖ τὸν ἄνδρα, δύναται ὑπὲρ προικὸς καὶ προγαμιαίας δωρεῆς καὶ ἐξωπροικίων διακρατῆται τὴν αὐτοῦ οὐσίαν, ὡς ἀπὸ ὑποθήκης, καὶ εἴτε ἐνάγεται, ἔχει παραγραφὴν, εἴτε ἐνάγει, νικᾷ καὶ οὐκ ἀντίκειται αὐτῇ τὸ μήπω διαλυθῆναι τὸν γάμον· ἀλλὰ τοῖς μὲν λαμβάνει τὰ πράγματα οὕτως, ὥσταν εἰ διελύθη ὁ γάμος καὶ ἤρμωσεν αὐτῇ ἡ περὶ προικὸς ἀπαίτησις. Λοιπὸν δὲ εἰ θανέσκει εἴ τινας νομίζουσιν ἔχειν ἀγωγάς, ταύτας ὀφείλουσι κινῆται κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ἥτοι τῶν αὐτοῦ πραγμάτων ὅσα αὐτῇ ἐπικτήσονται. Ἡ γυνὴ δὲ οὐδὲν δύναται ἐκποιεῖν ἐν τῷ μεταξὺ ζῶντος ἀνδρὸς· δι' οὐδὲν γὰρ ἕτερον λαμβάνει τὰ πράγματα ἡ γυνή, εἰ μὴ μόνον ἵνα καρπῶται καὶ τρέφῃ ἑαυτὴν καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς κοινούς αὐτῶν παῖδας. (2) (N. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 4. 116).

Μ. Γυνὴ καὶ συνεστῶτος ἔτι τοῦ γάμου, ἐὰν βλέπῃ ὅτι ὁ ἀνὴρ περιήσθεν εἰς ἀπορίαν, δύναται λόγῳ ὑποθήκης νὰ κρατήσῃ τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς εἰς ἐξιστάσειν τῆς προικὸς, τῆς προγαμιαίας δωρεῆς καὶ τῶν ἐξωπροικίων· καὶ εἴτε ἐνάγεται, ἔχει ἐνστάσιν, εἴτε ἐνάγει, νικᾷ καὶ δὲν δύναται ἀνενταχθῆ εἰς αὐτὴν ὅτι δὲν διελύθη ἔτι ὁ γάμος· ἀλλὰ πρὸς ὅσον μὲν λαμβάνει τὰ πράγματα, ὥσπερ διελύθη ὁ γάμος, καὶ ἤρμωσεν αὐτῇ ἡ

(1) Ὅδε τὴν ὑπὸ τὴν § 26 σημειώσιν.

(2) Ἡ γυνὴ δικαιούται δηλονότι νὰ ζητήτῃ, ἐλαττωθείσης τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, τὸν χωρισμὸν τῆς προικὸς αὐτῆς περιουσίας, ἵνα λάβῃ αὐτὴ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν αὐτῆς· ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν δικαιούται νὰ ἐκποιήσῃ τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὴν πράγματα.

πρὸς προικὸς ἀπαίτησις. Εἰς δὲ τὸ εἶς οἱ δανείσται ἐὰν νομίζωσιν ὅτι ἔχουσιν ἀγωγὰς τινὰς, ταύτας θρεῖλουσι νὰ κινήσωσι κατὰ τοῦ ἀνδρός, ἥτοι τῶν πραγμάτων ὅσα ἂν προσποκτήσῃ. Ἡ δὲ γυνὴ οὐδὲν δύναται νὰ ἐκποιήσῃ ἐν ὅσῳ ζῇ ὁ ἀνὴρ διότι ἡ γυνὴ δὲν λαμβάνει δι' ἄλλο τι τὰ πρᾶγματα, εἰ μὴ μόνον ἵνα καρκεύεται αὐτὰ καὶ τρεφῇ αὐτὴν καὶ τὸν ἀνδρα καὶ τὰ κοινὰ αὐτῶν τέκνα.

35. Ὅτι ἡ γυνὴ ἐν τούτῳ ἀκίνητα μὲν οὐ δύναται ἐκποιεῖν, κινήτῃ δὲ δι' ἀνάγκην καὶ δι' ἐνδοξίαν ἐκποιεῖ. Ἐὰν μέντοι ἡ γυνὴ ἀκίνητον ἐκποιήσῃ, δύναται ὁ ἀνὴρ κινεῖν κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ· μετὰ δὲ τὴν ἀποδίωσιν αὐτοῦ οὐκ ἀνατρέπεται ἡ πρᾶσις παρὰ τῆς γυναικὸς (N. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Bas. XXIX. 1. 416).

M. Ἡ γυνὴ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀκίνητα μὲν δὲν δύναται νὰ ἐκποιή, κινήτῃ δὲ ἐκποιεῖ δι' ἀνάγκην καὶ δι' ἐνδοξίαν. Ἐὰν ὅμως ἡ γυνὴ ἐκποιήσῃ ἀκίνητον, δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ ἐναγάγῃ τὸν ἀγοραστήν· μετὰ δὲ τὴν ἀνάγαν αὐτοῦ δὲν ἀνατρέπεται ἡ πώλησις ὑπὸ τῆς γυναικὸς.

36. Πᾶσα χρόνου παραγραφὴ ἀντικειμένη τῇ γυναικὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ αὐτοῦ ψηφίζεσθαι αὐτῇ. ἐξ αὐτοῦ ἡδύνατο κινήσῃ· εἰ μὲν εὐπρόσ ἐστὶν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς γάμου διαλύσεως· εἰ δὲ ἀπρόσ ἐκ τοῦ καιροῦ τῆς ἀπορίας. (N. 30 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Bas. XXIX. 1. 417).

M. Πᾶσα χρόνου παραγραφὴ ἀντικειμένη εἰς τὴν γυναῖκα κενεῖται ἀπὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν ἔδυνάτο νὰ ἐναγάγῃ· εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ εἶναι εὐπρόσ, ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου· εἰ δὲ ἀπρόσ, ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς ἀπορίας.

N. (1^{ος} § 9 τίτλου ΙΑ').

37. Οὐκ ὀφείλει προσηκουῖσθαι τῇ γυναικὶ ἡ τοῦ ἀνδρός οὐσία ἀντὶ τῆς προικὸς, ἐὰν ἐπὶ κληρονόμοις ἐτελεύτησεν· εἰ δὲ ἀκληρονόμητος ἐτελεύτησεν, τότε κατὰ τοὺς νόμους γενέσθαι τὸ ὀφείλον τῇ γυναικὶ πρὸς τὸ ἐγγήμιον. (N. 1 Κωδ. 5. 22 (per jure dote mulieris). Bas. XXVII. 11. 34).

M. Δὲν ὀφείλει νὰ προσηκουῖται εἰς τὴν γυναῖκα ἀντὶ τῆς προικὸς ἡ περιουσία τοῦ ἀνδρός, ἐὰν ἀπέθανεν καταλιπὼν κληρονόμους· εἰ δὲ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν κληρονόμους, τότε κατὰ τοὺς νόμους γίνεται ὅσον τὸ δυνατόν τὸ ὀφείλον εἰς τὴν γυναῖκα.

38. Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται προῖξ τῶν προγενεστερῶν δανειστικῶν, κἂν ἀναλωθῶσι τὰ πρᾶγματα τῆς γυναικὸς, καὶ πρῶτος μὴ ποιήσῃ, ἐξηρημένης προτέρας προικὸς· ἐνταῦθα γὰρ ἡ προτέρα προτιμᾶται. Ταῦτα ἐπὶ προικὸς, οὐ μὴν πρὸ γάμου διαρῆς φαμέν· ἐκείνη γὰρ κατὰ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐξετάζεται· ἄλλως τε ζημιουμέναις, οὐ μὴν κερδαινούταις βοηθοῦμεν ταῖς γυναῖξιν. (1) (N. 12 πρ. § 1 καὶ 2 Κωδ. 8. 18 (qui

(1) Ἡ τῆς παρούσης παραγράφου διάταξις δὲν ἰσχύει, ὅτε ἀντικειμένη

potiores in pignore). Βασιλ. XXV, 5, 39. N. 30 Kωδ. 5, 12 (de jure dotium). Νεαρά 97 κεφ. 2 καὶ κεφ. 6. Νεαρά 109 κεφ. 1).

Μ Καὶ ἐν ταῖς ὑποθήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ προγενεστέρων δανεισμάτων καὶ ἐὰν δαπανηθῶσι τὰ πράγματα τῆς γυναικὸς καὶ δὲν τεκνοποιήσῃ, ἐκτός τῆς προτέρας προίκος· διότι τότε προτιμᾶται ἡ προτέρα. Ταῦτα λέγονται περὶ προίκος, καὶ οὐχὶ περὶ πραγματικῆς διωρεᾶς· διότι ἐκείνη εἰσέταται κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῆς χρόνους· ἄλλως αἱ γυναῖκες βοκλοῦνται ζημιωμέναι καὶ οὐχὶ καρδαίνουσαι.

39. Ἐὰν ἐπαγγεῖλατο ἡ γυνὴ προῖκα διδόναι, μὴ εἶποι ἐξ ποσότητος ἢ πρᾶγμα ῥητόν, ἀχρηστὸς ἐστὶν ἡ τῆς προίκος ἐπαγγελία, ὡς δυναμένης τῆς γυναικὸς εὐτελέστατον τι παρασχεῖν· πατὴρ δὲ ἐπαγγεῖλάμενος προῖκα ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς καὶ μὴ εἶπη ποσότητα, ἐῤῥωται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ πατὴρ οὕτω λέγων οὐχ ὅσῃν θέλει διδῶσι προῖκα, ἀλλ' ὅσῃν εὐπερεῖ· (N. 1 Kωδ. 5 11 (de dotis promissione). Βασ. XXIX. 1. 81. N. 69 § 4 Πανθ. 23, 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 65).

Μ. Ἐὰν ἡ γυνὴ ὑπεσχέσθῃ νὰ δώσῃ προῖκα, δὲν ὥρισε δὲ ποσότητα ἢ πρᾶγμα ῥητόν, ἡ ὑπόσχεσις τῆς προίκος εἶναι ἀνωρελή, ὡς δυναμένης τῆς γυναικὸς νὰ δώσῃ τι εὐτελέστατον· ἐὰν δὲ ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ ἐὰν μὴ ὥριση ποσότητα, ἡ ὑπόσχεσις ἰσχύει· διότι ὁ πατὴρ λέγων οὕτω δὲν χρηγεῖ ὅσῃν προῖκα θέλει, ἀλλ' ὅσῃν εὐπερεῖ.

40. Ἐὰν υἱὸς ἔχων γονεῖς ἀγάγηται γαμετὴν καὶ μὴ λάβῃ κλῆρον καὶ τελευτήσῃ ἔχων παῖδας, οὐ δύναται ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπαιτεῖν καὶ ζητεῖν τὸν κλῆρον τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ τῶν γονέων, εἴπερ πολλάκις ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα κατασπατάληται, ἀλλ' οἱ παῖδες ἐκείνου. (*)

Μ. Ἐὰν υἱὸς ἔχων γονεῖς νυμφευθῇ καὶ δὲν λάβῃ κληρονομίαν καὶ ἀποθάνῃ ἔχων τέκνα, δὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἀπαιτῇ καὶ νὰ ζητῇ τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀνδρὸς παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ, καὶ ἐὰν πολλάκις ὁ ἀνὴρ κατασπατάληται τὴν προῖκα, ἀλλὰ τὰ τέκνα ἐκείνου.

41. Πατὴρ καὶ μήτηρ προικίζοντες παῖδα ὅσα ἐξ αὐτῶν ζῶσιν, εἰ καὶ δαπανηθῶσι παρὰ τοῦ λαβόντος, εἰς ταῦτα οὐκ εὐθύνονται παρὰ τοῦ παιδὸς· ὅσα δὲ τυχόν ζώουσι μὴ ἀπ' ἐαυτῶν, ἀλλὰ τυχόν πατὴρ ὑπὲρ μητρὸς ἢ μήτηρ ὑπὲρ πατρὸς ἢ ἐξ ἄλλων, ἐπὶ τούτοις ἐφείλονται ποιεῖν πρόνοιαν, ἵνα περισώζων-

εἰς τὸν περὶ ὑποθηκῶν νεώτερον ἡμῶν νόμον, ἀτηριζόμενον εἰς τὰς ἀρχαίας τῆς δημοσιότητος καὶ εἰδικτικότητος.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ Σημειώται, δέ, ὅτι ἐνταῦθα οὐτε πατέρες συγγενῶν οὐτε προῖξ ὑποσχέθη παρ' αὐτῶν, οὐτε κληρονομία ἐτυπώθη παρὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου τῷ υἱῷ, καὶ διὰ τοῦτο τῆς γυναικὸς ἐστὶν ἐνταῦθα φροντίς, ἵνα κινήσῃ περὶ τοῦ υποδούλου.

ται τῷ παιδί· ἐπεὶ πάλιν εὐθύνονται εἰς τὴν τούτων ἀπέδοσιν· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος.

Μ. Πατὴρ καὶ μήτηρ προκίζοντος τέκνον ὡς πρὸς ὅσα ἀπ' ἐαυτῶν δώσουσι, καὶ ἐν δαπάνῃσιν αὐτὰ ὁ λαδών, δὲν εὐθύνονται ἀπέναντί τοῦ τέκνου· ὅσα δὲ τυχόν δώσουσιν οὐχὶ ἀπ' ἐαυτῶν, ἀλλὰ πατὴρ τυχόν ὑπὲρ μητρὸς ἢ μήτηρ ὑπὲρ πατρὸς ἢ ἄλλοθεν ποθὲν περὶ τούτων ἐφείλουσι νὰ προνοήσῃ ὅπως διατηρῶνται εἰς τὸ τέκνον· διότι πάλιν εὐθύνονται εἰς τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν· καὶ τοῦτο ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος.

42. Ἡ διάταξις κελεύει ἀτὸ πάσης ὁμολογίας ἀπαιτήτιν ἔχειν τὴν προῖκα, εἰ μὴ προηγῆσας ἢ ἐπερώτησις. (N. 6 Kωδ. 5. 41 (de dotis promissione). Βασ. XXIX. 1. 86. N. 4 Θεοδ. Kωδ. 3. 13 (de dotibus). N. 25 Kωδ. 4. 29 (ad SC. Vellejanum). N. 3 Kωδ. 5. 15 (de dote cauta). N. 1 Kωδ. 5. 12 (de jure dotium),

Μ. Ἡ διάταξις παραγγέλλει ἵνα ἡ προῖξ ἀπαιτῆται εἴ οἰοσθήκατε ὁμολογίας περὶ προικὸς ἀπορρέουσα, ἐὰν δὲν προηγῇ/ῃ ἐπερώτησις.

43. Εἶπεν ἀπλούστερον ὁ πατὴρ ὅτι διδωμι προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν, πάντως εἴκοθεν διδωσι μὴ ἀπτόμενος παντελῶς τῶν τοῦ παιδὸς πραγμάτων· εἰ μὲν ἄπορὸς ἐστὶν αὐτὸς παντελῶς, ἀπὸ τῶν τοῦ παιδὸς παρεχέτω· εἰ δὲ ἔχει εὐσίαν ἀρκούνσαν, τὸ ὅλον ἐκ τῶν εἰσίων διδῶτω. Ἐδεῖ γὰρ αὐτόν, εἰ μὲν ἐβούλετο ἐκ τῶν ὅσων εὐσιῶν γενέσθαι τὴν τῆς προικὸς ἐπίδοσιν ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, αὐτόν μὲν ἄτερ ἐβούλετο εἴκοθεν ἐπιδιδέναι, συναινέσαι δὲ τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ παρεχομένης τῆς προικὸς ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐκ τῶν διαφερόντων αὐτοῖς πραγμάτων, ἡνίκα βουληθῶσι, μέρος ἢ τυχὸν πᾶσαν τὴν εὐσίαν ἢν ἔχουσι, τῇ πατρὶ φιλότητι ὑπὲρ προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς συναψαί· ἵνα τῇ ἀληθείᾳ δευχθῇ τί αὐτὸς βουλεται δοῦναι καὶ τί ἐκ τῆς ὑποστάσεως τῶν παίδων ἐξέρχεται. (N. 7 Kωδ. 5. 41 (de dotis promissione). Βασ. XXIX. 1. 87).

Μ. Ἐὰν εἶπεν ὁ πατὴρ ἀπλούστερον ὅτι χορηγεῖ προῖκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν ἐξῆκτοντος ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων διδωσιν αὐτὴν, πῶς μὴ ἐγγίζων τὰ πράγματα τοῦ τέκνου, εἰ δὲ ἔχει ἀρκούνσαν περιουσίαν, παρίκει τὸ ἔλόν ἐκ τῶν ἰδίων· διότι ἔπρεπεν ἂν ἤθελε νὰ δευθῇ ἢ προῖξ ἢ ἢ προγαμιαία δωρεᾶ ἐκ τῶν ὅσων περιουσιῶν, αὐτὸς μὲν νὰ δωσῃ εἰς ἰδίων ὅσα ἤθελε, καὶ συναινέσῃ δὲ ὅταν ὁ υἱὸς ἢ ἡ θυγάτηρ χορηγῶσι τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, εἰς τὸ νὰ συννωσθῶσιν ὅπου ἐάν θελήσωσι μέρος ἢ τυχὸν πᾶσαν τὴν περιουσίαν ἢν ἔχουσιν εἰς τὴν πατρικὴν φιλοδωρίαν ὑπὲρ τῆς προικὸς ἢ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς, ἵνα φανῇ ἀληθῶς τί αὐτὸς θέλει νὰ δωσῃ, καὶ τί προέχεται ἐκ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων.

44. Οὐ μόνον οὐκ ἀναγκάζεται ἡ μήτηρ προικίσαι τὴν θυ-

γατέρα αὐτῆς, ἀλλ' οὐδὲ ἀνὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῆς μὴ θελήσῃς. (*) (N. 14 Kωδ. 5. 12 (de jure dotium). Βασιλ. XXIX. 1. 101).

M. Ὁ μόνον ἡ μήτηρ δὲν ἀναγκάζεται νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς συζύγου ἂν αὕτη δὲν θελήσῃ.

N. Κατὰ τὴν ἐν Βασιλ. (29. 1) 101 διατάξιν, εἰ ἥς ἡ προκειμένη διατάξις τοῦ Ἀρμενοπουλοῦ, τῆς μητρὸς μὴ ἀ-αγκάζουμένης ἐπιδοῦναι προίκας «εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης ἢ νόμου εἰδικῶς εἰρημνυμένης αἰτίας», ἐπεταὶ ὅτι ἀπὸκειται εἰς τὸν δικαστὴν τῆς οὐσίας ἡ ἐκτίμησις τῆς μεγάλης καὶ δεδοκιμ. σμένους αἰτίας. A. Π. 816 τοῦ 1863. (Σημειώτερον ὅμως, ὅτι ἡ ἐν τοῖς Βασιλικαῖς τελευταία περίοδος «εἰ μὴ ἀπὸ μεγάλης καὶ δεδοκιμασμένης αἰτίας κτλ.» δὲν περ λαμβανεται ἐν Ἀρμενοπούλῳ καὶ κατ' ἀκούσθησαν εἶναι ἀμειβομένησιμον ἐν ἔχῃ ἰσχύον παρ' ἡμῖν). — Σημειώτερον δὲ ἡ μήτηρ, ἡ μήτηρ καὶ πᾶς συγγενὴς τῆς ὀρφανῆς προικίζουσιν ἐν Ἀργεῖ κατ' ἔθιμον ἰσχυρῶς τὴν ὀρφανὴν ἐκ περιουσίας αὐτῆς πατρικῆς ἢ μητρικῆς. Ἀπ. Ἐφ. Νικηλίας 971 τοῦ 1865. Ἐν δὲ τῇ Λαμῖᾳ ἔστι ἔθιμον πολυχρόνιον καὶ ἀδιακοπον, καὶ ὅ αἱ χῆροι δύνανται νὰ προικίσωσι τὰ ἐγγίλια αὐτῶν τέκνα διὰ περιουσίας τοῦ θανόντος συζύγου αὐτῶν. Ἀπ. Ἐφ. Ἰδ. 12998 τοῦ 1865.

45. Ὅτι γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς παραλαβοῦσα προίκαν εὐθὺς γίνεται εἰς τὸ ἡμέτερον καὶ τοῦτο ἐκρίνεν ὁ Μάγιστρος. (N. μὲν § 7 Kωδ. 5. 13 (de rei uxoriae). Βασ. XXIX. 1. 119).

M. Γυνὴ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς παραλαβοῦσα προίκαν εὐθὺς γίνεται ὡς ἡμεῖς τῆς ἡμετέρας καὶ τοῦτο ἐκρίνεν ὁ Μάγιστρος.

46. Ἐπειδὴ ἡ μὲν τὴν προίκαν ἀπαιτοῦσα ἀγωγή παραγρημὰ ἀπαιτεῖ πᾶσαν τὴν προίκαν, ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγή τὰ σταθμώμενα, ἔριθμώμενα, μετρούμενα διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν ἀπαιτεῖ, καὶ οὐδὲ εἰς ἐλόκληρον ἐκινεῖτο, ὅλ' εἰς ὅσον εὐπορεῖ καὶ ἡ τὴν προίκαν ἀπαιτοῦσα ἀγωγή σήμερον εἰς τοσοῦτον κινεῖσθω, εἰς ὅσον ὁ ἀνὴρ εὐπορεῖ, ἐκτιθέσθω δὲ ἀνταλίσαν γυναικί, ὡς εἰ ἐπικτήσῃται, καταβάλλῃ αὐτῇ (1) ἡ δὲ ἀπαιτήσις μὴτε διὰ τριῶν ἐνιαυτῶν γενέσθω, ὡς ἐπὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς, μὴτε περὶ παραγρημῶν, ἀλλὰ δι' ἐνιαυτοῦ καταβαλλέσθω τὰ σταθμώμενα ἢ ἀριθμώμενα ἢ μετρούμενα τὰ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο δὲ μόνον δεῖται ἐπὶ μητρὸς, οὐκέτι μὲν καὶ ἐπὶ πατρὸς ἀναγκάζεται γὰρ ὁ πατήρ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ προικίσαι, ὅς καὶ ἐν ἑσῶν προίκῃ τῇ θυγατρὶ ἀναλαβὼν δεῖται φυλάξαι αὐτὴν εἰς δευτέρου γάμου.

(1) Ὁ μετὰ τὴν Παναγιώτην Παναγιώτην εἰκότως ἐρῶναι ὅτι, ἀναρρίπνους ἐν τῷ P. Δ. ἐπὶ Ἰουστινιανῶν τοῦ δόγματος, ὅτι αἱ ἀγωγαὶ ἀναλίσκονται διὰ τῆς εἰς δίκην κατάρξεως αὐτῶν, ἐπεταὶ ὅτι ὁ δανειστής δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ καὶ βραδύτερον τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, ὅταν ὁ δανειστής κτήσῃται νῦν περιουσίαν καὶ ἄνευ τῆς ἐν τῇ παραγρημῶν τῇ διαλαμβανομένης ἐγγυήσεως. (*Ενοχ. Δίκαιον § 450).

μένοντες λοιπὰ πράγματα παραχρῆμα καταβάλλεσθωσαν. Εἰ δὲ ἀναβάλλεται ὁ ἀνὴρ καταβαλεῖν παραχρῆμα ἢ μετὰ ἐνιαυτοῦ παραδρομὴν τὰ ὀφείλοντα καταβλήθηται, καὶ ὑπὲρ τῶν κινήτων τόκους ἀπαιτεῖται καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἀκινήτων ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς λύσεως τῶν γάμων καὶ τὰ ἐνείκια καὶ τὰ ναῦλα καὶ πάντα ἕτερον καρπὸν. (1) (Σύντομος XXIX. 4. 117).

Μ. Ἐπειδὴ ἡ μὲν ἀπαιτούσα τὴν προικὰ ἀγωγὴν ἀπαιτεῖ ἀμέσως ὅλην τὴν προικὰ, ἡ δὲ περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγὴν ἀπαιτεῖ εἰς τὸ διαστημα τῶν τριῶν ἐτῶν τὰ σταθμώμενα, ἀριθμούμενα, μετρούμενα, καὶ οὐδὲ κινεῖτο εἰς ὀλοκλήρον, ἀλλ' εἰς ὅσον εὐκρεῖ· σήμερον καὶ ἡ ἀπαιτούσα τὴν προικὰ ἀγωγὴν εἰς τοσούτον κινεῖται, εἰς ὅσον εὐκρεῖ ὁ ἀνὴρ, ἀπαιτεῖται ὅμως τὴν γυναικὰ ὅτι θὰ καταβάλλῃ αὐτῇ, ὅτι ἤθελε προσαναγκασθῇ ἡ δὲ ἀπαιτούσα οὐτε εἰς τρία ἔτη γίνεται, καθὼς εἰς τὴν ἀνάληψιν τῆς προικῆς, οὐτε ἀμέσως, ἀλλὰ τὰ σταθμώμενα ἢ ἀριθμούμενα ἢ μετρούμενα καταβάλλονται ἐντὸς ἑτοῦς· τὰ δὲ λοιπὰ πράγματα καταβάλλονται αἰσῶς. Εἰ δὲ ὁ ἀνὴρ ἀναβάλλει νὰ πληρώσῃ ἀμέσως μετὰ παρελευσίν τοῦ ἑτοῦς ὅσα ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ, ὑποχρεύεται καὶ διὰ τὰ κινητὰ εἰς τόκους, καὶ διὰ τὰ ἀκίνητα εἰς τοὺς καρποὺς ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου, καὶ εἰς τὰ ἐνείκια καὶ εἰς τοὺς ναυλοὺς καὶ εἰς πάντα ἄλλον καρπὸν.

Ν. Ὁ τόκος τῆς ἀποδοτέας ἔνεκα τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς προικὸς καὶ προσημασίας δωρεὰς ἃ χρεῖται μετὰ τὴν παρέδον ἐνὲς ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ συζύγου. Α. Π. 298 τοῦ 1868, 9 τοῦ 1869. Ὅθεν δὲν καταβάλλονται τόκοι ἀμέσως ἀπὸ τῆς διαλύσεως τοῦ γάμου. Α. Π. 185 τοῦ 1890. Τόκοι δὲ ὀφείλονται ὁ ἀνεγνωρισμένος τῆς συνηθείας τόκος τῶν 12 τοῖς 0/0 Α. Π. 301 τοῦ 1867, 136 τοῦ 1868. (Ἄλλ' ὡς γνωστὸν διὰ τοῦ νόμου 937 τῆς 22 Μαΐου 1882 ὁ νόμιμος τόκος ὤρισθη εἰς 8 τοῖς ἑκατὸν). Συμμετρεῖται ὅτι ὀφείλεται τόκος καὶ ἐπὶ τῆς ἀδιατιμῆτου κινήτης προικὸς, αἱ τοῦ νόμου οὐδεμίαν ποιοῦμενου διακρισίαν μεταξὺ διατετιμημένης καὶ ἀδιατιμῆτου. Α. Π. 136 τοῦ 1868.—Περὶ δὲ αἱ διατάξεις τῆς § 46 ἄρουν δὲν τυγχάνουσιν ἐφαρμογῆς, ὅσακις ζητεῖται ἡ ἀπόληψις τῆς προικὸς πρὸς ἐκαστάσιν αὐτῆς δυνάμει τῶν περὶ χωρισμοῦ κτημάτων διατάξεων τοῦ Πολ. Δικονομίας. Α. Π. 847 τοῦ 1860.

47. Δεῖ εἰδέναι ὅτι, ὅταν ἀντιστρέφηται πρεῖξ, εἰ μὲν ἐστὶν αὐτεξουσία ἡ κόρη, πρὸς αὐτὴν ἡ πρεῖξ ἀπεδίδεται· εἰ δὲ ἡ κόρη ὑποεξουσία ἐστὶ καὶ ἡ πρεῖξ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐδόθη αὐτῇ, γίνεται κοινὴ αὐτῆς τε καὶ τοῦ πατρὸς. Ὅταν δὲ πατὴρ προικίσῃ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα καὶ μετὰ ταῦτα ἡ τελευταῖσάντες τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἢ διαζυγίου γενομένου θελήσῃ ἡ θυγάτηρ εἰς δεύτερον γά-

(1) Περὶ τῶν ἀποδοτέων καρπῶν καὶ τόκων ἡ διάταξις τῆς § 7 Κωδ. (δ. 13) ὤρισεν, ὅτι τὰ κινητὰ, αὐτοκίνητα καὶ ἀσώματα τῆς προικὸς ἀποδίδονται ἐντὸς ἑτοῦς, μεθ' οὗ τὴν πύροδον καταβάλλεται τόκος ἃ τοῖς 0/0 ἄλλ' ἢ αἱ τοῦ Νόμου τῆς 22 Μαΐου 1882 περὶ τόκου ὑποεξουσίας (ἄρ. 1) ὤρισεν, ὡς ὅτι, ὅτι ἐπὶ παντὸς ἀστικού χρέους ὁ τόκος συνιστάται ἐκ ἑκατοστίων ἑκατὸν, ὅθεν καὶ ἐπὶ τῆς ἀποδοτέως τῆς προικὸς.

μεν ἔλθεῖν, εὐ δύναται ὁ πατήρ ἐλαττωσάι τὴν προίκα καὶ δεῦ-
ναι τῇ θυγατρὶ ὀλιγώτερον, παρ' ὃ εἰς τὴν προτέραν προίκα
δίδωκε ταύτην· εἰ μὴ ἀπορία τοῦτον ἐπισυμβῶσα πιέζει. (N. 2
§ 1 Πανδ. 24. 3 (solutio matrimonio). Βασ. XXVIII. 8. 2).

M. Γνωστὸν ἔστω ὅτι, ἐπιτηρεσμένης τῆς προίκος, εἰ μὲν ἡ κόρη εἴη
αὐτεξουσία, εἰς αὐτὴν ἀποδίδεται ἡ προίξ· εἰ δὲ ὑπεξουσία, καὶ ἡ προίξ
ἐδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς, γίνεται κοινὴ αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς. Ὅταν δὲ πα-
τήρ πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ μετὰ ταῦτα ἡ θυγάτηρ ἢ ἐπειδὴ
ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἢ ἐπῆλθε διαζύγιον θαλάσσης, νὰ ἔλθῃ εἰς δευτέρον γά-
μον, ὁ πατήρ δὲν δύναται νὰ ἐλαττωσῇ τὴν προίκα καὶ τὰ δώσῃ εἰς τὴν
θυγατέρα ὀλιγώτερον τοῦ δευτέρου αὐτῇ εἰς τὴν προτέραν προίκα, ἐκτός ἂν
πιέζῃ αὐτὸν δυστυχία ἐπισυμβῶσα.

48. Τῇ θυγατρὶς ἀποθανούσης ἀποδίδεται τῷ πατρὶ ἡ παρ'
αὐτοῦ δευτέρα προίξ. (N. 6 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium).
Βασ. XXIIX. 1. 2).

M. Μετὰ θάνατον τῆς θυγατρὸς ἀποδίδεται πρὸς τὸν πατέρα ἡ παρ' αὐτοῦ
δευτέρα προίξ.

N. Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει, ὅτι ἡ προίξ, ἀποθανούσης τῆς
γυναικὸς ἀπέκτου, ἐπανέρχεται εἰς τὸν προικοδοτὴν πατέρα καὶ εἰς τοὺς κλη-
ρονόμους αὐτοῦ, ὃ δὲ ἐπὶ τῶν σύζυγος οὐδὲν δικαίωμα ἐπ' αὐτῆς ἔχει. Δ. Π.
81 τοῦ 1889. Δηλώνει ἡ πρὸςκομισθεὶσα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ ὡς ἴδιον πε-
ριουσίαν τὴν προίκα, ἀν μὴ καταστῇ κυρία αὐτῆς. Δ. Π. 106 τοῦ 1885
ἔθεν εὐδ' ὑπὲρ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἄτε κατὰ τὸν νόμον ἀποδομένην μετ'
τὴν τελευταίαν αὐτῆς εἰς τὸν προικοδοτήσαντα πατέρα αὐτῆς. Δ. Π. 9 τοῦ
1889. Ἄλλ' οὐδέ τις τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων ἀποφαίνεται βεβήως ὅτι ἡ πατρικὴ
προίξ περιέρχεται εἰς τὸν πατέρα καὶ ὅτε ἡ θανατοῦσα θυγάτηρ κατέλιπε τέ-
κνα· εἰς ἐναντίαν μάλιστα τὴν ἐν τῷ ἐδ. 68 τοῦ βιβλίου 28 τίτλ. 8 τῶν
Βασιλικῶν σχολίων τοῦ νομοδιδασκάλου Θεοδώρου, ἔχον οὕτως· Ἐὰν ὑπε-
ξουσία κόρη τελευταίῃ ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ, ἀναλαμβάνει ὁ πατήρ αὐ-
τῆς, ἢν ἐπέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς προίκα, τοῦτο δὲ καὶ ἂν αὐτεξουσία· ἵσται,
δηλώνοντι ἐὰν τέκνα οὐ κατέλειψεν οὐδὲ πατρὸς πρεσβ., ὥστε κερ-
δαίνει τι τὸ περιὲν πρόσωπον θάτερου προτελευταίου ὑποδείκνυσιν, ὅτι
κατὰ τὸ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων δικαίον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει
ἡ προίξ δὲν περιέρχεται εἰς τὸν πατέρα. Δ. Π. 254 τοῦ 1850.—Ἡ κυριότης
τῆς προίκος ἀργουσα συνασπιστοῦ τοῦ γάμου ἀναλῇ μετὰ τὴν λύσιν αὐτοῦ
ὑπὲρ τῆς συζύγου· κατ' ἀκολουθίαν θανούσης αὐτῆς ἡ προίξ περιέρχεται
εἰς τοὺς νομίμους αὐτῆς κληρονόμους. Δ. Π. 98 τοῦ 1874.

49 Καὶ οἱ μείζονες τῶν κει' ἐτῶν ἔαν ἀλλήλους περιγράφω-
σιν ἐν τῇ δόσει τῆς προίκος, βοηθοῦνται· εὐ συνάδει γὰρ τῷ
ἀγαθῷ καὶ τῷ δικαίῳ τινὰ κερδαίνειν ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας ἢ
ζημιωσθαι κερδαίνοντος ἐτέρου. (N. 6 § 2 Πανδ. 23. 3 (de
jure dotium). Βασ. XXIIX. 1. 2).

M. Καὶ οἱ ἀνωτέρω τῶν κει' ἐτῶν ἔαν εἰς τὴν δόσιν τῆς προίκος ἀπαριθμή-
σιν ἀλλήλους, βοηθοῦνται· διότι ἀντίκειται εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ δικαίον νὰ
κερδαίνῃ τις ἐκ τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου ἢ νὰ ζημιωθῇ ἄλλου κερδαίνοντι.

50. Εἰ καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀνδρός ἐστὶν ἡ προίξ, ὅμως τῆς γυναικὸς ἐστὶν· (1) ὅθεν ἐκδικουμένου προικιμαίου ἀγροῦ ἡ γυνὴ κινεῖ περὶ ἐκδικήσεως· αὐτῇ γὰρ διαφέρει. Ἐὰν γὰρ μὴ ἐκδικήσῃ, παύεται αὐτὸν ἔχειν ἐν προικί· ἐνόςω δὲ παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἐστὶν ἡ γυνή, τὸ κέρδος αὐτοῦ ἔχει· ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ βάρη. (N. 75 Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 71, N. 71 Πανδ. 21. 2 (de evict.). N. 4 Πανδ. 37. 6 de collat.). N. 20 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium).

Μ. Καὶ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ἐὰν ἔχῃ ὁ ἀνὴρ τὴν προίκα, ὅμως εἶναι τῆς γυναικὸς, ὅθεν διεκδικουμένου προικίω ἀγροῦ ἡ γυνὴ κινεῖ ἀγωγὴν περὶ διεκδικήσεως, ὡς αὐτῇ ἐνδιαφερομένη, διότι ἐὰν δὲν ἐκδικήσῃ παύεται ἔχουσα αὐτὸν εἰς προίκα· ἐνόςω δὲ ἡ γυνὴ συνοικεῖ τῷ ἀνδρὶ, τὸ κέρδος τοῦ ἀγροῦ ἔχει ὁ ἀνὴρ διὰ τὰ βάρη (τοῦ γάμου).

Ν. Ὡς ἐν § 50 διατάξας ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀποζημίωσιν κατὰ τοῦ ἐγγυηθέντος τῇ γυναικὶ κτήμα, ὅπερ ἔδωκεν αὐτῇ εἰς προίκα, διεκδικουμένον ὑπὸ τρίτῳ. Ἀπ. Ἐφ. Ναυπλίας 1292 του 1641. Ἀλλὰ τὰ δοθέντα εἰς προίκα πράγματα ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ διεκδικῇ, συνωδα πρὸς τὸ 167 ἀρθρον τῆς πρῆς, ὅσον. ἅτε τῆς κυριότητος τούτων συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀνηκούσης εἰς τὸν συζυγον. Α. Π. 210 τοῦ 1848, 8 τοῦ 1850, 155 τοῦ 1861, μόνον διὰ μετὰ θάνατον τοῦ συζύγου δύναται νὰ διεκδικήσῃ, αὐτὰ, κτησάμενη τὴν κυριότητα ταύτην. Α. Π. 314 τοῦ 1840. Ἀλλ' ἂν τυχόν ἦγε ρεν ἀγωγὴν περὶ διεκδικήσεως τῶν προικίω ἀγροῦ, ἐπέβη δὲ ὁ θάνατος τοῦ συζύγου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης, ἡ ἀκυρότης τῆς διαδικασίας καλύπτεται μὲν κατὰ τὴν Α. Π. 356 τοῦ 1878 καὶ τινὰ ἄλλην μεταγενέστεραν, δὲν καλύπτεται δὲ κατὰ τὰς Α. Π. 344 τοῦ 1840 καὶ 138 τοῦ 1876. Κατὰ τα εἰρητέρω ἡ γυνὴ δὲν δύναται καὶ εἰς τὴν διεκδικητικὴν προικίω ἀγωγὴν τοῦ συζύγου νὰ συμπράξῃ. Α. Π. 8 τοῦ 1860, 155 τοῦ 1862. Διὸ δὲν ὑπάρχει καὶ θεομὲς ἐνεργητικῆς ὁμοδικίας μεταξὺ τῶν συζύγων διεκδικούντων ἀπὸ κοινοῦ προικίω ἀγροῦ, ἅτε τῆς συζύγου μὴ κοινωνούσης τοῦ προικίω ἀγροῦ δικαιοῦματος τοῦ συζύγου αὐτῆς. Α. Π. 155 τοῦ 1862.

51. Τὸ παλαιὸν προνόμιον, ὅπερ ἔχουσιν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἀπαιτήσῃ τῆς προίκος, εἰς κληρονόμους αὐτῶν οὐ διαβαίνει πλὴν παίδων. (*) (N. μόν. Κωδ. 7. 74 (de priv. dotis). Βασ. IX. Π. 8. Σύντομος IX. 7. 18).

11, Ὡς αὕτη δέον νὰ συνδυασθῇ πρὸς τὴν § 9 τοῦ κατῴπιον τίτλου ΙΔ' ὅπως κατανεμήσῃ ἐν τῇ ἀληθείᾳ αὐτῆς ἡ ἐννοία τῶν λείψων εἰμῶς τῆς γυναικὸς ἑαυτῆς.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· τὸ ἀπαιτεῖν τὴν γυναῖκα τὸ τρίτον τῆς οἰκίας προικὸς ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρός, τὸ προτιμᾶσθαι περὶ τὴν προίκα τῶν προτέρων δανειστῶν καὶ τὸ διεκδικεῖν τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ ἀνδρός προικιμαίου αὐτῆς συναγενοῦσης εἰς κληρονόμους αὐτῆς ἄλλοις οὐ διαβαίνει πλὴν παίδων μετὰ τὸν τοῦ ἀνδρός θάνατον καὶ αὐτῆς ἀποθανούσης. Καὶ εἰκότως εἰς ἄλλους τοῦτο κληρονόμους τῆς γυναικὸς καὶ ἀνέονται ἢ ἐκ πλαγίου πλὴν παίδων οὐ διαβαίνει. Τὸ μὲν γὰρ τρίτον τῆς

Μ. Τὸ παλαιὸν προνόμιον, ὃ κέκτηνται αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῇ προικί, δὲν μεταβαίνει εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῶν ἐκτὸς τῶν τέκνων.

52. Τὸ λεγόμενον ὅτι τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα τῷ ἴδιῳ δικαίῳ μειοῖ τὴν προίκαν, τοῦτο δηλοῖ ὥστε τὸν ἄνδρα παρακρατεῖν τὸν ἀγρὸν ἢ μέρος αὐτοῦ, ἕως οὗ λάβοι τὴν δαπάνην εἰ δὲ κατὰ μέρος εἰς τὸν ἀγρὸν ἐδαπανήσῃ, ὅπου ἦν ἄλλος, παύεται εἶναι προικιμαῖος, εἰ μὴ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ παράσχει τὰς δαπάνας. Εἰ δὲ ἦσαν σὺν τῷ ἀγρῷ καὶ χρήματα ἐν προικί, τὰ χρήματα μειοῦνται· καταβλάουσης δὲ τῆς γυναικὸς τὰς δαπάνας, ὑποστρέφει ἀγρὸς εἰς τὴν προίκαν· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ κενώλονται ἢ ἐκποιήσῃ αὐτοῦ. (N. 56 § 2 Πανδ. 23. 3 (de pure dotium). Βασιλ. XXIX. 1. 52. N. 1 § 2. N. 5 πρ. Πανδ. 26. 1 (de impensis in res dot.). N. 1 § 4 Πανδ. 33. 4 (de dote praelegata). N. 61. Πανδ. 23. 2 (de rita nupt.).

Μ. Τὸ λεγόμενον ὅτι αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι ἐλαττοῦσι τὴν προίκαν δικαιοματικῶς σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος παρακρατεῖ τὸν ἀγρὸν ἢ μέρος αὐτοῦ ἕως οὗ λάβῃ τὰς δαπάνας· εἰ δὲ ἐδαπανήσῃ εἰς τὸν ἀγρὸν κατὰ μέρος, ὅπου εἶναι ἡ εἴσα αὐτοῦ, παύεται ὢν προικίος, ἐὰν ἐντὸς αἵτου δὲν καταβάλῃ τὰς δαπάνας. Εἰ δὲ σὺν τῷ ἀγρῷ ἢ προίξ περιεῖχε καὶ χρήματα, ταῦτα ἐλαττοῦνται· ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ καταβάλλῃ τὰς δαπάνας, ἐπιστρέφει ὁ ἀγρὸς εἰς τὴν προίκαν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ ἐμπεδίζεται ἡ πώλησις αὐτοῦ.

N. Δι' ἐπὶ τοῦ προικίου ἀκινήτου διὰ καταβολῆς χρημάτων δαπάναι τὸν συζύγου, ἐὰν ὡς ἀναγκαῖαι, μειοῦσι τὴν προίκαν ἥτοι χρηροῦσι τῇ συζύγῳ τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ ἐκ τῆς προικίως περιουσίας τὰς δαπάνας ταύτας

προικίος, γαμικὸν κέρδος οὐ, ἀτοπὸν ἔστιν εἰ παρ' ἐτέρων, ἀλλ' οὐκ παρὰ τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου φυτευόμενων παίδων ἀπαιτεῖτο, τῆς γυναικὸς μὲν τὸν τοῦ ἀνδρὸς θάνατον ἀπαιδὸς ἀποθανούσης καὶ μηδὲν ἀπαιτησάσης. αὐτὴ. Τὸ δὲ προτιμᾶσθαι τὴν προίκαν τῶν προτέρων δανειστώων τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ζώσης μὲν τῆς γυναικὸς ἢ παίδων ὄντων αὐτῆς ἀποθανούσης, εὐλογον, ἵνα μὴ περὶ τὸ κεφάλαιον ζημιωθῶσιν, ἐνθα μηδὲν αὐτὴ ἐπλημμέλησαν ἢ ἡμελήσαν· εἰς δὲ τοὺς γονεῖς τῆς γυναικὸς τοῦτο διεκδικεῖν οὐκ εὐλογον· εἰκόσι γὰρ ἄλλοις δανεισταῖς ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῆς προικίος, καὶ εἴπερ αὐτῶν εὐράνοισιν ἄλλοι προγενέστεροι δανεισταί, ἢ τούτων ἐχρηζόμενων τῶν γνωρίμων τῆς προικίος, ὡς ἀμελήσαντες δὲ κατακρίνονται. Ἔδει γὰρ πάντως γονεῖς ὄντες τὴν προίκαν διδόντες ἐξετάσαι καὶ εὐρεῖν, εἰ μὴ ἡ οὐσία τοῦ κηδεστοῦ δανεισταῖς προτέροις ὑπάκειται. Πῶς δὲ καὶ διεκδικήσουσιν οἱ γονεῖς προικιμαῖον τὸ πρᾶθὲν συναυνοῦσης τῆς γυναικὸς, ὅποτε πιπρασκόμενον ἔλπεον αὐτὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ οὐκ ἀντίστοιχον; Ταῦτα δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας οὐ προκρίματιζει διὰ τὴν ἀπειροσσύνητα ἢ τὴν ἀφελικιότητα τοῖς μέντοι λοιποῖς ἐκ πλαγίου κληρονόμοις ἐξ ἀδικοῦ καλούμενοις εἰς τὴν ἀπαιτήσιν ταύτης τῆς προικίος τοῦ ἐλατῆ γαμίου πολυπραγμονεῖν, τὰ ταιαῦτα παρ' ἐλπίδα κερθαίνουσιν, ἄλλως τε καὶ εἰ καὶ ὅπερ δικαίον τοῖς ἐγγύ· οὗσι γονεῦσιν αὐὶ δίδονται, πῶς τοῖς τούτοις δοθήσεται συγγενεῖς;

καὶ νὰ ἐκποιήσῃ πρὸς τοῦτο τὸ προικῶν ἀκίνητον. Δ. Π. 225 τοῦ 1856, (1^η δε καὶ § 55).

53. Τότε τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα μειῶσι τὴν προίκα, ὅτε ἔξωθεν τῆς ἀναγκαίας φυλάξεως τῆς προικὸς εἰς αὐτὴν δαπανηθῇ, φυλάττειν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὀφείλει τὴν προίκα δαπανήμασιν εἰσίοις, ὥσπερ καὶ τὸ τρέφειν τοὺς προικιμαίους δούλους, καὶ μετρία δαπανᾶν εἰς ἀνανεώσιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἀγρῶν· οὐχ ὥστε μέντοι περὶ ταῦτα δαπανῆσαι πᾶσαν τὴν πρὸςδοσιν. Ἐκ τῆς ποιότητος οὖν καὶ τῆς ποσότητος ἐκάστη δαπάνη σκοπεῖται καὶ ὀφείλει τῆς προικὸς ὑπεξαίρεθῆναι. (N. 15 Πανδ. 25, 1 (de impensis in res dot.). Βασ. XXVIII, 10, 15).

N. Τότε αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι ἐλαττοῦσι τὴν προίκα, ἔταν δαπανηθῶσιν ἐκ αὐτῆς ἐκτὸς τῆς ἀναγκαίας φυλάξεως τῆς προικὸς· διότι ὀφείλει ὁ ἀνὴρ νὰ φυλάττῃ τὴν προίκα δι' ἰδίων δαπανῶν, καθὼς καὶ νὰ τρέφῃ τοὺς προικίμας δούλους, καὶ νὰ δαπανᾷ μετρίως εἰς ἀνακαινιστὶν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἀγρῶν, οὐχ ὅμως ὥστε νὰ δαπανᾷ περὶ ταῦτα ὅλον τὸ εἰσόδημα. Ἐκάστη λοιπὴ δαπάνη ἐξετάζεται ἐκ τῆς ποιότητος καὶ ποσότητος καὶ ὀφείλει νὰ μετρώῃ, ἐκ τῆς προικὸς.

54. Ἀναγκαῖα δαπανήματά ἐστίν, ὧν μὴ γενομένων ἡ προίξ μειῶται· εἰὼν χαραινῶματα ποιῆσαι, ποταμοὺς ἀποστρέψαι, εἰκὼν ὑπερθῶσαι καὶ ἀνανεῶσαι, ἀντὶ τῶν ἀποθανόντων δένδρων ὑπεβαλεῖν ἕτερα· (1) τὸ εἰσαγαγεῖν θρέμματα πρὸς τὸ κοπρῖναι τὸν ἀγρὸν. Πρὸς τέρψιν δὲ ἐστὶ τὸ ποιῆσαι βελανέσιν. (N. 1 § 1 N. 10 καὶ N. 14 Πανδ. 25, 1 de impensis in res dot.). Βασίλ. XXVIII, 10, 14).

M. Ἀναγκαῖαι δαπάναι εἶναι ἐκεῖναι αἱ δαπάναι, ὧν ἀνευ ἐμελλε νὰ ἔλαττωσιν ἡ προίξ· λ. γ. νὰ κατασκευασθῶσι χαραινῶματα, ν' ἀποστραφῶσι ποταμοί, νὰ διορθωθῇ καὶ ἀνανεωθῇ εἰκία, νὰ τεθῶσιν ἄλλα δένδρα εἰς τὸν τόπον τῶν πεσόντων· νὰ εἰσαχθῶσι ζῶα πρὸς κύβρισιν τοῦ ἀγροῦ. Πρὸς τέρψιν δὲ εἶναι ἡ δαπάνη π. γ. πρὸς κατασκευὴν λουτροῦ.

55. Ἐὰν γνώμῃ τῆς γυναικὸς γεγόνῃσι τὰ πρὸς τέρψιν δαπανήματα, οὐκ ἀπαιτοῦνται. (N. 9 καὶ 10 καὶ 11 πρ. Πανδ. 25, 1 (de impensis in res dot.). Βασ. XXVIII, 10, 11)

M. Δὲ πρὸς τέρψιν δαπᾶναι, καὶ τῇ συναινέσει τῆς γυναικὸς γινόμεναι, δὲν ἀπαιτοῦνται.

56. Τότε ὑπεξαίρουνται τὰ ἐπωφελῆ, ὅτε κατὰ γνώμην γένωνται τῆς γυναικὸς· ἄδικον γὰρ ἐστὶ μὴ ἔχουσαν ἐτέρωθεν δεῖναι καταναγκασθῆναι πωλῆσαι τὸ πρᾶγμα, περὶ ὃ γέγονεν ἡ

(1) Σημειωτέον, ὅτι ἐν Βασιλικῷ μεταξὺ τῆς λέξεως *εἕτερα* καὶ τῶν λέξεων τὸ εἰσαγαγεῖν θρέμματα ὑπαρχοῦσιν αἱ λέξεις ἐπωφελῆ καὶ αἰτίαι, ὡς φαίνεται, παρελήφθησαν ἐκ παραδρομῆς.

578 ΠΕΡΙ ΕΚΔΙΚ. ΠΡΟΙΚ. ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΑΡΩΝ ΑΥΤΗΣ
δαπάνη. (N. 8 Πανδ. 25 1 (de imp. in res.). Βασίλ. XXVIII,
10, 8).

M. Τότε εξαίρεούνται αἱ ἐπωφελεῖς δαπάναι, ὅταν τελεσθῶσι κατὰ γνώμην τῆς γυναίκος· διότι εἶναι ἀδικόν, ἐὰν δὲν ἔχῃ ἔλλοθεν νὰ δώσῃ, νὰ ἀναγκασθῇ νὰ πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα, δι' ὃ ἐγένετο ἡ δαπάνη.

N. Αἱ ὑπὸ τοῦ σύζυγος τελεσθεῖσαι ἐπὶ προικῶν οἰκοπέδου οἰκοδομαί, ὡς μὴ ἐπιβαλλόμεναι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, εἰσὶν ἐπωφελεῖς· ὡς τοιαῦται δὲ χορηγοῦσιν εἰς τὸν σύζυγον μόνον δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατὰ τοὺς νόμους δ § 9, 6 καὶ 7 § 1 Πανδ. 25. 1. Α. Π. 139 τοῦ 1851. Δηλονέτι ὁ ἀνὴρ δικαιούται νὰ πωλήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐπὶ τῶν ἀποδοτέων προικῶν πραγμάτων τελεσθείσης ὑπ' αὐτοῦ δαπάνης καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπωφελεῖ δαπάνην δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ διαχειρίσεως ἄλλοτριων ἀγωγὴν, καθ' ἣν εἰ τόκοι ὀφείλονται ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῶν δαπανῶν (52. Βασ. 29, 2). Α. Π. 237 τοῦ 1851. Σημειωτέον ὅτι ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιτοχευῶς τοῦ προικῶν ἀκινήτου δὲν ἔχει καὶ τὸ τῆς ἐκποιήσεως ὡς ἀπαγορευμένης ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ ὡς χωρούσης μόνον ἀγωγῆς κατὰ τῆς γυναίκος μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου ἐπὶ καταβολῇ τῶν ὀφελίμων δαπανῶν (N. μον. § 5 Κωδ. 5. 13). Α. Π. 63 τοῦ 1869. *Ὅθεν καὶ ὁ θανατιστὴς τῆς συζύγου δὲν δύναται νὰ κατάρχῃ προικῶν κτῆμα ἐπὶ ταῖς ὑπὲρ αὐτοῦ δαπάναις αὐτοῦ, δικαιούται δὲ μόνον νὰ προβάλλῃ κατ' αὐτῆς ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως, ὡς δικαιούται καὶ ὁ σύζυγος. Α. Π. 148 τοῦ 1850.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'.—Περὶ ἐκδικήσεως προικὸς καὶ
τῶν βαρῶν αὐτῆς.

1. Συνεστῶτος τοῦ γάμου τῇ μὴ ἀπολλυούσῃ γαμετῇ δύναται ἡ προίξ ἐκ τούτων καταβάλλεσθαι τῶν αἰτίων· εἴον ἵνα ἑαυτὴν καὶ τοὺς ἰδίους θρέψῃ, ἵνα ἀγρὸν ἐπιτηδεύειν ἀγοράσῃ, ἵνα καταβάλλῃ θανεισταῖς αὐτῆς, ἵνα τὸν ἐξῆριστον πατέρα θρέψῃ ἢ τὸν ἀνδρα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς πενομένους. (N. 73 § 1, N. 85 Πανδ. 23, 3 (de jure dotium). Βασ. XXIX. 1. 69. N 20 καὶ N. 24 πρ. Πανδ. 24, 3 (solutio matrimonio). N. 21 Πανδ. 24, 1 (de don. inter virum). Νεαρά 22 κεφ. 39).

M. Συνεστῶτος τοῦ γάμου ἡ προίξ δύναται νὰ καταβάλληται εἰς τὴν συζύγον ἥτις δὲν ἀπέλεσεν αὐτὴν διὰ τὰ ἐξῆς αἰτίαι· ἥτοι ὅπως θρέψῃ ἑαυτὴν καὶ τοὺς οἰκίους αὐτῇ, ὅπως ἀγοράσῃ ἀγρὸν ἐπιτηδεύειν, ὅπως καταβάλῃ εἰς τοὺς θανειστάς αὐτῆς, ὅπως θρέψῃ τὸν ἐξῆριστον πατέρα ἢ τὸν ἀνδρα ἢ τοὺς ἀδελφοὺς δυστοχοῦντας.

N. *Ἐκ τῆς § 1 τοῦ τίτλου ΙΑ', συνδυαζομένης μάλιστα καὶ πρὸς τὴν N. 21 Πανδ. (24, 3), συνάγεται ὅτι ἡ μὴ ἀπολλύουσα γαμετῇ δύναται κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμέναις περιπτώσεσι καὶ νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς προικὸς, διότι ἄλλως ἡ πρὸς τὴν σύζυγον καταβολὴ τῆς προικὸς ἀποβαίνει ματαία, ὅσκις διὰ τῆς ἀπλῆς διαχειρίσεως τῆς προικὸς δὲν εἰ δυνατό νὰ πληρωθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου. Α. Π. 20 τοῦ 1848. *Ἄρα καὶ νὰ ὑποβηχέσθῃ τὸ προικῶν κτῆμα, διότι ἡ ὑπόθεξις τοῦ κτῆματος εἶναι τε

ισαν παρά τὴν ἐκποίησην. Α. Π. 267 τοῦ 1871.—Ἐν τοῖς βασιλικαῖς ποθεῖται καὶ ἡ φράσις «προνοήσασθαι παίδων ἐξ ἑτέρου γάμου», ἡ λέξις αὕτη προνοήσασθαι ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς μὲν τὴν διατροφήν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἀντίληψιν αὐτῶν· ἐκ τοῦ σκοποῦ δὲ τῆς διατάξεως αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ῥητῆς διατάξεως τῶν Βασιλ. (28, 21) προκύπτει, ὅτι ἡ ἀνεγχοὶ καὶ μὴ ἀστυος σύζυγος δύναται νὰ ἐκποιήσῃ τὸ ἕλρον ἢ μέρος τῆς οὐκίας ἐπὶ τοιοῦτῳ σκοπῷ. Α. Π. 24 τοῦ 1866. Ὅθεν ἐστὶ μᾶλλον πρὸς ἀνδρείαν τῆς κοινῆς θυγατρὸς, ὅσκις μάλιστα κινδυνεύει ἄλλως νὰ διαπορεύσῃ πρὸς ἀρχαίαν αὐτῆς μνηστεία. Α. Π. 230 τοῦ 1868. Ὅθεν ἡ μεταρρύθμιση τοῦ νόμου τῆς συστάσεως προικὸς ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς δι' ὑποκατάστασιν· προικῶν αὐτῆς κτήματος δὲν δύναται νὰ μισθωθῇ τὸ ἔγκυρον ἢ ὑποχρεωτικὸν αὐτῆς, διότι κατὰ τὸν νόμον καλῶς τῇ γυναικὶ καταλλήλῃ· ἡ προικὶς αὐτῆς ἐπὶ τῷ παρσχέειν βοηθείαν ἰδίῳις τέκνοις. Α. Π. 267 τοῦ 1871. Ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κοινῶν τέκνου αἱ τινος ἐπαγγέλματος, ὅτε ἄλλως δὲν εἶναι ἐρική τοιαύτη ἀποκατάστασις. Α. Π. 255 τοῦ 1866. Εἶναι δὲ ἀδιαφορὸν εἰς τὸν σύζυγον ἐγγειρίαν τὸν οὐκίαν εἰς τὴν σύζυγον, δαπάνησιν δὲ τοῦτο αὕτη μὲν, ἐπὶ τινε τῶν ὑπερτέρων σκοπῶν, ἢ συμπράξῃ μετὰ τῆς συζύγου καὶ ὁ ἀνὴρ κατὰ τὴν αὐτῆς διαθήκην τοῦ προικῶν, ὅθεν καὶ ἡ συμπράξις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τινὰ τῶν ἐκτεθέντων σκοπῶν ἐκποίησης εἶναι ἔγκυρος καὶ δὲν δύναται νὰ προσληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς μηδαμῶς εὐθυνομένου, οὐδ' ἀπαιτεῖται, ἵνα θεωρηθῇ ἔγκυρος ὡς πρὸς τὸν παρὰ τῆς γυναικὸς τυχὸν κτησάμενον τὸν προικῶν τρίτον ἢ ἐκποίησης, νὰ δαπανηθῇ ἀληθῶς ἢ ἀξία αὐτοῦ εἰς τὸν ὑπερτέρον σκοπόν, ἀλλ' ἂν παραλειπῇ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ τοιαύτη χρῆσις τῆς ἀξίας, καὶ κατ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ τὴν ἐπὶ ἀποδόσει τοῦ δοθέντος σχετικὴν ἀγωγὴν, ἢ εἰς τὴν παραλείψειν συντελέσει καὶ ὁ ἀνὴρ οὐδεμίαν ἐκ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ αὐτῆς κατὰ τοῦ τρίτου δύναται νὰ παραγάγῃ ὠφελειαν. Α. Π. 230 τοῦ 1868. Καταδήλως ὅμως ἡ συνεσιώτης τοῦ γάμου ἐπιστροφὴ τῆς προικὸς ἐπὶ τὸ προνοήσασθαι παίδων κτλ. προϋποτίθησι τὴν παντελὴ ἀπορίαν τῶν ἐπὶ τῷ γάμῳ αὐτῆς καὶ τὴν ἑλλείψειν ἄλλων πρὸς περιθαλψὴν αὐτῶν ἰσχυρίων. Α. Π. 112 τοῦ 1892. Ἀλλὰ καταδήλον ἐστὶ οὐδαμῶς ὑποχρεοῦν ἡ ἀποκαταστάσις τὴν γυναῖκα νὰ πωλήσῃ ἢ ὑποθηκεύσῃ τὰ προικῶν αὐτῆς, ὅπως ἀπαλλαγῇ ὁ σύζυγος τῆς προσωποκρατήσεως. Α. Π. 226 τοῦ 1870. Τούναντίον κατὰ τὴν Α. Π. 884 τοῦ 1880 δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρος ἐὰν δι' ὑποθηκεύσεως τοῦ προικῶν ἀκινήτου συναφθῇ ὑπὸ τῆς συζύγου δάνειον, ὅπως χρησιμεύσῃ τὰ ληφθέντα χρήματα εἰς διατροφήν πενομένου συζύγου καὶ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς διαμενῆς. Ὑπὸ τὸ αὐτὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ Α. Π. 225 τοῦ 1881.

2. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἄπορος ὢν πᾶσαν χρεωστῇ τὴν προῖκα. (Ν. 8 Κωδ. 5. 18 (solutio matrim.). Βασ. XXVIII. 8. 72. Ν. 63 § 4 Πανδ. 17. 2 (pro socio). Ν. μον. § 7 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae).)

3. Ὁ ἀνὴρ καὶ ἄπορος ὢν χρεωστῇ ὅλην τὴν προῖκα.

4. Ὁ ἀνὴρ ἐπιτρέπων τινὶ δοῦναι τὴν προῖκα αὐτὸς πιστεύεται αὐτὴν εἰληφέναι. (Ν. 22 § 12 Πανδ. 24. 3 (solutio matr.). Βασ. XXVIII. 8. 22).

Μ. Ὁ ἀνὴρ ἐπιτρέπων νὰ δοθῇ ἡ προίξ πρὸς τινὰ θεωρεῖται ὅτι ἐλάλει αὐτὴν αὐτός.

4. Ὁ ἀνὴρ συνεστῶτος τοῦ γάμου μὴ διδῶν τῇ γυναίκὶ τὴν προίκα χωρὶς εὐλόγου αἰτίας· τοῦτο γὰρ ποιῶν δοκεῖ δωρεῖσθαι αὐτῇ καὶ ἀπαιτεῖται τὴν προίκα οὕτως μετὰ καὶ τῶν ἐν μέσῳ καρπῶν. (Ν. μον. Κωδ. 5. 19 (si dos constante). Βασ. XXVIII. 6. 1).

Μ. Ὁ ἀνὴρ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν χορηγεῖ τὴν προίκα εἰς τὴν γυναῖκα ἀνευ εὐλόγου αἰτίας· διότι πράττων τοῦτο θεωρεῖται ὅτι δωρεῖται αὐτὴν καὶ δύναται νὰ πατήσῃ πάλιν τὴν προίκα μετὰ τῶν ἐν τῷ μετρίῳ καρπῶν.

5. Ὁ πενθερὸς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτούμενη ἦν ἐπηρεωτήθησαν προίκα πρὸς τὸ μέτρον τῆς αὐτῶν οὐτίας καταδικάζονται. (1) (Ν. 17 πρ. § 1 Πανδ. 24. 9 (solutio mair.). Βασ. XXVIII. 8. 17).

Μ. Ἐὰν ὁ πενθερὸς παρὰ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπαιτῶνται τὴν συνομολογηθεῖσαν προίκα, καταδικάζονται κατὰ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας αὐτῶν.

Ν. Καὶ ἡ πενθερά δύναται τοῦ νόμου ἀπολαβεῖ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, ὡς ἐπέχουσα τόπον μητρός. Δ. Π. 93 τοῦ 1818.

6. Ὁ ἐπερωτηθεὶς τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ προίκα, καὶ ληγασεν εἶναι αὐτὴν τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ, οὐ ποιεῖ τίς θυσίαν ἐνοχον ἐν ἴδιον κληρονόμον· ἀλλ' εἰς μόνος ἀπαιτεῖ, ὅς ἂν συναρῇ αὐτοῖς. (Ν. § 9 Πανδ. 33. 4 (de dote praelegata)).

Μ. Ὁ ὑποσχθεὶς εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ προίκα καὶ διαθέσας πρὸς τὴν ὡς κληροδοτήμα ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, δὲν καθιστᾷ ὑποχρεωτὴν τὸν κληρονόμον αὐτοῦ πρὸς ἕκαστον ἐκ τῶν δύο· ἀλλὰ δικαιούται νὰ πατήσῃ αὐτὴν εἰς μόνος, ὅστις θέλει νὰ ποδείχῃ ὅτι αὐτῶν κατ' ἀρεσκίαν κατέχει.

7. Δύναται ὁ ἀνὴρ μετὰ τελευτὴν τῆς γυναικὸς ἀπαιτῆσαι τὴν ὁμολογηθεῖσαν αὐτῷ προίκα, δηλονότι ἐντὸς μόνον ἑτῶν δέκα. (Νεαρά 100 κεφ. 1 § 1, κεφ. 2. Ῥοπαὶ κεφ. 32 § 7).

Μ. Καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐτι τῆς γυναικὸς δύναται ὁ ἀνὴρ νὰ ἀπατήσῃ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰς αὐτὴν προίκα, ἐντὸς δηλονότι δέκα μόνον ἑτῶν (ἀπὸ τοῦ γάμου).

8. Γυνὴ ἐπιζητήσασα ἐν συνεστῶτι τῷ γάμῳ προίκα καὶ εὐρουῖσα διαπεπραμένον κτῆμα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀποκατέστη παρὰ τοῦ δικαστοῦ τῷ ἀπεμπωλῆμένῳ κτήματι, καταδικασθέντος τοῦ ἀγοραστοῦ, οὐ μόνον εἰς τὴν τοῦ τιμήματος ἑκπτώσιν ἀλλὰ

(1) Ἐκ χωρίου ἰδίου τοῦ Παύλου προκύπτει, ὅτι ὁ πενθερὸς συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐναγόμενος ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ ἐπ' εὐλόγησιν ἀπατήσῃ εἰς δότ' εὐπορεῖ ἀπαιτεῖται. Ὅθεν οὐχὶ μόνον ἀπαιτούμενος τὴν προίκα ἀπολαβεῖ τοῦ εὐεργετήματος τούτου κατὰ τὰς πηγάς.

καὶ εἰς τὴν τῆς μειώσεως ἔκτισιν. (Γαίου Εἰσηγ. Π. § 63. Ν. 16 Πανδ. 29. 1 (de dest. milit.). Ν. μιν. § 15 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae Πείρα 24 9).

Δι' τὴν συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐπιζητήσασα τὴν προίκα καὶ εὐρύστα ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ ἀπώλητε κτήμα ἀποκατέστη ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ εἰς τὸ πωληθέν κτήμα, ὃ δὲ ἀγροκατὴς κατεδικάσθη αὐτὸν μόνον εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ τιμήματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐλαττώσεως.

Θ Τὰ ἐν προίκῃ ἐπιδοθέντα οὐ δύνανται ἢ γυνὴ διεκδικεῖν ἐπεὶ τοῦ ἀνδρός ἐστὶν ἡ τούτων διαδοχή (I) (Ν. 9 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV 1. 89. Ν. 17 καὶ 22 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium) Ἰδε καὶ Ν. 30 Κωδ. αὐτόθι. Νεαρά 91 κατ. 1).

Μ Τὰ δοθέντα εἰς προίκα δὲν δύνανται νὰ διεκδικῇ ἡ γυνὴ διότι ἡ κυριότης αὐτῶν εἶναι τοῦ ἀνδρός.

Ν. Συνεστῶτος τοῦ γάμου, ἡ κατεχὴ καὶ κυριότης τῶν προικῶν ἀνήκει εἰς τὸν σύζυγον· λυθέντες δ' αὐτοῦ, ἡ νομὴ αὐτῶν μεταδίδεται εἰς τὴν σύζυγον· ἥτις δὲν ἔχει δικαίωμα ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου καρπῶν, ἀντικειμένων εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρός. Α. Π. 148 τοῦ 1877. Τὰς συνεστῶτες τοῦ γάμου μόνος ὁ σύζυγος δικάζεται περὶ τῆς προίκης. Α. Π. 91 τοῦ 1815, 307 τοῦ 1869. Ὅθεν ἡ γυνὴ συνεστῶτος τοῦ γάμου δὲν δύναται νὰ παραστή ἐπὶ δικαστηρίου διεκδικήσασα προικῶν πράγματα. Α. Π. 3 τοῦ 1850. Ἄλλ.' οὐτε νὰ συμπράξῃ εἰς τὴν διεκδικητικὴν προίκου πραγματικὴ ἀγωγὴν τοῦ συζύγου. Α. Π. 165 τοῦ 1862 ('Ἰδε καὶ νομολογίαν ὑπὸ § 50 τίτλου I'). Ἐκ τῶν εἰρημικῶν προκύπτει, ὅτι ὁ σύζυγος ὅμως δύναται ἀναστῆναι τὰς περὶ προίκης ἀγωγάς Α. Π. 221 τοῦ 1867, 129 τοῦ 1871, 191 τοῦ 1873. Ὅθεν καὶ τὴν περὶ διεκδικήσεως προίκου ἀκρίβειαν Α. Π. 271 τοῦ 1878. Ἐπίσης κινεῖ καὶ τὴν ἀγωγὴν περὶ ἐξαλείψεως τῆς βεβαιώσεως τῆς προικῶν ἀποθήκης. Α. Π. 221 τοῦ 1867, ὡς καὶ πάντεσσι ἄλλῃν περὶ τῆς προίκης ἀγωγῶν καὶ ἐπομένως καὶ τὴν κατὰ τῶν κληρονόμων τῆς συζύγου περὶ λογοδοσίας καὶ περὶ ἀποδόσεως πάντες ἐπιλογέμενοι αὐτῇ λόγῳ τῆς διαχειρίσεως τῆς κληρονομικῆς αὐτῆς μερίδος, ἣν ὁ σύζυγος ἔλαβεν ὡς προίκα. Α. Π. 122 τοῦ 1871. Ἄλλ.' ἀπὸ τοῦ τυγῆν καταστάσεως τοῦ συζύγου αὐτὸς δύναται καὶ ἡ σύζυγος συναφῆ πρὸς τὴν ἐν § 50 τίτλου I διατάξιν νὰ προστεύσῃ δικαστικῶς τὴν ἐκ τῆς προίκης. Ἦτι δὲ μᾶλλον κινδύνου ἐπικειμένους δικαιούται νὰ παρίσταται μετὰ τὴν περὶ χωρισμοῦ μάλιστα τῆς προίκης ἀγωγὴν (ἀρ. 680 καὶ 74 Πολ. Δικ.). Α. Π. 12 τοῦ 1869. Ἀλλ' ὡς μὲν συνεστῶτος τοῦ γάμου μόνος ὁ ἀνὴρ δικάζεται περὶ τῶν προικῶν, ἀλλ' ὅτε πρὸ τῆς ἐνώπιον τῶν πρωτοδικῶν πωτῆς συζητήσεως τῆς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς περὶ διεκδικήσεως προίκου ἐπιβάνῃ, ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἔγκυρος εἶναι ἡ ἀγωγὴ αὐτῆς, διότι κατὰ μὲν τὸν Ὅρον ἐπὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν τὸ βέβαιον ἢ μὴ τῆς ἀγωγῆς κρίνεται κατὰ τὴν χρόνον τῆς προκατάβεως τῆς δίκης (Ν. 30 Πανδ. 15. 1), Ν. 11 Πανδ. (5. 9), κατὰ δὲ τὴν πολ. ἡμῶν δίκον, τὰ μὲν ἐπακούσθηματα τῆς προκατάβεως ἀποδίδονται καὶ εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἀναγομένου, ἡ κυρία δὲ διαδικασία εἶναι ἡ ἐπὶ ἀκριατηρίου, ἐν ᾗ ἐπιτρέπονται καὶ

(1) Παρὲλ. τὴν διατάξιν ταύτην πρὸς τὴν § 50 τίτλου I'.

Δημοσίον Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῦ

βελτιώσεις τῆς ἀγωγῆς (ἀρθ. 188), ὅθεν δύναται καὶ ὁ ἀνάγων νὰ τροποποιήσῃ καὶ συμπληρώσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐπικαλούμενος νέα γεγονότα, ὡς ἐνδεχά ἐκτέθησαν τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα. Δ. Π. 856 τοῦ 1878 (πρὸς τμήματος), 161 τοῦ 1880 (τῆς ἐλομελείας) Διαφωνοῦσιν Δ. Π. 344 τοῦ 1840 καὶ 138 τοῦ 1876, καθ' ἣν ἀνακοπὴ διεκδικήσεως προικοῦ ἀκινήτου ἐγερθεῖσα ὑπὸ τῆς συζύγου εἶναι ἀπαράδεκτος καὶ ἂν διαρκέσῃ τῇ δίκῃ ἀπέθανεν ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἅτε τοῦ μεταγενεστέρου τούτου γεγονότος μὴ καλύπτεντος τὴν ἀρχικῶς ὑπάρξασαν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας. (186 καὶ § 60 τίτλου 1').

10. Ἐάν ἔχῃ τινὰ ἡ γυνὴ καὶ αὐ δύναται δεῖξαι, πῶθεν ἔσχεν αὐτὰ ταῦτα καὶ χωρὶς ἐτέρας τινὲς ἀποδείξεως ἐκ τοῦ ἀνδρὸς δοκεῖ ἔχειν καὶ τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀνδρὸς λογιζόμεναι πράγματα. (1) (Ν. 51 Πανθ. 24 1. (de don inter virum). Ν. 6 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum).

Μ. Ἐάν ἔχῃ ἡ γυνὴ πράγματα καὶ δὲν δύναται νὰ δεῖξῃ πῶθεν ἔλαβεν αὐτὰ, ταῦτα καὶ χωρὶς ἄλλης ἀποδείξεως θεωρεῖται ὅτι ἔχει ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ τῶν ὑπεξουσιῶν αὐτοῦ καὶ λογιζόμεναι ἐπαινεως πράγματα τοῦ ἀνδρὸς.

Ν. Ὅθεν ταῦτα ὡς ὑπ' αὐτοῦ δοθέντα τῇ γυναικὶ δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ὁ σύζυγος. Δ. Π. 182 τοῦ 1855. Δυνάμει τοῦ Μουκιανοῦ τεκμηρίου συνεστῶτος τοῦ γάμου πᾶν θ, τι ἐκτέθη ὑπὸ τῆς συζύγου θεωρεῖται ὡς δια χρημάτων τοῦ ἀνδρὸς κτηθέν, ἀλλ' αὕτη δύναται νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἐναντιν. Δ. Π. 210 τοῦ 1871. Δηλονότι κατὰ τοῦ Μουκιανοῦ τεκμηρίου συγχωρεῖται τῇ συζύγῳ ἐναντία ἀπόδειξις. Δ. Π. 232 τοῦ 1855, 236 τοῦ 1857, 61 τοῦ 1868, 51 τοῦ 1864, 902 τοῦ 1865, 210 τοῦ 1871. Σημειωτέον ὅτι δεκαεὺς αὐτῶν μὲν ὁ σύζυγος νὰ θεωρῇ τὸ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγορασθέν καὶ παραδοθέν αὐτῷ πᾶν ὡς κτηθέν διὰ χρημάτων αὐτοῦ μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, δὲν καθίσταται ὁμοῦ διὰ τοῦτο κύριος τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἔχει μόνον προσωπικὴν κατὰ τῆς συζύγου περὶ ἀποδόσεως τοῦ τιμήματος ἀπαιτήσιν. Δ. Π. 302 τοῦ 1865.—Τὰ συνεστῶτος τοῦ γάμου προϊόντα τῆς ἐργασίας γυναικὸς τίνος εἶναι ἰδιοκτησία αὐτῆς καὶ οὐχὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς. Δ. Π. 107 τοῦ 1862.—Σημειωτέον ὅτι τοῦ ἀρθρου 266 τῆς πολ. δικ. ἀρρίζοντος, ὅτι ὑπ' αὐθεντὸς νομικοῦ κανόνος δεσμεύονται τὰ δικαστήρια, ἔπεται ὅτι δεξιλοὺσι νὰ πορεύωνται κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν πεποιθῶσιν, δὲν δὲν παραβιάζεται τὸ Μουκιάνειον τεκμήριον, ἐὰν τὸ δικαστήριον σχηματίσῃ πεποιθῶσιν ἐκ τῶν ὑποβληθεῖσων ἀποδείξεων, ὅτι ὁ σύζυγος ἐστὶν ἐκτέμνων καὶ πᾶσα ἡ ἐν τῇ συζυγικῇ οἰκίᾳ περιουσία ἀνήκει εἰς τὴν συζύγον. Δ. Π. 458 τοῦ 1866. (Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἀποφ. 70 τοῦ 1866 καὶ 66 τοῦ 1876 τοῦ Πατριαρχικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἐὰν μὴ ἀποδείξῃ ἡ γυνὴ ὅτι τὰ κινητὰ ἦσαν προικῶς ἢ ἐκκληρονομήσαν ἄλλως, αὐτὰ θὰ εἰς τὸν ἀνδρὸς ἀποδίδονται, θεωροῦνται ὡς ἀνήκοντα εἰς τὴν συζύγον).

(1) Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι ὁ καλούμενος Μουκιανὸν ἢ Μουκιανέιον τεκμήριον, ὀνομασθεὶς οὕτως ἀπὸ τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸν νομοθέτου καὶ Μουκίου Σκαδύλα. Τινὲς ἐξέφρασαν διαταγμὴς περὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἐσχέσεως τοῦ κανόνος τούτου, ἀλλ' οἱ λόγοι τῶν διαταγμῶν αὐτῶν εἰς ἀπορριψίμην οὐδαιότητος. (186 καὶ Παπαρρ. Οἶκον. Δίκαιον § 103).

11. Ὅτι διὰ πέντε αἰτίας μόνον δημεύεται ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς, διὰ καθοσιωσίν, διὰ βίαν δημοσίαν, διὰ πατροκτονίαν, διὰ φαρμακείαν καὶ δι' ἀνδροφονίαν (1) (N. 3 Πανθ. 48. 20 de bonis damnatorum). Βασ. LX. 52. 3. N. 4 Πανθ. αὐθ. Νεαρά 134 κεφ. 13).

Μ. Διὰ πέντε μόνον αἰτίας δημεύεται ἡ προῖξ τῆς γυναικὸς, διὰ καθοσιωσίν, διὰ βίαν δημοσίαν, διὰ πατροκτονίαν, διὰ φαρμακείαν καὶ δι' ἀνδροφονίαν.

12. Εἰ συναφθεῖεν τινὲς ἀλλήλοισ ἐπὶ προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς συμβολαίοις, εἴτα φανῇ παρ' ὅλον τὸν τοῦ γάμου καιρὸν ἡ προῖξ μὴ ἀποδοθεῖσα τῷ συνοικῆσαντι, ἀλλ' ἀνατρεχόμενος ἐκεῖνος τῶν τοῦ γάμου βαρῶν καὶ ὁ γάμος θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς διαλυθεῖη, οὐκ ἂν εἴη δίκαια παντελῶς ἡ γυνὴ προῖκα μὴ δοῦσα τῷ συνοικῆσαντι τὴν προγαμίαν λαβεῖν δωρεάν. Εἰ δὲ καὶ μὴ εἰς ὁλόκληρον δοίῃ καὶ αὕτη κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖται τὴν δωρεάν, καθ' ὅσον ἐπίδοιη τὴν προῖκα. Ἰσότητος γὰρ ἔσμεν καὶ δικαιοσύνης ἔρασταί καὶ αὐτὴν ἐν ἅπασιν ταῖς ἀλλοῖς καὶ πρὸς γε τοῖς συνοικασίοις βουλόμεθα κρατεῖν ὥστε ἡ μηδισιὸν ἐπιδοῦσα μηδισιὸν λαμβάνειτω. (Νεαρά 2 κεφ. 5. Νεαρά 91 κεφ. 2. Προγ. 9. 12).

Μ. Ἐὰν τινες συναφῶσιν ἀλλήλοισ συμβόλαια περὶ προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς, ἔπειτα φανῇ ὅτι καθ' ὅλον τὸν καιρὸν τοῦ γάμου δὲν ἐδόθη ἡ προῖξ εἰς τὸν σύζυγον, ἀλλ' ἐκεῖνος ὑψίστατο τὰ ρὰρ τοῦ γάμου καὶ ὁ γάμος διελύθη διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρὸς, πῶς δὲν δικαιούται ἡ γυνὴ μὴ δοῦσα προῖκα εἰς τὸν σύζυγον νὰ λάτῃ τὴν προγαμίαν δωρεάν. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔδωκεν ὁλόκληρον τὴν προῖκα καὶ αὕτη κατὰ τοσοῦτον ἀπαιτεῖται τὴν δωρεάν, καθ' ὅσον ἔδωκε προῖκα· διότι ἀγαπῶμεν τὴν ἰσότητά καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ ταύτην ἐπιθυμοῦμεν εἰς ὅλα τὰ ἄλλα καὶ εἰς τὰ συνοικασία νὰ ἐπικρατῇ ὥστε ἡ οὐδὲν δοῦσα οὐδὲ λαμβάνει τι.

13. Εἰ δὲ ἡ μὲν δοῦναι βουλευθῇ τὴν προῖκα ἢ ὁ ὑπὲρ ταύτης παρεχόμενος αὐτήν, ὅστις ποτ' ἂν εἴῃ, ὁ δὲ ἀνὴρ ἢ ὁ τοῦτου πατὴρ τυχόν ἢ ὁ πάππος ὑποδέξασθαι αὐτήν μὴ βουλευθῇ, τὸ δὲ τῆς γυναικὸς ἐκμαρτύρεται μέρος καὶ ἐτοιμῶς ἔχει ταύτην καταβαλεῖν, ἢ καὶ τι μεῖζον πράξεις καὶ προσγαγίσι τυχόν καὶ εἴγε κινήτῃ καθειστήκει καὶ σφραγίδας ἐπιθεῖη καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀπέθοιτο, ἢ καὶ κατὰ μίαν μοῖραν εἰσβαλὼν εἰς δικαστήριον ἄξιόι ταύτην γενέσθαι, καὶ διαδάντες ἐκ τοῦ δικαστηρίου τινὲς ἀπήγγειλάν ταῦτα πρὸς τὸ τοῦ ἀνδρὸς μέρος, ἐπι-

(1) Ἡ περὶ δημεύσεως διάταξις ἀργεί παρ' ἡμῖν ὡς ποινικὴ καὶ ἀντι-καμμένη εἰς τὸ Σύνταγμα.

μένει δὲ καὶ οὕτως ἀναβαλλόμενον, μὴ δύνασθαι διαλυθέντος τοῦ γάμου τὴν τῆς προγαμιαίας θωρεᾶς ἑκτίσιν ἐκκλίνειν, ὡς δὴ προικὸς οὐκ ἐπιδοθείσης· ὁ γὰρ δοῦναι βουλευθεὶς ἐντὶ τὴν λῆψιν ὁ λαμβάνειν ἡξιωμένος παρτίτεται, παραπλήσιος ἐστὶ τῷ δεδωκότι. (Νεαρά 91 κεφ. 2 Νεαρά 2 κεφ. 5).

Μ. Ἐάν δὲ αὐτὴ ἢ ὁ ὑποσχόμενος δι' αὐτὴν, ὅστις δὴποτε καὶ εἴν ὄναι, θελήσῃ νὰ λάβῃ τὴν προίκα, ὁ δὲ ἀνὴρ ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τυχόν ἢ ὁ παππὸς ἢ ἐν θελήσῃ νὰ παραλάβῃ αὐτήν, οἱ δὲ ἐκ μέρους τῆς γυναικὸς ἐπιδοῦσιν τοῦτο διὰ μαρτύρων, καὶ εἶναι ἑτοιμοὶ νὰ καταβάλωσιν αὐτῇ ἢ καὶ ποιήσωσι τι πλείωτερον καὶ τὴν προσέριμωσι τυχόν καὶ εἴν τυχὼ κινητὴ καὶ σφαγιώσιν αὐτὴν καὶ ἀποθέσωσι κατὰ νόμον, ἢ καὶ μενοειρῶς ἐμφανίζοντες εἰς δικαστήριον ἀξιοῦσι νὰ γίνῃ τοῦτο, καὶ τινες διέδωκεν ἐκ τοῦ δικαστηρίου ἀνῆγγειλαν πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀνδρός, οὗτος δ' οὐκ ἔπαιον ἐπιμένει ἀναβιβαλὼν, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου ἔν δύνανται νὰ ἀπορῶν τὴν ἀπίδουιν τῆς προγαμιαίας θωρεᾶς, ὡς μὴ παραδοθέντος τῆς προικὸς διότι ὁ θελήσας νὰ δώσῃ ἐπεὶ ὁ ἀξιοῦμενος νὰ λάβῃ παρτίτεται τὴν λῆψιν, θμοαῖζει πρὸς τὸν δωσαντα.

14. Ἐάν ὁ πατὴρ κατὰ φιλοτιμίαν ἐπιδῶ ἐνὶ τῶν παίδων εἰς χρῆσιν ἢ εἰς προίκα πράγματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐνδωκόουσιν αὐτὰ εἰ ἑτέρωι καὶ μειοῦται ἢ προίξ, ὅτι τὰ μητρίωι εἰ ποῖδες ἐπίσης μερίζονται. (Ν. 34 Πανδ. 23, 3 (de iure dotium). Βασ. XXIΧ. 1. 30).

Μ. Ἐάν ὁ πατὴρ χάριν φιλοδωρήματος ῥῶσθ εἰς ἕν τῶν τέκνων πράγματα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ πρὸς χρῆσιν ἢ εἰς προίκα, τὰ ἄλλα τέκνα δικαιοῦσιν αὐτὰ, καὶ ἑλαττοῦται ἢ προίξ, διότι τὰ τέκνα ἐξ ἴσου μερίζονται τὰ μητρικά.

15. Τὴν προίκα μὴ εἰσνεγεκαμένην μὴ δύνασθαι τὰ τοῦ ἀνδρός οἰκαιοῦσθαι διὰ τῆς προγαμιαίας θωρεᾶς· καὶ ὁ μὴ τὴν διὰ γάμον ἐπιδούς θωρεᾶν ἀνὴρ οὐ λαμβάνει τι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς γυναικὸς· εἰ μὴ ἢ συνοικῶντα θωρήσθαι τι ἢ καταλείβοντα βουλήσῃ (Νεαρά 2 κεφ. 5. Νεαρά 53 κεφ. 6 § 2. Νεαρά 91 κεφ. 2).

Μ. Γυνὴ μὴ εἰσνεγεκυῖσα προίκα, ἔν δύνανται διὰ τῆς προγαμιαίας θωρεᾶς νὰ οἰκαιοποῖται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός· καὶ ὁ ἀνὴρ ὁ μὴ ἔχων τὴν προγαμιαίαν θωρεᾶν ἔν λαμβάνει τι ἐκ τῆς πεποιθείας τῆς γυναικὸς, ἐπεὶ εἴν ἢ σύζυγος αὐτοῦ θελήσῃ νὰ θωρήσῃ ἢ καταλείπῃ τι εἰς αὐτήν.

16. Ἐάν γυνὴ ἄπροικος ἅμα τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὑπέσχηται τῷ υἱῷ ἢ τῇ θυγατρὶ προίκα καὶ παράτρωσιν, εἴτα τελευτήσας τοῦ ἀνδρός ἐν ἀπορίᾳ μὴδὲν κερδάνῃ ἢ γυνὴ ἐξ αὐτοῦ, δύναται κινεῖν κατὰ τοῦ υἱοῦ ἢ τῆς θυγατρὸς εἰς τὸ λαβεῖν καὶ οὕτω μείζαν παιδὸς· ἢ γὰρ γυνὴ ἄπροικος εἴσα, εἴαν τελευτήσῃ ὁ ἀνὴρ ταύτης ἐν ἀπορίᾳ καταλείψας παῖδας, τοσοῦτον λαμβάνει ἐκ

τῆς ἀνδρῶς περιουσίας, ὅσον εἰς τῶν παίδων ἔλαβεν. (1) (N. 41 § 1 Kwb. 5. 17 (de repudiis) Νεαρά 22 κερ. 18 Νεαρά 53 κερ. 6 Πρ. § 2 Νεαρά 75 κερ. 5 πρ. Νεαρά 117 κερ. 5 Νεαρά 134 κερ. 13 Πείρα 25. 10).

Μ. Ἐάν γυνὴ ἀπρικός ὑποχθῇ σὺν τῷ συζύγῳ αὐτῆς εἰς υἱὸν ἢ θυγατέρα προῖκα καὶ δώσωσιν αὐτήν, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ὁ ἀνὴρ ἀπρός καὶ μηδὲν μετέσθῃ ἐξ αὐτοῦ ἢ γυνῆς, δύναται νὰ ἐναγάγῃ τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα τῆς ἑαυτῆς καὶ αὐτὴ μερίδιον τέκνου· διότι ἡ ἀπρικός γυνὴ, ἐάν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπρός καὶ καταλίπῃ τέκνα, λαμβάνει ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ὅσον ἔλαβεν ἐκ τῶν τέκνων.

17. Ὅτι ἐάν πατὴρ προικίσῃ τὴν ἰδίαν θυγατέρα, εἴτα κατακλίσας τὴν ἰδίαν ὑπαρξίν ἐν ἀπορίᾳ τελευτήσῃ καὶ περὶ λειψῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ χρεωστούμενη, δικαιούται αὕτη καὶ νικᾷ τὴν θυγατέρα εἰς τὸ δοθὲν αὐτῇ παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ οὐ βλάπτεται ἡ μήτηρ ὡς εἰδυῖα τὴν δόσιν· ἐπὶ γὰρ μένοις τοῖς παρ' αὐτῆς δεύεται τῇ θυγατρὶ ἡγοῦν τοῖς μητρῷοις ἡτιῶται. (N. 4 Πανδ. 23. 3. N. 7 Kwb. 5. 18. N. 5 Kwb. 6. 20. Πείρα 21. 4).

Μ. Ἐάν πατὴρ προικίσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ἔπειτα κατακλίσας τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἀποθάνῃ ἀπρός καὶ μείνῃ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ὑπαρξίως, δικαιούται αὗ ἡ καὶ νικᾷ τὴν θυγατέρα, εἰς ὅτι ὁ πατὴρ ἔδωκεν αὐτῇ καὶ δὴν βλάπτεται ἡ μήτηρ ὡς γινώσκουσα τὴν δόσιν· διότι ὡς πρὸς μὲν δόσα αὕτη ἔδωκεν εἰς τὴν θυγατέρα ἡγοῦν ὡς πρὸς τὰ μητρικά νικάται.

18. Ὅτι διηνεκῆς ἐστὶν ἡ τῆς προικὸς ἀπαιτήσις καὶ χρόνῳ οὐ περικλείεται. Καὶ εἰκότως· ἐπειδὴ ἡ τῆς προικὸς ἀπαιτήσις μείζων ἐστὶ τῆς ὑποθηκαρίας ἀγωγῆς· ἥτις τῇ τεσσαράκοντασι μόνῃ σβέννυται. (Ῥωμαϊκὰ 25. 72. Πέρλ. N. 3 § 1. N. 42 πρ. N. 43 § 3 Πανδ. 23. 5 (de fundo dotali)).

Μ. Ἡ ἀπαιτήσις τῆς προικὸς εἶναι διηνεκῆς καὶ δὲν περικλείεται εἰς χρόνον· καὶ εὐλόγως διότι ἡ ἀπαιτήσις τῆς προικὸς εἶναι ἐπικρατεστέρα τῇ ὑποθηκικῇ ἀγωγῇ, ἥτις μετὰ τεσσαράκοντα μόνον ἔτη σβέννυται.

18 β'. Ὅτι οὐ χρόνῳ περικλείεται γυνὴ ἀπαιτούσα τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς προῦθ ἐκτῆμα αὐτῆς. (2) (Ἰδε προηγ. παραπομπόν).

(1) Περὶ τῆς κληρονομικῆς μερίδος τῆς ἀπρίκου γυναικὸς ἴδε καὶ § 61 βιβλ. II' τίτλ. η'.

(2) Ἀλλὰ προκρίβῃ ἡ προγαμίας δωρεᾶς ἀκινήτου τὴν ἀπαλλοτριώσιν δύναται νὰ προσβάλῃ, αὐτὸς δ' ἀκποιήσας αὐτῆς· ἂν μὲν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου, λυτίον τὸ ζήτημα ἀπορατικῶς, ὅτε τοῦ συζύγου (εἰς ὃν λ. γ. περιπίπτει ἡ προξὴ ἢ ἡ προγαμίας δωρεά) ἀποκρουομένου διὰ τῆς ἐστάσεως τοῦ πωληθέντος καὶ παραδοθέντος πράγματος (N. 40 Περ. 50. 3) τὸ αὐτὸ ἔστι καὶ ἂν τὴν ἀπαλλοτριώσιν προσβάλωσιν εἰ κληρονόμοι τοῦ ἀνδρὸς, ὅταν καὶ αὐτὴ ἡ συζυγία ὡς κληρονόμος αὐτοῦ. Ἀλλὰ συνεπῶς τοῦ γάμου δὲν ἔχει ὁ ἀγροστὴς τὴν ἐστάσιν ταύτην, δι' ὃ ἡ ἀγωγὴ τοῦ ἀνδρὸς

Μ. Γυνή απαιτούσα τὸ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς πωληθὲν κτῆμα αὐτῆς δὲν περι-
κλείεται εἰς χρόνον.

Ν. Ἄλλ' ἡ γυνή, ἥς ἐπωλήθη τὸ προικῶν ἀκίνητον, ἐὰν ἱκανοποιηθῇ
ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς, λαβεῖσα τὸ ἰσάξιον τοῦ πωληθέντος, ἀπο-
κρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ δόλου, διεκδικουσα αὐτὸ ὡς ἀκόρως ἀπαι-
λοτριωθῆν, διότι ἡ ἀπαλλοτριωσις αὐτοῦ διὰ τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς γυναι-
κὸς καθίσταται ἔγκυρος. (Ν. 77 § 1 Πανθ. δε λογatīs καὶ 13 Πανθ. 25,
6). Δ. Π. 850 τοῦ 1894.

19. Τὰ τῆς προγάμου δωρεᾶς καὶ τὰ τῆς προικὸς πράγματα
οὐδὲ συναινέσεως τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖται· εἰ μὴ δευτέραν ποιή-
σῃται συναίνεσιν αὐτῆς ἡ γυνή μετὰ διετίαν, ἐνθα μέντοιγε δυ-
νατὸν ἐστὶ τὸ ἱκανὸν αὐτῇ γενέσθαι ἐξ ἐτέρων πραγμάτων· ὁ γὰρ
παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν παρατήρησιν ἀγοραζὼν τὰ τοιαῦτα πραγ-
ματα τὴν γυναῖκα οὐ προκριματίζει, ἀλλ' ὑπόκειται αὐτῇ. (*) (1)
(Νεαρά 91 κεφ. 1 § 1 καὶ 2. Ν. 22 Κωδ. 4. 29 (ad. Sc.
vellejatum) Προχ. 9. 13).

Μ. Τὰ πράγματα τῆς προγαμίας δωρεᾶς καὶ τῆς προικὸς οὐδὲ συναι-
νέσεως τῆς γυναικὸς ἐκποιεῖνται· ἐκτὸς ἐὰν μετὰ διετίαν συναινέσῃ καὶ
παλιν ἡ γυνή, ὅπου ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ ἱκανοποιηθῇ αὐτὴ δι' ἄλλων
πραγμάτων· διότι ὁ ἀγοραζὼν τὰ τοιαῦτα πράγματα παρὰ τὴν ῥηθεῖσαν
διατυπωσὶν δὲν βλάπτει τὴν γυναῖκα, ἀλλ' ἐνεχεται πρὸς αὐτήν.

20. Δύο προικῶν ὑπὸ τινος χρεωστουμένιον, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν
φαινόμενα πράγματα ἐκδικεῖται ὑπὸ τῶν τευχθέντων ἀπὸ τοῦ αὐ-
τοῦ γάμου· εἰς δὲ τὰ μὴ φαινόμενα ἔχει προγενεσίαν ἡ πρώτη
προίξ, ἀπαιτουμένη ὑπὸ τε τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὸ τῶν κατενό-
των αὐτῆς ἐκατέρας φύσεως· (Νεαρά 91 κεφ. 1. Ν. 12 § 1
Κωδ. 8. 18 (qui potiores in pignore).

περὶ ἀποδόσεως τοῦ ἀκινήτου εἶναι βέβαιος· ἀλλ' ἔχει ἀναμφιδόλως δι-
καιοῦμα ὁ ἀγοραστὴς νὰ αἰτήσῃ ἀνταγωνικῶς παρὰ τοῦ συζύγου ἀποζημιώ-
σιν, ἂν ἔγνωνε ὅτι ἦτο προικῶν τὸ ἐκποιούμενον ἀκίνητον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Μὴ δόξης, ὅτι ἄλογος ὁ χρόνος τῆς διετίας· εἰ ὑπο-
δειγματος γὰρ τῆς ἀναργυρίας εἰσέλθῃ, ἵνα ὥσπερ ἐπ' αὐτῆς ἡ τῆς διετίας
παραδρομή βεβαίῃ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον ἀγωγὴν, οὕτω καὶ ἀνταῦθα,
εἰ τελείας ἡλικίας ἐστὶν ἡ γυνή· ἀφῆλξ γὰρ οὕσα καὶ οὕτω βοηθεῖται.

(1) Κατὰ Παπαρήγγουλον (Οἶκογ. Δ. βιβλ. 8^ο κεφ. γ' § 181) ἡ παρὰ-
γραφὸς αὕτη τῆς Ἐξαβίδου δὲν ἰσχύει ὡς πρὸς τὰ προικῶν πράγματα, ἀπὸ
μὴ περιλαμβάνουσα ἀληθῆ αυτοκρατορικὴν διάταξιν, ἀποβρέουσα δὲ ἀπὸ
ἀπλῆς παρρημηνίας τῆς 31 Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τῶν Βασιλικῶν
(Κθ'. 7), δι' ὧν, ἀπαγορευμένης τῆς ἐκποιήσεως τῶν εἰς προγαμίαν
δωρεᾶν δοθέντων ἀκινήτων, ὠρίετο ἅμα ὅτι ἡ ἐκποίησις αὐτῶν, καὶ συναι-
νέσεως τῆς γυναικὸς, δὲν ἔχει κῶρος, πλὴν ἐν ἐπαναλάβῃ μὲν τὴν συγγί-
ναι αὐτῆς μετὰ δύο ἔτη, ἔχῃ δὲ ὁ σύζυγος ἀποχρῶσαν περιουσίαν, ἐπὶ
ἀποζημιωθῇ ἡ γυνή διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐκποιηθέντος ἀκινήτου τῆς προ-
γαμίας δωρεᾶς.

Μ. Ἐάν τις χρεωσθῇ δύο προίκας (καὺς λαθὼν καὶ δευτέραν σύζυγον μετὰ τὸν θάνατον τῆς πρώτης ἢ τὴν ἀπὸ τῆς πρώτης διάλειψιν), τὰ μὲν φανερά αὐτῶν πράγματα (δηλονότι τὰ συζόμενα αὐτοῦσια) διεκδικεῖσι τὰ γεννηθέντα ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου τέκνα· εἰς δὲ τὰ φανῆ ἔχει προτεραιότητα ἡ πρώτη προίξ, ἐάν ἀπαιτῆται ὑπὸ τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὸ τῶν κατιόντων αὐτῆς ἀφένων ἢ καὶ υιλέων.

21. Ἐπηγγεिलाτό τις τῇ θυγατρὶ προίκα δοῦναι καὶ οὐκ ἔδωκεν· εἴτα ἔλαθεν ἐκεῖνος γυναῖκα καὶ ἐδέξατο προίκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐζητεῖτο ποῖα προτιμηθῆσεται; ἡ πρώτη ἐπαγγελία τῆς προικὸς τῆς θυγατρὸς ἢ ἡ δευτέρα καταβολή, ἣν ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὸν καταβάλετο; καὶ ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος τὴν δευτέραν καταβολήν· εἰ γὰρ τοὺς προγενεστέρους θανειστάς ἡ προίξ νικᾷ, πολλῶ μᾶλλον περιέσται τῆς ἐπαγγελίας. (*13ε Ν. μον. § 1 Κωδ. 5. 13 (de rei uxoriae)

Μ. Ἐποσχέθη τις νὰ δώσῃ εἰς τὴν θυγατέρα προίκα καὶ δὲν ἔδωκεν· ἔπειτα ἐνομπεύθη ἐκεῖνος καὶ ἔλαθε προίκα καὶ ἀπέθανε καὶ ἐζητεῖτο ποῖα θὰ προτιμηθῇ; ἡ πρώτη ὑπόσχεσις τῆς προικὸς τῆς θυγατρὸς ἢ ἡ δευτέρα καταβολή; καὶ ἐδικαίωσαν οἱ δικασταὶ καὶ ὁ Μάγιστρος τὴν δευτέραν καταβολήν· διότι, ἐάν ἡ προίξ νικᾷ τοὺς προγενεστέρους θανειστάς, πολλῶ μᾶλλον ὑπερτερεῖ τῆς ὑποσχέσεως.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐξωπροίκων.

1. Τὰ ἐξώπροικα οὐ γίνονται τοῦ ἀνδρός, εἰ μὴ ἐπὶ τούτῳ δοθῶσιν αὐτῷ· καὶ λυσμένου τοῦ γάμου κατὰ τοὺς νόμους οὐκ ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐ διὰ τῆς ἐπὶ προικὶ ἀγωγῆς. (Ν. 9 § 3 Πανθ. 23. 3 (de jure dotium). Βασ. ΧΧΙΧ. 1. 5. Ν. 31 Πανθ. 39. 5 (de donat.). Ν. 29 Κωδ. 5. 12 (de jure dotium). Ν. 17 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum). Ν. 5. Ν. 8 καὶ Ν. 14 Κωδ. 5. 14 (de pactis dotalibus).

Μ. Τὰ ἐξώπροικα δὲν γίνονται τοῦ ἀνδρός, ἐκτὸς ἐάν δοθῶσιν ἐπίτηδες· καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου κατὰ νόμους δὲν ἀπαιτοῦνται, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς περὶ προικὸς ἀγωγῆς.

2. Ἐάν τὰ ἐξώπροικα τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ θάπανῇ, εἰ μὲν ὥρησμένης ἐκείνης, οὐκ ἐνάγεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ μόνον εἰς ὃ γέγονε πλουσιώτερος. εἰ δὲ παρὰ γνῶμην αὐτῆς, τέλεια πάντα τὰ ἐξώπροικα ἀναγκάζεται ἀποκαταστήσθαι, ἐπειδὴ ἔχει καὶ ἐπὶ τούτοις ὑποθήκην ἢ γυνή, ὥσπερ ἐπὶ τῇ προικί. (1) (Ν. 17 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum) Βασ. ΧΧΧ 1. 80).

(1) Κατὰ τὸν νῦν ἰσχύοντα νόμον ἔχει μόνον ἡ γυνὴ νόμιμον τίτλον πρὸς ἰγγραφήν ὑποθήκης· ἔνεκα τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῆς λόγφ τῆς ἐπιτροπείας αὐτῇ διαχειρίσεως τῶν ἐξωπροίκων. (Ν. περὶ ὑποθ. ἀρ. 11. 4).

Μ Ἐάν ὁ ἀνὴρ δαπανήσῃ τὰ ἐξωπρόικα τῆς γυναικὸς, εἰ μὲν κατὰ ὁμωρεάν αὐτῆς, δὲν ἐνάγεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ, εἰ μὴ καὶ ὅσον κατὰ τὴν πλουσιώτερον· εἰ δὲ παρὰ τὴν θέλῃσιν αὐτῆς, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὰ ἐξωπρόικα, διότι ἡ γυνὴ ἔχει καὶ ὡς πρὸς ταῦτα, καθὼς καὶ ὡς πρὸς τὴν προίκα, ὑπόθηκον.

3. Πᾶσα γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπρόικοις καὶ τοῖς ληγγάτοις γινώσκει τῆς προικὸς δύνатаι καὶ συναλλάσσειν καὶ χαρίζεσθαι καὶ δωρεῖσθαι· καὶ ἐρρώται πάντα. (N. 8 Kωδ. 5. 14 (de pactis conventionis). Βασ. XXIX. 5. 38 N. καὶ II Kωδ. 5. 14).

Μ Πᾶσα γυνὴ ὡς πρὸς τὰ ἐξωπρόικα καὶ τὰ κληροδοτήματα ἐκτελεστικῶς δύνатаι καὶ νὰ συναλλάσσῃται καὶ νὰ χαρίζῃ καὶ νὰ δωρεῖ καὶ πάντα ἰσχύουσι.

Ν Ἡ γυνὴ, ἔχουσα ἀποκλειστικὴν καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα ἐπὶ τῶν ἐξωπρόικων αὐτῆς, τῶν τε κινητῶν καὶ τῶν ἀκινήτων, δύνатаι ἐκποιεῖν ἢ δωρεῖσθαι αὐτὰ ἄνευ ἀδείας τοῦ συζύγου. Α. Π. 23 τοῦ 1845. (Ὅθεν ὁ σύζυγος μόνον τῶν προικῶων κτημάτων ἔχει τὴν κάρπωσιν καὶ ἐγγείνη τὴν περὶ διεκδικήσεως καὶ διακατοχῆς αὐτῶν ἀγωγὰς, τῶν δὲ ἐξωπρόικων κυρία κατὰ πάντα ἐστὶν ἡ γυνὴ, καρπομένη καὶ σ.ναλλάσσουσα αὐτὰ καὶ ἐγγείρουσα τὰς περὶ αὐτῶν ἀγωγὰς καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ συμβίου αὐτῆς Α. Π. 210 τοῦ 1818. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ ἀνὴρ δὲν δύνатаι νὰ ζητήσῃ τὴν ἐκποίησιν δανείου, δεθέντος ὑπὲρ τῆς συμβίου αὐτοῦ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, ἂν δὲν ἔχῃ πληρεξουσιότητα περὶ αὐτοῦ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ ἐγκώρησιν αὐτοῦ ὑπ' αὐτῆς. Α. Π. 201 τοῦ 1800. Κυρία δὲ παντελῶς ἐστὶν ἡ γυνὴ τοῦ ὅτι αὐτῆς καὶ δι' αὐτὴν τῷ ὄντι ἀγορασθέντος καὶ παρηλθόντος πράγματος τοῦ συζύγου δικαιουμένου μόνον λαβεῖν τὰ ἐξ ἰδίων αὐτοῦ χρημάτων καταβληθέντα διὰ τοῦ τίμημα τοῦ πράγματος. Α. Π. 55 τοῦ 1800.

4. Ἐπὶ μὲν τῇ προικὶ ὁ ἀνὴρ μέχρις εὐπορίας, ὡς εἴρηται, καταδικάζεται· εὐ γὰρ ἀξίεται πένεσθαι ὁ ποτὲ κύριος τῆς γυναικὸς χρηματίας· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐξωπρόικοις εἰς τὸ πᾶν καταδικάζεται. (1) (N. 12 καὶ 17 § 2 Πανδ. 24. 3 (sol matr.). N. 21. N. 23 καὶ N. 24 § 1 Πανδ. 42. 1 (de re judicantia).

Μ Ὁ ἀνὴρ καταδικάζεται διὰ τὴν προίκα, ὡς ἐλέχθη, μέχρις εὐπορίας· διότι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πένεσθαι ὁ διατελέσας ποτὲ κύριος τῆς γυναικὸς ἐπὶ δὲ τῶν ἐξωπρόικων καταδικάζεται διὰ τὸ ὅλον.

5. Τὰ ἐξωπρόικα τῆς γυναικὸς οὐχ ὑπόκειται ταῖς τοῦ ἀνδρὸς λειτουργίαις, ἀλλ' οὐδὲ αἱ μητέρας ὑπὲρ τούτων ἐνάγονται. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ὑπὲρ τῶν τῆς γυναικὸς συναλλαγμάτων οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑπὲρ τῶν τοῦ υἱοῦ λειτουργιῶν ἢ συναλλαγμάτων ἢ ὑπὲρ τῶν τοῦ πατρὸς ἢ ἀπελευθέρους ὑπὲρ τῶν τοῦ πατρωνοῦ. (N. 3 Kωδ. 4. 12 (de uxore pro marito). Βασ. XXVI. 4 3).

(1) Ἐκ τῆς § 46 τίτλου γ' καὶ τῆς § 4 τίτλου γ' προκύπτει ὅτι τὸ ἐν γέννημα τῆς εὐπορίας ἰσχύει μετὰ τῶν συζύγων ζώντων, οὐχὶ δὲ καὶ μετὰ θνήσκον τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνηται καὶ τὸ ἐν Κωνστ. Μ. Σ. διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 37 τοῦ 1885.

Μ, τὰ ἐξωπροικία τῆς γυναικὸς δὲν ὑπὸκεινται λόγῳ τῶν ἐκ τῶν δημοσίων ἢ δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνδρὸς ὑποχρεώσεων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲ αἱ μητρες ἐνάγονται περὶ αὐτῶν. Οὐδὲ ὁ ἀνὴρ ὑποχρεοῦται διὰ τὰ συναλλαγματα τῆς γυναικὸς οὐδὲ ὁ πατὴρ διὰ τὰ ἐκ τῶν δημοσίων ἢ δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ υἱοῦ χρῆν ἢ τὰ συναλλαγματα αὐτοῦ ἢ ὁ υἱὸς διὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἢ ὁ ἀπελευθέρως διὰ τὰ τοῦ πατρῴους.

ΤΙΤΑ. ΙΓ'.—Περὶ ὑποδόλου.

1. Ὑπόδολον καλοῦσι τὸ ἐπὶ τῇ ποσότητι τῆς προικὸς, ὅταν ἀποθνήσκουσιν τῆς γυναικὸς ἢ προῖξ ἀπαιτῆται, παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ταύτῃ ὑποβαλλόμενον ἤγουν ὑποτιθέμενον καὶ ὑποκάτω τῆς εἰς πλεόν ποσὸν ἀναδιδαζομένης προικὸς, ὡς ὀλιγώτερον παρὰ ταύτην τιθέμενον. Τὸ γὰρ ὑποβάλλειν μετὰ τῶν ἄλλων δηλοῖ καὶ τὸ τίθεται ὑπὸ τινι ἰσχυροτέρῳ καὶ πλείονι ἄλλο τι καὶ ἀθενεστερον καὶ βραχύτερον ἐκ τούτου γούν καὶ τὸ τῆς προικὸς ὑπόδολον ὀνομάζεται. Ὅταν γούν γένηται γάμος καὶ συμφωνίαν τὰ δύο μέρη περὶ ὑποδόλου ποιήσωσιν, ἵνα εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς προστεθῇ καὶ τόσον ὑπόδολον, κατὰ τὴν συμφωνίαν ἀποδίδεται τὸ ὑπόδολον. Ὅταν δὲ ἀρήσῃσι τοῦτο καὶ εὐδὲν περὶ αὐτεῦ συμφωνήσωσι, ἀπαιτεῖται ὁ τὴν πρόικα ἀποδίδους, ἐπιτιθέναι καὶ χάριν ὑποδόλου καὶ τρίτον τῆς ποσότητος ὅλης, εἰς ἣν ἡ προῖξ περισταται· εἰς ἐν μία λίτρα ὑπερξῇ ἡ προῖξ, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, ὅπερ ἐστὶν νομ. κδ'. Καὶ τοῦτο μὲν παρὰ τοῖς νέοις ἕως ἄρτι κρατεῖ, παρὰ δὲ τοῖς παλαιῶς τὸ ὑπόδολον ἕως τοῦ ἡμίσεως τῆς προικὸς ἐψηφίζετο. Εἰ δὲ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή, οὐκ ἔχει χώραν ἡ τοῦ ὑποδόλου ἀπαιτήσις. (1) (Νεαρὰ Λέοντος 20 καὶ 22. Σχολ. Ἐπαναγωγῆς 19. 9).

(1) Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐν διαφόροις τίτλοις τῆς Ἐξαιδέλου τοῦ Ἀρμιν. διατάξεων περὶ ὑποδόλου προκύπτει, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ κ. Ἀντ. Μομφερζάτος ἐν τῇ εἰδικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ προγ. δωρεᾶς, ὅτι ἡ πραγματικὰ δωρεὰ (ὑπόδολον κατὰ τὸ νεώτερον Βυζαντιανὸν δίκαιον) περικυλύεται σιωπηρῶς τὴν πρόικα καὶ ἀνέκυπτε λυομένου τοῦ γάμου ὑπὲρ τῆς ἐπιζώσης προικισθείσης γυναικὸς, ἥς χάριν καθιερώθη παλαιότερον μὲν καὶ ὑπολογίζετο κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ ἥμισυ, νεώτερον δὲ πρὸς τὸ τρίτον τῆς ἐπιδοθείσης προικὸς. Ὅθεν ὑπόδολον (πραγματικὰ δωρεὰ) εἶναι ἡ περιουσία, ἣν ὀρεῖται ὁ μνηστὴρ ἢ ὁ σύζυγος ἢ ἐξωτικὸς ἢ (κατὰ τὸ παρ' ἡμῶν ἰσχύον νεώτερον Βυζαντιανὸν δίκαιον) καὶ αὐτὸς ὁ νόμος πρὸς ὑποστήριξιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου καὶ χάριν τῆς προικὸς ἢ καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν γαμικοῦ κέρδους ὑπὲρ τῆς γυναικὸς ἐν περιπτώσει λύσεως τοῦ γάμου διὰ τῆς τελευταίας τοῦ συζύγου, μάλιστα δὲ ὅταν συμφωνηθῇ τοιοῦτον ἐκ τῆς προικὸς ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς. Σημειωτέον, ὅτι πάντες σχεδὸν οἱ συγγρα-

Μ. Ὑπόβολον ἀναμίσχουσι τὸ εἰς τῆς προικὸς τὴν ποσότητα. ὅταν ἀπολαύσῃς τῆς γυναικὸς ἀπαιτεῖται ἡ προίξ. ὑποβαλλόμενον παρὰ τοῦ ἀνδρός, ἵγουν ὑποτιθέμενον καὶ ὑποκάτω τῆς εἰς περισσώτερον ποσὸν ἀνερχομένης προικὸς, ὡς ἐλιγώτερον παρὰ ταύτην τιθέμενον. Διότι ἡ λείψις ὁ υποβάλλω πρὸς τοῖς ἄλλοις σημαίνει καὶ τὸ τίθημι ὑπὸ δυνατότερόν τι καὶ πιθανώτερον ἄλλο τι καὶ ἀδυνατώτερον καὶ ἐλιγώτερον· ἐκ τούτου λοιπὸν ἀναμίσχεται καὶ τὸ ὑπόβολον τῆς προικὸς. Ὅταν λοιπὸν τελεσθῇ ὁ γάμος καὶ τὰ δύο μέρη συμφωνήσωσι περὶ ὑποβόλου. ἵνα προστεθῇ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς καὶ τόσον ὑπόβολον, τὸ ὑπόβολον ἀποδίδεται κατὰ τὴν συμφωνίαν. Ὅταν δὲ καταλείπωσι τοῦτο καὶ δὲν συμφωνήσωσι τι περὶ αὐτοῦ, ὁ ἀποδίδους τὴν προίκα ἀπαιτεῖται νὰ προσθήσῃ κατὰ λόγον ὑποβόλου καὶ τρίτον τῆς ὅλης ποσότητος, εἰς ἣν συμποσούται ἡ προίξ· λ. γ. εἰν ἡ προίξ ὑπερχῇ μία λίτρα, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, ὅπερ εἶναι νομίσματα κθ'. Καὶ τοῦτο μὲν επικρατεῖ παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἕως τῆς σήμερον, παρὰ δὲ τοῖς πα-

ρῆις, στασιζόμενοι εἰς τὴν κατὰ νόμον τελείαν δικαιοσύνην τῆς προικὸς πρὸς τὸ ὑπόβολον, γινωσκουσιν, ὅτι ὁ πατήρ καὶ ὁ πρὸς πατὴρ παππός, ὡς ἔστιν ὑπόχρεως εἰς προικοδοσίαν ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, ὑπόχρεός ἐστιν εἰς προγαμιαίαν δωρεάν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὅθεν δύνανται καὶ δι' ἀγωγῆς εἰς ὑπόχρεωσιν. (Μομφερζάτου Πραγματεία σελ. 126 ἐπ.). Ὅθεν καὶ δὲν ἀνακαλεῖται λόγῳ ἀχαριστίας, ὡς δὲν ἀνακαλεῖται ἡ προίξ ἡ ἀναμεισθήτητον, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦνται ὑπὲρ τοῦ ἀχαρίστου υἱοῦ (Πρβλ. Ἄρμιν. Βιβλ. Γ' τίτλ. 6' § 8 καὶ τίτλ. α' § 18), ὑπὲρ τοῦ λαβόντος ἀτιμὸν σύζυγον καὶ ἐν γένει ὑπὲρ ἐκείνου, ἐν δύνανται νομίμως νὰ πενηλώσῃ. Ὡς δὲ εἰς προίκα, καὶ εἰς προγαμιαίαν δωρεάν δύνανται νὰ δοθῶσι καὶ φανερά πράγματα, καὶ καρποὶ ἔτι καὶ ἡ ἐπικαρπία καὶ ἡ ψιλὴ κυριότης ἐπὶ τῇ ἑλλοτρίᾳ πράγματα (ἐπ' ὧν ὅμως δὲν χωρεῖ χρησιδεσποτεία διαρκούντος τοῦ γάμου, διότι ὁ δίδους τὴν δωρεάν ἀνὴρ διατηρεῖ τὴν νομὴν, ὅθεν ὁ εἰς ἐν προερίσθησαν διὰ τὸν μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου χρόνον δὲν εἶναι νομικός) ὡς δὲ οὐδεμία ἄλλη δουλεία προσωπικὴ ἢ πραγματικὴ χρησιμότης ὡς ἀντικείμενον προικὸς, οὕτω καὶ ὡς ἀντικείμενον προγαμιαίας δωρεᾶς. Ὅρθως δὲ νομίζμενον δύνανται καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποβόλου νὰ ἐφαρμοσθῶσι κατ' ἀναλογίαν καὶ αἱ ἐν § 1 τίτλου ια' περὶ προικὸς διατάξεις, καὶ ὡς ἡ προίξ καταβάλλεται τῇ γυναικὶ πρὸς συντήρησιν ἑαυτῆς, τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων καὶ διατροφὴν τοῦ πατρὸς ἢ τῶν ἀδελφῶν πεινομένων, οὐ μόνον διότι τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐξισουμένης κατὰ τὰλλα τῇ προικὶ, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὡς ὑπολαμβάνωμεν, ὅτι μόνον αἱ διατάξεις αὗται δὲν ἐφαρμόζονται, ἐν ᾧ βεβαίως παντάπασι σκληρὸν εἶναι, λιμοκτονουμένων τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἀδελφῶν τοῦ συζύγου, νὰ θεωρῆται οὗτος μὴ δικαιοσύνης νὰ διαβῇ, τὰ προσήκοντα ὑπὲρ τῆς διατροφῆς αὐτῶν ἐκ τοῦ ὑποβόλου, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ περιλαμβανόμενος τὰς περὶ προικὸς εἰρημινὰς διατάξεις τίτλος τῶν Βασιλικῶν φέρει τὴν γενικὴν ἐπιγραφὴν «περὶ δικαίου προικὸς καὶ προγάμου δωρεᾶς». Σημειώ- στες μόνον ὅτι ἡ διαταξὶς Ἄρμιν. καὶ ἡ μὴ συμφωνηθέντος ὑποβόλου ἡ γυνὴ δικαιοῦται νὰ παύσῃ τὸν ὑπόβολον ἔσον πρὸς τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς προικὸς, καὶ περ μὴ συνταχθέντος ἐγγράφου, δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύοντα τανύν, διότι κατὰ τὸ ἀρθρον 48 τοῦ περὶ Χαρτ. νόμου τὰ μὴ συμβολαιογραφικῶς καταρτιζόμενα προικοσύμφωνα, ἐγγράφα δωρητικῶς μετὰ τῶν ζώντων κτλ. εἶναι ἀκυρά.

ταῖς τὸ ὑπόβολου ἀλογίζετο ἕως τοῦ ἡμίσεως τῆς προικῆς. Ἐάν δὲ ἀποθῇ πρὸ τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνή, δὲν ἔχει χώραν ἡ ἀπαίτησις τοῦ ὑποβόλου.

Ν. διὰ τῆς 20 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος (Ἄρμ. βιβλίον Δ' τίτλ. ΙΓ') κατὰ τισσὺν μόνον ἐτροποποιήθησαν αἱ περὶ προγαμιαίας δωρεᾶς διατάξεις, καὶ ὅσον ἐν ᾧ πρότερον καθιερούτο ἰσότης τῆς προικῆς πρὸς τὴν προκειμένην δωρεάν, ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα τῶν περὶ τῶν δωρεῶν τούτων μεταξὺ τῶν συζύγων συμφωνῶν (Νεαρὰ 27 κεφ. 1 καὶ 2, Νεαρὰ 22 κεφ. 20, Βασιλ. 29, 2), δὲν ἀπαιτεῖται πλέον τοιαύτη ἰσότης, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν οἱ σύζυγοι δύνανται συνομολογήσαι τὰ περὶ τούτου· ἀλλ' οὐδαμῶς ἐτροποποιήθη ἡ διὰ τὸ κύρος τοιαύτης δωρεᾶς ἀναγκαῖα προϋπὸθεσις τῆς συστάσεως προικῆς. Δ. Π. 848 τοῦ 1875.—Κατὰ τὰς ἐν Ἄρμ. διατάξεις τότε μόνον προσκυροῦνται τῇ γυναικὶ ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς ἡ προγαμιαία δωρεά, ὅταν προαποθῇ ὁ σύζυγος, ἡ δὲ τυχὼν δευτερογαμία αὐτοῦ οὐδαμῶς μεταβάλλει τὸ ἀποτέλεσμα τούτο· ὅθεν ζῶντος τοῦ συζύγου δὲν δύναται νὰ διεκδικήσῃ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν οἱ κληρονόμοι τῆς ἡμετέρας συζύγου αὐτοῦ. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 538 τοῦ 1873.—Ὅσακις ὑπάρχουσιν τέκνα, ἡ σύζυγος λαμβάνει κατὰ κυριότητα παῖδός ματρὶν ἐπὶ τῆς ἐργασιαίας δωρεᾶς καὶ τὴν ἐπικαρπίαν ἐπὶ τοῦ ὑποβόλου. Ἐχούσα δὲ τὴν ἐπικαρπίαν δύναται νὰ παρασταθῇ καὶ ἐξακολουθήσῃ, θανόντος τοῦ συζύγου αὐτῆς, τὴν δικήν, ἢν οὗτος ὡς καρπούμενος καὶ διαχειρίζων τὴν προγαμιαίαν δωρεάν διαρκούντος τοῦ γάμου ἐκίνησε. Δ. Π. 147 τοῦ 1875.

2. Ὅτι τὸ ὑπόβολου οὐ μετὰ τὸν γάμον αὐτίκα κυροῦται, ἀλλὰ δεῖ τὸν ἄνδρα θανάτῳ προαπελθεῖν τῆς γυναικὸς καὶ οὕτω τοῦτο λαβεῖν ὑπόστασιν. (1)

Μ. Τὸ ὑπόβολου δὲν κυροῦται εὐθὺς μετὰ τὸν γάμον, ἀλλ' ἀνάγκη ν' ἀποθῇ ὁ ἀνὴρ πρὸ τῆς γυναικὸς καὶ οὕτω νὰ λάβῃ τοῦτο ὑπόστασιν.

Ν. Ἐκ τῆς § 2 βιβλ. δ' τίτλου ιγ' προκύπτει ὅτι ἡ προγαμιαία δωρεά τότε μόνον προσκυροῦται τῇ γυναικὶ ἢ τοῖς κληρονόμοις αὐτῆς, ὅταν προαποθῇ ὁ σύζυγος καὶ δὲν ὑπάρχωσι τέκνα, ἡ δὲ τυχὼν δευτερογαμία τῆς γυναικὸς οὐδαμῶς μεταβάλλει τὸ ἀποτέλεσμα τούτο. Ἀποφ. Πρωτοδ. Πατρῶν 3970 τοῦ 1900. (Contra μειονοψ. τῆς αὐτῆς ἀποράσεως, καὶ ἦν ἰσχυροῦσθαι καὶ νῦν τῶν Νεαρῶν 98 καὶ 127 κεφ. γ', ὡς ἐπανελλοιουσῶν εἰς ἰσχὺν διὰ τῆς Νεαρᾶς 20 τοῦ Λέοντος, λυθέντος τοῦ γάμου θανάτῳ τοῦ ἀνδρὸς, παίδων μὴ ὑπόντων, οὐδὲν ἀποκερδαίνει ἡ γυνὴ ἐκ τῆς προγάμου δωρεᾶς).

(1) Ἐκ τῆς παραγράφου ταύτης συνάγεται ὅτι διαρκούντος τοῦ γάμου ὁ σύζυγος δὲν ἀπεκδύεται ποτὲς τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος ἐπὶ τοῦ ὑποσχεθέντος ὑποβόλου, ἀλλὰ περιερίζεται μόνον τοῦτο δι' εἰδικῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων ὡς πρὸς τὰ ἀκίνητα κτήματα (οἷον διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐκποιήσεως ἢ ὑποθηκείσεως αὐτῶν)· ἔχει δὲ κατὰ τὰ ἄλλα τὴν τε διαχείρισιν αὐτοῦ, (ὀρεῖλαι μόνον νὰ καταβάλλῃ εἴαν ἐπιμέλειαν καὶ εἰς τὰ ἴδια, ὡς ἐπὶ τῆς προικῆς, καὶ εὐθυνόμενος διὰ ὅλον καὶ ῥαθυμίαν) καὶ τὴν νομίην καὶ ἐπικαρπίαν αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα οὐδὲν δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἐγγράψῃ ὑποθήκην πρὸς ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Παρατηρητέον, ὅτι οὐδὲ ἐκ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν περὶ ὑποθηκῶν νόμου (ἄρθρ. 11 καὶ 4) δύναται νὰ συναχθῇ, ὅτι ἡ γυνὴ ἔχει νόμιμον τίτλον πρὸς ἐγγράφην ὑποθήκης ἐνθα τοῦ ὑποβόλου.

3. Ἡ παρθένος ἔχει τὸ θεώρητρον διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθε-
νίας· ἡ δὲ χήρα οὐκ ἔχει αὐτό, ἀλλὰ τὸ συμφωνηθὲν ὑπόβολου
καὶ τὸν ἀρραβῶνα. (1) (Νεαρά Πορφυρογ. Ζαχαρίου Σουλ.
Νεαρῶν 11).

Μ. Ἡ παρθένος ἔχει τὸ θεώρητρον διὰ τὴν τιμὴν τῆς παρθε-
νίας· ἡ δὲ χήρα οὐκ ἔχει αὐτό, ἀλλὰ τὸ συμφωνηθὲν ὑπόβολου καὶ τὸν ἀρραβῶνα.

4. Ἡ γυναιὶς πρὸ τοῦ ἀνδρός τελευτηράσης, οὐκ ἔχει χώ-
ραν ἢ τοῦ ὑπόβολου ἀπαίτησις, ἀλλὰ μόνον τὸ θεώρητρον διδο-
ται παρθένω εὐτῇ (2) ταῖς γὰρ δευτερογαμουσαῖς οὐ δίδεται.
Ἔστι δὲ τὸ θεώρητρον ἐπὶ ἐκάστη λιτρᾷ τῆς προικὸς νομ. εἴ.
(ἴδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Ἐάν ἡ γυνὴ ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ ἀνδρός, ἡ ἀπαίτησις τοῦ ὑπόβολου δὲν
ἔχει χώραν, ἀλλὰ μόνον τὸ θεώρητρον δίδεται αὐτῇ ἂν ἦτο παρθένα· ὡς
εἰς τὰς δευτερογάμους δὲν δίδεται. Το δὲ θεώρητρον εἶναι ἐκ' ἐκάστης λιτρᾷς
προικὸς νομίσματα εἴ.

5. Ἐπειδὴ περ ἅπασι κρατεῖν ἔδοξε μὴ εἴς ἴσου τὰς ἐν τῇ συ-
στάσει τῶν γάμων γίνεσθαι συντελείας, ἀλλ' εἶναι τοῦ ὑπόβ-
λου ἐπὶ πλέον τὴν προίκα, τοῦτο ἔτιω πολιτευόμενον θανάτου
φέροντος λύσιν τῷ γάμῳ· εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἄτεκνος ἀπίσι καὶ
σύμφωνον μὴ παρῇ, ἀνακομιζέτω ἡ γυνὴ τὴν τε προίκα καὶ τὸ
ὑπόβολου, καὶ τὸ μῆζεν ἐτι πλέον· εἰ δὲ τὴν γυναῖκα ὁ θάνατος
διασπάσῃ, τῆς μὲν οἱ κληρονόμοι τὴν προίκα λαμβανέτωσαν,
τῷ ἀνδρὶ δὲ μὴ γινέσθαι τῶν ἰδίων ἢ στέρησις, μῆδὲ τὰ ἐκεί-
νου ἕτεροι, ἀλλ' αὐτὸς ἐχέτω. Πῶς γὰρ οὐκ ἀποπον τοὺς μὲν
ἄλλοτρίους ἐκ τῶν ἐκείνου πραγμάτων κερδαίνειν, αὐτὸν δὲ πρὸς
τῇ ἀποστερήσει τῆς συζύγου καὶ τῶν εἰκείων ἦτοι τοῦ ὑπόβ-
λου στερεῖσθαι; (3) (Νεαρά Λέοντος 20).

(1) ἴδε καὶ § 30 τίτλου Θ' βιβλίου Δ'.

(2) Τὸ θεώρητρον ἢ θεώρητρον διδόμενον πρὸ τοῦ γάμου διὰ τὴν τιμὴν
τῆς παρθενίας διαφέρει πολὺ τοῦ ὑπόβολου, ὅτε τῆς τοῦ θεωρήτρον χρησιμ-
τὸς μεταβαίνουσας ἀπολύτως εἰς τὴν γυναῖκα, δυναμένην νὰ διαθήγῃ αὐτὴ
καὶ ἐν τῷ γάμῳ καὶ μετὰ τὸν γάμον κατὰ βούλησιν (Πεῖρα XXV μῆ.).
Περ' ἡμῶν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ παρόντος βιβλίου παρετηρήσαμεν, δὲν κρα-
τεῖ τὸ ἔθιμον τοῦ θεωρήτρον· κρατεῖ ὅμως πολλαχοῦ τὸ λεγόμενον παλ-
ληκαριάτικον, περὶ οὗ αἱ Δ. Π. 7 τοῦ 1848 καὶ 246 τοῦ 1852.

(3) Παρατηρητέον, ὅτι ἐκ τῶν ἐν Ἀρμενεπούλῳ διατάξεων τῆς § 4 καὶ
§ 5, παραβλλομένων καὶ πρὸς τὰς ἐν ταῖς πηγαῖς αὐτῶν διατάξεις, δυνα-
ται νὰ συναχθῇ τὸ πόρισμα, ὅτι τανῦν ἐπὶ τῆς διὰ θάνατον λύσεως τοῦ
γάμου ἢ μὲν μὴ καταλιποῦσα τέκνα γυνὴ λαμβάνει τὴν προίκα αὐτῆς καὶ
τέταρτον τῆς τοῦ ἀνδρός ὑποστάσεως, ὃ δὲ ἀποθανὼν ἄτεκνος ἀνὴρ τὸ ὑπό-
βολου καὶ τέταρτον τῆς προικὸς, τέκνων δ' ὑπαρχόντων εἰς τὴν ἐν τῇ χη-
ρείᾳ μένουσαν μητέρα περιέρχεται πᾶσα ἡ τοῦ ἀνδρός περιουσία καὶ ὑπ'

Μ. Ὡςπερ δὲ ἀπαξ ἐπεκράτησεν ὥστε αἱ συνεισπραγαί πρὸς σύστασιν γάμου να μὴ γίνωνται ἐξ ἴσου, ἀλλ' ὁ πρῶτος νὰ ᾖ ἡνὶκ ἀνωτέρω τοῦ ὑποδούλου, τοῦτο ὀφείλει νὰ ἰσχύῃ ἔτι καὶ ὁ θάνατος διαλύει τὸν γάμον· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ ἀποθνήσκῃ ἀτεκνός καὶ συμφωνία δὲν ὑπάρχει, ἀναλαμβάνει ἡ γυνὴ τὴν προίκα καὶ τὸ ὑπόδολον, καὶ οὐδὲν περιλείπει· ἐάν δὲ ἀποθάνῃ ἡ γυνή, εἰ κ' ἔσθῃ ἀτεκνός, ἀναλαμβάνουσι τὴν προίκα, ὁ δὲ ἀνὴρ δὲν στερεῖται τῶν ἰδίων, οὐδὲ ἄλλοι λαμβάνουσι τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸς ἔχει ταῦτα, διότι πῶς δὲν εἶναι ἀτοπον εἰ μὲν ἐξωτικοὶ νὰ κερδαίνωσι τὰ πράγματα αὐτοῦ, οὗτος δὲ ἐκτός τῆς στερήσεως τῆς συζύγου, νὰ στερεῖται καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ ἕως τοῦ ὑποδούλου;

Β. Ταύτην οὖν τὴν συνθήκειαν ἐπειδήπερ οὐ λυπηρὰν ἐρῶμεν τοῖς πράγμασιν ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων ἐδικαιώσωμεν, νόμου τιμῶμεν ἀξιῶμεν, καὶ ἔστω γε ἀπὸ τοῦ νῦν νόμου ἰσχύει, ἀλλ' οὐ συνθήκης κεκτημένη. Εἰ μάλιστα ἐν μόνῳ τῷ ὑποδούλῳ ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἀριθμεῖται ὑπόστασις, μετὰ τῶν παιδίων τοῦτου παντως συναποτελεῖται δεσποτεῖαν, τοῦ δ' ἄλλου τὴν χρητὴν ἔξει· εἰ δὲ μὴ ἔσται πρὸς σύστασιν τοῦ ὑποδούλου ἡ περιουσία, τὴν μεῖζον ἢ γυνὴ λήβεται, οὐ κατὰ τὴν εὐρισκομένην τοῦ μειωθέντος ὑποδούλου ποσότητα, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔχουσα, ὅσον ἂν ἔσχεν, εἰ μὴδὲν ἐλαττωμένον, ἀλλὰ πλήρες καὶ τὸ ὑπόδολον ἐγνωρίζεται ταύτης ἐν διδομένῃ τῇ γυναικί μερίδι, τὰ παραλειπόμενα ἔστω τῶν

αὐτῆς διακίεσθαι, μεριμνήσας περὶ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐπιμεταστάσεως τῶν τέκνων, συνάπτουσα δὲ δεῦτερον γάμον λαμβάνει μόνον τὴν προίκα καὶ τὴν ἀπογραφένθειαν αὐτῇ ἐν ἐπισημῇ τῆς προίκας δωρεάν. (Μομφεράτου πραγματεία περὶ πραγ. δωρεᾶς § 6). Ἄλλ' ὀφείλει αὕτη καταλειπόμενα τέκνα νὰ ἀπογραφῇ ἐντός τριῶν μηνῶν τὴν τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν, ἀποβάλλουσα ἄλλως τὸ δικαίωμα νάπαιτ' ἴσῃ, τὴν καταναλώθειαν προίκα ἢ προσημασίαν ἡμερῶν ἢ εἰσπρακτικὸν περιουσίαν καὶ ὑποκειμένη ἐν γένει εἰς τὰς ἐπιδαλμαμένας τοῖς μὴ ἀπογραφένθαι ἐπιτρόποις πεινᾶς. (Σημειώσιον ὅτι τὰ ἐπιδαλμαμένα ταῦτα τῆς παραλείψεως τῆς ἀπογραφῆς ἐπερχονται κατὰ τὴν ἐκ Ἀρμεν. βιβλίου Δ' τίτλου 13 § 36 ἐκατοστὴν δεκάτην Νεαράν τοῦ Λεοντοῦ, οὐχὶ δὲ κατὰ τὴν ἐκ Ἀρμεν. βιβλ. Δ' τίτλου 13 § 33 περικιστὴν ἐκ τῆς Πείρας τοῦ Εὐσταθίου, καθ' ἣν ἡ μὴ ἀπογραφόμενὴ γυνὴ ἐκπίπτει μόνον τῶν μὴ φαινομένων προσημασίαν εἰδῶν. Ἀλλὰ μετὰ τῶν ἐν τῇ § 36 καὶ τῇ § 36 ἀντιφασκουσῶν διατάξεων θεωροῦμεν ἰσχυροτέραν τὴν ἐν § 34, αἵτις τῆς ἐν § 33 στηριζομένης εἰς τὴν συνθήκειαν καὶ μὴ ἀποδεδειγμένης ἀπὸ πειρατερικῆς διατάξεως). Ἐπὶ δὲ τῆς διὰ διαζεύξεως λύσεως τοῦ γάμου ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τοῦ τίτλου 15 βιβλίου 4, καθ' ἃς ἐπὶ παραλείπον ἢ ἐκ πταίσματος τοῦ ἑτέρου τῶν συζύγων εὐλόγου διαζεύξεως ἐὐπειρὸς εἴτε τῆς παραλόγου εἴτε τῆς ἐκ νομίμου αἰτίας διαζεύξεως ἀποβάλλει, ἡ μὲν γυνὴ τὴν προίκα, ὁ δὲ ἀνὴρ τὸ ὑπόδολον, διαφυλαττομένης τῆς κυριότητος αὐτῶν εἰς τὰ ἐκ τοῦ γάμου τυχόν ὑπάρχοντα τέκνα. Ἄλλ' ὁ ἄνευρος ὠρισμένων ἀδικημάτων, παρεχόντων εὐλογον αἰτίαν διαζεύξεως, ἐκπίπτει καὶ εἰς στερήσιν ὠρισμένου μέρους τῆς ἐπιλοίπου περιουσίας (ὅσον τὸ 1/3 τῆς προίκας καὶ τοῦ ὑποδούλου).

παιδίων· εἰ δὲ μηδὲν ὑπολείπειτο, ὥς κληρὸν τὴν ἀκληρίαν ὑπο-
 σονται. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ γυναικός· ἀνὴρ δὲ ἅπαις μὲν ὡς
 καθάπερ ἐν ἄλλοις διατέτακται, οὐδὲν οὔτε λήψεται οὔτε ζη-
 μιωθήσεται· παῖδων δὲ πατὴρ γεγωνώς καὶ μὴ δευτέρους γαμῶς
 τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα πόθον μαράνας καὶ αὐτὸς λήψεται μείζον
 παῖδος τεκνοτροφίας τε ἕνεκεν καὶ τῆς διασεσωμένης αὐτοῦ
 πρὸς τὸν πρῶτον γάμον αἰδοῦς καὶ τιμῆς. (Νεαρά Λέοντος 21.)

Μ. Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν συνήθειαν, ἐπειδὴ δὲν θεωροῦμεν λυπηρὰ εἶ-
 τα πράγματα τῶν ἀποθανόντων, καθὼς καὶ ὡς πρὸς ἄλλα ἐδικαιώσαμεν,
 ἀπονέμομεν ἀξίαν νόμου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἔχει νόμου καὶ οὐχὶ συνήθειας
 ἰσχύν. Καὶ εἰ ἡ μὲν περιουσία τοῦ ἀνδρὸς συνίσταται εἰς μόνον τὸ ὑπό-
 λον μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ συναπολαύει ἐξάπαντος τῆς κυριότητος, τὸ
 δὲ ἐπιλοίπου ἔχει τὴν ἐπικαρπίαν· εἰ δὲ δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἀπαρτίσιν τοῦ
 ὑπόδολου, λαμβάνει ἡ γυνὴ τὸ μέρος οὐχὶ κατὰ τὴν εὐρισκομένην τοῦ κλη-
 τωθέντος ὑπόδολου ποσότητα, ἀλλὰ καθ' ὅσον θὰ ἐλάβανεν ἂν δὲν ἦ κατ'
 τοῦτο ποσῶς, ἀλλὰ διεσώζετο πλήρης καὶ τὸ ὑπόδολον· ἂν λοιπὸν διδεται
 εἰς τὴν γυναῖκα τὸ μερίδιον τοῦτο, τὰ ὑπόλοιπα εἶναι τῶν τέκνων· ἐὰν δὲ
 μηδὲν δὲν ἀπομείνῃ, φέρουσιν ὡς κληρὸν τὴν ἀκληρίαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 περὶ γυναικός· ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ ἦναι ἄτεκνος, ὡς ἀλλαγῶς διατεταχίη, οὔτε λαμ-
 βάνει, οὔτε ζημιούται· ἐὰν δὲ ἐγένετο πατὴρ τέκνων καὶ τὸν πόθον πρὸς
 τὴν γυναῖκα δὲν ἐμάρανεν διὰ δευτέρου γάμου καὶ αὐτὸς λαμβάνει τέκνου
 μερίδιον διὰ τεκνοτροφίαν καὶ διὰ τὸ σέβει καὶ τὴν τιμὴν, ἅπερ διεσώζει
 πρὸς τὸν πρῶτον γάμον.

Ν. (Ἦδε § 1).

7. Ταύτην δὲ τὴν μοῖραν ἐν λογισμῶ ὁ ἀνὴρ ὑποβαλλέσθω,
 καὶ μὲν φαίνεται ἐπ' ἴσον φθάνουσα τῷ ὑπόδολῳ ἢ ὑπερκεκτηνο-
 μένῃ, ἐξαρκεῖσθαι ἐπὶ ταύτῃ τὸν λαμβάνοντα διὰ τὸ παντὶ ἢ
 κερδαίνειν ἢ μηδεμίαν ζημίαν ὑφίστασθαι· εἰ δ' οὐκ ἐξικνεῖται ἡ
 μοῖρα, ἀλλ' ἐνδεὶ τοῦ ὑπόδολου, μήτε τῶν οἰκείων ὁ ἀνὴρ διδῶτω,
 μήτε τῶν τῆς γυναικὸς ὑπάρξεων λαμβανέτω. (Νεαρά Λέοντος 85.)

Μ. Τὸ δὲ μερίδιον τοῦτο ὑποβάλλει ὁ ἀνὴρ εἰς σκέψιν, καὶ εἰ μὲν φα-
 νεται ὅτι εἶναι ἴσον πρὸς τὸ ὑπόδολον ἢ μείζον, ὁ λαμβάνων ἐξαρκεῖται ἐν
 τοῦτο, διότι ἡ κερδαίνει ἀναμφιβόλως ἢ ποσῶς δὲν ζημιούται· εἰ δὲ τὸ με-
 ρίδιον δὲν ἐξαρκεῖ, ἀλλ' ὑπολείπεται τοῦ ὑπόδολου, οὔτε ἐκ τῶν ἰδίων
 δίδωσιν ὁ ἀνὴρ οὔτε ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τῆς γυναικὸς λαμβάνει.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ δωρεῶν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

1 Μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὐκ ἔρρωται δωρεῶν διὰ τὴν
 ἔρωτα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν αὐτοὺς διαζυγίου πρόφασιν ἐκ τοῦ
 μὴ δωρεῖσθαι καὶ διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸν εὐπορον ἄπορον καὶ
 τὸν ἄπορον εὐπορον. (Ν. 1 Πανδ. 24. 1 (de donat. inter vi-
 rum). Βασ. XXX. 1, 1. Ν. 2. Ν. 3. Ν. 31 § 7 Πανδ. αὐτόθι).

Μ. Μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ὥρεά δὲν ἰσχύει διὰ τὸν ἀμειβάτων αὐτῶν ὥρεα, καὶ ἵνα μὴ ἔχωσι πρόφασιν διαζυγίου ἐκ τοῦ ὅτι ὁ εἰς δὲν ἐξωρήσατο τῇ ἑτέρῃ καὶ ἵνα μὴ γίνηται ὁ μὲν εὐπορὸς ἀπορὸς, ὁ δὲ ἀπὸρὸς εὐπορὸς.

Α. Ἡ μεταξύ συζύγων ὥρεα διαρκούντος τοῦ γάμου ἀπαγορεύεται· ἐπομένως εἶναι ἄκυρος. Α. Π. 227 τοῦ 1862. Ὅθεν καὶ τὰ ὑποκρύπτοντα ὥρεα συναλλάγματα τῶν συζύγων. Α. Π. 322 τοῦ 1868, 98 τοῦ 1866. Ἄλλ' ὅτε ἡ ὥρεα ἐγένετο πρὸς διατροπὴν τοῦ συζύγου ἢ ἀνταποδοσιν ἀμετρήσιμον περιουσίας, ἰσχύει· ἀλλ' ἐν πασὶ περιπτώσει δύναται νὰ ἀνακληθῇ ἡ ὥρεα, εἴτε ῥητῶς εἴτε καὶ δι' ὑποθήκευσιν τοῦ ὥρηθέντος. Α. Π. 327 τοῦ 1862. Ἀλλ' ἀνακλῶν τὴν ὥρεαν ὁ σύζυγος δὲν δικαιούται ἢ ἀξίωσιν τόκους, εἴτινες ἐπιδικάζονται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς. Α. Π. 257 τοῦ 1860. Ἡ ἄκυρος ὥρεα ὥρεα λαμβάνει κύρος διὰ τοῦ θανάτου τοῦ συζύγου, ἐν μὴ ἀνακληθῇ. Α. Π. 110 τοῦ 1864, ἐκτός ἂν ἐγένετο εἰκονικῶς πρὸς καταβολὴν τῶν δικαιωμάτων τῶν δανειστῶν. Α. Π. 101 τοῦ 1864, 279 τοῦ 1860, 92 τοῦ 1859. Σημειώτεον ὅτι τὸ συμβόλαιον ὥρεας τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύζυγον δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ συζύγου καὶ ζῶντος ἐστὶ τοῦ συζύγου ὡς ἄλυρον, ἅτε τῶν δανειστῶν τοῦ συζύγου δικαιούμενων νὰ ἐνασκήσωσι τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου τῶν, δικαιούμενου νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ὥρεαν. Α. Π. 235 τοῦ 1867. Δὲν ἀπαγορεύεται ὅμως ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ γίνῃ ἀγοραπωλησία μεταξύ συζύγων, ἀπαγορευμένης μόνον τῆς λόγῃ ὥρεας ἐπὶ ἐλασσονι τιμῇματι πωλήσεως. Α. Π. 206 τοῦ 1861. Παρατηρητέον δὲ ὅτι καὶ ἀληθὲς ἂν ὑποταθῇ ἡ διαθήκη τῆς ἀξίας τοῦ εἰς ἀντικατάστασιν δοθέντος ὑπὸ τοῦ συζύγου πρὸς τὴν ἀντικατασταθῆν προικῶν, τὸ περιπλέον τῆς ἀξίας τοῦ δοθέντος ἀποτελεῖ ὥρεαν, ἥτις διὰ τῆς τελευτῆς τοῦ συζύγου καθίσταται ἔγκυρος καὶ βεβαία. Ἀπ. Ἱερ. Ναυπλίας 424 τοῦ 1865. Ἀλλὰ κατὰ τὰς Α. Π. 101 τοῦ 1864, 92 τοῦ 1869, 289 τοῦ 1866, 97 τοῦ 1873 ὥρεα ὑπάρχει ὅταν ἐν γνῶσει τις καὶ ἀνεῖ ὑποχρέωσιν ποιῇ ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, μεταβιβάσας αὐτὴν ἑτέρῳ· ὅθεν, ἐὰν μὴ ὁ σύζυγος προτίθεται νὰ δωρήσῃται τὸ περιπλέον τῆς ἀξίας, προσφέρων κτήμα μείζονος ἀξίας εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ προικῶν, ὥρεα δὲν ὑπάρχει. — Καὶ ὁμολογήσαντος τοῦ συζύγου συμβόλαιον ῥητικῶς τὴν λήψιν τοῦ τιμῆματος ἐκ πωλήσεως προικῶν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ τῇ γυναικὶ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπαρξέως τῶν προικῶν, ὅσας ἢ ὁμολογία τοῦ συζύγου δὲν ἐνέωρήσῃ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου σπουδαία. Α. Π. 27 τοῦ 1840· τὸ δὲ μεταξύ συζύγων συμβόλαιον ἀποδεικνύει μὲν ἀπέναντι τῶν τρίτων τὸ γεγονός τῆς συμφωνίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ σπουδαῖον αὐτῆς· ὅθεν δικαιούται τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ ἀποδείξαι πρὸς τῆς σπουδαιότητος τῆς συμφωνίας (συνωδὰ πρὸς τὸ 400 ἀρβρον τῆς Π. Δ. κ. περὶ τῆς ἀποδεικτικῆς δυναμείας τῶν δημοσίων ἐγγράφων καὶ τῆς διατάξιν Ἀρμεν., καθ' ἣν τὰ τῆς συζύγου πράγματα θεωροῦνται ὡς ἀποκριντὰ τῷ συζύγῳ, ἐκτός ἂν ἀποδείξῃ αὐτὴ πόθεν ἐκτήσατο αὐτά) Α. Π. 169 τοῦ 1862. Ἡ δὲ ὁμολογία τοῦ ἀνδρὸς περὶ ὀφειλῆς πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἀμετρήσιμον ὑπὸ τῶν δανειστῶν τοῦ ἀνδρὸς, δὲν ἐξαρκεῖ πρὸς ἀποκρίσιν ταύτης (δίδει κατὰ τὸ τεμ. 48 τῶν Βασιλ. (30, 1) εἰκάζεται ὥρεα) καὶ ἐπὶ μὲν ὀφείλει ἡ γυνὴ νὰ προσαγάγῃ δι' ἄλλων νομίμων μέσων τὴν ἀπόδειξιν. Α. Π. 235 τοῦ 1867. Ἀλλ' ὅμως δὲν εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ὁ γάμος τελευτᾷ εἰκονικῶς πᾶν μεταξύ συζύγων συμβόλαιον. Α. Π. 309 τοῦ 1860.

2. Οὐ μόνον ἐπὶ τῶν συνεστώτων γάμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων ἀνισχυροὶ εἰσιν αἱ δωρεαί, (N. 3 § 1 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 3. N. 32 § 28 Πανδ. αὐτέθι. N. 7 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum).

M. Αἱ δωρεαὶ εἶναι ἀνισχυροὶ οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν γάμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπηγορευμένων.

3. Γαμετῇ μὲν δωρεῖσθαι κεκώλυται· παλλακῇ δὲ δωρεῖσθαι οὐ κεκώλυται. (N. 31 πρ. Πανδ. 39. 5 (de donation.). Βασιλ. XLVII. 1. 30).

M. Ἡ πρὸς τὸν σύζυγον δωρεὰ ἀπαγορεύεται· δὲν ἀπαγορεύεται ἕως ἡ πρὸς τὴν παλλακὴν δωρεὰ.

4. Ἐάν ὁ ἀνὴρ δωρησάμενος τῇ γυναικὶ τελευτήσῃ ἐξηγνῆσας τῇ δωρεᾷ, βεβαιεῖται ἡ δωρεὰ καὶ παρ' οὐθενὸς ἀνατρέπεται. (N. 32 § 1 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασίλ. XXX. 1. 32. N. 32 N. 1. N. 14. N. 18. καὶ N. 25 Κωδ. 5. 10).

M. Ἐάν ὁ ἀνὴρ δωρήσας εἰς τὴν γυναῖκα ἀποθάνῃ, ἀνευ ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς, ἡ δωρεὰ κυρεῖται καὶ ὑπ' οὐθενὸς ἀνατρέπεται.

N. (18e § 1).

5. Τὰ τῷ ἀνδρὶ παρὰ τῆς γυναικὸς δωρούμενα διὰ τὸ τυχεῖν αὐτὸν ἀξίας ἔρρωται μέχρι τοῦ προχωροῦντος πασιῦ. (N. 40 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασίλ. XXX. 1. 32. N. 41 καὶ 42 Πανδ. αὐτέθι. N. 21 Κωδ. 5. 16).

M. Τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα δωρούμενα, ἵνα τύχῃ ἀδωματος, ἰσχύουσι μόνον μέχρι τῆς πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ καταναλωθείσης ποσότητος.

6. Ἐάν γυνὴ ἐν συνισταμένῳ τῷ γάμῳ δωρήσῃται τῇ θυγατρὶ, ἔρρωται ἡ δωρεὰ. (N. 19 Κωδ. 5. 16 de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 82. N. 34 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). N. 5 § 9 Πανδ. 23. 3 (de jure dolum).

M. Ἐάν γυνὴ συνεστώτος τοῦ γάμου δωρήσῃ εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἰσχύει ἡ δωρεὰ.

7. Οὔτε ἡ γυνὴ δωρεῖται τῷ ἀνδρὶ οὔτε ὁ πενθερὸς τῷ γαμβρῷ οὔτε τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτῶν ἢ τοῖς ἔχουσιν αὐτοὺς ὑπεξουσίους· εἰ δὲ μὴ ἔστιν ὁ πενθερὸς συνυπεξουσίας τῷ ἀνδρὶ ἢ μὴ ἔχει αὐτὸν ὑπεξουσίον, οὐ κωλύεται δωρεῖσθαι τῷ πενθερῷ καὶ τοῖς ὑπεξουσίοις αὐτοῦ καὶ τῷ ὑπεξουσίῳ αὐτὸν ἔχοντι. (N. 3 § 6 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 3. N. 3 § 2 καὶ 5 N. 5 § 2. N. 32 § 16. N. 53 πρ. Πανδ. αὐτέθι).

M. Οὔτε ἡ γυνὴ δωρεῖται εἰς τὸν ἄνδρα, οὔτε ὁ πενθερὸς εἰς τὸν γαμβρὸν οὔτε εἰς τοὺς ὑπεξουσίους αὐτῶν ἢ εἰς τοὺς ἔχοντας αὐτοὺς ὑπεξουσίους· εἰ δὲ ὁ πενθερὸς δὲν εἶναι συνυπεξουσίας τῷ ἀνδρὶ ἢ δὲν ἔχει αὐτὸν ὑπεξουσίον.

σιν, δὲν ἀπαγορεύεται νὰ γίνωνται δωρεὰὶ πρὸς τὸν πενθερὸν καὶ πρὸς τοὺς ὑπεξουσίου αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ἔχοντα αὐτὸν ὑπεξούσιον.

8. Οὐ καλῶς ὁ πενθερὸς δωρεῖται τῇ νόμῳ ἢ τῷ γαμβρῷ θανάτου αἰτία· κἂν γὰρ ὁ πενθερὸς ἀποθάνῃ μένει τὸ συνεικτέσιον καὶ ἀδιάφορον, εἴτε τὸν υἱὸν εἴτε τὴν θυγατέρα ἀπόκληρον ἐποίησε· διαζυγίου δὲ χάριν καλῶς δωρεῖται. (N. 53 πρ. Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Bas. XXX. 1. 50. N. 3 § 2. N. 5 N. 6 Πανδ. αὐτόθι).

M. Ὁ πενθερὸς δὲν δωρεῖται ἐγκύρως εἰς τὴν νόμῳ ἢ τὸν γαμβρὸν δι' αἰτίαν θανάτου· διότι καὶ εἰάν ὁ πενθερὸς ἀποθάνῃ, διατηρεῖται οὐκ ἥττον τὸ συνεικτέσιον (δηλονότι τοῦ πενθεροῦ ὁ θάνατος δὲν διαλύει τὸ συνεικτέσιον) καὶ εἶναι ἀδιάφορον εἰάν ἀποθνήσκων ἀπεκληρώσων αὐτοῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἢ τὴν θυγατέρα· χάριν δὲ διαζυγίου ἐγκύρως δωρεῖται.

9. Καὶ οἱ συνυπεξούσιοι τῶν γεγαμημένων ἐλευθεροὶ τε καὶ δεδούλωτοι κωλύονται δωρεῖσθαι καὶ εἰ ὑπεξούσιοι τοῖς ὑπεξουσίοις. Ὅθεν ἡ γυνὴ μου τῷ ὑπεξουσίῳ μου υἱῷ οὐκ ἐββρωμένως δωρεῖται, εἰ μὴ ἐπὶ τὰ κάστρα ἀπίνοντι· ἰδιοκτήτην γὰρ αὐτοῦ γίνεται. Καὶ ὁ ὑπεξούσιός μου ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου πεκουλίῳ (1) καλῶς δωρεῖται τῇ γαμετῇ μου. Ὁ οὖν ἔχων υἱὸν ὑπεξούσιον (2) καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμετῇ καὶ τῇ νόμῳ δωρεῖσθαι κεκώλυται. (N. 3 § 4 ὁ Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Bas. XXX. 1. 3. N. 5 § 2. N. 32 § 16 Πανδ. αὐτόθι).

M. Καὶ εἰ συνυπεξούσιοι τῶν συζύγων ἐλευθεροὶ καὶ δούλοι ἐμπεδίζονται καὶ δωρεῖται καὶ εἰ ὑπεξούσιοι πρὸς τοὺς ὑπεξουσίου. Ὅθεν ἡ γυνὴ μου δὲν δωρεῖται ἰσχυρῶς πρὸς τὸν ὑπεξουσίου μου υἱόν, ἔκτος εἰάν ἀπερχεται εἰς τὸ στρατόπεδον· διότι γίνεται ἴδιον αὐτοῦ. Καὶ ὁ ὑπεξούσιός μου ἐγκύρως δωρεῖται εἰς τὴν σύζυγόν μου ἐκ τοῦ ἰδιοκτήτου χρηματίου. Ὁ ἔχων λοιπὸν υἱὸν ὑπεξούσιον ἀπαγορεύεται νὰ δωρῇ καὶ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σύζυγον καὶ εἰς τὴν νόμῳ.

10. Ἡ πενθερά τῇ νόμῳ καὶ ἡ νόμῳ τῇ πενθερᾷ δωρεῖται, εἰ γὰρ ὑπεστί λόγος ὑπεξουσιότητος. (N. 5 § 7 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Πρσχ. 10. 4 Συνοψς XXX. 1. 2).

M. Ἡ πενθερά εἰς τὴν νόμῳ καὶ ἡ νόμῳ εἰς τὴν πενθεράν δωρεῖται ἐγκύρως, διότι δὲν ὑπάρχει λόγος ὑπεξουσιότητος.

11. Εἰ μὲν μὴ ἔχων πρόθεσιν ὁ ἀνὴρ πωλῆσαι πέπρακε τῇ γυναίκι διὰ τὸ δωρεῖσθαι αὐτῇ, ἄκυρος ἡ πρᾶσις· εἰ δὲ πωλῆται βουλόμενος ὀλίγον πέπρακεν, εἰς ὃ γέγονεν ἡ γυνὴ πλουσιωτέρα, ἄκυροῦται· τυχὸν γὰρ δεῦλον τε' νομ. ἄξιον ἐπώλησεν εἰς πάντε νομ. καὶ νῦν ἄξιός ἐστι δέκα νομ., δίδωσιν ἐν ᾧ νῦν

(1) Ὅρα περὶ πεκουλίου βιβλ. Ε' τίτλ. 2.

(2) Ἐν ἄλλοις χειρογράφοις φέρεται ἡ λέξις αὐτοεξούσιον.

598 ΠΕΡΙ ΔΩΡ. ΜΕΤΑΞΥ ΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΟΣ
ἐστὶν εὐπορωτέρα. (N. 5 § 5 Πανδ. 24. 1 (de don. inter vi-
rum). Βασίλ. XXX. 1. 5. N. 34 § 3. N. 52 πρ. Πανδ. αὐτῆς.
N. 12 πρ. Πανδ. 23. 3 (de jure dotium). N. 38 Πανδ. 18. 1
(de eontrahenda emptione).

M. Ἐάν ὁ ἀνὴρ μὴ ἔχων πρόθεσιν νὰ πωλήσῃ ἐπώλησεν εἰς τὴν σύζυγον
ἵνα δωρήσῃ πρὸς αὐτήν, ἡ πώλησις εἶναι ἄκυρος· εἰάν δὲ θέλων νὰ πωλήσῃ
ἐπώλησεν ἐπ' ὀλιγωτέρῳ τοῦ δέοντος τιμήματι, ἄκυροῦται εἰς ὅ,τι ἡ γυνὴ
ἐγένετο πλουσιωτέρα· διότι ἐπώλησε τυχόν δοῦλον ἄξιον δεκαπέντε νομι-
σμάτων ἀντὶ πέντε καὶ σήμερον ἔχει ἄξιαν δέκα διδωσὶν ἐκεῖνο κατ' ὅ,τι
εἶναι πλουσιωτέρα.

12. Ἐπὶ τῶν κεκωλυμένων εἰ μὲν φαίνονται τὰ δωρηθέντα,
ἐκδικεῖται· εἰ δὲ δεδαπάνηται, ἀπαιτεῖται· ὁ δεξάμενος, μέχρις
οὗ γέννηται εὐπορώτερος. (N. 5 § 18 Πανδ. 24. 1 (de don. inter
virum). Βασ. XXX. 1. 5).

M. Ἐπὶ τῶν ἀπηγορευμένων δωρεῶν εἰ μὲν φαίνονται τὰ δωρηθέντα,
ἐκδικακῶνται· εἰ δὲ ἐδαπανήθησαν, ὁ δεχθεὶς ἀπαιτεῖται κατ' ὅ,τι μόνον
ἐγένετο πλουσιωτέρος.

13. Καλῶς ἀλλήλοις θανάτου αἰτία δωροῦνται· εἰς καιρὸν
γὰρ ἀναφέρεται, ἐν ᾧ ὁ γάμος παύεται καὶ τῷ θανάτῳ τοῦ δω-
ρηταμένου γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐν δὲ τῷ μεταξύ τοῦ δωρησα-
μένου ἐστί. (N. 9 § 2, N. 10, 11 Πανδ. 24. 1 (de don. inter
virum). Βασ. XXX. 1. 9-11).

M. Οἱ σύζυγοι καλῶς δωροῦσι πρὸς ἀλλήλους δι' αἰτίαν θανάτου· ὥστε ὁ
δωρεὰ ἀναφέρεται εἰς καιρὸν κατ' ὅ,τι ὁ γάμος παύει καὶ διὰ τοῦ θανάτου
τοῦ δωρητοῦ γίνεται τοῦ λαβόντος, ἐν δὲ τῷ μεταξύ εἶναι τοῦ δωρητοῦ.

14. Πᾶσα δὲ δωρεὰ θανάτου αἰτία μεταξύ τῶν συνευκύντων
ἐρῶνται. Διάζυγιον γινομένου, ἡ θανάτου αἰτία δωρεὰ αὐκ ἐρ-
ῶνται, ἀλλ' ἄκυροῦται. (Προχ. 10. 7 καὶ 8 Σύνοψις XXX. 1. 8
Πρβλ. N. 9 § 2, N. 11 πρ. Πανδ. 24. 1 (de don. inter
virum). N. 43 Πανδ. 39. 6 (de mortis causa don.). N. 79
Πανδ. 28. 5 (de heredibus instituendis).)

M. Πᾶσα δωρεὰ μεταξύ τῶν συζύγων δι' αἰτίαν θανάτου ἰσχύει· ἢ ἐν
γίνῃ διαζύγιον, ἢ δωρεὰ δι' αἰτίαν θανάτου δὲν ἰσχύει, ἀλλ' ἄκυροῦται.

15. Καλῶς δωροῦμαι τῇ γαμετῇ μου τὸ ἀρκοῦν πρὸς ἀνανέω-
σιν τοῦ καυθέντος αὐτῆς οἴκου. (N. 14 Πανδ. 24. 1. Βασ. XXX.
1. 14).

M. Καλῶς δωρῶ εἰς τὴν σύζυγόν μου ὅσον ἀρκεῖ πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ
καυθείσης οἴκου αὐτῆς.

16 Αἱ πρὸ τοῦ γάμου δωρεαὶ ἰσχύουσι, καὶ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ
γαμηθῶσιν. (N. 27 Πανδ. 24. 1. Βασ. XXX. 1. 20).

M. Αἱ προγαμιαῖαι δωρεαὶ ἰσχύουσι καὶ ἐάν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς δω-
ρηθείσης νομφευσθῶσιν.

17. Ἐάν ἡτιτω τῶν δώδεκα ἐνιαυτῶν ἀγαγόμενός τις δωρήσεται αὐτῇ, εἰ μὲν προῆν ἢ μνηστεία, μένει καὶ ὡς πρὸς μνηστὴν ἢ δωρεὰ ἐρῶνται· εἰ δὲ μὴ προῆν μνηστεία, ἄκυρος ἢ δωρεὰ· οὐ γὰρ πρὸς ἐξωτικὴν, ἀλλ' ὡς πρὸς γαμετὴν ἐγένετο. (N. 32 § 27 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 30. N. 4 Πανδ. 23. 1 (de sponsalibus). N. 17 § 1. N. 18. N. 19 πρ. Πανδ. 42. 1 (de re judi cata).

M. Ἐάν τις νομφευθεὶς μικροτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν σύζυγον ποιήσεται πρὸς αὐτὴν δωρεάν, εἰ μὲν προῦπῃρχεν ἡ μνηστεία, μένει καὶ ὡς πρὸς τὴν μνηστὴν ἰσχύει ἡ δωρεὰ, εἰ δὲ μνηστεία δὲν προῦπῃρχεν, ἡ δωρεὰ εἶναι ἄκυρος· διότι δὲν ἐγένετο πρὸς ἐξωτικὴν ἀλλ' ἐγένετο πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς σύζυγον.

18. Ἐάν δὲ δωρεᾶς ἐν γάμῳ γενεμένης συμβῇ συναποθανεῖν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, οὐχ ἕτερος ἐνάγει· ἐπειδὴ οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέζησε τῷ ἑτέρῳ. (N. 32 § 14 Πανδ. 24. 1 (de don. inter virum). Βασ. XXX. 1. 30. N. 8 Πανδ. 24. 5 (de rebus dubiis). N. 6 καὶ N. 18 καὶ N. 20 Κωδ. 5. 16 (de don. inter virum).

M. Ἐάν δὲ συνεστῶτος τοῦ γάμου τελεσθῇ δωρεὰ καὶ συμβῇ νὰ ἀποθάνωσιν ὁμοῦ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ γυνή, ἄλλος δὲν ἐνάγει· διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέζησε τῷ ἄλλῳ.

ΤΙΤΛ. ΙΕ'. — Περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν αἰτιῶν αὐτοῦ. (1)

1. Ἐπειδὴ πολλὰς ἐν τοῖς παλαιοῖς νόμοις εὑρομεν αἰτίας, ἐξ ὧν εὐχερῶς αἱ τῶν γάμων διαλύσεις γίνονται, τούτου ἕνεκα συνειζόμεν ἐκ τούτων περιελεῖν τινὰς, αἵπερ ἡμῖν ἀνάξιαί πρὸς τὸ διαλύειν τοὺς γάμους ἐφάνησαν, καὶ ταύτας μόνον ὀνομαστὶ τῷ παρόντι ἐντάξαι νόμῳ, ὑπὲρ ὧν εὐλόγως τοὺς γάμους δίχα ποιητὴς εἴξεσσι διαλύειν. (Νεαρὰ 117 κεφ. 8).

M. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς παλαιοῖς νόμοις εὑρομεν πολλὰς αἰτίας, ὧν ἕνεκα διαλύεται εὐλόγως ὁ γάμος, ἐκρίναμεν εὐλογον νὰ καταργήσωμεν τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες ἐφάνησαν ἡμῖν ἀνάξιαί πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου, καὶ ταύτας μόνον ὀνομαστὶ νὰ κατατάξωμεν εἰς τὸν παρόντα νόμον, ἐν αἷς εὐλόγως ἐπιτρέπεται νὰ διαλύηται ὁ γάμος ἄνευ ποιητῆς.

(1) Παρατηρητέον ἐν γίνεαι ὅτι ὁ τίτλος οὗτος ἀντεγράφῃ σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐκ τοῦ 11 τίτλου τοῦ Προχειροῦ (προσθεθεισῶν ὁμοίως καὶ 1) τῆς περὶ καταργήσεως τοῦ λόγου τῆς αἰχμαλωσίας ὡς αἰτίας λύσεως γάμου διατάξεως τῆς Νεαρᾶς 20 τοῦ Λέοντος, 2) τῆς διατάξεως τῆς 31 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, καὶ ὅτι ἡ ἀπὸ τῶν δώδεκα ἐτῶν μικροτέρα τὴν μετὰ τῆς ἀμφλωποχούσης

2. Διαλύεται ὁ γάμος κατὰ πρόφασιν ἀναγκαίαν τε καὶ οὐκ ἄλογον, ὅταν τις οὐχ οἷός τε εἴη συνιέναι τῇ γυναικὶ καὶ τὰ παρὰ τῆς φύσεως ἀνδράσι διδομένα πράττειν, ἀλλὰ τριετία μὲν παραδράμῃ ἐκ τοῦ τῶν γάμων καιροῦ, ὁ δὲ ὅτι ταῖς ἡλικίαις ἐστὶν ἀνὴρ, οὐ δεικνύει· παρέσθι γὰρ τῇ γυναικὶ ἡ τοῦ γε αὐτῆς πατράσι διαζευγνύσαι τὸ συνοικέσιον καὶ στείλαι διαλύειν, κἂν εἰ μὴ βούλοιοτο τοῦτο ὁ συνοικῶν. (1) Κἂν ταῦτα ἡ μὲν προῖξ ἦτις ἐστὶν ὅλως ἐπιβεδομένη, ἀκολουθήσῃ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀποδώσῃ ταύτην ὁ ἀνὴρ, εἴγε τύχοι λαβὼν· ἡ δὲ διὰ τὸν γάμον ἦτοι ἢ πρὸ τοῦ γάμου ὧρεα μένει παρὰ τῷ ἀνδρὶ οὐδὲν οἰκθρον ζημιουμένη, (Νεσφ. 22 κερ. 6).

Μ. Διαλύεται ὁ γάμος κατὰ πρόφασιν ἀναγκαίαν καὶ εὐλογον, ὅταν ᾖ τις ἀνικανὸς νὰ συνευρίσκηται πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ νὰ ἐκπληρῇ τὰ φυσικὰ κατ'ήλικοντα τῶν ἀνδρῶν, καὶ τριετία μὲν παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ γάμου, αὐτὸς δὲ δὲν ἀποδείκνυσι ὅτι εἶναι ἀληθῶς ἀνὴρ· διότι συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα ἡ τοῦς γονεῖς αὐτῆς νὰ διαλύωσι τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ στείλωσι διαζύγιον καὶ εἰς τὴν δὲν θέλῃ τοῦτο ὁ σύζυγος. Καὶ ἐνταῦθα ἡ μὲν προῖξ, ἥτις παρεδίδθη ἐκ ἀκολούρου, ἀκολουθεῖ τὴν γυναῖκα, καὶ ἀποδίδωσιν ὁ ἀνὴρ, ἂν ἔλαβεν αὐτήν, ἡ δὲ πραγματικὰ ὧρεα μένει εἰς τὸν ἀνδρα, ὅστις οὐδὲν ζημιούται ἐκ τῶν ἰδίων.

Ν. Τὴν ἐπὶ τρία ἔτη διαρκέσαν ἀνικανότητα τοῦ ἀνδρὸς θεωρεῖ ὁ νόμος ὡς ἀποχωρῶντα λόγον πρὸς διάζευξιν, μὴ ποιοῦμενος διάκρισιν ἂν αὐτὸς ᾖ προκαίριος ἢ διαρκής, αἰτε τὴν τοσούτου χρόνου ἀνικανότητα τεκμαίριμενός ὡς διαρκῆ καὶ ἀπόλυτον. Δ. Π. 181 τοῦ 1856. 'Ἀλλ' ὁ σεληνιασμός τοῦ εἴρου τῶν συζύγων δὲν εἶναι λόγος διαζυγίου, αἰτε μὴ κατατάσσεται αὐτὸν τῆς 'Εξαβίβλου ἐν τοῖς λόγοις διαζυγίου. 'Απορ. 'Ερ. Ναυπλίας 186 τοῦ 1840. ('Ἀντιθέτως ἀπεφάνετο διὰ πρακτικοῦ αὐτῆς ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος Κωνστ. προκειμένου περὶ γυναικὸς ἀποκουφίσῃς τὸ πάθος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς, μεινάσης δ' ἀθεραπεύτου ἐπὶ τριετίαν). 'Επίσης δὲν ἀποτελεῖ λόγον διαζυγίου ἡ εἰς τὴν σύζυγον μεταδοσις ἀφροδισιακῶν νοσημάτων ὡς μὴ περιλαμβανόμενῃ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐν ταῖς αἰτίαις διαζυγίου. Δ. Π. 288 τοῦ 1865. Κατὰ δὲ πρακτικὸν τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου Κωνστ. τῆς 1 Φεβρ. 1874 τὸ 'Κρατικὸν δικαστήριον δικαιούται προῖξαι εἰς διάζευξιν, ὅποταν θάτερος τῶν συζύγων ὑπόκηται εἰς ὀξείαν μετα προηγουμένην ἀπόπειραν θεραπείας καὶ λατρικὴν γνωμοδότησιν περὶ τοῦ ἀνιάτου τῆς ὀξείας. 'Ἀλλ' ἀντιθέτως ἀπεφάνετο διὰ τῆς ἀποφ. 43 τοῦ 1886.

3. Θεσπίζομεν καὶ τὸν ἐν αἵγμαλῶσι διαλύεσθαι τοῦ γάμου

(1) Ὁ τῆς γυναικὸς ἀνικανότης, μὴ συμπεριλαμβανομένη ἐν τοῖς λόγοις τῆς διαζεύξεως, δὲν ἐπάγει προφανῶς διάζευξιν. (18α καὶ Παπαφ. Οἰκον. Δίκαιον § 84). Σημειωτέον ὅτι κατὰ πρᾶξιν τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως τῆς 30 Σεπτ. 1876 ἡ ἑλληνικὴ τῆς ἐκκλησίας ἐκκλησία, φασικὴ οὖσα ἀτίλεια, ἐξαμβλίτικουσα τὴν σπορὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἀποτελεῖ λόγον διαζεύξεως. — Προσθετόν, ὅτι πρὸς διάζευξιν ἀπαιτεῖται τανύν ἀπόπειρα δικαστικῆς ἐπόψεως.

οὐχ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἕως μὲν ἐστὶ φανερὸν περιεῖ-
ναι ἢ τὸν ἄνδρα ἢ τὴν γαμετὴν, μένειν ἅλута τὰ συνοικέσια συγ-
χωρεῦμεν, καὶ οὐκ ἐλεύσεται πρὸς δευτέρους γάμους οὔτε γυνή
οὔτε ἄνθρωπος, εἰ μὴ βούλοιοτο δοκεῖν κατὰ προπέτειαν τοῦτο πρᾶ-
ξαι καὶ υποπασεῖν ταῖς ποιναῖς· ὁ μὲν τῇ τῆς προγάμου δο-
ματρὸς ῥαμὲν ἐκτίσει, ἡ δὲ τῇ τῆς προικίδος. Εἰ δὲ ἄδηλον καθι-
στῆται, πότερον περίεστιν ἢ μὴ τὰ εἰς πολέμιους ἀφικνούμενων
πρόσωπον, τηνικαῦτα πανταετίαν μενετέον, εἴτε τῷ ἄνδρι εἴτε
τῇ γυναικί, μεθ' ἣν εἴτε σαφῇ γένοιτο τὰ τῆς τελευταίας, εἴτε
ἄδηλα μένει, γαμεῖν ἔξεστιν ἀκινδύνως· καὶ οὐδεὶς ἐνταῦθα
κερδαίνει οὔτε ὁ ἄνθρωπος τὴν προῖκα οὔτε ἡ γυνὴ τὴν προγαμιαίαν
δωρεάν, ἀλλ' ἕκαστος ἐπὶ τῶν οἰκισίων μένει. (Νεαρά 22 κεφ.
7. Νεαρά 117 κεφ. 12. Προχ. 11. 3).

Μ. Διατάττουμεν, ὅτι καὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος ὁ γάμος διαλύεται οὐχί
ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν· ἀλλ' ἐν ὅσῳ μὲν εἶναι φανερόν ἐστι ἢ ὁ ἄνθρωπος ἢ ἡ
γυνὴ, συγχωρεῦμεν τὸ συνοικέσιον νὰ μὲν ἀδιαλύτον, καὶ δὲν ἔρχεται εἰς
δευτέρον γάμον οὔτε ὁ ἄνθρωπος οὔτε ἡ γυνή, εἰ μὴ βούλοιο νὰ νομισθῇ ὅτι
ἐπράξε τοῦτο κατὰ προπέτειαν καὶ νὰ υποπέσῃ εἰς τὰς ποινάς· ὁ μὲν ἄνθρωπος
εἰς τῆς προγαμιαίας δωρεάς τὴν καταβολήν, ἡ δὲ γυνὴ εἰς τὴν ἀπώλειαν
τῆς προικίδος· ἀλλ' εἰ μὴ ἄδηλον ᾖν τὸ περιελθόν εἰς τοὺς πολέμιους
πρόσωπον ἢ ἡ οὐ, τότε εἴτε ὁ ἄνθρωπος εἴτε ἡ γυνὴ περιμένει πάντα ἔπι-
μετα ταῦτα δύναται νὰ νομισθῇ ἀκινδύνως, εἰ μὴ το γίνῃ γνωστὸς ὁ θάνατος,
τὴν τε μὲν ἄδηλος· καὶ ἐκ τούτου οὔτε ὁ ἄνθρωπος κερδαίνει τὴν προῖκα, οὔτε
ἡ γυνὴ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, ἀλλ' ἕκαστος διατηρεῖ τὰ ἴδια.

4. Νεαρά τοῦ Κυροῦ Λέοντος. Ἡ δὲ κ' νεαρά αὐτῇ
περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι τὰς τῶν αἰχμαλώτων γυναικῶν αἰτησίαν ἐτέ-
ροις συνάπτεσθαι, ἀλλ' ὅσοις ἂν δέποτε χρόνους ἐν αἰχμαλωσίᾳ
ἢ τὸ ἐκτὶ ταλαιπωρούμενον, περιμένειν τὸ ἕτερον πρόσωπον,
κὴν μήτε ἑγγραφὸς δῆλωσις, μήτε ἄγραφος ἐκείθεν καταλαμ-
βάνῃ. (Νεαρά Λέοντος 33).

Μ. Ἡ δὲ κ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει ὅτι δὲν συγχωρεῖται εἰς τὰς
γυναῖκας τῶν αἰχμαλώτων νὰ συνάπτονται πρὸς ἄλλους, ἀλλ' ἐφ' ὅσα δὴ-
ποτε ἐστὶ εἶναι εἰς αἰχμαλωσίαν τὸ ταλαιπωρούμενον πρόσωπον, τὸ ἄλλο
πρόσωπον δεῖται νὰ περιμένῃ, καὶ ὅτε οὐδεμία εἰδήσις ἑγγραφῶς ἢ ἄγραφως
ἔρχεται ἐκείθεν.

δ. Ὅτι καὶ μανίας ἐπιγενομένης ἐνὶ τῶν συνοικούντων ὁ
γάμος διαλύεται, ὡς ἐν τῇ περὶ συναινέσεως μνηστείας τίτλῳ
δηλοῦται· πλατότερον. (Ν. 22 § 7 Πανδ. 24. 3 (soluto matr.).
Ν. 16 § 2 Πανδ. 23. 2 (de ritu nupt.). Ν. 4 Πανδ. 24. 2 (de
divortio). Ν. 8 πρ. Πανδ. 1. 6 (de his qui sui)).

Μ. Καὶ περὶ τὴν ἐκείθεν ἐπιστομὴν εἰς ἕνα τῶν συζύγων, ὁ γάμος δια-
λύεται, ὡς ἐν τῇ περὶ συναινέσεως μνηστείας τίτλῳ πλατότερον δηλοῦται.

Ν. Τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντος πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου μανίαν, ἥτις ἐστὶ πάθος ἐξᾠκλόν τῶν φρενῶν εἰς πράξεις ἀφορήτους κινεῖν τὸν μαινόμενον, ἔπεται, ὅτι ἡ ἐκ τινος λύπης ἢ ἄλλου δυσαρέστου ἐν τῷ βίῳ συμβαίνοντος συνεχὲς μελαγχολία δὲν χορηγεῖ ἀφορμὴν εἰς διαζευξιν. Ἀποφ. Ἐξ. Ἀδμ. τῶν 11407 τοῦ 1858.

6. Ἡ Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος ἄδειαν δίδωσι τῷ ἀνδρὶ διατῆν τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον ἐξεπίτηδες ἀμέλει-
τικαύσης τὴν ἐκείνου σποράν. (Νεαρὰ Λέοντος 31. Πρὲλ. Ν. 11 § 2 Κωδ. 5. 17 (de repudiis).

Μ. Ἡ νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος ἐπιτοίπει εἰς τὸν ἄνδρα νὰ διαλύῃ τὸν γάμον μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τῆς ἐξεπίτηδες ἐκαμβλούσης τὰ ἐν τῇ σπορᾷ αὐτοῦ ἔμβρυα.

7. Ὁ δὲ ἐστὶ κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας ὁ θαυμανύ-
σαν ἔχων φησὶ γυναῖκα εἰ ἄλλην λήψεται μοιχᾶται.

Μ. Ὁ δὲ ἐστὶ κανὼν τοῦ Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας λέγει, ὅτι ὁ ἔχων γυ-
ναῖκα δαιμονιομένην, ἐὰν λάβῃ ἄλλην, μοιχᾶται.

8. Ἐλεγχθέντος τινός, ὡς ἀπεκάρη καὶ τὸ ἕτερον ἀποθέμε-
νος σχῆμα εἰς γάμον ἤλθε, διελύθη ὁ γάμος καὶ οἱ τοῦτον συναι-
νέσαντες καὶ τὸν γάμον συνειδότες ἐτιμωρήθησαν. (Πεῖρα 25. 33).

Μ. Ἐλεγχθέντος τινός ἐτι ἀπεκάρη καὶ ἀποθέσας εἶτα τὸ ἕτερον σχῆμα
ἤλθεν εἰς γάμον, διελύθη ὁ γάμος καὶ οἱ συναινέσαντες καὶ γινώσκοντες
τὸν γάμον ἐτιμωρήθησαν.

9. Ὅταν ἄσκησιν θάτερον ἔλθῃται τῶν μερῶν πρὸς τὴν ἐπὶ
τὰ κρεῖττω μεταβαῖνον ὁδὸν καὶ τὸν ἐν ἀγνείᾳ βίον αἰσθόμενον,
τηνικαῦτα κελεύομεν παρρησίαν εἶναι καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ
πρὸς τὰ καλλίω μετισταμένῳ, διαλύειν τὸ συνοικέσιον καὶ ἀνα-
χωρεῖν μετὰ τινος βραχείας ὑπολειψομένης τῷ καταλειψο-
μένῳ παραμυθίας, ὅπερ ἂν συμφωνήσαιεν οἱ συμβάλλοντες ἀπὸ
τελευτῆς γενέσθαι κέρδος, τοῦτο ἔχειν δεῖ τὸν καταλειψομένον
παρὰ θατέρου εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ καθιστῆσαι· διότι καὶ οὗ-
τος τόγε ἐπὶ τῷ συνοικήσαντι δοκεῖ τελευτᾶν ἑτέραν ἀντ' ἑτέρας
βίου πορείαν ἐλόμενος· (Νεαρὰ 22 κεφ. 5. Ν. 53 § 3. Ν. 56
πρ. Κωδ. 1. 3 (de ep clericis). Νεαρὰ 117 κεφ. 12. Νεαρὰ
123 κεφ. 40).

Μ. Ὅταν ὁ εἰς τῶν συζύγων προτιμήσῃ ἄσκησιν μεταβαῖνον πρὸς
τὴν εἰς τὰ κρεῖττω ἄγουσαν ὁδὸν καὶ ἐκλέγῃ κατὰ προτίμησιν τὸν συ-
ζυγον βίον, τότε διατάσσομεν νὰ ἔχῃ ἄδειαν καὶ ἀνὴρ καὶ γυνὴ ὅδεον
πρὸς τὰ ἀγνότερα νὰ διαλύῃ τὸ συνοικέσιον καὶ νὰ ἀναχωρῇ καταλειπὼν
μικρὰν παρηγορίαν πρὸς τὸν καταλειπόμενον, ὅτι ὅτι κέρδος ἦναι συμ-
φωνήσει οἱ συμβληθέντες νὰ ἐπέλθῃ μετὰ θάνατον, τοῦτο δὲον νὰ ληφάνῃ
παρὰ τοῦ ἄλλου ὁ ἐγκαταλειπόμενος εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ εἶναι· διότι καὶ
οὗτος ὡς πρὸς τὸν ἕτερον σύζυγον θεωρεῖται ὅτι ὀνήσκει προτιμήσας ἄλλον
ἀντ' ἄλλου ὁδὸν βίου.

10. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου διαπεπαρθενευμένην εὗρῃ, ἢ ὡς παρθένον ὁ ἀνὴρ ταύτης ἡγάγεται, καὶ δεῖξῃ τοῦτο παρτυρικά δι' ἐναργόους ἀποδείξεις, διαλύεσθαι καὶ τοῦτον τὸν γάμον ὁ Πατρίκιος ἔλεγε, μὴ κατακρινομένης τῆς γυναικὸς ἐπὶ μοιχείᾳ διὰ τὸ πρὸ τοῦ γάμου πεπλημμεληκεναι τὸ ἀμάρτημα. (Πεῖρα 49. 5).

Μ. Ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ εὗρῃ ἐκπεπαρθενευμένην ἢ ἑλπίεν εἰς γάμον ὡς παρθένον, καὶ δεῖξῃ τοῦτο εὐθὺς δι' ἐναργόους ἀποδείξεις, ὁ Πατρίκιος ἔλεγεν ὅτι καὶ ὁ γάμος οὗτος διαλύεται, μηδαμῶς τῆς γυναικὸς καταδικασμένης ἐπὶ μοιχείᾳ διὰ τὴν πρὸ τοῦ γάμου τέλειον τοῦ ἀμαρτήματος.

Ν. Εἰ καὶ ἡ ἐν τῇ παραγρ. ταύτῃ διάταξις δὲν φαίνεται ὑποστηριζομένη ὑπὸ αυτοκρατορικῆς τινὸς διατάξεως, οὐχ ἥττον δέον νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα, ἐπαρκομένης κατ' ἀνάλογίαν τῆς Νεκρᾶς 98 τοῦ Λεοντος, καὶ ἢ ἂν ἡ ἀλλοτρίωσιν σπερμάτων ὑποκρίσις φεραμένης γυνὴ οὐ μόνον εἰς μνηστείας διέλυσιν αἰτίαν δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν γαμικὴν οὐκονομίαν καὶ πορνήν καταλύει, διαστάσεως ἀπορριψῆς καθισταμένη καὶ μέλους ὑπόθεσις καὶ ἀλλοτριότης, διὰ τοῦ νομικοῦ λογισμοῦ τὴν ταυτότητα, οὗ ἕνεκα καὶ τὰ δικαστήρια τῶν Βυζαντινῶν ἐξ ἀναλογίας ἐφάρμοζον αὐτήν. Ἐπ. Ἐφ. Ἀδ. 5096 καὶ 10298 τοῦ 1849. (Ἀλλὰ κατὰ Καλλινῶν (τοῦ. Δ' § 148) καὶ Μεταξ. (τόμ. Γ' § 186), μὴ ὑπαρχούσης αυτοκρατορικῆς τινὸς διατάξεως περὶ τῆς λόγῳ εὐρέσεως διαπεπαρθενευμένης τῆς συζύγου διαζευξέως, ἀπλῶς ὁ τοιαύτης οὐσίας τῆς νομολογίας τοῦ ἐν τῷ ἱερολογίῳ τῆς Ἑκωνσαντινολογίας ἀνωτέρου δικαστηρίου κατὰ Πατρίκιον, δὲν ἰσχύει παρ' αὐτὴν ἢ ἡ διάταξις αὕτη).

11. Εἰ συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ μόνη εἰς μοναστήριον εἰσέλθοι, διαλυέσθαι ὁ γάμος δίχα διαζυγίου, μεθ' ἑαυτοὶ τὸ πρόσωπον τὸ εἰσερχόμενον εἰς μοναστήριον τὸ εἶχε λάβοι· καὶ εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ τὸν μοναχικὸν ἐπιλέξῃται βίον, ἀποκαθιστάτω τῇ γυναικὶ καὶ τὴν προῖκα καὶ δεῖ τι ἄλλο ἀπ' αὐτῆς εἶλας, καὶ πρὸς τοῦτοις ἐκ τῆς γαμικῆς θωρεᾶς τοσούτον, ὅσον μέρος ἐκ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρὸς ἤρμεζε τῇ γυναικὶ κατα τὴν ἑαυτοῦ τὸ τοῖς προικῶσι συμβολαίοις ἐμφερέμενον· εἰ δὲ γυνὴ εἴη ἢ εἰς τὸ μοναστήριον εἰσελθοῦσα, τὸν ὅμοιον τρόπον παρακρατεῖται ὁ ἀνὴρ τὴν γαμικὴν θωρεάν καὶ τὸν κάσον τῆς τρεῖς τὸν ἀπὸ τῆς τελευτῆς τῆς γυναικὸς συμφωνηθέντα καὶ τὸ λοιπὸν τῆς προικὸς ἀποκαθιστᾶν παρακελεύομεθα καὶ εἴτε ἕλκῃ ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικὸς παρ' αὐτῇ εὐρεθῇ. Ἀμφοτέρων δὲ τὸν μοναχικὸν βίον ἐπανηχόμενων, κελύμεν ἀρχαῖον τῶν προικιμαίων συμφωνίων τὸν ἀνδρὰ παρακρατεῖν τὴν γαμικὴν θωρεάν καὶ τὴν γυναῖκα τὴν ἰδίαν λαμβάνειν προῖκα καὶ εἴτε ἄλλο τῶ ἀνδρὶ δοθὲν εἶναι δεῖν. ἵνα εἰς ἑκα-

στος διχα ζημίας τῶν ἰδίων ἀπολαύσῃ πραγμάτων· εἰ μὴ, ὡς εἰκόσ, ὁ μνηστὴρ τῇ μνηστῇ ἢ τῇ μνηστῇ τῷ μνηστῆρι ἢ ἑαυτῇ τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ δωρήσασθαι τι ἢ συγχωρῆσαι βουληθεῖν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ συναινεσιν ἢ κατὰ σωφροσύνην ἐλύετο ὁ γάμος, θεσπιζόμεν μὴ ἄλλως πως ἢ παρευθὺ τὰ ἐκαστὰ μέρη προσέργεσθαι τῷ μονῆρι βίῳ· ἀζημιῶν ἐπληροῦσι οὐλαττομένων αὐτῶν. (Νεαρά 123 κεφ. 40. Πρσγ. 11. 4).

Μ. Ἐάν συνεστῶτος τοῦ γάμου ὁ ἀνὴρ μόνος ἢ ἡ γυνὴ μόνη εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, ὁ γάμος διαλύεται ἀνευ διαζυγίου, ἀλλ' ἂν' οὐ τὸ προσωποῦν τὸ μεταδάν εἰς μοναστήριον λάβῃ τὸ μοναχικὸν σῆμα· καὶ ἐάν μὲν ὁ ἀνὴρ ἐπέλθῃ τὸν μοναχικὸν βίον, ἀποδίδωσιν εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὴν προίκα καὶ ὅ, τι ἄλλο ἔλαττε παρ' αὐτῆς, καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς πραγματικῆς δωρεᾶς τοσούτον μέρος ὅσον ἤρκεσεν εἰς τὴν γυναῖκα ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός· κατὰ τὴν ἐμπεινομένην ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ συμφωνίαν· ἐάν δὲ ἡ γυνὴ ᾖ καὶ εἰς τὸ μοναστήριον εἰσελθεύσῃ, καθ' ὅμοιον τρόπον ὁ ἀνὴρ κρατεῖ τὴν πραγματικὴν δωρεάν καὶ τὸ ἐπιβάλλον κέρδος τῆς προίκας τὸ συμφωνηθέν ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς γυναικὸς καὶ τὸ ἐπίλοιπον τῆς προίκας διατάσσεται· ἂ ἀποδίδῃ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ ὅ, τι ἄλλο ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικὸς ἐβρέθῃ εἰς αὐτόν. Ἐάν δὲ ἀμφότεροι ἐκλείψωσι τὸν μοναχικὸν βίον, διατάσσεται νύμφη τὸ προικοσύμφωνον καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ κρατεῖ τὴν πραγματικὴν δωρεάν, ἡ δὲ γυνὴ λαμβάνει τὴν ἰδίαν αὐτῆς προίκα καὶ ὅ, τι ἄλλο διερχῇ· ὅτι ἔκωκεν εἰς τὸν ἄνδρα, ἵνα ἀπολαύσῃ ἐκαστος ἀζημιῶς τῶν ἰδίων αὐτοῦ πραγμάτων· ἐκτὸς ἐάν, ὡς ἐνδεχεται νὰ συμβῇ, ὁ μνηστὴρ δωρήσῃ ἢ θελήσῃ νὰ συγχωρήσῃ τι εἰς τὴν μνηστῆν ἢ ἡ μνηστὴ εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἀνδρα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γάμος διαλύετο καὶ κατὰ συναινεσιν ἢ ἐκ σωφροσύνης, διατάττομεν παρ' οὗτος οἱ σύζυγοι νὰ μεταδύνωσιν εἰς τὸν μονῆρι βίον, ὅποτε καὶ μένουσιν ἀζημίωι.

12. Ἡ ὑστερον ἐπιφανεῖσα δουλεία διαλύει τὸν γάμον καὶ διαζεύγνυσιν αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἀνὴρ τελευτῇ ἐπακλουθῆτος. (Ν. 11 Πανδ. 24. 2 (de divortiiis). Βασ. XXVIII. 7. 8).

Μ. Ἡ ὑστερον ἀποκαλυφθεῖσα δουλεία διαλύει τὸν γάμον καὶ χωρίζει τοὺς συζύγους ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἐάν ἐπηκολούθησε θάνατος.

13. Τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ὁ ἀνὴρ χωριζόμενος τὴν προίκα τῆς γυναικὸς ἀποκερδαίνειν δύναται, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῇ δεσποτειας τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισίν, ἢ παιδίων οὐκ ὄντων ἀπολαύειν αὐτὸν καὶ τῆς δεσποτειας, ταύτας εἶναι διατυπώμεν. Εἰ κατὰ τῆς βασιλείας βουλομένοις τισὶ σύνειδεν ἡ γυνὴ καὶ τῷ ἰδίῳ ἀνδρὶ μὴ φανερώτῃ· εἰ δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦτο παρὰ τῆς γυναικὸς παραγγελλθὲν σιωπήσῃ, ἔξεστι τῇ γυναικὶ δι' αἰσθητικῆς προσώπου τοῦτο παραγγέλλειν τῇ βασιλείᾳ, ὡς τὸν ἀνδρα μηδεμίαν ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας λύσεως γάμου εὑρεῖν πρό-

φασιν. Εἰ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ νομίση δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐλεγχθῆναι, προσήκει τὸν ἄνδρα πρότερον ἐγγράφεσθαι τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχὸν καὶ εἴπερ ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀληθὴς ἀποδειχθῇ, τῆνικαὐτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν τὸν ἄνδρα πρὸς τῇ προγάμου δωρεᾷ καὶ τὴν προίκα· καὶ πρὸς τοῦτοις εἰ παῖδας μὴ ἔχει, τοσεύτην λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης· τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προικὸς τὸ τρίτον μέρος εἶναι γινώσκεται, ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτεῖα καὶ τὴν προίκα καὶ τὴν παρ' ἑμῶν ὀριστεῖσθαι ποινὴν προσκυροῦσθαι. Εἰ γὰρ παῖδας ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συναινεσίου, καλεῖσθαι καὶ τὴν προίκα καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν κατὰ τοὺς ἐμπροσθεν ὥρισμένους νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι· καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν νομίμως ἐλεγχόμενον ἅμα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι· καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ μοιχὸς γυναῖκα, λαμβάνειν αὐτὴν τὴν ἰδίαν προίκα καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεάν· ὥστε εἰ παῖδας ἔχουσιν, μόνης τὴν γυναῖκα τῆς χρήσεως ἀπολαύειν τῆς δωρεᾶς, τῆς δεσποτείας κατὰ τοὺς νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς αὐτοῦ παισὶ δωρεύεσθαι· παίδων δὲ μὴ ὑπόντων, τὴν μὲν τῆς προγαμιαίας δωρικῆς δεσποτεῖαν τῇ γυναικὶ διαφέρειν θεσπιζόμεν, τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς πᾶσαν περιουσίαν τῷ φίτῳ κατὰ τοὺς παλαιούς προσκυροῦσθαι νόμους. Τὴν σιωδῆποτε τρόπῳ ἢ γυνὴ τῇ ζωῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβουλεύσῃ ἢ ἄλλοις τοῦτο ποιοῦσι συναινεῖα τῷ ἀνδρὶ μὴ φανερώσῃ. Ἐὰν ἀνδράσι μὴ βουλευομένου τοῦ ἀνδρὸς ἐξω τοῦ οἴκου μενεῃ, εἰ μήποτε τυχὸν παρὰ τοῖς ἰδίαις γονεῦσιν. Ἐὰν ἱππικαῖς ἢ θηρμαῖς ἢ κυνηγίοις παραγένηται· ἐπὶ τῷ θεωρῆται, ἀγνοούντος ἢ κωλύοντος τοῦ ἀνδρὸς. Ἐὰν δὲ συμπῇ τινα δίχα μίτῃ τῶν παρερημένων αἰτίων τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα τοῦ ἰδίου οἴκου ἐξω-
 ῖται, ὥστε ἐκείνην μὴ ἔχουσαν γονεῖς πρὸς οὗς δύναται μένειν, εἰ ἀνάγκης ἐξω τὴν νύκτα διαγείν, καλεῖσθαι μηδεμίαν εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἄδειαν διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν χωρισθῆναι· τῆς γυναικὸς. Δίδωσι περ αὐτὸς τοῦτου αἰτίας γέγονε· (Νεαρά 117 κεφ. 8 Ν. 8 § 5, Ν. 11 § 2 Κωδ. 5. 17 (de repudiis). Νεαρά 22 κεφ. 15 § 2 καὶ κεφ. 16 § 1. Προχ. 11. 6-10).

Μ. Δὲ αἰτίαι, ἔνεκα τῶν ὁποίων χωριζόμενος ὁ ἀνὴρ δύναται κα κερδαίνει τὴν προίκα τῆς γυναικὸς, ἐν ᾧ ἢ ἐπ' αὐτῆς κυριότης φυλάττεται εἰς τὰ γεννηθέντα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου τέκνα ἢ ἄλλως (μὴ ὑπαρχόντων δηλαδὴ τέκνων) ἀπολαύει αὐτὸς καὶ τῆς κυριότητος, ὀρίζομεν ὅτι εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἐὰν ἡ γυνὴ γινώσκῃ, ὅτι ἐπιβουλεύουσι τινες τὴν βασιλείαν καὶ δὲν φανερώσῃ αὐτὴ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ σιωπήσῃ τοῦτο ἀναγγελλέν

αὐτῷ ὑπὸ τῆς γυναικὸς, συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ κοινοποιῇ τὰς δι' αὐτοῦ ποτε προσώπου πρὸς τὸν βασιλέα, ὥστε διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ μὴ εὐρίσκη ὁ ἀνὴρ αὐανδῆποτε πρόσφιν πρὸς διαλύσιν γάμου. Ἐάν ὁ ἀνὴρ νομίσῃ ὅτι δύναται ἡ γυνὴ αὐτοῦ νὰ ἐξελεγχθῇ ὡς μοιχαλὶς, ἐπείκει ἐαυτὸν πρῶτον νὰ ἐγκαλίσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ ἐὰν ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀποδειχθῇ ἀληθής, τότε μετὰ τὴν διαλύσιν τοῦ γάμου κρατεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν καὶ τὴν προίκα· καὶ προσηνὲς εἶναι δὲν ἔχῃ τέκνα, λαμβάνει ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας τῆς γυναικὸς τοσούτον ὅσον ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προίκα, ὥστε νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ παρ' αὐτοῦ ὀφείλουσιν ποινή. Αἰετοί, εἰν ἔχῃ τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικισίου, διατάσσεται καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ ἄλλη τῆς γυναικὸς περιουσία νὰ φυλάττηται εἰς τὰ τέκνα κατὰ τοὺς ἐμπροσθεν ὠρισμένους νόμους· καὶ οὕτως ὁ μοιχὸς νομίζων ἐξελεγχόμενος νὰ τιμωρῆται μετὰ τῆς γυναικὸς· καὶ εἰ μὲν ὁ μοιχὸς γῆν γυναῖκα, νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ τὴν ἰδίαν αὐτῆς προίκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· ὥστε, εἰν ἔχῃσι τέκνα, ἡ γυνὴ νὰ ἀπολαύῃ μόνον τῆς ἐπιμέλειας τῆς δωρεᾶς, ἡ δὲ κυριότης νὰ φυλάττηται κατὰ τοὺς νόμους εἰς τὰ τέκνα· τὴν δὲ ἄλλην περιουσίαν τοῦ ἀνδρὸς δωροῦμεν εἰς τὰ τέκνα· εἰν δὲ τέκνα δὲν ὑπάρχωσι, διατάσσεται ἡ μὲν κυριότης τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς νὰ μεταδίδῃν εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ ἄλλη περιουσία νὰ προσκυροῦται κατὰ τοὺς παλαιούς νόμους εἰς τὸ δημόσιον. Ἐάν καθ' αὐανδῆποτε τροπὴν ἡ γυνὴ ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνδρὸς ἢ γινώσκουσα ὅτι ἄλλος πράττειν τοιοῦτό τι δὲν φανερώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἀνδρα. Ἐάν παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς συμποσιαζῇ ἢ συλλούχῃ πρὸς ἄνδρας ἐξωτικούς. Ἐάν παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς μείνῃ ἔξω τῆς οἰκίας, ἐκτός ἂν τυχὸν θεωρεῖται παρὰ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς. Ἐάν ἀγνοοῦντος ἢ ἐμποδίζοντος τοῦ ἀνδρὸς ἀπέλθῃ εἰς θεωρήσιν ἱππικὸς ἀγῶνας ἢ θεατρον ἢ κυνήγια. Ἐάν δὲ συμπῆ ἄνευ αὐτοῦ τῶν εἰρημένων αἰτιῶν νὰ ἀποδῶν τις ἐκ τῆς οἰκίας τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ὥστε μὴ ἔχουσα αὐτὴ γονεῖς, παρ' οἷς δύναται νὰ μείνῃ, εἰ ποτε κατὰ διατριβὴν ἔξω τὴν νύκτα, διατάσσεται ὅτι δὲν ἔχει ὁ ἀνὴρ ἀδικίαν νὰ ποινήσῃ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, διότι αὐτὸς ἔγινετο αἰτία τοῦτου.

N. Συστατικὰ τῆς παραδόσεως τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως εἶναι α.) γάμος ἡδὴ πραγματικῶς ὀριστάμενος καὶ β.) πολιτικῶς ἀνεγνωρισμένος ἔγκυρος γάμος. Ὅθεν δὲον πρὸς βεβαίωσιν τῆς παραδόσεως τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως ἀποδειχθῇ οὐ μόνον ὅτι εἶχε τελεσθῇ γάμος, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐτελέσθη κατὰ τὰς ἰσχυρούσας διατάξεις. Δ. II. 179 τοῦ 1865.—Ποινὴ κατὰ μοιχείαν καταδίδωσι καὶ καταδικὴν δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν ἀναγκαῖα εἰς πρόκλησιν διαζυγίου, οὐ μόνον διότι ἡ ἐν Ἀρμεν. ὀριζομένη ἐγκληματικὴ κατηγορία κατηργήθη ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 888 τῆς πολ. δικον. ἐσθέρια δι' ὑπάρχει δικονομικῆς διατάξεως ἐπιβάλλουσα αὐτήν, ἀλλὰ καὶ διότι το μὲν ἀρθρον 882 καὶ ἐπ. τῆς πολ. δικον. παρέχουσι τοῖς συζύγοις τὸ δικαίωμα ἄνευ διαστολῆς ἢ περιορισμοῦ τοῦ ζητεῖν δι' ἀστικῆς ἀποφάσεως τὴν ἀλυζίν, τὸ δὲ 286 τοῦ Ποιν. Νόμου ἐρίζει ὅτι ἡ παράβασις τῆς περὶ τὸν γάμον πίστεως τιμωρεῖται κατ' αἴτησιν τοῦ ὀδριστεύοντος, ὅθεν δύναται οὗτος ὡς ὀδριστεύς νὰ προκαλέσῃ μὲν, ἂν ἐγκρίνῃ, τὴν ποινικὴν καταδίωξιν τῆς συζύγου του ἢ, παραλείπων αὐτήν, νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀλυζίν ἀνώπιον τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου, ἀποδεικνύς παραμειπτόντως τὴν ἀν-

χείαν. Α. Β. 32 τοῦ 1842, 108 τοῦ 1847.—Κατὰ τὴν Νεορὰν 117 κερ. 71 § 7 εἰν δ' ἀνὴρ, ἐκτός τῶν ἐν τῷ κεφαλῷ τούτῳ σημειουμένων περιπτώσεων, ἐξωθήσῃ ἀπὸ τοῦ ἰδίου οἴκου τὴν γυναῖκα, ὥστε ἐκείνη, μὴ ἔχουσα γονεῖς, παρ' οἷς δύναται μένειν, ἐξ ἀνάγκης ἔξω τὴν νόκτα διαβῇ, δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου διαζύγιον, διότι παραιτίας τούτου αὐτὴ γίνεται. Α. Β. 49 τοῦ 1868, 159 τοῦ 1878, Ἱερὰς Συνόδου τῆς Κωνστ. ἀποφ. 81 τοῦ 1889, 101 τοῦ 1903.—Κατὰ τὸν Νόμον 8 § 3 βιβλ. 48 τίτλ. 5 Πανδ. καὶ τὴν 11 διατ. Κωδ. βιβλ. 9 τίτλ. 9 ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται νὰ κατηγορήσῃ ὡς μοιχαλίδεα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, ἐπομένως οὔτε νὰ ζητήσῃ ἕνεκα τούτου λόγου διαζύγιον, ὅταν μετὰ τὴν μοιχείαν αἰωπηθῇ διαγόμενος εἰς τὴν εἰκίαν αὐτοῦ ὡς συζυγον τὴν γυναῖκα αὐτήν. Α. Β. 42 τοῦ 1850.—Ὅριζοντος τοῦ νόμου ὅτι δικαιούται ὁ ἀνὴρ νὰ αἰτησῇται διαζύγιον, εἰν ἱππικοῖς ἢ θεατροῖς παραγεννῆται ἡ γυνὴ ἐπὶ τῷ θεωρησῇ, ἔπεται ὅτι ἐπιτρέπεται διαζύγιον καὶ ἂν ἀπειθῇ ἐν ἀγνοίᾳ ἢ παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ συζύγου εἰς χοροὺς καὶ συναυλίας, ἀτε πολλῶν μᾶλλον καταδικαστέας εὐσεῖς τῆς μετοχῆς εἰς συναυλίαν καὶ χορὸν δημοσίᾳ δοθέντα (Πρακτικὸν Ἱερ. Συνόδου τῆς Κωνστ. τῆς 30 Σεπτ. 1878). Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι εὐδαμῶς ἀποτελεῖ αἰτίαν διαζυγίου ἡ μετοχὴ τῆς γυναικὸς εἰς χορὸν ἐν στενῷ οἰκογενειακῷ κύκλῳ τελεσθέντα (Ἱερ. Συνόδου τῆς Κωνστ. ἀποφ. 191 τοῦ 1896).

14. Τὰς αἰτίας δι' ὧν εὐλόγως δύναται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς χωρεῖσθαι καὶ ἐξ ὧν δύναται τὴν προῖκα λαμβάνειν καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους ἀπαιτεῖν ὠρεάν, ὁμοίως τοῖς παισὶ διαφυλάχουσι τῆς ἐπὶ τῇ ὠρεᾷ δεσποτείας, ἡ παιδων μὴ ὄντων ἔχειν καὶ τὴν ταύτης δεσποτείαν, ταύτας εἶναι διατυπούμεν. Ἐὰν κατὰ τῆς βασιλείας ἡ αὐτὴ βυβλῆται τι, ἢ τοῦτο τις βουλευόμενος συνειδῶς μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ ἢ δι' αὐτοῦ ἢ οἰωνόποτε προσώπου. Ἐὰν οἰωνόποτε τρόπῳ ὁ ἀνὴρ ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῆς γυναικὸς ἢ ἄλλων τούτοις βουλευμένων εἰδῶς μὴ φανερώσῃ τῇ γυναικὶ καὶ σπουδᾷ κατὰ τοὺς νόμους ἐκδικῆται τὴν κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐπιβουλήν. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ τῇ τῆς γυναικὸς σφραγίσῃ ἐπιβουλεύων ἄλλοις ταύτην εἰς τὸ μοιχευθῆναι ἐπιχειρήσῃ προδοῦναι. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ περὶ μοιχείας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς ἐγγράψῃται καὶ τὴν μοιχείαν μὴ ἀποδείξῃ ἐξείναι τῇ γυναικὶ βουλευμένη καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας χωρίζεται τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀπολαμβάνει μὲν τὴν ἰδίαν προῖκα, κομίζεσθαι δὲ καὶ ἐκ πάσης τῆς οὐσίας ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τὴν προγαμιαίαν ὠρεάν· καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς συκοφαντίας εἰ παῖδας μὴ ἔχον ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, τοσοῦτον λαμβάνειν αὐτὴν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς περιττευούσης, μετὰ τὴν ἰκάνωσιν τῆς τε προικὸς αὐτῆς καὶ τῆς προγάμου ὠρεᾶς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας, ὅταν τῆς προγαμιαίας ὠρεᾶς τὸ τρίτον μέρος εἶναι γινώσκεται· εἰ γὰρ παῖδας ἔναι, καλεῖσθαι τῶν τῶν ἀνδρὸς περιου-

σίαν τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι, βεβαίῳ μενόντων τῶν περὶ τῆ προγαμιαίας δωρεᾶς, τῶν τοῖς ἄλλοις περιεχομένων νόμοι· αὐτῷ μέντοιγε ὥστε διὰ τὴν ἐπαχθεῖσαν τῆς μοιχείας κατηγορίαν καὶ μὴ ἀποδειχθεῖσαν κάκειναις τὸν ἄνδρα ταῖς τιμωρίαις ὑποβληθῆναι αἷς ἐμέλλεν ὑπομένειν ἢ γυνή, εἴπερ ἂν ἡ τοιαύτη ἀποδειχθῇ κατηγορία. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, καθ' ὅτι μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ συνοικεῖ, περιφρονῶν αὐτὴν μεθ' ἑαυτοῦ εὕρισκῃται ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ μένων ἢ κατὰ τὴν αὐτὴν πόλιν διαγῶν ἐν ἑτέρῳ οἴκῳ μετὰ ἄλλης γυναικὸς συνεχῶς μενων ἐλέγχῃται, καὶ ἅπασι καὶ δις ἐγκληθεῖς ἢ διὰ τῶν ἑαυτοῦ γονέων ἢ διὰ τῶν τῆς γυναικὸς ἢ δι' ἑτέρων τινῶν ἀξιοπιστῶν μαρτύρων τῆς τοιαύτης ἀτελείας μὴ ἀπόσκηται, ἐξελθὼν τῆς γυναικὸς καὶ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας διαλύειν τὸν γάμον καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν δεδομένην προίκα καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν καὶ ὑπὲρ ταύτην τῆς ὁδοῦς τρίτον μέρος τῆς διατιμῆσεως, ἢ πρὸ γάμου δωρεὰ ποιεῖ, ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας ἑαυτὸν βάλειν· αὐτῷ μέντοιγε ὥστε, εἰ παῖδας ἔχει, τῆς χρήσεως μόνῃς ἀπολαύειν τὴν γυναῖκα τῶν πραγμάτων, ὥστε ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς ποινῆς τοῦ τρίτου μέρους τῆς αὐτοῦ ἀνδρὸς περιουσίας ἀπολάβοι, τῆς δεσποτείας τῆς κοινῆς παιδοφυλάττομένης· εἰ γὰρ παῖδας μὴ ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεῖται, ἔχειν αὐτὴν τῶν τοιοῦτων πραγμάτων καὶ τὴν δεσποτείαν ἐκτελέσειεν. (Προχ. 11. 13-18).

Μ. Δι' αἰτίας, δι' αἷς εὐλόγως δύναται ἡ γυνὴ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ συζύγου καὶ δι' αἷς εὐλόγως δύναται νὰ λαμβάνῃ τὴν προίκα καὶ νὰ ἀπαίτῃ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν, ἐνῷ ὁμοίως ἢ ἐπὶ τῆς δωρεᾶς κυριότητος φυλάσσεται εἰς τὰ τέκνα ἢ, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι τέκνα, καὶ ταύτης τὴν κυριότητα νὰ ἔχῃ ἡ γυνή, διατασσόμεν νὰ ἦναι αἱ ἐξῆς. Ἐὰν ἡ αὐτὴ ἐπιβουλεύῃ τοῖς κατὰ τῆς βασιλείας ἢ γενώσκων ὅτι ἄλλοι τινὲς ἐπιβουλεύουσιν δὲν δηλώσῃ ταῦτα εἰς τὸν βασιλέα ἢ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι' ὁποιονδήποτε ἄλλου προσώπου. Ἐὰν καὶ οἰονδήποτε τρόπον ὁ ἄνθρωπος ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν τῆς γυναικὸς ἢ γινώσκων ὅτι ἄλλοι ἐπιβουλεύουσιν αὐτὴν δὲν φανερώσῃ ταῦτα εἰς τὴν γυναῖκα καὶ δὲν προθυμοποιήσῃ κατὰ τοὺς νόμους νὰ διεκδικήσῃ τὴν κατὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐπιβουλήν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐπιβουλεύσῃ τὴν σωτηρίαν τῆς γυναικὸς ἐπιχειρήσῃ νὰ παραδώσῃ ταύτην εἰς ἄλλους πρὸς μοιχείαν. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐγκαλέσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπὶ μοιχείᾳ καὶ δὲν ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν συγχωρεῖται εἰς τὴν γυναῖκα καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, ἐὰν βέλῃ, νὰ ῥιζήσῃ τοῦ ἀνδρός· καὶ νὰ ἀναλάβῃ μὲν τὴν προίκα αὐτῆς, νὰ λαμβάνῃ καὶ ἐκ πάσης τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός αὐτῆς καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν· καὶ διὰ τὴν συκοφαντίαν ταύτην, ἐὰν μὴ ἔχῃ τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεῖται, μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς προίκα καὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς νὰ λαμβάνῃ αὐτὴ ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός τοσούτον ὅσον γυνὴ ζηταί ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς· διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔχῃ

τέκνα, διατάσσεται νὰ διατηρήται διὰ τὰ τέκνα ὅλη ἡ περίοδος τοῦ ἀνδρός, τερνόντων ἀκοαίαν τῆς ἰσχύος αὐτῶν τῶν περὶ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς ἐν ταῖς ἀλλοδαπὰς νόμοις διαλαμβανόμενων ταυτοτρόπως ὥστε διὰ τὴν προστασίαν κατηγορίαν τῆς μοιχείας καὶ μὴ ἀποδεχθεῖσαν νὰ υποδαλῇται ἡ ἀνὴρ καὶ εἰς ἐκείνας τὰς τιμωρίας, ὡς ἐμελεῖ νὰ ὑπομείνῃ ἡ γυνή, ὡς ἀποδεικνύεται ἡ τοιαύτη κατηγορία. Ἐὰν δ' ἀνὴρ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἐνθα συγκατοικεῖ μετὰ τῆς γυναίκος αὐτοῦ, περιτρυνὼν αὐτὴν συνουρίσκηται μετ' ἄλλης μένων εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, ἢ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει διατρέδων ἐλέγχεται μένων συνεχῶς ἐν ἄλλῃ οἰκίᾳ μετ' ἄλλης γυναίκος, καὶ ἀπαξ καὶ ὅς ἐπιπληχθεῖ, ἢ διὰ τῶν γονέων αὐτοῦ ἢ διὰ τῶν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ δι' ἄλλων ἀξιοπιστῶν μωρτῶν δὲν ἀπέχῃ τῆς τοιαύτης ἀσχημίας, συγκατοικεῖ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ διαλύῃ τὸν γάμον καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν δουλείαν προῖκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν κατὰ τὰ τὴν ἑβραίων τὰς νὰ λαμβάνῃ ἐκ τῆς ἄλλης περιουσίας τοῦ ἀνδρός τὸ τρίτον μέρος τῆς οὐσίας τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς εἰς τὸν ὅμοιον ὥστε, ἐὰν ἔχῃ τέκνα, νὰ ἀπὸλαύσῃ ἡ γυνὴ μόνος τῆς ἐπικαρπίας τῶν πραγμάτων, ἐπερ ἀπολαμβάνει ἐκ τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς καὶ τῆς ποινῆς τοῦ τρίτου μέρους τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἢ δὲ κυριότης νὰ φυλάττηται διὰ τὰ κοινὰ τέκνα διότι, ἐὰν δὲν ἔχῃ, τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεῖσι, διατάσσεται νὰ ἔχῃ αὐτὴ καὶ τὴν κυριότητα τῶν τοιούτων πραγμάτων.

Ν. Α' ἐν τῇ *Κεφάλειᾳ διατάξεις περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς μετὰ τὴν διὰ λόγον μοιχείας διάλυσιν τοῦ γάμου φέρουσι χωριστὰς ποινικὰς, ὡς προκύπτει καὶ ἐκ τῆς συμπαραβολῆς αὐτῶν πρὸς τὰ ἀνάλογα τοῦ Κωδικὸς Ν. § 4 καὶ Ν. 11 § 1 καὶ 3 βέλ. Ε' τίτλ. 12' καὶ τῶν Νεαρῶν ΚΒ' αἱ 16 § 3 καὶ κεφ. 16 § 1. Ρ12' κεφ. 8, καὶ ΡΑΔ' κεφ. 10 χωρία, ἐν ταῖς ἡ ἑνὲα μοιχείας περιουσιακὴ ζημίωσις τῆς γυναίκος καλεῖται ποινὴ, καὶ ἐκ τοῦ συνόλου τῶν λοιπῶν περὶ μοιχείας βωμολογικῶν διατάξεων, ὧν ὁ ποινικὸς χαρακτὴρ τοσούτον καταφανέστερος ἀποδίδει, ὅσον οἱ μνησθέντες νόμοι ἐπιβάλλουσιν οὕτην ὡς ἐπακολουθήμα ποινικῆς καταδικαστικῆς καὶ καταδικᾶς. Ἐν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Λέων θεοπίστως ἐκ νεοῦ διὰ τῆς 16' Νεαρᾶς αὐτοῦ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός ἀπώλειαν τῆς προικὸς τῆς γυναίκος, ἣν εἶχε προκαταργήσει ἡ ΡΑΔ' Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἀναγίρει ὅτι ἀπονέμει τῷ ἀνδρὶ τὴν προῖκα τῆς μοιχαλίδος πρὸς παραμυθίαν αὐτοῦ, τοῦτο δὲν ἐμφαίνεται διὰ αὐτὴν δὲν φέρει ποινικὴν χαρακτὴρα, διότι διὰ τῆς αὐτῆς ἐπιδικάζονται εἰς τὴν αὐτοῦ μοιχαλίδα νέαι σωματικαὶ ποιναί, εἰσάγεται δὲ πάλιν ὡς προσταγῆμα τῶν ποινῶν τούτων ἡ περὶ ἀποδόσεως τῆς προικὸς εἰς τὸν ἀνδρα διατάξις τῶν προτέρων νόμων. Τὸ ἀδικαίρετον δὲ τοῦτο τῶν περὶ μοιχείας ποινικῶν διατάξεων ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἱσχύοντος τανῦν ποινικοῦ συστήματος, καὶ ὁ ὁρίσαντις τοῦ ποινικοῦ νόμου διὰ τοῦ 360 ἄρθρου ἐν μόνον ποινῆς εἶδος εἰς τὴν μοιχείαν, τοῦ τῆς φυλάξεως, πᾶσαι αἱ τῶν προγενεστέρων νόμων θεωροῦνται καταργημέναι δυνάμει τοῦ 705 ἄρθρου αὐτοῦ. Α. Π. 110 τοῦ 1847, 5 τοῦ 1859 (*Ὁμοδοξία Καλλίτης). Ἀλλὰ κατὰ τὰς Α. Π. 364 τοῦ 1840, 203 τοῦ 1850, 20 τοῦ 1861, 46 τοῦ 1868 αἱ διατάξεις τῶν αὐτοκρατορικῶν νόμων αὐτὰ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσι ποινικαί, ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἀνδρα προσκυρώσεως τῆς προικὸς καὶ τῆς προγράμμου δωρεᾶς, τῆς παρακολουθούσης τὴν διαξέειν, ἥτις ἀπορροῖται μόνον κατ' αἰτήσιν τοῦ ἀνδρός, διαταχθείσης πρὸς ἀπλὴν αὐτοῦ παραμυθίαν καὶ περιθάλψιν τῶν κοινῶν τέκνων, οὐχὶ δὲ ὡς ποινῆς τῆς μοι-

χαλίδος. Κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 7 τοῦ 1856 κατὰ τὴν Νεαράν 117 κατ. 8 § 2 λυομένου τοῦ γάμου διὰ μοιχείαν τῆς γυναίκος, ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν τοῦ γάμου δωρεὰ καὶ τὴν προίκα, λαμβάνει πρὸς ποινὴν τῆς μοιχαλίδος γυναίκας ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῆς ὅσον εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προίκας· ἀπὸ ὧς ποινῆς τῆς μοιχαλίδος ὀρίζεται μόνον τὸ ἕκ τῆς περιουσίας αὐτῆς ἀφαιρούμενον μετὰ καὶ λαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἡ δὲ προίκα μένει εἰς αὐτὸν ὡς ἄνευ, ὅπως ἦτο συνεστῶτος τοῦ γάμου, καὶ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν ἀναγίγνωσιν συζυγίου νὰ κηρύσσεται αὐτὴν, διαλυομένου τοῦ γάμου ἐξ αἰτίας αὐτῆς· περιποιούσαν ἐκ τῇ ὠφέλειαν ἐξ οἰκείου ἁμαρτήματος· ἡ δὲ Νεαρά 184 κατ. 10 ἡ διατάξεις τὸ ἐμβαλλέσθαι τὴν μοιχαλίδα εἰς μοναστήριον δὲν ἐνεῖται, ὅτι λαμβάνει ὁ ἀνὴρ τὴν προίκα ὡς ἄνευ ἀποτέλεσμα τῆς ποινῆς τῆς καθεύξεως τῆς γυναίκας· ὅθεν δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ προίκα προσκυροῖται τῷ ἀνδρὶ ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ποινῆς τῆς καθεύξεως, ὡς ἐξέλασον τινες· κατὰ τὰς Α. Π. 168 τοῦ 1871, 281 τοῦ 1872, 146 τοῦ 1873 ἡ μοιχαλὶς ἀπώλλοι τὴν προίκα αὐτῆς κερδαινόντος αὐτὴν τοῦ ἔχοντος τέκνα ἐκ τοῦ μετ' αὐτῆς γάμου ἀνδρός, φυλαττομένης τῆς ἐπ' αὐτῆς ἡσυχίας τῆς πατρὸς, κατὰ τὴν Νεαράν 117 κατ. 8 περιεχομένην ἐν Ἀρμενοπούλῳ Ἀρχιεπ' ἡ Νεαρά μόνον ὅταν οὗτος ἦναι ἄπαις. (Ὁμοδοίει Παπαζόγους). Ὡσαύτως κατὰ τὴν Α. Π. 265 τοῦ 1900 ἡ τοῦ νομοθέτου πρόθεσις σαφὲς κυρίως τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀφύου συζύγου. (Ὁρίων). Ὁ νομοθέτης τὰς τῷ ὁπαίτιν συζυγίᾳ ἐπιβαλλόμενας ἀπωλείας καὶ στέρσεις περιουσίας, θέλει οὐχὶ νὰ τιμωρήτῃ τὸν ὁπαίτιν, ἀλλὰ νὰ ἀσφαλίῃ τὸν ἀφύον συζυγόν· ἐντεῦθεν ὁ ὅρισμος τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως, ἡ διατάξις οὗτος νὰ λαβῇ διὰ τὴν ἐκ τῆς λύσεως τοῦ γάμου ἐπενεχ' ἦσαν ζημίαν. Ἐκ τοῦ ὅτι δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς ἀποκαλεῖ τὰς ἐν ταῖς Νεαράς, ἡ καὶ ἡ προκειμένη ἐν Ἀρμ. διατάξεις, μνημονευόμενας ἀποζημιώσεως καὶ στέρσεως ποινῆς, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ πραγματὶ εἶναι ποινὴ κατὰ τοὺς ἑκ τῆς ποινικοῦ δικαίου. Σημειώσιον ὅτι διαλαμβάνουσιν τῆς ἐν Ἀρμ. διατάξεως, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει τὴν προίκα, ὅταν ἐπέλθῃ διαζυγίον, ἔπειτα ἐν μὴ ἐπελόντος διαζυγίου, ὅτι δὲ μᾶλλον μὴ κινήσεως ἀγωγῆς κατὰ διαζυγίου συνεστῶτος τοῦ γάμου, εἰ κληρονομοὶ τοῦ ἀνδρός ἔδωκεν ἡ κληρονομία τὴν προίκα τῆς γυναίκας λόγῳ κακοηθείας αὐτῆς. Α. Π. 139 τοῦ 1850.—Ἡ § 14 δὲν περιορίζει τὸ δικαίωμα τῆς συζυγοῦ εἰς αὐτὴν διαζυγίου ἐντός τοῦ χρονίου διαστήματος, καθ' ὃ διαρκέουσιν αἱ πράξεις λαῦσαι τὴν τοῦ γάμου διαλυσιν νόμιμοι ὑπομαί. Α. Π. 185 τοῦ 1850.—Ὁ γάμος δὲν λύεται λόγῳ σχέσεων τοῦ ἀνδρός μετ' ἄλλης γυναίκας ἐν μὴ ἀποδεχθῆναι, ὅτι ὁ συζυγὸς ἡλεγχθῇ συνεχῶς συνδιατρέψων μετ' ἄλλης ἐν σκοπῷ ἀσελγείας. Α. Π. 225 τοῦ 1858.—Ἡ ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς ζωῆς τῆς γυναίκας εἶναι λόγος διαζευξίως. Α. Π. 24 καὶ 49 τοῦ 1847, 70 τοῦ 1850, 189 τοῦ 1857. Ἀλλὰ ποτε ὁπάρχει ἐπιβουλὴ εἶναι πραγματικὸν γεγονός; ἀφίεμον εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ τῆς οὐσίης. Α. Π. 70 τοῦ 1859, 189 τοῦ 1857. Δὲν θεωρεῖται ὁμοῦς ἐπιβουλὴ διαθήποτε κλέψας τὸν ἄνδρα κατὰ τῆς γυναίκας, εἰς ἑρπυσμένον ψυχικῆς ὁρμῆς ἢ εἰς καταστάσιν μωρίας, ἀλλ' ἡ ἐκ δολίας προθέσεως καὶ ἐκ προμελέτης ἐπὶ σκοπῷ στερήσεως τῆς γυναίκας τῆς ζωῆς· πράξις. Α. Π. 24 καὶ 1849 τοῦ 1847 (Ὁμοίως σφ. 70 νατο καὶ Ἱερά Σύνοδος Κωνσταντ. διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῆς; 179 τοῦ 1893).—Ἐπιτρέπων ὁ νόμος εἰς τὴν γυναῖκα τὴν διαζεύξιν, ἂν καταγγεῖται αὐτὴν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μοιχείᾳ μὴ ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν, ὑπονοεῖ καταγγεῖται

αποκρύπτει τὴν διάλυσιν τοῦ γάμου καὶ τὴν τιμωρίαν τῆς μοιχαλίδος τὴν γινουμένην ἐνώπιον τῆς ἀρμεδίας ἀρχῆς. οὐχὶ δὲ δυσφήμησιν ἀπλὴν αὐτῆς κατὰ μοιχαλίδος, Δ. Π. 119 τοῦ 1827, 329 τοῦ 1840, 51 τοῦ 1848, 6 τοῦ 1844. Ἡ δὲ κατὰ μὲν τὴν 329 τοῦ 1840 καὶ ἡ πράξις τῆς ἐγγραφῆς κατ' αὐτὴν, ἀγνοοῦντι τῆς δι' ἰδιωτικῆς κατηγορίας καταγγελίας, δὲν ἔχει ἐπιρροήν, εἰμὴ ἂν ἐμφανισθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ καὶ εἰδοποιηθεὶς περὶ τῶν ἐπακολουθησάντων τῆς κατηγορίας ἐπιμένῃ εἰς αὐτήν, διεξαγών αὐτοποιστως (ὡς ἰδιώτης κατήγορος) κατὰ δὲ τὴν Δ. Π. 6 τοῦ 1844 καὶ μόνον ἐγγράφεισθε ἡ σύζυγος ἐπὶ μοιχείᾳ ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς, καίπερ μὴ παριστάμενος ὡς ἰδ. ὡς κατήγορος, δύνανται ἀθροισμέναι, νὰ αἰτήσῃ διαζευξίν κατὰ δὲ τὴν Δ. Π. 53 τοῦ 1848 δικαιούται νὰ αἰτήσῃ διαζευξίν ἐὰν ὁ ἄλλος ἐγγράφῃ ὡς κατήγορος καὶ μὴ ἀποδείξῃ τὴν μοιχείαν· δὲν ἀπαίτεται δὲ καὶ ἀποδείξησθαι προσηλὺς ὡς συκοφαντῆς ὁ κατηγοροῦντας σύζυγος, ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ταῦτοπαθείας τῶν συκοφαντῶν ἐφαρμόζεται μόνον κατὰ τοὺς νόμους 8 καὶ 6 τοῦ 16 τίτλου τοῦ 9 βιβλίου τοῦ Κωδικὸς εἰς τὰς κυρίως ποινάς, περὶ ὧν προδίδει ὁ νόμος 14 τῆς Ἐκτελέσεως τοῦ Ἀρμενοπούλου παρακατωμένων κατὰ δὲ τὰς 55 καὶ 193 τοῦ 1884 (Τμ. Β') δικαιούται ἡ γυνὴ νὰ αἰτήσῃ τὴν διαζευξίν αὐτῆς μόνον ἐὰν ὁ σύζυγος καταγγείλῃ αὐτὴν πρὸς τὴν ἀρμεδίαν ἀρχὴν ἐπὶ μοιχείᾳ, μὴ δυνήσῃ, δὲ νὰ ποιεῖται τὴν μοιχείαν ἐνώπιον τοῦ ἀρμεδίου ποινικοῦ δικαστηρίου (κατὰ τὴν πλειονοψηφίαν), δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν διαζευξίν αὐτῆς καὶ ἐὰν μὴ καταγγείλῃ ποινικῶς τὸν σύζυγον αὐτοῦ ὁ σύζυγος, ἀλλ' ἀπλῶς αἰτήσῃ διαζευξίν ἐπ' αὐτῆς ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι ἀτέλεσεν ἡ σύζυγος αὐτοῦ μοιχείαν, διότι τὸ πρὸς διαζευξίν δικαίωμα τῆς γυναίκος κυρίως καὶ κατ' εὐσίαν στηρίζεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς δυσφήμησιν αὐτῆς δι' ἀνυποστάτον ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορίαν, ἡ δὲ λόγος, δι' ἣν ἀπαγγέλλεται τότε ἡ ὑπο ποινικοῦ δικαστηρίου καταδική, προήρχετο κατὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος τότε συστήματος, κατ' ὃν ἡ διαζευξὶς ἐπὶ ἡγετο ἀπὸ ἐπικρατοῦς δικῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀναγκαῖον ἦν ἀπεύκτως νὰ προηγῇ ποινικὴ δίκη, ἀλλὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν δικονομικοῦ δικαίου, κατ' ὃν ἡ τοῦ ποιν. δικαστηρίου ἀθωωτικὴ ἀπάντησις καὶ ἡ λόγῳ παραγραφῆς ἀπαλλαγὴ τοῦ κατηγορουμένου δὲν κωλύει τὴν ἐπιδίωξιν τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων ἐνώπιον τοῦ πολ. δικαστηρίου (κατὰ τὴν μειονοψηφίαν).— Σημειώσιον, ὅτι καὶ ὅποτε ἡ διάλυσις τοῦ γάμου προέβη ἐξ υπαιτιότητος τοῦ ἀνδρὸς, δὲν στερεῖται αὐτοῦ τῆς πρεσβυτικῆς ὑπερῆς, ἀπὸ τοῦ μὲν ῥωμ. νόμου ἐπιβαλλόντος ἐξ ἑνὸς αὐτὴν ὅπως τῷ ἀνδρὶ ὡς ποινὴν διὰ τὴν μὴ ἀποδειχθεῖσαν τῆς μοιχείας κατηγορίαν, τῶν ποινῶν δὲ τοῦ ῥωμ. νόμου μὴ ἰσχυουσῶν νῦν, ἐξ ἄλλου δὲ καλόντος πᾶσαν τὴν τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι, ἐπομικῶς εὐδαμῶς ἀρροζούσας τῇ γυναικὶ ὑπαρχόντων τέκνων τῆς ἀπαιτήσεως αὐτῆς, ὡς εἰς τὸν πατέρα ἐπικείμενου τοῦ βαρὺς τῆς τῶν τέκνων διατροπῆς καὶ μετὰ τὸ διαζύγιον. Δ. Π. 276 τοῦ 1871.

15. Εἰ δὲ τις τὴν ἴδιαν γαμτὴν μάστιξιν ἢ ξύλοις τυπτήσῃ χωρὶς τινος τῶν αἰτίων, αἶ κατὰ τῶν γυναικῶν πρὸς τὴν τοῦ γάμου διάλυσιν ἀρκεῖν παρεκτελεσάμεθα, γάμου μὲν διάλυσιν ἐκ τούτου γίνεσθαι οὐ βουλόμεθα, τὸν δὲ ἄνδρα τὸν δεικνύμενον χωρὶς τῆς τοιαύτης αἰτίας μάστιξιν ἢ ξύλοις τυπτήσθαι τὴν αὐτοῦ γαμτὴν τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης ὑβρεως ἐκ τῆς ἄλ-

λης αὐτοῦ περιουσίας, τῆς μετὰ τὴν ὑπεξήρεσιν δηλονότι προ-
κὰς τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, διδόναι τῇ γυναικὶ καὶ συνεστῶτος τοῦ
γάμου, ὅσον τὸ τρίτον τῆς προγάμου [ἤτοι τοῦ ὑποδόλου] ποι-
δωρεῶς. (Νεαρά 117 κεφ. 14. Νεαρά 22 κεφ. 15 § 1. Βασιλ.
XXVIII, 7. 7. Σύνοψις XXIX, 2).

Μ. Ἐάν δέ τις διὰ ἑλλων ἢ μαστίγων τύψῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἐν-
τὸν ἰὼν αἰτίων, αἵτινε; διατασσόμεν ὅτι ἀρκούσι κατὰ τῶν γυναικῶν
πρὸς διάλυσιν τοῦ γάμου, ἐκ τούτου ὁ μὲν γαμος δὲν διαλύεται, ὁ δὲ ἀνὴρ
ὁ φωραθεὶς ὅτι χωρὶς τῆς αἰτίας ταύτης ἔτιψε διὰ ἑλλων ἢ μαστίγων τὴν
σύζυγον αὐτοῦ διὰ τὴν τοιαύτην ὕβριν συνεστῶτος τοῦ γάμου διδῶσιν αὐτῇ
τὴν γυναῖκα ἐκ τῆς ἄλλης πεινουσίας τοσούτον μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν ἀλλὰ
τῆς προκίας τῆς σύζυγου αὐτοῦ, ὅσον συμποσὶ τὸ τρίτον τῆς προγαμίας
δωρεῶς ἥτοι τοῦ ὑποδόλου.

Ν. Ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Νόμος (Νεαρά 117 κεφ. 14) τὰς διὰ μαστίγων καὶ ἑ-
λλων τύψεις τοῦ ἀνδρός κατὰ τῆς γυναικὸς δὲν θεωρεῖ αἰτίον ἐπαρκές
διάλυσιν τοῦ γάμου δὲν ἔπεται, ὅτι ὑπάρχει τὴν γυναικα νὰ ἐξίτηται
ταῦτα συμβόουσα τῷ αὐτῷ προσφερομένῳ ἀνδρὶ, διότι τὰ περιστάτικα ταῦτα
δύνανται νὰ δικαιώσωσι κατὰ πάντα τὴν ἀποχώρησιν αὐτῆς ἐκ τοῦ συζυγικοῦ
εἴκου, ἡ δὲ περὶ τοῦ εὐλόγου ἢ μὴ ταύτης κρίσις ἀνήκει εἰς τὸ δικαστήριον
τῆς οὐσίας, διαφεύγουσα τὸν ἐλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. II, 154 τοῦ
1878. Οὐδὲ παρέχεται τῷ συζύγῳ δικαίωμα εἰς διάζευξιν ἐπὶ τῷ λόγῳ τῷ
διὰ τοιαῦτα αἰτία ἀποχωρήσεως τῆς γυναικός. Α. II, 159 τοῦ 1878.

16. Εἴτε στρατιῶται εἴεν, εἴτε φειδεράτοι [ἡγουν ὑπόσπονδοι],
εἴτε σχολάριοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς ὑπ' ἑτέραν οἰανόν στρατεῖαν
ἐνσπλον καταλεγόμενοι, καλεούμεν, ὅσουσδήποτε ἐνιαυτοῦ ἐν
ἐξπεδίτῳ μείνωσιν [ἡγουν ἐν δημοτελεῖ κατασκευάσματι], περι-
μένειν τας τούτων γαμετάς, κἀν μὴ γράμματα ἢ ἀπόκρισιν τοιαύ-
την παρὰ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν δεῖξωσιν. Εἰ δέ τις ἐκ τῶν ποικύων
γυναικῶν τὸν ἴδιον ἀνδρα ἀκούσῃ τε τελευτηκέναι, αὐτὴ τότε εἰς
ἐτέρους ἐλθεῖν γάμους καλεούμεν, εἰ μὴ πρότερον παραγέννηται
ἢ γυνὴ ἢ δι' ἑαυτῆς ἢ διὰ τῶν ἰδίων γονέων ἢ δι' ἄλλου εἴαν
ὅποτε προσώπου πρὸς τοὺς χαρτευλλαρῖους καὶ ληγάτους καὶ
τριβούνους τοῦ ἀριθμοῦ, ἐν ᾧ ταύτης ὁ ἀνὴρ ἐστρατεύετο καὶ
ἐρωτήτῃ εἰ ταῖς ἀληθείαις ἐτελεύτησεν ὁ αὐτῇ συζυγῆς
ὥστε ἐκεῖνους τῶν ἀγίων εὐαγγελίων προκειμένων ἐπὶ πράξεως
ὑπομνημάτων καταθέσθαι, εἰ ταῖς ἀληθείαις ὁ ἀνὴρ τελευ-
τεύτηκεν αὐτῆς, καὶ μεθ' ὧ ταῦτα πράξῃ καὶ ἐπὶ ὑπομνημάτων
ἀναληθθέντων ἢ γυνὴ ὑπὲρ τῆς ἰδίας μαρτυρίας ἐκλάβῃ, μετὰ
ταῦτα καλεούμεν μένειν αὐτὴν ἐνδὸς ἐνιαυτοῦ διάπτυξαι ὥστε
μετὰ τὴν αὐτοῦ παραδρομὴν ἐξεῖναι τῇ αὐτῇ νομίμως συναλλα-
τεῖν γάμον. Εἰ δὲ παρὰ ταύτην τὴν παρατήρησιν ἢ γυνὴ τελε-
μήσῃ εἰς ἕτερον ἐλθεῖν γάμον, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἀγόμενος αὐτῇ

ὡς μοιχοί τιμωρεῖσθωσαν. Εἰ δὲ οἱ ἐπὶ πράξει·ς ὑπομνημάτων μεθ' ὅρκου καταθέμενοι μετὰ ταῦτα εὐρεθῶσιν πλαστῶς καταθέμενοι, αὐτοὶ μὲν τῆς στρατείας γυμνούμενοι δέκα χρυσίου λιτρῶν ποινὴν συνελθόντωνται καταβαλεῖν ἐπ' ἐκείνον. Ἐν ἐψεύσαντο τετελευτηκέναι· αὐτὸς δὲ ἄδειαν ἐχέτω, εἰ βουληθεῖη, τὴν ἰδίαν γαμετὴν ἀναλαμβάνειν. (Νεαρά 117 κερ. 11. Προχ. 11. 19).

Μ. Εἴτε στρατιῶται, εἴτε ὑπίσπονδοι, εἴτε ἀπόμαχοι, εἴτε ἄλλοι τινὲς συγκαταριθμούμενοι εἰς ἄλλην εὐανδρήποτε ἐνοπλον στρατείαν, διατάσσομεν ἐσθλήποτε ἔτη καὶ εἰ μείνωσιν εἰς ἐκστρατείαν νὰ περιμείνωσιν αἱ σύζυγοι αὐτῶν, καὶ εἰ μὴ λάβωσι παρὰ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν γραμματα ἢ ἀπόκρισιν τινα. Ἐὰν δὲ γυνὴ τις τῶν τοιούτων ακούσῃ, ὅτι ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπέθανεν, διατάσσομεν οὐδὲ τότε νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, εἰ μὴ πρῶτον δὲν ὑπάγῃ ἢ γυνὴ ἢ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τῶν γενέων αὐτῆς ἢ δι' ἄλλου εὐανδρήποτε προσώπου πρὸς τοὺς χαρτοφυλάκας καὶ ὑπάρχους (ὑποστρατήγους) καὶ χιλιάρχους τοῦ σώματος ἐν ᾧ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐστρατεύετο καὶ ἐρωτήσῃ ἂν τῷ ὄντι ἀπέθανεν ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὥστε ἐκείναι προκειμένου τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου νὰ βεβαιώσωσι διὰ δημοσίας πράξεως, εἰ μὴ ὄντι ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀπὸ τῆς πράξεως ταῦτα καὶ παραλὰν πρὸς ἰδίαν αὐτῆς μαρτυρίαν ἢ γυνὴ τὴν συνταχθεῖσαν ἐπίσημον πράξιν, μετὰ ταῦτα διατάσσομεν νὰ περιμένη αὕτη ἐπὶ ἐνὸς ἔτους διάστημα εἰ καὶ μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν αὐτοῦ δύναται νὰ καταρτίξῃ νόμιμον γάμον. Ἐὰν δὲ παρὰ τὴν διατύπωσιν ταύτην ἢ γυνὴ τολμήσῃ νὰ συναφῇ εἰς ἕτερον γάμον, καὶ αὕτη καὶ ὁ νυμφευθεὶς αὐτὴν τιμωροῦνται ὡς μοιχοί. Ἐὰν δὲ οἱ καταθέντες ἐνὸρκως ἐν πράξει δημοσίᾳ εὐρεθῇ μετὰ ταῦτα ὅτι πλαστῶς κατέθηκαν, αὐτοὶ μὲν καθεύδοντες τοῦ στρατοῦ ὑπογρεῶνται νὰ καταβάλῃσι δέκα λιτρῶν χρυσίου ποσὸν λόγῳ ποινῆς πρὸς ἐκείνον, περὶ οὗ ἐψεύσθησαν ὅτι ἀπέθανεν· οὗτος δὲ ἔχει ἄδειαν, εἰ μὴ θελῇ, νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν ἰδίαν σύζυγον.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ διαθήκης αὐτεξουδιῶν.

1. Διαθήκη ἐστὶ δικαία βούλησις, ὧν τις ἐθέλει μετὰ θάνατον αὐτοῦ γενέσθαι. (1) (N. 1 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 1).

M. Διαθήκη εἶναι δικαία βούλησις περὶ ἀκείνων, ἅπερ θέλει τις νὰ συμβῶσι μετὰ θάνατον αὐτοῦ.

2. Ὁ διατιθέμενος ὀφείλει τὸν νοῦν, οὐ μὴν τὸ σῶμα ἐρῶσθαι. (N. 2 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 2).

M. Ὁ συντάσσων διαθήκην ὀφείλει νὰ ὑγιαίνῃ τὸν νοῦν καὶ οὐχὶ τὸ σῶμα.

3. Ὁ ἄρρην πληρώσας τὰ 13' ἐτὶ διατίθεται ἢ δὲ ὀγλήσας τὰ 16'. (N. 5 Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 6).

(1) Ἐκ τοῦ ἐν τῇ § ταύτῃ ὁρισμοῦ τῆς διαθήκης καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν διατάξεων προκύπτει, ὅτι δύναται καὶ αὕτη νὰ διαλαμβάνῃ οὐ μόνον ἰερισμὸν κληρονόμου, ἀλλὰ καὶ ἄλλου εἶδους διατάξεις, εἰς κληρονομία, δικαιοσύνης ἐπιτρόπων, παραγγελίας περὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, ἀλλ' αἱ ταῦτα διατάξεις δὲν εἶναι σπουδαῖα τῆς διαθήκης στοιχεῖα, ἐνῶ ἡ ἐγκαταστάσις κληρονόμου ἀποτελεῖ σπουδαῖον αὐτῆς στοιχεῖον. Οὐδαμῶς ὅμως τῇ Ἐξαιρέσει ἐμφαίνεται, ὅτι ἡ μὴ ἐγκατάστασις κληρονόμου ἀποτερεῖ ἀκυρότητα τῆς διαθήκης, πλὴν ἂν θεωρηθῇ ὡς ἀποτελοῦν μέρος τῆς Ἐξαιρέσεως τὸ ὑπὸ τὴν 46 § παρόντος τίτλου Σχόλιον. Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἡ τῶν βυζαντινῶν δικαστηρίων νομολογία δὲν εἰσέωρει τὴν παράλειψιν τῆς ἐγκαταστάσεως κληρονόμου ὡς ἐπαγουσαν ἀκυρότητα. Ἀλλὰ τὰ ἡμετέρα δικαστήρια ἀκολουθοῦσιν ἐπὶ τῷ ἀ τίτεται νομολογίαν, παρασυρόμενα ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, ὅτιον προσθήκης θεωρῶ μόνον, ὅτι ἐν ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν νομολογίαν νὰ γίνῃται ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου δι' ὀρισμένων λέξεων ἢ φράσεων, ἀλλ' ἄρκει ὅπως δὴ ποτε νὰ δηλωθῇ αὕτη ἐκ τῆς διαθήκης. Σημειωτέον ὅτι καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Συμβούλιον ἀπέφηκεν ὅτι ὁσῶς προφανῶς ἐκ τῆς διαθήκης συνάγεται ὅτι ὁ διαθέτης ἐβούλετο συνταξάι διαθήκην καὶ καταλείπειν εἰς τοῦτους ἢ ἀκείνους τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ἡ διαθήκη εἶναι ἔγκυρος. (Ἀποφ. τοῦ Μικτοῦ Συμβ. 29 τοῦ 1867, 277 τοῦ 1896).

Μ. Ὁ ἀρὴν συμπληρώσας τὰ δεκατέσσαρα ἔτη δύναται νὰ διαθέσῃ, ἢ δὲ ἡλίαια τὰ ὠδεάα.

4. Αἱ διαθήκαι ἐκ τριῶν νομίμων τὴν σύστασιν ἔχουσιν· ἐκ τοῦ πολιτικοῦ, ἐκ τῶν διατάξεων, ἐκ τοῦ πραιτωρός. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πολιτικοῦ κατέχεται τὸ παρόντων μαρτυριῶν μὲν ὕψι συναπτῶς τὴν διαθήκην πληροῦσθαι. Ἐκ δὲ τῶν διατάξεων αἱ τοῦ διατιθεμένου καὶ τῶν μαρτύρων ὑπογραφαί. Ἐκ δὲ τοῦ πραιτωρός αἱ σφραγιῖδες καὶ ὁ τῶν μαρτύρων ἀριθμὸς. Πᾶσα δὲ ἡ τοιαύτη περαφυλακὴ διὰ τὸ κακουργίας πάσης ἀπηλλοτρίωνται τὴν τῶν διαθηκῶν ποιήσιν καὶ παντὸς αὐτὰς καθαρεύειν βόλου προτεθείται· ὥστε τὸν διατιθέμενον οἰκείᾳ χειρὶ τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα δηλῶσαι γράφοντα, ὅτι τόνδε ἐνεστηράμην κληρονόμον· τοῦτο δὲ αὐτοῦ μὴ ποιήσαντος ἀνάγκη τοῖς μάρτυσι λέγεσθαι τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα δηλῶσαι γράφοντα, ὅτι τόνδε ἐνεστηράμην κληρονόμον· τοῦτο δὲ αὐτοῦ μὴ ποιήσαντος ἀνάγκη τοῖς μάρτυσι λέγεσθαι τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα. Ἐπεὶ δὲ εἰρήκαμεν τοὺς μάρτυρας χρῆναι σφραγιῖδας δὴ ἐπιτιθέναι, ὀφείλεις εἰδέναι ὅτι ἐνὶ δακτυλίῳ δύνανται σφραγιῖσαι τὴν διαθήκην. (1) (§ 3 Εἰσῆγ. 2. 10 (de test. ordinandis)).

Μ. Αἱ διαθήκαι συνίστανται ἐκ τριῶν δικαίων, τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ τῶν διατάξεων, καὶ τοῦ πραιτωρικοῦ· καὶ ἐκ μὲν τοῦ πολιτικοῦ συνάγεται, ὅτι ἡ διαθήκη συμπληροῦται ἐνώπιον μαρτυριῶν ἐν μὲν ὕψι συναπτῶς· ἐκ δὲ τῶν διατάξεων αἱ ὑπογραφαί τοῦ διαθέτου καὶ τῶν μαρτύρων· ἐκ δὲ τοῦ πραιτωρικοῦ αἱ σφραγιῖδες καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων. Ὅλη δὲ ἡ τοιαύτη προφυλακὴ λαμβάνεται ἵνα ἡ κατάρσις τῶν διαθηκῶν ἀπαλλοτρίωται πάσης κακουργίας καὶ καθαρεύωσιν αὐταὶ παντὸς βόλου· διὸ δεόν ἐ διαθέτης τὰ πλεονέκτη ἰδιχειρίως τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου γράψαι· ἐν τούτῳ ἐγκαταστήσῃ κληρονόμον· εἰ δὲ αὐτὸς δὲν πράξῃ τοῦτο, ἀνάγκη νὰ λέγηται τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου εἰς τοὺς μαρτυρας. Ἐπειδὴ δὲ εἰπομεν ὅτι οἱ μάρτυρες χρὴ νὰ ἐπιτίθωσι σφραγιῖδας, γνωστὸν ἔστω ὅτι δύνανται νὰ σφραγίσωσι τὴν διαθήκην δι' ἐνὸς δακτυλιδίου.

5. Καὶ ἐν νυκτὶ σφραγιῖζεται καὶ ὑπογράφεται διαθήκη· (2) (N 22 § 6 Πανδ. 28 1 (qui testamenta). Bas. XXXV. 1. 23).

Α. Ἡ διαθήκη σφραγιῖζεται καὶ ὑπογράφεται καὶ ἐν ὥρᾳ νυκτός.

6. Ἡ δὲ κζ' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος εὐτω φητίν· ἕως εἴπερ μόνον εἰ μαρτυροῦντες φαῖεν οἰκείαν τοῦ ἀνθρώπου τὴν διαθήκην, εὐδὲν πλέον ἀπαιτεῖσθαι αὐτήν, ἀλλὰ βεβαίαν εἶναι καὶ

(1) Ὡς τοιοῦτος τῶν διαθηκῶν διέπεται παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ψηφισματος περὶ διαθηκῶν τῆς 11 Φεβρ. 1880· ἐπομένως αἱ ἐν ταῖς παραγραφαῖς 4—9 διατάξεις δὲν ἰσχύουσι.

(2) Ὡς σημειώσιν ὑπὸ § 4.

μὴ μόνον, εἰ αἱ σφραγίδες ἐνεδέχταν ἐπικεῖσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ τῶν μαρτύρων αἱ ὑπογραφαὶ μετὰ τῶν σφραγίδων ἐλλείπουσι. (1) (Νεαρά Λέοντος 42).

Μ. Ἡ δ' αὖ νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος ἔχει οὕτω. Ὅτι εἰάν οἱ μάρτυρες δηλώσωσι μόνον ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι οἰκεία τοῦ ἀνθρώπου (ἀνθρώπου δηλ. τῷ ὄντι εἰς τὸν διαθέτην), αἰδὲν πλέον ἀπαιτεῖ αὐτὴ. ἀλλ' ἰσχύει καὶ ὁ μόνον, εἰάν αἱ σφραγίδες δὲν ἐπετέθησιν, ἀλλὰ καὶ τῶν μαρτύρων αἱ ὑπογραφαὶ μετὰ τῶν σφραγίδων εἰάν ἐλλείπωσι.

7. Καὶ ἡ 10^η Νεαρά τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀσφραγίστου διαθήκης παρὰ τοῦ ἄρχοντος φησιν, ὥστε καὶ ἐκ μόνης τῆς ἐν μαρτύρων ὑπογραφῆς μὴ στερίσκεσθαι πίστει. (2) (Νεαρά Λέοντος 82).

Μ. Καὶ ἡ 11^η νεαρά τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἀσφραγίστου διαθήκης ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ λέγει, ὅτι καὶ ἐκ μόνης τῶν μαρτύρων τῆς ὑπογραφῆς αἰστανται πίστει.

8. Ὁ γραφεὺς τῆς διαθήκης καλῶς ἐν αὐτῇ μαρτυρεῖ. (3) (Ν. Πανδ. 28. 1 (qui testamenta). Βασ. XXXV. 1. 29).

Μ. Ὁ γραφεὺς τὴν διαθήκην ἐγκύτως χρησιμεύει καὶ ὡς μάρτυς εἰς αὐτήν.

9. Ὁ καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ εὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ καὶ εἰάν ἐν διαθήκῃ ὑπογράψῃ, ἄκυρός ἐστιν ἡ διαθήκη. (4) (Ν. 14 Πανδ. 22. 5 (de testibus). Βασ. XXI. 1. 13).

Μ. Ὁ καταδικασθεὶς ὡς μοιχὴς δὲν μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ, καὶ εἰ ἐν διαθήκῃ ὑπογράψῃ, ἡ διαθήκη εἶναι ἄκυρος.

10. Ὁ ἐν ἀθηνείᾳ σώματος παραφρονήσας εὐ διατίθεται ἐν τῇ παραφρονήσει, ἐν τοῖς βιασμοῖς δέ. (5) (Ν. 17 Πανδ. 28. 1 (qui test). Βασ. XXXV. 1. 18).

Μ. Ὁ παραφρονήσας ἐν καιρῷ σωματικῆς ἀθηνείας δὲν διαθέτει κατὰ τὴν σιγμὴν τῆς παραφροσύνης, ἀλλὰ κατὰ τὰ βιασμοῦ.

11. Ἐάν τις πολλὰ εἰπὼν, βουλόμενος δὲ καὶ ἕτερα εἰπεῖν,

(1 4) Ἴδε σημειώσιν ὑπὸ § 4.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο δὲ γίνεται, εἰ ἐγνωσμένως οὗτος ἦν, ὅτι ὑπογράψαν, ἐπὶ ταύτῃ τῇ καταδικῇ καὶ μὴ λανθάνων, εἰ δὲ λανθάνων ἐκ ἄκυροί τὴν διαθήκην.

(5) Κατὰ τὸν νεώτερον ἡμῶν νόμον μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως ἢ τοῦ δικημοῦ ἀντιλήπτορος λόγῳ παραφροσύνης ἢ βλακειᾶς, πάντα νομικὴ πράξις αὐτοῦ τελεσθεῖσα ἀνεῖν τῆς συνένεσεως τοῦ ἀντιλήπτορος εἶναι ἄκυρος (ἀρθρ. 121 νόμου περὶ ἀπαρ. 86 νόμου περὶ ἐπιτ.). Ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους πράξις εἶναι καὶ ἡ σύνταξις διαθήκης; Δύναται νὰ θεωρηθῇ κατηρηγμένη διὰ τῶν γενικῶν διατάξεων τῶν νεωτέρων νόμων ἢ εἰδικῇ αὕτῃ ἐν Ἀρμεν. διατάξει; Ὁ Πατριάρχης ποῦς φρονεῖ εἰκότως ὅτι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατηρηγμένη ἡ διαταξὶς αὕτη. Ἄκυροι δὲ τυγχάνουσι μόνον αἱ εἰς τὴν διαθήκην τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαρτευμένου καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἀναγόμεναι πράξεις. (Κληρον. Δίκαιον § 696).

διακοπῇ τὴν φωνήν, οὐδὲ τὰ προσεκπερωνημένα ἐνεργά εἰσιν (1) (N. 25 Πανδ. 28. 4 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 26. N. 24 πρ. κωδ. 6 23 (de testamentis)).

Μ. Ἐάν τις εἰπὼν πολλὰ, θέλων δὲ νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλα, διακοπῇ τὴν φωνήν, οὐδὲ τὰ προλεχθέντα ὑπ' αὐτοῦ ἰσχύουσιν.

12. Ὁ κωρὸς καὶ ἄλαλος οὐκ ἀεὶ διατίθεται· ἡ δὲ προγενομένη ἐξέρχεται. (2) (*) (N. 6 § 1 Πανδ. 28. 4 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 7. N. 7 καὶ 16 πρ. Πανδ. αὐτέθει).

Μ. Ὁ κωρὸς καὶ ἄλαλος δὲν διαθέτουμεν πάντοτε· ἡ δὲ προγενομένη διαθήκη ἰσχύει.

13. Οἱ πλανώμενοι ἢ ἀμφισβῆλλοντες περὶ τὴν ἑαυτῶν κατάστασιν οὐ διατίθενται. (N. 15 Πανδ. 28. 4 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 15. N. 14 Πανδ. αὐτέθει).

Μ. Οἱ πλανώμενοι ἢ ἀμφισβῆλλοντες περὶ τῆς ἑαυτῶν καταστάσεως (ἀν δὴλ. ὥτιν αὐτέξουσιν ἢ ὑπεξούσιν) δὲν διαθέτουμεν.

14. Ὁ περιορισθεὶς οὐ διατίθεται, οὔτε ἡ προγενομένη ἰσχύει. Τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν μεταλλιζμένων καὶ τῶν ξίφει ἢ θηρίοις ὑπεδληθῆναι καταδικαζομένων. Τῷ δὲ ἐξερρίπτου καὶ τοῦ ἐν φυλακῇ πρὸ τῆς καταδίκης τελευτήσαντος καὶ τοῦ χειροκοπηθέντος ἐξέρχεται ἡ διαθήκη. (3) (N. 8 § 2-4 Πανδ. 28. 4 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 9).

Μ. Ὁ περιορισθεὶς δὲν διαθέτει, οὐδὲ ἡ προὔπαρχουσα (πρὸ τοῦ διαθήκει) ἰσχύει. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσιν καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστελλομένων εἰς μεταλλεῖα καὶ καταδικαζομένων νὰ ὑποδληθῶσιν εἰς ξίφος ἢ θηρία. Τοῦ δὲ ἐξορίστου καὶ τοῦ ἀπεναντίας εἰς φυλακὴν πρὸ τῆς καταδίκης καὶ τοῦ χειροκοπηθέντος ἡ διαθήκη ἰσχύει.

(1) Ὅρα ἄρθρα 12—15 (ἰδίως τὸ τελευταῖον) ψηφ. Διαθηκῶν, τροποποιούμενα κατὰ τι τὴν παράγραφον ταύτην.

(2) Ἀλλὰ κατὰ τὸ 19 ἄρθ. τοῦ ψηφίσματος περὶ Διαθ. ὁ κωρὸς δύναται νὰ διαθέσῃ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Λέγομεν δὲ περὶ κωροῦ τοῦ παντελῶς μὴ ἐξουκούοντος, οὐ μόνον τοῦ βραδῶς ἀκούοντος, αὐτὸς γὰρ διατίθεται· καὶ ἄλαλον πάλιν τάλιν, οὐ τὸν βραδῶς λαλοῦντα, ἀλλὰ τὸν παντελῶς μὴ λαλοῦντα. Τὸ δὲ οὐκ ἀεὶ πρόκειται, ὅτι πολλάκις τις εἰδῶς γραμμάτια καὶ πεποιθεμένη, συμφορὰς ἐπιγενομένης, τῆς ἀκοῆς ἢ τῆς γλώσσης ἐπιτερήσῃ· δύναται δὲ οὖν αὐτὸς διατιθεσθαι· εἰ δὲ τις διαθέμενος νόσου συμφορῆς ἢ ἐκ τιμωρίας ἀρχοντικῆς ἢ ἐξ ἄλλης εὐλασθήποτε περιστάσεως ἁπλῶς καὶ κωρὸς γέγονεν, ἡ προγενομένη διαθήκη τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἔχει.

(3) Δι' ἐν τῇ § ταύτῃ ἀνικανότητες ἀργοῦσι παρ' ἡμῶν. ἂν ἀπορρίπτοι ἀπὸ ποινικῶν καταδικῶν, ἀντικείμεναι δὲ εἰς τὸν ποινικὸν ἐκ τῶν νόμων, μὴ κατατάσσοντα τὴν ἀνικανότητα τοῦ συντάσσειν διαθήκην ἐν τοῖς ἀποτελεσμασι τῆς καταδίκης. (Π. Ν. ἄρθ. 21 ἐπ. Πρὸλ. καὶ Καλλιγ. § 126).

15. Ὁ ἄσωτος οὐ διατίθεται οὔτε μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ, οὔτε δὲ διὰ φλυαρίαν καταδικασθεὶς (1) (N. 18 πρ. § 1 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 19). (*)

M. Ὁ ἄσωτος δὲν διατίθεται οὔτε μαρτυρεῖ εἰς διαθήκην, οὔτε δὲ καταδικασθεὶς διὰ σίλλον (σατυρικὸν ποίημα κατὰ τῆς τιμῆς ἄλλου).

16. Ἡ ἐν αἰχμαλωσίᾳ γενομένη διαθήκη οὐκ ἔρρωται, νῦν ὑποστρέψῃ ὁ αἰχμαλωτός. (**) (2) (N. 8 πρ. Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 9 N. 13 πρ. Πανδ. 28. 1)

M. Ἡ γενομένη ἐν αἰχμαλωσίᾳ διαθήκη δὲν ἰσχύει, καὶ ἰὰν ὁ αἰχμαλωτός ὑποστρέψῃ.

17. Ἡ τοῦ αἰχμαλώτου διαθήκη, ὡσανεὶ μὴ γέγονεν αἰχμαλώτος, ἔρρωται. (N. 12 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 13).

M. Ἡ (πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας) διαθήκη τοῦ αἰχμαλώτου ἰσχύει, ὡς ἂν ᾖ κατέστη αἰχμαλώτος.

18. Τῶν αἰχμαλώτων αἱ διαθήκαι εἰ καὶ γίνονται ἄνευ, ὅμως εἴτε ὑποστρέψουσιν, βεβαιοῦνται διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑπο-

(1) Σοζητήσιμον ἂν ἡ διάταξις περὶ ἀσώτου ἰσχύῃ καὶ νῦν. Τοῦ αἰν ἄρθρ. 136 περὶ ἀντιλήπτορες ἀσώτου ὀρίζοντες εἰδικῶς τὰς πράξεις, αἱ δὲ δύναται καὶ ἐπιχειρήσῃ ἐγκύτως ὁ ἄσωτος ἄνις τῆς συνανέσεως τοῦ ἀντιλήπτορος, μὴ περιλαμβάνοντος δὲ τὴν πράξιν τοῦ διατιθέναι. τοῦ δὲ ἀρθ. 671 Πολ. Δίκ. πρὸ τούτου εἶτι καταργήσαντος τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν ἀντων εἰς εὖς ἐδόθη κληδεμών, οἱ Καλλιγᾶς καὶ Παπαρρηνόπουλος φρονέουσιν εἶτι ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν. Ἀναμνησθήτητον δὲ εἶτι ἡ περὶ τοῦ διὰ φλυαρίαν (σίλλον) καταδικασθέντος δὲν ἰσχύει νῦν ὡς ποινικῇ.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὡς γὰρ τῶν οἰκείων πραγμάτων ἡ διοίκησις ἀπηρεύεται, οὐδαμῶς δὲ νόμος συγχωρεῖ διατίθεσθαι, πλὴν εἰ μὴπω ἐπιστάνῃ αὐτῷ τοῦ θανάτου ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τινα γενεσθαι ἡνωρῶν ἐπ' ἐκείνην γὰρ καὶ μόνον τὴν βούλησιν αὐτοῦ ἰσχύον ἔχειν θεωρεῖται ἡ δὲ πρὸ τῆς ἀσώτίας γενομένη, τοῦτοστι πρὶν ἢ διοίκησις αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἀπαγορευθῇ, βεβαία μένει· εἰ μὲντοιγε ἐπὶ μετάνοιαν ἔλθῃ καὶ ἀπαγνώσιν τοῦ ἀσώτου βίου, καὶ οὕτω διατίθεται.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ δὲ φασὶ τὰ τρία ταῦτα κεφάλαια, τοῦτο ἐστὶν ὁ πρὸς τοῖς πολεμίοις ὢν οὐ καλῶς ἐν αὐτοῖς διατίθεται, καὶ εἰ σ' μόνον, τούτων ἐκ τὴν ἡμετέραν εἰλεῖν πολιτείαν· τὴν δὲ γε παρ' ἡμῶν γενομένην διαθήκην ἔρρωσθαι, καὶ ὁ διαθέμενος μετὰ ταῦτα γένεσθαι αἰχμαλώτος· εἴτε γὰρ ὁποστρέψῃ ἐκ τῆς τοιαύτης αἰχμαλωσίας, ἢ τοιαύτη διαθήκη τὸ βεβαίον ἔχει· εἴτε παρὰ τοῖς πολεμίοις τελευτήσῃ.

(2) Τοῦ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει, ἅτε τοῦ αἰχμαλώτου σπουδαιότητος τῆς ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας καὶ γινομένου ἄλλοδαπού, Νῦν ὅμως εἰλεῖν ἡ ἀνικανότης τῶν ἄλλοδαπῶν, ἀπολαύοντων ἐν Ῥώμῃ πέναντων τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων τῶν ἡμεδαπῶν, ἐκτίς τῶν διὰ νόμων ῥητῶς ἀπορριμμένων κατ' ἐξαιρέσιν εἰς μόνους τοὺς ἡμεδαπούς.

στροφῆς, εἴτε τελευτήσουσιν ἐκεῖ, διὰ τοῦ νόμου βεβαιούνται.
(N δ § 12 Πανδ. 28. 3 (de injusto) Βασ. XXXIX. 2. 5).

Μ. Τῶν αἰχμαλώτων καὶ διαθῆκαι, καίπερ ἀκύνως καταρτιζόμεναι, οὐχ ἥτιον καὶ ἐὰν ὑποστρίψωσι, κυροῦνται διὰ τοῦ δικαίου τῆς ὑποστροφῆς, καὶ ἐὰν ἀπολάνωσιν ἐκεῖ, κυροῦνται διὰ τοῦ νόμου.

19. Καὶ ἡ κε' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ ἐξεῖναι·
ζητοῦς αἰχμαλώτους διατιθεσθαι καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως,
παρούσῃ ε' ἢ τριῶν μαρτύρων καὶ στέργειν τὰ παρ' αὐτῶν δια-
τιθέμενα· εἰ μὴ τις τὰ αὐτοῦ πράγματα ἐκὼν ἢ ἄκων βιασθεῖς
πρὸς τοὺς πολεμίους χωρεῖν διαθοίτο· τότε γὰρ οὐδαμῶς τὰ
βεβαιωμένα βέβαια ἔσται.

Μ. Καὶ ἡ κε' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει, ὅτι δύνανται οἱ αἰχμά-
λωτοι νὰ διαθέτωσι καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἐνώπιον πέντε ἢ τριῶν
μαρτύρων καὶ στέργονται ὅσα διατίτουνσι· ἐκτὸς ἐὰν τις βιασθεῖς διαθέσῃ
ἐκουσίως ἢ ἀκούσιως νὰ μεταδιδοῦσιν τὰ πράγματα αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολε-
μίους· διότι τότε τὰ διαταχθέντα οὐδαμῶς ἰσχύουσιν.

20. Ἀδειαν ἐχέτω ὁ τυφλὸς εἴτε ἐκ γενετῆς ἢ ἀπὸ νόσου
ἀγραφον διαθήκην ποιεῖν, ἐπὶ τῇ ε' μάρτυρας συγκαλῶν καὶ
λέγων τὸν κληρονόμον μετὰ σημείων διὸ τὸ μὴ πλανηθῆναι. (1)
(N. 8 Κωδ. 6. 22 (qui test.). Βασ. XXXV. 3. 8).

Μ. Ὁ τυφλὸς εἴτε ἐκ γενετῆς εἴτε ἐκ νόσου κατόπιν ἀπελευθέρωσης δύναται
να καταρτίσῃ ἀγραφον διαθήκην, συγκαλῶν ἐπὶ τῇ πέντε μάρτυρας καὶ ὀρί-
ζων τὸν κληρονόμον διὰ σημείων ἵνα μὴ πλανηθῇ.

21. Διαθήκη μυστικὴ οὐ στέργεται, εἰ μὴ δι' οἰκειᾶς ὑπο-
γραφῆς βεβαιώσῃ ταύτην ὁ διαταχθεὶς· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε
γυναῖκες οὔτε ἀγράμματοι μυστικῶς διατάσσονται. (*) (2)

Μ. Διαθήκη μυστικὴ δὲν στέργεται, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διαθέτης κυρώσῃ αὐτὴν
διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο οὔτε γυναῖκες οὔτε ἀγράμματοι
διατίτουνσι μυστικῶς.

22. Ἡ δὲ λε' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος περὶ τοῦ διατιθε-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη, συνδεομένη πρὸς τὸν νῦν καταργητὸν βουλαια-
κὸν νόμον τῶν διαθηκῶν, δὲν ἰσχύει. Τὸ Ψ' περὶ διαθ. ὀρίζει διττ., τοῦ
διαθέτου ὄντος τυφλοῦ, ἀπαιτεῖται διπλοῦς ἀριθμὸς μαρτύρων (ἀρθ. 19),
καὶ οὗ δὲν δύναται νὰ συντάξῃ μυστικὴν διαθήκην (ἀρθ. 28). Εἰς τινὰς
δὲ ἐπιστρέφεται προφορικὴ διαθήκη ὀρίζει τὸ 36 ἀρθρον.

(*) ΣΥΣΘΑΙΟΝ. Ἐοικεν ὁ νόμος ἐνταῦθα τῇ παλαιᾷ ἔθει ἀκολουθεῖν,
καθὼς οὐδεμιᾷ γυναίκει ἐνδεδομένον ἦν ἐν γράμμασιν ὑπογράφειν, καὶ οὗς
βούλονται χαρτὰς δι' ὑπογραφῶν βεβαιοῦν.

(2) Γαυὸν τὰ τῶν μυστικῶν διαθ. κῶν ὀρίζει τὴ ψηφ' περὶ διαθηκῶν. Ἡ
δὲν ἀντίκειται τῷ δικαίῳ τῆς καταρτίσεως διαθήκης μυστικῆς εἰς τὰς γυ-
ναῖκας ἐπομένως οὔτε ἡ 31 οὔτε ἡ ἀναιρούσα ἐν μερὶ αὐτὴν 22 παράγρα-
φος ἰσχύουσι.

σθαί τυφλοῖς ἐξεῖναι· καὶ ἀγραμμάτοις καὶ γυναῖξιν οὕτω σφραῖ-
ταῖς μυστικαῖς διατυπώσασιν, ἂν τε τυφλῶν ἂν τε ἐτέρων ὡς
προσώπων, προστεῖναι θεσπιζομεν σύστασιν καὶ τοῦτο προσπι-
θεσπιζοντες, ὥς πρὸς τῶν μαρτύρων ἐνδόκιον ἐγκείσθαι ὑπο-
γραφὴν καὶ τῶν διατάξεις γραφόντων, ὥς εἴησαν ἀληθῶς ἐκεῖνα
γράψαντες, ὥστε ἀκηκόεσθαι αὐτῆς ἐκείνης ὑποσθενεσάμενης τῆς
τοῦ διατιθεμένου γλώττης. (1) (Νεαρά Λέοντος 63).

M. Ἡ δὲ λέ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος, ἥτις ἐπιτρέπει εἰς τοὺς τυφλοὺς
καὶ εἰς τοὺς ἀγραμμάτους καὶ εἰς τὰς γυναῖκας νὰ διαθέτωσι, λέγει οὕτω
διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσιν αἱ μυστικαὶ διαθήκαι, εἴτε τυφλῶν εἴτε ἄλλων
προσώπων ἐρεκεὶ νὰ πρίστηται εἰς ταύτας μετ' ὅρκου καὶ τῶν μαρτύρων
καὶ τῶν γραφόντων τῆς διαθήκας ἢ ὑπογραφῆς, ὅτι ἀληθῶς ἔγραψαν ἐκεῖνα,
ὅσα ἤκουσαν ἐκφωνούμενα ἐξ αὐτοῦ τοῦ σωματός τοῦ διαθετοῦ.

23. Ἐάν διαθέται ὑπεξούσιος ἢ ἀνήθης ἢ δεῦλος, εὐλ' ἐξέ-
ται, κἂν ὁ μὲν αὐτεξούσιος ἀποθάνῃ, ὁ δὲ ἐφηβος, ὁ δὲ ἐλευ-
θερός. (2) (N. 19 Πανθ 28 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 20).

M. Ἐάν διαθέτῃ ὑπεξούσιος ἢ ἀνήθης ἢ δεῦλος, δὲν ἰσχύει, καὶ ἐάν ὁ
μὲν ἀποθάνῃ αὐτεξούσιος, ὁ δὲ ἐφηβος, ὁ δὲ ἐλεύθερος.

24. Εἴ καὶ κοινὰ ἔχουσι τὰ πράγματα οἱ ἀδελφοί, ὅμως ἐν-
δεῖς αὐτῶν κωλύεται διατιθεσθαι, εἰς ὃν βούλεται· οὕτε ἐμπο-
δεῖζονται διὰ τὸ ἀδιαίρετα εἶναι τὰ πράγματα. (N. 1 Κωβ. Β.
22 (qui test.). Βασ. 3. 1).

M. Καὶ κοινὰ ἐάν ἔχωσιν οἱ ἀδελφοί τὰ πράγματα, οὐδεὶς ἑμῶς αὐτῶν
ἐπιγινώσκει νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ οἰουδήποτε θέλει· οὐδὲ ἐμποδίζονται διὰ
τὰ πράγματα εἶναι ἀδιαίρετα.

25. Εἴ τις γράμματα ἐπιστάμενος μεταξὺ τῶν ἑαυτῶν παι-
δων βούλοιο ποιῆσαι διατύπωσιν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς προγρά-
φειν τὸν χρόνον, εἴτα καὶ τὰ τῶν παιδῶν ὀνόματα σίκει· χειρὶ
καὶ πρὸς γε τοὺς σύγκριστους, εἰς οὓς γράφει κληρονομίαν· αὐ-
τοὺς μὴ τοῖς συμβόλοις τὸν ἀριθμὸν σημαينوμένους, ἀλλὰ δι'
ὀδων γραμμάτων δηλουμένους, ὥστε πανταχόθεν σαφεῖς τε καὶ
ἀναμφισβητήτους καθεστάναι. Καὶ εἴγε καὶ πραγμάτων βούλοιο
ποιήσασθαι διαίρεσιν ἢ τισὶ πράγμασι ῥηταῖς ἢ πάσας ἢ τινὰς
τῶν ἐνστάσεων περιστήσῃ, καὶ τὰ τούτων ἐγγραφέτω γνωρι-
σμάτα, ὥστε τοῖς αὐτοῦ γράμμασι πάντα δηλούμενα μηδεμίαν
εἴη φιλονεκίαν τοῖς παισὶ καταλειμπάνειν. Εἰ μάλιστα ἢ τῇ

(1) Ὡς ἀνωτέρω σημειώσιν ὑπὸ § 21.

(2) Οἱ ὑπεξούσιοι θνάνονται νὰ διαθέσωσι περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ
οἰκονομικοῦ αὐτῶν χρηματίου κατὰ τὰς παρ. 2, 3 καὶ 4 τοῦ 2
τίτλου τοῦ παρόντος βιβλίου. Περὶ ἀνέμων ἐπὶ χρηματεῖα καὶ ἀνωτέρω.

γραμτῇ ἢ ἐξωτικῶς προσώποις βούλεται καταλιμπάνειν λη-
γата, ἢ φιδείλομισσα ἢ καὶ ἐλευθερίας, καὶ ταῦτα εἰκαὶ χειρὶ
γραφόμενα λεγόμενά τε παρὰ τῶν διατιθεμένων ἐπὶ τῶν μαρτύ-
ρων ὡς ἅπαντα ἐρεξῆς τὰ ἐν διατυπώσεσι κείμενα αὐτοὶ καὶ
ἔγραψαν καὶ βούλονται κρατεῖν, ἔστω ἰσχυρά· μηδὲν ἐλαττού-
μενα ἐκ τοῦ δοκεῖν ἐν χάριτι ἐγγάφασθαι τὴν λοιπὴν παρατή-
ρησιν τῶν διαθηκῶν μὴ δεξάμενα· ἀλλὰ μόνον διαταττέτω τὸ
τὴν αὐτοῦ δεξιάν τε καὶ γλῶτταν ἔχειν τὴν ἅπασαν ἰσχύϊ τῇ
χάριτι παρεχομένην. (1) (Νεαρά 107 κερ. 1 καὶ 2 καὶ 3. Νεαρά
18 κερ. 7).

Μ. Ἐάν τις γνωρίζων γράμματα βέλῃ, νὰ διαθέσῃ μεταξὺ τῶν τέκνων
αὐτοῦ, πρῶτον μὲν πρέπει νὰ γράψῃ τὸν χρόνον, ἔπειτα καὶ τῶν τέκνων
τὰ ὀνόματα ἰδιχειρῶς καὶ προσέτι τῶν εὐγυνῶν εἰς αὐτοὺς γράφει αὐτὰ κληρο-
νομίαι· νὰ μὴ σημειῶνται οἱ ἀριθμοὶ διὰ σημείων, ἀλλὰ νὰ ᾖ εἰς ἀριθμοὺς,
ὥστε πανταχ' ἐν νὰ καθίστανται σαφεῖς καὶ ἀδιαφιλονεικῆτοι. Καὶ εἰς
βέλ, καὶ πράγματα νὰ διανείμῃ, ἢ ὡς πρὸς ἑπτὰ τινα πράγματα ἢ ὅλας ἢ
τινὰ τῶν ἐγκαταστάσεων νὰ προσδιώρῃ, ἐγγράφει καὶ τὰ γνωρίσματα
τούτων, ὥστε πᾶσι τα σαφηνιζόμενα διὰ τῶν αὐτοῦ γραμμάτων νὰ μὴ κατα-
λιπῶσι φιλονεικῆσαι τινὰ εἰς τὰ τέκνα. Ἐάν ὅμως βέλῃ ἢ εἰς τὴν σύζυγον
ἢ εἰς ἐξωτικὰ πρόσωπα νὰ καταλιπῇ κληροδοτήματα ἢ καταπιστευματα
ἢ καὶ ἐλευθερίας, καὶ ταῦτα ἰδιχειρῶς γραφόμενα καὶ ὁμολογούμενα ὑπὸ
τῶν διαθέτων ἐνωπίον τῶν μαρτύρων, ὅτι ὅλα ἐρεξῆς τα περιεχόμενα εἰς
τὴν διαθήκην αὐτοὶ καὶ ἔγραψαν καὶ θέλουσι νὰ ἔχωσι κύριον ἰσχύουσι·
χωρὶς πῶς νὰ ἐλαττοῦται τὸ κύριον αὐτῶν διότι φαίνονται γραφέντα ἐπὶ
χαρτίνῃ μὴ λαβόντος τὰς λοιπὰς τῶν διαθηκῶν διατυπώσεις· ἀλλὰ τοῦτο
μὲν διατάσσεται ὅτι μόνῃ ἢ δεξιᾷ αὐτοῦ καὶ ἢ γλῶσσαι διδουσιν εἰς τὸν
χαρτὴν τὴν ἑλὴν ἰσχύν (ἐπιστήμου διαθήκης).

Ν. Τὸ § 26.

26 Καὶ εἴπερ μέχρι τελευτῆς μέντοι τοῦτο τὸ σχῆμα, εὐδαί-
μονα παρῆξει μαρτυρίας, ὡς βούληθῇ τυχὲν τὴν τοιαύτην
γνώμην ἀμείψαι ἢ ἐναλλάξαι ἢ τι τοιοῦτον ποιῆσαι, (ὅγε ἐξῆν
διορῆξαι τὸ γινόμενον καὶ ἑτέραν ποιήσασθαι βούλησιν, ἐηλεῶ-
σαν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ γνώμην, ἣν προσήκει κρατεῖν· τοῦτο
γὰρ ὀρίμεν αὐτῷ πράττειν, αὐτὸ τοῦτο βῆτις ἐπιστημαινόμενοι
ἐπὶ παρουσίᾳ μαρτύρων ἑπτὰ ἢ ε', ὡς πεποιῆται τὴν τοιαύτην
βούλησιν, οὐ μὴν κρατεῖν αὐτὴν ἐπὶ βούλεται, ἀλλ' ἑτέραν ποιῆ-
σασθαι· καὶ ταῦτα μὲν ἢ ἐν τελείᾳ διαθήκῃ ποιεῖτω, πάντα τὰ

(1) Ἡ διάταξις τῶν παρὰ γρ. 25 καὶ 26 δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ
Παπαζ. ἰσχύουσα, διότι τὸν τύπον τῶν διαθηκῶν ὁρίζει παρ' ἡμῖν τὸ ψά-
γμα περὶ Διαθηκῶν. Ἄλλ' ἢ τῆς § 28 ἄλλογον νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα,
ὅτι δὲν πρίκειται περὶ διαθήκης, ἀλλὰ περὶ διανομῆς ἀπλῶς τῆς περιου-
σίας τῶν γονέων μεταξὺ τῶν τέκνων αὐτῶν.

τῶν διαθηκῶν ἐχούσῃ σύμβολα, ἢ ἐν ἀγράφῳ τελείᾳ βουλήσει· ὥστε ἐπ' ἐγγράφῳ βουλήσει ἢ ἀγράφῳ δοκεῖν αὐτὸν τελευτῆσαι. τῶν προτέρων ἀκύρων ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ κατὰ τελείαν διαθήκην ἢ βούλησιν διατυπώσεως γινομένων. (1) (*) (Ἰδε παραπομπὴν § 25).

Μ. Καὶ ἐὰν τὸ σχῆμα τοῦτο μείνῃ μέχρι τοῦ θανάτου, οὐδεὶς παρὶν ὑστερον πίστιν μαρτυρῶν, ὅτι θέλησε τυχὸν νὰ ἀλλάξῃ τὴν τοιαύτην γνώμην ἢ νὰ μεταβάλῃ ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον νὰ πράξῃ ἐκεῖνος, ὅστις ἰδόντες τὴν σύμβολον, ὅτι ἐγράψεν καὶ νὰ γράψῃ ἄλλην διαθήκην δεικνύουσιν τὴν τελευταίαν αὐτοῦ γνώμην, ἥτις πρέπει νὰ ἔχῃ κύρος· διότι ἐπιτρέπομεν αὐτὸν νὰ πράξῃ τούτο, ἐὰν δηλώσῃ αὐτὸ τοῦτο ἐνώπιον ἐπτά ἢ πέντε μαρτυρῶν, ὅτι κατήρτισε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ βούλησιν, δὲν θέλει ὁμως νὰ ἔχῃ αὐτὴ πλέον κύρος, ἀλλὰ διατάττει ἄλλην· καὶ ταῦτα πράττει ἢ ἐν τελείᾳ διαθήκῃ, ἐχούσῃ πάντα τὰ τῶν διαθηκῶν γνωρίσματα, ἢ ἐν ἀγράφῳ τελείᾳ βουλήσει· ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι ἀπέθανε καταλιπὼν ἐγγράφον ἢ ἀγράφον διαθήκην, αἱ δὲ προγενέστεραι γίνονται ἀκυροὶ ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ κατὰ τελείαν διαθήκην, ἢ κατὰ ἀγράφον βούλησιν διαθέσεως.

27. Ἐὰν τις διαθήκην γράψας καταλίπῃ τινὰ κληρονόμον καὶ γράψῃ ἔχειν πράγματα τόσα καὶ τόσα, τινὰ δὲ καταλείψῃ ἀμνημόνευτα, καὶ τῶν ἀμνημονεύτων ἀντιποιεῖται ὁ κληρονόμος. Εἰ δὲ διαθήκην γράψων τις ἐπίτροπον ἐνστήσῃ καὶ γράψῃ ἔχειν ταῦτα καὶ ταῦτα ἀρεῖς τινὰ ἀμνημόνευτα, τῶν ἀμνημονεύτων οἱ εἰς ἀδιαθέτου συγγενεῖς κληρονομοῦσιν· εἰ μὴ γε προσθήσῃ ἐν τῇ τέλει τῆς διαθήκης, ἐὰν δὲ τις μοι εὐρεθῇ ἀμνημόνευτος ὑπαρῆς, βούλομαι καὶ ταύτην διοικεῖν τὸν ἐμὸν ἐπίτροπον. (N. 1 § 4 Πανδ. 28. 5 (de hered. inst.). N. 41 § 8 Πανδ. 28. 6 (de vulgari et pupillari). N. 9 § Πανδ. αὐτόθι. § 5 Εἰσηγ. 2. 14 (de her. inst.).

Μ. Ἐὰν τις γράψας διαθήκην καταλίπῃ τινὰ κληρονόμον καὶ οὐδὲν νὰ ἔχῃ τὰ δεῖνα καὶ δεῖνα πράγματα, τινὰ δὲ παραιτήσῃ ἀμνημόνευτα, καὶ τὰ ἀμνημόνευτα οἰκαιοποιεῖται ὁ κληρονόμος. Ἐὰν δὲ τις γράψων διαθήκην καταστήσῃ ἐπίτροπον καὶ οὐδὲν νὰ ἔχῃ ταῦτα καὶ ταῦτα, παραιτήσας τινὰ ἀμνημόνευτα, ταῦτα κληρονομοῦσιν οἱ εἰς ἀδιαθέτου συγγενεῖς· ἔστω ἐν προσέσχῃ εἰς τὸ τέλος τῆς διαθήκης, ἐὰν δὲ μοι εὐρεθῇ περιουσία τις ἀμνημόνευτος, θέλω καὶ ταύτην νὰ διοικῇ ὁ ἐπίτροπός μου.

28. Πατὴρ μερίζων ἐν διαθήκῃ τὰ πράγματα τοῖς παισὶν αὐτοῦ τιθέτω τὰς μερίδας ἢ ποιεῖτω εἰδικὰς διανεμήσεις καὶ

(1) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ Φιδείκωμισον ληγάτεον ἐστίν, ὅταν ὁ διαθεμενὴς λέγῃ τῷ αὐτοῦ κληρονόμῳ, παιδί τυχόν· παρακαλῶ σε, ὦ παῖ, ὅς τις τῷ δεῖν νομίσῃ· καὶ φιδείκωμισαρία ἐλευθερία, τὸ εἰπεῖν τὸν διαθεμένον τῷ κληρονόμῳ· παρακαλῶ σε, πείθω τὸν δεῖ ἐλεύθερον.

υπογράφεσθαι ἐν αὐταῖς ἢ ποιεῖται τοὺς παῖδας ὑποσημαίνεισθαι τῇ διανομήτῃ· ἐπεὶ οὐδένα τῶν παιδῶν προκριματίζει. (1) (Λεγρὰ 18 κ:φ. 7 Νεαρά 107 κ:φ. 3. Πρὸλ. καὶ Ν. 16. Ν. 21 καὶ Ν. 26 Κωδ. 3. 36 (familiae herciscundae).

Μ πατὴρ διανεμὼν ἐν διαθήκῃ τὰ πράγματα εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, θρεῖται νὰ διίσῃ τὰ μερίδια ἢ νὰ ποιῇ εἰδικὰς διανομὰς καὶ νὰ ὑπογράφηται εἰς αὐτὰς ἢ νὰ ὕψῃ τὰ τέκνα νὰ ὑποσημασιῶνται εἰς τὴν διανομήν, ὡς μηδὲν τῶν τέκνων προτιμῶν.

Ν. Ὁ νόμος δ' καθιερῶν τὴν τῶν γονέων ἐξουσίαν τοῦ διανεμῆν δι' ἐγ-
γρως ὅτι συνέστης θελήσειως ἀνευ ἄλλης διατυπώσεως τὰ πράγματα αὐτῶν μεταξὺ τῶν ἰδίων τέκνων δὲν περιορίζει τὴν ἐξουσίαν ταύτην εἰς μόνην τὴν περιπτώσιν, καθ' ἣν ὑπάρχουσι διενέξεις τῶν τέκνων περὶ διανομῆς κοινῆς κληρονομικῆς περιουσίας. Α. Π. 262 τοῦ 1851. Ἐάν δ' πατὴρ ἐποιή-
σατο νέμειν τῆς περιουσίας αὐτοῦ μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, κατέλιπε δε εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ πρᾶγμα τι ὥρισμενον ὡς ἐξαιρετόν, οἱ συγκληρονόμοι ἐνέχονται εἰς ἀποζημίωσιν, ἐκδικωμένου τοῦ ἐξαιρέτου. Α. Π. 259 τοῦ 1878.

29 Εἴ τις ποιήσας πρώτην διαθήκην δευτέραν ποιῆσαι βου-
λήσῃ, μὴ ἄλλως ἀρνηζέσθω ἢ προτέρα, εἰ μὴ γε πρότερον νο-
μίμως ἢ δευτέρα γένηται διαθήκη, εἰ μὴ ἄρα ἐν τῇ προτέρᾳ διαθήκῃ γραφέντων τούτων, οἵτινες ἐξ ἀδιαθέτου πρὸς τὴν τοῦ διατιθεμένου κληρονομίαν ἦτοι διαδοχὴν ἐλθεῖν οὐκ ἠδύναντο, ἐν τῇ δευτέρᾳ βουλήτῃ δ' ἀδιαθέτως γράψῃ ὥρισεν, οἵτινες ἐξ ἀδιαθέτου πρὸς τὴν τοῦ διατιθεμένου κληρονομίαν καλοῦνται ἐν τούτῳ γὰρ τῷ θέματι, εἰ καὶ ἀτελής δοκῇ ἡ δευτέρα γραφή, ἀθηνούτης τῆς πρώτης διαθήκης, τὴν δευτέραν βούλησιν οὐχ ὡς διαθήκην, ἀλλ' ὡς βούλησιν ἀδιαθέτου ἰσχύειν θεωροῦμεν, ἐν ἣ βουλήσῃ πάντε μαρτύρων ἐπομνησμένων καταθέσεις ἀρκού-
σιν· οἷονος μὴ γενεμένου, ἰσχύειν τὴν πρώτην διαθήκην, εἰ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ γεγραμμένοι δοκοῦσιν ἐξωτικοί. (Ν. 21 § 3 Κωδ. θ. 23 (de test.) Βασ. XXXV, 2. 16).

Μ. Ἐάν τις συντάξας πρώτην διαθήκην θελήσῃ νὰ συντάξῃ δευτέραν, δὲν πρέπει νὰ ἐξαρνηζῆται ἄλλως ἢ πρώτη, ἐάν πρότερον ἢ δευτέρα δια-
θήκη δὲν καταρτίσθῃ νομίμως, ἐκτὸς ἐάν εἰς μὴν τὴν προτέραν διαθήκην ἐγγράψαντες οἵτινες ἐξ ἀδιαθέτου δὲν ἠδύναντο νὰ κληρονομήσωσι τὸν διατίτην, εἰς δὲ τὴν δευτέραν βούλησιν ὥρισε νὰ γραφῶσιν ὅσοι καλοῦνται ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ διαθέτου· διότι εἰς τὴν περιστάσιν ταύτην καὶ ἀτελής ἐστὶν γίνεσθαι ἡ δευτέρα γραφή, ἀπονοστής τῆς πρώτης διαθήκης, δικτάσσομεν ἡ δευτέρᾳ βούλησιν νὰ ἰσχύῃ οὐχὶ ὡς διαθήκη, ἀλλ' ὡς ἀδιαθέτου βούλησις, εἰς τὴν ὁποῖαν πάντε ἑνὸρων μαρτύρων καταθέσεις ἀρκούσι· τούτου μὴ γενεμένου, ἰσχύει ἡ πρώτη διαθήκη, καὶ ἐν οἱ εἰς αὐτὴν γεγραμμένοι φαίνονται ἐξωτικοί.

(1) Ὡς προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ § 25.

30. Ἐάν τις ἐν ὑγείᾳ διαθέμενος ὑστερον ἀπεχρήσατο ἑαυτον, οὐ συνειδῆξει πταισμάτος τινος ἄλλ' ἢ ὡς τὴν ζωὴν ἀποστρέφόμενος ἢ ὑπὸ μανίας ἢ λύπης ἢ πολυημέρου νόσου κατεχόμενος, εἰδῶται· ἢ διαθήκη αὐτοῦ· εἰ δὲ τῷ τῆς μελλούσης τιμωρίας φόβῳ τῷ ἑκουσίῳ θανάτῳ τὴν κέλασιν προανέτρεψε, βεβαίαν τὴν βούλησιν αὐτοῦ φυλάττεσθαι εἰ νόμοι κωλύουσιν, (N. 2 Kωδ. 6. 22 (qui test.). Βασ. XXXV. 3. 3. N. 3 § 8 Πανδ. 48. 21 (de bouis eorum).

M. Ἐάν τις ὑγιαίνων διέθεσι καὶ ἔπειτα ἡττοκτένησεν εὐχί ἐκ συναισθήσεως πταισμάτος τινος, ἀλλ' εἴ ἀπαστροφῆς τῆς ζωῆς ἢ ὑπὸ μανίας ἢ λύπης ἢ πολυημέρου ἀσθενείας κατεχόμενος, ἰσχύει ἡ διαθήκη αὐτοῦ· εἰ δὲ ἐκ τοῦ φόβου μελλούσης τιμωρίας προανέτρεψε τὴν τιμωρίαν δι' ἑκουσίον θάνατον, εἰ νόμοι ἀπαγορεύουσι νὰ ἰσχύῃ ἡ βούλησις αὐτοῦ.

31. Ὁ κωλύσας γενέσθαι ἢ ἀλλαγῆναι διαθήκην, ὡς ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος ἢ ἐν τῇ προτέρᾳ γεγραμμένος, ἐκπίπτει τῷ κλήρῳ καὶ δημεύεται ὁ κλήρος δηλονότι· (N. 1 πρ. Πανδ. 29. 8 (si quis aliquem). Βασ. XXXV. 4. 1).

M. Ὁ ἐμποδίσας νὰ συνταχθῇ ἢ νὰ μεταβληθῇ διαθήκη, ὡς καλούμενος εἴ ἀδιαθέτου ἢ γεγραμμένος ἐν τῇ προτέρᾳ, ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας καὶ ὁ κλήρος αὐτοῦ δημεύεται.

32. Οὐ μόνον χρηματικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῶς ἐνάγεται ὁ ἀναγκαζων τινὰ γράψαι αὐτὸν κληρονόμον· ὡς γὰρ ὅτι σιν ἢ δ' διατάξεις τοῦ παρόντος τίτλου, ὁ αὐτοῦ ποιῶν ἐξορίζεται καὶ τὸ ἀξίμιον ποιεῖ τῷ μέλλοντι γραφῆναι κληρονόμῳ, (1) (N. 1 Kωδ. 6. 34 (si quis aliquem testari). Βασιλ. XXXV. 4. 4. Νεαρά 134 κεφ. 3).

M. Ὁ ἀναγκαζων τινὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐτὸν κληρονόμον ἐνάγεται οὐ μόνον χρηματικῶς ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικῶς· διότι, καθὼς λέγει ἡ ἐσχέρτα διατάξεις τοῦ παρόντος τίτλου, ὁ πράττων τοῦτο ἐξορίζεται καὶ τὸν μέλλοντα νὰ γραφῇ κληρονόμον βεβίλει νάποζημιώσει.

33. Ἐάν ἀποδειχθῇ βυβληθέντα τὸν διατιθέμενον πλεονάζει εἰπεῖν κληρονόμους φημιωθῆναι, οὐδὲ εἰ παρ' αὐτοῦ λαχθῇ κληρονομεῖσιν· (N. 25 Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασίλ. XXXV. 4. 26. N. 21 πρ. Kωδ. 6. 23 (de testamentis).

(1) Ἄλλ' ἢ βίᾳ συσταθεῖσα διαθήκη εἶναι ἄκυρος· Ὁ νόμος οἰοῦται ὅτι μὲν φρονοῦσιν, ὅτι ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης συνάγεται ἀναγκαιῶς καὶ ὁ ἄκυρος τῆς διαθήκης, οἱ δὲ ὅτι ὁ διὰ τῆς βίας γραφείς κληρονόμος εἰς ἀνάγκην δὲν δύναται κληρονομησάτω καὶ ἀντ' αὐτοῦ κληρονομεῖ τὸ δημόσιον, ἀλλ' ἐπὶ οὐδὲν ποτε ἐμετελῶν τὴν βίαν ἐνάγεται ἐπὶ ἀποζημιώσει χρηματικῇ ὑπὸ τοῦ βλαπθέντος συγχωρεῖται δὲ κατὰ τὴν γνώμην τῶν πλείονων καὶ ἡ περὶ βίας ἀγωγή ἢ εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασιν κατὰ τὰς γενικάς καὶ τῶν ἐνδικῶν τούτων μέσων διατάξεις.

Μ. Ἐάν ἀποδειχθῇ ὅτι θέλων ὁ διαθετὴς νὰ δοῦναι πλείονας κληρονόμους ἐπιμύθη, δὲν κληρονομεῦσι οὐδὲ οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ λεγθέντες.

34. Βασιλεῖα γράψας τις κληρονόμον ἐν διαθήκῃ ἐξουσίαν ἔχει τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην ἐναλλάσσειν καὶ ἀντὶ βασιλείας ἄλλον κληρονόμον γράφειν. (N. 6 Kωδ. 6. 22 (qui test. facere). Βασ. XXXV. 3. 6).

Μ. Καὶ τὸν βασιλεῖα γράψας τις ἐν διαθήκῃ κληρονόμον, ἔχει ἐξουσίαν τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην νὰ μεταβάλλῃ καὶ νὰ γράψῃ ἀντὶ τοῦ βασιλείως ἄλλον κληρονόμον.

35. Ἐάν ὁ διατιθέμενος μὴ βούληται γινῶναι τὰ γεγραμμένα τοὺς μάρτυρας, εἰληθεῖσαν τῶν γεγραμμένων ἢ καὶ σφραγίσαν ὑπὲρ αὐτοῦ προσφερέτω τοῖς μάρτυσιν, ἵνα ὑπογράψωσι, καὶ λεγέτω τοῖς μάρτυσιν ἰδίαν εἶναι τὴν διαθήκην· λοιπὸν δὲ ἐν ἐνὶ καιρῷ ὑπογραφέτωσαν καὶ σφραγίστωσαν αὐτὴν καὶ κρατεῖτω ἰσχυρῶς. Οὐ μόνον δὲ ἐπτά, ἀλλὰ καὶ πάντε παραλαμβάνομενοι μάρτυρες ἐν τῇ ἐγγράφῃ καὶ ἀγράφῃ πάσῃ διαθήκῃ βεβαίαν αὐτὴν παριστῶσιν. (1) (N. 21 πρ. Kωδ. 6. 23 de testamentis). Βασ. XXXV. 1. 16).

Μ. Ἐάν ὁ διαθετὴς δὲν θέλῃ νὰ γινώσκωσιν οἱ μάρτυρες τὰ γεγραμμένα, προσφέρει εἰς αὐτοὺς τετυλιγμένην ὥς τῶν γραμμάτων ἢ καὶ σφραγισμένην παρ' αὐτοῦ, ἵνα ὑπογράψωσι, καὶ λέγει πρὸς τοὺς μάρτυρας ὅτι ἡ διαθήκη εἶναι ἰδία αὐτοῦ. Τότε ὑπογράφουσι συγχρόνως καὶ σφραγίζουσιν αὐτὴν καὶ ἰσχύει· οὐχὶ ἰδὲ μόνον ἐπτά ἀλλὰ καὶ πάντε μάρτυρες παραλαμβάνομενοι εἰς πᾶσαν ἐγγραφὴν καὶ ἀγραφὴν διαθήκην ἀσφαλίζουσι τὸ κύρος αὐτῆς.

36. Ὁ μέντοιγε ἐν πολέμῳ πλῆγείς καὶ ἐν ὁδῷ περιπατῶν καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον ἐπὶ τριῶν δύναται διαθήκην ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ δύο μόνον παρευρισκόμενα πρόσωπα διὰ τὴν συμβᾶσαν περίστασιν δύνανται τὴν ἐκείνου διαθήκην βεβαίαν παριστάναι. (2)

Μ. Ὁ τραυματισθεὶς ὁμως ἐν πολέμῳ καὶ περιπατῶν ἐν ὁδῷ καὶ ἐγγίσει πρὸς τὸν θάνατον δύναται νὰ διαθέσῃ οὐ μόνον ἐνώπιον τριῶν, ἀλλὰ διὰ τὴν συμβᾶσαν περίστασιν καὶ δύο μόνον πρόσωπα εἰάν παρευρισκῶνται· δύναται νὰ καταστήσῃσιν ἰσχυράν τὴν διαθήκην αὐτοῦ.

37. Οἱ στρατιῶται ἐν στρατοπέδῳ διαγόντες τὰς τῆς τελευταίας βουλῆσεως διαθέσεις οἰωδῆποτε τρόπῳ δύνανται καὶ βουλόνται, διατιθέσθωσαν καὶ πρὸς τοὺς βούλονται. Εἴτε τις αὐτῶν

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει πάντων, ἔτε τὸν νόμον τῶν διαθηκῶν ἐκείνων παρ' ἡμῖν τοῦ ψηφ. περὶ Διαθηκῶν.

(2) Παρ' ἡμῖν ὁ μὲν ἐν πολέμῳ τραυματισθεὶς δύναται νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸ ἀρθρ. 24 τοῦ νόμου περὶ Διαθηκῶν, καὶ δὲ ἐν ἐνὶ ὁδῷ ἀπληγῶν ἐκ γαστήματος

ἐν τῇ ξιφοθήκῃ ἢ τῇ ἀσπίδι γράμμασι τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐρυθρο-
νομένοις σημειώσεται εἴτε εἰς τὸν κονιορτὸν τοιτέστιν εἰς τὴν
τῇν ἐγγράψῃ τῷ ξίρει ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ ἐν τῷ πολέμῳ
τῆς ζωῆς τὸν κληρὸν καταλιμπάνει, τὴν ταιαύτην ἰσχυρὰν εἶναι
προσθήκει. (1) (N. 15 Kωδ. 6. 24 (de test. militis), Bas. XXXV, 24. 54).

M. Οἱ στρατιῶται διαμένοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ δικαιεῖνται νὰ ἐπι-
νεγκῶσι τὴν τελευταίαν αὐτῶν βούλησιν καθ' οἷονδήποτε τρέπον θύναται.
καὶ θελοῦσι καὶ πρὸς θεοὺς θελοῦσι. Καὶ ἐάν τις αὐτῶν σημειώσῃ διὰ γραμ-
ματῶν ἐρυθρῶν ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος εἰς τὴν ξιφοθήκην ἢ τὴν ἀσπίδα
ἢ εἰς τὸν κονιορτὸν τοιτέστι κατὰ γῆς γραψῇ διὰ τοῦ ξίρους, καθ' ὅσον κα-
ρὲν ἀποθνήσκει ἐν τῷ πολέμῳ, ἡ ταιαύτη βούλησις δέον νὰ ἰσχύῃ.

38. Καὶ ἡ ἀτελής τοῦ στρατιώτου διαθήκη ἐρῶται. (2) (N. 3 πρ. καὶ N. 35 Πανδ. 29. 1 (de test. militis).

M. Καὶ ἡ ἀτελής τοῦ στρατιώτου διαθήκη ἰσχύει.

39. Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγε-
νεστέρας τελείας οὔσης, καὶ ἐστὶν ἡ πρώτη ἐγγράφος. (Πατρ.
Εἰς. II, § 144. N. 2 Πανδ. 28. 3 (de injusto). N. 21 § 1
Πανδ. 28. 4 (qui test.). N. 22 Πανδ. 34. 4 (de adinensis
legatis). N. 12 Πανδ. 34. 9 § 2 καὶ 7 Εἰσηγ. 2. 17 (quibus
modis testamenta).

M. Ἡ προγενεστέρα διαθήκη ἀνατρέπεται ὑπὸ τῆς μεταγενεστέρας τε-
λείας οὔσης, καὶ ἐστὶν ἡ πρώτη ἵναί ἐγγράφος.

40. Ἐάν τις ἀνὴρ ὢν διαλεχθῇ τῇ γυναικὶ καὶ πείσῃ αὐτὴν
γράψαι αὐτὸν κληρονόμον, οὐ δοκεῖ ἀνάγκην ἐπιτιθέναι. (N.
3 Kωδ. 6. 34 (si quis aliquem). Bas. XXXV, 4. 6. N. 70
Πανδ. 28. 5 (de heredibus inst.). N. 3 Πανδ. 29. 6 (si quis
aliquem testari).

M. Ἐάν σύζυγός τις συνδιαλεχθῇ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ πείσῃ
αὐτὴν νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐτὸν κληρονόμον, δὲν θεωρεῖται ὅτι ἐπιτίθειται
αὐτῇ βίαν.

41. Ἐάν συμδῇ γυναῖκα ἐγκύμονα λουομένην ἐν τῷ βαλ-
ανείῳ, ἀποθνήσκουσαν ἄγραφον ποιῆσαι διαθήκην παρουσίᾳ τῶν
ἴσως εὑρεθεισῶν ἐκεῖσε ἐννέα γυναικῶν, ἐρῶται δεχθῆσθαι
γὰρ αὐταὶ εἰς μαρτυρίαν τῶν παρὰ τῆς τελευταίωσης ἑοισθεν-
των. (3) (N. 20 § 6 Πανδ. 28. 4 (qui test.).

M. Ἐάν συμδῇ γυνὴ ἔγκυος ἐν τῷ ὄρφι λούεται ἐν τῷ λουτρῷ ἀπυθνήσκουσα
καὶ καταρτίσῃ διαθήκην ἄγραφον ἐνώπιον ἐννέα γυναικῶν παρευρεθεισῶν

(1-2) Καὶ τὰς διατάξεις τῶν παραγρ. τοῦτων ἀνῆρσαν τὰ ἀρθρὰ 48-49
τοῦ περὶ Διαθ. ψηφίσματος.

(3) Καὶ ἡ διαταξὶς αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ἀφορῶσα εἰς τύπον διαθήκης.

παχίως ἐκεῖ ἰσχύει· διότι αὐταὶ θέλουσι χρησιμεύσαι ὡς μάρτυρες εἰς ἐπιβεβαιώσιν τῶν διαταχθέντων ὑπὸ τῆς ἀποθησαυκούσεως.

42. Ὁ κληρονόμος οὐ μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ὁ δὲ ληγατάριος καὶ ὁ ἐπιτροπος διδόμενος δύναται. (1) (N. 20 πρὸ Πανδ. 28. 1 (qui test.). Βασ. XXXV. 1. 24).

Μ. Ὁ κληρονόμος δὲν μαρτυρεῖ ἐν διαθήκῃ· ὁ δὲ λαμβάνων κληροδοτήματα καὶ διδόμενος ἐπιτροπος δύναται.

43. Μὴ ἀναιρεῖσθω τῇ τῆς δεκαστοῦς παραγραφῇ ἡ διαθήκη. (N. 27 Κωδ. 6. 23 (de test.). Βασίλ. XXXV. 2. 22. Ῥοπα! κερ. 31 § 6).

Μ. Ἡ διαθήκη δὲν ἀναιρέπεται διὰ τῆς δεκατοῦς παραγραφῆς.

44. Οὐδεὶς δύναται· γράψας διαθήκην ἑαυτῷ προσγράψαι ἄλλο γάτον. (2) N. 3 Κωδ. 9. 23 (de his qui sibi adscripuit). Βασίλ. LX. 41. 61).

Μ. Οὐδεὶς γράψας διαθήκην δύναται νὰ προσγράψῃ εἰς ἑαυτὸν κληροδοτήματα.

45. Ἡ διάταξις κελεύει, ἵνα εἴ τις τὸ λοιπὸν ἀποκατάστασιν ποιεῖτο τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πρῶτον μὲν φυλάττῃ τῷ παιδί τὸ νόμιμον μέρος, οὐ τὸ τέταρτον (τοῦτο γὰρ ἐπληρωθώσαντες, πενίαν αὐτοῦ πολλὴν καταγνόντες) ἀλλὰ τὸ τρίτον πάντως ἢ τὸ ἡμισυ κατὰ τὸν τῶν παιδῶν ἀριθμόν· ἔπειτα καὶ εἰς τὸ λοιπόμενον τῆς οὐσίας μέρος, ἐν ᾧ μὴ ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπίδοσιν εὐσχημένως καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα μετρομένης, ἐξαίρεσθαι καὶ αὐτὴ τῆς ἀποκαταστάσεως, καθόσον προστιθέμενον τῷ νομίμῳ μέρει τὴν προῖκα ἢ τὴν πρὸ γάμου δωρεάν ποιεῖ. (Νεαρά 39 κερ. 1).

Μ. Ἡ διάταξις ἐρρίζει, ὅτι, ἐάν τις εἰς τὸ ἐξῆς ἀποκαταστῇ (δηλονότι διατιτῇ) τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα, πρῶτον μὲν ὀφείλει νὰ φυλάττῃ διὰ τὸ τέκνον αὐτοῦ τὸ νόμιμον μέρος, οὐχὶ τὸ τέταρτον (διότι τοῦτο ἐπληρωθώσαντες ὡς λίαν πενιχρὸν), ἀλλὰ τὸ τρίτον ἐξαπαντος ἢ τὸ ἡμισυ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων· ἔπειτα καὶ ὡς πρὸς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς περιουσίας ὅπου δὲν ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς εὐσχημον προσφέρειν προικοῖς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς, μετρομένης κατὰ τὸν χαρακτῆρα τῶν προσώπων, ἐξαίρεται καὶ τοῦτο τῆς ἀποκαταστάσεως (τοῦτέστι τῆς κατὰ βούλησιν διατίσεως τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων), καθόσον προστιθέμενον εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ἀπαρτίζει τὴν προῖκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν.

46. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ μὴ νοούμενα ἀντὶ μὴ γεγραμμένων ἔστιν. (3) (*) (N. 73 § 2 Πανδ. 50 17 (de reg. juris). Βασίλ.

(1) Τανὺν οὐδ' ὁ ληγατάριος εἶναι δεκτὸς ὡς μάρτυς (*Ὁρα τὸ κατωθὲν τοῦ περὶ Διαθ. ψηφίσματος παρατήρημα).

(2) Σύμφωναν τὸ 16 ἀρθ. τοῦ ψηφ. περὶ διαθηκῶν.

(3) Ὅρα καὶ βιβλ. Α' τίτλ. 10 § 5.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ· τὰ νοούμενα τὴν διαθήκην πολλὰ εἰσὶν· ἔστι δὲ ὁ

II. 3. 73. N. 62 § 1 Πανδ. 28. 5 (de her. instit.). N. 2 Πανδ. 34. 8 (de his, quae pro nou scriptis).

M. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀκατάληπτα θεωροῦνται ὡς ἄγραφα.

47. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀλλήλοισι ἐναντιούμενα οὐκ ἔρρωτα, (N. 188 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 188).

M. Τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀντιφάσκοντα ἀλλήλοισι δὲν ἰσχύουσιν.

48. Τότε τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ ἀποτελέσματα λαμβάνουσιν, ὅτε καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεπιφογον ἐσχήκασιν. (N. 201 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 201)

M. Τότε τὰ περιεχόμενα ἐν τῇ διαθήκῃ ἔχουσιν ἀποτέλεσμα, ὅταν ἔχωσι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεπιφογον.

ΤΙΤΛ. Β' — Περὶ διαθήκης ὑπεξουσιῶν.

1. Τὸ πεκοῦλιον ἐν τοῖς ὑπεξουσίαις ὁράται. (Ὅθεν τῶν πεκουλίων τὰ μὲν εἰσιν ἰδιόκτητα, τὰ δὲ παγανικά. Καὶ ἰδιόκτητα μὲν εἰσιν ὅσα εἰδικῶς τις ἢ ἐξ ἰδίου ἐπιτηδεύματος ἢ στρατείας ἢ βαθμοῦ τοῦ οἰκουδμήποτε ἢ κλήρου κέκτηται. Παγανικά δὲ ὅπερ τῶν γονέων αὐτοῖς ὑπηρεσίας λόγῳ καὶ χρεῖας ἐδόθησαν ἢ καὶ ἐκ τῶν δοθέντων ἐπεκλήθησαν. (1) (N. 4 πρ.

τῶν ἐπτά ἢ εἰ μαρτύρων ἀριθμός, ὃν ἐξ ἀνάγκης δεῖται εἶχειν ἢ διαθήκη αἱ σφραγίδες τε τῶν ἐπτά ἢ εἰ καὶ ἑτέρα τινα, καὶ πρὸ παντῶν ἢ τοῦ ἐν αὐτῇ γραφομένου κληρονόμου ἑνστάσις· καὶ εὐρεθὴ δὲ διαθήκη πα- τε τὰ βῆθοντα παρατηρήματα ἔχουσα, οὐχ εὐρίσκεται δὲ κληρονόμος τις γραφόμενος ἐν αὐτῇ, ἀνίσχυρος καὶ πίπτουσα διὰ τοῦτο ἐστὶ· τὸ γὰρ παρὲν κληρονομα τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι ἐὰν εὐρεθὴ διαθήκη ἔχουσα τὰ βῆθοντα παρατηρήματα ἐν αὐτῇ μὴ δυνάμενον νοηθῆναι, ἀντὶ μηδὲ γεγραμμένου ὅλως τὸ τοιοῦτον δεῖται λογίσσασθαι θεμάτιστον δὲ τοῦτο οὕτως· εἶχον ἐγὼ Πέτρος φίλους πολλούς καὶ τελευτῶν διαθήκην ἐποίησάμην, καὶ ἐν αὐτῇ οὕτως ἔγραφα· ἐνίσταται κληρονόμον Πέτρον τὸν φίλον μου· πολλῶν οὖν ὄντων αὐτῶν, καὶ μὴ βῆθως δηλουμένου τοῦ κληρονομήσαι δεξιόντος, ἀνίσχυρος ἐστὶν ἡ τοιαύτη γραφὴ καὶ λογιζομένη οὐδέν· καὶ οὐδεὶς ἐκ ταύτης κληρονόμος γενήσεται· κληρονόμος δὲ μὴ ὄντος ἀπαξ ἀπλῶς, αὐστέατος ἐστὶν ἡ διαθήκη καὶ πίπτουσα.

(1) Πεκοῦλιον (ἐλληνιστὶ χρημάτων) λέγεται ὅ,τι ἀνήκει εἰς ὑπεξουσίαν· Διαιροῦνται δὲ τὰ χρηματία ταῦτα εἰς καστρένσιον ἢ στρατιωτικὸν (λατίν. *castrense* ἢ *militare*), εἰς οὐκ στρατιωτικὸν (λατίν. *quasi castrense* ἢ *quasi militare*), χορηγικὸν ἢ παγανικὸν (ὅπερ ἕλλως καὶ πατρικὸν καλεῖται), καὶ ἀπροσπόριστον (λατίν. *adventitium*). Τὸ στρατιωτικὸν καὶ εἰς οὐκ στρατιωτικὸν χρημάτων ὡς καὶ τὸ ἀπροσπόριστον καλοῦνται καὶ ἰδιόκτητα, ὅτε τοῦ ὑπεξουσιῶν ὄντος ἀπολότου κυρίως τῶν δύο πρώτων καὶ δυνάμενον νὰ διαθέσῃ ταῦτα κατὰ τὸ δοκοῦν μεταξὺ ζώντων καὶ δι' αἰτίαν θανάτου, κυρίου δὲ καὶ τοῦ τρίτου, δυνάμενον ἐνίοτε καὶ ἀνευ συναινέσεως τοῦ πατρὸς νὰ διαθέσῃ αὐτό.

§ 2. N. 5 § 3 καὶ 4. N. 7 § 1 καὶ 3 καὶ N. 39 Πανδ. 15. 1 (de peculio). Σχόλια εἰς Βασ. XI. 1. 30. Προχ. 22. 1).

Μ. Τὸ χρηματικὸν ἀφορᾷ εἰς τοὺς ὑπεξουσίους· ὅθεν τῶν χρηματικῶν τὰ μὲν εἶναι ἰδιόκτητα, τὰ δὲ χρηματικά. Καὶ ἰδιόκτητα μὲν εἶναι· ὅσα ἰδιαιτέρως ἐκτεταγέ τις ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου ἐπαγγέλματος ἢ στρατείας ἢ βαθμοῦ οἰουδὴ ποτε ἢ κληρονομίας. Χρηματικά δὲ ὅσα ἐδόθησαν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν λόγῳ ὑπηρεσίας καὶ χρήσεως ἢ καὶ ἐκ τῶν δολέντων ἀπεικλήθησαν.

2. Πολλαὶ δὲ διαφοραὶ παγανικοῦ καὶ ἰδιόκτητου πεκουλίου. Καὶ πρώτη μὲν αὕτη, ὅτι εἰς μὲν τὸ ἰδιόκτητον πεκούλιον ὁ ὑπεξούσιος διατίθεται, εἰς δὲ τὸ παγανικὸν οὐ δύναται, οὐδὲ εἰ πατὴρ τοῦτο καλεῖται. Δευτέρα δὲ διαφορὰ, ἀγανακτῆσας ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου τὸ μὲν παγανικὸν ἀφαιρεῖσθαι· δύναται πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐκέτι. Τρίτη διαφορὰ, ἐὰν πολλοῖς ἐπιτρέψωμεν τις ὑποστῇ διάπρασις ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ δανειστών, τὸ μὲν παγανικὸν τοῦ παιδὸς συνδιαπράσσεται· πεκούλιον, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐδαμῶς. *Ἐτι καὶ τετάρτη διαφορὰ, ἐὰν πολλῶν ὄντων τῶν παιδῶν ὁ πατὴρ τελευτήσῃ, συμβῇ δὲ ἐξ αὐτῶν ἓνα παγανικὸν ἔχειν πεκούλιον καὶ ἰδιόκτητον, τὸ μὲν παγανικὸν κοινὸν ἔσται πάντων τῶν ποτε παιδῶν ὑπεξουσίων, τὸ δὲ ἰδιόκτητον μόνου τοῦ κληραμένου. (Θεορ. πρ. Εἰσηγ. 2. 12 (quibus non est permissum). Προχ. 22. 2 ἔ.).

Μ. Πολλὰ δὲ διαφορὰ ὑπάρχουσι μετὰ τοῦ ἰδιόκτητου καὶ χρηματικῷ χρηματικῷ. Καὶ πρώτη μὲν αὕτη, ὅτι τὸ μὲν ἰδιόκτητον χρηματικὸν διαθέτῃ ὁ ὑπεξούσιος, τὸ δὲ χρηματικὸν δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ, οὐδὲ ὁ πατὴρ μὲν διατίτῃ τοῦτο. Δευτέρα δὲ διαφορὰ ὅτι ἀγανακτῆσας ὁ πατὴρ κατὰ τοῦ ὑπεξουσίου τὸ μὲν χρηματικὸν χρηματικὸν δύναται νὰ ἀφαιρῇ, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐχί. Τρίτη διαφορὰ ἐὰν χρεωστουμένῳ τινος εἰς πολλοὺς οἱ δανεισταὶ πωλήσωσι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, τὸ μὲν χρηματικὸν τοῦ τέκνου χρηματικὸν συμπωλεῖται, τὸ δὲ ἰδιόκτητον οὐχί. Καὶ τετάρτη ἔτι διαφορὰ, ἐὰν πολλῶν τέκνων ὑπάρχόντων ὁ πατὴρ ἀποθάνῃ, εἰς δὲ τῶν ἀδελφῶν συμβῇ νὰ ἔχῃ χρηματικὸν χρηματικὸν καὶ ἰδιόκτητον, τὸ μὲν χρηματικὸν εἶναι κοινὸν πάντων τῶν ποτε ὑπεξουσίων τέκνων, τὸ δὲ ἰδιόκτητον μόνον τοῦ ἀποκλησαντος.

Ν. Αἱ ἐν ταῖς Βασιλ. τερμ. 1. (7. 5) καὶ τερμ. 11 (16. 4) διατάξεις, καὶ ὅς ὁ πατὴρ δὲν ἔχει κατὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπεξουσίων τέκνων ἀγωγὴν ἢ μόνον ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ ἢ οἰανί στρατιωτικοῦ χρηματικῷ ὡς ἐνδιαφερόμενος σχέσεις μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ὑπεξουσίων αὐτοῦ τέκνων καὶ διὰ τοῦτο καθαρῶς οὐσιαστικαὶ οὐσαι οὐδαμῶς ἀνυφίστησαν ὑπὸ τῶν περὶ τῆς ἱκανότητος δικαστικῆς παραστάσεως διατάξεων τῆς πολ. δικον. Δ. Π. 3 τοῦ 1862.

3. Τὰ ἀπὸ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ χειμερινῆς καὶ καυσώδους ἐξοριότητος, τρυτέστιν ἀπὸ ταξιδίων, ἐπιγινόμενα πεκούλια τοῖς ὑπεξουσίοις ἰδιόκτητὰ εἰσι καὶ δύνανται ἐν τούτοις διατί-

θεσθαι· εἰ γὰρ κατέβαλον ὑπὲρ αὐτῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν τι, τότε ὀφείλεται εἶναι οἱ ὑπεξούσιοι τὸ ἱκανὸν ἀντιδοῦναι αὐτοῖς, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν διατίθεσθαι. Ὅμοιως καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίας καὶ συνηγορίας καὶ πάσης ἀξίας καὶ παντὸς ἐπιτηδεύματος αὐτοῖς ἐπικτηθέντα, ἰδιόκτητά εἰσιν. (Προχ. 22. 6),

Μ. Ὅσα χρημᾶτια αποκτώσιν οἱ ὑπεξούσιοι ἐκ μακρᾶς ἀποδημίας καὶ χειμερινῆς καὶ καυσώδους ὁδοπορίας, ἥτοι ἐκ ταξειδίων, εἶναι ἰδιόκτητα καὶ δύνανται νὰ διαθέσωσι ταῦτα· διότι ἐὰν κατέβαλλόν τι δι' αὐτοὺς οἱ γονεῖς αὐτῶν, τότε οἱ ὑπεξούσιοι ὀφείλουσι νὰ ἀποδώσωσι πρὸς αὐτοὺς τὸ ἱκανόν (νὰ ἱκανοποιήσωσι δηλ. αὐτούς), τὸ δὲ ἐπιλοιπόν διαθέτουσιν. Ὅμοιως καὶ ὅσα ἀπέκτησαν ἐκ συνεδρίας καὶ συνηγορίας καὶ παντὸς ἐπιματός καὶ παντὸς ἐπαγγέλματος εἶναι ἰδιόκτητα.

4. Τὰ πεκοῦλια τετραγῶς (εἰσιν)· ἀπροσπόριστα, παγανικά, καστρένσια καὶ ὥσανεὶ καστρένσια. (1) Καὶ ἀπροσπόριστα μὲν ἐστίν, ὅσα ἐκ μητρικῆς κληρονομίας καὶ πάππων καὶ προπάπων καὶ ἄλλων συγγενῶν μητρόθεν, καὶ τούτων τὴν μὲν χρῆσιν ἔχει ὁ πατήρ, τὴν δὲ δεσποτείαν οἱ παῖδες· τούτοις ὅμοια καὶ τὰ ἀπὸ φιλοτιμίας τυχόν καὶ καμάτων ἰδίων κτώμενα τοῖς παῖσι, καὶ ἀπὸ γαμικῆς αἰτίας, ἐν αἷς οὐκ ἔστι· τῷ πατρὶ ἐν πεξουσιότητι ἄδεια διατίθεσθαι, ἀλλ' οὐδὲ τῷ πατρὶ προτελευτώντι· τὴν γὰρ χρῆσιν τούτων ἔχει ὁ πατήρ, τὴν δεσποτείαν δὲ οἱ παῖδες. (2)

5. Τὰ δὲ παγανικά εἰσιν, ἃ καὶ προσπορίζονται, ὅσα ἐξ αἰτιῶν καὶ πραγμάτων τοῦ πατρὸς προσέλθοι τῷ παιδί· ἅπαντα γὰρ ταῦτα τοῦ πατρὸς εἰσιν· ἔχει δὲ τούτων καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν δεσποτείαν ὁ πατήρ καὶ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις ἄδεια τῷ υἱῷ διατίθεσθαι, ἀλλὰ τῷ πατρὶ προτελευτώντι. (Ν. 2. Ν. 6 πρ. καὶ Ν. 8 πρ. Κωδ. 6. 61 (de bonis quae liberis). πρ. Βισ. 2. 9 καὶ Ν. 37 § 1 Πανδ. 41. 1 (de acquirendo rerum dominio).

6. Τὰ δὲ καστρένσιά εἰσι τὰ ἰδιόκτητα, ἥτοι ἐκ σιδήρου καὶ ὀπλίων περιελθόντα τῷ παιδί, ὧν ἡ χρῆσις καὶ ἡ δεσποτεία τῷ παιδί ἀρμόζει, καὶ ἄδεια ἐστίν ἐπὶ τούτοις τῷ παιδί διατίθεσθαι καὶ ἐν ὑπεξουσιότητι ὄντι. (Ν. 41 Πανδ. 49. 17 (de castrensi peculio). Ν. 4 Κωδ. 12. 37 (de castr. peculio) πρ. Εἰσηγ. 2. 42 (quibus non est permissum).

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ § 1.

(2) Ἐν πολλαῖς ἐκδόσεσιν εἶναι συνεπτυγμέναι εἰς μίαν αἱ τέσσαρες παράγραφοι.

7. Τὰ δὲ ὥσανεῖ καστρένσια τὰ ἀπὸ δωρεᾶς βασιλικῆς ἢ δωροδοκίας (καὶ οὐδὲ τούτων τὴν χρῆσιν ἢ τὴν δεσποταίαν ἔχει ὁ πατὴρ) καὶ τὰ ἀπὸ κληρονομίας ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῆς καὶ τὰ ἀπὸ ἀρχῆς, εἰς ἀνώνυμα καὶ τὰ ἀπὸ συνεδρίας καὶ τὰ βιδόμενα προσταξεί βασιλικῇ σιτηρεσία ἀπὸ τοῦ δημοσίου καὶ ἄδεια τῶν ὑπερσούσιω καὶ ἴσως ἐπὶ τοῖς τοιαύτοις διατίθεσθαι.

Μ. Τὰ χρηματικά εἶναι τσσαρῶν εἰδῶν· ἀπροσπρίστα, χρηρηικά, στρατιωτικά καὶ οἰονεῖ στρατιωτικά. Καὶ ἀπροσπρίστα μὲν εἶναι τὰ προερχόμενα ἐκ κληρονομίας μητρὸς καὶ πατρὸς καὶ προπάτρων καὶ ἄλλων συγγενῶν μητρῶν, καὶ τούτων τὴν μὲν ἐπικαρπὴν ἔχει ὁ πατὴρ, τὴν δὲ κυριότητα τὰ τέκνα· πρὸς ταῦτα ὅμοια εἶναι καὶ ἃ τοῦχόν τὰ τέκνα κτῶνται ἐκ φιλοδοξίας ἄλλου καὶ ἐξ ἰδίας αὐτῶν φιλοπονίας καὶ ἐκ γαμικῆς αἰτίας, ἐφ' ὧν ὁ ὑπερσούσιος δὲν συγχωρεῖται νὰ διαθέτῃ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ πατὴρ προσταπονήσκει· διότι τὴν ἐπικαρπὴν τούτων ἔχει ὁ πατὴρ, τὴν δὲ κυριότητα τὰ τέκνα. Τὰ δὲ χρηρηικά, ἀπὲρ καὶ προσπορίζονται, εἰσιν, ὅσα περιερχόμενα εἰς τὸν οἶκόν ἐξ αἰτίων καὶ πραγμάτων τοῦ πατρὸς διότι πάντα ταῦτα εἶναι τοῦ πατρὸς· τούτων δὲ καὶ τὴν ἐπικαρπὴν καὶ τὴν κυριότητα ἔχει ὁ πατὴρ καὶ οὐδὲ συγχωρεῖται νὰ διαθέτῃ ταῦτα ὁ οἷος ἀλλ' ὁ πατὴρ προσταπονήσκει. Τὰ δὲ στρατιωτικά εἶναι τὰ ἰδιόκτητα, ἥτοι ὅσα ἐκτήσασθαι ὁ οἷος ἐκ οὐδένου καὶ ὀπλων, ὧν ἡ ἐπικαρπία καὶ ἡ κυριότης ἀρμόζει εἰς τὸν οἶκόν, καὶ ταῦτα ἔχει ἄδειαν τὸ τέκνον νὰ διαθέτῃ καὶ εἰν ἴσως ὁ ὑπερσούσιος. Τὰ δὲ οἰονεῖ στρατιωτικά ὅσα προερχόμενα ἐκ δωρεᾶς βασιλικῆς ἢ βασιλίσσης (καὶ οὐδὲ τούτων τὴν ἐπικαρπὴν ἢ τὴν κυριότητα ἔχει ὁ πατὴρ) καὶ τὰ ἐκ κληρονομίας ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῆς καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς τινος, εἰς διατροπὴν, καὶ τὰ ἐκ συνεδρίας καὶ ὅσα σιτηρεσία δίδονται ὑπὸ τοῦ δημοσίου κατὰ βασιλικὴν προσταγὴν· καὶ τὰ τοιαῦτα ἔχει ἄδειαν ὁ ὑπερσούσιος νὰ διαθέτῃ.

Ν. Ὁ πατὴρ, μὴ ἔχων ἐπὶ τῆς ἐξ ἀδελφοῦ κληρονομίας τοῦ τέκνου οὔτε κυριότητα οὔτε ἐπικαρπὴν κατὰ τὴν Νεαράν 118 κατ. 2, ἐνάγει ἐν ἀνάγκῃ ὡς ἐπίτροπος τοῦ παιδός. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς μητρικῆς κληρονομίας τοῦ παιδός ἔχει τὴν ἐπικαρπὴν καὶ τὴν διαχείρισιν. Ὅθεν δύναται νὰ κινή καὶ λαμβάνῃ περὶ αὐτῶν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι ἀγωγὰς, δύναται οὐχ ἥττον, παραιτούμενος τὸ δικαίωμα αὐτοῦ, νὰ κινήσῃ τὴν περὶ κυριότητος ἀγωγὴν ὡς ἐπίτροπος. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. 2884. Κατὰ δὲ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ἀθ. 6081 τοῦ 1850 δύναται μὲν ὁ πατὴρ νὰ κινήσῃ ἰδίῳ ὀνόματι τὰς περὶ χρηματίων τῶν ἰδίων τέκνων δίκας καὶ ἀνεῦ τῆς συμπράξεως τοῦ παιδός, ἀλλὰ τὸ ἐκ κληρονομίας (τοῦ ἀπροσπρίστου χρηματίου) κινεῖ μόνον συναινέσει καὶ συμπράξει τοῦ τέκνου· καὶ κατὰ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 902 τοῦ 1849 περὶ τοῦ ἀπροσπρίστου χρηματίου ἐνάγει καὶ ἐνάγεται ὁ πατὴρ ὡς διαχειριστὴς αὐτοῦ, εἶναι δὲ ἀδιάφορον εἴν γίνηται ἐν τῇ ἀγωγῇ χρῆσις τῆς λέξεως ἐπὶ ἑτοροπος ἀντὶ τῆς λέξεως διαχειριστῆς· ἀλλὰ κατὰ τὴν μειονοφρεσίαν δέον νὰ ἐκφράζηται ῥητικῶς ἡ ἰδιότης τοῦ ἐνάγοντος, μόνον δὲ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι δύναται ὁ πατὴρ νὰ κινή τὰς ἐκ τῆς διαχείρισεως τοῦ ἀπροσπρίστου χρηματίου (τοῦ ἐκ τῆς μητρικῆς περιουσίας) τῶν τέκνων ἀγωγὰς, ζητῶν καὶ τὴν συναινέσιν αὐτῶν διὰν ταῦτα ἴσως ἐνέηλικα καὶ παρόντι· καὶ κατὰ τὴν ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 467 τοῦ 1802 ὁ πατὴρ ἀντιπροσωπεύει

αυτοδικαίως τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐνεργητικῶς καὶ παθητικῶς δυνάμει τῆς πατρικῆς ἐξουσίας· δὲν εἶναι δὲ ἀναγκαῖον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ ἀναφέρεται ἡ ἰδιότης αὕτη, ἐάν ἄλλως προκύπτῃ. ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 457 τοῦ 1852. — Κατὰ τὸν νόμον 8 § 4 καὶ 5 Κωδ. 6. 61 ὁ πατὴρ δικαιούται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὰ εἰς τὴν ἀπροσπόριστον χρηματίαν τοῦ ὑπεξουσίου ἀνήκοντα πράγματα, ὡς αἰεὶ προέκειτο νὰ πληρωθῶσι κληρονομικὰ χρεὴ ἢ κληροδοτήματα καὶ ὡς αἰεὶ ἡ συντήρησις αὐτῶν εἶναι ἐπιζήμιος. Κατὰ δὲ τὸν νόμον 7 Κωδ. 6. 11 θεωρεῖται ἰσχυρὰ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προίκισις τῆς ὑπεξουσίας θυγατρὸς διὰ τοῦ ἀπροσπόριστου χρηματίου αὐτῆς καὶ δὴ διὰ περισουσίας ἀνηλικίας αὐτῇ ἐκ μητρικῆς κληρονομίας. Ἡ διατάξις δὲ αὕτη κατὰ τοῦτο εἰσὶν ἐτροποποιηθῆναι ὑπὸ τῆς 21 Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, ὅτι, ἰὰν ὁ πατὴρ ὑπεσχέθῃ νὰ παράσχωσιν πρεβία ἐκ τῶν ἰδίων καὶ ἐκ τῶν τῆς θυγατρὸς πραγμάτων, θέλει· δίδει ἐξ ἑκατέρας περιουσίας τὸ ἥμισυ. Δ. Π. 278 τοῦ 1898. — Καὶ νῦν ἰσχύουσιν αἱ περὶ πατρικῆς ἐξουσίας καὶ ἀπροσπόριστου χρηματίου διατάξεις τοῦ Δ. Α. ὡς μηδὲν ὡς κατηγορηθεῖσαι ἢ τροποποιηθεῖσαι ὑπὸ μεταγενεστέρου τινὸς νόμου, πλην τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρ. 114 τοῦ περὶ ἀνγλικῶν καὶ ἐπιτροπείας νόμου ἐπινευθείσης παύσεως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας μετὰ τὴν ἀνγλικιότητα τοῦ ὑπεξουσίου, ὅτε κατασταθεῖσιν ἀσυμδιόδοτοι πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρ. 1 τοῦ αὐτοῦ ἀπονεμασμένην τῷ ἀνγλικῷ ἱκανότητι διὰ πᾶσαν πρᾶξιν τοῦ ἀντικειμένου δικαίου. Δ. Π. 804 τοῦ 1900.

ΤΙΤΛ. Γ'. — Περὶ διαθήκης ἀπελευθέρων. (1)

1. Ἀπελευθερος λέγεται ὁ πρότερον μὲν δοῦλος, ὑπερὸν δὲ ἐλεύθερος· ὁ δὲ τούτου ἐλευθερωτῆς πατρὼν λέγεται. (Ν. 3 § 1 Πανθ. 38. 17 (de suis et legitimis). πρ. Εἰσηγ. 1. 5 (de libertinis).

Μ. Ἀπελευθερος λέγεται ὁ πρότερον μὲν δοῦλος, ὑπερὸν δὲ ἐλεύθερος ὁ δὲ τούτου ἐλευθερωτῆς ὀνομάζεται πατρὼν.

2. Ἡ συγγένεια ὀνομάζεται γενικὴν· διαιρεῖται δὲ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ ἐκ πλαγίου· ἀλλ' αὗται μὲν αἱ τρεῖς συγγένειαι ἐπὶ εὐγενῶν σκοποῦνται· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπελευθέρων ἀνιόντας οὐκ ἴσασιν οἱ ἀρχαῖοι· πῶς γάρ; ὅποτε ἐν δουλείᾳ ἐτέχθησαν· οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου· ὁ γὰρ μὴ ἔχων τοὺς ἀνιόντας οὔτε τοὺς ἐκ πλαγίου κέκτηται· ἐξ ἐκείνων γὰρ οὔτοι καταλαμβάνονται· μόνον δὲ ἔχουσι τῶν κατιόντων συγγένειαν τρυφεροῦσι τῶν συλληφθέντων καὶ τεχθέντων αὐτοῖς παίδων καὶ ἐγγόνων καὶ ἐρεξῆς. (πρ. Εἰσηγ. 3. 7 (de successione libertorum)).

Μ. Ἡ συγγένεια εἶναι ὄνομα γενικὴν· διαιρεῖται δὲ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας καὶ τοὺς ἐκ πλαγίου· ἀλλ' αἱ τρεῖς αὗται συγγένειαι ἐξετάζονται ἐπὶ εὐγενῶν (δηλαδὴ καταγομένων ἐξ ἐλευθέρων)· ἐπὶ δὲ τῶν ἀπελευθέρων

(1) Ὁλόκληρος ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν ποικτικὴν ἰσχύν, ἀλλ' ἰσχύοντος παρ' ἡμῖν τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας, ἐπομένως οὔτε δούλων, οὔτε ἀπελευθέρων ὑπαρχόντων παρ' ἡμῖν.

εἰ ἀγαθοὶ ἀνιόντας δὲν ἀναγνωρίζουσιν καὶ ἐλλόγιος, ἵσῃσι ἐνευυψίστην ἐν κοίτῃ· οὕτω τοῦτο ἐκ πλανίου· ἵσῃσι δ' ἀπερούμενος ἀνιόντων, οὔτε τοῦτο ἐκ πλανίου ἔχει συγγενεῖς, ἵσῃσι ἐξ ἐκείνων (τῶν ἀνιόντων δηλαδὴ) συγγενεῖται οὗτοι· μὴν δὲ συγγενεῖαν ἔχουσι τὴν πᾶν κατιόντων, ταυτέστι τῶν συλλοφέντων καὶ γεννηθέντων ὑπ' αὐτῶν τέκνων καὶ ἐγγόνων καὶ ἐκείνων.

β. Ὅθεν ἐὰν ἀπελευθερὸς ἀδιάθετος τελευτήσῃ, εἰ μὲν ὑπάρχῃ αὐτῷ παῖς συλλοφθεὶς ἢ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν ἢ παρ' αὐτοῦ ἐλευθερίας καὶ συνελευθερωθεὶς αὐτῷ ἢ προσελευθερωθεὶς οὗτος κληθήσεται πρὸς τὸν κληρὸν· τούτου δὲ μὴ ὑπόντος, τὸν πάτριον αὐτοῦ νόμος ἐπενόησεν. Εἰ δὲ διαθέμενος μὴδὲν καταλιπὼν τῷ πάτριον· ἅπαις ὧν ἡ ἔχων παῖδας ἢ καὶ ἐγγόνους, ὅπου κληρὸς δὲ αὐτοῦ ποιήσας ἐτελεύτησῃ καὶ μὴ θυνηθῇσας οὗτοι οἱ παῖδες ἀναπαύσιν τὴν διαθήκην, τότε ὁ πάτριον τὸ πατρὶον νόμος λήβεται, ὥστε ληγᾶτον ἐκ τούτου μὴ ἀναπαύσθαι αὐτὸν καταπαύσιν. (N. 4 § 9 ἐπ. Kωδ. θ. 4 (de bonis libertorum), § 3 Εἰσγγ. 3. 7 (de successione libertorum). Προγ. 23. 1).

γ. Ὅθεν ἐὰν ἀπελευθερὸς ἀπὸ τῆς ἀδιάθετος, εἰ μὲν ἔναι τέκνον συλλοφθὲν ἢ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἢ παρ' αὐτοῦ ἀπελευθερώσας καὶ συνελευθερωθὲν αὐτῷ ἢ προσελευθερωθὲν, καλεῖται τοῦτο εἰς τὴν κληρονομίαν· εἰ δὲ τοιούτον δὲν ὑπάρχει, ὁ νόμος ἐπενόησεν τὸν πάτριον. Εἰ δὲ διαθέτας οὐδὲν καταλιπὼν εἰς τὸν πάτριον ἀπεκνὸς ὧν ἡ ἔχων τέκνα ἢ καὶ ἐγγόνους, ἀποκληρώσας δὲ αὐτοῦ ἀπέθανε καὶ δὲν θυνηθῇσας τὰ τέκνα ταῦτα νὰ ἀναπαύσιν τὴν διαθήκην, τότε ὁ πάτριον λαμβάνει τὸ πατρὶον μέρος, μηδαμῶς ἀνταγίζμενος ἐν τούτῳ νὰ καταβάλῃ κληροδοτήμα.

δ. Οὐ μόνον δὲ ὁ πάτριον καὶ ἡ πατρώνισσα καὶ οἱ τούτων κατιόντες κατὰ νόμους καλεῶνται ἐπὶ τὴν τοῦ ἀπελευθεροῦ κατὰ τὰ εἰρημένα κληρονομίαν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ πλανίου αὐτῶν, μέχρι εἰς βαθμοῦ. Εἰ δὲ τοῦ πάτριον ἢ τῆς πατρωνίσσης ἢ δύο πατρώνων ἢ πατρωνισσῶν ἢ καὶ πλείονων ὑπάρχῃ παῖδες, ὁ ἐγγύτερος τῷ βαθμῷ εἰς τὰ τοῦ ἀπελευθεροῦ κληθήσεται πράγματα· εἰ δὲ ἐνδὲ πάτριον εἴσι δύο παῖδες, ἄλλου δὲ τρεῖς, εἰς πάντες μερισθῇσεται ἡ κληρονομία· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλανίου. (N. 4 Kωδ. θ. 4 (de bonis libertorum), § 3 Εἰσγγ. 3. 7 (de succes. libertorum). Προγ. 23. 2).

ε. Οὐχὶ μόνον δὲ ὁ πάτριον καὶ ἡ πατρώνισσα καὶ οἱ κατιόντες τούτων καλεῶνται κατὰ νόμους κατὰ τὰ εἰρημένα εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀπελευθεροῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ πλανίου αὐτῶν μέχρι πέμπτου βαθμοῦ. Εἰ δὲ αὐτοῦ ὁ πάτριον ἢ ἡ πατρώνισσα ἢ δύο πάτριον ἢ πατρωνίσσαι ἢ καὶ πλείότεροι ἔχουσι τέκνα, ὁ πλησιέστερος τὸν βαθμὸν καλεῖται εἰς τοῦ ἀπελευθεροῦ τὰ πράγματα· εἰ δὲ ὁ εἰς πάτριον ἔχει δύο τέκνα, ὁ δὲ ἄλλος τρία, ἡ κληρονομία διανέμεται εἰς πάντες· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ πλανίου.

ς. Ἀπελευθεροῦ τελευτῶντος, οἱ κατιόντες πρῶτον καλεῶν-

ται καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀπελευθέρου καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐλευθέροι ὄντες· τούτων δὲ μὴ ὑπάντων, οἱ πάτρωνες εἰς ἐκόντας ἡλευθερώθησαν εἴτε δι' ἀποκαταστάσεως. (§ 10 Εἰσηγ. 3. 6 (de gradibus cognat.) καὶ Ν. 3 πρ. Πανδ. 38. 17 (de suis et legitimis). Ν. 17 Πανδ. 38. 2 (de bonis libertorum). Προχ. 23. 4).

Μ. Ἐὰν ἀποθάνῃ ἀπελεύθερος, πρῶτον καλοῦνται οἱ κατιόντες καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἀνιόντες τοῦ ἀπελευθέρου καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἐὰν ᾖσιν ἐλευθέροι· εἰ δὲ οὗτοι δὲν ὑπαρχωσιν, οἱ πάτρωνες εἰς ἐκουσίως ἡλευθερώθησαν εἴτε διὰ καταπιστεύματος.

6. Ἀπελεύθερος, τελευταῖων ἄποις, ἐπὶ τοῖς εἰκείοις διακείμενος πράγμασι· χρεωστὴ τῷ πάτρωνι ἢ τῷ μέρει αὐτοῦ τὸ τρίτον τῆς οὐσίας αὐτοῦ. (Ν. 4 § 16-18 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). § 3 Εἰσηγ. (de succ. libertorum)).

Μ. Ἀπελεύθερος ἀπονήσκων ἀτεκνός καὶ διαθέτων τὰ ἴδια πράγματα δεῖλται εἰς τὸν πάτρωνα ἢ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

7. Εἰ μὲν ἐλαττονα τῶν ρ' νομ. ἔχοιεν περιουσίαν οἱ ἀπελευθέροι, οὐ περιεργαζονται, ἀλλὰ διατίθενται ὡς ἂν βουληθῶσιν· εἰ δὲ ὑπὲρ τὰ ρ' νομ. περιουσίαν ἔχοιεν καὶ διαθέονται ἀπαιδές ὄντες οἱ ἀπελευθέροι, ἀναγκὴν ἐχέτωσαν τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῶν καταλιμπάνειν τοῖς πάτρωσι· καλοῦνται δὲ πρὸς μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἱ τε κατιόντες τοῦ πάτρωνος καὶ οἱ ἐκ πλαγίου, δηλονότι κατιόντων μὴ ὄντων, μέχρι ε' βαθμοῦ· πρὸς δὲ τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης ἐπὶ τῷ λαβεῖν τὸ τρίτον μόνοι οἱ πάτρωνες καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν καὶ οἱ ἔγγονοι ὥς ε' βαθμοῦ· μόνοι οἱ δὲ ἐκ πλαγίου οὐκ ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης ἐπὶ τῷ λαβεῖν τρίτον, ἐξωτικῶν γραφμενῶν. (Ν. 4 § 14 καὶ 15 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum) § 3 Εἰσηγ. 3. 7 (de succ. libertorum). Σύνοψις XLIX. 1. 30).

Μ. Οἱ ἀπελευθέροι εἰ μὲν ἔχουσι περιουσίαν ὀλιγωτέραν τῶν ἑκατοννομισμάτων δὲν ἐρευνῶνται, ἀλλὰ διαθέτουσι κατὰ θέλησιν· εἰ δὲ ἔχουσι περιουσίαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν νομίσματα καὶ ἀτεκνοὶ ὄντες διαθέτουσιν, ὑποχρεοῦνται νὰ καταλιμπάνωσι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτῶν εἰς τοὺς πάτρωνας· καλοῦνται δὲ εἰς μὲν τὴν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίαν οἱ κατιόντες τοῦ πάτρωνος καὶ οἱ ἐκ πλαγίου, κατιόντων δηλ. μὴ ὑπαρχόντων, μέχρι ε' βαθμοῦ· εἰς δὲ τὴν μέμψιν τῆς διαθήκης ἵνα λάβωσι τὸ τρίτον μόνοι οἱ πάτρωνες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ οἱ ἔγγονοι μέχρι ε' βαθμοῦ· μόνοι οἱ δὲ ἐκ πλαγίου δὲν ἔχουσι τὴν ἐναντίωσιν τῆς διαθήκης ἵνα λάβωσι τρίτον, ἐὰν ἐγράψωσαν ἐξωτικοί.

8. Οἱ τῆς πατρωνίσσης παῖδες καὶ πορνογενεῖς ὄντες ἔχουσι κατὰ τοῦ ἀπελευθέρου αὐτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιω-

εἶν, οἱ δὲ τοῦ πατρωνοῦ νόμιμοι ὄντες. (N. 18 Πανδ. 28. 2 (de bonis libertorum) Βασ. XLIX) 4, 16).

M. Τὰ τέκνα τῆς πατρωνίσσης, καὶ παρναγενῆ ἐάν ᾤσι, ἔχουσι κατὰ τοῦ ἀπελευθεροῦ αὐτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντίωσιν, τὰ δὲ τοῦ πατρωνοῦ ἐάν ᾤσι νόμιμα.

ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ διαθήκης ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν. (1)

1 Ὅσα ἔσχεν ὁ ἐπίσκοπος πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς, διαιρεῖται καὶ ἀποκτεῖται ὡς θέλει· τὸ μὴν ἄλλὰ καὶ διατίθεται εἰς αὐτὰ.

(1) Σχηματιστέον ὅτι κληρονομία τῆς περιουσίας τοῦ μοναχοῦ ὄντος τοῦ Μοναστηρίου, ἐν ᾧ ἐγκαταβίοι, δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ τε αἰστικού νόμου καὶ τῶν ἐκκλ. κανόνων, ἡ μὲν Ἱερὰ Σύνοδος διὰ τῆς ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 28 Σεπτεμβ. 1837 ὥρισεν ὅτι, θανόντος τινος μοναχοῦ, ὁ ἔχουμένος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν συμβούλοι, παρόντων τοῦλάχιστον τῶν πλειοτέρων μοναχῶν τοῦ μοναστηρίου, δεύουσι καταγράψαι ἀκριβῶς πᾶσαν τὴν εὐρεθείσαν αὐτοῦ περιουσίαν ἐν καταλόγῳ, ἐν μετὰ τὴν ἐγγραφὴν αὐτοῦ ἐν τοῖς κώδικι τοῦ μοναστηρίου ἀποστέλλουσι διὰ τῶν αρμοδίων ἐπισκόπων εἰς τὴν αρμοδίαν δικαιοκρατικὴν ἀρχήν· τὸ δὲ Ἱπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τῆς Ἑγκ. αὐτοῦ τῆς 25 Ἰανουαρίου 1807 διεσάφησεν ὅτι περιουσία, ἣν ἐκτήτατο μοναχός, πενιχρὸς μὲν εἰσελθὼν εἰς Μονὴν καὶ εἰτα προκύβας ἐν αὐτῇ, ἢ ἀποκρύβας κατὰ τὴν εἰς τὴν μονὴν εἰσοδὸν αὐτοῦ, δὲν ἐδήλωσεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποκρύψεως αὐτοῦ, ἀνήκει ἀδικαιολογητῶς εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας αὐτοῦ, ὅθεν καὶ τα δοθέντα εἰς διαφόρους λόγῳ δανείου χρήματα ἐν ὄνοματι αὐτοῦ, ἐκτός ἂν ἀποδείξῃ, ὅτι ταῦτα περιῆλθεν εἰς αὐτὸν μετὰ τὴν κανονικὴν ἀποκρίσιν αὐτοῦ ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεᾶς γονέων, ἀδελφῶν ἢ ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ταῦτα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ εἰμὴ κατὰ τοὺς ἔτους τῆς Ε' Νεαρῆς τοῦ αὐτοκράτορος Λεόντος (τῆς περιεχομένης ἐν βιβλ. I' τίτλ. Δ' § 3 τῆς Ἐξαβίδου) δι' ἐγγράφου δὲ πρὸς τὸ Ἱπ. τῶν Ἐσωτερικῶν τοῦ Ὀκτωβρίου 1850, ὃ ἀνεκοινώθη ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς Νομάρχαι, τῆς μὲν ἰσχύος τῶν κανόνων τῆς Ἐκκλ. κυρωθείσης διὰ τοῦ 2 Ἀπριλίου τοῦ Συντάγματος (ὧν ὁ σ' τῆς πρωτοδευτέρας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγίας Συνόδου ὥρισεν ὅτι πάντα τὰ τῶν μοναχῶν προσκυροῦνται τῷ μοναστηρίῳ), σύμφωνα δὲ δεκτασσοῦτος καὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου (*Ἀρμεν. Ἐξαβίδου βιβλ. Ε' τίτλ. 2 § 2 καὶ 4), ἔπεται ὅτι ἐκαστοῦ μοναχοῦ ἀνακριστέητος κληρονομος εἶναι ἡ μονὴ τῆς μετανοίας αὐτοῦ, καὶ οὐδεμία τῶν ἀρχῶν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀπογραφὴν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, οὐδὲ νὰ ἐπιθέσῃ σφραγίδας ἐπ' αὐτῆς, πλην ἐάν ᾤμελε τυχὸν προσκληθῇ ὑπὸ τοῦ ἔχουμένου καὶ τῶν συμβούλων, ὅτε ὁ νόμος (ἄρθρα 1050—1053 τῆς Πολ. Δικον.) ἄρξει τα κατ' αὐτήν. *Εἰς δὲ εἰδικώτερον καὶ λεπτομερέστερον πραγματευοῦνται τὰ περὶ τῆς περιουσίας τῶν μοναχῶν αἱ ὀπουργικαὶ ἀδηγίαι τῆς 4 Μαρτίου 1859, αἱ ἐρμηνεύουσαι τὸ περὶ κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων Δ. τῆς 28 Ἰουλίου 1858, ἐξ ὧν ἄξιον κρίνομεν νὰ μεταγράψωμεν ἐνταῦθα τὸ σχετικὸν πρὸς τὰ τῆς περιουσίας τῶν μοναχῶν μέρος, ἔχον ὡς ἔπεται:

ὅσα δὲ ἐκτίσαστο μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν, τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ ἐκ-
φέρει, καὶ οὐδὲ διατίθεται εἰς αὐτά, εἰ μὴ ἄρα ἀπὸ γονέων ἢ

Περὶ τῆς περιουσίας τῶν Μοναχῶν.

3

• Ὁ γ' Κανὼν τῆς ΑΒ' ἁγίας Συνόδου, αὐτοτελεῖ καταχωρηθεὶς ἐν τῇ
ἐκτῇ τοῦ ΙΖ' άρθρου τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων, αἶρει πᾶσαν ἀμνη-
στίαν περὶ τοῦ ὅτι ἡ μονὴ τῆς μετανοίας ἐκίστου μοναχοῦ α') κτῆται τὴν
χωριεστὰ τῶν κατὰ τὴν ἀπόκρισιν προσφερομένων αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ
κτημάτων· καὶ β') καθίσταται νόμιμος κληρονόμος τῆς περιουσίας τοῦ
μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ, ἐξαιρουμένων τῶν κατωτέρω ἐκτεθησομένων περὶ
τῆς ἐξουσίας μοναχοῦ εἰς τὸ διαθεῖναι τὴν περιουσίαν τοῦ ὑπὲρ τῶν ἰδίων
τίκτων καὶ περὶ τοῦ δικαιώματος αὐτῶν εἰς τὸ κληρονομεῖν ἐξ ἀδελφίτου
τὸν οἰκτεῖον γονεῶν τὸν μετὰ τὴν κοῦραν ἀποθνήσκοντα.— Αὐτῷ τῷ Κανόνι
στοιχεῖται καὶ αἱ ἐν τῇ Ἐξαδύλῳ τοῦ Ἀρμεναπούλου (βιβλ. Ε', σελ.
Δ') 2 καὶ 4 διατάξεις· ὧν ἡ μὲν 2 εἶναι αὐτὸ τὸ καίμενον τοῦ Κεφ. Ε'
τῆς Ε' Ἰουστινιανείου Νέαρως, ἡ δὲ 4 εἶναι περίληψις αὐτοῦ τοῦτο τοῦ
Κανόνος τῆς ΑΒ' Συνόδου.— Σύμφωνοι πρός ταῦτα διατάξεις καίονται παρ'
ἡμῶν ἐκ τοῦ ἔτους 1844 καὶ ἐφεξῆς, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν δημοσιευ-
μένων ἐγγράφων Ὑπουργικῶν τε καὶ Συνοδικῶν, 8 Ἰανουαρίου 1884, ἀριθ.
2112—14 Φεβρουαρίου 1884, ἀριθ. 253—11 Μαΐου 1884, ἀριθ. 3615—28
Ἀπριλίου 1886, ἀριθ. 5387—6, Μαΐου 1887, ἀριθ. 11090—12474—ἴτι
δε, καὶ ἐκ τοῦ ἐν εἰδικῇ τινι περιστάσει ἐκδοθέντος τῇ 15 Ἀπριλίου 1886
Βασιλικῷ Διαταγμάτων.— Ἐνταῦθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀπογραφῆς τῶν πραγ-
μάτων, ὅτινα προαίρεται νὰ προσφέρῃ τῇ μονῇ, ὃ εἰς αὐτὴν ὡς δόκιμος
εἰσφερόμενος.— Ἡ ἀπογραφὴ κατατίθεται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ μοναστηρίου
καὶ, μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ ὑπὲρ τῶν Κανόνων ὀριζομένου χρόνου τῆς δε-
κιμιαστικῆς καὶ τῆς παραδοχῆς τοῦ δοκίμου εἰς τὴν χορείαν τῶν μοναχῶν,
συντάσσεται περὶ τῆς τῇ μονῇ γινομένης προσφοράς κινήτων ἢ ἀκινήτων
σημειολογγραφικὸν ἐγγράφον κατὰ τοὺς ὁρίσμοις τοῦ 42 άρθρου τοῦ περὶ
χαρτισμῶν νόμου. Ἡ πράξις αὕτη, ἐν σκοπῇ τὴν εἰς τὴν μονὴν μετα-
τίσιν τῶν ἐν τῷ πρώτῳ άρθρῳ τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτωβρίου 1868 γ' (περὶ
μεταγραφῆς) νόμου ἀναφερομένων δικαιωμάτων, μεταγράφεται εἰς τὰ βιβλία
τῆς μεταγραφῆς· τὰ δὲ προσφερόμενα κινητὰ ἢ ἀκίνητα σημειοῦνται ἀπα-
ραλλάκτως εἰς τὰ κτηματολόγια τοῦ μοναστηρίου, εἰς ὃ ἀνήκουσιν ὡς πε-
ριουσία αὐτοῦ ἀνακαίρετος.— Ἐὰν ἡ περιουσία, ἣν ὁ μονάσις βουλομένος
προτίθεται νὰ εἰσφέρει εἰς τὸ μοναστήριον, εἶναι βεβαρημένη μὲ ὑποθήκας
ἢ ἄλλα πραγματικὰ (ἀπόλυτα) δικαιώματα, ἢ ἐὰν ὁ εἰσφέρων αὐτὴν ἔχῃ
χρεὴ, ὀφείλει οὗτος νὰ δηλώσῃ ταῦτα πάντα ἐν τῇ κατὰ τὰ προεξηρημένα
συντασσομένη ἀπογραφῇ· τὸ δὲ Ὑπουργεῖον, σταθμίζον τὰ βάρη ταῦτα καὶ
τὰ χρεὴ (ὧν τὴν πληρωμὴν ὁ μονάσις βουλομένος θέλει νὰ ἐπιβάλῃ εἰς
τὴν μονήν) πρὸς τὴν εἰσφερομένην ἡγετικὴν περιουσίαν, ἀποφαίνεται περὶ
τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀποποιήσεως αὐτῆς. Ἄν δὲ ὁ συντάξας τὴν ἀπογραφὴν
ἀπέκρυψε τὰς ὑποθήκας ἢ τὰ ἄλλα τοῖς εἰσφερομένοις κτήμασιν ἐπικείμενα
πραγματικὰ δικαιώματα, ἐνταῦθεν ἡ μὲν κατὰ τὸν νόμον ἰσχὺς καὶ ἔκτασις
τῶν τοιοῦτων δικαιωμάτων κατ' οὐδὲν ἐλαττωταί· ὁ δὲ μοναχὸς ἐπιτιμᾶ-
ται προσηκόντως ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου ὡς καταψευστῆς.— Ἄν δὲ
ὁ συντάξας τὴν ἀπογραφὴν ἀπέκρυψε τὰ χρεὴ οἷς εἶναι βεβαρημένος, ἐπι-

θειῶν ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν περιῆλθεν. (Νεαρά 131 καὶ 13, Ν. 42 § 2 Κωδ. 1. 3 (de ep. et clericis). Πρωγ. 24. 1.)

τιμᾶται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπὸ τοῦ ἐπίσκοπου ὡς ἐμβαλλῶν εἰς πράγματα καὶ πειρασμούς τὸ μοναστήριον διὰ τῆς ἀποσιωπῆσεως τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς περιουσίας του. Ἡ δὲ μονή, ζῶντος μὲν τοῦ μοναχοῦ καὶ προσεγγιζόντος αὐτῇ ἀπασαν τὴν θετικὴν αὐτοῦ περιουσίαν, ἐνεχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν μέχρι μόνου τοῦ ποσοῦ τῆς περιουσίας ταύτης, οὐδὲν πλέον ἀρεῖλουσα· εἰσενεγγιζόντος δὲ τοῦ μοναχοῦ κατ' εἰδὸς μόνον ὁρισμένα πράγματα, οὐδόλως ἐνεχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν, καθὼ εἰδικῶς ὁρισμένων πραγμάτων ὑπερδωδός. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ μοναχοῦ, εἴαν ἡ μονὴ ᾖ· ὁ μόνος κληρονόμος αὐτοῦ, ἀποδεδειγμένη, ὅπ' ὠρελεία ἀπογραφῆς τότε γενομένης τὴν κληρονομίαν, ἐνεχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν ὡς πᾶς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος, τρυτέστι μέχρι τῆς ἐξαντλήσεως τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, εἰς οὐδὲν ἡ πειραισμένη. Ἄν δὲ ἐκκληρονόμησε τὸν μοναχὸν μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἐνεχεται εἰς τὰ ἀνωτέρω χρητὰ κατὰ λόγον τῆς κληρονομικῆς αὐτῆς μερίδος. Ἄν δὲ τίνας λαβούσας κατ' εἰδὸς ὁρισμένα πράγματα λίγῃ δωρεᾷ ἐν τῇ καιρῷ τῆς κοινῆς τοῦ τεταύτου μοναχοῦ, οὐδόλως ἐκκληρονόμησεν αὐτὸν, κληρονομήντα παρ' ἄλλων, εἰς οὐδὲν ἐνεχεται ἕνεκα τῶν ἐγγειρογράφων (τρυτέστι τῶν μὴ ἐνυποθῆκων ἢ ἐνεχυρογράφων) κατ' αὐτοῦ απαιτήσεων.

Περὶ τῆς περιουσίας τῶν μοναχῶν καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ διατίθεσθαι ἀνικανότητος αὐτῶν προκειμένου τοῦ λόγου, ἐπαναγὰς κρίνομεν νὰ διαλαθώμεν ὅδε περὶ τῶν ἐξῆς τεσσάρων περιπτώσεων πρὸς ὁδηγίαν, ἂν ποτε τοιαῦται συμβῶσι παρ' ἡμῖν. Αἱ περιπτώσεις δὲ αὗται εἰσιν αἱ ἐξῆς. Α'. Ἐάν ἀνὴρ ἢ γυνὴ μονάσῃ, ἂν μὲν ὡς ἐν ἀπαιδεῖ, τὰ πράγματα αὐτοῦ ἢ αὐτῆς ἀνηκούσιν, ὡς προέβλεπον, εἰς τὸ ἐν ᾧ εἰσῆλθε μοναστήριον. Ἐάν ὅμως οὗτος ἢ ἐκεῖνη ἄλλ' τέκνα, καὶ πρὸ τῆς εἰς τὴν μονὴν εἰσελεύσεως δὲν διέταξε τι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει δύναται νὰ διαθεσῇ τὰ εἰκεῖα μεταξὺ τῶν τέκνων καὶ τοῦ μοναστηρίου οὕτως, ὥστε αὐτὲ ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα νὰ ἀδικηθῶσιν. Ἐάν δὲ θέλῃ νὰ διαθήσῃ τὰ ὅλα τῆς περιουσίας ὑπὲρ τῶν τέκνων κατ' ἰσομοίραν, τότε ἀρτελεί συναριθμῶν ἑαυτὸν ἢ ἑαυτὴν μετὰ τῶν τέκνων, νὰ κρατήσῃ ἐν μερίδιον, τὸ ὅποιον μένει εἰς τὸ μοναστήριον. Β'. Ἐάν, συνεπτώτος τοῦ γάμου, ὁ εἰς τῶν συζύγων θελήσῃ νὰ τίνῃ, μονάσῃ καὶ εἰσελθῇ εἰς μοναστήριον, εἰ μὲν εἶναι ὁ ἀνὴρ, ἀρτελεί νὰ ἀποχωσῇ εἰς τὴν σύζυγόν του τὴν προίκα καὶ εἴ τι ἄλλο ἀπ' αὐτῆς εἶχε, καὶ πρὸς τούτοις τοσοῦτον μέρος ἐκ τῆς γαμικῆς δωρεᾶς ὅσον ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ ἀνδρὸς τῇ ἀνήκει κατὰ τὰ μεταξὺ αὐτῶν ἐν τῇ προικίῳ συμβολαίῳ κατὰ νόμον συμφωνημένα. Εἰ δὲ γυνὴ εἶναι ἢ θέλουσι νὰ μονάσῃ, ὁ σύζυγος, ἀφ' οὗ κρατήσῃ τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἀποδίδει εἰς τὴν γυναῖκα τὸ λοιπὸν τῆς προικὸς καὶ εἴ τι ἄλλο παρ' αὐτῷ ὑπάρχει ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς. Ἐάν δὲ ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι θελώσι νὰ μονασκοιν ὁ μὲν εἰς ἀνδρῶν ἢ δὲ εἰς γυναικείον μοναστήριον, τότε, χωρὶς νὰ λαμβάνονται ὅπ' ὅψιν τὰ διὰ προικίῳ συμβολαίων συμφωνηθέντα, ὁ μὲν ἀνὴρ κρατεῖ τὴν γαμικὴν δωρεάν, ἡ δὲ γυνὴ τὴν προίκα καὶ εἴ τι ἄλλο ἀποδεδειγμένως ἔδωκεν εἰς τὸν ἀνδρα, ἐκτὸς μόνον ἂν ὁ εἰς θελήσῃ νὰ δωρήσῃ πλέον τι εἰς τὸν ἑτερον. Γ'. Ἐάν μοναχὸς μετὰ τὴν κανονικὴν ἀπόκασιν τοῦ ἀποκτήσῃ

Μ. Ὅσα ἡ ἐπίσκοπος ἐκτήσατο πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ, δωρεῇ καὶ ἔμποισι κατὰ θέλησιν, οὐχ ἦντον δὲ καὶ διαθεταὶ ταῦτα ὅσα δὲ ἐκτήσατο μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐπισκοπικῶν καθηκόντων, ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ οὐδὲ δύναται νὰ διαθέσῃ αὐτά, ἐκτὸς ἐὰν περιήλθον εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν γονέων ἢ υἱῶν ἢ ἀδελφῶν αὐτοῦ.

Ν. Ἡ Νεαρά 181 κεφ. 13 (ἐξ ἧς ἡ § 1 τιτλ. 4 τοῦ Ἀρμεν.) ἀναφέρειται εἰς πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα καθ' ἐνδυνάμειν τριπλῶς περιελθόντα εἰς τὸν ἐπίσκοπον μετὰ τὴν εἰς τὸ αξίωμα τοῦτο ἀναδοχὴν αὐτοῦ, ἐπομένως καὶ τὰ περιελθόντα μετὰ τὴν ἐγκατάλειψιν ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς. Δ. Π. 16 τοῦ 1868.—Ἀπαγορεύεται τοῖς ἐπισκόποις νὰ μεταδιδώσιν οἰκιδήματα τρόπῳ εἰς ἄλλα πρόσωπα ὅσα πράγματα κτῶνται ὡς ἐπίσκοποι· μόνον δ' ἐπιτρέπεται αὐτοῖς εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας δαπανᾶν, ἐὰν δὲ τι μείνῃ μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτῶν μεταδοῖναι εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς τὴν ἱεροσύνην εἶχον. Δ. Π. 16 τοῦ 1868. Ἀλλὰ κατὰ τὰς νήσους Τήνον, Νάξον καὶ Ἄνδρον ὑπάρχει συνήθεια, καθ' ἣν οἱ ἀρχιερεῖς κληρονομιοῦνται μὲν ἐξ ἀδιαθέτου ὑπὸ τῶν ἐγγυτέρων αὐτῶν συγγενῶν, ὁρίζονται δὲ ἐγκύριως νὰ διαθέτῃσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν διὰ διαθέτην· διὸ διακρίνει δὴ τὸ ἔθιμον τοῦτο μεταξὺ τῆς ἐκ κληρονομίας περιελθούσης αὐτοῖς περιουσίας ἢ τῆς κτηθείσης ὑπ' αὐτῶν ὡς ἐπισκόπων ἢ προτέρων. Δ. Π. 10 τοῦ 1842.—Ὁ μοναχὸς προχειρίζομενος ἐπίσκοπος ἐξέρχεται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τοῦ μοναχικοῦ βίου ὡς ἀσυμβιβάζοντος πρὸς τὸ ἐπισκοπικὸν αξίωμα. Περὶ δὲ τῆς κληρονομίας ἐπισκόπου ὀρίζονται τίδικαι διατάξεις, καθ' ἃς κληρονομεῖ τοῦτον ἡ διευθυνομένη ὑπ' αὐτοῦ Ἐκκλησία, ἢ τελευταίησιν ἂντι νομίμων διαδόχων, παρέχει δ' αὐτῇ ὁ νόμος δικαίωμα διατίθεσθαι μόνον ἐπ' ὅσων πρὸ τῆς λήψεως τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνητος ἢ ἀπὸ συγγενῶν αὐτοῦ μέχρι τετάρτου βαθμοῦ ἐκκληρονόμησε, περὶ δικαιώματος δὲ πινει τῇ Μονῇ, εἰς ἣν πρότερον ἀνήκειν, οὐδὲν λαλεῖ. Ὅθεν Μοναὶ οὐδὲν δικαίωμα κληρονομίας κίκτηνται ἐπὶ τῆς περιουσίας ἐπισκόπων, πρὶν μονασάντων ἐν αὐταῖς Δ. Π. 313 τοῦ 1881.

2. Ὁ μέλλων εἰσελθεῖν εἰς μοναστήριον διατιθέσθω τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ· ἐπεὶ προσκυροῦται τῇ μοναστηρίῳ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ μὴ ῥητῶς φήσειεν εἰσαγαγεῖν αὐτά, καὶ οὐκέτι ἔσται κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν. (Νεαρά 5 κεφ. 5 Πρωτ. 24, 2).

Μ Ὁ μέλλων νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον ὀφείλει νὰ διαθέτῃ τὰ καθ' ἑαυτὸν πρὸ τῆς εἰς αὐτὸ εἰσόδου αὐτοῦ· διότι προσκυροῦνται εἰς τὸ μονα-

περιουσίαν ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεᾶς γονέων, ἀδελφῶν, υἱῶν ἢ ἄλλων· ἔχει μὲν οὗτος κατὰ τὴν Ε' Νεαράν τοῦ αὐτοκράτορος Λεόντος ἀόριστον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην νὰ διαθέτῃ ὅπως βούλεται τὰ οὕτως εἰς αὐτὸν περιελθόντα, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν, ὅτε προεῖλετο νὰ μονάσῃ, ἀπέρσῃ τι εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μετανοίας του. Ἀν ὅμως μηδὲν κατ' ἀρχὰς τῷ μοναστηρίῳ προσέφερε, τότε τὰ δύο τριτημόρια δύναται νὰ διαθέσῃ, τὸ δὲ ἄλλο τριτημόριον προσκληροῦται εἰς τὴν μονήν. Δ'. Ἐν ἀποβιώσει μοναχοῦ, δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον εἰς δημοτικὴν ἢ διοικητικὴν ἀρχὴν νὰ ἀπέρχεται εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μετανοίας τοῦ ἀποβιώσαντος πρὸς ἀποτροπὴν τῶν πραγμάτων του ἢ πρὸς ἐπίθεσιν σφαγίδων.

στέριον ὅλα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ ἐὰν δὲν εἴπῃ ὅπως δεῖ προσερεῖ αὐτὰ, καὶ δὲν εἶναι πλέον κατ' οὐδένα τρόπον κύριος αὐτῶν.

3. Ἡ δὲ πρώτη Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος οὕτω φησὶν· εἰ μὲν ὡς κατὰ τὴν καιρὸν δεῖ τὸν μοναστὴν εἶλτεο βίον ὁ ἀνθρώπος ἀριερώσασμένος τι τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶναι αὐτῷ περὶ τῶν ὑστερον κεντημένων ἀδίσκτον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην, καθὼς ἂν προαιροῖτο, πάντα διοικεῖν, εἰ δὲ μηδὲν ὁλως κατ' ἄρχας τοῖ μοναστηρίῳ προσενήνκεται, τότε διπλῇ τὴν ὑπαρξιν τέμνεσθαι τῶν μεριδίων τῆς μὲν διμοιρίας συγκεφαλαιουμένης, τῆς δὲ τρίτης μέρει· καὶ διατιθεσθαι μὲν ὡς ποτε δοῖται αὐτῷ περὶ τοῦ διμοιρίου τμήματα τὸν μονάζοντα, τὸ τρίτον δὲ προσκληροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ. (Νεαρά Λέοντος 5).

Μ. Ἡ δὲ πρώτη νεαρά τοῦ καίσαρος Λέοντος λέγει οὕτω· ἐὰν μὲν καθ' ὃν καιρὸν ἐξελέξατο τὴν μοναχικὴν βίον εἶπῃ δεῖ ἐπιτελεῖν τι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, περὶ τῶν ὑστερον κτηθέντων ἔχει ἀδίσκτον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην καὶ διοικῇ ὅλα κατὰ θέλησιν, ἐὰν δὲ καταργᾷς οὐδὲν προσέτερον εἰς τὸ μοναστήριον, τότε ἡ περιουσία αὐτοῦ διατρεῖται εἰς ὅσα, καὶ τὰ ἐν τῶν μεριδίων συγκεφαλαιούται εἰς διμοιριον, τὸ δὲ ἄλλα εἰς τρίτον· καὶ τὸ μὲν διμοιριον (τὰ ὅσα τρίτα) διατίθεται ὁ μονάσας ὅπως κρίνει εὐλογον, τὸ δὲ τρίτον καταβαίνει εἰς τὸ μοναστήριον.

Ν. Ἡ ἐν § 3 Ἀρμ. Νεαρά ἰσχύει καὶ νῦν, ἀπὸ μὴ καταργηθεῖσα ὑπὲρ νεώτερου νόμου, καθ' ὅσον τὸ Διατ. τοῦ 1894 οὐ μόνον δὲν ἀντίκειται, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν διατ. μάλιστα τῶν ἄρθρων 3, 6 καὶ 9 τοῦ Δ, τούτου προκύπτει, ὅτι ὁ Ζ' κανὼν τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου, ὁ ἀπαγορεύων τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ μοναχοῦ μετὰ τὸ μονάσαι καὶ καλλιεῖν τὴν ἐν μοναστηρίῳ προσκύρῳσιν τῆς περιουσίας αὐτῶν, καταργήθη, ἀναγνωρισθέντων ἀποκλειστικῶν δικαιωμάτων τῶν ἀπὸ τῶν διαλυθέντων εἰς τὰ διατηρούμενα μοναστήρια μεταβαλόντων μοναχῶν ἐπὶ τῶν τοῦ τῆς ἄχρι τοῦδε διαμενῆς αὐτῶν μοναστηρίων κτημάτων, ἅπερ εἶχον πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτῶν ἢ ἡγερέσαν ὡς ἰδίῳν, τὸ δὲ τῆς 8 Ἰουλίου 1858 περὶ κανονισμοῦ μοναστηρίων ὡς διαταγὰ δὲν δύναται εἶς κατισχύσῃ τῆς Νεαρᾶς. Α. Π. 28 τοῦ 1878.—Σημειώτεον ὅτι τὸ ἀπὸ 4 Δεκεμβρίου 1834 Διατ. κανονίζει τὰ περὶ ἰδιοκτησίας τῶν μοναχῶν τῶν διαλυθέντων μοναστηρίων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ περὶ τῆς τῶν μοναχῶν τῶν διατηρουμένων Μονῶν. Α. Π. 10 τοῦ 1858, 384 τοῦ 1865· προσέτιται δὲ περὶ τῆς περιουσίας ἣν εἶχον οὗτοι δεῖ ἐμμελῶς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς κατοπινῇ κτηθείσης ὑπ' αὐτῶν περιουσίας, ἀποφ. Ἱερ. ἸΑΘ. 4068 τοῦ 1846.—Ἐκ τῶν ἐν Ἀρμ. διατάξεων προκύπτει ὅτι αἱ μοναί, ἐν αἷς ἀπέθανον οἱ ἐν αὐταῖς διαιωόμενοι μοναχοί, κληρονομοῦσιν αὐτοὺς ἀποθανόντας ἀδιαθέτους καὶ ἄνευ γνησίων τέκνων ὡς μοναδικαὶ αὐτῶν κληρονόμοι καὶ δεῖ μόνον, ὅταν οἱ θανόντες μοναχοὶ καταλίπῃσι τέκνα, συγγληρονομοῦσι καὶ ταῦτα μετὰ τῶν Μονῶν. Α. Π. 103 τοῦ 1867.—Ἡ πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν μονὴν κτηθεῖσα περιουσία, ἐὰν δὲν διετέλῃ προηγουμένως, δὲν περιέρχεται εἰς αὐτὴν κληρονομικῇ δικαιώματι, ἀλλὰ προσκυροῦται εἰς αὐτήν. Ὅθεν δὲν ἐνέχεται εἰς τὰς ὑποχρέωσεις τοῦ μοναχοῦ. Μόνον δὲ μετὰ τὴν ἀπέρχωσιν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον κτηθεῖσα ἢ ἐπωσθήσεται περιελθούσα εἰς τὸν μοναχὸν περιουσία περιέ-

χεται τῇ μονῇ ἐλλοκληρος ἢ ἐν μερεὶ κατὰ τὰς διακρίσεις τῆς § κληρονομικῷ δικαιωμάτι. Δ. Π. 301 τοῦ 1887, 48 τοῦ 1890.— Μὲντοι μόνῃς μονάζοντες καὶ κτωμένοι κατὰ τὴν διαρκείαν τοῦ μὲν περιουσιᾶν δύνανται κατ' ἐθίμον νὰ διαθέσωσιν αὐτὴν κατὰ ὑπὲρ συγγενῶν καὶ ἄλλων ἐκτός τῆς μονῆς· ὁφείλει δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ ἐθίμου νὰ ποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ. Δ. Π. 9 τοῦ 1886.

4. Καὶ ὁ 5' κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ αγίας συνόδου· πρὸς βουλευμένον περὶ τῶν ἑαυτοῦ πρότερον διατιθέσθω· μὴ τὸ μονάσαι τῶν αὐτοῦ πάντων κυριεύσει τὸ μοναστήριον· τις μοναχὸς φωραθεὶς τῶν αὐτοῦ παρυπόκρατήρας, ἀποσηκόντως ἐπιτίμασθω, ἐκεῖνος δὲ παρα τοῦ προεσβίου τοῦ ἐπισκόπου πειρασκομένον πτωχοῖς καὶ ἀπόροις δια-

Μ. Καὶ ὁ 5' κανὼν τῆς ἐν Τρούλλῳ αγίας Συνόδου ὁρίζει, ὅτι νὰ μονάσῃ, διαθέτῃ πρῶτον περὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ· διότι μὴ ὅλα τε ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἀποκτᾷ τὸ μοναστήριον· εἰ δὲ μοναχὸς φωνὴν παρακράτησας τι τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, αὐτὸς μὲν προσήκοντα τιμάται, ἐκεῖνος δὲ ὑπὸ τοῦ προσετώτος ἢ τοῦ ἐπισκόπου πωλῶν νενόμισται εἰς πτωχοὺς καὶ ἀποροὺς.

5. "Ὅτι εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ἐπιλέξῃται τὴν μοναχικὴν στασιν καὶ εἰσεέλθοι εἰς μοναστήριον μὴ πρὸ τῆς εἰσελεύσεως διαθέτῃ καὶ διατυπώσας περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων τελευτῇ τῆς δεσποτείας τοῦ μοναστηρίου γίνονται τὰ πτωχῶν καὶ παιδῶν μὴ ὑπόντων δηλονότι τῷ ἀποκαρῆντι· εἰ γὰρ ὕστερον, αἰδοῦνται αὐτῷ ἄδεια καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν διατίθειν καὶ τοῖς παισὶ τὰ ἴδια καταλιμπάνειν πλὴν οὐχ ἄλλα συναριθμοῦντι τὸ ἴδιον πρόσωπον ἐν αὐτῷ μέρος κρατεῖν, ὁφείλων τῷ μοναστηρίῳ διαφέρειν καὶ τὰ λοιπὰ εἶναι ἐν τῷ νόμῳ. (Νεαρά 123 κεφ. 38).

Μ. Εἴτε ἀνὴρ εἴτε γυνὴ ἐκλέξῃ τὸν μοναστικὸν βίον καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ μοναστήριον χωρὶς πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ νὰ διαθέσῃ καὶ διατάξῃ τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἔκτοτε τὰ πράγματα γίνονται τῆς κυριότητος τοῦ μοναστηρίου, εἰ μὴ ἀποκαρεῖς δὲν ἔχῃ τέκνα· διότι, εἰ μὴ ἔχῃ τέκνα, ἄδεια νὰ διαθέσῃ καὶ μετὰ τὴν ἀπόκαρσιν καὶ νὰ καταλίπῃ εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ, οὐχ ὅμως ὅλα· ἄλλα συναριθμῶν τὸ πρόσωπον τοῖς τέκνοις παρακρατεῖ δι' ἑαυτὸν ἐν μέρος, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης τὸ μοναστήριον, καὶ τὰ λοιπὰ διαθέτῃ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ν. "Ἰδε Ν. ὑπὸ § 3.

6. "Ὁ ἐπὶ παισὶ μονάσας δύναται καὶ μετὰ τὸ μονάσαι τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τοῖς ἰδίοις παισὶ φυλάττων ἑαυτῷ μέρος τῷ μοναστηρίῳ ἀρμόξει. Ἐάν δὲ ἀδιάθετος τελευτήσῃ οἱ παῖδες αὐτοῦ λήψονται τὸ ἐξ ἀδιαθέτου, τουτέστι τὸ φερόμενον καὶ τὸ λοιπὸν δίδεται τῷ μοναστηρίῳ (Νεαρά 123 Προχ. 24. 3).

N. Ἰδε N. ὑπὸ § 3.

M. Ὁ ἔχων τέκνα καὶ μονάσας δύναται καὶ μετὰ ταῦτα νὰ διανεύῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὰ ἴδια τέκνα, φυλαττων δι' ἑαυτὸν μερίδιον ὅπερ καὶ εἰς τὸ μοναστήριον ἀνήκει. Ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ἀδιάθετος, τότε τὰ μὲν τέκνα αὐτοῦ λαμβάνουσι τὴν ἐξ ἀδιαθέτου, τευτέστι τὸ πατρικίδιον, τὸ δὲ ἐπιλοιπον δίδεται εἰς τὸ μοναστήριον.

7. Ὁ ἀπὸ μοναστηρίου μετιὼν εἰς μοναστήριον ἄλλο ἐκπίπτει τῶν ἰδίων πραγμάτων μηδὲ προσδεχθεῖς. (Νεαρὰ 123 κεφ. 42 καὶ Νεαρὰ 5 κεφ. Προχ. 24. 4).

M. Ὁ ἀπὸ μοναστηρίου εἰς ἄλλο μοναστήριον μεταβαίνων ἐκπίπτει τῆς κυριότητος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ καὶ ἐὰν τότε δὲν ἐγένετο δευτὸς.

ΤΙΤΑ. Ε'.—Περὶ ἀνατροπῆς διαθήκης.

1. Ταῖς διαθήκαις τρία πάθη παρενοχλεῖ· εἶον ῥῆξις, ἀκυρωσία καὶ ἀτέλεια. Ἀλλ' αἱ μὲν ῥηγνύμεναι ἢ καθόλου ῥηγνύονται ἢ ἐκ μέρους· Καὶ καθόλου μὲν κατὰ ἑξ τρόπους. Καὶ πρῶτος τρόπος ἐστίν, ὅταν τις μετὰ τὴν ποιήσιν τῆς διαθήκης εἰς υἱοθεσίαν τινὰ λάβῃ καθ' ὁσονδήποτε τρόπον τῆς υἱοθεσίας. Δεύτερος ὅταν μετὰ τὴν ποιήσιν τῆς διαθήκης ἢ τὸν θάνατον τοῦ διαθεμένου υἱὸς τεθῇ ἢ ἐξ ὑπεξουσιου υἱοῦ θανάτος ἐκγονοῦ, καὶ μετὰ τοῦς ὀρισθέντας κληρονόμους πρόσκειται ἐν τῇ διαθήκῃ ἐθῶς, ἐστῶσαν ἀπόκληρος· εἰ μὴ ἄρα ληγατευθῇ ἢ ἐκτρώσῃ ἢ τικτοῦσά. Τρίτος, ὅταν ὁ θετὸς υἱὸς ὑπεξούσιος ὢν ἐν μνημονευθῇ ἐν τῇ διαθήκῃ. Τέταρτος, ὅταν δευτέρα γένηται διαθήκη κατὰ νόμους· εἴτε γέγονέ τις ἐν αὐτῇ κληρονόμος εἴτε μὴ γέγονε τῶν πεφυλότων κληρονόμοι. Πέμπτος, ὅταν δευτέρα διαθήκη κατὰ νόμους γενομένη κληρονόμον ἕτερον εἰς ὀρισμένα πράγματα καταστήσῃ μὴ βεβαιούσα τὰ τῆς πρώτης διαθήκης. Ἐκτος ὅταν στρατιώτου υἱὸς ἐγκυμονούμενος παρ' αὐτῷ ἐν τῇ ποιήσει τῆς διαθήκης ἡγνοήθῃ· εἰ γὰρ γνοὺς αὐτὸν ἐσιώπησεν ἐν ῥήγνυναι ἢ διαθήκῃ· (Προχ. 25. 1. Πρὸλ. Γαίου Εἰς. II. § 138. N. 8 πρ. καὶ N. 18 Πανδ. 28. 3 (de injusto). § 1 Εἰς. 2. 17 (quibus modis test.) καὶ Γαίου Εἰς. II § 130, 131 καὶ 132. N. 1. N. 3. N. 6 Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto). N. 1. N. 3 Κωδ. 6. 29 (de postumis heredibus) § 2 Εἰς. 2. 13 (de exhered. liberorum) N. 2 Κωδ. 6. 29 (de post. heredibus) § 1 Εἰσηγ. 2. 13 (de exher. liberorum) καὶ Γαίου Εἰς. 11 § 123 καὶ 137. N. 1. N. 3 πρ. § 3. N. 17 Πανδ. 27. 3 (de injusto rupto). N. 7. N. 30. N. 31 Πανδ. 28. 2 (de liber. et postumis) καὶ Γαίου Εἰσηγ. 11 § 144.

(ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΠΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ)

N. 1. N. 2 N. 16 Πανδ. 28. 3 (de injusto). N. 54 Πανδ. 28. 5 (de hered. inst.). N. 12 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Νεαρα 107 κερ. 2 καὶ N. 12 § 1 Πανδ. 28. 3 (de injusto). N. 19 πρ. Πανδ. 29 1 (de testamento militis). § 6 Εἰς. 2. 13 (de exher. liberorum) N. 29 Πανδ. 34. 1 ad SC. Trebellianum). § 3 Εἰς. 2. 17 (quibus modis test.).

Μ. Τὰς διαθήκας παρενοχλοῦσι τρία πάθη· οἷον ῥήσις, ἀκύρωσις καὶ ἀτελεία. Ἐὰν αἱ μὲν διαθήκην ὀνομαζόμεναι ἢ καθόλου διαθήκην ὀνομαζόμεναι ἢ μερικῶς. Καὶ καθόλου μὲν κατὰ ἑξ. τρόπους. Καὶ πρῶτος μὲν τρόπος εἶναι, ὅταν τις μετὰ τὴν καταρτίσιν τῆς διαθήκης υἱοθετήσῃ τινὰ καθ' ὁσονδήποτε τρίτον υἱοθετήσῃ. Δευτέρως, ὅταν μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης ἢ τὴν θάνατον τοῦ διαθέτου γεννηθῇ υἱὸς ἢ ἔγγονος ἑξ ὑπεζεύσιου υἱοῦ ἀποθανόντος, καὶ εἰς μὲν τὰς δύο περιπτώσεις κληρονόμος γράφεται εἰς τὴν διαθήκην αὐτῶς, ἀποκληρονοῦνται· ἐκτὸς βέβαια εἰς κληροδοτήν ἢ ἀποδέκτην ἢ γεννήτριαν. Τρίτως, ὅταν ὁ υἱὸς ὢν ὑπεζεύσιος δὲν μνημονευθῇ εἰς τὴν διαθήκην. Τέταρτος, ὅταν καταρτίσθῃ δευτέρα διαθήκη κατὰ νόμους· εἴτε ἐγγράφῃ τις εἰς αὐτὴν κληρονόμος, εἴτε μὴ ἐκ τῶν δυναμένων νὰ κληρονομώσι. Πέμπτος, ὅταν δευτέρα διαθήκη γενομένη κατὰ νόμους καταστήσῃ κληρονόμον ἑλπίαν ἐπὶ ὠρισμένων πραγμάτων χωρὶς νὰ ἐπικυρῇ τὰς διατάξεις τῆς πρώτης διαθήκης. Ἐκτὸς ὅταν υἱὸς στρατιώτου ἐγκοινονομούμενος ἡγωνήσῃ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης· διότι, εἰς τὴν γινώσκων αὐτὸν ἐσιώπησε, δὲν ῥηγνύεται ἡ διαθήκη.

Ν. Πρόβλεπεν ὅτι ἡ ἀκύρωσις διαθήκης ἐπεφέρει τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ περιέρχασθαι τὴν περιουσίαν τοῦ διαθέτου εἰς τοὺς ἑξ ἀδιαθέτου κληρονόμους αὐτοῦ. Δ. Π. 284 τοῦ 1853, ἡ ἀκύρωσις δὲ δευτέρα διαθήκη τὸ ἀποτέλεσμα νὰ θεωρῆται ἰσχυρὰ ὡς πρῶτη. Δ. Π. 26 τοῦ 1858. Ῥήγνυνται δὲ διὰ μεταγενέστερας διαθήκης ἢ προγενεστέρας, ἐκτὸς μόνον ὅταν ἀνακαυδάνηται ἢ μεταγενέστερα ἐπὶ αποκτῇ νὰ ἀποκαταστή ἡ ἰσχύς τῆς προγενεστέρας. Δ. Π. 114 τοῦ 1890. Σημειωτέον ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἀκύρωσις διαθήκης, ὅσαςκις εἴρῃ τὴν ὑπογραφήν τοῦ διαθέτου, ἀποτελεῖ ἀρχὴν ἐγγράφου ἀποδείξεως περὶ τῆς ἐν αὐτῇ περιεχομένης ὁμολογίας χρέους. Δ. Π. 14 τοῦ 1842. Ὁ δὲ ἀκύρωσις τῆς διαθήκης δὲν ἐπάγει καὶ τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἐν τῇ θάνατον ἡμετέρας, καθότι κατὰ τὸν Ν. 4 βιβλ. 8 τίτλ. 57 τοῦ Κωδ. ἐν ταῖς τοιαύταις ἡμετέρας δὲν ἀπαιτοῦνται αἱ διατεταγμέναι διὰ τῆς διαθήκης διατυπώσεις. Δ. Π. 136 τοῦ 1853.—Τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασίας στηριζομένης κατὰ τὸ ἄρθρον 108 § 1 τῆς πολ. δικον. εἰς τὴν ἐγγράφην διαδικασίαν, ἐπιτρεπομένης δὲ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῆς ὑποβολῆς νέων προτάσεων μόνον εἰς αὐτὰς περιερχομένης σιωπηλῶς ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αἵτησιν, ἐπεταὶ ὅτι νέος ἰσχυρισμὸς περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης, στηριζόμενος εἰς τὴν συγγένειαν μαρτυρῶς τῆς διαθήκης, ὅστις μὴ περιεχόμενος σιωπηλῶς ἢ ἐμμέσως εἰς τὸ ἐγγράφον τῆς ἀγωγῆς, ἀποτελεῖ νέαν βραδίαν τῆς ἀγωγῆς, δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὸς ἀποκλυσθῇ. Δ. Π. 325 τοῦ 1864.

2. Ἐκ μέρους δὲ κατὰ τρόπους δύο. Καὶ πρῶτος τρόπος ἐστίν, ὅταν ἡ δευτέρα διαθήκη τὰ μὲν ἐν τῇ α' βέβαια μέναι διαγραφῇ, ἕτερον δὲ κληρονόμον εἰς ὠρισμένα πράγματα καταστήσῃ· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ τὰ λαθάντα, εἰ καὶ μὴ ποιῇ τὸν ῥα-

κίδιον. Δεύτερος δταν θυγατέρα ὑπεξουσίαν ἔχῃ ἢ ἔκγονον ἢ ἐκγόνην, οὐκ ἔγραψε δὲ αὐτοὺς κληρονόμους, τότε ἢ μὲν διαθήκη οὐ ῥήγνυται τέλειον, αὐτοὶ δὲ τῇ κληρονομίᾳ ὑπεισέρχονται· καὶ εἰ μὲν ἐστὶ γραφεῖσα ἡ κληρονομία εἰς ἐξωτερικούς, τούτεστι τοὺς μὴ ὄντας συγγενεῖς, τὸ ἡμῖν οἱ οἰκεῖοι λαμβάνουσιν· εἰ δὲ εἰς οἰκείους ἐπίσης πάντες. (*Ἰδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

Μ. Μερικῶς δὲ κατὰ δύο τρόπους. Καὶ πρῶτος τρόπος εἶναι, δταν ἡ δευτέρα διαθήκη τὰ μὲν εἰς τὴν πρώτην επικυρώσῃ, ἄλλαν δὲ κληρονόμον εἰς ὠρισμένα πράγματα ἐγκατέστησεν· διότι ἀρκούντι αὐτῷ τα ἀφαικέντα καὶ ἂν δὲν ἀναπληρῶσι τὸν παλκίδιον. Δεύτερος, δταν ἔχῃ θυγατέρα ὑπεξουσίαν ἢ ἐγγόνην, δὲν ἔγραψε δὲ αὐτοὺς κληρονόμους, τότε ἢ μὲν διαθήκη δὲν ῥήγνυται ἐντελῶς, αὐτοὶ δὲ εἰσέρχονται εἰς τὴν κληρονομίαν· καὶ εἰ μὲν ἡ κληρονομία γρατῇ εἰς ἐξωτερικούς, τούτεστι τοὺς μὴ ὄντας συγγενεῖς, οἱ συγγενεῖς λαμβάνουσι· τὸ ἡμῖν· εἰ δὲ εἰς οἰκείους, ὅλοι ἐξίσου.

Β. Αἱ δὲ ἀκυροῦμαι κατὰ δ' τρόπους γίνονται· Καὶ α' τρόπος, δταν ὁ διαθεόμενος θανάτῳ καταδικασθῇ ἢ ἐξορισθῇ ἢ αὐτεξούσιος ὢν ἑαυτὸν εἰς υἱοθεσίαν ἑτέρῳ παράσχῃ ἢ ὑπεξούσιος ὢν αὐτεξούσιος γέγονε· β' δταν δευτέρως ἐννόμου γραφείσης διαθήκης, τότε ἢ μὲν α' ῥήγνυται, ἢ δὲ β' ἀκυροῦται δι' αἰτίαν τῶν περὶ κλάτων κληρονομεῖν· τούτεστιν δταν ἀποτάξωνται τὴν κληρονομίαν ἢ δταν προτελευτήσωσι τοῦ διατεθειμένου ἢ δταν μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ διατεθειμένου πρὸ τοῦ λαβεῖν τὴν κληρονομίαν τελευτήσωσιν ἢ δταν ὑπὸ αἵρεσιν ἐγράφησαν καὶ ἡ αἵρεσις ἠτόνησε. Τρίτος δὲ τρόπος ἐστίν, δταν τις δίκην ἔχων πρὸς τινὰ τὸν βασιλέα κληρονόμον ποιήσῃ ἢ ἐγγράφως, εἰ μὴ ἄλλως πως κατὰ νόμους κληρονομεῖ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· εἰ γὰρ καὶ νόμοις οἱ βασιλεῖς οὐχ ὑπόκεινται, ἀλλὰ κατὰ νόμους πολιτεύονται. Τέταρτος δὲ τρόπος ἐστίν, δταν ἀποστραγίσας τὴν διαθήκην εἶπεν αὐτὴν οὕτως, ἢ εἶπεν ὅτι οὐκ ἰσχύειν αὐτὴν βούλομαι· τὰ γὰρ κατὰ νόμους γινόμενα ἐννόμως ἀνατρέπεσθαι δεῖ. (*Ἰδε προηγουμένην παραπομπήν).

Μ. Ἀκυροῦται δὲ ἡ διαθήκη κατὰ τέσσαρας τρόπους. Καὶ α' μὲν τρόπος, δταν ὁ διαθέτης καταδικασθῇ εἰς θάνατον ἢ ἐξορισθῇ ἢ ἀπὸ αὐτεξουσίου καταστῇ ὡς εἰς ἄλλου ἢ ἀπὸ ὑπεξουσίου καταστῇ αὐτεξούσιος. β' δὲ, δταν δευτέρως ἐννόμου διαθήκης γραφείσης, τότε ἢ μὲν α' ῥήγνυται, ἢ δὲ β' ἀκυροῦται δι' αἰτίαν τῶν ἐπικλήρων, τούτεστιν δταν παραιτήσωσι τὴν κληρονομίαν ἢ δταν προτεθάνωσι τοῦ διαθέτου ἢ δταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἀποθάνωσι πρὶν λάβωσι τὴν κληρονομίαν ἢ δταν ἐγράφησαν ὑπὸ πίστεν (ἔραν) καὶ ἡ αἵρεσις ἠτόνησε, Τρίτος δὲ τρόπος εἶναι, δταν ἔχων πρὸς τινὰ δίκην καταστήσῃ τὸν βασιλέα κληρονόμον ἢ ἐγγράφως ἢ ἀγράφως, ἐκτὸς δὲν ἄλλως πως κληρονομή αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατὰ νόμους· διότι,

αὶ καὶ οἱ βασιλεῖς δὲν ὑπόκεινται εἰς τοὺς νόμους, οὐχ ἦττον κατὰ τοὺς νόμους πολιτεύονται (ἐφαρμόζονται δηλ. εἰ νόμοι ἐπὶ τῶν ἀστικῶν αὐτῶν ὑπεβίβουν). Τέταρτος δὲ τρόπος εἶναι, ὅταν ἀποσφραγίσας τὴν διαθήκην κατέλιπεν αὐτὴν οὕτως ἢ εἶπεν ὅτι δὲν θέλω νὰ ἰσχύῃ αὕτη· διότι τὰ κατὰ νόμους γινόμενα ἐννόμως πρέπει νὰ ἀνατρέπωνται.

4. Αἱ δὲ ἀτελεῖς κατὰ ε' τρόπους γίνονται. Καὶ α' μὲν τρόπος ἔστιν, ὅταν μὴ παρόντων ἐπὶ τῇ ε' μαρτύρων κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα γένηται ἡ διαθήκη. Δεύτερος δέ, ὅταν παρόντων οὐ πάντες ὑπέγραψαν. Τρίτος, ὅταν πάντες μὲν ὑπέγραψαν, οὐκ ἐσφράγισαν δὲ πάντες. Τέταρτος, ὅταν ὁ διαθεόμενος οἰκείᾳ χειρὶ τὸ τοῦ κληρονόμου ὄνομα μὴ γράψας οὐκ ἐμνημόνευσεν ἐπὶ τῶν μαρτύρων. Πέμπτος, ὅταν αὐτεξουσίως ἢ ὑπεξουσίως ἢ ἐκ γόνους ἐξ ὑπεξουσίῳν παίδων τελευτήσαντων ἔχων τις τοῦτους οὔτε κληρονόμους οὔτε ἀποκληρόνους ἔγραψε, καὶ τύχῃ αὐτοὺς προτελευτήσῃ· διὰ τὸν κανόνα τὸν λεγόντα, τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐν διαθήκαις ἀνυπόστατα ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἐπιγινομένων ἰσχύϊ λαμβάνειν οὐ δύναται· (*Idē προηγουμένην παραπομπήν).

Μ. Αἱ δὲ ἀτελεῖς κατὰ ε' τρόπους γίνονται. Καὶ πρῶτος μὲν τρόπος εἶναι ὅταν κατὰ τὰ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέντα δὲν συνταχθῇ ἡ διαθήκη ἐνώπιον ἐπὶ τῇ ἢ πέντε μαρτύρων. Δεύτερος δέ, ὅταν εἰ καὶ παρόντες δὲν ὑπέγραψαν ὅλοι. Τρίτος, ὅταν πάντες μὲν ὑπέγραψαν, δὲν ἐσφράγισαν ὅπως πάντες. Τέταρτος, ὅταν ὁ διαθετὴς μὴ γράψας ἰδιοχειρῶς τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου δὲν ἐμνημόνευσεν αὐτὸ ἐνώπιον τῶν μαρτύρων. Πέμπτος, ὅταν ἔχων τις αὐτεξουσίως ἢ ὑπεξουσίως υἱοῦς ἢ ἐγγόνους ἐκ τέκνων ὑπεξουσίῳν ἀποθανόντων τοῦτους οὔτε κληρονόμους οὔτε ἀποκλήρους γράψῃ, καὶ εἰς τύχῃ αὐτοὶ νὰ προτελευτήσωσι· διὰ τὸν κανόνα τὸν λεγόντα, ὅτι τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐν διαθήκαις ἀνυπόστατα δὲν δύνανται νὰ λαμβάνωσι ἰσχύϊ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα γινομένων.

δ. Ἐν ἀτελεῖ διαθήκῃ εἴπερ σὺν τοῖς πατρὶ καὶ ἐξωτικῶν πρόσωπον διὰ μνήμης γένηται, ὅτον μὲν εἰς τοὺς παῖδας ἔρρωται ἡ διαθήκη, ὅτον δὲ εἰς τὸν ἐξωτικὸν οὐκ ἔρρωται. (N. 21 § 1 Kωδ. 6. 23 (de testamentis). Βασ. XXXV). 2. 16 Νεαρά 107 κερ. 1).

Μ. Ἐάν ἐν ἀτελεῖ διαθήκῃ μνημονευθῇ μετὰ τῶν τέκνων καὶ ἐξωτικῶν πρόσωπον, ὡς πρὸς μὲν τὰ τέκνα ἰσχύει ἡ διαθήκη, ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐξωτικὸν δὲν ἰσχύει.

6. Ἐάν υἱὸς ἀμνημόνευτος ἐαθῇ, οὐκ ἔρρωται ἡ διαθήκη, καὶ πρὸ τοῦ πατρὸς ἀποθάνῃ, οὔτε ῥήγνυται ἡ προγενομένη ἔχουσα τυχὸν αὐτὸν κληρονόμον· (N. 7 Πανδ. 28. 2 (de lib. et postumis). Βασ. XXXV. 8. 7. N. 30 καὶ N. 31 Πανδ. αὐτόθι. N. 16 § 1 Πανδ. 28. 6 (de vulgari et pupillari). N. 1 Πανδ. 28. 3 (de injusto rupto).

Μ. Ἐὰν υἱὸς δὲν μνημονευθῇ, ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει, καὶ ἂν ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ πατρὸς· οὔτε ἡ προϋπαρχούσα διαρρήγνυται ἂν τυχὼν ἔχῃ αὐτὸν κληρονόμον.

7. Ὁ τικτόμενος ὑπεξούσιος εἰ καὶ ἀτελής ᾗ, ἀναπνέων μέντοι, καὶ ὁ ἐξ ἀνατομῆς ῥήσσει τὴν διαθήκην· (N. 12 πρ. § 1 Πανδ. 28. 2 (de lib. et post.). Βασ. XXXV. 8. 11).

Μ. Ὁ γεννώμενος ὑπεξούσιος καὶ ἂν ᾖ ἀτελής, ἀναπνέων ὅμως, καὶ δι' ἐγγειρίσεως χειρουργικῆς εξαγομένος διαρρήγνυσι τὴν διαθήκην.

8. Ἐὰν ὑπεξούσιος κυρορούμενος ἀμνημόνευτος ἐαθεῖς ἐν διαθήκῃ τεχθῇ μὲν, φωνὴν δὲ μὴ ἀφῇται ἢ ὅλως τέλειος γεννηθῇ ζῶν καὶ ἄμα τῷ πεσεῖν ἐν τῷ ἐδάφει ἐτελεύτησεν ἢ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἡγερνῆς, ῥήγνυσι τὴν διαθήκην. Κυρορούμενος δὲ ἐστὶν ὁ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς τεχθεὶς. (N. 3 Κωδ. 6. 29 (de post. heredibus). Βασίλ. XXXV. 8. 34, N. 2 Κωδ. αὐτόθι. N. 129 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). § 1 Εἰσαγγ. 2. 13 (de exhaer. liberorum).

Μ. Ἐὰν ὁ κυρορούμενος ὑπεξούσιος, μὴ μνημονευθεὶς ἐν τῇ διαθήκῃ γεννηθῇ μὲν, δὲν ἀφῇται ὅμως φωνήν, ἢ γεννηθῇ ζῶν ἐντελῶς τέλειος καὶ ἀποθάνῃ ἄμα τῇ πτώσει αὐτοῦ εἰς τὸ ἔδαφος ἢ εἰς τὰς χεῖρας τῆς μητρὸς, διαρρήγνυσι τὴν διαθήκην. Κυρορούμενος δὲ εἶναι ὁ γεννηθεὶς μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς.

9. Τοὺς κυρορούμενους δεῖ ἐν οὐδὲν ποτε τόπῳ ἢ βαθμῷ ἀποκληρεῖς ποιεῖν ἵνα μὴ ἀποβαίνοντες ῥήξωσι τὴν διαθήκην. (N. 3 πρ. Πανδ. 28. 3 (de injusto ruplo). Βασ. XXXIX. 2. 3).

Μ. Οἱ κυρορούμενοι ἀνάγκη καθ' οὐδὲν ποτε τόπον ἢ βαθμὴν νά ἀποκληρεῖνται, ἵνα μὴ διαρρήξωσιν ἐπερχόμενοι τὴν διαθήκην.

10. Οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑπεξούσιοι ἀμνημόνευτοι ἐαθέντες οὐ ῥήσσουν τὴν διαθήκην. (N. 31 Πανδ. 28. 2 (de lib. et post.). Βασ. XXXV. 8. 27 καὶ 28).

Μ. Οἱ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὑπεξούσιοι, καὶ ἐὰν δὲν μνημονευθῶσι, δὲν διαρρήγνυσι τὴν διαθήκην.

11. Ἡ ἀτελής διαθήκη τὴν πρώτην οὐ ῥήσσει, εἰ μὴ στρατιωτικὴ ἐστὶν ἢ τις ἐν αὐτῇ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου γέγραπται. (N. 2 Πανδ. 28. 3 (de injusto ruplo). Βασ. XXXIX. 2. 2).

Μ. Ἡ ἀτελής διαθήκη δὲν διαρρήγνυσι τὴν πρώτην, ἐκτὸς ἐὰν ᾖ στρατιωτικὴ ἢ ἐγκλη τις ἐν αὐτῇ ἐκ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου.

12. Ἡ παράνομος αἵρεσις ἐπικλασθεῖσα υἱῷ ἀκυροῖ τὴν διαθήκην, ὥς μὴ οὕτως ἐξουσιαστικὴ, (N. 15 Πανδ. 28. 7 (de cond. inst.). Βασ. XXXV. 12. 15).

Μ. Ἡ παράνομος αἵρεσις ἐὰν ἐπικληθῇ εἰς υἱὸν ἀκυροῖ τὴν διαθήκην τοῦ

πατὴρ ὡς μὴ οὕσα ἐξουσιαστικῇ (ὡς μὴ ἐξαρτωμένης δηλ. ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς, ἀτε ἀντικειμένης εἰς τὸν νόμον).

13. Ἄκυρος γίνεται ἡ διαθήκη, ὅταν τὴν ἐλευθερίαν ὁ διαθέμενος ἀπώλεσῃ, αἰχμαλώτως γενόμενος ἢ κεφαλικῶς κατακριθείς· ἅμα γὰρ τῇ ψῆφῳ ἄκυρος αὐτοῦ ἡ διαθήκη γίνεται. Τοῖς δὲ στρατιώταις καταδικαζομένοις ἀπὸ στρατιωτικοῦ ἐγκλήματος ἐπιτρέπεται στρατιωτικῶς διατίθεσθαι, καὶ ἐὰν βουλῇθωσιν, ἐῤῥώται ἡ προγενομένη. Τοῦ περιοριζομένου δὲ παραχρῆμα γίνεται ἄκυρος· ἄλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς τὸ γεγονός ἀποδέξῃται· τότε γὰρ ὕρισταται τὴν τῆς καταστάσεως ἐνταλλαγήν. (Ν. 6 § 5-7 Πανδ. 28, 3 (de injusto rupto). Βασ. XXXIX. 2. 6).

Μ. Ἡ διαθήκη ἀκυροῦται, ὅταν ὁ διαθέτης ἀπέλθῃ τὴν ἐλευθερίαν, αἰχμαλωτισθεὶς ἢ καταδικασθεὶς κεφαλικῶς· διότι ἅμα τῇ (κατ' αὐτοῦ) ἀπερῇσιν ἡ διαθήκη αὐτοῦ καθίσταται ἄκυρος. Οἱ δὲ στρατιῶται καὶ καταδικαζόμενοι ἐπὶ στρατιωτικῷ ἐγκλήματι ἐπιτρέπεται νὰ διαθέτωσι στρατιωτικῶς, καὶ, ἐὰν θελήσωσιν, ἰσχύει ἡ προϋπάρχουσα. Τοῦ δὲ περιοριζομένου (ἥτοι τοῦ καταδικαζομένου εἰς περιορισμὸν) δὲν γίνεται εὐθὺς ἄκυρος, ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀποδεχθῇ τὸ γεγονός· διότι τότε μεταβάλλει καταστάσιν (ὕρισταται δηλ. ἐλαττωσιν καταστάσεως).

ΤΙΤΛ. 5'.—Περὶ μέμψεως καὶ ἐναντιώσεως διαθήκης

1. Γονεῖς καὶ παῖδες καὶ ἀδελφοὶ κινεῦσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, οὐ μὴν καὶ αἱ λοιποὶ συγγενεῖς· ὡς πλαστήν δὲ καὶ αὐτοὶ διαβάλλουσιν. (Ν. 4 Πανδ. 5. 2 (de inoff. testamento). Βασίλ. XXXIX. 1. 48. Ν. 27 Κωδ. 3. 28 (de inoff. test.).

Μ. Γονεῖς καὶ τέκνα καὶ ἀδελφοὶ κινεῦσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποὶ συγγενεῖς· ἀλλ' ὡς πλαστήν καὶ αὐτοὶ δύνανται νὰ μεμψύωσιν αὐτήν.

Ν. Οἱ ἐξ ἀδιαθέτου καὶ ἀναγκαῖοι κληρονόμοι δύνανται νὰ προσβάλωσι τὴν ἄκυρον τελευταίαν βούλησιν τοῦ θανόντος καὶ νάνταρψωσιν αὐτήν, ἀλλὰ δύνανται καὶ νὰ παραιτηθῶσι τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀναγνωρίζοντες αὐτὴν ὡς ἐγκυρον. Τελευταίῃ δὲ ἀναγνώρισιν ἐμφαίνει καὶ ἡ ἐν γνώσει τῆς ἀκυροτήτος τῆς διαθήκης ἐκτέλεσις αὐτῆς, εἴτε διὰ τῆς πληρωμῆς τῶν εἰς αὐτὴν ἐπιβληθέντων, εἴτε δι' ἀπογῆς τῶν καταλειφθέντων αὐτῇ κληροδοτημάτων. Α. Π. 192 καὶ 167 τοῦ 1848. Μόνη δὲ ἡ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ἀκυρότητος τῆς διαθήκης ἀποδοχὴ τοῦ δι' αὐτῆς καταλειφθέντος κληροδοτήματος, μὴ ἐμφαινούσα παρὰ τῇ τῶν ἀγνώστων δικαιώματι τῆς ἐπὶ ἀκυρότητι προσβολῆς, δὲν ἀποστερεῖ τὸν ἔχοντα συμφέρον τοῦ δικαιώματος τούτου. Α. Π. 192 καὶ 167 τοῦ 1848. Ἀλλὰ κατὰ τας Α. Π. 6 καὶ 180 τοῦ 1861 καὶ 295 τοῦ 1869 ἡ γνῶσις τῶν διατάξεων τῆς διαθήκης συνεπάγει καὶ τὴν γνῶσιν τῶν ἀκυροτήτων αὐτῆς, διότι ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀγνοίαν τῶν ἑρισμῶν αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὴν Α. Π. 227 τοῦ 1861 ἡ τῶν ἀκυροτήτων

διαθήκης κατὰ τὰ ἄλλα γνωστῆς ἁγνοία εἶναι ἀσυγγνωστος, ἐκτός ἂν προταῖ, γεγονός τι καθιστᾷ αὐτὴν συγγνωστὴν, τοιοῦτο δὲ δὲν εἶναι ἡ ἰδιότης τοῦ ἀγραμμάτου, μηδαμῶς ἀπαλλάττουσα αὐτὴν τῶν ἐπιζημιῶν ἐπακολούθημάτων τῆς περὶ τὸ δίκαιον πλάνης. Ἐντεῦθεν κατὰ τὴν Δ. II. 295 τοῦ 1869 προκύπτει, ὅτι πρέπει νὰ γίνηται ῥητὴ μεία ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς ὑπὸ τοῦ προσβαλλόντος τὴν διαθήκην γνώσεως τῶν διατάξεων αὐτῆς· διότι ὁ κληρονόμος τότε μόνον θεωρεῖται παραιτηθεὶς τὸ δικαίωμα νὰ προσβάλῃ τὴν διαθήκην, εἴ τις τῆς ἀκυρώσεως προσδοκᾷ ὠφέλειαν, ὅταν γινώσκῃ τὰς διατάξεις αὐτῆς.—Ὁ ἐν ἁγνοίᾳ ὢν τῶν ἐλαττωμάτων τῆς διαθήκης δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν διαθήκην, καὶ ἂν ἀπεδέξατο ἢ ἀπέδωκε τὴν κληρονομίαν ἢ τὸ κληροδότημα κατὰ τὴν ἀρχήν, ὅτι μόνος ὁ παραιτησάμενος τὸ ἔνδικον μέσον τῆς προσβολῆς συμβολαίου ὡς ἀκύρου δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ ἁγνοία τῆς ἀκύρωτης ἀποκλείει τὴν παραίτησιν ταύτην. Δ. II. 107 τοῦ 1848.—Κατὰ τὸν νόμον 8 § 5 Πανδ. (5 2) καὶ τεμ. 8. ἐδ. 6 Π. (19. 1) ἡ μήτηρ τοῦ ἀνήρου ἢ κυοφορουμένου, ὁσάκις ὁ πατὴρ αὐτοῦ μὲν ἐγκατεστήσῃ κληρονόμον, ὑποκατέστησῃ δὲ ἄλλον, δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ τὴν διαθήκην λέγων ὅτι δὲν ἐγκατέστη αὐτὴ κληρονόμος τοῦ ἀνήρου ἢ τοῦ κυοφορουμένου, καθότι ὁ πατὴρ δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ ἐγκαταστήσῃ καὶ τοὺς ἀναγκαίους κληρονόμους τοῦ τέκνου αὐτοῦ. Δ. II. 104 τοῦ 1861. (Ἰδὲ καὶ τὴν κατωτέρω παραγράφον).

2. Οἱ μὲν ἀνιόντες καὶ κατιόντες κατὰ παντὸς προσώπου κινουσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν ἀπόκληροι· γενόμενοι ἢ μὴ τὸ νόμιμον ἔχοντες μέρος, εἰ μὴπως ἀχάριστοι πρὸς τὸν διαθέμενον ὤφθησαν· εἰ δὲ ἐκ πλαιγίου, ἤνικα μόνον αἰσχρὸν ἐπέχωσιν οἱ γεγραμμένοι κληρονόμοι πρὸς ὅσον, ἤτοιχα τυχόν ὄντες ἢ μίμοι ἢ κυνηγοὶ ἢ ἀπὸ αἰσχρῶς μίξεως ἐγνωσμένοι. (1) (§ 1 Εἰς. 2. 18, N. 6 καὶ 27 Κωδ. 328.

III. Οἱ μὲν ἀνιόντες καὶ κατιόντες κινουσι τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν κατὰ παντὸς προσώπου ἀποκληρωθέντες ἢ μὴ λαβόντες τὴν νόμιμον μερίδα, ἐκτός ἂν ἐφάνησαν ἀχάριστοι πρὸς τὸν διαθέτην· εἰ δὲ ἐκ πλαιγίου, ὅταν οἱ γραφέντες κληρονόμοι ἐπέχωσιν αἰσχρὸν πρὸς ὅσον, ὄντες τυχόν ἤτοιχα ἢ μίμοι ἢ κυνηγοὶ (ἡτριομαχοὶ) ἢ καταγόμενοι ἐξ αἰσχρῶς μίξεως.

N. Ἵνα ἔχῃ κύρος κατὰ τὴν ρίαν Νεαρέν ὧς, τε τῶν ἀνιόντων καὶ τῶν κατιόντων διαθήκη (αὐτεξουσίαν καὶ ὑπεξουσίαν), ἀπαιτεῖται νὰ περιέχῃ τακτικὴν ἐγκαταστασιν ἢ ἀποκληρώσιν τῶν ἀναγκάσιων κληρονόμων. (οἱοὶ εἰσὶν ὡς πρὸς τοὺς κατιόντας οἱ ἀνιόντες), καὶ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀρεθῇ τι αὐ-

(1) Ἡ δευτέρη περίοδος τῆς 3 παραγράφου παρῆλλαχθ' ἐν μέρει ἐν Ἀρμεν., διότι κατὰ τὸ Ρ. Δ. (N. 27 Κωδ. 3. 28. Βασ. Α' 1. 56) οὐχὶ οἱ ἐκ πλαιγίου συγγενεῖς, ἀλλ' οἱ ὁμοπατριοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ εἰσι μεριδοῦχοι. Ὅθεν ἐφαρμοστέα ἡ διαταξὶς ὡς ἔχει ἐν ταῖς πηγαῖς, ἂν θεωρηθῇ ἰσχύουσα νῦν. Συζητησιμον ὁμως τοῦτο, διότι οὐδ' ἐπαγγελμὰ τι θεωρεῖται παρ' ἡμῶν νῦν αἰσχρὸν (πλὴν ἴσως τοῦ τῶν δημίων, μισθωπῶν καὶ πορνῶν), οὐδὲ δικαιούται τις νὰ ὀνομάσῃ οἰονόηποτε αἰσχρὸν, διότι τοῦτε ἀποτελεῖ ἀξίωσιν, ἐφ' ἣ δύναται καὶ νὰ καταδιωχθῇ ποινικῶς.

τοῖς ἐν τῇ διαθήκῃ, ἵνα μὲν αὕτη ἀπρόσβλητος ἢ δὲ Νεαρά αὕτη, περιλαμβανομένη ἐν τοῖς Βασιλικοῖς (ἅπερ ἔχουσιν ἰσχὺν νόμου ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἐν Ἑπιδαύρῳ πρώτης Ἑθνικῆς Συνλεύσεως (πολιτεύματος ἀρ. 91), καὶ μὴ ἀντικειμένη πρὸς τὴν δευτέραν παράγραφον τοῦ τίτλ. 6 βιβλ. ε' τοῦ Ἀρκ., ἰσχύει καὶ νῦν. Α. Π. 44 τοῦ 1840, 17 τοῦ 1853. (Ἄλλ' κατὰ τὸ Διαιτ. τῆς 23 Φεβρ. 1835 μόνον αἱ ἐν Ἀρμεν. ἀυτοκρατορικαὶ διατάξεις ἰσχύουσι, οὐχὶ δ' αἱ παραλειφθεῖσαι, αἵτινες μόνον πρὸς ἄρσιν ἀντιφάσεων καὶ ἐρμηνείαν δυσερμηνεύτων χωρίων καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ καὶ πληρώσει κενῶν μὴ ἄλλως πληρουμένων δύνανται νὰ χρησιμοποιησῶσι). Κατὰ τὰυτὰ τὴν ἀκύρωσιν τῆς διαθήκης, ἐν ᾗ μὲν τῶν γονέων δὲν γίνεται, δύνανται νὰ ζητήσωσιν οὐ μόνον οἱ ἀμνημόνευτοι γονεῖς, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι, ἅτε ἀκύρου καὶ μὴ οὐσίας ἔξ ὑπαρχῆς. Ὅθεν δὲν καθίστασιν ἔγκυρον τὴν διαθήκην καὶ ὁ πρὸ τοῦ διαθέτου συγγενὴς θάνατος τῆς παραλειφθείσης ἐν τῇ διαθήκῃ μητρὸς αὐτοῦ. Α. Π. 355 τοῦ 1865, 17 τοῦ 1867. — Αἱ παρὰ τοῦ κληρονομούμενου γινόμεναι ἐν ζωῇ δωρεαὶ δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναγκαζέων κληρονόμων μόνον ἐὰν προσβληθῇ δι' αὐτῶν ἡ νόμιμος μερίς. Α. Π. 118 τοῦ 1886. Ὅθεν ὁ ἀναγκαζὸς κληρονόμος δὲν δικαιούται νὰ προσβάλῃ ὡς ἀστοργον τὴν ὑπὸ τοῦ διαθέτου γενομένην δωρεάν, ἐὰν ἀφῇ αὐτῷ ἡ νόμιμος μερίς, ἀδιάφορον δ' ἔστω ἐν δὲν ἔλαβεν ἐπὶ τὸ αὐτῷ καταλειφθὲν ἢ δὲν ἀπεδέξατο τὴν δι' ἧς κατελήμπετο διαθήκην. Α. Π. 116 τοῦ 1885. — Ὁ δὲ μέμψις τῆς ἀστοργου διαθήκης ἀδελφοῦ ἐγείρεται ἐπιτυχῶς, ὅσακις ἡ προτίμιας τοῦ γραφέντος κληρονόμου λόγῳ τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ιδιότητος προσβάλλει ἰδίως τὴν παραλειφθέντα ἀδελφόν· ἀλλ' ἡ περὶ τούτου κρίσις ἀνατίθεται εἰς τὸν δικαστὴν τῆς οὐσίας, τοῦ νόμου μὴ χαρακτηρίζοντος ὠρισμένως τὰ στείγη τῆς αἰσχροπρεΐας. Α. Π. 250 τοῦ 1870. — (18ε καὶ τὴν παράγραφον πρώτην).

3. Ὁ κινήσας τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν καὶ ἡττηθεὶς ἐκπίπτει τοῦ ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῷ καταλειφθέντος· δημεύεται γάρ. (N. 8 § 14 Πανδ. 5. 2 (de inoff. testamento), Βασ. XXXIX. 1. 8, N. 13 § 9 Πανδ. 49. 14 (de jure fisci).

Μ. Ὁ κινήσας τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν καὶ νικηθεὶς ἀπώλλοι τὸ ἀφεῖν πρὸς αὐτὸν ἐν τῇ διαθήκῃ, διότι δημεύεται.

4. Ὁ παρὰ γυναῖκος υἱοθετηθεὶς καὶ παραμειληθεὶς οὐ κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· γυνὴ γάρ παρὰ κέλυσιν βασιλέως οὐχ υἱοθετεῖ. (1) (N. 29 § 3 Πανδ. 5. 2 de inoff. test.). Βασ. XXXIX. 1. 25).

Μ. Ὁ ὑπὸ γυναῖκος υἱοθετηθεὶς καὶ παραμειληθεὶς δὲν κινεῖ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης μέμψιν· διότι γυνὴ ἀνευ βασιλικῆς διαταγῆς δὲν υἱοθετεῖ.

5. Ὅτι πενταετία ἀναρεῖται ἢ κατὰ τῆς διαθήκης μέμψις, οὐκ ἐκ τῆς τελευτῆς τοῦ διατιθεμένου χρόνου τρέχοντος, ἀλλ' ἐξ οὗ ὁ κληρονόμος ὑπεισηλθε τῇ κληρονομίᾳ. (N. 8 § 17. N. 9 Πανδ. 5. 2 (de inoff. test.). N. 2 Κωδ. 2. 41 (in quibus

(1) Ἄλλ' ἴδε καὶ § 4 βιβλίου δευτέρου τίτλου ὁγδοοῦ.

causis in integrum). N. 36 § 2 Κωδ. 3. 28 (de inoff. test.). Ροπαί κεφ. 28 § 1).

Μ. Ἡ κατὰ τὴν διαθήκης μέμφις ἀναιρεῖται μετὰ πέντε ἔτη, ὃ δὲ χρόνος δὲν τρέχει ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου, ἀλλ' ἀπ' ἧς ὁ κληρονόμος προσῆλθεν εἰς τὴν κληρονομίαν.

6. Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν ἐκπίπτει τῶν ἀγγατευθέντων αὐτῷ καὶ τῶν θανάτου αἰτία θωρηθέντων· εἴτε αὐτῷ ταῦτα κατελείφθη εἴτε τινὲ τῶν προσποριζόντων αὐτῷ. (N. 18 § 1 Πανδ. 37. 4 (pe bon. poss. contra tabulas). Βασ. XL. 3. 17).

Μ. Ὁ αἰτῶν τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἐναντιώσιν ἀπόλλυσι τὰ εἰς αὐτὸν κληροδοτηθέντα καὶ τὰ δι' αἰτίαν θανάτου θωρηθέντα, εἴτε πρὸς αὐτὸν (προσωπικῶς) ἀρῆσαν εἴτε πρὸς τινὰ ἐκ τῶν προσποριζόντων εἰς αὐτὸν (εἴτε πρὸς ἄλλον δηλ. εἰ οὐ νομίμως περιέρχονται εἰς αὐτόν).

7. Διακατοχὴ ἐστὶ δίκαιον τοῦ ἐξεῖναι κρατεῖν τὴν εὐσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος. (1) Κινεῖται δὲ παρὰ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ρ' ἡμερῶν, παρὰ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἐνιαυτοῦ· (N. 3 § 2 Πανδ. 37. 1 (de bon. poss). Βασιλ. XL. 1. 3. N. 1 § 8-10 § 12-16 Πανδ. 38. 9 (de succ. edictio). N. 3 Πανδ. 38. 8 (unde cognati). N. 2. N. 4 Κωδ. 6. 9 (qui admitti) § 4 Εἰςτγ. 3. 9 (de bon. poss.). Ροπαί κεφ. 16 § 1).

Μ. Διακατοχὴ εἶναι δικαίωμα, οὗ δύναται παραλαμβάνει τις τὴν περιουσίαν ἢ τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος. Κινεῖται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν ἐντὸς ἑκατὸν ἡμερῶν, ὑπὸ δὲ τῶν κατιόντων ἐντὸς ἔτους.

ΤΙΤΛ. Ζ'. — Περὶ κωδικέλλου.

1. Ἐάν ποίῃσιν τις διαθήκην καὶ παραλίπη τινὰ ὑπερ ἧ' ἔλεν ἐν αὐτῇ γράψαι καὶ ὕστερον ἐνθυμηθῇ ταῦτα, τότε γράφει χαρτίον ἄλλο διαλαμβάνον περὶ ὧν ἐπελάθετο ἐν τῇ διαθήκῃ εἰπεῖν, καὶ λέγεται τοῦτο κωδικέλλος, ἥεν μικρὸν χαρτίονον ἢ

(1) Ἡ διακατοχὴ, σημαντικωτάτη ἐπὶ τοῦ ἀρχαιότερου ῥωμαϊκοῦ δικαίου, μετὰ τὴν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ μεταβολὴν τῆς νομοθεσίας, εἶχε πρακτικὴν ἀρμονίαν μόνον ἀμφισβητούμενης τῆς γνησιότητος τοῦ κληρονόμου, ἐπὶ ἐγκυμοσύνης καὶ χάριν παράφρονος. Ἐν Βασιλικῇ ἡ σημασία τῆς διακατοχῆς ἐντελῶς ἐξέλιπε, ταύτισθαις τῆς σημασίας τῶν λείψαν κληρονόμος καὶ διακατοχός, αποκτιμένης δὲ τῆς διακατοχῆς οὐχὶ δι' αἰτίας, ἀλλὰ δι' ὑπεισλεύσεως, ἡ δὲ ἐκ τῆς διακατοχῆς ἀγωγὴ ὀνομάζεται ἐκδέκτησις κληρονομίας ὡς συνώνυμος τοῦ παραγγέλματος (quorum bonorum) καὶ τῆς περὶ κλήρου. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται ἡ διακατοχὴ ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴ, δηλοῦσα μόνον τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ κληρονομικοῦ δικαιώματος.

βιβλίδιον· ὡς τοῦ μὲν κώδικος τὸ ὁλόκληρον βιβλίδιον δηλοῦντος καὶ τὸν ἀκέραιον χάρτην, τοῦ κωδικέλλου σημαίνοντος τὸ μικρότερον. (πρ. Εἰς. 2. 25 (de codicillis)).

Μ. Ἐάν συντάξῃ τις διαθήκην καὶ λησμονήσῃ τινὰ ἐξ ὧων ᾗθει νὰ γράψῃ ἐν αὐτῇ καὶ ὑστερον ἐνθυμηθῇ ταῦτα, τότε συντάσσει ἑγγραφὴν ἄλλοι διαλαμβάνον δια λησμονήσῃ νὰ σημειώσῃ ἐν τῇ διαθήκῃ καὶ λεγεται τοῦτο κωδικέλλος, ἥτοι μικρὸν χαρτίον ἢ βιβλίδιον· διότι ὁ μὲν κώδ. σημειώνει τὸ ὁλόκληρον βιβλίδιον καὶ τὸν ἀκέραιον χάρτην, ὁ δὲ κωδικέλλος τὸ μικρότερον.

Ν. Διαθήκη δημοσία, αὗσα ἐξ ὑπαρχῆς ἀκυρὸς ἕνεκα τῆς ἀλλείψις αὐτοῦ τύπων, δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ οὐδὲ ὡς κωδικέλλος· ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ὅτι ὡς πρὸς τοὺς κωδικέλλους ἰσχύουσιν αἱ ἐν Ἀρμεν. διατάξεις τοῦ Ρ. Δ., ἡ διαθήκη δὲν ἰσχύει ὡς κωδικέλλος ἂν μὴ συνέπραξαν οἱ ὑπὸ τῶν διατάξεων τούτων ὀρίζοντες μάρτυρες. Ἀπ. Ἐφ. Ναυπλίας 310 τοῦ 1840.—Ἰνα θεωρηθῇ ἡ γενομένη διαθήκη ἐν περιπτώσει ἀτελείας ὡς κωδικέλλος, δέον νὰ ἐκφρασθῇ τοῦτο ἐν τῇ διαθήκῃ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ διαθῆτου. Ἀπ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 2667.—Ἐγγραφοὶ συμβολαιογραφικὴν ἐπιγραφόμενον διαθήκῃ καὶ ὡς τοιαύτη ἀναγνωρίζομενον ὑπὸ τοῦ διαθέσαντος, περιέχον δὲ προσίτι ἐγκατάστασιν κληρονόμου (ἥτις ἀποτελεῖ τὸν κύριον χαρακτῆρα τῆς διαθήκης), δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κωδικέλλος, διότι κατὰ τὸν νόμον ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ διὰ κωδικέλλου. Δ. Π. 44 τοῦ 1842.

2. Γίνεται πόλλάκις καὶ χωρὶς τοῦ ποιῆσαι διαθήκην κωδικέλλος· ὁπόταν γὰρ διὰ τινὰ αἰτίαν τυχὸν καιρὸν ἀνεπιτήδειον ἢ σπουδὴν, αὐθιγὲς ἢ οὐ δύναται τις τελείαν διαθήκην ποιῆσαι καὶ περὶ τῶν προσόντων αὐτῇ καθολικῶς διατάχασθαι, περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰδικῶς γράφει, καὶ καλεῖται καὶ τοῦτο κωδικέλλος. (1) (Ν. 3 πρ. Πανθ. 29. 7 (de jure codicillorum). § 1 Εἰς. 2. 25 (de codicillis). § 10 Εἰς. 2. 23 (de fidei commissis)).

(1) Κατὰ Παπαζήνοπουλον τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα, μὴ ἀναφέρειν τὴν εἰδικῶς περὶ κωδικέλλων, καθήργησε μὲν τοὺς ἀντικειμένους αὐτῷ ὅροις περὶ τῶν ἐξωτερικῶν διατυπώσεων τῶν διαθηκῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πᾶς περὶ κωδικέλλων διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, ἰσχυοῦσας ἐπειματω κατὰ πάντα. Κατὰ δὲ Καλλιγὰν τηρηθειῶν μὲν τῶν διατυπώσεων τοῦ περὶ διαθηκῶν ψηφίσματος, ἡ ἐστερημένη διατάξεις κληρονόμου πρᾶξις τελευταίας βουλήσεως ἰσχύει ὡς κωδικέλλος, ὑπαρχούσης κωδικελλικῆς ἡτέρας ἢ συνυπαρχούσης διαθήκης· ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἰσχύει κωδικέλλος, μὴ συνυπαρχούσης διαθήκης· ἀλλ' οὐ μόνον μὴ ἐρίζοντος τοῦ ψηφίσματος, ὅτι αἱ διατυπώσεις αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπιτεθῶσι προκειμένου περὶ κωδικέλλου, ἀλλὰ καὶ φητικῶς ὀρίζοντος διὰ τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ 88, ὅτι πᾶσα προσθήκη εἰς τὴν διαθήκην μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς, μὴ τελευμένη κατὰ τὴν αὐτὴν τρόπον, εἶναι ἀκυρὸς.

Μ. Γίνεται πολλάκις κωδικέλλος καὶ ἄνευ τῆς συντάξεως διαθήκης· διότι ἔστιν δια τινὰ αἰτίαν, καίρῳ ἢ χ. ἀνεπιτήδειον ἢ σπουδῇ, δὲν θέλει ἢ δὲν δύναται τις νὰ καταρτίσῃ τελείαν διαθήκην καὶ περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ γενικῶς νὰ διατάξῃ, γράττει εἰδικῶς περὶ τῶν ἀναγκαίων, καὶ ἐνομάζεται καὶ τοῦτο κωδικέλλος.

Β. Κωδικέλλος ἐστὶν ἑλλειποὺς ἐν διαθήκῃ γνώμης τοῦ διατιθεμένου ἀναπλήρωσις. Διαφορὰ δὲ διαθήκης καὶ κωδικέλλου, ὅτι ἐν τῇ διαθήκῃ μὲν καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρονόμον ἐξεστὶ γράφειν καὶ ληγάτα καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐνοστάτους καὶ ὑποκαταστάτους· ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ οὔτε κληρονόμον οὔτε ἀποκληρονόμον. *Ενοστάσις ἐστὶν ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, ταυτέστιν ὃ εὔσει πρῶτος βαθμὶς τοῦ κληρονόμου. *Υποκατάστασις δὲ ἡ ἐξ ἀποτυχίας τοῦ πρώτου κληρονόμου ἐπὶ ἕτερον τῆς κληρονομίας μετὰθεσις ἐκ διορισμοῦ τοῦ κληροδοτούντος, εἰν ὡς εἰ τις εἴποι· ἔστω μοι ὁ δεῖνα κληρονόμος, εἰ δὲ μὴ, ἔστω ὁ δεῖνα. (Θεοφ. πρ. Εἰς. 2. 25 (de cod.). Ν. 2 § 3. Ν. 10. Ν. 13. § 1 Πανδ. 29. 7 (de jure codic.). Ν. 76 Πανδ. 36 1 ad SC. Tr.)· Ν. 10 πρ. Ν. 27 § 1 Πανδ. 28. 7 (de cond. inst.).

Μ. Κωδικέλλος εἶναι ἀναπλήρωσις ἑλλειποὺς ἐν διαθήκῃ θελήσεως τοῦ διατίτου. Διαφορὰ διαθήκης καὶ κωδικέλλου, ὅτι ἐν τῇ διαθήκῃ συγχωρεῖται νὰ γράφῃ καὶ κληρονόμον καὶ ἀποκληρον καὶ κληροδοτήματα καὶ ἐλευθερίας καὶ ἐγκαταστάτους καὶ ὑποκαταστάτους· ἐν δὲ τῷ κωδικέλλῳ οὔτε κληρονόμον οὔτε ἀποκληρον. *Εγκατάστασις εἶναι ἡ πρώτη θέσις τῆς κληρονομίας, ταυτέστιν ὃ κατὰ εὔσιν πρῶτος βαθμὶς τοῦ κληρονόμου. *Υποκατάστασις δὲ ἡ μετὰθεσις τῆς κληρονομίας εἰς ἄλλον δι' ἀποτυχίαν τοῦ πρώτου κληρονόμου κατὰ ζήτην ὀρισμὸν τοῦ κληροδοτοῦ, καθὼς ἐάν εἴπῃ τις· ἔστω μοι κληρονόμος ὁ δεῖνα, εἰ δὲ μὴ ἔστω ὁ δεῖνα.

Ν. Κύριος χαρακτὴρ τῆς διαθήκης εἶναι ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἐνεργηθῇ διὰ κωδικέλλου. Δ. Π. 44 τοῦ 1842.—*Ἀλλὰ δὲν ἀπαιτεῖται ἡ δι' ὀρισμὸν λέξεων ἢ φράσεων ἐγκατάστασις τοῦ κληρονόμου· ἀλλ' ἄρκει ὅπωςδήποτε νὰ δηλοῦται αὕτη ἐκ τῆς διαθήκης, ἀπύκειται δὲ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἢ περὶ τοῦτου ἐκτιμήσις Δ. Π. 119 τοῦ 1863, 343 τοῦ 1884.

Δ. Οἱ πρὸ τῆς διαθήκης κωδικέλλοι οὐκ ἰσχύουσιν, εἰ μὴ βεβαιωθῶσιν ἐν αὐτῇ ἢ μεταγενεστέρῳ κωδικέλλῳ ἢ ἄλλως ἀποδεχθῇ ὁ διαθέμενος βουλῆθεις αὐτοὺς ἐρρῶσθαι. (Ν. 5 Πανδ. 29. 7 (de jure codic.). Βασ. XXXVI. 1. 6).

Μ. Οἱ πρὸ τῆς διαθήκης κωδικέλλοι δὲν ἰσχύουσιν, ἐκτός ἐάν βεβαιωθῶσιν ἐν αὐτῇ ἢ ἐν μεταγενεστέρῳ κωδικέλλῳ ἢ ἄλλως ἀποδεχθῇ ὅτι ὁ διατίτης θέλησε νὰ ἰσχύωσιν οὗτοι.

Η. Τῷ κωδικέλλῳ ἀρκεῖσι μάρτυρες πέντε, εἰ κατὰ τύχην ἦλθον· μόνον ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ τῶν μελλόντων γράφειναι προσκαλεσθῶσαν εἰς ἀκρόασιν καὶ τὰ ἐν τῷ κωδικέλλῳ

γραφόμενα ἀκούεωσαν. (N. 8 § Kwδ. 6. 36 (de codicil.). Βασίλ. XXXVI. 1. 24).

M. Διὰ τὸν κωδικέλλον ἀρκέοσι πέντε μαρτυρες, εἴν ἦλλον κατὰ τὴν ὁδὸν ἑμῶς νὰ προσκαλῶνται ἐμοχρόνως εἰς ἀκρόασιν τῶν γραφησομένων καὶ νὰ ἀκούωσι τὰ ἐν τῷ κωδικέλλῳ γραφόμενα.

6. Κυροφρουμένου ἐπιτικτομένου αἱ διαθήκαι ῥήγνυνται, εὖ μὴν οἱ κωδικέλλοι. (N. 3 § 1. N. 16 Πανδ. 29. 7 (de jure codicillorum)).

M. 'Εάν ἐπιγεννηθῇ κυροφρούμενος, αἱ διαθήκαι διαρρηγνύονται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ κωδικέλλοι.

ΤΙΤΛ. Η' — Περὶ κληρονόμων.

1. Οἱ κληρονόμοι ἢ ἐνστατοὶ ἢ ὑποκατάστατοι λέγονται. 'Η δὲ ὑποκατάστασις ἢ ἀπλή ἐστίν, ὡς τὸ εἶπεῖν εἴν μὴ κληρονομήσῃ ὁ δεῖνα, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος· ἢ διπλή, εἴν εἴτε κληρονομήσας εἴτε μὴ κληρονομήσας ὁ δεῖνα ἀνῆδος ἀποθάνῃ, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα. (N. 1 Πανδ. 28. 6 (de vulg. et pupillari). Βασ. XXXV. 10. 1).

M. Οἱ κληρονόμοι ἢ ἐγκατάστατοι ἢ ὑποκατάστατοι λέγονται. 'Η δὲ ὑποκατάστασις ἢ ἀπλή εἶναι, ὡς ὅταν εἴπῃ τις «εἴν δὲν κληρονομήσῃ ὁ δεῖνα, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος»· ἢ διπλή, λ. χ. «εἴτε κληρονομήσας εἴτε μὴ κληρονομήσας ὁ δεῖνα ἀποθάνῃ ἀνῆδος, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα».

2. 'Ο κληρονόμος ἢ κληρονόμος οὕτω κατονομάζεται ἢ εἰς δεῖκομισσάριος λέγεται· εἴν εἴπε τις, κληρονομάζω με ὁ Γεώργιος, πλὴν οὐχ ἔνα αὐτὸς ἕως τέλους τὸν βίον μου κληρονομήσῃ, ἀλλ' ἔνα κυδερνήσῃ καὶ διασώσῃ καὶ ἀποσώσῃ αὐτὸν ὡς γνήσιον μου κληρονόμον τῷ Θεόδωρῳ, τότε γοῦν ὁ μὲν Θεόδωρος εἰδεκκομισσάριος λέγεται καὶ τὸ διμοῖρον τῆς καταλειφθείσης οὐσίας κληρονομᾷ· ὁ δὲ Γεώργιος κληρονόμος καλεῖται καὶ τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας λαμβάνει. (§ 6 καὶ 7 Εἰσαγγ. 2. 23 (de fideicommi. hered.)).

M. 'Ο κληρονόμος ἢ ἀπλῶς κληρονόμος λέγεται ἢ καταπιστευματοδόχος· λ. χ. εἴπε τις, ἔστω μοι κληρονόμος ὁ Γεώργιος, πλὴν οὐχ ἔνα κληρονομήσῃ αὐτὸς ἕως τέλους τὰ ὑπάρχοντά μου, ἀλλ' ἔνα κυδερνήσῃ καὶ διασώσῃ καὶ ἀποσώσῃ αὐτὰ εἰς τὸν Θεόδωρον ὡς γνήσιόν μου κληρονόμον, τότε λοιπὸν ὁ μὲν Θεόδωρος λέγεται καταπιστευματοδόχος καὶ κληρονομᾷ τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῆς ἀφειθείσης περιουσίας· ὁ δὲ Γεώργιος ὀνομάζεται κληρονόμος καὶ λαμβάνει τὸ τρίτον τῆς κληρονομίας.

3. Πολλοὺς βαθμοὺς ὑποκαταστάσεων δυνατόν ποιεῖν, καὶ ὕστερον δευτὸν ἀναγκαῖον καὶ αὐτοὺς ἀλλήλοισι καὶ ἐκάστῳ ἔνα καὶ πολλοὺς ἐνὶ καὶ ἑνὰ πολλοῖς. (N. 36 Πανδ. 28. 6 (de vulg. et pupillari) XXXV. 10. 34).

πολλούς βαθμούς υποκαταστάσεων δύναται να έρσην ὁ διαθέτης καὶ τὸ
(ὡς εσχάτην δηλ. καταφυγὴν) δύναται να εγκαταστήσῃ δουλὴν,
γαστὸν ὄντα κληρονόμον, καὶ αὐτοὺς τοὺς υποκαταστατοὺς πρὸς ἀλ-
καὶ ἓνα εἰς ἕκαστον καὶ πολλοὺς εἰς ἓνα καὶ ἓνα εἰς πολλοὺς.

Δι χάριν ἀμειβόμενα· ἐνστάσεις οὐκ ἔρρωνται· (1) εἶον
 εἰς ὅσον μέρους γράψῃ με κληρονόμον, ἔστω μου κληρο-
 Δι δὲ εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον συγκειμεναὶ ἐνστάσεις·
 εἰς ὅσον μέρους ἔγραψέ με Πέτρος κληρονόμον, ἐκ τούτου
 μου Παῦλος κληρονόμος. Οὐ μόνον δὲ εἰς τὸ πρόσωπον
 κτιθεμένου, ἀλλὰ καὶ εἰς ἕτερον γίνεται ἡ χάριν ἀμειβο-
 ἐνστάσις· εἶον εἰάν Πέτρος γράψῃ Παῦλον κληρονόμον,
 μου κληρονόμος. (N. 70 καὶ 71 πρ. Πανθ. 28, 5 (de her.
 Βασίλ. XXXV. 9, 64).

αἱ χάριν ἀμειβομένης ὑγκαταστάσεις ἔδω ἰσχύουσι, ἢ. χ. ὁ Παῖς
μέρος μὲ γράψ, κληρονομῶν, κατὰ τοσοῦτον ἔστω κληρονόμος μου.
ὑγκαταστάσεις αἱ συνιστάμεναι εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον ἰσχύουσι
εἰς ὅσον μέρος μὲ ἔγραψεν ὁ Παῖς κληρονομῶν, εἰς τόσον ἔστω ὁ
κληρονόμος μου. Ἡ δὲ χάριν ἀμειβομένη ὑγκατάστασις γίνεται οὐ
εἰς το πρόσωπον τοῦ διαθετοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα ἢ. χ. ἐάν ὁ Πα-
ῖς τὸν Παῦλον κληρονομῶν, ἔστω μου κληρονόμος.

Οὐ κατιόντες, καὶ ἄρρενες καὶ θήλειαι ὥσι, προτιμῶνται
μυόντων καὶ τῶν ἐκ πλαγίου. Ἐὰν εἰς τῶν παιδῶν κλη-
ρονομήσῃ τοῦ ἰδίου γονέως, προσπεριζέῃ τῇ ἑαυτοῦ πάππῳ τὴν
ἐκ τῶν πορισθέντων. Ἐὰν πάππος τελευτήσῃ ἐπὶ υἱῷ καὶ
ἐκ τῶν ἀπὸ ἄλλου παιδῶν, οἱ ἐγγεγονότι ὑπεισέρχονται τὸ πρῶ-
τον τοῦ ἰδίου γονέως καὶ ἅμα τῇ υἱῷ ταυτέστι τῇ ἰδίῳ θειῶν
νομουσίῃν αὐτόν, λαμβάνοντες εἴ τι ἐμεῖλε λαμβάνειν, εἴ
ὁ πατὴρ αὐτῶν, καὶ ἄρρενες καὶ θήλειαι ὥσιν, εἴτε
υἱοὶ εἴσιν εἴτε αὐτεξούσιοι. (Νεαρά 118 κεφ. 1).

ὅς κτιόντες, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων καὶ πλάγιου. Ἐάν ἓν τῶν τέκνων κληρονομήσῃ τὸν γονεῖα αὐτοῦ, εἶπαι εἰς τὸν πάππον τὴν χοῦσιν τῶν κτηθέντων. Ἐὰν δὲ πάππος ἀφῆσται υἱὸν καὶ ἐγγόνους εἰς ἄλλου τέκνου, οἱ ἐγγονοὶ ὑπεισσρχον- πρῶτον τοῦ ἰδίου αὐτῶν γονεὺς καὶ κληρονομήσιν αὐτὸν ἀπὸ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦτοσσι τοῦ ἰδίου αὐτῶν θεῶν· λαμβάνοντες ὅ,τι νὰ λάβῃ ὁ πατὴρ αὐτῶν εἰάν ἔσῃ, εἴτε ἄνδρες εἶναι, εἴτε γυναῖκες, τεξούσιοι εἴτε αὐτεξούσιοι.

Κατιόντων μὴ ὑπόντων, προκαλοῦνται οἱ ἀνιόντες τῶν ἐκ

Εκ τῆς ἐν Ἀρμεν. διατ. ταύτης τοῦ Ρ. Δ. συνήγαγον πολλοὶ τῶν
ων τὸν κανόνα ὅτι εἶναι ἄκυρος ἐν γένει ἡ διαθήκη ἡ ἀποφύεσασα
ἡ σαχηνεύσεως ἡ εἰσισηγέσεως ἄλλου. (*Ὁρα Καλλ. Κληρ. Δί-
§ 148).

πλαγίου πάντων χωρὶς τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν γενέων οὐόντων ἀδελφῶν. Ἰστέον, ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ ἐγγύτερος τῇ βαθμῇ τοῦ μὴ πλησιάζοντος, καὶ θῆλυ πρόσωπον εἶη. Εἰ γὰρ εἴσι πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἑμοῦ καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ ἐξισοῦς αὐτοῖς ἡ κληρονομία δοθήσεται· ὥστε τὸ μὲν ἡμῖς λαμβάνειν πάντας τοὺς πρὸς πατὴρ ἀνιόντας, δοθήσεται ἂν ὥστ'· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἡμῖς τοὺς πρὸς μητρὸς ἀνιόντας, δοθήσεται ἂν αὐτοῖς εὐρεθῆναι συμβαίῃ. (Νεαρά 118 κερ. 2).

Μ. Ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι κατιόντες, καλοῦνται οἱ ἀνιόντες προτιμωμένοι ὅσον τῶν ἐκ πλαγίου ἑκτός τῶν γεννηθέντων ὑπὸ τῶν αὐτῶν γενέων ἀδελφῶν. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ἐπὶ τῶν ἀνιόντων προτιμᾶται ὁ πλησιέστερος κατὰ τὸν βαθμὸν τοῦ ἀπωτέρω, καὶ γυνὴ ἂν ᾖ. Διότι ἂν ᾖ πάντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, καλοῦνται ἑμοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν καὶ δίδεται εἰς αὐτοὺς ἡ κληρονομία ἐξ ἴσου· ὥστε τὸ μὲν ἡμῖς νὰ λαμβάνωσιν οἱ πρὸς πατρί ἀνιόντες, δοθήσεται καὶ ἂν ᾖ· τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἡμῖς οἱ πρὸς μητρί ἀνιόντες, δοθήσεται καὶ ἂν συμβῇ νὰ εὐρεθῶσιν αὐτοί.

7. Μητρὸς τελευτηράσης ἐπὶ ἀνῆλθῃ θυγατρὶ εἰ ἀπέθαναι μετὰ δεκαεξὶ ἡμέρας ἢ ἐλάττους ἢ καὶ πλείονας ἢ κόρη, παραπέμπεται ἐπὶ τοὺς κληρονόμους αὐτῆς τὸ τῆς διασκέψεως δικαίον. (Νεαρά 158 πρ. κερ. 1).

Μ. Ἐὰν ἀπέλθῃ μήτηρ καταλιπούσα ἀνδρὸν θυγατέρα καὶ μετὰ δεκά ἢ ἡμέρας ἢ ὀλιγωτέρας ἢ καὶ πλείονας ἀποθῇ καὶ ἡ κόρη, τὸ δικαίωμα τῆς διασκέψεως παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτῆς.

8. Ἐν τῷ δικαστῇ ἔστιν ὀρίσασθαι τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως· ὥστε μέντοι μὴ ἐλαττωθῇ τὰς ἐκατὸν ἡμέρας. ἔσθ' ὅτε δὲ μὴ ἀρκοῦντος τοῦ πρώτου χρόνου δίδεται καὶ ἕτερος τοῦτο δὲ ἀπὸ μεγάλης αἰτίας. (1) (Ν. 1 § 1 ἔ. Ν. 3 καὶ Ν. 4 Πανθ. 28. 8 (de jure deliperandi)).

(1) Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ἑξάβιβλῳ περιέχονται μὲν πολλὰ διατάξεις περὶ κτήσεως κληρονομίας, περὶ διασκέψεως, περὶ ἀποχῆς, περὶ ἀπογραφῆς κτλ., ἀλλ' ἄνευ τινὸς ἐπιστημονικοῦ ῥυθμοῦ καὶ εἰσνεῖ σποραδικῶς, νομιζομένῳ πρόπον νὰ συγκεντρώσωμεν ἐνταῦθα ἐν συνόψει τὰ κατὰ τὴν κτῆσιν τῆς κληρονομίας ἐξεζόμενα ὑπὸ τῶν ρωμαϊκῶν νόμων. Καὶ πρῶτον ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας χωρεῖ ἢ αὐτοδικαίως, ἄνευ δηλονότι δηλώσεως τῆς τοῦ κτήσεσθαι βουλῆσεως τοῦ κληρονόμου, ἢ δυνάμει δηλώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἄνευ μὲν δηλώσεως κτῶνται τὴν κληρονομίαν οἱ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομούμενου ὑπεξουσίου αὐτοῦ κατιόντες, οἵτινες καὶ καλοῦνται ἀναγκαῖοι κληρονόμοι (necessarii heredes) ἢ καὶ οἰκτοὶ κληρονόμοι (sui heredes)· ἀλλ' ἂν δὲν θέλωσι νὰ κτήσωνται αὐτὴν δύνανται δυνάμει τοῦ δικαίωματος τῆς ἀποχῆς (διὰ τοῦ ἀσπεναντὸν εἶναι κατὰ τὴν Ἑρμαντικὴν ἑκφρασιν) νὰ ἀποσχῶσι τῆς κληρονομίας, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἀποχῆς αὐτῶν εἶναι, ὅτι ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας δὲν ἔχει πρὸς τοὺς ἀποσχόντας περαιτέρω ἐπακολουθήματα πρὸς ὄφελος ἢ πρὸς

Μ. Ὁ δικαστὴς προσδιορίζει τὸν χρόνον τῆς διασκέψεως ἀλλ' ἐνευ ἑλπωρῆς τῶν ἐκατὸν ἡμερῶν· ἐπειδὴ δὲ ἐνίστε ὁ πρῶτος χρόνος ἔδν ἀρκεῖ, δίδονται καὶ ἄλλοι· ἀλλ' ἐνεκα μόνον μεγάλης αἰτίας.

Ν. Κατὰ τὴν ἐνοσίαν τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων, (ἴδιως δὲ κατὰ τὸν Ν. 8 Κωδ. de jure deliberandi ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν Ν. 7 Κωδ. de pet. haered. ὁ κληρονόμος δύναται μὲν νὰ ἀρνηθῇ ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς διασκέψεως καὶ μέχρι τριακονταετίας, ἀλλὰ μόνον εἰαν ἀγνοῇ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπαγωγὴν τῆς κληρονομίας ἢ δὲν ὑπάρχωσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις τῶν ἐκκεστῶν αὐτῆς· ὁσὶς ὅμως ὑπάρχουσι τοιαῦται, τότε πρέπει νὰ ἐπαρ-

ηλοῦν αὐτῶν. *Ὁθεν οὐτε εἰ κληρονομικοὶ δανείσται, οὐτε οἱ κληροδόχοι δύναται νὰ ἀναγγίξωσι τὸν ἀποσχόντα ἐπὶ καταβολῇ τῶν χρηρῶν ἢ τῶν κληροδοτημάτων, οὐτε οὗτος δύναται νὰ σκήσῃ δικαίωμα ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, ἢ δὲ κληρονομία περιέρχεται εἰς τὸν ἀποκατάστατον ἢ εἰς τὸν ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμον. Ἀλλὰ τοῦ τῆς ἀποχῆς δικαιώματος δὲν δύναται νὰ ποιησθῇ χρῆσιν, εἰαν ἀναμειχθῇ εἰς τὴν κληρονομίαν ἢ εἰαν ἀρῇ τι ἐξ αὐτῆς. Διὰ δὴλωσεως δὲ περὶ ἀποδοχῆς κτῶνται τὴν κληρονομίαν εἰ μὴ ὑπεύστοι κληρονόμοι, εἴτινες διὰ τοῦτο καὶ καλοῦνται ἐκούσιοι κληρονόμοι (heredes voluntarii) ἢ ἐξωτικοὶ κληρονόμοι (extranei heredes). Πρὸς δὴλωσιν δὲ τῆς βουλῆσεως αὐτῶν περὶ ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας δύναται κατὰ τὸ Ρ. Δ. ὁ δικαστὴς νὰ ἐρίσῃ χρόνον ὅσον αὐτῶν, περὶ οὗ ἡ παρούσα παραγράφος. Ἀλλ' ὥρισθη προσέτι διὰ διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανου, ὅτι ὁ θέλων νὰ ἀποδέξηται ἢ νὰ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν ὀφείλει νὰ πράξῃ τοῦτο ἐντὸς ἐνιαυτοῦ (*Ἀρμεν. § 51 παρόντος τίτλου). Ἀλλὰ προσέτι ἐχορηγήθη τοῖς κληρονόμοις τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς, οὗ δυνάμει δύναται νὰ κτήσεται τὴν κληρονομίαν ὁ κληρονόμος ἐκ νόμου μετὰ τῆς ἐν τῇ κληρονομίᾳ περιεχομένης ποσότητος, εἰαν παρὼν τοῖς δανείστασις τῆς κληρονομίας τὴν ἀσφαλείαν, ὅτι πάντα τὰ κληρονομικὰ πράγματα χρησιμεύουσιν εἰς πληρωμὴν αὐτῶν διὰ τῆς συντάξεως ἀπογραφῆς, δηλονότι ἐκδόσεως τοῦ εἴδους καὶ τοῦ ποσοῦ τῶν πραγμάτων, ἀπὸ ὃ τεινετήσας εἶχεν ἐν τῷ κειρῷ τοῦ Πανάτου, καὶ τῆς ἐνόρκου βεβαιώσεως, ὅτι ὁ κληρονόμος οὐδὲν τούτων ἀπέκρυψεν ἢ ἀποκρύψει· διὸν δὲ πρὸς τοῦτο νὰ ἐρίσῃται· ἡ μὲν τῆς ἀπογραφῆς σύνταξις ἐν ἡμέραις τριάκοντα, ἡ δὲ περὶ αὐτῆς ἐν ἑτέροις ἐξήκοντα ἡμέραις ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως.— Σημειώσμεν ὅτι ἐπὶ τὴν ἢ Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν, δι' ἣς ὥρισθη, ὅτι πᾶς κληρονόμος δικαιούται νὰ παραιτήσῃ προθεσμίαν τεσσαρῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας, ἵνα συντάξῃ ἀπογραφὴν καὶ ἐκπράξῃ περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας. (Πολ. Δικον. ἀρθρα 580, 756 καὶ 1074). Ἐντεῦθεν δὲ γινώσκται τὸ ζήτημα, ἀν ἰσχύουσιν ἐν γένει καὶ οὐκ ἐκτεθεῖσαι ἤδη τοῦ Ρ. Δ. διατάξεις περὶ κτήσεως τῆς κληρονομίας (διὰ δὴλώσεως μὲν τῶν ἐκούσιων κληρονόμων, αὐτοδικαίως δὲ τῶν ἀναγκαίων), ἀποχῆς, διασκέψεως, τροποποιηθεῖσαι μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐπὶ τῇ ἐπὶ τῆς Πολ. Δικον. τετράμηνος προθεσμίας διασκέψεως καὶ ἀπογραφῆς διὰ μόνους τοὺς ἀναγκαίους κληρονόμους (ἐν τοιαύτῃ δὲ ἐκπράξῃ περὶ τῆς κληρονομίας σημαίνει πᾶς ἀναγκαῖος κληρονόμος), ἢ εἰ κατὰ τὴν ἡμῶν πᾶσι ἐν γένει αἱ διατάξεις τοῦ ὅμοι. δικαίου διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τῆς πολ. δικον. Ἐν τῷ κειμένῳ καταχωρίζεται πᾶσι ἡ σχετικὴ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου.

μοσθώσιν αἱ διατάξεις τῶν Νόμων 19 τοῦ Κωδ. βέλ. 6 τίτλ. 30. Ν. 32 § 13 αὐτοῦ καὶ Ν. 69 Πανδ. 29, 2 καὶ ὅς ὁ κληρονόμος χρῆσταιτῇ ἐν ῥητῇ προθεσμίᾳ νά δηλώσῃ τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ, ἄλλως δὲ θεωρεῖται ὡς ἀποδεξαμένος τὴν κληρονομίαν. Ὀφείλει δὲ ὁ κληρονόμος καὶ οὐχὶ ὁ δανειστής νά ζητήσῃ τὴν πρὸς διασκέψιν προθεσμίαν. Κατὰ δὲ τοὺς νόμους 19 Κωδ. βέλ. 6 τίτλ. 30. Ν. 32 § 13 αὐτοῦ καὶ Ν. 69 Π. (29. 2) ὁσπῆς ὁ κληρονόμος δὲν δηλώσῃ ἀμφοτεροσμως τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἀποδεξαμένος τὴν κληρονομίαν. Δ. Π. 2 τοῦ 1844, 94 τοῦ 1845. Ἡ δὲ περιεχομένη ἐν 22 Κωδ. *de jure deliberandi* (6. 39) αὐτοκρατορικῇ διατάξει κατήργησεν ὡς περιττὴν τὴν προσηφισμένην διὰ τῆς ἐν § 19 τοῦ αὐτοῦ τίτλου διατάξιν περὶ τῆς αὐτοδικαίως ἀνακούσεως παντὶ κληρονόμῳ ἐνικαίου διασκέψεως. Ὅθεν ἡ διαταξὶς αὕτη δὲν ἰσχύει εἰμὴ ὡς πρὸς τὴν εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ κληρονόμου παραπομπὴν τῶν τῆς διασκέψεως δικαϊμάτων, ῥητῶς μαλιστα περιορισθεῖσα ὑπὸ τῶν Βασιλικῶν εἰς τὰ πρόσωπα μόνον τῶν διαδοχῶν. Ἐπέτρεψε δὲ ἡ ἐν 22 Κωδ. προσηφισμένη διαταξὶς συγκαταστατικῶς εἰς τοὺς μὴ θέλοντας νά χρήσωνται τῷ δι' αὐτῆς ψεκισθέντι εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς, προκρίνοντας δι' μᾶλλον νά διασκεψθῶσιν, ἀδειαν διασκέψεως μόνον ἐν ῥητῇ αὐτῶν αἰτήσας, καὶ ἐνικαίου μὲν ὁσπῆς ὑπὸ τοῦ ἡγεμένου, ἐννεαμήνου δὲ ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἐπὶ τῇ ῥητῇ ἀποτελέσματι τοῦ νά λογίζωνται οἱ τὴν διασκέψιν ταύτην αἰτησάμενοι ὡς ὑπεύθυνοι κληρονόμοι, εἰάν ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διασκέψεως οὗτῃ ῥητῶς ἀπέδεξαντο οὗτῃ ῥητῶς ἀπέβαλον τὴν κληρονομίαν, ἐντὶ ἐπὶ τῆς καταργηθείσης νομίμου ἐνικαίου διασκέψεως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σιωπῆς ἢ ἀπραξίας τοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν καλουμένου ἦν ὅπως ἀνατίθεται ἥτοι ὁ ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἀποκλεισθεὶς αὐτοῦ. Κατὰ τὴν διαληπτὴν δὲ περίπτωσιν τῆς κατ' αἴτησιν χορηγουμένης διασκέψεως οὐδεμίαν ἄλλην ψηφίζει ἡ διαταξὶς 21 διατάξιν, ὡς αὐτοδικαίως ὑπάρχουσαν, διότι ἡ τῆς § 11 ἐκφρασις, ἥτις ἀνάγεται εἰς τὴν μὴ παρενόχλησιν τοῦ κατ' ἀπογραφὴν κληρονόμου ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἐν τοῖς τριῶν πρὸς οὐκείνῃ τῇ ἀπογραφῇ μηνὶ δὲν ἐννοεῖ, ὅτι τὸ τρίμηνον διάστημα παρεχόμενον πρὸς διασκέψιν, ἀλλ' ὡς τὰ βασιλικά διασαρκνίζουσιν (ῤ'. 2) εἰς 10 (85. 14) ἐντὶ διασκέψεως, οὕτε προσδιορίζει τὴν τρίμηνον αὐτὴν ἢ ἄλλην τινὰ προθεσμίαν, ἵνα ἐν αὐτῇ ὁ μὴ αἰτησάμενος τὴν διασκέψιν καὶ μὴ θέλων νά ποιήσῃται χρῆσιν τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς δηλώσῃ ῥητῶς, ὅτι ἀποδέχεται τὴν κληρονομίαν, ὥστε παρελθόντος τοῦ χρόνου ἂν σιωπῇ νά ἐκλαμβάνηται ἀναγκαιῶς ὡς μὴ ἀποδεξαμένος, ἀλλ' ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας οὐδὲν περὶ προθεσμίας λαλεῖ, ὡς πρὸς δὲ τὴν παραιτησὶν μίαν μόνην διατάξιν ἔχει (§ 1) ἐπιτακτικὴν (σαφῶς διαταπυμένην ἐν Βασιλ. (ῤ'. 1 καὶ 2 (85. 14). εἰς τὴν συνάγειται, ὅτι ὁ μὴ ταπεινούμενος καὶ διὰ τοῦτο μὴ αἰτούμενος τὴν πρὸς διασκέψιν προθεσμίαν ἀλλὰ νομίζων παρεδεκτέαν τὴν κληρονομίαν οφείλει ἐντός τριῶν μηνῶν νάπεδᾶλλῃ αὐτήν, καὶ τότε ἀπαλλοτριούται αὐτῆς, μὴ πράξας δὲ τοῦτο εἰκάζεται ὡς μὴ παραιτούμενος αὐτήν. Δ. Π. 77 τοῦ 1846.—Ἐκ τῶν διατάξεων τῶν ἀρθρῶν 560 § 8, 568 § 5 καὶ 758 § 3 τῆς πολ. δικ. προκύπτει ἀριθμῶς ὅτι ἡ διὰ τοῦ ἀρθρου 560 ὀριζομένη τετραμήνης προθεσμία, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς ἀνάξεως τῆς κληρονομίας, δὲν διατρέχει αὐτοδικαίως κατὰ τοῦ ἀνενοχλήτου κληρονόμου, ἀλλ' ἀφ' ὧν μόνον εἰς τὴν περίπτωσιν,

αὐτῶν ἢν εἴτε ὑπάρχει δίκην ἀκριβεῆς μεταξὺ δανειστῶν τοῦ θανόντος καὶ τῶν κληρονομῶν αὐτοῦ ἢ προσκαλοῦνται οἱ τελευταῖοι ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομούμενου ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἢ ἄλλων, ὧν τὸ κληρονομιακὸν δικαίωμα ἀρτᾶται ἐκ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῶν ἐπιδόξων κληρονομίων, ἢ ἐκκαταβῶσι περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας, διότι τὸ εἶναι ἀπὸρον δὲν τῶσδε τὴν περὶ συντάξεως ἀπογραφῆς αἴτησιν τοῦ κληρονομοῦ μεταξὺ τῶν ἀναδλητικῶν ἐνοστάσεων καὶ ἐπομένως ὑποτίθεται δίκην κληρονομιακὴν, τὸ δὲ δὲν ὀρίζει ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας τῆς ἀπογραφῆς ἀρχεται ἡ τῆς ἀπαντήσεως, δηλονότι προϋποτίθεται δίκην δικαιοδοσίαν δικαιοδοτικῶς, ἐντυθῆν δὲ προσηκῶς συναγεται, ὅτι κατὰ τὸν νόμον ἢ δίκλῳς περὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἡ σύνταξις αὐτῆς ἐντὺς τετραμήνου προθεσμίας εἶναι δικαίωμα μὴν τοῦ ἀνενοχλήτου κληρονομοῦ, ἀποκρίτως δ' αὐτοῦ ἐπὶ τὴν μόνον προσκαλούμενος βούλεται ἐπικαλεσθῆναι τὸ εὐεργέτημα τοῦτο· ἐπὶ δὲ παρέσταν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ταυτῆς. ὅτι κατὰ τὸ 1074 ἀρθρ. τῆς Πολ. Δίκης, τὰ ἀπακούουθῆματα τῆς περὶ διακρίσεως δηλώσεως κρίνονται κατὰ τὸ πολιτικὸν δίκαιον, καθ' ὃ δὲ κληρονομία δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τοῦ τῆς διακρίσεως δικαιοῦματος καὶ μέχρι τετακτομένης, ὅπως ἄγνοοι τὴν εἰς αὐτὴν ἐπιταγὴν τῆς κληρονομίας, ὅταν ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπατήσεις καὶ δὲν ἀναμίχθῃ εἰς αὐτὴν ὡς κληρονομός (N. 8 καὶ 22 § 2 Κωδ. de jure deliberandi N. 7. Κωδ. de pet. hered.) καὶ τότε μόνον ὑποχρεοῦται νὰ δηλώσῃ ἐν ἡτῇ προσηκῇ τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας θέλησιν αὐτοῦ, ὅτε ὑπάρχει κατ' αὐτοῦ ἀπατήσεις (N. 22 βιβλ. 8 τίτλ. 80 τοῦ Κωδ. N. 69 βιβλ. 29 τίτλ. 2 Πανδ.), τέλος δὲ καὶ αὐτὸς ὁ εἰς ἀπογραφῆς κληρονομός δύναται νὰ πεισθῇ τὴν κληρονομίαν καὶ ἂν ἐδέξατο αὐτὴν ἐπὶ τῷ εὐεργετικῷ τῆς ἀπογραφῆς. (N. 22 § 18 βιβλ. 6 τίτλ. 30 Κωδ.) ὅταν μὴ ἴσῃς τοῦ εὐεργετήματος τοῦτου ἢ ἀπλῆς τρεπολογίας τοῦ τῆς διακρίσεως, ἀποκρίνων ἀμφοτέρων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κληρονομοῦ ἀμφοτέρων τῆς κληρονομικῆς περιουσίας κληρονομικῶν χρεῶν, ἐπειτα, ὅτι, ὡς ὑποχρεούμενος ὁ ἀνενοχλήτος κληρονομός νὰ ἐκφρασθῇ ἐν ὡρισμένῃ προσηκῇ περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας ἢ μετὰ ὁπτιῇ προσκλητικῇ αὐτοῦ, ἐπὶ μᾶλλον δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐκφρασθῇ ὡς πρὸς τὴν ἀπογραφῆς εὐεργέτημα πρὶν ἢ προσκληθῇ. Α. Π. 88 τοῦ 1847, 97 τοῦ 1875. Προσθετέον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ἀπὸρον δὲν τῆς πολ. δίκης καθ' ὃ πᾶς κληρονομός δύναται νὰ πεισθῇ τετραμήνου ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς κληρονομίας προθεσμίας πρὸς ἀπογραφὴν καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲως ἐστρεπτοῦνται τοῖς νόμοις 11 καὶ 12 τῶν Πανδ. (20, 2) ἐπιτρέποντας καὶ αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀναγκαστικῇ κληρονομίαις νὰ πιστευθῇ, ἂν εἰσὶ δὲν ἀναμίχθῃσιν εἰς αὐτὴν. Α. Π. 458 τοῦ 1866. Δὲν ἀπαλλάσσεται δὲ ὁ εἰς ἀπογραφῆς κληρονομός τῆς πρὸς συντάξιν ἀπογραφῆς ὑποχρεώσεως, μὴ κατέχων αὐτὴν τὴν ἀπογραφεῖαν περιουσίαν, διότι καὶ τότε δύναται, παραλαμβάνων τὸν ἀρμίδιον ὑπάλληλον, νὰ ἐνταχθῇ αὐτῇ. Α. Π. 77 τοῦ 1866.— Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀπογραφὴ δίδει νὰ περιεχθῇ ἀκριβῆ καταγραφὴν πάσης τῆς κινητῆς καὶ ακινήτου περιουσίας τοῦ θανόντος, (N. 22 § 10 Κωδ. 6. 30). Α. Π. 30 τοῦ 1848.— Οἱ ἀναγκαστικῇ κληρονόμοι εἰσὶ καὶ ἀνευ ἀναμίξεως κληρονόμοι, ἐνεχόμενοι εἰς τὰ γὰρ τοῦ θανόντος, ἐκτὸς ἂν ἀποστῶσι τῆς κληρονομίας, ὅπερ δικαιοῦνται νὰ ποιῶσι, Α. Π. 62 τοῦ 1866. Δικαιοῦνται δὲ νὰ ἀποστῶσι, ἐν ὅσῳ δὲν ἀναμειχθῶσιν εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν· οὐδεὶς δὲ νόμος ὑποχρεοῖ αὐτοὺς

νὰ δηλώσωσι τὴν ἀπογὴν αὐτῶν ἐν ὁρισμένῃ προθεσμίᾳ, ὅστις εἰ μὴ ἐν κώδικι σχετικοὶ νόμοι ἀπορῶσιν εἰς τὸ τῆς διασκέψεως δικαίωμα, ἡ δὲ ἐν τῷ ἀρθρῷ 550 τετραμηνος προθεσμία ἀναφέρεται εἰς τὴν περίπτωσιν μόνον, καθ' ἣν ὁ κληρονόμος ἀνάγεται εἰς τὸ δικαστήριον. Δ. Π. 251 τοῦ 1860, 377 τοῦ 1865. Ἀλλ' ἡ ἀναβολὴ τῆς καταλήψεως τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων δὲν ἐμπαίνει ἀναγκαιῶς τὴν παραίτησιν τοῦ κληρονόμου. Δ. Π. 40 τοῦ 1856.—Τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογῆς τῶν ἀναγκιῶν κληρονόμων δὲν καθήργησε τὴν ἀρχὴν ἐπὶ οὗτοι αὐτοδικαίως καὶ ἄνευ δηλώσεως γίνονται κληρονόμοι· ἀλλ' ὅμως καὶ χρώμενοι τούτῳ δὲν παύονται ὄντες κληρονόμοι, γενομένοι ἤδη τοιοῦτοι κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπαγωγῆς τῆς κληρονομίας, δὲν ὑπόκεινται ὅμως εἰς τὰς ἐκ τῆς κληρονομίας ὑποχρεώσεις τοῦ τοιοῦτου ὅμως δικαιώματος τῆς ἀπογῆς δὲν δύνανται νὰ ποιήσωνται χρῆσιν αὐτῶν ἀναμιγθέντες εἰς τὴν κληρονομίαν, ἡ δὲ ἀνάμιξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπερβλήσις εἰς τὴν κληρονομίαν, ἦτοι ἀποδοχὴ τῆς κληρονομίας, ὅτι τοῦ ἀναμιγνυμένου, γενομένου ἤδη κατὰ τὰ βέβητα αὐτοδικαίως κληρονόμου καὶ διατελοῦντος πάντοτε τοιοῦτου κατὰ τὸν κανόνα «ὁ ἀπὲς κληρονόμος πάντοτε κληρονόμος», θεωρητὶκα ὅμως ὡς ἐξασκῶν τοῦ ὅλου τῆς ἀποδοχῆς κτηθέντες κληρονομικοὺς δικαίωματος. Ἐκ τούτων προέβλεψεν καθίσταται ὅτι τὸ ἀρθρὸν 78 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου, καθ' ὃ ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται ἄνευ γνώμης τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ αἰτίας τοῦ δικαστηρίου νὰ δεχθῇ ἢ νὰ ποιοιῇ κληρονομίαν, ἡ δὲ ἀποδοχὴ γίνεται ἐπ' αἰτίας ἀπογραφῆς, μὴ δυνατῆς οὐσίας τῆς ἀποδοχῆς ἐπὶ ἀναγκιῶν κληρονόμων, προτίθεται ἐξ ἑνὸς μὲν τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ ἀποδεχθῆναι κληρονομίαν οὕτῳ ὅταν τοιαύτη μεταβάλῃ ἀπὸ τῶν ἀνιόντων εἰς ὑπάρχοντα κατιόντας, διότι οἱ κατιόντες ἀνήλικοι εἶναι αὐτοδικαίως κληρονόμοι τῶν ὑανόντων ἀνιόντων, ὡς ἦσαν καὶ πρὸ τοῦ περὶ ἐπιτροπείας νόμου, ἀλλ' ὅταν ὑπάρχῃ ἀνάγκη δηλώσεως ἀποδοχῆς τῆς κληρονομίας, δηλονότι ἐπὶ ἐκουσίῳ κληρονόμων, ἐξ ἑλλοῦ δὲ τὴν ἐξαναγκασίν αὐτοῦ βέβαιον νὰ ποιοιῇ ἐν γένει κληρονομίαν ἐπαχθεῖσαν ὁθενδήποτε νὰ προκαλῇ γνώμηδότην τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ αἰτίας τοῦ δικαστηρίου. Δ. Π. 96 τοῦ 1869, 100 τοῦ 1871, 27 τοῦ 1873, 104 τοῦ 1878, 800 τοῦ 1879, 263 τοῦ 1884.—Διὸν νὰ ἡ καταφανές, ὅτι ἡ ἀνάμιξις εἰς τὴν κληρονομίαν ἀναργήθη ὅτι τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου. Δ. Π. 453 τοῦ 1866. Ἀλλ' ὅτε κατὰ τὴν κτῆμα πατρικὸν δυνάμει τίτλου παραχωρήσεως, ἐν ὃ δανειστῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ προσβάλλει ὡς δόλιον καὶ εἰκονικόν, ἐπιταί, ἐπὶ ἀποδείχθῃ τὸ ἔντι τοιοῦτου τοῦ τίτλου, μὴ ὑπάρχοντος ἐπομένως τοῦ ἐξ αὐτῆς παραγόμενου εἰδικοῦ τίτλου, ἐναργῶς κατακρίνεται ὅτι ὡς κληρονόμος ἀναμιγνύται. Δ. Π. 55 τοῦ 1862.—Ἀλλὰ τὸ ζήτημα, εἰ ὁρισμέναι πράξεις ἐμφαίνουσιν ὅτι τὴν ἀνάμιξιν εἰς τὴν κληρονομίαν, πραγματικὴν ὅν, διακρίνῃ τὴν ἐλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Δ. Π. 240 τοῦ 1852, 140 τοῦ 1857.

9. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου φησὶν, ὅτι ἀκυρωθῇ ὁ διοριζόμενος νόμος τῇ ἀπελθούτῃ ἐπὶ παιδί· γυναίκα ἢ ἄνθρωπος, εἴτα καὶ τοῦ παιδὸς ἀπελθόντος, κληροῦσθαι τῷ ζῶντι τῷ τοῦ παιδὸς πάντα, πατὴρα εἰ σύγχοι ἢ μητρίκα καὶ τότε ταπεινῶν γονεῦσι τοῦ τεθνεώτος πρὸς τῇ ἀποδοχῇ τοῦ φιλότατου καὶ τὴν περιουσίαν οὐκ ὀρθῇ διακρίσει στερίσκασθαι· ἀλλὰ τρεῖς

εἶναι ἀρεῖλαι· τὸ τρίτον αὐτῆς τῆς προικῆς εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποιχομένου καὶ τοῖς γονεῦσι· τὸ τρίτον καὶ τῷ μνηστῆρι τὸ τρίτον ἢ τῇ μνηστῇ.

Μ. Ἡ δὲ νεκρά τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου λέγει, ὅτι ἀκυρώτως ὁ νόμος ὁ δρῶν ὅτι, ἐὰν ἀποθάνῃ γυνή ἢ ἀνὴρ ἀρήσας τέκνον, ἔπειτα δὲ ἀποθάνῃ, καὶ τοῦτο, κληρονομεῖ ὁ ἐπιζήσας ὅλα τὰ πράγματα τοῦ τεκνου, πατρικά ἐὰν τύχῃ ἢ μητρικά, οἱ δὲ ταλαίπωροι γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος πρὸς τὴν ἀπώλειαν τοῦ φιλτάτου αὐτῶν στερούνται κατὰ μὴ ὀρθὴν διακρίσιν καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἀλλὰ δέον νὰ τηρῆται μὲν τὸ τρίτον αὐτῆς τῇ προικῇ εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποθανόντος, τὸ τρίτον δὲ εἰς τοὺς γονεῖς καὶ τὸ ἕτερον τρίτον εἰς τὸν μνηστῆρα ἢ τὴν μνηστῆν.

10. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ ἀνιόντες ὁμοῦ καλοῦνται ἐξίσης, καὶ οὐδὲ προσπορίζουσι τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρμόσαντος αὐτοῖς μέρους ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ, κἂν ὑπεξούσιος ᾖ κἂν αὐτεξούσιος. (Νεαρά 118 κεφ. 2).

Μ. Οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαὶ καὶ οἱ ἀνιόντες ὁμοῦ καλοῦνται ἐξ ἴσου, καὶ οὐδὲ προσπορίζουσιν οἱ ἀδελφοὶ εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν τὴν ἐπικαρτίαν τοῦ ἀρμόσαντος εἰς αὐτοὺς μέρους ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ ἀδελφοῦ τῶν, εἴτε ὑπεξούσιος εἴτε αὐτεξούσιος εἶναι.

11. Ἀνιόντων ὑπόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ ἀδελφῶν γνησίων καὶ παιδίων ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προτελευτήσαντος, πάντες καλοῦνται εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν, κἂν ἄρρενες ὡς κἂν θήλειαι· οἱ γὰρ ἀδελφόπαιδες ὑπαιστέρχονται τὸ τοῦ ἰδίου πατρὸς πρόσωπον καὶ λαμβάνουσιν εἴ τι ἐμελλε λαμβάνειν, εἰ περιτὴν ὁ πατὴρ αὐτῶν. (1) (Νεαρά 118 κεφ. 2 καὶ 3. Νεαρά 127 κεφ. 1).

Μ. Ἐὰν ὁ ἀποθάνων ἔγῃ ἀνιόντες καὶ ἀδελφοὺς γνησίους καὶ τέκνα ἀδελφοῦ ἀμφιθαλοῦς προαποθανόντος, ὅλοι καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, εἴτε ἄρρενες εἴτε θήλειαι· ἐὰν ᾖ κἂν διότι τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ ὑπαιστέρχονται εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ λαμβάνουσιν εἴ τι εἴς τας (ὁ πατὴρ αὐτῶν δηλαδὴ) ἐμελλε νὰ λάβῃ, ἐὰν ἔλῃ.

12. Οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων φύντες ἀδελφοὶ πρώτην ἔχουσι τάξιν εἰς τὸ κληρονομεῖν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἄλλων ἀδελφῶν προκειμένων, μὴ ὄντων ἀμφιθαλῶν· πλὴν εἰ μὴ ὑπείσιν παῖδες ἑτέρου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὁμομητρίου καὶ ὁμοπατρίου, κἀκεῖνοι ὁμοῦ καλοῦνται, ταυτέστιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ εἰς τὰ τοῦ τελευτώντος, αὐτῶν μὲν ἀδελφοῦ, ἐκείνων δὲ θείου· εἰ δὲ μὴ ὑπείσιν ἀδελφοὶ ἢ παῖδες ἀδελφῶν

(1) Ἄλλ' ἐὰν ὑπάρχωσι μόνον ἀνιόντες καὶ ἀδελφόπαιδες, οὐχὶ δὲ καὶ ἀδελφοί, καλοῦνται καὶ οἱ ἀδελφόπαιδες· Οἱ συγγραφεῖς διαφωνοῦσι. (*Ὁρὰ Καλλιγῆ Κληρον. Δίκαιον ἐκδ. τοῦ 1876 σελ. 148).

τοιούτων, δηλονότι τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν. (Νεαρά 118 κεφ. 2 καὶ 3).

Μ. Οἱ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθέντες ἀδελφοὶ ἔχουσι πρῶτην τῆν ἐν τῇ κληρονομίᾳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν, ὅταν ὑπάρχωσιν ἄλλαι ἀδελφοὶ μὴ ἀμριθαλεῖς· ἐκτὸς ἂν ὑπάρχωσι τέκνα ἄλλου ἀδελφοῦ δημομητρίου καὶ δημοπατρίου, ὅτε ὁμοῦ καλοῦνται, ταυτέστιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀμριθαλοῦς ἀδελφοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος, ἀδελφοῦ μὲν αὐτῶν, θεῖου δὲ ἐκείνων· ἂν δὲ ἀδελφοὶ ἢ τέκνα τοιούτων ἀδελφῶν (ἀμριθαλῶν) ὄν ὑπάρχωσι, τότε κληρονομοῦσι τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοί.

13. Ἐάν τις τελευτήσῃ ἐπ' ἀδελφῶ ἐκ διαφόρων γονέων ὑπάρχοντι καὶ ἐπὶ υἱοῖς δημομητρίου καὶ δημοπατρίου ἀδελφοῦ, οἱ τε κνᾶδελφοὶ προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ εἰς κληρονομίαν αὐτοῦ· καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων θεοὶ προτιμῶνται τῶν ἐκ διαφόρων ὄντων γονέων ἀδελφοπαίδων. (*) Ἰστέον δὲ ὅτι ἀδελφῶ ἀμριθαλῶν καὶ παίδων τοιούτων ἀδελφῶν μὴ ὑπόντων, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τοῦ ἐξ ἐνὸς γονέως ὄντα ἀδελφόν αὐτῶν. (Νεαρά 118 κεφ. 3 πρ. Προχ. 30. 9).

Μ. Ἐάν ἀποθάνῃ τις καταλιπὼν ἀδελφὸν ἐκ διαφόρων γονέων καὶ τέκνα δημομητρίου καὶ δημοπατρίου ἀδελφοῦ, τὰ τέκνα ταῦτα προτιμῶνται τοῦ ἀδελφοῦ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ· διότι καὶ οἱ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων θεοὶ προτιμῶνται παρὰ τῶν ἑτεροθαλῶν ἀδελφῶν τὰ τέκνα· ἦτοι τὰ τέκνα τῶν ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφῶν. Γνωστὸν δὲ ἔστω ὅτι, ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἀμριθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ τέκνα τοιούτων ἀδελφῶν, τότε οἱ ἐκ διαφόρων γονέων ἀδελφοὶ κληρονομοῦσι τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γονέως ἀδελφόν των.

14. Ἀδελφοῦ μὴ ὑπόντος μήτε ἀδελφοπαίδος, οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς καλοῦνται οἱ τῷ βαθμῷ μέντοι ὄντας ἐγγύτεροι· κἂν εὐρεθῶσι πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ὑπάρχοντες, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν. (Νεαρά 118 κεφ. 3 § 1 Προχ. 30. 10).

Μ. Ἐάν δὲν ὑπάρχῃ ἀδελφός οὔτε τέκνον ἀδελφοῦ, καλοῦνται οἱ λοιποὶ ἐκ πλαγίου συγγενεῖς, οἱ ἐγγύτεροι ὁμοῦ κατὰ τὸν βαθμὸν· καὶ ἂν εὐρεθῶσι πολλοὶ ὑπάρχοντες τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν.

15. Ὅτι εἴπερ οὐκ εἰσὶν ἀδελφοὶ τῷ τελευτήσαντι, ἀλλὰ ἀδελφοπαίδες μόνον, προτελευτησάντων δύο ἢ τριῶν ἀδελφῶν, κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλὴν αὐτῶν γίνεται ἡ κληρονομία, ταυτέστιν ὅσοι εἰσὶν, ἐξ ἴσου εἰς τὴν κληρονομίαν καλοῦνται. (Νεαρά 118 κεφ. 3 πρ. Νεαρά 127 πρ. κεφ. 1, Πεῖρα 48. 3).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὅπερ συμβαίνει ἐπὶ υἱῶν καὶ ἐγγόνων εἰς τὴν κληρονομίαν, τοῦτο καὶ ἐπὶ ἐγγόνων καὶ προεγγόνων, ὥς ἐν Ἰνστιτούτοις εὐρίσκται· εἰ γὰρ τις τελευτήσῃ ἐγγονὸν ἀπὸ υἱοῦ προτελευτησαντος καταλιπὼν καὶ ἑτέρου ἐγγόνου καὶ αὐτοῦ προτελευτησαντος προέγγονον, ὁ ἐγγόνος καὶ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ προέγγονος ἀπὸ τοῦ ἐγγόνου ἅμα κληρονομοῦσι.

Μ. Ἐάν δὲν ὑπαρχωσιν ἀδελφοὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλὰ μόνον τέκνα ἀδελφῶν, προαποθανόντων δύο ἢ τριῶν ἀδελφῶν, ἡ κληρονομία γίνεται κατὰ πρόσωπον καὶ κεφαλὴν. ταυτέστιν ἅπαντες ἐξ ἑοῦ καλεῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν.

16. Ἀδιαθέτου τινὸς τελευτήσαντος καὶ ἔχοντος ἀπὸ πατρὸς πρώτας ἐξαδέλφας δύο καὶ ἐκ μητρὸς ὁμοίως δύο, ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν οὕτως· ἐκ τριῶν οὖν θείων τοῦ ἀπελθόντος τέσσαρες ἐκφύεσαι γυναῖκες, ἃς ἡ συνθήκη ἐξαδέλφας κατονομάζει, οὐχὶ κατὰ σειρὰν εἰς τὴν κληρονομίαν ἤχθησαν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλὴν. (*) (Νεαρά 118 κεφ. 3 § 1. Πείρα 48. 11).

Μ. Ἐάν τις ἀπέθανεν ἀδιάθετος, ἔχων ἐκ πατρὸς δύο πρώτας ἐξαδέλφας καὶ ἐκ μητρὸς ὁμοίως δύο, ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν οὕτως· αἱ ἐκ τριῶν θείων τοῦ ἀποθανόντος γεννηθεῖσαι τέσσαρες γυναῖκες, ἃς περ ἡ συνθήκη ὀνομάζει ἐξαδέλφας, δὲν ἐκλήθησαν εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ σειρὰν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλὴν.

17. Ὅτι καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς μὴ ὄντων πλησιεστέρων καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὴν λέγοντα νόμον· καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς, κὰν μὴ ὑπείσθῃ τὴν κληρονομίαν, ἔχει τὴν ἐκ τοῦ νόμου βοήθειαν. (Ν. 6 πρ. Πανθ. 38. 8 (unde cognati). Βασ. XLV. 2. 14).

Μ. Καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς μὴ ὑπαρχόντων πλησιεστέρων καλεῖται εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸν νόμον λέγοντα· καὶ ὀγδόου βαθμοῦ συγγενῆς, καὶ ἂν δὲν ὑπείσθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν, βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου.

18. Ψυχὴ τις ἐγχειρίζει τὴν κληρονομίαν, κὰν μὴ ᾔψῃται κληρονομιαίου πράγματος, ὅθεν ἂν ἐνέχυρα ἐν τῇ κληρονομίᾳ ὄντα ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα ὡς κληρονομιαῖον κατασχῇ, ἐγχειρι-

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐτελεύτησέ τις ἔχων ἀνεψίους ἐξ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς, ὁ πολιτικὸς νόμος παλαιὸς ὢν καὶ εὐδοκίμων ἐν τῇ πολιτείᾳ τοῦ ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ ἀνεψίου ἐκάλει πρὸς τὴν τοῦ θείου κληρονομίαν, ὡς ἐξ ἀφρογονίας συναπτομένους τῷ τελευτήσαντι καὶ ὄντας ἀδνάτους (ἢ ἀγνάτους)· τοὺς δὲ ἐκ τῆς ἀδελφῆς διωθεῖτο, ὡς καγνάτους, ἥτοι ἐκ θηλυγονίας ὄντας ἐκείνῳ συγγενεῖς. Καθόλου γὰρ γίνωσκε, ὡς θῆλυ πρόσωπον παρεμποδὴν διακόπτεται τὴν ἀδνατιότητα ἥτοι τὴν ἐξ ἀφρογονίας συγγένειαν· θῆλυ δὲ πρόσωπον κἀνταῦθα τῆς ἀδελφῆς μεσολαβῆσαν, διέκοψε τὴν ἀδνατικὴν συγγένειαν, μὴ συγχωρῆσαν αὐτὴν διόλου παραφυλαχθῆναι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐνομοθέτει καὶ διωρίζετο ὁ πολιτικὸς νόμος· ἐλθὼν δὲ μετὰ ταῦτα ὁ πρακτικὸς καὶ εὐρὺν τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν τοιαῦτα παρακλεισμένην ἔκρινεν ἀδικον τοὺς ἐκ θηλυγονίας τοῦ κέρδους τῆς διαδοχῆς ἀποπέμπεσθαι, καὶ ταῦτα τῆς αὐτῆς συγγενείας τῷ τελευτήσαντι κοινωνούντας, καὶ ἐκάλεσε καὶ τούτους· ὡς γὰρ μαθήσει πλατότερον ἐν τοῖς προσφόροις βιβλίοις εἰς τὴν τῶν τελευτήσαντων ἀδιαθέτων συγγενῶν διαδοχὴν.

ξείν τήν κληρονομίαν δοκεῖ. (1) (N. 88 Πανδ. 29. 2 (de acquirenda vel omittenda haeredit.). Βασ. XXXV. 14. 79).

Μ. Κατὰ προαίρεσιν ἀποδέχεται τις τὴν κληρονομίαν, καὶ εἰν δὲν ἐργίση τὸ κληρονομικὸν πρᾶγμα· ὅθεν εἰν ἐν τῇ κληρονομίᾳ περιλαμβανῆται ἐνέχυρον ἢ ἀλλότριον πρᾶγμα καὶ ὡς κληρονομικὸν καταλήσῃ αὐτό, θεωρεῖται ὅτι ἀποδέχεται τὴν κληρονομίαν.

19. Ὁ μείζων τοῦ κα' ἐτῶν ἅπαξ καταδεχόμενος τὴν τοῦ πατρὸς κληρονομίαν οὐδὲ παραιτεῖσθαι δύναται οὐδὲ φεύγει· τὰς τῶν δανειστῶν ἐναγωγὰς ἐκ τοῦ λέγειν, ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ βίαν ποιεῖ καὶ ἀρπάζει τὸ μέρος αὐτοῦ ἦτοι τὴν διαθήκην, ἀλλ' ἐνάγεται κατὰ τὰ μέρη τῆς κληρονομίας. (N. 10 Κωδ. 6. 30 (de jure deliberandi). Σύνοψις XXXV. 14. 79).

Μ. Ὁ προσδύτερος τῶν κα' ἐτῶν ἅπαξ ἀποδεχθεὶς τὴν κληρονομίαν τοῦ πατρὸς οὐδὲ νὰ παραιτηθῇ δύναται, οὐδὲ ν' ἀποφύγῃ τὰς ἀγωγὰς τῶν δανειστῶν, προβάλλων ὅτι ἐπήγαγεν εἰς αὐτὸν βίαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ἤρπασε τὸ μέρος αὐτοῦ ἦτοι τὴν διαθήκην, ἀλλ' ἐνάγεται κατὰ τὰ μέρη τῆς κληρονομίας.

20. Ὁ μὴ γεγραμμένος κληρονόμος εἰν συμπαιῖσας τοῖς κληρονόμοις μόνος ἐξ ἀδιαθέτου νέμῃται, δίδωσι τὰ ληγᾶτα. (N. 27 § 2 Πανδ. 29. 4 (si quis omissa caussa). Βασ. XXXV. 15. 22).

Μ. Ὁ μὴ γεγραμμένος κληρονόμος, εἰν ἀπατήσας τοὺς κληρονόμους νέμῃται μόνος ἐξ ἀδιαθέτου, δίδει τὰ κληροδοτήματα.

21. Οἱ κληρονόμοι μὴ ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαίως τελευτήσαντος κληροδότου ἀποδίδουσι τὰ πράγματα καὶ τοὺς καρπούς, πλην εἰ μὴ ἀφῆλικές εἰσιν. (2) (N. 1 Κωδ. 6. 35 (de his, quibus ut indignis). Σύνοψις XXXV. 16. 28).

Μ. Οἱ κληρονόμοι μὴ ἐκδικήσαντες τὸν φόνον τοῦ βιαίως ἀποθανόντος κληροδότου ἀποδίδουσι τὰ πράγματα καὶ τοὺς καρπούς, ἐκτὸς εἰν ἦναι ἀνήλικοι.

22. Καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς ἀφαιρεῖται τὴν προίκα· ἐπειδὴ πάντας τοὺς κληρονόμους καὶ τοὺς ἐν τάξει κληρονόμων καθήκοντας ἐτοιμοὺς εἶναι δεῖ πρὸς τὴν ἐκδίκησιν τοῦ τελευτήσαντος. (3) (N. 20 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Σύνοψις LX. 42. 20).

(1) Ὅθεν πρᾶξιν κληρονόμου ἐνεργεῖ ὁ ἐπιλαμβανόμενος τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἢ καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῶν, οἷον ἐκμισθῶν κτήματα, εἰσπράττων δάνεια, καταβάλλων χρεῖα. Ἀλλ' ὁ προνοῶν ἁπλῶς περὶ τῆς λήξεως αὐτῶν ἀνευ προαιρέσεως κυριότητος ἐξ ἀπλῆς εὐσεβείας πρὸς τὸν τελευτήσαντα δὲν λογίζεται ἀναμειγθεὶς.

(2-3) Συζητήσιμον εἶναι ἂν ἰσχύωσι τῶν αὐτῶν αἱ διατάξεις αὗται, διότι ἔχει ἤδη τὸ καθῆκον ἡ πολιτεία νὰ καταδιώκῃ ἀνευ ἰδιωτικῆς ἐγκλήσεως τοὺς αὐτοσυργαῖς τῶν ἀνθρωποκτενῶν καὶ λοιπῶν ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικαζομένων ἐγκλημάτων.

Μ. Καὶ ὁ ἀνὴρ μὴ ἐκδικῶν τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς ἀφαιρεῖται τὴν προίκα· δίδωσι πάντες οἱ κληρονόμοι καὶ οἱ τὰς κληρονομίαν ἐπεχοντες πρέπει νὰ ὦσιν ἑτοίμοι πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἀποθανόντος.

23. Εἰ πατὴρ προικίζων τὴν αὐτοῦ θυγατέρα συνεφώνησεν ἀρκεῖσθαι αὐτὴν τῇ δοθείσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ· προικὶ καὶ μὴ ἐπέχειν μέρος ἐκ τῆς αὐτοῦ κληρονομίας, οὐκ ἐρῶνται τὸ σύμφωνόν τοῦτο, οὐδὲ καλύπτεται κληρονομεῖν ἀδιάθετον αὐτὸν τελευτῶντα ἢ θυγάτηρ τοῖς μείνανσιν ὑπεξουσίοις ἀδελφοῖς συνεισφέρουσα τὴν προίκα. (N. 3 Kωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 21).

Μ. Ἐάν πατὴρ προικίζων τὴν θυγατέρα αὐτοῦ συνεφώνησιν νὰ ἀρκεσθῇ αὐτὴ εἰς τὴν δοθείσαν πρὸς αὐτὴν προίκα καὶ νὰ μὴ ἀξίῃ μετοχὴν τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, ἢ συμφωνία αὐτὴ δὲν ἰσχύει, οὐδὲ ἐμπιδίζεται ἡ θυγάτηρ νὰ κληρονομήσῃ αὐτὸν ἀδιάθετον ἀποθανόντα ἐάν συνεισφέρῃ τὴν προίκα πρὸς τοὺς ἀπομειναντας ὑπεξουσίου ἀδελφοῦς.

24. Τὴν προγάμου δωρεάν ὥσπερ τὴν προίκα δεῖ συνεισφέρεισθαι, ἀδιάθετου τελευτῶντος τοῦ ταύτην ἐπιδεσποκότος, εἴτε μήτηρ ἐστὶν εἴτε πατὴρ ἢ τις τῶν ἀνιόντων ἢ πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός. (N. 17 Kωδ. 6. 20 (de collationibus) Βασίλ. XLI. 7. 32).

Μ. Ἡ πραγματεία δωρεᾶ πρέπει νὰ συνεισφέρηται καθὼς καὶ ἡ προίκα· εἰ δὲ δοθῇ αὐτὴν ἀπαύτως ἀδιάθετος, εἴτε μήτηρ εἶναι εἴτε πατὴρ ἢ τῶν κειμένων τις ἢ πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός.

25. Ὅτι· εἴ ἀδιάθετου συγκληρονομοῦντες οἱ αὐτεξουσίου τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ὑπεξουσίοις συνεισφέρουσι καὶ αὐτοὶ τὰ ἀπὸ πραγμάτων γονικῶν περιελθόντα αὐτοῖς καὶ τὴν χρῆσιν, οὐ μὴν δὲ τὰ ἀπροσπόριστα, ὥσπερ οὐδὲ τὸ πεκούλιον. (N. 9. Kωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 24).

Μ. Οἱ αὐτεξουσίου συγκληρονομοῦντες εἴ ἀδιάθετου μετὰ τῶν ὑπεξουσίων ἀδελφῶν συνεισφέρουσι καὶ αὐτοὶ ὅσα περιῆλθον εἰς αὐτοὺς ἐκ πραγμάτων τῶν γονέων αὐτῶν καὶ τὴν ἐπικαρπίαν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ ἀπροσπόριστα, καθὼς οὐδὲ τὰ χρηματίων.

26. Οἱ αὐτεξουσίου παῖδες ἐκεῖνα συνεισφέρουσι τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς ἰδίοις, ὅσα εἶχον ἐν καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ ἰδίου πατρὸς· εἴ τι δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεκτήσαντο, οὐ συνεισφέρουσιν· ὑπεξαίρουμεν δὲ καὶ ἐκ τούτων τῶν πραγμάτων τῶν ὄντων ἐν καιρῷ τῆς τελευτῆς τοῦ πατρὸς, ὅσα ἐχρεώστουν· τὴν γὰρ καθαρὰν περιουσίαν αὐτῶν συνεισφέρουσιν. (N. 6 Kωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 23).

Μ. Τὰ αὐτεξουσίου τέκνα συνεισφέρουσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἐκεῖνα ὅσα εἶχον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα ἐκτήσαντό τι, δὲν συνεισφέρουσιν· ἐξαίρουμεν δὲ καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων τούτων τὰ ἐχρεώσμενα ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου τοῦ πατρὸς, ὅσα ἐχρεώσθουν· οὕτως συνεισφέρουσι τὴν καθαρὰν περιουσίαν.

27. Ὁ αὐτεξούσιος κἂν αἰτήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἐναντιώσιν οὐ συνεισάγει τὴν προίκα, ἣν ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἐπέδωκε θυγατρός· αὐτῆς γάρ ἡ οὐσία καὶ οὐ τοῦ ἐπιδεδωκότος. (N. 4 Πανθ. 37. 6 (de collatione). Βασ. XLI. 7. 4).

M. Ὁ αὐτεξούσιος, καὶ ἐὰν αἰτήσῃ τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἐναντιώσιν, δὲν συνεισφέρει τὴν προίκα, ἣν ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς ἰδίας θυγατρὸς· διότι ἡ περιουσία εἶναι αὐτῆς καὶ οὐχὶ τοῦ δώσαντος.

28. Ἐδωκέ τις προίκα τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, ὁ ἀνὴρ ταύτης ἀπορῶν ἐδαπάνησε τὴν προίκα· ὕστερον βούλεται ἡ θυγάτηρ εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν εἰσελθεῖν, ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν ἀδελφῶν, τὴν δοθείσαν προίκα συνεισθαλεῖν ἢ γινῶσθαι ἀγαγεῖν καὶ οὕτως ἐπίσης τοῦτοις τὰ πατρικὰ μερίσθαι· πράγματα ἢ ἐὶ οὐκ ἔχει, μὴν δὲ συνεισφέρει τὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν τί γούν δεῖ ἐπὶ τοῦτοις γενέσθαι; ὁ νόμος ὀρίζει· ὡς εἰ μὲν αὕτη ἡ θυγάτηρ καθ' ἑαυτὴν αὐτεξουσία ἐγένετο, ἐπεὶ τὸν ἀνδρὰ ἔδλεπε τὰ οἰκεῖα καταναλίσκοντα καὶ οὐδὲν ἔλεγεν, οὐδὲ ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν, ἑαυτῇ ὀφείλει ἐπιμέμεσθαι καὶ αὐτοὶ τῆς πατρικῆς κληρονομίας ἐξάγεσθαι. Εἰ δὲ ὑπὸ τὸν πατέρα ἦν, ὡς ἐστὶ ὑπεξουσία ἡ καὶ ἄλλως μὲν διῆγε καθ' ἑαυτὴν, ἠδύνατο δὲ τῷ πατρὶ ἀνεναγκεῖν καὶ ἀνήνεγκε καὶ παρεκίνησεν αὐτόν, ἵνα ἀντιλάβηται αὐτῆς καὶ βοηθήσῃ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὁ δὲ πατήρ οὐκ ἐδοθήκει ταύτῃ, τότε ἵνα εἰσέρχηται καὶ αὕτη εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν οὕτως, ὥσπερ ἐὰν εἶχε τὴν προίκα συζυγμένην καὶ συνεισέφερεν αὐτήν, ὡς τῆς αἰτίας ἀπάσης ἀγομένης εἰς τὸν πατέρα τὸν μὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτὴν ἐκδικήσαντα. (Νεαρά 97 κατ. 6).

M. Ἐδωκέ τις προίκα εἰς τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἀπορῶν κατανόησε τὴν προίκα· ἔπειτα θέλει ἡ θυγάτηρ νὰ μετέσῃ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ἀπαιτεῖται παρὰ τῶν ἀδελφῶν νὰ συνεισφέρῃ τὴν δοθείσαν προίκα καὶ οὕτω νὰ διανεμηθῇ ἐξ ἴσου πρὸς αὐτοὺς τὰ πατρικὰ· αὕτη δὲ μὴ ἔχει, συνεισφέρει δὲ μόνον τὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν· τί λοιπὸν θέον γενέσθαι ἐν ταύτῃ περιστάσει; ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι, εἰ μὲν ἡ θυγάτηρ αὕτη ἐγένετο καθ' ἑαυτὴν αὐτεξουσία, ἐπειδὴ ἔδλεπε τὸν ἀνδρὰ καταναλίσκοντα τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ οὐδὲν ἔλεγε, οὐδὲ ἐκίνει κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀγωγὴν, ὀφείλει νὰ μέμνηται ἑαυτὴν καὶ οὕτως ἀποκλείεται τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Εἰ δὲ ἦτο ὑπὸ τὸν πατέρα ὡς ὑπεξουσία ἐστὶ ἡ καὶ ἄλλως διέτριβε μὲν καθ' ἑαυτὴν, ἠδύνατο δὲ ν' ἀναγέρῃ εἰς τὸν πατέρα καὶ ἀναγέρῃ καὶ παρεκίνησεν αὐτόν ἵνα συμβουλεύσῃ αὐτήν καὶ βοηθήσῃ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, ὁ δὲ πατήρ δὲν ἐδοθήκει αὐτήν, τότε δικαιούται ἵνα εἰσέλθῃ καὶ αὕτη εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν ὡς ἐὰν εἶχε τὴν προίκα σὺν καὶ συνεισέφερεν αὐτήν, καθότι ἡ αἰτία ὅλη ἀνάγεται εἰς τὸν πατέρα ὅστις δὲν διετίθεικεν αὐτὴν κατὰ τοῦ ἀνδρὸς.

N. Ὁ 30 Νεαρά τοῦ αὐτοῦ. Ἰωάννου Κομνηνοῦ, καθ' ἣν ἀποκλείονται

πατρικῆς κληρονομίας αἱ ὑπὸ τοῦ πατρὸς προικοδοθεῖσαι θυγατέρες δὲν εἰ, ἅτε μὴ περιεχομένη ἐν τῇ Ῥεζαυβλῳ, ἀλλ' εὐδὲ γνωστὴ, κἂν εὖσα νομοθέτῃ ἡμῶν ἐν ἔτει 1880, ἀνακαλυφθεῖσα δὲ βραδύτερον καὶ δημα-
 θεῖσα τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1852 ὑπὸ Ζαχαρίου. Α. Π. 58 τοῦ 1880 (*18: § 29).

9. Τὰ μὲν ὑπολειφθέντα παρὰ τῶν γονέων ἐξ ἴσου μερίζον-
 ἔαν οὐ διαθέτο· εἰ δὲ διαθήκην ἐποίησε, λαμβάνει· εἰς ἑκα-
 τὴν αὐτῶν, πρὸς ἑ διετύπωσεν ὁ πατήρ· ἂ δὲν ἔχουσιν ἢ ἐν
 κτὶ ἢ ἐν ἄλλῃ δωρεᾷ προγαμιαία συνεισφέρουσιν, ἔαν οἱ λοι-
 πῶν αὐτῶν ἀδελφοὶ οὐκ ἔχουσιν ὅπωςδὴποτε ἐν αὐτοῖς τὸ νόμι-
 μόν παρὰ τοῦ κοινοῦ αὐτῶν γονέως· τότε γὰρ οἱ ἔχοντες
 πληροῦσι τοὺς μὴ ἔχοντας τὸ ἴσον μέρος, ἐξ ὧν ἔχουσιν ἔξω-
 (N. 14 Κωδ. 3. 36 (familiae herciscuudae) Βασ. XLII. 67).

10. Τὰ μὲν καταλειφθέντα ὑπὸ τῶν γονέων ἐξ ἴσου μερίζονται, ἐὰν ἀπὸ
 αὐτῶν ἀδιάθετοι (ἐὰν δηλ. δὲν ἀφῆκιν διαθήκην)· εἰ δὲ ἀφῆκιν ὁ γονεὺς
 ἔκῃ, λαμβάνει ἐν ἑκαστῷ τέκνον ὅ,τι δι' αὐτῆς ὕριον εὖτος· τὴ
 ἢ δὲν δὲ τυχὼν ἔλαβον πρότερον εἴτε λόγῳ προίκου εἴτε ἄλλῃ προγα-
 μίας δωρεᾷ· συνεισφέρουσιν, ἐὰν οἱ λοιποὶ ἀδελφοὶ αὐτῶν δὲν ἔλαβον
 ὅπωςδὴποτε τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτοὺς νόμιμον μερίδα παρὰ τοῦ κοινοῦ
 ὧν γονέως· διότι τότε οἱ πρότερον λαβόντες ἀναπληροῦσιν εἰς τοὺς μὴ
 ἔχοντας τὸ ἴσον μέρος, ἐξ ὧν αὐτοὶ προσεπορίσαντο ἄλλοθεν.

*Οτε ἡ, περὶ διανομῆς δικῆ περιστρέφεται εἰς τὴν μητρικὴν περιου-
 τῶν διαδίκων, δὲν διατάσσεται καὶ ἡ συνεισφορά τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 ἴσης λόγῳ προίκου περιουσίας. Καὶ ἂν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς δοθεῖσαν
 καὶ περιελήφθησαν καὶ πράγματα τῆς μητρὸς, πάλιν ἡ συνεισφορά αὐτῶν
 διατάσσεται, καθότι τὰ δοθέντα ὑπὸ τοῦ κληρονομούμενου συνεισφέρον-
 τὰ δὲ προικοδοτεθέντα ἄλλότρια πράγματα δύναται νὰ διεκδικήσῃ ὁ
 ἐν ἀνήκουσι ταῦτα. Α. Π. 12 τοῦ 1849.

10. Τὰ δωρηθέντα τοῖς παισὶ μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ἰδίου
 πατρὸς οὐ συνεισφέρονται· εἰ δὲ ζῶν ὁ πατήρ ἐδωρήσατο αὐτοῖς,
 εἰσφέρονται, εἰ μὴ ἄρα ῥητῶς ἐκέλευσεν αὐτὰ μὴ συνεισφέρε-
 θαι. (N. 13 Κωδ. 6. (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 28).

11. Τὰ δωρηθέντα εἰς τὰ τέκνα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτῶν δὲν
 εἰσφέρονται· εἰ δὲ ζῶν ὁ πατήρ ἐδωρήσατο εἰς αὐτὰ, συνεισφέρονται,
 εἰ μὴ ῥητῶς διέταξε νὰ μὴ συνεισφέρονται ταῦτα.

11. Ἡ δὲ συνεισφορά γίνεται αὕτως· ἐπροικοδοτεθῆσάν τινες
 παῖδες καὶ τὴν ἀνήκουσαν αὐτοῖς κληρονομίαν λαβόντες ἢ τὴν
 οἰκία ὅπως οἱ γονεῖς ἔδωκαν τούτοις, δεξάμενοι ἐγένοντο
 ἐξούσιοι· μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ ἢ μηδὲλως δια-
 θέκην ποιήσας ἢ ποιήσας μὲν διαθήκην, αὐτῶν δὲ μνημονεύσας·
 θέχοντα· τοῦτο οἱ τοιοῦτοι παῖδες, ἀλλὰ θέλουσιν εἰσελθεῖν
 τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, οἷς

πρότερον οἱ γονεῖς οὐκ ἔδωκάν τι, καὶ ζητοῦσι τὴν πατρικὴν
οὐσίαν ἐπίσης τοῖς ἀδελφοῖς συμμερίσασθαι, καὶ κινεῖται περὶ
τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως ἀγωγὴ. Τότε οὖν ὁ νόμος κελεῖται, ἵνα
συνεισφέρωσι καὶ αὐτοὶ, ὃ πρότερον ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ κοινώσωσι
τοῦτο τοῖς ἑτέροις πατρικοῖς πράγμασι καὶ μετὰ ταῦτα μερισμῷ
γενομένου λάβωσι καὶ αὐτοὶ, εἴ τι ἀνῆκει καὶ τοῦτοις ἐκ τῶν
πραγμάτων τῶν πατρικῶν, ἐπίσης μερισθέντων τοῖς ἀδελφοῖς
καὶ τοῦτο καλεῖται παρὰ τῷ νόμῳ συνεισφορά. Καὶ ὅστις ἀπὸ
τῶν παίδων ἢ προῖκα λάβει ἢ τὴν ἀνῆκευσαν κληρονομίαν καὶ
ἀπεκδέληθῃ, οὐ δύναται ἄλλως μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῶν
μὴ λαβόντων κληρονομίαν ἢ προῖκα τὴν πατρικὴν μερίζειν κλη-
ρονομίαν, εἰ μὴ τὴν ἣν εἶπομεν ποιήσῃ συνεισφορά. (Πρόλ. Ν.
4 § 3 καὶ § 10-12 καὶ 24 Πανδ. 37, 6 (de collatione). Ν. 8
Κωδ. 6, 20 (de collatione).

Μ. Ὁ δὲ συνεισφορά γίνεται οὕτως: ἐποικισθήσαν τέκνα τινὰ καὶ λαβόντα τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὰ κληρονομίαν ἢ δεχθέντα τὴν παρὰ τῶν γονέων δοθείσαν προίκα, κατέστησαν αὐτεξούσια· μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ πατὴρ ἢ μὴ διαθέσας ὀλοτελῶς ἢ διαθέσας μὲν, ἀλλὰ μὴ μνημονεύσας αὐτὰ· τὰ τοιαῦτα τέκνα δὲν δεχονται τοῦτο ἀλλὰ θέλουσι νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ γονεῖς δὲν ἔδωκαν πρότερόν τι, καὶ ζητοῦσι νὰ διανεῖμωσι τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἐξ ἰσοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς, καὶ κινεῖται περὶ τῆς τελευταίας ὑποθέσεως ἀγωγή. Τότε λοιπὸν ὁ νόμος διατάττει νὰ συνεισπέρωσι καὶ οἱ πρότερον ἐδόθη αὐτοῖς καὶ νὰ ἐνώσωσι τοῦτο τοῖς ἄλλοις πατρικοῖς πράγμασι καὶ μετὰ ταῦτα γενομένου μερισμοῦ λάβωσι καὶ οὗτοι ὅ,τι ἀνήκει καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν πατρικῶν πραγμάτων, ἐξ ἰσοῦ μερισθέντων εἰς τοὺς ἀδελφούς· καὶ τοῦτο ἐνομοῦται ὁ νόμος συνεισφοράν. Καὶ οἰονόησθε ἐκ τῶν τέκνων ἢ προίκα λάβη ἢ τὴν ἀνήκουσαν κληρονομίαν καὶ ἀποβλήνῃ, δὲν δύναται ἄλλως νὰ μερίξῃ τὴν πατρικὴν κληρονομίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ λαβόντων κληρονομίαν ἢ προίκα, ἐὰν δὲν ποιήσῃ τὴν ἐνομοῦσαν συνεισφοράν.

32. Οὐ συνασφένουσι τοῖς ἀδελφοῖς οἱ ἀξιοματικοί. (N. 1 §
16 Πανδ., 37, 6 (de collatione). -

Μ. Οἱ ἐν ἁγίστοις διατελοῦντες δὲν συνεισφέρουσι πρὸς τοὺς ἀδελφούς.

33. *Ο κωφορούμενος, πρὶν ἢ τεχθῆναι, οὐ συνεισφέρει, οὐτε ὁ ἀδελφὸς οὐτε ὁ ἐπίτροπος αὐτοῦ. (N. 12 Πανθ. 37. u (de collatione). Βασ. XLI. 7. 11).

M. Ὁ κωφερούμενος πρὶν ἢ γεννηθῇ, δὲν συνεισφέρει, αὐτὸς δ' ἀδελφεῖται
αὐτὸς δ' ἐπίτροπος αὐτοῦ.

34. Ἡ ἐκ διαθήκης κληρονομοῦσα τῆς μητέρας οὐκ ἀναγκά-
ζεται συνιστᾶν τὴν προίκα αὐτῆς.

Μ. Ἡ κληρονομοῦσα ἐκ διαθήκης τῆς μητρὸς ὅαν ἀναγκάζεται νὰ συκοφαντῇ τὴν προτέρα αὐτῆς.

35. Ἡ τῆς κληρονομίας ἀπαίτησις οὐκ ἐκβάλλεται· τῇ τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῇ, ἀλλὰ τῇ τριακονταετηρίδι ἀποκλείεται. (N. 4 Κωδ. 7. 34 (in quibus caussis cessat). Βασ. L. 12. 4).

Μ. Ἡ ἀπαίτησις τῆς κληρονομίας δὲν παραγράφεται διὰ τῆς μακροχρόνιου παραγραφῆς, ἀλλ' ἀποκλείεται διὰ τῆς τριακονταετίας.

N. (Ἰδε § 37).

36. Ὅτι ὁ τῆς τριακονταετίας χρόνος ἐπὶ τοῖς κληρονομίαις καὶ τοῖς ληγάτοις ἀρμόζει. (Πρῶλ. N. 3 Κωδ. 7. 39 (de praescri. XXX). N. 1 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione). N. 5 Κωδ. 7. 35 (quibus non obijcitur).

Μ. Ὁ χρόνος τῆς τριακονταετίας ἀρμόζει καὶ εἰς κληρονομίαν καὶ εἰς ληγάδιον.

37. Ἡ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησις κινεῖται μὲν κατὰ τῶν ὡς κληρονόμων ἢ ὡς μὴ ἀγαθὴν διακατοχὴν νεμομένων, οὐκ ἀντίκειται δὲ αὐτῇ ἡ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσι ἐνιαυτῶν παραγραφὴ· ἐπειδὴ ἀναμειγμέναι εἰσὶν αὐτῇ καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαί, αἵτινες οὐκ ἀναιροῦνται τῇ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσι ἐνιαυτῶν παραγραφῇ. Οἱ δὲ μὴτε ὡς κληρονόμοι μὴτε ὡς ἄρπαγες νεμόμενοι οὐ κατέχονται τῇ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησει, ἀλλὰ τῇ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα κινουμένη ἀγωγῇ, εἰ μὴτε διὰ χρήσεως ἐδέσποσαν μὴτε μακροῦ χρόνου παραγραφῇ ἐκτήσαντο. (N. 7 Κωδ. 3. 31 (de hered. petitione) Βασ. XLII. 1. 65.)

Μ. Ἡ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἀπαίτησις κινεῖται μὲν κατὰ τῶν ὡς κληρονόμων ἢ ὡς μὴ καλῇ πίστει νεμομένων, δὲν ἀντίκειται δὲ εἰς αὐτὴν ἡ παραγραφὴ τῶν δέκα ἢ τῶν εἴκοσι ἐτῶν· διότι ἀναμειγνύονται εἰς αὐτὴν καὶ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαί, αἵτινες δὲν ἀναιροῦνται διὰ τῆς παραγραφῆς τῶν δέκα ἢ εἴκοσι ἐτῶν. Οἱ δὲ μὴ νεμόμενοι οὔτε ὡς κληρονόμοι οὔτε ὡς ἄρπαγες δὲν ἐνέχονται εἰς τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων τὴν ἀπαίτησιν, ἀλλ' εἰς τὴν εἰδικὴν περὶ ἑκάστου ἀγωγὴν, ἐὰν οὔτε διὰ χρήσεως ἐκτήσαντο οὔτε μακροχρόνιον παραγραφῇ ἐκτήσαντο.

N. Πᾶς ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος ἢ γενικὸς καταπιστευματοδόχος, εἴ ἀναλογίης δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἀγοραστὴς τῆς κληρονομίας, δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν κληρονομικὴν αὐτοῦ δικαίωμα δι' ἀπολύτου ἀγωγῆς (τῇ τῶν κληρονομιαίων ἀπαίτησεως, λατίν. καλούμενης hereditatis petitio) κατὰ παντὸς κατέχοντος τὴν κληρονομικὴν οὐσίαν. Ὅθεν καὶ ὁ ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενος εἰς τὴν κληρονομίαν δύναται νὰ κινήσῃ τὴν ἐκ κληρονομίας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ κατέχοντος ὡς κληρονόμου τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν, καίτοι δυνάμει διαθήκης ἀγνώστου εἰς τὸν ἐνάγοντα. Α. II. 107 τοῦ 1868.—Ἡ τῆς κληρονομίας διεκδικητικὴ ἀγωγὴ κινεῖται καὶ κατὰ τὸν ὡς ἄρπαγες νεμομένον, καὶ τοιοῦτος θεωρεῖται τῷ ὄντι πᾶς μὴ προτιμῶν αἰτίαν τινὰ κατοχῆς δικαιολογεῖσθαι τὴν νεμὴν αὐτοῦ. N. 18 II. 2 § 8 καὶ Βασιλ. (42. 1) 18. Ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἄρπα-

γες εἰ ἰσχυρίζονται ὅτι κατέχουσιν ὡς ἐξ ἀδικήτου κληρονομίαι. Α. Π. 1^η τοῦ 1860. Ὡσαύτως κατὰ τὴν Α. Π. 114 τοῦ 1866 ὁ καταλαμβάνων ἀναιρέτως πράγματα, μέρος ἀποτελοῦντα κληρονομίας, πρὶν ἢ ὁ κληρονομούμενος καταλάβῃ αὐτὰ, τῇ περὶ κληρονομίας ἀγωγῇ ἐνάγεται καὶ ὑποχρεύεται ἀποδοῦναι τὰ καταληφθέντα τῷ κληρονόμῳ, εἰ μὴ μόνον ἡ αὐθαίρετος καταλήψις καὶ νομῇ τοῦ κληρονομουμένου ἀποδειχθῶσιν, οὐδεμίαν δ' ἐπιβάρυνανται νὰ ἔχουσιν αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἐναγομένου, ὅς νομίμως δύναται τυχόν νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων, διότι, ὡς περὶ ζῶντος τοῦ κληρονομουμένου, δὲν ἔδυνάτο αὐθαίρετως νὰ καταλάβῃ τὰ πράγματα, ἀλλ' ὡς πάλιν δικαστικῶς νὰ ἐπιδιώξῃ τὰς ἀξιώσεις αὐτοῦ, οὕτω καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ὡρεῖται νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν νόμιμον ὁδόν. Α. Π. 114 τοῦ 1866.—Ἡ τὴν περὶ κληρονομίας ἀγωγὴν κινῶν ἀρκεῖ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τὰ πράγματα, ἀπερ αἰτεῖται, εὑρίσκονται ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ κληρονομουμένου, εἰδόμενῃ δ' ἀναγκαῖον νὰ ποδείξῃ καὶ τὴν κυριότητα αὐτοῦ ἐπὶ τούτων. Τούτο δὲ οἱ ἀπλοὺν γεγονὸς δύναται νὰ ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων. Α. Π. 17 τοῦ 1850. Οὐδ' ἐξετάζεται ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ παραδόσεως τῶν κληρονομιῶν εἰν τα δι' αὐτῆς διεκδικούμενα ἀνήκωσι κατὰ κυριότητα εἰς τὸν κληρονομουμένον, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον ἂν κατεῖχοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ θανάτου του. Α. Π. 231 τοῦ 1883.—Εἰς τὴν περὶ κλήρου ἀγωγὴν περιλαμβάνονται καὶ τὰ προσουήματα τῆς κληρονομίας τὰ ἐκ χρημάτων τοῦ θανόντος μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ προσουήματα (Βασ. 42, 1, 30 § 3). Κατεχόμενος δὲ τυχόν τὸ τοιούτον προσουήμα ὑπὸ τρίτου, δύναται νὰ ἐπιδιώξῃ κατ' αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἀπὸ τῆς συντάξεως καὶ μεταγραφῆς τοῦ συμβολαίου τῆς μεταδιδάσεως. Α. Π. 114 τοῦ 1866. Ἐπίσης καταβλόν ὅτι περιλαμβάνονται καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονομουμένου ἐν τῇ νομῇ αὐτοῦ εὑρεθέντα, καὶ ἂν ἀνήκωσιν εἰς τρίτους. Α. Π. 185 τοῦ 1871.—Ὁ διὰ τῆς περὶ κλήρου ἀγωγῆς ἐναγόμενος θεωρεῖται κατὰ τὸν Ν. 20 § 1 Πανθ. (δ. 3) κακῆς πίστεως κατοχὸς ἀφ' ὅτου περιέλθῃ ἀπωδότης εἰς γνώσιν αὐτοῦ ἢ ἐγερσίς τῆς περὶ κλήρου ἀγωγῆς. Α. Π. 488 τοῦ 1898.—Ἐπὶ τῆς τῶν κληρονομιῶν ἀπαιτήσεως ὁ κακῆς πίστεως νομὸς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ ἐπωφελεῖ διὰπανήματα, καθ' ὅσον ἢ ἐξ αὐτῶν ὠφέλεια ὠφεύσεται. Α. Π. 126 τοῦ 1851.—Ὁ ἐνάγων, εὖ ἀπερίεργος ἢ τῶν κληρονομιῶν ἀγωγῇ, ἐν ἀπεικτίσει κληρονομικῇ χρῆσθ' ἐξ ἰδίων, δύναται νὰ πατήσῃ αὐτὰ παρὰ τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου. Ἄπ. Ἐφ. Ναυπλίας παλαιά.—Δὲν δύναται νὰ τρεῖς βλάβῃ διὰ τῆς χρονίας νομῆς εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἀληθοῦς κληρονόμου ὁ νομίζων ἑαυτὸν ἐκ πλάνης κληρονόμος. Α. Π. 210 τοῦ 1859.—Ἡ δεκαετής παραγραφὴ ἀποκλείεται μόνον ἐπὶ τοῦ ὡς κληρονόμος ἢ ὡς ἀρπαγὴ κατακρατούμενος τὸ διεκδικούμενον κτῆμα. Ἄρα πρὸς τὸν διεκδικούντα διὰ τῆς ἀγωγῆς περὶ κλήρου τὸ κτῆμα, καθὲ ἀγοραστὴν αὐτοῦ, ἀντιστοιχεῖ ἡ δεκαετής παραγραφὴ. Α. Π. 165 τοῦ 1861.

38. Καὶ ὁ κωφὸς καὶ ἄλλος καλῶς ἐνίστανται κληρονόμοι (Ν. 4 § 2 Πανθ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασίλ. XXXV. 9. 4).

Μ. Καὶ ὁ κωφὸς καὶ ὁ ἄλλος καλῶς ἐγκαθίστανται κληρονόμοι.

39. Τὰ ἐν τῷ μέσῳ συμβαίνοντα τῇ κληρονόμῳ εὖ βλαπτέον οἶον εἰν περιορισθῇ ἢ ἐξορισθῇ καὶ πάλιν ἀποκαταστή. (Ν. 6 § 2 Πανθ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9).

Μ. Τὰ συμβαδαινόντα εἰς τὸν κληρονόμον κατὰ τὸν μέσον χρόνον (τὸν ματαῦ δηλονότι τῆς διαθήκης καὶ τοῦ θανάτου τοῦ διαθετοῦ) δὲν βλάπτουσι. γ. εἰς τὴν περιουσίᾳ ἢ ἐξουσίᾳ καὶ πάλιν ἀποκατασταθῇ.

40. Ἐρῶνται ἡ ἐνστάσις, εἰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου μὴ λεγθῇ, ἀλλ' ὁμολογούμενον γνώρισμα. (N. 9 § 8 Πανδ. 28. 5 de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9).

Μ. Ἰσχύει ἡ ἐγκατάστασις καὶ ἂν δὲν λεγθῇ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου, διατρανωθῇ ὁμως δι' ἄλλου χαρακτηριστικοῦ αὐτοῦ γνωρισματος ἀναμνηστικότητος.

41. Οἱ κληρονόμοι δικαίου εἰσὶ διαδόχοι καὶ εἰς τὴν μὴ διεῖλη εἰς αὐτοὺς ὁ διαθέμενος, ἐξ ἴσου καλοῦνται. (N. 6 § 12 Πανδ. 28. 5 de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9.).

Μ. Οἱ κληρονόμοι εἶναι διάδοχοι δικαιώματος καὶ, εἰς τὴν διαθήκην δὲν προσκαλέσῃ τὴν εἰς αὐτοὺς διανομήν, ἐξ ἴσου καλοῦνται.

42. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστρεφῆς καλῶς γράφεται κληρονόμος καὶ ὁ δοῦλος αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, λαμβάνει τὴν κληρονομίαν. (N. 23 § 1 Πανδ. 28. 5 de haeredibus inst.). Βασ. XXXV. 9. 9.).

Μ. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὑποστρεφῆς καλῶς γράφεται κληρονόμος καὶ ὁ δοῦλος αὐτοῦ καὶ, εἰς τὴν ὑποστρεφῇ, λαμβάνει τὴν κληρονομίαν.

43. Ἐγράψα σε κληρονόμον· εἴτα φήμης γενομένης ὡς ἐταλευτήσας, δευτέραν ἔγραψα διαθήκην οὕτως εἰπών· ἐπειδὴ ὅν ἤθελον οὐκ ἤθουνθην σχεῖν κληρονόμον, ἔστω ὁ δεῖνα κληρονόμος· διὰ τοῦτον τὴν γνώμην μου οὐ ὁ πρότερος γινῆ κληρονόμος καὶ εἰδὼς τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ λεγόμενα ὥσπερ ἐν αὐτῇ ἐγγράφεις. (N. 92 Πανδ. 28. 5 de haeredibus inst.). Βασίλ. XXXV. 9. 86).

Μ. Σὲ ἔγραψα κληρονόμον· ἔπειτα διαδοθέντος ὅτι ἀπέθανες, ἔγραψα δευτέραν διαθήκην εἰπών ταῦτα. Ἐπειδὴ ἐκεῖνον, ὅν ἤθελον, δὲν ἤθουνθην γὰρ ἔχω κληρονόμον, ἔστω κληρονόμος ὁ δεῖνα. Λατὼν διὰ τὴν πρόθεσίν μου οὐ ὁ πρότερος γίνεσθαι κληρονόμος καὶ χορηγεῖς τα ἐν τῇ διαθήκῃ κληρονομία ὥσπερ ἐγγράφεις ἐν αὐτῇ.

44. Ἦνίκα τελευτήσῃ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἀδιάθετος, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου ἐννομον ἢ φυσικὸν σχεῖσθαι διάδοχον, τότε ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν τῆς γυναικὸς καλεῖσθαι ἐξ ὁλοκλήρου κληρονομίαν καὶ ἡ γυνὴ τὸν ἀνδρα διατελεῖσθαι. Καὶ γὰρ ὁ νόμος καὶ ἡ φυσικὴ δικαιοσύνη δυνατωτέρους τῆς γυναικὸς τίθεται τοὺς ἀδελφοὺς· τότε γὰρ μόνον ἀνὴρ ἢ γυνὴ κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, ὅταν πᾶσα ἡ συγγενῶν ἀπορία τυγχάνῃ (N. μοναδ. Κωδ. 6. 18. (unde vir. et uxor.). § 4. Βισση. 3. 9 (de bonorum possessione). Βασ. XLV. 5. 2).

Μ. Ἐάν ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ ἀδιάθετος, μηδὲνα ἔχοντες νόμιμον ἢ φυσικὸν κληρονόμον ἐκ τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου, τότε ὁ ἀνὴρ καλεῖται ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὴν κληρονομίαν τῆς γυναίκης καὶ ἡ γυνὴ κληρονομεῖ τὸν ἀνδρα. Διότι καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φυσικὴ δικαιοσύνη θεωρεῖ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπικρατεστέρους τῆς γυναίκης, τότε δὲ μόνον ἀνὴρ ἢ γυνὴ κληρονομοῦσιν ἀλλήλους, ἔταν ὑπάρχῃ παντελὴς ἑλλείψις συγγενῶν.

45. Δύο μῆσι συνοικήσας τις γυναίκα κληρονομεῖ αὐτῆς. (Ν. 19 Κωδ. 6. 37 (de legalis). Βασ. XLIV. 4. 44).

Μ. Καὶ δύο μόνον μῆνας ἔαν συνώκησέ τις πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, κληρονομεῖ αὐτήν.

46. Γράφειν δυναμέθρα κληρονόμους τοῦτο μὲν ἐλευθέρους, τοῦτο δὲ οἰκέτας, καὶ οἰκέτας ἡμετέρους, ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλοτριους· ἀλλὰ καὶ διχα ἐλευθερίας ἢ τοῦ οἰκέτου ἐνστάσις ἐρρωταί. ἥτις χωρὶς ἐλευθερίας γραφέντας αὐτοὺς ἀκωλύτως ἐπὶ τὴν κληρονομίαν καλεῖ. (Ν. 34 πρ. Πανδ. 28 5 (de haered. instit.). Βασ. XXXV. 6. 27 Προχ. 30. 20).

Μ. Δυναμέθρα νὰ γράφωμεν κληρονόμους οὐχ ἦττον ἐλευθέρους ἢ δοῦλους, δοῦλους δὲ ἡμῶν τε καὶ ἄλλων· ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἐλευθερίας ἰσχύει ἡ ἐγκατάστασις τοῦ δούλου, διότι καὶ ἄνευ ἐλευθερίας ἔαν γραφῶσι κληρονόμοι, καλεῖ αὐτοὺς ἀνεμπεδίστως εἰς τὴν κληρονομίαν.

47. Τοὺς δούλους τῶν δυναμένων γράφεσθαι κληρονόμων δυναμέθρα γράφειν κληρονόμους· ὁ γὰρ δοῦλος ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότη αὐτοῦ ἔχει διαθήκης προνόμιον. (Ν. 34 πρ. Πανδ. 28. 5 (de haered. inst.). Βασ. XXXV. 30. 21).

Μ. Δυναμέθρα νὰ γράφωμεν κληρονόμους τοὺς δούλους τῶν δυναμένων καὶ γράφωμεν κληρονόμοι· διότι ὁ δοῦλος λαμβάνει τὸ διαθήκης προνόμιον ἐκ τοῦ προσώπου τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

48. Οὐκ αἰετὶς τὸν ἴδιον δοῦλον ἐνστάτον γράφει κληρονόμον ἰσχυρῶς, ἀλλ' οὐδὲ μετ' ἐλευθερίας, ὡς ἐπὶ τοῦ ποιοῦτος θέματος. Ἀπέθετό τις ἀνὴρ κατηγορίαν κατὰ τῆς ἰδίας γυναίκας λέγων αὐτὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου δούλου μοιχεύεσθαι· μήπω περαιωθέντος τοῦ δικαστηρίου ἢ εἰρημένη γυνὴ τελευτῶσα τὸν εἰρημένον δοῦλον μετὰ ἐλευθερίας ἐνεστήσατο κληρονόμον· μετὰ τὴν ἐκείνης τελευτὴν ζήτησις γέγονεν, εἰ ἄρα ἐρρωταί τὰ τῆς ἐνστάσεως; καὶ οἱ νομικοὶ ἀντέγραψαν, τὸν οἰκέτην ἐνοχον εἶναι τῇ μοιχείᾳ οὐκ ἰσχυρῶς ἐν τῇ διαθήκῃ ἐλευθεροῦσθαι πρὸ τοῦ περάτος τοῦ δικαστηρίου ὑπ' ἐκείνης αὐτοῦ τῆς δεσποίνης, ἥτις ὡς ὑποπεσούσα τῇ αὐτῇ ἐγκλήματι κατηγορεῖται· ὥστε οὖν ἡ ἐνστάσις ἢ ἐπὶ τῇ ποιοῦτῳ γενομένη δούλῳ πάσης ἐστὶν ἰσχύος ἐκτός· (1) (Ν. 48 § 2. Πανδ. 28. 5 (de haeredibus inst.). Βασίλ. XXXV. 9. 42. Προχ. 30. 22).

(1) Παρ' ἡμῶν ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει πρακτικὴν ἔννοιαν.

Μ. Δὲν γράφει τις πάντοτε τὸν δούλον αὐτοῦ ἰσχυρῶς ἐγκατάστατον κληρονόμον, ἀλλ' οὐδὲ μετὰ ἐλευθερίας, ὡς ἐν τῇ ἐφεξῆς περιπτώσει. Ἐνὶ τῇ κατήγγειλε τὴν σύμβιον αὐτοῦ λέγων, ὅτι αὕτη συνέδεσεν ἀμείτους σχέσεις πρὸς τὸν δούλον αὐτῆς· καὶ πρὶν ἢ εἶτι ἡ δίκη περατωθῇ, ἡ εἰρημένη γυνὴ ἀποβήσκει ἐγκατέστησε κληρονόμον μετὰ ἐλευθερίας τὸν δούλον τούτον· μετὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἐξητήθη, εἰ ἰσχύς ἢ ἐγκατάστασις αὐτῆς καὶ οἱ νομικοὶ ἀπεφάνησαν, ὅτι ὁ δούλος καθὼς ἐνόχος τῆς μοιχείας δὲν ἐλευθεροῦται ἰσχυρῶς διὰ τῆς διαθήκης πρὸ τοῦ πέρας τῆς δίκης ὑπὸ τῆς διαποινήσεως αὐτοῦ ἐκείνης. Ἥτις κατηγορεῖται ὅτι ὑπέπεσεν εἰς τὸ αὐτὸ ἐγκλήμα· ὅθεν ἡ τοῦ τοιοῦτου δούλου ἐγκατάστασις εἶναι ἐστερημένη πάσης ἰσχύος (εἰάν τις δὲν εἴη ἡ μοιχεία ἀποδείχθῃ).

49. Οἱ γνησίως τινὰ κληρονομεῖν ὀφείλοντες, εἰ μὴ ὁ μέλλων παρὰ τούτων κληρονομεῖσθαι ἐνόρκως ἢ ἄλλως ἀσφαλίσαντος τὴν ἑαυτοῦ παραστήσῃ περιουσίαν, οὔτε ζητεῖν εἰ περὶ ταύτης ὀφείλουσιν, οὔτε κατ' ἀλλήλων κινεῖν· εἰ δὲ μή, ὁ τοῦτο τελέμων τῆς ἀνγκούσης αὐτῷ κληρονομίας ἐξάγεται καὶ ἀνάξιος κληρονομήσαι τι τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος κρίνεται. Εἰ δὲ μή κατὰ λόγον κληρονομίας, ἀλλὰ διὰ τι προηγησάμενον δάνειον τὴν περιουσίαν τοῦ τελευτήσαντος ζητοῦσιν, ἔξουσι μετὰ τὴν ἐνόρκον ἐκείνου ἀσφάλειαν περὶ ταύτης ζητεῖν. (1) (Νεαρά 48 κεφ. 1).

Μ. Οἱ ὀφείλοντες νὰ κληρονομήσωσι τινὰ νομίμως, εἰ μὴ ὁ μέλλων νὰ κληρονομηθῇ ὑπ' αὐτῶν ἐνόρκως ἢ ἄλλως βεβαιώσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, οὔτε νὰ ἀμειψήσῃ αὐτὴν ἐφεξῆς δύνανται, οὔτε νὰ ἐνάγωνσιν ἀλλήλους· εἰ δὲ μή, ὁ τολμών τοῦτο ἀποπέμπεται τῆς ἀνγκούσης εἰς αὐτὸν κληρονομίας, λογιζόμενος ἀνάξιος νὰ κληρονομήσῃ τι ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀποθανόντος. Εἰ δὲ ζητοῦσι τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος οὐχὶ λόγῳ κληρονομίας, ἀλλὰ διὰ προηγηθῆναι δάνειον, ἐπιτρέπεται καὶ μετὰ τὴν ἐνόρκον αὐτοῦ βεβαιώσιν νὰ ἀμειψήσῃσι περὶ αὐτῆς.

50. Μήτηρ ψευδῶς ἀκούσασα τὸν στρατιώτην υἱὸν αὐτῆς τελευτῆσαι, κληρονόμον ἄλλον ἔγραψε· καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνει τὴν κληρονομίαν καὶ δίδωσι τὰ ληγᾶτα καὶ τὰς ἐλευθερίας. (Ν. 28 Πανδ. 5. 2 (de inofficioso testamento). Βασ. XXXIX. 1. 28. Πρωγ. 30. 28).

Μ. Μήτηρ, ψευδῶς ἀκούσασα ὅτι ἀπέθανεν ὁ στρατιώτης υἱὸς αὐτῆς, ἔγραψεν ἄλλον κληρονόμον· καὶ ὁ υἱὸς λαμβάνει τὴν κληρονομίαν καὶ χορηγεῖ τὰ κληροδοτήματα καὶ τὰς ἐλευθερίας.

(1) *Οὐ καὶ *Ἀρμεν. βιβλ. Γ' τίτλ. Ε' § 70—72. *Ὅθεν οἱ δανεισταὶ δὲν δεσμεύονται ἐκ τῆς ἐνόρκου δι' ἀπογραφῆς βεβαιώσεως τῆς περιουσίας, δύνανται νὰ ποδίζωσι τὴν ἀληθῆ τῆς περιουσίας κατάστασιν. Ἄλλ' οἱ δικαιούμενοι εἰς νόμιμον ποστημῆριον ἀναγκαῖοι κληρονόμοι δύνανται νὰ δεσμευθῶσι. (*Οὐα Παπαρ. Κλ. Δ, § 397 ὑποσ. 1 καὶ Καλλιγᾶ § 371).

51. Ὁ βουλούμενος ὑπαισθελθὲν ἢ παραιτήσασθαι τὴν κληρονομίαν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ δεῖλται τοῦτο ποιεῖν καὶ πληροῦν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν γνώμην τοῦ τελευτήσαντος· εἰ γὰρ τις ἐκ ψήρου δικαστικῆς ὑπομνηθεὶς ἐνιαυτὸν ὅλον ἐλκύσῃ μὴ πράττων τοῦτο ὃ προσετάχθη, εἰ μὲν τις ἐκείνων εἴη τῶν ἀναγκαστικῶς ἐκ τοῦ νόμου τι λαμβανόντων, εἰς πλεόν δὲ ἢ καθόσον ὁ νόμος αὐτῷ δίδωσι γεγραπταὶ κληρονόμος, τοσεῦτον αὐτὸν λαμβάνειν μόνον, ὅπως αὐτῷ ὁ νόμος δίδωσι κατὰ τὴν τρίτην τῶν ἐξ ἀδιαθέτου μοῖραν συγχωροῦμεν, τὸ δὲ σὺμπαν ἀφαιρεῖσθαι. Εἰ δὲ μὴ εἴη τοιοῦτο πρόσωπον καὶ τὸ προσταγμένον εἰσὼ τοῦ ἠθύντος οὐ πληρώσειε χρόνου, οὐδ' ὅπως οὐ λήψεται τῶν καταλειμμένων αὐτῷ. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ, φησί, δίδομεν τὴν ἐκ δικαστικῆς ὑπόμνησιν ψήρου. Ἀνθρώποις δὲ καὶ ἐλάττωσιν οὐδὲν ὁ παρὼν προκρίνει νόμος. (Νεαρά 1 κεφ. 4 ἐπ. κεφ. 4 πρ. § 1. Σύνοψις XLIV. 4. 6.)

Μ. Ὁ θέλων νὰ δεχθῇ ἢ νὰ παραιτήσῃ τὴν κληρονομίαν δεῖλται νὰ πράξῃ τοῦτο ἐντὸς ἔτους καὶ νὰ ἐκπληρώσῃ κατὰ πάντα τρόπον τὴν θέλησιν τοῦ ἀποθανόντος· εἰ δὲ τις ἀναμνηθεὶς διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως δὲν ἐκτελέσῃ τὸ προσταγθὲν ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον, εἰ μὲν εἶναι τις ἐξ ἐκείνων ὅτινες ἐξ ἀναγκῆς λαμβάνουσι τι ἐκ τοῦ νόμου, ἐγγράφῃ δὲ εἰς πλειοτεραν ἢ ὅσον ὁ νόμος χορηγεῖ αὐτῷ, τοσεῦτον μόνον συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ὅσον ὁ νόμος δίδει εἰς αὐτὸν κατὰ τρίτην μοῖραν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου· τὸ δὲ ἄλλο ὅλον ἀφαιρεῖται. Εἰ δὲ τοιοῦτο πρόσωπον δὲν εἶναι καὶ τὸ προσταγθὲν δὲν ἐκπληρώσῃ ἐντὸς τοῦ ἠθύντος χρόνου (τοῦ ἐνιαυσίου διαστήματος) δὲν λαμβάνει τὸ ἐλάχιστον τῶν ἀρεθέντων εἰς αὐτόν. Ἀρχὴν δὲ τοῦ ἔτους, λέγει, δίδομεν ἀπὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως. Τοῖς δὲ ἀνθρώποις καὶ ἀνηλίκους δὲν βιάζεται ποσὺς ὁ παρὼν νόμος.

52. Ἐπὶ τῶν ἀμαρτημάτων οὐκ εἰς τὴν ποινὴν, ἀλλ' εἰς τὸ περιελθὼν ὁ κληρονόμος ἐνέχεται. (Ν. 38 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 38. Σύνοψις 11. 3.)

Μ. Ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων οὐκ εἰς τὴν ποινὴν, ἀλλ' εἰς τὸ περιελθὼν ἐνέχεται ὁ κληρονόμος (δηλονότι δὲν ὑφίσταται μὲν τὴν ποινὴν ὁ κληρονόμος, ἀλλ' ὑποχρεοῦται νὰ ποδώσῃ ὃ τι περιῆλθεν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀδικήματος).

53. Τότε εἰς τὸ περιελθὼν ὁ κληρονόμος ἐνέχεται, ὅτε οὐκ ἐξ οἰκείου ὁλόγου, ἀλλὰ τοῦ τελευτήσαντος ἐνέχεται. (Ν. 44 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 44. Σύνοψις II. 3. 44.)

Μ. Εἰς τὸ περιελθὼν τότε ἐνέχεται ὁ κληρονόμος (καὶ οὐκ εἰς τὴν ποινὴν), ὅσῃς δὲν ἐγκαλεῖται ὡς αὐτὸς οὗτος ὁλόγως ἐνεργήσας, ἀλλ' ὡς ὠφελήθης ἐκ ὁλόγου τοῦ ἀποθανόντος.

54. Ὁ κληρονόμος τὸ αὐτὸ δίκαιον ἔχει, ὅπερ ὁ τελευτή-

)(*) (N. 54 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II.

Ο κληρονόμος ἔχει οἷα δικαιώματα καὶ ὁ ἀποθανών.

Κληρονομία ἐστὶν ἡ εἰς ὀλόκληρον διαδοχὴ τοῦ δικαιέου, διαθέμενος εἶχεν. (2) (***) (N. 62 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 62).

Ἐκ τῶν διατάξεων τούτων προκύπτει, ὅτι ἡ διαδοχὴ ἐνατρέχει μέχρι τῆς ὥρας, καὶ ἡν ἐτελεύτησεν ὁ κληρονομούμενος· θύεν, μὴ ἐπακούσης τῆς κληρονομίας πρὸς ἐξέρληξιν τῶν χρεῶν αὐτῆς, ὁ μὲν ἐνεγκται ἐξ ιδίων· αἱ δὲ τυχόν προϋπάρχουσαι ἐνοχαὶ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ κληρονομούμενου ἀποσβέννυνται αὐτοδικαίως διὰ συγχύσεως, πᾶν ἄλλο δικαίωμα· μόνα δὲ τὰ προσωπικὰ δικαιώματα (οἷον ἐπικτλ.) δὲν μεταβαίνουν εἰς τοὺς κληρονόμους.

ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὁ ἔχων οὐσούφρουκτον ἀγροῦ ἢ εἰκὸς δίκαιον λέγεται αἱ δίκαιον οὐ πραγματικόν, ἀλλὰ προσωπικόν, καὶ ἕως οὗ τὰς ζωαίεται, ἀπολαύει τῆς χρήσεως τῶν καρπῶν (οὐσούφρουκτος γὰρ καταρῶς ἡ χρῆσις λέγεται) καὶ ἀποκερδαίνει αὐτὴν· τελευτήσαντος αὐτοῦ, σβέννεται ἡ χρῆσις καὶ εἰς κληρονόμους οὐ διαβαίνει· διὰ τὸ προσωπικὸν ἦν τὸ δίκαιον καὶ συνεσβεσθὲν τῷ προσώπῳ τοῦ τελευτήσαντος. Εἰ δ' ὁ τελευτήσας ἐχρεωστὴς παρὰ τινος ρ'. νόμ. ἢ εἶχεν ἀγροῦ κτήματος διαφέροντος αὐτῷ δεσποτικῶς, ἔχει ταῦτα καὶ ὁ κληρονόμος· οὐκ εἰσὶ προσωπικὰ, ἀλλὰ τῆς οὐσίας ὡσαύτως καὶ ὁ κοινῶς ἐχρεωστὴς τῷ κοινῶν καὶ ὁ ἀνὴρ εἰ ἐχρεωστὴς τῇ γυναικὶ τὴν προίκα διαβυγέσης ὅπ' αὐτοῦ, καταδικάζονται καὶ ἀπαιτοῦνται σύγ' ἄλλοι τὰ χρεῖα, ἀλλὰ μέχρις εὐπορίας, καταλιμπανόμενοι αὐτοῖς τῶν ἐπαρῶν εἰς ἀποτροπὴν· ἄλλα τούτοις τὸ πρὸνόμιον καὶ τὸ δίκαιον ὡς πρὸν οὐ διαβαίνει εἰς κληρονόμους, ἀλλὰ τελευτήσαντος τοῦ κοινῶν οὗ κληρονόμος ὀλόκληρον ἀπαιτεῖται τὸ χρεὸς· ὡσαύτως καὶ ὁ τοῦ κληρονόμος ὀλόκληρον ἀπαιτεῖται τὴν προίκα, μὴ παρεσβέντων αὐτῷ ὡς διατροπὴν ἀρκούντων, εἰμήπου παῖς ἐστὶ κοινὸς τοῦ ἀνδρός καὶ γυναικὸς τῆς ἀπαιτούσης τὴν προίκα· τότε γὰρ καὶ οὗτος μέχρις εὐπορίας ἀπαιτεῖται, πλὴν οὐ τῷ δικαίῳ τῆς κληρονομίας, ἀλλὰ τῷ πρὸνόμενῳ καὶ ὁ υἱὸς γὰρ μέχρις εὐπορίας ἀπαιτεῖται καὶ ὁ πατὴρ καὶ ὁ γίνωσκε δὲ ὅτι τὰ ἀρμόζοντά τινι δίκαια ἢ προσωπικὰ εἰσὶ καὶ εὐτετὴ τοῦ προσώπου σβέννόμενα, ἢ πραγματικὰ καὶ τῆς οὐσίας καὶ οὐσι καὶ εἰς κληρονόμους.

Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 54.

ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦ τῆς διαδοχῆς ὄνομα πολυσήμαντόν ἐστιν· λέγεται δοχὸς καὶ ἀπὸ δωρεᾶς Πέτρου ἢ πράσεως, ἀπὸ ἀνταλλαγῆς ἢ ἀπὸ ληλαθεῖν πρᾶγμα τοῦ Πέτρου· ἀλλ' οὗτοι εἰ καὶ διάδοχοι λέγονται, ὡς λέγονται δικαίου διάδοχοι, ἀλλὰ πράγματος, καὶ δῆλον ἐκ τούτου. ὁ ἔχων ἀγρὸν τὸν Γρηγοριανὸν ὡμολόγησε δίδναι τῷ ἀγρῷ τοῦ ἑαυτοῦ κατ' ἔτος ρ'. μοδίους σίτου ἐκ τοῦ ἀγροῦ τοῦ Γρηγοριανοῦ· εἴτα ἐπὶ τὸν Γρηγοριανὸν ἀγρὸν πρὸς τὸν Παῦλον· ὁ Παῦλος οὐκ ἀπαιτήθη· τοὺς ἑκατὸν μοδίους τοῦ σίτου τοῦ ἔχοντος τὸν ἀγρὸν τὸν ὁμορουντα,

(ΠΕΡΙ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ)

Μ. Κληρονομία εἶναι ἡ εἰς ὁλόκληρον διαδοχὴ τοῦ δικαίου, ὅπερ εἶχεν ὁ διαθετής.

56. Ὅπου ἡ κληρονομία ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ χωρὶς γυναικός. (*) (N. 73 Πανδ. 50, 17 (de regulis juris). Βασίλ. II. 3, 73. Σύνοψις II. 3, 73).

διοτι πραγματος γεγὼνε διαδοχος, ἦγουν τοῦ ἀγροῦ, οὐ μὴν καὶ τῆς ἐπερωτήσεως ἥτοι τῆς ὁμολογίας, ἥτις ἐστὶν ἀσώματον δικαίον καὶ τῶ προσώπῳ τοῦ ὁμολογησάντος ἐμπηγνυμενόν. Λεγεται διαδοχος καὶ ὁ κληρονόμος, εἴτε ἀπὸ διαθήκης ἐστὶν εἴτε ἐξ ἀδιαθετοῦ καὶ διαδοχος οὐχὶ πραγματος ἐνός ἢ δικαίου ἐνός τυχόν ἀγωγῆς μιᾶς, ἀλλὰ παντός δικαίου, ὅπερ ὁ τελευτήσας εἶχεν, οἷον ὡς ἐπὶ θεματος τοῦ ἀνωτέρου· ἐτελευτήσεν ὁ Πέτρος ὁ τὸν Γρηγοριανὸν ἔχων ἐκληρονομήτη παρὰ τοῦ Παύλου· ὁ Παῦλος ἀπαιτηθήσεται τοὺς ρ'. αἰτεῖ μεδίους ἰσχυρώς· γέγονε γὰρ διαδοχος παντός τοῦ δικαίου τοῦ Πέτρου, ἀλλὰ γὰρ ἐστὶ διαθεμένος ὁ κληρονόμος, καὶ ὅσας ἀγωγὰς εἶχεν ὁ τελευτήσας, εἴτε προσωπικὰς εἴτε πραγματικὰς, ἔχει ταύτας καὶ αὐτός· καὶ ὅσας ὑπέκειτο ὁ τελευτήσας καὶ ἦν ἐνοχος, ὑπόκειται καὶ ὁ κληρονόμος, μὴν εἰσὶν αἱ οὐσιακαὶ ἀγωγὰι καὶ τὰ προνόμια· εἰον τί λεγῶ, ἐπρωτηθῇ ὁ τελευτήσας δοῦναι Πέτρος ρ'. νομ. ἀναγκάζεται καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δοῦναι ταῦτα· ἠγόρασεν ὁ τελευτήσας ἀπὸ τινος κτήμα, καὶ οὐκ ἐβόησε παραλαβεῖν αὐτὸ, ὁ κληρονόμος αὐτοῦ δύναται καταναγκάσαι τὸν πωλήσαντα ποιῆσαι τὴν παραδοσὶν πρὸς αὐτόν· εἶχεν ὁ τελευτήσας κατὰ τινος πραγματικῆς ἀγωγῆς κρατοῦντος κτήμα ἢ οἰκίαν διαφέρουσαν αὐτῷ, ἔχει ταύτην καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ· ὥσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν εἰ ὁ τελευτήσας κατέβηκεν ἀλλότριον κτήμα ἢ οἰκίαν, ἐναγθῆσεται ὁ κληρονόμος αὐτοῦ περὶ αὐτῶν. Ἐάν δὲ ἀγωγὰς εἶχεν ὁ διαθεμένος ἢ ὑπέκειτο ἀγωγῇ μὴ φερομέναις πρὸς τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ ἰδίου προσώπου, ἢ τὸ ἀναπαλιν πρὸς τιμωρίαν, αὗται οὐ διαβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, τοὺς διαδόχους παντός τοῦ δικαίου, εἰ μὴ περὶ δικαστηρίαις ἐκινήθησαν. οἷον ὁ Πέτρος ἐπὶ ζῶν ὑβρίσθη παρὰ τοῦ Παύλου καὶ ἤρυσεν αὐτῷ κατὰ τοῦ Παύλου ἡ περὶ ὑβρέως ἀγωγὴ, ἥτις οὐκ ἀνακαλεῖται ἢ ἀπαιτᾶται πρῶτον τι ἀφαιρθεὶν ἀπὸ τῆς οὐσίας τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ἐκδικεῖ τὴν τιμὴν τῷ ὑβρισθέντι· ἢ τὸ ἀνάπαλιν ὑβρίσει τινα καὶ ὑπέπεσε τῇ περὶ ὑβρέως ἀγωγῇ, αὗται οὐ διαβαίνουσιν εἰς κληρονόμους, οὔτε κατὰ κληρονόμων δίδονται· οὐ γὰρ εἰσι μέρος τῆς οὐσίας, ἀλλὰ σθεννυνται τῇ τελευτῇ τῶν ἀμαρτησαντων, εἰ μὴ πολλακις ἐκινήθησαν ἐν δικαστηρίῳ ἐπὶ ζώντων τῶν ἀμαρτησαντων· τότε γὰρ ἀρμόζουσι καὶ κληρονόμοις καὶ δίδονται καὶ κατὰ κληρονόμους.

(*) ΣΥΧΟΛΙΟΝ. Τὸ ἐπιτροπεύειν καὶ πάλαι καὶ νῦν βάρος ἦν καὶ ἐδίδετο τοῖς ἀνθρώποις κατ' ἀξίαν καὶ οὐχ ὡς ἔτυχεν. Οἷον ἐάν τελευτήσῃ τις τυχόν ἀδιαθετός, καταλιπὼν ἓνα ἢ δύο παῖδας ἀνήδους ἥτοι ἐλάττωνας τῶν ἰδ., ἐτῶν, οἱ τοιοῦτοι παῖδες δεόνται ἐπὶ τρόπῳ καὶ ζητεῖ ὁ ἄρχων τυχόν ἢ ὁ δικαστής, τίνα δώσει ἐπίτροπον; καὶ μάθῃνε παρὰ τοῦ νόμου, ἥτοι τοῦ παρόντος· κεφαλαιόν, ὅτι ἐκεῖνον ποίησον ἐπίτροπον τῶν παίδων, τὸν καὶ προτιμώμενον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Τέλος ὅστις προτιμᾶται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτῶν, ἐάν τελευτήσῃ, ἐκεῖνος καὶ τὸ βάρος ὑποδέσσω τῆς ἐπιτροπῆς· ὅπου γὰρ φησὶν ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ οἷον ἔχουσιν οἱ παῖδες ἀδελφὸν προδιοικηθέντα παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς.

ἢ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπεία, ἐκτὸς τῆς γυναικὸς δὴ καὶ κληρονόμος οὖσα δὲν δικαιούται νὰ ἐπιτροπεύῃ).

ὁδὲς πλέον οὐ ἔχει τῷ ἰδίῳ παραπέμπει κληρονόμῳ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 120. II. 3. 118).

ὁ παραπέμπει εἰς τὸν κληρονόμον αὐτοῦ πλείοτερον ἢ ὅ, τι ἔχει. ὅτε ἀπὸ δόλου τοῦ τελευτήσαντος εἰς τὸ περιελθόν ὁ ὅς ἐνάγεται, ἀρκεῖ πρὸς ῥοπήν περιελθεῖν εἰς αὐτόν. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 127. II. 3. 124).

ὁ κληρονόμος ἐνάγεται εἰς ἀπόδοσιν τοῦ περιελθάντος εἰς δόλου τοῦ ἀποθανόντος, ἀρκεῖ καὶ ἡ ἐπὶ στιγμὴν περιελευσίς αὐτοῦ (ὁπορευοῦται δηλαδὴ ὁ κληρονόμος καὶ ἐὰν ἐπὶ στιγμὴν μόνον ὁ ἐκ τοῦ δόλου τοῦ θανόντος περιελθὼν εἰς αὐτόν).

ὁ ἀντὶ μὴ γεγραμμένου ἐστὶ τὸ καταλειμπαζόμενον ἐν διαθήκῃ ὑπευθύνους τιμωρίας. (1) (N. 17 πρ. Πανδ. 48. 19 (de testam.)) Βασ. LX. 51. 16).

ἄγραφον λογιζεται τὸ καταλειπόμενον ἐν διαθήκῃ πρὸς τοὺς τιμωροὺς ἐγκλήματος (τοὺς ὑποστάντας μεγιστην καὶ μεσην ἀλλοίωσιν τάσεως αὐτῶν λόγῳ ἐγκληματικῆς ποινῆς).

ὅταν τις παρανόμως ἀγᾶγῃται τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν παρ' αὐτοῦ μὲν αὐτὸς ἐκ τῆς διαθήκης αὐτῆς οὐ δύναται· ἐκ τῆς αὐτοῦ λαμβάνει. (N. 1 § 1 Πανδ. 34. 9 (de testam. ut indignis). Βασ. LX. 42. 2).

ὅταν τις παρανόμως νυμφευθῇ τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, οὗτος ἀπὸ τῆς αὐτῆς δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι, ἐκείνη δὲ λαμβάνει ἐκ διαθήκης αὐτοῦ.

ὁ προδότης τὸ ἄγιον βάπτισμα οὐ μαρτυρεῖ, οὐ διατί-

θεύει, ὁ ἀδελφεὸς αὐτῶν ἐπιτροπεύσει, διότι καὶ προτιμάται πάντων εἰς τὴν κληρονομίαν. Ταῦτα δὲ γίνεται πλὴν γυναικὸς· ἡ γυνὴ προτιμάται γυνὴ εἰς κληρονομίαν, ἀλλ' οὖν εἰς ἐπιτροπὴν οὐ δύναται· λέγει ὁ νόμος, γυνὴ πολιτικὸν ὀφείκειον οὐ μετέρχεται, καὶ ἡ μᾶλλον ἐστὶ πολιτικὸν ὀφείκειον. Οἷον ἐὰν οἱ παῖδες ἔχωσι τελευτήσαν καὶ προδοικηθῇ, ἔχωσι δὲ καὶ θεῖους πρὸς πατέρας ἢ μητέρας, τὴν κληρονομίαν ἡ ἀδελφὴ προτιμάται, εἰς δὲ τὴν ἐπιτροπὴν οὐ δύναται· ὑπεισελθεῖν. Γίνωσκε δὲ ὅτι ἐπὶ ἐνὸς ἡμέματος ἐπιτροπεύει ὁ ἐάν μὴτῃ ἔχῃ παῖδας ἀνδρῶς, καὶ ἀποτάσσεται τῇ δευτερογαμβρῇ αὐτῶν.

ἡμῖν ἡ διαταξὶς αὕτη ὡς συνδεομένη πρὸς τὴν ἐπὶ Ῥωμαίων διαδικασίαν δὲν ἰσχύει τανῦν. Παρ' ἡμῖν τανῦν μόνοι οἱ εἰς ἐγκλήματιν ποινὴν καταδικασθέντες ὑπόκεινται εἰς ἀνικανότητα κτήσεως. Ν. ἀρθ. 26 καὶ ψήφισμα 31 Ὀκτ. 1862 περὶ καταργήσεως τοῦ ἡμετέρου νόμου).

θεταί, οὔτε ἄλλον διαδέχεται· διαδεχέσθωσαν δὲ αὐτὸς
 θέτου χριστιανοὶ συγγενεῖς. (1) (N. 3 καὶ 4 Kωδ.
 apostatis). Βασ. LX 54. 24 καὶ 25. Σύνοψις LX. 54.

M. Ὁ προδῶσας τὸ ἅγιον βάπτισμα (δηλονότι ἐξομῶσας τὸ
 σμῆν) οὔτε νὰ μαρτυρήσῃ, οὔτε νὰ διαθήσῃ δύναται, οὔτε ἀπὸ
 χθῆ (ὡς κληρονόμος)· κληρονομοῦσι δὲ αὐτὸν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου
 συγγενεῖς.

62. Ἐνστατήσαντος Πέτρον καὶ τοὺς ἀδελφούς·
 μὲν εἶπω ἐξ ἰσων μερῶν, ἐξ ἰσου πάντες κληρονομοῦσι·
 μὴ εἶπω, Πέτρος τὸ ἥμισυ λαμβάνει καὶ οἱ ἀδελφοὶ
 ἥμισυ. (N. 13 πρ. Πανθ. 28. 5 (de haeredibus)
 Σύνοψις XXXV. 9. 13).

M. Ἐγκαταστήσας τὸν Πέτρον καὶ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ
 εἶπω εἰς ἴσα μέρη, ὅλοι κληρονομοῦσιν ἐξ ἰσου· ἐὰν δὲ δὲν εἶπω
 λαμβάνει τὸ ἥμισυ καὶ τὸ ἥμισυ τὰ τέκνα τοῦ ἀδελφοῦ.

63. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας οἱ
 φέρονται, εἰ μὴ ὑπέρθεσις γέγονεν ἢ ῥητῶς αὐτοὺς
 ἀποκαταστήσαι· λογίζεται δὲ εἰς φαλκιδιον· ὁ γὰρ ἀπὸ
 καταστήσαι κληρονομίαν, ἐκεῖνο δοκεῖ λέγειν ὅπερ ὑπὲρ
 κληρονομίας· οἱ δὲ καρποὶ οὐ τῇ κληρονομίᾳ ἀλλὰ τῇ
 μασί λογίζονται· (N. 18 πρ. Πανθ. 36. 1 (ad SC.
 Βασίλ. XXXV. 11. 18. Σύνοψις XXXV. 11. 14).

M. Ἐν τῇ δυνάμει καταπιστεύματος (φιδεικόμεσ σου) ἀπὸ
 τῆς κληρονομίας οἱ καρποὶ (οὗς ἔλαβεν ὁ κληρονόμος) δὲν συγκατα-
 λήν· ἐὰν κατέστη ὑπέρθεσις ἢ ῥητῶς παρηγγέλη νὰ ἀποκατα-
 γίξεται δὲ εἰς φαλκιδιον· διότι ὁ ἀξιῶν τὴν ἀποκατάστασιν
 ὑπολαμβάνεται ἀξιῶν τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν κληρονομίαν· οἱ δὲ
 θεωροῦνται ἀνήκοντες εἰς τὴν κληρονομίαν, ἀλλ' εἰς τὰ πράγματα.

64. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας καὶ οἱ
 τὰ ἐνοίκια ὡς καρποὶ καταφέρονται καὶ οὐ διαφέρουσιν
 πῶν χρῆτων τῶν ὑπὸ αἵρεσιν ἢ κατ' ἐνιαυτὸν ἢ μῆνα κα-
 μένων. Καὶ οὗς μὲν ἔλαβεν ὁ κληρονόμος μὴ ποιήσας
 ἀποκατάστασιν ὑπέρθεσιν, οὐκ ἀπαιτεῖται. Εἰ δὲ εἴω-
 ῃ κληρονομία, ἐπιζητεῖ ὁ τὴν ἀποκατάστασιν ἀξιωθεῖ-
 ταστῆναι, δεῖλε· εἰσακούεσθαι· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ
 θέμενος ἐπηρώτησε τόκων ἢ ἀγροὺς ἐγεώργησεν· εἰ γὰρ
 ὁ κληρονόμος ἐδάνεισεν ἢ ἐγεώργησεν, ἐπειδὴ ἰδίῳ κιν-
 νεῖζει καὶ δαπανᾷ περὶ τὴν γεωργίαν, οὐδὲν τούτων

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει νῦν ὡς ἀπέδουσα εἰς τὰς ἀρχαῖς
 ἐκκλησιαστικὰς· ἀλλὰ καὶ νῦν ὁ ἀλλόθρησκος δὲν δύναται νὰ χρησι-
 μαύρῃ εἰς διαθήκην χριστιανοῦ (Ψηφίσματος περὶ διαθηκῶν πα-
 τερῶν).

στησι τῷ φιδεϊκομισσαρίῳ μὴ ποιήσας ὑπέρβειν. (N. 44 § 1 Πανδ. 39. 1 (ad SC. Trebellianum). Βασ. XXXV. 11. 41. Σύνοψις XXXV. 11. 35).

Μ. Ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας καὶ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐνοίκια λογίζονται ὡς καρποὶ καὶ δὲν διαφέρουσι τῶν λοιπῶν γραῶν τῶν ὑπὸ αἵρεσιν ἢ κατ' ἔτος ἢ μῆνα ὀφειλομένων. Καὶ δσους μὲν ἔλαβεν ὁ μὴ ὑπερήμερος περὶ τὴν ἀποκατάστασιν κληρονόμος, δὲν ὀφείλει νὰ ποδώσῃ. Εἰ δὲ ἂν αἰώσεις τὴν ἀποκατάστασιν ἐπιζητεῖ νὰ ἀποκαταστῇ ὅποια νῦν διατελεῖ ἡ κληρονομία, ὀφείλει νὰ εἰσκαυῖται· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς συμφωνηθέντων τόκων ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γεωργηθέντων ἀγρῶν· ὅτι εἰν αὐτὸς ὁ κληρονόμος ἐδάνεισεν ἢ ἐγεωργήσεν, ἐπειδὴ ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἐδάνεισε καὶ περὶ τὴν γεωργίαν ἐδαπάνησε, οὐδὲν τούτων ἀποκαταστῆσαι πρὸς τὸν καταπιστευματοδόχον μὴ καταστὰς ὑπερήμερος.

65. Αἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι αἵρέσεις περαιοῦνται τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ληγάτων καὶ χωρὶς αἵρέσεως ταῦτα παρέχονται· (N. 14 Πανδ. 28. 7 (de conditionibus instit.). Βασίλ. XXXV. 12. 14. Σύνοψις XXXV. 12. 14).

Μ. Αἱ παράνομοι καὶ καταγέλαστοι αἵρέσεις ἀραιροῦνται ἐκ τῶν ἐγκαταστάσεων καὶ κληροδοτημάτων (θεωροῦνται μὴ ὑπάρχουσαι) καὶ δίδονται ταῦτα ἀνευ αἵρέσεως.

66. Εἰ παῖδας ἔχει τις νομίμους μὴ δύνασθαι αὐτὸν τοῖς φυσικοῖς παισὶ μῆτε τοῖς ἐκ παλλακῆς περαιτέρω μιᾶς οὐγγίας αὐτοῖς καὶ τῇ μητρί αὐτῶν καταλιμπάνειν· (1) εἰ δὲ παλλακὴ μόνη εἴη, ταύτῃ τὸ ἥμισυ οὐγγίας καταλιμπάνεσθαι ἢ δωρεῖσθαι. Εἰ μέντοι παῖδας οὐκ ἔχει γνησίους, ἢ τινα τῶν ἀνιόντων, εἰς ἀνάγκη νόμου καταλιμπάνειν μέρος τῆς οἰκείας περιουσίας προσήκει τοὺς διατιθεμένους, ἅδεια ἔστω καὶ εἰς τὰς 16' οὐγγίας γράφειν τοὺς φυσικοὺς παῖδας κληρονόμους. Εἰ δὲ ἔχοιεν τινας τῶν ἀνιόντων, τὴν νόμιμον αὐτοῖς καταλιμπανέντωσαν μίραν, τὸ δὲ λοιπὸν εἰς τοὺς φυσικοὺς παῖδας παραπέμπειν πείσαν ἐχέτωσαν. Ἀδιαθέτων δὲ τελευταίωντων τῶν τοὺς φυσικοὺς παῖδας ἐχόντων, δύο μόνας οὐγγίαν τοὺς παῖδας ἅμα τῇ μητρί μερίζομένας· ὥστε ἐνὸς παιδὸς μερίδα καὶ τὴν μητέρα λαμβάνειν, εἴπερ γνήσιοι παῖδες οὐκ εἰσὶν· εἰ δὲ γνήσιοι παῖδες εἴη, μὴδὲν τοὺς νόθους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, ἀποστρέφεσθαι δὲ μόνον παρὰ τῶν γνητίων κατὰ τὸ πρέπον καὶ πρὸς τὸ

(1) Μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς παλλακείας (Ἰ. Α. Μ. Δ' τίτλ. θ' § 34) ὁ περιορισμὸς οὗτος ὡς εἰδικὸς ἐξέλιπε, μὴ δυνάμενος ἐξ ἀναλογίας νὰ ἐπεκταθῇ εἰς τὰ νόμιμα τέκνα, οὔτε εἰς τὰ κατὰ τὸν νεώτερον ἀστοικὸν ἡμῶν νόμον ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναγνωρισθέντα, κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων.

τῆς οὐσίας μέτρον (*) (Νεαρά 89 κεφ. 12 § 2-4. Σύνοψις XXXII. 2. 4).

Μ. Ὁ ἔχων τέκνα νόμιμα δὲν δύναται εἰς τὰ φυσικὰ τέκνα ὡς καὶ εἰς τὰ ἐκ παλλακῆς τέκνα νὰ καταλίπῃ περαιτέρω μιᾶς οὐγγίας εἰς αὐτὰ καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν· εἰ δὲ ὑπάρχει παλλακὴ μήνη, εἰς ταύτην καταλείπεται ἡ δωρεῖται τὰ ἡμισυ τῆς οὐγγίας. Ὁ δὲ μὴ ἔχων τέκνα νόμιμα ἢ τίνα τῶν ἀνιόντων, εἰς τοὺς ὁποίους κατ' ἀνάγκην νόμου δέον εἰ διαθεταὶ νὰ καταλείπωσι μέρος τῆς περιουσίας αὐτῶν, συγχωρεῖται νὰ γράψῃ κληρονόμους καὶ εἰς τὰς δωδεκά οὐγγίας τὰ φυσικὰ τέκνα. Εἰ δὲ ἔχουσιν ἀνιόντας τινάς, εἰς τοὺτους καταλείπουσι τὴν νόμιμον μοῖραν, τὸ δὲ ἐπίλοιπον συγχωρεῖται νὰ παραπέμπωσιν εἰς τὰ φυσικὰ τέκνα. Ἀποθησκόντων δὲ ἀδιαθέτων τῶν ἔχοντων τὰ φυσικὰ τέκνα, τὰ τέκνα ἔχουσι ὅσο μόνον οὐγγίας διανεμομέναις μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν ὥστε νὰ λαμβάνῃ καὶ ἡ μήτηρ ἑνὸς τέκνου μερίδιον, τέκνων γνησίων μὴ ὑπαρχόντων· εἰ δὲ ὑπάρχουσι γνησία τέκνα, τὰ νόθα οὐδὲν κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου, μόνον δὲ τρέφονται ὑπὸ τῶν γνησίων κατὰ τὸ πρέπον καὶ ἀναλόγως τῆς περιουσίας.

67. Νόθος παῖς γενόμενος γνήσιος μόνου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γίνεται γνήσιος· οὐκέτι δὲ καὶ τῶν κατιόντων ἢ τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐδὲ κληρονομεῖ οὐδὲ κληρονομεῖται ἐξ αὐτῶν χωρὶς διαθήκης. (Νεαρά 80 κεφ. 4).

Μ. Νόθον τέκνον νομιμοποιηθέν, τέκνον μόνου τοῦ πατρὸς γίνεται γνήσιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν κατιόντων ἢ τῶν ἀνιόντων ἢ τῶν ἐκ πλαγίου συγγενῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· οὐδὲ κληρονομεῖ αὐτούς, οὐδὲ κληρονομεῖται ὑπ' αὐτῶν ἀνευ διαθήκης.

68. Συγκλητικὸς γυνὴ καὶ ἐπάνω εὐ δύναται τοῖς σπούδασι αὐτῆς παῖσιν οὔτε ζῶσα οὔτε μετὰ θάνατον δωρεῖσθαι ἢ ἐν διαθήκῃ συνεισάγειν αὐτούς μετὰ τῶν γνησίων αὐτῆς παίδων καὶ κληρονόμους. (1) Ἡ μέντοι εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρη, ἐὰν ἔχῃ σπούριον υἱόν, δύναται αὐτὸν κληρονόμον καταλιμπάνειν· ἐπεὶ καὶ κληρονομεῖ τοῦτον ἢ μὴτρη, εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀθεμετογαμίας ἦν, τουτέστιν ἀπὸ κεκωλυμένων γάμων. (Ν. 5 Κωδ. 6. 57 (ad SC. orfitianum). Βασ. XLV. 1. 42).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τὸ ἐκ πορνείας οὐκ ἔχει ἅπαν ὄνομα ἐν, ἀλλ' ὑποδικαίρεται καὶ τοῦτο. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ γυναικὸς συνοικούσης τινὶ φανερώς καὶ δι' ἔλαυ γέγονε παῖς, φυσικὸς οὗτος ὀνομάζεται καὶ ἔχει δευτέραν ταξίν, ὡς πρὸς τὸ φύσει νόμιμον, καὶ προτιμᾶται εἰς κληρονομίαν καὶ τῶν ἀνιόντων, οὐχ ὅπως τῶν ἐκ πλαγίου. Εἰ δὲ φανερὸς μὲν ἔστι φυσικὸς παῖς, εὐ μέντοι ἐκ συνοικούσης τῷ ἀνδρὶ γυναικὸς, ὀνομάζεται νόθος· εἰ δὲ παντὶ ὥς ἀφανὴς, λέγεται σκότιος.

(1) Ἡ περὶ ἐξαιρέσεως τῆς γυναικὸς συγκλητικῆς διάταξις δὲν ἰσχύει ταυτὺν, ἀτε μὴ ὑφισταμένων παρ' ἡμῖν τῶν κοινωνικῶν διακρίσεων τῶν Βυζαντινῶν.

Μ. Συγκλητικῶν γυνή καὶ ἀνωτέρου τὸν βαθμὸν δὲν δύναται οὔτε ζῶσα οὔτε μετὰ θάνατον νά δωρῇ εἰς τὰ μοιχογενήματα αὐτῆς τέκνα ἢ νὰ συνεσάγῃ αὐτὰ εἰς διαθήκην μετὰ τῶν γνησίων αὐτῆς τέκνων καὶ κληρονόμων κληρονόμοις. Ἡ δὲ εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρη, εἴαν ἔχῃ μοιχογενήτην υἱόν, δύναται νά καταλιμπάνῃ αὐτὸν κληρονόμον, διότι καὶ ἡ μήτηρ κληρονομεῖ αὐτόν, ἐκτίς εἴαν προέρχεται ἐξ ἀθεμιτογαμίας, ἥτοι ἀπὸ γαμουμένου γαμου.

69. Οἱ ἐκ διαφόρων παλλακῶν γεννώμενοι παῖδες οὐ κληρονομῶσι τὸν ἴδιον πατέρα, ὑπόντιον γνησίων παιδῶν ἢ γαμετῆς ἄλλων διαδόχων αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον ἀποτρέφονται ἐκ τῶν κληρονομούντων τὸν πατέρα αὐτῶν, ἐνθα μέντοιγε μὴ διαθέτο. (Νεαρά 89 κατ' 12 § 5).

Μ. Τὰ ὑπὸ διαφόρων παλλακῶν γεγεννημένα τέκνα δὲν κληρονομῶσι τὸν πατέρα αὐτῶν, ὑπαρχόντων γνησίων ἢ συζύγων ἢ ἄλλων κληρονόμων αὐτοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον διατρέφονται ὑπὸ τῶν κληρονομούντων τὸν πατέρα αὐτῶν, εἴαν δὲν διαθέσι.

Ν. Καταργηθείσης διὰ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος (Ἰαμ. βιβλ. Δ' τίτλ. 9 § 34) τῆς παλλακίας ὡς νομίμου σχέσεως, χαρακτηριζομένης δὲ ἔκτοτε ὡς σχέσεως ἀθεμίτου, δὲν ἰσχύει ἡ περὶ ὑποχρέσεως τοῦ πατρὸς εἰς διατροφήν τῶν ἐκ παλλακίας τέκνων αὐτοῦ διάταξις. Ἄλλ' οὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει τῷ πατρὶ νά διατρέφῃ αὐτά. Δ. Π. 77 τοῦ 1849. (Ἰαμφοσητήσιμος καὶ ἡμῖς ἡ ἐρρίστης τοῦ πρώτου μέρους τῆς ἀποφάσεως, ἀπὸ τοῦ ἀξιωματοῦ «*cessante ratione legis, cessat lex ipsa*» καὶ ἰσχυρόνται. Συμμελῶτες δὲ ὁμοίως πρὸς τὸν ἡμετέρον Ἀρείον Πάγον ἀπεφάνητο καὶ τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὴν Συμβούλιον διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 5 τοῦ 1864).

70. Τοῦ σπουρίου ἡ κληρονομία οὐκ ἀνήκει τοῖς κατὰ πατέρα συγγενέσιν, οὐ γὰρ ἔχει πατέρα· τῇ μητρὶ δὲ αὐτοῦ καὶ τοῖς μητρῷσις ἀδελφοῖς δίδεται ἡ συγγενικὴ βοήθεια. (Ν. 4 Πανδ. 38 § 8 (unde cognati) Βασ. XLV, 2, 9).

Μ. Ἡ κληρονομία μοιχογενήτου δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς ἐκ πατρὸς συγγενεῖς, διότι δὲν ἔχει πατέρα· ἡ δὲ συγγενικὴ βοήθεια δίδεται εἰς τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐκ μητρὸς ἀδελφοὺς.

71. Οἱ πορνογενεῖς καὶ τὴν κατὰ μητέρα μάμμην ἐξ ἀδιαθέτου διαδέχονται (Ν. 8 Πανδ. 38 § 8 (unde cognati). Βασ. XLV, 2, 13).

Μ. Τὰ πορνογενῆ κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου καὶ τὴν ἐκ μητρὸς μάμμην.

72. Ἐάν τις τελευτήσῃ ἀδιάθετος ἐπὶ παιδὶ φυσικῶς καὶ παιδὶ θετῷ, ὁμοίως κληρονομοῦσιν. (Ν. 5 Κωδ. 6, 55 (de suis et legitimis). Βασ. XLV, 2, 19).

Μ. Ἐάν ἀποθάνῃ τις ἀδιάθετος καταλιπὼν τέκνα φυσικὰ καὶ τέκνον θετὸν, ἐξ ἴσου κληρονομοῦσιν ἑκαί.

73. Ὅσα φυλάττεται μητρὸς ὑποῦσης καὶ ἀδελφῶν ὁμοπατρῶν τῷ τελευτήσαντι φυσικῶν, τοσαῦτα κρατεῖ καὶ θετῶν ὑπόντων. (Ν. 7 Πανδ. 38, 17 (ad. SC. Tertullianum). Βασίλ. XLV, 1, 32).

Μ. Ὅσα φυλάττονται ὑπαρχούσης μητρὸς καὶ φυσικῶν ἀδελφῶν ἐμπαιτριῶν τοῦ ἀπεθανόντος, τοσαῦτα ἰσχύουσι καὶ θετῶν ὑπαρχόντων.

74. Ὁ λαβὼν νέον εἰς θέσιν τὰ σωτηριώδη αὐτοῦ πάντα σκοπεῖ καὶ ἀναγκάζεται τὸ τέταρτον μέρος τῶν εἰκείων πραγμάτων καταλεῖψαι τῷ υἱοθετουμένῳ (1) (Πρόλ. Ν. 22 πρ. Πανδ. 1. 7 (de adopl.), Ν. 13 Πανδ. 48. 5 (ne quid in fraudem), Ν. 4 § 21 Πανδ. 37. 6 (de collatione) Ν. 2 Κωδ. 8. 48 (de adoptionibus).

Μ. Ὁ υἱοθετήσας νέον δεῖται νὰ προσῇ ὅλα τὰ δι' αὐτὸν σωτήρια (καὶ μερικὰ δηλαδὴ περὶ τῆς θλικῆς καὶ ὕλικῆς αὐτοῦ σωτηρίας) καὶ ἀναγκάζεται νὰ καταλεῖψῃ εἰς τὸν υἱοθετηθέντα τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

75. Ὁ θετὸς παῖς ἐξ ἀδιαθέτου δύναται παραγενέσθαι εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ καλουμένου θετοῦ πατρός, ἐπείτοιγε διαθήκης ὑπ' αὐτοῦ γενομένης οὐ δύναται τι ἐκ τῆς τούτου κληρονομίας ἀποσπᾶσθαι οὔτε περὶ ἐναντιώσεως οὔτε περὶ μέμφεως τῆς διαθήκης αἰτεῖν· διὰ τὸ μὴ ἀνάγκην ἔχειν τὸν θετὸν πᾶν τῶν ἡ γραφεῖν αὐτὸν κληρονόμον ἢ ἀπόκληρον ποιεῖν εἰς τὸ ἀπειλούμενον αὐτῷ τέταρτον, (Ν. 10 § 1 Κωδ. 8. 48 (de adoption.), Βασίλ. XXXIII. 1. 48 Θεοφ. § 14 Εἰσηγ. 3. 1 (de haeredip. quae ab intestato).

Μ. Τὸ θετὸν τέκνον δύναται νὰ κληρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου τὸν λεγόμενον θετὸν πατέρα, διότι διαθήκης τυχὼν ὑπ' αὐτοῦ (δηλονότι τοῦ θετοῦ πατρὸς) γενομένης δὲν δύναται νὰ προσπορισθῇ τι ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ οὔτε νὰ προκαλέσῃ αἴτησιν περὶ ἐναντιώσεως ἢ περὶ μέμφεως τῆς διαθήκης, διότι ὁ θετὸς πατὴρ δὲν ἀναγκάζεται ἢ νὰ γραφῇ αὐτὸν κληρονόμον ἢ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀπόκληρον ὡς πρὸς τὸ ἀπειλούμενον εἰς αὐτὸν τέταρτον.

76. Ἐάν θετὸν υἱὸν αὐτεξούσιον ποιήσω, οὐ μόνον ἀδιαθετὸν με τελευταῖοντα οὐ διαδέχεται, ἀλλ' οὐδὲ ἀμνημονευθεὶς ἐν τῇ διαθήκῃ τῇ ἐμῇ λήγεται κατ' αὐτῆς ἐναντίωσιν· ἐπαύσατο γὰρ τοῖς ἐμοῖς ἀριθμεῖσθαι παισίν. (Θεοφ. § 12 Εἰσηγ. 3. 1 (de haered. quae ab intestato).

Μ. Ἐάν θετὸν υἱὸν καταστήσω αὐτεξούσιον, οὐ μόνον ἐάν ἀποθάνω ἀδιαθετὸς δὲν μὴ κληρονομῇ, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὴν διαθήκην μου μὴ μνημονευθεὶς ἔχει κατ' αὐτῆς ἐναντίωσιν· διότι ἔπαυσε νὰ συναριθμῇται εἰς τὰ τέκνα μου.

Ν. Διὰ τοῦ γάμου χειραφετεῖται ἀληθῶς ὁ υἱοθετούμενος κατὰ τὴν ἐν Ἑρμεν. Αὐτοκρατορικὴν διάταξιν (βιβλίου Δ' τίτλου ΙΖ' § 8), ὁ δὲ χειραφετούμενος κατὰ τὴν προκειμένην διάταξιν (Ἑρμεν. βιβλ. δ' τίτλ. 8 § 76) δὲν ἔχει δικαίωμα κληρονόμου ἐξ ἀδιαθέτου ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ θετοῦ.

(1) Τὸ ὑπὲρ τοῦ εἰσποιηθέντος ἀνήδου καθιερωθὲν τοῦτο δικαίωμα εἰς τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ εἰσποιήσαντος, ἀπονεμηθὲν ὑπὸ Ἀντωνίνου Πίου, καλεῖται ἐν ταῖς πηγαῖς quarta divi Pii.

γονέως· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη σχετικὴ εἶναι πρὸς τὴν ἐκ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας χειραφεσίαν δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τοὺς ὑπὸ γυναικῶν υἱοθετούμενους, ἅτε τούτων μὴ ἐξασκουσίων πατρικὴν ἐξουσίαν. Α. Π. 80 τοῦ 1869. *Ὅθεν ὁ παρὰ γυναικὶς υἱοθετηθεὶς εἶναι ἀναγκαῖος αὐτῆς κληρονόμος κεκτημένος ὡς τοιοῦτος τὴν περὶ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τῆς θετῆς μητρός ἀγωγὴν, ἀν' διὰ τῆς διαθήκης αὐτῆς οὐτε κληρονόμος ἐγκατέστη, οὐτε δι' αἰτίαν τινα ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ἐριζομένων ἀπεκληρώθη. Α. Π. 26 τοῦ 1879. *Ἄλλως κατὰ τὴν Α. Π. 211 τοῦ 1869 δεκτικὸν ἀμειβομένης εἶναι ἂν ὁ παρὰ κληρονομίας ἀνηνυμένους ἐν τῇ διαθήκῃ τῆς θετῆς αὐτοῦ μητρός ἔχῃ τὴν περὶ μεμψέως ἀγωγὴν δυνάμει τῆς ἐν βιβλ. 2 τίτλῳ 8 § 4 Ἀρμεν. Νεαρχ. τοῦ Λέοντος.

77. *Ἐάν εἴπω ἐν τῷ προκινῶ τῆς θυγατρὸς μου, μὴδὲν αὐτὴν πλέον ἐλπίζειν τῆς κληρονομίας μου, οὐκ ἐρῶται· τὰ γὰρ ἰδιωτικά συμφέλαια οὐ προκρίνουσι τῷ κοινῷ νομίμῳ. (N. 3 Kωδ. 6. 20 (de collationibus). Βασ. XLI. 7. 21).

Μ. *Ἐάν εἴπω ἐν τῷ προικοσυμφώνῳ τῆς θυγατρὸς μου, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἐλπίσιν αὐτὴ πλέον ἐκ τῆς κληρονομίας μου, δὲν ἰσχύει· διότι τὰ ἰδιωτικά συμφέλαια δὲν ἀνατρέπουσι τὰς διατάξεις τοῦ κοινου δικαίου.

78. Τῶν ἀδιαθέτως τελευτώντων ἐκ πλαγίου συγγενεῖς ἐχόντων καὶ μὴ παῖδας ἐλευθεροῦνται· οἱ δοῦλοι, καὶ οὐ δύναται ὁ κληρονόμος ἢ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενῆς ἔλκειν τούτους εἰς δουλείαν· δίδονται καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως εἰς ψυχικὸν ἐκ συνηθείας· καὶ τὸ τίμημα δὲ τῶν ἐλευθέρων οἰκετῶν λογίζεται εἰς τὸ τρίτον. (1) (Πεῖρα 48. 1).

Μ. *Ἐλευθεροῦνται οἱ δοῦλοι τῶν ἀδιαθέτως ἀπονηκόντων καὶ μὴ ἐχόντων τέκνα ἀλλὰ μόνον συγγενεῖς ἐκ πλαγίου, καὶ ὁ κληρονόμος ἢ ὁ ἐξ ἀδιαθέτου συγγενῆς δὲν δύναται νὰ ἀγάγῃ αὐτοὺς εἰς δουλείαν· καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας δίδεται κατὰ συνηθείαν εἰς ψυχικὸν· καὶ τὸ τίμημα τῶν ἐλευθερωθέντων δοῦλων λογίζεται εἰς τὸ τρίτον.

79. *Ἡ μήτηρ μὴ αἰτήσασα ἐπιτροπὸν τῷ παιδί οὐ κληρονομεῖ αὐτοῦ, ἐάν ἀνήσας τελευτήσῃ· εἰ δὲ ἐφθῆς γενόμενος τελευτήσῃ, καλῶς αὐτὸν κληρονομεῖ. (N. 3 Kωδ. 6. 56 (ad SC. Tertullianum). Βασ. XLV. 1. 36. N. 10 Kωδ. 6. 58 (de legitimis haeredibus). Βασ. XLV. 1. 46 Θεοδ. II. Νεαρχ. κτλ. (de tutoribus const. μον. § 1).

Μ. *Ἡ μήτηρ μὴ ζητήσασα ἐπιτροπὸν διὰ τὸ τέκνον δὲν κληρονομεῖ αὐτό, εἴν ἀποθάνῃ ἀνήσας· ἐάν δὲ γενόμενον ἐφθῆς ἀποθάνῃ, κληρονομεῖ αὐτό.

Ν. *Ἡ ἐν § 79 Ἀρμεν. διάταξις τῆς Νεαρχ. 22 κεφ. 22 καὶ 94 κεφ. 2 καταργήθη ὑπὸ τοῦ νεωτέρου περὶ Ἐπιτρ. νόμου, ἅτε συνεχομένη μετὰ τοῦ περὶ ἐπιτρ. τῶν ἀνηλικίων βωμολόγου θεσμοῦ, ἀντικατασταθέντος ὑπὸ τοῦ νεωτέρου νόμου καθ' οὗ τὸ ἀρθρον 187 καταργεῖται παντὶς οἱ εἰς τὸ θέμα τῆς ἐπιτροπῆς ἀναγόμενοι νόμοι. *Υποστηρίζεται δ' ἡ καταργητικὴ τῆς

(1) Παρ' ἡμῶν οὐδεμίαν πρακτικὴν ἐννοίαν ἔχει ἡ διάταξις αὕτη.

διατάξεως ταύτης ισχυρῶς καὶ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ περὶ ἐπιτρ. νόμου συμπεριληφθεὶς διατάξεως καθ' ἣν ἐπιτρέπεται καὶ νὰ διατηρῆται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ μητρὸς εἰς τὴν ἐπιτροπείαν. Α. Π. 29 τοῦ 1878.

80. Οὐ δύνανται οὐτε εἰς τὴν μητρικὴν οἱ πατέρες, οὐτε εἰς τὸν πατρῶν αἱ μητέρες, κατὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τὴν οἰανοὺν ποιῆσθαι φιλοτιμίαν ἢ ἐν τῇ τελευτῇ καταλειμπάνειν, πλην ἢ τοσοῦτον, ὅσον εἰς παῖς ἔξει. Εἰ δὲ παῖδες εἰσι πολλοί, καὶ ἕκαστος ἴσον ἔχει μέρος, οὐ πλέον τοῦ εἰς ἕκαστον ἀφικνουμένου ἢ ὁ πατρὺς ἢ ἡ μητρὶς παραλήψεται· εἰ δὲ ἄνισα τὰ καταλειμμένα τυγχάνουσιν, τοσοῦτον ἀνάγκη μέρος εἰς τὸν πατρῶν ἢ εἰς τὴν μητρικὴν περιέρχασθαι ἐξ οἰασθήποτε τοῦ γονέως φιλοτιμίας, ὅσον ὁ τὸ ἔλαττον ἔχων παῖς ἐκ τῆς ἐκείνου περιουσίας λαμβάνει, ἢ ἀπὸ τελευταίας βουλήσεως καταλειφθὲν ἢ ἐν ζωῇ δεδομένον κατὰ φιλοτιμίαν. (1) (Ν. 6 πρ. Κωδ. 5. 9 (ὡς secundis nuptiis). Νεαρά 22 κερ. 27. Σύνοψις XXVIII, 14, 4).

Μ. Οὐτε οἱ πατέρες δύνανται νὰ φιλοδωρῶσι τι εἰς τὴν μητρικὴν οὐτε αἱ μητέρες εἰς τὸν πατρῶν ἐνόσω ζωῶν ἢ ἀποθνήσκοντες νὰ ἀρῇσωσι τι, πλην τοσοῦτου ὅσον λαμβάνει τὸ τέκνον. Εἰ δὲ εἰναι πολλὰ τέκνα, καὶ ἕκαστον ἔχει ἴσον μέρος, ὁ πατρὺς ἢ ἡ μητρὶς δὲν λαμβάνει πλεονέκτον ἢ ὅ,τι εἰς ἕκαστον ἀνήκει· εἰ δὲ τὰ καταλειπόμενα εἶναι ἄνισα, τοσοῦτον μέρος ἀνάγκη νὰ μεταβῇ εἰς τὸν πατρῶν ἢ εἰς τὴν μητρικὴν ἐξ οἰασθήποτε τοῦ γονέως φιλοδωρίας, ὅσον λαμβάνει τὸ τέκνον τὸ ἔχον τὸ ὀλιγώτερον ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἴτε ἀφ' ἑθὲν ἐκ τελευταίας βουλήσεως εἴτε κατὰ χάριν δωρηθὲν αὐτῷ ἐν ζωῇ.

81. Εἴ τις ἄπορον γυναῖκα κατὰ τὴν τοῦ νόμου παρατήρησιν λάβῃ καὶ ταύτης προτελευτήτῃ, εἰ μὲν ἄχρι τριῶν παίδων ἔχει· ὁ ταύτης ἀνὴρ εἴτε ἐξ ἐτέρου συνοικεσίου, τὸ τέταρτον μέρος τῆς οὐσίας τοῦ ἀνδρὸς λαμβάνει, τῶν τοῦ ἀνδρὸς χρεῶν πρότερον παρεχομένων ἀπὸ τῆς ἐκείνου περιουσίας· οὕτω μὲν τοιγα ὥστε μὴ υπερβαίνειν τὴν τῶν ἐκατὸν τοῦ χρυσίου λετρῶν ποσότητα. Εἰ δὲ πλείονες εἴησαν οἱ παῖδες, τοσοῦτον ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου θέματος λαμβάνειν κελεύομεν τῇ γυναῖκα, ὅσον ἐνὶ τῶν παίδων ἀρμόζει, οὕτω δηλαδὴ ὥστε χορῇ μόνον ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις πράγμασι τὴν γυναῖκα ἔχειν, τὴν δεσποτείαν δὲ ἐκείνοις τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι, εὖς ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου ἔσχηεν. Εἰ δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ παῖδας ἐξ αὐτοῦ μὴ ἔχοι, κελεύομεν καὶ δεσποτείας δικαίῳ ἔχειν αὐτὴν τὰ πράγματα, ὅπερ ἐκ τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὐσίας εἰς αὐτὴν ἐληλύθασιν. Εἰ μὲντοιγα πρεσβεῖον

(1) Ὅθεν τὸ περιπλέον διανέμεται μεταξὺ τῶν τέκνων εἰς ἴσα μέρη, ἐκτὸς τοῦ ἀποκληρωθέντος δι' ἀχαιοσίαν.

καταλείπει αὐτῇ ὁ ἀνὴρ ἑλαττον τῆς διορισθείσης μοίρας, ἀναπληροῦσθαι τοῦτο. Εἰ δέ τινα ἴδια ἢ γυνὴ πράγματα κατὰ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός ἢ ἀλλαχόθεν ἀποκείμενα ἔχει, τούτων τὴν εἰσπραξιν καὶ παρακατάσχισιν ἔχεται πᾶσι τρόποις ἀμείνων. Ταῦτα δὲ φαιμέν, εἴπερ ἡ γυνὴ προῖκα μὴ ποιησαμένη ἀπορός ἐστίν, ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα τελευτῶντα εὐπορον εἶναι, τὴν δὲ περιούσαν πένεσθαι· ἐπειτοί γε ἴσως ἀλλαχόθεν εἰ εὐποροίη, τὴν οὖν εἰσενεγκοῦσαν προῖκα οὖν ἂν εἴη δίκαιον βαρύνειν τοὺς παῖδας τῇ διαδοχῇ τοῦ συνοικῆσαντος. Τοῦτο δὲ κρατεῖ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρός (1) ἔδνα μὴ ὁμολογήσαντος· ἀπορίων γὰρ λήψεται τὸ δ' ἐκ τῆς εὐσίας τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν νῆ' νεαράν. (Νεαρά 53 κεφ. 6 πρ. Νεαρά 22 κεφ. 18. Νεαρά 117 κεφ. 3).

Μ. Ἐάν τις λέσθ' ἄπορον γυναῖκα κατὰ τὴν ἀκρίθειαν τοῦ νόμου καὶ ἀποθάνῃ πρὸ αὐτῆς, εἰ μὲν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔχει τέκνα εἴτε ἐξ αὐτῆς εἴτε ἐξ ἄλλου συνοικεσίου μέχρι τριῶν, λαμβάνει τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, ἀπὸ προτερον πληρωθῶσι τὰ χρήα αὐτοῦ ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, οὕτως ὅμως ὥστε νὰ μὴ ὑπερβαίῃ τὸ ποσὸν τῶν ἑκατὸν χρησίων λιτρῶν. Εἰ δὲ ὑπάρχουσι πλείονερα τέκνα, ἡ γυνὴ εἰς τοιαύτην περιουσίαν διατάττομεν νὰ λαμβάνῃ ὅσον ἀρκεῖ εἰς τὴν τῶν τέκνων, οὕτω δὲ καλῇ, ὥστε τὴν ἐπικαρπίαν μόνον νὰ ἔχῃ ἡ γυνὴ ἐπὶ τῶν τελευτῶν πραγμάτων, ἡ δὲ κυριότης αὐτῶν νὰ φυλάττεται διὰ τὰ τέκνα ὅσα ἐγεννήθησαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ γάμου. Εἰ δὲ ἡ τοιαύτη γυνὴ δὲν ἔχει τέκνα ἐξ αὐτοῦ, διατάττομεν νὰ ἔχῃ καὶ κατὰ κυριότητος δικαίωμα τὰ πράγματα ὅσα περιλάβειν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός. Ἐάν δὲ ὁ ἀνὴρ καταλίπῃ αὐτῇ κληροδότημα μικροτέρον τοῦ διρισθέντος μεριδίου, ἀναπληροῦται τοῦτο. Εἰ δὲ ἡ γυνὴ ἔχει ἀποκεταμειωμένα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός ἢ ἀλλαχόθεν ἴδια τινα πράγματα αὐτῆς, ταῦτα παραλαμβάνει ἡ κατακρατεῖ ὅπως ὅποτε ἀπαρμεύεται. Ταῦτα δὲ λέγομεν, εἴν ἡ γυνὴ μὴ ἔχουσα προῖκα ἀπορῇ, ὥστε ὁ μὲν ἀνὴρ ἀποθνήσκων νὰ ἦναι εὐπορός, αὐτὴ δὲ ἐπιζῶσα νὰ πένηται· διότι, ἐν ἀλλαχόθεν εὐπορῇ, ἡ μὴ περούσα προῖκα δὲν θά ἦτο δίκαιον νὰ βαρύνῃ τὰ τέκνα κληρονομοῦσα τὸν σύζυγον. Τοῦτο δὲ ἰσχύει καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνδρός μὴ ὑποσχεθέντος προγαμειῖαν ὁπρεάν, διότι ἀπορῶν λαμβάνει κατὰ τὴν νῆ' νεαράν τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς.

Ν. Ὁ ἄπορος καὶ ἄπορος γυνὴ ἔχει τὸ δικαίωμα μετὰ τὴν θάνατον τοῦ συζύγου αὐτῆς νὰ παύσῃ τὴν νομιμὸν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ μερίδα· ἂν δὲ ὁ σύζυγος διὰ διαθήκης ἤθελε καταλίπει αὐτῇ κληροδότημα ἑλαττον τοῦ τεσσάρτου τῆς περιουσίας αὐτοῦ, θάναται ἡ σύμβασις καίπερ λαβὼσα τὴν νῆ' νεαράν τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τῆς γυναικὸς.

τὸν θάνατον αὐτῆς γίνονται κύριοι τῆς μερίδος, ἢν αὕτη ἐκληρονόμησε παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Α. Π. 307 τοῦ 1865. Ἄρα ἐν βῶμ ἑῇ ἡ μήτηρ ἔχει αὐτὴ ἐν νομῇ τὴν κληρονομικὴν αὐτῆς μερίδα καὶ περιρίζεται τὰς εἰς αὐτῆς ὠφελείας. Α. Π. 84 τοῦ 1862. Σημειώτεον ὅτι τὴν εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἀπόρου χήρας ἀπερρίψαν νομοθεσίαν ἐτροποποίησεν ὁ Ἰουστινιανὸς διὰ τοῦ κεφ. 6 τῆς Νεαρᾶς ς'· κατὰ τὰ δύο μόνον ταῦτα, ὅτι ἡ χήρα λαμβάνει οὐχὶ πάντοτε τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου αὐτῆς καὶ ὅτι, εἰν ἔχον τέκνα ἐξ αὐτοῦ, λαμβάνει ταῦτο δικαίωματι ἐπικαρπίας· ὅθεν κατὰ πᾶσα ἰσχύει ἡ προτέρα νομοθεσία, καθ' ἣν τὸ διδόμενον τῇ χήρᾳ τέταρτον δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὰς ἑκατὸν χρυσῶν λίτρας. Α. Π. 84 τοῦ 1862, 144 τοῦ 1868.—Τὸ τέταρτον λαμβάνει ἡ ἀπορος καὶ ἀπρόικος χήρα οὐχὶ ὡς κληρονόμος ἀλλ' ὡς νόμιμος κληροδόχος, διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐν τῇ Νεαρᾷ 68 κεφ. § 1 ἀπαντᾷ, ὅτι τὰ τῆς γυναίκας πράγματα ὑπάκουνται τοῖς τῶν ἀνδρῶν δυνάμει, καθ' ὅσον τῶν ἐκείνου δικαίων ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου συγκαληρονομίᾳ, πλὴν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀληθοῦς ἐννοίας τῆς ἐκφράσεως ταύτης συμβαλλει τὸ κεφ. 6 τῆς 117 Νεαρᾶς, ἡ τελευταίαν ἐρρυθμίσα τὸ δικαίωμα τῆς ἀπόρου χήρας· κατ' αὐτὴν δὲ οὐχ ἥττον ἐπὶ τῆς λόγῳ ἐναντίου ὡς πρὸς τὴν γυναῖκα διαζυγίου λύσεως τοῦ γάμου ἢ ἐπὶ τῆς λόγῳ προτελευταίας τοῦ συζύγου ἡ ἀπορος χήρα λαμβάνει τὸ τέταρτον τῆς τοῦ ἀνδρὸς περιουσίας ἢ κεφαλικὴν μερίδα· ὅθεν δὲν πρόκειται προφανῶς περὶ κληρονομικῆς μερίδος, διότι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ διαζυγίου, ὅτε κληρονομία δὲν ὀρίσεται, λαμβάνει ὡσαύτως τὸ τέταρτον. Τὴν ἐννοίαν δὲ ταύτην ἀναμφῶς ἀναιρεῖ ἡ ὑποχρέωσις τῆς συμμετοχῆς τῆς χήρας εἰς τὰ τῆς κληρονομίας χρεῖ, διότι τὸ ἀπονεμόμενον αὐτῇ ἐν ἀπορίᾳ διατελούσῃ ποσοστὴ ἐξευρεθήσεται μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν, ἀπερ' ἐκ τῆς κληρονομίας καταβαλλόνται, τῆς χήρας ἐνεχομένης πρὸς ἐξέφλησιν, ἐπ' ὅσον ἐπαρκεῖ ἡ κληρονομία, αὕτη δὲ μόνον μετὰ τὴν τῶν χρεῶν ἀφαίρεσιν δικαιοῦται νὰ λαβῇ τὸ ὑπο τοῦ νόμου καταλειπόμενον αὐτῇ. Α. Π. 109 τοῦ 1866. Contra μειονοφηρίαν τῆς αὐτῆς ἀπορίσεως καὶ Ῥεταίου Ἀθηνῶν ἀποφ. 1961 τοῦ 1899 πλειονοφηρία, ὡς ἐπίσης Α. Π. 299 τοῦ 1900, καθ' ἧς ἡ ἀπορος καὶ ἀπρόικος χήρα λαμβάνει τὸ 1/4 τῆς περιουσίας τοῦ θανόντος συζύγου τῆς ὡς κληρονόμος κατὰ τὴν ὁρθὴν ἐννοίαν τῆς βυθμισίας τὸ δικαίωμα ταῦτα Νεαρᾶς 68 κεφ. ς' § 1. δὲν ἀνυρεθῇ δ' ἡ κληρονομικὴ αὐτῆς ιδιότης διὰ τῆς μεταγενεστέρως Νεαρᾶς 117, δι' ἧς ἐρρυθμίσθη μόνον πληρεστερὸν τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς ἀπόρου καὶ ἀπρόικου χήρας.—Μὴ ὑπάρχοντες κανόνες τινὲς εἰς ὁρισμὸν τῆς εὐπορίας ἢ ἀπορίας τῆς ἀπόρου χήρας, ἐπεται ὅτι ἀποκαίται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς εὐσίας ἢ κατὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῆς θέσιν καὶ λοιπὰς περιστάσεις ἐκτιμήσεις τοῦ πράγματος, διαφεύγουσα τὸν ἔλεγγον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Α. Π. 318 τοῦ 1876. Ἄλλ' ἡ εἰσενεγκοῦσα πρὸς τὴν χήρα ὅστω καὶ εὐτελὴ δὲν ἔχει δικαίωμα κληρονομίας. Ἀπὸ Ῥετ. Ἀθηνῶν 21807 τοῦ 1868 (ἧς δ' Ἀρείος Πάγος ἀπέρριψε τὴν αἴτησιν ἀναίρεσεως διὰ τῆς ἀποφ. 235 τοῦ 1868, ἀποψηφάμενος, ὅτι ἡ στενὴ ἐρρυσία τῶν περὶ κληρὸν. διατάξεων τοῦ νόμου δὲν παρέχει λαθὴν ἀναίρεσιν συνωδὰ πρὸς τὸ ἀρθ. 810 Πολ. Δικον. Ἐπεὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ ἡ Ἀρείου Πάγου 264 τοῦ 1884).

82. Ἡ δὲ νδ' νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λεοντίου φησιν. Καὶ ταύτην τὴν νομοθεσίαν ἡ βασιλεία ἡμῶν ἐπανορθουμένη Θεοσιζει, ἀναφαίρετον ἔχειν τὴν κυριότητα τὴν γυναῖκα τοῦ τοιοῦτου μέλους.

καὶ ὅρον ἐπὶ τούτῳ ἐκφέρειν, ὅν ἂν αὐτῇ βόξῃ μηδενὸς ἄλλου τοῖς παισὶν ὀφειλομένου, πλὴν τοῦ κατὰ τὸν Φαλκίδειον αὐτοῖς ἐπιτογγάνοντος· δηλονότι μὴ τῶν προτέρων γάμων ἐπιτελησμένης τῆς μητρὸς, μηδ' ἐπεισαγωγῇ δευτέρου ἀνδρὸς τοῦ πρώτου κοιτην αὐκ ἐν τιμῇ τιθεμένης· ὥς εἶγε τοῦτο συμβαίη, πάντως ἐκπαιδεύεται τῆς παρ' ἡμῶν διδομένης ἐξουσίας καὶ οἱ παῖδες τῆς ἡγῆς ἤδη τῇ μητρὶ διαλυθείσης τῶν πραγμάτων ἐξουσιάζουσιν. (Νεαρά Λέοντος 106).

Μ. Ἡ δὲ νδ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει. Καὶ τὴν νομοθεσίαν ταύτην ἐπιδιαρθροῦσα ἡ βασιλεία ἡμῶν διατάττει ἡ γυνὴ νά ἔχῃ ἀναφαίρετον τὴν κυριότητα τοῦ τοιαύτου μέρους καὶ νά διαθέτῃ αὐτὸ καθ' ἑαυτῇ· οἷον ἀλλοτε τρόπον κρίνει εὐλογον χωρὶς οὐδὲν ἄλλο νά ὀφείλῃ εἰς τὰ τέκνα ἢ τὸ ἀκρόζον εἰς αὐτὰ κατὰ τὸν Φαλκίδειον· τοῦτο δέ, ἐὰν ἡ μήτηρ δὴν λησμενησὶ τὸν πρότερον γάμον, μηδὲ διὰ δευτερογαμίας ἀτιμάσῃ τὸ πρῶτον συνοικεσιον· διότι ἐὰν συμβῇ τοῦτο, ἐκπίπτει ἐξάπαντος τῆς παρ' ἡμῶν διδομένης ἐξουσίας καὶ τὰ τέκνα ἀποθανούσης τῆς μητρὸς ἐξουσιάζουσι τὰ πράγματα.

83. Ὅτι καὶ οἱ ἐξ ἀπρόικου γυναικὸς τεχθέντες παῖδες ἐξ ἀδιαθέτου ἐξ ἰσοῦ κληρονομοῦσι τοῖς τεχθεῖσιν ἐκ μητρὸς προῖκα ἐγκύσεως καὶ εὐθεμία τοῦτοις τε καὶ κείνοις εἰς τοῦτο διαφορά. (Νεαρά 117 κεφ. 3).

Μ. Καὶ τὰ ἐξ ἀπρόικου γυναικὸς γεννηθέντα τέκνα κληρονομοῦσιν ἐξ ἀδιαθέτου ἐξ ἰσοῦ πρὸς τὰ γεννηθέντα ὑπὸ μητρὸς προικισθείσης καὶ κατὰ τοῦτο εὐθεμία ὑπάρχει μεταξὺ τούτων καὶ ἐκείνων διαφορά.

84. Ἐὰν ὁ δημόσιός ἐστι χρεωστούμενος, ἡ μὲν προσωπικὴ ἀγωγή κατὰ πάντων τῶν κληρονόμων ἀρμόζει τοῦ χρεώστου· ἡ δὲ ὑποθηκαρία κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὰ ἐνέχυρα· (Ν. 2 Κωδ. 4 16 (de hered. actione). Βασ. XXIV. 2. 7. Σύντοψις XXVI 7. 2).

Μ. Ἐὰν δικαιοῦται λαμβάνειν τὸ δημόσιον, ἡ μὲν προσωπικὴ ἀγωγή ἀρμόζει κατὰ πάντων τῶν κληρονόμων τοῦ χρεώστου· ἡ δὲ ὑποθηκαία κατὰ τοῦ κρατοῦντος τὰ ἐνέχυρα.

85. Εἴ τις υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐξ ἐλευθέρης ἔχων γυναικὸς, μὴ ἢ γάμον συνίστασθαι δύναται, εἴποι ἐν συμβολαίῳ εἴτε ἀγοραίῳ, εἴτε ἰδίᾳ χειρὶ γεγραμμένῳ, καὶ ἔχοντι ὑπογραφὰς τριῶν μαρτύρων ἀξιοπιστῶν, εἴτε ἐν διαθήκῃ εἴτε ἐπὶ πράξεως ὑπερνημάτων τοῦτον ἢ ταύτην υἱὸν αὐτοῦ εἶναι ἢ θυγατέρα καὶ αἰ προσθῇ καὶ φυσικὸν ἢ φυσικὴν, τοὺς τοιοῦτους παῖδας γνησίους εἶναι καὶ πάντων ἀπολαύειν αὐτοὺς τῶν δικαίων, ὅσα τοῖς ἡγῆσιος παισὶν οἱ ἡμέτεροι παρέχουσι νόμοι. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ μετὰ τῆς αὐτῶν μητρὸς δαίνυνται νόμιμον ἐσχημέναι γάμοι. Εἰ δὲ τις καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς τοιοῦτους ἔχων παῖδας ἐν ἑξ αὐτῶν τοιαύτην μαρτυρίαν παράσχοι, ἀρκεῖν καὶ τοῖς

ἄλλοις πρὸς τὰ τῶν νομίμων δίκαια τὴν ἐνὶ διδομένην παρὰ τοῦ πατρὸς μαρτυρίαν. (Νεαρά 117 κατ. 2. Σύνοψις XXVIII, 4, 57).

Μ. Ἐάν τις, ἔχων υἱὸν ἢ θυγατέρα ἐξ ἐλευθέρου γυναικὸς, μεθ' ἧς ἐπιτρέπεται ἡ σύναψις γάμου, ὁμολογήσῃ ἐν συμφωνητικῇ εἴτε ἀγοραίῳ (δὴλ. συμβολαιογραφικῇ) εἴτε ἰδιοχείρῳ καὶ φέροντι ὑπογραφάς τριῶν ἀξιόπιστων μαρτύρων, εἴτε ἐν ἐπιθήκῃ εἴτε ἐν δημοσίοις ὑπομνήμασιν ὅτι οὗτος ἡ αὕτη εἶναι υἱὸς ἢ θυγάτηρ αὐτοῦ, μὴ προσθέτων τὴν λέξιν φυσικὸς ἢ φυσικῇ, τὰ τοιαῦτα τέκνα εἶναι γνήσια καὶ ἀπολαύουσιν ὅλων τῶν δικαιωμάτων, ὅσα εἰ ἡμετέροισι νόμοι χορηγῶσιν εἰς τὰ γνήσια τέκνα. Διότι ἐντεῖθεν δεκνύεται ὅτι καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν ἐνομρεύθη νομίμως. Εἰ δέ τις ἔχων πολλὰ τέκνα ἐκ τῆς αὐτῆς γυναικὸς εἰς ἐν τούτων δώσῃ τοιαύτην μαρτυρίαν, ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς διδομένη ὡς πρὸς ἐν μαρτυρία ἀρκεῖ καὶ ὡς πρὸς τὰλλα διὰ τὰ δικαιώματα τῆς γνησιότητος.

Ν. Ἡ ἐν τῷ ἀρθρῳ 85 περιεχομένη Νεαρά 117 ἀπαλλάσσει τὰ ἐξ ἐλευθέρου γυναικὸς καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τινι τῶν ἐν τῇ αὐτῇ νεαρᾷ ἀναφερομένων ἀγγράφων κληθέντα ἴδια τέκνα πάσης ἄλλης ἀποδείξεως περὶ τῆς γνησιότητος αὐτῶν δι' ὃν αὐτὴ πάλιν ἡ Νεαρά ἀναφέρει λόγον, ὅτι ἐκ τούτου δεκνύται μετὰ τῆς αὐτῆς μητρὸς ἐσχληκῆναι γάμον. Ἄρα ἡ Νεαρά αὕτη δὲν καθιεροῖ νέον τινὰ τρόπον νομιμοποιήσεως παίδων ἀνεγνωρισμένων προκαταρκτικῶς ὡς φυσικῶν, ἀλλ' ἀπλῶς παραδέχεται ὡς νομίμων τεκμήριον τῆς γνησιότητος τῶν τέκνων τὴν οὕτως μαρτυρίαν τοῦ πατρὸς· ἀλλὰ κατὰ τοῦ τεκμηρίου τούτου ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις, ὡς προκύπτει εὐ μόνον ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Νεαρᾶς μὴ ἀποκλειούσης ῥητῶς τὴν ἀνταπόδειξιν, ἀλλὰ καὶ τοῦ συνδ. τῶν ἀρθρῶν 278 καὶ 275 τῆς περ. ἡμῶν δικον. δι' ὧν ἀρίζονται ὁνομασί τὰ κατ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνταπόδειξις νόμιμα τεκμήρια καὶ ῥητῶς ὑποπίπτει, ὅτι τὰ λοιπὰ δὲν ἀποκλείουσι τὴν ἀνταπόδειξιν. Δ. Π. 95 τοῦ 1846 (Συμφωνεῖ Παπαζήγγουλος. Ἀντιδοξεῖ Καλλιγὰς). Σημειώσω δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀπόρρισιν 219 1900 τοῦ Ἐκ. Λαρίσης οὐδενὸς ἐν τῷ νόμῳ γινόμενον λόγον περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναγνώσεως ὡς ἀναγκαίου ὅρου τῆς νομιμοποιήσεως (ἧτις χωρεῖ αὐτοδικαίως ἐκ μένου τοῦ γάμου), ἔπεται ὅτι ἐπὶ τῆς τοιαύτης νομιμοποιήσεως, προϋποτιθέσης ἀναμφισβήτητον τὴν πατρύτητα καὶ ἐπερχομένης ἀπ' ἐαυτῆς ἀέριστα, ἡ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀναγνώρισις τοῦ τέκνου δύναται μὲν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μέσον ἀποδείξεως τῆς ἀμφισβητούμενης τυχὸν γνησιότητος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπραιστέτος τῆς νομιμότητος προϋποθέσις, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι ἡ ἀναγνώρισις ἀνέχει σημασίαν μόνον, κατ' ὅσον δι' αὐτῆς ἀναπληροῦται ἡ ἀπόδειξις περὶ τῆς ἐκ τοῦ πατρὸς γεννήσεως τοῦ τέκνου. Ἀλλ' ἀναμφισβητήτως τὸ συνεστῶτος τοῦ γάμου γεννηθὲν παῖδιον ἔχει πατέρα τὸν ἄνδρα, καὶ οὗτος μόνον δικαιεῖται κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐριζομένους περιπτώσεις νὰ ποικηρύξῃ αὐτό, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀποκηρύξεως ταύτης ἀπαιτεῖται νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν καὶ νὰ ἐπέλθῃ ἀμετακλήτως ἀπόφασιν, ἵνα θεωρῇται τοῦτο ἀποκηρυγμένον. Δ. Π. 46 τοῦ 1858.— Διὰ τοῦ γάμου νομιμοποιεῖται τὸ πρὸ τοῦ γάμου γεννηθὲν τέκνον. Δ. Π. 54 τοῦ 1870. ἀλλὰ θεωρεῖται γνήσιον αὐτοῦ τέκνον, οὐδαμῶς ἔχον ἀνάγκην νομιμοποιήσεως, τὸ συληθὲν μὲν ἐκτὸς τοῦ γάμου ἀλλὰ γεννηθὲν μετὰ τὸν γάμον. Δ. Π. 211 τοῦ 1868. Καὶ ἐὰν παῖς δὲ ὁ γεννηθείς μετὰ τὸν δέκατον μῆνα ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου συζύγου τῆς χηρευούσης γυναικὸς γίνεται νό-

μιμον τέκνον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ γάμου, ἂν μετὰ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν γέννησιν συνήρῃ ὁ γάμος. Σημειώσωμεν, ὅτι παρὰ Ῥωμαίους ὁ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πένθιμου ἔτους γάμος ἐπήνεγκεν ἀτιμίαν, ἀλλ' ἢ περὶ ἀτιμίας διάταξις ὡς ποινικὴ ἀρχαῖ παρ' ἡμῖν. Δ. Π. 64 τοῦ 1870. — Κατὰ γενικὴν τοῦ δικαίου ἀρχὴν πᾶς τις δύναται διὰ τελευταίας βουλήσεως νὰ διαθέτῃ ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τρίτου, ἐκτός ἂν βλητὸς νόμος περιορίξῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ταύτην (εἴτε ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ διαθέτου εἴτε ὡς πρὸς τὸ τοῦ κληρονόμου). ἐκ δὲ τοῦ συνδ. τῶν Νεαρῶν 12 κεφ. 4, 74 κεφ. 1, 2 καὶ 6, 89 κεφ. 12 καὶ 15, 78 κεφ. 3 καὶ 4, 117 κεφ. 2 καὶ Ἀρμεν. βιβλ. ε' τίτλ. γ' § 80 προκύπτει, ὅτι ὁ ἔχων ἐκ νομίμου γάμου τέκνον καὶ ἕτερον ἐξ ἀγάμου γυναικὸς δὲν ἐμποδίζεται νὰ διαθέτῃ ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, οὐδὲ κωλύει τὸ περιστατικόν, ὅτι τὸ τέκνον τοῦτο ἐγεννήθη ὑπὸ σταθμένου ἐν τοῦ γάμου τοῦ διαθέτου, ἀπὸ περιορισμῶν ἐπαγομένων μόνον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου ὡς πρὸς τὰ ἐκ παλλακίας καὶ ἐξ ἀθεμίτων ἢ κατακεκριμένων γάμων προερχόμενα τέκνα. Δ. Π. 64 τοῦ 1861.

86. Ἡ μὴ δευτερογαμήσασα μήτηρ καὶ πᾶς ἀνιὼν καὶ μὴ δευτερογαμῶν λαμβάνει πρὸς τῇ χρήσει τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος κατὰ δεσποτείαν ἐνὸς παιδός· τοῦτο δὲ ἐπὶ τῶν τελευταῖ, καὶ οὐ διαζυγίῳ λυομένων γάμων. Τοῖς δὲ παισὶν ἀνήκει πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ εἰσαδηποτε λυσεως κατὰ δεσποτείαν, κἂν μὴ δευτερογαμησῶσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν, εἴτινες τὴν χρῆσιν τῶν τοιοῦτων κερδῶν ἔχουσι τρέφοντες τοὺς αὐτῶν παῖδας. (*) (1)

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον ἐναντιώτατον ἑαυτῇ· εἰ γὰρ τὸν ὄντι μὴ δευτερογαμῶσα ἡ μήτηρ, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἀνιὼν καὶ μὴ δευτερογαμῶν λαμβάνει πρὸς τῇ χρήσει τῶν γαμικῶν κερδῶν καὶ μέρος τι κατὰ δεσποτείαν ἐνὸς παιδός, ἐπὶ τῶν τελευταῖ, καὶ οὐ διαζυγίῳ λυομένων γάμων, πῶς ἀρνεῖται πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ εἰσαδηποτε λυσεως, κἂν μὴ δευτερογαμησῶσιν οἱ γονεῖς αὐτῶν, τοῖς παισὶ καὶ γὰρ κυρίως τῶν γάμων διάλυσις, ἣν ἀπαρτίζεται ὁ θάνατος. Εἰ μὲν οὖν τὴν ἀπὸ τελευταίας διάλυσιν ἀπὸ τῶν ἄλλων διαζυγίων διαλυσίων, τὸ ἐξ εἰσαδηποτε διαλυσεως εἴρηκεν, ὡς ἂν ἀπ' ἐκείνης μὲν οἱ μὴ δευτερογαμῶντες γονεῖς τι μέρος κατὰ δεσποτείαν τῶν γαμικῶν κερδῶν ἔχωσιν, ἐπὶ τούτων δὲ τοιοῦτον μέρος μὴ ἔχωσιν, ὅσοι προσθεῖναι τὸ ἐξ ἄλλης εἰσαδηποτε λυσεως· καὶ ταχ' ἂν οὕτω τὸ ἔλιν ἐκώλυον, εἰ ἄλλο τι μὴ διεκώλυον· ἀλλ' οἷμαι, τὰς δύο νεαρὰς τὴν τε 98 καὶ τὴν 127 ἐναντίας οὖσας ἑαυταῖς εἰς ταύτῃ συναγαγὼν ἠγνοήσεν· τὸ μὲν γὰρ ἀρνεῖται πᾶν γαμικὸν κέρδος τοῖς παισὶ τῆς 98 ἐστὶ, τὸ δὲ λαμβάνειν μέρος τι τοὺς μὴ δευτερογαμῶντας γονεῖς τῆς 127. Εἰ οὖν ἀναιρεῖ αὐτὴ τὴν πρὸ αὐτῆς, ἔστιν ἐκείνη ἀνηρημένη.

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη ἀντεγραφετὴ ἐκ τοῦ κεφ. 1 τίτλ. ἑκτοῦ τοῦ Προχείρου (ὁπερ ἄλλως ἀνεκαθεν οἱ σχολιασταὶ ἀνεκηρύξαν ἀντιπράκτον ἑαυτῇ), ὅθεν καθ' ὅσον ἡ παράγραφος αὕτη συγκρούεται πρὸς τὰς ἐν τίτλῳ ΙΓ' τοῦ βιβλίου Δ' § 4 καὶ 5 διατάξεις, ἀποβροχάσας ἐκ τῶν μεταγενεστέρων Νεαρῶν 20 καὶ 22 τοῦ Λέοντος, δὲν δύναται νὰ ἰσχύῃ.

(Νεαρά 127 κεφ. 3. Νεαρά 98 κεφ. 1 Πρόχειρος Νόμος κεφ. 1 τίτλος Έκτος).

Μ. Ἡ μὴ ἐλλοῦσα εἰς δεῦτερον γάμον μήτηρ καὶ πᾶς ἀνὴρ καὶ μὴ συναρθεὶς εἰς δεῦτερον γάμον λαμβάνει οὐ μόνον τὴν ἐπικαρπλίαν τῶν γαμικῶν κερδῶν ἀλλὰ καὶ μέρος ἑνὸς τέκνου κατὰ κυριότητα· τοῦτο δὲ συμβαίνει ὡς πρὸς τοὺς γάμους τοὺς διαλυομένους ὑπὸ τοῦ θανάτου πατέρου τῶν συζύγων καὶ οὐχὶ διαζυγίου. Εἰς δὲ τὰ τέκνα ἀνήκει κατὰ κυριότητα πᾶν γαμικὸν κέρδος ἐξ οὐαδὴποτε διαλύσεως, καὶ ἐὰν οἱ γονεῖς αὐτῶν δὲν ἔλιν θωσιν εἰς δεῦτερον γάμον, εἴτινες ἔχουσι τὴν ἐπικαρπλίαν τῶν τοιούτων κερδῶν τρέφοντες τὰ τέκνα αὐτῶν.

87. Εἴχῃ τις γυναῖκα καὶ παῖδας· εἴτι ζώσης τῆς γυναικὸς αὐτεξουσίου τοὺς παῖδας ἐποίησε· μετὰ ταῦτα τέθνηκεν ἡ γυνή· ἔξεστι τῷ πατρὶ μίαν μοῖραν ἐκ τῶν μητρικῶν πραγμάτων τῶν οἰκείων τέκνων λαβεῖν κατὰ χρῆσιν, ἕως οὗ ζῇ, τὴν δὲ θεσποτείαν παραπέμπει πάλιν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν πρὸς τοὺς υἱούς. Τῶν δὲ παιδῶν ὄντων ὑπεξουσίων, καὶ εἰς δεῦτερον γάμον ὁ πατὴρ ἔλθῃ, πάντων τῶν μητρικῶν πραγμάτων τὴν χρῆσιν ἔχει. Εἰ δὲ μὴ ζώσης τῆς μητρὸς εἴτι, ἀλλὰ μετὰ θάνατον αὐτῆς ὁ πατὴρ ποιήσῃ τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, ἔξεστι τῷ πατρὶ τοῦ μὲν ἡμίσεως τῶν μητρικῶν πραγμάτων τὴν χρῆσιν ἔχειν, τοῦ δὲ λοιποῦ ἡμίσεως ἀφιέναι τὴν χρῆσιν τῷ υἱῷ. Εἰ δὲ οὐχ εἷς υἱὸς εἴη, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ πάντες αὐτεξούσιοι γένωνται παρὰ τοῦ πατρὸς μετὰ τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὁ πατὴρ οὐκέτι τὸ ἡμῖον πρὸς χρῆσιν ἔχει, ἀλλὰ προσεπιβάλλει τῷ υἱῷ τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἡμίσεως, ὅπόσον ἂν εἴαν οἱ παῖδες πλείονες· ἡγοῦν, εἰ μὲν δύο, τὸ τοῦ ἡμίσεως ἡμῖον· εἰ δὲ τρεῖς, τὸ διμοῖρον τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τέσσαρες ἢ ἐπέκεινα, τότε πάλιν μίαν μοῖραν μόνην ἑνὸς τῶν παιδῶν λαβὼν ὁ πατὴρ πρὸς χρῆσιν, τὸ μητρικὸν ἄλλο πρῶγμα ἅπαν διδῶσι τοῖς παισίν, εἰ μὴ οἰκαιοθελῶς οἱ παῖδες παραχωρήσουσι ταύτῳ ἄλλο τι διαπράξασθαι, (Ν. 3 Κωδ. β. 60 (de bonis maternis). Βασιλ. XLV. 4. 3. Ν. 6 § 3 Κωδ. β. 61 (de bonis, quae liberis). Βασ. XLV. 4. 9).

Μ. Εἴχῃ τις γυναῖκα καὶ τέκνα· ζώσης ἀκόμη τῆς γυναικὸς κατέστη· τὰ τέκνα αὐτεξούσια· μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ἡ γυνή· συγχαίρεται ὁ πατὴρ καὶ καρποῦται ἐνόσω ζῇ ἕν μέρος τῶν μητρικῶν πραγμάτων τῶν τέκνων αὐτοῦ, τὴν δὲ κυριότητα παραπέμπει πάλιν εἰς τὰ τέκνα μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Εἰ δὲ τὰ τέκνα εἶναι ὑπεξούσια, καὶ ἐὰν ὁ πατὴρ ἐκ δευτέρου νομφιῶθῃ, ἔχει τὴν ἐπικαρπλίαν ὅλων τῶν μητρικῶν πραγμάτων. Ἐὰν δὲ τῆς μητρὸς μὴ ζώσης πλέον, ἀλλὰ μετὰ θάνατον αὐτῆς ὁ πατὴρ καταστήσῃ τὸν υἱὸν αὐτεξούσιον, συγχαίρεται νὰ καρποῦται ὁ πατὴρ τὸ ἡμῖον τῶν μητρικῶν πραγμάτων, τοῦ δὲ ἐπιλοιποῦ ἡμίσεως νὰ καταλείπῃ τὴν ἐπικαρπλίαν εἰς τὸν υἱόν. Ἐὰν δὲ δὲν ἦναι εἷς υἱός, ἀλλὰ πολλοί, καὶ ὁ πατὴρ μετὰ τὸν

θανάτον τῆς μητρὸς καταστήσῃ πάντας αὐτεξουσίου, δὲν λαμβάνει πλέον τοῦ ἡμίου πρὸς ἐπικαρπίαν, ἀλλὰ προστίθῃσιν εἰς τὸν υἱὸν τοσοῦτον ἐκ τοῦ ἡμίσεως, ὅσον πλείοντα εἶναι τὰ τέκνα· ἢ γυν, εἰ μὲν εἶναι δύο, τὸ ἡμίου τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τρία, τὰ δύο τρίτα τοῦ ἡμίσεως· εἰ δὲ τέσσαρα ἢ πεντακάνα, τότε πάλιν ὁ πατὴρ λαμβάνει πρὸς ἐπικαρπίαν ἓν μόνον μερίδιον ἐκ τῶν τέκνων, ὅλον δὲ τὸ ἄλλο μητρικὸν πρᾶγμα χωρεῖ εἰς τὰ τέκνα, ἐκτὸς ἐάν τὰ τέκνα οἰκισθελῶς παραχωρήσωσιν αὐτῷ να πράξῃ ἄλλο τι.

88. Εἰ τις ἀποβαλλομένη τὸν ἄνδρα ἐτέρων ἀπότχοστο γάμιον, ἔχειν μὲν αὐτὴν τὴν χρῆσιν τῆς προγαμου δωρεᾶς, καθὼς καὶ πρότερον ἐθεοπίσαμεν, ἔχειν δὲ αὐτὴν καὶ δεσποτείας τοσοῦτον, ὅσον ἢ πρὸς τοὺς παῖδας ἀναλογία ποιεῖ, ἵνα κατὰ τὴν τῆς δεσποτείας λόγον ἐνὸς καὶ αὐτὴ παιδὸς πρόσωπον ἔχειν δοκῇ. Ταῦτα δὲ ἐπὶ πατέρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνιόντων τῶν εἰς δευτέρους γάμους οὐκ ἐρχομένων κρατεῖν βουλομένο. Καὶ ἔσονται ταῦτα αὐτοῖς οἰκεῖα, οὐδὲν σχεδὸν τῆς ἄλλης αὐτῶν διαφέροντα κτήσεως, καὶ πᾶσαν ἄδειαν ἔξουσιν εἰς τὸ ἐκποιεῖν ταῦτα, καὶ ἐτι περιόντες καὶ τελευτῶντες, καθ' ὃν ἂν βουλευθεῖεν τρεῖς. Εἰ μὲντοιγε ἀνεκποίητα ταῦτα καταλίπαιεν τελευτῶντες καὶ μὴ βῆτως ἢ πάντα ἢ τινα τούτων πρὸς τινὰς παραπέμψαιεν, λαμβάνειν αὐτὰ τοὺς παῖδας ἐξέτασ, καὶ εἰ μὴ κληρονομήειν τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς, καὶ εἰ τινες μὲν κληρονομήειν αὐτῶν, τινὲς δὲ οὐχί· εἰ μὴ τις ἐξ αὐτῶν ἀχάριστος φανεῖς τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας ἐκπέσῃ. (Νεαρά 117 καὶ 5. Νεαρά 22 καὶ 20 § 1 καὶ 2).

Μ. Ἐὰν γυνὴ τις ἀπολείπῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀπέχῃ ἄλλου γάμου, αὐτὴ μὲν ἔχει τὴν ἐπικαρπίαν τῆς προγαμίας δωρεᾶς, ὡς καὶ πρότερον διετάχμεν, ἔχει δὲ καὶ κατὰ κυριότητα τοσοῦτον, ὅσον ἀναλογεῖ πρὸς τὰ τέκνα, ἵνα κατὰ λόγον κυριότητος φαίνεται καὶ αὐτὴ ὅτι ἔχει ἐνὸς τέκνου πρόσωπον. Ταῦτα δὲ θέλομεν νὰ ἰσχύωσιν ἐπὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν ἄλλων ἀνιόντων τῶν μὴ ἐρχομένων εἰς δευτέρον γάμον. Καὶ ταῦτα περιεργοντο πρὸς τὴν κυριότητα αὐτῶν οὐδὲν σχεδὸν διαφέροντα τῆς ἄλλης αὐτῶν ιδιοκτησίας, καὶ ἔχουσι πᾶσαν ἄδειαν νὰ ἐκποιῶσιν αὐτὰ κατ' ἰδίαν θέλησιν αἰ ζωῇ ἢ καὶ μετὰ θάνατον (διὰ διαθήκης δηλαδὴ ἢ αἰτίας θανάτου). Ἐάν δὲ ἐπονησκόντες καταλίπωσι ταῦτα ἀνεκποίητα καὶ δὲν παραπέμψωσι βῆτως πρὸς τινὰς ἢ πάντα ταῦτα ἢ τινα τούτων, θέλομεν νὰ λαμβάνωσιν αὐτὰ ἐξ ἑαυτοῦ τὰ τέκνα, καὶ ἐάν δὲν κληρονομῶσι τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα, καὶ ἐάν τινες μὲν αὐτῶν κληρονομῶσι, τινὲς δὲ οὐχί· ἐκτὸς ἐάν τις ἐξ αὐτῶν ἀχάριστος φανεῖς ἐκπέσῃ τῆς τοιαύτης φιλοτιμίας.

89. Θεοπιζόμεν τοὺς ἐπὶ ἐγκληματι κατηγορουμένους, ἐφ' ὧν εἰ νόμοι θῆμευσιν ἢ θάνατον ὀρίζουσιν, ἐάν ἐλεγχθῶσιν ἢ κατακριθῶσι, τὰς αὐτῶν περιουσίας μὴ γίνεσθαι κέρδος τοῖς ἀρχουσιν ἢ ταῖς αὐτῶν τάξεσιν· ἀλλὰ μηδὲ κατὰ τοὺς παλαιούς νόμους τῷ δημοσίῳ αὐτὰς προσκυροῦσθαι· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχουσιν κα-

τιόντας, αὐτοὺς ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, χωρὶς τῶν διὰ τοῦ τοιοῦτου ἁμαρτήματος αὐτῷ προσγενομένων (1) εἰ δὲ μὴ ὑπείσι κατιόν-
τας ἀλλ' ἀνιόντας, ἄχρι τρίτου βαθμοῦ αὐτοὺς ἔχειν. Εἰ δὲ γα-
μετὰς ἔχουσιν οἱ οὕτω κατακριθέντες, πᾶσι τρόποις καλεόμεν
αὐτάς καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν γαμικὴν δωρεάν λαμβάνειν. Εἰ
δὲ δίχα προικὸς τοῖς τοιοῦτοις προσῦποις συνώκησαν, τὴν ἀπὸ
τῶν νόμων ὀρισθεῖσαν μαῖραν ἐκ τῆς ὅλης τοῦ κατακριθέντος
οὐσίας αὐτάς λαμβάνειν, εἴτε τέκνα ἔχουσιν εἴτε καὶ μὴ. Εἰ δὲ
μηδένα τῶν προειρημένων ἔχει ὁ πληρμελής, τῷ δημοσῷ
τότε προσκυροῦσθαι τὴν ἐκείνου περιουσίαν βεβλημένη. Ἐπὶ μέν-
τοι τοῖς καθοσιώσει κατακρινομένοις τοὺς παλαιούς νόμους φυ-
λάττεσθαι καλεούμεν. (2) (Νεαρά 134 κερ. 13. Σύνοψις VI.
19. 12).

Μ. Διατάσσομεν οἱ κατηγορούμενοι ἐπ' ἐγκλήματι, εἰς ὃ εἰ νόμος ἐπι-
βάλλουσι δήμευσιν ἢ θάνατον, ἂν ἐξελεγχθῶσιν ἢ καταδικασθῶσι, νὰ μὴ
κερδαίνωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν οἱ δικασταὶ ἢ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῶν· ἀλλ'
οὐδὲ νὰ προσκυροῦνται αὐτὰ κατὰ τοὺς παλαιούς νόμους, εἰς τὸ δήμευσιν
ἀλλ' εἰ μὲν ἔχουσι κατιόντας, νὰ λαμβάνωσιν οὗτοι τὴν περιουσίαν, ἐπὶ
τῶν προσαποκτωμένων ἐκ τοῦ τοιοῦτου ἐγκλήματος, εἰ δὲ κατιόντες δὲν
ὑπάρχουσιν ἀλλ' ἀνιόντες, νὰ λαμβάνωσιν αὐτὴν οὗτοι ἕως τρίτου. Εἰ δὲ
οἱ οὕτω καταδικασθέντες ἔχουσι συζύγους, διατάσσομεν νὰ λαμβάνωσιν αὐ-
ταὶ ἐξάπαντος καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν προγαμικὴν δωρεάν. Εἰ δὲ συνω-
κήσαν πρὸς τὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἄνευ προικὸς, νὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς ὅλης
τοῦ καταδικασθέντος περιουσίας τὸ προσδιορισθὲν ὑπὸ τῶν νόμων αὐτοῖς,
εἴτε ἔχουσι τέκνα εἴτε καὶ μὴ. Εἰ δὲ ὁ πληρμελής οὐδὲνα ἔχει τῶν
εἰρημένων, τότε ἡ περιουσία αὐτοῦ ἵελομεν νὰ προσκυροῦται εἰς τὸ δημο-
σίον· ὡς πρὸς τοὺς καταδικαζομένους ὅμως ἐπὶ καθοσιώσει διατάσσομεν νὰ
φυλάττωνται οἱ παλαιοὶ νόμοι.

90 Ἀπὸ ἀτελοῦς διαθήκης μηδὲ βασιλεὺς κληρονομεῖται.
(N. 3 Κωδ. 6. 23 (de testamentis). Βασ. XXXV. 2. 3).

Μ. Ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδὲ ὁ βασιλεὺς κληρονομεῖ.

(1) Παρ' ἡμῖν τανῦν ἡ μὲν ποινὴ τῆς δήμεσεως ἀργεῖ, ἀπαγορευομένη
αὐτὴν τοῦ Συντάγματος. Ἐπικρατεῖ δὲ μόνον ἡ θανατικὴ, ἐπιβαλλομένη
κατὰ τοὺς ὁρισμούς τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου. Ὅθεν ἡ διατάξις περὶ περιο-
ρισμοῦ τοῦ εἰς κληρονομίαν αὐτῶν δικαιώματος τῶν κληρονόμων αὐτῶν δὲν
ἰσχύει. Κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1862 ἡ εἰς θάνατον καταδικα-
ζομένη μόνον τὴν νόμιμον ἀπαγόρευσιν τοῦ καταδικασθέντος.

(2) Τανῦν ἡ ἐπ' ἐγκλήματι καθοσιώσεως εἰς θάνατον καταδίκη εἶναι
ἰσοδύναμος ὡς πρὸς τὰ ποτελέσματα πᾶσι ἄλλῃ καταδικῇ. Σημειωτέον δὲ,
ὅτι κατὰ τὸ Σύνταγμα (άρθρ. 18) ποινὴ θανάτου ἐπιβάλλεται εἰς μόνον τὰ
μικτὰ μετὰ κοινῶν ἀδικημάτων, ἐπισυρόντων τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.
πολιτικά ἀδικήματα· τὰ δὲ ἄλλα πολιτικά ἀδικήματα δὲν ὑπάρχοντα εἰς
τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

91. Ἡ διάταξις φησιν, ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδεὶς δύναται κληρονομεῖν, εἰ μὴ ἂρα οἱ κατιόντες τοὺς ἐκατέρας γύσεως ἀνιόντας. Εἰ δὲ τοῖς παισὶν ἐξωτικὸν συμμέμικται πρόσωπον, ὅσον μὲν εἰς τοὺς παῖδας, ἐρβῶται ἡ διαθήκη, ὅσον δὲ εἰς τὸ ἐξωτικόν, ἀνυπόστατός ἐστιν. (N. 24 § 1 Kωδ. 6. 23 (de testamentis). Βασ. XXXV. 2 21).

Μ. Ἡ διάταξις λέγει ὅτι ἐξ ἀτελοῦς διαθήκης οὐδεὶς δύναται νὰ κληρονομή, εἰμὴ μόνον οἱ κατιόντες τοὺς ἀνιόντας καὶ τῶν δύο γενῶν. Εἰ δὲ συνειμῆθη πρὸς τὰ τέκνα ἐξωτικὸν πρόσωπον, ὡς πρὸς μὲν τὰ τέκνα ἰσχυεῖ ἡ διαθήκη, ὡς πρὸς δὲ τὸν ἐξωτικόν, εἶναι ἀνίσχυρός.

92. Μηδὲ παρὰ ξένοις τοῖς ἔξω Ῥώμης οἰκοῦσι διὰ θέσεως ἀδελφότητος συνιστάσθω· καὶ τις ὡς ἀδελφὸς προκληθεὶς κληρονομος γραφῇ, ἐκπιπτέτω τῆς κληρονομίας. (N. 7 Kωδ. 6. 24 (de hered. inst.). Σύνοψις XXXV. 13. 15).

Μ. Μηδὲ παρὰ τοῖς ξένοις τοῖς κατοικοῦσιν ἔξω τῆς Ῥώμης συνίσταται θετὴ ἀδελφότης (ἀδελφότητα)· καὶ ἐὰν τις ἀναγνωρισθεὶς πρότερον ὡς θετὸς ἀδελφὸς γραφῇ κληρονομος, ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας.

93. Ἐὰν εὐτελὲς τελευτήσῃ ἀδιάθετος καὶ μὴ ἔχων συγγενεῖς, ἐξ ἀδιαθέτου ἐκ τῶν ἄλλων εὐτελῶν κληρονομαῖται. (N. 8 Kωδ. 6. 62 (de haered. decurionum). Βασ. XLV. 1. 56).

Μ. Ἐὰν ἀποθῇ συλλοχίτης ἀδιάθετος καὶ μὴ ἔχων συγγενεῖς, κληρονομάζεται ἐξ ἀδιαθέτου ὑπὸ τῶν ἄλλων συλλοχιτῶν.

94. Νεαρὰ τοῦ κυροῦ Λέοντος. Πρὸς τοὺς καταλιπόντας ἀτελεῖς μοναστήριον ἐκείνο ἡμῖν θεσπίζεται, ὡς διατυπώσεως προσελθούσης τὰ ἐν ταύτῃ διωρισμένα ἔσται τῆς ἐκκλησίας. Ἡ δὲ (ὅποια πολλὰ φέρει τὸ ἀδῆλον) πρὸ τῆς τῶν οἰκείων ἀναρπασθεῖη διατυπώσεως, παιδῶν μὲν ὑπόντων ἄχρι τριῶν, δ' μέρος τῆς ὑπαρξέως οἰκειώσεται ἡ μονή· ἐπέκεινα δὲ τοῦ τῶν τριῶν ὀριθμοῦ προϊόντος τοῦ τῆς γονῆς πλήθους, συγκαταλέξεται τὸ μοναστήριον τοῖς παισὶ καὶ τὰ ἴσα ἐνὶ τούτων ἐκάστῳ λήψεται ἐκ πάσης περιουσίας, ἧς οὐχ ἄπεται χρέα, τοῦ τεθηγκότος. Ἀπαιδὸς δὲ ὑπάρξαντος, ἐπὶ γονεῦσι δὲ τὸν βίον λιπόντων, διγῇ τῶν προσόντων διαιρουμένων, ἡ μὲν τοῖς γονεῦσιν, ἡ δ' ἑτέρα μοῖρα τῷ μοναστηρίῳ παρασχεθήσεται. Εἰ δὲ ἔρημος εἴῃ κληρονόμων ἀνιόντων καὶ κατιόντων, τοὺς ἐκ πλαγίου εἰσιόντας ὁ κληρὸς προσίεται· αὐτοὶ μὲν ὅσοι ἂρα καὶ ἐὰν ᾧ, τὸ τρίτον μέρος διανεμηθήσεται, τὸ διμοῖρον δὲ προσχωρήσει τῇ ἐκκλησίᾳ. (Νεαρὰ Λέοντος 10).

Μ. Νεαρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος. Ὅριζομεν περὶ τῶν καταλιπόντων ἀτελεῖς μοναστήριον ὅτι διαθήκης συνταχθεῖσης τὰ ἐν αὐτῇ διατεταγμένα γίνονται τῆς ἐκκλησίας. Ἐὰν δὲ (ὅποια πολλὰ φέρει τὸ ἀδῆλον)

ἀποβάνη τις πρὸ τῆς διαθέσεως τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, ὑπαρχόντων μὲν παίδων μέχρι τριῶν, ἢ μονὴ οὐκαιοποιεῖται τὸ τέταρτον μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὑπαρχόντων δὲ ἐπέκεινα τῶν τριῶν τέκνων, συναριθμεῖται τὸ μοναστήριον εἰς τὰ τέκνα καὶ ἐκ τῆς ὅλης ἀχρεώτου περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος λαμβάνει ἴσον μέρος πρὸς ἓν τούτων. Ἀτέκνου δὲ ὑπαρχόντος, καταλιπόντος ὅμως γονεῖς μετὰ θάνατον, ἡ περιουσία αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς δύο, καὶ τὸ μὲν ἓν μέρος μεταβαίνει εἰς τοὺς γονεῖς, τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸ μοναστήριον. Εἰ δὲ εἶναι ἐρημος κληρονόμων ἀνιόντων καὶ κατιόντων, ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τοὺς ἐκ πλαγίου αὐτοῖ μὲν λοιπὸν ὅσοι καὶ ἀνῆναι μερίζονται τὸ τρίτον μέρος, τὸ δὲ διμοῖρον μεταβαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

95. Νεαρά τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου. Κελεύσμεν τοὺς ἀτέκνους χρευσάντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας μὴ ἀρπαγὴν ὑπέχειν τῶν ὑπαρχόντων, μήτε παρὰ τῶν τὰ δημόσια διενεργούντων, μήτε τῶν εἰς παροικίαν τούτους ἐχόντων ἄλλὰ τὸ γ' τῆς οὐσίας ἐκείνων τὴν δεσποτείαν ἀπολαμβάνειν, τὸ γ' εἰς μνημέσουν τοῦ ἀπελθόντος ἀναλίσκεσθαι, καὶ τὸ ζῶν μέρος ἀπολαμβάνειν τὸ ἕτερον. Εἰ δὲ καὶ τὸ ἐπιζῆσαν ἐπέλθοι μέρος, τοὺς τούτῳ προσήκοντας τὸ ἀπὸ νόμου κληρονομεῖν. Ἄν δὲ μηδεὶς συγγενὴς προσῇ τῷ ἀποικομένῳ, τῷ δημοσίῳ εἶναι τὸ ἥμισυ καὶ τοῖς ἐκείνου μνημοσύνοις τὸ ἥμισυ. (1)

Μ Νεαρά τοῦ ἁγίου Πατριάρχου Ἀθανασίου. Διατάσσμεν νὰ μὴ ἀρπάζωνται τὰ ὑπαρχόντα τῶν ἀτέκνων χρευσάντων ἄνδρων καὶ γυναικῶν, μήτε ὑπὸ τῶν διοικούντων τὰ δημόσια μήτε ὑπὸ τῶν ἔχοντων αὐτοὺς παροίκους· ἀλλὰ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας νὰ λαμβάνωσιν ἐκεῖνοι, τὸ τρίτον νὰ δαπανᾷται εἰς μνημόσυνα τοῦ ἀποθανόντος, καὶ τὸ ἄλλο νὰ λαμβάνῃ ὁ ἐπιζών. Ἐάν δὲ καὶ ὁ ἐπιζήσας ἀποβάνῃ, οἱ συγγενεῖς τούτου κληρονομοῦσι τὸ κατὰ τὸν νόμον. Εἰ δὲ οὐδεὶς ὑπάρχει συγγενὴς τοῦ ἀποθανόντος, τὸ ἥμισυ γίνεται τοῦ δημοσίου καὶ τὸ ἥμισυ προερίζεται εἰς μνημόσυνα αὐτοῦ.

ΤΙΤΛ. Θ'. — Περὶ Φαλκιδίου.

1. Φαλκιδίος λέγεται παρὰ τῷ νόμῳ ὅταν ἐκ κοινοῦ τινος πράγματος, εἰς ὃ μετέχουσι πολλοί, μέρος τι τούτων ἐκάστῳ τῶν μετεχόντων εἰς αὐτὸ δίδωται. Καὶ ἐστὶ Φαλκιδίος, ὅν τυγνῆθαι ἐχούσιν οἱ κοινεῖ μερίδα καλεῖν· γράφεται δὲ ἀρσενικῶς ὁ Φ α λ κ ι δ ι ο ς καὶ οὐδετέρως τὸ Φ α λ κ ι δ ι ο ν, ὥς εἴ τις εἴποι:

(1) Ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῶν πρακτικὴν ἰσχύν, ὥς ἀναφερομένη εἰς τοὺς δουλοπαροίκους. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν 18 τοῦ 1876 τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κωνστ. αὕτη ἐπέρχεται εἰς ἐπεξηγήσιν τῆς 44 διατάξεως τοῦ εἰτλοῦ Η' βιβλίου ε', καθ' ἣν ἀποθνήσκοντος πατέρου τῶν συζύγων ἀδιαθέτου, τότε κληρονομοῦσιν οἱ σύζυγοι ἀλλήλους, ὅτε πᾶσα συγγενῶν ἀπορία τυγχάνει.

μερίδιον· ἔστι δὲ ἡ λέξις ῥωμαϊκὴ, καὶ δοκεῖ τισιν ἀπὸ τοῦ φάλκου, ὃ δηλοῖ τὴν θρεπάνην καὶ τὴν τομὴν τὴν ἀπὸ τῆς θρεπάνης, παράγεσθαι· ὡς τῶν μεριζομένων πραγμάτων ἐξ ἀνάγκης καὶ τεμνομένων, ὥσπερ τινὶ θρεπάνῃ τῷ μερισμῷ.

Μ. Φαλκίδιος λέγεται ἐν τῷ νόμῳ, ὡς ἂν ἐκ κοινοῦ πράγματος, εἰς ὃ μετέχουσιν πολλοί, δίδεται μέρος τι τούτων εἰς ἕκαστον τῶν μετεχόντων εἰς αὐτό. Καὶ εἶναι Φαλκίδιος ὅτι οἱ πολλοὶ συνεπιβήσουσι νᾶ καλῶσι μερίδιον· γράφεται δὲ ἄρσενικῶς ὁ Φαλκίδιος καὶ οὐδετέρως τὸ Φαλκίδιον, ὡς εἰν εἶπη τις τὸ μερίδιον· ἡ δὲ λέξις εἶναι ῥωμαϊκὴ καὶ νομιζοῦσι τινες ὅτι παράγεται ἐκ τῆς λέξεως falx (ἑλλ. φάλκη), ἐμψαινούσης τὸ θρεπάνον καὶ τὴν ἐκ τούτου τμήσιν· ἅτε τῶν μεριζομένων πραγμάτων ἐξ ἀνάγκης καὶ κοπτομένων, ὡς μερίζεται τι διὰ θρεπάνου.

2. Φαλκίδιος ἐστὶν ἄχρι μὲν τεσσάρων παίδων τὸ τρίτον μέρος τῆς καθαρᾶς ὑποστάσεως, πλείονων δὲ ὄντων τῶν παίδων τὸ ἥμισυ. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ εἰρημένῳ τρίτῳ ἢ ἡμίσει μέρος υπεισέρχονται, ὅσοι ἂν ὀρισθῶσι πρὸς φαλκίδιον μετὰ τὸν τὴν λοιπὴν ὑπόστασιν κατὰ τελευταίαν διατάξιν κληρονομοῦντα. (**) (Νεαρά 18 κεφ. 1 Νεαρά 39 κεφ. 1. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 3).

Μ. Φαλκίδιος εἶναι μέχρι μὲν τεσσάρων τέκνων τὸ τρίτον μέρος τῆς καθαρᾶς περιουσίας, ἐπὶ πλείονερων δὲ τὸ ἥμισυ. Εἰς τὸ λεχθὲν λοιπὸν τοῦτο τρίτον ἢ ἥμισυ μέρος εἰσέρχονται ὅσοι ἤθελον ὀρισθῆ πρὸς φαλκίδιον μετὰ τὴν κληρονομοῦντα τὴν λοιπὴν περιουσίαν κατὰ τελευταίαν διατάξιν.

3. Ἐξεστί ληγατεύειν μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου· τὸ τετραούγγιον, ταυτέστι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, τῷ κληρονόμῳ συλαττέτω. (**) (Προχ. 32. 2. Ν. 1 Πανδ. 35. 2 (ad legem

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οὗτος οὖν ὁ Φαλκίδιος, ὅταν ἔχῃ τις παῖδας οὐ περισσότερους τῶν δ', ἀλλὰ δ' ἢ ὀλιγωτέρους, τὸ γ' τῆς πατρικῆς περιουσίας ἐστίν, ὡς αὐτοῦ τοῦ τρίτου μέρους διδομένου τοῖς παισὶν εἰς κληρονομίαν καὶ μεριζομένου ἐπίσης· ὅταν δὲ ἔχῃ τις πλείονας τῶν δ', τὸ ἥμισυ τῆς ἐκείνης αὐτοῦ φαλκίδιον γίνεται, καὶ ἀναγκάζεται ὁ πατὴρ τὴν ἡμισίαν περιουσίαν αὐτοῦ τοῖς παισὶ δίδοναι εἰς μερισμόν, ἵνα ἅπαντες οἱ παῖδες πρὸς ἀλλήλους ταύτην διαμερίσωνται. Αἶψα γοῦν τὸν πατέρα πρῶτον ἀποτιθένα· καὶ συλαττεῖν λόγῳ τῶν παίδων τὸ γ' ἢ τὸ ἥμισυ τοῦ βίου αὐτοῦ, καὶ οὕτως ἐπὶ τοῖς λοιποῖς τῶν προσόντων αὐτῷ πραγμάτων, ὡς βούλεται, διαπράττεσθαι. Τοῦτο ἀρίστως παρὰ τοῦ νόμου καὶ ἐπαινετῶς ἄγαν τέτακται· οὗς γὰρ ἡ φύσις ὠκείως, τούτους πρῶτως θεραπευτέον, καὶ τὸ αὐτοῖς ἀνῆκον πρῶτον ἀποδοτέον, εἴτα καὶ πρὸς τοὺς ἔξω τρεπτέον καὶ ποιητέον κατὰ τὴν βούλησιν.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τοιοῦτόν ἐστι τῆς τῶν ἰδ' ποσότητος εἶναι πάντα τὸν βίον ὁ νόμος παρακαλεῦσθαι, καὶ ἑκάστου τὴν πᾶσαν περιουσίαν εἰς ἰδ' περιστῆσι· τὰ γοῦν δώδεκα ποσοῦνται ἐκ τοῦ τρις τέσσαρα, τρις γὰρ τὰ τέσσαρα ἰδ'. Ἐπεὶ οὖν τὸ γ' αἶψα τῷ κληρονόμῳ συλαττέται, τὸ δὲ δέμοιρον ἐπ' ἐξουσίᾳ τοῦ δεσπότη καὶται ποιεῖν ἐπ' αὐτῷ, ὅπερ

Falcidiam). N. 47 πρ. N. 73 § 5 Πανδ. αὐτόθι. Γαίου Εἰσγ. II. § 227 Οὐλπ. ἀποσπ. 24 § 33. Ἰσιδώρου Origines βιβλ. 5 κεφ. 15).

Μ. Συγχωρεῖται νά κληροδοτῇ τις μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου (τούτέστι τῶν δύο τρίτων τῆς περιουσίας αὐτοῦ): διότι τὸ τετραούγγιον, τούτέστι τὸ τρίτον τῆς περιουσίας, φυλάττεται διὰ τὸν κληρονόμον.

4. Ἐπὶ τοῦ φαλκιδίου δεῖ ἐξαιρεθῆναι τὰ ἐποσληθέντα ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος καὶ τὴν περὶ τὴν κηδεῖαν δαπάνην, καὶ τὰ τιμήματα τῶν ἐλευθερωθέντων οἰκετῶν καὶ τὸ ὑπόλοιπον σκοπεῖν ὅπως ἐστὶ· τοῦτο γὰρ νομίζεται εἶναι καθαρὰ οὐσία καὶ ταύτης τὸ τρίτον μέρος παρακατεχέτω. (§ 3 Εἰσ. 3 22 (de lege Falcidia). Πρσγ. 32. 2).

Μ. Ἐπὶ τοῦ φαλκιδίου πρέπει νά ἐξαيرهῶσι τὰ χρεωστούμενα ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος, καὶ αἱ δαπάναι τοῦ ἐνταφιασμοῦ καὶ τὰ τιμήματα τῶν ἐλευθερωθέντων δούλων καὶ τὸ ὑπόλοιπον νά ἐξετάζηται πόσον εἶναι· διότι τοῦτο νομίζεται ὅτι εἶναι καθαρὰ περιουσία καὶ ταύτης τὸ γ' μέρος παρακρατεῖται.

5. Ἰστέον ὅτι ἐπὶ ἐξωτικῷ κληρονόμου ὁ φαλκιδισόμενος υἱὸς σῶον τὸ γ' τῆς καθαρᾶς οὐσίας λαμβάνει· ἐπὶ δὲ υἱοῦ τὸν φαλκιδιον ἐπίσης μερίζουσιν ὅτε κληρονομῶν καὶ ὁ φαλκιδισόμενος· τὴν γὰρ λοιπὴν οὐσίαν ὡς ἰδίαν φιλοτιμίαν ἡγεῖται, ἐπὶ καὶ ἐξωτικῷ ἡδύνατο ὁ πατὴρ αὐτὴν καταλιπεῖν τυχόν. (*) (Φαλκιδ. ἀντικειμένη Νεαρά 1 κεφ. 1 § καὶ 2).

Μ. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ἐπὶ ἐξωτικῷ κληρονόμου ὁ ὑπὸ τοῦ φαλκιδίου βοηθούμενος υἱὸς λαμβάνει πληρὴς τὸ τρίτον τῆς καθαρᾶς περιουσίας· ἐπὶ δὲ υἱοῦ διανέμονται ἐξ ἴσου τὸν φαλκιδιον καὶ κληρονομῶν καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ φαλκιδίου· διότι τὴν λοιπὴν περιουσίαν θεωρεῖ ὡς ἰδίαν φιλοτιμίαν, ἀφοῦ καὶ εἰς ἐξωτικὸν ἡδύνατο τυχόν ὁ πατὴρ νά ἀφῇσθαι.

6. Ὅτε τις καταλείψει τινὲ κληρονομίαν εἰπὼν, θέλω πράξῃ: τὸν οὐλόν μου καὶ τόδε, καὶ ἐξ ἀπάσης τῆς ὑποστατάου

βούλεται, φησὶν ὁ νόμος, ὅτι ἔξεστι ληγατεύειν, μέχρι τοῦ ὀκταουγγίου, ἥτοι τῆς τοῦ διμοῖρου ποσότητος· τὸ γὰρ τετραούγγιον, ἦτοι τὸ γ' τῆς περιουσίας, τῷ κληρονόμῳ φυλάττεται.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ὡς ἐπὶ θέματος εἶχον τρεῖς υἱούς, Πέτρον, Παῦλον καὶ Ἰωάννην· δέδωκα τῷ Πέτρῳ λίτρας ι' καὶ τῷ Παύλῳ ε'· τελευτῶν δὲ καταλείπων τὸν Πέτρον κληρονόμον, γράψας δοῦναι τῷ Ἰωάννῃ λίτραν α', ἔπειτα τὸν Φαλκιδιον, συμπληρίζονται πάντα, καὶ αἱ ι' λίτραι, καὶ αἱ ε' καὶ ἡ λοιπὴ περιουσία· ὑπόθου δὲ αὐτὴν εἶναι λίτρας η' καὶ ἑμοῦ συναγεσθαι τὰς πάσας λίτρας κδ'· ὑπεκείρονται αἱ ι' καὶ ε' λαμβάνουσι ταῦται, τὰ μὲν ι' ὁ Πέτρος, τὰς δὲ ε' ὁ Παῦλος, τὰς δὲ λοιπὰς η' λίτρας ἐπιμερίζονται· αἱ γ' ἦτοι τὸ γ' τῆς ἐλόττητος τῶν κδ' λιτρῶν· ὁ γὰρ Φαλκιδιος ἀφίει παῖδων τὸ γ' ἐστὶ τῆς καθαρᾶς οὐσίας· εἰ δὲ πλείονες τῶν δ' εἴη αἱ παῖδες, τὸ ἥμισυ.

Δημόσιον Κέντρον τῆς Βιβλικῆς καὶ Βέβαιης

δοθῆναι τὰ χρέη τοῖς δανεισταῖς μου καὶ τῷ υἱῷ μου τὸ νόμιμον μέρος· εὐ μετὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν τῶν χρεῶν δίδεται τῷ υἱῷ τὸ γ' ἤτοι τὸ νόμιμον, ἀλλὰ πρὸ τούτων ὁ υἱὸς λαμβάνει τὸ φαλκίδιον καὶ τότε ἐκ τῆς ἄλλης ὑποστάσεως τοῖς δανεισταῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ ἱκανὸν γίνεται. (N. 8 § 9 Πανδ. 5. 2 (de inofficioso testamento)).

M. Ὅταν τις ἀφήσῃ εἰς τινὰ κληρονομίαν, εἰπὼν ὅτι θέλει νὰ πωληθῇ ἡ εἰκία αὐτοῦ καὶ τούτο, καὶ ἐξ ἑκτὸς αὐτοῦ τῆς παρουσίας νὰ δοθῶσι τὰ χρέη πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ νόμιμον μερίδιον, δὲν δίδεται πρὸς τὸν υἱὸν τὸ τρίτον μετὰ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν χρεῶν, ἀλλὰ πρὸ τούτων λαμβάνει ὁ υἱὸς τὸν φαλκίδιον καὶ τότε ἐκ τῆς ἄλλης παρουσίας ἱκανοποιοῦνται οἱ δανεισταὶ καὶ οἱ λοιποί.

7. Οὐ δύναται δίδεσθαι φαλκίδιος ἐν ζωῇ τῶν γονέων· ὅσα γὰρ λάβει ὁ παῖς μετὰ θάνατον τῶν πατέρων πάλιν δύναται κινεῖν κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν κἄν σύμφωνον τυχὲν προσέβῃ καὶ ἐπερώτησις μεταξὺ τῶν πατέρων καὶ τοῦ υἱοῦ. Εἰ δὲ λαβὼν τι ὁ υἱὸς παρὰ τῶν κληρονόμων διαλύσῃται, καὶ μὴ προστεθῇ τῷ συμφώνῳ ὅτι διαλύσεται καὶ περὶ τοῦ φαλκιδίου τῶν γονέων μου, κἄν τε πλεῖον κἄν τε ἑλάττω ἤρμοστέ μοι, δύναται πάλιν κινεῖν περὶ τοῦ φαλκιδίου καὶ οὐκ ἀποκλείεται τῷ συμφώνῳ. (N. 35 § 4 Κωδ. 3. 28 (de inoff. testam.). Βασ. XXXIX 1. 57).

M. Ζώντων τῶν γονέων δὲν δύναται νὰ δοθῇ φαλκίδιος (κληρος)· διότι ὅσα ἂν λάβῃ τὸ τέκνον, πάλιν μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων δύναται νὰ κινή κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, καὶ εἰ ἂν ἔτι ἐγένετο συνομολόγησις καὶ συμφωνία μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τοῦ υἱοῦ. Ἐὰν δὲ λαβὼν τι ὁ υἱὸς παρὰ τῶν κληρονόμων συμβιβασθῇ, καὶ δὲν προστεθῇ εἰς τὸ συμφωνητικόν, ὅτι συμβιβάζεται καὶ περὶ τοῦ φαλκιδίου τῶν γονέων αὐτοῦ, εἴτε πλεῖστον εἴτε ὀλιγώτερον ἤρμοξεν αὐτῷ, δύναται πάλιν νὰ κινή περὶ τοῦ φαλκιδίου καὶ δὲν ἀποκλείεται ὑπὸ τοῦ συμφωνητικοῦ.

8. Εἰ καὶ μετὰ τελευτὴν ὁ φαλκίδιος δίδεται, ἀλλ' εἴπερ ὑπόχρηται πατὴρ προῖκα καὶ μὴ εἴποι πόσον, ἀναγκάζεται τῶς ὅσον ποιεῖ ὁ φαλκίδιος, δοῦναι ὑπὲρ προικὸς καὶ ἐν ζωῇ. (Πρῆλ. N. 29 Κωδ. 3. 28 (de inoff. testamento). N. 69 § 4 Πανδ. 23. 3 (de jure dolum)).

M. Εἰ καὶ ὁ φαλκίδιος δίδεται μετὰ θάνατον, ἀλλ' εἰ ἂν πατὴρ ὑποχρῆθῃ προῖκα καὶ δὲν εἴρῃ πόσον, ἀναγκάζεται ζῶν νὰ δώσῃ λέγῃ προικὸς ὅσον ἀποτελεῖ ὁ φαλκίδιος.

9. Καὶ γυναικὸς διαξευχθείσης τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀποκαρείσης, καὶ τὸ ἱκανὸν τῆς προικὸς αἰτουμένης, ὁ Μάγιστρος εὐρίων ταύτην ἔχουσαν παῖδα ἀφώρισε φαλκίδιον ὑπὲρ τοῦ παιδός, δηλονότι τὸ γ' τῆς πάσης προικὸς αὐτῆς. (Νεαρά 123 κεφ. 38).

M. Καὶ γυνὴ εἰ ἂν διαξευχθῇ ἀπὸ τοῦ συζύγου καὶ ἀποκαρῇ καὶ ἀπαιτῇ τὸ

ἱκανὸν τῆς προικὸς, ὃ Μάγιστρος εὐρών ὅτι αὐτὴ εἶχε τέκνον (θῆλυ) ὥριον φαλκίδιον ὑπὲρ αὐτοῦ, τὸ τρίτον δηλονότι τῆς ὅλης προικὸς αὐτῆς.

10. "Ὅτι ἀναγκαίως καὶ ὁ παῖς ἀπαις ἀποθνήσκων φαλκίδιον δεῖται τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ γ' τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν. Οὗτος γὰρ δικαιώσας πατέρα ἐκ θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ προικισθείσης καὶ διαθεμένης παρὰ τὸ συμφωνῶν τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας διὰ περιστάσιν λαβεῖν μετὰ καθαρῶν καρπῶν τοῦτον ἐτύπωσε· γράψας οὕτως, δεδῶκετε χώραν ἔχει ὁ φαλκίδιος, οἱ καρποὶ τοῦ τρίτου ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ διαθεμένου χρεωστοῦνται τῷ κληρονόμῳ. (Πεῖρα 25. 75. Πρὸλ. Ν. 14 καὶ 15 Πανθ. 5. 2 (de inoff. test.). πρ. § ὁ Εἰσηγ. 2. 18 (de inoff. testamento). Νεαρά 1 πρ. § 2. Νεαρά 18 κεφ. 1. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 3).

Μ. Ἀναγκαίως καὶ ὁ υἱὸς ἀποθνήσκων ἀτεκνος δεῖται φαλκίδιον εἰς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ· τοῦτο δὲ εἶναι τὸ γ' τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ὡς καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν. Διότι οὗτος δικαιώσας πατέρα κατὰ θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ προικισθείσης καὶ διαθεμένης παρὰ τὸ συμφωνητικὸν διέταξε νὰ λάβῃ οὗτος δι' ἀπορίαν τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας μετὰ καθαρῶν καρπῶν, γράψας οὕτως· ὁσάκις ἔχει χώραν ὁ φαλκίδιος, οἱ καρποὶ τοῦ τρίτου χρεωστοῦνται πρὸς τὸν κληρονόμον ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθετοῦ.

11. Καὶ πάλιν θυγατρὸς ἀτέκνου τελευταίας ἐπὶ διαθήκῃ καὶ ἀμφιβολίας γενομένης περὶ τὸ συμφωνῶν, ὁ Μάγιστρος διὰ τὸ συμπαθὲς ἔκρινεν νὰ λάβῃ ὁ πατὴρ τὸ τρίτον οὐ τῆς προικὸς, ἀλλὰ τῆς πάσης περιουσίας τῆς θυγατρὸς. Εὐρήσεις δὲ ταῦτα πλατύτερον εἰς τὸν περὶ γυναικῶν τίτλον ἐν τῷ τοῦ Μαγίστρου βιβλίῳ. (Πεῖρα 25. 64).

Μ. Καὶ πάλιν θυγατρὸς ἀτέκνου θανοῦσης ἐνδιαθέτου καὶ συμπροσέσει ἀμφιβολίας περὶ τοῦ συμφωνητικοῦ, ὁ Μάγιστρος κατὰ συμπάθειαν ἀπεφασισε νὰ λάβῃ ὁ πατὴρ τὸ τρίτον οὐχὶ τῆς προικὸς, ἀλλὰ τῆς ὅλης περιουσίας τῆς θυγατρὸς. Εὐρίσκεται δὲ ταῦτα πλατύτερον εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Μαγίστρου ἐν τῷ περὶ γυναικῶν τίτλῳ.

12. Ἐν δὲ τῷ περὶ κληρονομίας ἀριθμῶν τοῦτο φησὶ διὰ τοὺς νόθους· ἀνιόντας δὲ ἔχων ὁ διατιθέμενος ἢ ἑτέρους, οἷς ὁ νόμος τὸ τρίτον ἀναγκάζει καταλιμπάνειν τῆς ἰδίας περιουσίας, εἰς τὸ διμοῖρον τῆς ὑπάρξεως γράφει τοὺς νόθους κληρονόμους. (Πεῖρα 48. 4).

Μ. Ἐν δὲ τῷ περὶ κληρονομίας τίτλῳ φανερώς τοῦτο λέγει ὁ Μάγιστρος περὶ νόθων· ἔχων δὲ ὁ διαθέτης ἀνιόντας ἢ ἄλλους, εἰς οὓς ὁ νόμος ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ καταλείπῃ τὸ τρίτον τῆς ἰδίας περιουσίας, γράφει τοὺς νόθους κληρονόμους εἰς τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῶν ὑπαρχόντων.

13. Καὶ ἐν τῷ περὶ διαθηκῶν υἱὸς τελευταίων καὶ διαθήκην γράφων εἰς εὐτελοῦς ληγάτου τῶν γονέων ἐμνήσθη καὶ τὴν αἰ-

τίαν τοῦ μὴ πλειόνων τούτους ἀξιῶσαι ἀπέδωκε τὸ μηδὲν παρ' αὐτῶν ἀπενέγκασθαι πώποτε, καὶ τὸ πολλὰ πάνυ τούτοις περιῶν χορηγῆσαι· ἀλλὰ τὸ ἡμαρτημένον ἐκείνῳ δικαστικὸν τοῦ Μαγίστρου διωρθώσατο ψήφισμα, τὸ γ' τῆς πάσης περιουσίας τουτοῦ τὸν γε πατέρα καὶ τὴν μητέρα νομικαῖς ἐπιταγαῖς ἀπολαβεῖν βεβαιώσαν. (Πεῖρα 14. 9. Πρβλ. Ν. 30 πρ. Ν. 31. Ν. 32. Ν. 36 πρ. Κωδ. 3. 28 (de inoff. test.). § 3 Εἰς. 2. 18 de inoff. testamento). Νεαρὰ 115 κεφ. 5 πρ.).

Μ. Καὶ ἐν τῷ περὶ διαθηκῶν τίτλῳ τὰ ἐξῆς· υἱὸς ἀποθνήσκων καὶ διαθετῶν ἐμνημόνευσε τοὺς γονεῖς εἰς εὐτελὲς κληροδότημα καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν δὲν ἤξιώσαν αὐτοὺς πλειοτέρων ἀπέδωκεν εἰς τὸ ὅτι παρ' αὐτῶν δὲν ἔλαβε ποτέ τι καὶ ὥν ἐχορήγησε πολλά· ἀλλὰ τὸ σφάλμα ἐκείνου διωρθώσε δικαστικὴ τοῦ Μαγίστρου ἀπόφασις, βεβαιώσασα ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ λαμβάνουσι κατὰ τὰς νομικὰς διατάξεις τὸ τρίτον τῆς ὅλης περιουσίας τούτου.

14. Καὶ Ἰουστινιανοῦ διάταξις, ὀφείλειν τὸν ἐμαγκλίπατον υἱὸν ἦτοι τὸν αὐτεξούσιον τελευτῶντα καὶ διατιθέμενον καταλιμπάνειν τῷ πατρὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς αὐτοῦ περιουσίας· κἂν τε τοῦτο ὁ πατὴρ συμφωνήσῃ ποιῶν αὐτὸν αὐτεξούσιον, κἂν τε μή. (Ν. 14 καὶ 15 πρ. Πανδ. 5. 2 (de inoff. test.). Ν. 4 § 25 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum). Νεαρὰ 1 πρ. § 2. Νεαρὰ 18 κεφαλ. 1. Νεαρὰ 89 κεφ. 12 § 3).

Μ. Καὶ διάταξις τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὀρίζει, ὅτι ὀφείλει ὁ χειραφετηθεὶς υἱὸς ἦτοι ὁ αὐτεξούσιος ἀποθνήσκων καὶ διαθετῶν νὰ καταλείπῃ εἰς τὸν πατέρα τὸ τρίτον μέρος τῆς περιουσίας του· ἐὰν τε συμφωνήσῃ τοῦτο ὁ πατὴρ καθιστὰς αὐτὸν αὐτεξούσιον, ἐὰν τε μή.

15. Ὅτι καὶ οἱ ἀπελεύθεροι τοῖς πατέρασιν ἐξ ἀνάγκης χρεωστοῦσι φαλκιδιον. (1) (Ν. 4 § 15-18 Κωδ. 6. 4 (de bonis libertorum), § 3 Εἰσηγ. 3. 7 (de successione libertorum). Νεαρὰ 1 πρ. § 2).

Μ. Καὶ οἱ ἀπελεύθεροι ἐξ ἀνάγκης ὀφείλουσιν εἰς τοὺς πατέρας αὐτῶν φαλκιδιον.

16. Ὅτι οἱ πορνογενεῖς ἐπὶ τοῖς πατέρασιν οὐκ ἔχουσι προνόμιον τι, οὐδὲ οἱ πατέρες ἐν αὐτοῖς. (Πλουτ. Ῥωμ. ζητ. 103. Ν. 23 καὶ 24 Πανδ. 1. 5 (de statu hominum). Ν. 25 Πανδ. 49. 15 (de captivis)).

Μ. Οἱ πορνογενεῖς οὐδὲν ἔχουσι προνόμιον ἐπὶ τῶν πατέρων (δηλ. τῆς περιουσίας, τοῦ ὀνόματος, τῆς κοινωνικῆς θέσεως τῶν πατέρων αὐτῶν), οὐδὲ οἱ πατέρες ἐπ' αὐτῶν.

17. Εἴ τις θωρεὰν ἄματρον εἴς τινα ἢ τινὰς τῶν παίδων

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὴν ἐννοιαν.

ποιήσαιο, ἀνάγκην ἔχει ἐν τῇ διανομῇ τοῦ κλήρου τοσοῦτον ἐκάστῳ τῶν παιδῶν φυλάττειν τὸ ἐκ τοῦ νόμου μέρος, ὅσον ἦν πρὶν τὴν δωρεάν ὁ πατὴρ εἰς τὸν παῖδα ἢ τοὺς παῖδας τοὺς ταύτῃ τετιμημένους ποιήσαιο· οὕτω γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐγκαλεῖσθαι, ἔχοντες μὲν ἐπὶ πάσῃ τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς τὸ ἀπὸ τῶν νόμων, κατὰ τοσοῦτον δὲ αὐξομένου τοῦ μέτρου, καθόσον καὶ τὰ πράγματα εἶχον τοῦ πατρὸς, πρὶν ταῖς δωρεαῖς ἐξαντληθῇ αὐτοῦ τῶν ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς τετιμημένων παιδῶν φάσκειν, ἀρκεῖσθαι μὲν ταῖς ἀμέτροις ταύταις δωρεαῖς, δοκεῖν δὲ ἀρίστασθαι τοῦ πατρῷου κλήρου, ἀλλ' οὐκ ἀναγκαζομένων μὲν, εἰ ἀρκοῦνται ταῖς δωρεαῖς, καταδέχεσθαι τὸν κλῆρον, ἀνάγκην δὲ ἐχόντων πᾶσι τρόποις ἐπανίστῃν τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἐντεῦθεν διαφέρειν, καθόσον εἰρήκαμεν μέτρον· ὥστε μὴ ἔλαττονέχειν αὐτοὺς τὸ ἐκ νόμων αὐτοῖς ὀφειλόμενον διὰ τὴν γενομένην ἐπὶ ταῖς δωρεαῖς ἀμετρίαν· ὅπου γε τῇ πατρὶ ἔξεστι μέτρια φρονήσαντι περὶ τὴν πᾶσαν γονὴν καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ μᾶλλον ἀγαπωμένοις χαρίσασθαι τι πλεόν καὶ μὴ τοὺς λοιποὺς παῖδας διὰ τῆς εἰς ἐκείνους γενομένης ἀμετρίας βλάψαι, καὶ τὸν ἡμέτερον παραδῆναι σκοπόν. Ταῦτα μέντοι φαμέν περὶ παιδῶν κεχαρισμένων αὐτοῖς· οὐ μὴν περὶ τῶν ἀγνωμόνων καὶ οἷς ὁ πατὴρ δικαίαν τε καὶ νόμιμον ἀχαριστίαν ἐπάγει· εἰ γὰρ τοῦτο οὕτως ἔχον φανεῖν καὶ ἀποδειχθῇσαν αἱ τῆς ἀχαριστίας αἰτίαι, ἔστω τὰ τῶν νόμων τῶν ἐπὶ τῆς ἀχαριστίας κειμένων κύρια καὶ οὐδὲν ἐκ τῆς δὲ ἡμῶν τῆς νομοθεσίας ἐλαττούμενα. (*) (Νεαρά 92 κεφ. 1 πρ. § 1 Προχ. 32. 4. Σύνοψις ΧΙΙ, 5. 1).

Μ. Ἐάν τις ποιῇσῃ δωρεὰν ἀμετρον εἰς ἓν ἢ πλείοτερα τέκνα, εἰς τὴν διανομὴν τῆς κληρονομίας ἀναγκάζεται νὰ φυλάττῃ δι' ἑκαστον τῶν τέκνων τοσοῦτον ἐκ τῆς νομίμου μερίδος, ὅσον ἦτο πρὶν ἢ ὁ πατὴρ δωρήσῃ εἰς τὸ

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτον τὸν νόμον οὕτως ἐρμήνευσεν ὁ Μάγιστρος· εἴναι δωρήσεται πατὴρ δυοὶ παισὶν αὐτοῦ λόγου χάριν λίτρας λ' καὶ γράψῃ μετὰ ταῦτα διαθήκην καὶ διανέμῃ ἐτέροις δυοὶ παισὶ Μίτρον, μὴ δύνηται ἀρῶμεν μόνην τὴν παρ' αὐτῷ τυγχάνουσαν ὑπαρξίν, τυγὼν οὖσαν ἐτέρων λίτρων λ' ἀλλὰ συμβάλλῃ τοῖς τοῖς καὶ τὴν διὰ τῶν δωρεῶν προεκφρονηθεῖσαν ποσότητα, καὶ οὕτω τυπῇ τὸν Φαλκίδιον· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς ἐνοῦσης αὐτῷ περιουσίας ἀφορίσαι τὸ νόμιμον, ὀλίγος ἔσται τοῖς παισὶ κλῆρος· εἰ δὲ κατὰ τὸ νόμου βούλημα θράσει, μείζον οἱ παῖδες μέρος λήψονται· καὶ ὁ συντεμνὸν τὰς νεαράς περὶ τῶν ἀμέτρων δωρεῶν οὕτω φησὶν· οὐδὲ διὰ τῆς γενομένης εἰς τινα τῶν παιδῶν ἀμέτρου δωρεᾶς παρὰ τοῦ γονεῖος αὐτοῦ μειοῦται ὁ Φαλκίδιος τοῖς λοιποῖς παισὶν, εἰ μὴ ἄρα ἀχάριστοί εἰσιν· ὁφείλει γὰρ ἐαθῆναι αὐτοῖς τὸ νόμιμον μέρος πρὸς τὴν ὑπόστασιν τῇ τελευτήσαντι γονεῖ, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

τέκνον ἢ τὰ τέκνα τὰ τιμηθέντα διὰ ταύτης· διότι οὕτως οὐδὲν ἐπιζητοῦσι πλέον λαβόντες μὲν τὴν νόμιμον μερίδα ἐκ τῆς ἑλῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς, κατὰ τοσοῦτον δὲ αὐξανομένου τοῦ μέτρου, καθ' ὅσον ἐξετείνοντο καὶ τὰ πραγματά τοῦ πατρὸς, πρὶν ἢ ἐξαντληθῶσιν ἐκ τῶν δωρεῶν· τὰ δὲ τιμηθέντα διὰ τῶν δωρεῶν τέκνα δὲν δύνανται νὰ λέγωσιν, ὅτι ἀρκοῦνται εἰς τὰς ἀμέτρους ταύτας δωρεάς, καὶ ἀποφασίζουσι νὰ ἀπέχῃσι τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ἀλλὰ δὲν ἀναγκάζονται μὲν, εἰδὼν ἀρκῶνται εἰς τὰς δωρεάς, νὰ ἀποδέχωνται τὴν κληρονομίαν, ἀναγκάζονται ὅμως ἐξάπαντος νὰ εἰσιῶσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς β,τι ἐκ τούτου ἀρμόζει αὐτοῖς κατὰ τὸ εἰρημὸν μέτρον· ὥστε νὰ μὴ λαμβάνωσιν αὐτοὶ ὀλιγώτερον τοῦ νομίμως ὀφειλομένου πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν γενομένην εἰς τὰς δωρεάς ἀμετρίαν· ὅθεν συγχωρεῖται εἰς τὸν πατέρα συμμιθεῖν τὰ συμφέροντα ἑλῶν τῶν τέκνων καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἡγαπημένους ὑπ' αὐτοῦ νὰ χάρισθαι τι πλεότερον καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα νὰ μὴ βλάβῃ διὰ τῆς γενομένης πρὸς ἐκείνους ἀμετρίας καὶ τὴν ἡμέτερον σκοπὸν νὰ παραβῇ. Καὶ ταῦτα λέγομεν περὶ τῶν ἀγαπημένων ὑπ' αὐτῶν τέκνων καὶ οὐχὶ περὶ τῶν ἀγνωμόνων ἐκείνων, εἰς ᾧ ὁ πατὴρ ἐπιδείξει δικαίαν καὶ νόμιμον ἀχαριστίαν· διότι, εἰδὼν τοῦτο φανῇ οὕτως ἔχειν καὶ ἀποδείκνυσθαι αἱ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας, ἰσχύουσιν οἱ περὶ ἀχαριστίας νόμοι, ὧν τὸ κύρος εὐδαμῶς ἐλαττωταὶ ὑπὸ τῆς παρουσίας διατάξεως.

18. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ εἰς γάμον ἐκδώσῃ παῖδα ὀφθαλμὴν ἢ ἄρρενα καὶ συμβῇ τελευτᾶν τὸν παῖδα, οὐκ ἔχει ἐξουσίαν διαθέσθαι, εἴτε προῖξ ἐστὶν εἴτε ὑπόβολον, ἔτι τῶν γονέων περὶόντων· εἰ δὲ ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν ἐτελεύτησεν, εἰς τὸ τοῦ θανόντος διατίθεται.

Μ. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ νυμφεύσῃσι ὄφθαλμον ἢ ἄρρεν τέκνον καὶ συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ τὸ τέκνον, δὲν ἔχει ἐξουσίαν νὰ διαθέσῃ τὴν δοθείσαν αὐτῷ προῖκα ἢ πραγματικαίαν δωρεάν πρὸ τοῦ θανάτου τῶν γονέων αὐτοῦ. (Ὅθεν, ἂν διαθέσῃ αὐτὴν ζώντων ἐστὶ αὐτῶν, δὲν ἔχει κύρος ἡ τοιαύτη διάταξις αὐτῆς)· εἰ δὲ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀποθάνῃ, δύναται νὰ διαθέσῃ τὰ μέρη τοῦ θανόντος.

19. Ἐχων τις γυναῖκα καὶ τεκνοποιήσας καὶ προικίσας τὴν θυγατέρα ἀπέβαλε τὴν συνοίκησιν· εἴτα μετὰ χρόνον πολὺν δευτέραν ἔλαβε γαμετὴν καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς παιδίον· τελευτήσαντος τοῦ πατρὸς ὁ δεύτερος παῖς ἀνέστη ἐπιζήτων προῖκα ἦτοι κληρὸν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς, ἥτις ἐξ ἐτέρας ἐτέχθη μητρὸς καὶ πρὸ τοῦ αὐτὸν γεννηθῆναι ἔλαβε κληρὸν καὶ ἐπροικίσθη· καὶ ἔκρινεν ὁ Μάγιστρος, ἵνα καὶ ἄκουσα δώσῃ αὐτῇ τῷ ἑτέρου βασιλῆϊ ἀδελφῇ τὸν φαλκίδιον· ὁ γὰρ αὐτὸς πατὴρ ἀμφοτέρους ἐγέννησεν, ὥν εἰ τὴν μὲν πρῶτον, τὴν δ' ὕστερον· πρὸς γὰρ τὸν φαλκίδιον οὐδεὶς λόγος βοηθήσει αὐτῇ. (Πεῖρα 25. 60).

Μ. Ἐχων τις γυναῖκα καὶ τεκνοποιήσας καὶ προικίσας τὴν θυγατέρα, ἀπέβαλε τὴν σύζυγον· ἔπειτα μετὰ καιρὸν πολὺν ἔλαβε δευτέραν σύζυγον καὶ ἐξ αὐτῆς ἐτεκνοποίησε· τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος, τὸ δεύτερον τέκνον

ἡγήσθη ἐπιζητοῦν προίκα ἢ κληρονομίαν παρὰ τῆς (ἢ τοῦ πρώτου γάμου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ) ἀδελφῆς, ἥτις ἐγεννήθη ὑπὲρ ἄλλης μητρὸς καὶ πρὶν ἢ αὐτὸς γεννηθῇ ἔλαβε κληρονομίαν καὶ ἐπροικίσθη· καὶ ὁ Μάγιστρος ἀπετήνατο ὅτι ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ αὐτὴ καὶ ἄκουσα πρὸς τὸν ἐτεροθαλῆ ἀδελφὸν τὸν Φαλκιδίον· διότι ὁ αὐτὸς πατὴρ ἐγέννησεν ἀμφοτέρους, ἂν καὶ τὴν μὲν πρῶτον τὸν δὲ ὑπερὸν· διότι οὐδεὶς λόγος συνηγορεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὸν Φαλκιδίον (οὐδεὶς δηλ. νόμος ἀπαλλάσσει αὐτὴν τῆς χορηγήσεως τοῦ Φαλκιδίου).

20. Δύνασθαι τὸν παῖδα τὴν κατὰ τῆς διαθήκης τοῦ πατρὸς ἢ τῆς δωρεᾶς μέμψιν κινεῖν, εἰ μὴ τὸ καταλειμμένον αὐτῷ διὰ πάντων ἀρκεῖ αὐτῷ πρὸς τὸ γ' ἢ ἐπ' ἐγὼ τὴν τοῦ πατρὸς βούλησιν, ἢ πέντε ἔτη παρέδραμε καὶ μείζων ἐστὶ τῶν κε' ἐνιαυτῶν· καὶ ἐτι χώρα τῇ μέμψει καὶ κατὰ τῶν μητρῶων δωρεῶν· εἰ μὴ ἡ θυγάτηρ ἔλαβε τὸ ἀναλογοῦν εἰς τρίτον. (N. 8 Kw3. 3. 28 (de inoff. testamento). Σύνοψις XLI. 4. 8).

M. Δύναται τὸ τέκνον νὰ κινή τὴν κατὰ τῆς διαθήκης ἢ τῆς δωρεᾶς τοῦ πατρὸς μέμψιν, ἐκτός ἂν τὸ καταλειθὲν εἰς αὐτὸ ἐν συνόλῳ ἀρκεῖ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ τρίτου ἢ ἐπεδοκίμασε τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς ἢ πέντε ἔτη παρήλθον καὶ εἶναι προσῡτερος τῶν κε' ἐτῶν· καὶ προσεῖται ἡ μέμψις ἔχει χώραν καὶ κατὰ τῶν μητρικῶν δωρεῶν, ἂν ἡ θυγάτηρ δὲν ἔλαβε τὸ ἀναλογοῦν εἰς τρίτον.

21. Ἡ διάταξις βούλεται, ἵνα εἴ τις τὸ λοιπὸν ἀποκαταστασιν ποιεῖτο τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πρῶτον μὲν φυλάττῃ τῷ παιδί τὸ νόμιμον μέρος, οὐ τὸ τέταρτον (τοῦτο γὰρ ἐπηγορεύσαμεν, πενίαν αὐτοῦ πολλὴν καταγνόντες) ἀλλὰ τὸ τρίτον πάντως, ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν τῶν παίδων ἀριθμὸν, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς τὸ λειπόμενον οὐσίας μέρος, ἐν ᾧ μὴ ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς προικὸς, ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς ἐπίδοσιν εὐσχημένως καὶ πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα μετρουμένης, ἐξηρησθαι καὶ αὐτὸ τῆς ἀποκαταστάσεως, καθόσον προτιθέμενον τῷ νομίμῳ μέρει τὴν προίκα ἢ τὴν πρὸ γάμου ποιεῖ δωρεάν. (11 (Νεαρά 39 κεφ. 1. Νεαρά 18 κεφ. 1. Νεαρά 22 κεφ. 48 πρ. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 3. Σύνοψις XXXVIII. 15. 11).

M. Ἡ διάταξις θέλει, ἵνα, ἂν τις εἰς τὸ ἐξῆς ἀποκαταστῇ τὰ πρᾶγματα αὐτοῦ, πρῶτον μὲν φυλάττῃ διὰ τὸ τέκνον τὸ νόμιμον μέρος, οὐχὶ τὸ τέταρτον (διότι τοῦτο διωρθώσαμεν ὡς λίαν πενιχρόν), ἀλλ' ἐξάπαντος τὸ τρίτον, ἢ τὸ ἥμισυ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων, ἔπειτα δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς περιουσίας, ὅπου δὲν ἀρκεῖ τὸ νόμιμον μέρος πρὸς ἀρμόζουσαν προσφορὰν προικὸς ἢ προγαμιαίας δωρεᾶς μετρουμένης κατὰ τὴν ποιότητα τῶν προσώπων, ἐξαιρεῖται καὶ τοῦτο τῆς ἀποκαταστάσεως, καθ'

(1) Ἡ ἐν τῇ § 21 διάταξις εἶναι ἀντολεξεί αὐτὴ αὐτὴ ἢ ἐν τῇ § 43 τοῦ τίτλου 1.

ἔσον προστιθέμενον εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ἀπαρτίζει τὴν προίκα ἢ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν.

22. "Ὅτι τὰ περὶ φαλκιδίου οὐκ ἐπὶ πατρὸς μένου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ πάππου καὶ προπάππου καὶ τῶν παρευγεμένων ἐκάστῳ θηλέων προσώπων, μάμμης φαιμέν καὶ προμάμμης, εἴτε πρὸς πατρός εἴτε πρὸς μητρὸς εἶεν· καὶ ὅτι οὐ τοῖς ἐξ ἄρρενογονίας μένον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ θηλυγονίας ἐγγόνους καὶ προεγγόνους παρὰ τῶν ἀνιόντων ὁ φαλκιδίος ὀφείλεται· ἀναγκαίως· τοσοῦτον τοῖς ἐγγόνους καὶ προεγγόνους ἀπὸ τούτων λαμβάνουσιν, ὅσον ἔμελλεν ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ αὐτῶν λαμβάνειν εἰ περιθῆν. Καὶ ὅτι καὶ τοῖς ἐξ ἀπροίκου γαμετῆς γνησίως τεχθεῖσιν ὁ φαλκιδίος ὀφείλεται· καὶ ὅτι ταῦτα κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ μεταγενεστέρως διαθέσεως μετὰ προικῶν γενομένων γνησιῶν. (Νεαρά 18 κεφ. 1. Νεαρά 118 κεφ. 1. Σύνοψις XLI. 4 1).

Μ. Τὰ περὶ φαλκιδίου ἱσχύουσιν οὐ μόνον ἐπὶ πατρός, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μητρὸς καὶ πάππου καὶ προπάππου καὶ τῶν συναπτομένων πρὸς ἕκαστον τούτων θηλυκῶν προσώπων, μάμμη δὴλ. καὶ προμάμμη· εἴτε πρὸς πατρός εἴτε πρὸς μητρὸς εἶναι· καὶ οὐ μόνον εἰς τοὺς ἐξ ἄρρενογονίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ θηλυγονίας ἐγγόνους καὶ προεγγόνους ὀφείλεται· ἐξ ἀνάγκης ὁ φαλκιδίος ὑπὸ τῶν ἀνιόντων· τοσοῦτον λαμβάνουσι παρὰ τούτων οἱ ἐγγονοί, ὅσον ἔμελλεν ὁ πατήρ ἢ ἡ μήτηρ να λάβῃ ἐὰν ἔζη. Ὀφείλεται δὲ ὁ φαλκιδίος καὶ εἰς τὰ γεννηθέντα γνησίως ἐξ ἀπροίκου συζύγου· καὶ ταῦτα ἱσχύουσιν καὶ ἂν ἐκ μεταγενεστέρως διαθέσεως καὶ μετὰ προικοσυμπτῶν κατεστήσαν γήσιον τέκνον.

23. Εἰ μὴ ποιῆσιν καταγραφὴν ὁ κληρονόμος, οὐ παρακαλεῖται φαλκιδίον, ἀλλὰ πληρώσει τοὺς ληγαταρίους, κἂν εἰ τὸ τῆς καθαρᾶς οὐσίας τοῦ τελευτήσαντος ὑπερβαίνει μέτρον ἢ τῶν ληγάτων ὀστίς. (Νεαρά 1 κεφ. 2 πρ. § 1 καὶ 2 Σύνοψις XLI 4. 3).

Μ. Ἐὰν ὁ κληρονόμος δὲν συντάξῃ ἀπογραφὴν, δὲν παρακρατεῖ φαλκιδίον, ἀλλ' ἱκανοποιεῖ τοὺς κληροδοτηθέντας, καὶ ἐὰν τὸ κληροδοτήμα ὑπερβαίῃ τὸ μέτρον τῆς καθαρᾶς τοῦ ἀποθανόντος περιουσίας.

24. Τὰ εἰς ταρὴν δαπανήματα ὡς χρέος ὑπεξαίρουνται· οὐ μὴν τὰ εἰς ποίησιν μνημείου· ταῦτα γὰρ καὶ ὑπόκειται τῇ φαλκιδίῳ καὶ ὅ τινι ληγατευθῶσι, οὐ συγχωρεῖται δαπανᾶν πλέον τοῦ συμμετρου τοῦ μνημείου. (Ν. 1 § 19 Πανδ. 35. 2 (ad legem Falcidiam) Βασ. XLI. 1. 1).

Μ. Αἱ πρὸς ἐνταφιασμὸν δαπάναι ἐξαίρουνται ὡς χρέος (δηλονότι ἀφαιρῶνται ἐκ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας ὡς χρέος πρὸ τῆς ἐκτιμῆσεως αὐτῆς δια τὴν ὑπολογισμὸν τοῦ φαλκιδίου), οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ πρὸς κατασκευὴν μνημείου· διότι αὗται καὶ εἰς τὸν φαλκιδίον ὑποκείνται καὶ εἰς ὅτινα κληροδοτηθῶσιν ὑπὸ τοῦ διαθέτου δὲν συγχωρεῖται τὰ δαπανᾶ ὑπὲρ τὴν συμμετρίαν τοῦ μνημείου.

25. Ἐὰν θανάτου αἰτία συγχωρητικὴν σύμφωνον ποιήσω τῷ χρεώτῃ μου, χώρα τῷ φαλκιδίῳ. (N. 15 πρ. Πανδ. 35, 2 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI 4. 15).

M. Ἐὰν αἰτία θανάτου καταρτίσῃ συγχωρητικὴν συμφωνητικὴν ὑπὲρ τοῦ χρεώστου μου, ἔχει χώραν ὁ φαλκιδίος.

26. Τὸ τρίτον τοῦ φαλκιδίου ἐκ πάντων τῶν ληγαταρίων πρὸς ἀναλογίαν κατέχεται. (N. 2 Κωδ. 6, 50 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI. 4. 96).

M. Τὸ τρίτον τοῦ φαλκιδίου παρακρατεῖται κατ' ἀναλογίαν ἐκ πάντων τῶν κληροδοχῶν.

27. Ἐὰν ὁ κληρονόμος τὸ πρᾶγμα ἀγνοήσας οὐκ ἐχρήσατο τῷ φαλκιδίῳ καὶ διὰ τοῦτο πλεον κατέβαλε, δύναται ἀναλαμβάνειν ἔαν δὲ τὸν νόμον ἡγνόησεν, οὐκέτι συγγινώσκεται. (N. 9 Κωδ. 6, 50 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI. 4. 103).

M. Ἐὰν ὁ κληρονόμος ἐξ ἀγνοίας τοῦ πράγματος δὲν ἐποίησας χρῆσιν τοῦ φαλκιδίου καὶ διὰ τοῦτο κατέβαλε περισσότερον, δύναται νὰ ἀναλαμβάνῃ αὐτὸν ἔαν δὲ ἡγνόησας τὸν νόμον, δὲν συγχωρεῖται αὐτῷ πλεον νάνηλός αὐτόν.

28. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσῃται τῇ γυναικὶ ἢ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ, τελευτῇ τοῦ δωρηταμένου βεβαιοῦται ἡ δωρεά· ἐπειδὴ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μιμεῖται ἀποκατάστασιν, χώρα τῷ φαλκιδίῳ. (N. 9 Κωδ. 6, 50 (ad legem Falcidiam). Βασ. XLI. 4. 106).

M. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ δωρήσῃ εἰς τὴν γυναῖκα ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἀνδρα, ἡ δωρεά ἰσχυροποιεῖται διὰ τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ κατὰ τοῦτο μιμεῖται τὸ καταπίστευμα, ἔχει χώραν ὁ φαλκιδίος.

29. Εἴποτέ τις διαθήσεται καὶ τι πρᾶγμα ἀκίνητον τῇ ἰδίᾳ γαμῖλιᾳ ἢ ἐτέρῳ τινὶ προσώπῳ ὀνόματι ληγάτου καταλείψῃ καὶ εἰδικῶς εἴπῃ, μηδενὶ χρένῳ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐκποιεῖσθαι, ἀλλὰ παρὰ τοῖς κληρονόμοις ἢ διαδόχοις ἐκείνου, ᾧ τινι κατελείψῃ, διαμένειν· ἐπὶ τούτου τοῦ ληγάτου καλεούμεν τὸν φαλκιδίον νόμον χώραν παντελῶς μὴ ἔχειν· ἐπειδὴ τὴν ἐκποίησιν τούτου αὐτὸς ἐκώλυσεν ὁ διαθεόμενος. (Νεαρά 119 κεφ. 11).

M. Ἐὰν ποτὲ τις διαθήσῃ καὶ ἀφήσῃ πρᾶγμα τι ἀκίνητον εἰς τὴν εἰσογνείαν αὐτοῦ ἢ εἰς ἄλλο τι πρόσωπον ὀνόματι κληροδοτήματος καὶ εἰδικῶς εἴπῃ τὸ πρᾶγμα τούτο, οὐδέποτε δέον τοῦτο νὰ ἐκποιῇται, ἀλλὰ διαμένει εἰς τοὺς κληρονόμους ἢ διαδόχους ἐκείνου εἰς ὃν ἀφῆται· ἐπὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου διατάσσομεν ὁ φαλκιδίος νόμος νὰ μὴ ἔχῃ παντελῶς χώραν, ὥστε τὴν ἐκποίησιν τούτου ἀπέτρεψεν αὐτὸς ὁ διαθετής.

30. Ἐὰν τελευτῶν χωρὶς αἰρέσεως δωρήσωμαί σοι, οὐ καλῶς οἱ κληρονόμοι παρακρατῇται φαλκιδίον ἐπιζητοῦσιν· ὁ γὰρ φαλκιδίος οὐκ ἐπὶ τῶν ἀπλῶν δωρεῶν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν θανάτου αἰτία

χώραν ἔχει. (N. 42 § 1 Πανθ. 39. 6 (de mortis causa donationibus). Βασ. XLVII. 3. 42).

Μ. Ἐάν ἀποθνήσκων σοι δωρήσω ἀνευ αἰρέσεως, οἱ κληρονόμοι δὲν δικαιούνται νὰ παρακρατησῶσι παλκίδιον διότι ὁ παλκίδιος δὲν ἔχει χώραν ἐπὶ τῶν ἀπλῶν δωρεῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἑωρεῶν αἰτίας θανάτου.

ΤΙΤΛ. Ι'. — Περὶ ἀποκλήσεων.

1. Α. Θεσπίζομεν μὴ ἐξεῖναι παντελῶς πατρί ἢ μητρὶ ἢ παππῷ ἢ μάμμῃ ἢ προπάπῳ ἢ προμάμμῃ τὸν ἴδιον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἢ τοὺς λοιποὺς παῖδας ἀρνημένους κατακλημπάνειν ἢ ἀποκληρονόμους ἐν τῇ ἰδίᾳ ποιεῖσθαι διαθήκῃ, εἰ μὴ ὀνομαστικῶς τῆς ἀχαριστίας αἰτίας ἐγγράψαιεν. Αἱ δὲ τῆς ἀχαριστίας αἰτίαι αὗται εἰσιν. Εἴ τις τοῖς ἰδίοις γονεῦσι χεῖρας ἐπιβάλλῃ. Ἡ βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῇ ὕβριν αὐτοῖς ἐπάγῃ. Ἡ ἐπὶ ἐγκληματικῆς αἰτίας αὐτοὺς κατηγορήσῃ τῆς μὴ οὕτως κατὰ βασιλέως ἢ πολιτείας. Ἡ μετὰ φαρμακῶν φαρμακὸς ἀναστρέφεται. Ἡ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας ἢ ἄλλοτρόπως ἐπιβουλεύσαι πειραθεῖν, τὸν τοιοῦτον ἀποκλήρον εἶναι θεσπίζομεν, (Νεαρά 115 κερ. 3).

Μ. Διατάσσομεν, ὅτι δὲν συγχωρεῖται παντελῶς εἰς πατέρα ἢ μητέρα ἢ παππὸν ἢ μάμμην ἢ πρόπαππον ἢ προμάμμην νὰ κατακλημπῶσιν ἀρνημένους τὸν ἴδιον υἱὸν ἢ θυγατέρα ἢ τὰ λοιπὰ τέκνα ἢ νὰ ἀποκληρώσιν αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν διαθήκῃ, ἐκτός ἐάν γραφῶσι ρητῶς τὰς αἰτίας τῆς ἀχαριστίας. Αἱ δὲ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας εἶναι αἱ ἑξῆς. Ἐάν τις ἐπιβάλλῃ χεῖρας εἰς τοὺς ἰδίους γονεῖς. Ἡ ἐπιβρῇ εἰς αὐτοὺς βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῇ ὕβριν. Ἡ κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ' ἐγκληματικὴν πλὴν τῆς μηλούσεως ἐπὶ ἐγκληματικῇ κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ τῆς πολιτείας. Ἡ ὡς φαρμακὸς συναναστρέφεται μετὰ φαρμακῶν (ἥτοι μετὰ τῶν μηχανευομένων δικητεπράσεων ἐπὶ τῇ αὐτῷ σκοπῷ). Ἡ ἀποπειράσῃ νὰ ἐπιβουλεύσῃ τὴν ζωὴν τῶν ἰδίων γονέων διὰ φαρμακείας ἢ κατ' ἄλλον τρόπον.

Β. Εἰ τῇ ἰδίᾳ μητρὶ καὶ τῇ τοῦ πατρὸς παλλακῇ (1) ὁ υἱὸς συμμίξῃ ἑαυτόν. Εἰ συκοφάντης γένηται κατὰ τῶν ἰδίων γονέων καὶ διὰ τῆς ἰδίας κατατηνύσεως βαρείας αὐτοὺς ζημίας ὑπομείναι παρασκευάσῃ. Εἰ ἐν ἀθηνείᾳ χρονία κατακειμένων αὐτῶν ἢ ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀδυναμίᾳ καταστάντων αὐτῶν ἀμελήσουσι τῆς αὐτῶν φροντίδος οἱ παῖδες καὶ καλούμενοι παρὰ τῶν γονέων μὴ

(1) Μὴ ἀναγνωρίζομενης τανῦν ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς παλλακείας, ἡ περίπτωσις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ νῦν ἀρχαῖα. Σημειωτέον, ὅτι τινὲς συγγραφεῖς (οἷον ὁ Francke) φησὺσιν, ὅτι ἐπεκτείνεται ὁ λόγος τῆς τῇ μητρὶ συμμίξεως τοῦ υἱοῦ καὶ ἐπὶ τῆς θυγατρὸς συμμιχθείσης μετὰ τοῦ πατρὸς, ἕτεροι δὲ (οἷον ὁ Vangerow), ὅτι ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ υἱοῦ συμμιχθέντος μετὰ τῆς φυσικῆς μητρός.

βουληθεῖεν αὐτοὺς ἐπιμελείας ἀξιώσαι. Εἰ συμβῇ τινα τῶν εἰρημένων γονέων ἐγκεκλεισθαι, οἱ δὲ παῖδες οἱ θυνάμενοι ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τούτων διαδοχὴν ἔλθειν (1) αἰτηθέντες, ἢ εἰς ἐξ αὐτῶν μὴ βουληθεῖη εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐγγύην τοῦτον ὑποδέξασθαι, ἢ ὑπὲρ προσώπου ἢ τοῦ χρέους εἰς ὅσον ἐπιτήδειος εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται· ταῦτα μέντοιγε ὅπερ ἐπὶ τῆς ἐγγύης ἐθεασάμεν, εἰς τοὺς ἄρρενας καὶ μόνον ἀνήκειν παῖδας βουλόμεθα. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ὡσαύτως εἰν ὁ υἱὸς συνευρεθῇ πρὸς τὴν μητρειάν αὐτοῦ ἢ τὴν πατρειάν τοῦ ἑαυτοῦ πατρός. Ἐάν καταστῇ συκοφάντης κατὰ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς καταμηνύσεως αὐτοῦ προκαλίσῃ βαρεῖαν αὐτῶν ζημίαν. Ἐάν εἰς χρονίαν ἀσθένειαν ὑποπεσόντων ἢ εἰς ἀπορίαν καὶ ἀδυναμίαν περιελθόντων τῶν γονέων, τὰ τέκνα ἀμελήσωσι νὰ φροντίσωσι περὶ αὐτῶν καὶ προκαλούμενα ὑπὸ τῶν γονέων δὲν θελήσωσι νὰ ἀξιώσωσιν αὐτοὺς ἐπιμελείας. Ἐάν συμβῇ νὰ φυλακισθῇ τις τῶν εἰρημένων γονέων, τὰ δὲ τέκνα τὰ θυνάμενα νὰ κληρονομήσωσιν αὐτοὺς ἐξ ἀδιαθέτου προσκληθέντα, ἢ ἐν ἐξ αὐτῶν δὲν θελήσῃ νὰ χορηγήσῃ τὴν ἐγγύσιν αὐτοῦ, ἢ ὑπὲρ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἢ τοῦ χρέους εἰς ὅσον ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται ὅτι εἶναι ἱκανός· τοῦτο ὅμως ὅπερ διατάξαμεν ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως, θέλομεν νὰ ἴσχυον μόνον ὡς πρὸς τὰ ἀρσενικά τέκνα.

Γ. Εἰ ἐλεγχθεῖη τις τῶν παιδῶν, ὅτι ἐκώλυε τοὺς ἰδίους γονεῖς ποιήσασθαι διαθήκην, ὥστε εἰ μὲν μετὰ ταῦτα διαθήκην ποιήσασθαι· δυνηθεῖεν, ἄδειαν αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῆς τοιαύτης αἰτίας τὸν παῖδα ἀπόκληρον ποιεῖν. Εἰ δὲ ἐν αὐτῇ τῇ κωλύσει δίχα διαθήκης τῶν γονέων τελευτήσῃ τις καὶ ἄλλοι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τοῦ τελευτήσαντος κληρονομίαν ἢ μετὰ τοῦ παιδὸς τοῦ τὴν διαθήκην γενέσθαι κωλύσαντος, ἢ οἱ μετ' αὐτὸν καλούμενοι· εἴτε οὕς κληρονόμους ἢ ληγαταρίους ἔχειν ἡδούλοντο· εἴτε οἱ βλάβην τινὰ ἐκ τῆς κωλύσεως τῆς διαθήκης ὑπομείναντες τοῦτο αὐτὸ ἀποδείξαιεν καὶ οὕτως ἀπόκληρον αὐτὸν γενέσθαι. Οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ εἰ παρὰ γνώμην τῶν γονέων κυνηγῶς ἢ μίμοις ὁ υἱὸς ἑαυτὸν ἐγκαταλέξῃ καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἐπιτηδεύματι διαμείνῃ· εἰ μὴ τυχὸν καὶ οἱ γονεῖς τῆς τοιαύτης ἐπιτηδεύσεως γεγόνασιν. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ὡσαύτως εἰν τέκνον τι ἐξελεγχθῇ ὅτι ἐκώλυε τοὺς γονεῖς αὐτοῦ νὰ συντάξωσι διαθήκην, ὥστε, εἰ μὲν δυνήθωσιν οὗτοι μετὰ ταῦτα νὰ διαθεώσωσιν, ἔχουσιν ἄδειαν διὰ τὴν τοιαύτην αἰτίαν νὰ ἀποκληρώσωσι τὸ τέκνον. Ἐάν δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ἐμποδισμὸν ἀποθάνῃ τις τῶν γονέων ἂντι διαθήκης καὶ ἄλλοι εἴτε ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος

(1) Ἐκ τοῦ γράμματος τῆς διατάξεως συνάγουσιν οἱ συγγραφεῖς, ὅτι συμπεριλαμβανόνται καὶ οἱ μὴ ἀμέσως καλούμενοι ἐξ ἀδιαθέτου τότε, ὅτι ὥφαιλον νὰ παρασχῶσι βοήθειαν, οἷον οἱ ἔγγονοι.

καλούμενοι ἢ μετὰ τοῦ τέκνου τοῦ ἐμποδισάντος νὰ συνταχθῇ διαθήκη ἢ εἰ μετ' αὐτὸ καλούμενοι εἴτε ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ᾔθελον νὰ ἔχωσι κληρονόμους ἢ κληροδόχους εἴτε οἱ ὑπομείναντες βλάβην τινὰ ἐκ τῆς καλῆσεως τῆς διαθήκης ἀποδείξουσιν αὐτὸ τοῦτο καὶ οὕτως ἀποκληροῦνται τὸ τέκνον. Ἀλλὰ καὶ ἐάν παρὰ γνώμην τῶν γονέων ὁ υἱὸς συγκαταλεχθῇ μεταξὺ κλητῶν (δηλονότι θηριομάχων) ἢ μίμων καὶ εἰς τὸ ἐπιτήδευμα τοῦτο ἐπιμένη, ἐκτὸς ἐάν καὶ οἱ γονεῖς μετήρχοντο τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα.

Δ. Εἴ τινα ἐκ τῶν εἰρημένων βουλομένων τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ ἢ ἐγγόνῃ ἄνδρα δοῦναι καὶ προῖκα κατὰ δύναμιν τῆς ἰδίας περιουσίας ὑπὲρ αὐτῆς παρασχεῖν, μὴ συναρέσῃ ἀλλ' ἀσχρόν βίον διαχεῖν ἐπιλέξῃ. (1) Εἴ τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων μανῇ καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἢ τινες ἐξ αὐτῶν, ἢ παιδῶν αὐτοῦ μὴ ὑπόντων οἱ ἄλλοι αὐτοῦ σέγγενεῖς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὸν αὐτοῦ κληρὸν καλούμενοι ὑπηρεσίαν καὶ φρονίδα προσήκουσαν αὐτῷ μὴ παράσχοιαν· εἰ μὲν τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῇ νόσου, ἔσται αὐτῷ ἄδεια, πότερον βούλεται, τὸν παῖδα ἢ τοὺς παῖδας ἢ συγγεγεῖς τοὺς ἡμεληκότας ἀχάριστον ἢ ἀχαρίτους ἐν τῇ ἰδίᾳ διαθήκῃ γράψαι. Εἴ δὲ ἐν τῇ νόσῳ τῆς μανίας αὐτὸν κατασχέμενον ἐξωτικός τις ἴδοι ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀμελοῦμενον παιδῶν ἢ συγγενῶν ἢ ἄλλων ὑπ' αὐτοῦ γεγραμμένων κληρονόμων, διὰ συμπάθειαν δὲ βουλευθεῖν αὐτοῦ φροντίσαι, διδομεν αὐτῷ ἄδειαν διαμαρτυρίαν τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἀπὸ διαθήκης ἤδη γινομένης εἰς τὸν τοῦ μεμνηνότες κληρὸν καλουμένοις ἐγγραφὸν στέλλειν, ὥστε σπουδάζειν αὐτοὺς τούτους φροντίζειν· εἰ δὲ γε καὶ μετὰ τῇ τοιαύτῃ διαμαρτυρίᾳ ἀμελήσαιεν καὶ ἐξωτικός ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκῇ τὸν μεμνηνότα ὑποδεξάμενος δαπανήμασιν οἰκείοις ἄλλοι τῆς τελευταίας αὐτοῦ φροντίδας δειχθεῖν, τὸν τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῷ μεμνηνῷ παρασχόμενον, ἂν τὰ μάστιγα ἐξωτικός εἴη, εἰς τὴν τούτου διαδοχὴν ἐρχεσθαι θεσπίζομεν ἀνατρεπομένης καὶ τῆς αὐτῶν ἐνστάσεως, ἅτε δὴ ἀναξίων ὄντων τῇ μεμνηνῷ, καθάπερ εἰρήκαμεν, φροντίδα παρασχεῖν ἀμελητάντων, οὕτω μέντοιγε, ὥστε τὰ λοιπὰ τῆς διαθήκης κεφάλαια ἐν τῇ ἰδίᾳ μένειν ἰσχυρὰ. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ὡσαύτως ἐάν εἰς τινὰ ἐκ τῶν φθίνοντων γονέων θελοντα νὰ ὑπανδρεῖσιν τὴν θυγατέρα ἢ ἐγγόνην αὐτοῦ καὶ νὰ δώσῃ ὑπὲρ αὐτῆς προῖκα κατὰ δύναμιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ, αὕτη δὲν συγκατανεύσῃ, ἀλλὰ προτιμήσῃ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς βίον εἰσχρόν. Ἐάν τις ἐκ τῶν εἰρημένων γονέων παραρρο-

(1) Κατὰ τὴν Νεαράν 116 κερ. ιγ', ἐξ ἧς παρελήφθησαν αἱ διατάξεις τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἂν οἱ γονεῖς ἡμέλησαν μέχρι τοῦ 26 ἔτους νὰ συνάψωσιν αὐτὴν εἰς γάμον καὶ ἴσως ἐκ τούτου ἤμαρτεν εἰς τὸ θανάτου σώμα ἢ ἐννομήσῃ παρὰ γνώμην τῶν γονέων, δὲν ὑπάρχει λόγος πρὸς ἀποκλήρωσιν.

νήση καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἢ τινα ἐξ αὐτῶν, ἢ ἐάν αὐτοὶ δὲν ἔχῃ τέκνα ἢ ἄλλος αὐτοῦ συγγενεὶς οἱ ἐξ ἀδιαθέτου καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ δὲν παρῶσιν αὐτῷ τὴν προσήκουσαν ὑπηρεσίαν καὶ φροντίδα, ἐὰν μὴ ἀπαλλαγῇ τῆς τοιαύτης ἀσθενείας, ἔχει ἄδειαν νὰ γράψῃ εἰς τὴν διαθήκην εἰσδησίᾳ θελεῖ, τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα ἢ τοὺς ἀμελήσαντας αὐτὸν συγγενεῖς (ἀχαρίστον ἢ ἀχαρίστους). Ἐάν δὲ ἐξωτικὸς τις, κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς μανίας ἴδῃ αὐτὸν ἀμελούμενον ὑπὸ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἢ συγγενῶν ἢ ἄλλων γραφέντων ὑπ' αὐτοῦ κληρονόμων, διὰ συμπάθειαν δὲ θελήσῃ νὰ περιποιηθῇ αὐτόν, ἐπιτρέπομεν τῷ ἐπιμεληθέντι νὰ ἀποστέλλῃ ἔγγραφον εἰδοποιήσιν εἰς τοὺς καλούμενους ἐξ ἀδιαθέτου ἢ ἐκ διαθήκης κληρονόμους αὐτοῦ, καθ' ἣν ἡ κληρονομία τοῦ μανιακοῦ θέλει περιέλθῃ εἰς αὐτόν, ἀφαιρουμένη ἀπὸ τῶν ἀναισθητησάντων ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμων αὐτοῦ, ἐάν μὴ ἐπιμεληθῶσι τοῦ πάσχοντος μανιακοῦ. ἐάν δὲ καὶ μετὰ τὴν τοιαύτην εἰδοποίησιν ἀμελήσωσι καὶ ἐξωτικὸς ὑποδεχθῇ τὸν μαινόμενον εἰς τὴν εἰκίαν αὐτοῦ καὶ φανῇ ὅτι ἐπιμελήθη αὐτόν δι' ἰδίαν δαπάνην μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὁ χορηγήσας εἰς τὸν παράφρονα τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ ἐάν ἐτι ἦναι ἐξωτικὸς, διατάσσομεν νὰ ἐρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἀνατρεπομένης καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως αὐτῶν, ὡς ἀναξίων βέβαια πρὸς τὸν παραφρονήσαντα, καθὼς προείπομεν, ἀμελήσαντων νὰ περιποιηθῶσιν αὐτόν, οὕτως ὅμως, ὥστε τὰ λοιπὰ τῆς διαθήκης κεφάλαια διατηροῦσι τὴν ἰσχύν αὐτῶν.

Β. Καὶ ἐάν ἓνα τῶν προλεχθέντων γονέων ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατεῖσθαι συμβῇ καὶ τούτου παῖδες εἴτε εἰς μὴ σπουδάζουσιν τοῦτον ἀναρρῦσασθαι, εἰ μὲν δυνήθῃ οὗτος τὴν τῆς αἰχμαλωσίας συμφορὰν ἐκφυγεῖν, ἐν τῇ αὐτοῦ εἶναι ἐξουσία, πότερον ταύτην ἀχαριστίας αἰτίαν τῇ ἰδίᾳ βούλοιο ἐγγράψαι διαθήκῃ ἢ καὶ μὴ. Εἰ δὲ διὰ τῆς τῶν παίδων ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως μὴ ἐλευθερωθῇ, ἀλλ' ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ, ἐκείνους εἰς τὴν αὐτοῦ διαδοχὴν ἔλθεῖν οὐκ ἀνεχόμεθα, οἵτινες οὐκ ἐσπούδασαν τῆς ἀναρρύσεως αὐτοῦ φροντίσαι· ἀλλὰ πάντων τῶν παίδων ἐπὶ τούτῳ ἀμελησάντων, πάντα τὰ πράγματα τὰ παρ' αὐτοῦ καταλιμπανόμενα τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὠρμάτο, προσκυροῦσθαι· καταγραφῆς δηλονότι ἐπὶ δημοσίῳ ἐκμαρτυρίου γινομένης, ὥστε μηδὲν ἐκ τῆς αὐτοῦ περιουσίας παραπύλλεσθαι, ἐρ' ὅ πᾶν, ὅπερ ἐντεῦθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν περιέλθῃ, εἰς αἰχμαλώτων ἀναρρῦσιν προσέλθῃν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔσονται ἐπὶ τοῖς προσώποις εἰρηται, ὅπερ ἀποκληρονόμους ποιεῖν οὐκ ἔξαστιν, εἰ μὴ τὰς τῆς ἀχαριστίας αἰτίας γραφῆναι καὶ ἀποδειχθῆναι συμβαίη. (*Ἰδε προηγ. παραπ.).

Μ. Καὶ ἐάν εἰς τῶν εἰρημένων γονέων συμβῇ νὰ κρατῇται αἰχμάλωτος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ εἴτε ἐν μόνον δὲν σπουδάζωσι νὰ ἀπολυτρώσωσιν αὐτόν· ἐάν μὲν δυνήθῃ οὗτος νὰ ἀποφύγῃ τὴν συμφορὰν τῆς αἰχμαλωσίας, εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ κεῖται νὰ γράψῃ ἢ καὶ μὴ εἰς τὴν διαθήκην αὐτοῦ ταύτην αἰτίαν ἀχαριστίας. Ἐάν δὲ ἐκ τῆς ἀμελείας καὶ καταφρονήσεως

τῶν τέκνων δὲν ἐλευθερωθῇ, ἀλλ' ἀποθάνῃ αἰχμαλώτος, δὲν ἀνεχίμεθα νὰ ἐλθῶσιν ἐκεῖνοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, οἵτινες δὲν ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ἔαν εἰς τοῦτο πάντα τὰ τέκνα ἡμέλησαν, ἔλα τὰ πρᾶγματα τὰ καταλιμνηνόμενα ὑπ' αὐτοῦ προσκυροῦνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως, ἐξ ἧς ὥρματο· ἀφοῦ δηλονότι συνταχθῇ καταγραφή μετὰ δημοσίας πιστοποιήσεως, ὥστε νὰ μὴ ἀπολεσθῇ τι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, πᾶν δὲ δῶτι ἐκ τούτου περιέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ δαπανᾶται εἰς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων. Ἀλλὰ ταῦτα λέγονται ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα ἅπερ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκληρωθῶσιν, ἐκτὸς ἔαν συμβῇ νὰ γραφῶσι καὶ ἀποδειχθῶσιν αἱ αἰτίαι τῆς ἀχαριστίας.

Ζ. Εἰ δὲ ἐκεῖνος ὁ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ληρθείς παῖδας μὴ ἔχει καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὴν τούτου κληρονομίαν καλουμένων ἐξ ἀδιαθέτου ἀναρρῦσασθαι αὐτὸν μὴ σπουδαζόντων ἐν αἰχμαλωσίᾳ τελευτήσῃ, μηδένα δὲ τῶν ἀμελησάντων εἰς τὴν τούτου κληρονομίαν ἐρχεσθαι, εἰ καὶ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας διαθήκη τυχὸν παρ' αὐτοῦ ἐγεγόνει καὶ τα μνημονευθέντα πρόσωπα ἔγραψε κληρονόμους· ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνστάσεως τῶν κληρονόμων ἀκυρουμένης, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς διαθήκης κεφαλαίων ἐν τῇ ἰδίᾳ μενόντων ἰσχύϊ, αἱ περιουσίαι τῶν τοιούτων προσώπων κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τῶν πόλεων, ἐξ ὧν ὥρμησαν, προσκυροῦσθωσαν, καὶ μὴ ἐν ἄλλαις εἰσισπῶν αἰτίαις, ἀλλ' ἐν ταῖς τῶν αἰχμαλώτων ἀναρρῦσεσι δαπανᾶσθαι· ὥστε ὅθεν ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν ἰδίων οὐκ ἀναρρῦσθησαν, τὰς ἄλλων ἀναρρῦσεις φροντίζεσθαι καὶ τὰς ἐκείνων ὁμοίως ψυχὰς ἐκ ταύτης τῆς εὐλαβοῦς πράξεως ἐπικουφίζεσθαι. (*Ἰδε προηγ. παραπ.).

Μ. Εἰ δὲ ὁ αἰχμαλωτισθεὶς δὲν ἔχει τέκνα καὶ οἱ ἄλλοι οἱ καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ ἐξ ἀδιαθέτου δὲν ἐσπούδασαν νὰ ἀπολυτρώσωσιν αὐτὸν καὶ ἀποθάνῃ αἰχμαλώτος, οὐδεὶς τῶν ἀμελησάντων ἐρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἔαν αὐτὸς πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας συνέταξεν διαθήκην καὶ ἔγραψε κληρονόμους τὰ μνημονευθέντα πρόσωπα· ἀλλὰ καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κληρονόμων ἀκυρουμένης καὶ τῶν λοιπῶν τῆς διαθήκης κεφαλαίων μενόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ, αἱ περιουσίαι τοιούτων προσώπων προσκυροῦνται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν πόλεων, ἐξ ὧν ὥρμηθησαν, καὶ δὲν δαπανῶνται εἰς ἄλλας διαδεχόμεναις αἰτίαις, ἀλλὰ μόνον πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων· ὥστε ὅθεν ἐκεῖνοι δὲν ἀπελυτρώθησαν ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν, νὰ φροντίζονται αἱ ἀπολυτρώσεις τῶν ἄλλων, καὶ ἐκ τῆς εὐλαβοῦς ταύτης πράξεως νὰ ἀνακουφίζονται ὁμοίως αἱ ψυχὰς ἐκείνων.

Η. Τούτου αὐτοῦ παραφυλαττομένου, κἂν εἰ ἄλλο ἐξωτικὸν πρόσωπον πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας γράψῃ κληρονόμον, κακεῖνο εἰδὼς αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου γεγράφθαι κληρονόμον, ἀναρρῦσασθαι τοῦτον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀμελήσῃ. Ταύτην δὲ τὴν ποινὴν κατ' ἐκείνων κρατεῖν θεσπίζομεν, οἵτινες τὸν ὀκτωκαιδέκατον

τῆς ἑαυτῶν ἡλικίας ἐπλήρωσαν ἑν᾽αυτὸν. Ἐν δὲ τοῖς τοιαύταις αἰτίαις, ἡνίκα ὑπὲρ ἀναρρώσεως αἰχμαλώτων ἀναγκαῖόν ἐστι χρήματα δοθῆναι, εἴ τις χρήματα ἴδια μὴ ἔχει, ἄδειαν ἔχέτω, εἴπερ τῆς εἰρηρῆνης ὑπάρχει ἡλικίας, δανείζεσθαι χρήματα καὶ πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ὑποτίθεσθαι, εἴτε ἴδια ἔχει εἴτε τὰ τοῦ ἐν αἰχμαλωσίᾳ κρατουμένου· ἐπειδὴ ἐν τοῖς εἰρηρῆνοις ἅπασι τοῖς ὑπὲρ ἀναρρώσεως αἰχμαλώτων διδόναι ἢ ἀναλίσκεσθαι δεικνυμένοις τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα, ὥς παρὰ προσώπου αὐτεξουσίου καὶ τελείας ἡλικίας ὄντος γινόμενα, βέβαια εἶναι παρακλυεύμεθα, μηδενὸς τοῖς μετὰ τῶν τοιούτων προσώπων ἐπὶ ταῖς μνημονευθεῖσαις αἰτίαις, καθάπερ εἴρηται, συναλλάττουσι προκρίματος γινομένου, ἀνάγκην δηλαδὴ ἔχοντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐπανερχομένου τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα βέβαια ἡγεῖσθαι καὶ τούτοις ὡς ἰδίαις δοθήμασιν ἐνέχεσθαι, (Ἰδε προηγ. παραπ.).

Μ. Αὐτὸ τοῦτο φυλάττεται, καὶ ἐὰν ἄλλο ἐξωτικὸν πρόσωπον γράψῃ πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας κληρονόμος, καὶ τεύτε γινώσκον, ὅτι ἐγράψῃ ὑπ' ἐκείνου κληρονόμος, ἀμελήσῃ νὰ ἀπολυτρώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Ἡ δὲ ποιὴν αὕτη διατάσσομεν νὰ ἰσχύῃ κατ' ἐκείνων, οἵτινες συνεπλήρωσαν τὸ δέκατον ὄγδον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Εἰς δὲ τὰς τοιαύτας αἰτίας, ὅταν ᾖ καὶ ἀνάγκη νὰ δοθῶσι χρήματα πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων, ἐὰν τις ἔν ἑχῇ ἴδια χρήματα, συγχωρεῖται, ἐὰν ἦναι τῆς εἰρηρῆνης ἡλικίας, νὰ πωλεῖται καὶ νὰ ὑποθηκεύῃ πράγματα κινητὰ, εἴτε ἴδια εἴτε τὰ τοῦ κρατουμένου εἰς αἰχμαλωσίαν· διότι ἐν πᾶσι τοῖς λεχθεῖσιν ὅσα ἀποδεικνύεται εἶτι δίδονται ἢ δαπανῶνται πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων, τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσιν ὡς γινόμενα ὑπὸ προσώπου αὐτεξουσίου καὶ ἐνηλίκου, μηδεμιᾶς ἐπερχομένης ζημίας εἰς τοὺς συναλλάττοντας πρὸς τοιαῦτα πρόσωπα διὰ τὰς εἰρηρῆνας αἰτίας, ἀναγκαζιμένου δὲ τοῦ ὑποστρέφοντος ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας νὰ θεωρῇ τὰ τοιαῦτα συναλλάγματα ἰσχυρὰ καὶ νὰ ἐνεχῇται εἰς ταῦτα ὡς εἰς ἴδια χρῆμα.

Θ. Εἴ τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γονέων ὁρθόδοξος ὑπάρχων αἰσθῆται τὸν ἴδιον παῖδα ἢ παῖδας μὴ εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως μηδὲ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ κοινωνεῖν, ἐν ᾗ πάντες οἱ μακαριώτατοι Πατριάρχαι· μιᾷ συμπνοῇ καὶ ὁμονοίᾳ τῇ ὁρθοδοξοτάτῃ πίστιν κηρύττουσι καὶ τὰς ἀγίας ἐπτά συνόδους, τὴν ἐν Νικαίᾳ α', τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει β', τὴν ἐν Ἐφέσῳ γ', τὴν ἐν Χαλκηδόνι δ', τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ε', τὴν ἐν αὐτῇ ς', ὡσαύτως καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν ζ', περιπτύσσονται ἡγουν ἀναφέρειν γινώσκονται καὶ διαμένουσιν οἱ τοιοῦτοι παῖδες ἐν τῇ αὐτῇ ἀπιστίᾳ, δίδωμεν τοῖς γονεῦσιν ἄδειαν ὑπὲρ ταύτης μάλιστα τῆς αἰτίας ἀχαρίστους αὐτοὺς καὶ ἀπο-

κλήρους ἐν τῇ ἰδίᾳ γράφειν διαθήκη. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀγα-
ριστίας τὰ αἵτια διετυπώσαμεν (1) (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Ἐὰν τις ἐκ τῶν μνημονευθέντων γονέων ὀρθόδοξος ὦν αἰσθανθῇ, ὅτι
τὸ τέκνον ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ δὲν εἶναι τῆς καθολικῆς πίστεως μηδὲ κοινω-
νῶσιν εἰς τὴν αἰγιωτάτην ἐκκλησίαν, εἰς ἣν πάντες οἱ μακαριώτατοι πα-
τριάρχαι μὲν συμπολεῖ καὶ ὁμονοεῖ κηρύττουσι τὴν ὀρθοδοξοτάτην πίστιν
καὶ δεικνύνται ἀποδεχόμενοι καὶ ὑπερασπίζοντες τὰς ἀγίας ἐπιτάξεις, τὴν
ἐν Νικαίᾳ α΄, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει β΄, τὴν ἐν Ἰούσαι γ΄, τὴν
ἐν Χαλκηδόνι δ΄, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ε΄, τὴν ἐν αὐτῇ ς΄, ὡσαύτως
καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ δευτέραν ζ΄ καὶ τὰ τοιαῦτα τέκνα ἐπιμένουσιν εἰς τὴν
αὐτὴν ἀπιστίαν, δίδωμεν ἄδειαν εἰς τοὺς γονεῖς διὰ ταύτην μάλιστα τὴν
αἰτίαν νὰ γράψωσιν αὐτοὺς ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτῶν ἀχαριστοὺς καὶ ἀποκλή-
ρους. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀχαριστίας τὰ αἵτια διετυπώσαμεν.

Ι. Γενικὴν δὲ πρόνοιαν τοῖς παῖσι τοῖς ὀρθόδοξοις παρέχον-
τες καλεούμεν, σώων φυλαττομένων τῶν νομῶν, τῶν ἡτῆ περὶ
τῶν αἰρετικῶν προσερχθέντων καὶ περὶ τοῦ Νεστοριανοῦς καὶ
τοῦ Ἀκεφαλοῦς, ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοὺς Ἰακωβίτας καὶ
Μονοθελήτας καὶ Εὐκνομάρχους καὶ ὅσαι ἄλλαι αἱρέσεις εἰσὶ
παρὰ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυσσόμε-
ναι καὶ ταῦταις φωραθεῖν τινες ἐνεχόμενοι, τὰ αὐτὰ περὶ τού-
τους ἅπαντας ἀπαράβατως φυλαττεσθαι ὥστε, εἴποτε γονεῖς
εὐρεθεῖν, μὲν τῶν ἀπηρτίθυμμένων αἱρέσεων ἢ καὶ ἑτέρα τινα
τούτων παραπληρεῖα κατεχόμενοι καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τῆς κοινω-
νίας τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς κεχωρισμένοι, μὴ ἐξέλθαι
αὐτοὺς ἄλλους κληρονόμους· αὐτοὶς ἐνίσταν, εἰ μὴ παῖδας ὀρθο-
δόξους καὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντας ἢ παῖδων μὴ
ὑπάντων τοὺς ἐξ ἀβρενογονίας καὶ θηλυγενείας συγγενεῖς, ὀρθο-
δόξους ὁδηλᾷ τυγχάνοντας. (2) Κ. Εἰ δὲ, ὡς εἰκός, ἐκ τῶν
παίδων τινὲς μὲν εἰσιν ὀρθόδοξοι καὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
κοινωνοῦντες, ἄλλοι δὲ ἐκ ταύτης κεχωρισμένοι, πᾶσαν τὴν
τὴν γονέων περιουσίαν εἰς τοὺς παῖδας καὶ μένον τοὺς ὀρθο-
δοξοὺς περιέρχεσθαι θεσπίζομεν, εἰ καὶ τελευταίας βουλήσεις τα
τοιαῦτα πρόσωπα ποιήσαιντο παρὰ τὴν δύναμιν ταύτης ἡμῶν
τῆς διατάξεως διετυπούσας. Εἰ δὲ μετὰ ταῦτα οἱ ἀδελφοὶ οἱ
τῆς ἐκκλησίας κεχωρισμένοι ἐπὶ ταύτην ἀναστρέψωσι, τὸ ὀρ-

(1-2) Αἱ διατάξεις ὑπὸ τὰ στοιχεῖα Θ καὶ Ι δὲν ἰσχύουσι τανῦν, ἔτι
ἀντιστρατεύμεναι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνεξίθρησκίας καὶ τῆς ἐνώπιον τοῦ
νόμου ἰσότητος, ἣν καθιεροῖ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα. Σημειωτέον ὅτι καὶ τὸ
ἐν Κωνσταντινουπόλει Μικτὸν Συμβούλιον ἀπεφάνηκε ὅτι ὁ συζητούμενος
μεθ' ἑτεροδόξου δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐξομώσας, εἴην δὲν δύναται νὰ
θεωρηθῇ ἀπόκληρος ἢ συζευχθεῖσα μετὰ ἑτεροδόξου.

μόττον αὐτοῖς μέρος ἐν τῷ σχήματι, ἐν ᾧ εὐρεθῇ κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἀποδίδεται, τοῦτοις παρέχεσθαι, ὡς μηδεμίαν περὶ τῶν καρπῶν ἢ τῆς διοικήσεως τοῦ μέσου χρόνου ὀχλήσιν ἢ ἐπάχθειαν τοὺς ὀρθόδοξους ὑπεμένειν, τοὺς πρῶην τὰ μνημονεύοντα πράγματα διακρατήσαντας· ἐπειδὴ τῶν τοιούτων πραγμάτων, ἅτινα ἐκ τῆς μοίρας τῶν ἀδελφῶν τῶν μὴ κοινωνούντων οἱ ὀρθόδοξοι ἐκτήσαντο, ὥσπερ τὴν ἐκποίησιν κωλύομεν, οὕτω καὶ τῶν παρελθόντων χρόνων τοὺς καρποὺς ἢ τὴν διοίκησιν οὐδαμοῦ παρὰ τούτων, ὅφ' ὧν ἐκρατήθη, εἰσπράττεσθαι καὶ ἀναψηλαφᾶσθαι κελεύομεν. Λ. Εἰ μέχρι τοῦ πέρατος τῆς ἰδίας ζωῆς ἐν τῇ αὐτῇ πλάνῃ οἱ μὴ κοινωνοῦντες διαμείνοισιν, τότε τοὺς ὀρθόδοξους ἀδελφοὺς ἢ κληρονόμους αὐτῶν πληρεστατὰς δεσποτείας δικαίῳ τὰ αὐτὰ πράγματα κεντῆσθαι θεοπίζομεν. Εἰ δὲ οἱ παῖδες δεσπραμμένοι μὲν πάντες καὶ τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀλλότριοι εὐρεθῇεν, ἄλλοι δὲ ἐγγύτατοι συγγενεῖς ἐξ ἀρρενογονίας ἢ θηλυγονίας τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τιμῶντες καὶ κοινωνοὶ εἶναι ἀποδειχθῇεν, τούτους τῶν παίδων τῶν αἰρετικῶν προτιμᾶσθαι καὶ τὴν αὐτῶν διαδεχεσθαι κληρονομίαν. Εἰ δὲ καὶ οἱ παῖδες καὶ οἱ ἐγγύτατοι συγγενεῖς ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς ὀρθόδοξου πίστεως ξένοι τυγχάνοισιν, τῆνικαῦτα, εἰ μὲν σχῆμα κληρικῶν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἔχουσιν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως ὅπου τὴν εἰκῆσιν εἶχον, τὰ αὐτὰ πράγματα βουλόμεθα διαφέρειν, οὕτω μέντοι ὥστε οἱ ἐκκλησιαστικοὶ εἰ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ προθεσμίας τὰ τῶν τοιούτων προσώπων πράγματα διεκδικῆσαι ἀμελήσειεν, τὴν αὐτῶν δεσποτείαν τῷ ἡμετέρῳ ταμείῳ ἐκδικεῖσθαι· (Μ) εἰ δὲ λαϊκοὶ ᾧσι, θεῖα τινὸς διακρίσεως τὰς αὐτῶν περιουσίας εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν εἰδικὸν ὁμοίως περιέρχεσθαι· ἅτινα κρατεῖν θεοπίζομεν καὶ εἰ χωρὶς διαθήκης τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τελευτήσῃ πάντων τῶν κατὰ τῶν λοιπῶν αἰρετικῶν ἐν ταῖς ἄλλαις διατάξεσι διατυπωθέντων καὶ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν Ἀκεφάλων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν μὴ κοινωνούντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἧ αἰ προλεχθεῖσαι ἅγια· ἐπὶ τὰ σύνοδοι καὶ πατριάρχαι ἀναφέρονται καὶ κατὰ τῶν αὐτῶν κληρονομῶν ὁμοίως φυλαττομένων. Εἰ γάρ ὑπὲρ κοσμικῶν αἰτιῶν μεριμνῶμεν, πόσω μᾶλλον ὑπὲρ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας προνοητικωτάτην φροντίδα δεῖ συνεισφέρειν; Εἰ τοίνυν πάσας τὰς εἰρημένας τῆς ἀχαριστίας αἰτίας εἴτε τινας φανερὰς ἐξ αὐτῶν εἴτε μίαν στανθήποτε οἱ γονεῖς τῇ ἰδίᾳ ἐγγράψαιεν διαθήκῃ, καὶ οἱ γραφόμενοι κληρονόμοι τὰς ὀνομα-

σθείσας αἰτίας ἢ μίαν ἐξ αὐτῶν ἀληθῆ εἶναι δεῖξαιεν, τὴν διαθήκην τὴν ἰδίαν ἰσχύον ἔχειν παρακελευόμεθα· (Ν) εἰ δὲ ταῦτα μὴ παραφυλαχθεῖν, μὴ ἐγγίνεσθαι πρόκριμα τοῖς ἀποκλήρονομιοις γραφεῖσι παισιν, ἀλλ' ὅσον εἰς τὴν ἐνστασιν τῶν κληρονομίων ἀνήκει, τῆς διαθήκης ἀκυρωμένης, εἰς τὴν τῶν γονέων κληρονομίαν τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου ἐξ ἴσης μοίρας ἔρχεσθαι, ὥστε μὴ τοὺς παῖδας πεπλοασμέναις κατηγορίαις κατακρίνεσθαι, μήτε τινα περιγραφὴν ἐν ταῖς τῶν γονέων περιουσίαις ὑπομένειν. Εἰ μέντοιγε συμβαίῃ ἐν τισι τοιαύταις διαθήκαις ἢ ληγὰτα ἢ καὶ τὰ πιστεῖ τινι παρατεθέντα ἢ ἐλευθερίας ἢ ἐπιτρόπων τινὰς δόσεις καταλειφθῆναι ἢ ἄλλα εἰσδήποτε κεφάλαια τοῖς νόμοις ἐγγεγραμμένα, ταῦτα πάντα κελεύομεν πληροῦσθαι καὶ διδοῦσθαι ἐκείνοις, εἰς κατελήρηθη, ὡς ἡ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἀνατραπεῖσα διαθήκη ἐκράτει. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν γονέων διετυπώσαμεν· δικαίον δὲ εἶναι συνειδόμεν, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν παίδων τὰ αὐτὰ μετὰ τινος διαστιξέως διατυπῶσαι. (Νεαρά 126 κεφ. 3).

Μ. Γενικῶς δὲ προνοοῦντες περὶ τῶν ὀρθόδοξων τέκνων διαταττομέν, φυλάττομένων σώων τῶν νόμων τῶν ἡδὴ ἐκτεθέντων περὶ τῶν αἰρετικῶν, τὰ αὐτὰ νὰ φυλάττωνται ἀπαράβατως καὶ εἰς τοὺς Νεστοριανούς καὶ τοὺς Ἀλεξάνδρους, ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἰακωβίτας καὶ Μονοελλήτας καὶ Εἰκοσιμαχοὺς καὶ εἰς τοὺς ὁπαδοὺς πασῶν τῶν ἄλλων αἱρέσεων, ὅσαι ἀποκηρύσσονται ὑπὸ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐὰν τινες φερθεῖσιν ἐνυγόμενοι εἰς ταύτας, ὥστε, ἐὰν ποτε εὐρεθῶσι γονεῖς κατεχόμενοι ὑπὸ μιᾶς τῶν ἀπαριθμηθεῖσων αἱρέσεων ἢ καὶ ἄλλης τινὸς παρουσίας πρὸς ταύτας καὶ διὰ τοῦτο κεχωρισμένοι τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, δὲν συγχωρεῖται νὰ ἐγκαθίστωσιν αὐτοὶ ἄλλους κληρογόνους, εἰ μὴ τέκνα ὀρθόδοξα καὶ κοινωνοῦντα πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἢ, ἐὰν δὲν ἔχωσι τέκνα, τοὺς ἐξ ἀρρενογονίας καὶ ἡγλυγονίας συγγενεῖς, θανὸν δηλ. ἦναι ὀρθόδοξοι. Εἰ δὲ, ὡς ἐνδεχεται, τινα μὲν τῶν τέκνων εἶναι ὀρθόδοξα καὶ κοινωνοῦντα πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἄλλα δὲ κεχωρισμένα ταύτης, διατασσομεν ὅλη ἡ περιουσία τῶν γονέων νὰ μεταβαίνει εἰς μόνον τὰ ὀρθόδοξα τέκνα, καὶ ἐὰν τὰ τοιαῦτα πρόσωπα τὰς τελευταίας αὐτῶν βουλήσεις διατυπώσωσιν ἀντιθέτως πρὸς τὴν παρούσαν διάταξιν. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα εἰ κεχωρισμένοι τῆς ἐκκλησίας ἀδελφοὶ ἐπιστρέψωσιν εἰς ταύτην, νὰ χρησιγηται αὐτοῖς τὸ ἀνήκον εἰς αὐτοὺς μέρος, εἰς ὅποιαν θέσιν εὐρίσκειται, καὶ ὃν χρόνον ἀποδίδεται, χωρὶς οἱ ὀρθόδοξοι οἱ κρατήσαντες τὰ προλεχθέντα πράγματα νὰ ὑποστώσιν ἐνόλησιν τινα ἢ βάρος διὰ τοὺς καρποὺς ἢ τὴν διείκησιν τοῦ ἐν τῷ μεταξύ χρόνου· διότι καθὼς ἐμποδίζομεν τὴν ἐκποίησιν τῶν τοιούτων πραγμάτων, ὅτινα ἀπέκτησαν οἱ ὀρθόδοξοι ἐκ τοῦ μεριδίου τῶν μὴ ὀρθόδοξων ἀδελφῶν, οὕτω διατάσσομεν νὰ μὴ εἰσπράττωνται πούως παρὰ τῶν κρατησάντων οἱ καρποὶ τῶν παρελόντων ἔτων μηδὲ νὰ ἀναψηλαφῶται ἡ διοίκησις αὐτῶν. Ἐὰν δὲ οἱ μὴ κοινωνοῦντες ἐπιμένωσιν εἰς τὴν

αὐτὴν πλάνην μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτῶν, τότε διατάσσομεν ἵνα εἰ ἐρθεῖς ἀδελφεοὶ ἢ κληρονόμοι αὐτῶν ἀποκλῆσιν τὰ αὐτὰ πράγματα κατὰ πληρέστατον κυριότητος δικαίωμα. Ἐάν δὲ τὰ τέκνα ἐρθεῖν οὐκ ἐπιθυμῶσι καὶ βέβαται τῆς κοινωνίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἄλλοι δὲ πληροῦται συγγενεῖς ἐξ ἐρρενογονίας ἢ θηλυγονίας ἀποδειχθῶσιν ὅτι τιμῶσι τὴν ἐρθεῖς πίστιν καὶ εἶναι κοινωνοὶ ταύτης, οὗτοι προτιμῶνται τῶν αἰρετικῶν τέκνων καὶ διαδέχονται τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. Εἰ δὲ καὶ τὰ τέκνα καὶ οἱ πληροῦται συγγενεῖς εἶναι βέβαται τῆς κοινωνίας τῆς ἐρθεῖς πίστεως, τότε, εἰ μὲν οἱ γονεῖς αὐτῶν ἔχουσιν σχῆμα κληρικόν, τα πράγματα αὐτῶν ἀρμυρίζουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως οὗου κατοικοῦν, οὕτως ὅπως ὥστε, εἴαν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἐντός προθεσμίας ἑτοῦς ἐμειλῶσιν νὰ διεκδικήσωσι τὰ πράγματα τῶν τοιούτων προσώπων, ἢ κυριότης αὐτῶν προσκυροῦται εἰς τὸ ἡμετέρον ταμεῖον. Εἰ δὲ εἶναι λαϊκοί, ἀνεῖς τινος δικαιοσύνης αἱ περιουσίαι αὐτῶν μεταδίδουσιν ὁμοίως εἰς τὸ βασιλικὸν ἡμῶν ταμεῖον· ταῦτα διατάσσομεν νὰ ἰσχύωσι καὶ εἴαν τα τοιαῦτα πρόσωπα ἀποθάνωσιν ἀνευ διαθήκης· καὶ ὅλα τὰ νενομισθέντα ἐν ταῖς ἄλλαις διατάξεσι κατὰ τῶν λοιπῶν αἰρετικῶν καὶ κατὰ τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν ἄλλων ὅλων τῶν μὴ κοινωνούντων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρονται αἱ προλεγεῖσθαι ἐπὶ αἰτίας ἀνάδοι καὶ αἱ πατριάρχαι, καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτῶν ὁμοίως φυλάττονται. Διότι εἴαν φροντίζωμεν ὑπὲρ κοσμικῶν πραγμάτων, πόσω μᾶλλον πρέπει νὰ φροντίζωμεν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν. Ἐάν λοιπὸν οἱ γονεῖς γραφῶσιν εἰς τὴν διαθήκην αὐτῶν ὅλας τὰς προλεγεῖσθαι αἰτίας τῆς ἀχαριστίας, εἴτε τινὰς ἐξ αὐτῶν φανεράς, εἴτε μίαν διανοήσαντες καὶ οἱ γραφόμενοι κληρονόμοι δέξωσιν ὅτι αἱ ἀνομιαι αὐτῶν αἰτίας ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἀληθεύουσι, διατάσσομεν ἢ διαθήκῃ νὰ ἔχῃ τὴν ἰδίαν αὐτῆς ἰσχύον. Ἐάν δὲ ταῦτα οὐκ ἐπιτελέωσι, δὲν βλέπουσι τὰ ἐγγράφως ἀποκληρωθέντα τέκνα, ἀλλ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν κληρονόμων, τῆς διαθήκης ἀκυρομένης, τὰ τέκνα ἔρχονται ἐξ ἀδιαθέτου κατ' ἴσον μέρος εἰς τὴν κληρονομίαν τῶν γονέων, ἵνα μὴ κατακρίνωσιν τὰ τέκνα διὰ πλάστων κατηγοριῶν, μηδὲ ὑποβάλλωνται εἰς βλάβην τινὰ ὡς πρὸς τὰς περιουσίας τῶν γονέων τῶν. Ἐάν ὅμως συμβῇ ἐν τισι τοιαύταις διαθήκαις νὰ ἀποθάνῃ ἢ κληροδοτήματα ἢ καὶ τὰ πρὸς τινι καταπιστευθέντα ἢ ἐλευθερίαι ἢ ὅσοις τινὲς ἐπιτρόπων ἢ ἄλλῃ ἐπιδοθέντες κεφάλαια γεγραμμένα ἐν ταῖς νόμοις, ταῦτα πάντα διατάσσομεν νὰ ἐκπληρῶνται καὶ νὰ δίδωνται πρὸς ὅσους κατελείβησαν, ὡς εἴαν ἰσχυρὸν ἢ ἀνατρεψίσα διαθήκη κατὰ τὸ μέρος τοῦτο. Καὶ ταῦτα μὲν διατάξαμεν περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν γονέων· νομοίσαμεν δὲ ὅτι εἶναι δίκαιον καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου περὶ τῶν διαθηκῶν τῶν τέκνων νὰ διατυπώσωμεν τὰ αὐτὰ μετὰ τινος διαστολῆς.

2. Α. Θεσπίζομεν τοίνυν, μὴ ἐξεῖναι τοῖς πατρὶ τοῖς ἰδίους γονεῖς ἀποκληρῶν καταλιμπάνειν ἢ κατ' ἀναιδέστατον τρόπον τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἐν οἷς διατίθεσθαι ἐξουσίαν ἔχουσι, τοὺς τοὺς παντελῶς ἄλλοτριους ποιεῖσθαι, εἰ μὴ τὰς αἰτίας, ἃς ἀριθμοῦμεν, ἐν ταῖς ἰδίαις ἰδίως ἐγγράψαιεν διαθήκαις· ταύτας δὲ εἶναι καλούμεν. Εἰ οἱ γονεῖς εἰς ἀναίρεσιν ζωῆς τοῖς ἰδίους παῖδας παραδοῖεν, δίχα μέντοιγε αἰτίας εἰς καθοσίωσιν ἀναφερομένης. Εἰ φαρμακείαις ἢ γοητείαις ἢ ἄλλῳ τρόπῳ οἱ γονεῖς τῇ τῶν

παιδῶν ζωῇ ἐπιβουλεύσαντες δείχθεϊεν. Εἰ ὁ πατὴρ τῇ ἰδίᾳ νόμῳ ἢ τῇ παλλακῇ τοῦ ἰδίου παιδὸς συμμιγῇ. Εἰ οἱ γονεῖς τοὺς ἰδίους παῖδας διαθήκας ποιήσασθαι κωλύσαιεν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἐν οἷς ἔχουσιν ἄδειαν τοῦ διατίθεσθαι, πάντων θηλαδῆ τῶν ἐπὶ τῇ κωλύσει τῶν τοιοῦτων διαθηκῶν φυλαττομένων, ὥπερ ἐπὶ τῇ τῶν γονέων διευτυπώσαμεν προσώπῳ. (Νεαρά 115 κεφ. 4).

Μ. Ὁρίζομεν λοιπὸν ὅτι δὲν δύνανται τὰ τέκνα νὰ ἀποκληρῶσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν ἢ καθ' οἰονόμητα τρόπον νὰ ἀπαλλοτριῶσι παντελῶς τούτους τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων, ἅτινα ἔχουσιν ἐξουσίαν νὰ διαθέτωσιν, ἐάν ἐν ταῖς ἰδίαις διαθήκαις δὲν γράψωσιν εἰδικῶς τὰς αἰτίας, ὥς ἀπαριθμούμεν· διατάσσομεν δὲ νὰ ἦναι αἱ ἐξῆς. Ἐάν οἱ γονεῖς παραδώσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν πρὸς θάνατον, ἐκτὸς ὅμως τῆς εἰς καθορίσωσιν ἀναφερομένης αἰτίας. Ἐάν οἱ γονεῖς δείχθωσιν ἐπιβουλεύσαντες τὴν ζωὴν τῶν τέκνων διὰ φαρμακίων ἢ γυναικῶν ἢ ἄλλου τρόπου. Ἐάν ὁ πατὴρ συνευρεθῇ πρὸς τὴν νύμφην αὐτοῦ ἢ τὴν παλλακὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ἐάν οἱ γονεῖς ἐμποδίσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν νὰ συντάξωσι διαθήκας περὶ τῶν πραγμάτων, ὥπερ ἐπιτρέπεται νὰ διαθέτωσι, φυλαττομένων δηλ. εἰς τὴν ἐμποδισμὸν τῶν τοιοῦτων διαθηκῶν ὅλων, ὅσα διευτυπώσαμεν περὶ τῶν γονέων.

Β. Εἰ συμβαίη τὸν ἄνδρα τῇ ἑαυτοῦ γαμετῇ ἢ εἰς ἀναιρέσειν ἢ εἰς ἐκστάσειν τῆς διανοίας δοῦνα· φάρμακον, ἢ τὴν γαμετὴν τῇ ἀνδρὶ ἢ ἄλλῳ τρόπῳ τὸν ἕτερον τῇ τοῦ ἑτέρου ζωῇ ἐπιβουλεύσαι, τὸ μὲν τοιοῦτον ἐγκλημα πούδλικον ὑπάρχον κατὰ τοὺς νόμους ἐξετάζεσθαι καὶ νομίμης ἐκδικήσεως ἀξιόδοθαι θεσπίζομεν. Τοῖς δὲ παισὶν ἄδειαν εἶναι ταῖς ἰδίαις διαθήκαις μηδὲν ἐκ τῶν ἰδίων περιουσιῶν ἐκείνῳ τῷ προσώπῳ καταλιμπάνειν τῇ τὸ τοιοῦτον μῦθος πεπραχέναι· γινωσκόμεν. Εἰ τῶν παιδῶν ἢ καὶ ἐνδὲς τούτων ἐν μανίᾳ τυγχάνοντι, οἱ γονεῖς αὐτῶν ἀμελήσκειν, πάντα καὶ ἐνταῦθα παραφυλάττεσθαι· προστάττομεν, ἅτινα περὶ τῶν μαινομένων γονέων ἀνωτέρω ἐθεσπίσαμεν. (116 προηγ. παραπ.).

Μ. Ἐάν συμβῇ ὁ ἀνὴρ νὰ δώσῃ εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἢ ἡ γυνὴ εἰς τὸν ἄνδρα φάρμακον πρὸς φόνον ἢ πρὸς παραφρόνησιν ἢ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπιβουλεύσῃ ὁ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου, τὸ μὲν τοιοῦτον ἐγκλημα ὡς δημεσίον διατάσσομεν νὰ ἐξετάζηται κατὰ τοὺς νόμους καὶ νὰ ἀξιούται νομίμου τιμωρίας. Τὰ δὲ τέκνα ἔχουσιν ἄδειαν οὐδὲν νὰ ἀφῇσωσιν εἰς τὰς διαθήκας αὐτῶν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτῶν πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦτο ὅπερ γινώσκεται ὅτι ἐπραξέ τοιοῦτο κακούργημα. Ἐάν τὰ τέκνα ἢ ἐν τούτων περιπέσωσιν εἰς παραφρόνην, οἱ δὲ γονεῖς αὐτῶν ἀμελήσωσι, διατάττομεν καὶ ἐνταῦθα νὰ φυλάττωνται ὅλα, ὅσα ἀνωτέρω διευτυπώσαμεν περὶ τῶν παραφρονησάντων γονέων.

Γ. Τούτοις τοῖς θέμασι καὶ τὴν τῆς αἰχμαλωσίας συμφορὰν προστίθεμεν, ἐν ᾗ εἰ τοὺς παῖδας κρατεῖσθαι συμβαίη καὶ διὰ τῆς τῶν γονέων καταφρονήσεως ἢ ἀμελείας μὴ ἀναρρυσθέντας

τελευτῆσαι συμβαίη, μηδαμῶς τοὺς τοιοῦτους γονεῖς εἰς τὰς περιουσίας ἔρχεσθαι τῶν παιδῶν, ἐφ' αἷς διατίθεσθαι οἱ παῖδες ἠδύναντο, ἀλλὰ πάντα τὰ ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ φυλάττεσθαι, ἅπερ καὶ περὶ γονέων καὶ συγγενῶν τῶν ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὰ τῶν τοιοῦτων προσώπων δίκαια καλουμένων ἢ περὶ τῶν ἐξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων ἀνωτέρω διευτυώσαμεν. Εἴ τις ἐκ τῶν μνημόνευθέντων παιδῶν ὀρθόδοξος τυγχάνων αἰσθῆται τὴν ἰδίαν γονεῖα ἢ γονεῖς μὴ ὀρθοδόξους εἶναι, ταῦτα καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν προσώπων κρατεῖν, ἅπερ ἀνωτέρω περὶ τῶν γονέων διευτυώσαμεν. (*Ἴδε προηγ. παραπ.).

Μ. Εἰς τὰς αἰτίας ταύτας προστίθεμεν καὶ τὴν συμφορὰν τῆς αἰχμαλώσεως, καθ' ἣν ἂν εἰαν συμβῇ νὰ κρατῶνται τὰ τέκνα καὶ διὰ τὴν καταφρόνησιν ἢ ἀμέλειαν τῶν γονέων μὴ ἀπολυτρωθέντα συμβῇ νὰ ἀποθάνωσιν, οἱ τοιοῦτοι γονεῖς δὲν ἔρχονται ποσῶς ὡς κληρονόμοι εἰς τὰς περιουσίας τῶν τέκνων, τὰς ὁποίας τὰ τέκνα ἠδύναντο νὰ διαθέσωσιν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο φυλάττονται ὅλα ὅσα ἀνωτέρω διετάξαμεν καὶ περὶ γονέων καὶ συγγενῶν τῶν καλουμένων ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τῶν τοιοῦτων προσώπων τὰ δικαιώματα ἢ περὶ τῶν ἐξωτικῶν γραφομένων κληρονόμων. Ἐάν τι ἐκ τῶν προλεχθέντων τέκνων ὀρθόδοξον τυγχάνον αἰσθανθῇ ὅτι ὁ γονεὺς ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ δὲν εἶναι ὀρθόδοξοι, ὅσα ἀνωτέρω διετάξαμεν περὶ τῶν γονέων, ταῦτα κρατοῦσι καὶ περὶ τῶν προσώπων τούτων.

Δ. Εἰς τὰς τοιαύτας τοίνυν αἰτίας ἢ φανεράς ἐξ αὐτῶν ἢ μίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἰδίαις ἐγγράφαιεν διαθήκαις καὶ οἱ γραφόμενοι παρ' αὐτῶν κληρονόμοι ἢ πάσας φανεράς ἢ μίαν ἐκ τούτων ἀποδειξάιν αἰσθῆ, τὴν διαθήκην ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχυρὴ διαμένειν προστάττομεν. Εἰ δὲ ταῦτα μὴ παραφυλαχθεῖν, μηδεμίαν δύναμιν τὴν τοιαύτην διαθήκην τότε εἰς τὴν ἐνστάσιν τῶν κληρονόμων ἔχειν θεσπίζομεν· ἀλλ' ἀνατρεπομένης τῆς διαθήκης τοῖς ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν τοῦ τελευτήσαντος κληρονομίαν καλουμένοις τὰ ἐκείνου πράγματα διδόνθαι τυποῦμεν· τῶν ληγμάτων δηλονότι καὶ τῶν πίστει παρ' αὐτοῦ δεδομένων ἐλευθεριῶν καὶ τῶν δόσεων τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων, καθάπερ ἀνωτέρω εἴρηται, τὴν ἰδίαν ἐχόντων ἰσχύιν. Εἴ τι δὲ περὶ ληγάτου, ἢ πίστει τινὶ αὐτοῦ δοθέντος ἢ ἐλευθεριῶν ἢ ἄλλων οἰωνδήποτε κεφαλαίων ἄλλοις νόμοις εὑρεθῇ ταύτῃ τῇ διατάξει ἐναντίον, τοῦτο κρατεῖν κατ' οὐδένα τρόπον βουλόμεθα. Καὶ αὗται μὲν τῶν ἀποκληρῶν αἱ ποιναὶ τότε εἰς τὴν τῆς ἀχαριστίας αἰτίαν κατὰ τῶν εἰρημένων προσώπων διευτυώθησαν· εἴ τινες δὲ ἐξ αὐτῶν εἰς ἐγκλήματα ἀναφέρονται τοὺς τούτων πράκτορας καὶ τὰς ἄλλας ὑπομένειν ποινὰς τὰς τοῖς νόμοις διωρισμένας. (Νεαρά 115 κεφ. 4).

Μ. Ἐάν λοιπὸν τὰ τέκνα γράψωσιν ἐν ταῖς ἰδίαις διαθήκαις τὰς τοιαύταις αἰτίας ἢ φανεράς τινες ἐξ αὐτῶν ἢ μίαν καὶ εἰ γραφόμενοι ὑπ' αὐτῶν κληρονόμοι ἀποδείξουσιν ὅτι ὅλαι ἢ μία ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀληθεῖς, διατάσσομεν ἡ διαθήκη γὰρ διατηρῆ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. Ἐάν δὲ ταῦτα δὲν φυλαχθῶσι, διατάσσομεν ἡ τοιαύτη διαθήκη γὰρ μὴ ἔχῃ τότε τὴν ἐλαχίστην ἰσχὺν ὥς πρὸς τὴν ἐγκατάστασιν τῶν κληρονόμων, ἀλλ' ἀνατρεπομένης τῆς διαθήκης παραγγέλλομεν νὰ δίδωνται τὰ πράγματα ἐκείνου πρὸς τοὺς καλουμένους ἐξ ἀδιαθέτου εἰς τὴν κληρονομίαν τοῦ ἀποθανόντος· τὰ δὲ κληροδοτήματα καὶ τὰ καταπιστευθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ αἱ ἐλευθερίαι καὶ αἱ ὁδοὶ τῶν ἐπιτρόπων καὶ τὰ ἄλλα κεφάλαια φυλάττουσι καθ' ὃ προελέχθη τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. Ἐάν δὲ εὐρεθῇ τι περὶ κληροδοτήματος ἢ καταπιστευθέντος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τινὰ ἢ ἐλευθερίων ἢ ἄλλων εἰσδημίῃσι κεφαλαίων ἀντικείμενον εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, τοῦτο κατ' εὐδυνα τρόπον θελομεν νὰ ἰσχύῃ. Καὶ αὗται μὲν αἱ ποιναὶ τῶν ἀποκληρῶν διατάχθησαν κατὰ τῶν εἰρημίων προσώπων εἰς τὴν αἰτίαν τῆς ἀχαριστίας· ἐάν δε τινες ἐξ αὐτῶν ἀναφέρονται εἰς ἐγκλήματα, οἱ αὐτοὶ τοῦτων ὑπόκεινται καὶ εἰς τὰς ἄλλας ποινὰς τὰς ἐπιτιμώμενας ὑπὸ τῶν νόμων.

Ν. Οὐ μόνον τῶν ἀνιόντων ἀλλὰ καὶ τῶν κατιόντων ἡ διαθήκη, ἵνα ἡ ἰσχυρά, ἀπατεῖται νὰ περιέχῃ τακτικὴν ἐγκατάστασιν ἢ ἀποκληρώσιν τῶν ἀναγκιῶν κληρονόμων, οἷοι ὡς πρὸς τοὺς κατιόντας οἱ ἀνιόντες. Δὲν ἀρκεῖ δὲ νάρεθῃ τι αὐτοῖς ἀπλῶς διὰ τῆς διαθήκης, διότι κατὰ τὸ κεφ. ε' τῆς Νεαρᾶς ρίε' (ἐξ ἧς ἡ σχετικὴ παραγράφος τῆς Ἐξεδίβλου) ἡ διαθήκη τῶν ἀνιόντων ἢ κατιόντων δὲν ἀνατρέπεται μόνον ἐσάκις ἐγκαταλιμπάνεται τὸ προσῆκον τῷ κληρονόμῳ δι' ἐγκαταστάσεως. Δ. Π. 17 τοῦ 1858. Τὴν δ' ἀκύρωσιν τῆς διαθήκης, ἐν ᾗ μνεία τῶν γονέων δὲν γίνεται, ὡς ἀπολύτως ἀκύρου, δύνανται νὰ ζητήσωσιν οὐ μόνον οἱ ἀμνημονευτοὶ γονεῖς, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι Δ. Π. 355 τοῦ 1865, 15 τοῦ 1867. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπ. Ἐρ. Ἀθ. 692 τοῦ 1865 τὴν διαθήκην δύνανται νὰ προσβάλωσιν ὡς ἀκύρου μόνον οἱ μὴ μνημονευθέντες ἐν αὐτῇ γονεῖς, (δηλονότι ἡ διαθήκη ἀκυροῦται μόνον ἐσάκις κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου ὑπάρχει κληρονόμος, μὴ προσηκόντως ἀποκλεισθεῖς). Ὡσαύτως κατὰ τὰς Δ. Π. 57 τοῦ 1887, 204 τοῦ 1888, 161 καὶ 162 τοῦ 1889, 28 τοῦ 1890, 369 τοῦ 1894 ἐκ τοῦ γράμματος καὶ τοῦ πνεύματος τῆς 115 Νεαρᾶς συνάγεται ὅτι μόνον οἱ παραλειφθέντες κατιόντες ἢ ἀνιόντες δικαιοῦνται νὰ ζητήσωσι τὴν διαθήκην τῆς διαθήκης, ὅπως, ἀνατρεπομένης τῆς ἐγκαταστάσεως, κληθῶσιν αὐτοὶ εἰς τὴν κληρονομίαν κατὰ τὸ μέρος αὐτῶν.

Ξ. Τοῦτο δὲ διευκρίνωμεν, ἵνα καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς παῖδας ἀπὸ τῆς τῶν διαθηκῶν ὑβρεως ἐλευθερώσωμεν. Εἰ δὲ τινες κληρονόμοι ὄνειασθεῖεν, καὶ ἐν εἰρήνῃ πράγμασιν ἀρκεσθῆναι προσταχθεῖεν, ἐν τούτῳ τὴν μὲν διαθήκην μὴ ἀνατρέπεσθαι προσταττόμεν· ὅπερ δὲ ἂν ἔλαττον αὐτοῖς τῆς ἐκ τῶν νόμων μοίρας καταλειφθεῖν, τοῦτο κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους παρὰ τῶν κληρονόμων ἀποκληροῦσθαι· μία γὰρ ἐστὶ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος φροντίς τὸ τὴν ὑβριν τῆς ἀποκληρώσεως τῶν γονέων καὶ τῶν παιδῶν ἀνελεῖν· σκοπεῖν γὰρ ὀφείλουσιν οἱ γονεῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ παῖδες γεγονῶσι· καὶ τὰ αὐτὰ

παρὰ τῶν οἰκείων γονέων ἐσχῆκας· καὶ παραπλησίως οἱ νῦν ὄντες υἱοὶ σπουδάζειν τοὺς τῶν γονέων λογισμοὺς θεραπεύειν· ἔπειδὴ καὶ αὐτοὶ γονεῖς ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων εὐχονται τιμηθῆναι παίδων. (Νεαρά 115 κεφ. 5).

Μ. Τοῦτο δὲ διετάξαμεν ἵνα ἀπαλλάξωμεν καὶ τοὺς γονεῖς καὶ τὰ τέκνα τῆς ὕβρεως τῶν διαθηκῶν. Ἐάν δὲ τινες ἐνομασθῶσι κληρονόμοι, καὶ ἐν προσταθῶσι νὰ ἀκριβοῦσιν εἰς ῥητὰ πράγματα, κατὰ τοῦτο προσταττομένῃ ἢ μὲν διαθήκῃ νὰ μὴ ἀνατρέπηται· ὅ,τι δὲ ἤθελεν ἐλλείπει ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς αὐτοὺς νομίμου μερίδος, τοῦτο κατὰ τοὺς ἄλλους ἡμῶν νόμους νὰ ἀνταπληροῦνται ὑπὲρ τῶν κληρονόμων, διότι ἡ φροντίς ἡμῶν εἶναι μόνον νὰ ἀναιρέσωμεν τὴν ὕβριν τῆς ἀποκληρώσεως τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων· οἱ δὲ γονεῖς ὀφείλουσι νὰ σκεπτόνται, ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν τέκνα καὶ τὰ αὐτὰ ἔλαβον παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν· καὶ ὁμοίως τὰ νῦν ὄντα τέκνα νὰ σπουδάζωσιν ὁμοίως νὰ θεραπεύωσι τοὺς λογισμοὺς τῶν γονέων, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ καταστήσῃ γονεῖς καὶ εὐχονται νὰ τιμηθῶσιν ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῶν.

4. Μονάζοντες πατέρες ἢ παῖδες οὐκ ἐκβάλλονται τῆς κληρονομίας δι' αἰτίαν γενομένην πρὸ τοῦ καθῆναι τούτους εἰς μοναχοὺς. (Νεαρά 123 κεφ. 41).

Μ. Πατέρες ἢ τέκνα, τραπέντες εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, δὲν ἀποβαλλονται τῆς κληρονομίας δι' αἰτίαν γενομένην πρὶν ἢ οὗτοι ἀποκαθῶσιν ὡς μοναχοί.

5. Ὅτι ἐκεῖνος μόνον τῶν ἀδελφῶν γενόμενος ἀχάριστος μετέχει τοῦ κέρδους τῆς κληρονομίας τῶν ἀδελφῶν οὐ συγχωρεῖται, ὅς ἂν ἡ θάνατον ἐπιβουλεύσειε τῷ ἀδελφῷ ἢ ἐγκληματικὴν ἐπενέγκοιτο κατ' αὐτοῦ γραφὴν ἢ τῆς οὐσίας αὐτοῦ σπείυση ἐπαγαγεῖν ἀφάσεις· τὸ γὰρ ἐκεῖνου μέρος εἰς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφόπαιδας καὶ τὴν μητέρα ἔρχεσθαι. (Νεαρά 22 κεφ. 47).

Μ. Ἐκεῖνος μόνον ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐάν γίνῃ ἀχάριστος δὲν συγχωρεῖται νὰ μετέχῃ τοῦ κέρδους τῆς κληρονομίας τῶν ἀδελφῶν, ὅστις ἢ βουλευθῇ νὰ θανατώσῃ τὸν ἀδελφόν ἢ ἐπιφέρῃ κατ' αὐτοῦ ἐγκληματικὴν κατηγορίαν ἢ σπείυση νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· τὸ δὲ μερίδιον ἐκείνου μεταστέλλεται εἰς τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰ τέκνα τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν μητέρα.

6. Καὶ τοῦτο ἡμῖν ἔδοξεν εὐσεβὲς τε ἅμα καὶ χάριεν, ἵνα ὁ τελείαν ἄγων ἡλικίαν μὴ δύνῃται τὸν συγγενῇ αὐτοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖν, παρ' οὗ προσκληθεὶς ἐπὶ ἐκδικήσεσι ἰδίου πράγματος κατημέλησε χωρὶς εὐλόγου προσφάσεως. (Ν. 6 καὶ Ν. 9 Κωδ. 6. 35 (de his, quae ut indignis)).

Μ. Καὶ τοῦτο ἐκρίναμεν εὐσεβὲς καὶ χάριεν, ἵνα ὁ ἐνήλικος μὴ δύνῃται νὰ κληρονομῇ ἐξ ἀδιαθέτου τὸν συγγενῇ αὐτοῦ, ὅς οὐ προσκληθεὶς πρὸς διεκδίκησιν ἰδίου πράγματος, ἡμέλησεν ἄνευ εὐλόγου προσφάσεως.

7. Ὁ ἐνήλικος ἀνηλίκῳ συζῶν οὐ δύναται τοῦτον ἐξ ἀδια-

θέτου κληρονομεῖν μὴ ἐκδικῶν τὰ αὐτοῦ πράγματα. (Προχ. 33. 30).

Μ. Ὁ ἐνήλικος συζῶν μετ' ἀνθρῆκου δὲν δύναται νὰ κληρονομή τούτον ἐξ ἀδιαθέτου μὴ διεκδικῶν τὰ πράγματα αὐτοῦ (ἐπ' ὡρελείᾳ δηλ. τοῦ κινδυνεύοντος νὰπολέσῃ αὐτὰ ἀνθρῆκου).

8. Ὁ συγγενὴ ἔχων ἢ κωρὸν ἢ ἄλαλον ἢ ἄφρονα ἢ μαινόμενον εἰ μὴ προμηθεύμενος διεκδικεῖ τὰ αὐτοῦ πράγματα, οὐ δύναται τούτον κληρονομεῖν. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων. (Προχ. 33. 31).

Μ. Ὁ ἔχων συγγενὴ ἢ κωρὸν ἢ ἄλαλον ἢ ἄφρονα ἢ μαινόμενον, εἰν προμῶν περὶ αὐτοῦ δὲν διεκδικῇ τὰ πράγματα αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ κληρονομή αὐτόν. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ αἰχμαλώτων.

ΤΙΤΛ. ΙΑ'. — Περὶ Ληγάτου.

1. Ληγάτον ἅπαν πρᾶγμα ἐστὶν ὃ τελευτῶν τις καταλείψει πρὶ οὐ κατὰ λόγον κληρονομίας ἀφείς τοῦτο, ἀλλ' εἰς ὀφλῶσιν ἀγάπης, καὶ ἵνα ὁ λαβὼν αὐτὸ ἀνάμνησιν ἔχῃ τοῦ τελευτήσαντος. (Ν. 36 Πανθ. 31 (de legatis II). § 1 Εἰσηγ. 2. 20 (de legatis). Οὐλπ. ἀποσπ. 24. 1. Ν. 146 πρ. Πανθ. 30 (de legatis I). Ν. 80 καὶ Ν. 20 Πανθ. 50. 16 (de verborum signif.).

Μ. Κληροδότῃμα εἶναι πᾶν πρᾶγμα, ὅπερ ἀποθυήσων τις καταλείπει πρὶς τινὰ ἀφείς τοῦτο οὐχὶ λόγῳ κληρονομίας, ἀλλ' εἰς ἐνδειξιν ἀγάπης, καὶ ἵνα ὁ λαβὼν ἔχῃ αὐτὸ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἀποθανόντος.

2. Ληγάτον ἐστὶ δωρεὰ ἐν διαθήκῃ καταλειφθεῖσα ἢ κατ' ἄλλους κληρονομίας μειώσεις. (Ν. 36 Πανθ. 31 (de legatis II). § 1 Εἰσηγ. 2. 20 (de legatis) καὶ Ν. 146 πρ. Πανθ. 30 (de legatis I).

Μ. Κληροδότῃμα εἶναι δωρεὰ καταλειφθεῖσα ἐν διαθήκῃ ἢ κατ' ἄλλους ἐκπτώσεις τῆς κληρονομίας (πρὶς χάριν τοῦ εἰς ὃν παρέχεται).

Ν. Κληροδότῃμα ἀποτελεῖ ἡ διάταξις τελευταίας βουλήσεως, δι' ἧς ἀπονέμεται εἰς τινὰ ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ διαθέτου μέρος περιουσίας οὐχὶ δι' ἀμέσου αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως ὡς κληρονόμου, ἀλλ' ἐμμέσως διὰ τοῦ εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ κληροδοτήματος βαρυνομένου κληρονόμου. Α. Π. 272 τοῦ 1884.—Ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου καὶ ἐκ ῥητῆς δικτ. τοῦ Κώδικος προκύπτει ὅτι εἰς πάντα κληροδόχον χορηγεῖται ἀγωγή οὐ μόνον προσωπικῇ, ἀλλὰ καὶ πραγματικῇ (in rem), καθ' ὅσον τὸ κληροδοτηθὲν πρᾶγμα εἶναι δεκτικὸν τῆς διαπραγματικῆς ἀγωγῆς προστασίας. Α. Π. 291 τοῦ 1896. Διαφέρει δ' ὁ κληροδόχος ἀμέσως τὴν κυριότητα τοῦ κληροδοτηθέντος πράγματος, δυνάμενος καὶ νὰ διεκδικήσῃ αὐτὸ κατὰ παντὸς κατόχου καὶ νὰ ἀσκήσῃ πάσας ἐν γένει τὰς ἀγωγὰς τὰς πραγματικάς, τὰς πηγάζουσας ἐξ αὐτοῦ· ἀλλ' ἀνάγκη τὸ κληροδοτηθὲν νὰ περιέχεται ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ διαθέτου κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Α. Π. 68 τοῦ 1896.

3. Ὁ ληγάτα ταῖς θυγατράσι διδούς οὐ δοκεῖ διὰ τῶν θυγατέρων καὶ τοὺς υἱοὺς συμπαραδελοῦν· οὐδὲ ἐν τῷ λέγειν ἢ γράφειν τῶν θυγατέρων τὸ ὄνομα σημαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς· ἀλλὰ τοῦναντίον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν υἱῶν καὶ αἱ θυγατέρες δηλοῦνται· καὶ ὁ εἰπὼν τοῖς ἐμοῖς υἱοῖς ἀφίημι τόδε, καὶ τὰς θυγατέρας, κἂν οὐκ εἴπῃ, δηλοῖ καὶ ἀπλῶς πάντας τοὺς παῖδας οὓς ἔχει, οὐ μόνον ἐπὶ ληγάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἄλλου οἰουδῆποτε πράγματος· τὸ γὰρ προτιμότερον ὄνομα τὸ υἱὸς συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ τῶν θυγατέρων, ὥς ἔλαττον. (N. 45 πρ. Πανδ. 31 (de legatis II). N. 81 πρ. Πανδ. 32 (de legatis III). N. 16 πρ. Πανδ. 26. 2 (de testamentaria tutela). N. 84. N. 116 καὶ N. 201 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.).

M. Ὁ διδούς κληροδότημα εἰς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ δὲν θεωρεῖται ὅτι διὰ τῶν θυγατέρων (τῆς λέξεως δηλαδὴ θυγατέρων) συνεμφαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς· οὐδὲ λέγων ἢ γράφων τὸ ὄνομα τῶν θυγατέρων σημαίνει καὶ τοὺς υἱοὺς· ἀλλὰ τοῦναντίον διὰ τοῦ ὀνόματος τῶν υἱῶν δηλοῦνται καὶ αἱ θυγατέρες· καὶ ὁ εἰπὼν «καταλείπω τοῦτο εἰς τοὺς υἱοὺς μου,» καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ δὲν εἴπῃ, δηλοῖ καὶ τὰς θυγατέρας, καὶ ἀπλῶς ὅλα τὰ τέκνα ὅσα ἔχει, οὐ μόνον ἐπὶ κληροδοτημάτων ἀλλὰ καὶ ἐπὶ οἰουδῆποτε ἄλλου πράγματος· διότι τὸ ἀνώτερον (περιληπτικώτερον) ὄνομα υἱὸς συμπεριλαμβάνει καὶ τὸ ὄνομα τῶν θυγατέρων, ὥς μικρότερον.

4. Τα ὑπὸ αἵρεσιν (1) ληγάτα, ἃ καὶ αἵρετικά λέγεται, τότε

(1) Αἵρεσις λέγεται ἡ ἐξάρτησις τοῦ δια τινος νομικῆς πράξεως παρῆν-
μένου δικανικοῦ αποτελεσματος ἀπὸ τινος ἀδεσίου καὶ μέλλοντος περιστα-
τικοῦ· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ περιστατικὸν ἐξ οὗ ἐξήρτηται ἡ ὑπαρξις ἢ ἡ ἐνερ-
γεια τῆς νομικῆς πράξεως αἵρεσις λέγεται. Ὅθεν στοιχεῖα πάσης αἵρεσις
εἰσι 1) περιστατικόν τι, 2) μέλλον, 3) ἀδεῖαιον, 4) ἐξ οὗ παρῆνται ἢ
καταργεῖται ἡ τῆς νομικῆς πράξεως σκοπούμενη ἐννομος σχέσις καὶ, κατ'
ὅσον μὲν τὴν αἵρεσιν ἀποτελοῦν περιστατικὸν ἐξήρτηται ἢ δὲν ἐξήρτηται
ἀπὸ τῆς βουλήσεως τοῦ δικαιουμένου προσώπου, ἢ αἵρεσις καλεῖται δυνα-
τική (ἐάν ἐξήρτηται ὅλως ἀπὸ τῆς βουλήσεως αὐτοῦ), τυχερά (ἐάν ἐξήρτη-
ται ὅλως ἀπὸ τῆς τύχης, ὅθεν καὶ ἐάν ἐξήρτηται ἐκ τῆς θελήσεως ἄλλου
καὶ οὐχὶ τοῦ δικαιουμένου) ἢ μικτή (ἐάν ἐξήρτηται ἐν μέρει ἀπὸ τῆς τύχης
καὶ ἐν μέρει ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ δικαιουμένου). Καθ' ὅσον δὲ τὸ περι-
στατικὸν τοῦτο δὲν δύναται ἢ δὲν πρέπει νὰ λάβῃ χώραν ἢ ἐκ τοῦναντίου
ἐξάπαντος θὰ λάβῃ χώραν, καλεῖται ἀδύνατος, ἀδύκμος ἢ ἀναγκαία. Καθ'
ὅσον δὲ τοῦτο εἶναι θετική ἢ ἀρνητική πράξις (παράλειψις), ἢ αἵρεσις κα-
λεῖται καταφατική ἢ ἀποφατική. Καθ' ὅσον δὲ τοῦτο ἀναβάλλει τὴν γίνε-
σιν τοῦ δικαιώματος ἢ τὴν κατάλυσιν αὐτοῦ, καλεῖται ἀναδητική ἢ δια-
λυτική. Οἱ νεώτεροι ἐννοήσουσιν αἵρεσις τοῦ δικαίου (conditiones
juris) τὰς αἵρεσεις, καθ' ἃς τὸ ἀποτελοῦν αὐτὰς περιστατικὸν ἐμπυκνύε-
ται ὡς ἀφ' ἐαυτοῦ ἐννοούμενον ἢ μᾶλλον ὑπάρχει ἀφ' ἐαυτοῦ κατὰ τὴν τῆς
πράξεως φύσιν. (Οἰκονομίδης ἀπεκάλεσεν αὐτὰς αὐτοῦ τοῦ ὁρθεοῦς). Τεταυτῇ

χρεωστοῦνται, ὅτε ὁ ληγατάριος πληρώσῃ τὴν αἵρεσιν· πρὸ δὲ τοῦ πληρωθῆναι τὴν αἵρεσιν οὔτε ζητοῦνται οὔτε δίδονται οὔτε

αἵρεσις ἐστὶ λ. γ. ὁ κληρονόμος δότω δ, τι ἐκ τῆς Ἀρεσούσης (δούλης) γεννηθῇ» (διότι ἐξυπακούεται τὸ περιστατικὸν «ἐάν γεννηθῇ»). Διαφέρειται δὲ τούτων πάλιν αἱ σιωπηρῶς ἐκπεφρασμένα. Οὕτω τὸ μὲν αἵρεσιμον κληροδοτήμα, ἂν ὑπὸ αἵρεσιν ἀφαιρεθῇ, λογίζεται ὡς διδόμενον ὑπὸ τὴν ἐναντίαν αἵρεσιν. (N. 101 Πανδ. 85. 1. Οἰκονομίδου Ἀστ. Δίκαιον § 86). Σημειώτεον, ὅτι ἡρητημένης τῆς αἵρεσιως ἐστὶν ἀδέσμιος καὶ ἐνδεχομένη ἀπλῶς ἐπὶ ἀναδλητικῶν μὲν αἵρεσεων ἢ ὑπαρξεί, ἐπὶ διαλυτικῶν δὲ ἢ ἀνυπαρξεί τοῦ διὰ τῆς νομικῆς πράξεως σκοπομένου ἀποτελέσματος, δηλονότι ἐπὶ ἀναδλητικῆς μὲν αἵρεσεως ὑπάρχει ἑλπίς νὰ παραχθῇ ἀλλὰ καὶ κῆδος νὰ μὴ παραχθῇ τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα· ἐπὶ διαλυτικῆς δὲ αἵρεσιως ὑπάρχει ἑλπίς διαρκῆς νὰ καταστῇ, ἀλλὰ καὶ κῆδος νὰνααιρεθῇ τὸ παραχθῆν ἢ καὶ ἀποτέλεσμα. *Ὅθεν ἐπὶ ἀναδλητικῶν αἵρεσεων τὸ ἐκ τῆς νομικῆς πράξεως παραχθῆσόμενον δικαίωμα καὶ ἡ ἀντίστοιχος αὐτοῦ ὑποχρέωσις ὑπάρχουσι μὲν, ἀλλ' ὡς ἐλπίζόμενα ἀπλῶς. Διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν ἐν ζωῇ πράξεων εἶναι μεταβιβαστὰ καὶ κληρονομητὰ ἢ σχέσις αὕτη (N. 17 καὶ 19 Πανδ. 18. 4. § 4 Εἰσ. 3. 15), τὰ δὲ μέρη δὲν δύναται νὰποστῶσιν αὐτῆς αὐθαίρετως, μηδὲ νὰ διακωλύσωσιν ἐπιμελῶς τὴν νόμιμον τῆς αἵρεσιως πορείαν (N. 85 § 7 Πανδ. 45. 1. N. 60 Πανδ. 18. 1). Πλὴν μὴ παραχθέντες ἐπὶ τοῦ δικαίωματος ὁ μὲν πιστωτής δὲν ἔχει κατὰ γενικὸν κανόνα ἀγωγήν, ἀλλ' ἀσφαλιστικὰ μόνον μέτρα δικαιούται νὰ λάβῃ, ὁ δὲ ἐρκελῆτης ἀναλαμβάνει δ, τι ἐκ πλάνης κατέσχευε (N. 16 Πρ. καὶ ν. 18. 48 Πανδ. 12. 6), προσέτι εἰ κίνδυνος ἀφαιρῶσιν εἰς τὸν ἐρκελῆτην (N. 8 πρ. 18. 8). *Ἐπὶ διαλυτικῶν δὲ τὸ ἐκ τῆς νομικῆς πράξεως παραχθῆν δικαίωμα ὑπάρχει μὲν, ἀλλ' ἐνδέχεται νὰνατραπῇ, ὅθεν δὲν ἔχει βεβαίαν τὴν βίαν (N. 2 § 1 καὶ N. 4 § 3 Πανδ. 18. 2). Πληρωθείσης δὲ τῆς αἵρεσιως, εἰ μὲν αὕτη εἶναι ἀναδλητικὴ, παρῶνται πάντα τὰ ἀποτελέσματα, ἀπερῆλον παραχθῇ ἂν ἡ νομικὴ πράξις συνωμολογητοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἄνευ αἵρεσιως. Οὕτως ἡ ὑπὸ αἵρεσιν ἐγκατάστασις κληρονόμου ἢ κληροδοτήσεως παρέχει τῷ κληρονόμῳ ἢ κληροδοχῷ τὸ δικαίωμα πρὸς κτῆσιν τῆς κληρονομίας ἢ κληροδοσίας. Εἰ δὲ εἶναι διαλυτικὴ, ἀνατρέπεται ἡ νομικὴ πράξις μετὰ πάντων αὐτῆς τῶν ἀποτελεσμάτων ὡς εἰ οὐδέποτε ἐγένετο· καὶ ἀντιθέτως μεταστροφῆς τῆς αἵρεσιως, εἰ μὲν εἶναι ἀναδλητικὴ, ἀνατρέπεται ἡ νομικὴ πράξις ὡς εἰ μηδέποτε ἐγένετο, εἰ δὲ διαλυτικὴ θεωρεῖται ὡς ἀπ' ἀρχῆς ἄνευ αἵρεσιως συνωμολογηθεῖσα. Σημειώτεον, ὅτι ἐπὶ ἀναδλητικῶν αἵρεσεων μετὰ τὴν πληρωσιν τῆς ἡρητημένης αἵρεσιως ἐπέρχονται καὶ τὰ ἑξῆς ἐπακολουθήματα· 1) τὰ περὶ τὸ ἀντικείμενον, ἐν μέρει δὲ καὶ τὸ ὑποκείμενον, ἀπαιτούμενα προσόντα τοῦ κύρους τῶν νομικῶν πράξεων δέον νὰ ὑπαρχώσιν ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ αἵρεσις πληροῦται. *Ὅθεν εἶναι ἔγκυρος ἡ πράξις, εἰ καὶ τὸ ἐξ ἀντικειμένου προσόν δὲν ὑπῆρξεν κατὰ τὴν συνωμολογηθεὴν αὐτῆς· τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν κληροδοτημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ζωῇ πράξεων (N. 3 καὶ 4 Πανδ. 85. 7. N. 41 § 2 Πανδ. 30)· εἰς ἄλλου δὲ εἶναι ἄνευ αἵρεσις, ἂν τὸ προσόν τοῦτο ἔλλειπῃ κατὰ τὴν πληρωσιν τῆς αἵρεσιως, π. γ. τὸ πωληθῆν πρᾶγμα κατεστράφη ἡρητημένης τῆς αἵρεσιως (N. 8 πρ. Πανδ. 18. 6), 2) ἀπαίτησις ἐνυπόθηκος ὑπὸ αἵρεσιν προκρίνεται τῶν μετ' αὐτὴν συνωμολογηθεῶν ἄνευ αἵρεσιως, καὶ τοὶ τῆς αἵρεσιως πλη-

εἰ κατέχοντες αὐτὰ ἀπαιτοῦνται, ὡς οὕτω καχρεωστημένα γενόμενα. (N. 41 Πανθ. 35. 1 (de conditionibus et demonstrationibus)).

M. Τὰ ὑπὸ αἵρεσιν (ἔρον) κληροδοτήματα, τὰ ὁποῖα λέγονται καὶ αἰρητικά, τότε χρεωστοῦνται, ὅταν ἡ κληροδοτηθεὶς ἐκπληρώσῃ τὴν αἵρεσιν, πρὶν ἢ δὲ αὕτη ἐκπληρωθῇ, οὔτε ζητοῦνται οὔτε δίδονται οὔτε εἰ κατεχόντες αὐτὰ ἀπαιτοῦνται, ὡς μὴ ὀφειλόμενα ἔτι.

N. Ὁ νόμος 31 Πανθ. (85. 1) ἐν συνδ. πρὸς τὸν λ' νόμον Βασιλ. (21. 19) ἐρίζει, ὅτι δοῦναι καταλείπεται εἰς δύο (ἄνδρα καὶ γυναῖκα) κληροδοτήματα ὑπὸ τὸν ἔρον νὰ συναφθῶσιν ἐλ λήλοις εἰς γάμους, καὶ ὁ μὲν αὐτῶν παραιτεῖται συναφθῆναι, ὁ δ' ἕτερος ἑτοιμὸς ἔστι, μόνον τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀποεῖ. Δ. Π. 170 τοῦ 1864.—Ὁ ὀφειλὼν νὰ καταβάλῃ κληροδοτήματα ὑπὸ τὸν ἔρον τοῦ τρόπου καταλείβειν δύναται νὰ αἰτήσῃ πρὸ τῆς καταβολῆς αὐτοῦ ἀσφάλειαν παρὰ τοῦ κληροδόχου, ὅτι θέλει ἐπιλέσει τὴν συντηρητέην τῶ κληροδοτήματι ἐπιδοῦσιν. Ἀλλ' ἡ αἴτησις αὕτη δεῖν νὰ προτείνεται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας. Δ. Π. 86 τοῦ 1863.—Ἐάν τὸ κληροδοτήμα κατελείβῃ ὑπὸ αἵρεσιν ἐξουσιαστικῇ ἐν μὲ-

ρυσμένης μεταγενεστέρως (N. 11 § 1 Πανθ. 20. 4), 3) ἀνατρέπεται ἡ ἐκποίησις ἢ ἐνεχυρίασις τοῦ ὑπὸ αἵρεσιν ὀφειλόμενου, ἐάν πληρωθῇ ἡ αἵρεσις (N. 3 § 3 Κωδ. 6. 43. N. 105 Πανθ. 35. 1), 4) ἡ ἐπὶ μεταθέσει κυριότητος παράδοσις πράγματος ὑπὸ αἵρεσιν καθίσταται μὲν πληρωθείσης τῆς αἵρέσεως κύριον τὸν παραλαβόντα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πληρώσεως. Ὅταν ἡρτημένη αὕτη κύριος διατελεῖ ὁ παραδούς, ὅστις, ἔχων τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν, δύναται καὶ ὑποθήκην νὰ παραχωρήσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἄλλο δικαίωμα (ἀνατρεπόμενον, ἐννοεῖται, εἰσῆυθης τῆς αἵρέσεως). Ἐξ ἄλλου τοιαῦτα δικαιώματα παρὰ τοῦ λαβόντος τὸ πρᾶγμα παραχωρ/έντα λογίζονται προσωρινῶς ὡς ἐνέχυρα (N. 11 § 9 Πανθ. 24. 1): ἐπὶ δὲ διαλυτικῶν ἐπανερχοῦνται τὰ πράγματα εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατὰστασιν· ἐπομένως ἂν ἡ νομικὴ πράξις δὲν ἐξετελέσθῃ ἕως τῆς πληρώσεως τῆς αἵρέσεως δὲν ἐκτελεῖται, ἀλλῶς δὲ ἀποκαθίστανται τὰ γενόμενα (N. 6 § 1 Πανθ. 18. 1. N. 4 πρ. Πανθ. 18. 3. N. 16 Πανθ. 18. 2), ἀποδίδονται δ' εἰ ἐν τῷ μεταξύ ληφθέντες καρποὶ καὶ εἰ τόκοι τοῦ τιμήματος (N. 4 Πρ. καὶ N. 6 Πανθ. 10. 3 N. 16 Πανθ. 18. 2). Ῥητέιον ἔτι, ὅτι αἱ μὲν ἀναγκαῖαι αἵρέσεις θεωροῦνται μὴ ὑπάρχουσαι (N. 50 § 1 Πανθ. 28. 5), αἱ δὲ ἀδύνατοι καὶ ἀδοκιμαστοί, ὡς διαλυτικαὶ μὲν λογίζονται ὡσαύτως μὴ γεγραμμέναι, ὡς ἀναβλητικά: δι' ἐπὶ μὲν τῶν ἐν ζωῇ πράξεων ἐπάγονται ἀκυρότητα τῆς πράξεως (N. 1 § 11 καὶ N. 31 Πανθ. 44. 7), ἐπὶ δὲ τῶν τελευταίας βουλήσεως λογίζονται ὡς μὴ γεγραμμέναι (§ 10 Εἰσηγ. 2. 14). Παρατηροῦμεν τελευταῖον, ὅτι ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ, πλὴν τοῦ χωρίου τούτου περὶ αἵρέσεων ἐπὶ κληροδοτημάτων, δύο—τρία μόνον ἄλλα χωρία (ἐν ἐν Παράρτ. τίτλῳ δευτέρῳ § 2 καὶ δύο ἐν Παράρτ. τίτλῳ τρίτῳ § 86 καὶ 87) διαλαμβάνουσιν εἰδικῶς περὶ αἵρέσεων. Ἀλλ' ἐκ τῶν χωρίων τούτων, συνδυαζομένων πρὸς ἀλλήλα καὶ πρὸς τὰς μνημονευθείσας διατάξεις τῶν πηγῶν καὶ τὰς παραρτήσεις τῆς λογικῆς, προδήλως πηγαῖουσι πᾶσαι αἱ ἐκτεθεῖσαι περὶ αἵρέσεων ἀρχαὶ ἐν τῇ παρούσῃ σημειώσει.—Τὴν σχετικὴν νομολογίαν ἴδε ὑπὸ τὴν § 2 Παράρτ. τίτλου δευτέρου.

νης τῆς θελήσεως τοῦ κληρονόμου ἐξαρτωμένων, τὸ κληροδότημα εἶναι ἄκυρον καὶ οὐδεμίαν ἐξ αὐτοῦ παράγεται ἔννομος ὑποχρέωσις. Δ. Π. 246 τοῦ 1894. Ἀλλὰ κατὰ τὰς Δ. Π. 118 τοῦ 1894 καὶ 187 τοῦ 1895, ἡ κατάλειψις τοῦ κληροδοτήματος ὑπὸ τὴν αἵρεσιν εἰν ἔγκρινον ὁ κληρονομικός δὲν ἐξαρτᾶ ἀπὸ τῆς ἀπολύτου θελήσεως τοῦ κληρονόμου τὴν χορήγησιν τοῦ κληροδοτήματος, ὅθεν δὲν ἀποτελεῖ ἐξουσιαστικὴν αἵρεσιν.—Ἐκ τῆς § ε' συνάγεται ὅτι τὰ μὴ ἀρτῶμενα ἀπὸ αἵρέσεως καὶ μὴ καταλιμπανόμενα ὑπὸ προθεσμίας ἐπάγονται ἅμα τῷ θανάτῳ τοῦ διαθέτου, ὃ δὲ ἐπισυμβαίνει μετὰ τὴν ἐπαγωγὴν αὐτῶν θανάτου τοῦ κληροδόχου δὲν κωλύει τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ παραπομπὴν τοῦ κληροδοτήματος. Δ. Π. 119 τοῦ 1896.

5. Ὁ ληγγατῆριος οὐ δύναται μέρος καταδέχεσθαι καὶ μέρος παραιτεῖσθαι. (1) (N. 38 πρ. Πανδ. 30 (de legatit et fideic.). Συνοψις XLIV. 1 34 Προχ. 35. 1).

N. Ὁ κληροδότης δὲν δύναται μέρος τοῦ κληροδοτήματος νὰ παραδέχεται καὶ μέρος νὰ παραιτῇ.

N. Ἐκ τῆς διατ. Πανδ. (7. 2) τεμ. 8, καθ' ἣν, ἀφιεμένης ὡς κληροδοτήματος τῆς ἐπικαρπίας πράγματός τινος εἰς δύο ἅμα κληροδόχους, λαμβάνει χώραν τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα καὶ ἡ σχολάζουσα μερίς προστίθεται εἰς τὴν τοῦ ἄλλου κληροδόχου, συνάγεται ὅτι, ὅσκις ὁ διαθέτης κατέλιπε τοὺς δύο αὐτοὺς ἀνεψίους τὴν ἐπικαρπίαν ὁρισμένων μισοχῶν καὶ κτημάτων μερὶς τῆς ἐντελείας αὐτῶν ἐκπαιδεύσεως, δέον μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν τοῦ ἑνὸς νὰ χορηγῇ τῷ ἑτέρῳ ἀποδοχάζοντι ἔτι πάντα τὰ ἐνοίκια καὶ τόκους τῶν κληροδοτηθέντων. Δ. Π. 149 τοῦ 1870.

6. Ἀγέλης ληγγατευομένης καὶ τὰ προσαυθέντα λαμβάνει ὁ

(1) Ἐκ τῆς § ταύτης συνάγεται, ὅτι εἰ περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως τῆς κληρονομίας ἔρισμοὶ τοῦ δικαίου ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν ἢ τὴν ἀποποιήσιν τῆς κληροδοσίας ἐπομένως ἡ ἀποδοχὴ μεροῦς τῆς κληροδοσίας εἶναι ἀποδοχὴ τοῦ ὅλου. Ὅθεν ἀναγκαίως ἐφαρμόζεται καὶ τὸ τῆς ἐπὶ κληρονόμων προσαυξήσεως δικαίωμα, ὅτε εἰς πλείους ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα ἐκληροδοτήθη χωρεῖ δὲ κατὰ τὰ τὰ Ῥωμαϊκὰ καὶ τὰ Βυζαντινὰ καίμενα ἢ προσαύξησις εἴτε ἐκληροδοτήθη εἰς αὐτοὺς ἡνωμένως (διὰ τῆς αὐτῆς πρότεως) εἴτε διηρημένως (εἰς ἕκαστον κατ' ἰδίαν). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὰ καίμενα ἐπὶ τῆς κληροδοτηθείσης ἐπικαρπίας τὸ τῆς προσαυξήσεως δικαίωμα παραλλασσει κατὰ τὰ ἑξῆς: 1) ὅτι, ἂν ἐκληροδοτήθη τινὶ ἢ ψυχῇ κυριότης (τῆς ἐπικαρπίας διαμεινάσης παρὰ τοῖς κληρονόμοις), δὲν χωρεῖ προσαύξησις παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ἐκλείποντος τινὸς ἐξ αὐτῶν ἢ ἐπὶ τῆς ἐπικαρπίας μερὶς αὐτοῦ περιτρέχεται εἰς τὸν ἰδιοκτήτην, 2) ὅτι, ἂν ἐκληροδοτήθη εἰς τινὰ μὲν ἡ κυριότης, ἑτέρῳ δὲ ἡ ἐπικαρπία, ἕκαστος κτᾶται τὸ ὅμιον τῆς ἐπικαρπίας· ἐκλείποντος δὲ τοῦ ἑτέρου, προσαυξάνει ἡ μερίς αὐτοῦ τῷ ἄλλῳ, 3) προκειμένης κληροδοσίας ἐπικαρπίας ἡ προσαύξησις χωρεῖ, οὐ μόνον ἂν ὁ κληροδόχος ἐκλείπῃ πρὸ τῆς κτήσεως τῆς κληροδοσίας, ἀλλὰ καὶ ἂν οὗτος, κτησάμενος τὴν ἐπικαρπίαν, ἀπολέσῃ εἴτα αὐτήν, 4) ὅτι ἡ προσαύξησις χωρεῖ καὶ ὑπὲρ τοῦ συγκληροδόχου τοῦ ἀπολέσαντος ᾧδὴ τὴν ἐπὶ τῆς κληροδοτηθείσης ἐπικαρπίας μερίδα αὐτοῦ (βλέπε καὶ Παπαβλῆν. Κληρον. Δίκαιον § 622 ε.).

(ΠΕΡΙ ΛΗΓΓΑΤΟΥ)

ληγατάριος· εἰ δὲ μειωθῇ, καὶ εἰς ἓνα βούν περιστῇ, λαμβάνει αὐτὸν ὁ ληγατάριος, εἰ καὶ ἐπαύσατο εἶναι ἀγέλη. (N. 21 καὶ 22 Πανδ. 31 (de legatis I). Προχ. 35, 2.)

M. Ἀγέλης κληροδοτήσεως, ὁ κληροδόχος λαμβάνει καὶ τὰ προστεθέντα· εἰ δὲ ἐλαττωθῇ, καὶ εἰς ἓνα μόνον βούν καταντήσῃ, λαμβάνει αὐτὸν ὁ κληροδόχος, εἰ καὶ ἐπαυσεν οὖσα ἀγέλη.

7. Καὶ οἴκου ληγατευομένου καὶ καιομένου λαμβάνει τὸ ἔδαφος. (N. 22 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1, 22).

M. Καὶ οἰκία εἰν κληροδοτηθῇ καὶ κατῇ, λαμβάνει τὸ ἔδαφος.

8. Ἐάν τις κτῆμα κατ' ἐξαιρέτον (1) τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ὡς ληγάτον καταλιπὼν μετὰ ταῦτα ἄλλῳ τινὶ τὸ αὐτὸ κτῆμα ληγατεύσῃ, πάντες ἅμα συνιόντες οἱ ληγατάριοι τὸ κτῆμα λαμβάνουσιν. (N. 7 πρ. Κωδ. 6 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4, 32).

M. Ἐάν τις ἀφῆσας κτῆμα κατ' ἐξαιρέτον πρὸς τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ ὡς κληροδοτήματα μετὰ ταῦτα κληροδοτήσῃ τὸ αὐτὸ κτῆμα εἰς ἄλλον τινά, οἱ κληροδοχοὶ συνερχόμενοι λαμβάνουσι τὰ κτῆμα.

9. Ἐληγατεύσά σοι τὸν ἐμὸν οἰκέτην μετὰ τοῦ πεκουλίου αὐτοῦ· ἐπιζήσας τῇ ποιήσει τῆς διαθήκης ἡλευθέρωσά τὸν οἰκέτην ἢ ἐξεποίησα αὐτὸν ἢ συνέβη αὐτὸν τελευτήσαι· οὐ μόνον ἐπ' αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τῷ πεκουλίῳ ἐξασθενεῖ τὸ ληγάτον· τῶν γὰρ πρωτοτύπων μὴ σωζομένων, ὕφαστάναι· οὐ δύναται τὰ παρακολουθήματα (2) (N. 1 καὶ 2 Πανδ. 33, 8 (de peculio legato) Βασ. XLIV. 11, 1 καὶ 2).

M. Σοὶ ἐκληροδότησα τὸν δοῦλόν μου μετὰ τοῦ χρηματίου αὐτοῦ· ἐπιζήσας εἰς τὴν συνταξίν τῆς διαθήκης, ἡλευθέρωσα τὸν δοῦλον ἢ ἐπώλησα αὐτὸν ἢ συνέβη νά ἀποθάνῃ· τὸ κληροδοτήμα ἐξασθενεῖ οὐχὶ μόνον ὡς πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὸ χρηματίον· διότι, δοῦλος δὲν σώζονται τὰ πρωτότυπα, τὰ παρακολουθήματα δὲν δύναται νά ὑφίστανται.

10. Τὸν ληγατευθέντα δοῦλον μὴ παραδοθέντα ληγαταρίῳ, ἀλλὰ φυγόντα ἢ ἄλλῳ μακρὰν ἀποδημήσαντα ὁ κληρονόμος ἰδίῳις δαπανήμασιν ἀναζητεῖν αὐτὸν ἀναγκάζεται, καὶ ἄγειν καὶ κομίζειν καὶ διδόναι· τῷ ληγαταρίῳ. (3) (N. 39 πρ. Πανδ. 39 (de legatis I). Βασ. XLIV. 4, 48).

M. Ἐάν ὁ κληροδοτηθεὶς δοῦλος δὲν παραδοθῇ εἰς τὸν κληροδόχον, ἀλλὰ φυγῇ ἢ ἄλλῳ ἀποδημήσῃ μακρὰν, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νά ἀναζητῇ αὐτόν δι' ἰδίας δαπάνης καὶ νά φέρῃ καὶ παραδίδῃ αὐτόν εἰς τὸν κληροδόχον.

(1) Ἐξαιρέτον καλεῖται κυρίως ἐν ταῖς πηγαῖς ἡ εἰς κληρονόμον τοῦ διαθετοῦ ἐκ τῆς βίης κληρονομίας καταλειπομένη κληροδοσία, δι' ἧς ῥητῶς βαρεῖται αὕτη, ἀρα καὶ ἡ τῷ κληροδόχῳ ἀνήκουσα κληρονομικὴ μερίς.

(2) Αἱ περὶ κληροδοτήσεως δοῦλων διατάξεις οὐδεμίαν ἔχουσι παρ' ἡμῶν ἔννοιαν, ὡς μὴ ἀναγνωριζομένου τανῦν τοῦ θεσμοῦ τῆς δουλείας.

(3) Ἴδε σημειώσιν ὑπὸ § 9.

11. Τοῦ ληγατευθέντος δούλου φυγόντος, ἔτι ζῶντος τοῦ δια-
 θεμένου, ὁ ληγατάριος ᾧ τινι ὁ φυγὼν δούλος ἀφέθη ληγάτον,
 ἀλλ' οὐχ ὁ κληρονόμος ἀναζητεῖν αὐτὸν ἀναγκάζεται. (1)
 (N. 108 πρ. Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1 103).

M. Ἐάν ὁ κληροδοτήτης δούλος φύγη, ζῶντος ἀκόμη τοῦ διαθετοῦ, ὁ
 κληροδόχος εἰς τὸν ὁ φυγὼν δούλος καταλείβηται ὡς κληροδότημα, καὶ οὐχὶ ὁ
 κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ ἀναζητῇ αὐτόν.

12. Δούλῳ ἀπὸ ἰδίου δεσπότης οὐκ ἀρίεται ληγάτον, εἰ μὴ
 αὐτῷ ἐλευθερία χρηρηγθῇ· καὶ ἀρεθῇ οὐ διδεται, εἰ καὶ πολ-
 λάκις ὑστερον ἐλευθερωθῇ (2). (N. 4 Κωδ. 6. 37 (de legatis).
 Βασ. XLIV. 4. 29).

M. Εἰς δούλον δὲν καταλείπεται κληροδότημα ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ,
 ἐκτός ἐάν ἐλευθερωθῇ· καὶ ἐάν καταλείβῃ δὲν διδοται τοῦτο, καὶ πολλάκις
 ὑστερον ἂν ἐλευθερωθῇ.

13. Ἀνθρώπου μὲν εἰς ληγάτον καταλειφθέντος, ἔξοστι τῷ
 κληρονόμῳ, εἰ βούλεται, διδόναι τῷ ληγαταρίῳ τὴν τοῦ ἀνθρώ-
 που τιμὴν καὶ ἔχειν αὐτόν· (3) ἀλλ' οὐδὲ σκεύους ἢ εἰδους
 καταλειφθέντος οὐκ ἔξοστιν, ἀλλ' ἀναγκάζεται αὐτὸ τὸ κατα-
 ληθέν τῷ ληγαταρίῳ διδόναι. (N. 71 § 3 καὶ 4 Πανδ. 30
 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 67).

M. Ἐάν ἀρεθῇ ἄνθρωπος ὡς κληροδότημα, ὁ κληρονόμος δύναται, ἐάν
 θελῇ, νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὸ τίμημα τοῦ ἀνθρώπου καὶ νὰ κρατήσῃ
 αὐτόν· ἐάν δὲ ἀρεθῇ ἄλλο ἀγγεῖον ἢ εἶδος δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ἀναγκά-
 ζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὸ ἀρεθέν.

14. Εἰ δ' ἐληγατεύσῃ σοι ἐκποιήσω καὶ πάλιν κτήσεμαι, οὐκ
 ἀπαιτεῖς τοῦτο, εἰ μὴ δείξῃς τοιαύτην διαθέσειν. (N. 15 Πανδ.
 34, 4 (de adimendis vel transf. legatis). Βασ. XLIV. 17. 14).

M. Ἐάν ἐκποιήσω ὅτι σοι ἐκληροδοτήσῃ καὶ πάλιν ἀποκτήσω αὐτό,
 ἂν ἀπαιτεῖς τοῦτο, ἐκτός ἐάν δείξῃς τοιαύτην διαθέσειν.

15. Ἐάν ληγατεύσῃ τις τινι ἄλλότριον πρᾶγμα, εἰδὼς ὅτι
 ἄλλότριόν ἐστιν, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἢ ἀγοράσαι τοῦτο
 καὶ δοῦναι πρὸς αὐτόν ἢ τὸ τίμημα πρὸς αὐτόν δοῦναι· εἰ δὲ
 ἡγνῶει ὁ διαθέμενος ἄλλότριον εἶναι τοῦτο, ἀνυπόστατον τὸ λη-
 γάτον. (§ 4 Εἰσηγ. 2. 20 (de legatis)).

M. Ἐάν τις κληροδοτήσῃ πρὸς τινι ἄλλότριον πρᾶγμα, γινώσκων ὅτι
 εἶναι ξενον, ἀναγκάζεται ὁ κληρονόμος ἢ νὰ ἀγοράσῃ τοῦτο καὶ δώσῃ πρὸς
 αὐτόν ἢ νὰ χρηρηγῇ αὐτῷ τὸ τίμημα· εἰ δὲ ὁ διαθέτης ἡγνῶει, ὅτι αὐτὸ
 εἶναι ξενον, τὸ κληροδότημα εἶναι ἀνυπόστατον.

(1-2) Ὡς σημείωσιν ὑπὸ § 2.

(3) Ἡ διάταξις αὕτη οὐδεμίαν ἔχει παρ' ἡμῶν πρακτικὴν ἔννοιαν, ἔτι
 τοῦ ἀνθρώπου μηδέποτε καθισταμένου τανῦν ἀντικειμένου ἰδιοκτησίας.

16. Τελευτήσαντος τοῦ ληγατευθέντος βούς, οὐ δίδεται τῇ ληγαταρίῳ οὔτε κρέα οὔτε βύρσα· τελευτήσας γὰρ οὐκέτι ἐστὶ βούς· ἐστὶ δὲ ζῶντα καὶ τελευτῶντα τὸν βούν οὐ θύναται ἀπαιτεῖν καὶ λαμβάνειν ὁ ληγατάριος. (N. 49 πρ. Πανδ. 31 (de legatis fidei-commissis II). Βασ. XLIV. 2. 47).

M. Ἐάν ἀποθάνῃ ὁ κληροδοτηθεὶς βούς, δὲν δίδονται εἰς τὸν κληροδόχον οὔτε τὸ κρέας οὔτε τὸ δέρμα αὐτοῦ, διότι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει βούς, προσέτι δὲ, καὶ ζῶντα καὶ ἀποθάνοντα τὸν βούν δὲν δύναται ἐν ταύτῃ ὁ κληροδόχος νὰ ἀπαιτῇ καὶ νὰ λαμβάνῃ.

17. Τεθρίππου ληγατευθέντος καὶ τοῦ ἐνὸς τῶν δ' ἵππων τελευτήσαντος, ὁ κληρονόμος οὐκ ἀπαιτεῖται τὸ τέθριππον· εἰ δὲ ζῶν ὁ διαθήμενος ἀναπληρῶται τὸ τέθριππον, δίδεται τῇ ληγαταρίῳ· τέθριππον γὰρ ἐστίν. (N. 65 § 1 Πανδ. 31 (de legatis II). XLIV. 2. 63).

M. Ἐάν κληροδοτηθῇ τέθριππον καὶ ὁ εἰς τῶν τεσσάρων ἵππων ἀποθάνῃ, ὁ κληρονόμος δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τέθριππον· ἐάν δὲ ζῶν ὁ διαθέτης ἀναπληρῶσθαι τὸ τέθριππον, δίδεται εἰς τὸν κληροδόχον, διότι εἶναι τέθριππον.

18. Ἐληγατευθήσαν τινὶ ζῶα καὶ παρακατεσχέθησαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων· καὶ ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν, ἀπολαβεῖν τὸ ληγατον μετὰ καὶ τῆς ἐπιγονῆς, οὐχ ὑπερβαίνουσθαι τὴν τῶν πρωτοτύπων σωμάτων ποσότητα. (N. 8 Πανδ. 22. 4 (de usuris). Βασ. XXIII. 3. 10).

M. Ἐκληροδοτήθησαν εἰς τινὰ ζῶα καὶ οἱ ἐπιτροποι παρεκράτησαν αὐτά. Ὁ Μάγιστρος ἔκρινεν, ὅτι δέον νὰ ἀναλάβῃ τὸ κληροδοτήμα μετὰ καὶ τῆς ἐπιγονῆς (ἡτοῖ τῶν γεννημάτων τῶν ζώων), ἐάν ταῦτα δὲν ὑπερβαίνωσι τὴν ποσότητα τῶν πρωτοτύπων πραγμάτων.

19. Ἐάν τινι μέρος τῆς οὐσίας ληγατευθῇ καὶ ὑφέληται τῆς κληρονομίας πράγματα, ἐκπίπτει τῆς ἀρμοζούσης αὐτῷ τῶν ληγάτων ἀπαιτήσεως, ἐφ' ᾗς παρακατέσχε πράγματα· τούτων γὰρ τὸ μέρος ἀπαιτεῖν οὐ δύναται. (N. 5 Κωδ. 6 37 (de legatis). Βασ. XLIV. 4. 30).

M. Ἐάν κληροδοτηθῇ εἰς τινὰ μέρος τῆς περιουσίας καὶ ἀπαίρεση πράγματα ἐκ τῆς κληρονομίας, ἐκπίπτει τῆς ἀρμοζούσης εἰς αὐτὸν ἀπαιτήσεως τῶν κληροδοτημάτων, δι' ἃ παρεκράτησε πράγματα, διότι δὲν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ μέρος τούτων.

20. Ἐάν μέρος οὐσίας ληγατευθῇ, ἐπιλογὴν ὁ κληρονόμος ἔχει· ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων δεῦνα· ἢ τὴν ἀποτίμησιν αὐτῶν· τῶν μέντοι ἀδιαιρέτων πάντως τὸ τμήμα διδῶσιν. (N. 26 § 2 Πανδ. 30 (de legatis). Βασ. XLIV 4. 26).

M. Ἐάν κληροδοτηθῇ μέρος περιουσίας, ὁ κληρονόμος ἔχει ἐπιλογὴν ἢ τὸ μέρος τῶν πραγμάτων νὰ δώσῃ ἢ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν· τῶν ἀδιαιρέτων ὅμως διδῶσιν ἑξαιρῶντος τὸ τμήμα.

21. Ἐάν πολλά καὶ διάφορα πράγματα ἔχων ληγατεύσω σοι ἐν ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ πλείω καὶ μὴ ἐηλώσω ποῖον ἐξ αὐτῶν, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ἐφ' ᾧ μέντοι μὴ τὸ χεῖρον ἐπιδοῦναι τῷ ληγατευθέντι, ἀλλὰ τὸ μέσης ὑπάρχον ποιότητος. (N. 37 πρ. § 1 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV 1. 36).

Μ. Ἐάν ἔχων πολλά καὶ διάφορα πράγματα σοι κληροδοτήσω ἐν αὐτῶν ἢ καὶ πλείοτερα καὶ δὲν καταστήσω ὅλον ποῖον ἐξ αὐτῶν, ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ἐπὶ τῇ ὑποχρεώσει ὅμως νὰ μὴ δώσῃ εἰς τὸν κληροδοχὸν τὸ χεῖρον, ἀλλὰ τὸ μέσης ποιότητος.

Ν. Ἡ προκατεμένη διατάξις τοῦ Ἄρμ., καθ' ἣν ἐπὶ κληροδοσίας πραγμάτων κατὰ γένος μόνον ἐρισθέντων ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ἀναφέρεται προδήλως εἰς τὴν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀρχαιότερου Π. Δ. ὑποσταμένην διακρίσιν μεταξὺ κληροδοτημάτων ἐκ δικητικῶν (per vindicationem) καὶ κατὰ δικαστικῶν (per damnationem). ἐκλήπουσιν ὅμως τῆς διακρίσεως ταύτης, δὲν δύναται νὰ κατισχύσῃ τῶν διατάξεων τῶν Πανδικτῶν (N. 37 πρ. Πανδ. 30. N. 20 Πανδ. αὐτόθι, N. 32 Πανδ. αὐτόθι), καθ' ἃς γενικῶς κληροδοτηθέντων ἀντικειμένων τῆς κληρονομίας ἀνεῖ εἰδικωτέρου προσδιορισμοῦ αὐτῶν, τὸ πρὸς ἐπιλογὴν δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν κληροδοχόν. Δ. Π. 119 τοῦ 1890. (Ἄλλα τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον δίκαιον δὲν εἶναι οἱ Πανδικοί, ἀλλ' αἱ ἐν Ἄρμ. διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων).

22. Τῶν κινητῶν ληγατευθέντων, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ἄργυρος οὐ περιέχεται, ἀλλ' εἰδικῶς ταῦτα μνημονεύεται, ὡς μὴ ἐλάχιστα ἀλλὰ μεγάλα· πρόδηλός γάρ ἐστιν ἐκ νόμων, ὡς ὁ διαθεμένος μετὰ τῶν εἰωνόδηκτε κινητῶν τὰ τιμιώτερα οὐ γενικῶς, ἀλλ' εἰδικῶς αὐτῶν μέμνηται. (Πρόβλ. N. 79 § 1 Πανδ. 32 (de legatis III). Νεαρὰ 2 κεφ. 4. Νεαρὰ 22 κεφ. 45 § 2).

Μ. Ἐάν κληροδοτηθῶσι (γενικῶς) τὰ κινητὰ, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ἄργυρος δὲν περιλαμβάνεται ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῦτα μνημονεύονται εἰδικῶς, ὡς οὐχὶ ἐλάχιστα ἀλλὰ μεγάλα· διότι ὑπάρχει νομικὴ πρόδηλσις, ὅτι ὁ διατιθεὶς τὰ κινητὰ αὐτοῦ πράγματα δὲν μνημονεύει ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ ἀφρασεὶ τὰ πολυτιμώτερα, ἀλλ' εἰδικῶς μνημονεύει αὐτά.

23. Καὶ ἐν ἐπιστολῇ καὶ ἐν εἰωνόδηκτε λιβελλῷ καὶ ἀγράφως καὶ νεύματι ληγάτον καταλιμπάνεται. (N. 22 Κωδ. 6 42 de fideicommissis). Βασ. XLIV. 1. 142).

Μ. Κληροδοτήματα καταλείπεται καὶ δι' ἐπιστολῆς καὶ δι' εἰωνόδηκτε ἐγγράφου καὶ ἀγράφως καὶ διὰ νεύματος.

24. Ἡ πλαστὴ ἀπαριθμησις οὐδέποτε βλάπτει τὰ ληγάτα· ὅθεν καὶ εἰ τις ληγατεύων εἴποι, δίδωμι τῷ θεῖνι τοσαύτε νομ. ὁ χρεωστῶ αὐτῷ, κἂν μὴ χρεωστῇ ἀλλὰ ψευδῶς εἶπεν, ἔρρωται τὸ ληγάτον. (N. 2 Κωδ. 6. 44 (de falsa causa). Βασ. XLIV. 16. 32).

Μ. Ἡ πλαστὴ ἀπαριθμησις οὐδέποτε βλάπτει τὰ κληροδοτήματα· ὅθεν καὶ ἐάν τις κληροδοτῶν εἴπῃ, δίδω εἰς τὸν θεῖνα τοσαῦτα νομίσματα, ἅπερ

ὀφείλω αὐτῷ, καὶ ἂν διὰ χρεωστῇ εἰλλὰ ψευδῶς εἴπῃ, τὸ κληροδότημα ἰσχύει.

25. Μετὰ τριακονταετίαν τὸ ληγάτον οὐκ ἀπαιτεῖται. (N. 9 Κωδ. 7. 39 (de praescriptione XXX). N. 1 § 1 Κωδ. 7. 40 (de annali exceptione).

M. Μετὰ τριακονταετίαν δὲν ἀπαιτεῖται τὸ κληροδότημα (ἐπερχομένης παραγραφῆς).

N. Ἐκ τῆς γενικῆς τοῦ ἀρθ. 69 τοῦ λογ. νόμου διατάξεως, ἐρίζοντες ὅτι παραγράφεται ἐντὸς πενταετίας πᾶν χρεὸς δημοσίων, προκύπτει ὅτι καὶ αἱ χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις τῶν κληροδόχων κατὰ τοῦ δημοσίου, ὡσάκις αὐτὲ ἐγκαθίσταται ἢ γίνεται κληρονόμος, ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δημοσίων χρεῶν καὶ ἐπομένως ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν πενταετῇ παραγραφῇ τοῦ λογιστικοῦ νόμου, διότι ἐν τριαύτῃ περιπτώσει καὶ τὸ κληροδότημα χρεὸς ἐστὶ δημοσίου καὶ ἐπιδιώκεται κατὰ νόμον διὰ προσωπικῆς κατὰ τοῦ κληρονόμου δημοσίου ἀγωγῆς. Ὡς τοιοῦτο δὲ δύναται καταχωρισθῆναι εἰς τὸ οἰκτεῖον κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ, ὡς καὶ τὰ γνωστὰ ἀνεγνωρισμένα δημόσια χρεῖα, ὧν πρὸς πληρωμὴν ἀπαιτεῖται πίστωσης, διότι ἡ περιελθούσα τῇ δημοσίᾳ κληρονομία, συγχεομένη μετὰ τοῦ δημοσίου ἡσυχαστοῦ, ἀποτελεῖ ἐφεξῆς μέρος τῆς ἐθνικῆς περιουσίας. A. II. 807 τοῦ 1879.

26. Ἀφῆκέ τις καθ' οἰονδήποτε τρόπον πρᾶγμα τινί· συνέτη μετὰ ταῦτα καὶ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ, πρὸς ὃν ἀποδοθῆναι τὸ πρᾶγμα ἐμελλε καὶ ὃ τὴν τελείαν δεσποτείαν ὁ ληγατεύσας ἀνέθετο, ζῇ δὲ ἐτι ὁ μέλλων διακομίζει καὶ ἀποδιδόναι αὐτῷ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα· κερδαίνει, ὅστις ἐξέθεσε καὶ ἔλαβε τοῦτο ἵνα φυλάξῃ καὶ μετακομίσῃ πρὸς ἕτερον· καὶ οὐ δύναται τὸ μέρος τοῦ μέλλοντος λαμβάνειν τὸ πρᾶγμα ζητεῖν καὶ ἀνακαλεῖσθαι αὐτό, εἰ μὴ πολλάκις ὁ πρῶτος τοῦ πράγματος κύριος, ὅστις ἀφῆκε τοῦτο, ἄλλο τι ῥητῶς περὶ αὐτοῦ διατάξαιτο. (Μικρὸν N. 1α').

M. Ἀφῆκέ τις καθ' οἰονδήποτε τρόπον πρᾶγμα εἰς τινα· μετὰ ταῦτα συνέτη καὶ ἀπέθανεν ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν ἐμελλε νὰ παραδοῇ τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς ὃν ὁ κληροδοτήσας ἀνέθηκε τὴν τελείαν κυριότητα, ζῇ δὲ ἐτι ὁ μέλλων νὰ μετενέγκῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα· κερδαίνει τότε αὐτὸς ὅστις προέθεσε καὶ ἔλαβε τοῦτο ἵνα φυλάξῃ καὶ μετακομίσῃ πρὸς ἄλλον· καὶ δὲν δύναται τὸ μέρος τοῦ μέλλοντος νὰ λάβῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ ζητῇ καὶ ἀνακαλῇ αὐτό, ἐκτός ἐάν ὁ ἀφῆκες τὸ πρᾶγμα πρῶτος κύριος αὐτοῦ ἄλλο τι ῥητῶς περὶ αὐτοῦ διατάξῃ.

27. Τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ καταλειφθέντα τότε ὀφείλουσιν ἐκπληροῦσθαι, ὅτε ἐξ ἀδιαθέτου τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ παρὰ τινῶν γένωνται. Ἔστι δὲ τοῦτο τοιοῦτον. Ἀτελὴς διαθήκη οὐ στέργεται. Οἱ ἐξ ἀδιαθέτου δὲ κληρονόμοι καὶ ἀπὸ τῆς ἀτελοῦς διαθήκης κληρονομοῦσιν, οὐ διὰ τὴν διαθήκην, ἀλλὰ διὰ τὸ φυσικῶς πρὸς αὐτοὺς δίκαιον. Ὅταν οὖν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρο-

νομούντες τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ φυλάξωσι, τότε καὶ ληγγάτα ἀποδίδοναι καταναγκάζονται· ἐπεὶ γὰρ εἰς τὰλλα τὴν διαθήκην οὐκ ἀθετοῦσιν, οὐ δύνανται· οὐδὲ τοῖς ληγγάτοις αὐτὴν ἀθετεῖν. (N. 21 § 1 Κωδ. 6. 23 (de testamentis). Βασ. XLXV. 2. 46).

M. Τὰ ἐν τῇ ἀτελεῖ διαθήκῃ καταλειφθέντα τότε ὑφίπαισσιν νὰ εκπληρωθῶσι, ὅταν τὰς διατάξεις τῆς διαθήκης ἐκτελέσωσι τινες ἐξ ἀδιαθέτου. Τοῦτο δὲ εἶναι τοιοῦτον. Ἀτελεῖς διαθήκη δὲν στέργεται. Οἱ δὲ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι κληρονομοῦσι καὶ ἐπὶ τῇ βασει τῆς ἀτελεῖς διαθήκης, οὐκ διὰ τὴν διαθήκην ἀλλὰ διὰ τὸ φυσικὸν αὐτῶν δικαίωμα. Ὅταν λοιπὸν εἰ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομούντες φυλάξωσι τὰ εἰς τὴν ἀτελεῖ διαθήκην, τότε αναγκάζονται νὰ ἀποδίδωσι καὶ τὰ κληροδοτήματα· διότι, μὴ ἀθετοῦντες κατὰ τὰλλα τὴν διαθήκην, δὲν δύνανται οὐδὲ ὡς πρὸς τὰ κληροδοτήματα νὰ ἀθετήσωσιν αὐτήν.

28. Ἐὰν ληγατευθῇ ἐμοὶ καὶ κυφορουμένῳ, μὴ τοκομένου τοῦ κυφορουμένου τὸ πᾶν λαμβάνω, εἰ καὶ εἶπεν ὁ διαθέμενος ἀναλογούντα μέρη ἡμᾶς λαμβάνειν. (N. 16 § 2 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 16).

M. Ἐὰν κληροδοτηθῇ τι πρὸς ἐμὲ καὶ πρὸς κυφορούμενον ἐν ταύτῃ, τούτου μὴ γεννηθέντος, λαμβάνω τὸ ὅλον, καὶ ἂν ὁ διαθέτης εἶπε νὰ λάωμεν ἀνάλογα μερίδια.

29. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα πολλὰκις μοι ἐν τῇ διαθήκῃ ληγατευθῇ, ἀπαξ μόνον ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ἀποτιμήσειν λαμβάνω. Εἰ δὲ ἐν διαφόροις διαθήκαις, ἀπὸ μὲν τῆς μιᾶς τὸ πρᾶγμα, ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης τὸ τίμημα λαμβάνω. (N. 34 § 1 καὶ 2 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 33).

M. Ἐὰν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μοι κληροδοτηθῇ ἐν τῇ διαθήκῃ πολλὰκις, ἀπαξ μόνον λαμβάνω ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ἀξίαν· εἰ δὲ ἐν διαφόροις διαθήκαις, ἐκ μὲν τῆς μιᾶς λαμβάνω τὸ πρᾶγμα, ἐκ δὲ τῆς ἄλλης τὸ τίμημα.

30. Ἐὰν κατὰ μέρος ὁ ληγατευθεὶς οἶκος ἀνανεωθῇ, ὡς μὴ δὲν ὑπεῖναι τῆς προτέρας ὕλης, ἐρῶνται τὸ ληγγάτον· εἰ δὲ καταγάγῃ αὐτὸν ὁ διαθέμενος καὶ ἄλλον ἀντ' ἄλλου κτίσει, εἰσέεται, εἰ μὴ ἕτερον ἀνενέωσεν. (N. 65 § 2 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 63).

M. Ἐὰν ἡ κληροδοτηθεὶσα οἰκία ἀνανεωθῇ κατὰ μέρος, ὥστε οὐδὲν νὰ ὑπάρχῃ ἐκ τῆς προτέρας ὕλης, τὸ κληροδοτήμα ἰσχύει· ἐὰν δὲ ὁ διαθέτης καταγάγῃ αὐτὴν καὶ κτίσῃ ἄλλην ἀντ' ἄλλης, σφέννεται, ἐὰν δὲν ἀνενέωσεν ἄλλην.

31. Ὅτε διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς τὸ ληγγάτον ἀπαιτεῖται, οἱ μετὰ προκάταρξιν καρποὶ καὶ τοκετοὶ καὶ τὰ προσπορισθέντα τῷ ληγατευθέντι· δούλῳ ἀποκαθίστανται τῷ ληγαταρίῳ. (N. 94 § 7 Πανδ. 30 (de legatis I). Βασ. XLIV. 1. 87).

Μ. Ὅταν ἀπειτῇται τὸ κληροδότημα διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς, εἰ μετὰ τὴν προκαταρτὴν καρποὶ καὶ αἱ γοναὶ καὶ τὰ προσπορισθέντα εἰς τὸ κληροδοτηθέντα δεῦλον ἀποκαθίστανται εἰς τὸν κληροδόχον.

32. Ἐὰν κτήματα ὑποκείμενα ληγατευθῶσιν, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται ἀναρρῦσασθαι· εἰ δὲ ἐπράχθησαν ἤδη παρὰ τοῦ δανειστοῦ, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται δοῦναι τῷ ληγαταρίῳ τὴν διατίμησιν αὐτῶν. (N. 6 Κωδ. 6, 42 (de fideicommissis) Βασ. XLIV, 1 127).

Μ. Ἐὰν κληροδοτηθῶσιν ἐνυπόθηκα κτήματα, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ ἐλευθερώσῃ αὐτὰ· ἐὰν δὲ ἐπωλήθησαν ἤδη ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται νὰ δώσῃ εἰς τὸν κληροδόχον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

33. Ἐὰν γράψῃς πρὸς με ἐπιστολὴν, ἐφ' ᾗ μετὰ θανάτου σου ἀνοιγῇται, ἔχουσιν οὕτως· εἰδέναι σε βούλομαι, ὅτι ἐδώρησάμην σοι ρ' νομ., ἐρῶνται τὸ ληγάτον· εἰ καὶ μὴ πρὸς τὸν κληρονόμον ἀλλὰ πρὸς ἐμὲ διελέχθης. (N. 75 πρ. Πανδ. 31 (de legatis II). Βασ. XLIV, 2 71).

Μ. Ἐὰν γράψῃς πρὸς με ἐπιστολὴν, ἀποσφραγιστέαν μετὰ τὸν θάνατόν σου, ἔχουσιν οὕτως· θελω νὰ γινώσκῃς, ὅτι σοὶ ἐδώρησα ἐκτὸν νομίσματι, τὸ κληροδότημα ἰσχύει· καὶ ἂν εἴ δὲν ἀπετάλης πρὸς τὸν κληρονόμον, ἀλλὰ πρὸς ἐμέ.

34. Ἐὰν ληγατάριος κρύψῃ τὴν διαθήκην καὶ μετὰ ταῦτα φανῇ, τὸ ληγάτον ἐκείνου μὲν ἀφαιρείσθω, μενέτω δὲ παρὰ τῷ κληρονόμῳ, ὡς μὴ γεγραμμένον (1) N. 25 Κωδ. 6 37 (de legatis). Βασ. XLIV, 4. 50).

Μ. Ἐὰν ὁ κληροδόχος κρύψῃ τὴν διαθήκην καὶ φανερωθῇ μετὰ ταῦτα, τὸ κληροδότημα ἀφαιρεῖται μὲν ἀπ' αὐτοῦ, μένει δὲ εἰς χεῖρας τοῦ κληρονόμου, ὡς εἰ δὲν εἶχε γραπτῇ.

35. Οἶνον ληγατευομένου καὶ τὰ ἀγγεῖα αὐτοῦ περιέχοντα· οἶον κέραμει καὶ κᾶδοι, οὐ μὴν οἱ κεχωσμένοι πίθοι οὔτε οἱ ἄσκοι· καὶ ἀπλῶς ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα τῷ ληγάτῳ τοῦ οἶνου περιέχονται, ὅσα διὰ τὴν παρούσαν χρῆσιν αὐτὸν ἔχουσιν. (N. 3 § 1 Πανδ. 33. 6 (de tritico vino). Βασ. XLIV, 9. 3).

Μ. Κληροδοτούμενον οἶνον, περιέχονται εἰς τὸ κληροδότημα καὶ τὰ ἀγγεῖα, οἶον στάμναι καὶ κᾶδοι, ἀλλ' οὐχὶ οἱ κεχωρισμένοι πίθοι, οὔτε οἱ ἄσκοι· καὶ ἀπλῶς ἐκεῖνα τὰ ἀγγεῖα περιέχονται εἰς τὸ κληροδότημα τοῦ οἶνου, ὅσα ἔχουσιν αὐτὸν διὰ τὴν παρούσαν χρῆσιν.

(1) Ἀπλονότι ὁ κληροδόχος ἀπόλλυσι τὸ κληροδότημα. Κατὰ τοὺς νόμους ἡ § 11, 31 § 2 Πανδ. (84. 4) καὶ τὴν ἀντιστοιχοῦσαν εἰς αὐτοὺς διάταξιν τῶν Βασιλικῶν τὸ κληροδότημα λογίζεται σιωπηρῶς ἀνακληθὲν καὶ ὁσакις μετὰ τὴν διαθήκην ἐπῆλθε μεταξὺ διαθέτου καὶ κληροδόχου ἔχθρα ἀπροκαλύπτως ἢ ὁ κληροδόχος εἰληνεκεν ἀπροκαλύπτως ὕβρεις δαινὰς κατὰ τὸν διαθέτου. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν περιλαμβάνεται ἐν τῇ ῥεξιβίλῳ. Οὐχ ἥττον ἐθεωρήθη ἰσχύουσα ὑπὸ τῆς νομολογίας (Α. Π. 9 τοῦ 1898). *

36. Οἶνου ληγατευομένου, εἰ μὲν κατ' ἐπιλογὴν, καὶ ὄξος εἰ βούλεται, λαμβάνει· ὁ ληγατάριος· εἰ δὲ μὴ κατ' ἐπιλογὴν, εἰ μὴ πάρεστιν οἶνος, ἀναγκάζεται ὁ κληρανόμος ἀγοράσαι καὶ δοῦναι οἶνον οὐ μὴν ὄξος, ὅπερ εἶχεν ὁ ληγατεύσας ἐν ἀριθμῷ οἶνου. (N. 4 καὶ N. 3 Πανδ. 33. 6 (de tritico vino). Βασίλ. XLIV. 9. 1 καὶ 3).

M. Ὅταν κληροδοτῇται οἶνος, εἰ μὲν κατ' ἐπιλογὴν, καὶ ὄξος ἐάν θέλῃ, λαμβάνει ὁ κληροδόχος· εἰ δὲ χωρὶς ἐπιλογῆς, μὴ ὑπάρχοντος οἶνου, ἀναγκάζεται ὁ κληρανόμος νὰ ἀγοράσῃ καὶ νὰ δώσῃ οἶνον καὶ οὐχὶ ὄξος, ὅπερ ὁ κληροδόχος ἐπελάμβανεν οἶνον.

37. Ἐάν τις ἔχῃ ἀμπελῶνα καὶ ληγατεύσῃ τινὲ τὸν ἐξ αὐτοῦ γενησόμενον οἶνον τοσόνδε, προσθεῖς ῥητῶς καὶ τοῦ οἶνου ποσόν. ἔπειτα δὲ ὁ ἀμπελὼν οὐ ποιήσῃ τόσον οἶνον, ὅσον ὁ διαθήμενός ἐῖποι, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ὁ ληγατάριος οὐκ ἔχει ἄδειαν ἐξ ὀλοκληρίου ζητεῖν τὴν ληγατευθεῖσαν αὐτῷ τοῦ οἶνου ποσότητα, ἀλλ' ἀναγκάζεται ἀρκεσθῆναι εἰς ὅσον ὁ ἀμπελὼν, ἐξ οὗ ἐτάχθη τὸν οἶνον λαβεῖν, κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐκαρποφόρησεν. (N. 5 Πανδ. 33. 6 (de tritico, vino). Βασ. XLIV. 4. 5).

M. Ἐάν τις ἔχῃ ἀμπελῶνα καὶ κληροδοτήσῃ πρὸς τινὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ παραχρησόμενον οἶνον τοσούτον, προσθέσας δηλ. ῥητῶς καὶ τὸ ποσὸν τοῦ οἶνου, ἔπειτα δὲ ὁ ἀμπελὼν δὲν δώσῃ ὅσον οἶνον εἶπη ὁ διαθετής, ἀλλ' ὀλιγώτερον, ὁ κληροδόχος δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ ζητῇ ἐξ ὀλοκληρίου τὴν κληροδοτηθεῖσαν εἰς αὐτὸν ποσότητα τοῦ οἶνου, ἀλλ' ἀναγκάζεται νὰ ἀρκεσθῇ εἰς ὅσον ὁ ἀμπελὼν ἐκαρποφόρησεν κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος, ἐξ οὗ ὠρίσθη νὰ λάβῃ τὸν οἶνον.

38. Ἐάν ληγατεύσω σοὶ ἄγρον μετὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ πωλήσω τὸν ἄγρον, οὐ δύνασαι διεκδικεῖν τὸν ἐξοπλισμόν· εἰ δὲ οὕτω ληγατεύσω ἄγρον καὶ τὸν ἐξοπλισμόν, ἢ ἄγρον παρεσκευασμένον, δύνασαι τοῦ ἀγροῦ ἐκποιουμένου ἀπαιτεῖν ταῦτα. (1) (N. 5 Πανδ. 33. 7 (de instructo). Βασ. XLIV. 10. 5).

M. Ἐάν σοὶ κληροδοτήσω ἄγρον μετὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ πωλήσω τὸν ἄγρον, δὲν δύνασαι νὰ διεκδικῇς τὸν ἐξοπλισμόν· ἐάν δὲ κληροδοτήσω οὕτως ἄγρον παρεσκευασμένον, δύνασαι, ἐάν ἐκποιηθῇ ὁ ἄγρος, νὰ ἀπαιτῇς τὸν ἐξοπλισμόν.

39. Τῷ ἐξοπλισμῷ τοῦ ἀγροῦ περιέχονται, ὅσα ἐπὶ τῷ γενέσθαι καὶ συλλεχθῆναι καὶ φυλαχθῆναι τοὺς καρποὺς παρεσκευασται, οἷον γεωργοὶ βόες, τὰ διὰ τὸ κοπρίξειν θρέμματα καὶ τὰ πρὸς γεωργίαν ἐργαλεῖα καὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν, ἔτι δὲ

(1) Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸ 11 ἄρθρον τοῦ περὶ διακρίσεως κτημάτων νόμου ἢ δωρεὰ οἰκίας μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ περιλαμβάνει πάντα τὰ ἐν αὐτῇ κινητὰ πλὴν τῶν χρημάτων καὶ δημολογίων.

καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν αὐτῶν, (N. 8 παρ. Πανθ. 33. 7 (de instructo vel instr.). Βασ. XLIV. 10. 8).

M. Εἰς τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ ἀγροῦ περιέχονται, ὅσα παρασκευάσθησαν ὅπως παραχθῶσι καὶ συλλεγθῶσι καὶ ἀποτεθῶσι πρὸς φύλαξιν οἱ καρποί, οἷον γεωργικοί βόες, τὰ πρὸς κοπρισμὸν ζῶα καὶ τὰ πρὸς γεωργίαν ἐργαλεῖα καὶ συλλογὴ τῶν καρπῶν, προσέτι δὲ καὶ τὰ πρὸς φύλαξιν αὐτῶν.

40. Εἴχεν τις ἀγροὺς δύο καὶ βόας δύο ἐν τῇ ἐνὶ μὲν ἀγρῷ μένοντας, ἐν τῷ λοιπῷ δὲ ἐργαζομένους· τελευταῖον ὁ κύριος τῶν ἀγρῶν ἀφῆκε ληγάτα τοὺς τοιοῦτους ἀγροὺς τινὶ μὲν τὸν ἕνα, ἄλλῳ δὲ τὸν ἕτερον, τοὺς δὲ βόας οὐκ ἀφῆκε τινί· λαμβάνει καὶ τούτους ὁ καὶ τὸν ἀγρὸν λαδῶν ἐν ᾧ εἰργάζοντο, ἐπεὶ καὶ εἰς τοῦτον, ἀλλ' οὐκ εἰς ἐκεῖνον συμβάλλονται· οὐ γὰρ ἔπονται κατὰ νόμον τῷ ἀγρῷ, ἐν ᾧ ἔμενον, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ ἐν ᾧ εἰργάζοντο. (N. 4 Πανθ. 33. 7 (de instructo vel instrumento). Βασ. XLIV. 10. 4).

M. Εἴχεν τις δύο ἀγροὺς καὶ δύο βόας ἐν τῇ ἐνὶ μὲν ἀγρῷ μένοντας ἄλλῃ ἐν τῷ ἄλλῳ ἐργαζομένους· τελευταῖον ὁ κύριος τῶν ἀγρῶν ἀφῆκε κληροδοτήματα τοὺς τοιοῦτους ἀγροὺς εἰς τινὰ μὲν τὸν ἕνα, εἰς ἄλλον δὲ τὸν ἕτερον, τοὺς δὲ βόας εἰς οὐδένα ἀφῆκε· λαμβάνει καὶ τούτους ὁ λαδῶν καὶ τὸν ἀγρὸν ἐν ᾧ εἰργάζοντο, ὡς εἰς τοῦτον συμβάλλοντας καὶ οὐχὶ εἰς ἐκεῖνον· διότι κατὰ νόμον δὲν παρακολουθεῖ τὸν ἀγρὸν ἐν ᾧ ἔμενον ἀλλὰ τὸν ἄλλον ἐν ᾧ εἰργάζοντο.

41. Εἴχεν τις ἀγρὸν καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἔχοντος τὸν ἀγρὸν ἡξιώθη ἄλλος ὡς ληγατάριος λαβεῖν τὸν ἀγρὸν ἕλον, πλὴν οὕτως, εἰ δώσῃ διὰ τὴν τοῦ ἀγροῦ κτησιν· νομ. 'Ο δὲ μὴ δυνάμενος τὰ· ἀποδοῦναι νομ. ζητεῖ δοῦναι τὰ εἰ καὶ λαβεῖν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγροῦ· ὁ νόμος ὀρίζει μὴ εἰσακούεσθαι τούτου τὴν ζήτησιν, ἀλλὰ καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἀγροῦ στερεῖσθαι αὐτὸν. (N. 55 Πανθ. 35. 1 (de conditionibus et demonstr.). Βασ. XLIV. 10. 55).

M. Εἴχεν τις ἀγρὸν καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ κυρίου τοῦ ἀγροῦ ἡξιώθη ἄλλος ὡς κληροδόχος νὰ λάβῃ τὸν ἀγρὸν ἕλον, πλὴν ὑπὸ θρον, εἰ δώσῃ διὰ τὴν ἀπὸκτησιν τοῦ ἀγροῦ δέκα νομίσματα. Οὗτος δὲ μὴ δυνάμενος νὰ δώσῃ τὰ δέκα νομίσματα ζητεῖ νὰ δώσῃ τὰ πέντε καὶ νὰ λάβῃ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀγροῦ· ὁ νόμος ὀρίζει ὅτι δὲν εἰσακούεται ἡ αἴτησις αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι στερεῖται καθ' ὁλοκληρίαν τοῦ ἀγροῦ.

42. Τοῦ ληγατευθέντος ἢ πραθέντος οἴκου ἐστὶν αἵτινα ἢ ὡς μέρος αὐτοῦ ἐστὶν ἢ δι' αὐτὸν γέγονεν, ὡς τὸ τοῦ φρέατος σκέπασμα καὶ αἱ θεξαμεναὶ καὶ οἱ λουτήρες καὶ οἱ ἡνωμένοι τοῖς ἀναδρυτοῖς σωλήνες, εἰ καὶ πῶρῳ τῆς οἰκίας ἐκτείνονται, καὶ εἰ κἀνάλοι· οἱ δὲ ἐν ταῖς πισκίναῖς ἰχθύες οὐκ εἰσὶ τοῦ οἴκου, οὐδὲ τοῦ ἀγροῦ, ὥσπερ οὐδὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, ὅτι οὐκ εἰσὶ τῆς

οικοσκευῆς, οὐδὲ λογίζονται πρὸς τὴν τοῦ οἴκου σύστασιν συμ-
ταλλόμενα, ὅσα πρὸς τέρψιν, ἀλλ' οὐ πρὸς χρῆσιν εἰσιν. (N.
13 § 31. N. 14. N. 15. N. 16. N. 17 πρ. Πανδ. 19. 1 (de
actionibus empti et venditi) Βασ. XIX. 8. 13).

Μ. Τῆς κληροδοτήσεως ἡ πωληθείσης οἰκίας ἴδια εἶναι ὅσα ἢ ὡς μέρος
αὐτῆς ἢ δι' αὐτὴν ἐγένοντο, ὅποια τὸ σκέπασμα τοῦ φρεάτος καὶ αἱ δεξα-
μεναὶ καὶ οἱ λουτήρες καὶ οἱ ἠνωμένοι πρὸς τοὺς κρουνοὺς (τὰ ἀναβλύζοντα
ὕδατα) πωλῶντες, καίπερ ἐκτεινόμενοι μακρὰν τῆς οἰκίας, καὶ τὰ ὑδραγω-
γεῖα· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἰχθυοτροφείοις ἰχθύες δὲν εἶναι τῆς οἰκίας οὐδὲ τοῦ
ἀγροῦ, καθὼς οὐδὲ τὰ λοιπὰ ζῶα, διότι δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰκοσκευὴν,
οὐδὲ λογίζονται συντελούντα εἰς τὴν σύστασιν τῆς οἰκίας ὅσα ὑπάρχουσι
πρὸς τέρψιν καὶ οὐχὶ πρὸς χρῆσιν.

43. Ἐὰν Πέτρω καὶ Μαρίᾳ ληγατεύσω ρ' νομ., εἰ συναφθῇ-
σιν ἀλλήλοις πρὸς γάμον, καὶ συμβῇ τὸν ἕνα πρὸ τῆς ἀνοιξέως
τῆς διαθήκης ἀποθανεῖν, ἀπονεῖ τῶν δύο τὸ ληγάτον, εἰ δὲ
περίεσι καὶ ὁ μὲν εἰς παραιτεῖται συναφθῆναι, ὁ δὲ ἄλλος
ἐτοιμὸς ἐστί, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μέρος ἀσθενεῖ. (N.
31 Πανδ. 35. 1 (de cond. et demonstr.). Βασ. XLIV.
19. 30).

Μ. Ἐὰν κληροδοτήσω εἰς τὸν Πέτρον καὶ τὴν Μαρίαν ἑκατὸν νομίσματα,
ὅπο τὴν αἵρεσιν νὰ συναφῶσι πρὸς ἀλλήλους εἰς γάμον, καὶ συμβῇ ὁ εἰς
πρὸ τῆς ἀνοιξέως τῆς διαθήκης νὰ ἀποθάνῃ, ἀπονεῖ καὶ τῶν δύο τὸ κληρο-
δότημα, ἂν δὲ ζῶσι καὶ ὁ μὲν εἰς παραιτεῖται νὰ συναφθῇ, ὁ δὲ ἄλλος εἶναι
πρόθυμος, μόνου τοῦ παραιτουμένου τὸ μερίδιον ἀσθενεῖ.

44. Ἐὰν μετὰ ψῆφον καὶ τὴν τετράμηνον ὑπέρθεσιν ποιήσῃ
ὁ κληρονόμος περὶ τὴν καταβολὴν τοῦ ληγάτου, τὰ μέχρι ψήφου
κέρδη δίδωσι τῷ ληγαταρίῳ. (N. 3 πρ. Πανδ. 22. 1 (de usu-
tis et fructibus). Βασ. XXIII. 3. 3).

Μ. Ἐὰν μετὰ τὴν ἀπόφασιν ὁ κληρονόμος καθυστερήσῃ τέσσαρας μῆνας
πρὶ τὴν καταβολὴν τοῦ κληροδοτήματος, τὰ μέχρι τῆς ἀποφάσεως κέρδη
ἀποδίδωσιν εἰς τὸν κληροδόχον.

Ν. Τῆς διαθήκης ἡ γυνὴς ὑπὸ τοῦ κληρονόμου δὲν περιλαμβάνει τὴν
ὑπέρθεσιν, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ῥητῆς αἰτήσεως τοῦ κληροδόχου· θύεν ἀπὸ
τῆς ἀγωγῆς ἀποδίδονται καὶ οἱ καρποί, ἐκτὸς ἂν ἄλλως κατεστῇ ὁ κληρο-
νόμος ἐν ὑπέρθεσιν πρὸς παράδοσιν τοῦ κληροδοτήματος. Ἀλλὰ τὸ δικαστή-
ριον ὀφείλει νὰ αἰτιολογῇ τὴν ὑπέρθεσιν. Δ. Π. 220 τοῦ 1859, 328 τοῦ 1874.

45. Ὁ ὑπερθέμενος τὸ εὐσεβὲς καταλιπεῖν ληγάτον ἕξ μῆνας
ἀπὸ τῆς ἐμφανείας τῆς διαθήκης καὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ ἰδιο-
χείρου ἐκείνου, ὅστις ἡσφαλίσατο δοῦναι τι εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας,
καὶ καρπὸν καὶ τόκους ἀπαιτεῖται. (Νεαρά 131 κεφ. 12. Ῥο-
παὶ κεφ. 19 § 7).

Μ. Ὁ ἀναβαλὼν νὰ καταβῇ τὸ εὐσεβὲς κληροδότημα ἕξ μῆνας ἀπὸ
τῆς ἐμφανείας τῆς διαθήκης καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ἰδιοχείρου ἐγγρά-

φου ἐκείνου, ὅστις ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ τι εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας, ἀπαιτεῖται καὶ καρπὸν καὶ τόκους.

46. Ἐντὸς ἐνιαυτοῦ εἰ μὴ δοθῇ τὸ καταλειφθὲν εὐαγεῖ οὔλῳ, διπλοῦν ἀπαιτεῖται. (πρόλ. Ν. 46 πρ § 1 καὶ 7 Κωδ. 1. 3 (de episc. et clericis). § 19 καὶ 26 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus). Ῥωμαί κερ. 24 § 41).

Μ. Ἐὰν τὸ ἀφεθῇ (λόγῳ κληροδοτήματος) εἰς εὐαγὲς κατὰστημα δὲν δοθῇ ἐντὸς ἔτους, ἀπαιτεῖται διπλάσιον.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'. — Περὶ ἐπιτρόπων, κουρατόρων καὶ διοικητῶν.

1. Ἐπιτροπὴ ἐστὶ δικαίον τι καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρως κεραλῆς διδομένη καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινουμένη ἢ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς ἢ διὰ τὸ τῆς εὐπραγίας ἀήθες ἐπιτετραμμένη. (Ν. 1 πρ. Πανθ. 26 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII

Μ. Ἐπιτροπεία εἶναι δικαίωμα καὶ ἐξουσία διδομένη ἐπὶ ἐλευθέρως κεραλῆς καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπινουμένη ἢ διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἡλικίας ἢ διὰ τὴν ἀπειρίαν τῆς διοικήσεως τῶν πραγμάτων ἐπιτετραμμένη.

2. Ὁ ἐξ ἀναζητήσεως ἀρχόντων δοθεὶς ἐπίτροπος ἢ κουρατωρ εἴωθε ταῦτα ἐπιζητεῖσθαι, εἰ εὐπορὸς ἐστίν, εἰ σώρων τὸν βίον, εἰ ἔχει ἐνέχυρα βίου, τουτέστι παῖδας· ὁ γὰρ παῖδας ἔχων οἶδεν, ὅπως δεῖ προσφέρεισθαι τοῖς ὀρφανοῖς, ὅτι εἰς τάξιν δίδεται πατὴρ, καὶ εἰ στοργὴν ἔχει πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην. (Θεοπρ. Εἰσ. 1. 24 (de satisfactione tutorum).

Μ. Ὁ ἐξ ἀναζητήσεως τῶν δικαστῶν δοθεὶς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν εἰθίσται νὰ ἐρευνᾶται, ἂν ᾖ εὐπορὸς, ἂν ᾖ σώρων τὸν βίον καὶ ἂν ἔχῃ ἐνέχυρα ζωῆς, τουτέστι τέκνα, διότι ὁ ἔχων τέκνα γινώσκει πῶς δεόν νὰ προσφερῇται πρὸς τὰ ὀρφανὰ, ὡς διδόμενος πρὸς αὐτὰ ἀντὶ πατρός, καὶ προεῖτι ἂν ἔχῃ στοργὴν πρὸς τὴν πατρίδα αὐτοῦ.

3. Ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδεται καὶ δίδεται τότε, ὅταν τελευτήσωσιν οἱ γονεῖς καὶ ἀφῇσωσιν ἀνῆλικους παῖδας καὶ ἐπιτρόπους τούτοις οὐκ ἐπιστήσωσι· καὶ λέγεται ὁ παρὰ τοῦ δικαστοῦ διδόμενος, ὡς ἐδηλώθη, ἐπίτροπος Λεγιτῖμος, ὅπερ ἐστὶ παρὰ τοῦ νόμου δοθεὶς ἡγουν τῶν κατὰ νόμους δικαζόντων κριτῶν (λέγεις γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς νόμους κατονομάζουσιν). Ἡγουν παρὰ τοῦ δικαστοῦ δίδεται ὁ ἐπίτροπος ἢ παρὰ τοῦ πατρός ἢ τῆς μητρός· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ εἰς τοὺς γνησίους υἱοὺς ὡς κυρίως ἐξουσιαστής ὑπάρχων αὐτῶν δύναται καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκληρονόμους γράφων τοὺς παῖδας ἐπιτρόπους τούτων ποιεῖν· ἡ δὲ μήτηρ ὅτε μὲν κληρονομίαν ἀφίησι τοῖς υἱοῖς, τότε μόνον ἄδειαν ἔχει ἀφιέναι τού-

ταῖς καὶ ἐπιτρόπους, ἀλλ' οὐδὲ τότε ἀπλῶς, εἰ μὴ ὁ δικαστὴς ἐξετάσῃ τοῦτο καὶ στέρξῃ. (1) (N. 4 καὶ N. 10 § 2 καὶ N. 27 πρ. Πανδ. 26. 2 (de test. tutela). N. 13 § 5 Πανδ. 27 1 (de excus.). N. 9 Κωδ. 5. 34 (qui dare tutores). N. 9 Κωδ. 5. 31 (qui petant tutores). N. 4 Κωδ. 5. 36 (in quibus casibus tutorem). Μικρὸν Ε. λγ'. λ0').

Μ. Ὁ ἐπίτροπος ἢ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δίδεται τότε, ὅταν ἀποθάνωσιν εἰ γονεῖς καταλιπόντες ἀνήλικα τέκνα καὶ δὲν διορίσωσιν ἐπίτροπους αὐτῶν, λέγεται δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ διοριζόμενος, ὡς ἐδηλώθη, ν ὁ μὲν οὖν ἐπίτροπος, δηλονότι ὑπὸ τοῦ νόμου δοθεὶς ἦται τῶν κατὰ τοὺς νόμους δικαζόντων δικαστῶν. Ὁ ἐπίτροπος λοιπὸν δίδεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός· ἀλλ' ὁ μὲν πατὴρ ὡς κυρίως ἐξουσιαστὴς τῶν γνησίων τεκνῶν ὑπάρχων δύναται καὶ κληρονόμους καὶ ἀποκλήρους γράσειν τὰ τέκνα νὰ καθιστῇ ἐπιτρόπους αὐτῶν· ἡ δὲ μήτηρ, ὅταν καταλιμπάνῃ κληρονομίαν εἰς τὰ τέκνα, τότε μόνον ἔχει ἄδειαν νὰ ὀρίξῃ καὶ ἐπιτρόπους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει ἀνάγκη, ὁ δικαστὴς νὰ ἐξετάσῃ καὶ ἐγκρίνῃ τοῦτο.

4. Καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καλῶς καταλιμπάνει ἡ μήτηρ ἐπίτροπον τῇ κοινῇ τέκνῳ (2) (N. 1 Κωδ. 8. 47 (de patria potestate)).

Μ. Καὶ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς καλῶς ἡ μήτηρ διορίζει ἐπίτροπον εἰς τὸ κοινὸν τέκνον.

5. Κωφὸς καὶ ἄλαλος οὐκ ἐπιτροπεύει. (3) (N. 1 § 2 καὶ 3 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βατ. XXXVII. 1. 1).

Μ. Κωφὸς καὶ ἄλαλος δὲν ἐπιτροπεύει.

(1-2) Καὶ κατὰ τὸν νέον περὶ ἐπιτροπέας νόμον (ἀρθρ. 10—22) ἡ ἐπιτροπεία πηγάζει 1) ἐκ τοῦ νόμου (ἢ τῆς μητρός καὶ τῶν ἀνιόντων), 2) ἐκ τῆς βουλῆσεως τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός, 3) ἐκ τοῦ δικαστικοῦ διορισμοῦ. Ἀλλὰ κατ' αὐτὸν ἡ μήτηρ μετέχει κατὰ τι καὶ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας α') ὡς νόμιμος ἀναπληρωτὴς τοῦ πατρὸς κωλυομένου νὰ ἀσκήσῃ αὐτήν (λόγῳ φρενεσθλαβείας ἢ νομίμου ἀπαγορεύσεως), β') ὡς δυνάμει τοῦ νόμου ἐπιμαρτυρουμένη τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ὁρφανοῦ πατρὸς τέκνου αὐτῆς, γ') ὡς δικαιουμένη νὰ χειραφετήσῃ τὰ ὁρφανὰ πατρὸς τέκνον. Χωρεῖ δὲ δυνάμει μὲν τοῦ νόμου ἡ ἐπιτροπεία τῆς μητρός, θανόντος τοῦ πατρὸς ἢ ἀπολέσαντος τὴν ἐξουσίαν. Διορισμὸς δὲ ἐπιτρόπου δύναται νῦν νὰ γίνῃ οὐ μόνον ἐκ διαθήκης, ἀλλὰ καὶ ἐκ δηλώσεως τῆς βουλῆσεως ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου (ἀρθρ. 17). Προσθετέον δὲ ὅτι τὴν νόμιμον τῆς μητρός ἐπιτροπείαν δὲν δύναται νὰ ἀναιρέσῃ ὁ πατὴρ, διορίζων ἄλλον ἐπίτροπον. Ἡ δὲ μήτηρ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ διορίσειν ἐπίτροπον μόνον ὅτε ἀνασκεῖ καὶ πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ ἀναπληροῖ κατὰ τοῦτο τὸν πατέρα.

(3) Περὶ τῶν λόγων τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς παραιτήσεως προνοεῖ ὁ νέος ἡμῶν νόμος περὶ ἐπιτροπέας (ἀρθ. 34—48). Ἐν τοῖς λόγοις δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς περιλαμβάνεται καὶ τὸ χρόνιον νόσημα, εἶεν καὶ ἡ κώφωσις.

6. Προσώπῳ ἢ ἐπιτροπῇ καὶ οὐ πράγματι δίδεται. (N. 14 Πανδ. 2 26. (de testam. tutela). XXXVII. 2. 13).

M. Ἡ ἐπιτροπεία δίδεται εἰς πρόσωπον καὶ οὐχὶ εἰς πρᾶγμα.

7. Ὅτι ἡ ἐπιτροπῇ εἰς κληρονόμους οὐ παραπέμπεται. (N. 16 § 1 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 17).

M. Ἡ ἐπιτροπεία δὲν παραπέμπεται εἰς τοὺς κληρονόμους.

8. Δῆλῳ πράγματι ἡ αἰτία ἐπίτροπος ἐν διαθήκῃ οὐ δίδεται, οὔτε ὑπεξηρημένων πραγμάτων· ἀλλ' εἰ καὶ οὕτω δοθῇ, πᾶσα ἡ δόσις ἀκυροῦται· προσώπῳ γάρ καὶ οὐ πράγματι ἡ αἰτία δίδεται ὁ ἐπίτροπος. (**) (N. 12 N. 13 καὶ N. 14. Πανδ. 26. 2 de test. tutelaj. Βασ. XXXII. 2. 11-13).

M. Ἐπίτροπος διὰ διαθήκης δὲν δίδεται ἐπὶ ὠρισμένου πράγματος ἢ αἰτίας (δηλονότι δὲν δίδεται ἐπίτροπος δι' εἰδικὴν διαχείρισιν ἢ αἰτίαν), οὔτε ἐξαιρουμένων τινῶν πραγμάτων. Ἐάν δὲ δοθῇ οὕτω, πᾶσα ἡ δόσις ἀκυροῦται (θεωρεῖται δηλαδὴ ἄκυρος ὁ οὕτω γινόμενος διορισμὸς ἐπιτροπῆς) διότι ὁ ἐπίτροπος εἰς πρόσωπον καὶ οὐχὶ εἰς πρᾶγμα ἢ αἰτίαν δίδεται.

9. Ἐπιτροπεύονται κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον ἐλεύθεροι οὐ βαρυνθεῖν ἤτοι ἐκδικεῖν ἑαυτοὺς διὰ τὴν ἡλικίαν μὴ θυνάμενοι. (N. 1. πρ. Πανδ. 26. 1 (de tutelis). § 1 Εἰσγγ. 1. 13 (de tutelis). Γαλλίου Ἀττικῶν Νυκτῶν βιβλ. ε' κεφ. 19. N. 30

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον οὕτως ὁ Βέσσης ἡρμήνευσεν· τὴν μὲν ἐπιτροπὴν τὴν ἔχουσαν ὄφρανος καὶ ὑποκαταστάτους κληρονόμους μὴ παραπέμπεται μετὰ τὸν τοῦ ἐπιτρόπου θάνατον εἰς κληρονόμους· ἀλλ' ἡ εἰς συνεπιτροπὸν αὐτοῦ εἰ περιεστὶν ἢ παρὰ τοῦ Κοιταίσταρος κοινῶς τοῖς ὄφρανοις δοθήσεται. Τὴν δὲ ἐπιτροπὴν τὴν μόνον ψυχικὴν διανομὴν καὶ ἐλευθερίαν ἔχουσαν καὶ λήγата ταύτην καὶ εἰς κληρονόμους παραπέμπεται, ὥστ' ἐκπληρωθῆναι παρ' αὐτῶν τὰ ἐνδέοντα.

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Τοῦτο τὸ κεφάλαιον οὕτως ἡρμήνευσεν ὁ Μάγιστρος· ὅτι πάντα τὰ νόμιμα τὰ περὶ ἐπιτροπῶν περὶ ἐκείνων φασὶν, οἵτινες ἐπιτροπῇ ἀνθρώποις δίδονται· καὶ οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ἐν καὶ μόνον νόμιμον μὴ διαλαμδάνον καὶ περὶ ἀνθρώπων· καὶ ὅτε ἐστὶ καὶ ὑπόκειται ἀνθρώποις, οὐ δοῦναι δοθῆναι τοῦτ' ἐπίτροπος ἐπὶ αἰτίᾳ· οἷον ἔστω ὁ θεῖνα ἐπίτροπος τοῦ παιδὸς μου, ἵνα μόνον διδάξῃ αὐτὸν τὰ μὲν πράγματα καὶ ἐπὶ τῆδε ἢ τῆδε τῇ δίκῃ ἢ δικαίῳ πράγματι· οἷον ἔστω ὁ θεῖνα ἐπίτροπος τοῦ υἱοῦ μου ἐπὶ τοῖς κινήτοις ἢ ἀκινήτοις πράγμασι· ταῦτα γὰρ οὐ κρατοῦσι γινόμενα, διεπόκειται ἀνθρώποις· προσώπῳ γάρ ἡ ἐπιτροπὴ καὶ οὐ πράγματι δίδεται· οἷον τοῦ ἀνθρώπου δίδεται ἐπίτροπος, ὥστε δικαιοῖν πάντα τὰ τοῦτου καλῶς, οὐχὶ τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ δίδεται ἐπίτροπος, ὥστε τὰ μὲν ἔχειν ἐξουσίαν δικαιοῖν, αὐτοῦ δὲ τοῦ ἀνθρώπου μὴ φροντίζειν. Ἐνθα δὲ οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος ἐν διαθήκῃ, οἱ διδόμενοι ἐπιτροπῇ, καὶ τε μερικοὶ ὥσι καὶ τε καθόλου, δικαιοῦσι, καθῶς προσταγῶσιν· οὐ γὰρ πρόσωπον ὑπόκειται ἐνταῦθα, ἵνα κρατήσῃ τὸ λέγον νόμιμον· προσώπῳ δὲ καὶ οὐ πράγματι δίδεται ἡ ἐπιτροπὴ.

Πανδ. 26. 7 (de admin.) § 6 Είσηγ. 1. 20 (de atiliano tutore).

Μ. Ἐπιτροπεύονται κατὰ τὸν πολιτικὸν νόμον αἱ ἐλευθεροί, οὔτινες δὲν δύνανται διὰ τὴν ἡλικίαν νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς.

10. Ἐὰν ἔχη δίκην πρὸς τὸν ἐπίτροπον ὁ ὄρφανός, ἀναγκάζεται αἰτεῖν ἑαυτῷ κουράτωρα. (1) (N. 3 § 2 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασιλ. XXXVII. 1. 3. N. 5 Κωδ. 5. 44 (de in litem dando). § 3 Είσηγ. 1 21 (de auctoritate tutorum).

Μ. Ἐὰν ὁ ὄρφανός ἔχη δίκην πρὸς τὸν ἐπίτροπον, ἀναγκάζεται νὰ αἰτῇ ὑπὲρ ἑαυτοῦ κηδεμόνα.

11. Καὶ τῷ ἀλλάτῳ δίδεται ἐπίτροπος. (N. 6 πρ. Πανδ. 26. 1 (de tutelis). N. 8 § 2 Πανδ. 26. 5 (de tut. et curat). Πρωγ. 36. 3).

Μ. Ἐπίτροπος δίδεται καὶ εἰς τὸν ἑταλον.

12. Τῷ υἱῷ τοῦ αἰχμαλώτου ἐπίτροπος οὐ δίδεται, ἀλλὰ τῇ εὐσίᾳ κουράτωρ· ὑποστρέφοντας γὰρ τοῦ πατρός, γίνεται αὐτοῦ ὑπεξούσιος, ὥς εἰ μὴδέποτε ἡχμαλωτίσθη. (2) (N. 12 § 4 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 6).

Μ. Ἐπίτροπος δὲν δίδεται εἰς τὸν υἱὸν τοῦ αἰχμαλώτου, ἀλλὰ κηδεμὼν διὰ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, διότι, ὑποστρέφοντας τοῦ πατρός, γίνεται ὑπεξούσιος αὐτοῦ, ὥς εἰ οὐδέποτε ἡχμαλωτίσθη.

13. Καὶ τῷ ἔχοντι ἐπίτροπον νοσεύοντα ἢ γέροντα δίδεται κουράτωρ ἢ ἐξ αἰτήσεως δηλαδὴ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ ἐξ αἰτήσεως τοῦ ἀνήδου, ὅστις κουράτωρ διοικητὴς πραγμάτων ἐστὶ μᾶλλον· καὶ ὁ λεγόμενος βοηθὸς κινδύνῳ τῶν ἐπιτρόπων διὰ τοῦ ἄρχοντος προχειρίζεται. (3) (N. 13 πρ. Πανδ. 26 1 (de tut.). Βασ. XXXVII. 1. 10).

(1) Κατὰ τὸν νεώτερον περὶ ἐπιτροπείας νόμον παρὰ παντὶ ἐπιτρόπῳ διορίζεται παρεπίτροπος, οὗ ἔργον καὶ ἡ ἀναπλήρωσις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπιχειρήσιν πράξεων, καθ' ὥς τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνηλίκου συγκροῦνται πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου (ἀρθ. 23).

(2) Παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ ἀρθρον 10 τοῦ νόμου περὶ ἐπιτρ. εἰάν ὁ πατὴρ ἀπελίσσῃ τὴν ἐξουσίαν ἢ κηρυχθῇ ἄφαντος, ἀναλαμβάνει αὐτοδικαίως τὴν ἐπιτροπείαν ἢ μήτηρ· εἰάν δὲ κωλύηται προσωκαίρως ὁ πατὴρ νὰ ἀσκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, ἀναπληροῖ αὐτὸν ἐντελῶς ἡ μήτηρ.

(3) Κατὰ τὸν νέον περὶ ἐπιτρ. νόμον ἐπιτηρεῖ μὲν τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἀναπληροῖ αὐτὸν ἐν αἷς ὑποθέσεσι συγκροῦνται τὰ τοῦ ἀνηλίκου συμφέροντα πρὸς τὰ τοῦ ἐπιτρόπου ὁ παρεπίτροπος (ἀρθ. 23)· ἀλλ' οὐδαμῶς δύναται νάναιμιχθῇ εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ ἐπιτρόπου· προκαλεῖ δὲ τὸν διορισμὸν νέου ὀριστικοῦ ἐπιτρόπου, εἰάν ὁ ἐπίτροπος καταστῇ ἄφαντος, ἀναχωρήσῃ ἢ καταστῇ ἀνίκανος, ἢ καὶ προσωρινῶς ἐν ἀνάγκῃ.

Μ. Καὶ εἰς τὸν ἔχοντα ἐπίτροπον ἀσθενῇ ἢ γέροντα δίδεται κηδεμὼν ἢ κατ' αἰτησὶν τοῦ ἐπίτροπου ἢ κατ' αἰτησὶν τοῦ ἀνήδου, ὅστις κηδεμὼν εἶναι μᾶλλον διοικητικῆς πραγμάτων· καὶ ὁ λεγόμενος βοηθὸς ἐν καιρῷ κινδύνου τῶν ἐπίτροπων ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ προχειρίζεται.

14. Ἰστέον ὅτι ὁ ἐπίτροπος ἀνήθοις μόνον δίδεται, οὐδαμῶς δὲ καὶ ἐρφήθοις· ὁ δὲ κουράτωρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν ἐρφήθοις, ἐστὶ δὲ ποτε καὶ ἀνήθοις. (1) (N. 1 πρ. Πανδ. 26. 1 (de tutelis) πρ. Εἰσηγ. 1. 13 (de Intelis). § 6 Εἰσηγ. 1. 20 (de Atiliano tutore) καὶ N. 15. N. 16 καὶ N. 25 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). N. 9 § 9 Πανδ. 26. 7 (de administratione). N. 9 Πανδ. 26. 10 (de suspectis tutoribus). N. 14 § 3 Πανδ. 46. 3 (de solutionibus).

Μ. Γνωστὸν ἔστω ὅτι ὁ ἐπίτροπος δίδεται μόνον εἰς ἀνήθους, οὐδέποτε δὲ εἰς ἐρφήθους· ὁ δὲ κηδεμὼν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν εἰς ἐρφήθους, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς ἀνήθους.

15. Δίδεται κουράτωρ καὶ καθολικῶς χωρὶς τίνος προσδιορισμοῦ καὶ εἰδικῶς ἐπὶ τινὶ ὑπόθεσιν· ὡς ὅταν ἀνῆλιξ ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος κουράτωρα λάβῃ τινὰ ἐπὶ τῷ ἀντιλαδέσθαι καὶ βοηθῆσαι αὐτῷ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὥσπερ ἀντ' αὐτοῦ χρηθῆναι μετὰ τοῦ ἀντιδίκου. (N. 8 Πανδ. 46. 6 (rem pupilli). N. 7 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). § 2 Εἰσηγ. 1. 23).

Μ. Δίδεται κηδεμὼν καὶ γενικῶς ἀνευ τίνος προσδιορισμοῦ καὶ εἰδικῶς διὰ τινὰ ὑπόθεσιν· καθὼς ὅταν ἀνῆλικος ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος λάβῃ τινὲς κηδεμὼνα, ἵνα συνεργήσῃ καὶ βοηθήσῃ αὐτῷ εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ὡσαύτως χρηθῇ ἀντ' αὐτοῦ (ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ) μετὰ τοῦ ἀντιδίκου.

16. Ὁ ἐπαρχος καὶ ὁ ἄρχων καὶ ὁ πρὸς καιρὸν ἐπιτραπέης ἐπαρχίας διοικῆτιν, ἴσως τοῦ ἄρχοντος ἀποθανόντος, ἐπιτρόπους θύνανται δίδοναι. (2) N. 1 πρ. Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). Βασ. XXXVII. 5.) 1.

*Ἄλλ' ἐπὶ πράξεων, καθ' ἃς τὰ συμφέροντα οὐχὶ ἐπίτροπου ἀλλὰ τοῦ πατρὸς συγκρούονται πρὸς τὰ τοῦ ὑπεξουσίου ἀνῆλικου τέκνου, διορίζεται προσωρινὸς εἰδικὸς ἐπίτροπος πρὸς ἀντιπροσώπουσιν τοῦ ὄρφανου (ἀρρ. 9).

(1) Ταῦτα πάντες οἱ ἀνῆλικοι ὑποβάλλονται εἰς ἐπιτροπείαν, εἰς κηδεμονίαν δὲ ὑποβάλλονται οἱ χειραφετηθέντες ἀνῆλικοι.

(2) Παρ' ἡμῶν τὸ δικαστήριον τῶν Πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας τοῦ ἀνῆλικου διορίζει μόνον ἐπίτροπον, ἐπιμελεῖα τῶν συγγενῶν, τῶν ἐχόντων συμφέρον, ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (Πολ. ἀρρ. 641 ἐπ.), οὐδέποτε δὲ ἄλλη τις ἀρχή. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, ὅσκις δὲν ὑπάρχει μήτηρ ἢ ἐπίτροπος ἐκ τελευταίας βουλήσεως ἢ ἐκ τοῦ νόμου ἢ ὁ ὑπάρχων ἀπηλλάγη, παρητήθη ἢ ἐπαύθη.

Μ. Ὁ ἑπαρχὸς καὶ ὁ δικαστὴς καὶ ὁ πρὸς καιρὸν ἐπιτροπεὶς διοίκησιν ἐπαρχίας, ἀποθανόντες τυχὸν τοῦ δικαστοῦ, δύνανται νὰ δίδωσιν ἐπιτρόπους.

17. Οἱ στρατηγεὶ πάντες ἐπιτρόπους διδόνασιν, ἀλλὰ μόνον τοὺς ὄντας ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν ἢ τῶν ὑπ' αὐτάς ἀγρῶν. (1) (N. 3 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curatoribus). Βασ. XXXVII. 5. 3).

Μ. Πάντες εἰ προστώτες δίδουσιν ἐπιτρόπους, ἀλλὰ μόνους τοὺς ὄντας ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν ἢ τῶν ὑπ' αὐτάς τόπων.

18. Ὅπου ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπή, πλην γυναικός. (2) (N. 73 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 73).

Μ. Ὅπου ἡ κληρονομία, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπιτροπεία, ἐκτὸς τῆς γυναικός (ἥτις δὲν δύναται δηλαδὴ νὰ διατελέσῃ ἐπιτροπὸς, καίτοι ἔχουσα κληρονομικά δικαιώματα).

19. Προτιμῶνται: τῶν θηλειῶν εἰ ἄρρενες πρὸς τὰς ἐπιτροπὰς τελείας ἡλικίας ὑπάρχοντες, εἰ μὴ ἄρα μήτηρ ἢ μάμμη πρόσκειται: αὗται γὰρ προσκαλοῦνται εἰς τὸ ἐπιτροπεύειν προτιμώμεναι πάντως ἐπιτροπεύειν ὀφείλοντος, ἐξηρημένων μόνων τῶν κατὰ διαθήκην ἐσθέντων. Ὁ πλησιέστερος αὐτῶν συγγενὴς ἐπιτροπεύει: εἰ δὲ πολλοὶ τὸν αὐτὸν ἐπέχουσιν βαθμὸν, ὁμοῦ πάντες ἐπιτροπεύουσιν. (3) (Νεαρά 118 κερ. 5. Προχ. 36. 8).

Μ. Οἱ ἄρρενες ἐνήλικοι προτιμῶνται τῶν θηλειῶν εἰς τὰς ἐπιτροπείας, ἐκτὸς ἐάν ὑπάρχῃ μήτηρ ἢ μάμμη: διότι αὗται καλοῦνται εἰς τὴν ἐπιτροπείαν προτιμώμεναι πάντως ὀφείλοντος νὰ ἐπιτροπεύῃ, ἐξαιρέσει μόνον τῶν καταλειφθέντων διὰ διαθήκης. Ὁ πλησιέστερος αὐτῶν συγγενὴς ἐπιτροπεύει: εἰ δὲ πολλοὶ ἔχουσιν τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ἔλοι ἐπιτροπεύουσιν ὁμοῦ.

20. Ἄδεια ἔσται ταῖς μητράσιν ἐπιτροπεύειν τῶν παιδῶν, οὐκ ἀκριβεῖς δὲ καὶ αὐτάς ποιεῖν ἀπογραφὴν, παρόντος καὶ ἀκριβὰ ἢ ἢ ἐπὶ τούτων φροντίς ἐπιτέτραπται. (4) (Νεαρά 94

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι αὕτη αὕτη ἢ § 65 τοῦ τίτλου η' τοῦ παρόντος βιβλίου.

(3) Καὶ κατὰ τὸν νέον νόμον (ἄρθρ. 19 — 21) ἐν ἐλλείψει τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός ἢ τῆς ἐκ τελευταίας βουλήσεως, ἡ ἐπιτροπεία περιέρχεται εἰς τὸν πάππον (προτιμώμενον τοῦ πρὸς πατρός) καὶ ἐν ἐλλείψει πάππου εἰς τὴν μάμμην, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν καὶ τοὺς ἀπωτέρω ἀνιόντας. Ἀλλ' οὔτε διὰ διαθήκης, οὔτε ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δύνανται νὰ διορισθῇ ἐπιτροπὸς ἄλλη γυνή.

(4) Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νέον νόμον (τροποποιήσαντα ἐν πολλοῖς τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμ. Νόμου) ἐδόθη πολλῶν μείζων ἐξουσία εἰς τὴν μητέρα, διότι α') μὲν ὅσοις ὁ πατὴρ ἀδυνατεῖ νὰ ἐνασκήσῃ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ὡς παθὼν τὰς ῥένας ἢ ὡς νομίμως ἀπαγορευθείς, ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιτροπείαν ἢ τῆς μητρός, ἀναπληροῦσα αὐτὸν ἕως τῆς ἰσότητος αὐτοῦ ἢ τῆς

738 ΠΕΡΙ ΕΠΙΤΡ. ΚΟΥΡΑΤΟΡ. ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ
κεφ. 1 καὶ 2. Νεαρά 22 κεφ. 40 πρ. Νεαρά 155). Σύνταξις
XXXVII. 12. 1).

Μ. Ἐχουσιν αἰτιαν αἱ μητέρες νὰ ἐπιτροπεύωσι τὰ τέκνα, καὶ αὐταὶ
δὲ νὰ συντάττωσιν ἀπογραφὴν μετ' ἀκριβοείας, παρόντος καὶ γραφίως ἐπι-
τετραμμένου τὴν ἐπὶ τούτων φροντίδα.

21. Ὅτι ἡ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων τοῦ τελευτήσαντος παρα-
τοῦ ἐπιτρόπου ἢ τοῦ κληρονόμου εἴσω τριῶν μηνῶν μετὰ τὴν τε-
λευτήν ὀφείλει γίνεσθαι. (1) (N. 7 πρ. Πανδ. 26. 7 (de admi-
nistratione). N. 27 Κωδ. 1. 4. (de episcopali audientia).
N. 13 Κωδ. 5. 51 (arbitrium tutelae). N. 7 § 6 Κωδ. 5. 70
(de curatore furiosi). N. 24 Κωδ. 5. 37 (de admin. tu-
torum). N. 6 Θεοδ. Κωδ. 3. 30 (de adm. et periculo).

Μ. Ἡ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀποθανόντος ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ
τοῦ κληρονόμου δεόν νὰ γίνηται ἐντὸς τριῶν μηνῶν μετὰ τὸν θάνατον.

22. Ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ οὐ συγχωροῦνται κατὰ
τινα τρόπον ἐπιτροποὶ ἢ κουράτωρες γίνεσθαι. (2) (Νεαρά 123
κεφ. 5).

Μ. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοὶ δὲν συγχωρεῖται κατ' οὐδένα τρόπον νὰ
γίνωνται ἐπιτροποὶ ἢ κηδεμόνες.

23. Ἡ δὲ 18' Νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος καὶ ἐπιτροπεύειν τοὺς
μοναχοὺς καὶ κληρικοὺς φησιν, ἀπείργεσθαι δὲ οἰκονομίας καὶ
προστασίας ὀρφανῶν φησὶ γὰρ τοὺς θεωριλεστάτους ἐπισκόπους
ἢ μοναχοὺς ἐπιτρόπους ὀρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἔξεταστὰς ἢ
κουράτωρας οὐδεθόποτε προσώπου δι' ἑαυτῶν γίνεσθαι οὐ συγχω-
ροῦμεν· ἐπιτροπεύειν δὲ τῶν ὑπὲρ ψυχῆς ὀφειλόντων διδόνθαι

ἀρσεως τῆς ἀπαγορεύσεως· ἀναλαμβάνει δὲ διαρκῶς αὐτήν, δοάκις ἀπέλκει
ἢ ἀπώλεσιν ὀριστικῶς τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ὡς π. χ. δυνάμει καταδίκης
ἐνεκὸν αἰμομιξίας ἢ ἐκπύργηθι ἄφαντος· 6') δὲ δύναται μὲν ὁ πατὴρ πρὶν
τοῦ θανάτου αὐτοῦ νὰ περιορίσῃ τὴν ἐξουσίαν τῆς μητρός ὡς μελλούσης
ἐπιτρόπου διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιο-
γράφου, ὀρίζων τὰς πράξεις, καθ' ἃς ἡ μήτηρ χεῖρζει τῆς συναινέσεως συμ-
βούλου καὶ διορίζει τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδέποτε νὰ ἀτερῇσῃ αὐτὴν τῆς ἐπιτρο-
πείας. (Ἰδε ἀρθρα 10 — 16 νόμου περὶ ἐπιτρ. ἐν σελ. 811 6' ἐκδόσεως 1'
τόμου Δικ. Νόμων). Σημειωτέον προσέτι ὅτι καὶ τανῦν ὁ ἐπιτρόπος ὀφείλει
κατὰ πρῶτον νὰ ἀπογράψῃ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀνηλίκου, θανόντος τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ. (N. περὶ ἐπιτρ. ἀρθρ. 59 Πολ. Δικον. ἀρθρα 1060 ἐκ.). Ἀλλ' αἱ
τοῦ Βυζ. νόμου διατυπώσεις τῆς ἀπογραφῆς ἀρροῦσι παρ' ἡμῖν, ὅτε περὶ
αὐτῶν περιέχοντος ἰδίους ὁρισμοὺς τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου (ἀρθρ.
1071 ἐκ.).

(1) Ὁ νέος νόμος δὲν ὀρίζει προθεσμίαν.

(2) Αἱ διατάξεις αὗται ἰσχύουσιν ὡς συνάψουσιν καὶ πρὸς τοὺς ἐκκλη-
σιαστικοὺς κανόνας καὶ τὸν νεώτερον περὶ ἐπιτροπείας νόμον.

καὶ διοικεῖν προσκαλουμένους οὐ κωλύομεν· καὶ γὰρ τοῖς ἀρχιερεῦσι μᾶλλον ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων ἱλασμός ἀφιέρωται. (1) (N. 7 Kωδ. 5. 54 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 36).

Μ. Ἡ δὲ λδ' νεαρά τοῦ κυροῦ Λέοντος λέγει, ὅτι καὶ οἱ μοναχοὶ καὶ κληρικοὶ ἐπιτροπεύουσιν, ἀποτρέπονται ὅμως τῆς διοικήσεως καὶ προστασίας τῶν ὁρφανῶν· διότι λέγει ὅτι δὲν συγχωροῦμεν οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἢ μοναχοὶ νὰ γίνωνται ἀφ' ἑαυτῶν ἐπίτροποι ὁρφανικῶν πραγμάτων καὶ ἐξεταστὰὶ ἢ κηδεμόνες οἰουδήποτε προσώπου· δὲν ἐμποδίζομεν ὅμως προσκαλούμενοι νὰ ἐπιτροπεύωσιν εἰς ὅσα ὀφείλουσι νὰ δίδωνται ὑπὲρ ψυχῆς καὶ νὰ διοικῶσι τὰντα· διότι εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς μᾶλλον ἀφιέρωθῃ ἢ ἐξελίσσῃ ὑπὲρ τῶν πλημμελημάτων.

23. α'. Ὅτι ἐκ συνηθείας ἐπὶ τετραετίαν ἔχουσιν ἀνάγκη οἱ ἐπίτροποι παρακατέγειν τὰ πράγματα τοῦ τελευτήσαντος διὰ τὰς ἰσως ἀναφυσμένας ἐνοχάς. (2) (Πεῖρα 16. 2).

Μ. Κατὰ συνήθειαν ἐπεκράτησεν, ὅτι οἱ ἐπίτροποι ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἔχουσιν ἀνάγκη νὰ κρατῶσι τὰ πράγματα τοῦ ἀποθανόντος διὰ τὰς ἰσως ἀναφυσμένας ἐνοχάς.

23. β'. Δούλος ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ οὐ δύναται δοθῆναι. (N. 7 Kωδ. 5. 34 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 36).

Μ. Δούλος ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν δὲν δύναται νὰ δοθῇ.

24. Οἱ ἀγαθοὶ τρόποι ἀξιопιστότεροί εἰσι πρὸς ἐπιτροπὴν καὶ οὐσίας καὶ ἀξιώματος. (N. 24 § 5 Πανδ. 26. 5 (de tutoribus et curat. datis). Βασ. XXXVII. 5. 20).

Μ. Τὸ χρηστὸν ἥθος εἶναι ἀξιопιστότερον πρὸς ἐπιτροπείαν καὶ περιουσίας καὶ ἀξιώματος.

25. Ἄδελφος ἐπίτροπος ἐν διαθήκῃ οὐ δίδεται. (N. 20 πρ. Πανδ. 26. 2 (de testament. tutela). Βασ. XXXVII. 2. 18).

Μ. Ἄδελφος ἐπίτροπος διὰ διαθήκης δὲν δίδεται.

26. Ὁ ἐνοπλὸν στρατείαν στρατευόμενος οὐδὲ ἐπίτροπος οὐδὲ κουράτωρ δύναται δοθῆναι. (N. 4 Kωδ. 5. 34 (qui dare tutores). Βασ. XXXVII. 5. 33).

Μ. Ὁ ἀστρατεύων ἐνοπλῶς οὔτε ἐπίτροπος οὔτε κηδεμὼν δύναται νὰ δοθῇ.

27. Ἐπίτροπός ἐστιν ὁ διδόμενος ἀνήβοις παισὶ καὶ διοικῶν τὰ ἐκεῖνων, ἄχρις οὗ ἐπιβῶσι τῆς ἐφηβότητος· κουράτωρ δὲ ὁ διδόμενος ἀφ' ἡλικίας καὶ πένησι διοικῶν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ἕως οὗ πληρώσῃ τὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἑνιαυτόν. (3) (N. 1 § 2 καὶ 3 Πανδ. 26. 1 (de tutelis). Βασ. XXXVII. 1. 1).

(1) Ἰδε προηγουμένην σημείωσιν ὑπὸ παράγραφον 22.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν περιλαμβάνεται ἐν ταῖς πηγαῖς, ἀλλὰ μόνον ἐν τῇ Πείρᾳ.

(3) Ὅρα σημείωσιν ὑπὸ τὴν § 14.

Μ. Ἐπίτροπος εἶναι ὁ διδόμενος εἰς ἀνηθα τέκνα καὶ διοικῶν τὰ πράγματα αὐτῶν, ἄχρις οὗ συμπληρώσῃ τὴν ἐφημέριαν· κηδεμὼν δὲ ὁ διδόμενος εἰς ἀνήλικους καὶ ἐφήτους, διοικῶν τὴν περιουσίαν αὐτῶν ὥς οὗ συμπληρώσῃ τὸ εἰκοστὸν πέμπτου ἔτος.

28. Κωφὸς καὶ ἄλλalos ἐπίτροπος οὐ δύναται θεθῆναι. (1)

Μ. Κωφὸς καὶ ἄλλalos δὲν δύναται νὰ θεθῇ ἐπίτροπος.

29. Κουράτωρ πατὴρ οὐ δύναται καταλιπεῖν τοῖς ἑαυτοῦ παισίν. (2) (N. 6 Κωδ. 2. 19 (de neg. gestis). Βασ. XVII. 2. 6).

Μ. Κηδεμὼν ὁ πατὴρ δὲν δύναται νὰ καταλίπῃ εἰς τὰ ἑαυτοῦ τέκνα.

30. Ὁ προκουράτωρ μὴ ἔστω ἡτιῶν τῶν ἑξ' ἐτῶν. (N. 1 § 3 Πανδ. 3. 1 (de postulando). Βασ. VIII. 1. 1).

Μ. Ὁ νεώτερος τῶν δεκαεπτα ἐτῶν δὲν γίνεται φροντιστής, (δηλονότι δὲν δύναται νὰ διοικῇ ὑποθέσεις καὶ νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ἐν ἰδίῳ ἢ ἐν ἀλλοτρίῳ ὀνόματι).

31. Οἱ λόγοι τοῦ κουράτωρος πρὸ τοῦ κε' ἔτους τοῦ ἀφῆλικος οὐκ ἀπαιτοῦνται, ἐφ' ὅσον ἦν κουράτωρ. (3) (N. 14 Κωδ. 5. 37 (de admin. tutorum). Βασ. XXXVIII. 9. 28).

Μ. Ἡ λογοδοσία τοῦ κηδεμῶνος, δι' ὅσον χρόνον ἦτο κηδεμὼν, δὲν ἀπαιτεῖται πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τοῦ ἀνήλικου.

32. Ἐπίτροπος ἢ κουράτωρ, εἰ μὴ ἔστιν κε' ἐτῶν ὁ ἐπίτροποςθεῖς, οὐχ υἱοθετεῖται αὐτόν. (4) (N. 17 πρ. Πανδ. 1. 7 (de adoptionibus). Βασ. XXXIII. 1. 13).

Μ. Ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν, ἐὰν ὁ ἐπίτροποςθεῖς δὲν ἦναι εἰκοσιπενταετής, δὲν υἱοθετεῖται αὐτόν.

33. Ἡ διάταξις κελεύει πάντας τοὺς ἐπιτρόπους μαίζοντας εἶναι τῶν κε' ἐτῶν. (5) (N. 5 Κωδ. 5. 30 (de legitima tutela). Βασ. XXXVII. 4. 9).

Μ. Ἡ διάταξις ἐρίζει ὅτι πάντες οἱ ἐπίτροποι δέον νὰ ᾧσι πρεσβύτεροι τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν.

34. Ἐὰν κουράτωρ ὁμολογήσῃ ρ' νομ. ὑπὲρ προικὸς τῆς

(1) Ὅρα σημειώσιν ὑπὸ τὴν § 5, ἥς σχεδὸν ἀντίγραφον εἶναι ἡ παρῶσα παράγραφος.

(2) Ὅρα τὴν ὑπὸ τὴν § 14 σημ.. Τανῶν εἰς κηδεμὼνα ὑπάγονται μόνον οἱ χειραφετηθέντες ἀνήλικοι.

(3) Ὁ κηδεμὼν τανῶν δὲν ὑποβάλλεται εἰς λογοδοσίαν, ὡς μὴ ἔχων διαχείρισιν. Ὑποβάλλεται δὲ ὁ ἐπίτροπος μόνον κατὰ τὴν περὶ ἐπίτροπείας νόμον (ἄρθ. 80 κτλ.).

(4) Ἡ διάταξις αὐτῇ ἰσχύει καὶ νῦν, ὡς καὶ παῖσαι αἱ ἐν τῷ βίῳ. δικαίῳ ἀπαγορεύσεις τῆς υἱοθεσίας, αἱ περιλαμβανόμεναι ἐν Ἀρμενοπούλῃ.

(5) Καὶ κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νεωτέρου ἡμῶν νόμου ἔχουσιν ἀπόλυτον ἀνικανότητα εἰς τὸ ἐπιτροπεύειν οἱ ἀνήλικοι.

κυρώσωμεν, καὶ χρεὺς ἀναφανέντος εὐρεθῇ μὴ ἔχουσα ταῦτα ἢ οὐσία, οὐ βοηθεῖται. (1) (N. 43 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.). Βασ. XXXVII. 7. 42).

M. Ὡς ἐάν κηδεμὼν ὑποσχεθῇ ἑκατὸν νομίσματα εἰς προῖκα τῆς κηδεμονίας, καὶ χρεὺς ἀναφανέντος εὐρεθῇ ὅτι ἡ περιουσία αὐτῆς δὲν ἔχει τοσαῦτα, δὲν βοηθεῖται.

35. Εἴ τις ὑπεύθυνον ἔχει τὸν νέον ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ, τοῦτον μὴδὲν παρίεναι παντελῶς εἰς τὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν καὶ εἰ παρὰ τῶν νόμων καλοῖτο· τί γὰρ ἂν οὐ πράξειεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ κύριος αὐτοῦ τε ὢν καὶ τῶν τοῦ ἀντιδικίου πραγμάτων γινόμενος; διὰ ταῦτα γὰρ κάκεινο νομοθετοῦμεν, ὥστε εἰ προφανέστατα δῆλός ἐστιν ὁ γινόμενος κηδεμὼν αὐτῆς ὑπεύθυνος ὢν τοῖς τοῦ νέου δικαίσις, οὐδὲ ἐκεῖνος κηδεμὼν ἐστί· μήποτε ἢ γραμματεῖον κλέψειεν ἢ ἄλλας ἀποδείξεις εὖτας ἀφανίσαι τῷ νέῳ καὶ ἡ κηδεμονία γένοιτο τούτῳ τῶν εἰσίων τούτῳ πραγμάτων ὅλθρος. (2) (Νεαρά 72 κατ. 1 καὶ Νεαρά 94 πρ.).

M. Ὡς ἐάν τις ἔχῃ ὑπεύθυνον τὸν ἀνέλικον ἢ τὰ πράγματα αὐτοῦ, οὗτος δὲν ἀναλαμβάνει πῶς τὴν κηδεμονίαν τοῦ ἀνελίκου καὶ ἐάν καλῇται ὑπὸ τῶν νόμων· διὰ τί δὲν θὰ πράξῃ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ ἔχων ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ καὶ τὸν ἀνέλικον καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ; διὰ ταῦτα καὶ τοῦτο νομοθετοῦμεν δι. εἰ προδήλως φαίνεται ὅτι ὁ γινόμενος κηδεμὼν εἶναι ὑπεύθυνος εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ νέου, οὐδὲ κηδεμὼν οὗτος δεῖον νὰ γίνηται, μήπως ἢ ἔγραψεν κλέψῃ ἢ ἄλλας ἀποδείξεις τοῦ νέου ἀφανίσῃ καὶ ἡ κηδεμονία ἀποθῇ ὅλθρος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ.

36. Ὁ ἐπίτροπος οὐ δύναται ὀφφανικὸν πρᾶγμα ἀγοράσαι· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων κυρώτωρ καὶ προκυρώτωρ. (3) (N. 34 § 7 Πανδ. 18. 1 (de contrahenda emptione). N. 5 Κωδ. 4. 38 (de contr. emptione)).

M. Ὁ ἐπίτροπος δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ ὀφφανικὸν πρᾶγμα· ὡσαύτως καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτῷ κηδεμὼν καὶ φροντιστής.

37. Ὁ ἐκ διαθήκης ἐαυτῆς ἐπίτροπος ἐξουσιαστέων ἑαυτὸν ἐκπίπτει τῶν ληγατευθέντων τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ἐάν πρὸς τιμὴν

(1) Ἡ παρούσα παράγραφος εἶναι ἀπλοῦν ἀντίγραφον τῆς § 18 τοῦ τίτλου ἀγδίου τοῦ βιβλίου Δ'. Σημειωτέον μόνον, ὅτι σήμερον κηδεμόνας ἔχουσι μόνον οἱ χειράφετοι ἀνέλικοι. Ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη ἄν ἰσχύει.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη μετεξουσίωσις κατὰ τοῦτο ἐν τῷ νέῳ περὶ ἐπιτρ. νόμου, ὅτι ἀνέλικοι εἰσιν οἱ διατελοῦντες ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς τὸν ἀνέλικον ἢ ὢν οἱ ἀνέκοντες, κατιόντες ἢ σύζυγοι διατελοῦσιν ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς αὐτόν.

(3) Συνάδει καὶ ἀρθρον 69 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου, καθ' ὃ ἐπιτρέπεται τῷ ἐπιτρόπῳ νὰγοράσῃ ὀφφανικὸν κτήμα μόνον ἂν ὁ ἐπίτροπος ᾖναι ἐξ ἀδιαίρετου συγκύριος τοῦ πωλουμένου κατὰ τοὺς περὶ ἐκποιήσεως τῶν ἀκινήτων ὁρισμοὺς τοῦ νόμου.

αὐτοῦ καὶ οὐ σχέσιν τοῦ υἱοῦ κατελείφθησαν. (N. 28 πρ. Πανθ. 36. 2 (de test. tutela). Βασ. XXXVII. 2. 26)

M. Ὁ διὰ διαθήκης καταλειφθεὶς ἐπίτροπος παραιτούμενος γίνεται ἔκπτωτος τῶν πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ κληροδοτηθέντων, ἐὰν ἀπέθῃσαν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ καὶ οὐχὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

38. Θεσπίζομεν μηδεμίαν ἀνάγκην ἐκ νόμου καθεστᾶναι τοῖς κηδεμόσι, τὰ τῶν νέων χρήματα δανεῖζειν, ἀλλ' ἀσφαλῶς ἀποτιθεσθαι καὶ φυλάττειν αὐτοῖς κάλλιον ὢν τὴν ἐπὶ τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῖς ἀσφάλειαν μένειν ἢ τῇ τῶν τόκων ἐφέσει καὶ τῶν ἀρχαίων ἐκπεσεῖν καὶ κινδυνεύειν μὲν τὸν κηδεμόνα, εἰ μὴ δανείσῃ, αὐθις δὲ εἰ δανείσῃ, κινδυνεύειν ἀποτυχίας ἴσως ἐπὶ τοῖς χρέεσι γινομένης. Εἰ μὲντοι ὁ κηδεμὼν ἐκὼν δανείσται βούληθεῖν, ἐχέτω τὸ τῶν δύο μηνῶν καθ' ἑκάστον ἔτος ἐνδόσιμον ἴστω δὲ τὸν τοῦ δανείσματος κίνδυνον ἐφ' ἑαυτὸν πάντως ἔλευσόμενον. (1) (Νεαρά 72 κεφ. 6. N. 7 § 4 καὶ 7 Πανθ. 26. 7 (de adm.). N. 22 καὶ N. 24 Κωδ. 5. 37 (de admin.).

M. Ὅριζομεν ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκάζονται ὑπὸ τοῦ νόμου οἱ κηδεμένοι νὰ δανείζωσι τὰ χρήματα τῶν ἀνηλίκων, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἀποβιβάσωσι αὐτὰ ἀσφαλῶς καὶ νὰ φυλάττωσιν αὐτὰ δι' αὐτούς, διότι εἶναι κάλλιον νὰ διατηρῶνται ἀσφαλῆ τὰ κεφάλαια ἢ ἕνεκα τῶν τόκων τὰ ἀποβάλλωσι καὶ τὰ κεφάλαια καὶ νὰ κινδυνεύῃ μὲν ὁ κηδεμὼν, ἐὰν μὴ δανείσῃ, πάλιν δὲ ἐὰν δανείσῃ νὰ κινδυνεύῃ δι' ἐπισυμβῶσαν εἰς τὰ δανεισθέντα ἀποτυχίαν. Ἐὰν ὅμως ὁ κηδεμὼν θελήσῃ νὰ δανείσῃ ἐκουσίως, ἔχει καθ' ἑκάστον ἔτος τὸ πρὸ τῶν δύο μηνῶν ὀφείλει δὲ νὰ γινώσκῃ, ὅτι πᾶς κίνδυνος τοῦ δανείσματος ἀνάγεται εἰς αὐτόν.

39. Ἐὰν ἐπίτροπος οἰκείῳ ὀνόματι δανείσῃ τὰ ὀρφανικά χρήματα, τόκους οὓς ἔλαβεν ἀναγκάζεται παρασχεῖν, ἐὰν καὶ τῶν λοιπῶν πραγμάτων ὁ ἀνήθρος ἐπιγινώσκῃ τὸν κίνδυνον. (N. 7 § 6 Πανθ. 26. 7 (de adm.). Βασ. XXXVII. 7. 6).

M. Ἐὰν ὁ ἐπίτροπος ἐν ἰδίῳ ὀνόματι δανείσῃ τὰ ὀρφανικά χρήματα, ἀναγκάζεται νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἀνήθρον ὅσους τόκους ἔλαβεν (ἴστω καὶ ἀδρούς) ἐὰν καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίων δανεισμάτων ἀναλάβῃ ὁ ἀνήθρος τὴν ἐνδεχομένην ζημίαν.

40. Εἴτε οἰκείῳ ὀνόματι εἴτε τοῦ ἀνήθρου δανείσῃ ὁ ἐπίτροπος τὰ ὀρφανικά χρήματα, τῆς ἀγωγῆς τῆς κατὰ τῶν ἐπιτρόπων κινουμένης ἐπιλογῇ δίδεται τῷ νέῳ ἢ πάντα καταδέξασθαι τὰ

(1) Κατὰ τὸν νέον περὶ ἐπιτρ. νόμον (ἀρθρ. 64) εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἀπένεuit νὰ ὀρίσῃ τὴν ποσότητα, ἀφ' ἧς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἀνηλίκου ἀνήκοντα χρήματα· δίδεται δὲ χρόνος ἑξ μηνῶν τῷ ἐπιτρόπῳ πρὸς εὐρεσιν ἀσφαλοῦς παραγωγικῆς ἐνασχολήσεως τοῦ κεφαλαίου ἀπὸ τῆς εἰς χεῖρας αὐτοῦ περιλήψεως τῆς ποσότητος.

γραμματεῖα ἢ πάντων ἀποστῆναι. (N. 16 Πανδ. 26. 7 (de adm.). Βασ. XXXVII. 7. 15).

Μ. Εἴτε ἐν ἰδίῳ ὀνόματι εἴτε ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνθρώπου ἂν δανείσῃ ὁ ἐπίτροπος τὰ ὀφρανικά χρήματα, τῆς ἀγωγῆς τῆς κινουμένης κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ὁ νέος ἔχει ἐπιλογὴν ἢ νὰ ἀποδεχθῇ πάντα τὰ δανειστικά ἔγγραφα ἢ νὰ ἀπέχῃ ὅλων.

41. Οἱ ἐπίτροποι ἔξ μηνας ἔχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ προθεσμίαν εἰς τὸ δανείσαι τὰ χρήματα τῶν ὀφρανῶν· τὸ δὲ εἰρημένον περὶ τῶν δύο μηνῶν νόησον περὶ ἐκάστου τῆς κηδεμονίας. (1) (N. 15 Πανδ. 26. 7 (de adm.). Βασ. XXXVII. 7. 14. N. 7 § 11 Πανδ. αὐτέθι. Βασ. XXXVII. 7. 6. Νεαρά 72 κεφ. 6).

Μ. Οἱ ἐπίτροποι ἔχουσι τὸ πρῶτον ἔτος ἔξ μηνῶν προθεσμίαν ἵνα δανείσωσι τὰ χρήματα τῶν ὀφρανῶν· τὸ δὲ προλεχθὲν περὶ τῶν δύο μηνῶν νόησον περὶ ἐκάστου ἔτους τῆς κηδεμονίας.

42. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ φροντιστὴς καταβάλλοντες οὐκ ἀναλαμβάνουσιν, εἴτε οἴκοθεν εἴτε τοῦ ἀνθρώπου εἴτε τοῦ δεσπότη καταβάλλουσιν. (N. 6 § 3 Πανδ. 12. 6 (de conditione indeliti). Βασ. XXIV. 6. 6).

Μ. Ὁ ἐπίτροπος καὶ ὁ φροντιστὴς καταβάλλοντες ἀχρεώστητον (ὡς διαχειρισταὶ δηλονότι ἄλλοτριῶν ἐν ὀνόματι τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευμένων) δὲν ἀναλαμβάνουσι τὸ καταβληθὲν εἴτε ἔξ ἰδίων εἴτε ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ κυρίου κατέβαλον.

43. Ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγή καὶ κληρονόμοις καὶ κατὰ κληρονόμων ἀρμόζει. (N. 12 Κωδ. 5. 51 (arbitrium tutelae). Βασ. XXXVIII. 4. 37).

Μ. Ἡ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγή ἀρμόζει καὶ εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων.

44. Τὰ ἀκίνητα τοῦ νέου καὶν πράσιμα ἦσαν παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, οὐκ ἐκποιεῖται, εἰ μὴ ῥητῶς ὁ πατὴρ ἐν διαθήκῃ ἢ κωδικέλλοις τὴν ἐκποίησιν ἐπέτρεψεν ἢ χρέος εἴη ὑποκείμενον, καὶ τότε ψήφῳ τοῦ πραιτωρός. (2) (N. 1 Πανδ. 27. 9 (de rebus eorum). Βασ. XXXVIII. 9. 1).

Μ. Τὰ ἀκίνητα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἂν ᾖσαν πωλήσιμα, ὅτε διεχειρίζε τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ὁ πατὴρ, δὲν ἐκποιεῦνται, ἐκτὸς εἰς ῥητῶς ὁ πατὴρ διὰ διαθήκης ἢ κωδικέλλοις ἐπέτρεψε τὴν ἐκποίησιν ἢ ὑπάρχῃ χρέος ἐπικείμενον καὶ τότε κατ' ἀπόφασιν τοῦ πραιτωρός.

(1) Ὡς προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Κατὰ τὸν περὶ ἐπιτρ. νόμον ἡ ἐκποίησις ἀκινήτων, ἡ παραχώρησις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ κτημάτων ἀκινήτων καὶ ἡ λήψις δανείου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτρέπονται μόνον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου χάριν προσηνεύς ὠφελείας ἢ ἀφύκτου ἀνάγκης (ἄρθρ. 86).

45. Ἡ διάταξις καλεῖται μὴδὲν πιπράσκειν τὸν ἐπίτροπον, εἰ μὴ ἄρα εὐλογός ἐστιν αἰτία, ἐξ ἧς δυνατόν καὶ ἀκίνητα πράγματα πρᾶθῃναι. Μηδεὶς οὖν τῶν κηδεμόνων ἐκποιεῖτω πράγματα ἀφελίκων διὰ ἀποράσεως κριτοῦ, ἐξηρημένης ἐσοῦτος παλαιῶς καὶ φυλαχθῆναι μὴ δυναμένης καὶ ζῶων περιττῶν τῇ χρεῖα τῶν ὀρφανῶν. (2) (N. 22 Kωδ. 5. 37 (de admin.). Βασ. XXXVIII. 9. 36).

Μ. Ἡ διάταξις ἐρίζει, ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ πωλῇ ὁ ἐπίτροπος, ἐάν ἐάν ὑπάρχῃ εὐλογος αἰτία, δι' ἣν δυνατόν καὶ ἀκίνητα πράγματα νὰ πωληθῶσι. Οὐδεὶς λοιπὸν τῶν κηδεμόνων ἐκποιεῖ πράγματα τῶν ἀνηλίκων ἂν ἀποράσεως δικαστοῦ, ἐξαιρέσει παλαιῶν φορεμάτων ἀνεπιδεδότων διατηρήσεως καὶ ζῶων περιττῶν εἰς χρεῖαν τῶν ὀρφανῶν.

46. Τὰ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου γινόμενα βέβαιά εἰσι καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ νομίμως πρᾶθέν, εἴτε εὐπορεῖ εἴτε μὴ, οὐκ ἐλδικεῖ ὁ νέος· ἢ δὲ κακῇ πίστει γενομένη πρᾶσις οὐκ ἐρρώται. (N. 12 § 1 Πανδ. 26. 7 (de administr.). Βασ. XXXVII. 7. 11).

Μ. Τὰ πρὸ τοῦ ἐπιτρόπου γινόμενα ἰσχύουσι καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ νομίμως πρᾶθέν, εἴτε εὐπορεῖ εἴτε ἀπορεῖ, δὲν διεκδικεῖ ὁ ἀνήλικος· ἢ δὲ κακῇ πίστει γενομένη πώλησις δὲν ἰσχύει.

47. Εἴτε ποιήσει, ἅπερ οὐκ ἐχρῆν ὁ ἐπίτροπος, εἴτε μὴ ποιήσει, ἅπερ εἶδει, ἐνέχεται τῇ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγῇ χρεώσται δὲ βραθυμίαν καὶ δόλον καὶ ἐπιμέλειαν, εἴαν ἐν τοῖς ἰδίοις πράγμασιν ἐνέχεται δὲ συναίνων τῷ ὀρφανῷ ποιοῦντι ἀπλῆν δωρεὰν ἢ θανάτου αἰτία. (N. 1 πρ. § 1 Πανδ. 27. 3 (de tutelae et rationibus distrabendis). Βασ. XXXVIII. 3. 1).

Μ. Ἐάν τε πράξῃ ὁ ἐπίτροπος, ὅσα δὲν ἔπρεπεν, ἐάν τε μὴ πράξῃ, ὅσα ἔπρεπεν, ἐνέχεται εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐπιτρόπων ἀγωγὴν· εὐθύνεται δὲ διὰ βραθυμίαν καὶ δόλον καὶ φεῖλει ἐπιμέλειαν ὁσὴν καὶ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ πράγματα· ἐνέχεται δὲ συναίνων ἔταν ὁ ὀρφανὸς δωρεῇται ἀπλῶς μεταξὺ ζώντων ἢ δι' αἰτίαν θανάτου.

48. Εἰ μὴ πιστῶς διοικήσουσιν οἱ ἐπίτροποι καταδικάζονται, καὶ εἰπὲν ὁ πατὴρ ἀλογοθέτητον αὐτὸν εἶναι· διὰ γὰρ τῶν τοιοῦτων οὐκ ἐναλλάσσεται τὸ κοινὸν νόμιμον. (N. 5 § 1 Πανδ. 26. 7 (de admin.). Βασ. XXXVII. 7. 4).

Μ. Ἐάν οἱ ἐπίτροποι δὲν διοικήσωσι πιστῶς, καταδικάζονται, καὶ ἐάν ὁ πατὴρ διετάξῃ νὰ ᾔναι ἀνεύθυνον· διότι διὰ τῶν τοιοῦτων διατάξεων δὲν μεταβάλλεται τὸ κοινὸν νόμιμον.

49. Ἐάν πολλοὺς ἐπιτρόπους ἐσχηκῶς ἐνὶ ἐξ αὐτῶν ἀπόρῳ ὂντι διαθέμενος συγχωρήσῃ τὴν λογοποιίαν τῆς αὐτοῦ διοική-

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

σεως, μόνα τὰ ἐξ ἀμελείας δοκῶ συγχωρεῖν αὐτῷ, εὐ μὴν καὶ εἴ τι ἐκ τῆς ἐπιτροπῆς ἔσχεν ἢ κατὰ δόλον ἐπλημμέλητην. (1) (N. 20 § 1 Πανδ. 34. 3 (de liberatione legata).

M. Ἐάν ἔχων πολλοὺς ἐπιτρόπους εἰς ἓνα ἐξ αὐτῶν ὡς ἄπορον συγχωρήσω διὰ διαθήκης τὴν λογιδοσίαν τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, θεωρεῖται ὅτι συγχωρᾷ αὐτόν διὰ μόνον τὰ προελθόντα ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ εἴν ἔλαβε τι ἐκ τῆς ἐπιτροπείας ἢ ἐπραξε κατὰ δόλον.

50. Ἀκωλύτως αἱ μητέρες τῶν παιδῶν ἐπιτροπεύουσιν, ἅμα μέντοι τῷ δευτέρῳ αὐτὰς ἐμιλήσκει γάμοις εὐθὺς ἐξωθεύονται τῆς ἐπιτροπῆς. (2) (Νεαρά 94. N. 4 πρ. Θεοδ. Κωδ. 3. 17 (de tutoribus). Θεοδ. II. Νεαρῶν τίτλ. 11 διατ. ρον. § 2).

M. Αἱ μητέρες ἐπιτροπεύουσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνεμφοδιστως, ἀλλ' ἅμα ἐλθεῖν εἰς δεῦτερον γάμον εὐθὺς ἀποβάλλονται ἐκ τῆς ἐπιτροπείας.

51. Ἐάν μήτηρ ἐπιτροπεύουσα παιδὸς καὶ ὑπερβῶσα τὴν ἐπαγγελίαν δευτερογαμήτης, μὴ αἰτήσασα αὐτῷ πρῶτον ἐπιτροπὴν καὶ τοὺς λογισμοὺς παροδοῦσα, εὐδὲν ἥττον ὑπέκεινται διὰ τοῦτο καὶ τὰ τοῦ ἐτέρου ἀνδρὸς πράγματα. (3) (N. 6 Κωδ. 8. 15 (in quibus causis pignus). Βατ. XXV. 2. 68).

M. Ἐάν μήτηρ ἐπιτροπεύουσα τέκνον καὶ παραβῶσα τὴν ὑπόσχεσιν ὑπαδρευθῆ ἐκ δευτέρου μὴ αἰτησάμενη πρότερον τὸν διορισμὸν ἄλλου ἐπιτρόπου καὶ μὴ παραδοῦσα τοὺς λογαριασμοὺς, οὐχὶ ἑλιγώτερον τῶν πραγμάτων αὐτῆς διὰ τοῦτο ὑπέκεινται καὶ τὰ πράγματα τοῦ δευτέρου ἀνδρὸς.

N. Ἐκτε τῆς § 51 ('Αρμ. βιβλίον ε' τίτλου 15') καὶ ἐκ τῆς § 8 ('Αρμ. βιβλ. Δ' τίτλου 8') καὶ τοῦ νεωτέρου περὶ ἐπιτρ. νόμου προκύπτει ὅτι, εἴν μὴ ζητήσῃ ἐπιτροπὴν ἢ δευτερογάμοις μήτηρ πρὸ τοῦ δευτέρου γάμου τῆς, ὅπως παραδῶσῃ τὸν λογαριασμὸν καὶ καταβάλῃ τὰ προελθόντα χρεὴ, καθίστησιν ὑπόχρεων εἰς τὰ τέκνα αὐτῆς τὴν τε περιουσίαν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ δευτέρου συζύγου αὐτῆς. Α. II. 877 τοῦ 1864 Εὐνέτηεν δ' ὅτι οἱ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διορισθέντες ἐπιτρόποι ἐπὶ τῇ αἰτήσεϊ τῆς προτιθεμένης νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον μητὲρ ἀναδεχονται τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιτρόπου πρὸ τοῦ γάμου αὐτῆς, διότι πρέπει νὰ προηγήται τοῦ γάμου ἡ τῆς ἐπιτρο-

(1) Κατὰ τὸν νέον ἡμῶν νόμον εἴς εἶναι ὁ ἐπιτρόπος, ἐπιτετραχμένος τὴν τε διοίκησιν τῆς περιουσίας καὶ τὴν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ ἐπιτροπομένου, φέρων ἐπομένως ἀμέριστον τὴν ἕνεκα τούτων εὐθύνην (άρθρ. 12—23).

(2) Καὶ τανὺν ἡ μήτηρ ἐλθεῖν εἰς δεῦτερον γάμον παύεται τῆς ἐπιτροπείας, ἀλλὰ δύναται νὰ διορισθῇ ἐκ νέου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐπιτρόπος, ὅτε καὶ ὁ νέος σύζυγος διορίζεται συνεπιτρόπος (N. περὶ ἐπιτρ. άρθρ. 15).

(3) Καὶ τανὺν ὀφείλει ἡ μήτηρ, θέλουσα νὰ ἔλθῃ εἰς δεῦτερον γάμον, νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐξακολουθεῖ ἐπιτροπεύουσα τὸ τέκνον· ἀλλὰ μὴ προκαλέσασα τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, παύεται αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτροπείας, ὁ δὲ νέος σύζυγος εἶναι εἰς ὁλόκληρον μετ' αὐτῆς ὑπεύθυνος ἕνεκα τῆς πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διαχειρίσεως τῆς ἐπιτροπείας, ὥσαντί ἦν ἐπιτρόπος.

πείας κατάθεσις. Α. Π. 84 τοῦ 1861. Ἀλλ' ἡ διάταξις τῶν Νεαρῶν 22 κεφ. κβ' καὶ 94 κεφ. ε', καθ' ἣν ἡ μήτηρ, μὴ παραδιδούσα εἰς τὸν ἐπίτροπον τὴν περιουσίαν μετὰ προηγουμένην λογοδοσίαν, στερεῖται τῆς ἱκανότητος εἰς τὸ κληρονομεῖν τὰ ἴδια τέκνα, ἀνθὰ τελευτῶντα, δὲν ἰσχύει νῦν ὡς συνεχομένη πρὸς τὸν περὶ ἐπιτροπείας ἀνηλικίων ρωμαϊκὸν θεσμόν, ἀντικατασταθέντα διὰ τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου τῆς 17 Αὐγ. 1861, ὅστις καὶ ἐκκρίνει εἰδικῶς τὰ ἐπακολουθήματα τοῦ δευτέρου γάμου τοῦ ἐπίτροπου τῶν ἰδίων τέκνων. Α. Π. 29 τοῦ 1878.

52. Ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς τὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς διοικῶσα πράγματα, τινὰ δι' ἀργυροπρατῶν πωλῇσῃ καὶ τὸ τίμημα λάβῃ, εἰ ἄπορός ἐστιν, οὐκ ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπράται, ἐὰν εἰδότες τῆς κόρης εἶναι τὰ πράγματα, δεδῶκασι τὰς τιμὰς· εἰ καὶ τὰ μάλιστα πολὺν χρόνον διώκῃσιν τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ ἀνδρὶ ταύτην κατηγγύησιν. (N. 88 Πανδ. 46. 3 (de solutionibus). Βασ. XXVI. 5. 88).

Μ. Ἐὰν γυνὴ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς διοικῶσα τὰ πράγματα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, πωλῇσῃ τινὰ δι' ἀργυροπωλῶν καὶ λάβῃ τὸ τίμημα, ἐὰν ἦναι ἄπορος, δὲν ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπῶλαι, ἐὰν γινώσκοντες ὅτι τὰ πράγματα εἶναι τῆς κόρης, κατέβαλον τὸ τίμημα· τοῦτο δὲ καὶ ὅτε ἐπὶ πολὺν καιρὸν διώκῃσιν τὰ πράγματα αὐτῆς καὶ ἐμνήστευσεν αὐτὴν πρὸς ἄνδρα.

53. Εἴτε εὐπορός ἐστιν ὁ ἐπίτροπος εἴτε ἄπορος, ὁ δόλος αὐτοῦ τὸν ὄρφανόν οὐ καταβλάπτει. (N. 198 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris), Βασ. II. 3. 198).

Μ. Εἴτε εὐπορος εἶναι ὁ ἐπίτροπος εἴτε ἄπορος, ὁ δόλος αὐτοῦ δὲν βλάπτει τὸν ὄρφανόν.

54. Ὅτι ἐὰν ἐπίτροπος φθεῖρῃ τὴν ἐπιτροπευομένην παιῖδα, ἵνα πρὸς τῇ ἄλλῃ ποινῇ τῇ παρὰ νόμων ὠρισμένη λαμβάνηται καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ πᾶσα καὶ δίδωται πρὸς τὴν παιῖδα κατὰ δεσποτείαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν δημόσιον, ὡς οἱ πρότερον διωρίζοντο νόμοι. (1) (N. μον. Κωδ. 9. 40 (si quis eam, cuius tutor)).

Μ. Ἐὰν ἐπίτροπος φθεῖρῃ τὴν ἐπιτροπευομένην κόρην, πρὸς τῇ ἄλλῃ ποινῇ τῇ ὠρισμένη ὑπὸ τῶν νόμων, λαμβάνεται καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ ἅπλῃ καὶ δίδεται κατὰ κυριότητα εἰς τὴν νέαν καὶ οὐχὶ εἰς τὸν δημόσιον, ὡς διατάσσον οἱ ἀρχαῖοι νόμοι.

55. Τῶν γενομένων ἀναλωμάτων ἐπὶ διοικήσεσι πραγμάτων ἄλλοτρίου τόκους παραδέχεσθαι ἢ καλὴ πίστις συνεβούλευσε. (N. 18 Κωδ. 2. 40 (de negotiis gestis). Βασ. XVII. 2. 18).

(1) Ἡ διάταξις αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τανῶν ἰσχύουσα ὡς ποινικὴ. Ἀναμφισβήτητον ὅμως, ὅτι πλὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ποινικῆς καταδιώξεως κατὰ τὸν καίμενον ποινικὸν νόμον χωρεῖ κατὰ τοῦ φθειραντος τὴν κόρην καὶ ἀγωγή περὶ ἱκανοποιήσεως καὶ ἀποζημιώσεως.

M. Ἡ καλὴ πίστις ἀπαιτεῖ ἵνα αἱ πρὸς διοικήσιν ἄλλοτρίων πραγμάτων γυνόμεναι δαπάναι ἀποπέρωσι τόκους.

N. Διοικήσις ἄλλοτρίων ὑπάρχει δοσικῆς διοικεῖ τις ἄνευ ἐπιτροπικοῦ τας εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου ἀνηκούσας ὑποθέσεις, ἀπόντος ἢ ἀγνοοῦντος αὐτοῦ. A. Π. 131 τοῦ 1847. Ἄλλ' ἐστὶ καὶ δοσικῆς διοικεῖ τὰς ὑποθέσεις ταύτας, παρόντος μὲν τοῦ κυρίου ἀλλὰ μὴ ἀπαγορευόντος τούτου. A. Π. 138 τοῦ 1872. — Ἵνα ἐφαρμοσθῇ ἡ περὶ διαχειρίσεως ἄλλοτρίων ὑποθέσεων διάταξις ἀπαιτεῖται νὰ ἐνεργήσῃ ὁ διαχειρίζων οὐχὶ πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον, ἀλλὰ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως· ἄλλως οὐδ' αἱ περὶ ἐντολῆς διατάξεις ἐφαρμόζονται. A. Π. 84 καὶ 131 τοῦ 1847. — Τὸ τεμ. 7 Πανδ. (21. 7) δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ διαχειριστῶν ἄλλοτρίων ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἐπιτρόπων. A. Π. 271 τοῦ 1850. — Ὁ διαχειριστὴς ἄλλοτρίων δρεῖλει αὐτοδῶς τῷ κυρίῳ, ἔτι ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἔχει ἐκ τῆς διαχειρίσεως εἰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ νὰ ἀνορθώσῃ ἐντελῶς πᾶσαν ἐκ τῆς βαθυμίας αὐτοῦ, ἵστω καὶ ἡλαχίστην, ζημίαν· τούτο δὲ καὶ ἂν ἐνέηργησεν τὴν διαχείρισιν οὐχὶ αὐτοπροσώπως ἀλλὰ δι' ἐντολοδόχου. A. Π. 182 τοῦ 1848. Ὡσαύτως δὲ δρεῖλει τὸν ἐπὶ τῶν διαχειρισθέντων ὑπ' αὐτοῦ χρηματικῶν ποσῶν πῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν διαχειρισθεῖσαν περιουσίαν καὶ πρὸ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐγέρσεως ἀγωγῆς. A. Π. 124 τοῦ 1848, 155, τοῦ 1854· προσετι δὲ τὸν ὑπερημερίαν ἐπὶ τοῦ δεστέου λόγῳ ἀπεζημιώσεως ποσοῦ. A. Π. 182 τοῦ 1848. Ἐνέχεται δὲ πρὸς τὸν κύριον κατὰ τοὺς νόμους δ § 1, 6 § 4 καὶ 31 § 1 Πανδ. 8. ὁ εἶτε ἐν ὀνόματι αὐτοῦ διαχειρίσας, εἶτε ἐν ὀνόματι ἄλλου παρὰ τὸν κύριον (νομίζων αὐτὸν τοιοῦτον), εἶτε ἐντολὴν παρὰ τοῦ τρίτου λαβὼν ῥητὴν πρὸς τὴν διαχείρισιν, εἶτε καὶ ὡς διαχειριστὴς τῶν ὑποθέσεων ἀπλῶς τοῦ τρίτου ἄνευ ῥητῆς ἐντολῆς αὐτοῦ ἐνεργήσας, καὶ ἀγνοῶν ἔτι τὰ δικαιώματα τοῦ ἀληθοῦς κυρίου. Ὅθεν καὶ ὁ διαχειριστὴς ἄλλοτρίων ῥητῇ ἐντολῇ τρίτου ἀνάγεται ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς κυρίου. A. Π. 291 τοῦ 1879. Ἀλλὰ δύναται νὰζῶσῃ τὰ λελογισμένως ἐξ ἰδίων δαπανηθέντα εἰς διοίκησιν τοῦ ἄλλοτρίου κτήματος καὶ τοὺς τόκους αὐτῶν ἐξ ἑαυτοῦ πρὸς καλῆς πίστεως νομέα. A. Π. 190 τοῦ 1858.

56. Τὸ χρησίμως διοικηθὲν ἀναγκάζεται δεκτὸν ἡγεῖσθαι ὁ δεσπότης· καὶ ὅπερ δεκτὸν ἡγήσῃται ὁ δεσπότης, ἐρῶται καὶ κακῶς διωκθῆναι. (N. 9 Πανδ. 3. 5 (de negotiis gestis). Βασιλ. XVII. 1. 9).

M. Τὸ διοικηθὲν χρησίμως ἀναγκάζεται νὰ ἀποδέχῃται ὁ κύριος· καὶ ὅ, τι ὁ κύριος ἤθελε θεωρήσῃ δεκτὸν, ἰσχύει καὶ εἰν διωκθῆναι κακῶς.

57. Εἰ καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότη τοῦ πράγματα αὐτοῦ διώκῃσιν τις, ἐκατέρωθεν ἀρμόζει ἀγωγή· καὶ ὁ μὲν διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ, ὅσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει τοιοῦτο διδόναι· δίδωσι δὲ ὅσα ἐκ τῶν πραγμάτων ἔσχεν ἢ μὴ κατὰ τὸ δέον διώκῃσιν. (N. 2 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVIII. 1. 2).

M. Ἐάν καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ κυρίου διώκῃσιν τις τὰ πράγματα αὐτοῦ, ἀγωγή ἀρμόζει καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν, καὶ ὁ μὲν διοικήσας χρησίμως ἀπαιτεῖ ὅσα ἐδαπάνησεν ἢ μέλλει ἔτι νὰ δώσῃ πρὸς τινος· δίδωσι δὲ ὅσα ἔλαβεν ἐκ τῶν πραγμάτων ἢ δι' ἐκείνου διώκῃσιν κατὰ τὸ πρέπον.

Ἰδ. N. ὑπὸ § 55.

58. Ἀπαιτήσας τὸ μὴ κεχρεωσθημένον ὁ διοικητὴς τῷ ἐκσπότῃ δίδωσιν. (N 23 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII, 22).

Μ. Ἀπαιτήσας ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων τὸ μὴ χρεωστούμενον ἀποδίδωσι τοῦτο εἰς τὸν κύριον.

59. Ὁ πλέον τοῦ θέοντος δαπανήσας τὸ δεδοκιμασμένον λαμβάνει. (N. 25 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII, 1, 25).

Μ. Ὁ δαπανήσας πλέον τοῦ θέοντος ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἀλλοτρίων λαμβάνει μόνον τὰ ἐγκριτέα (ἦτοι τὰ προπόντως δαπανηθέντα).

60. Καὶ τόκους οὓς ἔλαβε καὶ λαβεῖν ἠδύνατο ὁ διοικητὴς, δίδωσι· καὶ λαμβάνει οὓς δέδωκε καὶ οὓς ἠδύνατο λαβεῖν, ὑπὲρ ὧν αὐτὸς οἴκοθεν ἐδαπάνησεν. (N. 19 § 4 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII, 1, 18).

*Idē N. ὑπὸ § 55.

Μ. Καὶ τοὺς τόκους οὓς ἔλαβε καὶ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ὁ διοικητὴς, ἀποδίδωσι· καὶ λαμβάνει οὓς ἔδωκε ἢ ἠδύνατο νὰ λάβῃ ἐπὶ τῶν χρημάτων, ὅπου αὐτὸς ἀπ' ἑαυτοῦ ἐδαπάνησεν.

61. Ὁ διοικητὴς τῶν περιττευόντων χρημάτων μετὰ τῇ ἀναγκαίᾳ δαπάνῃ δίδωσι τόκον. (N. 31 § 3 Πανδ. 3. 5 (de neg. gestis). Βασ. XVII, 1, 31).

Μ. Ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων μετὰ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας καταβάλλει τόκον τῶν περιττευόντων χρημάτων.

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περὶ τοῦ ποτε δεῖ ἐνάγειν τοὺς δανεισθῆναι κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ τελευτήσαντος.

1. Θεσπίζομεν μηδενὶ παντελῶς ἐξεῖναι ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ τελευτήσαντος ἢ τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς παῖδας ἢ γαμητὴν ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους αὐτοῦ προσγεγεῖς ἢ ἐγγυητὰς πρὸ τῆς τῶν ἐννέα ἡμερῶν προθεσμίας, ἐν αἷς πενθεῖν δοκοῦσιν, αἰτιάζεσθαι ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον παρενοχλεῖν ἢ τινα ὑπόμνησιν αὐτοῖς ἐπιφέρειν ἢ ἐν δικαστηρίῳ αὐτοὺς καλεῖν, εἴτε ὀνόματι χρέους παρὰ τοῦ τελευτήσαντος καταγομένου, εἴτε ἄλλης οἰασοῦν αἰτίας χάριν εἰς τὰ μνημονευθέντα εἰδικῶς ἐρώσης πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὸς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσῃ τις τινα τῶν εἰρημένων προσώπων κρατῆσαι ἢ μεθοδεῦσαι τινα ὁμολογίαν ἢ ὑπόσχεσιν ἢ ἐγγύην παρ' αὐτοῦ κομίσασθαι, πάντα ταῦτα ἀνίσχυρα εἶναι θεσπίζομεν. Μετὰ δὲ τὴν τῶν ἐννέα ἡμερῶν παραδρομὴν εἴ τις κατὰ τῶν τοιούτων προσώπων τινὰς ἔχειν νομίσῃαι ἀγωγὰς, ταύτας κατὰ νόμους ἐγγυμναζέτω, μηδενὸς δηλαδὴ τοῖς ἐνάγουσι προκρίματος ἐκ ταύτης τῆς προθεσμίας περὶ χρονίαν παρα-

γραφῇν ἢ ἐν ἄλλῃ οἰαζήποτε δικαιολογία παντελῶς γινομένου.
(Νεαρά 115 κερ. 5 § 1. Σύνοψις XXIII. 2. 1).

Μ. Ὅριζομεν ὅτι οὐδεὶς δύναται πρὸ τῆς προθεσμίας τῶν ἐννέα ἡμερῶν, καὶ ὅς πενθεῖται ὁ ἀποθανών, νὰ ἐνάγῃ ἢ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἢ τοὺς γονεῖς ἢ τὰ τέκνα ἢ τὴν σύζυγον ἢ συγγενεῖς ἢ ἄλλους αὐτοῦ ἀγχιστεῖς ἢ ἐγγυητὰς ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον νὰ παρενοχλῇ ἢ νὰ ὑπομνήσκῃ αὐτοὺς ἢ νὰ καλῇ αὐτοὺς εἰς τὸ δικαστήριον, εἴτε λόγῳ χρέους προερχομένου ἐκ τοῦ ἀποθανόντος, εἴτε χάριν ἄλλης οἰασθήποτε αἰτίας ἀπορώσεως εἰς τὰ εἰδικῶς μνημονευθέντα πρόσωπα. Εἰ δὲ ἐντὺς τῶν ἐννέα ἡμερῶν τολμήσῃ τις νὰ κρατήσῃ τινὰ τῶν εἰρημένων προσώπων ἢ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἢ νὰ λάβῃ παρ' αὐτοῦ ὁμολογίαν τινὰ ἢ ὑπόσχασιν ἢ ἐγγυήσιν, ὁρίζομεν, ὅτι πάντα ταῦτα εἶναι ἀνίσχυρα. Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν ἐννέα ἡμερῶν εἰναι τις νομίσῃ ὅτι ἔχει ἀγωγὰς τινὰς κατὰ τοιούτων προσώπων, ταύτας κινεῖ κατὰ νόμους, χωρὶς ὅλῃ. ὑπὸ τῆς προθεσμίας ταύτης νὰ βλέπωμενται ποσῶς οἱ ἐνάγοντες ὡς πρὸς τὴν χρονίαν παραγραφὴν ἢ κατ' ἄλλην οἰανδήποτε δικαιολογίαν.

2. Τὰ παρ' ἐτέρων πραχθέντα ἐτέρους οὐ βλάπτει· διὰ τοῦτο, ἐὰν πολλῶν ὄντων κληρονόμων τοῦ χρεώστου τινὲς ἐξ αὐτῶν κατέβαλον, οἱ ἕτεροι, εἰ μὴ βουληθῶσιν, οὐ καταδικάζονται. (*)
(Ν. 1 Κωδ. 7. 60 (inter alios acta). Βασ. ΙΧ. 3. 62).

Μ. Τὰ παρ' ἄλλων πραχθέντα ἄλλους δὲν βλάπτουσι· διὰ τοῦτο, ἐὰν πολλοὶ ὡς κληρονόμοι τοῦ χρεώστου, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἐπλήρωσαν, οἱ ἄλλοι, ἐὰν δὲν θελήσωσι, δὲν καταδικάζονται.

(*) ΣΥΧΟΛΙΟΝ. Σημειῶσαι τὴν παροῦσαν διάταξιν. Κανονικῶς γὰρ καὶ καθολικῶς παραδίδωσι σοι, ὅτι τὰ πραττόμενα παρ' ἄλλων ἄλλους οὐ βλάπτει, καὶ αὐτίκα ἐπιφέρει σοι καὶ τὸν θεματισμὸν λέγουσα, ὅτι ἐὰν τις χρεώστῳ λέγου χάριν ὡς νομ. τελευτήσῃ ἐπὶ κληρονόμοις τέσσαροι, καὶ τούτων οἱ δύο εὐγνωμονούντες χωρὶς δικαστηρίου καταβάλλωσι τῷ δανειστῇ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ χρέους σ' νομ. οἱ δὲ ἕτεροι δύο χρεῶνται ἀνήκει καὶ ζητῶσι δικαστήριον καὶ ἀπαιτῶσι τῷ δανειστῇ δεῖξαι ὅτι ἐδάνεισε τῷ διαθεμένῳ τὴν τοσαύτην ποσότητα, οὐκ ἔσται τῷ δανειστῇ προτερεῖν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ἐδάνεισεν, καὶ ἔλεγχον τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν δύο κληρονόμων τῶν ζητούντων τὸ δικαστήριον τὴν τῶν ἐτέρων δύο συγκληρονόμων αὐτῶν εὐγνωμοσύνην καὶ ἀνυπερβέτον καταβολήν· ἀκούσει γὰρ ὅτι τὰ παρ' ἄλλων γεγόμενα ἄλλους οὐ βλάπτει.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΖΗΜΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΩΝ

ΤΙΤΛ. Α'. — Περὶ ζημίας.

1. Τῶν περὶ ζημίας νόμων ὁ Ἀκουσίλιος ἐστὶ πάντων ἐπικρατέστερος· παρακελεύεται δὲ καὶ οὗτος καὶ περὶ τῶν ἄλλων μὲν, ἐξαίρετως δὲ περὶ τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὸ διπλάσιον. (Ν. 1 πρ. Ν. 2 § 1 Πανδ. 9, 2 (ad legem aquiliam)).

Μ. Πάντων τῶν περὶ ζημίας νόμων ἐπικρατέστερος εἶναι ὁ Ἀκουσίλιος· περιλαμβάνει δὲ καὶ οὗτος διατάξεις καὶ περὶ τῶν ἄλλων μὲν ζημιῶν, ἐξαίρετως δὲ περὶ τῶν ἀποδιδομένων διπλασίων ὑπὸ τοῦ ζημιώσαντος εἰς τὸν ζημιωθέντα.

Ν. Ἐνεχομένου τοῦ ὁπωσδήποτε ἐπενεγκόντος ἐτέρῳ ζημίαν τῇ ὀφελίᾳ ἀγωγῇ τοῦ Ἀκουιλίου νόμου, ἐπίκειται ὅτι καὶ τὸ δημόσιον ἐνέχεται πρὸς ἀποζημιώσιν ἐπὶ τῇ ὑπὸ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ παρανόμῳ ἀπολύσει τοῦ διὰ πολιτικὰ χρέη προσωποκρατουμένου δυνάμει τῶν περὶ τοῦ προστήσαντος διατάξεων τοῦ νόμου. Ὅθεν ὀφείλει νάποζημιώσῃ τὸν δανειστήν, ὅστις ἐνήργησε προσωπικὴν κράτησιν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις ἀπολυθεὶς τῇ διαταγῇ τοῦ νομάρχου ἐδραπέτευσεν. Α. Π. 158 τοῦ 1877. Συνάδει καὶ Α. Π. 360 τοῦ 1884, καθ' ἣν ἐν ἑλλείψει εἰδικοῦ ὀρισμοῦ τοῦ νόμου περὶ τῆς ἐπὶ τῇ ἀποδράσει προσωποκρατουμένου ὀφειλέτου εἰς ὑπαιτιότητα τοῦ τῶν φυλακῶν ἐπιστάτου εὐθύνῃς τοῦ δημοσίου πρὸς τὸν ἐνεργήσαντα τὴν προσωποκράτησιν δανειστήν ἐφαρμόζονται αἱ γενικαὶ περὶ ἐνοχῆς πρὸς ἀποζημιώσιν λόγῳ ὑπαιτιότητος καὶ διαφέροντος ἀρχαί, καθ' ἃς ὁ δανειστής δύναται νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δημοσίου λόγῳ ἀποζημιώσεως τὴν πληρωμὴν τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, ἐὰν καὶ καθ' ὅσον ἡ δραπέτευσις ἐπήγαγεν ὡς ἐπακολούθημα τὴν ἀπώλειαν αὐτῆς διὰ τὸ ἀπολύτως ἢ σχετικῶς ἀδύνατον τῆς ἐπιδιώξεως αὐτῆς δι' ἄλλων μέσων καὶ ἰδίως διὰ νέας κρατήσεως· δικαιεῖται δ' ὁπωσδήποτε νὰ ἀπαιτήσῃ τὰς πρὸς νῦν ἐκτέλεσιν δαπάνας καὶ τοῦς τόκους τοῦ μεταξὺ χρόνου. Α. Π. 360 τοῦ 1884. Ἄλλ' ἐν γένει ἀναγκαῖον στοιχεῖον, ὅπως εὐθύνῃται τὸ δημόσιον δι' ἐπιζημιούς τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ πράξεις ἀπέναντι τοῦ ζημιωθέντος, εἶναι ὁ δόλος ἢ ἐμελεία τοῦ ὑπαλλήλου κατὰ τὴν διάπραξιν τῆς ἐπιζημιού πράξεως. Α. Π. 190 τοῦ 1883. Εἰδικώτερον δὲ περὶ ζημίας ἐκ δόλου ἐπενεχθείσης ῥητέον, ὅτι ὁ διὰ πράξεως αὐτοῦ ἐκ δόλου γενομένης βλάβης ἄλλον ὀφείλει αὐτῇ ἀποζημιώσιν καὶ ὑποχρεοῦται εἰς ἀνθρώπων τῆς γενομένης βλάβης· πολλοὶ δὲ ἐπενεγκόντες τὸ αὐτὸ ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ὑπόκεινται εἰς ὁλόκληρον, εἴτε διὰ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς δολίως πράξεως ἐπῆλθε τοῦτο εἴτε καὶ διὰ χωρισμένων πράξεων, μόνον δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς τῶν δολίως ἐνεργησάντων ἱκανο-

ποιήσας τοῦ βλαβέντος ἀπαλλάσσει καὶ τοὺς λοιποὺς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου περὶ τῆς ἐξ ἀδικιέρτου καὶ εἰς ἀλόκληρον συνεννοήσεως τῶν ἐξ ἀδικιέρτων καὶ οἰονεὶ ἀδικιέρτων ὀφειλετῶν. Δ. Π. 249 τοῦ 1880. *Ὅθεν δευτερώς ἐνεργήσαντες ἀνέκοψαν τὸν πίνακα τῆς κατατάξεως καὶ ἐνεκα τοῦτου ἀπετραύσαν τὸν δικαιοῦμενον νὰ λάβῃ ἀλόκληρον τὸ δι' ὃ κατατάχθη ποσόν, οὕτω δὲ ἐξηκώσαν αὐτὸν τοὺς τόκους τοῦτου ἐφ' ὧρισμένον χρόνον, τοῦ αὐρώς ὀφειλετο ὄντας ἀναξιοχρείου, εἶναι ὑπόλοιποι εἰς ἀποζημιώσιν. Δ. Π. 249 τοῦ 1880. *Ἐπίσης ὁ κατασχὼν εὐθύνεται δι' οἰανδήποτε ἀδικον βλάβην, καὶ οὐχὶ μόνον διὰ δόλου ἐπενεχθεῖσαν ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμελείας τοῦ κατασχόντος. Δ. Π. 200 τοῦ 1881. *Ἐκ τοῦ δι' τὸ ἀρῶρον 889 τῆς Πολιτείας, καθιεροῖ τὴν εὐθύνην τοῦ μεσεγγυούχου δεν ἔπεται δι' ἀργεὶ ἡ εἰς ἀποζημιώσιν ὑποχρέωσις τοῦ ἀνευ δικαιοῦματος κατασχόντος δανειστοῦ. Δ. Π. 128 τοῦ 1879, 52 τοῦ 1888. *Ἄλλ' ὁ καλῇ τῇ πίστει προβάλλων εἰρώσεις εἰς τὸν πίνακα καὶ ἀνακόπτων αὐτὸν ποιεῖται χρῆσιν δικαιοῦματος αὐτοῦ καὶ ἀπομείνας δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημιώσιν διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἀναβολὴν τῆς πληρωμῆς, κατὰ τὴν Δ. Π. 47 τοῦ 1878, διότι ὁ ἀνευ δόλου τῷ ἴδιῳ δικαιοῦματι χρώμενος οὐδένα βλάπτει. Δ. Π. 48 τοῦ 1869, 134 τοῦ 1870, 169 τοῦ 1877. Διὸ καὶ ὁ ἐνεργήσας κατασχέσιν ὡς δανειστής ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀποζημιώσιν, ἂν διετέλῃ ἐν δόλῳ, ἥτοι ἐν γνώσει τοῦ ἀνομάκτου τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἢ ἐν ἀσυγγνώστῳ ἀμελείᾳ. Δ. Π. 148 τοῦ 1877, 117 τοῦ 1885, 58 τοῦ 1899. *Ὅθεν εἶναι ἀσθήρητοι καὶ ἀνεγὰ περὶ ἀποζημιώσεως μὴ στηριζομένη εἰς δόλον ἢ ἀμελείαν κατὰ τοῦ πιστωτοῦ τοῦ κατασχόντος καὶ ἐκπλειστηριάσαντες κτήμα ὡς ἀνήκον τῷ ὀφειλετῇ, ἐν ᾧ ἀνήκεν εἰς τὸν ἀνάγοντα, ὅστις, ὑπισταμένου τοῦ πράγματος, ἔχει μόνον δικαίωμα κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. Δ. Π. 253 τοῦ 1886. Εὐθύνεται δὲ ὁ ἐκ πνεύματος στρεφοδικίας καὶ δόλου γενόμενος παραίτης τῆς καθυστατήσεως τῆς ἀπαιτήσεως. Δ. Π. 3 τοῦ 1872. Σημειωτέον, ὅτι ἡ περιοριστικὴ τοῦ ποσοῦ τοῦ ἐπιδικαστίου διαφέροντος διάταξις τοῦ νόμου μοναδ. τοῦ τίτλου 47 τοῦ βιβλ. 7 Κωδ. χωρεῖ μόνον ἐπὶ συμβάσεων ἐφ' ὅσον δηλώνει προϋπαρχούσης συμβάσεως ἐνεκα μὴ ἐκπληρώσεως ἢ ὡς δι' ἐκπληρώσεως τῆς δι' αὐτῆς συνυμολογηθείσης παρεσχῆς ὧρισμένου ἀντικειμένου, γινώσκει πρὸς ἀποζημιώσιν ὑποχρέωσις, ἥτις ἐστὶν οὕτως εἰπεῖν παρεπόμενον καὶ οὐχὶ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως, τότε δὲ τὸ ἐπιδικαστέον διαφέρειν δεν ὑπερβαίνει τὸ διπλάσιον τῆς ἀξίας τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως· ὁσάκις ὅμως δεν προϋπάρχει σύμβασις τις, ἢ ἡ ἀσθησις ἐπάγεται ζημίαν τῷ δανειστῇ, ἀλλὰ δι' ἐπιζημιῶν τινὸς πράξεως τὸ πρῶτον γινώσκει ἐνοχὴ πρὸς ἀποζημιώσιν οὕτως ὥστε ἡ ἀποζημιώσις ἔστιν ὡς εἰπεῖν κύριον αὐτῆς ἀντικείμενον, οὐδὲως ἐφαρμόζεται ἡ διάταξις τοῦ διπλάσιου, ἀλλ' ἡ δευτέρα περίοδος τῆς ἐνημένης διατάξεως, ἔνθα ὁ νομοθέτης δδηγίας μόνον τινὰς χορηγεῖ πρὸς ἀνείρισιν τοῦ διαφέροντος. Δ. Π. 127 τοῦ 1881. *Ὅθεν ὁ εἰς ἀποζημιώσιν ὑπόχρεως ἀνέχεται εἰς τὸ κατερῶν (quod interest) τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ πραγματικὴ ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ ζημιωθείς, οὐχὶ δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν ἀξία, ἣν ἀποδίδωσιν ἀπὸ συμβάσεως εἰς τὸ πρᾶγμα. Δ. Π. 128 τοῦ 1882, 190 τοῦ 1887, 292 τοῦ 1892. *Ἐν γένει δὲ ἡ ἐνεκα παρανόμου πράξεως ἢ ἐκ παραδόσεως συμβατικών ὀφειλομένη ἀποζημιώσις περιλαμβάνει πᾶσαν βλάβην, καὶ αὐτὴν ἐκονάτως τὴν στήρησιν μέλλοντος κέρδους. Δ. Π. 156 τοῦ 1877. *Ὀφείλεται οὐχ ἥτιον ἀποζημιώσις καὶ διὰ τὸ κέρδος, ὅπερ ἀπώλεσεν ὁ ἔμπο-

ρος ένεκα τῆς κατακρατήσεως τῶν χρημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς ἐντεῦθεν μὴ ἀγρῶς τῶν ἐμπορευμάτων, ἅτινα συλλέγει νάγροζι, ἀλλὰ πιθανὰ κέρδη δὲν ἀποδίδονται ἐκ τῆς μετὰ τὴν ἐκποίησην τοῦ πράγματος ἄλλης ἐνδεχομένης ἐπιχειρήσεως, ἀλλ' ἀποκλείονται τὰ ἐκ τῶν κερδῶν πιθανὰ κέρδη. Ν. 2 § 5 Πανδ. 50. 8. Α. Π. 308 τοῦ 1881. Παρατηρητέον, ὅτι κέρδος ἢ γενικώτερον ὠφέλεια ὑπάρχει μόνον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ζημίας. Τοῦτο δ' ὡς ἀναγκαῖον ἐπιφέρει ἀπακλούθημα τὸ νά ἀγνωρίζηται καὶ προσδιορίζηται ἡ ὑπαρξίς ζημίας ἢ γενικώτερον βλάβη, ἐξ ὁρισμένου παραγομένου γεγονότος ἢ πράξεως, ἀφ' οὗ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γεγονότος ἢ τῆς πράξεως προσφερόμενη ὠφέλεια, διότι καθ' ὅσον ὁρίσταιται τοιαύτη κατὰ τοσοῦτον ἀναφύεται ἀποκαθισταμένη δι' αὐτῆς ἢ βλάβη ἢ ἡ ζημία. Α. Π. 9 τοῦ 1877.—Σημειωτέον, ἐπὶ τέλους, ὅτι τὰ άρθρα 6 καὶ 86 τῆς ποιν. δικον. διακρίνοντα τὰς ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ ἐγείρομενας πολιτικές ἀπαιτήσεις τοῦ παλόντος ὡς ἀπαιτήσεις ἱκανοποιήσεως, ἀποζημιώσεως καὶ δαπανῶν, δὲν καθιεροῦσιν ἀγωγὰς δικαιορμίας ἱκανοποιήσεως καὶ ἀποζημιώσεως, καθ' ἣν ἔννοίαν εἶχεν ἡ ἑκαστοποινικὴ τῆς φιλοτιμίας ἀγωγή ἐν τῇ "Ρ. Νόμῳ, ποινικὸν φέροντα χαρακτηρισμὸν, διότι τοιαύται ποινικαὶ ἀγωγαὶ ἰδιωτικῶς ἐνασκούμεναι δὲν ὑπάρχοντες τανῦν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐνδείκνυσαι τὰ διάφορα πραγματικά στοιχεῖα, ἐξ ὧν δύναται νά παρτισθῇ κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἀστικὸν δίκαιον ἢ πολιτικὴ ἀγωγή, δηλονότι τὴν ἐκ τοῦ ἀδικήματος διὰ τὴν θλικὴν βλάβην (ἣν σκοπεῖ νάνορθώσῃ ἡ χρηματικὴ ἱκανοποίησις), τὴν ὀλικὴν ζημίαν καὶ τὰς γενομένας δαπάνας, ὅσας δηλαδὴ ἔνεκα τοῦ ἀδικήματος ἠναγκάσθη νά καταβάλλῃ, ὁ παλόν. Α. Π. 261 τοῦ 1878. Ὁμοίως κατὰ τὰς ἀποφάσεις 258 τοῦ 1882, 167 τοῦ 1885 καὶ 274 τοῦ 1900 ἡ ῥωμαϊκὴ διάταξις περὶ χρηματικῆς κενωτικῆς ἀγωγῆς λόγῳ ἐξυβρίσεως ὡς διάταξις ποινικὴ δὲν ἰσχύει τανῦν παρ' ἡμῖν, ὃ δὲ ἐν δυοῖ μόνον ἄρθροις τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαντῶν ἔρος τῆς ἱκανοποιήσεως, πρῶτοντι εἰς οὐσιαστικὰς διατάξεις, μὴ ὑφισταμένας ἐν τῇ ἰσχύοντι νεωτέρῳ νόμῳ, δὲν δύναται νά καθιερώσῃ δικαίωμα ἱκανοποιήσεως. ("Ἰδε καὶ κατωτέρω παραγράφους).

2. Ὁ ἔχων ἄγριον βλαπτικόν, οἷον κύνα, κάπρον, λέοντα, λύκον καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ἔχων λελυμένον ἢ μὴ αὐτῷ δεδεμένον, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ἔχων ἐν δημοσίᾳ παρόδῳ, εἰ ἄνθρωπος ἐκ τούτου τελευτήσῃ, διακόσια νομ. δίδωσιν· εἰ δὲ μὴ ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐβλάθῃ, εἰς τὸ φαινόμενον τῷ δικαστῇ καταδικάζεται· τῶν δὲ λοιπῶν πραγμάτων διπλὴν δίδωσι τὴν ζημίαν. (1) (Ν. 40-42 Πανδ. 21. 1 (de aed. edicto). Βασ. XIX. 10. 35).

Μ. Ὁ ἔχων εἰς δημοσίαν παρόδον ζῶν ἄγριον βλαπτικόν, οἷον κύνα, κάπρον (ἀγριοχοῖρον), λέοντα, λύκον καὶ ἄλλο παρόμοιον λελυμένον ἢ μὴ δεδεμένον εἰς τρόπον, ὥστε νά μὴ δύναται νά βλάπτῃ, εἰς αὐτοῦ φονεὴν ἄνθρωπος, καταβάλλει διακόσια νομίσματα· εἰ δὲ δὲν φονευθῇ μὲν

(1) Ἡ διάταξις τῆς § ταύτης ἀργεῖ παρ' ἡμῖν ὡς πρὸς τὴν τῶν δικαιοσύνη νομισμάτων καταβολὴν καὶ τὴν τοῦ διπλασίου ἀπόδοσιν, ἅτε τῶν ποινῶν τούτων ἀντικατασταθεισῶν παρ' ἡμῖν διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπιβαλλομένων δημοσίων ποινῶν· εἴη ὑπολείπεται μόνη ἡ εἰς ἀπλὴν ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσις.

λά πληρωθῇ, καταδικάζεται εἰς ὅσον ὁ δικαστὴς κρίνει δικαίον· ἐὰν δὲ ῥηθῇ τὰ λοιπὰ πράγματα, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ διπλασίου τῆς ζημίας.

Ν. Αἱ τοῦ ἀκουσίου νόμου διατάξεις ἐφαρμόζονται εἰς τὸν ἔχοντα λαλόνον ἐν δημοσίῳ παρῶν ἢ μὴ οὕτω δεδεμένον, ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ὑποχρεούμενον εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ βλαπθέντος. Α. Π. 204 τοῦ 1873.

Β. *Εὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινά, δίδεται ἀγωγὴ ἐπὶ ἐκδόσει τοῦ ζώου ἢ τῇ ἀποτιμῇσιν τῆς ζημίας καὶ ἀρμόζει, ἥνικα τὸ ζῷον ἀγριότητι κινήθην ἐβλάψεν, οἷον λακτιστῆς ἵππος ἐλάττειν, ἢ βοῦς εἰσθῶς κερατίζειν ἐκεράτιος. Γενικῶς γὰρ τότε ἀρμόζει ἢ κατὰ τοῦ ζώου τοῦ βλάψαντος ἀγωγὴ, ὅτε παρὰ τὴν φύσιν κινήθην τὸ θηρίον ἐβλάψεν· εἰ γὰρ ἀπὸ πόνου ὁ ἵππος λακτίζει, ἀργεῖ ἢ τοιαύτη ἀγωγὴ, καὶ ὁ τύψας ἢ τραυματίσας τὸν ἵππον ἐνάγεται τῇ τοῦ διπλοῦ ἀπαιτήσιν, ἐπειδὴ μὴ τῷ αὐτοῦ σώματι ἐζημίωσεν. (1) (Ν. 4 πρ. § 1-4 § 7 Πανδ. 9. 1 (si quadrupes pauperiem). Βασ. LX. 2. 1).

Μ. *Εὰν τετράποδον ζημιώσῃ τινά, δίδεται τῷ ζημιωθέντι ἀγωγὴ ἐπὶ κατῆσιν τοῦ ζώου ἢ τῆς ἀξίας τῆς ζημίας, ὅποτε τὸ ζῷον ἐξ ἀγριότητος κινήθην ἐπὶ βλάβῃ τῆς ζημίας, ὡς φέρ' εἰπεῖν λακτιστῆς ἵππος ἐλάττειν βοῦς συνειθισμένος εἰς τὸ κερατίζειν προσέβαλε διὰ τῶν κεράτων. Καὶ γενικῶς τότε ἀρμόζει ἢ κατὰ τοῦ βλάψαντος ζώου ἀγωγὴ, ἐσθῶς τὸ ζῷον κινήθην παρὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ βλάπτει· διότι ἐὰν ὁ ἵππος λακτίσῃ ἐν πόνῳ, ἀργεῖ ἢ τοιαύτη ἀγωγὴ, καὶ ὁ κτυπήσας ἢ πληγώσας τὸν ἵππον καὶ προκαλέσας τὸν πόνον αὐτοῦ ὑποχρεοῦται εἰς τοῦ διπλασίου τὴν καταβολήν, διότι δὲν ἐζημίωσε διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ σώματος (ἀλλὰ διὰ τοῦ αὐτοῦ).

4. *Εὰν ἵππος ὁσφρανθῇ μοῦλαν, ἢ δὲ λακτίσῃ καὶ κλάσῃ τινά, ὁ δεσπότης ἐνάγεται. (Ν. 5 Πανδ. 9. 1 (si quadrupes pauperiem). Βασ. LX. 2. 5).

Μ. *Εὰν ἵππος ὁσφρανθῇ ἡμίονον, καὶ αὕτη λακτίσῃ καὶ συντρίβῃ τινά, κύριος τῆς ἡμίονου ἐνάγεται.

Ν. *Εὰν λακτιστῆς ἵππος ἐβλάψῃ διὰ λακτίσματος, ἐνάγεται ὁ κύριος τοῦ ζώου εἰς ἀνθρώπῳ τῆς ζημίας. Α. Π. 105 τοῦ 1867.

5. *Εὰν βλάβῃ σῶμα ἐλεύθερον, ἢ καταδικῇ γίνεται εἰς τὴν ἀπάντην τῆς ἰατρείας καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς ἐργασίας, οὐ μὴν τῆς ἀμορφίας· σῶμα γὰρ ἐλεύθερον οὐ διατιμᾶται. Ὁ δὲ σῶμα οὗλον βλάβας ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ εἰς εἴ τι λαττώθῃ ἢ διατίμησις αὐτοῦ. (Ν. 3 Πανδ. 9. 1 (si quadr. pauperiem). Βασ. LX. 2. 3. Ν. 7 Πανδ. 9. 3 (de his, qui fuderint). Βασ. LX. 4. 7).

(1) Καὶ ἡ τῆς § ταύτης διάταξις περὶ διπλασίου δὲν ἰσχύει· θὼν ἀπαιτεῖται μόνον τὸ ἀπλοῦν.

Μ. Ἐάν βλαπθῇ ἐλεύθερον σῶμα, ἡ καταδίκη τοῦ βλάπτητος συνίσταται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν δαπανῶν τῆς θεραπείας καὶ τὴν ἀποδοσὶν τῆς ἐκ τῆς ἀργίας ζημίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν τῆς ἐκ τούτου δυσμορφίας, διότι σῶμα ἐλεύθερον δὲν ὑποβάλλεται εἰς ἐκτίμησιν. Ὁ δὲ βλάψας σῶμα δούλου πρὸς τοὺς λεγόμεναι ἀπαιτεῖται καὶ ἐκεῖνο, καθ' ὃ φιλανθρωπία ἢ ἀξία αὐτοῦ, δεκτικὴ οὖσα ἐκτίμησης.

Ν. Ὅθεν ἡ ἐκ τῶν ἀλγυδόνων καὶ τῆς δυσμορφίας ἡθικὴ βλάβη δὲν εἶναι δεκτικὴ χρηματικῆς ἀποζημιώσεως. Δ. Π. 38 τοῦ 1889. Ἐπίσης ἡ ἐκ τῆς ἀποστερήσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ συζύγου ἡθικὴ ζημία δὲν εἶναι δεκτικὴ ἐκτίμησης καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἀποζημιώσεως. Δ. Π. 100 τοῦ 1877. Ἀλλὰ τοῦ συζύγου φέροντος τὰ βάρη τοῦ γάμου, ἐν οἷς καὶ ἡ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ διατροφή, δικαιούται ἡ στερηθεῖσα αὐτοῦ σύζυγος, φρονεῦντος, νὰ ἀγείρῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ φανερώς αἰτωμένη τὴν σχετικὴν ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ στερήσει τῆς διατροφῆς. Δ. Π. πιν. 101 τοῦ 1898 καὶ ἑτέροι.

6. Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος Εἴ τις δὴ τινα εἰς ὀφθαλμὸν ἐπενέγκοι τινὶ ζημίαν, τοῦτον καλεῖσθαι. εἰ μὲν ἓνα, τῷ ἐνὶ καὶ αὐτὸν ζημιουῖσθαι τὴν ἴσῃν ὑπέχοντα δίκην· εἰ δὲ δύο, θατέρου μὲν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ αὐτὸν ἀποστερεῖσθαι, ὡς ἂν εἴη σημεῖον φέρων τοῦ οἰκείου πονηρεύματος. Ὁπείδῃ δὲ καὶ χειρὸς ὀφείλει τῆς ἀνοσίῃς τὴν ἐκτομήν, ἀντὶ τῆς ζημίας τῆς χειρὸς τῶν ὑπαρχόντων ζημιουῖσθαι τὴν διμοιρίαν καὶ ταῦτα εἰς παραμυθίαν τοῦ βίου ὃ ὑπ' αὐτοῦ ἐκκοπεῖς τοὺς ὀφθαλμούς λαμβανέτω· ἄλλ' εἰ μὲν τῶν εὐπόρων εἴη, οὕτως ἡ ζημία προβαίνειτω· εἰ δὲ τῶν ἀπόρων, γινέσθω καὶ οὕτως τῆς παραπλησίῃς συμφορᾶς καὶ κοινωνὸς καὶ μεριστὴς καὶ τὸν βίον ἐχέτω ἐν σκότει τῇ ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκοπῇ. Καὶ εἰ τινες δὲ τῷ κακουργήσαντι πρὸς τὴν πρᾶξιν συνήραντο, εἰ μὲν αὐτόχειρες γεγόνاسι τοῦ κακοῦ συνεξορύξαντες τοὺς ὀφθαλμούς, παραπλησίως καὶ αὐτοὶ κολαζέσθωσαν· εἰ δὲ ἀπέσχοντο μὲν τοῦ τὰς χεῖρας τοῖς ὀφθαλμοῖς συνεπιβαλεῖν, ἄλλην δὲ τινα συνεργίαν παρέσχον τῷ πονηρεύματι, τοῖς μὲν ὀρίζεσθαι τὴν ποινὴν μέχρι τῶν εἰς τὸ σῶμα πληγῶν καὶ τῆς ἐν χρῶι κουρείας καὶ τῷ τρίτῳ μέρει τῆς τῶν ὑπαρχόντων ζημίας· τοὺς δὲ αὐτουργοὺς τῆς τυφλώσεως τοῖς προειρημένοις ὑπάγεσθαι. (1)

Μ. Ἐάν τις βλάβῃ τὸν ὀφθαλμὸν τινος, διατάττομεν, εἰ μὲν ἐδάρθη εἰς καὶ μόνος ὀφθαλμός, νὰ τυφλωταὶ καὶ αὐτὸς κατὰ τὸν ἓνα, ὑποβαλλόμενος εἰς τὴν καυτοπάθειαν· εἰ δὲ ἐδάρθησαν ἀμφότεροι, νὰ στερῇται μὲν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐνὸς τῶν ὀφθαλμῶν, ἵνα φέρῃ αἰώνιον σημεῖον τῆς κακουργίας αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὀφείλει νὰ ὑποστῇ καὶ τὴν ποινὴν τῆς ἀποκοπῆς τῆς

(1) Ἡ Νεαρά αὕτη ὡς διαλαμβάνουσα ποινικὰς διατάξεις οὐδεμίαν προφανῶς ἔχει ἰσχὺν παρ' ἡμῖν.

ἀνοσίτου αὐτοῦ χειρὸς, ἀντὶ τῆς ποινῆς ταύτης ἀπόλλυσται τὰ δύο τρίτα τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ἅπερ λαμβάνει πρὸς παρηγορίαν τῆς ζωῆς ὁ τυφλωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ· καὶ, εἰ μὲν εἶναι εὐπορος, εἰς τοιοῦτο πρόστιμον ὑπόκειται· εἰ δὲ ἀπορος, γίνεται καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆς συμφορᾶς καὶ σύντροφος καὶ συμμετοχος καὶ ἤ ἄρεξῃς ἐν τῷ σκότει τυφλούμενος καὶ τοὺς δύο ὀφθαλμούς. Καὶ ἂν τινες ἰδοῦσθην τὸν κακοῦργον εἰς τὴν πρᾶξιν, εἰ μὲν ἐγένοντο αὐτοῦργοι τοῦ κακοῦ, συντυφλούμενοι καὶ οὗτοι τιμωροῦνται ὡσαύτως ταυτοπαθῶς· εἰ δὲ χεῖρας εἰς τὰ ὄμματα δὲν ἐπιβαλόν, συνήργησαν ὅμως ἄλλως εἰς τὴν κακοῦργίαν, εἰς τούτους μὲν ἐπιβάλλεται ποινὴ σωματικῶν ῥαβδισμῶν καὶ κουρά καταδερυμῆς καὶ τοῦ τρίτου μέρους τῶν ὑπαρχόντων ζημία, οἱ δὲ αὐτοῦργοι τῆς τυφλώσεως ὑπάγονται εἰς τὰς προειρημένας ποινάς.

7. Ὁ τὸν ἴδιον οἶκον ἐμπρησμοῦ γενομένου σπουδάζων σῶσαι καὶ διὰ τοῦτο τὸν οἶκον καταστρέφων τοῦ γείτονος, ἵνα μὴ ἐξ ἐκείνου τὸ πῦρ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καταδιδασθῇ, οὐ κρίνεται ὡς ἀδίκον ζημίαν ποιῶν οὐδὲ τῇ Ἀκουιλίῳ νόμῳ ὑπόκειται. (N. 3 § 7 Πανθ. 47. 9 (de incendio ruina). Βασ. LX. 20. 2).

M. Ὁ ἐν πυρκαϊᾷ ἀποπειρώμενος νὰ σώσῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο κατεδαφίζων τὴν τοῦ γείτονος οἰκίαν, ἵνα μὴ μεταβῇ τὸ πῦρ ἐκ ταύτης εἰς τὴν ἴδιαν αὐτοῦ οἰκίαν, δὲν κρίνεται ὡς πρόξενος ἀδίκου ζημίας, οὐδὲ ὑπόκειται εἰς τὸν Ἀκουιλίον νόμον.

ΤΙΤΛ. Β'. — Περὶ μοιχῶν. (1)

1. Μοιχεία λέγεται μὲν καταχρηστικῶς καὶ ἡ τῆς παρθένου ἢ τῆς χήρας φθορά, κυρίως δὲ ἡ τῆς ὑπάνδρου. (N. 6 § 1 Πανθ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ. LX. 37. 8).

M. Μοιχεία λέγεται μὲν καταχρηστικῶς καὶ ἡ φθορά τῆς παρθένου ἢ τῆς χήρας, κυρίως δὲ ἡ τῆς ἐγγαμου.

2. Μοιχεία καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς λέγεται· ὅταν γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων γυναῖκα πρὸς ἄλλην πταισῇ, μοιχεία τοῦτο καλεῖται. Τὴν οὖν μοιχείαν τὴν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς οὔτε οἰκεία γυνὴ οὔτε ἄλλοτρία δύναται ὡς ἐγκλήμα ἐπὶ δικαστηρίων κινεῖν· οὐδὲ ἐὰν εἰς αὐτὴν ἀρπατάνειν λέγῃται ὁ ἀνὴρ. (N. 1 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adulteriis).

M. Μοιχεία λέγεται καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς, διότι, ὅταν ὁ ἔχων σύζυγον ἀνὴρ πταισῇ πρὸς ἄλλην, τοῦτο καλεῖται μοιχεία. Τὴν μοιχείαν λοιπὸν τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνδρὸς οὔτε ἡ σύζυγος αὐτοῦ οὔτε ἄλλη τις ξένη γυνὴ δύναται νὰ καταγγείλῃ ὡς ἐγκλήμα εἰς τὸ δικαστήριον· οὐδὲ ἐὰν λέγῃται ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐπίσταισι πρὸς αὐτήν.

(1) Ὁ τίτλος οὗτος ὁλόκληρος δὲν ἰσχύει νῦν ὡς περιλαμβάνων ποιν. διατάξεις. Περὶ ἡμῶν ἡ μοιχεία τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα κατὰ τὸ 288 ἐλλήρον τοῦ Ποιν. νόμου καὶ μόνον κατ' αἵτησιν τοῦ παθόντος.

3. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγή ἐντὸς πάντε ἐνιαυτῶν κινεῖται. (1) (N. 29 § 5, 6 καὶ 7 καὶ N. 31. Πανδ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). N. 5 καὶ N. 28. Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Ῥωμαὶ κεφ. 28 § 5).

M. Ἡ περὶ μοιχείας ἀγωγή κινεῖται ἐντὸς πάντε ἐτῶν.

4. Τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα οὐ πᾶσι κινεῖν τοῦτο παρακωλύεται, ἵνα μὴ παρὰ τῶν βουλομένων ὁ γάμος ὑδρίζηται, ἀλλὰ μόνοις τοῖς ἐγγύς οὔσι καὶ οἰκειοτάτοις προσώποις, πάππων ἤγον πατρί, ἀδελφῶ, θεῷ πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός, πάντων δὲ μάλιστα τῷ ἀνδρί. (N. 30 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Jul. de adulteriis.). Βασ. LX. 37. 68).

M. Δὲν ἐπετρέπη εἰς πάντας νὰ προκαλῶσι τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐγκλήματος τῆς μοιχείας, ἵνα μὴ ὑδρίζηται ὁ γάμος ὑπὸ τῶν θελόντων νὰ πρᾶξωσι τοῦτο, ἀλλ' εἰς μὲνα τὰ πλησίον καὶ οἰκειότατα πρόσωπα, πάππων δηλ. πατέρα, ἀδελφόν, θεῖον πρὸς πατρός ἢ πρὸς μητρός, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὸν (προσκληθέντα δι' αὐτοῦ) ἄνδρα.

5. Συνεστῶτος τοῦ γάμου, οὐδεὶς ἄλλος παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς κατηγορεῖν αὐτῆς δύναται, εἰ μὴ πρότερον κατηγορήσῃ τοῦ ἀνδρός ὡς προαγωγῶ. (N. 26 Πανδ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 27).

M. Τοῦ γάμου συνεστῶτος, οὐδεὶς ἄλλος παρὰ τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς δύναται νὰ κατηγορήσῃ αὐτήν, ἐὰν μὴ πρότερον κατηγορήσῃ τὸν ἄνδρα ὡς προαγωγόν.

6. Τὸν νόμον τὸν περὶ μοιχείας οὐ δύναται κινεῖν γυνὴ οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ λέγῃται ἡμαρτήσθαι· ταυτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἢ βουλομένη κινεῖν τὴν ὑπόθεσιν λέγῃ ἐν ἑαυτῇ γενομένην τὴν ἡμαρτίαν καὶ αὐτὴν εἶναι, μεθ' ἧς τὸ τῆς ἡμαρτίας πταῖσμα τετελεσται. (2) (N. 1 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 46).

M. Τὸν περὶ μοιχείας νόμον δὲν δύναται νὰ κινή γυνή, οὐδὲ ἐὰν τὸ ἔγκλημα ἐγένετο πρὸς αὐτήν· ταυτέστιν οὐδὲ ἐὰν αὐτὴ ἢ θέλουσα νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγήν λέγῃ ὅτι τὸ ἔγκλημα ἐγένετο πρὸς ἑαυτήν καὶ εἶναι αὐτὴ, μεθ' ἧς ἐτελέσθη τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας.

7. Ὁ ἐλάττων τῶν κε' ἐτῶν ὧν οὐ δύναται ἔγκλημα κινεῖν μοιχικὸν περὶ ἀλλοτρίου γάμου, εἰ μὴ ἄρα ὁ τὸν γάμον ἔχων δικαίῳ ἐκείνου προβάληται αὐτὸν ἐγκαλεῖν· τότε γάρ καὶ ὁ τῶν κε' χρόνων ἐλάττων τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας δύναται καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίου γάμου κινεῖν· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἰδίου γάμου, τοῦ ἐννόμου

(1-2) Ὁ § 3 εἶναι ἀπλῆ κατὰ λέξιν ἐπαναλήψις τῆς § 59, ἡ § 6 τῆς § 4 καὶ ἡ § 6 τῆς § 60 βιβλίου πρώτου τίτλου τρίτου.

δηλονότι γεγονότος, ὁπόσων ἂν εἴη χρόνων, τὸ περὶ μοιχείας ἔγκλημα κινεῖν οὐ κωλύεται. (N. 15 § 6 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adulteriis). Βασ. LX. 37. 17).

Μ. Ὁ ἀνήλικος δὲν δύναται νὰ προκαλῇ τὴν καταδίωξιν τῆς μοιχείας περὶ ἀλλοτρίου γάμου, ἐκτὸς ἐὰν ὁ σύζυγος προβάλλῃ αὐτὸν νὰ ἐγκαλῇ ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ δικαιοῦματι· διότι τότε καὶ ὁ ἀνήλικος δύναται καὶ ὑπὲρ ἀλλοτρίου γάμου νὰ καταδιώκῃ τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἰδίου γάμου, τοῦ τελευσθέντος δηλ. ἐννόμως, ὅσων ἐτῶν καὶ ἂν ᾖ, δὲν ἐμποδίζεται νὰ καταδιώκῃ τὸ τῆς μοιχείας ἔγκλημα.

8. Τὸ συναξευγμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον οὐ σθέννυται τῇ πενταετίᾳ. (1) (N. 39 § 5 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 40).

Μ. Τὸ συνηνωμένον τῇ μοιχείᾳ ἀθέμιτον δὲν ἐξαφανίζεται διὰ τῆς πενταετίας.

9. Πενταετίᾳ σθέννυται τὸ ἔγκλημα τῆς μοιχείας ἀλλὰ τοῦτο λέγομεν περὶ τῶν εἰς ἐκούσαν ἡμαρτηκότων. (N. 26 § 5-7 καὶ N. 39 § 5 καὶ N. 31 Πανδ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). N. 5 καὶ N. 28 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). Ῥωμαὶ κεφ. 28 § 5).

Μ. Τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα ἐξαφανίζεται διὰ τῆς πενταετίας· λέγεται δὲ τοῦτο περὶ τῶν διαπραξάντων τὸ ἀδίκημα τοῦτο μετὰ τῆς γυναικὸς συναινούσης εἰς τοῦτο.

10. Ὑφίσταται τῷ πατρὶ οὐ μὴν τῷ ἀνδρὶ, πάντα μοιχὸν φονεύειν, πολλῶν δὲ μᾶλλον καὶ ἐνυβρίζειν· φονεύειν δὲ ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ μένει, κἂν μὴ συνεικῇ αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ· ἐὰν ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ τῆς μοιχείας αὐτὸν καταλάβῃ, ἀλλաχοῦ δὲ φονεύειν οὐ δύναται· ἅμα δὲ τοὺς δύο φονεύειν ὀφείλει οὐ μὴν δὲ τὸν μὲν νῦν, τὸν δὲ μεθ' ἡμέρας. Τῷ δὲ ἀνδρὶ ἐξέστιν ἐν μόνῳ τῷ ἰδίῳ οἴκῳ φονεύειν τὸν μοιχόν, ἀλλ' οὐ πάντα, ἀλλὰ τὸν προαγωγόν καὶ τὸν ἐπιδειξάμενον πρώην παιγνικὴν τέχνην καὶ τὸν ἐν τῇ σκηνῇ προσλθόντα ἐπὶ τῷ ᾄσαι ἢ ὀρχήσασθαι· καὶ τὸν ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ καταδικασθέντα καὶ μὴ ἀποκαταστάντα καὶ τὸν ἀπελεύθερον αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν γονέων ἢ παίδων αὐτοῦ καὶ δοῦλον. Κελεύει δὲ ὁ νόμος τὸν φονεύοντά τινα τῶν εἰρημένων λύειν τὸν γάμον τὸν πρὸς τὴν γαμετὴν κἂν ὁποῖος δὲ εἴη ὁ πατήρ, ἄξιαν ἔχει τοῦ φονεύειν, κἂν ἄρχιον ἐστὶν ὁ μοιχός, ἐπὶ μέντοι τῶν γάμων ἐκείνων ἐφ' ὧν δικαίῳ ἀνδρὶς δύναται κινεῖν, οἷον ἐὰν ὑπεξουσίαν τὴν ἑαυτοῦ κέκτηται· θυγατέρα. (N. 22 § 2-4. N.

(1) *18ε προηγουμένην σημειώσιν.

23 καὶ Ν. 24 πρ. § 1 καὶ 2 Πανθ. 48. 5 (ad leg. Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 23-25).

Μ. Συγχαίρεται εἰς τὸν πατέρα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν ἄνδρα, νά φονεύῃ πάντα μοιχόν, πολλῶ δὲ μᾶλλον νά ὑβρίσῃ αὐτόν· φονεύει δὲ αὐτόν ἐν τῷ ἴδιῳ αὐτοῦ οἴκῳ, ἐν ᾧ κάθηται, καὶ ἡ θυγάτηρ ἐὰν δὲν συγκατοικῇ αὐτῷ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ γαμβροῦ, ἐὰν καταβῇ αὐτὸν εἰς αὐτὸ τῆς μοιχείας τὸ ἔργον, ἀλλ' ἀλλαχοῦ δὲν δύναται νά φονεύῃ αὐτόν· ὀφείλει δὲ νά φονεύῃ καὶ τοὺς δύο ταυτοχρόνως, καὶ οὐχὶ τὸν ἓνα σήμερον καὶ τὸν ἄλλον μεθ' ἡμέρας, ὅ ἢ ἄνθρωπος ἔχει ἄδειαν νά φονεύῃ τὸν μοιχόν ἐν μόνῃ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ, πλὴν οὐχὶ πάντα μοιχόν, ἀλλὰ τὸν προαγωγόν καὶ τὸν μετελθόντα πρότερον παιγνικὴν τέχνην καὶ τὸν ἐμφανισθέντα εἰς σκηνὴν ἢ τραγωδίῃ ἢ χορεύσῃ καὶ τὸν καταδικασθέντα διὰ δημόσιον ἔγκλημα καὶ μὴ ἀποκατασταθέντα εἰς τὰ πολιτικὰ δικαίωματα καὶ τὸν ἀπελευθερωθέντα αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν γονέων ἢ τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ τὸν δούλον. Ὁ δὲ νόμος διατάττει ὁ φονεύων τινὰ τῶν εἰρημένων νά διαλύῃ τὸν μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ γάμον· ὁποιασδήποτε δὲ τάξεως καὶ ἂν ᾖναι ὁ πατήρ, ἔχει ἄδειαν νά φονεύῃ, καὶ ἄρχων ἐὰν ᾖναι ὁ μοιχός, κατ' ἐκείνον ὅμως τὸν γάμον, περὶ τοῦ ὁποίου δύναται νά κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ δικαίωμα ἀνδρός, καθὼς ἐὰν ἔχῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ὑπεξουσίαν.

11. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος συγχῇ μοιχόν ὃν οὐκ ἐφίεται· φονεύειν ἢ εὖ θέλει, δύναται παρακρατεῖν αὐτόν ἐπὶ εἴκοσιν ὥρας συναπτάς καὶ μάρτυρας εἰσάγειν τοὺς ὀφειλόντας ἐν τῇ κατηγορίᾳ μαρτυρῆσαι, ὥς ἐν τῇ μοιχείᾳ συνεσχέθη· εἰ δὲ ἀπολύσει αὐτόν, οὐκέτι δύναται αὐτὸν κρατεῖν· εἰ δὲ ἀποφύγοι, δύναται ἐπανάγασθαι καὶ φυλάττεσθαι τὰς εἴκοσιν ὥρας. (Ν. 25 πρ. § 1-5 Πανθ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 26).

Μ. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος συλλάβῃ μοιχόν, ὃν δὲν δικαιούται ἢ δὲν θέλει νά φονεύσῃ, δύναται νά κατακρατῇ αὐτόν εἴκοσι συναπτάς ὥρας καὶ νά κινήσῃ μάρτυρας, εἴτινες ὀφείλουσι νά μαρτυρῶσιν ἐν τῇ κατηγορίᾳ· ὅτι ἐπιτρέπη μοιχεύων· ἐὰν δὲ ἀπολύσῃ αὐτόν ἅπαρ, δὲν δύναται πλέον νά κρατῇ αὐτόν· ἀλλ' ἐὰν ὁ μοιχός διαφύγῃ, δύναται νά συλλάβῃ πάλιν καὶ νά φυλάξῃ αὐτόν τὰς εἴκοσιν ὥρας.

12. Ταῦτα μὲν περὶ μοιχῶν οἱ ἀκριβέστεροι νομοθετοῦνται· ἕτεροι δὲ ἐνδεύοντες τῷ ἀνδρὶ πανταχοῦ καὶ πάντα, ὃν ἂν καταλάβῃ μοιχόν, ἀκωλύτως φονεύειν· (Ἰδὲ παραπ. § 10).

Μ. Ταῦτα μὲν διέταξαν περὶ μοιχῶν οἱ ἀκριβέστεροι νομοθετοῦνται· ἕτεροι δὲ συγχαίρουσιν εἰς τὸν ἄνδρα νά φονεύῃ ἀνεμποδίστως πανταχοῦ καὶ πάντα, ὃντινα καὶ ἂν συλλάβῃ μοιχόν.

13. Ὁ τὸν μοιχόν μετὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς ἐν συμπλοκῇ καταλαβὼν εἰ συμβῇ αὐτὸν ἀνελθεῖν, οὐκ εὐθύνεται ὥς ἀνδροφόνος· εἰ δέ τις, ὥς εἰκός, ὑποπτεύσῃ τινὰ βούλεσθαι τῇ τῆς ἰδίας γυναικὸς συμπαῖξαι σωφροσύνη καὶ παραγγελίας αὐτῷ ἐγγράφους τρεῖς ἐκπέρλῃ, ἐχούσας μαρτυρίας ἀνδρῶν ἀξιοπιστῶν καὶ μετὰ

ταύτας τὰς τρεῖς μαρτυρίας εὖρη αὐτὸν συντογχάνοντα τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ γαμετῇ, εἰ μὲν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἢ τὸν ταύτης τῆς γυναικὸς ἢ τοῦ μοιχοῦ ἢ ἐν προπίναις ἢ ἐν προαστείοις εἶναι· ἄδειαν τῷ ἀνδρὶ ταῖς οἰκείαις χερσὶ τὸν τοιοῦτον ἀνελεῖν, οὐδένα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαβουμένῳ. Εἰ δ' ἐν ἄλλῳ τόπῳ τὸν τοιοῦτον εὗροι μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς διαλεγόμενον ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ, οὐκ ἐλαττόνων τριῶν μαρτύρων ἀξιολογιστῶν συγκαλουμένων, δι' ὧν ἀποδείξαι δύναται, ὅτι περ αὐτὸν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς εὗρε, τῷ ἄρχοντι παραδιδόναι τῷ τὰ ἐγκλήματα ἐξετάζοντι· ἐκεῖνον δὲ ταῖς ἀληθείαις γινώσκοντα, μετὰ τὰς τρεῖς ἐγγράφους διαμαρτυρίας τῇ τοιαύτῃ γυναικὶ τοῦτον συνελθόντα, τὸν μὲν τοιοῦτον ὡς ἐκ μόνου τούτου τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι ὑποπεσόντα μηδεμιᾶς ἄλλης ζητουμένης ἀποδείξεως τιμωρεῖσθαι· ἄδειαν δὲ εἶναι τῷ ἀνδρὶ, ὡς ἂν βούληται τῆς ἰδίας γαμετῆς κατηγορεῖν καὶ κατὰ νόμους τῷ ἐγκλήματι ὑπεξίσταται. (N. 38 § 8 Πανθ. 48 5 (ad legem Juliam de adult.).

Μ. Ὁ καταλαβὼν τὸν μοιχὸν ἐν πυρρυσίᾳ πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, εἰν φονεύσῃ αὐτόν, δὲν εὐθύνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰν δὲ τις, ὡς ἐνδέχεται νὰ τιμῇ, ὑποπεύσῃ ὅτι τις θέλει νὰ περιῦρῃσῃ τὴν σωφροσύνην τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ στείλῃ αὐτῷ τρεῖς προσφωνήσεις ἐγγράφους ἐχούσας ἀξιολογιστῶν ἀνθρώπων μαρτυρίας καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ταύτας προσφωνήσεις εὖρη αὐτὸν συντογχάνοντα τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, εἰ μὲν εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ ἢ τοῦ μοιχοῦ ἢ εἰς καπηλεῖον ἢ εἰς προάστεια, ἔχει· ἄδειαν ὁ ἀνὴρ νὰ φονεύῃ αὐτὸν ἰδιοχείρως, οὐδένα ἐκ τούτου διατρέχων κίνδυνον καταδικώσεως. Ἐάν δὲ εὗρῃ τὸν τοιοῦτον συνδιαλεγόμενον πρὸς τὴν σύμβιον αὐτοῦ ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἢ ἐκκλησίᾳ, συγκαλοῦνται οὐχὶ ὀλιγώτεροι τριῶν ἀξιολογιστῶν μαρτύρων, δι' ὧν δύναται νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι εὗρεν αὐτὸν μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρεται πρὸς τὸν ἄρχοντα τὸν ἐπιτετραμμένον τὴν ἔρευναν τῶν ἐγκλημάτων· εἰν δὲ οὗτος διαγνώσῃ, ὅτι τῷ ὄντι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὰς τρεῖς ἐγγράφους προσφωνήσεις συνῆλθε πρὸς τὴν τοιαύτην γυναῖκα, ὁ τοιοῦτος ὡς ὑποπεσὼν ἐκ τούτου καὶ μόνου εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἐγκλημα τιμωρεῖται· ἄνευ ἄλλης πινὸς ἀποδείξεως· ὁ δὲ ἀνὴρ ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ κατηγορῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ θέλησιν καὶ νὰ δικάζηται κατὰ νόμους περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

14. Καὶ ἡ 10' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀλόντος μοιχοῦ ἢ μοιχαλίδος, ὥστε καὶ ἀμφοτέρους βίνακοπεῖσθαι φησι καὶ τὸν ἄνδρα ἀντὶ τῆς τοιαύτης ἀδικίας παραμυθίαν ἔχειν ἐκ τοῦ τὴν προῖκα λαμβάνειν τῆς δοθείσης ἀδικου περὶ τὰ γαμικὰ δίκαια γυναικὸς, αὐτὴν δὲ ἐν μοναστηρίῳ περιορίζεσθαι ὑπὲρ ἧς παρανομίας τετόλμηκεν.

Μ. Καὶ ἡ 10' Νεαρά τοῦ Καίσαρος Λέοντος περὶ τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ μοι-

χοῦ ἢ μοιχαλίδος συλληφθέντος ἀποφαίνεται, ὅτι φανακοῦνται ἀμφότεροι, καὶ ὁ μὲν ἄνθρωπος ἀντὶ τῆς τοιαύτης ἀδικίας παρηγορεῖται λαμβάνων τὴν προίκα τῆς φανελοῦσας ἀδίκου γυναίκος· περὶ τὰ γαμικά δικαιώματα, αὕτη δὲ ἐγκλείεται εἰς μοναστήριον, δι' ἣν διέπραξε παρανομίαν.

15. Ὁ δὲ Μάγιστρος ἔλεγε, γυναικὸς μοιχαλίδος μὴ κερδαίνειν τὴν προίκα τὸν ἄνδρα, ἀλλ' εἰ μὲν παῖδας αὕτη ἔχει, τὸ διμοῖρον λαμβάνειν τοὺς τοῦ προικὸς· τὸ δὲ τρίτον τὸ μοναστήριον ἐν ᾧ ἐμβάλλεται. Εἰ δὲ μὴ παῖδας ἔχει, τὸ μὲν διμοῖρον λαμβάνει τὸ μοναστήριον, τὸ δὲ τρίτον τοὺς ἀνιόντας εἶγε μὴ συνέπραξαν τῷ ἀσεδήματι. Ταῦτα δὲ πάντα γίνεσθαι, μετὰ τὸ ἐμβληθῆναι τὴν γυναῖκα εἰς μοναστήριον καὶ παρελθεῖν διετίαν καὶ μὴ βουληθῆναι τὸν ἄνδρα ἀναλαβεῖν αὐτήν. (Νεαρά 134 κεφ. 10. Πεῖρα 25. 23).

Μ. Ὁ δὲ Μάγιστρος ἔλεγεν, ὅτι τῆς μοιχαλίδος γυναικὸς δὲν κερδαίνει τὴν προίκα ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' εἰ μὲν αὕτη ἔχει τέκνα, ταῦτα λαμβάνουσι τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῆς προικὸς· τὸ δὲ τρίτον τὸ μοναστήριον, ἐν ᾧ ἐγκλείεται. Εἰ δὲ εἶναι ἄτεκνος, τὸ διμοῖρον λαμβάνει τὸ μοναστήριον, τὸ δὲ τρίτον οἱ ἀνιόντες, ἂν δὲν συνήρῃσαν εἰς τὸ ἐγκλήμα. Ταῦτα δὲ πάντα γίνονται, ἀφοῦ ἡ γυνὴ ἐγκλεισθῇ εἰς μοναστήριον καὶ παρέλθῃ διετία, ὃ δὲ ἄνθρωπος δὲν θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ αὐτήν.

16. Ὅτι τὴν μοιχευθεῖσαν εἰ εἴσω διετίας ἀναλαβεῖν ὁ ἄνθρωπος βουληθεῖν, ἔξεστιν αὐτῷ τοῦτο ποιῆσαι, μηδὲνα κίνδυνον ἐντεῦθεν εὐλαδομένῳ, μήτε διὰ τῶν ἐν μέσῳ γενομένων ἐλαττωμένου τοῦ γάμου. (Νεαρά 134 κεφ. 10).

Μ. Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος θελήσῃ νὰ ἀναλάβῃ ἐντὸς διετίας τὴν μοιχευθεῖσαν, δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο, καὶ οὔτε κίνδυνόν τινα ἐκ τούτου φοβεῖται ὁ ἄνθρωπος, οὔτε ὁ γάμος ἐλαττοῦται (οὔτε δηλονότι ὑφίσταται μείωσιν τὸ κύρος τοῦ γάμου) διὰ τὰ ἐν τῷ μεταξύ γεγόμενα.

17. Ἐπὶ τῆς μοιχευθείσης διετία δίδεται, ὥστε μήπω καιρομένην ἐνδιατρίβειν τῷ μοναστηρίῳ, τὸν δὲ ἄνδρα εἰσερχέσθαι πρὸς αὐτήν καὶ κολακεύειν τοῖς λόγοις, καὶ παρατιθεσθαι αὐτῇ τράπεζαν καὶ πάντα τρόπον ποιεῖν, ὥστε τὸν πάλαι πέθον ἀνάψαι, χωρὶς μέντοι βίας καὶ χειρῶν ἐπιβολῆς, μὴ τινος ἔχοντος ἐξουσίαν τῶν τῆς γυναικὸς κωλύειν τὸν ἄνδρα εἰσερχέσθαι πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Τῇ δὲ ἀποτασσομένη γυναικὶ τῇ γάμῳ τοῦ ἀνδρὸς ἕξ μῆνες δίδονται παρὰ τῶν δικαστῶν· καὶ εἰ μὲν τούτων ἐντὸς ἀσπάσῃται τὸν γάμον καὶ συνέλθῃ τῷ ἀνδρί, ἐφεῖται αὐτῇ πράττειν τὰ ἀπ' ἀρχῆς καὶ συμβιοῦν τῷ ἀνδρί· εἰ δὲ ἀτελεῖ τὴν ἐνστασιν καὶ ἀκλινῇ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐνδειξῇται, τότε μετὰ ἐξαμηνιαῖον καιρὸν λαμβάνουσιν τὴν προίκα τὸν μονήρη μετέρχεσθαι βίον. (Πεῖρα 25. 4).

Μ. Εἰς τὴν μοιχευθεῖσαν χορηγεῖται διετίας διάστημα, ὅπως διατρίψῃ.

τὸ μοναστήριον μὴ ἀποκειρομένη, ὃ δὲ ἀνὴρ ἔρχεται πρὸς αὐτὴν καὶ πείθει αὐτὴν διὰ λόγων, καὶ παρατίθῃσιν αὐτῇ τράπεζαν καὶ πάντα μεχεῖται τρόπον, ὅπως ἀνάβῃ ἐν τοῖς στήθεσιν αὐτῆς τὸν παλαιὸν πόθον, οὕτως βίβη· καὶ ἐπιβολῆς χειρῶν· οὐδεὶς δὲ τῶν τῆς γυναίκος δικαιοῦν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἄνδρα νὰ ἔρχηται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν καιροῦσαν τὴν συζυγίαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς γυναῖκα δίδεται ἐξαμηνία ὑπὸ τῶν δικαστῶν· καὶ ἐὰν μὲν ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἀγαπήσῃ τὴν συζυγίαν καὶ στερῇ τὸν ἄνδρα, ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀρχικὴν εἶσιν καὶ νὰ συμειώσῃ πάλιν μετ' αὐτοῦ, ἐὰν δὲ δείξῃ ἀμετάτρεπτον ἀθερότητα καὶ ἀποστρέφῃ πρὸς τὸν ἄνδρα, τότε μετὰ τὸ ἐξαμηνον λαμβάνει τὴν προίκα καὶ μετέρχεται τὸν μοναστικὸν βίον.

18. Εἴσω ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ ῥεπούδιον, τουτέστι μετὰ τὴν διαζεύξιν τοῦ γάμου, κατηγορῶν μοιχείας ὁ ἀνὴρ τῆς γυναίκος οὐκ ἀπαιτεῖται συκοφαντίας τιμωρίαν· μετὰ δὲ τὰς ἐξήκοντα κατηγορῶν ὑπόκειται τῇ τιμωρίᾳ. (N. 11 § 6 καὶ N. 15 καὶ N. 30 § 1 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). 3 καὶ N. 6 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). N. § 1 Πανδ. 4. 4 ((de minoribus XXV annis)).

Μ. Ἐντὸς ἐξήκοντα ἡμερῶν μετὰ τὸ διαζύγιον ἐὰν κατηγορῇ ὁ ἀνὴρ ἐπιμοιχείαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δὲν τιμωρεῖται ὡς συκοφάντης· εἰ δὲ κατηγορῇ μετὰ τὰς ἐξήκοντα ὑπόκειται εἰς τὴν ποινὴν.

19. Οἱ μοιχοὶ τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι βίονα κοπεύουσιν, καὶ μέσοι καὶ οἱ ὑπουργοὶ τῷ τοιοῦτῳ ἄσεδῆματι· γεγονότες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι διηνεκῶς ἐξοριζέσθωσαν. (Βασίλ. Κ 37. 72. Προχ. 39. 45).

Μ. Οἱ μοιχοὶ δερόμενοι καὶ κειρόμενοι βίονα κοποῦνται, οἱ δὲ μεσῖται συνεργάται τοῦ τοιοῦτου ἐγκλήματος, δερόμενοι καὶ κειρόμενοι, τιμωρῶνται δι' αἰσχυρίας.

20. Εἴ τις μοιχείαν ἀμάρτοι πρὸς ἐκείνην, πρὸς ἣν ἦδη ἄλλοι ἐπόρνευσαν, οὐκ ἐγκαλεῖται μοιχείας. (N. 22 Κωδ. 9. (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 62).

Μ. Ἐὰν τις μοιχεύσῃ ἐκείνην, πρὸς ἣν πολλοὶ ἦδη συνευρίθων, δὲν αἰλεῖται ὡς μοιχός.

21. Τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ προενεχθεῖσαν, τουτέστιν εἰς τὸ προϊκοῦσθαι ἐργαστηρίου τεταγμένην γυναῖκα, μοιχεύων τις, εἰ μὲν τῇ κυρίᾳ τοῦ ἐργαστηρίου ἦν καὶ ἄλλους εἶχεν ὑπηρέτας καὶ συργοὺς, τῇ τοῦ μοιχοῦ τιμωρία μετὰ ταύτης ὑπόκειται· εἰ δὲ τῇ δι' ἑαυτῆς ὑπηρετεῖ εἰς τοὺς εἰσερχομένους ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ αὐτῆς, οὔτε ὁ ἀνὴρ οὔτε αὐτὴ τιμωρεῖται· τῶν γὰρ ὑπολήπτων γυναικῶν σωφροσύνης οἱ νόμοι προενοήσαντο, τῶν εὐτελῶν καὶ χαμηλῶν καταπεφρονήκασιν. (N. 29 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 37).

Μ. Ἐάν τις μοιχεύσῃ προστώσαν ἐργαστηρίου (καπηλείου), εἰ μὲν αὐτὴ ἦν κυρία τοῦ ἐργαστηρίου καὶ εἶχε καὶ ἄλλους ὑπέρτας καὶ ἀκούοντας, ἀπόκειται μετ' αὐτῆς εἰς τὴν τοῦ μοιχοῦ ποιήν· εἰ δὲ ὑπάρξει αὐτῇ δι' ἑαυτῆς τοὺς ἐρχομένους εἰς τὸ ἐργαστήριον αὐτῆς (αὐτὴ δηλαδὴ αἰνοῦσα κτλ.), οὕτε ὁ ἀνὴρ οὕτε αὐτὴ τιμωρεῖται· διότι περὶ τῶν ἀξίων ὑπολήψεως γυναικῶν τῆς σωφροσύνης πρεσβύσαν εἰ νόμοι, τὰς δὲ εὐτελεῖς καὶ ταπεινὰς καταφρόνησαν.

22. Οὐ καλῶς ὁ μοιχὸς ἀντιτίθῃσι τῷ ἀνδρί, ὡς προαγωγῷ γενομένου αὐτοῦ τὴν μοιχείαν ἥμαρτεν· ἡ δὲ γυνὴ κατηγορομένη καὶ ἀντιτιθεῖσα τῷ ἀνδρὶ τὴν τῆς προαγωγίας παραγραφὴν ἑαυτὴν μὲν οὐκ ἐλευθεροῖ, δύναται δὲ ὁ δικαστὴς ὀρίξειν κατ' αὐτοῦ, ὡς προαγωγῷ καὶ χωρὶς κατηγοροῦ. (N. 2 § 4 καὶ 5 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). Βασ. LX. 37. 4. N. 5 πρ. Παγδ. 48. 4 (de publicis judiciis). πρ. N. 13 § 5 Πανδ. 48. 5. N. 28 Κωδ. 9. 9 (ad legem Juliam) N. 47 Πανδ. 24. 3 (soluto matrimonio).

Μ. Ὁ μοιχὸς δὲν δύναται νάντιτάξῃ πρὸς τὸν ἄνδρα, διὰ τῆς προαγωγίας αὐτοῦ ἐτέλεσε τῆς μοιχείας τὸ ἔγκλημα· ἡ δὲ γυνὴ κατηγορουμένη καὶ ἀντιτάσσουσα πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς προαγωγίας τὴν ἔνοτασιν ἑαυτὴν μὲν δὲν ἀπαλλάσσει, δύναται οὐχ ἥττον ὁ δικαστὴς καὶ ἄνευ κατηγοροῦ νὰ ἀποφάνηται περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ ὡς προαγωγῷ.

23. Εἰ περὶ μοιχείας ὁ ἀνὴρ νομίση δύνασθαι τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἐλεγχθῆναι, προσήκει πρότερον τὸν ἄνδρα ἐγγράφειναι τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχόν· καὶ εἴπερ ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀληθὴς ἀποδειχθῇ, τινικαῦτα χωρισμοῦ γενομένου ἔχειν τὸν ἄνδρα πρὸς τῇ πρὸ γάμου δωρεᾷ καὶ τὴν προῖκα καὶ πρὸς τοῦτοις, εἰ παῖδας μὴ ἔχει, τοσοῦτον λαμβάνειν ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον τῆς προικὸς τὸ γ' μέρος εἶναι γινώσκεται, ὥστε τῇ αὐτοῦ δεσποτεῖα καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν παρ' ἡμῶν ὀρισθεῖσαν ποιήν προσκυροῦσθαι. Εἰ γὰρ παῖδας ἔχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ συνοικεσίου, κτελούμεν καὶ τὴν προῖκα καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς περιουσίαν κατὰ τοὺς ἐμπροσθεν ὀρισμένους νόμους τοῖς παισὶ φυλάττεσθαι καὶ οὕτω τὸν μοιχὸν νομίμως ἐλεγχόμενον ἅμα τῇ γυναικὶ τιμωρεῖσθαι. Καὶ εἰ μὲν ἔχει ὁ μοιχὸς γυναῖκα, λαμβάνειν αὐτὴν τὴν ἰδίαν προῖκα καὶ τὴν διὰ τοὺς γάμους δωρεάν, ὥστε, εἰ παῖδας ἔχοιεν, μόνης τὴν γυναῖκα τῆς χρήσεως, ἀπολαβεῖν τῆς δωρεᾶς, τῆς δεσποτείας κατὰ νόμους τοῖς παισὶ φυλαττομένης· τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν τοῖς αὐτοῦ παισὶ δωρούμεθα· παιδῶν δὲ μὴ ὑπόντων, τὴν μὲν τῆς προγαμιαίας δωρεᾶς δεσποτείαν τῇ γυναικὶ διαφέρειν θεοπίζομεν, τὴν δὲ ἄλλην πᾶσαν τοῦ

ἀνδρὸς περιουσίαν τῷ φίσκῳ κατὰ τοὺς παλαιοὺς προσκυροῦσθαι νόμους. (Νεαρχά 117 κεφ. 8. Προχ. 11. 7).

Μ. Ἐάν ὁ ἀνὴρ νομίσῃ ὅτι δύναται ἡ σύζυγος αὐτοῦ νὰ ἀλεγχθῇ μοιχαλίας, ἐπεὶ δὲ πρότερον νὰ ἐγγράφηται κατηγορῶν τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τὸν μοιχὴν καὶ ἐν ἡ τοιαύτῃ κατηγορίᾳ ἀποδειχθῇ ἀληθὴς, τότε μετὰ τὸ διαζύγιον κρατεῖ ὁ ἀνὴρ καὶ τὴν προγαμμίαν δωρεάν καὶ τὴν προίκαν καὶ προσέτι, ἐάν δὲν ἔχῃ τέκνα, λαμβάνει τοσοῦτον μέρος ἐκ τῆς ἄλλης τῆς γυναικὸς περιουσίας, ὅσον λογίζεται ὅτι εἶναι τὸ τρίτον μέρος τῆς προίκας ὥστε εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ νὰ προσκυροῦται καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν διαταχθεῖσα ποινὴ (πρόστιμον). Εἰ δὲ ἔχει τέκνα ἐκ τοῦ αὐτοῦ συναικείου, διατάττομεν νὰ φυλάττωνται κατὰ τοὺς προεκτεθέντας ἀνωτέρω νόμους διὰ τὰ τέκνα καὶ ἡ προίξ καὶ ἡ ἄλλη τῆς γυναικὸς περιουσία καὶ οὕτως ὁ μοιχὸς ἐξελεγχόμενος συντιμωρεῖται κατὰ νόμους τῇ γυναικί. Καὶ εἰ μὲν ὁ μοιχὸς ἔχει σύζυγον, λαμβάνει αὐτὴ τὴν ἰδίαν αὐτῆς προίκαν καὶ τὴν προγαμμίαν δωρεάν, ὥστε, ἐάν ἔχωσι τέκνα, ἡ γυνὴ καρπύεται μένον τὴν δωρεάν, τῆς κυριότητος φυλάττομένης κατὰ νόμους διὰ τὰ τέκνα τὴν δὲ ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς περιουσίαν δωροῦμεν εἰς τὰ τέκνα· εἰ δὲ τέκνα δὲν ὑπάρχουσι, τῆς μὲν προγαμμίας δωρεὰς ἡ κυριότης διατάττομεν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν γυναῖκα, πᾶσα δὲ ἡ ἄλλη τοῦ ἀνδρὸς περιουσία κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον νὰ προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον.

24. Γυνὴ ὑπανδρὸς τῇ ἰδίᾳ μοιχευθεῖσα δούλῳ αὐτῇ μὲν τυπτομένη καὶ κουρευομένη βίνοκοπεῖσθω· ἀπελευνομένη δὲ καὶ τῆς πολιτείας, ἐν ᾗ κατοικεῖ, καὶ πάσης τῆς οἰκείας ἐκπιπτέτω περιουσίας· ὁ μόντοι μοιχεύσας δούλος ξίφει τιμωρεῖσθω. (Ν. μον. Κωδ. 9. 11 (de mulieribus quae se propriis servis). Βασ. LX. 37. 73).

Μ. Ἐάν γυνὴ ὑπανδρὸς συνευρεθῇ μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς δούλου, αὕτη τυπτομένη καὶ χειρομένη βίνοκοπεῖται· ἀποδιώκεται δὲ καὶ ἐκ τῆς πόλεως, ἐν ᾗ κατοικεῖ, καὶ ἀπέλλουσιν ὅλην τὴν περιουσίαν αὐτῆς· ὁ δὲ μοιχὸς δούλος τιμωρεῖται διὰ ξίφους.

25. Γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα τῇ ἰδίᾳ δούλῳ μιγεῖσα, εἰ μὲν μὴ ἔχουσα παῖδας τοῦτο διαπραχθῇ, τυπτέσθω καὶ κουρευέσθω καὶ ὁ τοιοῦτος δούλος τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος πιπρασκέσθω καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἰσκομιζέσθω τῇ δημοσίᾳ. Εἰ δὲ ἐπὶ παῖσι τοῦτο διαπραχθῇ, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτῆς πᾶσα κατὰ δεσποτείας τρόπον παραυτίκα τοῖς παῖσιν ἀνεκποιήτως φυλαττέσθω, τῆς χρήσεως μόνης παρ' αὐτῇ μενούσης, καὶ ἡ τιμὴ δὲ τοῦ πραθέντος δούλου τοῖς παῖσιν ἀνήκει. (Βασ. LX. 37. 74).

Μ. Ἐάν γυνὴ μὴ ἔχουσα ἄνδρα συνευρεθῇ μετὰ τοῦ δούλου αὐτῆς, ἐάν μὲν ἔτεκνος εἴσα πράξῃ τοῦτο, τύπτεται καὶ κείρεται, ὁ δὲ δούλος ἁρπεί· καὶ κερεῖ πωλεῖται καὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ εἰσάγεται εἰς τὸ δημόσιον. Ἐάν δὲ ἔχουσα τέκνα πράξῃ τοῦτο, καὶ ἡ περιουσία αὐτῆς ὅλη φυλάττεται ἕκτοτε ἀνεκποιήτως διὰ τὰ τέκνα κατὰ κυριότητος δικαίωμα, ἀπομενούσης εἰς αὐτὴν μόνης τῆς ἐπικαρπίας, πρὸς δὲ εἰς τὰ τέκνα μεταβαίνει καὶ τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως τοῦ δούλου τίμημα.

26. Ὁ μοιχεύων τῇ ἰδίᾳ συνειδώς γυναῖκα καὶ παραγωγῶν τυπτόμενος ἐξορίζεσθω, ὁ δὲ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς ῥινοκοπεῖσθωσαν. (N. 2 § 2 καὶ N. 29 πρ. Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliam de adult.). N. 2 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). Προχ. 39. 64).

M. Ὁ γινώσκων ὅτι ἡ σύζυγος αὐτοῦ μοιχεύεται καὶ παραδéléπων τοῦτο τύπτεται καὶ ἐξορίζεται, ὁ δὲ μοιχὸς καὶ ἡ μοιχαλὶς ῥινοκοποῦνται.

27. Ἐὰν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς καταδικασθεὶς ἀγάγῃ αὐτήν, εἰ καὶ μὴ αὐτὴ κατεδικάσθῃ, οὔτε ὁ γάμος ἔρρωται· ἀλλ' εἰ καὶ κληρονόμον αὐτὴν γράψῃ, ἡ αὐτὴ ἐμέ, δημεύεται ἡ κληρονομία. (N. 13 Πανδ. 34. 9 (de his, quae ut indignis). Βασ. LX. 42, 13).

M. Ἐὰν καταδικασθεὶς ἐπὶ μοιχείᾳ γυναικὸς νυμφευθῇ αὐτήν, καὶ ἂν αὕτη δὲν κατεδικάσθῃ, ὁ γάμος δὲν ἰσχύει· ἀλλὰ καὶ κληρονόμον ἂν γράψῃ αὐτήν, ἡ αὕτη γράψῃ ἐμέ, δημεύεται ἡ κληρονομία.

28. Ὁ γάμος τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι, οὐ μὴν ὁ παλλακευόμενος αὐτήν. (N. 1 § 2 Πανδ. 25. 7 (de concubinis). Βασ. LX. 37. 1).

M. Ὁ νυμφευθεὶς τὴν καταδικασθεῖσαν ἐπὶ μοιχείᾳ γυναῖκα δύναται νὰ καταδιωχθῇ ὡς συμπράκτωρ μοιχείας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ συζῶν μετ' αὐτῆς ὡς παλλακῆς.

ΤΙΤΛ. Γ' — Περὶ πόρνων καὶ τῶν ἐκβιαζόντων παρθένους. (1)

1. Ὁ ἔχων γυναῖκα καὶ πορνεύων διὰ δώδεκα ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω· καὶ ὁ μὴ ἔχων δὲ καὶ τῇ αὐτῇ ἀμαρτία περιπίπτων δι' ἑξ ἀλλακτῶν σωφρονιζέσθω. (Pauli sent. recept. II. 20 § 1. N. 1 Κωδ. 5. 26 (de concubinis). N. 121 § 1 Πανδ. 45. 1 (de verb. obligationibus). Νεαρά 118 κεφ. 5. Νεαρά 89 κεφ. 12 § 5. Νεαρά 117 κεφ. 9 § 5. Προχ. 39. 59).

M. Ὁ μὲν ἔγγαμος πορνεύων σωφρονίζεται διὰ δώδεκα μαστιγώσεων, ὁ δὲ ἄγαμος δι' ἑξ μαστιγώσεων.

2. Ὁ μέντοι γυναῖκα ἔχων καὶ τῇ ἰδίᾳ δούλῃ μιγνύμενος καὶ διαγινωσκομένης τῆς πράξεως, οὗτος μὲν τυπτόμενος σωφρονιζέσθω· ὁ δὲ κατὰ τόπον ἄρχων ἀναλαμβάνων τὴν δούλην ὑπὲρ ἐπαρχίαν αὐτὴν πιπρασκέτω, τῆς τιμῆς αὐτῆς τῷ μέρει

(1) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἰσχύει τανῦν, ὡς καθιερωὺν διατάξεις ποινικῆς. Τανῦν παρ' ἡμῶν τιμωρεῖται ὡς μοιχὸς ὁ παραβάων τὴν πίστιν τοῦ γάμου ἀνὴρ κατὰ τὸ 286 ἀρθρον τοῦ Ποιν. νόμου· ὁ δὲ ἀναγκάζων βιαίως εἰς ἀσελγίαν ἄρῃεν ἢ ὅλῃ τιμωρεῖται κατὰ τὸ ἀρθρον 278 τοῦ Ποιν. νόμου.

τοῦ δημοσίου εἰσκομιζομένης. Ὁ δὲ εἰς ἄλλοτριαν δούλην παρανεύων, τῶν μὲν εὐπόρων ὑπάρχων, παρεχέτω ὑπὲρ τοῦ πταίσματος τῇ δεσπότῃ τῆς δούλης νομ. λγ', εἰ δ' εὐτελέως εἴη, τυπτέσθω καὶ καθόσον εὐπορεῖ κατ' ἀναλογίαν τῶν λγ' νομ. διδόντω. (Ν. 6 Πανδ. 48. 5 (ad leg. Jul. de adult.). Ν. 25 Κωδ. 9. 9 (ad leg. Juliam de adult.). Ν. 25 Πανδ. 47. 10 (de injuriis). Προχ. 39. 60 καὶ 61).

Μ. Ὁ συνευρισκόμενος πρὸς τὴν δούλην αὐτοῦ ἑγγαμὸς ἀνὴρ, ἐάν ἡ πράξις φανερωθῇ, τιμωρεῖται διὰ δαρμοῦ, ὃ δὲ κατὰ τόπον δικαστῆς παραλαμδάνων τὴν δούλην πωλεῖ αὐτὴν ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας, τὸ δ' ἐκ τῆς πωλήσεως προελθὼν εἰσάγεται εἰς τὸ δημόσιον. Ὁ δὲ συνευρισκόμενος πρὸς ἄλλοτριαν δούλην, εἰ μὲν εἶναι εὐπορὸς, καταβάλλει διὰ τὸ ἑγκλημα πρὸς τὴν δεσπότῃν τῆς δούλης τριακονταεὶ νομίσματα· εἰ δὲ ἄπορὸς, τυπτεται καί, καθ' ὅσον εὐπορεῖ, καταβάλλει ποσὸν ἀνάλογον τῶν τριακονταεὶ νομισμάτων.

3. Οἱ ταῖς μοναζούσαις ἢ ταῖς ἀσκητρίαις ἢ ταῖς διακονίσσαις ἐνασέλγαίνοντες, ὥς εἰς τὴν νόμφην Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐνυβρίζοντες, ῥινοκοπείσθωσαν αὐτοὶ τε καὶ αἱς οὗτοι συνεφθάρησαν. (Προχ. 39. 62).

Μ. Οἱ ἀσελγαίνοντες πρὸς μοναζούσας ἢ ἀσκητρίδας ἢ διακονίσσας, οὗτοί τε καὶ οἱ δοσι συμπαραεξετραπήσαν μετ' αὐτῶν, ῥινοκοποῦνται, ὥς προσπερόμενοι ἱεριστικῶς πρὸς τὴν νόμφην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν.

4. Ὁ τῇ ἰδίᾳ συντέκνῳ ἢ ὀνόματι γάμου ἀγόμενος ἢ καὶ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενος ἄμω αὐτῇ ῥινοκοπείσθω, δηλονότι πρότερον ἂν ἁλλήλων διίσταμένων. Εἰ μὲντοι εἰς ὑπανδρὸν σύντεκνον τοῦτο διαπράξῃ, ἡ μὲν ποινὴ ὡσαύτως προδαινέτω, σὺν τούτοις δὲ καὶ τυπτέσθωσαν. (Προχ. 39. 63).

Μ. Ὁ συνευρισκόμενος πρὸς τὴν σύντεκνον αὐτοῦ ἢ λόγῳ γάμου ἢ καὶ ἄλλως σαρκικῶς, συῤῥινοκοπεῖται μετ' αὐτῆς, ἀπὸ πρότερον χωρισθῶσιν ἁλλήλων· ἐάν δὲ πράξῃ τοῦτο πρὸς ὑπανδρὸν σύντεκνον, ἐπιβάλλεται ἡ αὐτῇ ποινὴ, ἀλλὰ προσέτι καὶ τύπτανται ἄμωτεροι.

5. Ὁ παρθένῳ κόρῃ μιγνύμενος ἐκείνης μὲν προαιρέσει ἀγνοούντων δὲ τῶν γονέων, τῆς πράξεως διαγινωσκομένης, εἰ μὲν θέλει λαβεῖν αὐτὴν εἰς γυναῖκα καὶ συναινεύουσι καὶ οἱ γονεῖς, τὸ συνάλλαγμα γινέσθω· εἰ δὲ ἐν μέρει τῶν γονέων τουτέστιν ἑκατέρου προσώπου οὐ θελήσει, εἰ μὲν εὐπορὸς ἐστὶν ὁ φθορεὺς, τῇ φθαρείᾳ κόρῃ διδόντω χρυσοῦ λίτραν μίαν, εἰ δὲ ἐνδεέστερος εἴη, τὸ ἡμῖς τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως· εἰ δὲ παντελῶς εἴη ἀνεύπορος, τυπτόμενος καὶ κουρευόμενος ἐξοριζέσθω. (Προχ. 39. 65).

Μ. Ὁ συνευρισκόμενος μετὰ κόρης παρθένου κατὰ προαίρεσιν αὐτῆς ἄλλ' ἐν ἀγνοίᾳ τῶν γονέων, εὐθὺς ὡς φανερωθῇ ἡ πράξις, εἰ μὲν θέλει εἰς γυναῖκα αὐτὴν καὶ συναινεύουσιν οἱ γονεῖς, τελεῖται ὁ γάμος· εἰ δὲ τὸ ἐν

μέρος τῶν γονέων τουτέστι τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου προσώπου δὲν θελήσῃ, εἰ μὲν ὁ φθορεὺς εἶναι εὐπορὸς, καταβάλλει εἰς τὴν φθαρείσαν κόρην μίαν λίτραν χρυσοῦ, εἰ δὲ ἀποριώτερος, τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, εἰ δὲ πᾶσιαν ἀπορὸς τύπτεται καὶ κίρεται καὶ ἐξορίζεται.

6. Ὁ βιάζόμενος κόρην καὶ φθείρων αὐτὴν ῥινοκοπεῖσθω, διδούς αὐτῇ τὸ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ τρίτον. (Προχ. 39. 66).

Μ. Ὁ βιάζων κόρην καὶ φθείρων αὐτὴν ῥινοκοπεῖται, παρέχων πρὸς αὐτῇ καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

7. Τὸν τοιοῦτον ἀφορίζει καὶ ὁ ἕξ' κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ λαβεῖν ταύτην εἰς γυναῖκα κελεύει, κἂν εἴη πενησάτῃ.

Μ. Τὸν τοιοῦτον ἀφορίζει καὶ ὁ ἐξηκοστὸς ἐβδομος κανὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ διατάττει νὰ λαμβάνῃ αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ πεμπτωχὴν τοχὲν οὖσαν.

8. Ἡ δὲ Νεαρά τοῦ Πατριάρχου Κυροῦ Ἀθανασίου οὕτω φησίν, ἵνα προκηρυχθῇ καὶ στεργθῇ, γυναῖκα μὴ ἐπιβρίπτειν αὐτῆς τὴν τιμὴν καὶ μᾶλλον παρθένον τῷ βουλομένῳ· ἀλλ' εἰ βιάσεται τις ἐν ἐρημίᾳ αὐτήν, ἐκδικεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους δοκεῖ· εἰ δὲ ἐκδῶ ἑαυτὴν ἀδιάστως, κουρᾷ καὶ πομπῇ σωφρονίζεσθαι καὶ μηδὲ τῷ φθορεῖ κατ' ἄμφω προσῇ τὸ ἀξίημιον, ἀλλὰ καὶ μάλα ἀποπληροῦν τῷ δημοσίῳ τὸ ἔννομον.

Μ. Ἡ δὲ νεαρά Κυροῦ Ἀθανασίου τοῦ Πατριάρχου ὁρίζει τὰ ἑξῆς. Προκηρύσσεται καὶ στεργεῖται, ὅτι γυνή, καὶ μάλιστα παρθένος, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβρίπτῃ τὴν τιμὴν αὐτῆς πρὸς τὸν βουλομένον· ἀλλ' εἴαν τις βιάσῃ αὐτὴν ἐν ἐρημίᾳ τόπως, ὀφείλει νὰ τιμωρῇται κατὰ τοὺς νόμους· εἴαν δὲ ἡ παρθένος παραδῶσῃ ἑαυτὴν ἀδιάστως, τιμωρεῖται διὰ κουρᾶς καὶ πομπευσίως, καὶ οὐδὲ ὁ φθορεὺς ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς κατ' ἀμφοτέρω, ἀλλὰ καταβάλλει πρὸς αὐτὴν εἰς τὸ δημοσίον καὶ τὸ νόμιμον πρὸς τιμὴν.

9. Ὁ φθείρων κόρην πρὸ τῆς ἡμέρας, ἤγουν πρὸ τοῦ τριττακιδεκάτου χρόνου, ῥινοκοπεῖσθω καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ὑποστάσεως παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ κόρῃ. (Ν. 38 § 3 Πανδ. 48. 19 (de roenis). Βασ. LX. 51. 34).

Μ. Ὁ φθείρων κόρην ἄνθρωπον, ἤγουν πρὸ τοῦ δεκάτου τρίτου ἔτους, ῥινοκοπεῖται, τὸ δὲ ἥμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ παρέχεται εἰς τὴν φθαρείσαν κόρην.

10. Ὁ τὴν ἄλλοτριαν μνηστὴν φθείρων, εἰ μὲν προαιρέσει τῆς κόρης, ῥινοκοπεῖσθω· εἰ δὲ ἀπροαιρέτως αὐτῆς, μετὰ ταύτην τὴν ποινὴν καὶ τὸ τρίτον τῆς ὑποστάσεως παρεχέτω τῇ φθαρείσῃ κόρῃ. (Ν. 13 § 3 καὶ 8 Πανδ. 48. 5 (ad legem Juliani de adulteriis)).

Μ. Ὁ φθείρων τὴν ἄλλοτριαν μνηστὴν, εἰ μὲν κατὰ προαίρεσιν τῆς κόρης, ῥινοκοπεῖται· εἰ δὲ δυναστικῶς, μετὰ τὴν ποινὴν ταύτην παρέχει εἰς τὴν φθαρείσαν κόρην καὶ τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

ΤΙΤΑ. Δ'.—Περὶ Αἰμομικτῶν. (1)

1. Οἱ αἰμομικταὶ εἴτε γονεῖς πρὸς τέκνα εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς εἴτε ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφούς ἔχει τιμωρεῖσθωσαν· οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους συμφθειρόμενοι, τοιούτοι πατὴρ εἰς γυναῖκα υἱοῦ ἢ υἱὸς εἰς γυναῖκα πατρὸς ἔχουν μητρυιάν ἢ πατρῶς εἰς προγονήν ἢ ἀδελφὸς εἰς γυναῖκα ἀδελφοῦ ἢ θεῖος εἰς ἀνεψιὴν ἢ ἀνεψιὸς εἰς θείαν, ἢ εἰς δύο ἀδελφάς ἢ εἰς μητέρα ξένην καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα ἐν εἰδήσει μιγνύμενος, οἱ τοιοῦτοι τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπεῖσθωσαν. (2) (N. 8 καὶ 9 Kωδ. 5. 5 (de incestis et inutilibus nuptiis). Προχ. 89. 89. Σύνοψις LX. 37. 67).

Μ. Οἱ αἰμομικταὶ, εἴτε γονεῖς συνευρίσκονται πρὸς τέκνα αὐτῶν, εἴτε τέκνα πρὸς γονεῖς, εἴτε ἀδελφοὶ πρὸς ἀδελφάς, διὰ ξίφους τιμωροῦνται· οἱ δὲ κατ' ἄλλην συγγένειαν συμφθειρόμενοι πρὸς ἀλλήλους, τοιούτιν υἱὸς συνευρίσκόμενος ἐν γνώσει πρὸς τὴν γυναῖκα πατρὸς ἔχουν μητρυιάν ἢ πατὴρ πρὸς γυναῖκα υἱοῦ ἢ πατρὸς πρὸς προγονήν ἢ ἀδελφὸς πρὸς γυναῖκα ἀδελφοῦ ἢ θεῖος πρὸς ἀνεψιὴν ἢ ἀνεψιὸς πρὸς θείαν, ἢ πρὸς δύο ἀδελφάς ἢ πρὸς μητέρα ξένην καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, οἱ τοιοῦτοι δερόμενοι καὶ κειρόμενοι ῥινοκοποῦνται.

2. Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συμπλεκόμενοι ἐξ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν τικτόμενοι παῖδες καὶ μόνοι ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς θυγατέρα καὶ μητέρα ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς δύο ἀδελφάς ἢ ἀνεψιὸς εἰς τὴν τοῦ θεῖου γυναῖκα ἢ δύο ἀδελφοὶ εἰς μητέρα καὶ θυγατέρα ἢ θεῖος εἰς τὴν γενομένην τοῦ ἀνεψιοῦ γυναῖκα πρὸς τῷ χωρισμῷ καὶ τυπτέσθωσαν. (*1δε προηγ. παραπ.).

Μ. Οἱ πρὸς γάμον συναπτόμενοι ἢ ἄλλως σαρκικῶς συνευρίσκόμενοι ἐξ ἀδελφοὶ καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προερχόμενα τέκνα καὶ μόνα ἢ πατὴρ καὶ υἱὸς πρὸς

(1) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ὡς περιέχων ποινικὰς διατάξεις δὲν ἰσχύει τανῦν παρ' ἡμῖν. Τανὺν τιμωρεῖται ἢ μὲν αἰμομικτία (δηλονότι ἢ συνουσία μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἢ μεταξὺ ἀδελφῶν) δι' ἐρικτῆς (Π. Ν. ἀρ. 281), ἢ δὲ παρὰ φύσιν ἀτέλεια δι' ἐνὸς ἔτους τούλάχιστον φυλακίσεως (Π. Ν. ἀρ. 282).

(2) Παρ' ἡμῖν καὶ αἱ περὶ τῶν εἰς τοὺς αἰμομικτας ἐπιβαλλομένων ποινῶν διατάξεις δὲν ἰσχύουσιν, ὡς πᾶσαι αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ ποινικαὶ διατάξεις. Τιμωροῦνται δὲ παρ' ἡμῖν οἱ αἰμομικταὶ κατὰ τὸ 281 ἀρθρον τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου. Ἀλλ' ἰσχύει καὶ παρ' ἡμῖν ἡ διάταξις, καὶ ἦν τὰ ἐξ αἰμομικτικῶν γάμων τέκνα ὡς ἀθεμίτων γάμων προῖον οὐδέτερον τῶν γονεῶν κληρονομοῦσι; Ἄλλως δὲ τίνας παρ' ἡμῖν οἱ αἰμομικτικοὶ γάμοι; οἱ ἐπὶ τὸ Ρ. Δ. (δηλονότι οἱ ἐκ γάμων μεταξὺ συγγενῶν εἰς βαθμὴν, καθ' ὃν απαγορεύεται ὁ γάμος) ἢ οἱ κατὰ τὸν Ποιν. νόμον (δλ. οἱ μεταξὺ ἀνιόντων καὶ κατιόντων καὶ οἱ μεταξὺ ἀδελφῶν); Κατὰ Παπαρζήγόπουλον θεωρητέσι τανῦν ὡς αἰμομικτικοὶ οἱ κατὰ τὸν Ποιν. ἡμῶν νόμον κολαζόμενοι.

θυγατέρα καὶ μητέρα ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς δύο ἀδελφάς ἢ ἀνεψιὸς πρὸς τὴν γυναῖκα τοῦ θεοῦ ἢ δύο ἀδελφοὶ πρὸς μητέρα καὶ θυγατέρα ἢ θεὸς πρὸς τὴν διατελέσασαν γυναῖκα τοῦ ἀνεψιοῦ, εἰ τοιοῦτοι οὐ μόνον χωρίζονται, ἀλλὰ καὶ δέρονται.

3. Οἱ ἀσελγεῖς ἤγουν ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων ξίφει τιμωρεῖσθωσαν· εἰ μὴ ἄρα ὁ πεπονθὼς ἐλάττων ἦν τῶν δώδεκα χρόνων· τότε γὰρ τὸ ἐνδεδῆς τῆς ἡλικίας αὐτὸν ἀπαλλάττει τῆς ποινῆς. (N. 31 Kωδ. 9. 9 (ad legem Juliam de adult.), N. 3 Θεοδ. Kωδ. 9. 7 (ad legem Juliam de adult.). Νεαρὰ 77 κεφ. 1 πρ. Νεαρὰ 141 κεφ. 1 Προχ. 39. 73).

M. Οἱ ἀσελγεῖς ἤγουν ὁ ἐνεργῶν καὶ πάσχων διὰ ξίφους τιμωροῦνται, ἐκτὸς ἐὰν ὁ πάσχων ἦναι νεώτερος τῶν δώδεκα ἐτῶν· διότι τότε ἡ ἐλλειπὴς ἡλικία ἀπαλλάττει αὐτὸν τῆς ποινῆς.

4. Οἱ ἀλογευσόμενοι ἤγουν εἰ κτηνοβάται καυλοκοπεῖσθωσαν. (Προχ. 39. 74 Σύνοψις 37. 74).

M. Οἱ κτηνοβάται καυλοκοποῦνται.

5. Ὁ δύο γυναῖκας ἔχειν πειραθεὶς οὐ νόμῳ ἀλλὰ φάκτῳ καὶ προαιρέσει, καλῶς ὑποστήσεται τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλημα· ἡ δὲ ὑστερον αὐτῷ γαμηθεῖσα, εἰ ἠγνῶει αὐτὸν ἔχειν νόμιμον γαμήτην, συγγνωσθήσεται. (Προχ. 39. 70 Σύνοψις LX. 37. 78).

M. Ὁ πειραθεὶς νὰ λάβῃ δύο γυναῖκας οὐχὶ συμφῶνως πρὸς τὸν νόμον ἀλλὰ κατὰ πρᾶγμα καὶ προαίρεσιν, καλῶς ὑποβάλλεται εἰς τῆς μοιχείας τὸ ἐγκλημα· ἡ δὲ δευτέρα αὐτοῦ γυνή, ἂν ἠγνῶει ὅτι αὐτὸς εἶχε νόμιμον συζυγον, συγχωρεῖται.

ΤΙΤΛ. Ε΄.—Περὶ κλεπτῶν, ἀπελάτων, τυμβωρύχων καὶ ἱεροδύλων.

1. Ἡ μὲν περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ κληρονόμων οὐ παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀγωγή ἢ ἀπαιτούσα τὸ κλαπὲν πρᾶγμα κατὰ παντὸς νεμομένου ἀρμόζει. (N. 12 καὶ 15 Kωδ. 6. 2 (de furtis). Βασ. LX. 6. 29 καὶ 32).

M. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγή κατὰ κληρονόμων δὲν παραπέμπεται· ἡ δὲ ἀπαιτούσα μόνον τὸ κλαπὲν πρᾶγμα ἀρμόζει κατὰ παντὸς νεμομένου.

2. Ὁ ἐν ἡμέρᾳ κλέπτων εἰ μὲν φανερός κλέπτης ἐστίν, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἐνάγεται· εἰ δὲ ἀφανής, εἰς τὸ διπλάσιον. (1) (Γελλίου Ἀττ. Νυκτ. βιβλ. XI. κεφ. 18. Γαίου Εἰσηγ. III. § 183-185. N. 2-8. N. 21 πρ. N. 34 καὶ 35 Πανδ. 47. 2 (de furtis). N. 22 § 2 Πανδ. 22. 1 (de usuris et fructibus). § 3 Εἰς. 4. 1 (de obligationibus quae ex delicto). Σύνοψις LX. 12. 51).

(1) Ἡ δέστικς αὕτη δὲν ἰσχύει ὡς ποινικὴ.

Μ. Ὁ κλέπτης τὴν ἡμέραν, εἰ μὲν εἶναι φανερός κλέπτης, εἰς τὸ τετραπλάσιον ἀνάγεται· εἰ δὲ μὴ φανερός, εἰς τὸ διπλάσιον.

Β. Τὸν νυκτερινὸν κλέπτην τὸν ἔξω τῆς πόλεως ἔξιστι φονεύειν ἐν στρατιώτης ἐστί· τὸν δὲ ἐν πόλεσιν οὐκ ἔξιστι φονεύειν, εἰ ἢ ἀκόντιον ἐπιφέρει. Πάντα δὲ τὰ βλάπτοντα ἀκόντια λέγεται· ἐπὶ ἑκατέρῳ δὲ δεῖ τοῦτο μετὰ κραυγῆς διαμαρτύρασθαι. (1) Ν. 54 § 2 Πανδ. 47. 2 (de furtis) Ν. 4 § 1 Πανδ. 9. 2 (ad legem Aquiliam) καὶ Ν. 233 § 2 Πανδ. 50. 16 (de verborum signif.). § 5 Εἰσγγ. 4. 18 (de publicis judiciis).

Μ. Ὁ ἔξω τῆς πόλεως νυκτερινὸς κλέπτης συγχωρεῖται νὰ φονεύηται, εἰ στρατιώτης ἐν ᾗναι· ὁ δὲ κατὰ τὰς πόλεις δὲν φονεύεται, ἐκτὸς ἐάν ᾖ μετ' ἑαυτοῦ ἀκόντιον. Ἀκόντια δὲ λεγόνται πάντα ὅσα βλάπτουσιν. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ ἐνὸς καὶ κατὰ τοῦ ἄλλου κλεπτου ἀνάγκη νὰ προκαταβῶνται κραυγαὶ πρὸς μαρτυρίαν.

4. Ἐάν τὸν ἐν νυκτὶ κλέπτοντα φονεύῃ τις, τότε ἀτιμώρητος ἐναι, ὅτε μὴ ᾔσυνάτο διχα κινδύνου ἰδίῳ φείσασθαι αὐτοῦ. (2) Ν. 9 Πανδ. 48. 8 (ad legem Cornelianam de sicariis). Ν. πρ. καὶ Ν. 45 § 4 Πανδ. 9. 2 (ad l. Aquiliam).

Μ. Ἐάν τις φονεύῃ τὸν νυκτερινὸν κλέπτην (ἐν πόλει), τότε μένει ἀτιμώρητος, ὅσῳκις δὲν δύναται ἄνευ ἰδίου κινδύνου νὰ φείσθῃ τοῦ κλέπτου.

Β. Ἐάν κλέψωσι τινες ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἄλλως ἀφείλωνται καὶ πωλήσωσιν αὐτό, εἴτα ὁ ἔσπότης βούληται ἀνακαλέσασθαι τὸ οἰκεῖον, οὐκ ἀναγκάζεται διδόναι τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καταληθὲν τίμημα, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ τιμήματος λαμβάνει αὐτό. Ν. 23 Κωδ. 3. 32 (de rei vindic.). Βασ. XV. 1. 103).

Μ. Ἐάν κλέψωσι τινες ἀλλότριον πρᾶγμα ἢ ἄλλως ἀφείρῳσι καὶ πωλήσωσιν αὐτό, ἔπειτα βελήσῃ ὁ κύριος νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ, ἐν ἀναγκάζεται νὰ παρέχῃ τὸ δι' αὐτὸ καταληθὲν τίμημα, ἀλλὰ λαμβάνει αὐτό καὶ ἄνευ τοῦ τιμήματος.

6. Ὅταν τι πρᾶγμα ἐν πανδοχείῳ ἢ ἐν καπηλείῳ κλαπῇ, δεῖται ἔχει ὁ τοῦ πράγματος κύριος εἰ μὲν θέλει κατὰ τοῦ κλεψάντος τὸ πρᾶγμα κινεῖν καὶ ποιεῖν τὴν ἐν διπλῷ ἀγωγὴν, ἢ ἢ ἐν τριπλῷ, εἰ μείζον εἴη τὸ πρᾶγμα, εἰ δὲ βούλεται, κατὰ τοῦ προεστῶτος τοῦ καπηλείου ἢ τοῦ πανδοχείου διεγκαλεῖν αὐτὸ ποιεῖν τὴν εἰς τὸ ἀπλοῦν ἀγωγὴν. (3) (Ν. 1 πρ. § 1-3 Πανδ. 47. 5 (furti adversus nautas). Βασ. LX. 14. 1).

(1) Ὡσαύτως δὲν ἰσχύει ὡς ἀντικειμένη εἰς τε τὴν ποινικὴν ἡμῶν νόμον αἱ τὸν πολιτικὸν καὶ διοικητικὸν ἡμῶν νωτέρον ὄργανισμὸν.

(2) Συνάδουσιν αἱ περὶ ἀμύνης διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 99 καὶ 100 τοῦ ἰσπ. ἡμῶν νόμου.

(3) Ἡ διάταξις περὶ τῆς ἐν διπλῷ ἢ τριπλῷ ἀγωγῆς κατὰ τοῦ κλεπτου ἐμφηρτῆς ὡς ποινικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ὡς ἀνίσχυρος.

Μ. Ὅταν κλεφθῇ τι πρᾶγμα ἐν πανδοχείῳ ἢ καπηλείῳ, ὁ κύριος τοῦ πράγματος ἔχει ἀδειαν νὰ κινή κατὰ τοῦ κλέψαντος αὐτό καὶ νὰ ἐνάγῃ περὶ τοῦ διπλασίου ἢ περὶ τοῦ τριπλασίου, εἰν τὸ πρᾶγμα ἦναι μείζον, εἰ δὲ θέλει νὰ κινή κατὰ τοῦ προσετώτος τοῦ πανδοχείου ἢ τοῦ καπηλείου, τότε ἐνάγει περὶ τοῦ ἀπλοῦ.

7. Ὁ καπηλείου ἢ πανδοχείου τινὲς προϊστάμενος εἰν τινὰς ἐλθόντος ἐκείσε ἀναδέξεται φυλάττειν τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ, εἰτα τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα κλαπῇ, αὐτὸς μὲν ὡς κλέπτης ἔχει τὴν περὶ κλοπῆς τῶν ἄλλων ἀγωγὴν καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαιτεῖται ἱκανῶσαι τῷ δεσπότῃ τὸ πρᾶγμα, τὴν δὲ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν αὐτὸς κατὰ τῶν εὐρισκομένων ἐν τῷ καπηλείῳ λοιπῶν κινεῖ. (N. 1 § 4 Πανδ. 47. 5 (*furti adversus nautas*). Βασ. LX. 14. 1).

Μ. Ὁ προσετῶς καπηλείου ἢ πανδοχείου τινὲς, εἰν ἀναδεχθῇ αὐτὸς νὰ φυλάξῃ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἐλθόντος νὰ καταλύσῃ εἰς αὐτό, εἰτα κλαπῇ τὸ τοιοῦτον πρᾶγμα, ὡς κλέπτης ὑπὶκειται εἰς τὴν περὶ κλοπῆς τῶν ἄλλοτριων ἀγωγὴν καὶ αὐτὸς μὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν κύριον, τὴν δὲ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἐπιλοιπῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς τὸ καπηλείον αὐτὸς κινεῖ.

8. Τῆς γυναικὸς κλεψιάτης, ὁ ἀνὴρ οὐ κατακρίνεται· ἀμάρτημα γάρ ἐστὶ καὶ ἡ κλεψία· καθολικῶς δὲ τὰ ἀμαρτήματα τῇ κεφαλῇ ἔπονται. (N. 22 Κωδ. 9. 47 (*de roenis*). N. 3 Κωδ. 4. 12 (*ne uxor pro marito*)).

Μ. Ἐὰν κλεψὴ ἡ γυνή, δὲν καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ· διότι ἐγκλημα εἶναι καὶ ἡ κλοπή· τὰ δὲ ἐγκλήματα γενικῶς ἀκολουθοῦσι τὴν κεφαλὴν (δηλονότι τιμωρεῖται μόνος ὁ τελὼν αὐτά).

9. Τοὺς ἐν φωστᾶτῳ κλέπτοντας, εἰ μὲν ὄπλα, σφοδρῶς προστάττομεν τύπτεσθαι· εἰ δέ τι τῶν ὑποζυγίων, χειροκοπεῖσθαι. (1) (N. 3 § 14 Πανδ. 49. 16 (*de re militari*). Προχ. 39. 53).

Μ. Οἱ κλέπτοντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ, εἰ μὲν ὄπλα, διατάττομεν νὰ τύπωνται σφοδρῶς, εἰ δὲ ζῶν τι, νὰ χειροκοπῶνται.

10. Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον ἐμβληθὲν οἴκῳ ἢ ἀμπελῶνι οὐκ ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν εἰς τὸ διπλαῖον ἐνέχεται. Τῷ δὲ ὀνόματι τοῦ ξύλου πᾶσα ὕλη ἐπιτηδεῖα πρὸς οἰκοδομὴν ἢ ἀμπελῶνα περιέχεται. (N. 1 πρ. § 1 Πανδ. 47. 3 (*de tigno juncto*). Βασ. LX. 12. 93).

Μ. Τὸ κλοπιμαῖον ξύλον, εἰν ἐμβληθῇ εἰς οἰκίαν ἢ ἀμπελῶνα, δὲν ἀποσπᾶται, ἀλλ' ὁ ἐμβαλὼν αὐτὸ ἐνέχεται εἰς τὸ διπλαῖον. Εἰς δὲ τὴν λέξιν ξύλον περιέχεται πᾶσα ὕλη ἐπιτηδεῖα πρὸς οἰκοδομὴν ἢ ἀμπελῶνα.

11. Τοὺς ἐν οἰκῇ ποτε πολιτεία κλέπτοντας ἀπαξ μὲν τοῦτο ποιοῦντας θεσπιζομεν εὐπόρους μὲν καὶ ἐλευθέρους ὑπάρχοντας πρὸς τῇ ἀποκατατάσει τοῦ κλαπέντος καὶ διπλὴν ποσότητα

(1) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει νῦν.

καταβάλλειν τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντι· εἰ δὲ ἄποροι εἴεν οἱ τοῦτο πεπραχότες, τυπτόμενοι ἐξοριζέσθωσαν· ἐὰν δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἁλῶσι, χειροκοπεῖσθωσαν (1) (Γαίου Εἰσηγ. II. § 79. N. 9 § 1 καὶ N. 54 § 3 Πανδ. 47. 2 (de furtis). N. 7 § 1 Πανδ. 13. 1 (de condictione furtiva) N. 11 § 2 Πανδ. 11. 3 (de servo corrupto). N. 13 § 2 Πανδ. 12. 2 (de iurejurando). N. 1 πρ. Πανδ. 47. 1 (de priv. delictis). N. 12 καὶ N. 19 Κωδ. 6. 2 (de furtis). § 19 Εἰσ. 4. 1 (de obligat. quae ex delicto). § 14 καὶ 18 Εἰσηγ. 4. 6 (de actionibus). Προχ. 39. 54).

Μ. Οἱ κλέπτοντες ἐν οἰκῇ ποτε πολὺ ἐὰν πράξωσι τοῦτο ἅπαξ, ἂν μὲν ὥσιν εὐποροὶ καὶ ἐλεύθεροι, διατίττομεν ἐκτὸς τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κλεφθέντος πράγματος· νὰ καταβάλλωσι καὶ διπλάσιαν ποσότητα πρὸς τὸν ὑπομείναντα τὴν κλοπὴν· εἰ δὲ εἰσιν ἄποροι, τυπτόμενοι ἐξορίζονται· ἐὰν δὲ οὐχὶ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις φωραθῶσι κλέπτοντες, χειροκοποῦνται.

12. Ὁ τοῦ κλέπτου δούλου δεσπότης ἢ τὸ ἀξίμιον τῷ τὴν κλοπὴν ὑποστάντι περιποιεῖται, ἢ, εἰ μὴ βούλοιτο τοῦτο ποιεῖν, τὸν δούλον εἰς τελείαν δεσποτείαν παραδίδωσι τῷ τὴν κλοπὴν ὑπομείναντι. (2) (Γαίου Εἰσηγ. IV § 75. N. 1 καὶ 21 Πανδ. 9. 4 (de noxalibus actionibus). N. 42 πρ. Πανδ. 47. 2 (de furtis). πρ. § 4 Εἰσηγ. 4. 8 (de nox. action.). § 1 Εἰσηγ. 4. 17 (de officio judicis). Προχ. 39. 55).

Μ. Ὁ δεσπότης τοῦ κλέπτου δούλου ἢ ἀποζημιῶσι τὸν ὑπομείναντα τὴν κλοπὴν, ἢ μὴ θέλων νὰ πράξῃ τοῦτο, παραδίδωσι τὸν δούλον εἰς τελείαν κυριότητα πρὸς αὐτόν.

13. Τὰς ἀλλοτρίας ἀγέλας οἱ ἀπελαύνοντες ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιούντες τυπτεύσθωσαν, ἐκ δευτέρου δὲ διαπραττόμενοι ἐξοριζέσθωσαν, τῆς ἀπελαθείσης ἀγέλης δηλονότι· τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ παρ' αὐτῶν ἀποκαθισταμένης. (3) (Προχ. 39. 59).

Μ. Οἱ ἀπελαύνοντες ἀλλότρια ποιμνία, ἐὰν μὲν ἅπαξ πράξωσι τοῦτο, δέρονται· πράττοντες δὲ τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου, ἐξορίζονται· ἐὰν φωραθῶσι ἀπελαύνοντες καὶ ἐκ τρίτου, χειροκοποῦνται, καὶ τὸ ἀπαχθὲν ποιμνιον ἀποκαθιστάνουσιν εἰς τὸν κύριον αὐτῆς.

14. Οἱ τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις ἐκδύοντες χειροκοπεῖσθωσαν. (4) (Προχ. 39. 57).

(1) Αἱ ἐν τῇ § ταύτῃ διατάξει δὲν ἰσχύουσιν ὡς ποινικαί.

(2) Καὶ αὕτη δὲν ἰσχύει, ὡς μὴ ἀναγνωριζομένης παρ' ἡμῖν τῆς δουλείας.

(3) Οἱ ἀπελαύνοντες ἀλλοτρίας ἀγέλας τιμωροῦνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου καὶ τῶν μεταγενεστέρων περὶ ὥσων κλοπῆς· ἀλλ' ἢ περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς ἀπολεσθείσης ἀγέλης διατάξεις ἰσχύει ὡς μὴ ποινικῇ.

(4) Ἡ ἀνόρουξις τάρων ἄνευ δικαιώματος καὶ ἡ ὑφαίρεσις πτώματος τι-

Μ. Οἱ ἀκθύνοντες τοὺς νεκροὺς ἐν τοῖς τάφοις χειροκαποῦνται.

15. Ὁ ἐν θυσιαστηρίῳ ἐν ἡμέρᾳ ἢ ἐν νυκτὶ εἰσιὼν καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν τι ἀφελόμενος τυφλούσθω· ὁ δὲ ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἄλλου ναοῦ ἀφελόμενος τυπτόμενος καὶ κευρουόμενος ἐξοριζέσθω. (1) (Ν. 6 πρ. καὶ Ν. 9 πρ. § 1 Πανδ. 48. 13 (ad legem Juliam peculatus). (Πρσχ. 39. 58).

Μ. Ὁ εἰσελθὼν ἐν ἡμέρᾳ ἢ νυκτὶ εἰς θυσιαστήριον καὶ ἀφαιρέσας τι ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερῶν σκευῶν τυφλοῦται· ὁ δὲ ἀφαιρέσας ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου ἢ ἐκ τοῦ ἄλλου ναοῦ, δαρεῖς καὶ καρεῖς, ἐξορίζεται.

ΤΙΤΛ. Σ'.—Περὶ φονέων. (2)

1. Φονεύς ἐστὶν ὁ σκοπὸν ἔχων φονεῦσαι, καὶ φονεύσῃ καὶ μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τυχὸν τραυματίσῃ ἢ πλήρῃ μετρίως, ὃν φονεῦσαι ἐδούλετο· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου οὐκ ἐστὶ φονεύς ὁ μὴ θελήσας φονεῦσαι, εἰ καὶ φονεύσῃ. (Ν. 1 § 3 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corn. de sicariis). Βασ. LX. 36. 1).

Μ. Φονεύς εἶναι ὁ ἔχων σκοπὸν νὰ φονεύσῃ, ἂν τε φονεύσῃ καὶ ἂν μὴ φονεύσῃ, ἀλλὰ τυχὸν πληγώσῃ ἢ κτυπήσῃ μετρίως ἐκεῖνον, ὃν ἤθελε νὰ φονεύσῃ· ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲν εἶναι φονεύς ὁ μὴ θελήσας νὰ φονεύσῃ καὶ ἂν φονεύσῃ.

2. Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος δόλον ἐπιζητεῖ, ἀλλ' οὐ μεγάλην ἀμέλειαν· οἷον ἐξέριψέ τις ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τείχεος ἢ διὰ τὸ φυγεῖν ἢ δι' ἑτέραν χρεῖαν ἀναγκαιάν τινά· εὐρέθη τις κάτω, ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ καταφερόμενος καὶ ἐπληξεν εἰς μέρος τι καίριον καὶ ἀπέκτεινεν· ἐνταῦθα οὐκ ἐστὶ δόλος, ἀλλ' ἀμέλεια καὶ διὰ τοῦτο ὁ φονεύσας οὐ κρίνεται φόνου. (Ν. 7 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 5).

Μ. Ὁ περὶ ἀνδροφόνων νόμος ἐπιζητεῖ δόλον (δόλιαν προαίρεσιν) καὶ οὐκ ἀμέλειαν· οἷον ἐξέριψῃ τις κάτω ἐκ τοῦ τείχεος ἢ ἵνα φυγαδεύῃ ἢ δι' ἄλλην τινὰ ἀναγκαιάν χρεῖαν· εὐρέθη τις κάτωθεν καὶ ὁ καταφερόμενος ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν, ἐπληξεν εἰς μέρος τι καίριον καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν· ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ὑπάρχει δόλος, ἀλλ' ἀμέλεια καὶ διὰ τοῦτο ὁ τοιοῦτος δὲν καταδικάζεται ὡς φονεύς.

μωρεῖται τανῦν ὡς πταῖσμα δυνάμει τοῦ ἄρθρου 815 τοῦ Ποιν. νόμου, ἢ δὲ νεκροσύλῃσι διὰ τυμωροσύχας τιμωρεῖται ὡς κλοπὴ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 972 τοῦ αὐτοῦ.

(1) Ἡ κλοπὴ πράγματος καθιερωμένου εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν τιμωρεῖται τανῦν δι' εἰρκτῆς (Π. Ν. ἄρθρ. 874).

(2) Ὁλόκληρος ὁ τίτλος τοῦτος δὲν ἰσχύει περ' ἡμῖν. Τανῦν τιμωροῦνται αἱ ἀξιώποιοι πράξεις κατὰ τῆς ζωῆς ἄλλου ὑπὸ τοῦ κεφ. δεκάτου ἔκτου τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου.

3 Ὁ φονεύων ἐκουσίως εἶας ἂν εἴη ἡλικίας εἴφει τιμω-
ρεῖσθω. (*) (N. 7 Κωδ. 9 47 (de poenīs) καὶ N. 23 Πανδ. 47.
2 (de furtis). N. 2 § 19 Πανδ. 47 8 (de honorum vī ra-
plorum). N. 3 § 1 Πανδ. 47. 10 (de iniuriis). N. 3 § 1
Πανδ. 47. 12 (de sepulcro violato). N. 16 § 3 Πανδ. 48.
19 (de poenīs).

Μ. Ὁ φονεύων ἐκουσίως, οἰκισθῆποτε ἡλικίας καὶ ἂν ᾔναι, διὰ ξίφους
εὐμωρεῖται.

4. Ἡ δὲ Νεαρχὴ δευτέρα νομοθεσία τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου
τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸν ἐκουσίως φονεύοντα δεχομένη κατὰ
συμπάθειαν παρὰ τὴν δύναμιν τῆς πρώτης ἀειφυγία τοῦτον κατα-
δικάζει καὶ τῆς οἰκίας περιουσίας ἐκπτώσει· οὐ τῇ δημοσίᾳ δὲ
ταύτην προσκυροῦσθαι φησιν ἀλλὰ μετὰ τὸ ἱκανοῦσθαι τὴν τοῦ-
του γαμετὴν κατὰ νόμους, εἰς τε τὴν προῖκα καὶ τὴν πρό γάμου
ῥωρᾶν καὶ τὰ θεώρητρα, εἰ ὑπᾶισι παῖδες τῷ φονεῖ, τὸ τρίτον
τῆς καθαρᾶς ἐναπολείπειταις τουτῷ περιουσίας τοῖς παισὶν αὐ-
τοῦ προσκυροῦσθαι, τὸ ἕτερον τρίτον τῷ μοναστηρίῳ, εἰ μοναχὸς
ἐθέλῃται γενέσθαι καὶ τὸ ἕτερον τρίτον τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέ-
κνοις τοῦ τελευτήσαντος. Εἰ δὲ οὐχ ὑπᾶισι παῖδες τῷ περνευ-
μένῳ, τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς ἀνιούσιν ἐξ ἴσου τὸ τοιοῦτον διαι-
ρεῖσθαι τρίτον· τῇ γυναικὶ δὲ τοῦ βίου προαπελθεύτης καὶ
καίτων ὄντων, τούτους προτιμᾶσθαι τῶν ἀνιόντων. Εἰ δὲ μήτε
παῖδες, μήτε γυνή, μήτε ἀνιόντες εἰσὶ τῷ ἀναιρουμένῳ, τοὺς
ἄλλους ἐκ νόμου καλουμένους συγγενεῖς καὶ πρὸς τὴν ὀφλίσιν
οὐ βλοσυρήσαντας τοῦ ἀδικήσαντος λαμβάνειν τὸ τρίτον. Εἰ δὲ
μὴ πρὸς τὸν μοναδικὸν βίον ὁ φονεὺς μετέλθῃ, οὐ τὸ τρίτον
ἀλλὰ τὸ διμοῖρον τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὴν
εἰρημένην διάταξιν τῇ τοῦ περνευμένου κληροδοτεῖσθαι μέρει·
καὶ πρὸς τοῦτῳ μηδένα μηδέποτε τοιοῦτῳ ἐγγλῆματι ἐαλωκότα
ἢ πολιτικὴν ἢ ἄλλην τὴν εἰανοῦν πρῶξιν μεταχειρίζεσθαι μηδὲ
οὐκ ἀντιγραφῆς ἀξιούμενον, ἀλλ' εἶναι πανταίως ἀτιμον ἢ τὸ
ζῆν μόνον φιλανθρώπως συγκεχώρηται.

Μ. Ὡς δὲ ὁ νεαρχὴ διάταξις τοῦ κυροῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννή-
του ἀντιθέτως πρὸς τὴν πρώτην ἐπιεικῶς ἀποδλεπούσα εἰς τὸν ἐκουσίως
φονεύοντα, καταδικάζει αὐτὸν εἰς ἀειφυγίαν καὶ ἐκπτώσιν τῶν ὑπαρχόντων

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ Καὶ ὁ γ' κῶδων τοῦ μεγάλου Βασιλείου οὕτω φησὶν· δ
ἐξίνῃ παρὰ τὴν ἑμὴν κατὰ τῆς ἐκτου γαμετῆς χρησάμενος φονεὺς ἐστὶν
ἐκώστος· ὡσαύτως καὶ ὁ ξίφει κατὰ τινος χρησάμενος καὶ ὁ ἐπίδοις φε-
ρμακκ, εἰ καὶ δι' ἄλλην ταῦτα παρίσχειν αἰτίαν, καὶ ὁ ληστής καὶ ὁ πολέ-
μιος καὶ αἱ ἀμδλωτριδια διδοῦσαι καὶ λαμβάνουσαι.

αὐτοῦ· ταῦτα δέ, λέγει, δὲν προσκυροῦνται εἰς τὸ δημόσιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν κατὰ νόμους ἱκανοποίησιν τῆς συζύγου αὐτοῦ, εἰς τὴν προίκα καὶ τὴν προγαμιαίαν δωρεάν καὶ τὸ θεώρητρον, εἰ μὲν ὁ φονεὺς ἔχει τέκνα, τὸ τρίτον τῶν καθαρῶν ἀπομεινάντων ὑπαρχόντων αὐτοῦ προσκυρεῖται εἰς τὰ τέκνα, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον εἰς τὸ μοναστήριον, ἐὰν θελήσῃ νὰ γίνῃ μοναχός, καὶ τὸ ἄλλο τρίτον εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα τοῦ φονευθέντος. Εἰ δὲ ὁ φονευθεὶς δὲν ἔχει τέκνα, τὸ τοιοῦτον τρίτον μερίζεται ἐξ ἰσοῦ εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς ἀνιόντας· καὶ τῆς γυναίκας προαποθανούσης τὰ τέκνα ἐὰν ὑπάρχωσι, προτιμῶνται τῶν ἀνιόντων. Εἰ δὲ ὁ φονευθεὶς δὲν ἔχει οὔτε τέκνα, οὔτε γυναῖκα οὔτε ἀνιόντας, οἱ ἄλλοι συγγενεῖς οἱ καλούμενοι εἰς τὴν κληρονομίαν ὑπὸ τοῦ νόμου, ἐὰν μὴ ἀμελήσωσι νὰ ξανερῶσιν τὸν φονέα, λαμβάνουσι τὸ τρίτον. Ἐὰν δὲ ὁ φονεὺς δὲν μεταξὺ εἰς τὸν μοναχικὸν βίον, δὲν προσκυροῦται τὸ τρίτον εἰς τοῦ φονευομένου τὸ μέρος, ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰρημενὴν διάταξιν τὸ διμοῖρον (τὰ δύο τρίτα) τῆς καθαρᾶς περιουσίας αὐτοῦ· καὶ προσέτι οὐδεὶς ὑποπεσὼν εἰς τοιοῦτον ἔγκλημα ἐπιτρέπεται νὰ ἀναλαμβάνῃ ποτὲ πολιτικὴν ἢ ἄλλην οἰανδήποτε υπηρεσίαν οὐδὲ ἀξιοῦται βασιλικῆς ἀντιγραφῆς· ἀλλὰ μένει κατὰ πάντα αἰτίας οὗτος, εἰς ὃν φιλοτιμῶς συνεχωρήθη μόνον τὸ ζῆν.

Β. Καὶ ἡ Νεαρά τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ βασιλέως αἰεφυγία τὸν τοιοῦτον καταδικάζει, οὐκ ἀναγκάζουσα καὶ ἀποκείρσθαι. Φησὶ γάρ, ἄτοπον ἀναγκάζειν τὸν φονέα καὶ μὴ θέλοντα ἀποκείρσθαι, ὅποτε καὶ τοὺς ἐκουσίως ἐρχομένους ἀποκαρῆναι οὐχ ἑτοιμῶς οὐδ' εὐχερῶς, ἀλλὰ μετὰ δοκιμασίας τῆς προσηκούσης παραδέχεσθαι διορίζονται.

Α. Καὶ ἡ νεαρά τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ βασιλέως εἰς αἰεφυγίαν καταδικάζει τὸν τοιοῦτον, μὴ ἀναγκάζουσα καὶ νὰ ἀποκείρῃται. Διότι εἰς, λέγει, ἄτοπον νὰ ἀναγκάζῃται ὁ φονεὺς καὶ μὴ θέλων νὰ ἀποκείρῃται, ὅταν καὶ εἰ ἐρχόμενοι ἐκουσίως πρὸς ἀπόκαρσιν διατάσσεται νὰ μὴ γίνωνται παραδεκτοὶ προθύμως μηδὲ εὐκόλως, ἀλλὰ μετὰ τῆς προσηκούσης δοκιμασίας.

Γ. Ἡ δὲ τοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου νεαρά τὸν φόνον ἀλόντα αὐτὸν μόνον τιμωρεῖσθαι κελεύει κατὰ τοὺς νόμους· τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ μὴ δημεύεσθαι, τῇ μιστροφονίᾳ μὴ συμπράξαντας· μερίζομένης δὲ τῆς αὐτοῦ περιουσίας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν οὐκ αἰσίων παιδῶν, ἀπονέμειν μίαν καὶ τῷ φονευθέντι μοῖραν καὶ μάλιστα εἰ πενίᾳ συζῶν ἦν καὶ ἐπὶ γυναικὶ καὶ παισὶν ἀπῆλθον, μόνον δὲ τὴν τοῦ φονεῦς μερίδα προσκυροῦσθαι τῷ δημοσίῳ.

Δ. Ἡ δὲ νεαρά τοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ἀθανασίου διατάττει, ὥστε αὐτὸς μόνον ὁ φονεὺς νὰ τιμωρῆται κατὰ τοὺς νόμους· τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ, ἂν δὲν συνήρῃσιν εἰς τὴν μιστροφονίαν, νὰ μὴ δημεύωνται. ὅταν δὲ μερίζεται ἡ περιουσία αὐτοῦ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἀποδίδεται ἓν μέρος καὶ εἰς τὸν φονευθέντα καὶ μάλιστα ἂν αὐτὸς ἦτον ἄπορος καὶ ἀπέθανε καταλιπὼν γυναῖκα καὶ τέκνα· μόνον δὲ τὸ μερίδιον τοῦ φονεῦς προσκυροῦται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Ζ. Οὗτε ὁ ἴμψανς τούτέστιν ὁ ἐπταετῆς οὔτε ὁ μαινόμενος

φονεύων υπόκειται τῷ θανάτῳ. (1) (N. 12 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 8).

M. Οὔτε δ' νήπιος, τούτέστιν δ' ἐπταετής, οὔτε δ' μανιακός, ἐάν φονεύσῃ, υπόκειται εἰς θάνατον.

8. Ὁ μετὰ ξίφους πλήττων τινά, ἐάν φονεύσῃ, ξίφει τιμωρεῖσθω· εἰ δὲ δ' πληγαῖς οὐ τελευτήσῃ, δ' τὴν πληγὴν δεδωκώς χειροκοπεῖσθω, διότι ὅλως μετὰ ξίφους δοῦναι ἐτόλμησε.

M. Ὁ πλήττων τινά διὰ τοῦ ξίφους, ἐάν φονεύσῃ, διὰ ξίφους τιμωρεῖται· ἐάν δὲ δ' πληγῶν δὲν ἀποθάνῃ, δ' πληγώσας χειροκοπεῖται, ὡς τολμήσας νὰ πλήξῃ διὰ ξίφους.

9. Μάχης μεταξὺ τινων γενομένης, ἐάν συμβῇ θάνατον προσελθεῖν, τηρεῖσθωσαν τὰ ὄργανα οἱ ἀκροαταί, δι' ὧν ἐπράχθη δ' θάνατος καί, εἰ εὗρωσι διὰ ξύλων τελείων ἢ λίθων μεγάλων, ἢ λακτισμάτων τὸν φόνον γεγεννημένον, τὸν τοῦτο διαπραξάμενον χειροκοπεῖσθωσαν, εἰ δὲ δι' ἐλαφροτέρων τινῶν ποινῶν συμβῇ γενέσθαι τὸν θάνατον, τυπτεύσθωσαν τοῦτον καὶ ἐξοριζέσθωσαν. (N. 17 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασίλ. LX. 39. 12).

M. Ἐάν τινες διαπληκτισθῶσι, καὶ ἐκ τούτου προκύψῃ θάνατος, οἱ δικασταὶ ἐξετάζουσι τὰ ὄργανα, δι' ὧν ἐπράχθη δ' φόνος, καὶ ἐάν εὗρωσιν ὅτε δ' φόνος ἐτελέσθη διὰ τελείων ξύλων ἢ λίθων μεγάλων ἢ λακτισμάτων, δ' πράξας τοῦτο χειροκοπεῖται· ἐάν δὲ συμβῇ νὰ διαπραχθῇ δ' θάνατος δι' ἐλαφροτέρων τινῶν, δ' αὐτοὺς δαίρεται καὶ ἐξορίζεται.

10. Ἐάν ἐν μάχῃ μετὰ χειρὸς τύψῃ τις καὶ φονεύσῃ, τυπτόμενος ἐξοριζέσθω· εἰ δὲ μὴ ἀποθάνῃ, τυπτέσθω. (Ἰδε παραπομπὴν προηγουμένης παραγράφου).

M. Ἐάν ἐν διαπληκτισμῷ ῥαπίσῃ τις διὰ τῆς χειρὸς καὶ φονεύσῃ, ἐπιζόμενος ἐξορίζεται· ἐάν δὲ δ' ἄνθρωπος ἐπιζήσῃ, ῥαπίζεται μόνον.

11. Ἐάν τις τὸν ἴδιον οἰκέτην λώροις ἢ ῥάβδοις τύψῃ καὶ ἐκ τούτων συμβῇ ἐκεῖνον τελευτήσῃ, οὐ κατακρίνεται ὡς ἀνδροφόνος· εἰ δὲ ἀμέτρως αὐτὸν ἐδασάνισεν ἢ φαρμάκῳ ἀνέβλην ἢ προσέκασεν, ὡς φόνον πεποιηκώς τιμωρεῖται. (N. μον. Κωδ. 9. 14 (de emendatione servorum). Βασ. LX. 59. 1).

(1) Καὶ κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν ποινικὸν νόμον (ἀρθρ. 82 καὶ ἐπ.) πρῶτες τις δὲν καταλογίζεται εἰς τὸν μὴ πληρώσαντα τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· δ' δὲ πληρώσας μὲν τὸ δέκατον ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τιμωρεῖται μόνον ἂν ἐνέργησε μετὰ διακρίσεως (ἐλαφρότερον ὅμως παρὰ τὸν δεκατετραετή), ἀλλοῦται δὲ ἂν ἐνέργησεν ἄνευ διακρίσεως. Ὡσαύτως κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 86) πρῶτες τις δὲν καταλογίζεται εἰς τὸν πάσχοντα ἐκ καθολικῆς μανίας ἢ μερικῆς παραφροσύνης.

Μ. Ἐάν τις δαίρῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ διὰ λαφύρων ἢ ῥάβδων καὶ ἐκ τούτου συμβῇ νὰ ἀποθάνῃ αὐτός, ὁ δαυπάτης δὲν καταδικάζεται ὡς ἀνδρικόφονος· εἰ δὲ ἐδρανήσιν αὐτὸν ἀμέτρως ἢ ἐδηλητηρίασεν αὐτὸν ἢ παρέδωκεν εἰς τὸ πῦρ, τιμωρεῖται ὡς φονεὺς.

12. Ὁ ἀκουσίως φόνον ποιήσας ἐξορίζεται. (1) (N. 16 § 8 Πανθ. 48. 18 (de poenis). Βασ. LX. 51. 16).

Μ. Ὁ ἀκουσίως φονεύσας ἐξορίζεται.

13. Ὁ τὸ νήπιον φονεύσας τιμωρία φόνου ὑπόκειται. (2) (N. Κωδ. 8. 16 (ad legem Corneli de sicariis). Βασ. LX. 39. 20).

Μ. Ὁ φονεύσας νήπιον ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν φόνου.

14. Καὶ ὁ ἐλάττων τῶν καὶ ἐτῶν φονεύσας ἐνάγεται ὡς φονεὺς. (N. 6 Κωδ. 9. 16 (ad legem Corn. de sicariis). Βασιλ. LX. 39. 18).

Μ. Καὶ ὁ ἀνήλικος φονεύσας ἐγκαλεῖται ὡς φονεὺς.

15. Φονεῦσι τις τὸ τιμωρῶμενον οὐ μόνον ὁ πνίγων, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων καὶ ὁ μὴ τρέφων καὶ ὁ ἐν δημοσίαις τόποις ἐκτιθέμενος ἐπὶ ἐλεημοσύνη, ἢ αὐτὸς οὐκ ἔτχεν. (3) (N. 4 Πανθ. 25. 3 (de agnoscendis et alendis liberis). Βασ. XXXI. 6. 4).

Μ. Φονεῦσι δὲ οὐ μόνον ὁ πνίγων τὸ γεννώμενον, ἀλλὰ καὶ ὁ ῥίπτων καὶ ὁ μὴ τρέφων καὶ ὁ ἐκτιθέν τὸ βρέφος εἰς δημοσίον τόπον ἵνα ἐλευσθῇ τὸν ἔλεον τοῦ αὐτοῦ ἀμοιρεῖ.

16. Ὁ ἀνελὼν ἀνιόντα ἢ κατιόντα ἢ συγγενῇ πυρὶ παραδίδω. (N. 1 Πανθ. 43. 19 (de lege Pompeja de parricidiis). Βασ. LX. 40. 1).

Μ. Ὁ φονεύσας ἀνιόντα ἢ κατιόντα ἢ συγγενῇ εἰς τὸ πῦρ παραδίδεται.

17. Ὁ τὸν ἐπελθόντα φονεύσας, ἐν ᾧ περὶ ζωῆς ἐκινδύνευεν, ἀνεύθυνος ἔσται. (4) (N. 2 Κωδ. 9. 16 (ad leg. Corneli de sicariis). Βασ. LX. 39. 14).

Μ. Ὁ φονεύσας τὸν ἐπιχειρήσαντα νὰ φονεύῃ αὐτὸν πρὸς σωτηρίαν τῆς ζωῆς αὐτοῦ κινδυνεύσας διατελεῖ ἀτιμωρητος.

18. Ὁ ἐντεταλμένος τινὶ φονεῦσαι ὡς φονεὺς κατακρίνεται. (5)

(1) Τανὺν ὁ ἐξ ἀμελείας φόνος τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως (Π. Ν. ἀρθρ. 300 καὶ ἐπ.).

(2) Ἡ κατὰ νηπίου ἀνθρωποκτονία τιμωρεῖται καὶ παρ' ἡμῶν ἐξ ἴσου τῇ κατ' ἄλλου ἀνθρώπου ἀνθρωποκτονίᾳ. Τιμωρεῖται δ' ἑλαφρότερον ἢ παιδοκτονία (τουτέστιν ἡ νόσου νεογνοῦ τέκνου ἐξίντωσις) καὶ ἡ ἀμβλωσις (Π. Ν. ἀρθρ. 294—298 καὶ 303—305).

(3) Ὁ τοιοῦτον εἶδους φόνος, ἐκθεσίς καλούμενος ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ, κολάζεται ὑπὸ τοῦ 306 ἀρθροῦ αὐτοῦ.

(4) Ὡς πύτως κατὰ τὸν ποιν. ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 99 ἐπ.).

(5) Ὡς πύτως κατὰ τὸν ποιν. ἡμῶν νόμον (ἀρθρ. 56 καὶ ἐπ.).

(N. 15 § 1 Πανδ. 48. 8 (ad leg. Corn. de sicariis). Βασ. LX. 39. 11).

Μ. Ὁ παραγγείλας τινά νά φονεύσῃ ἄλλον ὡς φονεὺς καταδικάζεται.

19. Ὁ συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην τινά φονεύσας κρινέσθω καθοσιώσεως τουτέστι καταδικάζεσθω καὶ τιμωρείσθω, καθὼς οἱ ἐν τῷ ἐγκλήματι τῆς καθοσιώσεως ἐνεχόμενοι. (N. 5 πρ. Κωδ. 9. 8 (ad legem Juliam majestatis). Βασ. LX. 36. 18).

Μ. Ὁ φονεύσας συγκλητικὸν ἢ στρατιώτην εὐθύνεται περὶ καθοσιώσεως, τουτέστι καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται, ὡς οἱ ἐνεχόμενοι εἰς τὸ ἐγκλημα τῆς καθοσιώσεως.

20. Ὁ φονεύσας τινά βιάζομενον πρὸς ἀσέλγειαν ἀνεύθυνος. (1) (N. 1 § 4 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 1).

Μ. Ὁ φονεύσας τινά βιάζοντα πρὸς ἀσέλγειαν εἶναι ἀτιμώρητος.

21. Νεαρὰ Καίσαρος Βασιλείου τοῦ πορφυρογεννήτου. Ὅτι κολάζεσθαι δεῖ καὶ τοὺς ἐν βξιώματι φονεῖς καὶ ἀποθνήσκειν καὶ μὴδὲν ἐκ τοῦ βξιώματος ὠφελεῖσθαι, εἰ μόνον προδήλως φανερὸν δόλους ἢ συνωμοσίας ἢ συσκευὰς ἢ ἐπιθέσεις πρὸς τὸ μίσους ἄξιον τοῦτο ποιοῦντες ἔργον ἢ τοὺς ὑπηρετούντας αὐτοῖς παραπειθόντες τὸ πονηρὸν ἐκτελεῖν τοῦτο.

Μ. Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Πορφυρογεννήτου νεαρὰ. Ἀνάγκη νά τιμωρῶνται καὶ οἱ ἐν βξιώματι φονεῖς φονεόμενοι καὶ μηδαμῶς ὠφελούμενοι ἐκ τοῦ βξιώματος, ἐὰν μόνον ἀποδειχθῇ καταφανὲς ὅτι ἐδολεῖσθον ἢ συνώμοσαν ἢ ὡρὰ ὡσαν σκευωρίας ἢ ἐπιβουλὰς πρὸς τὸ ἀξιολύστον τοῦτο ἔργον ἢ περὶ τριμνὰν τοὺς ὑπηρετάς αὐτῶν νά πρῶξωσι τὴν κακοεργίαν ταύτην.

22. Ὁ θάπτων ἔγκυον, πρὶν ἢ τὸ βρέφος δι' ἀνατομῆς ἐκβλήθῃ, φονεύειν δοκεῖ. (2) (N. 2 Πανδ. 11. 8 (de mortuo inferento). Βασ. LXI. 2. 3).

Μ. Ὁ θάπτων ἔγκυον, πρὶν ἢ ἐκβλήθῃ τὸ ἔμβρυον δι' ἀνατομῆς, ὑπολαμβάνεται ὅτι φονεύει.

23. Ἐὰν πατήρ κατηγορήσῃ τινὸς περὶ φόνου τοῦ ἰδίου παιδὸς καὶ ἀποφανθῇ κατὰ συκοφαντίαν κινήσας, οὐκ ἀτιμώτεται. (N. 14 Πανδ. 48. 1 (de publicis judiciis). Βασ. LX. 33. 14).

(1) Καὶ τανῶν ὡσαύτως δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 99 ἐπ. τοῦ Ποιν. νόμου.

(2) Τανῶν παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς ὅρους περὶ τοῦ ἐξ ἀμελείας φόνου τιμωρεῖται ὁ ἐνταγιάζων τελευτήσας κυφορούσαν, ἥς τὸ ἔμβρυον σκοπούμενου τοῦ χρόνου τῆς κυφορίας ἐδύνατο νά ζήσῃ. (Π. Ν. ἄρθρ. 302. Δ. τῆς 18 Μαΐου 1885 περὶ νεκροσκοπίας ἄρθρ. 9). Προσθετέον, ὅτι τανῶν ἀναβάλλεται παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἔγκυον εὐσεῖς τῆς καταδικασθείσης, μέχρι τοῦ τοκετοῦ (Ποιν. ἄρθρ. 547. Π. Ν. ἄρθρ. 6).

Μ. Ἐὰν πατήρ κατηγορήσῃ τινὰ ὡς φονέα τοῦ ἰδίου τέκνου καὶ ἀποδείχῃ, ὅτι ἐσυκοφάντησε, δὲν ἀτιμῶται.

24. Τὸν ληστὴν ἔξεστιν ἐκάστῳ ἀκινδύνως φονεύειν. (1) (Ν. Κωδ. 9. 16 (ad legem Cornel. de sicariis). Βασ. LX. 39 14).

Μ. Ἐχει ἕκαστος ἀδειαν νὰ φονεύῃ ἀκινδύνως τὴν ληστὴν.

25. Οἱ ἐπίσημοι λησταὶ ἐν ταῖς τόποις, ἐν οἷς ἐπλημμέλησαν, φουρκίζονται· καὶ χρή, ἵνα διὰ τῆς θέας καταπτοηθῶσιν οἱ ἐγχειροῦντες τοῖς τοιοῦτοις καὶ ἵνα γένηται παραμυθία τοῖς συγγενέσι τῶν ἀναιρεθέντων. (Ν. 28 § 15 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 26).

Μ. Οἱ ἐπίσημοι λησταὶ ἀνασκοποῦνται, ἐν οἷς τόποις ἐκακούρησαν· καὶ τοῦτο συμβαλλεῖ πρὸς τὴν διὰ τῆς θέας καταπόδισιν τῶν ἐπιχειρούντων τὰ τοιαῦτα καὶ πρὸς παρηγορίαν τῶν συγγενῶν τῶν φονευθέντων.

ΤΙΤΑ. Ζ'.—Περὶ τῶν ἀρπαζόντων. (2)

1. Οἱ ἀρπάζοντες γυναῖκα ἢ μεμνηστευμένην ἢ ἀμνήστευτον ἢ χήραν, εἴτε εὐγενὴς ἐστὶν εἴτε δούλη εἴτε ἀπελευθέρη, καὶ μάλιστα εἰ τῷ Θεῷ εἰσι γυναῖκες καθιερωμέναι, κὰν τὴν ἰδίαν τις μνηστὴν ἥρπασεν, εἰ μὲν μεθ' ὀπλων εἴτε ξιφῶν ἢ ῥοπαλίων τὴν ἀρπαγὴν ἐποίησαντο, οἱ τοιοῦτοι ἕξει τιμωρεῖσθωσαν· οἱ δὲ σωμαίριον τοῦτοις ἢ συνειδότες ἢ ἐκόντες ὑποδεξάμενοι ἢ οἰανδήποτε σπουδὴν εἰσενεγκόντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ῥινοκοπεῖσθωσαν. Εἰ δὲ χωρὶς οἰανδήποτε ὀπλων τὴν ἀρπαγὴν ἐποίησαντο, ὁ μὲν τὴν ἀρπαγὴν ποιήσας χειροκοπεῖσθω, οἱ δὲ βοηθήσαντες τοῖς τοιοῦτοις ἐν τῇ ἀρπαγῇ ἢ συνειδότες καὶ ὑπηρέτησαντες ἢ ἐκόντες ὑποδεξάμενοι ἢ οἰανδήποτε σπουδὴν αὐτοῖς εἰσενεγκόντες τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι ἐξορίζεσθωσαν. Ὁ δὲ παρόντων ἢ χήραν ἀρπάσας, εἰ καὶ μνηστὴν, οὐ δύναται ταύτην γαμεῖν, οὐδὲ συναινοῦντος τοῦ ταύτης πατρὸς καὶ συγγωρῶντος τὸ ἐγκλημα. Εἰ δὲ ἡ ἀρπαγεῖσα κόρη εἰς γάμον αὐτῇ

(1) Καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιτρέπεται ὁ φόνος τῶν ἐπικεκρυγμένων ληστῶν.

(2) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ἐλλόκληρος δὲν ἰσχύει τανῶν, ὡς περιληψάντων ποινικὰς διατάξεις, πλὴν τῆς ἐν § 5. Σημειώσεων, ἔτι παρ' ἡμῶν ἡ μὲν ἀκουσία ἀπαγωγῇ (ἢ ἡ Ἐξεδιδοὺς ἀρπαγὴν ἀποκαλεῖ), τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ 331 ἀρθρου τοῦ ποιν. νόμου, ἡ δὲ ἱκουσία ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 332 αὐτοῦ, ἡ δὲ ληστεία (ἢ ἀρπαγὴν ὡσαύτως ὀνομάζει ὁ Ἀρμενόπουλος) ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 363 καὶ ἐπ., ἡ δὲ αὐτοδικία ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 206 καὶ 206· ἡ δὲ βία ἢ δολία σύλληψις καὶ ἀφαίρεσις τοῦ συλληφθέντος ἀπὸ τῆς προστασίας τῆς πολιτείας (ἢ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος ὀνομάζει ἀρπαγὴν) ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 321 αὐτοῦ.

τάχα συναρθῆναι θελήσει, μετὰ θάνατον τούτου, κἂν παῖδας ἐξ αὐτοῦ σχῇ, κἂν ἐκεῖνος τελευτῶν διατάξῃται, οὐ διαδέχεται τούτον ἐὰν δὲ μὴ συναρθῇ τούτῳ, λαμβάνει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τῆς πατρικῆς περιουσίας αὐτῆς κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς πρὸς τοὺς ἄλλους κληρονόμους καταλείπονται, τὰ δὲ τοῦ ἄρπαγος εἰς τὸ δημόσιον εἰσκομίζεται. (Ν. μον. Κωδ. 9. 13 (de raptu virginum). Βασ. LX. 58. 1 Ν. 54 Κωδ. 1. 3 (de episc. et clericis). Νεαρά 143).

Μ. Οἱ ἀρπάζοντες γυναῖκα μεμνηστευμένην ἢ ἀμνηστευτον ἢ χήραν, εἴτε ἰδιγενὴς εἶναι αὐτὴ εἴτε δούλη εἴτε ἀπελευθέρως, καὶ μάλιστα ἐὰν ᾖ παρθενική, εἰς τὸν θεόν, καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μνηστήν ἂν ἤρπασέ τις, εἰ μὲν ἢ ἀρπαγὴ ἐγένετο ἐνόπλιως ἢ διὰ ξίφους ἢ διὰ βροχίων, οἱ τοιοῦτοι διὰ ξίφους τιμωροῦνται· οἱ συνεργήσαντες τούτοις εἴτε ἐγίνωσκον τὸ πραττόμενον εἴτε ἐκουσίως ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς· εἴτε ἄλλως πως συνέδραμον, δέρονται κούρεῖνται καὶ βίνασκοῦνται. Εἰ δὲ ἢ ἀρπαγὴ ἐτελεσθῇ ἀνευ οὐκ ἐνόπλιως, οἱ μὲν ἀρπαεὶ χειροκοπεῖται, οἱ δὲ συνεργάται τῶν τοιούτων εἰς τὴν ἀρπαγὴν εἴτε ἐγίνωσκον καὶ ὑπηρετήσαν· εἴτε ἐκουσίως ὑπεδέχθησαν, εἴτε ἄλλως πως συνέδραμον, δέρονται κούρεῖνται καὶ ἐξορίζονται. Ὁ δὲ ἀρπάσας παρθένον ἢ χήραν, εἰ καὶ μνηστήν, δὲν δύναιται νὰ νυμφευθῇ αὐτήν, οὐδὲ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἐὰν συναινῇ καὶ συγχωρῇ τὸ ἐγκλημα. Ἄν δὲ ἢ ἀρπαγεῖσα κόρη θελήσῃ νὰ συναρθῇ πρὸς τὸν ἀρπαγὰ εἰς γάμον, μετὰ θάνατον αὐτοῦ δὲν κληρονομεῖ αὐτὸν, καὶ ἐὰν τεκνοποιήσῃ, καὶ ἐὰν αὐτὸς ἀπονήσκων διατάξῃ τὸ τοιοῦτον· ἐὰν δὲ μετ' αὐτοῦ δὲν συζευχθῇ, λαμβάνει τὴν περιουσίαν αὐτοῦ· ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῆς πατρικῆς αὐτῆς περιουσίας κερδαίνει τι, ἀλλὰ τὰ μὲν πράγματα τοῦ πατρὸς καταλείπονται εἰς τοὺς ἄλλους κληρονόμους, τὰ δὲ τοῦ ἀρπαγος εἰσάγονται εἰς τὸ δημόσιον.

2. Ὄταν μετὰ πλήθους ἀρικήται τις εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ εἴτε αἰλούσαν εἴτε ἐκούσαν ἀρπάσῃ γυναῖκα, ἀρπαγὴν πλημμελεῖν δοκεῖ καὶ τιμωρεῖται· ὅταν δὲ μόνος ἀπέλθῃ, μὴ τινος ἔχων τοὺς συνοπυργούντας καὶ ἀφανῶς τὴν γυναῖκα ἐαυτὴν προδεδωκυῖαν ἀνελέσθαι θαρρήσῃ, οὐχ ἀρπαγὴν, ἀλλὰ εἰς τὴν παρθένοσιν ἁμαρτάνειν.

Μ. Ὄταν τις ἔλθῃ μετὰ πολλῶν ἀνθρώπων εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ ἀρπάσῃ γυναῖκα εἴτε θέλουσαν εἴτε μὴ θέλουσαν, ὑπολαμβάνεται ὅτι διαπραττεῖ ἀρπαγὴν ἐγκλημα καὶ τιμωρεῖται· ὅταν δὲ ἀπέλθῃ μόνος, μὴ φέρων μετ' αὐτοῦ συνοπυργάτας, καὶ ἀφανῶς τοιμήτῃ νὰ ἀρπάσῃ τὴν γυναῖκα προδεδωκυῖαν ἐαυτὴν, διαπραττεῖ οὐχ ἀρπαγὴν ἀδικημα, ἀλλὰ εἰς τὴν παρθένοσιν ἁμαρτάνειν.

3. Τὴν ἀρπαγὴν τῆς βιασθείσης γυναικὸς ἐκδικουσί οἱ ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς καὶ ἐπίτροποι κούράτωρες. (Νεαρά 143. Βασ. LX. 58. 2).

Μ. Τὴν ἀρπαγὴν τῆς βιασθείσης γυναικὸς ἐκδικουσί (καταγγέλλοντες δηλ. τὸν ἀρπασαντα κτλ.) οἱ ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς καὶ ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες.

4. Δούλος συνειδῶς καὶ συμπράττων τῇ ἀρπαγῇ τῆς ἰδίας

δεσποίνης καίεται. (1) (N. μον. § 3 Κωδ. 9. 13 (de raptu virginum). Βασ. LX. 58. 1).

Μ. Δύλλος συνεργῶν εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς αὐτοῦ δεσποίνης ἐν γνῶσει τῆς κατ' αὐτῆς σκευωρίας καίεται.

Β. Ἐάν χωρὶς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιβατικῶς ἀρέληται τις πρᾶγμα, εἰ μὲν ἴδιον αὐτοῦ, ἐκπίπτει τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, εἰ δὲ ἀλλότριον, παρεχέτω αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν διατίμησιν αὐτοῦ. (2) (N. 7 Κωδ. 8. 4 (unde vi). Βασ. L. 3 55).

Μ. Ἐάν τις ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως ἀφαιρήσῃ δυναστικῶς πρᾶγμα, εἰ μὲν ἀνήκει εἰς τὸν ἀφαιροῦντα, ἐκπίπτει τῆς κυριότητος αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀλλότριον, ἀποδίδωσι τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καὶ προσέτι τὸ τίμημα τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Γ. Ὁ ἀρπάζων τι ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἢ καταπτώσεως εἴσω μὲν ἐνιαυτοῦ συναπτοῦ εἰς τετραπλοῦν, μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τὸ ἀπλοῦν κατέχεται πρὸς τῇ ὠρισμένῃ ποινῇ. (N. 1 πρ. Πανθ. 47. 9 (de incendio, ruina). Βασ. LX. 20. 1).

Μ. Ὁ ἀρπάζων τι ἐκ πυρκαϊᾶς ἢ ναυαγίου ἢ καταπτώσεως (οἰκ.δομῆς) ἄντις μὲν συναπτοῦ ἔτους ἐνεχεται εἰς τὸ τετραπλάσιον, μετὰ δὲ τὸ ἔτος εἰς τὸ ἀπλοῦν καὶ προσέτι τὴν ὠρισμένην ποινὴν.

Δ. Ὁ ἀρπαξ οὐκ ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς, πρὸ τῆς δίκης προσάγων τὸ πρᾶγμα. (3) (N. 5 Πανθ. 47. 8 (honorum raptorum). Βασ. LX. 17. 6).

Μ. Ὁ ἀρπαξ δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς ποινῆς, εἴαν ἐπιστρέψῃ τὸ πρᾶγμα πρὸ τῆς δίκης.

Ε. Ὅμοιον ἔστι τῷ ἀρπάσαι καὶ τὸ ὑποβέβησθαι τὰ ἀρπαγένητα ἐν εἰδήσει. (N. 9 Κωδ. 9. 12 (ad legem Juliam de vi). Βασ. LX. 18. 28).

Μ. Καὶ ἡ ἐν γνῶσει ὑποδοχὴ τῶν ἀρπαγέντων πραγμάτων ὁμοιάζει ἀρπαγῇ.

Θ. Οἱ βυολόμενοι θέρυδον ἢ στάσιν ποιῆται καὶ οἱ ἔχοντες ἐνόπλους ἐλευθέρους ἢ δούλους καὶ ὁ ἐφθός ἐφημερίαις ἔξιστος ἐπιφερόμενος καὶ οἱ ἐξ ἐφόδου ἀγροῖς ἐπιόντες καὶ ἀρπάζοντες πράγματα, τῷ περὶ βίας ἐφημερίαις νόμῳ κατέχονται. (N. 3 πρ. § 1 καὶ 2 Πανθ. 48. 6 (ad leg. Juliam de vi publica). Βασ. LX. 18. 3).

(1) Ἡ ἐν τῇ περιγράφῃ ταύτῃ διάταξις ἐπαναλαμβάνεται αὐτολεξεῖ καὶ κατωτέρω ἐν τίτλῳ ΙΒ' § 1.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς μὴ κυρίως ποινικὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ, ἰσχύουσα.

(3) Καὶ περ' ἡμῖν τανῶν ἀπαλλάσσεται μὲν τῆς ποινῆς ὁ κλεπτής, ὁ πρὸ πάσης ἀναγκάσεως προσπαγών τὸ κλαπὲν ἢ ἀποζημιώσας ἄλλως τὴν κύριον τοῦ κλαπέντος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ληστής.

Μ. Οἱ θέλοντες νὰ προκαλεσῶσι θόρυβον ἢ ἀναστατῶσιν καὶ οἱ ἔχοντες ἀνόπλους ἐλευθέρους ἢ δούλους καὶ ὁ ἐξηκὸς ἐπιφέρων δημοσίως εἴς τις καὶ οἱ ἐπιβαίνοντες εἰς ἐφόδον εἰς ἀγροὺς καὶ ἀρπάζοντες πράγματα, ἐνέχονται εἰς τὴν περὶ βίας δημοσίας νόμον.

10. Οἱ λεγόμενοι νεωτερικαὶ καὶ οἱ θορύβους ἐν τῷ δήμῳ ποιοῦντες εἰ μὲν ὑπεμνησθέντες παρὰ τοῦ ἀρχόντος τοῖς αὐταῖς ἐπιμείναιεν ἐξορίζονται· εἰ δὲ πολλοὺς θορύβους καὶ ἀταξίας ἐποίησαν καὶ πολλάκις κρατηθέντες καὶ πρότερον κολασθέντες ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπέμειναν προπέτειας, τυπτόμενοι καὶ κουρευόμενοι διηνεκῶς ἐξορίζεσθωσαν. Εἰ δὲ καὶ εὖχ ὑπεμνήσθησαν παρὰ τοῦ ἀρχόντος, ῥοπαλίζονται μόνον καὶ ἀπολύονται. (Ν. 28 § 3 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 26).

Μ. Οἱ λεγόμενοι νεωτερικαὶ καὶ οἱ προκαλεῦντες παρὰ τῷ δήμῳ θορύβους, εἰ μὲν προκληθέντες νὰ λοχάσωσιν ὑπὸ τοῦ ἀρχόντος ἐπιμένουσιν εἰς τὰ αὐτὰ ἐξορίζονται· εἰ δὲ ἔπραξαν πολλοὺς θορύβους καὶ ἀταξίας καὶ πολλάκις συλληφθέντες καὶ τιμωρηθέντες πρότερον ἐπιμένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν προπέτειαν, δέρονται, κείρονται καὶ καθυποβάλλονται εἰς αἰχφυρίαν. Εἰ δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρχόντος δὲν προσεκήλθησαν, μαστιγούνται μόνον καὶ ἀπολύονται.

11. Ὁ μετατιθεῖς ὄρια, εἰ μὲν νεώτερος εἴη, εἰς χρόνον μακρότερον ἐξορίζεται, εἰ δὲ γέρων εἰς ἥττονα. Ὁ δὲ ἐτέρῳ ὑπουργήσας τύπεται καὶ ἐπὶ διετίαν εἰς ἔργον δημοσίον πέμπεται. Ὁ δὲ κατὰ ἄγνοιαν ἢ τυγχρῶς τοὺς ὀριαίους λίθους μετατιθεῖς μαστιγούται μόνον. (1) (Ν. 2 Πανδ. 47. 21 (de termino moto). Βασ. LX. 31. 2).

Μ. Ὁ μεταθέτων σύνορα, εἰ μὲν εἶναι νεώτερος, ἐξορίζεται διὰ πλείοντερον χρόνον, εἰ δὲ γέρων δι' ὀλιγώτερον. Ὁ δὲ συνεργήσας ἄλλῃ δέρεται καὶ ἀπεστέλλεται δύο ἔτη εἰς δημοσίον ἔργον. Ὁ δὲ μεταθέτων κατ' ἄγνοιαν ἢ κατὰ τύχην τοὺς λίθους τῶν συνόρων μαστιγούται μόνον.

12. Ὁ ὅρους ὁδῶν μετατιθεῖς καὶ ἕκαστον ἐραθέσιον τῷ μέρει τοῦ δημοσίου πεντήκοντα ζημιούται νομ··· εἰ δὲ δοῦλος ἢ δούλη πλημμελήσουσι ταῦτα, κεφαλικῶς τιμωρεῖται, εἰ μὴ ὁ δεσπότης τὴν ὑπὲρ τούτων ποινὴν καταβάλλεται. (2) (Ν. 3 πρ. § 1 Πανδ. 47. 21 (de termino solo). Βασ. LX. 31. 3).

Μ. Ὁ δολίως μεταθέτων σύνορα δι' ἕκαστον ἐραθέσιον ζημιούται πενήκοντα νομίσματα καταβαλλόμενα πρὸς τὸν δημοσίον· εἰ δὲ δοῦλος ἢ δούλη πρῆξωσι ταῦτα, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, εἰ δὲ δεσπότης δὲν καταβάλῃ τὸ ὑπὲρ τούτων τίμημα.

13. Ὁ τὸν ὄρον τοῦ ἔτι ἀμρισθητήριμου πρὸ δίκης τελείας κατασχών, εἰς τὸ διπλάσιον αὐτὸν ζημιούται· καὶ δίδωσιν αὐτὸν τὸ

(1-2) Τανὺν ἡ μετάθεσις τῶν ὁροσῶν κολάζεται ὑπὸ τοῦ 429 ἀρθρου τοῦ ποιν. νόμου.

τὸν τόπον τῷ νενικηκότι καὶ ἕτερον τοσοῦτον· εἰ δὲ ἴδιος ἦ αὐτῷ ὁ τόπος, ἄρχετ' πρὸς τιμωρίαν τὸ ἐκπασεῖν αὐτοῦ. (1) (N. 4 Κωδ. 3. 39 (finium regundorum). Βασ. LX. 31. 4).

Μ. Ὁ πρὸ τοῦ ὀριστικοῦ πέρατος τῆς δίκης καταλαθὼν τὸ σύννορον τοῦ διαφιλονεικουμένου εἰσέτι ἀγροῦ ζημιούται εἰς τὸ διπλάσιον ὑποχρεούμενος· νὰ δώσῃ εἰς τὸν νικῆσαντα τὸν τόπον αὐτὸν καὶ ἄλλον τόσον· εἰ δὲ ὁ τὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν κυριότητα αὐτοῦ, ἐκπίπτει αὐτῆς πρὸς τιμωρίαν.

ΤΙΤΑ. Η'.—Περὶ αὐτομόλων καὶ ἀνδραποδιστῶν. (2)

1. Τοὺς ἐκ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς πολεμίους ἀποφεύγοντας ὡς πολεμίους ἔξεστιν ἐκάστω ἀκινδύνως φονεῦειν. (N. 3 § 6 Πανδ. 48. 8 (ad legem Corn. de sicariis). Βασ. LX. 39. 3).

Μ. Τοὺς φεύγοντας ἐκ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τοὺς πολεμίους ἔχει ἕκαστος ἄδειαν νὰ φονεύῃ ἀκινδύνως ὡς πολεμίους.

2. Οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτομολοῦντες καὶ τὰς ἡμετέρας βουλὰς ἀπαγγέλλοντες εἰς φούρκαν ἀναρτῶνται ἢ καίονται. (N. 38 § 1 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX. 51. 34).

Μ. Οἱ αὐτομολοῦντες πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ γνωστοποιῶντες τὰ σχέδια ἡμῶν ἀνασκοποῦνται ἢ καίονται.

3. Οἱ πολέμιοι καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς αὐτομολοῦντες ἔξφει τιμωρεῖσθωσαν. (N. 7 Πανδ. 49. 17 (de re militari). Βασιλ. LVII. 4 16).

Μ. Οἱ πολέμιοι καὶ οἱ αὐτομολοῦντες πρὸς αὐτοὺς διὰ ἔξφους τιμωροῦνται.

4. Εἴ τις αὐτόμολος εἰς τὴν πατρίδα ἐπαναδράμοι, ἅπαξ μὲν τοῦτο ποιήσας συγγνώμης τυγχάνετω· δεύτερον δὲ εἰς τριετὴ δουλείαν διαπωλεῖσθω· ἐκ τρίτου δὲ ποιησάμενος τὴν αὐτομολίαν, εἴτα ἐπαναζεύξας, εἰς διηνεκῇ καὶ αἰδίων οἰκετείαν πιπρασκέσθω. Εἰ δὲ ληφθεὶς ὑπ' ἐτέρων εἰς τὴν πατρίδα ἐπαναχθῇ καὶ μάλιστα, εἰ ἀξματος ἐμφυλίου τὴν δεξιὰν ἔχει μεμολυσμένην, τοῦτον θανάτῳ κολάζειν, οἷα δὴ πολέμιον, οὔτε ἄδικον οὔτε ἀπότομον.

Μ. Ἐάν αὐτόμολος ὑποστρίψῃ εἰς τὴν πατρίδα, εἰ μὲν ἔπραξε τοῦτο ἅπαξ, συγχωρεῖται· εἰ δὲ δις, πωλεῖται πρὸς τριῶν ἐτῶν δουλείαν· εἰ δὲ

(1) Ἴδε προηγουμένην σημείωσιν.

(2) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ἀλόκληρος δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν τιμωροῦνται διὰ τῆς ὁπάτης ποινῆς οἱ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐν πολέμῳ αὐτομολοῦντες (Π. Ν. ἀρθρ. 128). Οἱ δὲ ἀνδραποδίζοντες καὶ σωματεμπορεύμενοι διὰ προσκαίρων δεσμῶν (N. 1 Μαρτίου 1841 περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς σωματεμπορίας, ὃν ἴδε ἐν Β' τόμῳ Δικ. Νόμων ὑπὸ ἀρθ. 821 Ποινικοῦ Νόμου.

ἡτοικόλησεν ἐκ τρίτου καὶ ἔπειτα ὑπέστρεψε, πωλεῖται πρὸς διηνεκῇ καὶ ἰσοδίου δουλείαν. Ἐὰν δὲ ἄλλοι συλλάβωσιν αὐτὸν καὶ ἐπαναγάγωσιν εἰς τὴν πατρίδα καὶ μάλιστα ἂν αὐτὸς ἐμόλυνε τὴν δεξιάν αὐτοῦ εἰς ἐμφύλιον αἷμα, δὲν εἶναι ἀδικον οὐδὲ σκληρὸν νὰ τιμωρῇται ὁ τοιοῦτος διὰ θανάτου ὡς πολέμιος.

5. Ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολεμίους ἢ παραδιδούς πολεμίους Ῥωμαίους κεφαλικῶς τιμωρεῖται. (N. 9 Κωδ. 12. 36 (de re militari) Σύνοψις LX. 63. 1).

M. Ὁ ἐρεθίζων τοὺς πολεμίους ἢ παραδιδών τοὺς Ῥωμαίους πρὸς τοὺς πολεμίους κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

6. Ὁ διδάσκων τοὺς βαρβάρους ναῦς κατασκευάζειν κεφαλικῇ τιμωρῇ ὑπόκειται. (N. 25 Κωδ. 9. 17 (de poenis) Βασ. LX. 51. 82).

M. Ὁ διδάσκων τοὺς βαρβάρους νὰ ναυπηγῶσιν ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

7. Δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι ἀνδραποδίζοντες ἐλευθέρους θερόμενοι καὶ κουρευόμενοι χειροκοπεῖσθωσαν. (N. 15 Κωδ. 9. 20 (ad legem Fabiam de plagiariis) Βασ. LX. 48. 20).

M. Δοῦλοι ἢ ἐλεύθεροι ἀνδραποδίζοντες ἐλευθέρους τύπτονται, κείρονται καὶ χειροκοποῦνται.

ΤΙΤΛ. Θ'.—Περὶ συκοφάντων καὶ τῶν φλυναρῶν εὐριδόντων. (1)

1. Ἡ διάταξις βούλεται τὸν συκοφαντήσαντα ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι καὶ ἀτιμοῦσθαι καὶ περιορίζεσθαι, μόνον μέντοι ἔαν ἄλλοτρίαν κατηγορίαν ἐκίνησεν ὡς ἰδίαν αἰτίαν. (N. 8 Κωδ. 9. 46 (de calumniatoribus). Βασ. LX. 1. 35).

M. Κατὰ τὴν διάταξιν, ὁ συκοφαντήσας ἄλλον ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι καὶ ἀτιμοῦται καὶ περιορίζεται, ἀλλὰ μόνον ἔαν ἐκίνησεν ἄλλοτρίαν κατηγορίαν ὡς ἀπ' εὐθείας αὐτὸν ἐνδιαφέρουσαν.

2. Ὁ συκοφαντήσας ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον τριάκοντα χρυσίου λίτρας προστιμάσθω τῷ δημοσίῳ. (N. 22 πρ. Κωδ. 1. 3 (de episc. et clericis). Βασ. III. 1. 2).

M. Ὁ συκοφαντήσας ἐπ' ἐγκλήματι ἐπίσκοπον καταβάλλει πρῶστιμον εἰς τὸ δημόσιον τριάκοντα χρυσίου λίτρας.

3. Ὁ συκοφαντήσας τῇ ταῦτοπαθείᾳ ὑπόκειται. (N. 10 Κωδ. 9. 46 (de calumn.). Βασ. LX. 1. 37).

M. Ὁ συκοφάντης ὑπόκειται εἰς τὴν ταῦτοπαθειαν.

(1) Ἡ συκοφαντία καὶ ἡ ἐξουβρίσις τῆς τιμῆς τιμωροῦνται νῦν κατὰ τὸν περὶ ἐξουβρίσεων ἐν γένει καὶ περὶ τύπου νόμον, ὃν ἴδε ὑπὸ τὸ κεφάλαιον δεῦτερον τοῦ Ποιν. Νόμου ἐν Β' τόμῳ Δικ. Νόμων (6' ἐκδ. σελ. 461).

4. Ὁ συκοφάντης κατ' οὐδένα τρόπον κερδαίνει· οὔτε ἐὰν λάβῃ ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ τινά. (N. 3 § 1 Πανθ. 3. 6 (de calumniatoribus). Βασ. LX. 1. 3).

M. Ὁ συκοφάντης κατ' οὐδένα τρόπον κερδαίνει τὸ ληψθέν, οὔτε ἐὰν λάβῃ ἵνα συκοφαντήσῃ, οὔτε ἐὰν λάβῃ ἵνα μὴ συκοφαντήσῃ τινά.

5. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον καὶ μὴ παραχρῆμα καίων, ἀλλ' ἀναγινώσκων ὑποκείσθω τῇ τιμωρίᾳ, ἣν τινι ὑπέκειτο καὶ ὁ συντεθεικὼς τὴν φλυαρίαν. Φλυαρία δέ ἐστιν ὁ ῥιπτόμενος χάρτης καὶ κατηγορίας ἔχων κατὰ τινος. (N. μον. Κωδ. 9. 36 (de famosis libellis). Βασ. LX. 63. 1).

M. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν (λίβελλον) ἐσφραγισμένην ἢ ἀσφράγιστον, ἐὰν δὲν καύσῃ, αὐτὴν παρατίσῃ, ἀλλ' ἀναγινώσκων αὐτήν, ὑπόκειται εἰς τὴν τιμωρίαν, ἣν ὀρίσεται καὶ ὁ συνθέτης τῆς φλυαρίας. Φλυαρία δέ (λίβελλος) λέγεται τὸ ῥιπτόμενον ἐκεῖνο χαρτίον, τὸ περιέχον κατηγορίαν κατὰ τινος.

6. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν μηδενὶ ἐτέρῳ λεγέτω τὴν δύναμιν αὐτῆς, ἀλλὰ διαβρῆξῃ ἢ καύσῃ αὐτήν· ὁ δὲ μὴ ταῦτα ποιήσας κεφαλικῇ τιμωρίᾳ ὑποβληθήσεται. (N. μον. Κωδ. 9. 36 (de famosis libellis). Βασ. LX. 63. 1).

M. Ὁ εὐρίσκων φλυαρίαν (λίβελλον) ἀρείλει εἰς οὐδένα νάνακοναῖ τὰ ἐν αὐτῇ διαλαμδανόμενα, ἀλλὰ νὰ σχίξῃ ἢ νὰ καύῃ αὐτήν· ὁ δὲ μὴ πράξας ταῦτα ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

ΤΙΤΛ. Γ'.—Περὶ φαρμάκων, γοήτων καὶ μάντεων. (1)

1. Τῷ περὶ ἀνδροφόνων νόμῳ κατέχεται ὁ ποιήσας φάρμακον ἐπὶ ἀναίρεσαι ἀνθρώπου ἢ ἐσχηκῶς ἢ ποιλήσας. (N. 3 πρ. Πανθ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 3).

M. Ὁ κατασκευάσας φάρμακον πρὸς θάνατον ἀνθρώπου ἢ λαδὼν τοῦτο ἢ πωλήσας ἐνέχεται εἰς τὸν περὶ ἀνδροφόνων νόμον.

2. Εἴ τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος ἐπὶ οἰαδήποτε προφάσει θώσῃ ποτὲν εἴτε γυνὴ ἀνδρὶ εἴτε ἀνὴρ γυναικὶ εἴτε δοῦλος δεσπότῃ καὶ διὰ τῆς τοιαύτης προφάσεως ἀσθενείᾳ περιπέσῃ ὁ τὸ ποτὲν

(1) Καὶ ὁ τίτλος οὗτος ὡς περιλαμβάνων ποινικὰς διατάξεις δὲν ἰσχύει. Ἀλλὰ καὶ νῦν ὁ προσενηγκὼν δηλητήριον φάρμακον ἐπὶ ἀναίρεσαι ἀνθρώπου τιμωρεῖται θανάτῳ, εἰ ὁ φαρμακευθεὶς ἀπέθανεν ἢ περίπεσεν εἰς νόσον πιθανῶς ἀνίατον (Π. Ν. ἀρ. 289), διὰ κρατήσεως δὲ ἢ προστίμου, ἐπὶ πταίσματι δηλονότι, τιμωρεῖται ὁ πλανῶν ἄλλους διὰ νομιζομένων θαυμάτων, μαγειῶν, σημειομαντείας, ὀνειροκρίσεως καὶ ἄλλων παρομοίων γοητειῶν (Π. Ν. ἀρ. 885), διὰ ποινῆς δὲ ἐγκληματικῆς ὁ διὰ τοιούτων μέσων πλανῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς βλάβης ἄλλου ἢ τῆς περιποιήσεως εἰς αὐτὸν ἀσυγχωρήτου ὠφελείας (Π. Ν. ἀρ. 399).

πιὼν καὶ συμβῆ ἔκ τούτου καταρρέυσται καὶ ἀποθανεῖν, ξίφος μαρμείσθω.

Μ. Ἐάν τις ἐλεύθερος ἢ δοῦλος ἐπὶ οἰκδηήποτε προλάβει δώσῃ ποτὸν εἴτε νῆ πρὸς ἄνδρα εἴτε ἄνδρ πρὸς γυναῖκα εἴτε δοῦλος πρὸς δεσπότην καὶ τῆς τοιαύτης αἰτίας ὁ πῶν τὸ ποτὸν περιπέσῃ εἰς ἀσθένειαν καὶ συμβῇ τούτου νά μαραινῇ καὶ νά ἀποθάνῃ, διὰ ξίφους τιμωρεῖται.

Β. Οἱ τὰ λεγόμενα ποιοῦντες φυλακτὰ ἐπὶ φιλίας τοῦ δοκεῖν θρώπων (1) δημεύμενοι ἐξορίζεσθωσαν. (Ν. 9 Κωδ. 9. 18 *de maleficis et mathem*). Βασ. LX. 39. 30).

Μ. Οἱ κατασκευάζοντες τὰ λεγόμενα φυλακτὰ ἤτοι περίπτε πρὸς φιλίαν ἢ ἀνθρώπων (πρὸς ὠφέλειαν τάχα ἀνθρώπων) δημεύμενοι ἐξορίζονται.

Δ. Ὁ συνειδὼς τινι γοητεῖαν κατασχὼν αὐτὸν τῇ δημοσίᾳ ὀφεί κεραδιότῳ· εἰ δὲ τις οἰοσδήποτε ἄνθρωπος συλλαβόμενος τοῦτον παραδώσει, ἐσχάτην ὑπομενέτω τιμωρίαν.

Μ. Ὁ γινώσκων περὶ τινος ὅτι διαπραττεῖ γοητείας, εἴαν συλλάβῃ αὐτόν, παραδίδωσι πρὸς θεατριμόν· εἴαν δὲ ὁ συλλαβὼν αὐτόν, ὁπειροσδήποτε καὶ ἦναι, δὲν παραδῶσῃ, ὑπόκειται εἰς τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.

Β. Οἱ διὰ γοητείας σώφρονας λογισμοὺς πρὸς ἔρωτας στρέφοντες δημεύσει καὶ ἐξορία καθυποβάλλονται· εἰ δὲ καὶ πρὸς ἄλλω πῶν ὑπερέχον τοῦτο τολμήσῃσι, τῇ διὰ ξίφους τιμωρίᾳ ὑπόκεινται. (Ν. 4 Κωδ. 9. 18 *de maleficis*). Βασ. LX. 39. 25).

Μ. Οἱ διαστρέφοντες διὰ γοητείας σώφρονας λογισμοὺς πρὸς ἔρωτας καθυποβάλλονται εἰς δήμευσιν καὶ ἐξορίαν· εἴαν δὲ καὶ τολμήσῃσι νά ἐνεργῶσι τοῦτο πρὸς πρόσωπον ὑπερέχον, ὑπόκεινται εἰς τὴν διὰ ξίφους τιμωρίαν.

Γ. Τὸ διὰ θυσιῶν μαντεύεσθαι κεκώλυται· ὁ δὲ τοιοῦτος ξίφος μαρμείσθω. (Ν. 3 Κωδ. 9. 18 *de maleficis*). Βασ. LX. 39. 24).

Μ. Ἡ διὰ θυσιῶν μαντεία ἀπαγορεύεται· ὁ δὲ τοιοῦτος μάντις διὰ ξίφους τιμωρεῖται.

Δ. Οἱ τὰ φίλτρα ποιοῦντες δημεύμενοι τὸν βίον καὶ πᾶσαν γν. περιουσίαν ἐξορίζονται. Φίλτρα δὲ εἰσι· τὰ φιλίας καὶ ἀγάπης ποιητικὰ, δι' ὧν, ὡς φλυαροῦσι τινες, δύναται τις ἔλκειν νά πρὸς τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν. (Ν. 38 § 5 Πανθ. 48. 19 *de venis*). Βασ. LX. 51. 34).

Μ. Οἱ κατασκευάζοντες τὰ φίλτρα μετὰ τὴν δήμευσιν τῶν ὑπαρχόντων ὅλης τῆς περιουσίας αὐτῶν ἐξορίζονται. Φίλτρα δὲ εἶναι τὰ πρὸς ἐνάς καὶ ἀγάπης, δι' ὧν, ὡς τινες φλυαροῦσι, δύναται τις νά ἐλκύσῃ τὴν ἀπὸ αὐτοῦ ἀλλοῦ τινός.

(1) Ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει φέρεται «ἐπὶ φιλίᾳ τῷ δοκεῖν ἀνθρώπων». Ἡμεῖς ἀρνήσαμεν τὴν συνηθεστέραν γραφὴν· ἀλλὰ φρονούμεν, ὅτι τὸ ἀρχικὸν κείμενον ἔφερεν «ἐπ' ὠφελείᾳ τῷ δοκεῖν ἀνθρώπων» καὶ ἐκ παραδρομῆς τῶν ἀπογραφῶν μετετράπη καὶ ἡ λέξις ὠφέλειᾳ εἰς φιλίᾳ.

8. Οἱ εἰς βλάβην ἀνθρώπων δαίμονας ἐπικαλούμενοι, εἰ μὴ κατὰ ἄνοιαν τοῦτο πράξωσι, ξίφει τιμωρεῖσθωσαν. (N. 6 Kωδ. 9. 18 (de maleficiis). Βασ. 39. 27).

M. Οἱ ἐπικαλούμενοι δαίμονα· πρὸς βλάβην ἀνθρώπων, ἐὰν δὲν πράξωσι τοῦτο ἐξ ἀνοίας, διὰ ξίφους τιμωροῦνται.

9. Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις ἀμφοτέρως τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τέμνεσθαι. (Νεαρά 134 κερ. 13).

M. Ἀπαγορεύει ἡ διάταξις νὰ κόπωνται ἀμφοτέραι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες.

ΤΙΤΛ. ΙΔ'. — Περὶ Ἰουδαίων, Ἑλληνιζόντων καὶ αἵρετικῶν. (1)

1. Ὁ ἀπὸ Χριστιανῶν Ἰουδαῖος γενόμενος δημευσέσθω (N. 1 Kωδ. 1. 7 (de apostatis). Βασ. LX. 54. 22).

M. Ὁ ἀπὸ χριστιανοῦ γενόμενος Ἰουδαῖος δημεύεται.

2. Ἐὰν Ἰουδαῖος Χριστιανὸν ἀνδράποδον κτήσῃται καὶ περιτέμῃ, κεφαλικῶς τιμωρεῖται. (N. 16 Kωδ. 1. 9 (de Iudaeis). Βασ. LX. 54. 29).

M. Ἐὰν Ἰουδαῖος ἀποκτήσῃ ἀνδράποδον χριστιανὸν καὶ περιτέμῃ αὐτόν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

3. Ἐὰν Ἰουδαῖος τολμήσῃ διατρέψαι Χριστιανικὸν λογισμόν, ὑπόκειται κεφαλικῇ τιμωρίᾳ. (N. 18 Kωδ. 1. 9 (de Iudaeis). Βασ. LX. 54. 30).

M. Ἐὰν Ἰουδαῖος τολμήσῃ νὰ διαστρέψῃ χριστιανικὸν λογισμόν (δηλονότι νὰ προσηλυτίσῃ Χριστιανόν), ὑπόκειται εἰς κεφαλικὴν τιμωρίαν.

4. Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ πάλιν Ἑλληνιζόντες ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται.

M. Οἱ ἀξιωθέντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἑλληνίζοντες (δηλονότι φρονούντες τὰ τῆς ἀρχαίας πολυθεϊκῆς θρησκείας τῶν Ἑλλήνων) ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν.

5. Οἱ ἀποστάντες ἐκ τῆς τῶν ὀρθοδόξων πίστεως καὶ αἵρετικοὶ γενόμενοι ἢ θύσαντες ἢ θύσαι τινὶ ἐπαγγελλόμενοι οὐ δύνανται διαθέσθαι· ἢ δωρεῖσθαι, οὔτε ἐκ διαθήκης οὔτε ἐξ ἀδιαθέτου λαμβάνειν τι δύνανται. (N. 4 Kωδ. 1. 7 (de apostatis). Βασίλ. LX. 54. 25).

M. Οἱ ἀποσιρτήσαντες ἐκ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ γενόμενοι αἵρετικοὶ ἢ θυσιάσαντες ἢ διατάξαντες τίνα νὰ θυσιάσῃ (εἰς εἰδωλα) δὲν δύνανται νὰ διαθέσωσιν ἢ νὰ δωρήσωσιν, οὔδὲ ἀπὸ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου νὰ λάβωσι τι.

(1) Ὁ τίτλος οὗτος δὲν ἰσχύει τὸ μὲν ὡς περιλαμβάνων διατάξεις ποινικίας, τὸ δὲ ὡς περιλαμβάνων διατάξεις ἀντικειμένους εἰς τὴν καθ' ἑαυτὴν ὥσαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τῶν λοιπῶν ἡμῶν νόμων ἀνεξίτητον.

6. Ὁ ποιῶν Ἑλληνικάς θυσίας ἢ τιμῶν εἰδῶλα ἢ θυσιάζων ἢ θάγον αὐτοῖς καίων ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποβάλλεται· ἐμπίως δὲ κωροῦνται· καὶ οἱ συνιστορες αὐτοῦ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ τῶν θυσιῶν.

7. Κωδ. 1. 11 (de paganis et sacrificiis). Βασ. 1. 1. 47).

Μ. Ὁ τελῶν Ἑλληνικάς θυσίας ἢ τιμῶν εἰδῶλα ἢ θυσιάζων ἢ καίων ἄνων πρὸς αὐτὰ ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἐσχάτην τιμωρίαν. Ὡσαύτως δὲ κωροῦνται καὶ οἱ κοινῶν αὐτοῦ καὶ τῶν θυσιῶν οἱ ὑπηρεταί.

7. Οἱ Μανιχαῖοι χριστιανοὶ γενόμενοι, μετὰ ταῦτα τὰ τῶν Μανιχαίων διαπραττόμενοι ἢ τοῖς τοιοῦτοις ἐντυγχάνοντες καὶ μὴ παραδιδόντες τοῖς ἄρχουσιν ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται. Καὶ εἰ ἀξίαις ἢ στρατηγίαις ἢ συστήμασιν ὄντες ὀφείλουσι φροντίζειν, μὴ τις αὐτῶν ἔστι τοιοῦτος· ἐπεὶ τοιγὰ εἰ ἴσασιν αὐτὸν καὶ παραδιδάσκει, κἂν ὀρθόδοξοι ᾖσιν, ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑποβάλλονται (N. 16 Κωδ. 1. 5 (de haereticis). Βασ. 1. 1. 24).

Μ. Οἱ Μανιχαῖοι γενόμενοι χριστιανοί, καὶ μετὰ ταῦτα τελοῦντες τὰ τῶν Μανιχαίων ἢ συναντῶμενοι πρὸς τοὺς τοιοῦτους καὶ μὴ παραδίδοντες τοὺς πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὑπόκεινται εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν. Καὶ εἰ κληρονομοῦσι ἀξιώματα ἢ στρατηγίας ἢ μετέχοντες συλλόγων ὀφείλουσι νά φροντίζωσι μήπως τις αὐτῶν ᾖ τοιοῦτος· διότι γινώσκοντες αὐτὸν καὶ παραδίδοντες, καὶ ὀρθόδοξοι εἰν ᾖσιν, εἰς ἐσχάτην τιμωρίαν ὑποβάλλονται.

8. Οἱ Μανιχαῖοι καὶ μετὰ θάνατον ἐλέγχονται. Καὶ ὅτι οὗτοι αὐτοὺς κληρονομεῖ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, κἂν συγγενεῖς ᾖσιν ὀρθόδοξοι πλὴν παίδων· ἀλλ' εἰσκομίζονται τὰ ἄχρηστα αὐτῶν· μένει γὰρ παῖδες αὐτῶν ὀρθόδοξοι ὄντες κληρονομοῦσιν αὐτούς· τὰ αὐτὰ καὶ ἐπὶ τῶν θανατιστῶν.

Μ. Οἱ Μανιχαῖοι ἐλέγχονται καὶ μετὰ θάνατον. Καὶ οὗτοι αὐτῶν κληρονομεῖ ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, καὶ συγγενεῖς εἰν ὑπάρχουσιν ὀρθόδοξοι ἐκτός τέκνων· ἀλλὰ τὰ πράγματα αὐτῶν εἰσκομίζονται εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· διότι μόνον τὰ τέκνα, εἰν ᾖσιν ὀρθόδοξα, κληρονομοῦσιν αὐτούς. Ὡσαύτως εἰ θανατισταί.

ΤΙΤΛ. ΙΒ'.—Περὶ δοῦλων καὶ τῶν ἐμπροσθεῶς ποιούντων. (1)

1. Δοῦλος συνειδῶς καὶ συμπράττων τῇ ἄρπαγῇ τῆς ἰδίας ποίνης καίεται. (2) (N. μον. § 3 Κωδ. 9. 13 (de rapto virginum). Βασ. LX. 58. 1).

(1) Παρ' ἡμῖν δοῦλοι δὲν ὑπάρχουσι· οἱ δὲ ἐμπροσθαί τιμωροῦνται κατὰ ἄρπον 400 καὶ ἐπ. τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου.

(2) Ἡ παράγραφος αὕτη εἶναι αὕτη αὕτη ἢ § 4 τίτλου 2^{ου} τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

Μ. Δούλος συνεργῶν ἐν γνώσει εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῆς ἰδίας αὐτοῦ δεσποίνης καίεται.

2. Πυρὶ παραδίδονται οἱ δούλοι, οἵτινες τῇ σωτηρίᾳ τῶν οἰκείων δεσποτῶν ἐπεβούλευσαν· καὶ κεῖνοι τιμωρεῖσθωσαν τῶν οἰκετῶν ἀναίρεθέντος τοῦ δεσπότου, ὅσοι τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἢ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλῆς αἰσθανόμενοι μὴ συνέδραμον, εἴτε ἐν οἴκῳ εἴτε ἐν δόμῳ ἢ ἀγρῷ τοῦτο συνέβη. (N. 28 § 11 Πανθ. 48. 10 (de poenis). Βασ. LX. 51. 26).

Μ. Οἱ δούλοι οἱ ἐπιβουλεύσαντες τὴν σωτηρίαν τῶν δεσποτῶν αὐτῶν παραδίδονται εἰς πῦρ· ἂν δὲ τυχὼν φρονεῖ ὁ δεσπότης, τιμωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι τῶν δούλων, ὅσοι αἰσθανθέντες τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου ἢ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλὴν, δὲν συνέδραμον, εἴτε ἐν οἴκῳ εἴτε ἐν δρόμῳ εἴτε ἐν ἀγρῷ συνέβη τοῦτο.

3. Ἐάν τις οἰκιακὸς ἢ δούλος ἐγκληματικῶς κατηγορῇ τοῦ ἔχοντος αὐτόν, ἀποτεμνέσθω ἐξερημένῳ τοῦ ἐπὶ καθοσιώσει κατηγοροῦντος· καὶ ὁ ἀπελεύθερος ἐγκλήματα ἐπιφέρων τῷ πατρωνί ἢ τῷ κληρονόμῳ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑποφερέτω τιμωρίαν τοῖς δούλοις καὶ τοῖς οἰκιακοῖς. (N. 20 Κωδ. 9. 1 (de his, qui accusare non possunt). Βασ. LX. 34. 42)

Μ. Ἐάν τις οἰκεῖος ἢ δούλος κατηγορήσῃ ἐπ' ἐγκλήματι ἐκεῖνον παρ' ᾧ διαμίνει, ἀποκεφαλίζεται ἐκτός τοῦ κατηγοροῦντος ἐπὶ καθοσιώσει· καὶ ὁ ἀπελεύθερος προκαλῶν ἐγκληματικὰς κατηγορίας κατὰ τοῦ πατρωνος ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ ὑποπίπτει εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν τῶν δούλων καὶ τῶν οἰκιακῶν.

4. Ἐάν τις εἰδὼς οἰκήματα ἐμπρήσῃ ἢ σωρὸν σίτου πλησίον οἰκήματος καίμενον, ἐλεγχόμενος πυρὶ παράδιδεται· εἰ δὲ ἔξω πόλεως τὸ τοιοῦτον διαπράττεται, χειροκοπεῖσθω. (N. 10 Πανθ. 48. 8 (ad legem Corneliam de sicariis). Βασ. LX. 39. 6).

Μ. Ἐάν τις ἐν γνώσει καύσῃ οἰκήματα ἢ σωρὸν σίτου καίμενον πλησίον οἰκήματος, ἐλεγχόμενος παραδίδεται εἰς πῦρ· ἐάν δὲ πράξῃ τὸ τοιοῦτον ἔξω τῆς πόλεως, χειροκοπεῖται.

5. Εἴ τις τὴν καλὰμην τοῦ ἰδίου χωραφίου βουλόμενος καύσαι· ἔβαλε κατ' αὐτοῦ πῦρ, τὸ δὲ πῦρ ἀχθὲν τὰ ἀλλότρια κατέκαυσε χωράφια ἢ καὶ ἀλλότριον ἀμπελῶνα, δεῖ τὸν ἀκρεατὴν ἐξετάζειν· καὶ εἰ μὲν ἀπειρία ἢ ῥαθυμία τοῦ ἀνάφαντος τὸ πῦρ ἀνῆλθεν, εἰ μὴ παρεφυλάξατο δυνάμει τοῦ μὴ προσελθεῖν τὴν φλόγα περαιτέρω, ὥς ἀμελήσας ὁ τοιοῦτος καταδικάζεται· εἰ δὲ πάντα μὲν ἐκεῖνος παρεφυλάξατο, θορόον δὲ πνεῦμα προσπεσὼν τὴν τοῦ πυρὸς φλόγα ἐπὶ τὸν βλαβέντα μετεκόμισεν, ἀνεύθυνος ὁ τὸ πῦρ ἀνάψας διατελεῖ. (N. 30 § 3 Πανθ. 9. 2 (ad legem Aquilianam). Βασ. LX. 3. 30).

Μ. Ἐάν τις θέλων νά καύσῃ τὴν καλαμὴν τοῦ χωραφίου αὐτοῦ ἐπέλιν ἐς αὐτὴν πῦρ, ἢ δὲ φλέξῃ προέβασα κατέκαυσε τὰ ἀλλότρια χωράφια ἢ καὶ ἀλλότριον ἀμπελῶνα, ὁ δικαστὴς ἐπεὶ νά ἐξετάσῃ· καὶ εἰ μὲν ἕκαστ' ἐξ ἐκείνων τῶν ἀμπελείας τοῦ ἀνάφαντος τὸ πῦρ, μὴ μεριμνήσαντος τοῦ κατὰ δούλου ὥστε νά μὴ προδῇ ἢ φλέξῃ περαιτέρω, ὁ τοιοῦτος καταδικάζεται ὡς μελέσας· εἰ δὲ αὐτὸς ἐμερίμνησε μὲν κατὰ πάντα, προσπεσὼν ὅμως σφοδρὸς ἄνεμος μετένεγκε τὴν πλόγα εἰς τὸ βλαφθὲν χωράφιον, ὁ ἀνάψας τὸ πῦρ διατελεῖ ἀνεύθυνος.

6. Ἐάν ἀπὸ τινος τύχης οἰκὸς τινος ἐμπρησθῇ, κἀκεῖθεν τὸ πῦρ ἐκδραμὼν τὰ παρακείμενα ἐμπρήσῃ, οὐδὲν ὑπόκειται ὁ κατ' ἀρχὰς ἐμπρησθεὶς. (N. 14 Πανθ. 47. 9 (de incendio, ruina)).

Μ. Ἐάν ἐκ τύχης κατ' ἡ οἰκία τινὲς καὶ ἐξ αὐτῆς διαδοθῇ τὸ πῦρ καὶ αὐτὴ τὰς γειτονικάς, ἢ κατ' ἀρχὰς καίσα (δηλονότι ὁ κύριος αὐτῆς) εἰς οὐδὲν ὑπόκειται.

ΤΙΤΛ. ΙΓ'. — Περὶ τῶν ἀλλοτρίους ὑποδεχομένων
δοῦλους καὶ τῶν ἐκποιούντων ἐλευθέρους (1).

1. Ὁ τὸν ἀλλότριον δοῦλον ὑποδεξάμενος καὶ ἀποκρύψας οὐκ ἐκφεύγει τὴν ποινὴν προφάσει τοῦ δικάζεσθαι· περὶ τῆς αὐτοῦ δεσποτείας, ἀλλὰ διδωσὶν αὐτὸν μετὰ ἐτέρου ὁμοίου. (N. 5 Πανθ. 48. 15 (de lege Fabia de plagiaris). Βασ. LX. 48. 4).

Μ. Ὁ ὑποδεξάμενος ἀλλότριον δοῦλον καὶ ἀποκρύψας αὐτὸν δὲν ἀποφεύγει τὴν ποινὴν ἐπὶ τῇ προφάσει τοῦ νά δικασθῇ περὶ τῆς κυριότητος αὐτοῦ, ἀλλ' ἀποδίδωσιν αὐτὸν καὶ προσέτι ἄλλον ὅμοιον.

2. Ὁ τὸν φυγόντα δοῦλον ὑποδεξάμενος διδωσὶν αὐτὸν μετὰ ἐτέρου ὁμοίου ἥτοι εἴκοσι νομισμάτων· ὁσάκις δὲ αὐτὸν ὑποδέξεται, τοσαυτάκις αὖξεται ἡ ποινή. (N. 4 Κωδ. 6. 1 (de servis fugitivis). Βασ. LX. 7. 9).

Μ. Ὁ ὑποδεχθεὶς τὸν φυγόντα δοῦλον ἀποδίδει αὐτὸν μετὰ ἄλλου ὁμοίου· δηλονότι μετὰ εἴκοσι νομισμάτων· ὁσάκις δ' ἂν ὑποδεχθῇ αὐτὸν, τοσάκις αὖξεται ἡ ποινή (δηλ. τὸ πρόστιμον).

3. Ὁ τὸν ἐλεύθερον ἐν εἰδῇσι μὴ βουλόμενον πιπράσκων ἀνδραποδιστῆς ἐστίν. (N. 15 Κωδ. 9. 20 (ad legem Fabiam de plagiaris). Βασ. LX. 48. 20).

Μ. Ὁ ἐν γνώσει πωλὼν τὸν ἐλεύθερον παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ εἶναι ἀνδραποδιστῆς.

4. Ἐάν τις εἰδῶς ἐλεύθερον τινα ἀγοράσῃ ἢ πωλήσῃ αὐτὸν

(1) Καὶ τοῦ τίτλου τούτου δὲν ἰσχύουσιν αἱ μὲν δύο πρῶται παράγραφοι ὡς μὴ ἀναγνωριζομένης παρ' ἡμῖν τῆς δουλείας, ἢ δὲ τετάρτη ὡς περιέχουσα ποινικὴν διάταξιν. Παρ' ἡμῖν τιμωρεῖ τὴν σωματεμπορίαν ἥτοι τὴν πώλησιν οἰουδῆποτε ἀνθρώπου ὁ περὶ σωματεμπορίας νόμος τοῦ 1841 διὰ προσκρίτων δεσμῶν.

ἢ δωρήσεται ἢ εἰς προίκα δώση ἢ καταλλάξῃ, μιᾶς τούτων τῶν αἰτιῶν ἀποδεικνυμένης, ὁ τοιοῦτος χειροκοπεῖσθω. (N. 4 Πανδ. 48. 15 (de lege Fabia de plagariis).

M. Ἐάν τις γινώσκων τινὰ ἐλεύθερον ἀγοράσῃ αὐτὸν ἢ πωλήσῃ ἢ δωρήσῃ ἢ εἰς προίκα δώσῃ ἢ ἀνταλλάξῃ, καὶ μία μόνον τούτων τῶν αἰτιῶν εἴαν ἀποδειχθῇ, ὁ τοιοῦτος χειροκοπεῖται.

ΤΙΤΑ. ΙΔ'. — Περὶ διαφόρων ποινῶν.

1. Ἐάν τις κακῶς μνημονεύσῃ τοῦ βασιλέως, οὐχ ὑπόκειται εὐθὺς τιμωρίᾳ· ἐξ ἀνάγκης δὲ ἔχουσιν οἱ ἀκούσαντες μνηστῆς τῷ βασιλεῖ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπ' ἀδείας ἔχει· ὁ βούλεται, ἐπ' αὐτῷ διορίσασθαι· πλὴν καὶ ταῦτα περὶ τῶν τοιούτων ὁ νόμος διακτελεῖται, εἰ μὲν ἀπὸ κουρότητος εἴπῃ, καταφρονητέος· εἰ δὲ ἀπὸ μανίας καὶ παραφροσύνης, ἐλέους δεῖται, εἰ δὲ ἐξ ἀκακίας, ἄξιός ἐστι συγχωρήσεως. Εἰ δὲ παρὰ τοὺς τρεῖς τρόπους τούτους δι' ἄλλην αἰτίαν εἴρηκεν, ὑπομένει τὴν τιμωρίαν τῇ δυνάμει τῶν παρ' αὐτοῦ λεχθέντων λόγων ἀνάλογον πρὸς τὴν φλυαρίαν αὐτοῦ. (1) (N. μον. Κωδ. 9. 7 (si quis imperatori). Βασίλ. LX. 36. 13).

M. Ἐάν τις κακολογήσῃ τὸν βασιλέα, δὲν ὑπόκειται εὐθὺς εἰς τιμωρίαν· ἀλλ' ὑποχρεοῦνται οἱ ἀκούσαντες νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὸν βασιλέα· καὶ αὐτὸς ἔχει ἀδειαν νὰ διατάξῃ περὶ αὐτοῦ ὅ,τι θέλει· περὶ δὲ τῶν τοιούτων ὁ νόμος λέγει καὶ ταῦτα, εἰ μὲν ἐξεφώνησέ τι ἐκ κουρότητος, εἶναι καταφρονητέος· εἰ δὲ ἐκ μανίας καὶ παραφροσύνης, εἶναι ἄξιός ἐλέους· εἰ δὲ ἐξ ἀκακίας, εἶναι ἄξιός συγχωρήσεως. Εἰ δὲ παρὰ τὰ τρία ταῦτα ὡμίλησεν δι' ἄλλην αἰτίαν, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν τῇ δυνάμει τῶν ὑπ' αὐτοῦ λεχθέντων λόγων ἀνάλογον πρὸς τὴν φλυαρίαν.

2. Ὁ κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως μελετήσας φονεύεται καὶ δημεύεται. (2) (N. 5 Κωδ. 9. 8 (ad legem Juliam majestatis). Βασ. LX. 36. 18).

M. Ὁ μελετήσας κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως φονεύεται καὶ δημεύεται.

3. Ὁ πλαστήν μονήταν ποιῶν μετὰ τῶν ὑπουργησάντων αὐτῷ χειροκοπεῖσθω· ὁ δὲ τοῦ ἀγροῦ διοικητής, ἐν ᾧ γέγονεν ἡ πλαστή μονήτα, εἴτε γεωργὸς εἴτε δοῦλος εἴτε ἐνοικίος εἴτε

(1-2) Τανὺν ἡ μὲν κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως ἐπιβουλὴ τιμωρεῖται διὰ θάνατον κατὰ τὸ ἄρθρον 128 τοῦ Ποιν. νόμου· ἡ δὲ δυσφήμησις τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως ἢ τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας τιμωρεῖται κατὰ τὰς περιστάσεις δι' εἰρηκτῆς ἢ φυλακίσεως (N. 27 Ἰουν. 1850 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 2 τοῦ περὶ ἐξυβρίσεων ἐν γένει καὶ περὶ τύπου νόμου).

ἐργαστηριακός, ὑπηρετήσας τῷ τοιοῦτῳ ἁμαρτήματι καὶ αὐτὸς χειροκοπεῖσθω. (1) (N. 1 Κωδ. 9. 24 (de falsa moneta). Βασίλ. LX. 60. 1).

Μ. Ὁ κατασκευάζων πλαστὸν ἀργυροκοπεῖον (σημαντήριον) χειροκοπεῖται μετὰ τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ· ὁ δὲ διοικητὴς τοῦ ἀγροῦ, ἐνθα κατασκευάσθη τὸ πλαστὸν ἀργυροκοπεῖον, εἴτε γεωργός εἴτε δούλος εἴτε ἑνοικὸς εἴτε ἐργατικός, ἂν συνήργησεν εἰς τοιοῦτον ἐγκλημα καὶ αὐτὸς χειροκοπεῖται.

4. Μονήτα δὲ καλεῖται τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον ἢ βουλλωτήριον, μεθ' ὧν ὁ τῶν νομ. τύπος διαχαράττεται.

Μ. Ἀργυροκοπεῖον δὲ λέγεται τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον ἢ βουλλωτήριον δι' οὗ χαράττεται ὁ τύπος τῶν νομισμάτων.

5. Ὁ τὸ χαράκιωμα παρεξίων ἢ διὰ τοῦ τείχους εἰς τὸ κάστρον εἰσίων κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ τὴν τάφρον ὑπερπηδῶν ἀποστρατεύεται. (2) (N. 3 § 17 καὶ 18 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 9).

Μ. Ὁ ἐξερχομενὸς τοῦ χαράκιωματος ἢ διὰ τοῦ τείχους ἐμβαίνων εἰς τὸ φρούριον κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ὁ δὲ ὑπερπηδῶν τὴν τάφρον ἀποστρατεύεται.

6. Ὁ τραχεῖαν ἐρεθίζων στρατιωτῶν στάσις κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ἐὰν δὲ μέχρι φωνῆς ἢ ψιλῆς μέμψεις ἢ στάσις ἐστί, τοῦ βαθμοῦ ἐκβάλλεται. (N. 3 § 19 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 9).

Μ. Ὁ ὑποκινῶν ἄγριον στασιασμὸν στρατιωτικῶν κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ἐὰν δὲ ὁ ὀρέυος προσῇ μόνον ἕως φωνῆς ἢ ψιλῆς λογομαχίας, ἐκπίπτει τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ.

7. Πᾶσα προπέτεια κατὰ τοῦ δουκὸς ἢ ἄρχοντος τοῦ στρατιώτου κεφαλικὴν ἐπάγει τιμωρίαν. (N. 6 § 2 Πανδ. 49. 16 (de re militari). Βασ. LVII. 1. 14).

Μ. Πᾶσα προπέτεια τοῦ στρατιώτου κατὰ τοῦ στρατάρχου ἢ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ ἐπιφέρει κεφαλικὴν τιμωρίαν.

8. Ἡ διάταξις κελεύει μὴ γίνεσθαι ἰδιωτικὰς φυλακὰς τοῦς δὲ τοῦτο ποιοῦντας ὑπόκεισθαι καὶ ἐπιτιμῶ καὶ διάγειν ἐν τῇ δημοσίᾳ φρουρᾷ τοσαύτας ἡμέρας, ὅσαυδῆπὸς· ἂν γέγονεν ὁ ἐγ-

(1) Ὁ ποιν. ἡμῶν νόμος (ἄρθρον 261 ἐπ.) κολάζει διὰ φυλακίσσεως μὲν τὸν κατασκευάσαντα σφραγίδα δημοσίᾳ ἀρχῆς, δι' εἰρηκτῆς δὲ τὸν χρησάμενον προσέτι αὐτῇ. Ὡσαύτως δὲ δι' εἰρηκτῆς τὸν παραποιήσαντα σήμαντρα, δι' ὧν ἐπισημαινόνται ὑπὸ τοῦ δημοσίου πραγματεῖται, μέτρα, σταθμα ἢ ἄλλα δημόσια ἀντικείμενα. Ἐπίσης κολάζει (ἄρθρα 294 ἐπ.) δι' ἐγκληματικῆς ποινῆς τὸν παραχαράσσοντα νομίσματα, εὐχ ἥτιον δὲ τὸν προμηθευόμενον νομισματοσήμαντρα ἢ ἄλλα εἰς νομισματοκοπίαν πρόσφορα ἐργαλεῖα.

(2) Ἡ παρούσα παράγραφος εἶναι ἀντίγραφον τῆς § 15 βιβλ. Δ' τίτλου 16.

κλεισθεὶς ἐν τῇ γενομένῃ παρ' αὐτῶν φυλακῇ, ὅποιās ἂν εἴησαν τύχης ἢ ἀξίας, ἐκπίπτειν δὲ καὶ τῆς δίκης τῆς ἀρμοζούσης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐγκλεισθέντων, προνοία τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἀρχόντος· εἰ δὲ ῥαθυμήσῃ ὁ ἀρχων, ὑφίστασθαι κινδυνον καὶ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σωτηρίαν. (Ν. 2 Κωδ. 9. 5 (de privatis carceribus). Βασ. LX. 55. 2).

Μ. Κατὰ τὴν διάταξιν ἰδιωτικαὶ φυλακίσεις δὲν γίνονται· οἱ δὲ πρακτοντες τοῦτο ὑπόκεινται καὶ εἰς τὸ πρόστιμον καὶ εἰς τὸ δημόσιον δεσμοτήριον φυλακίζονται τόσας ἡμέρας, ὅσαςδὴποτε διέτριψεν ὁ ἐγκλεισθεὶς κατὰ τὴν γενομένην φυλάκισιν, ὅποιās τάξεως καὶ ἀξιώματος καὶ εἴαν ᾖ καὶ εἰ φυλακισάντες, ἐκπίπτουσι δὲ καὶ τῆς δίκης, ἥτις ἀμείλει εἰς αὐτοὺς κατὰ τῶν ἐγκλεισθέντων, κατὰ πρόνοιαν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ δικαστοῦ· εἴαν δὲ ὁ δικαστὴς ἀμελήσῃ, κινδυνεύει καὶ ἡ περιουσία αὐτοῦ καὶ ἡ σωτηρία.

9. Ὁ φυλακῆς προσετώς, εἴαν διὰ τὸ λαβεῖν χρήματα διχοδεσμῶν τοὺς φυλασσομένους ἐάσῃ ἢ ἀνάσχηται καὶ παραχωρήσῃ σίδηρον ἢ φάρμακον ἐν τῇ φυλακῇ εἰσαχθῆναι, τιμωρεῖται· εἰ δὲ τι τοιοῦτον γένηται κατὰ ἄνοιαν τοῦ προσετῶτος τῆς φυλακῆς, ἀποκινεῖται ὡς ῥάθυμος, ἥγουν ὡς ἀμελής καὶ τῆς ἐπὶ τῇ φυλακῇ προστασίας ἐκβάλλεται. (1) (Ν. 8 Πανθ. 48. 3 (de custodia et exhibitione). Βασ. LX. 35. 8).

Μ. Ὁ δεσμοφύλαξ, εἴαν λαθῶν χρήματα καταλίπῃ τοὺς πεφυλακισμένους ἀνευ δεσμῶν ἢ ἀνεχθῇ νὰ εἰσαγάγῃσιν εἰς τὴν φυλακὴν σίδηρον (ἥτοι ὅπλα) ἢ φάρμακον, τιμωρεῖται· εἴαν δὲ συμβῇ τι τοιοῦτον ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δεσμοφύλακος, ἀποκινεῖται ὡς ῥάθυμος, ἥγουν ὡς ἀμελής ἀποβάλλεται τῆς ἐπιστασίας τῆς φυλακῆς.

10. Οἱ φυγόντες ἐκ φυλακῆς εἰ μὲν συντρίψαντες τοὺς δεσμούς ἢ μέρος τῆς φυλακῆς χαλάσαντες εἰ μὲν ἄλλως κατὰ τῶν φυλάκων δολιευσάμενοι τὴν τοιαύτην φυγὴν ἐργάσωνται, κεφαλικῶς κολάζονται· εἰ δὲ κατὰ ῥαθυμίαν τῶν τὴν φυλακὴν ἐμπειπιστευμένων ἐκφύγῃσι, μετριώτερον τιμωροῦνται. (2) (Πρὸς. Ν. 4 πρ. Πανθ. 47. 18 (de effractoribus) καὶ Ν. 13 Πανθ. 48. 3 (de custodia et exhibitione)).

Μ. Οἱ ἀποδράντες ἐκ τῆς φυλακῆς, εἰ μὲν συντρίψαν τὰ δεσμά ἢ κατελυσαν μέρος τῆς φυλακῆς ἢ ἄλλως ἐδολιεύθησαν κατὰ τῶν φυλάκων καὶ διωργάνωσαν τὴν τοιαύτην φυγὴν, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· εἴαν δὲ ἀποδράσῃσιν ἐξ ἀμελείας τῶν ἐμπειπιστευμένων τὴν φυλακὴν, τιμωροῦνται μετριώτερον.

(1) Παρ' ἡμῖν τανῦν ὁ ἐνεργήσας τὴν ἀπόδρασιν ἢ συνεργήσας εἰς αὐτὴν ἐπιτηρητὴς ἢ φύλαξ φυλακῆς τιμωρεῖται κατὰ τοὺς ἄρθ. 181 τοῦ Ποιν. νόμου, ὁ δὲ τυχὸν ἀμελής δειχθεὶς κατὰ τοὺς ἄρθ. τοῦ αὐτοῦ 180.

(2) Τανῦν τιμωροῦνται κατὰ τὰ αὐτ. 185 τοῦ Ποιν. νόμου.

11. Ὁ κεκρημένος ἵππῳ ἕως ὀρισμένου τινὸς τόπου, τὸν δὲ ὀρισθέντα τόπον ὑπερβιάσας, τῆς ὥς εἰκὸς γενομένης ἐπ' αὐτῷ βλάβης ἢ τοῦ θανάτου αὐτὸς τὸν λόγον ὑπέχων τὸ ἀζήμιον τοῦ ἵππου τῷ κυρίῳ περιποιεῖται· ἐὰν μὲντοιγε ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος τόπου βλάβη ἐπιγένηται τῷ ἵππῳ ἢ θάνατος, ἀζήμιος ὁ κεκρημένος διατηρεῖται· εἰ μὴ ἄρα ἐξ ἀμελείας καὶ ἐξ ἐπιβουλῆς τὸ περὶ τὸν ἵππον ἐργάσθαι πάθος. (1) (N. 5 § 7 Πανδ. 13. 6 (commodati vel contra). Προχ. 39. 50).

M. Ὁ λαδὼν παρὰ τινος ἵππον λόγῳ χρησιδανείου ἕως ἤτοι τινος τόπου καὶ ὑπερβᾶς τὸν ὀρισθέντα τόπον, ἐὰν συμβῇ να βλαβῇ ὁ ἵππος ἢ ἀπολήνῃ ἀνερχόμενος εἰς ταῦτα ἀποζημιῶι τὸν κύριον τοῦ ἵππου· ἐὰν δὲ ἐντὸς τοῦ ὀρισθέντος τόπου ἐπισυμβῇ εἰς τὸν ἵππον βλάβη ἢ θάνατος, ὁ χρησάμενος δὲν ἐνέχεται εἰς τὴν ζημίαν, ἐκτὸς ἂν πάθῃ τοῦτε ὁ ἵππος ἐξ ἀμελείας ἢ ἐπιβουλῆς αὐτοῦ.

12. Εἴ τις φωραθῇ ἐργαστήριον ἐπαύξων ἢ ἐτέρου πραγματεῖαν ὑπείσερχόμενος καὶ ταύτην ὑποδεεστέραν τοῦ στοιχήματος ποίῳν καὶ ἐξωνοῦμενος, εἴτε ἕτερος εἰς ἐτέρου ἐπιστήμην εἰσερχόμενος ἐν ἀμφοτέραις ἐνεργεῖ μὴ τὴν ἑτέραν καταλειμπάνων, εἴαν ἂν βουληθῇ εἰδῆσαι τοῦ ἐπάρχου, ὁ τοιοῦτος τὴν διὰ δαρμου καὶ κουρᾶς καὶ θριάμβου καὶ διγενικοῦς ἐξορίας ὑπομενέτω τιμωρίαν. (2)

M. Ἐὰν φωραθῇ τις ἐπαύξανων ἐργαστήριον ἢ ὑπείσερχόμενος εἰς ἄλλου πραγματεῖαν καὶ ταύτης καταδιδᾶτω τὸ προγεγραμμένον τίμημα καὶ ἀγοραίων αὐτῇ, εἴτε εἰσερχόμενος ἄλλος εἰς ἐπιτήδευμα ἄλλου καὶ ἐνεργῶν ἀμφοτέρω, μὴ παραιτῶν δηλαδὴ τὸ ἄλλο, εἰσδηγήσῃ τελέσῃ, ὁ τοιοῦτος ἂν γινώσκει τοῦ ἐπάρχου, ὑπόκειται εἰς τιμωρίαν δαρμου καὶ κουρᾶς καὶ πομπύσεως καὶ ἀειφυγίας.

13. Ὁρεῖλαι ὁ ληγάτος ἐπειδὴν ἐφεύρη τινὰς ἀποθησαυρίζοντας τὰ εἰσερχόμενα εἶδη εἰς καιρὸν ἐνδεείας καὶ καταπραγματευομένους τοῦ κοινοῦ ἐμφανίζειν αὐτοὺς τῷ ἐπάρχῳ, ὥς ἂν τυπτομένων καὶ κουρευομένων τὰ ἀποτεθέντα εἰσκαμίζωνται. (3)

M. Ὁ ὑποστράτηγος ὅταν ἀνακαλύψῃ τινὰς ἀποθησαυρίζοντας τὰ πρὸς τροφὴν εἰσαγόμενα εἶδη ἐν καιρῷ πείνης καὶ ἐμπορευομένους τὸ κοινὸν ὀρεῖλαι νὰ ἐμφανίσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν ἐπάρχον, ἵνα δαρῶσι μὲν καὶ κουρευθῶσιν αὐτοί, εἰσκαμίσθωσι δὲ τὰ ἀποταμιευθέντα.

14. Ὁ ἐναποκλείσας ἀλλότρια θρέμματα καὶ τροφαῖς ἐνδια-

(1) Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι αὐτὴ αὕτη ἢ ἐν βιβλίῳ Β' τίτλῳ δεκάτῳ § 8. Οὐδαμῶς δ' ἀμφίβολον, ὅτι ὡς ἀναγκαζμένη εἰς τὸ ἀδικεῖν δίκαιον ἰσχύει καὶ νῦν.

(2) Ἡ διάταξις αὕτη ὡς ποινικὴ δὲν ἰσχύει.

(3) Ὡσαύτως δὲν ἰσχύει ἢ ἐν § 13.

φθείρας ἢ ἄλλως πῶς ἀνελὼν εἰς τὸ διπλάσιον καταδικάζεται. (1) (N. 1 § 11 Πανδ. 9. 1 (si quadr. pauperiem). Βασ. LX. 2. 1).

Μ. Ὁ ἀποκλείσας ἀλλότρια ζῶα καὶ διαφθείρας αὐτὰ διὰ τροφῶν ἢ ἄλλως πῶς φνεύσας αὐτὰ καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον.

15. Κριῶν, βοῶν ἢ ἵππων ἢ χοίρων ἢ ἄλλων τινῶν θρεμμάτων συνελθόντων, εἰ μὲν ὁ πρῶτως ἐπελθὼν τοῖς ἄλλοις ἀνηρέθη, ἀνεύθυνός ἐστιν ὁ τοῦ ἀνελόντος δεσπότης· εἰ δὲ ἀνέλη ὁ ἐπελθὼν, ὑπεύθυνος γίνεται ὁ δεσπότης καὶ ἡ ἐκδίδωσι τὸ ζῶον τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀναιρεθέντος ἢ τὸ ἀζήμιον αὐτῷ περιποιεῖται.

Μ. Ἐάν συναχθῶσι κριοί, βοεῖ, ἢ ἵπποι ἢ χοῖροι ἢ ἄλλα τινὰ ζῶα, εἴ μὲν τὸ πρῶτον ἐφορμήσαν πρὸς τὰ ἄλλα φνευθῇ, ὁ κύριος τοῦ φνευσαντος εἶναι ἀνεύθυνος· εἴ μὲν δὲ τὸ ἐφορμήσαν φνεύσῃ, ὁ κύριος αὐτοῦ γίνεται ὑπεύθυνος καὶ ἡ παραδίδωσι τὸ ζῶον πρὸς τὸν κύριον τοῦ φνευθέντος ἢ ἀποζημιοῖ αὐτόν.

16. Ὁ δόλον ποιῶν εἰς ἀσήμεον καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐργαζόμενος καὶ πιπράσκων χειροκοπεῖσθω.

Μ. Ὁ δολίως ἐργαζόμενος καὶ πωλὼν ἀχάρακτον ἀργύριον χειροκοπεῖται.

ΤΙΤΛ. ΙΕ'.—Περὶ τοῦ τίνες ἀτιμοῦνται. (2)

1. Ἐάν τις ὕβριση τὸν δικαστὴν ἐκκαλοῦμενος, ἀτιμοῦται. (N. 42 Πανδ. 47. 10 (de injuriis). Βασ. LX. 21. 40).

Μ. Ἐάν τις ἐκκαλῶν τὴν ἀπόφασιν ὕβριση τὸν δικαστὴν, ἀτιμοῦται.

2. Ἐάν τις κριθῇ παρὰ τινι, εἴτα καὶ ἐπ' ἄλλῳ κριθῇ· βουλευθεὶς τὸν πρότερον ὕβριση κριτὴν, καὶ αὐτὸς ἀτιμοῦται· αὐ

(1) Ἡ διάταξις τῆς εἰς τὸ διπλάσιον καταδίκης δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄλλοις ὡς ποινικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνίσχυρος. Προσθετόν, ὅτι ἡ ζυφοκτομία καὶ ἡ ζυφοκτονία τιμωρεῖται παρ' ἡμῖν τανῦν ὑπὸ τοῦ Ν. τῆς 9 Ἰουν. 1848 καὶ τοῦ Ν. ΣΑ' τῆς 27 Ἀπρ. 1867, οὗς ἴδε ὑπὸ τὸ ἀρθ. 693 τοῦ Π. Ν.

(2) Παρὰ Ῥωμαίους ἡ ἀτιμία, ἐπερχομένη διὰ τοῦ ἐν τῷ παρόντι τίτλῳ ἀναφερομένου λόγου, καὶ δι' ἑτέροις τινάς διαλαμβανόμενος ἐν ἄλλοις τίτλοις, ἐπέφερε πολλὰ ἐπιβλαστὰ ἀποτελέσματα. Παρ' ἡμῖν τανῦν ὁ μὲν διὰ τὸν βίον καὶ τὴν εὐτέλειαν αὐτοῦ κατάκριτος ἐν τῇ κοινῇ ὑπολήψει γενικῶς μειονεκτεῖ· ὅπου ἡ κρίσις τοῦ δικαστοῦ μορφοῦται ἐκ τῆς ἐκτιμῆσεως τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῇ ἐκτιμῇ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ ὡς μάρτυρος, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐν τῇ ἐπιβολῇ ἀναπληρωτικοῦ ἢ ἀπαλλοττωτικοῦ ὅρκου)· προσέτι τυγχάνει ἀνίκανος εἰς ἐπιτροπείαν. Ὁ δὲ εἰς ἀτιμωτικὴν ποινὴν καταδικασθεὶς (ἴδε ἀρθρα 22 καὶ 24 Ποιν. νόμου) στερεῖται διὰ βίου ἢ προσκαίρως τῆς ἱκανότητος τοῦ μαρτυρεῖν ἐνόρκως ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ἐν συμβουλίαις, τοῦ διαρίζεσθαι πραγματογνώμων, ἐπιτροπὸς ἢ κηδεμὼν· ὁ δὲ ἐπὶ μακρογῆματι καταδικασθεὶς διατελεῖ προσέτι ἐν νομίμῳ ἀπαγορεύσει· ἔφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ποινὴ αὐτοῦ.

γὰρ ἔχουσιν οἱ ἐκκαλούμενοι ἄδειαν τοῦ δικαστᾶς ὑβρίζειν, παρ' οἷς ἐκρίθησαν πρότερον. (N. 8 Πανδ. 49. 1 (de appellationibus). Βασ. IX. 4. 8).

Μ. Ἐάν τις δικασθῇ παρὰ τινι δικαστῇ, ἔπειτα δὲ θελήσας νὰ δικασθῇ καὶ παρ' ἄλλῃ δικαστῇ ὑβρίσῃ τὸν πρότερον δικαστὴν, καὶ αὐτὸς ἀτιμῶνται· διότι οἱ ἐκκαλοῦντες δὲν ἔχουσιν ἄδειαν νὰ ὑβρίσωσι τοὺς δικαστάς, παρ' οἷς ἐδικάσθησαν πρότερον.

3. Πάντες οἱ διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντες ἄτιμοι εἶσι· καὶ οἱ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ σκηνῆς προϊόντες ἀτιμῶνται. Ἀτιμῶνται δὲ καὶ οἱ προαγωγοὶ καὶ οἱ συκοφάνται καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου γαμνηθεῖσα καὶ ὁ ἐν εἰδήσει ἀγόμενος αὐτὴν καὶ ἡ μνηστευομένη ἐτέρῳ καὶ ἄλλῃ γαμνηθεῖσα καὶ ὁ καταδικασθεὶς τὸ στελλιονάτον καὶ ἡ πλασαμένη ἐγκυμονεῖν. (N. 1 Πανδ. 3. 2 (de his, qui notantur infamia). Βασ. XXI. 2. 1).

Μ. Πάντες οἱ καταδίκοντες εἰς παλαιστράν πρὸς πόρον εἶναι ἄτιμοι καὶ οἱ ἐμφανιζόμενοι εἰς τὴν σκηνὴν χάριν βραδείου ἀτιμῶνται. Ὡσαύτως ἀτιμῶνται καὶ οἱ προαγωγοὶ καὶ οἱ συκοφάνται καὶ ἡ πρὸ τοῦ πενθίμου ἔτους ὑπανδρευθεῖσα γυνὴ καὶ ὁ ἐν γνώσει νομφευθεὶς αὐτὴν καὶ ἡ μνηστευομένη πρὸς τινὰ καὶ ἄλλῃ συζευχθεῖσα καὶ ὁ καταδικασθεὶς ὡς ἀντιδικαστὴς καὶ ἡ προσποιηθεῖσα ὅτι κυοφορεῖ.

4. Ἐπὶ τῇ τῆς ὑδρεως ἀγωγῇ οὐ μόνος ὁ καταδικαζόμενος ἀτιμῶνται, ἀλλὰ καὶ ὁ διαλυόμενος ἀτιμῶνται, ὅταν ἐπὶ χρήμασι διαλύσῃται· δοκεῖ γὰρ ἐκ τοῦ συνειδέναι ἑαυτῷ ὡς ἀμαρτήσαντι παρασχεῖν τὰ χρήματα. (N. 18 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia irrogatur). Βασ. XXI. 3. 17).

Μ. Οὐ μόνον ὁ καταδικαζόμενος ἐπὶ τῇ ἀγωγῇ τῆς ὑδρεως ἀτιμῶνται, ἀλλὰ καὶ ὁ συμδιδασζόμενος, ὁπότεν συμδιδάσκηται διὰ χρημάτων, διότι ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔδωκε χρήματα ὡς συναποθανόμενος ἑαυτὸν ἔνοχον εἰς τὸ ἀμάρτημα.

5. Οἱ ἀναισχύντως τοκίζοντες καὶ τόκους ἀπαιτοῦντες τόκων ἀτιμῶνται. (1) (N. 20 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia). Βασ. XXI. 3. 19).

Μ. Οἱ τοκίζοντες ἀναισχύντως καὶ τόκους τόκων ἀπαιτοῦντες ἀτιμῶνται.

6. Ὁ τὴν πίστιν ῥηγνύς τῆς κοινωνίας καὶ ἀτιμῶνται καὶ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ κοινωνῷ συναλαμβάνεται. (N. 22 Κωδ. 2. 12 (ex quibus causis infamia). Βασ. XXI. 3. 21).

Μ. Ὁ κατατρέφων τὴν πίστιν τῆς εταιρίας καὶ ἀτιμῶνται καὶ τὸν συνέτακτον ἀνγκάζεται νὰ ἱκανοποιήσῃ.

7. Οἱ τῇ εὐθηνίᾳ ἐπιβουλεύοντες διὰ τοῦ ἀγοράζειν τὰ φορτία

(1) Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἡ αὐτὴ τῆς § 20 βιβλίου τρίτου τίτλου ἐξδόμου.

ἢ ἀποτίθεσθαι καὶ καίρὸν ἀφορίας ἐκδέχεσθαι πραγματευταί μὲν ὄντες εἵργονται τῆς πραγματείας ἢ ἐξορίζονται· εἰ δὲ εὐτελεῖς, εἰς δημόσιον ἔργον καταδικάζονται. (N. 6 Πανδ. 47. 11 (de extraordinariis criminibus). Βασ. XL. 22. 6).

Μ. Ὅσοι ἐπιβουλεύουσι τὴν εὐθηλίαν ἀγοράζοντες τὰ φορτία ἢ ἀποταμιεύοντες αὐτὰ καὶ ἀφορίαν καιροφυλακούντες, εἰ μὲν εἶναι εὐποροί, ἀποκλείονται τοῦ ἐμπορίου ἢ ἐξορίζονται, εἰ δὲ εἶναι εὐτελεῖς, καταδικάζονται εἰς δημόσιον ἔργον.

8. Ὁ τὸν βλαπτικὸν ἀτιμώσας ἡγουν φανερώσας οὐ καταδικάζεται· συμφέρει γὰρ τὰ τῶν βλαπτικῶν ἁμαρτήματα φανεροῦσθαι. (N. 18 πρ. Πανδ. 47. 10 (de injuris). Βασ. LX. 21. 17).

Μ. Ὁ ἀτιμώσας ἡτοι φανερώσας τὸν βλαπτικὸν (τουτέστι τὸν ἐπενεγκόντα βλάβην) δὲν καταδικάζεται· διότι συμφέρει νὰ φανερωῖνται τὰ ἁμαρτήματα τῶν βλαπτικῶν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΤΕΡΟΙ ΤΙΤΛΟΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

ΤΙΤΛ. Α'.—Περὶ ἀξιωμαίων. (1)

1. Ἀπὸ πατρικίων ἕως ἰλλουστρίων (*) εἰσὶν οἱ συγκλητικοί. (N. 12 § 1 Πανδ. 1, 9 (de senatoribus).

Μ. Ἀπὸ τῶν πατρικίων μέχρι τῶν ἰλλουστρίων περιλαμβάνονται οἱ συγκλητικοί.

2. Οἱ τῶν ἀπελευθέρων παῖδες δύνανται γενέσθαι συγκλητικοί· αὐτοὶ γὰρ οἱ ἀπελεύθεροι μόνοι κεκώλυνται. (N. 9 Κωδ. 12, 4 (de dignitatibus).

Μ. Τὰ τέκνα τῶν ἀπελευθέρων δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσι συγκλητικοί· μόνοι δὲ αὐτοὶ οἱ ἀπελεύθεροι δὲν δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσι τοιοῦτοι, κωλύοντες τοῦ νόμου.

3. Ὁ πραιτωρ τοῦ δήμου καὶ νυκτέπαρχος λέγεται, ὅτι διὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς ἐπενοήθη· διαγινώσκει γὰρ περὶ τῶν ποιοούντων ἐμπρησμοὺς καὶ τοιχωρυχίας καὶ κλοπὰς καὶ ἀρπαγὰς καὶ περὶ τῶν ὑποδεχομένων· τοὺς δὲ τραχεῖς καὶ περιφανεῖς διαπέμπει τῷ ἐπάρχῳ· πραιτωρ δὲ λέγεται ὁ στρατηγός. (N. 3 πρ. Πανδ. 1, 15 (de officio praefecti vigilum). Νεαρὰ 13).

Μ. Ὁ πραιτωρ τοῦ δήμου λέγεται καὶ νυκτέπαρχος (ἦτοι προεστὼς τῶν νυκτοφυλάκων), ἅτε τοῦ ἀξιώματος τούτου ἐπινοηθέντος διὰ τὰς πυρκαϊὰς· διότι ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καταλέγεται καὶ τὸ ἀνερευνᾶν περὶ τῶν πυρκαϊῶν, τοιχωρυγιῶν, κλοπῶν καὶ ἀρπαγῶν καὶ περὶ τῶν κλεπταποδόχων· τοὺς δὲ θροσπειεῖς καὶ διαδοήτους (ἐπὶ τῇ ἐγκληματικῇ αὐτῶν διαγωγῇ) παραπέμπει πρὸς τὸν ἐπαρχόν. Πραιτωρ δὲ λέγεται καὶ ὁ στρατηγός.

4. Ἀδιάφορόν ἐστιν, εἴτε ἐξ ἰδιωτῶν εἴτε ἀπὸ πατρικίων οἱ κοιαιστορες γίνονται· ἀναγινώσκουσι δὲ τῷ βασιλεῖ βιβλούς καὶ βουλευόνται ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ τὰς βασιλικὰς ἀναγινώσκουσι κελεύσεις καὶ σχεδὸν πασῶν τῶν ἀρχῶν τῶν ἄλλων αὕτη

(1) Ὁ τίτλος οὗτος οὐδεμίαν ἀξίαν πρακτικὴν ἔχει παρ' ἡμῖν, ἅτε διαφόρου πάντῃ οὐσίας τῆς παρ' ἡμῖν πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς διοργανώσεως.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἰλλουστρίους τινὲς λέγουσι τοὺς πρωτοσπαθάρους καὶ τοὺς ὑπερβεηκότας αὐτούς.

ἀρχαιοτέρα ἐστὶ· καὶ τινες μὲν αὐτῶν εἰς ἐπαρχίας ἐπιζητήσας πόρων ἐξήρσαν· οἱ δὲ διαλάμποντες παρὰ τῷ βασιλεῖ ἔμενον. Οἱ αὐτοὶ καὶ κοιαιστορες λέγονται ἦτοι ἐρευνηταί, ὅτι ἐρευνᾶν διατάχθησαν τοὺς ἐν βασιλίδι πένητας καὶ τοὺς μὲν ναάζοντας καὶ τὸ σῶμα ῥωμαλέους πρὸς ἐργασίαν παραδιδέσθαι μάγκιψι (1) καὶ κηπουροῖς καὶ ἑτέροις τοιοῦτοις· τοὺς δὲ ἀσθενεῖς καὶ γέροντας ἔαν· τοὺς ἡδικημένους τῶν δικαίων ἐπιμελεῖσθαι τυγχάνειν, βοηθεῖν τε τοῖς βοηθείας χρήζουσι καὶ τοὺς ξένους ἀποπέμπειν εἰς τὰ ἴδια. (N. μον. Πανδ. 1. 13 (de officio quaestoris). Νεαρά 80 κεφ. 4).

Μ. Εἶναι ἀδιάρκον, εἶτα ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἰδιωτῶν εἴτε ἐκ τῆς τῶν πατρικίων προέρχονται οἱ κοιαιστορες· ἀναγινώσκουσι δὲ αὐτοὶ εἰς τὸν βασιλέα τὰ ἔγγραφα καὶ βουλευόμενοι ἐν τῇ συγκλήτῳ καὶ ἀπαγγέλλουσι τὰς βασιλικὰς διατάξεις, ἡ δὲ ἀρχὴ αὕτη εἶναι πᾶσιν σχεδὸν τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἢ ἀρχαιοτέρα· καὶ τινες μὲν αὐτῶν ἐξήρχοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας πρὸς ἀναζήτησιν πόρων, οἱ δὲ ἐπισημύματατο ἔμενον παρὰ τῷ βασιλεῖ. Οἱ αὐτοὶ λέγονται καὶ ἐρευνηταί, ὡς ἐντολὴν ἔχοντες νὰ ἐρευνῶσι περὶ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ πτωχῶν καὶ τοὺς μὲν νεωτέρους καὶ ῥωμαλέους τὸ σῶμα νὰ παραδίδωσι πρὸς ἐργασίαν εἰς τοὺς ἐργολάβους (ὠνητάς τῶν δημοσίων τελῶν), εἰς τοὺς κηπουροὺς καὶ εἰς ἄλλους τοιοῦτους· τοὺς δὲ ἀσθενεῖς καὶ γέροντας νὰ καταλιμπάνωσιν (ἄνευ ἐργασίας)· νὰ φροντίζωσι δὲ προσέτι καὶ νὰ δικαίωσιν οἱ ἡδικημένοι, νὰ βοηθῶσι τοὺς ἔχοντας χρεῖαν βοηθείας καὶ νὰ ἀπελαύνωσι τοὺς ξένους εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν.

Β. Κουράτωρ τοῦ βασιλείως ὁ νῦν λογοθέτης λέγεται. (τιτλ. Πανδ. 1. 19 de officio procuratoris caesaris vel rationalis).

Μ. Κουράτωρ τοῦ βασιλείως λέγεται ὁ νῦν λογοθέτης.

Β. Οἱ πραιπόσιτοι τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἐξουσίαν τοῖς γενομένοις ἐπάρχοις πραιτωρίων ἢ πόλεων ἢ στρατηλάταις καὶ ἐν ταῖς προσκυνήσεσι ταῖς βασιλικαῖς γενομέναις καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς ἑορταῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις τάξεσιν· ἵνα κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ἐν ὃ χρόνος διδῶσι, προτιμῶνται. (N. 1 Κωδ. 12. 5 (de praepositis sacri cubiculi)).

Μ. Οἱ πραιπόσιτοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν πρὸς τοὺς διατελέσαντας ἐπάρχους πραιτωρίων ἢ πόλεων ἢ στρατάρχας καὶ κατὰ τὰς πρὸς τὸν βασιλέα γινομένας προσκυνήσεις καὶ κατὰ τὰς ἰδιωτικὰς ἑορτάς καὶ κατὰ πάσας τὰς ἄλλας τάξεις, προτιμῶμενοι μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν, ὃν χορηγεῖ αὐτοῖς ἡ ἀρχαιότης.

(1) Ἡ λέξις μάγκιψ εἶναι ἡ λατινικὴ λέξις *manceps* (γεν. *mancipis*), ἥτις, παραγομένη ἐκ τοῦ *manus-capio*, ἑκπαίνει τὸν ὠνοῦμένον καὶ μεταφορικῶς τὸν δημοσιῶν, ἐργολάβον κτλ.

7. Οἱ ἑπαρχοὶ προκαθεζόνται ὅλων καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ συγκλητικοί. (Νεαρά 62).

Μ. Οἱ ἑπαρχοὶ προκαθίστανται πάντων, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ συγκλητικοί.

8. Αἱ γαμεταὶ τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταται εἰσιν, οὐ μὴν αἱ τῶν συγκλητικῶν θυγατέρες· καὶ ὅτι τῇ τοῦ πατρὸς ἀξίᾳ κέχρηται ἡ θυγάτηρ, ἕως οὗ γαμηθῇ ἰδιώτῃ· καὶ αἱ διαζευχθεῖσαι τῶν λαμπροτάτων λαμπρόταται εἰσιν, εἰ μὴ γαμηθῶσιν ἑτέροις ἡττονος ἀξίας. (Ν. 8 Πανδ. 1. 9 (de senatoribus)).

Μ. Αἱ σύζυγοι τῶν λαμπροτάτων εἶναι λαμπρόταται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν συγκλητικῶν αἱ θυγατέρες· ἡ δὲ θυγάτηρ ἀπολαύει τῶν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πατρὸς προσηκουσῶν τιμῶν ἕως οὗ συζευθῇ πρὸς ἰδιώτην· καὶ αἱ διαζευχθεῖσαι γυναῖκες ἀπὸ τῶν λαμπροτάτων ἐξακαλυφθεῖσιν εἶσαι λαμπρόταται, ἐὰν μὴ συζευθῶσι πρὸς ἄλλους κατωτέρους τὸ ἀξίωμα.

ΤΙΤΛ. Β'.—Περὶ κανόνων διαφόρων.

1. Κανὼν ἐστὶ σύντομος τοῦ πράγματος ἀφήγησις καὶ σύνδεσμος, ὅστις ἅμα τῷ περὶ τι πταῖσαι οὐ σημαίνει τὸ ὑποκείμενον· ὁ δὲ κανὼν ἐκ τῶν νόμων, οὐ μὴν ὁ νόμος ἐκ τῶν κανόνων λαμβάνεται. (Ν. 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 1).

Μ. Κανὼν εἶναι σύντομος τοῦ πράγματος διήγησις καὶ συναφεια, ἥτις ἅμα ἂν πταῖσῃ περὶ τι δὲν σημαίνει τὸ ὑποκείμενον· ὁ κανὼν λαμβάνεται ἐκ τῶν νόμων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ νόμος ἐκ τῶν κανόνων.

2. Εἰ ἐκεῖνος ἐμποδίσῃ με πληρωθῆναι τὴν αἵρεσιν, ᾧ τινι διαφέρει μὴ πληρωθῆναι αὐτήν, ἀντὶ πεπληρωμένης ἐστίν· ὅπερ ἐστὶν ἐπὶ ἐλευθερίων καὶ ληγγάτων καὶ ἐνστάσεων καὶ ἐπερωτήσεων. (1) (Ν. 161 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 161).

Μ. Ἐάν ἐκεῖνος, εἰς ὃν συμφέρει νὰ μὴ ἐκπληρωθῇ ἡ αἵρεσις (ὁ ὅρος), ἐμποδίσῃ τὴν πρὸς με ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἡ αἵρεσις λογίζεται ἐκπληρωθεῖσα· τοῦτο δὲ ἰσχύει ἐπὶ ἐλευθερίας καὶ κληροδοσίας καὶ ἐγκαταστάσεων καὶ ἐπερωτήσεων.

(1) Θεωρεῖται ἡ αἵρεσις πεπληρωμένη καὶ ὅταν ὁ ὑπὲρ αἵρεσιν δικαιοῦμενος ἐμποδισθῇ ἐκ τυχαίων περιστατικῶν περὶ τὴν πλήρωσιν τῆς αἵρεσεως· Ἐν ταῖς πηγαῖς οὐχ ἦττον ἢ ἐν τῇ Ἑξαδίδῳ ὑπάρχει διάταξις, καθ' ἣν θεωρεῖται πεπληρωμένη, ὡς ὅτις πρόκειται περὶ ἐλευθερίας δούλου, κληροδοτήματος, ἐγκαταστάσεως καὶ ἐπερωτήσεως· πολλοὶ δὲ συγγραφεῖς θεωροῦσιν ἐφαρμοστέαν κατ' ἀναλογίαν τὴν διάταξιν ταύτην καὶ εἰς πάντα τὰ λοιπὰ θέματα.—Σημειωτέον ὅτι, μὴ περιλαμβανομένου τίτλου τινὸς ἰδίᾳ περὶ αἵρεσεων ἐν τῇ Ἑξαδίδῳ, τὴν σχετικὴν νομοθεσίαν τοῦ Ἄρ. Πέγου περὶ αἵρεσεων ἐθεωρήσαμεν καταχωριστέαν ἐν τῷ κατιμένῳ ὑπὲρ τὴν παρούσαν παράγραφον. (*Ἴδε καὶ ἡμετέραν ἐκτενῆ σημείωσιν περὶ αἵρεσεων ὑπὸ § 1 βιβλ. Ε' τίτλου 11).

Ν. *Ότε ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ὄρων τῆς διαθήκης προκύπτει, ὅτι ἡ ἐκ-
 λησις τοῦ διαθετοῦ ἐγκαταστήσαντος πληρονομήσῃ τὴν σύλλογον αὐτοῦ ὑπερ-
 ῖεν αὐ μόνον νὰ μὴ ἄλλῃ εἰς δεύτερον γάμον ἄλλῃ καὶ νὰ υἱοθετήσῃ τὸ
 τέκνον τούτου ἢ ἐκείνου, ἢ εἰς τὴν υἱοθετήσιν ἀφορῶσα ῥῆσις δὲν εἶναι τρι-
 πος (modus), ἀλλ' αἰρεσις (conditio). *Ο δὲ ἰσχυρισμός, ὅτι δὴθεν ἡ
 ῥῆσις αὕτη ἦν ἀπλὴ εὐχὴ μηδεμίαν καταναγκαστικὴν ἰσχύιν ἔχουσα, ἀντι-
 κειμένη εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας περὶ τῆς ἐννοίας αὐτῆς,
 διακρίνεται τὸν ἑλεγχον τοῦ *Αρείου Πάγου, ὅτε τῆς κρίσεως αὐτοῦ ταύτης
 μὴ προσβαλλούσης κανὼνα τιμὰ τοῦ δικαίου, Δ. Π. 185 τοῦ 1867. — Δυνα-
 μεὶ ῥηθῆς ἡιατ. τοῦ νόμου 7 τῶν Πανδ. (18. 1), περιλαμβανομένης καὶ ἐν
 *Αρμενοπούλῃ, τῶν ὑπὸ αἰρεσὶν πωλήσεων τότε τελειοποιουμένων, ὅταν ἡ
 αἰρεσις ἐκπληρωθῇ, ἔπεται, ὅτι, ἐπ' ὅσον ἡ αἰρεσις εἶναι ἡρηγμένη, ἡ κυριέ-
 της δὲν μετατίθεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ὁ πωλητὴς διατελεῖ ὡς κύ-
 ριος τοῦ πράγματος μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τῆς αἰρέσεως. Δ. Π. 157 τοῦ
 1868. — Σημειώτεον ὅτι καὶ αἱ ἐκ πράξεων καὶ τῆς βουλῆσεως τρίτων ἐξ-
 αρτημεναὶ αἰρέσεις ἐπιφέρουσιν ἔννομα ἀποτελέσματα, ἂν μὴ ὥσιν αὐταὶ
 ἀδύνατοι ἢ κακοῦντες. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τῶν Ν. 115 Πανδ. (45. 1) καὶ
 119 Βασιλ. (48. 1), ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ δικαίου.
 Δ. Π. 309 τοῦ 1881. Πρὸ δὲ τούτου ὅτι καὶ ἡ ἐκτελούσα αἰρεσις θεωρεῖται ὡς
 πληρωθεῖσα, δοῦναι ἡ μεταίωσις αὐτῆς προῆλθεν ἐξ ὑπαυτιότητος τοῦ ἀρεί-
 λοντος τὴν πράξιν, ἐκτελεῖται δὲ ἐπὶ τῶν συνισταμένων εἰς πράξιν, ἐκπληρω-
 τῶν ἐν ἀόριστῳ χρόνῳ, ὅταν ἡ ἐκπλήρωσις αὐτῆς καταστῇ ἀδύνατος. Δ. Π.
 231 τοῦ 1892. Πρὸ δὲ τούτου ὅτι δικαιοπραξία, ἀρτωμένη ἀπὸ ἀνασκλητικῆς
 αἰρέσεως ὥστε ἀδύνατος, εἶναι ἀκυρὸς. Δ. Π. 65 τοῦ 1890. *Αὐτοματικῶς δὲ
 τῆς αἰρέσεως, ὅς' ἦν κατηρητιστὴ ἢ συμφωνία, θεωρεῖται αὐτὴν ὡς οὐδέποτε
 λαβούσαν ὑπαξίν. Δ. Π. 196 τοῦ 1891, 76 τοῦ 1898. — *Επιτρέπομένης κατὰ
 τὸν νόμον (Ν. 84 § 1 Πανδ. (18. 1) Ν. 7, 11, 17, 18 § 4 Κωδ. 8 σι.
 54) τῆς ἐκουσίας ἐκχωρήσεως ἐνστάσεως ἢ μελλούσης ἢ ὑποκειμένης εἰς
 αἰρεσὶν ἀπαίτησεως ἢ ἀόριστου κατὰ τὸ μέγεθος ἢ ὁρισμένου μὲν δικαιο-
 ματος, μὴ εἰσὶν ἱκανοὶ ἀπαίτητου, τῆς ἐκχωρήσεως δὲ ταύτης ἰσχυροποιου-
 μεν: πρὸς ἐκχώρησιν βεβαίως ἀπαίτησεως, δι' ἧς ὁ ἐκδοχὴς καθίσταται
 κύριος τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαίτησεως ὅπ' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰρεσιν, ἀπὸ
 ἀντικαθηστώμενος εἰς τὰ τοῦ δευτέρου δικαιώματα, τῶν ἀποτελεσμάτων δὲ
 τούτων τῆς ἐκουσίας ἐκχωρήσεως λαμβανόντων χώραν καὶ ἐπὶ ἀναγκασ-
 τικῆς στήριξίσεως εἰς δικαστικὴν τελειοδικὸν ἀπόφασιν, ἐπικυρώσαντες
 τὴν παρὰ τρίτῳ γενομένην κατασχέσιν καὶ διατάττουσαν αὐτὸν νάναγκω-
 ρίσῃ τὸν κατασχόντα δανειστήν ὡς κύριον τοῦ ὑπὸ αἰρεσιν ἢ μὴ εἰσὶν ἀ-
 παίτητου δικαιώματος, ἔπεται, ὅτι ἐνεργήσαντός τινος κατασχέσιν ἐπὶ
 τοῦ τετάρτου τοῦ μισθοῦ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ, ἥτις ἐπικυρώσῃ δι' ἀπο-
 φάσεως τελειοδικίου, ἀκυρώσει τογχνάει ἢ ὑπὸ ἄλλου γενομένη συντηρη-
 τικὴ κατασχέσις τοῦ αὐτοῦ τετάρτου τῆς μισθοδοσίας αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον
 τοῦτο ἀναγκαῖον εἰς τὴν ὁλοκληρὴ ἀπαίτησιν τοῦ πρὸς τὸν πρῶτον κατα-
 σχόντα χρέους· οἱ δὲ ἰσχυρισμοὶ ὅτι ἡ κύρωσις κατασχέσεως μὴ ἐμπρο-
 θέσμου ἀπαίτησεως δὲν παρὰχωρεῖ ἀποκλειστικὴν προνομίαν ἢ προτιμει-
 νήτα, ὅτι ὁ ἐκδοχὴς δὲν θεωρεῖται κύριος δικαιώματος, ὅπῃ δὲν ἔκτα-
 σατο ὁ ἐκχωρήσας καὶ ὅτι ὁ μισθὸς τῆς ὑπηρεσίας ἀποτελεῖ ὑπὸ ἑνὸς
 ἀπαίτησιν, ὅταν ἐξακολουθῇ ἡ ὑπηρεσία, μέχρι τοῦ χρόνου ἐν ᾧ διδο-
 ται ὁ μισθός, ὥστε πρὸ τῆς παρέλεύσεως τοῦ χρόνου τούτου δὲν ὑπάρχει

κακτημένον δικαίωμα, δὲν εἶναι βάσιμος, διότι ὁ νόμος ἐπιτρέπων κατὰ τὰ εἰρημένα τὴν ἐκχώρησιν δὲν διακρίνει ὡς πρὸς τὰ ποσὲ-
λέσματα μεταξὺ ἐκχωρήσεων παρούσων ἢ μελλουσῶν ἀπαίτη-
σεων, καὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 93ῷ τῆς πολ. δικον. ἐπὶ κατασχέσεων
χορηγιῶν εἰς χεῖρας τρίτου, ἢ τὴν κατάσχεσιν ἐπικυρώσασα ἀπο-
φασὶς προέπει νὰ διατάττῃ τὸν τρίτον νὰ δώσῃ τὰ χρηματικά τῷ
πρωτοδανειστῇ ἢ, πλειόνων δανειστῶν ἐπιβαλόντων πρὸ αὐτοῦ
κατάσχεσιν, νὰ διανεῖνῃ μεταξὺ τούτων, ὅπερ δεικνύει ἁδιστα-
κτως, ὅτι μόνον οἱ μέγρι τῆς τελεσιδικίας τῆς κυρούσης τὴν
κατάσχεσιν ἀποφάσεως ἐπιβαλόντες κατάσχεσιν δανεισταὶ ἔχουσι
δικαίωμα ἐπὶ τοῦ κατασχεθέντος. Α. Π. 312 τοῦ 1861.—Τῶν ἄρ-
θρων 949 καὶ 927 τῆς πολ. δικον. ὁρίζοντων ὅτι ὁ παρ' ᾧ ἐγένετο
κατάσχεσις χρημάτων ὀφειλομένων ὑπ' αὐτοῦ δὲν δύναται, γνω-
στοποιηθείσης αὐτῷ τῆς περὶ κύρους τῆς κατασχέσεως ἰσχυρῆς,
νὰ πληρώσῃ τῷ δανειστῇ αὐτοῦ, καθ' οὗ ἐνηργήσῃ ἡ κατάσχεσις,
τὸ κατασχεθὲν γρῆος αὐτοῦ. ἂν δὲ τυχὸν πληρώσῃ, εὐθύνεται
νὰ πληρώσῃ ἴσον ποσὸν τῷ κατασχόντι, ἂν ἀκυρωθῇ ἡ κατάσχε-
σις, ἔπεται, ὅτι ὁ παρ' ᾧ ἐγένετο ἡ κατάσχεσις καθίσταται διὰ
τῆς κατασχέσεως ὀφειλέτης ὑπὸ αἵρεσιν ταυτέστι τὴν αἵρεσιν
τῆς ἄρσεως τῆς κατασχέσεως, ὁ ὑπὸ αἵρεσιν δὲ ὀφειλὼν δὲν δύ-
νεται νὰ ἐξαναγκασθῇ εἰς πληρωμὴν πρὶν ἢ αἵρεσις ἀπονήσῃ διὰ
τῆς ἄρσεως τῆς κατασχέσεως (Πολ. ἄρθρ. 854). Α. Π. 415 τοῦ
1869.—Ὅτε τὰ προικῶα ἐδόθησαν εἰς προικὰ τῷ προικολήπτῃ
ὑπὸ αἵρεσιν διαλυτικὴν, ἡ κυριότης τοῦ προικολήπτου εἶναι προ-
φανῶς μετακλητῇ ὄθεν, ἐπεληούσης τῆς διαλυτικῆς αἵρέσεως, τὰ
παιδιάματα ταῦτα παύονται θεωρούμενα ὡς προικῶα, ἅτε τῆς κυ-
ριότητος τούτων ἐπανελθούσης εἰς τὸν προικοδότῃν δύναται τῆς
συμψάσεως καὶ ἄνευ ἀνάγκης νέας παραδόσεως Α.Π. 36 τοῦ 1874.

3. Ὅτε περὶ ἀπάτης ζητεῖται, οὐ πολυπραγμονοῦμεν τί
οὐκ ἔσχεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί διὰ τοῦ ἐναγομένου σχεῖν ἐνε-
ποδίσθη. (L. 78 Παν. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II.3. 78).

Μ. Ὡς ὅπως προέκλειται περὶ ἀπάτης (δόλου) δὲν ἐξετάζομεν τί
δὲν ἔλαβεν ὁ ἐνάγων, ἀλλὰ τί ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου νὰ
λάβῃ.

Ν. Ἵνα ὑπάρξῃ νομικῶς ἀπάτη καὶ ἐπιδιωχθῇ ἀποζημιώσεις
(ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ) 51

παρέλθῃ ὁ ἐπὶ τῇ καταβολῇ ὁρισθεὶς καιρὸς.⁽¹⁾ (N. 186 Πανδ. 50, 17 de regulis juris). Βασ. II. 3. 186).

Μ. Οὐδὲν δύναται νὰ ἀπακτηθῇ πρὸ τοῦ καιροῦ, καθ' ὃν δύναται νὰ καταβάλληται κατὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ ποτε παρέλθῃ ὁ ὁρισμένος πρὸς καταβολὴν καιρὸς.

9. Οὐ δοκεῖ ἅπαις τελευτᾶν ὁ καταλιπὼν ἔγκυρον γαμετήν.⁽²⁾ (N. 187 Πανδ. 50, 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 187).

(1) Ὅθεν αἱ ἐξ ἀποθέσεων ἐνοχῶν ἀγωγαὶ γεννῶνται ἅμα τῇ κατατίσει τῆς ἐνοχῆς. Οὕτως ἢ ἐκ τῆς παρακαταθήκης ἀγωγή γεννᾶται ἅμα τῇ παραδόσει τοῦ πράγματος. (N. 1 § 22 Πανδ. 16, 3), ἢ ἐκ τῆς παρακλήσεως ἀγωγή ὡσαύτως. Ἐπίσης ἢ ἐκ τοῦ χρησιδανείου, ὡς ἂν δὲν συνωμολογήθη ὁρισμένη χρησις τοῦ πράγματος· ἄλλως τὸ χρησιδάνειον δὲν δύναται νὰ πακτηθῇ πρὸ τοῦ πέρατος τῆς χρήσεως ταύτης (N. 17 § 3 Πανδ. 13, 6). Ἐπίσης ἢ ἐκ τοῦ δανείου, ὡς ἂν δὲν ὁρισθῇ προθεσμία ἢ συμφωνήθῃ νὰ καταβληθῇ, ὅταν αἰτήσῃ ὁ δανειστής τὴν καταβολήν. Τοῦ δὲ ἐκ τῶν συμφώνων τῆς ἐξωνήσεως καὶ μετὰπωλήσεως (συμβάσεων περὶ συνωμολογητέας ἀγοραπωλησίας) δικαιοῦματος γεννωμένου ἅμα τῇ κατατίσει τῆς ἐπὶ τοιοῦτω συμφώνῳ συναφθείσης συμβάσεως, ἔκτοτε γεννᾶται καὶ ἡ ἀγωγή (Winds. § 107 σημ. 9 Θέμιδος Α'. 91 σημ. 1)¹ κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ τῆς τοῦ πράγματος παραδόσεως (Vangerow § 147), κατ' ἄλλους δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς ἐκτέλεσιν προσκλήσεως (Παπαρδ. Γενικαὶ Ἀρχαὶ τὸμ. Β'. σ. 109—110). Αἱ δὲ ἐξ ἀμφοτεροπαρῶν συμβάσεων ἅμα τῇ συνωμολογήσει τῆς συμβάσεως (Savigny Ε'. 289). Ἐπὶ ἐνοχῶν δὲ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἀπὸ τινος ἄλλου περιστατικοῦ ἐξηρητημένων ἅμα τῇ ἐκπληρώσει τῆς αἰρέσεως ἢ τοῦ ἄλλου περιστατικοῦ (Οἶκον. Ἀστ. Δίκαιον § 85).

(2) Δηλονότι· ὁ γεννηθησόμενος προκειμένου περὶ κληρονομικῶν δικαιοματιῶν αὐτοῦ λογίζεται ὡς γεννηθεὶς ὅθεν ὁ διαθέτης ὀφείλει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς τέκνα αὐτοῦ ὡσαύτως οἱ μετὰ τὸν τεγμήσθμενον καλούμενοι εἰς κληρονομίαν δὲν λαμβάνουσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦδε. Προσέτι λαμβά-

Μ. Ὁ καταλείπων γυναῖκα ἐγκυον δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπο-
θνήσκει ἄτεκνος.

10. Ἡ ἀπειρία τῇ ἀμελείᾳ συναριθμεῖται. (N. 132 Πανδ.
50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 132).

Μ. Ἡ ἀπειρία συμπεριλαμβάνεται εἰς τὴν ἀμελειαν.

11. Ἡ ἀπουσία τοῦ διὰ πρᾶγμα δημόσιον ἀπόντος οὔτε
αὐτῷ οὔτε ἄλλῳ γίνεται ἐπιζήμιος. (N. 140 Πανδ. 50. 17
(de regulis juris). Βασ. II. 3. 140).

Μ. Ἡ ἀπουσία τοῦ ἀποδημούντος διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν δὲν
γίνεται ἐπιζήμιος οὔτε εἰς αὐτὸν οὔτε εἰς ἄλλον.

12. Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι καὶ καρποὶ περιέ-
χονται, ἂν μὴ τοῦτο ῥητῶς ἐκφωνηθῇ.⁽¹⁾ (N. 173 § 1 Πανδ.
50-47 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 173).

Μ. Εἰς τὴν λέξιν ἀποκατάστασις περιέχονται καὶ καρποί, καὶ
ῥητῶς τοῦτο ἂν δὲν λεγθῇ.

13. Καὶ ἐν τῇ ἐπερωτήσει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς συναλλάγ-
μασιν εἰ μὴ δηλοῦται τὸ δόξαν τοῖς μέρεσιν, ἀκολουθοῦμεν τῷ
ἔθει τοῦ κλίματος, ἐν ᾧ γέγονε τὸ συνάλλαγμα· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ
ἀδηλον εἴη ἢ ἀδιάφορον, τότε τῷ ἥττονι ἀκολουθοῦμεν. (N.
34 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 34).

Μ. Καὶ ἐν τῇ ἐπερωτήσει καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς συναλλάγμασιν
ἂν δὲν δηλοῦται τὸ συνδύζαν εἰς τα μέσθ, ἀκολουθοῦμεν τὴν συ-
νήθειαν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ κατεστήσθῃ τὸ συνάλλαγμα· εἰ δὲ καὶ

νεε προσωρινῶς ἢ μητρη τὴν νομὴν τῆς εἰς τὸ ἐμβαδον ἐπαχθεί-
σης κληρονομίας καὶ πορίζεται ἐξ αὐτῆς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα.
Ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι πάντα τὰ δίκαια τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ προ-
σώπου ἀποφάλλει, ἂν ἀποθάνῃ κατὰ τὴν δικαιοκρασίαν τοῦ ποταμοῦ·
ὅθεν δεόν νὰ τεγθῇ ζῶν ('Αστ. Νόμου ἄρθρ. 11) καὶ νὰ ἔχῃ μορ-
φήν ἀνθρωπίνην, εἶναι δὲ ἀδιάφορον ἂν ἀπεχωρίσθῃ τῆς μητρί-
κῆς κοιτίας φυσικῶς ἢ βοηθείᾳ χειρουργικῆς ἐργασίας ('Λομεν.
Παραρτ. τίτλος γ' § 1).

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη εἶνε ἀπλὴ ἀντιγραφή τῆς § 64 βιβλίου
1 τίτλου 12.

αὕτη εἶναι ἄδηλος ἢ ἀδιάφορος, τότε ἀποδεχόμεθα τὸ ἐλάχιστον.

14. Τὰ ἐξ ἀρχῆς βέβαια ἐκ τῶν ἐπισυμβαίνοντων οὐκ ἀκυροῦται.⁽¹⁾ (N. 85 § 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 85).

M. Τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐγκυρα δὲν ἀκυροῦνται ὑπὸ τῶν ἐπισυμβαίνοντων.

15. Οὐδὲν οὕτως ὑπεναντίον τῇ ἀγαθῇ πίστει, ὥς ἡ βία καὶ ὁ φόβος. (N. 116 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 116).

M. Οὐδὲν ἀντίκειται τοσοῦτον εἰς τὴν καλὴν πίστιν, ὅσον ἡ βία καὶ ὁ φόβος.

16. Ὁ τὴν ὠφείλειον ἔχων τοῦ πράγματος καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ ἔχει. (N. 10 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 10).

M. Ὁ ἀπολαύων τῶν ὠφελειῶν τοῦ πράγματος ἀναδέχεται καὶ τὴν βλάβην αὐτοῦ.

17. Ὅτε χωρὶς βλάβης οὐκ ἐνδέχεται γενέσθαι τι, τὸ ἥττον ἄδικον ἐπιλεγόμεθα. (N. 200 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 200).

M. Ὅσακις δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γένηται τι ἄνευ βλάβης, τότε ἐκλέγομεν τὸ ὀλιγώτερον ἄδικον.

18. Τὰ εἰδικὰ τῶν γενικῶν ἐπικρατέστερα. (N. 80 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 19).

M. Τὰ εἰδικὰ εἶναι ἐπικρατέστερα τῶν γενικῶν.

19. Τὰ εἰδικὰ τοῖς γενικοῖς ἐνέεισι πάντοτε. (N. 147 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris) Βασ. II. 3. 147).

(1) Ὅθεν ἡ ἀπαξ ἐγκύρως τελεσθεῖσα νομικὴ πράξις δὲν ἀκυροῦται ἐνεκὸν ἐπεληούσης προαφροσύνης, οὔτε ἡ δωρεὰ ἐνεκὸν ἐπακολουθήσαντος γάμου μεταξὺ δωρητοῦ καὶ δωρεοδόχου (§ 1 Εἰσ. 244. N. 6 § 1 καὶ N. 20 § 4 Πανδ. 28, 1). Ἀλλ' ὅμως κατὰ ῥητὴν διάταξιν τῶν νόμων (Ἀρμεν. βιβλ. Β' τίτλ. Β', § 18) ἡ διαθήκη ἀκυροῦται, ἂν ὁ διαθετὴς ἀπολέσῃ κατόπιν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ διατιθέγειν ἢ ὁ κληρονόμος τοῦ κληρονομεῖν.

Μ. Τὰ εἰδικὰ περιλαμβάνονται πάντοτε εἰς τὰ γενικά.

20. Ὁ περὶ πράγματος ἀγωγὴν ἔχων εἰς ἀπαίτησιν αὐτὸ τὸ πρῶτον δοκεῖ ἔχειν. (Ν. 15 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris) Βασ. II. 3. 15).

Μ. Ὁ ἔχων πραγματικὴν ἀγωγὴν πρὸς ἀπαίτησιν πράγματος ὑπολαμβάνεται ὅτι ἔχει αὐτὸ τὸ πρῶτον.

21. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον οὐ βεβαιούται τῇ χρονίᾳ παραδρομῇ.⁽¹⁾ (Ν. 2α Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 29. Ν. 210 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 210).

Μ. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον δὲν ἐπικυροῦται διὰ τῆς προόδου τοῦ χρόνου.

22. Ὁ τὴν ἐτέρου δεσποτείαν ὑπείσιων ἢ τὸ δίκαιον, τοῖς αὐτοῦ δικαίοις ὀφείλει κεχεῖσθαι. (Ν. 177 πρ. Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 2. 177).

Μ. Ὁ ὑπεισαρχόμενος εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἄλλου ἢ τὸ δικαίωμα, αὐτοῦ τούτου τὰ δικαιώματα ὀφείλει νὰ μεταχειρίζεται.

23. Ὁ εἰς ἐλόκληρον διαδεχόμενος ἀντὶ κληρονόμου ἐστίν' (Ν. 128 § 1 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 178).

Μ. Ὁ διαδεχθεὶς τινα ἐξ ἐλοκληροῦ ἐξισθῆται πρὸς κληρονόμον.

Ν. Τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς τῶν ἐλοκληρίων θανάτων

[1] Ἡ ἄκυρος νομικὴ πράξις ὥς τε γεγονὸς νομικῶς ἀνυπαρκτον καὶ μὴ ὂν οὐδεμίαν δικανικὴν ἐνέργειαν δύναται νὰ ἔχῃ ὅθεν καὶ οὐδὲν συμβεβηκὸς ἐπιγενόμενον δύναται νὰ ζωογονήσῃ αὐτήν, οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη εἰδικου μέσου, ἵνα ἀποκρούσῃ τις τὴν πρῶτην αὐτήν. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ῥητῶς ὁρίζει ὁ νόμος (βιβλ. ΙΔ' τίτλ. ΙΔ' § 4 βιβλ. Α' τίτλ. ΙΒ' § 14 καὶ 28) ὅτι ἡ δωρεὰ μεταξὺ συζύγων ἰσχύει, μὴ ἀνακληθεῖσα ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ, ὥς καὶ ἡ ἄνευ δικαστικῆς ἀδείας ἀπαλλοτριώσεις ὁφρατικοῦ κτήματος, ἂν ὁ ὁφρατὸς ἐγκρίνῃ αὐτήν ἐν ἡλικίᾳ γεγόμενος. — Σημειωτέον, ὅτι τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος ἀποτελεῖ οἰονεὶ μέρος ὁ Κατωνικός ἢ Κατωνιανὸς κανὼν, καθ' ὃν ὅ,τι ἦν ἄκυρος ἀποθνήσκοντος τοῦ διαθέτου κατὰ τὴν σύστασιν τῆς διαθήκης δὲν ἰσχυροποιεῖται ὅποτεδήποτε καὶ ἂν ἀποθάνῃ οὗτος κατόπι.

περιουσίας δὲν ὀνομάζεται μὲν ἐν τοῖς νόμοις κληρονομικὸν διαίωμα, ἀποτελεῖ ὅμως καθολικὴν διαδοχὴν εἰς τὴν ὁμάδα τῆς περιουσίας τοῦ ἀλλήλου, ὥσπερ τὸ δημόσιον ἢ κληρονομός· ὅθεν ρυθμίζεται κατὰ τοὺς περὶ τῆς κληρον. διαδοχῆς ὁρισμούς τοῦ νόμου δυνάμει τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Ἀρμενοπούλου καὶ Θεοφ. Εἰσηγ. 3. 10 (§ ἐν τέλει). Α. Π. 306 τοῦ 1855.

24. Ὁ διάδοχος ἐν πᾶσι τόπον ἐπέχει κληρονόμου. (Ν. 117 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 117).

Μ. Ὁ διάδοχος ἐπέχει τόπον κληρονόμου κατὰ πάντα.

25. Οὐδεὶς ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου κρείττονα ποιεῖ τὴν ἰδίαν αἴρεσιν. (Ν. 134 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 134).

Μ. Οὐδεὶς διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δόλου δύναται νὰ καταστήσῃ βελτίονα τὴν κατάστασιν αὐτοῦ.

Ν. (Ἰδε § 1 βιβλίου 6 τίτλου 1).

26. Οὐδὲ ἐν ἐγκλήματι ὑπομένει ὁ μὴ δυνάμενος κωλύσαι καὶ μὴ κωλύων. (Ν. 109 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 109).

Μ. Ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ καὶ μὴ ἐμποδίζων οὐδεμίαν ὑφίσταται ἡδίκηαν.

27. Ἐγὼ δοκῶ λαμβάνειν ὅπερ κατὰ θέλησιν μου ἐτέρῳ δοθῇ. (Ν. 180 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 180).

Μ. Ἐγὼ θεωροῦμαι λαμβάνων τὸ διδόμενον εἰς ἄλλον κατὰ διαταγὴν μου.

28. Ἀχρήστως ἐπερωτῶμεν τὸ μὴ δυνάμενον εἰπεῖν τινας· οὐδεμία γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἐνοχὴ συνίσταται. (Ν. 182 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 182).

Μ. Ἀναφελῶς συμφωνοῦμεν περὶ ἐκείνου, ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἀνέχη εἰς τινα (αἰονόθηποτε)· διότι ὡς πρὸς ταῦτα ὑποχρέωσις δὲν δύναται νὰ συσταθῇ.

29. Ὁ ἐξ οἰκείου ἀμαρτήματος ζημιούμενος οὐ δοκεῖ ζημιουθῆναι⁽¹⁾. (Ν. 203 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 203).

(1) Ἐντεῦθεν ἐπεταὶ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ προσβάλλῃ ὡς ἀκύρους τὰς ἰδίας αὐτοῦ πράξεις, εἰμὴ διὰ λόγον δημοσίας τάξεως.

Μ. Ὁ ζημιούμενος ἐξ ἰδίου πταίσματος δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ζημιούται.

30. Οὐ δεῖ γίνεσθαι τινα πλουσιώτερον ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας. (N. 206 Πανδ. 17 (de regulis juris). Βασιλ. 3. 206).

Μ. Δὲν πρέπει νὰ γίνηται τις πλουσιώτερος ἐκ τῆς ζημίας ἄλλου.

N. Ἦδε § 1 βιβλίου 6 τίτλου 6).

31. Τὸ ἐστὶ ἡρτημένον οὐ δοκεῖ εἶναι. (N. 169 § 1 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 169).

Μ. Τὸ εἰσέτι ἡρτημένον δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ὑπάγει.

32. Τὸ κατ' ἐργὴν ἢ θερμότητι γινόμενον ἢ λεγόμενον οὐκ ἐστὶ βέβαιον, εἰμὴ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμείνη. (N. 48 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 48).

Μ. Τὸ γινόμενον ἢ λεγόμενον ἐξ ἐργῆς ἢ θερμῶς δὲν ἰσχύει, ἐκτός ἐὰν ἐπιμείνη εἰς αὐτὰ.

33. Οὔτε ἐνέχυρον οὔτε παρακαταθήκη οὔτε παράκλησις οὔτε ἀγορασία οὔτε μίσθωσις ἐπὶ ἰδίῳ πράγματι συνίσταται. (K. 45 πρ. Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 45).

Μ. Ἐπὶ ἰδίου πταίσματος δὲν συνίσταται οὔτε ἐνέχυρον οὔτε παρακαταθήκη οὔτε παράκλησις οὔτε ἀγορασία οὔτε μίσθωσις.

34. Οἱ ἰδιῶται τὰ τῶν ὀρχόντων πράττειν οὐ δύνανται. (N. 176 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 176).

Μ. Οἱ ἰδιῶται δὲν δύνανται νὰ ἐκτελῶσι τὰ καθήκοντα τῶν δικαστῶν.

35. Πᾶς νομικὸς κανὼν σαθρὸς ἐστίν· εὐχερῶς γάρ ἀνατρέπεται (1). (N. 202 Πανδ. 50. 37. Βασ. II. 3. 202).

Μ. Πᾶς νομικὸς κανὼν εἶναι σαθρὸς, ὥς εὐκόλως ἀνατρέπόμενος.

(1) Ἐκ τοῦ ἐρμηνεύοντος τὴν ἀπαρρέτικως ἔχουσαν ἀντίστοιχον παράγραφον τῶν Βασιλικῶν Σχολίων προκύπτει, ὅτι ἡ ἔννοια αὐτῆς εἶναι, ὅτι οἱ γενικοὶ νόμοι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀσφαλεῖς, διότι ἀνατρέπονται ἐν πολλοῖς ὑπὸ τῶν εἰδικῶν νόμων.

36. Οὐ δοκεῖ τις λαμβάνειν, ὅπερ ἄλλω ἀποκαταστήσῃ ἀναγκάζεται. (Ν. 51 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 51).

Μ. Δὲν λογίζεται τις ὅτι λαμβάνει, ὅτι ἀναγκάζεται νὰ ἀποκαταστήσῃ εἰς ἄλλον.

37. Ὁ κοινωνὸς τοῦ κοινωνοῦ μου οὐκ ἔστι μου κοινωνός. (*) (Ν. 47 § 1 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 47).

Μ. Ὁ συνεταιρὸς τοῦ συνεταίρου μου δὲν εἶναι συνεταιρὸς μου.

Ν. Ἐάν τις τῶν συνεταίρων προσλάβῃ ἄλλον συκοινωνόν εἰς τὴν ἐταιρικὴν αὐτοῦ μερίδα, ὁ κοινωνὸς οὗτος σὺνδύως καθίσταται συνεταίρος τῶν λοιπῶν συνεταίρων, οὐδ' ἔχει ἐπομένως ἄμεσον πρὸς τὴν ἐταιρίαν σχέσιν. ἀντιπροσωπεύεται ἐπομένως ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ὑπὸ τοῦ συνεταίρου αὐτοῦ ὡς νομίμου ἐντολοδόχου αὐτοῦ. Α. II. 84 τοῦ 1846.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Πέτρος καὶ Παῦλος συνεστήσαντο κοινωνίαν. ἐφ' ᾧ πραγματούεσθαι. Ὁ Παῦλος μετὰ ταῦτα προσελάβετο Τίτιον κοινωνόν ἄνευ γνώμης τοῦ Πέτρου· καὶ ζητεῖται, εἰ ἄρα ὁ Τίτιος ἐσεῖται κοινωνὸς καὶ τοῦ Πέτρου; καὶ φησὶν ὁ νομοθέτης. οὐχί· ὁ κοινωνὸς γὰρ τοῦ κοινωνοῦ μου οὐκ ἔστι μου κοινωνός, καὶ εἰκότως· ἐπειδὴ γὰρ κατὰ συναινέσιν καὶ ἡρέσκεσαν ἡ κοινωνία καὶ συναλλάττεται καὶ συνίσταται, πῶς ἂν εἴποιμεν, ὅτι ὁ Τίτιος ἔσται κοινωνὸς τοῦ Πέτρου, τοῦ μὴ συναινέσαντος μᾶτε ἡρεσθέντος ἐπὶ τῇ τοῦ Τιτίου προσλήψει; ὥστε οὖν ὁ Τίτιος τοῦ Παύλου μόνου ἐσεῖται κοινωνὸς καὶ εἴ τι ἂν ἐκ τῆς κοινωνίας λάβῃ ὁ Τίτιος, αὐτοῦ καὶ τοῦ προσβαλομένου αὐτὸν Παύλου γενήσεται κοινόν· ὁ δὲ προσλαβόμενος αὐτὸν Παῦλος ἐνάγεται παρὰ τοῦ Πέτρου τῇ περὶ κοινωνίας ἀγωγῇ καὶ ἀποσπᾷ αὐτὸ τῇ κοινωνίᾳ καὶ εἰ πολλάκις ὁ Τίτιος ὠφελήσῃ τὴν κοινωνίαν, καὶ αὐξήσῃ τὰ πράγματα διὰ τῆς οἰκείας σπουδῆς, εἴτα καὶ βλάβῃ, κινεῖ ὁ Πέτρος κατὰ τοῦ Παύλου καὶ ἀναγκάζει αὐτὸν ἀποθεραπεῦσαι τὴν ἐπισυμβᾶσαν ζημίαν τῇ κοινωνίᾳ αὐτῶν παρὰ τοῦ Τιτίου καὶ οὐ δύναται ὁ Παῦλος ἀντείστασθαι καὶ ἀντελλογίζεσθαι τὴν ζημίαν τῇ γενομένῃ ὠφελείᾳ παρὰ τοῦ Τιτίου· πταίσμα γὰρ ἐποίησε προσλαβόμενος τὸν Τίτιον ἄνευ γνώμης τοῦ Πέτρου τοῦ ἐξ ἀρχῆς μετ' αὐτοῦ συστησαμένου τὴν κοινωνίαν.

Δημόσιον Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Ἱερόσιας

38. Ὁ μεμηνώς καὶ ὁ ἄσωτος οὐδεμίαν ἔχει βούλησιν (1)
(N. 40 Πανδ. 50. 17. Βασ. Π. 3. 40).

M. Ὁ μανιώδης καὶ ὁ ἄσωτος οὐδεμίαν ἔχει θέλησιν.

N. Καὶ τανὺν αἱ πράξεις (ἤτοι τὰ συναισθηματικά καὶ αἱ δια-
θήκαι) τοῦ μεμηνότος μὲν ἀπαγορευθέντος ἕνεκα τῆς βλακειᾶς ἢ
παρρησιουμένης αὐτοῦ, ἀλλὰ πάσχοντος οὐχ ἥττον τὰς φρένας.
οὐδὲν ἔχουσι κύρος, ὅτε τῶν περὶ τούτου διατάξεων τοῦ P. N.
μηδαμῶς καταργηθῶσιν ὑπὸ τῶν νεωτέρων νόμων. Λ. Π. 178
τοῦ 1866.—Κατὰ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τοῦ P. Δ. ὁ φρενοβλαβὴς
στερεῖται βουλήσεως, ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι πᾶσα νομικὴ πράξις
αὐτοῦ ἐστὶν ἄκυρος, δύναται δὲ νὰ προταῖγῃ τὸ ἄκυρον αὐτῆς ὑπὸ
παντὸς ἔχοντος νόμιμον συμφέρον, ὁρμῶντος νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἐν
τῇ στιγμῇ τῆς συνήμολογήσεως αὐτῆς διετέλει ἐν καταστάσει
παρρησιουμένης (N. 8 Εἰσγγ. (3. 19) N. 40 Πανδ. 50. 27). Ὁ
δὲ νόμος περὶ ἐπιτροπείας ῥαῖζει προσέτι ὅτι ἐπὶ τῆς δημοσιεύ-
σεως τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως πᾶσα πράξις τοῦ ἀπη-
γορευμένου ἐστὶν ἄκυρος, καθιεροί δ' ὁσάυτως τὸ πλεονέκτημα
ὑπὲρ τῶν ἀπαγορευμένων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν ὅτι ἡ
προσβολὴ τῶν πρὸ τῆς ἀποφάσεως περὶ ἀπαγορεύσεως πράξεων
δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποδείξεως τῆς διαρκείας
τῆς παρρησιουμένης κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως, ἀλλὰ μόνον τῆς
ὁμολογουμένως γνωστῆς αἰτίας τῆς ἀπαγορεύσεως (ἀρθ. 124 καὶ

(1) Ὅθεν καὶ ἀνάγκη ἐστὶν εἰς ἐπιχειρήσιν νομικῶν πράξεων,
διότι ἀναγκαῖον στοιχεῖον πάσης πράξεως ἐστὶν ἡ θέλησις παρὰ
τῷ πράττοντι. Ἀλλ' ἐπίσης ἐκ τῆς § ταύτης συνάγεται ὅτι κατὰ
τὰς διαυγεῖς ὥρας (lucida intervalla) δύναται ὁ φρενοβλαβὴς
κατὰ τὸν Ρωμαϊκὸν νόμον νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐγκύρως πᾶσαν νομι-
κὴν πράξιν, ὡς ἔχων τότε θέλησιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν
πολιτικὴν δικονομίαν διατελεῖ διαρκῶς ὑπὸ ἐπίτροπον ὁθεν καὶ
κατὰ τὰς διαυγεῖς ὥρας ὀφείλει νὰ ἐνεργῇ τῇ συμπεριζοίᾳ αὐτοῦ
πλήν πράξεις τινές, εἰς ἃς δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ σύμπραξις τοῦ
ἐπιτρόπου (π. γ. γάμος, υἰοθεσία, διαθήκη), ἐύλογον εἶναι νὰ
θεωρηθῶσιν ἔκτελούμεναι ὑπ' αὐτοῦ ἐγκύρως ἐν ταῖς διαυγεῖσι
ὥραις.

125), αἱ διατάξεις δὲ αὗται, ὡς καὶ αἱ τοῦ 126 άρθρου, περὶ προσβολῆς τῶν πράξεων τοῦ ἀπιγγορευμένου, ἐξαιρετικαὶ οὖσαι, δὲν ἀποκλείουσι τὰς μὴ ἐν τοῖς ἄρθροις τούτοις διαλαμβανόμενας περιπτώσεις, κανονιζόμενας καὶ νῦν ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Ρ.Δ. Ὅθεν καὶ νῦν ἰσχύει ἡ διάταξις περὶ ἀκυρότητος τῶν πράξεων τοῦ φρενοβλαβοῦς λόγῳ τῆς ἐν τῇ στιγμῇ τῆς συννομολογήσεως τῆς δικαιοπραξίας πασαρροσύνης καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀτερέψεως βουλήσεως. Α. Π. 311 τοῦ 1900.

39. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα ἐναντίῳ νόμῳ ἀναίρεῖται. ⁽¹⁾ (Ν. 100 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 100).

Μ. Τὰ διὰ νόμου καθοριζόμενα ἀναίρουσιν δι' ἐναντίου νόμου.

40. Τὰ παρὰ κανόνας νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα. (Ν. 14 Πανδ. 1. 3. (de legibus). Ν. 162 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris).

Μ. Τὰ ἀποδεχθέντα παρὰ τοὺς κανόνας τοῦ νόμου δὲν λαμβάνονται εἰς παράδειγμα.

41. Οὐ πᾶν ὅπερ ἔξεστιν, ἤδη καὶ εὐπρεπές ἐστι. (Ν. 144 πρ. Πανδ. 55. 17. Βασ. II. 3. 144).

Μ. Πᾶν πράγμα, ὅπερ ἐπιτρέπεται, δὲν εἶναι ἐκ τούτου καὶ εὐπρεπές.

42. Τὰ δι' ἀνάγκην παρὰ κανόνα νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδειγμα. (Ν. 162 Πανδ. 50. 17 (de reg. juris). Βασ. II. 3. 162).

Μ. Τὰ δι' ἀνάγκην ἀποδεχθέντα παρὰ κανόνα νόμου δὲν λαμβάνονται εἰς παράδειγμα.

43. Σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς ποιναλαῖς ἀγωγαῖς καὶ τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀγνοίᾳ συντρέχουσιν. (Ν. 108 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 108).

Μ. Ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ποινικαῖς ἀγωγαῖς ἐπικουρούμεν (τῷ καθ' οὗ ἡ ἡγωγὴ) διὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἀγνοίας (δηλονότι λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ καθ' οὗ ἡ ἡγωγὴ τὴν νεαρὰν αὐτοῦ ἡλικίαν ἢ τὴν ἀγνοίαν αὐτοῦ).

(1) Ἡ παράγραφος αὕτη (§ 39) εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ § 22 τίτλου I βιβλίου 4.

44. Αἱ ποινάλικαι ἀγωγαὶ προκαταρθεῖσαι παρὰπέμπονται κατὰ κληρονόμων. ⁽¹⁾ (Ν. 164 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 164)

Μ. Αἱ ἐγκληματικαὶ ἀγωγαὶ κινηθεῖσαι παρὰπέμπονται κατὰ τῶν κληρονόμων.

45. Ἐν τοῖς ἀμφιβολαῖς ὑπὲρ τῆς προικῆς ἀποκρινόμεθα. ⁽²⁾ (Ν. 85 παρ. Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 85).

Μ. Ἐν ἀμφιβολίᾳ ἀποφαινόμεθα ὑπὲρ τῆς προικῆς.

Ν. Ἡ ἐκ τῶν ρήσεων τοῦ συμβολαίου προκύπτουσα ἀμφιβολία περὶ τῆς καταβολῆς τῆς συσταθείσης προικῆς δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνεύσῃ κατὰ τοῦ λαθόντος αὐτῆν, ἀλλὰ κατὰ τοῦ ὑποσχεθέντος, Δ. II. 19 τοῦ 1890.

46. Τὰ προσώποις ὑπάρχοντα προνόμια σθένουνται αὐτοῖς· τὰ δὲ προσόντα ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντας μετέρχονται. ⁽³⁾ (Ν. 68 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 68).

(1) Ἡ § 44 εἶναι ὁμοία τῇ § 24 τίτλου 3 βιβλίου 1.

(2) Κατὰ κανόνα ἐπὶ δισημάντων λέξεων ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν συμβάσεων προτιμᾶται ἡ ἐν τῷ τόπῳ τῆς συμβάσεως εἰρησμένη ἐκδοχὴ (Βασ. 2. 3. Ν. 34)· δευτέρον δὲ ἡ μάλλον ἀσφύζουσα τῇ συμβάσει (Ἀρμ. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 9 καὶ § 1) καὶ τέλος ἡ μικρότερον βάρος ἐπιβάλλουσα (Ἀρμ. βιβλ. Α' τίτλ. II' §§ 4, 3, 6, 7, 8, 10). Ἐπὶ δὲ ἀμφοτεροπαρῶν συμβάσεων ἡ ἐρμηνεία γίνεται κατὰ τοῦ θέντος τοὺς ὅρους τῆς πράξεως, διότι αὗτος ἐδουνατο καὶ ὤφειλε νὰ ἐκφρασθῇ σαφέστερον· ὅθεν κατὰ τοῦ πωλητοῦ ἢ ἐκμισθωτοῦ (Ἀρμ. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 15) ἢ κατὰ τοῦ ἐπαρωτῶντος (Ἀρμ. αὐτόθι § 4) ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσειν ὑπάρχουσι σχέσεις τινές, καθ' ἃς ἐρμηνεύονται ὑπὲρ αὐτῶν αἱ ἀμφιβολοφράσεις. Τοιαῦται δὲ εἶναι κατὰ τὴν προκειμένην § 45 (ἀντιγραφον οὖσαν τῆς § 11 βιβλίου Δ' τίτλου 15) ἡ προῖξ, καὶ κατὰ τὸν νόμον 24 Πανδ. 34. 5 (μὴ περιλαμβανόμενον ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ) ἡ τελευταία βούλησις.

(3) Ὅθεν τὰ προσωπικὰ προνόμια οὔτε κληρονομητὰ εἰσιν οὔτε μεταβιβάστὰ, ἐκτὸς ἂν ρητῶς ῥηθῇ τὰ ἀντίθετον ἐν τῇ χορηγητικῇ τοῦ προνομίου πράξει. Ἐκ τούτων αὐτῶν τὰ πραγματικὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν ἐκαστοτε κύριον τοῦ πράγματος, εἰσὶν ἀναγκ-

Μ. Τὰ προνόμια τὰ ἀνήκοντα εἰς πρόσωπα συνεξαφανίζονται αὐτοῖς· τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀγωγὰς συνδεόμενα δίκαια μεταβαίνουν εἰς ὅλους.

47. Τὰ τοῖς πράγμασι διδόμενα προνόμια, οὐ μὴν τοῖς προσώποις, καὶ εἰς κληρονόμους διαβαίνει. (N. 196 Πανθ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 196).

καίως κληρονομητὰ καὶ μεταδιδοσκά, ἐκτὸς ἂν ἡπαιτῶνται ἰδιαιτέραι ἰδιότητες παρὰ τῷ κυρίῳ πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ προνομίου. — Σημειώτεον, ὅτι τὰτα προσωπικὰ καὶ πραγματικὰ προνόμια εἶναι γενικά ἢ εἰδικά, καθ' ὅσον ἀποτελοῦσιν ἐξαιρέσιν ὑπὲρ ολοκλήρου τάξεως προσώπων ἢ πραγμάτων, ἢ ὑπὲρ ἐνὸς μόνου πράγματος. Γενικά φέρ' εἰπεῖν προσωπικὰ προνόμια εἰσι τὰ τῶν ἀνηλίκων ἢ τὰ τῶν γυναικῶν· γενικὸν δὲ πραγματικὸν προνόμιον ἡ τέως ἐπικρατοῦσα παρ' ἡμῖν ἀπαλλογή ἐπὶ διατίαν τοῦ τῶν οἰκοδομῶν φόρου τῶν ναοδμήτων οἰκῶν ἐκ τοῦναντίου εἰδικὸν μὲν προσωπικὸν προνόμιον ἡ διὰ τοῦ νόμου τῆς 9 Μαρτίου 1822 καθιερωθεῖσα ἀπαλλογή τῶν ἐν πεδιῶδι τῆς Ἐπιδιόρου ἀγρῶν τοῦ φόρου τῆς δεκάτης). Προσθετέον ὅτι πρὸς κτήσιν εἰδικοῦ προνομίου ἡπαιτεῖται· πρῶτις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας χορηγητικῇ τοῦ προνομίου (ἡ καὶ πρῶτις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας στηριζομένη εἰς τὸ διὰ νόμου χορηγηθὲν αὐτῇ δικαίωμα εἰς ἀπονομὴν εἰδικοῦ προνομίου). Εἰς ἀπώλειαν δ' αὐτοῦ ἀρκεῖ ἡ ἐξαράνσις τοῦ λόγου δι' ὃν ἀπεινήθη καὶ ἡ παραίτησις αὐτοῦ (ἐπιτρεπομένη ὑσάκεις τὸ προνόμιον ὅαν ἐπιβάλλει καὶ ὑποχρεώσεις), ὡς καὶ ἡ ἀχρησία. (Οἰκον. Ἀστυκὸν Δίκαιον § 60). Περὶ ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεων καὶ ἀγωγῶν ἐλάχιστα χωρὶα εὐρίσχομεν ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ, οἷον τὸ ἐν τῇ § ταύτῃ, καθ' ὃ τὰ προσόντα ταῖς ἀγωγαῖς πρὸς πάντας μετέρχονται, τὸ τῆς κατόπιν § 58 καὶ τὸ τῆς § 31 τοῦ τίτλου περὶ σημασίας ὀνομάτων τοῦ παραρτήματος ὡσαύτως, δι' ὃ ὁρίζεται, ὅτι ἐργολάβος καλεῖται ὁ δεδωκὼς χρήματα ἐπὶ τῷ ἐκχωρηθῆναι τὰς ἀγωγὰς. Ἄλλ' ἐκ τῶν χωρίων τούτων συνάγεται ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ἐπιτρέπεται ἐκχώρησις ἀπαιτήσεων μεταβιβάζουσα εἰς τὸν ἐκδοχέα πάντα τὰ τῇ ἀπαιτήσει συνεχόμενα δικαιώματα καὶ τὰ παρακολουθήματα αὐτῆς.

Μ. Τὰ προνόμια τὰ διδόμενα εἰς τὰ πράγματα καὶ οὐχὶ εἰς τὰ πρόσωπα μεταβαίνουν· καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους.

48. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα οὐκ εὐχερῶς ἐν τοῖς πραττομένοις συναλλάγμασι καταλογιζόμεθα. (Ν. 64 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 64).

Μ. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα δὲν λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν εὐκόλως κρίνοντες περὶ συναλλαγμάτων.

49. Τῆς πρωτοτύπου αἰτίας μὴ ἐρρωμένης οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα ὡς ἐπίπαν ἐρρωταί. (Ν. 129 § 1 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 129).

Μ. Ὅταν δὲν ἰσχύῃ ἡ πρωτότυπος αἰτία, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδὲ τὰ παρακολουθήματα ἰσχύουσιν.

50. Ἡ ἄδολος συμβουλή οὐκ ἐνοχοποιεῖ, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ δόλον ἀρμόζει ἡ περὶ δόλου. (¹) (Ν. 47 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασίλ. II. 3. 47).

Μ. Ἡ ἄδολος συμβουλή δὲν ἐνοχοποιεῖ, εἰς δὲ τὴν δολίως παρεχόμενην ἀρμόζει ἡ περὶ δόλου ἀγωγή.

51. Ὁ σιωπῶν οὐ δοκεῖ ὁμολογεῖν ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀρνεῖται. (¹) (Ν. 142 πρ. Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 142).

Μ. Ὁ σιωπῶν δὲν υπολαμβάνεται ὅτι ὁμολογεῖ καὶ ὅμως δὲν ἀρνεῖται.

52. Τὰ διὰ τὸ ἀναλεῖν ἀμφισβήτησιν ἐντιθέμενα τοῖς συναλλάγμασιν οὐκ ἀναιρεῖ τὸ κοινὸν νόμιμον. (Ν. 81 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 81).

(1) Εἶδος συμβουλῆς εἶναι καὶ ἡ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐντολοδόχου (καὶ οὐχὶ τοῦ ἐντολέως) ἐννολή, καλουμένη ἐν ταῖς πηγαῖς *mandatum tua gratia*.

(2) Ἐπομένως ἐκ τῆς ἡπλῆς σιωπῆς οὔτε συναίνεσις οὔτε ἀρνήσις δύναται νὰ συναχθῇ· ὅθεν δύναται νὰ θεωρῇται ἡ σιωπὴ ἰσοδυναμοῦσα συναίνεσει μόνον ἐνθα τὰ συνοδεύοντα τὴν σιωπὴν ἄλλα γεγονότα δὲν ἐπιτρέπουν λογικῶς ἄλλην εἰς αὐτὴν ἐξήγησιν. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐξαιρετικαὶ τινες περιπτώσεις, ἐν αἷς ἡ σιωπὴ ἐρμηνεύεται ῥητῶς ὑπὸ τῶν νόμων ὡς συναίνεσις.

Μ. Τὰ παρεντιθέμενα εἰς τὰ συμβόλαια πρὸς ἀναίρεσιν ἐνδεχομένης διαφιλωνεικῆσεως δὲν καταργοῦσι τὸ κοινὸν δίκαιον.

53. Δυσχερῶς μὲν, ὅμως τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦντος, ἐναλλάσσομεν τὴν συνήθειαν. (Ν. 2 Πανδ. 1. 4 (de constitutionibus principum)).

Μ. Δυσκόλως μὲν, ἀλλ' ὅμως ὅταν τὸ δίκαιον ἀπαίτη, μεταβάλλομεν τὴν συνήθειαν.

54. Τὸ δίκαιον, ὅπερ ἔχει τις τοῦ τιμωρεῖσθαι, οὐκ ἐντέλλεται ἄλλω. (Ν. 70 Πανδ. 50. 17. Βασ. Π. 3. 70).

Μ. Τὸ δικαίωμα, ὅπερ ἔχει τις πρὸς τιμώρησιν, δὲν δύναται νὰ παρὰχωρῇ δι' ἐντολῆς εἰς ἄλλον.

55. Τὰ τυχερά (*) εἰ τῶν ἀλόγων καὶ τὸν χωρὶς βελουρίας

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ἐν τῷ παρόντι κανόνι σκοπὸς ἐστὶ τῷ νομοθέτῃ διδάξαι τινὰ φυσικῶς πρέποντα τοῖς συναλλάγμασι, καὶ ποδαπὰ ἐπὶ τούτοις ζητεῖται ἐπιμελῶς, καὶ ἐκ ποίων συμβάντων κίνδυνος ἐπάγεται καὶ ζημιὰ τῷ συναλλάξαντι, καὶ ἐπὶ ποίαις οὐκ ἐνεχεται. Αὐτίκα τοίνυν τὸ περὶ παρακαταθήκης τίθησι συναλλάγμα' παρακαταθήκη δὲ ἐστίν, ὅταν τινὶ δώσω πράγματα μου γὰρ ἐν φυλακῇ καὶ φησιν, ὅτι ὁ παραθηκάριος τότε τοῦ πράγματός ἀπολεσθέντος καταδικάζεται καὶ ζημιούται, ὅταν ποιήσῃ δόλον ἐπὶ τῇ παρακαταθήκῃ, ὡς ὅταν τῶν μὲν ἰδίων φρονεῖν, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ τῷ τούτῳ ὑποτίθῃ καὶ παραφυλάττῃ, τῆς δὲ παρακαταθήκης ἀμελῶς καταφρονῇ καὶ συμβῇ ταύτην κλαπῆναι ἢ κειμένῃ ἐν τόπῳ σῆψιν ποιοῦντι φθαρῆναι, καταδικάζεται καὶ ἀποδίδωσι τὸ διαφέρον' εἰ μήπου καὶ περὶ τὴν τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐπιμελείαν ἐκμελῆς καὶ νωθρὸς ὁ παραθηκάριος ἐτύχῃ, τότε γὰρ οὐκ εὐθύνεται' μεμψέσθω γὰρ ἑαυτον ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπων ἐκμελεῖ καὶ βελουρίας καὶ βουλάκτω ἐμπιστεύσας τὰ ἴδια. Οὕτως εὐθύνεται καὶ ὁ κατὰ παράκλησιν παρὰ τινος λαβὼν πράγματα, οἷον μέλλον ἀπελθεῖν εἰς τινὰ τόπον παρεκάλεσά τινά τινος φίλων μου, ὥστε μοι δοῦναι ἑπὶ πᾶσι, ὡς ἂν ἐπιπρος οἶν ἀπέλθω ταχυνότερον, ὡς ἤδυμα τι παρεκβατικώτερον σε διδάξω, ὅτι ἐπὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν ἔχῃ χρόνος ὁρισθῇ, δύναται ὁ δούς μὴ τὸ πρᾶγμα καὶ πρὸ τοῦ διελθεῖν τὸν χρόνον ἀναλαβεῖν αὐτό, οἷον

θάνατον καὶ τὴν φυγὴν τῶν μὴ φυλάττεσθαι εἰωθόντων δούλων

κατὰ παράκλησιν ἐδόθη μοι παρὰ φίλου μου βιβλίον, ἐφ' ᾧ ἔχειν αὐτὸ καὶ ἀναγινώσκειν ἐπὶ χρόνῳ ἐν ὁλοκλήρῳ· δύναται ὁ δοὺς μοι τὸ βιβλίον καὶ πρὶν διελθεῖν τὸν χρόνον κινήσαι καὶ ἀναλαβεῖν αὐτό, καὶ ἔστιν ὡσαῖον καὶ γλαφυρόν. Ἐπὶ δὲ τοῦ εἰς χρόνῳ δοθέντος εἰ χρόνος ὁρισθῇ, οὐκ ἔχει ἄδειαν ὁ δοὺς ἀναλαβεῖν τὸ χρησθέν, πρὶν ἢ ὁ χρόνος πληρωθῇ. Διδάξας οὖν ὁ νομοθέτης, ὅτι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης καὶ τοῦ προκαρίου ἦτοι τοῦ κατὰ παράκλησιν ἀπὸ δόλου μόνου καταδικάζεται ὁ συναλλάξας, μεταβαίνει πρὸς τὸ συναλλάγμα τῆς ἐνταλῆς. (Ἐνταλὴ δὲ ἐστὶν ὅταν ἐντέλλωμαι τινὶ ἢ ἀγοράσαι μοι κτήμα ἢ δικασθῆναι προσώπῳ μου ἢ ἑτερόν μου διοικῆσαι πράγμα καὶ τὸ συναλλάγμα τοῦ κομμοδότου, ἦτοι τοῦ εἰς χρόνῳ δεδομένου· χρόνῳ δὲ ἐστὶν, ὅταν ζητήσω φίλον μου δοῦναι μοι πρὸς χρόνῳ ἢ δούλον αὐτοῦ ἢ βιβλίον ἢ σκευὴς χρυσοῦν, καὶ παρὰ πρῶτον μοι τοῦτο) καὶ τῆς πρᾶσεως καὶ τῆς μισθώσεως καὶ τῆς δάσεως τῆς προίκας καὶ τοῦ ἐνεχυροῦ, (ἐνεχυρον δὲ ἐνταῦθα νόμι, τὰ δεδομενὰ ἐπὶ νομίσμασι θανειζομένοις) καὶ τῆς ἐπιτροπῆς· (ἐπιτροπή δὲ ἐστὶν, ὅταν τελευτήσῃ πατὴρ ἔχων παῖδας ἀνήλικους καὶ μὴ καταλίπῃ τοῦτοις ἐπιτροπὸν· τότε γούν φροντίζουσιν οἱ δικασταὶ καὶ εὐρόντες τινὰ ἐξέροντα καὶ ἱκανὸν εἰς διοίκησιν πραγμάτων, δίδωσι τοῦτον ἐπιτροπὸν τοῖς ἀνήλικοις) καὶ τὸ συναλλάγμα τῆς διοικήσεως τῶν ἁλλοτριῶν πραγμάτων, ἦτοι τὸ λεγόμενον εὐνομικῶς νεγότιον (negotium)· ἔστι δὲ τοιοῦτον ἀπεδῆμει Πέτρος ἐν τοῖς ἔξω· κτήν φίλος ὢν αὐτοῦ παρενέβαλον ἑμαυτὸν εἰς τὸ διοικεῖν τὰ ἐκεῖνου πράγματα. Μεταπεσὼν οὖν ὁ νομοθέτης ἀπὸ τῆς διδασκαλίας τοῦ κατὰ παράκλησιν καὶ τῆς παρακαταθήκης ἐπὶ τὰ λοιπὰ συναλλάγματα τὰ ἀπρηθμιμμένα ἀνωτέρω, οἷον τὴν ἐνταλὴν, τὴν χρόνῳ, τὴν πρᾶσιν, τὸ ἐνεχυρον, τὴν μισθώσιν, τὴν ἰδιαίτητον προίκαν, τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὴν τῶν ἁλλοτριῶν πραγμάτων διοίκησιν, φησὶν ὅτι ἐπὶ τοῦτοις οὐ μόνον ἀπὸ δόλου εὐθύνεται καὶ καταδικάζεται ὁ συναλλάξας, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ρηθιμῆσαι· ἵπαιτείται γὰρ ἐπὶ τοῦτοις καὶ ἐπιμελείαν, πλὴν οὐχ οἷαν ὁ ἐπιμελέστατος ἀνὴρ, ἀλλὰ τοιαύτην, οἷαν καὶ ἐν τοῖς

καὶ τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸν θόρυβον καὶ τὸν ἐμπρησμόν καὶ τὰ

ἰδίοις αὐτός ὁ ἐναγόμενος ἐπιδείκνυται, καὶ εἰκότως ἐνταῦθα γὰρ καὶ ἀμφοτέροι· οἱ συναλλάξαντες ὠφελοῦνται· ἐπὶ δὲ τῆς παρακαταθήκης μόνος ὁ δεσπότης τοῦ πράγματος ἔχει τὴν ἐπιμέλειαν, οὐ μὴν καὶ ὁ παραθηκάριος, ἡγουν ὁ φύλαξ· ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲ ὠφελεῖται, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον βαρύνεται, φροντίζας ἀναδεξάμενος βάρος, τὴν φυλακὴν δηλ. τοῦ ἀλλοτρίου πραγματος. Εἰπὼν οὖν, ὅτι ἐπὶ τούτοις καὶ ῥαθυμία ἀπαιτεῖται, ἀλλὰ καὶ διλιγνέντια, ἥτοι μεγάλη ἐπιμέλεια καὶ οἷαν ὁ ἐπιμελέστατος ἐπιδείκνυται, ἐπιδιορθούμενος ἑαυτὸν ἐπάγει, ἐν τούτοις δὲ καὶ ἐπιμέλειαν. Ποῖα δὲ εἰσι τὰ συναλλάγματα, ἐφ' οἷς ὁ συναλλάξας ἀπαιτεῖται μὴ δόλον ποιῆσαι, μήτε ῥαθυμῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπιμέλειαν ἐνδείξασθαι, οἷαν ὁ ἐπιμελέστατος ἀνὴρ, αὐτός σοι παραθήσῃ καὶ ἀποδιελῶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν τὸν δόλον καὶ τὴν ῥαθυμίαν ἀπαιτησάντων. Ἡ ἐντολὴ καὶ τὰ κομμοδοχὸν καὶ ἡ ἐπίτροπή· ἐπὶ τούτων τῶν τριῶν καὶ μεγάλην ἐπιμέλειαν ἀπαιτεῖται· ὁ γὰρ ἐπίτροπος μὴ ἐνδείξάμενος περὶ τὰ τοῦ ἀνθρώπου πράγματα ἐπιμέλειαν, οἷαν ὁ ἐπιμελὴς οἰκοδεσπότης περὶ τὰ ἴδια ἐπιδείκνυται, καταδικάζεται. Οὕτως εὐθύνεται καὶ ὁ ἐνταλθεὶς διοικῆσαι ἄλλότρια πράγματα· καὶ οὗτος γὰρ ἐὰν ἐνταλθῇ ἢ διακασθῇ ἢ ἐξωνήσασθαι πρᾶγμα οἷονδηποτε προσώπῳ μου, καὶ οὐκ ἐνδείξῃται μεγάλην ἐπιμέλειαν, καταδικάζεται μοι εἰς τὸ διαφέρειν· ὡσαύτως καὶ ὁ λαθῶν κατὰ χρῆσιν πρᾶγμα ἑμὸν τὴν αὐτὴν ἀπαιτεῖται ἐπιμέλειαν. Ἡ δὲ κοινωνία οὐκ ἀπαιτεῖται μεγάλην ἐπιμέλειαν, ἀλλὰ μέσσην, τουτέστιν, οἷαν καὶ περὶ τὰ ἴδια ἐνδείκνυται ὁ κοινωνός· τὴν αὐτὴν ἀπαιτεῖ καὶ ἡ πρᾶσις καὶ ἡ μίσθωσις καὶ ἡ προῖξ καὶ τὸ νεγότιον, καὶ τὰ παραπλήσια, ἥτοι τῶν ἄλλοτρίων πραγμάτων διοικήσις· ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ φύσιν ἐπακολουθοῦντα τοῖς εἰρημένοις συναλλάγμασι κρατεῖ καὶ ἐνεργεῖ ὅτε μὴ ἐξ ἀρχῆς, ὅτε ἐμελλον οἱ συμβάλλοντες συναλλάξαι, συνεφωνήθη ἕτερόν τι ἢ αὖξον ἢ ἐλαττοῦν τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος. Τότε γὰρ τὸ συγχρόνως τῇ συστάσει τοῦ συναλλάγματος συμφωνηθὲν ἀμείβει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος καὶ μεταποιεῖ· οἷον τί ἐστὶ τὸ λεγόμενον, εἰπώμεν· ὥς ἐπὶ τοῦ κατὰ παρακλήσιν

πλήθη τῶν ὑδάτων καὶ τὴν ἐπέλευσιν τῶν ληστῶν οὐδεὶς ἐπι-

ὁ συναλλάξας τότε καταδικάζεται, ὅτε ποιήσῃ δόλον, ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης· τοιαυτὴ γὰρ ἐστὶν ἡ φύσις τῶν συναλλαγμάτων τούτων, καὶ εἰ μὴδὲν ἄλλο συμφωνήσωσιν οἱ συναλλάσσοντες, καθ' ὃν καιρὸν συναλλάσσουσι, συνιστῶσι τὰ συναλλαγμὰτα ταῦτα, καὶ τοιανθε φύσιν ἔχοντα· εἰ δ' ἴσως ὅτε συναλλαγμὰ συναλλάσσεται καὶ μορφοῦται συνιστάται, παρενθύς καὶ πρὶν ἀπαρτισθῆ, συμφωνήσῃ ὁ τὴν παρακαταθήκην διδοὺς ἢ τὸ κατὰ παράκλησιν ἔχειν ἐνοχόν τὸν παραθήκαριον, καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ ἐνδεῖξασθαι περὶ τὴν παρακαταθήκην ἢ τὸ κατὰ παράκλησιν δοθῆναι μεσθὴν ἐπιμείλειαν, ἢ καὶ ἀπὸ τῶν τυυχρῶν· εἰπὼν ὅτι κἂν κυυθῇ, κἂν παρὰ ληστῶν ἡφαιρεθῇ, ἵνα παρέχῃ τὴν τουτου τιμὴν, κρατεῖ τὸ συμφωνηθῆναι καὶ αὖτε τὴν φύσιν τοῦ συναλλαγματος. Ἐν ὅσῳ γὰρ ἀπαιτεῖται ὁ συναλλάξας μόνον τὸ μὴ ποιῆσαι δόλον, κατέχεται καὶ ἀπὸ τῶν τυυχρῶν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἂν ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθῇ τὸν κατὰ παράκλησιν ἢ κατὰ παρακαταθήκην δεξιόμενον πρῶγμα μὴ ἐνέχεσθαι τῇ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῇ ἢ τῇ περὶ παρακλήσεως, ἔρρωται· κἂν δόλον ποιήσῃ ἐπὶ τῷ πράγματι ὁ ὑποδεξιόμενος, αὐτὸ καὶ ἀπολήται, οὐκ ἐνέχεται, οὔτε ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα· διὰ γὰρ τοῦ συγγρόνου συμφώνου τοῦ λεγοντος, ὡς μὴ κινήθῃ ἀπὸ τοῦ συναλλαγματος ἀγωγῇ, ἡλαττώθῃ ἢ φύσις τοῦ συναλλαγματος, καὶ ἐν ὅσῳ τὸν συναλλάξαντα κατεδίδαξεν, ἐκ τοῦ ἡμαρτηθῆναι παρ' αὐτοῦ δόλον, διατηρεῖ τοῦτον ἀχήμενον, καὶ δόλου πλημμεληθέντος. (1) γὰρ εἰπὼν, οὐ μὴ κινήσω κατὰ σοῦ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν ἢ τὴν περὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν, οὐδὲν ἄλλο δοκεῖ λέγειν, εἰμὴ ὅτι κἂν δόλον ποιήσῃς, οὐ μὴ καταδικασθῇς. Οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν δυο τούτων συναλλαγμάτων, τῆς τε παρακαταθήκης καὶ τοῦ κατὰ παράκλησιν, τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων τὰ ἐξ ἀρχῆς συμφωνούμενα ἀμείδουσι τὰς φύσεις τῶν συναλλαγμάτων καὶ αὖξουσιν καὶ μειοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀνωτέρω λεχθέντων, ὄντων καὶ αὐτῶν ἀπὸ τῶν καλῇ πίστει συναλλαγμάτων· οἷον τοῦ κομμοδάτου, ἢ τοῦ κατὰ χρῆσιν, τῆς ἐντολῆς, τῆς κοινωνίας, τοῦ ἐνεχύρου, καὶ τῆς μισθώσεως· καὶ ἐπὶ τούτων γάρ,

εἰ ἐξ ἀρχῆς συμφωνηθῇ ρητῶς καὶ ἀπὸ τῶν τυγχρῶν, οἷον τοῦ ἔμπορησμοῦ, τοῦ σεισμοῦ, καταδικάζεσθαι τὸν συναλλάξαντα· κρατεῖ τὸ συμφωνόν, καὶ αὖξεται ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος· ὥσπερ καὶ τὸ ἀνάπαλιν, συμφωνηθῇ, ἀπὸ δόλου μόνου ἐνέχεσθαι ἔρρόνται, καὶ ἐλαττοῦται ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος. Ἐν ὅσῳ γὰρ ἀπαιτεῖται ἐπὶ τοῦ κομμοδάτου καὶ τῆς ἐντολῆς καὶ ἄλλῃ ἐπιμέλειᾳ, ἀπαιτεῖται δόλος μόνος· καὶ ἐν ὅσῳ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τῆς κοινωνίας καὶ ἀπὸ τῆς μισθώσεως καὶ μέσῃ ἐπιμέλειᾳ, ἀπαιτεῖται δόλος μόνος. Τότε δὲ ἀμείβεται ἡ φύσις τῶν καλῶν πίστει συναλλαγματῶν, καὶ διὰ τῶν συμφωνουμένων αὖξεται καὶ μειοῦται, ὅτε τὸ συμφωνούμενον συγχρόνως τῇ συστάσει τῶν συναλλαγματῶν συμφωνηθῇ, τουτέστιν ὅταν ἀρχῇται γίνεσθαι καὶ τυποῦσθαι τὸ συνάλλαγμα λόγου χάριν τῆς παρακαταθήκης καὶ μετὰ τὴν σύστασιν καὶ τὸν ἀπαρτισμὸν συμφωνηθῇ, τὸν παραθηκῶρον καὶ ἀπὸ τῶν τυγχρῶν ἐνέχεσθαι, οὐκ ἀμείβεται ἡ φύσις τοῦ συναλλάγματος, οὐδὲ μετατυποῦται ἡ ἀγωγή, καὶ εἰκότως ἐφθασε γὰρ ἐκεῖνο ἤδη συστῆναι καὶ ἀπαρτισθῆναι κατὰ τὴν ἀρκεῖαν φύσιν καὶ οὐκ ἔστι δυνατόν ἕκτοτε τὸ συμφωνούμενον μετὰ τὸν χρόνον καὶ μετὰ τὸν ἀπαρτισμὸν τοῦ συναλλάγματος ἐνωθῆναι τῇ φύσει τοῦ συναλλάγματος καὶ συμμορφωθῆναι καὶ ἀμείβει τὴν φύσιν αὐτοῦ· καὶ ὡς μὴ δυνατοῦ τούτου ὄντος, μένει διὰ τὸν συμφωνόν τὸ μετὰ χρόνον καὶ μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ συναλλάγματος συμφωνηθὲν ἐπὶ αὐξήσει τοῦ συναλλάγματος, παραγραφὴν μὴ ἐνοῦσαν χαριζόμενον· τὸ γὰρ ψιλὸν συμφωνόν ἀγωγήν οὐ τίκει, οὔτε ἀμείβει τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος μὴ συγχρόνως συμφωνούμενον, δίδωσι δὲ παραγραφὴν μὴ ἐνοῦσαν ἀπαρτιζόμενον. Διδάξας οὖν ὁ νομοθέτης, τίνα εἰσὶ τὰ κατὰ φύσιν τοῖς συναλλάγμασιν ἐπόμενα καὶ ὅτι συγχρόνως συμφωνούμενα ἀμείβουσι τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος καὶ ἡ αὖξουσιν ἢ μειοῦσιν, εὐθύς ἐπιφέρει, ὅτι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης, κἄν συγχρόνως, τουτέστιν, ὅταν ἀρχῇται συνίστασθαι τὸ τοιοῦτον συνάλλαγμα, συμφωνηθῇ, μὴ ἀπαιτεῖσθαι δόλον, τουτέστι μὴ ἐνέχεσθαι τὸν παραθηκῶρον, κἄν δόλον ποιήσῃ, οὐκ ἔρρόνται· ὁ τοιοῦτον συμφωνόν, οὐδὲ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος ἀμείβει· οὐκ ἔρρόνται· δὲ διὰ τὸ αἰσχροῦν τυγχάνειν καὶ ἐναντίον τοῖς ἀγαθοῖς τρέπει.

καὶ διεγείρει πρὸς ἀδικίαν τὸν συναλλάξαντα καὶ τῶν νόμων κατα-
 ρονήσιν. Ἄλλ' ἴσως ἀντιθῇσι τις, ὅτι φαίνεται ὁ νομοθέτης αὐ-
 τὸς ἐαυτῷ ἐναντιούμενος· εἶπε γὰρ ἄνωτέρω, ὅτι ὄνυχον ἐν τῇ
 ἀρχῇ τῶν συναλλαγμάτων συμφωνίας ποιεῖν, αὐξανούσας καὶ μει-
 ούσας τὴν φύσιν τῶν συναλλαγμάτων, καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχον ἐστὶ
 πάντως ἐπὶ τοῦ τῆς παρακαταθήκης συναλλάγματος, εἰ εἵπομεν
 συμφωνηθῆναι τὸ τὴν φύσιν τοῦ συναλλάγματος ἐλαττοῦν, οὐδὲν
 ἄλλο πάντως ὀφείλομεν εἰπεῖν εἶναι τὸ συμφωνούμενον, ἢ τὸ μὴ
 ἐνέχεσθαι ἀπὸ δόλου τὸν παραθηχάριον, καὶ τοῦτο διδόμενον, φα-
 νερώς αὐτὸς ἐαυτῷ ἐναντιοῦται ὁ νομοθέτης. Ἄλλ' οὐκ ἐστὶ τοῦτο,
 οὐκ ἐστίν, οὐδ' ἐναντιοῦται τοῖς ἄνωτέροις ῥηθείαι· τὸ ἐπαγόμενον
 καὶ ὅπως μανθάνει ἐπὶ τοῦ τῆς παρακαταθήκης συναλλάγματος,
 εἰ μὲν εὐθύς, ὅτε συνίσταται τὸ συναλλάγμα, συμφωνηθῇ μὴ ἐνέ-
 χεσθαι τὸν δεχόμενον εἰς φυλακὴν τὸ πρᾶγμα ἀπὸ δόλου, οὐκ ἔρ-
 εῖσται τὸ συμφωνόν· εἰ δὲ συμφωνηθῇ, μὴ κινεῖσθαι κατ' αὐτοῦ τὴν
 περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν, ἔρρωται, κἂν ἰσοδυναμῇ τῷ πρώτῳ·
 ὅτε γὰρ εἶπη, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου, ἔδοξε λέγειν ὅτι οὐ κινῶ τὴν
 περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν· καὶ ὁ εἰπὼν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν περὶ
 παρακαταθήκης, ἔδοξε λέγειν, ὅτι οὐ κινῶ περὶ δόλου· ἢ γὰρ περὶ
 παρακαταθήκης ἀγωγῇ ἀπὸ δόλου κινεῖται· ἀλλ' ἐπεὶ διαφορὰ εἰσι
 τὰ ῥήματα, καὶ τὰ μὲν εἰδικῶς ἐκφονεῖ τὸν δόλον, τὰ δὲ οὐχ οὐ-
 πως τὸ μὲν εἰπεῖν, ὅτι οὐ κινῶ τὴν περὶ παρακαταθήκης ἀγωγὴν,
 λεγόμεν ἔρρωσθαι, κἂν δόλος πλημμεληθῇ· τὸ δὲ εἰπεῖν, οὐκ ἀπ-
 ατεῖσαι δόλον, οὐκ ἔρρωται, διὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα τὰ ἐκ-
 φωνούμενα βλάπτει, τὰ μὴ ἐκφωνούμενα οὐ βλάπτει. Διόξας οὖν ὁ
 νομοθέτης περὶ τῶν παρὰ φύσεως συγχρόνως τῇ συστάσει τῶν συν-
 αλλαγμάτων συμφωνουμένων ἐπιφέρει, ὅτι εἰ μὴ τι παρὰ φύσεως
 συμφωνηθῇ τὰ τυχερὰ οὐκ ἐπιγινώσκουσιν οἱ συναλλάξαντες, οὐδὲ
 καταδικάζονται ἀπο τούτων, ὡς ὑπερβαίνοντες καὶ τὴν ἄκραν ἐπι-
 μέλειαν. Τυχερὸν δὲ ἐστίν, ὅταν ὁ δοθεὶς μοι δούλος εἰς χρῆσιν
 χωρὶς ραθυμίας ἐμῆς φυσικῶς τελευτήσῃ ἢ πολλὰκις φύγῃ, εἰ
 μὴ ποὺ ᾔν ἀπὸ τῶν εἰωθότων φυλάττεσθαι, τότε γὰρ καταδικάζε-
 ται ὁ κατὰ χρῆσιν τοῦτον λαθὼν, ὡς μὴ φυλάξας αὐτὸν καὶ ἀσφα-
 λισόμενος, ἵνα μὴ φύγῃ, καὶ ἡ ἀπαγὴ καὶ ὁ ὁρόδος· τί γὰρ ὅτι
 τὸν δοθέντα μοι δούλον εἰς χρῆσιν ἔχων μεθ' αὐτοῦ, καὶ ἀπερχο-

γινώσκει (1). (N. 23 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 23).

μένου μου εἰς δουλείαν τινά, ἐξαίφνης ἐπελθόντες ἔριπποι τινες ἤρπασαν, ἢ θορύβου γενομένου περὶ τὴν ὁδὸν καὶ τοῦ λαοῦ παραχθέντος, ἀφείλοντό τινες αὐτόν· ἢ ἐμπρησμοῦ συμβάντος ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, ἀπώλεσα μετὰ καὶ πᾶν πραγμάτων καὶ αὐτὸν τὸν δούλον, ἢ λησταὶ τινες ἀθρόον ἀναφανέντες διάρπαγμα τὰ λοιπὰ μου ἐποίησαν πράγματα καὶ τὸν δούλον, ἢ πληθους ὑδάτων συρρευσαντος ἀπεπνίγη ὁ δούλος· ἐκ τούτων οὖν τῶν τυγχρῶν ὁ κατὰ γοήσιν λαθίων πρᾶγμα οὐ κινδυνεύει οὐδὲ ζημιούται, τοῦ πραγματος τυγχρῶς φθαρέντος, εἰ μήπου διατετιμημένον ἔλαβεν αὐτό, ἀεὶ γὰρ ἡ διατίμησις αὔξει τῇ φύσει τοῦ συναλλάγματος, καὶ, εἰ φυσικῶς ἀπαιτεῖ τὸ συνάλλαγμα ἄκραν ἐπιμέλειαν, προστίθεται αὐτῷ καὶ τὸν κίνδυνον τῶν τυγχρῶν.

(1) Ἐκ τῆς § ταύτης συνάγεται, ὅτι ὁ ἀδυνατῶν νὰ ἐκτελέσῃ ἐνεκα τυγχροῦ συμβάντος ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρὸς λύσιν τοῦ σχετικοῦ ζητήματος ἐν ὃ ἀπηλλάχμενος τῆς ὑποχρεώσεως δύναται νάπαιτήσῃ τὸ συμφωνηθὲν ἀντάξιον αὐτῆς, ἀνάγκη, καθ' ὅσον σιωπᾷ ὁ Ἀρμενόπουλος, νὰ προσφύγομεν εἰς τὰς διατάξεις τῶν πηγῶν καὶ τοὺς κανόνας τῆς λογικῆς. Καὶ ἐπὶ μὲν ἑτεροθαρῶν συναλλαγματίων εἶναι αὐτόδηλον ὅτι ὅσκις ἀπώλετο ἐκ τύχης τὸ ὀφειλόμενον εἶδος, τῆς ὑποχρεώσεως ἐκλείπουσας, ὁ ὀφειλέτης εἶναι ἐλεύθερος (Βασ. IΠ. 1. 44. LXI. 1. 30. XXVI. 5 § 39. 72. 107. XIII. 2. 12). ἄλλ' ὅτε ὀφείλεται πρᾶγμα κατὰ γένος μόνον ὁρισμένον, ἢ ἀπώλεια ἢ ἡ βλάβη τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τοῦ ὀφειλέτου ὑποχρεώσεως ὁρισμένου ὑπ' αὐτοῦ πρᾶγματος δὲν ἀπαλλάσσει αὐτόν, ἵτε δυνάμενον νὰ εὐρὴ ἕτερον τοῦ αὐτοῦ γένους πρᾶγμα, (Βασ. VXXI. 5. 33. XXIII. 1. 9. IΠ. 1. 1. XIX. 1. 38). Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἡμωτεροθαρῶν συναλλαγματίων ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχή, ἣν ρητῶς ἡ Ἐξῆμβλος καθιερεῖ ὡς πρὸς τὴν ἀγοραπωλησίαν (βιβλ. 3 τίτλου γ' § 9, 10 καὶ 12), καθ' ἣν δηλονότι ὁ ἀγοραστής, καίπερ ἀπολεσθέντος ἢ χειροτερεύσαντος τοῦ πρᾶγματος, ἐξακολουθεῖ ὀφείλων ὁλόκληρον τὸ τίμημα. Ἀλλ' ὅσκις τὸ συνάλλαγμα ἡρτήται ἐξ αἰρέσεως, διαχωρίτεον τὸν χρόνον ἐν ᾧ συνέβη τὸ τυγχρὸν συμβάν, διότι, εἰ μὲν

Μ. Τὰ τυχερά τὰ συμβαίνοντα ἐξ ἁλόγων ζώων καὶ ὁ ἄνευ ἐνοχλῆς θάνατος καὶ ἡ φυγὴ τῶν δούλων τῶν συνήθως μὴ φυλαττομένων καὶ ἡ ἀρπαγὴ καὶ ὁ θάουθος καὶ ἡ πυρκαϊὰ καὶ αἱ πλημμυραὶ τῶν ὑδάτων καὶ ἡ ἐφοδὸς τῶν ληστῶν εἰς οὐδέναν τὸ βλαβὸς ἐπιρρίπτονται (οὐδὲνα βαρύνουσι).

56. Ὁ δυνάμενος θέλειν δύναται καὶ μὴ θέλειν. (*) (1) (N. 3 Πανδ. 50. 17 (de regulis juris). Βασ. II. 3. 3).

τὸ πρᾶγμα ἀπώλετο ἢ ἐβλάθη ἐκπληρωθείσης τῆς αἰρέσεως, ὁ κίνδυνος ἀποδίδει τὸν προσδοκῶντα νὰ λάβῃ αὐτό, ὅτε τοῦ συναλλαγματος καταρτισθέντος ἤδη τελείως, ἐν ᾧ ἀπονούσης τῆς αἰρέσεως τὸ συναλλάγμα ματαιοῦται καὶ το μετ' αὐτὴν ἐπομένως τυχερὸν συμβῆν ἀποδίδει τὸν ὑποσχεθέντα τὸ πρᾶγμα (Βασ. XIX. 6. 2), ἀλλ' ὅτε χρητῆται ἡ αἶρεσις διὰ μὲν τῆς ἀπωλείας τοῦ πράγματος ματαιοῦται τὸ συναλλάγμα, ὅτε ἐκλιπόντος τοῦ ἀντικειμένου, διὰ δὲ τῆς βλάβης αὐτοῦ (τῆς μειώσεως τῆς ἀξίας αὐτοῦ), ὁ κίνδυνος βαρύνει τὸν ληψόμενον αὐτό (τὸν ἀγοραστήν). Ὡς πρὸς τὴν μίσθωσιν λύει ὠρισμένως τὸ ζήτημα τῶν τυχερῶν ἡ Ἐξάδικλος (βιολ. 3 τίτλ. γ' § 5-7 καὶ § 14), καθ' ἣν, ἂν διαρκούσης τῆς μίσθώσεως ἀπολήται πρᾶγμα, ὁ ἐκμισθωτὴς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν διακρίνον, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπώλειαν δὲν λαμβάνει μισθὸν καὶ ἀποδίδωσι τὰ προκαταβληθέντα, ἂν δ' ἐκ τύχης ἐλαττωθῇ ἡ χρῆσις τοῦ πράγματος αἰσθητῶς, μειοῦται τὸ μίσθωμα ἀναλόγως. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐταιρίαν, ὅτε μὲν ὁ ἐταῖρος ὀφείλει νὰ συνεισενέγκῃ πρᾶγμα κατὰ γένος μόνον ὠρισμένον, ὅσον χρήματα κτλ., ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ πρὸ τῆς καταβολῆς δὲν ἀπαλλάσσει αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ· ὅτε δὲ ὀφείλει εἰδικὸν πρᾶγμα, εἰ μὲν εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ χρῆσιν αὐτοῦ συνίστατο ὅλη ἡ ἐταιρία, ἡ ἐταιρία θεωρεῖται διαλελυμένη ἄνευ ἀπαιτήσεων ἀποζημιώσεως, εἰ δὲ διὰ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ δὲν ματαιοῦται ὁ σκοπὸς τῆς ἐταιρίας, ἡ ἐταιρία διατηρεῖται καὶ ὁ ἀποβαλὼν ἀπολαύει ὧν καὶ οἱ λοιποὶ δικαιομάτων (Βασ. XII. 1. 56).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Εἰ γάρ τις ὑπὸ αἵρεσιν γραφεῖη κληρονόμος, καὶ πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν τὴν τοιαύτην αἶρεσιν παραιτήσῃται τὴν κληρονομίαν, δύναται πάλιν οὗτος μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τὴν αἶρεσιν ἐκ-

Μ. Ὁ δυνάμενος νὰ θέλῃ δύναται καὶ νὰ μὴ θέλῃ.

νὰ ἔχῃ τὴν κληρονομίαν, λέγων, ὅτι· πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς αἰδέσεως εἰ καὶ ἤθελον καταδέξασθαι, οὐκ ἐδυνάμην, καὶ λοιπὸν ἐπεὶ μὴ ἐδυνάμην θέλειν, οὐδὲ μὴ θέλειν ἴσχυον. Οἷον, ἐὰν γραφῇ τις τέλειος καὶ αὐτεξουσὶος παρὰ τινος κληρονόμος, οὗτος, ἐπειδὴ δύναται θέλων λαμβάνειν καὶ καταδέχεσθαι τὴν κληρονομίαν, δύναται καὶ μὴ θέλειν ταύτην καὶ παραιτεῖσθαι· ὁ δὲ γε ἐλάττω ὢν, καὶ ἀπλῶς ὁ ἄνηθος, χωρὶς αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου, ἐὰν γραφῇ κληρονόμος πατρίνος, ἐπειδὴ κἄν θέλῃ, οὐ δύναται καταδέχεσθαι τὴν κληρονομίαν εἰ μὴ μετὰ αὐθεντίας τοῦ ἐπιτρόπου, ἐπιζήμιος ἢ ἐπικερδῆς αὐτῷ φανείη, λοιπὸν οὐδὲ παραιτεῖσθαι ταύτην δύναται· ἄλλὰ κἄν παραιτήσῃται, οὕτως ὥς εἶπον, οὐδὲν ποιεῖ· ἡσὶ· πάλιν γὰρ ἀλογοπαρήτως λάβοι αὐτήν, τοῦ ἐπιτρόπου λέγοντος. Ἐκείνος ἐὰν παραιτήσῃται κληρονομίαν, ἐξωθεῖται, ὅστις δύναται καὶ λαμβάνειν μόνος αὐτήν καὶ καταδέχεσθαι· οἷον ἄνηθος οὔτε καταδέχεσθαι κληρονομίαν ἢ ἄλλο τι ποιεῖν δύναται. Παρόμοιον ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν ὑπεξουσίων υἱῶν καὶ τῶν δούλων· καὶ οὗτοι γὰρ χωρὶς τῶν πατέρων καὶ τῶν δεσποτῶν οὔτε καταδέχεσθαι οὔτε παραιτεῖσθαι κληρονομίαν δύναται, ἀλλ' οὐδ' ἄλλο τι συναλλάγμα συναλλάσσειν, ὃ χωρὶς τῶν δεσποτῶν συναλλάσσειν οὐ δύναται.

(1) Ὁθεν ὁ ὑπεξουσὶος, πειθόμενος εἰς τὸν πατέρα, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ θέλων καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θέλει (Βλέπε καὶ § 57). — Ἡ δὲ δὴλωσις τῆς θελήσεως γίνεται ῥητῶς (ἐγγράφως, προφορικῶς ἢ καὶ διὰ σημείων οἷον κατανεύσεως, σακτυλοδείξιός) ἢ σιωπηρῶς (διὰ πράξεων, αἵτινές εἰσιν οὐχὶ μὲν ἐκφράσις τῆς θελήσεως ἀλλ' ἀναγκαῖα ἀπόρροια αὐτῆς). Ὡς τῇ σιωπηρᾷ δηλώσει ἢ θελήσει εὐρίσκεται διὰ τεκμηρίων. Οὕτως ἂν ὁ δικαιούχος ἐπιτρέψῃ τι τῷ ὀφειλῆτι, καθιστὰν ἐφεξῆς ἀδύνατον τὴν δουλείαν, ἐκφράζεται ἄρκουντως ἢ θελήσει περὶ καταργήσεως τῆς δουλείας (N. 18 πρ. Πανδ. 8. 6), ἂν ἀπαγορευθῇ τῷ γεγραμμένῳ κληρονόμῳ τὸ διαθεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διὰ διαθήκης πρὸ τῆς κτήσεως τέκνων, συνιστάται σιωπηρῶς κληροδότημα (N. 74 πρ. Πανδ. 36. 1). Ἀλλὰ πλειστάκις ἢ πρᾶξις, ἐξ ἧς πρόκειται νὰ τεκμαρθῇ ἢ

57. Οὐ δοκεῖ θέλειν ὁ πειθαρχῶν πατρί· καὶ δεσπότη. (N. 4 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 4).

M. 'Ο κύπτιον εἰς παραγγελίαν πατρὸς ἢ δεσπότου αὐτοῦ δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι θέλει.

58. 'Ο ἔχων ἐξουσίαν θεωρεῖσθαι πρᾶγμα καὶ πιπράσκειν καὶ ἐκχωρεῖν αὐτὸ δύναται. (N. 163 Πανδ. 40. 17. Βασ. II. 3. 163).

M. 'Ο ἔχων ἐξουσίαν νὰ θεωρῇται πρᾶγμα καὶ νὰ πωλῇ αὐτὸ δύναται καὶ νὰ ἐκχωρῇ αὐτό.

N. 'Ἰδε αὐτὴν ὑπὸ § 31 τίτλου Γ' τοῦ Παραρτήματος.

59. Οὐ δοκεῖ γίνεσθαι ὑπέρθεσις, ἐνθα μὴ ἀρμόζει ἀπαίτησις. (N. 88 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 88).

M. Δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι συμβαίνει ὑπέρθεσις ὑπερμερία) ὅπου ἀπαίτησις δὲν ἀρμόζει.

N. Σημειωτέον ὅτι κατὰ νόμον 32 Πανδ. 22. 1) ὑπέρθεσιν ἐπαγεται οὐχὶ πᾶσα οἰαδήποτε ὄγλησις, ἀλλ' ἡ κατὰ νόμιμον τρόπον γενομένη. A. II. 348 τοῦ 1894.

60. 'Ο ἄλογος καὶ μάταιος φόβος οὐ συμβάλλεται (1). (N. 184 Πανδ. 50. 17. Βασ. II. 3. 184).

M. 'Ο ἄλογος καὶ μάταιος φόβος δὲν συμβάλλει δὲν ἐπιφέρει ἀγλαδὴ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ φόβου).

ΤΙΤΛ. Γ'.—Περὶ δημασίας ὀνομάτων

1. Δοκεῖ γυνὴ υἱὸν ἔχειν ἐν τῷ τελευτᾷ, ἧς ἀνατμηθείσης ἐξῆλθε τὸ βρέφος. (N. 142 Πανδ. 50. 16 (de verborum significatione). Βασ. II. 2. 136.

M. 'Υπολαμβάνεται ὅτι εἶχεν υἱὸν κατὰ τὸν θάνατον αὐτῆς ἢ γυνή, ἐξ ἧς ἀνατμηθείσης ἐξῆλθε τὸ βρέφος.

2. Πράγματα ἀπεινὰ δοκεῖ καὶ ταῦτα, ὧν τὸ μὲν σῶμα μένει, ἡ δὲ μορφή ἐνῆλλακται· διὰ τοῦτο εἰς διεσθαρῶτα

θέλῃσις, ἐπιδέχεται πολλὰς ἐξηγήσεις, διότι ὁ δυνάμενος θέλει δύναται καὶ μὴ θέλει.

(1) Προβλ. § 3 βιβλίου A' τίτλου ΙΑ'.

ἀποδοθῇ ἢ μεταπλάσθέντα, δοκεῖ ἀπειναι. (N. 13 § 1 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.) Βασ. II. 2. 12).

Μ. Ὑπολαμβάνεται ὅτι λείπουνσι καὶ ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ὧν τὸ μὲν σῶμα μένει, ἡ δὲ μορφή μετελλάγῃ· διὰ τοῦτο δὲ, ἐν ἀποδοθῶσι παρεφθαρμένα ἢ μεταπεπλάσμένα, ὑπολαμβάνεται ὅτι λείπουνσι.

3. Ἐκεῖνος ἀποκαθιστᾷ ὁ διδούς οὕτω τῷ ἐνάγοντι, ὥς ἐμελλεν αὐτὸ ἔχειν ἐν καιρῷ προκατάρξεως. (N. 35 Πανδ. 50. 16 (de verborum). Βασ. II. 2. 38).

Μ. Ἀποκαθίστησιν ἐκεῖνος ὅστις οὕτω δίδει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὸν ἐνάγοντα, ὥς ἐμελλε νὰ ἔχῃ αὐτὸ ἐν τῷ καιρῷ τῆς προκατάρξεως.

4. Ἀποκαθιστᾷν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ ζητούμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην διδούς· πᾶσα γὰρ ἀποκατάστασις οὐ μόνον τοῦ σώματος ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου ἐστίν. (1) (N. 246 § 1 Πανδ. 50. 16 (de verborum significat.). Βασ. II. 2. 237).

Μ. Ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀποκαθίστησιν ἐκεῖνος ὅστις παρέχει οὐ μόνον τὸ αἰτούμενον σῶμα (δηλονότι αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἐν σώματι, κεφάλαιον χρηματικὸν ἐν ὅλῳ κτλ.) ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν τοῦ σώματος αἰτίαν καὶ τύχην (δηλ. πάντα τὰ ἐξαρτήματα καὶ παρακολουθήματα, οἷον καρπούς αὐτοῦ κτλ.), διότι πᾶσα ἀποκατάστασις εἶναι οὐ μόνον τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίωματος ἀποκατάστασις.

5. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων τῇ τοῦ υἱοῦ προσηγορίᾳ καὶ οἱ ἐγγονοὶ περιέχονται, ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιτροπῆς οὐδαμῶς (N. 201 Πανδ. 50. 16. (de verb. signif.). (Βασ. II. 2. 193).

Μ. Ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων (διατάξεων τοῦ νόμου) εἰς τὸ ὄνομα «υἱός» περιέχονται καὶ οἱ ἐγγονοὶ, ἐπὶ δὲ (τῶν διατάξεων περὶ) τῆς ἐπιτροπείας οὐδόλως.

6. Τῇ προσηγορίᾳ τοῦ ἀπελευθέρου καὶ ἡ ἀπελευθέρα δηλοῦται (N. 172 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 166).

(1) Ὁ παράγραφος αὕτη εἶναι αὕτη αὕτη ἢ 65 β:6. Α' τίτλ. IB'.

Μ. Διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπελευθέρου δηλοῦν αἱ καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις γυνή.

7. Τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἐμῶν καὶ τῇ προσηγορίᾳ τῶν σῶν αἱ ἀγωγαὶ περιέχονται. (N. 91 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 88).

Μ. Εἰς τὸ ὄνομα «ἐμῶν» καὶ εἰς τὸ ὄνομα «σῶν» περιέχονται καὶ αἱ ἀγωγαί.

8. Τῷ ῥήματι τοῦ ποιῆσαι πάντα τὰ ποιητὰ περιέχονται δοῦναι, καταβαλεῖν, ἀριθμῆσαι, δικάσαι, πορευθῆναι. (N. 218 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 210).

Μ. Εἰς τὰς λέξεις «ποιῆσαι πάντα τὰ ποιητὰ» (δηλονότι νὰ ποιῇ τις ὅλα τὰ πρακτέα) περιέχονται τὸ νὰ δώσῃ, νὰ καταβάλῃ, νὰ ἀριθμήσῃ, νὰ δικάσῃ, νὰ πορευθῇ.

9. Τῷ ὀνόματι τῶν χρημάτων οὐ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κινήτὰ καὶ τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ δικαία δηλοῦνται. (N. 178 πρ. Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 172).

Μ. Διὰ τῆς λέξεως χρήματα δηλοῦνται οὐ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ κινήτὰ καὶ ἀκίνητα καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ δικαιοῦματα.

10. Το ΤΙΣ καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας δηλοῦ. ⁽¹⁾ (N. 1 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 1).

Μ. Τὸ τίς ἐμφαίνει τοὺς τε ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας.

11. Τὰ λεγόμενα περὶ ἄρρενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ περὶ θηλείας λέγεται. ⁽²⁾ (N. 195 πρ. Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 187).

(1-2) Δηλαδή κατὰ γενικὸν κανόνα ἀπολαύουσιν ἀμφοτέρω τῶ φύλων τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ κέκτηνται ἴσῃ ἐκωνότητῃ. Ἀλλ' ἐν τισὶ μειονεκτεῖ τὸ θῆλυ φύλον διὰ τὴν περὶ τὸν βίον ἐπιμέριαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἰσθενὲς τοῦ χαρακτῆρος. Οὕτω λ. γ. αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται τῶν δημοσίων λειτουργιῶν (Ἀρμεν. βιβλ. Α' τίτλ. ΙΓ' § 4), ἀμοιροῦσι πατρικῆς ἐξουσίας (Ἀρμεν. βιβλ. Δ' τίτλ. ΙΓ' § 6), εἰσὶν ἀνίκανοι νὰ ἐπιτροπεύσωσι κατὰ κανόνα (N.

Μ. Τὰ λεγόμενα περὶ ἀνδρὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγονται καὶ περὶ γυναικῶν.

12. Διαισίον μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς γίνεσθαι λέγεται· διαζύγιον δὲ καὶ μνηστῇ πέμπεσθαι δοκεῖ, ὅπερ καὶ εἰς πρόσωπον τῆς γαμετῆς οὐκ εὐθὺς πίπτει. (*) (N. 101 § 1 Πανθ. 50. 16. Βασ. II. 2. 98).

περὶ Ἑβραϊσ. ἄρθρ. 49], νὰ μαρτυρήσωσιν ἐν συμβολαίοις Ὁργ. Δικ. ἄρθρ. 179], αἱ ἐγγυήσεις αὐτῶν εἰσιν ἄκυροι [Ἀρμεν. βιβλ. Α' τίτλ. II' § 10 καὶ 14], ἔχουσι κατοικίαν τὴν τοῦ ἀνδρὸς Ἀστ. Ν. ἄρθρ. 94, Πολ. ἄρθρ. 18].

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Αἰτίαι εἰσὶ διαφόροι, δι' ἧς ὁ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συστάς γάμος διαλύεται· ὡς ὅταν γυνὴ βουλομένης τισὶ κατὰ τοῦ βασιλικῆς συνειδυῖα μὴ φανερώσῃ τῷ ταύτης ἀνδρὶ, τότε ἕξεσι μαθόντι τῷ ἀνδρὶ χωρίζεσθαι αὐτῆς καὶ πέμπειν γραφὴν λέγουσαν, τὰ σεαυτῆς, ὦ γύναι, πράττε· κάκεινη πάλιν τῷ ἀνδρὶ διό τὴν αὐτὴν αἰτίαν οὕτω γράφειν δύναται· ἢ γοῦν τοιαύτη γραφὴ λέγεται διαισίον, καὶ λέγεται ἐπὶ μόνῃς γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς κυριολεκτούμενον· ἐπὶ δὲ μνηστῆς τοιοῦτον εἶποτε συμβῇ ἢ ἑτερόν τι, καὶ μέλλουσιν ἅπ' ἀλλήλων οἱ συναλλάξαντες διαχωρίζεσθαι, εἰ πεμθῇ τοιαύτη γραφὴ, οὐ λεγθήσεται κυρίως διαισίον, ἀλλὰ διαζύγιον καταχρηστικῶς. Εἰς τί δὲ τὰ τοιαῦτα ῥήματα; ἐάν τις εἴπῃ πρὸς τινα· δωροῦμαι σοι τὸδε μου τὸ πρᾶγμα, καὶ θέλω ἔχειν σε τοῦτο, ἄχρις ἂν μέσον σου καὶ τῆς γυναικὸς γάμος διαζυγίῳ διαλυθῇ· συμβῇ δὲ χωρισθῆναι ἅπ' ἀλλήλων αὐτοὺς καὶ ἔλθῃ ὁ δωρησάμενος εἰπὼν ἀναλαβεῖν τὸ δωρηθέν, ὡς ἤδη τοῦ γάμου λυθέντος, οὐκ ἐκβληθήσεται παρὰ τοῦ λαβόντος τὴν δωρεάν, λέγοντος, ὅτι ἐπειδὴ ὁ μέσον ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς διαλυόμενος γάμος διαισίῳ λέγεται λύεσθαι κυρίως καὶ οὐ διαζυγίῳ· σὺ δὲ τὴν τῆς δωρεᾶς ἰνάλῃψιν ἀπὸ διαζυγίου ἐπηρώτησας καλῶς ζητεῖ ἄρτι τὸ πρᾶγμα ἀναλαβεῖν· ἀκούσεται γὰρ παρὰ τοῦ δωρησάμενου, ὅτι εἰ καὶ κυρίως διαισίον μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς λέγεται, ἀλλ' οὖν οὐκ ἀπεικότως καὶ τὸ διαζύγιον λέγεται· ἡ μὲν γὰρ ἀμροτέρων τῶν ῥημάτων σημασία διαφορὰν ἔχει τεχνολογουμένην παρὰ τῶν νομοθετῶν· ὅσον δὲ πρὸς ἀποτέλεσμα, καὶ ἀμροτέρων τῶν ῥημά-

Μ. Δικίσιον λέγεται ὅτι γίνεται μεταξύ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν (δηλονότι τὸ μεταξύ ἐγγάμων διαζύγιον, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ μεταξύ μεμνηστευμένων)· τὸ δὲ διαζύγιον φαίνεται ὅτι ἀποσπᾶται εἰς τὴν μνηστῆν, ἀλλ' οὐχ ἔτιον δὲν λέγεται ἀναρμόστως καὶ προκειμένου περὶ τοῦ προσώπου τῆς ἐγγάμου γυναικὸς.

13. Καὶ ἡ διακατοχὴ κληρονομία λέγεται. (1) (Ν. 138 Πανδ. 50. 16. (de verb. signif.), Βασ. Π. 2. 133).

Μ. Καὶ ἡ διακατοχὴ κληρονομία λέγεται.

14. Διαφέρον δηλοῖ καὶ τὰ ὄντα τῆς δεσποτείας ἡμῶν, καὶ ἅτινα νεμόμεθα ἢ ἐλπίζομεν κτᾶσθαι ἢ νέμεσθαι. (Ν. 181 Πανδ. 50. 16. Βασ. Π. 2. 175).

Μ. Τὸ διαφέρον σημαίνει καὶ ὅ,τι ἂν ἴκει εἰς τὴν κυριότητα ἡμῶν, καὶ ὅ,τι νεμόμεθα ἢ ἐλπίζομεν νὰ ἀποκτήσωμεν ἢ νὰ νεμῶμεν.

Ν. Διαφέρον ἐστὶν ἡ μεταξύ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς περιουσίας τοῦ ζημιωθέντος μετὰ τὸ ἐπιζήμιον γεγονὸς καὶ τοῦ ποσού. ἐξ οὗ θὰ ἀπηρτίζετο ἂν δὲν συνέβαινεν αὐτό, διαφορὰ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δὲ ἀποτίμησιν τοῦ παρακτεῖντος διαφέροντος σκαπείται ἡ περιουσιακὴ ζημία, ἡ ἀναμφιβόλως προκύψασα ἐκ τοῦ ἐπιζημίου γεγονότος. Α. Π. 6 τοῦ 1892. Ὅθεν τὸ διαφέρον εἶναι ἡ περιουσιακὴ ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ ζημιωθείς, οὐχὶ δὲ ἡ κατὰ θαντασίαν ἢ ἡ ὑψία, ἣν ἀποδίδωσιν ἀπὸ διαθέσεως εἰς τὸ πρᾶγμα (pretium affectionis). Α. Π. 123 τοῦ 1882, 190 τοῦ 1887, 292 τοῦ 1892. Κατὰ ταῦτα ὁσάκις ἐξ αὐθαίρετου πράξεως ἐστέρηται τις τῆς νομικῆς πράγματος δύναται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν, τὴν τε θετικὴν καὶ ἀποθετικὴν, ἥτοι τὸ id quod interest καὶ πᾶν ὅ,τι ἡδύνατο νὰ κερδαίνῃ, ἂν μὴ ἐστέρητο τῆς χρήσεως τοῦ πράγματος. Α. Π. 115 τοῦ 1892. Ἀλλὰ τὸ ποσὸν τοῦ ἐνοικίου, ὅπερ διαλυομένης τῆς μισθώσεως μετὰ τὴν ἐκποίησην τοῦ κτηματος λαμβάνει ὁ ἐνοικιάσας αὐτὸ ἀγοραστῆς, δὲν ἀποδεικνύει,

τῶν ἡ δύναμις οὐδεμίαν ἔχει διαφορὰν καὶ καλῶς ἂν οὕτως εἴποι. τοῦ παρόντος κεφαλαίου βοηθούτος αὐτῷ, καὶ τὴν διωρεάν ἀναλήψεται.

(1) Ἰδὲ καὶ § 7 τίτλου ε' βιβλίου Ε'.

ὅτι τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ ποσὸν τοῦ διαφέροντος, ὃ δικαιούται νὰ ζητήσῃ ὁ πρῶτῃ ἐνοικιαστὴς αὐτοῦ, διότι ἐνδέχεται διὰ λόγους ἐξαιρετικούς ὁ νέος μισθωτὴς νὰ καταβάλλῃ ὑπὲρ ὅγκον ποσόν, ὅτε ὁ πρῶτῃ ἐνοικιαστὴς, οὗ ἡ μίσθωσις διελύθη λόγῳ τῆς πω-
 λήσεως τοῦ εἰς αὐτὸν μεμισθωμένου κτήματος, δικαιούται νὰ λάβῃ τὸ διαφέρον, εἰς οὗ τὴν ἐκτίμησιν δεόν νὰ ληθῇ ὑπ' ὅροι μόνον ἡ κοινὴ καὶ ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ πράγματος πρὸς οἰκωμένη μετὰ θετικότητος ὠφελεία, ἥτοι τὸ ἐνοίκιον, ὅπως πᾶς τις ἐδυνάτο νὰ δώσῃ. Α. Π. 172 τοῦ 1869.—'Επὶ ἀναγκαστικῶν ἐκπονήσεων ἡ τοῦ ἰδιοκτήτου ζημίᾳ λαμβάνει χώραν, καθ' ἣν ἡμέραν οὗτος ἐστεργήθῃ τοῦ δικαιώματος τῆς διαθέσεως τοῦ κτήματος αὐτοῦ κατὰ βούλησιν καὶ ἐπομένως ἡ ἀποζημίωσις λογιστέα κατὰ τὰς τιμὰς τῆς ἡμέρας ἐκείνης. Α. Π. 3 τοῦ 1867. "Ὅθεν το δημόσιον ὑποχρεωθὲν νὰ δώσῃ ἀντὶ τοῦ μὴ δο-
 μέντος οἰκοπέδου εἰς ἀποζημίωσιν τὴν ἄξιαν τοῦ καταληφθέντος ἰδιωτικοῦ οἰκοπέδου λόγῳ δημοσίας ἀνάγκης ὀφείλει κατὰ τὰς περὶ ἀναγκαστικῶν πωλήσεων ἀρχὰς τοῦ δικαίου νὰ πληρωθῇ καὶ τὸν νόμιμον τόκον ἐπὶ τῆς ἀποδόσεως ἄξιας ἀπὸ τῆς κατα-
 λήψεως, διότι ἐκτοτε παραδοθέντος τοῦ οἰκοπέδου ἔλαθεν ὑπαεῖν ἡ περὶ ἀποδόσεως τῆς ἄξιας αὐτοῦ ὑποχρέωσις τοῦ δημοσίου καὶ, μὴ καταβληθείσης αὐτῆς, τὸ δικαίωμα τοῦ κυρίου τοῦ κα-
 ταληφθέντος οἰκοπέδου τοῦ ἀποζημιωθῆ, διὰ τὰς στερηθείσας ὠφελείας διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ τόκου ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς πα-
 ραδόσεως, ἀδιαφύκως ἂν τὸ δημόσιον, καίπερ δυνάμενον νὰ ἐπι-
 μελήθῃ ἐγκαίρως περὶ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ὀφειλομένης ἄξιας, δὲν ἐφρόντισε περὶ τούτου καὶ ἡγνῶει ὡς ἀκαθάριστον τὸ ποσὸν αὐτῆς. Α. Π. 47 τοῦ 1860.—'Ο ὑπερήμερος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν καὶ τοῦ διαφέροντος· ὅθεν ὁ καταδικασθεὶς εἰς τὴν ἀπέτισιν τῆς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἀπαγῆς ἄξιας τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀπαγέντων, καταδικαστέος ἐστὶ καὶ εἰς τοὺς τόκους αὐτῆς. Α. Π. 222 τοῦ 1849.—Τὸ δικαίωμα τῆς ἀποζημιώσεως περιλαμβάνει πᾶσαν ἐπιγενομένην εἰς τὸν κύριον τοῦ ἀπολεσθέντος πράγματος βλάβην. "Ὅθεν ὁ ἀπολέσας αὐτὸ διατελεῖ ὑπόχρεως εἰς τὴν ἀπ-
 ἀνόρθωσιν τῆς προγενομένης εἰς τὸν κύριον τοῦ πράγματος ζη-
 μίας καὶ διὰ τὰς στερηθείσας ὠφελείας, ὧν ἤθελεν ἀπολαύσει ὁ
 ζημιωθείς κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστ. τῆς οὐσίας. Α. Π. 184

τοῦ 1850.—Ὅπως γίνῃ δεκτὴ ἡ ἀγωγή περὶ διαφυγόντος κέρ-
δους, ὅπερ πιθανῶς ᾔθελεν ἀποκτήσῃ ὁ ἐνάγων ἐνεκεν ἀπολε-
σθείσης εὐκαιρίας ἐκποιήσεως τοῦ πράγματος ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ
ἐναγομένου κατὰ νόμον 33 Πανδ. (4. 3), δεόν νὰ βεβαιῶται οὐ
μόνον τὸ πρᾶσιμον τοῦ πράγματος, καὶ ἡ διακώλυσις πρὸς πρᾶσιν
τοῦ ἐναγοντος ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ ἡ ὑπαρξίς ἀγοραστοῦ, ἀλλὰ
καὶ ὅτι ὁ ἐνάγων προτίθετο νὰ πωλήσῃ. Α. Π. 278 τοῦ 1877,
87 τοῦ 1878.—Μὴ παραδοθέντος τῷ ἀγοραστῇ τοῦ πωληθέντος,
δικαιοῦται ὁ ἀγοραστὴς νὰ ζητήσῃ τὸ διαφέρον. Α. Π. 241 τοῦ
1865, 48 τοῦ 1866· δικαιούται δὲ νὰ ζητήσῃ τούτο καὶ εἰ συμ-
βαίνει τούτο ὑπερβαίνειν τὸ τίμημα· ἡ περὶ διαφέροντος δὲ ἀγωγή
διαφέρει τῆς περὶ ἀναστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἢ περὶ μειώσεως
τοῦ τιμήματος. Α. Π. 48 τοῦ 1866. Ὡς διαφέρουν δύναται νὰ
ζητήσῃ ὁ ἀγοραστὴς τὸ δοθὲν τίμημα μετὰ τῶν τόκων. Α. Π.
241 τοῦ 1865.

15. Οὐ λέγεται· ἄνηθος ὁ ἐν γαστρὶ ὢν. (Ν. 161 Πανδ.
50. 16. Βασ. Π. 2. 551).

Μ. Ὁ εἰσέτι ἀγέννητος δὲν λέγεται ἄνηθος.

16. Ὁ λέγων ποιῆσαι εἴσω ἡμερῶν καὶ μὴ προσθεῖς πό-
σων, εἴσω δύο δοκεῖ λέγειν. (Ν. 217 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ.
Π. 2. 209).

Μ. Ὁ λέγων ὅτι θὰ πράξῃ τι ἐντὸς ἡμερῶν, ἐάν δὲν διελῶσῃ
καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν, ὑπολαμβάνεται ὅτι λέγει ἐντὸς δύο
ἡμερῶν.

17. Ἐκποιεῖ πρᾶγμα καὶ ἀνεχόμενος αὐτοῦ τῆς χρήσεως
δεσποσθῆναι ἢ τῇ ἀχρησίᾳ ἀποβάλλων τὰς δουλείας αὐτοῦ· ὁ
δὲ μὴ ἐπικτώμενος οὐ δοκεῖ ἐκποιεῖν, ὡς ἐπὶ τοῦ ἀπαγορεύ-
οντος κληρονομίαν ἢ μὴ χρωμένου τῇ καταληφθείσῃ αὐτῷ ἐπι-
λογῇ. (¹) (Ν. 28 πρ. Πανδ. 50. 16. Βασ. Π. 2. 26).

(1) Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως περιλαμβάνει καὶ τὴν
τῆς χρονίας νομῆς (χρησικτησίας). Ὅθεν ἐξαιρούνται τῆς τα-
κτικῆς χρησικτησίας καὶ τὰ πράγματα, ὧν τὴν ἀπαλλοτριώσιν
ἀπαγορεύει ὁ νόμος. Κατ' ἀκολουθίαν λογικὴν καὶ κατὰ ρητὰς
τῶν ρωμαϊκῶν νόμων διατάξεις ἐξαιρούνται 1) τὰ προικῶα ἀκί-

Μ. Ἀπαλλοτριτοὶ πρᾶγμα καὶ ὁ ἀνεχόμενος νὰ κυριευθῇ ἡ χρεὶς αὐτοῦ ἢ ὁ ἐκπίπτων τῶν δουλειῶν αὐτοῦ ἐξ ἀρχησίας ὃς μὴ προσαποκτῶν δὲν ὑπολαμβάνεται ὅτι ἀπαλλοτριτοί, καθὼς ὁ παραιτῶν κληρονομίαν καὶ ὁ μὴ μεταχειριζόμενος τὴν ἀρεθείαν εἰς αὐτὸν ἐκλογὴν.

18. Πιστικὴς λέγεται, ὃ ἐμπιστεύονται τινα πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸν κριθέντα ἀξιόπιστον εἰς φυλακὴν πλοίου πιστικὸν λέγουσι τῆς νηὸς. (1) (Ν. 57 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 54).

Μ. Πιστικὸς λέγεται ἐκεῖνος, εἰς ὃν ἐμπιστεύονται πράγματα τινα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ κριθεὶς ἄξιος πίστεως πρὸς φύλαξιν πλοίου πιστικὸς τοῦ πλοίου λέγεται.

19. Ῥεμβὸς ἐστὶν ὁ μικρὸς φυγὰς καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁ φυγὰς μέγας Ῥεμβὸς ἐστὶν κυρίως δὲ Ῥεμβος ἐστὶν ὁ συνεχῶς ἀναιτίως πλανώμενος καὶ τοὺς καιροὺς εἰς ἀνόνητα δαπανῶν καὶ βραδέως εἰς τὸν οἶκον ἀναστρέφων. (Ν. 225 Πανδ. 50. 16. Βασίλ. II. 2. 217).

Μ. Ῥεμβὸς εἶναι ὁ μικρὸς φυγὰς, καὶ ἐκ τούναντίου ὁ φυγὰς εἶναι μέγας Ῥεμβὸς κυρίως δὲ Ῥεμβὸς εἶναι ὁ συνεχῶς πλανώμενος ἄνευ αἰτίας καὶ καταναλίσκων τὸν χρόνον αὐτοῦ εἰς ἀνωρελὰ πρᾶγματα καὶ ὑποστρέφων εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ βραδέως.

20. Τὸ ῤεπουδῖον τὸ διαζύγιον δηλοῖ διαζύγιον δὲ τὸ γράμμα

νητα, 2) τὰ ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ἀόριστον προθεσμίαν κληροδοτηθέντα πράγματα, 3) τὰ τοῦ ἀπροσπορίστου χρηματίου, ὧν ἡ ἐκποίησις ἀπαγορεύεται τῷ πατρὶ. Ἀμφιβάλλεται μόνον ἂν ἀποκλείηται διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως πᾶσα χρησικτησία ἢ μόνῃ ἢ ἐκ πράξεων τοῦ προσώπου, εἰς δ' ἄφωρξ ἡ ἀπαγόρευσις, προερχομένη. Κατὰ Οἰκονομίδην (Στοιχεῖα Ἀστ. Δικ. σελ. 194) ὁρθότερα ἢ περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ πάσης χρησικτησίας γνώμη, τροποποιημένη κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπαγορεύεται πᾶσα χρησικτησία, ἣν γνώσκων ὁ συζυγὸς κτλ. παρημέλησε νὰ διακόψῃ.

(1) Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ἐν τῇ § 7 βιβλ. Β' τίτλ. ΙΑ'.

ἐπὶ χωρισμῷ τῶν κατὰ γάμους ἐνωθέντων γινόμενον. (1)

101 § 1 Πανδ. 50. 16 Βασ. II. 2. 98).

1. Ἡ λέξις ῥεπούδιον (λατινικὴ οὔσα) ἐμφαίνει τὸ διαζυγιῶν ὕγιον δὲ καλεῖται τὸ γράμμα τὸ γινόμενον πρὸς χωρισμὸν εἰς γάμον συνεξευγμένων.

1. Τῷ ὀνόματι τῆς βαλάνου πάντες οἱ καρποὶ καλεῖνται.

236 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 227).

1. Διὰ τῆς λέξεως βαλάνος δηλοῦνται ὅλοι οἱ καρποί.

2. Τὰ κεφαλικά θάνατον δηλοῦσι καὶ πολιτείας ἐκπτώσιν.

103 Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 100.

2 πρ. Ν. 28 π. § 1 Πανδ. 48. 19 (de poenis).

1. Τὰ κεφαλικά δηλοῦσι θάνατον καὶ ἐκπτώσιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

3. Ὁ λέγων μέρος καὶ μὴ προσθεῖς ποῖον τὸ ἡμῖς δι-

Ν. 164 § 1 Πανδ. 40. 16. Βασ. II. 2. 158).

1. Ὁ λέγων μέρος καὶ μὴ διακρίνων ὁποῖον τούτο δηλοῖ τὸ συ.

4. Τὸ ἐπερωτῆσαι πρᾶγμα ὀρθῶς ἀποκαταστήσαι δηλοῖ

τῶν καρπῶν. (Ν. 73 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 70).

1. Ἐὰν συναμολογήσῃ τις ἐν ἐπερωτῇ, ὅτι θὰ ἀποκαταστήσῃ ὀρθῶς πρᾶγμα, δηλοῖ, ὅτι ἀποκαταστήσῃ μετὰ τῶν καρπῶν.

5. Ὁ τευχθεὶς νεκρὸς οὔτε γεννᾶσθαι δοκεῖ οὔτε παῖς λέγεται. (*) (Ν. 129. Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 124).

1. Ὁ γεννηθεὶς νεκρὸς οὔτε ὑπολαμβάνεται ὅτι γεννᾶται οὔτε παῖς λέγεται.

1) Σημειωτέον ὅτι τανῦν πρὸς διάζευξιν ἡπαιτεῖται δικαστικῇ φασί.

*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐτέχθη παῖδιον μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς ἀμνημονεύτον γεγονός ἐν τῇ διαθήκῃ, καὶ γέγονε κληρονόμος φησὶν ὁ νόμος, ὅτι εἰ μὲν ζῶν ἐγεννήθη, ὀγήνυσαι διαθήκην· εἰ δὲ νεκρὸν οὐδαμῶς οὐ γὰρ ζῶν ἐστὶ καὶ λαμβάνει, ἀλλ' ὡς σῶμα νεκρὸν, οὔτε γεννᾶσθαι λέγεται, οὔτε παῖς καλεῖται, διὰ τὸ ἄπνουν ἐξέρχασθαι καὶ νεκρὸν.

(ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ)

26. Τὸ εἰπεῖν ἐὰν συμβῇ τῷ υἱῷ μου τίποτε, θάνατον θη-
λοῦ. (*) (N. 162 § 1 Πανδ. 50. 16. Βασ. II. 2. 156).

M. Ἡ φράσις «ἐὰν συμβῇ εἰς τὸν υἱόν μου τίποτε» σημαίνει:
«ἐὰν ἀποθάνῃ».

27. Χῆρα λέγεται οὐ μόνον ἡ διαζευχθεῖσα ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ
ὄντως ἄνδρα ἐσχηκυῖα. (N. 242 § 3 Πανδ. 50. 16. Βασίλ.
II. 2. 233).

M. Χῆρα λέγεται οὐ μόνον ἡ διαζευχθεῖσα ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ
σχοῦσα τῷ ὄντι ἄνδρα.

28. Θόρυβος λέγεται ἀπὸ δέκα ἀνθρώπων καὶ πλειόνων ἡ
γὰρ τῶν ἡττόνων μάχη καὶ οὐ θόρυβος λέγεται. (N. 4 § 2 καὶ
3 Πανδ. 49. 8 (vi bonorum raptorum). Βασ. LX. 17. 1).

M. Θόρυβος λέγεται ὁ προκαλούμενος ὑπὸ δέκα καὶ πλειον-
τέρων ἀνθρώπων, διότι ὁ ὑπὸ ὀλιγωτέρων προκαλούμενος λέγεται
μάχη (δηλονότι ἔρις, διαπληκτισμός) καὶ οὐχὶ θόρυβος.

29. Ἐπερώτησις ἐστὶ συνθήκη ῥημάτων, δι' ὧν ἀποκρί-
νεται τις πρὸς τὴν ἐπερώτησιν ποιεῖν τι ἢ διδόναι (N. 5 § 1
Πανδ. 45. 1 (de verborum obligationibus). Βασ. XLIII 1. 5).

M. Ἐπερώτησις εἶναι συμφωνία τυπικῆ λέξεων (προφορικῆ
δηλαδή), δι' ἧς ἀποκρίνεται τις πρὸς τὴν ἀπευθυνομένην αὐτῇ
ἐρώτησιν ὅτι θὰ πράξῃ ἢ θὰ δώσῃ τι.

30. Ἐπιβολή ἐστὶν ἐπίδοσις ἀπόρου κτήσεως πρὸς συγ-
κληρονόμους ἢ συντελεστάς ἢ ὁμοχώρους καὶ ὁμοκλήνους.
(Νεαρά 128 κεφ. 7, Νεαρά 164 καὶ Νεαρά 165).

M. Ἐπιβολή εἶναι παραχώρησις ἀκόρου κτήματος πρὸς συγ-
κληρονόμους ἢ συνυποτελεῖς ἢ ὁμοχώρους καὶ ὁμοτελεῖς.

31. Ἐργολαβος ἐστὶν ὁ χρήματα δεδωκώς ἐπὶ τῷ ἐκχωρη-

(**) ΣΧΟΛΙΟΝ. Οἷον ἐὰν εἶπω πρὸς τινα, ὁμολογῶ δοῦναί σοι
νομ. κ'. ἐὰν συμβῇ τῷ υἱῷ μου τίποτε, καὶ τελευτήσῃ ὁ υἱός
μου, ἀπαιτοῦμαι παραχρῆμα τὰ νομ. ὥσπερ καὶ ἐὰν εἶπω, εἰ
συμβῇ τῷ υἱῷ μου ἀνθρώπινον καὶ ἄμφοι γὰρ ταῦτα τὰ ῥήματα
θάνατον δηλοῦσιν.

θῆναι ἀγωγὴν. (1) (N. 22 Κωδ. 4. 35 (mandati vel contra). Βασ. XVI. 1. 84).

Μ. Ἐργολάβος εἶναι ὁ χορηγήσας χρήματα ἵνα ἐκχωρηθῇ πρὸς αὐτὸν ἀγωγὴ.

Ν. Πρὸς κατάρτισιν ἐκχωρήσεως ἀπαιτεῖται ἡ συμφωνία θέ-
της τοῦ τε ἐκχωροῦντος καὶ τοῦ ἐκδοχοῦς. Α. Π. 215 τοῦ 1853.
Ἀπαιτεῖται ὁδηγοῦν σύμβασιν, δι' ἧς καὶ μόνος κατὰ νόμον
κτάνει ὁ ἐκδοχὺς τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐνασχήσεως ἀλλοτριᾶς ἀπαι-
τήσεως καὶ ἀποστρέφεται ὁ ἐκχωρητής. Α. Π. 320 τοῦ 1879. —
Ἄλλα δὲν εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ συνταχθῇ ἐγγράφον.
Α. Π. 59 τοῦ 1877. — Ἀναγκαῖον τῆς ἐκχωρήσεως στοιχεῖον εἶναι
ἡ μετὰξὺ δύο προσώπων σύμβασις, δι' ἧς ὁ ἐκχωρητής παρέχει
τῷ ἐκδοχῇ νὰ ἐπιδιώξῃ πρὸς ἴδιον ὄφελος τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέ-
του ἀπαιτήσιν αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ ἐντολὴ δανειστοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέ-
την νὰ καταβάλλῃ εἰς τρίτον τὸ ὀφειλόμενον ποσὸν πρὸς ἐξυφλι-
σιν τῶν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὀφειλομένων εἰς τὸν τρίτον δὲν ἀπο-
τελεῖ ἐκχώρησιν. Α. Π. 338 τοῦ 1883. — Ἐπὶ τῶν εἰς διαταγὴν
ἐκδιδωμένων δικαιογραφῶν χωροῦνται τῆς δι' ὁπισθοχωρήσεως με-
ταβιβάσεως τῆς ἀπαιτήσεως, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἰδιαιτέρου ἐγ-

1 Ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ δὲν ὑπάρχει τίτλος εἰδικὸς περὶ ἐκχω-
ρήσεως ἀγωγῶν, ἀλλ' ἀπλᾶ σποραδικὰ χωρία, ὧν ἓν καὶ τὸ προ-
κείμενον. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ προκειμένου συναγεται ὅτι ἰσχύει
καὶ τανῦν ἡ ἐκχώρησις τῶν ἀγωγῶν, περὶ ἧς ὡς ἰσχυροῦσες δια-
λαμβάνει ἡρτῶς ὁ Ἀρμενόπουλος. Ἀλλ' ἰσχύουσιν αἱ περὶ ἀπα-
γορεύσεως τῆς ἐκχωρήσεως ἐπιδικῶν ἀπαιτήσεων διατάξεις τοῦ
Ρ. Δ.; ἰσχύουσιν αἱ γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀναστασιανοῦ
νόμου διατάξεις τοῦ αὐτοκρ. Ἀναστασίου (καθ' ὅς ὁ κτῶμενος
ἀπαιτήσιν ἐν κατωτέρᾳ τῆς ἀξίας αὐτοῦ τιμῇ δὲν δύναται νὰ αἰ-
τήσῃ πλέον τοῦ δοθέντος κεφαλαίου καὶ τόκου); Τὸ ἐπ' ἐμοὶ
φανῶ, ὅτι αἱ διατάξεις αὗται, μὴ περιλαμβανόμεναι ἐν τῇ Ἐξα-
βίβλῳ, δὲν ἰσχύουσι τανῦν· ἀλλ' ἡ ἡμετέρα νομολογία ἐθεώρησεν
ἐφαρμοζομένας καὶ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀναστασιανοῦ νόμου διὸ
ἐκτίθεται ἐν τῷ κειμένῳ ὑπὸ τὴν § 31 καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς τὴν
ἰσχύον αὐτῶν νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου.

γράφου ἐκχωρήσεως. Α. Π. 134 τοῦ 1877. — Δυνάμει τοῦ νόμου 4 Πανδ. (18. 4) ἐπιτρέπεται νὰ συμφωνήσωσιν ἄλλως οἱ συμβαλλόμενοι περὶ τῶν ἐπακολουθημάτων τῆς ἐκχωρήσεως ἢ ὡς ὀρίζει ὁ νόμος. Α. Π. 119 τοῦ 1848. Ὅθεν καὶ ὅτι ὁ ἐκχωρητὴς δὲν θέλει ἐνέχεσθαι διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ἐκχωρουμένης ἀπαιτήσεως. Α. Π. 187 τοῦ 1852. — Καὶ μὴ καταβάλοντας τοῦ ἐκδοχέως τὸ τίμημα, ἡ ἐκχώρησις ἔχει κύρος καὶ ἰσχυρισμῶν. Α. Π. 10 τοῦ 1855. — Ἡ ἐκχώρησις τῆς ἐκ δανείου ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει καὶ τὰ πατατούμενα πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ δικαιώματα, οἷον καὶ ἡ ὑποθήκη. Ἀλλ' ὁ ἐκδοχέως δὲν δύναται νὰ ἐνασχέσῃ ἀπεριορίστως τὰς ἐκ τῆς ὑποθήκης ἀγωγὰς αὐτοῦ, ὅτε πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως δὲν τῷ ἐπιτρέπεται νὰ ἐνασχέσῃ κατὰ τῶν προτέρων ἐνυποθήκων δανειστῶν καὶ τὴν τοῦ δόλου ἀγωγὴν, ἣν τυγχόν εἶχεν ὁ ἀγοραστής. Ὅθεν ἡ ἐκχώρησις τοιαύτης ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει ἀναγκαιῶς καὶ τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ δόλου, καὶ μηδεμίαν ῥητὴν περὶ τούτου μνείας γινομένης ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἐκχωρήσεως ἢ ἐν ἄλλῳ μεταγενεστέρῳ ἐγγράφῳ. Α. Π. 285 τοῦ 1868. — Ἐπιτρέπεται ἡ ἐκουσία ἐκχώρησις ἐνεστώσης ἢ μελλούσης ἀπαιτήσεως, ἐπὶ τῇ ὑποκειμένης εἰς αἵρεσιν, ἀορίστου ἢ καὶ ὀρισμένης μὲν ἄλλο μὴ ἐπὶ ἀπαιτητῆς ἢ δ' ἐκχώρησις αὐτῇ καθίσταται κύριον τοῦ ἐκδοχέα τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως ὑπ' αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν, διότι ὑποκαθίσταται εἰς τὰ τοῦ ὀφειλέτου δικαιώματα. Α. Π. 312 τοῦ 1861, 31 τοῦ 1871. — Ἐκχώρησις τοῦ περὶ ἀπαιτήσεως τῆς νομῆς παραγγέλματος οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ νόμου τινός, ἀλλὰ καὶ ῥητῶς ἐπιτρέπεται. Α. Π. 373 τοῦ 1880. — Ὁ πωλῆσας ὃ εἶχεν ἀγοράσει κτῆμα, πρὶν ἢ παραδοθῇ αὐτῷ ἡ νομὴ, λογίζεται πωλῆσας καὶ τὰς ἐνεκα τοῦ κτήματος κεκτημένας ἀγωγὰς κατὰ τοῦ πρώτου πωλητοῦ, ὡς ὑποχρεούμενος ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς ἐκχώρησιν πάσης ἐκ τοῦ κτήματος ἀνηκούσης αὐτοῦ ἀγωγῆς. Κατὰ δὲ τὰ ἀρθρα 69 καὶ 1025 τῆς Πολ. Δικ. ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς διατ. τῶν Ῥωμ. Νόμων, ὁ δικαιούμενος νάπτει τὴν ἐκχώρησιν ἀπαιτήσεως δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τὸν ὑποχρέου τὴν ἐκχωρητέαν ἀπαιτήσιν, καὶ μὴ ἐπιχειρῶν πρότερον ἰδίαν δίκην κατὰ τοῦ εἰς ἐκχώρησιν ὑποχρέου, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ προσεπικαλέσῃ αὐτὸν εἰς τὴν περὶ τῆς ἐκχωρητέας ἀγωγῆς δίκην

πρὸς νομιμοποίησιν ἑαυτοῦ. Ὅθεν δύνανται οἱ κληρονόμοι τοῦ δευτέρου ἀγοραστοῦ νὰ κινηθῶσι κατὰ τοῦ πρώτου πωλητοῦ τὰς διατῆς πωλήσεως μετενεργήσας αὐτῷ ἀγωγὰς. Α. Π. 22 τοῦ 1859, 156 τοῦ 1854.—Ἀπὸ τῆς ἐκχωρήσεως, τῆς γνωστοποιήσεως ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως τῷ ὀφειλέτῃ, πᾶσα πληρωμὴ γενομένη τοῦ ἐκχωρητῆ εἶναι ἀνίσχυρος· ἀλλὰ πᾶσα πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως πληρωμὴ εἶναι ἔγκυρος. Α. Π. 94 τοῦ 1830, 253 τοῦ 1856. Ὅθεν διὰ μόνου τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως δὲν κτᾶται ὁ ἐκδοχεὺς τὴν κυριότητα τοῦ ἀντικειμένου καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ἐκχωρηθείσης τῆς αὐτῆς ἀπαιτήσεως πολλοῖς, προτιμᾶται ὁ πρῶτος κοινοποιήσας τῷ ὀφειλέτῃ, διότι διὰ μόνης τῆς κοινοποιήσεως συνδέεται ἀμετάκλητος σχέση μετὰ τοῦ ἐκδοχέως καὶ ὀφειλέτου. Α. Π. 96 καὶ 178 τοῦ 1847, 170 τοῦ 1853. Ἐκ τούτου ἐπεταί, ὅτι καὶ αὐτός ὁ ἐκχωρητὴς δικαιούται νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως. Α. Π. 136 τοῦ 1848, 389 τοῦ 1855, 204 τοῦ 1865, 127 τοῦ 1868, 65 τοῦ 1883, 152 τοῦ 1892· ἐνέχοντος δὲ τοῦ ἐκχωρήσαντος (τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ) οὐδὲν δικαίωμα δοῦναι νὰ ἐπικαλέσῃται ὁ ἐκχωρηθεὶς ὀφειλέτης ἐκ τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως, οὐ δὲν γίνεται γρῆσις κατ' αὐτοῦ. Α. Π. 389 τοῦ 1855. Σημειωτέον, ὅτι ἵνα ἔχῃ ἀποτελέσματα ἡ τῷ ὀφειλέτῃ γνωστοποίησις τῆς ἐκχωρήσεως δεόν νὰ γίνῃται ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέτην ἢ τὸν πληρεξουσίου αὐτοῦ. (Βασ. (26, 4) 37). Ὅθεν ἡ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν ἐγγραφὴ τῆς ἐκχωρηθείσης ἐνυποθήκου ἀπαιτήσεως δὲν ἀναπληροῖ τὴν ἑλλειψίν τῆς κοινοποιήσεως. Α. Π. 1 τοῦ 1853. Ἀλλ' ἡ κοινοποίησις, μὴ οὕσα δικόγραφον κατὰ τὰς διατ. τῆς πολιτ. δικον. ἐπιδοδόμενον ὑπὸ διαδίκου εἰς ἀντίδικον, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐπιδοθῇ διὰ δικ. κλητῆρος καὶ νὰ ἀποδειχθῇ δι' ἐπιδοτηρίου· ὅθεν δύναται νὰποδειχθῇ καὶ δι' ἄλλου ἐγγράφου, δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας. Α. Π. 96 τοῦ 1847, 208 τοῦ 1849, 1 τοῦ 1853, 83 τοῦ 1862.—Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐκχωρητὴς ἀπαιτήσεως ἐπιδίκου δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην, εἰς ἣν δικαιούται ὁ ἐκδοχεὺς νὰ παρεμβῇ κατὰ τὸ ἄρθρον 89 τῆς Πολ. Δικ., πλὴν ἐὰν ὁ ἐκδοχεὺς κατέστη μόνος κύριος διαδίκου, τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ τῇ παραδοχῇ τοῦ ἀντιδίκου

του. Α. Π. 153 του 1878. Μόνη δ' ἡ κοινοποίησις τοῦ ἐκχωρητηρίου ἄνευ παρεμβάσεως ἢ προσεπικλήσεως καὶ ἰποφίσεως τοῦ δικαστηρίου δὲν μεταβάλλει αὐτοδικαίως τὴν κατάστασιν τῆς δίκης, ἀλλ' αὕτη ἐξακολουθεῖ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐκχωρητοῦ. Α. Π. 9 τοῦ 1893.—Τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως πρὸς τὸν ἐκχωρηθέντα ὀφειλέτην ἐχούσης μόνον τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι δὲν δύναται ἕκτοτε ὁ ὀφειλέτης νὰ καταβάλῃ ἐγκύριως τὸ χρέος τῷ ἐκχωρητῇ, ἔπεται ὅτι, καὶ ἂν θεωρηθῇ ἡ ἐν χερσὶ τοῦτου κατάσχεσις ὡς ἔχουσα δύναμιν ἀναγκαστικῆς ἐκχωρήσεως, ἅμα γενομένη, πάλιν δὲν δύναται αὕτη νὰ προτιμηθῇ ἄλλων ἐκχωρήσεων τῆς αὐτῆς ἀπαιτήσεως, εἰς δὲν ἔχει προγενεστέρα αὐτῶν. Α. Π. 253 τοῦ 1854. Ἀλλ' ἐπικυρωθείσης τῆς κατασχέσεως διὰ δικαστικῆς ἰποφίσεως ἐπέερχεται βεβαίως ἀναγκαστικὴ ἐκχώρησις, ἥτις, ἂν ἐκοινοποιήθῃ τῷ ἐκχωρηθέντι ὀφειλέτῃ πρὸ τῆς ἐκουσίας ἐκχωρήσεως, κατισταίνει αὐτῆς. Α. Π. 185 τοῦ 1858.—Κατὰ τοὺς νόμους 3 Κωδ. (8. 42) καὶ 4 (8. 17) ὁ παραχωρητὴς ἀπαιτήσεώς τινος δύναται μὲν νὰ ἐνεργήσῃ ἀπ' εὐθείας κατὰ τοῦ ὀφειλέτου τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν ὅσῳ ὁ ἐκδοχεὺς δὲν γνωστοποιήσῃ πρὸς τὸν ὀφειλέτην τὴν γενομένην παραχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως, ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης διακόπτεται πᾶσα σχέση μετὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ παραχωρητοῦ, οὗτος δὲ καθίσταται ὑπεύθυνος μόνον πρὸς τὸν ἐκδοχέα, καθ' ὅσον διὰ μόνου τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως ὁ ἐκδοχεὺς δὲν ἀποκτῇ τὴν κυριότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐκχωρήσεως· κατ' ἐξολογίαν ἂν ἡ αὐτὴ ἀπαιτήσις συνεξεχωρήθῃ εἰς πολλούς, προτιμᾶται ἐκ τῶν ἐκδοχέων ὁ πρῶτος γνωστοποιήσας τῷ ὀφειλέτῃ τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν παραχώρησιν, διότι μόνον δι' αὐτῆς τῆς κοινοποιήσεως συνδέεται ἀμετάκλητος μετὰ τοῦ ὀφειλέτου καὶ ἐκδοχέως σχέσις. Α. Π. 118 τοῦ 1882.—Ἐὰν τὸ δικαστήριον συναγάγῃ τὴν εἰκονικότητα τῆς πρώτης ἐκχωρήσεως καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ ἐκδοχεὺς μετ' αὐτῆς κατ' ἀρχὰς μὲν παρέστη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς πληρεξούσιος τοῦ ἐκχωρητοῦ πρὸς ἐπίδωξιν τῶν ἐκχωρηθεισῶν ἀπαιτήσεων ὑπεὐχόμενος τοῦ αὐτοῦ ἐκχωρητοῦ, μετὰ δὲ ταῦτα ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ ἐπιδώξῃ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τὰς αὐτὰς ἀπαιτήσεις, δὲν παραδίδει τὴν διαταγήν 37 τῶν Βασιλικῶν (βιβλ. 26 τίτλ. 4) καθ' ἣν καὶ μετὰ τὴν ἐκχώρησιν ὁ ἐκχωρητὴς δύναται νὰ ἐκδύσῃ τὴν καταβολὴν τῆς

ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως, ἅτε οὐδενὸς νόμου ἀπαγορευόντος, ὑπαρχόντων καὶ ἄλλων τεκμηρίων τῆς κατ' ἐπιφάνειαν γενομένης καὶ κατ' οὐσίαν ἀνυπαρχτοῦ ἐκχωρήσεως, τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ χρεῖσιν καὶ τοῦ τεκμηρίου τούτου πρὸς μάρτυσιν τῆς πεποιθήσεως αὐτοῦ. Α. Π. 136 τοῦ 1848. — Κατὰ τοῦ ἐκδοχέως δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ προτείνῃ πᾶσας τὰς κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ χρησιμοποιήσας ὡς τοῦ νόμου ἐνστάσεις. Α. Π. 5 τοῦ 1843, 86 τοῦ 1854. Ὅθεν καὶ νὰ ἐνεργήσῃ εἰς χεῖρας αὐτοῦ συντηρητικὴν κατὰσχισιν διὰ τὰς κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπαιτήσεις. Α. Π. 5 τοῦ 1850. Τὰς ἐνστάσεις δὲ τοῦ ὀφειλέτου δύναται νὰ προβάλῃ καὶ ὁ ἐγγυητής, καθότι, ἀπαλλασσομένου τοῦ πρωτοφειλέτου τῆς πληρωμῆς τοῦ χρέους ἢ ἐξοφλοῦντος τὸ πρὸς τὸν δανειστήν αὐτοῦ χρέος, ἀπαλλάσσεται ὁλοσχερῶς ὁ ἐγγυητής. Α. Π. 259 τοῦ 1855. Ὁ ὀφειλέτης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ἐκδοχέα ἅς ἐνστάσεις ἡδυνάτο νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν ἐκχωρητήν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι πρόκειται περὶ ἐνστάσεων ἀντιτακτέων κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ, δηλονότι συνδεομένων πρὸς τὰς ἐκχωρηθείσας ἀπαιτήσεις, καὶ οὐχὶ ἐνστάσεων ἐξ ἀτομικῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐκχωρητοῦ, καὶ ὅτι το εἰς ὃ στηρίζεται ἡ ἐνστάσις γεγονὼς παρήλθῃ πρὸ τῆς εἰς τὸν ὀφειλέτην γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως. Ν. 70 § 2 Πανθ. (36. 1) Ν. 177 Πανθ. (50. 17) Ν. 3 Κωδ. (8. 42), ὅθεν ἀντικατὰ τοῦ ἐκδοχέως καὶ ἡ ἐνστάσις *pro et non petendo* ἐπὶ τῇ προϋποθέσει ὅτι τοιαύτη συμφωνία ἐγένετο πρὸ τῆς εἰρημῆς ἐποχῆς. Α. Π. 353 τοῦ 1874. Δύναται δὲ νὰ προτείνῃ καὶ ὅτι δὲν ἦτο κύριος τῆς ἀπαιτήσεως ὁ ἐκχωρήσας, διότι εἶχεν ἤδη ἐκχωρήσῃ αὐτὴν εἰς ἄλλον, διότι τούτο ἀναγεται εἰς ἀρνήσιν τῆς νομιμοποιήσεως τοῦ ἐνάγοντος ἐκδοχέως καὶ δὲν ἀποτελεῖ ἐνστάσιν ἐκ δικαιώματος τρίτου. Α. Π. 38 τοῦ 1893. Ἀλλὰ δηλὸν ὅτι ἀνάγκη συγχρόνως νὰ προτείνῃ καὶ ὅτι ἡ ἐκχώρησις αὕτη ἐκοινοποιήθῃ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐκδοχέως, ὅτε καὶ μόνον ἡ ἐκχώρησις ἔχει νομικὴν ἀξίαν καὶ ἐπακολουθήματα ἀπέναντι τοῦ ὀφειλέτου. Α. Π. 370 τοῦ 1893. — Ὁ δανειστής δύναται ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ ὀφειλέτου νὰ προβάλῃ τὴν εἰκονικότητα τῶν μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ καὶ τρίτου συμβολαίων, οὐδαμῶς ὑποχρεούμενος εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ εἰκονικότης ἐγένετο πρὸς καταδολίευσιν αὐτοῦ. Α. Π. 148 τοῦ 1849, 275 τοῦ 1857. Ἀλλὰ μόνον εἰς

προστασίαν τῶν ἰδίων αὐτοῦ συμφερόντων· ὅθεν δὲν δύναται νὰ προβάλλῃ τὴν εἰκονικότητα, ὅτε δύναται νὰ ἱκανοποιηθῇ δι' ἄλλης περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου. Α. Π. 115 τοῦ 1849.—Τὴν εἰκονικότητα τῆς ἐκχώρησης ὡς καὶ παντὸς συναλλήγματος δύναται νὰ προτείνῃ οὐ μόνον ὁ δανειστής, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄλλος ἔχων συμφέρον, ἅτε οὐδαμοῦ τῶν νόμων ὑπάρχοντος τοιοῦτου περιορισμοῦ. Α. Π. 42 τοῦ 1865. Ὅθεν καὶ ὁ ὀφειλέτης. Α. Π. 228 τοῦ 1865. Ἀλλ' ἡ ἐνστάσις τοῦ ὀφειλέτου περὶ συμπατηνίας καὶ εἰκονικότητος τῆς ἐκχώρησης, ἂν μὴ προτείνεται συμφέρον αὐτοῦ προσβαλλόμενον, εἶναι ἀπαράδεκτος. Α. Π. 185 τοῦ 1877.—Τὸ δικ. τῆς οὐσίας ἀποφινόμενον, ὅτι ἡ ἐπιδίκως ἐκχώρησις ἐν μέρει μὲν ἐπὶ πράσει, ἐν μέρει δὲ ἐπὶ ὄψεσιν, οὐδεμίαν γεννᾷ διὰ τὸ ὄψινθὲν μέρος ἄγωγην, διότι κατὰ τὸν νόμον 23 Κωδ. § 1 (4. 35) καλύπτει περιγραφὴν τοῦ Ἀναστ. νόμου, ἥτοι ἐκχώρησιν ἐπὶ τιμῆματι ἐλάσσονι τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως, καὶ ὅτι ὁ ἐκδοχεὺς δυνάμει τοῦ μικτοῦ τούτου τίτλου οὐδὲν πλέον δικαιανταὶ νὰ λάβῃ τοῦ ὅτι πράγματι κατέβαλε, δὲν παραβιάζει παρὰ τινὰ διάταξιν τοῦ νόμου, διότι σπουδαία ἀσάφεια ἐκ τοῦ νόμου 23 Κωδ. § 1 (4. 35) προκύπτει ὡς πρὸς τὸ ἂν ὁ νομοθέτης αὐτὸς ἐθεώρησεν, ὅτι ἡ ἐκχώρησις ἐν μέρει ἐπὶ πράσει καὶ ἐν μέρει ἐπὶ ὄψεσιν οὐδὲν ἄτερον εἶναι ἢ ἄπλοῦν μητρίνημα πρὸς ὑπεκρυψὴν τοῦ νόμου ἄνευ περαιτέρου ἐξετάσεως ἢ ἂν ὁ ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται νὰ ποδείξῃ, ὅτι εἰκονικῶς καὶ πρὸς καταστρατήγησιν τοῦ νόμου ἐγένετο ἡ τοιαύτη ἐκχώρησις, ἡ τοιαύτη δὲ ἀσάφεια καθίσταται δυσεξερευνήτων τὴν ἐννοίαν τοῦ νόμου. Α. Π. 137 τοῦ 1883.—Ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος, καίτοι μὴ περιλαμβανόμενος ἐν τῇ Ἐξαριθμῷ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἰσχύει παρ' ἡμῖν οὐκ ἥττον ὡς εὐρισκόμενος ἐν ταῖς πηγαῖς. Α. Π. 136 τοῦ 1848, 76 τοῦ 1865 καὶ ἄλλαι πολλάι. (Ἀμφίβολος πανταπᾶσιν ἡ ὁρθότης αὐτῶν). Ἀλλὰ δὲν ἔχει ἐφαρμογὴν, ὅσας δὲν πρόκειται περὶ ἀγορᾶς ἀπαιτήσεως. Α. Π. 160 τοῦ 1856. Ὡσαύτως δὲν ἐφαρμόζεται καθ' ὅς περὶπτώσεις ἡ ἐκδοχὴς ἀναδέχεται τοὺς κινδύνους διαφορῶν ὀφειλετῶν. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 4326 (ἐν Εὐφ. τ. 3 σελ. 367). Ὡσαύτως δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς πρὸς ἀπότισιν γρόνους ἐκχώρησεις ἀπαιτήσεων τῶν ὀφειλετῶν πρὸς τοὺς δανειστας αὐτῶν. Α. Π. 295 τοῦ 1855. Ὡσαύτως ἡ τοῦ Ἀναστασιανοῦ νό-

μου ἑνστάσις δὲν χωρεῖ ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν εἰς διαταγὴν γραμματίων, ἅτινα δι' ὀπισθογραφίαν κατὰ κυριότητα μεταβιβαζόμενα κυκλοφοροῦσιν ἀντὶ μετρητῶν, ὅτε τούτων διευπομένων ὑπὸ τῶν εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. Α. Π. 246 τοῦ 1860, 118 τοῦ 1866, 406 τοῦ 1878. Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ ἐπὶ πωλησέως πιστωτικῶν γραμματίων, πληρωτέων εἰς ἡγορὰν γαιῶν καὶ οὐχὶ γρημάκτα. Α. Π. 372 τοῦ 1864. Ὡσαύτως δὲν ἐφαρμόζεται, ὡσάντις εἶναι ἄδυνατον νὰ ἐξακριβωθῇ ἡ ἄξια τοῦ δοθέντος ποσού ἀντὶ τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως. Α. Π. 76 τοῦ 1865. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν ἐκχωρήσεων ἀγωγῶν περὶ διορθήσεως πωλησέως πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ πωληθέντος. Α. Π. 210 τοῦ 1864. Τητέον δ' ὅτι ἡ ἐκ τοῦ Ἀναστασιανοῦ νόμου ἐνδικὸς ὀφείλειται, ἡ χρηρηγούμενη τῷ ὀφειλέτῃ τοῦ νὰ καταβῇ εἰς τὸν ἐκδοχέα μὴνὸν ὅσα οὗτος κατέβαλεν ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως, δὲν εἶναι δικαιώματι δυνάμενον νὰ ἐπιβιωθῇ καὶ δι' ἄγωγῆς, ἀλλὰ περιορισμὸς μόνον τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ὀφειλῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπόλλυται ἅμα μὴ προστέλλει αὐγκάζει κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ἀγωγῆς περὶ καταβολῆς τῆς ἐκ ωριμθείσης ἀπαιτήσεως. Α. Π. 220 τοῦ 1863. Τητέον προσαέτι, ὅτι ὁ ἐπικαλούμενος τὸν Ἀναστ. νόμον ὀφειλέτης, μὴ μὲ ἀιχρίων τοῦ περὶ ἐκχωρήσεως συμβολαίου, ὅπερ προσδίδει ὡς δόλιως ἀνταφύρον ἀνώτερον ποσὸν τοῦ καταβληθέντος, καὶ ἄδυνατον νὰ ἐχῇ εγγράφον ἀποδείξιν περὶ τοῦ ἁληθῶς καταβληθέντος ποσού, δύναται νὰ ἀποδείξῃ καὶ διὰ μετρητῶν. Α. Π. 76 τοῦ 1865. Γνωστός δὲ σκοπὸς τοῦ Ἀναστ. νόμου εἶναι τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐμπελοχωρούσαν ἐκάστοτε ἐπὶ τῆς ἡγορᾶς ἀπαιτήσιν κερδοσκοπίας, τοιαύτη δὲ προϋπόθεσις εἶναι μόνον δυνατὴ ἐπὶ τῶν ἔκδοσις συναμολογουμένων ἐκχωρήσεων, ὅτε ὁ προσδορισμὸς τοῦ τιμῆματος ἀφίσταται εἰς τὴν ἐλευθέραν τῶν συμβαλλομένων βούλησιν, καθ' ἣν ὁ ἐκδοχὴς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐργολάβος, ὅστις εἰς τὴν ἄλλοτριαν ἀγωγὴν χρημάτων παρασχεθέντων ὁπεισέρχεται, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ διαταγὴν τῆς ἀρχῆς ἐκχωρήσεων ὅθεν ἐπ' αὐτῶν δὲν χωρεῖ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος. Α. Π. 185 τοῦ 1877. Ἡ τοῦ Ἀναστ. νόμου πρότασις μόνον κατὰ τοῦ ἐκδοχέως χωρεῖ, οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τοῦ ἀμέσου δικαιούχου. Α. Π. 17 τοῦ 1879.

32. Ποινή μετάλλου ἐστὶ τὸ καταδικασθῆναι τινὰ ἄνθρωπον ποιεῖν καὶ θεῖον ὀρύττειν. (N. 8 § 10 Πανδ. 48. 19 (de poenis). Βασ. LX 51. 8).

M. Ποινή μετάλλου εἶναι τὸ νὰ καταδικασθῇ τις εἰς τὸ κατασκευάζειν ἄσθεστον καὶ ἐξορύττειν θεῖον.

33. "Οτι ἡ ἡμέρα ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτός ἄρχεται καὶ τελευτᾷ εἰς ἕκτην ὥραν τῆς ἐπιούσης νυκτός, ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον ἐν μιᾷ τούτων τῶν καὶ ὥρων ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ δοκεῖ γενέσθαι. (N. 8 Πανδ. 2. 12 (de feriis). Βασ. VII. 17. 8).

M. Ἡ ἡμέρα ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐβδόμης ὥρας τῆς νυκτός καὶ λήγει εἰς τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἐπερχομένης νυκτός, (δηλονότι διαρκεῖ ἀπὸ τοῦ μεσονυκτίου μέχρι τοῦ ἐπομένου μεσονυκτίου), ὥστε καὶ τὸ πραττόμενον κατὰ μίαν τῶν εἰκοσιτεσσάρων τούτων ὥρων ὑπολαμβάνεται ὅτι γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν.

34. Μεῖζον μέρος τῆς ἡμέρας ἐστὶν αἱ πρῶται ἐξ ὥρας οὐ μὴν αἱ ὕστεραι. (N. 2 § 1 Πανδ. 50. 1¹ (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 2).

M. Μεῖζον μέρος τῆς πρώτης ἡμέρας εἶναι αἱ πρῶται ἐξ ὥρας καὶ οὐχὶ αἱ ὕστεραι.

35. Εἴτε ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ βισσέζτου, εἴτε ἐν τῇ τευχθῇ τις, ἀδιάφορόν ἐστιν ἐξ ἐκείνου γὰρ τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος ψηφίζεται, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν ἀντὶ μιᾶς παραληφθαινομένων. ⁽¹⁾ (N. 98 πρ. Πανδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 95).

(1) Τὴν 23 Φεβρουαρίου ἐκάλουν οἱ Ῥωμαῖοι *terminalia*, τὴν δὲ 24 *regifugium*, εἰσήχθη δὲ ἐπὶ Νουμᾶ τὸ νὰ παρεμβάλληται μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἡμερῶν μὴν ὁλόκληρος, ἐξ εἰκοσιδύο τῶν εἰκοσιτριῶν ἡμερῶν συγκεῖμενος, ᾧ προσετίθεντο αἱ 3 τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἐπὶ Ἰουλίῳ Καίσαρος καταργήθη τοῦτο, ἀντικαταστάθην διὰ τῆς κατὰ τετραετίαν παρεμβολῆς μιᾶς μόνον ἡμέρας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐβδόμη αὕτη ἡμέρα ἀπὸ

Μ. Ἐἴτε ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοῦ δισέκτου εἴτε ἐν τῇ δευτέρᾳ γεννηθῇ τις, ἀδιάφορον· διότι ἕκαστε λογίζεται τὸ εἰκοστὴν πεμπτον ἔτος, ὡς τῶν δύο ἡμερῶν ἐκλαμβανομένων ἀντὶ μιᾶς.

36. Ἐὰν αἵρεσις (¹) ἐπιτεθῇ καὶ μὴ ὀρισθῇ, ἡμέρας δύο ἔχει εἰς τὸ πληρῶσαι τὴν αἵρεσιν. (Ν. 217 § 1 Πανδ. 50 16 (de verb. signif.). Βασ. II, 2, 209).

Μ. Ἐὰν προστεθῇ αἵρεσις (ὅρος) καὶ δὲν ὀρισθῇ ὁ χρόνος, δύο καὶ μόνον ἡμέραι λογίζονται πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς.

37. Ἐὰν αἵρεσις (¹) τοιαύτη δοθῇ, ὃ δεινὰ τόδε ποιήσει ἐν ἡμέραις, ἐν δύο ἢ δέκα ἡμέραις χρή αὐτὸν πληρῶσαι τὴν αἵρεσιν. (Ἰδε παραπομπὴν παραγράφου).

Μ. Ἐὰν δοθῇ τοιαύτη αἵρεσις (τοιαύτος ὅρος), ὅτι ὁ δεινὰ θαυμάζει τοῦτο εἰς ἡμέρας, αὐτὸς ὀφείλει νὰ ἐκκληρώσῃ τὸν ὅρον εἰς δύο ἢ δέκα ἡμέρας.

38. Τὸ κουνδουνούεκε ῥῆμα ταυτέστι τὸ παρχορῆμα τρεῖς ἡμέρας δηλοῖ. (Ν. 3 Κωδ. 2, 10 (de errore advocatorum) καὶ Σχόλιον Θεολογίου εἰς Βασ. VIII, 1, 43).

τιον καλενδῶν τοῦ Μαρτίου δὲν ἡριθμηθῇ ἰδιαιτέρως, ἀλλ' ὠνομασθῇ καὶ αὕτη ἔκτε, ἐκλήθῃ καὶ ὁ μῆν, ὁ περιλαμβάνων αὐτήν, δισέκτος καὶ τὸ ἔτος τὸ περιλαμβάνον τὸν μῆνα τοῦτον, καὶ ἐπομένως τὴν ἡμέραν ταύτην, δισέκτον ἔτος, ἥτοι δις ἔχον τὴν ἑκτὴν ἡμέραν. Ὅθεν καὶ ἐπὶ δισέκτου ἔτους ὁ Φεβρουάριος ἔχει μὲν 28 ἡμέρας, ἀλλ' ἡ εἰκοστὴ τετάρτη σύγκειται ἐκ 2 ἡμερῶν (πρώτης καὶ δευτέρας), αἵτινες λογίζονται νομικῶς ὡς μία μόνον ἡμέρα· δηλονότι ἡ ἐμβολίμος ἡμέρα τοῦ Φεβρουαρίου ἀποτελεῖ νομικῶς μίαν ἡμέραν μετὰ τῆς ὁμωνύμου αὐτῇ. Τοῦτο ὁμῶς συμβαίνει ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῆς ἡλικίας κατὰ τὴν παράγραφον ταύτην καὶ κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς νομίμοις προθεσμίαις τοῦ ἁστυκοῦ νόμου· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν ταῖς δικαστικαῖς προθεσμίαις ἐνεκα τῶν ἐναντιῶν διατάξεων τῆς ἡμετέρας πολιτικῆς δικῶν. (Οἶκον. Ἄστ. Δικ. βιβλίου πρώτου σελ. 250).

(1-2) Ἰδε περὶ αἱρέσεων ἡμετέραν σημείωσιν ὑπὸ § 4 βιβλίου Ε' τίτλου ΙΑ'.

Μ. Ἡ λέξις προσεχῶς (λατιν. in continenti) δηλ. εὐθύς τρεῖς ἡμέρας σημαίνει.

39. Μέτριος χρόνος δέκα ἡμέραι εἰσίν. (N. 21 § 1 Πανδ. 13. 5 (de pecunia constituta). Βασ. XXVI. 7. 21).

Μ. Μέτριος χρόνος εἶναι αἱ δέκα ἡμέραι.

40. Ὀλίγος χρόνος νοεῖται οἱ δύο μῆνες. (N. 31 Πανδ. 42. 1 (de re judicata). Βασ. IX. 3. 31).

Μ. Ὀλίγος ἐννοοῦνται οἱ δύο μῆνες.

41. Ὁ οὐτίλιος ἐνιαυτός ἦτοι ὠρισμένος τετραετία ἐστίν. N. 7 πρ. Κωδ. 2. 53 (de temporibus in integrum). Βασ. X. 34. 7).

Μ. Ὁ ὠφέλιμος χρόνος ἦτοι ὁ ὠρισμένος τετραετία εἶναι.

42. Ὁ ποιήσας ἐν πόλει δέκα ἔτη δοκεῖ τὴν οἰκισιν ἐκεῖ ἔχειν. (N. 2 Κωδ. 10. 39 (de incolis).

Μ. Ὁ διατρέψας ἐν πόλει ἐπὶ δέκα ἔτη ὑπολαμβάνεται ὅτι εἴη ἔχει τὴν μόνιμον αὐτοῦ κατοικίαν.

43. Ὁ πληρώσας τὰ δεκαεπτὰ ἔτη καὶ ἀρξάμενος τὰ δεκάκοκτὼ δύναται συνηγορεῖν. (N. 1 § 3 Πανδ. 3. 1 (de postulando). Βασ. VIII 1. 1).

Μ. Ὁ συμπληρώσας τὰ δεκαεπτὰ ἔτη καὶ εἰσελθὼν εἰς το δεκάκοκτον ὁδὸον δύναται νὰ συνηγορῇ.

44. Μεταξὺ δὲ τοῦ προστίμου καὶ τῆς ποινῆς πολὺ διαφέρει· ἐπειδὴ ἡ ποινὴ γενικὸν ἐστὶν ὄνομα ἢ πάντων τῶν ἀμαρτημάτων κλάσεις· τὸ δὲ πρόστιμον εἰδικοῦ ἀμαρτήματος δεῖγμα, οὕτινος ἢ ἐπιγραφὴ σήμερον χρηματικὴ ἐστὶν· ἡ δὲ ποινὴ οὐ μόνον χρηματικὴ ἐνάγεσθαι εἴωθεν, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματικὴ καὶ τὸ μὲν πρόστιμον ἐκ δοκιμασίας ἐρχεται τοῦ λέγοντος τὸ πρόστιμον· ποινὴ δὲ οὐκ ἐπάγεται, εἰ μὴ ἐξ ἐκάστου νόμου ἢ εἰδικοῦ νομίμου εἰδικῶς τῷ ἐγκλήματι ἐπιτεθεῖσα. (1) (*) Μ. 131 § 1 Κωδ. 50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II. 2. 126).

(1) Ὑπὸ τὴν § ταύτην ἐθεώρησα πρέπουσαν τὴν καταχώρισιν τῆς περὶ ποινικῆς ἐήτρας νομολογίας, διότι καὶ αὕτη καλεῖται παρὰ Βυζαντινοὺς πρόστιμον.

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Ποινὴ ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένη τι-
Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῖνης

Μ. Μεταξὺ τοῦ προστίμου καὶ τῆς ποινῆς ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ· διότι ἡ μὲν λέξις ποινὴ εἶναι γενικὴ λέξις, ἐμφανίζουσα

μοῖρα ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, εἴτε χρηματικὴ ἐστίν, εἴτε ἐγκληματικὴ ἤτοι κεφαλικὴ, ἥτις οὐκ ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ποσοῦται καὶ εὐρίσκεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου πεπόσωται καὶ εὐρίσκεται, καὶ αὖ-
 ξειν ἢ μειοῦν ταύτην ὁ δικαστὴς οὐ δύναται· οἷον χρηματικὴ ποινὴ ἐστὶ το τὸν φανερόν κλέπτην διδόναι τὸ τετραπλοῦν, τὸν δὲ ἄφαντ', το διπλοῦν, ὅρθε, ὅπως ὁ νόμος ὥρισται καὶ ἐπόσωσε τὴν ποινὴν τῆς ἀφανοῦς κλοπῆς καὶ τῆς φανερᾶς· ταύτην ὁ δικάζων μειῶσαι ἢ αὐξῆσαι οὐ δύναται· ἐγκληματικὴ δὲ ἤτοι κεφαλικὴ ποινὴ ἐστὶν ἡ ἐπάγουσα τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ σώματι τοῦ ἁμαρτήσαντος τὴν τιμωρίαν, οὐκ ἐν χρήμασιν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ σώματι αἶν, ὅταν ὁ νόμος ὀρίξῃ κεφαλῆς ἐκτομήν, ὀνός ἀφαίρεσιν ἢ χειρὸς ἢ ἄλλου τινὸς μέλους ἢ ὅταν ἐπάγῃ τινὶ ἀτιμίαν ἀπὸ τινος ἁμαρτήματος, τότε λέγεται ἡ ποινὴ κεφαλικὴ, ὡς τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ὅλῳ σώματι τοῦ ἀνθρώπου ἐπαγομένη. Τὸ πρόστιμον δὲ αἶ ἐν χρήμασιν ἐστίν· οὐχ ὥρισται δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου, οὐ γὰρ εὐρίσκει νόμον λέγοντα ὅτι, παραβάς τοῦδε τὸ συναλλάγμα, διδόντω τὸ· ἀλλὰ τὸ πρόστιμον ἡ ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐπιφέρειται ἢ ἀπὸ τῆς τῶν συναλλακτάντων συμφωνίας καὶ κρατείας· οἷον τί λέγομεν; Ἔχομεν νόμους λέγοντας, ὅτι οὐ πᾶς δικαστὴς δύναται προστιμᾶν εἰς ὅσον ποσὸν ἐθέλει· ἀλλ' ὁ μὲν ἔλαθεν ἄδειαν ἀπὸ τοῦ νόμου πρόστιμον ἐπάγειν ἢ νομ. ἢ δὲ ε'. ὁ δὲ γ'. ἢ δ. ὁ δὲ οὐδόλως· ὅταν οὖν τιν ἁμάρτῃ ἁμάρτημα, ἐφ' ᾧ τινὶ ὁ νόμος ὥρισμένην ποινὴν οὐχ ὥρισεν, ἀλλὰ τῷ δικαστῇ τὴν περὶ τούτου δοκιμασίαν ἀνέθετο, πρόστιμῃ τὸν ἁμαρτήσαντα ὁ δικάζων, τοῦτέστιν ὀρίξει αὐτὸν ἀπαιτηθῆναι τόσα νομίσματα, πλὴν τὸ ποσὸν οὐ δύναται υπερβαίνειν, ὃ ὁ νόμος ὥρισεν. Οἷον, ἐάν εἴπεν ὁ νόμος, τόνδε τὸν δικαστὴν μέχρι δύο λιτρῶν δύνασθαι προστιμᾶν, αὐτὸς οὐ δύναται πρόστιμῃν τινα εἰς ἐπέκεινα ποσὸν τῶν β' λιτρῶν, καὶ ἐν εἰπῇ πλέον, οὐ κρατεῖ· αἶ ἐν χρήμασιν ὀρίξει τὸ πρόστιμον, οὐ μὴν ἐν ἄλλῳ τινὶ ἢ μέλους ἀποτομῇ ἢ ἀτιμίᾳ καὶ οἱ μὲν δικασταὶ τοῦτον τὸν τρόπον πρόστιμα ἐπάγουσιν. Οἱ δὲ συναλλάσσοντες οὕτως· ἐνῆλλαξα ἐγὼ μετὰ σοῦ πρᾶσιν ἢ μίσθωσιν ἢ ἄλλην

ὁ γὰρ αὐτὴ τὴν τιμωρίαν ὅλων τῶν ἐγκλημάτων· τὸ δὲ πρόστιμον εἶναι δεῖγμα εἰδικοῦ ἐγκλήματος, τοῦ ὁποῖου ἡ τιμωρία σήμερον

τινα ἐποιήσα πρὸς σέ συμφωνίαν· ἐπιφέρομεν οὖν ἀλλήλοις ἐξ ἀρεσκείας ἡμῶν πρόστιμον ὅσον βουλόμεθα, καὶ λεγομεν, ὅτι ὡς ἐξ ἡμῶν παραβῆναι πειραθῇ τὴν τοιαύτην συμφωνίαν, ἵνα δίδωσι τῷ ἑτέρῳ χρυσίου λίτρας τόσας, ὅσας δηλαδὴ ἀμφότεροι θελήσωμεν· καὶ πρὸς τὴν θέλησιν ἡμῶν κρατεῖ καὶ ἀπαιτεῖται τὸ τοιαῦτον πρόστιμον· καὶ τοῦτο δὲ αἰ χρηματικόν ἐστι. (Ὁ δὲ δυνατὸς γὰρ τις συναλλάσσων ἐπερωτῆσαι πρόστιμον κεφαλαικὴν τιμωρίαν, οἷον ἰτιμίαν ἢ μέλους οἰουδῆτινος ἀφαιρῆσαι· κἂν γὰρ συμφωνηθῇ οὐ κρατεῖ. Ταῦτα μαθὼν εὐκόλως νοήσεις τὸ νεαρόν· ὅρα γὰρ τί φησιν, ὅτι πολὺ διαφέρει πρόστιμον καὶ ποινὴ· ἡ μὲν γὰρ ποινὴ γενικὸν ἐστὶν ὄνομα ἧτοι περιέχει καὶ τὰς χρηματικὰς ποινὰς καὶ τὰς ἐγκληματικὰς καὶ ὁ εἰπὼν ποινὴν καὶ τὴν χρηματικὴν δηλοῖ καὶ τὴν ἐγκληματικὴν ἥ διότι πάντα τὰ ὠρισμένα ἐγκλήματα καὶ ἁμαρτήματα τιμωρεῖται ἀπὸ τοῦ νόμου, ἡ ποινὴ καὶ ἐπὶ πάντων ἐπιφέρεται, διὰ τοῦτο ἡ ποινὴ γενικὸν ὄνομα εἶρηται. Ἦσθι δὲ ἡ ποινὴ ἐπιστροφὴ ἧτοι σωφρονισμὸς καὶ τιμωρία καὶ ἐπανόρθωσις πάντων τῶν ἁμαρτημάτων· καὶ ἐνταῦθα μὲν καὶ τὰ ἐγκλήματα πάντα ἁμαρτήματα ἐκάλειπεν, ἡ δὲ νομικὴ ἀκρίβεια ἄλλα λέγει ἁμαρτήματα, οἷον κλοπὴν, θυλὸν καὶ ἄλλα· ἐγκλήματα δὲ λέγει μοιχείαν, φόνον, ἱεροσυλίαν, καθουσίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα· ὧδε μὲν οὖν οὐκ ἐχρήσατο τῇ ἀκριβείᾳ ὁ νομοθέτης, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἁμαρτήματος καὶ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων παρέλαβεν. Ἡ μὲν οὖν ποινὴ γενικῶς πάντα τιμωρεῖται καὶ ἐπιστρέφει τὰ τοιαῦτα ἁμαρτήματα καὶ τὰ ἐγκλήματα· τὰ δὲ πρόστιμον οὐκ ἐστὶ γενικόν, ἀλλὰ τινα ὁ δικαστὴς ἁμαρτήματα σωφρονίζει· τουτέστιν, ἂν τις ἀναίσχυντος τῷ δικαστῇ διατεθῇ, ἢ ἂν ὁ συνήγορος δολιευθῇ περὶ τὴν συνήγορίαν, δυνατὸς τούτους ὁ δικαστὴς πρόστιμην. Ομοίως, ὡς ἀνωτέρω εἰπομεν, ἡ ποινὴ καὶ ἐγκληματικὴ ἐστὶ καὶ χρηματικὴ, τὸ δὲ πρόστιμον μόνον χρηματικόν· καὶ ἡ μὲν ποινὴ ἀπὸ νόμου ὠρισταί, καὶ ὁ νόμος αὐτὴν ἐπάγει, κἂν ὁ δικαστὴς μὴ εἴπῃ τὸ πῶσόν· οἷον ἂν ὁ δικαστὴς καταδικάσῃ τινα ὡς κλέπτην ἢ δόλον ποιήσαντα

εἶναι: χρηματική ἢ ποινή, ὅμως δὲν ἐπιβάλλεται μόνον χρηματική, ἀλλὰ καὶ ἐγκληματική. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον προέσχεται ἐξ ἐγκρίσεως τοῦ προσάλλοντος αὐτό· ἡ δὲ ποινή ἐπιβαλλομένη, εἰδικῶς εἰς τὸ ἐγκλημα ἐπιτίθεται ὑπὸ ἰδιαίτερου νόμου ἢ εἰδικοῦ δικαίου.

Ν. Ὅτε ἐκ τῶν βρογῶν ἐκωλύθη τις νὰ κατασκευάσῃ ὑπερσχέτη ἐπὶ ποινικῇ ῥήτρᾳ τοῦδῳ, δὲν ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν αὐτῆς, διότι οὐδεὶς ὑποχρεοῦται εἰς τὰ ἀδύνατα. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 16628 τοῦ 1857.—Ὅτε τὰ μεταξὺ τῶν διαδίκων συναρθὲν συμβόλαιον δὲν ἐπραγματοποιήθη δι' αμοιβαίαν μεταξὺ τῶν μερῶν παράδασιν τῶν ὅρων αὐτοῦ, οὐδεὶς δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τῆς ποινικῆς ῥήτρας· ὅσον εἰ ὁ μὲν υπεσχέτη τὴν χορηγήσιν τοῦδῳ, ὁ δὲ τὴν ἀποσταλὴν πλοῖον εἰς παραλαβὴν αὐτῶν. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 15899 τοῦ 1858.—Μὴ ὁρισθέντος ἐν τῷ συμβολαίῳ τοῦ τῆς ἐκτέλεσεως αὐτοῦ χρόνου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπερήμερος ὁ τὴν ἐκτέλεσιν ὑποχρεθεὶς καὶ ἐπομένως δὲν χωρεῖ ἡ κατ' αὐτοῦ συνάμολογηθεῖσα ποινικὴ ῥήτρα. Ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 380 τοῦ 1843.—Ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ποινικῆς ῥήτρας χορηγεῖται καὶ τοκοὶ ἀπὸ τῆς ἀγογῆς δυνάμει τοῦ 156 άρθρου τῆς Πολιτ. Δίκου. Ἀποφ. Ἐφ. Ἀθηνῶν 16624 τοῦ 1858.—Ὅσῳκις τις ἀποδεχόμενος τὴν καταβολὴν τῆς πρὸς αὐτὸν κυρίας ὀφειλῆς τοῦ ὀφειλέτου, παρετήρητο ἐν ταύτῃ ζητῶς ἢ σιωπῆρως τὴν ἐκ τῆς ποινικῆς ῥήτρας ἀπαίτησιν αὐτοῦ, δὲν δικαιούται εἰς τὴν χρεώσιν αὐτῆς. Ἰδίᾳ δὲ ἀδικοῦρον, ἂν ὁ

ἢ ὡς φανεῶς ἢ ὡς ἄλλο τι πλημμελήσαντα, κἂν μὴ ἐπάγγῃ καὶ τὴν ποινὴν ῥήτρας, οὐδὲν βλάπτει· ἅμα γὰρ τῇ τοῦ ἡμαρτήματος καταδίκῃ ἐπακολουθεῖ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ νόμου ὁριζομένη ἐπὶ ταύτῃ ποινὴ σιωπῆρως, κἂν μὴδὲν εἴπῃ ὁ δικαστής· καὶ δίδωσιν ἡ παύγει ὁ τῷ ἡμαρτήματι καταδικασθεὶς ὁ ὁ νομὸς ὥρισε. Τὰ δὲ πρόστιμον, εἰμὴ ἢ ὁ δικαστής, ὅτε αὐτὸς ταῦτο ἐπάγγῃ, ἢ συναλλήσαντες ποσώσωσιν, οἱ δύναται ποσωθῆναι ἢ διανοθῆναι ἐτέρωθεν, εἰ μὴ ἀπὸ δοκιμασίας τοῦ λέγοντος. Τούτουτον πρόστιμον δίδωσιν ὁ προστιμηθεὶς, ὅσον ὁ δικαστής δοκιμάσει· εἰλογον ὢν, ἢ ὅσον ἄρῃσι τοῖς συναλλήσουσι.

ὀφειλέτης ἐξεπλήρωσε τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν ὀφειλή ἐδέξατο τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῆς, διαρκούσης τῆς περὶ ποινικῆς ὁρίσεως δίκης. ὥστε τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος προθεσμίας πρὸς τὴν τριακτὴν παραίτησιν. Α. Π. 6 τοῦ 1859. Ἄλλ' ἂν ἐδέξατο μὲν τὸ πρᾶγμα ὁ δανειστής μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας, καί-
τοι ἀποδεχτῆς γενομένης τῆς συννομολογηθείσης ποινῆς, ἵνα προ-
λάβῃ μόνον τὴν ἐνεκὴν τῆς καθυστέρησεως ὀφειλομένην διὰ τὴν
διαφορὰν τῆς ἡξίας ἀποζημιώσιν, δὲν στερεῖται τῆς ἀπαιτήσεως
τῆς ποινῆς. Α. Π. 93 τοῦ 1859. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐκτίμησις
τῆς ἀποδείξεως τῆς παραίτησεως, ἀνήκουσα εἰς τὸ δικαστήριον τῆς
οὐσίας, δὲν ὑποκειται εἰς τὸν ἐλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου Α. Π.
6 καὶ 93 τοῦ 1859. — Ὁ ὑπερήμερος ὀφείλει ἀποζημιώσιν διὰ τὸ
ἀπολεσθῆν ἐκ τύχης, ὑποχρεούμενος εἰς καταβολὴν οὐ μόνον τῆς
ζημίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ὀφελειῶν, ὧν ἐστερήθη ὁ κύριος τοῦ πραγ-
ματος. Α. Π. 184 τοῦ 1850.

45. Ἐπὶ ποινῆς οὐκ ἔστιν ἐκκλητος, ἀλλ' εἴπερ τις κατα-
δικασθῇ, ὑπόκειται τῇ ἀπὸ τῶν νόμων ποινῇ ὥρισται δὲ ἡ
ποινὴ ἀπὸ τοῦ νόμου ἐφ' ἑκάστη ἁμαρτήματι. Ἐπὶ δὲ τοῦ
προστίμου καὶ ἐκκαλεῖσθαι δυνατόν καὶ οὐκ ἐξέρχεται, εἰ μὴ ὁ
πρόσφορος ψηφίσῃται καὶ ἐψηφάσῃ τις ἢ ἐκκαλεσάμενος ἡ-
τηθῇ κατ' οἰκείαν δὲ γνώσιν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει τὸ πρόστι-
μον, εἰ μὴ εἰδικῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ὥρισται. (*) (Ν. 244 Πανδ.
50. 16 (de verb. signif.). Βασ. II, 2. 235).

(*) ΣΧΟΛΙΟΝ. Νῦν τὸ κεφάλαιον ἄλλην λέγει διαφορὰν προσ-
τίμου καὶ ποινῆς, καὶ ἄκουσον· εἰσὶ τινὰ θέματα, ἐφ' ὧν ὁ νόμος
ἐκκλητον γενέσθαι οὐ παραχωρεῖ· οἷον, ἐάν τις δικαζόμενος ὁμο-
λογῇ τὸ χρέος, εἰπὼν ὅτι τὰ ἀπαιτούμενα ἐξ ἐμοῦ νομ., ἀλι-
θῶς χρεωστῶ, οὗτος οὐκ ἔχει ἐκκλητον καταδικαζόμενος καὶ
ἀπαιτούμενος· τί γὰρ καὶ διορθώσεται ἡ ἐκκλητος; καὶ πάλιν, ἐάν
δικαζόμενός τις ἀπορήσῃ ἀποδείξεων καὶ ἐπαγάγῃ ὄρκον καὶ ὁρί-
σθῃ παρὰ τοῦ δικαστοῦ διὰ συγκοφαντικῆς καὶ τελείου λυθῇ τὴν
ὑπόθεσιν, οὐκ ἔστιν ἐκκλητος. Εἰσὶ καὶ ἄλλα πολλὰ, σὺν πᾶσι δὲ
καὶ τὸ παρὸν· λέγει γὰρ τὸ κεφάλαιον, ἐπὶ τῆς ποινῆς οὐκ ἔστιν

Μ. Ἐπὶ τῆς ποινῆς δὲν χωρεῖ ἔφεσις, ἀλλ' ἐάν τις καταδικασθῇ, ὑπόκειται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν νόμων τεταγμένην ποινήν· ἡ δὲ ποινή ὠρίσθη (ἐκ τῶν προτέρων) ὑπὸ τοῦ νόμου δι' ἕκαστον ἁμαρτήματα. Ἐπὶ δὲ τοῦ προστίμου δύνανται καὶ νῦν ἐκκαλεῖσθαι οἱ δικασ-
 ται.

κλέπτης, τουτέστιν, ἐάν δικαστής εὐρήσῃ τινὰ φανερόν κλέπτην παραδειγνέμενον, καὶ εἴπῃ δοῦναι αὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν νόμων ὠρισμένην ποινήν τοῦ φανεροῦ κλέπτου, ἤγουν τὸ τετραπλάσιον, οὐ δύναται ὁ καταδικασθεὶς λέγειν, ὅτι ἀδικουμαι καὶ ἐκκλητεῦμαι· οὐ γὰρ ἀκουσθήσεται, οὐδὲ ὑπερτεθήσεται ἡ ὑπόθεσις, ὡς τάχα κλέπτου δοθείσης· ἀλλ' ἐπειδὴ προδήλός ἐστιν ἡ ποινή, καὶ ὁ τοῦ νόμου τετυπωμένη καὶ ὠρισμένη, ἅμα τῷ δικασθῆναι δώσει αὐτὴν· ὥρισε γὰρ ὁ νόμος ἐπὶ ἑκάστῳ ἁμαρτήματι τὰς ποινάς· οἷον τὸν κλέπτην διδόναι τὸ, τὸν δολερὸν διδόναι ἢ πάντας τούτους ἢ τούτους· καὶ ἀπλῶς ἐν ἑκάστῳ ἁμαρτήματι ὠρισμένην ποινήν τὴν ἀπὸ τοῦ νόμου ἔχει ποινήν, καθὼς σοι πλατύτερον τῷ πρὸς τούτου κεφαλαίῳ μετὰ παραδειγματικῶν ἔγραψα, ὁ γοῦν ὠρισμένη ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ φανερὰ ποινὴ καταδικαζόμενος, ἢ ἵνα ἀτιμωθῇ, ἢ φονευθῇ, ἢ μέλους ἐκτομήν πάσῃ, ἢ θώσῃ τετραπλοῦν ἢ τὸ διπλοῦν, ὡς φανερός κλέπτης ἢ ἀφανής οὐ δύναται ἐκκαλεῖσθαι καὶ λέγειν, ὅτι ἀδικουμαι· τί γὰρ ἀδικεῖται τῷ ὠρισμένῳ ποσῷ ἢ τῇ ποινῇ ἀπὸ τοῦ νόμου καταδικαζόμενος; Πλὴν τὰ εἰρημένα νύει· ὅταν ὡς κλέπτης μὲν τις ἁμαρτήσῃ καταδικασθῇ καὶ τὴν μὲν κρίσιν δεχῇται καὶ οὐκ ἀμφιβόλλῃ αὐτῆς, λέγῃ δὲ ὅτι οὐχ ὥρισε ὁ νόμος δοῦναι με τὸ τετραπλοῦν· ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἀκουσθήσεται· διότι ἅμα τῷ λεγθῆναι, ἀπεδείχθη ὁ δαίνα φανερός κλέπτης, παραινέτικα ἀποφαίνονται σαφῶς ἀπὸ τοῦ νόμου, ὅτι δώσει τὸ τετραπλοῦν, καὶ μηδὲν ἔτι ὁ δικαστής· διὰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκκλητος ἐπὶ τῆς ποινῆς, διότι οὐχ ὁ δικαστής ταύτην ἐπιφέρει, ἵνα λεγθῇ ὅτι ἔκρινεν, ἢ κατ' ἀπειρίαν κατεδίκασεν, ἀλλ' ὁ νόμος αὐτός. Εἰ τις δικασθῇ καὶ καταδικασθῇ ὡς κλέπτης ἢ μοιχός, ἢ ἄλλο τι ἐπείσας, ἐξ οὗ ποινὴ ἀπαιτεῖται, καὶ αἰτιάζεται ὅλην τὴν κρίσιν, ὧς ἐκκαλεῖται. Ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ποινῆς οὐ δυνατόν ἐκκαλεῖσθαι δι' αἰτίας, ὥς εἶπον· ἐπὶ δὲ γε τοῦ προστίμου, ἐπειδὴ οὐδὲν
 (ΠΕΡΙ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ)

δικοι, καὶ ἐπομένως τοῦτο δὲν ἰσχύει, ἐὰν δὲν ἀποφανθῇ ὁ ἀνομόδιος δικαστὴς καὶ ἐφησυχάσῃ ὁ καταδικασθεὶς ἢ νικηθῇ ἐκκαλέσας· ἐπιφέρει δὲ τὸ πρόστιμον ὁ δικαστὴς κατ' ἰδίαν αὐτοῦ γνώμην, ἐκτός ἂν διετάχθῃ ὑπὸ τοῦ νόμου εἰδικῶς.

**ΤΙΤΛ. Δ'.—Περὶ χειροτονίας ἐπισκόπων
καὶ προέδυντέρων**

1. Οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως προκειμένων τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων ἐπὶ τρισὶ προσώποις τὸ ψήφισμα ποιῶντων τῶν ἐπισκόπων, ὁμνύοντες ὡς οὐχὶ διὰ δῶρον ἢ δι'

λέγει περὶ αὐτοῦ φανερώς καὶ ὠρισμένως ὁ νόμος, ἀλλ' ὁ δικαστὴς τοῦτο ἐπάγει, καὶ δύναται καὶ ὀδικεῖν, καὶ κατὰ ἀπειρίαν πολὺ ἐπάγειν, ἔστιν ἐκκλητὸς· πολλάκις δὲ οὐ κρατεῖ τὸ πρόστιμον οὐδ' ὅλως· εἶπον γάρ ἐν τῷ πρὸ τούτου κεφαλαίῳ, ὅτι οὐ πᾶς δικαστὴς δύναται προστιμᾶν, ἀλλ' οὕς λέγει ὁ νόμος, καὶ οἷς ῥητῶς τοῦτο δίδωσιν, οἵτινες καὶ πρόσφοροι εἰς τὸ ἐπάγειν πρόστιμον λέγονται. Εἰ γοῦν τις δικαστὴς, ὃν ὁ νόμος οὐχ ὥρισε προστιμᾶν, ἢ προστιμᾶν ὀλίγον, ἐπάγει πρόστιμον παρὰ τὸν νόμον, οὐ κρατεῖ οὐδὲ ἀπαιτεῖται, διότι οὗτος οὐκ ἦν πρόσφορος εἰς τὸ ἐπάγειν πρόστιμον, καὶ ἡσυχάσει ὁ καταδικασθεὶς, ἢ ἐκκλητεύσας ἡττηθῇ, καὶ φανῇ ὅτι καλῶς ἐπήχθη αὐτῷ καὶ οὐκ ἡδικήθη, δίδωσιν αὐτό. Ὅπερ δὲ καὶ ἄνωθεν ἔγραψα, καὶ λέγει ὁ νόμος φανερώς, ἡ μὲν ποινὴ ὥριστα ἀπὸ τοῦ νόμου, τὸ δὲ πρόστιμον κατ' οἰκείαν γνώμην ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει· οἶον, ἐάν τις ἁμαρτήσει πρὸς δικαστὴν καὶ θέλει προστιμῆσαι αὐτόν, ἐξουσίαν ἔχει εἰπεῖν, δοῦναι αὐτόν πρόστιμον, ὅσον θέλει, καὶ δύναται, εἰ μήπου, καὶ τὸ πρόστιμον ἀπὸ τοῦ νόμου ὥριστα· τούτέστιν, εἰ μὴ φανερώς ὁ νόμος εἶπεν, ὁφείλει πρόστιμον δοῦναι ὁ τὸδε τι ἁμαρτήσας· οἶον τί λέγω; λέγει ὁ νόμος, ὁ δοθεὶς ἄρραθὼν εἰ μὲν παρὰ τοῦ δεωκότος ἀνατρέπεται τὸ συνάλλαγμα, κερδαίνεται παρὰ τοῦ λαθόντος, ὡς πρόστιμον· εἰ δὲ παρὰ τοῦ λαθόντος, ἀναδίδοται εἰς τὸ διπλοῦν, τούτέστι τὸ δοθὲν καὶ ἄλλο τοσοῦτον· τοῦτο γοῦν τὸ πρόστιμον ὠρισμένον ἀπὸ τοῦ νόμου ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει καὶ οὐκ ἔσται ἐκκλητεύων, κατὰ τὴν ἀνωτέρω γραφεῖσαν παρατήρησιν.

ἄλλον τινὰ τρόπον προσπαθείας ἐπελέξαντο αὐτούς, ἀλλ' ὡς εἰδότες αὐτούς ὄντας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σεμνοῦ βίου καὶ ὑπὲρ τὰ τριάκοντα ἔτη καὶ ὡς οὐδὲ γαμετὴν οὐδὲ παῖδας ἔσχον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἔσχον γαμετὴν, μίαν μόνην ἐκ παρθενίας οἶδασι καὶ οὐ χήραν οὐδὲ διαζευχθεῖσαν ἄνδρως, ἀλλὰ καὶ τοῖς κανόσιν ἤγουν τοῖς νόμοις μὴ ἀπηγορευμένην. (1) (Νεαρά 137 κεφ. 2 καὶ Ν. 42 πρ. Κωδ. 1. 3 (de episc. et clericis)).

Μ. Οἱ κληρικοί καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως ἀφείλουσιν ἐνώπιον τριῶν προσώπων νὰ δίδωσι τὴν ψῆφον αὐτῶν περὶ τῶν ἐπισκόπων προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ὁμνύοντες ὅτι δὲν ἐξελέξαντο αὐτούς διὰ δῶρα καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον συμπαθείας, ἀλλὰ διότι γινώσκουσιν, ὅτι οὗτοι εἶναι τέκνα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ κάτοχοι βίου σεμνοῦ καὶ ὑπερβάλλοντος τὰ τριάκοντα ἔτη καὶ δὲν ἔχουσι συζυγον οὐδὲ τέκνα, ἀλλὰ καὶ, εἰς ἄλλοτε ἐνομωθῆσαν, μίαν μόνην γυναῖκα ἐγνωρίσαν καὶ ταύτην παρθέλον καὶ οὐχὶ χήραν, οὐδὲ διεζευγμένην ἀπὸ τοῦ συζύγου, ἀλλὰ καὶ εἶαν οἱ κανόνες, ἤτοι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ νόμοι, δὲν ἀπαγορεύουσιν.

2. Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος λίβελλον πρῶτον διδόντω τῆς ἰδίας πίστεως καὶ ἀπαγγελλέτω τὰς εὐχὰς καὶ ὁμνύτω μηδὲν δοῦναι μήτε μὴν ἐπαγγέλλεσθαι παρασχεῖν τινι ὑπὲρ τῆς χειροτονίας. Ἐὰν δὲ τι παρὰ τὰ εἰρημένα γένηται, τότε καὶ ὁ γινόμενος ἐπίσκοπος καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκθάλλονται. (Νεαρά 137 κεφ. 2).

Μ. Ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος ἀφείλει πρῶτον νὰ καταθέτῃ ἑγγραφον ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ νὰ ἀπαγγέλλῃ τὰς εὐχὰς καὶ νὰ ὁμνύῃ ὅτι οὐδὲν ἔδωκεν ἄλλ' οὐδ' ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ πρὸς τινὰ χάριν τῆς χειροτονίας. Ἐὰν δὲ γίνῃ τι παρὰ τὰ εἰρη-

(1) Τανῦν ἡ ἐκλογή τῶν ἐπισκόπων γίνεται παρ' ἡμῖν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ Γ' τοῦ περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων νόμου τῆς 9 Ἰουλίου 1852, ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραστήματι τῶν Δικ. Νόμων Α' Μέρει.

μένα, τότε καὶ ὁ ἀναγορευόμενος ἐπίσκοπος καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτὸν ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας.

3. Ἐὰν κατηγορηθῇ ὁ μέλλων χειροτονηθῆναι ὡς ἀνεπιτήδεις, ἀναβαλλέσθω τέως ἡ χειροτονία καὶ προβαινέτω ἡ ἐξέτασις παρόντος τοῦ ἀντιδίκου ἢ ἀπόντος ἐντὸς τριῶν μηνῶν καὶ κωλυέσθω ἡ χειροτονία· καὶ εἰ εὗρεθῇ ὁ χειροτονούμενος ὑπαίτιος κατὰ νόμους ἢ κανόνας, κωλυέσθω· εἰ δὲ ἀνεύθυνος εὗρεθῇ, χειροτονεῖται. Εἰ δὲ χειροτονηθῇ παρὰ τὰ εἰρημένα, καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονῶν αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλονται. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος παρὼν μὴ δείξῃ ᾧ διεδεδαιώσατο, ἢ ἀπολειφθῇ, εἰ μὲν κληρικός ἐστί, τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, δεόντως σωφρονίζεται. (Νεαρὰ 137 κεφ. 3 καὶ Νεαρὰ 123 κεφ. 2 πρ.).

Μ. Ἐὰν ὁ μέλλων νὰ χειροτονηθῇ ὡς ἀνεπιτήδεις, ἀναβάλλεται ἐν τῷ μεταξύ ἡ χειροτονία καὶ προβαίνει ἡ ἐξέτασις ἐντὸς τριῶν μηνῶν παρόντος ἢ ἀπόντος τοῦ ἀντιδίκου· καὶ ἐὰν μὲν ὁ χειροτονούμενος εὗρεθῇ ἐνοχὸς κατὰ νόμους ἢ κανόνας, ἐμποδίζεται· εἰ δὲ ἀνεύθυνος, χειροτονεῖται. Ἐὰν δὲ χειροτονηθῇ παρὰ τὰ εἰρημένα, ἐκβάλλονται τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας αὐτόν. Ἐὰν δὲ ὁ κατήγορος παρὼν μὴ ἀποδείξῃ ὅσα ἐδεσβαίωσεν ἢ ἀποδημήσῃ, εἰ μὲν εἶναι κληρικός ἐκβάλλεται τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ λαϊκός, σωφρονίζεται προσηκόντως.

4. Ἀπαγορεύεται τοῖς ἐπισκόποις ἀφορίζειν καὶ χωρίζειν τῆς ἀγίας κοινωνίας τινὰ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας· ⁽¹⁾ ὁ δὲ ἀφορίζων παραλόγως ἐπὶ χρόνον ἓνα τῆς ἀγίας κοινωνίας χωρίζεται. (Νεαρὰ 123 κεφ. 11).

Μ. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἀφορίζωσι καὶ νὰ ἀποκλείωσι τινὰ τῆς ἀγίας μεταλήψεως χωρὶς εὐλόγου αἰτίας· ὁ δὲ ἀφορίζων παραλόγως ἀποκλείεται τῆς μεταλήψεως ἐπὶ ἔτος ὁλόκληρον.

(1) Τανῦν ἀφορισμὸς προσωπικὸς κατὰ λαϊκοῦ δὲν ἐκδιόδοται εἰ μὴ μετὰ προσηγουμένην τῆς κοδεονήσεως ἀδειαν (Νόμος περὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρθρ. ΙΕ').

Θ. Κελεύομεν τοὺς ψηφιοζομένους εἶ τινα κοσμικὸν ἄξιον τῆς προειρημένης ἐπιλογῆς εἶναι νομίσουσι, τὸν τοιοῦτον ἅμα ἄλλοις τρισὶ κληρικοῖς ἢ μοναχοῖς ἐπιλέξασθαι, οὕτω μέντοι ἵνα ὁ κοσμικὸς τούτῳ τῷ τρόπῳ εἰς ἐπισκοπὴν ἐπιλεγείας μὴ εὐθέως ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ, ἀλλὰ πρῶτον τοῖς κληρικοῖς οὐκ ἔλαττον τριῶν μηνῶν συναριθμηθῇ, ὥσάν τῶν ἱερῶν κανόνων πεῖράν τινα κατὰ τὸ ἐγγωροῦν λάβῃ καὶ τὴν ἱερὰν τῆς ἐκκλησίας λειτουργίαν ἀναμαθῶν οὕτως ἐπίσκοπος χειροτονηθῇ. Ὁ γὰρ ἄλλους ὀφείλων διδάσκειν ἑτέρους μετὰ τὴν χειροτονίαν φέρων διδασκάλους, πῶς ὕβριν καὶ χλευασμὸν οὐ προσάπτει τῇ ἱεραρχίᾳ; Εἰ μέντοι ἤδη διδακτικὸς ἐστὶ καὶ ἐν τῷ λαϊκῷ ἀριθμούμενος τάγματι καὶ μηδὲν ἐλλείπων ὅσα γε εἰς τὴν ἑτέρων ὠφέλειαν καὶ ἀπαρτισμὸν καὶ τὸν βίαν ἔχει ταῖς ἀρεταῖς λαμπρυνόμενον καὶ τοῖς τῆς εὐσεβείας ὠραίζόμενον δογμασιν, ἐπὶ τούτου τὸν εἰρημένον μὴ παρατηρεῖσθαι χρόνον, μάλιστα τῆς χρείας κατεπειγούσης. (Νεαρά 123 κεφ. 1 § 2),

Μ. Διατάττομεν τοὺς ψηφοφοροῦντας ἕαν νομίσωσιν, ὅτι κοσμικὸς τις εἶναι ἄξιος τῆς προειρημένης ἐκλογῆς, τὸν τοιοῦτον καὶ ἐκλέγωσι μετὰ τριῶν ἄλλων κληρικῶν ἢ μοναχῶν, εἰς τρόπον ὅμως ὥστε ὁ κοσμικὸς ὁ ἐκλεγθεὶς οὕτως εἰς ἐπισκοπὴν νὰ μὴ χειροτονηθῇ εὐθεὶς ἐπίσκοπος, ἀλλὰ πρῶτον νὰ συγκαταταχθῇ μετὰ τῶν κληρικῶν οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν τριῶν μηνῶν, ἵνα λάβῃ τρόπον τινὰ πεῖραν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ μαθῶν τὴν ἱερὰν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησίας χειροτονηθῇ, εἴτα ἐπίσκοπος. Διότι ὁ ὀφείλων νὰ διδάσκῃ τοὺς ἄλλους ἕαν μετὰ τὴν χειροτονίαν ἔχῃ ἄλλους διδασκάλους, πῶς δὲν προσάπτει εἰς τὴν ἱεραρχίαν ὕβριν καὶ χλευασμὸν; Ὅποτε ὅμως καθ' ὃν καιρὸν συγκαταριθμεῖται ἐν τῷ τάγματι τῶν λαϊκῶν εἶναι ἤδη δεδιδαγμένος καὶ κατ' οἶδὲν ὕστερεῖ ἐξ ὅσων συντείνουσιν εἰς τὴν ὠφέλειαν καὶ διδασκαλίαν τῶν ἄλλων καὶ ὁ βίος αὐτοῦ λαμπρύνεται διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ καλλωπίζεται διὰ τῶν δογμάτων τῆς εὐσεβείας, ὥς πρὸς τοῦτον δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ φυλάττηται ὁ εἰρημένος χρόνος, ὅταν μάλιστα ἡ χρεία κατεπείγῃ.

6. Θεσπίζομεν, εἰάν ἐπίσκοπος μεσιτεύοντων τινῶν ἐν χρυσίου καταβολῇ χειροτονηθῇ, καὶ τὸν διδόντα καὶ τὸν λαμβάνοντα καὶ τὸν μεσιτεύοντα τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς τοῦ κλήρου τιμῆς κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας ἀποκινεῖσθαι· τὸ δὲ ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας δοθὲν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ἐκδικεῖσθω, ἥς ἡδουλήθη τὴν ἱερωσύνην ὠνήσασθαι. Εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ τοῖς δώροις ἀλοὺς ἢ μέσος τῷ πράγματι γεγονώς, τὰ δοθέντα κατὰ τὸ διπλάσιον ἀπαιτεῖσθαι κελεύομεν. (Νεαρά 123 κεφ. § 1).

. Διατάττομεν, εἰάν χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος κατὰ μεσιτείαν τινῶν διὰ καταβολῆς χρημάτων, νὰ ἀποκλείηται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς τιμῆς τοῦ κλήρου καὶ ὁ δίδων καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσιτεύων· τὸ δὲ δοθὲν διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην νὰ προσκυροῦται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἥς τὴν ἱερωσύνην ἡδουλήσε νὰ ἀγοράσῃ. Εἰ δὲ ὁ δωροδοκηθεὶς ἢ ὁ μεσιτεύσας εἰς τὸ πρᾶγμα εἴνε κοσμικός, τὰ δωρηθέντα διατάττομεν νὰ ἀπαιτῶνται διπλάσιον.

7. Ἐπίσκοπός ἐστιν ἐπιτηρητής καὶ ἐπιμελητής πασῶν τῶν ἐκκλησιαζομένων ψυχῶν τῶν ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπαρχίᾳ, δύναμιν ἔχων τελεστικὴν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου καὶ μοναχῶν.

M. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἔφορος καὶ ἐπιμελητής ὅλων τῶν ψυχῶν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, καὶ ἔχει τὴν ὑπάτην ἱερωσύνης δύναμιν πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστου καὶ ψάλτου καὶ μοναχῶν.

8. Ἴδιον ἐπισκόπου τοῖς μὲν ταπεινοῖς συγκατέρχεσθαι, καταφρονεῖν δὲ τῶν ἐπαίρομένων καὶ πρὸς ταπεινώσιν ἐργῶ καὶ λόγῳ τῶν ὑπερηφάνων τὸ φρόνημα καθέλκειν· καὶ προκινδυνεύειν τοῦ ποιμνίου καὶ τὴν ἐκείνου στενοχωρίαν οἰκτεῖν ὀδύνην ποιεῖσθαι.

M. Ἴδιον ἐπισκόπου εἶναι τὸ συγκαταβαίνειν καὶ συνανασταίνεισθαι πρὸς τοὺς ταπεινοὺς, τοὺς δὲ ἁλαζόνας καταφρονεῖν καὶ πειρᾶσθαι λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν ταπεινώσιν τῆς ἐπάσσεως τῶν ὑπερηφάνων· καὶ ἀναδέχεσθαι τὸν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου κίνδυνον καὶ τὴν στενοχωρίαν τούτου λογίζεσθαι ὡς ἴδιον θλίψιν.

9. Πρεσβύτερος χειροτονείσθω μὴ ἤττων τῶν λ' ἐτῶν τῇ παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὢν ἢ γεγονώς καὶ ταύτης σεμνοτάτης καὶ τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων ἔργων ἡλευθερωμένος καὶ τῇ κανονικῇ καὶ ἀδωροδοκίῳ μαρτυρίᾳ κατησφαλισμένος. Διάκονος δὲ μὴ ἤττων τῶν κε' ἐτῶν καὶ αὐτὸς ἐν παρθενίᾳ μεμαρτυρημένος ἢ μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ ὢν καὶ ταύτης σεμνοτάτης· καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τοῦ πρεσβυτέρου διώριται. Ὑποδιάκονος δὲ μὴ ἤττων τῶν κ' χρόνων κατὰ τὰς εἰρημένας προαγόμενος καὶ αὐτὸς διατυπώσεις. Ἀπαγορεύομεν δὲ τοῦ λοιποῦ τὰς ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦτον χειροτονίας. Ἀτοπον δὲ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὸ ἀριθμηθῆναι τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ πρὸς σωματικὰς καταφέρεισθαι συναφείας. Ἀναγνώστης δὲ χειροτονείσθω, ἂν ὅτου ὀγδόου ἢ χρόνου καὶ ἐπίσταται ἀναγινώσκειν. Ὡδέτης δὲ ἐξ οὗ καὶ αὐτὸς δύναται ψάλλειν. (Νεαρά 123 κεφ. 13).

M. Πρεσβύτερος χειροτονεῖται οὐχὶ νεώτερος τῶν τριάκοντα ἐτῶν ὁμολογούμενος ὡς παρθένος ἢ ὢν ἢ διατελέσας ἀνὴρ μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης σεμνοτάτης καὶ ἡλευθερωμένος τῶν ἄλλων ἀπηγορευμένων πράξεων καὶ κατησφαλισμένος διὰ τῆς κανονικῆς καὶ ἀδωροδοκίᾳ μαρτυρίας. Διάκονος δὲ χειροτονεῖται οὐχὶ νεώτερος τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ὁμολογημένος καὶ αὐτὸς ὡς ἐν παρθενίᾳ διάγων ἢ διατελέσας ἀνὴρ μιᾶς γυναικὸς καὶ ταύτης σεμνοτάτης, καὶ ἔχων ἐν γένει ὅσα ἄλλα ὁρίσθησαν περὶ τοῦ πρεσβυτέρου. Ὑποδιάκονος δὲ οὐχὶ νεώτερος τῶν εἴκοσι ἐτῶν, προεβιβάζομενος καὶ αὐτὸς κατὰ τὰς εἰρημένας διατυπώσεις. Ἀπαγορεύομεν δὲ εἰς τὸ ἕξῃς τὰς παρὰ τὸν ὅρον τοῦτον χειροτονίας. Εἶνε δὲ ἄτοπον καὶ νὰ καταφέρηται τις πρὸς σωματικὰς συναφείας μετὰ τὴν χειροτονίαν καὶ τὴν κατάταξιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Ἀναγνώστης δὲ χειροτονεῖται, ὅταν καταστή ὁκταετής καὶ γινώσκη ἀναγινώσκειν. Ὡδέτης δὲ ἁρότου δύναται καὶ αὐτὸς νὰ ψάλλῃ.

10. Ἀναγνώστης δευτέραν γαμετὴν ἀγόμενος ἢ πρώτην μὲν, χήραν δὲ ἢ διαζευχθεῖσαν ἀνδρὸς ἢ ἀπλῶς τοῖς νόμοις ἢ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένην, μηκέτι εἰς ἄλλον ἐκκλησια-

στικὸν βαθμὸν προβαίνειτω. (Νεαρά 123 κεφ. 14. Νεαρά 6 κεφ. 5. Νεαρά 22 κεφ. 42).

Μ. Ὁ ἀναγνώστης, εἴαν λάβῃ δευτέραν γυναῖκα ἢ πρώτην μὲν, ἀλλὰ χήραν ἢ διαζευχθεῖσαν ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτοῦς ἢ ἀπλῶς κεκωλυμένην ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, δὲν προβιβάζεται ἐφεξῆς εἰς ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν.

11. Ὡςπερ κληρικὸν οἰουδῆποτε βαθμοῦ ἐπὶ χρήμασι προβάλλεσθαι οὐκ ἀνεχόμεθα, οὕτως οὐδὲ ξενοδόχον ἢ πτωχοτρόφον ἢ νοσοκόμον ἢ ἄλλον οἰονδῆποτε εὐαγοῦς οἴκου διοικητὴν ἢ οἰονδῆποτε ἐκκλησιαστικὸν φρόντισμα χειρίζοντα. Εἰ δὲ τοῦτο γένοιτό ποτε, καὶ ὁ διδοὺς καὶ ὁ λαμβάνων καὶ ὁ μεσίτης τῆς ἱερωσύνης ἦτοι τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ οἰασδῆποτε διοικήσεως γυμνωθήσεται, τῶν δεδομένων ἐκδικουμένων τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὕτινος τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ τὴν φροντίδα ἢ διοίκησιν ἔλαβεν. Εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ λαβὼν ἢ μεσίτης γενόμενος, τὸ δοθὲν εἰς τὸ διπλοῦν ἀποκατασταθήσεται τῷ εὐαγεῖ τόπῳ, οὗ τὸ τοιοῦτον πρόσωπον τὴν χειροτονίαν ἢ φροντίδα ἔλαβεν. (Νεαρά 123 κεφ. 16).

Μ. Ὡς δὲν ἀνεχόμεθα νὰ προσβάλληται διὰ χρήματα κληρικὸς οἰουδῆποτε βαθμοῦ, οὕτως οὐδὲ ξενοδόχος ἢ πτωχοτρόφος ἢ νοσοκόμος ἢ ἄλλος οἰονδῆποτε διοικητὴς ἱεροῦ καταστήματος ἢ διαχειριστὴς οἰασδῆποτε ἐκκλησιαστικῆς ὑπηρεσίας. Ἐάν δὲ ποτε συμβῇ τοῦτο καὶ ὁ διδοὺς τὰ χρήματα καὶ ὁ λαμβάνων αὐτὰ καὶ ὁ μεσίτης ἀποστερεῖται τῆς ἱερωσύνης ἢ τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς αὐτὸν οἰασδῆποτε διοικήσεως, τὰ δὲ δοθέντα προσκυροῦνται εἰς τὸ ἱερὸν κατὰστημα, οὗ τὴν χειροτονίαν ἢ ἐπιστάσιαν ἢ διοίκησιν ἔλαβε τὸ τοιοῦτον πρόσωπον. Εἰ δὲ ὁ λαβὼν ἢ ὁ χρησιμεύων ὡς μεσίτης εἶναι κοσμικὸς, τὸ δοθὲν ἀπαιτεῖται διπλάσιον καὶ προσκυροῦται εἰς τὸ ἱερὸν κατὰστημα, οὗ τὴν χειροτονίαν ἢ ἐπιστάσιαν ἔλαβε τὸ τοιοῦτον πρόσωπον.

12. Οὐδένα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἢ ἀπλῶς τινα τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ ἄκοντα ἢ ἐκόντα κριτηρίοις κοσμικοῖς παρίστασθαι

ἀνεχόμεθα. ⁽¹⁾ Εἰ γὰρ ἄκοντά τις ἄγοι τινὰ τῶν ἱερατικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πρὸς τὸ κριτήριον κοσμικόν, παρὰ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος τὴν πρέπουσαν ὑποστήσεται δίκην. Εἰ δὲ ἐκὼν ὁ ἱερατικὸς τῷ κοσμικῷ κριτηρίῳ παραστή, ἢ πρῶτος τὴν ἐκείθεν κρίσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀκροατηρίου προτιμήσαιοτο, οὗτος καὶ ἐκείθεν νομίσει τὸ δίκαιον λαβεῖν, ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καταδικάζεται. Πῶς γὰρ ἄξιος τυχεῖν ὧν ζητεῖ ὁ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος ἀπὸ τῆς τῶν θείων θεσμῶν καταβαλλόμενος ὕβρεως;

Μ. Δὲν ἀνεχόμεθα νὰ ἐμφανίζεται ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως εἰς κοσμικὰ δικαστήρια οἱσδήποτε τῶν ἐχόντων ἐκκλησιαστικούς βαθμοὺς ἢ ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ἄλλως τις ἐκ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου. Διότι ἐάν τις ἐνάγχῃ ἀκουσίως τινὰ τῶν κληρικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἐνώπιον κοσμικοῦ δικαστηρίου, προστιχόντως τιμωρηθήσεται ὑπὸ τῆς ἡμετέρας γαληνότητος. Ἐάν δὲ ὁ κληρικὸς ἐμφανισθῇ ἐκουσίως ἐνώπιον κοσμικοῦ δικαστηρίου ἢ πρῶτος προτιμήσῃ τὴν τούτου ἡρμοδιότητα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, οὗτος καὶ ἂν νομίσει ὅτι ἐδικαιώθη ὑπ' ἐκείνου καταδικάζεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων. Καὶ πῶς εἶναι ἄξιος νὰ ὑπολάβῃ τοῦ ζητουμένου ὁ ἀρχόμενος τοῦ ἀγῶνος τῆς δίκης ἀπὸ τῆς ὕβρεως πρὸς τοὺς ἱεροὺς κανόνας;

13. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων ἀναγκάζει εἰς τὸ δικαστήριον παραγενέσθαι· καὶ δοῦναι μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁ δικαστὴς πεμπέτω πρὸς αὐτοὺς τινὰς ἐκ τῶν προσώπων τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, ἵνα κατὰ τὸ πρέπον ἱερεῦσιν ἐνώπιον Θεοῦ εἴπωσιν, ἃ γινώσκουσι. ⁽²⁾ (Νεαρά 123 κεφ. 7. Ν. 7 καὶ 8 Κωδ. 1. 3 (de episcopis et clericis)).

(1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 Ὁργ. Δικαστηρίων καὶ ΚΕ' ἄρθρ. τοῦ κατ. Νόμου τῆς Ι. Συνόδου ὡς πρὸς τὰς τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ὑποθέσεις καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου τιμωρουμένας ἀθεμίτους πράξεις ὑπάγονται παρ' ἡμῖν οἱ κληρικοὶ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια.

(2) Καὶ κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν καταστατικὸν Νόμον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ἄρθρ. ΚΔ') οἱ ἀρχιερεῖς ὁρίζονται καὶ ἐξετάζονται ἐν

Μ. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους οὐδεὶς τῶν δικαστῶν ἀναγκάζει νὰ παραστῶσιν εἰς δικαστήριον καὶ νὰ δώσωσι μαρτυρίαν, ἀλλ' ὁ δικαστὴς πέμπει πρὸς αὐτοὺς τινὰς τῶν ὑπηρετούντων παρ' αὐτῷ προσώπων, ἵνα κατὰ τὸ πρέπον εἰς τοὺς ἱερεῖς ὁμολογήσωσιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅσα γινώσκουσι.

14. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους ὑπὲρ οὐδεμιᾶς χρηματικῆς αἰτίας πρὸς ἄρχοντα πολιτικὸν ἢ στρατιωτικὸν ἄκοντας παραγενέσθαι ἢ παρίστασθαι δίχα βασιλικῆς κελεύσεως συγχωροῦμεν· ἀλλὰ τὸν ἄρχοντα εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως τὸν τοῦτο πράξαι τολμήσαντα μετὰ τὴν τῆς ζώνης ἥτοι τοῦ ἀξιώματος ἀφαίρεσιν εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν ποινὴν καταβάλλειν κελεύομεν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ὁ ἐπίσκοπος ἀχθῆναι ἢ παραστῆναι προσετάχθη. (Νεαρὰ 123 κεφ. 8).

Μ. Ἐπ' οὐδεμιᾷ χρηματικῇ διαφορᾷ συγχωροῦμεν ἄνευ βασιλικῆς διαταγῆς νὰ ἐμφανίζωνται ἢ νὰ παρίστανται ἄκουσίως ὡς θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ἐνώπιον πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ δικαστηρίου· ἀλλὰ διατάττομεν ὁ δικαστὴς ὅστις τολμήσῃ νὰ πράξῃ τοῦτο εἴτε ἐγγράφως εἴτε ἀγράφως μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ζωστήρος ἥτοι τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ νὰ καταβάλλῃ πρόστιμον εἴκοσι λιτρῶν χρυσίου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧς ὁ ἐπίσκοπος διετάχθη νὰ ἐμφανισθῇ ἢ νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ.

15. Κατηγορίαν ἱερέων οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ λαϊκῷ κατελειγμένων ἀρχόντων οὐδεμίαν δικάσει, πλὴν εἰ καθοσιώσεως ἐγκλημα ἢ κατηγορίαν περιέχει. (Νεαρὰ 123 κεφ. 21 § 1).

Μ. Οὐδεὶς τῶν δικαστῶν τῶν καταριθμουμένων εἰς τοὺς λαϊκοὺς δικάζει οἰανδήποτε κατηγορίαν καθ' ἱερέως, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη περιέχῃ ἐγκλημα ἢ κατηγορίαν καθοσιώσεως.

16. Τοῖς ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις ἀπαγορεύομεν τὸ χωρίζειν τινὰ τῆς ἀγίας κοινωνίας, πρὶν ἢ αἰτία δειχθῇ, δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες τοῦτο κελεύουσιν. Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα τῆς ἀγίας κοινωνίας χωρίσῃ τινά, ἐκεῖνος μὲν,

τῇ κατοικίᾳ αὐτῶν, πλὴν ἐὰν πρόκηται νὰ ἐξετασθῶσιν ὡς μαρτυρεῖ ἐνώπιον δικαστηρίου κακουργητοδίκων.

ὅς ἀδίκως ἀπὸ τῆς κοινωνίας δειχθεῖη κεχωρίσθαι, λυόμενος τοῦ δεσμοῦ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱερέως, τῆς ἀγίας ἀξιούσθω κοινωνίας· ὁ δὲ χωρὶς αἰτίας δικαίας χωρίσαι τολμήσας, πᾶσι τρόποις ὑπὸ τοῦ ἱερέως, ὅφ' ἐν τέτακται, χωρισθῆσεται τῆς κοινωνίας, ἐφ' ὅσον χρόνον ἐκεῖνος συνειδῇ· ἵνα ὅπερ ἀδίκως ἐποίησε δικαίως ὑπομείνῃ καὶ μὴ πρὸς χλεύην ἢ πάθους ἰδίου θεραπείαν τὰ φρικτὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια θεατριζοίτο. (Νεαρά 123 κεφ. 11).

Μ. Ἀπαγορεύομεν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους νὰ ἀποκλείωσι τινὰ τῆς ἀγίας μεταλήψεως, πρὶν ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία. δι' ἣν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες διατάττουσι τοῦτο. Ἐὰν δὲ τις παρὰ ταῦτα ἀποκλείσῃ τινὰ τῆς ἀγίας μεταλήψεως, ἐκεῖνος μὲν ὅστις ἤθελεν ἀποδειχθῇ ὅτι ἀδίκως ἀπεκλείσθη τῆς μεταλήψεως, λυόμενος τοῦ δεσμοῦ ὑπὸ ἀνωτέρου ἱερέως (ἀνωτέρου τὸν βαθμὸν κληρικοῦ), ἀξιούται τῆς ἀγίας μεταλήψεως· ὁ δὲ τολμήσας νὰ ἀποκλείσῃ τινὰ ἄνευ δικαίας αἰτίας ἀποκλείεται ὡσαυτως καὶ αὐτὸς παρὰ τοῦ ἱερέως (δηλονότι κληρικοῦ, μέλους τοῦ ἱερατείου) ὅφ' ὃν ἐτάχθη τῆς μεταλήψεως, καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖνος ἐγκρίνει, ἵνα πάθῃ δικαίως ὅτι ἀδίκως ἐπραξε. ὅπως μὴ θεατριζῶνται τὰ φρικτὰ τῶν χριστιανῶν μυστήρια πρὸς χλευασμὸν ἢ θεραπείαν ἰδιαιτέρου πάθους.

17. Τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους τὰς οἰκείας καταλιμπάνειν ἐκκλησίας καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας παραγίνεσθαι ἀπαγορεύομεν. Εἰ δ' ἀνάγκη τις ἀπαιτοίῃ, μὴ ἄλλως ἢ μετὰ γραμμάτων τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ καὶ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν τοῦτο ποιεῖτωσαν. Καὶ τοῖς ἐπισκόποις, καὶ οἵτινες ὑπὸ τὸν πατριάρχην εἰσὶ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἐξέσται δίχα ἐπιτροπῆς αὐτοῦ ἢ ἡμετέρας κελεύσεως κατὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν εἰσελθεῖν. Εἰ δέ γε κατὰ τὸν ὠρισμένον τύπον ἐπίσκοπος οἰσοδῇποτε ἀποδημήσῃ, μὴ πλέον ἐνός ἐνιαυτοῦ τὴν ἰδίαν καταλιμπανέτω ἐκκλησίαν. Τοὺς δὲ ἐπισκόπους τοὺς κατὰ τὴν βασιλίδαν πόλιν, ὡς εἴρηται, παραγενομένους οἰαοδῇποτε χάριν ἐνδοικήσεως πρὸ πάντων ἀπιέναι πρὸς τὸν ἀγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως

καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν εἰσεῖναι γαληνότητα. Τοῖς δὲ παρὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἀποδημοῦσιν ἢ ὑπὲρ τὸν ὠρισμένον χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ἔξω τῆς ἰδίας ἐκκλησίας τελοῦσι πρῶτον μὲν μὴ χορηγεῖσθαι δαπάνας παρὰ τῶν οἰκονόμων τῶν οἰκείων ἐκκλησιῶν, ἔπειτα δὲ ὑπομνησκεισθαι διὰ γραμμάτων τῶν ἱερέων ὑφ' οὓς τελοῦσιν, ὥστε ἐπανελθεῖν εἰς τὰς ἰδίας ἐκκλησίας, μὴ πειθόμενους δὲ ἀλλ' ὑπερτιθεμένους ὑποστρέφειν κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας καλεῖσθαι· καὶ εἰ μὴ ἐντὸς τοῦ ὠρισμένου χρόνου ὑποστρέψουσιν, αὐτοὺς μὲν ἔξωθῆσθαι γνώμῃ καὶ κρίσει καὶ δοκιμασίᾳ τοῦ οἰκείου ἀρχιερέως, ἐτέρους δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀμείνους χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν τοῦ παρόντος νόμου δύναμιν. Τοῦτου αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῶν κληρικῶν κρατοῦντος, κἂν οἰουδήποτε βαθμοῦ εἴνε ἢ ὑπηρεσίας. (Νεαρά 123 κεφ. 9 καὶ Νεαρά 6 κεφ. 2).

Μ. Ἀπαγορεύομεν τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπίσκοποις νὰ ἐγκαταλείπωσι τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐκκλησίας καὶ νὰ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας. Εἰ δ' ἀνάγκη τις ἀπαιτεῖ, δὲν πράττουσι τοῦτο ἄλλως, εἰμὴ κατ' ἐγγραφον ἀδειαν τοῦ ἰδίου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου ἢ καὶ κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν. Καὶ εἰς τοὺς ἐπίσκοπους, καὶ τοὺς ὑπὸ τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, δὲν συγχωρεῖται νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἀνευ ἀδείας αὐτοῦ ἢ ἡμετέρας διαταγῆς. Ἐὰν δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον τύπον ἀποδημῇ ἐπίσκοπος οἰουδήποτε, δὲν ἐγκαταλείπει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἐπὶ πλέον τοῦ ἐνὸς ἔτους. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι εἰσερχόμενοι, ὡς εἴρηται εἰς τὴν πρωτεύουσαν χάριν οἰουδήποτε διουικήσεως πρὸ πάντων ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὸν ἀγίωτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ οὕτω δι' αὐτοῦ νὰ ἐμφανίζωνται εἰς τὴν ἡμετέραν γαληνότητα. Εἰς δὲ τοὺς ἀποδημοῦντας παρὰ ταύτην ἡμῶν τὴν διατύπωσιν ἢ διατρέχοντας ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας αὐτῶν ὑπὲρ τὸν ὠρισμένον χρόνον τοῦ ἔτους διατάσσομεν πρῶτον μὲν οἱ οἰκονόμοι τῶν ἰδίων ἐκκλησιῶν νὰ μὴ χορηγῶσιν αὐτοῖς δαπάνας, ἔπειτα νὰ ὑπενθυμίζοντα διὰ γραμμάτων τῶν ἀρχιερέων ὑφ' οὓς τάττονται, ὅτι δεόν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐκκλησίας, μὴ πειθόμενοι δὲ ἀλλ' ἀναβάλλοντες

τὸν καιρὸν τῆς ἐπιστροφῆς νὰ καλῶνται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας· καὶ ἐὰν δὲν ὑποστρέψωσιν ἐντὸς τοῦ ὁρισμένου χρόνου, αὐτοὶ μὲν νὰ ἀποβάλλωνται κατὰ γνώμην καὶ κρίσιν καὶ δοκιμασίαν τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἀρχιερέως, ἄλλοι δὲ κρείττονες αὐτῶν νὰ χειροτονῶνται δυνάμει τοῦ παρόντος νόμου. Τοῦτα κρατεῖ καὶ ἐπὶ τῶν κληρικῶν, οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ ὑπηρεσίας καὶ ἐὰν τυγχάνωσιν ὄντες.

18. Θεσπίζομεν καὶ τοὺς κληρικοὺς τοὺς ὑς· ἐτέρᾳ ἐνορίᾳ τεταγμένους μηδὲμῶς παρὰ γνώμην τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου εἰς ἐτέραν ἐνορίαν μεταπίπτοντας ἢ ἐν ἐκκλησίᾳ καταλέγεσθαι ἢ χειροτονίαν ἀναδέχεσθαι. Ἐκ γὰρ τοῦ μὴ τὰ τοιαῦτα φυλάττεσθαι πολλῆς ἀταξίας καὶ πλάνης πολλάι τῶν ἐκκλησιῶν ἐπληρώθησαν. Εἰ δὲ τις φωραθῇ τὴν παροῦσαν διατάξιν ἀθ. τῶν, εἰ μὲν τὴν οἰκίαν ἐνορίαν καταλείπων ἐν ἐτέρᾳ μόνον ἐκκλησίᾳ κατελέγη, μηδὲνα βαθμὸν χειροτονίας προσλαβὼν, ἐπαναστρέφεσθαι τοῦτον εἰς τὴν οἰκίαν ἐπισκόπον, τῆς ὑπερορίου ἐκκλησίας ἐν ἧπερ κατελέγη, ἀπελαινόμενον. Εἰ δὲ καὶ χειροτονίαν προσήλθει, τοῦτον ἐπὶ τριετίαν τῆς λειτουργίας ἀργοῦντα μένειν καὶ ἐξῆς ἐπὶ τῇ κρίσει τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου τὴν εἰς αὐτὴν συγγνώμην καταλείπεσθαι.

Μ. Διατάττομεν καὶ οἱ κληρικοὶ οἱ τεταγμένοι εἰς ἐνορίαν πινὰ παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου ἢ μητροπολίτου αὐτῶν νὰ μὴ μεταβαίνωσιν εἰς ἄλλην ἐνορίαν ἢ κατατάττωνται εἰς ἐκκλησίαν ἢ ἀναδέχωνται χειροτονίαν. Διότι τῶν τοιούτων μὴ φυλαττομένων πολλάι τῶν ἐκκλησιῶν ἐπληρώθησαν μεγάλῃς ἀταξίας καὶ πλάνης. Ἐὰν δὲ τις φωραθῇ ἀθετῶν τὴν παροῦσαν διατάξιν, εἰ μὲν ἐγκατέλιπε τὴν ἰδίαν ἐνορίαν καὶ κατετάχθη μόνον εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, μηδὲνα προσλαβὼν βαθμὸν χειροτονίας, οὗτος (διατάττομεν) νὰ ἐπανέρχεται πρὸς τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἐπίσκοπον, ἀποδιωκόμενος τῆς ὑπερορίου ἐκκλησίας, εἰς ἣν κατετάχθη. Εἰ δὲ προσέλαβε καὶ χειροτονίαν, οὗτος νὰ μένῃ ἐπὶ τρία ἔτη ἀργός τῆς λειτουργίας· ἢ δὲ συγγνώμη αὐτοῦ καταλείπεται εἰς τὴν κρίσιν τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐπισκόπου.

19. Τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ ἀναγνώστας καὶ ψάλτας, οὓς πάντας κληρικούς καλοῦμεν, πράγματα οἰοῦν ὅτι τὸν τρόπον δικαίῳ εἰς τὴν αὐτῶν δεσποτείαν περιελθόντα ἔχειν ὑπὸ τὴν ἰδίαν ἐξουσίαν προστάττομεν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιοκτητῶν πεκουλιῶν καὶ θωρεῖσθαι κατὰ νόμους καὶ ἐπ' αὐτοῖς διατίθεσθαι, καὶ ὑπὸ τὴν τῶν γονέων ὥσιν ἐξουσίαν αὐτῶν μέντοι ὥστε τοὺς τούτων παῖδας ἢ τούτων μὴ ὑπόντων τοὺς γονεῖς αὐτῶν τὸ νόμιμον μέρος κομίζεσθαι. (Νεαρά 123 κεφ. 12).

Μ. Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ ἀναγνώσται καὶ ψάλται, οὓς πάντας καλοῦμεν κληρικούς, ὅσα πράγματα περιῆλθον εἰς τὴν κυριότητα αὐτῶν καθ' οἷον ὅτι τὸν τρόπον, διατάττομεν νὰ ἔχωσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καθ' ὁμοιότητα τῶν ἰδιοκτητῶν χρηματιῶν καὶ νὰ θωρῶνται ταῦτα κατὰ νόμους καὶ νὰ διαθεῖωσιν αὐτὰ καὶ εἰάν ἐστι διατελῶσιν ὄντες ὑπεξουσίαι εἰς τοὺς γονεῖς αὐτῶν εἰς τρόπον ὅμως ὥστε τὰ τέκνα τούτων ἢ ἐν ἐλλείψει τέκνων οἱ γονεῖς αὐτῶν νὰ λαμβάνωσι τὸν κατὰ νόμον κληῖρον.

20. Εἴ τις κληρικὸς οἰοῦν ὅτι βαθμοῦ ἢ διοικητῆς εὐαγοῦς τόπου ἢ πρὸ τῆς χειρονομίας ἢ τῆς πιστευθείσης αὐτῷ οἰασθῆποτε διοικήσεως ἢ φροντίδος ἢ καὶ μετὰ ταῦτα βουλευθῇ τι τῶν ἰδίων πραγμάτων προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ χειροτονεῖται, ἢ τῷ τόπῳ οὗτινος τὴν διοίκησιν ἢ τὴν φροντίδα ἀναδέχεται, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν τοῦτο γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτρέπομεν.

Μ. Ἐάν τις κληρικὸς οἰοῦν ὅτι βαθμοῦ ἢ διοικητῆς ἐκκλησιαστικοῦ καταστήματος εἴτε πρὸ τῆς χειροτονίας ἢ πρὸ τῆς ἐμπιστευθείσης εἰς αὐτὸν οἰασθῆποτε διοικήσεως ἢ ἐπιστασίας εἴτε καὶ μετὰ ταῦτα θελήσῃ νὰ προσφέρῃ τι ἐκ τῶν ἰδίων πραγμάτων εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ χειροτονεῖται ἢ εἰς τὸν τόπον, οὗ τὴν διοίκησιν ἢ ἐπιστάσιν ἀναδέχεται, οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύομεν νὰ γίνηται τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον προτρέπομεν εἰς τοῦτο.

21. Εἴ τις τῶν ἐπισκόπων εἴτε πρὸ τῆς ἰδίας χειροτονίας εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν βουλευθῇ τὰ ἴδια πράγματα ἢ μέρος

ἐξ αὐτῶν προσαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς τὴν ἱερωσύνην λαμβάνει, οὐ μόνον οὐ κωλύομεν καὶ πάσης τῆς καταδίκης καὶ ποινῆς ἐλευθέρων αὐτὸν εἶναι θεσπίζομεν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου ᾗξιον κρίνομεν, ἐπειδὴ τοῦτο οὐκ ἔστι καπηλεία τῆς ἀκαπηλεύτου χάριτος, ἀλλὰ θεῷ δεκτὴ θυσία καὶ προσφορά.

Μ. Ἐὰν τις τῶν ἐπισκόπων ἢ πρὸ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν χειροτονίαν βέλῃσι, νὰ προσενέγκῃ τὰ πράγματα αὐτοῦ ἢ μέρος ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἧς λαμβάνει τὴν ἱερωσύνην, οὐ μόνον δὲν ἀπαγορεύομεν καὶ νὰ ᾔγῃ αὐτὸς ἐλευθερὸς πάσης καταδίκης καὶ ποινῆς διατάσσομεν, ἀλλὰ καὶ κρίνομεν αὐτὸν ᾗξιον παντὸς ἐπαίνου διότι τοῦτο δὲν εἶνε καπηλεία τῆς ἀκαπηλεύτου χάριτος, ἀλλὰ θυσία καὶ προσφορὰ δεκτὴ εἰς τὸν θεόν.

22. Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν ἐκλήπτορα ἢ ἀπαιτητὴν δημοσίων συντελείων ἢ μισθωτῶν τελῶν ἢ ἀλλοτρίων κτήσεων κουράτωρα ἢ οἴκου ἢ ἐντολὰς δίκης ἢ ἐγγυητὴν οὐ συγχωροῦμεν γίνεσθαι. (Νε-αρά 123 κεφ. 5).

Μ. Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸς δὲν συγχωροῦμεν νὰ γίνῃται ὠνητῆς ἢ εἰσπρακτῆρος δημοσίων εἰσφορῶν ἢ μισθωτῆς τελῶν (φόρων τελουμένων εἰς τὸ δημόσιον) ἢ ἐπιμελητῆς ἀλλοτρίων κτημάτων ἢ οἰκίας ἢ ἐπίτροπος δίκης ἢ ἐγγυητῆς.

23. Ἐπίσκοπον ἢ οἰκονόμον ἢ ἄλλον κληρικὸν οἰουδὴποτε βαθμοῦ ἢ μοναχὸν οὐ συγχωροῦμεν τὰς ἐκποιήσεις ποιεῖσθαι τῶν κτημάτων, ἃ τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις ἀνήκει. Ἰσμεν γὰρ τῇ πείρᾳ μαθόντες εἰς ἐσχάτην βλάβην καὶ παντελεῖ καταστροφὴν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ γενομένας τὰς ἐκποιήσεις περιψιλούμεναι γὰρ διὰ τῶν ἐκποιήσεων ἢ ἐμφυτεύσεων τῆς οἰκείας περιουσίας εἰς τὸ μὴκέτι εἶναι περιστάνται. Διὸ ἄμεινον ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ συγχωρεῖν ἐκ τοῦ ῥάστου προέρχεσθαι ταύτας. Εἰ μέντοι τις ἀπαραίτητος κατεπείγῃ χρεία, ἣν οὐκ ἔστι ἐτέρας ὁδοῦ ἀποκλῖναι, ἢ φανεράν ἢ ὁμολογουμένην βλάβην καὶ ζημίαν ἢ κτήσις τῷ εὐαγεί οἴκῳ, οὐ ἔστι τὸ κτῆμα, καθορᾶται προξενουσα, τηνικαῦτα οἱ διοικηταὶ τῶν αὐτῶν εὐαγῶν οἱ-

κων εἰς μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν τοῦ τοιοῦτου ἐπιζημίου κτήματος, ἢ οὐ χωρὶς οὐκ ἔστι τὴν ἀπαραίτητον διαλύσασθαι ἀνάγκην, ἀπαρεμποδίστως χωρεῖτωσαν, τῶν κληρικῶν ἢ μοναχῶν δηλονότι τὰς τοιαύτας αἰτίας ἐν αὐτῷ τῷ συμβολαίῳ ἢ ἐπὶ πράξεως ὑπομνημάτων φανερούντων καὶ συναίνουντων καὶ τὸ ἐπόμενον συμφέρον τοῖς εὐαγέσιν οἰκοῖς ἐπιδεικνύντων. Ἀλλὰ καὶ αὐταῖς τοῖς ἀγιωτάταις ἐκκλησίαις ἢ τοῖς ἄλλοις σεπτοῖς οἰκοῖς διδόμεν ἄδειαν κατὰ μόνους τοὺς προειρημένους τρόπους μισθώσεις καὶ ἐμφυτεύσεις πρὸς ἀλλήλους ποιεῖν καὶ τοῖς κληρικοῖς ὁμοίως τῶν ἑαυτῶν ἐκκλησιῶν τὰς κτήσεις μισθοῦσθαι καὶ διαικεῖν γνώμη μέντοι τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου διχα τῶν προσώπων δηλονότι τῶν ἐκ τῶν ἄλλων νόμων κεκωλυμένων.

Μ. Ἐπίσκοπος ἢ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς οἰουμένης βαθμοῦ ἢ μοναχὸς δὲν συγχωροῦμεν νὰ ἐκποιῇ τὰ κτήματα, ἅπερ ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἱερὰ καταστήματα. Γινώσκουμεν ἐκ πείρας ὅτι αἱ ἐκποιήσεις βλάπτουσι μέγας καὶ καταστρέφουσι τὰς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ· ὅτι ἐξ αἰτίας τῶν ἐκποιήσεων καὶ ἐμφυτεύσεων γυμνοῦμεναι αὐταὶ τῆς παρουσίας αὐτῶν ἐξοντοῦνται βαθμηδὸν ἐξ ὁλοκλήρου. Ὅθεν προτιμότερον νὰ μὴ συγχωρῆται ἀπὸ τοῦδε νὰ γίνωνται αὐταὶ εὐκόλως. Εἰ δὲ κατεπείγῃ χρεῖα τῆς ἀπαραίτητος, ἢν ἄλλως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκλίνωμεν, ἢ τὸ κτῆμα φαίνεται ὅτι προξενεῖ φανερὰν καὶ ὁμολογουμένην βλάβην καὶ ζημίαν εἰς τὸ ἱερὸν κατὰστήμα, εἰς ὃ ἀνήκει, τότε οἱ διοικηταὶ τῶν ἱερῶν τούτων καταστημάτων προβαίνουνσι ἀνεμποδίστως εἰς μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν τοῦ τοιοῦτου ἐπιζημίου κτήματος ἢ ἐκείνου τοῦ ὁποίου ἢ ἀπαραίτητος ἀνάγκη δὲν δύναται ἄλλως νὰ θεραπευθῇ, τὰς δὲ τοιαύτας αἰτίας ὁφείλουσι νὰ δηλώσιν ἐν αὐτῷ τῷ συμβολαίῳ ἢ διὰ δημοσίας πράξεως οἱ συναίνεσαντες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ καὶ νὰ ἐπιδεικνύωσι τὸ ἐκ τούτου συμφέρον πρὸς τὰ ἱερὰ καταστήματα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀγιωτάτας αὐτὰς ἐκκλησίας ἢ τὰ λοιπὰ ἱερὰ καταστήματα παρέχόμεν ἄδειαν νὰ ποιῶνται πρὸς ἀλλήλους τὰς μισθώσεις ἢ ἐμφυτεύσεις κατὰ μόνους τοὺς προειρημένους τρόπους· ὁμοίως καὶ εἰς τοὺς κληρικοὺς νὰ μισθώσι καὶ διοικῶσι τὰ κτήματα τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου ἐκτὸς δὲ τῶν προσώπων τῶν ἐμποδιζομένων ὑπὸ τῶν ἄλλων νόμων.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΞΑΒΙΒΛΟΥ

ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΩ Δ' ΤΟΜΩ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΗΣ ΥΛΗΣ

Ο πρώτος ἀριθ. (ὁ διὰ κεφαλαίου γράμματος) ἐμφαίνει τὸ βιβλίον, ὁ δεύτερος (ὁ διὰ μικροῦ γράμματος) τὸν τίτλον ὁ δὲ τελευταῖος ἀριθμὸς (ὁ ἀραβικὸς) τὴν παράγραφον.

Α

Ἄγγρας ἐκκλησίας ἐν καιρῷ στρατοπέδου, ἁξίας καὶ οἴκου. Β' ε' 4.

Ἄγγελος. Σύστασις δι' ἀγγέλου ἐταιρίας. Γ' ι' 8. δι' ἀγγέλου σύστασις γάμου. Δ' δ' 6.

Ἀγέλη. Ὁ μισθωσάμενος ἀγέλην πότε δὲν ἐνέχεται καὶ πότε ἀναλαμβάνει τοὺς μισθοὺς. Γ' η' 14.

Ἀγκύρας ἐκτομή πότε ἐπιτρέπεται. Β' ια' 10.

Ἀγνωμοσύνη τοῦ μισθωσαμένου περὶ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος. Γ' η' 34.

Ἀγροῦ ἐξοπλισμός. Ε' ια' 39.

Ἀγνοια ἐν ταῖς ποιναλίαις ἀγωγαῖς. Παραρτ. β' 43.

Ἀγορασία. Εἰς τίνα ἐπιτρέπεται ἀγορὰ κινητοῦ ἢ ἀκινήτου πράγματος ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ διαχειριζομένου ὁφεικίου. Γ' γ' 6.

Ὁ ἀγοράσας παρὰ γυναικὸς πρᾶγμα υἱοῦ καλῶς τῇ ἐπ' αὐτῷ ἀγωγῇ ἐνάγεται. Γ' γ' 87. Ὁ ἀγοράσας ἀπὸ μαινομένου δεσπόζει διὰ χρόνιαν νομῆς. Γ' γ' 93. Τὸ ἀγορασθὲν πῶς κυριεύει, ὁ καταδύλων τὸ τίμημα, ἢ ὁ γραφόμενος ἐν τῷ πωλητηρίῳ. Γ' γ' 36. Ἀγοραστής μετὰ τὴν πώλησιν ἀναδέχεται πάντα κίνδυνον καὶ πᾶσαν ὠφέλειαν τοῦ πωληθέντος. Γ' γ' 8, 9, 11, 13. Ὁ ἀγοραστής κύριος γίνεται ἀπὸ τῆς παραδόσεως. Γ' γ' 12. Ὁ ἀγοραστής ἄλλοτριου πότε κτᾶται τὸ πωληθέν. Γ' γ' 22. Καλῆς πίστεως ἀγοραστής κυριεύει τὸ ὑπὸ κακῆς πίστεως νομῶς πω-

λθὲν αὐτῷ διὰ τῆς χρήσεως. Γ' γ' 37. Ὑπὸ τοῦ δόλου τοῦ πωλητοῦ δὲν βλάπτεται. Γ' γ' 40. Οὐδὲ ὑπὸ τοῦ δόλου ἄλλον ἀπὸ δὲ τοῦ πωλητοῦ δὲν ὠφελεῖται. Γ' γ' 44 καὶ σχολ. Πῶς ἀπαιτεῖ καὶ διεκδικεῖ ὁ ἀγοραστής. Γ' γ' 39. Πότε ἀπόλλυσι τὸ καταβληθὲν καὶ ἀπαιτεῖται τοὺς καρπούς. Γ' γ' 42. Ἐκ τίνος χρόνου καὶ πότε χρεωστῇ τόκους. Γ' γ' 49—51 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 361. Πότε ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν. Γ' γ' 52. Πότε δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ πωλητοῦ. Γ' γ' 53. Ἀρπάσας τὴν νομὴν, ἔχει κατὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν παραγραφὴν. Γ' γ' 82. Ὁ ἀγοραστής ὀφείλει νάποδεῖξῃ ὅτι ἠρκέσθη ὁ πωλητής τῇ τοῦ ἀγοραστοῦ πίστει. Ἡμετ. σημ. σελ. 350. Ἐκ δύο ἀγοραστῶν τίς προτιμᾶται. Γ' γ' 85. Τίς τῶν ἀγοραστῶν κυριεύει διὰ πολυχροσίου νομῆς. Γ' γ' 78. Ἀγοραζόντων παρὰ τοὺς τύπους τῆς προτιμήσεως ποινή. Γ' γ' 109. Ὁ ἀγοράσας ἀλλότριον ἀγρὸν οὗ διδωσιν αὐτὸν τῷ κυρίῳ, εἴαν μὴ λάβῃ τὰ δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ γρηματὰ εἰς τὸν ἐσχηκότα αὐτὸν εἰς ἐνέχυρον. Γ' γ' 86. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Πώλησις).

Ἀγρολήπτου ἐπιμόρτου σχέσις ποίου εἶδους σχέσις εἶναι. Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 447.

Ἀγχιστεῖς πότε συγχέουσι τὰ ὀνόματα, καὶ ἀπὸ τίνος βαθμοῦ συνάπτονται εἰς γάμον. Δ' γ' 3 καὶ 4

Ἀγωγαί. Ἀγωγαί ἐγκληματικαὶ πότε παραπέμπονται κατὰ κληρονόμων. Α' γ' 24. Ἐπὶ τῶν καλῇ πίστει ἀγωγῶν ἀπαίτουσιν καὶ καρποὶ καὶ τόκοι καὶ πᾶν πρᾶγμα. Γ. θ. 4. Ὅθεν καὶ διὰ τῆς περὶ παρακαταθήκης ἀγωγῆς. Γ' γ' 3. Ἀγωγή προσωπικὴ ἐνυπόθηκος κατὰ τίνων ἁρμόζει. Ε' γ' 84. Πραγματικὴ εἰς τί συμβαλλεῖ. Παραρτ. ε' 20. Ἀγωγή δημοτικὴν τίς κινεῖ. Β' α' 55, 59. Εἰδὴ ἀγωγῶν. Ἀγωγή ἀναστρέφουσα τὸ πρᾶγμα. Γ' γ' 57. Ἀπὸ συναλλάγματος (ex contractu). Α' γ' 22. Ἀπὸ φάκτου (ex facto) ἢ ἀποκαταστατικὴ (restitutoria). Α' γ' 25. Ἀγωγή διπλασιαζομένη τῇ ἀρνήσει. Α' ζ' 15. Ἐπὶ ἀπαγωγῇ γυναικὸς (de rapto). Α' γ' 28. Ἐπὶ τῇ ντιφωνῇσει (de const. pecunia). Α' γ' 40. Ἐπὶ μισθώσει (ex locato ἢ locati). Γ' γ' 2. Καλῇ πίστει (bonae fidei). Α' γ' 38. Κατὰ τοῦ προστησαντος (institoria). Α' γ' 29 καὶ 30. Περὶ βίας (quod vi metusue

a). Α' γ' 33—35. Περὶ βίβης ἢ λάθρα (quod vi aut clam).
 12. Περὶ δανείου (certi vel mutui conductio). Α' γ' 53.
 τῶν δένδρων τῶν κλοπιμαίως ἐκτεμνόντων (arborum fur-
 caesarum). Γ' η' 12. Περὶ δόλου (de dolo). Α' γ' 61 καὶ
 περὶ καταστάσεως (de statu ἢ praejudicialis). Α' γ' 47.
 κλοπῆς (furti). Α' γ' 20 καὶ 36. Περὶ κοινωνίας (pro-
 . Γ' ε' 3. Περὶ μοιχείας (de adulterio). Α' γ' 59. Περὶ
 ἢ περὶ ὁρῶν ἀποκινήσεντων ἢ θυντέων ζητήσις (finium
 idorum actio. finalis quaestio). Α' γ' 43. Περὶ παρακα-
 τής (depositi). Γ' θ' 3. Περὶ προικῶς (de dote). Α' θ' 14
 . Περὶ ἀναλήψεως τῆς προικῶς (de repetenda dote).
 46. Ὑβρεως (injuriarum). Α' γ' 29 καὶ 30. Πολιτικῇ
 is). Α' γ' 23. Ἐν πράγματι ἢ πραγματικῇ (in rem ἢ
). Α' γ' 22. Πρατωρία (praetoria). Α' γ' 23. Τῶν προ-
 ραμένων συμφώνων (praescriptis verbis). Β' γ' 12. Προ-
 κῇ (in personam ἢ personalis). Α' γ' 22. Τὰ ῥῶτα ἐκδι-
 (vei vindicatio). Α' γ' 39. Ἀγωγὰι προστατευτικαὶ τῆς
 τησίας. Β' α' 14 ἐπ. 55 ἐπ. καὶ σημ. ἡμεστ. ἐν σελ. 40 ὑπὸ
 βιβλ. α' τίτλου 6'. Ἀγωγή διεκδικητικῇ, διὰ τίνος ἐνστά-
 ἀποκρούεται. Β' α' 14 καὶ 15 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπὸ τὰς
 . Ἀγωγῶν χρόνος (παραγραφή). Α' γ' 1 καὶ ἐπ. Δύο
 ὦν προτιμᾶται ἡ ἀτιμοποιός. Α' γ' 25. Πολλῶν ἀγωγῶν
 ἐχρουσῶν, κινεῖται ἡμερίζων. Α' γ' 26. Διηνεκεῖς ἀγωγαί.
 37. 40. Ὅδε ἐνάγων καὶ ἐναγόμενοι.
 γωνίζεσθαι ἐξ ἀλλοτρίων δικαιωμάτων. Α' θ' 11.
 δελφῇ. Κατ' ἀδελφῆς κινεῖ τις ἐλαφρὸν ἔγκλημα. Α' θ' 42.
 δελφοπαίδων κληρονομικὰ δικαιώματα. Ε' η' 11 καὶ ἐπ.
 δελφοποιία δὲν ἀποτελεῖ κώλυμα γάμου. Δ' η' 7.
 δελφοὶ τίνα δικαιώματα ἔχουσιν εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε' η'
 13. Ἐτεροθαλεῖς πότε κληρονομοῦσι τὸν ἀδελφόν. Ε' η' 13.
 φασίς Μαγίστρου περὶ χορηγήσεως Φαλκιδίου ἑτεροθαλεῖ
 ρῶ. Ε' θ' 19.
 δελφοῦ ἀχαριστία ἀποτρέπουσα μετοχὴν κληρονομικοῦ κέρ-
 Ε' ε' 5.
 δέσποτοι τόποι. Β' α' 61.

Ἐδῆλος. Ἐδῆλον τῶν καρπῶν. Γ' ζ' 22 Ἐδῆλος πατήρ. Α' ιη' 7.

Ἐδιαίρετα πράγματα πότε καὶ πῶς προσκυροῦνται. Γ' ι' 13.

Ἐδιαίρετα κοινὰ πράγματα δύνανται νὰ διατεθῶσι. Ε' α' 24.

Ἐδιάσκοπος νομῆ. Β' α' 56 (Σχολ.).

Ἐδίκημα τίς δὲν ὑπομένει. Παραρτ. 6' 26.

Ἐδικον. Πότε ἐπιλεγόμεθα τὸ ἥττον ἄδικον. Παραρτ. 6' 17.

Ἐθεμιτογαμία καὶ ἀθέμιτος γάμος. Δ' ζ' 5 καὶ ἐπ. Ε' η' 68. ζ' δ' 2.

Ἐθώωσις. Α' ιγ' 20 (Σχολ.).

Ἐγιαλός. Τί ἐστὶν αἰγιαλός καὶ τίς δεσπόζει τοῦ κτισθέντος. Β' α' 28 καὶ Β' γ' 135.

Ἐιμομιξία καὶ αἰμομικτῶν ποιναί. ζ' δ' 1 καὶ ἐπ.

Ἐίρεσις τί ἐστὶ κτλ. Ἡμετ. σημ. σελ. 719.—Κληροδοτήματα ὑπὸ αἵρεσιν. Ε' ια' 4. Χρέος ὑπὸ αἵρεσιν. Γ' ι' 20. Χρονικὸν διάστημα πρὸς πληρώσιν αἱρέσεως μὴ ὠρισμένης χρονικῆς. Παραρτ. γ' 37. Δεσποτῶν αἵρεσις κρείττων γίνεται διὰ τῶν δουλῶν. Α' ιδ' 4.

Ἐίρετικοί. Ἐξ ὀρθοδόξων γενόμενοι οὐ δύνανται διαθεσθαι ἢ δωρεῖσθαι ἢ κληρονομεῖν. ζ' ια' 5. Αἱρετικοὶ πότε ἀποκληρονομοῦνται. Ε' ι' 1. Αἱρετικῶν τέκνα εἰς τί ἀναγκάζουσι τοὺς γονεῖς. Δ' α' 26. Αἱρετὸς δικαστὴς ἢ κριτής. Τί ἐστὶν αἱρετὸς δικαστής, πῶς διορίζεται, πῶς δικάζει, πότε ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ ἐστὶν ἄκυρος, κτλ. καὶ ἐν γένει τὰ περὶ αἱρετοῦ κριτηρίου καὶ αἱρετοκρισίας. Α' δ' 47—67.

Ἐίτια σεμνὴ ἢ αἰσχρὰ καὶ τὰ ἐπακόλουθα. Β' α' 1. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ ψευδὴς αἰτία καθίστησιν ἄκυρον το συμβόλαιον. Α' η' 15 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὸν Νομολ. Ἀρ. Πάγου.

Ἐιχμάλωτος. Αἰχμάλωτοι οἱ ὑπὸ τῶν πολεμίων κατασχείνοντες. Α' γ' 6. Αἰχμαλωτισθέντα τέκνα ἐκ τίνος χρόνου λογιζονται. Α' ιζ' 5 καὶ 6. Αἰχμάλωτος πῶς ἐλεθεροῦται. Α' ιη' 31, 37. Ἀγορασθεὶς δὲν εἶναι δοῦλος. Α' ιη' 35, 35. Γράφεται κληρονόμος. Ε' η' 42. Αἰχμάλωτος μιγείσκει τῷ ἀγοράσαντι αὐτὸν εἰς τὴν φυσικὴν εὐγένειαν ἀνατρέχει. Δ' ε' 4. Αἰχμαλώτου οὐκ ἐπίτροπος οὐ δίδοται, ἀλλὰ κηδεμὼν τῆς περιουσίας. Ε' ιδ' 12.

Ἐν αἰχμαλωσίᾳ ληφθέντος περιουσίας τύχη. Ε' ι' 1 (σελ. 703 ἐπ.)

Ἀκαινοτόμητος ὀφείλει εἶναι κατὰ τὴν Ζηγνώνειον διάταξιν ἢ ἐπὶ θαλάσσαν ἑντὸς ἑκατὸν ποδῶν ἄποψις κατ' εὐθείαν καὶ ἐκ πλάγιου. Β' δ' 46.

Ἀκίνητα πράγματα διὰ τίνος νομῆς δεσπόζονται. Β' α. 43. Πῶς ἀπαλλοτριούνται. Γ' γ' 105 καὶ ἐπ. Τοῦ ἀνηλίκου πότε ἐκποιούνται. Ε' ια' Πότε δίδονται εἰς τὸν δανειστήν ἄντι τῶν χρημάτων. Γ' ε' 87, 91.

Ἀκουσίλιος νόμος τί διατάττει. ε' α' 4.

Ἀκρωτηριασμός ἀπαγορεύεται. ε' ι' 9.

Ἀκυρέυτα πῶς κυριεύονται Β' α' 16, 18.

Ἀλλακταί. Τίνες σωφρονίζονται δι' ἀλλακτῶν. ε' γ' 1.

Ἀλληλεγγύως δανειξέσθαι μετὰ τίνος. Γ' ε' 10.

Ἀλληλοκληρονομία (περὶ τῆς ἀλλήλων διαδοχῆς σύμφωνον). Α' θ. 19 καὶ Α' ις' 6.

Ἀλλοφύλων ἐθνῶν πρεσβευταί. Τίνα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐπιφερομένων πραγμάτων ὑποβάλλονται εἰς τελώνιον. Β' ε' 19.

Ἀλογευόμενοι ἦτοι κτηνοβάται πῶς τιμωροῦνται ε' ε' 4.

Ἀλώνιον. Τὰ φυλαττόμενα μέτρα ἐπὶ τῶν ἀλωνίων. Β' δ' 15. Ἀπαγορεύεται τὸ πλησίον ἀλλοτρίου ἀλωνίου οἰκοδομεῖν. Β' δ' 130. α

Ἀμεριμναί καθολικαί. Β' β' 10. Πότε ἐξεῖ τὸ ἀμεριμνον ὁ πρέτης Γ' γ' 8.

Ἀμισθὶ πότε κτίζει ὁ ἐργολάβος. Γ. η' 43.

Ἀμοιβή. Ὁ ὑπηρετήσας δύναται νὰ ζητήσῃ ἀμοιβήν. Νομολ. Α. Π. σελ. 453.

Ἀμυνδαρίων καὶ καπηλείων τέχνη. Β' δ' 20.

Ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφή. Ἡμετέρα σημείωσις ἐν σελ. 99.

Ἀμφίβολα πῶς ἐρμηνεύονται. Α' ιε' 1—15. Παραρτ. β' 45.

Ἀμφίβολος ἐπερώτησις. Α' ιε' 4. Ἀμφίβολος φράσις ἐν ἐπερώτησει. Α' ιε' 1.

Ἀναγνώστης νυμφεύεται. Δ. ε' 2.

Ἀνάδοχος τίνας κωλύεται νυμφευθῆναι. Δ' η' 35.

Ἀνακαινίσις. Ἀνακαινίσεως δαπάνην λαμβάνει ὁ δαπανήσας

εἰς τὸ ἐπίκοινον ρεῖθρον. Β' δ' 102. 'Ανακαινίσας κοινὸν οἶκον ἐπιλογὴν ἔχει ἢ τὰ δαπανηθέντα λαβεῖν μετὰ τόκων ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ἢ τὸν οἶκον λαβεῖν μετὰ τετραμηνίαν ἢ διὰ τῆς περὶ κοινωνίας ἀγωγῆς λαβεῖν τὸ διαφέρον. Γ' ε' 27.

'Αναθέτητος δωρεά. Γ' ε' 17.

'Ανασχύντος νομῆ δὲν ἐπιφέρει κυριότητα. Β' α' 5.

'Ανασχύντων τόκων (τόκων ἐπὶ τόκοις) ἀπαίτησις ἐπιφέρει ἀτίμωσιν κατὰ Ρ. Δ. Γ' ζ' 20. ε' ιε' 5.

'Ανακοίνωσις (δηλονότι κοινότης ἰδιοκτησίας). Γ' γ' 110, 114 καὶ 117.

'Αναλώματα ἐπὶ διοικῆσει ἄλλοτροῦ προέγκριτος ἀναλαμβάνονται. Ε' ιβ' 55.

'Αναμίσθωσις. Γ' η' 20 καὶ Νομολ. Α. II. σελ. 459.

'Ανανέωσις. Γ' ε' 84 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολογία.

'Αναργυρία. "Ενστασις ἀναργυρίας καὶ τὰ κατ' αὐτήν. Β' θ' 1 ἐπ.

'Αναρχίαν πλημμελήσας ἐντὸς ἐνιαυτοῦ καταβάλλει ἐπιτίμιον. Α' ια' 5.

'Ανατοκιστῆς ἀτιμοῦται. Γ' ζ' 20. ε' ιε'

'Αναψηλάφησις καταδίκης. Α' δ' 29. 'Αναψηλάφησις πλάνης. Α' δ' 41. 'Αναψηλάφησις ὑποθέσεως. Α' ζ' 2.

'Ανδραποδιστῶν ποινὴ. Σ' η' 7.

'Ανδροφόνος (ῥῆται φρονεῖς). Πότε τιμωρεῖται. Πότε διατελεῖ ἀτιμώρητος. Τίς ποινὴ ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἀνδροφόνον κτλ. Σ' 6' 1 καὶ ἐπ.

"Ανηθοί. Τὰ κατ' ἀνήθους καὶ ἀνηλίους κατὰ Ροιμ. καὶ Βυζ. Δίκαιον. Α' ιβ' 1 ἐπ. Εἰδικώτερον περὶ ἀνηλίου καὶ ἀνηθου παρατιτουμένου κληρονομίαν. Ε' η' 51. 'Ανήθων καὶ ἀνηλίων χρημάτων δάνεια. Ε' ιβ' 38 καὶ ἐπ. 'Ανήθου ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου δανείσαντος ὁφεινικὰ χρήματα. Ε' ιβ' 40. "Ανηθος δὲν δύναται νὰ δωρήσῃ. Γ' 6' 2. Κληρονομῶν ὁ ἀνηθος, καταβάλλει τὰ κληρονομιαῖα χρεῖη. Γ' ε' 75. Τίς υἱοθετεῖσθαι τὸν ἀνηθον δύναται. Β' η' 6. Κατὰ πόσον ἀνηθος ἐνέχεται. Α' ιβ' 2 καὶ ἐπ. Κατὰ πόσον ἀνηλικος ἐκποιεῖ. Α' ιβ' 31. Οὐ λέγεται ἀνηθος ὁ ἐν γαστρὶ ὢν. Παραρτ. γ' 15.

'Ανηλικοὶ βοηθοῦνται ἐκποιοῦντες ἀκίνητα χωρὶς δεκρέτου. Α'

εβ' 11. Ἐφθβος ἀνήλικος διαθήκην ποιεῖ. Ὡσαύτως ἐλευθεροῖ.
Α' εβ' 10. Ἀνηλίκων ἀποκατάστασις. Α' εβ' 29—64. Ἐντος
τίνος χρόνου ἀνακαλεῖ τὰ οἰκεία πράγματα αὐτοῦ. Α' γ' 15—18.

Ἀνῆρ. Δὲν ἐνάγεται διὰ κλοπὴν τῆς συζύγου. Σ' ε' 8. Κατὰ
γυναικὸς κινεῖ ἀπαιτῶν τὸ καταδοληθὲν τίμημα εἰ τῆς ἀγοραζού-
σης καὶ παραλαμβανούσης τὸ πρᾶγμα ὁ ἀνὴρ δέδωκε τὸ τίμημα.
Γ' γ' 36. Κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀκινήτου κτήματος, ἐκποιήθη-
τος ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ κινεῖ ὁ ἀνὴρ. Δ' ε' 35.

Ἀνηρτημένον. Τὸ ἀνηρτημένον ὡς τί λογίζεται. Παραρτ. β' 31.

Ἀνιόντες πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε' η' 6 καὶ 7.

Ἀνταλλαγὴ. Α' θ' 1 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν νομολογία. Α' ια' 6
καὶ Α' ις' 10.

Ἀντέλλογος. Ἴδε τὴν λ. Συμφηρισμός.

Ἀντιγραφὴ παράνομος πότε ἰσχύει. Α' α' 30.

Ἀντικατηγορεῖν τίς οὐ δύναται. Α' β' 22.

Ἀντιφωνήσεις. Ἡ περὶ ἀντιφωνήσεως ἀγωγὴ (Pecuniae cons-
titutae actio) κατὰ τίνος ἀρμόζει. Γ' Σ' 4. Πότε αἱ γυναῖκες
ἀντιφωνοῦσαι ἐνέχονται. Γ' Σ' 11 ἐπ. Πότε γυνὴ ἀντιφωνοῦσά
βοηθεῖται. Γ' Σ' 11, 13, 17, 19. Πότε γυνὴ οὐ βοηθεῖται. Γ'
Σ' 13, 14 καὶ 18. Καὶ ὁ κατὰ μανδάτον τῆς γυναικὸς ἀντιφω-
νήσας βοηθεῖται. Γ' Σ' 15.

Ἀντίχρησις. Γ' γ' 112 καὶ 113 καὶ ἡμετέρα σημ. ἐν σελ.
387 καὶ Γ' ε' 6.

Ἀντλήσεις δικαίωμα τί περιλαμβάνει. Β' δ' 103. Πῶς ἔπο-
νεται καὶ προσκολλᾶται εἰς τὸν κτήτορα. Δ. η' 8 (Σχολ.).

Ἀνυπόστατον. Τὸ ἐξ ἀρχῆς ἀνυπόστατον οὐ βεβαιοῦται τῷ
χρόνῳ. Παραρτ. β' 21.

Ἀνώγεα καὶ κατώγεα. Β' α' 27, δ' 67 καὶ 68.

Ἀξιώνων καὶ ἀρεπάνων ἐργασία. Β' δ' 19.

Ἀξίωμα. Δύο στρατεῖαι ἢ δύο ἀξιώματα ἀπαγορεύονται. Α'
ις' 4.

Ἀοίκητοι τόποι. Β' α' 1.

Ἀπαγόρευσις κοινωνίας (ἤτοι ἐταιρείας). Γ' ι' 15. Γ' ια' 1.

Ἀπαις δὲν λογίζεται ὁ καταλιπὼν ἔγκυον γυναῖκα. Παραρ-
τήματος β' 9.

Ἀπαιδία. Κέρδος ἐξ ἀπαιδίας. Α' θ' 21. Ἐξ ἀπαιδίας συμ-

φωνον. Δ' θ' Π. Ἐξ ἀπαιδίας μέρος ἐπὶ τῶν γαμικῶν κερδῶν. Δ' θ' 12 (Σχολ.).

Ἀπαίτησις τοῦ πράγματος καλῇ πίστει δὲν ἐπιδέχεται δόλον. Γ' γ' 45. Ἐπὶ τοῦ ἀσφροῦς πράγματος εὐνοεῖται μᾶλλον ἢ ἀπαίτησις ἢ τὸ ἐπέισακτον κέρδος. Α' ι' 7. Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δύναται πρὸ τοῦ καιροῦ. Παραρτ. 6' 8. Ἀπαίτησις στηριζομένη εἰς τελεσιδίκον ἀπόφασιν. Β' γ' 4.

Ἀπάτη (δόλος) ἀπαιτεῖ καὶ ἀποτελεσμα καὶ σκέμμα. Παραρτ. 6' 4. Ἐπὶ ἀπάτης ἐρευνῶμεν τί διὰ τοῦ ἐναγομένου σγῆν ἐνεποδίσθη ὁ ἐνάγων. Παραρτ. 6' 3.—Τίς δὲν δύναται ἰὰ θεωρηθῇ ἀπατώμενος. Παραρτ. 6' 5 καὶ 6. (Ἴδε καὶ λ. Δόλος).

Ἀπαλλοτριῶν θεωρεῖται καὶ ὁ ἀνεχόμενος δεσποσθῆναι τὸ πρᾶγμα ἢ τῇ ἀγρησίᾳ ἀποβάλλων τὰς δουλείας. Παραρτ. γ' 17.

Ἀπειρία ἐξισοῦται ἀμελείᾳ. Παραρτ. 6' 10.

Ἀπειθούντων εἰς δικαστικὴν κλήσιν πρόστιμον κατὰ Ῥωμαίους. Α' 6' 4 καὶ 52.

Ἀπελατῶν ποινή. 5' ε' 13.

Ἀπελεύθερος. Ἐπὶ τίνων συναλλαγμάτων δὲν ἐνέχεται. Α' ιγ' 21. Τίνας θεωρεῖται ἔχων συγγενεῖς. Ε' γ' 2.—Ἀπελεύθερον τίνες κληρονομοῦσιν. Ε' γ' 3—7. Ἀπελεύθερου διαθήκην τίνες μέμφονται. Ε' γ' 7. 8. Ἐγκαλέσαντος ποινή. 5' ιβ' 3.

Ἀπογραφὴ. Ἀπογραφὴ γυναικός. Α' ιγ' 33 καὶ ἐπ. Ἀπογραφὴ πραγμάτων ἀνέθου. Ε' ιβ' 20 καὶ ἐπ.

Ἀποδείξεις. Βάρος ἀποδείξεως κατὰ Ρ. Δ. Α' 6' 6, 10 καὶ ἐπ. Λόγοι τελευτήσαντος οὐκ ἀρχοῦσιν εἰς ἀπόδειξιν. Γ' ε' 70.

Ἀποδεικτικαὶ μαρτυρίαι ἐπιτρέπονται εἰς γυναῖκα, οὐχὶ δὲ συστατικά. Α' 5' 42 καὶ 43.

Ἀπόδειξις ἀποληπτικὴ ἀποκλείουσα κατὰ Ῥωμαίους τὴν ἔνστασιν τῆς ἀναγκυρίας. Β' 6' 7.

Ἀποκατάστασις. Α' ιβ' 38 καὶ ἐπ. Ἀποκατάστασις ἀνηλίκων Α' ιβ' 38 καὶ ἐπ. Ἀποκατάστασις τοῦ κατὰ βίαν ἢ φόβον πεποιηκότος. Α' ιβ' 55. Τίς βοηθεῖται ἀποκαθιστάμενος. Α' ιβ' 56 καὶ ἐπ. Ἀποκατάστασις ὑπεξουσίου. Α' ιβ' 60. Ἀποκατάστασις ἀποδημοῦντος. Α' ιβ' 58. Ἀποκατάστασις καὶ κατὰ ἀποφάσεως. Α' ιβ' 64 καὶ ἐπ. Παραρτ. 6' 12. Παραρτ. γ' 24. Ἀποκατάστασις τῆς κληρονομίας. Ε' ι' 63 καὶ ἐπ. Ἀποκατα-

ατική ἀγωγή (actio restitutoria) εἰς τίνας καὶ κατὰ τίνων
μῶζει. Α' ιβ' 63. Τίνες αἰτίαι ἀποκαταστάσεως ἐξέλιπον παρ'
αὐτ. Σημειώσεις ἡμέτεροι ἐν σελ. 140 καὶ 154.

Ἀποκλήρωσις ἀγαθίστων υἱῶν. Β' ι' 1. Γονέων 2, καὶ λοιπῶν
γγενῶν 3—8.

Ἀποληπτική ἀπόδειξις ἀποκλείει ἐνστάσιν ἀναγκυρίας. Β' 6'

—Ἀποληπτική ὁμολογία κατὰ ἀναγκυρίας. Β' 6' 8.

Ἀπολωλὸς πράγματος εὗρεσις. Β' ια' 18 καὶ ἡμ. σημ. ἐν
λ. 322.

Ἀπόρου γήρας κληρονομικά δικαιώματα. Ἴδε ἀπορίκου γυ-
νικὸς δικαιώματα κληρονομικά.

Ἀποστάσιον. Ἀποστασίου πομπή. Δ' θ' 1.

Ἀποκρινόμενος πότε δύναται μεταμέλῃσθαι. Α' 6' 28.

Ἀποταμιεύοντες τὰ πρὸς τροφήν καταμηνύονται καὶ τιμω-
νται. ε' ιδ' 13.

Ἀποτελεσμα. Ἐν ἀποτελέσματι ἀγωγή (in factum actio). Α'
23. Ἐξ ἀποτελέσματος ἰσχυροποιεῖται ἡ ὑποθήκη ἀλλοτρίου
ἀγματος Γ' ε' 30.

Ἀπουσία τίνος δὲν βλέπται. Α' ιε' 5. Παραστ. 6' 41.

Ἀπόφασις. Α' δ' 1 καὶ ἐπ. Ἐν τῇ ἀποφάσει περιλαμβάνεται
καταδίκη τοῦ ἡττηθέντος δικαίου εἰς τὴν δικαστικὴν δαπανήν
δ' 26. Ἀπόφασις ἄγραφος δὲν ἰσχύει. Α' δ' 34. Ἀπόφασις
ράτυπος δὲν ἰσχύει. Α' δ' 35. Ἀπόφασις προελθοῦσα ἀπὸ τοῦ
δικαστοῦ ἔξω τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ δὲν ἰσχύει. Α' δ' 36. Κυ-
ρῶνται μετὰ διετίαν ἀπόφασις μὴ φανερώς παράνομος. Α' δ' 38.
Ἐπὶ ἀπόφασιν δὲν γίνονται δεκταὶ νέαι ἀποδείξεις. Α' δ' 39. Ἐν
ἐκ πολιτικοῖς λογοθεσίαις ἀναψηλαφᾷται ἡ ἐκ πλάνης ἐκδοθεῖσα
ἀπόφασις. Α' δ' 41. Κατ' ἀποφάσεως πότε ἐπιτρέπεται ἔρεσις.
δ' 42 ἐπ. Ἀπόφασις αἰρετοῦ δικαστηρίου πότε ἰσχύει, πότε
δίδεται κτλ. 47 ἐπ. Προθεσμία πρὸς καταβολὴν τοῦ χρέους
τὰ τὴν ἀπόφασιν. Α' δ' 68 ἐπ.

Ἀποχή. Γυναικὸς πρὸς ἄνδρα. Γ' ε' 80. Α' ιγ' 30 (Σχολ.).
Ἀποχή κληρονόμου. Ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 654.

Ἀποψις. Αἱ τηρητέαι ἀποστάσεις κατὰ τοὺς περὶ ἀπόψεως νό-
μοις. Β' δ' 47 ἐπ. Ἀπόψεως πρὸς θάλασσαν ἀπόστασις. Β' δ'

46. Κατὰ δένδρων καὶ κήπων δουλεία ἀποφθεύει οὐ φυλάττεται.
B' δ' 59.

Ἀπρακτοὶ ἡμέραι. A' ε' 44.

Ἀπρόθεσμος ἐπιφώνησις. Γ' ε' 26.

Ἀπορίκου γυναικὸς δικαιώματα κληρονομικά. Δ' ια' 16. E' η' 84 καὶ Νομολ. A. II. ἐν σελ. 683.

Ἀπρονόητος δοῦλος ἐλευθεροῦται. A' ιη' 34.

Ἀπροσπόριστον χρημάτων (ἢ πεκούλιον). E' ε' 4.

Ἀργυροπράται τοκίζουσιν ἄχρις ἡμίσεως ἑκατοστῆς. Γ' ε' 23. — Ὁ ἑσάειρος ἀργυροπράτης δὲν κατατίθῃσι τὰ ἔξωθεν τῆς ἑταιρίας περιποιηθέντα αὐτῷ. Γ' ια' 25. Ἐὰν γυνὴ πωλήσῃ δι' ἀργυροπρατῶν τινὰ τῶν πραγμάτων τῆς θυγατρὸς αὐτῆς μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἐλευθεροῦνται οἱ ἀργυροπράται. E' ιβ' 52.

Ἀριθμούμενα, μετρούμενα, σταθμώμενα πράγματα προικῶν ζητοῦνται διὰ τῆς περὶ τῆς ἀναλήψεως τῆς προικὸς ἀγωγῆς. Δ' ι' 46.

Ἄρματος κλοπὴ φέρει ἐκπτώσιν τοῦ στρατιωτικοῦ βαθμοῦ. A' ις' 14.

Ἀρόσιμοι τόποι. Ἐν ἀρόσιμοις τόποις καινῶν οἰκίσεων κατασκευῇ. B' δ' 137.

Ἀρπάζοντες γυναῖκα πῶς τιμωροῦνται. ε' ζ' 1. Τίς δοκεῖ πλημμελεῖν γυναικὸς ἀρπαγὴν. ε' ζ' 2. Τίνες ἐκδικοῦσι γυναικὸς ἀρπαγὴν. ε' ζ' 3. Δοῦλος συμπράττων τῇ ἀρπαγῇ τῆς ἰδίας δεσποίνης καλεῖται. ε' ζ' 4. Ὁ ἀρπάζων πρᾶγμα ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου ἢ καταπτώσεως πῶς τιμωρεῖται. ε' ζ' 6. Οἱ ἐξ ἐφ' ὧν ἀγροῖς ἐπιόντες καὶ ἀρπάζοντες πράγματα πῶς τιμωροῦνται. ε' ζ' 9.

Ἀρραβὼν κατὰ τὴν σύστασιν ἀγοραπωλησίας. Γ' γ' 3. — Ἀρραβῶνες μνηστείας. Δ' ε' ἐπ. Ἐὰν παρατηθῇ τὴν μνηστείαν ὁ μνηστήρ, τί γίνεται ὁ ἀρραβὼν. Δ' ε' 1. Ἐὰν τελευτήσῃ ὁ μνηστήρ ἢ ἡ μνηστή. Δ' ε' 2. Οἱ ἐτερόδοξοι λύοντες τὴν μνηστείαν τότε ἀναλαμβάνουσι τὸν δοθέντα ἀρραβῶνα. Δ' ε' 4. Ἐὰν γυνὴ αὐτεξουσία λύσῃ τὴν μνηστείαν, τί γίνεται ὁ ἀρραβὼν. Δ' ε' 5. 6. Ἐὰν ἀνὴρ ἐλαβὼν ὑπὲρ κατιούσης ἀρραβῶνα. Δ' ε' 7. Ἐὰν ὑπάρχῃ αἰτία εὐλόγος εἰς διάλυσιν τῆς μνηστείας. Δ' ε' 8. Οἱ ἄρχοντες καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν οὐ μνηστεύονται ἐκ τῆς ἐπαρ-

καὶ ἡς ἄρχουσι. Δ' δ' 9 καὶ 10. Τί γίνεται ἐὰν ὁ μνηστήρ ἢ ἡ
ἡσπὴ ἀγαπήσῃ τὸν μοναχικὸν βίον. Δ' δ' 11.

Ἀρσενικοιτῶν ποινή. Ξ' δ' 3.

Ἀρτοκοπεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν περίξ οἰκημάτων κατα-
ευάζεται. Β' δ' 14. Ἀρτοποιεῖον πυρπόλησις. Γ' γ' 38. Ἀρ-
τοποιοὶ εἰς οὐδεμίαν ὑπόκεινται λειτουργίαν. Β' ε' 8.

Ἀρχή. Οἱ μετερχόμενοι ἀρχὴν δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθωσιν εἰς
οἶων ἢ ἀγρῶν κτήσεις δι' ἀγορᾶς ἢ δωρεᾶς ἢ ἄλλω τινὶ τρόπῳ.

γ' 7. Ὡσαύτως δὲν δύνανται νὰγοράσωσιν ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῶν
χειριζομένης ὑπηρεσίας. Γ' γ' 6 καὶ Νομολ. Α.Π. ἐν σελ. 344.

Ἀρχοντική κέλευσις πρὸς ἀγορὰν πράγματος. Β' α' 64.

Ἀσάφεια πῶς καὶ ὑπὲρ τίνος ἐρμηνεύεται. Α' ιε' 2—14.

Ἀσθεστοργεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν περίξ οἰκημάτων κατα-
ευάζεται. Β' δ' 17.

Ἀσελγεῖς (ἡγουν ὁ ποιῶν καὶ ὁ πάσχων) τιμωροῦνται ξίφει.
σ' 3.

Ἀσελγαίνοντες πρὸς μοναζούσας βινοκληποῦνται. Ξ' γ' 3.

Ἀσκητρίας γάμος. Δ' η' 41.

Ἀσυλον τῆς οἰκίας Α' δ' 25, 26. Ἀσυλον ἐκκλησίας κατὰ Ρ.
Β' θ' 1 ἐπ.

Ἀσφάλεια τῶν προσφευγόντων εἰς ἐκκλησίαν καὶ τιμωρία τῶν
οσπώντων αὐτούς. Β' θ' 1 καὶ ἐπ.

Ἀσφάλεια ὀφειλομένη ὑπὸ ἐταίρου. Γ' ι' 11 23.

Ἀσωτος δύνανται νὰ διαθέσῃ. Ε' α' 15 καὶ ἡμ. σημ. ἐν
λ. 618.

Ἀτέλεια ἢ διδομένη προσώποις οὐ μεταβαίνει εἰς ἀπογόνους.
ε' 18.

Ἀτελὴς διαθήκη. Ε' η' 90. Ε' ια' 27 καὶ ἐπ.

Ἀτελὴς μνηστεία. Δ' α' 13.

Ἀτιμοῦνται, τίνες. Ξ' ιε' 1—6. Ἀτιμοποιὸς ἀγωγή. Α' γ'
Α' δ' 63.

Αὐτεξούσιοι. Πῶς γίνονται. Α' ιζ' 5—8. Αὐτεξούσιος δύνανται
διαθέσῃ. Α' ιζ' 7. Ἀνήλικος αὐτεξούσιος τῇ συναινέσει τίνος
νάπτει δεύτερον γάμον. Α' θ' 9.

Αὐτόμολος πότε συγχωρεῖται, ἢ πωλεῖται, ἢ ὡς πολέμιος τι-
μωρεῖται. Ξ' η' 4. Ὑποστροφῆς δικαίωμα δὲν ἔχει. Β' ζ' 3.

Αὐτομολούντων πρὸς τοὺς πολεμίους ποιναί. Σ' η' 1—3.

Ἀφαιρούντες. Οἱ ἀφαιρούντες δυναστικῶς πρᾶγμα εἰς τί ἐνέ-
χονται. Σ' ζ' 5.

Ἀφορία πῶς ἀναλογίζεται. Γ' η' 6. Ἀφορίας κινδύνους τίς
βαστάζει. Γ' η' 6. Συγχώρησις ἀφορίας πότε ἐπιλογίζεται.
Γ' η' 9.

Ἀφρων δὲν δωρεῖ. Γ' 6' 2.

Ἀχαριστίας αἰτίαι πρὸς ἀποκλήρωσιν. Ε' ι' 1 καὶ 2.

Ἀχρεώστητον καὶ ἀγωγή ἀχρεωστήτου. Γ' ε' 68 καὶ Νομολ.
Α. Π. ἐν σελ. 416 καὶ Γ' ζ' 11 καὶ 12.

Ἀχρηστὰ ἀναφέρει τὸν νόμον κατὰ Ῥωμ. Α' α' 34.

B

Βαθμοὶ συγγενείας πῶς ἰσθμούνται. Δ' ζ' 2—4. Η' 1. 2.

Βάθρον ρεῖθρον. Γ' η' 36.

Βαλανεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν γειτονικῶν κτημάτων κτερίζε-
ται. Β' δ' 13.

Βάλανος. Τί δηλοῖ ἡ λέξις βάλανος. Παραρτ. γ' 24.

Βαστέρναι Β' δ' 40.

Βαφέων καὶ θερμοθρόγων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν
πέριξ οἰκημάτων κατασκευάζονται. Β' δ' 18,

Βελλειάνειον δόγμα. Α' ιγ' 10 ἐπ. Γ' Σ' 5 ἐπ.

Βελτιώσεως τίμημα πῶς ἀποδίδεται. Β' α' 9. Β' ι' 5.

Βία. Τί ἐστὶ βία. Α' ια' 1 καὶ 2. Τὸ βία καὶ φόβῳ γινόμε-
νον οὐκ ἐξέρχεται. Α' ια' 3 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολ. Ἀρ. Παγού.
Παραρτ. 6' 15. Ἡ διὰ βίας λήψις πράγματος οὐδὲν ὠφελεῖ. Α'
ια' 6. Ὁ κατὰ βίαν πεποιηκὼς τι ἀποκαθίσταται. Α' ιβ' 55.
Ὁ βία ἐκβληθεὶς νομῆς ἀναλαμβάνει διὰ τῆς περὶ βίας ἀγωγῆς.
Α' ια' 8 καὶ ἡμετέρα σημείωσις ὑπὸ § 50 βιβλίου Β' τίτλου α'.
Καὶ ὁ καλῇ πίστει ἀγοράσας ἢ ἄλλως λαθῶν παρὰ τοῦ βιασαμέ-
νου ἐνέχεται. Α' ια' 7 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολογία Α. Π. Ἐν-
τὸς πόσου χρόνου κινεῖται ἡ περὶ βίας ἀγωγή. Α' ια' 8, 10, 11
καὶ 12. Ἡ βία ἐξωθεῖται διὰ τῆς βίας. Α' ια' 15. Ἐπὶ μισθώ-
σεως πᾶσαν βίαν ἀκαταμάχητον ὁ κύριος ἐπιγινώσκει. Γ' η' 5.
Ἡ βία συσταθεῖσα διαθήκη εἶναι ἄκυρος; Ε' α' 32 καὶ ἡμετέρα
σημείωσις ἐν σελ. 624. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Φόβος).

Βιάσαντος ποινή. Α' ια' 4. Βιάσαντος κόρην ποινή. Ξ' γ' 6—8.
Βίσεκτον ἢ δίσεκτον ἔτος. Παραρτ. γ' 35.

Βλάβην τοῦ πράγματος τίς ἔχει. Παραρτ. θ' 10. Βλάβην ἐπὶ
τῆς θεσημηνίας τῶν καρπῶν πότε ἐπιγινώσκει ὁ μισθωσάμενος.
Γ' η' 7 καὶ 8.

Βλαπτικῶν φανέρωσις δὲν ἐπιφέρει ἀτιμίαν Ξ' ιε' 8.

Βωὴν κληροδότημα. Ε' ια' 40.

Βοηθός (ἐπιτροπείας). Ε' ιθ' 13.

Βοηθεῖται ὁ περιγραφείς πότε. Α' ιθ' 56. Ὁ δὲ ἐν γήλικος βοη-
θεῖται ἐπὶ τῶν κολλῇ πίστει συναλλαγμάτων. Α' ιθ' 61.

Βούσεως δουλεία πότε ἀνανεοῦται. Β' δ' 100.

Γ

Γάμος καὶ γαμικά. Τὰ γαμικά κέρδη τίνες λαμβάνουσιν Ε' γ' 86. Πῶς διανεμουσιν αὐτὰ ἀνεκποίητα ὄντα τὰ τέκνα. Ε' γ' 88.
Γαμικὴ ἡλικία. Α' ιζ' 8. Γάμος ἔννομος πῶς συνίσταται. Δ' δ' 2, 14, 19. Τίνων συναίνεσιν ἀπαιτεῖ. 3 καὶ 7. Τὰ ἀποκλείοντα τὴν σύμφωνόν θέλῃσιν τῶν συμβαλλομένων γεγονότα ἐπενεργούσι καὶ εἰς τὸ κύρος τοῦ γάμου. Ἦμετ. σημ. σελ. 520. Κατ' ἀπουσίαν τίνος τῶν μνηστήρων καὶ πῶς γίνεται δι' ἐπιστολῆς. Δ. δ' 5 καὶ 6. Ἄνευ τῆς συναινέσεως τῶν γονέων πότε τελεῖται ἰσχυρῶς. 8 καὶ 12. Ὁ ἐν σωφροσύνῃ διάγων ὑπεξούσιος υἱὸς δὲν δύναται νὰ ἐξαναγκασθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐλθεῖν εἰς γάμον. Δ' δ' 23. Υἱὸς ὑπεξούσιος ἀπώτως πολιτευόμενος μὴ παραιτησθῶ γάμον. Δ' δ' 24.—Ἐπιτρέπεται τοῖς κληρικοῖς ἔχειν νομίμους συζυγούς. Δ' ε' 1. Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς νυμφεύεσθαι μετὰ τὴν ἱερωσύνην αὐτῶν. Δ' ε' 2. Εἰς τοὺς συγγενεῖς ἐξ ἀγχιστείας, τριγενείας, πνευματικῆς συγγενείας καὶ υἰοθεσίας, μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπαγορεύεται ὁ γάμος Δ' η' 3—6. Μεταξὺ τίνων συγγενῶν ἐξ αἵματος καὶ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀπαγορεύεται. θ—34. Διὰ τίνος αἰτίας διαλύεται ὁ γάμος. Δ' ιε' 2—16. Γάμος παράνομος δὲν χορηγεῖ δικαίωμα εἰς ἀπαίτησιν Β' γ' 9. Τί ἐστὶν ἀθέμιτος γάμος. Δ' ζ' 5 ἐπ. Ἐκ μοιχείας γάμος δὲν ἰσχύει ε' β' 27. Γάμος δευτέρος μετὰ τίνα χρόνον ἐπιτρέπεται εἰς τὴν γυναικα. Δ' δ' 5. Δ' ζ' 31, 32. Δ' θ' 1, 2. Ἀλλὰ δευτέρος γάμος στερεῖ τὴν δεσποτείαν τῆς προγαμιαίας ὁμοῦς. Δ' θ' 10,

11, 15. Πότε στερεί καὶ πᾶσαν ἄλλην χάριν συζυγοῦ. 24. 25. Γάμος τρίτος πότε συγχωρεῖται. Δ' θ' 32. Γάμος τέταρτος ἀπαγορεύεται καὶ τιμωρεῖται. Δ' θ' 33. Γάμου συναρπέντος μετὰ ὅρκου δόσεως ἐὰν ἀλόγως ἐξώσῃ τὴν γυναῖκα ὁ συζυγος χωρεῖται αὐτῇ τὸ τέταρτον τῆς ἰδίας περιουσίας. Δ' θ' 35. Γάμον παράνομον διὰ βασιλικῆς ἀντιγραφῆς ὀργανίζοντος ποινῇ. Δ. δ' 16. Γάμον ἀνήθου καὶ ὀρφανῆς πότε ἀποφασίζει ὁ δικαστής. Δ' δ' 20. Πότε γάμον τῆς ἐνγλήκου θυγατρὸς. 25. Πότε δὲν διαλύσονται τὰ τέκνα τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν γάμους. 22. Πότε ἡ ἀνῆθος συζευχθεῖσα γίνεται νόμιμος συζυγος. Δ' δ' Τί ἀποτελεῖ τὸν γάμον. Δ' δ' 19. Τί δεῖ σκοπεῖσθαι ἐν τοῖς γάμοις. Δ' ζ' 20. Κηδεμόνος υἱὸς οὐ συνάπτεται πρὸς τὴν ἐπιτροπευομένην. Δ' ζ' 25. Ἡ ἀνῆλικος αὐτεξουσία πίνος τῆς γνώμης χρῆζει πρὸς δευτέρου γάμον. Δ' θ' 9. Ἀθέμιτος γάμος. Δ' ζ' 5. Γάμου ἀθεμίτου ποιναι. Δ' ζ' 6. Γάμου λύσεις αἰτίαι. Δ' ιε' 1 καὶ ἐπ. καὶ Νομολ. ἐν σελ. 603, 606, 609 καὶ 612.

Γαρεφοὶ ποῦ μετέρχονται τὴν τέχνην αὐτῶν. Β' δ' 22.

Γῆς μέρος ἀποκοπὴν καὶ μετατεθὲν τίς κυριεύει Β' α' 31. Β' δ' 114.

Γνησιότητος γνωρίσματα Ε' η' 85.

Γόης θεατρίζεται ε' ι' 4.

Γονεὶς καὶ πάτρωνες περὶ τίνων δὲν ἐνάγονται. Α' β' 24. Γονεῖς, μὴ συναπτόμενοι εἰς δευτέρου γάμον, τίνας ὀφειλείας ἔχουσι. Ε' η' 86, 88. Τανάπαλιν γονεὺς, συναρπείς εἰς δευτέρου γάμον, πρὸς τίνας καταλείπει τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου κέρδη. Δ' θ' 26.

Γραφὴ κατηγορίας. Τί ὀφείλει ὁ ἀποτιθέμενος γραφὴν κατηγορίας. Α' β' 8.

Γυνή. Αἱ γυναῖκες ἀποκλείονται τῶν ἱξιωμάτων. Α' ιγ' 1 Α' α' 22 σγδλ. Οὐ δύναται κινεῖν ἐγκλήμα εἰμὴ ἐπὶ ἰδίᾳ αἰτίᾳ κατὰ Ρ. Δ. Α' ιγ' 2. Πότε κινεῖ γυνὴ κεφαλικὸν ἐγκλήμα κτλ. Α' ιγ' 3. Τὸν περὶ μοιχείας νόμον οὐ δύναται κινεῖν. Α' ιγ' 4. Δημόσιον ἐγκλήμα κινεῖ. Α' ιγ' 5. Ὑπεξουσίους αἱ γυναῖκες οὐκ ἔχουσι. Α' ιγ' 6. Γυνὴ πότε μαρτυρεῖ. Α' ιγ' 7. Γυνὴ οὐκ ἐγκλείεται ἐν φυλακαῖς Α' ιγ' 8. Πότε ὑπ.χρεοῦται ἐγγυωμένη. Α' ιγ' 10 ἐπ. καὶ ἡ ὑπὸ τὰς § 10, 11, 14 καὶ 16 Νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐν σελ. 159 καὶ ἐπ. Γ' ε' 5, 6, 8 ἐπ. Γυνή.

προίκα ἐπαγγειλαμένη οὐ βοηθεῖται. Α' ιγ' 19, 20. Ἄκυρος ἡ πώλησις πράγματος ὑπ' αὐτῆς Α' ιγ' 20. Τίνα πράγματα οὐ δύνανται ἡ γυνὴ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἐπιζητήσει. Α' ιγ' 21. Γυνὴ εὐγενὴς οὐ δουλοῦται συζευχθεῖσα δούλῳ. ιδ' 22. Τὸ Βελλιανειὸν δόγμα οὐ βοηθεῖ ταῖς ὁμωρουμέναις γυναῖξιν. Α' ιγ' 23.

Ἡ γυνὴ ἐν τοῖς ἐξωπροικοῖς δύναται συναλλάττειν καὶ χαρίζειν ἑγκύριως. Α' ιγ' 24. Προτιμᾶται περὶ τὴν προίκα τῶν προτέρων δανειστῶν τοῦ ἀνδρός. Α' ιγ' 25. Στερεῖται ἡ γυνὴ τοῦ δικαιώματος τῆς προτιμῆσεως κατὰ τοῦ δηλώσαντος αὐτῇ πρὸ τοῦ γάμου τὰ χρεὴ τοῦ ἀνδρός. Α' ιγ' 26. Πότε προτιμᾶται περὶ τὴν προίκα τοῦ δημοσίου χρεὸς. Α' ιγ' 27. Καὶ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἀντιφωνοῦσα, ἔχει τὴν ἐκ τοῦ βελλιανείου δόγματος ἐνστασιν. Α' ιγ' 28. Ἀποχὴ γυναικὸς ἐπὶ περιγραφῇ δανειστῶν τί ἐπιφέρει. Α' ιγ' 30. Ἡ γυνὴ μὴ αἰτούσα ἐπίτροπον ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῆς ἀποβάλλει τὰ δικαιώματα τῆς μητρος κτλ. Α' ιγ' 32 καὶ Ε' ιβ' 50 ἐπ. Μὴ συντάξασα ἀπογραφὴν κατὰ τί ζημιούται. Α' ιγ' καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολογία, καὶ Ε' ιβ' 20 καὶ ἡ ὑπὸ τὴν τελευταίαν ἡμετ. σημ.) Πότε δικαιούται ἀφίεναι ἐπίτροπον τοῖς υἱοῖς αὐτῆς. Ε' ιβ' 3. Γυνὴ δευτέρου συνάψασα γάμον ἀποβάλλει τὸν κληρὸν. Ε' η' 82. Πρατοποιηθεῖσα τὴν ἑγκύριον ἀτιμώσκει. σ' ιε' 3. Ζῶντος τοῦ ἀνδρός, τίνα πράγματα δὲν ἐκποιεῖ Δ' ι' 33, 35. Τίνα πράγματα τῆς γυναικὸς οὐδὲ συναινούσης αὐτῆς ἐκποιεῖται ἢ ἐνεχυριάζονται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Γ' γ' 54 ἐπ. Τίνα ἀρραβῶνα δὲν ζημιούται. Δ' β' 5. Τίνας χάριτας δὲν ἀναγκάζει τὸν ἄνδρα νὰ ἀποδέχῃται. Δ' ι' 31. Εἰς τίνα ἐνέχεται ἐκ τῆς ἐπιτροπείας τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ πότε τοῦ δευτέρου ἀνδρὸς τὴν περιουσίαν ὑποχρεοῖ. Δ' θ' 8. Πῶς ἀποζημιούται διὰ τὴν προίκα. Δ' ι' 37. Πότε βοηθεῖται. Δ' θ' 38. Ἀπροίκος, πόσον λαμβάνει κληρονομικῶς δικαιώματι ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός, καὶ πότε αἰτεῖ τοῦτο. Δ' ια' 16, 17. Υἱοθετεῖ ἡ γυνὴ Β' η' 3 καὶ 4.

Γυναικὸς ἀπροίκου τέκνα ἐξ ἴσου κληρονομοῦσι τοῖς τέκνοις προικοφόρου γυναικὸς. Ε' η' 83. Γυναικὸς πρᾶγμα πωληθὲν ὑπὸ τοῦ συμβίου αὐτῆς κυριεύεται διὰ τῆς διὰ χρήσεως ἢ χρονίας παραγραφῆς Γ' γ' 54. Ὅσα προκατάσχεται ἑαυτῇ καὶ τὰ περιεχόμενα αὐτῇ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἐκποιούμενα τῇ συναι-

νέσει τῆς γυναικὸς δὲν ἐπιζητοῦνται μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου. 56. Γυναικὸς τὰ ἀναπόδεικτα πράγματα λογίζονται τοῦ ἀνδρός. Δ' ια' 10. Γυναικὸς εἰς δευτέρον γάμον ἐλθούσης πρὸ τοῦ ἔτους ποιν' τὰ δὲ πρὸς αὐτὴν ἐπερχόμενα τίνες λαμβάνουσι. Δ' θ' 20 — 22. Πῶς συγχωρεῖται ἡ ποινή, καὶ πότε ἀναλαμβάνει τὸ κατὰ συγχώρησιν δοθὲν ἡμῖς τῆς παρουσίας αὐτῆς. Δ' θ' 23. Ἐπὶ πόσον χρόνον δεόν νά ἀναμείνῃ ἡ σύζυγος στρατευομένου αἰ γράζοντος ὅπως συνάψῃ νέον γάμον. Δ' ε' 16.

Γυψαρεῖον ἤτοι γυψοποιεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει τῶν περὶ οἰκημάτων κατασκευάζεται. Β' δ' 16.

Γυψοπλάσται. Γ' η' 40.

Δ

Δαμνάτος γάμος τί ἐστι. Δ' η' 41.

Δάνειον ἐπίτοκον. Γ' ζ' 1 ἐπ. Εἰς τίνες ἀπαγορεύεται τὸ ἐπὶ τόκῳ δανεῖζειν. Γ' η' 26. Πρὸς ἀπαίτησιν τῶν τόκων ὀρεῖται ὁ δανειστὴς δεικνύειν καὶ τὸ χρέος καὶ τὴν τῶν τόκων ἐπερώτησιν. Γ' ζ' 14. Ἀπὸ πότε τὸ ἄτοκον δάνειον καθίσταται ἔντοκον. Γ' ζ' 15. Μετὰ τὸ τετραμήνην δίδεται ἑκατοστιαῖον τόκος. Γ' ζ' 16 καὶ 17. Τίς λαμβάνει τελείαν ἑκατοστήν καὶ τίς δὲν λαμβάνει. Γ' ζ' 18 ἐπ. Πῶς ἐρμηνεύεται ἡ συμφωνία τοῦ δανείου Γ' ε' 62. Δάνειον δούλου πότε ἐναγοποιεῖ τὸν δεσπότην, καὶ πῶς ἀποτίνεται. Γ' ε' 92. Δανείου ἀγωγή πότε σβέννεται Γ' ε' 90. Δανείσαντος καὶ δανεισθέντος ἐκ τῶν δημοσίων θησαυρῶν ἡ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ποινή. Γ' ε' 89. Ὁ δανείσας πρὸς ἀπόδοσιν χρέους τίνος τόπον λαμβάνει. Γ' ε' 55. Ὁ δανεισθεὶς δι' ἄλλὰ τρία πράγματα αὐτὸς ἐνέχεται. Γ' ε' 63. Οἱ δανεισταὶ πότε κινουῦνται κατὰ τοῦ ἀνδρός. Δ' η' 34. Τίνες καὶ μέχρι τίνος εἰς πένθους περίστασιν δὲν ἐνάγουσι. Ε' ιγ' 1. Πότε βοηθοῦνται κατὰ προικὸς. Α' ιγ' 35. Ὁ δανειστὴς ἐνέχεται καὶ εἰς τὴν βλάβην τοῦ ὑποθηκευθέντος. Γ' ε' 5. Ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ ἐνεχύρου δὲν ζημιοῦται, ἀλλὰ περὶ τίνος εὐθύνεται. 20 καὶ 21. Δανειστὴς προγενέστερος πότε ἀποκλείεται τοῦ χρέους. 39 καὶ 40. Ὁ δανειστὴς πότε ἐρευνᾷ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀποδανόντος χρεώστου. 71 καὶ 72. Δανειστὴς προγενέστερος πῶς ὠφελεῖται ἐκ τῆς τοῦ ἐγγράφου καταθέσεως. 74. Δανειστὴς

κατὰ τίνος πρῶτον κινεῖται, καὶ τίνας ἐνάγει εἰς ἔλλειψιν τοῦ πρωτοτύπου Γ' ς' 1. Ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωνῶν, ἐὰν ὁ τελευταῖος δανειστής ἀπολάβῃ τὸ δάνειον μετὰ τριετίαν, ὁ πρῶτος οὐ μετακινεῖ αὐτόν. Α' γ' 42. Δανειστοῦ, ἐκμισθώσαντος ἢ δουλώσαντος τὰ τέκνα χρεώστου, ποινή, Γ' ε' 66. Δανειστῶν τίνες προσιμῶνται. Γ' ε' 37. 41, 42, 45, 46, 49 καὶ Β' α' 6 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολ. Ἄρ. II.

Δαπάναι ἀναγκαστικαὶ (δαπανήματα ἀναγκαστικά), δαπάναι ἐπωφελεῖς (δαπανήματα ἐπωφελῆ), καὶ δαπάναι πρὸς τέρψιν Δ' ι' 54.

Δαπανήματα τῆς δίκης. Δαπανήματα καταβύλλει ὁ προπετιῶς ἐνέχων. Α' β' 21. Ὁ ἡττηθεὶς διαιδικὸς ὑφίσταται τὰ δαπανήματα. Α' δ' 26 ἐπ.

Δεδικασμένον. Α' δ' 28 ἐπ.

Δένδρα κάρπιμα εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν γειτονικῶν φυτεύονται. Α' δ' 87 καὶ ἐπ.

Δένδρον ἐνεκεν ἐξαπλώσεως ριζῶν πότε καὶ πῶς κόπτεται ἢ κλαδεύεται. Β' δ' 90 καὶ 91.

Δεσμοφυλακὸς δωροδοκηθέντος ἢ ἀμελήσαντος ποινή, ς' ιβ' 9).

Δεσποτεία (ἴδε κυριότης).

Δευτερογαμεῖν ἐπιτρέπεται καὶ πότε ; καὶ τίνες τὰ ἐπακολουθήματα τῆς δευτερογαμίας. Δ' θ' 1 ἐπ.

Δέψιον. Τὸ μὴ εἶσιναι τινὶ καπνὸν ἀπὸ δεψίου ἐπιπέμπειν τῷ γείτονι εἶδος δουλείας. Β' δ' 120.

Δημοσιακή δουλεία. Β' ε' 2.

Δημόσιος. Δημοσία διοίκησις. Α' ιβ' 53. Τίνες δύνανται κτείνειν τὰ δημόσια. Α' β' 37. Ἐπὶ τῶν δημοσίων χρημάτων δὲν χωρεῖ παραγραφή. Α' γ' 52. Νομῇ πράγματος δημοσίου πότε ἐπιφέρει παραγραφὴν κατὰ τοῦ δημοσίου. Β' α' 47 καὶ 52. Ἀδελφὸς κατὰ ἀδελφοῦ δὲν κινεῖ δημόσιον ἐγκλήμα. Α' β' 40.

Δεικνύει ὁ λέγων οὐ μὲν ὁ ἀρνούμενος. Α' β' 6.

Διάδοχος τίνος τόπον ἐπέχει, καὶ πότε λογίζεται ἀντὶ κληρονομίου. Παραρτ. β' 23 καὶ 24.

Διαζύγιον, τί εἶναι. Παραρτ. γ' 12 καὶ σγρόλιον 20. Ἀποστειλάντος διαζύγιον ποινή. Δ' θ' 1. (Περὶ τῶν αἰτίων τῆς διαλύσεως γάμου ἴδε τὴν λ. Διάλυσις).

Διαθέτει πότε καὶ κατὰ τί τὸ νομφεθὲν τέκνον, Ε' θ' 18.

Διαθέτουν τίνες ; Ὁ αὐτεξούσιος. Α' ιζ' 7. Ὁ ὕψης τὰς φοίνας. Ε' α' 2 καὶ 10. Κωφὸς δὲ καὶ ἄλαλος πότε ; 12. Τυφλὸς πῶς ; 20. Ἀδελφοὶ τὰ κοινὰ. 24. Τίνες δὲν διαθέτουν, Ε' α' 13—15. Ε' η' 61. Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ μοναχοί. Ε' δ' 1 ἐπ. καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 635 καὶ ἐπ. Διαθέτην βιάζοντος πατρὸς. Ε' α' 32 καὶ 33.

Διαθῆται πότε καὶ κατὰ τίνες τρόπους ἀκυροῦνται. Ε' ε' 1—δ. Ἡ ἀκύρωσις τῆς διαθήκης δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς δωρεᾶς αἰτίᾳ θανάτου. Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 642. Εἶναι ἄκυρος ἡ βία γενομένη διαθήκη ; Ε' α' 32 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 624. Εἶναι ἄκυρος ἡ ἀπὸ δολίας σαγηνεύσεως ἀποβρεῦσασα ; Ε' η' 4 καὶ σημ. ἡμ. ἐν σελ. 653. Κατὰ τίνες τρόπους γίνονται ἀτελεῖς. Ε' α' 4. Σφραγίζεται καὶ υπογράφεται. Ε' α' 5. Τίς ἡμάρτυρας, καὶ ἀσφράγιστος, ἰσχύει. Ε' α' 6 καὶ 7. Διαθήκη αἰχμαλώτου πότε ἰσχύει, καὶ πότε οὐχί. Ε' α' 16—19. Διαθήκη μυστικὴ πότε ἰσχύει. Ε' α' 24 καὶ 22. Καὶ μὴ γνωστοποιουμένη εἰς τοὺς μάρτυρας, προσφέρεται αὐτοῖς, ἵνα υπογράψωσι. 35. Προγενεστέρα, πῶς ἀκυροῦται καὶ ἀνατρέπεται 26, 29, 39. Διαθήκη αὐτοκτονούντος ἕνεκα φόβου τῆς μελλούσης τιμωρίας δὲν ἰσχύει. 30. Ἀτελὴς ἰσχύει ὡς πρὸς τὰ τέκνα, οὐχί δὲ καὶ τοὺς ἐξωτικούς. Ε' ε' 5. Ε' ια' 27. Ἀκυρος καθίσταται ἡ διαθήκη τοῦ ἀπολέσαντος τὴν ἐλευθερίαν. Ε' ια' 13. Ἀλλ' οὐχί καὶ τοῦ στρατιώτου, τοῦ δὲ περιοριζομένου ἀκυροῦται, ὅταν ὁ βασιλεὺς ἀποδέξηται τὸ γεγονός. Ε' ια' 13. Δὲν ἀναιρεῖται ἡ διαθήκη τῆς δεκαετίας παραγραφῆς. Ε' α' 43. Διαθήκη ἀκυροῦται, ἐὰν μὴ μνημονευθῇ ὁ υἱός. Ε' ε' 6. Ὡσαύτως ἐὰν τευχθῇ τέκνον. Ε' ε' 7. Ὡσαύτως ἐὰν ἀμνημόνευτος καταλειφθῇ κυφοροῦμενος Ε' ε' 8 καὶ 9. Ἀλλ' οὐχί ἐὰν μὴ μνημονευθῇ ὑπεξούσιος αἰχμαλώτου. 10. Ἡ ἀτελής διαθήκη οὐ ῥήσσει τὴν προγενεστέραν, πλὴν ἐὰν ᾖ στρατιωτικὴ. 11. Ἀκυροὶ τὴν διαθήκην ἡ παράνομος ἀρρεσις ἐπικλασθεῖσα υἱῷ. 12. Μέμφεις καὶ ἐναντίσις τῆς διαθήκης ὑπὸ τίνων προβάλλεται. Ε' ε' 1. ἐπ. Διὰ τῆς πενταετίας ἀναιρεῖται ἡ μέμφις. Ε' ε' 5. Ἐκπίπτει ὁ μεμφόμενος τοῦ κληρονομητέματος. Ε' ε' 6. Ἐν τῇ διαθήκῃ γράφεται ἰδιοχείρως τὸ ὄνομα τοῦ κληρονόμου, ἢ προσφέρεται εἰς τοὺς μάρτυρας. Ε' α' 4. Τίνες μαρτυροῦσιν ἐν διαθήκῃ καὶ τίνες οὐχί. 41 καὶ 42. Τὰ ἀκατα-

λογίζονται ὡς μὴ γεγραμμένα. Ε' α' 46. Ὡσαύτως τὰ ἀν-
 τικά. 47. Μάρτυρες πόσοι ἀπαιτοῦνται. 35 ἐπ. Διὰ τῆς δια-
 ρικτοῦ καταλείπεται τὸ νόμιμον μέρος. Ε' α' 45. Ε', θ' 21. Ἐκ
 τῆς ἀτελοῦς τίς κληρονομεῖ. Ε' η' 90 καὶ 91. Διαθήκης
 ἀντιθέμενα πότε πιστεύονται. Α' η' 12. Γ' ε' 72. Διατά-
 γματα ἐκτελοῦνται. 48. Ἀκυρομένης διαθήκης πῶς κληρο-
 νомуῖται τὰ τέκνα ἢ οἱ γονεῖς, καὶ τίνας διατάξεις ἐκτελοῦσι. Ε'
 Τὰ λεγόμενα κατὰ τὴν κατάρτισιν διαθήκης οὐκ εἰσὶν ἐνεργά,
 διαθέτης διακοπὴ τὴν φωνήν. Ε' α' 11.
 ἀλλοιῶς κοινῶν πραγμάτων Γ' ε' 13 καὶ ἐπ.
 ἀκατοχή πότε κινεῖται. Α' γ' 31. Ε' ζ' 7 καὶ ἡμετέρα ση-
 μείωσις ἐν σελ. 649.

ἀλλοιῶς. Δυνατὸν ὁ δικαστὴς καὶ ἐκ διαλλαγῆς στείλαι τὰς
 ἀλλοιῶς ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν. Α' ζ' 1.
 ἀλλοιῶς. Διάλυσις γάμου, καὶ αἰτία διαλύσεως αὐτοῦ. Δ' ιε'
 ἐπ.—Διάλυσις (συμβιβασμός). Α' ι' 1 ἐπ. Τί ἐστὶ διάλυ-
 σις. Α' ι' 1. Ἡ διάλυσις γίνεται ἐγγράφως καὶ ἀγράφως. Α' ι'
 γίνεται μετὰ προστίμου καὶ χωρὶς προστίμου. Ἐπὶ τῶν ἀδι-
 κτωμένων χωρεῖ διάλυσις; 3. Ὁ δεύτερος συμβιβασμός ἐσχύει.
 ὁ ἀπὸς ἡμολογηθὲν οὔτε μετὰ συμβιβασμὸν οὔτε μετὰ δευ-
 τέρου ἡμολογίαν μεταβάλλεται. 6. Συμβιβασμός τοῦ παραστα-
 τῆς ὡς ἐν γένει μετὰ ἐλευθέρου. 7. Συμβιβασμός διὰ χρημα-
 τιστῆς ἐπὶ ἀγωγῆς ὕδατος φέρει ἀτίμως. 8. Συμβιβασμός περὶ
 γένους δὲν χωρεῖ. 9. Συμβιβασμοὶ δὲν ἀναρροῦνται οὐδὲ διὰ
 δικτῆς ἀντιγραφῆς. 10. Ὁ ἐπιχειρῶν τὴν ἀνατροπὴν τοῦ περὶ
 συμβιβασμοῦ συμφωνητικοῦ τί ὑφίσταται. 11. Πότε ἀνατρέπεται
 συμβιβασμός, διότι εὗρεθῆσαν εἴτα τὰ ἔγγραφα τοῦ συμβιβα-
 σμοῦ. 12. Ὁ ἐνώπιον φίλων καταρτισθεὶς συμβιβασμός δὲν
 ἀντιστέκει. 13. Ὁ συμβιβασμός χωρεῖ περὶ πράγματος
 οὐδὲν καὶ δικῆς ἀδελφῆς. 14. Ἡ περὶ δόλου διαμαρτυρία καὶ
 ἀντιθέμενη δὲν ἀνατρέπει τὸν συμβιβασμὸν. 15. Ὡσαύτως ἡ
 ἀντιθέμενη δὲν ἀντιστέκει. 16. Ὁ ἐν γένει δὲν δύναται νὰ
 ἀντιστέκει ὅτι συνεβιβάσθη ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς κληρονομίας τοῦ
 αὐτοῦ συνεβιβάσθη. 17. Συμβιβασμός περὶ ἐνὸς ἀντικειμένου
 ἀντιστέκει συμβιβασμὸν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν. 18.

Διαμονή κατά πρόληψιν. Παραρτ. Τίτλ. γ' 42. Διαμονῆς διαίωμα τίς ἀπόλλυσιν. Ε' 6' 2.

Διαπεπαρθενευμένην εὐρών τὴν σύζυγον δύναται νὰ ζητήσῃ διαζύγιον ὁ σύζυγος. Δ' 1ε' 10 καὶ Νομολ. Ἐφετείων ἐν σελ. 603.

Διασκεψέως χρόνος πόσος δίδεται. Γ' γ' 112. Ε' γ' 8 καὶ σημ. ἡμ. ἐν σελ. 654 καὶ Νομολ. ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι.

Διατετιμημένον πρᾶγμα. Β' γ' 11.

Διατροφή. Β' γ' 3 καὶ 5 καὶ Νομολ. Ἀρ. Πάγου σελ. 237. Γ' ε' 77 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 419.

Διαφέρειν τί σημαίνει. Παραρτ. γ' 14. Ἡ ποινὴ τῶν πειθαρχούντων οὐκ εἰς τὸ διαφέρειν ἀλλ' εἰς τὸ ἀληθὲς ποσὸν ἀμείβει. Α' 6' 52. Ὁ πωλητὴς ἐνάγεται εἰς τὸ διαφέρειν. Γ' γ' 52 Νομολ. Α. Π. σελ. 362.

Διαχειρίσεις ἄλλοτρίων ὑποθέσεων. Ε' 16' 55 καὶ ἐπ. Παραρτ. 6' 55 Σχόλιον.

Διγαμία πῶς τιμωρεῖται. 5' δ' 5.

Διδόμενον διὰ τί δίδεται καὶ πότε ἀναλαμβάνεται. Β' γ' 1 ἐπ.

Δικαιοδοτεῖν. Οὐδεὶς ἑαυτῷ δικάζει ἢ δικαιοδοτεῖ. Α' δ' 2.

Δικαιώματα (ἐγγράφα ἀποδεικτικὰ λατ. instrumenta) τίς καὶ πότε ὑποχρεοῦται νὰ προσαγάγῃ Α' 6' 14 ἐπ.

Δικασθέντα. Τὰ μεταξὺ τίνων δικασθέντα δὲν ὑποχρεοῦσιν ἄλλον; Α' δ' 28.

Δικαστὴς τίς δὲν δύναται νὰ ᾔναι. Α' δ' 1. Ὁ ἀνῆλικος δὲν γίνεται. 3. Ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ τὸ δίκαιον. 23 καὶ 33. Δῶρα δὲν δέχεται. 45. Ἀλλὰ μόνον τὰ ἐκταγιαστικά. 46. Προγεύεται δὲν δικαιούται νὰ ἐπιβάλλῃ κεφαλικὴν ποινὴν. 24. Δικαστοῦ παρβαίνοντος τοὺς δικαστικούς τύπους ποινὴ. Α' 6' 38. Κατήκοντα δικαστοῦ τίς δὲν ἐκτελεῖ. Παραρτ. 6' 32.

Δίκη κατά τῶν διαδεγθέντων δικαστῶν ὀφείλει πληροῦσθαι ἐντὸς 20 ἡμερῶν. Α' δ' 13. Εἰς δίκην οὐδεὶς ἀναγκάζεται ἐν καιρῷ ἑόρους. Α' δ' 4. Δίκης χρηματικῆς χρόνος. Α' δ' 14. Εἰς τὰ ἔξοδα τίς ὑποβάλλεται. Α' δ' 26 καὶ 27.

Διοίκησις. Τὸ διοικηθὲν χρησίμως γίνεται ὑποχρεωτικῶς ἀποδεκτόν. Ε' 16' 56. Εἰς διοίκησιν πραγμάτων τίς ἀγωγὴ δίδεται ὑπὲρ καὶ κατά. Ε' 16' 57. Ἀγωγὴν περὶ διοικήσεως (negotiorum gestorum actionem) κινεῖ ἡ μήτηρ εἰς ἀπαίτησιν τῶν χρησίμων

Διημερία κεντρικὴ ἐπικριτικὴ βεβαίωσις

ἀναλωθέντων ὑπ' αὐτῆς. Β' γ' 5. Διοικήσεις πραγμάτων πότε δὲν ἀναθεωρεῖται. Ε' ι' 1. Διοικήσεις τῶν ἀλλοτριῶν πραγμάτων τί εἶναι. Ε' ιβ' 55 καὶ ἐπ. Παραρτ. 6' 55 (Σχολ.).

Διοικητῆς πραγμάτων τίς δὲν γίνεται. Ε' ιβ' 30. Πότε δὲν ἀναλαμβάνει. 42. Πρὸς τίνα ἀποκαθίστησιν. 58. τίνας τόκους δίδει. 60, 61. Διοικητῆς ἐπαρχίας δὲν κατασκευάζει ἐν αὐτῇ πλοῖον. Ε' γ' 6.

Δοκιμασία πῶς γίνεται καὶ τίνα ἐπιζητεῖ. Γ' η' 25.

Δοκοὶ καὶ δόκωσις. Οὐκ ἔξεστι τῷ ἐπικειμένῳ βάρη ἐπιτιθέναι πρὸς λύμην τῆς δοκώσεως· εἰ δὲ ψήφωσις ἐν τῷ δοματικῷ τόπῳ γενήσεσθαι μέλλει, θεόν ἀσφαλίζεσθαι τὰς δοκοὺς. Β' δ' 39.

Δόλος μόνος ἢ δόλος καὶ ἐνοχλή· εἰς τίνα συναλλαγματα ἐνόχοποιεῖ. Παραρτ. 6' 55 (Σχολ.). Οὐδεὶς καθιστᾷ διὰ τοῦ δόλου κρείττονα τὴν ἰδίαν κατὰστασιν. Παραρτ. 6' 25. Δόλος ἐπὶ πωλήσεως. Γ' γ' 40 καὶ 44 καὶ ἐπ. Πότε ὁ δόλος προκαλεῖ ἀκυρότητα. Ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 359. Ὁ δόλον ποιῶν εἰς ἀσήμενον χειροκοπεῖται. Σ' ιδ' 16. Ὁ ὅρους δόλῳ μετατιθεῖς τίνα ζημίαν βρίσσεται. Σ' ζ' 12. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Ἀπάτη).

Δόλου ἀγωγή. Ἡ περὶ δόλου ἀγωγή πότε ἀρμόζει. Γ' γ' 18. Οἱ γονεῖς καὶ οἱ πατέρες οὐκ ἐνάγοντα· τῇ περὶ δόλου ἀγωγῇ. Α' ε' 24. Παραγραφή ἐνεκα δόλου α' γ' 61 καὶ 63. (Ἴδε καὶ Ἀπάτη).

Δομέστικοι. Ἀπαγορεύεται καὶ εἰς αὐτοὺς μνηστεύεσθαι ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἄρχει ὁ κύριος αὐτῶν. Δ' ε' 9.

Δοτάλια χρήματα. Δ' ι' 25 (Σχολ.).

Δολιευομένου εἰς τὴν συναλλαγὴν ποινὴ. Σ' ιδ' 12.

Δουλεία πότε ἀμεληθεῖσα ἢ διὰ καινοτομίας ἀναιρεῖται. Β' δ' 121—123. Ἡ δουλεία πότε ἀπόλλυται δι' ἀχρηστίας δεκαετῶς καὶ πότε δι' εἰκοσαετοῦς. 126. Ὑπολογισμὸς τοῦ διαστήματος ταύτου. 131. Δὲν ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν γενικῶν νόμων. 46. Ἡ δουλεία τοῦ ποτίζειν καὶ βόσκειν συνεπιφέρει καὶ τὴν δουλείαν τοῦ ποιεῖν καλύθην. 105. Ἡ δουλεία γίνεται ἐν τῷ ἐδάφει ἢ ἐν τοῖς κτίσμασι. 117. Τίς δουλεία δὲν δύναται νὰ συσταθῇ 118. Τίς δουλεία ἐπιβάλλεται εἰς τὸ κτῆμα προκειμένης πωλήσεως αὐτοῦ. 119. Τὸ μὴ ἐπιτρέπεσθαι τὴν ἐκπομπὴν καπνοῦ ἀπὸ καπνοδόχου κτλ. δουλεία ἐστίν. 120. Δουλείαν ὁ κοινωνὸς δὲν

ἐπιβάλλει εἰς τὰ κοινά. Β' δ' 58. Δουλείαν οὐδὲ τὸ δημόσιον ἀνατρέπει. 108. Τίνα δουλείαν σιωπηρὰν ὑπομένουσιν οἱ γῆραι-
ώτεροι; τόποι ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων. 110—112. Τίνα δουλείαν
δὲν ἀναιρεῖ ἀγορησία. 124.

Δουλεία (ἀποβολὴ ἐλευθερίας). Τί ἐστὶ κατὰ Ρ. Δ. καὶ αἱ δου-
λοι πῶς γίνονται. Ε' ι' 3 καὶ 4. Οἱ δοῦλοι πῶς ἐλευθεροῦνται.
Α' ιγ' 10. 22 ἐπ. Ε' η' 78. Πόσον ἐκτιμῶνται. Α' ιγ' 17. Ὁ
ἄπαξ ἐλευθερωθεὶς δουλοῦται πάλιν δι' ἀχαριστίαν. Α' ιδ' 1—21.
Ἀποκαρεῖς ἀλλάττει τύχην; 17—20. Δὲν κληρονομεῖ 21. Πότε
ἐνάγεται 15. Πότε κατηγορεῖ τὸν δεσπότην. 10. Πότε ἐλευθε-
ροῦται διὰ καταβολῆς κλοπιμαίων; Α' ιγ' 23. Δὲν υἱοθετεῖται.
29. Πότε δὲν ἐγκαθίσταται κληρονόμος. Ε' η' 48. Κληροδοτηθεὶς
φυγὼν ἀναζητεῖται ὑπὸ τοῦ κληρονόμου ἰδίαις δαπάναις, ἐκτός
ἐν ἔφυγε ζῶντος τοῦ διαθέτου. Ε' ια' 10 καὶ 11. Μεθ' ὅπλων
προσφυγὼν ὁ δοῦλος ἐκβάλλεται τοῦ ἀσύλου. Β' θ' 1. Δούλου
ἐπιβουλεύσαντος τὸν δεσπότην ποινή. Σ' ιδ' 2. Τῆς περὶ δούλου
ἀγωγῆς χρόνος. Α' ιγ' 25. Ἐλαττώματα μὴ προλεχθέντα κατὰ
τὴν πώλησιν δούλου εἰς τί ἐνοχοποιουῖσιν Γ' γ' 121. Ἀγοραστὴς
δι' ἐγκλημα αὐτοῦ πῶς κινεῖ κατὰ τοῦ πωλητοῦ. 46. Δούλου
ἀποθνήσκοντος μετὰ τὴν πώλησιν ὁ ἀγοραστὴς ἀπαιτεῖται τὸ τί-
μημα 100. Δούλου ἐγκαλέσαντος δεσπότην ποινή. Σ' ιδ' 3. Ὁ
τὸν ἄλλότριον δοῦλον ὑποδεχάμενος τίνα ζημίαν ὑφίσταται. Σ'
ιγ' 1 καὶ 2. Δούλης κάματοι καὶ ἐνοίκια ὑποθηκευθέντων κτη-
μάτων ψηφίζονται εἰς τὸ γράειο Γ' ε' 4. Δούλων τέκνα εἰς τίνα
ἀνήκουσιν. Β' ι' 11.

Δρόμου δημοσίου χαλασθέντος τίς δίδει πάροδον. Β' δ' 130.

Δυνατοὶ ἀγοράζουσιν ἀπὸ εὐτελεστέρων; Γ' γ' 112 καὶ 116.

Δώματα νεόκτιστα πῶς μεταχειρίζονται οἱ κύριοι Β' δ' 37 καὶ 38.

Δωματουργίας δαπάνην τίνες ἀναδέχονται. Β' δ' 39.

Δωρεά. Γ' α' 1 ἐπ. Δωρεά μεταξὺ ζώντων. Γ' α' 2 καὶ 3 καὶ
Νομολ. Α. Π. σελ. 332. Δωρεά αἰτίᾳ θανάτου τί ἐστὶ καὶ τίνα
τὰ εἶδη αὐτῆς. Γ' α' 2, 4 καὶ 5. Πρᾶσις δωρεᾶς αἰτίᾳ δὲν εἶναι
δωρεά. Γ' γ' 25 ἐπ. Δωρεά ἀνεγγεীরιστος πότε δὲν γίνεται τοῦ
πρὸς ὃν ἐδωρήθη. Γ' α' 6. Προσποιητὴ ἢ κατὰ δόλον δὲν ἰσχύει
8 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν ἡμετ. σημ. Ἡ ἄπαξ γενομένη δὲν ἀνατρέ-
πεται. 9 καὶ 12. Ἡ δωρεά γίνεται μόνον κατὰ γνώμην καὶ

σίως. 10. Βασιλέως πρὸς δύο πότε προσκυροῦται εἰς ἕνα.
 Βασιλέως πρὸς μὴ ζῶντα δὲν ἰσχύει. 14. Ἀνεπιφώνη-
 δὲν προσαποκτᾶται. 15. Ὑπερβαίνουσα τὰ πεντακόσια νο-
 ματα, πότε ἰσχύει. 16 καὶ 17 καὶ ἡμετ. σημ. σελ. 338
 Νομολ. Α. Π. σελ. 339. Πρὸς πόρνην ἰσχύει. 19. Ἀκυ-
 ραὶ ὑπὸ τῆς γεννήσεως τέκνου. Γ' 6' 1. Πρὸς κατιόντας ἀνα-
 εῖται δι' ἀχαριστίαν. Γ' α' 18. Ἀχαριστίας εἶδη προκαλοῦντα
 ἀνατροπὴν τῶν δωρεῶν. Γ' 6' 3 καὶ ἡμετ. σημ. σελ. 340
 Νομολ. Α. Π. σελ. 340. Γ' α' 18. Ἀνηλίκου πότε ἀνα-
 εῖται ἢ κυροῦται. Α' 16' 16, 17, 28, 37. Τίς δωρεὰ δὲν
 ἀποδοῖται. 22. Προγαμιαία ἢ διὰ μνηστείαν, πότε καὶ ποῦ
 μὲν συνίσταται, καὶ τίς ἀνατρέπεται. Δ' γ' 1, 3, 7. Πότε
 ἀνακαλεῖται ὑπὸ τοῦ μνηστῆρος. 4. Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ
 πατρὸς πότε ἀναλαμβάνεται. 5. Ἡ τοῦ πενθεροῦ ἢ πενθερᾶς
 πρὸς τὸν γαμβρὸν ἢ τὴν κύμην καὶ λυομένου τοῦ γάμου
 ἀνακαλεῖται. 8. Πότε ἀποδοῖται ὁλόκληρος ἢ μέρος. 9. Πότε
 ἀνατρέπεται μὲν ἢ δωρεὰ πενθεροῦ ἀλλ' ἐπιζητεῖ οὗτος τὰ
 γένετα παρὰ τοῦ μνηστῆρος. 10. Δωρεὰ μεταξὺ συζύγων δὲν
 ἰσχύει. Δ' γ' 3. Δ' 16' 4—3 καὶ Νομολ. ἐν σελ. 595. Πρὸς
 κακὴν ἰσχύει. 3. Δωρεὰ πρὸς γυναῖκα πότε κυροῦται ἢ δὲν
 ἀνατρέπεται. Δ' γ' 2 (Σχολ.). Δ' 16' 4. Τίς δωρεὰ πρὸς ἄνδρα
 ἰσχύει. 5. Δωρεὰ πρὸς θυγατέρα τῆς γυναίκης ἰσχύει. 6. Μεταξὺ
 συγγενῶν ἰσχύει ἢ δωρεὰ. 7 καὶ ἐπ. Ἐπὶ τῶν κεκωλυ-
 ῶν γάμων τί γίνονται τὰ δωρηθέντα. 12. Δωρεὰ αἰτίᾳ θανάτου
 ἐξὺ συζύγων ἰσχύει, ἀκυρουμένη ὅμως ἂν ἐπέλθῃ διαζύγιον
 καὶ 14. Ἀλλ' ἐγκύτως δωρεῖται τις τῇ συζύγῳ αὐτοῦ τὸ
 οὐκ πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ κτισθέντος αὐτῆς οἴκου. 15. Πρὸς δὲ
 γον νεωτέραν τῶν δώδεκα ἐτῶν ; 15. Ἐὰν συναποθάνωσιν
 καὶ γυνή, ἕτερος οὐκ ἐνάγει περὶ τῆς ἐν γάμῳ δωρεᾶς. 18.
 Ἐὰν πατὴρ δὲν δεσπόζει υἱός. Β' α' 12. Δωρεὰ πατὴρ ἐν
 κατὰ καὶ συναινέσει τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ λογίζεται δωρεὰ τῆς
 πατρὸς. Δ' 1' 23.—Δωρεῖται ὁ κελεύων νὰ δοθῇ ἢ δωρεὰ καὶ
 ὁ κατ' ἐντολὴν παρέχων αὐτήν. Γ' α' 7.
 Δωροδοκία. Τὸ δωροδοκίας λόγῳ πρὸς ὑποβροχὴν δοθὲν δὲν
 ἀναλαμβάνεται Β' γ' 1.
 Δωροδοκία (forum) Α' 6' 1 ἐπ.

Ε.

Ἐγγάστριος. Λύεται ἢ πρὸς ἐγγάστριον γυναῖκα μνηστεία. Δ' α' 25.

Ἐγγραφα. Δι' ἀλλοτρίων ἐγγράφων τίς ἀγωνίζεται. Α' 6' 11. Ἀντισωπτικά δὲν ἰσχύουσιν. 15. Κατὰ τίνων ὀφείλει τις νὰ ἐμφανίζῃ. 10—19. Ἐγγραφὸν τῆς διαλύσεως (συμβιβαστικὸν ἔγγραφον). Γ' γ' 81.

Ἐγγραφή εἰς τίνα ἀπαιτεῖται. Α' 6' 33 καὶ 34.

Ἐγγράφου κατάθεσις εἰς τί συμβάλλει. Γ' ε' 74.

Ἐγγυήσις. Ὁ ἐγγυηθεὶς ὅν λαβόντα παρακαταθήκην τί ἀποδίδωσι. Γ' θ' 18. Ἐγγυήσεως καταβολή πότε δὲν ἀναλαμβάνεται. Γ' ς' 22. Ἐγγυήσιν τίς δὲν ἀπαιτεῖται. Α' 6' 23. Ἀρνούμενου τὴν ἰδίαν περὶ ἐγγυήσεως συγγραφὴν ποινή. Α' η' 14. Ἡ γυνὴ ποτε δίδωσιν ἐγκύριος ἐγγυήσιν καὶ πότε ἐνέχεται ἢ βοθεῖται. Γ' ς' 5—18. Ἐγγυήσις μετὰ γυναικὸς ἢ ἀνηλίκου πότε καὶ εἰς πόσον ἐνοχοποιεῖ. Γ' ς' 21. Ἐγγυήσις ῥητὴ πρὸς παράστασιν ἄλλου ἐπιδέχεται προθεσμίαν. 23. Ἐγγυηταὶ πότε δὲν εὐθύνονται. Α' ιβ' 11. Ἀνηλίκων πότε ἐνέχονται. 51. Ἐγγυητὴν δὲν δίδει ὁ μνηστήρ διὰ προίκα. Δ' α' 23. Ἐγγυητὴς πότε ἱκανοποιεῖ. Γ' ς' 1 καὶ 3. Τίς βοθεῖται. 19. Εἰς τόκους ἐνέχεται ; 24. Ἀνηλίκου ἐγγυητὴς βοθεῖται. 25. Ἐντὸς τίνος χρόνου ἐνέχεται. 27. Πῶς καὶ εἰς τί εἶδος λαμβάνεται. 28.

Ἐγκατάστασις ἰσχύει καὶ ἂν μὴ λεγθῇ τὸ ὄνομα, ἀλλ' ὑπάρχῃ βέβαιον γνῶρισμα. Ε' η' 40. Ἐγκαταστάσεις χάριν ἀμειδόμεναι δὲν ἰσχύουσιν, ἐκτὸς ἂν ἀνάγωνται εἰς τὸν παρελθόντα χρόνον. Ε' η' 4. Ἐγκατάστασις κληρονόμων δι' ἀχαριστίας λόγον πότε ἀνατρέπεται. Ε' ι' 4 καὶ 32. θ'.

Ἐγκλήμα. Τὸ ἐγκλήμα ἀκολουθεῖ τὸ πρόσωπον. ς' ι' 8. Ἐγκλήματα τίνες δὲν κινοῦσι. Ε' 6' 35 ἐπ. Πῶς σβέννυνται. Ε' 6' 31 καὶ 39. Ἐγκληματικὴ δίκη δὲν δικάζεται ἐν τῇ τεσσαρakoστῇ. Α' δ' 7. Ἐξαίρεσις τοῦ κανόνος τούτου 8. Ἐγκληματιῶν τίνες δὲν ἀπολύονται ἐκ τῆς φυλακῆς κατὰ τὴν πρώτην πῶν πασχαλίων ἡμερῶν. Α' δ' 9.—Ἐντὸς διετίας ὁ κατηγορήσας ἐγκληματικῶς ὀφείλει πληροῦν τὴν ἰδίαν κατηγορίαν. Α' 6' 32. Ὁμολογία τοῦ κατηγ. περὶ ἐγκλήματος δυσχερῶς πιστεύεται. Α'

δ' 25. Ἀμοιβαίων ἐγκλήσεων ὑπαρχουσῶν, τὸ βαρύτερον ἐγκλημα προεξέταζεται. Α' ε' 9.

Ἐγχείρισις κληρονομίας. Πῶς ἐγχειρίζει τις τὴν κληρονομίαν Ε' η' 18.

Ἐγχόρηγος ποίητος Γ' η' 43 (Σχολ.) καὶ Β' δ' 48.

Ἐδαφος ψιλὸν πόσον ἀπομακρύνει ἀπ' ἐαυτοῦ τὴν οἰκοδομήν.

Β' δ' 53. Ἐδαφικὴ δουλεία (ἢ δουλεία ἐν τῷ ἐδάφει). Β' δ' 117.

Ἐδνα (ἴδε τὰς λ. προγαμιαία δωρεά).

Ἐθιμα. Τὰ ἔθιμα φυλάττονται. Α' α' 33.

Εἰδικά. Τὰ εἰδικὰ τίνων εἶναι ἐπικρατέστερα, καὶ εἰς τίνα περιέχονται. Παραρτ. β' 18 καὶ 19. Οἱ εἰδικοὶ νόμοι ἐπικρατέστεροι τῶν γενικῶν. Α' α' 21.

Εἰδοποιήσις ἢ εἰδοποίησις. Β' α' 22 ἐπ. καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 249.

Εἰδωλολατρῶν ποινή. ε' ια' 6.

Εἰκονικὴ πρᾶσις ἢ ἐσχηματισμένη (imaginary venditio). Γ' γ' 33 καὶ ἐπ.

Εἰσαγωγίμος δίκη. Α' ε' 23 (Σχολ.).

Εἴσοδος (δίκη). Α' ε' 47.

Ἐκαστοτὴν τελεῖν (ἐκαστοστιάζον τόκον) τίς λαμβάνει. Γ' ζ' 18. Α' δ' 11. Καὶ μετὰ τὴν τετραμήνην τῆς καταδίκης ἐκαστοστιάζος τόκος δίδεται. Γ' ζ' 16.

Ἐκδιδασμός. Τίς ἐκδιβάλλει ψῆρον. Α' δ' 15.

Ἐκδικητικὴ τῶν ἰδίων ἀγωγὴ κατὰ τίνος κινεῖται. Α' γ' 39

Ἐκδικος ὅρκος (ἴδε ὅρκος).

Ἐκκαλεῖ τις ἐντὸς πόσων ἡμερῶν. Α' δ' 42. Τίς δὲν ἐκκαλεῖ πλέον. 44 καὶ 48.

Ἐκκλησίαι ἐντὸς τίνος χρόνου ἀνακαλοῦσι τὰ πράγματα. Α' α' 14.

Ἐκκλησία εἰς τίνα συνεισφέρει. Β' ε' 4.

Ἐκκλησεως προθεσμία. Α' δ' 37. Ἐκκλησις δὲν ἐμποδίζεται

Α' δ' 17. Κατὰ τίνων δὲν δίδεται 42.

Ἐκμαρτύριον ὁπόσῃ πίστιν φέρει. Α' ε' 6 καὶ 14.

Ἐκμισθώσας πράγματα ἐπιζήμια, εἰς τί ἐνέχεται. Γ' η' 21 καὶ 22.

Ἐκνίκησις. Ἐκνικωμένου ἀγροῦ ὁ πωλητὴς ἐνάγεται. Γ' γ' 74 ἐπ. καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 373. Ἐκνικωμένου πράγματος

ὅποιον τὸ ἀποδοτέον τίμημα. Γ' γ' 77 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 375. Ἐκνικωμένου τοῦ ἀγροῦ οὐ δύναται ὁ νομεὺς τὸν σπόρον ἐπαῖραι. Α' α' 48. Λί τυγχραὶ αἰτίαι τῆς ἐκνικήσεως βαρύνουσι μετὰ τὴν πώλησιν τὸν ἀγοραστήν. Γ' γ' 76.

Ἐκποιήσις. Εἰς ἐκποιήσιν ἀκινήτων τίνες προτιμῶνται. Γ' γ' 403—407. Ἐκποιήσις ἄνευ προτιμήσεως πῶς γίνεται. Γ' γ' 408. Ἐκποιήσις κατὰ δόλον ἀκυροῦται, καὶ τὸ πρᾶγμα δίδεται εἰς τοὺς προτιμωμένους. 409 καὶ 413. Ἐκποιούντων παρὰ τοὺς τύπους τῆς προτιμήσεως ποινή. Γ' γ' 409.

Ἐκχώρησις. Παραρτ. β' 58. Γ' 34 ὑφ' ἣν καὶ Νομολ. Ἀρείου Πάγου σελ. 835.

Ἐλαιοτριβεῖα καὶ ἀμοργεῖα εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν περὶ οἰκημάτων κατασκευάζονται. Β' δ' 20.

Ἐλάττωσις τοῦ τιμήματος. Ἡ περὶ αὐτῆς ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ' γ' 57—61. Πότε ἔχει χώραν. 63 καὶ 65. Ἐλαττωματικὸν ἀνδράποδον ἢ ζῶον, ἐπαινεθὲν, πῶς ἐπιστρέφεται, ἢ ἐλαττοῦται τὸ τίμημα αὐτοῦ. Γ' γ' 61. Ἡ ἐμπαθὲς ποῖον ζῶον λογίζεται. 63 καὶ 64.

Ἐλάχιστον τίμημα. Ἡ περὶ ἐλάχιστου τιμήματος ἀγωγὴ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ' γ' 69.

Ἐλευθερία δὲν διατιμᾶται χρηματικῶς. Ε' η' 11. Εὐνοεῖται ἐξῶχος ὑπὸ τοῦ νόμου. Αὐτ. 12 καὶ 13. Ἐλεύθερον ἐμπορευομένου ποινή. Σ' ιγ' 4. Ἐλεύθεροι πῶς γεννῶνται. ιη Α' 7—9. Ἐλευθέρωσις δὲν ἀνατρέπεται. Ε' ιη' 19. Ὁ ἀνδραποδίζων ἐλεύθερον χειροκαπεῖται κατὰ Ρ. Δ. Σ. η' 7. Σ' ια' 4.

Ἐλευσμὸς τοῦ ὕδατος. Β' δ' 100.

Ἐλληνιζόντων μετὰ τὸ βάπτισμα ποινή. Σ' ια' 4.

Ἐμβασμον δικαστήριον. Α' δ' 50 (Σχολ.) καὶ 66 (Σχολ.).

Ἐμόν. Τί περιλαμβάνει ἢ λέξις ἐμόν καὶ ἡ λέξις σόν. Παραρτ. γ' 7.

Ἐμπονήματα. Τίνες στεροῦνται τῶν οἰκειῶν ἐμπονημάτων καὶ καλλιεργημάτων. Γ' γ' 7.

Ἐμπρηστοῦ οἰκημάτων, ἢ σίτου ποινή. Σ' ιβ' 4.

Ἐμφύτευσις. Τί ἐστὶν ἐμφύτευσις. Γ' δ' 1 ἐπ. καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 392. Ὁ ἐμφυτεύσας ἐπὶ πόσον χρόνον μὴ καταβαλὼν τὸν κανόνα ἐκπίπτει τῆς ἐμφυτεύσεως. Γ' δ' 8 καὶ Νομολ. Α. Π.

σελ. 394. 'Εμρυτεύσεις ὑπὸ τῆς μεγάλης ἐκκλ. καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἐπὶ πόσον δύνανται νὰ διαρκέσωσι. Γ' δ' 4. 'Επὶ πόσον τῶν ἐρειπίων τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως. Γ' δ' 5. 'Επὶ πόσον τῶν ἐρειπίων τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν κτλ. Γ' δ' 6. 'Εμρυτεύσεις δικαίωμα πῶς πωλεῖται. Γ' γ' 102. Εἰς ἐμρυτεύειν τίνες δὲν λαμβάνουσι τὰ κτήματα τῶν δημοσίων καταστημάτων· ποινὴ τῶν τολμώντων τὸ τοιοῦτον. Γ' 9. Καὶ ἐπὶ τῶν ἐμρυτεύσεων εἰς μόνος μάρτυς ἄρκει κατὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ περὶ αὐτῶν συμβολαίου. Α' κ' 23.

'Ενάγων καὶ ἐναγόμενος. 'Ενάγει τις ἀκουσίως. Α' β' 20. 'Εναγόμενος ἔχει τριμηνίαν πρὸς παρασκευὴν. Α' β' 5. Πότε γίνεται ἐνάγων. 7. Πόσα μιλια προσλογίζονται αὐτῷ καθ' ἐκάστην πρὸς ὁδοιορίαν. 46. 'Ενάγων ποῦ κινεῖ ἀγωγὴν. Α' β' 1. Πότε ἀπόλλυται τὸ δικαίωμα. 3. Ὑπόκειται εἰς τὰς ἀποδείξεις. 6. Πῶς οἰκαιοποιεῖται τὴν νίκην. 45. 'Ενάγοντος αὐθαδῶς καὶ πρὸ τῆς προθεσμίας ποινὴ. Α' β' 21 καὶ 47. Διὰ τῆς προκατάξεως βελτιοῦται ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος. Α' β' 55. Κρείσσων ἐν τῷ δικ. ἀγωνίᾳ ἡ θέσις τοῦ ἐναγομένου. Α' β' 56 καὶ 57. ("Ἴδε καὶ λ. ἀγωγῇ).

'Εναντιούμενος κατὰ τῆς διαθήκης ἐκπίπτει τῶν κληροδοτηθέντων αὐτῷ κτλ. Ε' ε' 6.

'Ενέχυρον τί εἶναι. Παραρτ. β' 55 (Σχολ.). 'Ενέχυρον ἀκολουθεῖ τὴν συμφωνίαν· πότε καὶ διατὶ πωλεῖται. Γ' ε' 8, 14 καὶ 13. Ὁ κρατῶν ἐνέχυρον δὲν ἐνέχεται. 19. Ὁ ἐνέχυρον πώλησας πότε ἐνάγεται ὡς κλέπτης. 11. 'Ενέχυρον τίς πωλεῖ καὶ πότε πλειστηριάζει ὁ νικήσας. 16. 'Ενέχυρον πῶς δίδεται πρὸς ἄλλον. 17. 'Ενέχυρον πῶς πωλήθην δὲν διεκδικεῖται. 19. 'Ενέχυρον τίς νομὴ δὲν ἀναιρεῖ. 33. Ὑπὸ τίνων δὲν παραγράφεται πολυχρονίως. 34. Πῶς συναλλάσσεται σιωπηρῶς. 35. Τίς δανειστής πωλεῖ τὸ ἐνέχυρον, καὶ πότε δύναται λαμβάνει αὐτὸ ὁ δεύτερος δανειστής. 48. 'Ενεχύρου πωλητῆς εἰς τίνα ὑποβάλλεται. Γ' ε' 9. Τὰ τυχερὰ καὶ ἡ βλάβη εἰς τίνα ἀναφέρονται. 18, 20—26. Ἀπόδοσις πότε ἀπολύει τοῦ χρέους. 24. Τίς συμφωνία δὲν ἰσχύει. 12. Ἀγωγὴ κινεῖται διὰ πώλησιν αὐτῶν παρ' ἀξίαν. 15. Καὶ κατὰ τοῦ χρεώστου. 19. Πότε ἀποκαθίστανται οἱ ἀνήλικοι κατὰ τῶν προθέντων αὐτῶν ἐνεχύρων παρὰ τῶν ἰδίων δανειστῶν. Α'

16' 40. Ὁ ἐνεχυριάζων τὸ ἀλλότριον ἑαυτὸν ποιεῖ ἐνοχον. Γ' ε' 14.

Ἐνῆλικος. Πότε γίνεται τις ἐνῆλικος. Α' 16' 1, 17 καὶ 18. Τίς ἐνῆλικος νυμφεύεται ἄνευ τῆς συναινέσεως γονέως. Δ' δ' 12, 17. Τίς κατὰ γνώμην δικαστοῦ; 25. Ὡσαύτως καὶ ἐν δευτέρῳ γάμῳ. Δ' θ' 9. Τίνας τῶν συγγενῶν δὲν κληρονομεῖ. Ε' ι' 1, 8.

Ἐνοικίας. Ἐνοίκιον οἰκίας ἐνυποθήκου ψηφίζεται εἰς τὸ χρέος. Γ' ε' 4. Πότε λογίζεται ἀντὶ τόκου κτλ. Γ' ε' 6. Ἐνοίκια καὶ τόκοι ὡς καρποὶ καταφέρονται ἐν τῇ ἀποκαταστάσει τῆς κληρονομίας. Α' η' 64.

Ἐνοικιαστής πότε ἐνέχεται διὰ πυρκαϊάν. Γ' η' 13, 16 καὶ 17.

Ἐνοικος καταβάλλων τὸ μίσθωμα οὐκ ἐκβάλλεται Γ' η' 34. Καθυστερῶντος τὸ ἐνοίκιον, ἐπιτρέπεται καὶ ἀπογραφὴ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ. Γ' η' 33.

Ἐνὸρδινον δικαστήριον. Ὁ καταλιπὼν τὸν διαιτητὴν καὶ διαζῶν ἐνορδίνως ὑποπίπτει τῇ ποινῇ. Α' δ' 50.

Ἐνοχὴ τί ἐστι. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 412.

Ἐνοχοποιεῖς, τίνα δέν. Παραρτ. ε' 55.

Ἐνταφιασμοῦ δεπᾶναι ἀπαιτοῦνται. Β' γ' 6 Πῶς ἐξαίρουνται ἐκ τοῦ κλήρου. Ε' θ' 24.

Ἐντολή. Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 240 καὶ ἐν σελ. 341. Ἐντολὴ τί ἐστι. Παραρτ. ε' 56 (Σχολ.). Εἰς ἐγκληματικά δέν διδοται. Παραρτ. ε' 54. Τί δέν δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ὁ ἐντολεὺς. Β' γ' 10.

Ἐνυπόγραφος ἐπιστολή. Καὶ τὸ διαταχθὲν ὑπὸ τοῦ βασιλέως δι' ἐνυπογράφου ἐπιστολῆς ἐστὶ νόμος κατὰ Ρωμ. Α' α' 28.

Ἐνυποθήκος δανειστής. (Ἰδε τὴν λέξιν Ὑποθήκη).

Ἐξαβίβλου κατάρτισις καὶ ισχύς παρ' ἡμῖν. Α' α' 7 καὶ 8 καὶ σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 16.

Ἐξάρτυσις ἢ ἐξάρτισις. Εἰς ἐξάρτισιν δέν συναριθμεῖται τὸ ἐφόλκιον. Β' ια' 9. Νέας ἐξαρτίσεως συνεισφορά δέν γίνεται; 13.

Ἐξάερα τῶν γειτόνων ἀποδιώκουσι τοὺς πλησίον κτίζειν βουλομένους. Β' ς' 53.

Ἐξέδρας σωλῆνες ἢ κέραμοι πῶς ἀλλάττονται. Β' δ' 81.

Ἐξελεγχθεῖς τίς ὑπολαμβάνεται. Α' ς' 51.

Ἐξέτασις δικαστικὴ προλέγεται. Α' δ' 10.

Ἐξοδος (ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως *δαπάνη*). Γ' γ' 71. Ἐξοδος (τὸ ἀντίθετον τοῦ εἰσόδου). Α' δ' 38 (Σχολ.) Β' α' 35. Γ' ε' 35.

Ἐξοδα πότε ἀπαιτοῦνται καὶ πότε οὐ. Β' γ' 3—7. Ἐξόδων ὑπερμέτρων τίνα λαμβάνονται. Ε' ιθ' 59. (Ἴδε καὶ τὴν λ. *δαπάνηματα*).

Ἐξοπλισμός ἀγροῦ τί περιλαμβάνει. Ε' ια' 39.

Ἐξώπροικα πότε γίνονται τοῦ ἀνδρός. Δ' δ' 1. — Τί γίνεται ἐάν ὁ ἀνὴρ δαπανήσῃ τὰ ἐξώπροικα. 2. — Ἐλευθέρως διατίθεται τὰ ἐξώπροικα ἡ γυνή. 3. — Ἐπὶ τοῖς ἐξωπροίκοις καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον μέχρις εὐπορίας, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶν. 4.

Ἐξώστης εἰς τίνα ἀπόστασιν τῶν καπαντικρῶ κατασκευάζεται. Β' δ' 32.

Ἐξωτικός. Καλεῖται καὶ ἐξωτικός εἰς ὑπερθεματισμὸν προκειμένης διαιρέσεως κοινοῦ πράγματος, ὅτε ὁ εἰς τῶν διχοζωμένων δὲν δύναται ἐκ πτωχείας ὑπερθεματῆσαι. Γ' ι' 13. Πότε κληρονομεῖ ἀδιαθέτως. Ε' ιδ'.

Ἐπάγγελμα διπλοῦν μετερχομένου ποινή. ζ' ιδ' 12.

Ἐπανόρθωσις οἴκου. Γ' δ' 5. Γ' ε' 49.

Ἐπαρχοὶ δὲν συναλλάττουσιν, ὅπου διοικοῦσι· δανείζονται ὁμῶς. Γ' ε' 2.

Ἐπαυλις. Ἐπαύλειος θύρα πῶς ἀνοίγεται. Β' δ' 25. Ἐπαυλιν τίς ἐπιδιορθοῖ. Β' δ' 44.

Ἐπιβολή ἤτοι ἐπίδοσις ἀπόρου κατήσεως πρὸς κληρονόμους ἢ ὁμογῶρους ἢ ὁμοκλήνους. Παράρτ. γ' 30.

Ἐπιδιατηγῆς πότε ἐκλέγεται. Α' δ' 59.

Ἐπιδρομή ληστῶν Γ' θ' 15.

Ἐπικαρπία. Τί ἐστὶν ἐπικαρπία. Ἡμ. σγμ. ἐν σελ. 317. Πῶς ἀπόλλυται. Β' δ' 126. Τίς ἐπικαρπία ἐξαφανίζεται ἐν ἑκατόν ἔτεσι. Β' ι' 9. Ἐπακόλουθα τῆς ἐπικαρπίας. Β' ι' 4 ἐπ. 44 καὶ ἐπ. Πόσον ἐκτιμάται ἡ ἐπικαρπία. Β' ι' 12. Ὁ μὴ ἔχων ἐγγύας ἐπικαρπωτής λαμβάνει τὴν ἀποτίμησιν τῆς ἐπικαρπίας. Β' ι' 14.

Ἐπικαλούμενων δαίμονας ποινή. ζ' ι' 8.

Ἐπικείμενα τίς κυριεύει. Β' α' 26 καὶ 27. Β' δ' 67.

Ἐπικείμενοι τίνα ἐμποδίζονται νὰ πράττωσι. Β' δ' 71.

Ἐπικτισθέντα τίς κυριεύει. Β' α' 26—38.

Ἐπὶ λήματι μαρτυρία. Α' ς' 24.

Ἐπιμέλεια εἰς τίνα ἐπιζητεῖται. Παραρτ. θ' 55 (Σχολ.).

Ἐπισκοπήσαντος ποινή. Α' ζ' 18 καὶ 19.

Ἐπίσκοπος τίς δὲν λογίζεται. Α' ζ' 14.

Ἐπίπεδα οἰκήματα. Β' δ' 18 καὶ 23.

Ἐπίσκοπος διὰ τίνος χρόνου παραγράφει. Β' α' 33. Τίνα δύναται νὰ ἀπαλλοτριώσῃ καὶ τίνα ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ε' δ' 1. Δὲν γίνεται ἐπίτροπος ἢ κηδεμών. Ε' ιδ' 22 καὶ 23. Πῶς χειροτονοῦνται οἱ ἐπίσκοποι, τίνες χειροτονοῦνται κτλ. Παραρτ. δ' 1 ἐπ.

Ἐπιστροφή. Ἡ περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ πωληθέντος ἀγωγή ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Γ' γ' 57—61. Πότε ἔχει χώραν 63 καὶ 65.

Ἐπίσχαις. Β' α' 8 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν Νομολ. Γ' γ' 23 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 445.

Ἐπιτιθέμενα εἰς ἀλλοτρίαν ὕλην τίς κυριεύει. Β' α' 32.

Ἐπιτροπεία. Τί ἐστίν. Ε' ιδ' 1, 6 κτλ. Τίνες ἐπιτροπεύουν. Ε' ιβ' 9 καὶ 11. Τίνες ἐπιτροπεύουσι. Ε' ιβ' 2 καὶ ἐπ. 18 καὶ ἐπ. Δὲν ἐπιτροπεύουσι κωφὸς καὶ ἄλλος. Ε' ιδ' 5 καὶ 28. Πῶς ἐπιτροπεύουσιν οἱ συγγενεῖς, καὶ τίνες προτιμῶνται Ε' ιδ' 19. Αἱ γυναῖκες δὲν ἐπιτροπεύουσι. Ε' ιβ' 18 καὶ ἐπ. Ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐπιτροπεύωσιν αἱ μητέρες. Ε' ιδ' 20. Ἐπιτροπεία δίδοται εἰς τὸ πρόσωπον καὶ οὐχὶ πρᾶγμα. Ε' ιδ' 6 καὶ 8. Δίδοται δὲ μόνον ἀνέμοις. 14. Παραπέμπεται καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους; 7. Εἰς τίνας ἐπιβάλλεται. 18. Ε' η' 55. Ἐπίτροπος τίνας ἀρετὰς ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ Ε' ιδ' 2 καὶ 24. Ἀσθενής, ἢ χέρῳ προσλαμβάνει κηδεμόνα, ἢ βοηθὸν 13. Ἀδελφός δὲν δίδεται, οὐδὲ ὁ ἐκστρατεύων ἐνόπλιος. 25 καὶ 26. Ὁ ἐπίτροπος δέον νὰ ᾖ ἐντήλικος. 33. Ὁ ἐκ διαθήκης ἐπίτροπος παραιτούμενος πότε ἐκπίπτει τῶν ληγατευθέντων αὐτῷ. 37. Πότε ἀποδίδει τόκους τῶν ὀφφαντικῶν. 39. Πῶς καὶ πότε δανείζει. 40 καὶ 41. Πότε δὲν ἀναλαμβάνει τὰ καταβληθέντα. 42. Πότε καταδικάζεται, 48. Διὰ τίνος τῶν πράξεων αὐτοῦ συγχωρεῖται. 49. Μέχρι τίνος δὲν νυμφεύεται τὴν ἐπιτροπευθεῖσαν. Δ' ς' 26. Ἐπιτρόπου τίνες πράξεις ἰσχύουσι, καὶ εἰς τίνας ἐνέχεται. Ε' ιβ' 46 καὶ 47. Ἐπιτρόπου φθείραντος τὴν ἐπιτρο-

πενυμένην ποινή. 54. Ἡ κατὰ ἐπιτρόπων ἄγωγή εἰς τίνος καὶ κατὰ τίνων ἁρμόζει. Ε' ιβ' 43. Διὰ τίνα κινεῖται. 47.

Ἐπιφώνησις ἀπόθεσμος ἔχει δεκαήμερον προθεσίαν. Α' δ' 12. Γ' ε' 26.

Ἐργοδότης ὑπέθεσις. Γ' η' 40.

Ἐργολάδοι εἰς τίνα ὑποχρεοῦνται, πότε περατοῦσι τὰ ἔργα, πῶς σωρορίζονται, ἀθετοῦντες τὴν συμφωνίαν. Γ' η' 40 καὶ ἐπ.

Ἐργον. Ἐν τῷ ἔργῳ ὀφείλει τις παραγγέλλειν. Β' δ' 5.

Ἐρισπλυτῶν καταστήματα ἐν τίνι ἀποστ. κατασκευάζονται Β' δ' 21.

Ἐρωτωμένου ἀποκρίσις πρὸς τί συμβάλλει. Α' β' 27.

Ἐστίας κατασκευή. Ἐν τῷ κοινῷ τοῖχῳ ἀπαγορεύεται καθ' ὅσον βλαπτει αὐτὸν τὸ πῦρ. Β' δ' 70.

Ἐταιρεῖον. Β' δ' 27.

Ἐταιρία. Ποσαρχὸς συνίσταται. Γ' ι' 4 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 476. Κατὰ τίνος τρόπους συνίσταται. Γ' ι' 8. καὶ Νομολ.

Α. Π. 478. Οὐδὲν συμφωνεῖται περὶ τῆς ἀπαγορεύσεως. Γ' ι' 2.

Τί διαφέρει κοινοπραξία ἑταιρίας. Γ' ι' 3. Ἐταιρίας διάλυσις. Γ' ια' 4. Γ' ι' 5, 4 καὶ 16. Διὰ τοῦ θανάτου διαλύεται ἡ ἑται-

ρία. Γ' ι' 4 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 477. Γ' ια' 1. Πότε κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται ἡ περὶ τῆς μὴ διαλύσεως λόγῳ θανάτου

συμφωνία. Γ' ι' 4. Τί ἐστὶ καθολικὴ ἑταιρία. Γ' ι' 6 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 477. Ἐὰν συνεταίρισθῶσιν ἰδεῶσι καθίστανται

κοινὰ τὰ πάντα. Γ' ι' 5. Ἀλλ' ἐὰν δὲν διήρεσαν τὴν κοινὴν κλη-

ρονομίαν, πρὸς ἑταιρικὸν σκοπὸν, δὲν καταβιβάζουσι τὰ ἄλλατε

κτηθέντα. Γ' ι' 7. Ὁ ἑταῖρος πότε ὑποχρεοῦται εἰς τόκον. Γ' ι' 10. Ὁ ἑταῖρος ἐπὶ ἀμελείᾳ ἐνέχεται. Γ' ι' 11 καὶ 19. Ἐνέχε-

ται καὶ ὁ κληρονόμος αὐτοῦ. Γ' ι' 12. Οὐ χρεωστεῖ μεγάλην

ἀσφάλειαν. Γ' ι' 11. Τί καλεῖται πολλὰκις παρὰ τῷ νόμῳ ἀπα-

γόρευσις ἑταιρίας. Γ' ι' 15. Τίνες δαπάναι χάριν τῆς ἑταιρίας

βαρύνουσι τὴν ἑταιρίαν. Γ' ι' 17. Τὰ συστάνα χρέη ἐν καιρῷ

τῆς ἑταιρίας δίδονται κοινῶς. Γ' ι' 18. Ὁ ἑταῖρος οὐκ ἐπιγι-

νώσκει τὰ τυχερά. Γ' ι' 23. Ὁ ἑταῖρος καταστήματος τραπέ-

ζῆς δὲν καταβάλλει τὰ περιποιηθέντα αὐτῷ ἄλλοτε. Γ' ι' 25.

Ὁ ἀποδημήσας διὰ κοινὴν ἐμπορίαν λαμβάνει ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ

ταμείου μόνος τὰς εἰς αὐτὴν ἀναγομένους δαπάνας. Γ' ι' 27.

Ἐάν συστῇ ἑταιρία ἐπὶ πωλήσει ἢ μισθώσει, κοινή ἢ ζημία καὶ τὸ κέρδος. Γ' ι' 30. Ὁ συνέταιρος τοῦ συνεταίρου μου δὲν εἶναι καὶ συνέταιρος ἐμοῦ. Παραρτ. θ' 37.

Ἐτεροδόξων μερίδια δὲν ἐκποιῶνται. Ε' ι' 1. Κ. Τίνες δὲ κληρονομοῦσιν; Ε' ι' 2. Γ.

Εὐθηνίαν ἐπιβουλεύοντων ποινή. Ϛ' ιε' 7.

Εὐνούχοι υἱοθετοῦσιν; Γ' η' 1 καὶ 4.

Εὐπορία. Τί σημαίνει ἡ καταδίκη μέχρις εὐπορίας; Α' δ' 40 καὶ ἡ κάτωθεν ἡμετέρα σημείωσις. Τίνες καταδικάζονται μέχρις εὐπορίας. Ε' η' 55 (Σχολ.).

Z

Ζεῦχος ἐργασίας (jumentum) κατὰ πώλησιν ἀγροῦ ἐκποιτθεῖσθαι τυχὸν γῆς. Γ' γ' 74.

Ζημία. Οὐδεὶς γίνεται πλουσιώτερος διὰ τῆς ζημίας τοῦ ἄλλου. Παραρτ. θ' 30. Δὲν θεωρεῖται ζημιούμενος ὁ ἐξ ἰδίου σφάλματος ζημιούμενος. Παραρτ. θ' 29. Ἀκουίλιος νόμος περὶ ζημίας. Ϛ' α' 1 ἐπ.

Ζῶα ἄγρια, χερσαῖα, θαλάσσια, ἐναέρια γίνονται τοῦ πρώτου καταλαβόντος. Β' α' 16 καὶ Β' δ' 133. Ὁ διαφθείρων ζῶα εἰς τί καταδικάζεται; Ϛ' ι' 14. Ζῶον ἐλαττωματικὸν πότε ἐπιστρέφεται, ἢ ἐλαττωταὶ τὸ τίμημα αὐτοῦ. Γ' γ' 59. Ἡ ἐμπροθεῖς ποῖον λογίζεται. 63 καὶ 64. Ἄγριον, πληρωθὲν, τίς κυριεύει. Β' α' 21. Ζῶου ἀγωγιασθέντος βλάβη εἰς τίνα ἀφορᾷ. Γ' η' 27. Ζῶων γονὴ εἰς τίνα ἀνήκει. Β' ι' 11. Ζῶων ἐκτετιμημένων τίς πάσχει τὴν ζημίαν. Γ' ι' 23. Ζῶων πωλουμένων τίνα ἐλαττώματα πρέπει νὰ λέγωνται· εἰ δὲ μὴ, εἰς τί ἐναγοποιοῦσι τὸν πωλητήν. Γ' γ' 62. Ζῶων βλάβη εἰς πόσον ἐκτιμάται. Ϛ' α' 2. Ἡ ἐπὶ ἐκδόσει ζῶων ἢ ἀποτιμήσει τῆς ζημίας ἀγωγὴ πότε δίδεται, καὶ πόσον ἀπαιτεῖ. 2 καὶ 3. Διὰ βλάβην τίς ἐνάγεται. 4. Φονευθέντων ἀμοιβαίως ζῶων πότε καὶ εἰς τί ἐνέγεται ὁ κύριος. Ϛ' ιδ' 15.

H

Ἡλιακὸς (ὁ παρὰ τινων ἐξώστης καλούμενος λατιν. Solarium, mænianum) ἐν τίνι ἀποστάσει οἰκοδομεῖται. Β' δ' 52. Ἐν ὁδῷ πῶς κατασκευάζεται. 56.

Ἡλικία εἰς τίνα βοηθεῖ, ἢ οὐ. Α' ιβ' 50. Πῶς θεωρεῖται ἐν τοῖς ἐγκλήμασι. Παραρτ. β' 43. Ἡλικίας συγγνώμη πότε καὶ πῶς αἰτεῖται κατὰ Ρ. Δ. Α' ιβ' 18, Δ' β' 6. Παρὰ τίνας δίδοται. Α' ιβ' 19.

Θ.

Θανάτου πρόληψις. Α' γ' 21.
 Θέα (adspectus). Α' ιδ' 45 καὶ ε' 9.
 Θεῖος. Δ' ζ' 4. Θεῖος μέγας, θεῖος μικρός. Δ' γ' 2. Θεία. Δ' η' 2.
 Θελήσεως δύναμις. Παραρτ. β' 56 καὶ σγδλ. Θέλῃσιν τίνες δὲν ἔχουσι. Παραρτ. β' 38 καὶ 57.
 Θεματικοὶ ἄρχοντες. Γ' γ' 7.
 Θεμέλιον. Θεμελίου τάσος παρὰ τὰ γειτονικά πῶς γίνεται. Β' β' 85. Παρὰ θεμέλια ὁ γείτων δὲν σκάπτει τὴν γῆν. Β' δ' 85.
 Θεμέλια θόλων. Γ' η' 43.
 Θεομηγία. Ἐκ θεομηγίας βλάβη τίνα βαρύνει. Γ' γ' 7 καὶ 43.
 Θερμοδρόγων καὶ βαφῶν ἐργασία. Β' δ' 18.
 Θετὰ τέκνα μέχρι πόσου καὶ πότε κληρονομοῦσι. Ε' η' 73 ἐπ. Μέρψιν καὶ ἐναντίωσιν κατὰ τῆς διαθήκης δὲν ἔχουσι. Ε' η' 75 καὶ ἐπ.
 Θεώρητρον. Τί ἐστὶ θεώρητρον καὶ εἰς τίνα καὶ πότε δίδοται καὶ τί διαφέρει ὑποθόλου. Δ' θ' 30, Δ' ιγ' 3 ἐπ. Παρ' ἡμῖν ἀργεῖ ἢ συνήθεις τοῦ θεωρήτρου. Ἡμ. σημ. σελ. 551.
 Θηριομάχοι ἀπείργονται μαρτυρεῖν κατὰ Ρ. Δ. Α' ε' 9.
 Θησαυρὸς εὑρεθεὶς εἰς τίνα ἀνήκει. Β' ε' 3 καὶ 4. Εὕρεσις θησαυροῦ ἐν δημοσίῳ τόπῳ ὑποχρεοῖ εἰς φανέρωσιν αὐτοῦ, ἅτε τοῦ ἡμίσεως τῷ δημοσίῳ ἀνέχοντος. 4.
 Θλιθῆναι υἱοθετοῦσι. Β' η' 1, 2 καὶ 4.
 Θόλος. Ὁ θόλος ἐργαζόμενος ὑπόκειται ἐπὶ δεκαετίαν εἰς τὴν αὐτῆς ἰδίας δαπάνης ἀνοικοδόμησιν αὐτῶν, ἐν ᾧ θεμέλιος στήρδς ἐνιηται. Γ' η' 43.
 Θυγάτηρ προικισθεῖσα δὲν ἀποκλείεται τῆς συνεισφορᾶς. Ε' η' 23 καὶ 77.
 Θύρα πῶς ἀνοίγεται ὑπὸ ἄλλοτρίαν αἰκίαν. Β' δ' 29. Ἐν δὲ κοινῇ αὐλῇ; 34.
 Θυσιαζόντων καὶ συνεργατῶν αὐτῶν ποινή. ε' ια 6.
 Θωρακίου κατασκευὴ πότε ἐπιτρέπεται. Β' δ' 38.

I.

Ἱατρείας καὶ ἱατροῦ δαπανήματα. Α' ιη' 41. (Σχολ.).

Ἱδιάζοντες τῶν πόλεων τόποι, ἐν οἷς ἐργάζονται ὑπουργοὶ καὶ σιδηρουργοὶ διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ πυρὸς κίνδυνον. Β' γ' 19.

Ἱδιοποιούμεναι δωρεαί. Γ' α' 3.

Ἱδιόκτητον πεκούλιον (χρημάτιον). Γ' γ' 26. Δ' ιδ' 9. Ε' ε' 2 καὶ ἐπ.

Ἱδιοχείρων σύγκρισις πότε γίνεται. Α' η' 10.

Ἱδιωτῶν προαίρεσις καὶ συμφωνία δὲν κατισχύουσι τοῦ νόμου. Δ' θ' 12.

Ἱδιωτικός. Ἱδιωτικαὶ φυλακαί. ς' ιδ' 8. Ἱδιωτικὸν βαλανεῖον. Β' δ' 13. Ἱδιωτικὸν σύμφωνον οὐκ ἐναλλάσσει κοινὸν νόμιμον. Α' θ' 14. Ἱδιωτικὸν χρέος Γ' ζ' 16. Ἱδιωτικὰ συμβόλαια (privatorum conventiones). Ε' η' 77. Ἱδιωτικός τόπος (μὴ ἱερός). Β' ε' 13.

Ἱερός κτλ. Τὰ ἱερὰ δὲν παραγράφονται. Β' α' 33. Ἱερά εὐλογία ἢ ἱερολογία ἐπὶ γάμου. Δ' α' 12 ἐπ. Δ' ζ' 14. Ἱεροὶ τόποι δὲν κυριεύονται. Β' α' 61. Ἱερῶν τόπων πότε καὶ πῶς πωλοῦνται τὰ κτήματα. Γ' γ' 120. Ἱεροσύλων ποινή. ς' ε' 45. Ἱερωμένος δὲν τοκίζει. Γ' ζ' 25. Ἱερῶν γαῶν τόποι εἰσὶν ἀδέσποτοι. Β' α' 61.

Ἱκανοδοσία. Τί ἐστὶν ἱκανοδοσία. Ἡμ. σημ. σελ. 350. Πρὸς ἀποπλήρωσιν καταδίκης πότε κυροῦται. Α' δ' 68.

Ἱλαρία δημοσία. Διὰ δημοσίαν ἱλαρίαν 30 συναπταὶ ἡμέραι διδόνται τῷ κατηγορ. εἰς τὸ δύνασθαι ἀνανεῶσαι τὴν κατηγορίαν. Α' ε' 44.

Ἱμαντώματα. Β' δ' 30.

Ἱμνος (τούτέστιν ἑπταετής) δὲν τιμωρεῖται. ς' ς' 7.

Ἱμμεντον (inventarium). Α' ιγ' 24.

Ἰνκεστος γάμος τί ἐστὶ. Δ' η' 11.

Ἰουδαῖοι. Ἰουδαίσας ἐκ χριστιανοῦ δημεύεται. ς' ια' 4. Ἰουδαίου περιτεμόντος χριστιανὸν ποινή. ς' ια' 2. Διαστρέφοντας χριστιανικὸν λογισμὸν ποινή. 3.

Ἰσότης καὶ δικαιοσύνη ἐν τοῖς συνοικεσίοις. Δ' ια' 12.

Ἰσχυρά. Τὰ ἐξ ἀρχῆς ἰσχυρά δὲν ἀκυροῦνται. Παραρτ. δ' 11.

Κ.

Κάγγελος ἢ κάγκελος. Β' δ' 50.

Καινέτων οἰκημάτων τίς ὑφίσταται τὴν βλάβην. Γ' γ' 38 καὶ 39.

Καθεδρίων σωληναρίων ὑπαλλαγὴ. Β' δ' 84.

Καθολικός. Καθολικαὶ ἡμεριμνίαι. Β' β' 40. Καθολικοῦ συμπαίγνια καὶ ἀπάτη κατὰ τὴν παρὰ τοῦ δημοσίου πώλησιν πραγμάτων τοῦ χρεώστου. Γ' γ' 81.

Καθουσίσεως ἔγκλημα πότε οὐ σθέννυται σὺν τῇ τελευτῇ τοῦ κατηγ. καὶ ἐπιφέρει δήμευσιν. Α' β' 31 καὶ 48. Καθουσίσαι κρινόμενοι. Σ' ε' 49.

Καινοτομία. Β' δ' 4 καὶ ἐπ. Καινοτομίας παράγγελμα εἰς τίνα ἔργα ἁρμόζει. Β' δ' 2. Εἰς δαπάνας καινοτομίας τίς καὶ πότε καταδικάζεται. 7—9. Καινοτομία κτίσματος. Α' ε' 43. Ασφάλεια τοῦ μὴ καινοτομίαν παθεῖν. Β' α' 51.

Καίων καλαμιῶν καὶ βλάπτων πότε ἐνέχεται. Σ' ιβ' 5.

Κακολογήσας βασιλέα πότε καὶ πῶς τιμωρεῖται Σ' ιδ' 1.

Καλλιεργήματα. Ἀποστεροῦνται αὐτῶν οἱ γινόμενοι ἰδιότης αἰσθῆται ἀγρῶν ἢ χωρίων ἄρχοντες Γ' γ' 7.

Καλύθη παρὰ καπηλείον δὲν ἐπιτρέπεται. Β' δ' 26.

Καλύθωσις τί ἐστι. Β' δ' 15.

Καμάρα. (Ἰδε τὴν λ. Θόλος).

Κάματοι τῆς δούλης ψηφίζονται εἰς τὸ χρεός. Γ' ε' 4.

Κάμινος. Τῶν καμίνων τοῦ γείτονος δεῖ ἀριστὰν τὸν κτίζοντα βυλανεῖον. Β' δ. 13.

Κανὼν (regula) τί εἶναι. Παραρτ. β' 1. Κανὼν δημόσιος. Α' γ' 49. Κανὼν ἐμφυτευτικός ἢ τέλος. Γ' δ' 2.

Καπηλείον πῶς οἰκοδομεῖται. Β' δ. 26 καὶ 27.

Κάπηλος εἰς τί ἐνέχεται. Ε' Σ' 6 καὶ 7.

Καπνοδόχος βαλανεῖου. Β' δ' 120.

Καπνὸς τυρεψείου εἰς τίνας οἰκίας δὲν ἐκπέμπεται. Β' δ' 71 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 280.

Κάραδον ὑπονομιάζειν πῶς δεῖ καθίσταειν καὶ ἐπανορθοῦν. ΙΙ' ε' 81.

Καρποί. Παραγράφονται, καὶ πῶς. Α' γ' 58. Πῶς ἀποκαθί-

στανται. Β' η' 63 καὶ 64. Οἱ ἐκ τοῦ ἐνεχύρου καρποὶ λογίζονται εἰς τὸ χρέος. Γ' ε' 3 καὶ 5. Τίς δεσπόζει τῶν καρπῶν. Β' α' 10 ἐπ. Ὁ κακῆς πίστεως νομεὺς ἀποδίδωσι καὶ τοὺς καρπούς, οὓς ἐδύνατο λαβεῖν. Β' α' 13. Οἱ καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ ἀλλὰ τῇ γῇ ἐπονται καὶ ὁ κακῇ πίστει νομεὺς τῶν καρπῶν οὐ δεσπόζει. Β' α' 45. Ἐκνικωμένου τοῦ ἀγροῦ ὁ νομεὺς οὐδὲ τὸν σπόρον λαμβάνει. Β' α' 48.

Καρπὸς λογίζονται οὐ μόνον τὸ γάλα, τὸ ἔριον καὶ αἱ τρίχες, ἀλλὰ καὶ ἡ γονὴ τῶν θρεμμάτων. Β' α' καὶ ε' 10. Τίς δεσπόζει αὐτῶν. Β' α' 10 καὶ ἐπ.

Καρπώσεως ἐξουσία καὶ χρῆσις. Β' ι' 5.

Κάσος καὶ κάσος. Ὁ ἀπὸ τελευτῆς κάσος (mortis cassus) Δ' ζ' 16. Ὁ κάσος τῆς προικός. Δ' ιε' 11

Καστρένσιον πεκούλιον (χορημάτιον). Γ' γ' 21 καὶ Ε' ε' 4

Καταβάλλων τὸ τίμημα τῆς δίκης πῶς νέμεται. Γ' γ' 94.

Καταβληθὲν πότε ἀναλαμβάνεται. Γ' ε' 68.

Καταβολή ἐπὶ δανείου εἰς τί λογίζεται. Γ' ε' 81. Καταβολὴ ἄγραφος εἰς ὁμολογίας εἶναι δεκτὴ. Γ' ε' 82.

Καταδίκη μέχρις εὐπορίας. Οἱ μέχρις εὐπορίας καταδικαζόμενοι τί ἀπαιτοῦνται. Α' δ' 40 καὶ ἡ ὑπ' αὐτὴν ἡμετέρα σημειώσεις. Τίνες καταδικάζονται μέχρις εὐπορίας. Ε' η' 55 (σχολ.).

Καταδίκη. Καταδικασθεὶς κατ' ἐρήμην πότε ἀποκαθίσταται. Α' ιβ' 59. Καταδικασθέντος κατ' ἐρήμην πρόστιμον. Α' ια' 5. Καταδικασθέντος δι' ἐγκλημα τὴν περιουσίαν τίνες λαμβάνουσι. Ε' η' 89. Καταδεδικασμένος τίς δὲν λογίζεται. Α' δ' 43. Καταδίκης δαπνάει μέχρι τίνος ἀπαιτοῦνται. Β' γ' 4. Τὰ ἐκ καταδίκης ὀφειλόμενα πότε καταβάλλονται Α' δ' 72.

Κατάθεσις ἐν ἐκσφραγίσματι. Α' ς' 55. Γ' ς' 27.

Καταλύματα εἰς τίνας δὲν ἐπιβάλλονται. Β' ε' 9.

Καταμηνυσις. Τίνες δὲν καταμηνύουσι. Α' ε' 2. Ὁ καταμηνυτὴς ἀποδεικνύει. Α' ε' 1 καὶ 3. Τί λαμβάνει πρὸς ἀνταμοιβήν. 4. Καταμηνυτοῦ μὴ ἀποδείξαντος ποινὴ. Α' ε' 5.

Κατάστασις τίνος ἐκ τῶν δικαζομένων εἶναι καίρων. Α' δ' 54—59. Πότε γίνεται καίρων προκειμένης πωλήσεως. Γ' γ' 96.

Κατηγορίαν πῶς παραιτεῖ ὁ ἐγκαλέσας, Α' δ' 32. Κατηγορίαν παραιτούντος ποινή, Α' ιγ' 22.

Κατήγορος τίνα ὀφείλει νὰ πράξῃ καὶ εἰς τίνα ὑπόκειται, Α' β' 8, 32 καὶ 33.

Κατοπτεῖαν ὁ γαίτων δὲν ἐμποδίζει, Β' δ' 50.

Κατώγεα. Ὁ ἔχων τὰ ἀνώγεα ἐπικτίζει τοῖς ἰδίαις ὅσον θέλει, μὴ βαρῶν τὰ κατώγεα, Β' δ' 68.

Κελλορικόν. Τῶν ἐν ἀγρῷ κελλορικῶν τί λαμβάνει ὁ ἔχων τὴν χρῆσιν, Β' ι' 7.

Κεραμοφεῖον ἐν τίνι θέσει, ἀποστάσει κτλ. κατασκευάζεται, Β' δ' 15.

Κέρδη. Τὰ ἀπὸ θανάτου ἐπιβάλλοντα κέρδη τίς ὠφελείται καὶ κυριεύει, Δ' θ' 16. Τὰ γαμικά κέρδη τίνες λαμβάνουσι, 12. Τὰ ἐκ δευτερογαμίας κέρδη μεταβαίνουν εἰς τὰ ἐκ τοῦ πρώτου γάμου τέκνα ἀνεξαιρέτως, 26.

Κέρδος καὶ ζημία ἐν τῇ μισθώσει πῶς ἐπιμερίζεται, Β' η' 7 καὶ 8 (Σχολ.) Ποῖον κέρδος συνεισφέρεται εἰς τὴν ἀδιάρετον κληρονομίαν ἢ ἑταιρίαν, Γ' ε' 25 καὶ 26. Κέρδος ἐκ ζημίας ἄλλου δὲν δίδεται, Δ' β' 5. Ἐν ἀμυρσθητῇ κέρδους τίς προτιμάται, Γ' ζ' 3.

Κεφάλαιον. Τί λογίζεται εἰς κεφάλαιον, Γ' ε' 6 καὶ 81. Κεφάλαιον δόλου (ῥήτορ) Α' δ' 61.

Κεφαλικά τί δηλοῦσι. Παραρτ. γ' 22.

Κηδεμών. Κηδεμόνος τίνες ἀρεταὶ ἀπαιτοῦνται, Ε' ιβ' 2. Κηδεμόνος λογαριασμοὶ πότε ἀπαιτοῦνται, 34. Κηδεμών εἰς τί καὶ πῶς δίδεται, Ε' ιβ' 12—15. Κηδεμών δὲν υἱοθετεῖ τὸν ἐπιτροπευθέντα, 32. Πότε δὲν βοήθεῖται εἰς ὑπόσχεσιν προικός, 34. Δ' η' η' 18. Παρὰ τοῦ πατρὸς δὲν καταλείπεται, 29. Τίς δὲν γίνεταί κηδεμών, 36. Τίνα ἐκποιεῖ καὶ τίνα οὐχί, 45. Τίνα δὲν νυμφεύεται, Δ' ζ' 26. Δὲν ἀναγκάζεται νὰ δανείξῃ τὰ ὀφρακικά· ἂν δὲ δανείσῃ τί κερδαίνει, Ε' ιβ' 38.

Κινητὰ διὰ τίνος νομῆς κυριεύονται, Β. α' 43.

Κίων πῶς καθίσταται ἀντὶ πισσοῦ, Β' δ' 30.

Κλέπται καὶ κλοπή. Κλέπτης εἰς πόσον ἐνάγεται, Σ' ε' 2. Τίνα κλέπτην ἔξεστι φρονεῦειν. Αὐτ., 3 καὶ 4. Εὐλόου κλέπτης εἰς πόσον ἐνέχεται, 10. Κλεπτόντων ἐν στρατοπέδῳ ποινή, Σ' ε' 9.

Κλεπτόντων εἰς πόλιν πρόστιμον καὶ ποινή. 11. Κλέπτου δούλου δεσπότης εἰς τί ἐνέχεται. 5' ε' 12. Ἡ ἀπαιτούσα ἀγωγὴ το κλαπέν κατὰ τίνας κινεῖται. 5' ε' 1. Κλαπέν πῶς ἀναλαμβάνεται. 5. Τὸ ἐν πανδοχείῳ καὶ καπηλείῳ κλαπέν πῶς καὶ τίς ἐκνοποιεῖ. 6 καὶ 7. Πῶς διεκδικεῖται τὸ κλαπέν. 6' γ' 90. Κλέψαντος ἐκμισθωθέντα δούλον ἐνογχή. 6' η' 29.

Κληρικός. Τίνων ὑπηρεσιῶν ἀπαλλάττεται. Β' ε' 5. Δὲν ἐγγυᾶται. 6' ς' 7. Λαμβάνει νόμιμον γυναῖκα. Δ' ε' 4. Πῶς ψήφίζουσιν οἱ κληρικοὶ τοὺς ἐπισκόπους. Παραρτ. α' 1.

Κληροδοσία. Κληροδοσία αἰρετική (ἥτοι ἀπὸ αἰρέσεως ἐξαρτωμένη) πότε ἀπαιτεῖται. Ε' ια' 4. Πότε ἐξασθενεῖ. 9 καὶ 43. Εἰς δούλον πότε καταλείπεται. 12. Πότε ἐξέρπτε τῷ κληρονόμῳ μεταβάλλειν τὸ εἶδος τοῦ κληροδοτηθέντος. 43. Εἰς ἄλλότριον πράγμα πότε συνίσταται. 15. Πῶς καταλείπεται. 23 καὶ 33. Ἡ ψευδὴς διαθεσίμωσις περὶ ὀφειλῆς δῆθεν τοῦ κληροδοτουμένου πράγματος, καίτοι μὴ ὀφειλομένου, δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἰσχύιν τοῦ κληροδοτήματος. 24. Ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖται. 25. Κληροδοσία δι' ἀτελοῦς διαθήκης πότε δίδεται. 27. Πότε μεταβαίνει πρὸς ἕνα. 28. Πότε δίδεται αὐτῇ καὶ τὸ τίμημα αὐτῆς. 29. Κληροδοτήμα ἀνακαινισθείσης οἰκίας πότε ἰσχύει. 30. Τῶν ὑπόδικευσμένων πῶς δίδεται. 32. Μένει παρὰ τῷ κληρονόμῳ. ἔαν ὁ ληγατέριος κρύψῃ τὴν διαθήκην. 34. Κληροδ. οἶνισι τίνα ἄγχεα συμπερικαθάνει. 35. Πότε δίδεται κατὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἔτους. 37. Ὑπὸ ὅρον δὲν διακαίεται. 41. Ἡ ὑπέρθεσις περὶ τὴν καταβολὴν δίδωσι τῷ ληγαταίῳ τί. 44 καὶ 46. Κληροδοσίαν πῶς δὲν προσγράφει εἰς αὐτόν. Ε' α' 44. Τίς ὑποχρεοῦται εἰς δόσιν τοῦ κληροδοτήμα. Ε' η' 20. Κληροδοτήμα καὶ καρποὺς τίς ἀποδίδωσι. 21. Πολλῶν τοῦ αὐτοῦ εἶδους πραγμάτων κληροδοτηθέντων ὁ κληρονόμος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν. Ε' ια' 21. Κληροδοσίαν μὴ παραδοθείσαν τίς κερδαίνει. 26. Κληροδοσίας ποσότης. Ε' θ' 3 καὶ σχολ. Κληροδοσιῶν ποσότης πότε ἀπόλλυται. Ε' ια' 19. Πότε δίδεται τὸ μέρος ἢ τὸ τίμημα. 20. Ἀποδοχὴ μέρους τῆς κληροδοσίας εἶναι ἀποδοχὴ τοῦ ὅλου. Ε' ια' 5 καὶ ἡμ. σήμ. ἐν σελ. 721. Κληροδοτηθέντα ἀπαιτοῦνται μετὰ ἐπισυμβῆσαν εἰς τὴν κατὰστασιν τοῦ πράγματος μεταβολὴν ; Ε' ια' 14 ἐπ. Ἀλλότριον δὲ πράγμα κληροδοτηθέν ; 15. Ἐὰν παραινωτήσῃσιν

πίτροποι κληροδοτηθέντα, πῶς λαμβάνονται : 18. Οἱ ληγατῆ-
οι ποτε ἱκανοποιούνται καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον τῆς περιουσίας τοῦ
αὐτοῦ. Ε' θ' 23. Πῶς λαμβάνουσι τὰ πρᾶγματα. Ε' ια' 5—7.
Πότε συνέρχονται εἰς τὴν αὐτὴν πόρε πολλοὶ κληρονομίαν. 8.
Πῶς λαμβάνουσι διὰ τῆς ἐκ διαθήκης ἀγωγῆς. 31. Πότε λαμ-
βάνουσι καὶ ὄξος ἀντὶ οἴνου. 63.

Κλῆρον ποτε ὀφείλει καὶ τὸ τέκνον. Ε' θ' 10 καὶ ἐπ. Οἱ δὲ
πελευθεροί : 15. Κλῆρον τίνας δὲν ὀφείλουσιν οὐδὲ λαμβάνουσι.
6. Τίνα ἐξαιρῶνται τοῦ κλήρου. 4.

Κληρονομία. Πῶς κληρονομεῖ ἑξωτικός. Α' θ' 24. Τίς κλη-
ρονομεῖ πᾶν ἐν διαθήκῃ ἀμνημόνευτα. Ε' α' 27. Δὲν κληρονο-
μεῖ ξένος. Ε' η' 92. Κληρονομία ποτε γίνεται κατὰ πρόσωπον
καὶ περὶ αὐτὴν τῶν κληρονόμων. Ε' η' 15 καὶ 16. Κληρονομία ἢ
οἷς ποτε ἀποιεῖται ὑπὸ ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς ἢ ἑτέρας ἀγ-
νοῦσιν ἢ τις πρὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἔλαβε κλῆρον καὶ ἐπισκί-
νη. Ε' θ' 19. Δὲν κοινεῖται διὰ χρήσεως. Β' α' 39. Ἡ κατα-
μερίσις τῶ μοιρῶ κληρονομία ὑπὸ τοῦ συμπράξαντος τὴν
οὐσίαν διμεύεται. Ε' β' 26. Κληρονομίαν πῶς διατάττει ἢ δια-
μεῖ ὁ πατήρ. Ε' α' 25 καὶ 28. Τίς ἐκπίπτει τῆς κληρονομίας.

1. Εἰς τὴν κληρονομίαν τίνας προτιμῶνται. Ε' η' 5. Εἰς τὴν
κληρονομίαν πῶς καλοῦνται οἱ ἀνιόντες. 6. Οἱ δὲ ἀμνημόνευτοι ἀ-
δελφοὶ καὶ τὰ τέκνα τούτων : 10—12. Τίς ἀποδέχεται τὴν κλη-
ρονομίαν. 18. Τὴν κληρονομίαν ἐκ τίνος χρόνου ἀποδέχεται ἢ
ἀραιεῖ ὁ γραφεὶς κληρονόμος. 31. Τὴν κληρονομίαν ἀνδρὶ
ὅτε δὲν αἰτεῖ ἢ γυνὴ ἀλλὰ τὰ τέκνα. Δ' ι' 40. Ὁ κληρονομίαν
ἀποδεχόμενος εἰς τίνα ὑπόκειται. Ε' η' 19. Κληρονομίας ἀλλή-
λων συμφωνία δὲν ἰσχύει. Α' θ' 19 καὶ 24. Ἐκτός στρατιω-
τῶν. 20. Ἀπαίτησις κληρονομίας πῶς παραγράφεται καὶ κατὰ
ἄνω κινεῖται. Ε' η' 35—37 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 661
καὶ Β' γ' 8. Εἰς τῆς κληρονομίας τὴν ἀποκατάστασιν ποτε λογί-
νται καρποί, τόκοι, ἐνοίκια. 63 καὶ 64. Περί τίνος κληρονο-
μίας συμφωνεῖται κοινότης. Γ' ι' 7. Κληρονόμοι ἐγκαθίστανται
καὶ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. Ε' η' 38. Κληρονόμοι τίνα διαδέχονται.
1. Κληρονόμος, γραφεὶς πρῶτος, ποτε προτιμᾶται. Ε' η' 43.
Γραφεὶς κληρονόμος ὑπὸ μητρός, ψευδῶς ἀκουσάσης τὴν τελευταίαν
οὐ υἱοῦ αὐτῆς στρατιώτου, ἀποβάλλει τὴν κληρονομίαν, πε-

ριεργομένην εἰς τὸν υἱόν. 50. Πότε καὶ εἰς τίνα ἐνέχεται. 52 καὶ 53. Ὅποσον δικαίωμα ἔχει. 54. Εἰς πόσον παραπέμπεται. 57. Εἰς τί δὲν ἐνάγεται. 58. Ἐγκατάστατος κληρονόμος πῶς κληρονομεῖ. 62. Ὁ εἰς ὁλόκληρον διαδεξάμενος ἀντὶ κληρονόμου ἐστίν. Παραρτ. β' 22 καὶ 23. Κληρονόμου γραφέντος ἀλλαγὴ. Ε' α' 34. Τίνες δὲν κληρονομοῦσι. Ε' η' 59 καὶ 61. Δ' ε' 41. Τίνες κληρονομοῦσι τὸν προδόντα τὸ ἔγιον βάπτισμα. Ε' η' 61. Πῶς κληρονομοῦνται τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρός. καὶ πότε συνέρχεται σὺν τοῖς τέκνοις ἢ μήτηρ. Δ' θ' 14. Κληρονόμους τίνες δύναμεθα νὰ γράφωμεν. Ε' η' 38, 46 καὶ 47. Κληρονομικὰ χρέη. Εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν τοῦ θανόντος ἐνέχονται οἱ κληρονόμοι καὶ οὐχὶ οἱ κληροδόχοι. Γ' ε' 76 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 419.

Κλῆρος πότε χρεωστεῖται εἰς τὸν πάτρωνα καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ. Ε' γ' 3 καὶ 7. Πῶς λαμβάνεται ἢ μερίζεται. Ε' θ' 5. Πῶς δίδονται πρὸς τὸν υἱόν. 5. Πότε δίδονται καὶ ζῶντος τοῦ γονέως. 7 καὶ 8. Πῶς καὶ ἐκ τίνος χρόνου ἐκτιμᾶται. 17. Πόσος φυλάττεται. Ε' θ' 21. Ε' α' 45. Εἰς τίνας ὀφείλεται. Ε' θ' 22. Πῶς παρακρατεῖται ἐκ τῶν κληροδοσιῶν. 26. Καταβληθεὶς πλειότερος, πότε ἀναλαμβάνεται. 27. Πόθεν ἀναπληροῦται. 33.

Κλήσεως χρόνος πόσον λογίζεται εἰς παραιτοῦντα τὴν δίκην. Α' ε' 3. Α' θ' 11. Εἰς δικαστικὴν κλῆσιν ἀπειθούντων πράστιμον. Α' ε' 4, 52.

Κλίμαξ, Κλίμαξ πλησίον τοῦ κοινοῦ τοίχου ἐπιτρέπεται. Α' ε' 174.

Κλίμακες ἀνάγουσαι ἐπὶ τὰ σωλῆρια οὗ γίνονται εἰς τὸν στενωπόν. Β' δ' 56.

Κλίσις τοίχου ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ποδὸς δὲν ἐπιτρέπεται. Β' δ' 72.

Κλοπή. Ἡ περὶ κλοπῆς ἀγωγὴ τί ἀπαιτεῖ. Α' γ' 36. Εἰς ἑταιρίαν πότε ἀρμόζει. Γ' ε' 22 καὶ 23. Κατὰ τίνας κινεῖται. Σ' ε' 4, 6 καὶ 7.

Κλοπιμαῖον. Κλοπιμαίας δούλης γυνὴ μετὰ τὴν ἀγορασίαν πῶς κυριεύεται. Γ' γ' 92. Τὸ κλοπιμαῖον διεκδικεῖται ἀναγκυρῶς καὶ μετὰ τὴν πώλησιν. Γ' γ' 90 καὶ 91. Κλοπιμαίου ἀγοραστῆς ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογῇ τὴν κλέπτειν. Γ' γ' 89. Εἰς ἀπόδοσιν κλοπιμαίων δὲν ἀπαιτεῖται τὸ τίμημα. Γ' γ' 91.

Κοινὸν πρᾶγμα πῶς παραγράφεται. Β' α' 44.

Κοινοπραξία. Α' ε' 50. Γ' 10 καὶ 3.

Κοινωνία. (Ἰδε τὴν λ. Ἑταιρία).

Κοπροδοχεῖον ἐν τίνι ἀποστάσει ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζεται. Β' δ' 78.

Κόπρος πλησίον τοίχου δὲν φυλάττεται. Β' δ' 84.

Κομισσόριος ὄρας. Γ' γ' 42 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 357.

Κουφισμὸς πλοίου. Γ' δ' 6.

Κρίσιν τίς ἀποδέχεται. Α' δ' 73.

Κρουνοί. Βί κρουνοὶ ῥέουσιν εἰς τόπον ψιλόν, τί γίνεται. Β' δ' 36 καὶ 75.

Κριτῶν προκατάστασις ἢ περὶ δικαιοσύνης. (Εἰσαγωγή Ἐξαδίδλου) σελ. 1 ἐπ.

Κτήματα, κατακρατηθέντα διὰ γροῆας, πῶς ἀναλαμβάνονται. Γ' ε' 32.

Κτηνοδατῶν ποινή. ε' δ' 4.

Κτίριον. Κτίρια ἰδιωτικὰ πόσον ἀπέχουσι τῶν δημοσίων. Β' δ' 64. Ποῖον κτίριον κατεδαφίζεται. Β' δ' 65.

Κτισθὲν. Τὸ κτισθὲν παρὰ ἢ μετὰ παραγγελίαν κατεδαφίζεται. Β' δ' 4 καὶ 6.

Κτίσις. Ὁ κτίσις πότε ὑποχρεοῦται εἰς ἀνάγκισιν τοῦ πεσόντος. Γ' η' 43.

Κτυπήσαντος διὰ ξίφους ποινή. ε' ε' 8.

Κυβερνήτης πλοίου εἰς τί ἐνέχεται. Β' ια' 2 καὶ ἐπ.

Κυνηγῶν ἔργα πότε γαλῶνται ἀζημίως. Β' ια' 10.

Κυφορούμενος. Ὁ κυφορούμενος ἐν δουλείᾳ τῆς μητρὸς ἀπελευθερωθείσης εἴτα ἢ πανάπαλιν τί ἔσται κατὰ Ρ. Δ. Α' ιη' 7 καὶ ἐπ. Ὁ κυφορούμενος τί λογίζεται τελευτῶντος τοῦ πατρὸς. Παραρτ. β' 8. Τί λογίζεται ἐξερχόμενος δι' ἀνατομῆς. Παραρτ. γ' 1.

Κυριότης τί ἔστι. Σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 197. Κυριότητος περιορισμοὶ ὡσαύτως. Κυριότης εἰς τὰ ἡμέρα ὀρνίθια διαφυλάττεται. Β' α' 20. Κυριότης τῶν μελισσῶν κτλ. Β' α' 17. ἐπ. Διὰ γροῆσεως εἰς τί συμβάλλει. Β' γ' 119. Ὁ κύριος τῆς ὕλης πότε γίνεται κύριος καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς κατασκευασθέντος εἶδους. Β' α' 22—24. Κυριότης ἢ κατασκευὴ δὲν ἀφαίρεσι. Παραρτ. β' 7.

Κωδῖκελλος τί ἐστὶ καὶ κατὰ τί διαφέρει διαθήκης καὶ πῶς καταρτίζεται. Β' ζ' 1 καὶ ἐπ. καὶ σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 650.

Λ

Λάκκος ἐν τίνι ἀποστάσει ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζεται. Β' δ' 77.

Λακτίζουσα ἡμίονος ἐμπαθής ἐστὶ. Γ' γ' 63.

Λακτιστικά ὑποζυγία οὐκ εἰσιν ἐμπαθῆ. Γ' γ' 64.

Λατομιῶν δέκατον ὁποῖον δίδονται. Β' ε' 13.

Λάφυρα πῶς καὶ μεταξύ τίνων μερίζονται. Β' ε' 5.

Λαχανώδη φυτὰ καὶ πρὸς τῷ τοίχῳ φυτεύονται. Β' δ' 86.

Λειλατοῦντες εἰς τί ἐνέχονται. Σ' ζ' 9.

Λειτουργεῖν δημοσίᾳ μέλλων ὁ αἰρετὸς δικαστὴς οὐκ ἀναγκάζεται ψηφίσασθαι. Α' δ' 65. Οὐ λειτουργεῖ ἐκκλησία εἰμὴ εἰς ἀνανέωσιν γεφύρας καὶ ὁδοστρωσιῶν. Β' ε' 4. Λειτουργία καὶ τέλη. Β' ε' 1 ἐπ. Οὐκ ἔξεστιν ἀπαργυρίζεσθαι λειτουργίαν. Β' ε' 2. Τῷ λειτουργίαν ἔχοιτι ἐπικλᾶται καὶ τιμῇ. Β' ε' 3. Τίνες ἀπαλλάσσονται λειτουργεῖν. Β' ε' 5, 7, 8, 9 καὶ 16. Διὰ τὸ εὐρεθῆναι ἔνοχον λειτουργήματι λύεται ἡ μνηστεία. Δ' α' 25.

Λειτουργιῶν εἶδη. Λειτουργία προσωπικαὶ καὶ οὐσιαστικαί. Β' ε' 1 καὶ ἐπ. Ῥουπαρά. Β' ε' 16. Σωματικά. Β' ε' 2. Θεία λειτουργία. Α' ε' 94. Τόπος τῆς λειτουργίας. Α' γ' 67.

Ληγός. Β' δ' 86.

Λείψανα ἁγίων δὲν πωλοῦνται. Γ' γ' 38.

Λευκαντὴς πότε καὶ διὰ τί ἐνέχεται. Γ' η' 15 καὶ 19.

Ληγῶτα. ("Ἴδε τὴν λ. κληροδοτήματα).

Ληστής φονεύεται. Σ' ε' 24. Ποῦ ἀνασκοποῦνται λησταί. Σ' ε' 25.

Λιποτάχτου ποινῇ. Α' ιε' 17.

Λίμνη ἐν τίνει ἀποστάσει τῶν πέριξ κατασκευάζεται. Β' δ' 78.

Λογαριασμοί. Εἰς λογαριασμοὺς πλάνη μέχρι τίνος ἀναθεωρεῖται. Α' δ' 41. Χρόνος οὗ ἐντὸς ὀφείλει ὁ δοῦλος τὰ λογοθέσια ὑποστῆναι. Δ' ιη' 16.

Λουτρόν. Εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ κτίζεται. Β' δ' 13.

Μ

Μακεδονικὸν ἢ Μακεδονιακὸν δόγμα. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 152.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μαλλιοπλυτῶν καταστήματα. (Ἰδε' Ερισπλυτῶν καταστήματα).
Μανία. Ἐμποδίζει τὴν μνηστείαν. Δ' α' 14. Ὁ μεμνηὸς οὐ-
δεμίαν ἔχει βούλησιν. Πισαρρ. δ' 39.

Μανιχαῖζότων μετὰ τὸν χριστιανισμόν ποινή. Σ' ια' 7.
Μανιχαίους μὴ καταμηνυόντων ποινή. Σ' ια' 7. Τίς κληρονο-
μεῖ. 8.

Μαντεία ἀπαγορεύεται. Σ' ι' 6.

Μάντις πῶς τιμωρεῖται. Σ' ι' 6.

Μαρμάριοι (μαρμαρογλύπται) μὴ καταλείμπαμένους ἐργον
συμφωνηθέν. Γ' η' 40.

Μαρτυρία καὶ μάρτυρες. Πότε μαρτυρεῖ τις ἀπρόσκλητος. Α' ε' 27. Τίς δὲν μαρτυρεῖ Ε' η' 61. Μάρτυρες ὀρκίζονται πρὸς πί-
στιν, ἀλλὰ τοῖς τιμιωτέροις δεῖ μᾶλλον πιστεῦσιν. Α' Σ' 21.
Λαμβάνουσι τὰς δαπάνας αὐτῶν. 16. Μέχρι τίνος παραμένουσιν
εἰς τὸ δικαστήριον. 17. Πότε δὲν ἀποδοκιμᾶζονται. 24. Πότε
δὲν προσβάλλονται πλέον. 25, 28 καὶ 29. Τίς μαρτυρία εἶναι
ἱερόπιστος. Α' Σ' 7 καὶ 8. Μαρτυρία ἔγγραφος πότε δὲν συγ-
γρᾶφεται. 54. Δυνατὸν καὶ ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐκ διαλαλίας ὁ
δικαστὴς στείλαι τὰς μαρτυρίας. Α' Σ' 4. Ἐν μαρτυρίαις ὅποιαν
ἰσχὺν ἔχουσι τὰ ἀγράφως γινόμενα, καὶ τὰ ἔγγραφα. Α' ε' 50—58. Τὰ ἔγγραφα λογίζονται ἐπικρατέστερα. Α' Σ' 15.
Τίνες δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι καὶ τίνες κωλύονται. Α' ε' 9 ἐπ.

Ἐξ ἑνὸς οἴκου πολλοὶ μαρτυροῦσι. Α' ε' 18. Μαρτύρων τὸ
ἱερόπιστον τίς διακρίνει. Α' ε' 3, 7, 20 καὶ 58. Τίνες μάρτυ-
ρες δὲν ἰσχύουσι. 26 καὶ 55. Κατακτήρ μάρτυρος. Α' ε' 1, 6 καὶ
7. Μαρτύρων ἀριθμὸς καὶ περισυία. 2. Ἐξαφανίζονται προσω-
πικῶς ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων. 5. Μαρτύρων διαγωγή πότε δὲν ἐξε-
τάζεται. 8. Τίνες μάρτυρες βασανίζονται. 12 καὶ 19. Μὴ ἀπο-
δοκιμυόντων τὰ παρ' αὐτῶν προτάλιντα μαρτύρων ποινή 14.
Μαρτύρων ἡλικία 30 καὶ 36.

Μέλισσαι πῶς κυριεύονται. Β' α' 17—19.

Μεμβράναι ἐμοῦ χρησιμεύσασαι ἄλλω εἰς κατασκευὴν βιβλίου
ἀνήκουσιν εἰς ἐμὲ μετὰ τοῦ βιβλίου. Β' ε' 32.

Μεσαύλιον τίς ἐπιδιωροῖ. Β' δ' 44.

Μεσότοιχος (ἐπίκοινος τοίχος). Φοῦρνόν ἢ ἐστίαν οὐ δύναται
τις ἐν τῷ ἐπικοίνῳ τοίχῳ ποιεῖν. Β' δ' 70. Κλίμακα πλησίον

τοῦ κοινοῦ τοίχου δύναμαι στῆναι. Β' δ' 74. Οὐ δύναται τις συ-
ζεῦξαι τῷ ἐπικοίνῳ τοίχῳ σωλῆνα. Β' δ' 105.

Μετῶσεις χρόνους. Γ' ε' 83.

Μέτρα. Ἀποστάσεων εἰς φουτεύσεις καὶ σκαφάς. Β' δ' 89. Μέ-
τρον δωδεκάπυδον πρὸς τί διωρίσθη. Β' δ' 54. Μέτρων ἀπαριθ-
μησις Β' δ' 12.

Μεμρόμενος τὴν διαθήκην πότε ἀπόλλυσι τὸ κληροδοτηθέν.
Ε' ζ' 3.

Μέμψις κατὰ τῆς διαθήκης πότε καὶ ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖ-
ται. Ε' ζ' 5. Ε' θ' 20. Τίνες κινουσι τὴν μέμψιν. Ε' ζ' 1 καὶ
ἐπ. καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 646 καὶ 647.

Μήτηρ. Πότε κληρονομεῖ τὸ τέκνον. Ε' η' 79. Πότε ἀνατρέ-
φει τὰ τέκνα αὐτῆς. Δ' θ' 3. Μὴ δευτερογαμήσασα τίνας ὀρε-
λείας ἔχει. Ε' η' 86 καὶ 88. Πότε καθιστᾷ ἐπίτροπον. Ε' ιβ' 3
καὶ 4. Πότε ἐπιτροπεύει, καὶ εἰς τίνα διὰ τοῦτο ἐνέχεται. 19 καὶ
20. Ἐπιτροπεύουσα πότε ὑποβάλλεται; 59. Πότε ὑποχρεοῖ τὸν
δευτερον ἄνδρα. 51. Δευτερογαμήσασα, ἔχει τὴν ἐξ ἀτεκνίας συμ-
φωνίαν. Δ' θ' 11. Δευτερογαμήσασα πότε συνέρχεται μετὰ τῶν
τέκνων εἰς τὴν κληρονομίαν. 14. Εἰς τίνα αὕτη κληρονομεῖ τὸ
τέκνον. 17. Τίνας δαπάνας αὐτῆς αἰτεῖ ἡ μήτηρ διὰ τῆς περὶ διοι-
κήσεως ἀγωγῆς. 18.

Μητρικῶν πραγμάτων τῶν τέκνων πόσον καὶ πότε ἀπολαύει ὁ
πατήρ. Ε' η' 47. Πῶς διανεμόνται τὰ τέκνα τὰ μητρικά πράγ-
ματα. Δ' ια' 14. Μητρικῶν πραγμάτων, ὅλων ἢ μέρους, τὴν ἐπι-
καρπίαν πότε ἔχει ὁ πατήρ. Δ' θ' 19.

Μητρικὰ. Δὲν λαμβάνει εἰς γάμον τὸν γενόμενον ἄνδρα τῆς
προγονῆς αὐτῆς. Δ' ζ' 16. Εἰς μητρικὴν πόσον δύναται νὰ κατα-
λίπῃ ὁ πατήρ. Ε' η' 80.

Μισθοδότης εἰς τίνα ὑποχρεοῦται, τίνα ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ἔργα-
λάου καὶ πρὸς τίνα ἐνέχγει. Γ' η' 40 καὶ ἐπ.

Μισθοδότησις πότε καὶ πῶς ἐκτιμᾶται. Γ' η' 42.

Μισθὸς καταβληθεὶς πότε ἀναλαμβάνεται. Γ' η' 14 καὶ 23.

Μίσθωσις. Τί ἐστὶ. Γ' η' 1 καὶ 2 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ.
447 καὶ σελ. 449. Τί δηλοῦσιν αἱ λέξεις μισθώσας καὶ μισθωσά-
μενος. Γ' η' 3. Τί λέγεται μίσθωμα. 4. Ἐπὶ μισθώσεως ἀκατα-
μάχτηρον βίαν ἐπιγινώσκει ὁ κύριος. 6. Τὴν βλάβην ἐπὶ τῆς λε-

γομένης θεομηνίας τίς ἐπιγινώσκει. 7. Ἀποδόσης ἀτελοῦς τῆς χρήσεως τοῦ μισθίου πράγματος, τί γίνεται. Νομολ. Α. Π. ὑπὸ § 5 τίτλου γ' βιβλ. Γ' σελ. 533. Τοῦ μισθωθέντος ἡ καταστροφή τί ἐπιφέρει. Γ' γ' 23 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 460. Κατακράτησις τοῦ μισθωθέντος ὑπὸ τοῦ μισθωσαμένου τί ἐπιφέρει. Γ' γ' 31 καὶ σημ. ἡμ. Μισθώσεις ὑπὸ τῶν ἱερῶν καταστημάτων διὰ πόσον χρόνον γίνονται. Γ' δ' 7. Διὰ πόσα ἔτη ἀναεσθύνται σιωπηρῶς. 20. Μισθωτῆς πότε καὶ διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' γ' 11 ἐπ. Πότε ἀποβάλλεται πρὸ τῆς προθεσμίας. 30. Πῶς ἀποδίδωσι τὸ μισθωθέν. 31. Παραποιούμενος ὁ μισθωτῆς εἰς τί ἐνέχεται. 32.

Μνημεῖον διὰ τίνων δαπανῶν κατασκευάζεται. Β' θ' 24.

Μνηστεία. Πῶς συνίσταται. Δ' α' 2. Εἰς τίνος ὄνομα δὲν γίνεται. 7. Πῶς παραιτεῖται. 9. Τελεία τίς λογίζεται κατὰ τοὺς κανόνας. 12. Ἀτελῆς εἰς οὐδὲν λογίζεται. 13. Διὰ πένθος δὲν ἐμποδίζεται. 21. Πῶς διαλύεται. 25. Λογίζεται κατωτέρα τοῦ γάμου. Δ' γ' 10. Εἰς μνηστείαν τίνες συναينوῦσι καὶ σιωπηρῶς. Δ' α' 3 καὶ 6. Θυγάτηρ πότε ἀντιλέγει εἰς μνηστείαν. Αὐτ. θ. Πότε ὁ ἐπίτροπος δὲν συνιστᾷ ἢ δὲν διαλύει μνηστείαν. Δ' β' 3. Δ' α' 4. Ὑπεζουσίας μνηστείαν διαλύει ὁ πατήρ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῆς αὐτεζουσίας. 5. καὶ 16. Μνηστείαν διαλύει ἡ φρενοβλάβεια καὶ πότε; 14 καὶ 45. Μνηστείαν μεταξὺ ἀπόντων ἐπικυροῖ ἢ ἀποδοχῇ. 20. Μνηστείαν ἀνατρέποντος ποινή. 24. Μνηστείαν διὰ τίνος κίτις παραιτοῦσι. Δ' β' 3 καὶ 9. Μνηστείας ἱερολογία ἐκ τίνος χρόνου λογίζεται Δ' α' 11. Μνηστείας χρόνος πόσον παρατείνεται ἕως τοῦ γάμου. 17 καὶ 18. Μεμνηστευμένης καὶ συζευχθείσης ἄλλῃ ποινή. Δ' α' 8. § 1 ε' 3. Ἐκ τίνος χρόνου μνηστεύονται καὶ πῶς. Δ' α' 10, 11, 19 καὶ 20. Τὰ τέκνα τῶν φρενοβλαβῶν κατὰ τίνος συναίνεσιν; 22. Τίνες δὲν μνηστεύονται ὅπου διοικοῦσι καὶ πότε κρατεῖ τοῦτο. Δ' β' 9 καὶ 10. Μνηστὴ πότε, ἐπιμένουσα εἰς τὸν γάμον, δὲν προσκρούει. Δ' ε' 3. Μνηστείας διωρεαί. Δ' γ' 1 ἐπ.

Μοιχαλῖδα νυμφευθέντος ποινή. Δ' ζ' 29 καὶ 30. Πότε ἐπάγεται κληρονομικὰ δικαιώματα ὁ γάμος μοιχαλίδος μετὰ τοῦ μοιχοῦ. Νομολ. Α. Π. σελ. 529.

Μοιχεία. Τί λέγεται μοιχεία. § 6' 1 καὶ 2. Ἡ περὶ μοιχείας

ἀγωγή ἐντὸς τίνος χρόνου κινεῖται. Δ' γ' 59. Σ' δ' 3. Παρὰ τίνων κινεῖται. Δ' ιε' 13. Σ' θ' 4 καὶ 5 5. Α' ιγ' 4. Ἡ ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορία ἐμποδίζει τὸν γάμον. Δ' ζ' 28. Η' 8. Πότε σθένονται πενταετία τὸ ἐγκλήμα τῆς μοιχείας. Σ' θ' 8 καὶ 9. Πότε δύναται νὰ φανεύσῃ τις μοιχὸν φωραθέντα Σ' θ' 10 ἐπ. Πότε οὐκ ἐγκαλεῖται τις ἐπὶ μοιχείᾳ. Α' θ' 20. Πότε τιμωρεῖται τις μοιχεύων τὴν ἐν ἐργαστηρίῳ προνεχθεῖσαν. Σ' θ' 21. Ἐνστασις προαγωγίας προβαλλεται ὑπὸ τῆς μοιχευθείσης. Σ' θ' 22. Γυνὼ μοιχευθεῖσα τῷ ἰδίῳ δούλῳ πῶς τιμωρεῖται. Σ' θ' 24 καὶ 25. Ὁ παραγωγὼν τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ μοιχεύεσθαι πῶς τιμωρεῖται. Σ' θ' 26. Ὁ ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεὶς οὐ συνάπτεται εἰς γάμον τῇ γυναικὶ. Σ' θ' 27. Ὁ γάμος τὴν ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθεῖσαν ὑπόκειται τῷ περὶ μοιχείας ἐγκλήματι. Σ' θ' 28.

Μοναὶ καὶ εὐαγεῖς οἴκοι. Γ' δ' 9. Γ' δ' 120. Ε' γ' 94. Παραστ. δ' 9. Οἱ δανεισταὶ εὐαγῶν οἴκων ὀφείλουσι νὰ παδεύωνται ὅτι τὰ δανεισθέντα χρήματα καταναλώθησαν εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτῶν. Νομολ. Α. Π. σελ. 390.

Μοναχοί. Μονάζοντες πράγματα πότε καὶ πόσα προσκυροῦνται εἰς τὸ μοναστήριον. Ιε' δ' 2 ἐπ. καὶ σημ. ἡμετέρα ἐν σελ. 710 καὶ ἐπ. Εἰ ἔχει παῖδας δύναται καὶ μετὰ τὴν ἀπόκασιν καταλιπεῖν αὐτοῖν διὰ διαθήκης τὰ ἴδια, πλὴν οὐχὶ πάντα. Ε' δ' 6 καὶ 6. Ἐὰν δὲ ἀδιέχθης τελευτήσῃ, οἱ παῖδες λήφονται τὸ πατρικίδιον. 6. Ὁ ἀπὸ μοναστηρίου εἰς μοναστήριον μετιὼν ἐκπίπτει πῶν ἰδίων. 7. Μονάζοντες δὲν αποκληροῦνται δι' αἰτίαν προγενεστέραν. Ιε' ι' 4. Δὲν γίνονται ἐπίτροποι καὶ κληδεμόνες. Ε' ιθ' 22 καὶ 23. Μοναστήριον ἄτελες ἀπομείναν πῶς κληρονομεῖ. Ι' θ' 94.

Μονοπάσις ὁδός (τῆς δουλείας ἑδαφική).

Μυστικός. Μυστικὴ διαθήκη. Ιε' α' 24. Μυστικαὶ διαταγῆς. Ιε' α' 22. Μυστικός γάμος Δ' δ' 26.

Μουκιανὸν τεκμήριον. Δ' ια' 10 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 58.

N

Ναυάριον. Τὰ ἐν ναυαγίῳ σὺς κυριεύει. Β' ια' 19. Ναυαγισαντος τοῦ πλοίου, τίνες καὶ διὰ τί ἐνέχονται. Β' ια' 2 καὶ 20. Ναυκλήρος. Πότε ἐνέχεται εἰς ἀποκατάστασιν, ἢ ἀποζημιώσει.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βερόιας

ια' 4 καὶ 22. Πότε ἀποδίδωσι τὰ προκαταβολικῶς ληφθέντα γὰρ ναύλου. Β' ια' 21. Εἰς πράξεις ναυκλήρου τίς δὲν ἐνέχεται. Β' ια' 8. Ναυκλήροι ἐνέχονται ἀπὸ τῶν ἀμνηστῶν τῶν ὑπῶν. Β' ια' 5.

Ναυπηγίαν διδάσκοντας τοὺς βαρβάρους ποινή. Ψ' η' 8.

Ναυτικὰ κατὰ ποῖον δίκαιον κρίνονται. Β' ια' 1.

Ναύτου πληξαντὸς τίνα ποινή. Β' ια' 14. Ναυταί ποτε ἐνέχονται εἰς ἀποκατάστασιν ἢ ἀποζημίωσιν. Β' ια' 2 καὶ 3.

Νερόν (Τὸς τὴν λέξιν ὕδωρ).

Νεροχύτης. Πῶς καὶ πού κατασκευάζεται. Β' δ' 70. Που χυτὰ ὕδατα κτλ. 82. Νεροχύτου ὄρεγτος πῶς ἐπιδιορθοῦται. Β' 82. Νεροχυτῶν κρουνοὶ εἰς πόσων ἐκτείνουσι τὴν δουλείαν. δ' 75.

Νήπιος δὲν φρονεῖται ἐπ' ἐγκληματικῇ, ποῖα. Ψ' ζ' 7. Φορσαντος νήπιον ποινή. Ψ' ζ' 3.

Νήσον ἀναφανίσαν τίς κυριεύει. Β' α' 30. Β' δ' 134.

Νόθος. Εἰς τὰ νόθα τέκνα τί δίδεται. Ε' η' 66. Νόθος τίνας ἕως γίνεται γνήσιος, καὶ τίνας κληρονομεῖ. Ε' η' 67. Νόθων ὀνομασίας τίνα τέκνα δὲν ἀξιοῦνται. Δ' ζ' 8.

Νοθεύοντος ἀργυρίου ποινή. Ψ' δ' 16.

Νομὴ τί ἐστίν. Β' α' 1. Εἰς κοτῆσιν νόμῃς ποῖ ἀπαιτεῖται. Β' 2 καὶ 3 καὶ ἡ ὑπὸ τὴν § 3 Νομολ. Α. Π., πρὸς δὲ καὶ ἕμεσ. Α. ἐν σελ. 198.

Νομεύς καλῆς πίστεως τίνας δαπάνας ἀναλαμβάνει. Γ' ε' 29.

Νομεύς καρποὺς ἀποδίδωσι. Β' α' 12 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπ' αὐ-

τοῦ. Ὁ ἀναισχυρτὸς ἐξέχμενος νόμεσθαι δὲν δεσπόζει διὰ τῆς ἰνίας νομῆς. Β' α' 7 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπ' αὐτοῦ.

Ὁ δεδω-
κεν τὸ τίμημα οὐκ ἐστὶ καλῆς πίστεως νομεύς. Β' α' 63. Β' δ'

7. Ὁ κατὰ κέλευσιν ἀργοντικὴν ἀγοράσας ὁσαύτως καλῆς πί-
στεως νομεύς ἐστίν. Β' α' 64. Ὁ καλῆς πίστεως νομεύς ἀποδί-

δωκεν τὸ πρᾶγμα μετὰ τῶν εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ δαπανηθέντων.

Β' 35. Ὁ νομεύς προτιμάται τοῦ μὴ νομομένου. Β' α' 50

65. Πότε κυριεύει τελείως. 53. Ὡς νομεύς τίς καταδικάζε-

ται. 66. Νομὴ κατὰ βίαν ἀφαιρεθεῖσα πῶς ἀναλαμβάνεται. Α'

8 καὶ 9. Νομὴ διὰ χρήσεως εἰς τί συμβάλλει. Γ' γ' 119.

Νόμων εἰδὼν εἶναι. Β' α' 2. Πῶς ἀποκτάται ἢ ἀπόλλυται. 3 καὶ

4. Νομὴ πολυχρόνιος συμβάλλεται τοῖς καλῇ πίστει νεμηθεῖσι. Β' α' 7 καὶ 41. Τεσσαρακονταετὴς νομὴ τίνων πραγμάτων ἐπιφέρει τὴν κυριότητα 33. Ὁ κληρονόμος τοῦ κακῇ πίστει νεμηθέντος οὐ δεσπόζει. Β' α' 34 καὶ Νομολ. Α. Π. ὑπ' αὐτήν. Ἐλαττώματα νομῆς ἀποθανόντος μεταβαίνουνσιν εἰς τὸν κληρονόμον. Β' α' 39. Ἐπὶ τῆς χρονίας νομῆς καὶ ὁ χρόνος τοῦ προκτῆτορος συμφηρίζεται. Β' α' 60. Ἐπὶ τῶν τήρων οὐ συμβάλλεται χρονία νομὴ. 62. Νομὴ ξυλεύσεως πῶς ἀφαιρεῖται. Α' γ' 57. Εἰς νομὴν πότε πέμπεται ὁ λαθὼν ἐνέχυρα. Α' δ' 34. Εἰς νομὴν ἄλλοτρίου πότε πέμπεται τις. Β' α' 54. Τὴν νομὴν καὶται ὅταν μηδεὶς ἐνοχλῇ αὐτῷ νεμομένῳ. 36. Εἰς ἀπόδειξιν νομῆς τίς ἀναγκάζεται. Β' α' 40.—Παραγγέλματα εἰς προστασίαν νομῆς. Ἡμετ. σγμ. ἐν σελ. 222.

Νόμος τί ἐστίν. Α' α' 43. φυσικός, ἐθνικός, πολιτικός. Α' α' 9—14. Τί δὲν δύναται νά καθιερώσῃ ὁ νόμος. 18. Ὁρισμένος νόμος δὲν ἀθετεῖται ποτε. 24. Ἐναντιοφανὴς πῶς ἐρμηνεύεται. 36. Πῶς ἀναιρεῖται. 22. Πόθεν εἰσάγεται. 42 καὶ 23. Νόμου ἀρετὴ (ἥτις εἶδος ἢ κατηγορία). Α' α' 49. Γνώσις. 45. Διαίρεσις νόμου εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν. 47. Νόμος ἐνικός καὶ εἰδικός. 21. Ἑρμηνεία. 15 καὶ 25 καὶ σγμ. ἡμετ. ὑπὸ § 15. Παράγγελμα. 14. Ὁ λόγος τοῦ νόμου εἶναι ἐνίοτε σκοτεινός. 26. Ἀγνοία τίνα ἀποτελέσματα ἔχει. 40—44. Τῶν νόμων τίνες εἶναι ἐπικρατέστεροι. Α' α' 21, 31, 32, 38.

Νόξα. Γ' γ' 46.—Νόξαλία αἰτία (noxalis causa) Β' α' 55

Νοσοκομεῖον. Ἐπὶ πόσον διαρκοῦσιν αἱ ὑπὸ τῶν νοσοκομείων γινόμεναι ἐμφυτεύσεις. Γ' δ' 4.

Νύμφην καὶ ἀνδραδέλφην οὐ δύνανται λαβεῖν δύο ἀδελφοί. Δ' ζ' 18.

Νυμφευθεὶς τὴν πενθοῦσαν ἀτιμοῦται Ψ' ιε' 3.

Ξ.

Ξενοδοχεῖον (ξενών). Ἢ ὑπὸ τῶν ξενοδοχείων ἐμφυτεύσεις πόσον διαρκεῖ. Γ' δ' 4.

Ξένον οἶκον ὁ κρατὼν κακῇ τῇ πίστει τί ἀποδίδωσιν Β' α' 35.

Εὐλὸν κλοπιμαῖον ἐμβληθὲν οἴκῳ ἢ ἀμπελῶνι προκαλεῖ τὴν καταβολὴν τοῦ διπλοῦ Ψ' ε' 10

Ο.

Οίκιακῶς ἐγκαλέσαντος τὸν ἔχοντα αὐτὸν ποινή. **Γ' ιθ' 3.**

Οἰκήματα. Νεόκτιστα πότε καὶ ὑπὸ τίνας ὅρους συγκολλῶνται εἰς ἄλλότριον τοῖχον. **Β' δ' 34 καὶ 39.** Οἰκημάτων ἀρχαίων σχῆμα πότε δὲν παρὰλλίσσεται. **Γ' δ' 55 καὶ 61.**

Οἰκία. Προσψοῦται οἰκία καὶ εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ κατασκευάζεται. **Β' δ' 28.** Οἰκία παλαιὰ πῶς ἀνακαινίζεται. **4.** Οἰκίας παρακκολληθήματα τίνα λογίζονται **Ε' ια' 42.** Κοῦμνις οἰκίας πότε δὲν λογίζεται ζῆμα. **Σ' α' 7.**

Οἰκοδομή. Ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς τίς ἀπόστασις τηρεῖται. **Α' δ' 23 καὶ 24.** Οἰκοδομή καὶ ἐποικοδομή πῶς γίνονται καὶ ἐπιδιορθοῦνται. **Β' δ' 42.** Εἰς γεωργησίμους τόπους τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πέριξ ἀπαιτεῖ. **137.**

Οἰκονόμοι. εὐαγῶν οἰκῶν δὲν δύνανται νὰ ἐμφυτεύσωσι καὶ μισθώσωσι κτήματα αὐτῶν κτλ. **Γ' δ' 9.**

Οἰκοσκευή εἰς τί συνίσταται. **Ε' ια' 42.**

Οἰνόμελι· εἰς τίνα ἀνήκει κατασκευασθὲν ἐξ ἄλλοτριας ὕλης ἢ ἐκ κοινῆς ὕλης. **Β' α' 22 καὶ ἐπ.**

Οἰνοπῶλαι· κατὰ τίνα συμφωνίαν πωλοῦσιν. **Γ' γ' 101.**

Ὀλκὸς ἐν τίνι ἀποστάσει κατασκευάζεται. **Β' δ' 76 καὶ ἐπ.**

Ὀμβριον ἢ ὄμβριμον ὕδωρ καὶ ὄμβρια ἢ ὄμβριμαῖα ὕδατα. **Β' δ' 75 καὶ ἐπ.**

Ὀμοσίς. Τίνες δὲν ὁμνύουσι. **Α' ζ' 12.** Ὀμόσας τί κερδαίνει. **Α' ζ' 15 καὶ 16.** Εἰς Θεὸν ἢ ὄνομα βασιλέως ὁμόσας τιμωρεῖται. **17 καὶ 18** (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν "Ὀρκος").

Ὀμολογία. Δανειακὴ ὁμολογία γυναικὸς δὲν ἰσχύει. **Α' ιγ' 14.** Ὀμολογίας πίστωσις τίς εἶναι καὶ πῶς γίνεται. **Α' η' 3—15.**

Ὀμολογίας μνεῖα συμβάλλει· 5. Ἀπώλεια ὁμολογίας ἀναίρει τὴν ἀγωγὴν. 7. Ἀποδείξεις ὁμολογίας εἰς ἀρτησιν τοῦ χρέους τίς φέρει. **Γ' ε' 69.** Ὀμολογίας χρεωστικῆς διαγραφή τί ἐμφαίνει. **Γ' ε' 59 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 411.**

Ὀμόλογον, ἐν ᾧ περιέχεται ὁμολογία δι' ἐπερωτήσεως περὶ τόκων, ἰσχυρόν ἐστὶ πρὸς ἀπαίτησιν. **Γ' ζ' 6.**

Ὀπισθοτέλειαι πότε δὲν ἐπιζητοῦνται. **Β' ε' 15.** Προχράζονται. **17.**

Ὅπλοποιοὶ ἀπαλλάσσονται μετὰ τῶν. Β' ε' 9.

Ὁρῆ καὶ θυμὸς κύρος δὲν χορηγεῖ. Παραστ. 6' 32.

Ὁρθόδοξοι πότε ἀποκληροῦσι τοὺς ἑτεροδόξους ἀδελφούς. Ε' ι'

1. Πότε κυριεύουσι τὰ μερίδια τῶν ἐνεροδόξων. 31.

Ὁρκος. Τὸν περὶ συκοφαντίας ὄρκον ὁμνύει πρῶτον ὁ ἐπάγων ὄρκον. Α' ζ' 6 καὶ 9. Μὴ ὁμνύων δὲ αὐτὸς ἐκπίπτει τῆς ἀγωγῆς.

10. Ὁρκος πότε καὶ παρὰ τίνων ἐπιφέρεται. Α' ζ' 1, 2 καὶ ἐπ.

Ὁ ἅπαξ ἐπαγαγὼν καὶ μεταμεληθεὶς δὲν δύναται καὶ ἐκ δευτέρου ἐπιφέρειν τὸν ὄρκον. 8.—Δὲν ἐπιφέρουσιν ὄρκον ὁ ἄσωτος καὶ οἱ ἐοικότες αὐτῷ. 13.—Ἀνηθὸς οὐ δύναται παραχωρεῖν ὄρκον. 11.

—Ὁρκος οὐκ ἐπιφέρεται ἀνῆθω. 12. Δόθεις ἄνευ ἐπαγωγῆς δὲν ὠφελεί. 5.

Ὁμοθείς ὄρκος ἰσχύει. 14. Πότε δὲν ἐπιφέρεται δι'

ἀναργυρίαν. Β' ε' 8 καὶ 10. Ὁρκου ἐπαχθέντος τὰ ἐπακολουθή-

ματα. Α' ζ' 3—10. (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Ὁμοσις).

Ὁρνίθες μέχρι τίνος ἀνήκουσιν εἰς τὸν ἀρχικὸν αὐτῶν κύριον. Β' α' 20.

Ὁρθεσίῳ μετὰ θεοῖς τίνα ζημίαν ἐπιφέρει. Ξ' ζ' 12.

Ὁρος (ὄριον). Περί ὄρων ζήτησις. Α' Ξ' 13. Περί ὄρων ἰθυν-
τέων. Α' Ξ' 9. Ἀγορασία ἐπὶ ὄρων γινομένη. Γ' γ' 14.

Ὁρος (αἵρεσις) παρήνομος τί δὲν ἀκυροῖ. Ε' η' 65. Πότε λο-
γίζεται ἐκπεπληρωμένος. Παραστ. 6' 2 (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Αἵ-
ρεσις).

Ὁρόφους τίνες κατασκευάζουσιν ἢ διορθοῦσιν. Β' δ' 42.

Ὁρφανὴ ὑπανδρεύεται αὐτογνημόνως; Δ' δ' 11. Τὸν δὲ ἐπί-
τροπον πότε; 18. Ὁρφανὴν τίνες δὲν νυμφεύονται. Δ' ζ' 24 η' 8.

Ὁρφανικός. Ὁρφανική ἀγωγή (rupillar actio) Α' δ' 63.

Ὁρφανικός τόκος ἀπὸ τρίτης ἐκατοστῆς ἐστίν. Γ' ζ' 10. Ὁρφα-
νικοῦ πράγματος ἐκποίησης. Α' ιβ' 32. Ὁρφανικοῦ πράγματος
ἀγορὰ εἰς τίνας ἀπαγορεύεται. Γ' γ' 23. Ε' ιβ' 36.

Ὁρφανός. Ὁρφανὸν δόλος δὲν βλάπτει. Ε' ιδ' 53. Ὁρφανὸς
πῶς δικάζεται πρὸς τὸν ἐπίτροπον. Ε' ιβ' 10.

Ὁρφανοτροφείου ἐμφυτεύσεις πόσον διαρκοῦσι. Γ' δ' 4. Ὁρφα-
νοτρόφοι κωλύονται ποιεῖν ἐμφυτεύσεις καὶ μισθώσεις τῶν προ-
σκόνητων αὐτοῖς. Γ' δ' 9.

Ὁρχησται ἀπείργονται μαρτυρεῖν. Α' Ξ' 9.

Π.

Παγανικὸν πεκούλιον (χρηματίον). Ε' β' 5.

Πάθος διαθήκης. Ε' ε' 1.

Παίκτης δημόσιος τίνος κόρην δὲν νυμφεύεται. Δ' η' 8.

Παλαιστής. Ὁ διὰ πόρον παλαιστής εἶνε ἄτιμος. Σ' ιε' 3.

Παλλακή. Τί δίδεται εἰς παλλακὴν. Ε' η' 66. Παλλακῆς κοινωνία ἀπαγορεύεται. Δ' θ' 34.

Πανδοχεὺς εἰς τί ἐνέχεται. Σ' ε' υ' καὶ 7.

Παραγγελία (περὶ καινοτομίας). Τίς καὶ πρὸς τίνος παραγγέλλει. Β' δ' 3 καὶ ἐπ. Παράγγελμα περὶ καινοτομίας ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἔργοις ἀρμόζει. Β' δ' 2 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 244. Παράγγελμα ποῦ καὶ πρὸς τίνος γίνεται. Β' δ' 5. Τίνος ὑποχρεοί. Β' δ' 6, 9 καὶ 18.

Παραγραφή (χρόνος κατὰ Ἀρμεν.) ἀγωγῶν. Α' γ' 1 ἐπ. Ἴδε ὑπὸ τὴν § 1 καὶ Νομολογίαν Ἀρείου Πάγου ὡς καὶ σημειώσιν ἡμετέραν κάτωθεν (σελ. 44—45). Παραγραφή (δηλονότι ἐνστάσις) εἰς τὸν ἀγοραστήν πότε ἀνατίθεται. Γ' γ' 67. Παραγραφή ἀντιτασσομένη εἰς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τίνος καιροῦ λυγίζεται. Δ' ι' 36. Παραγραφὴν (ἐνστάσιν) κατὰ δανειστῶν πότε ἔχει ἡ γυνή. Δ' ι' 34. Διὰ τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου παραγραφῆς τίνες κυριεύουσι, Γ' γ' 78. Τίνων προσώπων αἱ ἀγωγαὶ δὲν παραγράφονται διὰ τοῦ χρόνου, Α' γ' 66—68. Α' ις' 5. Ἐν ᾧ τίνος χρόνου παραγράφονται κίνητὰ καὶ ἀκίνητα. Β' α' 14 καὶ 15.

Παράδειγμα εἰς τίνα δὲν λάμβάνεται. Παραστ. β' 40 καὶ 42.

Παράθεσις τῶν γραμμάτων. Α' ε' 58.

Παραιτήσεως ἀποστολὴ εἰς τίνα ὑποχρεοὶ τοὺς συντρόφους. Γ' ι' 18. Παραιτήσις (ἀπαγόρευσις) ἐπὶ ἑταιρίαις τί λέγεται. Γ' ι' 15.

Παράθυρον. Παράθυρα φωταγωγά (Ἴδε τὰς λ. Φωταγωγοὶ θυρίδες) Παράθυρον πῶς ἀνοίγεται ὑπὸ ἄλλοτριαν οἰκίαν. Β' δ' 29. Ἐν δὲ τυφλῷ τοίχῳ : 33. Τοξικὸν τίνα δικαιοῦματα ἔχει. 35. Πότε ἀπακαθίστανται εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα. 73.

Παρακαταθήκη. Τί ἐστὶ. Γ' θ' 1 καὶ Νομολογ. Α. Π. ἐν σελ. 468. Παρακατατεθέντα πράγματα ἐξ αἰτίας θορύβου, πυρκαϊᾶς κλπ. πῶς ἀπαιτοῦνται. Γ' θ' 5. Παρακατατεθέντα πῶς φυλάττονται. Γ' θ' 19. Παρακατατεθέντα ὑπὸ δούλου πῶς ἀποδίδονται.

Γ' θ' 12. Παρακαταθέτης πῶς ἀσφαλίζεται. Γ' θ' 2 καὶ Νομοι
Α. Π. ἐν σελ. 468. Παρακαταθήκην τίς αἰτεῖ. Γ' θ' 9. Τίς
ἀποκαθίστησι. 29. Ἡ περὶ παρακαταθήκης ἀγωγή τίνα ἀπαιτεῖ.
Γ' θ' 3 καὶ 7. Εἰς τίνας καὶ διὰ πόσον ἀρμόζει. 5, 9—11. Πότε
κινεῖται. 7—8 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 470. Κατὰ δὲ κληρο-
νόμου ; 17. Θεματοφύλαξ πῶς ἐλευθεροῦται Γ' θ' 6. Πότε πρᾶτ-
τεῖ δόλον εἰς αὐτήν. 8 καὶ 14. Περὶ τίνος εὐθύνεται. 13 καὶ 15.
Παρακαταθήκης κίνδυνος καὶ ἀπώλεια τίνα βαρύνει. Γ' θ' 13
καὶ 15.

Παράκλησις. Κατοχὴ κατὰ παράκλησιν τί ἐπιφέρει κτλ. Β' α'
50 καὶ ἡ ὑπ' αὐτήν Νομολ. Α. Π. σελ. 222 ἐπ.

Παρακολουθήματα. Πότε δὲν συνίστανται, Ε' ια' 9. Οἰκίας
τίνα λογίζονται. 42. Πότε δὲν ἰσχύουσι. Παραρτ. β' 49.

Παρακατάσχεσις καὶ παρακράτησις (Ἰδε τὴν λέξιν Ἐπίσχεσις).

Παρακυπτικαὶ θυρίδες. Β' δ' 32 καὶ ἐπ.

Παράνομος. Παράνομον σύμφωνον. Α' θ' 10 καὶ 18. Παράνο-
μος ἀντιγραφὴ. Α' α' 35. Παράνομος γάμος. Δ' η' 11. Παράνο-
μος μνηστεία. Δ' ι' 13. Παράνομος παραγραφὴ. Α' α' 32. Παρά-
νομος ἀπόφασις (παράνομος ψῆφος). Α' δ' 38 καὶ 57.

Παραχώρησις δικαιωμάτων περὶ φορολογίας τῶν δημοσίων προ-
σδῶν εἶναι συνάλλαγμα ἀγοραπωλησίας. Νομολ. Α. Π. σελ. 447.

Παράστασις. Πρὸς παράστασιν πόσος χρόνος δίδεται. Γ' ζ' 23.

Παρεμβολικὸν χρημάτιον. Ε' β' 6.

Πάροδος. Β' δ' 46.

Πάροικος. Ἀποβάλλεται ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ ; Γ' η' 37. Πα-
ροίκου χρὸς καὶ προνόμιον. Γ' η' 40. Στρατιώτης εὐρεθεὶς κα-
τέγων ἐν παροίκου λόγῳ. Α' ις' 9.

Πατὴρ πότε πωλεῖ ἰσχυρῶς τὰ τέκνα αὐτοῦ. Γ' γ' 88.

Πατρικὴ ἐξουσία. Ἰδε Αὐτεξούσιοι καὶ Ὑπεξουσιότης πῶς
λύεται.

Πατροκτόνου ποινή. ζ' ε' 16.

Πατρωνικά δικαιώματα εἰς τίνας ἀρμόζουσι. Α' ιη' 17.

Πάτρωνος γυνὴ δὲν ὑπανδρεύεται τὸν ἀπελεύθερον. Δ' ζ' 22.

Πατρὸς (ἢ πατρὸς) τί δύναται λαβεῖν ἐκ τῆς περιουσίας
τῆς συζύγου αὐτοῦ. Ε' η' 80.

Παυλιανή ἀγωγή. Τί ἐστὶ καὶ πότε χωρεῖ. Γ' ε' 53 καὶ ἡμετ. σημειώσεις καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 414.

Πεκούλιον (χρημάτιον, δηλονότι οὐσία ὑπεξουσίου ἢ δούλου) ἀπροσπόριστον. Ε' δ' 4. Πηγανικόν. Ε' θ' 1 καὶ ἐπ. καὶ 13. Πιδόκτητον. Ε' θ' 3 κτλ. Καστρένσιον. Ε' θ' 6. Οἶονεῖ καστρένσιον (ἢ ὠσανεῖ καστρένσιον). Ε' θ' 6.

Πενθεῖται ὁ ἀνὴρ μέχρι τίνος χρόνου. Δ' δ' 5. Δ' θ' 1. Ὑπὸ δὲ παρθένου γυναικός ; 7.

Πενθερός πότε δωρεῖται ἰσχυρῶς. Δ' ιδ' 8.

Πένθος ἀνιόντος δὲν ἐμποδίζει γάμον. Δ' δ' 13. Πένθος καὶ πένθυμος χρόνος κωλύουσι τὸν γάμον τῆς γήρας. Δ' ζ' 31 καὶ 32. Κωλύουσι τὸν γάμον καὶ τῆς μὴ συναρθείσης ἀλλὰ παρθένου διατηρηθείσης. Δ' θ' 5. Οὔτε τῆς μνηστῆς. Δ' θ' 5. Ἀδεία βασιλικῇ συνάπτει γάμον καὶ ἡ γήρα. Δ' θ' 6. Πένθους ἀνδρός ἀξίου πενθεῖσθαι καὶ μὴ ἀξίου. Δ' θ' 2 β' ἐν συνδ. πρὸς Δ' ζ' 31 καὶ 32.

Πενταετία τίνα μοιχείαν δὲν σθένουσι. Α' γ' 60. Σ' δ' 8.

Περίδοσις (στοίχημα). Ἡμετ. σημειώσεις ἐν σελ. 122.

Περιουσίας ζήτησις πότε κινεῖται, καὶ παινη τῶν κινούντων περὶ αὐτῆς ἀγωγήν. Ε' η' 49

Πιθανότης εἰς τίνα ἔχει χώραν. Α' ιε' 13.

Πισός (ἢ πιστός) πῶς ἐναλλάσσεται κίονι. Β' δ' 30.

Πιστικός. Τίς λέγεται πιστικός. Β' ια' 7 καὶ Παραρτ. γ' 18. Εἰς πιστικοῦ πταίσματα τίς ἐνέχεται. Β' ια' 6.

Πιττάκιον. Διὰ πιττακίου δύναται αἰρετὸς δικαστὴς κελευεῖν τοὺς διαδίκους. Α' δ' 52.

Πλάγιοι συγγενεῖς πότε καὶ πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν. Ε' η' 14. Μέχρι δὲ τίνος βαθμοῦ. 17.

Πλατεῖα. Οἰκοδομὴ οἴκου μέσου ὄντος στενωποῦ ἢ πλατείας. Β' δ' 54.

Πλάνη. Τίνα ἐπιρροὴν ἔχει ἡ πλάνη. Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 343.

Πλησιασμός τί προκαλεῖ Γ' γ' 113.

Πλημμύρας ἀγωγή (ἀγωγή περὶ ὕδατος πλησμονῆς λατιν. aquae pluviae arcendae actio) πότε ἀρμόζει Β' δ' 92 καὶ ἐπ.

Πλοῖον. Τί ἐστὶ πλοῖον. Β' ια' 9 καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 327.

Πλοῖον ἀποτραπὲν ταξιδίου τίς ἀποζημιῶι. Β' ια' 15. Πλοῖον

πρόσκρουσις τίνας καὶ πότε ἐνοχοποιεῖ. Β' ια' 3. Πότε γίνεται συνεισφορά τῶν ἐν τῷ πλοίῳ. Β' ια' 12 καὶ ἐπ.

Ποιμὴν διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' η' 15.

Ποινὴ τίνων σθέννυται διὰ τῆς πενταετίας. Α' γ' 27. Ποινὴ τί εἶναι. Παραρτ. γ' 44 καὶ σχολ. Ἐπὶ ποινῶν δὲν χωρεῖ ἔφεσις. 45. καὶ σχολ. Ἡ κατὰ τῶν ὑφελομένων δημόσια χρήματα καταδίκη μετὰ πενταετίαν οὐ κινεῖται. Α' γ' 27.

Πολέμιοι. Πολέμιοι καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς αὐτομολοῦντες διὰ ζήφους τιμωροῦνται. Σ' η' 3. Ὁ ἐρεθίζων πολέμιους πῶς τιμωρεῖται. Σ' η' 5. Τὰ πράγματα τῶν πολέμιων γίνονται ἡμέτερα. Β' α' 25 καὶ ἡμετ. σημείωσις ἐν σελ. 251.

Πολισκετικὰ διατάγματα παραβαίνοντος ποινὴ. Δ' ις' 15. Σ' ιδ' 5.

Πολύτεκνος παραιτεῖται τῆς ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας. Ε' ιβ' 37.

Πολύτιμα. Τῶν κινητῶν κληροδοτηθέντων τὰ πολύτιμα μνημονεύονται εἰδικῶς. Ε' ια' 22.

Πομπή. Τίς σωφρονίζεται κυρῶ καὶ πομπῇ. Σ' γ' 8. Ἀποστασίου πομπή. Δ' θ' 1.

Πορνεία διὰ συμμίξεως τῇ δούλῃ πῶς τιμωρεῖται. Σ' γ' 2. Πορνευόντων σωφρονισμός καὶ ποινὴ. Σ' γ' 4 καὶ 2.

Πορνογενεῖς. Τίνας κληρονομοῦσιν. Ε' η' 71. Ε' θ' 16. Τὶ δόναται ὁ ἀνὴρ νὰ καταλίπῃ εἰς τοὺς πορνογενεῖς Ε' η' 60.

Πορνοστασίου ἢ κατασκευὴ ἀπαγορεύεται. Β' δ' 27.

Ποταμός. Ποταμοῦ ρεῖθρον δὲν μεταβάλλεται. Β' δ' 99. Ποταμοῦ ὄρθη. Β' α' 28. ε. Ποταμός ῥέων ἐν τῷ μέσῳ ἡμερῶν. Β' α' 31. Β' δ' 114. Ποταμὸς νῆσος. Β' α' 30.

Πουδλικιανὴ ἀγωγὴ. Β' α' 55 καὶ ἐπ. καὶ ἡμετ. σημείωσις σελ. 226 καὶ Νομολ. Ἀρ. Πάγου σελ. 227 καὶ ἐπ.

Πραγματικαὶ ἀγωγαὶ (κατὰ διαστολὴν τῶν προσωπικῶν) Α' γ' 22.

Πραΐδα. Ἐν πραΐδα τὸ αἰγματοειδόμενον ἀνδράποδον ἐν πολέμῳ. Β' ζ' 5.

Πράξις ἄλλου δὲν βλέπεται τρίτον πρόσωπον. Β' δ' 11. Ε' ιγ' 2.

Πράσις. Γ' γ' 1 καὶ ἐπ. Πράσις εἰς τὸ παντελὲς (λατίν. *universa venditio*). Γ' γ' 28. (Ἰδε καὶ τὴν λ. Πώλησις).

Προσδύτερος δὲν νομοφύεται· ἄλλως ἐκπίπτει τῆς ἐρωσύνης.

Δ' ε' 2. Τίς χειροτονεῖται πρεσβύτερος. Παραρτ. δ' 9. Κατηγορίαν πρεσβυτέρου τίς δικάζει. Παραρτ. δ' 13. Ἀπαγορεύεται τῷ πρεσβυτέρῳ τὸ χωρίζειν τῆς ἀγίας κοινωνίας ἄνευ ἀποχρώσεως αἰτίας. Παραρτ. δ' 16.

Προαγωγίας λόγος πότε εἶναι ἀποδεκτός. Ξ' ε' 22.

Προαγωγὸς ἀτιμouται. Ξ' ιε' 3.

Προδύτων χρῆσις εἰς τί συνίσταται. Β' ι' 10.

Προβολὴ κιόνων κατ' ἐπιδιόρθωσιν δημοσίας στοᾶς. Β' δ' 43.

Προγαμιαία δωρεά. Τί ἐστὶ κατὰ τὸ νεώτερον Βυζαντιακὸν δίκαιον. Δ' ιγ' 4 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 589. Προγαμιαίαν δωρεάν πότε ἔχει παρθένος. Δ' δ' 6. Πότε ἀπόλλυσι τὴν προγαμιαίαν δωρεάν ἢ δευτερογαμήσασα. Δ' θ' 24 καὶ 31. Μητρὸς δευτερογαμησάσης ἢ προγαμιαία δωρεά πῶς διαιρεῖται καὶ τίς κυριεύει. Δ' θ' 10, 11 καὶ 13. Πότε ἀπόλλουσιν αὐτὴν ἢ μοιχευθεῖσα. Δ' ιγ' 4. Προγαμιαία δωρεά ὁσυσφώνητος πόση λογίζεται. Δ' ιγ' 4. Πόσον μέρος προγ. δωρεᾶς ἀναλογίζεται ἐν ἐλλείψει περιουσίας τοῦ ἀνδρός. Δ' ιγ' 6. Πότε προγ. δωρεά κυροῦται. Δ' ιγ' 2, Νομολ. Α. Π. καὶ ἡμετ. σημείωσις ἐν σελ. 591. Τίς λαμβάνει προγ. δωρεάν. Δ' ιγ' 3, 5 καὶ 6. Πότε δὲν δίδεται προγαμιαία δωρεά. Δ' ιγ' 7. Προγαμιαίας δωρεᾶς ἀπαίτησις δὲν χωρεῖ. Δ' ιγ' 1 καὶ 4. Ἐπικαρπία προγαμιαίας δωρεᾶς πόση. Β' ι' 14. Πότε δὲν δίδεται εἰς τὴν γυναῖκα ἢ δίδεται μέρος, ἢ καὶ ὅλη. Δ' ια' 12. Καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ γάμου δοθεῖσα ἰσχύει Δ' ιδ' 16. Πῶς καὶ πότε ἀσφαλίζει τὴν προηγ. δωρεάν ἢ γυνή Δ' ι' 34. Ὁ συναρθεὶς εἰς δεύτερον γάμον ζωσῆς τῆς ὑποπεσοῦσης εἰς αἰχμάλωσίαν γυναικὸς ὑπογγεοῦται εἰς προγαμιαίας δωρεᾶς τὴν καταβολήν. Δ' ιε' 3. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ μεταβῇ εἰς μοναστήριον, τί γίνεται ἢ προγαμιαία δωρεά. 11. Καὶ τρίτον ταύτης ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρός πότε καὶ διὰ τίνα λόγον προσκίτται ὑπὲρ τῶν τέκνων ἢ γυνή, καὶ ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας ἢ δεσπόζει αὐτῆς. 14 καὶ 18. Προγαμιαίας δωρεᾶς πράγματα δὲν ἐκποισοῦνται οὐδὲ ἐνεχυροῖζονται. Γ' γ' 55. Ἐπὶ τῇ συναινέσει δὲ τῆς γυναικὸς. Δ' ια' 19. Ἐπικαρπίαν καὶ τέκνου μερίδιον πότε λαμβάνει ὁ ἐπιζῶν σύζυγος ἢ ἄλλος ἀνιὼν. Δ' θ' 16.

Προγεγραμμένων συμφώνων ἀγωγὴ (praescriptis verbis actio) Β' γ' 12.

Προεστώτες αὐτονόμων πόλεων τίνες ἐπιτρόπους καθίσταται. Ε' ιθ' 17. Προεστώτες ἐργαστηρίων. Α' θ' 49 καὶ 50.

Προθεσμία. Γ' ε' 15. Προθεσμία πρὸς καταβολὴν πότε δίδεται. Α' δ' 68 καὶ 69. Γ' ε' 83. Ὑποπροθεσμίαν ὁμολογεῖν. Γ' γ' 43.

Πρόθυρον θαλάσσιον τίς κυριεύει. Β' α' 54.

Προῖξ. Τί ἐστὶ καὶ πῶς συνομολογεῖται. Νομολ. Α. Π. σελ. 555. Ἐὰν συμφωνηθῇ ὅτι κερδαίνει ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα ἐξ ἀπαιτίας, τί γίνεται. Α' θ' 21. Τίνων προτιμῆται ἡ γυνὴ εἰς τὴν προῖκα. Α' ιγ' 25 καὶ 28. Τὴν προῖκα πότε ἀφαιρεῖται ὁ ἀνὴρ. Ε' η' 22. Τὴν προῖκα πῶς καὶ πότε ἀσφαλίζει ἡ γυνή. Α' α' 23. Δ' ι' 34. Προῖκα πότε ἀναγκάζεται ὁ πατήρ νὰ χορηγῇ. Δ' δ' 10. Τίς ἀπαιτεῖ προῖκα. Δ' ι' 7. Διὰ προῖκα δοθεῖσαν πρὸς ἀπάτην δανειστών, τίνες ἀνάγονται. Γ' ε' 53. Εἰς προῖκα ἐγγυητῆς δίδεται; Δ' ι' 8. Διὰ προῖκα τίνα τοῦ ἀνδρὸς πράγματα εἶναι ὑπόχρεα. 31. Προῖκα πότε ἔχει παρθένος. Δ' δ' 6. Τί κατῆσθησι προῖκα. Δ' ι' 11. Ἡ μήτηρ ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ προῖκα; Δ' ι' 44 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 572. Προῖκα ἀπαιτεῖ καὶ ὁ κληρονόμος; 51. Προῖκα πότε καὶ τίνες δαπάναι ἐλαττοῦσιν. 52—54. Προικὸς τίνες δαπάναι ἐξαιροῦνται καὶ τίνες ἀπεικονῶνται. Δ' ι' 53—56 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 576. Τὴν προῖκα ὀφείλει ὅλην ὁ ἄπορος. Δ' ια' 2. Πότε λογίζεται, ὅτι ἔλαβεν ὁ ἀνὴρ προῖκα. Προῖκα πότε δοθεῖσαν εἰς τὴν γυναῖκα, ἀπαιτεῖται ὁ ἀνὴρ. 4. Προῖκα τίς διεκδικεῖ. 9. Προῖκα πότε κερδαίνει ὁ ἀνὴρ. Δ' ιε' 3. Προῖκα καὶ τρίτον ἐκ τῶν πραγμάτων τῆς γυναικὸς, χωρίζομενος, πότε καὶ διὰ τίνα λόγον προσκτάται κτλ. 13. Λόγω κληροδοσίας τίς ἀπαιτεῖ προῖκα. Δ' ια' 6. Μετὰ θάνατον τῆς συζύγου ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖ ὁ ἀνὴρ τὴν προῖκα. 7. Διὰ προῖκα πότε καὶ πῶς ἀποπέμπεται ὁ ἀγοραστής ἐκ τοῦ κτήματος. 8. Διὰ προῖκα εἰς πόσον καταδικάζεται ὁ ἀνὴρ. 25. Προῖκα ἢ προγαμμίαν δωρεὰν τίνος γονεὺς ἀναγκάζονται νὰ χορηγῶσι. Δ' α' 26. Προῖκα δὲν ἀπαλλοτριοῖ οὐδὲ ὑποθηκεύει ὁ σύζυγος, καὶ πότε καὶ πόθεν διεκδικοῦσι τὰ τέκνα. Δ' θ' 25 καὶ Δ' ια' 18 ἐπ. Ἀλλὰ δύναται νὰ προσβάλλῃ ἀπαλλοτριώσιν προικίφου αὐτὸς ὁ ἐκποιήσας ἀνὴρ; Ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 575. Προῖκα πότε δὲν οἰκαιοποιοῦνται οἱ σύζυγοι. Δ' ια' 15. Προῖκες, χρεωστούμεναι δύν, πῶς ἀπαιτοῦνται. Δ' ια' 20. Τὸ διὰ χρημάτων τῆς προικὸς

ἀγορασθέν τίνος εἶναι. Δ' ι' 25 καὶ 33. Τοῦ λόγου προικὸς δωθέντος ἐκ δίκηςιν τίνος κινεῖ. Δ' ι' 50 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 575 καὶ Δ' ια' 9 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 581. Προικίσας τέκνον περὶ τίνος προικὸς εὐθύνεται, ὡς ὑφείλων πρόνοιαν. Δ' ια' 41. Εἰς προικὸς ἐκτίμησιν πότε βοηθεῖται ὁ ἀνῆλικος. Α' ιδ' 41. Προικὸς τίς εἶναι κύριος Γ' α' 11 καὶ Δ' ια' 9 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 581 καὶ Δ' ι' 50 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 575. Πότε ἀναλαμβάνονται τὰ πράγματα τῆς προικὸς καὶ πότε τὸ τίμημα. Δ' θ' 3 καὶ 4. Προικὸς ποσότης μεταβάλλεται. 6. Παρ' ἐξωτικῶν δοθεῖσης ὁ κίνδυνος εἰς τίνα ἀναγεται. 15. Τῆς δὲ κατὰ δωρεάν ; 15. Ὑποσχέσις προικὸς ἐντὸς ἔτους ἐκ τίνος ἡμέρας ἀριθμεῖται. 17. Ἡ περὶ προικὸς ἀγωγή πότε παραχωρεῖται εἰς τοὺς δανειστές. Γ' ε' 51. Προῖξ πότε δίδεται εἰς παρθένον ; Δ' δ' 6. Εἰς δὲ τὴν γυναῖκα κατὰ τοῦ ἀνδρός ; Δ' ι' 5 καὶ 22. Εἰς προικὸς ἀπαίτησιν τίνες ὑποχρεοῦνται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως. Δ' ι' 18—20. Βοηθονται δὲ οἱ ἀνῆλικοι. 21. Εἰς προικὸς δόσιν τίς ἀπατηθεὶς βοηθεῖται. 49. Τίς τόκος δίδεται μετὰ διετίαν ; 22. Καρποὺς προικὸς τίς λαμβάνει καὶ τίνες λογίζονται εἰς προῖκα. 27. Προικὸς καρποὶ πότε κερδαίνονται καὶ ἀποκαθίστανται. 28. Προικὸς ὑπόσχεται τίς τῶν γονέων ἐκπλήροι ἐκ τῶν ἰδίων. 29 καὶ 30. Ἡ ὑπόσχεσις τῆς μητρὸς περὶ προικὸς εἶναι ἀνωφελέης, ὅποταν μὴ ᾖ εἰς τὴν δωρεάν ποσότητα ἢ πρᾶγμα ἐναντίον τοῦ πατρὸς εἶναι ἰσχυρὰ, ὑποχρεομένου εἰς χορήγησιν προικὸς ἀναλόγου πρὸς τὴν εὐπορίαν τοῦ πατρὸς. 39. Προικὸς ἀπαίτησις καὶ ἡ περὶ ἀναλήψεως αὐτῆς ἀγωγή τίνα καὶ ἐντὸς τίνος χρόνου ἀπαιτεῖ. 46. Εἰς τὸ ἡμῖσι εὐθύνεται ἡ γυνὴ παραλαβοῦσα μετὰ τοῦ ἀνδρός προῖκα. 45. Ἐπὶ προικὸς τόκοι καὶ λοιποὶ καρποὶ ἀπὸ τίνος χρόνου ἀπαιτοῦνται. 46. Ὁ πενθερός ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ καὶ ἡ γυνὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἀπαιτούμενοι ἢ ἐπηρεωτήθησαν προῖκα καταδικάζονται συμμέτρως πρὸς τὴν οὐσίαν αὐτῶν. Δ' ια' 5. Ἡ ἀπαίτησις προικὸς εἶναι διηνακῆς. 18. Ἀνεργυρία ἐν προικί πότε προβάλλεται καὶ πότε ἰσχύει. 5—7 καὶ 9. Προικὸς καὶ προγαμίας δωρεᾶς ἀγοραστῆς εἰς τί ἐνέχεται. Δ' ια' 19. Προῖξ κατὰ συμφωνίαν δὲν παραχωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Α' θ' 22. Προῖξ δὲν ἀποκαθίσταται. 23. Προῖξ κληρονομεῖται ; 24 καὶ 25. Προῖξ ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις προτιμᾶται. Α' ιε' 11. Προῖξ πότε δὲν δωρεῖται. Γ' α'

11. Τίνων δανειστών καὶ πότε προτιμᾶται. Γ' ε' 41. Διατετιμημένη καὶ ἀδιατίμητος πρὸς τίνα ἀνάγει τὰ βάρη καὶ τὰς ὠφελείας καὶ πῶς ἀποδίδεται. Δ' ι' 1, 2 καὶ ἐπ. Διατετιμημένη πῶς γίνεται ἀδιατίμητος. 5. Χρεωστέεται καὶ ἀπὸ ψιλῆς ὑποσχέσεως. 9, 10 καὶ 47. Προῖξ γραφεῖσα πότε ἀναιτεῖται κατὰ τὴν συμφωνεῖαν' 12 καὶ 13. Προῖξ ἄγραφος πῶς ἀνταπαιτεῖται. 14. Πότε νικᾷ δανειστὴν ἢ γυνὴ ἐπιζητοῦσα τὴν προῖκα. 24. Προῖξ ἀκολουθεῖ τὰ βάρη τοῦ γάμου. 26. Ἐν ὑποθήκαις τίνων προτιμᾶται. 38. Πρὸς τίνα ἐπιστρέφεται καὶ ἐλαττοῦται κτλ. 47 καὶ 48. Τίνος εἶναι ἢ προῖξ ; 50. Πότε καὶ διὰ τί καταβάλλεται εἰς τὴν γυναῖκα. Δ' ια' 1 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 578. Διὰ τίνας αἰτίας δημεύεται. 41. Ἐκ πραγμάτων μητρός πότε ἐλαττοῦται. 14. Τίς λαμβάνεται πρώτῃ. 21. Πότε παρακρατεῖται ἢ ἐπιστρέφεται. Δ' ιε' 2, 3 καὶ 41. Προῖξ ἢ προγαμιαία δωρεὰ πότε ἐξαιρεῖται τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς περιουσίας ἀναλόγως πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων. Ε' α' 45. Ε' θ' 21. Λεγθεῖσα ἀπλούστερον προῖξ ἢ προγαμιαία δωρεὰ πόθεν καταβάλλεται. Δ' ι' 43.

Προκατάρξις τῆς δίκης. Α' β' 3 καὶ σημ. ἡμετ. ἐν σελ. 29. Διὰ τῆς προκατάρξεως βελτιοῦται ἡ θέσις τοῦ ἐνάγοντος Α' β' 55.

Προκάλυμμα τῆς ἡλικίας. Δ' γ' 4

Προνόμια. Τίνα σθένουνται καὶ τίνα συνακολουθοῦσι τὸ πρᾶγμα. Δ' ι' 8. (Σχολ.). Παραρτ. β' 46 καὶ 47.

Πρόξενος ἢ προξενητῆς γάμου τί λαμβάνει. Δ' γ' 12.

Προπέτεια κατὰ τοῦ στρατηγοῦ πῶς τιμωρεῖται. Σ' ιδ' 7.

Πρόσκλησις. Γ' γ' 9.

Προσθήκη τῶν ῥογῶν ἐν πολέμῳ. Β' 6 καὶ 5.

Προσποριζόμενα. Ὁ ὑπεξούσιος υἱὸς συμπωλῶν τῷ πατρὶ τὰ προσποριζόμενα οὐκ ἀποκαθίσταται. Α' ιβ' 60

Προσφυγὴ εἰς δυνατόν εἰς προστασίαν δίκης. Β' θ' 4.

Πρόστιμον τί εἶναι. Παραρτ. γ' 44 καὶ σχολ. Τίς ἐπιβάλλει. Αὐτόθι 45 καὶ σχολ. Ἐκκαλεῖται πρόστιμον. Αὐτόθι 45. Τί πρόστιμον (ποινικὴ ῥήτρα) συμφωνεῖται. Α' θ' 13. Πρόστιμου ἢ συμφωνίας ἐκλογὴν τίς ἔχει. Α' θ' 17. Πρόστιμον καὶ ποινῆς διαφορὰ. Παραρτ. γ' 44 καὶ σχολ.

Πρόσχωσιν τίς κυριεύει. Β' α' 29. Β' δ' 136. Γ' γ' 9. Πρόσχωσις ποταμοῦ τίνα ὠφελεῖ. Γ' γ' 9.

Προτίμησις. Θεσμοθεσία προτιμήσεως εἰς τὴν ἀγορασίαν. Γ' γ' 103 καὶ ἐπ. καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 383. Προτιμήσεως δικαίωμα εἰσαγορᾶν ἀκινήτων τίνες καὶ πότε ἀποβάλλουσιν. Γ' γ' 106 καὶ 107. Ἀγωγή περὶ προτιμήσεως ἐντὸς πότου χρόνου κινεῖται. 110—112 καὶ 115. Δικαίωμα προτιμήσεως ἐν τῇ ἀντιγρήθῃ. 113. Προτίμησις ἐν τῇ ἐμφυτεύσει καὶ μισθώσει κατηργήθη. Γ' γ' 112. Εἰς τίνα ἀκίνητα δὲν θεωρεῖται. 114. Δίδεται εἰς ὅλον 116 καὶ 117. Προτιμωμένων εἰς ἀγορασίαν ἀκινήτων δικαίωμα διὰ τίνος χρόνου παραγράφεται. Γ' γ' 108. Προτιμῶνται δανεῖσιν οἱ συγγενεῖς. Γ' ε' 54.

Πρότυπον κατασκευάζοντος καὶ συνεργούντος εἰς τοῦτο ποινὴ. Σ' ιδ' 3.

Προώγησις τοῦ τεχνίτου πρὸς τὸν ἐργοδότην. Γ' γ' 40.

Πρωρεὺς. Β' ια' 13.

Πρωτότυπος δεσποτεία (ἡ κυριότης κατ' ἀντίθεσιν τῆς τοῦ ἐμφυτευσαμένου). Γ' γ' 102.

Πρωτότυπος ὑφειλέτης (κατὰ διαστολὴν τοῦ ἐγγυητοῦ). Γ' ε' 84. Γ' ζ' 1.

Πτῆνά πῶς κυριεύονται. Β' α' 19.

Πτωχεῖον. Ἡ ὑπὸ πτωχείου ἐμφύτευσις πῶσον διαρκεῖ. Γ' δ' 4. Πυκτὰς ἢ δικαιοῦματα οὐκ ἀναγκάζεται προσάγειν καθ' ὧν προσώπων ἄκων τις οὐ μαρτυρεῖ. Α' β' 19.

Πύλη (πυλὼν) ἀνοίγεται ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τῶν κεράμων τοῦ γειτονος σταλαγμοῦ. Β' δ' 63. Ὁ συνημμένος τῷ πυλῶνι τοίχος παρέχει μέρος εἰς κατασκευὴν τοῦ κοινοῦ τοίχου Β' δ' 41. Ὁ κοινὸς πυλεὼν δύο οἰκῶν διαιρεῖται ὑποχρεωτικῶς χάριν εἰσόδου. Γ' ι' 31.

Πυρκαϊᾶς διάδοσις τίνα δὲν ἐνοχοποιεῖ Σ' ιδ' 6. Πυρκαϊὰ πότε εὐθύνει τὸν ἔνοικον. Γ' η' 13 καὶ 16 καὶ 39 καὶ Νομολ. Ἀρ. Πάγου σελ. 456.

Πωληθὲν. Πωληθὲν τέκνον πῶς ἐλευθεροῦται. Γ' γ' 88. Τὸ πωληθὲν πρᾶγμα πῶς κυριεύεται. Γ' γ' 17. Ἐὰν εὐρεθῇ ὑπαίτιον ἢ ἐμπασές, τί γίνεται. 59—61 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 366. Πωληθὲν πότε ἐπιστρέφεται. 58. Πωληθὲν παρ' ἐντολὴν, λογίζεται ἀπώλητον. 50. Πωληθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου πῶς καὶ πότε διεκδικεῖται. 81 καὶ 83. Πωληθέντος ὁ κίνδυνος ἢ ἡ

αυξήσεις ἐκ τίνος χρόνου ἀνάγονται εἰς τὸν ἀγοραστήν. Γ' γ' 8, 11, 14 καὶ 13.

Πώλησις καὶ ἀγορασία πῶς συνίσταται. Γ' γ' 1—4 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 341. Ἐν διαφωνίᾳ περὶ τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν ὕλην τοῦ πωλητοῦ καὶ ἀγοραστοῦ, δὲν ἰσχύει. 5. Ἐκ τίνος χρόνου ἰσχύει ἡ πώλησις. 10 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 347. Ἐκ πρόθεσμος πότε διαλύεται. 14. Ὑπέρθεσις τοῦ ἀγοραστοῦ. Γ' γ' 15 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 349. Μεταξὺ πατρὸς καὶ υἱοῦ εἰς τίνα συνίσταται. 26. Τίς δὲν λογίζεται. 27. Κατὰ λόγον δωρεᾶς πότε ἰσχύει. 28. Μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς πώλησις δωρεᾶς αἰτίσις ἀκυροῦται. 28. Κατὰ δωρεάν συνίσταται. 29. Ἀνατρέπεται ἐκ τῆς μὴ πληρωμῆς. 33. Πώλησις ἀνάργυρος ἰσχύει. 32. Πώλησις εἰκονικὴ δὲν ἰσχύει. 35. Τίνων πραγμάτων ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις. Γ' γ' 38 καὶ ἡμετ. σῆμ. ἐν σελ. 356. Πώλησις δούλου καὶ ζώων ἐπὶ συμφωνίᾳ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτῶν, εἰς ἀπαράστωσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν, τίνα προθεσμίαν ἔχει. 60. Πώλησις κατὰ βίαν πῶς καὶ ὑπὸ τίνος ἀνατρέπεται. 68. Ἀγοραπωλησία πότε διαλύεται καὶ ἀνατρέπεται. 69 καὶ 72 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 369. Διὰ προσφοράς διπλασίου δὲν ἀνατρέπεται. 73. Πρώτη πώλησις πότε δὲν διαλύεται ὑπὸ πλειστηριασμοῦ. 97. Πώλησις πρὸς ἀπάτην δανειστῶν πότε ἀνατρέπεται. 99. Πώλησις πραγμάτων ἀνηλίκου πότε ἰσχύει ἢ ἀνατρέπεται. Α' εἰ' 12—15 καὶ 31. Πώλησις πότε κυροῦται. 28. Πρὸς σύζυγον πότε καὶ εἰς πόσον ἀκυροῦται. Δ' εἰ' 11. Πώλησις ἀλλοτρίου πράγματος πότε ἰσχύει. Γ' γ' 22 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 362. Βλέπων τις πωλοῦμενον ἴδιον πρᾶγμα δεῖλμι νὰ ἀντιλέξη. Γ' γ' 25. Εἰς πώλησιν καὶ ἀγορασίαν μέγροι τίνος ἔχει χώραν ἡ μεταμέλεια. Γ' γ' 3. Ἡ πλάνη εἰς τὴν ὀνομασίαν τοῦ πωλουμένου δὲν βλάπτει τὸ συνάλλαγμα. 5. Εἰς πώλησιν πράγματος ὃ μὴ ἀντιλέγων, ὑπολαμβάνεται, ὅτι πωλεῖ. Γ' γ' 25. Εἰς πώλησιν τίνες λόγοι ἐνοχοποιοῦσι τὸν πωλητήν. 66. Εἰς πώλησιν τὰ σύνορα θεωροῦνται καὶ οὐχὶ τὸ ποσὸν τοῦ ἀγροῦ. 74. Εἰς πώλησιν τίνες προτιμῶνται πρὸς ἀγοράσαν. 98. Τίνα πώλησιν δὲν ἀνατρέπει ἡ γυνή. Δ' η' 35.

Πωλητὴς πότε μένει ἀμέριμνος διὰ τὴν βλάβην τοῦ πωληθέντος. Γ' γ' 8. Πότε ἐνέχεται εἰς τὴν βλάβην. 11 καὶ 13. Ἐκ

δὲ δόλου ; 15. Πότε δὲν ἐνέχεται ἐφ' οἷς εἴπε πρὸς ἔπαινον ; 19. Πωλητῆς ἄλλοτοίου πρὸς τίνα ἐνέχεται ; Τοῦ τιμήματος μὴ καταβληθέντος ἐμπροσθεύως, ὁ πωλητῆς, ἂν θέλῃ, ἀποκέρχεται τῷ κομισσορίῳ ὡρῶν. Γ' γ' 43. Πωλητῆς πότε δὲν μεταχειρίζεται διττὸν δικαίωμα ; 43. Πωλητῆς τίνα ἀπατεῖται εἰς τὴν περὶ νομῆς δίκην. 47. Πωλητῆς τίνα ἀγωγὴν κινεῖ κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. 48. Πότε ὁ πωλητῆς ἐνέχεται εἰς τὸ διαφέρειν. 52. Πωλητῆς ἐνάγων πῶς δικαιούται εἰς τὸ τίμημα ; 71. Ὁ πωλητῆς πότε ζημιούται ἐκ θανάτου τοῦ πωληθέντος. 400. Ὁ δόλος τοῦ πωλητοῦ δὲν βλάπτει τὸν καλῆς πίστεως ἀγοραστήν. Γ' γ' 40 καὶ ἐπ.

Ρ.

- Ῥάπτῃς διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' γ' 15.
 Ῥελιγιῶσα (ἢ ὀελιγιῶσα) οὐ δεσπόζονται. Β' α' 33.
 Ῥεμβός τις λέγεται. Παραρτ. γ' 49.
 Ῥήγμα γῆς τί γίνεται. Β' δ' 138.
 Ῥῆξις τοῦ χρόνου. Α' γ' 12.
 Ῥόγα (ἴδε Προσθήκη τῶν ὀργῶν).
 Ῥωμαϊκῆς καὶ Βυζαντιακῆς νομοθεσίας κατάρτισις. Α' α' 1—8.
 Ῥόδιος νόμος. Ἡμετέρα σημειώσεις ἐν σελ. 327.

Σ.

- Σεισμῶν βλάβη εἰς τὰ ἔργα τίνα ζημιαί. Γ' γ' 35.
 Σιδηρουργοὶ ποῦ δέον νὰ ἐργάζωνται. Β' δ' 19.
 Σιταρκία ἐξαιρεῖται τῆς συνεισφορᾶς πρὸς ἀνακούρυσιν τοῦ πλοίου. Β' ια' 16.
 Σιτηρέσια πότε καθίστανται κοινὰ τῶν συνεταίρων πάντων Γ' ι' 5.
 Σπῆρος. Καρποὶ οὐ τῷ σπόρῳ ἀλλὰ τῇ γῇ ἔπονται. Β' α' 45.
 Σταύλου κατασκευὴ πῶς δεῖ γίνεσθαι. Β' δ' 25 καὶ 26.
 Σκληνικὸς διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ τὴν σκληνὴν προΐων ἀτιμοῦται. Σ' ιε' 3.
 Σιωπὴ πῶς ἐκλαμβάνεται. Παραρτ. β' 51.
 Σκοτίον τέκνον. Τίς δὲν δωρεῖται αὐτῷ καὶ τίς ἐγκαθίστησιν αὐτὸ κληρονόμος. Ε' γ' 68. Σκοτίου κληρονομία εἰς τίνα ἀνήκει. Ε' γ' 70.
 Στρυγόνων κρηνοὶ πότε ἐμπροδίζουσι νὰ προσαικοδομῶσι Β' δ' 36.
 Στσιασμὸν στρατιωτῶν ἐρεθίζοντας ποινή. Α' ιζ' 16 καὶ Σ' ιδ' 6.

Στέγη. Στέγαι ὑψηλότεραι. Β' δ' 71. Δωματικά. Β' δ' 39.
Στεγονόμιον. Β' α' 6. Γ' γ' 33.

Στενωπός. Β' δ' 54.

Στεφανωθέντος μυστικῶς καὶ ἱερέως τὸν γάμον εὐλογήσαντος
ποινή. Δ' δ' 26.

Στιβάς. Οὐκ ἔξεστι τῷ οἴκῳ ποιῶντι ἐκ νέου καλύθειον ποι-
εῖν ἢ ψιθία πρὸς τὸ τοῖς ἐθέλουσι διδόναι. Β' δ' 26.

Στοάς δημοσίας τίνες ἐπιδιορθοῦσι. Β' δ' 43.

Στοίχημα. Σ' ιδ' 12. (Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως περιόδους)
ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 123.

Στρατεῖαν διπλὴν μετερχομένου ποινή. Α' ις' 4.

Στρατιῶται. Στρατιῶται πότε θεωροῦνται ὡς αἰτίαν θανάτου.
Α' ις' 6. Τίνα κτήματα δὲν πωλοῦσι. 6. Πῶς διαθέτουσιν ἰσχυ-
ρως. Ε' α' 37 καὶ 38. Στρατιώτας ἀποδεχθέντων καὶ κατεχόντων
ποινή. Α' ις' 9. Τίνες δικάζουσι στρατιώτας. Α' δ' 18. Στρα-
τιώτης τίς δὲν γίνεται. Α' ις' 1—3. Τίνα τόπον ἀγοράζει εἰς
τὴν ἐκστρατεῖαν. 11. Ἀκλῆρος ὑπὸ τίνων κληρονομεῖται. Ε' η' 93.
Εἰς τίνα ἀγορὰν ἔχει προνόμιον. Γ' γ' 59. Διὰ τίνα παί-
σματα ἐκπίπτει τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ἢ τιμωρεῖται κεφαλικῶς. Α' 15' 14—18. Στρατιώτου υἱὸς εἰς τί διαδέχεται τὸν πατέρα. Α' 15' 12. Στρατιώτου διατροφὰς δὲν λαμβάνει ὁ κατήγορος. Α' 15' 13.

Στρατιωτικὰ κτήματα ἀρπασάντων ποινή. Α' ις' 8—20. Στρα-
τιωτικὸς δὲν δίδεται ἐπίτροπος ἢ κηδεμών. Ε' ιβ' 26.

Στρατόπεδον Ε' α' 37.

Σύγγαμβροι τίνες λέγονται. Ε' η' 4.

Συγγενεῖς διαιρέσεις. Δ' ζ' 1. Συνοδικαὶ ὁδηγίαι περὶ βαθ-
μῶν συγγ. σελ. 509. Συγγενικὴ βοήθεια εἰς τίνας παρέχεται;
Ε' η' 10.

Συγνώμη ἡλικίας Α' ιβ' 17 καὶ ἐπ. Δ' β' 6.

Σύγκρισις ἐπὶ τίνων ἐγγράφων γίνεται. Α' η' 10. Σύγκρισις
συμβολαίων. Α' ζ' 23.

Συγκυριότης. Ἰδε Συνιδιοκτησία.

Συγχωρητικὸν σύμφωνον. (pactum de remittendo, de non
petendo) Ε' θ' 25.

Σύζυγοι χωρισθέντες διὰ μοιχείαν ἐπὶ πόσον δύνανται νὰ ἐρ-

γασθῶσιν εἰς ἀνανέωσιν τοῦ γάμου. Ξ' β' 17. Σύζυγος ἀπροι-
κος ἢ μὴ δοὺς προγαμιαίαν δωρεάν τίνα λαμβάνει. Ε' γ' 81
καὶ 82. Πότε κληρονομεῖ ἐξ ὁλοκλήρου καὶ ἐντὸς πόσου χρόνου.
Ε' Ξ 44 καὶ 45. Τίς τῶν συνοικουσῶν ἀνδρὶ λογίζεται. Δ' δ' 24.
Πότε ἀπολαύει τῶν ἀπὸ θανάτου κερδῶν. Δ' θ' 9 καὶ 14. Τὴν δὲ
προίκα ἢ προγαμιαίαν δωρεάν 13 καὶ 14. Συζύγων τὰ πράγματα
πότε δὲν οἰκειοποιοῦνται. Δ' θ' 13.

Συκοφαντής. Τίς ἐξελεγχθεὶς συκοφάντης ἀτιμοῦται. Ξ' ζ'
23. Ξ' ζ' ιε' 3. Εἰς τί ὑπόκειται. Ξ' θ' 4. Δὲν κερδαίνει ποτέ.
4. Συκοφαντήσαντος εἰς δημόσιον ἐγκλήματι πονη. Ξ' θ' 1. Συ-
κοφαντήσαντος ἐγκληματικῶς ἐπίσκοπον πρόστιμον. 2.

Συλλήψεως καὶ τιμητοῦ χρόνος σχετικῶς πρὸς τὴν καταστα-
σιν (δοουλείας ἢ ἐλευθερίας) τοῦ τεθνήσκοντος. Α' ιη 7.

Συλλογὴ τῶν καρπῶν. Τὰ πρὸς συλλογὴν τῶν καρπῶν ἔργα-
λεῖα περιέχονται τῷ ἐξοπλισμῷ τοῦ ἄγρου. Ε' ια' 39.

Συμβιβασμός. Ὅσα τὴν λέξιν διαλύσεις, ἢ εἶναι ταύτοσημος.
Παρ' Ἀρμεν. ἡ λέξις συμβιβασμός μόνον ἐν Α' θ' 2.

Συμβόλαια. Οἱ ἐνάγοντες δύνανται ἐπιζητεῖν τὰ τῶν ἐναγομένων
συμβόλαια. Α' β' 13. Τί ἐστὶ συμβόλαιον καὶ περὶ συμβολαίων ἐν-
γίνει. Α' η' 1 ἐπ. (Ἰδε καὶ λ. Σύγκριστις συμβολαίων), Σύμφωνον
καὶ Συνάλλαγμα.

Συμβουλή. Κατὰ τίνας συμβουλῆς κινεῖται ἡρωγή. Παραρτ.
6' 50.

Συμφωνία πῶς συνίσταται. Α' θ' 3 καὶ 4. Ἰδιοφελὲς δὲν
συγχωρεῖται. 5. Τρίτον δὲν ἀσφαλίζει. 15. Δὲν καταργεῖ τὸ δη-
μόσιον δίκαιον. Παραρτ. 6' 52. Τίς συμφωνία δὲν συμβάλλει.
Αὐτ. 28. Συμφωνίας τὰ ἀμφίβολα ὑπὲρ τίνας ἐννοοῦνται. Α' ιε'
4 καὶ 15. Ἐμπροθέσμου συμφωνίας πότε δὲν συγχωρεῖται ἢ μὴ
καταβολή. Γ' γ' 43.

Σύμφωνον ἤτοι συμφωνητικὸν ἀσφές καὶ ἀμφίβολον κατὰ τί-
νος ἐρμηνεύεται. Α' θ' 16. Συμφωνητικῷ φιλοῦ καὶ πρὸς τὴν
φύσιν τοῦ συναλλάγματος ἀποτελέσματα. Α' θ' 7 καὶ 9. Συμφω-
νητικῶν τίνα ἰσχύουσι καὶ τίνα οὐχί. Α' θ' 6—15. Τίνα τὸ δη-
μόσιον δίκαιον δὲν μεταβάλλουσι. 10—14. Σύμφωνον ἀπαρε-
σκείας. Γ' γ' 60 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 304.

Συμφηρισμός. Τί ἐστὶ κτλ. Νομολ. Α. Π. σελ. 474. 1. παρακαταθήκην δὲν δίδεται. Γ' θ' 21.

Συναλλάγμα. Ἐν τοῖς συναλλάγμασιν ἡ τῶν πραγμάτων ἀλλοθία σκοπεῖται μᾶλλον ἢ τὸ ἔγγραφο. Α' η' 2. Συναλλάγμα ἄγραφο πῶς πιστοποιεῖται. 13. Συναλλάγματα τίνες δύνανται ὅτι τρέπουν καὶ πρὸς τὸ ἑαυτῶν συμφέρον μεταποιεῖν. Α' ιβ' 1. Τα συναλλάγματα ἀντλήκων ἰσχύουσιν. Ε' ι' 4. Συναλλάγματα ἐν πόθηκα ἐκ τίνος χρόνου ἀπαρτίζονται. Γ' ε' 44. Συναλλάγμα πῶς ἐξηγουῦνται. Παραρτ. β' 13. Εἰς τίνα ἐπιζητεῖται δόλος μὴ ὁ δόλος καὶ ἐνοχὴ καὶ ἐπιμέλεια. Παραρτ. β' 55 (Σχολ.). Συναλλαγμαμάτων τίνα δὲν ἀνατρέπονται. Α' ιβ' 57. Προτίμησις τίνος χρόνου λογίζεται. Γ' ε' 43. Ἐπιβρόν τῶν τυχηρῶν ἐπὶ τῶν συναλλαγμαμάτων. Παραρτ. β' 55 (Σχολ.). Ποῖον σύμφωνον ὅρος ἐν τοῖς συναλλ. ἰσχύει. Α' θ' 12 καὶ Νομολ. Α. Π. 12.

Συναλλάττοντες δικαιοῦνται περιγράφειν ἀλλήλους ὥς τὴν ἡμέσεως τοῦ τιμήματος. Γ' γ' 70 καὶ 72 (καὶ ὑπὸ τὴν § Σχολίον).

Συνεισφορά. Τίνα δὲν συνεισφέρονται. Ε' η' 30. Τίνες δὲν συνεισφέρουσι. Ε' η' 32—34. Συνεισφορά πρὸς συγκληρονόμους πότε, πῶς, καὶ εἰς τίνα γίνεται. Ε' η' 23—31 καὶ ἐπ. Ἐπὶ πλοίου πότε, διὰ τί, καὶ πῶς γίνεται. Β' ια' 11—13, 16, καὶ 17.

Συνεύρεσις. Συνευρισκομένου τῇ συντέκνῳ αὐτοῦ ποινὴ. γ' 4. Παρθένῳ κόρῃ συνευρισκομένου πρόστιμον καὶ ποινὴ. 5. 7. Συνευρισκομένου αἰμομικτικῶς ποινὴ. 5' δ' 1 καὶ 2.

Συνηγορία. Ὁ πληρώσας τὰ 17 ἐτη δύναται συνηγορεῖν. Παραρτ. γ' 43.

Συνῆθια πότε ἀκολουθεῖται. Α' α' 20. Πότε φυλάττεται. 33—35 καὶ 37. Πότε μεταβάλλεται. Παραρτ. β' 53.

Συνιδιοκτησία. Β' α' 44 καὶ 45 καὶ Νομολ. Α. Π. καὶ ἡμ. σημ. ἐν σελ. 220 καὶ Β' δ' 41 καὶ 102. Ἄν δύναται ὁ συνιδιοκτήτης νὰ μισθώσῃ τὸ πρᾶγμα. Νομολ. Α. Π. σελ. 449. Συγκύριος δύναται νὰ ἐναπαρήσῃ τὸ ἰδανικὸν ἐπὶ τοῦ κτήματος μερίδιον αὐτοῦ. Νομολ. Α. Π. σελ. 480.

Σύννομα. Μετατιθέντων σύννομα καὶ συνεργούντων πρὸς τὸν πρόστιμον καὶ ποινὴ. 5' ζ' 11 καὶ 12. Σύννομον διαφιλονεικῆσιμον καταλαμβάνων εἰς τί ἐνέχεται. 5' ζ' 13. Σύννομον ἄγοῦ ὑπόδει-

ὑπὸ δούλου ἑκτενεστέρον τοῦ πραγματοῦ δὲν ὑποχρεοῖ τὸν κυ-
ριον. Γ' γ' 18. Τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν τίς χρόνος παραγραφῆι.
Α' γ' 13. Κατὰ τὴν περὶ συνόρων ζήτησιν ὁ δικαστὴς τί ἀκολουθεῖ.
44. Περὶ συνόρων τίνας μαρτυροῦσι. Α' ε' 13.

Συντρίβη μετακομιζομένου πράγματος τίνα βαρύνει. Γ' ε' 26.

Συνυποχρεοῦνται τίνας καὶ πότε. Γ' ε' 84.

Σχοινοπλόκων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀποστάσιν κατασκευάζονται.
Β' δ' 5.

Σώματος ἐλευθέρου ἢ δούλου βλάβη πῶς ἐκτιμάται. Σ' ε' 5.

Σώστρον πῶς λαμβάνονται. Β' ε' 1. Β' ια' 18.

Τ.

Ταβελλίον καὶ Ταβουλκίος τίς ἐκκαλεῖται. Ἦμεσι. σημ. ἐν σελ.
342.

Ταρχοποιοὶ εἰς τί ἐνεχονται. Σ' ε' 9. Ποινὴ αὐτῶν. 10.

Ταυτοπαθεῖα μέχρι τίνος ἐκτείνεται. Α' δ' 20. Ὁ συκοφαν-
της ὑπόκειται τῇ ταυτοπαθείᾳ. Σ' θ' 3.

Τάφρου χώμα δὲν ρίπεται πρὸς τοίχον. Β' δ' 83.

Ταῖνες πῶς κυριεύονται. Β' α' 10.

Τεκμηρίον προαποδιώσεως. Α' β' 21 καὶ ἡ ἀκροθεῖ ἡμεσι. σημ.
σελ. 130.

Τεκνα ἀδιόθετα τίς κληρονομεῖ. Ε' γ' 7. Τεκνα διαφορὸν ἀδελ-
φῶν πῶς καλοῦνται εἰς τὴν κληρονομίαν, καὶ πότε προτιμῶνται.
11 καὶ 13. Τα τεκνα μετὰ το διαζύγιον παρα τίνι τῶν γονέων
παραμένουσι. Δ' θ' 3. (Συγλ.)

Τεκνοκτόνου ποινὴ. Σ' ε' 10.

Τέλημα πλικοῦν ἢ χαλκοῦν ἔστω τὸ τοῦ κοπροδοχείου ἢ τῆς
λίμνης τὸ πρὸς αὐτῷ τῷ γενομένῳ τοίχῳ ἄχρι τῆς ἡμισείας
πήγχεως. Β' δ' 78.

Τέλος. Εἰς τα δημόσια τέλη τίς ἐνέχεται. Β' ε' 11 καὶ 12.

Τελώνιον καταβάλλουσι πάντες. Β' ε' 18. Πότε καταβάλλου-
σιν οἱ πρέσβεις; 19.

Τεσσαρακονταετία ὑπὲρ καὶ κατὰ τίνων τίττεται. Α' γ' 15.
Τίνας ἡρώγας ἐξαφανίζει. 36—55 καὶ 64. Πότε δὲν ἰσχύει. 65.

Τεχνίτης πότε καὶ διὰ τίνα ἐνέχεται. Γ' ια' 15, 18 καὶ 19.
Εἰς τίνα ὑποχρεοῦται καὶ πότε παραιτεῖται τὸ μισθοδοτηθὲν ἔργον.

40 καὶ 41. Πότε μεταβάλλεται ἡ ἀρχικὴ συμφωνία τοῦ τεχνί-
του. 42.

Τίμημα. Τὴν περὶ τιμήματος ἀγωγὴν κινεῖ ὁ πωλητὴς κατὰ
τοῦ ἀγοραστοῦ. Γ' γ' 48. Πότε ὁ ἀγοραστὴς ἔχει κατὰ τοῦ πω-
λητοῦ τὴν μείωσιν τοῦ τιμήματος ἀγωγὴν. Γ' γ' 57 καὶ 61. Πότε
ὁ πωλητὴς δύναται ἀναλαμβάνειν τὸ ἴδιον πράγμα λόγῳ ἐλαχί-
στου τιμήματος. Γ' γ' 69. Ἡ ἀκοθής τοῦ τιμήματος καταβολὴ
δύναται νὰ συναμολογήθῃ καὶ ὡς αἱρέσις ἀναδητητικὴ. Π. Μετ.
σ.μ. σελ. 357. Τόκους τιμήματος ὀφείλει ὁ ἀγοραστὴς ἀπὸ τῆς
παραδοχῆς τοῦ πράγματος. Γ' γ' 49 καὶ 50 καὶ Νομολ. Α. Π.
ἐν σελ. 364.

Τίς. Ἡ λέξις τίς ἀρνεῖται καὶ θηλειὰ σημαίνει. Παραστ.
γ' 10.

Τοίχος. Εἰς κοινὸν τοίχον δὲν προσκολλῶνται σελήνες. Δ' δ'
104. Εἰς κοινὸν τοίχον μετρί τίνος ὑποστάσεως ἐμποδίζεται εὐρύ-
νος. Β' δ' 70. Πότε ἀναγκάζεται τις νὰ ἀνορθώσῃ τὸν τοίχον. 72.
(Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Μεσότοιχος καὶ Τυφλὸς τοίχος).

Τόκοι. Πῶς ἀποκαθίστανται. Β' γ' 64. Δαπάνων πότε λαμβά-
νονται. Ε' ε' 55. Τόκος ἐπὶ τίνων ἀγωγῶν ὀφείλεται. Α' γ' 38.
Ἀπὸ ὑπερχμερίας πόσος λογίζεται. Α' θ' 74. Ἀπὸ παραχάτα-
της πότε δίδεται. Γ' θ' 4. Κατὰ τίνος δικαιοσύνης δίδεται. Γ' γ'
51. Ἐπὶ ἐνοικίου εἰς τί λογίζεται. Δ' ε' 60. Πότε δὲν ἀποδίδο-
ται. Γ' ζ' 4. Εἶναι ἐγκυρὸς ὁ συμπερισημεινός τόκος. Γ' ζ' 42
καὶ σελ. 441. Πότε ὁ συμπερισημεινός τόκος παύει. Νομολ. Α.
Π. σελ. 436. Τίς δὲν ὑπαιτεῖται. Γ' γ' 4 καὶ 8. Διπλάσια-
ζομένου τοῦ κεφαλαίου παύει ὁ καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 438. Τὸ
κατὰ δόξαν λογίζεται πάντοτε πρῶτον εἰς τὸ κεφάλαιον καὶ εἴτα εἰς
τοὺς τόκους. Γ' ε' 81 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 421. Πότε
ἀναλαμβάνεται, καὶ λογίζεται εἰς τὸ κεφάλαιον. Ν. Δ. Δ. καὶ 13.
Τόκος καταστατικός ἐκ τίνος χρόνου δίδεται. 15 καὶ 16. Τόκος τίς
ὑπαιτεῖται κατὰ τὴν συμφωνίαν. 21. Τόκος ἐνότερος εἰσπράττει
σύγχροισται. 22. Τόκος πῶς καὶ πόσος κατὰ πάρεσιν ὀφείλεται. 23.
Πότε ἀπαγορεύεται. 24. Τίνας δίδει ὁ πραγματικὸν δικαιοκρῆς. Β'
15 60 καὶ 61. Ἐπὶ τῶν τίς συμφωνία ἔσχηται. Γ' ζ' 2. Τίς ἡ
διαφορά συνολολογησέως καὶ συμφωνίας σύνκονοις τίς. Πότε συμφωνία
τόκων λογίζεται ὁ δὲν. 26. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος συμφωνία
παύει. 27. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 28. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 29. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 30. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 31. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 32. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 33. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 34. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 35. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 36. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 37. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 38. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 39. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 40. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 41. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 42. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 43. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 44. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 45. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 46. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 47. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 48. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 49. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 50. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 51. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 52. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 53. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 54. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 55. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 56. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 57. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 58. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 59. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 60. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 61. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 62. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 63. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 64. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 65. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 66. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 67. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 68. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 69. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 70. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 71. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 72. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 73. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 74. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 75. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 76. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 77. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 78. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 79. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 80. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 81. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 82. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 83. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 84. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 85. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 86. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 87. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 88. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 89. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 90. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 91. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 92. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 93. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 94. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 95. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 96. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 97. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 98. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται. 99. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ τίνος ἀπέρχεται. 100. Τὸ ἀπρόσφορον ἐκ
τίνος ἀπέρχεται.

ΕΛΕΓΧΟΣ ΔΑΦΑΒΗΤΙΚΟΥΣ

934

ἀρχειται. 12. Ἐπὶ τόκων ποπυ συνήθεια, δὲν τηρεῖται. 23. Ἀπαγορευτικὴ πὼν τόκων Νεαρχ. Γ. ζ' 24 καὶ σημ. ἡμετέρα ἐν σελ. 446 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 446. Ἱερωμένος τόκους οὐ λαμβάνει. Γ' ζ' 25. Τόκου τόκος ἀπαγορεύεται. Γ' ζ' 4.

Τομῖαι δύνανται νὰ νόθευθῶσι καὶ νόθευτῶνται. Β' η' 2 καὶ 4 καὶ ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 313.

Τοιγένηαι. Ἐκ τοιγένης συναπτομένοι. Δ' ε' 10.

Τουλδος. Κατὰ τὴν μερίδα τοῦ ἐν πολέμῳ εὗρισκόμενου καὶ ὁ ἐν τοῖς τουλδαῖς φύλαξ καταλειπόμενος λήφεται. Β' ε' 5.

Τροφή. Τίνας τρέφουσιν ἀλλήλους ἐν ἀπορία. Γ' ε' 77 καὶ 78.

Τρόφας ἀποταμιευόντων ποινή. ε' ιε' 7.

Τυμωρυχων ποινή. ε' ιε' 14.

Τυροποιοὶ που μετεργονται τὴν τέχνην αὐτῶν. Β' δ' 22.

Τυρεψέον. Β' δ' 21.

Τυφλὸς τοίχος. Β' δ' 4, 13, 33, 34 καὶ 66. Νομολ. Α. Π. ἐπὶ § 33 σελ. 260 καὶ σημ. ἡμετ. ἐπὶ § 13.

Τυφλώσεως ποινή. Β' ια' 14. ε' α' 6.

Τυχρά. Τίνα ἐνοχοποιούσι. Γ' θ' 13 καὶ Παραστ. ε' 55 καὶ σχολ. Ἐπὶ τῶν τυχρῶν εἰς τὴν πώλησιν. Γ' γ' 8 καὶ 9 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 346 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 347. Εἰς τὴν παρακαταθήκην. Γ' θ' 13. Εἰς τὴν πρῶτην. Δ' ι' 2 καὶ Νομολ. Α. Π. ἐν σελ. 557.

Υ.

Υδαίς. Ἡ περὶ ὕδατος ἀγωγὴ ἐστὶν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. Α' γ' 30. Πότε ἐβέννεται. 29. Πότε ἀρμόζει εἰς κληρονόμους καὶ κατὰ κληρονόμων. Ε' τ' 55 (Σχολ.). Ἐπὶ τῇ τῆς ὕδατος ἀγωγῇ ὁ καταδικαζόμενος ἀτιμῶνται ε' ιε' 4. — Ὁ ὕδατος δικαστὴν ἀτιμῶνται. ε' ιε' 4 καὶ 2.

Υδωρ βλαπτικὸν πῶς ἀποτρέπεται. Β' δ' 95 καὶ ἐπ. Ὑδατος ἀποτροπὴ ποτε δὲν συγχωρεῖται. Β' δ' 93. Ὑδατος δουλεία ἐν τίνι χρόνῳ παραγράφεται. 101. Συμφρονηθεῖσα ποτε ἀθλῆται. 113. Δουλεία τοῦ ἀντλεῖν ὕδωρ ἐν ἀλλοτρίῳ ἀγρῷ τί δύναται ἐπιφέρειν. 106. Τίνα ἔργα κωλύει. 109. Παροδὸς τοῦ ὕδατος ποτε δὲν ἐμποδίζεται. 107. Πρὸς ἀντλήσιν ὕδατος ποτε δουλεύει ὅλος ὁ ἀγρός. 116. Ὑδωρ ὀμβρικόν. Β' γ' 25. Ὑδωρ ὀρεῖν εἰς τίνα ἀντὶς κει. Σημειώσεις ἐπὶ Β' δ' 95.

Ἐδραγωνεῖον εἰς τῖνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν περὶ κατασκευάζεται. Β' δ' 76 καὶ ἐπ. Ἐδραγωνεῖον ἐν ἁλλοταίῳ ἀγρῷ. Αὐτ. 106. Ἐδραγωνεῖου (βεῖθρου) πώσις πρὸ τῆς δοκιμασίας ζῆμιοι τὸν μισθώσαντα, ἐὰν ἐπῆλθεν ἀπὸ αἰτίας τοῦ ἐδάφους. Γ' η' 36.

Ἐδραγώγιον. Β' δ' 112 καὶ 115.

Ἐελουργῶν ἐργαστήρια ἐν τίνι ἀποστάσει ἀπὸ τῶν περὶ κατασκευάζονται. Β' δ' 19.

Ἐλῆ. Τῆς ὕλης ὃ κύριος πότε γίνεται καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς κατασκευασθέντος εἶδους. Β' α' 22 καὶ 24.

Ἐιοθεσία. Ἐιοθεσία πῶς τελείται. Β' η' 4. Εὐνοῦχοι οἰοθετοῦσι. Β' η' 2 καὶ 4 καὶ ἡμετ. σημ. ἐν σελ. 313. Γυνή οἰοθετεῖ καὶ οἰοθετεῖται. Β' η' 4. Τίνι πρόπῳ. Αὐτόθι Δικαιώματα τοῦ ὑπὸ γυναικὸς οἰοθετηθέντος κτλ. Β' η' 4 καὶ Νομολ. Α. Π. σελ. 314. Ὁ οἰοθετῶν τῖνα ἡλικίαν ὅσον να ἔχῃ. Ε' η' 5. Ἐιοθετήσαντος ὑποχρεώσεις. Ε' η' 74.

Ἐῖος. Αὐτεξούσιος υἱὸς πότε δὲν ἀποκαθίσταται. Α' ιθ' 60. Θετός υἱὸς τῖνα δὲν νομιμαύεται. Δ' ζ' 27.

Ἐπανδρευθεῖσα γυνή κατὰ τὴν πένθιμον χρόνον ἀμεινύται. Σ' ιε' 3.

Ἐπεξούσιος πῶς ἐνέχεται εἰς πώλησιν παρεμβολικοῦ. Γ' γ' 21. Ἐπὲρ τίνος ἐγγράται. Γ' Σ' 20. Τὸ διαθέτει. Ε' θ' 2, 3 καὶ 6.

Ἐπεξουσίτης πῶς λυεῖται. Α' ιζ' 2—11.

Ἐπερθεματισμός ἐπὶ ἀγοραπωλησίας. Γ' γ' 95 καὶ ἐπ. καὶ ἡμετέρα σημ. ἐν σελ. 380. Διανομὴ τῶν πραγμάτων καθ' ὑπερθεματισμόν. Γ' ι' 13.

Ἐπέρθεσις. Ἀπὸ ὑπερθέσεως καταβολῆς δίδεται ὁ νόμιμος τόκος καὶ οὐχὶ προστιμὸν. Γ' γ' 41. Ἐπέρθεσις πότε δὲν γίνεται. Παρεστ. θ' 59. Ἐπέρθεσις ἀγοραστοῦ. Γ' γ' 15. Ἐπέρθεσις τῆς δίκης. Γ' ιε' 88. Ὁ ὑπέρθεσιν πρὸς καταβολὴν ζήτων ἐρησυχάζειν τῇ ἀποφάσει ἀποδείκνυται. Α' δ' 53.

Ἐπόβολον (Ἰδε τὰς λ. Προγαμία δώσει).

Ἐποδέκται καρπῶν πόσα ταμειυτικά λαμβάνουσι. Β' Σ' 2.

Ἐποδεχθεὶς δούλον ἀποδίδωσιν αὐτόν. Σ' ιγ' 4 καὶ 20.

Ἐποδιῶκος νομιμαύμενος ἐκπίπτει τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Δ' ε' 2.

Ἐποθηζαρία ἀγωγή. Α' γ' 54. Α' γ' 45 (Σχολ.)

Ἐποθηκευθέντα πῶς ἀποκαθίστανται. Γ' ε' 27. Τίς ἀπαιτεῖ.
28. Ἐποθηκευθέντων δαπάνας τίς ἀπαιτεῖ. Γ' ε' 27.

Ἐποθήκευσις ἐξ ἀποτελέσματος πότε γίνεται. Γ' ε' 30.

Ἐποθήκη εἰς πράγματα γυναικὸς πότε ἰσχύει. Α' γ' 16. Πῶς συναλλάττεται σιωπηρῶς. Γ' ε' 35. Πρὸς δύο αὐθημερόν ὑποθη-
κευθὲν πῶς ἀναλογεῖται. 36. Εἰδική πότε προτιμᾶται. 40. Εἰς
ὑποθήκην ὑπόκειται καὶ τὸ ἐπικτησθέν. Γ' ε' 29. Τίνες προσι-
μῶνται. 31 καὶ 52. Εἰς ὑποθήκην τίνες συνέρχονται. 50. Εἰς ὑπο-
θήκην πότε προτιμᾶται ὁ δευτερός δανειστής. 56. Καὶ ἐν ταῖς ὑπο-
θήκαις προτιμᾶται ἡ προῖξ τῶν προτέρων δανειστῶν. 58. Τὴν
περὶ ὑποθήκης ἀγωγὴν πότε ἀπόλλυσιν ὁ δανειστής. Γ' γ' 84.
Μέρος ὑποθήκης δὲν ἐλευθεροῦται ἄνευ ἀποτίσεως τοῦ χρέους.
Γ' ε' 25. Ἐποθήκη γενική. Γ' ε' 7 καὶ 26.

Ἐποκατάστασις. Ἡ ὑποκατάστασις εἶναι ἀπλή ἢ διπλή. Ε' η' 1. Πολλοὺς βαθμοὺς ὑποκαταστάσεων δυνατόν ποιεῖν. Ε' η' 3.

Ἐπηρεσία. Τίς δὲν ἐξαργυρίζεται. Β' ε' 2. Προσλαμβάνει καὶ
τιμὴν. 3. Εἰς τίνας ὑπηρεσίας ὑποχρεοῦνται πάντες. Β' ε' 6.
Ἐπηρεσιῶν τίνες ἀπαλλάττονται. 7—9. Ῥουπαρῶν δὲ ὑπηρεσιῶν
τίνες. 16.

Ἐπὶ νόμοι ποῖς καὶ ποῦ κατασκευάζονται καὶ πῶς ἐπιδιορθοῦν-
ται καὶ πῶς καθαρίζονται. Β' δ' 79—81. Ἐπὶ νομισίας χάρα-
ξος. Β' 84.

Ἐπὶ τροφῆς δικαίωμα τίνες δὲν ἔχουσι. Β' ζ' 1, 3 καὶ 5.

Ἐπουργῶν δημοσίων τίνες δὲν ἀγορεύουσι κτήματα ἐν αἷς τό-
ποις μετέρχονται ἀρχὴν τινα. Γ' γ' 6 καὶ 7.

Ἐσπεροβουλία ἐν τῇ δὲ ἀράβῳ παύσει. Γ' γ' 3.

Ἐσπίρητις τί διαφέρει κλοπῆς. Α' γ' 24.

Ἐψώματα οἰκῶν. Β' δ' 28.

Ἐψωσις οἰκοδομῆς πότε ἐμποδίζεται. Β' δ' 56 καὶ 60. Πῶς
καὶ πότε συγχωρεῖται. ἐπ' ἄπειρον. 62 καὶ 68.

Φ.

Φάκτον καὶ φάκτος. Α' α' 41 ἐπ.

Φαλκίδιος τί ἐστί. Ε' θ' 1. Φαλκίδιος πόσις εἶναι. Ε' θ' 2.

Τίνα ἐξαιροῦνται ἐν τῷ φαλκιδίῳ. Ε' θ' 4. Φαλκίδιος ἐπὶ τίνων
ἀνιόντων καὶ κατιόντων ἐπικρατεῖ. Ε' θ' 22 καὶ 30. Ἐχεῖ χά-

934¹ Α. ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΕΥΣΕΩΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ

934² Α. ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΕΥΣΕΩΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ

934³ Α. ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΕΥΣΕΩΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ

934⁴ Α. ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΕΥΣΕΩΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ
 ραν και ἐπὶ ἐγγράφῳ συγγραφέως δὲ αἰτίαν θανάτου. 25. Ἐπὶ
 δωρεῶν τότε ἔχει χάριν. 28. καὶ 30. Ἐπὶ τίνων κληροδοσιῶν
 δὲν δίδονται φαλκιδίαι. 28.

Φαρμακεύς εἰς τί ἐνέχεται. 5' 1.

Φαρμακεύσαντος ποινή. 5' 2. Φαρμακεύσαντος ποινή καὶ πρόστιμον. 5' 3. καὶ 10.

Φθορά. Ἡ κατὰ βίαν φθορά παραγράφεται. Α' γ' 32.

Φίλτρα κατασκευαζόντων ποινή. 5' 7.

Φλυαρίαν δημοσιεύοντος ποινή. 5' 8 5 καὶ 6.

Φόβος. Τὸ φόβῳ γεννώμενον οὐκ ἔρρωται. Α' ε' 3 καὶ ἡ ὑπὸ
 αὐτὴν νομοθεσία Ἀρείου Παγού τελ. 136. Ἀντίκειται εἰς τὴν κα-
 λὴν πίστιν. Παραρτ. 6' 15. Τίς φόβος δὲν συμβαλλεῖ. Παραρτ. 6' 60.

Φόνος καὶ φονεύς. Φονεύς ἀξιοματικὸς πῶς τιμωρεῖται. 5' 5
 24. Κλέπτου φονεύς τότε δὲν τιμωρεῖται. 5' 4. Ὡς φονεύς
 τίς δὲν καταδικάζεται. 5' 2 καὶ 11. Ὡς φονεύς τίς ἐγκάλει-
 ται, καταδικάζεται καὶ τιμωρεῖται 11, 14 καὶ 18. Ἀτιμωροῦνται
 καὶ ἀποβάλλονται τὰ πολιτικά δικαιώματα. 4. Φονεὺς δὲν ἀποκείρε-
 ται. 5. Τίς φονεύς δὲν ἀντιφονεύεται. 7. Τίς φονεὺς εἶναι ἀνεύ-
 θυνος. 17 καὶ 20. Φονεὺς συγχλησικοῦ ἢ στρατιώτου πῶς εὐθυ-
 νεῖται. 19. Τοῦ φονεύσαντος νηπίον ἢ συγγενὴ ποινή. 5' 3 13
 καὶ 16. Φονεὺς ἐν γένει ποινή. 5' 3, 5 καὶ 9. Φονεὺς περὶ-
 ουσία πῶς διαίρεται, καὶ εἰς τίνας διαμερίζεται. 4 καὶ 6. Προσα-
 γῶς φονεὺς τίς τὸ τιμωρόμενον. 5' 5 15 καὶ 22.

Φόρος (ἡ τοῦ δημοσίου λατ. forum). Α' 6' 1 ἐπ. Φόρος (ἐν τῇ
 ἑλλην. ἐννοία ἡ τοῦ τέλους). Πρὸς τοὺς φόρους τίς ἐνέχεται. Β' ε'
 11 καὶ 12.

Φούρκα. Πρὸς τοὺς φούρκας ἀνατίθενται οἱ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς αὐτο-
 μολῶντες. 5' 7.

Φούρνος. Φούρνος κεραμικός. Β' 6' 15. Φούρνος ἀδελτεῦ.
 Β' 6' 17. Φούρνος εἰς κοινὴν τοίχον μετὰ τίνος ἀποστάσεως ἐμ-
 ποδίζεται. Β' 6' 70.

Φραγμοὶ πόσον ἀπομακρύνουσι τὴν οἰκοδομήν. Β' 6' 53.

Φρέαρ. Β' 6' 87. Φρέατος σκέπασμα. Ε' ια' 42.

Φυγή. Εἰς τὴν περὶ φυγῆς ἀγωγὴν τίς δὲν ἐνέχεται. Γ' γ' 67.

Φυροδικός καταδικάζεται. Α' 6' 19 καὶ 20.

Φυγόντες ἐκ φυλακῆς πῶς τιμωροῦνται; Σ' ιδ' 10.

Φυλακτοῦ κατασκευασταὶ πῶς τιμωροῦνται. Σ' ι' 3.

Φυλάκισις. Προφυλαχισμένοι πότε ἀποθνήσκουσι. Α' δ' 9
 Φυλάκισαντες αὐθαγέστας εἰς τί ἐνέχονται. Σ' ιδ' 8.

Φυλαξ μισθωτὸς πότε ἐνέχεται. Ρ' η' 28.

Φυτὰ εἰς πόσην ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν περὶ ἑαυτοῦ σπέρνεται. Η' θ' 86 καὶ ἐπ.

Φυσικός. Φυσικὰ τέκνα πότε δὲν κληρονομοῦσιν, ἀλλὰ πρέ-
 φονται. Ε' η' 66 καὶ ἐπ. Πότε κληρονομοῦσιν ἐξ ἑαυτοῦ πῶς τὸν
 θετὸν υἱόν. 72. Φυσικός νόμος. Α' α' Φυσικός διάδοχος. Ε' α' 14.

Φωταγωγοὶ θυρίδες. Β' δ' 33, 35, 55 ἐπ. καὶ 78.

X.

Χαλαστή (ἢ χαλαστής). Τί δὲν καὶ πράξῃ ὁ θέλων ἀπὸ ὑπε-
 ρίου χρηστηρίου χαλαστήν ὑπόνομον ἐπιπέδον ποιῆσαι. Β' δ' 82.

Χαλκίων ἐργαστήρια εἰς τίνα ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν περὶ ἑαυτοῦ
 σκευάζονται. Β' δ' 19.

Χεῖρ. Χειρὸς ἀρεσις ἢ αὐτεξουσιότης πῶς ἐπέρχεται. Α' ιζ'
 1 καὶ ἐπ. Χειρὸς ἐκτομή ἢ χειροκαπία πότε ἐπέρχεται. Σ' ε'
 11 καὶ 14. Σ' η' 7. Σ' ιδ' 4. λ' ιγ' 4. Σ' ιδ' 3 καὶ 16.

Χιμαρὸς γεωμετρικοῦ (ὁμολογίας) Γ' ε' 59 καὶ ἡμετέρας μετρί-
 ας ἐν σελ. 414.

Χορηγικὸν χεῖματιον πότε ἀφαιρεῖ ὁ πατήρ. Ε' δ' 2. Πότε
 πωλεῖται. 2. Πότε εἶναι κοινόν τῶν ἀπεξουσιῶν. 2. Τίς δια-
 θέσει. 2.

Χρεῖη. Εἰς τὰ χρεῖη τοῦ ἀποθανόντος τίνας ἐνέχονται. Ρ' ε'
 76. Χρεῖη συγγενικὰ τίνα τίνας καταβάλλουσιν. 78 καὶ 79.

Χρεῖη πότε παραγράφονται. Α' θ' 3. Ὁ παραγραφθεὶς μέρους
 χρέους συγχωρεῖται καὶ συμωνήσας ἐμπροσθεὶς καταβάλλειν
 τὸ λοιπόν, ὑπερήμερος γενομένος, ἀπαιτεῖται τὸ ὅλον. Ρ' ε' 61.

Ἐκ τίνος χρόνου γίνεται τὸ χρεὸς ἔντακτον. Ρ' ζ' 15 καὶ Νομολ.
 Α. Π. σελ. 443. Χρέους ἀγωγή πότε σθένεται. Ρ' ε' 3 καὶ
 4. Χρέους μεταθεσις πῶς γίνεται. 84. Χρέους ἀρχὴς δὲν ἀπο-
 κλείει τὸν λοιπὸν δικαιολογημάτων. 85. Ἀντὶ χρέους πίνων
 ἀκίνητα λαμβάνονται. 87. Χρέους ἀντιφωνητὴς καλῶς ἀπαιτεῖ-
 ται. Ρ' ζ' 2.

Χρεώστης. Χρεώστην καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ αὐθαγῶς βιάσαντος ἢ τὴν κηδεῖαν ἐμποδίσαντος ποινή. Γ' ε' 64 καὶ 67. Τίς παραγραφὴ ἀπαλλάσσει. 86. Χρεώστης, παραιτῶν χάριν, ἢ ἀπαλλοτριῶν, ἐνέχεται ἢ οὐ; Γ' ε' 47. Διὰ σθένους ὁμολογίας ἀπαλλάσσεται; 59. Ἐνεκεν ἀντήσεως χρέους εἰς τί καταδικάζεται. 60. Εἰς δανειστήν δὲν δουλεύει. 65.

Χρεωστουμένων λήψις ἀπὸ μέρους τοῦ ἀνδρός πότε βλάπτει τὴν γυναῖκα. Γ' ε' 73.

Χρήματα. Τὰ χρήματα δὲν περιλαμβάνονται εἰς τὰ κληροδοτηθέντα κινητά. Ε' ε' 22. Τίνα ἄλλα ἀηλοῖ ὁ ὅρος χρήματα. Παραρτ. γ' 9.

Χρηματικαὶ ἀγωγαὶ (κατ' ἀντιδιαστολὴν πῶν ἐγκληματικῶν). Α' δ' 35. Α' ε' 30.

Χρημάτιον καὶ διάφορα εἶδη χρηματίων ἢ πεκουλίων. Ε' δ' 1 ἐπ. Χρημάτιον δὲν ἀκολουθεῖ τὸν πωληθέντα δοῦλον· τὸ δὲ κλεφθὲν παρ' αὐτοῦ πῶς ἀποδίδεται. Γ' γ' 20..

Χρησικτησία (ἢ χρησιδεσποτεία). Τί ἐστὶ. Ἡμερ. σημ. ἐν σελ. 198. Πῶς κτάται δι' αὐτῆς ἡ κυριότης. Α' ις' 5. Α' ιδ' 3 καὶ 20. Γ' γ' 22. Ε' η' 37 ἐν τέλει. (Ἴδε καὶ κατωτέρω τὴν λέξιν Χρήσις).

Χρήσις (χρησιδάνειον). Χρησάμενος εἰς τίνα ἐνέχεται. Β' ε' 1—3. Ζῶν χρησάμενος πότε ἐνέχεται; ε' ιδ' 11. Τοῦ πράγματος, οὗ ἐγένετο χρήσις, ζημίᾳ εἰς τίνα ἀνάγεται. Β' ε' 1. Εἰ; δὲ χρήσιν παρὰ τὰς συμφωνίας; 2 καὶ 3. Χρήσις (ἐπιταξία). Ε' η' 25 καὶ ἐπ. Χρήσις (πρὸς κυριότητα) τίνα προσάπτει; Β' α' 37—39 καὶ 57. Τίνα ἀγοραστὴν ὠφελεῖ ἡ χρήσις. 46. Χρόνῳ χρήσις τίνα δὲν κυριεύει. 49. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Ἐπιταξία καὶ Χρησικτησία).

Χριστήριον (Ἴδε τὴν λέξιν Νεροχύτης).

Χρόνος. Τίς χρόνος δίδεται εἰς ἀνάκλησιν τῶν οἰκείων ἀκινήτων διὰ τῆς περὶ τοῦ ἀπολεσθέντος ἀγωγῆς. Α' γ' 2 ἐπ. Τῶν δὲ κινητῶν; 13. Χρόνος πρὸ παραγραφῆς ὡς πρὸς τίνας δὲν λογίζεται. 66—68. Χρόνος ἄρρητος εἰς καταδίκους πόσος λογίζεται. Α' δ' 70. Χρόνος πρὸς καταβολὴν ἀπὸ πότε λογίζεται. Παραρτ. γ' 16, 36—38. Χρόνος μέτριος, ὀλίγος, ὠφέλιμος, ἢ ὠρισμένος.

τίς εἶναι. Αὐτ. 39—41. Χρόνου διακοπή πῶς γίνεται. Α' γ' 14 καὶ 12.

Χρυσίον, ἐναποτεθειμένον εἰς πωληθεῖσαν οἰκίαν, πότε μένει τοῦ πρώην κυρίου. Γ' γ' 24.

Χρυσολέκτης πόσον συνεισφέρει. Β' ε' 14.

Χύσις. Εἰς χύσιν πλοίου ἡ συνεισφορά πῶς γίνεται. Β' ια' 14.

Χῶμα, καταπεσὸν εἰς γθαμαλώτερον τόπον, τίς κυριεύει. Β' δ' 138.

Ψ.

Ψάλτης νομφεύεται. Δ' ε' 2.

Ψευδομαρτυρία χαρτοφυλάκων καὶ λοιπῶν πολεμικῶν ἀνδρῶν περὶ τῆς τελευτῆς δῆθεν στρατευομένου ἐν τῷ στρατοπέδῳ πῶς τιμωρεῖται. Δ' ιε' 16.

Ψευδοπάτιον οὐδεὶς δύναται ποιεῖν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ, ἵνα τὴν φωταγωγὸν θυρίδα παρασκευάσῃ παρακυπτίχην. Β' δ' 55.

Ψιλός. Ψιλὴ νομή. Β' σ' 59. Ψιλὴ ἐπαγγελία. Δ' ι' 40 Ψιλὸν σύμφωνον. Α' θ' 7 καὶ ἡ κάτωθεν ἡμετέρα σημείωσις σελ. 122. Ψιλὸς τόπος. Β' δ' 34 καὶ ἐπ.

Ψυχικά τῶν ἀκλήρων πόσα καὶ πῶς δίδονται. Ε' η' 78. Ψυχικὴ διανομή. Ε' ιδ' 7 (Σχολ.).

Ω.

᾽Ωρεῖα. Εἰ ἐν τοῖς ὠρείοις ἀποτίθενται ὄσπρια ἢ τι τοιοῦτον, τῆς δοκώσεως δίδονται ἡρὴ τοὺς μὲν ὑπερκειμένους τὰ δύο τρίτα, τοὺς δὲ ὑποκειμένους τὸ λοιπὸν τρίτον. Β' δ' 42.

᾽Ωσανεὶ παρεμβολικά χρημάτια τίς διαθέτει. Ε' β' 7.

Παρά τῷ κ. **Π. Παρασκευοπούλῳ**, διευθυντῇ τοῦ Πρακτορείου τῶν Ἑφημερίδων, πωλοῦνται καὶ τὰ κάτωθι Βιβλία :

NOMIKA

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

- **ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ** τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου. **Τόμος Α'** περιλαμβάνων τὸν ὀργανισμόν τῶν Δικαστηρίων καὶ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν, ἔκδοσις Β' 1894 Σγ. 16ον σελ. 928 δραχ. 10.
- **Τόμος Β'** περιέχων τὸν Ποινικὸν Νόμον, τὴν Ποινικὴν Δικονομίαν καὶ τὴν Ποινικὴν διατίμησιν. Ἐκδ. Β' 1897, 16ον σελ. 950 δρ. 10.
- **Τόμος Γ'** περιέχων τὸν Ἐμπορικὸν Νόμον, τοὺς Νεωτέρους Ἀστικοὺς Νόμους καὶ τοὺς περὶ Χαρτοσήμου κλ. Ἐκδ. Β' 1898, 16ον σελ. 622 δρ. 8.
- **Τόμος Δ'** περιέχων τὴν ΕΞΑΒΙΒΛΟΝ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΟ-ΠΟΤΛΟΥ, ἐν πρωτοτύπῳ καὶ παραφράσει, μετὰ πολλῶν ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων. Ἐκδοσις δευτέρα 1904. Σελ. 906. Τιμᾶται δραχ. 12.
- **Παράρτημα** τῶν Δικαστικῶν Νόμων εἰς μέρη δύο κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν περιλαμβάνον τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς κυριωτάτους τῶν λοιπῶν τῆς Πολιτείας Νόμων μετὰ τῆς σχετικῆς Νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου κτλ. Μέρος Α' Α-Ξ 1887, 16ον σελ. 1372. Μέρος Β' Ο-Ω 1888, 16ον σελ. 1572 (ὅμοῦ σελ. 2944) δραχ. 25.
- **Συμπλήρωμα** Πρώτον τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τοὺς ἐν ἔτει 1887 ψηφισθέντας Νόμους (ἐν τε Α' καὶ Β' συνόδῳ τῆς Βουλῆς) καὶ τὰ κανονιστικὰ Β. Διατάγματα προστηρόντως συνηρμηλογημένους πρὸς τοὺς προηγουμένους Νόμους, προσέτι δὲ πῖνακα κατ' ἀλφάβητον λεπτομερεῖ τῶν ἐν τῇ ὅλῃ συλλογῇ τῶν Νόμων περιεχομένων Νόμων καὶ Β. Διαταγμῶν

Δημόσιο Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη ἑεροῖος

των, μετὰ προλεγομένων κτλ. Σχ. 16ον, σελ. 848. Ἀλφα-
βητικὸν Πίνακος σελ. 71 ὁρ. 8.

— **Συμπλήρωμα Δεύτερον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τὰ μὴ περιληφθέντα
ἐν τῷ Α' Συμπληρωματι κανονιστικὰ Διατάγματα τοῦ
ἔτους 1888, τὰ κατωτέρω κανονιστικὰ Διατάγματα ἕως τέ-
λους Μαΐου τοῦ 1889 καὶ τοὺς κατὰ τὴν Γ' τακτικὴν συνο-
δὸν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς ἐφ'εταίρῃ ἐκτακτοῦ συνόδου ψηφί-
σθεντας νόμους, προσέτι δὲ πρὸς ἐρμηνευτικὰς ὁδηγίας τοῦ
περὶ χρηματοῦ νομοῦ καὶ πίνακα ἀλφαβητικὸν τε καὶ
χρονολογικὸν τῶν ἐν τῇ ὅλῃ συλλογῇ περιεχομένων Νό-
μων καὶ Διαταγμάτων. 16ον σελ. 606 ὁρ. 11.

— **Συμπλήρωμα Τρίτον.** Ἐξηγητικόν.

— **Συμπλήρωμα Τέταρτον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τὰ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου
τοῦ παρελθόντος ἔτους ἕως τέλους Ὀκτωβρίου τοῦ παρόντος
ἔτους 1892 ἐκδοθέντα κανονιστικὰ Διατάγματα, ὡς ἐπίσης
τοὺς ἐκτακτοὺς μέχρι νῦν ψηφισθέντας νόμους, ἔτι τοὺς νόμους
τοὺς ψηφισθέντας κατὰ τὴν Β' σύνοδον τῆς προλαβούσης
Βουλευτικῆς Περιόδου καὶ κατὰ τὴν πρώτην σύνοδον τῆς
παρούσης Βουλευτικῆς περιόδου. 16ον σελίδες 820 Δραχ. 3.

— **Συμπλήρωμα Πεμπτον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τὰ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου
παρελθόντος ἔτους ἕως Ἰουλίου τοῦ 1893 ἐκδοθέντα κανονι-
στικὰ Διατάγματα καὶ τοὺς ἐκτακτοὺς ψηφισθέντας Νόμους,
ἔτι τοὺς Νόμους τοὺς ψηφισθέντας κατὰ τὴν Β' σύνοδον
τῆς παρούσης Βουλευτικῆς περιόδου, ἐπὶ δὲ ἐρμηνευτικὰς
σημειώσεις τοῦ πίνακα ἀλφαβητικὸν λεπτομερὲς τῶν ἐν τῇ
ὅλῃ ἐνδεῶς τῇ συλλογῇ περιεχομένων Νόμων καὶ Διαταγ-
μάτων. 16ον σελ. 470 Δρ. 4,50.

— **Συμπλήρωμα Ἑκτον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ Παραρ-
τημάτων αὐτῶν περιλαμβάνον τοὺς ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰουλίου
1893 ἕως τέλους Μαΐου 1896 ἐκδοθέντας Νόμους καὶ κανονι-
στικὰ Διατάγματα 16ον σελ. 760 Δρ. 7.

— **Συμπλήρωμα Ἑβδόμον** τῶν Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῦ
Παραρτήματος αὐτῶν περιλαμβάνον τοὺς ἀπὸ τοῦ τέλους
Μαΐου 1896 ἕως τέλους Μαΐου 1901 ἐκδοθέντας Νόμους καὶ

κανονιστικά Διατάγματα καὶ πίνακα ἀλφαθητικὸν λεπτομερῆ τῶν ἐν τῇ ὅλῃ (ἐκ δεκατριῶν τόμων ἀποτελουμένη) συλλογῇ περιεχομένων Νόμων καὶ Διαταγμάτων καὶ χρονολογικὸν πίνακα τῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως Μαΐου τοῦ ἔτους 1880 ἐκδιδομένων Νόμων καὶ Διαταγμάτων Δρ. 7,00.

- **Αἱ περὶ τὰς Προξενικαὶς συνθήκαις**, μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας περιέχουσαι καὶ τὴν συνθήκην τοῦ Κάλιτζα. Τιμῶνται λεπ. 50.

ΔΙΑΦΟΡΑ

- **Θρησκευτικαὶ Μελέται**, Δημητρίου Στ. Μαυρογορδάτου πρὸς μόρφωσιν χριστιανικῶν ἀρετῶν, συνταχθεῖσαι κατὰ τὰς Θείας καὶ Ἱερὰς Γραφάς, πιστῇ ὡπαύκωσις τῆς Α' ἐκδόσεως τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ ἰδίου συγγραφέως, τόμος ὀκτώδεος 1, ἐκ σελίδων 1128, ἐπὶ χάρτοι πρώτης ποιότητος. Ἑκτύπωσις ἐπὶ ἑλκυσμένη. Τιμᾶται δραχ. 8 διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ φρ. 8 διὰ τὸ ἐξωτερικόν.
- **Πατρολογία Κωνσταντίνου**, ἑκδόσις Βλαστοῦ, εἰς δύο ὀκτώδεας τόμους ἐπὶ χάρτου πρώτης ποιότητος δραχ. 7. Δεύτεροι τόμοι: χωριστοὶ δραχ. 3, διὰ τὸ ἐξωτερικόν φρ. 5. Ἄλλοτε ἐπιπλέον δραχ. 16. Εὐχαίρια μοναδική.
- **Κυριακοδρόμιον**. Τὸ ψυχροφειλέστατον καὶ βιβλίον τιμᾶται: διὰ τὸ ἐσωτερικόν δραχ. 10 (φρ. γρ. 10 ἐξωτερικόν). Καλῶς δεδαμένον δραχ. 14, διὰ τὸ ἐξωτερικόν φρ. γρ. 12.
- **Τὸ Κάτωπρον τῆς Κοινωνίας**, I. Ν. Λεβαδέως ἀρχαίου καθηγητοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. ἔστι διὰ τὸ ἐσωτερικόν δραχ. 3, διὰ τὸ ἐξωτερικόν φρ. γρ. 4.
- **Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία**, τὸ ἑκτενέστερον ὅλον ἐκ Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, συνταχθεὶς ὑπὸ Μ. Παναγοῦ, καθηγητοῦ καὶ πρώην ἱεροκήρυκός τιμῶνται. Τιμᾶται διὰ τὸ ἐσωτερικόν φρ. 3. Διὰ τὸ ἐξωτερικόν φρ. γρ. 4.
- **Τὸ Θεῖον καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον**, κατὰ νεωσύτην τοῦ 1904 ἑκδόσιν. Τιμᾶται διὰ τὸ ἐσωτερικόν δραχ. 11, διὰ τὸ ἐξωτερικόν φρ. γρ. 8.

21 2 EP 10 11
NOT 14

ՀԱՅԿԱՅԻՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

Lincoln, Illinois, Public Library

